AARDRIJKSKUNDE.

J. van Baren, De vormen der aardkorst. Inleiding tot de studie der physiografie. Met 10 kaarten, 46 afbeeldingen, 43 figuren en 25 tabellen . . . . . *f* **6,50**

T. J. Bezemer, Door Nederlandsch Oost-Indië. Schetsen van Land en Volk. Met een inleiding van **J. F. Niermeyer**, 656 bladzijden met 310 figuren en kaart. Groot 4⁰ formaat. Gebonden in fraai linnen stempelband **7,50**

P. R. Bos, NEDERLAND IN WOORD EN BEELD, Schoolplaten voor Aardrijkskundig onderwijs. Volgens aquarellen naar de natuur geteekend door **B. Bueninck**, compleet in 4 series (grootte 65 bij 85 cM.), per serie *f* **7,50** opgeplakt op zwaar karton. . . **9,90**

P. R. Bos, Beknopt leerboek der Aardrijkskunde, *13de geïll. druk*, herzien door **J. F. Niermeyer**, ingenaaid *f* **2,25**, gebonden . **2,60**

P. R. Bos, Beknopt Leerboek der Land- en Volkenkunde, *6e geïllustreerde druk*, herzien door **J. F. Niermeyer**, gebonden . . . **1,90**

P. R. Bos, Leerboek der Land- en Volkenkunde, *7e geïllustreerde druk*, herzien door **J. F. Niermeyer**, gebonden **2,75**

P. R. Bos, Schoolatlas der geheele Aarde, *19e, verbeterde en vermeerderde druk*, herzien door **J. F. Niermeyer**, gebonden . . **4,90**

P. R. Bos, Atlas voor de Volksschool in 40 kaarten en 53 platen, *23e druk*, bewerkt door **J. F. Niermeyer** ingenaaid *f* **1,00**, gecartonneerd *f* **1,40**, gebonden **1,75**

A. F. Cremer, Nederland in Woord en Beeld. Handleiding bij **P. R. Bos'** NEDERLAND IN WOORD EN BEELD, Schoolplaten voor Aardrijkskundig onderwijs. Compleet in 4 series, volgens aquarellen naar de natuur geteekend door **B. Bueninck**, geïll. **2,00**

W. van Gelder, Schoolatlas van Nederlandsch Oost-Indië, *10e druk*, ingenaaid *f* **1,90**, gebonden **2,90**

J. van der Most, Handels-aardrijkskunde, met statistische opgaven en graphische voorstellingen, I *f* **1,00**, II **1,90**

J. F. Niermeyer, De Oost en De West. Een overzicht van landen en volken der Nederlandsche Koloniën, geïll., ing. *f* **1,25**, geb. **1,50**

M. Pott, Aardrijkskundig Woordenboek van Nederland, met toestemming van den heer Directeur-Generaal der Posterijen en Telegraphie, mede uit officiëele gegevens samengesteld, gebonden **2,90**

H. Zondervan, Nederland buiten Europa, Aardrijkskundige schets der bezittingen en koloniën . . . . . *2e druk* **0,90**

H. Zondervan, Het Wereldverkeer in Woord en Beeld. Zes schoolplaten voor het Aardrijkskundig onderwijs, (grootte 110 bij 80 cM.), opgeplakt op zwaar carton, met geïll. Handleiding. . **29,70**

GESCHIEDENIS.

Dr. **A. van Berkum**, Atlas der Oude Geschiedenis in kaarten en platen, 79 cartons op 17 kaarten en 148 platen, ingen. *f* **2,75**, gebonden . . . . . *f* **3,50**

J. L. Ph. Duijser, Overzicht van de Geschiedenis des Vaderlands, voor middelbare en andere scholen . . . . . *2e druk* **0,90**

J. L. Ph. Duijser, Hoofdzaken van de Geschiedenis van ons Vaderland, gebonden **0,90**

J. L. Ph. Duijser, Beknopt Leerboek der Vaderl. Gesch. I *4e druk* **0,90**

Beknopt Leerboek der Vaderlandsche Geschiedenis II *3e druk* . **0,90**

J. L. Ph. Duijser, Overzicht der Algemeene Geschiedenis, voor middelbare en andere scholen . . . . . *3e druk* **1,00**

J. L. Ph. Duijser, Hoofdzaken der Algemeene Geschiedenis, geb. **1,00**

J. L. Ph. Duijser, Beknopt Leerboek der Algemeene Geschiedenis,

I. Oude Geschiedenis en Middeleeuwen . . . . . *4e druk* **0,90**

II. Nieuwe en Nieuwste geschiedenis . . . . . *4e druk* **0,90**

Dr. **H. van Gelder**, Algemeene Geschiedenis. Deel I, II, geb. à **6,25**
(Compleet in 6 à 7 deelen).

Dr. **H. van Gelder**, Leerboek der oude Geschiedenis voor de hoogere klassen der Gymnasia, gebonden **2,25**

H. Hermans en Dr. **J. Woltjer**, Kleine atlas der Algemeene en Vaderlandsche geschiedenis, met afbeeldingen, ing. *f* **1,00**, geb. **1,75**

Dr. **N. Japikse**, Leerboek der Nederlandsche Geschiedenis, ten gebruike van Gymnasia en H. B. Scholen, gebonden **2,50**

F. van Rijsens, Geschiedenis der Nederlanden, geïllustreerd met kaartjes, afbeeldingen en portretten, ingenaaid *f* **1,60**, gebonden **1,90**

F. van Rijsens, Beknopte Geschiedenis des Vaderlands, bewerkt door Dr. **A. J. van der Meulen** . . . . . *9e druk* **0,75**

F. van Rijsens, Geschiedenis des Vaderlands, bewerkt door Dr. **A. J. van der Meulen**, ingenaaid *f* **1,75**, geb., *11e druk* **2,00**

F. van Rijsens, Geschiedenis van ons Vaderland, ingenaaid *f* **3,50** gebonden . . . . . *4e druk* **3,90**

F. van Rijsens, Historische Lectuur (Vaderlandsche gesch.), geb. **1,50**

F. van Rijsens, Algemeene Geschiedenis in beknopten vorm, bewerkt door **M. ten Bouwhuys** . . . . . *9e druk* **0,35**

F. van Rijsens, Overzicht der Algemeene Geschiedenis *3e druk* **0,90**

F. van Rijsens, Algemeene Geschiedenis, ingenaaid *f* **1,75**, gebonden . . . . . *8e druk* **2,00**

F. van Rijsens, Leerboek der Algemeene Geschiedenis, ingenaaid *f* **3,50**, gebonden **3,90**

G. van der Sman, Overzicht van ons Staatsbestuur, met verwijzing naar onze geschiedenis, met 2 gekleurde kaartjes . . . **0,75**

G. van der Sman, Besturen en Regeeren. Over bestuur, regeeren en staatszorg van onzen Staat **0,50**

Dr. **J. A. Wijnne**, Algemeene Geschiedenis, 4 Deelen *10e druk* à **2,90**

Dr. **J. A. Wijnne**, Handboek der Algemeene Geschiedenis *8e druk* **3,90**

Dr. **J. A. Wijnne**, Overzicht der Algemeene Geschiedenis *13e druk* **1,90**

Dr. **J. A. Wijnne**, Geschiedenis van het Vaderland . . *8e druk* **3,90**

Dr. **J. A. Wijnne**, Bekn. Geschiedenis van het Vaderland *11e druk* **1,90**

Prijs der 4 Woordenboeken NIEUWE TALEN per stel besteld slechts f 17,50

Prijs der 4 Woordenboeken NIEUWE TALEN per stel besteld slechts f 17,50

Woordenboeken

NIEUWE TALEN.

K. TEN BRUGGENCATE- I. Engelsch-Nederlandsch.
L. VAN DER WAL, II. Nederlandsch-Engelsch.

5e druk.

f 5,40 in half leer in 1 deel of 2 dln.
in linnen f 5,40.

I. VAN GELDEREN, I. Duitsch-Nederlandsch. II. Nederlandsch-Duitsch.

2e druk.

f 5,80 in half leer in 1 deel of 2 dln.
in linnen f 5,80.

C. R. C. HERCKENRATH, I. Fransch-Nederlandsch II. Nederlandsch-Fransch.

f 4,50 in half leer in 1 deel of 2 dln.
in linnen f 4,50.

2e VIJFDUIZENDTAL.

(Het eenige Fransche Woordenboek, dat bij ieder woord de uitspraak phonetisch aangeeft).

M. J. KOENEN, Verklarend Handwoordenboek der NEDERLANDSCHE TAAL.

8e druk, in linnen f 2,75.

BEOORDEELINGEN.

Den heer Ten Bruggencate wensch ik van ganscher harte geluk met de voltooiing van wat ik niet aarzel een **voortreffelijk** stuk werk te noemen, waaraan degelijke kennis en noeste vlijt jaren lang volhardend hebben gearbeid.

Schoolblad (J. Stoffel).

.... voor Engels is er in ons land beslist geen beter.

(W. van Doorn), *Weekbl. v. Gymn. en M. O.*

* * *

Over het geheel lijkt mij Van Gelderen's Duitsch Woordenboek als **zelfstandig, naar een degelijke methode vervaardigd werk, een boek van waarde.**

De Gids, Maart 1909.

* * *

Het Fransche Woordenboek van C. R. C. Herckenrath is een werk, dat **beter** dan een van de ons bekende zijn taak als **vraagbaak** vervult, doordat het **volledig**er is, zoowel wat woordenvoorraad als wat verklaring betreft en niet een aanvulling of nieuwe uitgaaf van een dictionnaire, **maar geheel oorspronkelijk werk.**

De Gids, September 1907.

* * *

In 1897 verscheen de 1e druk van Koenen's Handwoordenboek der Nederlandsche Taal en sedert is het zoo **algemeen in gebruik gekomen en gewaardeerd**, dat de uitgever nu reeds den **8en druk** ter perse kon leggen. Al weder belangrijk vermeerderd door den bekwamen samensteller, met niet minder dan 100 blz. druks.

Ook deze 8e druk zal zeker in ons land en zijn koloniën een welkom onthaal vinden.

De N. Courant, 20 Aug. '09.

Prijs der 4 Woordenboeken NIEUWE TALEN per stel besteld slechts f 17,50.

Prijs der 4 Woordenboeken NIEUWE TALEN per stel besteld slechts f 17,50.

NEDERLANDSCHE TAAL. — SPRAAKKUNST.

Dr. **J. Bergsma**, Syntactische oefeningen . . . . . *f* **1,25**

J. L. Ph. Duijser, 100 gemengde stijloefeningen voor lagere en middelbare scholen . . . . . *8e druk* **0,40**

J. L. Ph. Duijser, Nederlandsche stijloefeningen, I. . *11e druk* **0,50**
Nederlandsche stijloefeningen, II . . . . . *6e druk* **0,75**

J. L. Ph. Duijser, Theoretisch-practische handleiding tot de kennis van de Nederlandsche taal, 3 stukjes . . . . *8e druk* à **0,50**

J. L. Ph. Duijser, Grammatica-cursus bij het onderwijs in de Nederlandsche Taal, gebonden . . . . . *4e druk* **1,00**

J. L. Ph. Duijser, Oefeningen behoorende bij den grammatica-cursus . . . . . *4e druk* **0,60**

I. van Gelderen, Ons Nederlandsch. Grammatica-cursus met oefeningen voor de drie eerste jaren van H. B. S., Gymnasia, Normaalscholen enz., 1e stukje. . . . . *7e druk* **0,50**
Ons Nederlandsch. Grammatica-cursus met oefeningen, 2e st., *5e dr.* **0,50**
Ons Nederlandsch. Grammatica-cursus met oefeningen, 3e st., *4e dr.* **0,50**

I. van Gelderen, Theorie en Practijk, kleine practische Spraakkunst. . . . . *4e druk* **0,60**

I. van Gelderen, De oefenklasse. Verzameling van stijl- en taalopgaven, ten dienste ven Gymnasia, Hoogere-Burgerscholen en Normaalscholen . . . . . *9e druk* **0,90**

J. Heeringa Gzn., Nederlandsche stijl, I . . . . . *4e druk* **0,75**
Nederlandsche stijl, II. . . . . *2e druk* **0,75**
Nederlandsche stijl, III **1,25**

Dr. **W. L. van Helten**, Kleine Nederlandsche Spraakknnst, I, II . . . . . *7e druk* à **0,90**

E. Rijpma, Beknopte Nederlandsche Spraakkunst **0,80**

E. Rijpma, Vragen en oefeningen bij Nederl. Spraakkunst . . . **0,60**

T. Terwey, Korte Nederlandsche Spraakkunst. Herzien door **M. Mieras** . . . . . *17e druk* **0,60**

T. Terwey, Oefeningen bij de Korte Nederlandsche Spraakkunst. Herzien door **M. Mieras** . . . . . *16e druk* **0,60**

T. Terwey, Beginselen der Nederlandsche Spraakkunst. Herzien door **M. Mieras** . . . . . *10e druk* **1,00**

T. Terwey, Nederlandsche Spraakkunst. Herzien door **M. Mieras** . . . . . *14e druk* **1,25**

NEDERLANDSCHE TAAL. — LETTERKUNDE.

Bibliotheek van Nederlandsche Letterkunde. Dicht- en Prozawerken der voornaamste schrijvers van de 17e tot de 19e eeuw, uitgegeven en van eene inleiding en aanteekeningen voorzien door wijlen **T. Terwey**. Voortgezet onder redactie van **J. Koopmans** en Dr. **C. G. N. de Vooys**.
1. Jephta. – 2. Gijsbrecht van Aemstel. – 3. Nederlandsche historiën. – 4. De Zeestraet. – 5–6. Spaansche Brabander. – 7. Leekedichtjens. – 8. „Holllandsche Spectator". – 9. Gelegenheidsgedichten. – 10. Baeto. – Prijs per nummer . . . . . *f* **0,60**

J. L. Ph. Duijser, Overzicht van de Geschiedenis der Nederlandsche Letterkunde, gebonden . . . . . *7e druk* **1.75**

J. L. Ph. Duijser en **G. A. C. van Goor**, Letterkundig leesboek, Bloemlezing uit de werken van de voornaamste schrijvers, I, II, ingenaaid *f* **1,25**, gebonden . . . . . *4e druk* à **1,50**

D. de Groot, L. Leopold en **R. R. Rijkens,** Nederlandsche Letterkunde. Bloemlezing uit de schrijvers der laatste eeuwen, 2 deelen, ingenaaid *f* **3,90**, gebonden . . . . . *9e druk* **4,50**

C. Honigh en **G. J. Vos Azn.**, Van Eigen Bodem (**Slotbundel**), Leesboek voor Hoogere Burgerscholen, Gymnasiën, Kweek- en Normaalscholen; gebonden . . . . . *4e druk* **1,25**

Dr. **G. Kalff**, Geschiedenis der Nederl. Letterkunde, deel I–V (compleet in 7 deelen), gebonden . . . . . à **6,50**

M. J. Koenen, Uit onze Letteren. Nieuwe Bloemlezing, voor de lagere klassen van Gymnasiën, H. B. S., Kweek- en Normaalscholen, gebonden . . . . . *2e druk* **1,40**

L. Leopold, Nederlandsche schrijvers en schrijfsters der laatste eeuwen, met portretten, ing. *f* **2,90**, geb. *5e vermeerderde druk* **3,50**

M. en **L. Leopold,** Oud en Nieuw. Letterkundig leesboek I, *5e druk*; II, *2e druk*, ingenaaid *f* **1,75**, gebonden . . . à **2,25**

Jan Ligthart, Letterkundige Studiën: De kleine Johannes, door **Frederik van Eeden**, gebonden . . . . . *2e druk* **1,75**

M. A. P. C. Poelhekke, Taalbloei. Letterkundig leesboek voor H. B. S., Gymn., Kweek- en Normaalsch., I, II; gebonden . à **1,90**

M. A. P. C. Poelhekke, Woordkunst. Leerboek tot het bijbrengen van inzicht in letterkundige verschijnselen, gebonden . . **1,75**

E. Rijpma, Gids bij de studie der Nederlandsche Letterkunde. I, II à *f* **1,00**; 2 dln. geb. in één band . . . . . *2e druk* **2,25**

Van alle Tijden, onder redactie van **C. G. Kaakebeen** en **Jan Ligthart**.
1. Esmoreit, *f* **0,30.** – 2. Beatrijs, *f* **0,40.** – 3. Reinaert de Vos, *f* **0,90.** – 4. Middelnederlandse Lyriese gedichten . . **1,00**

Dr. **C. G. N. de Vooys,** Historische schets van de Nederlandsche Letterk., voor Schoolgebruik en Hoofdakte-studie, geb. *3e druk* **1,75**

Dr. **C. G. N. de Vooys,** Letterkundige studiën. Verzamelde opstellen, gebonden **2,50**

OUDE TALEN EN MYTHOLOGIE.

Dr. **J. W. Beck**, en Dr. **J. van Wageningen**, Opstellen ter oefening in de Grieksche Vormleer:

I. Beginselen der Etymologie, bewerkt door Dr. **J. van Wageningen**, met Vocabularium . . . . . *4e druk f* **1,60**

II. Verba op *-μι* en onregelmatige verba, bewerkt door Dr. **J. W. Beck**, met Vocabularium . . . . . *3e druk* **1,60**

III. Opstellen ter oefening en de Grieksche syntaxis, bewerkt door Dr. **J. W. Beck**, ... *2e druk* **1,00**

IV. Grieksch Leesboek, bewerkt door Dr. **J. van Wageningen**, met Vocabularium . . . . . *4e druk* **1,60**

Dr. **J. W. Brinkgreve**, Vocabularium op Herodotus' Historiae, met de voornaamste plaatsen en Attische vormen, gebonden. . **2,25**

Dr. **F. F. C. Fischer**, Vocabularium op Caesaris bellum Gallicum. . . . . *4e druk* **0,75**

Dr. **F. F. C. Fischer**, Vocabularium op Xenophons Anabasis, met kaartje, in linnen . . . . . *3e druk* **1,40**

Dr. **F. F. C. Fischer**, Oefeningen voor het onderwijs in het Grieksch, I *f* **1,50**, II **1,60**

Dr. **C. L. Jungius**, Beknopt Handboekje der classieke Mythologie. De voornaamste sagen der Grieken en Romeinen **0,50**

M. J. Koenen en Dr. **J. F. P. van Anrooy**, Klassiek Handwoordenboekje, bev. de verkl. van eigennamen uit het gebied der Grieksche en Rom. mythologie, aardrijkskunde en gesch. Met een aanhangsel over Noordsche mythologie, geb. in linnen, *2e druk* **0,65**

Dr. **J. Mehler** en Dr. **H. O. de Jong**, Bloemlezing uit Xenophons Anabasis, als inleiding tot de lectuur der Grieksche schrijvers, met aanteekeningen en kaartje **1,50**

Dr. **IJ. H. Rogge**, Demosthenes' Eerste Philippische Redevoering en Olynthische Redevoeringen. Met aanteekeningen en kaartje . **0,60**

Dr. **IJ. H. Rogge**, Demosthenes' contra Boeotum, pro Phormione, Cononem, contra Calliclem. Met aanteekeningen **0,60**

Dr. **J. S. Speyer**, Lat. Spraakkunst. I, II, *3e geheel omgewerkte druk* à **1,90**

Dr. **J. S. van Veen**, Bekn. Overz. d. Grieksche mythologie *6e dr.* **0,60**

Wilh. Vollgraff, Nikander u. Ovid. I, gebonden **2,90**

Dr. **J. Woltjer**, Latijnsche Grammatica, ingen. *f* **3,90**, geb. *5e druk* **4,50**

Dr. **J. Woltjer**, Beknopte Latijnsche Grammatica **1,50**

Dr. **J. Woltjer**, Latijnsche oefeningen, 1e en 2e deeltje, *4e druk* à **1,60**
3e deeltje . . . . . *2e druk* **1,25**

Dr. **J. Woltjer**, Grieksche Grammatica, ingen. *f* **3,90**, geb. *2e dr.* **4,50**

Dr. **J. Woltjer**, De onregelmatige Grieksche werkwoorden *2e druk* **1,00**

Dr. **J. Woltjer**, Serta Romana, Poetarum decem latinorum carmina selecta, met register, ingenaaid *f* **1,90**, gebonden . . *4e druk* **2,50**

Dr. **A. van IJsendijk**, Odivius Elegiacus . . . . . *2e druk* **1,25**

SLEUTEL VOOR DEN GEBRUIKER.

I. AFKORTINGEN.

aardk. – aardkunde.
aardr. – aardrijkskunde.
ald. – aldaar.
alg. – algebra, algebraïsch.
bet. – beteekent, beteekenis.
Bijb. – Bijbel.
bij overdr. – bij overdracht.
bijz. – in 't bijzonder.
bij uitbr. – bij uitbreiding.
bilj. – biljart.
bn. – bijvoeglijk naamwoord.
boekdr. – boekdrukkunst.
boekh. – boekhandel.
bouwk. – bouwkunde.
b.v. – bijvoorbeeld.
bw. – bijwoord, bijw. uitdrukking.
cosmogr., cosm. – cosmographie.
den. – denominatief.
dicht. – dichterlijk.
dichtk. – dichtkunde.
dw. – tegenwoordig deelwoord.
e. – een, eene.
eig. – eigenlijk, eigenlijke beteekenis.
ellipt. – elliptisch, d. i. met uitlating.
enk. – enkelvoud.
enz. – en zoo voort.
fab. – fabelleer of mythologie.
fig. – figuurlijk, figuurlijke beteekenis.
Fr. – Fransch.
freq. – frequentatief.
geb. – geboren.
geneesk. – geneeskunde, geneeskundig.
germ. – germanisme.
gesch. – geschiedenis, geschiedkundig.
gew. – gewestelijk of provinciaal.
gmv. – geen meervoud.
gmz. – gemeenzaam, tot den alledaagschen spreektrant behoorende.
godg. – godgeleerd, godgeleerdheid.
H. – Heilig, Heilige.
hand. – handel.
heelk. – heelkunde.
Herv. – Hervorming, Hervormde godsdienst.
iem. – iemand, iemands.
Ind. – Nederlandsch Oost-Indië, – Indisch.
inz. – inzonderheid.
ir., iron. – ironisch, ironiek.
Isr. – Israëlieten, Israëlietisch.
Ital. – Italiaansch.
jagerst. – jagersterm.
Jav. – Java, Javaansch.
kerkgesch. – kerkgeschiedenis.
kleinacht. – kleinachtend.
krijgsw. – krijgswezen.
landb. – landbouw.
lett. – letterlijk.
Mal. – Maleisch.
m. – mannelijk.
meetk. – meetkunde, meetkundig.
mil. – militair (krijgswezen).
minacht. – minachtend.
muz. – muziek, muziekleer.
mv. – meervoud.
myth. – mythologie, –logisch.
nat. – natuurkunde.
neo. – neologisme.
N. – noord, noorden of noordelijk.
nl. – namelijk.
O.I. – Oost-Indië, Oostindisch.
o. – onzijdig.
ontl. – ontleedkunde.
onr. – onregelmatig.
oorl. – oorlog, oorlogswezen.
oorspr. – oorspronkelijk.
O. – oost of oostelijk.
oudt. – oudtijds.
overdr. – overdrachtelijk.
plat. – platte taal.
plantk. – plantkunde.
pleon. – pleonasme, pleonastisch.
Prot. – Protestant, Protestantsch.
R.-K. – Roomsch-Katholiek, tot den R.-K. eeredienst behoorende.
rechtst. – rechtsterm, tot het rechtswezen behoorende.
rekenk. of rek. – rekenkunde, rekenkundig.
Russ. – Russisch, of uit Rusland.
sat. – satyriek, satyrisch.
sarc. – sarcasme, sarcastisch.
scheepst. – scheepsterm, schippersterm.
scheepsb. – scheepsbouw.
scheik. – scheikunde.
scheldn. – scheldnaam.
scherts. – schertsend, scherts.
schimpn. – schimpnaam.
smed. – smederij.
spoortr. – spoortrein.
spotn. – spotnaam.
spraakk. – spraakkunst.
spreekt. – spreektaal.
spreekw. – spreekwijze, spreekwoord.
sterrenk. – sterrenkunde.
stoomw. – stoomwezen.
stud. – studententaal, –wereld.
taalk. – taalkunde.
tegenst. – tegenstelling.
telw. – telwoord.
toon. – tooneel.
t. w. – te weten.
tw. – tusschenwerpsel.
typ. – typographie, typographisch (boekdr.).
uitbr. – uitbreiding.
uitdr. – uitdrukking.
v. – vrouwelijk.
vd. – verleden deelwoord.
v. e. – van een.
veet. – veeteelt.
verg. – vergelijk.
verkl. – verkleinwoord.
vero. – verouderd.
Vl. – Vlaamsch of Vlaamsche.
volkst. – volkstaal.
vnw. – voornaamwoord.
vgw. – voegwoord.
vz. – voorzetsel.
wapenk. of wap. – wapenkunde.

wat. — waterstaat, waterbouwkunde.
werkt. — werktuigkunde.
w. i. g. of w. g. — weinig in gebruik, weinig gebruikelijk.
W. — west, westen of westelijk.
wisk. — wiskunde.
w.w. — werkwoord.
zeew. — zeewezen, tot de zee behoorend.
zegsw., zgw. = zegswijze.
zie ald. — zie aldaar.
zn. = zelfstandig naamwoord.
Z. — zuid of zuiden, zuidelijk.
† — gestorven of overleden.

---

v. Beers — Uit een gedicht van J. van Beers.
Bild. — Uit een gedicht van Bilderdijk.
Bogaers, Bog. — Uit een gedicht van Bogaers.
Busk. H. — Uit een werk van Busken Huet.
Conscience, Consc. — Uit een werk van Conscience.
C. O. — Uit de Camera Obscura.
Da Costa. — Uit een gedicht van Da Costa.
De Gen. — Uit een gedicht van De Genestet.
Deyssel. — Uit proza van Van Deyssel.
Geel. — Uit een opstel van Jacob Geel.
Groneman, Gron. — Uit: Bladen uit het Dagboek van een Indisch geneesheer.
Hofd. — Uit een gedicht of werk van Hofdijk.
Jonath. — Uit: Waarheid en Droomen van Jonathan.
Just. v. M. — Uit een werk van Justus van Maurik.
Koetsv. — Uit een werk (Pastorij) van Koetsveld.
Langend. — Uit een gedicht van Langendijk.
v. Lenn. — Uit een gedicht of werk van Jacob van Lennep.
Max H. — Uit: Max Havelaar.
Mult. — Uit Multatuli's werken.
v. d. P. — Uit een werk van Van der Palm.
Potg. — Uit: Proza van Potgieter.
v. R. — Uit Indische typen van W. A. v. Rees.
Schoolmeester. — Uit de gedichten v. d. —.
Schaepm. — H. J. Schaepman (Dichtwerken).
Staring. — Uit de gedichten van Staring.
Stellw. — Uit critieken van A. W. Stellwagen.
V. L. — Uit een werk van Virginie Loveling.
Veth — Uit: Java van P. J. Veth.
Vond. — Uit een gedicht van Vondel.
Wolff en D. — Uit een werk v. d. juffrouwen Wolff en Deken.
enz. enz.

II. TEEKENS.

— vervangt in uitdrukkingen het titelwoord, b.v. **Dunk:** *een goeden —, een slechten — van iets hebben.*
— vervangt bij verbuiging het titelwoord, b.v. **Drukkend:** *—e belastingen.*
— vervangt in afgeleide en samengestelde zelfst. nw. en bijv. nw. den stam of het grondwoord, b.v. **Drinken: —er, —erij; Indompelen: —ing.**
— vervangt in een groep samenstellingen het eerste lid van het titelwoord, als: **Burgerdochter: —gasthuis, —huis; Burggraaf: —gravin, —voogd, —vrouw, —wal.**
— vervangt bij de ww. het voorvoegsel of wel het eerste lid, bv. **Herdenken,** ik —dacht, heb —dacht; **Inhalen,** ik heb —gehaald.
—en, —s, —'s, —eren, —ers, achter zelfst. nw., duidt de vorming van het meervoud aan.
—je, —pje, —tje, —etje duidt, hier en daar, de vorming van het verkleinwoord aan.
—er, —st duidt de vorming der trapvormen aan.

OPMERKINGEN. 1°. Van de sterke w.w. zijn twee vormen van de vervoeging opgegeven, idem voor de onregelmatige zwakke en sterke w.w. Van de regelmatige zwakke w.w. is alleen het verleden deelwoord opgenomen. De inrichting is alzoo deze:

zingen — ik zong — heb —zongen.
brengen — ik bracht — heb —bracht.
leeren — ik heb —leerd.
straffen — ik heb —straft.

2°. Samengestelde w.w. zijn dàn alleen opgenomen, als het om de verklaring der beteekenis noodig was; dus zoeke men in dit boek niet: *aanbedelen, aaneengroeien, aanloeren, belijmen, bemodderen*, enz. enz. Werkwoorden, afgeleid met de voorvoegsels *be-, er-, ge-, her-, ont-* en *ver-* zijn opgenomen, als dit om de beteekenis of het gebruik wenschelijk bleek.

3°. Bij de werkwoorden op *-eeren*, als: *studeeren, soupeeren*, wier vervoeging natuurlijk regelmatig zwak is: *ik studeerde, heb gestudeerd*, is kortheidshalve niets van de vervoeging vermeld.

4°. Van de verkleinwoorden is alleen het allernoodigste aangeduid; — echter meer van de trappen van vergelijking of van de trapvormen.

5°. Achter de grondwoorden zijn in den regel slechts enkele afleidingen en samenstellingen vermeld; deze vormen echter een afzonderlijk artikel, zoo er een of andere reden voor bestaat (b.v. om spelling of verklaring); overigens had groepeering plaats, waar dit zonder overlading kon geschieden.

6°. Ook de *voor- en achtervoegsels*, eigen en vreemde, kregen een plaatsje, hun beteekenis werd door voorbeelden toegelicht.

7°. *De beteekenis vindt men beknopt achter elk titelwoord gevoegd; de fig. beteekenissen en het taalgebruik blijken uit de niet karig opgenomen uitdrukkingen en haar verklaringen.* (Zie: *Hand, Oog, Oor, Voet*, enz.).

8°. *Van duizenden uitheemsche woorden vindt men de beteekenis opgegeven, en waar het noodig was, één of meer voorbeelden ter toepassing.*

9°. In de telkens vooropstaande lijsten van *Verkortingen* is het meest gangbare vermeld en verklaard.

10°. Namen uit de Grieksche en Germaansche mythologie zijn in dezen druk onder de titelwoorden opgenomen; ook tal van persoonsnamen van dichters, schilders, enz.

A.

A, v. - 's - Eerste letter van het alphabet, eerste hoofdstuk van een woordenboek; zegsw. *geen a voor een b kennen*, eigenl. het abc niet kennen, fig. niets geleerd hebben, zeer onwetend zijn; *van - tot z kennen*, van het begin tot het einde; *wie - zegt, moet ook b zeggen*, na de eerste schrede kan men niet meer stilstaan; wie in het schuitje zit, moet meevaren; - (alg.) aanduiding van de eerste der bekende grootheden; - (muz.) zesde toon in de gamma van c, ook *la*; - in Latijnsche opschriften bet. A 500, met een streepje er boven (Ā), 5000.

A. of **A⁰.** - *An'no*, in den jare, ten jare.

A. - **AA.** tot **AAAAAA,** merken van de vroeger beroemde Zeeuwsche chocolade; *een mooie partij Zeeuwsche chocolade van duizend A's.* (C. O.)

A. a, d. i. *ana* (op recepten), n. l. *van elk even-*

A. a. a. - *Amalga'ma*; zie ald. [*veel.*

A. a. C. - *An'no an'te Chris'tum*, in het jaar vóór de geboorte van Christus.

A. of **A⁰ aer. vulg.** - *An'no ae'rae vulga'ris*, in het jaar der gewone tijdrekening.

Abl. - *A'blativus*; zie aldaar.

A. B. - *Au'rea bul'la*, de gouden Bul van 1356; zie **Bul.**

A. C., soms **A. Xi** - *An'no Chris'ti*, in het jaar van (of na de geboorte van) Christus.

A. C. - *An'no curren'te*, in het loopende jaar.

Acad. - *Acade'mia, acade'mie*; zie aldaar.

Acc. - *Acce'pi*, ik heb ontvangen; (op wiss-ls) geaccepteerd.

Acc. - *Accu'satief*; zie aldaar.

A. D. - *An'no Do'mini*, in het jaar des Heeren.

A. E. - *Ar'chi-Epis'copus*, aartsbisschop.

A. F. - *An'ni futu'ri*, van het toekomende [jaar.

afb. - *afbeelding.*

afd. - *afdeeling.*

afl. - *aflevering.*

a. h. w. - *als het ware.*

a. i. - *ad in'terim*; zie aldaar.

A. L. M. - *Ar'tium libera'lium magis'ter*, meester in de vrije kunsten; zie **Vrij.**

a. m. - *Ami'ca ma'nu* (op adressen van brieven) door vriendenhand (bezorgd, overgebracht).

A. M. - *An'no mun'di*, in het jaar der wereld.

a. M. of **M. a.** - *Ar'tium Magis'ter*, meester der kunsten, d. i. doctor in de letteren of in de wijsbegeerte.

A. M. D. G. - *Ad majo'rem De'i glo'riam*, tot meerdere eer van God, zie **Ad.**

A. et O. - *Al'pha et Ome'ga*, de eerste en laatste letter van het Grieksche alphabet, het begin en het einde; zie aldaar.

A. O. R. - *An'no or'bis redemp'ti*, in het jaar van de verlossing der wereld.

A. P. - *Amsterdamsch peil.*

A. P. *of* **A⁰. P⁰.** - *An'no passa'to*, in het afgeloopen jaar.

A. pr. - *An'no praesen'ti*, in het tegenwoordige jaar.

A. p. R. c. - *An'no post Ro'mam con'ditam*, in het (zooveelste) jaar na de stichting van Rome.

arrond. - *arrondissement.*

A. R. - *Academi'ae rec'tor*, rector magnificus eener universiteit.

A. r. - *An'no reg'ni*, in het jaar der regeering.

A. R. S. - *An'no restaura'tae* (*recupera'tae*) *salu'tis*, in het (zooveelste) jaar na de herstelling of herwinning des heils (d. i. na de Verlossing).

Art. - *Arti'culus*, d. i. *Artikel*; zie aldaar.

a.s. - *aanstaande.*

A. S. - *An'no Sanc'to*, 't Heilige jaar, het eerste jaar eener eeuw, of 't jubileumjaar.

A. S.S. - *Ac'ta Sancto'rum*, de Handelingen of Levens der Heiligen; zie **Bollandisten.**

A. u. b. - als 't u belieft; zie **S. v. p.**

A. U. C. - *An'no ur'bis con'ditae*, in het (zooveelste) jaar na de stichting der stad (Rome); ook: *Ab ur'be con'dita*, sedert de stichting der stad (Rome).

A. u. s. - *Ac'tum ut su'pra*, verhandeld (of gedaan) als hierboven (n.l. op den datum als boven), op akten; zie **Actum.**

A (*water, riviertje*), v. - 's; *de Westerwoldsche -, de Ruiten-*; *de Dommel en de -*, enz.

A. vz. *Dit meubel zal 25 a 30 gulden kosten;* op rekeningen: *5 M. a f 6 = f 30.*

-a (*bastaarduitgang*), als in: *drama, emblema, kina, gamma, programma, panorama*, zaaknamen; *doctrina, theorema, ethica*, abstracte zelfst. nw.; *fauna, flora*, verzamelnamen.

Aaf, ave (*het middelstuk van een wiel*), v. aven; meer: **Naaf.**

Aaf (*vrouwennaam*), v., - **je,** o.; - *is dood*, de kan is leeg, de drank is op.

Aag'jesappel, m. -s of -en; zie **Aagt.**
Aagt (*vrouwennaam, verkorting van Agathe*), v. **-je** (ook **Aagje),** o. *Nieuwsgierig -je* (*van Enkhuizen*), naar het kluchtspel van Bormeester (1664); scherts. elke nieuwsgierige vrouw.
Aagt (*Engelsche kroonappel*), v. -en; **-appel,** m. -s of -en, de - is een aangenaam zure appel, welke zich goedhoudt tot het voorjaar.
Aai (*diernaam: luiaard*), m. -'s; zie **Ai.**
Aai (*liefkoozing, streeling*), m. -en; **-tje.**
Aai'en (*streelen, strooken*), ik heb geaaid; *Zij* (*Henriette*) *aaide Coco over den kop.* (C.O.); fig. vleien; ir. iem. door aanraking opzettelijk pijn doen.
Aak (*groot, platboomd hoog opgeboeid lastschip op den Beneden-Rijn*), v. aken; *een Keulsche -, een kolen -.*
Aak (*kleine ahorn of eschdoorn*), m. aken; ook: *Spaansche eik* geheeten.
Aaks (*zware bijl met langen steel, ook strijdbijl*), v. aaksen; ook: **Aks, Akst.**
Aak'ster (*oudere vorm van ekster*), v. -s. w.g. *Maer snatert hy te veel, hy is gelijk een aexter.* (Vondel).
Aal (*vrouwennaam, verkorting van Alida of van Adelheid*), v. **-tje,** v.: *Aaltje, de zuinige keukenmeid.*
Aal (*priem, spits, stalen schoenmakerswerktuig met houten hecht, els*), v. alen. vero.
Aal, aalt (*gier, koemestvocht*), v. gmv.
Aal (*moutdrank of Engelsch bier, zoetig van smaak*), o. gmv.; *van mooi -tje zingen,* scherts. in vroegeren tijd, voor drinken, feestvieren, met blijkbare zinspeling op *Aal* (vrouwennaam).
Aal (*slangvormige, weekvinnige visch*), m. alen; *een vette -, een gladde -; wat een groote -!* zegsw. *hij is zoo glad als een -,* men heeft geen vat op hem, hij weet zich uit alle ongelegenheden te redden, hij is listig, sluw; (als stofnaam), v.: *er is veel - in den vijver; eet niet van die vette -.*
-aal (*bastaarduitgang*), als in: *kardinaal, admiraal, korporaal, generaal, kannibaal,* persoonsnamen; *arsenaal, kapitaal, cimbaal,* zaaknamen.
-aal (*bastaarduitgang*), vormt bijv. nw. als in: *muzikaal, provinciaal, machinaal, medicinaal, chirurgicaal, sociaal, liberaal,* enz.; zij bet. hoedanigheden, die in verband staan met de beteekenis van het grondwoord.
Aal'bes (*vruchtdragende heester*; ook *de roode, witte of zwarte aalbes*), v. -bessen. In 't dagelijksch leven zegt men veelal voor *aal*bessen eenvoudig *bessen* (bv. *bessensap, bessennat*); **-seblad,** o. - bladeren; **-seboompje,** o. -s; **-sestruik,** m. -en; ook: **Aal'bezie.**
Aal'bessenjenever (*jenever op zwarte aalbessen getrokken*), v. gmv.; ook: *roode jenever of rood geheeten*; **-nat** (*bessensap*), o. gmv. **-sap,** o. gmv.; **-saus,** v. - en; **-tros,** m. -sen; **-wijn,** m. gmv.
Aal'besachtigen, v. mv. In de plantk. familienaam van de roode of witte of zwarte aalbes, alsmede van de kruisbes.
Aal'bezie (*aalbes*) v. -beziën; **-blad,** o. -bladeren; **-boompje,** o. - s; **-gelei,** v. gmv.; **-jam,** v. gmv; **-struik,** m. -en, enz.
Aal'beziënjenever (*aalbessenjenever*), v. gmv., **-nat,** o. gmv., enz.
Aal'fuik (*trechtervormige korf met zak om aal te vangen*), v. -fuiken.
Aal'geer, m. -geeren. vero., zie **Elger**; ook: *Aalschaar, Aalspeer, Aalsteker, Aalvork,* d. i. palingsteker.
Aal'kaar (*houten kist of kast met ronde gaatjes, om aal levend in 't water te bewaren*), v. -karen; zie **Kaar, Bun, Beun.**
Aal'korf (*korf of mand, waarin aal gevangen of verzonden wordt*), m. -korven; zegsw. *hij is bang voor zijn -,* d. i. voor zijn gezondheid, lichaam.
Aal'kwabbe, -kwab (*een visch, die veel op een aal gelijkt, ook aalpuit of puitaal geheeten*), v. -kwabben.
Aal'moes (*gift uit medelijden, liefdegift*), v. -moezen; zegsw. *hij moet van -moezen leven,* is doodarm.
Aalmoezenier' (*R.-K. armenverzorger; geestelijke, uitsluitend belast met de geestelijke zorg eener afzonderlijke klasse van personen*), m. -s of -en; *de - van een hospitaal, van een gevangenis*; ook, *veldprediker: vóór den veldslag sprak de - een gebed uit.*
Aalmoezeniers'huis (*liefdehuis of godshuis voor behoeftige kinderen, ouden van dagen,* enz.) o. -huizen.
Aaloud', aloud' (*zeer oud, ouderwetsch*), bn. vero.; *de -e zeden* (*met het bijdenkbeeld van voortreffelijk*); *de -e deugd;* **-heid** (*hooge oudheid*) v. gmv.
Aal'puit (*aalkwabbe*), m. -puiten.
Aal'reep (*zetlijn om aal te vangen*), m. -reepen.
Aal'schaar (*groote vork met drie of vier platte tanden om aal te steken*), v. -scharen; ook: **Aalgeer, Elger.**
Aal'scholver (*zwemvogel, waterraaf, pelikaanachtige vogel*), m.-s.; ook: **Schollevaar.**
Aal'speer, v. -speren; ook: **Aalgeer.**
Aal'speet (*dun stokje, met mootjes gebakken aal er aan*), v. - speten; vergelijk: **Aanspeten.**
Aal'stèek (*het steken van aal, ook het recht daartoe*), m. gmv.; *de -pachter.*
Aal'steek (*de plaats, waar men aal steekt*), v. -steken.
Aal'steker, m. -s; ook **Aalgeer, Elger.**
Aals'vel (*aalshuid*), o. -vellen; *een - is een bindmiddel bij dorschvlegels*; minacht.: *hij is koopman in -len,* hij doet in zaken van luttele waarde.
Aalt (*het vocht, dat uit den koemest sijpelt*), v. gmv.; zie: **Aal** (*gier, mestvocht*).
Aal'tje, o.; zie bij **Aal** (vrouwennaam), en bij **Aal** (bier); *van mooi - zingen,* d. i. lustig drinken, feestvieren.
A-al'-tolletje (*zeskant beenen draaitolletje, gemerkt met de letters A, B, D, N, S en T om zeker kansspel te spelen*), o. -s. A bet. *alles,* B (*bij*), D (*dubbel*), N (*niet*), S (*zet*), T (*trek*); zoo geheeten naar de eerste dezer letters.
Aal'vormig (*den vorm van een aal hebbend*), bn.; *pieren zijn -e dieren.*
Aalwaar'dig, aalwa'rig (*geheel waar later: onbezonnen, dartel, overmoedig*), bn.; vero. **-heid,** v. gmv.
Aalwa'rig, bn.; zie **Aalwaardig.** vero.
Aam (*oude wijnmaat, ook oliemaat van* vier ankers of 1.552 H.L.), o. amen; *in België is een - 142 L.*
Aam'beeld, o. -beelden; zie **Aanbeeld.**

Aam'bei (*besvormige ziekelijke en hoogst pijnlijke zwelling van aders aan den endeldarm*), v. -beien; ook **Aanbei;** dit *bei* = bes.
Aambor'stig (*asthmatisch, engborstig*), bn.; *gij reist met een dikken, -en heer, die alles open wil hebben.* (C. O.); **-heid,** v. gmv.
Aamt (*zuchtige zwelling*), v. gmv.; **-ig,** bn.: *de uier eener koe is soms -ig.*
Aan, vz.: *kloppen - de deur*; bw.: *de boot is -, steek de lamp -.*
Aan, bw. vormt met w.w. scheidbare samenstellingen, als: *aan'besteden, aan'bevelen*; zie echter **Aanbid'den, Aanschou'wen, Aanvaar'den.**
-aan (*bastaarduitgang*), als in: *Italiaan, Europeaan, Indiaan, Napolitaan, Corsicaan,* landaard; *Lutheraan, Zwingliaan, Arminiaan,* volgeling, evenzoo: *Thorbecklaan*; *parochiaan, kapelaan,* behoorende tot, verbonden aan; *baviaan,* diernaam; *banaan,* boom of vrucht.
Aan'aarden (*beneden aan den stam rondom ophoogen of aanvullen met aarde*), ik heb - geaard; *boom of struik -, de aardappels -.*
Aan'aardploeg (landb. *kleine ploeg, meest door een hond getrokken, waarmede men in rij staande planten b.v. aardappels aanaardt*), m. - ploegen.
Aan'beeld (*ijzeren smidsblok, waarop het gloeiend ijzer gehamerd wordt*), o. - beelden; zegsw. *zoo zwaar als een -,* zeer zwaar; *steeds op hetzelfde - slaan,* altijd op dezelfde zaak terugkomen of aandringen.
Aan'beeldsbeentje (ontl. *gehoorbeentje*), o. -beentjes.
Aan'beeldsblok (*houten blok, waarop het aanbeeld rust of staat*), o. - blokken.
Aan'beenen (*snel voortstappen*), ik beende aan, heb -gebeend; *als je wat -beent, kom je er nog op tijd.*
Aan'bei, v. - en; zie **Aambei.**
Aan'belanden (*ergens aankomen, meestal toevallig, om daar te vertoeven of te blijven*), ik ben (in dit dorpje) - beland; *na veel zwervens is zij hier aanbeland.*
Aan'belang (*groot belang, rijkheid aan invloed en gevolgen*), o. gmv.; *een zaak van -, een gebeurtenis van groot -,* gewicht.
Aan'belangen (*aangaan, betreffen*); alleen in den 3en persoon enk. van den onvolt. tegenw. tijd der aant. wijs: *wat, zooveel, voor zooveel, zoover* (*het*), *voor zoover* (*ze*) *hem* (3e naamval), *aanbelangt.*
Aan'bellen (*aan de deurschel trekken*), ik heb - gebeld; ook: **Aanschellen.**
Aan'beren (scheepst. *alle zeilen bijzetten*), ik heb - gebeerd, vero.; zie: **Aanbaren,** vero.
Aan'bermen (*den voet van een dijk versterken door er een berm tegen te leggen*), ik heb - gebermd; **- ing,** v. -en: *de afgeslagen plaats van den oever is nu voorzien door een - berming.*
Aan'besteden (*een mededinging openen bij inschrijving op een bouwwerk, dat volgens gegeven plan en bestek moet opgeleverd worden*), ik heb - besteed; *een karwei -*; *een school en het leveren der bouwstoffen -*; **-steder,** m. - s; **-steding,** v. -en.
Aan'besterven (*bij een erfenis als eigendom krijgen*), het bestierf aan, is -bestorven; *dat riddergoed zal hem - bij den dood zijns ooms*; **-ing,** v. gmv.
Aan'bevelen (*in de gunst bevelen aan*), ik beval aan, heb -bevolen; *iem. bij den Minister -*; *die jongeling beveelt zich zelf aan door zijn goede manieren*; *zijn ziel aan God aanbevelen,* d. i. Gods ontferming inroepen in doodsgevaar; *iemand de leiding van een rechtsgeding -,* opdragen; *iem. een moeielijk werk -,* toevertrouwen; *een collecte -,* aanprijzen.
Aanbevelenswaard', -waar'dig (*aanbeveling verdienende*), bn.
Aan'beveling (*de daad van aanbevelen*), v. - en; *een mondelinge -, een schriftelijke -.*
Aan'bevelingsbrief (*brief van recommandatie*), m. -brieven; *hij bracht mij een - van een oud vriend.*
Aanbevelingswaard', -waar'dig (*aanbeveling verdienende*), bn.
Aanbid'delijk (*waardig aangebeden te worden, tot aanbidding uitlokkend of dringend*), bn. *Gods -e wijsheid, - Opperwezen!*
Aanbid'den (*in den gebede aanroepen, als goddelijk wezen vereeren*), ik aanbad, ik bad aan, ik heb -beden (-gebeden); *den waarachtigen God -*; *Wij - U, o Heer, en loven U! Afgoden -*; fig. hartstochtelijk vereeren: *zijn leerlingen aanbaden hem*; *uw door mij aanbeden dochter,* doch ook: *een veldheer, door zijn soldaten aangebeden*; *zij vliegen voor den wind naar de aangebeden stranden!* (Tollens) d. i. geliefd.
Aanbid'der (*iem. die hartstochtelijk vereert*), m. -bidders.
Aanbid'ding (*godsdienstige vereering*), v.; *in - verzonken, in - neerzinken*; fig. innige, eerbiedige bewondering; *wij blijven op uw moed met dankbre - staren.* (Helmers).
Aanbid'ding (R.-K. *vereering van het H. Sacrament*) v. gmv.; *er is vandaag - in onze kerk.*
Aanbid'ding (R.-K. *voorstelling in beeld of schilderij, hoe de wijzen uit het Oosten 't kind Jezus aanbaden*), v. -en.
Aan'bieden (*ter aanneming voorstellen of toonen*); ik bood aan, heb -geboden; *iem. een betrekking, een ambt, een werkkring -*; *er biedt zich weldra een gelegenheid aan,* d. i. voordoen; **-ing,** v. -en.
Aan'binden (*aanhechten, vastmaken*), ik bond aan, heb -gebonden; *leiboomen -*; *een touw wat vaster -*; fig. *een onderhandeling, een strijd -,* aanknoopen, beginnen; zegsw. *de kat de bel -,* den eersten stap doen tot een gevaarlijke onderneming; zie *Kat.*
Aan'blaffen (*blaffend bedreigen*), de hond heeft hem -geblaft; ook: **Aanbaffen, Aanbassen.**
Aan'blazen (*door blazen doen ontvlammen*), ik blies aan, heb -geblazen; *het vuur -,* aanwakkeren; fig. *een twist, de hartstochten -,* aanzetten; *den burgeroorlog -,* opstoken; **-blazing** (*goddelijke ingeving, bezieling*), v.
Aan'blik (*aanzicht, gezicht op iets*), m. gmv.; *voor uw -, o, Heer, siddert de booze*; *bij den eersten -.*
Aan'blikken (*aanzien, aanschouwen*), ik heb -geblikt; *hij blikte mij veelbeteekend aan*; *de sterren blikken mij aan.*
Aan'bod (*aanbieding*) o. gmw. (aanbiedingen); rechtst. - *van gereede betaling*; hand. *de marktprijs regelt zich naar en -*; ook, het aangebodene: *komt mijn - u verwerpelijk voor? een voordeelig -.*
Aan'boeten (*feller doen branden, opstoken,* ik heb -geboet; *het vuur -.*

Aan'bouw (*het gebouwd worden*), m. gmv.; *dit huis is in -; de - van schepen; geheele straten zijn in Rotterdam in -.*

Aan'braak (*het aanbreken, het begin*), v.; *de - van den morgen, van den dag.* dicht.

Aan'brassen (scheepst. *de brassen aanhalen of doorhalen*), ik heb -gebrast; zie *Bras.*

Aan'breek, m. gmv.; hetzelfde als **Aanbraak,** v., dat de voorkeur verdient.

Aan'breken (*beginnen, met iets beginnen*), *de dag* brak aan, is -gebroken; ik brak (iets bv. *een brood, een flesch*) aan, heb (iets) -gebroken.

Aan'brengen (*meebrengen, leveren, ergens heen voeren, dragen*), onr. w.w. ik bracht aan, heb -gebracht; *kapitaal -, levensmiddelen -; versieringen -,* plaatsen, maken.

Aan'brengen (*verklikken, verklappen, aangeven*), onr. w.w. ik bracht -, heb -gebracht; *wie heeft dat weer -gebracht?* **-er** (*verklikker*), m. -s.

Aan'bruisen (*bruisend naderen*), de locomotief bruiste -, is en heeft -gebruist.

Aan'dacht (*oplettendheid, belangstelling*), v. gmv.; *iets met - volgen*; in den zin van „godvruchtige overpeinzing", *godvruchtigheid,* b.v. *vrome -,* is het een germanisme.

Aandach'tig (*opmerkzaam*), bn.; *-e toehoorders, een - gehoor,* oplettend; vroeger: godsdienstig: *Het - liedboek van Bredero.*

Aan'dachtstreep (spraakk. *zinteeken, een rust aanduidend*), v. -strepen, b.v. *Ik zal - als ik tijd heb - er eens over denken.*

Aan'deel (*deel, gedeelte*), o. -deelen; *zijn - ontvangen, zijn - verkoopen; - aan iets hebben,* d. i. zoowel ten goede als ten kwade aan iets meegewerkt hebben; *- hebben in een zaak, affaire, fabriek,* gedeeltelijk eigendom; *ik heb mijn spoorwegaandeel verkocht,* effect, aandeelbewijs; fig. *het - van den leeuw,* zie **Leeuwenaandeel.**

Aan'deelhebber (*bezitter van één of meer aandeelen*), m. -s.; *de -s in een reederij, fabriek, vennootschap*; ook: **Aandeelhouder.**

Aan'deelhouder (*eigenaar van één of meer bewijzen van aandeel*), m. -houders.

Aan'denken (*gedachtenis, voorwerp, dat ons aan iets of iemand herinnert*), o. gmv.; *in gezegend - voortleven,* herinnering.

Aan'dienen (*aanmelden*), ik heb -gediend; *zich laten -, zich zelven -*; **-ing,** v. -en.

Aan'dikken (*dikker maken, aanvetten van letters* b.v.), ik heb -gedikt; *een letter zonder aandikken niet goed te krijgen.* (C.O.)

Aan'doen (*aantrekken, zich kleeden met*), onr. w.w., ik deed -, heb -gedaan; b.v. *doe nog een jas aan; zij is netjes aangedaan,* gekleed; ook, in een haven vallen: *een of andere haven -,* er kort vertoeven; *iemand verdriet, last, schande -,* veroorzaken; *iem. een proces -,* gerechtelijk aanspreken of vervolgen; aantasten: *door de koorts -gedaan.*

Aan'doening (*ziekelijkheid*), v. -en; *een - der longen, der hersenen*; ook: *een -* (aanval) *van koorts.*

Aan'doening (*het aangedaan zijn: weemoed, droefenis*), v. -en; *ik kan er zonder - niet aan denken; allerlei -en.*

Aandoen'lijk (*treffend, roerend*), bn.; *een - verhaal*; ook: *een - gemoed,* week, licht, geroerd; **-heid** (*gevoeligheid*), v. gmv.

Aan'doorn, -doren, m. -s; zie **Andoren.**

Aan'draaien (*dichter bijeen of dieper doen gaan door te draaien*), ik heb -gedraaid; *een schroef -,* verder door draaien; zegsw. *iemand een neus, een wassen neus -,* hem foppen, om den tuin leiden; zie *Neus.*

Aan'drang (*gedrang,* fig. *aansporing, nadruk bij het doen van een verzoek*), m. gmv.; *een groote - van menschen, ik zal komen op - van mijn vader, ik vraag het u met -.*

Aan'drift (*neiging der natuur; bezieling, geestdrift*), v. gmv.; *ik deed het uit vrije -; 't was of hij van heilige - beefde.*

Aan'drijven (*vlottend naderen, aanspoelen*), het dreef aan, is -aangedreven; *dat lijk is hier komen -;* zegsw. *op een stroowisch komen -,* naakt en berooid uit den vreemde aankomen; ook, doen voortgaan, voortdrijven: *de koeien -; de bouten en schroeven -,* aanzetten, *iem. - tot het kwaad,* aanporren.

Aan'dringen (*samenpakken,* fig. *aanzetten*), ik drong -, heb -gedrongen; *op iets -,* d. i. iets met aandrang, met nadruk vragen.

Aan'duiden (*verklaren, aanwijzen*), ik heb -geduld; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Aan'durven (*niet bang zijn voor, durven aanpakken*), ik durfde of dorst -, heb -gedurfd; *iemand wel of niet -,* d. i. zich al of niet opgewassen voelen tegen iemand.

Aaneen' (eig. *aan eenander, aan elkaar, samen*), bijw.; dit bijw. vormt met w.w. scheidbare samenstellingen, als: *aaneen'binden, aaneen'groeien, aaneen'knoopen, enz.* en drukt verbinding uit.

Aaneen'geschakeld (*met schakels verbonden*), bn.; fig. *een - verhaal, een -e opvolging* (C. O.), *een -e evenredigheid.*

Aaneen'gesloten (*nauw verbonden, elkaar rakende*), bn.; *een - geheel.*

Aaneen'schakelen (*met schakels of ringen verbinden*), ik heb -geschakeld; fig. opeenvolgend verbinden; *twee of meer volzinnen -*; **-ing,** v. -en: *de betrekking van -ing in de syntaxis* bv. de verbinding met het vgw. *en.*

Aaneen'schrijven, ik heb -geschreven; *het - der woorden*; **-ing,** v. zie *Aanhangsel.*

Aaneen'wellen (*door smeden of hameren verbinden,* b.v. *Zweedsch ijzer*), ik heb -geweld; **-ling,** v. -en.

Aan'fluiten (*tegen iets fluiten*), ik floot -, heb -gefloten; fig. uitfluiten, beschimpen.

Aan'fluiting (*het bespotten*), v. -en; ook voorwerp van bespotting: *Ik zal hem maken tot een - onder al de volken.* (Bijbel.)

Aan'fok (*opkweeking van dieren*), m. gmv. *'k Heb voor mijn - koopers, te kust en keur.* (Staring), de gefokte dieren zelf.

Aan'fokken (*dieren aankweeken, grootbrengen van vee*), ik heb -gefokt; *paarden, runderen, honden -*; **-king** (*aanfok*), v. -en.

Aan'gaan, ik ging aan, heb en ben -gegaan; *op een huis, een persoon -,* in de richting gaan; zeew. *op een eiland -,* er heen sturen; *bij iemand -,* aanloopen; *het vuur, de kaars, de lamp kan -,* ontbranden; *de kerk, de school kan -,* beginnen; *een dronkaard kan -,* leven, geraas, getier maken; *- als een Turk, tegen iem. -,* opspelen, schelden, razen; *een overeenkomst, een verbond, een verbintenis -,* sluiten, treffen; *een huwelijk -,* sluiten; *wat mij aangaat,* betreft, raakt, aanbelangt.

Aangaan'de (*betreffende, rakende*), dw. en bn.; *de berichten, hem -, luiden niet gunstig;*

vz.; *de berichten - zijn toestand, een meening - dien persoon*, d. i nopens, omtrent.

Aan'gang (*nadering*), m. -en; scheepst. - *maken*, voortzeilen, voortmaken; zegsw. *op den - komen*, juist van pas komen; onverwachts komen en getuige van iets zijn: *ik kwam juist op den -, en zag hoe hij het kind mishandelde.*

Aan'gebedene (*hoogvereerde, beminde*), m. en v. -n; (meestal van vrouwen).

Aan'gebonden, bn.; fig. *kort - zijn*, d. i. spoedig boos zijn.

Aan'geboren (*van nature eigen*), bn.; *de dichtkunst van Vondel -; sluwheid is den Chineezen -*, ingeschapen.

Aan'gedaan (*van aandoen* d. i. *gevoelig treffen*), vd. en bn.; *de familie was tot schreiens -*, d. i. bewogen; sterker, heviger -, het sterkst, het hevigst -.

Aan'geërfde (*een erf hebbende aan een dijk, een wetering*), m. en v. -n.; *de -n van dezen dijk zijn verplicht hem te onderhouden.*

Aan'gehaald (*in beslag genomen*), bn.; *een -e koe*, d.i. door de kommiezen aangehouden.

Aan'gehuwd (*door huwelijk vermaagschapt*), bn.; *-e tante, oom; mijn -e familie.*

Aan'geklaagde (*betichte*) m. en v. -n.; *de - droeg zijn eigen verdediging voor*, de bij het gerecht beschuldigde.

Aan'gekleed (*in de kleeren*), bn.; zegsw. *een -e boterham* (C. O.), belegd met koek, kaas of vleesch, bij uitbreiding een eenvoudig avondpartijtje; zie *Aankleeden.*

Aan'gelande, m. en v. -n,; *de -n zijn de eigenaars van den grond, gelegen aan een dijk, weg, wetering, enz.*

Aan'gelegen (*belendende*) bn.; *de - akkers*, nl. grenzende aan de rivier, den weg, enz.

Aangele'genheid (*zaak v. gewicht*), v.-heden.

Aan'gemerkt (*aangezien, omdat*), vgw.; *zijn handelwijs verdient lof, - hij nog zoo jong is.*

Aan'genaam (*prettig, genoeglijk, behaaglijk, liefelijk*), bn.; *een - gezelschap; zich bij iem. - maken*, zijn gunst weten te verwerven; bw.: *- bij elkander zijn, wij hebben - gewandeld*; **-heid** (*genoegen*), v. -heden.

Aan'genomen (*ondersteld*), vgw.: *-, dat gij slaagdet, wat hebt gij dan nog? -, hij ware een drinkebroer, wat zou zijn oom er tegen doen?* d. i. gesteld (dat), indien, bijaldien.

Aan'genomen, vd. en bn.: *een - kind*, geadopteerd, *een - werk* (bij aanbesteding).

Aan'geschoten, bn.; fig. *- zijn*, een weinig dronken, niet te best meer ter been zijn; zie **Aanschieten.**

Aan'geschreven, vd. en bn.; fig. *goed of slecht - staan*: eig. in eenig register geclassificeerd zijn als goed of slecht, bij iem. in een goed of kwaad blaadje staan; zie **Aanschrijven.**

Aan'gespen (*met een gesp vastmaken, toehalen*), ik heb -gegespt; *den degen -*, gaan strijden; *het harnas -*; **-ing,** v. - en.

Aan'geteekend (*ondertrouwd*), bn. *zij zijn -.*

Aan'geteekend (*in een register genoteerd*), bn.; *een -e brief, een - pakket.*

Aan'getogen (*aangetrokken*), vd. van het veroud. w.w. aantieën, (-tiegen), d. i. aantrekken; *zij had haar beste kleed -*; ook: aanrukken, naderen: *daar komen de zangers -.*

Aan'getrouwd (*aangehuwd*), bn. *-e kinderen.*

Aan'geven (*overgeven, toereiken*), ik gaf -, heb -gegeven; *den toon -*, fig. de eerste zijn in zijn kring; *zich of zijn goed -*, zich melden, reisgoed aan de grenzen declareeren; *in hoofdtrekken iets -*, d. i. aanduiden; **-geefster,** v. -s; **-gever** (*iem. die aangifte doet*), m. -s.

Aan'gezet, vd. en bn.; *een - mes* d. i. gewet, gescherpt; *de wijn is -*, vervalscht; *die spijzen, sausen, zijn erg -*, gekruid, prikkelend; *het moes is wat -*, aangebrand.

Aan'gezicht (*gelaat*), o. -en; ook **Aan'zicht;** *iemand van - kennen*, d. i. hem persoonlijk kennen; zegsw. *de waarheid in het aanzicht slaan*, de waarheid krenken, d. i. brutaal liegen; *uit iem. - gesneden zijn*, sprekend op iemand gelijken; **-spijn,** v. -en.

Aan'gezien (*dewijl, vermits, omdat*), vgw.

Aan'gifte of **-gift** (*mededeeling*), v. -giften; *-doen*, d. i. kennis geven, bij den bevoegden ambtenaar melden, b.v. - van de geboorte van een kind.

Aan'gluipen, ik heb -gegluipt; *iem. -*, genieperig of ter sluik aanzien.

Aan'gorden (*door middel van een gordel vasthechten*), ik heb -gegord; *het harnas -*, aantrekken, fig. den strijd beginnen; *zich -*, gereed maken, toerusten, *iemand de wapenen -*, hem er mede uitrusten; **-ing,** v. -en.

Aan'greep (*aangrijping, aanval*), m. gmv.

Aan'grenzend (*belendend*), dw. en bn.; *een - land*, naburig; *-e provinciën*, bijgelegen.

Aan'grijnzen (*dreigend, valsch aankijken*), ik het -gegrijnsd; **-ing,** v. -en.

Aan'grijpen (*snel aanvatten en vasthouden*), ik heb -gegrepen; *den vijand -*, aanvallen; *de gelegenheid -*, te baat nemen; *een werk -, een arbeid -*, met kracht beginnen; *dat woord, dat tooneel greep haar -*, ontroerde haar hevig.

Aangrij'pend (*een diepen indruk makend*), bn. en bw.; *de -e rouwzang van Potgieter op Da Costa's dood; die taal is - mooi*, roerend.

Aan'grimmen (*grimmig bedreigen*), ik heb -gegrimd; *'t gedierte grimt hen -*, nl. de beren (Tollens); *de honger kan iem. -.*

Aan'groei (*vermeerdering, toename*), m. gmv.; *- van macht*; zie **Aanwas.**

Aan'groeien (*goed opgroeien*), het is -gegroeid; *de spruit groeit - tot een boom, het knaapje tot een krachtigen jongeling.* (v. d. Palm); **-groeiing** (*toename*), v. -en.

Aan'haken (*met een haak vasthechten*), ik heb -gehaakt; *een wagon -*, vasthaken.

Aan'halen (*naar zich toe trekken*), ik heb -gehaald; *een schuit wat aanhalen, een knoop, de teugels -*, stijver aantrekken; fig. *den band der vriendschap vast -*; scheepst. *de brassen, de schooten -*, doortrekken, strakker maken; *de wind haalt aan*, wordt sterker; fig. *iem. -*, aanlokken; *goederen -*, in beslag nemen; *een gezegde, een volzin -*, vermelden; **-ing** (*vermelding van iemands woorden; in-beslagneming*), v. -en.

Aanha'lig (*vriendelijk, aanlokkend, innemend*), bn.; **-heid,** v. gmv.

Aan'halingsteeken (spraakk. *het zinteeken, dat dient om wat een ander zegt, van eigen woorden af te zonderen*), o. -teekens, b.v. De generaal riep: „Soldaten, doet uw plicht!"

Aan'hang (*partij, handlangers*), m. gmv.

Aan'hangeling (*partijgenoot*), m. en v. -en.

Aan'hangen, ik hing aan, heb -gehangen; *de japon hing er zoo los aan*, slordig zitten

of passen; fig. *iem.* -, liefde, hoogachting toedragen, zeer gehecht zijn aan iem.

Aan'hanger (*partijgenoot*), m. -s; *hij behoort tot de -s van de nieuwe leer*, d. i. volgelingen, voorstanders.

Aanhan'gig (*nog niet beslist of afgedaan*), bn.; *de zaak is* -, (rechtst.); *een wetsontwerp - maken*, bij de 2e Kamer indienen; *die zaak is reeds eenige jaren bij de Kamer* -, op beslissing wachtende.

Aan'hangsel (*toevoegsel, bijvoegsel*), o. -s, -en; *deze spraakkunst geeft de leer der spelling in een* -.

Aanhan'kelijk (*verknocht, toegenegen*), bn. en bw.; *een - kind*; *hij dacht zeer - over zijn familie.* (C. O.); **-heid,** v. gmv.

Aan'hebben (*dragen, gekleed zijn in*), onr. w.w. ik had -, heb -gehad; fig. *een laars, een buis* -, dronken zijn, gmz.

Aan'hechten (*vastmaken, verbinden*), ik heb -gehecht; **-ing** (*annexatie*), v. -en; **-ingspunt** (*aanknoopingspunt*), o. -en.

Aan'heer (*overgrootvader*), m. -heeren; dicht. eerste stamvader. vero.

Aan'hef (*begin*, inz. *van gedichten of muziek en zang*), m. gmv.; *een schoone, gepaste, wonderlijke* -.

Aan'heffen, ik hief -, heb -geheven; *een lied* -, inzetten, beginnen te zingen.

Aan'hijgen (*hijgend toeademen*), ik hijgde -, heb -gehijgd; *een laatst vaarwel* -; *daar kwam hij* -, buiten adem aanloopen.

Aan'hitsen (*opruien, aanvuren*), ik heb -gehitst; *een hond, een paar vechtersbazen* —; *een hond op iem.* -; **-er,** m. -s; **-ing,** v.

Aan'hoeven, het heeft -gehoefd; *de overjas hoeft niet aan*, het is niet noodig ze aan te trekken; *de kachel hoeft niet aan*; *de lamp hoeft nog niet aan*, het is onnoodig ze aan of op te steken.

Aan'hoorder (*iem. die aandachtig luistert*), m. -s; *een kwaadspreker vindt overal -s.*

Aan'hooren (*luisteren naar*), ik heb -gehoord; een enkele maal is *aan* onscheidbaar: *men aanhoo're mijn verdediging!* d. i. hoore naar; *vrienden, aanhoort' mijn lied!* men schrijve: *ten aan'hooren van*, niet *ten aanhoore.*

Aanhoo'rig (*behoorende bij*), bn.; *een hoeve met -e landerijen*, d. i. aanbehoorende; *een kasteel met -e rechten*; **-heid** (*wat tot eenig goed behoort*), v. -heden: *een boerderij met alle -heden.*

Aan'houden (*volhouden*), ik hield -, heb -gehouden; - *doet verkrijgen*, volharden; *op iets* -, zeew. koers zetten; **-er** (*volhouder*), m. -s: *de -er wint*, wie volhardt. bereikt zijn doel.

Aanhou'dend (*voortdurend*), bn. en bw. *een -e regen*; *hij schreeuwt* -; **-heid,** v. gmv.

Aan'houding (*het in hechtenis nemen*), v. -en; - *van personen*; - *van goederen*, inbeslagneming.

Aan'huwen (*door huwelijk verkrijgen*), ik heb -gehuwd; *hij heeft met die vrouw een groot aantal neven en nichten -gehuwd*; *een -gehuwde oom*; **-ing,** v.: *door -huwing tal van verwanten verkrijgen.*

Aan'jagen (*iem. zeer jagen*), ik jaagde of joeg -, heb -gejaagd; *iemand schrik* -, d. i. veroorzaken, op het lijf jagen; *daar komt de koerier* -, snel aangereden.

Aan'jager (werkt. *zuig- of perspomp eener brandspuit*), m. -jagers

Aan'kalken (*met krijt of kalk aanschrijven*), ik heb -gekalkt; *iem. een paar flesschen* -, doen betalen; *hij heeft mij drie glazen bier te veel -gekalkt*, aangeschreven nl. met wit krijt op een zwart bord (vroeger in de herberg aanwezig); **-ing,** v. -en.

Aan'kanten (zich) (*zich verzetten*) ik heb mij -gekant; **-ing** (*verzet*), v. gmv.

Aan'kap, m. gmv.: *in Indië het kappen of vellen van hout om den voorraad aan te vullen of te vermeerderen.*

Aan'kappen (*houtkappen, boomen vellen tot vermeerdering v. d. bestaanden voorraad hout*) ik heb -gekapt; *de voorraad hout raakt op, men zal weer moeten* -.

Aan'kijken (*aanzien*), ik keek -, heb -gekeken; *iem. met schele oogen* -, d. i. benijden; *iem. niet* -, d. i. hem kleinachten, niet tellen.

Aan'klacht (*beschuldiging bij den bevoegden ambtenaar*), v. -en; *een - indienen bij den officier van justitie*; *een - onderzoeken.*

Aan'klagen (*beschuldigen*), ik heb -geklaagd; *iemand bij den rechter, de rechtbank, het gerechtshof* -, een beschuldiging wegens misdrijf tegen hem inbrengen; **-klager,** m. -s: *een valsche -klager.*

Aan'klampen (scheepst. *vasthechten, aanhaken, enteren*), ik heb -geklampt; fig. iem. staande houden of zich wandelend bij hem aansluiten; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Aan'klauwen (*opharken van paden*) ik heb -geklauwd; *hij laat alle Zaterdagen zijn buitentje* -.

Aan'kleeden (*de kleeren aantrekken*), ik heb -gekleed; zegsw. *een aangekleede aap*, sarc. een foeileelijk persoon; *een -e boterham, avondvisite, waarop broodjes met vleesch enz. worden opgedischt*; *een -e pijp*, avondbezoek, waarbij gerookt wordt. (C. O.).

Aan'kleef (*toevoegsel, aanhoorigheid*), m.; *met den aankleve van*, d. i. met alles, wat er toe behoort; *de schoonmaak met den aankleve van dien.*

Aan'kleefsel, o. -s; *deze wijn geeft — in de flesch*, aanplaksel, een vliezig kleefsel.

Aan'klemmen (*aanschroeven, sterker doen klemmen*), ik heb -geklemd; fig. nader met bewijzen staven; *een stelling met bewijzen* -.

Aan'kleven (*door kleefstof vasthechten*), ik heb -gekleefd; fig. eigen zijn, bv. *dat gebrek kleeft hem aan*; *iemand aankleven*, trouw aanhangen; **-ing** (nat. *adhaesie*), v. gmv.

Aan'kloppen, ik heb -geklopt; *gij moet* -, *vóór gij binnengaat*, aantikken, eig. den deurklopper oplichten; fig. *bij iem.* -, iem. iets verzoeken of vragen.

Aan'klossen (*klossend naderen*), hij komt -geklost; ook: **Aan'klotsen,** *daar komt hij op zijn zware klompen -geklotst.*

Aan'knoopen (*door middel v. e. knoop aan iets vastmaken, verbinden*) ik heb -geknoopt; fig. *een gesprek, vriendschap, betrekkingen* -, beginnen, tot stand brengen; **-ing,** v. -en.

Aan'knoopingspunt (*punt van aanhechting*), o. -punten; *de onderwijzer moet de -en weten te vinden bij zijn leerlingen*; *een - voor een gesprek.*

Aan'komeling (*nieuweling*), m. en v. -en; voor het v. ook: **-e;** ook: aankomend meisje, of knaap van 14—16 jaar.

Aan'komen (*een plaats bereiken, aan land komen*), ik kwam -, ben -gekomen; *de stoomboot is reeds -gekomen*; *met iets* -, d. i. voor

den dag komen; *kom nergens aan*, d. i. handen thuis; *er is geen aankomen aan*, d. i. het is niet, of alleen voor grof geld te krijgen.

Aanko'mend (*aanstaande, toekomstig, toekomend, groot wordend*), bn.; *-e week*; *-e jongens en meisjes*; *de - jongelingschap.*

Aan'komst, v. gmv.; *de - van den trein.*

Aan'kondigen (*bekendmaken*), ik heb -gekondigd; — **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Aan'kooien (typ. *den vorm vastslaan*), ik heb -gekooid; *den vorm -*, de kooien of wiggen vaster slaan.

Aan'koop, m. -en; *door -*, d. i. door te koopen; *verschillende -koopen doen.*

Aan'koopen (*koopen voor eigen gebruik*), onr. w.w. ik kocht-, heb -gekocht; **-ing,** v. -en.

Aan'krijgen (*aan 't lijf krijgen*), ik heb -gekregen; *ik kan die jas niet -*; *ik kan dat vuur niet -*, aan het branden krijgen.

Aan'kruien (*snel voortkruien*), ik kruide (krooi) -, heb -gekruid, (gekrooien); *het ijs is -gekruid*, d. i. opeengehoopt.

Aan'kunnen (*baas kunnen, berekend zijn voor, opgewassen zijn tegen*), onr. w.w. ik kan -, wij kunnen -, ik konde of kon -, heb -gekund; *hij kan den knaap niet aan*; *zij kan die taak niet aan.*

Aan'kweek (*aanplanting*), m. gmv.; *grond, geschikt voor den - van rozen*; fig. ontwikkeling: *- van vaderlandsliefde.*

Aan'kweeken (*kweekend doen wassen*), ik heb -gekweekt; *bloemen -, boomen -*; fig. *onderwijzers -*, opleiden; *goede zeden -*, bevorderen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. gmv.

Aan'lachen (*toelachen*), het lacht aan, heeft -gelachen; *het geluk lachte (loeg) mij aan*; *de fortuin lacht hem aan*, d. i. is hem gunstig.

Aan'landen (*aan land komen*) ik ben -geland; fig. *waar zijt gij aangeland*, d. i. terecht gekomen? **-ing,** v. -en.

Aanlan'dig, bn.; *de wind is -*, d. i. waait landwaarts, naar het land.

Aan'langen (*aanreiken, reikend geven*), ik heb -geland; *iem. een boek -*, aangeven.

Aan'leeren (*door leeren eigen maken*), ik heb of het is -geleerd; *een vreemde taal, een kunstje, een ambacht -.*

Aan'leg (*natuurlijke vatbaarheid*), m. gmv.; *- hebben voor of tot zwaarmoedigheid*; *- hebben voor de wiskunde*; *ergens - voor hebben*, talent.

Aan'leg (*het aanleggen, maken*), m. gmv.; *de - van een dijk, van een spoorweg, van een park.*

Aan'leg (*plantsoen, wandelplaats*), m. gmv.; *het is hier een nieuwe -.*

Aan'leg (rechtst. *rechtsvordering*), m. gmv.; *de rechtbanken nemen in eersten - kennis van een aanklacht*; *rechtbank v. d. eersten -*, wier bevoegdheid zich nl. uitstrekt over een arrondissement

Aan'leggen, ik legde of leide (lei) -, heb -gelegd of -geleid; *de boot zal bij Dordt wel -*, stoppen; *willen wij in dit café eens -*, rusten en wat gebruiken; **-legplaats** (*haven*), v. -en.

Aan'legger (*bewerker, veroorzaker*), m. -s; hij is de - en de uitvoerder van die gruwel-daad.

Aan'leidend (*veroorzakend, er toe leidend*), bw. en bn.; *wat was de -e oorzaak?* d. i. de eerste, voornaamste.

Aan'leiding (*oorzaak*), v. -en; *zijn woorden gaven - tot twist.*

Aan'lenen, zie **Aanleunen.**

Aan'lengen (*verdunnen*), ik heb -gelengd; *den wijn, de saus, de soep -*; **-ing,** v. -en.

Aan'leunen (*schuin tegen iets rusten of steunen*), ik heb -geleund (-geleend); fig. *ik laat mij dit niet -*, d. i. toeschrijven, welgevallen; **-ing,** v. -en.

Aan'lichten (*beginnen te lichten of te schijnen*), de dag is -gelicht.

Aan'liggen (*aan den disch liggen, op de wijze der Ouden*), ik lag aan, heb -gelegen.

Aan'liggend (*aangrenzend*), bn.; *-liggende hoeken* (wisk.); *een hoeve met -e akkers en weiden*, belendend.

Aan'lijken (zeew.), ik heb -gelijkt; *een lijk -*, een touwen boordsel maken rondom in het zeil; zie **Lijk** (*boordsel*).

Aan'loeven (scheepst. *scherp tegen den wind houden*), ik heb -geloefd.

Aanlok'kelijk (*verleidelijk*), bn; *een - voorstel*; **-heid** (*bekoorlijkheid*), v. -heden.

Aan'lokken (*doen naderen, overhalen, verleiden*), het heeft -gelokt; *het aas zal den vos -*; *dat zal koopers -*, trekken.

Aan'loksel (*verleidsel*), o. -s of -en; *de -s der zonde, de -en der wereld.*

Aan'lonken (*vriendelijk aanzien of toeknikken*), ik lonkte -, ik heb -gelonkt.

Aan'looden (scheepst. *peilende of loodende de kust naderen*), ik heb -gelood; *de kust -.*

Aan'loop, m. -en; *een - nemen*, d. i. een korten snellen loop; fig. een inleiding maken: *met een heelen - kwam hij tot de zaak*; *hij heeft veel -*, d. i. bezoek.

Aan'maak (*vervaardiging van iets in voorraad*), m. gmv.; *de - van ammunitie.*

Aan'maken (*voortmaken*; *doen branden*), ik heb -gemaakt; *wil je wat -! een kachel -*; *sla, verf -*, bereiden; **-er,** m. -s; **-ing,** v.

Aan'manen (*aansporen, aanzetten, opwekken*), ik heb -gemaand; *iem. tot spoed, tot voorzichtigheid -*; **-er,** m. -s; **-ing,** v. en.

Aan'maren (*een schip voor en achter met touw of kabel vastleggen*), ik heb -gemaard. vero.; zie **Aanmeren.**

Aan'matigen (zich), (*zich onrechtmatig toeëigenen*), ik heb mij -gematigd; *zich een recht -, zich gezag -*, naar zich toe meten of nemen; *zich een titel -*, toekennen.

Aan'matigend (*eigendunkelijk, trotsch*), bn. en bw.; *op -en toon*; *- spreken*, laatdunkend.

Aan'matiging, v. -en; *zijn - gaat ver*, tegenst. van bescheidenheid, nederigheid.

Aan'melden (*aandienen*), ik heb -gemeld; *zich laten -*, zijn komst laten weten; *zich -*, d. i. zich bekendmaken om iets te verzoeken, te eischen, te ontvangen, enz.; *er hebben zich honderd sollicitanten aangemeld*, d. i. opgegeven als mededingers naar een betrekking; **-ing,** v. -en.

Aan'mennen (*paarden met een toom besturen*), ik heb -gemend. vero.

Aan'meren (*hetzelfde als* **Aanmaren**), ik heb -gemeerd.

Aanmer'kelijk (*belangrijk*), bn. en bw.; *-e sommen, voordeelen, verliezen*; *een -e schade*; *het water was - gewassen*, in groote mate.

Aan'merken (*beschouwen*; *afkeurend opmerken*), ik heb -gemerkt; *ik zal dit altijd als mijn plicht -*; *hij heeft altijd wat aan*

te merken; *de strengste vitter zou niets kunnen* –, afdingen.

Aan'merking (*afkeuring bedenking*), v. -en; *er zijn allerlei -en op dat werk gemaakt*; verder: *in - komen*, de aandacht trekken; *voor eenig baantje in - komen*; *in - nemen*, het laten wegen, belangrijk achten; *uit - van*, wegens, ter oorzake van, om.

Aanmin'lijk, -min'nelijk (*aanminnig*), bn. en bw.; **-heid** of **-min'nigheid,** v.

Aanmin'nig (*bevallig, lief, innemend*), bn. en bw.; *een - kind, -e vorstin*; *- knaapjen* (Bild.); *- zingend, spelend*; **-heid,** v. -heden.

Aan'moedigen (*aansporen, opwekken, moed inspreken*), ik heb -gemoedigd; **-er,** m., -s.; **-ing,** v. -en.

Aan'moeren (*aanschroeven*), heb -gemoerd.

Aan'moeten (*aangetrokken moeten worden*), onr. w.w., het moest -, heeft -gemoeten; *de jas moet aan*, nl. aan het lijf; *het vuur moet aan*, nl. moet branden.

Aan'mogen, onr. w.w., het mocht -; 't vd. is niet in gebruik; *mag ik dat kleedje aan?* d. i. aanhebben; *mag de kachel wel aan?* d. i. branden.

Aan'monding (muz. *de wijze, waarop men een blaasinstrument aan den mond zet of houdt*), v. -en.

Aan'monsteren (scheepst. *in dienst nemen en op de monsterrol plaatsen*), ik heb -gemonsterd; meest: ik ben -gemonsterd, b.v. als stuurman; **-ing,** v. -en.

Aan'munten (*nieuwe munt slaan*), ik heb -gemunt; **-ing,** v. -en: *- van guldens.*

Aanne'melijk (*niet te verwerpen*), bn.; *op -e voorwaarden*, *een - voorstel*, *een - baantje*; **-heid,** v. gmv.

Aan'nemen (R.-K. *kinderen de eerste H. Communie laten doen*), ik nam -, heb -genomen.

Aan'nemen (*iets uit de handen van een ander overnemen*), ik nam aan, heb -genomen; *neem dit bord eens aan*, aanvatten; *Jan, -!* toeroep tot den koffiehuisknecht; *geld, giften, geschenken* -, vrijwillig ontvangen.

Aan'nemer (*bouwer van huizen bij inschrijving*), m. -s; **-neming,** v. -en: *een gebouw bij -neming maken, een groote -neming.*

Aan'pakken (*onbeschroomd aanvatten*), ik heb -gepakt; *pak de slang niet aan*; fig. *eenig werk goed* -, beginnen; *iem.* -, met woorden aanvallen, aantasten; **-ker,** m. -s.

Aan'palend (*aangrenzend*), bn.; *de -e gewesten*; *de -e straten*, belendende.

Aan'passen (*op proef doen aantrekken*), ik heb -gepast; *een kleed -, laarzen -, iem. een rok -*; *de naaister zal u de japon -*, zien of ze goed zit.

Aan'passen (*aansluiten, verbinden, vereenigen*), heb -gepast; *de algebra doen - bij het rekenen*; **-sing,** v. -en: *de -sing van den mensch aan zijn omgeving.*

Aan'plakbiljet (*papier, meest gekleurd en van groot formaat, aan muren enz. vastgehecht door eenige kleefstof*), o. -biljetten.

Aan'plakken, ik heb -geplakt; *een kennisgeving -, een verordening -*, d. i. vasthechten aan muren enz. door middel van stijfsel; **-ker,** m. -s; **-king,** v. -en.

Aan'plant (*teelt*), m.; *de - van koffie, katoen*; ook het pas geplante zelf.

Aan'planten, ik heb -geplant; *jonge eiken en dennen* -; *kool-*, d. i. bijplanten ter aanvulling; *een bosch -*, vergrooten; *gij moet wat -*, d. i. wat voortmaken met planten; **-ing** (*jong plantsoen*), v. -en.

Aan'plempen (*door het storten van zand een gracht, vaart enz. aanvullen, dempen*), ik heb -geplempt; **-ing,** v. -en.

Aan'porren (eig. *een por geven met zeker doel*; fig. *aansporen, opwekken*), ik heb -gepord; *iem. tot de studie* -; *iem. - om iets te doen*; **-ring,** v. -en.

Aan'praaien (scheepst. *een schip aan- of toeroepen om mededeelingen te ontvangen of te geven*), ik heb -gepraaid.

Aan'praten (*door mooi praten doen koopen*), ik praatte -, heb -gepraat; *zich een duur kleedingstuk laten* -; in 't plat *Aansmeren.*

Aan'prijzen (*sterk aanbevelen*), ik prees -, heb -geprezen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Aan'prikkelen (*met een puntig voorwerp prikken*), ik heb -geprikkeld; fig. aanzetten, aansporen; *de hoop, de eerzucht, een begeerte, enz.* -; **-ing,** v. -en.

Aan'punten (*een punt aan iets maken, de punt verscherpen*), ik heb -gepunt; *een pen, een potlood* -; **-er** (*persoon, die aanpunt*), m. -s; **-ing,** v. -en.

Aan'puntring, m. -en, of **-puntschijf** (*werktuig om spelden te punten*), v. -schijven.

Aan'raden (*den raad geven om iets te doen*), ik raadde of ried -, heb -geraden; **-rader,** m. -s.

Aan'raken (*met de hand aan iets komen*), ik heb -geraakt; *ik zal die geschenken niet -*, aanroeren; *iets ruw* -; fig. *Nurks had er vermaak in, al uw zwakke plaatsen beurtelings pijnlijk - te raken.* (C. O.)

Aan'raking (*aanroering*), v. -en; *die wonde doet bij de minste -raking pijn*; fig. *ik heb steeds alle -raking met hem vermeden*, omgang.

Aan'rakingspunt (meetk. *raakpunt*), o. -en; *hier is het - der twee cirkels.*

Aan'randen (*aantasten, overvallen*), ik heb -gerand; *een reiziger* -; fig. *de orde der maatschappij* -; **-er** (*roover*), m. -s; **-ing,** v.

Aan'ransen (*woest bejegenen, ruw aanranden*), ik heb -geranst; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en. vero.

Aan'razeeren (bouwk. *aanvullen*), ik heb -gerazeerd; **ing,** v. -en; ook: **Aanvlakken.**

Aan'recht, o. -en; hetzelfde als **-bank.**

Aan'rechtbank (*smalle vaste tafel met kastjes, in een keuken*), v. -banken; *zet dit bord op de -.*

Aan'rechten (*het gerecht op tafel zetten, opdisschen*), ik heb -gerecht; **-ing,** v. -en; ook: *een gastmaal* -, geven.

Aan'rechtkeuken, v. -keukens; *naast de kookkeuken ligt in dat hotel een groote -*, d. i. keuken, waar de spijzen opgeschept worden en het keukengerief wordt bewaard.

Aan'rechttafel (*keukentafel, breede aanrechtbank zonder kastjes*), v. -tafels.

Aan'reiken (*onder 't bereik brengen, aangeven*), ik heb -gereikt; *iem. een boek, een schotel, een inktkoker* -; *ik zal u het boek morgen -*, aan huis brengen; **-ing,** v. -en.

Aan'rekenen (*op rekening stellen*), ik heb -gerekend; *iem. iets duur* -; fig. toeschrijven, toerekenen: *zich iets als een eer -.*

Aan'richten (*veroorzaken*), ik heb -gericht; *een bloedbad, schade, verwoestingen, enz.* -, d. i. doen ontstaan; **-er,** m. -s.

Aan'rijgen (*aan een draad of koord rijgen*), ik reeg -, heb -geregen; *koralen, paarlen* -; zegsw. *iemand aan den degen rijgen*, d. i. doorsteken.
Aan'risten (*aan een touw of koord rijgen*), ik heb -gerist, *uien, vinken* -; **-ing,** v. -en.
Aan'rit (*snelle aanval der ruiterij*), m. gmv.
Aan'ritsen (*aansporen*), ik heb -geritst. vero.
Aan'ritsgeld (*handgeld*), o. -gelden. vero.
Aan'roep (*bede, smeeking*), m. gmv.
Aan'roepen (*tot zich roepen*), ik riep -, heb -geroepen; *de schildwacht riep den vreemdeling aan*, d. i. roepend staande houden; *God* -, d. i. om hulp, bijstand smeeken; R.-K. *de Heiligen* -, hun voorspraak inroepen bij God; **-ing,** v. -en.
Aan'roeren (*aanraken*), ik heb -geroerd; *gij moet de snaar niet* -, d. i. van die teere zaak niet spreken; fig. oppervlakkig behandelen: *de quaestie maar* -.
Aan'rukken (mil. *naderen van troepen*), ze zijn -gerukt; scherts. *laat nog een flesch* -, ophalen, brengen.
Aan'schaffen (*aankoopen*), ik heb -geschaft; *zich iets* -, zich voorzien van.
Aan'schellen (*aanbellen*), ik heb -gescheld; *bij iem.* -.
Aan'schenden (*aantasten, aanvallen*), ik schond -, heb -geschonden; ook **Aan'schennen:** *O, schen Zijn (Gods) macht niet aan.* (Tollens).
Aan'scherpen (*weer scherpen, opnieuw scherp maken*), ik heb -gescherpt; *een bijl* -; ook: *een potlood* -, aanpunten, **-ing,** v. -en.
Aan'schieten (*licht kwetsen*), ik schoot -, heb -geschoten (jagerst.); *een haas, een patrijs* -, raken doch zóó, dat het wild nog loopt of vliegt, maar gebrekkig; *een -geschoten stuk wild*, even getroffen; zegsw. *aangeschoten*, in lichten graad van dronkenschap; *een kleedingstuk* -, snel, schielijk aantrekken; *het harnas* -, *den kruisrok* -; (dicht.) *vleugels* -, aandoen: *zijn verbeelding schoot vleugels aan*, verhief zich hoog.
Aan'schijn (*uiterlijk voorkomen, aangezicht, gelaat*), o. gmv.; *het - der aarde; in het - van den dood; in het zweet zijns -s; het - Gods.*
Aan'schouw (*gezicht, blik*), m. gmv.; *met den eersten* -, op het eerste gezicht; fig. *in - nemen*, d. i. in overweging nemen. w.i.g.
Aanschou'welijk (*duidelijk, helder*), bn. en bw.; **-heid,** v.; ook: **Aanschouw'lijk,** bn. en bw. - *onderwijs; iets - uitleggen.*
Aanschou'wen (*zien, waarnemen met het oog, gadeslaan*), ik heb -schouwd; *ten - van een groote menigte*, in tegenwoordigheid van; **-er** (*waarnemer*), m. -s; **-ing** (*voorstelling, zielebeeld*), v. -en.
Aan'schrijden (*met groote stappen naderen*), ik schreed -, ben -geschreden; *daar kwam hij* -.
Aan'schrijven (*schriftelijk bevelen*), ik schreef -, heb -geschreven; *op - van den minister*; fig. *bij iem. goed -geschreven staan*, in de gunst, in een goed blaadje staan; **-ing,** v. -en: -ingsbiljet, o. -biljetten.
Aan'sjorren (scheepst. *door het aantrekken der touwen stijver vastbinden*), ik heb -gesjord; *kisten in het ruim* -.
Aan'slaan, ik sloeg -, heb en het is -geslagen; *een toets* -, nederduwen; *voor iem.* -, d. i. iem. groeten (mil.); *een huis* -, ten verkoop aanbieden; *iets hoog* -, waardeeren, ook in de belasting taxeeren; *de ruiten waren aangeslagen*, d. i. bewasemd.
Aan'slag (*bedrag der belasting*), m. -slagen.
Aan'slag, m. gmv.; *een goeden - hebben op een pianino*, heerschappij over de vingers.
Aan'slag, m. -en; *een - op iemands leven*, poging tot moord, moorddadige aanval.
Aan'slagbiljet (*belastingbiljet*), o.; -biljetten.
Aan'sleepen (*ergens heen sleepen*), ik heb -gesleept; *balen* -, *koffers of kisten* -; fig. *met een woordenboek komen* -, *met allerlei anekdotes komen* -, aandragen.
Aan'slepen (*slepend, sleepvoetend naderen*), het is -gesleept; *daar komen de vette ossen* -.
Aan'slibben (*slibbend vol worden*), het is -geslibd; *een zeejat kan* -, aan- of volslijken; **-sel,** o. -s.
Aan'slijken (*ondiep worden door aanzet van slik of slijk*), het is -geslijkt; *een haven kan* -, *het slijkt hier erg* -.
Aan'slijmen (*vuil worden*), het geweer slijmde -, is -geslijmd, d. i. van binnen aangeslagen door kruitslijm; **-ing,** v. -en.
Aan'sluiken (*smokkelend waren invoeren*), ik slook -, heb -gesloken; *jenever* -, *suiker* -.
Aan'sluipen (*heimelijk naderen*), ik sloop -, ben -geslopen; *daar kwam de kat* -.
Aan'sluiten (*iets vast doen sluiten aan*), ik sloot (mij) -, heb (mij) -gesloten; *de gelederen* -, *zich bij een partij* -; **-ing,** v. -en.
Aan'smeren (*met smeer bestrijken, met kalk, enz*), ik heb de dakpannen -gesmeerd; **-ing,** v. -en; ook: *iem. iets* -, foppen met iets, of duur verkoopen, hem door mooie praatjes iets opdringen. gmz.
Aan'snede, -'snee (*houtzagersterm*), v. -sneden, spreekt. -sneeën.
Aan'snijden (*de eerste snede in iets doen*), ik heb -gesneden; *een koek* -, *een taart, een stuk vleesch* -; **-ing,** v. gmv.
Aan'snoeren (*door een snoer vastbinden*), ik heb -gesnoerd; *een harnas* -, *een korset* -,
Aan'spannen (*aanbinden*), ik heb en het is -gespannen; *Jan, span de paarden* -! *een snaar wat* -, d. i. sterker spannen; zegsw. *met iem.* -, zich met hem vereenigen tot bereiking van hetzelfde doel; **-ner,** m.
Aan'speten (*aan het spit steken om te braden*), ik speette -, heb -gespeet; *een haas* -; *mootjes gebakken paling* -, aan een houtje rijgen ten verkoop; zie **Speten.**
Aan'spieën, -spijen (*door aandrijving der spieën of spijen deelen van een werktuig vaster doen aansluiten*), ik heb -gespied (-gespijd).
Aan'spoeden (*met spoed naderen*), ik ben -gespoed; *de knaap kwam* -, fig. *de tijd gaat* -, *de winter spoedt* -.
Aan'spoelen (*op het strand spoelen*), het heeft en is -gespoeld; *de zee heeft drie lijken -gespoeld*, aan land geworpen; *de rivier heeft al dien grond hier -gespoeld*, d. i. gevormd door aanslibbing; *het spoelt hier sterk* -, aanslibben; **-ing** (*aanslijking, aanwas*), v. -en; **-sel** *aanslibsel*), o. -s.
Aan'sporen (*de sporen geven*, fig. *opwekken*), ik spoorde -, heb -gespoord; *iemand tot een daad* -, aanzetten; *hij spoorde zijn paard* -, d. i. aandrijven; **-spoorder** (*iemand, die aanspoort*), m. -s; **-ing** (*opwekking*) v. -en.
Aan'sporen (*met den trein aankomen*), ik ben -gespoord; *daar komt hij* -.
Aan'spraak (*toespraak*), v. -spraken; *een*

- *houden, doen*; *een vergadering met een - openen*; *ik heb hier nog al -*, bezoek; *- of aangesproken persoon*, spraakk. toegesproken persoon (vocatief).

Aan'spraak (*eisch, rechtsvordering*), v.; *- maken of hebben op iets*, het recht hebben om het bezit of genot van iets te vorderen.

Aanspraak'lijk en **-spra'kelijk** (*verantwoordelijk*), bn.; *zich voor iets - stellen*, d. i. zich verbinden om mogelijke schade te vergoeden; **-heid** (*verantwoordelijkheid*), v.

Aan'spreken, ik sprak -, heb -gesproken; *iem. op straat -*, staande houden; *iem. vriendelijk -*; fig. *hij heeft zijn beurs duchtig -gesproken, evenzoo de flesch, de koekjestrommel, enz.*, d. i. er ruim gebruik van gemaakt.

Aan'spreker (*doodbidder, dood-bekendmaker, lijkbezorger, bidder*), m. -sprekers.

Aan'staan (*behagen*), het stond -, heeft -gestaan; *die jongen, die taal, dat antwoord staat mij niet -*; ook: *de deur staat -*, is half open, staat op een kier.

Aan'staande (*nabijzijnd, op handen zijnde, toekomend*), bn.; *de - week, den -n Zondag, het - jaar, mijn - vrouw, de - verloving, het - vertrek*, enz.

Aanstaan'de (*verloofde*), m. en v. -n.

Aan'stalte (*toebereidsel*), v. -n.; *hij maakt -(n) tot die groote reis*, d. i. voorbereidende maatregelen nemen; *de noodige -(n) tot de feestviering van overmorgen maken.*

Aan'staren (*strak aankijken, starende aanzien*), ik heb -gestaard; **-ing,** v. gmv.

Aanste'lijk (*op anderen overgaand*), bn.; *een -e ziekte*, besmettelijk; *luiheid is -*; **-heid,** v. gmv.

Aan'steken (*vasthechten*; *opsteken van licht*; *besmetten*), ik stak -, heb en het is -gestoken; *een zool, een gesp even -*, aanhechten; *de tabak -*, vasthechten aan houten spijlen; *een vat bier -*, openslaan; *de kaars, een sigaar -*, aan het branden brengen; *een kandelaar, een lichtkroon, een pijp -*, doen branden; *die typhuslijder zal al de zieken -*, besmetten; spreekw. *Eén schurftig schaap kan een heele kudde -*, één slecht mensch kan velen bederven; *een rotte appel steekt de gave in de mand -*, doet rotten.

Aanste'kend (*besmettelijk*), bn.; *een -e ziekte*; *roodvonk en pokken zijn -*; *verrotting is -*; fig. *bijgeloof, dweepzucht en geestdrijverij zijn -*; -er, -st.

Aan'stellen (*benoemen*), ik heb -gesteld; *men stelde hem aan om de orde te bewaren*; *iem. - als (tot) burgemeester*; *arbeiders, opzieners, wakers -*; **-ling** (*benoeming*), v. -en.

Aan'stellen zich (*zich gedragen als*), ik heb mij -gesteld; *zich belachelijk, dom, als een gek -*, voordoen, met het bijdenkbeeld van afkeuring.

Aanstellerij' (*blufferij, veinzerij*), v. -en; *alleriei -*, vertoon; *wat een -!*

Aan'stellerig (*druk, de aandacht willende trekken, ongewoon doende*), bn.; *een - student, een -e dame.*

Aan'sterken (*sterker worden, toenemen in kracht*), ik ben -gesterkt; *de zieke sterkt zachtjes -.*

Aan'sterven (*bij erfenis ten deel vallen*), *dat huis is mij -gestorven*, d. i. door versterf mijn eigendom geworden; ook: **Aan'besterven; -sterving** (*erfenis*), v. gmv.

Aan'stichten (*doen ontstaan, veroorzaken*: *meestal iets kwaads*), ik heb -gesticht, *tegen iem. kwaad -*; **-er,** m. -s; **-ster,** v. -s: *de -ster dezer consternatie*; **-ing,** v.: *op -ing van.*

Aan'stijven (*stijver, steviger worden*), de stroop stijfde -; fig. *de wind is -gestijfd.*

Aan'stijven (*stijver maken*, b.v. *linnen*), ik steef -, heb -gesteven; *stijf het wat aan!*

Aan'stippen (*met een stip aanteekenen, terloops aanwijzen*), ik heb -gestipt; fig. *iets -*, even aanroeren; ook: met een potlood aanstrepen; **-ping,** v. -en.

Aan'stoffen (*van stof reinigen*), ik stofte -, heb -gestoft; *den vloer -, de kamer -.*

Aan'stoken (*beter doen branden*), ik heb -gestookt; *de kachel, den oven, den haard -*; fig. opruien, aanhitsen: *iemand - tot opstand, muiterij, verzet, verraad, wreedheid*, enz.

Aan'stonds (eig. *aan stonden*, d. i. *terstond, dadelijk*), bw.; *ik kom -*, onverwijld.

Aan'stoomen (*stoomend naderen*), zij hebben en zijn -gestoomd; *de trein komt daar -, daar komen de booten -.*

Aan'stoot (*pijnlijke stoot*, fig. *ergernis*), m. gmv.; *in 't gedrang lijdt men veel -*, vero.; *-geven*, ergernis geven; *steen des -s* (Bijbel): fig. oorzaak of reden van ergernis; *-nemen*; *ergens - mede geven*; *- lijden, hebben*, aangevallen worden, vijandige bejegening ondervinden, in zijn gevoel gekwetst worden.

Aanstoo'telijk (*ergerlijk, hinderlijk*), bn. en bw.; *een -e verwaandheid, gemaaktheid*; *zich -gedragen*; **-heid,** v. -heden.

Aan'stooten (*met een stoot aanraken, vooral om iem. aandacht te wekken*), ik stiet (stootte) -, heb -gestooten; *iem. even -, wij stieten elkaar -*; **ing,** v. -en.

Aan'stormen (*stormend*, d. i. *met groote snelheid naderen*), ik heb en ben -gestormd; *de cavalerie kwam -*, met geweld aanvallen.

Aan'stouwen (*dicht op elkaar pakken van goederen*), ik heb -gestouwd; *de lading -*; hetzelfde als **Aanstuwen.**

Aan'strepen (*met een streep teekenen, ergens een streep bij plaatsen*), ik heb -gestreept; *een plaats in een boek -*; **-ing,** v. -en.

Aan'strijken (*strijken langs iets*), ik heb -gestreken; *een lucifer -*; ook, beplakken: *een muur, de pannen -*; *daar komt de ooievaar -*, aanzweven, aanvliegen.

Aan'strompelen (*strompelend naderen*), ik strompelde -, ben -gestrompeld; *daar kwam de invalide -*, of *aangestrompeld.*

Aan'stuwen (*aandruwen, een lading vast in elkaar werken*), ik heb -gestuwd; ook; **Aanstouwen.**

Aan'tal (*groot getal*), o. gmv.; *een - menschen, paarden, boeken*, onbepaalde, doch meestal groote hoeveelheid.

Aan'tasten (*aanvallen, aangrijpen*), ik heb -getast; *den vijand -*, fig. *iem. in zijn eer -*; **-tasting** (*schending*), v. -en.

Aan'teekenboek (*notitieboek*), o. -boeken.

Aan'teekenen (*met een teeken merken, brieven enz. in een register laten inschrijven bij verzending*), ik heb -geteekend; *ik liet dat pakje -*; **-ing** (*noot*), v. -en.

Aan'teekenen (*zich in ondertrouw laten opnemen*), zij teekenden -, zijn -geteekend; *de jongelui teekenen morgen aan.*

Aan'teekengeld (*10 cts of meer, op de post te betalen voor het laten inschrijven van brief of pakket*), o. -gelden.

Aan'teekeningspartij (*bruidspartij op den dag van de ondertrouw of van het aanteekenen*), v. -en; zie: **Bruidstranen.**

Aan'tichten (*aanwrijven, beschuldigen*), ik heb -geticht; *alle schuld werd hem -geticht*, te laste gelegd.

Aan'tiegen (*aantrekken*), ik toog -, heb -getogen; *zij togen hun kleederen -, zij hadden hun gewaden -getogen*; *aantiegen* is in de onbep. wijs en den onvolt. tegenw. tijd geheel verouderd.

Aan'tijgen (*beschuldigen, te laste leggen*), ik teeg -, heb -getegen, ook: ik tijgde -, heb -getijgd; **-ing** (*beschuldiging*), v. -en.

Aan'tocht (*nadering*), m. gmv.; *in - zijn*, naderen, op komst zijn; *de - van den vijand.*

Aan'toonen (*aanwijzen, doen zien, bewijzen*), ik heb -getoond; *de waarheid van eene stelling -.*

Aantoo'nend, bn.: spraakk.: *de -e wijs*, werkelijkheidswijs, feitswijs.

Aantrede, -tree (mil. *de eerste pas*), v. -treden. w. i. g.

Aan'treden (mil. *zich verzamelen, op de loopplaats in 't gelid gaan staan*), ik trad -, heb en ben -getreden; **-ing** (*aantocht, het aantreden*), v. -en.

Aan'treffen, ik trof -, heb -getroffen; *iem. ergens -*, ontmoeten (bij toeval); *een goed gezelschap ergens -*, ontmoeten, vinden.

Aantrek'kelijk (*gevoelig*), bn.; **-heid,** v.

Aan'trekken, ik trok -, heb en ben -getrokken; **-king,** v.: *scheikundige -*, verwantschap; *magnetische -, electrische -*; **-trekkingskracht** (*natuurlijke neiging der lichamen om tot elkaar te naderen*), v. gmv.

Aan'trekken zich (*ter harte nemen, er zorg voor dragen, er zich mede bemoeien, er zich gekrenkt of bedroefd over gevoelen*), ik trok mij -, heb mij -getrokken.

Aan'trekking, *electrische*, v. gmv.; Thales van Milete, 600 v. C., vond reeds de - van een gewreven stuk barnsteen; papiersnippertjes, haksel, enz., noemt men dàn *electrisch*, naar den Griekschen naam voor barnsteen, n.l. *electron.*

Aan'trouwen (*door huwelijk verwant worden*), ik heb -getrouwd; *een -getrouwde neef, nicht, oom*, enz.; **-ing** (*-huwing*), v. -en.

Aan'turen (*turend aanzien*), ik heb -getuurd; *iemand -.*

Aanvaar'den (eig. *aanvallen op: aanvatten, beginnen*), ik -vaarde, heb -vaard; *een geschenk, e. tocht, e. opdracht -*; *dit huis te huur, Mei a.s. te -*, betrekken, hebben; *het bevel -, het bewind -*, op zich nemen.

Aan'vaart (*varende aankomst*), v. gmv.; alleen in: *de aan- en afvaart van schepen.*

Aan'val, m. -vallen; (mil.): *een - afwachten, afweren, afslaan*, een vijandig aantasten; *een looze -*, geveinsde beweging; *in het dagblad stond een - op zijn redevoering*, bestrijding; *een - van beroerte, van koorts, razernij, woede, drift*, plotselinge, meestal kortstondige aandoening of opwelling.

Aan'vallen (*aantasten, aangrijpen*), ik viel -, ben en heb -gevallen; *den vijand -*, fig. *een partij -, de kerk -*; *den godsdienst -*, hekelen, bestrijden; **-ler,** m. -s.

Aan'vallenderwijs en **-wijze,** bw.; *onze troepen gingen - te werk*; zie *Offensief.*

Aanval'lig (*lief, aanminnig*), bn; **-heid,** v.

Aan'vang (*begin*), m. gmv.; *in den - dier eeuw, de - der lente.*

Aan'vangen (*beginnen*), ik ving -, heb en ben -gevangen; **-er** (*beginner*), m. -s; **-vangspunt,** o. -punten.

Aanvan'kelijk (*beginnend*), bn. en bw.; *het - leesonderwijs*; *- eenige winst behalen*, d. i. in het begin.

Aan'varen (*tegen iets varen*), ik voer -, ben en heb -gevaren; **-varing** (*botsing van schepen*), v. -en.

Aan'vatten (*aanpakken*), ik vatte -, heb -gevat; spreekw. *'t Is geen katje om zonder handschoenen aan te -*, 't is een korzelig, lichtgeraakt persoon (vrouw), die fig. om zich heen krabt en bijt; zie *Kat.*

Aan'vatten (*beginnen, aanvangen*), ik vatte -, heb -gevat; *een werk -*,

Aan'vechten (*aanvallen*), ik vocht -, heb -gevochten; *de waarheid kan miskend en -gevochten worden*, aangetast, bestreden; *de slaap kan ons -.*

Aan'vechting (*bekoring*), v. -en; *een onweerstaanbare -ing om hun das los te maken.* (C.O).

Aan'versterven (*bij erfenis toevallen*), het verstierf -, is -verstorven, *-verstorven goederen*; **-ing** (*aanerving*), v. -en; zie **Aanbesterven.**

Aan'vertrouwen (*toevertrouwen*), ik heb -vertrouwd; *iets aan iemand -*, vol vertrouwen ter bewaring geven; ook **Aan'betrouwen.**

Aan'verwant (*aangehuwde bloedverwant*), m. -verwanten; v. ook: **-e.**

Aan'verwant, bn.; *hij is mij -*; *het Duitsch is een -e taal*; *de geneeskunde en -e vakken.*

Aan'verwantschap (*zwagerschap*), v. gmv.

Aan'vetten (*met vet bestrijken*), ik heb en het is -gevet; *gij moet de assen, de tappen wat -*; *letters -*, dikker maken, aandikken.

Aan'vlakken (bouwk. *het metselwerk glad pleisteren, vullen*), ik heb -gevlakt; **-king,** v. -en; ook: **Aanrazeeren.**

Aan'vletten (*aarde, zand met een vletschuit aanvoeren*), ik heb -gevlet.

Aan'vliegen (*vliegend naderen*), ze zijn -gevlogen; *de duifjes kwamen - of -gevlogen*; *een kogel kwam -*; fig. *hij vloog mij - van woede*, woest te lijf gaan.

Aan'voeden (*door voeden sterker maken*), ik heb -gevoed; *een kind, een dier -*; fig. *een stroom, licht, een vlam -*, onderhouden, versterken, krachtiger doen worden.

Aan'voegen (*samenvoegen, aanhechten*), ik heb -gevoegd; *er zal aan die plank een stuk -gevoegd moeten worden*; *een bijzin bij een hoofdzin -*; **-ing,** v. -en; **-sel** (*aanhangsel*), o. -s.

Aanvoe'gend (*ondervoegend*), bn.; *de -e wijs*, in de spraakk. die van den twijfel, de mogelijkheid, de wenschelijkheid, enz.; zie **Subjunctief.**

Aan'voer (*het aanvoeren*), m. -en; *de - van bouwmaterialen, de - van slaven, de - van katoen*; *een ruime, aanzienlijke -*, het aangevoerde, de invoer.

Aan'voerder (mil. *hoofd eener bende, bevelhebber*), m. -voerders.

Aan'voeren, ik heb -gevoerd; *een rooverbende -, de troepen -*, geleiden, bevel voeren over, ergens heenvoeren; *de legermacht, welke Napoleon aanvoerde*, d. i. commandeerde; *hout, steen, kalk -*, overvoeren, aanbrengen;

iets als bewijs -, bijbrengen; *allerlei redenen* -, vermelden; *een tekst* -, ter staving te pas brengen; **-ing,** v. gmv.

Aan'voerpijp (*aanvoerbuis*), v. -pijpen.

Aan'vraag en **-vrage** (*officieel verzoek*), v. -vragen; - *doen*, verzoeken; *zijn - is verworpen*, 't verzoek is van de hand gewezen.

Aan'vragen (*iets op officieele wijze vragen aan eene bevoegde macht*), ik vraagde of vroeg -, heb -gevraagd; **-vrager,** m. -s.

Aan'vrouw (*overgrootmoeder*), v. -en; fig. stammoeder. vero.; zie **Aanheer.**

Aan'vullen (*het ontbrekende bijvoegen, het volmaken van iets*), ik heb -gevuld; **-ling,** v. -en; **-lingstroepen** (*manschappen tot het voltallig maken van een gedund regiment*), m. mv.; **-lingsbegrooting** (*vermeerdering van posten op de ingediende begrooting*), v. -en; **-sel,** o. -s: *kaf als -sel.*

Aan'vuren (*aanwakkeren*), ik heb -gevuurd; *iem. ijver* -, *den moed* -; **-vuring,** v. -en.

Aan'waaien (*door den wind nader gevoerd worden*); het waaide (woei) -, heeft en is -gewaaid; *er zal hier veel zand* -; fig. *waarvandaan kwam hij -?* scherts.: *de kennis zal u niet* -, onverwachts en toevallig in uw bezit raken.

Aan'wakkeren (*aansporen, opwekken*), ik heb -gewakkerd; *dat woord zal hem* - aanmoedigen; ook: *de wind wakkert* -, wordt sterker.

Aan'was (*toeneming, vermeerdering, aangroeiing*), m. -wassen; - *van grond, recht van* -, aanslibbing.

Aan'wassen (*aangroeien*), het wies -, is -gewassen; **-wassing** (*toeneming*), v. -en.

Aan'wellen (*aaneensmeden*), ik heb -geweld, zie **Wellen.**

Aan'wenden (*ergens heen wenden*), ik heb -gewend; alleen fig. in de bet. van: gebruiken, besteden, bv. *zijn gezag* -, *zijn invloed* -, *allerlei middelen* -; **-wending,** v. gmv.

Aan'wennen (*zich tot een gewoonte maken*), ik heb (mij) -gewend; *zich het snuiven* -; **-ning,** v. -en.

Aan'wensel (*gewoonte, hebbelijkheid*), o. -s of -en; *allerlei eigenaardige -s.*

Aan'wenst (*aanwensel, gewoonte*), v. -en. vero.

Aan'werven (mil. *krijgsvolk in dienst nemen, soldaten werven*; fig. *leden winnen*), ik wierf -, heb -geworven; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Aan'wetten (*door wetten scherp maken*), ik heb -gewet; *een mes* -, aanslijpen; zie *Wetten.*

Aan'wezen (*tegenwoordigheid*), o. gmv.; *in mijn* -; *uw - te dezer plaats*; zie: **Aanzijn.**

Aanwe'zend (*ergens tegenwoordig, werkelijk zijnde*), bn.; *eerstaanwezend ingenieur*, hoofdingenieur, directeur; *de -e leden*; als znw.: *de -en, alle -en*; gewoonlijk bezigt men **Aanwezigen.**

Aanwe'zig (*tegenwoordig*; *op een plaats zijnde*), bn.; zn. mv. **Aanwezigen; -heid,** v.

Aan'wijzen (*aanduiden, doen zien*), ik wees -, heb -gewezen; **-wijsster,** v. -s; **-wijzer,** m. -s; **-wijzing,** v. -en.

Aanwij'zend, bn.; *een - vnw.*, bv. *die, deze.*

Aan'winnen (*toenemen, grooter worden*), ik won -, heb -gewonnen; *land,* -, verkrijgen door aanslibbing; - *in kracht, macht, kennis,* enz.; **-ning,** v. -en.

Aan'winst (*aanwinning, toename*), v. -en; *een belangrijke* -, het aangewonnene.

Aan'wrijven (*wrijven tegen*), ik wreef -, heb -gewreven; fig. ten laste leggen, toedichten, aantijgen: *ik laat mij zoo iets niet* -.

Aan'zakken (*langzaam afdalen*), ik ben -gezakt; *laat de baal nog wat* -; fig. langzaam naderen: *daar kwam hij* -;

Aan'zeg (*bekendmaking*), m. gmv.; **-ging,** v. -en; *de - van geboorte, overlijden,* enz.; *gerechtelijke* - d. i. dagvaarding.

Aan'zeggen (*mondeling bekend maken*), ik zeide (zegde) -, heb -gezegd (-gezeid); *den dood of het overlijden langs de huizen* -; *den oorlog* -, verklaren; *men zou het hem niet* -, het van hem niet vermoeden.

Aan'zegger (*lijkbidder, aanspreker*), m. -s.

Aan'zeilen (zeew. *zeilend naderen*), ik heb en ben -gezeild; fig. waggelend van dronkenschap aankomen; **-zeiling** (*botsing van twee zeilende schepen*), v. -en: *in het Kanaal hoort men veel van -zeilingen.*

Aan'zetriem (*strijkriem of wetriem voor scheermessen*), m. -riemen.

Aan'zetsel (*aanzetstuk*), o. -zetsels.

Aan'zetsel (*neerslag, bezinksel, aanslijming*), o. gmv.; - *in een stoomketel*, aankorsting, ketelsteen.

Aan'zetten (*zetten naast*), ik heb en het is -gezet: *een dominosteen* -; *stoelen* - n.l. bij een disch; fig. aansporen: *tot het kwade* -; *iem. de duimschroeven* -, hem door lastige vragen in 't nauw brengen; een *schroef* -, aandrijven; *een scheermes* -, op riem of steen scherp maken.

Aan'zeulen (*aansjouwen*), ik heb en het is -gezeuld; *dees zeulen leeftocht* -. (Tollens).

Aan'zicht (*gelaat*), o. -en; zie **Aangezicht.**

Aan'zichten (*iemand een zeker voorkomen geven*), het -zicht; de tijden met *hebben* zijn niet in gebruik: *Hoe aanzicht me dit hoedje?*

Aan'zien (*aankijken*), ik zag -, heb -gezien; *iem. met den nek, over den schouder* -, met kleinachting, hoonend; - *doet gedenken*, het zien van een persoon maakt, dat men aan hem denkt of zich iets omtrent hem herinnert; *zonder - des persoons*, zonder te letten op den stand, de geboorte, den rijkdom enz. van den persoon.

Aan'zien (*eer, achting, onderscheiding*), o.; *in - zijn, staan*, geacht worden; *een man van* -, stand invloed; *ten - van*, met betrekking tot.

Aan'ziend (*wapenkunde*), bn.; *twee -e leeuwen*, d. i. met de beide oogen naar den beschouwer gekeerd, ook elkaar aankijkend.

Aanzien'lijk (*voornaam*), bn. en bw.; *een -e familie*; *een -e lengte*, belangrijk; *zij leven zeer* -, rijk; **-heid,** v. gmw.

Aan'zijn (*tegenwoordigheid*), o. gmv.; *durft gij zoo iets doen in mijn -?* zie **Afzijn.**

Aan'zijn (*bestaan, niet denkbeeldig maar werkelijk in wezen of leven zijn*), o. gmv.; *God riep de wereld in het* -; *het - geven aan iets.*

Aan'zitten (*zitten aan of bij iets*), ik zat -, heb -gezeten, d. i. *aan den disch, aan het maal*; *wij zijn -gezeten*, wij zitten aan tafel, aan den disch; **-ting,** v. gmv.

Aan'zoek (*verzoek, huwelijksaanzoek*), o. -en.

Aan'zoeken (*plechtig, ernstig verzoeken*), ik heb en ben -gezocht; *hij heeft mij -gezocht om steun*; *zij is al driemaal -gezocht*, ten huwelijk gevraagd.

Aan'zuiveren (*vereffenen, het nog schuldige bijpassen*), ik zuiverde -, heb -gezuiverd; *belasting* -, *een te kort* -.

Aan'zweepen (*met de zweep voortdrijven, meestal* fig. *krachtig aansporen, aanzetten*), ik zweepte -, heb -gezweept; *iem. die lui is* -; zie **Opzweepen.**

Aap (*vierhandig dier*), m. apen; *apen van de Oude Wereld*, als: *orangs, gorilla's, chimpansé's; van de Nieuwe Wereld*, als: *brul-, nacht-, eekhoorn-, vos-*, enz.; fig. dom, leelijk, boosaardig schepsel: *je bent een rechte* -; zegsw. *iemand voor den - houden*, v. d. gek houden; -, *wat heb je mooie jongen spelen*, iem. dien men vreest of ontziet, vleien door zijn kinderen of hoedanigheden te prijzen; *de - kwam uit de mouw*, de heimelijke bedoeling bleek; *in den - gelogeerd zijn*, een slecht logies hebben, er slecht aan toe zijn. Ook wel: *geldsom*, bv. *den - binnen hebben*, het geld dat men te vorderen had; *heb je den - al binnen* of *beet?* spreekw. *Al draagt een - een gouden ring, het is en blijft een leelijk ding*, sieraden kunnen een leelijk mensch niet bevallig maken, pracht of praal alleen verheft niemand tot den eersten stand.

Aap'achtig (*lijkende op een aap*), bn. en bw.; *een -e grijns, -e manieren; zich - gedragen*, bespottelijk.

Aap'je (*straatvigilante in A'dam*), o. -s.

Aap'jessnuif (*snuif met nieskruid*), v, gmv.

Aar (*arend*), m. aren; *adel-aar* (edele-aar). vero.

Aar (*korenaar*), v. aren; *een rijpe, volle* -.

Aâr (*ader*), v. âren; aârtje, o. -s.

Aar (*samentrekking van ander*), vnw.; *hij sprak van 't een en het aar*; verg. **Elkaar, Malkaar.**

-aar (*achtervoegsel*), als in: *bedelaar*, man die bedelt, *lasteraar; beukelaar*, schild; *doezelaar*, werktuig; *lepelaar, tuimelaar*, vogel; *Antwerpenaar*, persoon uit Antw.; *zondaar*, persoon die zonde doet; *martelaar*, voor *marteraar*; *toovenaar*, voor *tooveraar*; *moordenaar*, voor *moorderaar*; mv. met -s of -en.

-aar(-laar) is een achtervoegsel in: *appelaar, hazelaar, mispelaar, rozelaar, perelaar*, namen van boomen.

Aard (*karakter, inborst, wijze, gesteldheid*), m. gmv.; zegsw. *uit den - geslagen zijn*, van een ander karakter zijn dan de overige familieleden; *hij zingt, dat het een - heeft*, op degelijke, krachtige wijze; *hij heeft een - je naar zijn vaartje*, de jongen lijkt in 't goede of slechte op zijn vader.

Aard, v. gmv., verkorting van **Aarde.**

-aard (*achtervoegsel*), als in: *grijs-aard, lafaard, gierig-aard, grijn-zaard, vein-zaard*, (personen, die in hooge mate dat zijn of doen wat de stam uitdrukt, met ongunstige bijbeteekenis); mv. met s, alleen *Spanjaard* heeft -s en -en.

Aard'aker (*aardnoot*), m. -s; *de - groeit* op *de kleilanden van Overflakkee*; ook: **Aardmuis.**

Aard'amandel (*een soort van wortelknol*), v. -amandels.

Aard'appel (*eetbare wortelvrucht uit Mexico*), m. -en of -s; soorten van -s zijn: *de duin-, de zand-, de klei-*; verder: *de negenwekers, de muisjes, de jammen, de zandkralen, de wolkammers, de stoelenmatters*; zegsw. *je bent maar een* -, d. i. zeer nietig van persoon; *een mensch is geen* -, ieder wil op tijd zijn genoegen; **-boer** (*landman, die aan eenig gezin den aardappelvoorraad als winterprovisie levert; ook handelaar in aardappels*), m. -en.

Aard'appel-campa'gne (*de arbeid* [*het maken v. aardappelmeel*] *van één oogst in de aardappelfabrieken*), v. - campagnes. (gn=nj).

Aard'appelkever, m. -s; zie **Colorado-kever.**

Aard'bei(*-bes*), v -beien, ook: **-bezie.**

Aard'bes (*aardbezie*), v. -sen. w. i. g.

Aard'beschrijving (*geographie*), v. -en.

Aard'beving (*golvende beweging van den aardbodem*), v. -bevingen.

Aard'bezie (*-bei*), v. -beziën (-beien); **-plant,** v. -en; **-struik,** m. -en.

Aard'bodem (*aardoppervlakte*), m. gmv.; *het gras is verspreid over den heelen* -.

Aard'bol (*onze planeet; ook, aardglobe*), m.; *de as van onzen - is ruim 1713 geographische mijlen; een metalen* -.

Aard'boor (*werktuig om den grond te onderzoeken*), v. -boren; ook: *Grondboor.*

Aard'duivel (*miereneter op Formosa*), m. -s.

Aar'de (*onze planeet*), v.; zegsw. *hemel en - bewegen*, alles in 't werk stellen.

Aar'de (*de begane grond, aardstof*), v.; zegsw. *het heeft veel voeten in de* -, het kost veel moeite, er is veel omslag bij; *in goede - vallen*, gunstig terecht komen, goed opgenomen worden.

Aar'degoed (*pottebakkerswerk, aardewerk*), o. gmv.

Aar'den (*tier hebben*), ik aardde, heb -aard; *die planten - hier niet*, tieren, gedijen.

Aar'den (*den aard, het karakter hebben*), hij - de, heeft - aard; *hij aardt naar zijn vader*

Aar'den (*van klei of aarde, leem*), bn.; *een - vat, een - wal; - potten, een - schotel.*

Aar'dewerk (*pannen, schotels, enz. van klei*), o. gmv.; *gewoon -, Delftsch -, Keulsch -.*

Aard'gal (*duizendguldenkruid*), v. gmv. volksn.

Aard'geest (*gnome, kabouter, kobold, aardmannetje*), m. - geesten.

Aard'globe (aardr. *in tegenstelling van hemel- of sterrenglobe*), v. -s.

Aard'gordel (aardr. *een der vijf zonen of luchtstreken*), m. -gordels; *de keerkringsgordel, de twee gematigde, de twee koude -s.*

Aard'hars (*donkerbruine zelfstandigheid*), v. en o.; *- is bv. asphalt, aardpek, bergteer, jodenlijm*, enz.

Aard'hommel (*onder den grond nestelende hommelbij*), v. -hommels.

Aar'dig (*lief, mooi*), bn. en bijw.; *een - landschap, een -prater*, aangenaam; *hij zingt* -; *het is - koud*, goed, duchtig; **-heid** (*aardig voorwerp; geestigheid*), v. -heden.

Aard'kastanje (*schermbloem., wildgroeiende plant*), v. -s; *de - heet ook aardnoot en groeit in de kleistreken; de - wordt rauw of gebraden gegeten.*

Aard'korst (*hard omhulsel der aarde*), v. gmv.; *de - bestaat uit ± 60 stoffen.*

Aard'krekel (*molkrekel*), m. -krekels.

Aard'kunde (*kennis van de bestanddeelen der aardkorst*), v. gmv.; zie **Geologie.**

Aard'kundige (*geoloog*), m. en v. -n.

Aard'mannetje (*kabouter, dwerggeest, aardgeest*), o. -mannetjes.

Aard'mier (*mier, die in den grond nestelt*), v. -mieren.

Aard'mijt (*de gewone rood- of geelgekleurde mijt*), v. -mijten.

Aard'molm, -mulm (*droge, losse, poeierige aarde*), o. gmv

Aard'muis (*veldmuis*), v. -muizen.
Aard'muis (*aardaker*), v. -muizen. volksn.
Aard'noot (*aardaker*), v. -noten; zie *Aardkastanje.*
Aard'olie (*steenolie, petroleum*), v. -oliën.
Aard'pek (*mineraal pek, jodenpek of -lijm*), o. gmv.; zie *Asphalt.*
Aardpim'pernoot (*peuldragende, kruidachtige plant uit Z.-Amerika*), v. -noten; *de vrucht der — heet ook aardnoot.*
Aard'rijk (*de aarde met alles, wat zij bevat*), o.; **-sbeschrijver,** m. -s.; **-sbeschrijving,** v. -en; **-skunde,** v.: *staatkundige -, wiskundige -, natuurkundige -*; **-skundig,** bn.; **-skundige** (*geograaf*) m. en v. -n.
Aard'rol (*ijzeren of steenen landbouwrol*), v. -rollen. In de spreekt. ook **Wals.**
Aard'rook (*duivenkervel, koegras*), m. gmv.
Aardsch (*op aarde zijnde*), bn.; *-e machten*; *het - leven*, hier op aarde; *een -paradijs*; *het -geslacht*, sterfelijk.
Aardsch'gezind (*aan het aardsche gehecht*), bn.; **-e** (*persoon*), m. en v. -n; **-heid,** v.
Aard'slak (*naakte, huislooze slak*), v. -ken; *de roode -, de zwarte -.*
Aard'slang (myth. *wereldslang*), v. gmv.; *de - heet Jormungandur*; zie Starings „Thor als visscher".
Aard'ster (*zwam of sterrenzwam*), v. -sterren; *de - is een soort van paddenstoel.*
Aard'tor (*loopkever*), v. -torren.
Aard'varken (*dasvormig tandeloos zoogdier*), o. -s; *het - wordt vooral aan de Kaap gevonden en leeft van mieren.*
Aard'veil (*hondsdraf, kruip-door-den-tuin*), o. gmv.; *het - wordt als geneesmiddel en als soepgroente gebruikt.*
Aard'verschuiving (*afschuiving der bovenste losse aardlaag in bergachtige streken*), v. -en.
Aard'vloo (*springend, blauwgroen bladkevertje of torretje*), v. -vlooien; *de -is een zeer schadelijk insect*; ook: *Aardluis.*
Aard'was (*steentalk, fossiele paraffine*), o. gmv.; *- vindt men in Moldavië.*
Aard'werk (*uitgraving van grond*), o. -en; **-werker** (*gronddelver*), m. -s.
Aard'wind (*werktuig in verticalen stand om een last horizontaal te verplaatsen*), v. -winden.
Aard'winde (*plant, akkerwinde*), v. -winden.
Aard'wolf (*wolf in Z.-Afrika, lijkende op een kleine gestreepte hyena*), m. -wolven.
Aard'worm (*ringworm, pier*), m. -wormen; bij overdracht, de mensch in betrekking tot God: *Kunt gij, -, 't oogmerk van uw Schepper bevroeden?* hier ook: **-wurm.**
Aarlanderveensch', Aarleveensch' (*ouderwetsch, eenvoudig*), bn.; *op zijn oud -*, boersch, onbedreven, plomp. De bewoners van dit afgelegen Zuidhollandsche dorp ten N. O. van Alfen a.d. Rijn, hadden oudtijds den naam van onbehouwen te zijn.
Aa'ron, A'ron (+ 1451 v. C., *eerste hoogepriester der Hebreeuwen, broeder van Mozes*), m. gmv. fig. *Mozes en -*, n.l. Staat en Kerk.
Aa'ronsbaard, -kelk; zie **Aronsbaard, -kelk.**
Aârs (*anders*), bw. gew.; *hij heeft altijd wat -.* w. i. g.
Aars (*achterste*) m. aarzen; *op zijn -vallen.*
-aar'ster, -ares' (*achtervoegsel*), als in: *babbelaarster* (vrouw, die gaarne babbelt), afleid, van *babbelaar*; *bedelaarster* (*bedelares*).
aarts-(*bastaardvoorvoegsel, de eerste*), als in: *-engel, -vader, -bisschop*, toegepast op Bijbelsche of kerkelijke personen; later gehecht aan wereldsche persoonsnamen: *-hertog, -deugniet, -booswicht, -geweldenaar* (Napoleon), evenzoo: *-broederschap*; verder aan bijv. nw.: *-dom, -lui, -gierig*, in zeer hooge mate.
Aarts'bedrieger (*geslepen bedrieger*), m. -s.
Aarts'bisdom (*kerkelijk gebied van een aartsbisschop*), o. -bisdommen; *het - Utrecht, Keulen, Mechelen, enz.*
Aarts'bisschop (*eerste of voornaamste bisschop*), m. -bisschoppen; *de - van Utrecht.*
Aarts'broederschap (*R.-K. onder de verschillende broederschappen de voornaamste*), v.; *de - der H. Familie.*
Aarts'deugniet (*groote schelm*), m. -en.
Aarts'diaken (*R.-K. priester, die den bisschop bijstaat en in naam der wijdelingen toelating voor hen vraagt*), m. -s of -en.
Aarts'diocees (*R.-K. aartsbisdom*), o. -diocesen; ook: **-diocese,** v. -en.
Aarts'engel (*opperbode Gods*) m. -en; *de -en Michaël, Gabriël en Rafaël.*
Aarts'geweldenaar (*aartstiran, verstokt dwingeland*), m. -s; *Napoleon de -.*
Aarts'hertog (*voornaamste hertog*), m. -en; *de titel der prinsen uit het huis van Oostenrijk is -*; **-dom,** o. -men.
Aarts'kanselier (*R.-K. Groot-Kanselier v.h. pauselijk hof*) m. -s of -en.
Aarts'liefhebber (*groot minnaar*), m. -s; meestal ongunstig: *een - van een glas jenever.*
Aarts'priester (*R.-K. een der zeven priesters, aan wie in ons land vóór 1853, d. i. vóór 't herstel der bisschoppelijke hiërarchie, 't bestuur der R.-K. kerk, onder den Nuntius, was toevertrouwd*), m. -s; **-schap,** o. vero.
Aarts'vader (*patriarch*, ook *grijsaard*), m. -s en -en; *de -s Abraham, Izaäk en Jacob*; *hij zat daar als een - tusschen de zijnen*; **-lijk,** bn.: *met -lijke deftigheid, -lijke zeden, -lijke eenheid*, d. i. van of als een aartsvader.
Aarts'vijand (*R.-K. de duivel, de satan*). m.; ook, de **Vijand:** *Daar 't blijkt, dat zonder hem (den waard), de Vijand heen zal varen.* (Staring).
Aarts'vijand (*erge vijand*), m. -vijanden; *de snoode Aerts* d. i. *Aersen, - van de braven.* (Vondel); **-in,** v. -nen.
Aar'zelen (eig.: *achteruitwijken*; *dralen, weifelen*), ik heb -aarzeld; *- iets te doen*, niet recht durven handelen uit vrees voor de gevolgen; **-ing** (*talming, draling*), v. -en.
Aar'zelmaand (*October*), v. -en. vero. *October heette - maand, omdat dan de dagen merkbaar achteruitgaan* d. i. *korten.*
Aas (*voedsel voor dieren*), o. gmv.; *de vogels zoeken het - voor hun jongen*; *ons lichaam wordt den wormen tot -*, prooi; *de visch beet in het -*, lokspijs; *een stinkend -*, dood dier, kreng.
Aas (*de één of eenheid in het kaart-, dobbel- en domino-spel*), o. azen; *dit is harten -*; *twee azen werpen*; *-blank*; in het biljartpotspel: *Wie heeft het -?* (C. O.) d. i. moet het eerst spelen?
Aas (*eenheid van 't oude gewicht = 0.047 d.G.*). o. azen; een ons had 20 engels en een engel 32 azen. Bij uitbr. greintje: *hij heeft geen -je*

verstand, geen - geduld; hij zal geen -je bijdragen d. i. kleinigheid, onbeduidende waardij, ziertje.

Aas'gier (*kleine gier in Z.-Europa, Azië en Afrika*), m. -en; *de - voedt zich met vleesch van doode dieren.*

Aas'je (*kleinigheid, ziertje*), o. -s; zie *Aas.*

Aas'kever, m. -kevers. Zie: **Aastor.**

Aas'tor (*zekere tor*), v. -torren; ook: *Doodgraver, Krengtor; in Vl. Grafmaker.*

Aas'vlieg (*blauwe of grijze vleeschvlieg*), v. -vliegen.

-aat (*bastaarduitgang*), als in: *advocaat, soldaat, diplomaat, acrobaat, autocraat, aristocraat, Aziaat,* persoonsnamen; *assignaat, apparaat, inserraat, citaat, consulaat, formaat,* zaaknamen: *agaat, brocaat,* stofnamen; *doctoraat, apostaat, emeritaat,* abstracte zelfst. nw.

Aau (*tweeklank*), v.; ook tw.: *-, wat brand ik mij!*

AB *of* **ABC** (*alphabet*), o. AB's, ABC's; fig. *het - der wetenschap,* de eerste beginselen.

Ab (Lat. *van, zonder, weg*), bw.

A'ba (*grove wollen stof*), v. gmv. Ook: *kiel zonder mouwen uit - vervaardigd:* aba's.

A'bab (*Turksch matroos, bootsgezel*), m. -s.

Aba'ca (Sp. *manilla-hennep, vezels van de banaan op de Philippijnen*), v. gmv.

Ab absur'do (Lat. *uit het ongerijmde*), bw.

Ab ac'tis (Lat. *secretaris, schrijver*), m. -sen.

A'bacus (Lat. *rekentafel der ouden, telraam, speelbord*), m. abaci.

A'bacus (*dekplaat v. e. kapiteel*), m. abaci.

Aba'da (Sp. *de Aziatische neushoorn,* ook: *badak*), v. -'s.

Abandon' (Fr. *volledige overgave, afstanddoening van goederen, rechten, enz.*), o. gmv.

Abandonneeren (Fr. *laten varen, verlaten, afstand doen, prijsgeven, verloren geven*).

Abandonnement' (Fr. *afstand, achterlating, het overlaten van schip en lading aan de assuradeurs*), o. -en.

Abat-jour' (Fr. *bovenlicht, vallicht, reflector, ook lampekap en zonneblind*) o. -s; lees: *-zjoer.*

Abattoir' (Fr. *openbaar slachthuis*), o. -s.

Abattu' (*vermoeid, afgemat, moedeloos*), bn.

Abat-vent' (Fr. *luifel; windscherm, mat tot dekking van boomen*), o. -s. (en = an).

Ab'ba, ab'bas (*kloostervoogd, vader*), m. gmv.

AB'-bank, v. -banken: *op de - zitten,* op de onderste schoolbank zitten; **-boek,** o. boeken; **-bord,** o. -borden. vero.

Abbé (*wereldlijk geestelijke, in Fr.*), m. -s.

Abberdaan', of liever **Labberdaan** (*zoutevisch,* uit **Le Labourd** [Bayonne]), v. gmv.

AB-bordje (*in de oude school een bordje met het alphabet in drukletters*), o. -s. vero.

A B C' (*het alphabet*), o. gmv.; *iets kennen als het -,* door en door, goed van buiten.

Abces' (*ettergezwel*), o. -sen; ook: **Absces.**

Abd-el-Kader, d. i. eigen dienstknecht van den machtigen God, 1807—'83, *beroemd hoofdman der Arabieren in Algiers, 1832—'47.*

Abderiet' (*inwoner van het oude Abdera in Thracië,* fig. *onnoozele hals*), m. -en.

Abdica'tie (Lat. *vrijwillige afstand van troon, ambt of goederen*), v. -s, -tiën. (t = ts).

Abdiceeren (Lat. *afstand doen van ambt of goederen*). Ook: *Abdiqueeren.*

Abdij' (*R.-K. klooster voor mannen of vrouwen, door een abt of abdis bestuurd*), v. -en.

Abdij'stroop (*middel tegen borst- en longaandoeningen*), v. gmv.; de - wordt bereid naar een recept van het klooster Sancta Paulo te Carthagena.

Abdis' (*R.-K. bestuurster van een abdij voor vrouwen*), v. abdissen.

Abeceda'rium (*eerste spelboekje der oude school*), o. -s.

Abeel' (*witte populier, esp, Canadeesche populier*), m. abeelen.

A'bel (*bekwaam*), bn.; **-e spelen,** dramatische, ernstige stukken uit de Middeleeuwen, als Esmoreit, Gloriant, Lanceloot; **-heid,** v. gmv. vero.

-abel (*bastaarduitgang*), als in: *profitabel, recommandabel, desirabel, honorabel, acceptabel, passabel,* verbale adjectieven.

Aberra'tie (Lat. *afdwaling, schijnbeweging der vaste sterren; afwijking van het licht*), v. -s, -tiën.

Ab hoc et ab hac (Lat. *van dit en van dat, zonder orde of regel, van den os op den ezel*), bw.

Abhorreeren (*verafschuwen, verfoeien*).

Abimeeren (*in den grond bederven, ten ondergang brengen.*)

Ab intesta'to (Lat. *zonder testament*), bw.

Abject' (*verachtelijk, laag, verworpen*), bn.

Abjura'tie (*herroeping, afzwering, verzaking*), v. -s, -tiën. (t = ts).

A'blatief (Lat. spraakk. *zesde naamval*), m.; ook: *Ablativus,* m. -tieven; zie **Abl.**

Ab'laut (*wisseling van klinker in de stammen der sterke w.w.*), m. -en

Ablegaat' (*pauselijk vice-legaat*), m. -aten.

Ablu'tie (*reiniging, wassching*), v. -s, -tiën.

Abnega'tie (*ontkenning, verloochening*), v. -s.

Abnormaal' (*tegen den regel, van den regel afwijkend*), bn. en bw.; *een -ale toestand; de - lage temperatuur van dezen zomer,* fig *ziekelijk, ongezond, ongewoon.*

Abnormiteit' (*afwijking van den gewonen vorm of toestand, misvormdheid*), v. -en.

Aboli'tie (*gratie, ontheffing van vervolging, afschaffing*), v. gmv. (t = ts).

Abolitionist' (*voorstander van de afschaffing vooral van den slavenhandel en de slavernij*), m. en v. -en.

Abomina'bel (*verfoeielijk, schandelijk*), bn.

Abomina'tie (Lat. *gruwel, schandelijke daad, afgrijzen*), v. -s, -tiën. (t = ts).

Abondan'ce (*overvloed, menigte, volheid*) v. gmv.; ook: **Abondan'tie.**

Abondant' (*overvloedig*), bn.

Abonné' (*inteekenaar*), m. -'s; zie: **Abonnent'.**

Abonneeren (zich) (*voor een vaste som zich het recht verzekeren om gebruik te maken van een of ander,* bv. *van spoor of tram; inteekenen op een tijdschrift,* enz.).

Abonnement' (*inteekening, betaling ineens bij uitkoop*), o. -en; *een - nemen op een krant, voor een theater, het spoor,* enz.

Abonnent' (*inteekenaar op een krant, geabonneerde,* enz.), m. en v. -en; ook: **Abonné,** m. -'s.

Aborda'ge (*het aanvaren of aanklampen van schepen; 't aanspreken v. iemand*), v. gmv.

Abordeeren (*enteren; iemand aanspreken*); *een quaestie -,* aanroeren.

Abori'gines (Lat. *de oorspronkelijke bewoners van een kolonie, inboorlingen*), m. mv.

Abouncheeren (*met iem. ergens over spreken*)

A bout portant' (Fr. *met het pistool op de borst, vlak bij;* fig. *op den man af*), bw.

Ab o'vo (Lat. *v. d. kiem of oorsprong af*), bw

Abracada'bra (*tooverwoord of tooverspreuk der gnostieken*), o. gmv.; fig. onverstaanbare taal, onzin, wartaal.
A'braham (d. i. *Vader der menigte*: *de eerste der patriarchen* ± *2000 v. C.*), m.; zegsw.: *in -s schoot zitten*, rustig, prettig, aangenaam leven, een best plaatsje hebben; *hij weet waar - den mosterd haalt*, hij is op de hoogte van een zaak, weet er alles van.
Abrevia'tie (*verkorting*), v. -s, -tiën.
Abreviatu'ren (*afkortingen in schrift*), v. mv.; *snelschrijvers maken veel -*.
Abrevieeren (*verkorten, afkorten*).
Abrikoos' (*abrikozeboom*), m.; (*vrucht*), v. -kozen.
Abriko'zeboom, m. -boomen; **-stam,** m. -men; **-tak,** m. -ken.
Abriko'zentaart, v. -en; **-vla,** v. -vlaas.
Abroga'tie (*afschaffing, opheffing*, b.v. *van een wet*), v. -s, -tiën. (t = ts).
Abrupt' (Lat. *plotseling, onverwacht, afgebroken, onsamenhangend*), bn. en bw.
Abruz'zen (aardr. *gewest van het koninkrijk Italië, in Z.-Italië*), m. mv.
Absces' (*ettergezwel*), o. -sen; ook: **Abces.**
Absent' (Lat. *afwezig*; *ook met z'n gedachten, verstrooid*), bn.; als zn. m. of v., in 't mv.: *Absenten.*
Absenteeren (zich) (*zich verwijderen*).
Absen'tie (*afwezigheid*, fig. *verstrooidheid*), v. -s, -tiën; **-lijst** (*schoollijst*), v. -en. (t = s).
Absi'da (*de koornis eener kathedraal, nl. achter het hoogkoor*), v. -'s; ook: **Ab'sis.**
Absint' (*elixer op bitteren alsem getrokken*), o. en v. gmv.
Ab'sis, v. -sen; zie **Absida,** ook: **Apsis.**
Absolu'tie (Lat. *vrijspraak, vergiffenis, kwijtscheldingg, vergeving*), v. -s en -tiën. (t = ts).
Absolutis'me (*al wat onbeperkt is, onbepaalde heerschappij of macht*), o. gmv.
Absolutist' (*aanhanger of voorstander der onbeperkte alleen-heerschappij*), m. of v. -en
Absoluut' (*volstrekt, volkomen, onvoorwaardelijk, onbepaald*), bn. en bw.
Absolveeren (Lat. *vrijspreken, ontbinden van zonden, kwijtschelding geven aan*).
Absorbeeren (Lat. *opslorpen, inzuigen, opslurpen*), fig. geheel bezighouden.
Absorp'tie (*opslorping, inzuiging*), v. gmv.
Abstinent' (Lat. *zich onthoudend, matig*), bn.
Abstinen'tie (*onthouding, matigheid*), v.
Abstinen'tie-dagen (R.-K. *onthoudingsdagen*), m. mv. (t = ts).
Abstract' (*afgetrokken, op zich zelf beschouwd, niet wezenlijk bestaande, alleen als gedacht verondersteld*), bn.; *-e begrippen, -e wetenschappen*, bv. wiskunde; **-heid,** v. gmv.
Abstrac'tie (*afgetrokkenheid, verstrooidheid*; *de vorming van een algemeen begrip*), v. -s, -tiën. (c = k).
Abstraheeren (Lat. *aftrekken, afleiden, in gedachte afzonderen*).
Absurd' (Lat. *ongerijmd, dom, dwaas, onnoozel, belachelijk, tegenstrijdig*), bn. en bw.
Absurditeit' (*ongerijmdheid, onzin, bespottelijkheid*), v. -en.
Abt (eig. *vader, het hoofd eener abdij voor mannen, kloostervoogd*), m. -en; spreekw. *Zoo de -, zoo de monniken*, zoo heer, zoo knecht!
Abuis' (Fr. *misvatting, vergissing*), o. abuizen; *per -*, bij vergissing; *abuis!* tw. mis!
Abundan'tia (myth. *godin van den overvloed, voorgesteld met den hoorn v. overvloed en met korenaren in de hand, vooral op munten*), v. (t = s).
Abuseeren (*misleiden, bedriegen*). (s = z).
Abusief' (*verkeerd*), bn. en bw. (s = z).
Abusie'velijk (*bij vergissing*), bw. (s = z).
Aca'cia (*vlinderbloemige loofboom*), m. -'s.
Acade'mie (*hoogeschool, school voor kunsten of wetenschappen*), v. -miën en -mies: *de militaire -* te Breda; *een teeken -, een schilder-, een - voor beeldende kunsten.*
Acade'misch (*van, aan, betreffende de academie*), bn.; *het - onderwijs, een -e opleiding, een - proefschrift, een -e graad.*
A capel'la (muz. *evenals gezongen wordt in de Sixtijnsche kapel te Rome, d. i. zonder instrumentale begeleiding, enkel voor zangstemmen*), bw.; *een a-capella-koor.*
Accableeren (*overladen, overstelpen, belasten nederdrukken*). (cc = kk).
Accablement' (*hartzeer, kommer, neerslachtigheid*), o. gmv. (cc = kk).
Accedeeren (*bereiken, naderen, toetreden*).
Acceleran'do (It. muz. *met toenemende snelheid van maat*), bw. (cc = tsj), zie: **Ritardando.**
Accelereeren (*verhaasten, bespoedigen.*)
Accent' (Lat. *klemtoon*; ook: *klemtoonteeken*), o. -en. (cc = ks); ook: *tongval, nadruk.*
Accentua'tie (*het leggen van den nadruk op een woord of lettergreep*), v. -s, -tiën. (cc = ks).
Accentueeren (*toon leggen op, klemtoon geven aan.*) (cc = ks).
Accepis'se (*bewijs van ontvangst*), o. en v. -s.
Accept' (*schriftelijke verbintenis tot betaling onder een wissel*), o. -en; ook **Acceptatie.**
Accepta'bel (*aannemelijk*), bn. (cc = ks).
Acceptant' (*onderteekenaar van een* **Accept** *of van een* **Acceptatie**), m. -en. (cc = ks).
Accepta'tie (*orderbriefje*, d. i. *wisselverbintenis tot betaling van een zekere som*; ook **Accept**), v. -s, -tiën. (cc = ks).
Accepteeren (*aannemen om te betalen*, b.v. *een wissel, met zijn handteekening voor geldig erkennen*). (cc = ks).
Accep'tie (*aanneming*; *aangenomen beteekenis van een woord of zin*), v. -s, -tiën.
Acces' (*toegang tot iets, verlof*) o.; lees: *ak-sè.*
Acces' (*aanval bv. van koorts, van beroerte*), o. -sen; lees: *ak-ses'.*
Accessi'bel (*toegankelijk, genaakbaar*), bn.
Acces'sit (*loffelijke vermelding*), o. -s; *het -bekomen bij een prijsvraag*; ook: **Accessiet'** (*tweede prijs, bijprijs*), o. (cc = ks).
Accessoir' (Fr. *bijkomend, bijbehoorend*), bn.; *een bijbehoorend iets*; *de accessoiren* (het bijbehoorende op een tooneel, of schilderij), zn. o. mv.
Accesso'riën (*bijbehoorende zaken, aanhangsels*), o. mv.; enkelv. *Accesso'rium.*
Accident' (*toe- of voorval, ongeval, ongeluk, ook lichamelijk letsel*), o. -en. (cc = ks).
Accidenteel' (*toevallig*), bn.
Accijns' (*belasting op levensmiddelen, verbruiksbelasting*), m. accijnzen. (cc = ks).
Acclama'tie (*algemeene toejuiching als goedkeuring*), v.; *bij - aannemen*, onder gejuich, handgeklap; zonder stemming goedkeuren in een vergadering. (t = ts).
Acclimata'tie (*gewenning aan een luchtstreek van dieren of planten*), v. gmv. (cc = kk).

Acclimateeren (*aan een luchtstreek of omgeving gewennen*), **ing,** v. (cc = kk).
Acclimatisa'tie (*gewenning, ook van dieren, aan een luchtstreek*), v.; zie **Acclimatatie.**
Acclimatiseeren (*aan een luchtstreek gewennen*); ook; **Acclimateeren.** (cc = kk).
Accola'de (*omarming; ridderslag nl. in den nek, haakje in de algebra*), v. -s. (cc = kk).
Accommoda'tie (*schikking, inschikkelijkheid*), v. gmv. (cc = kk).
Accommoda'tie-vermogen (*inrichting v. het oog, waardoor het de voorwerpen op alle afstanden, binnen zijn bereik, scherp ziet*), o. gmv. (cc = kk).
Accommodeeren *schikken, een schikking treffen met, in orde brengen, aanpassen, vereenigen, verzoenen*). (cc = kk).
Accommodement' (*bijlegging, schikking, vergelijk; richting, bediening*), o. -en.
Accompagneeren (*begeleiden op een instrument; mee zingen of mee spelen*). (gn = nj).
Accompagnement' (*begeleiding*), o. -en.
Accompagnist' (*begeleider op een instrument*), m. en v. -en; vr. ook: **-e.** (cc = kk(.
Accompli' (*voltooid, voleindigd*), bn.; *fait -*, zaak, die onherroepelijk haar beslag heeft.
Accordeeren (*overeenstemmen, schikken; bewilligen, toestaan*). (cc = kk).
Accor'deon (muz. *een soort van handharmonica, in 1829 te Weenen uitgevonden*), o. -s. (cc = kk).
Accosteeren (*op zijde komen, aanspreken*).
Accoun'tancy (Eng. *al wat met het accountant wezen in verband staat*, nl. *het inrichten* **en** *bijhouden van koopmansboeken, het opmaken van balansen, het regelmatig controleeren van alle administraties en boeken, het uitbrengen van rapporten bij deelname in of overname van zaken; bij ontbinding van vennootschappen, bij vervorming van zaken, het openen van credieten, bij faillissement, onderhandsch akkoord, surséance van betaling, bij liquidatie van Naamlooze Vennootschappen en andere ondernemingen; beheer van particuliere vermogens, behandeling van belastingzaken*, enz.), v. gmv.
Accoun'tant (Eng. *hij die van accountancy zijn vak maakt: voorlichter of adviseur, ook onderzoeker of controleur in handels- en bankzaken, handels- of bedrijfshuishoudkundige*), m. -s. (ou = au).
Accrediteeren (*crediet, vertrouwen verschaffen; van geloofsbrieven voorzien, als gevolmachtigde doen erkennen*), *een geaccrediteerd gezant*, d. i. een officieel toegelaten of erkend gezant. (cc = kk).
Accres' (*aanwas, aangroeiing, toename*), o. -sen. (cc = kk).
Accresseeren (*aanwassen; aanbesterven, ten deel vallen*). (cc = kk).
Accre'tie (heelk. *aanwas, aangroei*), v. -tiën.
Accrocheeren (*aanhaken, aanklampen*); *zich - aan*, zich vastklampen aan.
Accroupi' (wapenk. *neergehurkt, zittend op zijn achterste*), bn.; lees: *akkroepie'*.
Accueil' (*onthaal, ontvangst, bejegening*), o. gmv.; lees: *ak-kuilj'*.
Accueilleeren (*opnemen, ontvangen, verwelkomen*); fig. onthalen. (cc = kk.)
Accumula'tie (*opeenstapeling, aangroeiing, ophooping*), v. -s, -tiën; *- van electriciteit.*
Accumula'tor (nat. *secundair electrisch element tot ophooping van electriciteit*), m. s-, -toren. (cc = kk).
Accumuleeren (*opeenhoopen, bijeenstapelen*).
Accuraat' (*zorgvuldig, stipt, nauwkeurig*), bn.
Accurates'se (*juistheid, stiptheid*), v. gmv.
Accusa'tie (*beschuldiging, aanklacht*), v. -s, -tiën. (cc = kk).
Accu'satief (*vierde naamval*), m. -tieven; ook: *Accu'sativus*, m. -tieven. (cc = kk).
Accuseeren (*beschuldigen, aanklagen*; handel: *bericht van ontvangst geven van.*) (cc = kk).
Acer'ra (*kastje voor reukwerk bij het offeren, wierrookkastje der Romeinen*), v. -'s.
Acetome'ter (*azijnmeter, gehaltemeter van azijn of azijnzuur*), m. -meters.
Acetyleen' (*kleurlooze koolwaterstof*), o. gmv. **-gas** (*thans meestal uit calciumkarbiet vervaardigd*), o. gmv.; **-licht** (*licht uit acetyleengas, heeft groote sterkte*), o.; als lamp, mv. -en.
Ach (*natuurklank, die in alle talen voorkomt: uiting van droefheid, medelijden, pijn*), tw.
Ach (*weeklacht, geklaag*), o. -s; -je, o. -jes; *men hoorde niets dan - en wee!*
A char'ge (Fr. *ten laste, in het nadeel*). bw.; *getuige -*, die ten nadeele van den beschuldigde getuigt. (g = zj).
Acha'tes (*trouwe metgezel, boezemvriend*), m.; ook: *Achaat.*
A'cheron (myth. *de lijdensstroom der onderwereld*), m.; ook: *de onderwereld zelf.*
Achil'les (*de snelvoetige, de dapperste aller Grieken voor Troje*), m.; was alleen kwetsbaar aan zijn hielen, daar zijn moeder Thetis hem bij 't onderdompelen in de wateren van den Styx, bij de hielen had vastgehouden.
Achil'les (scherts. *aanspreker, lijkbidder: om zijn hard loopen*), m. -en.
Achil'leshiel (fig. *kwetsbare plek, zwak punt*), m. -en; naar de mythe, Achilles betreffende, welke held alleen ter plaatse van de achillespees kwetsbaar zou geweest zijn; fig. de - van een methode, van eenig stelsel.
Achil'lespees (ontl. *sterke en dikke hielpees*), v. -pezen.
Achroma'tisch (*kleurloos, ongekleurd*, van kijkglazen), bn.; *de -e verrekijker*: men ziet het beeld zonder gekleurde randen, in 1757 uitgevonden. (ch = k).
Acht (rechtst. *gerechtelijk vonnis, keizerlijke ban, verbanning*), v. gmv. vero.
Acht (*oplettende zorg, aandacht*), v. gmv. *- geven, -slaan; geef -!* let op (commando); *iets in - nemen*, letten op; *zich in - nemen*, op zijn hoede zijn.
Acht, telw., zelfst.; *de helft van zestien is -; de appels kosten tien cent de -; ze zijn met hun -en; een gezelschap van -; de goede lieden van -en*, voormalig college van rechters of raadsheeren, gekozen uit de gilden; *iets in -en deelen; het is al na -en; met den trein van -en.*
Acht (*cijfer, getalmerk*), v. -en; *een mooie -, schrijf eens twee -en; een kaart of dominosteen met acht oogen.*
Acht, telw. bv., *hij bezit - huizen; het kind is - jaar.*
Acht'arm (*een soort v. inktvisch*), m. -en.
Acht'baar (*eerwaardig, eerbiedwaardig*), bn.; *het - dorpsbestuur, een - man, een -bare gewoonte, een -baar gebruik*; **-heid,** v. gmv.
Achtbee'nig (*achtpootig*), bn.; *de spin is een - diertje.*
Acht'dubbel (*achtvoudig*), bn. en bw.: *de -e waarde, iets - vergelden*; zie **Achtvoud.**
Ach'tehalf, acht'half (*zeven en een half*),

telw.; *het kost -halven stuiver, ik kocht - pond koffie.*

Ach'tel (*oude korenmaat*, ± 4 D. L.), o. -s.

Ach'teling (*maat als achtste deel eener grootere maat*), m. -en.; ook: **Achtendeel.**

Ach'teloos (*zorgeloos, onverschillig*), bn. en bw. -loozer, (het) -loost; *een - mensch, een - -looze houding, hij zit er - bij; - werken, zich - kleeden*, onachtzaam, slordig; **-heid** (*onoplettendheid*), v. -heden; *droomerige -heid.*

Ach'ten (*acht geven op, letten op; meenen, wanen*), ik heb -acht; *een vermaning niet -*, in aanmerking nemen; *mijns -s*, naar mijn gevoelen; *iets gering, klein, hoog, belangrijk -*, rekenen, schatten; *iem. -*, achting toedragen, hoogschatten; *een geacht man, een geachte firma*, gezien, gerespecteerd.

Ach'tendeel (*een achtste deel*), o. -en; zie **Achteling.**

Achtender'tiger, m. -s; *hij is een -*, man van 38 jaar; ook: hij is in 1838 geboren; *dit is nog -*, wijn van '38.

Achtentwin'tig (*zilverstuk van 28 stuivers, in 1846 aan den omloop onttrokken*), m. -s; ook: *goudgulden, zilveren florijn, zilveren gulden* geheeten. vero.

Achtentwin'tiger, m. -s; zie: **Achtendertiger.**

Achtentwin'tigste (28 *Aug., feestdag in de stad Groningen*), m.; *naar den - gaan*, dat feest bijwonen.

Ach'ter (*het tegengestelde van vóór*), vz.; *- elkaar loopen, zetten, plaatsen; een tuin - het huis*; zegsw. *ze - den mouw hebben*, d. i. niet oprecht zijn; bw.: *de klok loopt -*; in samengest. w.w. aaneen te schrijven, als: *-blijven, -gaan, -halen, -houden*, enz.

Ach'teraan (*aan den achterkant of het achtereinde*), bw.; *- in de kast, in de lade*, in samengest. w.w. aaneen te schrijven, als: *-blijven, -komen*, enz. d. i. de laatste zijn.

Ach'teraf (*in een afgelegen hoek; ook na afloop van zekeren tijd*), bw.; *dat huis ligt -, zoo iets laat zich - makkelijk zeggen.*

Achteraf' (*geheim gemak, sekreet*), o. -fen.

Achterbaks' (*verborgen*), bw.; *iets - houden*, achter den rug houden, verborgen; *zich - houden*, zich verschuilen, zich achteraf houden, zich schuilhouden; zie *Bakboord.*

Achterbaksch' (*stil, geheim*), bn.; *een -e briefwisseling.* gmz.

Ach'terblijven (*blijven waar men is, toeven, uitblijven, achter anderen blijven*), ik bleef -, ben -gebleven; fig. blijven leven: *de weduwe bleef met drie kinderen -*; **-blijver** (*nablijver, talmer*), m. -s.

Ach'terbuurt (*afgelegen wijk of buurt*), v. -buurten; *manieren uit de -*, minne manieren.

Ach'terdeur (*deur aan den achterkant*), v. -deuren; zegsw. *een -tje openhouden*, een uitvlucht gereed houden, een middel om zich terug te trekken, ergens uit te redden.

Ach'terdocht (*argwaan, mistrouwen, verdenking*), v. gmv.; eig. *achterdacht* van *-denken*; *- hebben, voeden, koesteren, opvatten, krijgen op of omtrent iemand.*

Achterdoch'tig, bn.; *de liefde maakt -*; **-heid,** v.: *-heid verraadt zwakheid.*

Ach'terdoft (scheepst. *achterste roeibank*), v. -doften.

Achtereen' (*onafgebroken, na elkander*), bw.; *een boek - uitlezen; jaren, maanden, weken -.*

Achtereenvol'gend (*zonder tusschenpoozen*), bn.; *-e rampen, -e opstanden.*

Achtereenvol'gens (*na elkander*), bw. *Vergeefs beproefdet gij - alle huismiddelen.* (C. O.)

Ach'teren (*ten, naar* of *van -*), bw.

Ach'tererf (Ind. nl. *achter het huis*), o. -ven.

Ach'tererve, m. of v.; -n. (*Alleen in het mv. gebruikelijk voor: nazaat, nakomeling*), vero.

Ach'tergalerij (Ind. nl. *achter a. h. huis*), v. -en.

Ach'tergrond, m. -en; *de - van een landschap, een vertrek, een tooneel*, achtergedeelte; zegsw. *op den - treden*, wijken, verdwijnen, vergeten worden.

Achterha'len (*inhalen*), ik heb -haald; fig. verschalken, ontmaskeren.

Ach'terhand (*in het kaartspel*), v. gmv.; *wie zit op de -?* heeft de laatste speelbeurt.

Ach'terhande (*acht soorten van*), bn.; *-wijn,*

Ach'terhoede (*achterste gedeelte van leger of vloot*), v.; mv. w. i. g.

Ach'terhoek (aardr. *de graafschap Zutphen en ook Twente*), m.; *hij woont in den -*; **-er:** *hij is een -*, m. -s; **-sch:** *-e zeden; zij is een -sche*, een vrouw daar geboortig.

Ach'terhoofd (*achterdeel v. h. hoofd*), o. -en.

Ach'terhouden (*verbergen*), ik hield -, heb -gehouden; **-houding** (*verzwijging*), v. gmv.

Achterhou'dend (*geneigd om te verzwijgen*). bn.; **-heid** (*het tegengestelde van openhartigheid*), v. gmv.

Ach'terin (*in of op het achterste deel van iets*), bw.; *een plaats -*, d. i. op de achterste bank.

Ach'terkamer (*kamer in het achterhuis*). v. -s; *een - met een hoog licht.* (C. O.).

Ach'terkant (nl. *tegenover den voorkant*), m. -en; *de - van een tuin, bosch*, enz.

Ach'terklap (*het lichtzinnig en onnadenkend kwaadspreken achter iem. rug*), m. gmv.

Ach'terkleindochter (*dochter van een kleinkind*), v. -s, -en; **-kleinkind,** o. -eren; **-kleinzoon,** m. -zonen, -zoons.

Ach'terlader (*modern geweer dat v. achteren geladen wordt in tegenstelling met den' ouderwetschen tromplader*), m. -laders.

Ach'terland (*land, dat achter een ander ligt*), o. -landen; zie **Hinterland.**

Ach'terlaten (*laten op de plaats, waar men of iets is*), ik liet -, heb -gelaten; *zij lieten hem op dat eiland -*; fig. stervende iem. nalaten: *een weduwe met zes kinderen -*; **-ing,** v.: *met -ing van vier dooden.*

Ach'terleen (*leen uit de tweede hand*), o. -leenen; *Zeeland bewester-Schelde was een - des keizerrijks*; **-leenheer,** m. -en; **-leenman** (*houder v. e. achterleen*), m. -mannen.

Ach'terlei (*acht soorten van, achterhande*), bn.; *er was - gebak op tafel.*

Ach'terliggen (*achterin liggen*), ik lag -, heb - gelegen; *in een ledikant of bed -*; fig. bij iem. achterstaan, achtergesteld worden: *al zijn broers moeten bij dezen Benjamin -.*

Ach'terlijf (*het achterste der drie lichaamsdeelen van insecten*), o. -lijven; *de klasse der gekorven dieren of insecten, wier lichaam in kop, borststuk en - verdeeld is.*

Ach'terlijk (*ten achter zijnde*), bn.; **-heid,** v.

Ach'terloopen (*te langzaam gaan*), het liep -, heeft - geloopen; *die klok heeft altijd - geloopen.*

Ach'terlooper (jagerst. *een achterpoot*), m. -s; *de haas was gekwetst aan de beide -s.*
Ach'termade (*etgroen, nagras*), v. gmv. gew.
Ach'terman (mil. *de man in het tweede gelid*), m. -mannen; zie **Voorman.**
Ach'termast (*de achterste mast*), m. -en; *de - van een kof; op driemastschepen is de bazaansmast de -.*
Achtermid'dag (*namiddag*, scheepst. *wacht van 12-4*), m. -middagen.
Achterna' (*na afloop van iets, naderhand, later, van achteren*), bw.; *hij kwam - nog met dat voorstel aan*; ook in scheidbare samenstellingen: *iem. - loopen, - reizen, - snellen, - vliegen*, enz., d. i. hem volgen op zekeren afstand.
Achterna'zetten (*in aller ijl achtervolgen*). ik heb - gezet; *de ruiterij zal den vijand -.*
Ach'terneef (*verre neef, ook nazaat*), m. -neven; ook: **Naneef.**
Ach'ternicht (*nicht in den vierden of vijfden graad*), v. -nichten.
Ach'ternoen (*namiddag*), m. -en; *in den vroegen -.* (V. Lov.). Vl.
Achterom' (*straat, steeg, achterweg*), o. gmv.
Achterom' (*langs den achterkant, om de achterzijde*), bw.; in scheidbare samenstellingen: *-varen*, langs Schotland en Ierland naar Indië varen.
Achteron'der (scheepst. *achterroef, ruimte achter in 't onderschip*), o. -s; zie **Vooronder.**
Achterop' (*aan de achterzijde*), bw.; *de knecht zat -* (rijtuig); in scheidbare samenstellingen: *- komen, - loopen*, enz.
Achterop'komen (*nakomen, inhalen*), ik kwam -, ben -gekomen.
Achtero'ver (*naar achter over, in de richtin naar achteren*), bw.; vormt scheidbare samenstellingen: *- liggen, - vallen; hij viel -.*
Ach'terplaats (*pleintje achter het huis*), v. -en; *de kinderen speelden op een -; ik kon slechts een - bekomen*, nl. achteraan in een tent, enz.
Ach'terplecht (*het vast dek achter op een klein vaartuig*), v. -en; ook: **Stuurplecht.**
Ach'terplein (*plein aan de achterzijde*), o. -en; *het - van een kasteel.*
Ach'terpoot (*poot achter aan het lichaam van een dier*), m. -en; *de -en van een paard*, enz.; zegsw. *op zijn -en gaan staan*, driftig worden, gmz.
Ach'terraad (gesch. *kleinere raad van vertrouwelingen*), m. -raden; *de - van Margareta van Parma, ook de Consulta geheeten.*
Ach'terraam (*raam aan de achterzijde*), o. -ramen; **-rad,** o. -raderen; **-riem** (*staartriem*), m. -en; **-ruim** (scheepst.), o. gmv.
Ach'terschip (*het achterste schip*), o. -schepen; zegsw. *in het - raken*, achteruitgaan in zaken; *in het - zijn*, in benarde omstandigheden verkeeren.
Ach'terst (*het verst naar achter*), bn.; *de -e jongen*, d. i. de laatste.
Ach'terstaand (*hierachter volgend*), bn.; *zie -e advertentie.*
Ach'terstal (*achterstand, resteerende schuld*). m. -len; *de -len moeten aangezuiverd worden.*
Achterstal'lig (*niet op tijd betaald*), bn.; *-e belasting, schuld; - werk, -e landpacht.*
Ach'terstand (*achterstallige schuld*), m. -en; ook *onbetaalde renten: zijn - aanzuiveren, zijn - vereffenen.*
Ach'terste (*achtereinde van iets, ook zitvlak van personen en dieren*), o. gmv.
Ach'terste (*laatste*), m. of v. -n.; *ik was de -*
Ach'terstel (*de achterwielen met as*), o. -len; *het - van een rijtuig, van een kinderwagen.*
Ach'terstellen (*geringer schatten*), ik heb -gesteld; **-stelling** (*geringschatting*), v. gmv.
Ach'tersteven (scheepst. *achtereind van een schip*), m. -s; **-straat** (*geringe, afgelegen straat*), v. -straten; **-talie** (scheepst. *takel, katrolwerk achter een stuk geschut*), v. -talies; **-tuig** (scheepst. *blokken, touwwerk op 't achterdeel van 't schip*), o. gmv.
Achteruit' (*achterwaarts, rugwaarts, in de richting naar achteren*), bw.; *ga wat -*; het vormt samenst. met w.w., die scheidbaar zijn: *-glijden, -kruipen, -rollen, -rukken, -springen*, enz.; *-deinzen, -gaan, -krabbelen, -loopen, -marcheeren*, enz.
Achteruit' (*afgesloten open plaats of tuintje achter een huis*), o. -uitjes; *aan dit huis is geheel geen -.* Bij uitbreiding: *achterdeur*; fig. *uitvlucht: hij had alweer een -.*
Achteruit'zeilen (zeew. *terugzeilen*), ik ben - gezeild; fig. in zaken teruggaan.
Achteruit'zetten (*doen achteruitgaan*), ik heb -gezet: *laat die tafel wat -*, d. i. naar achteren plaatsen; *een klok, horloge -*, de wijzers achterwaarts draaien; fig. *iem. -*, hem terugzetten; *die speculatie heeft hem - gezet*, zijn zaken verachterd.
Ach'tervertrek (*achterkamer*), o. -trekken.
Ach'tervierendeel (ook *-viertel, -veertel*), o. -en; *een - van een slachtbeest*, d. i. een achterpoot met het daaraan belendende gedeelte.
Ach'tervoegen (*er achter bijvoegen*), ik heb -gevoegd; *in het woord iemand is een d -gevoegd; de -gevoegde sch in schuinsch maakt geen verschil van opvatting met schuin*; **-voeging,** v. -en, zie **Paragoge.**
Ach'tervoegsel (spraakk. *letter of lettergreep, die men achter een woordstam voegt, suffix*), o. -s; *in gracht is de letter t een -; -dom en -heid zijn zelfstandige -s; -es, -in, -ier zijn onzelfstandige -s.*
Achtervol'gen (*van achteren*, d. i. *op eenigen afstand volgen*), ik heb en ben -volgd; *iem. -*, nl. om hem in te halen; *de honden hebben het haas -volgd.*
Achtervol'gens (*na elkander, één voor één*), bijw. vero. (liever: *Achtereenvolgens*).
Ach'terwaarts (*rugwaarts*), bw.; *- gaan kruipen*, enz.; gewest. *Achterwaart.*
Ach'terwaartsch (*naar achteren*), bn.; *een -e beweging, in-e richting.*
Ach'terweg (*een achterafgelegen weg*), m. -en; *Gaan wij . . . door 't -je naar 't Kasteel.* (Staring).
Ach'terwege (eig. *op den weg*), bw.; **-laten,** weglaten; **-blijven,** wegblijven van personen; **-houden,** achterhouden.
Ach'terwiel (*achterrad*), o. -wielen; *een der -en van zijn rijtuig is gebroken*; fig. scherts. volksbenaming voor een rijksdaalder (grootste muntstuk).
Achthel'mig (*acht helm- of meeldraden hebbende*), bn.; *de erica of heidebloem is een -e plant*; ook: *Achtmannig* en *Achtstijlig.*
Acht'hoek (meetk. *plat vlak ingesloten door acht zijden*), m. -hoeken; *een regelmatige -; een tegel, in den vorm van een -, een koepel in den vorm van een -*; zie **Achtkant.**

Achthoe'kig (*met acht hoeken*), bn.; *een -e piramide, een - prisma*; zie **Achtkantig.**
Acht'honderd, telw. - *kinderen*; - *gulden*; *deel vier, bladzijde 800*; *in het jaar 800 werd Karel te Rome gekroond.*
-achtig (*achtervoegsel*), b. v. in: *dwerg-, boer-*, gelijkende op, iets hebbende van: *hout-, water-*, overeenkomende met; *blauw-, bruin-, zout-, zoet-, oud-, zuur-*. (Hier valt overal de klem op den stam, b.v. *dwerg'achtig*).
-achtig (*achtervoegsel*), b.v. in: *deel-, twijfel-, vrees-, woon-*, d. i. hebbende, houdende, bevattende. (Hier valt de klem op *-ach'tig*, dat verwant is met *-haftig*.)
Ach'ting (*waardeering, eerbied*), v. gmv.; *iemands - genieten, iem. - toedragen, iem. zijn - schenken, - hebben voor iemand.*
Ach'tingswaard, ach'tenswaard (*achting verdienende*), bn.; *een - man, een - burger*; ook: *-waardig.*
Acht'kant (*achthoek*), o. -en; bn.: *dit zomerhuis is -*; *een -e balk*, achthoekig.
Acht'kant (*stevig gebouwd*, fig. *reusachtig sterk*), bn.; *een -e boer*; fig. plomp, stevig; zie **Vierkant.**
Acht'kantig (*achtkant*), bn.; *een - latje.*
Achtman'nig, bn.; zie **Achthelmig.**
Acht'ponder (*kogel, brood*), m. -s; *een - is een kogel of een brood van acht pond*; *ook een kanon, waaruit men kogels van acht pond schiet.*
Acht'pootig (*met acht pooten, achtbeenig*), bn.; *de spinnen zijn -.*
Achtre'gelig, bn.; *een - couplet*, n.l. van 8 regels.
Acht'ste, bn.; *de - maand*; als zn. o. -n.
Achtstij'lig (*een stamper in acht deelen*), bn.; ook: *Achtwijvig, Achtmannig, Achthelmig.*
Acht'tal, o. -len; *een - verhalen, kinderen.*
Acht'tien (*tien + acht*), telw.; **-de** (*ranggetal*), bn.; **-honderd** (*18-maal honderd*), telw.
Acht'vlak (meetk. *lichaam, door acht vlakken ingesloten*), o. -vlakken; **-vlak'kig,** bn.; *een -kig lichaam.*
Achtvoe'tig (*tellende acht voeten*), bn.; *een - vers, een gedicht in -e jamben.*
Acht'voud, o. -en; *24 is een - van 3*; *de boete bedroeg het - der aangerichte schade*; (in de spreektaal: **Acht'dubbel).**
Achtvou'dig, bn. en bw.; *een -e vergoeding van schade, iets - vergoeden.*
Acht'werf (*achtmaal*), bw. w.i.g.
Achtwij'vig (*met acht vrouw. bloemdeelen of stampers, achtstijlig*), bn.; zie **Achthelmig.**
Achtzij'dig (*met acht zijden*), bn.; *een - prisma, een -e piramide.*
A'cidum (scheik. *het zuur*), o. acida (*zuren*).
Acoliet' (R.K. *wijdeling van lageren rang*, nl. *onder den sub-diaken*), m. -en.
Aconiet' (*een vroeg in 't voorjaar bloeiende tuinbloem van de familie der ranonkelachtigen*; *monnikskap of stormhoed, ook wolfskruid*), v. -en; *de gewone -*, met blauwe bloemen; *de bonte -, de gele -*, (alle zijn giftplanten); meer: *Akoniet.*
A con'to (It. *geldsom, die men „op rekening" of in mindering ontvangt*), bw. (c = k).
A cos'ti (*in uw stad, ten uwent*), bw.
Aconstiek', v.; zie **Acustiek.** (ou = oe.)
Acquisi'tie (Lat. *aanwinst, aankoop*), v. -s. -tiën. (qu = kw).
Acquit' (*kwijtbrief, quitantie, ontvangbewijs*; *het punt, door een lakje op het biljartlaken aangegeven, waar de bal opgezet moet worden*), o. gmv.; lees: *akkiet'.*
A'cre (*Fransche of Engelsche vlaktemaat, morgen lands van 0,5 H.A.* [*Fransche*] *en 0.405 A.* [*Engelsche*]), v. -s. (c = k.). Engelsche uitspraak: *eiker.*
Acroama'tisch (*hoorbaar*), bn.; *-e leervorm* samenhangende voordracht, waarbij de leerling slechts heeft te luisteren. (c = k).
Acrobaat' (*koorddanser, koorddanseres*), m. of v. -baten. (c = k).
Acro'polis (*rotsvesting, burcht*), v. acropolen, -polissen; *de - van Athene.*
Acros'tichon (*naamvers, gedicht, waarvan de begin- of eindletters een naam of spreuk vormen*), o. -s; zie b.v het *Wilhelmus.* (c = k).
Ac'ta est fa'bula, de klucht is gespeeld; het stuk is uit: laatste woorden van keizer Augustus.
Ac'te (*handeling, overeenkomst, schriftelijk bewijsstuk, bedrijf van een tooneelspel*), v. -n. (c = k); meestal: **Akte.**
Acteeren (*in zijn rol zich goed verplaatsen*); *goed -, slecht -*, gebarenspel maken.
Acteur' (*tooneelspeler, komediant*), m. -s.
Ac'tie (*aandeelbewijs in een maatschappij of onderneming*; *handeling*; *gevecht of schermutseling*; *aanklacht*), v. -ties, -tiën; *de -handel*, windhandel van John Law (1720). (t = s).
Actief' (*werkzaam, werkend, bedrijvig, dienstdoend*), bn.; *een officier in -tieven dienst*, werkelijken; *-ve schulden*, schuldvorderingen; *het -ve leger*, het veldleger; *het -ve vermogen*, de werkelijke bezittingen; spraakk. *een - w.w.*, bedrijvend of overgankelijk. (c = k).
Actief' (*werkelijk bezit*), o. activa (gezamenlijke bezittingen, de aanwezige waarden: in *een faillieten boedel*); tegenst. **Passief.**
Actiona'ris (*aandeelhouder, deelhebber, handelaar in acties*), m. -sen; ook: *Actionist'.*
Actionee'ren (*aanklagen, voor het gerecht roepen, in rechten betrekken*). (c = k).
Activiteit' (*werkzaamheid, werkijver*), v. gmv.
Actri'ce (*tooneelspeelster, komediante*), v. -s.
Actualiteit' (*werkelijkheid, wezenlijk bestaande toestand*), v. gmv. (c = k).
Actueel' (*werkelijk, tegenwoordig, huidig*), bn.; *zijn - geluk prijzen.* (C. O.); ook van onderwerpen, die aan de orde van den dag zijn. (c = k).
Ac'tum (*afgedaan, afgemaakt*); - *in senatu*, gedaan in den raad; *ut supra*, gedaan als boven, n.l. op den datum als boven, n.l. op akten, staten, enz.; zie **A. u. s.** (c = k).
Ac'tus (*gedaan, geschied*), en als zelfst. nw. (*handeling*), m.; - *fidei*, godsdienstige handedeling; - *publicus*, openbare handeling; zie verder **Akte.** (c = k).
Acustiek' (*geluid- klank- of toon-voortplanting*), v.; *de - van een concertzaal*; *een goede -, een slechte -.* (u = oe).
Acu'tus (*scherp, spits, snijdend*), bn.; *accentus -*, scherp toonteeken; zie *Acuut.*
Acuut' (*scherp*), bn.; in de geneeskunde: snel, hevig verloopend; - *cute ziekten*, gevaarlijke.
Ad (Lat. *tot, te, met*), vz.; *commissie - hoc*, d. i. met een bepaald onderzoek belast; - *acta leggen*, ter griffie deponeeren, geen acht slaan op een verzoekschrift, *-majorem Dei* (*lees: de-ie*) *gloriam*, tot meerdere eer van God.
Ada'gio (It. muz. *langzaam, bedaard*), bw.;

(ook muziekstuk van dien aard), o. -'s en - gii. (g = g).

A'dam (*de eerste man*; *mansnaam*), m.; **-sappel** (*vooruitstekend deel van het strottenhoofd, volgens de Rabbijnen een gezwel veroorzaakt door een stuk van de verboden vrucht, dat Adam in de keel is blijven steken*), m. -s, -en; *met zijn* **-svork** *eten*, d. i. met de vingers eten; *den ouden -afleggen*, zijn leven beteren; *dat is familie van me van -swege*, het is een zeer verre bloedverwant.

Adamant' (*diamant*), o.; **-en** (*van diamant*), bn.: *de -en wanden des Hemels.*

Adamie'ten (*naaktloopers*), m. mv.; zie *Wederdoopers.*

Adapteeren (*aanpassen, aansluitend maken*).

Adapta'tie (*aanpassing, aanvoeging*), v. gmv.

A'dat (Ind. *gebruik, wijze van doen met rechtskracht*), m. gmv.; *de Chineesche -, de - regelt bij elk feest alles tot in de kleinste bijzonderheden*; *den alouden - volgen, den - schenden, den - eerbiedigen.*

A da'to (Lat. *van heden af*), bw.

Ad calen'das Grae'cas (Lat. *op onbepaalden tijd, op St. Jutmis*, d. i. *nooit*), bw.

Ad decre'tum (*volgens besluit*), bw. (c = k).

Addeeren (*optellen, bijtellen, bijvoegen, vermeerderen*); ook: *Additioneeren.* (t = ts).

Adden'da (Lat. *bijlagen, aanhangsel van een boek, toevoegsels*), o. mv.

Ad'der (*giftslangetje onzer veenstreken*), v. -s of -en; *de gewone -, de venijnige of giftige -*; zegsw. *er schuilt een - in het gras*, er is gevaar onder fraaien schijn, er is een boosaardig opzet onder het voorkomen van onschuld; *een - in den boezem kweeken*, iem. weldaden bewijzen, die ze met gruwelijken ondank zal vergelden; **-beet** (fig. ook: *Adderenbeet*), m. -beten; **-gebroedsel** (fig. ook: *Adderengebroed*), o., fig. boosaardige lieden; **-gif** of **-gift,** o. gmv.; **-spog** (*addergift*, fig. *laster*), o. gmv.

Ad'derachtig (fig. *verraderlijk*), bn. vero.

Ad'derkruid (*gemeene pijlkruid onzer slooten, slangenkruid*), o. gmv.; *men eet van het - de wortels als schorseneren.*

Ad'dertong (*een soort van varen, speerkruid*), v. -tongen; fig. *lasteraar*, of *-ster.*

Addi'o (It. *vaarwel, adieu*), o.

Addi'tie (*optelling, samentelling*), v. -s, -tiën; zie **Addeeren.** (t = ts).

Additioneel' (*aanvullend, aanhangend, bijkomend*), bn.; *-e artikelen*, toegevoegd. (t = ts).

-ade (*bastaarduitgang*), als in: *balustrade, colonade, barricade, esplanade, aubade*, zaaknamen; *galoppade, bastonnade, maskerade*, verbale substantieven met verzamelende beteekenis.

Adé, adie (*vaarwel, adieu*), tw.; als zn. o.

Adé (Ind. *jongere broer of zuster*), m. of v. -'s; soms reeds als vóórnaam voor meisjes gebruikt.

A'debaar (*Friesche naam voor ooievaar*), m. -aren.

A'del (*adeldom, de stand der edelen*), m. gmv.; *geërfde, gekochte -*; *oude, grijze -*; *de Hooge Raad van -*, college van toezicht op de rechten van den adelstand; *van - zijn, iem. van -*; *de - van Nederland*; *de Fransche, de Pruisische -, de Geldersche -, de Stichtsche -*, n.l. de gezamenlijke edellieden.

A'delaar (eig. *edele aar of arend*), m. -aren of -aars; *de familie der -s telt dertig soorten*, als: *de edele -, de zee -, de visch -, de slangen -*, enz. zie **Aar** en **Arend;** fig. veldteeken; *de keizerlijke -*, d. i. legerstandaard; ridderorde: *de Pruisische -, de Witte -* (*een Russische orde*); wapen: *de dubbele -* (Rusland of Oostenrijk), d. i. met twee koppen.

A'delaarsblik (fig. *zeer scherpe blik*), m. -blikken; **-vlucht** (*afstand der uitgespreide vleugeltoppen*), v. gmv.; zie ook: **Arend.**

A'delaarshout (Ind. *geurig paradijshout*), o. gmv.

A'delaarsneus (fig. *kromme of gebogen neus*), m. -neuzen; *Alexander de Gr. had een -*; ook: **Arendsneus.**

A'delaarsvaren (*randvaren*), v. -varens; *de - is een zeer verspreide soort van varen.*

A'delborst (eig. *adele of edele jongeling*: *cadet bij de marine*), m. -borsten.

A'delbrief (*bewijs van adeldom*), m. -brieven; fig. *eeretitel*: *er was een tijd, waarin de winzucht een - verwierf, door haar verzustering met de wetenschap.* (Potg).

A'deldom (*het adellijk zijn*), m. gmv.; *brieven van -*; fig. edele hooge gevoelens: *de - van zijn hart*, thans meer: *Adel.*

A'deldom (*al de edelen samen*), m.; *Eens gaf de vorst een kostbaar feest aan heel zijn -.* (J. v. Walré).

A'delen (*in den adelstand verheffen*), ik heb -adeld; fig. veredelen, zedelijk verheffen: *Deugd adelt.*

A'delijk, a'dellijk (*onfrisch, bedorven*), bn. en bw.; *een - haas, - wild*; *- rieken.*

A'dellijk (*tot den adel behoorende*), bn.; *een -heer, een -e dame, -e titels, -e geslachten*; *een - huis, kasteel, slot.*

A'delstand, m. gmv; *tot den erfelijken - geraken, de vorst kan iem. in den - verheffen, tot den - behooren.*

A'deltrots (*hoogmoed op adeldom*), m. gmv.

A'dem, aâm (*levenslucht*), m. adems; in de spreekt. *asem*); *-halen, -scheppen*, fig. uitrusten, weer op zijn verhaal komen; *de - Gods*, de bezielende kracht Gods, die leven wekt; *een spreker van langen -*, die het lang uithoudt, fig. die langwijlig is; *een werk, een gedicht van langen -*, groot van beloop; zegsw. *den laatsten - uitblazen*, sterven, ontslapen.

A'demen (*ademhalen*), ik heb -ademd; bij dichters *âmen*; in de spreektaal *asemen*; fig. *hier ademt men niets dan rust*; *haar ziel ademt enkel deugd*, openbaren; *zijn woorden - waarheid en oprechtheid*, doen blijken; **-ing,** v. gmv.

A'demhalen, ik heb -gehaald; **-haling,** v.

A demi' (Fr. *ten halve, voor de helft*), bw.

A'demtocht (*ademhaling*), m. gmv.; *tot den laatsten -*; fig. *op den - der winden.*

Adenoï'de vegeta'ties (geneesk. *een woekering van een klier, die in normalen toestand in de neuskeelholte aanwezig is en ook wel derde amandel heet*), v. mv.; de - belemmeren de spraak, maken het gehoor minder scherp, storen de ademhaling en de hersenfuncties, vooral bij jonge kinderen.

Adept' (Lat. *ingewijde*; *alchimist, beoefenaar der alchimie*), m. of v. -en.

A'der (*aâr, bloedbuis, vliezige buis in 't menschelijk en dierlijk lichaam*), v. -en; bij overdracht: *een - van goud, van zilver, van steenzout*; *een rijke -*; *marmer zonder -en*, bochtige, kronkelende strepen.

A'derlaten (geneesk. *bloed aftappen*), ik heb - gelaten; **-lating,** v. -en; **-latinkje,** o. -s. vero.
A'derlijk, bn.; - *bloed* (ontl.); *bij visschen vindt men alleen - bloed.*
A'derspat (geneesk. *uitwendige uitzetting van een ader*), v. -spatten.
A dessein' (*voorbedachtelijk, met opzet*), bw.
Ad fun'dum (Lat. *tot den bodem*), bw.
Adhereeren (Lat. *aanhangen, bijvallen, iemands gevoelen aankleven*); ook: *Adhaereeren.*
Adherent' (*aanhangend*), bn.; - *aan* (een geheel vormend met, onafscheidelijk behoorend bij) en als zn. (aanhanger), m. of v. -en.
Adhae'sie (nat. *kracht van onderlinge aantrekking of aankleving der moleculen*), v. gmv. fig. goedkeuring, instemming: *adres van -,*
Adhipat'ti (Ind. *ambtstitel: op één na hoogste titel van een Inlandsch vorst op Java*), m. -'s. Ook *Radhen* of *Raden* -, rijksbestuurder. Zie: **Adipati.**
Ad hoc' (Lat. *desbetreffend, voor dit doel in 't bijzonder*), bw.; *een commissie* -, een tot die zaak benoemde commissie.
Adi' *of* **Adie'** (*Gode aanbevolen, adieu*), tw.; als zn. o.
A di'e (*na zicht*), bw.: op wisselbrieven d.i. op denzelfden dag (te betalen).
Adieu' (*vaarwel! Gode bevolen! tot weerziens!*) tw.; als zn. (*het afscheid*), o.
Ad in'terim (Lat. *voor een tijd lang, voorloopig tot nader order*), bw.; *hij is secretaris* -.
Adipa'ti (*eere-ambtstitel op Java van regenten in de gouvernementslanden*), m. -'s; zie **Adhipatti. Pange'ran** -, *titel van deu troonopvolger in Soerakarta en Djokjokarta.*
Ad'jectief (spraakk. *bijvoeglijk naamw.*), o. -tieven.
Adjourneeren (*uitstellen, verdagen, verschuiven*); zie **Ajourneeren.**
Adjudant' (*toegevoegd officier, ook toegevoegd onderofficier*), m. -en. (ad. = at).
Adjudant' (Ind. *groote ooievaarachtige vogel*), m. -en; in Indië **Maraboe.** (ad = at).
Adjudica'tie (*gerechtelijke toewijzing van een eigendom*), v. -s, -tiën. (t = ts).
Adjunct' (*ambtenaar van lageren rang, die aan een hoogeren is toegevoegd als hulp in zijn ambtsbezigheden*), m. -en; lees: *atjunkt.*
Adjunct'-commies, m. -commiezen.
Ad li'bitum (*naar verkiezing of believen*), bw.
Administrateur' (*beheerder, beheervoerder, bestuurder, bewindhebber*), m. -s, -en.
Administra'tie (*beheer, beheervoering, bestuur, zakenbeheer*), v. -s, -tiën.
Administratief' (*beheerend, beheervoerend*), bn.; *een -ieve betrekking, het -ieve recht, -e rechtspraak.*
Administreeren (*beheeren, besturen*).
Admiraal' (*opperste vlootvoogd*), m. -s of -ralen; vroeger: *Amiraal,* van het Arab. *amir-al-bahr,* bevelhebber der zee of der wateren.
Admiraal'schap (*ambt van admiraal*), o.
Admiraals'schip (*vlaggeschip*), o. -schepen.
Admiraals'vlag (*groote vlag, die v. d. top van den grooten mast waait*), v. -vlaggen; *de admiraal voert de vlag van d. grooten mast, de vice-admiraal van den fokkemast, de schout-bij-nacht van den bezaansmast.*
Admiraal'vlinder (*fraaie bruinzwart gekleurde dagkapel*), m. -vlinders.
Admiraal'zeilen (*een speeltocht houden met een vloot van jachten, boeiers enz. onder gekozen vlagofficieren*), het woord komt alleen voor in de onbepaalde wijs: *wij gaan* -, en als zelfst. nw.: *het* -.
Admira'bel (*bewonderenswaardig*), bn. en bw.
Admiraliteit' (*raad van zeezaken, zeegerecht, zeekrijgsraad, college van toezicht*), v. -en.
Admiraliteits'-college, o. -colleges; gesch. *de vijf -s waren: de Admiraliteit van de Maas, van Amsterdam, van Zeeland, van Friesland en van het Noorderkwartier*; **-hof** (*gerechtshof over misdaden op zee*), o. gmv.
Admirant' (Sp. *admiraal*), m. -en; *de - was opperbevelhebber v. d. land- en zeemacht; de roemzuchtige - Mendoza.* (Da Costa).
Admirateur' (*bewonderaar*), m. -s.
Admira'tie (*bewondering*), v. gmv. (t = ts).
Admireeren (*bewonderen*).
Admis'sie (*toelating als leerling, opneming, toegang, aanneming, vergunning*), v. gmv.
Admis'sie-examen (*toelatings-examen*), o. -s; *het - der H. B. S., van het gymnasium, van de R. K. S. enz.*
Admitteeren (Lat. *toelaten, toegang verleenen*).
Ad mul'tos annos (Lat. *voor vele jaren, voor langen tijd*), bw.
Ad no'tam nemen (Lat. *opmerken, ergens op gaan letten, in gedachte nemen of houden*).
Adoeh' (Ind. *au! ei!*), tw.
Adolescent' (*aankomend, opgeschoten*), bn.; als zn. (*jongeling*), m. -en.
Ado'nis (*schoone jongeling, lieveling van Venus*; fig. *pronker, behaagziek jongeling*), m. -sen.
Ado'nis (*plant uit de familie der boterbloemen of ranonkels*), v. -en; *het kooltjevuur is een* -.
Adoniseeren (zich) (*mooi maken, opschikken, opdirken*); *der met blauwe jassen geadoniseerde ambachtslieden.* (C. O.) (s = z).
Adopteeren (*aannemen, inzonderheid als kind, ook gebruikt v. e. meening*).
Adop'tie (*aanneming, inzonderheid van een kind*), v. -s, -tiën. (t = s).
Adoptief' (*aangenomen*), bn.; *een - kind; -ieve goederen,* nl. die van een - kind.
Adora'bel (*aanbiddelijk, hoogst beminlijk*), bn.
Adorateur' (*aanbidder, vereerder*), m. -s.
Adora'tie (*aanbidding, vereering, huldiging*), v. -s, -tiën. (t = ts).
Adoreeren (*aanbidden, vergoden*); *iem.* -.
Adox'a (*muskusplant*), v. -'s. (x = ks).
Ad pa'tres gaan (Lat. *tot de vaderen gaan,* d.i. *sterven*).
Ad perpe'tuam memo'riam (Lat. *tot eeuwig aandenken, ter eeuwige gedachtenis*), bw.; het - is een formule op een gedenkteeken of op een gedenkpenning.
Ad pi'os u'sus (Lat. *tot een vroom of godsdienstig gebruik, tot een liefdadig doeleinde*), bw.
Ad rem' (Lat. *gepast, ter zake, ter snede*), bw.
Adres' (*aanduiding van naam en woonplaats, opschrift eener enveloppe*), o. -sen; **-boek,** o. -en; **-kaart,** v. -en; **-kantoor.** o. -kantoren.
Adres' (*verzoekschrift aan de Koningin of de Tweede-Kamer*), o. -sen; *een - indienen*; ook: bericht, akte: *een - van adhesie, een - van antwoord op de troonrede.*
Adres'boek (*boek, waarin de naam, de juiste woonplaats en 't beroep van de gezeten burgers eener desbetreffende stad te vinden zijn*), o. -boeken.

Adressant' (*schrijver van een brief*; *verzoekschrift-indiener*), m. -en; vr. -en.
Adresseeren (*een adres schrijven op*; *iemand iets zenden*); *zich* -, zich richten of wenden tot.
Adsistent', assistent' (R.-K. *jonge priester als tijdelijk helper naar een parochie gezonden*), m. -en.
Adsistent'-Resident' (Ind. *Onder-Resident op Java*), m. -en; in den regel **Assistent.**
Adspirant' (*degene, die naar een betrekking staat*), m. -en; ook: **Aspirant.**
Adspirant'-controleur' (Indië), m.; in den regel **Aspirant'-**controleur, m. -s.
Adspirant'-ingenieur', m. -s; ook: *Aspirant* -. (g = zj).
Adstringeeren (*samentrekken*); *adstringeerende middelen*, (geneesk.) samentrekkende middelen. (g = g).
Adstringen'tia(Lat. *samentrekkende geneesmiddelen*), v. mv. (t = ts).
Adstrueeren (*bijvoegen, ook toelichten*).
Adstruc'tie (*toelichting*), v. -s, -tiën. (c = k).
Ad sum'mam (Lat. *in 't geheel, samen*), bw.
Ad sum'mum (*op zijn hoogst, ten uiterste*), bw.
Adultereeren (Lat. *vervalschen*; *echtbreken*).
Adul'tus (Lat. *volwassene*), m. -sen.
Ad' u'num om'nes (Lat. *allen zonder uitzondering*; *zoo één, zoo allen*), bw.
Ad u'sum (*ten gebruike, naar gewoonte*), bw.
Ad val'vas acade'micas (Lat. *op de deuren of borden, waar de academische afkondigingen plaats hebben*), bw.
Advenant' (eig. *wat bijkomt, wat past*: *passend, voegend, geschikt*), bn.; *naar* -, naar evenredigheid of verhouding, naar omstandigheden; spreekt.: *navenant.*
Advent' (R.-K. *de laatste vier weken vóór Kerstmis*), m. gmv.; het Lat. woord *adven'tus* bet. *komst*, nl. de naderende komst onzes Heeren J. C. (d = t).
Adver'be (spraakk. *bijwoord*), o. -s.
Adverbiaal' (*bijwoordelijk*), bn. en bw.
Adver'bium (Lat. *bijwoord*), o. -s, -bia, -biën.
Adversa'ria, -riën (*aanteekeningen van allerlei aard, mengelwerk*), v. mv.
Adverteeren (*bekendmaken in de krant, door dagbladen berichten*).
Adverten'tie (*bekendmaking, aankondiging in een dagblad of krant*), v. -s, -tiën; **-blad,** o. -bladen. (tie = sie).
Advies' (*meening, raad, gevoelen*; *kennisgeving, bericht*), o. -zen.
Advies'boot (*snelzeilend vaartuig, dat brieven enz. overbrengt*), v. -en; **-jacht** (*vaartuig, dat bevelen overbrengt*), o. -en.
Adviseeren (*advies geven, als deskundige zijn gevoelen over iets mededeelen*). (s = z).
Adviseur' (*voorlichter, raadsman*), m. -s; *een geestelijk* -, raadgever in gewetenszaken.
Ad vi'tam (Lat. *voor het leven*), bw.; - *æternam*, voor het eeuwige leven.
Advocaat' (eig. *die bijgeroepen wordt om iem. voor het gerecht bij te staan*: *rechtsgeleerd pleiter, doctor in de rechten*), m. -caten; *de* - *pleit voor zijn cliënt*; *een* - *van kwade zaken*, die verkeerde handelingen verdedigt; *zijn eigen* - *zijn*, eigen zaak zelf verdedigen; *des Duivels* of *Duivels* -, de kardinaal, die ambtshalve twijfelingen opwerpt aangaande de drie wonderen, die tot heiligverklaring (*canonisatie*) vereischt worden.
Advocaat'-generaal' (*ambtenaar van het openbaar ministerie bij een gerechtshof*), m. advocaten-generaal. (c = k).
Advocaat'je (*advocatenborrel*), o. -s. gmz.
Advoca'tenborrel (*mengsel v. brandewijn, geklopte eieren, suiker en geraspte notemuskaat*: *zachte morgendrank en een goed smeersel voor de keel, dus bijzonder dienstig geacht voor een pleiter*), m. -borrels.
Advoca'tenkamer (*vereeniging van advocaten, eens in de week zitting houdende tot raad en hulp van armen en onbemiddelden*), v. gmv.; de - vindt men in steden, waar een rechtbank of een hof is; zij is een gezegende instelling. (Stellw.).
Advoca'tenstreek (*slimme, listige trek, om zich aan iets te onttrekken*), m. -streken.
Advocaterij' (scherts. *minachtende benaming van het beroep eens advocaats, ook advocatenstreek*), v. gmv.
Ae'gir, Germ. myth. *god der zee, gehuwd met Ran*; *hun dochters zijn de golfnimfen.*
Ægis, -gi'de (myth. *schild van Jupiter*), v.; *de* - *is het symbool van „goddelijke bescherming".*
Æolipi'le (*stoomkogel*; *eerste werktuig, door stoom bewogen*), v. -s; de - is uitgevonden door Heron van Alexandrië, geb. 120 v. Chr.
Æne'is (*Heldendicht van Vergilius*), v.
Æo'lus, myth. *god van den wind.*
Æo'lusharp (muz. *windharp, harp die door den luchtstroom geluiden geeft*), v. -harpen.
Æqua'tie (Lat. *vergelijking, evening*), v.; *-uurwerk* (werktuig ter bepaling van den waren en middelbaren zonnetijd), o. -werken.
Æqua'tor (Lat. *evennachtslijn, evenaar, linie*), m. gmv. (qu = kw).
Æquatoriaal'stroom (aardr. *golfstroom bezuiden Kaap de Goede Hoop in den Atlantischen Oceaan naar Z.-Amerika loopend*), m. gmv. (qu = kw).
Æquilibrist' (*koorddanser, kunstrijder*), m. -en.
Æquili'brium (Lat. *evenwicht*), o. gmv.
Æquinoc'tium (*dag- en nachtevening*), o. -s, -tia, -tiën. Ook: **Æquinox',** v. -en.
Æquivalent'' (*vergoeding*; *gelijkwaardigheid, iets dat tegen iets anders opweegt*), o. -en; ook: **Equivalent'.**
Æquivalent' (Lat. *gelijkwaardig*), bn.; ook: **Equivalent'.**
Æ'ra (Lat. *tijdrekening, jaartelling*), v. -'s.
Aërographie' (*luchtbeschrijving*), v. gmv.
Aëroliet' (*lucht-, meteoorsteen*), m. -en.
Aërome'ter (*luchtmeter*), m. -meters.
Aëronaut' (*luchtschipper*), m. -en.
Aëronautiek' (*kunst om luchtballons te vervaardigen en te besturen*), v. (au = ou).
Aërophoon' (*Edisons werktuig tot vergrooting v. d. draagwijdte onzer stem*), v. -phonen; de - is in 1878 uitgevonden; het is een soort van trompet, waarin vliezen in trilling gebracht worden.
Aërosta'tica (*wetenschap, die zich beziighoudt met het evenwicht en de veerkracht der lucht en der gassen*), v. gmv.
Aërostiek' (*de luchtvaartkunst*), v. gmv.
Æcula'pius, m.; zie *Esculaap.*
Æ'sopus, m.; zie *Esopus.*
Æsthe'tica, -thiek (Gr. *schoonheidsleer*), v. gmv.
Æsthe'tisch (*smaakvol, overeenstemmend met schoonheidszin en kunstzin*), bn.

Æ'ther (Lat. *vluchtige of ijle vloeistof met doordringenden reuk*), m. -s; ook **E'ther.**
Æ'ther (*veerkrachtige vloeistof, die de oneindige ruimte doordringt*), m. gmv.
Æthe'risch (*luchtig en licht*; fig. *hemelsch, verheven*), bn.
Ætiologie' (*leer van den oorsprong en de ontwikkeling der dingen*), v. gmv. (g = g).
Af, bw.; *er varen hier veel booten* -, richting; *de kalk valt van het plafond* -, verwijdering; zegsw. *op den man -gaan*, rechtstreeks handelen zonder omwegen; - *en aan*, d. i. bewegen heen en weer; - *en toe*, nu en dan; *van dit oogenblik* -, tijdpunt; *van heden* -, *van nu* -; *hij heeft zijn werk* -, gereed; *de koorts was zoo goed als* -, ten einde; - wordt met *daar, hier, waar* aaneengeschreven, doch niet met *er, ergens, nergens, overal.*
Af (*voorvoegsel* = niet, zonder), bv. in *Afgod, Afgrond, Afgunst*; zie ald.
Af'baarden (*schelpdieren ontdoen van den baard*), ik heb -gebaard; **-baarder,** m. -s.
Af'bakenen (*met bakens afzetten*), ik heb gebakend; ook: *een vaarwater* -, d. i. met merken of tonnen afzetten; fig. den weg aanwijzen, de grenzen aanduiden; *de leerstof* -; **-ing,** v. -en: *de -ing van een kanaal.*
Af'beelden (*in beeld voorstellen, afteekenen, afschilderen, afmalen*), ik heb -gebeeld; fig. schetsen, afteekenen; **-beelding,** v. -en; **-beeldinkje,** o. -s; **-beeldsel,** o. -s, -en.
Af'beenen (*een afstand snel afleggen*), ik heb -gebeend; *een weg in korten tijd* -.
Af'betten (*voorzichtig met natte spons of doek reinigen, b.v. een wond*), ik heb -gebet.
Af'beuken, ik heb -gebeukt; fig. afrossen, afranselen; dicht. teisteren, havenen; *de afgebeukte kiel.*
Af'beulen (*uitputten, afmatten*), ik heb (mij) -gebeuld; *een paard* -, *zich zelf* -.
Af'bidden (*door bidden verkrijgen*), ik had -, ik heb -gebeden: *een afgebeden kind*, (dicht.); **-ding,** v. gmv.
Af'bijten, ik beet -, heb -gebeten; *een sigaar* -; zegsw. *het spits* -, zich op de gevaarlijkste plaats stellen; *iem. het spits laten* -; *zijn woorden* -, kort, nijdig spreken; *iem.* -, afsnauwen.
Af'biljoenen (timm. *de scherpe kanten wegnemen*), ik heb -gebiljoend; *een leuning* -.
Af'binden (*losmaken*), ik bond -, heb -gebonden; **-binder,** m. -s; **-binding** (*heelkundige bewerking*), v. -en.
Af'bladderen (*afbladeren, afblaren*; *tot blaren optrekken van verf en dan springen en afvallen*), het is -gebladderd; *schilderijen bladderen ten laatste af.* (Bredius).
Af'blokken (zich) (*inspannend studeeren*), ik heb mij en ben -geblokt; *hij was totaal -geblokt*, door studie afgemat.
Af'boeken (*alles boeken, wat er te boeken valt*), ik heb -geboekt.
Af'boeten (*door boetedoening geheel uitwisschen*), ik heb -geboet; **-ing,** v. -en.
Af'bonken (*afsteken van de bovenste veenlaag*), ik heb -gebonkt; *het veen* -.
Af'boomen (*door middel van een sluitboom afsluiten*), ik heb -geboomd; *een weg* -, *een kanaal* -.
Af'borgen (*op crediet nemen*), ik heb -geborgd; fig. *een gedachte* -, overnemen. w.i.g.
Af'bottelen (*bier of wijn in flesschen aftappen*), ik heb -gebotteld; **-ing,** v. -en.
Af'braak (*puin*), v. gmv.; *een huis voorverkoopen*, om het af te breken, om gesloopt te worden; *verkooping van* -.
Af'brassen (zeew. *de brassen aanhalen, zoodat de zeilen volstaan*; *wegzeilen*), het is -gebrast.
Af'breken (*sloopen, omhalen, slechten, omverhalen*), ik brak af, heb en het is -gebroken; *een huis* -, *een muur* -, fig. *een stelsel* -, *men* tracht het te niet te doen door felle critiek; *een woord* -, *zijn rede* -, *een gesprek* -, eindigen; **-breking,** v. -en; *het afbreken der woorden*; zie Aanhangsel.
Af'brekingsteeken (spraakk. *een punt, aanduidend een afkorting*), o. -teekens; *b.v., n.l., a.h.w.* (*als het ware*), enz.
Af'brengen, onr. w.w., ik bracht -, heb -gebracht; *een schip* -, vlot maken; **-er,** m. -s; **-ing,** v. gmv.
Af'breuk (*schade*), v. gmv.; *-doen*, nadeel doen, *-lijden*, schade beloopen.
Af'brijnen (*van zout water ontdoen*), ik heb -gebrijnd; stoomw. *een ketel* -, het bovenste zoutachtige water laten wegloopen.
Af'dagen, ik heb -gedaagd; dicht. *Gods straf uitdagend afroepen.*
Af'dak (*laag, afhellend dak tegen een muur of schutting*), o. -daken.
Af'dalen (*van een hoog gelegen plaats langs een helling naar beneden gaan*), ik ben -gedaald; *een berg* -, d. i. langs een helling en min of meer langzaam en gelijkmatig; fig. *tot den laagsten rang* -, afzakken; *tot iem.* -, zich jegens iem. van lageren rang gemeenzaam betoonen.
Af'dammen (*door een dam afsluiten*), ik heb -gedamd; **-damming,** v. -en: *de -damming der Schelde.*
Af'danken (*het afscheid geven*), ik heb -gedankt; *troepen* -, *een schip* -, buiten dienst stellen; *iem. b.v. een vrijer, een minnaar* -, bedanken. **-ing,** v. -en.
Af'deelen (*verdeelen*), ik heb -gedeeld; *een school in klassen* -; **-ing,** v. -en; **-deelinkje,** o. -s.
Af'deinzen (*achteruitgaan*, mil. *den aftocht blazen*), ik ben -gedeinsd; **-ing,** v. -en.
Af'dekken (*ontdoen van het dek*), ik heb -gedekt; *een koe* -, villen, *de tafel* -, afnemen: ook: *een schuur* -, het dak voltooien.
Af'dingen (*minder bieden*), ik dong -, heb -gedongen; *op den koopprijs* -, fig. *op dat werk is veel af te dingen*, d. i. af te keuren; **-er,** m. -s; **-ing.** v. gmv.
Af'doen (*wegdoen, verwijderen*), ik deed -, heb -gedaan; *een schuld* -, betalen, kwijten; zegsw. *den kerfstok* -, al zijn schulden betalen; **ing,** v.: *tot -ing van zaken, schulden*, voldoening, afbetaling.
Af'doend, bn.; *een -doend bewijs*, voldingend, beslissend; *een -e maatregel*; *meer* -, *meest* -.
Af'doener (*dooddoener*), m. -s; *menige machtspreuk wordt als - gebruikt.*
Af'dokken (*betalen, afschuiven*), ik heb -gedokt, gmz.; *hoe hij ook tegenspartelde, hij moest* -; zie *Opdokken.*
Af'dolen. Zie **Afdwalen.**
Af'dragen (*naar beneden dragen*), ik droeg -, heb -gedragen; *een kist, een mand de trap* -; *dat de jongeren de kleederen van de ouderen moeten* -, afslijten. (C. O.); **-er,** m.
Af'dreigen (*geld afpersen, door te dreigen*

met smaad, openbaring van een geheim, enz.), ik heb -gedreigd; **-ing,** v. -en; zie **Chantage.**

Af'drift (zeew. *het afdrijven v.d. koers*), v. gmv.

Af'drijven, ik dreef -, heb en ben -gedreven; fig. *met den stroom* -, met de mode meegaan; geneesk.: *wormen* -, uit het lichaam verwijderen.

Af'drijvend (geneesk. onvolt. deelw. van *af- of wegdrijven*), bn.; *een lintworm door een - middel kwijt raken.*

Af'drinken, ik dronk -, heb -gedronken; *den room v. d. melk* -; fig. *een twist* -, zich onder een glas verzoenen.

Af'druipen (*er af lekken*), het droop -, is -gedropen; *het zweet droop hem van 't aangezicht af*, druppelend neervallen; fig. *de hond droop* -, sloop druipstaartend, d. i. met ingetrokken staart weg.

Af'druk (*afgedrukt vel*), m. -drukken; *een - van een plaat, ets*, enz.; *een - van een zegel*; *zend mij een paar afdrukjes*, n.l. overdrukjes van eenig gepubliceerd opstel, enz.

Af'drukken, ik heb -gedrukt; *een zegel in was* -, *een cachet in lak* -, *een koperen plaat zuiver* -; **-sel,** o. -s, -en.

Af'dwalen (*den rechten weg verlaten*), ik ben -gedwaald; fig. *van den tekst* -, afwijken, den draad verliezen; **-dwaling,** v. -en.

Af'eischen (*met nadruk afvorderen*), ik heb -geëischt; *schatting* -, *rekenschap* -; **-ing,** v.

Affa'bel (Fr. *spraakzaam, minzaam, vriendelijk*), bn.

Affabiliteit' (*spraakzaamheid, vriendelijkheid, minzaamheid*), v. gmv.

Affai're (*zaak, handelsbedrijf, bestaansmiddel, rechtsgeding*; *aangelegenheid, bezigheid, voorval, gevecht*), v. -s. (ai = e).

Affameeren (Fr. *uithongeren*).

Affect' (Lat. *hartstocht, ontroering*), o. gmv.

Affecta'tie (*gemaaktheid, gekunsteldheid*), v. -s, -tiën. (c = k).

Affecteeren (*voorwenden, voorgeven, den schijn aannemen*); ook: *gelden - op*, te vinden uit een aangewezen post der begrooting, brengen op dezen post. (c = k).

Affec'tie (*genegenheid, welwillendheid, gunst, liefde*), v. -s, -tiën; geneesk. *een - van de maag*, aandoening; *een - van de hersenen*, ziekelijkheid. (t = s).

Affectueus' (*hartelijk, vriendschappelijk, innemend, toegenegen, liefderijk*), bn. (t = t).

Affet'to (It. muz.), zn. o.; *con* -, met warmte, met gevoel, hartstochtelijk.

Affettuo'so (muz. *teeder, bevallig, vol gevoel*), bw.: zie **Affetto.**

Affi'che (Fr. *aanplakbiljet*; *programma*), o. -s. *al slaat men . . . . de maat met het opgevouwen* -. (C. O.). (ch = sj).

Aflicheeren (*algemeen bekend maken, aanplakken*), ook: *zich* -, eigen fouten voor iedereen doen blijken. (ch = sj).

Affilia'tie (*aanneming als kind*; *opneming als medelid in een genootschap*), v. gmv.

Affilieeren (*als kind aannemen of adopteeren*; *als lidmaat opnemen in een genootschap, een orde, een klooster*).

Affineeren (*verfijnen, zuiveren, louteren*); *goud, zilver* -, door zwavelzuur afscheiden.

Affiniteit' (*maagschap, verwantschap*), v. Ook scheik., keurverwantschap: *zuurstof heeft een groote - tot ijzer* (roest), *zwavel tot kwik* (vermiljoen).

Affirma'tie (*bevestiging*), v. -s (t = ts).

Affirmatief' (*bevestigend, bekrachtigend*), bn.

Affirmeeren (*bevestigen, beamen, verzekeren, bekrachtigen*).

Affix'um (*toevoegsel, aanhechtsel*), o. affixa.

Affic'tie (*hartzeer, droefheid*), v. -s; -tiën.

Affligeeren (*bedroeven*). (g = zj).

Affluen'tie (Lat. *toevloeiing, toestrooming*), v. gmv. (t = ts).

Affodil' en **Affodil'le** (*lelievormig gewas, groeit langs de Middellandsche Zee: graflelie der Grieken, als heilige plant aan de dooden gewijd*), v. affodillen.

Af'folen (*tot het uiterste toe plagen*), ik heb -gefoold; *de boer werd door den vijand -gefoold*, door langdurige en grove kwellingen, rooverijen enz. uitgeput.

Affreus' (*afschuwelijk, ijselijk*, d. i. *ongehoord, schrikkelijk*), bn. en bw.

Affront' (*hoon, smaad, beleediging*), o. -en.

Affronteeren (*stout onder de oogen treden, braveeren, trotseeren, grof beleedigen, hoonen*).

Affuit' (*houten of ijzeren onderstel van een kanon*; *rolpaard*), v. -en; *er zijn wal-, belegerings-, veld-, scheeps- -en.*

Af'futselen (*door slinksche streken iets van iem. krijgen*), hij futselde mij dat -, heeft mij dat -gefutseld; zie **Ontfutselen.**

Af'gaan (*naar beneden gaan*), ik ging -, heb en ben -gegaan; *op iets, op iem* -, in de richting gaan van; *op iem. woorden* -, rekenen; zeew. *-d water*, vallend water.

Af'gaan (*ontlasting hebben*), ging -, is -gegaan; zie **Afgang.**

Af'gang (*ontlasting*), m. gmz.

Afgeblik'semd, blik'semsch (*in hooge mate*), bw. gmz.; *het is - koud*, erg, zeer.

Afgedieft', bw.; *een - aardig mutsje*, een zeer aardig mutsje; *een - moeilijk geval*, erg.

Afgedok'terd (*erg, in hooge mate*), bw. gmz.; *hij heeft hem - de les gelezen*; *zij is -ge(drie)dokterd leelijk*, zeer, ijselijk.

Afgedriedui'vekaterd (*erg, zeer*), bw. gmz.; *het verzenlijmen gaat thans - snel.*

Afgedrie'duiveld (*erg, zeer*), bw. gmz. *een - lastige kerel.*

Af'geeren (*schuins afwijken*), heeft -gegeerd; *de sloot geert af*, loopt schuin af.

Afgeha'geld (*erg, zeer*), bw. gmz.; *zij hebben hem - toegetakeld*; tusschenw.: *Wel -?*

Af'geknot, bn. wisk.: *een -te kegel, piramide*, met afgesneden top of spits.

Af'gelasten (*afbestellen, afcommandeeren*), ik heb -gelast; *de parade is -gelast.*

Af'geleefd (*oud*), bn.; *een zwakke en -e grijsaard*, door hoogen ouderdom krachteloos geworden; *een oud, - paard*; *de grijsaard, . . . in iedren lust*, (De Gen.), ongevoelig, afgestompt; **-heid,** v. gmv.

Af'gelegen (*eenzaam*), bn. en bw.; *een - oord, een - straat, een - pastorie*; *- wonen*; **-heid,** v.: *de - van dat dorp.*

Af'geloopen (*verstreken, verleden*), bn.; *het - jaar, in de - eeuw, de - dag, in den - nacht, in den - zomer.*

Af'gemat (*zeer vermoeid*), bn.; *het geblakerd gelaat van een - dik man* (C. O.), *- door of van lijden, - door arbeid, zorgen*, enz.; **-heid** (*erge vermoeidheid*), v. gmv.

Af'gemeten (*afgepast*), bn. en bw.; *met - tred*; *een - houding*, d. i. niet vrij of los; *- spreken*, op voorzichtige wijze; **-heid** (*deftigheid*), v.: *koele -heid.*

Af'gepast (*volgens juiste maat*), bn.; *-e servetten, tafellakens*, op maat geweven, *met -e stappen gaan, een -e beleefdheid*; **-heid** (*berekende regelmaat, stijfheid*), v. gmv.
Af'geplat (*de volle ronding missende*), bn.; *onze aarde is - aan de polen.*
Afgera'zend (*erg, zeer, in hooge mate*), bw. gmz.; *hij heeft het - druk, het is - warm.*
Af'gericht (*vaardig, bedreven*), bn.; *een - paard, een - strijder, een - leerling*; fig. slim, listig, geslepen; **-heid,** v. gmv.
Af'geroffeld (*ruw, haastig afgewerkt*), bn. zie *-roffelen.*
Af'gescheidene (*lid van de Christ.-Gereformeerde gemeente*), m. of v. -n; in 1834 hebben dezen zich van de Ned. Hervormde kerk afgescheiden.
Af'gesloten (*gesloten, afgezonderd*), bn.; *een - kring, een - bijeenkomst, in een - toestand komen*; **-heid** (*staat van afzondering*), v. gmv.
Af'gestorven (*dood*), bn.; *-planten, -deelen*; *hij is der wereld -*, hij is dood voor de wereld, heeft zich uit de samenleving teruggetrokken, b. v. een kluizenaar.
Af'gestorvene (*doode*), m. of v. -n.
Af'getobd (*uitgeput*), bn.; *een -e lijder, - door het voortdurend waken, het -e lichaam, de -e leden*; **-heid,** v. gmv.
Afgetrapt' (versterkingswoord voor *erg, zeer*), bw. gmz.; *hij was - kwaadaardig.*
Af'getrokken, bn. en bw.; *- denkbeelden*, abstracte begrippen; *hij redeneerde erg -.*
Af'gevaardigde (*afgezondene, vertegenwoordiger v. e. gewest, district*, enz.), m. of v. -n.
Af'gevallene, m. en v. -n; zie **Afvallige.**
Af'geven (*uit de hand geven*), ik gaf -, heb -gegeven; *zijn geld -, een brief -*; fig. *op iem. -*, d. i. iem. laken, berispen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. gmv.
Af'gewend (*afgekeerd*), bn.; *met - gelaat.*
Af'gewonden (*neerslachtig, gedrukt*), bn.; *hij was vermoeid en -*; **-heid,** v. gmz. scherts.
Af'gezaagd (*tot vervelens toe gezongen, behandeld*), bn.; *een - liedje, een - onderwerp*, d. i. te lang gezongen, behandeld: van **Zagen** (*op de viool krassen*).
Af'gezant (*door den vorst afgezondene*), m. -en; fig. *de dood, Gods donkere -* (v. Beers); **-gezante,** v. -n.
Af'gezien (*niet lettende op*), vd.; *- nog van de kosten, durf ik die reis niet meemaken, omdat ze mij te vermoeiend is*, d. i. zonder de kosten nog in aanmerking te nemen.
Af'gezonderd (*afgescheiden, verwijderd, afzonderlijk*), bn. en bw.; *een - stuk land; de melaatsche woonde in een - huis; zij leeft stil en -*, eenzaam; **-heid,** v. gmv.
Af'gieren (*schuins afwijken*), het is -gegierd: *het schip zal door den storm een heel eind -*, in schuine richting drijven of afwijken. (scheepst.)
Af'gieten (*gietend verwijderen*), ik goot -, heb -gegoten; *het water van de rijst, van de aardappelen -; de aardappelen -, de boonen -*, d. i. ze ontdoen van het kookwater; *munten, penningen in zwavel -*, ze namaken, ze afbeelden door gieten; *houtsneden in metaal -, een buste -*; **-sel** (*afbeeldsel door afgieting verkregen*), o. -s.
Af'gietseldiertje (*microscopisch diertje, dat zich vooral in vocht ontwikkelt*), o. -diertjes; ook: *Infusoria* of *Infusie-diertjes.*
Af'gifte (*het afgeven*), v. gmv.; ook: **Af'gift,** *de - van een getuigschrift, van een paspoort, van een postwissel.*
Af'gluren (*afspieden*), ik heb -gegluurd; *de heer Bruins vond het goed de laan eerst eens af te gluren* (C. O.), glurend afloeren, d. i. met halfgesloten oogen, maar met scherpen blik ten einde toe afspieden.
Af'god (*valsche god, niet-god*), m. -en, bij dichters wel *Afgoôn*; *de Philistijnen vereerden den - Baäl of Beëlzebub*; zegsw. *van zijn buik een - maken*, zich overgeven aan tafelgenot; **- godje,** o. -s, ook: **--goodje,** o. -s; **-stempel** (*n.l. van één afgod*), m. -s, -en.
Afgodeeren (*afgoderij plegen*), ik heb geafgodeerd; fig. dwepend vereeren: *een persoon of zaak -; een kunst -.*
Af'godendienaar (*vereerder v. een afgod*), m. -s, -naren; **-tempel** (*van twee of meer afgoden*), m. -s, -en.
Afgoderij' (*godsdienst der heidenen*), v. -en.
Afgo'disch (*den afgod of de afgoden betreffende*, fig. *met hart en ziel, hartstochtelijk*), bn. en bw.; *-e plechtigheden, -e vereering, -e liefde; iets - vereeren.*
Afgodist' (*afgodendienaar*), m. -en.
Af'godsbeeld (*beeld v. een afgod*), o. -beelden; *Joram, 889—883* v. C., *richtte -en op in de steden van Juda.*
Af'godslang (*slang, die als afgod wordt vereerd*), v. -en; ook: **Reuzenslang, Boa.**
Af'goeden (*een voorkind of medeërfgenaam zijn aandeel uitkeeren*), ik heb -gegoed; **-ing** (*uitkeering*), v. -en.
Af'golven (*golvend nederstroomen*), het heeft en is -gegolfd; *los afhangende kleederen, tooisels, hoofdharen kunnen -*, in golvende beweging afdalen.
Af'grauw (*snauw, bits woord*), m. gmv.
Af'grauwen (*norsch bejegenen en daardoor van zich afstooten*), ik heb -gegrauwd; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Af'graven (*door graven afscheiden*), ik groef -, heb -gegraven; *een stuk land van een akker -, een stuk hei -*, afzonderen; *een heuvel -, het duin -*, d. i. gravend verwijderen; *een heuvel wat -*, hem lager maken; **-graving,** v. -en.
Af'grazen (*het gras afeten*), de koe heeft -gegraasd; *een weide -*; **-grazing,** v. gmv.
Af'greppelen (*met greppels afscheiden*), ik heb -gegreppeld; **-greppeling,** v. -en.
Afgrij'selijk, -grijs'lijk (*afgrijzen wekkend, vreeslijk*), bn. en bw.; *een -e moord, dat is - wreed*; **-heid,** v. -heden.
Af'grijzen (*groote afkeer of afschrik*), o. gmv.; *met - aan iets denken*; **-grijzing,** v. gmv.
Af'grissen (*afkapen*), ik heb -gegrist. gmz. *iem. iets -*, ontfutselen, afpakken.
Af'grond (eig. *zonder grond, grondelooze diepte*) m. -en; *in een - vallen*; fig. *een - van ellende*, d. i. onpeilbaarheid.
Af'gunst (*ongunst, een lichte graad van wangunst of nijd*), v. gmv.
Afgun'stig (*afgunst voedend*), bn. en bw.; *hij is - op zijn buurman; -e blikken*, afgunst toonend; *iets met -e oogen aanzien*, met onverholen nijd en spijt; **-heid,** v. -heden.
Af'haken (*losmaken uit den haak*), ik heb -gehaakt; *een wagon -; een luik -*: sterfhuisgebruik; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Af'hakken (*afhouwen, in stukken hakken*),

ik heb -gehakt; *een tak* -, *een geslachte koe* -; **-ker,** m. -s; **-king,** v. -en.

Af'halen (*weg komen halen, in ontvangst nemen*), ik heb -gehaald; *een aangeteekenden brief* -; *iem.* - *van den trein*; *een bed* -, afdekken, *boontjes* -, *een paling*-, afstroopen; **-er** (*afdinger, klaplooper*), m. -s; **-ing,** v. gmv.

Af'hameren (*een zaak in een vergadering snel afdoen*, waarop de voorzitter den hamer laat vallen), hij hamerde -, heeft -gehamerd.

Af'handelen (*afdoen, regelen*), ik heb -gehandeld; **-deling,** v. gmv.

Afhan'dig (*af of uit de hand*), bn.; *iem. iets* - *maken*, d. i. listig ontnemen, afkapen, ontfutselen.

Af'hangeling (*onderworpene, ondergeschikte*), m. of v. -en; *slaafsche -en van Napoleon*; vr. ook: **-e.**

Af'hangen (*naar beneden hangen*), het hing -, heeft -gehangen; fig. *van iem.* -, de ondergeschikte zijn van; *iets laten* - *van*, de regeling afhankelijk stellen van.

Afhan'kelijk, -hank'lijk (*ondergeschikt*), bn.; *iem. van zich* - *maken*; **-heid,** v. gmv.

Af'haspelen (*garen v. d. klos haspelen*), ik heb -gehaspeld; *katoen, sajet, wol*-, d. i. op een haspel afwinden; *zijde* -, d. i. van de cocons der zijderupsen al haspelend afwinden; *de cocons* -, *een klos* -; fig. *laat mij die zaak nu eens* -, in orde brengen, regelen, schikken; *nu, dat mogen de geleerden* -, haspelend ten einde brengen.

Af'hebben (*gereed hebben*), ik heb, ik had -gehad; *zijn werk* -, *een brief* -.

Af'heinen (*met een heining afsluiten*), ik heb -geheind; **-ing,** v. -en.

Af'hellen (*naar beneden neigen*), het heeft -geheld; *de oever gaat hier* -; *de weg, het tooneel kan* -, d. i. naar beneden loopen; **-helling** (*glooiing*) v. -en: *de -ling van een heuvel.*

Af'hoeven (*voltooid moeten zijn*), het heeft -gehoefd: b. v. *die taak heeft niet* -, het was niet noodig dat ze gereed is. gmz.

Af'houden (*verwijderd houden*), ik hield -, heb -gehouden; zeew. *van den wal* -, den wal mijden; **-er,** m. -s; **-ing,** v. gmv.

Af'houwen (*door hakken afscheiden*), ik hieuw -, heb -gehouwen; *een tak* -, van den boom hakken; **-er** (*afkapper*), m. -s; **-ing,** v. -en.

Af'huiven (*de huif of kap afzetten, bij valken* b.v.), ik heb -gehuifd.

Af'huren (*in huur nemen*), ik heb -gehuurd; *een stoomboot* -; *het paviljoen was al -gehuurd*; *iem. een meid of knecht* -, onderhuren.

Af'jacht (*ruw bescheid*), v. gmv.; *iem. een -geven*, d. i. een afjaagsel, hem afsnauwen. gmz.

Af'jachten (*norsch afschepen, afsnauwen*), ik heb -gejacht. w.g.

Af'jagen (*wegjagen*), ik joeg (jaagde), -, heb -gejaagd; *een bedelaar het erf* -; *kinderen den zolder* -; *een paard* -, te veel uitputten; *zich* -, zich zwaar vermoeien.

Af'jagen (nl. *op of door de jacht*), ik jaagde af, heb -gejaagd; *de stroopers hebben dien heer heel wat hazen -gejaagd*; *het -gejaagde hert*, door jacht afgemat; *dat veld is reeds geheel -gejaagd*, van wild ontdaan.

Af'jakkeren (*afjagen, afrossen*), ik heb -gejakkerd; *iem.* -, vinnig afsnauwen; gmz. *een paard* -, te lang en te hard doen loopen.

Af'japen (*afsnijden*), ik heb -gejaapt; *iem. den neus* -, d. i. met één snede of jaap afsnijden. gmz.

Af'kaatsen (*in andere richting slaan*), ik heb en het is -gekaatst; **-ing,** v. -en.

Af'kabbelen (*ondermijnen*), ik heb en het is -gekabbeld; *den oever* -, d. i. ondergraven door den golfslag; *de oever is* - *gekabbeld*, d. i. afgebrokkeld; **-ing,** v. gmv.

Af'kaden (bouwk. *afsluiten*), ik heb -gekaad; *den polder* -; **-kading,** v. -en.

Af'kalken (*van kalk ontdoen*), ik heb en het is -gekalkt; *een muur* -, afbikken; **-ing,** v.

Af'kalven (*het losschuiven en instorten van aardwerken*), het is -gekalfd; *de beide kanten der nieuwe sloot zijn erg -gekalfd*; **-ing** (*afbrokkeling van een hellend graafwerk*), v. -en.

Af'kanten, ik heb -gekant; *de sprei wordt -gekant*, een kant of rand wordt er omgezet; *de kous is op het* - *klaar*, afsluiten van den uitersten kant; **-ing,** v. -en.

Af'kanten (*de scherpe hoeken wegnemen*), ik heb -gekant; *een steen wat* -; **-ing,** v.

Af'kapen (*handig ontstelen*), ik heb -gekaapt; *iem. iets* -; zie *Afgrissen.*

Af'kapittelen (*ernstig vermanen, terechtwijzen*), ik heb -gekapitteld.

Af'kappen (*door kappen wegnemen*), ik heb -gekapt; *boomtakken, houtwerk, kabels* -, afhakken; (spraakk.) *een letter* -, weglaten, b.v. in: *ik hoor* (hoore); *'k* (ik).

Af'kapping, v. -en; zie **Apocope.**

Af'kappingsteeken (spraakk. *weglatingsteeken in den vorm eener komma*), o. -teekens[1] b.v. *'s* (des), *'t* (het); zie **Apostrophe.**

Af'keer (*afschrik, weerzin, walg, afgrijzen, afschuw*), m. gmv.; - *toonen*, aan den dag leggen; - *opwekken, verwekken, inboezemen*; **-kee'rig** (*wars, ongezind*), bn.: - *zijn van.*

Af'keeren (*afwenden*), ik heb -gekeerd; *het hoofd* -, *de oogen* -, *de blikken* -; *een stoot* -, d. i. afweren; *zich van iets of iem.* -, hem den rug toedraaien.

Af'keilen (*naar beneden keilen*), ik heb -gekeild; *hij zal borden en glazen nog van de tafel* -, zóó er af stooten, dat ze eerst evenwijdig blijven aan het tafelvlak.

Af'kerven (*zagende afsnijden*), ik kerfde of korf -, heb -gekorven; **-kerver,** m. -s; **-kerving** (*afsnijding*), v. -en.

Af'ketsen (*afwijzen, doen mislukken*), ik heb en het is -geketst; *een voorstel* -, gmz.; **-ing,** v. -en.

Af'keuren (*niet goedkeuren; laken, misprijzen, veroordeelen*), ik heb -gekeurd; *een adspirant* -, *ingeleverde goederen* -, *een uitdrukking* -, *maten, gewichten, munten* -; **-ing,** v. -en; **-keurenswaar'd(-ig),** bn.: *-e daden, -e woorden.*

Af'kijken (*afzien*), ik keek -, heb -gekeken; *de jongen heeft zijn werk -gekeken*, d. i. afgeschreven; **-kijker,** m. -s.

Af'klaren (*zuiveren*), ik heb en het is -geklaard; *suiker, siroop* -, het schuim er van verwijderen; *een rekening* -, vereffenen.

Af'knarpen (*afknagen*), ik heb -geknarpt; *een been*, d. i. knarsend afpluizen; fig. *van een zaak iets* -, er inhalig munt uit slaan.

Af'knevelen (*afpersen*), ik heb -gekneveld. *iem. geld* -, door onbillijke vorderingen afdwingen; *Alva ging door het zwaard den*

tienden penning -; **-kneveling,** v. -en.
Af'knotten (*afstompen*), ik heb -geknot; *een wilg* -, den stam afstompen; *een tak* -; *een hout, balk, rib, paal* -, van punten of toppen ontdoen; zie **Afgeknot.**
Af'koelen (*koel maken, den warmtegraad merkbaar verlagen*), ik heb -gekoeld; **-ing,** v. -en.
Af'koken (*in water bereiden*), ik heb -gekookt; *groenten* -, *snijboonen* -; **-koking,** v. -en; **-kooksel,** o. -s.
Af'komeling (*afstammeling*), m. of v. -en, ook: **-e,** v. -n. w. i. g.
Af'komen (*naar beneden komen*), ik kwam -, ben gekomen; *wilt u maar eens -? de koeien kunnen niet van het eilandje* -, het verlaten; *zij konden niet van dien bedelaar* -; *op iem.* -, hem naderen; *op iets* -, zich in die richting bewegen; *van een berg, een heuvel* -, *de trap* -, afdalen; *de lawine kwam donderend den berg* -, afrollen; *een rivier, een stroom* -, *het schip kwam den Donau* -, afzakken; *hij kan niet van zijn woorden* -, hij spreekt lijmerig.
Af'komst (*kom-af, herkomst, oorsprong, geboorte, kroost*), v. gmv.; *hij is van goede* -, familie; **-ig** (*geboortig*), bn.
Af'kondigen (*openbaar bekend maken*), ik heb -gekondigd; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en: *de - der geboden* (huwelijk).
Af'koop (*het vrijkoopen*), m. -en; *-van tienden, renten,* enz.; *de - van prijsverklaarde goederen,* terug- of loskoop.
Af'koopen (*voor geld van iets vrij worden, door koopen verkrijgen*), onr. w.w., ik kocht af, heb -gekocht; *zich van den krijgsdienst* -; *iem. een koe* -; *zich laten* -, zich met geld laten overhalen om af te zien van eenige aanspraak, eenig recht.
Af'korten (*korter maken, besnoeien*), ik kortte af, heb -gekort; *een woord* -; **-ing,** v. -en; **-ingsteeken** (spraakk. *een punt als in n.l.*), o. -s; zie **Afbrekingsteeken.**
Af'kunnen (*kunnen afdoen*), onr. w.w., ik kon af, konde (kon) af, heb -gekund; *zijn taak onmogelijk* -; *gij zult dat werk met twee knechten best* -, d. i. kunnen voltooien.
Af'laat (R.-K. eig. *af-lating d. i. kwijtschelding of vermindering van kerkelijke straf, later van tijdelijke straffen, die nog na de vergiffenis der zonden te ondergaan overblijven*), m. -laten; zie: **Indulgentie.**
Aflan'dig (zeew. *van het land af, zeewaarts*), bn.; *de wind is* -.
Af'laten (*iets omlaag laten*), ik liet -, heb -gelaten; *turf* -, nl. van den zolder.
Af'leeren (*verleeren*), ik heb en ben -geleerd; *ik ben het piano-spelen -geleerd,* ben de vingervlugheid kwijt, ben het verleerd; *hij heeft dat vloeken wel -geleerd,* zich allengs afgewend.
Af'leggen (*neerleggen, afdoen*), ik heb -gelegd (-geleid); *een kleedingstuk* -, *de wapenen* -; *een lijk* -, ontkleeden; fig. *hij heeft het -gelegd,* nl. het leven, hij is gestorven; *een plant* -, loten of ranken onder den grond door ombuigen en zelfstandig doen groeien.
Af'legger, m. -s: *iem. die een doode aflegt; een student, die het aflegt,* d. i. de hoogeschool verlaat zonder zijn studiën volbracht te hebben; ook: een afgedragen kleedingstuk.
Af'leiden (*naar een andere plaats leiden*), ik heb -geleid; *iemand van den rechten weg* -; fig. *iemands aandacht, opmerkzaamheid* -, hem verstrooien.
Af'leiden (spraakk. *de afstamming aantoonen, de verwantschap in 't licht stellen*), ik heb -geleid; *het w.w. temmen is afgeleid van tam, enz. ook: een woord* -, d. i. vormen door voor- of achtervoegsel of klankwijziging.
Af'leider (*werktuig om af te leiden*), m. -s; *een bliksem* -.
Af'leiding (*het doen wegvloeien, het afvoeren van een vloeistof, enz.*), v. -en; *een buis tot - van het water; - van den electrischen stroom;* fig. *hij wilde mij eenige - bezorgen,* ontspanning.
Af'leiding (spraakk. *het afleiden van woorden en woorddeelen, tevens het verklaren er van*), v. -en; *de - van het woord gehucht uit hof d. i. hoeve; de leer der* -; zie **Etymologie.**
Af'leidkunde (spraakk. *deel der woordvorming of etymologie*), v. gmv.; *de - leert, hoe door voor- en achtervoegsels, ook door klankwijziging en overname nieuwe woorden ontstaan.*
Afleidkun'dig (spraakk. *betrekking hebbend op de woordvorming*), bn.; *een - woordenboek.*
Afleidkun'dige (*taalkundige, die zich bezighoudt met de etymologie, etymoloog*), m. of v. -n.
Af'leidsel (*een afgeleid woord*), o. -s; *het woord brok is een - van breken.* gmz.
Af'lenzen (scheepst. *met weinig of geen zeil voor wind en stroom drijven*), ik heb -gelensd.
Af'leveren (*afzenden, ter hand stellen, gereed hebben*), ik heb -geleverd; **-ing** (*evenmatig deel van eenig uitgebreid boekwerk*), v. -en.
Af'lezen (*lezende afkondigen*), ik las -, heb -gelezen; *een lijst van namen* -, hardop in de rij voorlezen; *een verordening, een bevel, een kennisgeving* -, *een proclamatie* -, lezend bekend maken.
Aflij'vig (*gestorven*), bn.; *- worden,* overlijden; *- zijn,* dood zijn; *iemand - maken,* dooden; **-heid,** v. gmv. w. i. g.
Af'looden (*een water afpeilen*), ik heb -gelood; *de baai werd -gelood en in kaart gebracht;* **-ing,** v. gmv.
Af'loogen (*het vet of schuim verwijderen*), ik heb -geloogd; *tinnen schotels* -, ze door loogen reinigen; **-ing,** v. gmv.
Af'loop (*het af- of wegloopen*), m. -en; *de - van een water, een rivier, een goot,* uitmonding; fig. *bij den - der 16e eeuw,* laatste gedeelte; *den - van iets afwachten,* het einde; *na - der plechtigheid,* eindiging.
Af'loopen (*weg of naar beneden loopen*), het liep -, heeft of is -geloopen; *van zijn plaats, post, werk* -, zich verwijderen; *de markten* -, loopend bezoeken; *voor den wind* -, met behulp van den wind wegzeilen; *het wiel zal* -, n.l. v. d. as; *de haspel was -geloopen,* het touw was op; *de pomp is -geloopen,* is lens, geeft geen water meer; zegsw. *het loopt - met den zieke,* hij gaat sterven; *het feest is ordelijk -geloopen,* geëindigd; zegsw. *met een sisser* -, onbeduidend eindigen; *schoenen, laarzen* -, verslijten; *de soldaten liepen de dorpen* -, n.l. in oorlogstijd om te rooven, te plunderen.
Af'lorsen (*afleenen, listig afhandig maken*), ik heb -gelorst. vero.
Af'lossen (*vervangen*), ik heb -gelost: *de wacht* -; *een kapitaal* -, afbetalen; **-sing,** v.
Af'luiden (*afzeggen door middel van klokgeklep*), ik heb -geluid; *de parade is -geluid.*
Af'luisteren (*ongemerkt maar met opzet*

luisteren), ik heb -geluisterd; *een gesprek* - **-aar,** m. - s; **-ing,** v. - en.

Af'maaien (*met de zeis afsnijden*), ik heb -gemaaid; *een grasveld* -; fig. *de dood zal ons aller leven* -; **-er,** m. -s.

Af'maken (*voltooien*; ook *dooden*), ik heb -gemaakt; *een brief* -; *de runderen* -; - **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Af'maken (fig. *afbreken*), ik maakte -, heb -gemaakt; *een boek* -, *een tooneelstuk* -, er een vernietigende critiek over schrijven en publiceeren.

Af'malen (*allen voorraad door den molen laten gaan*), ik heb (al het graan) - gemalen.

Af'malen (*afschilderen*), ik heb -gemaald; *personen, tafereelen, het lijden* -, schilderen.

Af'marcheeren (*wegtrekken, oprukken*, scherts. *sterven*), ik ben -gemarcheerd; *de troepen marcheeren* -, gaan vertrekken; **-marsch,** m.: *de - van het krijgsvolk.*

Af'matten (*krachteloos maken*), ik heb -gemat; *een ziekte, een spel, de koorts kan iem.* -.

Af'meten (*geheel meten*), ik mat -, heb -gemeten; *een kamer* -, *een stuk linnen* -, *iets met de oogen* -; *versregels* -, d. i. scandeeren; *den tijd* -, den tijdduur bepalen; *zijn tijd* -, verdeelen, afpassen.

Af'meting (meetk. *een der drie hoofdrichtingen, waarin een lichaam zich uitstrekt*), v. -en; *een lijn heeft maar éene* -, *een vlak heeft twee -en.*

Af'mijnen (*bij afslag verkoopen*), ik heb -gemijnd; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Af'monsteren (*uitbetalen en uit den dienst ontslaan*), ik heb -gemonsterd; zeew. *de matrozen* -; **-ing,** v. -en.

Af'naasten (*benaderen van onroerend goed*), ik heb -genaast; *men wilde hem zijn huis* -; ook **Ontnaasten.**

Af'nemen (*wegnemen, aflichten*), ik nam -, heb -genomen; *een boek van een plank* -, wegnemen of verwijderen; *een stuk geschut van de affuit* -, afheffen; *iem. iets* -, afhandig maken, uit de hand nemen; *een fabrikant de waren* -, afkoopen; *iem. een examen* -, doen ondergaan; *iem. een eed, een gelofte* -, doen afleggen; zegsw. *den hoed voor iets* -, toonen, dat men er eerbied voor heeft; *de wind gaat* -, minderen in kracht; **-er** (*kooper*), m. -s; **-ing** (*de - van 't kruis*: *beroemde schilderij van Rubens in de kathedraal van Antwerpen*), v. gmv.; *-ing van krachten*, mindering, verzwakking.

Af'neuzen (*nieuwsgierig afkijken*), ik heb -geneusd; *iem. een kunstje* -; *ergens den boel* -, afloeren; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

A for'tiori (Lat. *met des te meer reden*), bw.

Af'palen (*met palen afzetten*), ik heb -gepaald, *een weide een akker laten* -, afbakenen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Af'pareeren (*afwenden, onschadelijk maken, afweren*), ik heb -gepareerd; *een degenstoot* -.

Af'passen (*naar de juiste maat afdeelen*) ik heb -gepast; *de lengte van een terrein* -, afmeten; *iets netjes* -, *geld* -.

Af'peil (*het bepalen van den aanwezigen voorraad*), m. gmv.; *de - van den voorraad jenever.*

Af'peilen (*met het peillood meten*), ik heb -gepeild; *een kolk* -, de diepte meten; *ambtenaren, belast met het - van de vaten jenever*, door meten de hoeveelheid bepalen; **-ing,** v. -en.

Af'pelen (*een huid van het haar ontdoen op den haar- of stootboom*), ik heb -gepeeld; **-ing,** v. -en; ook **Pelen.**

Af'pellen (*de pel of schil verwijderen*), ik heb -gepeld; *noten, eieren, garnalen* -; - **-ler,** m. -s; **-ling,** v. -en.

Af'pellen (*een kind de pellen of mooie kleeren, het zondagspakje uittrekken, uitkleeden*), ik pelde -, heb -gepeld. gmz

Af'perken (*afbakenen*), ik heb -geperkt; *een terrein* -, *een plaats* -, *een weg* -; *een tijdruimte* -; **-ing,** v. -en.

Af'persen (*uitpersen*), ik heb -geperst; *iem. tranen* -, *een zucht* -; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Af'pijnen (zich), (d. i. *zich aftobben, of hevig kwellen*), ik heb mij -gepijnd; *den geest, het lichaam* -; *zich* -; **-ing,** v. -en.

Af'pijnigen (*door pijn doen bekennen*), ik heb -gepijnigd; *iem. iets* -; *iem.* -, afmartelen op de pijnbank; **-ing,** v. gmv.

Af'pingelen (*kleingeestig afdingen*), ik heb -gepingeld; *eenige centen* -. gmz.

Af'platten (*iets plat maken*), ik heb -geplat; **-ting,** v. -en: *de - der aarde.*

Af'pluizen (*bij pluisjes afplukken*), ik ploos -, heb -geplozen; *het vleesch van een been* -, *een pootje van een hoen* -.

Af'pluizen (*pluisjes wegnemen*), ik heb en het is -gepluisd; *een rok, een jas* -; *kom hier, ik zal je eens* -.

Af'plukken (*aftrekken, afbreken*), ik heb -geplukt; *bloemen, vruchten, bladen* -; *een tros druiven, bessen* -; **-ker,** m.; **-king,** v.

Af'poeieren (*iemand afschepen door hem onheusch te bejegenen*), ik heb hem -gepoeierd. gmz.

Af'poetsen (*schoonpoetsen, reinigen*), ik heb -gepoetst; *laat uw laarzen* -, *een geweer* -, *het zilverwerk* -.

Af'ponden (*bij ponden afwegen*), ik heb -gepond; *zorg er voor, goed wat rijst - te ponden*, d. i. in pondsbuilen af te wegen; *tabak* -.

Af'prachen (*door vleiende bede verkrijgen, afbedelen*), ik heb - gepracht; *iem. een aalmoes* -, d. i. smeekend afvragen; **-er,** m -s; **-ing,** v. -en.

Af'pressen (dicht. voor *afpersen*), ik heb -geprest; *zich een belofte laten* -; **-sing,** v.

Af'punten (*ontdoen van de al te scherpe of spitse punt, de punt er afsnijden*), ik heb -gepunt; *een paal* -, *zich het haar laten* -, **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Af'raaien (*door greppels of raaien afscheiden van den omliggenden grond*), ik heb - raaid. vero.

Af'rabbelen (*met overhaasting opzeggen, lezen* enz.), ik heb -gerabbeld; *zijn les* -, *zijn gebed* -, *een gedicht* -; ook: *Aframmelen.*

Af'raden (*iem. den raad geven iets niet te doen, te koopen enz.*), ik ried of raadde-, heb -geraden; **-er,** m. -s: *er zijn altijd -s genoeg.*

Af'rafelen (*ontdoen van de rafels*), het is -gerafeld; *die doek begint af te rafelen*, de rafels of losse draden laten los; **-ing,** v.gmv.

Af'raffelen (*haastig en slordig afmaken*), ik heb -geraffeld; *het schoolwerk* -; *de griffier raffelt bij het lezen de akte maar* -, slordig en onduidelijk aflezen, afrabbelen.

Af'ragen (*het spinrag met den raagbol wegnemen*), ik heb -geraagd; *de spinnewebben van den zolder* -, *raag den zolder eerst* -.

Af'raken (*verwijderd geraken*) ik ben -geraakt; *van iets of iemand* -, afkomen; *in 't gedrang zijn we van elkaar -geraakt*, verwijderd geraakt; *van zijn onderwerp* -, onwillekeurig afwijken; *van een gewoonte* -, ze laten varen; *van zijn stuk, van de wijs* -, de kluts kwijt raken.

Af'rammelen (*afrossen, slaan*), ik heb -gerammeld; *een leerjongen* -, fig. den mantel uitvegen; **-ing** (*een pak slaag*), v. -en.

Af'rammelen (*afbabbelen; veel te snel oplezen of opzeggen*), ik heb -gerammeld; *deze dame heeft dien avond wat -gerammeld; lessen, gebeden, formulieren* -.

Af'ranselen (*een duchtig pak slaag geven*) ik heb -geranseld; *een hond* -, afrossen, afkloppen.

Af'raspen (*met een rasp afschrapen*), ik heb -geraspt; *oneffenheden*-, door raspen wegnemen; *een korst kaas, een broodje* -; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Af'rasteren (*met rasterwerk afsluiten*), ik heb -gerasterd; *het feestterrein gaat men* -, **-draad** (stof), o.; **-ing,** v. -en.

Af'reeden (*afwerken, geheel gereed maken*), ik heb -gereed; *vlas, hennep, wol, papier* -; **-ing,** v. gmv.

Af'reedschaaf (*opschoonschaaf, fijnschaaf*), v. -schaven.

Af'reehekel (*een fijne hekel bij de vlas- of hennepbereiding*), m. -hekels.

Af'reis, af'reize (*vertrek, afvaart*), v. gmv.

Af'reizen (*vertrekken*) ik heb en ben -gereisd; *met iemand* -; vertrekken; *ik reis naar Londen* -; *hij zal heel Holland* -, er alle plaatsen bezoeken.

Af'rekenen (*de rekening vereffenen*), ik heb -gerekend; **-ing** (*vereffening in den handel*), v.; zegsw. *korte - maakt lange vriendschap*, spoedige afbetaling doet goede vrienden blijven.

Af'repelen (*knotten; vlas ontdoen van de knoppen of zaaddoozen*), ik heb - gerepeld.

Af'richten (*leeren, door onderricht en oefening geschikt maken voor eenig doel*), ik heb -gericht; *een hond* -, *een valk* -, *een knaap* -, *voor een examen* -, *soldaten* - (dresseeren); **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en: *de -ing voor eenig examen.*

Af'rij (*het afrijden*), m. gmv.; (*helling bij 't afrijden*), v. -en. gmz.: *deze - is veel te steil.*

Af'rijden (*vertrekken*), men reed -, heeft en is -gereden; *voor het stadhuis* -, *de wagen moet zoo* -, vertrekken; *de ruiters reden de dorpen* -, nl. om te stroopen; *een paard* -, al rijdend eenigermate vermoeien; **-er,** m. -s.

Af'rijten (*losscheuren, door los te rijten scheiden*), ik reet -, heb - gereten; *een bloem van den stengel* -.

Af'rijzelen (*loslaten, afvallen*), het is en heeft -gerijzeld; *de kalk gaat van den muur* -; *rijpe korenaren laten veel korrels* -.

Af'rijzen (*afvallen*), het rees -, het is -gerezen; *als men korenschooven te ruw oplaadt, zal er veel zaad* -, op den grond vallen.

A'frika (aardr. *werelddeel*), o. gmv.; *-heet wel het zwarte werelddeel; - is bijna 30 millioen K.M.² groot of 5.85% v. d. aardoppervlakte, met ± 200 millioen bewoners.*

Afrikaan' (*persoon in of uit Afrika*), m. -kanen; in Z.-Afrika ook: *Afrikaander*, m. -s.

Afrikaan' (*zekere sierplant uit Mexico* [*donkerbruin met geel*]), v. -kanen; ook: *-kaantje*, o.

Afrikaan'der (*blanke inboorling in Z.-Afrika*), m. -s: ook: blanke afstammeling van Europeanen in de Kaapkolonie.

Afrikaansch' (*uit of in Afrika, of eigen aan Afrika*), bn.; *een - ras, -e producten.*

A'frika-reiziger (*ontdekkingsreiziger in de binnenlanden van Afrika*), m. -reizigers.

Af'risten (*van de rist afstroopen*), ik heb -gerist; *bessen, uien, vinken* -.

Af'rit (*het afrijden*), m. gmv.; *de - zou om zes uur plaats hebben*, het vertrek.

Af'ritsen (*afperken*), ik heb -geritst; *een weg, een sloot, een lijn* -, met de spade een greppel of gleuf voor de richting of den omvang uitsteken; **-ing,** v. -en.

Af'roepen (*naar beneden of tot zich roepen*), ik heb -geroepen; *iemand van zijn werk* -, *een soldaat van zijn post* -, hem roepen om elders te komen; *hij werd te jong van zijn post, zijn arbeid, zijn levenstaak -geroepen*, door de zeis des doods getroffen.

Af'roffelen (*ruw bewerken*), ik heb -geroffeld; *planken, balken* -, d. i. ze ontdoen van de ruigste oneffenheden met de roffelschaaf; *die jongen gaat zijn huiswerk weer* -, d. i. afknoeien, slordig afmaken; zie **Roffel** (*schaaf*).

Af'ronden (*de hoeken wegnemen*), ik heb -gerond; *een tafelblad* -; fig. *een volzin* -, zoo afwerken, dat al de leden in evenmatig verband met elkaar staan; **ing,** v. -en.

Af'roomen (*van den room ontdoen*), ik heb -geroomd; *de melk* -; **-rooming,** v. -en.

Af'rooven (*ontrooven*), ik heb -geroofd; *iem. zijn geld* -; **-rooving,** v. -en.

Af'rossen (*roskammen, reinigen*, ook *afranselen*), ik heb -gerost; **-rosser,** m. -s; **-rossing** (*pak slaag*), v. -en.

Af'roven (*van 't roofje of korstje ontdoen*) ik heb -geroofd; **-roving,** v. gmv.

Af'schaafsel (*krulletjes, afvijlsel*), o. -s.

Af'schaduwen (*afschetsen, flauwelijk afbeelden*), ik heb -geschaduwd; *het lijden en strijden der Boeren kan men slechts* -; **-schaduwing** (*afbeelding*), v. -en.

Af'schaffen (*doen ophouden, buiten gebruik stellen*), ik heb -geschaft; *een misbruik* -; **-schaffer,** m. -s; **-schaffing,** v. -en.

Af'schaffingsgenootschap (*bond tot bestrijding van 't alcoholisme*), o. -genootschappen.

Af'schampen (*uitglippen, ter zijde afschieten*), het is -geschampt; *een pijl, een kogel, een zwaard, een bijl, een lans kan* -.

Af'schaveelen (*allengs afslijten door wrijven, schuren* enz.), het is -geschaveeld; *het touw zal geheel* -; ook: **-schavielen; -ing,** v. gmv.

Af'scheep (*het verzenden per schip*), m. gmv.; *de gunstige ligging der mijn voor den - van het erts.*

Af'scheid (*het af-scheiden*), o. gmv.; *een hartelijk* -, *een koel* -; *- nemen; tot* -, *ten* -.

Af'scheiden (*scheiden van*), ik heb en ben -gescheiden; **-ing,** v.; **-scheidinkje,** o.

Af'scheidnemen (*het vaarwel zeggen*), o. gmv.; *- is een moeielijk ding.* (C. O.)

Af'schelferen (*afschilferen*), het is -geschelferd; *een oude gangmuur gaat* -.

Af'schenken (*afgieten*), ik schonk -, heb geschonken; *al de thee* -, *den room van de melk* -.

Af'schepen (*per schip verzenden*), ik heb -gescheept; fig. *iemand* -, met bits bescheid of onder eenig voorwendsel hem van zich afzenden, hem onverrichter zake doen heengaan; **-scheper,** m. -s; **-scheping,** v.
Af'schetsen (*nateekenen*, ik heb -geschetst; *een huisje* -; fig. in hoofdzaak beschrijven: *iemands angst* -, *een landschap* -, *een volk* -.
Af'schieten (*doen afgaan*), ik schoot -, heb -geschoten; *een boog, een geweer, een kanon* -; zegsw. *pijlen op iemand* -, b.v. van den laster; *toornige blikken* -; *den papegaai* -, nl. van de stang, waarop hij geplaatst is; *de beek schiet van den berg* -, bruist neer.
Af'schijn (dicht. *glans, afschijnsel*), m. gmv.
Af'schijnen (*afstralen, een schijnsel afgeven*), het heeft -geschenen; *de gloed eener kachel kan* -; **-ing,** v. -en.
Af'schilderen (*in kleuren afbeelden*), ik heb -geschilderd; **-schildering,** v. -en.
Af'schilferen (*in schilfers of plaatjes afvallen*), het is -geschilferd; *deze muur is geheel -geschilferd*, de witkalk of het pleister is er afgevallen; ook: **Afschelferen,**
Af'schilfering (*roos, huidziekte*), v. -en; *de - der huid onder de hoofdharen*; *de - van de hoeven der paarden.*
Af'schillen (*de schel of schil van iets afdoen*), ik heb -geschild; *de schors van een boom* -; *een appel, een aardappel* -; **-ler,** m. -s.
Af'schrabben (*door schrabben reinigen*), ik heb -geschrabd; *wortelen* -, *nieuwe aardappelen* -; *men schrabt zijn schoenen* -; *zijn laarzen op den ijzeren krabber* -; **-sel** (*afval*), o.: *- van wortels.*
Af'schrapen (*zorgvuldig afkrabben*), ik heb -geschraapt; *men schraapt vuile borden af*; *roest van iets* -; *een oude laag verf* -; *de darmen* -, slager, reinigen van vetdeelen.
Af'schrappen (*door schrappen het overtollige verwijderen*; *een schrap halen door*), ik heb -geschrapt; *een stuk krijt* -, *vier cijfers - bij een deeling*; **-sel** (*wat door afschrappen van een stof verwijderd wordt*), o. gmv.: *- van ivoor.*
Af'schrift (*kopie*) o. -en; *van het contract werden drie -en gemaakt*; *- van een brief, testament, vers, opstel*, enz.; *- van iets vragen, verzoeken, eischen*; *in* -, *bij* -.
Af'schrik (*afkeer, innerlijke schrik*), m. gmv.
Af'schuimen (*schuimend nederstroomen*), hij is -geschuimd; *de bergstroom, die van de rotsen afschuimt*; *het vet van den ketel, het vuil van gesmolten suiker* -, met de schuimspaan afscheppen; *soep* -.
Af'schuinen (*schuin afsteken*), ik heb -geschuind; **-ing,** v.: *de -ing van een paneel.*
Af'schutsel (*heining, afsluiting*), o. -s, -en.
Af'schutten (*afscheiden door een heining*), ik heb -geschut; *een wei* -; **-ting,** v. -en.
Af'schuw (*hevige afkeer, walging*), m. gmv.
Afschu'welijk, -schuw'lijk (*verfoeielijk*), bn. en bw.; *een - gedrocht, een -e vloek, een -e kleederdracht, die jas staat u* -; **-heid,** v.
Af'seinen (*door te seinen afbestellen*), ik heb -geseind; *een trein* -, *ga die pas ontboden locomotief* -; zeew. *den scheepsraad* -, door seinen afgelasten.
Af'sijpelen (*druppelsgewijze afvloeien*), het is -gesijpeld; *het bloed zag men langs zijn harnas* -; **-ing,** v. gmv; zie *Sijpelen.*
Af'sjorren (*het touwwerk losmaken of lostrekken*), ik heb -gesjord; **-ring,** v. -en.
Af'sjouwen (*naar beneden sjouwen*), ik heb -gesjouwd; *de koffers van den zolder* -; fig. hard werken: *hij moet heel wat - voor zijn brood*; ook, losbandig leven: *hij sjouwt zich* -.
Af'slaan (*verjagen, verdrijven, van de hand wijzen*), ik sloeg -, heb en ben -geslagen; *den vijand* -, *een aanval* -, *een storm* -, fig. *een eisch* -, *een aanbod* -; *de prijzen zullen wel* -, verminderen.
Af'slag (*vermindering*), m. gmv.; *- van straf*; *iets op - betalen*; ook van den verkoopprijs: *de - der koffie*, d. i. daling.
Af'slag (*openbare verkoop, waarbij de roeper telkens een lageren prijs noemt, totdat iemand zegt: „mijn", aan wien dan de koop wordt toegewezen*; *ook de verkoopplaats*), m.; *er is - van versche visch*; *gaat gij mee naar den -?* zie **Mijn** en **Mijnen.**
Af'slager (*openbare verkooper, roeper als knecht van den vendumeester*), m. -s.
Af'slechten (*metalen gladhameren*), ik heb, het is -geslecht; **-slechthamer** (*planeerhamer, dienend om metalen platen glad te hameren*), m. -hamers; **-ing,** v. gmv.
Af'sleepen (*aftrekken*), ik heb -gesleept; *de booten sleepen een vlot de rivier* -; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Af'slepen (*afhangen*), het heeft -gesleept *-een japon met -slepende strooken.*
Af'slieren (*afglijden*), ik ben -geslierd; *de jongens slierden van de duinen* -.
Af'slonzen (*kleeren slordig afdragen*), ik heb -geslonsd; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Af'slooten (*door een sloot omringen*), ik heb -gesloot; *ik zal dat stuk wei laten* -.
Af'sloven (zich) (d. i. *door overmaat van arbeid zich afmatten*), ik heb mij -gesloofd; *zich dag aan dag* -, zwaar vermoeien; *tot -s toe*, aftobbens.
Af'sluiten (*door sluiting ontoegankelijk maken*), ik sloot -, heb -gesloten; *een tuin, een buiten* -; *een kast, een latafel* -; **-dijk,** m. -en; **-dam,** m. -men; **-ing** (*dam, dijk*; *klep, grendel*), v. -en.
Af'sluitingsdeelen (scheepst. *al wat dient om een schip waterdicht te houden*), o. mv.
Af'smallen (*versmallen*), ik heb -gesmald; *een plank, een rand* -, d. i. smaller maken. w. i. g.
Af'smeeken (*afbidden*), ik heb -gesmeekt; *een gunst* -; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Af'snauw (*norsch woord*), m. gmv.; *iemand een - geven.*
Af'snauwen (*iemand bits iets zeggen*), ik heb -gesnauwd; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Af'snede, -snee (*het afgesnedene*), v. -sneden.
Af'snijden (*door snijden afscheiden*), ik sneed -, heb -gesneden; *een tak, een tros, een bloem* -; fig. *de dood zal eens ons leven* -; *iemand den weg, het pad, den toegang, den aftocht, den terugtocht, de gemeenschap* -, versperren; *iemand den pas* -, hem den weg afsluiten; *den toevoer van levensmiddelen* -, beletten, verhinderen; krijgsw. *een legercorps* -, afscheiden, zoodat de verbinding met het hoofdleger verbroken is; *een vraag* -, ze plotseling voorkomen.
Af'snuiten (*met een snuiter afknijpen*), ik snoot -, heb -gesnoten; *een kaars* -; **-sel** (*de verkoolde deelen eener kaarsepit*), o. -s.
Af'snuiten (*een stuk hout van de scherpe*

punten of kanten ontdoen), ik heb -gesnuit; **-ing,** v. gmv.

Af'sollen (*afmatten, uitputten*), ik heb -gesold; *de storm kan de schepelingen* -; *zich* -, zich door stoeien of ravotten afmatten.

Af'spannen (*een trekdier losbinden*) ik heb -gespannen; **-ner,** m. -s; **-ning** (*herberg, stalhouderij*, Vl.), v. -en.

Af'spieden (*heimelijk afzien, afloeren*), ik heb gespied; *een struikroover, die den weg -spiedt*; **-er,** m. -s; **-ing,** v. gmv.

Af'spiegelen (*door spiegeling terugkaatsen*), ik heb -gespiegeld; *het meer, dat de maan -spiegelde*; *het water, dat boomen en huizen -spiegelt*; (*zich*) -: *in de letterkunde spiegelt zich de geest des tijds* -; **-ing,** v. -en.

Af'splijten (*in schilfers losgaan, door splijten zich afzonderen*), het spleet af, is -gespleten; **-ing,** v. -en.

Af'spraak (*mondelinge overeenkomst*), v. -spraken; *een - met iemand maken, in - staan met iemand, zich aan een - houden*; *volgens* -, *tegen de gemaakte* -, *dat was de* -, *bij* -.

Af'spreken (*bepalen, mondeling overeenkomen, beramen*), ik sprak -, heb -gesproken; *met iemand iets* -; *dit blijft dan zoo -gesproken*, bepaald; *-gesproken werk, spel*, vooraf beraamd om een ander te verschalken.

Af'springen (*zich met een sprong verwijwijderen*), ik sprong -, heb en ben -gesprongen; fig. *de onderhandeling is afgesprongen*, d. i. plotseling voorgoed geëindigd.

Af'staan (*afstand doen van*), ik stond -, heb -gestaan; *zijn rechten* -, *zijn goederen* -.

Af'stammeling (*afkomeling, bloedverwant, in nederdalende lijn*), m. en v. -en; v. ook **-e.**

Af'stammen (*zijn oorsprong ontleenen*), ik ben -gestamd; *in de rechte lijn van iemand* -; **-stamming,** v. gmv.

Af'stand (*de daad van afstaan*) m. gmv; - *doen van iets*; - *doen van bezittingen, titels*, enz., ze laten varen.

Af'stand (*de kortste weg tusschen twee plaatsen, ruimten*), m. -en; *e. grooten - afleggen of doorloopen*; *op eerbiedigen - blijven*; *de - van twee tonen*, tusschenruimte; *iemand op - houden*, hem verhinderen te naderen.

Af'standmeter (*werktuig tot het bepalen van afstanden*), m. -meters.

Af'standswijzer (*tabel, waarop men den onderlingen afstand in K.M. tusschen onderscheiden plaatsen kan vinden*), m. -wijzers.

Af'stappen (*naar beneden stappen*), ik heb en ben -gestapt; *van een stoep* -, *een ladder* -, *hij kwam zijn erf* -; fig. *van iets* -, het opgeven, laten loopen of varen: *laten wij van dit onderwerp* -.

Af'steken (*van den wal verwijderen*), ik stak -, heb en het is -gestoken; *een schip doen* -, afvaren; *iem. de loef* -, hem vóórkomen, fig. hem overtreffen; *de randen* -, wegsteken; *een visite* -, afleggen; **-steker,** m. -s; **-steking,** v. -en.

Af'stel, o. gmv.; *van uitstel komt* -, door uit te stellen komt van een plan ten laatste niets.

Af'stellen (*afschaffen*), verl. deelw. *afgesteld*, bn.; *de -e heiligdagen* (V. Lov.), vroegere R.-K. feestdagen. Vl.

Af'stemmen, ik heb -gestemd; *een voorstel, een wet* -, bij meerderheid van stemmen te niet doen of verwerpen.

Afstempelen, ik heb -gestempeld; *postzegels* -, *coupons* -, d. i. stempelend vernietigen; **-ing,** v. -en.

Af'sterven (*sterven*), het stierf -, is -gestorven; *al het vee is hem -gestorven*; fig. *de vriendschap kan* -, te loor gaan, ophouden te bestaan.

Af'stijgen (*van een hoogte naar beneden komen*), ik steeg -, ben -gestegen; *een trap, een ladder, een paard* -; **-ing,** v. -en.

Af'stoffen (*reinigen van stof*), ik heb -gestoft; *een koffer, een lessenaar* -; **-fing,** v.

Af'stompen (*stomp maken*), ik heb -gestompt; *de horens van een stier* -; **-ing,** v.

Af'stootende kracht (nat. *tegenstelling der aantrekking*), v. gmv.

Af'straffen (*de noodige straf toedienen, ook den mantel uitvegen, doorhalen*), ik heb -gestraft; **-strafling,** v. -en.

Af'stroopen (*door afstrijken verwijderen*), ik heb -gestroopt; *een haas het vel* -, *een paling* -; *het land* -, stroopend afloopen.

Af'stuiten (*met een stoot terugspringen*), het is -gestuit; *de pijlen, slagen, schichten gingen - op schild, harnas enz.*; fig. *al de beschuldigingen zullen - op haar deugd*; **-ing,** v. gmv.

Af'stuiven (*wegstuiven*), het stoof -, is -gestoven; **-stuiving,** v. -en.

Af'sullen, ik ben -gesuld; *zich langs een ladder, een dak laten* -, afglijden; *de jongens waren bezig van den heuvel af te* -, neder te glijden.

Af'takelen (scheept. *ontdoen van het want*), ik heb en het is -getakeld; *dat schip ziet er deerlijk -getakeld uit*, heeft veel schade geleden aan het tuig; fig. *hij of zij is heel wat -getakeld*, d. i. achteruitgegaan in gezondheid, verminderd van krachten; van dames: in uiterlijke schoonheid; **-ing,** v.

Aftan'dig (*oud, afgeleefd*), bn.; *een oude -e vrouw*, d. i. tandeloos. vero.

Aftandsch' (*van het tandenkrijgen af*), bn. *met het zevende jaar is een paard gewoonlijk* -, d. i. heeft een volwassen en *volledig* gebit.

Af'tap (*de daad van aftappen*), m. gmv.; *de - van wijn, bier, gietijzer.*

Af'tappen, ik heb -getapt; *wijn, bier, azijn*, -, door een tap uit het vat in flesschen laten loopen; *het water van een stoomketel* -, laten wegloopen; (wat.) *het water door duikers, buizen, pijpen* -, laten afvloeien; *gesmolten metaal* -, door het steek- of gietgat laten uitvloeien; *terpentijn uit denneboomen* -; **-per,** m. -s: *die kuiper is tevens -tapper van wijnen*; **-ping,** v. -en.

Af'teekenen (*in teekening nabootsen*), ik heb -geteekend; *een bloem naar het leven* -; *het kwaad* -, schetsen; **-aar,** m.; **-ing,** v.

Af'terdinner (Eng. lees: *aaft'r-dinner*), v. -s.; *een - is zekere fijne sigaar na den eten.*

Af'ternoon tea (Eng. lees: *aaft'r-noen tie*), v. gmv.; - *is namiddagthee.*

Af'tobben (*uitputten door overmaat van arbeid*), het heeft -getobd; *zorgen die de ziel* -; ook: *zich* -, zich overmatig inspannen.

Af'tocht (*het wegtrekken, afmarcheeren, heenzeilen*), m. -en; *de - der Franschen*, het vertrek der Fransche bezettingen; zegsw. *den - slaan of blazen*, het sein geven tot den terugtocht; fig. *iemand een veiligen - bezorgen*, in veiligheid doen komen.

Af'tonnen (*met tonnen afbakenen*), ik heb -getond; *men mocht die baai wel* -; *een*

stapel turf –, afmeten per ton; **-tonning,** v. -en: *de -tonning van het vaarwater.*

Af'toppen (*ontdoen van den top*), ik heb -topt; *boomen, takken wat* –; **-topping,** v.

Af'tred (*het afstappen*), m. gmv.; *bij den - van het tooneel*, d. i. bij het verlaten.

Af'treden (*met bedaarde schreden omlaag komen*), ik trad –, heb en ben -getreden; *bij iemand* –, gaan vertoeven; *in een winkel* –; fig. *van het staatstooneel* –, het verlaten; *het ministerie gaat zeker* –, ontslag nemen; **-ing,** v. gmv.

Af'trek (*mindering*), m. gmv.; *na - van onkosten hield hij nog een aardige winst over.*

Af'trek (*aanvraag naar koopwaren*), m. gmv.; *die waren hebben veel* –, lokken veel koopers.

Af'trekken (*iets trekkend verwijderen*), ik trok –, ik heb en het is -getrokken; *het deksel van een doos* –; *een kanon* –, afschieten; *de hand van iemand* –, hem aan zijn lot overlaten; *de oogen van iemand of iets* –, afwenden; *het hart, den geest, de zinnen van iemand of iets* –, *iemands aandacht van iets* –, afleiden; *de jongen leert goed, is al aan het* –, rekenk. bewerking; *het leger gaat* –, afrukken; *die bui zal wel* –, wegdrijven.

Af'trekker, m. -s; *de - van een kanon*, werktuig om het te ontladen; rekenk.: *de - mag niet grooter zijn dan het aftrektal.*

Af'trekking, v. gmv.; *- door prikkelende middelen*, afdrijving; *na - der huid*, verwijdering.

Af'trekking (rekenk. *bewerking die het verschil leert vinden tusschen twee getallen*), v. -en; *een - maken.*

Af'treksel (*extract*), o. -s; *jenever is een verderfelijk* –; *een - van lindebloesem.*

Af'trektal (rekenk. *het getal, waarvan een ander moet worden afgetrokken*), o. -tallen.

Af'trekvijl (*afvijtrasp, groote vijl met groven rasphouw*), v. -vijlen.

Af'troeven (*in het kaartspel een slag met een troefkaart afnemen*), ik heb -getroefd; fig. *iemand* –, (met woorden) hem de les lezen, hem afsnauwen, hem den mantel uitvegen, ook hem afranselen.

Af'troggelen (*door mooie praatjes iets zien te krijgen*), ik heb -getroggeld; **-ing,** v. gmv.

Af'trommelen (*trommelend afkondigen*), ik heb -getrommeld; *een bevel op de hoeken der straten* –; fig. *een muziekstuk* –, het haastig op de piano afspelen.

Af'troonen, ik heb -getroond; *iemand van zijn post* –, met mooie praatjes hem daar van aflokken; *iemand iets* –, het op behendige wijze van hem zien te krijgen.

Af'trotsen, ik heb -getrotst; *iemands iets* –, afpersen door terging, tarting, bedreiging. vero.

Af'truggelen; zie **Aftroggelen.**

Af'tuigen (scheepst. *ontdoen van tuig en blokwerk*), ik heb -getuigd; *een schip* –, b.v. het ontdoen van raas, stengen, enz.; *een paard, een ezel, een bok* –; **-ing,** v. gmv.

Af'tuinen (*afheinen, afschutten*), ik heb -getuind; *een koolveld* –; **-ing,** v. -en. w. g.

Af'turen (*turend afkijken, afloeren*), ik heb -getuurd; *een weg* –, *een laan* –.

Af'tweernen, ik heb -getweernd; zie **Aftwijnen.**

Af'twijnen, ik heb -getwijnd; *is dit garen al -getwijnd?* is het geheel of ten einde toe getwijnd? zie **Twijnen.**

Af'vaardigen (*ergens heen zenden*), ik heb -gevaardigd; *iemand naar Engeland* –, d. i. hem met een bepaalden last als afgezant daar heen zenden; **-vaardiging** (*afzending*), v. gmv.

Af'vaart (*vertrek van schepen*), v. -en; *de tijden van de - der booten publiceeren*; zie **Aanvaart.**

Af'vagen (*afvegen*), ik heb -gevaagd, *het voorhoofd* –, *iem. het gelaat* –, *zijn bril* –. Vl.

Af'val (*het losgaan, afvallen*), m. gmv.; *de - der bladeren.* w. i. g.; men zegt: *het vallen.*

Af'val (*het afvallen*), m. gmv.; *de - der elf provinciën*; *de - van vele voorname steden*, het verlaten van de zijde des Konings; *iemand tot - brengen*, hem tot verzaking van vorst of godsdienst brengen.

Af'val (*het afgevallene*) o. gmv.; *er was op de fruitmarkt niets dan* –; *de - op den dorschvloer*: *verstrooide graankorrels, stroo, kaf*; *het - van den timmerwinkel*, d. i. kleine stukjes hout, krullen, spaanders, enz; *het - bij de goud- en zilverbewerking.*

Af'vallen (*naar beneden vallen*), ik ben -gevallen; *van een bank, een stoel* –; fig. *die steen is hem van het hart -gevallen*, wat hem drukte, knelde, is weg; *iemand of van iemand* –, hem ontrouw worden, diens zaak verloochenen.

Afval'lig (*ontrouw*), bn.; *de -e provinciën, iemand van zijn geloof - maken, een - priester*; **-heid,** v. gmv.

Afval'lige (*verzaker van zijn geloof*), m. en v. -n; *Juliaan de* –, (Rom. keizer 331–363 na C.); zie **Renegaat.**

Af'varen (*wegvaren*), ik voer –, heb en ben -gevaren; *van den wal, een eiland* –; *de boot zal om één uur* –, vertrekken; *op en* –, stroomop- en stroomafwaarts varen.

Af'vegen (*ontdoen van stof, reinigen*), ik heb -geveegd; **-veegsel** (*stof, vuil, onreine deelen*), o.; **-veger,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Af'vergen (*afeischen, afvorderen*), ik heb -gevergd; **-ing,** v. -en.

Af'veteren (*vinnig doorhalen, met scherpe woorden afschepen of van zich stooten*), ik veterde –, heb -geveterd.

Af'vieren (scheepst. *een touw geheel ten einde toe vieren of laten schieten*), ik heb -gevierd; *vier - den fokkeschoot!*

Af'vijlen (*door vijlen wegnemen*), ik heb -geveild; *het roest van een sleutel* –; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Af'vijlrasp (*groote rasp- of aftrekvijl*), v. -en.

Af'vleien (*door vleien verkrijgen*), ik heb -gevleid; **-er,** m. -s; **-ing,** v. gmv.

Af'voer (*het ver- of wegvoeren*), m.; *kanalen voor den - van turf*; *de af- en aanvoer van levensmiddelen*; ook: *- van water, meststoffen*, 't afwaarts voeren.

Af'voerkanaal (*kanaal, goot of buis, waardoor men water enz. laat wegloopen*), o. - kanalen.

Af'vorderen (*afeischen*), ik heb -gevorderd; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Af'vragen (*iem. met eenigen nadruk iets vragen*), ik vraagde of vroeg –, heb -gevraagd; *men vroeg Egmond den degen* –; *zich iets* –, zich zelf rekenschap vragen.

Af'vuren (*doen ontbranden*), ik heb -gevuurd; *een pistool, een geweer, een kanon* –, afschieten; **-vuring,** v. -en.

Af'waarts (*nederwaarts*), bw.; *de weg liep* -

Af'waartsch, bn.; *een -e beweging, in - richting*, naar beneden gericht.
Af'wachten (*wachten bij iets of iemand*), ik heb -gewacht; **-er,** m. -s; **-ing,** v. gmv.
Af'walken (*geheel walken*), ik heb -gewalkt; *wollen, katoenen, vilten stoffen of voorwerpen -*, met slaan, stooten, persen gereed maken, bereiden; zie **Walken.**
Af'wasschen (*door wasschen reinigen*), ik wiesch -, heb -gewasschen; **-waschster,** v. -s; **-wassching,** v. -en: R.-K. *de -ing der zonden door het Doopsel*, reiniging.
Af'wateren (*het overtollige water afvoeren*), het heeft -gewaterd; *buurmans land watert - op onze sloot*; **-ing** (*de afloop van het overtollige water*), v. -en.
Af'weer (*verweer, de daad van afweren*), m. gmv.; *- van rampen; elke poging tot - mislukte.*
Af'weg (*zijweg, zijpad*), m. -en. w. i. g.
Af'wenden (*een andere richting geven*), ik heb -gewend; **-wender,** m. -s; **-ing,** v. -en; **-wendster,** v. -s.
Af'wennen (*afleggen, afleeren*, b.v. *een slechte gewoonte*), ik heb -gewend; **-wenning,** v. gmv.; zie **Ontwennen.**
Af'weren (*afkeeren, op afstand houden*), ik heb -geweerd; **-weerder,** m.; **-wering,** v.
Af'wezen (*het niet tegenwoordig zijn*), o.; **-we'zend,** bn.; **-we'zendheid** (*het afwezend zijn*), v. gmv.
Afwe'zende (*de niet tegenwoordig zijnde persoon*), m. en v. -n; ook: **Afwezige.**
Afwe'zig (*er niet zijnde*, b.v. *te huis, op zijn kantoor*, enz., *niet ter plaatse*), bn., *een -e vriend, de directeur is -, vader is eenige weken - geweest, -e schoolkinderen.*
Afwe'zige, m. en v.; zie **Afwezende.**
Afwe'zigheid (*niet-tegenwoordigheid*), v. gmv.; zegsw. *schitteren door zijn -*, de aandacht op zich doen vallen door niet te verschijnen, waar men met reden verwacht kon worden, scherts. ergens afwezig zijn.
Af'wijken (*allengs in andere richting gaan of loopen*), ik week -, ben -geweken; **-wijker,** m. -s.
Af'wijking (*verwijdering van de bepaalde richting*), v. -en; *- van het licht, - van de magneetnaald d. i. declinatie.*
Af'wijzen (*van de hand wijzen*), ik wees - heb -gewezen; **-wijzing,** v. -en.
Af'wimpelen (*afgelasten, afzeggen door het uithangen van een wimpel uit den toren*), ik heb -gewimpeld; *de parade der landweer is -gewimpeld*; **-ing,** v. gmv.
Af'winden (*draaiend halen van*), ik wond -, heb -gewonden; *een kluwen -, een klos garen -, het vliegertouw -*; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en; **-ster,** v. -s.
Af'winnen (*veroveren, het van iem. winnen*), ik won -, heb -gewonnen: *den vijand een stad, een provincie, een veldslag -*, d. i. door strijd van hem winnen; *hij won hem al het geld -*, d. i. al spelende.
Af'wisschen (*wisschend wegnemen*), ik heb -gewischt; *een vlek, bloed, zweet -*, met doek of hand vegende wegstrijken; *tranen -*; fig. *iemands tranen -*, hem troosten.
Af'wisselen (*op zijn beurt vervangen*), ik ben en heb -gewisseld; **-wisselend,** bn. en bw.; *met - geluk; hij werd - bleek en rood*; **-wisseling,** v. -en.
Af'zagen (*met een zaag afsnijden*), ik heb -gezaagd; *een stuk van een paal -, een balk schuin -; iemand een been -*, afzetten; **-ing,** v. -en.
Af'zagen (*eentonig strijken of krassen op een viool*), ik heb -gezaagd; *een muziekstuk -, een walsje -*; fig. tot vervelens toe behandelen of bespreken; zie **Afgezaagd.**
Af'zakken (*naar beneden zakken*), ik ben en het is -gezakt; fig. *een rivier -*, afvaren; *groote drommen krijgers kwamen uit het gebergte -, naar de vlakte -*, afmarcheeren; *het onweer zal wel -*, afdrijven; **-zakkertje** (*glaasje brandewijn of likeur om de gebruikte dranken of spijzen te doen zakken*), o. -s; **-zakking,** v. -en.
Af'zakken (fig. *heengaan, uit elkaar gaan, naar huis gaan*), het volk zakte -, is -gezakt; *langzaam zakte de nieuwsgierige menigte -; hij is naar dit eenzaam dorpje -*, er uit armoede gaan wonen.
Af'zanden (*het zand afgraven*), ik heb -gezand; *een heuvel -, een duin -*, ze door afgraving verlagen; **-zanderij',** v. -en; **-ing,** v. -en.
Af'zanen, ik heb -gezaand; *de melk -*, den room er afscheppen; *-gezaande melk.* Vl.
Af'zenden (*wegzenden*), ik zond -, heb -gezonden; *een jongen van den winkel -*, verwijderen, wegzenden; *een schip van de vloot -; een knecht, een bediende -*, uitzenden; *koopwaren -*, aan een bepaald adres verzenden; *een brief, een circulaire -*, posten.
Af'zender (*de afzendende*), m. -s; *de - van koopwaren*, expediteur; *de - van een brief moet dezen frankeeren*, verzender.
Af'zengen (*afschroeien*), ik heb -gezengd; *veeren van een geplukten vogel -, een paard de manen -*; **-zenging,** v. gmv.
Af'zet (*verkoop van goederen*), m. gmv.; *de Russische wijn zal in het buitenland - vinden.*
Af'zetbaar (*kunnende uit zijn ambt ontzet worden*), bn.; *een - ambtenaar*, d. i. die ontslagen kan worden; *de rechterlijke macht is niet -*; **-heid,** v. gmv.
Af'zetten (*afnemen, afscheiden*), ik heb -gezet; **-zetsel** (*loot, stek*), o. -s; **-zetter** (*bedrieger*), m. -s; **-zetterij'** (*bedrog*), v. -en.
Af'zetting (*kunstmatige afsnijding, amputatie*), v. -en; *de - van een hand.*
Afzich'telijk (*leelijk*), bn. en bw.; *- ongedierte, een -e bedelaar*, d. i. onoogelijk, foeileelijk; *zijn handen waren - zwart*; **-heid,** v.
Afzich'tig (*erg leelijk*), bn. en bw.; *een -e wonde*, d. i. afzichtelijk; **-heid,** mgv.
Af'ziedsel (*af kooksel*), o. -s. vero.
Af'zien (*ten einde of geheel bezien*), ik zag -, heb -gezien; *van iets of iemand -*, ze laten varen; *iemand doen - van een gezindheid, meening*, enz., hem die laten opgeven, hem er af brengen; *van een eisch, een afspraak -*; *den besten meesteren de kunst -* (Vondel), d. i. afspieden.
Af'zijgen (*langzaam afzakken*), ik zeeg -, heb en ben -gezegen; *van een stoel, een bank -*, neerzinken; *de waterdeelen van geronnen melk -*, doen afvloeien, afzonderen.
Af'zijn (*afwezigheid*), o. gmv.; *na een - van acht dagen; zij zullen zich aan uw - gewennen*; zie **Aanzijn.**
Af'zonderen (*afscheiden, verwijderen*), ik heb -gezonderd; *zich -*; **-ing** (*eenzaamheid*), v. -en.
Afzon'derlijk (*op zich zelf, ieder voor zich*), bn. en bw.; *een -e slaapkamer*, afgescheiden

vrij; *de kinderen zaten* -, d. i. niet bij de volwassenen.

Af'zouten (*iem. afschepen, met een norsch bescheid heenzenden*), ik zoutte -, heb -gezouten. gmz.

Af'zweren (*bij eede verwerpen*), ik zwoer -, heb -gezworen; **-zweerder,** m. -s; **-zwering,** v. -en: *de afzwering van Philips II* (1581).

Af'zweren (*door verzwering afvallen*), de pink zwoor -, is -gezworen; **-zwering,** v. -en.

A'ga (Turksch: *heer, bevelhebber*), m. -'s; *de - van een legerkorps, de - der vroegere Janitsaren.*

Agaat' (Lat. *edelsteen vol kleurschakeering en vlammen, aldus genoemd naar de rivier Achates op Sicilië, waar hij het eerst gevonden werd*), m. agaten; o. voor de stof; *band -, brokken -, mos-, koraal-, regenboog-*, enz.; *een armband van -*; **-kleur,** v. gmv.

Agalmatoliet' (eig. *beeldsteen: een zacht, vettig gesteente, spekstеen*), o. gmv.; *Chineesch -; beeldjes, pagoden van -*; ook: **Pagodiet.**

Aga'ma (*diktongige hagedis der keerkringslanden*), m. agamen.

Agamem'non, *koning van Mycene, met Menelaus, zijn broeder, de aanvoerder van het Grieksche leger voor Troje*; zie *Atriden.*

Aga'mi (*trompetvogel, Z.-Amerika*), m. -'s.

Aga'pen (*liefdemalen der eerste Christenen, toegankelijk voor allen*), v. mv.; de - werden door het concilie van Carthago in 397 afgeschaft.

A'gar-a'gar (Mal. *Ceilon-mos, eetbaar zeewier, geleiachtige, vierkante stangen uit Indisch zeegras verkregen*), v.

Aga'ten (*van agaatsteen*), bn.; *een - armband, een - halssnoer.*

Agathologie' (*leer v. h. hoogste goed*), v. gmv.

Aga've (*Amerikaansche pracht-aloë*), v. -n; *de - behoort tot de vetplanten, zij wordt in tobben aangekweekt.*

-age (*achtervoegsel van Franschen oorsprong*), b.v. *lekkage* v.; *strijkage*, v.; *slijtage*, v.; *ballotage*, v.; *badinage*, v.: zelfst. gedachte werkingen; *pakkage*, v.; *plantage*, v.; *pluimage, tuigage*, v.; *bosschage*, o. d. i. verzameling; *stellage* (steigerwerk), v. een voorwerp. (g=zj).

Ageeren (*handelen, te werk gaan*); *tegen iemand -*, in rechten tegen hem optreden.

Agen'ce Havas (*agentschap voor telegraphische berichten te Parijs*), v. gmv. (en = an), zóó genoemd naar den stichter, Charles Havas, 1785—1858.

Agen'da (*lijst van af te doene zaken*), v. -'s.

Agen'da (*notitieboek, almanak, dagboek; ook lijst van werkzaamheden*), v. -'s. (g = g).

Agent' (*zaakbezorger, zaakgelastigde, lasthebber, vertegenwoordiger in zaken van handel, nijverheid, bankwezen*), m. -en; **-es'se** of **-es',** v. -tessen. (g = g).

Agent' (*diender of dienaar van politie*), m. -en.

Agent'schap (*het kantoor van een agent*), o. -pen; *hier ter stede is een - der Ned. bank.*

Agentuur' (*het bedrijf, het kantoor van een agent*), v. -turen; *hij leeft van een - in suiker*, agentschap.

Agent' van politie (*gerechtsdienaar, diender*), m. agenten van politie.

Ag'ger, m. gmv.; *de - komt op*, plotselinge rijzing van het zeewater bij eb op de Zeeuwsche kusten.

Agglomera'tie (*opeenhooping, samenvoeging*), v. -s, -tiën; *een - van huisjes.* (t = ts).

Agglutina'tie (*vereeniging door hechtende of klevende middelen, ineengroeiing*), v. gmv.

Aggrava'tie (*verergering, verzwaring, b.v. van een straf*), v. gmv. (t = ts).

Aggraveeren (*verzwaren, verergeren*).

Aggrega'tie-toestanden (nat. *de drie toestanden, waarin een lichaam kan verkeeren nl. vast, vloeibaar, gasvormig*), m. mv.; ook: **-vormen.**

Aggressief' (*aanvallend*), bn. en bw.; *-optreden*; zie **Agressief.**

Agiel' (*behendig, vaardig, gezwind*), bn. (g=zj.)

Agiliteit' (*vlugheid, behendigheid*), v. gmv.

A'gio (*prijs per f 100, dat bankgeld meer waard is dan kasgeld; ook het percent, dat een betere geldsoort meer waard is dan een mindere*), m. gmv.; *de - van Nederlandsch geld bij wisseling in Duitsch is ± 1,5%*, opgeld.

A gior'no (It. *zoo licht als de dag*), bw.; *illuminatie -; de rivier was - verlicht.* (g = g).

Agiota'ge (*actiehandel, speculatie in den effectenhandel, beursspel*), v. gmv. (gi = gi).

Agioteur' (*actiehandelaar, beursspeculant*), m. -s. (g = g).

Agita'tie (*gisting, woeling, onrust, opgewondenheid, ontsteltenis, spanning*), v. -s, -tiën. (g = zj).

Agita'to (It. muz. *opgewekt, onrustig, snel*), bw.

Agita'tor (*volksmenner, woelgeest*), m. -s.

Agiteeren (*bewegen, opruien, verontrusten; vervolgen, in spanning brengen*). (g = zj).

Aglaï'a, myth. *naam van een der drie Gratiën*; eig. *de schitterende.*

Agnaat' (*naaste bloedverwant van vaders zijde, zwaardmaag*), m. agnaten. (g = g).

Agnosceeren (*als echt erkennen, voor geldig verklaren*); *een handteekening -.* (g = g).

Agnosie' (*onkunde, onwetendheid*), v. gmv.

Agnos'tici (eig. *niet-weters*, n.l. *zij die beweren, dat het bestaan van God niet bewezen is*), m. mv.

Ag'nus De'i (*Lam Gods*; R.-K. *eerste woorden van een misgebed, ook een gezang in de Mis; ook muziek op die woorden gemaakt*), m. en o. gmv.

Ag'nus De'i (R.-K. *ovaal medaillon van was ter grootte van het binnenste eener hand waarop een lam, dat een kruisvaan vasthoudt*), m. -'s; *de -'s worden om de zeven jaar op Witten Donderdag door den paus gewijd en dan op Zondag na Paschen aan de geloovigen uitgedeeld.*

Agonie' (*doodstrijd, het zieltogen*), v. gmv

Agoniseeren (Lat. *liggen te zieltogen, op het uiterste liggen*). (s = z).

Agoraphobie' (*ruimtevrees*), v. gmv.; ook menschenschuwheid. (ph = f).

Agraaf' (*haak, kram, gesphaak*), v. agrafen.

Agraphie' (*verlies van het vermogen om woorden te schrijven*), v. gmv. (ph = f).

Agra'riërs (*staatkundige partij in Duitschland, die opkomt voor de belangen van landbouwers en grondbezitters*), m. mv.

Agra'risch (*den akkerbouw of het landbezit betreffende*), bn.; *de -e wetten der Romeinen, vooral die van Licinius Stolo* (376 v. C.); *een - weekblad, de - partij in Duitschland.*

Agra'risch-*socialisme*, o.; zie **Akker**-*socialisme.*

Agra'rische wet (*akkerwet, graanwet*), v.

Agrega'tie, v.; zie **Aggregatie.**

Agreëeren (*goedkeuren, iem. aan- of opnemen*); ook: *Aggregeeren*; zie *Geaggreëerd.*
Agrement' (*boordsel, garneersel*), o. -en.
Agressief' (*aanvallend*), bn. en bw.; *een -ieve politiek*; *Griekenland ging - te werk*, d. i. aanvallenderwijze.
Agricultuur' (*land-, akkerbouw*), v. gmv.
Agrimo'nia (*roosbloemige plant: leverkruid, boelkenskruid*), v. gmv.
Agrippijnsch' (*van of uit Keulen*), bn.; *Vondel, de -e zwaan*, aldaar geb. 17 Nov. 1587.
Agrippi'na, *dochter van Germanicus, kleindochter van Tiberius, een der verfoeielijkste vrouwen in de geschiedenis, 16—59, n. C.; haar geboorteplaats was Keulen, naar haar Colonia Agrippina geheeten; — was de moeder van Nero.*
Agronoom', agronomist' (*landbouwkundige, wetenschappelijk gevormd landbouwer*), m. -nomen, -omisten.
Agurk' (*soort van kleine komkommer*), v.; -en; ook: **Augurk.**
Ah, tw.; uitroep van droefheid, van toorn, van walging, enz.
Aha' (eig. *ah + ha*), tw.; uiting van aangename verrassing, blijde voldoening, van goedaardige scherts, van terechtwijzing, enz.: *Aha, is u bang voor koud water?*
Ahasve'rus, *naam van den wandelenden Jood, inwoner van het oude Jeruzalem.*
Ahorn' (*eschdoorn*), m. -en; *in ons land vindt men den gemeenen -* (Schotsche lindeboom) *en den kleinen -* (ook Spaansche aak of eik); **-suiker** (*bereid uit het sap*), v. gmv.
Ahor'nen (*ahornhouten*), bn.; *een - tafelblad, een - hamersteel, een - boog, een - rekstok.*
Ai, tw.; uiting van smart of verdriet, inzonderheid van pijn; -, *wat stoot ik mijn knie daar!*
Ai, aai (*tandeloos zoogdier met drie teenen, in Brazilië en op Ceilon, aldus geheeten naar het geluid, dat het voortbrengt*), m. -'s; *in Artis zagen wij twee -'s of luiaards.*
Ai'de de camp (*officier, den generaal te velde toegevoegd*), m. aides de camp. (ai = è).
Aigret'te (*zilverreiger*), v. -n; ook een kuif van een vogel, pluim of bosje reigerveeren; ook pluim op dameshoeden. (ai = è).
Aima'bel (*beminnenswaardig, lieftallig*), bn.
Air (*schijn, uiterlijk, houding*), o. -s; *zich -s geven*, zich voornaam of gemaakt aanstellen, zich iets laten dunken. (ai = è).
Air (*melodie, lied*), o. -s; -tje, -s; zie **Aria.**
-air (*bastaarduitgang*), als in: *familiair, cellulair, consulair, ordinair, hereditair*, bn. nw., die een eigenschap beteekenen in verband met het grondwoord.
Aisan'ce (*ongedwongenheid in manieren, losheid, welgesteldheid*), v. gmv. (ai = è).
Ai'se (*gemak, welbehagen*), v. gmv.; *op zijn - zijn*, d. i. ergens op zijn gemak zijn. (ai = è).
Ajas'ses, ajas'zes, tw. Het woord is een uitroep van tegenzin, afkeer, walging (*gewone volkstaal*), b.v. -, *wat vuile handen!* ook: *Ajakkes*, bastaardvloek uit: ah Jezus.
A'jax (*naam van twee Grieksche helden voor Troje*), m.; *de -en*; fig. een onstuimig, opbruisend krijgsman.
A'jer blan'da (Ind. *mineraalwater*), o.; *een flesch -.*
A'jer-ijs (Ind. *ijswater*), o.
A jour' (*het licht doorlatend, met kleine openingen, opengewerkt*), bw.; *diamanten - gezet*; lees: *a-zjoer.*
Ajourneeren (*verdagen, tot een volgenden dag uitstellen*); ook: **Adjourneeren.**
Ajuin' (*Fr. oignon: ui of siepel*), m. -en; *de - bloeit in de maanden Juni en Juli*; stof, v.
A'kal (Ind. *list, kunstgreep, foefje*), v. -s.
Akant' (*doornachtige plant uit Z.-Europa, berenklauw*), m. -en; **-plant,** v. -en.
Akefiet'je (van *ake* en *fi, twee tw., die walging uitdrukken*), o. -s; *een leelijk -, een mooi, een lekker, een pleizierig -*, ir. een naar, vuil, of lastig werk of geval; een onaangename boodschap, die men met weerzin doet.
Akelei' (*ranonkelachtige plant*), v. -en; ook: *klokbloem*; zie: **Akolei.**
A'kelig (van *akel*, leed: *naar, treurig*), bn. en bw.; *een - doodshoofd, een - duister, -e gedachten; -e nachten; een - gedicht; een - gezicht zetten*; **-heid,** v. -heden,
A Kem'pis (Thomas), schrijver van de *Imitatio Christi*, d. i. Navolging van Christus, geb. 1379 of '80 te Kempen, in 1441 onderprior van het klooster op den St.-Agnietenberg bij Zwolle, † 1471.
A'ken (aardr. *zeer oude Duitsche stad, door de Romeinen gegrondvest*), o.; zie: **Keulen.**
A'ker (*vrucht van den eik*), m. -s. w. g.; fig. voorwerpen in den vorm van een aker of eikel: *zilveren pijpedoppen in palmhouten -tjes.* (C. O.)
A'ker (*koperen of ijzeren emmertje om water te scheppen*), m. -s; *een - bij den regenbak.*
A'kerboom (*eikeboom*), m. -en. vero.
Akeviet'je, akkefiet'je, o. -s, zie de eigenl. spelling: **Akefietje.**
Ak'ker (*stuk bouwland*), m. -s; *den - ontginnen, toebereiden, ploegen, bebouwen, zuiveren*, enz.; fig. *de - der poëzie*, de dichtkunde; *de - der dooden, Gods -*, de *- 's Heeren -*, het kerkhof; zegsw.: *Gods water over Gods - laten loopen*, zich ter wereld niets aantrekken, om niets bekommeren; **-boterbloem** (*hanevoet, kroon*), v. -en.; **-brem** (*plant*), v. -men; **-kamille** (*onkruid*), v. -n; **-klis** (*vrucht v. h. doornzaad*), v. -sen; **-kool** (*hazenlatuw*), v.; **-land** (*bouwland*), o. -en; **-man** (*landman*), m. -lieden, vero.
Ak'keren, ik heb geakkerd; *het bouwland -*, beploegen; *vruchten -*, telen, kweeken. w. i. g.
Ak'kermaal (*grensteeken des akkers*), o. gmv.
Ak'kermaalsbosch (*jong eiken hakhout als boord om akkers*), o.; -bosschen; **-hout** (*eiken opslag of hakhout als zoom om akkers*), o.: *het -hout wordt om de zeven jaar gekapt en geschild*; zie: **Eikschillen.**
Ak'kermannetje (*witte kwikstaart*), o. -s; zie **Bouwmeestertje.**
Ak'kerpaardestaart (*schadelijk onkruid op bouwlanden*), m. -staarten.
Ak'ker-socialisme (*economisch stelsel, dat alleen streeft naar collectivisme van grondbezit en volgens hetwelk alle privaat grondbezit wordt opgeheven*), o. gmv.
Ak'kertuig (*landbouwwerktuigen*), o. gmv.; *het -, geen twintig daalders waard.* (Staring).
Ak'kerwet, v. -wetten; *de -ten* (*in Rome*) *van de Gracchussen*; zie **Agrarisch.**
Ak'kerwinde (*slingerplant, onkruid*), v. n; *de - heeft roode of paarse bloemen.*
Akkefiet'je, o. -s; zie: **Akefietje.**

Akkoord' (Fr. *accord* van *accorder*, overeenstemmen: *overeenkomst, vergelijk*), o. -en; *tot - komen, geraken*, schikking; *tot - brengen*; *een - maken, sluiten, treffen, aangaan, - zijn*, juist zijn, naar waarheid zijn volgens den regel; *een zwijgend -*; *zijn schuldeischers een -aanbieden* (rechtst.); *een - aangaan.*

Akkoord' (muz. *samenklank van drie of meer overeenstemmende tonen*), o. -en.

Akkoord' (*naar behooren*), bn.; *die rekening is -, alles is - bevonden*, zonder fout.

Akolei' (*klokbloem*), v. -en; zie: **Akelei.**

Akolei', v.; fig. de benaming van verschillende voormalige rederijkerskamers: *De Witte Acoleijen te Leiden*, (als zinnebeeld van ootmoed en liefde).

Akoniet' (*ranonkelachtige giftplant*), v. -en; *tot de -en behooren de monnikskap* (met blauwe) en *de wolfswortel* (met gele bloemen); ook: **Aconiet;** als (*vergif*), o. gmv.

Aks (*bijl met langen steel en twee sneden*), v. -en; in gebruik bij houthakkers; voormalig strijdwapen: *strijdbijlen of aksen*; ook: **Aaks, Akst** (*strijdbijl*).

Akst (*groote en zware strijdbijl der middeleeuwen*), v. -en; zie: **Aks.**

Ak'te (Fr. *acte*, handeling: *hoofddeel van een tooneelstuk of -spel*; *bedrijf*), v. -n, soms ook -s; *een treurspel in vijf -n.*

Ak'te (*wettig bewijsschrift, bewijsstuk*), v. -n; *een authentieke -*, akte in wettelijken vorm verleden; *een onderhandsche -, een notarieele -*; *een - van den burgerlijken stand*, d. i. betreffende geboorte (*geboorteakte*), overlijden, huwelijk (*huwelijksakte*); *een - voor de jacht* of *jachtakte*, te koopen bij den ontvanger der registratie; *de - van Navigatie*, vad. gesch. in 1651 door Cromwell uitgevaardigd.

Ak'te (*diploma, bewijs van bevoegdheid*), v. -n, ook -s; *- van bekwaamheid als onderwijzer*; *de - van hoofdonderwijzer, een - voor het Fransch, de wiskunde* enz., *een - voor het M. O, een -examen.*

Ak'te (rechtst. *aanteekening, noteering*), v. gmv.; *-vragen*, d. i. opteekening van een getuigenis of een feit tijdens de terechtzittingen; *- verleenen*, d. i. de inwilliging er van.

Ak'te (*R.-K. in vasten vorm opgestelde en als gebed uitgesproken geloofswaarheden*), v. -s of -n; *een - van geloof, een - van hoop, van liefde, van berouw*; *een - van berouw verwekken*, d. i. uitspreken.

Ak'te-examen (*onderwijzers-examen*), o. -s.

Ak'ten-register (*openbare legger, waarin koopakten worden ingeschreven*), o. -s; zie **Registratie.**

Al, telw. en bn.; *met - zijn macht*, geheel: *- het volk, - zijn best*; *-le man*, d. i. elke; *in -le geval, in -len opzichte, -le gedierte.*

Al, zn. en telw.; *het -*, heelal, alles: *God schiep het -*; *-ler oogen wachten op U, tot -ler verbazing, wij gaven -len hun loon, roep -len.*

Al, bw.; *- te goed* (bw. van graad); *hij was er -*, reeds; *zeg het - of niet*, wèl; *gij kunt - of niet gaan*; *hij praat - maar door*, gedurig; zegsw. *- doende leert men*, steeds.

Al, bw. van versterking in samenstellingen: *-wijs, -goed, -reeds, -hoewel, -door, -dus, -zoo*, enz.

Al, Arab. lidwoord, in samenstell. als: *-cohol, -chimi.*

A la, op de wijze van, op zijn; *- française*, op zijn Fransch.

A la baisse (*op daling*), bw.; *speculeeren -.*

A la bonne heure (Fr. *zoo mag ik het! goed, het zij zoo!*), bw.

A'ladin (*bezitter van een tooverlamp*), m.; *in een der vertellingen van de 1001-nacht bezit - door die lamp macht over de geesten, om tot rijkdom en aanzien te komen.*

A la minu'te (*dadelijk, op staanden voet*), bw.

A'lang-a'lang (Ind. *reuzen- of rietgras ter manshoogte*), v. gmv.; *de -velden bestaan uit een eentonige zilverwitte graszee*; *de - -steppen of wildernissen.* Ook: *Allang-allang* (Max Hav.).

A l'anglaise (Fr. *op zijn Engelsch*), bw.

A'lant (*samengesteldbloemige plant, wier wortel als geneesmiddel gebruikt wordt*), m. gmv.; **-swijn,** m.; **-swortel,** m. -s.

Alarm' (*wapenroep, noodgeschreeuw*, Fr. *alarme*, van 't It. *all'arme*: *naar de wapens, te wapen!*) o. gmv.; *-roepen, -slaan* nl. op de trom; *-blazen*, nl. op de trompet; *-luiden*, nl. met de torenklok; *een loos -*, d. i. ijdele, nuttelooze oproep te wapen; *een valsch -*, verkeerd, misleidend; *op het eerste -*, fig. rumoer, dreigend gevaar.

Alarmant' (*verontrustend*), bn.; *een-bericht.*

Alarm'blazer (*soldaat, die het alarmsein geeft*), m. -blazers.

Alarmeeren (*alarm maken, den wapenkreet laten klinken, de bezetting onder de wapens doen snellen*), fig. doen ontstellen, schrik aanjagen, in opschudding brengen; ook oproepen door alarm: *de brandweer -.*

Alarm'fluit (*stoomfluit, die gevaar te kennen geeft*), v. -fluiten; *de - klinkt als de machinist van den trein gevaar ziet*; *de - laat zich hooren, als het water in den ketel te laag staat.*

Alarmist' (*iemand, die alarm maakt*, fig. *ontsteltenis wekt, onrustschreeuwer*), m. -en; *een van De Gen. gedichten heet*: *-en* (1848), *een - is iem. die overal gevaar ziet dreigen.*

Alarm'klok (*klok in den toren, die alleen bij brand of gevaar wordt geluid*), v. -ken.

Alarm'peil (*noodpeil, hooge en gevaarlijke waterstand van een hoofdrivier*), o. gmv.

Alarm'sein (*hoorbaar of zichtbaar teeken om alarm te geven*), o. -seinen.

Alarm'toestel (*toestel om alarm te maken*), o. -toestellen, b.v. een samenstel van electrische bellen.

Alarm'trompet (*de trompet, die het alarmsein geeft*), v. -trompetten.

Alarm'vlotter (stoomwezen: *toestel, drijvend in den ketel, dat de alarmfluit afsluit*) m. -s; ook: *laagwaterverklikker.*

Alas'tor (Gr. *plaaggeest, kwelduivel*), m.

A la suite (Fr. lees: *su-iet*), niet in werkelijken mil. dienst.

Alba'nië (*oude naam van Schotland*), o.

Albast' (*korrelig witte gipssoort*; *fijn, half doorschijnend helderwit marmer*), o. gmv.; *er is kalk- en gips-*; spreekt.: *Albaster, Alabast, Alabaster* naar de Egypt. stad Alabastron in Thebaïs.

Albas'ten (*van albast*), bn.; *een - vaas*; ook: *albaster*: *een - knikker.* (C.O.)

Al'batros (*stormvogel der Kaapsche zeeën*), m. -sen; *de - heeft wieken met 3 M. vlucht.*

Al'be (R. K. *deel v. h. misgewaad*: *lang wit linnen kleed, dat het lichaam van den hals tot de voeten bedekt*), v. alben; uit het Lat. *albam*

(vestem), wit kleed, als zinnebeeld van zuiverheid.
Al'bedil (*albeschik*), m. en v. -len. gmz.
Al'bedrijf (*persoon*), m. en v. -bedrijven.
Al'bedril (*persoon*), m. en v. -len. gmz.
Al'behoeder (dicht. *de Godheid*), m. gmv.
Alberdingk Thijm, Jos. A., 1820–1889, te A'dam: hoogleeraar, dichter en prozaïst.
Albertijn' (*gouden muntje, ± f2.50 a f3.00, uit de dagen van Albertus in de Z. Nederlanden, 1598-1611*), m. -en.
Al'beschik (*bedi/al, moeial*), m. en v. -ken.
Al'bestuur (*het opperbestuur Gods*), o. gmv.; ook: *-bestier*, bij uitbr. *de Godheid: Welaan, dus wil 't het Albestuur.* (Bild.)
Albigen'zen, *christelijke secte der 12e eeuw in Midden-Frankrijk, in de omstreken van de stad Albi, in het departement Tarn; zij verwierp het gezag van den paus; hun vervolging begon in 1209, nadat paus Innocentius een kruistocht tegen hen gepredikt had.*
Albikoor' (*zeemakreel, boniet*), m. -koren.
Albi'no (*wezen met wit haar en bleekroode oogen, witteling, witte neger*), m. en v. -'s; *onder de negers vooral vindt men -'s*; ook onder de dieren: *witte muizen, konijnen, raven, olifanten, paarden.*
Al'bion (aardr. *Romeinsche naam van Engeland, thans nog bij dichters in gebruik*), o.; - beteekent bergland, naar de krijtbergen der zuidkust.
Albu'ca (*familie der leliën*), v. -'s; *de -'s groeien in Z.-Afrika.*
Al'bum (eig. *het witte boek, boek, bundel of koker witte bladen, waarop men vrienden iets kan laten schrijven of teekenen, vriendenrol*), o. -s; **-blad,** o. -en; **-vers,** o. -zen; thans: portretboek.
Albumi'ne (*eiwitstof*), v. gmv.
Alcal'de (Sp. *dorpsschout of vrederechter in Spanje*), m. -s; ook: **Alca'de.**
Alca'li (*loogzout*), o. -liën; *potasch en keukenzout zijn alcaliën*; **-sch** (*loogzouthoudend*), bn.
Al'cazar (*citadel, lustpaleis der Moorsche Koningen in Spanje*, b.v. *te Cordova, Sevilla, Segovia*), m. -s; ook: *dans- of speelhuis, café-chantant in Moorschen stijl.*
Alchimie' (*goudmakerij, het zoeken naar den steen der wijzen en het elixir des levens*), v. gmv.; soms: *Alchemie*; het woord - bet. oorspr. de kunst om nl. sappen uit planten te trekken.
Alchimist' (*middeleeuwsche goudmaker of zoeker naar den steen der wijzen*), m. -en.
Alcibi'ades, *beroemd Atheensch veldheer en staatsman, 450-404 v. C.*; fig. lichtmis.
Al'cides, *andere naam van Hercules.*
Al'cohol (*gezuiverde vluchtige wijngeest, door gisting ontstane prikkelende vloeistof*), m. gmv.; *de - is de kanker onzer maatschappij*; **-coho'lisch** (- *bevattend*), bn.: *-e dranken.*
Alcoholisa'tie, -isee'ring (*het onderhevig zijn of maken van een ras aan het alcoholmisbruik*), v.; *de - van de Negers door de Europeanen.* (s = z).
Alcoholis'me (*leer van de waarde of onwaarde van den alcohol; misbruik van alcohol, vergiftiging door alcohol*), o.; *wet tot bestrijding van het -.*
Alcoholist' (*misbruiker of niet-bestrijder van den alcohol*), m. -en.
Alcuï'nus, *vriend en raadsman van Karel den Grooten*, geb. 735 te York, gestorv. 804; was belast met het stichten van scholen.
Alcyo'ne (*ijsvogel*), v. -n; *Gij jammervolle -* (Bild.); ook: **Halcyoon.**
A'lderman (eig. *oudste lid van den gemeenteraad en zooveel als wethouder in Engeland*), m. -s, -mannen, -lieden; in Gron. *olderman.*
Aldi'nen (*Venetiaansche uitgaven der Griekische en Lat. klassieken: uit de 16e eeuw*), v. mv.
A'le (*Engelsch bier uit tarwemout met weinig hop*), o.; lees: *eel*; zie **Aal** (*bier*).
Ale'vel (*al-evenwel*), bw.; *toen hij - opsprong* (Potg.), desondanks, niettemin, echter, toch.
Alexan'der, *bijgenaamd de Groote, wereldveroveraar*, 356-323 v. C.
Alexandrijn' (*bewoner van de stad Alexandrië*), m. -en.
Alexandrijn' (*versregel, bestaande uit 6 jambische voeten, met afwisselende mann. en vrouw. rijmen en met een cæsuur of rust na den derden voet*), m. -en; *Bilderdijks Ondergang der eerste Wareld; Vondels Treurspelen*, enz.; de - is genoemd naar den Franschen dichter Alexander van Parijs, die in de 12e eeuw deze statige versmaat in een dichtstuk over Alexander den Grooten gebruikte.
Alexandrijnsch', bn.; *-e verzen*, b.v. de 25 jaren van Da Costa, de Overwintering van Tollens.
Alf, m. alven; *licht-*, goede geest; *donker-*, booze geest; later opgenomen in den zin van zot, gek, dwaas; ook: **Elf.**
Alfa'dur, Germ. myth. *Alvader*, d.i. *vader van alles*, d. i. *Odin, Wodan.*
Alfoe'ren (*oorspronkelijke heidensche bevolking van Celebes, de Molukken*, enz.), m. mv
Alf'rank (*elfrank, slingerplant*), v. -en.
Al'fred, *bijgenaamd de Groote, de beroemdste koning der Angelsaksen*, 849-901.
Al fres'co (It. *schildering op versche pleisterkalk*), bn. en bw.; als zn. o.
Alft (*zekere karperachtige visch, ook nesteling geheeten*), m. -en.
Al'gebra (*stelkunst, letterrekening*), v. gmv.; het woord - is ontleend aan het Arabisch en bet. *het vereenigen.*
Algebra'isch (*stelkunstig, tot de algebra behoorende*), bn.; *een -e vorm, een -e formule, een -e oplossing*; zegsw. *dat is - voor mij*, ik versta er niets van.
Algebraïst' (*stelkunstenaar, iemand die knap is in de algebra*), m. -en.
Algemeen' (*het geheel, de gansche omvang*), o. gmv.; *de maatschappij tot nut van 't -*, d. i. van iedereen; *in 't -* of *over 't -*, in 't geheel genomen; *wat heeft het - er mede te maken!* (C. O.), d. i. het publiek.
Algemeen' (*aan allen of de meesten gemeen*), bn. en bw.; *de -e geschiedenis*, d.i. van alle volken der aarde; *het -e stemrecht*, n.l. voor alle burgers; *de -e dienstplicht*, van alle jongelieden van 19 jaar; *een -e opstand*, d. i. der gansche bevolking; *een -e vergiffenis of amnestie; zij is - bemind, hij is - bekend*, bij iedereen; *dat wordt - geloofd*; **-heid,** v. -heden.
Algemeene Staten (gesch. *vergadering van gevolmachtigde afgevaardigden, vertegenwoordigende het geheele volk*), m. mv.
Al'gen (*wiersoorten: zoet- of zoutwaterplanten drijvend of aan den bodem gehecht*), v. gmv.
Algenoeg'zaam (*geheel of volkomen voldoende*), bn.; **-heid,** v. gmv.

Algenoeg'zame (*God, de Godheid*), m. gmv.
Al'goed (*volmaakt goed*), bn.; *God is -*; **-goed'heid,** v.: *hij is de -heid in persoon.*
Algoe'de (*God, de Godheid, die nl. boven alles goed is*), m. gmv.; *de - moge u geleiden!* Ook:
Algoed'heid (*God, de Algoede*), m. gmv. *Zoo hoore de -, wat een vader smeekt.* (Staring).
Alham'bra (Arab. *het roode kasteel, voormalige residentie en burcht der Kalifen, bij Granada in Spanje*), o. en v. gmv.
Alhier' (*op deze plaats*), bw.
Alhoewel' (*ofschoon, hoewel*), vgw.
A'lias (Lat. *alias*, op andere wijze: *schertsende toenaam, spotnaam*), m. -sen; *zijn - zal voortaan Mietje wezen; een - voor dat heer!* (Potg.); spreekt. grappige knaap, guit, snaak, schalk.
A'lias (*anders; anders gezegd*), bw. *Kamacho met zijn muts of - een helm.* (Langendijk).
A'libi (*aanwezigheid elders*), o. -'s; *zijn - bewijzen*, in rechten aantoonen, dat men elders vertoefde op 't oogenblik van zeker misdrijf.
Aligneeren (*volgens een rechte lijn afsteken, ordenen, afmeten, op een rij plaatsen*). (gn = nj).
Alignement' (Fr. *richtingslijn*), o. -en; *dit huis staat uit het -*, rooilijn. (gn = nj).
A'likas (*wit marmeren knikker*), m. -sen.
A'likruik (*kleine eetbare zeeslak, op de kusten van N. W. Europa, wonend in een schelpje, waar zij na koking in zout water met een speld wordt uitgehaald*), v. -en.
Ali'nea (Lat. *van de linie af: nieuwe regel; lid van een wetsartikel*), v. -'s.
Aliza'rin (*klaprood; roode kleurstof uit den wortel der meekrap, thans vooral uit koolteerolie*), v. gmv.; **-inkt** (*donker-blauwachtige inktsoort*), m. -en; ook: **-ri'ne.**
Ali'zariwortel (*meekrapwortel*), m. gmv.
Alk (*zwem- en duikvogel in het noorden*), v. -en; *de groote -, de kleine -.*
Alka'li, v. -liën; zie **Alcali.**
Alkaloi'den (*natuurlijke alkaliën*), v. mv.
Alkan'na (*bruinroode kleurstof uit een plant van dien naam*), v. gmv.; **-rood,** o. gmv.
Al'kohol, m.; meer **Alcohol;** *het woord* - bet.: *de wijngeest*, en is uit het Arabisch.
Alkoof' (*afgeschoten slaapvertrek in een kamer; slaapplaats*), v. -koven; het woord - bet. *de koepel, het gewelf* en komt uit het Arabisch.
Alkoran' (eig. *de Koran*, d. i. *het gelezene: wet- en geloofsboek van den Islam*), m. gmv.
Al'lah', *de Allerhoogste naam van God in den Koran; - oe akbar*, God is groot! *- is groot, - heeft hem tot zich genomen.* (Mult.)
Al'lebeide, -bei (*alle twee*), telw.
Alledaagsch' (*gewoon*), bn.; *de -e tinkleurige haringen in het aquarium van Artis* (Deyssel); *een - mensch, dichter, kunstenaar*, die niet uitmunt; **-heid,** v. -heden.
Allee' (*wandellaan, wandelweg aan weerszijden bezet met boomen*), v. alleeën.
Alleen' (uit *al* d. i. geheel, en *een*: *niet vergezeld, buiten ander gezelschap*), bn.; *ik wil - zijn, een ongeluk komt zelden -, hij was - met zijn vader, iemand - spreken, zien, ontmoeten*; **-heerschappij,** v.; **-heerscher,** m. -s; **-spraak** (*monoloog*), v. -spraken.
Alleen' (*slechts, enkel, blootelijk*), bw.; *ik wil u - waarschuwen; op die wijze -; het was maar - om eens te kunnen lachen; wij wandelen - des Zondags.*
Allee'nig (*buiten gezelschap, zonder getuigen*), bn. en bw.; *zij waren - in de kamer; zij leefden - voor elkander*, slechts. gmz.
Alleen'lijk (*slechts, enkel*), bw.; *ik heb - gevraagd naar bewijzen.*
Alleen'verkoop (*monopolie d. i. uitsluitend recht tot het verkoopen van eenig artikel*), m.
Al'legaar (*allegader, altegader*), bw. gmz.
Allegaar'tje (*mengelmoes*), o. -s; *het was er een echt -*, zeer gemengd gezelschap.
Allegeeren (*aanhalen van schrifturuurplaatsen*, enz.; *ze ten bewijze aanvoeren*). (g. = g).
Allegorie' (dichtk. *uitgewerkte metaphora, zinnebeeldige of verbloemde voorstelling van een of ander feit of eenige handelwijze*), v. -ën; *Bilderdijks Hazelnoot is een -*; evenzoo *Scheepspraat van Huygens*: Nederl. staat = schip; *de - is een hulpmiddel voor den dichter, den redenaar, den schilder, den beeldhouwer*, d. i. *voor den beeldenden kunstenaar.*
Allego'risch (*zinnebeeldig, verbloemd*), bn. en bw.; *een -e voorstelling, iets - voorstellen.*
Allegret'to (It. muz. *een weinig levendig, snel*), bw.
Alle'gro (It. muz. *vroolijk, levendig, snel*), bw.
Alle'luja (*Gode lof*), o. -'s; ook: **Allelu'ja;** zie **Halleluja.**
Al'lemaal (*al-te-maal, al te zamen*), telw.; *meheer weet wel, dat we daar - arm zijn* (C. O.); bn.; *- gekheid, zei de heer Kegge.* (C. O.)
Al'leman (*iedereen*), vnw.; *hij is de vriend van Jan en -*, de heele wereld; **-sgading,** v. voor ieders smaak iets; **-svriend,** m. -en: *die hond is een -.*
Allengs', ook **allengs'kens** (*langzamerhand, gaandeweg, hoe langer hoe meer*), bw.; *de toren verdween - uit het oog.*
Al'lens, al'lehens (uit het Eng. *all hands*), b.v. *all hands on deck*, alle handen op dek, ieder op dek (om een hand te helpen, er is nood!)
Al'lenthalve (*in elk opzicht, geheel en al*), bw.; *zoo iets zou - van geen nut zijn*; verg. **Mijnenthalve.**
Al'ler (*2e nv. van* al, *een onbep. telw.*), bw. **-charmantst** (C. O.); **-interessantst** (C. O.); **-sentimenteelst** (C. O.), d. i. *in hooge, zeer hooge mate.*
Al'lerbest (*in de hoogste mate goed*), bn.; *-e vader, broeder, vriend; het -e werk*; bw.; *hij heeft - geantwoord. Allerbest!* uitdrukking van instemming.
Al'lerchristelijkst (*oude titel der Fransche koningen*), bn.; *Zijne -e Majesteit.*
Allereerst' (*al het andere voorafgaande*), bn. *mijn -e zorg was een hotel te zoeken.*
Al'lergetrouwst (*in de hoogste mate getrouw*), bn.; *de koning van Portugal heet de -e zoon der kerk.*
Al'lerhande (*van alle soort*), soortgetal en bn.; *- koek, op - wijze, van -n aard.*
Allerhan'de (*kleingoed, koekjes*), o. gmv.
Allerhei'ligen, mv. **-dag,** m.; **-feest,** o. (*gedachtenis aan alle Heiligen, feestdag in de R.-K. kerk, 1 Nov.*).
Allerhei'ligst (*in de hoogste mate heilig*), bn.; *het -e Wezen*, God; *de -e Drieuldigheid.*
Allerhei'ligste (R.-K. *het H. Sacrament, de H. Hostie*), o. gmv.; *de zegen werd met het - gegeven.*
Al'lerhoogst, bn.; als zn. **Allerhoog'ste,** m. d. i. God.
Al'lerjongst (*laatste*), bn.; *de -e snik.* dicht.

Al'lerlaatst, bn.; *de -e stonde*; zn. o.: *ten -e, voor het -e.*
Al'lerlei (*van alle soort*), soortgetal en bn.; als zn. o.; zie **Allerhande.**
Al'lermeest, bn. en bw.; *op zijn -*, zoo hoog mogelijk genomen.
Al'lerminst, bn. en bw.; *de -e bediende, op zijn -; er waren op zijn - vijftig leerlingen*; als zn. o.; *het -e: als ik het -e nog van je hoor, ga je mijn deur uit.*
Al'lernaast (*het naast wonend*), bn.; *ze zijn onze -e buren; het -e dorp*, dichtstbij gelegen.
Al'leruiterst (*het hoogste in zijn soort*), bn. *„Varen?" vroeg Pieter op den toon der -e verbazing.* (C.O.)
Al'lervolmaaktst (*in de hoogste mate volmaakt*), bn.; *het Onze Vader is het -e gebed.*
Al'lerwegen (*overal*), bw.; *- was vreugde.*
Allerzie'len, -dag, m.; **-feest** (*gedachtenis aan alle overledenen, in de R.-K. kerk, 2 November*), o.
Al'lerzijds, bw.; *'t volk groet haar -*, van alle kanten; *- komt men aangeloopen.*
Al'les (*alle dingen, de gezamenlijke hoeveelheid, alles samen*), zelfst. onbep. voorw.; *ik zal - betalen; ik vergeef u -; schrijf mij -*; bij uitbreiding, de heele natuur: *- juicht, - was in lentedos!* Ook verzamelnaam: *er ontbreekt van -; hij kreeg -.*
Al'lesbehalve (*op verre na niet*), bw.; *ik ben - tevreden over u.*
Al'leszins (*in elk opzicht*), bw.; *- tevreden zijn.*
Allia'ge (*legeering, metaalverbinding, samensmelting, toevoegsel van koper bij gouden en zilveren werken*), v. -s. (g = zj).
Allian'ce (Fr. *bond, bondgenootschap*), v.; *- française*, genootschap ter verspreiding en bevordering der Fransche taal en letterkunde buiten Frankrijk.
Allian'tie (*verbond, verbintenis, bondgenootschap*), v. -tiën en -s. (t = ts); zie **Triple.**
Allicht' (*gemakkelijk, licht*), bw.
Allieeren (*verbinden, vermengen*).
Alliga'tie (*menging, legeering*), v. -s, -tiën; *- rekening.* (t = ts).
Alliga'tor (*Zuid-Amerikaansche krokodil, kaaiman*), m. -s.
Allitera'tie (*letter- of stafrijm, eigen aan de oud-Germaansche poëzie*), v. -s, -tiën; *de - bestaat in gelijkheid van begin-medeklinkers der betoonde lettergrepen*, b.v. *Leonoor, mijn lieve licht!* (Hooft); *zijn razen en zijn rollen* (Tollens); *waakzaam, werkzaam wachten wij* (De Gen.); *Een schelle schicht schoot schichtig uit den hoogen* (Jacq. Perk). Verder overblijfsels als: *man en muis, paal en perk, kind noch kraai, geld of goed*, enz. (tie = tsie).
Allitereeren (*een alliteratie vormen*), *er zijn nog vele -de uitdrukkingen in onze taal, b.v. bont en blauw*, enz.
Allo' (*gauw, toe*), tw. spreekt.
Allocu'tie (R.-K. *Latijnsche toespraak van den paus tot de vergaderde kardinalen*), v. -s, -tiën. (t = ts).
Allodiaal' (*eigen geërfd, niet leenroerig, vrij en onvervreemdbaar*), bn.
Allo'dium (eig. *geheel vrije bezitting; vrije erve, zonneleen, vrij en onvervreemdbaar erfgoed*), o. -diën, -dia.
Allon'ge (Fr. *verlengstuk*), v. -s; **-pruik** (*staartpruik, lange krulpruik uit de dagen van Lodewijk XIV*), v. -pruiken. (g = zj).
Allons' (Fr. *komaan; voorwaarts, laten wij gaan!*), tw.
Allooi' (eig. *à loi*, naar de wet, d. i. wettelijke gehalte van goud en zilver; *gehalte van munten; deelen fijn van goud of zilver, die in een bruto-klomp voorhanden zijn*), o. gmv.
Allopaath' (*voorstander der allopathie*), m. -pathen; **-thisch,** bn. en bw.
Allopathie' (Gr. *geneeswijze, bij welk etegenwerkende geneesmiddelen in voldoende hoeveelheden worden aangewend*), v.; bij - wordt pijn verdoofd door morphine, koorts verdreven door kinine, slapeloosheid door chloral. Het tegengestelde is: **Homœopathie.** (th = t).
Allo'quium (*aanspraak*), o. -quiën. (qu = kw).
All' otta'va (It. muz. *8vo*, d. i. *acht tonen hooger te spelen of te zingen*), bw.
All right' (Eng. *in orde, klaar, afgesproken*), bw.; lees: *aolreit'.*
Alludeeren (*toespelen, stekelig zinspelen, spotten*).
Allumeeren (*aansteken, doen ontbranden*).
All' uniso'no (It. muz. *eenstemmig, gelijkluidend*), bw.
Allu're (Fr. *gang, pas, houding en manieren; manier van stappen van een paard*), v. -s; *hij neemt de -s van een groot heer aan.*
Allu'sie (*toespeling, zinspeling, wenk*), v. -s, -siën. (s = z).
Alluviaal' (*aangeslibd*), bn.; *- viale gronden*, b.v. verzandingen; *-viale vormingen*, b.v. gorzen, kwelders; het *-viale* tijdperk, in de aardgeschiedenis het jongste der bekende vormingen van de aardschors.
Allu'vie (*aanspoeling, aanslibbing van zand of klei*), v. gmv.
Allu'vium (Lat. aardr. *aangeslibde of aangespoelde grond*), o. gmv.; zie **Alluvie.**
Alm (*weide in het hooggebergte*), v. -en.
Al'ma (*de voedende, de grootbrengende*), bn.
Al'ma ma'ter (Lat. *de voedster-moeder, de weldadige moeder; een studentennaam voor de hoogeschool*), v. -s.
Al'macht (*alvermogen*), v. gmv.; de Godheid.
Almach'tig, bn. en bw.; bij dichters ook **Almach'te;** en als zn. **Almach'tige,** voor God, m.
Alma'gra (*roode klei, bruinroode oker*), v.; - heet in de schilderkunst Indisch of Perzisch rood.
Al'manak (*denkelijk een Arab. woord; het is sedert 1300 in Europa bekend: dagwijzer, tijdwijzer, kalender, jaarboekje*), m. -ken; *mijn hoofd is geen -*, ik kan niet alles onthouden; *liegen als een -; -, leugenzak*: de voorspellingen, opgaven van weer en wind van een almanak blijken meest leugens; *de dood kent geen -*, d. i. stoort zich niet aan menschelijke berekeningen; *de - voor het Schoone en Goede, - voor Blijgeestigen*, enz.
Al mar'co (*naar het gewicht, v. munten*), bw.
Almavi'va (*lange mantel, aldus geheeten naar den graaf d'Almaviva, een der hoofdpersonen uit de opera: le Mariage de Figaro, het meesterwerk van Beaumarchais*), m. -s.
Alme'de (*ook, eveneens*), bw.
Almo'gend (*almachtig*), bn. en als zn. **Almo'gende,** m. voor God; **-heid,** v.
A'loë (*lelieachtig gewas, inheemsch in Afrika, Oost-Indië*, enz., *uit welks bladeren men een*

geneeskrachtig sap trekt, ook aloë geheeten), v. -'s; spreek uit: *a'-lo-ee.*

A'loen-a'loen (Ind. *uitgestrekt grasplein met twee waringinboomen, in het midden der Javaansche hoofdplaatsen; ook vierkant grasplein voor de Residents-woning*), v. -s, ook: *A'loon-a'loon; een schoone -.*

Alom' (*overal*), bw.; **-tegenwoor'dig,** bn. als zn. **Alomtegenwoor'dige,** m. voor God.

Al'omvattend (*alles in zich sluitend*), bn. *Gods -e macht, een -e geest, het - oog Gods.*

Aloud' (*zeer oud*), bn.; **-heid,** v.: *de vorsten der -*, van voor onheuglijken tijd.

Alp (*berg*), m. -en; *de overtocht van een hoogen -.* (Geel).

Alpa'ca (*lama van Peru; bergschaap, om zijn voortreffelijke wol ook in Duitschland aangefokt*), v. -'s; *het haar van de - is lang, fijn en wollig; ook, dunne lichtgekleurde stof voor dameskleedij.*

Al'pen (eig. *sneeuwbergen of witte bergen, hoogg ebergte*), m. mv.; *de - van Zwitserland; de Berner -.*

Al'penbloem (*bloem der hooge Alpen-gebergten*), v. -bloemen; *het edelweisz is een -.*

Al'penboktor (*zeer fraaie boktor der Alpen*), v. -torren.

Al'penclub (*vereeniging tot het bereizen en wetenschappelijk onderzoeken der Alpen*), v. -clubs.

Al'penhoorn, -horen (*seinhoren der herders in de Alpen*), m. -hoorns, -horens.

Al'penklokje (*klokbloem, in 't voorjaar groeiend op de hellingen der Alpen*), o. -s.

Al'penroos (*donkerroode erica, in de hooge streken der Alpen onder de sneeuwlijn tierende*), v. -rozen.

Al'penspoorweg (*bergspoorweg door de Alpen*), m -spoorwegen.

Al'penstok (*lange van onderen met ijzeren punt beslagen klimstok*), m. -stokken.

Al'penviooltje (*bloempje der Voor-Alpen, ook sierplantje*), o. -viooltjes.

Al'pha en ome'ga (*de α of eerste en ω of laatste letter van het Grieksche alphabet*; fig. *het begin en het einde*; fig. *de Eeuwige*), v.; zegsw.: *van alpha tot omega*, van het begin tot het einde, van a-z.

Al'phabet (*het a b c, de letters in vaste opeenvolging als klank en ook als teeken*), o. -ten; *het Latijnsche -, het Grieksche -, het Russische -.*

Alphabe'tisch (*geordend of gerangschikt volgens de letters van het alphabet*), bn. en bw.; *een encyclopaedie heeft een -e indeeling; de candidaten werden - opgeroepen.*

Alpinist' (*Alpen-beklimmer*), m. -en; *een kranig -.*

Alree'de, alree' (*al klaar, reeds*), bw.

Alreeds', bw.; *de zon was - onder*, reeds.

Al rigo're di tempo of **Al tem'po** (muz. *streng in de juiste of aangewezen tijdmaat*), bw.

Al'ruin (*zeker slaapverwekkend kruid, tot de nachtschaden behoorende*), v. gmv.

Als, vgw.; *wit - sneeuw*, zooals, evenals (vergelijkend); *hij regeert - koning*, in de hoedanigheid van; *er zijn zeven kleuren, - rood, groen, enz.* (verklarend); *het geschiedde, - zij in 't veld waren* (tijd); *eerst, - het vacantie is, moogt ge thuis komen* (geval, voorwaarde).

Alsdan' (*op dien tijd*), bw. w. i. g.; *met Paschen...., ik zal het u - zeggen.*

Al seg'no (It. muz. *van het teeken af*), bw.; lees: *alsenn'jo.*

Al'sem (*een plant met bittere bladen en bloemen*), m.; ook aftreksel of extract: *een druppel -*; fig. bitterheid, grievend leed: *de hoop kan den - des levens verzoeten*; **-achtig** (*als alsem smakende*), bn.: *een - achtige drank, een - bijsmaak.*

Al'semwijn (*wijn met alsem doormengd*), m. -wijnen.

Alsme'de (*gelijk mede, zooals ook*), vgw.; *drie koeien - een geit kwamen in de vlammen om.*

Alsnog' (*nu nog, toen nog, dan nog*), bw.; *dat gebruik is - niet verouderd; ik zal u - die vraag doen, voor - moet dit geheim blijven.*

Alsof', vgw.; *hij sprak, - hij er alles van wist*, d. i. op de wijze of; *het was mij, - ik droomde*, het had er den schijn van.

Alt (*tweede zangstem, hooge middelstem*), v. -en; **-sleutel,** m. -s; **-stem,** v. -men; **-viool,** ook **Alt:** (*tweede viool*), v. -violen.

Al'taar (*offertafel, tombevormige verhevenheid, om op te offeren*, van Lat. *altus*, hoog), o. altaren; ook **Au'taar, Ou'ter.** In de spreekt.: *Al'taar*; in dicht. en hoogeren stijl *Altaar': Zoo spreekt ze, en werpt zich voor 't altaar'* (Bild.); in 't laatste geval ook m.; zegsw. *iets offeren op het - des vaderlands*, gewillig aan het vaderland ten offer brengen; *een meisje naar het - geleiden*, huwen.

Al'taardwaal (R.-K. *wit linnen doek, die over het altaar gespreid is en aan beide zijden er van afhangt*), v. -dwalen.

Al'taargeheimenis (R.-K. *al wat betrekking heeft op de H. Mis*), v. -sen; Vondels leerdicht van dien naam.

Al'taarsteen (R.-K. *vierkante, platte, gewijde steen in 't midden der altaartafel, waaronder een of meer reliquieën rusten*), m. -steenen.

Al'taarstuk (R.-K. *schilderij of beeldhouwwerk boven 't altaar*), o. -stukken; *beroemd zijn Rubens' -ken*, b.v. de Afneming van het kruis in de groote kerk te Antwerpen.

Al'taartafel (R.-K. *het dekblad van een altaar*), v. -tafels.

Al'taartombe (R.-K. *het tombe- of monumentvormig deel van het altaar*), v. -tombes.

Al'tegader (*allen of alles te zamen*), bw.

Al'temaal (*allemaal, al te zamen*), bw.; *het is mij - goed; goud, - goud!* niets dan.

Al'temet (eig. *al naar de mate: misschien, soms, somtijds, bijgeval*), bw.; *hij deed er - andere zaken bij* (v. Lenn.); *Kunt ge mij ook - helpen? Zou uw broeder de afspraak - vergeten zijn? Weet ge - een goeden jachthond voor mij?*

Al tem'po, bw.; zie **Al rigore,** enz. muz.

Al'ter, al'tera, al'terum (Lat. *de of het andere van twee*), bn.

Al'tera pars (Lat. *het andere deel, de tegenpartij*), o. gmv.

Altera'tie (*opschudding, ontsteltenis, ontzetting, ontroering, schrik*), v. -s, -tiën. (t = ts).

Altereeren (Lat. *ontstellen, ontroeren, verschrikken*).

Al'ter e'go (Lat. *tweede of ander ik*, b.v. *echtgenoot*; fig. *plaatsvervanger*), m. en v. gmv.

Alternatief' (Fr. *gedwongen keuze uit twee dingen*), o. -tieven.

Alternatief' (*afwisselend, beurtelings*), bn. en bw.; *- vuur*, wisselvuur.

Alterneeren (*om beurt afwisselen*).

Al'terum tan'tum (Lat. *eens zooveel, het tweevoud of dubbel*), o.
Altes'se (Fr. *Hoogheid, Doorluchtigheid*), v. -s.
Althans' (eig. *in den tijd, die bij de hand is*, d. i. *nu*, ook: *ten minste*), bw.
Al'tijd (*steeds*), bw.; **-durend** (*onafgebroken*), bn.: *een -durende onzekerheid.*
Altime'ter (*hoogtemeter, werktuig*), m. -s.
Altimetrie' (*hoogte-meetkunde*, b.v. *voor ongenaakbare hoogten of bergtoppen*), v. gmv.
Altitu'do (*hoogte*), v.; *-meridiana*, middaghoogte.
Al'toos (eig. *altoges*, d. i. *te alle teug, te allen keer: altijd*), bw.; **-durend,** bn.: *een -durende almanak.*
Altruïs'me (*welwillendheid, onbaatzuchtigheid*), o.; *het - heeft eerbied voor de belangen van anderen*; tegenstelling van **Egoïsme.**
Altruïs'tisch (*menschlievend, humaan*), bn.
Aluin' (*dubbelzout, bestaande uit zwavelzure aluinaarde, -potasch en -ammoniak*), v. gmv. **-water** (*waarin - is opgelost*), o. gmv.
Alumi'nium (*zilverwit en zeer licht nieuw metaal, verkregen uit klei-, leem- en aluinaarde*), o. gmv.; *een lorgnetkettinkje van -.*
Al'va, Ferdinand de Toledo, hertog van -, 1508—'82, veldheer, en landvoogd in de Nederlanden (1567—'73).
Al'vader (dicht. *God*), m.
Alvast' (*nu reeds, voorloopig*), bw.
Al'ver, al'venaar (*witvisch, voorntje*), m. -s.
Al'vermogen (*almacht, algezag*), o. gmv.
Al'vleeschklier (*buikklier, beneden de maag gelegen, vocht afscheidend voor de spijsvertering*), v. -en; **-sap,** o. -pen.
Al'voedend (dicht. *allen voedend*), bn.; *de -e aarde.*
Alvo'rens, bw. en vgw.; *kom - bij mij*, te voren; *denk, - gij spreekt*, vóórdat.
Alwe'der, -weer' (*bij herhaling, nog eens opnieuw*), bw.; *zijt ge - op reis?*
Alwe'tend, bn. en als zn. **Alwe'tende,** m. d. i. God; **-heid,** v. gmv.: *de -heid Gods.*
Alwijs', bn., en als zn. **Alwij'ze,** m. d. i. God.
Al'zegenaar (*de Godheid*), m.
Al'ziend, bn., en als zn. **Al'ziende,** m. voor God.
Al'ziend-oog (R.-K. *een oog in een driehoek en deze in een kring van gouden stralen*), o. gmv.; *het - oog is het beeld van Gods alomtegenwoordigheid.*
Alzij'dig, bn.; *-e vorming, -e beschouwing*, d. i. van alle zijden, algemeen.
Alzoo', bw.: *denkt ook gij niet -?* op die wijze; *wij hebben - gezien, dat lucht gewicht heeft*, aldus; vgw.: *- de haven ongelegen was om te overwinteren, zeilde men naar elders*, daar, omdat.
Ama'bile (It. muz. *bevallig*).
A'madis de Gaule, *held uit den beroemden Spaanschen roman van dien naam, het beeld van een volmaakt ridder.*
Amalgaam', o. -amen; ook: **Amalga'ma** (*verbinding van metaal en kwik*, fig. *mengelmoes van zaken of personen*), o. -'s; -gamen; *een - van meeningen.*
Amalgama'tie (fig. *zuivering, afscheiding*, bv. *van zilver uit ertsen*), v. -s, -tiën.
Amalgameeren (*met kwik bestrijken, innerlijk verbinden, vermengen, samensmelten*).
Amalthe'a, *nimf, welke Zeus of Jupiter met melk en honig grootbracht op Creta*; *de hoorn van -*, van overvloed; ook: *-'s hoorn.*
Aman'del (*boom*), m. -s; (*vrucht*), v. -s, en -en; **-achtig,** bn.: *een -e smaak*; **-brood** (*gebak*, o. -en.
Aman'del (ontl. *amandelvormige speekselklier aan de zijde v. d. keelholte*), v. -en, -s.
Aman'delpas (*-deeg*), o. gmv.; ook: *-pars* of *-pers*, o. gmv.
Amanuen'sis (*handreiker bij het onderwijs in natuurkunde enz.; hersteller enz. van de werktuigen*; *wetenschappelijk bediende*), m. -sen of ook: *Amanuen'ses.* (s = z).
Amarant' (*purperkleurige herfstbloem*), v. -en; *de kattestaart is een -*; *de - is het symbool der onsterfelijkheid.*
Amarant' (*donkerrood met een zweem van paars*), o.; *een stoel, bekleed met -fluweel.*
Amaril' (*polijststeen*), v. gmv.; *Indische -.*
Amateur' (*liefhebber, kunstvriend*), m. -s.
Amazo'ne (*strijdbare vrouw der oudheid*; *heldin te paard*, thans *dame te paard*), v. -n; de -n kwamen Troje te hulp in het tiende jaar van het beleg; ook gebezigd voor het lange rijkleed zelf.
Amazo'nenkleed (*rijkleed van dames*), o. -kleederen, ook: **Amazone.**
Amazo'nenrivier (*grootste rivier in Z.-Amerika, loopende van W. naar O. onder den æquator en wel naar den Atlant. Oceaan*), v.
Am'bacht (*beroep, handwerk*), o. -en; *hij is verzenmaker van zijn -.* (M. Hav.); *het timmeren is een -*; *'t is met hem twaalf -en en dertien ongelukken*, spott. hij zoekt telkens een nieuw middel van bestaan, maar slaagt in niets, alles wat hij onderneemt, mislukt.
Am'bacht (*vrije heerlijkheid, rechtsgebied, grondgebied*), o. -en; *Berg -, Hendrik-Ido -*; *later* **Ambt,** als in: *Ambt-Almeloo*: *hij woont in het Ambt*, niet in de stad; *Ambt-Delden, Ambt-Vollenhoven*, enz.
Am'bachtsheer (*edelman, die den vorst als rechter en zaakbezorger verving*), m. -en; *de jachtpaal van den - van Bergen viel Teun in het oog.* (C. O.); **-huis** (*rechthuis*), o., **-heerlijkheid** (*adellijk goed*), v.: *de -lijkheid Bergen telt Borsselens, Brederodes en Nassau's onder haar vroegere bezitters.* (C. O.), **-vrouw** *titel eener edelvrouw, gemalin v. d. ambachtsheer*), v. -en, ook: **-e.**
Am'bachtsman (*werkman, die met handen arbeid den kost verdient*), m. -lieden, -lui.
Am'bachtsschool (*inrichting tot opleiding van ambachtslieden*), v. -scholen.
Ambassa'de (Fr. *gezantschap, ook de woning van den gezant met de bijgebouwen*), v. -s.
Ambassadeur' (Fr. *afgezant*), m. -s; **ambassadri'ce** (*vrouw v. e. afgezant*), v. -s.
Am'ber (Fr. *ambre: welriekende, wasachtige stof, uit zee opgevischt*), m. gmv.; de - is grijsachtig, hij wordt afgescheiden uit het darmkanaal van den potvisch of cachelot.
Am'ber (*welriekende hars, styrax*), m. gmv.
Am'ber (*barnsteen, hars, uit de Oostzee opgevischt*), m. gmv.
Am'berboom (*boom, uit wiens bast welriekende hars of balsem vloeit, in het Oosten*), m. -boomen; **-bosch** (*bestaande uit amberboomen*), o. -bosschen.
Ambi'orix, *vorst der Eburonen, kampioen in België van Julius Caesar.*
Ambieeren (*streven, dingen naar, staan naar een post of betrekking*).

Ambigu' (Lat. *dubbelzinnig*), bn.; *dat antwoord is* -. (g = g).
Ambiguïteit' (Lat. *dubbelzinnigheid*), v. -en.
Ambi'tie (*eerzucht, eergevoel; eergierigheid, ijverig streven, groote ijver*), v. gmv. (t = ts).
Ambitieus' (*eerzuchtig, vol werkijver*), bn.
Ambitionneeren (*vurig wenschen, sterk najagen, eerzuchtig naar iets streven*); meer **Ambieeren.**
Amblyopie' (Gr. *verzwakking van het gezicht*), v. gmv. (y = i).
Amboi'na-hout (*palmhout van Amboina*), o.; *het - is hard, rood of goudgeel.*
Amboneesch' (*van of betreffende Amboina*), bn.; *een - soldaat.*
Ambroos', v. en m. vero; meest **Ambrozijn.**
Ambro'sia (*godenspijs, ambrozijn*), v. gmv. zie **Nectar.** (s = z).
Ambrosiaansch' (*van den kerkvader Ambrosius, bisschop van Milaan, † 397*), bn.; *de -e lofzang* (het Te-Deum). (s = z).
Ambrozijn' (myth. *godenspijs*), o.; zie **Nectar.**
Ambt (verkort uit *ambacht: rechtsgebied van een schout of drost*), o. -en; *het drost-, het schout-, het rent-*; zie ook **Ambacht** (*heerlijkheid*).
Ambt (*maatschappelijke betrekking of bediening*), o. -en; *het - van schoolopziener, van rechter*, enz.; *dingen naar een -; een - bekleeden, vervullen, waarnemen*; zegsw. *met het - komt het verstand*, schimpend gezegde op hem doelend, die, bij zijn benoeming geen of weinig kennis van zijn ambt bezit, doch deze in lengte van tijd in de practijk moet opdoen.
Ambt'bejager (*iemand, die op ambten jacht maakt*), m. -s; **ambtbrief** (*aanstellingsakte*), m. -brieven.
Amb'telijk (*overeenkomstig het ambt*), bn. en bw., *-e plichten, een -e aanschrijving; iemand iets - gelasten.*
Amb'teloos (*geen ambt bekleedend*), bn.; *Da Costa leidde een - leven, was een - burger*; **-loos'heid,** v. gmv.
Amb'tenaar (*die een ambt of post bekleedt, waartoe hij door het openbaar gezag is benoemd; een beambte van hoogeren rang*), m. -s of -aren; *een rechterlijk -; de - van het Openbaar Ministerie*, officier van justitie.
Ambtenares' (*vrouw. ambtenaar*), v. -sen; *een inspectrice, een schoolopzienster is een -.*
Ambt'genoot, m. -nooten; zie **Collega.**
Ambt'man (gesch. *ambachtsman*, d. i. *ambtenaar van hoogeren of lageren rang*), m. -lieden, -lui.
Ambts'bediening (*vervulling van een ambt*), v. -en; **-broeder** (*ambtgenoot*), m. -s; **-eed,** m. -en; **-gewaad** (*officieele kleedij*). o. -gewaden; **-misbruik** (*overtreding van bevoegdheid*), o. -en; **-penning** (*teeken als blijk van aanstelling*), m. -en.
Ambulan'ce (Fr. *verplaatsbaar veldhospitaal, ziekenwagen, veldziekenhuis*), v. -s; **-dienst,** m. gmv.; **-dokter,** m. -s; **-trein,** m. -en; **-wagen,** m. -s.
Ambulant' (Lat. *wandelend, rondloopend*), bn.; *een - hoofd der school*, zonder eigen klas.
Amech'tig (eig. *buiten of zonder macht: onmachtig, afgetobd, uitgeput*), bn. en bw.; **-heid** (*machteloosheid*), v. gmv.
A'melaken, o.; zie **Am'melaken.**
A'men (Hebr.: *zoo zij het, voorwaar*), bw. en tw.; als zn. o. beteekenende: *het zij zoo; - zeggen, spreken, roepen, galmen, prevelen, fluisteren*, d. i. instemming betuigen; zegsw.: *ja en - op iets zeggen*, er volmondig mee instemmen.
Amenda'bel (Fr. *voor wijziging vatbaar; verbeterbaar*), bn.; *een - wetsontwerp.* (en = an).
Amendeeren (Fr. *wijzigingen voorstellen of aanbrengen in een wet*); *een wetsartikel -.*
Amen'de honora'ble (*openlijke verklaring, dat men verkeerd gehandeld*, d. i. *gedwaald heeft; openlijke schuldbekentenis tevens vraag om vergiffenis*), v.; *- doen.* (en = an).
Amendement' (*voorstel tot wijziging of verbetering in de redactie of den inhoud van eenig wetsartikel*), o. -en; de Tweede Kamer heeft volgens art. 112 der Grondwet het recht van -. (en = an).
Amerij' (*korte poos, zooveel als noodig is om een Avé Marije te bidden*), v.; *een - nog geduld! in een -tje*, na een korte poos.
Ame'rika (aardr. *het werelddeel op het W. halfrond*), o.; *- draagt zijn naam naar Americus Vespucci*, Florentijnsch zeevaarder, 1451—1512; *- is ruim 39 millioen K.M.² of 7.65% der aardoppervlakte met ± 150 millioen bewoners: wordt verdeeld in N.- en Z.-Am., West-Indië en verdere eilanden.*
Amerikaan' (*bewoner van Amerika*), m. -kanen.
Amerikaansch' (*afkomstig van, betrekking hebbende op Amerika*), bn.; *-e tarwe, -e toestanden, een - duel*, beslechting v. e. twist door zelfmoord v. hem, dien het lot aanwijst.
A'mersfoorder (*inlandsche tabak, eerst in de omstreken van Amersfoort verbouwd, goedkoope tabaksoort*), v. gmv. *hij rookt echte - in zijn neuswarmertje; vrees niet, dat ik u in de - zal doen stikken.* (Potg.)
A merveil'le (Fr. *voortreffelijk, opperbest*), bw.
Amethist' (*een violetkleurig of zachtpaars kwartsgesteente*), m. -en; als stofnaam, o.
Ametropie' (Gr. *oogziekte, waarbij de lichtstralen niet rechtstreeks het netvlies bereiken, bijziend- of verziendheid*), v. gmv.
Ametro'pisch (*abnormaal*), bn.; *een - oog* bijziend of verziend.
Ameublement' (Fr. *compleet stel meubels*, b.v. *voor huiskamer, eet- of slaapzaal*), o. -en.
Am'fioen (*O. I. naam van het heulsap of opium*), o. gmv.; **-kit** (*publiek huis, waar - geschoven wordt*), v. -ten; **-schuiver** (*- rooker*), m. -s; zie ook: **Opium.**
Ami' (*vriend; ook naam van een schoothond*), m. gmv.; vr. **-e.**
Amiant' (*steen- of bergvlas, draad- of vezelsteen, welke zich laat spinnen en door vuur niet verteerd*), o. gmv.; ook: **Asbest.**
Amicaal' (*vriendschappelijk*), bn. en bw.
Amicaliteit' (*vriendschappelijkheid*), v. -en.
Ami'ce (Lat. *vriend!*) m. -s; als aanspreking: *waarde vriend!*; lees: *amiet'se.*
Amici'tia (*vriendschap*), v. gmv.; *lid worden van -*, sociëteit van dien naam; lees: *-siet'sia.*
Amikt' (R.-K. *deel van het misgewaad: witte linnen doek, „geworpen" over hals en schouders*), o. -en.
Amiraal' (*admiraal*), m. -ralen. vero.
Am'melaken, a'melaken (*tafellaken, laken om het vaatwerk op te zetten*), o. -s. vero.
Ammo'nium (scheik. *kleurlooze, gasvor-*

mige verbinding van stikstof en waterstof met prikkelenden geur), o. gmv.
Ammoniak' (*vloeibare ammonium of geest van salmoniak of salmiak*), m. gmv.
Ammoniet', m. -nieten; zie **Ammonshoorn.**
Am'monshoorn (*versteende zeeschelp in den vorm van een ramshoorn*), m. -en, ook: *Ammomiet.*
Ammuni'tie (*krijgsvoorraad, krijgsbehoeften*), v.; ook: **Munitie.** (tie = tsie).
Amnesie' (*zwakte van het geheugen*), v. gmv.
Amnestie' (*algemeene kwijtschelding van straf, b.v. voor staatkundige misdrijven*), v. -ën.
Amnestieeren (*kwijtschelding van straf verleenen, begenadigen*).
Amoe'be (*slijmdiertje, eencellig diertje*), o. -n.
A'mok (Ind. *toestand van woede of razernij van een inlander, zinsverbijstering*), o. gmv.; *- maken, - roepen, - schreeuwen, - slaan*, d.i. het sein geven, 'twelk de bewoners of de personen, die op weg zijn, waarschuwt; **-maker,** m. -s; **-roeper,** m. -s; **-signaal** (*waarschuwend teeken*) o. -signalen.
Amoom' (Ind. *specerijachtige plant*), v. amomen; *een wasem* (*geur*) *van amomen.* (Bild.)
A'mor, myth. *zoontje van Venus, god der liefde, gewapend met boog en pijl*; ook: **Cupido.**
Amoro'so (It. muz. *teeder*), bw. (s = z).
Amor'phe (Gr. *vormloos, zonder vorm*), bn.
Amortisa'tie (*schulddelging, aflossing van staatsschuldbrieven*), v. -tiën en -ties. (s = z).
Amortiseeren (*staatsschuld delgen of vernietigen door aflossing*). (s = z).
Amo'tie (*afbraak, slooping*), v. gmv.; *tot - verkoopen*; lees: *amoot'sie.*
Amourette (*minnarijtje*), v. -s. (ou = oe).
Amoveeren (Lat. *afbreken, sloopen, slechten, verwijderen*; *ontvreemden, ontnemen*).
Am'pas (Mal. *uitgeperst suikerriet*), v. gmv.
Am'pel (*omstandig, breedvoerig, wijdloopig*), bn. en bw., *na -e bespreking, een - debat, iets - en breed omschrijven*, ruim.
Am'per (*ternauwernood*), bw.; *hij is - den kinderschoenen ontwassen*; *men kan in die sociëteit op dat uur - een plaats vinden*; *hij kan - rondkomen*, krapjes, nauwelijks.
Am'per (*zuur, wrang, scherp, bijtend van smaak*), bn.; *-e wijn, - bier, sommige vruchten zijn - van smaak*; bw.: *gij moet niet - zien*, zuur kijken.
Ampère (*eenheid van electrische stroomsterkte*), o. -s; zoo geheeten naar den Lyonschen natuurkundige, Ampére, 1775—1836.
Amphibie' (*dier, dat op het land en in het water leeft en niet tot de zoogdieren of de visschen behoort, tweeslachtig dier*), v. -bieën.; *schildpadden, krokodillen, hagedissen, kikvorschen en padden zijn -bieën* (ph = f); natuurk. zeggen *Amphi'bie*; mv. -biën.
Amphibiologie' (*beschrijving van de tweeslachtige dieren*; *amphibiënkunde*), v. gmv.
Amphi'brachys (metriek. *drielettergrepige versvoet, met de betoonde in 't midden*), m. -brachen; b.v. *Hera'demt | hera'demt | geteis'ter | de stre'ken* (Bog.); *Geen ne've | lig duis'ter | bedekt' meer | het veld.* (Staring); *ik heb ze zien bloeien bij 't uchtendontgloeien.* (Bild.); **-bra'chisch,** bn.: *-e verzen.*
Amphi'on, myth. *fabelachtig koning van Thebe, beroemd lierspeler, die met zijn spel wilde dieren wist te temmen*; bij overdracht: beroemd zanger.
Amphithea'ter (*kring of ovaalvormig schouwtooneel met oploopende bankenrijen, coliseum*; *in schouwburgen de rij zitplaatsen boven tegenover het tooneel*), o. -s.
Amphithea'tersgewijze (*in een halfrond schuin oploopend*), bw. *Genua is - gebouwd.*
Amphi'tryon (fig. *gulle gastheer of onthaler*), m. -s. (ph = f).
Am'phora (*Romeinsch groot aarden vat met nauwen hals en twee handvatsels*), v. -'s.
Amplet' (*kegelvormig medicijnfleschje*), v. -ten. vero. *Keesje moest een - wegbrengen.*
Amplia'tie (Lat. *afschrift eener akte*; *verdaging van een rechtsgeding*), v. -tiën, -s.
Amplifica'tie (Lat. *uitbreiding, uiteenzetting*), v. -s, -tiën; lees: *-kaatsie.*
Amplificeeren (*uitbreiden, breeder uiteenzetten, uitvoerig behandelen*).
Amplis'simus (*Hoogaanzienl., Hoogedel*), bn.
Amplitu'do (Lat. *boog v. d. horizon, die uitdrukt hoeveel graden een hemellichaam buiten het ware O. opkomt en buiten het ware W. ondergaat*; *morgen-, avondwijdte*), v. gmv.
Am'pon (Mal. *vergiffenis*), v.; *- vragen*, genade vragen; in de spreektaal ook: **Am'poen.**
Ampul' (R.-K. Lat. *ampulla*: *klein schenkkannetje bij de Mis in gebruik*), v. -len.
Ampul'la (*aarden of glazen kruik met twee handvatselljes*), v. -'s; ook: **Ampul.**
Amputa'tie (heelk. *afzetting van een lichaamsdeel*), v. -s, -tiën; lees: *-taatsie.*
Amputeeren (*afzetten van ledematen*).
Am'stel (*rivier, waaraan A'dam ligt*), m.; **-aar** (dicht. *bewoner van den Amstel, van A'dam*), m. -s, -laren.
Amsterdam' (*hoofdplaats van ons land*), o.
Amsterdam'mer (*bewoner van Amsterdam*), m. -s; ook bn.: *de - schipper.*
Amsterdamsch' (*van, uit, behoorende tot A'dam*), bn.; *Van Lennep was een - patriciër*; *de -e straatjongen*; *- peil*, aangenomen watervlak; als zn. (*de taal van Amsterdam*), o.: *die juffrouw spreekt plat -.*
Amulet' (*tooverkrachtig voorwerp, dat op het lichaam gedragen wordt als voorbehoedmiddel tegen tooverij, gevaren en ziekten*), v. -ten.
Amusant' (*vermakelijk, tijdkortend*), bn.; *een - geval*; *een - verhaal*, onderhoudend. (s = z).
Amuseeren (*aangenaam bezighouden, vermaken, verlustigen*); *zich -.* (s = z).
Amusement' (*ontspanning, vermaak*), o. -en.
Amy'lum (Lat. *zetmeel*), o. gmv. (y = i).
Anabaptis'me (*wederdooperij der 16e eeuw* b.v. *in Munster onder Jan van Leiden*), o. gmv.
Anabaptist' (*Wederdooper*), m. en v. -en.
Ana'basis d. i. *tocht van de kust naar het binnenland, historisch werk van Xenophon over den tocht van Cyrus den Jongeren tegen zijn broeder en over den terugtocht der 10 duizend man Grieksche hulptroepen van Cyrus*; *Xenophon leidde zelf dezen beroemden terugtocht*, (401—399 v. C.), v.
Anachoreet' (*kluizenaar, heremiet*), m. -reten. (ch = k).
Anachronis'me, anachronis'mus (*fout of verschuiving in de tijdrekening*), o. -men.
Ana'creon, *Grieksche lierdichter*, † 478 v. C.
Anæmie' (geneesk. *bloedarmoede*, v. gmv.
Anæsthesie' (geneesk. *gevoelsverlamming, -verdooving*), v. gmv.; lees: *anestezie'.*
Anagram' (*letteromzetting, letterdraai*, b.v.

neger en *regen*, *Amor en Roma*), o. -men. (g = g).

Analec'ta (*bloemlezing uit één of meer schrijvers*; *ook nalezing*), v. -'s, ook: *Analecten*. (c = k).

Analep'tica (geneesk. *opwekkende geneesmiddelen*), o. mv. (c = k).

Analogie' (*navolging*, *voorbeeld*, *aanpassing*, *betrekking van overeenstemming*), v. -ën; *de werking der - in de taal: bruidskleed, vrouwspersoon* zijn bij wijze van -, d. i. van *overeenkomst*, gevormd, verg. *mansjas*, *manspersoon*. (g = g).

Analoog' (*overeenstemmend*, *gelijkvormig*), bn.; ook: **Analo'gisch** (*overeenkomstig*), bn.

Analphabe'tus, -beet' (*iemand*, *die het alphabet niet kent*, d. i. *die niet kan lezen of schrijven*), m. -beten. (ph = f).

Analy'se, -ly'sis (*ontleding*, *uiteenzetting*, *oplossing*), v. -lysen.

Analyseeren (*ontleden*, *oplossen*). (s = z).

Analy'tisch (*ontledend*, *ontbindend*), bn.

Anamorpho'se (Gr. *verwrongen beeld*, *dat in een bepaalden spiegel eene regelmatige figuur te zien geeft*), v. -n. (ph = f).

Ananas' (*een Zuid-Amerikaansche* d.i. *Peruviaansche*, *fijne en geurige dessertvrucht*), v. -sen; de - wordt sedert vijftig jaar ook in Z.-Europa aangekweekt.

Anapaes'tisch, -pes'tisch, bn.; *-e verzen*; zie **Anapaestus.**

Anapaes'tus (metriek. *drielettergr. versvoet*, *met de betoonde achteraan*), m. -sen; b.v. *Er was rou'* | *we op het huis'* | *er was rou'* | *we in de kluis'* |, enz. (Potg.); *Kan het zijn'* | *dat de lier'* | *die sints lang'* | *niet meer ruisch'* | *te*, enz. (Da Costa); ook: **Anapest'.**

Anarchie' (*regeering of wetteloosheid*), v. gmv.

Anarchis'me, anarchis'mus (*revolutionnair socialisme*), o. het - wil geen eigendom, geen staat: de industrie in bezit van arbeidersvereenigingen, van gemeenten, van particuliere vereenigingen, zonder dat zij onderling eenigen band hebben; het stelt zijn hoop op geweld: dynamiet, petroleum, bommen, moord en brand; als alles is omvergeworpen, ontkiemt uit den chaos vanzelf de orde; dan zal de collectivische maatschappij zich zelf leiden en zal er volkomen gelijkheid heerschen, b.v. ook tusschen werkgever en werknemer.

Anarchist' (*man der anarchie*, *woelgeest*, *onruststoker*), m. -en; *afgunst en ijdelheid zijn de drijfveeren der -en.*

Anarchis'tisch (*van*, *door*, *betreffende anarchisten*), bn.; *een -blad*; *-e misdaden*, bedreven door anarchisten; *-e volksmenners.*

Ana'thema (*uitsluiting uit de kerkelijke gemeenschap*, *banvloek der R.-K. kerk*, *kerkban*), o. -'s. (th = t).

Anathematiseeren (*vervloeken*, *in den kerkban doen*). (s = z).

Anatomie' (*ontleedkunde v. dierlijke lichamen of organen*), v. gmv.; ook: *de - der planten.*

Anato'misch (*ontleedkundig*), bn.; *een - kabinet*, *een - praeparaat*, *een - laboratorium.*

Anatomiseeren (*ontleden*, *vooral van het menschelijk*, *ook van het dierlijk lichaam*).

Anatoom', anatomist' (*ontleedkundige*) m. -tomen.

Anch' io sono pittore (*ook ik ben schilder*); uitroep, toegedicht aan Correggio (1494—1534) bij het beschouwen van een schilderij van Raphaël te Bologna, de H. Caecilia voorstellende.

Ancienniteit' (*voorrang naar dienstouderdom of dienstjaren*), v. gmv.; *naar -*, volgens ouderdom in dienst.

Ancien regi'me (gesch. *de oude manier van regeeren als vóór de revolutie van 1789 in Frankrijk*), o.; fig. onbeperkte monarchale heerschappij. (g = zj).

Anco'ra (It. muz. *zooveel als* **da ca'po,** d. i. *nog eens*, *van voren aan*), bw.

Andalu'siër (*iemand uit Z.-Spanje*), m. -s; ook Spaansch paard uit Andalusië. (s = z).

Andan'te (muz. *gematigd langzaam*), bw.

Andanti'no (muz. *eenigszins langzaam*), bw.

An'der (*tweede*, *niet dezelfde*), telw.; *om den -en dag*; *iemand naar de -e wereld zenden*, hem dooden; *de -e zijde van het Kanaal.*

An'derdaagsch (*om den anderen dag terugkeerend*), bn.; *de -e koorts*, *ook*: *Anderendaagsch.*

An'derdeels (*wat betreft het andere of tweede deel*), bw.; *eensdeels komt er rogge uit Rusland*, *- uit Amerika*; *eensdeels hebt gij gelijk*, *- zijt ge in 't ongelijk*, ten andere.

An'derhalf (*één en een half*), telw.; *- uur*, *-halve gulden*, d. i. de tweede half.

An'ders (*op een andere wijze*), bw.; *iets - aanpakken*; *ik denk er - over dan gij*; *ik kom in dat koffiehuis niet meer zooveel als -*, voorheen, vroeger; *hij is - zoo welwillend*, in andere omstandigheden, gewoonlijk.

An'dersdenkend (*van andere denkwijze vooral op 't gebied der kerkleer*), bn.

An'dersdenkende (*iem. v. een andere gezindte*), m. en v. -n; *alles te vermijden*, *wat aanstoot kan geven aan -n.*

An'dersen, Hans Christiaan, 1805—'75, Deensche dichter en sprookjesschrijver.

An'dersgezind (*anders van richting*), bn; als zn. **-e,** m. en v. -en.

An'dersom (*in andere of tegengestelde richting*), bw.; *draai den sleutel eens -.*

An'derszins (*op andere manier of wijze*), bw.; *hij zal je wel - zien te benadeelen.*

Andij'vie (*cichoreiachtige plant*, *bladgroente*), v. gmv.; spreekt. **Andi'vie.**

An'doren, an'doorn (*lipbloemplant*), m. -s; *de - dient als sierplant*; *de - heet ook malrouw*, *malrove.*

Andre'asorde (*Schotsche orde*, *door Jacobus V in 1540 ingesteld*), v.; *de - heet ook de orde van de Distel of van St.-Andries.*

Androï'de (*mechaniek menschenbeeld*, *beweegbare ledepop*, *menschelijke automaat*), v.-n.

Andro'mache, *gemalin van den Trojaanschen held Hector.*

Androphaag' (*menscheneter*), m. -phagen.

Anekdo'te, anecdo'te (*kort verhaaltje*, *treffend of geestig gezegde*, *kwinkslag*, *teekenend voorval uit iem. particulier leven*, *grappig vertelsel*), v. -n en -s; *een vermakelijke -*; *een spiksp'internieuwe -.* (C. O.); zie: **Mop.**

Anemographie' (*beschrijving van de verschillende winden*, *de leer er van*), v. gmv.

Anemologie' (*leer van het ontstaan*, *de richting*, *enz. van den wind*, *windkunde*), v. gmv.

Anemome'ter (Gr. *meter van de kracht en de snelheid van den wind*), m. -meters.

Anemoon' (*ranonkelachtige bloem*), v. -monen; *de bosch -*, *de weide -*, bloeien in April en Mei; ook wel *windbloem* geheeten, om-

dat ze door den wind licht ontbladerd wordt.
Anerie' (Fr. *ezelsstreek, domheid, lompheid*), v. anerieën.
Aneroï'de-barometer (*werktuig tot het meten van den luchtdruk, die op de wanden van een luchtledigen trommel inwerkt*), m. -barometers.
An'gel (*wapen van bijen, wespen, schorpioenen*, enz.), m. -s.
An'gel (*haak of hoek met weerhaakje om visch te vangen*), m. -s; zegsw. *iem. aan zijn - krijgen*, iem. door een lokaas in zijn macht krijgen.
An'gel (*tong van een adder of slang*), m. -s; zegsw. *daar schuilt een - onder het gras, of in het gras*, er is een boosaardige of venijnige bedoeling.
Ange'lica (*schermbloemige boschplant*), v. -'s; *de geconfijte stengel der - dient als garneering van taarten.* (g = g).
An'gelus (R.-K. *gebed tot de H. Maagd, ingesteld door Urbanus II, paus van 1088—'99*). o. soms m.; het - bestaat uit drie antiphonen, telkens gevolgd door een *Wees gegroet*; het wordt onder het kleppen der klok, d. i. van het Angelusklokje, 's morgens, 's middags en 's avonds gebeden; ook: het teeken, dat de klok geeft: *het - klept*; **-klok,** v.
Ang'kloeng (Java, *een soort van muziekinstrument, hangende in een bamboeraam*), v. -s; zie **Ankloeng.**
Anglai'se (*Engelsche vrouw, Engelsch meisje*; ook *Engelsche dans*), v. -s. (ai = è).
Anglicaan' (*lid der Anglicaansche kerk in Engeland*), m. en v. -canen; ook: **-kaan.**
Anglicanis'me (*officieele eerediensi in Engeland, dagteekende* van Hendrik VIII, 1509—'47), o. gmv.
Anglicis'me (*woord of uitdrukking aan het Engelsch eigen, Engelsch getinte zegswijze*), o. -n; b.v. *de trein stopt daar.*
An'glo-Amerikaan (*Amerikaan van Engelsche afkomst*), m. -Amerikanen.
Anglomaan' (*naäper, prijzer, aanbidder van al wat Engelsch is of uit Engeland komt*), m. en v. -manen.
Anglomanie' (*naäperij of blinde ingenomenheid met al, wat Engelsch is*), v. gmv.
Ango'ra-geit (*geit uit Angora, Klein-Azië*), v. -geiten; *de - heeft lang, zijdeachtig haar.*
Ango'ra-kat (*kat uit Klein-Azië*), v. -ten; *de - heeft bruin en lang, zijdeachtig haar.*
An'goer (Ind. *wijn*), m.; **-poef** (*champagne*), m.
Angst (*verwant met eng: gevoel van benauwdheid*), m. -en; *de - des doods; - doorstaan, uitstaan; de - bekruipt hem*, d. i. maakt zich gaandeweg van hem meester.
Ang'stig (*beangst, bevreesd*), bn. en bw.; *een - zwijgen, zij keek haren man - aan*; **-heid,** v. gmv.
Angstval'lig (*angstig gestemd, vreesachtig*), bn. en bw.; **-heid,** v. -heden.
Angulair' (Fr. *met hoeken, hoekig*), bn.; *het - systeem bij vestingbouwkunde.* (g = g).
A'ni-a'ni (Jav. *sikkelvormig mesje, rijstmesje, waarmede op Java de padi op den akker halm voor halm wordt afgesneden*), v. -'s.
Anijl', anyl' (*naam der indigo-plant in O.- en W.-Indië*), m. gmv.
Anijs' (Fr. *anis: schermbloemige plant*), m. gmv.; ook verkorting van *Anijszaad* en *Anijslikeur*; in de volksuitspraak *Annijs: een glaasje -.*
Anili'ne (*een uit steenkolenteer verkregen verfstof, rood en violet*), v. gmv.
Anima'lisch (*dierlijk*), bn.; *- voedsel.*
Anima'to (It. muz. *bezield, levendig*), bw.
Animeeren (*aansporen, opwekken, bezielen, aanmoedigen*).
Animis'me (*godsdienst der geesten bij natuurvolken*), o. gmv.
Animis'me (*leer, die elk levensverschijnsel der bewerktuigde lichamen tracht te verklaren door de ziel als eerste oorzaak aan te nemen*), o. gmv.
A'nimo (*opgewekte geest of stemming*), v. gmv.
Animositeit' (*vijandschap, verbittering, haat, vijandige gezindheid*), v. gmv. (s = z).
Animo'so (muz. *bezield, aandoenlijk*), bw.
Aniset'te (*anijslikeur, brandewijn op anijs getrokken*), v. gmv. (s = z).
Anjelier' (afleiding van *anjer: sierbloem uit Italië en N.-Afrika*), v. -en; *de Chineesche -, de kleine -*, enz.
An'jer (*enkele anjelier, giroffel*), v. -s.
An'ker (eig. *kleine ton: wijnmaat*, $^1/_4$ *aam*, $^1/_6$ *okshoofd*, $^1/_{24}$ *vat, 45 flesschen*), o. -s.
An'ker (*werktuig om het schip aan vast te leggen, scheepsanker*), o. -s; zegsw. *ergens zijn - gooien, werpen*, er zijn intrek nemen, om er korteren of langeren tijd te verwijlen; *hij ligt voor zijn laatste -*, het is slecht met hem gesteld; *zijn - lichten*, heengaan, zich verwijderen; *zijn - kappen*, zich overhaast uit de voeten maken; *hij ligt voor twee -s*, is er goed en veilig; *hij heeft klaar -*, zijn zaken staan goed; *het - is het zinnebeeld der hoop.*
An'ker (*ijzeren houvast, klauw*), o. -s; *een balk met -s in den muur bevestigen.*
An'keren (*het anker werpen*), ik heb geankerd; **-ing,** v. -en.
An'kloeng (Java. *muziekinstrument; roosterachtig toestel van bamboezen kokertjes in opklimmende lengte*), v. -s; ook **Angkloeng.**
An'na (*vrouwennaam*), v. -'s, *Annaatje*; *St. Anna*, de echtgenoote van Joachim en de moeder van Maria, de grootmoeder van Christus; patrones der gehuwde vrouwen; zegsw. *zij zit al in St. Anna's schapraai*, zij is al een bedaagde juffer en zal niet meer trouwen; *daar loopt wat van St. Anna onder*, daar is een steekje aan los, er is iets mals, de zaak is niet in orde, niet pluis, niet oorbaar voor kiesche ooren; *de orde van St. Anna*, Russische ridderorde.
Anna'len (*jaarboeken: de aanteekening der hoofdgebeurtenissen van het verloopen jaar, die in oud-Rome door den Pontifex Maximus (hoogepriester) werd gehouden; thans ook die van een vereeniging, genootschap, congregatie, enz.*), v. mv.
Anneli'den (*ringwormen*), v. mv.; zie **Annula'ta.**
Annex' (*aangehecht, bijbehoorend, verbonden, bijgevoegd, samenhangend*), bn.
Annex'a (Lat. *bijlagen*), v. mv.
Annexa'tie (*aanhechting van veroverd land*) v. -s, -tiën; *de - van den Elzas* (1871), inlijving. (x = ks).
Annexeeren (*grondgebied van vreemden inlijven, aanhechten, bijvoegen*). (x = ks).
Annihileeren (*voor nietig verklaren, vernietigen, opheffen*).
Anniversa'rium (*jaarlijksche plechtigheid of feestelijkheid*), o. -sariën, -s.

An'no, A°. (*in het jaar, ten jare*); - *Domini*, zie **A. D.**; - *mundi*, in het jaar der wereld.
Annon'ce (*aankondiging, advertentie*), v. -s.
Annonceeren (*aankondigen, berichten, aanzeggen, bekendmaken, adverteeren*). (c = s).
Annota'tie (*aanmerking, opteekening*), v. -s, -tiën; ook *Adnota'tie*. (tie = tsie).
Annoteeren (*aanmerken, aanteekenen*).
Annueel' (*wat een jaar duurt, wat jaarlijks terugkomt*).
Annuïteit' (*jaarlijksche aflossing van eene schuld*, d. i. *behalve den interest betaalt men een deel van het kapitaal terug*), v. -en.
Annula'ta (*ringwormen*), v. mv.
Annuleeren (*vernietigen, ongeldig verklaren*).
Annuncia'tie (*Maria-Boodschap, R.-K. feestdag op 25 Maart*), v. gmv.
An'nus (*jaar*), m. -ni; *-gra'tiæ*, het dienstjaar, dat door de ringbroeders wordt waargenomen ten bate der predikantsweduwe, genadejaar.
Ano'de (*positieve, electrische pool*), v. -s; zie **Electrode.**
Anomaal' (*in strijd met den regel, onregelmatig*), bn.
Anomalie' (*onregelmatigheid, afwijking van den regel*), v. -lieën.
Anoniem' (*ongeteekend, naamloos*), bn.; *een - artikel, -e geschriften*, zonder naam.
Anonymiteit' (*naamsverzwijging*), v. gmv.
Ano'nymus (*een ongenoemde*), m. -nimi.
An'organisch (*onbewerktuigd, onbezield*), bn.
A'normaal (*afwijkend van den regel*), bn.; meest: **Ab'normaal.**
Ansjo'vis (Fr. *anchois*: *klein vischje van de familie der haringen*), v. -sen; *de - der Zuiderzee, Bergsche -, de - leeft in alle Europeesche zeeën*; **-vangst,** v.
ant- (*voorvoegsel*), b.v. in **Antwoord,** met de beteekenis van *tegen, weder*.
-ant (*bastaarduitgang*), als in: *predikant, muzikant, adressant, emigrant, theologant, adspirant*, namen van personen, die een handeling doen.
Antagonis'me (*tegenwerking, bestrijding, vijandelijkheid*), o. gmv.; *het - der spieren*.
Antagonist' (*tegenworstelaar, tegenstander, tegenwerker, bestrijder*), m. of v. -en.
Ant'arctisch (*zuidelijk*), bn.; *de -e zeeën het-gebied*, de Zuidpool-zeeën; zie **Arctisch.**
An'te (Fr. bouwk. *uitstekende pilaster tegen een muur*), v. -n.
An'te (*voor*), vz. Zie **A. C. N.**
Antecedeeren (*voorafgaan, den voorrang hebben*). (c = s).
Antecedent' (*voorafgegane zaak, vroeger gedrag*), o. -en; *iemands -en*, iemands vroeger leven, d. i. doen en laten; spraakk. zelfst. naamwoord, waarop het betr. voornw. terugwijst; in: *de jongen, die daar gaat*, is *jongen* het -; *een - stellen*, een geval stellen, waarop anderen zich later beroepen kunnen.
Antedateeren, antidateeren (*een vroegere dagteekening geven aan een brief*, enz.)
Antediluviaansch' (*van vóór den zondvloed*; fig. *doodouderwetsch*), bn.; *-geraamten*.
Antediluvia'nen (*de menschen of dieren van vóór den zondvloed*), m. mv.
Anthologie' (*verzameling of keur van gedichten en prozastukken, bloemlezing*), v. -ën.
Anthraciet' (*oudste steenkool met metaalachtigen glans*), o. gmv.; *- verbrandt zonder stank of rook*; *het Amerikaansche -*.
Anthropologie' (*menschkunde, natuurleer van den mensch*), v. gmv.; **-gisch** (*menschkundig*), bn.
Anthropoloog' (*beoefenaar der anthropologie*), m. -logen.
Anthropometrie' (eig. *meting van den mensch, d. i. van den misdadiger om hem bij recidive te kunnen herkennen*), v. gmv.; *het stelsel van - door Bertillon bestaat in schedelmetingen*.
Anthropophaag' (*menscheneter, kannibaal*), m. en v. -phagen.
Anthropophobie' (*menschenvrees*), v. gmv.
Anthroposophie' (*kennis der menschelijke natuur*), v. gmv.
Anthropothysie' (*het offeren v. menschen*), v. gmv.
Anthropotomie' (*anatomie, ontleedkunde van het menschelijk lichaam*), v. gmv.
An'ti (Gr. *tegen, tegenover*), bw.
Anticham'bre (*voorkamer, wachtkamer bij een minister* enz.), v. -s; *-houden*, zie *Antichambreeren*. ch = sj).
Antichambreeren (*wachten in een voorkamer, eer men toegelaten of geroepen wordt*); *iemand laten -*. (ch = sj).
An'tichrist (*bestrijder van Christus, vijand van het christendom, zal zich op het einde der wereld als God doen aanbidden*), m. gmv.
Anticipa'tie (*vooruitneming, vooruitlooping*), v. -s, -tiën; *bij - betalen*, vooruit betalen; *bij - innen*, bij voorschot.
Anticipeeren (*vooruitnemen of beschikken*, b.v. *van zijn jaarwedde*; *vooruitloopen op een beslissing*).
An'ticonstitutioneel (*strijdig met de grondwet; tegen de gevestigde staatsregeling*), bn.
An'ticritiek (*wederlegging van een boek- of kunstbeoordeeling*), v. -critieken.
An'tidateeren; zie **Antedateeren.**
Anti'dotum (*tegengif, behoedmiddel tegen gift*), o. -dota.
Antiek' (*oud, volgens den smaak of den trant der oudheid*), bn.; *een -e kroon, -e kunst*.
An'tieke, o. gmv., *het - van een Drentsch dorp*, ouderwetsche.
Anti'gone (myth. *gids van haren blinden vader Oedipus, koning van Thebe, toen deze uit zijn rijk gebannen was*), v. (g = g).
An'tikatholiek (*'t Catholicisme niet gezind, het bestrijdend, er tegen gekant*), bn.
An'tiliberaal' (*gekant tegen de vrijzinnige richting in staat of kerk*), bn.; *een - ministerie*.
Antil'len (*de in Midden-Amerika in een boog rondom de Caraïbische Zee gelegen eilanden*), v. mv.; *de -heeten ook wel West-Indië*; *men verdeelt de - in Groote* (*Cuba, Jamaïca, Haïti en Portorico*) *en Kleine -*.
Antilo'pe (*geitachtig hert, gazel*), v. -n; *de -n leven troepsgewijze in de woestenijen van Indië, Canada, Z.-Afrika*; *geitachtige -n, hertachtige -n*, enz.
Antimo'nium (*spiesglansmetaal*), o. gmv.
An'tinationaal (*strijdig met de belangen of met den geest der natie*), bn. en bw.
Antinomie' (*strijdigheid tusschen artikelen eener wet of tusschen wetten*), v. -mieën.
An'ti-papist (*vijand van paus en pausschap*), m. -en; *een heftig -*.
Antipathie' (*gevoel v. afkeer; tegenzin*), v. -ën.
Antipho'na, -phoon' (R.-K. *wisselgezang, beurtvers*), v. -'s, -phonen; ook: *beurtgebed*.
Antipiri'ne (geneesk. *een kunstmatig bereid*

alkaloïde, als middel tegen koortspijn), v. gmv.; ook: **-pyrine.**

Antipo'de (*tegenvoeter*, fig. *tegenstrever*), m. -n; *de aardmiddellijn, van ons voetpunt uitgaande, wijst de woonplaats onzer -n aan.*

Antiquaar' (*oudheidkenner, oudheidminnaar, handelaar in oudheden*), m. -quaren; ook: **Antiqua'rius.** (qu = kw).

Antiqua'risch (*de oudheden betreffende*), bn.; *op - gebied.* (qu = kw).

Antiquiteit' (*een oudheid, een voorwerp uit de oudheid*), v. -en. (qu = kw).

Antirepublikein' (*tegenstander van een republikeinsche staatsregeling*), m. -en.

Antirepublikeinsch' (*de republiek vijandig gezind*), bn. en bw.

Antirevolu'tie (*tegenomwenteling*), v. -s.

Antirevolutionnair' (*tegen de beginselen en uitwerkselen der Fransche revolutie gezind*), bn.; Da Costa was, als zijn meester Bilderdijk -; als zn. (*naam van een lid dier staatspartij in ons land*), m. -en.

Antisemiet' (*vijand v. h. Jodendom*), m. -en.

Antisep'tisch (*bederfwerend*), bn.; *keukenzout is een- middel tegen verrotting of bederf.*

Antithe'se (*stijlfiguur der tegenstelling*), v. -s; *een hoofd vol kreuken, een geweten zonder rimpel.* (Vondel); ook: **Antithesis.**

Anti'thesis (*tegenstelling in denkbeelden of woorden*), v. -theses.

Anto'niusvuur (St.) (*boosaardige huidontsteking, koudvuurachtige roos*; ook *zekere ziekte onder jonge varkens*), o. gmv.

Antonoma'sia (stijl. *troop der naamwisseling*), v. -s; *de held van St. Quintijn*, d. i. Egmond; *de koning der dieren*, de leeuw; een *Cicero*, voor een welsprekend redenaar; ook: **Antonomasie'.** (s = z).

Ant'woord (*tegenwoord, bescheid, wederwoord*), o. -en; *- op een verzoek, op een brief*, enz.; *taal en -*, toespraak en mondeling bescheid; *- geven, - zenden, iets zonder - laten, het - op iets schuldig blijven, een - afwachten.*

Ant'woorden, ik heb -antwoord; *iemand op een vraag -*, hem mondeling of schriftelijk bescheid geven; **-er,** m. -s; **-ster,** v. -s.

Anu'bis (*godheid der oude Egyptenaren met den kop van een hond of een jakhals*), m.; *de - was de wachter der goden*, men plaatste hem in beeltenis voor de altaren of in de voorportalen der tempels.

A'nus (Lat. *opening van den endeldarm*), m.

Aor'ta (ontl. *groote hartslagader*), v. -'s.

Apa'chen (eig. *Roodhuiden in N.-Amerika en Mexico*; *in Parijs, straatroovers*), m. mv.

Apaiseeren (*bedaren, stillen*); *de hartstochten -.* (s = z).

Apana'ge (*toelage uit de staatskas aan niet-regeerende leden van 't vorstelijk huis*), o. -s.

Apart' (*bijzonder, afzonderlijk, voor zich, ter zijde*), bn. en bw.; *een -e keus*; *iets - leggen, zetten*; als zn. **-je,** o. -s.

Apartement' (*vertrek, kamer van een hotel*), o. -en; ook: **Appartement'.**

Apathe'tisch (*lusteloos, bedrieglijk*), bn.

Apathie' (*ongevoeligheid, onverschilligheid, lusteloosheid, verslapping*), v. gmv. (th = t).

A'pegapen (*sterven*); *hij ligt op -*, hijgt naar den laatsten adem, is aan 't zieltogen. gmz.

Ap- en dependen'tiën (*al wat er bij behoort, al het bijbehoorende*), v. mv.

Apel'les, *beroemdste schilder van oud-Griekenland*; *- was een tijdgenoot van Alexander den Gr.* geb. 360 v. C.; *Nutteloos staat deze - op de wacht* (C. O.), schilder.

A'penbakhuis (*apentronie*), o. -bakhuizen; **-bakkes,** o. -en; **-kop** (*kwajongen*), m. -pen; **-kuur** (*gril*), v. -kuren; **-liefde** (*dwaze ouderliefde*), v. gmv.; **-spel,** o. -len.

A'penbroodboom (*uitheemsche boom, W.-Afrika en Amerika*), m. -boomen; *de eetbare vrucht van den - heeft den vorm van een komkommer of kalebas.*

A'pendans (*dans door apen uitgevoerd*, b.v. *op kermissen*), m. -dansen.

A'pendans (*volksnaam van een straat in Den Haag*, verbasterd uit *les Appendances*, de bijgebouwen der Fransche Ambassade, kort na 1713 aldaar ingericht), m. gmv.

A'penhaar (*volksnaam van zekere fijn gesneden en zware tabak*), o. gmv.

A'penkool (*beuzelpraat*), v. gmv.; *- verkoopen of opdisschen*, zotteklap uitkramen, dwaze, nietswaardige praatjes (om iemand te misleiden).

A'penland (scherts. *Oost-Indië*), o. gmv.

A'penliefde (*onverstandige, dwaze liefde*), v. gmv.; *blinde liefde van ouders voor de kinderen is -.*

A'pentuin (*diergaarde*), m. -en. volkst.

Aperçu' (*kort overzicht, schets, ontwerp*), o. -'s.

Aperitief' (*opwekkingsmiddel*), o. -tieven;

Apert' (*open, openbaar, onverholen*), bn.

Aperij' (*belachelijke nabootsing, dwaze handeling*), v. -en; *de kunst, die in - ontaardt* (Potg.)

Aphae'resis (spraakk. figuur: *weglating eener letter aan 't begin van een woord*), v.; *'t* voor *het*, *'s* voor *des.* (ph = f).

Aphasie' (*verlies van het woordgeheugen*), v. gmv. (ph. = f).

Aphe'lium (*verste afstand eener planeet van de zon*), o. -liën; zie **Perihelium.**

Aphonie' (*onvermogen om te spreken of te zingen*), v. gmv. (ph = f).

Aphoris'me (*korte pittige spreuk, kernspreuk, opvoedkundige stelling*), v. -n. (ph = f).

Aphrodi'te, myth. *de Grieksche Venus*; *de duif is haar gewijd.* v. (ph = f).

Apin' (*wijfjesaap*), v. -nen.

A'pis (*heilige stier der oude Egyptenaren, in den tempel te Memphis als godheid geëerd*) m. -sen; *de - was het levende woonhuis van den god van den landbouw, Osiris.*

A'pium (*schermbloemige, wilde selderij*), m. gmv.; zie **Eppe.**

Aplaneeren (*gelijkmaken, slechten, effenen*).

Aplomb' (*loodrechte stand*; fig. *vastberadenheid van taal, handeling, houding*), o.; *met -*, zonder weifelen, vastberaden, ferm.

Apocalyp'sis (*de Openbaring of Onthulling van Joannes, laatste boek van het N.-Testament, door dien Evangelist geschreven op het eiland Patmos, na den dood van Nero*), v. gmv.

Apocalyp'tisch (*geheimzinnig, te zinnebeeldig, onverklaarbaar, raadselachtig*), bn.

A po'co a poco (It. muz. *een weinig, allengs, langzamerhand*), bw.

Apo'cope (spraakk. figuur: *afkapping eener lettergreep of letter aan het eind van een woord*), v. als in: *ebbe* (eb), *hebt je* (heb je).

Apocrief' (*verdicht, van een onbekenden schrijver, niet gezaghebbend, ondergeschoven*), bn.; *de -e boeken*, bijbelschrifturen, door de

christenkerk niet erkend; fig. *dat verhaal komt mij zeer - voor*, onaannemelijk.
Apodic'tisch (*onwederlegbaar, afdoend, voldingend*), bn.; *een - bewijs*, nl. zoo een, dat de ongerijmdheid aantoont van het bestaan van het tegenovergestelde; *een -e overtuiging*.
Apo'dosis (*nazin eener periode*), v. -sen.
Apolli'nisch (*wat Apollo betreft, hem gelijkt*), bn.; *een -e gestalte*.
Apol'lo, myth. *zoon van Jupiter, god van zang, snarenspel en schoone kunsten, herdersgod en vooral als Phoebus de Zonnegod*.
Apologeet' (*lofredenaar, beschermer*, vooral *geloofsverdediger*), m. -geten; *de kerkvaders zijn -geten des christendoms*. (g = g).
Apologie' (*verdediging, verweerschrift*), v. apologieën; *de - van Oranje tegen het banvonnis van koning Philips*; vooral *geloofsverdediging*. (g = g).
Apoplec'tisch (geneesk. *verlamd, onderhevig aan beroerten, beroerte-achtig*), bn. (c = k).
Apoplexie' (*beroerte, beslag*), v. gmv. (x = ks).
Aposiope'sis (*stijlfiguur der afbreking of zwijging*), v. gmv.; *de Belgen.... maar wij vergeven het hun*.
Apostaat' (*geloofsverzaker, afvallige*), m. en v. -taten; *Juliaan de -*; zie **Afvallige.**
Apostasie' (*afval, geloofsverloochening*), v.
Apos'tel (Lat. *godsgezant, een der 12 hoofdleerlingen van Christus, afgezant*), m. -en; *de twaalf -en*; *de Handelingen der -en*, een der boeken van het Nieuwe Testament; *Bonifacius, de - der Duitschers*, Evangelieprediker; fig. *Fransche schrijvers, -en der zedeloosheid, ontucht en goddeloosheid* (Potg.), verkondigers, predikers; *een vreemde, rare, ruige, lastige -*, snuiter; *komen met apostelpaarden*, te voet, zooals de Apostelen reisden; zegsw. *daar komen mijne kleine -en aan*, nl. mijn jongens, mijn kinderen.
Apos'telenhuis (*oud-mannenhuis te Maastricht*), o. gmv.; *het Twaalf -*, van 1421.
Apos'telschap (*-ambt*), o. gmv.
Apos'telzalf (seherts. *zalf uit twaalf verschillende bestanddeelen*), v. gmv.
A posterio'ri (Lat. *van achteren gezien, a. d. ervaring ontleend*), bw.; zie **A priori.**
Apostil'le (*kantteekening, naschrift bij brieven*; *aanhangsel van een schrijven*), v. -n.
Apostolaat' (R.-K. *godsdienstige vereeniging of kring*), o.; *het - des Gebeds*.
Aposto'lisch (*komend van of betrekking hebbende op de Apostelen*), bn.
Apostro'phe (spraakk. *afkappings- of weglatingsteeken*; *aanspraak, toespreking*), v. -n.
Apostropheeren (*van een weglatingsteeken voorzien*; *een scherpe toespraak richten tot*).
Apotheek' (Gr.-Lat., bet. *bewaarplaats*: *artsenijwinkel*), v. -theken.
Apothe'ker (*artsenijbereider*), m. -s; **-es'** (*vr. apotheker*), v. -sen; **-sjongen,** m. -s; **-sknecht,** m. -s; **-srekening** (fig. *een hooge duistere rekening*), v. -en.
Apothe'ma (Gr. meetk. *loodlijn, die uit h. middelpunt van een regelmatigen veelhoek op een der zijden wordt neergelaten*), o. -'s.
Apotheo'se (*vergoding, het plaatsen in den rang der goden van keizers of helden*, enz.), v. gmv.; fig. schitterend slottooneel e. opera, enz.
Apparaat' (*toestel, toerusting, scheikundige middelen of werktuigen*), o. -raten.
Apparent' (*waarschijnlijk, schijnbaar, oogenschijnlijk*), bn. (e = e).
Apparen'tie (*uiterlijke schijn*), v. (e =e).
Appari'tie (*verschijning*), v.; *de - van een komeet*. (t = ts).
Appartement' (*vertrek, gedeelte van een woonhuis*), o. -en; ook **Apartement'.**
Appassiona'to (It. muz. *hartstochtelijk*).
Appèl' (*beroep*), o. -s; *in rechtszaken*, beroep op een hoogere rechtbank: *- aanteekenen*; *in het krijgswezen verzamelsein*, d. i. sein tot verzamelen, met trom of trompet gegeven: *- blazen, - slaan*; *op 't - ontbreken*, fig. ergens niet aanwezig zijn, waar men moest zijn; *onder 't - staan*, fig. goed en gewillig gehoorzamen, onder tucht staan; *streepje achter den naam* (biljartpotspel): *ik had nog één - te verliezen*. (C. O.)
Ap'pel (*boomvrucht*), m. -en of -s; zegsw. *door een zuren - bijten*, iets onaangenaams moeten doen, zich moeten laten welgevallen; *een schip met zure -en*, een opkomende zware hagelbui; *voor een - en een ei*, zeer goedkoop, haast om niet; spreekw. *De - valt niet ver van den boom*, het kind heeft een aardje naar zijn vaartje (meest met ongunstige bedoeling); *gouden -en op zilveren schalen*, een meesterstuk van welsprekendheid, een stijl voortreffelijk van inhoud en vorm; *een -tje voor den dorst bewaren*, fig. iets op zij leggen voor den tijd van nood; *een -tje met iem. te schillen hebben*, iets onaangenaams hebben af te doen; **-boom,** m. -en.
Ap'pel (*oogappel, ronde knop aan het gevest, gouden bal aan de torenspits*), m. -s; zegsw. *iem. liefhebben als den - zijner oogen*, als het dierbaarste, wat men bezit.
Ap'pelaar (dicht. *appelboom*), m. -s.
Ap'pelbloesem (*bloem van den appelboom*), m. -bloesems; fig. licht-rozeroode kleur.
Ap'pelbol, m. -bollen; **-boor,** v. -boren.
Ap'pelflauwte (*lichte bezwijming*), v. -n.
Ap'pelgrauw (*grauw met appelronde plekken*), bn.; *een -e schimmel*.
Appellant' (Fr. *in hooger beroep gekomene*), m. -lanten; vr. **e,** -n.
Appelleeren (*zich op een ander of op een hoogere rechtbank beroepen, beroep aanteekenen*).
Ap'pelmoes, o. en v. gmv.
Ap'pelpent (*appelprol of -broodje*), v. -en,
Appelsien' (Fr. *pomme de Sine* d. i. *de Chine. daar de boom uit het Z. van Azië herkomstig is, sinaasappel*), v. -en, ook Palestina verzendt millioenen stuks uit Jaffa, in het Sarondal.
Ap'pelstroop (*stroop uit appels*), v. gmv.
Ap'pelvink (*groote muschsoort*), m. -en.
Ap'pelwijn (*appeldrank, cider*), m. gmv.
Appen'dix (*aanhangsel, toevoegsel*), o. -dices.
Appendi'citis (geneesk. *ontsteking van het wormvormig aanhangsel van den blinden darm*), m. gmv.
Appercep'tie (*waarneming, bewustzijn, bewuste voorstelling*), v. -s, -tiën. (t = s).
Appercipeeren (*met bewustheid waarnemen, indrukken verwerken*).
Appetijt' (Fr. *eetlust, lust, honger, trek*), m. gmv.; ook spreekt.: **Appetiet.**
Applaudisseeren (*toejuichen, zijn goedkeuring door handgeklap te kennen geven*).
Applaudissement' (*algemeene bijvalsbetuiging*, b.v. door *handgeklap*), o. -en; ook

Applaus' (*toejuiching*), o. gmv.: *een daverend* -, applaudissement.
Applica'tieschool (*hoogere krijgsschool, vakschool voor stafofficieren*), v., *de - te Breda.*
Appor'te! tot e. hond: breng hier! haal op!
Apporteeren (*aanbrengen, halen*), b.v. door een gedresseerden hond.
Apposi'tie (spraakk. *bijstelling*), v. -s, -tiën. (s = z).
Apprecia'tie (*schatting, waardeering*), v. -s.
Apprecieeren (*waardeeren, op prijs stellen*); *iem. of iets* -.
Appreteeren (*toebereiden, laken enz. glanzen, katoen pappen*); **appretuur,** v. gmv.
Approba'tie (*goedkeuring, vergunning, bewilliging*), v. -s, -tiën. (t = ts).
Approba'tur(Lat. *het wordt goedgekeurd*), o.; *het - is de formule der kerkelijke goedkeuring in R.-K. kerkboeken en andere drukwerken.*
Approbeeren (*goedkeuren, vergunnen*).
Approcheeren (*naderen, naderbij brengen*).
Approviandeeren (mil. *een vesting, fort of schip van levensmiddelen voorzien*).
Approximatief' (*begrootenderwijze, bij raming of benadering*), bn. en bw.; *een -tieve waarde.*
Appui' (*steunpunt, steun, nadruk*), m. -'s.
Appuyeeren (*een voorstel ondersteunen, op iets aandringen, den toon of nadruk aan woorden geven*).
April' (eig. *maand, waarin alles opengaat; Grasmaand*), m.; - *doet wat hij wil,* het weer is erg veranderlijk; *een droge Maart, een natte* -; *op den eersten - verloor Alva zijn Bril* (*1572*).
April'beweging (*beroering onder ons volk in April 1853*), v. gmv.; *de - ontstond bij 't herstel der R.-K. bisschoppelijke hiërarchie.*
April'gek (*iemand, dien men fopt op 1 April*) m. -ken; **-grap** (*flauwe grap*), v. -pen; **-skind** (*wispelturig mensch*), o. -ers, -eren.
April'visch (Fr. *poisson d'avril: fopperij op 1 April, Aprilgrap*), m. -visschen.
A pri'ma vis'ta (muz. *op het eerste gezicht*).
A prio'ri (Lat. *van te voren, alleen door redeneering, vóór of zonder de ervaring*), bw.; zie **A posteriori.**
A-propos', bw.: (*ter rechter ure, te gelegener tijd, juist van pas*); tw.: (*hoor eens, eer ik het vergeet*); als znw, o.: *hij deed zijn best om weer op zijn - te komen,* punt van redeneering, *een mal* -, een misverstand; *dat is mal* -, ten ontijde, van onpas; lees: *a-propoo'.*
Aprosex'ie (*vergeetachtigheid, zwakte van geheugen*), v. gmv.; zie **Adenoïde.**
Ap'sis (R.-K. kerken: *halfcirkelvormige of schulpvormige nis als plaats voor een altaar*), v. apsiden; ook: **Apsis.**
A'qua (Lat. *water*), v. mv. aquæ. In de apotheek: - *fontani,* bronwater; - *destillata,* gezuiverd water; - *vitæ,* levenswater. (qu = kw).
Aquaduct' (*steenen waterleiding, kunstmatig leidingskanaal; samenstel van bogen, vormend den grondslag van een leidingskanaal bij de Romeinen*), o. -en. (qu = kw).
Aquamarijn' (*zeegroen*), bn. en als zn. (*edelsteen van een zeegroene kleur*), m. of o. -en.
Aquarel' (*waterverfteekening of schilderstuk in waterverf*), v. -len; **-list** (*aquarelschilder*). m. -len. (qu = kw); zie *Aqua.*
Aqua'rium (*glazen bak met water tot het levend bewaren van visschen, schelpdieren, planten,* enz.), o. -s, -ia; *ook het gebouw in Artis te A'dam, de schoonste afdeeling v. Artis.* (qu = kw).
Aqua'rius (*Waterman, teeken in den dierenriem*), m. gmv. (qu = kw).
Ar (*winterslede voor vermaak, door één of meer paarden getrokken, narreslee*), v. -ren.
Ar (*verbolgen, verstoord, toornig*), bn. vero. *in -ren moede,* in gramschap, toorn, woede.
A'ra (*Zuid-Amer. papegaai met prachtige bonte veeren en langen staart*), m. -'s; *de roode* -, of Indiaansche raaf.
Arabesk' (*lofwerk in den trant der Arabieren, meest uit figuren van planten, bloemen, struiken enz. samengesteld en opgelegd of geschilderd*), v. -en; *bontkleurige -en, grillige -en.*
Ara'blë (aardr. *schiereiland in het Z.-W. van Azië, langs de Roode Zee*), o.
Arabier' (*bewoner van Arabië*), m. -en.
Ara'bisch (*komend uit of behoorende tot Arabië*), bn.; *een -e vrouw, de -e taal, de -e godsdienst, de -e nachtvertellingen*; als zn. o.
Aræome'ter, m. -s; zie **Areometer.**
Arak' (*rijstbrandewijn*), v. gmv.; - *is kleurloos; men bereidt - uit het sap van dadels, uit suiker, uit kokosnoten; -stokerij,* v. -en.
Arameesch' (*ten tijde van Chr. de taal der Joden in Palestina*), o. gmv.
A'rang (Ind. *houtskool*), v. gmv.
Ar'beid (*werk, verrichting, moeite, inspanning*), m. gmv.; *geld verzoet den* -, *hij leeft van den - zijner handen, zich aan den - zetten, een gezette* -, *iem. met eenigen - belasten.*
Ar'beiden (*zijn lichamelijke of geestelijke krachten inspannen*), ik arbeidde, heb -arbeid; *zes dagen zult gij* - (Bijbel); *de -de stand,* die van handenarbeid leeft; - *in den wijngaard des Heeren,* nl. door geestelijken.
Ar'beider (*werkman, daglooner*), m. -s: *roep de -s bij elkaar; een boeren-, een fabrieks-, een spoorweg-*; **arbeidster,** v. -s.
Ar'beidersbevolking, v. -en; **-beweging** (*het streven naar lotsverbetering*), v. gmv.; **-blad** (*krant voor de belangen van den werkenden stand*), o. -en; **-partij,** v. -en; **-stand,** m. gmv.; **-trein** (*morgen- en avondtrein voor werklieden*), m. -en; **-vereeniging** (*een soort van bond*), v. -en; **-verzekering** (*een soort van levensverzekering tot verhoeding tegen gebrek bij ziekte, overlijden, invaliditeit,* enz.), v. -en; **-vrouw,** v. -en; **-woning,** v. -en.
Ar'beiders-quaestie, v.; zie **Sociale quaestie.**
Ar'beidsbeurs (*gebouw voor vraag en aanbod van arbeid*), v. -beurzen; **-contract** (*wettelijke overeenkomst tusschen patroons en arbeiders, welke beider onderlinge verhouding, vooral de bepaling van loon, zoolang die overeenkomst duurt, regelt en wederzijdsche verplichtingen omschrijft*), o. -en; **-duur** (*duur van den arbeidsdag*), m. gmv.; **-eenheid** (*natuurk. eenheidsmaat*), v. -heden; **-enquête** (*officieel onderzoek naar den toestand en het leven der arbeiders*), v. -s; **-inspecteur** (*rijks-opziener van den arbeid in fabrieken,* enz.), m. -s; **-inspectie** (*bij Koninklijk besluit van 18 Mei 1900 is ons Rijk verdeeld in 9 inspecties, in iedere waarvan een inspecteur met één of meer adjuncten met het toezicht is belast op de uitvoering der arbeidswet*), v. -s; **-raad** (*raadgevend lichaam bij geschillen tusschen werklieden en werkgevers*), m. -raden; **-secretariaat** (*bureau tot ver-*

zameling van allerlei gegevens omtrent den arbeid), o. -aten; **-veld** (*kring van iemands arbeid, ook al, wat tot den handenarbeid behoort*), o. -en; **-vermogen** (*de kracht om te arbeiden*), o. gmv.; **-wet** (*wet tot het tegengaan van overmatigen en gevaarlijken arbeid, vooral van jeugdige personen en van gehuwde vrouwen, 5 Mei 1889*), v. -ten; **-wetgeving,** v. -en.

Arbeidswil'lige (*persoon, die bij een werkstaking wil doorwerken*), m. en v. -n.

Arbeid'zaam (*werkzaam, lust hebbende in of tot arbeid*), bn.; **-heid,** v.: *met stalen -heid.*

Arbi'ter (*scheidsrechter, bemiddelaar*), m. -s.

Arbitraal' (*te beslissen door scheidsrechters*), bn.

Arbitra'ge (rechtst. *de berechting van een geschil door arbiters; scheidsrechterlijke beslissing of uitspraak*), v. -s. (ge = zje).

Arbitra'ge (handel: *berekening, naar aanleiding van verschil in de wisselkoersen op verschillende plaatsen, hoe een schuld het voordeeligst wordt afgedaan*), v. -s.

Arbitra'ge-commis'sie (*commissie van door partijen gekozen arbiters*), v. -s, -siën.

Arbitra'ge-hof (*officieel college van door de mogendheden gekozen arbiters tot beslissing van geschillen in zake staatsbelangen*), o.; *het internationaal - heeft zijn zetel te 's-Gravenhage.*

Arbitrair' (*willekeurig, eigendunkelijk, eigenmachtig*), bn. en bw.; *een -e toeëigening; - te werk gaan.* (ai = è).

Arbitra'tor (*scheidsrechter*), m. -s, -to'ren.

Arbitreeren (*een zaak als arbiter beslissen; ook door scheidsrechters laten beslissen*).

Arbitreeren (hand. *een wisselberekening of arbitrage-rekening maken*),

Arbi'trium (*eindoordeel, uitspraak, vonnis der scheidsrechters*), o. arbitriën.

Arca'de (Lat. *booggewelf, gordelboog rustend op pilaren*), v. -n, -s. (c = k).

Arca'dia (*het klassieke land der herders en herderinnen in oud-Griekenland, gelegen in het midden van den Peloponnesus*), o. gmv.; (*ontleende benaming van een reeks romantische werken in de 16e—18e eeuw*), v. -'s: *Joan van Heemskerk gaf in 1637 zijn Batavische -.*

Arca'disch (*als in Arcadia, herderlijk, landelijk, liefelijk, naïef*), bn. en bw.; *Amelie zag, dat zij met deze -e kleinen niet vorderde.* (C. O.)

Arca'num (*geheim geneesmiddel, geheim middel*), o. -na; *Annet kocht een dubbele dosis van 's mans -.* (Staring).

Arceeren (teek. *schaduwtinten aanbrengen*), ook: **Harceeren; -ing,** v. -en; **-sel,** v. -s.

Archæologie' (*oudheidkunde*), v. gmv. (g=g).

Archæolo'gisch (*oudheidkundig*), bn; *een - museum*, bevattende antiquiteiten.

Archæeoloog' (*oudheidkundige*), m. -logen.

Archaïs'me (*verouderde zegswijze of taalvorm, verouderd woord*), o. -n; b.v. *rijden en omzien*, bij de hand zijn; *kuischen*, reinigen, *rechtevoort, seffens*, enz.; ook: *Archaïs'mus.*

Archan'gel (*aartsengel*), m. -en; *Michaël de -.*

Ar'chi (*voorvoegsel*), den hoogsten trap aanduidende in samenst.: *archiduc*, eerste of opperhertog, enz.; hieruit ons voorvoegsel *aarts.*

Archief' (*verzameling van geschriften, handvesten*, enz.; *ook bewaarplaats van belangrijke oorspronkelijke geschriften, van handvesten, van oorkonden*), o. -chieven; *het - van Maastricht; de -ieven van het Huis van Oranje*; **-gebouw,** o. -en; **-kamer,** v. -s; **-recht,** o. gmv.; **-stuk,** o. -stukken; **-wezen,** o.

Archime'des, *grootste wis- en natuurkundige der oudheid, te Syracuse, 287—212 v. C.*

Ar'chipel (*hoofdzee, eilandenzee*), m. -s; *de Grieksche -, de O. I. -, de W. I. -.*

Architect' (Lat. *bouwmeester, bouwkundige*), m. -en. (ch = sj).

Architecto'nisch (*bouwkunstig*), bn.; *de -e schoonheid van het koninklijk paleis.*

Architecturaal' (*den schoonen bouwstijl kenmerkend*), bn.

Architectuur' (*de bouwkunst betreffende*), v. gmv.; *de oude Duitsche -*, bouwstijl; *onze moderne -.*

Architraaf' (*bovenbalk van een kozijn, onderste gedeelte eener kroonlijst*), v. -traven.

Archiva'lia (*verschillende oorkonden*), v. mv.

Archiva'ris (*bewaarder, beheerder van een archief*), m. -sen.

Archon', -chont (*heerscher, gebieder*), m. archonten; *de -ten in oud-Athene*, eerste overheidspersonen na den dood van den laatsten koning, Kodrus, 1068 v. C.

Arc'tisch (*noordelijk*), bn.; *de -e zeeën*: Noordpoolzeeën; *een - klimaat.* (c = k).

Arden'nen (aardr. *hoogvlakte, boschrijke heuvelreeks in België en Luxemburg*), m. mv.

Arduin', o. gmv.; zie **Arduinsteen.**

Ardui'nen (*van arduin*, fig. *zeer hecht*), bn. *een - voetstuk van een standbeeld.*

Arduin'steen (*blauwachtige, bewerkte hardsteen uit de Ardennen; zerksteen*), m.; (*stof*), o. gmv.: *een voetstuk van - of van arduin.*

A're (*vlaktemaat, 100 M², DM²*), v. -n, -s.

Are'ca (Ind. *palmboom*), v. -'s; *de - noot lijkt wat op de muskaatnoot*; zie: **Betel.**

Aren' (Java. *palmboom*), m. -s; **-hout,** o.; **-suiker,** v.; **-sago,** v.; ook: **Arenpalm.**

Are'na (Lat. *worstelperk, kampplaats met zandbodem in het amphitheater*), v. -'s.

A'rend (*adelaar, valkachtige roofvogel*), m. -en; spreekw. *Een - vangt geen vliegen*, een groot of edel mensch strijdt niet tegen onbeduidende personen; *veldteeken*: de -en der Romeinsche legers.

A'rend (*doffer, mannetjesduif*), m. -en. gew.

A'rend (*mansnaam uit Arnoud, Aarnoud Aarnd ontstaan*), m.; *- van Aemstel, de broeder van Gijsbrecht.*

A'rendbuizerd (*roofvogel van de familie der buizerds*), m. -s.

A'renddaalder (*oud zilverstuk in Zeeland en Friesland*, ± f 1.10), m. -daalders. vero.

A'rendgulden (*oude Geldersche munt met een arend er op*, ± f 0.50), m. -s. vero.

A'rendploeg (*lichte ploeg zonder raderen uit Amerika ingevoerd met een arend als fabrieksmerk*), m. -en; ook: **Arendsploeg.**

A'rendsblik (*de scherpe blik van den arend*, fig. *doordringende blik*), m. -blikken; **-klauw,** m. -en; **-nest,** o. -en.

A'rendsneus (*gebogen neus, lijkende op den bek van een arend*), m. -neuzen; *Alexander de Groote had een -.*

A'rendsoog (*oog van den arend*), o. -en; fig. scherpziend oog.

A'rendssteen (*ijzersteen, delfstof*), m. gmv.

A'rendsvaren, v. -s; zie **Adelaarsvaren.**

A'rendsveder (*de veder van een arend*), v.

-vederen; dicht. *hij stijgt op -en tot God omhoog*, heeft groote stoutheid van vlucht.
A'rendsvleugel (*vleugel van een arend*), m. -vleugels of -vleugelen; *de tijd vliegt voorbij met -en*, zeer snel; *de dwaasheid heeft -en maar uilsoogen.*
A'rendsvlucht (*de snelle, krachtige vlucht van den arend*), v. gmv.; dicht. ook van 't genie: *de - van Goethe, Vondel, Milton.*
A'rendswiek (*arendsvlerk, arendsvleugel*), v. -wieken; dicht. *hij stijgt op -en tot God omhoog*, heeft stoute, krachtige vlucht.
A'renlezen (*het al zoekend verzamelen van aren op een stoppelveld*), o. gmv.
Aren'palm (Ind. *boom, die suiker en palmwijn levert*), m. -en, het eerste lid is Javaansch: *arèn* = suikerhoudend; ook: *Arèn, Arènga.*
Areome'ter (nat. *toestel der bepaling van het soortelijk gewicht van vaste lichamen en vloeistoffen*), m. -meters; zie **Hydrometer.**
Areometrie' (*dichtheidsmeting, bepaling v. het specifiek gewicht*), v. gmv.
Areo'pagus (gesch. *hoogste gerechtshof in het oude Athene, gevestigd op een heuwel, aan Ares gewijd*; *fig. college van geleerden, wijsgeeren, rechters, enz.*), m. gmv.
Areopla'ne (*lucht-zweeftoestel, samenstel van luchtschommels, die in breeden kring door de lucht zweven, gedreven door een motor*), v. -n of -s.
A'res, m; zie **Mars.**
Arg (*boos, kwaad, erg*; ook *slim, listig, doortrapt*), bn. en bw. arger, argst. vero.
Ar'geloos (*onschuldig, te goeder trouw*), bn. en bw.; **-heid** (*onschuld, eenvoud*), v. gmv.
Argentaan' (*metaalmengsel of legeering van nikkel, koper en zink*; *nieuwzilver*), o. gmv.
Argen'tum (*zilver*), o.; *-vivum*, kwikzilver.
Argi'ven (*bewoners van Argos*; *oude benaming der Grieken in 't algemeen*), m. mv.
Arg'list (*booze list, kwade trouw*), v. gmv.
Arglis'tig (*boosaardig, valsch*), bn.; **-heid,** v.
Ar'go (gesch. *het schip der Argonauten*), v. gmv.; zie *Jason.*
Argon' (nat. *element, in 1894 door lord Ragleigh in dampkringslucht opgespoord*), o.; 100 L. lucht bevat 0.934 L. argon.
Argonaut' (nat. *koppoolig weekdier*), m. -en; *de schelp van den - is zeer groot, en het vleesch eetbaar.*
Argonau'ten (myth. *Grieksche zeehelden, die ± 1270 v. C. het gulden Vlies uit Colchis gingen halen, onder aanvoering van Jason*), m. mv.
Argot' (Fr. *dieventaal, bedelaarstaal*), o.; lees: *argoo'.*
Argument' (*bewijsgrond, betooggrond*), o. -en.
Argumenta'tie (*bewijsvoering, aanvoering van bewijsgronden*), v. gmv. (tie = tsie).
Argumenteeren (*bewijsgronden aanvoeren voor een betoog, betoogen, bewijzen bijbrengen*).
Ar'gus (myth. *wezen met honderd oogen over het geheele lichaam*, fig. *scherpziend bewaker*), m.; **-oog** (*scherpziend of alziend oog*), o. -en; zie **Io.**
Arg'waan (*achterdocht, kwaad vermoeden*), m. gmv.; *zonder -*, wantrouwen; *- krijgen, hebben, voeden, kweeken; -geven, wekken, verwekken, baren.*
Arg'wanen (*wantrouwen, achterdocht koesteren, verdenken*), ik heb geargwaand; **-wanend,** bn., b.v. *een -d bediller, een -de blik, een -d oog*; **-wanig** (*ergdenkend, achterdochtig*), bn.: *een - mensch*, vero.
A'ria (It. *zangwijs, melodie, lied voor één stem met begeleiding van piano of orkest*), v. -'s.
Ariad'ne, myth. *dochter van Minos, koning v. Creta, die Theseus door middel van een kluwen garen uit den doolhof laat ontkomen, nadat hij den Minotaurus gedood had*; zegsw. *de draad van -*, middel om zich uit een moeilijkheid te redden. (d = t).
Aria'nen (*aanhangers der leer van Arius, een geestelijke te Alexandrië*; *een sekte, in 325 op 't concilie van Nicea veroordeeld*), m. mv.; **-anisme,** o. gmv.
A'riërs (*stamvolk der Indo-Germanen*), m. mv.; **A'risch,** bn.: *de -e talen*, de Perzische en Indische talen, ook de Indo-Germaansche.
Ari'on, myth. *Grieksch lierdichter en toonkunstenaar der 7e eeuw v. Chr., op Lesbos.*
-aris (*bastaarduitgang*), als in: *notaris, falsaris, concessionaris, actionaris*, vormt mann. persoonsnamen.
Aristarch' (*streng kunstrechter*), m. -en; *Aristarchus* zelf was een beroemd criticus der oudheid: *hij besteedde tijd en vlijt aan de tekstverbetering van Homeros' Ilias en Odyssee, stierf ± 154 v. C. op Cyprus.*
Aristocraat' (*lid of voorstander der regeering van aanzienlijken, patricier*), m. -craten.
Aristocra'tie (*de aanzienlijke en machtige familiën*, ook *de regeering van den adel en der patriciers*), v. gmv.; *de - van een stadje, de burgemeesterlijke -, de - der geboorte, de geld -.* (tie = tsie).
Aristocra'tisch (*eigen aan, behoorende tot de aristocratie*), bn.; *de -e macht, de -e partij, de -e regeeringsvorm*; ook: *geneigd tot de denkwijze der aristocraten*, b.v. *Willem I was eer burgerlijk dan -*; verder: *overeenkomende met*, b.v. *-e vormen, gewoonten, denkbeelden, sympathieën.*
Aristolo'chia (*geslacht der pijpbloemen*), v. -lochiën; *bloeiende exemplaren van de - clematitis.* (C.O.)
Aristo'teles, *Grieksch wijsgeer van Stagira in Macedonië, leerling van Plato: leermeester van Alexander den Grooten, 384—322 v. C.*; *- gold in de Middeleeuwen als het orakel der wijsbegeerte.*
Arithme'tica (*reken- of cijferkunst*), v. gmv.
Arithme'tisch (*rekenkunstig*), bn.; *-e teekens.*
A-ri'us, *priester te Alexandrië, 280—336, die het Arianisme deed ontstaan*; zie **Arianen.**
Ark (*vaartuig van Noach*; *woonschip voor opzichters of werklui bij waterbouwk. werken*, enz.; *huis met een overgroot aantal bewoners*), v. -en; ook: *Arke.*
Ar'ke, ark (Bijbel. *kast of kist bevattende de twee steenen tafelen en de wetsrollen*), v. gmv.; *de -ders Verbonds.*
Ar'kel (*uitbouwsel aan den voorgevel, gesloten balkon*), m. -s; spreekt. *erkel.*
Arm (*lichaamsdeel, lidmaat*), m. -en; zegsw. *iem. in den - nemen*, iem. hulp inroepen of vragen; *iemand de -en binden*, hem machteloos maken; *lange -en hebben*, d. i. vèrreikende macht bezitten; *een slag om den - houden*, d. i. zich niet onherroepelijk en stellig voor iets verklaren; *met zijn ziel onder den - loopen*, leegloopen, zich vervelen; *iemand met open -en ontvangen*, d. i. zeer hartelijk, zeer voorkomend; *een sterken*

- *hebben*, veel macht bezitten; *de wereldlijke* -, de wereldlijke macht; bij overdr.: *de -en eener balans, van een weegschaal, van een gaskroon*, enz.

Arm (*behoeftig*), bn.; *een -e vrouw*; zegsw. *hij is zoo - als de mieren, als Job, als de straat* enz., d. i. in de hoogste mate.

Arma'da (Sp. *oorlogsvloot, onoverwinnelijke Spaansche vloot van 150 schepen met 32 duizend soldaten, 1588*), v. -'s; ook: **Arma'de,** v. -s.

Armadil', m. -len; zie **Gordeldier.**

Arm'band (*platte polsring van edel metaal, bracelet*), m. -banden.

Arm'bedeeling (*het uitreiken van giften door den armmeester aan de armen*), v. -bedeelingen.

Arm'been (*een der beenderen in den arm*), o. -beenen; *het opper -.*

Arm'bestuur (*college van armmeesters*), o.; -besturen; *het burgerlijk -, het kerkelijk -.*

Arm'bezoek (*het opzoeken in hun huis van de bedeelden*), o. gmv.

Arm'borst (uit het Lat. *arbalista*: *draagbare hand- of voetboog der middeleeuwen*), m. -en. vero.

Arm'bus (*blikken bus tot het inzamelen van liefdegaven*), v. -bussen.

Ar'me (*behoeftige persoon*), m. en v. -n.

Armée (Fr. *leger, heirschaar*), v. -ën; *de groote - van Napoleon bleef in Rusland.*

Armeekorps (*groote legerafdeeling, bestaande uit alle wapens*), o. -korpsen.

Armen-huis'zittenmeester (*regent van het huiszittenhuis*), m. -meesters. vero.

Ar'melijk (*armoedig, op armoedige wijze, bekrompen*), bn. en bw.; *een -e kleeding*; *zij leefden -*; **-heid,** v. gmv.

Armelui' (*arme menschen*), m. mv. *Zijn er dan niet altijd - geweest zooals ik?* (C. O.)

Armeluis'kind (*kind van arme menschen*), o. -kinderen.

Ar'menbuil (*collecteer-zakje, dat aan een stok de kerkgangers wordt voorgehouden om een aalmoes voor de armen*), v. -builen.

Ar'menbuurt (*buurt of steeg, waarin veel armen wonen*), v. -buurten.

Ar'mendokter (*geneesheer, door den raad aangesteld voor de armenpractijk*), m. -dokters.

Ar'menfonds (*kapitalen ten behoeve der armbedeeling*), o. -fondsen.

Ar'mengesticht (*huis der diaconie tot verpleging van arme lieden*), o. -gestichten.

Ar'mengoed (*eigendom der diaconie, goederen van godshuizen*), o. -goederen.

Ar'menhuis, arm'huis (*gasthuis, godshuis*), o. -huizen.

Arme'nië (*bergachtig land in Azië, hoogland aan de zuidelijke heiling van den Kaukasus in den vorm van een driehoek*), o.; **-ménisch,** bn.: *-e steen.*

Arme'niërsteen (*groene of lichtblauwe steen, waaruit bergblauw vervaardigd wordt*), m. -steenen; zie *Armenië.*

Arme'nisch (*behoorende tot, betrekking hebbende op Armenië*), bn.; *de -e kerk*, afdeeling der Roomsche kerk; *de -e patriarch.*

Ar'menkas (*geldkas van het armbestuur*), v. -kassen; *zij trekken uit de -.*

Ar'menpractijk (*de practijk van een armendokter*), v. gmv.

Ar'menschool(*school, waar de arme kinderen gratis leeren*), v. -scholen. vero., thans: *school voor kosteloos lager onderwijs.*

Ar'menverzorger (*diaken, armmeester*), m. -s; **-verzorging,** v. gmv.

Ar'menvoogd (*lid van het burgerlijk armbestuur*), m. -en; ook: **arm'voogd,** m. -en.

Ar'menwet (*wet van 1 Juni 1870, die regelt hoe in de behoefte der armen moet voorzien worden*), v. -wetten.

Ar'menzakje (*kerkezakje om te collecteeren onder de godsdienstoefening*), o. -zakjes.

Ar'menzorg (*verzorging der armen*), v. gmv.

Ar'me-weeshuis (*weeshuis voor de kinderen van armelui*), o. -weeshuizen.

Armezijn', o.; zie **Armozijn'.**

Armezon'daarsbankje (*in het leger des Heils de bank van hen, die boete en bekeering beloven*), o. -bankjes.

Armgees'tig (*arm aan geest zijnde*), bn.; *een -e taal, -e stijl.* vero.

Arm'gesmijde (*gouden of zilveren armsieraad*), o. -gesmijden. w. g.

Arm'hartig (*ellendig*), bn.; *- kruimelwerk* (Staring); **-heid** (*schrielheid*), v. gmv.

Armi'da-tuin (*fig. toovertuin*), m. gmv.; *Armida* is een der voornaamste heldinnen, tevens toovenares, uit Tasso's *Bevrijd Jerusalem*, (16e zang).

Arminiaan' (*volgeling van de kerkleer van den Leidschen hoogleeraar Arminius* [1560—1609], *Remonstrant*), m. -anen; **-sch,** bn.

Armi'nius, gesch. *vorst der Cheruskers, die het leger van Varus vernietigde in het Teutoburger-woud*, 9 n. C.; ook: **Hermann.**

Armlas'tig (*ten laste eener gemeente als arme*), bn.; *die bedelaar is - te Utrecht.*

Ar'moede (*toestand v. d. arme*: *ellende, ongeluk, gebrek*), v. gmv.; zegsw. *- zoekt list*, de arme zoekt allerlei middelen om brood te hebben, een broodeloos man verzint van alles; *- maakt onbeschaamde lieden*; *als de - binnenkomt, vliegt de liefde het venster uit*, waar in een gezin gebrek heerscht, verdwijnt de *onderlinge* liefde; *het zeegat of - is zijn voorland*, d. i. matroos worden of gebrek is zijn toekomst; *'t is daar - troef*, vóór alles heerscht daar nooddruftigheid; zie **Pauperisme.**

Ar'moede (R.-K. *gelofte van -*), v. gmv.; *de gelofte van - bestaat in het afstand doen van alle persoonlijk bezit.*

Ar'moedig (*ellendig, behoeftig, schamel*), bn.: *een - vertrek, een -e kleeding, zijn kunst is -, een -e taal*; bw.: *hij leeft -, een - gekleede knaap.*

Armoriaal' (Fr. *wapenboek*; *boek, dat de familiewapens bevat*), o. -alen.

Armo'rica (*oude naam van Bretagne, in Frankrijk*), o.

Armozijn' (Fr. *armoisin*: *dunne, weinig glanzende taf der 17e eeuw*), o., (soorten), o. -en.

Arm'plaat (*deel der oude wapenrusting*), v. -platen.

Arm'poliep (*zoetwaterpoliep*), v. -poliepen; *de - leeft in vijvers en slooten*; *de groene -, de bleeke -, de bruine -.*

Arm'pootigen (*tweeschalige fossiele schelpdieren*), m. mv.; ook: *armpootige schelpdieren.*

Arm'strong-kanon (*kanon met getrokken of gegroefden loop, dat van achteren geladen wordt*), o. -kanonnen; *het - heet naar zijn uitvinder*, den Engelschen ingenieur W. G. Armstrong, geb. 1810 te New-Castle.

Arm'vol, m. armen vol; *een - hooi, twee armen vol hooi.*

Armza'lig (eig. *vol armoede: gering, slecht, ellendig*), bn.; **-heid,** v. -heden.
Arn'hemmer, m. -s, *hij is een -.* Ook als bn.: *de - courant,* uitgegeven in Arnhem.
Arn'hemsch (*uit of zooals in Arnhem*), bn.; *-e jongens en meisjes,* koekjes; *de -e taal.*
Aro'ma (*geurigheid, specerijachtige geur van etherische oliën*), o. -'s; *het - van koffie.*
Aromaliet' (*welriekende edelsteen, specerijsteen, mirresteen*), m. -en.
Aroma'tisch (*aroma hebbende*), bn.; *-e middelen,* b.v. kalmus, gember, vanille, kaneel, saffraan.
A'ronsbaard (*soort van aronskelk*), m. -en.
A'ronskelk (*witte kelk met gele bloemkolf*), m. -kelken; ook de plant zelf, het volk verbasterde het Lat. *Arum* tot *Aron,* Mozes' broeder.
A'ronsstaf (plantk. *kalfsvoet, broodgras*), m. gmv.
Arrangeeren (Fr. *regelen. schikken, rangschikken, inrichten, in orde brengen*). (g = zj).
Arrangement' (*schikking, regeling, vergelijk, accoord*), o. -en. (g = zj).
Ar're (zie **Ar**), v. -n; **-slede** of **-slee,** v. -sleden of sleeën; vroeger: *Narreslede,* d. i. een slee voor *Narren* (met klinkende belletjes).
Ar'ren of **Narren** (*in of met de arreslee rijden*), ik heb -ard.
Arrest' (Fr. *hechtenis van personen, gedwongen verblijf, b.v. huisarrest;* ook: *rechterlijk gewijsde, uitspraak, vonnis*), o. -en.
Arrestant' (*die in hechtenis genomen wordt of is, gevangene, aangehoudene*), m.; v. ook **-e**: arrestanten.
Arresta'tie (*inhechtenisneming*), v. -s, -tiën.
Arresteeren (*in hechtenis nemen, gevangen nemen, in beslag nemen*; ook: *vaststellen, goedkeuren, bekrachtigen, b.v. van notulen, besluiten, plannen, enz.*).
Ar'ria, *zekere Romeinsche vrouw van grooten moed,* 42 n. Chr.; - was de vrouw van den Rom. senator Caecina van Padua, die beschuldigd was van verraad en over zee naar Rome gevoerd werd; zij doorstak zich in de boot en reikte den dolk aan haar gemaal over met de woorden: „het is niet pijnlijk!"
Arrie'ro (*Spaansche muilezelverhuurder of -drijver*), m. -'s.
Arriveeren (Fr. *aankomen, gebeuren*).
Arrogant' (Fr. *aanmatigend, verwaand, laatdunkend*), bn. en bw.
Arrogan'tie (Fr. *aanmatiging, verwaandheid, trots*), v. gmv. (t = ts).
Arrondeeren (Fr. *afronden, in afgeronden samenhang brengen*); b.v. *landerijen -, zijn volzinnen -.*
Arrondissement' (rechtst. *afdeeling eener provincie*), o. -en.
Arrondissement' (*deel v. e. schooldistrict*), o. -en.
Arrondissements'-betaalmeester, m. (*Rijksambtenaar met de uitbetaling belast*), m. -s.
Arrondissements'-ijker, m. -ijkers.
Arrondissements'-rechtbank, v. -en.
Arrondissements'-schoolopziener, m. -s.
Ar'rowroot (Eng. geneesk. *pijlwortelmeel*), o. gmv.; *het is zeer - voedzaam en licht te verteren.*
Arsenaal' (*wapenmagazijn, tuighuis*), o. -nalen.
Arse'nicum (*rattenkruit*), o.; ook: *Arse'nik.*
Ar'sis (dichtk. *verheffing van toon, betoonde lettergreep in een versvoet*), v. arsen; zie **Thesis** (*daling*), v.
Ars lon'ga, vita bre'vis, Lat. de kunst is lang, het leven kort.
Ar'temis, Artemi'sia, myth. *de godin Diana.*
Arte'riosclero'se (*aderverkalking*), v. gmv.
Arte'sische put (*geboorde welput, aldus geheeten naar het voormalige Fransche graafschap Artois, waar het eerst zulke putten in 't begin der 18de eeuw geboord werden*), m.
Ar'tevelde, Jacob v., *beroemd Vlaamsch volksman, vijand van Frankrijk,* 1285—1345.
Ar'thur, *koning uit den fabeltijd van Engelands geschiedenis (6e eeuw n. C.), werd de held der sage en der Britsche romans, naar hem genoemd; hij is het hoofd van de ridders der Ronde tafels, die den H. Graal opsporen.*
Articulatie' (*term uit de phonotiek: duidelijkheid in het uitspreken van medeklinkers en lettergrepen*), v. -s, -tiën.
Artificieel' (*kunstig, kunstmatig*), bn. (c = s).
Arti'kel (Lat. *één der leden v. eenige wet*), o. -s of -en; *- 160 van het Burgerlijk Wetboek: De man is het hoofd der echtvereeniging.* (Potg.)
Arti'kel (*handelsvoorwerp, koopwaar*), o. -en, *in welke -en reist die heer? in toilet -en, in sport -en,* enz.
Arti'kel (*opstel in eenige courant of in een tijdschrift*), o. -en; *de hoofdredacteur schreef een zestal -en over dat onderwerp.*
Arti'kel (spraakk. *lidwoord*), o. -s of -en, *de, het, een zijn -s of -en.*
Arti'kelen (*grondwaarheden van het christelijk geloof*), o. mv.; *de twaalf -des geloofs.*
Arti'kelbrief (*een in artikelen afgedeeld reglement voor krijgslieden*), m. -brieven.
Arti'kelsgewijze (*artikel na artikel*), bw.; *een wetsontwerp wordt - behandeld.*
Artillerie' (Fr. *het grof geschut met de manschappen en paarden, die noodig zijn voor de bediening*), v. gmv.; *de rijdende -, vesting -; hij is kapitein der -,* afdeeling of wapen van ons leger. (ll = lj).
Artillerie'-constructiewinkel (*rijkswerkplaats der artillerie*), m.; *de - te Delft.*
Artillerie'-officier, m. -en; **-school,** v. -scholen; **-vuur,** o. gmv.
Artillerist' (*kanonnier*), m. -en. (ll = lj).
Ar'tis (*dierentuin te Amsterdam*), v. gmv.; deze naam is volksnaam, uit: *Natura artis magistra* (de natuur is de leermeesteres van de kunst), waarvan het middelste woord boven de middelpoort staat.
Artisjok' (Fr. *artichaut: eetbare distel, in Z.-Europa en N.-Afrika in 't wild*), v. -ken; *van de - eet men den vruchtbodem en de vleezige bloemschubben.*
Artist' (*uitoefenaar van eenig kunstvak, kunstenaar*), m. -en; ook: *Artiest'.*
Artis'te (*kunstenares*), v. -n; ook: *Artieste.*
Artistiek' (*volgens de kunst, de kunst betreffende*), bn.: *-e schoonheid, een -e opleiding, -e beschouwingen, een - succes, met -e hand,* kunstvaardig; bw.: *iets - afwerken.*
Arts (Hgd. *Artz, geneesheer*), m. -en; **-examen,** o. -s.

Artsenij' (Hgd. *Arznei*: *geneesmiddel*), v. -en.
Artsenij'bereider, m. -s.; **-kunde,** v. gmv.; **-menger,** m. -s; **-winkel,** m. -s.
Artt. (*artikelen*), o. mv.
As (*spil van een wiel, enz.*), v. -sen; *de - van een molen, de - van een kar, per - vervoeren*, fig. *de - der aarde, de - der zon.*
As (*van een magneet de rechte lijn, die de beide polen verbindt*), v. -sen.
Asbest' (*onbrandbaar steenvlas, vezelachtig mineraal, bestand tegen hitte en vuur*), o. gmv.; zie **Amiant.**
Asceet' (*streng-vroom christen*), m. asceten.
Ascenden'ten (*bloedverwanten in de opgaande lijn*: *vader, grootvader*, enz.), m. mv; zie **Descendenten.**
Ascensoir' (Fr. *lift in een hotel*), m. -s; lees: *as-san-soar'*.
Asce'tisch (*streng vroom, ingetogen*), bn. *een -e levenswijze, -e boeken, de -e literatuur*; **-tis'me,** o. gmv.
Asch (*overblijfsel bij verbranding*), v. gmv.; *turf -, steenkolen -; een huis in de - leggen*, het verbranden; zegsw. *voor iets geen vinger in de - steken*, letterlijk niets doen; *tusschen twee stoelen in de - raken, zitten*, niet weten te kiezen in twee gevallen, niets uitrichten; *- is verbrande turf*, schertsend gezegd tot iem., die allerlei onderstellingen uitspreekt in zinnen, die met *als* (in de spreektaal *as*) beginnen, om hem het onbeduidende er van te doen gevoelen; *in zak en - zitten*, Bijb. ook scherts. in diepen rouw gedompeld zijn.
Asch (*laatste overblijfsel van een gestorvene, stoffelijk overschot*), v. asschen; *- van Napoleon, wat brengt ge aan Frankrijk?* (Da Costa); *dierbre asschen.* (Staring).
Asch'bak (*ijzeren lade onder in de kachel, waarin de asch valt*), m. -bakken; **-bakje** (*schoteltje voor sigarenasch*), o. -bakjes.
Asch'belt (*asch- of vuilnishoop, de plaats voor afval buiten stad of dorp*), v. -belten.
Asch'blond (*lichtblond*), bn.; *een -e knevel.*
Asch'boer (*aschman, vuilnisman*), m. -boeren; *de - schelde aan alle deuren.*
Asch'dag (R.-K. *Aschwoensdag, de eerste dag der groote of 40-daagsche vasten, de dag volgend op Dinsdag van vastenavond, ook kruisjesdag geheeten*), m. gmv.
Asch'gat (*vuurkolk in den haard*), o. -gaten. vero.; fig. morsig, later brutaal kind. vero.
Asch'grauw (*aschkleurig*), bn.; *de wegen waren - van het stof.*
Asch'kar (*vuilniskar, waarmee men langs de huizen het vuil en de asch ophaalt*), v. -karren.
Asch'kolk (*aschkuil of -gat in een gemetselden haard, waarin het turf- of houtvuur brandt*), v. -kolken.
Asch'kruid (*kruidachtige plant*), o. gmv.; *het moeras - groeit in onze venen en heet ook wilde andijvie.*
Asch'kruik, v. -kruiken; zie **Urne.**
Asch'kruisje (R.-K. *kruisje van gewijde asch, aan de communiebank op het voorhoofd der geloovigen aangebracht*), o. -kruisjes; *een - gaan halen*; zie *Kruisje.*
Asch'man, m. -lui; zie **Aschboer.**
Asch'pot (*ijzeren pot, een soort v. doofpot tot vergaring der asch*), m. -potten.
Asch'put, m. -putten; ook: **-gat** of **-kolk.**
Asch'regen (*regen van aschdeeltjes of fijne neervallende asch bij vulkanische uitbarstingen*), m. -regens.
Asch'schop (*lepelvormige ijzeren schop om de asch op te scheppen*), v. -schoppen.
Asch'staal (*aschbelt*), m. -stalen. vero.
Asch'vaalt (*aschbelt, vuilnishoop*), v. -en.
Asch'woensdag, m. -en; zie **Aschdag.**
A'sem (*adem*), m. -s; *gebrek aan -.* gmz.
Asep'tisch (*onbederfelijk, niet rottend*), bn.
A'sen (Germ. myth. *de machtige goden, twaalf in getal*), m. mv.; *de stamvader der - is Odin of Wodan.*
As'gard (Germ. myth. *het verblijf of de Olympus der Asen, hoofdstad van Asaheim*), o. gmv.
Asmode'us (*de booze, de duivel, de verstoorder*), m. gmv.
Asmo'di (*booze geest, de verwoester*), m -'s; ook: **As'modée, Asmode'us.**
As'mus, *schuilnaam van Matthias Claudius*: *bekende Duitsche schrijver*, 1740—1815.
Aspect' (*aanblik, gezicht*), o. -en. (c = k).
Asper'ge (Fr. *asperge*: *plant*), v. -s; *men eet van de - de uitkomende spruiten van den wortelstok.* (g = zj).
Asper'ge-bed (*tuinbed voor asperges*), o. -bedden. (g = zj); **-tang,** v. -en.
Asper'sie (R.-K. *besproeiing, besprenkeling met wijwater*), v. gmv.
As'phalt (*aard- of bergpek, jodenlijm*), o. gmv.; **-bestrating,** v.; **-laag,** v. -lagen; **-vilt** (*bedekking van daken*), o. (ph = f).
Asphyxie' (*schijndood, stilstand van de ademhaling, stikking*), v.; lees: *as-fik-sie'*.
Aspirant' (*dinger naar een post*), m. -en; zie **Adspirant;** vr. ook **-e.**
Aspirant'-controleur (Ind. *ambtenaar, die controleur zal worden*), m. -s.
Aspira'tor (*luchtzuiger, zeker toestel*), m. -s.
Aspira'tie (*het streven naar iets*), v. -s, -tiën.
Aspireeren (*naar iets dingen*).
As'punt (*pool der aardas*), o. -punten.
Assaai', o.; **assaieeren, assaieur',** m. -s; meestal: **Essaai, essaieeren, essaieur.**
Assagaai', assegaai' (*houten werpspies met ijzeren punt van Afrikaansche volksstammen*), v. -gaaien.
Assaut' (Fr. *schermgevecht, stormloop*), o. -s.
As'schepoester (*de naam van het meisje uit het bekende sprookje, door haar beide zusters, die dan uitgaan, aan allerlei ruw keukenwerk gezet*, fig. *verstooteling*), v.; eigenlijk: -tje, o.; zie **Poesten.**
Assegaai', v. -en; zie **Assagaai.**
Assemblée (*bijeenkomst van personen*, ook *voornaam gezelschap*), v. -s. (em = an).
Assenteeren (*toestemmen, inwilligen*).
Assermenteeren (*beëedigen, een eed afnemen*).
Asserto'risch (*verzekerend, bevestigend, als zeker aan te nemen*), bn.
Asses'sor (*bijzitter, hij die in de vergadering den voorzitter de besluiten helpt regelen*; *wet ouder bij een gemeenteraad, tusschen 1815 en 1851*), m. -so'ren, -s. vero.
Assiduïteit' (Fr. *volharding, stage vlijt*), v. gmv.
Assiet'te (*eetbord, tafelbord*), v. -n; zegsw. *hij is niet in zijn gewone -*, hij mist zijn gewone stemming, is niet op dreef.
Assignaat' (*aanwijzing op vaste staatsgoederen, Fransch papieren geld der eerste republiek van April 1790—1796*), o. assignaten. (gn = nj).
Assigna'tie (*schriftelijke aanwijzing ter be-*

taling, ordebrief van betaling, handelspapier met declaratie van betaling van een hoofdsom of van de renten), v. -s, -tiën. (gn = nj).
Assigneeren (*een schriftelijke aanwijzing op betaling geven, aanwijzen*). (gn = nj).
Assimila'tie (spraakk. figuur: *gelijkwording van medeklinkers*, als in: *balling* [banling], *metterdaad* [met-der-daad], v. -s, -tiën; de eerste heet *regressieve*, de tweede *progressieve*-.
Assimila'tie (plantk. *het opnemen en verwerken van koolzuur; het opnemen en absorbeeren van voedingsstoffen*), v. gmv.
Assimileeren (Lat. *vereenzelvigen, gelijksoortig maken, gelijk maken*).
Assi'ses (*zitdagen van een crimineel gerechtshof*), v. mv.: *Cour d'*- of **Hof van** - (*hoog gerechtshof, dat vonnis wijst in lijfstraffelijke zaken*); in Fr. en België.
Assisteeren (*bijstaan, helpen, ondersteunen*).
Assistent' (*helper, toegevoegde, adjunct*), m. -en; zie ook: **Adsistent:** v. **-e**, -tenten.
Assisten'tie (*hulp, bijstand*), v. gmv.
Assistent'-resident' (Ind. *onder-resident op Java*), m. -en.
Associa'tie (*aaneenschakeling, verbinding, vennootschap*), v. -s, -tiën; *de geest van* -.
Associé (*handelsgenoot, compagnon*), m. -'s.
Associeeren (zich) (*zich verbinden tot gemeenschappelijke uitoefening van een bedrijf, handelsgenoot of vennoot worden*).
Assonan'tie (dichtk. *gelijkheid van klinker in de woorden van een vers*), v. -s; b.v. *Nu ruischt en fluit het riet*, zie ook Bilderdijk's *Uitvaart*; - in de spreekt.: *goed en bloed, wijd en zijd, hoog en droog, met pak en zak* enz.; ook: **Assonance.**
Assorteeren (Fr. *uitzoeken, schikken; van koopwaren ruim voorzien, bv. een winkel*).
Assortiment' (*voorraad van winkelgoederen, verscheidenheid in dezelfde soort*), o. -en.
Assumeeren (*aan- of bijnemen*).
Assump'tie (*Maria's Opneming ten Hemel, feestdag in de R.-K. kerk op 15 Augustus*), v.
Assum'tie (*aan- of bijneming*), v.; *het recht van* -, dat van een commissie of college om zich één of meer leden toe te voegen.
Assuradeur' (*waarborger, verzekeraar*), m, -en, -s.
Assurant' (*met zekerheid, eigendunk*), bn.; bij uitbreiding: **Astrant'** (*brutaal, vermetel*), bn.
Assuran'tie (Fr. *verzekering, d. i. verbintenis aangegaan door eenige maatschappij om iemand tegen een vaste premie schadeloos te stellen bij verlies van schip of lading, huis, inboedel, vee, oogst, enz.*), v. -s, -tiën; **-kantoor,** o. -kantoren; **-maatschappij,** v. -en; **-penningen,** m. mv.; **-polis** (*bewijsstuk, akte*), v. -sen; **-premie** (*verzekeringsprijs per jaar*), v. -s, -iën.
Assureeren (*verzekeren, waarborgen*).
Astar'te (*Phenicische godin der maan, gemalin van Baël*), v. gmv.; ook *As'taroth* geheeten.
Asta'tisch (*aan geen vasten stand gebonden, onbestendig, wankelbaar*), bn.
As'ter (*samengest. sterbloem, uit China*), v. -s.
Aste'ria (*veelkleurig gesteente, opaal*), v. -s.
Asteroï'den (*zeer kleine planeten*), v. mv.; zie: **Planetoïden.**
Asthenie' (*zwakheid, uitputting*), v. gmv.
Asth'ma (*engademigheid, kortademigheid, benauwdheid op de borst, aamborstigheid*), o. gmv.; lees: *ast'-ma.*
Asthma'tisch (*aamborstig, benauwd op de borst*), bn.; *een - bestje.*
Astraal'licht (*schemerachtig sterrenlicht*), o.
As'trakan (*soort van winterstof op bont gelijkend*), o. gmv.; *een muts van -, een mof van -, een kraag van -.*
Astrant' (*vrijpostig, lomp, brutaal*), bn. en bw.; *een - kind; iets - vragen*; van **Assurant.**
Astringent', adstringent' (*samentrekkend, bindend*), bn.; *een - geneesmiddel.*
Astrognosie' (*sterrenkennis*), v. gmv. (s=z).
Astrographie' (*sterrenbeschrijving*), v. -s, astrographieën. (ph = f).
Astrola'bium (*werktuig tot het meten van hoeken in de sterrenkunde*; ook: *hoekmeter bij de landmeetkunde*), o. -s.
Astrologie' (*sterrenwichelarij*), v. gmv. (g = g).
Astroloog' (*sterrenwichelaar*), m. -logen.
Astronomie' (*sterrenkunde*), v. gmv.
Astrono'misch (*sterrenkundig*), bn.; *-e verrekijkers, het -e jaar.*
Astronoom' (*sterrenkundige*), m. -nomen.
Astrueeren; zie **Adstrueeren.**
Asyl' (Fr. *vrijplaats, toevluchtsoord, wijkplaats of vrijplaats voor vervolgden en misdadigers, ook voor honden; gesticht, verpleeghuis*), o. -en.
Asyl'recht (*het recht van een oorlogsschip om een neutrale haven binnen te vallen om zich van levensmiddelen of drinkwater te voorzien*), o. gmv.; lees: *a-ziel'*; ook in geval van averij geldt het -.
Asymmetrie' (Gr. *wanverhouding, onevenredigheid, gebrek aan gelijkmatigheid*), v. gmv.
Asymme'trisch (*onevenredig, ongelijkmatig*), bn. en bw.
Asyn'deton (spraakk. *weglating der voegw.*), o. asyndeta. (s = s).
A'taman (*hoofdman*), m. -s; zie **Hetman.**
A'tap (Ind. *huisbedekking; droge alang-alang-bladeren, ook droge nipabladeren*), v. gmv.
A'tappalm (Ind. *water- of moeraspalm*), m. -en; zie **Nipapalm.**
Atavis'me, -mus (Lat. *erfelijkheid van sommige eigenaardigheden des lichaams of v. d. geest bij menschen; ook bij dieren, honden b.v. met overspringing zelfs van enkele geslachten of trappen*), o. gmv.
Atelier' (Fr. *werklokaal van een artist of kunstenaar*), o. -s; lees: *atteljee'.*
A tem'po (It. muz. *in de rechte of aangegeven tijdmaat*), bw.
A'terling (*ontaard wezen, onverlaat, snoodaard, een hond van een mensch*), m. en v. -en.
Atheïs'me, atheïs'mus (*ongodisterij, godloochening, godverzaking*), o. gmv.
Atheïst' (Gr. *godloochenaar, ongodist*), m. -en.
Athenæ'um (*tempel aan Athene of Minerva gewijd; inrichting voor hooger onderwijs*), o. athenæums, athenæa, athenæën.
Athæ'ne of *Pallas -, de godin Minerva, beschermster der Grieksche stad van dien naam*, de uil was haar gewijd, en men vond dien vogel bij duizenden in haar stad; zegsw. *uilen naar Athene dragen*; zie **Uil.**
Athe'ne (*hoofdstad v. h. oude Attica, middelpunt der oud-Grieksche beschaving; thans hoofdplaats van Griekenland*), o. **Athener,** m. -s; **Atheensch,** bn.; zie **Attisch.**
Athleet' (*kampvechter in het oude Griekenland, worstelaar*, fig. *forsch gebouwd man*), m. -leten.

Athle'tisch (*kampvecht- of worstelkundig*; *forsch gebouwd*), bn.; *een -e gestalte*, reusachtig; fig. *de -e stammen der Indische boomen.*
Athopie' (*gezichtszwakte*), v. gmv. (th = t).
At'jar (Ind. *in zuur ingelegde plantaardige zelfstandigheden*), o. gmv.; **-bamboe** (*in azijn ingelegde spruiten van het bamboeriet*), o. gmv.
At'jeh (aardr. *noordelijke punt van Sumatra*), o.; *het rijk van - is duizend vierk. geogr. mijlen met ± een half millioen bewoners*; levert peper, areca-noten, rijst, katoen, kamfer.
At'jeh-jas (Ind. *gesloten colbert*), v. -jassen.
Atlan'tische Oceaan (aardr. *één der vijf wereldzeeën*: *ten W. van Europa, is bijna 90 millioen KM² groot of 24% der aardoppervlakte*), m. gmv.
At'las (*een boek met kaarten, met afbeeldingen*), m. -sen; *een kaarten-, een planten-.*
At'las (*gladdige satijnen stof met eigenaardigen glans*), o. gmv.
At'las (ontl. *de bovenste halswervel*), m. -sen.
At'las, myth. *een der titanen, die den aardbol moet torsen*; *op het koninklijk paleis te Amsterdam staat het koperen beeld van -.*
At'las (aardr. *hooggebergte in N.-W. Afrika*) m.
At'las-vlinder (Ind. *grootste bekende nachtvlinder op Java*), m. -vlinders.
At'lasvogel (*satijnvogel in Australië*), m. -s.
Atmome'ter (*verdampingsmeter*), m. -s.
Atmosfeer' (*luchtkring, dampkring*), v. atmosferen; **-ferisch,** bn.
Atoe'ran (Ind. *regeling, inpikkerij*), v. gmv.
Atol' (*koraaleiland, ringvormig koraalrif*), m. atollen; *de -len zijn te vinden in de tropische zeeën.*
Atomis'me (*leer der stofdeeltjes, nl. dat alle lichamen uit atomen bestaan*), o. gmv.
Atomist' (*voorstander van de leer der stofdeeltjes d. i. van het atomisme*), m. -en.
Atonie' (*verslapping, verzwakking der zenuwen, zwakte des lichaams*), v. gmv.
Atoom' (*stofdeeltje, ondeelbaar lichaampje, vezeltje, zonnestofje*), o. atomen.
A tort et à travers (Fr. *in het honderd, door dik en dun*; *in het wild, met alle geweld*), bw.
A tout prix (Fr. *tot elken prijs, het koste wat het wil*), bw.
Atrament'steen (*inktsteen*), m. en o. -en.
Atri'den (*bij Homerus, Agamemnon en Menelaus, zonen van Atreus*), m. mv.
A'trium (*voorzaal eener oud-Romeinsche woning*), o. atriën, atria.
Atrociteit' (*wreedheid, gruwzaamheid*), v. -en.
Atrophie' (geneesk. *het uitteren, wegkwijnen door onvoldoende voeding*), v. gmv. (ph = f).
Atropi'ne (geneesk. *doodkruid, vergift*), v. gmv.
Attaché (*onbezoldigd toegevoegd-diplomaat*), m. -'s; *hij is - bij ons gezantschap.* (ch = sj).
Attacheeren (*aankleven, genegen zijn, aanhangen*; *verbinden*). (ch = sj).
Attachement' (*genegenheid, gehechtheid*), o. -en. (ch = sj).
Atta'que (*aanval*; geneesk. *beroerte*), v. -s.
Attaqueeren (*aanvallen, aangrijpen*).
Attela'ge (*aanspanning van trekdieren*), v.
Attendeeren (*letten op, acht geven*); *op iets -.*
Attent' (*opmerkzaam*), bn. en bw.; *hij is niet - in de les*, oplettend; *een boek - lezen*; **-heid,** v. gmv.
Attentaat' (*gewelddadigheid, misdadige aanslag, aanranding*), o. -aten.
Atten'tie (*oplettendheid, blijk van oplettendheid, fig. beleefdheid*), v. -s; *-! opgelet!*
Attest' (*getuigschrift*), o. -en; *een - van een dokter*, verklaring; ook: **Attestatie.**
Attesta'tie (*getuigschrift*), v. -tiën, -ties; *- de vita*, bewijsschrift van in-leven-zijn; *- de morte*, akte van overlijden.
Attesteeren (*verklaren, getuigen, mondeling bevestigen, bekrachtigen*).
At'tila, *koning der Hunnen, noemde zich den geesel Gods*; *bij Chalons verslagen door Romeinen en Gothen*, 451 n. C.
At'tisch (*eigen aan Attica* (*Athene*): *schoon, sierlijk, smaakvol*; *vernuftig, geestig, zinrijk, fijn*) bn.; *- zout*, fijne geestigheid; *een -e zet.*
Attitu'de (*houding, lichaamsstand*), v -s.
Attor'ney (*gevolmachtigde, procureur in Engeland*), m. -s; lees: *ettor'ni.*
Attrac'tie (*aantrekking, aantrekkelijkheid, aantrekkingskracht*), v. -s, -tiën. (c = k).
Attrapeeren (*betrappen, vangen, beet hebben*).
Attribueeren (*toeschrijven, toeëigenen, toevoegen*).
Attributief' (spraakk. *als attribuut dienend*), bn. en bw.; *een - bn., een bn. - gebruiken.*
Attribuut' (spraakk. *taalkundige bepaling, bijv. bepaling*), o. -buten.
Attribuut' (*zinnebeeldig kenteeken, wezenlijk kenmerk, kenmerkend iets*), o. -buten; *de knots is een - van Hercules.*
Auba'de (Fr. *ochtendbegroeting als eerbewijs met muziek of zang, ochtendhulde*), v. -s; *iemand een - brengen.* (au = oo).
Au courant' (Fr. *op de hoogte*), bw.; *- zijn.*
Auc'tie (*veiling, openbare verkooping bij opbod*, b.v. *van boeken*), v. -tiën en -ties.
Auctiona'ris (*veiler, verkoopinghouder*), m. -sen. (au = ou).
Audien'tie (Lat. *plechtig gehoor, ontvangst ten hove*), v. -s, -tiën; *- geven, - verleenen*, nl. door een koning, koningin of minister; *op - gaan, een particuliere -.* (au = ou).
Audien'tieblad (*door den griffier opgemaakt proces-verbaal van het behandelde bij een terechtzitting*), o. -bladen. (au = ou).
Auditeur' (Fr. *toehoorder, bijzitter*), m. -s.
Auditeur'-militair' (*ambtenaar van het openbaar ministerie* d. i. *aanklager bij het militair gerechtshof, bij een krijgsraad*), m. auditeuren- en auditeurs-militair. (au = ou).
Audito'rium (*de gezamelijke toehoorders, het gehoor*), o. -riën; bij overdracht: *de gehoorzaal.* (au = ou).
Au'erhoen (*zeer groote hoensoort*), o. -ders; *het - is de grootste hoendersoort in Europa*; *het - leeft in de bosschen van Midden-Europa, maar komt in ons land niet voor.*
Au'eros, m. -sen; zie **Oeros.**
Au fait' (*bekend met een zaak, op de hoogte*), bw.
Au fond' (Fr. *in den grond, in het wezen der zaak*), bw. (au = oo).
Augi'as, *koning van Elis in Z.-Griekenland, beroemd om zijn stal met 3000 runderen*: *die in 30 jaar niet gereinigd was en door Hercules schoongebezemd werd.* (au = ou).
Augi'as-stal (myth. *vervuilde beestenstal*), m. (fig.) vuil, moeielijk werk; zegsw. *den - reinigen*, misbruiken uitroeien, een verwaarloosden boel redderen.
Augmenta'tie (*vermeerdering, toename*), v. -s, - tiën. (au = oo); **Augmentatief'** (*vermeerderend*), bn. en bw.

Augmenteeren(Fr. *vergrooten, vermeerderen, versterken*). (au = oo).
Augurk' (*een soort van kleine komkommer*), v. -en; ook **Agurk.** (au = ou).
Augusti'nus, *kerkvader*, 354-430; *stichter v. d. orde der Augustijnen*). (au = ou).
Augustijn' (*pater of monnik, die leeft volgens de regels van den H. Augustinus*, m. -en. (au = ou).
Augus'tus, *d. i. de Doorluchtige, Romes eerste keizer*, 29 v. C. - 14 n. C.
August'us (*de 8e maand, Oogstmaand, geheeten naar keizer Augustus*), m. (au = ou).
Au'la (*groote gehoorzaal eener academie*), v. -la's, -lae. (au = ou).
Au'rea bulla (*gouden bulle*), v. gmv.; zie ook onder **A. B.** en verder onder **Bul.**
Aureool' (*R.-K. licht- of stralenkrans om het hoofd van Christus of Maria, van heiligen of martelaren*), v. -olen; zie **Nimbus.** (au = ou).
Au'reus (*oud.-Rom. goudmunt*), m. -sen; zie **Solidus.**
Au revoir', Fr. *tot weerziens.* (oi = oaa).
Auri'kel (*sierplant onzer tuinen, een soort van lentebloem*, v. -s.
Auro'ra, myth. *godin van den dageraad; het morgenrood*); *de rozenvingerige -.*
A u'so (*naar wisselgebruik*), bw.; ook: *àusance.*
Auspi'ciën (*eig. voorteekens, vermoedens opgemaakt uit de vlucht van vogels; fig. leiding, toezicht, bescherming*), o. mv. ook: Auspi'cia.
Aus'ter (Lat. *zuidenwind*), m.; zie **Sirocco.**
Austraal' (*zuidelijk*), bn.; **-landen** (aardr. *landen bezuiden den zuidpoolcirkel*), o. mv.
Austra'lië (aardr. *het in het Zuiden gelegen land; het vijfde werelddeel: Nieuw-Holland met de eilanden: Nieuw-Guinea, van Diemensland* en *Nieuw-Zeeland*, enz.), o.; - is bijna 9 millioen KM² groot of 1.76% der aardoppervlakte *met ± 5 millioen bewoners.* (au = ou).
Austra'liër (*bewoner v. Australië*), m. -s.
Austra'lisch (*zuidelijk, zuidwaarts*), bn.; *de -e eilanden*, tot het vastland Australië (Nieuw-Zeeland) behoorende; *-e negers*, de Papoea's. (au = ou).
Aus'tri (Germ. myth. *de vier dwergen, die het hemelgewelf dragen*), m. mv.
Autaar' (*offertafel*), o. -taren; ook: **Outaar;** zie **Altaar, Outer.**
Auteur' (*opsteller, schrijver of schrijfster; dader, bewerker, stichter, hoofdpersoon*), m. -s; *een hoofdstuk, waarmee de - ijselijk verlegen is.* (C.O.); **-schap,** o. gmv; **-srecht,** o. -en. (au = ou).
Authenticiteit' (*geloofwaardigheid, echtheid, iets dat gezag heeft*), v. gmv. (au = ou).
Authentiek' (*rechtsgeldig, betrouwbaar, geloofwaardig, echt*), bn.; lees: *au-ten-tiek'.*
Authentiseeren (*in den rechtsgeldigen vorm bekrachtigen*). (au = ou).
Au'to (Gr. *eigen, zelf*), bw. als eerste lid van samenst.; ook: **Automobiel'** d. i. bij verkorting: *Auto*, m. -'s; (au = oo); *de - komt meer en meer in gebruik.*
Autobiographie' (*eigenhandige levensbeschrijving*), v. -ën.
Autobiogra'phisch (*door den betrokkene zelven geschreven*), bn.; *een - geschrift*, bevattend de levensbeschrijving van den schrijver zelf. (au = ou).
Autochtho'nen (gesch. of fab. *oorspronkelijke* d. i. *uit den grond zelven geboren bewoners van Griekenland; van elk ander land*), m. mv. (au = ou).
Autocopist' (*werktuig of toestel om brieven enz. af te drukken*), m. -en. (au = ou).
Autocraat' (*onbeperkt alleenheerscher, vorst, die de wetgevende en uitvoerende macht in zijn persoon vereenigt*; fig. *iem. die eigen wil of zienswijze doorzet, heerschzuchtige*), m. -craten. (au = ou).
Autocratie' (*de onbeperkte monarchie*), v.
Autocra'tisch (*onbeperkt*), bn. (au = ou).
Autocritiek' (*zelf-critiek of -beoordeeling*), v. -en.
Auto-da-fé (Sp. *daad van geloof, plechtige herroeping der dwaling; ketterverbranding, rechtsdag* [*der inquisitie*], o. auto-da-fé's. (au = ou),
Autodidact' (*iemand, die een wetenschap of kunst door zelfoefening geleerd heeft*), m. -en. (au = ou).
Autograaf' (*eigen letterschrift, eigenhandige brief, eigen handschrift*), v -grafen; *er is een belangrijke - van Mozart gevonden*; zie **Manuscript.** (au = ou).
Autograaf' (*copiëer-machine, zelfschrijvendwerktuig*), v. -grafen; (au = ou).
Autogra'phisch (*eigenhandig geschrev.*), bn.
Automaat' (*een zich zelf bewegend toestel of menschenbeeld; schertsenderwijs: iemand, die werktuiglijk doet wat anderen hem laten doen, speelpop of stroopop*), m. -maten; *Van der Hoogen herhaalde dezelfde beweging met al de bevalligheid van een -.* (C.O.). (au = ou).
Automa'tisch (*zelf of uit zich zelf werkend*), bn.; *-e bewegingen bij mensch en dier*, bv. bloedsomloop, spijsvertering, d. i. onwillekeurige bewegingen.
Automobiel' (*motorwagen, zelfwerkend modern voertuig, met caoutchoucbanden om de wielen*), m. -en; zie **Auto** en ook: *Tuf-tuf*; soms: *-bile.* (au = ou).
Automobilist' (*eigenaar en berijder van een automobiel*), m. -en; vr. ook: **-e;** ook, *Automobiel-rijder*, m.; *-rijdster*, v. -s; zie **Chauffeur.**
Autonomie' (*zelfwetgeving, eigen staatsregeling; zelfbestuur*), v. gmv. (au = ou).
Autopsie' (geneesk. *lijkopening, lijkschouwing*), v. gmv. (au = ou).
Autorisa'tie (*volmacht; wettelijke goedkeuring, machtiging*), v. gmv. (au = ou).
Autoriseeren' (*machtigen, volmacht geven*).
Autoritair' (*van een autoriteit*), bn.; *het -gezag.* (au = ou).
Autoriteit' (Lat. *gezaghebber, man van gezag; waardigheid, gestelde macht, schrijver op wien men zich beroepen kan*), v.; -en (*overheidspersonen*), v. mv. *Zij zochten eene -, die... zou verklaren, dat zij gelukkig zijn.* (C.O.). (au = ou).
Au'totype (*cliché*), v. -s; ook oorspronkelijke afdruk.
Au'totypie (*drukmethode, waarbij men gebruik maakt van een photografisch negatief*), v.
Aval' (*wisselborgstelling*), o. gmv.
Avan'ce (*winst in den handel; voorschot*), v. -s; *-s doen*, de eerste schreden of stappen doen: *de groote dames schromen -s te doen*, toenadering. (C.O.). (c = s).
Avanceeren (Fr. *voorwaarts gaan, vorderen; vooruitkomen, voortgaan*). (c = s).
Avancement' (*bevordering*), o. gmv.; *- maken*, in rang opklimmen. (c = s).
Avanta'ge (*voordeel, winst, overhand*), o. -s.

Avantageus' (*voordeelig, winstgevend*), bn.
Avant-gar'de (Fr. *voorwacht, voorhoede*), v. (mv. avant-gardes); lees: *avaan'*.
Avant-propos' (*voorrede in een boek*), o.; lees: *-propoo'*; meerv. lees: *- propoos.*
Avant-scè'ne (*voorgrond van het tooneel*), v. (mv. avant-scènes). (sc = s).
Avarij', v. -en; meestal **Averij.**
Ave (*R.-K. wees-gegroet-gebed*), o. -'s. (e = é).
Aveel'zaad (*winterraapzaad, waaruit men een soort van olie slaat*), o. gmv.
A'vegaar (*groote boor met dwarskruk*), m. -s en -garen; ook: *Navegaar.*
A'veling (*poldergrond langs den dijk*), v. -lingen; ook: **Avelinge.**
Ave' Maria (R.-K. *gebed tot de Moeder Gods, het Wees Gegroet, Maria, gij zijt vol van genade, de Heer is met u, enz.*), o. -'s. (e = é).
Avenant' (*naar -*), bw. d. i. naar verhouding, in evenredigheid; ook: **Advenant.**
Avenu'e (Fr. *laan, oprijlaan, allee*), v. -s.
A'ver (*kind, nakomeling*), m. -s. vero.; *iemand kennen van - te* (*tot -*), van het ééne geslacht op het andere, van ouder tot ouder. In de volkstaal: *van haver tot haver*, later *van haver tot gort.*
Averechts' (*verkeerd*), bw.; *hij doet alles -*, links, lomp.
Averechtsch' (*verkeerd*), bn.; *een -e voorstelling, de -e zijde* n.l. de keerzijde; **-heid,** v. gmv.
Averij' (*zeeschade, verlies aan het schip of aan de lading onder de vaart, verder onvoorziene of buitengewone uitgaven gedurende de zeereis; fig. ook schade aan andere eigendommen*), v. -en; **-kosten** (*onkosten, meestal ten laste van de verzekeraars*), m. mv.
Avers' (*beeld- of voorzijde van munten en medailles, de zijde met den beeldenaar*), v. -en; lees: *a-ver'*; zie **Revers.**
Aver'sie (*tegenzin, afkeer, afschuw*), v. gmv.
Averuit' (*een altijd groene plant, ook wel averoen genaamd, citroenkruid*), v. gmv.
Aves'ta (*oorkonde, schriftuur*), v.; zie **Zendavesta.**
Avicultu'ra (*kunst om vogels te kweeken*), v. gmv.; *de vereeniging -*. (c = k).
Avi'sojacht (*jacht om op zee berichten over te brengen*), o. -en. (s = z).
A vis'ta (It. *op zicht, op vertoon*), bw.
Avocasserie' (*rechtsverdraaiing, advocatenstreek*), v. -s, -rieën.
Avoes' (Fr. *à vous*), tw.; uitroep bet.: op uw gezondheid! *A fous, grooten dorst!* (Potg.).
A'vond, a'vend (*deel van den dag*), m. -en; fig. *de - des levens*, de laatste tijd.
A'vondbede (*avondgebed*), v. -n; **-blad** (*deel van een courant, dat 's avonds uitkomt*), o. -en; **-brood** (*avondeten*), o. gmv.; **-dienst** (*kerkdienst 's avonds*), m. -en.
A'vondduister (*het avonddonker*), o.; **-editie** (*het avondblad eener courant*), v. -s; **-eten,** o. gmv.; **-feest,** o. -en; **-floers,** (dicht. *duisternis*), o.; **-gebed,** o. -en; **-gloed** (*-rood*), m. gmv.
A'vondkerk (Herv. *godsdienstoefening in de kerk en wel des avonds*), v. gmv.; *op oudejaarsavond is er -.*
A'vondklok (*vesperklok*), v. -ken; **-koelte,** v. gmv.; **-kout** (*gezellig praatje*), m.; **-land** (*het westen*), o.; **-lied,** o. -liederen.
A'vondmaal, o.; *het heilig - des Heeren het laatste -, het - vieren.*
A'vondrood (*purpertint bij zonsondergang in het W.*), o. gmv.
A'vondschemer (dicht. *-schemering*), m.
A'vondschemering (*zwak zonnelicht na zonsondergang*), v. -en; *de - begon te vallen.*
A'vondster (*de planeet Venus, aan den west. Hemel, ondergaande na de zon*), v. gmv.; zie *Morgenster.*
A'vondstond (*avonduur*), m. -stonden.
A'vondvlinder (*vlinder, die in de schemering vliegt*), m. -vlinders.
A'vondzang (*avondlied*), m. -zangen.
A'vondzitting (*avondvergadering*), v. -en.
Avontu'ren (*wagen, op 't spel zetten*), ik heb -avontuurd; *zich -*, zijn leven wagen, in de waagschaal stellen; soms: **Aventuren.**
Avonturier' (*gelukzoeker*), m. -s; **-ster,** (*gelukzoekster*), v. -s.
Avontuur' (Fr. *aventure: lotgeval, zeldzaam geval, zonderlinge gebeurtenis*), o. -turen; **-tje,** o.; *op - uitvaren*, uitzeilen zonder bestemming; *op - uitgaan*, lotgevallen opzoeken; soms: **Aventuur.**
Avontuur'lijk (*vreemd, wonderlijk*), bn.; *een - leven*, d. i. vol lotgevallen; *een -e vlucht.*
Avoué (*procureur, pleitbezorger*), m. -'s. vero.
Avoueeren (*erkennen, toestemmen, bekennen*).
A vous! (*op uw gezondheid*), bw. (ou = oe).
A vue, Fr. *op zicht* (betaalbaar), bw.; *-zingen, - lezen* d. i. van het blad.
Awa'len (*speelsch wezen, stoeien, dartelen*), ik heb geawaald. vero.; **-ig,** bn. d. i. speelsch.
Axio'ma (*grondstelling, onbetwistbare grondwaarheid; klaarblijkelijke waarheid*), o. -'s, (x = ks).
Aya Sophi'a (*nog altijd grootste der 680 moskeeën in Stamboel, met vier minaretten vroeger Christenkerk, gebouwd van 532—37 door keizer Justinianus*), v.; de - is het middelpunt van het religieuze leven in Stamboel.
Aza'lea (*sierplant, een soort v. erica*), v. -'s.
Azazel' (Bijbel. *booze geest*), m.; *aan - werd de zondenbok toegezonden.*
A'zen (*zijn voedsel zoeken*), ik heb geaasd; *de vos aast op kippen, de raven - op lijken; op iets -*, fig. gretig zijn op: *- op vorstengunst.*
Aziaat' (*bewoner van Azië*), m. -aten.
Azia'tisch (*wonende in Azië*), bn. *een - vorst.*
A'zië (aardr. *het grootste werelddeel, is bijna 44½ millioen KM² groot of 8.69% der aardoppervlakte, met ± 850 millioen bewoners: de wieg van 't menschelijk geslacht, van godsdienst, taal en wetenschappen*), o.
A'zig, ook **A'zing** (*Friesche wetvertolker of rechter*), m. azigen, azingen. vero.
Azijn' (Lat. *acetum: zure vloeistof, azijnzuur*), m. gmv.; **-achtig,** bn. en bw. **-heffe,** v. -bezinksel, zie *Luiwijvengoed.*
A'zimuth (*toppuntshoek, die gemeten wordt door een boog van den horizon*), o. gmv.
A'zing (*Friesch rechter*), m. -en; zie **Azig.**
Azotome'ter (*stikstofmeter*), m. -meters.
Azo'tum (*stikstof, stikgas*), o. gmv.
Azu'ren (*azuurkleurig*), bn.; *een - veld*, wapenvlak; *een - hemel, de - trans des hemels, het - hemelgewelf.*
Azu'rig (*azuurkleurig*), bn. vero.
Azuur' (Fr. *azur: hemelsblauw, de zuivere lichtblauwe kleur van het uitspansel*), o.; *het - des hemels*; **-blauw,** o.; **-kleurig,** bn.; **-steen,** o.; **-tint,** v. -en; ook: **Lazuur.**

B.

B, v. -'s. - Tweede letter van het alphabet, de eerste van de medeklinkers. In de muziek de naam van den zevenden toon, *si* genoemd. In Romeinsche opschriften beteekent B 300, en met een streepje er boven, 3000.
B. - *Bas'so* (muziek).
B. - *Bea'tus* (m.) of *Bea'ta* (vr.), de zalige.
B. A. - *Bachelor of Arts* (Engelsch), Baccalaureus der vrije kunsten; zie aldaar.
Bar. of **B**on. - *Baron.*
Bat. rep. - *Bataafsche republiek* (1795—1806).
B. B. - *Be'ne be'ne*, zeer goed.
B. C. - *Bas'so conti'nuo*, hoofdbas, grondbas, (muz.).
B. c. D. - *Bo'no cum De'o*, met (hulp van) den goeden God, met Gods genade.
Bibl. - *Biblia*, de Bijbel, de Heilige Schrift.
Bijl. - *Bijlage.*
Bijz. - *Bijzonder.*
Binnenl. - *Binnenlandsch.*
B. L. - *Bene'vole Lec'tor*, welwillende of goedgunstige lezer.
Bl., Blz., Bladz. - *Bladzijde.*
B.M. - *Bea'tae memo'riae*, zaliger gedachtenis.
B. v. N. O. - *Bond van Nederl. Onderwijzers.*
Bovenst. - *Bovenstaande.*
Br. - *Broeder*; *Breedte.*
Bto. - *Bruto.*
Burg. - *Burgemeester*, *Burgerlijk.*
B.v. of **Bijv.** - *Bijvoorbeeld.*
B. W. - *Burgerlijk Wetboek.*

Ba (*foei*), tw., uitdrukking van verachting; *ik ben er - van*, walg er van; *hij zei boe noch -*, geen woord.
Baad'je (Ind. *kleedingstuk met mouwen*: *van wit of paars gestreept katoen voor mannen*; zie **Badjoe**), o. -s; *een Maleier met een lang, paarskleurig -.* (J. t. Br.); zegsw. *op zijn - krijgen*, slaag krijgen, er van langs krijgen; *iemand op zijn - komen*, hem slaag toebrengen, hem bekijven.
Baaf'mis, v.; zie **Bamis.**
Baai (*wollen weefsel*), v. -en; *een borstrok van -, ondergoed van -.*
Baai (*zeearm, kleine zeeboezem*), v. -en.
Baai (*wijn*), v. gmv.; *roode -, een glas -.*
Baai (*tabak, beste Maryland*), v. gmv.; *beste, fijne heeren -.*
Baai'erd (*mengelklomp, warklomp, verwarde of dooreengewarde massa*), m. gmv.; *God schiep den -*; zie **Chaos.**
Baai'-tabak (*Amerik. tabak*), v. gmv.
Baai'vangen (*sierlijk schaatsen-rijden*); alleen gebruikelijk in de onbepaalde wijs; zie **Fleuren.**
Baai'vanger (*een vlug en zwierig schaatsenrijder*, fig. *zwierbol, ophakker*), m. - s.; **-vangster,** v. -s.
Baak (scheepst. *ton, teeken, vast merk tot aanwijzing van ondiepe plaatsen in het vaarwater*), v. baken.
Baak (wat. en krijgsw. *staak of paal met vlagje tot aanduiding van een richting*), v. baken.
Baal (*papiermaat, 10 riem*), v. balen.
Baal (*grove linnen zak*), v. balen; *een - koffie, een - rijst*; Fr. *balle*, rond pak.
Ba'äl (*afgod der Pheniciërs, god der weldadige natuurkracht*), m.; ook **Bal, Bel, Belus; -priester,** m. -s; fig. ontrouwe leeraar.
Baan (*glad vlak, gladgemaakte uitgestrektheid*), v. banen; *een ijs-, een glij-, een beugel-, een sulle-, een kolf-*; *een gladde -.*
Baan (*weg, loopbaan, aangelegde weg*), v. banen; *die voerman is dag en nacht op de -*; *ruim - maken*, alles uit den weg ruimen; *ruim - geven*, ruimte; *de - is schoon*, de gelegenheid is gunstig, niets belemmert; *- breken*, een weg, een doortocht maken, fig. nieuwe wegen openen, waarlangs het onderzoek of de studie kan gaan; *van de - knikkeren*, in het knikkerspel iem. afspelen, fig. een tegenstander uit zijn weg dringen; *op de lange - schuiven*, onbepaald of voor langen tijd uitstellen; *de - der planeten*; *de zonne-*, ecliptica.
Baan'breker (*delver, die den weg ergens door heen baant*), m. -s; fig. *wegbereider*: *Pestalozzi en Fröbel, de -s der nieuwere leermethode.*
Baan'derheer (*banierheer, baron*), m. -en; *de - had het recht een eigen banier in het leger te voeren*; *baander* is verwant met *banier.*
Baan'derol, v. -rollen; zie **Banderol.**
Baan'rots (*baanderheer*), m. -rotsen; - is vervormd uit een Lat. woord.
Baan'tje (*gemakkelijk postje, betrekkinkje*), o. -s; ir. *'t is me een -, een lekker -*, in toepassing op het redderen van onaangename zaken, minacht.
Baan'wachter (*wachter op een deel der spoorbaan, sluiter van hekken, enz.*), m. -wachters; **-wachtster,** v. -s.
Baar (*golf, watergolf, zeegolf*), v. baren; dicht. *de zilte baren, de ziltige baren.*
Baar (*staaf goud of zilver*), v. baren; *zilver aan baren*; in de wapenkunde: *zilveren band, die uit den linkerbovenhoek naar den rechterbenedenhoek van het schild loopt en een derde deel daarvan moet beslaan*: *een schild met twee baren.*
Baar (*draagbaar, berrie*), v. baren; *de meubels op een - wegdragen*; ook gebruikt voor lijkbaar: *Christus raakte de - aan*; *voor de - uitgaan*: in de middeleeuwen ten teeken, dat de weduwe afstand deed van de nalatenschap; zie **Sleutel.**
Baar (Ind. zie *orang-baroe*: *groentje, nieuweling*), m. baren; *een zeeman, die voor 't eerst de linie passeert, heet -*; *ook ieder, die eerst in Indië komt en met de daar gevolgde levenswijs onbekend is*; bij uitbreiding: *iem. zonder menschenkennis*, b.v. een jong soldaat, een pas aangekomen cadet of adelborst.
Baar (*bloot, naakt, ongedekt*), bn.; *de bare duivel*, d. i. zonder eenige vermomming; fig. *-geld*, dat men n.l. iemand bloot voor de oogen legt: contant geld; *de bare zee*, open en bloot.
-baar (achtervoegsel: *geschikt tot dragen, dragende*), b.v. *vrucht-, dank-, kost-*; ook

verdragende: *strijd-*, *reis-*; verder achter transitieve stammen: *brand-*, *eet-*, kunnende ondergaan (passief); achter intrans. stammen: *vloei-*, *ontplof-*, kunnende doen (actief); - is verwant met *baren*, *beren*, dragen.

Baarblij'kelijk (*klaarblijkelijk*, *duidelijk*), bn. en bw.; *-e hulp* (Brandt); *de ware oorzaak van die mistasting is* - (van Effen). vero.

Baard (*de haren op kin en wangen bij den man*), m. -en; *de kin-*, *de bakke-* (op de wang), *een ring-*; zegsw. *spelen om 's keizers -*, om niets; *den - in de keel hebben*, de stem (van den knaap) is aan 't breken, gaat zich vormen; bij overdracht: *de -en van oesters*, *visschen*, zelfs van *korenaren* d. i. wat op een baardachtig aanhangsel lijkt; *de - van een sleutel*, dat, wat men in 't slot ronddraait.

Baard (*vezelachtige hoornplaten in den bek, aan het bovenkakebeen, van den walvisch*), m. -en.

Baar'deloos (*zonder baard*), bn.; fig. jong, onmondig; *de -looze Hildebrand*. (C. O.)

Baard'gier (*lammergier*), m. -gieren; *de - bewoont het hooggebergte der Alpen*; *de - is de grootste roofvogel van Europa*.

Baard'gras (*een soort van pluimgras*), o. gmv.

Baar'dig (*een zwaren of dichten baard hebbende*), bn.; *een -e veldwachter*.

Baard'mannetje (*baardmees*, *rietvogeltje*), o. -mannetjes.

Baard'mos (*een soort van korstmos*), o. -sen.

Baard'scheerder (*barbier*), m. -scheerders.

Baard'schrapper (scheldn. *barbier*), m. -s; ook, **-krabber,** m. -s: *de zoon van uws vaders -krabber*. (Consc.)

Baard'zwijn (*een wild zwijn met afhangende haren aan de onderkaak, op Borneo*), o. -en.

Baar'lijk (*wezenlijk*; *zich vertoonende in zijn ware gestalte*), bn.; *de -e duivel*, *een -e tyran*, (Vondel). vero; -is verwant met *baar*, bloot.

Baars (*zoetwatervisch*), m. baarzen; als stofnaam, v.: *Houdt ge van-?*

Baarsch (Ind. *als van een baar*), bn.: *hooggele handschoenen volmaken zijn - voorkomen* (J. t. Br.); bw.: *zich - gedragen*, d. i. onbeholpen, linksch.

Baas (*meester in eenig ambacht*), m. bazen; *hij is - timmerman*; *waar is de -?* bij uitbreiding, heer: *den - spelen*, heerschen; *de vrouw is er de -*, deelt er de lakens uit; *hij is mij de - af*, overtreft mij; *het is een - van een snoek*, een groot exemplaar; *een - van een jongen*, groot van stuk.

Baas'schap (*meesterschap*, *het meester- zijn*), o. gmv.

Baat (*nut*, *voordeel*, *winst*, *vooruitgang*, *verbetering*), v. baten; *dat zal - doen*; *dat zal te - komen*, d. i. van pas; zegsw. *alle baten* (*baatjes*) *helpen*, vele kleintjes maken één groot.

Baat'ziek (*tuk op winst*), bn.

Baat'zucht (*hebzucht, inhaligheid, eigenbaat*), v. gmv.; *de - verleidt menigeen tot slechte daden*; **-ig,** bn. en bw.; **-igheid,** v. gmv.

Ba'bah (*op Java geboren Chinees op Java*), m. -'s, zie **Singké.**

Bab'be (*zeever- of kwijldoekje*), v. -n.

Bab'bel (*iem. die graag snapt*), m. en v. -s; *hij, zij is een echte -*. gmz.

Bab'belaar (*prater*, *snapper*), m. -s; **-ster,** (*klapster*), v. -s.

Bab'belaar (*kokinje*, *stroopballetje*), m. -s.

Babbelarij' (*voortdurend gebabbel*, *meestal kwaadsprekerij*), v. -en; *ik hou niet van die kleinsteedsche -*.

Bab'belen (*praten*), ik heb gebabbeld; *Jantje zit je al weer te -*; *wat zijn die buurvrouwen weer aan 't -!* snappen, kwaadspreken; **-achtig** (*praatziek*), bn.: *een -e meid*, die gaarne uit haar dienst klapt.

Babbelguig'je (*ijdele klap*, fig. *uitvlucht*, *voorwendsel*), o. -guigjes; *dat zijn allemaal maar -s van dien knaap*, *hij is te lui om te werken*; zie **Guigen.**

Bab'belkous (verwant met *kouten: praatzieke vrouw*, *snapster*), v. -kousen; ook m. voor snapper, enz.

Bab'belpraat (*ijdele klap*), m. -praatjes.

Bab'belziek (*erg tot snappen geneigd*), bn.; *een -e oude juffrouw*.

Bab'belzucht (*innige lust tot babbelen*), v. gmv.; *aan zijn - botvieren*.

Ba'bel (*het oude Babylon met den bekenden toren*), o.; zegsw. *zoo hoog als de toren van -*; Bijbel, Genesis XI, vers 1–9.

Ba'belsch, bn.; *een -e verwarring*, zie **Babel,** de bekende spraakverwarring; fig. ook verwarring vooral op theologisch gebied, door 't niet gelijk opvatten van tekst of woord, definitie, enz.

Babijn' (Fr. *bobine*: *garenklos*), v. -en; ook: **Bobijn.**

Babij'nen (*het garen op langwerpige doorboorde klossen winden*), ik heb gebabijnd; **babijner,** m. -s; ook: **Bobijnen.**

Babiroe'sa (Ind. *hertzwijn*), m. -'s. (s = z).

Ba'boe (Ind. *inlandsche kindermeid*), v. -'s.

Babok' (*lomperd*), m. -ken; **-kig** (*dom*, *lomp*, *ruw*), bn. en bw. vero.

Baboes'jes, babos'jes, v. mv.; zie **Babouches.**

Babou'ches (*Turksche kamermuilen*), v. mv.; ook: *Baboesjes*, *Babosjes*. (ou = œ).

Ba'by (Eng. lees: *bee'bi*), m. en v. -'s; een - is een klein kind, een zuigeling; Fr. *bébé*.

Ba'bylon (*beroemde hoofdstad van het oude Babylonië, aan de beide oevers van de Euphraat, had een omvang van 12 geogr. mijlen, d. i. van 16 uur*), o.

Babylo'nisch, bn.; zie **Babelsch.**

Baccalaureaat' (*laagste academische graad of waardigheid, sinds de 12e eeuw verleend aan de hoogeschool te Parijs, tot 1789*), o. gmv.

Baccalau'reus (*candidaat in theologie of rechten*; *nog in Engeland en hier en daar in Duitschland, geldend als laagste academische titel*), m. -sen.

Baccarat' (lees: *ba-ka-ra'*, *een dobbelspel*), o.

Baccarat' (lees: *ba-ka-ra'*, *een soort van fijn kristal met ruitjes geslepen*), o. gmv.

Bacchana'liën (Lat. *drinkgelagen aan Bacchus gewijd*), v. mv.; lees: *bàchana'liën*.

Bacchan'te (*priesteres van Bacchus*; bij overdracht: *wulpsch en uitgelaten vrouwmensch*), v. -n; lees: *bàchante*.

Bacchan'ten (*zwervende studenten der 14e-16e eeuw*), m. mv.; lees: *bàchanten*.

Bac'chus (*Dionysos*, *de god van den wijn*), m.; lees: *Bà-chus*

Bacil' (Lat. *bacterie, microscopische splijtzwam*), m. -len; lees: *ba-siel'*; eerst bij duizendvoudige vergrooting eenigszins waar te nemen in den vorm van staafjes, bollen of spiralen; zij planten zich voort door een-

voudige deeling of splijting, daar elk individu zich dan verlengt en zich in het midden in twee helften deelt, welke ieder op haar beurt dit proces herhalen; ontleding en vernietiging der organische stof is hun levensdoel.

Ba'con (lees: *beek'n*), Francis, 1561–1626, baron van Verulam, schrijver en paedagoog.

Bacte'rie (eig. *staafje, naar den vorm van dit microscopisch dierlijk organisme, een ziektekiem in zich dragend; eencellige wezens, die zich door splijting in de lengte in tweeën voortplanten*), v. -riën. (c = k); zie *Bacil.*

Bacteriologie' (*leer der splijtzwammen* of *bacillen, in d'r aard en wezen*), v. gmv. (c = k).

Bacteriolo'gisch (*de bacteriologie of de bacteriën betreffende*), bn.; *in de medische wetenschap is nu het - tijdperk aangebroken.*

Bacterioloog' (*kenner van den aard en het wezen der bacillen of bacteriën*), m. -logen.

Bad, o. -en; *een douche-, een stuif-, een druip-, een stort-, een rivier-, een zee-,* enz.; *een - nemen, de -en gebruiken, een warm -, een koud -,* enz.; **-arts,** m. -en; **-dokter,** m. -s; **-gast,** m. en v. -en; **-handdoek,** m. -en; **-hemd,** o. -en; **-huis,** o. -huizen; **-inrichting,** v. -en; **-kaart** (*toegangskaart*), v. -en; **-kachel,** v. -s; **-kamer,** v. -s; **-knecht,** m. -s; **-koets,** v. -en; **-kostuum,** o. -s; **-kuip,** v. -en; **-kuur,** v. -kuren; **-meester,** m. -s; **-muts,** v. -en; **-plaats** (*Ostende, Scheveningen,* enz.) v. -en; **-seizoen** (*Juni-October*), o. -en; **-vrouw,** v. -en.

Ba'dak (Jav. *neushoorn*), m. -s.

Bad'ding (*plank van Noordsch dennenhout*), v. -s.

Ba'den (*een bad nemen*), ik baadde, heb gebaad; **bader,** m. -s; **baadster,** v. -s.

Badina'ge (Fr. *kortswijl, vroolijke scherts*), v. gmv.; lees: *-aaz'je.*

Badi'ne (*dun rottinkje of zweepje*), v. -s.

Badineeren (*kortswijlen, schertsen*).

Bad'jakker (*liederlijke vent*), m. -s.

Bad'jing (Ind. *eekhorentje op Java, klapperrat*), m. -s.

Bad'joe (Mal. *baadje, baaitje*), v. -'s.

Bad'raaf (scheldn. *straatvlegel, gemeene, havelooze vent*), m. -raven. volkst.

Baf'fen (*bassen*), de hond heeft gebaft. vero.

Bag, bag'ge (*edelsteen,* Fr. *bague,* ring), v. -gen. vero.

Baga'ge (Fr. *reisgoed, passagiers-*), v. -s.

Bagatel' (*iets kleins, iets van weinig waarde, van geringe beteekenis*), v. en o. -len. (g = g).

Bag'gelaar (*baggerman, turfmaker die baggert*), m. -s.

Bag'gelaar (*de beste turf uit laagveen; baggerturf, platte, zware inktzwarte turf*), m. -s; (als stofnaam), v. gmv.; - komt uit de venen bij Blokzijl.

Bag'ger (*modder, derrie*), v. gmv.

Bag'gerbeugel (veen: *ijzeren beugel of ring van voren van een verbreede schraapplaat en van onderen van een net voorzien*), m. -s; ook: *-dregge,* v. -n.

Bag'geren (*slijk, modder uithalen*), ik heb gebaggerd; *door de modder -,* klotsen.

Bag'german, m. -lieden en -lui; **-molen,** m. -s; **-net,** o. -ten; **-schuit,** v. -en.

Ba'gno (*slavengevangenis in Turkije, Tunis, Algiers, galeisstraf; vroeger in Frankrijk* b.v. *in Toulon een gebouw, waarin de galeiboeven werden opgesloten*), o. -'s; lees: *ban'jo.*

Ba'hoe, v.; zie **Bouw** (*op Java*).

Bahut' (*antieke kast*), m. -s; lees: *bahu'.*

Baigneu'se (*badmutsje, baadster*), v. -s. (gn = nj).

Baignoi're (*badkuip; plaats onder de loges in een theater*), v. -s. (gn = nj).

Bain-marie' (*toestel om in heet water spijzen te koken of warm te houden*), v. -s. (ai = è).

Bai'ramfeest (*een Turksch feest van drie dagen na het sluiten van de Ramazan*), o.

Baiser (*met schuim gevuld suikertaartje*), m. -s; lees: *bèzée.*

Baisse (*daling van den prijs eener koopwaar of van effecten*), v. (ai = è).

Baissier' (*iem., die speculeert op daling of à la baisse*) m. -s; lees: *bes-siee'.*

Bajadère (Port. *Ind. danseres en tooneelspeelster*), v. -s; ook tot het middel afhangend uit gitten bestaand halssieraad als dracht dier dansmeisjes; *een bejaarde dame... met die - van gitten.* (C. O.); ook: **Bayadère.**

Bajonet' (Fr. *baïonnette: geweerdolk, stootwapen, vermoedelijk in 1670 te Bayonne het eerst vervaardigd*), v. bajonetten.

Bak (*kom*), m. bakken; **-je** (*drinkbeker, nap, kopje*), o. b.v. *een -je koffie, thee;* verder bewaarplaats: *regen-;* scheepst. houten balie, waaruit de matrozen de warme spijs oplepelen.

Bak'barometer (*barometer, die uit een buis van Torricelli bestaat, welke in een kwikbak is geplaatst*), m. -meters.

Bak'beest (*lomp gevaarte*), o. -en; *een - van een wagen, kachel, tafel, schip,* enz.

Bak'boord (*linkerboord, linkerzijde v. h. vaartuig*), o. gmv., *aan -,* ergens links aan het schip; *over - gieren,* afwijken naar links; *iem. van - naar stuurboord zenden,* d. i. van Pontius naar Pilatus, eig. van links naar rechts, met de bijgedachte zonder resultaat voor hem; *bak* bet. *rug,* zie *Achterbaks*

Bak'boordswacht (*de helft der manschap, huizend nl. aan bakboordzijde*), v. -en.

Bak'boordzijde (*linkerzijde van het roer af gezien*), v. -n; *wij staken de riemen aan - in den grond.* (C. O.)

Ba'kelaar (Lat. *laurierbezie*), v. -aren. vero.

Ba'ken, o. -s; zie **Baak;** spreekw. *een schip* (*of een wrak*) *op strand, een - in zee,* men leert zich in acht nemen door het ongeluk van anderen te zien, men spiegelt zich aan eens anders ondergang of nadeel; *vuur aan wal, altijd geen -,* schijn bedriegt; *de baken(s) zijn verzet,* de toestand is veranderd; *als het tij verloopt, verzet men de baken(s),* men moet zich richten, vooral financiëel, naar de omstandigheden, **-kwartier** (*de deelen, waarin een vaarwater wordt verdeeld ten opzichte van de bebakening*), o. -en; **-meester,** m. -s.

Ba'ker (eig. *bakermoeder: verzorgster van een jonggeboren kind*), v. -s; **-dienst,** m. -en.

Ba'keren (*warm houden, koesteren van een pas geboren kind*), ik heb gebakerd; *een zuigeling -;* zegsw. *heet, haastig gebakerd zijn,* driftig, voortvarend zijn; *zich - in de zon.*

Ba'kermand (*vuurmand der baker*), v. -en.

Ba'kermat (*biezen stoel met hoogen rug, zitplaats der baker*), v. -matten; zegsw. *van de - af,* d. i. sinds de vroegste jeugd; bij uitbreiding: het land, waar men opgegroeid

is; ook plaats van wording of oorsprong.
Ba'kerrijm, o. -rijmen: *Ned. baker- en kinderrijmen* (Van Vloten); **-schelling,** (*fooi voor de baker, oud zilverstukje à f 0.30*), m. -en; **-speld** (*groote speld*), v. -en; **-sprookje** (*kinderachtig vertelsel*), o. -s; **-stoel** (*in gebruik toen de bakermat verdween*), m. -en.
Bak'huis (*bakplaats, bakkerij*; ook: *bakkes, aangezicht*), o. -huizen.
Bak'kebaard (*baard langs of op de bakken of wangen*), m. baarden; **-je,** o. -s.
Bakkelei'en (*plukharen, vechten, voornamelijk met lawaai*), ik heb gebakkeleid, gmz.; scherts. in toepassing op den strijd tusschen verschillende meeningen: *Wij hebben te zamen over het geloof eens heldertjes gebakkeleid.* (Sara Burgerhart); - komt uit het Mal.
Bak'ken, ik heb gebakken, zegsw. *een poets -*, iemand beet hebben; *zoete broodjes -*, trachten weer goed te maken; **-ker** (*brood- of koekbakker*), m. -s; **-kerij'** (*werkplaats*), v. -en; **-kerin',** v. -nen, w. g.
Bak'ken (*op 't verkeerbord spelen*), ik heb gebakt; *zullen wij samen een uurtje -?*
Bak'ker-an-zijn: (zegsw. *hij is -, hij is gesnapt, hij heeft proces-verbaal*), bw.; fig. hij of zij is in het ongeluk, is gesnapt.
Bak'kes (*aangezicht*), o. -en; zegsw. *iemand op zijn - geven*, afranselen. gmz.
Bak'lamp (*ouderwetsche door een bakje omgeven olielamp*), v. -en; *de vrouw uit den koomenijswinkel kwam naar voren loopen, met een - in de hand.* (C. O.)
Bak'loon (*-geld*), o. -loonen; **-oven,** m. -ovens; **-pan,** v. -pannen.
Bakouninis'me (*anarchisme van de daad, volgens de leer v. d. Rus Bakounin* (1814—'76). o. gmv.
Bak'sel (*het gebakkene*), o. -s; **-tje,** o. -s.
Bakslagerij' (*vechtpartij*), v. -slagerijen.
Bak'stag (scheepst. *touwwerk aan een rondhout*), o.; **-skoelte,** v.; **-swind,** m. -en.
Bak'steen (*gebakken steen*), m. -en; *zwaar als een -*, zeer zwaar; *hij zonk als een -.*
Bak'tand (*kies*), m. -tanden. vero.
Bakte'rie, v. -s of -riën; meer: **Bacterie.**
Bak'trog (*trog of kist, waarin de bakker het deeg kneedt*), m. -troggen.
Bakou'nin. Zie **Bakouninisme.**
Bak'visch (*allerlei kleine visch om te bakken*, fig. *aankomend meisje, tusschen de 14 en 17 jaar*), v.; (*voor meisjes*): -visschen, **-je,** o. -s.
Bak'zeilhalen (scheepst. *de zeilen achteruittrekken of tegenhalen*), ik heb bakzeilgehaald; fig. achteruitkrabben, niet op zijn eisch blijven staan: *toen ik hem eens goed de waarheid zei, haalde hij bakzeil*, het eerste lid *bak* bet. *rug* (zie *Achterbaks, Bakboord*).
Bal (*bol, kogel*), m. ballen; *een leeren -, een gomelastieken -, met den - spelen*; bolvormig voorwerp: *de - van de hand, van den voet*; spreekw. *Die kaatst moet den - verwachten*, wie aanvalt, moet rekenen op tegenweer; *elkander den - toewerpen*, d. i. helpen, in elkaars kaart spelen; stud. *hij weet er geen - van*, niets, ook: *hij antwoordde geen -, daar deugt geen - van*; **-letje,** o. -s: zegsw. *een - opgooien van iets*, door een eerste woord, een gesprek over iets aan den gang maken.
Bal (Fr. *danspartij*), o. -s; *een gemaskerd -, een - geven, het - openen*; *-champêtre*, onder den blooten hemel; **-boekje** (*damesboekje om in te noteeren, met wien ze telkens heeft te dansen*), o. -s; **-japon,** v. -nen, -s; **-toilet,** o. -ten; **-zaal,** v. -zalen.
Balanceeren (Fr. *in evenwicht houden*; fig. *besluiteloos zijn*); *- op een koord*; fig. *-tusschen twee meeningen.* (c = s).
Balanceer'mes (*deel van een balans*), o. -messen; **-stok** (*stok van een koordedanser*), m. -stokken.
Balans' (Fr. *weegschaal, boom d. weegschaal*), v. -en; *in - houden*, evenwicht; in den koophandel: vergelijkende jaarstaat van ontvangsten en uitgaven b.v. *zijn - opmaken, de - sluit.*
Balda'dig (*onbeschaamd, brooddronken, roekeloos*), bn. en bw.; *een -e knaap, een troep -e werklieden, -e straatjongens*; **-heid,** v. -heden; *bal* bet. slecht.
Baldakijn' (bouwk. Fr. *baldaquin*: *sierlijke hemel boven een troon, een beeld; draaghemel, troonhemel*, enz.), m. -s of -en,
Bal'deren (*bulderen*), de wind heeft gebalderd; *het -d weer.* (Tollens). dicht.
Bal'dur, Bal'der, Germ. myth. *de god van al, wat goed en schoon is, van het licht en de lente, van wijsheid en welsprekendheid*; *- was de lievelingszoon van Odin en Frigga, een glansrijk licht stroomde van hem uit.*
Balea'ren (aardr. *eilanden-groep in het W. bekken der Midd. Zee, hoorende aan Spanje*: *Majorca, Minorca, Formentera*, enz.), v. mv.
Ba'leh-ba'leh (Ind. *inlandsche rustbank*), v. -'s; ook **Balé-balé,** v. -'s.
Balein' (uit het Fr. *baleine: veerkrachtige hoornachtige zelfstandigheid, baard van den walvisch*), o. gmv.
Balein' (*voorwerp, lange reep van baleinstof*), v. -en; *een paraplu met -en, een korset zonder -en.*
Bales'ter (*soort van blijde*), m. -s; ook: **ll.**
Balg (*buik, maag, lichaam*), m. -en. gmz.
Ba'lie (*tobbe, kuip*), v. -s of -liën; *het linnengoed in een - wasschen*; **-mand** (*groote, platte, wijde waschmand*), v. -en.
Ba'lie (scheepst. *spijsbak*), v. -s en -liën.
Ba'lie (oud-Fr. *baille*, slagboom: *hekwerk, leuning, balustrade*), v. -s en -liën; *de - van een brug*; *de - van een windmolen*, galerij.
Ba'lie (*ruimte, waarbinnen bij rechtszittingen de pleiters hun plaats hebben*, fig. *de stand der advocaten en procureurs*), v. gmv.; *hij was een sieraad der -*; *de oudste zoon was bestemd voor de -*; **-welsprekendheid,** v. gmv.
Ba'liekluiver (*leeglooper, sjouwerman die 's zomers over de balie eener brug gaat hangen*). m. -kluivers.
Ba'liemolen (*windmolen met galerij of zwichtstelling*), m. -molens. gew.
Ba'liën (*het water uit het schip hoozen met een balie of bak*), ik heb gebalied; ook: *Uitbaliën.*
Balij'e (Fr. *onderafdeeling v. h. rechtsgebied der Duitsche orde*), v. gmv.; *de Duitsche orde, de - van Utrecht wordt hersteld.* (Wet van 8 Aug. 1815).
Balinees' (*bewoners van het Oostindische eiland Bali*), m. -eezen.
Balist' (*een soort van blijde*), v. -en; ook: **ll.**
Balistiek' (*leer der loopbanen van een geworpen lichaam*; *wat tot de leer van het werpgeschut behoort*), v. gmv.; ook: **ll.**
Balis'tisch (*de balistiek betreffende*), bn.; *de -e slinger*; ook: **ll.**

Balja'ren (eig. *springen, tieren*; fig. *rumoer maken*), ik heb - baljaard; *de kwajongens waren aan 't* -; het woord is uit Suriname.
Bal'juw (*rechterlijk ambtenaar uit de dagen onzer Republiek, belast met het vervolgen van crimineele zaken en het opsporen van misdadigers*), m. -en of -s; **-schap,** o. -pen. vero.; het woord - is uit het Lat.
Balk (*vierhoekig lang stuk gezaagd hout*), m. -en; *de houten -en der eerste verdieping*; *er zijn ook ijzeren -en*; *de -en heeten ook ribben*; zegsw. *er zijn nu wel -en onder het ijs*, het is zeer sterk; Bijb. zegsw. *gij ziet den splinter in 't oog uws broeders, maar den - in uw eigen oog merkt gij niet*, zie **Oog.**
Balk (*steunend deel eener zolder*), m. -en; *de moeder-, de kinderbalkjes*, vero.; zegsw. *tot de -en springen*, d. i. zeer hoog, en wel van blijdschap; *iets aan den - schrijven*, gebezigd van zeldzame of wonderlijke voorvallen, te schrijven op of aan een der zolderbalken b.v. in een kerk, zoodat het eeuwen lang ieder in het oog valt.
Balk (*lat of rib achter den voederbak of de ruif*), m. -en; zegsw. *het (geld) niet over den - gooien*, het hooi niet over de ruif heen of achter de ruif gooien, er niet mee morsen, niet verkwistend zijn.
Balk (*wat min of meer op een balk lijkt*), m. -en; in de wapenkunde: een strook ingesloten door twee dunne strepen, dekkend het middelste deel van een schild, ook dwarsbalk of **Faas** geheeten; zegsw. *een - in zijn wapen voeren*, ter aanduiding dat iemand niet van echte adellijke geboorte, maar een bastaard was, nl. een linkerschuinstreep of dwarsbalk van zeer geringe breedte; fig. *vloeken, die een - in hun wapenschild voeren*, (C. O.), d. i. bastaardvloeken.
Bal'kan (aardr. eig. *woudgebergte nl. wegens de dichte bosschen, in Turkije*), m.
Bal'ken (*schreeuwen als een ezel*), ik heb gebalkt; fig. *leelijk zingen*; **-er,** m. -s; **-ster,** v. -s; - is verwant met *bulken*.
Bal'kenbrij (*zekere spijs*), v. gmv.; *de - wordt in den slachttijd bereid uit meel, stukjes vet en vleeschnat.* gew.
Balkon' (bouwk. Fr. *balcon: uitstek aan den voor- of achtergevel*), o. -s; *een houten -, een steenen -, een ijzeren -, een - met baldakijn.*
Balla'de (dichtk. *oorspronkelijk danslied, thans episch gedicht in strophen met of zonder refrein*), v. -n, -s; *de - behandelt een onderwerp uit het volksgeloof of de volkspoëzie*, ook: *een avontuur uit den riddertijd*; in de - werken vaak bovennatuurlijke krachten: *Hofdijk's Kennemer Balladen.*
Bal'last (scheepst. *waardelooze lading*, b.v. *steenen, zand*, enz.), m. -en; - *innemen*, - *inhebben*; fig. onnutte of lastige voorwerpen; *geheugen-kraam is maar* -; *veel kinderen op reis is* -; *bal* bet. slecht, nutteloos.
Bal'lasten (*met ballast bezwaren*), ik ballastte, heb geballast, b.v. een schip.
Balleboos', m.; zie *Bolleboos.*
Bal'len, ik heb gebald; *de vuist* -, tot een bal vormen of samenknijpen.
Balleri'na (It. *danseres v. beroep*), v. -'s.
Balleri'no (It. *danser v. beroep*), m. -'s.
Ballet' (*figuurdans op het tooneel in een opera, reidans*), o. -ten; **-danseres** (*tooneeldanseres*), v. -sen; **-meester** (*leider van het ballet*), m. -s; **-muziek,** v. gmv.
Bal'ling (*uitgebannene*), m. en v. -en; *als - rondzwerven, leven*; vr. ook **-e; -schap,** v. gmv.: *vrijwillige -schap, in -schap gaan, zwerven*: toestand v. d. balling.
Ballon' (*luchtbol, windbal*), m. -s; *-captif*, eig. gevangen luchtballon, die nl. aan een kabel zit; lees: *kap-tief'*.
Ballon' (*matte of gekleurde porseleinen of glazen bol op een gas- of andere lamp*), m. -s.
Ballota'ge (*stemming, stemuitbrenging door middel van een witten bal vóór of een gekleurden bal tegen*; *ook met verschillend gekleurde balletjes*), v. -s; lees: *-taaz'je.*
Balloteeren (*door balletjes of boontjes zijn stem uitbrengen, daardoor iemand als lid van een gezelschap of sociëteit kiezen of afwijzen*).
Bal-masqué (*gemaskerd bal*), o. bals masqués.
Baloo'rig (*kitteloorig, wars, in kwaden luim, onwillig*), bn. en bw.; *toen Klara.... in 't eind - werd.* (Staring), gemelijk, verdrietig; **-heid,** v. gmv. (eig. *bal-hoorig, bal* = slecht).
Bal'roos (*kamperfoelieachtige heester*), v. -rozen; *de - heet naar den vorm van de bloem*; ook: *sneeuwbal, Geldersche roos.*
Bal'sem (*reukwerk, welriekende oliestof uit den balsemboom*; *zalf*), m. -s; fig. troost, opbeuring: - *in het lijden*; **-achtig,** bn.
Bal'semboom (*zekere boom in Arabië*), m. -boomen; *de - levert den Mokkabalsem.*
Bal'semen (*een lijk met bederfwerende stoffen doortrekken*), ik heb gebalsemd; **-ing,** v. -en.
Balsemiek' (Fr. *geurig*), bn. en bw.; *'t is hier* -, zeer warm; *'t ruikt hier* -, leelijk. ir.
Balsemi'ne (*eenjarige tuinbloem uit O.-I.*), v. -en; **-achtig,** bn.
Bal'spel (*spel met den bal*), o. -spelen; *biljarten, kegelen, kolven, het voetbal- en het cricketspel zijn -en.*
Balstu'rig (eig. *slecht of moeilijk te sturen*: *weerspannig*), bn.; *een - paar ezelinnen.* (Potg.), d. i. ongezeglijk, eigenzinnig, grillig; **-heid,** v. gmv.
Bal'tische Zee (aardr. *groote golf, besloten tusschen Zweden, Rusland, Duitschland en Denemarken*), v. gmv.
Balus'ter (*stijl eener leuning, kleine pilaar*), m. -s. (u = uu).
Balustra'de (*borstleuning, rustende op kleine kolommen rondom een balkon*; *hekwerk, hek*), v. -n of -s.
Balzac', Honoré de, *beroemde Fransche schrijver vooral van romans, te Tours*, 1799—1850. (c = k).
Bambocheeren (*rinkelrooien, pierewaaien*).
Bam'boe, -boes (Port. *bambu: O.-I. rietgewas*), o. gmv.; *een - halm wordt soms 25 M. hoog.*
Bam'boes (*rieten wandelstok*), m. -boezen.
Ba'mi(h), d. i. Chineesche kost, vermicelli met groenten en varkensvleesch, ook bij Europeanen zeer in trek.
Ba'mis, Baaf'mis (*St.-Bavo-mis*), v. gmv.; *met St.* -, d. i. 1 Oct., betaaldag der pacht.
Ban (eig. *openlijke bekendmaking, openbare afkondiging met bedreiging van straf*; *oproeping ten oorlog door den leenheer*), m. -nen; soms ook **Banne,** v. -n; *den - slaan, den - blazen*, d. i. het signaal geven op trommel of met de trompet als oproeping; later, tijd, dat deze militaire plechtigheid duurt: *den - openen, den - sluiten.*
Ban (R.-K. *kerkelijke uitsluiting bij afkondiging*), m. -en; zie **Kerkban.**

Ban (*geldboete, straf*), m.; *op eigen - en boete*, op eigen verantwoordelijkheid.
Ban (*rechtsgebied*), m. bannen; *de - van een stad*; *de - van het aloude dorp Alfen* (Hofdijk); ook *Banne*. vero.
Ban (*bezweringsformule*), m. bannen; *zijn Gast hapt, eer 't hem de - belet, de sleutels weg*; (*hij hoort*) *d'aanvang van d'onweerstaanbren -*. (Staring).
Ban (*stadhouder in Croatië*), m. banen; ook: *Banus*; zie **Banaat.**
Banaal' (*alledaagsch, plat*), bn. en bw.
Banaan' (Port. *banana:* W.-I.; in O.-I. altijd: *pisang*; *soort van palmboom*), v.; (vrucht: *de paradijs- of adamsvijg*), v. bananen.
Banaat' (*district, dat onder een ban of banus staat*), o. -aten.
Banaliteit' (*gemeenplaats, alledaagsche en afgezaagde zegswijze*), v. -en.
Ban'bliksem (*de groote kerkelijke ban, die als de bliksem den ketter vernietigt*), m. -s.
Ban'co (Ital. *bankgeld*), o. (c = k).
Band (*reep linnen of katoen, leer, enz.*), m. -en; *een fluweelen -je, een linnen, leeren -*.
Band (*katoenen, linnen, wollen, zijden weefsel, zeer smal en lintvormig*), o. gmv.; *op de zolders, bij Oom Stastok, lag nog een aanzienlijke partij oortjes -*. (C. O.); *een koopman in garen en -*.
Band (*uiterste bekleeding van een fietsrad of tuf-tuf-rad, van caoutchouc*), m. -en; *ik heb mijn -en stukgereden.*
Band (*veerkrachtige binnenrand van het biljart*), m. -en; *de vier -en*; *de bal ligt vlak tegen den band.*
Band (*omslag van een boek, ook voorwerp om bijeen te houden*), m. -en; *een ouderwetsche -, een linnen -*; *een - om het haar, een breuk-*.
Band (*boei, ketting, kluister*), m. -en; lijfstraffelijke rechtspleging: *buiten pijn en -en iets bekennen*, d. i. vrij, ongepijnigd; zegsw. *de jongens zijn vandaag van den -*, vrij.
Band (*iets, dat fig. bindt*), m. -en; *de - des bloeds, de -en van éénen godsdienst, de - des huwelijks, de -en van eer*; zegsw. *iemand in den - houden*, hem zedelijk beteugelen; *uit den - springen*, zich niet houden aan tucht en regel.
Band, -e (wap. *schuinbalk, strook*), m. banden.
Band, m.; *door den -*, d. i. door elkaar genomen, gemiddeld; denkelijk overgenomen van de korenschooven, of takkenbossen, die nagenoeg gelijk van inhoud gebonden zijn; zegsw. *hij wint door den band 20%*. Zie het betere **Bank.**
Banda'ge (*bindsel, heelkundig verband*), v. -s.
Bandagist' (*vervaardiger van heelkundige verbandmiddelen*), m. -en. (g = zj).
Bandelier' (*riem, dwars over schouder en borst gaande, degenhanger*), m. -s of -en; *breede -en, beschilderd met de naald.* (Bild.).
Ban'deloos (*niet in band of teugel gehouden, onbeteugeld*), bn. en bw.; *-looze wreedheid, - geweld*, d. i. niet beperkt door eenig beter gevoel; *hij holt toomeloos en - voort.*
Bandelot'ten (Fr. *pendeloque: oorhangers*), v. mv.
Ban'deng (*Indische zilverharing*), m. -s.
Ban'der (*schuurdeur in Drente*), m. -s. gew.
Ban'derheer (*baanderheer*), m. -s.
Banderol' (*vaantje*), v. -len; ook: **Baanderol** (*smalle vaan, uitloopend in twee of drie punten*), v. -len.
Bandiet' (It. *bandito*, verl. deelw. van *bandire*, verbannen: *iemand die gebannen is, d. i. buiten de wet staat: struikroover in Italië*), m. -en; **-entroep,** m. -en.
Ban'dijk (*rivierdijk, geschikt om de hoogste waterstanden bij open rivier te keeren*), m. -en.
Band'jir (O.-I. *stortvloed, geweldige watervloed of overstrooming*), m. -s; ook: *Bandjer, Banjir.*
Bandoor' (*soort van luit*), v. -doren. vero.
Band'rekel (*kettinghond*), m. -s; fig. een kwaadwillige jongen, een bandelooze knaap.
Band'worm (*lintworm, ingewandsworm*), m. -wormen.
Ba'nen (*effenen, vlakmaken*), ik heb -baand; *den weg -*, alle hindernissen uit den weg ruimen, een doortocht maken; fig. een toegang tot iets verschaffen, alle moeielijkheden wegruimen: *zich den weg tot aanzien, tot grootheid -*.
Bang (eig. *be + ang* (eng.): *benauwd, bevreesd, angstig*), bn.; *mij is -e*, ik ben beangst, vero.; *uw afzijn valt mij -* (Hooft); *het iemand - maken*, iemand in het nauw brengen; *een -e droom, een - vooruitzicht*; *hij is zoo - als een wezel*; **-erik** (*bloodaard*), m. -en; **-heid,** v. gmv.; **-igheid,** v. gmv.
Baniaan'boom (*Indische boom van reusachtigen omvang*; *hij groeit als de waringin*), m. -boomen.
Banier' (Fr. *bannière: vierkant, smal, lintvormig vaantje aan een lans*; *vaandel*), v. -en; *met vliegende, wapperende -en*; *een - ontplooien, opsteken, planten*; *de - van een vereeniging*, enz.; **-drager,** m. -s; **-schild** (*vierkant schild*), o. -en.
Ban'jer (*banjerheer*), m. -s. gmz.
Ban'jerheer (eig. *groote m'nheer, die zich parmantig aanstelt, verder: pronker, pocher*; *man, die ophef maakt*), m. -en; zie: **Baanderheer.**
Ban'jir, -jer, m. -s; zie **Bandjir.**
Ban'jo (*een soort van mandoline*), v. -'s.
Bank (*zitplaats op vier of meer pooten*), v. -en; *een - in den tuin, in de school, in de kerk*, enz.; rechtst.: *de - der beschuldigden -*, waarop dezen plaatsnemen; zegsw. *iets niet onder -en of stoelen schuiven of steken*, er niet geheim mee wezen, het niet voor zich houden.
Bank (*zetel der regeering, der rechtsmacht*), v. -en; *de - van schepenen, de - spannen*, de schepenen bijeenroepen, recht gaan doen of gaan spreken. vero.; zie **Rechtbank.**
Bank (*houten voorwerp tot pijniging*), v. -en; *iemand ter -e brengen*, hem gaan of laten pijnigen; zie **Pijnbank** en **Torture.**
Bank (*lange tafel, tot uitstalling van koopgoederen*), v. -en; vergelijk: *toonbank, vischbank, vleeschbank*; zegsw. *achter de - gooien, smijten, schuiven*, ter zijde leggen, wegwerpen, afschaffen; *men wint door de(n) - 15%*, gemiddeld, de verschillende vleesch- of vischbanken door elkaar genomen. Zie **Band.**
Bank (*houten werkbank of werktafel*), v. -en; *aan de - staan werken*; *hij is een -werker*; *hij staat aan de schaaf-, aan de draai-*.
Bank (aardr. *harde laag van mergel, steen*, enz.), v. -en; *een oer-, steen-, lei-*.
Bank (veenderij, *veenakker, in evenredige stukken door greppels verdeeld*), v. -en.
Bank (zeew. *door de natuur gevormde on-*

diepte, zeebodemverheffing), v. -en; *kustriffen en -en*; zie **Zandbank.**

Bank (weerkunde, *dichte massa wolken aan den horizon*), v. -en; *er zijn zwarte -en aan de lucht.*

Bank (*credietinstelling*), v. -en; *de Nederlandsche -, de Amsterdamsche -*; zegsw. *dat is zoo vast, zeker, sekuur als de* (*Amsterdamsche*) -, d. i. daarop is vast te vertrouwen, dat is boven alle wantrouwen verheven; zoo solide als de Ned. bank: *hij is zoo goed, solide als de -.* Bij overdracht het gebouw, waarin een - is gevestigd: *hij woont vlak bij de -.* In het hazardspel: *de - van Monte-Carlo; de - laten springen*, den bankhouder alles afwinnen.

Bank'biljet (*geldswaardig biljet*), o. -ten; *een - van f 10, f 25, f 40, f 60, f 100*, enz.

Bank'breuk (*bankroet*), v. gmv.

Ban'ken (*op de bierbank zitten, feestvieren*), ik heb gebankt; bij uitbreiding: vertoeven, ergens verblijven, b.v. *ergens niet lang -*, het niet lang maken, of uithouden.

Ban'ken (scheepst. *op een bank komen om daar te visschen*), ik heb daar gebankt.

Ban'ken (*hazardspel, waarbij een der spelers de bank houdt*), ik heb met hem gebankt.

Bankeroet', o. -en; **-ier';** meest **Bankroet,** spreekt.

Banket' (*prachtig feestmaal*), o. -ten; *een - geven, houden; op (tot) een - gaan, komen, onthalen, noodigen*; ook: gebakjes of lekkernijen bij het nagerecht, b.v. *suikergebak*; **-bakker,** m. -s; **-ham** (*een fijn hammetje, als bijzonder voor feestelijke gelegenheden geschikt*), v. -men; **-letter** (*ter gelegenheid van St. Nicolaas*), v. -s.

Banket' (mil. *voetpad onder langs de borstwering*), o. -ten.

Banketeeren (*smullen, brassen, feestmaal houden*), ik heb gebanketeerd; **-ing,** v. -en.

Bank'geld (handel. *geld, dat zich in de geldbanken bevindt en waarover tegen een vasten prijs ten 100 door den groothandel kan beschikt worden*), o. -gelden.

Bank'houder (vroeger: *bankier*; thans, *die bij het banken de bank houdt*), m. -s.

Bankier' (*iemand, die een bank bestuurt, geldhandelaar*), m. -s; **-shuis,** o. -huizen; **-skantoor,** o. -toren.

Bank'noot (*bankbiljet*), v. -noten.

Bankroet' (Fr. *banqueroute: geldelijke schipbreuk van een bankier of een koopman, bankbreuk*), o. -roeten; ook bn.: *- gaan, zijn, spelen; een bedrieglijk -*, rechtst. frauduleus; **-je** (*kleinigheid, die men aan iemand te kort komt*), o. -s: *ik zal mij dat -je getroosten*; fig. *dat is een leelijk -*, teleurstelling, misrekening, gmz. spreekt.

Bankroetier' (*iemand, die een bankbreker, een bankbreukige is*), m. -s. spreekt.

Bank'schroef (*werktuig der metaalbewerkers*), v. -schroeven; *de - wordt op de werkbank bevestigd; een - heeft twee bekken, die door een hefboom aangeklemd worden.*

Bank'werker (*smidsknecht, die met beitel en vijl koud ijzer aan de schroefbank bewerkt*), m. -werkers.

Banlieu'e(*grondgebied eener stad, haar naaste omgeving*), v. -s.

Ban'neling (*balling*), m. en v. -en; vr. **e,**

Ban'nen, ik heb gebannen; gesch.: *de vierschaar -*, op plechtige wijze bijeenroepen; *de schouw -*, de schouwing over wegen, rivieren en waterleidingen aankondigen; *iemand in of uit iets -*, bij vonnis iemand iets toewijzen of ontzeggen; dicht. *het zwaard in de scheede -.* Verder: *iemand uit zijn gezelschap -*, verdrijven, verjagen; *zijn vrees -, de herinnering aan iets -*; verwijderd houden; **-neling** (zie **Balling**), m. en v. -en; **-inge,** v. -n.

Ban'nerheer, m. -en; zie **Baanderheer.**

Bannissement' (Fr. *ballingschap, verbanning uit het land*), o. -en. (ent = ent).

Ban'paal (*grenspaal*), m. -palen. vero.

Ban'teng (*Javaansch wild rund*), m. -s.

Ba'nus (*titel van een vorst of stadhouder in Croatië en Slavonië*), m. -sen; *een - staat aan het hoofd van een banaat*; zie **Ban.**

Ban'vloek (*de vervloeking, welke het uitspreken van een banvonnis vergezelt*), m. -vloeken; *een - over iemand uitspreken*; zie **Anathema.**

Ban'vonnis (*vonnis tot uitbanning; vonnis, dat een ban bevat*), o. -vonnissen; *het - over iemand uitspreken; Philips II liet in Juni 1580 een - tegen Oranje uitvaardigen.*

Baptist' (*doopsgezinde, mennoniet, menist*), m. -en; *de Britsche -en, de Amerikaansche* -en.

Bar (hetzelfde als *baar*, naakt, bloot), bn.: barder, barst; *met -re voeten*, naakte; *-re gronden, stranden, heiden*, dor, kaal, naakt, onvruchtbaar; *-re rotsen*, kale; *- weer*, guur, akelig, koud; *het ziet er - uit*, de toestand is bang; fig. *'t is een -heer*, norsch, stuursch; bw.: *iets klinkt -, 't is - koud vandaag; twee neven, die zich - verveelden.* (De Gen.), d. i. erg, in hooge mate.

Bar (Eng. *buffet, bierhal*), v. -s, lees: *baar*; *men drinkt een glas bier aan of voor de -.*

Barak' (Fr. *baraque: houten soldatentent, veldhut, loods*), v. -ken. vero.; *de choleralijder werd naar de - gebracht*, planken gebouw, bestemd tot het afzonderen van lijders aan besmettelijke ziekten, veldtent; in ongunstigen zin: *een barak van een huis*, oude keet; zie **Brak.**

Barakaan', o.; zie **Barkan.**

Ba'rang (Ind. *bagage, spulletjes, goederen*, enz.), v.

Barat'handel (*ruilhandel*), m. gmv.

Barbaar' (Lat. *barbarus*, eig. iem. die *bar* spreekt: *man uit het buitenland, geen vrije Griek*), m. -baren; *de elkaar voortstuwende -baren van het Europa der vijfde eeuw* (C.O.), d. i. onbeschaafde volken; bij uitbreiding *woestaard, onbeschaafde, ruw mensch, wreedaard, onmensch.*

Barbaarsch' (*ruw, hard, wreed, onmenschelijk*), bn. en bw.; **-heid,** v. -heden.

Bar'barakruid (*winterkers*), o. -en. vero.

Barbarij'e, ook *Berberij'e* (*het land der Berbers, het N.-W. deel van Afrika*), o.

Barbarijsch' (*uit het land der Berbers of uit Barbarije*), bn.; *-e paarden.*

Barbaris'me (*woord of gezegde, verkeerdelijk naar een uitheemsch*, b.v. *Fransch, Duitsch, Engelsch voorbeeld gevormd of gebruikt*), o. -n; ook: **-mus;** zie: **Germanisme, Gallicisme.**

Barbaros'sa, *keizer Frederik I*, 1153–90.

Barbédien'ne (*fraai bronzen beeld*), v. -s.

Barbeel' (*zekere riviervisch of karper met baarden aan den bek*), m. -en.

Barberij'e (aardr. *het land der Berbers*, ook *Berberije: N.-W. deel van Afrika*), o.; **-rijsch,** bn.: *-e paarden.* Zie **Genet.**
Barbier' (Fr. *barbier*, van *barbe*, baard: *baardscheerder*), m. -s of -en.
Barbie'ren (*den baard afnemen, scheren*), ik heb gebarbierd; *zich laten -.*
Barbies'jes, zegsw. *naar de - gaan*, eig. naar Berbice (Britsch Guyana, met moordend klimaat) gaan, d. i. om zeep gaan, den dood te gemoet gaan.
Barbouilleeren (Fr. *kladschilderen, opsmeren, knoeien*); fig. bazelen, verward spreken. (ll = lj).
Barcarol'le (*bootje om te spelevaren*; *Venetiaansch gondellied*), v. -s; ook: **Barcarole, Barquerolle.**
Bard (*zanger en dichter bij de Kelten, Galliërs, Ieren, Schotten*, enz.), m. -en; **-enzang** (*heldenlied*), m. -en.
Bardezaan' (*voormalige breede hellebaard*), m. -zanen. vero.; - is verbasterd uit het Fr.
Barège (*dunne doorschijnende wollen, katoenen of zijden japonstof*) v. en o. (g = zj).
Ba'ren (*ter wereld brengen*), ik heb gebaard; spreekw. *De tijd baart rozen*, de tijd brengt alles terecht; *dit baart mij verdriet*, veroorzaakt mij leed.
Ba'rendsz, Willem, *van Terschelling*, stuurman van Heemskerk op den tocht naar het Noorden; overwintering op Nova-Zembla, (1596—97); hij sterft op de terugreis.
Ba'rensteel (wapenk. uit *palesteel*; *verkorte dwarsstreep of smalle faas*), m. -stelen; zie **Lambel.**
Baret' (Fr. *barrette: fluweelen hoofddeksel zonder rand van rechters, advocaten en hoogleeraren, doctorale hoed*), v. -ten.
Barg (*gesneden beer of zwijn*), m. -en.
Bar'ge (Fr. *barge: trekschuit, volksschuit*), v. -s; oudtijds: **Bar'gie.** (g = zj).
Bargoensch' (Fr. *baragouin*, brabbeltaal: *onverstaanbare boeventaal*; *Joodsch-Duitsche omgangstaal*), o. gmv.
Ba'rissan (Mal. *inlandsche troepen*), v.; ook: *bergketen langs de W.kust van Sumatra.*
Ba'riton (*stemgeluid, het midden houdend tusschen tenor en bas, hooge basstem*), v. gmv.; ook *lichte-baszanger*, m. -'s; *hij zingt -, hij is een goede -.*
Bark (Fr. *barque*, vaartuig: *klein driemastzeilschip zonder raas aan den bezaansmast*), v. -en.
Bar'kan (*zekere effen stof, geweven uit geitenhaar en wol*, grof kamelot), o.; ook: *Barakaan, Berkan.*
Barkas' (Sp. *barcaza*, groote boot: *grootste sloep van een zeeschip*), v. -sen.
Barkoen' (Fr. *bracon*: scheepst. *balk, rondhout*), m. -s; meer: **Berkoen.**
Barm (*barbeel, baardvisch*), m. -en; ook: *Berm*; het woord - is uit het Lat. *barbum.*
Barm (*een soort van sijsje*), m. -en.
Barmhar'tig (*medelijdend, mededoogend*), bn. en bw.; *de -e Samaritaan* (Bijb.); *God is -*, genadig; *-e broeders en zusters*, pleegbroeders en zusters; **-heid,** v. -heden; *met -heid bewogen*; *een werk, een daad van -*; *de berg van -heid*, d. i. de bank van leening.
Barm'te (afl. van *barm* = hoop: *aardhoop, hoogte, heuvel*), v. -n.
Bar'nen (*branden*, *brandend zijn*), het heeft er gebarnd, vero.; *- 't rijs tot asschen* (Vondel, Gijsbr.); dicht.: *in het - van den nood, der gevaren*, als de nood ten top is gestegen; **-ing,** v. gmv.
Barn'steen (eig. *barnende* of *brandende steen: brandsteen, harsstof*; *vroeger ambersteen*), o. gmv.; *een mondstuk van -, een pijpje van -*; *-visscherij*, nl. aan de kust der Oostzee; *het delven van -.*
Barn'steenen (*van barnsteen*), bn.; *een - pijpje, een rotting met - knop.*
Barn'steenkracht (*electriciteit*), v. gmv.
Barok' (*scheef*; fig. *zonderling, wonderlijk, grillig, belachelijk*), bn. en bw.; als zn.: *het -ke in de kunst.*
Ba'ro, bn.; - bet. *zwaar* in samenstelling:
Barome'ter (*instrument om de zwaarte der lucht te meten of te bepalen, luchtzwaartemeter*), m. -meters; **-bak,** m. -ken; **-buis,** v. -buizen; **-stand,** m. -en.
Barome'tervisch (*donderaal, weervisch*), m. -visschen; zie **Weeraal.**
Baron' (Fr. *baron: vrijheer, baanderheer, thans adellijke titel*), m. -s of -nen, zegsw. *den - spelen*, den grooten heer uithangen.
Barones', -nes'se (*adellijke dame, meestal gemalin van een baron*), v. -nessen.
Baronet' (*Eng. edelman, die Sir voor zijn naam voert*), m. -s; *laagste trap van den erfelijken adel in Engeland*; een - staat in rang beneden een baron.
Baronie' (*vrije heerlijkheid*), v. -ën; *hij woont in de - van Breda.*
Baro'phonus (muz. *bassist, die een zware stem heeft*), m. -sen. (ph = f).
Baroscoop' (nat. *vroegere naam voor barometer*), m. -copen; een - is ook een weegschaaltje om aan te toonen, dat de lichamen in de lucht schijnbaar zooveel aan gewicht verliezen, als de lucht weegt, die zij verplaatsen.
Barouchet'te (*licht luxe-rijtuig op vier wielen*), v. -n; *ik heb de schimmels voor de - laten zetten.* (C.O.); lees: *baroesjet'.*
Barquerol'le (*klein lustvaartuig*; *kleine Italiaansche bark*), v. -s; ook: *Barcarolle.*
Barrebies'jes; zie **Barbies'jes.**
Bar'revoetbroeder (*ongeschoeide monnik*), m. -broeders; ook: **Bar'revoeter:** *de leden der Capucijnenorde zijn -s.*
Bar'revoeter (*ongeschoeide monnik*), m. -s.
Bar'revoets, bar'voets, bw.; *hij liep -*, blootvoets; *de meisjes gaan -, ook met den winterdag.* (De Gen.); *bar* = naakt, bloot.
Bar'ribal, -baal (*matrozen-woord voor bulderbast, bullebak*), m. -balen.
Barrica'de (eig. *opeenstapeling van met zand gevulde barriques of vaten, later allerlei straatversperring, bij oproer in Parijs*), v. -n; *hij stierf op de -.* (c = k).
Barricadeeren (*verschansen, de straat afsluiten door allerlei voorwerpen, b.v. door ledige vaten, wagens, enz.*; *versperren*); **-ing,** v. -en.
Barrier' (Fr. *barrière: slagboom, tolhek*), v. -en.
Barrière-tractaat (*bevestigd op* 5 Nov. 1715), o. gmv.; gesch. het - was tegen de veroveringszucht van Frankrijk gericht en gaf de Republiek het recht in vele plaatsen der Zuid. Nederlanden aan de Franschegrens bezetting te leggen.
Bar'ring (scheepst. *waarloos rondhout*) v.; ook bergplaats er van; fig. rommel: *wat een -*
Barsch (*onvriendelijk, ruw*), bn. en bw.

barscher, (het) barscht; **-heid,** v.: *de -heid van iem. optreden.*
Barst (*breuk, spleet*), m. -en; ook: **Berst.**
Bar'sten (*scheuren, splijten*), het barstte, is gebarsten; *een ijzeren pot, een klok kan -.*
Bartholome'us-nacht (*Parijsche bloedbruiloft, i. d. nacht van 23 op 24 Aug. 1572*), m. gmv.
Bart'jens (*Willem -*), rekenmeester en rekenboekmaker, 1572—1633; zegsw. *dat is volgens -*, zoo nauwkeurig berekend als door Bartjens, of volgens het beroemde rekenboek van dezen, in 't begin der 19e eeuw nog in gebruik op onze scholen.
Bas (*baszanger*), m. bassen; zie *Bas* (speeltuig), v.
Bas (Fr. *basse*, dat *zwaar, diep, laag* bet.: *speeltuig en baspartij, de diepe mannenzangstem*), v. bassen.
Basalt' (*zeer harde vulkanische steensoort*), o. gmv.; *een rivierbeschoeiing van -blokken.*
Basal'ten, bn.; *een - beschoeiing*, d. i. van basaltblokken. (s = z).
Bascu'le (*werktuig om te wegen, brugbalans*), v. -s of -n; ook *de wip eener brug, de zwengel van een waterput*; lees: *bas-ku'le.*
Baseeren (*gronden, grondvesten, bouwen op*).
Basement' (*voetstuk v. beeld of zuil*), o. -en.
Basi'lica (*kerk in den vorm van een langwerpigen vierhoek; kerk met bijzondere voorrechten*), v. -'s; ook: **Basiliek.** (s = z).
Basilis'cus (fab. *draak, hagedisachtig dier*), m. -sen; zie: **Basilisk,** m. -en.
Basiliek' (*hoofdkerk; in oud-Rome een rechth. rechtsgebouw met zuilenrij*), v. -en. (s = z).
Basilisk' (*koningshagedis, draakslang, fabelachtig gedrocht*), m. -en; ook: **Basiliscus.**
Ba'sis (*grond, grondslag, fondament*), v. -sen of bases; *de - van een driehoek*, grondlijn. (s = z).
Bas-relief' (*half verheven beeldhouwwerk of gietwerk*), o. -reliefs; lees: *re-li-ef'.*
Bas'sa (*pasja, regent eener provincie in Turkije of eeretitel van hooge Turksche ambtenaren*), m. -'s, soms *Bassen.*
Bas'sen (*blaffen*), de hond heeft gebast; *in spijt van Satans -.* (Bild.).
Basse-taille (muz. *middelstem, lage bariton*), v. meerv. basses-tailles; ook zanger met zulk een geluid; lees: *-tal'je.*
Basset'hoorn of **-horen** (*lage klarinet*), m. -s; *de - is in 1770 uitgevonden.*
Basset'spel (*zeker dobbelspel*), o. gmv. vero.
Bassin' (Fr. *kom, bekken; ook een door natuur of kunst gevormde haven*), o. -s; *het groote - links in het aquarium van artis is geheimzinnig mooi.* (Deyssel); ook: **Bassijn.**
Bassist' (*baszanger, of basspeler*), m. -en.
Bast (*schors, schil, ook vel of huid*), m. -en; *kina -, kaneel -*, bij overdr. *menschelijk lichaam*; zie *Hangebast*; *iem. op zijn bast geven*, hem slaan. plat.
Bas'ta (*klaverenaas in het omber- en quadrillespel, de derde matador*), v. -'s.
Bas'ta (Ital. *het is voldoende, ik wil er niet meer van hooren of over spreken; genoeg! houd op!*), tw.
Bas'taard, bas'terd (Fr. *bâtard: onecht kind*), m. bastaarden en bastaards of basterds.
Bastaardij' (*onwettige geboorte*), v. gmv.
Bas'taardnachtegaal (*zangvogeltje, doornkruiper*), m. -galen, -gaals; *de - lijkt wat op den nachtegaal, de - heet ook winterzanger*; meest: **Basterdnachtegaal.**
Bas'taarduitgang (spraakk. *achtervoegsel aan een vreemde taal ontleend*), m. -uitgangen; *-ier, -age, -es zijn -en.*
Bas'taardvloek (*verzachte of verdraaide vloek* b.v. *jandorie, jassus*, enz.), m. -en; *iemand eenige -en achterna werpen.* (Koetsveld).
Bas'taardwoord (*uitheemsch woord, dat in spelling en klemtoon eenigszins aan een eigen woord gelijk is geworden*), o. -woorden; *horloge, publiek, partikel zijn -en.*
Bas'terdnachtegaal, m. -s en -galen.
Bas'terdsuiker (*niet gezuiverde bruine suiker*), v. gmv.
Bas'tiaan (W.-I. *op slavenplantages in Suriname kleurling, die, onder den blank-officier, over slaven gesteld was*), m. -s. vero.
Bastil'le (*versterkte staatsgevangenis in Parijs, gebouwd onder Karel V en VI, nl. van 1370—1383*), v. gmv.; *de - werd door de Parijzenaars vernield den 14 Juli 1789*; lees: *bastiel'-je.*
Bastion' (*uitspringend gedeelte van een vestingwal, in den vorm van een onregelmatigen vijfhoek*), o. -s.
Bastonna'de (*stokslagenstraf op de voetzolen, bij de Turken*), v. -s.
Bastonneeren, Bàtonneeren (*met stokken exerceeren, schermen*; ook *afrossen*).
Bataaf' (*Batavier*), m. Bataven; *de -aven kwamen 100 j. v. C. in ons land*; dicht. elke Nederlander: *Bataven, kent uw taal en heel haar overvloed.* (Bild.).
Bataafsch', bn.; *de -e Republiek* (1795-1806).
Bataljon' (*deel van een regiment onder bevel van een majoor of luitenant-kolonel*), o. -s.
Bataljons'artillerie, v. gmv.; **-commandant** (*majoor*), m. -commandanten.
Bata'ven, m. mv.; *de burgers der Bataafsche republiek heetten -*, zie ook **Batavieren.**
Bata'via (*hoofdstad van Ned. O.-I.*), o.; **-aasch,** bn.: *het - genootschap van kunsten en wetenschappen.*
Batavie'ren (*aloude Germanen in de Betuwe, ± 100 v. C.*), m. mv.; *het eiland der -*, nl. de Betuwe; *de opstand der -*, 70 n. C.
Bata'visch, bn.; *-e gebroeders* nl. *Julius Paulus en Nicolaes Burgerhart* in Vondels treurspel; *de -e Arcadia*, titel van een Ned. prozawerk van Joh. van Heemskerk, in 1637 verschenen.
Ba'te (*voordeel*), v. -n; zie **Baat.**
Ba'ten (*voordeelig zijn*), meestal onpers. w.w., het heeft gebaat; *wat zal het -*, helpen.
Bath (*best Engelsch postpapier*), o. gmv.
Bathome'ter (*werktuig om de diepte der zee te peilen*), m. -meters.
Bath'-orde (*laagste der vier Engelsche ridderorden, in 1399 door Hendrik IV ingesteld, ter belooning van diensten in den oorlog*), v. gmv.
Ba'tig (*voordeelig*), bn., *een - slot*; zie **Baat.**
Ba'tik (*weefsel op de onder batikken beschreven manier ontstaan*), v.
Ba'tikken (Ind. *kleuren of beschilderen van weefsels, op Java*), ik heb gebatikt; *ik zal spinnen en -, en heel vlijtig zijn.* (M. Hav.).
Batist' (Fr. *batiste*, naar den beroemden wever der 13e eeuw: *Baptiste Chambray: kamerdoek, fijn soort van Fransch lijnwaad*), o. gmv.; *een négligé van wit -.* (C. O.); *best - komt uit Kamerijk.*

Batis'ten (*van batist*), bn.; *een - overhemd.*
Baton' (*stok, staf, rotting*), m. -s; *- de maréchal*, teeken van de hoogste waardigheid in het leger.
Bâtonnee'ren (*schermen met den stok*); *het -leeren*; zie **Bastonneeren.**
Ba'to's erf (dicht. *Nederland, naar Bato, den stamvader der Batavieren*), o. gmv.
Batrachiet' (*vorsch- of paddensteen*), o. gmv.
Batsch (*trotsch*), bn. en bw.; **-heid,** v. gew.
Batterij' (*geschutbedding, een rij van 6-8 kanonnen*), v. -en; *een - opwerpen*, maken; *de - laten spelen*, de laag kanonnen losbranden; *een electrische, een galvanische -*, verzameling van aan elkaar verbonden Leidsche flesschen of galvanische elementen.
Bau'wen (*galmen, jouwen*), ik heb gebauwd; *de echo bauwt de geluiden na.*
Bava'ria (*oude naam voor Beieren*), o.
Baviaan' (wellicht uit het Fr.: *groote, leelijke aap*), m. -anen; fig. zeer leelijk mensch, ook neger.
Bayadère, v. -s; zie **Bajadère.**
Bay'ard (*reuzenpaard der vier Heemskinderen*), m. gmv.; lees: *beiaard.*
Bayard' (*beroemde Fransche ridder*, 1476—-1524), m.; lees: *beiaar'.*
Bazaar', soms **Bazar'** (Fr. *bazar*, van een Perzisch woord, dat *markt* bet.: *markt overdekt ter beschutting tegen regen en zonneschijn, koophal, groote winkel, afgedeeld in vakken naar den verschillenden aard der koopwaren: met vrijen toegang*), m. bazaars en bazars.
Ba'zelen (*kindertaal spreken*), ik heb -bazeld.
Ba'zig, bn. en bw.; *een -e jongen*, den baas willende spelen; *- spreken*, uit de hoogte.
Bazin' (*meesteres, een bazige vrouw*), v. -nen.
Bazuin' (uit het oud-Fr.: *blaasinstrument met zwaren klank*), v. -en; *de - steken, op de - blazen*; **-blazer,** m. -s; **-geschal,** o.
Bazui'nen (*de bazuin blazen*), ik heb gebazuind; fig. luide den lof verkondigen.
Bdel'lium (*gomhars, mirachtig van geur*), o. gmv.
Be- (voorvoegsel bet. *bi, bij*), als in: *-halve, -hendig, -neden, -noorden, -zijden, -zuiden*; *-zien*, d. i. van alle kanten, rondom; *-schouwen*, rondom bezien; *-dijken, -planten*, voorzien van; *-nauwen, -vuilen, -zwaren*, in den toestand brengen; *-daagd, -faamd, -klant*, hebbende, bezittende.
Beamb'te (*ambtenaar van lagere bediening*), m. en v. -n; *de - van een bibliotheek, de -n aan een spoorwegstation.*
Bea'men (eig. *beamenen, amen zeggen op iets, instemmen met, goedkeuren*), ik heb -aamd; *iemands redeneeringen, stellingen meeningen -*; **-ing,** v. gmv. (vroeger: *Beamenen*).
Beangst' (*benauwd*), bn. en bw.; **-heid,** v.
Beant'woorden (*antwoord op iets geven*), ik heb -woord; *een vraag -, een brief -*; *een beleediging met stilzwijgen -*; *iemands liefde -*, d. i. met wederliefde vergelden; zegsw. *aan zijn bestemming -, aan de verwachting -*, voldoen.
Beatifica'tie (Lat. *zaligverklaring*), v. -s, -tiën; (tie = tsie); *de - gaat de canonisatie vooraf.* (t = ts).
Beatificeeren (*zaligverklaren*).
Beatis'me (*femelarij, schijnheiligheid*), o.
Beau-mon'de (*de eerste standen*), m. gmv.
Beba'kening (*betonning*), v. gmv.
Beblaard' (*vol blaren*), bn.; *met -e vingers.*
Bebloe'men (*met bloemen sieren*), ik heb en het is bebloemd; meest als vd.: *de bebloemde beemden, zoomen, twijgen.*
Beboe'ten (*in de boete slaan*), ik -boette, heb -boet; **-ing,** v. -en.
Bebou'wen (*den grond bewerken*), ik heb -bouwd; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Becij'feren (*cijferend berekenen, narekenen*), ik heb -cijferd; **-ing,** v. -en.
Bed (*ligplaats, nachtleger voor menschen*), o. -den; *het - houden*, ziek zijn; rechtst. *scheiden van tafel en -*, tijdelijk gescheiden leven; *op het - van eer sterven*, in den oorlog sneuvelen; aardr. *het - eener rivier*, bedding, stroombed; tuinb. *een - met rozen, met tulpen*, enz. d. i. een afgeperkt stukje tuingronds in ovaal- of cirkelvorm.
Bedaagd' (*hoog van dagen, bejaard*), bn.; *een -e keukenmeid*; **-heid,** v. gmv.
Bedaard' (*rustig, bezadigd*), bn. en bw.; **-heid** (*kalmte*), v. gmv.
Bedacht'zaam (*omzichtig*), bn.; **-heid,** v.
Be'dak (Mal. *fijn rijstmeelpoeder, dat vermengd met welriekende stoffen als blanketsel gebezigd wordt*), v. gmv.; *zich bedakken*, ook: *bedakdonsje, -doos, -kwast, -pot.*
Bedan'ken, ik heb bedankt; *iemand voor iets -*, zijn dank betuigen; **-ing,** v. gmv.; **-je,** o. -s.
Beda'ren (*tot rust komen*), ik heb en ben bedaard; **-ing,** v. gmv.
Bedau'wen (*bevochtigen*), ik heb -dauwd; *de bedauwde velden*; fig. *met tranen bedauwde wangen*; **-ing,** v. gmv.
Bed'degoed (*bed, matras*, enz.), o. gmv.
Bed'dekwast (*koord met kwast aan het ondereind, vooral in bedsteden; aan den bovenwand bevestigd, dienende om zich op te trekken, als men wil opstaan*), m. -kwasten.
Bed'delaken (*wit laken*), o. -s; **-sprei** (*gehaakte sprei over 't bed*), v. -en.
Bed'denwinkel, m. -winkels.
Bed'deplank (*losse plank aan de voorzijde der bedstede, ook in klampen rustende plank in de bedstede en wel aan het voeten- of aan het hoofdeinde*), v. -planken.
Bed'ding (*bodem van rivier of beek*), v. -en.
Be'de (van *bidden, gebed*), v. -n; **-huis,** o. -huizen; **-vaart** (*reis naar een plaats om er te bidden*), v. -en; **-vaartganger** (*pelgrim*), m. -s.
Be'de (gesch. *plechtig verzoek des Graven aan de steden, om geld*), v. -n; **-zetter** *beambte, die het aandeel in de bede of belasting voor ieder vaststelde*), m. -s, vero.
Bedee'len (*een deel geven van*), ik heb -deeld; fig. *hij is rijk bedeeld*, bezit veel gaven, talenten; *de fortuin heeft hem goed bedeeld*, hij is zeer rijk; **-ing** (*het uitdeelen*), v. -en.
Bedeesd' (*verlegen*), bn. en bw.; **-heid,** v.
Bedek'ken (*overdekken*), ik heb -dekt; **-king** (mil. *beveiliging, geleide, bescherming*), v. gmv.; **-deksel,** o. -s, -en.
Bedekt' (*geheim, stil*), bn. en bw.; **-dektelijk,** bw.: *iets - zeggen* d. i. *op bedekte wijze.*
Bedekt'bloeienden (plantk. *planten, die niet zichtbaar bloeien*, d. i. *wier teel-organen verborgen of onbekend zijn*), v. mv.; *de varens zijn -*; zie **Cryptogamen.**
Be'delaar (*iemand, die een aalmoes vraagt*), m. -s of -aren; **-ster,** v. -s, ook: **-lares',** v. -sen.

Be'delaarsdeken (*een beddedeken bestaande uit verschillende lappjes, een veellappige deken*), v. -dekens; ook: *Bedeldeken.*
Be'delaarskolonie (*een soort van strafkolonie tot fnuiking der bedelarij*), v. -niën.
Bedelarij' (*herhaald bedelen*), v. gmv.
Be'delbrief, m. -brieven; *Tollens' - in den langen winter van 1844 op '45 is beroemd.*
Be'delen (*om een aalmoes vragen*), ik heb -bedeld; *zij loopt langs de huizen te -*; eig. freq. van *beden*, den. van *bede.*
Be'delmonnik (*kloosterling, lid eener bedelorde*), m. -monniken; ook: **Bedelbroeder,** m. -broeders.
Be'delorde (*zekere monniksorde*), v. -orden.
Be'delstaf (*staf eens zwervenden bedelaars*), m. gmv.; fig. *de drank zal u tot den - brengen* d. i. tot diepe armoede.
Be'delzak (*ruwe zak tot opberging der aalmoezen*, fig. *armoede*), m. -ken; gesch. *den Koning trouw tot den -* (1566).
Bedenk'dag (*een dag bedenktijd*), m. -en.
Beden'kelijk, bn. en bw.; *een -e ziekte*, erge, gevaarlijke ziekte; *hij trok een - gezicht*, zorgelijk; *hij is - ziek*, d. i. erg, zwaar.
Beden'ken (*overwegen*), onr. ik -dacht, heb -dacht; *zich -*, over iets nadenken.
Beden'king (*beraad, overweging*), v. gmv.
Beden'king (*bezwaar, tegenwerping*), v. -en.
Bederf' (*ontbinding, rotting*), o. gmv.; **-elijk,** bn.: *het is -elijk weer*; **-werend,** bn.: *zout is -werend*, bederf-tegenhoudend.
Beder'ven (*onbruikbaar maken*), ik -dierf, wij -dierven, ik heb en het is bedorven.
Be'destond (*biduur*), m. -stonden.
Be'devaart (eig. *bede-gang*, d. i. *het biddende gaan*; *tocht naar een heilige plaats, al biddende en om er te bidden*), v. -en.
Bedie'den (*beduiden, duidelijk maken*). vero.
Bedie'naar (*iemand, die dienende is, die zorg draagt voor iets*), m. -s, -aren; *Andreas Pelgrims, - van begrafenissen* (Potg.); *- des Evangeliés*, predikant.
Bediend', bn.; *hij is -*, R.-K. heeft het H. oliesel ontvangen, hij ligt onder volle kerkerechten.
Bedien'de, m. en v. -n; *een winkel-.*
Bedie'nen, ik heb -diend; *het geschut -*; *het Evangelie -, het altaar -*; *een stervende -*, R.-K. de laatste H. sacramenten toedienen.
Bedie'ning (*het bedienen*), v.; *de - laat in dat hotel te wenschen over*; *bij dien koopman heeft men een nette -*; al de dienstboden: *zij heeft maar weinig bediening*; R.-K. het toedienen der laatste H. sacramenten.
Bedij'ken (*met een dijk omringen*), ik heb -dijkt; *een meer -, een polder -.*
Bedil'al (*albeschik*), m. en v. -allen.
Bedil'len (*bevitten*), ik heb -dild; **-diller,** m. -s; **-dilling,** v. -en.
Bedil'ziek (*geneigd om te bedillen*), bn.; *een - vrouwtje*; **-zucht,** v. gmv.
Beding' (*voorwaarde*), o. -en; *onder - van.*
Bedin'gen (*bij overeenkomst bepalen*), ik -dong, heb -dongen; **-ing** (*voorwaarde, conditie*), v. -en.
Bedis'selen (*met den dissel bewerken*), ik heb -disseld; fig. in orde brengen, regelen, klaarmaken; **-ing,** v. gmv.
Bed'lam (*groot krankzinnigen-hospitaal in Londen*; *verbasterd uit Bethlehem*), o.
Bedlamiet' (*gek in het hospitaal Bedlam*), m. en v. -mieten.
Bed'legerig (*ziek*), bn.; *hij is reeds een week -*, te bed liggende; **-heid,** v. gmv.
Bedoeï'nen (*zwervende Arabieren in de woestijnen van Arabië, Syrië, enz., trekkend van oase tot oase en goede weiden zoekend voor hun kameelen en schapen*; *nomadische herdersstammen, zijn zeer roofgierig*), m. mv.
Bedoe'len (*op het oog hebben*), ik heb -doeld; **-ing** (*doel, oogmerk*), v. -en.
Bedoen' (zich) (*zich bevuilen*), ik -deed mij, heb mij -daan; scherts: *je zoudt je - van lachen!* spreekt.
Be'doek (Ind. *missigit-trommel*), m. -s.
Bedol'ven (*begraven*), bn.; *het ligt in zee -.*
Bedompt' (*duf, donker, benauwd*), bn.; *een -e kamer*; **-heid,** v. gmv.
Bedot'ten (verwant met *dut: misleiden, ergerlijk foppen*), ik heb -dot; **-ter,** m. -s; **-ting,** v. -en.
Bedrag' (*hoofdsom*), o. -dragen, *tot een - - van* d. i. een som van; *ten bedrage van.*
Bedra'gen (*een som uitmaken*), het -droeg, heeft -dragen; *die schuld bedraagt f 20, de kosten - tien gulden.*
Bedrei'gen, ik heb -dreigd; *met boete, met straf -dreigen*; **-ing,** v. -en.
Bedrem'meld (*beteuterd*), bn.; **-heid,** v.
Bedre'ven (*geoefend, ervaren*), bn.; **-heid,** v.
Bedrie'gen (*misleiden, foppen*), ik -droog, heb -drogen; **-er,** m. -s; **-erij',** v. -en.
Bedrieg'lijk (*leugenachtig, valsch*), bn. en bw.; **-heid,** v. -heden.
Bedrijf' (*beroep, handwerk, daad*), o. -ven; *het - van schoorsteenveger uitoefenen*; *een zondig -*, handeling, daad.
Bedrijf'al (*aldoener*), m. en v. -allen.
Bedrijfs'belasting (*belasting op het inkomen uit het bedrijf*), v. gmv.
Bedrijfs'kapitaal (*kapitale som, geld tot het drijven van eenige zaak, een fabriek, enz.*), o. -kapitalen.
Bedrij'ven (*doen, volvoeren*), ik -dreef, heb -dreven; **-er** (*dader*), m. -s.
Bedrij'vend (spraakk. *doende, verrichtende*), bn. en bw.; *een - werkwoord*, d. i. een nietlijdend w.w
Bedrij'vig (*werkzaam*), bn.; *een -e huismoeder, het -e Amsterdam*, druk, **-heid,** v.
Bedril'al (*bedrijfal, albedril*), m. en v. -allen.
Bedrin'ken (zich), hij -dronk zich, heeft zich -dronken, d. i. zich dronken drinken.
Bedroefd' (*treurig, droevig*), bn. en bw.; *een -e vrouw, zij ziet er - uit*; *een - beetje*, zeer weinig; **-heid,** v. gmv.
Bedroe'ven (*droefheid veroorzaken*), ik heb -droefd; **-ing** (*droefenis*), v. gmv.
Bedrog' (*bedriegerij*), o. gmv.; *- plegen*, bedrieglijk handelen.
Bedrop'pelen, bedrup'pelen (*droppelsgewijze natmaken*), ik heb -droppeld, of -druppeld.
Bedrui'pen (*bevochtigen met droppels*), ik -droop, heb -dropen; zegsw. *hij kan zich -.* eig. van vogels zóó vet, dat men ze aan het spit niet met boter behoefde te bedroppelen, fig. eigen kost winnen: *mijn zoon bedruipt zich zelf.*
Bedruk'ken (*voldrukken*), ik heb -drukt; *een vel papier -.*
Bedrukt' (*bedroefd, neerslachtig*), bn. en bw. **-heid,** v. gmv.
Bedrup'pelen; zie **Bedroppelen.**
Bed'sermoen (eig. *predikatie te bed*, scherts.

voor vermaning of terechtwijzing door de vrouw te bed aan den man toegediend, b.v. *over het te laat thuiskomen uit de herberg*), o. -sermoenen; ook: **Gordijnpreek.**

Bed'stede, -stee (*vast- of ingetimmerde slaapplaats*), v. -steden.

Beducht' (*bekommerd, bevreesd*), bn.; *- zijn voor iets*, iets vreezen; **-heid,** v. gmv.

Bedui'den (*aanwijzen, uitleggen, aan het verstand brengen*), ik heb -duid; **-duidenis** (*beteekenis*), v.; **-duiding,** v. -en. w. i. g.

Bedui'melen (*door aanraking met de vingers bevlekken*), hij heeft -duimeld; *wat hebt gij dien brief beduimeld! een boek -*

Bedui'velen (*overbluffen, verbijsteren*), ik heb -duiveld; **-duiveling,** v. gmz.

Bedun'ken, o.; *mijns bedunkens*, naar mijn oordeel, gedachte; *ons -s*, enz.

Beduusd' (*verlegen, beteuterd*), bn.; *wat was zij - bij 't binnenkomen! wat staat gij daar - te kijken! ik was er - van.*

Bedwang', o.; gmv. *in - houden*, in z'n macht hebben; *onder - zijn*, beheerscht worden.

Bedwelmd' (*duizelig, van z'n zinnen*), bn.; *zij was - van de gaslucht*; **-heid,** v. gmv.

Bedwel'men (*duizelig maken, benevelen*), ik heb -dwelmd; **-ing,** v. -en.

Bedwin'gen (*in bedwang houden*), ik -dwong, heb -dwongen; **-er,** m. -s.

Beecher-Stowe, Harriët, 1814—'96, Amerik. romanschrijfst.: *Uncle Toms Cabin* of De Negerhut (1852).

Beëe'digd (*onder eed staande*), bn.; *een - schatter, een - klerk.*

Beëe'digen (*den eed doen afleggen*), ik heb -eedigd; *de getuigen -, een ambtenaar -*; **-ing,** v. -en: *de -ing der getuigen.*

Beef'aal (*sidderaal*), m. -alen.

Beek (*smalle rivier*), v. beken; **-je,** o. -s.

Beek'bezinking (aard. *aangeslibde kleilaag langs een beek*), v. -bezinkingen; *een - bevat veel leem, ook ijzeroer.*

Beeld (*zichtbare voorstelling*), o. -en; *de -en in een museum of galerij, -en in gips, in brons, in marmer; een gesneden, een gegoten -; een stand-, een borst-.*

Beeld (*afgodsbeeld*), o. -en; *het - van Jupiter in den tempel te Dodona; het - van Minerva*, enz.; *een tempel vol -en.*

Beeld (*gelijkenis, wezen*), o. gmv.; *de mensch is geschapen naar Gods -.*

Beeld (*stijlfiguur, in overdrachtelijk gebruik*), o. -en; de *lente* des levens, de *bron* van veel verdriet, de *wortel* van het kwaad, de *tak* van een rivier, enz.; zie **Troop.**

Beeld (*een uitwendige gedaante of vorm*), o. -en; *een sterren-, een schaduw-, een licht-.*

Beeld (*voorstelling, begrip*), o. -en; *de -en onzer ziel, het - van een goed waargenomen zelfstandigheid*, d. i. een helder zielebeeld.

Beeld (*phantasiebeeld*), o. -en; *de jeugd schept zich allerlei -en; de -en van of in een droom*; zie **Luchtkasteel.**

Beeld (*toonbeeld, voorbeeld*), o. gmv.; *dit meisje, een - van levenslust en frischheid; die man, dat - van kracht en werkzaamheid,*

Beeld (*iemand, die zeer mooi is*), o.; *een - van een kind, een - van een meisje, een - van een jongeling.*

Beel'den (*in beeld brengen*), ik beeldde, heb gebeeld; *de -de kunsten*, teeken-, graveer-, schilder- en beeldhouwkunst.

Beel'denaar (*beeld op de voorzijde van munt of penning*), m. -s; *de - op onze guldens is het borstbeeld der Koningin.*

Beel'denstorm (gesch. *vernielwoede tegen de heiligenbeelden in Vlaanderen en Brabant, Aug. 1566*), m. gmv.

Beel'derig (*infraai, zeer lief, beeldschoon*), bn. en bw.; *een - hoedje, een - toilet; - schoone figuren*; ook: *Beeldig.*

Beeld'gieter (*fabrikant van beelden*), m. -s; **-erij'** (*de handeling of de werkplaats*), v. -en.

Beeld'houwen (*het maken van beeldwerk in steen of hout*), ik heb gebeeldhouwd; **-er** (*kunstenaar*), m. -s; **-erij'** (*de handeling of de werkplaats*), v. -en; **-kunde** (*de kunst zelve*), v. gmv. vero.; **-kunst,** v. gmv.; **-werk,** o. -en.

Beel'dig (*zeer schoon, allerliefst*), bn. en bw.; *een -e teekening, een - japonnetje; dat staat haar - mooi*; ook: **Beelderig.**

Beeld'jeskoop (*venter van beelden*), m. -en; *een Italiaansche -.*

Beeld'mooi (eig. *zoo mooi als een beeld, zeer mooi*), bn.; *Annet was -, zei haar spiegel.* (Staring).

Beeld'rijk (*rijk aan beelden*), bn.; *de -e taal der Oosterlingen*; **-heid,** v. gmv.

Beeld'schilder (*schilder van kerkbeelden*), m. -schilders.

Beeld'schoon (*van idiale schoonheid*), bn.; *een - kind, een -e vrouw.*

Beeld'schrift (*schrift in afbeeldingen, hiëroglieven*), o. gmv.; *het - op de Egyptische obelisken en de tempelwanden.*

Beeld'snijder (*beeldwerker in hout of ivoor*), m. -snijders.

Beeld'snijkunst (*de kunst van den beeldsnijder*), v. gmv.

Beeld'spraak (*het spreken in beelden, bloemrijkheid*), v. -spraken; *de dichter drukt zich gaarne in - uit*, b.v. *alle zeilen bijzetten*, alle middelen aanwenden; *een rooskleurige toekomst, een lans breken voor*, enz.

Beeld'storm (*Aug. 1566, vijandige aanval op de beelden in de R.-K. kerken*), m. -en, ook: **Beeldenstorm.**

Beeld'stormer (*vernieler van beelden, kerkplunderaar*), m. -s; **-stormerij',** v. gmv.

Beeld'werk (*beeldhouw- en beeldsnijwerk*), o. -en; *half-verheven -*; ook: *laag-verheven -*, bas-relief.

Beel'tenis (eig. *beeld-nis: beeld, afbeelding, portret*), v. -sen.

Beël'zebub (*afgod der Philistijnen*), m. gmv.; zie **Baäl,** later *vorst der duivelen.*

Beemd (*laag weiland*, dicht. *bebloemd grasland, waterrijke landstreek*), m. -en; *grasrijke of grazige -en; de kneuzende oorlogsvracht beploegde Vlaandrens -en.* (Tollens).

Beemd-dui'zend-knoop (*adderkruid*), v. gmv.

Beemd'gras (*gras der weide*), o. gmv.; *het ruwachtige -, het kleine -.*

Beem'ster (*polder in N.-Holland*), v. gmv.

Been (*bot, knook*), o. -deren; *het opdelven van -deren; een - afkluiven, afknagen*; zegsw. *geen - in iets vinden*, eig. met gemak en vlug opeten, doordat er geen been in het vleesch zit, fig. geen zwarigheid hebben om iets te doen; *door merg en - dringen*, van doordringende geluiden; *hij was aristocraat in merg en -*, door en door; *hij klaagt steen en -*, heftig, erg hard.

Been (*menschelijk lichaamsdeel*), o. -en; *ik*

kan niet meer op mijn -en staan, ik ben erg vermoeid; *vlug ter - zijn*; *hij raakt, is van de -*; *die man heeft een stijf -, een houten -*; zegsw. *met het verkeerde - uit bed stappen*, ook *met het linkerbeen*, slecht gehumeurd zijn; spreekw. *Het zijn sterke -en, die weelde dragen*, in voorspoed gaat men zich allicht te buiten; *met een - in het graf staan*, geen lang leven meer voor zich hebben; *zijn beste -tje voorzetten*, zijn uiterste best doen, om iets er goed af te brengen; bij overdr. *de -en van een passer, van een tang*; meetk. *de -en van een hoek, van een driehoek.*

Been'aarde (*een der hoofdbestanddeelen van beenderen*), v. gmv.

Been'breuk (*het gebroken zijn van een been*; *ook de plaats der breuk*), v. -breuken.

Been'derasch, v. gmv.; **-huis** (*knekelhuis op een kerkhof*; o. -huizen; **-meel** (*poeder van gemalen beenderen als krachtige meststof*), o. gmv.; **-mest** (*beenderenmeel als mest*), m. gmv. (Deze samenstelling. vindt men ook met *Beenderen*).

Bee'nen (*gemaakt van been*), bn.; *een - knoop, een - kam*, uit been bestaande.

Bee'nen (*loopen, marcheeren*), ik heb -beend; *ik heb nog wat te -, eer ik er ben.* gmz.

Been'eter (geneesk. *bederf in 't been, kanker, verzwering in een der beenderen*), m. -s.

Been'hakker (*vleeschhouwer, slager*), m. -hakkers. gew.

Bee'nig (*uit been bestaand, been in zich bevattend*), bn.; *een -e uitwas, een - stuk rundvleesch*; fig. hard: *een - voorhoofd.*

Been'stuk (*deel van een harnas*), o. -ken; *een -stuk reikte van de knie tot den enkel.*

Been'zwart (*beenderenkool, poeder*), o. gmv.

Beer (*sterrenbeeld*), m. gmv.; *de groote en de kleine -*; ook *Wagen* genoemd.

Beer (*verscheurend dier, zoolganger*), m. beren; *er zijn landberen of bruine beren en ijsberen of witte beren*; zegsw. *de huid van den - verkoopen, eer hij gevangen is*, beschikken over een winst, die nog behaald moet worden; fig. *een ongelikte beer*, plomp, onbeschoft, ongemanierd mensch.

Beer (stud. *schuld*), m. beren; *dik in de beren zitten*, schulden; *er kwam een - uit het couvert*, rekening, nota; ook schuldeischer: *met nieuwjaar brommen de beren, overlast van beren hebben.*

Beer (*volwassen mannelijk zwijn*), m. beeren; *gevechten van beeren en honden*; zie **Beerenbijt.**

Beer (*waterkeering van hout of steen*), m. beeren; ook: *schuinafloopende stut aan den buitenkant van muren, van kerken*, enz.; alsmede: *ijzeren heiblok.*

Beer (*faecaliën*), m. gmv.; *den - uithalen, den - ruimen*; **-put** (*sekreetput*), m. -ten.

Bee'renbijt (*gevecht van beeren met honden, als volksvermakelijkheid, in 1689 verboden*), m. gmv.; herberg aan de Utrechtsche zijde, even buiten Amsterdam: *een dolprettig diné aan den -.* (C.O.)

Beer'marter (*zoolganger*), m. -s; *de - leeft op Java, Sumatra en Malakka.*

Beers, Jan van, 1821—'88, professor te Antwerpen, bekend Vl. dichter: *Jongelingsdroomen* (1853), *Levensbeelden* (1858), *Gevoel en Leven* (1869).

Beër'ven (*door erfenis verkrijgen*), ik heb -erfd: *geld -, een landgoed -*; **-ing,** v. gmv,

Beest (*redeloos dier*), o. -en; zegsw. *de - spelen*, zich als een - aanstellen, opspelen, brutaal zijn, razen, tieren; in het biljartspel een stoot, die bij toeval iets uitwerkt.

Beest (*in 't kaartspel den heelen pot moeten inzetten*), bn.; fig. *jongen, blijf af, als de diender je ziet, ben je -*, eig. alles verloren hebbend, d. i. bakker- an. gmz.

Beest'achtig (*als van een beest, gemeen*), bn.; *wat een - lawaai!* **-heid** (*dierlijkheid, laagheid*), v. -heden.

Bees'telijk (*wreed, ruw*), bn. en bw.; *een - antwoord*; *hij doet -, (hij) leeft luttel min als -*, (Vondel), nl. als de dieren.

Bees'tenboel (*baldadige, liederlijke herrie*), m. gmv. gmz.; *wat een - in die herberg!*

Bees'tenkoopman (*veehandelaar*), m. -kooplui of -kooplieden; **-markt,** v. -en; **-vel** (*dierenhuid*), o. -vellen; **-voeder,** o. gmv.

Bees'tenspel (*tent, waarin wilde dieren te kijk zijn*), o. -len; *ik haat het -.* (C.O.)

Beestiaal' (*vee, hoornvee*), o. gmv.; *weidt hier mijn -*; *weidt hier mijn tierig vee.* (Vondel, Pascha); ook: *Bestiaal.* vero.

Bees'tig (*zoó als aan beesten eigen is*), bn.: *een woest en - leven*, ruw, onhebbelijk; bw.: *een - lange brief*, zeer; *wat was zij - mooi gekleed! hij is - lui, het is - koud*, erg. gmz.

Beet (*hap*), m. beten; *een frissche - uit een zelfden appel doen* (C.O.); *iem. de beten uit den mond kijken*; *een - van een hond.*

Beet (*biet, bietekroot*), v. beeten; *er zijn roode en witte beeten*; zie **Beetwortel.**

Beet'hebben (*beet* = hap), ik heb -gehad (*bij 't visschen*); fig. *iemand -*, d. i. foppen, bedotten.

Beet'hoven, Ludwig von, *Duitsch toondichter van hoogen naam, te Bonn*, 1770—1827.

Beet'je (*kleine hap, klein stuk, dat men afbijt*; *kleine hoeveelheid*), o. -s; *een - vleesch, tabak*, enz. *dat is een hartig -*, brokje; *een - geduld*, weinigje; *hij praat een - veel.*

Beet'krijgen (van *beet* = hap: *bij 't visschen*), ik kreeg -, heb - gekregen; fig. iemand te pakken krijgen: zie *Beethebben.*

Beet'nemen (van *beet* = hap: *iemand bedotten*), ik nam -, heb -genomen; fig. iemand misleiden.

Beet'pakken (*de handen slaan aan, vastpakken*), ik heb -gepakt; *iemand -.*

Beets, Nicolaas, 1814—1903, professor te Utrecht, dichter en prozaschrijver: C. O.

Beet'wortel (*bietekroot*), m. -wortels of -wortelen; **-suiker** (*suiker uit suikerbieten bereid, het eerst in 1799 door Achard te Berlijn*), v. -s; **-suikerfabriek,** v. -en; **-suikerfabrikant,** m. -en; **-suikerfabricage,** v. gmv.; **-suiker-industrie,** v. gmv.

Beëun'jeren (*beheksen, betooveren*), ik heb -eunjerd. vero.; zie **Eunjer.**

Bee'weg (*bidweg, bedevaart*), m. -wegen.

Bee'wegen (*ter bedevaart gaan*). Vl.

Bef (*gesteven wit linnen speekseldoekje van predikanten, rechters en hoogleeraren*), v. beffen; *dominees-*; zegsw. *de - aandoen*, gmz. zich op zijn Zondagsch kleeden.

Befaamd' (*bekend, beroemd, vermaard*), bn.; **-heid,** v. gmv.

Beffroy' (*wachttoren met stormklok*), m.; zie **Belfort.** (oi = oà).

Bef'lijster (*een soort van lijster met langen*

staart en breedwitte borstplek), v. -lijsters.
Beg (*Bei*), m. -s; eeretitel van hooge militairen in Turkije en in het Oosten.
Befloer'sen (*met een floers bedekken, overtrekken*), ik heb -floerst; *een -floerste trom.*
Begaafd' (*met natuurgaven bedeeld, talentvol*), bn.; *een - dichter, spreker, zanger, redenaar, schrijver*, enz.; **-heid,** v. -heden.
Begaaid' (*bezoedeld, besmet*), bn.; *jongen, wat heb je je -!* je zit vol modder.
Begaan' (*bedrijven, doen*), ik -ging, heb en ben -; *een diefstal -, een moord -*, d. i. plegen; *ik ben met hem -*, ik heb medelijden met hem.
Begaan'baar, bn.; *een - pad*; **-heid,** v.
Begaf'felen (*bedisselen, in orde maken*), ik heb -gaffeld; *laat mij die zaak maar eens -.*
Began'kenis (*processie*), v. -sen. Vl.
Begee'ren (*verlangen*), ik heb -geerd; *kosters, die een fooi -geerden.* (C.O.); *wat -geert gij van mij?*; - is verwant met *gaarne.*
Begee'rig (*verlangend, gretig*), bn. en bw.; *hij is - naar gezag en invloed*; *- zijn om iets te weten*; *met een - oog naar iets zien*; *iets - opvangen*; **-heid,** v. gmv.
Begeer'lijk (*begeerig, inhalig*), bn. en bw.; *de jongen is erg -*; ook: *een - ambt, een -e werkkring, deugd is een - goed*, gezocht; *de - uitgestrekte vingers*; **-heid,** v. -heden.
Begeer'te (*verlangen, wensch, wil*), v. -n.
Begees'teren (*bezielen, in geestdrift brengen*), ik heb -geesterd; *hij wist zijn toehoorders te -.* germ.
Begek'ken (*voor den gek houden, bespotten*), ik heb -gekt; *iemand -.* w. i. g.
Begelei'den (*vergezellen*), ik heb -geleid; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en; **-ster,** v. -s.
Begena'digen (*kwijtscheldiug schenken*), ik heb -genadigd; **-ing,** v. -en.
Bege'ven (*schenken, bedeelen*), ik -gaf, heb -. *een ambt -*; **-gever,** m. -s; **-ing,** v. gmv.
Bege'ven, *zijn vrienden -*, d. i. verlaten; *zijn krachten - hem*, verlaten hem.
Bege'ving (*het schenken van ambten*, enz.), v. gmv.; *de - van ambten, - van beurzen.*
Beggard', begard' (*bedelmonnik, later leekebroeder-ziekenverpleger*), m. -en; lees: *-aar.*
Begif'tigen (*beschenken met*), ik heb -giftigd; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Begijn' (*vrome bewoonster van een begijnhof, lid van een godsdienstige congregatie der middeleeuwen*), v. -en.
Begij'nen- of **begijn'hof** (*tuin of hof omringd door de gelijksoortige woningen der begijnen, woonplaats of -stede van begijnen*), o. -hoven; *het - te Breda, te Amsterdam, te Antwerpen.*
Begin' (*aanvang*), o. gmv.; *in den -ne, van den -ne aan*; *alle - valt zwaar.*
Begin'nen (*aanvangen*), ik -gon, heb en ben -gonnen; *men -gint een werk, men -gint aan een werk, men -gint een akker om te spitten*; **-ginner,** m. -s.
Begin'sel (*grondregel, grondslag*), o. -en, -s.
Beglu'ren (*bespieden*), ik heb -gluurd; **--gluring,** v. -en; **-gluurder,** m. -s.
Bego'nia (*sierbloem*), v. -'s; *de - is van Ceilon afkomstig*; *er zijn bol en blad-'s.*
Begoo'chelen (*bedriegen, de oogen verblinden*), ik heb -goocheld; *iemand -*, inpakken; **-ing** (*misleiding, gezichtsbedrog*), v. -en.
Begraaf'plaats (*kerkhof*), v. -plaatsen.
Begraasd' (*met gras bedekt*), bn.; *-e duinen.*
Begra'fenis (*ter-aarde-bestelling*), v. -sen; *bedienaar der -sen*, aanspreker; **-fonds** (ook: *-bus*), o. -en.
Begrau'wen (*toegrauwen, bekijven, berispen*), ik heb -grauwd; *een ondeugend kind -.*
Begra'ven (*onder de aarde delven*), ik -groef, heb -; *iemand -*, ter aarde bestellen; *hij is dood en -*, onherroepelijk van de aarde verdwenen; fig. *zijn zoon ligt in zijn hart -*; *zich in de boeken -*, verdiepen.
Begra'zen (*afweiden*), zij hebben -graasd; *ik heb die weiden laten -*, het gras laten afeten.
Begren'zen (*van een grens voorzien*), het is -grensd; *ons land is ten W. -grensd door de Noordzee*; meetk. *een lichaam wordt begrensd door een vlak, een vlak door lijnen*; **-grenzing,** v. -en.
Begre'pen, vd.; *hoe dikwijls is 12 in 144 -?* vervat; zie **Begrip.**
Begrij'pelijk (*verstaanbaar*), bn. - *maken.*
Begrij'pen (*beseffen, inzien*), ik -greep, heb -grepen, *daar heeft hij het niet op begrepen*, d. i. daar is hij een vijand van; *het op iem. begrepen hebben*, gemunt.
Begrim'men (dicht. *aangrimmen, zich dreigend tegenover iemand of iets gedragen*), ik heb -grimd.
Begrin'den (*met grind bedekken*), ik heb -grind; *een weg, een plein -*; *het -e voetpad*; **-ing,** v. -en; spreekt.: **Begrinten.**
Begrin'ten (*met grind beleggen*, bv. *een weg*), ik heb -grint; **-grinting,** v. -en; in de spreekt.
Begrip' (*denkbeeld, voorstelling*), o. -pen; *er zijn bijzondere en algemeene -pen, enkelvoudige en samengestelde -pen.*
Begrip' (*verstandelijk vermogen, oordeel*), o. gmv.; *hij had een fijn -, dat gaat mijn - te boven*, bevatting; *zij is vlug van -*, oordeel, opvatting.
Begrip' (*korte of beknopte inhoud, uittreksel*), o. -pen; *een kort - der christelijke leer*; *zie hier drie korte -pen* (handboekjes) *der algemeene geschiedenis.*
Begrips'woord (spraakk. *rededeel, dat geen vormwoord is*), o. -woorden; *het werkwoord, het zelfstandig naamwoord, het bijvoeglijk naamwoord, het telwoord is een —.*
Begroei'en, het is -groeid; *een oude met klimop -groeide toren*; *de wild -groeide weide, de -groeide dalen*; **-groeiing,** v. -en.
Begroe'ten, ik heb -groet; *iemand gaan -*, zijn opwachting komen maken; *de held werd met duizend hoera's -groet*, bejegend, ontvangen; **-groeting,** v. -en.
Begrom'men (*beknorren*), ik heb -gromd; *zij houdt er van haar dienstboden te -.*
Begroo'ten (*bij schatting bepalen, ramen*), ik heb -groot; *de kosten -, het getal der gesneuvelden -.*
Begroo'ting (*voorloopige raming van uitgaven*), v. -en; *de minister dient een - in*; *de gemeente-*; **-scijfer,** o. -s.
Begrui'zen (*bevuilen, bemorsen*), het is -gruisd; *zijn handen, zijn gelaat -.*
Begui'chelen (*misleiden*), ik heb -guicheld. vero.; zie **Begoochelen.**
Begun'stigen (*bevoordeelen, iemand iets gunnen*), ik heb -gunstigd; *het lot, de fortuin, de kans, de omstandigheden kunnen iemand -*; *hij ontvluchtte, -gunstigd door den nacht*; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en: *onder -ing van.*
Behaag'lijk (*aangenaam*), bn. en bw. *zich*

- *gevoelen*; *zich - uitstrekken*; **-heid,** v. gmv.
Behaag'ziek (*coquet*), bn.; *een -, ijdel meisje, de -e portretten van mijnheer en mevrouw Kegge.* (C.O.)
Behaag'zucht (*verlangen om te behagen*), v. gmv.; *lieftalligheid, die geen - wordt.* (Vuylsteke).
Behaard' (*met haar begroeid*), bn.; fig. *-e vruchten, zaden, bladeren*; **-heid,** v. gmv.
Beha'gen (*aangenaam zijn, bevallen*), ik heb -haagd; ook onpers. w.w.; *het -haagt mij*, het staat mij aan; *het -hage u, het -hage den goeden God!* gevalle.
Beha'len (*erlangen, verwerven*), ik heb -haald; *prijs, roem, lof -; een prijs, den prijs -; een voordeel, een succes -; buit -, een overwinning -, een triomf -*; **-haling,** v. gmv.
Behal've (*uitgenomen, buiten, zonder*), vgw.; *geef allen een prent - aan Piet*; *er waren tien personen - de kinderen.*
Behan'delen (*handelen over*), ik heb -handeld; *een onderwerp -, een vraagstuk, een quaestie -; op een les of college een geschiedpunt -*; **-ing,** v. -en.
Behan'delen (*handelen met of ten aanzien van*), ik heb -handeld; *zijne dienstboden goed -; iemand uit de hoogte -*, bejegenen; **-ing,** v. -en.
Behang' (*doek of papier als behangsel*), o. gmv.; *de kleur van het -.* gew.
Behan'gen (*iets ophangen aan of tegen*), ik -hing, heb -; *de huizen waren met festoenen -, de wanden zijn er met schilderijen -, de juffrouw was als met goud -*; **-er** (*iemand die kamers behangt*), m. -s.
Behang'sel, o. -s; *het goudleeren - der achterkamer.* (C.O.); **-fabriek,** v. -en; **-fabrikant,** m. -en.
Behang'selpapier, o. -papieren; *ik kocht tien rollen van dat -.*
Beha'ren, ik heb -haard; *een strijkstok -*, d. i. van haren voorzien.
Behar'tigen (*ter harte nemen, verzorgen*), ik heb -hartigd; *iemands belangen -*; **-er,** m. -s; **-ing,** v. gmv.
Beheer' (van *heer* = meester: *bestuur*), o. gmv.; *het - der zeezaken, het - over iets voeren, het - der penningen*, administratie; *een raad van -*, toezicht.
Behee'ren (*geld en goed administreeren*), ik heb -heerd; *de staat -heerde de kerkelijke goederen*; *de slecht -de financiën van dat gewest*; **-heerder** (*iemand, die iets bestuurt*), m. -s; **-ing** (*het beheeren*), v. -en.
Beheer'schen, ik heb -heerscht; *de Staten -heerschten het land*, bewind voeren over; *iemand met zijn oogen -*, in zijn macht houden; *zich -*, zijn driften in toom houden.
Beheer'scher (*een machtig vorst*), m. -s, *de sultan is de - der geloovigen*; *Alexander, de - der oude wereld*; **-es',** v. -sen.
Beheer'sching (*afhankelijkheid*), -en; *er is een rechtstreeksche en een middellijke -*, spraakk. *afhankelijkheid.*
Behei'en (*palen inheien op een bouwterrein*), ik heb -heid; *een terrein -, den bodem -*; **-heiing,** v. -en.
Behek'sen (*betooveren*), ik heb -hekst; *men heeft dat kind -hekst.* gmz.; **-ing,** v. -en.
Behel'pen (zich), ik -hielp mij, heb mij -holpen; *hij -hielp zich met die som*, hij wist rond te komen.
Behel'zen (den. van *hals*: *omvatten, bevatten*), het heeft -helsd, meestal gebruikelijk in den derden persoon: *dit bericht -helst, dat...*; *dit boek -helst veel nieuws.*
Behe'mot (Bijb. *groot viervoetig dier*, d. i. *olifant of nijlpaard*), m. -s. *Daar is de -, reus aller dieren.* (Ten Kate). Job XL: 10–19.
Behen'dig (afleid. met *-ig* van *behende*, vaardig: *vlug, handig, op gepaste wijze*), bn. en bw.; **-heid,** v. -heden; **-lijk,** bw.
Behept' (eig. *behebd*, d. i. hebbende, lijdende aan), bn.; *met lichtgeloovigheid - zijn, met vooroordeelen - zijn, met allerlei kleine ondeugden - zijn.*
Behoe'den (*het vee oppassen*; *ook beschermen, verzorgen*), ik heb -hoed; **-er** (*verzorger, verdediger*), m. -s; **-middel,** o. -en.
Behoed'zaam (*voorzichtig*), bn. en bw.; *met -zamen tred*; **-heid,** v.: *met - te werk gaan.*
Behoef', o. vero.; *ten -ve van*, ten nutte van.
Behoef'te (*gebrek aan het noodige, nood*), v. -n; *-woont daar bij de Vlijt.* (Staring).
Behoef'tig (*arm*), bn.; *een - gezin*; **-heid,** v.
Behoe'ven (*noodig hebben*), ik heb -hoefd; *ik -hoef uw hulp niet*; *geef hem, wat hij -hoeft*; *het -hoeft niet*, het is niet noodig; in de spreekt. **hoeven:** *het hoeft niet.*
Behoo'ren (*toebehooren*), het heeft -hoord; *dat boek -hoort mij, dat -hoort zoo*, passen, voegen, betamen.
Behoor'lijk (*betamelijk*), bn. en bw.; *een - loon*; *hij gedraagt zich -*, fatsoenlijk; *zich - kleeden*; **-heid** (*gepastheid*), v. gmv.
Behoud' (*het in stand houden of doen blijven*), o. gmv.; *tot - der volksrechten, het - van arbeidsvermogen, met - van salaris*; *de mannen van het -*, conservatisme; *bidden voor het - van een kind*, leven; *die wending was zijn -*, redding.
Behou'den (*niet verliezen of kwijtraken*), ik -hield, heb -; *Parma wist steden te winnen en te -*; *iemand iets laten -*; scheepst. *een zelfden wind blijven -, dezelfde vaart -*, bij voortduring hebben; mil. *het veld -*, meester blijven.
Behou'dend (*vasthoudend*), bn.; *oom was zeer - in staatkunde, de -e partij*; zie **Conservatief.**
Behou'denis (*redding, behoud, zaligheid*), v. gmv.; *tot - der zielen.*
Behou'dens (*behalve*), vz.; *alles is verloren - de eer*; *ik ben het met u eens - enkele kleinigheden*, uitgenomen.
Behouds'man (*conservatief*), m. -lieden.
Behou'wen (*door kappen den vereischten vorm geven*), ik -hieuw, heb -.
Behuisd' (*wonende*), bn.; *goed - zijn*, goed wonen; *klein - zijn*, een kleine woning hebben.
Behulp' (*bijstand*), o. gmv.; *een meisje tot - der huismoeder.*
Behulp'zaam, bn.; *zij was in den winkel -*; **-heid,** v. gmv.
Behuwd' (*aangetrouwd, door huwelijk aanverwant*), bn.; **-broeder,** m. -s; **-dochter,** v. -s; **-moeder,** v. -s; **-vader,** m. -s; **-zoon,** m. -zonen; **-zuster,** v. -s.
Behu'wen (*door huwelijk verwerven*), ik heb -huwd; *een aardig vermogen -*; *hij heeft veel geld met haar -huwd*, betrouwd.
Bei (*bezie, bes*), v. -en; meestal gebruikelijk in samenstellingen, als: *aardbei, moerbei*; gew.: *de -en van aardappels.*
Bei (*vorst, prins*), m. -'s; *de - van Tunis*; zie **Beg.**

Bei'aard (*klokkenspel, carillon*), m. -s.
Bei'de (*twee*), telw.; *hij is blind aan - oogen.*
Bei'de (*twee zaken*), telw.; *ik heb mijn paarden - verkocht.*
Bei'den (*twee personen*), telw.; *ze waren - hier, we zijn - geslaagd.*
Bei'den (*wachten*), ik heb gebeid; *ons beidt een treurig lot*; *kom zonder -*, talmen.
Bei'derhande, -lei (*van beide soort*), bn.
Bei'derzijds (*van weerskanten*), bw.; *de schelmen wisselden - een blik*; **-zijdsch,** bn.
Bei'eren (*naam van het land*), o.; **Beiersch,** bn.: *Beiersch bier*; **Beier** (*een man uit -*), m.: Beieren, Beierschen.
Bei'eren (*op de klokken of den beiaard slaan*), ik heb gebeierd; *met de beenen -*, slingeren; **-aar** (*klokkenbespeler*), m. -s; **-ing,** v. -en.
Bei'ersch (*afkomstig uit, of als in Beieren*), bn.; *is dat - bier?*
Bei'ge (*geelachtig grijs als ongeverfde natuurwol*), bn.; *eene - japon*; lees: *bê-zje.*
Beij'zeld, vd.; *de -e akkers*, met ijzel bedekt; *een -e vlakte.*
Bei'ram, o.; zie **Bairamfeest.**
Bei'tel (van *bijten*, splijten: timm. *werktuig om te steken of te snijden*), m. -s; *een steek-, een kant-, een kromme -.*
Bei'telen (*met den beitel maken of bewerken*), ik heb -beiteld; *namen in marmer -*; *een beeld -.*
Beit'sen (*metaal of hout behandelen met een bijtmiddel*), ik heb gebeitst; *door - een kleurverandering op het hout aanbrengen.*
Bejaard' (*jaren tellende*), bn.; *Wolterbuur, naar den eisch -.* (Staring); **-heid,** v. gmv.
Beja'ën (*bevestigen met ja*), ik heb -jaad.
Bejag' (*het ijverig streven of jagen naar iets*), o. gmv.; *een valsch - van natuurlijkheid* (Beets); *vuil -, dom -*; *winst-, geld-.*
Beja'gen (*streven naar*), ik -joeg, of -jaagde, heb -jaagd; *roem of eer -*; **-jager,** m. -s.
Bejam'meren (*jammeren over*), ik heb -jammerd; *iets -, zijn dwaasheid -*, betreuren.
Beje'genen (*ontvangen*; *behandelen*), ik heb -jegend; *iem. hartelijk -*; *iemand op onwaardige wijze -*; *iemand met onderscheiding -*; **-ing** (*behandeling*), v. -en.
Bek (*snavel van een vogel*), m. -ken; *de - van een kemphaan*; bij uitbreiding: *mond, muil van andere dieren*: *de - van een leeuw, een tijger, een hond, een paard*, enz.; ook van den mensch: *zijn - houden, zwijgen*, plat; bij werktuigen: *de - van een pen, van een kraan, van een bankschroef, van een gasbrander*, enz.
Bek (Java. *inlandsche wijkmeester*), m.
Bekaaid' (*versuft*; *beschaamd, teleurgesteld*), bn.; *ergens - afkomen*, er slecht of beroerd afkomen. gmz.
Beka'den (*bedijken*), ik heb -kaad; *een uiterwaard -*, met dijken omringen; **-ing,** v. -en.
Bek'af (*bek af*, d. i. *erg moe*), bn.; *het paard is - gereden*, overmatig vermoeid, uitgeput door te hard te loopen; fig. *- zijn*, doodmoe.
Beka'men (*het met kaam bedekt worden van wijn, bier*, enz.), het is -kaamd.
Bekam'pen (*bestrijden*), ik heb -kampt; *iemand of iets -*; **-ing,** v. -en.
Bekap'ping, v. -en; zie *Overkappen.*
Bekeer'de (*tot ander godsdienstig inzicht gekomene*, ook *fijnvrome*), m. en v. -n.
Bekee'ren (*tot inkeer brengen, van het kwade tot het goede brengen, tot het rechte geloof brengen*), ik heb -keerd; *men wil de heidenen -*; *zich -*; **-ing,** v. -en.
Bekeer'ling (*bekeerde*), m. en v. -en; v. ook **-e;** *dat loon is den - weggelegd.* (Staring).
Bekeeu'wen (*bezwijmen van benauwdheid*), ik -keeuwde, ben bekeeuwd. gew.
Be'kel (Mal. *dorpshoofd*), m. -s; synoniemen zijn: *Loerah en Petinggi.*
Bekend', bn.; *hij staat - als de bonte hond*, is bekend, staat te boek.
Beken'de (*kennis*), m. en v. -n; *een mijner -n, hij is een oude - van de politie.*
Bekend'heid (*het bekend zijn*), v. gmv.; *- met een zaak, met een geheim*; *de - van een professor*, naam, reputatie.
Bekend'maken (*openbaar maken*), ik heb - gemaakt; **-maker,** m. -s; **-making,** v. -en; zie *Publiceeren.*
Beken'nen (*erkennen, belijden*), ik heb -kend; *zijn schuld -*; **-ner,** m. -s; **-ning,** v. -en; **-tenis** (*datgene, wat men bekent*), v. -sen.
Be'ker (*kelk, kroes*), m. -s; *een drink-, een goochel-, een dobbel-*; *iemand den - reiken*; *van den - houden*, drank.
Be'kermos (*een soort van korstmos*), o.; soorten: -sen; *gewoon -, rendier-.*
Be'kerzwam (*bekervormige paddenstoel*), v.; soorten: -zwammen.
Bekeur'de (*iem., die door de politie of eenig verbalisant bekeurd wordt* d. i. *betrapt op eenig delict*), m. en v. -n.
Bekeu'ren (*beboeten*), ik heb -keurd; **-der,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Bekijk', o. gmv.; zegsw. *veel -s hebben*, veler aandacht trekken.
Bekij'ken (*nauwkeurig bezien*), in -keek, heb -keken; **-er,** m. -s; **-ing,** v. gmv.
Bekij'ven (*knorren op iem., uitvaren tegen iemand*), ik -keef, heb -keven, *iemand over iets -, hij werd -keven, die jongen lacht als men hem -kijft*; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Bek'je (eig. *mondje: meisje*), o. -s; *zij is geen onaardig -*; *Keetje, het netst besneden -.* (C.O.), gelaat.
Bek'ken (*schaal, schotel*), o. -s; *een koperen -, een zilveren -, het - van een fontein, het - van een omroeper*; muz.: *de -s slaan*, twee ronde geelkoperen of zilveren schijven; *barbiers-, doop-, scheer-, water-*; **-klank,** m. gmv.; **-slag,** m. -slagen: *bij -slag bekend maken.*
Bek'ken (verwant met *bak*: *komvormig beenderentoestel, omvattend de buikholte*), o. -s; *een scheef -.*
Bekkeneel' (*hersenpan*), o. -en; *een - is nu een doodshoofd*; - is verwant met *bekken.*
Bek'ker, Elisabeth; zie *Wolff-Bekker.*
Bek'kesnijden (*elkaar met messen te lijf gaan*) o.; *geen kermis, of men hoort in Friesland van -*; **-snij'der** (*vechtlustige boer*), m. -snijders.
Bek'kig (fig. *brutaal*), bn.; *de meid is wat -*, een grooten mond hebbende, brutaal.
Beklaag'baar (*beklagenswaard*), bn.; *een -bare moeder.* w. i. g.
Beklaag'de (*aangeklaagde, beschuldigde*), m. en v. -n.
Beklaag'lijk (*te beklagen, te bejammeren*), bn.; *de -ste gevolgen, een - schouwspel, een - uiteinde.*
Beklacht', v. en o. vero.; zie **Beklag.**

Beklad'den (*bevlekken, bemorsen*), ik heb -klad; *dat kind is bezig het papier te* -; fig. *iemand* -, *iemands goeden naam* -, bezoedelen.
Beklad'deren (*zich* -, stud. *zich bedrinken*).
Beklag' (*het klagen*), o. gmv.; *met groot - iets gaan verhalen, recht van* -, *reden van* -, *zijn - doen over iets*, zich beklagen over; *in - zijn*, medelijden opwekken.
Bekla'gen (*klagen over*), ik heb -klaagd; *iemand* -, zijn medelijden uiten, iem. troostwoorden toespreken; *hij is waard -klaagd te worden, gij zijt te* -, *zich* -.
Beklagenswaar'dig (*verdienende beklaagd te worden*), bn.; *een - slachtoffer der partijen*; ook **Beklagenswaard'.**
Beklam'pen (*voorzien van klampen*), ik heb - klampt; *een zwakke deur* -; **-ing,** v. -en.
Beklant' (*klanten hebbende*), bn.; *een handelszaak, een nering is* -; *een welbeklante winkel.*
Beklau'teren (*beklimmen*), ik heb beklauterd; *een begroeiden heuvel* -.
Beklee'den (*bedekken met een kleed, enz.*), ik heb -kleed; *een canapé* -, overtrekken; fig. *een ambt* -, met eere vervullen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en; **-sel,** o. -s: *een leeren* -, *een linnen* -.
Beklemd' (*benauwd, beangst*), vd. en bn.; *met een - hart*; *ik ben zoo* -; **-heid** (*angst*), v.
Beklemd' (rechtst. *in altijddurende huur of erfpacht hebbende*), bn.; *een -e meier*, een pachter of gebruiker van een hoeve, waarop een onaflosbare erfpacht ligt; *een - land*, met onaflosbare erfpacht bezwaard.
Beklem'men (*drukken, persen, benauwen*), ik heb beklemd; **-klemming** (*benauwdheid*), v. -en.
Beklem'ming (rechtst. *huur, die niet opzegbaar is*), v. -en; *het recht van - wordt geregeld door het plaatselijk gebruik.*
Beklem'recht (*erfelijk recht van huur tot vasten prijs op landerijen, huizen*, enz.), o. gmv.
Beklij'ven (uit *cliven*, verwant met *kleven*: *gedijen, wortel vatten*), het heeft -klijfd; *herhaling doet de leerstof* -, bestaan, van duur zijn, gedijen ; fig. *Op den weg, dien wij betreden, is geen voetstap die beklijft*; **-ing,** v. w. i. g.
Beklin'ken (*vastklinken, bevestigen*), ik -klonk, heb -klonken, fig. regelen, vaststellen, in orde brengen; *een zaak* -; zie **Klinken** (*omklinken, vastslaan*).
Beknib'belen (*nauw bedingen*), ik heb -knibbeld; *op het loon der arbeiders* -; *zich niet laten* -; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Beknopt' (van een verouderd *beknoopen*: *kort samengevat*), bn. en bw.; *een - overzicht*; *iets - toelichten*; **-elijk,** bw.; **-heid** (*bondigheid*), v. gmv.
Bekocht', vd. en bn.; *-zijn*, te duur gekocht hebben, een slechten koop gedaan hebben, zich miskocht hebben; *ik ben er aan* -, ik ben bij den koop bedrogen; zie *Bekoopen.*
Beko'men (*bijkomen, herleven*), ik -kwam, heb en ben -komen; ook: verkrijgen, te koop; **-ing** (*verwerving*), v. gmv.
Bekom'merd (*vol zorg*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Bekom'meren (*ongerust maken*), ik heb -kommerd; *-kommer u daar niet over*, maak u niet bezorgd; **-ing** (*angst*), v. -en; **-nis,** v. -sen: *werp al uw - op God*; *dat is geen* -, bezwaar.
Bekomst' (*verzadiging*), v. gmv.; *ik heb er mijn - van*, ik heb er genoeg van.
Bekon'kelen (*door te konkelen tot stand brengen*), ik heb bekonkeld.
Bekoo'pen (*te duur betalen*), ik -kocht, heb -kocht; fig. *met den dood* -, boeten.
Bekoor'lijk (*aanlokkend, schoon*), bn. en bw.; *een - gezicht*; **-heid,** v. -heden.
Beko'ren (*beproeven, verlokken, aanlokken tot zonde*), ik heb -koord; **-koorder,** m. -s; **-koring** (*verleiding*), v. -en; zie: **Verzoeken.**
Bekor'ten (*korter maken*), ik heb -kort; *een reis* -, *den afstand tusschen twee steden door directe verbinding* -; *zich* -, het kort maken met zijn toespraak; **-korting** (*af- of inkorting*), v. -en.
Bekos'tigen (*betalen*), ik heb -kostigd; **-er,** m. -s; **-ing,** v. gmv.
Bekrach'tigen (*wettigen, bevestigen*), ik heb -krachtigd; *een belofte met een eed* -; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Bekram'men (*een dijk tegen de afkabbeling bekleeden met stroomatten*), ik heb -kramd; **-ming,** v. -en.
Bekran'sen (*met één of meer kransen sieren*), ik -kranste, heb -kranst; **-ing,** v. -en.
Bekreu'nen (zich), ik heb mij -kreund; *zich niet - over*, zich niet bekommeren.
Bekrij'gen (*beoorlogen*), ik heb -krijgd. w. g.
Bekrim'pen (zich), ik -kromp mij, heb mij -krompen; **-ing** (*beperking*), v. -en.
Bekrom'pen (*eng, beperkt*), bn. en bw.; *een - woning, een - verstand, - denkbeelden*; *- over iets denken*; **-heid,** v. gmv.
Bekro'nen (*de kroon opzetten*; fig. *den eereprijs toekennen*), ik heb -kroond; *een kunstwerk* -, *met den eersten prijs* -; *een boterham met aardbeien zou alles* -. (C.O.); **-kroner,** m. -s; **-kroning,** v. -en.
Bekrui'pen (*kruipende bereiken*), ik -kroop, heb -kropen; *een post* -, *den vijand* -; fig. *de lust -kroop mij*, kwam in mij op.
Bektas'jis (*Moh. bedelmonnik*), m. -sen.
Bekui'pen (*inkuipen*), ik heb -kuipt; *vleesch in een ton* -; fig. *een ambt* -, listig verkrijgen; **-ing,** v. gmv.
Bekwaam' (*geschikt*), bn.; *te bekwamer tijd*, op passenden, geschikten tijd; *met bekwamen spoed*, passend, er bij voegenden; *een - man*, kundig; **-heid,** v. -heden.
Bekwa'men (*bekwaam maken*), ik heb -kwaamd; *zich tot iets* -; **-ing,** v. gmv.
Bekwij'len (*bezeeveren*), ik heb -kwijld.
Bel (*schel, klokje*), v. -len; *de - aan den hals der rammen*; zegsw. *de kat de - aanbinden*, haantje-de-voorste zijn bij een gevaarlijke zaak.
Bel (*oorbel, oorhanger*), v. -len; *een juweelen* -; *een -letje van goud.*
Bel (*waterblaasje*), v. -len; *het regent -len*; *die jongens gaan -len blazen*, zeepbellen.
Belab'berd (*naar, ziek, niet in orde, slap, niet opgewekt*), bn. en bw.; *ik ben - vandaag*; fig. *het is een -e boel*; *de zaken zien er daar - uit*, ellendig; *het is - weer*, het waait niet frisch, het waait bij tusschenpoozen; **-heid,** v. gmv.
Bela'chelijk (*bespottelijk*), bn. en bw.; *een -e kleedij*; *hij kleedt zich* -; **-heid,** v. gmv.
Bela'chen (*bespotten, lachen om*), ik -lachte, heb -lachen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Belad'deren (*met een ladder beklimmen*),

ik heb -ladderd; *de vestingmuur werd -ladderd*; **-ing** (*beklimming*), v. -en.
Bela'den (*bevrachten*), ik heb -laden; *een wagen -, een schip -*; **-lading,** v. -en.
Bela'den (R.-K. *gedrukt door de zonde*), bn.; *belast en - zijn.*
Bela'gen (*lagen leggen aan*), ik heb -laagd; *de boer -laagt de vooglen met zijn net.* (Vondel); *de krokodillen - in stilte hun prooi*, uit een hinderlaag bespieden, fig. *de onschuld -*, hinderlagen leggen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Belak'ken (*belasteren*), ik heb -lakt; **-lakker,** m. -s; **-lakking,** v. -en. gmz.
Belan'da (Mal. *Hollander*), m. -'s; *orang -*; ook: *Hollanda, Wolanda.*
Belan'den (*aanlanden*), ik ben -land; *waar zal ik -?* terechtkomen.
Belang', o. -en; *een zaak van -*, gewicht.
Belan'geloos (*zonder eigenbaat*), bn. en bw.; *-ze hulp*; *iets - doen*; **-heid,** v. gmv.
Belan'gen (*betreffen*), het -langt; *wat mijn boeken belangt, zie ik op geen kleinigheid.*
Belan'gende (*aangaande*), vz.; *iets - Jezus.*
Belang'hebbende, m. en v. -n; *hij is er - bij*, er geldelijk bij betrokken.
Belang'rijk (*gewichtig*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Belang'stellen (*deelneming toonen*), ik heb -langgesteld; **-ling,** v.: *een blijk van -.*
Belang'stellend (*belangtoonend*), bn.; *een - toehoorder*, die zich aangetrokken gevoelt.
Belangwek'kend (*belang of aandacht opwekkend*), bn.; *een - verhaal, een -e gebeurtenis.*
Belast'baar, bn.; *een - inkomen*, waarop belasting gaat vallen; **-heid,** v. gmv.
Belas'ten (*een last opleggen*), ik heb -last; *-last en beladen*; fig. *iemand - met*, hem iets opdragen; *erfelijk met iets belast zijn*, geneesk. een familiekwaal hebben, in moreelen zin.
Belas'teren (*lastertaal spreken van*), ik heb -lasterd; **-ing,** v. -en.
Belas'ting (*verplichte bijdrage in de lasten*), v. -en; **-biljet,** o. -ten; **-kantoor** (*tot betaling der belastingen*), o. -kantoren; **-pachter** (gesch. *persoon, die van land of gemeente voor een bepaalde som eenige belasting b.v. op wijn, bier, geslacht, enz. op risico kocht*), m. -s; **-penningen** (*-gelden*), m. mv.; **-schuldige,** m. en v. -n; *directe en indirecte -*; *bedrijfs-, vermogens-, grond-*, enz.; **-stelsel,** o. -s.
Bela'zerd (*melaatsch, vol uitslag en booze zweren*), bn.; *ben je -?* d. i. ben je gek? plat.; zie *Lazarij.*
Bel'derom (*gildos, dien men met bel en fluit omleidde door de stad*), m. -s. vero.
Belee'digen (eig. *iem. leed doen, hem krenken, hoonen*), ik heb -leedigd; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Beleefd' (van het w.w. *leven*: *vriendelijk*), bn. en bw.; **-heid,** v. -heden; **-elijk,** bw. w. i. g.: *ik moet u -elijk bedanken*, liever *beleefd.*
Belee'nen (*crediet verleenen op pand*), ik heb -leend; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en; **-bank** (*lommerd*), v. -en.
Beleg' (*staat van -*), o. gmv.; toestand in oorlogstijd of bij oproer, waarbij het oppergezag in handen is van den militairen commandant en een krijgsraad vonnist.
Beleg' (mil. *insluiting eener vesting*), o. gmv.; *het - slaan om, het - opbreken.*
Bele'gen (*hebbende lang gelegen*), bn.; *-bier, - kaas, - wijn*, d. i. oud, lang gelegen hebbende.
Bele'geren (*met een leger omringen of insluiten*), ik heb -legerd; *een stad -, een vesting*; fig. *hij werd door zijn schuldeischers als belegerd*; **-aar** (*die belegert*), m. -s.
Bele'gering (mil. *beleg*), v. -en; *de - van Sebastopol* (5 Oct. 1854 - 8 Sept. '55); *de - van Port-Arthur door de Japanneezen* (1904 - '5).
Bele'gerings-artillerie (*zwaar geschut*), v. gmv.; **-batterij** (*een rij van zware kanonnen*), v. -en; **-geschut** (*zwaar geschut*), o. gmv.; **-kunst,** v. gmv.; **-spel** (*gezelschapsspel voor kinderen*), o. -spellen; **-troepen,** m. mv.
Beleg'gen (*bedekken*), ik heb belegd; *een vloer met matten -*; *een dijk met zoden -*; *gelden -*, op interest zetten; *een vergadering -*, oproepen; *een bijeenkomst -*; **-legging** (*het beleggen*), v.: *- van geld*; *- met zink, met tegels*, enz.; **-legsel** (*oplegsel*), o. -s; **-stuk** (*oplegstuk tot versterking*), o. -ken.
Beleid' (*overleg, doorzicht, omzichtigheid*), o. gmv.; *met - handelen*; *voor moed, trouw en -*, devies der Mil. Willemsorde; **-vol,** bn.
Belei'den (*besturen*), ik heb -leid; **-leider** (*bestuurder*), m. -s. vero.
Belem'meren (den. van *lam*: *storen, hinderen*), ik heb -lemmerd; **-ing** (*hindernis, beletsel*), v. -en.
Belemniet', belemiet' (*versteening van weekdieren in witte krijtmergel*), m. -en; *de - in de zandmergel van den St.-Pietersberg*; zie: **Fossiliën.**
Belen'den (den. van *land*: *grenzen aan*), het heeft -lend; **-ing** (*begrenzing*), v. -en.
Bel-esprit' (Fr. *schrander spreker, geestig schrijver*, m. (mv. beaux-esprits); lees: *bel-esprie'.*
Belet' (*verhindering*), o. gmv.; *- hebben, - vragen*, d.i. vragen of er ook verhindering is, *- geven.*
Bel-éta'ge (Fr. *le verdieping a. d. straat*), v. -s.
Belet'sel (*hindernis, hinderpaal*), o. -en, -s; *een - uit den weg ruimen.*
Belet'selteeken (spraakk. *vier of vijf puntjes in volgorde*), o. -teekens; het - is een leesteeken, dat een lange rust aanduidt.
Belet'ten (afleid. van *letten*, vertragen: *verhinderen*), ik heb -let; *iets -, iemand iets -*; **-letting,** v. gmv.
Belet'ten (van *letten*, opletten: *gadeslaan, bespieden*), ik heb hem -let. vero.
Bele'ven (*leven in, ondervinden*), ik heb -leefd; *droevige tijden -, wat moet ik nu -?*
Bele'zen (*bezweren, een tooverformulier over iem. lezen*), ik -las, heb -lezen; *booze geesten -*, uitbannen, uitdrijven, exorciseeren; fig. overhalen, overreden: *Ot laat zich niet -, dat hij den stralenkroon van Wolf verloren geev'.* (Staring); **-lezer** (*duivelbanner*, fig. *overhaler, verleider*), m. -s; **-lezing** (*bezwering, verleiding*), v. -en.
Bele'zen (van het w.w. *lezen*), bn.; *een - man*, iem. die veel gelezen heeft; **-heid,** v.: *iemand met groote -heid.*
Bel'fort (*hooge wachttoren met stormklok in de middeleeuwen in de groote Vlaamsche steden*), o. -en; *het - van Brugge*; *het - diende ook als bewaarplaats van handvesten, privileges, keuren en als gemeentegevangenis, enz.*; het woord - is uit het oud-Fransch verbasterd.

Belg (*vroeger*: *Nederlander*), m. -en; *dat is de vlag der dappren, der -en leeuwenvaan* (Boxman); thans iemand uit België: *hij is - van geboorte.*

Bel'gen (zich), ik heb mij -belgd; *het belge u niet*, d.i. make u niet boos; **-ing,** v. gmv.

Belgicis'me (*Vlaamsch getinte uitdrukking*, o. -n; *wij gaan naar* (*den*) *buiten*; *de klok tampt* (= klept); *de bureelen van den ijzeren weg* (Conscience); *die niet anders kan dan... kasseien verslijten* (Consc.); *een eendelijk land, een eendelijk vrouwke*, eenzaam; *zij trad binnen zonder naar de stove* (= kachel) *te zien*; *als* (= toen) *ik vijf jaar was, kon ik al lezen*; soms: *Vlamisme.*

Bel'gische (*vrouw uit België*), v. -n; *tante was een -.*

Bel'hamel (*ram of hamel met een klingel of bel om den hals, die aan 't hoofd der kudde gaat*), m. -hamels; fig. haantje-de-voorste; *aanvoerder*, roervink, raddraaier, voorvechter; ook: baldadige straatjongen.

Be'lial (*hellevorst*), m.; **-skind** (*duivelskind*), o. -eren; fig. goddeloos mensch.

Beli'chamen (*concreet voorstellen*), ik heb -lichaamd; *een denkbeeld -*; **-lichaming,** v.

Belie'gen (*leugens wijsmaken*), ik -loog, heb -logen; *iemand -*, d.i. hem iets voorliegen; **-er** (*persoon, die iem. beliegt*), m. -s.

Belie'ven (*genoegen doen*), het heeft -liefd; *als het u -lieft*, behaagt; verg. *asjeblieft*; *ik -lief dat niet te doen*, wil; *hij zoekt mij in alles te -*, aangenaam te zijn.

Belie'ven (*welgevallen, goedvinden*), o. gmv. *dat zal van uw - afhangen.*

Belij'den (*bekennen*), ik -leed, heb -leden; *zijn zonden -*, rouwmoedig en vrijwillig bekennen; *schuld -*; *een godsdienst -*, openlijk als den zijnen erkennen; *God -*, *Christus -.*

Belij'denis (*de daad van belijden*), v. -sen; *de - der zonden*, R.-K. onderdeel der biecht; *hij doet dit jaar zijn -*, laat zich aannemen als lidmaat der Hervormde kerk.

Belij'der (R.-K. *confessor*), m. -s; *een - is een gecanoniseerde heilige, die niet tevens is martelaar of apostel*; *Eduard de -*, Eng. koning: 1041—'66.

Belij'nen (*van lijnen voorzien*), ik heb -lijnd; fig. schetsen, in beeld brengen: *een scherp belijnd betoog*, juist en zaakrijk; **-lijning,** v. -en.

Belladon'na (eig. *schoone dame, omdat een kleine dosis de oogen v. e. zangeres b.v. doet glinsteren*; *doodkruid, nachtschade*), v. -donna's.

Bel'lamy, Jacobus, geb. te Vlissingen, 1757—'86, schuilnaam *Zeelandus*: dichter van Minneliederen en Vaderl. gezangen.

Bellefleur' (*fijne tafelappel*), v. -s of -en; *een kleur als een -.*

Bel'len (*aan de schel trekken*; *ook door bellen roepen*), ik heb -beld; *wilt gij eens -? wacht, ik zal vader eens -.*

Belles-let'tres (Fr. *fraaie letteren, letterkunde*), v. mv.

Belletrie' (*fraaie letteren*), v. gmv.; ook: **Bellettrie.**

Bellettrie' (*fraaie letteren*), v. gmv.

Bellettrist' (*een beoefenaar of kenner der fraaie letteren*), m. -en; ook: *Belletrist.*

Bellettris'tisch (*letterkundig*), bn.; *het - leesboek*, ook: *Belletristisch.*

Bellevu'e en **Belvedère** (Fr. *een plaats, een torentje of koepel met schoon uitzicht*), o. -s.

Bello'na, myth. *de Romeinsche godin van den oorlog, de zuster van Mars.*

Belof'te (*toezegging*), v. -n; *het land van -*, Kanaän; zegsw. *- maakt schuld*, wat men belooft, is men verplicht af te doen, te houden.

Belof'te (van *beloven*: *toezegging*), v. -n; zie **Gelofte.**

Belo'ken (verled. deelw. van het oude *beluiken*, sluiten), bn.; *- Paschen*, de eerste Zondag na Paschen, als wanneer de Paaschtijd in de R.-K. kerk gesloten wordt.

Belom'meren (*beschaduwen*), ik heb -lommerd; *hooge iepen - den weg*; **-ing,** v. -en.

Belon'ken (*lonkende begluren, toelonken*), ik heb -lonkt; *de Englenrij nam het pareltje* (Margareetje) *in haar macht, belonkte en kuste 't zacht.* (Smits); **-ing,** v. -en.

Beloo'nen (*naar eisch vergelden, vergoeding geven*), ik heb -loond; **-er,** m. -s; **-ing** (*tuchtmiddel*), v. -en; **-inkje,** o. -s.

Beloop' (*gang, afloop*), o. gmv.; *iets op zijn - laten*, iets zijn gang laten gaan; *naar - van zaken handelen*; *dat is werelds -*; *het - van een rekening*, bedrag.

Beloo'pen (*loopen of gaan op*), ik -liep, heb -; *een pad -*, begaan; fig. *de schade beliep duizend gulden*, bedroeg, maakte het bedrag uit van.

Belo'ven (van *loven*, goedkeuren, toestemmen: *toezeggen*), ik heb -loofd; *iemand iets -*; fig. *de velden - een rijken oogst*, doen verwachten; **-lover,** m. -s.

Bel'roos (zie *bel*, waterblaas: *huidziekte met blaren*), v. gmv.

Belt (*heuvel, hoop*), v. -en; *een vuilnis-, een asch-.*

Belui'den (*de klok luiden over*), ik heb -luid; *een lijk, een doode -*, de doodsklok trekken; ook: *Beluien.*

Belui'ken (*sluiten, eindigen*); slechts het vd. **Beloken** (zie ald.) is in gebruik.

Beluis'teren (*ongemerkt iemand afluisteren*), ik heb beluisterd; *iemand -*, afluisteren wat hij zegt; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Belul' (stam van *belullen*, bepraten, *overtuigen*, zie **Lullen**), o.; zie *Benul.*

Belust' (*begeerig*), bn.; *- op of naar iets zijn, iemand - maken*; **-heid,** v. gmv.

Belvedère en **Bellevu'e** (*schoon uitzicht*: *uitzichttoren, uitzichtkoepel*), o. -s.

Bel'zebub (*afgod der Pheniciërs*), m.; thans ook: vorst der duivelen; zie *Beëlzebub.*

Bemach'tigen (*in zijn macht krijgen*), ik heb -machtigd; **-ing** (*vermeestering*), v. gmv.

Bema'len (*met den watermolen het water in een polder enz. op peil houden*), ik heb -.

Bema'len (*beschilderen*), ik heb -maald; *zij* (*Blanka*) *zag hun wapens blinken, met kleuren groots bemaald.* (Bild.).

Bema'ling (*het malen met een watermolen*), v. -en; *een polder onder - brengen.*

Beman'nen (*van manschap voorzien*), ik heb bemand; *een schip -*; **-manning** (*manschap*), v. -en.

Beman'telen, ik heb -manteld; fig. bedekken, bewimpelen, vergoelijken: *een fout -*, *een gebrek -*, verbloemen.

Bemer'ken (*bespeuren, gewaarworden, zien*), ik heb -merkt; *wij -, dat wij bedrogen worden.*

Bemer'king (*het bemerken*), v.; men bezige niet het germ. *bemerking* voor *aanmerking* b.v. *Heeft iemand ook -en op de gelezen notulen?*

Bemes'ten (*voorzien van mest*), ik -mestte, heb -mest; *een stuk land -, een akker -.*
Bemid'deld (*welgesteld, vermogend*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Bemid'delen (*bevredigen*), ik heb -middeld; *een geschil -*, bijleggen; **-aar,** m. -s.
Bemid'delend, bn. en bw. *„Och, ik vind het nog al vroolijk," zei ik -*, (C. O.), vergoelijkend.
Bemid'deling (*tusschenkomst, hulp*), v. gmv.
Bemin'de (*geliefde*), m. en v. -n.
Bemin'naar (*liefhebber, voorstander*), m. -naren en -naars; ook: **Beminner.**
Bemin'nen (*liefhebben, liefde toedragen*), ik heb -mind; **-lijk,** ook **-nelijk,** bn. en bw.
Bemin'ner, m. -s; ook *Beminnaar*, b.v. van schoone kunsten, lectuur, enz.
Bemoe'digen (*aanmoedigen*), ik heb -moedigd; **-ing,** v. -en.
Bemoei'al, m. en v. -len; *deze dame is een echte -*, die zich met alles bemoeit.
Bemoei'en (zich), d. i. *zich inlaten met*, ik -moeide mij, heb mij -moeid; *hij -moeit zich gaarne met alles*, steekt overal zijn neus in; *-moei u met uw eigen zaken*, let op eigen zaken en niet op die van anderen; **-moeienis,** v. -sen; **-moeiing,** v. -en; **-moeiziek** (*overdreven zich met allerlei dingen bemoeiende*), bn.: *hij is een bemoeiziek ventje*; **-moeizucht,** v. gmv.
Bemoei'lijken (*lastig maken*), ik heb -moeilijkt; *iets -*, tegenwerken; **-ing,** v. -en.
Be'-mol (muz. *de zachte toon; be-molsleutel*), m.
Bemor'sen (*bekladden, vuil maken*), ik -morste, heb -morst; *zich -, zijn kleeren -.*
Bemost' (*met mos begroeid*), bn.; *een - dak.*
Ben (*teenen mandje*), v. bennen; *een visch-.*
Ben (Hebreeuwsch, *zoon*), m.; *-jamin*, zoon des geluks of der rechterhand: jongste zoon van den aartsvader Jacob.
Benaar'stigen (zich), (*zich toeleggen op*), ik heb mij -naarstigd; *zich - om 't iemand naar den zin te maken; zich - om een examen te kunnen afleggen*, beijveren.
Benaas'ten (rechtst. *benaderen van goederen*), ik heb -naast; **-ing,** v. -en.
Bena'deelen (*schade berokkenen*), ik heb -nadeeld; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Bena'deren (rechtst. *beslag leggen op*), ik heb -naderd; **-ing,** v.: *bij -ing*, ongeveer.
Bena'ming, v. -en; *onder - van*, d.i. onder den titel of naam van.
Benard' (*benauwd*), bn. en bw.; *hij verkeert in -e omstandigheden; hij ziet er - uit*; **-heid,** gmv.
Benar'ren (*benauwen, angstig maken*), ik heb -nard; *allerlei droombeelden - mijn geest; de nacht zal u -.* (Poot).
Benauwd' (*eng, nauw, drukkend*), bn. en bw.: *een -e kamer; het is hier erg -; - zijn over iets*, bang, beklemd; *een - gezicht zetten*, angstig; *hij zit er - voor*, heeft geldzorg; *een - klein stukje*, **-heid** (*beklemming*), v. -heden.
Benau'wen (*in het nauw brengen*, fig. *beangst maken*), ik heb -nauwd; *een stad -, den vijand -; allerlei bange droomen - den zieke*; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Ben'de (eig. *bande* van *binden: troep*), v. -n; *een - roovers, dieven.*
Ben'die (Ind. *rijtuigje voor één paard, tilbury*), v. -s.
Bene'den (*omlaag, onder*), bw. en vz.; *-wonen, - komen; - den grond, - iemand staan*, ondergeschikt aan iemand zijn; *dat is - mij*, d.i. mijner onwaardig.
Bene'denhuis (*eerste verdieping, gelijkvloers liggend deel van een huis*) o. -huizen; **-kamer,** v. -s; **-rivier** (*stroomaf gelegen deel e. rivier*), v. -en; **-swinds** (*a. d. lijzijde*), bw.; **-waarts,** bw.; **-woning,** v. -en; **-zaal,** v. -zalen.
Bene'denlanden (O. I. *het Padangsche*), o. mv.
Benedic'tie (*R.-K. zegening, zegenspreking*). v. -s, -tiën; *de priester gaf de - met het Allerheiligste; de - is ook een der laatste handelingen in de H. Mis.* (c = k).
Benedictijn' (*monnik van de orde van St. Benedictus, in 529 gesticht*), m. -en. (c = k).
Benedic'tus, *de H. -*, 480—543, geb. te Nursia in Italië, *stichter van de orde der Benedictijnen te Monte-Cassino bij Napels.*
Benedij'en (*zegenen*). *Wees gebenedijd!* vero.
Be'ne est, Lat. het is goed.
Benefi'ce, o. gmv.; zie **Benefiet;** *een - voorstelling.*
Beneficeeren (*bevoordeelen, gunst betoonen*).
Beneficiant' (*tooneelspeler, ten wiens voordeele de voorstelling wordt gegeven*), m. -en; **-cian'te** (*een dergelijke tooneelspeelster*), v. -n.
Benefi'cie (*gunst, voordeel*), o. -ciën, -cia; *het - van knecht aan het -sche veer.* (C. O.), postje uit gunst.
Benefi'cie (*geestelijke waardigheid, waaraan inkomsten zijn verbonden, prebende*), v. -ciën; *kerkelijke -ciën.* (c = s).
Benefi'cium (Lat. *goed onder recht van vruchtgebruik aan een kerk afgestaan*), o. -s.
Benefiet' (*voordeel; tooneelvoorstelling in den schouwburg ten voordeele van een populair acteur*), o. -en; *een - voorstelling.*
Bene'men (*ontnemen, wegnemen, doen verliezen*), ik -nam, heb -nomen; **-nemer,** m. -s; **-neming** (*het benemen*), v. gmv.
Bene'pen (*beklemd, benauwd*), bn.; *met een - hart*, benard, *menschen, - van ziel; een - gezicht zetten; die barre mijnheer Kegge.... was (nu) kleinmoedig en - van ziele.* (C. O.)
Bene'velen (*met een nevel omringen, verduisteren*), ik heb -neveld; *mist -nevelt het vrije uitzicht, den geest -*; fig. *-neveld zijn*, dronken; **-ing,** v. -en.
Bene'vens (*met, ook, alsook*), vz.; *oom gaf hem zedenlessen - allerlei vermaningen.*
Bengalees' (*bewoner v. Bengalen, deel van Engelsch-Indië*), m. -eezen.
Bengaalsch' vuur (*heldervlammend kunstvuur in allerlei kleur, tot feestelijke verlichting van straten en pleinen*), o. gmv.
Ben'gel (*klepel, klokje op schepen*), m. -s; fig. levenmaker, deugniet, kwajongen.
Ben'gelen (*luiden*), ik heb -bengeld; *de klokken -*, heen en weer slingeren.
Benieuwd' (*nieuwsgierig, verlangend om te hooren, om te zien, om te weten*), bn.
Benieu'wen, het heeft -nieuwd; *het -t mij*, d. i. ik ben nieuwsgierig.
Benij'den (*iemand een afgunstig hart toedragen, iem. iets misgunnen*), ik -nijdde, heb -nijd; zegsw. *beter benijd dan beschreid*, ook, *dan beklaagd*: het is beter dat de menschen u benijden om uw geluk, dan dat zij u beklagen om uw tegenspoeden; **-er,** m -s.
Benijdenswaard' (*benijdbaar, begeerlijk, wenschelijk*), bn.; **-waardig,** bn.
Benij'pen (*beknellen*), ik -neep, heb -nepen.

Ben'jamin (*zoon van het geluk of der vreugde*: *jongste zoon van den aartsvader Jacob*), m., fig. lieveling, troetelkind: *Haast ben-je niet meer* -. (De Genest.); zie **Ben.**
Benoe'men (*een naam geven*), ik heb -noemd; *tot een ambt* -, d.i. aanstellen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en; **-noemingsbrief,** m. -brieven.
Benoo'digd (*noodig*), bn.; *iets - hebben*; **-heid,** v.: *allerlei -heden*, artikelen.
Benoor'den (*naar het noorden om*; *ten noorden van*), bw. en vz.; - *omgaan*, d.i. om de N.kust van Engeland en Schotland; *de landen - den N.poolcirkel.*
Bent (*club*), v. gmv., *een letterkundige* -; *de schilders - te Rome in de 17e eeuw*, vereeniging. vero.; gmv.; **-genoot,** m. en v. -en.
Ben'ting (Ind. *Atjineesche fortificatie met versperringen*), v. -s; ook: *Benteng.*
Benul' (*besef, begrip*), o. gmv.: ook: *Belul*; *geen - hebben van iets*, er niets van weten, er niet over kunnen oordeelen.
Benzi'ne (*uit teer verkregen koolwaterstof*), v.
Benzinist' (*andere naam voor chauffeur of bestuurder van een automobiel, naar de benzine*), m. -en. w. i. g.
Ben'zoë (Ind. *welriekende gom, reukhars*), v. gmv.; **-boom** (Ind. *matig hooge boom, uit wiens sap men benzoë, benzoïne, menjan verkrijgt*), m. -en.
Be'o (*Jav. huisvogel*), m. -'s; *praten als een* -, gedachteloos iemand napraten; ook: *Be'jo.*
Beoe'fenen (*zich op iets toeleggen, zich oefenen in of op, bestudeeren*), ik heb -oefend; *de geschiedenis* -, *de schilderkunst* -, zich toeleggen op; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. gmv.
Beo'liën (*met olie bestrijken*), ik heb -olied; *papier* -.
Beoo'gen (*bekijken*), ik heb -oogd, fig. bebedoelen, doelen op; **-ing** (*bedoeling*), v. gmv.
Beoor'deelen (*een oordeel vellen*), ik heb -oordeeld; *een boek* -; *iemands doen en laten* -; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Beoor'logen (*oorlog voeren tegen*), ik heb -oorloogd; **-oorloger,** m. -s; **-oorlo-ging,** v. gmv.
Beoos'ten (*naar het oosten toe, ten oosten van*), bw. en vz.; *de schipper hield - aan*, in oostelijke richting; *Aken ligt - Maastricht.*
Beo'tiër (fig. *lompe boer*), m. -s. (t = ts).
Beotis'me (*stompzinnigheid*), o. gmv. (t = t).
Beo'wulf (*Angelsaks. heldendicht*, ± *700*), m.; lees: *Bie-woelf.*
Bepaald' (*vastgesteld*), bn. en bw.; *een -e tijd, prijs, afspraak, belofte*, enz.; *hij komt* -, zeker; **-heid** (*vastheid, zekerheid*), v. gmv.
Bepaal'delijk, bw.; *ik heb het u - verboden*, in duidelijke bewoordingen.
Bepa'len (*begrenzen, regelen, vaststellen*), ik heb bepaald; **-paler,** m. -s; **-paling** (*omschrijving, beperking*; *definitie*), v. -en; **-palinkje,** o. -s.
Bepa'lend (*nader omschrijvend*), bn.; *een -e zin, een - woord.*
Bepant'seren (*met pantserplaten bekleeden*), ik heb -pantserd; *een oorlogsschip* -.
Bepa'relen (*met parels sieren*), ik heb -pareld: *een -parelde kroon*; fig. *met dauwdroppels* -.
Bepein'zen (*overdenken*), ik -peinsde, heb -peinsd; **-peinzing,** v. -en.
Bepek'ken, -pik'ken (*met pek of pik bestrijken of besmeren*), ik -te, heb -pekt of -pikt.
Beper'ken (*bepalen, afsluiten*), ik heb -perkt; **-perker,** m. -s; **-perking,** v. -en.
Beperkt' (*eng, bekrompen*), bn.; *van een - inkomen leven*, klein; **-heid** (*kleinheid, engte*), v. gmv.
Bepik'ken; zie *Bepekken.*
Beplan'ten (*met planten bezetten*), ik heb -plant; *een plein met boompjes* -, *een akker met kool* -; fig. *de wallen met geschut* -; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Bepleis'teren (*met witkalk, cement, beplakken*), ik heb -pleisterd; **-ing,** v. -en.
Beplei'ten (*iets met woorden verdedigen*), ik -pleitte, heb -pleit; *een zaak* -, er ernstig voor spreken; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Beploe'gen (*met den ploeg bewerken*), ik heb -ploegd; *een akker* -; fig. *de zee* -, bevaren; **-ing,** v. -en.
Bepoe'deren (*bestrooien met poeder*), ik heb -poederd; *iemands pruik* -. vero.; ook *Bepoeieren*: fig. *met sneeuw* -. (Jonath.).
Bepo'ten (*met boomen, enz. beplanten*), ik -pootte, heb -poot; **-poting,** v. -en.
Bepra'ten (*met praatjes overhalen*), ik heb -praat; **-prater,** m. -s; **-prating,** v. -en.
Beproefd' (*op de proef gesteld, deugdelijk*), bn.; *hij is zwaar* -, hem troffen veel ongelukken; *-e trouw*, echte, degelijke trouw.
Beproe'ven (*de proef nemen van, trachten*), ik heb -proefd; **-proever,** m. -s; **-proeving** (*tegenspoed*), v. -en.
Beraad' (*overleg, nadenken*), o. gmv.; *na rijp* -, *iets in - nemen, in - staan, tijd van* -.
Beraad'slagen (*overleggen, te rade gaan*), ik heb -raadslaagd; **-slaging** (*overleg, raadpleging*), v. -en.
Bera'den (*bedachtzaam, bezonnen*), bn.; *een - man*; **-heid,** v. gmv.
Bera'den (zich), ik -ried of -raadde mij, heb mij -raden; *hij heeft nog tijd zich over die zaak te* -, met zich zelven raad te houden.
Bera'men (*ontwerpen*), ik heb -raamd; *een plan* -; **-ramer,** m. -s; **-raming,** v. -en.
Beranger', Pierre Jean, *Fransch volksdichter te Parijs*, 1789-1857; lees: *-zjeé.*
Bera'pen (*bepleisteren*), ik heb -raapt; *een muur* -; **-raping,** v. -en.
Beraudi'ne (*weefsel uit turfvezelstof*), v. gmv.; *vrouwenrokken van* -. (au = oo).
Bera'nie (Mal. *driest, stout*), bn.; zie **Brani.**
Be'ras (Ind. *ontbolsterd graan b.v. rijst*), v. gmv.; gewoonlijk: *Bras.*
Ber'beris (*zeker struikgewas, ook de vrucht*: *een roode, zure bes*), v. -sen; *de gemeene - of zuurdoorn*; **-sestruik,** m. -en.
Bercan' (*stof v. wol en geitenhaar*), o. (c = k).
Berceau' (Fr. *priëel, loofgewelf*; *een wieg*), o. berceau's; lees: *bersoo'.*
Berceu'se (*wiegelied*; *schommelstoel*), v. -s.
Berd (*plank, bord*), o.; fig. *te -e brengen* (*komen*), op het uithangbord zetten, met iets voor den dag komen, aanvoeren als voorbeeld, als bewijsgrond, als verontschuldiging, enz. op het tapijt, of ter sprake brengen of komen, afficheeren; zie ook: **Bret.**
Be'rebijt, m.; zie het betere **Beerenbijt.**
Berech'ten (eig. het laatste *gerecht* toedienen: R.-K. *de laatste kerkerechten of sacramenten toedienen*), ik heb -recht; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en. Vl.
Berech'ten (*vonnis vellen*); alleen nog het verleden deelw. is in gebruik nl. *berecht*;

de zaak is reeds –, afgedaan, heeft haar vonnis.

Bered'deren (*met veel drukte en omslag in orde brengen*), ik heb -redderd; **-aar,** m. -s; **-ing** (*drukte, omslag*), v. -en.

Bere'den, vd. en bn.; *een - officier*, die dienst te paard doet; *een - ruiter*, d. i. geoefend; *de - wapens*, de ruiterij; *de - politie.*

Beredeneerd', bn.; *een - man*, d. i. die goed kan redeneeren; *een -e oplossing in de rekenkunde*, d. i. verklarende; *een - verslag*, d. i. met opgave van gronden.

Beredeneeren (*grondig bespreken*), ik heb -neerd; *een zaak lang en breed* –.

Berei'den (den. van *gereed: gereedmaken*), ik -reidde, heb -reid; *het middagmaal* –, *een geneesmiddel* –, *leer* –, maken; *vlas* –, bewerken; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Bereids' (*reeds*), bw.

Bereidvaar'dig (*gaarne iets willende doen*), bn. en bw.; **-heid,** v.; zie *Bereidwillig.*

Bereidwil'lig (*dienstvaardig*), bn. en bw.; *een - man; hij deed het* –; **-heid,** v. gmv.

Bereik', o. gmv.; *onder het - van*, kunnende bereikt worden door.

Berei'ken (*verwerven*), ik heb -reikt; *zijn doel* –; **-reiking,** v. gmv.

Bereisd' (vd. v. h. w.w. *bereizen*), bn.; *een - man*, die veel gereisd heeft; *-e Roel zag... geweldig veel.* (Staring).

Berei'zen (*reizende bezoeken*), ik -reisde; heb -reisd; *als handelsman een provincie* –; *de kermissen* –, bezoeken met tent of kraam.

Bere'kenen (*door rekenen bepalen of vaststellen*), ik heb -rekend; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Be'rendaalder (*Zwits. munt van ± f 1.65*), m. -daalders.

Be'rengebrom, o. gmv. **-hoeder** (*-leider*), m. -s; **-hol,** o. -holen; **-huid,** v. -en; **-jacht,** v. -en; **-jong,** o. -en; **-klauw,** m. -en; **-leider,** m. -s; **-oor** (*van een beer*), o. -en; **-vangst,** v. gmv.; **-vet,** o. gmv.

Be'renklauw (*schermbl. plant, geheeten naar den vorm der bladeren, akant*), m. -en.

Be'renkuil (*kuil of verblijf voor beren*), m. -kuilen; verg. *Leeuwenkuil.*

Beren'nen (mil. *omsingelen of insluiten* b.v. *een fort of vesting*), ik heb -rend; **-renner,** m. -s; **-renning,** v. -en.

Berg (*verhevenheid: aanzienlijke hoogte, meer dan 600 M.*), m. -en; *een vuurspuwende* –; zegsw. *iemand gouden -en beloven*, d. i. stapels of hoopen gouds, fig. hem zeer schoone beloften doen; **-keten,** v. -en, -s.

Berg (*schuur, bergplaats voor hooi of graan*), v. -en; zie: **Hooiberg.**

Berg'achtig (*bezet met bergen*), bn.; *Zwitserland is een - land*; **-heid,** v. gmv.

Bergamot' (Fr. *bergamotte*; heerenpeer, *ronde peer, middelmatig van grootte en zeer fijn van smaak*), v. -ten.

Bergamot'-olie (*etherische olie uit de schil van den Ital. bergamot-citroen*), v. gmv.

Berg'blauw (*schilderverf, koperlazuur*), o.

Berg'cultuur (Ind. *landbouw langs den berg*), v. gmv.

Ber'ge, te (*naar de hoogte*), bw.; de haren rezen hem te –.

Ber'ge, bar'ge (spreekt. *rommel, wanorde*), v. gmz.; *het is daar een - boel.* (g = zj).

Ber'gen (*opbergen, redden*), ik borg, heb geborgen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Berg'engte (*bergpas*), v. -engten.

Bergerac' (*witte Fransche wijn uit de omstreken van de stad Bergerac* (*Dordogne*), m. lees: *ber-zje-rak'.*

Bergère (*herderin; ruime ruststoel met een voetbakje*), v. -s. (g = zj).

Berg'geld (*vergoeding voor het bergen van gestrande goederen*), o. -gelden; ook: *-loon.*

Berg'groen (*Hongaarsch groen, Tyroler groen of kopergroen*), o. gmv.

Berg'kalk (*donkergrijs kalkachtig fossiel gesteente*), v. gmv.

Berg'kristal (*waterhelder kwarts*), o. -len; *het - is ook fraai geel*, Boheemsch topaas; *ook bruin*, rook-topaas, of *zwart*, morion.

Berg'man, Anton, 1835—'74, advocaat te Lier, en humoristisch schrijver: *Ernest Staas*; schuilnaam *Tony.*

Berg'partij (*de radicalen of ultra's der Fransche nationale vergadering*), v. gmv.; zie **Jacobijn.**

Berg'pas (*inzinking, laagte, tusschen berghoogten*), m. -passen; *een - is meestal de eenige weg over een bergketen.*

Berg'rede (*rede, door Jezus op een berg nabij het meer van Genesareth gehouden, beginnende met de acht zaligsprekingen*), v. gmv.

Berg'streek (aardr. *streek of oord, waarin bergen of bergketens gelegen zijn*), v. -streken.

Berg'talk (*bergwas, natuurlijke paraffine, vetaarde*), v. gmv.

Berg'verschuiving (*het losgaan of zich verplaatsen van bergwanden*), v. -verschuivingen.

Beribe'ri (in 't Mal. is *beri* = schaap: *de lijders hebben iets van den gang van een schaap*), v. gmv.; de - is een verdooving der zenuwen, geeft lamheid en zwelling van de beenen, en woekert voort in onze O.-Indië, Japan en Australië.

Bericht' (stam van *berichten, richten*, terechthelpen: *tijding*), o. -en; *een telegrafisch* –; **-gever,** m. -s.

Berich'ten (verwant met *recht*: te recht helpen, *doen weten, melden*), ik -richtte, heb -richt; **-richter,** m. -s.

Berie'ken (*beruiken*), ik -rook, heb -roken.

Berij'den, ik -reed, heb -reden; *een paard* –; **-er** (*ruiter*) m. -s; **-ing,** v. gmv.

Berij'men (*in rijm brengen*), ik heb -rijmd; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Beril' (*doorschijnende, geelachtig groene of zeegroene steen*), m. -len; (*stof*), o. gmv.

Berin' (*wijfjesbeer*), v. berinnen.

Beris'pelijk (*laakbaar*), bn. en bw.; **-heid,** v. gmv.

Beris'pen (*beknorren*), ik heb -rispt; *iemand streng* –, bekijven; *iets in iemand* –, afkeuren, laken; **-risper,** m. -s; **-risping,** v. -en.

Berk (*loofboom*), m. -en; **-eboom,** m. -en; **-enbast,** m. -en; **-enhout,** o. gmv.

Berkan', o. zie **Barkan'.**

Ber'kemeier (*drinkbeker van berkenhout, oudtijds uit een tak of mei v. d. berk*), m. -s; *bij 't schuimen van den* –.

Ber'kenwijn (*drank, uit sap van den berk door gisting bereid, ook Duitsche champagne*), m. gmv.

Berkoen' (scheepst. *dwarsbalk, rondhout*), m. -en.

Berlijnsch'-blauw (*blauwe kleurstof voor*

katoen, tapijten enz.), o. gmz.; het - werd in 1704 te Berlijn toevallig ontdekt door Diesbach.

Berli'ne (*overdekt Berlijnsch rijtuig voor vier paarden*), v. -n. vero.; de naam - is ons uit Parijs, waar het rijtuig in zwang kwam, geworden.

Ber'litz-school (*talenschool, waar men een vreemde taal door te spreken en te hooren spreken leert*), v. -scholen.

Berm (*hooge rand langs een dijk of weg*), m. -en; **-sloot** (*nl. langs den berm*), v. -en.

Bernardijn' (R.-K. *kloosterling van de orde van den H. Bernardus van Clairvaux*), m. -en.

Bernardin' de St.-Pierre, *bekend Fransch prozaschrijver; geb. te Hâvre,* 1737—1814; schrijver v. d. roman *Paul et Virginie.* (1787).

Berni'ni, *beroemd Italiaansch beeldhouwer, schilder, bouwmeester,* 1598—1680.

Ber'nardshond of **St.** - (*groote hond, gefokt in het klooster op den St. Bernard tot het opsporen van verdoolde of bedolven reizigers*), m. -honden.

Bernar'dus, de H., *stichter der abdij van Clairvaux en der orde van de Benedictijnen, hij predikte den tweeden kruistocht;* 1091—1153.

Beroemd' (*vermaard*), bn.; **-heid** (*vermaardheid*), v. gmv.; **-heid** (*vermaard persoon*), v. -heden.

Beroe'men (zich) (*d.i. roem dragen op*), ik heb mij -roemd; *zich - op,* trotsch zijn op; **-er** (*pocher*), m. -s; **-ing,** v. -en.

Beroep' (*bedrijf, ambacht, nering, ambt*), o. -en; *hij is verver van -, een - uitoefenen, een - kiezen.*

Beroep' (*benoeming tot predikant of hoogleeraar*), o. gmv.; *ds. A. heeft een - naar A'dam ontvangen.*

Beroep' (*inroep, verzoek*), o. gmv.; *een - doen op iemands welwillendheid, vriendschap,* zich gronden op.

Beroep', o.; zegsw. *in hooger - komen,* niet berusten bij het vonnis v. een lagere rechtbank; zie **Appèl.**

Beroe'pen (*door roepen iem. aandacht wekken*), ik -riep, heb -; *hij is van hier niet meer te -;* fig. *een predikant -, een hoogleeraar -,* tot zich roepen, aanstellen, benoemen; *zich - op iem.,* hem als getuige inroepen, ook als hulp, beschermer; *zich op de wet -,* n.l. tot staving van zijn recht.

Beroe'pings- of **beroeps'brief** (Herv. *brief, waarin iem. wordt medegedeeld, dat hij door een gemeente tot predikant is beroepen*), m. -brieven.

Beroerd' (*naar, ellendig*), bn. en bw.; *een -e vent, - weer, hij leest -,* slecht, gmz.; **-heid,** v. -heden.

Beroer'deling (*ellendeling*), m. -en. plat.

Beroe'ren (*verontrusten*), ik heb -roerd; **-roerder** (*rustverstoorder*), m. -s; **-ing** (*onlust, burgertwist*), v. -en: *in - brengen,* doen ontstellen.

Beroer'te (*zenuwbeslag, verlamming*), v. gmv.; -n (*onlusten*), v. mv.

Berok'kenen (eig. *op het rokken winden,* d. i. op het touw zetten: *veroorzaken*), ik heb -rokkend; *veel moeite -, kwaad -;* **-ing,** v. gmv.

Berooid' (*haveloos*), bn. en bw.; *arm en - zijn, een -e beurs,* leege; *een -e schatkist,* uitgeputte; **-heid,** v. gmv.

Beroo'ven (*door roof ontnemen*), ik heb -roofd; **-roover** (*iem., die met geweld ontneemt*), m. -s; **-rooving,** v. -en.

Berouw' (*innerlijk en innig leedwezen*), o. gmv.; *een volmaakt -, een onvolmaakt -,* nl. over zijn zonden.

Berou'wen (*berouw veroorzaken*), het heeft -rouwd; *zich -: die daad zal u -,* berouw doen hebben.

Ber'rie (van *beren,* dragen; *draagbaar*), v. -s; ook: *Burrie.*

Bersaglierie' (*Ital. corps scherpschutters of jagers*), v. mv.; lees: *bersaljeerie'.*

Berser'ker (*Germaansche strijder van bovenmenschelijke kracht, die als e. bezetene woedde*), m. -s; **- woede** (*blinde oorlogswoede, razernij*), v. gmv.

Berst' (*scheur*), m. -en; zie **Barst.**

Ber'sten, het borst of berstte, is geborsten, zie **Barsten.**

Bertillonna'ge (*stelsel van den Franschman Alph. Bertillon, geb. 1853, tot het door meten vaststellen van een signalement van een misdadiger*), v. gmv. (l = lj).

Ber'tram (*vuurwortel, omdat die wortel op de tong brandt, kwijlwortel*), m. -s.

Berucht' (van vero. *beruchten,* uit *rucht,* roep: *slecht befaamd*), bn.; *een -e dief, zich - maken;* **-heid,** v. gmv.

Berui'ken (ook: *Berieken*), ik -rook, heb -roken; *iets -,* er aan alle kanten aan ruiken, het besnuffelen.

Berus'ten (*ergens in bewaring zijn*), het heeft -rust; fig. *in iets -,* vrede hebben met; *de heele zaak berust op hem,* komt op hem neer; **-ing,** v.: *onder - van,* in bewaring, in bezit van.

Bes (*oude vrouw*), v. besten.

Bes (*bezie*), v. -sen; *aal-, bosch-, kruis-.*

Bezant', bizant' (*Byzantijnsche gouden munt uit de dagen der kruistochten*), m. -en. vero.

Beschaafd' (verl. deelw. van *beschaven: welgemanierd, ontwikkeld, net*), bn. en bw.; *een - volk, - lezen;* **-heid,** v. gmv.

Beschaamd' (*verlegen*), bn. en bw.; *met -e kaken staan, - wegdruipen,* bedeesd, beschroomd; **-heid,** v. gmv.

Bescha'digen (*benadeelen, in waarde doen verliezen, schenden*), ik heb -schadigd; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Bescha'duwen (*belommeren*), ik heb -schaduwd; *de boomen - den weg;* **-ing,** v. -en.

Bescha'men, ik heb -schaamd; fig. teleurstellen: *iemands hoop -;* **-ing,** v. -en.

Beschan'sen (*met schansen omgeven*), ik heb -schanst; *een legerplaats -;* **-ing** (*verschansing*), v. -en.

Bescha'ven (eig. *glad maken, bewerken met de schaaf*), ik heb -schaafd; *een plank -;* fig. *een volk -,* verbeteren, ontwikkelen, zedelijker maken; **-schaver,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Bescha'vingsgeschiedenis (*cultuur-historie*), v. gmv.

Bescheid' (*inlichting, voorlichting*), o. gmv.; *En eischt men meer -s, men vraag het Huygens' zoon, in 't kostelijke mal.* (Vondel).

Bescheid' (*bericht, mededeeling*), o. gmv.; *iemand - zenden, iemand - brengen.*

Bescheid' (*antwoord*), o. gmv.; *aldus was het -; een kort en goed -; iemand - doen,* zijn dronk beantwoorden.

Bescheid' (*akte, bewijsstuk, authentiek stuk*),

o. -en; *de -en zijn in handen van den rechter*; *een bundel -, door den notaris ter tafel gebracht*, meestal meerv.

Beschei'den (*ontbieden, opontbieden*), ik bescheidde, heb -; *wie heeft u hier -?*

Beschei'den (eig. *met bescheid*, d. i. met oordeel; thans: *nederig*), bn. en bw.; *een - jongmensch*; *hij vroeg het -*; vroeger: goed onderscheidend, verstandig: *aan den - lezer.* (v. Lenn.); **-heid,** v. gmv.; **-lijk,** bw.

Besche'ren (*toebedeelen*), ik -schoor, heb -schoren; *wat lot is hem -schoren?* (Staring).

Besche'ren (*rondom scheren*), ik heb -schoren; *de Chinees liet zijn hoofd -*; **-ing** (*afschering*), v.: *de -ing der schapen.* vero.

Bescher'men (*een scherm of schut zetten tegen het gevaar, beschutten*), ik heb -schermd; **-eling,** m. en v. -en; **-er,** m. -s; **-ing,** v. gmv.

Bescherm'engel (R.-K. *engel-bewaarder, goede genius*), m. -engelen; **-geest,** m. -en; **-god,** m. -en; **-godin,** v. -dinnen; **-heer,** m. -en; **-vrouw,** v. -en; **-heilige** (*schutspatroon of -patrones*), m. en v. -n.

Beschie'ten (*met plankwerk bekleeden*), ik -schoot, heb -schoten; *wij zullen het dak laten -*; zie **Beschot.**

Beschie'ten (*helpen, baten*), het -schoot, heeft -schoten; *een paar gulden zal er niet aan -.*

Beschie'ten (*met geweer of kanon bestoken*), de vijand -schoot, heeft -schoten; *een vesting -*, d. i. er kogels, bommen in werpen,

Beschik' (*beschikking, bestel, regeling*), o. gmv.; *wiens - is dit?*

Beschik'al (*albeschik*), m. en v. -allen,

Beschik'baar (*over wien of wat beschikt kan worden*), bn.; *de O.-I. ambtenaar met verlof houdt zich -*; *alle -bare troepen*; **-heid,** v. gmv.

Beschik'ken (*regelen, in orde brengen*), ik heb -schikt; *zijn zaken -, afwijzend op iets -*, uitspraak doen; *de mensch wikt en God beschikt*, de beslissing is in Gods hand; **-ker,** m. -s; **-ster,** v. -s.

Beschik'king (*regeling, bestel*), v. -en; *de vrije - hebben over zijn goederen, ter - zijn of staan van den gouverneur-generaal, dat is te mijner -*; *een ministerieele -*, besluit; *een uiterste wils-*, d. i. testament.

Beschil'deren (*aan alle zijden verven, kleuren*), ik heb -schilderd; *een wand -*; **-ing,** v. -en.

Beschim'meld (*met schimmel bedekt*), vd. en bn; fig. *verlegen*; **-heid,** v. gmv.

Beschim'melen, het is -schimmeld; *het brood zal in die kast -*; *de schoenen gaan er -*, met schimmel overdekt worden; **-ing,** v. gmv.

Beschim'pen (*hoonen, uitschelden*), ik heb -schimpt; **-er** (*hooner*), m. -s; **-ing,** v. -en.

Beschoei'en (*een waterkant met hout of steen bekleeden*), ik heb -schoeid; **-schoeiing** (*bekleeding*), v. -en.

Beschon'ken (*dronken*), vd. en bn.; **-heid,** v.

Bescho'ren (*toebedeeld*), bn.; *dat lot is mij -*, opgelegd, voorbehouden.

Beschot' (*houten afscheiding*), o. -ten; *een - tusschen twee loges in het theater.*

Beschot' (*opbrengst*), o. gmv.; *een goed - opleveren*, van zaad of graan (in den oogst).

Beschou'wen (*bezien*), ik heb -schouwd; **-er** (*bekijker*), m. -s; **-ing,** v. -en.

Beschrei'en (*beweenen, schreien over*), ik heb -schreid; *iemands dood -, een misstap -*; **-schreier,** m. -s.

Beschre'ven, bn., *de - Vaderen*; zie **Beschrijven.**

Beschrij'den (b.v. *schrijdelings op een paard gaan zitten*), ik -schreed, heb -schreden.

Beschrij'ven, ik -schreef, heb -schreven; *een blad papier -*; **-er,** m. -s; **-ing** (*omschrijving, verklaring*), v. -en.

Beschrij'ven (*de leden door te schrijven bijeenroepen*; *convoceeren*), ik -schreef, heb -schreven; *een vergadering -, de -schreven Vaderen*, eeretitel voor de leden van den Romeinschen senaat, ook wel scherts. voor leden van den gemeenteraad, als *vroede vaderen.*

Beschrij'vingsbiljet (*brief met vragen om in te vullen, voor en door den belastingplichtige*), o. -biljetten; *een - voor de vermogens-, de bedrijfs- of de personeele belasting.*

Beschrij'vingsbrief (*oproepingsbrief voor een vergadering, bevattende tevens de dagorde*), m. -brieven.

Beschroomd' (*bang*), bn. en bw.; *een - spreker*; *- te werk gaan*, verlegen, bevreesd, **-heid,** v. gmv.

Beschuit' (Fr. *biscuit*: *tweebak*), v. -en; **-je,** o. -s; zegsw. *iem. een -je geven*, in het kinbeen knijpen; **-bakker,** m. -s.

Beschul'digde (*aangeklaagde*), m. en v. -n.

Beschul'digen (*aanklagen*), ik heb -schuldigd; **-er,** m. -s; **-ing** (*ten-laste-legging*), v. -en.

Beschut'sel (*al wat eig. beschut*), o. -s.

Beschut'ten (*beschermen*), ik heb -schut; **-ter,** m. -s; **-ting** (*bescherming*), v. -en.

Besef' (*begrip, denkbeeld*), o. gmv.; *geen - van iets hebben*, begrip, idee, bewustzijn; *zijn - kwijt zijn*, verstand, begrip, gevoel.

Besef'fen (*grondig begrijpen, vatten*), ik -sefte, heb -seft; **-seffing** (*begrip*), v. -gmv.

Bes'je, o. -s; zie **Bestje.**

Beslaan' (*bekleeden, bedekken*), ik -sloeg, heb en het is -slagen; *een paard -, een rad -*; *-slagen* (d. i. goed *in orde* of toegerust) *ten ijs komen*; fig. bevatten: *dit werk -slaat achthonderd bladzijden*; innemen: *die plaat -slaat de geheele tafel.*

Beslag' (*neerslag van damp, bezinking*), o. gmv.

Beslag' (*bekleedsel*), o. gmv.; *het hoef-.*

Beslag' (*mengsel van meel*, enz.), o.; *- voor pannekoeken.*

Beslag' (*aanhouding, arrest*), o.; *- leggen op schepen, op goederen, op iem. traktement.*

Beslag' (*omvang*), o. gmv.; *een werkje van geen groot -.* (C.O.)

Beslag' (*zenuwberoerte*), o. gmv. gew.

Beslag', o. gmv.; *zijn - krijgen*, in gereedheid komen, zijn voltooiing krijgen, afgewerkt, geordend, geregeld raken.

Besla'pen (*op iets slapen*), ik -sliep, heb -slapen; *een bed -*; zegsw. *zich - op iets*, over een besluit een nacht slapens laten heengaan, omdat de morgen wijs beraad brengt.

Beslech'ten (*een geschil vereffenen*), ik heb -slecht; **-er,** m. -s; **-ing** (*vereffening*), v. -en.

Beslis'sen (*uitspraak doen over, beslechten, uitmaken*), ik heb -slist; *de vergadering heeft bij stemming -slist, draal niet langer, gij moet vandaag -, de aanval der spaarbende -sliste bij Nieuwpoort den strijd*; *die zaak is nu -slist*, afgedaan.

Beslis'send (*afdoende, een einde makende aan*), bn.; *een -e slag, hij sprak op -en toon, nu is het -e oogenblik daar.*
Beslis'sing (*het beslissen, uitspraak*), v. -en; *morgen valt de -; die zaak is hare - nabij; de - laat op zich wachten*, vonnis, uitspraak.
Beslist' (*zeker, stellig*), bn. en bw.; *een - voorstander; ik ben er - tegen, dat gij gaat*; **-heid** (*vastheid van overtuiging*), v. gmv.: *met -heid iets tegenspreken.*
Beslom'mering (fig. *zorg, drukte*), v. -en; *zich in allerlei -en steken.*
Beslo'ten (*gesloten, ingesloten*), bn.; *- jacht, een - vergadering, een - terrein*; **-heid,** v.
Beslo'ten, bn.; *- tijd*, in de R.-K. kerk de tijd, dat alle bruiloftsfeesten verboden zijn bv. in den *Advent* en in de *groote Vasten.*
Besluit' (*beslissing, conclusie*), o. -en; *een - nemen*, beslissing; *een - trekken*, sluitrede, gevolgtrekking; *tot slot en -*, einde.
Beslui'ten, ik -sloot, heb -sloten; fig. *een -sluit nemen, een gevolgtrekking maken*; **-ing,** v. gmv. w. g.
Besmet'telijk (*aanstekelijk*), bn.; *een -e ziekte*; **-heid,** v. gmv.
Besmet'ten (*bemorsen, bezoedelen*), ik heb -smet; **-smetter,** m. -s; **-smetting,** (*het overbrengen of overgaan van een ziekmakende stof*), v. -en.
Besmeu'ren (*bezoedelen, verontreinigen*), ik heb -smeurd; *een fijn japonnetje -*, bevlekken.
Besna'ren (muz. *met snaren bespannen*), ik heb -snaard; *een viool -*; dicht. *de lier -.*
Besnau'wen (*toegrauwen, snauwend bejegenen*), ik heb -snauwd.
Besne'den, bn.; *een fijn - beeld*, bewerkt, *een keurig - deurpaneel; een net - gelaat*, gevormd.
Besneeuwd' (*met sneeuw bedekt*), bn.; *de -e straten*; fig. grijs of wit van haar: *een -e kruin.*
Besnij'den (*rondom snijden*), ik -sneed, heb -sneden; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Besnij'denis (*Israël. kerkgebruik: zinnebeeld van versterving en geestelijke reiniging, ook het „teeken des verbonds" of der opneming in de godsdienstige gemeenschap*), v. gmv; *iem. de - geven*; R.-K. *het feest der -*, nl. op 1 Jan. ter gedachtenis van 's Heeren besnijdenis.
Besnoei'en (*rondom afsnoeien, snoeiende afnemen*), ik heb -snoeid; *een boompje -, een heg -*; fig. *iemands macht -*, verminderen; *iemands inkomen -*, inkorten; *een gedicht -*, versregels schrappen; *een tooneelstuk -*, doen inkrimpen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Beso'gne (*zorg, werk, aangelegenheid, bezigheid van eenig ambt*), v. -s; *in - zijn*, in zaken zijn: *zeg (aan V. d. Hoogen), dat ik in - ben.* (C.O.); lees: *bezon'je.*
Besom'men (*opbrengen*), zij heeft -somd; *een schuit met schelwisch, die f 150 -somde.*
Bespa'ren (*uitzuinigen, uitwinnen*), ik heb -spaard; **-spaarder,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Bespat'ten (*spattende bevlekken*), ik heb -spat; *iemand met slijk -, het gelaat met bloed -spat*; **-ting,** v. -en.
Bespe'len (*spelen met of op*), ik heb -speeld; *het tooneel -, een biljart -; een viool -.*
Bespeu'ren (*bemerken*), ik heb -speurd; *onraad -, diefstal -*; **-ing,** v. gmv.
Bespie'den (*beloeren*), ik -spiedde, heb -spied; *iemands daden -, iemands gangen -*; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Bespie'gelen (fig. *in den geest beschouwen, overpeinzen*), ik heb -spiegeld; *de -de wijsbegeerte*, in tegenstelling van de proefondervindelijke; **-spiegeling,** v. -en: *allerlei -ingen over de wereld en den mensch.* (Koetsveld).
Bespot'telijk (*belachelijk*), bn. en bw.; *een -e kleederdracht*, spot verdienende; *een - argument*, armzalig; *zich - aanstellen, kleeden, voordoen*, enz.; **-heid,** v. -heden.
Bespot'ten (*den spot drijven met*), ik heb -spot; **-ter** (*hekelaar*), m. -s; **-ting,** v. -en.
Bespraakt' (*vlug of goed ter taal*), bn.; *zij is goed -*; **-heid,** v. gmv.
Besprek' (*mondelinge onderhandeling*), o. gmv.; *in - zijn over iets met iemand*, d. i. onderhandelen met hem.
Bespre'ken (*spreken over iets*), ik -sprak, heb -sproken; *iets met iemand -*, beraadslagen over; *een plaats - in de komedie*, bestellen, nemen, afhuren; **-ing,** v. -en.
Bespren'gen (*sprenkelend bevochtigen*), ik heb -sprengd; *het linnen -, met azijn -*; **-ing,** v. -en: R.-K. *de -ing met wijwater.*
Bespren'kelen (*met waterdruppels bespikkelen*), ik heb -sprenkeld; *het linnengoed -.*
Besprin'gen (*met een sprong bereiken*), ik heb -sprongen; *den vijandelijken wal -*; fig. *door roovers -sprongen*, aangerand; *den vijand -*, aanvallen; **-ing,** v. -en.
Besproei'en (*bouw- of weiland kunstmatig van water voorzien; sproeiende begieten*), ik heb -sproeid; *een tuin -, de bloemen -*; **-sproeiing,** v. -en.
Bes'seboom, m. -en; **-struik,** m. -en.
Bes'semerstaal (*staal, bereid naar de wijze van den Zweed H. Bessemer*, 1856), o. gmv.
Bes'sengelei, v. -geleien; **-jenever,** v.; **-nat,** o.; **-sap** (*het sap van bessen*), o., (*als toebereide drank*), v. gmv.; **-tros,** m. -sen; **-vla** (*vla met gekookte bessen overdekt*), v. -vlaas; zie *Aalbes.*
Best (*nut, voordeel, welvaart*), o. gmv.; *tot uw eigen -; het gemeene -*, algemeen belang; *ten -e raden*; zegsw. *iets ten -e geven*, iets lezen, voordragen, reciteeren; *moge God alles ten -e keeren!* tot ons geluk.
Best, ontstaan uit *betst* van den stam *bat*, goed, bn. en bw. (overtr. trap van *goed*); *dit is het -e opstel, zijn -e jas, op zijn - kan hij nu aan het station zijn, zij spelen viool om het -*, wie het vaardigst is.
Best (eig. *beste-moeder of grootmoeder, oud wijfje*), v. -en; **bestje,** o. -s; ook *besje.*
Bestaan' (*ondernemen*), ik -stond, heb -staan; *wie zou dat -?* d. i. wagen, durven doen; *hij moet van een klein pensioen -*, d. i. leven; *in den bloede -*, verwant zijn.
Bestaan' (*aanwezen*), o. gmv.; *het - van God, het - van iets erkennen; hij heeft een goed -*, broodwinning, nering; *Valentijn, ga heen .... voltrek uw grootsch -* (Bild.), ondernemen, waaraan veel gevaar verbonden is.
Bestaan'baar (*kunnende bestaan*; fig. *vereenigbaar met, mogelijk*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Bestaans'zin (spraakk. *zin, die het bestaan van iets of van een werking uitdrukt*), m. -zinnen, b.v. *en er was licht, het sneeuwt*; ook bij ontkenning: *er werd niet gelachen, er zijn geen spoken.*
Bestand' (*wapenschorsing, -stilstand*), o. gmv; gesch. *twaalfjarig -* (1609-1621).
Bestand' (*kunnende weerstaan*), bn.; *- zijn*

tegen vleierij, tegen de verleiding; *is porselein - tegen het vuur?*

Bestand'deel (*samenstellende stof*), o. -en; *er zijn physische -en, alsook chemische -en*; *wezenlijke -en, toevallige -en.*

Beste'deling (*weeskind, in den kost besteed kind*), m. en v. -en; vr. ook **-e; -enhuis** (*godshuis*), o. -huizen.

Beste'den (den. van *stede*, plaats), ik heb -steed; *een kind ergens in den kost -*, een plaats geven; ook: *zijn geld goed -*, gebruiken; verder: de koopsom betalen, uitgeven: *veel geld aan iets -*, fig. *veel moeite aan iets -*; **-steder,** m. -s; **-steding,** v. -en.

Besteed'ster (*verhuurster van dienstboden*), v. -s; ook: *oudervetsche groene paraplu.*

Besteek' (*verjaarfeest*), m. -steken; *bij den - van mamsel* (Bergman); *de - bij den kuiper* (Vl.); **-sel** (*verjaringsgeschenk*), o. -s. Vl.

Bestek' (*omvang, ruimte*), o. -ken; *een werkje van een klein -, dat huis is ons te klein van -, veel dingen in een klein - bijeendringen.*

Bestek' (*plan, ontwerp en de daarbij behoorende beschrijving*), o. -ken; *de architect zal een - maken*; *het - en de teekening van ons huis*; *dit ligt buiten het -*, raming.

Besteka'mer (*het gemak, thans W. C.*), v. -kamers; ook, beste; vroeger: **Sekreet.**

Beste'ken (*steken op*), ik -stak, heb -stoken; *een hoed met bloemen -, een kussen met spelden -*; *iemand -*, hem beschenken d. i. een verjaringsgeschenk geven (Vl.); **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Bestel' (*bestuur, leiding*), o. gmv.; *vertrouwen op Gods -.*

Bestel' (*beschuitbol*), v. bestellen.

Beste'len (*stelen van iemand*), ik -stal, heb -stolen; *iem. -*, hem iets ontvreemden, een knecht, die zijn heer -steelt.

Bestel'goed (*reisgoed, dat direct bij aankomst aan zijn adres besteld moet worden*), o. -goederen.

Bestel'huis (*depot, verzamelplaats*), o. -huizen; *het - van den boekhandel te A'dam.*

Bestel'kantoor (*expeditiekantoor*), o. -kantoren; *het - van Van Gend en Loos.*

Bestel'len (*bezorgen*), ik heb -steld; *brieven -, pakjes -*; *een rijtuig -*, bespreken; *bij iemand winkelwaren -*, koopen om af te leveren; *ter aarde -*, d. i. begraven; **-steller,** m. -s; **-stelling,** v. -en.

Bestel'pen (*overladen, bedelven*), ik heb -stelpt; *iem. met werk -*; *werklieden, onder het puin -bestelpt.*

Bes'temaat (*vriend*), m. -s; *ze zijn -jes.*

Bestem'men (*bepalen, vaststellen*), ik heb -stemd; **-stemming,** v. -en: *ter plaatse zijner -*; *dat was zijn -*, d. i. lot.

Bes'temoer (*grootmoeder*), v. -moers.

Bestem'pelen, ik heb -stempeld; *een brief -*, met een stempel merken; fig. *met een naam -*, een naam geven; **-ing,** v. -en.

Besten'dig (afleid. van *bestand*: *duurzaam aanhoudend*), bn. en bw.; *een -e kleur, - geluk*; *een - jongmensch*, bedaard; **-heid,** v.; **-lijk,** bw.

Besten'dig (*vast, blijvend, niet telkens veranderend*), bn.; *een -e dienstbode.* Vl.

Besten'digen (*duurzaam maken*), ik heb -stendigd; **-ing,** v. gmv.

Bester'ven, ik -stierf, het is -storven; *ik zal dat -*, er van sterven; *de kalk, de verf laten -*, opdrogen; *het woord -stierf op zijn lippen*, hij dorst of kon het niet uitbrengen; *-storven vleesch, visch*, d. i. geheel gestorven, voor de consumptie geschikt.

Bes'tevaar (*grootvader*), m. -s; ook naam, dien de matrozen aan M. de Ruyter gaven.

Bestiaal' (*dierlijk, beestachtig*), bn. en bw.

Bestialiteit' (*dierlijkheid, beestachtigheid*), v. -en.

Bestia'rii (*kampvechters tegen wilde dieren in de Rom. colisea of amphitheaters*), m. mv.; - waren huurlingen of misdadigers, de eerste gewapend, de laatste ongewapend en somtijds gebonden.

Bestier' (*het bestieren*), o. gmv.; zie **Bestuur.**

Bestie'ren (*regeeren over*), ik heb -stierd; **-stierder,** m. -s; **-stiering,** v. -en.

Bestij'gen (*beklimmen, op iets stijgen*), ik -steeg, heb -stegen; *een paard -, een berg -*; **-ing,** v. -en.

Best'je (*oud vrouwtje*), o. -s; *- wilde boter sparen*; *een - met een krukje*; zie *Bes, Best.*

Best'jeshuis (*oud-vrouwtjeshuis, hofje*), o. -huizen; ook: *Besjeshuis.*

Besto'ken (*aanvallen, beschieten*), ik heb -stookt; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Bestor'men (mil. *storm loopen op*), ik heb -stormd; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Bestor'ven, vd. bn.; *een - kind*, ouderloos; *er - uitzien*, bleek van kleur zijn; *een onweduwe*, een vrouw, die door haren man is verlaten.

Besto'ven (*met stof bedekt*), vd. en bn.; *een - schoorsteenmantel*; fig. *een - studentje*, halfdronken. gmz.

Bestraf'fen (*berispen, bekijven, straf opleggen*), ik heb -straft; **-fer,** m. -s; **-fing,** v. -en.

Bestra'len (*stralend beschijnen, stralen werpen op*), ik heb -straald; **-straling,** v. -en.

Bestra'ten (*plaveien*), ik heb -straat; *een weg -*; *een -strate weg, een -straat pad*, d. i. geplaveid; **-strating** (*plaveisel*), v. -en.

Bestrij'den (*bevechten, strijden tegen*), ik -streed, heb -streden; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Bestrij'ken (*strijken over*), ik -streek, heb -streken; *met zalf -, met taan -, met olie -.*

Bestrij'ken (mil. *onder het bereik hebben*), het -streek, heeft -streken; *de kanonnen van het fort St.-Pieter bestreken de stad Maastricht*; *deze vestingwerken - elkaar*, dekken, beschermen.

Bestrooi'en (*strooien over*), ik heb -strooid; *een vloer met zand -*; *den weg met bloemen -*, volstrooien; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Bestudeeren (*studie maken van*), ik heb -studeerd; *eenige wetenschap -*, beoefenen; *eenig vraagstuk -, een rol -, zijn les -*; **-ing,** v. -en.

Bestui'ven, ik -stoof, heb en ben -stoven; *met asch -, met meel -*; *-stoven boeken*, d. i. met stof bedekt; zegsw. *hij is -stoven*, halfdronken.

Bestui'ven (plantk. *het bedekt worden der bloemstampers met stuifmeel*), de wind -stuift, -stoof; *de insecten hebben de bloesems bestoven*,

Bestul'pen (*overdekken*), ik heb -stulpt; *liefderijke moeders, teeder kroost . . . onder 't puin -stulpt.* (Simon Stijl). vero.

Bestu'ren (*een richting geven aan, beheeren, leiden*), ik heb -stuurd; *een luchtballon -*; fig. *een land -*; **-sturing,** v. gmv.

Bestuur' (*beheer, bewind*), o. -sturen; *het*

- van zaken; *in het - zijn, verandering van -*.
Bestuur'der (*leider, beheerder*), m. -s.
Bestuurs'vergadering (*samenkomst van de leden van eenig bestuur*), v. -en.
Bet (adverbiale comparatief van den stam *bat*), bw.; (*die erfenis*) *had zwaarder ruim gewogen dan duizend tonnen schats, en duizend, en nog -* (Vondel, Roskam: 44 en 45); zie ook samenst. als: *Betweter, Bet(oud)overgrootvader*, enz.
Betaald', bn.; zegsw. *iem. iets - zetten*, eig. iem. zoo zetten, dat hij betaald is: iem. iets vergelden, het hem met gelijke munt terugbetalen, zich wreken, het hem inpeperen.
Betaal'meester (*ambtenaar, die de rijksgelden: pensioenen en traktementen uitbetaalt in de hoofdsteden der arrondissementen*), m. -s.
Beta'len (*in geld enz. voldoen*), ik heb -taald; *een rekening -, schulden -*; zegsw. *het gelag -*, voor anderen boeten; *den tol - aan de natuur*, d. i. sterven; *met gelijke munt -*, op gelijke wijze vergelden; **-taler,** m. -s; **-taling** (*geldelijke afdoening*), v. -en.
Beta'melijk (*zedelijk, voegzaam*), bn. en bw.; *een - gedrag*; *een -e houding*, passend; *zich - gedragen*; **-heid** (*voegzaamheid*), v. -heden.
Beta'men (*voegen, passen*), het heeft -taamd; - is verwant met *tam* en *tamelijk*.
Betas'ten (*bevoelen*), ik heb -tast; *de blinde -tastte de pioen*. (Potg.); **-tasting,** v. -en.
Be'te (*hap*), v. -n; *een - broods*; zie **Beet.**
Bê'te (uit het Fr. *dom*), bn.; als zn. m.: *domkop*.
Betee'kenen (*beduiden*), het heeft -teekend; *wat - die vreemde woorden? wat -teekent die drukte? de handel van Maastricht heeft niet veel te -*, van belang zijn; *een vonnis -*, het bij deurwaardersexploit ter kennis brengen van de tegenpartij.
Betee'kenis (*zin, beduidenis*), v. -sen; *de - van een woord*; *een man van -*, gewicht; *een zaak van -*, belang.
Be'tel (O.-I. *geurig, roodsappig blad van een Ind. slingerplant* d. i. *van de sirih: in Indië zegt men nooit betel, altijd sirih*), v.; zie **Sirih.**
Be'telpalm (O.-I. *pinang*), m. -en.
Betem'men (*tam maken, beteugelen, bedwingen*), ik -temde, heb -temd; *iem. drift -, zich -*; **-ming,** v. gmv.
Be'ter (adjectieve comparatief van *bat*, goed), bn.; *het weer is - dan gisteren, de zieke is weer -*, hersteld; *- laat dan nooit*, ook bw: *gij moet - zingen*, enz.; zie **Bet.**
Be'tere (*iemand, die beter is*), m. en v. -n; *ellendig farceur, straffeloos lasteraar, die zijn -n bespot*. (C. O.)
Be'teren (*beter worden*), ik heb en ben gebeterd; *zich -*, ik heb mij gebeterd; **-ing,** v. -en; **-nis** (*beterschap*), v. -sen.
Be'teren (*beter maken*), het is gebeterd; *hij kon het niet -*; zie **Gebeteren**; *hij wil, God betere 't, nog voor opvoeder spelen*, verhelpe, voorkome.
Bete'ren (*met teer besmeren*), ik heb -teerd.
Be'terhand, v. gmv.; *de zieke is aan de -*, d. i. langzaam herstellende.
Be'terkoop (*vergrootende trap van goedkoop*), bn. en bw.; *in dezen winkel is alles - dan in dien*; *gij kunt nergens - terecht*; zie **Goedkoop.**
Be'terschap (*het beter-worden, herstel*), v. gmv.; *zij hoopte nog steeds op -*. (V. Lov.).
Beteu'gelen (*bedwingen, intoomen*), ik heb -teugeld; *een paard -*; fig. *zijn driften -*; **-ing,** v. -en: *-ing van het schoolverzuim*.
Beteu'nie (Lat. *betonica: lipbloemige sierplant*), v. -s; *de -*, ook *Beto'nie, is een sierplantje onzer tuinen*.
Beteu'terd (*verlegen*), bn. en bw.; **-heid,** v.
Bethes'da (*koudwaterinrichting te Laag-Soeren*), o. gmv. (th. = t).
Beth'lehem (aardr. *schilderachtig gelegen stadje ten Z. van Jeruzalem, 777 M. boven den zeespiegel, met 10 duizend bewoners, meest christenen, geboorteplaats van Jezus Christus*), o.
Betich'ten (intens. van *betijgen*, aanklagen: *beschuldigen*), ik -tichtte, heb -ticht; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Betij'en (*alleen gebruikelijk in de onbepaalde wijs*), n.l. *iem. laten -*, d. i. laten begaan.
Be'ting (scheepst. *sterke staander voor den fokkemast*), v. -s; *de -s dienen om er ankertouwen of kettingen aan vast te leggen*.
Betin'gelen (*met smalle latten bespijkeren*), ik heb -tingeld; *een kamer -*, om er bv. behangseldoek op te spijkeren.
Bêti'se (Fr. *onnoozele zet, dommigheid*), v. -s. (i = ie).
Beti'telen (*benoemen, een titel geven*), ik heb -titeld; **-ing** (*titel*), v. -en.
Betjoegd' (*sluw, leep, geslepen, listig*), bn. gew.; ook: *Betjoekt*; uit het Jodenduitsch.
Betjoend' (*behekst, betooverd*), bn. gew.
Betoel' (O.-I. *waarlijk, inderdaad*), bw.: *het is - waar*.
Beto'gen (*overdekt*), vd. en bn.; *de luister der oogen, met nevels -*. (Bild.)
Beton' (*mengsel van mortel en steengruis, vooral gebezigd bij waterwerken*), o. gmv.; *gewapend -*: beton, dat door ijzeren banden is versterkt of beschut; **-blok** (*een kubusvorm van beton voor waterwerken*), o. -ken.
Beto'nen (*den toon of klemtoon geven*), ik heb -toond; *een lettergreep -*; **-ing,** v. -en.
Beto'nie, v. -s; zie **Beteunie.**
Beton'nen (*van de noodige tonnen of bakens voorzien*), ik heb -tond; **-tonning** (*afbakening of aanduiding van het vaarwater*), v.
Betoog' (*bewijs, bewijsvoering*), o. -toogen; *wiskundig -, een krachtdadig -*.
Betoog' (gesch. *getuigschrift van een afgelegde bedevaart, bewijs der behouden uit- en thuisreis*), o. -en. vero.
Betoo'gen (*grondig en klaar bewijzen*), ik heb -toogd; **-er,** m. -s; **-ing** (*bewijsvoering*), *redevoering*), v. -en; **-grond,** m. -en; **-trant** (*-wijze*), m. gmv.
Betoo'ging (*optocht, samenkomst van personen tot steuning of als propagandamiddel voor eenige zaak*), v. -en. (VI.); zie **Demonstratie.**
Betoo'men (*den toom aandoen, in toom houden*), ik heb -toomd; *zijn hartstochten -*, beteugelen; **-toomer,** m. -s; **-tooming,** v. -en.
Betoon' (*betooning*), o. gmv.; *vreugde-*.
Betoo'nen (*doen blijken*), ik heb -toond; *hulp -, vreugde -, iemand achting -*, bewijzen; **-tooning,** v. -en.
Betoo'veren (*beheksen*; fig. *verrukken*), ik heb betooverd; *haar schoone stem zal de menigte -*; **-ing,** v. -en.
Bet'oudovergrootmoeder, v. -s; *de - is de grootmoeder van de overgrootmoeder of*

van den overgrootvader; **-vader,** m. -s.
Betou'wen (*betakelen, een schip van het noodige touwwerk voorzien*), ik heb -touwd.
Bet'overgrootmoeder, v. -s; *de - is de moeder der overgrootmoeder of van den overgrootvader*; **-vader,** m. -s.
Betraand' (*vol tranen*), bn.; *met -e oogen.*
Betrach'ten (*in acht nemen, behartigen, nakomen*), ik heb -tracht; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Betra'liën (*van tralies of traliewerk voorzien*), ik heb -tralied; *een kooitje -*. w. i. g.
Betrap'pen (den. van *trappe*, val, strik: *verrassen*), ik heb -trapt; fig. *iemand op heeter daad -*, snappen; *iemand op een logen -*; **-per,** m. -s; **-ping,** v. -en.
Betre'den (*den voet zetten op*), ik -trad, heb -treden; *het pad der deugd -*; **-ing,** v. gmv.
Betref'fen (*aangaan, raken*), het -trof, heeft -troffen; *dat gezegde -treft mij.*
Betref'fende (*aangaande, omtrent*), vz. en bn.; *opmerkingen - de bedrijfsbelasting*; ook: *berichten den oorlog -*, rakende.
Betrek'kelijk (*betrekking hebbende op*), bn.; spraakk. *een - voornaamwoord*, nl. dat betrekking heeft op eenig antecedent.
Betrek'kelijk (*niet-volstrekt*), bn.; spraakk. *de -e superlatief*, bv. dit is de hoogste toren (onzer stad); *de -e hoogte van den St.-Pietersberg is 60 à 70 Meter*: hoogte, niet boven den zeespiegel, maar boven het omliggend terrein; *de -e waarde der cijfers in een getal.*
Betrek'kelijk (*naar evenredigheid*), bw.; *dit boek is - goedkoop, hij gaf - weinig*; *een - afgelegen streek.*
Betrek'ken (*trekken in*), ik -trok, heb -trokken; *een nieuwe woning -*; *de wacht -, de winterkwartieren -*; *zijn goederen uit Engeland -*, laten komen, inslaan; fig. *iemand in een proces -*, wikkelen, mengen; *de lucht gaat -*, bewolken.
Betrek'king, v. -en; *- hebben op*, d. i. in verband staan met, samenhangen met; *met - tot*, ten opzichte van; *de - tusschen kapitaal en rente*, verhouding, reden; *met iemand in - staan*, gemeenschap, verbintenis; *een - bekleeden*, ambt, post; *hij (William) dacht teeder en aanhankelijk over de -en, die hij ... verlaten had* (C. O.), bloedverwanten.
Betrek'kingswijzer (rekenk. *rij van quotiënten, die ontstaat bij het zoeken van den grootst gemeenen deeler*), m. -wijzers.
Betreu'ren (*treuren over*), ik heb -treurd; **-der,** m. -s; **-ing,** v. gmv.
Betrok'ken, bn.; *de - ambtenaar*, d. i. die met de zaak belast is; *de - partij*, die er mee te maken heeft.
Betrok'kene (*persoon, die met een zaak gemoeid is*), m. en v. -n.
Betrouw'baar (*vertrouwd kunnende worden*), bn.; *een - man, een - bericht, van - -bare zijde*; **-heid,** v. gmv.
Betrou'wen (*staat maken op*), ik heb -trouwd; *op God -*, zijn hoop op God stellen; *Betrouw 't geheim goê vrienden niet* (Huygens), toevertrouwen, aanvertrouwen.
Betrou'wen (*door huwelijk verkrijgen*), ik -trouwde, heb -trouwd; *hij heeft met zijn vrouw veel geld -trouwd.*
Bet'ten (afleid. van *bad*: *herhaaldelijk bevochtigen*), ik heb gebet; *een brandende wonde -, ontstoken oogen -.*
Bet'tet (*pratende Indische huisvogel*), m. -s.
Betui'gen (*verklaren, verzekeren*), ik heb -tuigd; *iets onder eede -, zijn onschuld -*; *iemand zijn dank -*, betoonen; **-ing,** v. -en.
Betui'nen (*omringen met een heg*), ik heb -tuind; **-ing** (*omheining*), v. -en.
Be'tuwe (aardr. *landstreek in Gelderland*), v. gmv.; *de - ligt tusschen Rijn en Waal*; *de Over-* (ten O.) *en de Neder-* (ten W.).
Bet'weter (eig. *iem. die alles beter wil weten, wijsneus*), m. -weters; **-weetster,** v. -s; **-erij'** (*pedanterie*), v. -en; zie **Bet.**
Betwij'felen (*in twijfel trekken*), ik heb -twijfeld; *de waarheid van iets -*; **-ing,** v. -en.
Betwis'ten (*twistende bestrijden*), ik heb -twist; *de juistheid eener bewering -*, tegenspreken; **-baar,** bn.; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Beu (*afkeerig*), bn.; *iets - zijn*, er genoeg of er een walg van hebben, het moe zijn. gmz.
Beug (*groot kabeljauwnet met beugel*), v. -en.
Beu'gel (*ijzeren ring op de beugel- of klosbaan*), m. -s; zegsw. *dat kan niet door den -*, dat is niet naar behooren, kan niet geduld worden, kan er niet door.
Beu'gelbaan (*klosbaan*), v. -banen.
Beu'gelen (*in de beugelbaan spelen*), ik heb gebeugeld; *in N.-Br. doet men veel aan -.*
Beuk (*napjesdragende plant, loofboom onzer bosschen*), m. -en.
Beuk (*het schip eener kerk*), m. -en.
Beuk (*slag of stoot*), m. -en; *een - hebben*, een slag v. d. molen hebben, mal zijn.
Beuk (*gril, nuk*), v. -en. w. i. g.
Beu'keblad, o. -en; **-boom,** m. -en.
Beu'kelaar (Fr. *bouclier* van *boucle*, knop; eerst *bokelare*, later *beukelare*: *rond of ovaalvormig schild met een knop of boke in 't midden, rondas*), m. -s.
Beu'ken (*hard slaan of kloppen*), ik heb gebeukt; *stokvisch -, vlas, hennep -*; *de wallen -*, rammeien, beschieten; **-er,** m. -s: *een -er van een jongen*, dikke, stevige, om er een paal mee in den grond te slaan; **-erij',** v. -en; **-ing,** v. -en.
Beu'kenbast, m. -en; **-bosch,** o. -bosschen; **-hout,** o. gmv.; **-laan,** v. -lanen; **-olie,** v.; **-schors,** v.; **-wond,** o. -en.
Beu'kenoot (*vruchtje van den beuk*), v. -noten; **-pit** (*kern der beukenoot*), v. -ten.
Beul (uit *bodel* d. i. hij die iets *biedt*: bekend maakt, n.l. *bode, gerechtsdienaar*, later: *scherprechter*), m. -en; fig. *wreedaard.*
Beu'len (*hard werken, zwoegen*), ik heb gebeuld; ook: *pijnigen.*
Beu'ling (*kruidworst*), m. -en.
Beuls'ambt (*de betrekking van beul*), o. gmv.
Beul'schap (*het beul-zijn*), o. gmv.
Beuls'handen, v. mv.: *hij stierf door -*; **-knecht,** m. -s of -en; **-werk** (fig. *daad van een wreedaard*), o. gmv.
Beun (*vischkaar*), v. -en; *visch levend houden in de -*; - is een bijvorm van **Bun.**
Beun (*planken vloer, zoldertje*), v. -en.
Beun'haas (eig. *zolderhaas*, n.l. iets onmogelijks: *knoeier*; *iemand die zijn vak niet verstaat, onbevoegd makelaar*), m. -hazen.
Beun'hazen (*op allerlei werk azen, als beunhaas werken*), ik heb gebeunhaasd; **-hazerij',** v. gmv.
Beu'ren (verwant met *beren*, dragen: *geld*

ontvangen), ik heb gebeurd; **-der,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Beu'ren (verwant met *beren*, dragen: *tillen opbeuren*), ik heb gebeurd; *een zwaren last -, iets niet kunnen -.*

Beu'ren (*gebeuren*), het is gebeurd; *'t zal -, naar je woorden*, geschieden. gmz.

Beurs (Lat. *bursa*, buidel: *geldbuidel, leeren geldtasch*), v. -zen; zegsw. *de - snijden*, de beurs, die aan een riem of koord gedragen werd, afsnijden of rollen; *elkaar met gesloten -zen betalen*, d. i. door te ruilen, dus zonder geld te geven.

Beurs (*in groote handelssteden het gebouw voor samenkomst van kooplieden*), v. -zen; **-bengel** (*-klok*), m. -s; **-klok,** v. -ken; **-prijs,** m. -prijzen; **-tijd,** m.; **-uur,** o. -uren; **-vacantie,** v. -s, -tiën.

Beurs (*studiebeurs*), v. beurzen; *aan elke R. K. S. zijn 96 beurzen van f 300.*

Beursch (*week, aangestoken, buikziek*), bn.; *die peer is -, een -e appel*; **-heid,** v.: *-heid van overrijp ooft.*

Beurt (*volg- of rangorde*), v. -en; *- om -, bij -en, te - vallen.*

Beur'telings (*bij beurten, bij afwisseling*), bw.; *zij zullen - zingen.*

Beur'telingsch (*bij beurten*), bn.; *een -e opvolging, -e afwisseling*, geregeld.

Beurt'gezang (*gezang, door verschillende personen om beurt aangeheven*), o. -gezangen.

Beurt'man (*schipper, die op bepaalde dagen heen en terug vaart*), m. -nen; ook het schip.

Beurt'schipper (*beurtman*), m. -schippers.

Beurt'veer (*vaart van een beurtman tusschen twee bepaalde plaatsen*), o. -veren.

Beur'zensnijder(*zakkenroller*),m.-snijders.

Beur'zig (*buikziek van vruchten*), bn.; **-heid,** v., hetzelfde als: **Beursch.**

Beu'zel (*beuzeling, laf praatje*), v. gmv.; *het was maar - wat hij zei.* gew.

Beu'zelachtig (*onbeduidend, kinderachtig*), bn.; *-e praatjes*; **-heid,** v. -heden.

Beu'zelen (*bezig zijn met nietige, onbeduidende dingen*), ik heb -beuzeld; **-aar,** m. -s; **-arij',** v. -en; **-ing,** v. -en; **-werk,** o. gmv.

Beu'zelen (*in Zeeland, voor leugens opdisschen, liegen*); *hij is aan 't -.* gew.

Beu'zelpraat (*kinderpraat*), m. gmv.

Bevaar'baar (*kunnende bevaren worden*), bn.; *een - water, een -bare rivier*; **-heid,** v.

Beval'len (*behagen*), het -viel, is -vallen; *die japon bevalt mij*, staat aan; *die menschen - mij niet*, vallen niet in mijn smaak.

Beval'lig (*lief, aardig, schoon*), bn. en bw.; *een -e buiging*, behaaglijk; **-heid** (*gratie*), v.

Bevang' (*omvang*), o. gmv. vero.

Bevan'gen (*overmeesteren, overvallen*), het -ving, heeft -vangen; *de slaap heeft mij -; ik werd toen zonderling -.* (v. Deyssel); *de schrik heeft mij -*; **-ing** (*bevangenheid*), v. gmv.

Beva'ren (*varen op of over*), ik -voer, heb -varen; *de zee -, een rivier -*; **-varing,** v. gmv.

Beva'ren bn.; *een - matroos*, met ondervinding, kundig, bekwaam, ervaren.

Bevat'telijk (*gemakkelijk begrijpende*), bn.; *een - kind; een -e voordracht*, duidelijk, *helder*; bw.: *hij spreekt zeer -*; **-heid,** v. gmv.

Bevat'ten (*begrijpen*), ik heb -vat; **-vatting** (*begrip*), v.; **-vattingsvermogen** (*begrip, aanleg*), o. gmv.

Bevech'ten (*vechten tegen, bestrijden, beoorlogen*), ik -vocht, heb -vochten; *den vijand -*; ook: *de zege -*, door vechten verkrijgen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Beve'derd (*voorzien van vederen*), bn.; *een -e pijl; sommige insecten hebben -e achterpootjes.*

Bevei'ligen (*in veiligheid stellen*), ik heb -veiligd; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Bevel' (*gebod, commando*), o. bevelen; *het - geven tot iets; het - hebben over, onder - staan van*, gezag.

Beve'len (*gebieden*), ik -val, heb -volen; *iets -, iem. iets -*; **-er,** m. -s.

Bevel'hebber (*veldheer, commandant*), m. -s; **-hebberschap,** o. gmv.

Bevel'schrift (*lastbrief, mandement, officieele bevelbrief tot betaling*), o. -schriften.

Be'ven (*trillen, sidderen*), ik heb gebeefd; *- van schrik*; **-ing,** v. -en; **-verig,** bn.

Be'ver (*zwempootig knaagdier, vooral in N.-Amerika*), m. -s; (*zekere stof, vervaardigd van de beverhuid; ook beverbont*), o. gmv.

Be'vergeil (*zekere olieachtige stof*), o. gmv.

Be'verig (*bevende*), bn.; **-heid,** v. gmv.

Be'vernel (*zeker schermbloem. gewas*), v. gmv.

Be'verrat (*muskusrat*), v. -ratten.

Be'versch (*v. beverbont*), bn.; *een -e borstrok.*

Beves'tigen (den. van *vast*: *vastmaken, bekrachtigen*), ik heb -vestigd; *de planken met schroeven -, met een eed -*; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Beves'tigen (*het openlijk aannemen, als lidmaten, van hen die hun belijdenis hebben gedaan in de Ned. Hervormde kerk*), ik heb -vestigd; **-ing,** v. -en.

Beves'tigend (*toestemmend*), bn. en bw.; *een - antwoord; hij antwoordde -.*

Bevind' (*bevinding*), o.; *naar - van zaken.*

Bevin'den (*vinden*), ik -vond, heb -vonden; *iets deugdelijk -; zich niet wel -*, gevoelen; *zich in gevaar -*, zijn, verkeeren; *zich ergens -*, op de aangeduide plaats zijn; **-ing** (*uitkomst van een onderzoek; wat men bevindt*), v. -en.

Bevlij'tigen (zich) (*al zijn vlijt aanwenden, zich beijveren*), ik heb mij -vlijtigd; **-ing,** v. gmv.

Bevloei'en (*rivier- of beekwater laten vloeien of stroomen over*), ik -vloeide, heb -vloeid; *een weide -*; **-ing** (*het bevloeien*), v. -en: **-ingswerken** (*irrigatie-werken*), o. mv.; **-ingswet** (*wet op de bevloeiing van 30 Dec. 1904*), v.

Bevoch'tigen (*nat maken*), ik heb -vochtigd; **-ing,** v. -en: *de - van het linnen.*

Bevoegd', verl. deelw. van *bevoegen*, den. van *voege*, d. i. wat passend is: *geschikt, gemachtigd*, bn. en bw.; **-heid** (*recht*), v. -heden.

Bevol'ken (*voorzien van volk*), ik heb -volkt; *een kolonie -*; **-ing** (*gezamenlijke in- of bewoners van dorp, stad of land*), v. -en; *de -ing der aarde* beloopt 1.6 milliard menschen; die van Europa 0.4 milliard, die van Azië 0.8 milliard, die van Afrika 0.2 milliard, die van Amerika 0.15 milliard, die van Australië 0.05 milliard.

Bevolkt', bn., *een dicht -e stad*; **-heid,** v.

Bevoor'deelen (*voordeel aanbrengen*), ik heb -voordeeld; **-ing,** v. gmv.

Bevooroor'deeld (*vooringenomen, met vooroordeelen behept*), bn.; *een - mensch*; **-heid,** v.

Bevoor'rechten (*een voorrecht geven boven*

anderen), ik heb -voorrecht; **-ing,** v. -en.
Bevor'deren (*begunstigen, bespoedigen*), ik heb -vorderd; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Bevor'derlijk bn.; *-aan, voor*, gunstig voor: *zuivere lucht is - voor de gezondheid.*
Bevo'rens (*te voren, vooraf*), bw.
Bevrach'ten (*van vracht voorzien*), ik -vrachtte, heb -vracht; *een schip* -; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Bevra'gen, ik -vroeg, heb -vraagd; *inlichtingen te - bij*, kunnende gevraagd worden.
Bevre'digen (*tevreden stellen*), ik heb -vredigd; *zijn lusten -, zijn nieuwsgierigheid -; iemand door geschenken -*, verzoenen; **-ing,** v. -en.
Bevre'digend, bn.; *de toestand is -*, tot tevredenheid stemmend.
Bevreem'den (*zonderling schijnen:* meest gebruikelijk in den 3den pers.), het -vreemdde, het heeft -vreemd, d. i. is vreemd, zonderling voorgekomen; **-ing** (*verwondering*), v. gmv.: *iets met -ing hooren, zijn - te kennen geven.*
Bevreem'dend, bn.; *een - bericht*, zonderling; *het is hoogst -*, raadselachtig.
Bevreesd' (*bang, angstig*), bn.; *- zijn voor, iemand - maken*; **-heid** (*angst*), v. gmv.
Bevriend' (*door vriendschap verbonden*), bn.; *zij zijn -*, d. i. vrienden; *de -e mogendheden, van -e zijde.*
Bevrie'zen (*door vriezen verstijven, toevriezen*), ik -vroor, ben -vroren (*bevrozen*); ook: onp. w.w. het -vroor, heeft en is -vroren (*bevrozen*); **-ing,** v. gmv.
Bevrij'den (den. van *vrij*, met ingelaschte *d*: *vrijmaken*), ik heb -vrijd; **-er,** m. -s; **-ing,** v. gmv; **-vrijdingsoorlog** (*oorlog der geallieerden tegen Napoleon I*), m.
Bevroe'den (*beseffen, inzien, begrijpen*), ik -vroedde, heb -vroed; **-ing** (*begrip, verstand*), v. w. i. g.
Bévue' (*flater, bok, abuis, vergissing*), v. -s.
Bewaar'geving (*het bij eene bank in bewaring geven van geldswaardige papieren, effecten enz.*), v. gmv.; **-neming,** v. gmv.
Bewaar'heiden, -heden (*waar maken, bevestigen, staven*), het -heidt (zich), het heeft (zich) -heid; *het gerucht zal zich -; mijn voorspelling wordt -heid.*
Bewaar'school (*inrichting tot opvoeding van 2—6-jarige kinderen*), v. -scholen.
Bewaarschoolhouderes' (*matres*), v.-sen.
Bewa'ken (*waken over, ergens de wacht bij houden*), ik heb -waakt; **-waker,** m. -s; **-waking,** v. gmv.
Bewa'ren (den. van *waar*, zorg: *behoeden, verzorgen, wegsluiten*), ik heb -waard; **-waarder,** m. -s; **-waring,** v. gmv.
Bewas'sen (*met iets dat groeit bedekt worden, begroeien*), het -wast, het -wies, is -wassen; *het hoofd is met haar -.*
Beweeg'baar (*kunnende bewogen worden*), bn.; *een molen met een -bare kap*; bij dichters ook: *Beweegbre*; **-heid,** v. gmv.
Beweeg'grond (*beweegreden; dat, wat iemand tot iets noopt of leidt*), m. -gronden; zie: Motief.
Beweeg'kracht (*kracht, die een beweging veroorzaakt*), v. -krachten; *de electriciteit aanwenden als -.*
Beweeg'lijk (*druk, haastig*), bn. en bw., fig. *een - gemoed*, teer; **-heid,** v. gmv.
Beweeg'reden (*reden, welke iemand noopt tot het doen van iets*), v. -redenen; *welke waren zijn -en tot die daad?* drijfveeren.
Bewee'nen (*weenen over, beschreien*), ik heb -weend; **-er,** m. -s; **-ing,** v. gmv.
Beweer'schrift (*geschrift, waarin men een bewering tracht te verdedigen*), o. -schriften.
Bewe'gen (*van plaats of stand doen veranderen*), ik -woog, heb -wogen; *de wind kan het water -, de veer -weegt het raderwerk, de vogels - vleugels en staart*; fig. roeren, treffen: *alle toeschouwers waren -wogen*; zich -: *de aarde -weegt zich om de zon*, draait; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en; **-inkje,** o. -s.
Bewe'gingloos (*zonder iets te roeren*), bn.
Bewe'gingmaker (*druktemaker*), m.-s.gmz.
Bewe'gingsleer (*leer der bewegingen*), v. gmv.; **-verschijnsel,** o. -en.
Bewe'ren (als *waar* verklaren, *als waar staande houden, als zeker aanvoeren*), ik heb -weerd; **-weerder,** m. -s; **-wering,** v. -en.
Bewer'kelijk (*werk, arbeid kostend*), bn.; *een - vraagstuk, een - huis*; **-heid,** v. gmv.
Bewer'ken (*bearbeiden*), ik heb -werkt; *hout -, iets fraai -*; **-werker** (*maker, fig. veroorzaker*), m. -s; **-werking,** v. -en.
Bewerk'stelligen (*uitvoeren, volbrengen*), ik heb -werkstelligd; **-ing,** v. -en.
Bewerk'tuigd (*van organen voorzien*), bn. *een - lichaam, de -e wereld* (dieren- en plantenrijk.)
Bewerk'tuigen (*voorzien van organen*), ik heb -werktuigd; *ons lichaam is schoon -tuigd*; **-ing** (*organisatie*), v.: *de -ing van dieren en planten.*
Bewerp' (*ontwerp, schets, concept*), o. vero.
Bewes'ten, vz.: *- Gibraltar*, d.i. ten westen van; bw.; *- omgaan*, westwaarts.
Bewie'rooken (*wierook toezwaaien, hulde bewijzen*), ik heb -wierookt; fig. uitbundig prijzen: *middelmatige lieden -.* (Potg.); *Gerrit Witse, de -te jongeling.* (C.O.)
Bewijs' (*grond of middel ter staving*), o. -wijzen; *het - van een stelling.*
Bewijs' (*blijk, teeken*), o. -wijzen; *een - van eerbied, een - van ontvangst.*
Bewijs' (*zeer kleine hoeveelheid*), o. gmv.; *een schrupeltjen - van balsem uit het paradijs* (Staring); *doe er nog een -je zout bij.*
Bewijs'grond (*argument*), m. -gronden; **-kracht** (*waarde van een bewijsmiddel*), v.; **-last** (rechtst. *last of verplichting in eenig geding om zeker feit te bewijzen*), m. gmv.; **-plaats,** v. -en; **-stuk** (*oorkonde*), o. -stukken.
Bewij'zen (*de waarheid of echtheid aantoonen*), ik -wees, heb -wezen; *een stelling -*; fig. iem. *eer, vriendschap -*, betoonen.
Bewil'ligen (*toestaan, vergunnen*), ik heb -willigd; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en: *zijn -williging tot iets geven*, toestemming.
Bewim'pelen (*met een wimpel of sluier of doek bedekken*), ik heb -wimpeld; fig. ontveinzen, verbloemen: *de waarheid -, een misslag -*; **-ing,** v. -en.
Bewind' (*beheer*), o. gmv.; *het - voeren, onder het - zijn*, bestuur; **-hebber,** m. -s; **-sman,** m. -slieden; **-voerder,** m. -s.
Bewon'deren (*met eerbied beschouwen*), ik heb -wonderd; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. gmv.
Bewo'nen (*wonen in*), ik heb -woond; **-woner,** m. -s; **-woning,** v. gmv.
Bewoor'den (*iets in een woord of in woorden uitdrukken*), ik heb -woord. vero.

Bewoor'ding (*term, uitdrukking*), v. -en; *het contract is vervat in de volgende -en.*
Bewust', uit het Duitsch: (*bekend, wetende*). bn., *de -e zaak*; **-heid** (*toestand, waarin men denkt en gevoelt*), v. gmv.
Bewus'teloos (*buiten kennis*), bn.; *-zijn*; *- blijven liggen*; **-heid,** v. gmv.: *diepe -heid.*
Bewust'zijn (*bewustheid, innerlijk gevoel van leven, vermogen om te denken, te voelen*, o. gmv.; *zijn - verliezen*; *'t Bewust-zijn van zijn eigen kracht.* (Bild. *Valentijn*).
Bey (*prins, heer, opperhoofd; stadhouder, titel van een landvoogd*), m. -'s; zie **Beg** en **Bei.**
Bezaai'en (*met zaad bestrooien*), ik heb -zaaid; *een stuk land met rogge -*; *een veld, met keisteenen -zaaid*; **-er,** m. -s, **-ing,** v. -en.
Bezaan' (*zeil aan den achtermast*), v. -zanen.
Bezaans'schoot aan (marine, *scheepsroep of commando, dat de matrozen een oorlam kunnen halen bij den bootsman*), bw. uitdr.
Bezaans'mast (*achterste mast of kruismast op een driemaster*), m. -masten.
Beza'digd (*ingetogen, bedaard*), bn. en bw. *een - man, een - gedrag, - handelen*; **-heid** (*kalmte*), v. gmv.
Bezee'ren (*zeer of pijn doen*), ik heb (mij) -zeerd; **-zeering** (*verwonding*), v. -en.
Beze'gelen (*een zegel drukken op*), ik heb -zegeld; fig. bevestigen: *met een eed -*; **-ing** (*bekrachtiging*), v. -en.
Bezeild' (*geschikt of in staat om te zeilen*), bn. en bw.; *een goed of slecht - schip.*
Bezei'len (*zeilen op, zeilende bereiken*), ik heb -zeild; zegsw. *er is geen haven met hem te -*, hij is altijd aan 't dwarsdrijven.
Be'zem (*voorwerp van gebonden rijs of heistruik*), m. -s; *een rijzen -, een heide -, een stal -*; spreekw. *Nieuwe -s vegen schoon* (van dienstboden enz.), in het begin doen zij hun best, d.i. letten op al hun plichten; Bijb. *met -en keeren*, goed reinigen; *den - in den mast voeren*, (gesch.) ten teeken, dat men de zee van vijanden heeft schoongeveegd; **-steel,** m. -stelen.
Be'zembinder (*iemand, die de heiplantenstengels tot bezems samenbindt*), m. -binders.
Be'zemkruid (*vlinderachtige plant*), o. gmv.
Be'zemschoon (*ruw, enkel met den groven bezem geveegd*), bn.; *een huis - verlaten.*
Bezen'ding (*hoeveelheid, die verzonden wordt*) v. -en; *een - kaas, een - papier.*
Bezet', bn.; *mijn tijd is -*; *het was na -ten tijd*, d.i. na het sluitingsuur der herbergen; **-heid** (*het bezet zijn*), o. gmv.
Bezet' (*legaat, erfenis*), o.; *het scheen, dat zij een groot - zou krijgen.* Vl. (V. Lov.)
Beze'ten (*dol, razend, dwaas*), bn.; zegsw. *van den duivel - zijn*, in diens bezit of macht zijn; **-e** (*persoon*), m. en v. -n: *gij tiert als een -e*, waanzinnige, doldriftige.
Bezet'ten (*vullen, beslaan*), ik heb -zet; *is die stoel -zet? een weg - met boomen*, beplanten; *een stad -*, er krijgsvolk in leggen; *een rok met galon -zet*, belegd langs de naden ter versiering; **-zetting** (*garnizoen*), v. -en; **-zetting** (geneesk. *benauwdheid door slijmophooping*), v. -en.
Bezich'tigen (*nauwkeurig bezien*), ik heb -zichtigd, **-er,** m. -s; **-ing** (*beschouwing*), v. -en.
Be'zie (*bes, bei*), v. beziën, spreekt.: bezies.
Bezield' (*vol vuur*), bn.; *een - spreker, dichter*, geestdriftig.
Bezie'len (*ziel of leven geven, kracht of moed instorten*), ik heb -zield; *hij weet zijn hoorders te -*, op te wekken, in geestdrift te brengen.
Bezie'ling (*innerlijke aandrift*), v. gmv.; *hij sprak vol -*; *Da Costa schreef zijn 25 jaren met een ongewone -.*
Bezien' (*van alle kanten bekijken*), ik bezag, heb -; *iets van nabij -.*
Bezienswaar'dig (*het bezien waard*), bn.; *die tentoonstelling is -*; **-heid,** v. -heden.
Be'zig (*doende, werkende aan*), bn. en bw.; **-heid** (*werk, arbeid*), v. -heden.
Be'zigen (*gebruiken, aanwenden*), ik heb -bezigd.
Be'zighouden, ik hield bezig, heb bezig-gehouden; *iemand -*, aan den gang houden.
Bezij'den (*naast*), vz.: *- het kasteel*, d.i. ter zijde van; fig. *dat is - de waarheid*, niet waar; bw.: *hij keek mij - aan*, van ter zijde.
Bezin'ken (*doorzijgen*), het -zonk, is -zonken; *bier, wijn, azijn kan -*, helder of klaar worden, door stilstaan; **-zinking,** v. -en; **-zinksel** (*droesem*), o. -s.
Bezin'nen (*denken*), ik -zon, heb -zonnen; ook, zich -, d.i. *z. bedenken*; ik -zon mij, heb mij -zonnen; **-zinning** (*nadenken*) v. gmv.: *tot -ing komen*, kalmte, ook inkeer.
Bezit' (*het bezitten*), o. gmv.; *iets in - hebben*, nl. als eigendom; *iets in - nemen*; **-neming,** v.; **-recht** (*recht van bezit*), o. gmv.
Bezit'telijk (*bezit aanduidend*), bn.; *een - vnw.*, spraakk. b.v. *mijn boek*, het boek is van den spreker; *mijn hond en de uwe*, één hond is van den spreker en één van den aangesprokene, enz.
Bezit'ten (*zitten op, in bezit hebben*), ik -zat, heb -zeten; **-ter** (*eigenaar*), m. -s; **-ting** (*eigendom*), v. -en; **-tinkje,** o. -s.
Be'zoar (*maagsteen of galsteen, te vinden in de maag der antilope en der wilde geit, een soort amulet*), m. gmv.
Bezo'den (*met zoden beleggen*), ik heb -zood; *een perk -, een plaatsje -, een dijk -.*
Bezoe'delen (*besmetten, vuil maken*), ik heb -zoedeld; **-ing** (*verontreiniging*), v. -en.
Bezoek', o. -en; *een - brengen, afleggen.*
Bezoe'ken, onr. w.w. ik -zocht, heb -zocht; **-zoeker,** m. -s; **-zoeking** (*beproeving*), v.
Bezol'digen (den. van *solde, soldij*: *loon geven*), ik heb -zoldigd; *een -zoldigd veldwachter, een boekhouder -, een -zoldigd ambt*, betaald.
Bezol'diging (*soldij, loon*), v. -en.
Bezon'digen (zich) (d.i. *zonde doen*), ik heb mij -zondigd; *zich - aan laster, gierigheid*, enz.; *zich aan, tegen, jegens God of de menschen -.*
Bezon'nen (*beraden, voorzichtig*), bn.; *een - jongmensch*; **-heid,** v. gmv.
Bezo'pen (*dronken, beschonken*), bn., platte volkst.; *de vent is -*; **-heid,** v. gmv.
Bezorgd' (*vol zorg, onrust*), bn.; zegsw. *zij is een -e Marta*, Bijbel Luc. X : 40: *wees niet - voor den den dag van morgen*; *iets afwachten met een - hart*, bezwaard; **-heid,** v.
Bezor'gen (*bestellen, afgeven*), ik heb -zorgd; *een brief aan zijn adres -*; **-er,** m.; **-ing,** v.
Bezui'den, vz.: *- het Kanaal*, d.i. ten zuiden van; bw.: *- om gaan*, zuidwaarts.

Bezui'nigen (*uitsparen*), ik heb -zuinigd; **-er,** m. -s; **-ing** (*besparing*), v. -en.
Bezu'ren (den. van *zuur*: *boeten*), ik heb -zuurd; *ik zal dit wel* -, de treurige gevolgen ondervinden.
Bezwaar (stam van *bezwaren*, belasten: *last, moeielijkheid*), o. -zwaren; *buiten - van den lande, buiten - van de schatkist*, op eigen kosten, zonder vergoeding of traktement.
Bezwaard' (*bezorgd*), bn. en bw.; **-heid,** v.
Bezwaar'lijk (*lastig, moeilijk*), bn. en bw.; *ik kan het - gelooven, - aan den kost komen.*
Bezwaar'nis (*overlast*), v. -sen; *de -sen des levens*, lasten, moeielijkheden.
Bezwaar'schrift (*beklag, uiteenzetting van grieven tegen een beslissing of een besluit*), o. -schriften; *een - indienen.*
Bezwach'telen (*met zwachtels omwinden*), ik heb -zwachteld; *een wonde* -; **-ing,** v.
Bezwad'deren (*bezoedelen*), ik heb -zwadderd; fig. belasteren: *iem. goeden naam* -.
Bezwal'ken (den. van *zwalk*, dikken rook: *bezoedelen*), ik heb -zwalkt; **-er,** m.; **-ing,** v.: *de -ing van iemands eer.*
Bezwa'ren (den. van *zwaar*: *belasten, beladen*), ik heb bezwaard; *zich* -, zich beklagen; **-ing,** v. gmv.
Bezwa'rend (*lastig, moeilijk*), bn.; *dat zijn -e voorwaarden, -e omstandigheden.*
Bezweet' (*vol zweet, met zweet bedekt*), bn.; *-e gezichten*; *wat zijn die paarden die knapen -!*
Bezwe'ren (*met eede bevestigen*), ik -zwoer, heb -zworen; fig. verbidden: *iemand* -, *den storm* -; ook: *een boozen geest* -, bannen; zie *Bezwering.*
Bezwe'ring (*oproeping van geesten of necromantie*), v. -en; Bijbel, I Sam. XXVIII: 17—20; *de - van geesten*; ook: *- van den duivel*, uitdrijving of verbanning, exorcisme.
Bezwe'ringsboek, o. -boeken; **-formulier,** o. -en; **-voorschrift,** o. -en.
Bezwij'ken (verwant met *wijken*: *in kracht te kort schieten*), ik -zweek, ben -zweeken; *voor de verleiding* -, *onder een ziekte* -.
Bezwij'men (*in zwijm of onmacht vallen*), ik -zwijmde, ben -zwijmd, soms: ik -zweem, ben -zwemen; **-ing** (*flauwte, onmacht*), v. -en: *in -ing liggen, vallen.*
Bib'beren (freq. van *beven*: *rillen, b.v. van kou*), ik heb gebibberd; **-ing,** v. -en.
Bibelot' (*snuisterij, aardigheidje*), m. -s; lees: *-loo.*
Bi'bit (O.-I. *zaailing of kweekplantje van rijst voor de sawah, ook van suikerriet*), v. -s.
Bi'blia (*de boeken der H. Schrift*), o. mv.
Bibliognostiek' (*boekenkunde*), v. gmv.
Bibliograaf' (*boekenkenner, boekenkundige*), m. -grafen.
Bibliographie' (*boekbeschrijving*), v. -s, -ën.
Bibliogra'phisch (*boekbeschrijvend, boekkundig*), bn.; *een - woordenboek.*
Bibliomaan' (*overdreven minnaar van boeken, boekengek*), m. -manen.
Bibliomanie' (*boekenzucht, hartstochtelijke liefhebberij voor boeken*), v. gmv.
Bibliophi'le (*boekenminnaar*), m. en v. -philen.
Bibliotheca'ris (*bewaarder of bestuurder eener boekerij*), m. -sen. (c = k).
Bibliotheek' (*boekverzameling, boekerij*), v. -theken; de grootste - is de nationale te Parijs met 1.400 duizend boeken, 600 duizend brochures 175 duizend handschriften, 300 duizend atlassen en kaarten en 150 duizend munten; ook de boekenkamer zelve: *Ik trad de - binnen* (C. O.); verder boekenkast.
Biblist' (*bijbelkenner, godgeleerde*), m. -en.
Biblistiek' (*bijbelkennis*), v. gmv.
Bicarbonaat' (scheik. *dubbelkoolzuur zout*), o. gmv.
Bi'ceps (*tweehoofdige opperarmspier*), m. -en.
Bicy'cle (sport. *tweewieler, fiets*), v. -s. (y = ie).
Bid'bank (R.-K. *knielbankje met armsteun om op te bidden*), v. -banken.
Bid'dag (Prot. *dag om God iets te vragen, te vieren als Zondag*), m. -dagen; *het is heden - voor 't gewas*, bededag; zie *Dankdag.*
Bid'den (*een gebed doen, smeeken tot God, vragen*), ik bad, heb gebeden; **-der,** m. -s.
Bid'der (*aanspreker*) m. -s, gew.; *wanneer gij een - ziet loopen.* (Piet Paaltjes).
Bidet' (*klein rijpaard*), m. -s; ook een voetwaschbak op vier pooten; lees: *bidè.*
Bid'plaats (R.-K. *kapelletje, ook langs den weg in Z.-Limburg*), v. -plaatsen.
Bid'prentje (R.-K. *rouwprentje, doodprentje*), o. -prentjes.
Bid'snoer (R.-K. *rozenkrans, paternoster*), m. -snoeren.
Bid'stoel (R.-K. *kerkstoel, zitstoel met bidbank*), m. -stoelen.
Bid'uur (R.-K. *zelfgekozen uur om ter kerk te gaan bidden voor het Allerheiligste*), o. -uren.
Biecht' (R.-K. *belijdenis der zonden*), v. -en.
Biech'ten (R.-K. *zijn zonden bekennen, belijden*), ik heb gebiecht; **-eling** (*iem. die biecht*), m. en v. -en.
Biecht'geheim (R.-K. *dat, wat is medegedeeld in de biecht en wat als een geheim beschouwd en bewaard blijft*), o. -geheimen.
Biecht'kind (*biechteling*), o. -eren; **-penning** (*vrijwillige gift na de biecht*), m. -en; **-puntje** (*zonde, die men heeft te biechten*), o. -s; **-stoel** (*zetelplaats van den biechtvader*), m. -en; **-vader** (R.-K. *geestelijke, bij wien men te biechten gaat*), m. -s.
Bie'den (*een bod doen*), ik bood, heb geboden; *geld* -; *met loven en* -, na langdurige onderhandeling, zie **Loven.**
Bief (*biefstuk*), m. bieven. gmz.
Bief'stuk (*lap gebraden ossevleesch*), m. -stukken; **-je,** o. -s.
Bier (*bekende volksdrank*), o. -en (*soorten*); *Beiersch* -; *winter-, zomer-.*
Bier'bank (*bank vóór of in een bierhuis voor de stamgasten*), v. -banken; *oude Krelis, daar hij voor de Roode Leeuw met eenige boeren op de - zat.* (C.O.)
Bierbottelarij' (*kelder, waar men bier op flesschen aftapt*), v. -bottelarijen.
Bier'brouwer (*maker van bier*), m. -s; **-ij'** (*werkplaats tot het maken v. bier*), v. -en.
Bier'buik (*dikkerd, bierdrinker*), m. -en.
Bier'kaai, v. gmv.; oudt. een buurt in A'dam bij de Oude Kerk, wier bewoners ruw en vechtlievend waren; zegsw. *vechten tegen de* -, een hopeloozen strijd aanbinden; fig. vergeefs strijden tegen domheid, vooroordeel, bijgeloof, enz.
Bier'kan, v. -kannen; **-kelder** (*ter bewaring van het bier*), m. -s; **-ketel** (*brouwketel*), m. -s; **-kinnetje** (*klein biervaatje 25 L.*), o. -s; **-kraan** (*tap*), v. -kranen; **-kruik,** v. -en; **-kuip,** v. -en; **-lucht** (*reuk van bier*), v. gmv.; **-maat,** v. -maten;

-pap (*gekookt bier met brood*), v.; **-pomp** (*toestel op het buffet om bier uit het vat op te pompen*), v. -en; **-smaak,** m. gmv.; **-soep** (*soep van bier en brood*), v. gmv.
Bier'steker (*bierhandelaar*), m. -stekers.
Bierstekerij' (*bierkelder of bierhandel in 't groot*), v. -stekerijen.
Bier'stelling (*onderstel voor een biervat*), v. -stellingen; ook: **-stel,** o. -len.
Bier'tapper (*slijter van bier*), m. -s; **-tapperij',** v. -en; **-ton** (*vat*), v. -tonnen; **-vat,** o. -vaten; **-wagen,** m. -s; **-weger** (*werktuig om het gehalte van bier te bepalen*), m. -s.
Bies (*dun, lang opgroeiend oevergewas*), v. ook *Bieze*, biezen; *de veen-, de water- of rusch, de matten-, de veld-; hij (de Charmante) liet zijn hoofd op de borst vallen als een geknakte -.* (C.O.); zegsw. *zijn biezen pakken*, de plaat poetsen, zijn matten oprollen d.i. verhuizen, bij uitbr. heengaan, er van doorgaan, ook: rolronde dunne reep: *een roode - op een broeknaad*; **biezen,** bn.
Bies'bosch (aardr. *waterachtig land tusschen Geertruidenberg en Dordt, met hooge biezen bezet*), m. gmv.; *de - ontstond door den St.-Elisabeth's vloed* (18 Nov. 1421).
Bies'jesdeeg (*St. Nicolaasgebak of speculaas te Amsterdam*), o.; *een vrijer van -, een dagbroer van -.*
Biest (*eerste melk eener kalfkoe*), v. gmv.
Biet (*beet, beetwortel*), v. -en; *er zijn roode en witte -en*; zie **Beet.**
Bie'tebauw (koppeling van de stammen van *bieten*, d. i. bijten en *bauwen*: *bullebak*), m. -en; fig. *spook*,
Bie'zen (dicht. *sissen, blazen, sijfelen*), zij heeft gebiesd; *de slangen -, de draken -; de koeien -*, als ze door vliegen erg geplaagd worden, loopen ze loeiend rond in de wei.
Bifurca'tie (*vorkvormige splitsing, b.v. van aderen, wegen, paden*), v. -s. (t = ts).
Big, big'ge (*zeer jong varken*), v. biggen; **-getje,** o. -s; zie *Spalling*.
Bigamie' (*dubbele echt, het gelijktijdig met twee personen gehuwd zijn*), v. gmv.
Big'gelen (*afrollen van tranen*), de traan heeft gebiggeld, is van de wang gebiggeld.
Big'genkruid (*inheemsche samengesteldbloemige plant, op een paardenbloem lijkende*), o. gmv.
Bigno'nia (*trompetbloem der keerkringlanden, met levendig gekleurde bloemen*), v. -'s.
Bigot' (*bijgeloovig, domvroom*), bn; lees: *-got.*
Bigotterie' (*overdreven vroomheid, kwezelachtigheid*), v. gmv.
Bij, vz.: *hij woont - de school*, in de nabijheid van; *het is - twaalf*; *- zijn leven*, d. i. tijdens; *- monde*; bw.: *die leerling is niet -*; de w.w. met *bij* samengesteld als: *-brengen* worden aaneengeschreven en zijn scheidbaar.
Bij (*viervleugelig insect*), v. -en; er zijn 5 oorspronkelijke rassen: de zwartbruine Noordsche of Duitsche -, de Italiaansche -, de Egyptische -, de Afrikaansche -, de kleine zwarte - v. h. eiland Madagascar; **-tje,** o. -s.
Bijaldien' (*ingeval, indien*), vgw.
Bij'baantje (*extra baantje, postje of bijambtje*), o. -s.
Bij'bel (Fr. *bible*: *de boeken der H. Schrift*), m. -s.
Bij'belgenootschap (*vereeniging tot verspreiding van de boeken der H. Schrift*), o. -genootschappen.
Bij'belkennis (*het van-buiten-kennen en kunnen toepassen van vele plaatsen uit den bijbel*), v. gmv.; *de - van vele Herv. christenen.*
Bij'belsch (*met den Bijbel in betrekking staande*), bn.; *een - woordenboek, -e aardrijkskunde, -e geschiedenis, -e oudheidkunde.*
Bij'belvast (*bedreven in bijbelteksten*), bn.
Bij'blad (*bijvoegsel*), o. -en; **-blaadje,** o. -s.
Bij'brengen (*aanvoeren*), onr. w.w. ik bracht -, heb -gebracht; *wat kunt gij te uwer verontschuldiging -?* in 't midden brengen.
Bijdehand', bijderhand' (*vlug, schrander*), bn.; *die jongen is -, een bijdehante jongen*, gevat, ook: handig, vlug.
Bijdehandsch' (*het paard links van een tweespan*), ook: **bijderhandsch',** bn.: *het -e paard*; zn. m.: *de koetsier maakte den heer Kegge... opmerkzaam, dat de -e nu toch alle kuren had afgelegd.* (C.O.)
Bij'draaien (zeew. *tegen den wind wenden*), ik heb en ben -gedraaid; fig. *hij zal wel weer -*, wat toegeven, water in den wijn doen; zeew. naderen, omdat men gedwongen wordt.
Bij'drage (*gave, gift*), v. -n; *een geldelijke -*, contributie; *letterkundige -*, verhandeling; *- tot de kennis der geschiedenis*, enz. toevoegsel.
Bij'dragen (*helpen, steunen*), ik droeg bij, heb bijgedragen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Bijeen' (*te zamen, vereenigd*), bw.; de w.w. worden met - aaneengeschreven en zijn scheidbaar, b.v. *-houden, -blijven*, enz.
Bijeen'brengen, onr. w.w. ik bracht -, heb -gebracht; *een aantal getuigen -; de bouwstoffen voor een werk -.*
Bijeen'zamelen, ik zamelde bijeen, heb -gezameld; *giften, sprokkels -*; **-ing,** v. -en.
Bijeen'zijn (*samen zijn*), wij waren -, zijn - geweest; als zn. o.: *het - der vrienden.*
Bij'enangel, m. -s; **-arend** (zie *Wespendief*), m. -en; **-eel,** v. -len; **-eter** (*vogeltje*), m. -s; **-houder** (*bijker*), m. s; **-koningin,** v. -nen; **-korf,** m. -korven.
Bij'gaand (*bijgevoegd*), bn.; *met - briefje.*
Bij'gebouw (*hulp-gebouw*), o. -en; **-kantoor,** o. -kantoren.
Bij'gelegd (*in der minne geschikt*), bn.
Bij'gelegen (*aangrenzend*), bn.; *een - akker.*
Bij'geloof (*dwaas, kinderachtig geloof, superstitie*), o. gmv; *het - beuzelt van spoken en heksen*, zie **Betjoend;** *volgens het - verandert een koekoek in den winter in een valk*; **-loovig,** bn.: *-e lieden*: **-heid,** v. -heden.
Bij'genaamd (*een toenaam hebbend*), bn.; *Willem, - de Veroveraar* (1066).
Bijgeval' (*indien*), vgw.; (*toevallig*), bw.
Bijgevolg' (*dus, daarom*), bw.
Bijhoo'rig (*behoorende tot*), bn.; *-e weiden.*
Bij'houden (*bijblijven*), ik hield bij, heb -gehouden; *iemand in 't loopen -*; *iemands boeken -*, bijschrijven.
Bij'kaart (*kleine kaart*), v. -en; (kaartspel) kaarten buiten de troeven: *een goede -.*
Bij'kans (*bijna*), bw.; *hij is - klaar.*
Bij'kantoor (*hulpkantoor*), o. -toren.
Bij'ker (*bijenhouder, imker*), m. -s.
Bij'kok (*hulpkok, tweede kok*), m. -koks.
Bij'komen (*ergens bij passen, inhalen, tot zich zelf komen*), ik kwam bij, ben -gekomen; **-komend,** bn.; **-komst** (*het bijkomen, herleving*), v. gmv.

Bijkom'stigheid (*bijkomende omstandigheid*), m. -heden. w. i. g.
Bijl (*slag- of hakwerktuig*), v. -en; *de steel, van een* -; zie **Aks;** zegsw. *er met de grove of breede - in hakken*, grof verteren, ruw of driest aanpakken of te werk gaan; *de - aanleggen*, afbreken, vellen; *zien, hoe de - in den steel zit*, hoe het met de zaak is gesteld; *het -tje er bij neerleggen*, ophouden met werken, gaan rentenieren.
Bij'laan (*zijlaan*), v. -lanen.
Bij'lage (*toegevoegd stuk*), v. -lagen.
Bij'lander (*platboomd binnenvaartuig*), m. -s.
Bij'landig (*naburig, aangrenzend*), bn.
Bijl'bundel (gesch. *bundel roeden, geschikt rondom een bijl*), m. -s; *de lictoren gingen in oud-Rome voor de hoogste staatsambtenaren uit, dragende een* -.
Bij'leggen (*bij doen*), ik heb -gelegd of -geleid; *gelden* -, d.i. bijdragen tot een gezamenlijken inleg; *een twist* -, vereffenen: **-ger** (*vredestichter*), m. -s; **-ging,** v. -en.
Bij'leman (gesch. *bijldrager, oud-Amst. schutter*), m. -nen en -s; ook: **Bijltje.**
Bij'ligger (scheepst. *schip, dat met een ander denzelfden koers of weg volgt*), m. -s.
Bij'loop (*toeloop*), m. gmv.; *onder - van veel volk*. w. g.
Bij'looper (*helper, handreiker, loopjongen*), m. -loopers.
Bijl'tjes (gesch. *de prinsgezinde werklui aan de Amsterdamsche scheepswerven*), m. mv.; zie *Bijleman*.
Bij'maan (*luchtverschijnsel, afspiegeling der maan zelve*), v. -manen.
Bij'na (*ten naaste bij*), bw.; *het is - avond*.
Bij'naam (*toenaam*, ook *spotnaam*), m. -namen, bv. *Lodewijk de Vrome*; *Baas Ganzendonk had den - van baron*; zie **Alias.**
Bij'oogmerk (*een tweede oogmerk, bijbedoeling*), o. -oogmerken; *-en hebben*.
Bijou' (*kleinood, juweeltje*; fig. *boudoir, lustprieel*), o. -'s; lees: *bi-zjoe'*.
Bijouterie'ën (*allerlei kleine sieraden van goud, zilver*, d.i. *kleinooden*), v. mv. (ou = oe).
Bij'schaduw (*het tegengestelde van slag- of kernschaduw*), v. -schaduwen.
Bij'schrift (*opschrift onder een plaat of portret*), o. -schriften.
Bij'slag (*bijkomend voordeeltje*), m. gmv.; *een aardig -je*, winstje.
Bij'smaak (*vreemde smaak*), m. -smaken.
Bij'spreuk (*leenspreuk, figuurlijke uitdrukking*), v. -spreuken.
Bij'staan (*ondersteunen, helpen*), ik stond bij, heb -gestaan; *iem. in iets* -.
Bij'stand (*hulp, ondersteuning*), m. gmv.; *met gewapenden* -, *een commissie van* -.
Bij'stander (*helper*), m. -standers.
Bij'stelling (*hulpstellage van metselaar of timmerman*), v. -stellingen.
Bij'stelling (spraakk. *andere of verklarende naam, verklarende bijvoeging*), v. -en, bv.: *Willem de Zwijger*; *de tijger, de schrik der woestenij*; *Cuba, de parel der Antillen*; ook **Apposiie.**
Bijs'ter (*afgedwaald*), bn.; *men was het spoor*, d.i. *den rechten weg* -, kwijt; fig. - *zijn van zinnen*, verward.
Bijs'ter (*erg, zeer*), bw.; - *schuw*; *niet - groot*; *eer we - druk aan 't leenen waren,* -! (Potg.)
Bijt (*gehakte opening in het ijs*), v. -en.
Bij'ten (*met de tanden wonden*), ik beet, heb gebeten; *zich op de tanden* -, zijn spijt verkroppen; *iemand iets in het oor* -, toesnauwen; *in het stof* -, vallen, sneuvelen; spreekw. *Blaffende honden - niet*, harde schreeuwers durven weinig doen; *doode honden - niet*, voor de dooden geen vrees!
Bij'ten (*een bijt hakken*), ik bijtte, heb gebijt.
Bij'tend (*brandend, invretend*), bn.; *vitriool is een - middel*; *-e soda*; fig. grievend: *-e spot, -e scherts, een - antwoord*.
Bijtijds' (*niet te laat, ten behoorlijken tijde*), bw.; *de koetsier was er* -.
Bij'toon (*de halve nadruk*), m. -tonen.
Bij'val (*onverwacht voordeel, winstje, buitenkans*), m. bijvallen; -valletje, o. -s; zie **Bijslag.**
Bij'val (*instemming, goedkeuring, waardeering*), m. gmv.; *dit voorstel vond in die vergadering een algemeenen* -; *de - der groote menigte*.
Bij'val (*toejuiching*), m. gmv.; *die tooneelspeler heeft steeds den - der toeschouwers*; zie *Applaus*.
Bij'val (*teekenen van goedkeuring, applaudissement*), m. gmv.; *met donderenden - een voorstel begroeten*.
Bij'voegen (*bijdoen*), ik heb -gevoegd; *ergens een brief, een nota* -; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en: *onder -ing*.
Bij'voegend, bn.; spraakk. *de -e wijs*, d.i. aanvoegende wijs (subjunctief).
Bijvoeg'lijk, bn. en bw.; *een - naamw.* (adjectief), *een -e bepaling*; *een woord - bezigen*.
Bij'voegsel (*iets, dat ergens bijgevoegd wordt*), o. -s, -en; *het - van een krant*.
Bij'voet (*St.-Janskruid, gemeene alsem*, ook *citroenkruid, averuit*), m. gmv.
Bijvoor'beeld (*als voorbeeld*), bw.; *laten wij - eens het volgende aannemen*; zie **Bijv.** *of* **B.v.**
Bij'vorm (*mindere of ondergeschikte vorm*), m. -vormen.
Bij'wagen (*hulpwagen bij een diligence*), m. -wagens. vero.
Bij'weg (*zijweg, zijpad*), m. -wegen; fig. *slinksche weg*.
Bij'wezen (*bijzijn*), o.; *in het - der moeder*, d.i. tegenwoordigheid.
Bijwij'len (*soms, somwijlen, nu en dan*), bw.
Bij'wijzen, ik wees -, heb -gewezen; *met den vinger* -, *met een stokje* -.
Bij'wonen (*getuige zijn van*), ik woonde -, heb -gewoond; **-woner** (*persoon, die bij ons woont*), m. -s; **-woning,** v. gmv.
Bij'woord (spraakk. *woord ter bepaling bij een w.w., een bijv. nw. of eenig ander bijwoord*), o. -en; **-elijk,** bn.; ook: **Adverbium,** o.
Bij'zaak (*ondergeschikte zaak*), v. -zaken.
Bij'zetten (*plaatsen bij*), ik heb -gezet; zegsw. *alle zeilen* -, alle krachten inspannen; *een lijk* -, in den grafkelder zetten; **-zet,** m. gmv.; **-ter,** m. -s; **-ting,** v. -en.
Bij'ziend (*kortzichtig, myoop*), bn.; **-heid** (*myopie*), v. gmv.
Bij'zijn (*tegenwoordigheid*), o. gmv.
Bij'zin (spraakk. *zin, die een deel is van een anderen*), m. -zinnen; *onderwerps-, gezegde-, voorwerpszinnen zijn -zinnen*; *ook bijv. en bijw. zinnen zijn -zinnen*.
Bij'zitter (*tweede-examinator*), m. -zitters.
Bijzon'der (*bijzonderlijk*; *het eigendom zijnde van één persoon*), bn. en bw.; *de -e kas des*

konings; *iemands -e belangen*, particulier; *mijn -e vriend*, intiem; *een - geval*, ongewoon; *een -e school*, niet openbaar; *een -e kostbaarheid*, zeldzaam; *dat treft -*, mooizeer goed; *iemand - aanbevelen*, nadrukkelijk; als zn.: *dat is iets -s*, ongewoons; *het algemeene en het -e*; bw. uitdrukk.: *in het -*; lees: *bizonder*.

Bijzon'derheid (*een bijzondere of ongewone omstandigheid*), v. -heden; *hij vroeg niets dan -heden uit de vaderlandsche geschiedenis*, bijkomende feiten, onderdeelen.

Bijzon'derheid (*bezienswaardigheid, zeldzaamheid*), v. -heden; *een museum van geschiedk. -heden*; *de -heden van een stad als Londen*.

Bijzon'derlijk (*in 't bijzonder, voornamelijk*), bw.

Bik (wat men afbikt: *afval van steen*; *brokjes steen*), o. gmv.

Bik'hamer (*soort van hamer om steenen af te ronden, ook te billen*), m. -hamers.

Bik'kel (*kootbeentje, speelgoed*), m. -s; *zoo hard als een -*, d. i. zeer hard.

Bik'kelen (*met bikkels spelen*), ik heb gebikkeld; **-spel,** o.: *deze meisjes spelen het -*.

Bik'ken (*hakken*), ik heb gebikt; fig. *er is hier niet veel te -*, d. i. eten; **-ker,** m.; **-steen** (*steengruis*), o. gmv.

Bi'koe-bi'koe (O.-I. *smal kantje met tandjes*), v.

Bil (*achterdeel van een mensch en ook van een rund*) v. billen.

Bilateraal' (*tweezijdig*), bn.; *een - contract*, wederzijds verbindende overeenkomst.

Bilboquet' (*balvanger, vangdopje aan een stokje*, fig. *een lichtzinnig mensch*), m. -s. (qu = k).

Bil'derdijk, Willem, *een der hoofddichters onzer letteren, tevens taalgeleerde en prozaïst*, 1756–1831.

Bil'hamer (*molenaarshamer*), m. -hamers; **-ijzer,** o. -ijzers.

Biljart' (*zespootige tafel met groen laken en opstaande banden, dienend voor het ballenspel*; *balspeltafel*), o. -en; **-jongen** (*knaap, die de punten der spelers afroept en de ballen zoo noodig opzet*), m. -s; **-keu** (*biljartstok*), v. -s, -en.

Biljar'ten (*spelen op het biljart*), ik biljartte, heb gebiljart; *willen wij een partij -?*

Biljet' (*klein geschreven of gedrukt stuk*; *briefje, bewijs*), o. -ten; **-je,** o. -s; zie **Strooibiljet.**

Biljoen' (*afgekeurde munt*; *geld, dat naar de munt moet om vernieuwd te worden*; *zilver van gering gehalte, tot versmelting bestemd*), o. gmv.

Bil'len (*houwen, molensteenen scherpen, uitkanten*), ik bilde, heb gebild.

Billet-doux' (Fr. *minnebriefje*), o. billets-; lees: *bi-jè-doe'*.

Bil'lijk (*rechtmatig, eerlijk, redelijk*), bn.; **-erwijs, -wijze,** bw.; **-heid,** v. gmv.

Bil'lijken (*goedkeuren*), ik heb gebillijkt; *ik kan uw gedrag niet -*; **-ing,** v. gmv.

Billioen' (Fr. *billion*: *millioen van den tweeden rang of* 10^{12}), o. -en. (ll = lj).

Bil'tong (*Z.-Afrik. gedroogd vleesch*), v. gmv.

Bil'zenkruid (*familie der nachtschaden*: *giftplant, dolkruid*), o. gmv.

Bimanees' (*bewoner van Bima, op het O.-I. eiland Soembawa*), m. -eezen.

Bimes'ter (*een tijdruimte v. twee maanden*), o. -s.

Binair' (scheik. *uit twee verbindingen bestaande*), bn.

Bin'den (*vastmaken, -hechten*), ik bond, heb gebonden; zegsw. *iemand iets op het hart -*; op zijn geweten drukken; *de handen -*, belemmeren; *gebonden zijn aan*, zedelijk verplichting hebbend; **-end,** bn; **-er,** m. -s, **-ing,** v. -en; **-sel,** o. -s; **-ster,** v. -s.

Bind'garen, o. -s; **-rijs,** o.; **-spier,** v. -en; **-touw,** o. -en; **-weefsel** (*vezelachtige stof tot verbinding van organen*), o. -s.

Bin'gelkruid (*wolfmelkachtige plant*), o. gmv. *in ons land groeit het eenjarige -*. (vergiftig).

Bin'goeng (O.-I. *verbijsterd, in de war, de kluts kwijt*).

Bink (verwant met *bengel*: *lomperd, botterik, knoeier*), m. -en; zegsw. *den - steken*, schoolverzuim plegen.

Bin'nen, bw.: *ergens - gaan, hij werd - geroepen*; *dat is -*, verdiend; *het schip is -*, in de haven; *zich iets te - brengen*, herinneren; zegsw. *-zijn*, zijn schaapjes op het droge hebben, geldelijk geborgen zijn; vormt ook scheidbaar samengest. w.w., als: *binnenbrengen, -dringen, -gaan*, enz.; vz.: *- de muren, - de perken, - den tijd van acht dagen*, d. i. omsloten door.

Bin'nendijks (*liggende binnen den dijk*), bw.; *het huisje stond -*.

Bin'nengaats (eig. *binnen de zeegaten* d. i. *in het land*), bw.; *- blijven*.

Bin'nenhaven (*een niet vlak aan zee maar naar binnen gelegen haven*; *ook haven in een stad gelegen*), v. -havens.

Bin'nenhof (*binnenplaats of -plein*), o.; -hoven; *het - te 's-Gravenhage*.

Bin'nenjongen (Ind. *huisknecht, jongen*), m. -s; **-meid,** v. -en.

Bin'nenkoorts (*sluipkoorts*), v. -koortsen.

Binnenkort' (*eerlang, binnen eenigen tijd, spoedig*), bw.; *ik zal je - schrijven*.

Bin'nenland (*het inwendige deel van een land of werelddeel, eiland*, enz.), o. -en; *de -en van Afrika, de -en van Borneo*.

Bin'nenlandsch (*zijnde binnen de grenzen*), bn.; *een -e oorlog, -e twisten*; evenzoo *minister van -e zaken*; *O.-Indië: een - verlof*.

Bin'nenplaneet (*die haar loopbaan binnen den loopkring der aarde heeft*), v. -planeten; *Mercurius en Venus zijn -planeten*.

Bin'nenprauw (O.-I. *rivierschuit*), v. -en.

Bin'nenshuis (*binnen de muren van het huis*), bw.; *de klucht speelt -*. (De Gen.)

Bin'nenskamers (*binnen de wanden der kamer*), bw.; *iets - afhandelen*.

Bin'nenslands (*binnen in het land*), bw.

Bin'nensmonds, bw.; *- praten, prevelen*.

Bin'nenste (*het inwendige*), o.; *het - van een huis*; *in ons -*, hart.

Bin'nenstijds (*binnen den gestelden tijd*), bw.; *de knecht is - ontslagen*

Bin'nenvallen (*in de haven vallen*, ook *onverwachts binnenkomen*), het schip viel -. is - gevallen.

Bin'nenvetje (*een persoon, die meer is dan hij toont*), o. -s; ook: *voordeeltje, buitenkansje*.

Bin'nenwaard (*binnenpolder*), v. -en.

Bin'nenwaarts, bw.; *iets - buigen*.

Bin'nenwaartsch, bn.; *een -e beweging*.

Bin'nenwerks (*van binnen*), bw.; *de kamer is - vijf meter breed*.

Bin'nenzijde (*aan den binnenkant*), v. - zijden; *de - van een jas.*
Bino'cle (*tooneelkijker*; *eig.*: *met twee buizen of glazen: ten gebruike voor beide oogen tegelijk*), v. -s; (c = k); zie **Jumelles.**
Binoculair'-telescoop' (*dubbele verrekijker* d. i. *met twee glazen voor de oogen*), m. -copen.
Binominaal' (*met twee namen of termen*), bn.
Binomium' (alg. *tweetermige vorm*), o. -s; *het - van Newton.*
Bint (bouwk. *dwarsbalk*), o. -en.
Biograaf' (*levensbeschrijver*), m. -grafen.
Biograaf' (*verbeterde kinematograaf*), v. -grafen; meer: *Bioscoop.*
Biographie' (*levensbeschrijving*), v. -ën.
Biogra'phisch (*levensbeschrijvend*), bn.; *een -woordenboek.* (ph = f).
Biologeeren (*door biologie bewerken, van alle wilskracht berooven, betooveren*). Ook: *Biologiseeren*; zie: **Hypnotiseeren.**
Biologie' (*levensleer, leer v. h. organisch leven op aarde*), v.; *de - van dieren en planten.*
Biologie' (*beneveling*: *kunstbewerking, waardoor de wilskracht van den mensch ter zijde wordt gesteld of geneutraliseerd*), v. gmv.
Biolo'gisch (*op de biologie betrekking hebbende*), bn.; *-e gegevens over een misdadiger.*
Biolo'gisch (*wat de leer v. h. leven betreft*), bn.; *een - onderzoek.*
Bioloog' (*levensleerkundige, kenner van de leer des levens*; *zenuwbeheerscher*), m. -logen; ook: **Biologist'**; verder: **Hypnotiseur.**
Biomantie' (*voorspelling van den levensduur*), v. gmv. (t = s).
Biometrie' (*berekening van den gemiddelden levensduur van den mensch*), v. gmv.
Bioscoop' (*toestel, waarmede men beelden als levend te aanschouwen geeft of projecteert op een wit vlak doek, uitvinding van Edison*), m. -copen; *de - is een verbeterde kinematograaf.* (c = k).
Biquadraat' (*het dubbel vierkant, de vierde macht eener grootheid*), o. -aten. (qu = kw).
Birk'wortel (*priemkruid*), m. -wortels.
Bis (*tweemaal, nog eens*), bw.; *-roepen.*
Bi'sam (*balsemgeur, muskus*), o. gmv.
Bi'samspitsmuis (*klein Amerikaansch knaagdier, dat wel het beste bont levert*), v. -muizen; ook **Bi'samrat.**
Bisbil'le (*geschil, gekrakeel, gehaspel om niets*), v; meestal meerv. -s, lees: *bisbiel'jes.*
Biscuit' (*beschuit, tweebak*; *deeg, waarvan porselein en ander aardewerk gebakken wordt*), o. -s; lees: *bies-kwie'.*
Bis'dom (eig. *bisschopdom, gebied van een bisschop*), o. -men.
Biset'te (*geringe kantsoort, van garen gemaakt, boerenkant*), v. gmv. (s = z).
Bisextiel' (*een schrikkeldag hebbende*), bn.
Bis'marck, Otto von, *Pruisisch gezant en later Rijkskanselier, 1815—1898.*
Bis'marck (*modekleur in 1870: bruingeel*), o.
Bis'muth (*spiegeltin, roodachtig grijs metaal, een enkelvoudig lichaam* [*element*]), o. gmv.
Bis'schop (eig. *epis'kopos*, opziener: *kerkvoogd, prelaat, hoofd der R.-K. geestelijkheid in een bisdom*; *opziener in een diocees*), m. -pen.
Bis'schop (*warme roode kruiderwijn*), v. gmv; de naam berust op verwantschap in kleur: het bisschoppelijk gewaad is purperkleurig.
Bisschop'pelijk (*eigen aan, behoorende aan of tot een bisschop*), bn.; *het - ambt, de -e waardigheid, de -e troepen, een -e school.*
Bis'schopsambt (*het ambt, de waardigheid van bisschop*), o. gmv.; **-kruis** (*groot gouden kruis, door den bisschop op de borst gedragen*), o. -en; **-mijter** (*-hoofddeksel*), m. -s; **-ring** (*de met een edelsteen versierde vingerring eens bisschops*), m. -en; **-staf,** m. -staven; **-zetel,** m. -s.
Bis'schopskruid (*een plantje*, n.l. *steeneppe*), o. gmv.
Bis'se (*slang*; *geknoopte slang als heraldiek teeken*), v. -n.
Bissectri'ce (meetk. *lijn, die een hoek middendoordeelt*), v. -s; lees: *biessektries'.*
Bis'seeren (*bis-roepen*); *een zanger -.*
Bis'singe (*jaarmarkt v. e. gemeente in den achterhoek van Overijsel*), v. -n. gew.
Bistou'ri (geneesk. *een krom operatie- of insnijdingsmes*), v. -'s. (ou = oe).
Bit, verwant met *bijten*: (*gebit*), o. bitten.
Bit (*paardestang*), o. -ten; *het schuim vliegt langs het gouden -.* (Immerzeel).
Bits (verwant met *bijten*: *scherp, onvriendelijk*), bn. en bw; *een - woord, - antwoorden*; bitser, bitst; **-heid,** v. -heden.
Bit'sig (*bijtachtig*), bn. en bw.; **-heid,** v.
Bit'ter (verwant met *bijten*: *wat op de tong bijt of prikkelt*), bn. en bw.; *een -e amandel*; fig. *een - beetje*, zeer klein; **-heid,** v. -heden.
Bit'ter (*aftreksel op spiritus van citroen- of oranjeschillen*), o.; **-glas,** o. -glazen; **-tafel** (O.-I. *clubtafel, waaraan de habitué's hun bittertje drinken*), v. -s; **-uur** (O.-I. *tusschen zeven en acht des namiddags*), o.; **-tje** (*borreltje bitter*), o. -s.
Bit'teraarde (*magnesia*), v. gmv.
Bit'terappel (*kolokwint*), m. -appels.
Bit'teren (*jenever met bitter drinken*), ik bitterde, heb -bitterd; *bij iem.* -, gezellig zijn morgenuurtje onder een bittertje slijten; *hij heeft te veel -bitterd*, is wat aangeschoten.
Bit'terkers (*tuinkers, kruisbloem*), v. gmv.
Bit'terkoekje (*bolschijvig amandelkoekje*), o. -koekjes.
Bit'terkruid (*wilde plant, aan den rand van korenvelden groeiende*), o. gmv.
Bit'terlijk, bw.; *zij weende -*, erg droevig.
Bit'terspaat (*dubbelzout*), o. gmv.
Bit'terwater (*kleurloos mineraalwater vol magnesium*), o. -wateren.
Bit'terzoet (*klimmende nacht-schade, heesterachtige plant met windenden stengel in het kreupelhout*), zie *Alfrank, Elfrank.*
Bit'terzout (*Engelsch zout*), o. gmv.
Bitu'men (*aardhars, aardpek, asphalt*), o.
Bitumineeren (*met aardhars bestrijken*).
Bivak' (*nachtverblijf van soldaten onder den blooten hemel*), o. -ken; zegsw. *zijn - ergens opslaan*, zich voor korten tijd metterwoon neerzetten of vestigen; **-keeren.**
Bival'va (stud. *verliederlijkt student*), m. -'s.
Bival've (*schelpdier met twee kleppen, b.v. oester, mossel*), m. -s.
Bivouak' (*bij- of nachtveldpost, onder den blooten hemel*), o. -ken, lees: *bivoe-ak'*; zie: **Bivak.**
Bivouakeeren (*onder den blooten hemel slapen, zonder tenten legeren*); lees: *bivoeakeeren*; ook: **Bivakkeeren.**
Bizar' (*zonderling, vreemd, grillig*), bn.
Bizarrerie' (*zot gedrag, grilligheid*), v. -ën

Bi'zon (*bultos of buffel der prairiën en savannen in N.-Amerika*), m. -s.
Björn'son, Björnstjerne, geb. 1832 te Kvikne in Noorwegen: lyrisch dichter, roman- en tooneelschrijver.
Blaad'je (*klein blad, hetzij van een bloem of van papier*, enz.), o. -s; zegsw. *bij iemand in een goed of kwaad - staan*, goed of slecht te boek staan; *het - is omgekeerd, omgeslagen*, de zaak is geheel veranderd, is geheel omgekeerd, de tegenkant of keerzijde ligt nu boven.
Blaag (*lastig, stout kind*), m. en v. blagen. gew.
Blaak (*vette rook*), v. gmv.
Blaak (aardr. *breede winkelstraat in Rotterdam*), v. gmv.
Blaam (*smet*), v. gmv.; *er kleeft een - op hem, op die familie*; *iemand een - aanwrijven.*
Blaar (*witte plek*), v. blaren; *een koe met een -*; **-tje** (*naam v. e. koe met een bles*), v. -s.
Blaar (verwant met *blazen*; *blein*), v. blaren; *een - aan den voet, een brand-.*
Blaas (*vliezige zak, ingewand*), v. blazen; *de gal -*; *de zwem- der visschen.*
Blaas'balg (*balg* is verwant met *belgen*, opzetten: *werktuig in de smidse*), m. -balgen; volkst. *-balk of poester.*
Blaas'balgtrapper (*orgeltrapper*), m. -s.
Blaas'horen, -hoorn (*blaasinstrument*), m. -horens of -hoorns.
Blaas'instrument (*muziekinstrument als fluit en horen, waaruit, blazende, tonen voortgebracht worden*), o. -en.
Blaas'kaak (*pocher, opsnijder, bluffer*), m. -kaken; *men riep baas Ganzendonk na: -*; **-kakerij'** (*snoeverij*), v. -en.
Blaas'pijp (*pijp om het vuur aan te blazen*), v. -pijpen; *de - der goud- en zilversmeden.*
Blaas'roer (O.-I. *doorboorde houten cilinder, waardoor de Dajaks pijltjes blazen, zelfs op een afstand van 150 passen en meer*), o. -en.
Blad (plantk. *uitspruitsel aan eenig plantendeel, zich ontwikkelend uit een knop*), o. -eren, -ers, -en, blâren; blaadje, o. -s of bladertjes; *de rand, de top, de voet* (nl. waar de steel aan 't blad zit), *de schijf* (nl. het platte vlak) *van een blad*; *enkelvoudige en samengestelde bladeren*; *een wortel-, een stengel-, een loof-, een schut-, een kelk-, een bloem-, een roze-, een tulpe-*; zegsgw. *hij is omgekeerd als een -*, geheel van zienswijze, gedrag, gezindheid veranderd, eig. veranderd als een blad op een boom.
Blad (*bij overdracht: de naam v. verschillende voorwerpen, die dun zijn en zich in de lengte en breedte uitbreiden*), o. bladen; *een - papier het - van een boek, het - van een tafel, van een zaag*; *een presenteerblad*; *een - tin, koper*, plaat; *een dag-, avond-, morgen-, week -*, krant; *het - van een lans, bijl, roeispaan*, plat gedeelte.
Bla'deren, ik bladerde, heb -bladerd; *in een boek -*, d.i. blaadjes omslaan.
Bla'derkrans, m. -kransen; **-loos** (*zonder eenig blad*), bn. -looze; **-paar,** o. -paren; **-rijk** (*vol bladeren zijnde*), bn.; **-spaat** (*een gesteente*), o.; **-rozet** (*-bundel*), v. -ten; **-tool,** m. gmv.
Blad'goud (*uitgeslagen goud*), o.; *valsch of onecht -.*
Blad'groen (*kleurstof in planten en bladeren*), o. gmv.
Blad'kever, m. -kevers; **-luis,** v. -zen; **-sprietigen** (*kevers, bv. de meikevers*), v. mv.; **-steel,** m. -stelen; **-tin** (*tinfoelie*). o. gmv. **-vorm,** m. -en; **-weefsel,** o, -s; **-wesp,** v. -en; **-ziekte,** v. -n; **-zuiger** (*insect*), m. -s.
Blad'neus (*vleermuis in Z.-Amerika*), m. -zen; ook *Hoefijzerneus.*
Blad'selderij (*gekweekte selderij met langgesteelde bladeren en dunne wortels*), v. gmv.; zie **Knolselderij;** lees: *-selderie.*
Blad'vulling (*een klein vers of prozastukje om de blz. vol te maken*), v. -vullingen.
Blad'wijzer (*verwijslijst voor de hoofdstukken van een boek*), m. -wijzers.
Blad'zijde (*kant van een blad papier*), v. -n.
Blafard' (*iem. met witte kleur, albino*), m. -s; lees: *bla-faar'.*
Blaf'fen (klankn. w.w. *baffen, bassen van honden*), hij heeft geblaft; zegsw. *tegen de maan -*, het onmogelijke willen, zich verzetten tegen zijn meerderen; **-fer,** m. -s.
Blaf'fer, -ferd (*lijst b.v. van renten, register met alphabetische indeeling*), m. -s.
Blaffetuur' (*vensterblind*), v. -uren. gew.
Blagueur' (*opsnijder, pocher, zwetser*), m. -s.
Bla'ken (*branden, gloeien*), ik heb geblaakt; *- van toorn, in -den welstand, -de van gezondheid, van gramschap, van eerzucht.*
Bla'ker (afleid. van *blaken*, branden, lichten: *lage kandelaar*), m. -s; **-tje,** o. -s.
Bla'keren (*de oppervlakte zengen, schroeien*), de zon heeft geblakerd; **-ing,** v. -en.
Blama'bel (*laakbaar, berispelijk*), bn.
Blameeren (*een blaam werpen op iem. goeden naam, hem belasteren*; *laken, beschimpen, onteeren*).
Blan'che (*wit, onbeschreven*), bn.; *carte - hebben, carte - geven*, volmacht; lees: *blaansj.*
Blanc'manger (*nagerecht: soort van pudding uit rijst, amandelen, room en suiker*), o. gmv.; lees: *blanmanzjee'.*
Blan'co (*oningevuld, onbeschreven*), bw.; *in - teekenen*; *een - wissel*, nl. zonder ingevulde som; *- krediet.*
Blan'da (O.-I. *witte man, soms Hollander*), m. -'s.
Blank (v. d. w.w. stam *blank* van *blinken*: *wit, rein*), bn. en bw.; **-heid** (*smettelooze, glanzende witheid*), v. gmv.
Blank, bn.; *-e verzen*, rijmlooze 5-voetige jamben.
Blank (oudt. *kleine zilveren munt van zes duiten of twee botjes, d.i.* ± 3½ *ct*), m. -en.
Blank'bek (*melkmuil, vlasbaard, nieuweling*), m. -bekken.
Blan'ke (*Kaukasiër, Europeaan*), m. en v. -n; *de -n en de kleurlingen.*
Blanket'sel (afleiding met *-sel* van den stam van *blanketten*: *kleursel voor het aangezicht van zangeressen, danseressen*, enz.), o. -s.
Blanket'ten (*met blanketsel bestrijken*), ik heb (*mijn aangezicht*) geblanket; zie *Schminken*; eig. *vernissen, opschikken, opsieren.*
Blank'officier (*slavenopzichter der W.-I. plantages*), m. -en. vero.
Bla'ren (*blaten, bulken, schreeuwen*), ik heb geblaard; ook: *blèren*: *schapen, kalveren, geiten -*; - is een wisselvorm van *blazen.*
Blas (*vuilbleek, geelbleek*), bn.; *die wijn is -.*
Blasé (*ongevoelig, afgestompt van gevoel*), bn.
Blasphemeeren (*godslasteringen uitbraken*).
Blasphemie' (*godslastering*), v. -ën. (ph = f).
Bla'ten (klankn. w.w.: *blaren van schapen*),

het blaatte, heeft geblaat; **-ing,** v.: *de -ing der kudde.*

Blauw (*kleur der trouw*), o. gmv.

Blauw (*hoofdkleur*), bn. en bw.; *bont en -*; *een -e Maandag*, korte tijd; *een -e boon*, een looden kogel; zegsw. *een - scheen krijgen*, afgewezen worden bij een huwelijksaanzoek, eig. *zijn scheen kneuzen* door ergens tegenaan te loopen.

Blauw'baard (eig. *iem., wiens baard een blauwachtige tint heeft, de beul uit het kindersprookje*, fig.: *wreedaard, monster*), m.

Blauw'bekken (*koude lijden*), ik heb geblauwbekt; *ik sta hier te -.*

Blauw'bes (*boschbes, klokkebei*), v. -bessen.

Blauw-blauw', bn.; zegsw. *iets - laten*, er niets aan veranderen, laten zooals het is; fig. een zaak laten rusten, er niet over spreken of handelen.

Blauw'boek (Eng. *officiëele regeeringsbescheiden over eenige zaak, ook rapporten tot één boek met blauw omslag vereenigd*), o. -boeken.

Blauw'boekje (*schotschrift, brochure*), o. -s.

Blauw'borstje (*nachtegaalachtig vogeltje met azuurblauwen kop, hals en borst*), o. -s.

Blau'we (O.-I. *kleurling, sinjo*), m. -n.

Blau'we Maandag (*ledige Maandag bij de ambachtslui*, d.i. een Maandag, dat men niet werkt, maar Zondag houdt), m. -en; *hij is daar een blauwen - in de leer geweest*, d.i. bijzonder kort.

Blau'wen (*blauw worden*), het heeft geblauwd; *de duinen - reeds* (Tollens), d.i. worden eenigszins zichtbaar; *het lamplicht gaat -*, d.i. verduisteren; (gew.) *de melk -*, d.i. wasschen, vermengen met water.

Blau'wen (*kleurlingen in Oost- en W.-Indië, Z.-Amerika*, enz.), m. en v.: *dat hij er nu de harten der liplappen en der - in de West mee verkwikt*, nl. met die anekdoten. (C. O.)

Blauw'hout (*campêche-hout, provinciehout*), o. gmv.

Blauw'keeltje (zie: *blauwborstje, nachtegaalachtig vogeltje*), o. -keeltjes.

Blauw'kiel (*een Belg, een Belgisch koopman*), v. -kielen.

Blauw'kous (*spotnaam voor eene dame, die voor geleerd wil doorgaan*), v. -kousen; het woord - is uit het Fransch (*bas-bleu*) of uit het Engelsch (*blue stocking*) tot ons gekomen; zie **Savante.**

Blauwla'kensch, bn.; *een -e jas*, nl. van blauw laken.

Blauw'poot (*een soort van houtsnip*), m. -en.

Blauw'putten (*een der vele aardappelsoorten, als: muisjes, roodkiemen, witbloemen, negerswekers, enz.*), m. mv.

Blauw'sel (*blauwmakend poeder*), o. gmv.

Blauw'spaat (delfst. *azuursteen*), o. gmv.; ook **Blauwsteen.**

Blauw'steen (delfst. *azuursteen, poetssteen*), m. (*voorwerp*), -steenen; (stof), o. gmv.

Blauw'tje, o. -s; zegsw. *een - loopen*, een vergeefsch aanzoek doen, door een meisje afgewezen worden; zie *Blauw.*

Blauw'voet (*steenvalk*), m. -voeten.

Blauw'zijden (*van blauwe zijde*), bn.; *een - das*; *een -japon.*

Blauw'zucht (*ziekte in den bloedsomloop*), v. gmv.; ook: *Blauwziekte.*

Blauw'zuur (*Pruisisch zuur, vergift*), o. gmv.

Bla'zen, ik blies, heb geblazen; zegsw. *iemand iets in het oor -* iets influisteren; *glas-*, al blazende maken; *den aftocht -*, per trompet het sein tot den aftocht geven; *iem. een dam -*, bij het damspel hem een dam afnemen, omdat hij verzuimde er mee te slaan; **-er,** m. -s.

Bla'zer (*visscherspink*), m. -s.

Blazoen' (Fr. *blason*, schild, wapenschild: *een wapen met al zijn toebehooren*), o. -en; *elke rederijkerskamer had een eigen -.*

Bleek (*kleurloos*), bn. en bw.; *een -e kleur*, mat, flauw; **-heid** (*witheid, matheid, kleurloosheid*), v. gmv.

Bleek (*plaats, waar gebleekt wordt, grasveld*), v. -en; *het linnen op de - leggen.*

Blee'ken (*op de bleek helder doen worden*), ik heb gebleekt; *het linnen -*; **-er,** m. -s.

Blee'kerd (*bleekroode Rijnwijn*), m. gmv.

Bleekerij' (*inrichting tot het bleeken van waschgoed*), v. -en.

Bleek'geld, o. gmv.; **bleek'hollander** (*roerbak voor lompen*), m. -s; **-kamer,** v. -s; **-klei** (*porseleinaarde bij de papierbereiding*), v.; **-loog,** v. gmv.; **-loon** (*-geld*), o. -en.

Bleeknen'zig (*zwak, pipsch, teer*), bn.; *uw - eenig zoontje, mevrouw.* (C. O.)

Bleek'vos (*geelachtig vospaard*), m. -vossen, zie: **Zweetvos.**

Bleek'water (*choorkalk-water*), o. gmv.

Bleek'ziekte (*witte koorts*), v. gmv.

Bleek'zucht (*ziekte in het bloed*), v. gmv.

Blees (*kafje, haaltje aan boonen*), v. blezen.

Blei, bliek (*zoetwatervisch, witvisch*), v. -en.

Blein (*blaar, puist, klemblaar*), v. -en.

Blen'de (*zwavelzink*), v. gmv.; *blenden* (soorten), v. mv.

Bles (*witte plek*), v. blessen.

Bles (*haarlok, witte lok*), v. -sen.

Bles (*paard met witte plek aan het voorhoofd*), m. blessen.

Blesseeren (*wonden, kwetsen*).

Blessu're (*blessuur*), v. -n.

Blessuur' (*wonde, verwonding*), v. -suren.

Bleu (*bloo, schroomvallig*), bn.; **-heid,** v. gmv.

Bleu (*blauw*), o. gmv.; *- de Paris*, Parijschblauw; *- marin*, matrozenblauw.

Bliek, blei (*witvisch*), v. -en.

Blij, blij'de (*verheugd, vroolijk, opgeruimd* bn.; *de -de Boodschap*, het Evangelie; *de -de Inkomst* (la joyeuse entrée): de plechtige intocht van een nieuwen Brab. hertog in Brussel; **blijheid,** v. gmv.

Blij'de (Lat. *blida*, krijgstuig: *steenwerptuig der oude Romeinen*), v. -n.

Blij'de (*verheugd, vroolijk*), bn.; zie **Blij.**

Blijd'schap (*vroolijkheid, ongewektheid*), v.

Blijgees'tig (*levenslustig*), bn.; **-heid,** v gmv.

Blijk (*bewijs, teeken*), o. -en; *een - van eerbied*; *een treffend - van trouw.*

Blij'ken (*duidelijk zijn*), het bleek, is gebleken; *uw ongelijk blijkt nu*; *uw onschuld zal daaruit -*, duidelijk worden.

Blij'kens (eig. *blijkende: zooals blijkt uit*), vz.; *- den uitslag.*

Blij'mare (*blijde tijding*), v. -maren.

Blijmoe'dig (*opgeruimd, getroost*), bn. en bw.

Blij'spel (dichtk. *gedicht, waarin de botsing van den dwazen mensch met zijn omgeving wordt gegeven: luimig, lachwekkend tooneelspel*), o. -spelen; *het - geeft meestal typen, ontleend aan het maatschappelijk leven en wel wat*

overdreven voorgesteld; *het - toont ons den vroolijken kant van personen en zaken*; ook: **Comedie.**

Blij'speldichter (*dichter van blijspelen*), m. -s; *Hooft* (Warenar), *Bredero* (Moortje, Spaansche Brabander), *Langendijk* (Spiegel der Vaderlandsche kooplieden) *zijn -dichters.*

Blij'ven, ik bleef, ben gebleven; *achterwege -*; *in den strijd of op het slagveld -*, sneuvelen; *het schip is op de klippen gebleven*, d.i. gestrand, vergaan; *bij iets -*, volharden.

Blij'vend (*voortdurend, standhoudend*), bn.; *- geluk, een -e herinnering, een -e indruk.*

Blik (*opslag der oogen*), m. blikken.

Blik (*een stuk keukengereedschap*), o. -ken; *veger en -*; **-je,** o. -s: *een koperen -je.*

Blik (*geplet metaal*), o. gmv.; *er is ijzer-, wit -, koper-, messing-, zink-.*

Blik'je (*blikken dichtgesoldeerde doos, cilinderrond of plat, met ingemaakte groente, met vleesch, visch of andere verduurzaamde levensmiddelen*), o. -s.

Blik'ken (*van blik*), bn.; *een - doos, een - keteltje*; *de - bruiloft*, 6¼ jarig huwelijksfeest.

Blik'ken (*den blik op of naar iets slaan*), ik heb geblikt; *opwaarts -.*

Blik'ken (*de schors aftrekken*), ik heb geblikt; *de boomen -.*

Blik'ken (afl. van *bleek*: *bleek worden*), ik heb geblikt; zegsw. *hij weet van - noch blozen*, is hoogst onbeschaamd; *zonder te - of te blozen*, zonder van kleur te veranderen, zeer onbeschaamd.

Blikken do'minee (*straatfiguur in A'dam*, 1850—'60, *met een blikken trommel ventende en nu en dan op straat preekende.*

Blikkendoos' (mil. *kartets*), v. -doozen. vero.

Blik'keren (freq. van *blikken*, schitteren: *flikkeren, glinsteren*), zijn oog heeft geblikkerd; **-ing,** v. -en.

Blik'kers (*groote oogen*), m. mv.; *een paar - opslaan*, verwonderd opkijken.

Blik'oogen (*de oogen open en toe doen*), ik heb geblikoogd; *men stampvoet, blikoogt, vloekt en zweert.* (Staring).

Blik'sem (*electrisch verschijnsel in den dampkring, hemelvuur*), m. -s; *zoo snel als de -*; *hij stond als door den - getroffen*, als verplet.

Blik'semafleider (*bekend toestel*), m. -s; *de - is uitgedacht door Franklin.* (1706—'90).

Blik'semen (*onweeren*), het heeft gebliksemd; zegsw. *iemand uit de kamer -*, gooien, plat.

Blik'semflits (*bliksemstraal*), m. -flitsen.

Blik'sems (*erg, zéér*), bw. en tw. plat.

Blik'semsch, bn.; *-e jongen*, d. i. ondeugende jongen, gmz.

Blik'semtrein (*sneltrein, die alleen bij de steden van den eersten rang stopt*), m. -treinen; de - van R'dam naar A'dam stopt alleen in Den Haag, niet in Delft, in Leiden of Haarlem.

Blik'slager (*werker in witblik*), m. -slagers.

Blik'slager, -slagers (*uitroep van schrik, verwondering*), tw.

Blik'tanden (*het wit der tanden laten zien*), ik heb gebliktand; fig. *dreigend kijken.*

Blik'vuren (scheepst. *seinen geven met blikvuur*), ik heb geblikvuurd.

Blik'vuur (*seinvuur, los kruit, dat op het dek ontbrand wordt als noodsein*), o. -vuren.

Blim'bing (*een Indische zure vrucht*), v. -s.

Blind (*niet ziende*), bn. en bw.; *hij is - aan één oog*; zegsw. *hij is zoo - als een mol*, totaal blind, zooals men zich den mol oudtijds dacht; fig. *een -e klip*, d.i. onder water; *een -e muur*, d.i. zonder vensters, *een -e kaart*, zonder namen, *een -e steeg*, zonder uitgang; *de -e darm*, zakvormige uitstulping van het darmkanaal; **-achtig** (*half blind*), bn.

Blind (verwant met *blinden*: *een venster-luik*), o. -en; *sluit de -en.*

Blinda'ge (*verdekking, beschutting*), v. -s.

Blin'dazen (eig. *blinde dazen, insecten, steekvliegen*), v. mv.; *er zaten drie - op het paard.*

Blind'doek (*doek tot blinding der oogen*), m. -doeken; *iemand een - voorbinden.*

Blind'doeken (*een blinddoek voor de oogen binden*), ik blinddoekte, heb geblinddoekt; fig. *misleiden*; **-doeking** (*misleiding*), v. -en.

Blin'de (*iem. die niet kan zien*), m. en v. -n; *het instituut voor -n te A'dam*; zegsw. *in het land der -n is éénoog koning*, onder onwetende lieden munt de halfweter al gauw uit.

Blindeeren (Fr. *blinder*: *met een ondoordringbare huid bekleeden, kogelvrij maken*); **-deering** (mil. *dekking met balken of takkenbossen*), v. gmv.

Blin'dekoe (*kinderspel, blindemansspel*), v.

Blin'delings, bw.; *hij moest - gehoorzamen.*

Blin'deman (*blinde*), m. -nen en -s; **-netje,** o. -s.

Blin'demannetjesspel (*bekend kinderspel*, o. -spelen.

Blin'den (*blind maken*), ik blindde, heb geblind; *vinken -*, de oogen uitbranden.

Blin'denhospitaal, o. -hospitalen; **-instituut,** o. -tuten: **-onderwijs** o. gmv.; **-school,** v. -scholen; **-schrift** (*Braille-schrift*), o. gmv.

Blind'geborene (*iem., die blind ter wereld kwam*), m. en v. -n.

Blind'heid (*volslagen ontbreking van gezichtsvermogen*), v. gmv.

Blind'hokken (*blinddoeken*), ik blindhokte, heb geblindhokt; *een valk -*; **-ker** (fig. *misleider*), m. -s; **-king,** v. -en.

Blind'slang (*hazelworm, een slangvormige hagedis zonder pooten*), v. -slangen.

Blink (*glans, gloed*), m.; *er wil maar geen - op de meubels komen*; *de - is er af*, nieuwheid.

Blink (*schoensmeer*), m. gmv. gew.

Blin'ken (*glanzen*), het blonk, heeft geblonken; *sikkels klinken, sikkels -*, (Staring), glanzen in 't zonlicht; *haar oogen blonken van vreugd*, schitterden; spreekw. *Het is niet alles goud wat blinkt*, schijn bedriegt.

Blin'kerd (*hooge onbegroeide duintop*), m. -s.

Blink'worm (*glimworm*), m. -en. vero.

Blizz'ard (lees: *bliz'rd*; *plotseling opkomende koude sneeuwstorm in N.-Amerika*), m. -s.

Bloc, en (*als ééne massa, als één lichaam*), bw.; lees: *an blok.*

Bloc'notes (*blokje opeengeperste witte scheurblaadjes*), v. mv. (c = k).

Bloed (*roode, min of meer dikke en stolbare vloeistof in het menschelijk of dierlijk lichaam*), o.; zegsw. *het - kruipt, waar het niet gaan kan*, de genegenheid voor, ook verre bloedverwanten is sterker dan alle redeneering, de stem des bloeds laat zich altijd gelden; *dat zal kwaad - zetten*; dat zal aanlei-

ding geven tot ongenoegen en wrok; *het blauwe* -, de adel; **-bruiloft** (*in Parijs*, 24 Augs. 1572), v. gmv.; **-doop** (*marteldood*), m.; **-geld** (*'twelk de moordenaar betalen moest*), o.; **-hond** (*groote Engelsche dog, met fijne lucht, gedresseerde slavenjager*), m. -en; **-mest** (*meststof, waarin verdund dierlijk bloed*), m. gmv.; **-vin** (*bloedzweer*), v. -nen; **-vlek,** v. -ken; **-vloeiing,** v. -en.

Bloed (*sukkel, hals*), m. -en; *arme* -.

Bloe'den (*bloed verliezen*), ik heb gebloed; fig. *mijn hart bloedt*, nog treur ik; zegsw. *hij zal hier moeten* -, d.i. veel betalen; *hij zal er voor moeten* -, eig. zijn bloed er voor moeten laten, fig. de erge financieele nadeelen moeten dragen; **-ing,** v. -en.

Bloe'derig (*vol bloed*), bn; *een - stuk vleesch, een - doek; mannen met -e wollen sokken.* (C. O.); fig. *zulk een - man.* (C. O.)

Bloed'getuige (*martelaar om den geloove*), m. en v. -getuigen; *Stephanus is de eerste - voor den naam van Christus*, 37 n. C. te Jeruzalem gesteenigd.

Bloe'dig (*vol bloed, met bloed bedekt*), bn. en bw.; *een -e wonde*, een diepe wonde; *een - gevecht*, een hevig gevecht, door bloedvergieten gekenmerkt; *een -e robijn* (C. O.), bloedrood.

Bloed'plakkaten (gesch. *volksscheldnaam voor de dreigbesluiten van Philips II van Spanje in zake de religie*), o. meerv.

Bloed'raad (gesch. *volksnaam voor Alva's Raad van Beroerten, in 1567*), m. gmv.

Bloeds'omloop (*circulatie van het bloed in het lichaam van mensch en dier*), m. gmv.

Bloed'spuwing (*ontlasting van bloed uit de longen, -braking*), v. -spuwingen.

Bloed'steen (*vezelig rood ijzererts*), o. gmv.

Bloed'verwant (*familielid*), m. en v. -en. vr. ook **-e;** zie **Aanverwant.**

Bloed'verwantschap (*familiebetrekking*), v. gmv.

Bloed'worst (*bloedbeuling*), v. -worsten.

Bloed'wraak (*wraak, die bloed eischt*, d.i. *het vervolgen van den moordenaar op leven en dood, of v. e. zijner familieleden door den naasten bloedverwant van den verslagene* n.l. *door den oudsten zoon, oudsten kleinzoon, enz.*), v. gmv.; *de - bestond bij de Germaansche stammen*; zie **Vendetta, Goël.**

Bloed'zuiger (*ringworm, 4 à 5 cM. lang, zuigworm*), m. -s; *iem. -zuigers zetten*; fig. wreedaardige woekeraar, uitzuiger.

Bloed'zweer (*bloedvin met bedorven bloed*), v. -zweren.

Bloei (*het bloeien*), m.; *in den - des levens.*

Bloei'en (*in bloei staan, bloei dragen*), het heeft gebloeid; *de boomen* -.

Bloei'maand (*de maand Mei*), v. -maanden.

Bloei'sel (*bloesem*), o. gmv.; *de boomen staan vol* -, bloei; *de boomen* -.

Bloei'tijd, m. -en; fig. *de - der heksenprocessen viel in de 16e en 17e eeuw.*

Bloei'wijze (*schikking der bloemen op een as*), v. -n; *een tros, een katje, een scherm, een tuil* enz. *heet* -.

Bloem (*bloemkroon, voortplantingswerktuig*), v. -en; **-pje,** o. of **-etje,** o. -s.

Bloem (*tuinbloem, sierbloem*), v. -en; -pje, o. -s; volkstaal: **Blom.**

Bloem'bed (*perkje in den tuin, waarop bloemen groeien*), o. -bedden *een - omzoomd met roode madeliefjes.*

Bloem'bekleedsel (plantk. *het groene en ook het gekleurde omkleedsel* b.v.: *kelk, kroon*), o. -s.

Bloem'bol (*stengelgedeelte in bolvorm*), m. -bollen; ook *Bol.*

Bloem'bollenteelt (*het telen van bloembollen*), v. gmv.

Bloem'borduurster (*vrouw, die bloemen op katoen of linnen borduurt*), v. -borduursters.

Bloem'dek (plantk. *alles samen, wat den bloemknop dekt of de bloem beschut*), o. -dekken.

Bloe'mencorso (*statie-tocht in met bloemen versierde wagens, wedstrijd of concours in het met bloemen opsieren van voertuigen, paarden, enz.*), o. -'s. ('s = z).

Bloe'melijn (dicht. *bloempje*), o. gmv.

Bloe'menfabriek (*werkplaats tot vervaardiging van kunstbloemen*), v. -fabrieken.

Bloe'mengeur (*geur of reuk van bloemen*), m.; fig. aangename toestand: *- en maneschijn.*

Bloe'menhandel (gesch. *de zoogenaamde windhandel in bloembollen*, 1636—'37), m. gmv.

Bloe'menmaken (*het vervaardigen van kunstbloemen*), o. gmv.

Bloe'menmand (*rieten siermand voor kamerplanten of bloempotten*), v. -manden.

Bloe'menmeisje (*meisje, dat bloemen te koop biedt*), o. -meisjes.

Bloe'menrijk (*het rijk van Flora: al de bloemen der wereld samen*), o. gmv.

Bloe'menspel (gesch. *wedstrijd in 't dichten in 't zuiden van Frankrijk, n.l. in Toulouse 't eerst in 1323; de prijs was een gouden viooltje, later nog twee zilveren bloempjes*), o. -spelen; nog bestaan de **Jeux floraux.**

Bloe'menspraak, v. gmv.; zie **Bloementaal.**

Bloe'men-symboliek, v.; zie **Bloementaal.**

Bloe'mentaal (*zinnebeeldige taal door middel van bloemen*), v. gmv.; als: roos, *liefde*; lelie, *onschuld*; palmtak, *overwinning*; lauriertak, *roem*; eiketak, *kracht*; viooltje, *bescheidenheid*; ridderspoor, *eer*; cypres, *rouw*, enz.

Bloe'mententoonstelling, v. -en.

Bloe'menvriend (*minnaar van bloemen*), m. -vrienden; **-vriendin,** v. -nen.

Bloe'menzee (*een zee van bloemen*), v. -ën; *de uiterwaarden zijn in 't begin van Mei één* -.

Bloem'godin (myth. *Flora*), v. gmv.

Bloe'mig (*bebloemd*), bn.; *een -e weide*, fig. *-e aardappelen*, d.i. droog en melig.

Bloemist' (*bloemkweeker*), m. -en.

Bloemisterij' (*kweekerij v. bloemen*), v. -en.

Bloem'katje (*bijzondere soort van bloeiwijze*), o. -katjes; *de els, de berk draagt -s.*

Bloem'kelk (*beschuttende, meestal groene blaadjes, eerst den knop omvattende*), m. -kelken; **bloem'klokje** (*woudnarcis*), o. -s; **-knop,** m. -pen; **-koek** (*een soort van bloem-bijscherm*), m. -en; **-kolf,** v. -kolven; **-kool** (*bloemige kool*), v. -koolen; **-korf** (*bloemenmand*), m. -korven; **-krans** (*vlechtwerk van bloemen*), m. -en.

Bloem'kroon (*gekleurde kransvormig geplaatste bloemblaadjes*), v. -kronen.

Bloem'lezing (*verzameling van uitgelezen proza- en dichtstukken*), v. -lezingen.

Bloem'pot (*roode, onverglaasde aarden pot tot het kweeken van tuinbloemen*), m. -potten.

Bloem'schilderen (*afdeeling der schil*

derkunst, het schilderen v. bloemen), o. gmv.
Bloem'spelen, o. mv.; zie **Bloemenspel.**
Bloem'stengel (*bloemsteel, -spil*), m. -stengels; **-stof** (*stuifmeel*), o. gmv.; **-stuk** (*schilderstuk*), o. -ken; **-tafel,** v. -s; **-tegel** (*tegel met geschilderde bloemen*), m. -s; **-tros,** m. -trossen; **-tuil** (*-ruiker*), m. -en; **-tuin,** m. -en; **-vaas,** v. -vazen.
Bloe'sem (van denzelfden stam als *bloem*: *voortplantingsorgaan van een boom*), m. -s: **-knop,** m. -pen; **-pje,** o. -s.
Bloe'semen (*bloesems dragen*), heeft gebloesemd; *de boomen -, de erwten -*; fig. *de vriendschap kan - en bloeien.*
Blok (*zwaar stuk hout, steen of metaal*), o. blokken; *een - marmer, een - hout*; scheepst. *katrol, schijf*, mv. *bloks*; groot vierkant rondom met huizen bezet; fig. *een - aan het been hebben, als koe of paard aan een voorpoot in de wei*, d.i. niet vrij zijn in zijn doen en laten, in zijn bewegingen, b.v. getrouwd zijn.
Blok'-druk (*druk, voorafgaande aan den letterdruk van Koster*), m. gmv.
Blok'huis (*gevangenis*, mil. *houten wachttoren*; *W.-Amerika*: *huis van bedisselde opeengetaste boomstammen*), o. -huizen.
Blokka'de (*het af- of insluiten eener haven met oorlogsschepen*), v. -s.
Blok'keeren (Fr. *bloquer*: *omsingelen, afsluiten met oorlogsschepen*); *een haven -*; **-keering,** v. -en.
Blok'ken (stud. *hard studeeren d.i. als een blok zitten*), ik heb geblokt; **-ker** (*gezet of volhardend werker*), m. -s.
Bloks'berg (*hoogste top in den Hartz, 1300 M.*), m. gmv.; *in den Walpurgisnacht d.i. op 30 April viert de duivel met alle heksen den sabbat op den -*; *iemand op of naar den - wenschen* (Potg.), d. i. naar den duivel.
Blok'schaaf (timm. *kleine schaaf met één beitel tot verwijdering van de eerste ruwheden*), v. -schaven.
Blok'schip (*afgetakeld linieschip, wachtschip*), o. -schepen.
Blok'stelsel (*het verdeelen der spoorbaan in vakken van eenige K.M., die door signalen gescheiden zijn*), o. gmv.
Blok'wachter (*spoorbeambte, belast met het toezicht op een blok of baanvak*), m. -s.
Blok'zeilen (*schuatsenrijden met lange slagen, terwijl men bij elke streek flink overhelt*), ik blokzeilde, heb geblokzeild.
Blom (*bloem*), v. -men; **-metje,** o.-s. gew.
Blond (*lichtgeel*), bn. *een -e vlecht*; **-heid,** v.
Blon'de (*fijne zijden kant, zoo genoemd om de geelachtige kleur*), v. gmv.
Blondi'ne (*blond meisje, blonde vrouw*), v. -s.
Bloo'de, bloo (*vreesachtig, bedeesd*), bn. en bw.; zie **Bleu.**
Bloo'daard (*lafaard, laf man*), m. -s.
Bloohar'tig (*angstig, bang*), bn.; **-heid,** v.
Bloo'heid (*beschroomdheid*), v. gmv.
Bloot (*onbedekt, naakt*), bn. en bw.; *met het -e hoofd, met -e voeten*; fig. *dit is een - vermoeden*, d. i. louter, enkel en alleen; **-elijk** (*alleenlijk, slechts*), bw.; **-heid,** v. gmv.
Bloo'ten (*de huiden in de looierij ontblooten of ontharen*), ik heb gebloot; ook: **Ploten.**
Bloo'ter (*vellenscheerder*), m. -s.
Bloot'geven (zich), ik gaf mij -, heb mij -gegeven, d. i. zich onvoorzichtig blootstellen b.v. in een duel; fig. zijn zwakheid laten blijken, een geheim argeloos openbaren, het laten uitlekken.
Bloot'leggen (*openbaren, laten zien*), ik legde -, heb -gelegd en -geleid; *den wortel van een boom -, zijn zaken -*; **-legging,** v. -en.
Bloot'liggen (*open liggen*), het lag -, heeft -gelegen; *het land lag - voor den vijand.*
Bloots'hoofds (*met ongedekten hoofde*), bw.
Bloot'staan (*blootgesteld zijn aan*), ik stond -, heb -gestaan; *aan allerlei gevaren -.*
Bloot'stellen, ik stelde -, heb -gesteld; *zich aan iets -*, niet op zijn hoede zijn.
Bloots'voets (*met bloote voeten*), bw.: zie **Barrevoets.**
Blos (verwant met *blozen*: *roode kleur op de wangen*), m. gmv., *de - der deugd, de - der schaamte, de - der gezondheid*; **-je,** o. -s.
Blou'se (*ruim hangende blauwe werkkiel*, ook, *ruim damesjacket of jak, jongensbuisje*), v. -s; lees: *bloe-ze*, ook: *Bloes.*
Blou'seman (*revolutionnair, proleturiër*), m. -lui, ook -mannen. (ou = oe).
Blou'wel (*hennepbraak*), m. -s.
Blou'wen (*hennep ontbolsteren of breken*), ik heb geblouwd.
Blo'zen (*een blos krijgen, rood worden*), ik bloosde, heb gebloosd; *gij doet mij -, als de kreeft zei tegen de pan.* (v. Lennep).
Blo'zend (*een blos hebbend*), bn.; *-e wangen, een - gelaat*; *Met dwingt men 't - Meisje voort.* (Staring); vroeger: *Blozig.*
Bluf (klankn.: *grootspraak*), m. gmv.; *-slaan.*
Bluf'fen (*pochen, snoeven*), ik heb gebluft; **-fer** (*praalhans*), m. -s; **-ferij'** (*snoeverij*), v.
Blun'der (*lompe fout, flater*), m. -s.
Blusch'middel (*al wat dient tot brandblussching*), o. -middelen.
Blus'schen (eig. *be + lesschen*: *uitdooven van brand*), ik heb gebluscht; **-middel,** o -en; **-scher,** m. -s; **-sching,** v. -en.
Blut, bluts *of* **blutsch** (verdoffing uit *bloot*: *alles in het spel verloren hebbende*), bn.; *ik ben nu -*; fig. arm, berooid, kaal.
Bluts (*arm, berooid*), bn. gew.; zie **Blut.**
Bluts (*slag, kneuzing, buil, blaar*), v. -en.
Blut'sen (*kneuzen, deuken*), ik blutste, heb geblutst; **-ing,** v. -en.
Bluts'koorts (d. i. *bluts*, buil, uitslag + *koorts*: *scharlakenkoorts*), v. -en.
Bo'a (*reuzenslang*; fig. *slangvormige dameshalsbekleeding van bont*), v. -'s.
Boa'ja (Mal. *kaaiman*), v. -'s; gewoonlijk *Boewaja*, krokodil; fig. rondslenterende gannef onder de inlanders, brutale geurmaker.
Boaner'ges, m.; *hij is een -*, man, vooral prediker, vol heftigheid; eigenlijk zoon des donders; Mark. 3:17.
Boar'ding-house (*kosthuis*), o. -s. (oa=oo).
Boar'dingschool (Eng. *kostschool*), v. -schools; lees: *-skoel.*
Bo'az, m.; *hij is zoo rijk als -*, zeer rijk; Ruth. 2 : 1.
Bob (*afkorting van Robbert*), m.; ook scheldnaam voor een politie-agent in Londen.
Bob'bekop (*waterhoofd*; scheldn. *domkop, kinkel*), m. -koppen.
Bobak' (*Russische marmot*), m. -s.
Bob'bel (*waterbel, blaar, bult*), m. -s.
Bob'bel, bub'bel (*windnegotie, maatschappij in de dagen van den winhandel*), m. -s; vero.
Bob'belen (klankn. *met bobbels opkoken*), het heeft gebobbeld; **-ing** (*opborreling*, fig. *opwelling*), v. -en.

Bob'belig (*met bobbels*), bn.; *het ijs is -.*
Bob'berd, bob'ber (*dikzak*, fig. *windbuil*), m. -s.
Bob'by (lees: *bobbie, Engelsche politieagent*), m. -bies; zie *Bob.*
Bobijn' (*garenklos, spoel*), v. -en; zie *Babijn.*
Bobij'nen(*garen opwinden*), ik heb gebobijnd.
Boccac'cio, *beroemd It. dichter en novellist, grondvester, van het klassieke It. proza: Decamerone, 1313—'75*; lees *Bokkak'sio.*
Bo'chel (*bult*), m. -s; zegsw. *zich een - lachen*, eig. zoo lachen, dat men den rug kromt tot een bochel, vreeselijk lachen; ook: *Gebochelde.*
Bo'chelaar (*bultenaar*), m. -s.
Boc'helen (*naarstig en zwaar arbeiden*), ik heb gebocheld.
Bo'chelen (*hoesten, rochelen*), ik heb gebocheld; fig. *wat kan het mij -!* d. i. schelen.
Bocheljoen' (spotn. *gebochelde, krates*), m. -en.
Bocht (*omsluiting, slingerdans*), v.; *in de - springen voor iemand*, d. i. iem. helpen, zijn partij opnemen, voor iemand in het krijt treden, in de bres springen, hem helpen, redden; ook, financiëel bijspringen; - is verwant met *buigen.*
Bocht (*kromming; inham, baai*), v. -en; *een weg met -en; zich in alle -en wringen*, zich van allerlei praktijken bedienen, geveinsd zijn; aardr. *de - van Guinea*, zie W.-Afrika.
Bocht (*slechte waar*), o.; *- van wijn, van sigaren, van tabak*, uitschot.
Boch'ten (*slingeren, omsingelen*), de jongens -ten, hebben -bocht.
Boch'tig (*kronkelend*), bn.; *een - pad, een - dal.* (Poot); **-heid,** v. gmv.
Boch'tig (*stomp afgerond van bladeren*), bn.; *een - eikeblad.*
Bock'bier (*geelachtig zoet Beiersch bier uit Aimbock in Hannover*), o., (soorten), o. -en.
Bod (*aanbod*), o.; *een - doen, het hoogste -.*
Bod'daert (*zekere Indische visch*), m. -s.
Bod'den (aardr. *inham aan de Pommersche kust*), m. -s.
Bo'de (verwant met *bieden*, bekendmaken; *boodschapper, bediende*), m. en v. -n.
Bode'ga (*wijnkelder, wijnhuis*), v. -'s.
Bo'dem (*grond, aardkorst; schip, onderste vlak*), m. -s; fig. *aan iets (een vat) den - inslaan*, het met opzet vernietigen.
Bodemerij' (scheepst. *verzekering van schip of lading tegen vaste premie of onder verpanding*), v. -en; **-brief,** m. -ven. vero.
Bo'demloos (*geen bodem hebbende*), bn.; *een - vat*, zie **Danaïden**; *een -looze afgrond.*
Bo'denbrood (*fooi aan den bode als brenger van een goede tijding*), o. vero.
Bodes' (dicht. *vrouwelijke bode*), v.; ook: *Bodesse*, v. bodessen.
Bodin' (*vrouwelijke bode*), v. -nen.
Boe, tw. *- noch ba zeggen: geen enkel woord zeggen, geen geluid laten hooren; zonder - of ba te zeggen sprong hij over boord*, totaal onverwacht, zonder eenige verklaring.
Boe'boek (O.-I. *houtworm*), m. -s.
Boeboer' (O.-I. *brij, pap*), v. gmv.
Boed'dha, eig. *wijze: stichter van het Boeddhaïsme of Boeddhisme, hervormer van het Brahmaïsme, leefde misschien in de 6e eeuw v. C.*; **-beeld,** o. -en.
Boeddhis'me (*godsdienst van Boeddha in Zuid-Azië, sedert de 6e eeuw vóór Chr.*), o.
Boeddhist' (*belijder v. d. leer v. Boeddha*), m. -en.
Boe'del (*nalatenschap*), m. -s; *een - aanvaarden, een - verstooten, een - scheiden; een - redderen*, d. i. regelen; ook: **Boel.**
Boe'delbeschrijving (*inventarisopmaking door een notaris*), v. -beschrijvingen.
Boe'delhuis (*erf huis*), o. -huizen; zie **Boelhuis.**
Boef (*deugniet, schurk, schavuit*), m. boeven, **-je** (*knaap-deugniet*), o. -s.
Boeg (*voorste ronding van een schip*), m. -en; zegsw. *nog heel wat werk voor den - hebben*, vóór zich hebben, voor de borst hebben, evenals een lange reis; *het over een anderen - wenden*, d. i. het schip over (op) een andere zijde leggen, en dus van streek, van koers veranderen, fig. iets op andere wijze beproeven, aan het gesprek een andere richting geven, van onderwerp veranderen, een anderen koers nemen.
Boe'gen (*koers zetten, sturen*), ik heb geboegd.
Boeginees' (O.-I. *bewoner van Z. W. Celebes*), m. -eezen.
Boeg'kruisen (*laveeren*), ik boegkruiste, heb geboegkruist. w. i. g.
Boegseeren (*een schip bij stil weder aan één of meer lijnen al roeiende voorttrekken of voortsleepen*), ik heb geboegseerd; **-ing,** v. -en; **-lijn** (*sleeptouw*), v. -en.
Boeg'spriet (scheepst. *een over den voorsteven uitstekend rondhout*), m. -sprieten; *de - vormt den hoofdsteun van het tuig.*
Boeg'sprietloopen (*volksspel, het loopen over een gladgemaakten horizontaal liggenden mast*), o. gmv.
Boe'ha (klankn. *veel drukte, leven, rumoer, geschreeuw*), m. en o. Ook: **Boha, Poeha, Poehaai.**
Boei (*kluister*), v. -en; *in -en klinken.*
Boei (*drijvende tonneboei of ijzeren ton, vroeger helrood van kleur, aan een geankerden ketting of een touw op het water drijvende om ondiepten of de vaargeul aan te wijzen*), v. -en; *een kleur als een -*, d. i. hoogrood, van warmte, haast, enz.: *de schommelaars kwamen weerom met kleuren als -en* (C.O.)
Boei (*reddingswerktuig, leeren of linnen gordel met kurk gevuld*), v. -en.
Boei (O.-I. *gevangenis*), v. -en.
Boei'en (*de zijden van een schip ophoogen*), ik heb geboeid; **-plank** (*zijplank van een schip*), v. -en; **-sel,** o. -s.
Boei'en (*vastbinden, in de boeien sluiten*), ik heb geboeid; *de aandacht -*, d. i. kluisteren; *de toehoorders -*, d. i. hun aandacht trekken.
Boei'end (*de aandacht spannend*), bn. en bw.; *een -e roman, een -e schrijver, hij kan - vertellen.*
Boei'er (*pleziervaartuig, speeljacht met een mast en wat zeil*), m. -s.
Boek (*leesboek*, enz.), o. -en; **-je** (ook **-ske** en **-sken**), o. -s; zegsw. *van iemand een -je opendoen*, zijn euveldaden aan den dag brengen; *spreken als een -*, duidelijk, niet weifelend; *dat is voor hem een gesloten -*, hij weet van de zaak niets af, deze is hem vreemd; *buiten zijn -je gaan*, bevoegdheid.
Boek (*papiermaat, 24 vel*), o. -en.
Boek (wellicht uit *boekel*, Fr. *boucle: ter zijde uitstekend sieraad aan het oorijzer of aan de slapen, in N.-H. gedragen*), m. -en.
Boek'achtig (*schoolsch, gemaakt*), bn. en

bw.; *een of ander - gezegde* (C.O.); *- spreken.*
Boekanier' (Fr. *boucanier*: *buffeljager*; *wilddief, oude naam van een W.-I. vrijbuiter*), m. -en of -s.
Boek'band (*band van een boek*), m. -en; meestal eenvoudig: *Band.*
Boek'binden, o. gmv.; **-binder,** m. -s; **-binderij'** (*bedrijf of werkplaats*), v. -en.
Boek'drukken (*het drukken van boeken, typographeeren*), o. gmv.; **-drukker,** m. -s; **-drukkerij'** (*bedrijf of werkplaats van den drukker*), v. -en: *de - vereischt de samenwerking van den stempelsnijder, lettergieter, zetter* en *drukker*; zie aldaar.
Boek'drukkunst (*typographie, de kunst van drukken met afzonderlijke letters*), v. gmv.; *de uitvinding der -*, ± 1423.
Boe'keboom (*beukeboom*), m. -boomen. gew.
Boe'kel (*haarkrul van valsch haar*), m. -s.
Boe'ken (*in het boek opschrijven*), ik heb geboekt; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Boe'kend (*verdoffing van boekweit*), v.; zie *Boekweitegort.*
Boe'kenhanger (*-rekje*), m. -s. **-tje,** o. -s.
Boekerij' (*bibliotheek*), v. -en.
Boek'handel, m. gmv.; *de Nederlandsche -*, de gezamenlijke boekhandelaars.
Boek'handelaar (*boekverkooper*), m. -s, -laren.
Boek'houden (*ontvangsten en uitgaven boeken*), ik heb -gehouden; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en; **-ster** (*vrouw. boekhouder*), v. -s.
Boek'houden (*het aanteekenen van debet en credit*), o. gmv.; *tot het - behoort een memoriaal, een journaal, een grootboek, een rekeningcourant-boek en een inventaris- of balans-boek*; *hij is leeraar in het -.*
Boe'kit (O.-I. *heuvel*), m. -s; *de lichtgroene van wouden beroofde -.*
Boek'jaar (*tijdruimte van een kalenderjaar, op het eind waarvan a lde koopmansboeken worden afgesloten*), o. -jaren.
Boek'staaf (*letterstaafje op de zetterij, letter*), v. -staven. vero.
Boek'staven (*te-boek-stellen, in letters opteekenen*), ik -staafde, heb geboekstaafd.
Boek'weit (*plant*), v. gmv.; *zand- en veen-.*
Boek'weitbloem, v. -bloemen; **-dop** (*bolster*), m. -pen; **-gewas,** o. gmv.; **-oogst,** m. -en; **-schoonder** (*werktuig om de boekweit te reinigen*), m. -s; **-veld,** o. -en; **-zaad,** o.; **-zeil** (*waarop de boekweit gedorscht wordt*), o. -en.
Boek'weiteflensje (*dun pannekoekje*), o. -s.
Boek'weitegort, v. gmv.; **-koek,** m. -en; **-meel,** o. gmv.; ook: *Boekendegort, Boekendekoek, Boekendemeel.*
Boek'winkel (*boekhandel*; *winkel, waarin men boeken verkoopt*), m. -s; **boek'worm** (*larve van zekere mot*, fig. *boekeman, kamergeleerde*), m. -en; **-zaal** (*bibliotheekkamer*), v. -zalen.
Boek'zaal (*titel van een vroeger letterkundig en godgeleerd tijdschrift*, 1692—1863), v.; *en dezelfde - der geleerde Wereld....* (C.O.)
Boel (*menigte*), m. gmv.; *een - boeken*, massa; fig. *een treurige -*, zaak, toestand.
Boel, m. boelen; zie **Boedel.**
Boel'huis (*openbare verkoop van een inboedel of nalatenschap*; *ook een venduhuis*), o. -huizen; vero. thans: **Erfhuis.**
Boel'kenskruid (*leverkruid*), o. gmv.; *het - groeit in veenstreken langs den waterkant.*
Boe'man (eig. *man*, die de kinderen bang maakt door zijn *boe, boe! bietebauw, baas kinderschrik*), m.
Boe'melen (*slenteren, in herbergen loopen*), ik heb geboemeld; **-trein** (*sukkeltrein*), m. -en: het tegenst. van *sneltrein.*
Boe'merang (Eng. *houten werptuig van twee voet, in Australië, dat achter den werper weer neerkomt*), m. -s.
Boem'boe-boem'boe (O.-I. *rijsttafel-specerijen*), v.
Boe'loe-boe'loe (O.-I. *afstoffer, plumeau, vederstoffer*), v.
Boen'der (*bezempje*), m. -s; *een platte -.*
Boe'nen (*reinigen, oppoetsen*), ik heb geboend; *ik zal hem -*, wegjagen; **-er** (*man die boent*), m. -s; **-sel** (*wasachtige stof*), o.; **-ster,** v. -s; **-was,** o. gmv.
Boengkoe'san (O.-I. *pakje, bundeltje*), v.
Boer (*landman*, eig. *woongenoot, buurtgenoot, gebuur*), m. -en; een boer heet naar de plaats, waar hij woont: *duin-, klei-, veen-, zand-, hei-*; naar de namen van 't vee: *geiten-, schaap-, bie-, vogelstruis-* (Z.-Afrika); met den naam van zijn hoofdproduct: *kaas-, zuivel-, aardappel-*, en bij uitbreiding: *boter-, melk-*, en nog ruimer: *turf-, visch-*; zegsw. *op den - reizen*, of *den - opgaan*, het platte land als koopman-ruilebuiter afloopen.
Boer (wellicht verwant met *bor* in *borrelen, oprisping*), m. -en; *een - laten.*
Boe'ran, m. -s; zie **Buran.**
Boer'de (*kluchtig verhaal uit het volksleven der middeleeuwen*), v. -n.
Boerderij' (*boerenhoeve*), v. -en; **-tje,** -s.
Boe'ren (*den landbouw drijven*), ik heb geboerd.
Boe'renarbeider (*daglooner, bij één of meer boeren in 't werk*), m. -arbeiders.
Boe'renbedrog (*lomp aangelegd bedrog*), o.
Boe'renbond (*vereeniging van landbouwers*), m. -bonden; de - heeft onderlinge of collectieve hulp, bv. het gezamenlijk aanschaffen van landbouwwerktuigen enz. ten doel.
Boe'renboon (*de groote boon of tuinboon*), v. -boonen.
Boe'renbruiloft (*bruiloft in den boerenstand, luidruchtige of ruwe bruiloft*), v. -en.
Boe'rendochter (*een dochter van een boer*), v. -s; *een rijke -.*
Boe'rendozijn, o.; *dertien is een -*, d. i. heeft één extra.
Boe'renerf (*bouwhoeve met nabij- of omgelegen grond*), o. -erven.
Boe'renhoeve (*huis en erf der boerderij, boerenhuizinge*), v. -n; **-hofstede** (*boerenhoeve*), v. -n; **-huis,** o. -huizen.
Boe'renjongen (*boerenknaap*), m. -jongens.
Boerenjon'gens (*rozijnen op brandewijn*), m. mv.; *een glas -.*
Boe'renkermis (*kermis op het platte land, op het boerendorp*), v. -kermissen, op een - gaat het nog al ruw en rumoerig toe; fig. druk, ruw feest.
Boerenkers' (*de gemeene veldkers*), v.; ook: *boerenmosterd, wilde mosterd, tasjeskruid*, enz.
Boerenkin'kel (scheldn. *lompe, ruwe boer*), m. -kinkels.
Boerenkloen' (scheldn. *kinkel, ruwe persoon*), m. -kloenen; *een riddersdochter aan en lompen - te Heel?* (Staring). w. i. g.
Boerenknecht' (*inwonende dienstknecht op een boerderij*), m. -knechts.

Boe'renkoffie (*n.l. met kaneel en suiker*), v.
Boerenkool' (*bladkool met krulbladeren*), v, -en; ook het moes er van bereid: *wij eten vanmiddag -.*
Boe'renkrijg (*opstand der boeren in 't begin der 16e eeuw* (1525) *in Middel- en Zuid-Duitschland*), m.; ook titel van een roman van Conscience: de strijd der Kempische boeren tegen de Franschen, in 1792 en '93.
Boe'renkrijt (*de gezamenlijke teekens, waarmee de winkelier den boer het bedrag voorrekent*), o.; *met - rekenen*, d. i. met streepjes op de toonbank bv. 1 = cent, V=stuiver, enz.
Boe'renleenbank (*geldbank, waar de landbouwer tegen matige rente contanten kan bekomen*), v. -leenbanken.
Boerenmeid' (*inwonende dienstbode op een boerderij*), v. -meiden.
Boe'renmensch (*iem. uit den boerenstand*), m. -en; kleinacht. o.
Boe'rennachtegaal (*de musch, doch vooral de kikvorsch*), m. -nachtegaals, -nachtegalen.
Boe'renoproer (*opstand der boeren in Frankrijk tegen den adel*, 1358), o. **Jacquerie.**
Boe'renplaats (*boerenhoeve, boerenhuizinge*), v. -plaatsen.
Boe'renschromen (*het spel, boerenschroom spelen*), ik -schroomde, heb geboerenschroomd.
Boe'renschroom (*gezelschapsspel met prentjes en dobbelsteenen*), m. Het spel draagt zijn naam naar een der spelenden, den ontvanger der belastingen.
Boe'renstand (*de stand der landbouwers in de maatschappij*), m. gmv.
Boe'renvrouw (*vrouw uit den boerenstand*), v. -vrouwen.
Boe'renwerf (*boerenerf*), o. -werven. gew.
Boe'renwoning (*huis van den landman, boerenhoeve*), v. -woningen.
Boe'renzaterdag (*de 2e en 3e Zaterdag in October in N.-Holland en Utrecht, als wanneer de boerenknechts zich tegen 1 Nov. verhuren*), m. -zaterdagen.
Boe'renzoon (*zoon van een boer*), m. -zoons, -zonen; zie ook: **Boerendochter.**
Boe'renzwaluw (*de gewone of gemeene zwaluw, ook muurzwaluw*), v. -zwaluwen.
Boer'haave, Hermanus, *wereldberoemd Ned. geneeskundige en hoogleeraar te Leiden*, 1668-1738.
Boerin' (*vrouw uit den boerenstand*; fig. *lompe of dikke vrouw*), v. -nen.
Boerin'nenjak (*kort bovenkleedingstuk eener boerin*), o. -ken; **-kap,** v. -pen; **-kleeding,** v. gmv.; **-muts,** v. -en; **-stem,** v. -men: *een goede, ronde, vroolijke -stem.* (C.O.)
Boer'ka (*ronde, viltwollen mantel der Kozakken en Kaukasiërs*), v. -'s.
Boernoes' (*lange witlinnen overmantel met kap, der Arabieren*), m. -en; ook: **Burnoe', Boernoe'.**
Boersch (*als een boer, lomp*), bn.; **-heid,** v.
Boer'schap (*buurt, vereeniging van buurten*), v. -pen.
Boert (uit *boerde*: *scherts, luim*), v. gmv.; *iets voor - opnemen.*
Boer'ten (*schertsen*), ik heb geboert; **-erij'** (*kortswijl*), v. -en.
Boer'tend (*op schertsenden toon*), bn. en bw.; *een - gesprek, hij sprak op -en toon of -.*
Boertenderwijs', -wij'ze (*al schertsend*), bw.
Boer'tig (*grappig*), bn.; *een -e stijl*; **-heid,** v.
Boes (*achterdeel v. d. koestal*), v. boezen; in N.-H. *Koes* (*ruimte achter de koeien in de koestal*): *op de koes gaan liggen.* (C. O.)
Boes'kool (*witte kool*), v. -koolen; gew. voor **Buiskool.**
Boet (*schuur, loodsje*), v. -en; *ze* (*de biggen*) *zijn in de -* (C.O.). gew.
Boe'te (verwant met *baat*: *vergoeding, geldstraf*), v. -n.
Boe'tedoening (*versterving, kastijding*), v. -doeningen.
Boe'teling (*persoon, die boete doet*), m. en v. -en; vr. ook **Boe'telinge,** -n.
Boe'ten (den. van *boete*: *herstellen, verbeteren, boete doen, voldoen*), ik heb geboet; *een net -, een ketel -*, d.i. oplappen; *hij zal voor dat verraad -*, d. i. lijden; *zijn lusten -, zijn goud-dorst -*, bevredigen; *zijn leeslust -* (Bild.); **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Boe'ten (*vuur aansteken*, eig. *vuur slaan*), hij boette, heeft geboet; *vuur -*, aanleggen, aansteken, opstoken.
Boe'tepreek (R.-K. *missiepreek*, fig. *strafleerrede*), v. -preeken.
Boet'gebed, o. -en; **-gewaad** (*boetkleed*), o. -waden; **-gezant** (*boeteprediker*), m. -en: *Johannes de Dooper, de -gezant*; **-kleed,** o. -eren; **-pleging,** v. -en; **-prediker,** m. -s; **-preek** (*straf predikatie, vaak schertsend*), v. -en; **-profeet** (*-gezant*), m. -profeten.
Boet'psalm (R.-K. *psalm, smeekend om verzoening m. God*), m. -psalmen; *de zeven -en.*
Boetseeren (freq. van *bootsen*; *in was of klei in behoorlijken vorm nabootsen*), ik heb geboetseerd; bij uitbreiding: *formeeren, scheppen*: *God -seerde al den aardkloot*, (Vondel); **-der,** m. -s: *de schepper en -er van al de koek- en kunstgewrochten* (C.O.), d. i. maker; **-ing,** v. -en; **-kunst,** v. gmv.
Boetvaar'dig (eig. *vaardig om boete te doen, gezind tot boete*), bn.; **-heid,** v gmv.
Boe'venbende (*dieventroep*), v. -benden; **-jacht** (*gemeen volk, grauw, gespuis*), v.: **-nest** (*vrijplaats voor bankroetiers*), o. vero.; **-pak** (*een aantal boeven*), o. gmv; **-streek,** m. -streken; **-stuk** (fig. *kwajongensstreek*), o. -ken: *een boom of wat verder pleegde hij* (*Nurks*) *mij hetzelfde -stuk* (C.O.); **-taal,** v. gmv.; **-tronie** (*gemeen gezicht*), v. -s.
Boe'wah non'na (*zekere Indische vrucht*).
Boe'zel (*stof voor boezelaars*), o.; (*boezelaar*), m. -s.
Boe'zelaar (*voorschoot*), m. -s.
Boe'zem (*borstholte*; fig. *inborst, hart, gemoed*), m. -s; *een eerlijk hart in den - dragen, een wensch in zijn - koesteren*; **-vriend** (*intieme vriend*), m. -vrienden; **-vriendin** (*hartsvriendin*), v. -vriendinnen.
Boe'zem (*het geheel van plassen, kanalen, tochten, slooten, waarin het polderwater uitloopt*), m. -s; *de - van Rijnland, een vrije -*; **-kade** (*dijk langs een boezem of vaart*), v. -kaden; **-land** (*hooger gelegen land van den polder*), o. -landen; **-peil,** o. gmv.
Boe'zem (*kring van bijeenbehoorende personen*), m. gmv.; *uit den - van het bestuur, het voorstel kwam uit den - der vergadering.*
Boezeroen' (Fr. *bourgeron*, bijvorm van *bergeron*, scheperskiel: *een kleedingstuk van werklieden, dat als onderbloes dient*), o. en m. -en.
Bof (klankn.: *slag, stoot*), m. -fen; *hij doet*

dat op den -, hij slaat er naar, werkt op goed geluk.

Bof, m.; *iets op den - koopen*; zie **Pof.**

Bof (*zwelling van hals en wang tengevolge van ontsteking van de oorspeekselklier*), m.

Bof'fen (stud. *geluk hebben in examens, promotie of zaken*), ik heb geboft; **-fer,** m. -s.

Bof'ferd, bof'fer (*pocher*), m. -s; ook *geluksvogel.*

Bo'gaers, Adrianus, *Ned. taalgeleerde* en *dichter*, te Rotterdam, 1795-1870: *Tocht van Heemskerk naar Gibraltar: 1836 bekroond.*

Bo'gen (*roemen, trotsch zijn op*), ik boogde, heb geboogd; - *op zijn geboorte,* - *op zijn talenten,* - *op ervaring.*

Boha' (klankn. *getier*), tw., en als zn. m.: *een grooten - maken*; **-maker,** m. -s; **-makerij',** v. -en; ook **Boeha', -haai', -hei'.**

Bohe'men (*deel der Oostenr. monarchie*), o.; **-heemsch** (*van Boheme, dit land betreffend*), bn.: *-e steenen*, bergkristallen; **-mien'** (*Bohemer*, fig. *zigeuner, heiden, zwerver*), m. mv.

Boileau', *Despréaux, Nicolas, beroemd Fransch dichter, vooral hekeldichter en criticus, te Parijs*, 1636-1711: *Lutrin, Art poétique, Satires.* (au = oo).

Bojaar' (*vrijheer in de Slavonische landen*, b.v. *in Roemenië*), m. -aren.

Bok (*mannetje der geit*), m. bokken; fig. *hij is een* -, een stuursch mensch; -, *sta vast*, jongensspel; **-achtig** (*ruw, lomp*), bn. en bw.

Bok (*hijschwerktuig*; ook *zitplaats van den koetsier*), m. bokken; als vaartuig, v.

Bok (*springtoestel bij de gymnastiek*), m. bokken.

Bok (*groote vergissing, misslag*), m. bokken; *een - maken, een - schieten*, een flater maken bij 't spreken of schrijven.

Bokaal' (Fr. *bocal*: *groote drinkbeker met nauwen hals*), v. bokalen.

Bok'keleder, -leer (*boksleer*), o. gmv. **-leeren** (*van bokkeleer*), bn.

Bok'kenleder (*leder van bokken*), o. **-leer,** o. gmv.; **-leeren,** bn.

Bokkenees' (eig. *Boeginees, in het Z.W. van Celebes*; fig. *ruw, lomp mensch*), m. -neezen.

Bok'kenwagen, m. -s; een wagentje met één bok heet Bokkewagen.

Bok'kepruik, v.; zegsw. *hij heeft de - op*, de pruik staat hem scheef, hij is niet goed gemutst of gehumeurd; het woord dateert uit den pruikentijd.

Bok'kerijder (*lid eener rooverbende in ± 1770 in Z.-Limburg*), m. -rijders; het volksgeloof deed hen op een bok door de lucht rijden, omdat de bende heinde en ver haar vertakkingen had.

Bok'kesprong (*grillige sprong*), m. -sprongen; *-en maken*, losbandig leven, grof verteren.

Bok'kevel (*vel van een bok*), o. -vellen.

Bok'kig (*lomp, stuursch*), bn. en bw. **-heid** (*norschheid*), v. gmv.

Bok'king (*gerookte haring*), m. -en; *iemand een - geven*, gmz. hem scherp berispen; **-kinkje** (*kleine bokking*), o. -s.

Boks'baard (*samengesteldbloemige*: *jozefsbloem of morgenster*), m. gmv.

Bok'se (*broek, pantalon*), v. -n. gew.

Bok'sen (*vuistvechten*), ik heb gebokst; **-er** (*vuistvechter*), m. -s; **-beugel** (*een met prikkels voorziene beugel, waarin vier gaten voor de vingers, door boksers als vuistwapen gebruikt*), m. -s.

Boks'hoorn (*hoorn v. e. bok*), m. -hoorns, ook: *Boks'horen*, m. -s.

Boks'voet (*satyr, boschgod*), m. -voeten.

Bok'tor (*schildvleugelig insect met zeer lange sprieten*), v. -torren; *in ons land zijn vele soorten van -torren*, b.v. *de groote - of populier-, de dennenboktor*, enz.

Bol (*bal, omwentelingslichaam*; ook *broodje*), m. bollen; *warme -len*, broodjes; fig. *pijn in den* -, het hoofd; *hij is een* -, een zeer knap mensch, een knappe kop; **-letje,** o. -s.

Bol (*worteldeel van bolgewassen*), m. bollen; m. *een tulpen-, een hyacinten-*; *het -lenhuis*, broeihuis.

Bol (*bolderik, onkruid in 't koren*) v. gmv.

Bol, -le (*stier*), bollen, gew. zie *Bul.*

Bol (*opgezet, pofferig, dik*), bn. en bw.; *de ingewanden, schoon - van enkel wind* (Staring); *een knaap met -le wangen*; *een -le wind*, ongeregelde lauwe wind; *de zeilen stonden* -, rond, opgeblazen; **-heid,** v. gmv.

Bol'aarzen (*kopjebuitelen*), ik bolaarsde, heb -bolaarsd; *jongens, die in 't gras* -. vero.

Bo'la (*drieriemige lasso, bezwaard met kogels, in gebruik bij de Patagoniërs*), v. -'s.

Bol'deren (*dof geraas maken*), de wagen heeft te veel gebolderd. w. g.

Bol'derik (*onkruid met roodachtig blauwe bloem*), v. -en; *de gewone* -, onkruid in 't koren, ook *bol, boller, dolik, korenroos, korenvlam* geheeten.

Bol'derwagen (eig. *bolderende, rammelende wagen*: *overdekte boerenwagen niet op riemen of veeren*). m. -wagens; *een beeld gelijk, zit Rembrandt in den* -, (Immerzeel).

Bol'driehoek (meetk. *driehoek op den bol*) m. -en; **-driehoeksmeting,** v. gmv.

Bole'ro (*Spaansche volksdans*), m. -'s; *de - wordt begeleid met zang en castagnetten.*

Bole'ro (*ronde Spaansche hoed*), m. -'s.

Bol'ero (*nauwsluitend, meestal fluweelen of zijden damesjacket met mouwen*), v. -'s.

Bol'gewas (*plant met onderaardsch stengelgedeelte*), o. -gewassen; *de lelie, de tulp, de hyacint behoort tot de -sen.*

Boli'var (*zilverstuk als eenheid in Venezuela, ± f 0.45*), m. -s.

Bolk (*wijting, een soort van kleinen schelvisch*), v. -en.

Bol'kalf (*jong stiertje*), o. -kalven; ook: **Bulkalf.**

Bollandis'ten (*Jezuïetengenootschap eerst te Antwerpen, thans te Brussel, voortzetters van het werk door pater Jan van Bolland (1596-1665) in 1643 begonnen over de Levens der Heiligen*; *het reuzenwerk is nog niet gereed*), m. mv.

Bolleboos' (eig. *heer des huizes*; fig. *iem. die uitmunt in eenig vak*; *knap en schrander mensch*), m. -boozen; spreekt. **Balleboos.**

Bollebuis' (*poffertje*), v. -buizen; -je, o. -s.

Bollebuis' (*dikke, welgedane knaap*), m. -buizen; *drie stevige, goedige -buizen.* (C.O.)

Bol'lejagen (*het werk staken in de Friesche venen*); *ze gingen* -, d. i. andere veenarbeiders tot staking overhalen; als zn. o.

Bol'len (*voor den kop slaan*), ik heb gebold; *een os* -; ook: *Dollen.*

Bol'len (*behagen, streelen*), het heeft gebold; *dat bolde hem het meest.* gew.

Bol'len (*het vlas repelen*), ik heb gebold; *ze zijn daar druk aan 't* -, het vlas ontdoen van de zaadbollen.
Bol'len (*staken v. d. arbeid in de venen*); ze zijn aan 't -. gew.; zie *Bollejagen.*
Bol'lenbaas (*bloembollenkweeker*), m. -bazen; **-handelaar,** m. -s; **-huis** (*loods, waarin men 's winters de bloembollen bewaart*), o. -huizen; **-kweeker,** m. -s; **-land** (*-akker*), o. -en; **-rek,** o. -rekken; **-zeef,** v. -zeven.
Bol'lenbakker (*wittebroodjes-bakker*), m. -s; **-blazer** (*bakker, die op den hoorn blaast, ten teeken dat het brood gaar is*), m. -s; **-toeter** (*-blazer*), m. -s; **-toethoorn,** m. -s. vero.
Bolognee'zer (*uit of van Bologne, een stad in Italië*), bn.; *- of -neesche hondjes*, kleine ruigharige -; **- flesschen,** v., peervormige glazen flesschen. (gn = nj).
Bol'plein (*speelbaan in Vlaanderen voor het bollen- of balspel*), o. -pleinen. Vl.
Bol'rond (*rond als een bal*), bn.; *onze aarde is* -; **-heid,** v. gmv.
Bol'roos (*Geldersche roos*), v. -rozen.
Bol'ster (*notenbast; kaf, pel, schil*), m. -s.
Bol'steren (den. *v. d. bolster ontdoen*), ik heb gebolsterd; *noten* -.
Bo'lus (*zegelaarde, roodachtige klei; ook gebak van meel, melk en suiker*), m. -sen.
Bol'vorm (*vorm van of als een bol*), m.; *de - der aarde, de - der planeten.*
Bolvor'mig (*den vorm hebbende van een bol*), bn.; **-heid,** v. gmv.; **-e-driehoeksmeting,** v. gmv.
Bol'werk (*hoog bastion, hoofdwerk*), o. -werken; fig. *de grondwet is een - der vrijheid, een - tegen dwingelandij.*
Bol'werken (*versterken*), ik bolwerkte, heb gebolwerkt; *hij zal het wel* -, d.i. klaarspelen.
Bol'worm (*hersenblaasworm, ziekte bij de schapen*), m. -wormen; fig. *de - steekt hem*, hij is in slecht humeur.
Bom (Fr. *bombe: holle ijzeren kogel met sprinlading en lont*), v. bommen; **-metje,** o. -s.
Bom (*platbodemde vischschuit*), v. bommen; *de - doorkruiste het gepekelde sop.* (Bogaers).
Bom (*stop of spon op het bomgat*), v. bommen; zegsw. *de - is gesprongen*, het geheim is uitgekomen en wel onverwachts.
Bom (stud. *groote borrel*), v. bommen.
Bom (*klanknabootsing*), tw.; -, *zoo slaat de trom!*
Bom'ba (destijds *slavenopzichter in W.-I.*), m. -'s. vero.
Bom'bam (*klanknabootsing*), tw.; als z.n. (*de groote torenklok*), v. gmv.: *de groote - luidt*; ook *Beddekwast.*
Bom'bammen (*de klok luiden, of galmen*), ik heb en het heeft gebombamd.
Bombar'de (*donderbus, steenmortier, oudkanon voor steenen kogels*; ook: *het sterkste bromwerk in orgels*), v. -s.
Bombardeeren (mil. *met bommen beschieten*), ik heb gebombardeerd; **-der,** m. -s; **-dement** (*beschieting met bommen of granaten*), o. -en: *het - van Sebastopol* (1855); **-ing,** v. -en.
Bomba'rie (verwant met *bombarde: geraas, getier*), v. gmv. gmz.; *maak toch zoo'n - niet!* drukte, lawaai.
Bom'bast (eig. *losse stof tot opvulling v. kleederen, katoenen stof*; fig. *gezwollen en hoogdravende taal, holle woordenpraal*), m. gmv.
Bombas'tisch (*gezwollen, hoogdravend*), bn.; *een - schrijver, een -e stijl*, winderig.
Bom'bax (*zijdewolboom*), v. -en; *de - hoort in O.-I. thuis; de witte, veerkrachtige wol dient tot vulling van matrassen.*
Bombazijn' (Fr. *bombasin: vezelige, bruine, goedkoope katoenen stof voor arbeiderskleedij*), o.; (soorten), o. -en: *allerlei bombazijnen, bruin en geel.*
Bombazij'nen (*van bombazijn*), bn.; *een - pak, een - broek.*
Bom'been (*een gezwollen been*), o. -en. vero.
Bombeeren (*bol maken, opvullen*); *de ruggen dier stoelen zijn gebombeerd.*
Bom'gat (*spongat, ronde opening in den buik of den bodem van een vat*), o. -gaten.
Bom'gat (*galmgat in den toren*), o. -gaten.
Bom'ijs (*hol ijs, luchtbelijs*), o. gmv.
Bom'ketel (*mortier*), m. -ketels. vero.
Bom'mel (*prop*), m. -s; zegsw. *de - brak los*, alles lekte uit van den bedrieglijken toeleg.
Bom'men (*galmen*), het heeft gebomd; spreekw. *Leege vaten - het hardst*, leeghoofden hebben het hoogste woord.
Bom'schuit (*vischpink*), v. -en; zie **Bom.**
Bom'vrij (*bestand tegen een bombardement*), bn.; *een -e kelder, een - fort.*
Bon (*schriftelijk bewijs, dat goed en geldig is voor de daarin uitgedrukte som of waarde, ook orderbriefje, waarop een leverancier iets kan afgeven*), m. -s; bonnetje, o. -s.
Bon (*kaartje voor vlijt op school*), m. -s.
Bo'na fide (*te goeder trouw, op goed geloof*), bw.; *iets - doen.*
Bo'nang (O.-I. *een samenstel van metalen ketels, 14 in getal, die met de opening benedenwaarts, in twee rijen op kruisgewijze gespannen* koorden *staan: alles rustend op een houten raam met vier pooten*), v. -s; *de - is een slaginstrument der gamelan-muziek.*
Bonapar'te, zie *Napoleon I.*
Bonapartist' (*in Frankrijk, aanhanger van het geslacht der Bonapartes*), m. -en.
Bonbon' (*fijn suikergoed, allerlei suikerballetjes*), o. -s; *een -doosje*; het woord is een herhaling in kindertaal van *bon*, d.i. goed.
Bonbonnie're (*bonbondoosje*), v. -s; fig. *de Maastrichtsche schouwburgzaal is een* -, d.i. een elegant ingericht zaaltje.
Bond (verwant met *binden: verbond, vereeniging, gilde*), m. -en; *een staten-, een arbeiders-, een onderwijzers-, een slagers-.*
Bon'del, m. -s; zie **Bundel.**
Bond'genoot (*iemand die medehelpt, medestander*), m. -genooten.
Bond'genootschap, o. -pen; **-pelijk,** bn.
Bon'dig (*goed verbonden*), bn.; *-e kost; -e krachten*, d.i. stevig, sterk; fig. *een - oordeel*, deugdelijk, degelijk; *een -e vrede*, bestendig; *een -e belofte*, onverbrekelijk, verbindend; *een - antwoord; een -e stijl*, pittig, gespierd, krachtig; **-heid** (*vastheid, degelijkheid*), v.
Bond'kist (Bijb. *Arke des Verbonds*), v. gmv.
Bonds'hotel (*logement v. wielrijders*), o. -s.
Bonds'rijwielhersteller (nl. *hersteller van rijwielen namens of van dien bond*), m. -herstellers.
Bonds'staat (*vereeniging van verschillende staten tot een rijkseenheid*), m. -staten; *Zwitserland is een* -; ook: *Bond'staat.*
Bond'zegelen (*de teekenen, bewijzen van het verbond tusschen God en de geloovigen*), o. mv.; *de Doop en het H. Avondmaal zijn onze* -.

Bon'gerd (*boomgaard*), m. -s. gew.
Bonheur' (*geluk, buitenkansje*), o.; *par* -, bij geluk; - *du jour*, fraaie pronkkast, de bovendeur met spiegelglas; lees: *bon-neur*.
Bonhomie' (*aangeboren of natuurlijke goedhartigheid*), v. gmv.
Boniet' (*een soort van makreel, springvisch*), m. -en; zie **Albikoor.**
Bonifa'cius, *Evangelie-prediker* onder de Friezen, in 755 te Dokkum vermoord; ook *Winfried*.
Bo'nis (in) zijn (*gegoed zijn, in ruime omstandigheden verkeeren*); *hij is een man in* -, in het bezit van goederen, welgesteld.
Bonjour' (*goeden dag*), o. -s. (ou = oe).
Bonjou'ren (*afschepen, wegzenden*), ik heb hem gebonjourd. (ou = oe).
Bonk (*stuk, schonk*), v. -en; fig. oud paard, ook zeeman: *een ruwe zee-*, m. (v. d. persoon).
Bon'kelaar (*een soort van schijf met tanden in molens*), m. en o. -s.
Bon'ken (*hard tegen iets aan stooten, rollen enz.*), ik heb gebonkt; *het stoeltje bonkt tegen den snipperbak* (Potg.); fig. iemand stompen.
Bon'kig (*grove beenderen hebbend, grof gebouwd*), bn.; *een - paard*.
Bonk'sel (*bovenkorst van het hoogveen, dat bij het verturven op zij wordt gelegd*), o. gmv.
Bon-mot' (*geestigheid, mop, kwinkslag*), o. bons-mots; lees: *-moo*.
Bon'ne (*kinderjuffrouw, meisje belast met de zorg over kleine kinderen*), v. -s.
Bonnefooi' (*te goeder trouw*), v.; *op de* -, op goede kans gewaagd, op goed geluk af, in goed vertrouwen. gmz.
Bonnet' (*muts of hoedje van zachte stof en met slappen rand*), v. -ten; ook, kerk-hoofddeksel der R.-K. geestelijken; nog, voorlaag bij verschansingen.
Bonnetterie' (*winkel van wollen mutsen en andere gebreide wollen goederen*), v. -ën.
Bons (*klanknabootsing*), tw.; -, *daar ligt hij!*
Bons (*slag, stoot*), v. -zen; *met een zware - viel het lichaam op den grond*; zegsw. *de - krijgen*, afgedankt worden; *iem. de - geven*, zijn afscheid geven, voorgoed afwijzen.
Bon sens (*gezond verstand*), m. gmv.; lees: *bon san'ce*.
Bonsoir' (*goeden avond*), o. -s. (oi = ooaar).
Bont (*gekleurde en geruite katoenen stof*), o.; *Friesch* -, *Schotsch* -; **-jes,** o. mv.; **-goed** (*bontgekleurd weefsel*), o. -goederen.
Bont (*zachtharig bewerkt dierenvel, pelswerk, pelterij*), o. gmv.; *het - der bevers, marters*, enz.; *een jas met - gevoerd*; *in 't - gekleed*; **-jas** (*ruime winterjas met bont gevoerd*), v. -sen; **-je** (*halskraagje van bont*), o.; **-kist,** v. -en; **-werk,** o.; dit zn. - is hetzelfde als het volgende -, bn.
Bont (*gespikkeld, gevlekt, veelkleurig*), bn.; *een -e vogel, een -e ekster*; *de bonte ka*, kerkkauw, torenka; zegsw. *hij is bekend als de -e hond*, algemeen ongunstig; spreekw. *Men noemt geen koe -, of er is een vlekje aan*, d.i. voor een algemeen slecht gerucht omtrent iemand bestaat altijd wel eenige grond; *hij maakt het te* -, is in woord of daad al te wild, maakt het te erg; *iemand - en blauw slaan*, hem zoo slaan, dat hij gele en blauwe plekken krijgt; eig. *blond*, d.i. geel en blauw; **-heid** (*veelkleurigheid*), v.: *de -heid van dien opschik, van die versiering*.
Bon'tekoe, Willem IJsbrandsz., *beroemd Ned. zeereiziger uit Hoorn*: *reis* 1618.
Bon'ten (*van bont*), bn.; *een - kraag*.
Bon ton' (*spreekmanier van welopgevoede lieden*; *goede of beschaafde toon*), m. gmv.
Bont'werker (*fabrikant van bontwerk, van pelzen*), m. -werkers; **-sknecht,** m. -en; **-swinkel,** m. -s.
Bonvivant' (*een vroolijke kwant, een doorbrenger, losbol, een lichtmis, een doordraaier*), m. bonvivants; lees: *bonvivan'*.
Bon'ze (*priester van Boeddha in China en Japan*), m. -n of -s.
Bon'zen (*stooten, hard kloppen*), ik heb gebonsd; *een deur open* -; *mijn hart ging* -.
Bon'zing (*roofdier*), m. -s; zie **Bunzing.**
Bood'schap (*bericht, mededeeling, tijding, last*), v. -pen; *-pen doen*, koopen of inkoopen doen, ook bericht of tijding brengen; *een gemaakte* -, voorgewende; *de blijde* -, het Evangelie; *Maria* -, R.-K. feestdag op 25 Maart (zie **Annunciatie**); zegsw. *een kind om een - sturen*, een te lage kaart inleggen of opspelen.
Bood'schappen (*berichten, aankondigen, melden*), ik heb geboodschapt; **-per,** m. -s; **-ster,** v. -s.
Boog (*wapen-, schiettuig*), m. bogen; *den - spannen*, de pees achteruithalen; *den - ontspannen*, de pees weer in rust brengen; *met pijl en - gewapend*; zegsw. *hij vloog als een pijl uit den* -, liep zeer snel; *meer dan één pijl op zijn - hebben*, verschillende middelen of argumenten hebben; spreekw. *De - kan niet altijd gespannen zijn*, men kan niet altijd ingespannen bezig zijn, men dient ook eens rust te nemen.
Boog (bouwk. *kromming, bocht, gewelf*), m. bogen; *een - boven deur of venster, een brug met drie bogen, een triomf-, een eere-*.
Boog (meetk. *deel van den omtrek eens cirkels*), m. bogen; *een - van 90°*; *de hoek aan 't middelpunt is gelijk aan den* -, *waarop hij staat*.
Boo'gerd (*boomgaard*), m. -s; ook: **Boogaard.**
Boog'lamp (*groote electrische bollamp*), v. -en.
Boog'raam (*boogvenster*), o. -ramen.
Boog'scheut (*boogschot*; *de weg, door een afgeschoten pijl doorloopen*), m. -scheuten; *die winkel is een - van hier*; *het bosch lag een - van het dorp*.
Boog'schutter (*krijger, met pijl en boog gewapend*), m. -schutters. vero.
Boogs'gewijze, bw.; zie **Boogswijze.**
Boogs'wijze (*gebogen als een boog*), **-wijs,** bw.
Book'maker (Eng.), m. -makers; *een - is bij wedrennen de hoofdpersoon bij de weddenschappen, hij brengt ook de wedders bij elkaar en houdt aanteekening van winst en verlies*; lees: *boek-meek'r*.
Boom (*gewas met stevig oprijzenden stam, die zich eerst op zekere hoogte boven den grond vertakt*), m. boomen; Bijb. *de - der kennis des goeds en des kwaads*; *de - des levens*; spreekw. *De appel valt niet ver van den* -, het kind gelijkt den vader in doen en laten; *Hooge -en vangen veel wind*, personen in hooge ambten staan aan allerlei tegenheden bloot nl. aan critiek, haat, nijd, laster en vervolging; *Men moet geen oude -en verplanten of verzetten*, oude lieden moeten blijven huizen, waar ze zijn; *De - valt niet*

met den eersten slag, een zware taak kan niet opeens volvoerd; zegsw. *door (om) de -en het bosch niet zien*, geen overzicht hebben van 't geheel, omdat men zijn aandacht te veel wijdt aan bijzonderheden; *aan de vruchten kent men den -*, 's menschen karakter toont zich in zijn doen en laten of in zijn werken; *van den hoogen - afteren*, op zorgelooze wijze zijn geld verteren, zijn kapitaal opeten; **-pje** (*kleine boom*), o. -s.

Boom (*slagboom, tolboom, draaiboom*), m. -en.

Boom (*geslachtsboom*), m. -en.

Boom (*voorwerp, dat op den stam van een boom gelijkt, rolrond voorwerp*), m. -en; *de -en van het weefgetouw; de haven-*, drijvende rondbalk, waarmee de toegang van een haven wordt of werd afgesloten.

Boom (*schippersvaarboom*), m. -en.

Boom (*ijzeren lat, waarmee deuren, luiken of blinden worden afgesloten*), m. -en.

Boom (*een partijtje kaart*), m. -en; *laat ons een -pje jassen; laat ons een -pje opzetten*, wat gezellig spelen (of kouten): de - is een lange streep aan weerszijden voorzien van vijf of zeven dwarsstrepen; wie 50 haalt of 100 mag een streep, wegvegen, en hij wint, die 't eerst al zijn dwarsstrepen kwijt is; fig. in O.-I. gezellig praten, babbelen, aan de kletstafel zitten, zie **Boomen.**

Boom (*plotselinge vraag naar eenig artikel aan de beurs*), m. -en.

Boom (O.-I. *douanenkantoor, tolhuis*), m.; **-klerk,** m. -en; **-zaken,** v. mv.

Boôm (*bodem*), m. bodems; spreekw. *'t Is botertje tot den -*, er heerscht geluk en voorspoed; ook, de onderlinge verstandhouding is uitstekend.

Boo'men (*een schip met een vaarboom voortbewegen*), ik heb geboomd; *een schip uit de haven -; onze punter wordt verder -boomd.*

Boo'men (O.-I. *gezellig praten, een boom opzetten*).

Boom'gaard, boo'gaard, boo'gerd (*hof met vruchtboomen, weide beplant met vruchtboomen*), m. -en; *een kersen -, een noten -*, zie **Bongerd.**

Boom'kikvorsch (*kruipend dier, levend op boomen*), m. -kikvorschen.

Boom'klever (*blauwspecht*), m. -klevers.

Boom'kruiper (*inheemsche kleine vogel*), m.

Boom'kweeker (*iem. die loof- en ook vruchtboomen kweekt, ten verkoop*), m. -s; **-ij'** (*een stuk land of hof, waar boomen gekweekt worden*), v. -en; zie **Pepinière.**

Boom'kwikstaart, m. -kwikstaarten; *de witte -*, ook *Akkermannetje, Bouwmannetje, Bouwmeestertje* geheeten.

Boom'leeuwerik (*leeuwerik, die in boomen nestelt*), m. -leeuweriken.

Boom'loof (*gebladerte der boomen*), o. gmv.

Boom'loopertje (*grijs vogeltje met spitsen bek*), o. -loopertjes; ook: *-kruipertje* (insecteneter), o. -s.

Boom'marter (*een marter, bruin met geelachtigen rug, in de bosschen van Europa levende*), m. -marters.

Boom'olie (*olie, geperst uit olijven*), v. gmv.

Boom'rooien (*het uitdoen van boomen met wortel en al*), o. gmv.; ook: *Boomen-.*

Boom'sluiten (*het afsluiten van de haven op een bepaald uur door middel van een langen rondbalk of boom*), o. gmv.; *aan vóór - thuis te zijn was geen denken.* (C.O.); **-sluiter** (*havenbeambte*), m. -s; zie *Boom.*

Boom'stam (*het opgaande deel v. e. boom*), m. -stammen; **-valk** (*een soort van valk*), m. -en; **-varen** (*keerkringsvaren in den vorm van een boom*), v. -s; **-veil** (*gewone klimop*), o. en soms v. gmv.; **-vorsch** (*-kikvorsch*), m. -en.

Boom'wol (*katoen*), v. gmv.

Boon (*peulgewas, zaad dier peulvrucht*), v. boonen; *een stok-, een sla-, een paarden-, een duiven-, een tuin-*; zegsw. *hij is in de -en*, hij is in de war, hij is de kluts kwijt, hij doet de dingen verkeerd: dit wijst op het oude volksgeloof, dat een bloeiend boonenbed een bedwelmende uitwerking heeft; spreekw. *Honger maakt rauwe -en zoet*, honger geeft den waren eetlust; *voor spek en -en er (ergens) bijloopen, meeloopen, bijzitten*, enz. d. i. bij eenig werk overtollig zijn, toekijken zonder een werkzaam aandeel te hebben; **-tje,** o. -s: *-tje komt om zijn loontje* (ook omgekeerd gebezigd), iem. krijgt zijn verdiende loon, als hij iets misdreven heeft; *je bent ook zoo'n heilig -tje!* braaf of godvruchtig persoontje: meest ironisch gebezigd.

Boo'nenbed, o. -bedden; **-bloem** (*-bloesem*), v. -en; **-kever** (*erwtenkever*), m. -s; **-kruid** (*keule, toekruid*), o. gmv.; **-land** (*akker met boonen*), o. -en; **-schil** (*-dop*), v. -len; **-staak** of **boonstaak** (*lange stok, waarlangs men de boonen laat opgroeien*), m. -staken: fig. *wat een -staak!* schraal en houterig mensch; **-stroo** (*uitgedorschte boonplant*), o.; **-veld,** o. -en; **-zaaier** of **-zetter** (*die de boonen in de kuiltjes legt*), m. -s.

Boon'ganger (gesch. *iemand, die recht had deel te nemen aan de magistraatsverkiezing welke plaats had door ballotage, d. i. door het werpen van een boon in een bus*), m. -s. vero.

Boor (*timm. gereedschap*), v. boren; *de knop of druif van de -, de houten omslag of zwengel van de -; in het lepelblad van de - zit het -ijzer.*

Boor'as (*spil*), v. -assen; **-bank** (*werkbank om te boren*), v. -en; **-beitel** (*werktuig van den horlogemaker*), m. -s; **-buis** (*buis van een aard- of zandboor*), v. -buizen; **-ijzer** (*deel der boor, dat de gaten maakt*), o. -s; **-kever** (*zwarte kever, houttor*), m. -s; **-machine,** v. -s; **-meel** (*houtpoeder*), o. gmv.; **-meester** (*opzichter bij het boorwerk in mijnen*), m. -s; **-mossel** (*schelpdier, dat gaten boort in steenen of palen*), v. -s, -en; **-put** (*geboorde put*), m. -putten; **-schelp** (*gewone paalworm*), v. -en, ook **-worm,** m. -en.

Boord (bijvorm van *bord*: *bovenste rand of kant*), m. -en; *de - van een hemd, de - van een kous; tot den - vol of boordevol*; fig. *de -en van een rivier, een woud*, zoom.

Boord (scheepst. *zoom of rand van een schip, scheepsboord, het schip zelf*), o.; *kom aan -! over - werpen*, uit het schip verwijderen; *over - raken of vallen*, te water raken; *een schip aan - krijgen; iemand aan - krijgen*; zegsw. *iemand aan - klampen*, hem aanhouden, over iets aanspreken; *iemand met iets aan - komen*, hem een voorstel doen, hem over iets onderhouden, hem de les lezen.

Boor'den (*een boord of rand maken aan,*

omzoomen), ik heb geboord; **-sel,** o. -s.
Boor'devol, bn.; *de tobbe is -; een glas - schenken,* d.i. tot aan den rand; *een -le emmer.*
Boor'devolletje (scherts. *een glas tot aan den rand vol*), o. -s.
Boord'sel (*omboording*), o. -s; *het - van een jas, het - van een tapijt.*
Boor'water (geneesk. *een soort van witwater uit boorzuur tot genezing van vleeschwonden*), o. gmv.
Boort (*diamantgruis*), o. gmv.
Boor'zuur (scheik. *verbinding van boor of borax met zuurstof en waterstof*), o. gmv.
Boos (*kwaadaardig, nijdig*), bn. en bw.; **-aar'dig,** bn. en bw.; **-heid,** v. -heden.
Boos'doener (*snoodaard*), m. -s; **-ster,** v. -s.
Boos'wicht (*boosdoener, misdadiger*), m. -en.
Boot (*vaartuig*), v. -en; *een roei-, een zeil-, een stoom-, een kanonneer-.*
Boot (*halssieraad*), v. -en; *een juweelen -.*
Boots (*model voor een beeld, vorm*), v. -en.
Bootseeren (*boetseeren*); zie **Bootsen.**
Boot'sen (eig. *boetsen,* Fr. *bocher: modelleeren*), ik heb gebootst; *God heeft uit een handvol klei een mensch gebootst* (Hasebroek), al scheppende gevormd.
Boots'gezel (*varensgezel*), m. -gezellen.
Boots'haak (*lange stok met ijzeren punt en weerhaak*), m. -haken.
Boots'man (*onderofficier ter zee: heeft het toezicht over het tuig*), m. -lieden, -lui; de - is de vader der matrozen.
Boots'mansfluit (*waarmede nl. de bootsman zijn bevelen geeft*), v. -en; **-haring** (*spekbokking, steurharing, gevangen in Juni*), m. -en; **-maat** (*onder-bootsman*), m. -s.
Boo'ze (*de duivel*), m. gmv.; *daar had de - hem gewacht!* (Staring).
Bo'ra, bor'ra (*snerpende wind, scherp en droog, soms in de Adriatische Zee*), v. gmv.
Boraciet' (*boorzure magnesia, zeldzame delfstof, in Holstein*), o. gmv. (c = s).
Borat' (uit het Lat.: *zekeren sajetten stof*), o. gmv.; ook **Brat.**
Bord (*plank, schoolbord, uithangteeken*), o. -en; *een glazen bord*; zegsw. *de -jes zijn verhangen,* er is een andere richting aan de orde; zie **Berd.**
Bord (*eetbord, tafelbord*), o. -en.
Bordeaux' (*Fransche wijn uit het departement Gironde*), m. -wijnen; lees: *bor-doo'.*
Bordereau' (*schriftelijke opgave, borderel*), m. -s. (eau = oo).
Borderel' (*briefje, lijstje*; *uittreksel uit een rekeningboek*), o. -len: ook: *Bordereau* (*gegedetailleerde nota*).
Bordes' (uit het oud-Fr.: *hooge stoep met treden, gedekt met afdak*; *trapportaal, glazen veranda als stoepportaal*), o -sen.
Bor'dig (*hard, stijf, niet lenig*), bn.; **-heid,** v.
Bor'dings, -dingen (*kleine platte vaartuigen in de Oostzee, bij ons lichters genoemd*), v. mv.
Bord'papier (*dat de plankjes of borden in de banden der boeken ging vervangen: kartonpapier*), o. gmv.; **-en,** bn.: *een -en doos,* van hard en dik papier.
Bordu're (*boordsel, zoom, rand*), v. -s.
Bordu'ren (Fr. *bordure,* boordsel: *met de naald figuren werken op zijde, linnen, stramien,* enz.), ik heb geborduurd; **-duursel,** o. -s; **-duurster,** v. -s.
Bo're (Eng. *hooge vloedgolf i. e. riviermond*), v.
Boreaal' (*noordelijk*), bn.; ook: *-alisch.*
Bo'reas (myth. *de N.-O. of N. wind als godheid*), m. gmv.
Boreh' (O.-I. *welriekende gele zalf*), v. gmv.
Bo'ren (*met een boor een gat maken*), ik heb -boord; *een gat in een plank -*; fig. *een schip in den grond -,* schieten; *een kanon -,* uithollen; *een tunnel -,* graven; zegsw. *iemand iets door den neus -,* hem door list iets doen verliezen, afzetten. gmz.
Borg (*persoon, die zich aansprakelijk stelt,* ook: *onderpand*), m. -en; *welke zijn uw -en? ik blijf er - voor; iets te - stellen.*
Bor'gen (*goederen op krediet geven, soms leenen*), ik heb geborgd; **-er** (*hij, die leent*), m. -en; **-ing,** v. gmv.
Bor'ger, Elias Annes, *hoogleeraar te Leiden, godgeleerde en dichter,* 1784—1820.
Borg'stelling (*het geven van borgtocht*), v. -stellingen.
Borg'tocht (*verbintenis door een derde, zekerheidsstelling, onderpand, akte van borgstelling*), m. -tochten.
Born (*bron, bronwater*), v. -en. vero.; *men sprenkelt haar 't ontverfd gelaat met frisch geschepte -.* (Bild.)
Borneeren (*begrenzen, beperken*); *zich bij iets -,* bepalen; zie *Geborneerd.*
Bor'neo (*een der groote Soenda-eilanden, ruim 20-maal zoo groot als ons land, ten deele onafhankelijk, met 2 millioen bewoners*), o.; *- levert koffie, kaneel, kamfer, maïs en vooral suikerriet*; zie **Dajakker.**
Bor'neokamfer (*kamferachtige stof op Borneo en Soematra, naar China uitgevoerd*), v. gmv.
Bor'rel (*bobbel of luchtbel; slokje*), m. -s: *Van Brammen dronk een redelijken -.* (C.-O.)
Bor'relen (*opwellen van luchtblaasjes, van bronwater*), het heeft geborreld; **-ing,** v. -en.
Bor'relen (*borrels drinken*), hij heeft stevig -borreld; **-flesch** (*jeneverflesch*), v.-flesschen; **-praat** (*dronkenmansgepraat*), m. gmv.; **-uur** (*tijdstip van samenkomst om de borreltafel*), o. gmv.
Borst (*lichaamsdeel*), v. -en; zegsw. *een hooge - zetten* of *de - hoog dragen,* zich hoogmoedig aanstellen, een beeld ontleend aan zwaan of pauw; *zich met de - op iets toeleggen,* met alle kracht en vlijt zich inspannen om het te leeren; *dat stuit mij tegen de -,* mishaagt mij, staat mij niet aan, strookt niet met mijn aard, neigingen of wenschen.
Borst (wellicht van het Duitsche *Bursche, jongeling: flink jonkman*), m. -en.
Borst'beeld (*beeld van de bovenhelft van 't lichaam; vooral als beeldhouwwerk*), o. -en; zie **Buste.**
Bor'stel (*schuier, ook kwast, verder één stevig varkenshaar*), m. -s.
Bor'stelen (*schuieren, reinigen*), ik heb geborsteld: *de kleeren -, de schoenen -.*
Borst'kruid (*Iersch mos met zoethout, tot verzachting bij hoest*), o. -kruiden.
Borst'kruis (*aan een ketting op de borst afhangend kruis*), o. -kruisen.
Borst'plaat (*suikertablet*), v.; *een hart van roode -, kleine plakjes van witte -*; **-je,** o. -s.
Borst'vlies (*vliezig bekleedsel om de longen*), o. gmv.; *ontsteking van het -*; zie **Pleuris.**
Borst'weer (*borstbeschutting*), v. -weren.

Borst'wering (mil. *een van aarde opgeworpen beschutting op een stadswal*), v. -en; verder elke beschutting tegen val: *de - eener brug*; *de - eener zeeboot*, verschansing.
Borus'sia (*zinnebeeldige vrouw, figuur, die Pruisen voorstelt*), v. gmv.; lees: *boroes'sia.*
Bos (*bundel*), m. -sen; *een -je sigaren, een - takken, een - wortelen, een - stroo.*
Bos (*bus*), v. -sen.
Bos'boom-Toussaint', Anna Louisa Geertruida, geb. te Alkmaar, 1812–'86, beroemd als schrijfster van historische romans en van novellen.
Bosch (*grooter of kleiner aantal bij elkander staande boomen*), o. bosschen; *een groot -, een somber -, een heilig -, het Haagsche -.*
Bosch'anemoon (plantk. *boschhanevoet*), v. -monen; **-bezie** (*blauwe bezie*), v. -beziën ook: **-bes** (*blauwbes, woudbes, groeiend aan palmstruikjes onder het geboomte, omstreeks St.-Jan of 24 Juni rijp, in N.-Brab. klokkebeien geheeten*), v. -sen; **-cultuur** (O.-I. *aankweeking*), v.; **-duif** (*houtduif*), v. -ven; **-duivel** (*een soort van slingeraap*), m. -s.
Bosch'geuzen (gesch. *wilde benden, die in de dagen van Alva in de bosschen huisden en het platte land afstroopten*), m. mv.; **-god** (myth. *faun, sater*), m. -en; **-hanevoet** (*woudanemoon*), m. -en; **-hoen** (*korhoen*), o. -ders; **-ijsvogel** (*woudvogel in Australië*), m. -s; **-kip** (O.-I. *boschhoen*), v. -pen.
Bosch'jesman (*een in holen of bosch wonend inboorling van Z.-Afrika*), m. -mannen.
Bosch'koraal (*al de zangvogels in het bosch*), o. -koralen; *'t lied der -alen.* (De Gen.); *'t zich vervangend -.* (Hofd.); *de wildzang der veld- en -alen.* (Bild.)
Bosch'koffie (O. I. *koffie, geteeld op een omtuining in een bosch, waar men de boomen gerooid heeft*), v. gmv.
Bosch'muur (*wildgroeiende plant*), v. -uren.
Bosch'neger (*afstammeling v. e. weggeloopen slaaf in Suriname*), m. -negers; zie **Marron.**
Bosch'varen (*bladachtige varen, mannetjesvaren*), v. -varens.
Bos'porus (aardr. *Straat van Constant.*), m.
Bosquet' (*lust- of kunstboschje*), o. -ten; **-je,** o. -s; lees: *bos-kè.*
Bosscha'ge (dicht. *klein bosch*), o. -s. (g=zj).
Bos'se (*buil, bochel, knobbel; vlak verheven beeld- of boetseerwerk*), v. -n.
Bosseleeren (*gedreven werk in goud of zilver maken*).
Bossuet', Jacques Bénigne, *beroemd Fransch kanselredenaar en historieschrijver, bisschop; 1627–1704.*
Bos'ton (*zeker kaartspel, geheeten naar de N.-Amerikaansche stad*), o. gmv.
Bos'tonnen (*boston spelen*), ik heb gebostond; ook: *Bostonneeren.*
Bot (*zekere platvisch*), v. botten; zegsw. *de - vergallen*, de visch (fig. de zaak), bederven; *hij is een -je zonder gal*, een onschuldige bloed; *hij heeft - gegeten*, is dom (toespeling op *bot*, niet scherp); **-boer** (*-verkooper*), m. -en.
Bot (*knop, scheut, uitspruitsel*), v. -ten.
Bot (*been, knook*), o. -ten; *pijn in de -ten hebben*, onlekker, rheumatisch zijn; *een - in 't been hebben*, schertsende verontschuldiging om niet te gaan.
Bot (*eind touw, stuk vliegertouw*), o. gmv.; *een touw - geven, - vieren*, ruimte geven, fig. inwilligen, toegeven: *zijn driften, zijn blijdschap - vieren*, den vrijen teugel laten, ze involgen of inwilligen.
Bot (*slag stoot, klap*), m. gmv.; *- vangen*, slaag oploopen; fig. iemand niet thuis aantreffen of vinden, ook wel: *een -je vangen*, niet ontvangen worden.
Bot (*afgestompt, afgesleten, stomp*), bn.; *een - mes*, niet scherp; *schaatsen kunnen - zijn, mijn tanden zijn -*, slee, sleeuw; fig. *- van verstand, van geest*, dom, onbevattelijk; *een - antwoord*, lomp; bw.: *hij zweeg - stil*, plotseling, onverwacht; zie ook: **Botweg; -af** (*kortweg*), bw.: *- iets weigeren*; **-heid,** v.; **-hoofd** (*domkop*), m. en v. -en.
Bota'nica, v. gmv.; zie: **Botanie.**
Bota'nicus (*plantkundige*), m. botanici; ook: **Botanist',** m. -en.
Botanie' (*kruidkunde, plantkunde*), v. gmv.
Bota'nisch (*de kruidkunde betreffende*), bn. *een -e tuin*, plantentuin (b.v. te Buitenzorg, Brussel, enz.); *een - congres.*
Botaniseeren (*planten zoeken of onderzoeken, verzamelen*); *naar de Breezaap te gaan en aldaar wat te -.* (C. O.). (s = z).
Botanist' (*kruid- of plantkundige*), m. -en.
Bo'ter (*het vet uit de melk*), v. gmv.; *zoo glad als -; zijn hart werd zoo week als -*; zegsw. *- bij de visch*, contante betaling; *'t is - aan de galg gesmeerd*, het is vergeefsche moeite, 't is alles tevergeefs; *-tje tot den boôm*, welvaart, overvloed; *er de - uit braden*, het er eens van nemen, vetpot hebben.
Bo'terbiesje (*platrond boterkoekje*), o. -biesjes.
Bo'terbloem (*ranonkel, gele weibloem*), v. -bloemen; *de gewone -, de vroege - of het speenkruid, de akker-, de water-.*
Bo'terboer (*boer, die zijn boter aan bepaalde klanten levert*; ook *boterslijter*), m. -boeren.
Bo'terboom (*boom in O.-I.*), m. -boomen; *uit de zaden van den - perst men een soort van boterolie.*
Bo'terbriefje, o. -s; O.-I. *een - krijgen*, een wenk om ontslag te nemen.
Bo'teren (*met boter besmeren*), ik heb geboterd; *het brood goed -, den visch erg -*; ook boter maken: *de boerin zal gaan -*, karnen; zegsw. *wat kan het mij -!* eig. wat kan mij het - schelen, ik ben er onverschillig onder.
Bo'terham (*ham*: stuk, brok, kant met *boter*; *een sneetje brood met boter*), v. -men; *hij ziet er uit als een afgelikte -*, ontmoedigd, neerslachtig; *een Meniste -*, d.i. met een beschuit belegd; *een aangekleede -*, d. i. met vleesch belegd; fig. *een dergelijke bijeenkomst, die in burgerkringen.... een aangekleede - heet.* (C. O.)
Bo'terhammentrein (*werkmans- of volkstrein*), m. -treinen.
Bo'terletter (*banketletter*), v. -letters.
Bo'termelk (*karnemelk*), v. gmv.
Bo'termijn (*afslagplaats van boter*), v. -en.
Bo'tersaus (*saus van gesmolten boter*), v. -sausen (soorten).
Bo'tervlootje (*bakje voor boter*), o. -vlootjes.
Bo'terweg, -ge (*wigvormige kluit of klomp boter*), v. -weggen.
Bo'terzwam (*niet-vergiftige paddenstoel*), v. -men.
Bot'je (*oud zilverstukje in Friesland* d. i. $^1/_4$

blank of *3 duiten*), o. -s; zegsw. *botje bij - leggen*, elk zijn evenredig aandeeltje bijdragen.
Bot'muil (*lomperd, domkop*), m. en v. -en.
Bots (*slag, schok, stoot, weerstuit*), v. -en.
Bots'kop (*butskop, noordkaper*), m. -koppen.
Bot'schaarden (dicht. *bot worden door uit te schaarden*), het ploegijzer is -geschaard.
Bot'sen (*met kracht stooten, bonzen*), ik heb gebotst; **-ing,** v.: *de -ing van twee treinen.*
Bot'tel (Eng. *bottle: flesch*), v. -s. vero.
Bot'tel (*vruchtknopje van de roos*), v. -s.
Bottelarij' (*wijn- of bierkelder*), v. -en.
Bot'telen (*op flesschen aftappen*), ik heb gebotteld; **-aar** (*aftapper*), m. -s.
Bottelier' (oud-Fr. *boutillier*, van *bouteille*, flesch: *keldermeester, schaftmeester*), m. -s of -en.
Bot'ten (*uitloopen*), het botte, is gebot; *bruin botte de beuk*; *de -de appelboomen.* (V. Lov.).
Bot'ter (*visscherspink op de Zuiderzee*), m. -s; *de - is een eenmaster voor de vangst van haring, bot, ansjovis, aal of garnalen.*
Bot'terik (*lomperd*), m. -en.
Botti'ne (*fijn laarsje met elastieken sluiting*), v. -s.
Bot'uit (*zonder omwegen*), bw.; *hij zei het -.*
Bot'vieren (*scheut geven*, fig. *inwilligen*), ik heb botgevierd; *de hartstochten -, de speelzucht -; aan een gedachte -*, d. i. er den vrijen loop aan geven; zie **Bot** (*eind touw*).
Bot'weg (*kortaf, lompweg*), bw.; *iets - vragen, iets - weigeren*; zie **Botuit.**
Boud (*vol vertrouwen op eigen kracht, kloek, durvend, koen, snel*), bn. en bw.; *wees nu niet zoo -; hij sprak -; stout en - iets verrichten*; **-weg,** bw. d. i. op onbewimpelde wijze: *hij zei -, dat hij het niet deed.*
Boudeeren (Fr. *pruilen, mokken, pruttelen*). (ou = oe).
Bouderie' (*gepruil, gemok, gepruttel*), v. -ën.
Boudoir' (*damessalonnetje, sierlijk damesvertrekje*), o. -s; lees: *boe-doaar'.*
Bouffan'te (*lange gebreide wollen overdas, in alle kleuren, om 's winters den hals te dekken*), v. -s. (ou = oe). vero.
Bouffe (*grappig*), bn.; *opera -*, kluchtspel.
Bouffon' (*potsen- of grappenmaker, komiek*), m. -s; **-nerie'** (*grappenmakerij*), v. -ën. (ou = oe).
Bougie' (*kunstkaars van uitgestoomd vet*), v. -s; lees: *boezjie'.*
Bouilli' (*gekookt rundvleesch, soepvleesch*), v. en o. gmv.; lees: *boel-jie'.*
Bouilloir' (*schenkketel*), v. -s. (ou = oe).
Bouillon' (*krachtig vleeschaftreksel*), m. gmv.; *een kopje -*; lees: *boeljon'*; **-kop,** m. -pen.
Boulevard' (ontstaan uit *bolwerk*; *singel, wandeling op de geslechte walgangen*), m. -s; *de -s van Maastricht, de -s van Hasselt*; ook: breede, moderne straat met boomen en rijweg in Brussel of Parijs: *de - du Nord, de - Hausmann*; lees: *boele-vaar'.*
Bouquet' (*bundel boschbloemen, bloemruiker; wijngeur*), m. -ten; lees: *boe-kè.*
Bourdalou'e, Louis, *Fransche kanselredenaar, hofprediker van Lodewijk XIV*; 1632—1704. (ou = oe).
Bourdon' (muz. *zware bas in een orgel, sterk brommend pijpwerk*), m. -s. (ou = oe).
Bourgeois' (*burger*), m.: **-geoisie'** (*de gezeten burgerstand*), v. gmv.; lees: *boerzjoa'.*
Bourgo'gne (*Fransche roode wijn van de Haute -Loire*), m. -wijnen; lees: *boergon'je.*
Bourgon'disch (*uit of betreffende Bourgondië*), bn.; *de -e vorsten*; *het -e kruis*, St.-Andrieskruis. (ou = oe).
Bout (*ijzeren staaf of stang, lange nagel met schroefgang*), m. -en.
Bout (*wilde eendvogel*), m. -en.
Bout (*bovenpoot van kippen, eendvogels*), m. -en; **-je,** o. -s: *een lekker -je*, ook van schapen; *schape-*, een vierendeel, boven de knie afgesneden; ook: *liefje.*
Bout (*los ijzer in een strijkijzer*), m. -en.
Bout, m. en v.; **-je** (*v. eenaam*), o.; *lieve bout*, man; *-je*, lieve vrouwtje of kind.
Bouta'de (*wonderlijke inval, vreemde kuur of gril, geestige uitdrukking*), v. -n. (ou = oe).
Bou'tig (*stevig*), bn.; *een -e knaap.*
Bouti'que (Fr. *winkel, kermiskraam*), v. -s; lees: *boe-tiek'.*
Bouvril', o. gmv.; zie *Bovril.*
Bouw (*het verbouwen, akkerbouw*), m. gmv.; *de - van een school, de - van een sluis*, enz.
Bouw (*gestalte*), m. gmv.; *drie ruiters knap van -; paarden, rank van -*; fig. *de - van verzen, van een periode*, samenstelling.
Bouw (Java. *een stuk grond, dat door één gezin kan bewerkt worden*, 7096.50 M²), v. -s.
Bouw'bedrijf (*al, wat met het bouwvak in betrekking staat*), o. gmv.
Bou'wen (*vrouwenbovenrok*), m. -s. vero.
Bouwen (*telen, kweeken, verbouwen, oogsten*), ik heb gebouwd; *graan* (*rogge, garst, haver*), *vlas, honig -, tarwe, boekweit -; tabak, hooi -*, d. i. het binnenhalen van dien oogst; *het land -*, bewerken; bij uitbreiding: *kalk -, tras -*, d. i. mengen, bewerken.
Bou'wen (*doen ontstaan, stichten, samenstellen, maken*), ik heb -bouwd; *een huis -, een kerk -, gebouwde eigendommen*, d.i. huizen, stallen, schuren; spreekw. *Keulen en Aken zijn niet op één dag gebouwd*, alle (groote) dingen gaan langzaam; van dieren: *de bijen - cellen; de wespen - kamers; koraaldieren - riffen; bevers - huizen; vogels - nesten*; zegsw. *kasteelen in de lucht -*, vervuld zijn van ijdele droombeelden, van hersenschimmen; *- op iem.*, vast rekenen.
Bouw'grond (ook *-terrein, d.i. vlakte geschikt of aangeboden tot het bouwen van huizen, villa's enz*), m. -en; ook: grond geschikt om bebouwd d.i. bewerkt te worden (landbouw).
Bouw'kunde (*de theoretische kennis van het bouwen*), v. gmv.
Bouwkun'dig (*behoorende tot de bouwkunde*), bn.: *een - werk, het - teekenen, -e bijdragen, - ingenieur* (architect).
Bouwkun'dige (*bouwmeester, architect, bouwkundig ingenieur*), m. -kundigen.
Bouw'kunst (*practische bekwaamheid in het bouwen*), v.; *de - der dieren*; verder: *de Grieksche -, de Romeinsche -, de monumentale -, de burgerlijke -; de geschiedenis der -; de Oostersche -, de christelijke -.*
Bouw'kunstenaar (*iemand, die de schoone bouwkunst uitoefent*), m. -kunstenaars: *scheeps -; haar -.* (C. O.)
Bouw'land (*akkerland*), o. -landen; *een stuk -*, een akker.
Bouw'maatschappij (*vereeniging tot het bouwen van woningen*), v. -maatschappijen.
Bouw'man (*akkerman, boer*), m. -lui, -lie-

den; *Zoo ik geen - was, ik wou wel de eerste wezen*, (Staring); **-swoning** (*boerderij*), v. -woningen.

Bouw'meester (*bouwkundige, architect*), m. -meesters; *scheeps-*.

Bouw'meestertje (*witte kwikstaart, die achter den ploeg aan loopt om de wormpjes te snappen*), o. -s.

Bouw'orde (*bouwstijl*), v. -n; **-plaats** (*boerderij, ook ruimte om er te bouwen*), v. -en; **-steen** (*materiaal, ook steenen blokje uit een bouwdoos*), m. -en; **-stijl** (*manier van bouwen*), m. -en; **-stof** (*materiaal*, fig. *gegevens*), v. -fen; **-trant** (*bouworde*), m. gmv.

Bouw'vak (*beroep of bedrijf van den aannemer, van den architect*), o. -vakken.

Bouw'val (*puinhoop, ruïne*), m. -vallen.

Bouwval'lig (van *bouwval: als een ruïne, oud, vervallen*), bn.; **-heid,** v. gmv.

Bo'ven, vz.: *een onweder hangt - de stad; de kleine Antillen liggen deels - den wind*, d. i. meer noordelijk dan de N.-O. passaat; bw.: *het kleed is - te nauw*; **-aan** (*aan den bovenkant*), bw.; **-al** (*vooral*), bw.

Bo'venarm (*opperarm, bovendeel van den arm*), m. -armen; *een schot in den -*.

Bo'venarms (*met naar-boven geheven arm*), bw.; *- gooien*; fig. *- slaan*, met alle macht; zegsw. *het gaat daar -*, zonder regel of orde, er is verregaande verkwisting.

Bo'venbedoeld (*waarvan zoo even sprake was, bovengemeld*), bn.; *men vindt die zinspreuk op -en gedenkpenning*.

Bo'venbeen (*bovendeel van het been*), o. -beenen; *een schot in het -*.

Bo'venbeschreven (*zoo even beschreven*), bn.; *de - stulpjes*. (C.O.)

Bo'vendek (*bovenbekleedsel eener brug, de rijvoering*), o. -dekken; scheepst. *het dek boven het onderdek*.

Bovendien' (*behalve dat of daarenboven*), bw. *geld en gezondheid, wat verlangt ge -?*

Bo'vendrijven (*zweven op een vloeistof*), het dreef -, het heeft -gedreven; *olie drijft altijd -*; fig. de overhand krijgen en behouden; *de deugd zal eeuwig -*; **-d:** fig. *de -de partij, richting*, d. i. heerschend, zegevierend.

Bo'veneinde (*het hoogste einde*), o. -einden; *het - van een paal*: fig. de meest eervolle plaats, bv. *de gast zat aan het - der tafel*.

Bo'vengemeld (*eenige regels hooger genoemd*), bn.; **-genoemd,** bn.; **-gezegd,** bn.

Bo'venhand (*het bovenste deel der hand*), v. gmv.; fig. *de - hebben, krijgen*, het winnen, den meesten invloed krijgen, ook: de **Overhand** hebben.

Bo'venhands, bw.; *hij werpt, gooit -*, d. i. met boven den schouder geheven hand; **-handsch,** bn.: *een -e worp*.

Bo'venhouden (*boven water houden*), ik hield -, heb - gehouden; *het hoofd -*, fig. in den strijd des levens niet ondergaan.

Bo'venhuis (*bovenverdieping*), o. -huizen; *wij bewonen een -*.

Bo'venkaak (*het bovenste onbeweegbare kakebeen*), v. -kaken; *de - van den mensch, van het paard, van den hond*, enz.

Bo'venkamer (*kamer op een bovenverdieping*), v. -kamers; *hij woont op een -*; fig. scherts. hersenen, hoofd: *het scheelt hem in de -*.

Bo'venkant (*de bovenste kant*), m. -kanten; *de - en de onderkant van een boek; de - eener rivier*, de bovenrivier.

Bo'venkleed (*opperkleed*), o. -kleederen; *zich van zijn -eren ontdoen*, overkleederen.

Bo'venkomen (*boven water komen*), ik kwam -, ben - gekomen; *een drenkeling komt driemaal -*; fig. in iemands gemoed opwellen: *de droefheid kwam telkens weer boven*.

Bo'venlaag (*opperste laag*), v. -lagen; *de - dezer hei bestaat uit kiezel*.

Bo'venland (*hooger, of verder landwaarts in gelegen streek*), o. -landen; *het - van Duitschland*; O.-I. *de Padangsche -en; Westfalen, Oost-Friesland, Oldenburg* enz. *heet het -*.

Bo'venlander (*bewoner der hooger gelegen berglanden, ook van een bovenland*), m. -landers; inz. *Westfaling of Oostfries* (met den scheldnaam *mof* of *poep*).

Bo'venlandsch (*uit Westfalen, Oost-Friesland, Oldenburg, Holstein*), bn.; *een -e aak, een lied in - dialect, goede -e paarden*.

Bo'venlast (scheepst. *lading op het dek*), m. -lasten; *een turfschip met veel -*.

Bo'venlicht (*licht, dat van boven invalt, hoog licht*), o. -lichten; *een museum met fraai -; een binnendeur met een -*, venster boven de deur.

Bo'venliggen, ik lag -, heb - gelegen; *in 't worstelen lag de kleinste jongen -*, de baas zijn, zijn partij te sterk af zijn; fig. van een persoon, een partij, een leger, een volk of land: de bovenhand hebben.

Bo'venloop (*loop eener rivier door het bergland*), m. -loopen; *men onderscheidt bij hoofdrivieren een boven-, middel- en beneden-; de - van den Rijn eindigt bij Schaffhausen*.

Bo'venmanuaal (*het bovenste handklavier eens orgels*), o. -manualen; ook: *Bovenwerk*.

Bovenma'te (*in buitengewone, bijzondere mate*), bw.; *hij werd - gezegend, hij was - gelukkig*.

Bo'venmeester (*titel van het hoofd der school, ook meester: wet van 1806*), m. -s; zie *Ondermeester* en *Meesterschool*.

Bovenmen'schelijk (*buitengewoon, ongemeen*), bn. en bw.; *een -e inspanning, hij deed -e pogingen; zich - inspannen*.

Bo'vennatuurkunde (*wat ligt boven de wetten der natuur*), v. gmv.; ook: **Metaphysica.**

Bovennatuur'lijk (*boven de natuur d. i. de stoffelijke wereld liggend*), bn.; *-e openbaring*; inz. *-e dingen*: spokerij, tooverij, spiritisme, enz.; ook: **Metaphysisch.**

Bovenom' (*rondom het bovendeel*), bw.; *een stok met een tuiltje bloemen -*.

Bovenop' (*op de bovenzijde*), bw.; *een eerepoort met veel vlaggen -*.

Boveno'ver (*aan de bovenzijde over iets heen*), bw.; *de spoortrein ging juist -; laten we - gaan*.

Bo'venrivier (*het dichter bij de bron gelegen deel eener rivier*), v. -rivieren.

Bo'venst (*het hoogst gelegen*), bn.: *de -e lade, de -e knoop, de -e trap, de -e ruiten*; fig. *een - paard*, best, uitstekend; ook: *hij of zij is een - beste*; bw.: *een - best mensch*.

Bo'venstad (*hooger gelegen deel eener stad*), v. -steden; *de - van Nijmegen, de - van Brussel, de - van Luxemburg*.

Bo'ventoon (*toon, die door hoogte of sterkte*

boven de andere uitklinkt), m. -tonen; zegsw. *den - voeren, hebben*, in 't gesprek het hoogste woord voeren, het hoogst en luidst spreken.

Bo'venuit (*buiten het hoogste punt zich verheffend*), bw.; *de molen was fraai versierd, en - wapperde de vlag; zijn stem klonk overal -.*

Bo'venverdieping (*eerste, tweede verdieping*), v. -verdiepingen; *hij woont daar op de -*, fig. scherts. *'t scheelt hem in zijn -*, hoofd of hersenen.

Bo'venvermeld (*hetzelfde als bovengemeld*), bn.; *in -en brief, - feit.*

Bo'venvlak (*het boven-op gelegen vlak*), o. -vlakken; *het - van een blok marmer.*

Bo'venwaarts (*naar omhoog*), bw.

Bo'venwaartsch (*naar boven*), bn.; *een -e druk, in -e richting.*

Bo'venwater (*water aan de oppervlakte*), o. -en; *het koude - der poolzee*; ook: opperwater nl. dat van den boven- en middelloop, b.v. *in de Waal had men veel last van het -.*

Bo'venwerp (*door Jacob Geel gebezigd, voor; onderwerp, dat men niet meester is*), o. gmv.

Bo'venwind (*hooge windvlaag*), m. -winden.

Bovenzin'nelijk (*niet waarneembaar, onstoffelijk*), bn.; *bespiegeling over -e zaken.*

Bovril' (*vleesch-extract in busjes*), v. gmv.

Bo'wie-mes (*Amerik. dolkmes*), o. -messen.

Bowl (Eng. *kom of schaal, waarin warme dranken worden voorgediend: met een lepel uitgeschept*), m. -'s; *een - punch*; bij uitbr. *de - is op*, de zomerdrank zelf; lees: *bool.*

Boy (O.-I. *huisbediende, jongen*), m. -'s.

Boy'cot (eig. *de naam van een landheer in Ierland, door den Ierschen bond* (*Land-league*) *in 1880 uitgesloten en vogelvrij verklaard*), m.; fig. uitsluiting van de gemeenschap.

Boy'cotten (*uitsluiten, dood verklaren*), ik -cotte, heb geboycot; *iem. -, een winkelier -*; **-ter,** m. -s.

Br (*uitroep van afkeuring*), tw.; *-, wat is het koud!* foei.

Braad'aal (*aal, nl. geschikt om gebraden te worden*), m.; (als stofnaam), v.; zie **Speetaal.**

Braad'spil (scheepst. *liggend windas om het anker te lichten*), o. -spillen.

Braad'spit (*puntige ijzeren staaf, horizontaal op twee steunsels rustende en die boven een vuur kan worden rondgedraaid*), o. -spitten, -speten. vero.

Braaf (*gehuurde moordenaar in Italië*), m. vero.; thans **Bravo.**

Braaf (*dapper, stoutmoedig*), bn.: *een - officier, krijgsman; een brave held; een brave borst*, d. i. flinke jongen, vent; fig. rechtschapen, degelijk, voortreffelijk: *een brave moeder, een brave dochter, een - geslacht; brave menschen*, deugdzaam; bw.: *dat is - gesproken*, flink.

Braak (*werktuig tot breking der vlas- of hennepstengels*), v. braken.

Braak (*inbraak, breking*), v.; *diefstal met -.*

Braak (ontstaan uit: *in de - liggen*, d. i. in ongeploegden of gebroken toestand), bn.; *die akker ligt -*, d. i. in losgewerkten toestand doch onbezaaid, zoodat er geen oogst is te halen: door deze rust meende men het bouwland nieuwe vruchtbaarheid te geven; fig. onbewerkt: *de akker der poëzie, der kunst kan - liggen*, er zijn geen handen die hem bebouwen, er zijn geen dichters van naam, geen kunstenaars.

Braak'akker (*braakliggende akker*), m. -s.

Braak'jaar (*jaar, waarin het land braak blijft liggen*), o. -jaren; zie: **Sabbatjaar.**

Braak'loop (*geweldige diarrhee met braking, roodeloop*), m. gmv.

Braak'noot (*kraanoog, vergiftig zaad van zekeren O. I. boom*), v. -noten.

Braak'poeder (*braakmiddel*), of **-poeier,** o. -s.

Braak'wijnsteen (*zeker dubbelzout*), m. gmv. *de - is het zachtste der braakmiddelen.*

Braak'wortel (*wortel eener Braziliaansche plant met braakwekkende alkaloïden*), m. -s; **-plant,** v. -en; zie: **Ipecacuanha.**

Braam (*doornstruik, waaraan brummels of beien groeien*), v. bramen; *ik raakte verward in de bramen*, d. i. braamranken; ook de vrucht of zwarte samengestelde bes zelve: *de kinderen gingen bramen plukken.*

Braam'bei (*bei der braamstruiken*), v. -en of **-bes,** v. -bessen; **-bezie,** v. -s of -ziën; **-bosch** (*dooreengegroeid doornig struikgewas*), o. -bosschen: *het brandende -*, Bijb.; **-rank** (*-twijg, -tak*), v. -en; **-sluiper** (*soort van grasmusch*), m. -s; **-struik** (*stekelige kruipplant*), m. -en.

Brabançon'ne (*het Belgische volkslied of nationaal-lied, gedicht in 1830 door Jenneval, op muziek gezet door Campenhout*), v. gmv.

Bra'bander (*iem. geboortig uit Z.-Brabant*), m. -s; *de Spaansche -*, hoofdpersoon uit Brederode's bekend blijspel.

Bra'bant (aardr. *provincie van België*), o.; **-sch,** bn.: *-e kant.*

Brab'bel, v. gmv.; *in de - zijn, raken, brengen, maken*, war, verwarring.

Brab'belen (klankn. *verward spreken*), ik heb gebrabbeld; **-aar.** m. -s; **-ing** (*wartaal*), v. -en; **-taal** (*wartaal*), v. gmv.

Brab'belmaleisch (O.-I. *slecht -, keukenmaleisch*), o; ook: *Passer-.*

Bracelet' (*armband*), m. -ten; *een gouden -*; scherts. *handboei.*

Brachycephaal' (*kortschedelig, rondhoofdig*), bn. (ch = g).

Brachylogie' (stijl. *ineengedrongen kortheid in 't spreken of schrijven*), v. gmv.; bv. *Veni, vidi, vici*, ik kwam, zag en overwon.

Bra'den (*rauw vleesch bereiden op een heet vuur*), ik heb -braden; fig. *een gebraden duif*, onverwacht geluk; zegsw. *den gebraden haan uithangen*, den grooten heer spelen.

Bra'ga, Germ. myth. *zoon van Odin, de god der dichtkunst of de Noordsche Apollo; hij wordt voorgesteld als een bejaard man, zijne gemalin Iduna is de godin der eeuwige jeugd*; ook: satirisch en critisch tijdschrift op rijm (1842 en 1843), bevattende de *Bragiaantjes.*

Brageeren (Fr. *zich blufferig aanstellen, geur maken*); *met of op iets -*, bluffen, pochen.

Bragiaan'tjes, o. mv.; zie **Braga.**

Bragoen' (*smal, geplooid boordsel, opnaaisel*), v. -en; *ook poffende broek.* vero.

Brah'ma, *oer-godheid der Hindoes.*

Brahma'nen (*Indische priesters of leerlingen van Brahma*), m. mv.; ook: **Brahmi'nen.**

Brail'le-schrift (*reliëf-schrift, doorgeprikt letterschrift voor blinden*), o. gmv.; *het - heet naar den uitvinder Louis Braille*, 1809—'52, zelf blind van zijn derde jaar af; lees: *bralje*,

Brak (*jachthond met fijnen reuk, speurhond*), m. brakken; *een snuffelende -.*

Brak (*straatjongen, bengel, deugniet*), m. -ken; *die jongen is een echte -.*

Brak (*kermistent*; *houten ziekenloods*), v. -ken; zie **Barak.**

Brak (*zoutachtig, zilt*), bn.; *een -ke poel, - water, een -ke grond, -ke turf is minderwaardig*, d. i. zulke, die in brak water (met een zeker zoutgehalte) is gebaggerd; bij uitbr. *-ke melk*, goor, zuur; **-achtig,** bn.; **-heid,** v.

Bra'ken (*spuwen, overgeven*), ik heb gebraakt; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Bral'len (dicht. *pochen, snoeven, bluffen*), ik heb gebrald; *- op de overwinning.*

Bram (*bovenzeil*), v. -men; zegsw. *- op of over - voeren*, groot vertoon maken, pronken.

Bram (*flinke persoon, man of vrouw*), m. en v.; *een - van een vent, van een vrouw*; wellicht verwant met het volgende woord.

Bra'marbas (*snoever, grootspreker*), m.; de naam is ontleend aan een blijspel van den Deenschen dichter Holberg (1684—1754), in 1766 in onze taal overgezet onder den titel: *- of de snoevende officier*; vandaar: *hij is een Bram*, een praler, snoever.

Brancard' (*overdekte rustberrie, ziekenmat*), m. -s; *de gewonde werd per - naar het hos-pitaal gebracht*; lees: *bran-kaar'.*

Bran'che (*tak, afdeeling, zijlinie, familietak*), v. -s; lees: *braansj.*

Bran'che (*tak van wetenschap, tak van handel*), v. -s.

Brand (*brandstof*), m. gmv.; *in 't wachthuis en op 't slot is hout en -gebrek.* (Vondel, Gijsbr.).

Brand (*het branden*), m. -en; *het huis stond in -, een boerenhofstede in - steken*; *de - van Troje*; fig. *- in het koren*, een ziekte (parasiet) in de korrels; zegsw. *moord en - schreeuwen*, vreeselijk schreeuwen; *in den - zitten*, erg in geldelijke verlegenheid zijn; *in den - laten*, in den steek laten. Vl.

Brand (*zwaard, slagzwaard, kling*), m. -en; *het schittert als een -*; vero.; nòg: *zoo helder, zoo schoon, als een -*, eig. zoo helder, blinkend als de kling van een zwaard; ook: *Brandhelder* en *Brandschoon.*

Brand'aar (*aar, door korenbrand aangetast*), v. -aren; zie **Moederkoorn.**

Bran'dal (O.-I. *muiteling*), m. -s; fig. wildebras, wild kind; ook van de Atjehers gebezigd.

Branda'ris (*vuurtoren*; *groote scheepslantaarn*), m. -sen; *de - van Terschelling, de - van het admiraalschip*; ook: *Brandstichter.*

Brand'assurantie (*verzekering tegen brand*), v. -assuranties of -assurantiën; *in een - zijn, een onderlinge -.*

Brand'bijt (*gat in het ijs*), v. -bijten; **-blussching,** v. gmv.; **-brief** (*brief, die met brand dreigt*), m. -brieven, fig. bedelbrief, dringende maanbrief, ook brief, waarin men iem. schielijk opontbiedt; **-deur** (*nooddeur*), v. -en; **-emmer,** m. -s.

Brandemo'ris (*brandewijn*), m. vero.

Bran'den (*in vlam staan*), het heeft gebrand; *wij zagen een molen -*; fig. *mijn oogen -, mijn handen -, mijn hoofd brandt*, gloeien; verder, *in vuur en vlam doen opgaan*: *hout, steenkolen -, het veen -, wierook -*, fig. *zich - aan iets*, zich vergrijpen; *hij is bang, dat hij zich aan koud water zal -*, kinderachtig bevreesd; *glas -*, een der wijzen van glasschilderen; *koffie -*, roosteren; *jenever -*, distilleeren; *een wonde -*, schroeiend reinigen; *een merk op een vat -*, inbranden.

Bran'dend (*wat brandt*; *in hooge mate warm*), bn. en bw.; *een - vuur, -heet*; fig. *een - voorhoofd*, gloeiend, koortsig; *een -e dorst, een - verlangen, een -e liefde*, hevig, zeer sterk; *een -e vraag, een - vraagstuk*, een quaestie, die noodzakelijk opgelost moet worden en wel spoedig.

Bran'dendheet (*zeer heet*), bn.; *een -e zomermiddag*; *een -e dag.*

Bran'der (*vlambek eener gaslamp*), m. -s; *een platte -, een - voor gloeilicht.*

Bran'der (*jeneverstoker, distillateur*), m. -s.

Bran'der (*in de dagen van De Ruyter vaartuig, geladen met brand- en ontplofbare stoffen*), m. -s. vero.

Bran'derig, bn.; *een -e lucht*, riekende naar rook; fig. *dit paard is wat -*, koortsig.

Branderij' (*jeneverstokerij*), v. -en; *Schiedam had 284 -en.*

Bran'dewijn (*drinkbare alcoholische vloeistof*), m. gmv.; *Fransche -.*

Brand'gang (*doorgang, alleen voor de brandweer*), v. -gangen.

Brand'gevel (*steenen zijgevel, die tegen brandgevaar tot de nok is opgetrokken*), m. -gevels.

Brand'gier (*een soort van roetkleurigen valk*), m. -gieren.

Brand'gierig (*aartsgierig*), bn.; *een - advocaat.* (Busken Huet).

Brand'glas (*lens, die de er op vallende zonnestralen in een brand-punt vereenigt*), o. -glazen.

Brand'helder (*buitengewoon helder*), bn.; *het vrouwtje ziet er - uit*; ook **Brandschoon,** zie **Brand** (*zwaard*).

Brand'hout (*hout om op te stoken*), o. gmv.; *een vaam -*; zegsw. *zoo mager als een -*, zeer mager.

Bran'dig, bn.; zie **Branderig.**

Brand'ijzer (*werktuig om teekens op vaten te branden*), o. -ijzers; een - was ook een beulswerktuig om iem. een brandmerk op den rug in te drukken.

Bran'ding (*het ziedend bruisen en schuimen tegen de kusten en rotsen*), v. gmv. *een schip in de -*; *de - staat op de kust*; fig. *in de - geraken*, in grooteongelegenheid.

Brand'kast (*brandvrije ijzeren kast*), v. -en; *hij is zoo gesloten als een -*, erg achterhoudend.

Brand'klok (*groote klok, die bij brand geluid wordt*), v. -klokken; *de - wordt ook als alarmklok bij ander dreigend gevaar geluid.*

Brand'kogel (*holle kogel met brandstof gevuld, dienende om brand te stichten*), m. -kogels.

Brand'koraal (*koraal van barnsteen*), o., als voorwerpsnaam, v. -koralen.

Brand'koren (*koren, door brandziekte aangetast*), o. gmv.

Brand'kraan (*groote kraan der waterleiding, meestal op straat geplaatst*), v. -kranen.

Brand'kruid (*hanevoet, jeukkruid*), o. gmv.

Brand'ladder (*brandblusschgereedschap*), v. -s; **-meester** (*ambtenaar, belast met de leiding der brandblussching*), m. -s.

Brand'luiken (*luiken of afsluitingen, waarmee het tooneel wordt afgesloten om bij brand de schouwburgzaal te vrijwaren*), o. mv.

Brand'merk (lijfstraf: *een merk, dat den misdadiger op het schavot, na de geeseling, op den linkerschouder met een gloeiend ijzer werd ingebrand*), o. -merken; het - bestond in een letter, ook in het wapen der stad; fig.

schandvlek: *de jongen werd een - zijner familie.*

Brand'merken (*een schandmerk inbranden*), ik heb gebrandmerkt; inz. *een misdadiger -*; fig. iemand een onuitwischbare blaam aanwrijven of hem als geschandvlekt aanwijzen.

Brand'muur (*blinde hooge muur tusschen twee huizen of erven*), m. -muren.

Brand'netel (*welbekend plantengeslacht, van de familie der netelachtigen*), v. -netels; zegsw. *op -s zitten*, in groote onrust verkeeren.

Brand'nieuw (*fonkelnieuw, gloednieuw*), bn. w. i. g.

Brand'offer (*offer van dieren of vruchten, bestemd om verbrand te worden*), o. -offers, het - was volgens de Joodsche wet een lof- en huldeoffer, een daad van aanbidding.

Brand'pijl (*vuurpijl, bestemd om brand te stichten*), m. -pijlen. vero.

Brand'piket (*afdeeling soldaten om bij brand de orde te handhaven*), o. -piketten; ook bij de zeemacht in dergelijke toepassing.

Brand'punt (*punt, waar zich de zonnestralen, door de lens gebroken, vereenigen*), o. -punten; fig. bron. uitgangspunt: *Parijs is een - van beschaving; elke universiteit is een - van wetenschap.*

Brand'schatten (*schatting opleggen in oorlogstijd, om plundering of verneling af te koopen*), ik heb gebrandschat; **-ting,** v. -en.

Brand'schel (*electrische bel, die bij brand klingelt*), v. -schellen.

Brand'scherm (*ijzeren scherm in schouwburgzalen, dienend om het tooneel van de zaal af te scheiden*), o. -schermen.

Brand'schilderen (*in 't vuur vergulden*), ik heb gebrandschilderd; **-ing,** v. -en; zie **Emailleeren.**

Brand'schoon, bn.; zie **Brandhelder.**

Brand'spiegel (*holle spiegel, die als brandglas werkt*), m. -spiegels.

Brand'spuit (*persspuit met slangen*), v. -en; *een stoom-, een slang-, een hand-.*

Brand'spuitmeester, m. -s; zie **Brandmeester.**

Brand'stapel (*houtmijt, waarop in de Germaansche tijden lijken werden verbrand; later ter dood veroordeelde menschen*), m. -stapels; *Jeanne d'Arc werd tot den - veroordeeld (1431).*

Brand'steen (*helsche steen*), m. -en; als stofnaam, v.; ook **Lapis infernalis.**

Brand'stichten (*in brand steken*), o.; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Brand'stof (*turf, steenkool, hout, olie,* enz.), v. -stoffen; *er zijn vaste en vloeibare -stoffen.*

Brandt, Geeraert, *Ned. prozaïst en historieschrijver, 1626—'85*; het leven van Vondel; het leven van M. A. de Ruyter, zijn meesterwerk.

Brand'verf (*email*), v.; *het schilderen met -.*

Brand'waarborg (*brandverzekering*), m.

Brand'waarborgmaatschappij (*vereeniging tot verzekering tegen brand*), v. -en.

Brand'wacht (*brandpiket*), v. -wachten; (*één wachter*), m. -wachten.

Brand'weer (*gemeentelijk corps van brandblusschers*), v. gmv.; *de Amsterdamsche -, de gebouwen der -*, stallingen, bergplaatsen, wachtlokalen.

Brand'weerman (*dienaar bij de brandweer*), m. -weermannen.

Brand'wonde (*wond door branden ontstaan*), v. -wonden: *met -n overdekt*; **-zalf,** v. zalven; **-zeil** (*nat zeil om bij brand de naaste huizen te beschutten*), o. -zeilen.

Bran'dy (O.-I. *cognac*), v. gmv. (a = e); **-soda** (*brandy met sodawater*), v. gmv.

Bra'ni (*stout, durvend*), bn.; zie **Beranie;** ook als zn., mv. -'s: *wat een - van een vent! den - uithangen, een - schopper*, geurmaker.

Bra'nikraag (*breede, platte hemdskraag als* bv. *die der matrozen*), m. -kragen.

Bras (scheepst. *een der twee touwen, waarmede men de raas omhaalt of draait*), m. brassen,

Bras, beras' (Mal. *gepelde en gereinigde rijst*), v. gmv.; *- is ontbolsterde rijst tot koken geschikt.*

Bras'dag (*slempdag*), m. -dagen; **-maal,** o. -malen; **-penning** (*oude Hollandsche munt van 10 duiten of* $6^1/_4$ *ct.*), m. -en.

Bra'sem (*riviervisch, soort van karper met lange aarsvin*), m. -s; -pje, o. -s.

Bras'sen (*slempen, overmatig drinken*), ik heb gebrast; **-ser,** m. -s; **-erij',** v. -en.

Bras'sen (scheepst. *de zeilen richten*), ik heb gebrast; *scherp bij den wind -, de zeilen vol -*, zoodat de wind er volop in valt.

Brat (*zekere sajet*), o. gmv.; zie **Borat.**

Brava'de (*pocherij, snorkerij*), v. -s.

Braveeren (Fr. *braver*: *trotseeren, spotten met, tarten*).

Bravis'simo (*uitmuntend, voortreffelijk, opperbest*), tw.; **-geroep,** o. gmv.

Bravo' (uit het It. door het Fr.: *een gehuurde moordenaar in Italië*), m. bravi.

Bra'vo (Fr. eig. *gij zijt braaf, uitstekend*), tw.; **-geroep,** o. gmv.

Bravour'-aria (muz. *groot aria, aria dat slechts door een meesterlijk talent met succes kan worden gezongen*), o. -aria's. (ou = oe).

Brazi'lie-hout (*donkerrood of bruingeel verfhout uit Zuid- en Midden-Amerika*, o. gmv.; ook **Fernambukhout.**

Bre'derode, Gerbrand Adriaansz., *Ned. bijspeldichter, 1585—1618.*

Breed (*ruim, groot*), bn. en bw.; spreekt. *Wie het - heeft, laat het - hangen*, spottend van iem. die grove verteringen maakt met schrale beurs; zegsw. *- opgeven van iets; iets in het -e verhalen*, uitvoerig, *het is zoo - als het lang is*, 't is om 't even, 't is lood om oud ijzer, 't komt op 'tzelfde neer.

Breed'geschoft (*met breede schoften*), bn.; *den -en buffel.* (C. O.)

Breedspra'kig (*langdradig*), bn.; *een -e stijl, hij is nog al -*; **-heid,** v. gmv.

Breed'te (aardr. *afstand van een plaats ten N. of ten Z. van den evenaar*), v. -n; *op hooge -n*, d. i. zeer noordelijk.

Breed'tecirkel (*meridiaan*), m. -cirkels.

Breed'tegraad ($^1/_{90}$ *van den afstand van den evenaar tot een der polen*), m. -graden.

Breedvoe'rig (*omstandig*), bn. en bw.; *-e besprekingen, iets - verklaren*; **-heid,** v. gmv.

Bree'fok (*zeker groot, breed zeil*), v. -fokken.

Breek'baar (*kunnende breken*), bn.; **-heid,** v. gmv.

Breeu'wen (afleid. van Fr. *brai*, hars, teer: *de naden of voegen van een schip met werk of uitgeplozen touw dichten, en dan met de teerkwast bewerken*), ik heb gebreeuwd; *de naden van een schip -, een schip -*; ook alleen dichtstrijken met teer; fig. een zaak in orde brengen, bedisselen; **-hamer,** m. -s.

Breeu'wer (eig. *iem., die breeuwt*), m. -s: zegsw. *mijn vader is geen -*, d. i. ik laat

mij het werk (woordspeling: *uitgeplozen touw*) niet uit de hand nemen.

Breeveer'tien (*naam van een zandbank aan de Hollandsche kust*), v. zegsw. *de - opgaan*, ruim, breed, los gaan leven; *de - laten waaien of uithangen*, den grooten heer spelen.

Brei'del (*toom, teugel*), m. -s.

Brei'delen (*beteugelen, intoomen, betoomen*, ik heb gebreideld; fig. *zijn hartstochten -*; **-ing,** v. gmv.

Brei'delloos (fig. *toomeloos*), bn.; **-heid,** v.

Brei'en (*breiwerk maken*), ik heb gebreid: *een kous -*; **-er,** m. -s; **-ster,** v. -s.

Brei'garen, o.; (*soorten*), o. -garens; **-hout** (*tot insteking van een der priemen*), o. -en, -je, o. -s; **-kous,** v. -en.

Brei'lap (*broddellap*), m. -lappen; **-naald,** v. -en; **-pen** (*-naald of -priem*), v. -nen; **-scheede** *of* **-schei** (*-houtje*), v. -scheeden, -scheien; **-school,** v. -scholen; **-werk,** o. gmv.; **-zak** (*tot berging van het breiwerk*), m. -zakken.

Brein (*de hersenen*), o. gmv.; fig. het verstand.

Brei'nen (stoomw. *het zoute vuile water uit den ketel verwijderen of het aftappen*), ik heb gebreind; **-kraan,** v. -kranen; **-pijp,** v. -en.

Brei'werk (*vlechtwerk ter bescherming van kanaalwanden*), o. -werken.

Bre'kebeen (eig. *iemand met gebrekkige of zwakke beenen*, fig. *sukkelaar, knoeier, beunhaas*), m. -beenen.

Bre'ken (*stuk maken*), ik brak, heb en het is gebroken; *een glas -*; fig. *zijn woord -*, niet houden; zegsw. *het ijs -*, de eerste moeilijkheden uit den weg ruimen; *zich het hoofd -*, zijn hersens kwellen; *nood breekt wet*, heft op; spreekw. *Men kan geen ijzer met handen -*, het onmogelijke kan niemand; *met iem. -*, iem. de vriendschap opzeggen; zegsw. *een lans voor iets -*, voor iets in 't strijdperk treden, het ridderlijk verdedigen.

Bre'ker (scheepst. *hooge rolgolf*), m. -s; *de deining brak met luide -s op de kust*; *een - aan boord krijgen*.

Bre'kespel (*spelstoorder*), m. en v. -spellen.

Bre'king (*het breken*), v.; *de - van het licht*.

Brem (verwant met *brijn*: *pekel, zoutwater*), v.; *zoo zout als -*.

Brem (*heideplant, vlinderbloemige heester*), v. gmv.; *- heet ook bezemkruid om den dienst*; **-struik,** m. -struiken.

Brem'raap (*woekerplant*), v. -rapen; *de groote -, de welriekende -, de blauwe -*.

Brems, brem'ze (verwant met *brommen*: *paardenvlieg*), v. -zen.

Bren'gen, onr. w.w. ik bracht, heb gebracht; fig. *aan het verstand -*, doen begrijpen; *tot stand -*, doen ontstaan; *tot den bedelstaf -*, *aan den man -*, van de hand doen; *onder het oog -*, vermanen.

Bres (Fr. *brèche*: *opening, geschoten in den vestingmuur*), v. -sen; *een - van 100 M. in den stadswal*; zegsw. *voor iemand in de - springen*, voor iem. in de bocht springen, hem in nood bijspringen, helpen; *zich op de - stellen*, gaan staan op de bres om den vijand af te slaan; fig. *dat zal - schieten in onze geldmiddelen, in ons reisgeld*, een gat maken.

Bret (*bord, uithangbord*), o. -ten. gew.

Breta'gne (aardr. *N.-W. schiereiland van Frankrijk*), o. (gn = nj).

Bretel' (Fr. *bretelle*: *draagband met elastiek, om de pantalon op te houden*), v. -s en -len.

Breton' (*bewoner van Bretagne*), m. -s.

Breuk (geneesk. *lichaamsgebrek, uitzakking*), v. -en; **-band,** m. -banden.

Breuk (*oppervlakte van een doorgebroken stuk delfstof*), v. gmv.; *een schelpachtige -, een glasachtige -, een korrelige -*.

Breuk (rekenk. *gebroken getal*), v. -en; *de teller en de noemer der - $^5/_6$*.

Bre've (R.-K. *pauselijk schrijven*), v. -n.

Brevet' (*koninklijke gunstbrief, machtiging, vergunning tot het uitoefenen of maken van iets*, ook: *octrooi, patent*), o. -ten.

Brevet' (*aanstelling*), o. -ten.

Breveteeren (*een brevet of octrooi geven*).

Brevia'rium (*statistisch uittreksel uit een grooter werk, beknopt overzicht*), o. -s.

Breviatuur' (*afkorting, kort begrip*), v. -turen.

Brevier' (*getijboek d. R.-K. geestelijken*), o. -en.

Brevier' (*de naam van een kleine lettersoort ter drukkerij*), o.; *groot en klein -*.

Brey'del, Jan, *deken der „beenhakkerij" te Brugge, en Vlaamsch volksman, vijand van Philips den Schoonen van Frankrijk, wint in 1302 met Pieter de Coninc den slag der Gulden Sporen bij Kortrijk*.

Bricoleeren (*in het biljartspel*: *op den band spelen en door den terugstoot een bal raken*), fig. omwegen gebruiken, niet recht door zee gaan. (c = k).

Brief (Lat. *brevis, breve*, d. i. kort, eig. *beknopt geschrift*), m. brieven; *ambs-, handels-, felicitatie-*, enz., **-kaart,** v. -kaarten; **-kaartalbum** (*album tot het bewaren van prentbriefkaarten*), o. -s.

Brief (*akte, bewijsstuk*), m. brieven; *een koop-*; zegsw. *de oudste brieven hebben*, de meeste aanspraak op iets hebben.

Brief (*strook papier*), m. -ven: *een - spelden*.

Brief, m.; O.-I. *een Engelschen - schrijven*, een uiltje knappen, een middagslaapje doen.

Brief'lias (*koord om brieven aan te rijgen*), v. -sen; **-port,** o. -en; **-porto,** o. -'s; **-stijl,** m. gmv.; **-weger** (*weegtoestelletje*), m. -s; **-wisseling** (*correspondentie*), v. -en.

Bries (*goede zeilwind*), v.; gmv. *een frissche -*.

Brie'schen (klankn. *hinniken*, ook *brullen*), het paard, de leeuw heeft gebriescht.

Brie'venbesteller (*postbeambte*), m. -s; **-boek** (handel: *kopieboek*), o. -en; **-boek** (*boek met briefmodellen*), o. -en; **-bus,** v. -sen; **-gaarder** (*postbeambte van een hulpkantoor*), m. -s; **-maal** (*zak met brieven*), v. -malen; **-post** (*posterij*), v. -en; **-post** (*-besteller*), m. -en; **-tasch,** v. -tasschen; **-weger,** m. -s; **-zak** (*-maal*), m. -ken.

Briga'de (eig. *strijdende troep*; *legerafdeeling*), v. -s en -n; *een - infanterie, een - cavalerie*, 2 of 3 regimenten. (g = g).

Brigadier' (*korporaal bij de ruiterij*; *rang bij de marechaussees, ook bij de rijksveldwacht*), m. -s.

Brigantijn' (eig. *rooverschip*, van het It. *brigantino, snelzeilende tweemaster, onoverdekte galei met 10 à 12 roeibanken*), v. -en. (g = g).

Brigit'ten-orde (R.-K. *kloosterorde, gesticht door de H. Brigitta, prinses van Zweden*, 1304—'73, *in 1348*), v. gmv.

Brij (*een soort v. dikke pap*), v. -en; spreekw. *Veel koks bederven de -*, te veel bemoeiallen

doen een zaak schade; **-achtig,** bn.; **-schotel,** m. -s.
Brijn (*zoutwater, pekel*), o. gmv.
Brij'zel (*kruimel, scherfje*), v. -s; *te - vallen,* te pletter, in kleine stukjes.
Brij'zelen (*kleinmaken, vermorzelen*), ik heb gebrijzeld; **-ing,** v.; meest: *Verbrijzelen.*
Brik (verkorting van Fr. *brigantine*: *klein zeeschip met twee masten en raas*), v. brikken; *oorlogs-, handels-.*
Brik (Fr. *brique*: *baksteen, metselsteen*), m. brikken. gew.; ook: **Briksteen.**
Brik (*soort van vierwielig rijtuig met de zitbanken langs de zijwanden*), v. brikken.
Briket' (*plat stuk brandstof, lijkende op een platten steen of brik, kunstmatig geperst uit kool, hars en gruis*), v. -ten; ook: **Briquet.**
Brik'steen (*gebakken metselsteen*), m. -en.
Bril (*oogglazen in omlijsting*), m. brillen; *iemand een - opzetten,* hem bedriegen; zegsw. *twee Joden weten wat een - kost,* zijn aan elkaar gewaagd in sluwheid.
Briljant' (*een met facetten geslepen diamant*), m. -en; *een horloge met -en omzet.*
Brillant' (*schitterend, fonkelend*), bn. en bw.; fig. *een - examen, een -e overwinning; iets - winnen,* (ll = lj); ook: *Briljant.*
Bril'ledoos, v. -doozen; **-glas,** o. -glazen; **-koker,** m. -s.
Brilleeren (*fonkelen, schitteren*); fig. uitmunten; lees: *briel-jeeren.*
Bril'len (*een bril dragen, ophebben*), ik heb gebrild; *knapen, die al -.*
Bril'lenhuisje (*doosje voor den bril*), o. -s.
Bril'slang (*zeer giftige slang, op den hals geteekend met een figuur, die de gedaante van een knijpbril heeft*), v. -en; *de zwarte -,* in M.-Afrika; ook: *Naja* of **Cobra.**
Brink (*grasveld in de kom van 't dorp, als marktplein en gemeentekom dienende, vooral in Drente*), m. -en.
Bri'o (muz. *levendigheid*), v.; *cum-,* met vuur.
Brio'che (*een soort van tulbandje, van meel, boter en eieren*), v. -s. (ch = sj).
Briquet', v. -ten; zie **Briket.**
Bris'tol-papier (*Engelsch photographiepapier*), o.
Brit (*Engelschman*), m. -ten.
Britan'nië (*Engeland en Schotland*), o.; ook: **Brittannië, Brittanje** en **Britanje.**
Britan'nisch, bn.; ook **Brittannisch.**
Brits (Eng. *breeches*: *broek, achterste*), v. -en; *voor de - krijgen,* slaag. gmz.
Brits (een afleid. van *bord,* plank: *lage houten bank als slaapplaats in de wacht, het cachot, enz.*), v. -en.
Britsch (*van Brittannië*), bn.; *de -e vlag, de - zeeën, het - museum.*
Britsch'-Indië (*het Engelsche gebied in het Z.O. van Azië*), o. gmv.
Brit'sen (scheepst. *voor de broek slaan*), ik heb gebritst; zie *Panaarzen.*
Brittan'nia-metaal (*een metaalmengsel van 9 deelen tin en één deel antimonium*), o. gmv.
Brittan'nië (*Engeland*), o.; **-nisch,** bn.
Brit'tisch, Britsch Museum (*beroemd museum van kunst en wetenschap in Londen*), o.
Brocaat' (*zware zijden stof met een schering van zilver- of gouddraad; ook met ingeweven gouden en zilveren bloemen of andere figuren*), o. gmv.; ook: *Broca'de,* v. (c = k).
Brocanteur' (*handelaar in rariteiten, oude schilderijen of antiquiteiten*), m. -s.
Bro'che (*dames-borstspeld, borstsieraad*), v. -s; *een diamanten -;* lees: *bros'je.*
Brocheeren (*innaaien van boeken; bloemen, met levendige kleuren, in zijden en wollen stoffen werken*). (ch = sj).
Brochu're (*ingenaaid vlugschrift; blauwboekje*), v. -s. (ch = sj).
Broc'ken de, Duitsche naam van den **Bloksberg,** hoogste berg in den Hartz.
Brod'delen (*knoeien, bederven*), ik heb gebroddeld; **-aar,** m. -s.; **-arij',** v. -en; **-werk,** o. gmv.
Brod'den (*slordig werken, knoeien, broddelen*), ik heb gebrod. w. g.
Broderie' (Fr. *borduurwerk, borduursel op randen en boorden*), v. -s.
Broed (*broedsel, broeisel, jongen*), o. gmv.
Broe'den (*het warm houden der eieren door de vogels*), de kip heeft gebroed; fig. *kwaad -,* willen berokkenen; *op iets zitten te -,* te peinzen; ook: *Broeien.*
Broe'der (*broer*), m. -s.
Broe'der (*geloofsgenoot*), m. -s of -en; *de eerste Christenen heetten elkander -en;* **de Evangelische -gemeente,** v. gmv. d. i. die der Moravische broeders en zusters of Hernhutters (Zeist).
Broe'der (R. K. *frater, leekebroeder, kloosterbroeder*), m. -s; *deze -s wijden zich vooral aan het onderwijs;* **-overste** (*het onderling gekozen hoofd der broeders*), m. -n; **-school** (*fraterschool*), v. -scholen.
Broe'der (*huisbak*), m. -s; *de - wordt in een ijzeren pot uit tarwe- of roggebloem, melk en suiker gaar gebakken; dikwijls ook worst er in;* zie: **Zuster** en **Broedertje.**
Broe'der, m. -s; O.-I. *de bruine -,* de inlander: *onze bruine -s.*
Broe'derdienst (mil. *reden van vrijstelling bij loting, omdat een oudere broeder aan den dienstplicht heeft voldaan*), m. gmv.
Broe'derdienst (Herv. *gratis-preekbeurt door den éénen predikant voor den anderen*), m. gmv.
Broe'der Jo'nathan (*schertsende naam als personificatie van de bewoners der Vereenigde Staten van N.-Amerika*), m. gmv.
Broe'derlijk (*als broeders*), bn. en bw.; *een -e raad; - samenwonen;* **-heid,** v. gmv.
Broe'derschap (R.-K. *godsdienstige vereeniging, congregatie*), v. -pen; *de - van den H. Geest, de - van de H. Rochus,* enz.
Broe'derschap (*een afdeeling in de Herv. kerk*), v. -pen; *de Remonstrantsche -, de Moravische - of de Hernhutters.*
Broe'derschap (*bond, wereldlijke vereeniging*), v. -pen; *de - der notarissen.*
Broe'derschap (*de verhouding, betrekking als broeders*), o. gmv.; *- drinken,* onder een dronk beloven, dat men elkaar als broeders zal beschouwen: *deze krijgers dronken -.*
Broe'dertje (*poffertje, bollebuisje*), o. -s.
Broe'dertwist (*twist of ruzie tusschen twee of meer broeders*), m. gmv.
Broedsch (*broeiziek*), bn.; *die hen is -,* willende broeden; **-heid,** v. gmv.
Broed'sel (*het gebroed*), o. -s: ook: **Broed.**
Broei'bak (*kweekbak*) m. -bakken.
Broei'en (*door warmte doen uitkomen*), de kip heeft gebroeid; **-erij',** v. -en; **-gans,** v. -ganzen; **-hen,** v. -nen; **-ing** (*het broeien*), v. gmv.: *de brand ontstond door -ing van het hooi.*

Broei'kas, -kast (*broeibak*), v. -kassen, -kasten.
Broei'nest (*nest, waarin iets wordt uitgebroed*), o. -en; fig. *een - van allerlei kwaad*; *een - van onzedelijkheid*, plaats van *oorsprong*: *Parijs was het - der revolutie.*
Broei'oven (*toestel tot het kunstmatig uitbroeden van eieren*), m. -ovens.
Broei'sel (*broedsel, broed*), o. -s.
Broek (*kleedingstuk, pantalon*), v. -en; **-stof,** v. -fen; ook: *Broekenstof.*
Broek (*laag en drassig land*), o.; **-hooi** (*hooi op het broekland gewonnen*), o. gmv.
Broek (*ingedijkt land*), v. gmv.
Broe'king (scheepst. *zwaar touw achter de geschutlaag*), v. -en.
Broek'land (zie *Broek, ook land der uiterwaarden*), o. -en.
Broer (*broeder*), m. -s; zegsw. *een - aan iets dood hebben*, een hekel aan iets hebben b.v. als aan een ziekte, waaraan onze broer gestorven is, er bang voor zijn; scherts.: *studeeren!... nu daar heeft hij een -tje aan dood.*
Broer (*leekebroer, frater*), m. -s.
Brok (verwant met *breken*: *stuk, afgebroken deel*), m. en o. -ken.
Brok'kelen (den. van *brokkel*, kleine brok: *in stukjes breken*), ik heb gebrokkeld; *het brood in de soep -*; **-ig,** bn.; **-ing** (*stukje*), v. -en.
Brok'ken (*in stukjes breken*), ik heb gebrokt.
Brok'kenhuis (*berg- en verkoopplaats van allerlei afgedankte meubelen, kleeren, boeken,* enz. *die voor den arme aan de huizen worden opgehaald; zij worden wat opgelapt en door den minderen man dan gekocht*), o. -zen.
Brom, m.; zegsw. *een - in hebben*, dronken zijn. gmz.
Brom'beer (*een soort van beer*, fig. *knorrig, oud man*), m. -beren. gmz.
Bro'mium (scheik. en geneesk. *een enkelv. stof tot de niet-metalen behoorende, metalloïde als bruinroode vloeistof*), o. gmv.
Brom'men (*het ruischend zware geluid eener draaiende beweging*), het bromde, heeft -bromd; *een groote tol kan -*; ook: *de basstemmen -, een hond kan -*; fig. knorren, pruttelen, grommen: *moeder zal wel op je -*, zal knorrig zijn; **-mer,** m. -s.
Brom'mertje (*laag huurrijtuig*), o. -s. vero.
Bron (*natuurlijke opwelling van water, wel*), v. bronnen; fig. *dit is de - van al mijn lijden*, d. i. oorsprong; *bronnen der geschiedenis*, oorkonden, archieven, enz.
Bron'ader (*waterader, die de bron voedt*), v. -s; dicht. de Godheid.
Bronchi'tis (geneesk. *ontsteking van het slijmvlies der luchtpijptakken*), v. gmv.
Bronk (*plechtige Limb. dorpsprocessie*), v. -en; **-feest,** o. -en. gew.
Bron'nenstudie (*de studie der oorspronkelijke geschriften, oorkonden, archieven* enz. *eenige wetenschap of kunst betreffende*), v. gmv.
Bron'olie (*aardolie, petroleum*), v. gmv.
Brons (Fr. *bronze*: *metaalmengsel van twee deelen koper en één deel tin, waarbij ook een weinig zink*), o.; bronzen (*soorten*).
Bronst (*paardrift van de dieren*), v. gmv.
Bronst'tijd (*tijd der paring bij vogels*), m. gmv.
Bron'zen (*een bronskleur geven*), ik heb gebronsd; *een borstbeeld -, een hekwerk -.*
Bron'zen, bn.; *een - beeldje, e. - kandelaar.*
Bronzi'no (*soort van marmer, dat, als men er tegen slaat, een klank geeft*), o. gmv.
Brood (*voedingsmiddel, uit graan bereid*), o. -en; *zijn - verdienen, het dagelijksch -, hij heeft daar rijk zijn -*, d. i. onderhoud (zegsw. *ik kreeg dat op mijn -*, men verweet mij dat; *bij gebrek van - eet men korstjes van pasteien*, bij gemis van 't minder dure, is men soms genoodzaakt iets van meer waarde te gebruiken; spreekw. *Wiens - men eet, diens woord men spreekt*, men getuigt ten voordeele van hem, van wien ons bestaan afhangt; *iem. iets op zijn - geven*, hem iets te slikken geven, dat niet lekker is, fig. iem. iets bitter verwijten; *zoete -jes bakken*, nadat men iem. iets onaangenaams of brutaals heeft toegevoegd, hem wat lekkers klaar maken, d. i. niet meer uit de hoogte spreken om hem weer goed te stemmen, meegaand worden; Bijb. *het - des levens*, de godsdienst; bij overdracht: *een suiker-*, kegelvormig stuk witte suiker.
Brood'boom (*boom, op de Zuidzeeëilanden en in W.-I., die genoemd is naar zijn vrucht*), m. -boomen; *de kastanje-achtige vrucht van den - weegt soms twaalf kilo; uit de zaden van deze vrucht bereidt men meel.*
Brooddron'ken (*dartel, balddadig door weelde, of overvloed van spijs en drank*), bn. en bw.; *een - menigte*, uitgelaten; **-heid,** v. gmv.; zie *Broodkruimel.*
Brood'fabriek, v. -fabrieken; **-kneder** (*werktuig tot het kneden van het deeg*), m. -s; **-kruimel,** v. -s: zegsw. *de -s steken hem*, hij kan de weelde niet verdragen, hij wordt te dartel, brooddronken; **-nijd** (*jaloezie, verwekt, doordat het een vakgenoot beter gaat*), m.; **-noodig** (*onmisbaar als brood*), bn.; **-schrijver** (minacht. *iem. die schrijft om den broode, slecht auteur*), m. -s; **-suiker** (*witte suiker*), v.; **-vrucht** (*van den broodboom*), v. -en; **-winner** (*kostwinner*), m. -s; **-winning** (*nering, bedrijf*), v. -en.
Brood'wortel (plantk. *de wortel van een W.-I. struik, die goed zetmeel oplevert*), m. -s; **-wortelmeel,** o.; **-wortelplant,** v. -en.
Broom, o.; **-water** (*waarin bromium is opgelost*), o. gmv.; **-zilver** (*geelachtig wit poeder*), o.; zie **Bromium.**
Broomka'lium (scheik. *verbinding van broom en kalium*), o. gmv.
Broos (van denzelfden oorsprong als *brodequin*: rijglaars), v. brozen.
Broos (*zwak, breekbaar*), bn. en bw., brozer, broost; fig. *het broze leven*; **-heid,** v. gmv.
Bros (*brokkelig*), bn. brosser, brost; *een -se taartkorst*; *het ijs is -*; **-heid,** v. gmv.
Bros (Fr. *broche*: *naald der leerwerkers*), v. brossen.
Brouil'le (*oneenigheid, twist*), v. gmv. (ou=oe).
Brouilleeren (*oneenig maken, oneenig worden*); *zich met iemand -*; *met iemand gebrouilleerd zijn*, overhoop liggen. (ou = oe).
Brouillon' (*opstel in klad, ruwe schets*), o. -s.
Brou'wen (*bier bereiden*), ik brouwde, heb gebrouwen; **-er,** m. -s; **-erij',** v. -erijen; **-sel,** v. -s.
Brou'wen (*kwaad berokkenen*), hij heeft dat gebrouwd of gebrouwen; *de leugen kan veel kwaad -*, veroorzaken: *wat kan de blinde staatzucht -!* (Vondel).
Brou'wen (*de* **r** *in de keel*, d. i. *niet met*

den tip maar met den wortel van de tong uitspreken), ik heb gebrouwd.

Brug (*verbinding van twee oevers*), v. bruggen; *een vaste -, een draai-, een ophaal-, een rol-, een wip-, een schip-, een gier-, een spoor-*; zegsw. *hij moest over de - komen*, hij moest betalen, nl. den tol; bij uitbreiding: onthalen, trakteeren.

Brug'balans (*weegwerktuig*), v. -balansen; zie **Bascule.**

Brug'geman (*bruggewachter; iemand, met de bediening eener draai-, wip- of ophaalbrug belast*), m. -mannen, -lieden; ook: *-wachter.*

Brug'genhoofd (*vast gedeelte der brug aan een der oevers*), o. -en; ook: **Landhoofd.**

Brug'gewachter (*-man*), m. -s.

Brug'man, *beroemd kanselredenaar, in 1473 te Nijmegen overleden*: zegsw. *praten als -*, zeer welbespraakt zijn.

Brui (*slag*), m.; *een - van den molen weg hebben*; *iem. -en geven*; verder: *ergens den - van geven*, er een afkeer van hebben, er niet meer mee te doen willen hebben.

Brui (verwant met *brij, boel*), m.; *daar is nu al de -*, rommel.

Bruid (*verloofde in ondertrouw*), v. -en.

Bruid der zee (*Venetië*), v. gmv.; zie **Bucentaurus.**

Brui'degom, brui'gom (eig. *de a.s. man der bruid*), m. -s; R.-K. *de hemelsche -*, Christus.

Bruid'leider (*geleider der bruid, paranimf*), m. -leiders; **-leidster,** v. -s.

Bruid'schat (*het kapitaal, dat de bruid mee ten huwelijk brengt*), m. -schatten.

Bruids'dagen (*de dagen, dat de verloofde de bruid is*), m. mv.; **-juffer** (*-meisje*), v. -s; **-koets** (*trouwkoets*), v. -en; **-krans,** m. -en; **-paar** (*bruidegom en bruid*), o. -paren; **-stoet** (*al de feestgenooten achter het bruidspaar*), m. gmv.; **-suiker** (*bruiloftssuiker-lekkernij*), v. -s; **-tooi,** m. gmv.

Bruids'tranen (*kaneelwijn, die werd geschonken in de bruidsdagen*), m. mv.; in Friesland feestpartij op den dag v. d. ondertrouw ten huize der bruid: *op de - genoodigd zijn, op de - gaan*; zie **Hypocras** of **Hipocras.**

Bruids'tranen (*Indische klimplant, waarvan twee soorten; één met roode en één met witte bloemen*), v. mv.

Brui'en (*slaan, smijten, stooten*), ik heb en ben gebruid; *ik zal hem van de trappen -*; *wat bruit het mij*, wat geef ik er om; *gij moet mij zoo niet -*, plagen, malen, zaniken.

Bruik'leen (*het om-niet tijdelijk in gebruik geven*), o. -en; *iets in - afstaan.*

Brui'loft (eig. *het plechtig afhalen der bruid naar het huis des bruidegoms en verdere plechtigheden*; *trouwfeest*), v. -loften; *naar de - gaan, - houden*; *zilveren -, gouden -.*

Brui'loften (*bruiloft houden*), ik heb gebruiloft; *den heelen nacht -.* gmz.

Brui'loftsdicht (*-gedicht*), o. -dichten; **-disch** (*-tafel*), m. gmv.; **-gast,** m. en v. -en; **-kleed,** o. -eren; **-lied,** o. -eren; **-maal,** o. -malen; **-vers,** o. -verzen; **-zaal,** v. -zalen; **-zang,** m. -en.

Bruin (*bruin paard*), m. -en; *dat kan -tje niet trekken*, dat gaat financieel boven onze kracht.

Bruin (*naam van den landbeer*), m.; reeds in ons dierenepos: *Ic ben Brune, des coninx bode*; *Here Bruun, wel soete vriend!*

Bruin (*bruine kleur, menging van rood en zwart*), o.; *zij was in 't effen -.*

Bruin (*het donker op een schilderij, de schaduw*), o. gmv.; *het licht en -*, donker.

Bruineeren (*bruin maken, koper met een laagje bruinsel inwrijven; polijsten*), ik heb gebruineerd; **-der,** m. -s; **-ing,** v. -en; **-ster,** v. -s

Brui'nen, mv.; *de -*, de inlanders of bewoners der O.-I. eilanden; in den regel genoemd: *onze bruine broeders*; zie aldaar.

Brui'nen (*bruin worden of maken*), ik heb en het is gebruind; *het vleesch begint te -.*

Bruinet', v. -ten; zie **Brunet.**

Bruin'kolen (*fossiele brandstof van latere vorming dan de steenkolen*), v. mv.

Bruin'koolbriket (*briket, in hoofdzaak bestaande uit bruinkool*), v. -briketten.

Bruin'steen (*mangaan, glasblazerszeep*), o.

Bruin'visch (*een walvischachtig zeedier, de kleinste der dolfijnen*), m. -visschen.

Bruis (*schuim*), v. en o.; gew. *Broes.*

Brui'sen (*schuimen, zieden, borrelen*), het bruiste, heeft gebruist; fig. *razen, tieren van toorn*; **-ing,** v. -en: *een -ing van geluiden.*

Bruis'poeder, -poeier (*stof, bestaande uit dubbel koolzure soda en wijnsteenzuur, opbruisend in water*), o. gmv.; (*als fijngestampt geneesmiddel*), v. -s; **-tje,** o. -s.

Brul'aap (*plat- of breedneuzige aap in Z.-Amerika, met grijpstaart*; *doet 's nachts een vervaarlijk gebrul hooren*), m. -apen.

Brul'len (*krachtig op lagen toon schreeuwen*), hij heeft gebruld; *het - van den leeuw*; **-ler,** m. -s.

Brumai're (*2e of Mist- of Nevelmaand, van 22 Oct.-20 Nov.*), v. gmv.; de staatsgreep van Napoleon I viel op den 18 - van het jaar VIII, d. i. 9 Nov. 1799. (ai = è).

Brum'mel (*braambes*), v. -s. gew.

Brunet' (*vrouw of meisje met donker of bruin haar*), v. -ten; ook: **Brunette.**

Brunhil'de, Germ. myth. *een der Walkyriën.*

Bru'no, *stichter van de orde der Karthuizers*, 1040-1101.

Brusk (Fr. *brusque*: *kortaangebonden, driftig, ruw, opvliegend, barsch, grof, scherp, norsch*; *eensklaps, onverhoeds*), bn. en bw. (u = uu).

Brusqueeren (*onheusch bejegenen, afsnauwen*); *een zaak -*, doordrijven. (qu = k).

Brus'sel (aardr. *hoofdplaats van België*), o.

Brus'selaar (*inwoner van Brussel*), m. -s, -aren.

Brutaal' (*onbeschoft, onwellevend*), bn.; *een - antwoord, een -e leugen*, grof.

Brutaal'tje (*brutale jongen*), o. -s; *'t is me een -!* ook: *meisje.*

Brutaliseeren (*lomp of grof toespreken, grof beleedigen, tegen iem. uitvaren*). (s = z).

Brutaliteit' (*grofheid, onbeschoftheid*), v. -en.

Bru'to (hand. *het gewicht der koopwaren met inbegrip der verpakking of emballage*; *onzuiver*), bn. en bw.; *het - gewicht*, d. i. het gewicht der goederen met de emballage; *- bedrag*, het beloop zonder aftrek der onkosten; *- goud, - zilver*, goud of zilver met vreemd metaal vermengd; *- opbrengst*, alle vruchten door een onderneming voortgebracht, samengenomen; **-winst,** v. -en; zie **Bto** en **Netto.**

Bru'tus, gesch. *aangenomen zoon van Julius Caesar en aanvoerder der saamgezworen moordenaars, in 44 v. C.*

Bruyère, Jean de la, *beroemd Fransch prozaschrijver, te Parijs*, 1644-'96.
Bucentaur' (*stiermensch*; *een monster*: *half stier, half mensch*), m. -en.
Bucentau'rus (*prachtgalei voor den Doge van Venetië, waarin deze op Hemelvaartsdag naar de Adriatische Zee stevende om met haar te huwen, door een ring in zee te werpen*, ± 1300-1750), m. -sen.
Bucephaal', buce'phalus (eig. *ossekop*: *lievelingspaard van Alexander den Grooten*; ook: *pronk- of statiepaard*; iron. *knol*), m.
Buckskin, o. gmv.; zie *Bukskin*.
Buco'lische poëzie, het herdersdicht.
Bud'get (*begrooting der jaarlijksche uitgaven*; *staatsbegrooting*), o. -ten, -s; lees; *bud'zjet*.
Buf'fel (*een soort van rund*), m. -s; *de gewone of Aziatische* -; *de reuzen- in Oost-Indië*; *de Kaapsche* -, zie **Karbouw**; fig. *een - van een vent*, een lomp, brutaal man.
Buf'felen (*onmatig eten*), ik heb gebuffeld.
Buf'fer (*stootkussen aan spoorwagens*: *vooruitstekende ronde plaat of knop, rustend op een veer*), m. -s.
Buf'ferstaat (*een staat als Afghanistan, neutraal gelegen tusschen Rusland en de Engelsche bezittingen*), m. gmv.
Buffet' (*tapkast, schenk- of aanrechttafel*), o. buffetten; **-juffrouw,** v. -juffrouwen.
Buffon', graaf van, *Fransch natuurvorscher en schrijver*, 1707-'88; algemeene Natuurlijke historie.
Bu'gel (muz. *koperen blaasinstrument*), m. -s.
Bug'gy (O.-I. *licht, open rijtuig*), v. -'s.
Bui (*regenvlaag*), v. -en; **-tje,** o. -s; fig. *een goede, een kwade - hebben*, goed of slecht geluimd zijn; *bij -en zingt hij aardig*, nu en dan, soms. gmz.
Bui'del, buil (*geldzak, beurs, zak*), m. buidels, builen; *hebt ge wat in den -?*
Bui'del (*bakkerszeef*), m. -s; ook **Buil.**
Bui'deldier (*zoogdier in Australië en Z.-Amerika*; *het - leeft ook op de Molukken*), o. -en: *het vliegende -, de buidelwolf, de buidelrat*: zie: **Kangoeroe.**
Bui'en (*regenen, waaien*), het heeft gebuid.
Bui'gen (*krommen, gebogen doen zijn*), ik boog, heb en het is gebogen; fig. *zich -*, eerbied bewijzen, ook berusten; **-baar** (*kunnende gebogen worden*), bn.
Bui'ging (*kromming, bocht*), v. -en; *de - van den arm*; fig. *de - der stem*; verder: zwijgende groet; spraakk.: vormverandering der woorden, zie **Flexie.**
Buig'tang (*werktuig der draadwerkers, draadtang*), v. -tangen.
Buig'zaam (*wat licht buigt of te buigen is*), bn.; *riet is* -; fig. gehoorzaam, handelbaar: *een -zame wil, een - karakter*; **-heid,** v. gmv.
Bui'ig (*ongestadig, regenachtig*), bn.; *het was - weer*; -er, -st.
Buik (*lichaamsdeel*), m. -en; *zijn - vullen*, zich verzadigen; zegsw. *van zijn - een afgod maken*, alleen denken aan lekker eten en drinken; O.-I. *het in den - hebben*, diarrhee hebben; **-aandoening** (*-ziekte*), v. -en; **-lijder,** m. -s; **-ziekte,** v. -n.
Buik (overdr. *gebogen onderste deel van eenig voorwerp*), m. -en; *de - van een oliekruik, de - van een distilleerkolf*.
Buik'loop (geneesk. *overvloedige waterachtige darmontlasting*), m. gmv.; zie **Diarrhee.**
Buikpoo'tig, bn.; *de slak is een - weekdier*.
Buik'spreken (*keelgeluiden voortbrengen, die van elders schijnen te komen*); alleen in de onbepaalde wijs, en als z.n. het -, o.; **-spreker,** m. -s.
Buikvin'nigen (*beenige weekvinnige visschen*), v. mv.; *de karpers, zalmen en forellen zijn -*.
Buik'zwammen (*zwammen, van welke de sporen zich ontwikkelen in kiembuisjes*), v. mv.
Buil (*papieren zak*), m. -en.
Buil (*gezwel*), v. -en; *zich een - vallen*, huidopzetting.
Buil (*bakkerswerktuig om meel te ziften*), m. -en; uit: **Buidel.**
Bui'len (*ziften met den builmolen*), ik heb gebuild; **-er** of **-der** (spreekt.), m. -s.
Buil'molen (*werktuig om meel te zuiveren en te ziften*), m. -molens.
Buis (*pijp*), v. buizen; *een glazen, koperen -*.
Buis (verkort uit *wambuis*: *jasje zonder panden*), o. buizen; *een blauw -*.
Buis (*klein vaartuig*), v. buizen; *een haring -*.
Buis'jesdag (*dag van het uitzeilen der haringbuizen*), m. gmv.
Buis'kool (*witte kool*), v. -koolen.
Buis'zwam (*parasiet op beukestammen*), v. gmv.: *de - geeft na bereiding de bekende brandzwam*.
Buit (*hetgeen men op den vijand veroverd heeft*), m. gmv.; *iets - maken*, op den vijand veroveren: *op - varen*, als kaper varen.
Buit (*prooi van dieren*), m. gmv.
Bui'telen (*tuimelen*), ik heb en ben gebuiteld; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Bui'ten, bw.: *ik woon -*, niet in de stad; vz.: *- de deur, - het huis*; zegsw. *- westen zijn*, zijn verstand niet hebben; *- verwachting*, boven; zegsw. *- den waard rekenen*, in zijn voordeel rekenen; *zich te - gaan*, onmatig zijn, buiten de grens der onmatigheid gaan.
Bui'ten (*buit maken*), ik heb gebuit; **-er,** m. vero.; zie **Vrijbuiten.**
Bui'ten (*ruilen*), zie *Ruilebuiten*.
Bui'ten (*villa, landgoed*), o. -s; *een fraai -*.
Bui'tenbezittingen (O.-I. *al onze bezittingen buiten Java en Madoera*), v. mv.
Buitendien' (*daarenboven, daar nog bij*), bw.
Bui'tendijks (*aan den buitenkant van den dijk*), bw.; *de - gelegen akkers*.
Bui'tendijksch (*buiten den dijk*), bn.; *-e weiden*.
Bui'tengaats (*in zee, buiten de haven*), bw.; *de schepen zijn -*.
Bui'tengemeen (*zeldzaam*), bn. en bw.; *een -e bijval, hij is - verstandig*, bijzonder.
Bui'tengewoon, bn. en bw.; *een - talent*, zeldzaam; *- tevreden*; **-heid,** v. -heden.
Bui'tenhaven (*haven vlak bij zee, waaruit de schepen in zee gaan*; *ook haven buiten de stad gelegen*), v. -havens.
Bui'tenhof (eig. *buitenpaleis*), o.; *het - te 's-Gravenhage*, fraai gedeelte dier stad.
Bui'tenkansje (*onvoorziene winst*), o. -s;
Bui'tenland (*elk ander land dan het vaderland*), o. gmv.; ook rubriek eener krant voor buitenlandsch nieuws; **-lander,** m. -s.
Bui'tenlandsch, bn.; *een -e reis*, in het buitenland: *minister van -e zaken*; O.-I. *een - verlof* om nl. naar Europa te gaan.
Bui'tenlui (*menschen van de dorpen*), m. mv.; *boeren en* -; ook: **-lieden,** m. mv.: *de marktdag riep de -liën*. (Bogaers).

Bui'tenmate (*uitermate*), bw.; *die goochelaar is - handig*; **-matig** (*bovenmatig*), bw.
Bui'tenplaats (*landgoed, buiten*), v. -en;
Bui'tenplaats (O.-I. *buitenpost*), v.; *op een - zijn*, ergens in het binnenland.
Bui'tenplaneet (*die haar loopbaan buiten den loopkring der aarde heeft*), v. -planeten; *Mars, Jupiter, Saturnus, Uranus* en *Neptunus zijn -planeten.*
Bui'tenshuis (*niet in huis*), bw.; *hij heeft zijn bezigheden -*; **-lands,** bw.: *de minister toeft -.*
Buitenspo'rig (*het spoor te buiten gaande: dwaas, onzinnig, overdadig*), bn. en bw.; *een - gedrag*, losbandig; *- veel geld verkwisten*; **-heid** (*losbandigheid*), v. -heden.
Bui'tenste (*het verst naar buiten gelegen*), bn.; *de - wallen, de - gracht.*
Bui'tenstijds, bui'tentijds (*op een ongewonen tijd*), bw.: *geen examens l. o. worden - afgenomen.*
Bui'tenwaarts (*naar buiten*), bw.; *de voeten - zetten*; **-waartsch,** bn.: *een -e beweging, een -e sprong.*
Bui'tenwacht (*buitenpost, voorpost*), v. -en; fig. personen, die buiten een zaak staan: *ik hoorde het nieuws van de -.*
Bui'tenwerk (*de voorwal eener vesting*), o. -en; *de vijand was al meester van de -en.*
Bui'tenwerks (*aan den buitenkant*), bw.: *iets - meten.*
Bui'ten westen (scheepst. *uit den koers*), bw.; fig. *- zijn*, dronken zijn; soms, krankzinnig.
Bui'tenzijde (*buitenkant*), v. -zijden; *de - van een huis, de - van een stof.*
Buit'maken (*veroveren, winnen*), ik maakte -, heb - gemaakt; **-maker,** m. -s.
Bui'zerd (*valkachtige roofvogel*), m. -s.
Buk'ken (intens. van *buigen*: *den rug krommen*), ik heb gebukt; fig. onderdoen, b.v. *- voor geweld.*
Buks (*kort geweer met getrokken loop*), v. -en.
Buks'kin (Eng. eig. *bokkevel, -leer*: *sterk gekeperde wollen broekstof*), o. (soorten), -s.
Bul (*ding zonder waarde, lor*), v. -len. gew.
Bul (*stier*), m. -len; fig. stuursch mensch.
Bul, bul'le (*bolvormig metalen zegel, dat men gewoon was aan akten te hechten om haar een merk van echtheid te geven, later de akte zelf*), v. bullen.
Bul (*oorkonde, brief, uitgevaardigd door den paus en voorzien van diens zegel*), v. -len; ook: diploma als dokter; *de gouden -*, edict van keizer Karel IV o. m. over de keizerskeuze (1356) op den Rijksdag te Metz afgekondigd: het was een oorkonde met een gouden majesteitszegel; deze bul, de eerste Duitsche rijksgrondwet, bestond in twee afdeelingen en telde 30 hoofdstukken; zie **Bulle**; ook: **Aurea bulla** of **A. B.**
Bul'derbast (*bulderaar*), m. -en.
Bul'deren (verwant met *balderen*: *razen, tieren*), de wind heeft gebulderd.
Bul'hond (*kettinghond*), m. -en; ook: **-dog** (eig. *stierdog* n.l. afgericht om met stieren te vechten), m. -doggen.
Bul'ken (verwant met *balken*: *loeien van rundvee*), de koe heeft gebulkt; zegsw. *hij -t van het geld*, is overmatig rijk, gmz.
Bull, John, eig. *Hans Stier*; spotn. v. h. Engelsche volk of den Engelschman. (u = oe).
Bulle, v. -n; zie **Bul** (*pauselijke oorkonde*).
Bul'lebak (eig. *leelijke stieretronie*: *een afzichtelijk spook, bietebauw, schrikbeeld*), m. -ken; fig. kwelgeest, bulderbast, brombeer; stuursch, norsch mensch.
Bul'lenbijter (*groote bulhond*), m. -s; *de - was afgericht om tegen één of meer bullen te vechten*; ook: *Bullebijter.*
Bul'lepees (*harde gedroogde pees van een bul of stier*), v. -pezen; *de - wordt gebruikt als strafwerktuig* om nl. te geeselen of te slaan; ook een pektouw als geeseltuig.
Bulletin' (*briefje, berichtlijstje, korte bul*), o. -s, d. i. bekendmaking of verordening omtrent den toestand van iets, de vorderingen van een leerling, enz. (tin = tain).
Bul'ster, zie *Bolster*; *een beddezak met bolsters gevuld*, v. -s; *men draagt de - in.* (Tollens) d. i. bed, peluw of kussens.
Bult (*bochel; buil, bobbel*), m. -en; *een man met een -*; *het kind viel een - aan het voorhoofd*; **-achtig,** bn.
Bul'tenaar (*gebochelde*), m. -s.
Bul'tig (*een bult hebbende*), bn.; *de tijger deed een sprong naar zijn -en vijand, den buffel*; **-heid,** v. gmv.
Bult'os (*N.-Amerikaansche os*), m. -ossen; zie **Bizon.**
Bult'zak (*bed van kaf, boekweitdoppen, stroo*), m. -zakken.
Bul'wer, Sir Edward Lytton, Eng. romanschrijver, 1805—'73.
Bum'per (Eng. *zeer groot drinkglas*), m. -s.
Bun (*kist, bak of schuitje met gaatjes in de wanden*), v. -nen; *dat in hun vaartuig noch -, noch vischwant voorhanden waren* (v. Lennep); zie **Beun, Vischkaar.**
Bun'del (eig. *bond-el*, verkleinw.: *bos, pak*), m. -s; *een - kleeren, een - vlas, een - takken.*
Bun'der (*landmaat, thans H.A.*), o. -s; vroeger: het Zevenbergsche - of 1.3437 H.A., het Bredasche - of 1.2917 H.A., enz.
Bun'derbundersgelijk (*evenredig*), bw.
Bund'gras (*kwastgras*), o. gmv.; *het - groeit op schralen heide- of zandgrond.* Ook: *Bundelgras, Buntgras.*
Bun'gelen (verwant met *bengelen*: *schommelen, slingeren*), het heeft gebungeld; *zijn pruik -de op zijn rug*; *aan de galg -.*
Bun'zing, bon'zing (*inlandsch marterachtig roofdier met donkerzwarte haren, korten kop, kleine ooren en krachtig gebit; zuigt kippen enz. het bloed af*), m. -s; **-bont,** o.; **-haar,** o. -haren; **-val,** v. -len; zie **Ulk.**
Bu'ran (*sneeuwstorm in de Russische steppen of Siberische vlakten*), m. -s; lees: *boeran.*
Burcht (eig. *burg + t*: *versterkt kasteel*), m. -en; **-heer,** m. -en; **-vrouw** (*adellijke meesteres van den burcht*), v. -vrouwen.
Bureau' (*bekleede schrijftafel, schrijfkas; schrijfkamer, kantoor voor ambtswerkzaamheden*), o. -'s. (eau = oo).
Bureau'-ambtenaar (O.-I. *beambte op een der kantoren of bureelen*), m. -s; ook: *-man*; **-oppasser** (O.-I. *bediende of jongen op een der bureau's of kantoren*), m. -s; **-werk,** o.; **-schrijver,** m. -s.
Bureaucraat' (*ambtenaar, die alles zelf wil regelen; eigenmachtig te werk gaand ambtenaar*), m. -craten. (eau = oo).
Bureaucratie' (*de gezam. ambtenaren, invloed of willekeur der ambtenaren, kleingeestige nauwgezetheid der ambtenaars*), v. gmv.
Bureaulist', bureelist' (*persoon, die de*

entree-gelden van een schouwburg enz. int), m. -en.

Bureau'-minis'tre (*groote platte schrijflessenaar, zonder opstand d. i. zonder cilinderkast of rij van laatjes*), o. bureaux-ministres.

Bureel' (*publiek kantoor b.v. van eenig ambtenaar of hoofdofficier*), o. bureelen.

Bureelist' (*klerk, beambte ten bureele*), m. -en; ook: **Bureaulist.**

Bu'ren (*buurpraatjes gaan maken*), ik heb gebuurd; *de vriendschap gaat weer uit -.* (Staring); zie *Buurten.*

Buret' (dierk. *purpervisch, schelpvisch*), m. -s.

Buret' (scheik. *maatglas*), v. -s.

Burg (*kasteel, slot*), m. -en; zie **Burcht.**

Burgemees'ter (van *burg*, stad: *burgerlijk hoofd eener gemeente*), m. -s; **-lijk,** bn.: *met -e achtbaarheid*; **-schap** (*de waardigheid*), o. gmv.

Burgemees'teren (scherts. *het ambt van burgervader uitoefenen*), ik heb geburgemeesterd; *hij -t ergens in den Achterhoek van Overijsel.*

Bur'ger (van *burg*, stad: *stedeling*), m. -s; **-es',** v. -essen.

Bur'gerachtig (*burgerlijk*), bn.; *een - heertje met blinkende jas.*

Bur'geravondschool (*avondschool voor middelbaar onderwijs*), v. -scholen; **-dagschool** (*dagschool voor middelbaar onderwijs*), v. -scholen.

Bur'gerdochter (*meisje uit den burgerstand*), v. -s; **-gasthuis,** o. -huizen; **-huis** (*klein gesloten huis*), o. -huizen.

Burgerij' (*de gezamenlijke burgers*), v. -en.

Bur'gerkring (*groep menschen uit den burgerstand*), m. -en; *bijeenkomsten, welke men in -en een kopje thee . . . noemt* (C. O.)

Bur'gerkroon (*in 't oude Rome: een hoog eerebewijs, gegeven aan iemand, die zich jegens het vaderland of het volk hoogst verdienstelijk had gemaakt; thans: eerekruis of eereburgerschap*), v. -kronen.

Bur'gerlijk (*eenvoudig, tot den burgerstand behoorend*), bn. en bw.; *het huis was als mijn oom -.* (C.O.); *de -e beleefdheid in acht nemen,* welke nl. ieder past als medeburger; *zij leven zeer -*; **-heid,** v. gmv.

Bur'gerlijke stand (*bureau van boekhouding betreffende huisvesting, geboorten, sterfgevallen, huwelijken, in elke gemeente ten stadhuize*), m. gmv.; *hij is ambtenaar van den -.*

Bur'german, m. -lieden, -lui; **-achtig,** bn.

Bur'geroorlog (*binnenlandsche oorlog*), m. -logen; *de -, genaamd de Hoeksche en Kabeljauwsche twisten,* (1349-1492).

Bur'gerrecht (*de volheid van rechten, den burger toekomende*), o. -rechten; fig. *het woord clown* (lees: *clouwn*) *voor grappenmaker heeft bij ons het - gekregen.*

Bur'gerschap (*het burger zijn*), o. gmv.; *het - eener stad kon men vroeger koopen*; (*al de burgers, de burgerij*), v. gmv.

Bur'gerschapsrecht (*burgerrecht*), o. -en.

Bur'gerschool (*lagere school voor burgerkinderen*), v. -scholen; **-stand** (*middelstand*), m.: *een meisje uit den -*; **-vader** (*vereerende titel voor burgemeester*), m. -s; **-wacht** (*gewapende burgers*), v. -en; **-zin** (*vaderlandslievende gezindheid*), m. gmv.

Burg'graaf (van *burg*, slot: *adellijke titel, lager dan graaf*; *slotbewaarder*), m. -graven; **-gravin,** v. -nen; **-voogd** (*slotvoogd*), m. -en; **-vrouw** (*burchtvrouw*), v. -en; **-wal** (*vestinggracht*), m. -len: *bij brand schepte men het water uit den -wal.*

Bu'rin (Fr. *graveerstift, graveerstaal*), v. -s, ook **Burijn'**; lees: *bu-rèn.*

Burlesk' (Fr. *burlesque: koddig, kluchtig, zot-grappig*), bn.; als zn.: *het laag-komieke*, o.

Burnous', burnus', m. zie **Boernoes.**

Burns, Robert, 1759-'96, Schotsch volksdichter.

Bur'rie (uit *berrie, draagbaar*), v. -s.

Bus (*cilindervormige blikkentrommel, blikkenbus*), v. bussen; *een - voor thee, voor peper,* enz.; zegsw. *dat sluit als een -*, ter dege, zeer degelijk; *de - van een naaf*, ijzeren beslag of band; vero. *koker, roer: vuurroer: een donder-, een haak-.*

Bus'dokter (*wijkdokter, die nl. uit een ziekenbus betaald wordt*), m. -s.

Bus'hel (*Engelsche korenmaat, ± 36.35 L.*), m. -s; lees: *boesel.*

Bus'kool (*fijn en zacht soort van houtskool in pijpjes om er mee te teekenen, meestal gestoken in een teekenpen*), v. gmv.

Bus'kruit (uit *bus*, geweer + *kruit*), o. gmv.; zegsw. *hij vliegt op als -*, is licht boos.

Bus'kruitverraad (gesch. *in 1605 te Londen, toen Guy of Guido Fawkes de Parlementsgebouwen door middel van buskruit in de lucht wilde doen springen*), o. gmv.

Bus'sel (uit *bus-el*, verkl.: *bundel, bos, schoof*) m. -s, Vl. *een - stroo, een - klaver*; *de - en zonnestralen* (Conscience).

Bus'sen (*in bussen inmaken*), ik heb gebust.

Bus'te (*borststuk of borstbeeld*), v. -n, -s; *een - van Napoleon*; *de -n onzer letterkundigen in het Rijksmuseum*; lees: *buuste.*

But (*houten flapkan, ook draagkorf*), v. -ten.

But (Fr. *but: mikpunt, doel, oogmerk*), o.; lees: *buut.*

Bu'toor (Fr. *butor: stelltooper: roerdomp, moerasvogel*), m. butoren; ook: **Pitoor.**

Buts (*deuk*), v. -en; *een - in een koffiekan*; zie **Bluts.**

Buts'kop, bots'kop (om den ingedrukten vorm v. d. kop: *een soort v. dolfijn*), m. -koppen; *de - heet ook stormvisch: hij bereikt een lengte van ruim acht Meter*; zie **Noordkaper.**

Buur (*nabuur, buurman*), m. buren; spreekw. *Beter een goede -, dan een verre vriend,* de buur die nabij is, kan in nood dadelijk helpen.

Buur'dochter (*buurmeisje*), v. -s; **-jongen,** m. -s; **-man,** m. -lui, -lieden; zegsw. *al te goed is -sgek,* iem. die al te goed is, wordt door zijn buren zelfs beetgenomen; **-meisje,** o. -s; **-praatje,** o. -s: *een -praatje houden,* met de buren a. d. deur praten.

Buur'schap (*betrekking als buur*), o.; *geen - houden,* zich niet met de buren bemoeien.

Buurt'schap (*gehucht, wijk, buurt; onderdeel eener gemeente*), v. -pen; *eene buitengemeente heeft soms vele -schappen.*

Buurt (*een deel van een wijk, eenige bij elkaar staande woningen*), v. -en; *het is hier een nette -*; *iets in de buurt laten aanzeggen*; *hij woont hier in de -*, nabijheid; *het dorp ligt in de - van Deventer*; **-bezoek,** o. -en; **-spoorweg** (*tot verbinding van de plaatsen eener streek*), m. -wegen.

Buur'ten (*op bezoek gaan bij buren*; *in de*

buurt bekend maken), ik heb en het is gebuurd.
Bu'vard (Fr. *vloeiboek, boek met vloeipapier*), o. -s; lees: *bu-vaar'*.
Buvet'te (Fr. *kleine gelagkamer, klein buffet, waar alleen dranken te krijgen zijn*), v. -s.
By'ron, George Noël Gordon, lord: *beroemde Engelsche dichter der romantische school*, 1788-1824. (y = i).
Byzantij'nen (*Byzantijnsche geschiedschrijvers*; ook *Byzantijnsche munten*), m. mv.
Byzantijnsch' (*de stad Byzantium* [*Constantinopel*] *of het O. R. rijk betreffende*), bn.; *-e kunst, -e munten, het -e rijk.*

C.*)

C, v. -'s. De derde letter van het alphabet, wordt in het Nederlandsch alleen gebruikt in ch en in aan vreemde talen ontleende woorden. - In de muziek is de c de benaming van den grondtoon, *do* genaamd. - In het Romeinsche cijferschrift heeft C de waarde van 100.
C.A. - *Cum annex'is*, met den aankleve van dien, met het bijbehoorende.
Ca. - *Cir'ca*, ongeveer, omtrent, rondom.
C. à d. - *C'est à dire*, dat is te zeggen, dat is, dat beteekent.
Cand. ot **C.** - *Candida'tus*, candidaat; iemand, die naar een ambt dingt,
Cand. Min. - ook **C. M,** zie aldaar.
Cant. - *Can'tor*, zangmeester, voorzanger.
Cap. of **C.** - *Ca'put*, hoofd, hoofdstuk.
Carg. - *Cargadoor'*, scheepsreeder.
C. of **Cels.** - *Cel'sius.*
Cert. - *Certificaat'*, getuigschrift.
Cet. - *Ce'tera*, het overige.
C. Ex. - *Cum expen'sis*, met de kosten.
C.L. - *Cita'to lo'co*, op de aangehaalde plaats.
C.M. of **Cand. Min.** - *Candida'tus minis-te'rii*, candidaat tot den heiligen dienst, proponent.
C.M. - *Curren'tis men'sis*, der loopende maand; *currente mense*, in de loopende maand.
Co. - *Con'to*, rekening; meerv. *Conti.*
C°. - *Compagnon'*; zie aldaar.
Cod. - *Co'dex.* wetboek; ook handschrift, oorkonde; meerv. **Codd.** = codices.
Coll. - *Colla'to* of *Cola'tis*, vergeleken zijnde, na vergelijking, nagelezen.
Comment. - *Commenta'rius* of *Commenta'tio*, verhandeling of uitlegging.
Comp. of **Cie.** - *Compagnie'*; zie aldaar.
Conf. of **Cf.** - *Confera'tur*, men vergelijke of *Confer*, vergelijk.
Cons. - *Con'sul.*
Coup. - *Coupon'*, rentebewijs; ook staal of monster.
C. N. - *Cum no'tis*, met aanteekeningen.
C. q. - *Ca'su quo*, in welk geval.
C. R. - *Ci'vus Roma'nus*, Romeinsch burger.
Cred. - *Cre'dit*, zie **Credunt.**
Cresc. - *Crescen'do*, met toenemende of klimmende sterkte.
C. S. - *Cum su'is*, met de zijnen, ook *cum so'ciis*, met zijn deel- of lotgenooten.
Crt. - *Courant'*, *krant*; ook **Ct.**
Ct. - *Cent* of *Centi'me.*
Ct. - *Courant*, krant.
Ctr. - *Cen'tenaar.*
Cts. - *Cents.*

Cab (*licht twee- of vierwielig Engelsch straathuurrijtuig*), v. -s; lees: *keb*; zie *Hansom.*
Cabaal' (*geheim verbond*; *bedekte verbintenis verraderij*; *sluwe tegenwerking of samenspanning*), o. -balen; ook: **Kabaal'** (*lawaai, rumoer*), o. -balen.
Cabaleeren (*samenspannen*); ook *Kabaleeren.* (c = k).
Cabaleur' (*samenspanner, kuiper*), m. -s.
Caballe'ro (*Spaansche ridder, ruiter*), m. -'s.
Caban' (*grove en wijde overmantel met kap*), m. -s. (c = k).
Caba'ne (*hut of stulp*; *scheepskajuit*), v. -n.
Cabaret' (*herberg, kroeg*), v. -ten; lees: *kabarè.*
Cabota'ge (afleid. van *cap.* kaap, eig. *van kaap tot kaap varen*: *kusthandel, kustvaart*), v. gmv.
Cabotina'ge (*het reizend komedianten-leven*), v. gmv. (g = zj).
Cabotineeren (*rondreizen als tooneelspeler*).
Cabret'leder, -leer (*leder van het jong eener geit, inz. voor handschoenen*), o. gmv.
Cabret'leeren (*van cabretleer*), bn.; ook, *cabretten*: *een paar - handschoenen.*
Cabriolet' (*licht tweewielig rijtuig voor één paard*), v. -ten.
Cabriool', capriool' (*luchtsprong, dwaze sprong, bokkesprong*), v. -olen. (c = k).
Cacao' (uit het Sp. uit Mexico: *naam van de vruchten of vettige boonen van den cacaoboom, die, fijn gemaakt, dienen om er chocoladepoeder van te bereiden*), v.; lees: *ka-kow'*; **-boter,** v.; **-cultuur,** v.; **-planter,** m. -s. - wordt ook gewonnen op Ternate en Tidore (O.-I. Molukken).
Cacheeren (*verbergen, verhelen, geheimhouden*); lees: *ka-sjeeren.*
Cachelot' (*potvisch, een kleine soort van walvisch*), m. -ten; lees: *ka-sjeloo'.*
Cachepot' (*licht gekleurd omhulsel van een bloempot, meest van papier*), m. -s; lees: *kà-sje-poo'.*
Cachemier', -mire (*zachte gekeperde wollen stof*), o. gmv.; **-en,** bn.: *een -en vest, een -en sjaal*; zie *Kasjmir* en *Casimir.*
Cache-nez' (eig. *verberg-neus*: *zijden winterdas*), m.; -nez' s: lees: *kasjneé'.* vero.
Cachet' (*zegel, signet, zegelstempel voor lak of ouwels*), o. -ten; **-je,** o. -s. (ch = sj).

*) De woorden, die men onder de **C** niet vindt, zoeke men onder de **K.**

Cachet' (*horloge-sieraad, hangende aan een gouden ketting onder uit het vest*), o. -ten. vero.
Cacheteeren (*verzegelen met een cachet*).
Cachete'ro (*man, die den doodstrijd van den stier, door den matador getroffen, verkort*), m. -'s.
Cacholong' (*edelsteen, melkwitte opaal*), o, gmv.; (*bewerkte steen*), m. -en. (ch = sj).
Cachot' (*donker gevangenhok, onderaardsche kerker, kot*), o. -ten; lees: *ka-sjot'*.
Cacographie' (eig. *gebrekkige spelwijze: taalopgave met fouten ter verbetering voor de scholieren*), v. -ën; lees: *kakografie*.
Cacophonie' (*wanklank, slechte uitspraak, fout tegen de welluidendheid in den stijl*), v. -ën; lees: *kakofonie'*.
Cac'tus (*fakkel- of toortsdistel, uit Z.-Amerika afkomstig*), v. -sen; **-boom,** m. -en. (c = k).
Cadanceeren (*welluidend maken, afmeten, afronden*); lees: *ka*.
Cadans' (muz. *de stemvalling, dans- of zangmaat, toonval, juiste overeenkomst der deelen eener rede in de redekunst*), v. gmv.
Cadans' (dicht. *toonval, klemtoon-valling en haar afwisseling in poëzie*), v.; zie **Rhythmus.**
Cada'ver (*lijk, dood lichaam, aas*), o. -s.
Cadavereus' (*lijkkleurig, ingevallen en bleek, ook vermagerd, als een lijk*), bn.
Cadeau' (*klein vriendschaps- of gelegenheidsgeschenk*), o. -'s; *iets - geven*, ten geschenke; lees: *kadoo'*.
Cadet' (*militaire kweekeling*), m. -ten, -s.
Cadet'tenschool(*militaire opleidingsschool*), v. -scholen; *de - te Alkmaar*.
Ca'dre (*schilderijlijst, buitenrand*, enz.), o. -s; zie **Kader.**
Caduc' (*bouwvallig, broos, versleten*), bn.; lees: *ka-duuk'*.
Caduciteit' (*bouwvalligheid, broosheid, vergankelijkheid*), v. gmv. (c = k).
Cæ'sar, Cajus Julius -, 100–44 v. C.: *de grootste man zijner eeuw, Romeinsch veldheer, redenaar en schrijver, lid van het eerste Driemanschap 60 v. C.: verovert Gallië, België en Zwitserland; overwint Pompejus, 48 v. C.; in 44 v. C. vermoord door de saamgezworenen.*
Cæsaris'me (*regeering-stelsel waarbij de hoogste macht in den staat niet berust bij de volksvertegenwoordiging maar bij den vorst*), o.; *het - van Napoleon I.*
Cæsuur' (dicht. *vers-snede, de stemrust in een alexandrijn*), v. -suren. (c = s).
Café (*koffiehuis*), o. -'s; **-chantant** (*café met zanguitvoering*), o. -s; - ook: **-concert,** o. -s; **-houder,** m. -s.
Cafeï'ne (scheik. *uittreksel van koffie*), v. gmv.
Café-restaurant'(*koffiehuis m. gaarkeuken*), o. -s. (c = k).
Caf'tan (*Turksch opperkleed*), m. -s; zie *Kaf'tan*.
Cahier' (*schrijfboek, aantal samengevoegde vellen papier met omslag*), o. s: lees: *ka-jee'*.
Cais'se (uit het Fr. *kas*), v. lees: *kês*; *ge moet aan de - betalen*.
Caisson' (*kruitwagen, legerkist, proviandwagen, kistje onder den bak van een rijtuig*), v. -s; lees: *kesson'*.
Caja'poetolie (*lichtgroene olie uit Indische plantenbladeren*), v. gmv. (c = k); ook **Kajaputolie.**
Cajoleeren (*liefkoozen, vleien, flikflooien*).
Cala'dium (O.-I. *zeker knolgewas*), o.
Calamiteit' (*groote ramp, algemeene nood, ellende, landplaag*), v. -en. (c = k).
Calamiteus' (*ellendig, rampzalig, rampspoedig, in nood verkeerend*), bn.; *een -ze polder*, in Zeeland, een in de nabijheid der zee liggende polder, door haar meer met overstrooming bedreigd dan de achterliggende polder, terwijl hij te weinig opbrengt om de zeewering te kunnen bekostigen en daarom subsidies van rijk of provincie ontvangt. (c = k).
Calan'do (muz. *afnemend, wegsmeltend*), bw.
Calandro'ne (*houten tweekleppige schalmei der Italiaansche landlieden*), v. -s. (c = k).
Calan'ge (*bekeuring, aanhaling van smokkelwaren*), v. -s; lees: *kalan'zje*.
Calangeeren (*bekeuren, aanhalen, in beslag nemen, beboeten*), lees: *kalanzjeeren*.
Calcina'tie (*verkalking*), v. gmv. (t = ts).
Calcineeren (*door oxydeering tot kalk of stof maken; metalen in sterkwater oplossen*).
Cal'cium (*de metallische basis der kalkaarde: lichtgeel metaal, kalkmetaal*), o. gmv.
Calculeeren (*rekenen, berekenen, uitrekenen*).
Calcula'tie (*berekening*), v. -tiën, -s. (t = ts).
Calêche (*een licht, open rijtuig of zomerkoets*), v. calêches; ook: **Kales.**
Caleidoscoop' (*kleurenkijker of schoonheidskijker*), m. -copen; (c = k); *de - is in 1817 te Edinburg uitgevonden door Dr. Brewster.*
Calembour' (*dubbelzinnigheid, geestig woordenspel, kwinkslag*), m. -s; ook **- bourg'.**
Calan'dæ (*eerste dag der Romeinsche maand*), v.; zegsw. *betalen ad calendas graecas*, nooit.
Calepin' (*oud vermaard woordenboek in elf talen; aanteekenboekje*), m. en o. -s.
Ca'licot (*gele of witte katoenen stof, ook cassa geheeten, zoo genoemd naar Calicoet of Calcutta in Engelsch-Indië*), o. -s; ook: *Ca'lico*.
Calligraaf' (*schoonschrijver*), m. -grafen.
Calligraphie' (*schoonschrijfkunst, schoonschrift*), v. gmv.; **-graphisch,** bn. en bw. (ph = f).
Callilogie' (*leer van fraai te spreken, der welsprekendheid*), v. gmv.
Calli'ope (myth. *muze van het heldendicht*), v.; zij wordt voorgesteld met wastafel en stift.
Calmeeren (*verzachten, stillen, geruststellen*).
Calomel' (*verbinding van chloor met kwik*), o. gmv.; *- is minder vergiftig dan sublimaat.*
Calorie' (*warmtehoeveelheid, dienend om 1 L. water een graad C. te verwarmen; warmteeenheid*), v. -rieën. (c = k).
Calorifère (*warmteleider, verwarmingstoestel voor een gansch gebouw*), m. -s.
Calorime'ter (*toestel om de soortelijke warmte der dingen te meten*), m. -s.
Calot'te (*platte muts zonder klep, priestermutsje*), v. -n; meer *Kalot*.
Calqueeren (*doortrekken van een teekening, nateekenen*); **-papier,** o. gmv. (qu = k).
Calumet' (*vredespijp der N.-Amerik. Indianen*), v. -ten; *het van mond tot mond gaan der - bekrachtigt een overeenkomst.* (c = k).
Calumnie' (*laster, smaadrede*), v. gmv.
Calumnieeren (*lasteren, kwaadspreken*).
Calva'riëberg (*kruisigingsberg, in het Arameesch: Golgotha (schedel): heuvel vlak buiten het toenmalige Jeruzalem, aan de N.-westzijde*), o.; *een berg van -*, b.v. op een R.-K. kerkhof.

Calvijn', **Calvi'nus,** gesch. *kerkhervormer te Genève*, 1509—1564.
Calvil'le (*appel, kantig of geribd*), v. -s; *de roode -, de witte - zijn fijne tafelappels*; ook: **Kalvijn.**
Calvinis'me (*de leer van Calvijn*), o. gmv.; *het - in Zwitserland en Schotland.* (c = k).
Calvinist' (*aanhanger van Calvijns leer*), m. en v. -en; zie **Hugenoot.** (c = k).
Calvinis'tisch (*volgens de leer van Calvijn*), bn.; *de -e leer*, orthodox-gereformeerde.
Calyp'tra (*hoofddeksel der Grieksche geestelijken, die geen monniken zijn*), v. -'s. (y = i).
Cama'ches (*knoop- of overkousen, slobkousen*), v. mv. (c = k); ook: *Gamaches.*
Camaraderie' (*kameraadschap, bent, kliek*), v.
Camaril'la (het Sp. woord bet. *kamertje: regeering door geheime kuiperijen; heerschzuchtige hofkliek, die in het geheim werkt*), v. -'s.
Cambiaal'-recht (*wisselrecht*), o. -en.
Cambieeren (*wisselen of wisselhandel drijven*).
Cam'bio (*wisselbrief, wissel*), o. -'s.
Cam'brai (*kamerdoek, batist*), o.; lees: *kambree'*; ook: *Cambrick'.*
Camee (*kostbare steen met half verheven beeldsnijwerk, d. i. in basrelief gesneden*), v. -ën; de grond eener - heeft een andere kleur dan het beeld, dat er op gesneden is.
Came'lia (*Chineesche of Japansche roos*), v. -'s; *de - werd door den pater Jezuïet G. J. Camelli in 1639 van de Philippijnen naar Europa overgebracht*; eigenlijk *Camel'lia.*
Camelot'te (*van kemelshaar vervaardigde stof*), o. gmv.; ook **Kamelot.**
Camelot' (*venter van speelgoed, kranten enz. op de boulevards van Parijs*), m. -s.
Ca'mera (*gewelf, kamer*), v. -'s. (c = k).
Ca'mera obscu'ra (*duistere kamer van een photographietoestel*), v. (c = k); mv.: *camera obscura's.*
Camisa'de (*nachtelijke aanval van den vijand of vijandelijke aanval in het duister*), v. -s.
Campa'gne (*landgoed, buitenplaats*), v. -s; lees: *kampan'je.*
Campa'gne (mil. *veldtocht, het in het veld zijn der legers*), v. -s; zegsw. *hij heeft al heel wat -s meegemaakt*, heeft veel levenservaring; fig. politieke strijd: *de - van den Eng. minister ten gunste van protectie.* (c = k).
Campa'gne (*in steenovens en suikerfabrieken de tijd van onafgebroken werken*), v. -s; *de - van de beetwortels gaat beginnen.* (gn = nj); ook **Kampanje**; *een -jaar*, o. -jaren.
Campê'chehout (*rood verfhout, genaamd naar de stad Campêche in Yucatan a. d. golf van Mexico*), o. gmv.; zie **Provinciehout.**
Cam'pen, Jacob van -, beroemd Ned. bouwkundige; in 1628 gevestigd te Haarlem; *Mauritshuis*, thans Museum in Den Haag, *Trippenhuis* (voormalig Rijksmuseum) en het *Raadhuis te A'dam*, enz. † 1657.
Cam'pus Mar'tius (*het veld van Mars, waar de wapenoefeningen plaats hadden, ten N. van oud-Rome; onder Augustus en later bebouwd*), o. (t = s).
Ca'nada (aardr. *Britsche kolonie met 24 millioen bewoners ten N. der Vereenigde Staten: geniet volgens de grondwet van 1853 alle vrijheid en is zeer bloeiend*), o.
Canail'le (*laag gespuis, het grauw, Janhagel*), o. gmv.; (*gemeen vrouwspersoon*), v. -s; ook: **Kanalje.**
Canapé' (*bekleede rustbank met veeren, kussenbank*), v. -'s; **-kussen,** o. -s.
Canard' (*verzonnen krantenbericht*), m. -s.
Cancan' (*onzedelijke dans*), m. -s; fig. *cancans*: praatjes, achterklap, koude drukte, oudewijvenpraatjes; **-eeren** (*den cancan dansen*). (c = k).
Candela'ber (uit het Lat. *pronkarmluchter, kroonkandelaar*), v. -s; ook: *Candela'bre.*
Candidaat' (*iemand, die naar een ambt, betrekking of waardigheid staat*), m. -daten: *hij is - notaris; hij is - voor de Tweede-Kamer.*
Candidaat'-nota'ris (*iemand, die zijn examens heeft afgelegd als notaris, maar nog dingende is naar het notarisschap*), m. -sen.
Candidaats'-exa'men, o. -s, -examina; *Pieter, die eerstdaags een - dacht te doen, summa cum laude.* (C.O.). (c = k).
Candidatuur' (*het dingen naar een ambt*), v. -uren; *een - aanvaarden of aannemen.* (c = k).
Candideeren (*candidaat stellen voor den gemeenteraad, de Kamer*, enz.); *iem. -.*
Candioot' (*bewoner of inboorling van Candia*), m. -oten. (c = k).
Canepho're, v. -oren; zie **Kanephore.**
Can'na (*sierplant uit Z.-Amerika*), v. -'s.
Canneleeren (*uithollen, van groeven of ribbeltjes voorzien, b. v. een zuil*). (c = k).
Cannelu'ren (*gleufvormige uithollingen in de schacht der Grieksche zuilen*), v. mv., ook *Cannelures.* (c = k).
Cannibaal' (*woest en wreed mensch der Caraïbische eilanden, menscheneter*), m. -balen; meestal: **Kannibaal.**
Cannibaalsch' (*wild, woest, wreed, bloeddorstig*), bn. (c=k).; meest: **Kannibaalsch.**
Ca'no (*kanoe, uit een boomstam vervaardigd vaartuig der wilden van de Caraïben; Indiaansch bootje*), v. -'s; ook: **Ka'no.**
Ca'non (*wet, regel, richtsnoer; kerkelijke beslissing betreffende het geloof; kerkelijke leerstelling, kerkelijk voorschrift*), m. -s, cano'nes.
Ca'non (muz. *kettingzang, waarin n.l de melodie door alle partijen herhaald wordt*), m. -s.
Ca'non (R.-K. *de onveranderlijke gebedenreeks in de H. Mis van het Sanctus tot aan het Pater Noster*), o. gmv.
Cano'nicus (R.-K. *domheer, kanunnik*), m. -ci.
Canoniek' (*volgens kerkelijke wetten, gezaghebbend, niet apocrief*), bn.; *-e boeken*, Bijbelboeken met volle, geldende bewijskracht; *-recht*, R.-K. kerkrecht; ook: *Cano'nisch.* (c = k.)
Canonisa'tie (R.-K. *heiligverklaring*), v. -tiën.
Canoniseeren (*heiligverklaren, iemand in den canon [lijst] der heiligen opnemen*); **-ing,** v.
Cano'va, Antonio, *de meest beroemde Italiaansche beeldhouwer*, 1757—1822.
Canta'bel, canta'bile (muz. *vloeiend te zingen, zangerig*). (c = k).
Canta'bile (*aangenaam en zangerig deel van een muziekstuk, dat vloeiend moet gezongen worden*), v. -n, -s. (c = k).
Cantaloep' (*knobbelmeloen*), v. -en; meestal **Kanteloep.**
Canta'te (dicht. *een episch-lyrisch gedicht, met lyrisch overwicht, met recitatieven en aria's*), v. -n, -s; *Van Alphen's -, de Starrenhemel.* (c = k).
Canta'te (*zangdicht: groot zangstuk, met begeleiding van instrumenten opgevoerd*), v. -s, -n.

Cantatri'ce (*beroemde beroepszangeres*), v. -s.
Canthari'den (*Spaansche vliegen, een soort van schildvleugelige insecten*), v. mv. (c = k).
Cantiek' (*geestelijk lied, loflied ter eere van God*), m. -en. (c = k).
Cantil'le (*spiraalvormig goud- en zilverdraad voor passementwerk*), v. -s; ook: **Cantielje.**
Canti'ne (*verkoopplaats van ververschingen*), *inzonderheid voor het leger te velde, ook uitspanningslokaal in kazernes, werk- en verbeterhuizen*), v. -s.
Cantinière' (*cantine-houdster, marketentster*), v. -s. (c = k).
Can'to (muz. *gezang, melodie*), o. -'s.
Can'tor (*zanger, voorzanger, leeraar in den zang*), m. -s. (c = k).
Canu'le (*buisje, pijpje in een wonde tot afvoer van stoffen of aanvoer van lucht*), v. -s.
Can'vas (sport. *grof linnen tot reparatie van wielbanden*, lees: *ken'ves*), o. gmv.
Can'vas (*zwarte, sterk glimmende voering; ook grof stramien om op te borduren*), o. gmv.; ook: *Ca'nefas* of **Kanefas.**
Canzo'ne (dicht. *dertienregelige rijmstrophe*), v. -n; ook: *Canzo'na.*
Caout'choue (uit het Fr. overgenomen: *verharde elastieke gom*), o. gmv.; lees: *kaoet'sjoek*; in de spreekt.: *kat'sjoe.*
Capa'bel (*bekwaam, geschikt, vatbaar*), bn.
Capaciteit' (*inhoudsgrootte of inhoudsruimte; bekwaamheid, geschiktheid, vatbaarheid*), v. -en.
Ca'pe (*kraagmantel, losse bal- of concertmantel*), v. -s; lees: *keep.*
Capea'dor (*in het stierengevecht de man, die met zijn cape den stier aanhitst*), m. -s.
Capillair' (*haarachtig, -fijn*), bn. (ll = l).
Capillai're buizen (*haarbuisjes, zeer fijne slagaderen*), v. mv.; *-e verschijnselen.* (c = k).
Capillair'-stelsel (*haarvatenstelsel*), o. gmv.
Capillariteit' (nat. *de verschijnselen, die zich openbaren bij het op elkaar inwerken der oppervlakten van vloeistoffen en vaste lichamen*), v. gmv.; ook het vermogen der haarbuizen tot opzuiging van vloeistoffen. (ll = l).
Capitool' (*sterkte of hoofdburcht in oud-Rome*), o.; scherts. *het hoofd, de hersenkas.* (c = k).
Capitulan'ten-stelsel (*Duitsch militair stelsel ten bate van onderofficieren, die er na 12-jarigen dienst een civiele betrekking door krijgen*), o. gmv.
Capitula'ria (gesch. *geschriften, waarin verordeningen van vorsten of bisschoppen vervat zijn, inzonderheid de algemeene wetten van Karel den Grooten, de besluiten op een Rijksdag genomen, enz.*) v. mv.; ook: -lariën.
Capitula'tie (*onderhandeling of overeenkomst betreffende de hoofdpunten van overgave eener vesting*), v. -tiën, -ties. (c = k).
Capituleeren (*een verdrag betreffende de overgave aangaan; een stad, een leger op bedongen voorwaarden overgeven*). (c = k).
Ca'po (muz. *begin*), m.; *da -*, van het begin af.
Capo'te (*dameshoedje; kapotjas*), v. -n, -s.
Capri'ce (*eigenzinnigheid, luim, gril; een schielijke en bijzondere inval of nuk eens kunstenaars*), v. -s. (c = k).
Capricieus' (*eigenzinnig, grilziek, wispelturig*), bn. (c = k).
Capri'ole, -ool' (*bokkesprong*), v. -oles, -olen; zegsw. *-olen maken*, kluchtige sprongen als een capri of geit: zie **Cabriool.**
Capsu'le (*fleschhoedje, hoedje van metaal tot sluiting van wijnflessche n*), v. -n, -s. (c = k).
Capsu'le (*slaghoedje voor geweren, hulskokertje*), v. -s. (c = k).
Cap'tain (Eng. *sport: aanvoerder*), m. -s, lees: *kept'n.*
Capteeren (*bejagen, vatten, verstrikken*).
Cap'tie (*tegenstribbeling, aanmerking, ruzie*), v. -tiën, -s; zegsw. *- maken*, zich verzetten, tegenstribbelen, geschil zoeken, chicanes maken. (t = s).
Captief' (*gevangen, in slavernij*), bn.; *een ballon -*, een aan een kabel opgelaten luchtballon. (c = k).
Captiveeren (*gevangennemen, vasthouden; inpakken, inrekenen*, fig. *boeien, verrukken*).
Capuc'cio (*monnikskap*), m. -'s; lees: *kapoet'sjo*; zie **Kapoets.**
Capu'ce (*monnikskap, kraag- of mantelkap, karpoetsmuts*), v. -s; ook: *Capuchon'*, m. -s.
Capuchon' (uit het Fr.: *kap, kraag- of mantelkap voor dames*), m. -s. (ch = sj).
Capucijn', -er (*monnik der Franciscaner orde, zoo genoemd naar de capuce*), m. mv.
Carabas' *de Markies van -*, d. i. de gelaarsde kat uit het bekende sprookje van Perrault, fig. *rijke pocher.* (c = k).
Ca'racal (*wilde kat in de steppen van Azië, ook in Afrika, een soort van lynx*), m. -s.
Caraca'ra (*valk in Z.-Amerika*), m. -'s.
Caraco'le (*buitengewoon groote huisjesslak*), v. -s; zie **Wijngaardslak;** *de - vindt men ook in de heuvelboschjes van Valkenburg* (*L.*); ook: **Karakol.**
Carambola'ge (*het raken van twee ballen door den spelenden biljartbal*), v. -s.
Carambo'le, v. -s; zie **Carambolage.**
Caramboleeren (*twee biljartballen raken met den spelenden bal, carambole maken*).
Caramel' (*tot hardheid bruingekookte rietsuiker, borst-ulevelletje*), v. -len. (c = k).
Caramel' (*gebrande suiker*), v.; (soorten), v. -s.
Caravansera' (*groot gebouw als huisvesting van trekkende karavanen*), v. -s; zie **Karavansera.**
Carbol' (*ontsmettende vloeistof, uit teerolie gestookt*), o. en m.; *- is een bekend ontsmettingsmiddel*; **-zuur,** o., dit heet ook **Phenol.**
Carbona'ri (eig. *kolenbranders: in Italië*, 1810 tot 1820, *leden van een geheim staatkundig genootschap*), m. mv.; enkelv.: **-naro.**
Carbonisa'tie (*verkoling*), v. gmv. (c = k).
Carboniseeren (*verkolen*). (c = k).
Cardinaal' (*voornaamste; wat tot de hoofdzaak behoort*), bn.; *het cardinale punt*, het punt, waarop de zaak eigenlijk draait; *cardinale deugd*, hoofddeugd.
Caresseeren (*troetelen, liefkoozen; streelen*)
Caret'-schildpad (*schildpad der keerkringszeeën, reuzenschildpad*), v. -padden; ook: **Karet.**
Car'ga (*lijst der scheepslading, scheepslading*), v. -'s; ook: **Cargo,** *Cargalijst.* (c = k).
Cargadoor' (*scheepsmakelaar, scheepsbevrachter*), m. -s.
Cari'ca (*meloenboom in Brazilië*), v. caricae.
Caricatureeren, -turiseeren (*caricaturen teekenen*).
Caricaturist' (*teekenaar van caricaturen, spotprentteekenaar*), m. -en.
Caricatuur' (*belachelijke voorstelling, spotbeeld om iem. of iets in een dwaas daglicht te stellen; bespottelijke overdrijving van eenig*

gebrek in een persoon of zaak), v. -turen.
Caricaturiseeren (*belachelijk maken*; *in een bespottelijk daglicht stellen*; *bij wijze van spot afbeelden*); ook: **Karikatureeren.**
Carillon' (*klokkenspel, beiaard*), o. -s; lees: *karieljon'*.
Carlis'ten (*aanhangers van den pretendent Don Carlos in Spanje*), m. mv. (c = k).
Carmagno'le (*Republikeinsche dans, ook volkslied der Fransche omwenteling, 1793*), v. (gn = nj).
Carmelie'ten (*ordesgeestelijken, geheeten naar hun klooster op den berg Karmel in Palestina, stichting 1156*), m. mv.; meestal **Karmelieten.**
Car'men Sylva, schuilnaam van Elisabeth, koningin van Roemenië, geb. 1843, dichteres en prozaschrijfster.
Carna'ge (*bloedbad, slachting*), v. -s. (g = zj).
Carna'tie (*vleeschkleur*; *nabootsing van het vleesch in de schilderkunst*), v. gmv.
Car'naval (uit het It.: *vastenavond*, ook *vastenavondpret*), o. -s; - *wordt gevierd Zondagavond en Maandag en Dinsdag vóór Aschdag.*
Carnivo'ren (*vleeschetende dieren*), m. mv; ook: *Carnivora.*
Caro'gne (*aas, kreng*), v. -s; zie **Karonje.**
Caro'lus-gulden (*guinje, Eng. goudstuk van ± 12 gld.*), m. -guldens. vero.
Caros'se (*vierwielige statiekoets*), v. -n.
Carous'sel (uit het Fr. *carroussel*: *ridderspel, ringsteken te paard*; ook: *draai- of mallemolen*), o. -s; *de kraaien beginnen - te rijden rondom de peer van 't stadhuis* (C. O.). (ou = oe).
Carra'risch (*afkomstig van Carrara in Toskane*), bn.; - *marmer*, fijn Italiaansch marmer, meestal wit, ook zwart, geel, groenachtig.
Carré (*vierhoek, vierkant, vierkantige slagorde*), o. -'s; *een -vormen, een - doorbreken.*
Carré (mil. *gevechtstelling in den vorm van een vierkant*), o. -'s; *formeert* -, stelt u op in een vierhoek!
Carrière (*loopbaan, levensloop, levenswandel, levensweg*), v. -s; - *maken*, promotie maken in zijn ambt, goed vooruitkomen; *zijn - eindigen.*
Carrière (*steengroeve*), v. -n of -s.
Car'te (*kaart, wijnkaart, spijskaart*), v. -s.
Car'te blan'che (*vrij spel, de handen ruim, onbepaalde volmacht*), v.; *men gaf mij -.*
Carteeren (*een terrein in kaart brengen en wel op een bepaalde schaal*).
Cartel' (*verdrag tot uitlevering, vergelijk*; *uitdaging tot een tweestrijd*), o. -s.
Cartel' (*vereeniging van fabrikanten tot het doen stijgen der prijzen*), o. -s; meest: *Kartel.*
Cartha'go (aardr. *beroemde stad op den N, zoom van Afrika, door de Romeinen onder Scipio in 146 v. C. verwoest*). s.; dicht. **Carthaag.**
Cartograaf' (*kaartteekenaar*), m. -grafen; **-graphie** (*het teekenen van kaarten*), v. gmv.
Carton' (*modelblad voor schilders, tapijtwerkers*, enz.), o. -s; ook *Karton.*
Caryati'de (*vrouwenbeeld in een lang gewaad, dienende als schoorzuil*), v. -n.
Casca'de (*waterval, die uit verscheiden kleine vallen bestaat*), v. -n, -s (c = k).
Cas'co (*de eigenlijke bodem of de romp van een schip*), m. -'s. (c = k).
Caseï'ne (*kaasstof*), v. gmv.
Casimir' (*halflaken, gekeperde wollen stof*), o.
Casi'no (eig. *huisje*; *naam van een lust- en gezelschapshuis*; *aangename winter-avondbijeenkomst, besloten gezelschap*), o. -'s. (c = k).
Cas'sa (*geldkas, geldvoorraad*), v. gmv.; *per* -, tegen gereed geld; zie **Kas.**
Cassa'tie (*vernietiging, tenietdoening*; *ontzetting van een post*), v.; *Hof van* -, hoogste gerechtshof, dat de vonnissen, door lagere rechtbanken geveld, kan vernietigen of wijzigen. (t = ts).
Cassa'vemeel, zie **Maniok.**
Casseeren (*opheffen, afzetten, vernietigen, te niet doen*); *een vonnis* -; *een soldaat* -, afdanken; *iets*-, van de hand wijzen.
Casserol'le (*braadpan met steel*), v. -n; meer **Kastrol.**
Casset'te (*een koffertje, geldkistje*; *bijzondere schat des konings*), v. -n. (c = k).
Cas'sius, *een der heethoofdigste saamgezworenen tegen Julius Caesar, in 44 v. C.*; gedood in 42 v. C.
Castagnet'ten (muz. *danskleppers, in den vorm van noteschelpen*; *duimkleppers of klakkers, waarmede de Spaansche danser of danseres onder den dans voor zich zelf de maat aangeeft*), v. mv. (gn = nj).
Castel' (*kleine vesting, kasteel, slot*), o. -len.
Castellaan' (*slotvoogd, slotbewaarder*), m. -anen; zie **Kastelein.**
Ca'su (*bij of door het toeval*); *in* -, in dit geval.
Cas'tor-olie (*ricinusolie, wonderolie*), v. gmv.
Casualist' (*iemand, die de leer, dat alles van een bloot toeval afhangt, is toegedaan*), m. -en.
Casualistiek' (*leer, dat een bloot toeval oorsprong en regeling kan zijn van alle dingen*), v. gmv.
Casualiteit' (*toevalligheid*), v. -en. (c = k).
Casuari'nen (O.-I. *soort van naaldboomen op Java en andere O.-I. eilanden*), m. mv.
Casueel' (*toevallig, bij gelegenheid*), bn. en bw.
Casuïst' (*raadweter voor alle gewetenszaken*), m. -en. (s = z).
Casuïstiek' (*de leer om voor alle gewetensvragen, die zich voordoen, raad te weten en alle moeielijke vraagpunten op te lossen*), v.
Ca'su quo (*in ieder geval, in allen gevalle*), bw. (qu = kw).
Ca'sus (*toeval, geval*), in de taalkunde: *naamval*), m.; *een - criticus*, een critiek geval; *een - belli*, een reden of aanleiding tot oorlog; *in casu*, zie aldaar; *casu quo*, zie aldaar.
Catacom'be (*onderaardsche gewelfde gang als begraafplaats der martelaren nabij het oude Rome*; *bewaarplaats van doodsbeenderen in Parijs*), v. -n, -s. (c = k).
Catafalk' (*praalbed, treurstellage dragende een doodkist met of zonder het lijk, in een R.-K. kerk*), v. -en; meestal: **Katafalk.**
Catalogiseeren (*in een catalogus plaatsen en beschrijven*), ook: **Catalogeeren.** (c = k).
Cata'logus (*boeken- of prijslijst, naamlijst van boeken, munten, schilderijen*, enz.), m. -sen; in de spreekt. *Cataloog'*, m. -logen.
Catapult' (*bij de Romeinen werktuig om pijlen van groote zwaarte af te schieten*), v. -en; tegenwoordig: *schiettuig van de lieve jeugd*, v.; meestal **Katapult.**
Cataract' (*waterval in een groote rivier*), v. -en; *de -en van den Nijl, den Ganges*, enz.
Catahr', -tar'rhe (geneesk. *zinking, aandoening van het slijmvlies der ademhalingswerktuigen, der maag*), v.; lees: *katar'*.

Catarrhaal' (*zinkingachtig*), bn.; *-ale koortsen*, zinkingkoortsen. (c = k).
Catar'rhe (*zinking, aandoening van het longslijmvlies*), v. gmv.; ook: **Catarh.**
Catastro'phe (*ieder treurig einde eener zaak, groot onheil, volksramp*), v. -s, -n.
Catastro'phe (dicht. *keerpunt der handeling in een drama, laatste hoofddeel van een drama, waarin de strijd wordt beslist en dat eindigt met de zegepraal of den ondergang van den hoofdpersoon*), v. -s, -n.
Catecheet' (*iemand, die onderwijst door vragen en antwoorden*), m. -cheten. (c = k).
Catechetiek' (*methode, waarbij de leerlingen antwoorden op vragen*), v. gmv. (c = k).
Cateche'tisch (*vragenderwijze; in den vorm van een gesprek*), bn.; *- onderwijs*. (c = k).
Catechisant' (*iemand, die de catechisatie bijwoont*), m. en v. -en. (c = k).
Catechisa'tie (*onderwijs in de Hervormde godsdienstleer*), v. -tiën, -ties. (c = k).
Catechiseeren (*onderwijs in den godsdienst geven bij vragen en antwoorden*).
Catechiseer'meester (*onderwijzer in den Hervormden godsdienst*), m. -s. (c = k).
Catechis'mus (uit het Gr.-Lat. van een w.w. dat *onderrichten* bet.: *vragenboek bij 't R.-K. godsdienstig onderwijs*), m. -sen.
Catechis'mus (R.-K. *het onderwijs in de christelijke leer, vooral aan kinderen, in vraag en antwoord*), m. -sen. (c = k).
Catechumeen' (van een Gr. w.w. *onderrichten*, een vorm met lijdende bet.: *in de eerste tijden, geloofsleerling nl. hij, die zich tot het H. Doopsel voorbereidde*), m. en v., -menen.
Categorie' (*klas, orde, afdeeling*), v. -ën. (c = k).
Catego'risch (*stellig, afdoend, bepaald, zonder omwegen*), bn.; *een - antwoord*.
Cate'nen (*verzameling van bijbelverklaringen, vooral van kerkvaders*), v. mv. (c = k).
Cathe'der (*leerstoel, spreekgestoelte*), m. -s; meer **Katheder.**
Cathe'dra (*zetel, bisschopp. stoel, pauselijke stoel*), v.; *ex-*, op beslissenden toon.
Catholicis'me (*godsdienst der R.-K. kerk, ook hare godsdienstleer en zedenwetten*), o. gmv.
Catholiek', m. -en; ook **Katholiek.**
Cats, Jacob, Ned. dichter en staatsman, door het volk *Vader Cats* genoemd, geb. te Brouwershaven 1577, overleden op Zorgvliet, even buiten Den Haag, 1660.
Cauchemar' (*tooverkol, nachtmerrie*), m. -en; lees: *koosjemaar'*.
Cau'sa (*oorzaak, aanleiding, gerechtelijke handeling*), v. -'s, (au = ou).
Causaal' (*oorzakelijk*), bn; *een - verband*; lees: *kouzaal'*.
Causaliteit' (*oorzakelijkheid, verband tusschen oorzaak en gevolg*), v. gmv. (au = ou).
Cau'satief (*w.w., dat een doen uitdrukt*), o. -tieven; *drenken, zetten, leggen zijn* -v e n.
Cause célèbre (Fr. *opzienbarend rechtsgeding, geruchtmakende zaak*), v. causes célèbres.
Causerie' (*gekeuvel, gekout*), v. -ën, -s.
Causerie' (*het houden van een letterkundige voordracht in den vorm van een praatje*), v. -s, -ën; lees: *koo-zerie'*.
Causeur' (*prater, keuvelaar*), m. -s; *koozeur'*.
Causeu'se (*sofa voor twee personen*), v. -s.
Cauteriseeren (*uitbranden, doodbranden*).
Cau'tie (*borgstelling, onderpand, borgtocht*), v.
Cautionneeren (*borgstellen, voor iemand borg blijven*); lees: *kootsie -*.
Cavalca'de (*prachtige ruiteroptocht, schitterende ruiterstoet*), v. -s; *een bonte - van inlandsche hoofden met vrouwen, kinderen en volgelingen*. (c = k).
Cavalerie' (*ruiterij, paardenvolk*), v. gmv.; **-kazerne,** v. -n; **-officier,** m. -en.
Cavalerist' (*krijgsman te paard, ruiter*), m. -en.
Cavalier' (*edelman, ridder; begeleider eener dame, haar danser*), m. 's; lees: *kavalié*.
Cavalièrement' (*ruiterlijk, los en vrij*), bw.
Cavati'ne (muz. *kort muziekstukje, aria zonder herhaling van motief*), v. -s. (c = k).
Caveeren (*borg of aansprakelijk blijven; afweren, zich in de bres stellen voor*).
Caver'ne (*onderaardsch hol, spelonk*), v. -n.
Caviaar' (*ingezouten kuit van steur, in Rusland bewerkt*), v. gmv.; meestal: **Kaviaar.**
Caviteit' (*holte, holligheid*), v. -en. (c = k).
Cayen'ne-peper (*sterke peper, geheeten* naar *Cayenne*, hoofdstad van *Fransch-Guyana op de N.-O. kust van Z.-Amerika*), v. gmv. (c = k.)
Cedeeren (*afstand doen van, afstaan*).
Cedel, ceêl (*lijstje, briefje; huurcontract*); v. cedelen, cedels, ceêlen. (c = s); *ceelen maken*, de lijst der genoodigden opmaken.
Ce'der (*groote naaldboom van den Libanon of het Witte gebergte in Syrië*), m. -en, -s; **-achtig,** bn.; **-en** (*van cederhout*), bn.; **-hout,** o.; **-olie,** v. gmv.; **-wijn,** m gmv. (c = s).
Ce'deren (*van cederhout*), bn.; *een - doodkist*
Cedil'le (*haakje onder de letter c* [ç], *ingeval die letter als s moet uitgesproken worden vóór a, o, u*), v. -s.
Ceêl, v. -en; zie **Cedel.** (c = s).
Ceintuur' (*gordel, lendenband*), v. -turen.
Ceintuur'baan (*ringvormige spoor- of trambaan om eene groote stad, ringbaan*), v. -banen.
Cel (uit het Lat. *cella*, klein vertrek; *kamertje, hokje bv. in een klooster, in een gevangenis*), v. -len; **-letje,** o. -s; **-straf,** v. -fen; **- -vormig,** bn.
Cel (*zeshoekig vakje eener honigraat*), v. -len.
Cel (nat. *eerste bestanddeel in een organisme*), v. cellen.
Cel'achtig (*op een cel gelijkend*), bn.
Cele'bes (aardr. *een der groote Soenda-eilanden, bijna 8-maal zoo groot als ons land met 1.5 millioen bewoners: Alfoeren, Makassaren, Chineezen, Arabieren, Boegineezen en Europeanen*), o.
Celebrant' (R.-K. *geestelijke, die den dienst der Mis verricht*), m. -en. (c = s).
Celebreeren (*vieren, de Mis doen, kerkelijk of feestelijk gedenken*). (c = s).
Celebriteit' (*vermaardheid, beroemd persoon; uitstekend talent*), v. -en. (c = s).
Celeriteit' (*gezwindheid, snelheid*), v. gmv.
Celibaat' (*de ongehuwde staat, verplichting tot echteloosheid der R.-K. geestelijken*), o. gmv.
Celibatair' (*ongehuwde man, een oud-vrijer*), m. -s; *een eenzaam -; de heer Wagenstert was een zonderlinge -*. (ai = è).
Cella'rius (*in 't oude klooster de keldermeester, de bottelier*), m. -sen.
Cel'lebroer (*lid eener in de 16e eeuw te Antwerpen opgerichte godsdienstige vereeniging tot het verplegen van zieken en het begraven van armen*), m. -s.

Cellist' (*violoncellist, bespeler van een violoncel*), m. -en.
Cel'lo (*violoncel*), v. -'s.
Cellulair' (*celvormig, met cellen, eenzaam*), bn.; *-e gevangenisstraf*, eenzame opsluiting.
Cel'sius, *Zweedsch sterrenkundige*, 1701—1744, *ontwerper van den 100-deeligen thermometer.* (c = s).
Cel'tisch, bn.; zie **Keltisch.**
Cel'vocht (*het vocht van plantencellen*), o. -en; **-wand,** o. -en; **-weefsel,** o. -s.
Cement' (*mortel, metselspecie*), o. -en; fig. *de martelaren, wier bloed het - der kerk is*, (C. O.), bindmiddel, verbinding. (c = s).
Cementeeren (*met cement bepleisteren*).
Cemen'ten (*van cement*), bn.; *een - omlijsting.*
Cement'tegel (*vloertegel v. cement*), m. -s.
Cenobiet' (*monnik, kloosterbroeder*), m. -en.
Cenota'phium (*gedenkteeken of monument ter eere van een elders begraven overledene*), o. -s, -phia. (ph = f).
Censeeren (*beoordeelen, berispen*).
Cen'sor (*beoordeelaar, toeziener*), m. cen'sors, -so'ren.
Cen'sor (*in oud-Rome de magistraatspersoon, belast met het toezicht op de zeden, de belastingen en de openbare werken*), m. -so'ren.
Censureeren (*onder kerkelijke censuur brengen*; fig. *afkeuren, wraken*). (c = s).
Cen'sus (*geldelijke maatstaf, die iem. tot kiezer maakt*), m. gmv.; *afschaffing van den -.*
Censuur' (*onderzoek, beoordeeling, staatstoezicht op de drukpers*), v. gmv. (c = s).
Cent (uit het Lat. *centum*, honderd: *bronzen pasmunt*, *f* 0.01), m. meerv.: afzonderlijke muntstukjes, *centen*; de waarde: *cents* bv. een kwartje of 25 cents.
Cent (pro of **per),** *van of ten honderd.*
Centau'ren (myth. *paardmenschen, woeste volksstam in Thessalië*), m. mv.
Cen'tenaar (uit het Lat. *centum*, honderd: *gewicht van honderd halve ponden of 50 K.G.*), m. -s; een metrieke - is 100 K.G. (c = s).
Centena'rius (*honderdjarige*), m. -rii.
Cen'terboor (*center* van *centrum*, midden, omdat die boor diep doordringt; timm. *boor voor groote cirkelvormige gaten*), v. -boren. (c = s).
Cen'terhoek (meetk. *hoek aan het middelpunt eens cirkels*), m. -hoeken. (c = s).
Cen'ti (*honderdste deel eener maat*), o. -'s. (c = s).
Cen'tiare (M^2, *honderdste deel der vierkante roede*), v. -n, -s. (c = s).
Cen'tigram (*honderdste deel van een wichtje* of 0.00001 K.G.), o. -men. (c = s.
Cen'tiliter (*vingerhoed, honderdste deel der kan*, of 0.01 L.), m. -s. (c = s).
Centi'me (uit het Fr.: *honderdste deel van een frank*, d. i. *van f* 0.48; ½ *cent nagenoeg*), v. -n, -s. (c = s).
Cen'timeter (*duim, honderdste deel van een M.*, 0.01 M.), m. -s. (c = s).
Centraal' (*i. h. midden of centrum gelegen*), bn.; *-Amerika*, d. i. Midden-Amerika; *een - bestuur*, d. i. van één hoofd of leider uitgaande; *een - punt*, een middelpunt; *centrale verwarming*, bv. door een calorifère, *een - gesternte*, een zon als middelpunt, waarom heen de planeten wentelen; *het -ale zenuwstelsel*, ruggemerg en hersenen. (c = s).
Centraal'zon (*vaste ster, rondom welke alle vaste sterren van elk sterrenstelsel zich bewegen*), v. -zonnen. (c = s).
Centralisa'tie (*samentrekking of vereeniging in één middelpunt*), v. gmv. (s = z).
Centraliseeren (*bijeentrekken, vereenigen in één middelpunt*); *een -d staatsbestuur.*
Centrifugaal' (*middelpuntschuwend*), bn. **-machine** (*machine om aan draaiende voorwerpen en zeer snelle beweging te geven*), v. -s; **-pomp** (*pomp, die door centrifugaalkracht in werking wordt gebracht*), v. -en; **-regulator** (*regelaar der stoommachine, berustend op de middelpuntvliedende kracht*). m. -s.
Centripetaal' (*middelpuntzoekend*), bn.: *-petale kracht.*
Cen'trum (*middelpunt, punt van vereeniging*), o. -s, -tra.
Cen'trum (gesch. *de in 1861 in Duitschland voor het eerst opgekomen naam voor de Katholieke staatspartij in den Rijksdag*), o. gmv.; **-partij,** v. gmv.
Cent-Suis'se (*soldaat der voormalige Zwitsersche garde van de Fransche koningen*), m. -s.
Centumvir' (*Romeinsche honderdman*), m. -i.
Centumviraat' (*het gerecht der honderdmannen in Rome*), o. gmv.; ook: ambt van een centumvir.
Centu'rie (*schare of getal van honderd*), v. -riën, -s.
Centu'rion (*hoofdman over honderd*), m. -s.
Cephali'de (*gehaakte of gebreide damesoorwarmer*), v. -s; *het hoofddeksel van een roode en blauwe -.* (C. O.). vero.
Cephalopo'den (*koppootige weekdieren*), m. mv.; *de sepia's of inktvisschen zijn -.*
Ceramiek' (*kunst om vazen enz.* d. i. *fayence te maken, pottenbakkerskunst*), v. gmv.
Cera'misch, bn.; *de -e kunst bloeide reeds 2500 v. C. in China.*
Cer'berus (myth. *driehoofdige bassende helhond, bewaker van het Elysium*), m. gmv.
Cer'cle (*gezelschap, vriendenkring, kransje*), m. en o. -s. vero; lees: *ser'-kle.*
Cerea'liën (*gewassen met melig zaad, granen*; *in oud-Rome de akkerbouwfeesten in April ter eere van Ceres*), v. mv.
Cerebraal'-stelsel (*in het dierlijk lichaam de hersenen als centrum van het zenuwstelsel*), o.
Ceremo'nie (eig. *plechtige offerande, thans kerkplechtigheid, staatsie, plichtpleging, hofgebruik*), v. -s, -niën.
Ceremo'niën (R.-K. *kerkelijke plechtigheden* bv. *in de week vóór Paschen*), v. mv.
Ceremoniëel' (*het geheel der gebruiken bij feesten of openbare plechtigheden*; *drukte, omslag*), o. gmv.; als bn. *plechtstatig.*
Ceremo'niemeester (*bestuurder of leider van feestelijkheden, partijtjes, enz.*), m. -meesters; *ik nam de taak van - op mij.* (C. O.)
Ceremonieus' (*vol plichtplegingen, overdreven beleefd*), bn.
Ce'res, myth. *bij de Romeinen de godin der oogsten en van den landbouw, de milde geefster van bloemen en kruiden, van koren en brood, de beschermster van landbouw en kweekerij*; *zij werd afgebeeld met een kroon van aren op het hoofd, met een sikkel in de rechterhand en een schoof in den linkerarm.*
Cerneeren (mil. *insluiten, omsingelen*).
Certificaat' (*bewijsschrift, schriftelijk bewijs, getuigschrift*), o. -caten; *een - van goed gedrag, een - van onvermogen.*

Certificeeren (*bekrachtigen, door een certificaat of getuigschrift bevestigen*); ook: *Certifieeren.* (c = s).
Ceruis' (*loodwit, Spaansch-wit, blanketsel*), o. gmv.
Cervan'tes, *beroemde Spaansche schrijver,* 1547–1616; - is de schrijver van Don Quichotte (1598).
Cervelaat'worst (uit het It.: *gekookte en gekruide hersen- en vleeschworst*), v. -worsten.
Ces'sie (*afstanddoening, boedelafstand*), v. -siën, -s; *een akte van -.*
Cetace'ën (*walvischachtige zoogdieren*), v.mv.
Ce'tera (*het overige, hetgeen er meer volgt*).
Chagrijn' (*kommer, hartzeer, verdriet*), o. gmv.; (ch = sj).
Chagrineeren (*bedroeven, krenken, kwellen*).
Chai'ne (*keten, ketting; de kettingdans; de schering op het weefgetouw*), v. -s; lees: *sjêne.*
Chais (*tweewielig rijtuig op riemen*), v. -en; gewoonlijk **Sjees.**
Chaise-lon'gue (eig. *lange-stoel: ziekestoel, slaapstoel*), v. chaises-longues.
Chalde'a (aardr. *landstreek in Babylonië*), o.
Chaldeeuwsch' (*tak der Noord-Semietische talen, gesproken in Babylon en later ook door de Joden aldaar*), o.
Châ'le (*lange omslagdoek voor dames*), v. -s; ook: **Sjaal.**
Chalet' (*alpenhut*), o. -s; lees: *sja-lè.*
Chama'de (*teeken op de trom, als de belegerden wenschen te capituleeren*), v. -s; zegsw. *de - slaan,* fig. achteruitkrabben. (ch = sj).
Chambertin' (*fijne Bourgogne-wijn*), m.; *mijn keel is wat rauw van den -,* zei Van der Hoogen, C. O. (ch = sj).
Chamberloe', m. -s; (ch = sj), zie het betere **Sjamberloek.**
Chambree (*soldaten-zitkamer in een kazerne*), v. -s. (ch = sj).
Cham'bre garnie' (*gemeubileerde kamer*), v.; chambres-garnies.
Champa'gne-wijn (*mousseerende wijn uit het Fransche departement van dien naam, bruiswijn*), m. -en; ook enkel *champagne,* m. scherts.: *cham'py* of *sjam'pie.* (ch = sj).
Champê'tre (*landelijk, wat tot het land behoort*), bn.; *bal -,* danspartij in een tuin, in de open lucht; *garde-,* veldwachter. (ch = sj).
Champignon' (*eetbare paddenstoel, woekerplant*; fig. *snel rijk geworden mensch, opkomeling, parvenu*), m. -s; lees: *sjampienjon',* eig. ook: **Kampernoelie.** (ch = sj).
Champion' (*strijder, voorvechter, kampioen*), m. -s. (ch = sj).
Championaat' (*kampioenschap*), o. gmv.
Cham'py (schertsn. *voor champagne*), m.
Cham'sin (*gloeiende Z.-W. woestijnwind in Egypte, van Mei tot in Juni*), m. gmv.
Chancelant' (Fr. *wankelend, twijfelend, weifelend*), bn.; lees: *sjaanselaan'.*
Chan'ge (Fr. *wissel, ruiling*), v. -s; ook: *wisselbank*; lees: *sjaan'zje.*
Changeant' (Fr. *veranderlijk, met een weerschijn*), bn.; lees: *sjanzjan'.*
Changeant' (Fr. *weerschijndoek; weefsel van zijde, wol of katoen, dat afwisseling van kleur toont*), m.
Changeeren (Fr. *veranderen, verwisselen, verruilen*); lees; *sjanzjeeren.*
Changement' (Fr. *verandering*), o. -en of -s.
Chanson' (Fr. *lied, zang*), v. -s; lees: *sjanson'.*
Chansonnet'te (Fr. *kleine chanson*), v. -n.
Chanta'ge (*geldafpersing, geldafdreiging*), v. gmv.; lees: *sjantaa'zje.*
Chanteur' (*zanger*), v. -s; lees: *sjan-teur'.*
Chanteu'se (*zangeres*), v. -s; lees: *sjanteu'ze.*
Cha'os (*baaierd,* d. i. *warklomp, waarin alle hoofdstoffen, vóór de schepping der wereld, onder elkander vermengd waren; de oneindige wereldruimte vóór de schepping*; fig. *ordelooze massa, wanorde, verwarring, warboel*), m. gmv. (ch is scherpe g).
Chao'tisch (*wanordelijk, verward*), bn. en bw.; ook: *als een chaos: een -e verwarring.* (ch = k).
Chapeau' (Fr. *hoed*; fig. *heer, begeleider eener dame*), m. -'s; lees: *sjapoo'.*
Chapeau-bas' (*onderdanig, wellevend, met den hoed af*), bw.
Chapeau'-cla'que (Fr. *hooge hoed, dien men dicht kan slaan*), m.; zie **Gibus.**
Chapel'le arden'te (Fr. *verlichte rouwkapel, verlichte rouwkamer in een sterfhuis*), v. chapelles ardentes; lees: *sjapel'.*
Chapellerie' (uit het Fr.: *hoedenwinkel*), v. -s.
Chaperon' (*hoofddeksel, kapje,* fig. *beschermend geleider eener jonge dame*), m. -s.
Chaperonneeren (*een jonge dame tot beschermend geleide verstrekken*); ook: *Chapronneeren.* (ch = sj).
Chapi'tre (*hoofdstuk; onderwerp van een gesprek*), o. -s; lees: *sjapie'tre*; zie *Kapittel.*
Char-à-bancs': charban' (*lange en open bankwagen, met zitplaatsen voor twaalf*) m. chars-à-bancs.
Chara'de (*lettergrepenraadsel*), v. -s; bv. *a-vond-rood*: de eerste lettergreep is de naam van een riviertje, de tweede is wat men zelf uitdenkt, de derde is de kleur der roos, het geheel een fraai natuurverschijnsel.
Char'ge (*lading bij schietgeweren; opdracht, last*), v. -s; *pas de -,* storm- of looppas; *getuigen à -,* getuigen ten nadeele van den beschuldigde.
Chargeeren (*belasten, bezwaren, overladen*); bij de cavalerie: *een aanval doen op*; ook, *de kanonnen laden*; lees: *sjarzjeeren.*
Charib'dis (lees: *karib'dis*), m.; zie **Charyb'dis** (*draaikolk op de kust van Sicilië*).
Charita'bel (*milddadig, weldadig*), bn.
Chariteit' (*liefdadigheid, naastenliefde, christenliefde*), v. gmv.
Chari'vari (*verward geraas, geklank met ketels,* enz.; *geschreeuw, twist; ketelmuziek; een stel rammelende kleinoodiën aan een horlogeketting*), o. -'s; lees: *sjari'varie.*
Charlatan' (*kwakzalver, marktschreeuwer, windbuil, snoeshaan*), m. -s. (ch = sj).
Charlatannerie' (*kwakzalverij, grootspraak, snoeverij, pocherij*), v. gmv. (ch = sj).
Charlema'gne, *naam van Karel den Grooten, of van Carolus Magnus,* 768–814; lees: *sjarleman'je.*
Charmant' (*bekoorlijk, betooverend, allerliefst*), bn. en bw. (ch = sj).
Char'me (*bekoorlijkheid, betoovering*), v. -s.
Charmeeren (*bekoren, betooveren, verrukken*).
Cha'ron, myth. *veerman der onderwereld*; zegsw. *in -s boot stijgen,* overgaan naar de zalige gewesten of het Elysium. (ch = k).
Char'ta mag'na (eig. *een groote kaart of groot blad: de grondwet der Engelschen van 1215*), v. (ch is scherpe g).
Char'te-partij; zie **Chertepartij.** (ch = g).

Char'ter (*oorkonde, waarbij zekere voorrechten werden toegestaan, handvest, grondwet*), o. -s; **-meester** (*ambtenaar bij het Rijksarchief*), m. -s.
Chartreu'se (*grande*), v.; de - is een beroemd klooster, in 1082 bij Grenoble in het departement der Isére gesticht. (ch = sj).
Chartreu'se (*likeur, bereid door de monniken van het Kartuizerklooster bij Grenoble*), v. gmv.; *een glaasje* -. (ch = sj).
Chartula'rium (*bewaarplaats van oorkonden, documenten*, enz.), v. -ria, -s.
Charyb'dis (*draaikolk of maalstroom op de N.-O. kust van Sicilië bij den vuurtoren, op Faro-punt aan den ingang der straat*), m.; *de - was in de Oudheid zeer gevreesd*; zie **Scylla.** (ch = k); ook: **Charibdis.**
Chassé, *Ned. generaal*, 1765—1848, *verdediger van de citadel van Antwerpen*, 1832.
Chassepot' (*naam van het in 1866 in Frankrijk ingevoerde achterlaadgeweer, zoo geheeten naar den uitvinder, thans vervangen door het Lebelgeweer*), o. -s; ook: **-geweer,** o. -geweren; lees: *-poo'*.
Chassinet' (*gazen vensterhor met een of ander toepasselijk opschrift bij versiering voor eenige feestelijkheid*), o. -ten; lees: *sjassinet'*.
Chateaubriand', François Auguste, vicomte de, *beroemd Fransch schrijver en staatsman*, 1769—1848; lees: *sja -too*.
Chatelai'ne (*burchtvrouw*), v. -s; ook *lint, band of ketting*; *kleine beugeltasch*, door dames gedragen; lees: *sjatelène*.
Chassis' (*inlegraam, drukraam, photogr. aftrekraam*), o.; lees: *sjas-sie'*.
Cha'tib (*Mohamm. priester, die op Vrijdag in de moskee den dienst verricht*), m. -s.
Chatouil'le (*geld- of juweelkistje; de huisschat of privaatkas van een vorst*), v. -s. (ou = oe).
Chauffeur' (*deskundig bestuurder van een automobiel*), m. -s; lees: *sjoo-feur'*; de - is tijdelijk of vast in dienst v. d. eigenaar v. d. auto en houdt de auto ook schoon en blank.
Chaussée (*straat- of steenweg, kunststraat*), v. -s; lees: *sjoosee'*.
Chausseeren (*kousen en schoenen aantrekken, schoeien*; *wegen plaveien*). (au = oo).
Chaussu're (*schoeisel*), v. (au = oo).
Chauvinis'me (*overdreven vaderlandsliefde, blinde ingenomenheid met alles, wat het vaderland betreft*), o. gmv. (au = oo).
Chauvinist' (*politiek dweper, dwepend vaderlander*), m. -en. (au = oo).
Check (*kassiersbriefje*; *order van betaling*), v. -s; lees: *sjek*.
Chef (*hoofd, leider, voorman, aanvoerder, bevelhebber*), m. -s; lees: *sjef*.
Chef de bureau' (*verantwoordelijk hoofd van eenige afdeeling van administratie*), m.; chefs de bureau; lees; *sjef*.
Chef d'œu'vre (*meesterstuk*, eig. *proefstuk voor de gildemeesters*), o. chefs d'œuvre; lees: *sjè d'eu'vre*.
Chemica'liën (*scheikundig verkregen stoffen, artsenijen*), v. mv.; lees: *gemika'liën*.
Che'micus (*scheikundige*), m. -mici. (ch = g).
Chemie' (*scheikunde, oplossings- of ontbindingskunst*), v. gmv. (ch = scherpe g).
Che'miker (*chemist* b.v. *eener suikerfabriek, ook in O.-Indië*), m. -s. (ch = scherpe g).
Che'misch (*scheikundig*), bn.; *een - preparaat*; *een -e fabriek, een -e wasscherij en ververij*. (ch = scherpe g).
Chemiset'te (*halfhemdje, overhemdje*, v. -s.
Chemist' (*chemicus*), m. -en. (ch = g).
Chenil'le (*zijden knoopwerk, dat op een ruige rups gelijkt, als belegsel, boordsel*, enz.), v. -s.
Chèque, v. -s; zie **Check,** v. -s.
Cher'tepartij (zeew. *akte van overeenkomst, die het huren van een schip betreft, vrachtcontract*), v. -partijen. (ch = g).
Che'rub, m. -s, hetzelfde als
Cherubijn' (uit het kerklat. *cherubim* van het Hebr.: eig. *vlammenbode*; *benaming van hemelgeesten of engelen van den 2den rang, d. i. komende na de Serafijnen, die Gods troon omringen*), m. -en; **-tje,** o. -s. (ch = g).
Chetif' (*nietig, armzalig*), bn.; lees: *sjetief'*.
Cheval de batail'le (Fr. eig. *strijdros*, fig. *stokpaardje*), o.
Chevaleresk' (*riddermatig*), bn. en bw.
Chevalier' (*ridder*), m. -s; lees: *sjevalliee'*.
Chevalier' d'industrie' (*bedrieger, oplichter, fortuinzoeker, slimme afzetter*), m. mv. chevaliers d'industrie. (ch = sj).
Chevelu're (*dames-haartooi*), v. gmv.
Chevreau' (*geitje*, ook: *geitenleer*), o.; lees: *sjevroo*; laarsjes van -leer.
Chevron' (*schuine streep op de mouw, onderofficiersstreep*), m. -s. (ch = sj).
Chevroteeren (*bij het zingen beven met de stem*). (ch = sj).
Chic (uit het Fr.; *zwier, losheid*), m.; zie **Chiek;** lees: *sjiek*.
Chica' (*Amerik. vermiljoenplant*), m. -'s.
Chica'ne (*spitsvondigheid of kleingeestige tegenwerping, uitvlucht, rechtsverdraaiing, haarklooverij*), v. -s; *-s maken*; lees: *sjiekaan'*.
Chicaneeren (*haarklooven, spijkers op laag water zoeken, bedillen, vitten, zaniken*).
Chicaneur' (*haarkloover, albedil, lastig schepsel*), m. -s.
Chicaneu'rig (*haarklooverig, bedillerig, vitterig*; *vitlustig*), bn.; spreekt. *sikkeneurig*.
Chicard' (*smaakvol, sierlijk*), bn. als zn. m. -s.
Chiek (*smaakvol, elegant, fatterig, naar de laatste mode*), bn.; ook *Chic*.
Chiek, chic (*losheid, sierlijkheid*), m. gmv.
Chiffon' (*vodje, nesterij*), o. -s. (ch = sj).
Chiffonneeren (*frommelen, in wanorde brengen, kreuken, plagen*). (ch = sj).
Chiffonnière (*hooge latafel*), v. -s. w. i. g.
Chignon' (*bundel valsch wronghaar*), m. -s.
Chijl' (uit Lat. *chylus* van een Gr. woord, dat *sap* bet.: *spijsbrij, sap dat door de spijsvertering bereid wordt en dan uit de maag in het bloed overgaat*), v. gmv. (ch = scherpe g).
Chilias'me, -mus (*het duizendjarig Godsrijk van Christus op aarde*), o. gmv. *Da Costa geloofde aan het* -; ook: **Millennium.**
Chiliast' (*aanhanger van de leer van het duizendjarig rijk*), m. en v. -en. (ch = g).
Chimæ'ra (myth. *vuurspuwend monster, van voren een leeuw, in 't midden een geit, van achteren een draak*), v. gmv.
Chimère (*ongerijmd verdichtsel, droombeeld, hersenschim*), v. -s; lees: *sjiemère*.
Chimeriek' (*hersenschimmig, ingebeeld*), bn.
Chimpansé' (*groote staartlooze aap, de W.-Afrikaansche boschaap*), m. -'s. (ch = sj).
Chi'na (*het groote Hemelsche rijk in Azië, met ± 450 millioen bewoners*), o.
Chi'naasappel (*sinaasappel*), m. -appels of -appelen; zie *Appelsien*.
Chinchil'la (*knaagdiertje in Chili, Z.-Ame-*

rika), v. -s; (*bont- of pelswerk van dien naam*), o. gmv.; *een mofje van* -. (C. O).; (ch = tsj).

Chinees' (*inboorling van China*), m. Chineezen.

Chineesch' (*de taal*), o.; ook bn.: *de -e zijde, het -e schrift, -e kleederdracht, de -e letterkunde, het -e kamp*, wijk te Batavia, Soerabaja en Semarang, waar de Chineezen moeten wonen. (ch = sj).

Chi'que; zie **Chiek, Chic;** lees: *sjiek.*

Chirogrammatomantie' (*kunst om uit zijn handschrift het karakter van den schrijver te bepalen*), v. gmv. (ch = g); meestal: Graphologie.

Chirologie' (*handen- of vingerspraak*), v.

Chiromantie' (*de kunst van waarzeggen uit de lijnen der hand*), v. gmv. (t = sj).

Chirurg' (*heelmeester, wondheeler*), m. -en; ook: **Chirurgijn.** (ch = sj).

Chirurgicaal' (*heelkundig*), bn.; *-cale hulp.*

Chirurgie' (*wondheelkunde*), v. gmv. (g = zj).

Chirurgijn' (*heelmeester*), m. -s; (g = zj). ook: **Chirurg, Chirurgus.** (g = g).

Chlo'ë (myth. *bijnaam van Ceres*), v.; lees: *kloo-ee.*

Chloor (*een metalloïde, zwaar groengeel gas van een eigenaardigen reuk*), v. en o. (ch = g).

Chloorcal'cium (*zoutzure kalk*), o. gmv.

Chloraal' (geneesk. *slaapmiddel*), o. gmv.

Chlo'ris (myth. *de Romeinsche Flora*), v.

Chloroform' (*verdoovend middel door den chirurg bij operaties aangewend; een olieachtige vloeistof uit chloor verkregen*), v. gmv.; *de - werd reeds in 1831 door Dr. Simpson ontdekt.* (ch = g).

Chloroformiseeren (*in een toestand van gevoelsverdooving brengen door middel van chloroform*); ook: *-formeeren.* (ch = g).

Chloro'se (geneesk. *bleekzucht*), v. gmv.; zie **Anæmie.** (ch = g).

Chocolaad'je (*koekje, tabletje, rond plaatje van chocolade*), o. -s. (ch = sj).

Chocola'de, -la (verwant met *cacao*: *voedingsmiddel, bereid uit suiker en cacao*) v.; *een hart van -, letters van -*; **-bereiding,** v. gmv.; **-fabriek,** v. -en; **-ketel,** m. -s; **-koekje,** o. -s; **-melk,** v. gmv. (ch = sj).

Cho'lera (eig. *galzucht: besmettelijke braakloop*), v. gmv.; *de Aziatische of groote -*; **-bacil,** m. -len; **-barak,** v. -ken; zie **Barak; -epidemie,** v. -ën; **-lijder,** m. -s; **-lijderes,** v. -sen. (ch = g).

Cho'lera nos'tras (*inlandsche cholera, hevige diarrhee met braking*), v. gmv.

Cho'lera mor'bus (*Aziatische braakloop*), v.

Choleriek' (*galachtig, driftig, opvliegend*), bn.

Choleri'ne (*een lichte graad van cholera*), v.

Chole'risch (*warmbloedig, galachtig, opvliegend*), bn.; *het - temperament*, oploopend, driftig.

Choquant' (*walgelijk, beleedigend, stuitend*), bn. en bw.; lees: *sjo-kant'.*

Choqueeren (*aanstoot geven, aanstootelijk zijn, beleedigen*); lees: *sjo-keeren.*

Chorographie' (aardr. *in-kaart-brenging van een bepaalde landstreek*), v. gmv. (ch = ch).

Cho'se (Fr. *zaak, ding*), v. -s. (ch = sj).

Chrestomathie' (*bloemlezing, verzameling van de beste stukken van dichters en prozaschrijvers*), v. -ën; lees: *krestoma-tie'.*

Chris'ma (R.-K. *zalfolie bij den doop, het vormsel en het oliesel in gebruik; ook bij de wijding van bisschoppen, het inzegenen van klokken, het wijden van kerken, doopvonten, kelken en altaren*), o. gmv. (ch = k).

Chris'telijk (*tot het christendom behoorende of er uit voortvloeiende*), bn.; *-e deugden*; **-heid,** v. gmv.

Chris'ten (verwant met *Christus*: *belijder der leer van Jezus*), m. -en.

Chris'tendom (*de Christel. leer*), o. gmv.

Chris'tenheid (*de gezamenlijke christenen*), v. gmv.; *in den eersten kruistocht stond de heele - onder de wapenen*; **-gemeente,** v. -n; **-hoogdag** (*hooge chr. feestdag, b.v. Paschen*), m. -en; **-mensch,** o. -en; **-vrouw,** v. -en; **-land,** o. -en.

Christin' (*belijdster der Chr. leer*), v. -nen.

Chris'tus (*de gezalfde: een Grieksch woord voor het Arameesche Messias*), m.; *Jezus -*, de Heiland, naar wien de christenen zich noemen.

Chris'tusbeeld (*een beeld van Christus, ook het kruisbeeld*), o. -beelden; zie **Crucifix.**

Chris'tuskind (*het kind Jezus*), o. gmv.

Chris'tusorde (*Portugeesche orde, in 1318 gesticht, van den adel tegen de Mooren*), v. gmv.

Chromatiek' (*kunst der kleurenmenging*), v.

Chroma'tisch (muz. *in halve tonen opgaand of afdalend*), bn.; *-e toonopvolging.* (ch = k).

Chromatis'me (*kleurschifting door enkelv. lenzen*), o. gmv. (ch = k).

Chro'molithographie (*kleurensteendruk*), v. gmv. (ch = k).

Chro'molithographeeren (*in kleuren steendrukken*). (ch = k).

Chro'nicum (dicht. *tijdvers; gedichtje van 2-4 regels, waarin eenige letters als Romeinsche cijfers een jaartal aanwijzen*), o. -s; in het -, dat als gelegenheidsdicht voorkomt. worden die Romeinsche cijfers wel met bijzondere kleur aangeduid. (ch = k).

Chroniek', v. -en; zie: **Kroniek.**

Chroni'que-scandaleu'se (*opsommingvan alles, wat ten nadeele of tot schande van iem. of iets te zeggen is, kroniek van schandaaltjes*), v.; *de - der stad eerst afhandelen op een koffievisite.* (ch = k).

Chro'nisch (*langdurig, slepend*), bn.; *-e ziekte*, slepende ziekte; *in Britsch-Indië is de hongersnood bijna - geworden*, slepend, blijvend.

Chronogram' (*jaartalvers*), o. -grammen.

Chronologie' (*tijdrekenkunde, tijdleer*), v. -ën.

Chronolo'gisch (*tijdrekenkundig*), bn. en bw.; *een - overzicht der geschiedenis*; *een tijdvak - behandelen.* (ch = k).

Chronome'ter (*tijdmeter; zee-uurwerk ter bepaling der geographische lengte; timekeeper bij de Engelschen*), m. -meters. (ch = k).

Chroom (*in 1797 ontdekt element; grijs metaal*), o. gmv.; **-geel,** o. gmv. (ch = k).

Chroom'leder (*leder met chroomzout gelooid*), o. gmv.; het - is tegenwoordig algemeen in gebruik. (ch = k).

Chrysant' (*chrysanthemum, winteraster, Japansche ganzenbloem*), v. -en. (ch = k).

Chrysan'themum (*Japansche goudsbloem, kamersierplant in alle kleuren bloeiend in Nov. en December; samengesteldbloemige*), v. -s. (ch = k).

Chrysographie' (*kunst om met goud te schrijven, of om letters te vergulden*), v. gmv.

Chrysoliet' (*goudsteen, topaas*), m. -en; *de edele -*, edelsteen van den tweeden rang.

Chut (Fr. *stil, zwijg*), tw.; lees: *sjuut.*
Cibo'rie (Lat. *ciborium*: R.-K. *groote zilveren of gouden kelk met deksel*), v. -riën, -s. (c = s).
Cica'de (*krekelachtig insect*), v. -s; lees: *sieka'de.*
Ci'cero, gesch. *Rome's grootste redenaar, tevens staatsman*, 106–43 v. C. (c = s).
Cicero'ne (*geleider, wegwijzer; gids, in een wereldstad opmerkzaam makend op merkwaardigheden*), m. -s; *de tuinman is de vervelendste aller -s.* (Potg.). (c = ts).
Cichorei' (Fr. *chicorée: plant, welks wortel de suikerij oplevert*), v. gmv.; ook: de suikerij zelf.
Cicisbe'o (*begeleider eener dame*), m. -'s; eig. Ecuyer -, sedert de 16e eeuw tot het begin der 19e dienstdoend ridder of erkende leider eener gehuwde dame in Italië. (c = tsj).
Cicu'ta (*waterscheerling, schermbloem*), v. -'s.
Cid (*Moorsch heer, vorst*), m.; *de -, eeretitel van zekeren Sp. krijgsheld uit de 11e eeuw.*
Ci'der (uit het Fr. *cidre: appelwijn*), m. gmv.
Ci-devant' (eig. *voorheen, voormalig, aristocraat van vóór de groote revolutie*), m. -s.
Cigaret'te (*rolsigaartje met papieren omslag*), v. -n.
Cigaret'tenkoker, m. -kokers, **-papier,** o. gmv,
Cij'fer (uit het oud-Fr. *cifre*, thans *chiffre: getalteeken*), o. -s.; zegsw. *hij is daar een nul in 't -*, heeft daar niets te zeggen.
Cij'feren (*met cijfers rekenen*) ik heb gecijferd; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en; **-kunst,** v. gmv; **-meester,** m. -s. (c = s).
Cij'ferschrift (*geheim schrift in cijfers*), o.; **-telegram,** o. -men.
Cijns (Lat. *census*, schatting: *belasting, tol*), m. cijnzen.
Cijns'baar (*schatplichtig*), bn.; **-heid,** v.
Cilin'der (*zuil, rol, rolrond meetk. lichaam; hoege hoed*), m. -s; zie **Cylinder.**
Cimbaal', cim'bel (muz. *klankbekken*), v. cimbalen, cimbels, (c = s); ook **Cymbaal'.**
Cimeter're (*kromme Turksche sabel*), m. -s.
Ci'nematograaf, m. -grafen; zie **Kinematograaf,** ook *Bioscoop.*
Cin'gel (R.-K. *deel v. h. misgewaad: koord met afhangende kwasten, waarmede de albe om het middel wordt samengebonden, ook priester-ceintuur*), m. -s; mv. ook: *-gula.*
Cinna'ber (*vermiljoen, zekere roode verf*), o.
Cipier' (*gevangenbewaarder*), m. -s; zie **Stokbewaarder.** (c = s). vero.
Cipres' (*slanke naaldboom uit Z.-Europa, bij ons vooral op begraafplaatsen*), m. -sen; ook: **Cypres.**
Cir'ca (*omstreeks, ongeveer, om en bij*), bw.; lees: *sir'ka.*
Cir'ce (myth. *schoone doch vreeselijke toovernimf van 't fabeleiland Aeaea*), v.: ook: *Kir'ké*; zij veranderde b.v. de tochtgenooten van Ulysses in zwijnen.
Circulair' (*kring- of ringvormig rondgaande*), bn.; lees: *sirkulèr.*
Circulai're (*rondgaande brief*), v. -s. (ai = ê).
Circula'tie (*omloop, kringloop*), v.; *de - van het bloed, van het geld*; **-bank,** v. -en.
Circuleeren (*omloopen, in omloop zijn, in een kring bewegen, rondgaan*); lees: *sirkuleeren.*
Circumferen'tie (*omvang, omtrek*), v.; *de - van het lichaam.* (C.O.); lees: *-kum.*
Circumflex' (spraakk. *verlengingsteeken, kapje; samentrekkingsteeken*), m. -en; ook: *-flex'us*, m. -sen.
Circumlocu'tie (*omschrijving met woorden*), v. -ties, -tiën; lees: *sirkumlokuut'sie.*
Circumpolair' (sterrenk. *zich bewegend in de nabijheid van de hemelpool; niet ondergaand*), bn.; lees: *sirkumpolêr'.*
Circumspec'tie (*omzichtigheid, behoedzaamheid*), v. gmv.; lees: *sirkumspek'sie.*
Circumstan'tie (*gesteldheid, omstandigheid*), v. gmv.; lees: *sirkumstan'tie.*
Circumstantieel' (*omstandig, breedvoerig*), bn. en bw.; lees: *sirkumstansieel'.*
Circumven'tie (*misleiding, bedrog*), v. gmv.
Cir'cus (*cirkelvormige renbaan, renperk, worstelperk*, ook *paardenspel*), m. -sen; lees: *sirkus'.*
Cireeren (O.-I. *boenen, glanzen*); *meubelen -.*
Cir'kel (*regelmatigste kromme lijn*, ook *het* ingesloten *platte vlak*), m. -s; **-boog,** m. -bogen; **-lijn,** v. -en; **-omtrek,** m. -ken.
Cis (*aan deze zijde*), bw. (c = s).
Cisalpijnsch' (*aan deze zijde der Alpen*), bn.
Ciseleeren (*graveeren, steken, met de stift of den beitel bewerken, in zilver drijven; met bloemen insnijden*). (c = s); **-werk** (*gedreven werk*), o. -en.
Ciseleur' (*graveur van drijfwerk*), m. -s.
Citaat' (*aanhaling uit een schrijver, aangehaalde plaats*), o. citaten. (c = s).
Citadel' (*kleine vesting, sterkte, kasteel*), v. -len; een - is eig. een versterkt kasteel met omringende gebouwen.
Citeeren (*aanhalen van een schrijver of zijn werk, vermelden, gewag maken van*). (c = s).
Ci'ter (uit het Lat.; *snaarinstrument eerst met vier, later met zes en meer snaren*), v. -s; **-spel,** o.; **-speler,** m. -s; zie **Gitaar.**
Ci'to (Lat. *gezwind, snel, met spoed*), bw.
Citroen' (Fr. *citron: vrucht van den citroenboom*), m. -en; zegsw. *iemand knollen voor -en verkoopen*, hem bedriegen, om den tuin leiden; **-hout,** o. gmv.; **-kruid** (*averuit*), o.; **-limonade** (*kwast*), v. gmv; **-pers,** v. -en. **-zuur,** o. gmv.
Citroen' (*jenever op citroenschillen*), m.; *een glaasje -; één -tje, twee -tjes drinken.*
Civet'kat (*slank viervoetig roofdier in Azië en Afrika, zoolganger*), v. -katten. (c = s),
Civiel' (*burgerlijk; billijk, matig, goedkoop; beleefd, hoffelijk*), bn.; *een - ambtenaar, een -e prijs*; -er, -st.
Civie'le lijst (*jaargeld, toelage aan den regeerenden vorst toegekend voor de hofhuishouding en op den staat van begrooting als vaste post uitgetrokken*), v. -lijsten. (c = s).
Civie'le partij (*in een strafproces de beleedigde partij*), v. -en. (c = s).
Civiel'-ingenieur' (*burgerlijkbouwkundige*), m. civiel-ingenieurs; *de technische Hoogeschool te Delft leidt op tot -.* (c = s).
Civiel' recht (*burgerlijk recht*), o. gmv.
Civilisa'tie (*beschaving, verzachting der zeden*), v. gmv.; lees: *-zaat'sie.*
Civiliseeren (*beschaven, ontbolsteren, de zeden verzachten, verlichten*); lees: *-zeeren.*
Civilist' (*kenner of beoefenaar van het burgerlijk recht*), m. -en.
Civiliteit' (*wellevendheid*), v. -en. (c = s).
Clado'nia (*korstmos, bekermos*), v. -doniën.
Clairet' (*lichtroode wijn*), m. gmv.
Clair-obscur' (eig. *licht-donker, de kunst van licht en schaduw wel aan te brengen*), o. gmv.;

Rembrandt was een meester in het -. (c = k).
Clair-voyant' (*iemand door den magnetischen slaap in helderzienden toestand gebracht of te brengen*), m. -en; vr. **-e**; ook als bn.; zie **Somnambule.**
Clan (*vóór 1745 in Schotland een familiestam*), m. -s; lees: *klen.*
Clandestien' (*heimelijk, bij de wet verboden*), bn.; *-e verkoop van sterken drank*; O.-I. *-opium*, smokkelopium. (c = k).
Cla'que (*de gehuurde troep toejuichers in een Parijschen schouwburg*), v. -s; lees: *klak.*
Claqueur' (*gehuurde handklapper in schouwburgen, gehuurde toejuicher*), m. -s. (c = k).
Clarinet' (*houten blaasinstrument*), v. -ten; **-tist'** (*-speler*), m.; meest **Klarinet.** (c = k).
Claris'sen (*orde gesticht door de H. Clara van Assisi*, 1212), v. mv. (c = k).
Classicaal' (*op de classis betrekking hebbende*), bn.; in de Hervormde kerk: *het - bestuur*, d. i. het bestuur eener classis. (c = k).
Classicis'me (*richting in letterkunde en kunst met de classieken als modellen*), o. gmv.; *het verstramde - der 18e eeuw.*
Classiek' (*voortreffelijk, van de eerste klas, als richtsnoer of model dienende, wat op het gebied van litteraire of muzikale kunst tot het hoogste en beste behoort en boven alles uitschittert, buiten alle gedachte aan tijd, school of richting*), bn.; *de Grieksche en Romeinsche kunst is -.* (c = k).
Classie'ken (*dicht- of prozawerken van den eersten rang*), v. mv.; *de werken van Vondel, Hooft en Huygens behooren tot de Ned. -. Gorters Mei en Potgieters proza gaan tot de Ned. - behooren.* (c = k); ook: **Klassieken.**
Classie'ken (*allervoornaamste dichters of prozaschrijvers, auteurs van den allerhoogsten rang in de wereldliteratuur*), m. mv.
Classifica'tie (*rangschikking*), v. -s, -tiën.
Classificeeren (*indeelen in klassen, rangschikken*).
Clas'sis (Prot. *eenige bij elkaar of in een kring gelegen Hervormde gemeenten vormen een ring; eenige ringen vormen een -*), v. classes. (c = k).
Clas'sisch (*classiek, de klassieken betreffende*), bn.; *het - rijksgebied* (De Gen.); *-woordenboek*, nl. der oudheid en der mythologie.
Clausu'le (*beding, voorwaarde, beschikking, bepaling, voorbehoud; toevoegsel*), v. -s. (c = k).
Clausuur' (*afsluiting, insperring*), v. -uren.
Clavecimbaal', -cim'bel, v. -balen, -bels; meer **Klavecimbaal.** (c = k).
Clavecor'dium, o. -s; meer **Klavecordium.**
Cla'ves (muz. *toetsen op het klavier*), v. mv.
Clavi'ger (*concierge, sleuteldrager, pedel*), m. -s.
Claviatuur' (muz. *toetsenrij*), v. -uren.
Cla'vis (muz. *sleutel, notensleutel, toets*), v. claves. (c = k).
Cle'matis (*ranonkelachtige klimplant, met paarsblauwe bloemen*), m. -sen. (c = k).
Clemen'tie (*genade, goedertierenheid*), v. gmv.
Clergé' (*geestelijkheid*), v. gmv.; lees: *klerzjee.*
Cleo'patra, *beroemde en laatste koningin van Egypte, brengt zich in 30 v. C. door een adderbeet om het leven.*
Cleresie', cleresij', (*kerkgenootschap*), v.; *de bisschoppelijke -*, de Jansenisten, volgelingen van bisschop Jansenius te Yperen, 1535-1638. (c = k).
Clerezie', v.; zie **Clerus.**
Clericaal' (*aanhanger of voorstander van de partij der geestelijkheid*), m. clericalen. (c = k).
Clericaal' (*priesterlijk, geestelijk*), bn.; *de -cale kleeding, -cale titels; -cale partij*, kerkelijk.
Clericalis'me (*richting der clericale partij*), o. (c = k).
Cle'rus (*de R.-K. geestelijkheid*), m. gmv.
Cliché (*afdruk van een houtsneevorm*), o. -'s.
Cliché (*negatief van het photogram*), o. -'s.
Cliënt' (*iemand, die zich door een advocaat, in rechtszaken, laat bedienen*), m.; v. **-e,** -ten.
Cliëntee'le (*al de cliënten of klanten samen*), v. gmv.
Cli'max (eig. *trap: redefiguur, bestaande in opeenvolging van telkens meer zeggende uitdrukopklimming, gradatie van stem of toon in de kingen; rede*), m. gmv.; soms: **Klimax.**
Clinick' (*onderwijs in de practische geneeskunde aan 't ziekbed*), v. gmv.; soms ook: **Klinick.**
Cli'nisch (*heelkundig*), bn.; *-e les*, geneeskundige les aan 't ziekbed; soms: **Klinisch.**
Clinist' (*beoefenaar der clinische geneeskunde, leeraar en ook leerling eener clinische school*), m. -en; soms: **Klinist.**
Cli'o, myth. *muze der geschiedenis, voorgesteld met papierrol*).
Cloak (*wijde manteljas*), m. -s; lees: *klook.*
Clo'set (*hokje, bestekamer*), v. -s; **-papier** (*rolscheurpapier op de W. C.*), o. gmv.
Clotu're (*sluiting, afsluiting*), v. -s. (c = k).
Clown (eig. *boerenkinkel: potsenmaker, hanswurst, grappenmaker in een circus*), m. -s. (ow = ou).
Club (*besloten gezelschap of kring van gelijk gezinde personen*), v. -s. (c = k); **-geest** (*-richting*), m. gmv.; **-genoot,** m. en v. -en.
Clys'ma, o.; meer: **Klysma.**
Coac'tie (*dwang, gewelddadige aanhouding*), v.
Coadju'tor (letterl. *medehelper, ambtshelper*), m. -s of -to'ren; *- eens bisschops*, R.-K. bisschop, die den diocesaan-bisschop is toegevoegd zoowel in de bediening van het bisschopsambt als in het bestuur van het bisdom; **-schap** (*het ambt*), o. d. i. *Coadjuraat'.*
Coali'tie (*vereeniging van twee of meer partijen, volken, enz.*), v. -s, -tiën.
Coa'ti (*zoolganger, neusbeer in Californië*), m. -'s; *de -'s zijn woeste kleine dieren met harige staarten en groote, spitse koppen.*
Co'bra (O.-I. *brilslang*), v. -'s. (c = k).
Coca'gne, v.; *het land van -*, luilekkerland; ook: **Kokanje.**
Coca'gnemast (*klimmast met prijzen*), m. -masten; ook: **Kokan'jemast.**
Cocar'de (*lint of rozet van bepaalde kleur, als partijteeken vooral aan het hoofddeksel*), v. -s; meestal: **Kokarde.**
Coccija'nen (*volgelingen van Joh. Coccejus*, 1603—1669, *in de Herv. kerk*), m. mv.; lees: *kokseja'nen* en zie *Koksia'nen.*
Cochenil'le (Sp. *cochinilla* van Lat. *coccinus*, scharlaken), in de volkstaal: **Konzeniel'je** (*scharlakenluis; schildluis* (Mexico), *ook de bekende scharlakenverf*), v. gmv.
Cocon' (*weefseltonnetje, waarin de larven der nachtvlinders zich inspinnen en verpoppen*), m. -s; bijz.: *de - van de zijderups.* (c = k).
Cocy'tus (myth. *arm van den Styx*), m.
Co'da (muz. *aanhangsel aan groote muziekstukken om het stot er van breeder te maken*), v. -'s.

Co'de (*wetboek*), m. -s. (c = k).
Co'de Napoleon (*wetboek, door Napoleon I ingevoerd*), m.; *Code civil*, burgerlijk wetboek; *Code penal*, wetboek van strafrecht. (c = k).
Co'dex (*handschrift, manuscript*), m. codices; *-argenteus*, d. i. het zilveren handschrift; deel van het handschrift van de Gotische bijbelvertaling door bisschop Ulfilas, 311—381; thans te Upsala in Zweden. (c = k).
Co'dex (*verzameling van wetten*), m. codices.
Codicil' (*aanhangsel of bijvoegsel tot een testament*), o. -len; lees: *kodisiel'*.
Codiel'je (*verlies in het quadrillespel*), v.; ook: *hij is -*, hij heeft minder slagen dan zijn tegenspelers samen, en moet één fiche extra betalen; zie nog: **Codille.**
Codifica'tie (*het samenbrengen van wetten tot een goed geheel*), v. gmv. (c = k).
Codil'le (*dubbel verlies*), v.; als bn.: fig. *geheel en al, totaal verloren, bedorven, geruïneerd*; lees: *kodiel'je*.
Co'ëducatie (*gemengde educatie; opvoeding van meisjes en jongens samen, in ééne klas*), v. gmv.
Coëfficiënt' (alg. *vermenigvuldiger*), m. -en.
Cœlibaat', o.; zie **Celibaat.** (oe = eu).
Coërceeren (*in toom houden, bedwingen*).
Coërcitief' (*bedwingend*), bn.; *-tieve middelen*.
Cognac' (*uit wijn gedistilleerde brandewijn, zoo geheeten naar de stad Cognac*), m. gmv.; lees: *konjak'*; **-grog**, m.; -je, o. -s; **-stelletje,** o. -s. (gn = nj).
Cogna'tie (*bloedverwantschap van moederszijde*), v. gmv. (t = ts).
Cogni'tie (*kennisneming, erkenning, onderzoek*), v, gmv. (t = ts).
Cognossement' (*zeevrachtbrief*), o. -en; ook: *Connossement'*.
Cohærent' (*samenhangend*), bn. (ae = ee).
Cohae'sie (nat. *kracht van samenhang als eigenschap bij vaste lichamen*), v. gmv. (ae = ee).
Cohereeren (*samenhangen, aaneenkleven*).
Cohier' (*schattingslijst*), o. -en; zie **Kohier.**
Cohor'te (gesch. *krijgsbende van ± 500 man, bij de Romeinen, $^1/_{10}$ legioen*), v. -n; *keur-*, dubbele cohorte; meestal: **Kohort.**
Coiffeeren (*kappen, het haar opmaken*).
Coiffeur' (*kapper*), m. -s; lees: *koaf-feur'*.
Coiffu're (*kapsel*), o. -s. (oi = oa).
Coïncideeren (*in elkander vallen, samentreffen, op hetzelfde neerkomen*).
Co'kes (Eng. *van gas ontdane steenkolen*), v. mv.; lees: *kooks*; **-bak,** m. -bakken.
Col (*insnijding in den bergkam der Alpen, smalle bergpas*), m. -s.
Col (*stropdas, halsbooráje*), m. -s. (c = k).
Colbert' (*korte rondsluitende heerenjas*), m. -s.
Colbert', Jean Baptiste, onder Lodewijk XIV, controleur-generaal van financiën, 1619—'83.
Col'chis (aardr. *landschap a. d. Zwarte Zee, ten Z. van den Kaukasus, doel v. d. tocht der Argonauten*), o.; in - hing het gulden Vlies of de gouden Vacht uitgespannen aan een boomtak in het woud of den tempel van Mars, werd dag en nacht bewaakt door een draak.
Colise'um (*groote schouwburg in oud-Rome, amphitheater*), o. -s, colisea; *het - van Julius Cesar* (44 v. C.); *het - van Vespasiaan* (± 70 n. C), *dat 28 millioen gulden kostte en 85 duizend toeschouwers kon bevatten op de zitplaatsen en 20 duizend op de galerijen; moet gij een spel hebben, herstel het molmend -*, (C.O.); ook: **Colosse'um.**
Collaborateur' (*medewerker*). m. -s.
Collaboreeren (*medearbeiden, gemeenschappelijk werken*, b.v. *aan een tijdschrift*).
Collateraal' (*zijdelingsch*), bn.; *-e verwanten*, verwanten uit de zijlinie, zijverwanten.
Colla'tie (*vergelijking van geschriften; recht om een predikants- of onderwijzersplaats te begeven, te doen bezetten*), v. -tiën en -ties. (t = ts).
Colla'tie (R.-K. *sober koud avondmaal*, b.v. *in den Vastentijd*), v. -s. (t = ts).
Colla'tie-broeders (*Broeders des Gemeenen levens*), m. mv. (c = k).
Collation' (*maal van koud vleesch, brood, vruchten*, enz.; *verfrisschingsmaal*), o. -s; zie **Collatie.** (t = ts).
Collationneeren (*schriften of boeken doorzien, vergelijken door voorlezing b.v. een afschrift met het oorspronkelijke*).
Colla'tor (*heer, die een predikantsplaats heeft te begeven*), m. collato'ren.
Collé (*vast onder den band*), bn.; *een - bal*, op het biljart; als zn. m.: *„dat wordt een -, mijnheer," riep de pikeur.* (C.O.)
Collectant' (*inzamelaar van liefdegiften*), m. -en. (c = k).
Collec'te (*inzamelen van liefdegaven; het ingezamelde geld*), v. -n en -s. (c = k).
Collecteeren (*inzameling van liefdegiften*).
Collecteur' (*inzamelaar*), m. -s; *gequalificeerde -*, ambtenaar der staatsloterij, die loten verkoopt en ze mag splitsen. (c = k).
Collec'tie (*verzameling, aantal van gelijksoortige uitgekozen voorwerpen*), v. -s of -tiën; *een - schilderijen, een - schelpen.* (c = k).
Collectief' (*verzameld, gezamenlijk, gemeenschappelijk*), bn. en bw. (c = k).
Collectief'-lens (*verzamellens bij optische werktuigen*), v. -lenzen. (c = k).
Collectief' (spraakk. *verzamelnaam*), o. -tieven; *leger, zwerm, troep zijn -tieven.* (c = k).
Collectivis'me (*een schakeering in het socialisme: gelden, fabrieken, werktuigen behooren aan de gemeenschap*), o. gmv.
Collec'tor (nat. *toestel tot ophooping van electriciteit*), m. -s. (c = k).
Colle'ga (*ambtgenoot, medeleeraar, medeonderwijzer, medebenoemde, enz.*), m. -'s. (c = k).
Colle'ge (*vereeniging van verscheiden personen tot zeker doeleinde; lichaam, corporatie*), o. -s; *het - van curatoren; het - van burgemeester en wethouders, een - van directeuren van boterfabrieken.* (g = zj).
Colle'ge (*les of voorlezing van een hoogleeraar*), o. -s; *hoeveel -s de juristen te Leiden op één dag hadden.* (C.O.); **-geld,** o. -en; **-hengst,** (stud. *een student, die zeer trouw college loopt*), m. -en; **-kamer,** v. -s; **-zaal,** v. -zalen; lees: *kollee'zje*.
Collegiaal' (*ambtsbroederlijk*), bn. en bw. (g = g).
Collegialiteit' (*ambtsbroederlijkheid, kameraadschap*), v. gm. (g = g).
Col'li (*pak, kist, baal, stukgoed*), o. -'s; *onze -'s, tien in getal, werden in de zeeboot geladen.*
Collideeren (*tegen elkander stooten, botsen; in den weg treden*).
Collier' (*halsketen, halssnoer*), m. -s; *een - van parelen, een - van smaragden*; lees: *koljé*.
Colli'sie (*botsing*; fig. *nood, beklemdheid*), v.
Collo'quium (*samenspraak, mondgesprek*), o. -quia. (qu = kw).

Colombi'ne (*duifje, minnares of liefje van harlekijn*), v. (c = k).
Colo'nia (*volkplanting*), v.; - *Agrippina*, Keulen; zie **Kolonie.**
Colonna'de (*zuilenrij; galerij langs een gebouw op zuilen rustende*), v. -s.
Colon'ne (*kolom, zuil, pilaar; dansfiguur; legerafdeeling, legeropstelling*), v. -n of -s.
Coloquint' (*bitteraugurk*), m. -en. (qu = kw); meestal: **Kolokwint,** m. -en.
Colora'do-kever (*bladkever, azend op aardappelloof*), m. -kevers; de - is geheeten naar een der staten van N.-Amerika, gelegen noordwaarts van Nieuw-Mexico, waar deze kever het eerst zijn verwoestingen aanrichtte in de aardappelvelden.
Coloratu'ren (muz. *kunstige toonwendingen, trillers, roulades bij den solozang*), v. mv.
Coloratuur'-zangeres (*solo-zangeres van bravour-aria's*), v. -zangeressen. (c = k).
Coloreeren (*kleuren, met verven dekken*; fig. *verbloemen, bewimpelen*). (c = k).
Coloriet' (*kleurmenging, kleurengloed, kleurschakeering*), o.; meestal: **Koloriet.**
Colorist' (*kleurgever, kleurmenger*), m. -en.
Colosse'um (*amphitheater in 't oude Rome*), o. -s, -a; zie: **Coliseum.** (c = k).
Colos'sus (*reuzenbeeld van 34 M., in de oudheid aan den ingang der haven van Rhodus*), m.; *de - behoort tot de zeven wereldwonderen der oudheid*; ook: **Kolos.**
Colporta'ge (*het venten van boeken en geschriften*), v. gmv. (g = zj).
Colporteeren (*venten van geschriften*).
Colporteur' (*venter die met een pak om den hals loopt, reiziger voor den boekhandel, verzamelaar van inteekenaren op een boekwerk; iemand die loterijbriefjes voor den collecteur verkoopt*), m. -s. (c = k).
Columbari'um (Lat. eig. *duiventil; grafkelder, grafgewelf, waar de lijkurnen met de asch der overledenen in nissen werden bijgezet*), o. -riën, -ria.
Colum'bus, Christophorus, *beroemd Genueesch zeevaarder in Spanjes dienst, ontdekt Amerika 12 Oct. 1492*; 1436—1506.
Colum'na Traja'ni (*eerezuil van Trajanus op het forum te Rome*), v. gmv. (c = k).
Combattant' (*vechter, strijder*), m. -en.
Combina'tie (*samenvoeging, vereeniging, verbinding, vermenging van twee dingen*), v. -tiën, -ties. (c = k); *-s van kleuren.*
Combineeren (*verbinden, vereenigen; vergelijken, in verband brengen*). (c = k).
Combusti'belen (*brandstoffen*), o. mv.
Combus'tie (*verbranding, brandschade*; fig. *opschudding, oproer*), v. (c = k).
Come'die (*blijspel*), v. -diën, -dies; fig. *-spelen*, fig. ijdel vertoon maken.
Come'nius, Joh. Amos, *verdienstelijk Duitsch opvoedkundige, bevorderaar van het aanschouwelijk onderwijs*, 1592—1671.
Comesti'belen (*fijne kruidenierswaren*), o. mv.; ook: **-tibels.**
Com'fort (*levensgemak of aisance in woning en omgeving*), o. gmv.; lees: *kum'fort.*
Comforta'bel (*gemakkelijk, behaaglijk, huiselijk ingericht*), bn. en bw.
Comi'que (*lustig, grappig, aardig*), bn. en bw.; meestal: **Komiek.**
Co'misch (*guitig, lachwekkend, komiek*), bn.; *een voordracht vol -e kracht*; zie **Comedie.**
Comitaat' (*graafschap of district in Hongarije*), o. -taten. (c = k).
Comité (*vereeniging van afgevaardigden, bestuur van een genootschap, raad v. beheer*), o. -'s; *in - of in - generaal*, met gesloten deuren.
Commandant' (*bevelhebber, bijzonder van een stad of vesting*), m. -en; **-dantsvrouw,** v. -en.
Commandeeren (*bevelen, gelasten, gebieden, aanvoeren*).
Commandement' (*bevel, gebod, oppergezag*), o. -en; ook: *legerdistrict*: militaire -en.
Commanderie' (*het commandeurschap eener ridderorde*), v. -ën. vero. (c = k).
Commandeur' (*bevelhebber*), m. -en, -s; ook bezitter van een der hoogste rangen eener ridderorde: *- van den Nederlandschen Leeuw; het -skruis*, o. -en.
Commanditair' (*met vennooten, die bloot als geldschieters deel in de zaak hebben*), bn.; *het -e kapitaal, de -e vennooten.* (c = k).
Commanditair', -dita'ris (*stille vennoot, geldschieter*), m. -tairs, -tarissen.
Commandi'te (*vennootschap, die voor rekening van anderen gedreven wordt; bijhandel of bijwinkel*), v. -s.
Comman'do (*gebod, bevel, aanvoering; recht om te bevelen*), o. -'s.
Comman'do-brug (scheept. *hooge brug boven het dek, plaats van den kapitein*), v. -bruggen. (c = k).
Comman'do-fluit (scheepst. *metalen fluit tot het geven van bevelen op oorlogsschepen*), v. -fluiten.
Comme il faut, zooals 't behoort. (au = oo).
Commemora'bel (*gedenkwaardig*), bn.
Commemora'tie (*aandenken*, R.-K. *gedachtenisviering, aanroeping van een heilige*), v. -ties. (c = k).
Commensaal' (*dischgenoot, kostganger*), m.; -salen; **-salen-huis** (O.-I. *kosthuis, pension*), o. -huizen.
Commentaar' (*ophelderend bijschrift, verklarende toevoeging*) m. -taren; zegsw. *-aren - zijn bodig*, de zaak is duidelijk uit zich zelf; (c = k).
Commenteeren (*uitleggen, ophelderen, verklaren*); **-tator** (*uitlegger*), m. -s.
Commer'ce (*koophandel; omgang, verkeer*; ook *zeker kaartspel*), v. gmv.; lees: *kommer'se.*
Commercieel' (*den handel betreffende*), bn.; *een wet uit een - oogpunt beschouwen.*
Commère (*petemoei*; fig. *babbelkous*), v. -s.
Commer'sen (*het commerskaartspel spelen*).
Commers'spel (*gezelschapsspel met kaarten*). o. -spelen. (c = k).
Commies' (*hoofdambtenaar aan een ministerie, een provinciale griffie, ambtenaar bij de post enz.*); m. -zen. (c = k).
Commissariaat' (*bureel of kantoor van een commissaris van politie*), o. -riaten.
Commissa'ris (*gevolmachtigde; hij, wien de uitvoering van zekeren last opgedragen is*), m. -sen; *- der Koningin*, de titel van het hoofd van een onzer provinciën; *- van politie*, eerste politieman in eene stad.
Commis'sie (*volmacht, last; personen tot onderzoek*), v. -siën, -sies; *-boek*, bestelboek; *-goed, -handel*, d. i. verkoop in opdracht tegen percenten; **-loon,** o. -en. (c = k).
Commissionnair' (*commissie-handelaar*;

iem. die tegen provisie voor een patroon of klant koopt of verkoopt), m. -s; - *in effecten.*
Commissoriaal' (*van of voor een commissie*), bn.; *iets - maken*, aan een commissie opdragen.
Commis-voyageur' (*handelsreiziger, reizend handelsbediende*), m. -voyageurs. (c=k).
Commité, o. -s; meestal **Comité.**
Committeeren (*last, volmacht geven aan iemand*).
Committent' (*lastgever*), m. -en. (c = k).
Commoda'tum (*bruikleen*), o.; ook: **-daat,** o. -daten. (c = k).
Commo'de (*laag kastje met bovenla*), v. s.
Commodité (*heimelijk gemak, bestekamer*), v. -'s.
Commoditeit' (*gemak, gerieflijkheid*), v. -en; ook: *Bestekamer.* (c = k).
Commo'do (muz. *gemakkelijk, rustig*), bw.
Commodo're (*gezagvoerder over een eskader of smaldeel in Engeland en N.-Amerika, schoutbij-nacht*), m. -s. (c = k).
Com'moner (*Engelsch burger; lid van het Huis der Gemeenten*), m. -s.
Commun' (*alledaagsch, plebejisch*), bn.; *hij ziet er - uit*, laag, gemeen. (c = k).
Commun' (*gemeen, gemeenschappelijk*), bn. en als zn. o.
Communaal' (*gemeentelijk*), bn.
Communard' (*lid der Parijsche commune in 1871*), m. -s; ook: **Communist'.** (c = k).
Commu'ne (*gemeente, gemeenschap*), v. -s; ook in 1871 in Parijs het bewind der oproerige communisten; **-mannen,** m. mv. (c = k).
Communicant' (R.-K. *iemand, die de H. communie ontvangt; ook elk lid eener R.-K. parochie*), m. en v. -en. (c = k).
Communica'tie (*kennisgeving; gemeenschap*), v. -tiën, -ties. (c = k).
Communiceeren (*mededeelen*; ook: *R.-K. het heilige Avondmaal vieren, ter H. communie gaan*); lees: *-seeren.*
Commu'nie (R.-K. *het laatste hoofddeel der H. Mis: de deelneming aan het gebrachte offer*), v. gmv.; zie **Nuttiging.**
Commu'nie (uit het kerklat. *communio*, gemeenschappel. avondmaal: *bij de Katholieken het ontvangen van het H. Sacrament des altaars*), v. -s, -iën; *te - gaan; de eerste H. - doen*; **-bank,** v. -en; **-boek,** o. -en; **-dagen** (R.-K. *hooge feestdagen, als velen ter communie gaan*), m. mv.; **-kleed** (*fijn geborduurd kleed over de -bank*), o. -en.
Communis'me (*stelsel of leer van gemeenschap van goederen onder alle burgers van een staat, zoó dat dezen allen een gemeenschappelijk leven leiden zonder iets, wat ook, voor zich zelf te bezitten; afschaffing van den persoonlijken eigendom*), o. gmv. (c = k).
Communist' (*aanhanger of voorstander van het communisme*, d. i. *van verdeeling der maatschappelijke goederen of afschaffing van den persoonlijken eigendom*), m. en v. -en, vr. ook **-e.**
Communis'tisch (*volgens de leer der communisten*), bn. en bw. (c = k).
Commuta'tor (nat. *electrische stroom-keerder*), m. -s. (c = k).
Compact' (*onderlinge vereeniging tegen zeeschade*), o. -en. (c = k).
Compact' (*dicht, vast, ineengedrongen*), bn.; *een -e bevolking, een -e massa; de menigte op de tribune was -*, samengedrongen.
Compag'ne (*levensgezellin, echtgenoote*), v. -s; lees: *kompan'je.*
Compagnie' (*vennootschap, handelmaatschappij, vereeniging van onderscheiden personen tot koophandel*), v. -ën; *de Oostindische -*, 1602-1800; zie **Cie,** lees: *kompanjie'.*
Compagnie' (mil. *deel van een bataljon onder bevel van een kapitein*), v. -s, -ën.
Compagnie'schap (*vennootschap*), v. -pen.
Compagnies'-commandant (*kapitein*), m. -en.
Compagnon' (*deelgenoot, genoot, vennoot*), m. -s; zie **Co,** lees: *kompanjon'.*
Comparant' (*hij, die verschijnt voor den rechter of voor een ambtenaar of notaris*), m. -en; vr. **-e.**
Compara'tie (*vergelijking*), v. -s, -tiën.
Com'paratief, -tivus (spraakk. *de vergelijkende trapvorm*), m. -tieven; *wijzer is de - van wijs.* (c = k).
Compareeren (*vergelijken; ergens verschijnen, voor het gerecht verschijnen*). (c = k).
Compari'tie (*verschijning voor het gerecht*, ook: *bijeenkomst, vergadering*), v. -tiën, -ties.
Compartiment' (*afdeeling, vak of coupe in een spoorwagen*), o. -en. (c = k).
Compas'sie (*medelijden, medegevoel, mededoogen*), v. gmv. (c = k).
Compati'bel (*vereenigbaar, gevoeglijk*), bn.
Compatibiliteit' (*vereenigbaarheid van twee verschillende betrekkingen*), v. gmv.
Compatriot' (*landsman, landgenoot, medevaderlander*), m. en v. -ten. (c = k).
Compen'dium (*beknopt uittreksel of kort begrip van een wetenschap of leer; handleiding, wegwijzer, leiddraad*), o. -s, -dia.
Compensa'tie (*vergoeding, schadeloosstelling*), v. -tiën, -ties; **-slinger** (*slinger, wiens zwaartepunt niet door temperatuurverschil daalt of rijst*), m. -s; **-toestel,** o. -len; **uurwerk,** o. -en. (c = k).
Compenseeren (*vergoeden, schadeloosstellen, vereffenen, uitdelgen, samen betalen*). (c = k).
Compè're (*gevader, peet*), m. -s; fig. *snaak.*
Competeeren (*toekomen, volgens recht te vorderen hebben; voegen, betamen*); *mij competeert nog tien gulden.* (c = k).
Competent' (*bevoegd, rechtmatig toekomend, geldig; passend, behoorlijk*), bn.; *een -e rechter.*
Competen'tie (*bevoegdheid*), v. -tiën, -s.
Compila'tie (*plundering; een boek uit verschillende schrijvers bijeengetrokken, samenflansing*), v. -tiën, -ties. (c = k).
Compila'tor (*verzamelaar, samenflanser, boekenmaker*), m. -s. (c = k).
Compileeren (*verzamelen, samenflansen*).
Complaisant' (*dienstwillig, bereidwillig, gedienstig, hoffelijk*), bn. (s = z).
Compleet' (*volledig, voltallig*), bn. en bw.; completer, compleetst; *een - servies, een -plete editie van Bilderdijk; het is - lente*; **-heid,** v. gmv.
Complement' (meetk. *aanvulsel tot één rechten hoek*), o. -en. (c = k).
Complementair' (*aanvullend*), bn.; *-e kleuren*, die bij vereeniging wit worden, ook *harmonische* kleuren geheeten. (ai = è).
Completeeren (*voltallig, volledig of volkomen maken, aanvullen*); **-ing,** v. -en. (c = k).
Comple'ten (R.-K. *het slot der getijden van den dag*), v. mv. (c = k).

Complex' (*samengesteld, ingewikkeld*), bn.
Complex', o. gmv.; *een - van huizen*, een samenhangende massa, een menigte, hoop.
Complex'ie (*lichaams- of gemoedsgesteldheid, temperament*; *gelaatstint*), v. gmv.
Complica'tie (*ingewikkeldheid, verwikkeling, samenloop*), v. -tiën, -ties. (c = k).
Compli'ce (*medeplichtige*), m. en v. -s.
Compliceeren (*ingewikkeld maken*).
Compliciteit' (*medeplichtigheid*), v. gmv.
Compliment' (*groet, groetenis, plichtpleging, beleefdheidsvorm*), o. -en; **-je** (*woordje van lof*), o. -s.
Complimenta'tie (*begroeting*), v. -s, -tiën.
Complimenteeren (*begroeten, den feestgroet brengen, vleiend toespreken, verwelkomen*). (c = k).
Complimenteus' (*plichtplegend, vol complimenten*), bn. (c = k).
Compliqueeren (*vele zaken bij elkander voegen, ingewikkeld maken*), meestal: **Compliceeren.** (qu = k).
Componeeren (*muziekstukken vervaardigen, toondichten, toonwerken scheppen*). (c = k).
Componist' (*vervaardiger van een muziekwerk, toondichter*), m. -en; *Donizetti, Rossini en Bellini zijn beroemde -en*; vr. **-e.**
Compo'sita (*familie der samengesteldbloemigen*), v. mv.; ook: **Composi'ten.** (c = k).
Composi'tie (*samenstelling*; *metaalmengsel*; *ordening eener schilderij*; *toonzetting, toondicht, opstel*), v. -tiën, -ties. (c = k).
Compo'situm (spraakk. *samengesteld woord*), o. -posita. (c = k).
Compost' (*mestvaalt, allerlei afval als mest, mengmest*), m. en o. -en. (c = k).
Composteur' (*boekdrukkers-zethaak*), m. -s.
Compo'te (*ooftmoes, ingelegde gestoofde vruchten*), v. -s; **-lepel** (*scheplepel, voor ooftmoes*), -lepels.
Compotier' (*kristalen vaas, waarin de gesuikerde vruchten op den disch komen*), m. -s.
Compound-dyna'mo (werkt. *dynamo, waarbij èn hoofdstroom èn afgeleide stroom gebruikt worden tot magnetiseering van den electromagneet*), m. -'s. (c = k).
Compound'-machi'ne (werkt. *stoommachine, waarin de stoom achtereenvolgens in twee ongelijk groote cylinders komt*), v. -machines.
Compres' (*nat belegsel op ontstoken lichaamsdeelen*), o. -sen; meestal: **Kompres.**
Compres' (*vast, samengedrukt, dicht ineen*), bn. en bw.; *een -se druk, een - gedrukt boek.* (c = k).
Compres'sie (*samenpersing, verdichting*), v. -s.
Comprimeeren (*samendrukken, samenpersen*; *beteugelen*). (c = k).
Compromis' (*minnelijke schikking, overeenkomst door beslissing van scheidslieden*), o. -sen.
Compromittant' (*aan onaangenaamheden of gevaar blootstellend*; *in een ongunstig licht stellend*), bn. en bw. (c = k).
Compromitteeren (*mede in een vuile zaak verwikkelen, aan onaangenaamheden of schande blootstellen, in opspraak brengen*); **-tatie,** v. -s, -tiën. (c = k).
Compta'bel (*rekenplichtig, verantwoordelijk*), *lijk*), bn.; *een - ambtenaar.* (c = k).
Compta'ble (*rekenplichtige*), m. -n.
Comptabiliteit' (*verplichting tot rekenschap, rekenplichtigheid, beheer van gelden, boekhouding, de rekenkamer*), v. gmv. (c = k).
Comptant', contant' (*in gereed geld*), bn.; *in - geld betalen.*
Con (*met*, in muziektermen), vz. (c = k).
Con amo're (muz. *met liefde, met innigheid, met ingenomenheid, met toewijding*), bw. (c = k).
Concaaf' (*uitgehold, holrond*), bn.; *een concave lens*, aan den rand dikker dan in 't midden. (c = k).
Concaaf'-glazen (*lenzen, die holrond zijn*), m. mv.; **-spiegel,** m. -s. (c = k).
Concatena'tie (*aaneenschakeling, samenstrengeling*), v. -tiën, -ties. (t = ts).
Concaviteit' (*holheid*), v. gmv. (c = k).
Concedeeren (*bewilligen, toestaan*).
Conce'do (*ik stem toe, het zij zoo!*); lees: *koncee'do.*
Concentra'tie (*samentrekking op één punt*), v. -s, -tiën. (t = ts).
Concentreeren (*samentrekken, op één punt vereenigen*; *dicht worden of maken, versterken*); *een vloot -, een leger -, zijn krachten -; zijn aandacht -*, op een bepaald punt vestigen.
Concen'trisch (*gelijkmiddelpuntig*), bn.; *twee -e cirkels*, hebbende hetzelfde middelpunt; *de -e methode*: mil. *een -e aanval*, d. i. van alle zijden op één punt.
Concept' (*ontwerp, ruwe schets*; *kort begrip*), o. -en; *een - wet, een - reglement.*
Concep'tie (*begripsvermogen, begrip, bevatting*), v. -s; ook: *schets, ontwerp*; lees: *konsep'sie.*
Concerneeren (*betreffen, aangaan*).
Concert' (*samenwerking van verscheiden toonkunstenaars op verschillende instrumenten, muziekuitvoering*), o. -en; **-meester** (*eerste viool in een orkest*), m. -s; **-vleugel** (*staartpiano*), m. -s; **-zaal,** v. -zalen; **-zangeres,** v. -sen.
Concerteeren (*wedijveren in het spelen of zingen*; ook: *bespreken, afspreken, overleggen*),
Conces'sie (*vergunning tot het aanleggen van spoor- of trambaan, bewilliging*), v. -siën, -sies; **-aanvraag,** v. -vragen.
Consessief' (*toegevend, inwilligend*), bn.; spraakk.: *-ieve zinnen, -ieve voegwoorden.*
Concessiona'ris (*vergunninghouder of -erlanger*), m. -sen; *de - van een spoorweg.*
Consessioneeren (*vergunnen van wege de regeering, toestaan, bewilligen*).
Concet'ti (It. *valsche geestigheden*), m. mv.
Con'cha (*schelp, mosselschelp*), v. conchæ.
Conchife'ra (*tweekleppige weekdieren*), v. mv.
Conchy'liën (*schaaldieren, tweekleppige weekdieren, schelpen van weekdieren*), o. mv.
Concier'ge (*huisbewaarder, portier of wachter van een bijzonder huis, een school*, enz.), m. -s.
Conciergerie' (*cipiers- of portierswoning*), v. -s, -rieën. (g = zj).
Conciliant' (*verzoenend, bemiddelend*), bn. en bw.; *een - woord*; *- spreken.*
Conci'lie (*R.-K. kerkvergadering*), o. -liën, -lies; *het - van Trente* (1545-1563); *het Vaticaansch -*, te Rome, 1869-'70.
Concilieeren (*verzoenen, bevredigen, vereenen*).
Concipieeren (*ontwerpen, opstellen*; *een concept maken of nederschrijven*).
Concis' (*kort, bondig, samengedrongen*), bn.; lees: *konsie'.*
Concla've (*vertrek met gesloten deuren*;

plaats, waarin de kardinalen voor de pauskeuze vergaderen; ook hun vergadering zelf), e. -s. (c = k).
Concludeeren (*besluiten, gevolgtrekkingen maken*, rechtst. *den eisch stellen*). (c = k).
Conclu'sie (*besluit, gevolgtrekking, slotsom; eindvoorstel*), v. -siën, -sies; *tot een - komen.*
Concordaat' (*overeenkomst of verdrag tusschen een wereldlijken vorst en den paus over kerkelijke zaken*), o. -daten; *het - tusschen Pius VII en Napoleon*, gesloten 15 Juli 1801, tot herstel van den R.-K. eeredienst in Frankrijk.
Concordant' (*overeenstemmend*), bn. (c = k).
Concordan'tie (*overeenstemming; alphabetisch register van alle in den Bijbel voorkomende woorden en spreuken, met opgave van de plaats, waar zij staan*), v. -tiën, -s; *de Nederlandsche - des Bijbels van Trommius*, 1658 te A'dam. (c = k).
Concordeeren (*overeenstemmen*).
Concor'dia (*eendracht, eensgezindheid*), v. gmv.; *- res parvae crescunt*, door eendracht groeien kleine dingen. (c = k).
Concours' (*wedloop, wedstrijd naar een prijs, prijskamp, kampstrijd*), o. -en; ook: *medewerking*). (c = k).
Concours'-hippi'que (sport. *wedren te paard, rijwedstrijd*), o. concoursen hippiques.
Concreet' (*bestaande uit stof, werkelijk bestaand*), bn.; *een - zelfst. nw.*, d. i. de naam van een stoffelijk ding; *een - getal*, benoemd; *concrete gevallen*, wezenlijk bestaande. (c = k).
Concurreeren (eig. *snel samenloopen; wedijveren, mededingen*).
Concurrent' (*iem. met een ander naar één zelfde doel strevende: mededinger*), m. -en; *ieder, die een - op weg helpt, is een gek.* (Max H.)
Concurren'te (*mededingende vrouw*), v. -n.
Concurren'tie (*mededinging, wedstrijd, wedijver*), v. gmv.; *de - drukt thans den handel.*
Concus'sie (*botsing; geldafpersing, knevelarij*), v. -siën, -sies. (c = k).
Condemna'tie (*veroordeeling*), v. -tiën, -s.
Condemnatoir' (*veroordeelend*), bn. (oi=oaa)
Condemneeren (*veroordeelen, afkeuren*).
Condensa'tie (*verdichting, vooral van dampen en gassen tot vloeistoffen, verdikking*), v. gmv. (c = k).
Condensa'tor (*verdichter; toestel om de dampen af te koelen*), m. -s. (c = k).
Condensa'tor (electr. *toestel om de electrieke stof te verdichten of op te hoopen*), m. -s; de eer der uitvinding van den - (1746) komt toe aan Volta. (c = k).
Condenseeren (*verdichten, samenpersen*).
Condensiteit' (*dichtheid*), v. gmv.
Condi'tie (*voorwaarde, beding; betrekking, bediening, post*), v. -tiën, -ties. (c = k).
Condi'tie (*toestand, gesteldheid*), v. gmv.; *in - komen*, d. i. sport *op streek komen, in goede - verkeeren.* (t = ts).
Condi'tio (*voorwaarde, conditie*), v. (t = ts).
Conditiona'lis (spraakk. *voorwaardelijke wijs van een w. w.*), m. gmv.
Conditioneel' (*voorwaardelijk*), bn. en bw.
Conditionneeren (*voorwaarden stellen, bedingen*); *dit huis is goed geconditionneerd*, d.i. in goeden staat. (c = k).
Condi'tio sine qua non (*onvermijdelijk vereischte; voorwaarde, waarvan niet afgeweken kan of mag worden, waaraan voldaan moet worden*), v.; *verwilderde haren of strakke blikken, die de dichters mij als de - der wanhoop hebben leeren beschouwen.* (C. O.)
Condolean'tie (*rouwbeklag*), v. -tiën, -s; **-bezoek,** o. -en; **-brief,** m. -brieven; **-visite,** v. -s.
Condoleeren (*medeklagen, deelen in de smart van anderen, troosten, deelneming betoonen; rouwbeklag betuigen*). (c = k).
Con'dor (*grijpgier, een der grootste roofvogels, levende op de toppen der Andes*), m. -s.
Condottiére (It. *hoofdman van huurtroepen, in Italië in de 14e-15e eeuw*), m. -tiéri. (c = k).
Conduceeren (*leiden, begeleiden, medevoeren*).
Conduct' (*geleide, verbinding*), o. gmv.
Conducteur' (*geleider; treingeleider, begeleidend beambte op spoortreinen, diligences, omnibussen*, enz.), m. -en, -s. (c = k).
Conduc'tor (electr. *geleider van een electriseermachine; bliksemafleider*), m. -s.
Conduiseeren (*zich gedragen, handelen*).
Condui'te (*gedrag, handelwijze*), v. gmv.; *-lijst*, gedragslijst (bij het leger). (c = k).
Confec'tie (*voltooiing, afwerking: fabriekmatige vervaardiging van kleedingstukken*), v. gmv.; *- magazijn* (nl. *van gemaakte heeren- en jongenskleeding*), o. -en; *-winkel*, m. -s.
Confectionneeren (*voltooien, volmaken*).
Confedera'tie (*statenbond, vereeniging, bondgenootschap van kleine staten*), v. -ties, -tiën.
Confedereeren (*verbinden, een verbond aangaan*); *de geconfedereerden*, de verbondenen.
Confereeren (*beraadslagen, samenkomen tot, gemeenschappelijk overleggen*).
Conferen'tie (*beraadslaging, samenkomst van personen, mondeling onderhoud en vergelijk van meeningen wegens zaken*), v. -tiën, -ties. (t = s).
Confer'ven (plantk. *zoetwaterplanten*), v. mv.; *op de kwelders der Wadden groeien eerst wieren en -*, watermossen. (c = k).
Confes'sie (*belijdenis, geloofsbelijdenis*), v. -siën, -s; *de Augsburgsche -* (1530).
Confessioneel' (*de geloofsbelijdenis betreffende*), bn.; *de -e school.* (c = k).
Confes'sor (*belijder des geloofs*), m. -s. *Eduard de -*, (1041–1066); zie **Belijder.**
Confet'ti (*zeer kleine, ronde gekleurde papierschijfjes, waarmede men elkaar op carnaval werpt*), v. enk. en mv.; ook: confetti's. (c = k).
Confian'ce (*vertrouwen*), v. gmv.; lees: *konfiaan'se.*
Confident' (*vertrouweling, vertrouwde*), m. en v. -en.
Confiden'tie (*vertrouwelijkheid, vertrouwelijke mededeeling*), v. -tiën, -ties. (t = ts).
Confidentieel' (*vertrouwelijk*), bn. (t = s).
Confieeren (*toevertrouwen, aanvertrouwen*).
Confineeren (*huis- of stadsarrest geven, een verblijfplaats binnen zekere grenzen aanwijzen; belenden, palen aan*). (c = k).
Confinement' (*gevangenzetting, opsluiting*), o. gmv.; ook: *Congna'tie.* (c = k).
Confirma'tie (*bevestiging, bekrachtiging, inzegening*; bij de R.-K. *het Vormsel*), v.
Confirmatief', -mato'risch (*bevestigend*), bn. en bw.
Confirmeeren (*bevestigen, bekrachtigen, inzegenen*); bij de R.-K. *het Vormen.* (c = k).
Confisca'tie (*verbeurdverklaring, gerechtelijke inbeslagneming*), v. -tiën, -s.
Confiserie' (*suiker- of banketbakkerij*), v. -s.
Confiseur' (*vervaardiger van ingelegd fruit,*

suikerbakker), m. -s; zie **Confiturier.** (c = k).

Confisqueeren (*gerechtelijk in-beslag-nemen, verbeurd verklaren ten voordeele van de staatskas*). (qu = k); zie Confiscatie.

Confi'teor (*ik belijd*); als zn. (R.-K. *gebed in de H. Mis vóór den Introïtus*, nl. *de algemeene belijdenis der zonden*), o. -s. (c = k).

Confitu'rentaart (*taart met confituren*), v. -taarten.

Confiturier' (*banketbakker*; *iemand die confituren verkoopt*), m. -s; lees: *-riee'*.

Confituur' (*in suiker ingelegde vrucht*), v. -turen; *een pot met West-Indische -turen.* (C. O.) (c = k).

Conflict' (*botsing, strijd van belangen*), o. -en; *met iemand in - komen.* (c = k).

Confluëeren (*samenvloeien, samenstroomen*).

Confluen'tie (*samenvloeiing van twee rivieren*), v. -s. (t = ts).

Conform' (*overeenkomend met*), bn.; *de zaak is -*, in orde. (c = k).

Conforma'tie (*het gelijkvormig maken*), v.

Conformeeren (*gelijkvormig maken, schikken, regelen*); *zich -*, zich schikken naar, zich regelen naar.

Conformist' (*lidmaat der bisschoppelijke kerk in Engeland*), m. -en; zie **Dissenters.**

Conformiteit' (*gelijkvormigheid, eenstemmigheid, overeenstemming*), v. -en.

Conforta'bel, bn. en bw.; zie **Comfortabel.**

Confor'za (muz. *met kracht*), bw.

Confra'ter (*medebroeder, ambtgenoot, medeordesgezel*), m. -fraters; **-niteit'** (*verbroedering, kameraadschappelijkheid*), v. gmv. (c = k).

Confrérie (*broederschap, gilde, genootschap*), v. -s.

Confronta'tie (*tegenover-elkaar-stelling*; *het tegen-elkaar-hooren van getuigen en beschuldigden*), v. -tiën, ties. (t = ts).

Confronteeren (*tegenover elkander stellen, als getuigen tegenover elkander of wederzijds hooren.* (c = k).

Confu'cius d. i. *Eerwaardig leeraar*, 551—479 v. C.: *Chineesch geloofshervormer en wijsgeer*; *als heilige beschouwd en vereerd met offeranden in de voor hem gestichte tempels.*

Confundeeren (*vermengen, verwarren*; *verbluffen, beschamen*). (c = k).

Confu'sie (*verwarring, ontsteltenis*; *verlegenheid*), v. -siën, -sies.

Confuta'tie (*wederlegging*), v. -tiën, -ties.

Confuteeren (*wederleggen*). (c = k).

Confuus' (*verward, verlegen, verbluft*), bn. en bw.; *iemand - maken, hij stond - te kijken*, beteuterd; confuser, confuust.

Congé (*afscheid, verlof, vier- of speeldag*), o. gmv.; *iemand zijn - geven*, ontslag; lees: *konzjee'*; zie ook **p. p. C.**

Congediëeren (*zijn afscheid geven aan, ontslaan, wegzenden*). (g = zj).

Conges'tie (*opeenhooping van bloed in een orgaan, opstijging van bloed naar het hoofd, samenvloeiing van kwade sappen naar eenig edel deel*), v. -tiën, -ties. (g = g).

Conglomeraat' (*samenwikkeling, -pakking*), o. gmv. (c = k).

Conglomera'tie (*opeenhooping*), v. -s. (t = ts).

Conglutina'tie (*aaneenkleving, aaneenlijming*), v. gmv. (g = k).

Con'go (aardr. *hoofdrivier van Middel-Afrika, bevaarbaar behalve in de watervallen*), m.

Congratula'tie (*gelukwensching*), v. -tiën, -s. (c = k).

Congratuleeren (*begroeten, gelukwenschen*).

Con gra'vita (muz. *met deftigheid*), bw.

Con gra'zia (muz. *met bevalligheid*), bw.

Congreganist' (R.-K. *lid eener congregatie of broederschap*), m. en v. -en. (c = k).

Congrega'tie (*godsdienstige vereeniging of vergadering in eenige R.-K. kerk; R.-K. geestelijke broederschap of kloosterorde volgens denzelfden regel levende*), v. -tiën, -ties.

Congres' (*samenkomst of bijeenkomst van gevolmachtigde vertegenwoordigers van staatslichamen of erkende genootschappen*, bv. *tot gemeenschappelijke beraadslaging tusschen vorsten of hun gezanten, ook van geleerden en letterkundigen*), o. -sen; *het Weener -* (1 Nov. 1814—9 Juni 1815); *het taal - te Brussel* (1906); **-lid,** o. -leden; **-zuil** (*te Brussel*), v. -en.

Congressist' (*deelnemer aan een congres*), m. en v. -en. (c = k).

Congrueeren (*overeenkomen*; meetk. *op elkaar passen of sluiten, gelijk en gelijkvormig zijn*). (c = k).

Congruent' (meetk. *gelijk en gelijkvormig*), bn.; *-e figuren*; fig. *soms is het Vlaamsch in zijn woordbeteekenissen - met Vondels taal.* (Stellwagen). (c = k).

Congruen'tie (meetk. *het congruent-zijn, gelijk- en gelijkvormigheid van figuren*), v. gmv.; *de - van twee driehoeken.* (t = s).

Conife'ren (*kegeldragende gewassen*), v. mv.; *de dennen, sparren*, enz. *zijn -.*

Co'nine, Pieter de, *deken der wollenwevers te Brugge, vriend van Breydel en vijand der Leliaards, wint den slag bij Kortrijk*, 1302.

Co'nisch (*kegelvormig*), bn.; *heuvels van -en vorm.* (c = k).

Conjectureeren (*vermoeden, gissen, veronderstellen*); **-turaal'** (*vermoedelijk*), bn.

Conjectuur' (*vermoeden, gissing, onderstelling*), v. -turen. (c = k).

Conjugaal' (*echtelijk*), bn.; *het -ale leven.*

Conjuga'tie (spraakk. *vervoeging van een werkwoord*), v. -tiën, -ties. (c = k); lees: *konjugaat'sie.*

Conjugeeren (*vervoegen*); *een werkwoord*; lees: *konjugeeren.*

Conjunc'tie (*vereeniging, samenvoeging*); in de taalk.: *voegwoord*; in de sterrenk. *samenstand in denzelfden meridiaan*), v. -tiën, -s.

Con'junctief, con'junctivus (*aanvoegende wijs in hoofdzinnen*), m. -tieven. (c = k).

Conjunctuur' (*samenloop van omstandigheden*; *samentreffende omstandigheden in het algemeen*), v. -turen. (c = k).

Conjura'tie (*samenzwering*), v. -tiën, -ties.

Conjureeren (*samenzweren, complot smeden*).

Conneta'ble (van 1218—1627, *de opperveldheer der Fransche kroon*), m. -s. (c = k).

Connex'ie (*vriendschaps- of handelsbetrekking*), v. -s, -nexiën; *-s aanknoopen*; *met iemand in - staan*, betrekking. (x = ks).

Connossement', o., zie **Cognossement.**

Con passio'ne (muz. *met hartstocht*), bw.

Conquête (*verovering*), v. -s; *sedert hij (de Tiendaagsche) naar geen -s meer streefde*, (Potg.); lees: *konkète.*

Conrec'tor (eig. *mede-rector, onder-directeur van een gymnasium*), m. -to'ren, -s; **-school** (*Latijnsche school*), v. -scholen; vero. (c = k).

Conrectoraat' (*ambt van conrector*), o. -raten. (c = k).
Consacreeren (R.-K. *wijden bv. een kapel of kerk*); zie: **Consecreeren.** (c = k).
Conscien'ce, Hendrik, 1812–'83 te Antwerpen; zeer bekend en vruchtbaar Vlaamsch volksschrijver. (en = an).
Consciën'tie (*geweten*; *innerlijke overtuiging*; *zedelijk bewustzijn*), v. -tiën, -ties.
Consciëntieus' (*gemoedelijk, nauwgezet, overeenkomstig iemands geweten*), bn. (t = s).
Conscrip'tie (*opschrijving, loting van manschappen voor den krijgsdienst*), v. gmv.
Consecra'tie (Lat. *consecratio*, heilige wijding: *R.-K. wijding, heiliging, zegening*; *het middelste deel der H. Mis*, d. i. *de voltrekking der offerdaad*), v. gmv.
Consecreeren (*R.-K. wijden, inwijden, inzegenen, heiligen*). (c = k).
Consecutief' (*op elkaar volgend*), bn. en bw.
Consent' (*toestemming*), o. -en; *met - van.*
Consent'biljet (*geleibriefje bij belaste goederen*), o. -biljetten. (c = k).
Consenteeren (*toestemmen, inwilligen*); *wie zwijgt, consenteert*, wie niets zegt, stemt toe.
Consequent' (*zich zelven gelijkblijvend in beginselen*), bn. en bw.; *een - man*; *- handelend*, d. i. naar vaste grondbeginselen, in overeenstemming met vorige handelingen.
Consequen'tie (*gevolgtrekking, besluit*), v. -tiën, -ties; lees: *konsekwen'sie.*
Consequen'tie (*gelijkblijving aan zich zelven*; *het getrouw blijven aan zelfgestelde beginselen*), v. -tiën, -ties. (qu = kw).
Conserva'tie (*behoud, instandhouding*), v. gmv.: *- van levensmiddelen*, verduurzaming.
Conservatief' (*behoudend, instandhoudend*), bn.; in de staatk. *uit beginsel vasthoudend aan bestaande burgerlijke staatsvormen en maatschappelijke toestanden.* (c = k).
Conservatief' (*behoudsman*), m. -tieven.
Conservatie've (*aanhangers van het oude*; *partij der behoudsmannen*), m. mv. (c = k).
Conservatis'me (*leer v. h. stelsel van behoud, zucht tot behoud van het oude*), o. gmv. (c = k).
Conservatoi're (Fr. *hoogere muziekschool*), o. -s; *het - van Parijs, Brussel, Keulen, Amsterdam*, enz.
Conserva'tor (*bewaarder, opziener*), m. -s.
Conservato'rium (*conservatoire*), o. -s, -toria. (c = k).
Conserveeren (*behouden, instandhouden*), *zich -*, zich in acht nemen (gezondheid).
Conser've (*verduurzaamde levensmiddelen: groenten, vleesch, vleesch in bussen*), v. mv.; **-fabriek,** v. -en; meer: **Konserven.**
Considera'bel (*aanzienlijk, gewichtig, achtbaar*), bn. (c = k).
Considerans' (*beweegredenen, overwegingen, inleidende gronden die een besluit of wet voorafgaan*; *opgaaf der gronden, waarop een vonnis berust*), v. gmv. (c = k).
Considera'tie (*overweging*; *toegeeflijkheid*; *eer, hoogachting*), v. -tiën, -ties. (c = k).
Considereeren (*beschouwen, overwegen*; *hoogschatten*). (c = k).
Consigna'tie. v.; *de - der troepen*, bevel om zich gereed te houden in tijden van onrust en woeling. (c = k).
Consigna'tie (*bewaargeving van gelden of goederen*), v. -tiën, -ties. (c = k).
Consigna'tiekas (*bewaarkas*), v. -kassen; **-stelsel,** o. -s. (c = k).
Consi'gne (mil. *bevel om in de kazerne te blijven, order voor den schildwacht, wachtwoord*), o. -s. (gn = nj).
Consigneeren (*teekenen, opteekenen*; *regelen, aan iemand opdragen, gelasten*; *in bewaring geven*); *een schildwacht -*, hem op zijn post stellen met de noodige voorschriften; *soldaten in de kazerne -*, hun verbieden de kazerne te verlaten. (gn = nj).
Consi'lium (*raadgeving, raadsvergadering*), o. -lia. (c = k).
Consisteeren (*bestaan, standhouden*).
Consistent' (*dicht, vast, duurzaam*), bn.
Consisten'tie (*dichtheid, vastheid, lijvigheid van vloeistoffen*; *stevigheid, duurzaamheid*), v. (c = k).
Consistoriaal' (*tot den Herv. kerkeraad behoorend*; *wat den kerkeraad betreft*), bn. (c = k).
Consisto'rie (Herv. *kerkeraad, geestelijk toezicht*), o. -riën, -ries; **-kamer** (*vergaderzaal v. d. kerkeraad*), v. -s.
Consisto'rie (R.-K. *vergadering van bisschoppen en kardinalen onder voorzitterschap van den paus*), o. -s, -riën.
Consolant' (*troostend, troostrijk, geruststellend*), bn. en bw. (c = k).
Consola'tie-prijs (*prijs voor den inzender, die eigenlijk buiten de bekroning valt, doch iets verdient*), m. -prijzen.
Conso'le (bouwk. *uitspringend versiersel om b.v. een balkon te dragen*; *uitspringend steunsel van schoorsteenmantels, muurtafeltjes*, enz.), v. -s; **-tafel,** v. -tafels. (c = k).
Consolida'tie (*erkenning als werkelijke staatsschuld*), v. gmv. (t = ts).
Consolideeren (*als werkelijke schuld erkennen*; *in het grootboek der nationale schuld inschrijven*; *bekrachtigen, vast en duurzaam maken*).
Consonant' (*medeklinker*), v. -en. (c = k).
Consor'ten (*deelnemers, aanhangers, medestanders, deelgenooten*), m. en v. mv.
Consor'tium (*vereeniging van bankiers- of handelshuizen, b.v. tot het aannemen van een leening*), o. -s. (c = k).
Conspirateur' (*samenzweerder, saamgezworene*), m. -s. (c = k).
Conspira'tie (*samenzwering, samenspanning*), v. -ties, -tiën. (c = k).
Conspireeren (*samenzweren, samenspannen*). (c = k).
Constant' (alg. *vast, onveranderlijk*; *een bepaalde waarde vertegenwoordigend voorgesteld door een letter*), bn. *Het getal π heeft een -e waarde, is* nl. 3.14 enz. (c = k).
Constant' (*standvastig, bestendig, volhardend, onveranderlijk*), bn. en bw. (c = k).
Constan'tia-wijn (*Kaapsche wijn*), m. -en; *de - heet naar het landgoed Constantia.*
Constan'tie (*standvastigheid*), v. gmv.
Constantino'pel (aardr. *sedert 1453 hoofdstad van Turkije, met ± 1 milloen inwoners*; *middelpunt der Turksche macht, met ± 200 kazernes en wachthuizen*), o.
Constanti'nus, *Romeinsch keizer, bijgenaamd de Groote, keizer van 306–337 n. C.*; *gaf vrijheid van goddienst aan de christenen, en verplaatste den rijkszetel naar Constantinopel.*
Constateeren (*vaststellen, bekrachtigen, met bewijzen staven*); *een feit -*, staven, d.i. met bewijzen waar maken. (c = k); **-ing,** v. gmv.
Constella'tie (*sterrenbeeld*), v. -tiën, -ties.

Consterna'tie (*ontsteltenis*), v. -s, -tiën.
Consterneeren (*met verslagenheid of ontsteltenis vervullen, ontstellen*). (c = k).
Constipa'tie (*hardlijvigheid*), v. gmv.
Constituan'te (*Fransche nationale grondwet-makende vergadering*, 23 Juni 1789—30 Sept. '91), v. gmv.
Constitueeren (*vaststellen, wettig regelen*), *de -de Vergadering in Frankrijk*, de grondwetgevende van 1789—1791. (c = k).
Constitu'tie (*staatsvaststelling, staatsregeling, grondwet; lichaamsgestel*), v. -tiën, -s. (c = k).
Constitutioneel' (*grondwettig, grondwettelijk*), bn. en bw.; *een - recht*, door de grondwet gewaarborgd; *de -e beweging in Perzië*, tot het verkrijgen van een grondwet.
Constructeur' (*bouwmeester, inzonderheid van schepen*), m. -s. (c = k).
Construc'tie (meetk. *samenvoeging van lijnen of vlakkken tot vorming van een figuur, die aan bepaalde gegevens voldoet*), v. -s, -tiën.
Construc'tie (spraakk. *vaste of vastgestelde woordschikking*), v. -s. (c = k).
Construc'tie (*bouw of samenstelling van een huis, een sluis, een machine*, enz.), v. (t = s).
Construc'tie-winkel (mil. *werkplaats te Delft voor wapens*, enz.), m. -winkels.
Construc'tie-winkel (*werkplaats tot het maken van werktuigen, machines, enz.*), m. -s.
Construeeren (*opbouwen, vervaardigen, meetkunstige figuren samenstellen*). (c = k).
Con'sul (gesch. *in 't oude Rome titel van de hoogste staatsambtenaren na den val der koningen, in 510 v. C.*), m. -s.
Con'sul (*door eenig rijk in den vreemde aangesteld beschermer van den handel, de scheepvaart en de nijverheid; agent van handelszaken in een grens- of havenstad, gevolmachtigde; opperste bewindsman in sommige republieken*), m. -s.
Consulaat' (*consuls-ambt, consuls-waardigheid, consuls-woning*), o. -laten. (c = k).
Consulaat' (gesch. *in Frankrijk de regeering der drie consuls, onder wie Napoleon de eerste was* [1799—1804], o. gmv. (c = k).
Consulair' (*den consul of het consuls-ambt betreffende*), bn.; *de -e waardigheid*, waardigheid van consul; *-e berichten*. (ai = ê).
Consulair' agent' (*een van rijkswege in een ander land aangesteld handelsbeschermer met mindere bevoegdheden dan een consul*), m. consulaire agenten. (ai = ê)
Consuleeren (*om raad vragen, raadplegen*).
Consulent' (*deskundig raadgever*), m. -en; *hij is zuivel- in Utrecht*. (c = k).
Con'sul-generaal' (*algemeen of eerste consul*), m. consuls-generaals. (c = k).
Consult' (*beraadslaging van twee of meer doctoren over een zieke; raadpleging*, b.v. van twee doctoren), o. -en. (c = k).
Consul'ta (gesch. *de Achterraad van Margareta van Parma*, 1559—'68), v. gmv. (c = k).
Consulta'tie (*raadpleging, beraadslaging*), v. -tiën, -ties. (c = k).
Consulteeren (*raadplegen, te rade gaan met*).
Consuma'tum est, Het is volbracht.
Consumeeren (*verteren, nuttigen, verbruiken*). (c = k).
Consument' (*verbruiker, afnemer*), m. en v. -en; *producent en -*. (c = k).
Consump'tie, consum'tie (*verbruik van levensmiddelen, vertering*), v. -tiën, -ties; *-goederen*, genots- of verbruiksgoederen als: eetwaren, brandstoffen, kleedij, enz.
Contact' (*aanraking, samenkomst*), o. gmv.
Conta'gie (*besmetting*), v. gmv. (g = zj).
Contagieus' (*besmettelijk, aanstekelijk*), bn.
Conta'gium (*besmetting, smetstof*), o. -gia.
Contamina'tie (spraakk. eig. *bederf, versmelting*, nl. *het inwerken van twee woorden of uitdrukkingen op elkaar*), v. -s; iem. *een sigaar aanpresenteeren* (nl. *aanbieden* en *presenteeren*); *den bal missen* (nl. de *plank missen* in het kegelspel en *den bal misslaan*); *iem een kool bakken* (nl. een *kool stoven* en een *poets bakken*). (t = ts).
Contant' (*in gereed geld*), bn. en bw.; ook: **Comptant,** *à contant*, voor gereed geld,; als zn. (*baar geld, specie*), o. -en: *wilt ge papier of -en?* (c = k).
Contempla'tie (*beschouwing, bespiegeling*), v.
Contemplatief' (*beschouwend, bespiegelend*), bn.: *het -tieve leven*. (c = k).
Contemporair' (*gelijktijdig*), bn. (ai = ê).
Contenan'ce (*houding, kalmte, bedaardheid*), v. gmv.; *zijn - bewaren*. (c = k).
Content' (*tevreden, vergenoegd*), bn. (c = k).
Contenteeren (*bevredigen, tevredenstellen, betalen*); *zich -*.
Contentement' (*tevredenheid*), o. gmv.
Conterfei'ten (*afbeelden, uitschilderen*). vero.
Conterfeit'sel (*afbeeldsel, portret*), o. -s. vero.
Con'terfort (*steenen beer, stut, steunmuur*). o. -s, -en. (c = k); zie *Contrefort*.
Contesta'bel (*strijdig, betwistbaar*), bn.
Contestabiliteit' (*strijdigheid, betwistbaarheid*), v.; ook: **Contestatie.**
Contesta'tie (*bestrijding, twist*), v. -s, -tiën.
Contesteeren (*bestrijden, betwisten*).
Context' (*inhoud, samenhang der gedachten, redeverband*), o. gmv.; **-uur,** v. gmv.
Contiguïteit' (*aanpaling van grensscheidingen*), *gemeenschappelijke grens van twee ruimten*), v. -en. (c = k).
Continent' (*het vasteland*), o. -en; *Z.-Amerika is een uitgebreid -*.
Continentaal' (*wat tot het vasteland behoort, wat het vasteland betreft*), bn.; *het -ale stelsel*, afsluiting van Engelands handel *van het overige Europa*, door Napoleon I. (21 Nov. 1806).
Contingent' (*bijdrage, plichtmatig aandeel in de belastingen*), o. -en. (c = k).
Contingent' (mil. *bedrag aan miliciens, volgens de conscriptie te leveren*), o. -en.
Contigen'tie (*toevalligheid*), v. gmv.; *naar - van zaken*, wending of beloop.
Continua'tie (*voortzetting, voortduring, aanhouding, vervolg, voortgang*), v. gmv. (c = k).
Continueel' (*voortdurend, gestadig, aanhoudend*), bn. en bw. (c = k).
Continueeren (*vervolgen, voortzetten, voortgaan, voortdurend*). (c = k).
Continuïteit' (*samenhang der deelen; eenheid van handeling; onafgebroken duur, vastheid, onverdeeldheid*), v. gmv.
Conti'nuo (muz. *aanhoudend, voortdurend*), bw. (c = k).
Con'to (*rekening; gewin, voordeel*), v. conti; *à -*, op rekening; *- corrento*, loopende rekening; *- finto*, gefingeerde rekening; *- a meta*, voor halve rekening, d. i. ieder voor de helft. (c = k),
Contour' (*omtrek eener teekening, de bui-*

tenste lijnen, de uiterlijke vorm), o. en m. -s.
Con'tra (*tegen*), bn. en vz.; *pro en - schrijft hij voor geld.* (C. O.); *het proces -de rebellen*; als zn. o. zie **Pro.** (c = k).
Con'trabande (*smokkelwaar, invoer van verboden goederen, b.v. krijgsbehoeften voor de belegerden eener vesting*), v.; zie: **Contrebande.** (c = k).
Contrabandist' (*smokkelaar*), m. -en; ook: *-bandier*, lees: *di-eé.* (c = k).
Con'trabas (*basviool, groot strijkinstrument, zwaar van toon dat, boven alle instrumenten wordt gehoord*), v. -bassen; **-bassist,** m. -en.
Con'trabezoek (*tegen-visite*), o. -en.
Con'traboek (*aanteekenboek of tegenboek, in alle opzichten gelijk aan het grootboek*; ook: *boek, waarin de uitgelote nummers der staatsloterij en van premieleeningen worden aangeteekend*), o. -boeken. (c = k).
Contract' (*verdrag, schriftelijke verbintenis, geschreven overeenkomst*), o. -en. (c = k).
Contractant' (*iemand, die zich bij contract verbindt of verbonden heeft*; *iem. die een overkomst sluit*), m. -en. (c = k).
Contracteeren (*zich bij contract verbinden, een overeenkomst sluiten*; *samentrekken.* (c = k).
Contrac'tie (spraakk. *samentrekking, ineenkrimping*), v. b.v. *onweeren* uit *onwederen.*
Contradic'tie (*tegenspraak, tegenstrijdigheid*), v. -tiën, -ties. (c = k).
Contradictoir' (*tegenstrijdig*), bn.; ook: **-to'risch.** (c = k; oi = oaa).
Contraheeren (*samentrekken, vereenigen*).
Contrain'te (*dwang, geweld*), v. (ai = è).
Contral'to (muz. *alt, tweede vrouwenstem*), v.
Con'tramarque, mark, v.; zie **Contre.**
Con'tramijn (mil. *tegenmijn*), v. -mijnen.
Con'tramine, v; *in de - zijn*, tegenwerken, dwarsboomen. (c = k).
Con'tra-order (*tegenbevel*), v. -orders.
Con'trapunt (muz. *het zetten van harmonie, toevoeging van begeleidende stemmen*; *het zetten van de tegenstemmen*), o. gmv.
Con'tra-remonstrant' (gesch. *Gomarist, tegenstander van Arminius*), m. -remonstranten.
Contra'rie (*tegenovergesteld, tegenstrijdig*), bn. en bw.; zegsw. *hij is een Jantje -*, dwarsdrijver; *- werken*, tegengesteld. (c = k).
Contrarieeren (*wederstreven, tegenwerken, dwarsboomen*). (c = k).
Con'trasigne (*mede-onderteekening*), o. -s.
Contrasigneeren (*mede-onderteekenen*), b.v. *een koninklijk besluit door een verantwoordelijk minister*). (c = k).
Contrast' (*tegenstelling, hoogste trap van onderscheid*), o. -en. (c = k).
Contrasteeren (*verschillen, tegen elkaar sterk afsteken*), *de ontmoeting van de - de heeren Dolf en Pieter.* (C. O.). (c = k).
Contravenieeren (*handelen in strijd met wet, verordening of verdrag*). (c = k).
Contraven'tie (*overtreding*), v. -tiën, -ties.
Con'tra-visite (*tegenbezoek*), v. -s.
Con'tre-admiraal (*schout-bij-nacht of onderadmiraal, onder-vlootvoogd*), m. -s.
Con'tre-bande (*sluikgoed, smokkelwaar*; *ook het smokkelen zelf*), v.; ook: **Contrabande.**
Con'trebas (muz. *de groote bas of tegenbas, lage basviool*), v. -bassen; ook: **Contrabas.**
Con'tre-bazuin (*een diep basregister in het orgel*), v. -bazuinen.
Con'tre-cœur (*tegenzin, weerzin*), o.; *à -*, tegen wil en dank, noode; lees: *- keur.*
Con'tre-coup (*weerstuit, weeromstuit*; *tegenslag, tegenspoed, ongeluk*), m. -s; lees: *-koe.*
Con'tre-dans (*figuur in de quadrille*; *rij dans, waarbij de paren twee aan twee over elkander staan*), m. -dansen. (c = k).
Con'trefaçon (*namaaksel*), o. -s. (c = s).
Con'trefort (*steunpilaar*; *tegenmuur of beer*; *achtersteunstuk in een schoen*), o. -en; ook, **Conterfort.** (c = k).
Con'tremandeeren (*afzeggen, tegenbevel geven*). (c = k).
Con'tremarque (*het kaartje, dat men in den schouwburg* enz. *ontvangt, zoo men gebouw of tent voor een oogenblik wil verlaten*), v. -s; ook: **-markje,** o. -s. (c = k).
Con'tremarsch (*rugwaartsche tocht*), m. -en; ook: *Contra-.* (c = k).
Con'tre-order (*tegenbevel*), v. -orders; ook: **Contra-.** (c = k).
Con'trescarpe (*tegenwal, buitenste steile rand of boord der vestinggracht*), v. -n.
Con'tresignaal (*tegensein*), o. -signalen; ook: *Con'tresein.* (c = k).
Con'tre-temps (*tegenspoed, ontijdig voorval, wederwaardigheid*), o. enk. en mv. (c = k).
Con'tre-visite (*tegenbezoek*), v. -s.
Contribuant' (*bijdrager in de lasten*), m. -en; **-ante,** v. -n. (c = k).
Contribueeren (*zijn aandeel bijdragen of opbrengen*; *medewerken*).
Contribu'tie (*schatting, geldelijke bijdrage, opbrengst, belasting*), v. -tiën, -ties.
Contrô'le (*toezicht, opzicht, narekening*), v. -s.
Contrôle-station (*inrichting tot het controleeren van iets*), o. -stations; *het boter - in Friesland, in Groningen, in Drente.*
Controleeren (*nagaan, toezicht houden op*),
Controleur' (*ambtenaar der belastingen, belast met het toezicht op de kantoren*), m. -s.
Controleur' (O.-I. *hoofdambtenaar onder den resident*), m. -s.
Controleur' (*zeer gevoelige hevelbarometer*), m. -s. (c = k).
Controver'se (*godgeleerde twist*), v. gmv.
Controversist' (*iem., die in een controverse gewikkeld is*), m. -en.
Contubernaal' (*tent- of kamergenoot, medeinwoner, samenwoner*), m. -alen. (c = k).
Contuma'cie (*weerstreving of weerspannigheid*; *het niet-verschijnen voor het gerecht*), v. *in - veroordeelen*, bij verstek.
Contuma'cie (*proeftijd wegens eenige aanstekelijke ziekte, gezondheidsproef*), v. gmv.; *in - houden*; zie het meer gebruikelijke **Quarantaine.**
Contu'macie-cordon (*een afsluitingsketen van een besmette streek*). o. -cordons.
Contuma'cie-huizen (*gebouwen, waarin de vreemdelingen uit besmette landen vooraf eenigen tijd moeten verblijven*), o. mv.
Contu'sie (*kwetsing, kneuzing, lichte verwonding*), v. -siën, -s. (s = k).
Convalescent' (*genezend, herstellend*), bn.; zn. (*aan de beterhand zijnde zieke, herstellende*), m. en v. -en.
Convalencen'tie (*herstel, genezing*), v. gmv.
Convec'tie (*voortplanting der warmte in vloeistoffen en gassen door strooming*), v. gmv.
Convena'bel (*gepast, voegzaam, geschikt*), bn.
Convenan'ce (*gepastheid, voegzaamheid*), v.
Convenieeren (*overeenkomen, gelegen komen, passen, schikken*).

Conveniënt' (*gelegen komend, geschikt, passend*), bn.; ook: *Convenant'*.
Convent' (*samenkomst, bijzondere rijks- of staatsvergadering; plaats van vergadering*), o. -en. (c = k); zie ook: *Ministerie*.
Convent' (eig. *samenkomst, ook plaats van samenzijn; klooster of de gezamenlijke kloosterlingen*), o. -en.
Conven'tie (*overeenkomst, verdrag; vergadering*), v. -tiën, -ties; *de nationale - in Frankrijk*, de buitengewone nationale staatsvergadering in Frankrijk van 21 Sept. 1792-26 Oct. 1795. (t = s).
Conventioneel' (*gebruikelijk; volgens zede en gebruik, naar vaste gewoonte, zooals is afgesproken, overeengekomen, vormelijk, verouderd*), bn. en bw. (t = s).
Convergeeren (nat. *elkander naderen*); *- de lijnen, -de lichtstralen*, in één punt samenkomende. (g = g).
Convergeeren (*eigenschap van holle spiegels en bolle lenzen, van de lichtstralen in één punt samen te brengen*). (g = g).
Convergeeren (rekenk. *kleiner worden*), b.v. *een -de reeks*, wier termen steeds kleiner worden. (g = g).
Conversa'bel (*spraakzaam, gezellig*), bn.; *neen, de -e dag begint niet vóór één ure*. (C. O.)
Conversa'tie (*onderlinge gedachtenwisseling, gesprek, omgang*), v.; *-taal*, de taal van het dagelijksch leven, de omgangstaal; ook persoon: *Ik had nu geen andere - dan Mevrouw*. (C. O.); **-les,** v. -sen; **-toon** (*omgangstoon*), m. gmv.; **-zaal** (*in hotels*), v. -zalen. (c = k)
Convers'broeders (*in e. klooster, de broeders die ambachten uitoefenen*), m. mv. (c = k).
Converseeren (*een gesprek voeren, verkeeren of omgaan met*). (s = z).
Conver'sie (*verwisseling, verandering, d. i. vermindering in den rentestandaard van een staatsschuld; omstempeling*), v. -siën, -sies.
Converteeren (*verwisselen; den rentevoet verlagen*). (c = k).
Convex' (*bol, afgeslepen*), bn.; *een -e lens*, dun afloopend naar den rand; *-glazen*.
Convic'tie (*overtuiging*), v. -s, -tiën.
Convinceeren (*overtuigen, overreden*).
Convoca'tie (*samenroeping, oproeping ter vergadering*), v. -tiën, -ties; **-biljet,** o. -ten; **-briefje,** o. -s. (t = ts).
Convoceeren (*bijeenroepen*); *de leden -*.
Convol'vulis (*slingerplant, winde*), m. -sen.
Convooi' (*gewapend geleide; begeleid wordend getal schepen*, enz.), o. -en; zie: **Konvooi.**
Convoyeeren (*begeleiden, beschermen, tot dekking dienen*). (c = k).
Convul'sie (*stuiptrekking*), v. -siën, -sies.
Convulsief' (*stuiptrekkend, krampachtig*), bn.
Coöperant' (*medewerkend*), bn. (c = k).
Coöperateur' (*samenwerker, medehelper*), m. -s, ook: **-a'tor,** m. -s. (c = k).
Coöpera'tie (*samenwerking in den handel; het samengaan van velen ter verkrijging van goedkooper levensmiddelen; handelsterm*), v. gmv.
Coöperatief' (*op samenwerking berustend*). bn.; *het -ieve stelsel, de -ieve winkelvereeniging, een -tieve zuivelfabriek*. (c = k).
Coöpereeren (*samenarbeiden, elkaar helpen*).
Coördina'ten (meetk. *stel lijnen of vlakken ter bepaling van een punt in de ruimte*), v. mv.; **-stelsel,** o. -s. (c = k).
Coördina'tie (*rangschikking, nevenschikking, gelijkstelling*), v. -s; **-stelsel,** o. -s.
Copal' (*harde, eenigszins gele, barnsteenachtige hars uit O. en W.-Indië, China en Afrika*), o. en m. gmv.; zie **Kopal.**
Copal'vernis (*uitmuntend vernis, uit copalhars bereid*), o. -sen; ook: **-gom,** v. gmv.
Coper'nicus, geb. te Thorn in O.-Pruisen, domheer en sterrenkundige: *de grondlegger der naar hem genoemde theorie van ons zonnestelsel*, 1473-1543.
Copie' (*afschrift, namaak*), v. -ën; meer **Kopie.**
Copie'boek (*koopmansboek*), o. -boeken; meer: **Kopieboek.**
Copieeren (*afschrijven, nateekenen, naschilderen*); **-machine,** v. -s; meer: **Kopieeren.**
Copieer'papier (*een soort van doorschijnend papier*), o. gmv.; **-pers,** v. -persen; meer: **Kopieer-papier,** enz.
Copieus' (*overvloedig, rijkelijk*), bn. en bw.; *een - diner, - eten*. (c = k).
Copiïst', copist' (*naschrijver, nateekenaar*), m. -en; meer: **Kopiïst.**
Coprah (*gedroogde klapper*), m. en v. -'s.
Co'pula (spraakk. *woord, dat de verbinding bewerkt tusschen onderwerp en praedicaat, koppelwerkwoord*), v. -'s. (c = k).
Copuleeren (*samenvoegen; vruchtboomen door enting veredelen; in den echt verbinden*).
Coquet' (*behaagziek, nuffig, bekoorziek*), bn.; *een -te juffer*; fig. *een -te villa*, lief, keurig.
Coquet'te (*behaagzieke juffer*), v. -s.
Coquetteeren (*behaagziek zijn, trachten te behagen*). (qu = k).
Coquetterie' (*behaagzucht; nufferij*), v. -ën; *Henriette zag hem met de meest mogelijke - in de oogen*. (C. O.). (qu = k).
Coquil'le (*schelp, waarin vleeschresten bereid en opgediend worden*), v. -s; lees: *ko-kiel'je*.
Coquin' (*schelm, schurk, fielt*), m. -s. (qu = k).
Coralli'ne (*scharlakenroode kleurstof uit koraalmos*), v. gmv.
Corbeil'le (*verzameling van bruidsgeschenken*), v. -s; lees: *korbei'je*.
Corbeil'le (*korfje, mandje zonder hengsel, bennetje*), v. -s; *een - met bloemen*.
Cordaat' (*kloek, onversaagd, wakker*), bn.; meestal: **Kordaat.**
Cordelier' (eig. *koorddrager, Franciscaner monnik*), m. -s; lees: *-lié*.
Cordeliers' (geschied. *club der Jacobijnen, Dantonisten*), m. mv.; lees: *li-ees'*.
Cordiaal' (*hartelijk, vertrouwelijk*), bn.
Cordialiteit' (*hartelijkheid, gemoedelijkheid, vertrouwelijkheid, gulheid*), v. gmv. (c = k).
Cordon' (*band, riem; grensketen of grensbezetting, verweerlinie*), o. -s; meer: **Kordon.**
Corduaan' (*fijn Spaansch bokken- of geitenleer uit Cordova*), o. gmv.; *de fiere rossen, met - getoomd*. (Bild.); zie: **Marokijn.**
Corin'thisch (*van Corinthe, in oud-Griekenland*), bn.; *een -e zuil*, d. i. met gegroefde schacht en gebladerd kapiteel.
Coriphee', m. en v. zie **Coryphee.** (ph = f).
Cormeraan' (*aalscholver, zeeraaf, zwarte pelikaan*), m. -anen; ook: **Cormoraan.**
Cornalijn' (*geel-rood edelgesteente*), o.; als voorwerp, m. -en. (c = k).
Cor'ned beef (*Amerikaansch vleesch in bussen*), o.; lees: *cor'nid bief*.
Corneil'le, Pierre, 1606-'84, geb. te Rouaan; de schepper van het Fr. treurspel, beroemd

Fr. treurspelschrijver: *Le Cid* (1637), *Horace* (1639), enz.
Cornet' (*vroeger, de officier-vaandeldrager*), m. -s; thans: **Kornet.**
Cornet' (muz. *blaasinstrument*), v. -ten; *een - à piston*, trompet met twee of drie kleppen; ook: **Kornet.**
Cornettist' (*hoornblazer*), m. -en.
Cornet' (*licht tulen mutsje van dienstmeisjes b.v. in Amsterdam*), v. -ten; -ook: **Kornet.**
Corni'che (*vooruitstekend deel aan het kroonwerk eener kolom, kroonlijst*), v. -s. (ch = sj).
Cor'oner (*ambtenaar der Britsche kroon; lijkschouwer in geval van gewelddadigen dood*), m. -s; lees: *kor'n'r.*
Coronil'la (*Spaansche goudmunt*, ± *f* 2.50), v. -s; lees: *-nielja.*
Corporaal' (R.-K. *linnen doekje, als onderlegsel van den kelk en waarop de geconsacreerde hostie rust*), v. -alen. (c = k).
Corpora'tie (*broederschap, genootschap, erkende vereeniging*), v. -tiën, -ties. (c = k).
Corporeel' (*lichamelijk*), bn.; *-e straffen.*
Corps (*lichaam; vereeniging, afdeeling*), o. -en; *- de garde*, hoofdwacht, wachthuis; *- de reserve*, spaarbende, noodcorps; *- diplomatique*, de gezamenl. gezanten der vreemde mogendheden, die bij hetzelfde hof geaccrediteerd zijn; zie **Korps.**
Corpulent' (*zwaarlijvig, gezet, dik*), bn.
Corpulen'tie (*zwaarlijvigheid, gezetheid*), v.
Cor'pus (*lichaam; dikte eener lettersoort*), o.; *- delicti*, voorwerp, dat als bewijs dient of getuigenis geeft van een strafbaar feit: *van welk delict het - u is ontnomen.* (C. O.); *- juris*, het wetboek der Romeinen, op last van keizer Justinianus in 527—565 bijeengebracht; *- juris civilis*, burgerlijk wetboek.
Correct' (*nauwkeurig, stipt, zonder fouten of gebreken, wat voldoet aan de eischen der kunst of der wetenschap*), bn. (c = k).
Correct'heid (taalk. *juistheid, nauwkeurigheid*), v. gmv. (c = k).
Correc'tie (*verbetering van drukwerk, terechtwijzing; straf, tuchtiging*), v. -tiën, -ties.
Correctief' (*verbetermiddel*), o. -tieven.
Correctioneel' (*verbeterend, niet eerloos makend*), bn.; *-e straffen*, niet onteerende straffen, b.v. voor lichtere misdrijven. (c = k).
Correc'tor (*verbeteraar van drukproeven*), m. -s. (c = k).
Corregidor' (*directeur van politie eener stad in Portugal of Spanje*), m. -s. (g = g).
Correlatief' (*wederzijdsch; wisselwerkend, voeling houdend*), bn. (c = k).
Correspondeeren (*briefwisseling houden; in betrekking staan met; beantwoorden, overeenkomen, overeenstemmen*). (c = k).
Correspondent' (*briefwisselingvoerder, berichtgever, medewerker*), m. -en; **-ente,** v.
Corresponden'tie (*wederzijdsche briefwisseling*), v. -tiën, -ties. (t = s).
Corresponden'tieschool (*school tot het leeren correspondeeren in drie en meer talen*), v. -scholen. (t = ts).
Corridor' (*smalle gang, waarop de bovenkamersuitkomen; gang achter de loges in schouwburgen, doorgang*), m. -s.
Corrigeeren (*verbeteren, nauwkeurig nazien; tuchtigen, kastijden*). (g = zj of g).
Corrumpeeren (*bederven, vervalschen; omkoopen, misleiden*). (c = k).
Corrupt' (*bedorven, slecht, zedeloos*), bn.
Corrup'tie (*bederf, verleiding, omkooping*), v.
Cor'sa (*wedren van paarden zonder berijders*), v. -'s. (s = z).
Corsa'ge (*lijfje, lijf van een japon*), o. -s.
Corsai're (*zeeroover, kaper*), m. -s. (ai = ê).
Corsikaan', m. -kanen; *de -*, Napoleon I.
Cor'so (*rij- en wandellaan, optochtbaan*), m. -'s; *de - te Rome*, plaats van den wandelrit, van prachtige equipages; *bloemen-*, wedstrijd van versierde rijtuigen. (s = z).
Cort, Frans J. de, te Antwerpen (1834—'78), Vlaamsche liederendichter.
Cortège (*stoet, gevolg*), m. -s. (g = zj).
Cor'tes (*de Staten-generaal in Portugal en Spanje*), m. mv. (c = k).
Cor'tez, Fernando, (1485—1547), Spanjaard, verovert Mexico, 1519—'20.
Corvee' (*heerendienst; kazernewerk der soldaten; onaangenaam werk, zware taak*), v. -veeën. (c = k).
Corvet' (*oorlogsvaartuig, driemaster, klein fregat*), o. -ten. (c = k).
Coryphee' (*koorleider op het Grieksch tooneel, voorganger; de eerste, voornaamste koorzanger; eerste balletdanseres*; fig. *iem. die boven anderen uitmunt in wetenschap, kunst*, enz.), m. -ën; lees: *korifee'.*
Co'secans (wisk. *lijn*, nl. *de secans van het complement*), v. -en. (c = k).
Co'sinus (*sinus van het complement*), m. -sen.
Cosmetiek' (*middel tot het glanzend maken van het haar, schoonheidsmiddel*), v. -en.
Cosmogonie' (*theorie der wereldschepping*), v. gmv. (g = g).
Cosmograaf' (*beschrijver van het heelal*), m. -grafen.
Cosmographie' (*beschrijving van het heelal, wereldbeschrijving, wiskundige aardrijkskunde*), v.-ën. (ph = f).
Cosmologie' (*de leer van het heelal*), v. gmv.
Cosmopoliet' (*wereldburger*), m. -en.
Cosmopolitaan', m. cosmopolitanen. (c=k). beter: **Cosmopoliet.**
Cosmopoli'tisch (*als een of van een wereldburger, wereldburgerlijk*), bn. (c = k).
Cosmopolitis'me (*wereldburgerschap*), o. gmv. (c = k).
Cosmora'ma (*draaibaar panorama, afbeeldingen gevend van de merkwaardigste steden en natuurtafereelen der wereld*), o. -'s. (c = k).
Cos'mos (*de wereld, het heelal*), m. gmv.; *de - van Alexander von Humbolt*, beschrijving van het heelal. (c = k).
Costa, Isaäc da, 1788—1860 te A'dam, dichter en redenaar; leerling en vriend van Bilderdijk; *25 jaren* (1840), *Hagar* (1847).
Cos'ti (à) (*ten uwent, in uw stad*), bw.; *gebeurtenissen à -*, d.i. *bij u*, in uw woonplaats.
Costu'men (*oude gebruiken*), v. mv.
Costuum' (*kleeding, pak, gewaad, voor dame of heer*), o. -tumen, -tumes; zegsw.: *in - zijn*, in officieele kleeding; meestal: **Kostuum.**
Co'tangens (wisk. *tangens van het complement*), v. -en.
Cotelet' (*ribbetje*), v. -ten; meestal: **Kotelet.**
Coterie' (*kransje, club, kring, besloten gezelschap*), v. -s, -ën; *het zijn allemaal -s, waar men niemand in opneemt.* (C. O.)
Cothur'ne (*tooneellaars met hooge hakken, bij de ouden*), v. -n; zie: **Kothurn.**
Cotillon' (*Fransche gezelschapsdans in de*

dagen van Lodewijk XIV; eig. *onderrok, omdat de danseressen het bovenkleed wat ophielden*), m. -s. (ll = lj).
Cotisa'tie (*aanslag in de belasting*), v. -s.
Cotiseeren (*aanslaan, schatten, de hoeveelheid van elks bijdrage bepalen*). (s = z).
Cot'tage(Eng.*klein buitentje, landhuisje*), o.-s; lees: *kottid'zje*; zie ook: **Hermitage.**
Cotta'ge-stelsel (*in Engeland het stelsel om 't grondbezit ook in handen van kleine boeren te brengen*), o. gmv.; lees: *kot'tidzj.*
Cou'che (*laag*, bv. *in mijnen*), v.-s. (ou = oe).
Cou'che! (*koest, stil!* tot honden), tw. (ou=oe).
Coulant' (eig. *vloeiend*; *vlot, flink, ferm, niet krenterig*), bn. en bw. (ou = oe).
Coulis'se (*beweegbaar tooneelscherm, zijscherm*), v. -n.
Coulis'se (*inrichting aan locomotieven en stoombooten, waardoor men deze willekeurig vóór- en achteruit kan doen bewegen*), v. -n.
Couloir' (*niet breede gang, verbindingsgang*). m. -s; *de -s der Fransche kamers.* (oi=oaa).
Coup (*slag, stoot, trap, steek*, enz.), m. -s; lees: *koe*; - *d'état*, staatsgreep, d.i. greep naar het hoogste staatsgezag; - *de main*, handgreep; - *de théâtre*, verrassende omkeer van zaken.
Cou'pe (*snit, snede van een kleedingstuk*), v. -s; lees: *koep.*
Coupé' (*afgescheiden gedeelte, vak van een wagon, ook halfkoetsje* b.v. *van een dokter*), m. -'s; lees: *koepee.*
Coupeeren (*afzonderen*; *afkorten*; *afsnijden, bekorten*); fig. *voorkomen, verhinderen*; ook: de kaarten schiften.
Coupe'rus, Louis, geb. 1863, te 's-Gravenhage: twee dichtbundels; modern prozaschrijver van naam, woont te Parijs; romans: *Eline Vere, Noodlot, Extaze, Majesteit* (1898), *Wereldvrede* (1895).
Coupeur' (*knipper, in dienst bij een kleermaker*; *voorsnijder*), m. -s. (ou = oe).
Coupeu'se (*snijdster, kleermaakster, knipster*), v. -s; zie: **Coupe** en **Coupeur.**
Couplet' (*strophe of evenmatig deel van een gedicht of een lied*), o. -ten. (ou = oe).
Couplet' (*evenmatig deel van een lied of een aria*), o. -ten; **-zanger,** m. -s; **-zangeres',** v. -sen. (ou = oe).
Coupon' (*interestbewijs, rentebewijs*), v. -s. **-belasting** (nl. 5% *van het bedrag eener coupon*), v. gmv. (ou = oe); **-knipper** (*rentenier*), m. -s.
Coupon' (*restant, lapje of snipper van eenig stuk manufacturen*), v. -s.
Coupu're (*snede, insnijding, geul*), v. -s.
Coupu're (*uitlating of doorschrapping in eenig tooneelstuk of in eenige vertaling*), v. -s.
Cour' (*hof, hofhouding*), v. (ou = oe).
Coura'ge (*moed*), m. gmv.; lees: *koe-ra'ge.*
Courageus' (*moedig*), bn. en bw. courageuzer, courageust. (g = zj).
Courant' (*loopend, gangbaar*), bn.; - *geld*; *-e waren*, die vlot verkocht worden en zeer gezocht zijn; *-e schulden*, loopend. (ou = oe).
Courant' (*groot zilvergeld*), o. gmv. (ou = oe).
Courant' (verkorting uit: *courante novellen*: loopende nieuwtjes: *nieuwspapier, krant*), **Couran'tenartikel** (*stuk in een krant*), o. -s; **-bericht,** o. -en; **-jongen,** m. -s; **-man,** m. -s; **-nieuwtje,** o. -s.
Courantier' (*uitgever van of schrijver aan een krant*), m. -s; lees: *koerantier.*
Courta'ge (*makelaarsloon, provisie*), v. -s; lees: *koer-taa'zje.*
Courti'ne (mil. *tusschenwal, die n.l. twee bastions verbindt*), v. -s. (ou = oe).
Courtiseeren (*op vleiende wijze huldigen, het hof maken, vleien*). (ou = oe).
Courtoisie' (*hoffelijkheid, heuschheid, hoofsche zeden*), v. gmv.; lees: *koertoazie'.*
Cousin' (*neef*; *titel, welken keizers en koningen aan mindere vorsten geven*), m. -s.
Coû'te *que coûte*, bw.: tot elken prijs, het moge kosten wat het wil! (ou = oe).
Couteus' (*kostbaar, duur*), bn. (ou = oe).
Couvert' (*briefomslag*; *tafelgerei voor één persoon*, d. i. *servet, bord, mes, lepel, vork en glas*), o. -en; *iem. een rekening onder - zenden*, in een *enveloppe*; *dat diner kost per - vijf gulden*, per persoon. (ou = oe).
Couvertu're (*bedeksel, deken, dekkleed*), v.-s.
Couveu'se (*broeihen*; fig. *broedmachine*), v. -s; lees: *koeveu'ze.*
Co'venant (*verbond, geloofsverdrag, inzonderheid der Schotsche protestanten tegen Karel I*), o. -en; lees: *kô-v'nent*; **-er** (*lid van dat verbond*), m. -s.
Cow'boy (Eng. *koejongen in de prairie, koeverzorger*), m. -s; lees: *kau'-booi.*
Co'zy (Eng. *theemuts*: *met watten gevoerde bedekking van den theepot, dienende om de thee warm te houden*), v. -'s; ook: **Kosi.**
Crabeth', *de gebroeders Dirk, geb. 1509, en Wouter, geb. 1510, beroemd als vervaardigers der geschilderde glasramen in Gouda.*
Craniologie' (*schedelleer*), v. gmv.
Crapaud' (*pad*, fig. *gedrocht*: *klein leelijk mensch*), m. en o. -en; lees: *kra-poo'.*
Crapaud' (*meubel*: *rondom bekleede stoel met lage leuning*), m. -s.
Crapu'le (*gemeen gespuis, janhagel*; *liederlijk volk*), v. en o. gmv. (c = k).
Crapuleus' (*liederlijk, laag*), bn. (c = k).
Cras'sus, 113–53 v. C.; derde lid van het eerste Driemanschap in Rome (60 v. C.), sneuvelt tegen de Parthen.
Crayon' (*stift, waarmede men teekent*; *potlood, zwartkrijt*), o. -s; lees: *kreion'.*
Crayonneeren (*met crayon, d.i. met potlood of krijt schetsen of teekenen*).
Crea'tie (*schepping, vorming*), v. -tiën, -ties. (t = ts).
Creatuur' (*schepsel, wezen*; *begunstigde, voortkruieling*), o. -turen; soms: **Kreatuur.**
Crèche (*gesticht tot het bewaren en verzorgen van zuigelingen*; *ook krib*), v. -s. (c = k).
Credentia'len (*geloofsbrieven*), v. mv.
Crediet' (handel. *uitstel van betaling*), o.; - *geven, een - van drie, van zes maanden*; - is ook goed vertrouwen bij 't leenen van geld d. i. het leenen zonder borg of waarborg: - *hebben*; meestal: **Krediet.**
Crediet'bank (*voorschotbank*), v. -en; **-biljetten,** o. mv.; **-brief** (*borgtochtsbrief*), m. -brieven; **-instelling,** v. -en; **-kas** (*voorschotkas*), v. -sen; **-vereeniging,** v. -en; **-wet** (*waarbij aan den minister van financiën machtiging wordt verleend tot het doen van uitgaven buiten de begrooting*), v. -wetten; meestal: **Krediet-.**
Cre'dit (*het te goed*; in het boekhouden: *de rechterbladzijde, waarop men aanteekent, wat men ontvangen heeft, het tegendeel van debet*), o. mv.: credunt; **-zijde,** v. gmv.
Crediteeren (*op vertrouwen geven, borgen,*

leenen; *op de creditzijde boeken*). (c = k).
Crediteur' (*schuldeischer*), m. -en.
Cre'do (*ik geloof*: *het eerste woord der Apostolische geloofsbelijdenis, welke hiermede wordt benoemd*; R.-K. *deel der H. Mis, waarin het credo wordt gezegd of gezongen*), o. -'s.
Creduliteit' (*lichtgeloovigheid*), v. gmv.
Cre'dunt (*zij hebben te goed*), mv.; zie **Credit.**
Creëeren (*scheppen, stichten, maken, voortbrengen*; *benoemen, aanstellen*; *op het tooneel voor het eerst een rol uitbeelden*); zie **Creatie.**
Crema'tie (*lijkverbranding*), v. gmv. (t = ts).
Cremato'rium (*lijkoven met toebehooren*), o. -s, -ria; zie **Columbarium.**
Crê'me (*room*; fig. *het puikje eener zaak*), v. gmv.; *-fouettée*, geslagen room; als bn. *roomkleurig*; **-rie'** (*melkinrichting*), v. -s. (c = k).
Cre'mer, Jacobus, Johannes, 1827—'80, te Arnhem: novellist (Betuwsche novellen).
Cremo'na (*beste Italiaansche viool*), v. -'s; ook: *Cremoneesche viool.*
Cremortart' (*poeder van room en wijnsteen*), o.; eigenl. *cremor tar'tari*; volkst.: *Kremetart.*
Creneleeren (*voorzien van schietgaten*); *een muur van een burcht* -; ook een kerfrand geven: *munten* -; **-age** (*kerfrand*), v. -s.
Creool' (Sp. *criollo*: *in Amerika en W.-Indië, kind van een blanken volkplanter*), m. en v. Creolen; **-ole,** v. -n.
Creool'sche (zie *Creool*), v.; ook **Creo'le,** v.; *maar - als ze scheen, Westindische als ze was.* (Potg.)
Creosoot' (*vloeistof, die gebruikt wordt om vleesch en andere stoffen te bewaren*), v. gmv.
Creosoteeren (*door middel van creosoot tegen bederf bewaren*). (c = k).
Crê'pe (*krip, rouwfloers*), v. -s.
Crepeeren (*ellendig omkomen, sterven*; *bersten van bommen*), gmz. (c = k).
Crescen'do (*toenemend, wassend*; muz. *trapsgewijze sterker-wording v. tonen*), bw.; als zn. o.
Cre'sus, *koning van Lydië, de rijkste man van zijn tijd, door Cyrus overwonnen in 549 v. C.*, fig. *schatrijk man*: mv. -sen; ook, *Crœ'sus.*
Creten'zen (*inboorlingen of burgers van 't eiland Creta*), m. mv. (c = k); ook: *Creten'zer.*
Cretin' (*kropmensch, idioot in de donkere dalen der Alpen*), m. en v. -s of Cretinen.
Cretinis'me (*idiotisme*), o. gmv.
Creton'ne (*gordijnstof, sterk wit linnen*), v. gmv. (c = k).
Criant' (*schreeuwend*), bn. en bw.; *'t was er - vervelend.* (C. O), erg, vreeselijk.
Crick'et (lees: *krikkit*), o.; *het -spel is een Engelsch balspel, dat door twee partijen (ieder van elf personen) gespeeld wordt*; *stok- en balspel.*
Cric'keten (*het cricket-spel spelen*), ik cricketo, heb - cricket; *de meisjes waren aan 't -.*
Cri'me (*misdaad*), v. gmv.; - *de lèse-majesté*, majesteitsschennis; *het is een* -, schanddaad.
Criminalist' (*kenner van, hoogleeraar in het strafrecht*), m. -en. (c = k).
Criminaliteit' (*strafbaarheid voor den rechter*), v. gmv. (c = k).
Crimineel' (*lijfstraffelijk*; *misdadig, schandelijk*), bn.: *het -e recht*, strafrecht; *de -e rechtbank*, n.l. voor strafzaken; *-e wetten*, strafwetten; *-e straf*, lijfstraf; *het is* -, verschrikkelijk; bw.: *hij was - dronken*, erg. (c = k).
Crinoli'ne (*hoepelrok*), v. -s, -n. (c = k).
Cri'sis (*beslissende wending eener zaak*; *bedenkelijke toestand, ziektehoogte, keerpunt*), v. crises; *de - eener ziekte.* (c = k).
Crispijn' (toon. *stumperig komische rol in een Fransch blijspel*, 1660; *knechtsrol*), m. (c = k).
Crite'rium (*kenteeken, kenmerk, maatstaf, toets, richtsnoer*), o. criteria.
Criticas'ter (*vittend criticus, muggenzifter, kleingeestig beoordeelaar, andere Zoïlus*), m. -s.
Cri'ticus (*streng beoordeelaar, kunstrechter*), m. critici; zie **Recensent.**
Critiek' (*beoordeeling, toetsing van letterkundige voortbrengselen en kunstwerken*), v. -en; *beneden* -, alle beoordeeling onwaardig; *den toets der - kunnen doorstaan*; *opbouwende* -.
Cri'tisch (*oordeelkundig, streng en grondig beoordeelend*), bn.; *-e bespiegelingen.*
Critiseeren (*naar den eisch der kunst beoordeelen*; *toetsen, bevitten, bedillen, hekelen*).
Cro'cus (*bolplant, voorjaarsbloem*), m. -sen; meestal: **Krokus.**
Crœ'sus (lees: *kreu'zus*), eigennaam; zie **Cresus.** (c = k).
Croiseeren (*kruisen, snijden*); *twee brieven kunnen elkaar* -, evenzoo; *twee wegen, lijnen*, enz. (c = k).
Crom'well, Olivier, 1599—1658, na de onthoofding van Karel I in 1649, protector van het Vereenigd koninkrijk: Engeland, Schotland en Ierland.
Croquet' (*dun, hard amandelbeschuitje*), v. -ten; lees: *kro-ket'*; ook **Kroket'je.**
Croqu'et (lees: *krok'it*), o.; *het - is een balen hamerspel*; *men drijft met houten slagers de ballen door ijzeren boogjes.*
Croquet'te (*pasteitje, tusschengerecht*), v. -s.
Croquis' (*eerste ruwe aanleg van een schilderstuk*; *vluchtige schets, ontworpen met potlood, pen penseel*), o. (qu = k).
Croup (*keelontsteking, luchtpijpontsteking*), v.; in den regel: **Kroep.**
Crou'pe (*kruis*; *achterrug van een paard*), v.
Croupier' (*helper bij openbare speelbanken*: *hij haalt 't gewonnen geld binnen en betaalt de winsten uit*), m. -s; lees: *-piee'.*
Cru (*ruw, onbewimpeld, scherp*), bn. en bw.
Cruci'ferae (*familie der kruisbloemigen*), v. mv. (c = k).
Crucifix' (uit het Fr., van het Lat. *crucifixum*: *kruisbeeld*), o. -en (c = k).
Cruditeit' (*ruwheid*; *ongerijmdheid*), v. -en.
Crusa'do (*d. i. met een kruis geteekend: oude Portug. munt in zilver v.* ± *f 1.20 en in goud* ± *f 3.60, in Spanje* = *f 2.10 - f 2.70*), m. -'s; ook: *Cruza'do.*
Cryp'ta (*onderaardsche gewelfde kapel, nl. onder het hoogkoor in oude kerken, ook begraafplaats, grafkelder*), v. -'s; ook: *Crypt*, v. -en; lees: *kripta, kript*; zie **Krocht.**
Cryp'togamen (*bedektbloeienden*), v. mv.; *een beukeboom dicht met - begroeid.* (Hofdijk).
Cui bono? tot wiens nut, wien baat het?
Cuisinier' (*kok*), m. -s; lees: *ku-ie-zie-niee'.*
Cuisinière (*keukenmeid*; *koksvrouw*; ook; *kookkachel*), v. -s; lees: *ku-ie-zi-ni-ère.*
Cuivre poli' (*geslepen of gepolijst messing*), o.; *een lamp van* -, *een kandelaar van* -.
Culbuteeren (*buitelen*; *een luchtsprong maken*; mil. *den vleugel eener armee overhoop werpen*). (c = k).

Cul de lam'pe (*vignet aan het einde van een hoofdstuk in een boek*), m. (mv. culs de lampe).
Cul de sac' (*nauwe straat zonder uitgang, blinde steeg*), m. (mv. culs de sac); zie **Slop.**
Culinair' (*tot de kookkunst behoorende*), bn.
Culina'risch (*culinair, d.i. de kookkunst betreffende*), bn.; *uit een - oogpunt.*
Cul'linan-diamant (*de, thans te A'dam geslepen, grootste diamant der wereld, gevonden op 26 Jan. 1905 in de Premier-mijn bij Pretoria, eigendom van den koning van Engeland, weegt 3027 karaat, heeft millioenen waarde*), m.
Culmina'tie (*grootste hoogte, doorgang eener ster door den meridiaan van de plaats*), v.
Culmina'tiepunt (sterrenk. *het punt, waar een ster culmineert*), o. -punten.
Culmineeren (*het toppunt bereiken*; van sterren: *in het culminatiepunt staan, door den meridiaan van de plaats gaan*).
Culot'te (*korte broek, kniebroek*), v. -s; zie **Sansculotte.**
Cul'pa (*schuld*), v.; *mea -*, mijne schuld.
Cultiveeren (*be- of aanbouwen, aankweeken, aanplanten*; ook: *vormen, verbeteren*; *veredelen en verfijnen van geest en manieren*). (c = k).
Cul'tus (*godsvereering, gewijde gebruiken, eeredienst*), m. (mv. culten).
Cultuur' (O.-I. *teelt van tropische producten voor de Europeesche markt*), v. gmv.; *koffie-, rijst-, suiker-* (Java); *peper-* (Sumatra); *tabaks-* (Borneo); *kruidnagel-* (Ambon); *- van muskaatnoten* (Banda); *het in - brengen van gronden*, geschikt maken voor eenig product; **-tuin,** m. -en. (c = k).
Cultuur'geschiedenis (nl. *der beschaving, van den ontwikkelingsgang, in tegenstelling van de histoire bataille*), v. -geschiedenissen. (c = k).
Cultuur'gewassen (*planten, die worden aangekweekt*), o. mv. (c = k).
Cultuur'-stelsel (O.-I. *samenstel van verordeningen, door het Ned. staatsbestuur uitgevaardigd om thee, koffie, indigo, tabak, peper, suiker door de Inlandsche bevolking ten behoeve van het moederland te doen telen*, nl. *elke dessa, die 1/5 van haar cultuur afzonderde voor de teelt van een gewas voor de Europ. markt, was vrij van landrente: ingevoerd door den gouverneur-generaal Van den Bosch, 1830; thans afgeschaft*), o. gmv.
Cultuur'volk (*beschaafd volk*), o. - volken.
Cultuur'woorden (*woorden, die den stand van zaken op allerlei gebied in het jongste heden aanduiden*), o. mv.: *kunstwijn, natuurboter, heilsoldaat.*
Cum gra'no sa'lis (*met een korrel zout*), bw.; fig. met verstand en fijn overleg.
Cum annex'is, met het bijgevoegde. (x = ks); zie **C. A.**
Cum lau'de, met lof, nl. gepromoveerd.
Cumula'tie (*ophooping, opstapeling*), v. -s.
Cumuleeren (*ophoopen, samenvoegen*; fig. *verscheiden ambten te gelijk bekleedden*). (c = k).
Cupiditeit' (*begeerigheid*), v. gmv. (c = k).
Cupi'do (myth. *minnegod*), m.; **-dootje,** o. zie **Amor.**
Cura'bel (*geneeslijk, heelbaar*), bn. (c = k).
Curaçao' (aardr. *Ned. W.-I. eiland*), o.
Curaçao' (*drank of likeur getrokken op de schillen van oranjeappelen van 't eiland Curaçao*) m. gmv.; lees: *ku-ra-sau'.*
Curatee'le (*toeziende-voogdschap, voogdij van een curator*), v.; *iemand onder - stellen,* hem het beheer van eigen zaken ontnemen, hem onder toezicht stellen wegens zwakheid van vermogens, krankzinnigheid of verkwisting. (c = k).
Cura'tor (*voogd, toezichthouder, beheervoerder, boedelredder*), m. -s en -to'ren; **-schap,** o.
Cureeren (*verzorgen, beter maken, genezen*). (c = k).
Cu'rie (*het hof*; *een domhuis*), v.; *de Roomsche -*, het pauselijke hof, de pauselijke regeering, de pauselijke omgeving. (c = k).
Curieus' (*zeldzaam, zonderling, vreemd, aardig, merkwaardig*), bn. curieuzer, curieust; *dat is -!*
Curio'sa (*zeldzaamheden, oudheden*, enz.). v. mv. (s = z).
Curiositeit' (*merkwaardigheid, aardigheid, zeldzaamheid*), v. -en. (c = k).
Cursief' (*schuin, loopend*), bn.; *-sieve letters,* zie **Letter.**
Cursief'letter (*schuine drukletter*), v. **-s.**
Curso'risch (*achtereen voortgaande*), bn. en bw.; *- lezen,* een schrijver lezen, zonder dat de leeraar ophelderingen geeft.
Cur'sus (*leergang, reeks van lessen*), m. -sen; *een of anderen - volgen.* (c = k).
-cus (*bastaarduitgang*), als in: *botanicus politicus, musicus*, vormt mann. persoonsnamen.
Cus'tos (*bewaarder, koster eener kerk, toeziener en schoonhouder van een museum*, enz.), m. custodes; *de - van het anatomisch kabinet te Leiden.* (c = k).
Cycla'den (aardr. *kring van vruchtbare eilanden in den Griekschen Archipel ten Z.O. van Negropont*), v. mv.
Cy'clisch (*tot een cyclus behoorend*), bn.; *-e dichters,* bv. die van de Karelromans.
Cyclist' (*wielrijder*), m. -en; lees: *sieklist'.*
Cycloï'de (meetk. *radlijn, elliptische gebogen lijn*), v. -n; lees: *sieklo-ie'de.*
Cyclome'ter (sport. *afstandsmeter*), m. **-s.**
Cyclonaal' bn.; *- ale luchtbeweging,* van buiten in een kring naar binnen.
Cycloon' (*kringstorm in den Atlantischen Oceaan, op de W.-I. eilanden orkaan geheeten*), m. -onen.
Cycloop' (myth. *éénoogige reus, knecht van Vulcaan, die onder den Etna voor Jupiter den bliksem smeedde*), m. cyclopen; lees: *siekloop'.*
Cyclo'pisch (*reusachtig, of door cyclopen gemaakt*), bn.; *-e muren,* uit ruwe opeengetaste steenklompen gevormd.
Cyclora'ma (*samenstel van afbeeldingen van landschappen*; fig. *overzicht van de opvolgende gebeurtenissen van een zeker tijdvak*), o. -'s; lees: *sieklora'ma.*
Cycloscoop' (*cirkelmeter, toestel bij het afbakenen van spoorwegkrommingen*), m. -copen lees: *siekloskoop'.*
Cy'clus (*periode, tijdkring*; *reeks van sagen, volksoverleveringen, historische verdichtselen*), m. -sen; *in onze Middelned. letterkunde heeft men twee - sen van romans, de Karel- en de Arthurromans*; lees: *sie'klus.*
Cylin'der (meetk. *omwentelingslichaam, rolrond lichaam*), m. -s; ook: **Cilinder.**
Cylin'der (*ronde zuil, rolsteen*; *rol*), m. **-s**; **-bureau** (*een soort van schrijftafel met schuifklep*), o. -'s; **-horloge,** o. -s. (y = ie).
Cylin'dermachine (*kalander*), v. **-s**; **--orgel,** o. -s; **-pers,** v. -en; **-spiegel,**

m. -s; **-vlak** (*het ronde oppervlak*), o. -ken; **-vormig,** bn. (y = ie).
Cylindreeren (*kalanderen*), ook: *Cilindreeren.* (y = ie).
Cylin'drisch (*zuilvormig, rolvormig*), bn.; ook: *Cilindrisch.* (y = ie).
Cymbaal' (Fr. *cymbale*, muz. *instrument, bestaande uit twee holle klankbekkens, die op elkaar worden geslagen*), v. -alen; ook: *Cym'bel, Cim'bel.*
Cymbalist' (*cymbaalspeler*), m. -en.
Cym'bel, v. -s; zie **Cymbaal,** lees: *sim'bel.*
Cy'nicus (*hondsch wijsgeer, volgeling van Antisthenes, leerling van Socrates*), m. -ci; een-hield niets natuurlijks voor onwelvoeglijk, bekommerde zich niet om het uiterlijk; zie **Diogenes.**
Cy'nisch (*hondsch, vuil, slordig, schaamteloos, ruw*), bn.; *dat is -e taal*; ook: **Ciniek.** (y = ie).
Cynis'me (*hondschheid, onbeschaamdheid*), o. gmv. (y = ie).
Cyn'thia (*bijnaam van Diana als maangodin*), v.; lees: *sin'tia.*
Cy'pergras, o. -sen; *het geelachtig -; het bruin -, het - van den Nijl,* (papierplant).
Cy'persch, cy'prisch, bn.; *de - kat van tante Stastok,* een soort van groote, grijze, zwartgestreepte kat, oorspronkelijk van 't eiland Cyprus. (y = ie).
Cy'perwijn (*zoete wijn van het eiland Cyprus*), m. gmv; (soorten), m. -wijnen.
Cypres' (*altijd groene naaldboom in Z.-Europa en in Azië; beeld van den rouw*), m. -sen; **-seboom** (*gewone cypres in het Mississippi-dal*), m. -en; **-senhout,** o. gmv.; **-senlaan,** v. -lanen; ook: **Cipres.**
Cy'prus (*een der voornaamste eilanden in den O. hoek der Middellandsche Zee, rijk aan koper*) o.; Cyprioten (*bewoners of inboorlingen van -*), m. mv.
Cy'rus, gesch. *de wereldberoemde stichter van het Perzische rijk, † 529 v. C.*
Czaar (uit het Russ. *tsjar*, keizer; *keizer van Rusland*), m. czaren; meer: *Tsaar.*
Cza'rewitsj (*zoon v. d. Russ. keizer, evenals Petrowitsj, zoon van Peter; troonopvolger*), m. -en; meer: *Tsa'rewitsj.*
Czarin' (*keizerin van Rusland*), v. -rinnen; meer: *Tsari'na,* v. -'s.
Cze'chen (*Slavische volksstam in Bohemen*), m. mv.

D.

D, v. -'s. Vierde letter van het alphabet. Ook benaming van den tweeden toon in de klankladder, *re* genaamd.
D, als Romeinsch getal = 500; DC = 600, enz. D̄, met een streepje er boven, is 5000. In de scheikunde bet. D vitriool.
dag. - *dagelijks,* elken dag.
dat. - *da'tum,* gegeven, uitgevaardigd, dagteekening. - In de spraakk. *datief,* 3e nvl.
d.a.v. - daar-aan d. i. daar-op-volgend.
D.C. - *Da ca'po,* van het begin af, van voren af aan, nog eens (in de muziek); zie ald.
d.d. - *de da'to,* van of op den dag der uitgifte.
D.D. - *Do'mini,* heeren, predikanten.
deb. - *de'bet, de'bent,* zie ald.
Dec. of **Dcb., Dcbr.** - *December,* wintermaand.
Decl. - *Declina'tie,* verbuiging. Ook: afwijking (kompasnaald); zie ald.
Del. - *Delea'tur,* men schrappe weg, men late weg (op drukproeven); zie ald.
Del. of **Delin.** - *Delinea'vit,* hij of zij heeft het geschetst of geteekend (op kunstplaten).
denz. - *denzelven, denzelfden.*
Dep., Dept. - *Departement',* afdeeling (van bestuur).
Deut. - *Deuterono'mium,* naam van Mozes' vijfde boek, eig. tweede wetgeving, herhaling der wet.
D.F. - *De'o faven'te,* onder begunstiging van God, of, zoo God het begunstigt.
D.G. - *De'i gra'tia,* door Gods genade.
D.G. - *De'o gra'tias,* Gode zij dank!
dgl. - *dergelijke.*
D.H. - *Doorluchtige Hoogheid,* titel van een Prins.
d.h. - *dat heet.*
d.i. - *dat is.*
dien., dr. - *dienaar.*
Dinsd. - *Dinsdag.*
Disc. - *Disson'to*; zie ald.
Disp. - *Disposi'tie,* beschikking.
Distr. - *District',* afdeeling b.v. eener schoolinspectie.
Div. - *Dividend'*; zie ald.
d. j. - *dezes jaars.*
D.J.U. - *Doctor ju'ris utrius'que,* meester of doctor in de beide rechten, nl. in 't Romeinsch en 't hedendaagsch recht.
d.m. - *dezer maand.*
do. - *di'to,* wat reeds gezegd is.
D.O.M. - *De'o Op'timo Max'imo,* aan den besten en grootsten God gewijd.
Dond. - *Donderdag.*
Dr. - *Doc'tor.*
Dr. med' - *Doc'tor medici'nae,* doctor in de geneeskunde.
Dr. phil. - *Doc'tor philoso'phiae,* doctor in de wijsbegeerte.
Dr. th. - *Doc'tor theolo'giae,* doctor in de godgeleerdheid.
Ds. - *Do'minus,* heer, predikant.
D.S. - *Dal seg'no,* van het teeken af te herhalen (muziek).
duiz. - *duizend.*
dv. - *dienstvaardig.*
dw. - *dienstwillig.*

Daad, v. daden; *iemand met raad en - bijstaan,* met alle middelen steunen; *iem. op heeter - betrappen,* bij het bedrijven der daad.
Daags (uit *dages, per dag, iederen dag, een dag*), bw.; *hij verdient een gulden -, - schijnt de zon, hij kwam - te voren,* den dag te voren.
Daagsch, bn.; *een -e jas,* voor den werkdag, *een -e hoed*; zie **Alledaagsch.**

Daag'ster (rechtst. *eischeres, klaagster*), v. -s.
Daal (*pijp in een scheepspomp*), v. dalen.
Daal'der (uit het Duitsche *Thaler, oud-Holl. munt van f* 1.50), m. -s; **-splaats** (*de eerste rang in den ouden Amst. schouwburg*, fig. *beste plaats*), v. -en.
Daan (*verwant met daar*), bw.; *V. d. Hoogen schoof er de tabouret onder van daan* (C.O.); *waar kom jij van -?*
Daar (*op die plaats*), bw.; *uw hoed ligt -*; **-aan, -achter, -beneden, -bij, -boven, -entegen, -heen, -toe, -voor,** enz. (aaneen te schrijven).
Daar'laten (*laten rusten*), ik liet daar, heb daargelaten; *dit daargelaten*, d.i. niet in aanmerking genomen.
Daar'stellen (*tot stand brengen, in het leven roepen, maken*), ik heb -gesteld; germ. en dus steeds te vermijden in de spreek- en schrijftaal.
Daar'zijn, o.; *het - van*, het bestaan van; *gedurende mijn -*, aanwezigheid.
Daas (*paardenvlieg*), v. dazen. gew.
Da ca'po (muz. *van het begin af, nog eens, van voren af aan*), bw. zie **D.C.**
Dacty'lisch, bn. *-e verzen.* Zie **Dactylus.**
Dactylologie' (*vingerspraak*, eig. *vingerrekenkunst*), v. gmv.; *de - van blinden.*
Dac'tylus (metriek. eig. *vinger, drieletter-grepige versmaat met de betoonde lettergreep vooraan* b.v. *in het woord: vaderen*), m. dactylen; de - is een trippelmaat evenals de amphy'brachis en de anapest'; voorbeeld: *Toon ons uw | luister o | zilveren | maan!* (Staring).
Da'del (*dadelpalm, tropische boom 10–20 M. hoog*), m. -s; (*vrucht*), v. -s.
Da'delbosch (O.-I. *bosch van dadelpalmen*), o. -bosschen.
Da'delijk (afleid. van *daad: wezenlijk, werkelijk*), bn.; *-e hulp, een -zonde*, die werkelijk of persoonlijk bedreven wordt; bw.: *kom -*, onmiddellijk.
Da'delolie (*olie, uit dadels geperst*), v. gmv.
Da'delpalm, m. -palmen; zie: **Dadel.**
Da'delpruim (*boom in Z.-Europa en N.-Afrika*), m. -en; (*vrucht*), v. -en.
Da'delwijn (*palmwijn, bereid uit het sap van den dadelpalm-stam*), m. gmv.
Da'der (*bedrijver*), m. -s; *de - is onbekend*; ook: *ligt*, eig. *is, op 't kerkhof*, is veilig.
Da'ding (verwant met *verdadigen*, verdedigen: *vergelijk, overeenkomst*), v. -en.
Dæ'mon (*geest, bovenaardsch wezen*), m. dæmonen: *er waren goede en booze -en*; in de christenkerk: booze geest, duivel; zie **Demon.**
Dæmo'nisch (*waanzinnig, bezeten* n.l. *van een boozen geest*), bn.
Daffodil' (*affodil*), v. daffodillen.
Dag (*daglicht, lichtglans*), m. gmv.; *de - breekt aan, helder of klaar als de -, het wordt -, vóór - en dauw, aan den - komen.*
Dag (*tijdsverloop tusschen zonneop- en -ondergang*), m. dagen; *de langste - op 21 Juni, de kortste - op 22 Dec.; den - doorbrengen met slapen.*
Dag (*toestand v. h. weer onder den invloed van het zonnelicht*), m. dagen; *een heerlijke -, een heldere -.*
Dag (*tijdruimte van 24 uur, etmaal*), m. dagen; *over een - of wat, een jaar is 365 dagen, de volgende -.*
Dag, in fig. toepassing: *een gat in den - slapen*, zeer laat te bed blijven; *aan den - komen*, ontdekt worden; *aan den - brengen*, aan het licht brengen, uitbrengen, bekend maken; *op zijn -en komen*, oud worden; *de jongste -, de laatste -, de - des oordeels*, Bijbel, de allerlaatste dag van het bestaan onzer aarde; *jaar en -* of *eeuw en -*, zeer lange tijd: *tot na verloop van eeuw en - de tooverkunst begraven lag.* (Staring); *een mijn in den -*, boven in den grond, in 't licht der zon; *zijn -en verkorten*, levensdagen; spreekw. *Rome is niet op éénen - gebouwd*, grootsche dingen eischen veel tijd; *dit huis heeft zijn beste -en gehad*, is versleten.
Dag (Eng. *dag*: scheepst. *touw, waarmee aan boord van schepen gestraft werd*), v. gmv. vero.
Dag (*korte degen*), v. -gen; zie **Dagge.**
Dag'blad (*krant, die alle dagen verschijnt*), o. -bladen; **-bladpers,** v. gmv.
Dag'boog (*dagcirkel van een hemellichaam*), m. -bogen.
Dag'broer (*hansworst van speculaas*), m. -s.
Dag'dief (*luie werkman*), m. -dieven.
Dag'dieven (*den dagdief spelen*), ik dagdiefde, heb gedagdiefd; **-dieverij',** v. -en.
Da'gelijks (*elken dag*), bw.; *wij werken -.*
Da'gelijksch (*v. elken dag*), *bn.*; *het -brood.*
Da'gen (*dag worden*), het daagt, het heeft gedaagd; *de morgen daagt.*
Da'gen (den. van *dag: een dag vaststellen*; *voor het gerecht roepen*), ik heb gedaagd; **dager** (*eischer*), m. -s; **daging** (*dagvaarding*), v. -en.
Da'geraad (*begin v. d. ochtend*), m.; fig. *de - des levens*, de eerste kindsheid; *de - van het jongelingsleven.* (Potg.)
Dag'ge (*korte degen, ponjaard*), v. -en.
Dag'klaarte (*daglicht*), v. gmv. Vl.
Dag'licht (*zonnelicht*), o. gmv.; fig. *het eerste - zien*, geboren worden; *het kan het - niet zien*, het moet geheim gehouden worden.
Dag'looner (*losse arbeider, die per dag betaald wordt*), m. -looners.
Dag'mat (*een stuk land ter groote van* ± ½ *H. A.*; *zooveel land als men op één dag kan maaien*), v.; ook *Dagmaat, Deimat.*
Da'gon (*afgod der Philistijnen, vischgod*), m.
Dag'orde (*lijst der in een vergadering te behandelen onderwerpen*), v. gmv.
Dag'order (mil. *bekendmaking, afkondiging aan het leger*), v. -orders.
Dag'register (*dagboek, journaal op het schip of in den winkel*), o. -registers.
Dag'slaper (*Europ. geitenmelker, schapenmelker, nachtzwaluw*), m. -slapers.
Dag'teekenen (*dateeren, dag en jaar plaatsen*), ik heb gedagteekend; *een brief -, een akte -*; **-ing** (*datum*), v. -en.
Daguerreoty'pe (*lichtbeeld of duurzame lichtdruk op een verzilverde plaat, naar de uitvinding van Daguerre*, 1789–1851), v. -n.
Daguerreotypeeren (*naar het leven door lichtstralen afbeelden*), vero.
Daguerreotypie' (*het vervaardigen van lichtbeelden naar de uitvinding van Daguerre*, 1838), v. gmv.; zie **Photographie.**
Dag'vaarden (rechtst. *indagen, op een bepaalden dag voor het gerecht dagen*), ik heb gedagvaard; **-ing** (*oproeping voor den rechter*), v. -en.
Dag'vaart (eig. *reis van een dag*, ook *bijeen-*

komst op een bepaalden dag: *vergadering der Staten*), v. -en; *ter - komen, - houden.* vero.
Dag'vlieg (*eendagsvlieg, haft*), v. -vliegen.
Dag'vlinder (*kapel, die bij dag rondfladdert*), m. -vlinders.
Dag'vorstin (dicht. *de zon*), v. gmv.
Dag'werk (*dagelijksch werk*), o.; *dat is mijn -*, ook, *werk van een heelen dag.*
Dah'lia (*samengesteldbloemige plant*), v. -'s; de bloem heet naar den Zweedschen plantkundige A. Dahl, die ze in 1789 uit Mexico naar Europa bracht.
Daï'mio (*Japansch edelman*), m. -'s.
Da'ïro (*de keizer of Mikado van Japan*), m. -'s.
Da'jakker (*inboorling van Borneo, koppensneller*), m. -s; ook Dajak, m. -s.
Da'jaksch (*de taal der Dajakkers*), o.
Dak (*bedekking van een gebouw*), o. daken; *een huis onder - brengen*; zegsw. *iemand iets op zijn - schuiven*, hem een of anderen lastpost bezorgen en er zich zelf voor vrijwaren; *onder - zijn*, in huis zijn, veilig tegen regen, wind of onweer; geborgen zijn; *iets van de - en verkondigen of prediken*, met luid gerucht alom bekend maken, Matth. X:27, *iets gaat van een leien -je*, gemakkelijk, vlug als iets, dat van een leidak afrolt.
Dak'loos (*geen dak of onderkomen hebbende*) bn.; als z.n.: **daklooze** (*persoon zonder een onderdak*), m. en v. -n.
Dak'pansgewijze, -gewijs, -wijs (*liggende op de manier der dakpannen*), b.w.; *de schubben van visschen, slangen en vlinders liggen -.*
Dal (*laagte tusschen bergen, laagvlakte*), o. dalen; *een komvormig -; over berg en -*, naar alle kanten, zie **Vallei.**
Da'laï-Lama (eig. *de Groote Lama*: *Hoogepriester van Boeddha en tevens wereldlijk vorst van Thibet*), m.
Da'lam (O.-I. *verblijf of paleis van den Regent*), m. -s.
Da'lang (Java. *recitator-vertooner van de wajang*), m. -s.
Dalekar'lier (*Zweedsch mijnwerker uit Dalekarlië met zijn kopermijnen*), m. -s; ook: *Dalkarlar, Dalekarler.*
Da'len (den. van *dal*: *omlaag gaan*), ik ben gedaald; **-ing,** v. -en.
Dal'kruid, o. gmv.; *het meizoentje en het lelietje der dalen behooren tot het -.*
Dalma'tica (R.K. *het witte priesterlijke opperkleed met mouwen*; *misgewaad der R.-K. diakenen*), v. -'s.
Dal seg'no, zie **D. S.**; lees: *sen'jo.*
Daltonis'me, daltonis'mus (*ooggebrek, kleurenblindheid*), o. gmv.
Dam (*dijkje, waterkeering*), m. dammen; *een - opwerpen, leggen*; *ook een - doorsteken*; *wegruimen, het water loopt over den -*; fig. *een - tegen iets opwerpen*, den voortgang van iets stuiten.
Dam (*smalle toegang tot een stuk wei- of bouwland*), m. dammen; *een - is meest afgesloten met een hek*; fig. *het hek is van den -*, niets belet het uit- en ingaan, het toezicht ontbreekt; spreekw. *Als één schaap over den - is, volgen er spoedig meer*, wanneer eerst maar iem. voorgaat, dan volgen die eerst aarzelden vanzelf.
Dam (Fr. *dame*: edele vrouw, koningin in 't spel; *dubbele schijf*), v. -men; *een - halen.*
Damasceeren (*metalen*, inz. *degens en sabels met gevlamde figuren versieren, met goud of zilver inleggen*); deze kunst heet naar de stad Damascus in Syrië en werd door de kruisvaarders naar het W. overgebracht; **-ing,** v. gmv.
Damasce'ner (*gevlamd, geaderd*; *van uitmuntend staal*), bn.; *een - kling*; ook: *een - pruim*, een soort van vroege pruim.
Damast' (Fr. *Damas* (Damascus), nl. stof te Damascus geweven: *gebloemde zijden, wollen of linnen stof uit Damascus*), o. -en; **-achtig,** bn.
Damast'bloem (*een kruisbl. plant met welriekende bloemen*), v. -bloemen; *de nachtviool is een -*; eig. damesbloem.
Damast'kling (*Damascener kling*), v. -en.
Dam'bord (*geruit bord, waarop het damspel gespeeld wordt*), o. - borden.
Da'me (*vrouw van eenigen rang*), v. -s.; *- d'honneur*, staatsdame; *- de compagnie*, gezelschapsjuffer; Parijs: *- de la halle*, vischvrouw, negotievrouw; R.-K. *- du sacre cœur*, Fransche religieuze.
Da'mescoupé (*coupé in een spoorwagen, voor dames*), v. -coupé's.
Da'mesfiets (*rijwiel voor dames*), v. -fietsen.
Dam'hert (*geweidragende herkauwer, iets kleiner dan het edelhert*), o. -herten.
Damiaat'jes (*klokjes in Haarlem, geschonken aan de kerk, ter herinnering aan den tocht naar Damiate*, 1217), o. gmv.
Dam'ketting (*ketting met schakels, versterkt door dammen of verbindingen*), m. -en.
Dam'looper (*vaartuig, barge*), m. -loopers.
Dam'mara (O.-I. *kegeldragende woudboom, soms 50 M.*), v. -'s; **-hars,** v. en o. gmv.; **-vernis,** o. gmv.
Dam'men (*dam spelen*), ik heb gedamd, **-mer** (*damspeler*), m. -s.
Damna'tie (*verdoeming*), v. -s, -tiën. (t = ts).
Da'mocles, *hoveling van den tyran van Syracuse nl. van Dionysius, ± 360 v. C.*; *deze liet hem een dag koning zijn, doch deed een zwaard aan een paardenhaar boven den troon hangen*; fig. *het zwaard van -*, een dreigend gevaar te midden van geluk.
Damp (*wasem, rook, nevel*), m. -en; *de - van kokend water, de - van kruit, zee-*, nevel.
Damp'bad (geneesk. *stoombad*), o. -baden.
Dam'pen (*uitwasemen, tabak of sigaren rooken*), hij of het heeft gedampt; *wat zitten ze daar te -! -de schotels.*
Dam'per (*iemand, die veel rookt*), m. -s.
Dam'pig (*nevelig*), bn.; *in het - verschiet*; **-heid,** v. gmv.
Damp'kring (*luchtruim, luchtomhulsel der aarde*), m gmv.; *het onweer zuivert den -*; ook: **Atmosfeer.**
Dam'schijf (*damsteen*), v. -schijven.
Dan (*op dien tijd*), bw.; *zult gij er - zijn? hij komt nu en -*, soms.
Dan, vgw. *Jan is kleiner -, Piet*; *er was niemand - uw broeder*; *ik weet niet of ik morgen ga, - of ik nog eenige dagen zal wachten*; *de dokter werd geroepen, - het was te laat*, maar.
Da'naërs (*oude naam der Grieken*), m. mv.
Danaï'den, myth. *de 50 dochters van Danaüs, koning van Argos, die allen op denzelfden nacht hun bruidegoms doorstaken en tot straf in de onderwereld ten eeuwigen dage een bodemloos vat moeten vullen.*

Danaï'den, *het vat der - vullen*, d.i. een hopeloozen arbeid verrichten; *zijn geheugen is slecht, zijn hoofd lijkt wel een vat der -.*
Dandin' (*onnoozele bloed, zotskap*), m. -s.
Dan'dy (*beuzelaar, saletjonker, fat, modegek*), m. -'s; *de - in zijn frak.* (Klikspaan); **-schap,** o. gmv. **dandys'me,** o. (a = e).
Da'nebrog-orde (*Deensche ridderorde, in 1219 ingesteld door koning Waldemar II*), v.
Dang'soe (Java. *gamelan met danseressen*), v. -s; w. i. g. in de spreektaal.
Da'nig (verkorting van *zoodanig: erg*), bn. en bw.; *hij heeft zich - bezeerd*, zeer, in hooge mate.
Dank (*betuiging van erkentelijkheid*), m. gmv.; *iemand - weten* (en niet *wijten*), d.i. in dank iemand als den bewerker erkennen; *tegen wil en -*, tegen zin en meening.
Dank'baar (*bereid dank te geven*), bn.; *een - mensch, de hond is -*; **-heid,** v. gmv..
Dank'dag (Prot. *dag om God te danken, te vieren als den Zondag*), m. -dagen; *het was heden - voor 't gewas*; zie **Biddag.**
Dan'ken (*dank betuigen*), ik heb gedankt; *voor iets -, iemand -; iemand iets -*, het hem verschuldigd zijn; ir. *dat heb ik hem te -*, wijten; *ik dank u wel; laat ons God -; neen, daar dank ik voor*, ik wil dat niet doen.
Dank'zeggen (*dank betuigen*), ik zeide of zei dank, ik heb dankgezegd; **-zegging,** v. -en.
Dans (Fr. *danse*), m. -en; *St.-Veits- of St.-Vitus-*, -kramp, -woede; zegsw. *den - ontspringen*, eig. den doodendans ontkomen, niet door den dood meegepakt worden, fig. het gevaar ontkomen; *aan den - raken*, mil. in gevecht komen, handgemeen worden.
Dansant' (Fr. *dansend; waarbij gedanst wordt*), bn. en bw.; **thé-,** *theepartij, waarna wat gedanst wordt*; lees: *dansan'.*
Dan'sen, ik heb gedanst; *een wals, een polka-*, al dansende uitvoeren; fig. *het - der muggen*; zegsw. *naar iemands pijpen -* aan diens grillen moeten voldoen; **-er,** m. -s; **-eres',** v. -sen.
Dans'figuur (*lijn, die al dansende wordt beschreven*), v. -figuren.
Dan'te, *Alighieri, 1265—1321, overleden te Florence, beroemdste Italiaansche dichter*; - is de dichter der Divina Commedia; zie aldaar.
Dan'ton, George, 1759—'94, lid van het Schrikbewind, op last van Robespierre geguillotineerd.
Dap'per (*moedig*), bn. en bw.; **-heid,** v. gmv.
Dardanel'len (*Turksche forten, ook de straat waaraan zij gelegen zijn*), v. mv.; zie **Hellespont.**
Darm (*buisvormig ingewand*), m. -en; *de dunne -, de dikke, de twaalfvingerige -, de blinde -; den - vullen*, onmatig eten, plat.
Dar're (*mannetjes-honigbij*), m. -n.
Dar'tel (*uitgelaten*), bn. en bw.; **-heid** (*het dartel zijn, dartele daad*), v. gmv.
Dar'telen (*huppelen, stoeien, fladderen*), ik heb gedarteld.
Dar'win, Charles Rob., *beroemd Engelsch natuurvorscher en physioloog*, 1809—'82.
Darwinis'me, -nis'mus (*leer van Darwin, over het ontstaan der plant- en diersoorten*), o. gmv.
Darwinist' (*aanhanger van het Darwinisme*), m. -en.
Das (*zeker roofdier, tot de zoolgangers behoorende*), m. -sen; *de - bewoont Midden- en Zuid-Europa en leeft in holen.*
Das (*halsdoek*), v. -sen; *een - omdoen.*
Das'hond (*hond voor de dassenjacht*), m. -en.
Das'sevel, o. -vellen; **- vet,** o. gmv.
Dasyme'ter (*werktuig tot het meten van de dichtheid der lucht, ook manometer*), m. -meters.
Dat, vnw.: *- huis; het schip, - daar zeilt*; vgw.: *ik hoop maar, - gij komt.*
Da'ta (*gegeven feiten, gegevens*), mv.; ook mv. van *datum.*
Dateeren (*dagteekenen*); *een brief -*; **-ing,** v.
Dat'gene, -geen, voornw.; *ik spreek over -, wat gij vraagt.*
Dathe'nus, -theen', *voorstander der Hervorming in Vlaanderen*, 1531—1590; *vertaler der psalmen Davids.* (1566).
Da'tief, da'tivus (eig. *gever: derde naamval*), m. -tieven.
Dat'je (*iets, eenige zaak*), o. -s; *hij sprak over ditjes en -s*, koetjes en kalfjes.
Da'to (*den gezegden dag*), bw.; *de -*, van den zooveelsten der maand; *zes dagen na -.*
Da'tum (komt van de formule der Lat. officieele oorkonden: *datum.... die*, etc. d.i. gegeven op den.... dag; *dagteekening*), m. -s en data; *- verspringing*, bij ons te middernacht; bij de Israëlieten bij zonsondergang.
Daumont' (*à la*), *vierspan met voorrijders en zonder disselboom*; lees: *doomon'.*
Dauphin' (*van 1349 tot 1830, titel van den kroonprins van Frankrijk*), m. -s; lees: *doofèn.*
Dauphi'ne (*gemalin van den Dauphin*), v, -s.
Dauw (*vochtigheid in de lucht*), m.; zegsw. *hij is op vóór dag en -*, zeer vroeg.
Dau'wel (*trage, zorgelooze vrouw*), v. -s.
Dau'welen (*talmen, vadzig zijn*), ik heb gedauweld; **-aar,** m. -s.; **-arij',** v. -en.
Dau'wen (*het vallen van den dauw*), het heeft gedauwd.
Dauw'treden, -trappen (*op den 2en Pinksterdag in den vroegen morgen buiten de stad vrijheid en blijheid vieren*).
Dauw'worm (*hoofduitslag bij zeer jonge kinderen*), m. gmv.
Da'veren (*trillen, beven*, ook *dreunen, schokken*), het heeft gedaverd; **-ing** (*schudding*), v.
Daviaan' (*veiligheidslamp voor mijnwerkers*), v. -anen; *de - is uitgevonden door Davy* (1815).
Da'vid, Bijb., eig. *de geliefde; klein van persoon naast reus Goliath, dien hij doodde; herdersknaap, later koning van het Joodsche volk*: 1058—'18 v. C.; *psalmdichter en harpspeler.*
Da'vids (*ijzeren stangen, waaraan op zeeschepen de reddingsbooten of sloepen worden opgehangen*), m. mv.; ook: *Davits.*
Davos' (aardr. *Zwitserl.: luchtgeneesoord in de Rhetische Alpen*), o.; lees: *Davoos'.*
Da'vy, Sir Humphrey., 1778—1829, *Eng. scheikundige, uitvinder van de veiligheidslamp der mijnwerkers*; lees: *dee'vie.*
De, lidw., *- koning, - prinses, - mensch.*
Deba'cle (*het losgaan van een bevroren rivier*), v.; fig. omverwerping, volkomen ondergang, val van een rijk. (c = k).
Deballota'ge (*afwijzing bij stemming*), v. -s.
Deballoteeren (*door stemming met balletjes afwijzen, verwerpen of afkeuren*); zie **Balloteeren.**
Debat' (*beraadslaging; bespreking van het voor en tegen eener stelling, woordenstrijd, het*

verdedigen of bestrijden van een stelling), o. -ten; zie: **Discussie.**

Deba'ter (Eng. *persoon, die een debat voert*), m. -s; *een - is een persoon, die slag heeft van debatteeren*; *hij is een handig -*, een meester in de kunst een debat te voeren; lees: *debeetr'*; ook **Debatter.**

Deba'tingclub (*club van debaters, personen, die zich oefenen in het debat*), v. -s; lees: *debee'ting.*

Debatteeren (*redetwisten over, het voor en tegen bespreken*).

Debat'ter, m. -s; hetzelfde als **Debater.**

De'bet (*hij is schuldig*), en **De'bent** (*zij zijn schuldig*).

De'bet (in het boekhouden: eig. *is verschuldigd, schuldzijde*), o.; *in het -*, op de linkerzijde, onder de schuldposten.

Debiel' (*zwak, teer*, b.v. *van gestel*), bn.

Debiet' (*afzet, verkoop, aftrek van waren*), o.

Debitant' (*verkooper in 't klein*; *iem., die voor den collecteur loterijbriefjes verkoopt*), m. -en.

Debiteeren (*slijten, verkoopen, aan den man brengen*; *aan de debetzijde boeken*), fig. *leugens -*, d. i. opdisschen; *nieuwtjes -*, uitkramen.

Debiteur' (*schuldenaar*), m. -s; zie **Crediteur.**

Débouché' (*engte, bergpas, mond, uitgang*; *gelegenheid om zijn waren met voordeel van de hand te doen*), o. -'s; lees: *déboesjee'.*

Debut' (*aanvang, eerste optreden van een tooneelspeler of zanger*), o. meestal: **Debuut.**

Debutant' (*iemand, die zich pas laat hooren, nieuweling, beginner in de kunst van zingen of tooneelspelen*), m. -en; vr. **-e.**

Debuteeren (*voor het eerst optreden als kunstenaar*; *zich op proef laten hooren*).

Debuut' (*begin, eerste optreden van een acteur*), o.; soms: **Debut.**

De'ca (in samenst. *tien*), bw.; zie: **Decagram.**

Deca'de (*tiental*, ook: *tiende dag*), v. -n, -s.

Deca'de (*week van tien dagen in den Republikeinschen kalender*), v. -s; *in de - was de tiende dag of de decadi de rustdag.*

Deca'de (*bij de oude Grieken* $^1/_3$ *maand of een tijdperk van tien dagen*), v. -n; de oude Grieken kenden onze tijdverdeeling in weken niet, maar verdeelden de maand in drie decaden.

Decaden'ten (*dichters en schrijvers, die tot het tijdvak van 1870—'80 in Frankrijk behooren, toen men aan 't verval der Fransche letteren geloofde*), m. mv.; *letterkundige -.*

Decaden'tie (*achteruitgang, verval, val*), v. gmv. (t = s).

De'cagram (*10 Ned. wichtjes = 1 Ned. lood*), o. -men. (c = k).

De'caliter (*10 Ned. kop = 1 schepel*; ook: *10 Ned. kan*), m. -s. (c = k).

De'calogus (Bijb. *de wet der tien geboden*), m. gmv.; ook: *Decaloog'.* (c = k).

Decal'que (*overdruk of tegenafdruk op hout, metaal, steen, porselein*, enz.), v. -s. (qu =k).

Decamero'ne (*honderd keurige maar onkiesche verhalen van den Ital. dichter Boccaccio, in 1352 als bundel uitgegeven*), v.

De'cameter (*10 Ned. meter = 1 Ned. roede*), m. -meters. (c = k).

Decanaat' (R.-K. *gebied v. e. deken*), o. -naten.

Decanie', -nij' (R.-K. *gebied, woning van een deken*), v. -ën, -nijen. (c = k).

Deca'nus (*tienman, hoofdman, deken*), m. -sen; *de - eener academische faculteit.*

De'castère (*10 Ned. kub. meter*), v. -n of -s.

Decateeren; zie **Decatiseeren.**

Decatiseeren (*het laken persen en ontglanzen in de stoompers*); ook: **-cateeren; -ing,** v. (c = k).

Decem'ber (*de 12e maand, Wintermaand*), m; - is een afleiding van *decem*, tien en bet. de 10e maand; bij de Romeinen begon het jaar met de Lente-evening, 22 Maart; Julius Caesar stelde nieuwjaar vast op 1 Januari. Zie **Juliaansch.**

Decem'vir (*tienman*), m. -s, decem'viri.

Decemviraat' (*tienmanschap*), o. gmv.

Decen'nium (*tijdsverloop van tien jaren*), o. -s. (c = s).

Decent' (*eerbaar, welvoeglijk, zedig*), bn.

Decentralisa'tie, v. gmv.; het tegengest. van **Centralisatie.**

Decep'tie (*teleurstelling, ontgoocheling, misleiding*), v. -ties, -tiën. (c = s).

Dechar'ge (*ontlasting, ontheffing, verlichting*; *losbranding*), v.; rechtst. *getuigen à -*, in het voordeel van den beschuldigde.

De'ci (in samenst. *tiendedeel*), bw.; zie: **-gram, -liter.**

Decideeren (*beslissen, besluiten, uitspraak doen, beslechten*). (c = s).

De'cigram ($^1/_{10}$ *Ned. wichtje = 1 Ned. korrel*), o. -men. (c = s).

De'ciliter ($^1/_{10}$ *Ned. kan of kop = 0,1 L. = 1 Ned. maatje*), m. -s. (c = s).

Decimaal' (*tiendeelig*), bn.; *de decimale breuken*, die, waarvan de noemer 10 of een macht van 10 is; *het decimale stelsel van maten en gewichten*; **-teeken** (*punt of komma*), o. -s. (c = s).

Decimeeren (*tienden heffen*; bij muiterij: *van elke tien man er één met den dood straffen*: *krijgsstraf na loting bij de Romeinen en andere oude volken*). (c = s).

De'cimeter ($^1/_{10}$ *Ned. el = 0.1 M. = 1 palm*), m. -s. (c = s).

Deci'sie (*besluit, beslissing, rechterlijke uitspraak*), v. -siën, -sies; *een - nemen.*

Decisief' (*beslissend, stellig*), bn. en bw.

De'cistère ($^1/_{10}$ *kub. M. = 100 kub. palm*), v. -n of -s. (c = s).

Declaman'do (muz. *sprekenderwijze en vol uitdrukking voor te dragen*), bw. (c = k).

Declama'tie (*kunstmatige voordracht, pronkende woordenpraal*), v. -s, -tiën. (c = k).

Declama'tor (eig. *uitgalmer, kunstmatig spreker, voordrager*), m. -s, -to'ren. (c = k).

Declamato'risch (*sierlijk voordragende*), bn.

Declamato'rium (*dichtstuk voor te dragen met begeleiding van muziek*), o. -ria.

Declameeren (*voordragen, vooral van verzen, naar de regelen van goede uitspraak en met gebaren*; *met smaak en uitdrukking iets voordragen*; ook: *tegen iets uitvaren*, ir. *opsnijden*).

Declarant' (*aflegger van een declaratie of verklaring*), m. -en. (c = k).

Declara'tie (*opgave of nota*; *aangifte van goederen aan tolkantoren*, enz.), v. -tiën, -ties.

Declaratoir' (*verklaring v. e. dokter*), o. -s.

Declareeren (*verklaren, openbaren, aangeven van goederen*; *doen weten, bekendmaken*).

Declassé (*verloopen sujet*), m. -s; vr. **-ée.**

Declina'tie (*afwijking v. d. magneetnaald,*

bij ons 14° naar het westen), v. -s, -tiën; zie: **Magnetische -.** (t = ts).
Declina'tie (spraakk. *verbuiging der naamwoorden*), v. -s, -tiën. (c = k); -uitgang, m. -en.
Declina'tie (cosm. *afstand van een hemellichaam van den evenaar*), v.; de - der zon is op 21 Juni 23½°.
Declinato'rium, o. -s. (c = k); zie: **Inclinatorium.**
Declineeren (*afwijken van de magneetnaald; van zich afkeeren; in minachting brengen*; spraakk. *verbuigen*). (c = k).
Decoc'tum (*afkooksel, aftreksel*), o. gmv.; ook: **Decoct'.** (c = k).
Decolleteeren (zich) (*hals en schouders ver ontblooten*).
Deconcerteeren (*uit het veld slaan, verbluft doen staan, in de war brengen*).
Decontenanceeren (*verlegen maken, van zijn stuk brengen*).
Decorateur' (*tooneel- of decoratieschilder*), m. -s. (c = k).
Decora'tie (*versiering, ridderorde; tooneelschilderwerk*), v. -tiën, -ties; **-schilder** (*tooneel- of sierschilder*), m. -s. (c = k).
Decoratief' (*versierend*), bn.; *-tieve kunst*; als zn. (*versiersel, tooneelschilderwerk*), o. -tieven.
Decoreeren (*opsieren, optooien; met het ridderkruis of ander eereteeken begiftigen*).(c = k).
Decors' (*kamer-, tooneelversiering*), m. en o.
Decorum (*het welvoeglijke, betamelijke, passende*), o.; *zijn - bewaren*, zijn fatsoen ophouden; *het - in acht nemen.* (c = k).
Decourageeren (*moedeloos of neerslachtig maken, ontmoedigen*). (ou = oe).
Decreet' (*besluit, verordening*), o. -creten.
Decrescen'do (muz. *afnemend, langzaam zwakker wordend van klank*), bw.; als zn. o. -'s.
Decreta'len (R.-K. *verzameling van pauselijke wetten en besluiten*), v. mv.
Decreteeren (*besluiten, vaststellen, in den vorm van een decreet uitvaardigen, beslissend zich uitdrukken*).
Dedain' (Fr. *minachting*), o. gmv. (ai = è).
De da'to, van den dag der uitvaardiging d. i. van het schrijven af.
Dedica'tie (Rom. geschied. *plechtige toewijding van een openbaar gebouw aan eenige godheid*), v. -s. (t = ts).
Dedrome'ter (*werktuig tot het meten van boomen*), m. -s.
Deduceeren (*door afleiding bewijzen*). (c = k).
Deduc'tie (*afleiding van het bijzondere uit het algemeene; uiteenzetting, ontwikkeling, gevolgtrekking*), v. -tiën, -s. (c = k).
Deductief' (*afleidend*), bn. en bw.; *de -tieve methode*, van het algemeene tot het bijzondere besluitend, bv. in wiskunde. (c = k); zie **Inductief.**
Deeg (*gekneed meel*), o. -en; fig. *zij zijn allen van één -*, van dezelfde soort; **-achtig,** bn.
Deel (*gedeelte van iets*), o. -en.
Deel (*boekdeel, band*), o. -en.
Deel (*plank in allerlei breedte*), v. delen.
Deel (*dorschvloer*), v. delen.
Deelach'tig (*deel hebbende aan of in*), bn. *om Gods genade - te worden*; **-heid,** v. gmv.
Deel'baar (rekenk. *bevattende factoren*), bn.; *24 is een - getal*; **-heid,** v. gmv.
Deel'baarheid (*eigenschap der lichamen*), v. *kleurstof, reukwerk bewijst de -*; rekenk. (*ontbindbaarheid in factoren*), v. gmv.
Dee'len (*splitsen, in stukken deelen*), ik heb gedeeld; **-er** (*persoon*) m. -s; **-ing,** v. -en.
Dee'ler (rekenk. *getal, waardoor men deelt*), m. -s.
Deel'genoot (*deelhebber*), m. -en; vr. ook **-e.**
Deel'hebber (*ieder, die deel heeft in een zaak, aandeelhouder*), m. -hebbers.
Dee'ling (rekenk. *bewerking van het deelen van een getal door een ander*), v. -en; **-inkje,** o. -s.
Deel'nemen (*medewerken aan iets*, fig. *deelen in*), ik nam deel, heb deelgenomen; **-er,** m. -s; **-ing** (*medelijden*), v. gmv.
Deel'nemend (*medelijdend*), bn.; *een - woord een -e blik.*
Deels, bw.; *dit mengsel bestaat - uit goud, - uit zilver*, ten deele.
Deel'tal (rekenk. *te deelen getal*), o. -tallen.
Deel'teeken (spraakk. *teeken, dienend om een letter van een vorige te scheiden*), o. -s, bv. *Kaïn, Azië, coöperatie.*
Deel'woord (spraakk. *naamw. vorm van het werkw.*), o. -en; ook: **Participium.**
Dee'moed (*onderworpenheid, gevoel van afhankelijkheid*), m. gmv.; (*Jaromir*) *volhardt uit - in 't voeteeren.* (Staring).
Deemoe'dig, bn.; *een -e houding*; **-heid,** v.
Deemoe'digen (*verootmoedigen, vernederen*), ik heb (mij) gedeemoedigd; **-ing,** v. gmv.
Deen (*bewoner van Denemarken*), m. Denen.
Deensch (*van of als in Denemarken*), bn. *-e boter, de -e kleederdracht.*
Deer'lijk (van *deren: jammerlijk, bedroevend erg*), bn. en bw.; *hij ziet er - uit.*
Deern, deer'ne (*dienstmeisje, jongedochter*), v. deernen.
Deer'nis (van *deren: medelijden*), v. gmv.; *Des Engels stem spreekt - uit van Boven.* (Da Costa).
Deerniswaar'dig (*het medelijden opwekkend*), bn.; *een - schouwspel*; ook: **-waard.**
Dee'sem (verwant met *dijen: deeg*), m. gmv.; zie **Zuurdeesem.**
Dee'semen, ik heb gedeesemd; *het brood -*, zuurdeeg in het deeg doen.
De fac'to (*metterdaad, werkelijk*), bw. (c = k).
Defect' (*gebrek*), o. -en; *er is een - aan de pomp, een - aan de machine.*
Defect' (*beschadigd, stuk*), bn.; *de pomp is -.*
Defectief' (*gebrekkig, onvolledig*), bn. (c = k),
Defendeeren (*afwenden, verdedigen*); *zich -.*
Defen'sie (*verdediging*), v. -siën, -sies.
Defensief' (*verdedigend, verwerend*), bn.; *-ieve alliantie*, verbond van wederzijdsche verdediging; *-ieve middelen, een -ieve oorlog.*
Deferen'tie (*inschikkelijkheid, gehoorzaamheid uit eerbied, ontzag*), v. -tiën, -ties.
De'ficit (*tekort, nadeelig saldo*), o. gmv. (c = s).
Defilé (*engte, holle weg, vernauwing van doorgang*; mil.: *voorbijtrekking in gelederen*), o. -'s.
Defileeren (*een engte of een hollen weg doortrekken; in smalle gelederen voorbijrukken*).
Definieeren (*nauwkeurig bepalen, duidelijk omschrijven of begrenzen*); ook: *Defineeren.*
Defini'tie (*juiste bepaling, duidelijke omschrijving v. d. begripsinhoud*), v. -tiën, -ties.
Definitief' (*beslissend, afdoend*), bn. en bw.; *een -ve regeling, iets - vaststellen*, bepaald.
Deflagra'tor (*electrogalvanisch toestel voor het smelten van metalen*), m. -s.

Deflex'ie (spraakk. *het te-loor-gaan van buiging, de omschrijving met voorzetsels*), v. gmv.
Def'tig (*voornaam, statig, kalm, waardig*), bn. en bw.; **-heid** (*statigheid*), v. gmv.
De'ge, deeg (vroeger *deghe*, verwant met *dijen*), v.; gebruikelijk in: *terdege, terdeeg*, d. i. goed, voortreffelijk; *deeg hebben*, vermaak hebben; *ergens - van hebben*, plezier.
De'gel (uit het Duitsche *tiegel*, ons *tegel*: *ijzeren of koperen plaat van een handpers*), m. -s.
De'gelijk(*goed, geschikt*), bn. en bw.;**-heid**, v.
De'gen (van *dagge*: *stoot of schermwapen*), m. -s.; *den - hanteeren*.
Dege'ne, bep. aank. vn. -n; *wie is -, die u gezonden heeft?*
Degenera'tie (*verbastering, ontaarding*), v. gmv. (t = ts).
De'genslikker (*kermisgast, die een degen of bajonet diep in den slokdarm af steekt*), m. -slikkers.
De'genvisch (*zekere spits uitloopende visch*), m. -visschen; *de - leeft in Europa en Amerika*
Degoût' (*afkeer, walging, tegenzin*), m. gmv.
Degoûtant' (*walgingwekkend*), bn. (ou = oe).
Degoûteeren (*doen walgen, afschrikken, tegenzin inboezemen*). (ou = oe).
Degrada'tie (mil. *verlaging in rang als straf*), v. -tiën, -s. (t = ts).
Degradeeren (*verlagen in rang*: *iemand van zijn rang ontzetten*).
Degraisseur' (*uitstoomer, vlekkenuitmaker*), m. -s. (ai = è).
Deguiseeren (*vermommen*; fig. *verbloemen*).
De gus'tibus non est disputan'dum, *over den smaak (de smaken) valt niet te redetwisten.*
Dehors' (*buitenkant. buitenzijde*; mil. *de buitenwerken van vestingen*; *het uiterlijke*), o.
Deïani'ra, myth. *gemalin van Hercules.*
Deïfica'tie (*vergoddelijking*), v. -tiën.
Dei'mat, *dei'met, deimt*, v.; zie **Dagmat.**
Dei'nen (*langzaam op en neer gaan, zwellen en dalen*), het heeft -deind; *het - der golven*; *het - der zee*; **-ing**, v.: *de snelle -ing der zeeboot*, schommeling; fig. *het - der hoop*; *de -ing der Eeuw.* (Da Costa).
Dein'zen (*achteruitwijken, zacht achterwaarts gaan, wijken*), ik deinsde, heb gedeinsd, het is -deinsd; *de vijand ging -*; *de golven - op de klippen*; fig. *- voor 't gevaar*; *het -d avondrood* (Hofdijk); **-ing** (*wijking*), v. -en.
Deïs'me (*'t geloof aan één God*), o. gmv.; het - verwerpt de openbaring en het geloof aan de Drieëenheid.
Deïst' (*iemand, die wel aan God, maar niet in den Christus of de openbaring gelooft*), m. -en.
Dejeuneeren (*ontbijten*); *gaan we haast -?*
Dejeuner' (*ontbijt*), o. -s; *- à la fourchette*, ontbijt met den vork d. i. warm ontbijt; ook: **Dejeuné**, o. -'s; *-neetje*, o. -s. (j = zj).
De ju're (*van rechtswege*), bw. (j = zj).
Dek (*bedekking*), o. -ken; *een - voor koeien of paarden*, deken; fig. *zonder - of kleed*, geheel beroofd; **-bed** (*overbed, veeren of donzen bed als dek dienende*), o. -bedden.
Dek (zeew. *verdek, scheepsvloer*), o. -ken; *een schip met drie -ken, het tusschen -, het - schrobben, op het - zitten*; **-hut** (*kamertje op het dek*), v. -ten.
Dek'blad (*bij een sigaar het buitenste of omsluitende blad, meestal geurig*), o. -blaren, -bladen.
De'ken (*iemand, die gesteld is over [tien] anderen*), m. -en, -s; *hij was - van het koekbakkersgild*; *R.-K. hij is - en pastoor*; *de - van de orde der advocaten*, meestal de oudste als voorzitter; zie **Decanus.**
De'ken (verwant met *dekken*: *beddedek, dekkleed*), v. -s; *een wollen -, een katoenen -, een gestikte -, een bedelaars -*, bestaande uit veelkleurige lapjes; *een reis -, een paarde-*; zegsw. *met iemand onder één - liggen*, met hem booze plannen beramen en uitvoeren.
De'ken, Agatha, 1741—1804, zie *Wolff-Bekker.*
Dekenaat' (R.-K. *kring van toezicht van een deken*), o. -aten; ook: **Decanaat.**
Dek'ken (den. van *dek*: *bedekken, overdekken*), ik heb gedekt; *een dak van stroo -, de tafel -, zich -*, d. i. den hoed opzetten; handel: zorgen, dat men zonder schade een speculatie kan eindigen; *een tekort -*, in het ontbrekende geld voorzien; *de troepen -*, beschermen, verbergen, b.v. achter een heuvel, een heg, enz.
Dek'ker, Eduard Douwes, 1829—'87, Ned. prozaschrijver en dichter; schuilnaam: *Multatuli.*
Dek'kleed (*deken, b.v. v. e. paard*), o. -en.
Dek'mantel (fig. *schijn, voorwendsel*), m. -mantels; *onder den - van godsvrucht.*
Dek'riet (*riet op een boerenhuis, ook rietmat*), o. gmv.; **-stroo,** o. gmv.; **-stuk** (bouwk. *waterbord, schoeiing*), o. -ken; **-verf** (*grondverf*), v. -verven.
Dek'schild (*vleugelschild, harde dekschaal*), o. -schilden; *de meikever heeft twee -en.*
Dek'sel, o. -s; *een pot zonder -.*
Dek'selsch, bn.; *die -e vent, een - ding*, hinderlijk, lastig, verdrietig.
Del (afleid. van *dal*: *laagte, dal, vallei*), v. -len, vero.; *over dal en -.* (Vondel, Gijsbr.)
Dela'tor (*aanbrenger, verklikker*), m. -s.
Delea'tur (op drukproeven voorgesteld door een *δ*, d. i. delg uit, neem weg), o. -s.
Delegaat' (*gezant, gevolmachtigde*), m. -gaten.
Delegeeren (*afzenden, afvaardigen*).
Delen'da Cartha'go (*Carth. moet verwoest worden*), machtspreuk als slotterm der redevoeringen van Cato den Ouden (234-149 v. C.)
Delf'stof (*niet levende, anorganische materie of stof*), v. -stoffen; *het rijk der -en*; zie: **Mineraal.**
Delf'stoffenrijk (*de gezamenlijke delfstoffen*), o. gmv.
Delf'stofkunde (*wetenschap*; *stelselmatige beschrijving der mineralen*), v. gmv.
Delftsch (*uit of van Delft*). bn.; *- aardewerk*; gesch. *het - orakel*, n.l. Hugo de Groot.
Del'gen (*vernietigen, vernielen*), ik heb gedelgd; *schulden -*, afbetalen, voldoen; **-ing,** v. -en.
De'li, verkorting van **Delicieus,** bn. en bw.
Delibera'tie (*beraadslaging, overlegging, overweging*), v. -tiën, -s. (t = ts).
Delibereeren (*beraadslagen, overleggen*).
Delicaat' (*teder, fijngevoelig*; *welsmakend lekker*; *kiesch, heusch, bescheiden*), bn. en bw.
Delicates'se (*lekkernij*, fig. *heuschheid, fijnheid, kieschheid*), v. gmv.
Deli'ce (*lekkernij, heerlijkheid, genot*), v. -s.
Delicieus' (*kostelijk, zeer aangenaam*; *lekker, heerlijk, genotvol*), bn. en bw. - cieuzer.
Delict' (*misdrijf*) o. -en. Ook: *Delic'tum.*

Delic'ti (corpus) (*overtuigend bewijsstuk eener misdaad, handtastelijk bewijs*), o.; zie **Corpus.**

Deli'la (Bijb. *Philistijnsche vrouw van den Israël. held Simson of Samson, die hem het geheim zijner kracht wist te ontlokken, hem de haren afknipte en hem overleverde aan haar volk*), v.; fig. trouwelooze, verraderlijke vrouw.

Delinea'vit (*hij of zij heeft het geteekend*), zie **Del.**

Delinquent' (*misdadiger, schuldige, overtreder*), m. -en. (qu = kw).

Deli're, deli'rium (*waanzin, razernij, ijlhoofdigheid*), o.; - *tremens*, o. dronkemanswaanzin, het razend-krankzinnig zijn.

Della Sca'la (*naam van den grooten schouwburg te Milaan*), v.

Del'ling (*laagte, dal*), v. -en; zie **Del,** vero; *eer hij de - bereikt had.* (van Beers).

Deloyaal' (*oneerlijk, onredelijk*), bn. en bw.

Del'phi (aardr. *hoofdstad van het Griekische landschap Phocis in N.-Griekenland of Hellas, in de oudheid beroemd door 't orakel van Apollo*), o. (ph = f).

Delphie'nen (*handvatsels of ooren van kanonnen*), v. mv. (ph = f).

Del'ta (aardr. *alluvium bij een riviermond*), v. -'s; *de Nijl-, de Rijn-, de Po-.*

Del'taspier (*driehoekige bovenarmspier*), v. -spieren.

De'luw (*loodkleurig, vaal, bleek*), bn. w. i. g.

Del'ven (*graven, uit- of omspitten*), ik dolf, heb gedolven; *een graf -*; **-er,** m.; **-ing,** v.

Demagogie' (*volksleiding*), v. gmv. (g = g).

Demago'gisch (*volksmennend, oproerstokend*), bn. (g = g).

Demagoog' (*volksmenner, aanvoerder of leider van de volkspartij*), m. -gogen. g = g).

De'mang, m; zie **Dhemang.**

Demarca'tie (*begrenzing, afpaling*), v. -s; - *lijn*, d. i. grenslijn, scheidslinie in tijd v. oorlog.

Demar'che (*gang, tred; stap, poging*), v. -s; *-s maken*, d. i. stappen doen, pogingen aanwenden. (ch = sj).

Demasqué (*ontmaskering, einde van het gemaskerd zijn*), o. -'s. (qu = k).

Demasqueeren, -keeren (*ontmaskeren*). (qu = k).

Dementi' (*logenstraffing*), o. gmv.; *iemand een - geven*, een bewijs dat hij liegt. (en = an).

Deme'ter (myth. *Grieksche naam v. Ceres*), v.

Demi' (*half*); *à -*, ten halve; *- -fortune*, vierwielig rijtuig voor één paard; *- -reliëf*, half verheven beeldwerk; *- -saison*, dunne overjas in 't voor- en najaar; *- -teinte*, halve tint (bij schilders); *- -tour*, halve wending; *- -volte*, halve zwenking.

Demis'sie (*ontslag, wegzending*), v. -siën, -sies; *zijn - nemen, zijn - krijgen.*

Democraat' (*aanhanger of voorstander der volksregeering, volksgezinde*), m. -craten. (c=k).

Democratie' (*volksheerschappij, volksregeering*), v. gmv.; - is ook de drang der volksmassa om haar sociale en economische positie te verbeteren en haar stand te verheffen; - is ook het arbeiders-volk.

Democra'tisch (*volksgezind; voor of van de volksregeering*), bn. (c = k).

Democriet' (*beroemd wijsgeer van Abdera, 460—361 v. C., die steeds lachte om de dwaasheden der menschen*; fig. *iemand, die bij alle aangelegenheden de zaken van den lachwekkenden kant bekijkt*), m.; vglk. **Heracliet.** (c = k).

De'mon (*booze geest*), m. -monen; ook: **Dæ'mon.**

Demonetisa'tie (*buitenkoersstelling van munten, ontmunting*), v. gmv. (t = ts).

Demonetiseeren (*uit den omloop nemen van munten*). (s = z).

Demo'nisch (*duivelsch*), bn.; *een -e lach; Judas, met een -en trek op zijn gelaat*; ook: **Dæmonisch.**

Demonstra'tie (*bewijsvoering, duidelijk bewijs; betooging of volksbeweging*), v. -tiën, -ties. (t = ts).

Demonstratief' (*overtuigend, betoogend*), bn.

Demonstreeren (*bewijzen, betoogen*).

Demonteeren (*afzetten; uit den zadel lichten*; mil. *het geschut onbruikbaar maken of tot zwijgen brengen*).

Demoralisa'tie (mil. *vernietiging van alle plichtsbesef, ook zedenbederf*), v. gmv.

Demoraliseeren (*alle plichtsbesef vernietigen bij iemand*; mil. *moedeloos maken*).

De mor'tuis nil nisi bene (*van de dooden niets dan goeds nl. te zeggen, van hen mag geen kwaad gesproken worden*).

Demos'thenes, gesch. *Griekenlands grootste redenaar, in Athene, 385—322 v. C.*

Dem'pen (verwant met *damp*, dus *doen* rooken, stikken: *aanplempen, vullen*), ik heb gedempt; *een gracht -, een put -*; spreekw.: *Als het kalf verdronken is, dempt men den put*, het herstel komt doorgaans te laat; fig. *een oproer -.* onderdrukken; *met gedempte stem*, dof, klankloos; **-er** (*iets dat dempt*), m.; **-ing,** v. -en.

Dem'pig (*aanborstig, benauwd op de borst*), bn.; *een - paard*; **-heid,** v. gmv.

Den (*naaldboom met hoogen, geschilferden stam en met het groen vooral in den top*), m. dennen; *de naalden van den - staan bij tweeën in een busje; de fijne -, de grove -, de gewone -.*

Dena'rius (Rom. *zilverstukje* ± *f* 0,40; ook *in goud* ± *f* 5,00), m. -rii; in Engeland = *D.* of *d.* n.l. *penny.*

Dendriet' (*mergel of kalksteen met bladafdruksels*), m. -en.

Dendroloog' (*kenner van boomen en houtgewas*), m. -logen.

Deng'deng, v.; zie **Ding-ding.**

Denk'beeld (*gedachtebeeld, begrip*), o. -en; *zich een - vormen, zijn -en mededeelen.*

Denkbeel'dig (*ingebeeld*), bn.; *een - wezen, een - geluk*, niet wezenlijk.

Den'kelijk (*denkbaar, mogelijk*), bn. en bw.

Den'ken (*in gedachten zijn, peinzen*), onr. ik dacht, heb gedacht; **-er,** m. -s.

Denk'kracht (*vermogen van den geest om te denken*), v. gmv.; **-vermogen,** o. gmv.

Denk'wijs of **-wijze** (*meening, gevoelen*), v. -wijzen.

Den'nen (*van dennenhout*), bn.; *een - paal.*

Den'nenappel (plantk. *zaadhuis v. d. den met korte, harde opengesprongen schubjes, ook dennekegel geheeten*), m. -s; **-bosch,** o.; -bosschen; **-woud,** o -en.

Den'nenhout (*hout van den zilverspar*), o. gmv.

Denominatief' (spraakk. *werkw. van een naamw. afgeleid*), o. -tieven; *ploegen, rijpen, eindigen, steenigen, reinigen, trotseeren zijn -*

Densiteit' (*dichtheid, vastheid*), v. gmv.
Denta'len (spraakk. *tandletters*), m. mv.; *d en t zijn -.*
Dentist' (*tandmeester, tandarts*), m. -en; vr. **-tiste;** lees: *dan-tist'.*
Denunciateur' (*aanklager, aanbrenger, verklikker*), m. -s. (c = s).
Denuncia'tie (hand. *aangifte, aanwijzing*), v. -s; lees: *-siaat'sie.*
Deo gra'tias, Gode zij dank! (t = ts); zie **D. G.**
Deo Optimo Maximo. Zie **D. O. M.**
Departement' (*afdeeling, gewest, landsdeel; werkkring, ministerie*), o. -en; *het - van oorlog, van justitie,* afdeeling van bestuur, ook afdeeling v. e. Maatschappij, b. v. van het Nut van 't algemeen; **-schef** (O.-I. *hoofd e. afdeeling*), m. -s.
Departementaal' (*de afdeeling betreffende, gewestelijk*), bn.; *een -tale school,* nutsschool.
De'pêche (*telegram, spoedbericht*), v. -s.
Dependen'tie (*afhankelijkheid*), v. -tiën, -s.
Depen'se (*vertering*), v. -s; *veel -s maken;* lees: *depan'-se.*
Deponeeren (*nederleggen of toevertrouwen, in bewaring geven; getuigenis afleggen*).
Deponent' (hand. *degene, die iemand iets in bewaring geeft*), m. -en.
Depopula'tie (*ontvolking*) v. gmv. (tie = tsie).
Deporta'tie (*verbanning, wegvoering naar een strafkolonie*), v. -tiën, -ties. (tie = tsie.)
Deporteeren (*verbannen, uit het land bannen, naar een strafkolonie overbrengen*).
Deposita'ris, depositai're (*vertrouwd persoon, wien men gelden of goederen ter bewaring geeft, bewaarder*), m. -sen, -tairen.
Depo'sito (*bewaring*), o. -'s; *geld à - geven.*
Depo'sito-bank (*bewaar- of leenbank, welke ingelegde kapitalen, tegen uitkeering van een geringen interest aanneemt*), v. -banken.
Depo'situm (*in-bewaargeving*), o. (s = z).
Depot' (*magazijn van munitie; reservetroepen of hun verblijf;* ook: *winkel van een zetbaas*), o. -s; lees: *depoo'.*
Depot' geven (in) (*in bewaring geven;* ook: *aan een zetbaas zekeren voorraad toevertrouwen ten verkoop*); lees: *depoo'.*
Depot'-houder (*verkooper van hem toevertrouwde waren*), m. -houders.
Depotoir' (*algemeene bewaarplaats*), m. of o. -s. (oi = oaa).
Depouillement' (*berooving; ook het openen van de stembus*), o. -s. (ou = oe).
Deprecia'tie (*waardevermindering, geringschatting*), v. gmv.; *- van zilver.* (c = s).
Depres'sie (*lage druk, lage barometerstand*), v. -sies, -siën; *- van lucht,* geringer luchtdruk; *er hangt een - boven Ierland,* neerdruk.
Deprimeeren (*neerdrukken, ontmoedigen*).
Depriva'tie (*berooving, ontzetting*), v. -s, -tiën. (t = ts).
De profun'dis (R.-K. *treurzang: Uit (de) diepten roep ik tot U, o Heere! begin van psalm 130*), v. gmv.
Deputaat' (*afgevaardigde, afgevaardigd woordvoerder*), m. -taten.
Deputa'tie (*afvaardiging, afgevaardigd personeel, de afgevaardigden, college van gedeputeerden*), v. -tiën, -ties; lees: *-taat'sie.*
Deputeeren (*afvaardigen, naar een vergadering zenden*).
Derailleeren (*uit de rails of spoorrichels geraken, ontsporen*); *de trein zal nog -,* ontsporen; fig. *dat plannetje gaat zeker -,* mislukken, verongelukken. (ll = lj).
Derailleement' (*ontsporing*), o. -en. (ll = lj).
Derangeeren (*in de war brengen, storen*); *laat ik u niet -,* tot last zijn. (g = zj).
Derangement' (*stoornis, wanorde*), o. -en.
Der'by-dag (*Woensdag na den eersten Zondag na Pinksteren, groote paardenwedrennen te Epsom nabij Londen, zoo genaamd naar graaf Derby, die ze in 1780 instelde*), m.; lees: *dur'bidee.*
Der'de, telw.; *de - dag, ten -n male, Willem de -;* spreekw. *De derde streng maakt den kabel,* de derde man brengt de spraak aan; als zn. (*een derde gedeelte*), o.; *het - eener som gelds;* kaartspel, *een -,* o. -n, b.v. *eén - van schoppenaas.*
Der'dehalf (*twee en een half*), telw.; *het kost - halven gulden,* d. i. *f* 2.50.
Der'dendaagsch, bn.; *de -e koorts,* d. i. terugkeerend op den derden dag.
De'ren (*hinderen, schaden*), ik heb gedeerd; fig. *wat deert u?* wat scheelt u; ook: *dat deert mij,* boezemt mij medelijden in.
Der'gelijk(e) bv. bepalingaank. vnw.; *ga niet om met - lieden;* ook: *Diergelijke.*
Derhal've (*om die reden, daarom*), bw.
Deri'sie (*smadelijke bespotting*), v. gmv.
Deriva'tie (spraakk. *afleiding van woorden, afstamming*), v. -s, -tiën. (t = ts).
Deriva'tum (spraakk. *afgeleid woord,*) o., -vata.
Der'mate (*in dien graad, in dier voege*), bw.
Dermatologie' (*leer der huid en der huidziekten*), v. gmv. (g = zj).
Derogeeren (*afbreuk doen, inbreuk maken, benadeelen; opheffen, gedeeltelijk vernietigen of verzwakken*). (g = zg).
Derou'te (*nederlaag; wanorde, verwarde vlucht; overhoopwerping*), v. -s. (ou = oe).
Der'rie (*zoutachtig veen*), v. gmv.; **-achtig,** bn.: *een -achtige bodem.*
Der'tien (*tien en drie*), telw.; *we zijn met -en;* zegsw. *zoo zijn of gaan er - in een dozijn,* nl. van zulke onbeteekenende zaken of personen kan men er wel één toekrijgen op de 12, zóó gering is hun waarde.
Der'tienavond (*van den 12en dag na Kerstmis, Driekoningenavond*), m. -avonden. Vl.
Der'tiendag (*Driekoningendag,* d. i. *13 dagen na Kerstmis*), m. gmv.
Der'tiende, telw.; *de - dag, Lodewijk de -*
Der'tiendehalf (*twaalf en een half*), telw.
Der'tienjarig (*13-jaar tellende*), bn.; *op -en leeftijd.*
Der'tienvoud, o. *26 is een - van 2;* **-ig,** bn.
Der'tienhonderd, telw. (aaneen te schrijven).
Der'tig (*driemaal tien*), telw.; *de -jarige oorlog,* nl. in Duitschland (1618—1648); *zij zijn met hun -en.*
Der'tiger (*een man van dertig jaar*), m. -s; *hij is een dikke -,* hij is een eind over de dertig; ook wijn van 1830.
Der'tigvoud, o. -vouden; **-ig,** bn. en bw.
Der'ven (*missen, ontberen*), ik heb gederfd; *het noodige -;* **-er,** m.; **-ing** (*gemis*), v. gmv.
Der'visch, m. -en; zie **Derwisch.**
Der'waarts (*daarheen*), bw.; *zij liepen heen -,* heen en weer.
Der'wijze (*zoodanig, in die mate*), bw.

Der'wisch (*Mohamm. bedelmonnik*), m. -en.
De'sa, zie **Dessa.**
Desallieeren (zich) (*beneden zijn stand huwen*); meestal **Mesallieeren.** (ll = lj).
Des'alniettemin (*desniettegenstaande*), bw. vero.
Desas'ter (*kwaad gesternte; ramp, onheil, ongeval, groote wederwaardigheid*), o. -s.
Desavanta'ge (*nadeel, schade*), o. gmv.
Desavoueeren (*loochenen, niet erkennen*).
Des'bevoegd (*daartoe bevoegd*), bn.; *een - beoordeelaar.*
Des'bevoegde (*zaakkundige*), m. en v. -n.
Des'bewust (*daarvan wetende*), bn.
Descar'tes, René, *beroemd Fransch natuur- en wiskundige*, 1596—1650.
Descenden'ten (*afstammelingen in de neergaande lijn: kinderen, kindskinderen*, enz.), m. mv.; zie **Ascendenten.**
Descrip'tie (*beschrijving*), v. -ties, -tiën.
Descriptief' (*beschrijvend*), bn.
Deserteeren (mil. *zich wegpakken, wegloopen uit den dienst, ook overloopen naar den vijand; de plaat poetsen*).
Deserteur' (*weglooper, overlooper*), m. -s.
Deser'tie (mil. *het wegloopen, overloopen*), v. -tiën, -ties; *- in tijd van vrede.* (t = ts).
Des'gelijks (*op dezelfde wijze, evenzoo*), bw.; *uw broeder handelde braaf, doe gij -.*
Deshabillé (*huiskleed, ochtendgewaad*), o. -'s; *en -*, ongekleed, in nachtgewaad.
Designa'tie (*aanwijzing, opgaaf van kosten*), v. -ties, -tiën; lees: *dezienjaat'sie.*
Designeeren (*bestemmen, aanwijzen; voorloopig benoemen*); *voor den krijgsdienst -.*
Desinfec'tie (*ontsmetting, reiniging*), v. gmv.
Deskun'dig (*bekwaam, bedreven*), bn.
Deskun'dige (*zaakkundige*), m. en v. -n.
Des'niettegenstaande (*ondanks dat*), bw.
Des'niettemin (eig. *niet daardoor minder; ondanks dat, echter, evenwel*), bw.; ook: *Desalniettemin*; beter: *Niettemin.*
Desnoods' (*daaraan behoefte zijnde*), bw.
Desolaat' (*troosteloos, treurig, mismoedig, ellendig, wanhopig, verlaten, verwoest*), bn.
Desola'te-boedelkamer (*het voormalig kantoor van beheer van failliete boedels te Amsterdam*), v.; zegsw. *den boel aan de kamer maken*, zich failliet laten verklaren. vero.
Desolant' (*bedroevend, zeer lastig*), bn.
Desola'tie (*trooste loosheid, diepe droefheid, kommer; verwoesting*), v. gmv. (t = ts).
Des'ondanks (eig. *tegen of zonder den dank dat is de meening van dat: echter, evenwel*), bw.
Desorganisa'tie (*omkeering, ontbinding*; fig. *wanorde*), v. gmv. (t = ts).
Desorganiseeren (*wanorde veroorzaken in, ontbinden; in de war brengen*).
Desoriënteeren (*van den weg af leiden, het spoor bijster maken, in de war brengen*).
Desperaat' (*wanhopig, hopeloos, radeloos*), bn.
Despera'tie (*wanhoop, radeloosheid*), v. gmv.
Despoot' (*onbeperkt gebieder, eigendunkelijk heerscher, dwingeland*), m. -poten; zie **Tiran.**
Despo'tisch, despotiek' (*willekeurig, verdrukkend, eigenmachtig handelend*), bn.
Despotis'me, despotis'mus (*eigendunkelijke of onbeperkte heerschappij, verdrukking, dwingelandij*), o. gmv.; *een grenzenloos -.*
Des'sa (O.-I. *Javaansch inlandsch dorp, verscholen in boomen en heesters*), v. -'s; de -'s zijn onregelmatig aangelegd, zonder eenig vast plan, de woningen liggen verspreid over een groote oppervlakte en zijn omgeven door vruchtboomen; groote dessa's of *negoro's* omvatten gescheiden buurten of *kampongs*; **-bestuur,** o.-besturen; **-gebied,** o.; **-hoofd,** o. -en; **-man,** m. -lui; **-priester,** m. -s: ook: *Des'sah* en *Desa.*
Dessert' (*nagerecht*), o. -en; **-bord,** o. -en; **-mandje,** o. -s; **-mes,** o. -sen.
Dessin' (*teekening, schets, ontwerp; monster, staal, patroon in kleedingstukken*), o. -s.
Destijds' (*te dien tijde, in een tijd vooraf genoemd*), bw.
Destillaat' (*het gedistilleerde*), o., (soorten), -aten; meer: *Dis-.* (ll = l).
Destilla'tie (*overhaling*), v.; zie **Distillatie;** lees: *-aatsie.*
Destillateur' (*destilleerder*), m. -s; meer: *Dis-.*
Destilleeren (*overhalen; damp doen worden, die dan in een ander vat als vloeistof neerslaat*); meer: *Dis-.*
Destina'tie (*bestemming, doel, lot, plaats van bestemming*), v. -tiën, -s; lees: *-aatsie.*
Destineeren (*voor iets bestemmen, beschikken*).
Destitu'tie (*afzetting, ontslag*), v. -tiën, -s.
Destruc'tie (*verwoesting*), v. -tiën, -s.
Destructief' (*vernielend, verwoestend*), bn.
Destruc'tor (*inrichting tot vernietiging van dierenlijken*), m. -s. (c = k).
Des'wege (*daarom, om die reden*), bw.
Detacheeren (*losmaken, afzonderen; afscheiden, afzenden*), b.v. *troepen -*, uitzenden.
Detachement' (*afdeeling soldaten, afgezonden troep soldaten*), o. -en. (ch = sj).
Detail' (*bijzonderheid*), o. -s; *en -*, in al de bijzonderheden, omstandig, uitvoerig; ook: *in het klein*, handel.
Detail'handel (*kleinhandel*), m. gmv.
Detailleeren (*tot in kleinigheden uiteenzetten, omstandig beschrijven of ontleden*).
Detec'tive (*geheim politiedienaar, naspeurder van misdrijven, in Engeland*), m. -s; in ons land **Rechercheur;** lees: *detek'tiv.*
Deten'tie (*opsluiting, hechtenis*), v. gmv.; *huis van -*, bewaring. (tie = tsie).
Determinatief' (*bepalingaankondigend*), bn.
Determineeren (*bestemmen, bepalen, vaststellen*); *een begrip -*, den omvang er van bepalen; *een plant -*, uit de kenmerken vaststellen, tot welke familie zij behoort.
Determinis'me (*noodwendigheidsleer: leer volgens welke de handelingen van den mensch afhangen van uitwendige oorzaken, waarop de mensch geen invloed heeft, een lichte graad van fatalisme*), o. gmv.
Determinist' (*aanhanger van het determinisme*), m. en v. -en; *ook iemand, die planten determineert.*
Detesta'bel (*verfoeielijk*), bn. en bw.
Detineeren (*gevangenhouden, terughouden*); ook: **Deteneeren.**
Detona'tie (*ontploffing, knal, losbranding*; muz. *het valsch zingen*), v. -tiën, -s. (tie = tsie).
Detoneeren (muz. *den toon laten verloopen; valsch gaan zingen, zakken*).
Deuca'lion, myth. *koning in Thessalië, onder wiens regeering de zondvloed allen verdelgde, behalve hem en Pyrrha, zijn vrouw; de Grieksche Noach.* (c = k).
Deugd (*braafheid, innerlijke waarde, voortreffelijkheid*), v. -en; zegsw. *van den nood een - maken*, tegen zijn zin tot iets over-

gaan of besluiten, omdat het noodzakelijk is; *ik sta in voor de - van die stof*, echtheid.
Deug'delijk (*echt*), bn. en bw.; *een -e stof, iets - bevinden, een - argument; de schel ging - over* (C. O.), werkelijk; **-heid** (*betrouwbaarheid, echtheid*), v. gmv.
Deugd'zaam (*braaf*), bn. en bw.: *een - man; hij leeft -*; **-heid,** v. gmv.
Deu'gen (*braaf zijn; dienstig zijn*), ik heb gedeugd; *die jongen deugt niet; die inkt deugt niet, uw opstel deugt niet*, heeft geen waarde.
Deug'niet, m. en v. -en; vr. ook **-e;** *hij is een -*, slechte knaap; *zulk 'n -e*: Vl.
Deuk (verwant met *duiken*: *buts, induw* in eenige effene oppervlakte, *holligheid*), v. -en; *een hoed met een -*.
Deu'ken (*een deuk in iets maken*), ik heb gedeukt.
Deun (*straatwijsje, liedje*), m. -en.
Deun (*zuinig, karig*), bn. -er, -st; *het ziet er - bij hem uit*, armoedig.
Deu'nen (*zingen, neuriën*), ik heb gedeund.
Deur (*ingang en sluiting van eene woning, een schuur, enz.*), v. -en; zegsw. *met de - in huis vallen*, zonder inleiding met iets voor den dag komen; *de winter staat voor de -*, is op handen; *dat doet de - toe*, geeft den doorslag of de beslissing; *dat zet de - open*, geeft aanleiding tot het gemakkelijk binnenkomen van misbruiken en verkeerde gewoonten; hand. *het stelsel van de open -*, elk volk mag in bedoelde haven of in bedoeld land zijn waren vrij a. d. markt brengen.
Deur'waarder (*het 2e lid is een afleiding van waarden*, beschermen, bewaken, wachten: *beambte bij het gerecht*), m. -s; **-schap,** o. gmv.
De'us ex ma'china, letterlijk: *God uit de* (*tooneel-*)*machine*; d. i. *eenig bovenaardsch wezen, dat aan de verwikkeling een einde maakt*; m. a. w. *iemand, die zich onverwachts opdoet en daardoor aan den neteligen of hachelijken staat van zaken een gunstige wending of ontknooping geeft*, b.v. in het moderne blijspel: een rijke oom uit de Oost, enz.
Deu'tel (*wigge*), m. -s; **-ijzer,** o. Zie **Plug.**
Deuterono'mium (Bijb. *tweede wet, vijfde boek van Mozes*), o. gmv.; zie **Deut.**
Deu'vekater (*drommels!*), tw.; als zn. (*koek of brood b.v. in Breda zoo geheeten*), m. -s.
Deu'vekatersch (*duivelsch*), bn. *die-jongen.*
Deu'vik (*tap of spie in een vat*), m. -viken.
Deu'viken (*door een deuvik aftappen*), ik heb gedeuvikt.
Devalva'tie (*waardevermindering van loopende munt*), v. -s, -tiën. (t = ts).
Devasteeren (*verwoesten, vernielen, omkeeren*).
Devei'ne (*tegenval in 't spel, slechte kans, ongeluk*), v.; zie **Veine,**
Developpeeren (*ontwikkelen, ontvouwen*).
Devestituur' (R.-K. *ontzet uit het priesterlijk ambt*), v. gmv.
Devia'tie (*afdwaling van den rechten weg; verzeiling van een schip van den bepaalden koers; afwijking van de lichtstralen in water of in een glasprisma*), v. -ties, -tiën. (t = ts).
Devia'tie (electr. *afwijking van de magneetnaald van de N.-Z. richting*), v. -s, -tiën; de - ontstaat door de werking van de ijzerdeelen van het schip, van de machine, van de lading, ook door electrische stroomen aan boord b.v. voor gloeilicht, nòg door de plaats van het schip zelf.
Devies' (*toepasselijk zinnebeeld met een kort doelmatig opschrift; zinspreuk, lijfspreuk, rijmpje bij een ulevel*), o. -zen; *het - van ons wapen is*: *Je maintiendrai*, d. i. Ik zal handhaven.
Devoot' (*vroom, godvruchtig; godsdienstig, schijnvroom*), bn. devoter; *de devoten*, de fijnen.
Devo'tie (*vroomheid, toewijding, vereering, godsvrucht*), v. gmv.; R.-K. *dag van -*, niet-verplichte heiligedag, in de kerk zijn de diensten als op Zondag. (t = ts).
Devoueeren (*toewijden*). (ou = oe).
Devouement' (*toewijding, gehechtheid*), o. gmv. (ou = oe).
Dewijl' (*omdat*), vgw.; *ik ga niet, - het regent.*
Dexteriteit' (*behendigheid, vlugheid*), v. -en.
Dextri'ne (*zetmeelgom*), v. gmv. (x = ks).
Dextro'se (*druivensuiker*), v. gmv. (x = ks).
Dey (*voormalig heerscher in Algiers; opperrechter*), m. -'s.
Deys'sel, Lodewijk van, schuilnaam van K.J. L. Alberdingk Thijm, modern prozaschrijver, geb. te A'dam 1864: Het leven van Dr. J. Alberd. Thijm, zijn vader, enz.
De'ze, aanw. vnw.; *- man, - kinderen.*
Dezelf'de, *hetzelfde*, bep. aank. vnw.; *het zijn - menschen van straks.*
Dezel've, *hetzelve*, aanw. vnw. vero.
Dezul'ke, bepalingaank. vnw.; *er zijn slechte boeken, lees - niet.*
Dezul'ken, bep. aank. vnw.; *er zijn slechte menschen, ga met - niet om.*
Dhe'mang (O.-I. *districtshoofd*), m. -s. Ook: *Demang*; in midden- en oostelijk-Java steeds *Wedho'no* of *Wedo'no* geheeten.
Dhoer'ra (*negergierst*), v. gmv.; zie **Doerra.**
Dia'boelhout (*zeer hard hout, bruinrood van kleur*), o. gmv.
Diaboleeren (*het diabolo-spel spelen*).
Diabo'lo (sport. *kinderspel, bestaande in het wentelen, opwerpen en opvangen van een blikken of houten klos*), o. gmv.
Diaba'se (*korrelige groensteen*), v. gmv.
Diabe'tes (geneesk. *suikerziekte*), m. gmv.
Diaboliek', diabo'lisch (*duivelsch, helachtig*), bn. en bw.
Diacones' (*regentes v. e. armhuis*), v. -sen.
Diacones'senhuis (*armenhuis voor vrouwen, oude-vrouwenhuis*), o. -huizen.
Diaconie' (*college van diakenen, kerkelijk armbestuur*), v. -ën; *van de - leven; arme lui, die aan de - kwamen.* (C. O.)
Diaconie'school (*armenschool van de diaconie*), v. -scholen. vero.
Diaco'nus (*diaken, armverzorger*), m. -conen; meestal: **Diaken.**
Diadeem' (*koninklijk hoofdtooisel, vrouwelijk haartooisel*), m. -demen; *een diamanten -.*
Diado'chen (*opvolgers, veldheeren van Alexander den Gr.*) m. mv. *Anti'pater, Lysi'machus, Ptolemœ'us, Anti'gonus waren de -.*
Diæ'resis (spraakk. *splitsing van een lettergreep*), m. als in: *dorrep*, dorp; *mellek*, melk; *parel*, paarl; *lantaren*, lantaarn, enz.
Diætetiek' (*leer der voedingsmiddelen in verband met de hygiëne*), v. gmv.
Diagno'se, diagno'sis (geneesk. *onderscheiding eener ziekte naar kenteekenen, ziekteonderkenning*), v. diagnosen. (g = g).

Diagnostiek' (geneesk. *leer der diagnose*), v. gmv. (g = g).
Diagonaal' (*hoekpuntslijn*), v. -gonalen.
Diagonaal' (*overhoeksch, overdwars*), bn.
Dia'ken (Lat. *diaconus*, d. i. *dienaar*, n.l. *armverzorger*), m. -en, -s.
Dia'ken (R.-K. *geestelijke, die de voorlaatste wijding heeft ontvangen*), m. -s, -en.
Dia'kenhuis (*verplegingsgesticht, onderkouden door de diaconie*), o. -huizen; *Keesje noemt het - het Huis: „Kent meneer et Huis?"* (C. O.)
Dia'kenhuismannetje (*verpleegde in een diakenhuis*), o. -s; *het - vertelt zijn historie.* (C. O.), door Hild. ook: *Diaconieburger* gedoopt.
Diakonaat' (R.-K. *de wijding, de waardigheid van diaken*), o. gmv.
Diakones' (*armverzorgster*; ook *ziekenverpleegster*), v. -sen; **-senhuis** (O.-I. *hospitaal*), o. -zen.
Diakoon' (*armverzorger*), m. -konen; zie **Diaconus.**
Dialect' (*tongval, gouwspraak, streekspraak, gewestelijke taal*), o. -en.
Dialec'tica (*disputeerkunst, de kunst om een redetwist te voeren*), v. gmv.; ook: *Dialectiek'.*
Dialectiek' (*toegepaste logica, denkkunst, disputeerkunst*), v. gmv.; ook: *Dialectica.*
Dialo'gisch (*in den vorm van een samenspraak, bij wijze van tweespraak*), bn. (g = g).
Dialogiseeren (*samenspraken houden, in den gesprekvorm inkleeden*). (s = z).
Dialoog' (*samenspraak, tweespraak, gesprek*), m. -logen.
Diamagnetis'mus, -me (*werking van den magneet op niet-magnetische zelfstandigheden*), o.
Diamagne'tisch, bn.; *stoffen, die door een magneet worden afgestooten, zijn -.*
Diamant' (Fr. *diamant: het kostbaarste en hardste, alleen uit koolstof bestaande edelgesteente*), m. -en; (*stof*), o. gmv.
Diamant' (zwarte) (nl. *de steenkool*), o.; aldus geheeten naar de hooge waarde voor fabriek en oven, enz.
Diamant'bewerker (*die tot het diamantvak behoort*), m. -bewerkers; *de bond van -s.*
Diamant'brood (*poeder van diamant*), o. gmv.
Diamant'-editie (*bijzonder kleine uitgaaf van een boekwerk, in diamantletter* d. i. *uiterst kleine letter gedrukt*), v. -s, -tiën.
Diaman'ten, bn.; *een - ring*, met een diamant; *een - bootje*, slotje met een diamant; *de - zalen* (des hemels), Vondel: schitterend als diamant; *de - bruiloft*, ter viering van het 75-jarig (thans ook 60-jarig) huwelijk.
Diamant'gruis (*slijppoeder, diamantbrood*), o. gmv.
Diamanti'ne (*sneeuwwit polijstpoeder*), v.
Diamant'kloover (*splijter van diamanten*), m. -s; **-klooverij',** v. -en.
Diamant'-letter (*zeer klein lettertype*), v. -s.
Diamant'slijper, m. -slijpers; zegsw. *hij is grove -*, een straatlooper; **-ij',** v. -en.
Diamant'spaat (*steen uit China, appelgroen van kleur, na den diamant de hardste en kostbaarste*), o.; (als voorwerp), m. -spaten.
Diame'ter (*middellijn, doorsnede*), m. -s.
Diametraal' (*den diameter betreffende*), bn.; ook lijnrecht tegenover.
Dia'na, myth. *bij de Romeinen godin der jacht, der maan en van den nacht: beschermgodin van het volk of plebs, vooral van slaven en slavinnen; zij wordt afgebeeld met boog en pijlen*; zie *Cynthia.*
Dian'drisch (*hebbende twee meeldraden*), bn.
Diapason' (*toonhoogte*), m. gmv.; *de normale - is de omstreeks 1860 vastgestelde toonhoogte; de - is de gewone kamertoon, waarbij la 870 trillingen per seconde heeft.*
Diaphaan' (*doorschijnend, transparant*), bn.
Diaphonie' (muz. *wanluidenheid*), v. gmv.
Dia'phora (*rhetorische figuur*, nl. *eenzelfde woord in verschillende beteekenissen*), v. -'s.
Diaphrag'ma (ontl. *middelrif*), o. -'s.
Diaphrag'ma (*plaatje met ronde opening in optische werktuigen, dienende om de randstralen tegen te houden*), o. -'s. (ph = f).
Diarrhee' (geneesk. *buikloop*), v. gmv.
Diatome'ën (*kristalwieren op slooten*), v. mv.
Diato'nisch (muz. *gaande van toon tot toon*), bn.; *de -e ladder.*
Diatri'be (*critisch strijdschrift, scherpe critiek*), v. -n.
Dib'belmachine (*zaai- of pootmachine*), v. -machines.
Dichromasie' (*kleurenblindheid, die slechts twee kleuren onderscheidt*), v. gmv. (s = z).
Dichroma'tisch (*tweekleurig*), bn.
Dicht (*gedicht, poëzievorm*), o. -en; *Nederlandsch - en ondicht.* (v. Vloten).
Dicht (verwant met *dik* en *dijen*: *vast aaneensluitend*), bn.: *een - weefsel, dat linnen is -, een - bosch, in -e drommen, de deur is -*, gesloten; *hij is erg -*, geheimhoudend; bw.: *ze waren - bij huis, de kool te - planten; het sneeuwt -*; **-heid** (*vastheid, soortelijk gewicht*): *de -heid van goud*, enz.; zie **Soortelijk.**
Dicht'ader (*beeld voor dichterlijken aanleg*), v. -aderen.
Dicht'doen (*sluiten*), onr. ik deed -, heb -gedaan; *een kast, een deur -.*
Dich'ten (*dichtmaken, stoppen*), ik dichtte, heb gedicht; *een lek -.*
Dich'ten (den. van *dicht*: *verzen maken*), ik dichtte, heb gedicht; **-er,** m. -s; **-eres'** v. -sen.
Dicht'genootschap (*vereeniging van dichters*), o. -genootschappen.
Dicht'heid (*verhouding bij gelijk volume van de hoeveelheid stof*), v. gmv.; *warmte doet de - afnemen; - van goud, water*, enz.
Dicht'kunst (*poëzie*), v. gmv.; *de - beoefenen; men onderscheidt lyrische, epische, dramatische en didactische -.*
Dicht'maken (*sluiten, dichtdoen*), ik heb -gemaakt; *een brief -, een jas -, een rijtuig -.*
Dicht'regel (*versregel*), m. -s, -en.
Dicht'stuk (*gedicht, vers*), o. -stukken.
Dicht'vuur (*bezieling, opgewektheid*), o. gmv.
Dicht'werk (*gedicht van eenigen omvang*), o. -en; *de Ziekte der Geleerden is een schoon -; koop de -en van Vondel.*
Dic'kens, Charles, 1812–'70; beroemd humoristisch romanschrijver, Londen.
Dicotyledo'nen (*tweezaadlobbigen*), v. mv.
Dictaat' (*wetenschappelijke verhandeling, die door den hoogleeraar voorgezegd is of wordt ter bestudeering*), o. -aten, -ata; stud. *een - pennen*, lesinhoud.
Dicta'tor (*onbeperkt heerscher voor een bepaalden tijd, in het oude Rome, en wel in tijden van gevaar*), m. -s.

Dictatoriaal' (*met onbeperkt gezag bekleed; gebiedend*), bn. en bw.; ook: *Dictatorisch.*
Dictato'risch (*gebiedend als onbeperkt gezaghebber*), bn.
Dicta'torschap (*de waardigheid van dictator*), o.; zie *Dictatuur.*
Dictatuur' (*het ambt of de waardigheid van een dictator*), v. gmv.
Dictee' (*taaloefening in het zuiver schrijven*), o. -s.
Dicteeren (*vóórzeggen om na te schrijven*; ook: *ingeven, in de pen geven*).
Dic'tie (*zeggingskracht; voordracht, manier van zich uit te drukken*), v. gmv. (t = s).
Dictionnai're (*woordenboek eener vreemde taal*), m. -s.
Dic'tum, fac'tum, *Zoo gezegd, zoo gedaan.*
Didac'ticus (*onderwijskundige, leerende wijsgeer*), m. -tici.
Didactiek' (*leerkunst, onderwijskunde*), v. gmv.
Didac'tisch (dichtk. *leerend, onderrichtend*), bn.; *een - gedicht*, een leerdicht; *-e poëzie*, bv. de Ziekte der Geleerden (Bild.); *de -e poëzie is minder het product der phantasie.*
Di'dymus (*tweeling, -broeder*), m. -sen.
Die, *dat*, aanw. vnw.: *- hond, - kat, dat huis; - bloemen*; ook betrekk.: *de man, - die daar gaat.*
Die'derik (*eigennaam: machtig door volk*), m.
Dieet' (*geneeskundige leefregel, matige eetregel*), o. gmv.; *een streng - volgen.*
Dief (*iemand, die steelt*), m. dieven; *een - betrappen*; zegsw. *de dood komt als een - in den nacht; elk is een - in zijn nering*, ieder zoekt te winnen, wat hij maar eenigszins kan, zelfs op slinksche wijze; *de gelegenheid maakt den -*, als de omstandigheden het stelen of kwaad-doen gemakkelijk maken, wordt iem. al licht een dief, een slecht mensch; *die eens steelt, is altijd een -*, diefstal onteert, schandvlekt; *een - aan de kaars*, een vezel, die het vet doet afloopen.
Dief'achtig (*neiging hebbende tot stelen*), bn. en bw.; *een -e raaf; hij kijkt - uit zijn oogen*; **-heid,** v. gmv.
Diefsch (*diefachtig*), bn.; *de Dwingeland, met -e list gekeerd van Elba's strand.* (Staring). w. i. g.
Dief'stal (het 2e lid is verwant met *stelen*: *wederrechtelijke toeëigening van een anders goed*), m. -len.
Die'gene, *datgene*, bep. aank. vnw.
Die'mit (eig. *stof met dubbel-draad of tweedraadsch: wit katoenen stof zonder bepaald patroon met keperstrepen*), o. gmv. (*soorten*): diemiten.
Die'miten (*van diemit*), bn.; *een - borstrok.*
Dien'aangaande (*die zaak betreffende*), bw.
Die'naar (*ondergeschikte, dienende*), m. -s en dienaren; *de -aren der kroon*, ministers; *geloof mij uw dienstw. -; een - maken*, buiging.
Dienares' (*dienende vrouw*), v. -sen; ook **-res'se;** zie verder **Dienaar.**
Dien'der (*agent van politie*), m. -s.
Die'nen (*van of in dienst zijn, voor iem. werken*), ik heb -diend; *bij iem. -*; in dienst zijn; *als officier te land of ter zee -; dat dient tot voorbeeld, waarschuwing*, zal strekken; *God -*, zijn geboden onderhouden; *den Mammon -*, den geldgod vereeren.
Dien'overeenkomstig (*overeenkomend met of volgens iets, dat vooraf genoemd is*), bw.
Dienst (van *dienen: het dienen, bijstand, hulp*), m. -en; zegsw. *aangeboden - is zelden aangenaam*, als waarschuwing tegen te groote gedienstigheid.
Dienst (*krijgsdienst*), m. gmv.; *in - zijn.*
Dienst'baar (*dienende, ondergeschikt*), bn.; *dit meisje is -, de -bare stand; een volk - maken*, onderwerpen; **-heid** (*ondergeschiktheid, schatplichtigheid*), v. gmv.
Dienst'bode (*gehuurde helper of helpster, die onder het gezag van het hoofd van het gezin als lid van dat gezin moet beschouwd worden*), m. en v. -boden.
Dienst'doener (*ambtenaar, die streng is voor zich zelf en voor zijn ondergeschikten*), m. -s,
Dien'stig (*geschikt*), bn. en bw.; **-heid,** v.
Dienst'jaar (*elk jaar v. dienst*), o. -jaren; *deze ambtenaar heeft al vijftig -jaren.*
Dienst'knecht (*bij de Israëlieten zooveel als slaaf*), m. -knechten.
Dienst'plicht (*plicht om soldaat te worden*), m. gmv.; *algemeene -, persoonlijke -.*
Dienstplich'tig, bn.; *een - nummer*; **-heid,** v. gmv.
Dienstvaar'dig (*behulpzaam*), bn.; **-heid,** v.
Dienstwil'lig, bn.; *Uw -e dienaar*; **-heid,** v.
Dien'tengevolge (*daarom, dus*), bw.
Dien'volgens (eig. *dien-volgend-s: bijgevolg*), bw.; soms: *Diensvolgens; de oudere Stastok was een man van de klok, en stond - om zes uren op.* (C. O.)
Diep (*ver beneden de oppervlakte of den beganen grond zich uitstrekkende of afdalende*), bn. en bw.; *deze kelder is -, die mijngangen liggen -, een -e put, een -e sloot, een -e afgrond; - in de aarde, een - gewortelde boom*; bij uitbr. *een -e kast, een - portaal, een - woud*, d. i. naar achter zich uitstrekkend; evenzoo: *een -e wonde*, ver ingedrongen; fig. *een -e zucht*, uit het hart opkomende, *in - gepeins, een - geheim; iem. - verachten, iem. - vernederen*, verder: *een -e duisternis*, algeheele, *-e armoede*, bittere, ellendige; zegsw. *te - in 't glaasje kijken.* onmatig drinken; *iets - in zijn geheugen prenten*, voor heel zijn leven onthouden.
Diep (*afgrond, de diepe zee; een diep water, een kolk*), o. -en; *zoo sprak het - van ons*, (Staring); *het kind tuimelde in het -; uit peilloos -*, afgrond, mijn; aardr. *het Hollandsch - het Zwolsche -, het Boter-.*
Diep'denkend (*grondig, ook zwaarmoedig denkend*), bn.; *een- wijsgeer*; **-heid,** v. gmv.
Die'pen (*uithalen, uitbaggeren*), ik heb gediept, **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en; **-sel,** o. -s.
Diep'gaug (scheepst.), m. gmv.; *een vaartuig van 20 voet -*, met 20 voet afstand tusschen kiel en waterlijn.
Diep'lood (zeew. *werktuig om te peilen*), o. -en; **-lijn,** v. -en; **-worp,** m. -en.
Diep'te, v. -n; *de - van een put, van een mijn, van de zee; de - van een huis, van een gang*, lengte; *hij viel in een -*, kuil; fig. *de - van Gods goedheid*, ondoorgrondelijkheid.
Diepzin'nig (*grondig, veelbeteekenend*, ook: *onbegrijpelijk*), bn. en bw.; *wij schreven -e vertoogen over de Deugd.* (C.O.); **-heid,** v. gmv.
Dier (*bewerktuigd zelfbewust wezen, hebbende gevoel en vrijwillige beweging*), o. -en.
Dier (*dierbaar, innig*), bn. en bw.; *de -ste belangen; dat komt mij - te staan,* **Duur.**
Diera'ge (*booze vrouw, helleveeg*), o. -s; ook: *ondeugend meisje, nest.* (g = zj).

Die'renepos (*heldendicht met eenig dier als hoofdpersoon*), o.; zie **Dierensage.**
Dier'baar (*waard, lief*), bn.; *een - pand, een -bare gedachtenis*; **-heid,** v. gmv.
Die'renriem (sterrenk. *gordel of band aan den sterrenhemel, door de ecliptica in tweeën gesneden en in welken wij van de aarde uit zon, maan en planeten zich zien bewegen*), m. gmv.; zie **Zodiak.**
Die'renrijk (*al de soorten, geslachten, familiën, klassen der dieren samen*), o. gmv.
Die'rensage (dicht. *middeleeuwsche dichtsoort*), v. -n; *onder de -n bekleedt Vanden Vos Reinaerde een eerste plaats.* (g = g).
Dier'gaarde (*dierentuin*), v. -gaarden.
Dier'gelijk(e), zie **Dergelijk.**
Dier'koop (*duur*), bn.; *- weefsel.* (Staring).
Dier'kunde (*kennis van den bouw en de leefwijze der dieren*), v. gmv.; zie **Zoölogie.**
Dier'lijk, bn.; *het - leven*, het leven des lichaams; *-e warmte*, de warmte eigen aan dieren; *-e lusten*, d. i. zinnelijke lusten; **-heid** (*beestachtigheid*), v. gmv.
Dies (*daarom, derhalve, des*, thans *dus*), bw.; vroeger ook: *daarvan: wat - meer zij.*
Di'es i'rae (R.-K. *Lat. kerkgezang op het laatste oordeel*), m. gmv.; deze hymne is waarschijnlijk uit de 13e eeuw.
Di'es nata'lis, bij verkorting **Dies** (*dag der stichting van de Hoogeschool*), m.; *de - wordt elk jaar gevierd; de - der universiteit van Leiden is 8 Febr.; die van Utrecht, 26 Maart; die van A'dam, 15 Oct.*; ook verjaardag van een professor.
Dië'tisch (*het diëet betreffende*), bn.; *een - middel.*
Diets (hetzelfde als *dietsch*), alleen gebruikelijk in: *- maken* (*wijs maken*), ik heb - gemaakt, d. i. heb wijs gemaakt, op de mouw gespeld.
Dietsch (de Vl. vorm van Duitsch), bn.; *de -e taal*, de volkstaal, in 't bijzonder het Vlaamsch in de Middeleeuwen; *wij, zijn van -en stam*; als zn. o.: *het -.*
Die'vegge (*vrouw die steelt*), v. -n.
Die'ven (*stelen*, ook: *snoepen*), ik heb gediefd.
Die'venbende, v. -n; **-lantaarn (-taren),** (*lantaarn, waarvan het licht door schuiven kan worden afgesloten*), v. -s.
Die'venwagen (*groote aan alle zijden gesloten wagen met zitplaatsen aan den achterkant voor de politie-dienaars, voor 't overbrengen van arrestanten*), m. -wagens.
Dieverij' (*diefstal*), v. -en; *iem. beschuldigen van -.*
Different' (*onderscheiden, ongelijk, verschillend, strijdig*), bn.
Different' (*klein geschil*), o. -en.
Differentiaal' (*oneindig kleine aangroeiing eener veranderlijke grootheid*), v. -alen. (t = s).
Differentiaal'-lamp (*electrisch booglicht met zich bewegende koolspitsen*), v. -lampen.
Differentiaal'-rekening (*een afdeeling der hoogere wiskunde*), v. gmv.
Differentiaal'-thermome'ter (*dienend om het kleinste verschil in temperatuur aan te geven*), m. -thermometers.
Differen'tie (*verschil, onderscheid*), v. -tiën, -s.
Differentiëe'le rechten (*verschillende rechten*, b.v. *de waren van en naar Nederland betaalden vroeger op Java minder rechten dan die van en naar andere landen; in- en uitvoerrechten, verschillend naar gelang van het land van herkomst of bestemming*), o. mv.
Difficiel' (*zwaar, lastig, moeilijk, knorrig*), bn.; *een - mensch*, een knorrepot, een lastig man.
Difficulteit' (*moeilijkheid, zwarigheid*), v. -en. (c = k).
Difformiteit' (*wanstaltigheid, misvormdheid*), v. -en.
Diffrac'tie (*breking van lichtstralen*), v. gmv.
Diffu'sie (nat. *het zich vereenigen, tot een homogeen mengsel van vloeistoffen van ongelijk gewicht*), v. gmv. (s = z).
Diges'tie (*oplossing, koking; spijsvertering*), v.
Digestief' (*middel tot bevordering der spijsvertering*), o. -tieven. (g = zj).
Dig'gel (bijvorm van *degel*: *scherf aardewerk*), v. -s, -en.
Digitali'ne (*extract uit het zaad en de bladen van vingerhoedskruid, een sterk plantaardig vergif*), v. gmv. (g = zj).
Digita'lis (*vingerhoedskruid*), v. gmv.
Dignita'ris (*waardigheidsbekleeder*), m. -sen.
Digniteit' (*waardigheid, eerepost*), v. -en.
Dij (*lichaamsdeel*), v. -en.
Dij'en (verwant met *dik, dicht*: *uitzetten, zwellen*), het dijde, het is gedijd; *erwten en boonen - bij het koken; gerst en rijst -.*
Dij'gen (hetzelfde als *dijen*: *uitzetten*, het deeg, is gedegen), vero.; *gedegen goud*, zuiver goud.
Dijk (*wal, opgehoogde aarden dam*), m. -en; *een - langs een rivier*, waterkeering; zegsw. *iem. aan den - zetten*, uit zijn huis zetten of iemand uit zijn werk, bedrijf, ambt zetten, op straat zetten, hem zijn bestaan ontnemen; *dat brengt geen zoden aan den -*, dat baat of helpt niet om de glooiing van den dijk te bekleeden, fig. dat is van geen profijt.
Dijk, Anthonie van, 1599–1641, beroemd Ned. portretschilder te Antwerpen; Eng. hofschilder onder Karel I.
Dijka'ge (*het aanleggen v. dijkwerken*), v. -s.
Dij'ken (*een dijk leggen*), ik heb gedijkt.
Dij'ker (*dijkwerker*), m. -s; *eten als een -; in even dichte drommen rukken de -s af en aan.* (Staring).
Dijk'-etting (*gras langs den dijk*), v. -en.
Dijk'graaf (*voorzitter v. e. dijkbestuur, ook van een polderbestuur*), m. -graven.
Dijkheem'raad (*lid v. e. dijk- of polderbestuur*), m. -raden; **-schap** (*de waardigheid van heemraad*), o. gmv.
Dijk'raad (*dijkmeester, lid van e. dijkbestuur*), m. -raden.
Dijk'rechten (*rechtsregelen betreffende het beheer en het onderhoud van een dijk*), o. mv.
Dijk'slag (*gedeelte van den dijk, dat door bepaalde eigenaars. d. i. dijkslaagden, moet onderhouden worden*), m. -slagen. vero.
Dijk'stoel (*dijkbestuur, college van heemraden*), m. -stoelen.
Dijk'val (in Zeeland: *inzinking van een dijk over eenige lengte*), m. gmv.
Dijn, bezitt. voorn., als zn. o.; *het mijn en -.*
Dij'zig (*mistig, dampig*), bn.; *de duinen teekenden zich tegen de -e lucht af.* (Potg.); **-heid,** v. gmv.
Dik (verwant met *dijen*: *niet dun*), bn.; *een -ke plank; een - man*, zwaarlijvig; *een -ke nevel, een - rook*; fig. *ik werd -ke vrienden met Pieter* (C.O.), wij werden intiem, wij werden groote vrienden; *hij is - gekleed; hij zit er - in*, fig. is een welgesteld man; *door - en dun gaan met iem.*, hem volgen

waar hij ook ga, welke richting hij ook neme; *zich - maken*, boos worden, zoodat het gelaat opzwelt, meestal scherts. aangevuld met: *dun is de mode*; als zn. *het - van den arm, het been*; *het - van de soep*, enz.
Dik'buik (spotn. *dikkerd*), m. soms v. -en.
Dik'huidigen (*veelhoevige dieren*), m. mv.; *nijlpaard, neushoorn, olifant en zwijn zijn -*.
Dik'ken (*dik maken, aandikken*), ik heb en het is gedikt; *de melk begint te -*, dik worden.
Dik'kerd (spotn. *zwaarlijvige*), m. -s; ook van kinderen en zaken.
Dik'kop (*dik mensch*), m. en v. - pen, gmz.; ook: (*kikkervischje*), m. -koppen; ook borrel.
Dik'maals (*vaak, dikwijls*), bw.
Dik'te (*dikheid, zwaarte*, fig. *zwelling*), v. -n.
Dik'werf (*tal van keeren*), *bw.*; zie **Dikwijls.**
Dik'wijls (uit *dik*, talrijk en *wijl*, tijd: *tal van tijdstippen*), bw.; lees: *dik'w'ls.*
Dik'zak (*dik en zwaar persoontje*), m. en v. -zakken. gmz.
Dilatome'ter (*toestel ter bepaling van de uitzetting der vloeist. bij verwarming*), m. -s.
Dilem'ma (*wissel- of veronderstellende sluitrede*; fig. *zeer moeielijke keuze*), o. -'s; *vele jonge doktoren verkeeren in het volgend troosteloos -, zij hebben een vrouw noodig om praktijk, en hebben praktijk noodig om een vrouw te krijgen.* (C. O.)
Dilettant' (*kunstvriend, kunstliefhebber*), m. -en. vr.: **-tante,** -n.
Dilettantis'me (*beoefening eener kunst als liefhebber, het liefhebberen*), o. gmv.
Diligen'ce (*post- of reiswagen*), v. -s. vero.
Diligent' (*ijverig, naarstig, werkzaam, bezig*), bn. en bw.; *iem. - verklaren*, hem een taak opleggen; lees: *-gent.*
Dille (*eenjarige schermbl. plant, venkel*), v. gmv.
Diluviaal' (*tot het dilivium of de vloedvorming behoorend*), bn.; *-ale gronden*, b.v. de heiden van Drente; *het -viale tijdperk*, in de aardgeschiedenis nl. dat, hetwelk het alluviale of hedendaagsche onmiddellijk voorafgaat.
Dilu'vie (*overstrooming, zondvloed*), v. gmv.
Dilu'vium (*aloude of voorwereldlijke bezinking of aanslibbing*), o. gmv.
Dimen'sie (*afmeting, uitgebreidheid*), v. -siën, -s.
Diminueeren (*verminderen, kleiner maken, verkleinen*).
Diminuen'do (muz. *langzaam afnemend*), bw.
Diminu'tie (stijlfiguur: *verkleining*), v; b.v. *het is geen euweldaad, het is slechts een klein vergrijp, een lichte overtreding.* (t = ts).
Diminutief' (*verkleinwoord*), o. -tieven, -tiva.
Di'morph (*tweevormig*), bn. (ph = f).
Dinar (*Servische zilvermunt*, ± *f* 0.47⁵), m. -s.
Diné, o. -s, *dineetje*, o. -s, ook **Diner.**
Dineeren (*het middagmaal gebruiken*).
Diner (*middagmaal*), o. -s; **dinertje** of **dineetje,** o. -s.
Ding (*zaak, lichaam*), o. -en.
Ding (*rechtszaak*), o. -en vero. zie *Geding, Dingbank* en *Dinghuis, Dingspel, Dingtaal.*
Ding'bank (*rechtbank*), v. -en. vero.
Ding'-ding (O.-I. in de zon gedroogde stukjes vleesch), v.; *hij kreeg twee malen rijst met -.* (v. R.).
Din'gen den. van *ding*, is naar analogie van *zingen* e. a. sterk geworden: *pleiten, strijden*), ik dong, heb gedongen; *naar iets -*, naar (eenen post) staan; *nauw -*, beknibbelen; **-er,** m. -s; **-ing** (*het dingen*), v. gmv.
Din'ges (*iemand*), m. gmv. gmz. *Roberts wil hij nog spreken over -*, (Gorter), persoon, wiens naam men zoo gauw niet weet.
Ding'huis (*rechthuis, rechtbank, gerechtshof*), o. -huizen. vero.
Ding'sigheidje (*klein aardig voorwerp, snuisterij*), v. -s.
Ding'spel (*rechtsgebied*), o. -spelen. vero.
Ding'taal (*pleittaal*; van *dingen*, d. i. *pleiten*), v.; *ik heb hem - laten hooren*, d. i. hem krachtig tegengesproken; *- spreken*, krachtige taal; *Das -, riep Steen.* (v. Zeggelen).
Dinosau'rius (*voorwereldlijk dier, in Amerika*), m. -ria.
Dinothe'rium (*voorwereldlijk dikhuidig dier, reuzentapir*), o. -s.
Dins'dag (*derde dag der week naar den Germaanschen krijgsgod Dio geheeten*), m. -dagen.
Dins'dags (*op Dinsdag*), bw.: *- bezoekt hij de markt*; **--dagsch,** bn.: *de - dagsche markt.*
Diocesaan' (*tot het diocees in betrekking staande*), bn.; *een -ane onderwijzers-vereeniging*; ook: *Diocesaan-vereeniging.*
Dioce'se, v. ook: **Diocees'** (R.-K. *bisschoppelijk gebied, een bisdom*), o. diocesen. (c = s).
Dio'genes, gesch. *cynisch of hondsch wijsgeer te Corinthe, 414—323 v. C., die alle wereldsch goed versmaadde en in een ton leefde, hij werd daar bezocht door Alexander den Grooten.*
Dio'geneslantaarn, v. -s, *met een - rondloopen*, in ontevreden ijver zoeken naar het betere, zooals Diogenes bij klaarlichten dag naar menschen zocht op de markt te Corinthe.
Diony'sos, m. Zie **Bacchus.**
Dioptaas' (*kopersmaragd*), o. gmv.
Diop'ter (meetk. *het vizier, de kijkspleet van een astrolabium*), m. -s.
Diop'trica (*gezichtsleer, breking der lichtstralen*), v. gmv.; ook: Dioptriek.
Dioptriek' (*breking der lichtstralen*), v. gmv.
Diora'ma (*lichtwisselend kunsttafereel, tafereel door beweegbaar licht beschenen*), o. -'s.
Dioriet' (*groensteen*), o., (*soorten*), o. -rieten.
Dioscu'ren (*de tweelingen Castor en Pollux*), m. mv. *Zie ze t'zaam in 't veld, twee Duitsche Scipioos, of -*, (Da Costa), nl. Willem Lodewijk en Maurits, bij Nieuwpoort.
Diphtheri'tis (*besmett. keelziekte*), v. gmv.: lees: *difteri'tis.*
Diphthong' (spraakk. *tweeklank*), v. -en; lees: *dif'tong.*
Diplo'ma (*akte van aanstelling*; *bewijs van bevoegdheid of lidmaatschap*; *oorkonde*), o. -'s.
Diplomaat' (*staatkundig vertegenwoordiger van de eene mogendheid bij de andere, staatsman*, fig. *sluw mensch*), m. -aten.
Diplomatie' (*staatkundige vertegenwoordiging in of van het buitenland*; *kunst om de eene mogendheid bij de andere te vertegenwoordigen, staatmanskunst*; fig. *geslepenheid*), v. gmv. lees: *-aatsie'.*
Diplomatiek' (*de staatkunde betreffende*), bn.; *de -e bekwaamheid van Jan de Witt.*
Diplomati'que (het corps) (*de gezamenlijke vertegenwoordigers van een staat in het buitenland*, of *de gezamenlijke vertegenwoor-*

digers der vreemde mogendheden bij een hof), o. gmv. (qu = k).

Diploma'tisch (*op de diplomatie betrekking hebbende, tot het gezantschap behoorende*), bn. fig. *een - stilzwijgen*, voorzichtig, handig.

Diplopie' (*het dubbelzien*), v. gmv.

Dip'tera (*tweevleugelige insecten*), m. mv.; *vliegen en muggen zijn -*.

Diptiek' (R.-K. *twee met heiligen-tafereelen beschilderde paneelen voor één altaar*; *dubbele altaarvleugel*), v. -en.

Direct' (*regelrecht, onmiddellijk, terstond, dadelijk*), bw. (c = k); *ik kom - bij u.*

Direc'te belasting (*waarvan nl. kohieren aangelegd zijn en die in contanten betaald moet worden*), v. -belastingen.

Directeur' (*bewindhebber, bestuurder*), m -en -s. (c = k).

Directeu'ren (O.-I. *hoofden van de takken van algemeen bestuur*), m. mv.; er is een directeur van financiën, een van openbare werken, een van onderwijs, een van eeredienst, een van nijverheid, een van binnenlandsch bestuur en een van justitie.

Directeur'-generaal' (*algemeen directeur*), m. directeurs-generaal; *de - der staatsspoorwegen*). (c = k).

Direc'tie (*bestuur*; *beheer, uitvoerende macht*), v. -tiën, -ties. (c = k).

Directoi're, Directo'rium (*opperste staatsbewind in Frankr. van 27 Oct. 1795 tot 9 Nov. 1799*), o. gmv.; lees: *direktoaar'*.

Directoraat' (*directeurschap*), o. gmv.

Directri'ce (*bewindvoerster, bestuurster*), v. -s; -lees: *dierektries'*.

Dirigeeren (*leiden, besturen, de goede richting aan iets geven, onder leiding hebben, in orde brengen*; *zenden*; *sturen*); *een -d officier van gezondheid.* (g = g).

Dirigent' (*leider, bestuurder*), m. -en; *de - van een muziekkorps.* (g = g).

Dirk (scheepst. *toppenant*), v. -en.

Dirk'jespeer (*een vroegrijpe peer*), v. -peren.

Discant' (muz. *hoogste zangstem v. vrouwen en kinderen. sopraan*), m. -en. (c = k).

Discant'-sleutel (muz. *sopraansleutel: wijst* **c** *aan op de eerste lijn*), m. -sleutels.

Disch (Lat. *discus*, ronde schijf: *spijstafel, aangerechte tafel*), m. disschen; *ten - noodigen*, ten eten, aan tafel; **-genoot,** m. **-genoote,** v. -genooten.

Disci'pel (Lat. *discipulus*: leerling, volgeling; Bijb. *geliefde leerling van Christus, Apostel*), m. -en; lees: *dis-sie'pel.*

Disciplinair' (*orde en tucht handhavend*), bn.; *-e straffen*, die in strenge tucht bestaan.

Discipli'ne (*tucht, regel*), v. gmv.; *onder - staan*, krijgstucht, gehoorzaamheid.

Disciplineeren (*onder tucht brengen, aan tucht en orde gewennen*).

Disconteeren (*aftrekken of afkorten*; *een wissel met aftrek van zekere procenten vóór den vervaltijd inwisselen tegen geld*).

Discon'to (*korting en wel procentsgewijze op een wissel, die vóór den vervaldag betaald wordt*), o. gmv.; **-bank** (*wisselbank*), v. -banken.

Discor'dia (myth. *de tweedracht*), v. gmv.; zie **Eris.**

Discoureeren (*in gesprek zijn, een gesprek voeren*). (ou = oe).

Discours' (*gesprek*), o. -en; *de doktersmeid had een lang - gevoerd met de dochter van een fruitvrouw.* (C.-O.); lees: *diskoers'.*

Dis'crediet (*wantrouwen, slechte naam*), o.; *in - brengen*, in opspraak brengen. (c = k).

Discreet' (*bedachtzaam, bescheiden, voorzichtig, stilzwijgend*), bn. en bw. *Piet, ik beloof je, dat ik - zal zijn.* (C.-O.) (c = k).

Discre'tie (*bescheidenheid, ingetogenheid, stilzwijgendheid*), v. gmv.; *ik laat dit aan uw eigen - over*, goedvinden, oordeel; *-dagen*, respijtdagen d. i. dagen van uitstel na den vervaldag eens wissels. (t = ts).

Discretionnair' (*aan iem. discretie overgelaten*), bn.; *de -e macht bij ambtenaars en ministers*, bevoegheid om naar eigen goeddunken te handelen, een macht, waarvan zij met bescheidenheid gebruik behooren te maken.

Discursief' (*door redeneering, gevolgtrekkend*), bn. en bw.

Dis'cus (*werpschijf bij de worstelspelen in Gr.*), m. -sen; *de - was lensvormig, eerst van steen, later van metaal.* (c = k).

Discus'sie (*bespreking, beraadslaging, gedachtenwisseling*), v. -siën, -s. (c = k).

Discuteeren, discussieeren (*bespreken, overwegen, wikken en wegen*).

Dis'harmonie (*wangeluid, wanklank, wantoon*; fig. *oneenigheid, twist, tweedracht*), v. gmv.

Disharmo'nisch (*wanluidend*, fig. *oneenig*), bn. en bw.

Disjunc'tie (*afzondering, scheiding*), v. -s, -tiën. (c = k).

Disloca'tie (*verzwikking, ontwrichting*), v. -s, -tiën. (t = ts).

Dispa'che (*akte van schatting wegens geleden zeeschade*), v. -s.

Dispensa'tie (*ontheffing, vrijstelling van een gebod of voorschrift*), v. -s, -tiën. (s = z).

Dispensato'rium (*apothekershandboek, receptenboek*), o. -s, -ria.

Dispenseeren (*uitdeelen, vergunning geven, vrijspreken, ontbinden, ontheffen*). (s = z).

Disper'sie (*verspreiding*; *kleurverstrooiing van een lichtstraal*), v. gmv. b.v. door een glasprisma: oorzaak der gekleurde randen om de daardoor bekeken voorwerpen.

Disponeeren (*regelen, beschikken over*).

Disponi'bel (*beschikbaar*), bn.

Disposi'tie (*inrichting, gesteldheid, vatbaarheid, beschikking, rangschikking*), v. -tiën, -s; ook: *gemoedsstemming.* (t = ts).

Dispositief' (*voorbereidend*), bn.

Dispropor'tie (*onevenredigheid, wanverhouding*), v. -tiën, -s. (tie = sie).

Disputa'tie (*redestrijd, woordenstrijd, spiegelgevecht van geleerden*), v. -tiën, -s.

Disputeeren (*wetenschappelijk redetwisten*).

Dispuut' (*redestrijd*), o. disputen; ook: *disputeer-gezelschap*: *een -, waarvan niemand lid zou willen wezen.* (C.O.)

Dissec'tie (*ontleding, lijkopening*), v. -tiën, -s.

Dis'sel (*een soort van holle bijl, in gebruik bij wagenmakers en kuipers*), m. -s.

Dis'sel (*wagenboom*), m. -s; ook: *-boom*, m.

Dis'selen (*met den dissel bewerken*), ik heb -disseld.

Dissenden'ten (*in 't oude Polen allen, die niet tot de R.-K. kerk behoorden*), m. mv.

Dissen'ter (*andersdenkende*; *van de Anglicaansche kerk afgescheidene in Engeland*), m. en v. -s; *de Presbyterianen, de Independenten, de Methodisten, de Baptisten, de Kwakers enz, zijn -s.*

Disserta'tie (*wetenschappelijke verhandeling, academisch proefschrift*), v. -tiën, -s.
Dissiden'ten (*de niet-Roomschen in Polen*), m. mv.; ook: **Dissendenten.**
Dissimila'tie (spraakk. *ongelijkwording van medeklinkers door 't streven naar gemak*), v. -s, bv. *kamenier* voor *kanerier*, *toovenaar* voor *tooveraar* (t = ts).
Dissimula'tie (*veinzerij*), v. gmv.
Dissolu'bel (*oplosbaar*), bn.
Dissolu'tie (*oplossing, ontbinding, opheffing*), v. -s, -tiën.
Dissolvant' (*oplossend, ontbindend*), bn.; *in -en staat of toestand.*
Dissolveeren (*oplossen, ontbinden, opheffen*); *een firma -.*
Dissol'ving views (Eng. *kleurbeelden op e. wit doek geprojecteerd, die langzaam verdwijnen en in andere overgaan*), o. mv. lees: *-vijoes.*
Dissonant' (*wanklank, valsche toon*), m. -en.
Dissoneeren (muz. *valsch klinken*).
Distan'tie (*verwijdering, afstand*), v. -tiën, -s. (tie = tsie).
Distan'tie-meter (*werktuig om d n afstand van twee punten te bepalen*), m. -meters.
Dis'tel (*samengesteldbladige plant*), v. -s; *de orde van de -*, zie **Andreas-orde;** fig. *-s en doornen op het levenspad*, onaangenaamheden, tegenspoeden.
Dis'telen (*krakeelen, dwarsdrijven*), ik heb gedisteld; *met iemand -*, harrewarren.
Dis'telig (fig. *netelig*), bn.; *een -e zaak.*
Dis'telvink (*vink, die zich met het zaad van distels voedt: putter*), m. -vinken; **-vlinder** (*een soort van fraaien vlinder*), m. -s.
Dis'tichon (*koppelvers, tweeregelig vers*), o. -s, disticha; *elegisch -*, verbinding van een hexameter en een pentameter.
Distillateur', distilleerder (*stoker, brander, overhaler*), m. -s; ook: **Destillateur.**
Distilla'tie (*overhaling*), v. -tiën, -s.
Distilleeren (*aftrekken, overhalen*, ook: *stoken, branden*); **-ketel,** m. -s; **-leerderij'** (*branderij*), v. -en.
Distinct' (*duidelijk, onderscheiden*), bn. en bw.
Distinc'tie (*onderscheiding*), v. -tiën, -s.
Distinctief' (*onderscheidend*), bn. (c = k).
Distinctief' (*in het leger: kenteeken of merk van rang of orde; ambtsteeken*), o. -tieven; *het - van den majoorsrang*, nl. een gouden kraag met ééne ster.
Distingeeren (*onderscheiden, met achting bejegenen*). (g = g).
Disto'ma (*platte ingewandsworm of egelworm met twee zuignapjes*), o. distomeën.
Distrac'tie (*afgetrokkenheid, verstrooidheid*; rechtst. *vervreemding, verkoop*), v. -tiën, -s.
Distrait' (*afgetrokken, verstrooid*), bn. (ai = ê).
Distribueeren (*verdeelen, uitdeelen, ronddeelen; bij letterzetters: de letters der afgedrukte vormen in de kast sorteeren*).
Distribu'tie (*uitdeeling*, b.v. *van brieven, prijzen, enz.; zetsel, dat gedistribueerd kan worden*), v. -s, -tiën.
District' (*rechtsgebied, landstreek, ook afdeeling van eene provincie*), o. -en. (c = k).
District' (*ambtsgebied van een districts-schoolopziener, deel eener schoolinspectie*), o. -en. (c = k).
Districts'-schoolopziener (*schoolopziener a. h. hoofd van een schooldistrict*). m. -s.
Dit, aanw. vnw.; *wat kost - boek? - zijn fraaie bloemen.*

Dithyram'bus (dicht. *verheven lofzang ter eere van Bacchus; vurig lied vol hartstochtelijke vervoering in ongeregelde versmaat*), m. -bae; ook: *Dithyrambe*, v. -n; - van Jan v.Beers: *Licht*, Bij 't genezen mijner blindheid.
Dit'je, o. -s; *allerlei -s en datjes*, kleinigheden, kleine aanmerkingen, onbeduidende opmerkingen, beuzelarijen.
Dit'maal (*voor dezen keer*), bw.; *ik zal het - niet straffen.*
Di'to (*het gezegde, het gelijke*), bn.; in den handel: *een - jas*, als de pas genoemde; *een dito -.*
Di'va (*godin, goddelijke*), v. -'s; vooral: gevierde zangeres.
Di'van (*Turksche Raad van State; lage rustbank of sofa met tapijten en kussens*), m. -s.
Divergent', divergee'rend (*uiteenloopend*), bn.; *een - geerende reeks*, wier termen telkens grooter worden. (g = g).
Divers' (*menigerlei, verscheiden*), bn.
Diver'sen (*onderscheidenen*), v. mv.
Diver'sie (*afleiding, afwending, verstrooiing*), v.; *de - in de krijgskunde*, gewenschte verandering in troepenstelling door een schijnaanval. (s = z).
Diverteeren (*afleiden, vermaken, verlustigen*); *zich -*, ontspannen.
Divertissement' (*vermakelijkheid, ontspanning*), o. -en.
Di'vide et im'pera, *verdeel en heersch.*
Divideeren (*scheiden, indeelen, verdeelen*).
Dividend' (*evenredig aandeel in de nettowinst*), o. -en; *een extra -*; **-bewijs,** o. -zen.
Dividi'vi (W.-I. *heesterplant, wier peulen 50% looizuur bevatten*), v. gmv., de - levert looi en verfstof en wordt vooral naar Europa en Noord-Amerika verzonden.
Divi'na Comme'dia (*hoofdwerk van Dante, 1265—1321, te Florence*), v.; *de drie deelen zijn: Inferno*, de Hel; *Purgatorio*, de Louteringsberg; *Paradiso*, het Paradijs.
Divina'tie (*hoogere ingeving, voorgevoel van de toekomst*), v. -s, -tiën; lees: *-aatsie.*
Diviniteit' (*godheid*), v. gmv.
Divi'sie (*een soort van deeling in de rekenkunde; groote legerafdeeling*), v. -siën, -s.
Divi'sie-commandant' (*generaal-majoor; ook vice-admiraal*), m. -commandanten.
Divi'sie-generaal' (*luitenant-generaal*), m. -generaals, -generalen.
Divi'sor (rekenk. *deeler*), m. -s.
Divulga'tie (*verspreiding, ruchtbaarmaking*), v. gmv.; lees: *-gaat'sie.*
Dix'i (vroeger, *slotwoord v. e. redenaar: Ik heb gezegd, ik ben aan het slot mijner redevoering*), o.; *Rijk aan hoop spreek ik mijn - uit.* (Staring): lees: *dik'sie.*
Dja'ga (O.-I. *wachter*), m. -'s.
Dja'goeng (O.-I. *Turksche tarwe of maïs*), v. gmv.; *de - is 't geliefde voedsel der Inlanders op Celebes en op Madoera.*
Dja'hat (O.-I. *rebel, oproerling*), m. -s.
Dja'hit (O.-I. *naaister*), v.; *toekang -*, d. i. *kleermaker*; ook: *Djaït.*
Djak'sa (O.-I. *de officier van justitie bij een inlandsche rechtbank*), m. -'s.
Djam'boe (O.-I. *geurige frissche vrucht in vele soorten*), v. -'s.
Dja'mi (*groote moskee*), v. -'s; *Stamboel telt 227 -'s.*
Dja'moe (O.-I. geneesk. *gedroogde kruiden*), v. mv.

Dja'tiboom (O.-I. *boomsoort, die het teakhout levert*), m. -en.
Dja'tiwoud (*woud van djatiboomen*), o. -en; men vindt veel -en in de residentie Rembang op Java.
Dje'roek (O.-I. *Indische oranjeappel- en citroensoort*), m. -s; *een - nipis*, kleine citroen; *een - besaar*, pompelmoes ter grootte van een kinderhoofd.
Dji'mat (O.-I. *talisman*), m. -s; *de voorste muitelingen dragen -s en roepen: „Schiet maar!"* (v. R.), amuletten.
Djinn (*Arab. naam van een machtigen geest uit de 1001-nacht, die naar willekeur van gedaante kon veranderen*), m. -s; *de leeuw was nergens te vinden, was betooverd, scheen een - te wezen*, (Leeuwenjacht, Rodenburg).
Djoe'koeng (Java, *kano voor de vischvangst, uitgeholde boomstam*). v. -s; ook: *Djoen'koeng.*
Djae'roe (O.-I. *iem. die voor iets aangesteld is*), m. -'s; *-toelis*, schrijver; *- bahasa*, tolk.
Dob'bel (uit Fr. *double* van Lat. *duplum*, afleid. van *duo*, twee; *spel met twee teerlingen*), m.; zegsw. *hij zal een harden - hebben*, d.i. een harden strijd, hij heeft weinig kans meer, hij zal veel moeite hebben het te winnen.
Dob'belbeker (*trechtertje of kroes*), m. -s.
Dob'belen (den. van *dobbel* of *dubbel, met twee dobbelsteenen spelen*, ik heb gedobbeld; *ongelukkig -*, tegenspoed hebben; **-aar,** m., -s; **-arij',** v. -en.
Dob'belhuis (*speelhuis*), o. -huizen; **-spel,** o. -len; **-steen** (*kubus met oogen van één tot zes*), m. -en; ook: **Teerling.**
Dob'ber (van *dobben*, zie *dubben*: *drijvertje, pen, sim aan een hengelsnoer*), m. -s.
Dob'beren (freq. van *dobben, dubben*: *op en neer gaan in 't water*), ik heb gedobberd; *op zee -*, rondzwalken; *tusschen hoop en vrees -, tusschen leven en dood -*; **-ing,** v. -en; **-lijn,** v. -en.
Doceeren (*onderwijzen, leeren*); *het latijn -.*
Docent' (*leeraar*), m. -en; *- aan een gymnasium.* (c = s).
Doch (*maar*), vgw.
Docht (*roeibank*), v. -en; ook **Doft.**
Doch'ter (*meisje*) v. -s; *jonge -*, jonge ongehuwde vrouw; **-schap** (*verhouding als dochter*), o. gmv.
Dociel' (*leerzaam, gedwee*), bn. (c = s).
Dociliteit' (*leerzaamheid, gewilligheid, gedweeheid*), v. gmv. (c = s).
Doc'tor (*hoogste academische titel*; ook *geneesheer*), m. -to'ren; zie **Dokter**; *doctor medicinae*, in de medicijnen; *- philosophiae*, in de wijsbegeerte; *- theologiae*, in de godgeleerdheid.
Doc'tor dja'wa, m.; zie **Dokter.**
Doctoraal' (*als van een doctor*; fig. *deftig*; *gezaghebbend*), bn.; zn. o.: *zijn - doen*, n.l. examen als doctorandus. (c = k).
Doctoraat' (*de waardigheid van doctor*), o. gmv. (c = k).
Doctoran'dus (*iemand die het recht heeft, den doctoralen graad te halen, doch nog niet gepromoveerd*), m. -sen; *- in de rechtswetenschap*; *- de wis- en natuurkunde.* (c = k).
Doctores' (*vrouw. doctor*), v. -sen; in de geneesk. ook: **Dokteres.**
Doctri'na (*leer, geleerdheid, wetenschap*), v gmv.; ook: *de société*, *in Amsterdam.*
Doctrinair' (*bekrompen hechtend aan een eenmaal afgebakende geloofsbelijdenis of leer op staatkundig of wetenschappelijk gebied*), bn.; als zelfst. nw. (*stelselknecht*), m. -en.
Document' (*geschreven bewijsstuk, oorkonde*), o. -en.
Documenteeren (*met bewijsstukken staven*),
Dod, dod'de (*plant van het geslacht der rietgewassen*; *ook waterkolf*), v. dodden.
Dod'aars (eig. *met dikken aars*: *een soort van inlandschen duiker of fuut*), m. -aarzen.
Dod'degras (*beemdgras*), o.; *het - vindt men in onze weiden.*
Dod'der (plantk. *huttentut, een soort van onkruid*), v. gmv.
Dod'derig (afleid van *dodderen*, freq. van *dodden*, bijvorm van *dutten*: *slaperig*), bn. en bw.; **-heid,** v. gmv.
Dodecaë'der (meetk. *twaalfvlak, lichaam met twaalf gelijke vijfhoeken als grens*), m. -s.
Dodecarchie' (*de regeering der 12 vorsten in oud-Egypte*), v. gmv. (ch = g).
Dod'ei (*bedorven ei, vuil ei*), o. -eieren.
Dodij'nen (Fr. *dodiner*: wiegelen; *een kind -, in den arm of in de wieg in slaap maken*), ik heb gedodijnd; ook **Doldijnen.**
Dodo'na (aardr. *stad in het Grieksche landschap Epirus, bevattende destijds het oudste orakel* n.l. *dat van Zeus of Jupiter*), o.
Dod'oor (zie *dodderig*: *suffer, langslaper*), m. en v. -en.
Doe'ar (*Arabisch tentendorp, tien tenten minstens*), m. -s; ook: *Douar.*
Doe'del (*-zak, speeltuig der Tyrolers*), m. -s.
Doe'delen (*op den doedelzak spelen*; fig. *neuriën, zingen*), ik heb -doedeld.
Doe'delzak (*pijpzak, blaasinstrument*), m. -zakken. Ook **Doedel.**
Doek (*weefsel*; *schilderstuk, vlag*), o. -en.
Doek (*halsdoek, zakdoek*, enz.), m. -en; zegsw. *een -je voor het bloeden*, een voorwendsel om iets dat minder goed is te verbergen; *er geen -jes om winden*, iets niet aan het oog zoeken te onttrekken, iets niet zoeken te verbloemen of te bewimpelen.
Doek (toon. *gordijn of scherm*), o. -en.
Doe'ken (*bedriegen, blinddoeken*), ik heb gedoekt; **-er,** m. -s; **-ster,** v. -s; **-ing,** v. -en.
Doe'koen (O.-I. *geneeskundige*), m. en v. -s.
Doel (*mikpunt*; *wit, waarop men mikt*), o.; fig. oogmerk, voornemen, plan: *een - beoogen*; *zijn - bereiken, treffen*; *naar een - jagen, een - achtervolgen.*
Doel'einde (*oogmerk*), o. -n; *tot dat -.*
Doe'len (meerv. van *doel*: schietbaan, *oefenplaats der schutters*), m. -s.
Doe'len (*mikken*), ik heb gedoeld; *op iets -.* op het oog hebben of zinspelen op.
Doel'loos (*zonder doel*), bn. en bw.; *een - werk*; *- rondzien.*
Doelma'tig (*juist geschikt voor het doel, passend*) bn.; **-heid,** v. gmv.
Doeltref'fend (*brengend tot het doel*), bn.
Doel'wit (*witte plek op 't doel*), o. gmv.
Doem (*oordeel, gericht, vonnis*), m. gmv.
Doe'ma (*stadhuis, raadhuis*: *rijksdag in Rusland, vergadering der volksvertegenwoordiging in Rusland*), v. -'s.
Doe'men (den. van *doem*, oordeel: *veroordeelen*), ik heb gedoemd; *al doemde 't tot mij tot slavin.* (B. ter Haar); **-ing,** v. gmv.
Doems'dag (*de dag des oordeels*), m. gmv.

Doem'vonnis (*doodvonnis, veroordeeling*), o. -sen; *het - over iemand uitspreken.*
Doem'zucht (*wraaklust*), v. gmv.
Doen (*handelen, uitvoeren, verrichten*), onr. ik deed, heb gedaan; **-er,** m. b.v. *boosdoener*; zegsw. *iets van - hebben*, noodig hebben; *in goeden - zijn*, welgesteld, gefortuneerd.
Doe'niet (*leeglooper, luiaard*), m. en v. -en.
Doen'lijk (*te doen, uitvoerbaar*), bn.
Doe'rak (*Russisch scheldwoord onder matrozen*, eig. *dwaas, zotskap, thans smeerlap*), m. -ken.
Doe'rian (O.-I. *zekere vruchtboom*), m. -s.
Doer'ra (Arab. *een soort van gierst in* O.-I. *en Afrika*), v.; ook: *Kaffer- of Negerkoorn.*
Does (*poedel*), m. gmv.
Doe'skin (*een soort lichte buckskin*), o. gmv.; lees: *doo'-skin.*
Doet'je (bijvorm van *dotje*: *goede sul, onnoozele vrouw*), o. -s.
Doe'zelaar (teekenk. *opgerold zacht lederen voorwerp om mee te schaduwen*), m. -s.
Doe'zelen (*schaduwen, met tinten opwerken*, ik heb gedoezeld; **-ing,** v. -en.
Doe'zelig (fig. *dommelig*), bn.
Dof (*duw, stoot, riemslag*), m. doffen.
Dof (*pof op een mouw*), v. poffen; zie *Pof* en *Poefmouw.*
Dof (*niet glanzend, mat*), bn. en bw.; doffer, -st.; **-heid,** v. gmv.
Dof'fen (*slaan, stooten*), ik heb gedoft; **-fer,** m. -s; **-fing,** v. -en.
Dof'fer (van *duif*: *mannetjesduif*), m. -s.
Dof'fig (*mat, niet glanzig*), bn.; **-heid,** v.
Dof'je (*geldbeurs, som gelds*), o. -s; zegsw. *een - hebben*, buitenkansje.
Doft (*roeibank, bootbank*), v. -en; zie *Docht.*
Dof'wit (*vuilachtig wit*), bn.; *een - overhemd.*
Dog (uit het Eng. *zekere sterke en moedige hond*), m. -gen.
Dogares'sa (*gemalin van den Doge*), v. -'s
Dog'car (*open rijtuig, waarin men rug tegen rug zit, voor sportliefhebbers of jagers*), v. -s; in O.-I. huurrijtuigje of *dos-a-dos*, gewoonlijk verkort tot *doos* of *sado*; ook **-cart.**
Do'ge (gesch. *hertog, d. i. hoofdbestuurder van Venetië, van Genua*), m. -s.
Dog'ger (*vischschuit, die met e. sleepnet werkt, ter kabeljauwvangst*), m.-s.
Dog'ger (een *kabeljauw* van de *Doggersbank*), m. -s.
Dog'gerboot (*boot voor de kabeljauwvangst*), v. -booten; ook: D o g g e r.
Dog'gersbank (aardr. *reuzenzandbank in de Noordzee, het rendez-vous der doggers*), v. gmv.; de - heeft een lengte van 515 KM. bij 64 K.M. breedte; zij loopt van de kust van Jutland O.W. en ligt 300 Eng. zeemijlen of 100 uur van Londen; - *de slag bij* -, 5 Aug. 1781 tusschen de Eng. en de Ned. vloot, Jan Hendrik Zoutman.
Dog'ma (*leerpunt, leerstelling, theologisch leerstuk*; *geloofsartikel*), o. -'s, -ta; *een theologisch* -. (g = g).
Dogma'ticus (*leeraar in de geloofsleer, kenner van het leerstellige in den godsdienst*), m. -tici.
Dogmatiek' (*het leerstellige van de geloofsleer*), v. gmv.; *de - van Calvijns leer.*
Dogma'tisch (*leerstelling, leermatig*), bn. en bw.; *iets -onderwijzen*, d. i. in een reeks van stellingen, vooral in zake van godsdienst.
Dogmatiseeren (*leerstellig voordragen*).
Dogmatis'me (*de leerstellige leerwijze*), o. gmv.
Dok (*besloten ligplaats voor schepen*), o. dokken; *een droog -, een drijvend -.*
Dok (*stroopop, dakpanstroowisch*), v. -ken.
Dok'keblaren (*hoefbladen*), o. mv.
Dok'ken (*een schip in het dok halen*), ik heb gedokt.
Dok'ken (*betalen*), ik heb gedokt. gmz.
Dok'ken (*een dak van stroopoppen voorzien*), ik heb gedokt.
Dok'ter (Lat. *doctor: arts, geneesheer*), m. -s; spreekt. **-sche** (*vrouw v. d. dokter*), v. -n, **-skoetsje** (*rijtuig v. e. geneesheer tot bezoek van z'n patiënten*), o. -s.
Dok'ter-dja'wa (O.-I. *inlandsch geneeskundige*), m.; **-school,** v. -scholen.
Dok'teren (*ziek zijn, den dokter raadplegen*; *geneeskundig verzorgen*), ik heb gedokterd.
Dokteres' (*vrouw. dokter*), v. -sen.
Dok'werker (*arbeider of werkman in of aan een dok, havenwerker*), m. -werkers.
Dokzaal' (Lat. *doxale:* plaats der koorzangers), o. -alen; zie *Oksaal* en *Doxaal.*
Dol (*draaibare roeipen*), m. dollen.
Dol (*razend, woedend, waanzinnig*), bn. en bw.; doller, -st; **-heid,** v. gmv.
Dol'appel (*bedwelmende appel, doornappel*), m. -s.
Dol'ce (muz. *liefelijk*), bw.; - *far nien'te*, het zoete niets-doen, het leegzitten: *de dames luisterden in - naar de muziek.* (J. t. B.).
Doldij'nen (*een kind in den arm wiegen*), ik heb gedoldijnd; *de moeder -de met den knaap.* (Potg.); ook: **Dodijnen.**
Dol'driest (*brooddronken, vermetel*), bn. en bw.
Doldrif'tig (*onbezonnen*), bn.
Do'le (klankn. *torenkraai, kauw*), v. -n.
Doleeren (*klachten inbrengen, bezwaren hebben of inbrengen*); *de -de kerk*, afgescheiden.
Dolee'renden (Herv. *voormalige leden der Nederl. Herv. kerk, die zich in 1886 afscheidden van die kerk*) m. en v. mv.
Do'len (den. van *dol*: *dwalen, rondzwerven*), ik heb -dooid; *in de woestenij* -; fig. zich aan dwaling overgeven
Dolen'do (muz. *klagend, weemoedig*), bw.; ook: *Dolen'te.*
Doleriet' (*groen of grijs gesteente*), o. gmv.
Dolfijn' (*walvischachtig zeedier*), m. -en.
Dol'graag (*zeer graag*), bw.; *iets - doen.*
Dol'hamer (*houten hamer om een rund te dollen*), m. -hamers.
Dol'huis (*gekkenhuis, zoo genoemd, omdat men aan dolheid of razernij dacht*), o. -huizen. vero.
Do'lik (eig. *dol makende giftplant, windhaver*) v. gmv.
Dolk (*moordpriem, ponjaard*), m. -en.
Dolk'mes (*mes in den vorm v. e. dolk*), o. -sen.
Dol'kop (*onberaden mensch*), m. en v. -pen.
Dol'kruid (eig. *dolmakende giftplant, zwarte nacht-schade*), o. gmv.; ook: **Bilzenkruid.**
Dol'lar (*daalder in N.-Amerika, geldende f 2.60*), m. -s; lees: *doll'r*; *de Mexicaansche - = f 2.50.*
Dolle-honds'beet, m. -beten.
Dolleker'vel (*schermbloemige giftplant, gevlekte waterscheerling*), v. gmv.

Dol'leman (*onbesuisd, wild mensch, dolkop*), m. -mannen, -mans.
Dol'len, ik heb gedold; *een os -*, d. i. hem de hersens inslaan met een dolhamer.
Dol'len (*gekscheren*), ik heb -dold; *met iem. -*, hem v. d. gek houden; zie **Railleeren.**
Dol'man (*nauwsluitend met tressen versierd huzarenbuis*; ook: *met bont afgezet damesbuisje*), m. -s.
Dol'men (*Keltisch steenaltaar, steenen tafel, als oud gedenkteeken of grafteeken, vooral in Bretagne en Engeland*), v. -s.
Dol'metscher (*tolk*), m. -s; ook: *Dolmetsch.* (sch = sj). germ.
Dolomiet' (*zekere kalksteensoort*), o. gmv.
Do'lus (rechtst. *bedrog*), m.; *- bonus*, misleiding ter bereiking van een goed doel; *- malus*, arglist, boos opzet.
Dolzin'nig (*onbezonnen*), bn.; *een - bijgeloof*, allerdwaast; **-heid,** v. -heden.
Dom (Lat. *dominum*, van *domare*, beheerschen: *heer, eeretitel der edellieden in Portugal en Brazilië*), m. -s; zie **Don.**
Dom (Lat. *domus*, huis, d. i. huis Gods. *domkerk, bisschoppelijke kerk, kerk met koepel, kathedraal*), m. domkerken.
Dom (*domtoren*), m. -s; *de - van Utrecht.*
Dom (*traag van begrip, stompzinnig*), bn. en bw.; *een - kind*; *zich - houden*, onwetend; *een - uiterlijk*; *een -me zet*, onnoozel; *- te werk gaan*; **-heid,** v.: *verregaande onnoozelheid*; *hij beging allerlei-heden*, domme streken.
-dom (verwant met *doen: achtervoegsel*), b.v. *wasdom: God zal - geven, doen* wassen; *prinsdom, vorstendom, hertogdom*, een gebied; *rijkdom, ouderdom, vrijdom*, een toestand; *engelendom, menschdom*, een verzameling.
Domaniaal' (*van of betreffende het domein*), bn.; *het bestuur der -ale mijnen in Limburg.*
Domein' (*rijksgrond, kroongoed*), o. -en; *er is kroon- en staats-.*
Domestiek' (*dienstbode*), m. en v. -en; vr. ook **-e:** *ik kan geen enkele -e missen.* (C.O.)
Dom'heer (*stiftsheer, kapittelheer eener domkerk*), m. -heeren; zie **Kanunnik.**
Domici'lie (*wettig verblijf, huisvesting, woonplaats*), o. -liën, -s; *hij zal eenmaal Amsterdam tot zijn - kiezen.* (C. O.); *- kiezen ten huize van*; *- van onderstand*, plaats, waar een bedelaar armlastig is.
Domicilieren (*woonachtig zijn*). (c = s).
Dominant' (*overheerschend, de overhand hebbend*), bn.
Dominan'te (muz. *groote quint, de heerschende toon of hoofdtoon in koraalmuziek*), v. -n.
Domina'tie (*heerschappij, gezag, beheersching*), v. gmv.
Do'minee (Lat. *domine*, voc. van *dominus*, heer: *leeraar, predikant*), m. -s; zegsw. *daar gaat een - voorbij*, scherts. gebruikt als in een gezelschap, na druk gesprek, plotseling een algemeene stilte heerscht; in de spreekt. **-sche** (*domineesvrouw*), v.
Domineeren (*overheerschen, den baas spelen, gebieden*); ook: *Domino-spelen.*
Do'mineesbriefje (*kerkbriefje, lijst v. predikbeurten, predikbeurtenblad*), o. -s; **-stuk** (*stuk uit de lenden van het rund, beste stuk als geschenk*), o. -ken; zie **Paterstuk.**
Domi'nica (*de dag des Heeren, Zondag*), v. -'s.
Dominicaan' (*monnik van de orde van St. Dominicus*, 1215; *predikheer*), m. -canen.
Dominica'le (R.-K. *witte avondmaalsdoek*), o. -s.
Dominica'ner, bn.; *de - orde, een - monnik.*
Domi'nicus, de H. -, *stichter van de orde der Dominicanen, in 1215 te Toulouse*; 1170—1221.
Do'mino (Sp. *domino: momgewaad, vermommingskleed op vastenavond*; *heer of dame in een domino*), m. en v. -'s.
Do'mino (*spel uit Italië afkomstig*), o. gmv.; *zij spelen een partij -*; **-steen,** m. -en.
Dom'kapittel (R.-K. *college van domheeren of kanunniken*), o. -kapittels.
Dom'kerk (*bisschopskerk*), v. -kerken; **-klok,** v. -klokken.
Dom'kop (scheldn. *lomperd*), m. en v. -pen.
Dom'mekracht (door volksetym. vervormd uit het Duitsche *Daumkraft: werktuig, aardwinde*), v. -en; fig. lomperd, plomp mensch.
Dom'mel (*bedwelming*), m. gmv.; *in den - zijn.*
Dom'melen (klankn. *gonzen gelijk de bijen, mompelen*;), ik heb gedommeld; **-aar,** m. -s; **-ing** (*sluimering*), v. -en.
Dom'melen (*dooreenmengen, vermengen*), ik heb -dommeld. vero.
Dom'melen (*sluimeren*), ik heb -dommeld; *zit je daar weer te -?*
Dom'melig (*slaperig*), bn.; *- weer.*
Dom'merik (*lomperd*), m. en v. -en.
Dom'migheid (*dom gezegde, domme streek*), v. -heden.
Dom'oor (*dom mensch, onnoozele*), m. -en.
Dom'pelen (*onder water plonsen*), ik heb gedompeld; fig. *in ellende -, in rouw -*, d. i. storten; **-ing,** v. -en.
Dom'pen (verwant met *dempen: smoren, uitblusschen*), ik heb gedompt; *een kaars -.*
Dom'per (van *dompen: kaarsendomper*), m. -s; fig. duisterling, bevorderaar van domheid en bijgeloof.
Dom'pig (*dampig, vochtig*), bn.; **-heid,** v.
Dom'proost (*proost van een domkerk, hoofd van het kapittel*), m. -proosten.
Dom'school (*in de Middeleeuwen school v. het domkapittel*), v. -scholen.
Do'mus do'mini, het huis des Heeren.
Don (*gift, schenking*), m. -s; *-gratuit*, vrijwillige gift.
Don (*heer, eeretitel vóór den voornaam van edellieden en hooge geestelijken in Spanje*), m. -s.
Do'na (lees: *don-ja*), **Don'na** (*Spaansche en Portug. titel van adellijke dames*), v. -'s.
Do'nar, m. Zie **Thor.**
Donata'ris (*begiftigde*), m. en v. -sen.
Donateur' (*begiftiger, schenker*), m. -s.
Dona'tie (*gift, schenking, overgave*), v. -s, -tiën. (t = ts).
Donatri'ce (*begiftigster, schenkster*), v. -s.
Don'der (*donderslag, onweer*), m. -s; *daar kunt ge - op zeggen*, gmz. zegswijze om iets met ruwe kracht te bevestigen.
Don'deraal (*weeraal, meerpoet*), m. -alen.
Don'deraar (myth. *dondergod n.l. Jupiter en bij de Germanen Thor*), m.
Don'derbaard (*volksnaam v. huislook*), v. gmv.
Don'derbeitel (Germ. myth. *de naam door het bijgeloof gegeven aan een vuursteenen wapen uit den oertijd*), m. -beitels.
Don'derbui (*onweersvlaag*), v. -buien.
Don'derbus (*oud soort van kanon*), v. -sen.
Don'derdag (*vijfde dag der week naar Donar*

geheeten), m. -en; **-s,** bw.: *de raad vergadert* -; **-sch,** bn.: *de -e markt.*
Don'deren, het heeft gedonderd; zegsw. *hij hoort het te Keulen* -, staat erg verbaasd; *iemand* -, fig. kwellen, plagen. plat.
Don'derjagen (*lastig maken, zaniken, plagen*), ik heb gedonderjaagd. plat.
Don'derjool (*rumoerige studenten-feestavond om de groenen te donderen*), m. -jolen.
Don'derkruid (*samengesteldbloemige*), o. gmv.
Don'derpad (*klein rivier- en zeevischje*), v. -padden.
Don'derpadde (*kikkervischje*), v. -padden.
Don'ders, bw.; *het is - ver,* erg. plat.
Don'dersch, bn.; *die -e jongen.* plat.
Dong (*stalmest, drek*), m. gmv.
Don Juan (fig. *losbol, verleider*), m. -s.
Don'ker (*duister*), o. gmv.; zegsw. *tusschen licht en* -, in de schemering.
Don'ker (*duister*), bn. en bw.; **-heid,** v. gmv.
Don'kerblauw (*erg blauw*), bn.; *een -e japon, een -e overjas.* Evenzoo: **-bruin, -geel, -grauw, -grijs, -groen, -rood.**
Don'key (*stoomlier op schepen*), v. -'s (ey = ie); *de - man,* de man aan de stoomlier staande bij 't lossen of laden.
Don Quichot'te de la Manche, fig. *dwaze, dolende ridder,* eig. *bespottelijke held in den roman van Cervantes,* 1547—1616; *de - verscheen in 1598, het is een satire op het Spaansche ridderwezen en op de ridderromans*; **-chotterie'** (*dwaze avonturen, plannen,* enz.), v. -ën; lees: *kiesjot'.*
Don'na, v.; zie **Dona,** alleen in gebruik bij voornamen: *-Clara.*
Dons (*de fijnste vederen*), o. gmv.; *een bed van* -.
Dons'vlinder (*een kleine vlinder, waar de kop en borststuk dik bedekt zijn met donzige haren*), m. -vlinders; *de rups van den - brengt aan de vrucht- en loofboomen groote schade toe.*
Donzen (*van dons*), bn.; *een - dekbed.*
Don'zig (*donsachtig*), bn.; *een - bed, een - nest,* fig. *een - waas.*
Dood, m.; *hij ziet er uit als de* -, n.l. even skeletachtig mager; *trouw tot in den* -; *de - van Yperen,* pestziekte: zegsw. *er uitzien als de - van Yperen,* zeer vervallen en zwak; *wandelen in de schaduwen des -s,* gestorven zijn; *het is er de - in den pot,* het is er een doodsche boel, men verveelt er zich gruwelijk; zegsw. *om den - niet,* al zou het mij den dood berokkenen.
Dood (*overleden, gestorven*), bn.; *de zieke is* -; *een -e boom, een -e taal*; *een - kapitaal,* renteloos; *de Doode Zee* (in Palestina); *hij is - van slaap*; *hij is op sterven na* -, ir. voor, hij leeft nog; *een wet blijft een -e letter, als ze niet uitgevoerd wordt*; *goederen in de -e hand,* die niet door erfenis overgaan, b.v. kloostergoederen; *-e talen,* die door geen volk meer gesproken worden, b.v. het Latijn; *-e strijdkrachten,* b.v. wapens, forten, vestingen, schepen, enz.
Dood'af (*doodmoede*), bn.; *Amelie zeeg - op een stoel neder.* (C.O.)
Dood'akte (*bewijs van overlijden*), v. -n.
Dood'arm (*zeer arm, zijnde zonder eenig bezit*), bn.; verg. *Doodziek.*
Dood'attest (*akte van overlijden*), o. -attesten.
Dood'baar (*draagbaar v. e. lijk*), v. -baren.
Dood'bed (*bed, waarop een doode*), o. -bedden.
Dood'bedaard (*kalm als een doode, in de hoogste mate bedaard*), bn. en bw.
Dood'bericht (*kennisgeving van overlijden*), o. -berichten.
Dood'bewijs (*doodattest*), o. -bewijzen.
Dood'bidder (*aanspreker*), m. -s. gew.; *een gezicht hebben als een* -, er bleek uitzien.
Dood'bloeden (*sterven door verbloeding*), is doodgebloed; *hij zal nog* -; fig. *dat praatje zal wel* -, cp niets uitloopen, vergeten worden.
Dood'bus (*urn,* ook: *fondsenbus, waarin men stort, om bij overlijden de zijnen eenige uitkeering te verzekeren*), v. -bussen.
Dood'doener (*machtspreuk*), m. -doeners.
Doo'de (*gestorvene*), m. en v. -n.
Dood'eenvoudig (*zeer eenvoudig*), bn. en bw.; verg. *Doodziek, Doodarm.*
Dood'eetster (*vrouw. doodeter*), v. -s.
Doode hand, v.; *goederen in de* -, d. i. wier eigendom aan instellingen behoort, zoodat zij buiten den handel zijn en niet door erfrecht worden overgedragen, waardoor er nooit een penning van in de schatkist komt buiten de gewone belasting; zie **Dood,** bn.
Doo'delijk, bn. en bw.; *een - schot*; *hij is - bleek,* fig. in hooge mate; *zich - vervelen.*
Doo'den (den. van *dood: doodmaken*), ik heb gedood, fig. *den tijd* -, d. i. verdrijven; *zijn lusten* -, d. i. onderdrukken; **-er,** m, -s; **-ing,** v. gmv.
Doo'denakker (*begraafplaats*), m. -akkers.
Doo'dendans (*spel of tafereel, allegorisch de macht des doods voorstellend*), m. -en; zie: **Macaber.**
Doo'dengericht (gesch. *Egypte, oordeel over een doode door 42 rechters*), o. -gerichten.
Doo'denmarsch (*treurmarsch*), m. -en; **-rijk** (*schimmenrijk*), o. gmv.; **-verklikker** (scherts. *aanspreker*), m. -s.
Doo'denmaske (*afdruk in gips van het aangezicht v. e. overledene*), o. -n, -s; *een - van Von Beethoven.*
Doo'denrijk (*verblijfplaats van de zielen der afgestorvenen*), o. gmv.; ook *Onderwereld, Hades, Hel.*
Dood'eter (*leeglooper, doeniet, iem. die behalve te eten niets uitvoert,* ook: *paard, dat het genadebrood eet*), m. -s.
Doode Zee (aardr. *in Palestina een meer van 28 vierk. geographische mijlen, met zout water, ter plaatse waar eens Sodom en Gomorrha stonden*), v.; ook het *Zoute Meer, het Asphaltmeer, Meer van Lot* (Arabieren); de Jordaan mondt uit in de -.
Dood'familiaar (*hoogst gemeenzaam*), bn.
Dood'graver (*grafmaker*), m. -s.
Dood'graver (*zwarte tor*), m. -s; zie **Aastor.**
Dood'jagen (*een paard zoo afjakkeren, dat het bezwijkt*), ik jaagde of joeg -, heb - gejaagd.
Dood'jammer (*erg jammer*), bn.
Dood'kist (*lijkkist*), v. -kisten; gesch. *den sleutel op de - leggen,* van de nalatenschap afzien; zegsw. *een nagel aan iemands - zijn,* hem groot zielsverdriet aandoen.
Dood'kleed (*lijkwade, doodkistkleed*), o. - en.
Dood'kloppertje (*kevertje, dat in 't hout klopt*), o. -kloppertjes.
Dood'kruid (*belladonna*), o. gmv.; *het* -,

van de menigt' der glimmervrucht gekromd. (Staring); zie **Wolfskers** en **Belladonna.**

Dood'lachen (*iets al lachend dooden*); ik lachte -, heb - gelachen; *het voorstel werd in het Parlement eenvoudig - gelachen*, door algemeene hilariteit als gedood; *zich -*, eig., het geweldig lachen besterven; fig. *wij hebben ons schier - gelachen om dien clown*, wij hebben geweldig gelachen.

Dood'leuk (*in de hoogste mate leuk*), bn. en bw.

Dood'moede (*erg afgemat*), bn.

Dood'nuchter (*totaal nuchter*), bn. en bw.

Dood'onschuldig (*in elk opzicht onschuldig*), bn.

Dood'op (*zeer afgemat*, ook: *afgeleefd*), bn.

Dood'onderwetsch, bn.; *een -e klepperman.* (J. v. M.), erg van den ouden stempel.

Doods'angst (fig. *erge angst*), m. -angsten; **-gevaar,** o. -varen; **-strijd,** m.; **-stuip,** v. -en; **-uur,** o. -uren; **-zweet,** o. gmv.

Doods'bleek (*doodelijk bleek*), bn.; *een jongmensch met een - uiterlijk, hij werd toen -.*

Doodsch (*akelig, naar, eenzaam*), bn.; *een -e stilte, een -e weg, wat is het hier -!* **-heid,** v. gmv.

Dood'schieten (*met een schot dooden*), ik schoot -, heb - geschoten; *een haas -.*

Dood'schouw (*het schouwen der afgestorvenen of verongelukten*), v. gmv.; *de armendokter heeft daar ook de -.*

Doods'hoofd (*een ontvleesd menschenhoofd*), o. -hoofden; zie **Bekkeneel.**

Doods'hoofdvlinder, -pijlstaart (*een groote schemeringvlinder met een figuur als een doodskop op de rugzijde van het borststuk*), m. -vlinders, -staarten.

Dood'slag (*manslag*), m. -slagen.

Doods'nood (*stervensnood*), m. gmv.; zegsw. *hij kijkt als een uil in -*, erg angstig.

Dood'schrik, m. gmv.; *iemand den - op het lijf jagen*, hem in erge mate doen schrikken.

Doods'slaap (*de eeuwige rust*), m. gmv.; *hij n.l. de grijsaard juicht en lacht om den - - te verdrijven.* (De Gen.).

Dood'straf (*lijfstraf, die den dood tengevolge heeft*), v. -straffen; bij de Joden b.v. de steeniging, bij de Romeinen, voor hen, die geen Romeinsch burger waren, de kruisiging, enz.

Dood'stroom (scheepst. *dood tij*), m. -en; fig. *'t is hier -*, er is niets te doen.

Doods'verf (*lijkkleur*), v.; *die lijder, met de - op de ingevallen wangen.* (J. t. B.).

Dood'tij (*geringe vloed nl. bij het eerste en laatste kwartier*), o. -en; ook: *stilstand in het water tegen den tijd, dat vloed of eb invalt*; de tegenst. is **Springtij.**

Dood'verf (*grondverf; vooral, eerste aanleg eener schilderij*), v. -verven; *hier zijn twee - verven van dat portret.*

Dood'verven (*een schilderij aanleggen*), ik heb gedoodverfd; fig. *iem. met een post of ambt -*, d. i. hem als zoodanig noemen, aanwijzen; *genoeg om mij te - voor een man van den achteruitgang.* (Potg.); *iem. - als den dader van iets*, op de gis aanduiden.

Dood'vijand (*erge vijand*), m. -en; **-vijandin',** v. -nen; **-schap,** v. gmv.

Dood'vlag (*rouwvlag, zwarte vlag, vlag halfstok geheschen*), v. -vlaggen.

Dood'vonnis (*vonnis, waarbij iemand ter dood wordt veroordeeld*), o. -sen; *het - uitspreken, het - aan iemand voltrekken.*

Dood'wade (*doodskleed, doodlaken*), v. -waden; *het lichaam zal daar nederliggen, in een enkele - gehuld.* (C.O.); ook: **-wa.**

Dood'water (*stilstand van het zeewater, een verschijnsel aan de kusten van Noorwegen*), o. gmv.

Dood'water (*zog, kielwater*), o. gmv.

Dood'wonde (*doodelijke wonde, genadeslag*), v. -n; zegsw. *nu, het is geen -*, het is zoo erg niet.

Dood'ziek (*erg ziek*), bn.; *een - kindje.*

Dood'zonde (R.-K. *groote zonde, die den mensch nl. berooft van de heiligmakende genade d.i. van de liefde Gods*), v. -n.

Dood'zwijgen (*door algemeen zwijgen de belangstelling in iem. of iets dooden*), ik zweeg -, heb - gezwegen; *men heeft mij trachten dood te -* (Multatuli); *het beste is die dwaze critiek dood te -.*

Doof (*van het gehoor beroofd, ook hardhoorend*), bn. en bw.; *zoo - als een kwartel*, erg doof, omdat een kwartel door schrik verlamd niet opvliegt zelfs bij een schot; fig. *- voor de stem van 't medelijden*, geen medelijden kennend; *- voor vermaningen*; *- aan één oor*; *Oostindisch -*, d. i. hoorende doof als een O.-I. bediende, uit aangeboren traagheid of uit onwil; *aan dooven mans deur kloppen*, bij iem. geen gehoor krijgen, geen inwilliging van een verzoek; **-heid,** v. gmv.

Doof'pot (*ijzeren pot met deksel tot uitdooving van brandstof*), m. -potten; zegsw. *iets in den - stoppen*, de zaak smoren, voorgoed uit de wereld helpen, er het bestaan aan ontnemen.

Doofstom' (*doof en stom*), bn.; **-heid,** v.

Doofstom'me (*persoon, die doofstom is*), m. en v. -n.

Doofstom'men-instituut (*inrichting, waar doofstommen opvoeding en onderwijs ontvangen*), o. -instituten.

Dooi (*het dooien*), m. gmv.; *de - valt in.*

Dooi'en, het heeft gedooid; *het begint te -.*

Dooi'er (*het geel van een ei*), m. -s; zie **Door.**

Dooiweder, -weer (*dooiend weer*), o. gmv.

Dool (*het dolen*), m.; *op den - zijn.*

Dool'hof (*tuin met kronkelpaden, labyrint*), m. en o. -hoven; fig. *een - van straten, van gangen*, bv. in den St.-Pietersberg; *het recht is een waar -.*

Doo'mansduim (*straalpoliep*), m. -en.

Doo'mig (*vochtig, klam*), bn.; *Vernooy zei.. met een - voorhoofd.* (C.O.)

Doop (*doopsel, sacrament*), m. gmv.; *de - van een kind, iemand den - toedienen*; fig. *de - van een klok*, inzegening, *de - van een schip*, feestelijke naamgeving.

Doop (*saus*), v. gmv. gew.

Doop'akte (*doopbewijs*), v. -n; **-bekken** (*meestal koperen kom met het doopwater*), o. -s; **-belofte** (R.-K. *belofte door peter en meter voor den doopeling afgelegd*), v. -n: *de -n hernieuwen*, meestal op den dag der eerste H. Communie; **-boek** (*register, waarin de namen der doopelingen worden ingeschreven*), o. -en; **-brief** (*doopakte*), m. -brieven; **-ceel, -cedel** (*uittreksel uit het doopboek, geboorte-extract*), o. -en, -s: zegsw. *iemands - lichten*, d. i. iemands verleden en vooral het kwaad van hem of zijn familie naspeuren en bekend maken, **-deken** (*sprei, waaronder*

de jonggeborene ter kerk wordt gedragen), v. -s; **-eling** (*die gedoopt wordt*), m. en v. -en.
Doo'pen (den. van *doop*: *den doop toedienen*), ik heb -doopt; *ik heb het kind Hein laten* -, dien naam bij het doopen doen geven; fig. indompelen: *brood in melk, in wijn* -; scherts. *die boer weet zijn melk te* -, verwateren.
Doo'per (*hij, die doopt*), m. -s; Bijb. *Joannes de* -.
Doop'feest, o. -en; **-formulier** (*woorden, die bij het doopen worden uitgesproken*), o. -en; **gelofte,** v. -n; **-getuigen** (*peter en meter*), m. en v. mv.; **-goed** (*-kleertjes*), o. gmv.; **-heffer** (*iemand die het kind ten doop heft, peetoom*), m. -s; **-hefster** (*peettante*), v. -s; **-hek** (*in Herv. kerken het hek om den preekstoel*), o. -ken; **-hemd** (*wit linnen kleed als waarin de volwassen heidenen het doopsel ontvingen*), o. -en; **-kapel** (R.-K. *kapel, waarin de doopvont staat*), v. -len; **-maal** (*-feestmaal*), o. -malen; **-naam** (*voornaam*), m. -namen; **-plechtigheid,** v. -heden; **-register** (*doopboek*), o. -s; **-water** (*water der doopvont, het moet zijn natuurlijk water, d. i. regen- of bron- of pompwater*), o. gmv.
Doop'sel (*sacrament*), o. gmv.; *het* - *des waters*; *het* - *des bloeds*, de marteldood; *het* - *van begeeren*, men begeert in zijn laatste oogenblikken nog het doopsel.
Doops'gezind, bn.; *hij, zij is* -, Menist.
Doops'gezinde (*volgeling van Menno Simonsz*; *Menist, Mennoniet*), m. en v. -n.
Doop'vont (*doopbekken*), v. -en.
Door, bw.: *-studeeren*, verder, voort; *-breken*, in stukken; *-laten*, ergens doorheen; *-knagen*, in alle richtingen; vz. (*dwarsdoor*): - *den tuin wandelen*, - *de deur in huis komen, de spijker gaat* - *het hout.*
Door, bw. vormt samenst. met w.w., nu eens scheidbaar (met de klem op *door*), dan weer onscheidbaar (met de klem op het w. w.); steeds wordt *door* vastgeschreven in de onbepaalde wijs en in het verleden deelw.; b.v.: *door'snijden* en *doorsnij'den.*
Door (*dooier* voor *do-er, doder*), m. en o. -en; *zoo geel als een* -.
Door'braak, v. -braken; *de* - *van een dijk.*
Door'brenger (*verkwister, bonvivant*), m. -s.
Doordacht' (*overlegd*), bn.; *een goed -e zaak.*
Doordat' (*omdat*), vgw.; *de weg is slijkerig,* - *het al drie dagen heeft geregend*, ter oorzake dat.
Doordien' (*omdat, dewijl*), vgw.
Doordring'baarheid (*eigenschap der lichamen*), v. gmv.; *de* - *is een gevolg der poreusheid.*
Door'dringen (*ergens doorheen dringen*), ik drong -, ben en heb -gedrongen; ook: doordrin'gen: het -drong', hij is -dron'gen: *hij is -dron'gen van droefheid*; *-dron'gen van de waarheid zijner leer*, d. i. in zijn hart overtuigd.
Doordrin'gend, bn. en bw.; *een* - *geluid, een -e koude, een -e stem, een* - *verstand*; *de wind waait* -; **-heid,** v. gmv.
Dooreen' (*door elkaar*), bw.; *alles lag* -; *hij verdient per jaar* - *f 1500.* In samenstellingen vast te schrijven: *-gooien, -haspelen,* - *schudden*, enz.; evenzoo: *-gegooid*, enz.
Door'eerlijk (*in alle opzichten eerlijk*), bn. *de man is* -, *het is een -e zaak.*
Door'gaand (*aanhoudend, voortdurend*), bn.; *een* - *loftuiting*; *een -koorts*; *een* - *regel*, algemeen; *een -e trein*, een sneltrein.
Door'gaans (voor *doorgaand -s*: *gewoonlijk, in den regel*), bw.
Door'gang, m. -en; *de* - *van Mercurius en Venus*, d. i. de schijnbare tocht over de zonneschijf.
Door'gangshuis (*tijdelijk verblijf voor gevallenen, verwaarloosden, jeugdige afgedwaalden, die er na ondergane hechtenis een onderdak en zedelijke leiding vinden*), o. -huizen.
Door'geleerd (*in hooge mate geleerd*), bn.
Door'gelezen (*ten einde gelezen*), bn.; *een* - *boek.*
Door'gestoken (*een* - *kaart*), bn.; eig. een kaart met naald of speld doorgeprikt; fig. een afgesproken, vooraf bekonkelde zaak, een geheim overleg, bedekte afspraak.
Door'goed (*zeer goed*), bn.; *de man is* -.
Door'halen (*door iets heen trekken*), ik haalde -, heb -gehaald; *de wasch* -, *het linnen* -, door stijfsel- en blauwselwater halen; fig. *iem. duchtig, terdege* -, streng berispen; *een woord* -, doorschrappen; *een post op een rekening* -, doorstrepen.
Door'jager (*iem., die ontzettend veel eet en toch erg mager blijft*), m. -s.
Door'heet (*zeer heet*), bn. -heete.
Doorkneed' (*geleerd, verstandig, bedreven*; *op de hoogte van iets*), bn.; zegsw. *in iets* - *zijn*, ervaren zijn in iets, er goed in thuis zijn, bv.: *deze leeraar is* - *in de kennis van het Fransch*; **-heid,** v. gmv.
Door'kwelling (*het dringen van water door rivier- of zeedijk*), v. -kwellingen.
Door'laat (*duiker, opening in den dijk*), m. -laten.
Door'loop (*doorgang, overpad*), m. -en.
Doorlucht' (*doorschijnend*), bn.; ook: *Doorlicht*: *een -e roemer* (Potg.); ook: **Doorluchtig.**
Doorluch'tig, uit het Duitsch: vertaling van Lat. *illustris*, illustre; fig. *aanzienlijk, achtbaar*), bn.; *Telgen,* - *door een edel hart,* - *door het zwaard* (Bild.); **-heid** (*eeretitel van vorstelijke personen en bisschoppen*), v.: *Hunne* - *heden.*
Door'marsch (*het doortrekken*), m. -en; *de troepen, op hun* -, *vernachtten in ons dorp.*
Doorn, do'ren (*scherppuntig houtig deel eener plant*), m. doornen en dorens; *de sleedoorn heeft -s*; zegsw. *dat is hem een* - *in het oog*, iets zeer hinderlijks, het veroorzaakt hem bij voortduring ergernis; *dat is hem een* - *in 't vleesch*, Bijb. valt hem lastig en smartelijk; zie L i k d o o r n.
Doorn'achtig, bn.; *een -e heg, -e punten.*
Doorn'appel (*giftplant met witte bloemen*), m. -appels.
Door'nat (*druipnat*), bn.; *de jongen was* -.
Door'nen, bn.; *een -stok, een -kroon.*
Door'nenkroon, v. -kronen; *Jezus met de* -.
Doorn'haag (*een heg van doornstruiken*), v. -hagen.
Doorn'haai (*speerhaai, kleine haaisoort*), m. -haaien.
Door'nig (*doornachtig*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Doorn'struik (*vlinderbloem, plant*), m. -en; *de* - *groeit in ons land op hooge zandgronden*
Doorn'tak, m. -takken; **-vormig,** bn.; **-zaad,** o. -zaden.
Door'reis (*doortocht*), v. -reizen.

Door'rijp (*ter dege rijp*), bn.; *een -e peer.*
Door'rit (*doorgang*), m. -ritten.
Doorschij'nend (*het licht doorlatend*), bn.; **-heid,** v. gmv.: *-heid van matglas.*
Door'slaand (*afdoend*), bn. en bw.; *een - bewijs*, overtuigend; *de mindere innigheid van het Fransch komt - uit.* (Potg.)
Door'slag (*vergiettest*), m. -slagen.
Door'snede (*middellijn*), v. -sneden.
Door'snood (*erg slecht*), bn.; *een -e daad.*
Door'steek (*het doorsteken*), m. -steken.
Doortas'tend (*snel handelend*), bn. en bw.
Door'tocht (*vrije weg, doormarsch, uitweg*), m. -en; *den - versperren, zich een - banen.*
Doortrapt' (*listig, loos, sluw*), bn.; *een - bedrieger*, goed in 't bedriegen thuis; zie **Doorkneed,** dat meest in goeden zin gebezigd wordt; **-heid,** v. gmv.
Doortrok'ken, bn.; *een papier met olie -*; fig. *een aanspraak van de lucht der academie -.* (Koetsveld).
Door'vaart (*doorgang, straat*), v. -vaarten.
Doorvoed' (*welgevoed*), bn., meer -, meest -; *de wel -e Burgemeester.* (Koetsveld); **-heid,** v. gmv.
Door'voer, m. -en; *rechten van -.*
Door'voerbrief (*geleibrief voor goederen*), m. -brieven.
Door'voeren (*handelsartikelen door het land voeren*), ik heb -gevoerd; **-voering,** v. -en.
Door'voerhandel (*doorzending naar andere landen*), m. gmv.; **-recht** (*belasting*), o. -en.
Door'warm (*inwarm, geheel warm*), bn.; *nu ben ik - van het loopen, van het schaatsenrijden.*
Door'was (*schermbl. plant*), m. -wassen.
Doorwrocht' (*goed doorwerkt; naar alle eischen bewerkt, degelijk*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Door'zicht (*gezicht door iets heen*; fig. *vlug bezin, schranderheid*), o. gmv; *iemand het - bepimmeren*; *een man van -*, scherpzinnigheid.
Doorzich'tig, bn.; *de lucht is -, kristal is -*, fig. *die booze plannen zijn al te -*; **-heid,** v. gmv.
Door'zichtkunde (*leer der perspectief bij het teekenen*), v. gmv.
Door'zien (*aanhoudend zien*), ik zag -, heb -gezien; *ik zal die rekeningen eens -*, terloops nazien; ook: ik -zag, heb -zien, d. i. begrepen: *wij hebben de snoode plannen doorzien'*, doorgrond.
Doos (O.-I. *rijtuigje*), v.; zie **Dogcar.**
Doos (*een soort van kistje met deksel*), v. -zen; *een blikken -, een spanen -*; zegsw. *hij zit in de -*, gevangenis: *hij komt als uit een -je*, ziet er zeer net uit; *dat is iets uit de oude -*, van vroeger tijd, bv. een liedje, een spelletje, enz.
Doos'vrucht (*veelzadige vrucht in den vorm van een doos*), v. -vruchten; *een - springt vanzelf open*; *de papaver heeft een -.*
Doo've (*iemand, die niet of slecht hoort*), m. en v. -n; zegsw. *dat is geen - gezegd*, ik zal er mijn voordeel mee doen.
Doovekool' (*gedoofde kool vuur*), v. -kolen.
Doo'ven (*uitdooven, smoren*), ik heb gedoofd; *den glans -, den luister -*; **-ing,** v. gmv.
Doovene'tel (*lipbloemige plant, bloeit van April tot Juli*), v. -netels.
Doo'verik (scherts. *iemand, die niet wil hooren*), m. en v. -veriken.
Doo'zenfabriek, v. -fabrieken; **-fabrikant,** m. -en; **-maker,** m. -s.
Dop (*deksel, schil, schaal*), m. doppen; zegsw. *hij komt pas uit den -*, hij komt pas kijken; *hier wordt het nieuws uit den - gebroken*, aan het licht gebracht. (Koetsveld).
Dop (*lage, stijf vilten heerenhoed*), m. -pen.
Dop'erwt (*erwt uit of in den dop*), v. -en.
Dop'heide (*erica, heideplant met paarse bloembolletjes aan den top van den stengel*), v. gmv.
Dop'pen (*van den dop ontdoen*), ik heb gedopt; *boonen, erwten -.*
Dop'per (*doperwt*), m. -s.
Dop'pio (muz. *dubbel*), bw.
Dop'vrucht (*niet-openspringende eenzadige vrucht*), v. -vruchten.
Dor (*droog, onvruchtbaar, bij gebrek aan sappen of water*), bn. en bw.; **-heid,** v. gmv.
Dora'de (*geslacht der smalle visschen, der goudkarpers, makreelen*), v. -s.
Dora'do (*goudland*), fig. het land van belofte, een land overvloeiend van rijkdom en pracht, o. gmv.; zie *Eldorado*; *'t is hier een dorado.*
Doré (*verguld*), bn.; *jeunesse dorée*, jonge edellieden in Frankrijk tijdens het Directoire (Oct. 1795-Nov. 1799); thans nog, de rijke jongelui.
Do'ren, m. -s; ook: **Doorn.**
Do'ris (*naaktkieuwige slak*), v. -sen.
Do'risch (*eigen aan de Grieksche Doriërs*), bn.; *de -e zuil*; oudste Grieksche zuil zonder voetstuk en met een eenvoudig kapiteel.
Dor'kas (*liefdadige-vrouwenvereeniging, ook liefdadige vrouw*), v. gmv.; zie Hand. IX : 36 ook: **Tabitha.**
Dorn'röschen (*de schoone slaapster in het bosch uit het sprookje*), o. gmv.
Dorp (*landgemeente*), o. -en; *hij woont op een -*; **-achtig,** bn. en bw.: *-e manieren, zij is - gekleed*; ook: **Dorpsch.**
Dor'pel (wellicht uit *dore + paal: drempel*), m. -s.
Dor'peling (*bewoner van een dorp*), m. -en.
Dor'per (*lijfeigene*), m. -s, vero. *Sikko was met de dochter van een vuigen - in den echt getreden.* (Van Lenn.)
Dor'perheid (*boerschheid, onbeschaamdheid*), v. gmv.; *wat - is dit, onedele gemeente* (Vondel). vero.
Dor'perlijk (*onedel, laag, gemeen*), bn. vero.
Dorpsch (*dorpachtig*), bn.; *een - jongmensch.*
Dorps'herberg, v. -herbergen; **-kerk,** v. -kerken; **-school,** v. -scholen.
Dorps'huis (*raadhuis, gemeentehuis op een dorp*), o. -huizen.
Dor'ren (*verdorren, verdrogen*), het is gedord; *die boom gaat -*; **-ring,** v.; zie **Verdorren.**
Dor'ren (*wagen, durven*), vero.; *zie* **Dorst,** w.w.
Dorsch (*jonge kabeljauw*), m. -en.
Dor'schen (*de graankorrels uit de aren slaan*), ik heb gedorscht; zegsw. *hooi -*, nutteloos arbeiden; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Dorsch'schuur, v. -schuren; **-vlegel,** m. -s; **-vloer,** m. -en; **-wagen,** m. -s.
Dor'so (*in*), op den rug (van een wissel), op de omgekeerde zijde, op de laatste bladzijde.
Dorst (*gevoel van behoefte aan drinken*), m. gmv.; fig. *- naar eer, - naar roem, - naar schatten*, brandend verlangen.
Dorst, -en, verleden tijd van het oude *dorren*; *hij - niet komen*, durfde; *zij - en niet.*
Dor'sten (*dorst gevoelen naar*), ik heb gedorst;

onp. mij dorst, mij dorstte; fig. - *naar bloed, naar wraak* -, d. i. smachten.
Dor'stig (*dorst hebbende*), bn. en bw.; -**heid,** v. gmv.
Dortoir' (*slaapzaal in klooster of instituut*), m. -s. (oi = oaa).
Doru're (*vergulds el, vergulding*), v. gmv.
Dos (Fr. *dos:* ruggestuk van den pels; *fraaie kleeding, opschik*), m. gmv.; ook van de natuur: *de - van veld en hof*; *lente -, zomer -*; zie **Uitdossen.**
Dos-à-dos (*rug tegen rug*), bw. (o = oo).
Dos-à-dos (O.-I. *klein soort van rijtuig*), v.; zie bij **Dogcar,** *doos* en *sado.* (o = oo).
Do'sis (*kleine hoeveelheid van een geneesmiddel*), v. -sen.
Dos'sen (*kleeden*), ik heb gedost; *zij danste in effen bruin gedost.* (Staring); fig. versieren, opschikken: *zich -.*
Dot (*suikerpopje voor zuigelingen*), m. -ten; *het kind was zeer klein en had een grooten - in den mond.* (C.O.)
Dot (*huwelijksgift, bruidschat*), v. -ten.
Dota'tie (*schenking, begiftiging*), v. -tien, -s.
Doteeren (*begiftigen, beschenken, met een bruidschat*).
Dot'je (verkl. van *dot*, suikerpopje: scherts. *lieveling*), o. -s.; *mijn -, een - van een kind.*
Dot'terbloem (*soort v. boterbloem, bloeit in Mei en Juli langs slooten*), v. -en.
Dou, Gerard, 1613—'75, te Leiden, schilder v. d. *Avondschool.*
Douairiè're (*weduwe van aanzienlijke of adellijke geboorte, die een douarie of weduwgoed bezit*), v. -s; lees: *doe-ar-jère.*
Doua'ne (*tolhuis, grenskantoor, de tol*), v. -n; (ook: *grensbeambte*), m. -n; *bezoek der -n.*
Douanier' (*tolbeambte*), m. -en, -s; lees: *doe-anier'*; zie **Douane.** (ou = oe).
Dou'ar, m. -s.; zie **Doear.**
Douarie' (*weduwgeld, weduwgoed*), v. -ën.
Doublé' (biljart. *dubbele stoot*), m. -'s; *Pieter had een - gemaakt.* (C.O.). (ou = oe).
Doublé' (*zilver met goud belegd*), o. gmv.; *een servetring van -.* (ou = oe).
Doubleeren (*verdubbelen*; in het biljartspel: *den bal eerst tegen den band spelen en dan raken*; scheepst. *omzeilen*; op school: *een klas of cursus nog eens doorloopen.* (ou = oe).
Doublet' (*een dubbel voorhanden stuk of exemplaar*, b.v. *vogeleieren*; *worp met twee dobbelsteenen, waarbij met beide evenveel oogen worden geworpen*), o. -ten; *het verkwanselen van zijn -ten.* (C.O.); ook: **-te,** v. (ou = oe).
Doublet' (spraakk. *tweelingwoord*, d. i. *twee of meer vormen van eenzelfde woord*), o. -ten; b.v. maagd-meid, handig-hendig, kieschkuisch, stad-stede, door'zoeken-doorzoe'ken, enz. (ou = oe).
Doublon' (*dubbele pistool*; *Spaansche goudmunt* = ± *f* 6.30), m.; ook: **Dubloen',** m. -en.
Douceur' (*zoetigheid, zachtheid*; *drinkgeld, fooitje*), v. -s; *den koetsier een -tje geven*, fooi; *iemand -tjes zeggen*, lieve woordjes, ir. scheldwoorden; lees: *doeseur'.*
Dou'che (*stortbad*), v. -s; *een -bad nemen*, uit een spruit fijne waterstralen op zich laten loopen; lees: *doesj.*
Douillet'te (*gewatteerde vrouwenmantel*; *ook mantel van geestelijken*), v. -n; lees: *doel-jet'.*
Douteus' (*twijfelachtig, onbetrouwbaar*), bn.
Douw (*stoot, duw*), m. -en; **-en** (*stooten duwen*); verg. *nu* en *nou*; **-tje,** o. -s.
Do'we-harnas (*kogelwerend borstpantser, door den kleermaker Heinrich Dowe te Mannheim in 1894 uitgevonden*), o. -harnassen.
Down (Eng. *terneergeslagen, neerslachtig*), bn.; lees: *daun.*
Doxaal' (ook *dokzaal*), o. -alen; zie **Oksaal;** lees: *doksaal'.*
Doxologie' (*biddende lofprijzing*), v. -gieën; *in de R.-K. kerk heet de Gloria wel de groote -.*
Dozijn' (Fr. *douzaine*: *twaalftal*), o. -en; *een - eieren.*
Dra (*spoedig*), bw.; *ik zal - komen*, gauw.
Draad (eig. *dra* + *d*, van *dra-jen*: *ineengedrilde vezels*), m. draden; *een wollen, katoenen, linnen, zijden -, een draad door het oog van een naald steken*; *dit linnen is grof van draad*; zegsw. *den - kwijt zijn*, den samenhang; spreekw. *Alle dagen een -je is een hemdsmouw in het jaar*, vele kleintjes maken één groote; zegsw. *zijn leven hangt aan een -*, hij is nog met een dunnen draad aan zijn leven verbonden, hij verkeert in groot gevaar.
Draad (*draadvormig uitgerekt metaal*), o.; *koper-, ijzer-, goud-*; *de telegraaf-, de telefoon-*; *per - antwoorden*, per telegraaf.
Draad'bericht (*telegr. bericht nl. langs den telegraafdraad*), o. -berichten.
Draad'heining (*afrastering van puntdraad*), v. -en; ook: **-versperring,** v. -en.
Draad'nagel (*lange, egale, taaie spijker*), m. -s.
Draad'touw (*vlechtwerk van taai ijzerdraad*), o. -touwen.
Draad'wier (*onderfamilie der algen*), o. -en.
Draad'worm (*ingewandsworm*), m. -en; *de - wordt soms tien voet lang.*
Draad'zwam (*schimmel*), v. -zwammen.
Draag'baar (*berrie*), v. -baren.
Draag'koets, v. -koetsen. vero.
Draag'stoel (*overdekte en rondom gesloten stoel, aan draagboomen voortgedragen, damesvervoermiddel der 17e en 18e eeuw*), m. -en.
Draag'zeel (*band, helpzeel*), o. -zeelen.
Draai (*in Drente, smalle draaibrug over een vaart*), m. -en.
Draai (*plezier, genoegen*), m. gmv.; *hij heeft er zijn -*, zijn schik. gmz.
Draai, m.; *zijn - nemen*, in staatk. van politieke richting of tactiek veranderen.
Draai (*keer, wending*), m. -en; *de weg maakt hier een -, de koetsier nam den - te kort*; fig. *hij weet aan alles een - te geven*, d. i. een gunstige wending of voorstelling.
Draai'bank (*werkbank, met draaiende horizontale schroeven*), v. -banken.
Draai'bas (zeew. *licht geschut*), v. -bassen.
Draai'en (*keeren, wentelen*), ik heb en ben gedraaid; **-er** (*werkman, die aan een draaibank werkt*), m. -s.
Draai'hals (*vogel van de familie der spechten*), m. -halzen.
Draai'kolk (*wieling, maalstroom*), v. -en.
Draai'kooi (*kooi, draaiend om een spil*), v. -kooien; vroeger een straftuig of tuchtmiddel voor vrouwen.
Draai'molen (*mallemolen*), m. -molens.
Draai'orgel (*kermisinstrument*), o. -orgels.
Draai'schijf (*platte draaibare schijf op spoor- en tramwegen*), v. -schijven.
Draai'ziekte (*dolheid bij schapen*), v. gmv.; zie **Bolworm.**
Draak (*vliegende hagedis*), m. draken; *op Java zijn de draken onschuldige diertjes.*

Draak (eig. scherpziend dier: *fabelachtig gevleugeld vuurspuwend monster soms met twee koppen, in den vorm van een hagedis, met zeer scherpen blik*), m. draken; zegsw. *den - steken met iemand*, fig. iemand voor den zot houden; *den - steken met iets*, fig. met iets spotten.

Draak (toon. *stuk van weinig kunstgehalte, met onnatuurlijke karakters en gebeurtenissen*), m. draken.

Drab, drab'be (verwant met *draf*: *grondsop, moer, droesem*), v. gmv.

Drab'big (*troebel, modderig*), bn.; **-heid,** v.

Dra'chenfels (eig. *Drakenrots, een der hoogste en fraaiste toppen van het Zevengebergte*), m.

Drach'ma, drach'me (*Grieksche munt, nog heden standaardmunt in Griekenland; in waarde gelijk aan den Romeinschen denarius*), v. -'s; -n; een - was ± *f* 0.44 en bevatte zes obolen; thans ± één frank of *f* 0.47⁵, is verdeeld in 100 lepta.

Drach'me (*apothekersgewicht, gelijk aan 3,906 gram*), v. en o. -n; ook: *Drach'ma*; zie **Medicinaal gewicht.**

Dracht (*een hoeveelheid; kleederdracht*), v. -en; *een - hout, een - water; een leelijke -.*

Drach'tig (*dragend*), bn. *de koe is -*; **-heid,** v.

Draco'nisch (*zeer streng*), bn.; *-e wetten*, eigenlijk van Draco, ± 624 v. C. wetgever te Athene, zóó streng, dat men zei, dat ze met bloed geschreven waren.

Dra'den (*aan een draad rijgen*), ik heb gedraad; *boontjes -*

Dra'dig (*vezelig, stokkerig*), bn.; *- vleesch; -e radijzen*; **-heid,** v. gmv.; ook: *Draderig.*

Draf (*'t draven*), m. gmv.; *het op een - zetten.*

Draf (*grondsop, droesem, voeder*) m. gmv.; zegsw. *hij zit in den —*, verlegenheid. gmz.

Dragant' (*boksdoorn, een soort v. akant*), v.

Dra'gen (*torsen, wegbrengen*), ik droeg, heb gedragen; *een last -; de wapens -*, soldaat zijn, fig. *de schuld - van; eenig kleedingstuk -, rouw -; die boom zal goed -*, vrucht geven; *dat geweer draagt ver*, reikt, *die wonde draagt*, ettert; **-er,** m. -s.

Dragoman' (Sp. *tolk bij de Turken*), m. -s; ook: *drogman.*

Dragon' (*samengesteldbloemige plant, wier blaren men als toekruid eet*), v. gmv.

Dragona'de (*geweldpleging der dragonders* na 1685, *onder Lodewijk XIV, om de Hugenoten in den schoot der R.-K. kerk terug te brengen; dwangbekeering door militair geweld*), v. -s; ook: *Dragonnade.*

Dragon'der (zoo genoemd, omdat een *dragon* of draak op het vaandel stond: *zwaargewapend ruiter*, scherts, *groote forsche vrouw*), m. (en v.); -s.

Dragoniet' (*bergkristal*), o. gmv.

Draineeren (*droogleggen van te vochtige of natte weiden en landerijen door middel van ondergrondsche afvoerbuizen*), ik heb gedraineerd; **-buis,** v. -buizen. (ai = ê).

Dra'kenbloed (*roode kleurstof*), o.; **-boom** (O.-I. *gedoornde rottingpalm die het drakenbloed oplevert*), m. -en.

Dra'kenbloed (*een soort v. rooden Rijnwijn, dien men op den Drachenfels drinkt*), o. gmv.

Dra'kenkop (*kop v. e. draak*), m. - koppen.

Dra'kenslang (*Afrik. hoornslang*), v. -en.

Dra'kensteen (*slangensteen, drakoniet*), o.; als voorw. m. -steenen.

Drakoniet' (*versteening met stervorm-figuren*), o. -en; zie Drakensteen.

Dra'len (*talmen, aarzelen*), ik heb gedraald; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Dra'ma (dichtk. *tooneelspel, dat het midden houdt tusschen de tragedie en de comedie, meestal treurspel*), o. -'s; *een - opvoeren b.v. Multatuli's Vorstenschool*; fig. *een veldslag is een bloedig -*, schouwspel.

Dramatiek' (*leer der dramatische poëzie*), v. gmv.

Dramatiek' (*tooneelspeelkunst of dramatische kunst*), v. gmv.

Drama'tisch (*tooneelmatig*), bn. en bw.; *een - verhaal, een -e avond* (Klikspaan), *een stof - behandelen*, op de wijze v. e. drama; *in de -e poëzie laat de dichter zijn personen handelende optreden.*

Dramatiseeren (*tooneelmatig inkleeden of voor het tooneel bewerken*). (s = z).

Dramaturg' (*tooneelspeldichter, -schrijver, -kenner, -beoordeelaar*), m. -en.

Dramaturgie' (*theorie der dramatische kunst*), v. gmv. (g = g).

Dramatur'gisch (*wat de kunst van tooneelspelen betreft*), bn. en bw. (g = g).

Dram'men (*dwingerig vragen door kinderen*, ik heb - dramd; **-mer,** m. -s; **-mig,** bn.: **-ster,** v. -s. gew.; *al dat - zal je niet helpen!*

Drang (verwant met *dringen*: *aandrang, zacht geweld*), m.; **-reden,** v. -en.

Drank (*vloeistof*), m. -en; *spijs en -.*

Drank (*sterke drank*), m. gmv.; *hij is aan den -*, is een drinkebroer.

Drank'duivel (*beeld voor het kwaad door drankmisbruik gesticht*), m.; *zou het waar zijn, dat de — in ons land heerscht?*

Drank'je (*vloeibaar geneesmiddel* bv. *in een medicijnfleschje*) o. -s; *een - voorschrijven.*

Drank'wet (*wet, volgens welke de verkoop van sterken drank in 't klein is geregeld*), v. -wetten.

Drankzuch'tige (*iem., die gaarne sterken drank gebruikt*), m. -n.

Drapeau' (*vaandel, vlag*), m. - 's. (eau = oo).

Drapeeren (*bekleeden, met doeken omhangen; de kleeding op schilderijen nabootsen*); **-ing** (*omkleeding*), v. -en.

Draperie' (*geplooid behangsel, voorhangsel, doekversiering*), v. -rieën; *in de schilder- en beeldhouwkunst beteekent - de bekleeding eener figuur met een gewaad.*

Dras (*natte, weeke aarde*), v. gmv.

Dras (*moerassig*), bn.; drasser, drast.

Drassi'den (*zakspinnen*), v. mv.

Dras'sig (*moerassig*), bn.; **-heid,** v. gmv.

Dras'tisch (*krachtig, sterk, afvoerend*), bn.: *-e middelen*, (geneesk.) snelwerkende; bw.: *zich - uitdrukken.*

Dra'ven (*snel loopen*), ik heb gedraafd; *een paard kan -*; fig. *een bode moet kunnen -*; **-er,** m. -s.

Dravi'da (*volkeren*), in Indië dezulke, die in grondvormen van de Arische Indiërs verschillen.

Dravi'disch, bn.; *-e talen*, die door de volkeren in het N. van Voor-Indië gesproken werden; ook: Dekanische talen.

Dra'vik (*zeker gras*), v. gmv.; ook: *Dra'verik.*

Dreef (verwant met *drijven*: *smalle laan om het vee door te drijven*: *particuliere weg*), v. dreven; *een wandel-* dicht. *in velden en dreven,*

Dreef (*gang*), v.; *iem. op - helpen, niet op zijn - kunnen komen*; fig. *niet op - zijn*, uit zijn humeur zijn, stil zijn; *op - zijn*, in een goede stemming b.v. als verteller of geestige grappenmaker in een gezelschap.
Dreg, dreg'ge (*licht werpanker met vier of meer ankerhaken, dienende om iets op te visschen, dat op den bodem van een water ligt*), v. dreggen.
Dreg'gen (*met een dregge visschen naar iets*), ik heb gedregd; *-naar een drenkeling*; **-haak,** m. -haken; **-net,** o. -netten; **-touw,** o. -en.
Dreigement' (*bedreiging*), o. -en.
Drei'gen (*het uiten van bedreigingen*), ik heb gedreigd; *met iets -*, nl. dat men straf of kwaad over iemand wil brengen; fig. *de orkaan dreigt dood en verderf; de toren dreigt te vallen*, op het punt staan van; **-er,** m. -s.
Drei'gend, bn.; *een - gevaar, met - blik.*
Drei'ging (*bedreiging*), v. -en; *er bestaat mondelinge en schriftelijke -.*
Drei'nen (*plagen, treiteren*), ik heb -dreind; *iemand -; het kind dreint om iets*; **-er,** m. -s; **-ster,** v. -s, zie *Drenzen.*
Drek (*vuilnis, slijk, modder*), m. gmv.
Drek'bak (*vuilnisbak*), m. -bakken.
Drek'kever (*mestkever*), m. -kevers.
Drek'kig (*vuil, smerig*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Drek'vlieg (*vlieg, die aast op uitwerpselen*), v. -vliegen.
Drem'pel (*onder-dwarsstuk van een deurkozijn*), m. -s.
Dren'keling (van *drenken:* in 't water versmoren: *te water geraakt persoon, in gevaar van te verdrinken of reeds verdronken*), m. en v. -en; v. ook **-e,** -n.
Dren'ken (fact. van *drinken: bevochtigen, te drinken geven*), ik heb gedrenkt; *de regen drenkt de planten.*
Drenk'plaats (*waar men nl. het vee laat drinken*), v. -en; **-trog** (*-bak*), m. -gen; **-wed** (*-plaats*), o. -den.
Dren'te (*een onzer 11 provinciën*), o. gmv.
Dren'telen (*langzaam heen en weer loopen*), ik heb gedrenteld; *Geertje bleef in de kamer -* (Potg.); **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Dren'tenaar (*man in of uit Drente*), m. -s, -naren.
Dren'zen (*op huilenden toon aanhouden met iets te vragen, als kleine kinderen doen*), ik heb gedrensd; *om iets -*; zie **Dreinen.**
Dren'zerig (*lastig, dwingerig*), bn.; *een - kind.*
Dresseeren (*africhten, bekwaam maken*); zie **Dressuur.**
Dressoir' (*aanrechttafel, dischbuffet*), m. -s, -en. (oi = oaa).
Dressuur' (*africhting*), v.; *er is - voor honden en paarden*; fig. *- voor examens*, d. i. klaarmakerij, africhterij.
Dreum (*bij de wevers en kleermakers, zekere draadeinden*), m. gmv.; ook: *Dreu'mel.*
Dreu'mes (*kereltje, jongetje*), m. dreumesen; *jou kleine -*, mannetje van 4—6 jaar.
Dreun (*schudding, schok*), m. en. Fig. *deun.*
Dreu'nen (den. van *dreun: schudden met dof geluid*), het huis heeft gedreund; **-ing** (*schudding*), v. -en.
Dreu'tel (fig. *klein ventje, dreumes*), m. -s.
Dreu'telen (*talmen, luieren*), ik heb gedreuteld; **-aar,** m. -s.
Dre'vel (verwant met *drijven: puntig ijzer, waarmee men spijkers indrijft, drijver*), m. -s.
Dre'velen (*indrijven*), ik heb -dreveld; **-bout,** m. -en; **-gat,** o. -en; **-ijzer,** o. -s.
Dri'angel (spreekt. *voor triangel*), m. -s.
Drib'bel (*iemand die dribbelt*), m. en v. -s.
Drib'belen (*draaiend loopen met kleine pasjes*), ik heb -dribbeld; **-aar,** m.; **-ing,** v.
Drie, telw., als zn. (*cijfer*), v.; *met ons -ën*; zegsw. *alle goede dingen bestaan in -ën*, men mag iets goeds ten derden male beproeven; *het iem. in -ën zetten of te doen geven*, hem drie kansen geven om iets goed te doen.
Driear'mig, bn.; *een -e handwijzer.*
Drie'blad (*schermbloem. waterklaver*), o. gmv.
Drie'daagsch (*gedurende drie dagen*), bn.; *een -e zeeslag, een -e reis.*
Drie'deelen (*op een derde der waarde brengen, tiërceeren*), ik heb gedriedeeld; **-ig,** bn.
Drie'dekker (*schip met drie verdekken*), m. -s; scherts. brutale vrouw, wie het gevaarlijk is in haar vaarwater te komen.
Drie'distel (*de gewone distelplant*), v. -s.
Drie'draadsch, bn.; *-katoen, garen, touw.*
Drie'dubbel (*drievoudig*), bn. en bw.; *een -e taak; iets - vergoeden.*
Drie'duizendste (*rang- en breukgetal*), bn.
Drieëen'heid, v. gmv.; *de H. -*, de H. Drievuldigheid; *de leer der -*; zie **Trinitelt.**
Driëe'nig, bn.; *-God.*
Drie'ërhande (*drie soorten*), bn.
Drie'ërlei (*drieërhande*), bn.; *-kleuren.*
Drieg'draad (*rijgdraad*), m. -draden. gew.
Drie'gen (*rijgen, vasthechten met wijde steken*), ik heb gedriegd. gew.
Drie'hoek (meetk. *vlak, ingesloten door drie lijnen*), m. -en; *er zijn vlakke en bolvormige -en; er zijn bij de vlakke -en rechthoekige, stomphoekige en scherphoekige -en.*
Drie'hoekig (*met drie hoeken*), bn.; *een - zeil, een - stuk land.*
Drie'hoeksmeting (*trigonometrie*), v. -en.
Drie'honderd, telw. (aaneen te schrijven).
Drie'honderdste (*bepaald ranggetal*), bn.
Driehoof'dig (*met drie koppen*), bn.; *de -e helhond of Cerberus; de -e armspier.*
Drie'klank (muz. *akkoord, bestaande uit drie tonen*), m. -en; *een harmonische -*, bestaande uit grondtoon, de terts en de quint.
Drie'klank (*klinker, ontstaan uit drie andere*), m. -en; *onze taal bevat wel twee-, maar geen drieklanken.*
Drie'kleur (*Nederl. vlag*), v. gmv., **-ig,** bn.
Drie'kleurendruk (*een bewerking, waarbij men allerlei kleurschakeeringen krijgt door drie kleuren: geel, rood en blauw op elkaar te drukken*), m. gmv.
Drieko'ningen, m.; **-avond** (*de dag en de avond vóór Driekoningen*), m. -en; **-dag** (*6 Januari*), m. -dagen; **-feest,** o. -en; **-kaars** (*vetkaars, die in drie punten uitloopt*), v. -en.
Drie'kroon (*pausenkroon*), v. gmv.; zie **Tiara.**
Driele'dig, bn.; *een - onderwerp.*
Drie'ling (*drie even oude broers, zusters*), m. of v. -en; voor het vr. ook **-e.**
Drie'man (*triumvir*), m. -nen; **-schap** (1e en 2e *-schap* of *triumviraat, in de Rom. geschiedenis*), o. -pen.
Drie'mast, drie'master (*zeeschip met drie masten*), m. -masten, -masters.
Drie'ponder (*kogel, ook brood van drie pond*), m. -ponders.
Drie'poot, -voet (*werkstoeltje van den*

schoenmaker), m. -pooten, -voeten; zie **Schraag, Treeft** en **Statief.**
Driesch (*pleintje, met hooge boomen beplant, waar eenige landstraten samenloopen*), m. -en. Vl.; ook: *Dries.*
Driesch (*braakland, onbebouwde grond*), m. -en.
Drieslagstelsel (*driejarige opeenvolging van vruchtenteelt*), o. gmv.
Drie'span (*drie aangespannen paarden*), o. -spannen.
Drie'sprong (*punt, waar drie wegen uiteenloopen*), m. -en; *de - van Hercules*; *op den gevaarlijken - des levens.* (Koetsveld).
Driest (*onbeschaamd, stout, koen, vermetel*), bn. en bw.; *staakt, ganzen, uw - gekwaak.* (Bog.), *met - geweld*; *- spreken, - optreden*; **-heid,** v. -heden.
Drie'stal (*stal* is verwant met *stellen*: *driepoot of drievoet, drievoet, werkstoeltje des schoenmakers*), m. -stallen.
Driestem'mig (*voor drie stemmen*), bn.; *een - lied.*
Drie'tal (*drie dingen of namen samen*), o. -len; *een - jaren, een - guldens*; *op het - staan.*
Drie'tand (myth. *staf van Neptunus*), m. -en,
Drie'vingerig, bn.; *een - blad.*
Drie'voet, -poot (*treeft, schraag*), m. -en; zie **Statief.**
Drie'voet (*schraag, enz. op drie pooten*), m, -en; myth. *de - van Delphi*, zitplaats der Pythia of waarzegster in het orakel.
Drie'voetsmaat (metriek. *trippelmaat*), v. -maten.
Drie'voud, o. -en; *twaalf is een - van vier.*
Drievou'dig, bn.; *het - verbond.*
Drievul'digheid (*de H. Drie-één-heid*), v. gmv.
Drie'werf (*driemaal*), bn. en bw.; *een - hoezee*; *hij is - gelukkig te noemen.*
Driezij'dig (*hebbende drie zijden*), bn.; *een -e piramide, een -e zuil.*
Drift (verwant met *drijven*: *menigte, troep*), v. -en; *een - ossen.*
Drift (*boosheid, toorn*), v. gmv.; *hij zei het in -*; **-kop** (*oploopend mensch*), m. en v. -pen.
Drift (*hartstocht*), v. -en; *de booze -en opwekken*; *met - spreken.*
Drift (*gang, beweging*), v. gmv.; *er is - in de wolken, er is - in het ijs.*
Drif'tig (*toornig, oploopend*), bn. en bw.; **-heid,** v. gmv.
Drift'stroom (zeew. *strooming door den wind veroorzaakt*), m. -stroomen.
Drijf'beitel (*werktuig der metaalbewerkers*), m. -beitels.
Drijf'hout (*in zee drijvend hout*), o. gmv.
Drijf'ijs (*drijvende blokken ijs in zee*), o. gmv.
Drijf'rad (*krachtrad*), o. -raderen.
Drijf'riem (*lederen riem, die de beweging overbrengt*), m. -riemen.
Drijf'til (aardr. *drijvend eiland, uit planten ontstaan, in stilstaand zoet water*), v. -tillen.
Drijf'tol (*kinderspeeltuig*), m. -tollen.
Drijf'veer (*metalen springveer*, fig. *beweegreden*), v. -veeren.
Drijf'werk (*gedreven zilverwerk, bewerkt met reliëf*), o. -werken.
Drijf'zand (*welzand* b.v. *langs de kust van Bretagne*), o. gmv.; *hij vond den dood in het -.*
Drij'nen; zie **Dreinen.**
Drij'ven (*voortdrijven, indrijven*), ik dreef, heb gedreven; *de ossen -*; *een spijker in den muur -*; zegsw. *den spot -*, iem. voor den gek houden; **-ing,** v. gmv.
Drij'vend (*op het water, i. d. lucht met den stroom meegaand*), bn.; *een -e wolk*, zwevend.
Drij'ver (*drevel*), m. -s.
Drij'ver (*zijn wil doordrijvend persoon*), m. -s; ook: *Dweper.*
Dril (*een soort van boor*), m. drillen.
Dril (*zwaai, zwier*), m. gmv.; *op den - zijn*, zwieren, rondloopen; zegsw. *op den - gaan.*
Dril, o. **-ling** (*driedraadsch weefsel*), v. gmv.
Dril (*gestold kalfsvleeschnat*), v. gmv.
Dril'boog (*werktuig*), m. -bogen; **-boor** (*werktuig*), v. -boren; **-gat,** o. -gaten.
Drill (*Russisch linnen*), o. gmv.; *een attila van -*, huzarenhuis van hoofdofficieren in O.-I.
Dril'len (*rondzwaaien, zwaaien*, ook *africhten, dresseeren*), ik heb -drild; *de lans -*, zwaaien; fig. *iem. voor een examen -*, africhten; **-ler,** m. -s; **-meester,** m. -s.
Drin'gen (*opeen-, samenstuwen*), ik drong, heb en ben gedrongen; **-er,** m. -s; **-ing,** v.; **-ster,** v, -s.
Drin'gend (*geen uitstel lijdend*), bn. en bw. *een -e boodschap, -e bezigheden*; *dat is - noodzakelijk*, uiterst.
Drink'bak (*bak, waar het vee uit drinkt*), m. -bakken; **-beker** (*beker om uit te drinken*), m. -bekers; **-ebroer** (*proever, dronkaard*), m. -broers.
Drin'ken, ik dronk, heb gedronken; zegsw. *op iemands gezondheid -*, een toost of dronk instellen; *- als een Tempelier*, overmatig; **-er,** m. -s; **-erij',** v. -en.
Drink'gelag (*herberg-vertering*), o. -gelagen.
Drink'hoorn, -horen (*drinkbeker*), m. -s.
Drink'kuur (*geneeswijze, bestaande in het op bepaalde uren drinken van een glas heelkrachtig water uit een heilbron*), v. gmv.
Drink'lied (*lied bij den wijn*), o. -liederen.
Drink'schaal (*bokaal, wijd drinkglas*), v. -schalen.
Drink'water, o. gmv.; *zuiver -.*
Droef (*neerslachtig, treurig*), bn. en bw.; **-heid,** v. gmv.
Droe'fenis (*droefheid*), v. gmv.; *tot -.*
Droefgees'tig (*zwaarmoedig*), bn.; **-heid,** v.
Droe'len (verwant met *druilen*: *misleiden, bedriegen*), ik heb gedroeld; **-er,** m. -s; **-ing,** v. vero.
Droes (*paardenziekte, ettering, die zich door den neus ontlast*), m. gmv.; *de kwade -.*
Droes (*de duivel*), m. gmv.; *de - hale je!*
Droes (*bezinksel*), m.; ook: **Droesem.**
Droe'sem (*grondsop, bezinksel*), m. -s.
Droe'semig (*vol droesem*), bn.; *die azijn is -.*
Droe'vig (*treurig*), bn. en bw.; **-heid,** v. gmv.
Droe'zig (*lijdende aan droes*, ook *verkouden*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Dro'ge (*oever, kant, wal*), o. gmv.; *op het -.*
Dro'gen (*droog maken of doen worden*), ik heb gedroogd; **-ing,** v. gmv.
Drogerij' (*gedroogde kruiden*), v. -en.
Drogerij' (*droogkamer, b.v. in een sigarenfabriek*), v. -en.
Drogist' (*verkooper van gedroogde kruiden, artsenijen*), m. -en.
Drogman' (*officieele tolk van een gezantschap of consulaat*), m. -s; ook **Dragoman.**
Drog'reden (*bedrieglijke redeneering*), v. -redenen: zie Sophisme.

Drog'redenaar (*valsch wijsgeer*), m. -naren, -naars; zie **Sophist.**
Drok (*druk*), bn. en bw. -ker, -st.
Drol'lig (*kluchtig, koddig*), bn. en bw.; **-heid,** v. -heden.
Drom (*samengedrongen menigte*), m. -men.
Dromeda'ris (*éénbultige kameel*), m. -sen.
Drom'mel (*menigte, massa*), m.; *daar is de heele -*, boel. gmz.
Drom'mel (*duivel*), m.; *loop naar den -*; fig. *een arme -*, slokkerd; *te -*, tw.
Drom'mels, bw.: *het is - koud*, erg; *een - aardig liedje*; tw.: *-, tante, dat is in de hanebalken* (C.O.), verbazend, verduiveld.
Drom'melsch, bn.; *die -e jongen*, duivelsch; *dat is een - woord, roept een der kinkels uit.* (Bild.), lastig, ongewoon.
Dronk (verwant met *drinken*: *teug, slok*), m. -en; *een - water(s).*
Dronk'aard (eig. *dronken-aard, d. i. persoon, die erg of dikwijls dronken is*), m. -s, -en.
Dron'kelap (*dronkaard*), m. -lappen.
Dron'ken (*bevangen, bedronken, verbijsterd*), bn. en bw.
Dron'kenman (*man, die dronken of zat is*), m. -mannen; ook: *Dron'keman.*
Dron'ke(n)mansgebed (spott. *het natellen van zijn geld*), o. gmv.
Dron'kenschap (*beschonkenheid*), v. gmv.
Droog (*niet nat*), bn. en bw., droger, droogst; zegsw. *een droge Klaas*, weinig zich uitlatend man; zegsw. *hij is nog niet - achter de ooren*, hij is nog piepjong, als een pasgeboren wezen; *op 't droge zitten*, verlegen, vast zitten; *op een -je zitten*, visite houden zonder eenige traktatie, vooral zonder eenig glaasje drank; spreekw. *zijn schaapjes op 't droge hebben*, een welgesteld man zijn, van zijn rente kunnen leven; **-heid,** v.: *-heid van stijl.*
Droog'komiek (*een leuke grappenmaker*), m. -en; *Dorbeen was een -.* (C.O.); ook bn.: *de -e heer Dorbeen.*
Droog'leggen (*draineeren*), ik heb -gelegd: *een weide -, een broekland -.*
Droog'loopen (*het afloopen van water*), het liep -, is - geloopen; *het strand gaat -.*
Droog'machine (*centrifugaal-machine om weefsels te drogen*), v. -s.
Droogmakerij' (*het leegmalen van plassen, meren, poelen,*), v. -en; ook de plaats zelve.
Droog'malen, ik maalde -, heb -gemalen; **-maling,** v.: *de -maling van een meer.*
Droog'poetsen (*schoon of blinkend maken*), ik poetste -, heb -gepoetst.
Droog'pruimer (*iem., die veel eet zonder iets te drinken*), m. -pruimers; fig. een droge, saaie vent.
Droog'schuren (*zonder nat schuren*), ik heb -geschuurd; *koper moet men -.*
Droog'schuur (*nl. tot droging*), v. -uren.
Droog'stoppel (*type van den geldman; dor proza-mensch, enkel zinnend op geldbezit*), m. -stoppels; persoon uit Max Havelaar van Multatuli.
Droog'te (*erg droog weer*), v.; *- in den zomer.*
Droog'voets, droogs'voets (*met droge voeten*), bw.
Droog'zolder (nl. *tot droging*), m. -zolders.
Droom' (verwant met *bedriegen*: *gedachten, beelden, die in den slaap voor den geest komen*), m. -en; zegsw. *iemand uit den - helpen*, iem. uit zijn dwaling helpen, hem beter onderrichten, hem ontnuchteren.
Droom'beeld (*hersenschim*, fig. *phantasiebeeld, ideaal*), o. -beelden.
Droo'men (*werkzaamheid der ziel gedurende den slaap*; fig. *ijdel mijmeren*), ik heb gedroomd; **-er,** m.: *Jozef, de -*; **-erij',** v. -en: *het in droomen verzonken zijn.*
Droo'merig (*slaperig, suf*), bn.; *een -e knaap*; **-heid** (*vadsigheid*), v. gmv.
Droom'uitlegger (*iem., die droomen uitlegt, d.i. de bet. er van verklaart*), m. -s; de broeders noemden Jozef den -.
Droo'pen (*bedruipen, besproeien*), ik heb gedroopt; **-ing,** v. w. i. g.
Drop (verwant met *druipen*: *drup*), m. -pen; zegsw. *van den regen in den - komen*, van kwaad tot erger vervallen; ook: **Drup.**
Drop (*gestold aftreksel van zoethout*), v.
Drop'pel (*kleine drop*), m. -s; ook: **Druppel.**
Drop'pelen, het heeft en is gedroppeld; **-ing,** v. gmv.; ook: **Druppelen.**
Drop'pen (*druipen*), het heeft en is gedropt.
Drops (eigenlijk: *druppels*; *suikertjes met zuurachtigen vruchtensmaak*), v. mv.
Drop'steen (*een druipsteen*), m. -en; (*als stofnaam*), o.; zie **Druipsteen.**
Drosch'ky (*Poolsch rijtuig met kap, voor vier personen*), v. -'s; ook: *Droschke.*
Dro'sera (plantk. *dauwbloempje*), v. -'s, droseraatje, o. -s; *de - is een insectenvanger, zij tiert in onze rietvelden en venen.*
Droseme'ter (*dauwmeter*), m. -meters.
Dros'saard (uit het oudere *drossate*: *hofbeambte met de zorg der tafel belast, hofmeester*, later *rentmeester, baljuw*), m. -s.
Dros'sel (*zekere lijster*), m. -s.
Dros'sen (*er van door gaan*), ik ben gedrost; *hij ging -*; *de soldaat ging -*, deserteeren; *een gedroste dwangarbeider*, weggeloopen.
Drost (verkorting van *drossate*: *baljuw, schout*), m. -en; *- is ontstaan uit Drossaard*; *- de van Muiden*, nl. P. C. Hooft; **-in** (*vrouw van den drost*), v. -nen.
Drost'ambt (*waardigheid, gebied van een drost*), o.; *het - Vollenhove omvatte de kerspelen IJselham en Paasloo*; **-schap,** o. gmv.
Druï'de (*priester der oude Kelten in Gallië en Britannië*; *zij waren ook rechters en beoefenden heelkunde, sterrenkunde, schrijfkunst*), m. -n.
Druif (*vrucht van den wijnstok*), v. druiven; fig. *knop*, b.v. *de - van een boor, van een kanon*, enz.; zegsw. *de druiven zijn zuur*, tot iem. gezegd, die met kleinachting gewaagd van datgene, wat hij niet krijgen kan.
Druif'luis (*phylloxera*; *insect, dat de bladeren van de druif doet verdorren*), v. -luizen.
Druil (*driehoekig zeil*), m. -en.
Druil (*druiloor, talmer*), m. en v. -en.
Drui'len (*talmen, suffen*), ik heb gedruild; *Hoe zit jij daar zoo te -, Lorre?* (C. O.); **-er,** m. -s; **-ing,** v. gmv.
Drui'lig (*druiloorig*), bn. en bw.
Druil'oor (*slaper, suffer*), m. -en.
Druil'ooren (*druilen, pruilen*), ik heb gedruiloord.
Druiloo'rig (*droomerig*), bn. en bw.; *het boutje - aan te gapen.* (Staring); **-heid,** v.
Druip (*het druipen*), m.; *onder den -.*
Druip'bad (*dropbad, waarbij nl. fijne water-*

straaltjes uit de hoogte op het lichaam vallen), o. -baden; zie **Douche.**

Drui'pen (*in druppels neervallen*), het droop, heeft en is gedropen, fig. *hij is gedropen*, bij eenig examen afgewezen; ook: *zakken, vallen*: *het graan zal - uit het stroo.* (Cats); *door de mand, den korf* —, zijn schuld, ongelijk bekennen; **-er** (*bij een examen afgewezene*), m. -s.

Druip'nat (*kletsnat*), bn.; *de hond was -.*

Druip'neus (*persoon*), m. en v. -neuzen.

Druip'oog (*leepoogige*), m. en v. -oogen.

Druip'staarten (eig. den staart laten zinken: *van angst den staart tusschen de achterpooten trekken*, b.v. *een hond*), hij druipstaartte, heeft gedruipstaart; fig. *-d wegloopen*, d. i. beschaamd of bang wegsluipen.

Druip'steen (*een kalksteenvorming, door afdruiping ontstaan in bergholen*) o. gmv. *de prachtige - vormingen in de grotten van Han* (*België, a/d Lesse*); als voorwerpsnaam, m. en; zie **Stalactiet** en **Stalagmiet.**

Drui'schen (*luide en met geweld ergens tegen aanbruisen*), het heeft gedruischt; *de branding druischt.*

Drui'veblad (*blad van den wijnstok*), o. -bladeren, -blaren.

Drui'venlezen (*het inzamelen van druiven*), o. gmv.

Drui'venrank (*wingerdtak*), v. -ranken.

Drui'vensuiker (*vruchtsuiker*), v. gmv.; ook **Dextrose.**

Drui'ventros (*een tros van druiven*), m. -trossen.

Drui'venziekte (*beschimmeling*), v. gmv.; *droog zwavelpoeder is een middel tegen - of oïdium.*

Drui'vepit, v. -pitten; **-schil,** v. -schillen; **-steel,** m. -stelen.

Druk (stam van *drukken*), m. gmv.; *de - der slavernij*, nood, ellende, prang.

Druk (*het afdrukken, het uitgeven van een boek of atlas*), m. drukken; *een fraaie -, een nauwkeurige -, de zesde - van een schoolboek.*

Druk (*barometerstand*), m. gmv.

Druk (*veel te doen hebbende*), bn. en bw.; ook: *Drok.*

Druk'feil, druk'fout (*fout in het zet- of drukwerk*), v. -en; *een lijst van -en*; zie **Erratum.**

Druk'ken (*klemmen, persen, bezwaren, boeken* —), ik heb gedrukt; **-ker,** m.; **-kerij',** v.

Druk'kend (*knellend*), bn.; *-e belastingen.*

Druk'king (*werking der zwaartekracht van 't ééne lichaam op het andere*), v. -en; *de - der lucht, de — op vloeistoffen.*

Druk'kunst (*de kunst om boeken, platen, enz. te drukken*), v. gmv.; *de - met losse lettertypen werd in de 15e eeuw uitgevonden*; zie Boekdrukkunst.

Druk'pers (*werktuig om boeken te drukken*), v. -persen; **-reglement,** o. -en, **-vrijheid,** v. gmv.

Druk'te (*het druk zijn, het bezig zijn*; *leven, beweging, oploop*), v. -n; *dat veroorzaakt hem veel -*, bezigheid; *mevrouw was wat overspannen door al die -*, omhaal; *veel - van iets maken*, ophef, overdrijving; *een koude -*, scherts. onnoodige; *ge moet om ons geen - maken*, omslag; *wat was dat daar voor een - in die straat!* oploop, beweging.

Drup, m. -pen; ook: **Drop.**

Drup'pel (*kleine drup*), m. -s; ook: **Droppel.**

Drup'pel (*glaasje jenever*), m. -s. Vl.

Drup'pelings, drop'pelings, bw.

Drup'pelsgewijze, -gewijs (*druppel voor druppel*), ook: **Drop'pelsgewijze, -gewijs,** en: **Drup'pelswijze** of **Drop'pelswijze,** bw.

Drup'pen; zie: **Droppen:** *het begint te -.*

Dry (*niet zoet*, lees: *drei*), bn.; *Madera -*, gestookt uit eenigszins droge druiven.

Drya'de (myth. *woud- of boomninf*), v. -n.

Dsja'mie (*Turksch bedehuis*), v. -s.

Dsjinn (Arab. *demon, geest*), m. -s; ook: *Djinn*, zie aldaar.

D-trein (*doorloopende trein, nl. zóó dat de wagons gemeenschap hebben*), m. -en; ook: harmonica-trein, aldus naar het uiterlijk der wagons-verbinding.

Duali'ne (*ontploffende stof*), v. gmv.

Dua'lis (spraakk. *tweevoud*), m.

Dualis'me, dualis'mus (eig. *tweeleer*, d.i. *de leer der twee beginselen of eeuwige grondwezens* [*één goed en één kwaad*]; ook *de leer, volgens welke eenige uitverkorenen zalig worden en alle overige menschen verloren gaan*), o. gmv.

Dualist' (*aanhanger van het dualisme*), m. -en; **-isch,** bn.

Dub'bel (Fr. *double*: *tweevoudig, tweemaal*), bn.: *schoenen, met -e zolen*; *de Pruisische -e adelaar*; *eene -e tand* (C. O.); *geweer met -en loop*; *een weg met - spoor*; - bw.: *zijn tong slaat -, ik ben - tevreden*; als zn. o.: *het -e van de waarde vragen*; *het -e van een boekwerk, het -e van een postzegel*; zie **Doublet; -heid** (*tweevoud*), v.: *die akelige, allerakeligste -heid* (C.O.), nl. van een tand; ook: spreekt *Dubbeld.*

Dub'beldagen (*de twee Paasch-, Pinksteren Kerstdagen*), m. mv. VI.

Dub'belen (*een schip een dubbel bekleedsel geven*), ik heb gedubbeld; **-ing** (*dubbelhuid*), v.

Dub'belen (*dubbel maken of worden*), ik heb en het is gedubbeld; *de zeilen dubb'len en behangen 't hout met linnen.* (Tollens.); zie **Verdubbelen.**

Dubbelhar'tig (*geveinsd, valsch*), bn.; *een - mensch*; **-heid,** v. gmv.

Dubbelpunt' (*leesteeken*), v. -punten; ook: *dubbele punt*, bv.: *Er zijn vele metalen: goud, zilver*, enz.; *Vader antwoordde*: *„Ik kan niet komen."*

Dub'belspaat (*IJslandsch kristal*), o. gmv.

Dub'belsterren (*twee of meer sterren, die voor het blooto oog als één ster schijnen*), v. mv.

Dub'beltje (*pasmuntje van 10 cents*), o. -s.

Dubbelton'gig (*onoprecht*), bn.; **-heid,** v.

Dub'belzien (*het tweevoudig zien van eenig voorwerp*), o. gmv.; zie **Diplopie.**

Dubbelzin'nig (*vatbaar voor twee uitleggingen*), bn. en bw.; *een -e uitdrukking*; *de orakels waren meestal -*; *Alva sprak -, toen hij zei*: *„Uw gemaal zal morgen uitgaan"*; ook, onzedelijke toespeling: *-e taal*, onkiesch, oneerbaar; **-heid,** v. -heden.

Dub'belzout (*verbinding van twee zouten, b.v. aluin*), o. (*soorten*), -zouten.

Dub'ben (*twijfelen, weifelen, aarzelen*), ik heb gedubd; **-ber,** m. -s; **-bing,** v. -en.

Dubiens' (*twijfelachtig, weifelend, onzeker*), bn.; *een -ze post in een boek*, die denkelijk niet zal worden voldaan; *het is nog -, of de Koningin zal komen.*

Du'bio; *in - zijn, staan*, twijfel.

Dubloen' (*Spaansche goudmunt uit de 16e eeuw; in ons land f 6.30 of dubbele dukaton*), m. -en.
Ducdalf', m. -dalven; meer: **Dukdalf.**
Duch'ten (eig. zich verbergen uit vrees: *vreezen*), ik duchtte, heb geducht; *het gevaar -.*
Duch'tig (*erg*), bn.; *een -e vermaning*, geducht; *een - pak slaag; hij werd - afgeranseld.*; **-heid** (*flirkheid*), v. gmv.
Ductiel' (*rekbaar, taai, buigzaam*), bn.
Duel' (*tweegevecht*), o. -len.
Duelleeren (*een tweegevecht houden*).
Duellist' (*die duelleert; duel-liefhebber*), m. -en,
Due'na (*het vr. van Don, voornaamste hofdame der koningin van Spanje*), v. -'s; lees: *doe-en'ja.*
Duen'na (*bejaarde juffergeleidster of goevernante*), v -'s; lees: *doe-en'ja.*
Duet' (muz. *dubbel- of tweestemmig lied*; ook *spel van twee speelluigen; aria van twee stemmen*), o. duetten; zie **Duo.**
Duf (*vuns, muf*), bn. en bw.; *een -fe kelder; die theepot riekt -*; fig. *het ziet er - uit*, de zaken staan slecht; **-heid,** v. gmv.
Duf'fel (*lakenachtige wollen stof, een soort van fries*, v. h. dorp *Duffel*, tusschen Mechelen en Lier), o.; (*winterjas*), m. -s.
Duf'felsch (*van duffel*), bn.; *een -e jas.*
Duf'fig (*een weinig duf*), bn. en bw.; **-heid,** v.
Duf'steen (*grauwe zandsteen*), m. -en; zie **Tufsteen.**
Dui'delijk (*klaar, helder, verstaanbaar*), bn. en bw.; **-heid,** v.; **-heidshal've,** bw.
Dui'den (*aanwijzen, wijzen met den vinger*), ik heb geduid; fig. *iem. iets ten kwade -*, kwalijk nemen; **-ing,** v. gmv.
Duif (*hoenderachtige vogel*), v. duiven; *er zijn tamme en wilde duiven*; zegsw. *een gebraden duif*, een onverwacht geluk; zegsw. *iemand onder zijn duiven schieten*, hem klanten afhandig maken, hem onderkruipen, iem. oneerlijke concurrentie aandoen; *een duifje zonder gal*, vrouw, zonder arglist of boosheid; spreekw. *De gebraden duiven vliegen u daar niet in den mond*, gij kunt daar met leegloopen den kost niet hebben of voordeel, winst behalen. *Er zijn circa 120 soorten van duiven*, b.v. *de kroon -, de musch-, de woud-* of *hout-, de tortel-, de trek-*, enz.
Duif (R.-K. *het zinnebeeld van den H. Geest*), v. gmv.
Duif'steen; zie **Dufsteen, Tufsteen.**
Duig (*zijplankje van een vat of ton*), v. -en; zegsw. *in duigen vallen*, mislukken, bv. een feest door slecht weer, een plan door tegenwerking, enz.
Duik'-almanak (*scheurkalender*), m. - almanakken. Vl.
Duik'eend, v. -en; zie Duikereend.
Dui'kelaar (van *duikelen: iemand, die duikelt; ook kinderspeelgoed*), m. -s; ook de volksnaam voor een *lischdodde*, een waterplant met langen steel, aan 't eind waarvan een doezelaar.
Dui'kelen (freq. van *duiken: over het hoofd tuimelen*), ik heb geduikeld; **-ing** (*buiteling*), v. -en.
Dui'ken (*bukken, buigen, naar omlaag gaan*), ik dook, heb gedoken; *hij moest - bij 't binnengaan der hut, in zijn kraag gedoken, hij zat achter de krant gedoken*; ook: *hij duikt als een eend*, onder water zwemmen; *hij duikt wat*, loopt wat voorover; **-er** (*persoon, die duikt: werkman onder water; ook duikeend*), m. -s; **-ing,** v. -en.
Dui'ker (van *duiken: iemand in een duikerpak, die onder water gaat*), m. -s; **-pak** (*luchtdicht pak of toestel*), o. -ken.
Dui'ker (*riool, gemetselde watergang*), m. -s; *een - perst daar onder 't spoor zijn schuim tot in de Berkel door.* (Staring).
Dui'ker, *te -; de - haal je!* duivel.
Dui'kereend (*zeeëend, die duikt*), v. -en; *de zwarte, de groote -; de ijs-, de bril-, de eider-, de tafel-*, enz. meer: Duikeend.
Dui'kerklok (*klokvormig toestel om onder water te kunnen werken*), v. -klokken.
Dui'kertoestel (*duikerklok*), o. -toestellen; *ook het Engelsche duikerpak is een -.*
Duik'vogels (*een familie van watervogels*), m. mv.; zie **Duikereend** of Duikeend.
Duim (*de korte en dikke vinger der hand, met slechts twee geledingen*), m. -en; zegsw. *onder den - hebben, houden*, bedwingen, in zijn macht hebben of houden: de duim is de sterkste vinger van de hand en teeken van macht; *op zijn - fluiten*, noodeloos zich inspannen of moeite doen, toch niets krijgen of winnen; *iets op zijn -pje kennen of weten*, goed, terdege, in den grond; *iets uit zijn - zuigen*, iets verzinnen, verzinsels vertellen; *geen - gronds afstaan, wijken*, niets, zelfs het minste niet.
Dui'melen (*naar zich toe halen, zich op oneerlijke wijze verrijken*), ik heb geduimeld.
Dui'meling (*duim van een handschoen, duimbekleedsel*), m. -en.
Duim'kruid (scherts. *geld, omdat men met den duim het geld telt*), o. gmv.
Duim'schroef (rechtsw. *ijzeren beugel met schroefspil tot platschroeving der duimtoppen, een zoogenaamde lichte torture, om iemand door die pijn te dwingen tot bekentenis*), v. - -schroeven; zegsw. *iem. de - schroeven aanzetten*, hem deerlijk in 't nauw brengen met lastige en dringende vragen.
Duim'stok (*timmermans-vouwmaatstok, verdeeld in duimen of c.M.*), m. -stokken.
Duimzuigerij' (*het uitkramen van verzinsels*), v. gmv.
Duin (*zandheuvel*), v. -en; (collectief), o.: *wandelen in het -*; **-achtig,** v.
Duin'doorn (*doorngewas op de duinen van Holland en Zeeland*), m. -en; *de gemeene - of kattendoorn.*
Dui'nen (*ketenheuvels van los zand*), v. mv.
Duin'roos (*dwergroosje, dat op duingrond tiert*), v. -rozen.
Duin'water (*welwater in het duin*), o. gmv.
Duist (*een soort van onkruid op de graanvelden*), v. gmv.
Duist (*stuifmeel*; ook *kafbolster*), o. gmv.
Duis'ter (*niet licht*) bn. en bw.; **-heid** (*fig. het duister of onbegrijpelijk zijn*), v. gmv.
Duis'terling (*lomperd, domper*, fig. *oningewijde*), m. en v. -en; vr. ook: **-e,** -n.
Duis'ternis (*het donker*), v. -sen; *de - van den nacht; Egyptische -*, tastbare donkerheid, één der tien plagen. (Exodus X. 21—23.
Duit (*koperen Ned. munt, van 1700—1847*), m. -en; *een - is het achtste deel van een stuiver; dat kost mij geen rooien -; dat is geen - waard*, niets; *hij heeft geen -en*, geld; *ik krijg mijn -en van hem; 't is om de -en: het kost vier -en* (= $2^1/_2$ *ct.*); zegsw. *een - in*

't zakje doen, zijn aandeel in iets betalen en dus mee mogen praten; fig. zijn meening laten hooren, een beschuldiging staven.

Duit, d. i. *op ende uit*, geheel en al, in elk opzicht: *die broeders lijken elkaar op een duit*, zij lijken sprekend op elkaar.

Duit'blad (*waterkaarde, kikkerkruid*), o. gmv.

Dui'tendief (*gierigaard*), m. -dieven.

Duitsch (*behoorende tot, afkomstig van Duitschland*), bn.; *de -e taal, het -e geld, de -e adel, het -e Rijk*, enz.

Duitsch (eig. *de volkstaal*), als z. n. o.; *het - is een schoone taal*; *hij spreekt liever - dan Fransch*, zie **Hoogduitsch.**

Duit'sche bond (*Vereenigde Staten van N.-Duitschland*), m. gmv.

Duit'sche huis (*te Utrecht omstreeks 1239 gesticht als zetel der Duitsche ridders*), o. gmv.; *na 1345 een nieuw huis op den Springweg, dat nog bestaat.*

Duit'sche ridders (gesch. *kruisheeren van adel*), m. mv.

Duit'scher (*man uit Duitschland*), m. -s.

Dui'vekater, tw.; *wat -!* wat duivel! ook: **Deuvekater.**

Dui'vekater (*wittebrood-koek in den vorm van een kereltje, dat op een duivel lijkt*), m. -s; zie **Deuvekater.**

Dui'vel (Lat. *diabolus*, lasteraar: *booze geest*), m. -s of -en; *van den - bezeten zijn*; *hij heeft den - in, ook wel in den kop of in 't lijf*, is zeer boosaardig, speelt erg op zijn poot; *hij vreest God noch -*, niemand; *hij is te dom om voor den - te dansen*, zeer dom; *bij den - te biecht gaan*, aan een aartsvijand zijn geheimen toevertrouwen; spreekw. *Als men van den - spreekt, is hij nabij*, scherts. wanneer men over iem. die afwezig is spreekt, komt hij juist; *de - van den hoogmoed*, booze geest; zie **Satan, Vijand.**

Dui'velbanner (*exorcist*), m. -s.

Duivelin' (*boosaardig wijf*), v. -nen.

Dui'velkamer (*in de katoenspinnerij het lokaal, waarin de katoen de eerste bewerking ondergaat, de eerste zuivering en uitpluizing*), v. -kamers.

Dui'vels (*vreemde -*), m. mv.: naam, dien de Chineezen aan alle vreemdelingen geven.

Dui'velsadvocaat (R.-K, *de prelaat, die bij een of andere heiligverklaring of canonisatie is aangewezen om 't verkeerde aan 't licht te brengen*, hij bestrijdt de heiligverklaring; bij uitbreiding *iem., die bij een beraadslaging bij voorkeur den slechten kant der zaak in 't licht stelt*), m. -caten; zie **Godsadvocaat.**

Dui'velsbeet (*schurftkruid*), m. gmv.

Dui'velsbrood (*wilde paddenstoel*), o. gmv.

Dui'velsbrug (*brug over de Reusz in den Alpenpas, voerend over den St Gotthard*), v.

Dui'velsdrek (geneesk. *plantaardige stof tegen zenuwziekte*), m. gmv.

Dui'velshuis (*thans stadhuis te Arnhem*, eigenl. *woonhuis, gebouwd door M. v. Rossem † 1555, die op den voorgevel allerlei faunen en saters liet aanbrengen*), o. gmv.

Dui'velskaas (*vergiftige paddenstoel*), v. gmv.

Dui'velskolken (*twee poelen buiten Lochem, waarin de duivel eens de ongewijde klokken van de kerk dier stad heet geworpen te hebben*), v. mv.; zie Staring's *Jaromir.*

Dui'velskunsten (*toovenarij, hekserij*), v. mv.

Dui'velsnaaigaren (*woeker-slingerplant*), *bv. de ruige linze*), o. gmv.

Dui'velstoejager (*bijlooper, iemand die 't minste of vuilste werk moet doen*), m. -s.

Dui'velvisschen (*een soort van visschen met grooten, platten kop*), m. mv.; *de zeeduivel onzer kusten behoort tot de -.*

Dui'venboon, v. -boonen; **-drek,** m. gmv.; **-ei,** o. -eieren; **-hok,** o. -hokken.

Dui'venkervel (*geneeskrachtige plant*), v. gmv.; ook **Aardrook.**

Dui'venkot (*duivenhok*), o. -kotten.

Dui'venmelker (*fokker van duiven, handelaar in duiven tevens*), m. -melkers: zie *Melken* = fokken, kweeken.

Dui'venpost (*verkeer of posterij door middel van postduiven*), v. gmv.

Dui'venslag (*duivenhok*), o. -slagen; **-til** (*duivenhok buiten op een staak*), v. -tillen; **-vlucht** (*een aantal samenvliegende duiven*), v. -vluchten.

Dui'venvalk (O.-I. *valk ter grootte van een duif*), m. -valken.

Dui'zelen (*draaierig worden, zijn bezinning verliezen*), ik duizel, ik heb geduizeld; fig. *ergens van -*, in de war geraken; ook: *het duizelt mij, mij duizelt.*

Dui'zelig (*draaierig in 't hoofd*), bn.; *hij buitelt driemaal over zijn hoofd zonder - te worden.* (C.O.); **-heid,** v. -heden.

Duizelingwek'kend (*duizelingen veroorzakende*), bn.; *in -e vaart, met -e snelheid.*

Dui'zend (eig. *het groote honderd*: 10 × 100), telw.; als zn. o. -en.

Dui'zendblad (*korfbloemige plant, langs wegen, dijken en slooten*), o. gmv.; ook: *Hazengras, Hazenkervel, Hondeklaar.*

Dui'zend-en-één-nacht (*verzameling van sproken en wonderverhalen uit het Oosten: Indië, Perzië, Arabië*), v. gmv.

Duizendgul'denkruid (*geneeskrachtig kruid*), o. gmv.; een soort van **Gentiaan.**

Duizendja'rig, bn.: *het - rijk*, een godsstaat op aarde; zie *Chiliasme* en *Millennium.*

Dui'zendknoop (*veelknoopige plant*), v. -en. *er bestaat: alpen-, beemd-, vogel-, water-, winde-.*

Dui'zendkunstenaar (scherts. of ir. *groot en wondervlug kunstenaar of artist*), m. -s.

Dui'zendpoot (*ongevleugeld, blinkend, donkerbruin insect met meer dan 24 paar pooten*), m. -pooten.

Dui'zendschoon (*anjelierbloemige*), v. -en.

Dui'zendste (*rang-, breukgetal*), bn.; *een - deel.*

Dui'zendtak (*samengesteldbloemige*), v. gmv. zie **Duizendblad.**

Dui'zendvoud, o. -en; **-vou'dig,** bn.: *een -voudige oogst*; **-werf,** bw.: *iets - beloonen*, duizendmaal.

Dukaat' (uit het It. *ducato* en afleid. van 't Lat. *dux*, hertog: *hertogelijke munt* van ± *f* 5.25 à *f* 5.50), m. dukaten; de - had een gehalte van 0.983; de *gerande-* was *f* 5.80, *is nu de negotiepenning*: *f* 5.75 - *f* 5.90; de *zilveren* - was *f* 2.50; de *dubbele* Ned. was *f* 9.50; de *Hongaarsche* - was *f* 5.25; de *Italiaansche* - was *f* 3.85, enz.

Duka'tengoud (*het beste goud, dat verwerkt kan worden, gehalte 0.983*), o. gmv.

Dukaton' (*voormalig zilveren geldstuk* = *f 3.15, ook zilveren rijder*), m. -nen, -s.

Dukdalf' (*paalwerk in voorhavens in den vorm eener piramide, om schepen te meren*), m. -dalven; soms: *Ducdalf.*

Dulcine'a (*liefje van Don Quichotte*, fig. *minnares*), v. -'s.
Dul'deloos (*ondraaglijk*), bn.; *-looze pijnen.*
Dul'den (*met gelatenheid verdragen, verduren*), ik heb geduld; *die pijnen zijn niet te -; zulke plagerijen zijn niet langer te -.*
Dul'len (*volksnaam v. d. lischdodden*), v. mv.; de - groeien in veenachtigen bodem; het ondereind v. d. wortel is wit en levert een lekkere pit, die met een weinig stroop wordt toebereid.
Dum-dum' (*ontplofbare kogel met mantel, die zich in de schietlijn ontplooit*), m. -s.
Dun (*van geringe dikte*), bn. en bw.; **-heid,** v.
Dun'doek (*vlag*), o. gmv.; *het - wappert.*
Dunk (*meening*), m. gmv.; *een goeden -, een slechten - van iets hebben*, denkbeeld; *ik heb daar geen grooten - van*, ik heb er geen hooge gedachten van.
Dun'ken (verwant met *denken*: *een meening hebben over iets*), mij dunkt, mij docht (dacht), mij heeft gedocht.
Dun'nen (*dunner maken*), ik heb gedund; *het haar -*, uitknippen; *de salade en andere planten -*, het overtollige uitwieden; **-ning,** v. gmv.
Dun'sel (*jong uitgetrokken salade*), o.
Dun'te (*dunheid*), v.; *de - van bladgoud.*
Du'o (*lied of muziekstuk, uit te voeren door twee personen*), o. -'s; ook: **Duet.**
Duodecimaal' (*twaalfdeelig*), bn.; *de Rijnlandsche maat is -.*
Duode'cimo (*boekformaat, waarbij het vel in 12 bladen is gevouwen en er dus 24 bladzijden zijn, bij verkorting 12mo, 12o*), o. -'s; *een - cimootje*, boekje van zoo'n klein formaat.
Duode'cimovorstje (*klein regeerend vorstje in het Duitsche rijk*), o. -vorstjes.
Du'odrama (toon. *stuk, waarin slechts twee personen optreden*), o. -drama's.
Du'pe (*bedrogene, gefopte*), m. en v. -s; *de - worden van een sluwen bedrieger*; zegsw. *de - van de historie zijn*, d. i. het kind van de rekening.
Dupeeren (*beetnemen, misleiden, foppen*).
Du'plex (*tweevoudig, dubbel*), bn.; *een - brander van een petroleumlamp.*
Duplicaat' (*dubbel afschrift van een akte, eensluidend afschrift*), o. -caten. (c = k).
Duplica'tor (nat. *verdubbelaar van electriciteit*), m. -tors. (c = k).
Dupliceeren (*tweede antwoord geven, op een repliek antwoorden*). (c = s).
Dupliek' (*beantwoording van een repliek; ook tweede verweerschrift*), v. -en.
Dupliek' (rechtst. *tweede antwoord, dat de gedaagde geeft*), v. -en.
Du'plo (in) (*in twee gelijken*), bw.; *iets - afschrijven*, d. i. twee *eensluidende* afschriften er van maken.
Dura'bel (*duurzaam, blijvend*), bn.; fig. scherts.: *een -e zaak*, duur.
Du'ren (Lat. *durare*, hard zijn, duurzaam zijn: *duurzaam zijn, van duur zijn*), het heeft geduurd; *eikenhout kan lang -; geluk kan zelden lang -*; spreekw. *- is een schoone stad*, fraaie Duitsche stad tusschen Aken en Keulen, fig. volharden of volhouden is een schoone zaak.
Du'randal (gesch. *zwaard van Roeland of Roland, paladijn van Karel den Gr., die bij Roncesvalles sneuvelde tegen de Mooren*), m. gmv.
Durf'al (*waaghals*), m. en v. -allen.
Durf'niet (*lafaard*), m. en v. -nieten.
Durk (scheepsw. *de plaats, waar het vuil van een schip samenloopt, hoosgat*), m. -en.
Dur'ven (*zich verstouten, den moed hebben*), ik durfde, heb gedurfd; *wie zou het -*, wagen; *hij durft alles*; *niemand die het kan gedurfd hebben.* (Koetsveld); **-er,** m. -s.
Dus (ontstaan uit *des*: *alzoo, derhalve*), bw.
Dusda'nig, bijv. nep. aank. vnw.; *-e pennen deugen niet*, dergelijke, van deze soort.
Dus'verre, dus'ver (*zoover*), bw.; *tot - ging alles goed*, tot op dit oogenblik.
Dut (*licht slaapje*; fig. *dwaling*), m.; *allen waren in den -; een - doen*, een licht middagslaapje; fig. *iemand uit den - helpen, iemand in den - laten*, droom.
Dut (*teeken, 'twelk ergens ingeslagen is*), m. -ten; *ergens een - inslaan.*
Dutch'man (scheldn. in Engeland: *Hollander, dwaas*), m. Dutchmen. (ch = sj).
Dut'ten (*een licht slaapje doen*), ik heb gedut; **-ter,** m. -s.
Duümvir' (*tweeman*), m. -viri.
Duümviraat' (*tweemanschap*), o. gmv.
Duur (*tijdruimte*), m. gmv.; *op den -*, in lengte van tijd; *rust noch - hebben*, geen duurzame rust kennen, omdat het geweten knaagt.
Duur (verwant met dier: *hoog in prijs, kostbaar*), bn. en bw.; **-te,** v. gmv.
Duur'baar (*dierbaar*), bn.; *de -ste schat.* (V. Lov.). Vl.
Duur'koop (*hoog in prijs, dierkoop*), bn.
Duur'zaam (*deugdelijk, echt*), bn.; *eikenhout is -*, hard; *een -zame vrede*, bestendig; *die stof is -*, **-heid,** v. gmv.
Duw (*stoot*), m. -en; *iemand een - geven.*
Du'wen (*stooten, drukken*), ik heb geduwd; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Dvoro'vi (*voormalige Russ. lijfeigene*) m. -'s.
Dwaal (*tafellaken; lijkkleed*), v. dwalen. vero.
Dwaal'licht (*blauwachtig vlammetje boven poel, moeras of kerkhof*), o. -lichten; fig. *verkeerde leidsman*; zie **Elmusvuur.**
Dwaal'ster, -star (*planeet*), v. -sterren.
Dwaas (*zot, gek*), bn. en bw.; *een dwaze mode*; **-heid,** v. -heden; **dwaselijk,** bw.: w. i. g.
Dwa'len (*ronddolen, op den verkeerden weg zijn*), ik heb gedwaald; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Dwang (verwant met *dwingen*: *overmacht*), m. gmv.; *bukken voor -, op iemand - uitoefenen.*
Dwang'arbeid (*gedwongen arbeid*), m. gmv.; *iemand tot - veroordeelen*; **-er,** m. -s.
Dwang'bevel (*rechterlijk vonnis tot betaling der achterstallige belasting*), o. -bevelen.
Dwang'buis (*ijzeren buis om gekken in bedwang te houden, ook misdadigers*), o. -buizen.
Dwang'middel (*middel om iem. te dwingen*), o. -en; *-en gebruiken.*
Dwang'molen (leenstelsel. *molen der heerlijkheid, waar de omwonenden verplicht waren het koren te laten malen*), m. -molens.
Dwang'voorstelling (*kwellend idee-fixe*), v. -en.
Dwar'rel (*warreling*), m. gmv.
Dwar'relen (*kringswijs of wild, verward ronddraaien*), ik heb gedwarreld; **-ing,** v. -en.
Dwar'relstroom (*maalstroom, draaikolk*), m. -stroomen.
Dwar'relwind (*wervelwind*), m. -winden.
Dwars (*schuin, scheef*), bn.: *in -e richting,*

een -e streep, een diagonaal is een -e lijn; bw.: *de straat - oversteken*; fig. *die jongen is altijd even -*, tegenstrevend.
Dwars'boomen (*tegen den keer in werken*), ik heb gedwarsboomd; *iemand - in iets*, tegenwerken.
Dwars'drijven (*tegenspreken, tegenwerken*), meest in de onbep. wijs: *Is hij weer aan 'l -?* **-drijverij',** v. -en.
Dwars'drijver (eig. *een schipper, die zijn schip dwars in de vaart doet liggen om een ander te plagen*, fig. *iemand, die stokstijf eigen wil wil doorzetten, niet luisterend naar rede of billijkheid*), m. -drijvers,
Dwars'fluit (muz. *fluit, die dwars tegen den mond bespeeld wordt*), v. -fluiten; *de hoorn had dan iets van een hysterische -*. (C.O.)
Dwars'hout (*bintbalk van eenig paalwerk*), o. -houten.
Dwars'kijker (*persoon, die iem. op de vingers kijkt, toeluisterende mede-examinator*), m. -kijkers; **-kijkerij',** v. gmv.
Dwars'klamp (*schuin over iets heen geslagen lat, dwarslat*), m. -klampen.
Dwars'kop (*dwarsdrijver*), m. en v. -pen.
Dwars'ligger (*dwarsliggende onderbalk op een spoorbaan*), m. -s.
Dwars'straat (*straat, die dwars op een hoofdstraat uitloopt*), v. -straten.
Dwars'te, v. gmv.. *iets in de - doorsnijden*, d. i. overdwars, in de breedte.
Dweep'ziek (*dweepachtig*), bn.; *een - vervolger, -e denkbeelden.*
Dweep'zucht (*aan krankzinnigheid grenzende godsdienstwaan, geestdrijverij*), v. gmv.
Dweep'zucht (*aan krankzinnigheid grenzende ingenomenheid met personen of zaken*), v. gmv.; *politieke -.*
Dweepzuch'tig, bn.; *een - volgeling.*
Dweil (ontstaan uit *dwegel*, van een w. w. *dwa-en*, wasschen: *wollen of grof linnen schrobdoek*), v. -en.
Dwei'len (*reinigen met een dweil*), ik heb gedweild; *de stoep -, de gang -.*
Dwei'len (stud. *slenteren langs de straat*), heeft gedweild; *een beroep, . . . hetwelk men (almede te Leiden) den vereerenden naam van - geven zou.* (C.O.)
Dwe'pen (*overdreven begrippen koesteren op 't gebied van godsdienst, staatkunde, kunst*, enz.), ik heb gedweept; **-er,** m. -s; **-erij'** (*overprikkelde vereering, geestdrijverij*), v. -en.
Dwerg (*onnatuurlijk klein mensch*), m. -en; *Klaasje is een -, meheer!* (C.O.); **-achtig,** bn.: *een -e pijnboom.*
Dwerg'berk (*kleine berksoort*), m. -en, **-eik,** m. -en; **-hert,** o. -en; **-palm,** m. -en.
Dwin'geland (d. i. *land-bedwinger, onderdrukker*), m. -en; ook; **Tiran, Despoot.**
Dwingelandij' (*tirannie*), v.: *de - der mode.*
Dwin'gen (*noodzaken met kracht aandringen*), ik dwong, heb gedwongen; *dit kind doet niets dan -*, lastig zijn; **-er,** m. -s; **-erij',** v. -en.
Dwin'gerig (*lastig*), bn.; *een - kind*; **-heid,** v. gmv.
Dwor'nik (Rusl. *deurwachter, portier*), m. -s.
Dyarchie' (*heerschappij van twee vorsten*), v.
Dyna'mica (*leer der beweging*), v. gmv.
Dynamiek', dyna'misch (*de krachtenleer betreffend*), bn.
Dynamiet' (*ontploffende stof achtmaal sterker dan kruit: hoofdbestanddeel is nitroglycerine: in 1867 te Hamburg door Nobel uitgevonden*), o. gmv.
Dyna'misch (electr. *door eigen kracht werkend*; *werkend als een dynamo*), bn.
Dyna'mische (*teekens*); in de muz. teekens als *p, f, pp, ff*, enz., die de mate van kracht aanduiden.
Dynamitis'ten (*anarchisten van de daad*; *misdadigers, die met dynamiet schrik willen verspreiden*), m. mv.
Dy'namo (*werktuig voor de levering van electrische drijfkracht of van licht*), m. -'s.
Dy'namo-magne'to (*electrisch werktuig, waarbij de electrische stroomen door draaiing of dynamische werking worden verkregen*), m.
Dynamome'ter (*toestel om de grootte eener kracht te meten door spanning of drukking, die zij voortbrengt*), m. -s; *de gewone brievenweger is een -*, eveneens *de familie-bascule.*
Dynamometrie' (*krachtmeting*), v. gmv.
Dy'namus (*kracht, noodig om 1000 K.G. één M. op te heffen*), m. gmv.
Dynastie' (*rij van regeerende vorsten uit een en dezelfde familie*; *vorstenhuis, regeerend stamhuis*), v. -tieën.
Dynastiek', bn.; *-e belangen*, de dynastie betreffende.
Diony'sus, m.; zie **Bacchus.**
Dysenterie' (*roode loop, bloedloop*), v. gmv.
Dysente'risch (*lijdend aan dysenterie*), bn.
Dyspepsie' (*zwakte in de maag, moeielijke spijsvertering*), v. gmv; **-pep'tisch** (*moeielijk te verteren*), bn.

E.

E. v. -'s. De vijfde letter van het alphabet; in de muziek de benaming van den derden toon, *mi*; als getalmerk is E in Rom. opschriften = 250.
E. - *Erex'it*, hij heeft opgericht.
E. - *Electriciteit'*: (+ **E** = positieve, - **E** = negatieve).
E. A. - *Edelachtbaar.*
E. a. - *en andere(n).*
E. c. - *Exem'pli cau'sa*, bijvoorbeeld.
Ed. - *Edi'tio*, uitgave; *editeur'*, uitgever; *e'didit*, hij heeft uitgegeven.
E. d. - *en dergelijke.*
Edd. - *Edide'runt*, zij hebben uitgegeven.
Eerw. - *Eerwaarde.*
E. g. - *Exem'pli gra'tia*, bijvoorbeeld.
E. G. A. - *Edelgrootachtbaar.*
Ed. Gestr. - *Edelgestreng.*
E. Gr. M. - *Edelgrootmogende.*
eig. - *eigenlijk.*

e.k. - *eerstkomende.*
EE. MM. HH. - *Edelmogende Heeren.*
Em. - *Eminen'tie*
Em., emer. - *Eme'ritus*, rustend.
en Comp., & C. - *en Com'pagnie.*
Entr. - *Entrepot'.*
enz. - *en zoo voort.*
E. O. - Zie **Ex off.**
Esq. - *Esquire* (Engelsch), Weledelgeboren Heer (achter den naam op adressen); lees: *es-kwei'r.*
etc. - *Et ce'tera*, en zoo voort.
Evang. - *Evangelie.*
Exc. - *Excellen'tie.*
Exod. - *Ex'odus*, de uittocht, het tweede boek van Mozes.
Ex off. - *Ex offi'cio*, ambtshalve.
Extr. - *Extrac'tum*, uittreksel of aftreksel

-e (*achtervoegsel*), b.v. *koude, woede*, alsmede in de bw.: *luide, gaarne, verre, alreede.*
Eau de colo'gne (*Keulsch reukwater*), v.; **- de javelle** (*vlekkenwater*), v.; **- de lavende** (*lavendelwater*), v. gmv.; lees: *oo.*
Eau de cologne-fabriek, v. -en; **-zeep** (*zeep, riekend naar eau de cologne*), v. gmv.
Eb, ebbe (*laag of afnemend getij*), v. gmv.
Eb'beboom (*boom in de tropische landen van Afrika en Amerika, ook in onze O.-I.*), m. -boomen.
Eb'ben (*het afloopen van den vloed*), het heeft geëbd; *het tij is aan 't -*, vallen.
Eb'benhout (O.-I. *fraai zwart hout; hard fijn meubelhout*), o.; *het beste Ind. - komt van Boeroe (Molukken).*
Eb'benhouten, bn.; *een - meublement.*
Eben Haezer (*steen der hulpe*), m.; *dit is mijn -*, uitreddingsteeken, 1 Sam. 7:12, tot zoover heeft de Heer ons geholpen.
Ebenist' (*werker in ebbenhout, meubelwerker in stijl*), m. -en.
Ebionie'ten (*Joodsch-Christelijke sekte in de 2e eeuw in Palestina*), m. mv.
Ebonie't' (nat. *zwart mengsel, stof gebruikt in electrische werktuigen, bestaande uit caoutchouk, vermengd met zwavel en zwartsel*), o. gmv.
Eburo'nen (gesch. *Belgische volksstam tusschen Schelde en Rijn, door Caesar zoo goed als vernietigd*), m. mv.
Ecail'le (wapenk. *geschubd*), bn. (c = k).
Ecarté (*zeker kaartspel met 32 kaarten, voor twee personen, waarbij men kaarten mag omwisselen*), o.
Ecarteeren (*verwijderen, verstrooien; ter zijde stellen; de kaarten in het spelen verwisselen*). (c = k).
Ecartelé' (wap. *gekwartierd*), bn.
Ec'ce Ho'mo! *Zie den mensch!* (*Beeld of schildering v. d. lijdenden, door Pilatus ten schouw gestelden, Christus*), o. -'s; lees: *ek'se.* Joh. 19 : 5.
Ecclesias'tisch (*kerkelijk, geestelijk*), bn.
Echan'ge (*ruil, wisseling*), v. -s. (ch = sj).
Echappement' (*ontsnapping; schakelrad in cilinderuurwerken*), o. -en. (ch = sj).
Echar'pe (*sjerp, lijfgordel, eeregordel*), v. -n.
Echean'ce ((*vervaltijd van een wissel*), v. gmv.
Echec' (*schaak aan den koning in het schaakspel; schade, verlies, nederlaag*), o. -s; *in - houden*, in bedwang houden; *- lijden*, het onderspit delven, het verliezen; lees: *e-sjek'.*
E'chel (*bloedzuiger*), m. -s.
Echel'le (muz. *schaal, toonladder*), v. -s.
Echel'le (hand. *stapelplaats in het W. van Klein-Azië*), v. -s. (ch = sj).
E'cho (*terugklank, weerkaatsing van geluid, weergalm*), v. -'s; lees: *è'-cho.*
E'cho-lied (dichtk. *gedicht, waarin de laatste lettergreep van elk vers herhaald wordt, met weglating van den vóór-medeklinker, meest in dialoogvorm*), o. -liederen. Vondel's „Gesprek tusschen eenen wandelaar en den galm in de Hofkerke" is een -.
Echt (*huwelijk*), m. gmv.; *in den - treden.*
Echt (*wettig, deugdelijk, zuiver, onvervalscht, geloofwaardig, getrouw*), bn. en bw.; **-heid,** v.
Ech'telieden (*echtgenooten*), m. mv.
Ech'telingen (*man en vrouw*), m. mv.
Ech'ten (*wettig verklaren*), ik echtte, heb geëcht; *een kind -*, erkennen; **-ing,** v. gmv.
Ech'ter (*evenwel, niettemin*), bw.
Echt'genoot (*gehuwd man*), m. -genooten.
Echt'genoote (*gehuwde vrouw*), v. -n.
Echt'scheiding (*wettelijke ontbinding van den huwelijksband*), v. -en; *aanvraag tot -.*
Echt'verbintenis (*huwelijk*), v. -verbintenissen: *een - aangaan*; **-vereeniging,** v. -en.
Eclair' of *train -* (*sneltrein met een maximum v. snelheid, bliksemtrein*), m. -s. (ai = è).
Eclaireeren (*duidelijk maken, ophelderen*).
Eclaireurs' (*vooruitgezonden troepen of militairen, veldverkenners*), m. mv. (c = k).
Eclat' (*glans, schittering, luister, vertoon*), o.; *- maken*, opzien. (c = k).
Eclatant' (*opzienbarend, schitterend, verbazend*), bn. en bw. (c = k).
Eclateeren (*ruchtbaar worden; losbersten, aan den dag komen*). (c = k).
Eclec'tici (*kieskeurige lieden, die van alles het beste willen, vooral ten opzichte van wijsgeerige begrippen*), m. mv. (c = k).
Eclec'ticus (*uitlezer*, nl. *die uit alle stelsels het beste neemt*), m. -tici. (c = k).
Eclec'tisch (*uitkiezend*), bn. en bw.; *-e wijsgeeren; - te werk gaan.* (C. O.) (c = k).
Eclips' (*verduistering, vooral van zon of maan*), v. -en. (c = k), zie Maan- en Zon-eclips.
Eclipseeren (*verduisteren, verdwijnen, in de schaduw stellen*); *zich -*, zich uit de voeten maken, wegsluipen. (c = k).
Eclip'tica (*zonsweg*, eig. *de baan, die de aarde bij haar jaarlijksche omreis om de zon doorloopt, aardbaan*), v. gmv. (c = k).
Economie' (*huishoudelijkheid, de kunst van het huishouden te bestieren, huishoudkunde*; ook: *zuinigheid*), v. gmv. (c = k).
Economie' (*de wetenschap, die de wetten bestudeert en vaststelt voor de werkzaamheid der menschen met betrekking tot de stoffelijke belangen der maatschappij*), v. gmv.; de - gaat na, hoe de mensch naar de regelen van recht en zedelijkheid de rijkdommen voortbrengt, verdeelt, verruilt en verbruikt.
Econo'misch (*huishoudelijk, zuinig, spaarzaam*), bn. (c = k).
Econo'misch (*wat de wetenschap der economie betreft*), bn.; *-e wetten*, deze constateeren, wat er pleegt te gebeuren in het raderwerk der maatschappij; *-e goederen*, die voor den mensch van nut zijn en in zijn stoffelijke behoeften voorzien, zij heeten: natuurgoederen en arbeidsgoederen.
Economiseeren (*besparen, bezuinigen*).
Econoom' (*landhuishoudkundige*), m. -nomen, ook: *Economist'.* (c = k).

Ecorcheurs' (gesch. *plunderaars, roovers, in Henegouwen en N.-Frankrijk, 1437*), m. mv.
Ecossai'se (*Schotsche rondedans in de* $^2/_3$ *of* $^3/_4$ *maat*), v. -s; *de oude - is onze Schotsche polka of Schotsche drie*; ook: Schotsche vrouw. (ai = è).
Ecraseeren (*verpletteren, verbrijzelen, vernietigen*); ook fig. (s = z).
Ecru' (*ongebleekt, geelachtig: van zijde*), bn.
Ecu' (*kroon, daalder van f 1,42½*) m. -'s. vero.
Ecuyer' (*schildknaap, cavalier*), m. -s, lees: *eekwie-ee'*.
Ed'da (*verzameling der oudste Scandinavische poëzie, in de oud-Noorsche of IJslandsche taal geschreven*), v. -'s. *De oudere - is poëzie (in 1643 ontdekt); de jongere - is proza (in 1628 ontdekt); de -'s zijn de bronnen voor de kennis der Noorsche dicht-, fabel- en oudheidkunde.*
E'del (verwant met *adel*), bn. en bw.; *-e geboorte; - denken, - handelen.*
Edelaar'dig (*edel van aard*), bn.; **-heid,** v.
E'delachtbaar (*titel van burgemeester en wethouders, rechters en kantonrechters*), bn.
E'delgeboren, bn.; zie **Weledelgeboren.**
E'delgesteente (*steen van groote schoonheid en zeldzaamheid*), o. -n; *echt -*, als: diamant, saffier, robijn, smaragd, hyacint, amethist, topaas, granaat; *half-edel -*, als: opaal, turkoois, onyx, jaspis, sardonyx, lazuursteen.
E'delgrootachtbaar (*titel van leden van gerechtshoven*), bn.
E'delhoogachtbaar (*titel van leden van den Hoogen Raad*), bn.
E'delheid, v. gmv.; *de - van zijn karakter.*
E'delhert (*het gewone hert, met fraai getakt gewei*), o. -herten.
E'delknaap (*page, jonker*), m. -knapen.
E'delman (*man van adel*), m. -lieden; *een nieuwbakken -.*
E'delmarter (*boommarter*), m. -marters.
Edelmoe'dig (*grootmoedig*), bn.; *een - vijand*; **-heid,** v. gmv.; **-lijk,** bw.
E'delmogend (*titel van leden der Staten-Generaal vóór 1848*), bn.; *Uwe* **-heid,** v.
E'delsteen (*kostbaar gesteente*), m. -steenen.
E'delvrouw (*adellijke dame*), v. -vrouwen.
E'den (*lusthof, paradijs*), o. gmv.; *een hof van -*, lustoord; Gen. 2 : 8.
Edict' (*vorstelijk openbaar bevel d.i. verordening, landsverordening, plakkaat*), o. -en; *het eeuwig - (1577); het - van Nantes (1598-1685).*
E'dik (*zure vloeistof, azijn*), m. gmv.
E'dison, Thomas, geb. 1847, sedert '81 in East-New-York (N. Am.), beroemd uitvinder: phonograaf, electr. gloeilamp, gramophoon, bioscoop, enz.
Edi'tie (*uitgave, druk van een boekwerk*), v. -tiën, -ties. (t = ts).
Edoch', vgw., hetzelfde als *Doch* (*maar*).
E'dom (Bijbel. *bijnaam van Ezau, Jacobs ouderen broeder*), m.; de nakomelingen van - heeten Edommieten, later *Idumeërs*: wonende in Idumea ten Z. van het Joodsche land.
Educa'tie (*opvoeding*), v. -ties. (t = ts).
Ee (aardr. *water*), v.; *- is de naam van rivieren*; ook in plaatsnamen: *E-dam.*
Eed (*plechtige verzekering onder beroep op God*), m. -en; *een - afleggen, zijn - breken.*
Eed'breuk (*het niet-houden van een eed, eedschennis*), v. gmv.; *zich aan - schuldig maken of -breukig zijn*; zie ook **Felonie.**
Eeden, Frederik van, geb. 1860, dichter en prozaschrijver: *Ellen, een lied van de smart* (1891), proza: *De kleine Johannes I*, een treffelijk allegorisch verhaal in poëtischen stijl.
Eed'genoot (*bondgenoot bij eede*), m. -en.
Ee'ga, ee'gade, m. en v. eegaas, eegaden.
Eek (*eikenschors*), v. gmv.
-eek' (*bastaarduitgang*), als in: *hypotheek, apotheek, bibliotheek, pinacotheek.*
Eek'hoorn, -horen (*knaagdier*), m. -s; *de gewone -, de kleine -, de vliegende -.*
Eel (*bier*), o., (*soorten*), o. -en; zie **Aal.**
-eel' (*bastaarduitgang*), als in: *gareel, penseel, houweel*, werktuigen; *kasteel, tooneel, paneel*, enz. voorwerpsnamen.
Eelt (*verdikking der opperhuid*), o. gmv.
Eel'terig (*met eelt bedekt*), bn.; **-heid,** v.
Eel'tig (*eeltachtig*), bn.: *-e handen*; **-heid,** v.
Een, telw.; *de helft van één is een half.*
Een, zelfst. nw.; *hij wierp twee eenen.*
Een, onbep. voornw.; *een mijner vrienden.*
Een, lidw.; *een man, eene vrouw.*
Eend (*zwemvogel*), v. -en; zegsw. *een vreemde - in de bijt*, iem., die nl. een vreemdeling is in een gezelschap of in een bepaalden kring van menschen.
Een'dagsvlieg (*haft*), v. -vliegen.
Een'debout (*deel van een eendepoot boven de knie*), m. -bouten; zie **Bout.**
Een'denei (*ei v. e. eend*), o. -eieren.
Een'denjacht (*jacht of het jagen op wilde eenden*), v. gmv.; *de - wordt op bepaalden tijd in het najaar geopend en gesloten.*
Een'denkom (*stilstaand water, waarin tamme eenden gehouden worden*), v. -kommen.
Een'denkooi (*inrichting tot het vangen van wilde eenden*), v. -kooien.
Een'denkroos (*lemna, groen op slooten*), o. gmv.
Een'denmossel (*mosselkreeft*), v. -s.
Een'der (verkort uit *eenderlei* of *-hande*: *hetzelfde, gelijk*), bn. en bw.; *die vaasjes zijn -; hij zei het net -; zij zijn - gekleed; het is mij totaal -*, gelijk, onverschillig. gmz.
Een'dracht, v.; *- maakt macht*, oud-vaderl. spreuk; **-ig** (*eensgezind*), bn. en bw.
Eend'vogel (*eend*), m. -vogels.
Ee'nenmale, bw.; *ten -*, geheel en al.
Eén en ondeelbaar (gesch. *de Bataafsche republiek werd aldus verklaard bij de staatsregeling van 23 April 1798*), bn.
Ee'nerhande (*dezelfde, hetzelfde*), bn.; **-lei** (*gelijksoortig*), bn.: *het is mij -*, hetzelfde.
Een'heid (*aangenomen maat, ook eensgezindheid*), v. -heden; ook *gelijkheid*: *- van tijd, - van geloof.*
Een'hoevig (*met één hoef aan elken poot*), bn.
Eenhoe'vigen (*orde van zoogdieren met enkelvoudigen hoef*), m. mv.; *het paard, de ezel en de zebra zijn -.*
Eenhoof'dig, bn.; *een -e regeering*, d. i. de monarchale.
Een'hoorn, -horen (*fabelachtig hert*, ook *sterrenbeeld*), m. -s; **-visch** (*narwal*), m.
Eenhui'zig, bn.; *-e planten*, nl. waarvan de mann. en vr. bloem gescheiden, maar op dezelfde plant voorkomen.
Ee'nig, bn. en bw.; *een - kind; het woont hier -.*
Ee'nig (*een of ander*), onbep. vnw.; *haal mij - boek; te -er tijd*, zekeren.
Ee'nigerlei (zie *-lei*; *op een of andere wijze*), bn.
Eenigerma'te (*eenigszins*), bw.

Ee'niggeboren, bn.; *de - zoon Gods,* Christus; als zn.: *de -e.*
Ee'nigheid (*overeenstemming, eensgezindheid*), v.; *in de beste - leven,* harmonie.
Ee'nigheid (*eenzaamheid*), v. gmv.; *ik wandel hier in mijn -,* op mijn eentje.
Ee'nigszins (*een weinig, eenigermate*), bw.
Eenja'rig (*één jaar oud of durende*), bn.; *-e wijn, -e planten.*
Eenken'nig (*verlegen, schuw, vooral van een kind, dat bang is voor vreemden en bij voorkeur bij moeder wil zijn*), bn.; **-heid,** v. gmv.; in het Vl. *Moederziek.*
Een'knoop (*familie der grassen*), v.; *de blauwe -.*
Een'ling (*enkeling, individu*), m. en v. -en.
Eenlob'big, bn.; *een lelie is -,* ontkiemend met één zaadlob; als zn. **-en,** v. mv.
Een'loopend (*ongehuwd*), bn.; *een - heer.*
Een'maal (*één keer*), bw.; *ik heb hem slechts - gesproken.*
Een'oog (*persoon met één oog*), m. en v. -en; zegsw. *in het land der blinden is - koning.*
Eenoo'gig (*één oog hebbende*), bn.; **-heid,** v.
Eenpa'rig (eig. *eenbarig,* eendrachtig: *eenstemmig*), bn. en bw.; *met -e stemmen; zij besloten -;* ook, *gelijkmatig: een -e warmte, een -e beweging;* **-heid,** v.; **-lijk,** bw.
Een'persoons-ledikant (nl. *geschikt voor één persoon*), o. -ledikanten.
Een'ponder (mil. *kanon voor kogels van één pond*), m. -s.
Een're, in: *ter -,* bw.: *de huurder ter -,* aan de ééne zijde; *contractant ter -.*
Eens (*éénmaal*), bw.; *een mensch leeft maar -; op -, in -; het - zijn,* gelijkgezind; *daar was - een koning,* in zekeren tijd; *hij kan niet - lezen,* zelfs niet.
Eens'deels (*van den éénen kant*), bw.; *- heb je gelijk en anderdeels ongelijk.*
Eens'gezind (*eendrachtig*), bn.; **-heid,** v.
Eens'klaps (eig. in één klap: *plotseling, eensslags*), bw.; *hij werd - bleek.*
Eens'klapsch, bn.; *een -e verandering van decoratie.* (C.O.)
Eens'luidend (*eender luidend*), bn.; *een - afschrift;* **- -heid,** v. gmv.
Eenstem'mig, bn. en bw.; *een - lied, een - besluit,* eenparig; **-heid,** v.; **-lijk,** bw.
Een'tje (*één enkel*), o. -s; *een - en nog een - zijn twee -s,* eenheden; fig. *hij is er ook -!* een grappenmaker; *hij wandelt op zijn -,* alleen.
Eento'nig (*in denzelfden toon klinkende*), bn. en bw.; *een - getik; hij leest -;* fig. vervelend: *een - verhaal; een - landschap,* eenvormig; **-heid,** v. gmv.
Eenvor'mig (*denzelfden vorm hebbende*), bn. en bw.; *-e figuren;* fig. eentonig: *een - leven,* vervelend, *een - landschap; men leeft hier -.*
Een'voud, m. gmv., zegsw. *- is het kennmerk van waarheid* d.i. al, wat waar is, is niet ingewikkeld.
Eenvou'dig (*niet ingewikkeld*), bn. en bw.
Eenvou'digheid (*natuurlijkheid*), v. gmv. *- des verstands,* kinderlijkheid; *- van zeden; aesthetische -,* vermijding van pronk of opsmukking in de kunst.
Een'werf (*één maal*), bw. w. i. g.
Een'winter (*een kalf in den winter geboren en één jaar oud, ook enter*), m. en v. -s.
Een'zaam (*zonder gezelschap; onbezocht, stil*), bn. en bw.; *de -zame wandelaar; een -zame straat of weg; -zame opsluiting,* cellulaire; **-heid,** v. gmv.
Eenzel'vig (*in zich zelf gekeerd*), bn.; *een -e man;* fig. niet opgewekt, afgetrokken; **-heid,** v. gmv.
Eenzij'dig (*partijdig, bekrompen*), bn. en bw. **-heid,** v.: *-heid van smaak.* (Potg.)
Eer, bw.: *Hij was er - dan ik,* vroeger voegw.: *Het duurt lang, - de trein er is,* voordat.
Eer, eere (*achting, hulde, onschuld*), v. gmv.
Eer'baar (*kuisch, rein*), bn.; *een -are levenswandel, oneerbare taal;* **-heid,** v. gmv.
Eer'betoon (*hulde*), o. gmv.; *iemand met - ontvangen.*
Eer'bewijs (*teeken, dat men iemand eert*), o. -wijzen; *iemand met -zen overladen;* ook: *eereblijk, eereteeken; hij droeg een medaille, die zeker van eenig schitterend - getuigde.* (Mevr. B.-Toussaint).
Eer'bied (eig. *eer-bieden,* vereeren: *achting, ontzag*), m. gmv.
Eerbie'denis (*eerbiedige groet*), v. gmv. vero.
Eerbie'dig (*vol eerbied*), bn. en bw.; **-heid,** v.
Eerbie'digen (*eerbied hebben voor, berusten in*), ik heb geëerbiedigd: *iemands meening, iem. besluit -, iem. zienswijze -.*
Ee'reblijk (*eereteeken*), o. -blijken; zie *Eerbewijs.*
Ee'reboete (R.-K. *daad van eerherstel door schuldbekentenis en smeeking om vergiffenis*), v. -boeten; *een akte van -.*
Ee'reboog (*zegeboog*), m. -bogen.
Ee'redegen (*kostbare sabel van eer*), m. -s.
Ee'redicht (*lofdicht*), o. -dichten.
Ee'redienst (*kerkdienst, godsdienst*), m. -en; ook: *Eerdienst.*
Ee'redoctoraat (*het door den Senaat eener universiteit of technische hoogeschool verleende doctoraat: eershalve of honoris causa*), o. gmv.
Ee'rekruis (*kruis van eer, ridderkruis*), o. -kruisen.
Ee'relid (*lid van verdienste*), o. -leden; *hij is - van dat gezelschap.*
Ee'relidmaatschap (*het zijn van eerelid*), o., *men bood hem het - der vereeniging aan.*
Ee'ren (*iem. de achting geven, welke hem toekomt*), ik heb geëerd; *zijn ouders -, den koning -; de dooden -,* in eere houden.
Ee'repalm (*zegepalm*), m. -palmen.
Ee'replaats, v. -en; **-poort** (*eereboog*), v. -en; **-post** (*eereambt*), m. -en.
Ee'reprijs (*veronica, leeuwenbekachtig plantje*), v. gmv.
Ee'reprijs (*eereblijk, hoogste onderscheiding bij een wedstrijd, tentoonstelling,* enz.), m. -prijzen.
Ee'reschuld (*schuld, die men als man van eer zonder aanmaning voldoet*), v. -schulden; *de schuld, bij het verlies van een weddenschap of bij het spel beloopen, is een -.*
Ee'reteeken (*teeken of blijk van eer*), o. -teekenen, -teekens; **-titel,** m. -s; **-wacht,** v. -en; **-woord** (*belofte, waarbij men zijn eer in pand geeft*), o.: *ik beloof het op mijn -.*
Ee'rewijn (*een glas wijn, dat men op plechtige wijze genoodigden bij hun komst op openbare feestelijkheden aanbiedt*), m. gmv.
Eergie'rig (*hechtend aan, prijsstellend op, verlangend naar*), bn.; *de werkman was te - om gebedeld brood te eten.*
Eer'gisteren (*den dag vóór gisteren*), bw.

Eer'lang (eig. *eer het lang duurt*: *spoedig, binnen kort*), bw.; *ik hoop u - te zien.*
Eer'lijk (*rechtschapen, ieder het zijne gevende*), bn. en bw.; *een - man*; *iets - verdienen*; zegsw. - *duurt het langst*; **-heid,** v. gmv.
Eer'lijke *begrafenis*, d. i. een fatsoenlijke, een nette begrafenis; een *eerlijk* graf. (Tollens).
Eer'loon (*vergoeding aan schrijvers*, enz), o.; o k: *Eereloon*; zie **Honorarium.**
Eer'loos (*zonder eer*; fig. *laag*), bn. en bw.; *hij werd - verklaard, een -ze daad*; - *handeten*; **-heid,** v. gmv.
Eer'metaal (dicht. *eerepenning, decoratie, ridderkruis*), o. gmv.
Eer'naam (*eeretitel*), m. -namen; *de Zwijger draagt den - van Vader des vaderlands.*
Eer'roof (*blaam, laster*), m. gmv.
Eers'halve (*om de eer, ook als bewijs van eer*), bw.; *iemand - uitgeleide doen*; zie ook *Honoris Causa* of *H.C.*
Eerst, telw.: *de -e menschen, op de -e bank, de -e kamer*; bw.: *ik kwam het -*; *ten -e*; zelfst. nw.: *de -en zullen de laatsten zijn.*
Eerst'aanwezend, bn.; - *ingenieur, -ambtenaar*, d. i. de oudste in rang, de leider.
Eerst'daags (eig. *eers-daags, binnenkort*), bw.; *ik kom* -spoedig; ook: Eerdaags.
Eer'ste-Kamer (*afdeeling onzer Staten-Generaal, bestaande uit 50 leden, door de Provinciale Staten gekozen*), v. gmv.; *hij is lid der -.*
Eer'steling, m. en v. -en; voor het v. ook **-e.**
Eerst'geboorte, v.; *recht van -*, d. i. oudtijds het recht v. h. vaderlijk goed te erven.
Eerst'geboorterecht (*erfrecht ten gunste van den oudsten zoon*), o. gmv.
Eerst'geborene (*oudste kind*), m. en v. -n.
Eer'tijds (*voorheen*), bw.; *ons land was - bedekt met wouden.*
Eer'vergeten (*eerloos, schaamteloos*), bn.; *een - schurk*; **-heid,** v. gmv.
Eer'vol, bn. en bw.; *hij vroeg - ontslag*; *de onderofficier in Indië werd - vermeld.*
Eerwaard' (*titel van een geestelijke van lageren rang*), bn.; **-ig,** bn., **-igheid,** v. gmv.
Eer'zaam (*braaf, deugdzaam*), bn; *een - burger*; *een -zame keukenmeid*, fatsoenlijk.
Eer'zucht (*dorst naar eer*), v. gmv.
Eerzuch'tig (*eergierig*), bn.; *een - vorst*, hakende naar eer.
Eer'zuil (*zuil als gedenkteeken, gedenkzuil*), v. -zuilen; *geen gaá, die aan uw - treurt.* (Staring).
-ees' (*bastaarduitgang*), als in: *Portugees, Japannees, Siamees, Madoerees*, enz., drukt landaard uit.
Eest (*droogoven tot het roosten van graankorrels in de mouterij, ook van cichoreiwortels, gekorven tabak en vlas*), m. -en; *het mout drogen op den -.*
Ees'ten (*drogen op een oven*), ik eestte, ik heb geëest; *het mout -, tabak -*; **-ing,** v.
-eet' (*bastaarduitgang*), als in: *apologeet, athleet, asceet*, vormt mann. persoonsnamen.
Eet'lust (*smaak in eten*), m. gmv.; *een wandeling zal den - opwekken*; zie **Appetijt.**
Eet'waar (*mondbehoefte*), v. -waren.
Eeuw (*tijdperk van honderd jaar*), v. -en; - **en dag,** langen tijd; zie **jaar en dag;** myth. *de gouden -*, de eeuw van Saturnus, toen er vrede en voorspoed was op aarde.
Eeuwenheu'gend (*zeer oud*), bn.; *-e eiken*, eig. wier heugenis eeuwen omvat.
Eeu'wenoud (*overoud*), bn.; *een -e gewoonte, een - gebruik*, van hoogen ouderdom.
Eeuw'getijde (*eeuwfeest*), o. -getijden.
Eeu'wig (*niet gebonden aan het begrip van tijd*) bn. en bw.; *God is -*, zonder begin of einde; *het -e leven*, het leven hiernamaals; *hij zankte - en altijd* of - *en erfelijk*, voortdurend, eig. van geslacht tot geslacht, immer en altoos; **-heid,** v.: *ik heb je in geen -heid gezien*; *van -heid tot amen*, d. i. altijd.
Eeu'wig (*altijddurend*), bn.; *de -e lamp*, R.-K. de godslamp, de lamp brandend vóór het hoogaltaar of vóór het tabernakel ter eere van het Allerheiligste; *de -e stad*, eerenaam voor Rome wegens haar ouderdom.
Efen'di (*eeretitel van rechtsgeleerden in Turkije, heer*), m. -'s; ook: *Effendi.*
Effect' (*uitwerking, uitwerksel*), o. -en; *het licht - van een schilderij*; *werken op het -*, b.v. op het tooneel: door kleeding, schermen (coulissen), gebaren, taal, enz. (c = k).
Effect' (*landsschuldbrief, staatspapier*), o. -en.
Effec'tenbeurs (*beurs of dat gedeelte eener beurs, uitsluitend bestemd voor den effectenhandel*), v. -beurzen, ook **-hoek,** m. gmv.
Effec'tenhandel (*handel aan de beurs in staatspapieren, pandbrieven of obligatiën*, enz.), m.; **-koers** (*de prijs per 100 der effecten*), m. -en; **-sociëteit** (*particuliere effectenbeurs*), v. -en.
Effectief' (*werkelijk, wezenlijk*), bn. en bw.; als zn. (*het werkelijk bestaande*), o. gmv. (c = k).
Effectueeren (*bewerkstelligen, verrichten, volvoeren, tot stand brengen, verwezenlijken*). (c = k).
Ef'fen (bijvorm van *even*: *gelijk, glad*), bn. en bw.; *een - kleur*; **-heid,** v. gmv.
Effen'di, m. zie **Efendi.**
Ef'fenen (*evenen*), ik heb geëffend; *de baan -*; **-heid,** v. gmv.; **-ing,** v. -en.
Effigie' (in), (*beeltenis*), v.; *in - verbranden*, in beeltenis, n.l. een gekleede strooien pop, *die eenig persoon moet voorstellen b.v. Guy Fawkes, den man van het buskruitverraad in Londen (1605).* (g = zj).
Eg (*landbouwwerktuig*), v. -gen; zie **Egge.**
Egaal' (*gelijk, onverschillig, eenerlei*), bn.
Egalisa'tie (*gelijkmaking*), v. -s. (s = z).
Egalité (*leus der gelijkheid n.l. voor de wet*: *in de groote Fransche revolutie*), v. gmv.
Egalité (*de gelijke*), v.; *Philippe -*, naam, door den hertog van Orleans (1747—1793) aangenomen om het volk te believen.
Egard' (*voorkomendheid, achting, beleefdheid, hoogachting*), m. -s; lees: *egaar'.*
E'gel (*zoogdier, insectenetend boschdier*), m. -s; *de gewone - of het stekelvarken, de - is een goede verdelger van muizen, kakkerlakken*, enz.
Egelantier' (Fr. *eglantier*: *wilde rozelaar*), m. -s of -en.
Egelantier', eglantier' (*naam der Amsterdamsche rederijkerskamer, 1516—1632 „In liefde bloeyend"*), m.; *het wapen van den - toonde Christus, gekruisigd aan een wilden rozeboom.*
E'gelgras (*een soort van wild gras*), o. gmv.; ook naam van de Egelboterbloem.
E'gelskop (*waterplant uit de familie der lischdodden*), m. gmv.; *de gedroogde bladeren v. d. - dienen als bindmiddel voor rietbossen.*
E'gelvisch (*beenige visch in de zeeën der tropen*), m. -visschen; de - is een gedrocht

onder de visschen; hij is als een egel met stekels bezet.

-egge, -ege, -ei (*achtervoegsel*), b.v. *dievegge, klappege, klappei*: vrouwelijke persoon, die zich kenmerkt door *stelen, klappen.*

Eg'ge (*getand landbouwwerktuig; roosterwerk met pinnen*), v. -n; ook: **Eg.**

Eg'gen, ik heb geëgd; *er is met hem te ploegen noch te* -, d. i. niets aan te vangen; **-ger,** m. -s; **-ging,** v. -en.

Eg'gerig (uitsluitend van den smaak der dingen: *scherp, zuur*), bn. en bw.; **-heid,** v.

Eg'gig (eig. *afgebrokkeld: stomp van tanden door het eten van wrange vruchten*), bn.; **-heid,** v. zie **Slee.**

E'ginhard (eig. *man van beproefde trouw: geleerde monnik aan het hof van Charlemagne, gestorven als abt in 847*), m. ook: *Ein'hard.*

Eg'mond, Lamoraal graaf van, 1522—'68, won de veldslagen bij St. Quentin in (1557) en Grevelingen (1558); wordt door den Raad van Beroerten ter d od veroordeeld.

E'go (*ik*), pers. vnw.: *alter* -, plaatsvervanger, ook: echtgenoot, vriend.

Egois'me (*ik-zucht, zelfzucht, baatzucht*), o. gmv.; zie **Altruïsme** en **Eigenbelang.**

Egoist' (*zelfzuchtig mensch*), m. en v. -en.

Egois'tisch (*zelfzuchtig*), bn. en bw.

Egyp'te (aardr. *beroemd land in N. O. Afrika met den Nijl als hoofdrivier, met ± 8 millioen bewoners*), o.; *Caïro, Alexandrië, Port-Said zijn steden in* -.

Egyptiens' (*zigeuners*), m. mv. (t = s).

Egyp'tische (- *ontsteking*), d. i. besmettelijke oogziekte in het Egypt. Fransche leger (1798); *een - plaag, een - duisternis.* (Bijb.).

Eh bien! (uit het Fr.), welnu, welaan!

Ei (*uitroep van verrassing*), tw. zie **Hé.**

Ei, o. -eren; **eitje,** o. -tjes en - ertjes; spreekw. *Beter een half ei dan een leege dop,* beter iets, al is het niet veel, dan niets; *het - wil wijzer zijn dan de hen,* spott. het kind wil wijzer zijn dan vader of moeder; *eieren voor zijn geld kiezen,* zich met minder tevreden stellen om maar iets te krijgen of te hebben; *het is tusschen hen koek en ei,* ze zijn het bijzonder goed eens.

Ei, o.; *het - van Columbus,* zaak, die men wonderlijk acht, zoolang men er niet achter is.

-ei' (*bastaardachtervoegsel*), als in: *livrei, pastei, schalmei, lamprei,* zaak- of diernamen.

Ei'ber (uit *eidebaar*: *ooievaar*), m. -s; *de - van Egmond.*

Ei'debaar (bijvorm van *ooievaar*), m.-baren.

Ei'derdons (*zachte borstveeren van de eidereend*), o. gmv.

Ei'dereend (*zeevogel uit het noorden*). v. -eenden; ook: **Eidergans** (*poolgans*), v. -zen.

Ei'erdans (*geliefde dans der 16e en 17e eeuw, waarbij de danser eenige eieren al dansende uit een kring moest hinken zonder ze te breken*), m. -dansen.

Ei'erdop, m. -doppen; **-koek,** m. -en; **-korf,** m. -korven; **-netje,** o. -s.

Ei'erland (aardr. *eiland, rijk aan meeuweneieren*), o.; - *is sedert 1629 het N.-O. deel van Tessel.*

Ei'erspel (*middeleeuwsch spel, waarbij een ei, aan een boomtak gehangen, door een geblinddoekten speler moest worden stuk geslagen*), o. -spelen; *hij slaat er naar, als een blinde naar 't* -, hij raadt of gist geheel mis.

Eif'feltoren (*toren te Parijs, door den ingenieur Eiffel geheel van ijzer opgebouwd voor de wereldtentoonstelling van 1889*), m.; *de - is ruim 300 M. hoog.*

Ei'gen (*aan een persoon zelf toebehoorend*), bn.; spreekw. - *haard is goud waard,* niets gaat boven een eigen dak.

Ei'gen (*gemeenzaam, vertrouwelijk*), bn.; *ik kan maar niet - met hem worden; zich een taal - maken.*

Ei'genaar (*bezitter*), m. -naars en -naren.

Eigenaar'dig (*passend, geschikt, opmerkelijk*), bn.; **-heid** (*bijzonderheid*), v. -heden.

Eigenares' (*bezitster*), v. -sen.

Ei'genbaat (*eigenbelang, baatzucht*), v. gmv.

Ei'genbelang (*zelfzucht, egoïsme, vaste trek in menschen om zooveel mogelijk te ontvangen voor zoo weinig mogelijk moeite*), o. gmv.: *het - is veelal de hechtste steun van een goed voornemen.* (Koetsveld).

Ei'gendom (*have, goed, bezitting*), o. -dommen; *belasting moet men betalen van gebouwde en ongebouwde -dommen.*

Ei'gendom (*het recht van bezit*), m. gmv.; *zijn tante hield het vruchtgebruik, hij moest zich tot haar dood met den - tevreden stellen.*

Eigendom'melijk (*eigenaardig*), bn. germ.

Ei'gendomsrecht, o. -en; *zijn - bewijzen.*

Ei'gendunk (*eigenwaan*), m. gmv.

Eigendun'kelijk (*op eigen gezag, eigenmachtig*), bn.; **-heid,** v. gmv.

Ei'genen (*toeëigenen*), ik heb -eigend; *zich* -, passen, voegen. germ.

Ei'gengebakken, bn.; - *brood,* door iem. zelf thuis gebakken.

Ei'gengeërfde (*die op eigen goed woont*), m. en v. -n; ook: *Eigenerfde.*

Ei'gengemaakt, bn.; *een -e japon,* door de draagster zelf gemaakt.

Eigenhan'dig (*met eigen hand*), bn. en bw.; *een - testament, een - geschreven brief.*

Eigenhoo'rigen (*lijfeigenen*), m. en v. mv.

Ei'genliefde (*liefde tot zich zelf, ingenomenheid met eigen persoon*), v. gmv.; *dat zal zijn - streelen.*

Ei'genlijk (*werkelijk, wezenlijk*), bn.: *de -e beteekenis van een woord, de -e dader*; bw.: - *hebt gij den prijs niet verdiend,* naar waarheid; *ik ben - niet erg tevreden,* juist; *dat is - niet waar,* letterlijk.

Ei'genlof (*lof, dien men zich zelf toezwaait*), m. gmv.; - *stinkt.*

Eigenmach'tig (*op eigen gezag, willekeurig*), bn; **-heid,** v. gmv.

Ei'gennaam (eig. *eigen naam*: *bijzondere naam*), m. -namen.

Ei'genschap (*kenmerk*), v. -schappen.

Ei'genwaan (*verwaandheid*), m. gmv.

Ei'genwaarde, v. gmv.; *het gevoel van* -.

Eigenwijs' (*waanwijs*), bn.; **-heid,** v. gmv.

Eigenwil'lig (*eigenzinnig, willekeurig, eigenmachtig*), bn. en bw.; **-heid,** v. gmv.

Eigenzin'nig (*zijn eigen zin volgende, niet hechtende aan de meening van anderen*; *stijf gehecht aan eigen meening, koppig*), bn. en bw.; **-heid** (*koppigheid*), v. gmv.

Ei'gir, Germ. myth. *god der zee*; ook: *Aegir.*

Eik (*woud- en loofboom*), m. -en; *de gesteelde* -, *de ongesteelde* -, *de witharige* -, *de roode* -, *de witte* -, *de verf* -, *de kurk* -.

Eik (wap. *het zinnebeeld van kracht en standvastigheid*), m. -en.

Ei'keblad (*blad van den eikeboom*), o. -en, -eren; **-boom,** m. -en; **-krans** (ook *eiken krans*), m. -en: de - is het beeld van burgerdeugd, van vaderlandsche verdienste.
Ei'kebladroller (*schubvleugelig insect, bladroller*; ook *groene eikenmot*), m. -rollers.
Ei'kegalwesp (*vliesvleugelig insect, dat de galnoot doet ontstaan door zijn steek*), v. -wespen.
Ei'kekrans (*krans van eikeblaren*), m. -kransen; ook: *Eiken krans*; zie Eikeblad.
Ei'kekroon of **Ei'ken kroon** (*Luxemburgsche orde, ingesteld door Willem II in* 1841), v. -kronen; *ridder van de -.*
Ei'kel (verkleinw. van *eik: vrucht v. den eik*), m. -s.
Ei'kelkoffie (*aftreksel van gebrande eikels*), v. gmv.
Ei'keloof (*gebladerte v. e. eik*), o. gmv.; ook: *Eikenloof.*
Ei'kelzwam (*zwam op rottende boomstammen of op zand- en leemgrond*), v. gmv.
Ei'ken (*van eikenhout*), bn.; *een - stok, een - plank, een - paal.*
Ei'kenappel (*galappel*), m. -appels; **-bast,** m.: *gemalen - of run*; **-bosch** (*bosch van eiken*), o. -bosschen; **-dreef,** v. -dreven; **-laan,** v. -lanen.
Ei'kenhout (*hout van den eik: vast, sterk en duurzaam*), o. gmv.; *een trap van -, een lambrizeering van -.*
Ei'kenhouten (*van eikenhout*), bn.; *een - tafel, een - paal.*
Ei'kenmos (*mos, op den stam van eiken groeiende*), o.; **-schors,** v. gmv.
Ei'kenvaren (*boomvaren, steenvaren*), v. -s.
Ei'kenwoud (*oorspronkelijk bosch van eiken*), o. -wouden.
Ei'ker (*vrachtschip, binnenschip*), m. -s.
Ei'kestam, m. -stammen; **-stobbe** (*onderste stomp van een eikestam*), v. -n; **-tak,** m. -ken; **-telg** (*jonge eik*), m. -en; **-wortel,** m. -s.
Eik'schillen (*het ontdoen van den bast bij het jonge eikenhout*); **-ler** (*werkman, die al kloppend den eikebast losmaakt*), m. -s.
Eilaas' (*uitroep van smart of leed*), tw.: *Nog tweemaal als vandaag doorweekt, -, dan heb ik uitgepreekt!* (Staring); ook **Helaas.**
Ei'land (eig. *waterland: door water omringd land*), o. -en, *een groep -en heet archipel; een -enreeks, een kust-; een oceaan -*, nl. dat ver van de kust ligt, b.v. St.-Helena; *een koraal -, een schier-.*
Ei'landbewoner (*bewoner v. e. eiland*), m. -bewoners; **-bewoonster,** v. -bewoonsters.
Ei'landengroep (*eenige bij elkaar gelegen eilanden*), v. -groepen; **-zee** (*archipel*), v. -zeeën.
Ei'lander (*bewoner van een eiland*), m. -s. w. i. g.
Ei'lieve (*och! kom!*), tw.; *-, zeg het mij.*
Ei'loof (uit *ifte-loof*, klimoploof), o. gmv.
-ein' (*bastaarduitgang*), vormt persoonsnamen: *kastelein, kapitein, sacristein, souverein*; ook zaaknamen: *fontein, balein.*
Eind, end (eig. *grens: wat ergens van overblijft, restant, stukje*), o. -en; *een - worst, een - kaars, een - touw*; fig. *een - weegs; breng mij een -je weg*, een deel van den weg; *aan het langste, het kortste - trekken*, iets winnen, de winnende zijn, of iets verliezen.
Eind (*bedoeling, oogmerk, doel*), o.; *ten -e, te dien -e; ik zeg het u, ten -e gij op uw hoede zoudt zijn; ik wil examen afleggen en te dien -e studeer ik hard.*
Eind (*uitslag, uitkomst*), o.; *dat was nu het — van al onze moeite; dit zal een verkeerd — hebben.*
Eind'beslissing (*afdoende beslissing*), v. -en.
Eind'besluit (*besluit, waartoe men eindelijk is gekomen*), o. -besluiten.
Eind'cijfer (*vastgesteld cijfer, resultaatcijfer*), o. -cijfers.
Eind'doel (*het doel, dat men zich als einde van zijn streven voorstelt*), o. gmv.
Ein'de, eind, end (*het uiterste van een weg*, enz. *de grens*), o. einden, enden; *het - van een langen weg*; fig. *iets aan het rechte - aanpakken*, er op goede manier mee beginnen; *aan het kortste - trekken*, er slecht mee weg komen.
Ein'de, eind (*als tegenstelling van begin*), o. gmv.; *hier (op het kerkhof) is het - van alle dingen, ten - raad zijn, tot aan het - der wereld*; spreekw. *Eind goed, al goed*, als de zaak maar goed afloopt, vergeet men zorg en last; zegsw. *het eind zal den last dragen*, de moeilijkheden komen achteraan.
Ein'delijk (*ten laatste, ten slotte*), bw.: *daar kwam hij -*; ook soms als bn.: *de -e afloop eener zaak, de -e beslissing*, als aan het eind plaats hebbende.
Ein'delinghout (*kopshout*), o. gmv.
Ein'deloos (*waar het einde van verloren raakt, zonder einde*), bn. en bw.; *de -looze ruimte, een -looze twist, een -looze stoet; zij zijn - gelukkig*, in de hoogste mate.
Ein'den (*eindigen*), het eindde, is -eind; meestal **Eindigen.**
Ein'dig (*een einde hebbende of nemende*), bn.; *al het aardsche is -*; **-heid,** v. gmv.
Ein'digen (*een einde maken aan of nemen, afloopen*), het is geëindigd; *mijn lessen zullen spoedig -* afloopen, uitscheiden, ophouden; *woorden, die op -el -*, uitgaan.
Eind'oogmerk (*doelwit, einddoel*), o. -en.
Eind'oordeel (*laatst of beslissend oordeel*), o. -oordeelen; *ons - was, dat de man ons had misleid*; **-oorzaak,** v. -zaken.
Eind'paal (*grens, grenspaal*), m. -palen; *de - van het geduld*; fig. *de - des levens.*
Eind'rijm (*rijm aan het eind van een versregel*), o. -rijmen; zie **Rijm.**
Eind'snelheid (nat. *snelheid van een lichaam na het doorloopen van een bepaalde baan*), v. -snelheden.
Eind'station (*station, waar de loop van een spoorweg eindigt*), o. -stations.
Ein'heriar (Germ. myth. *naam van een in het Walhalla opgenomen held*), m. -s.
Ei'rond (*langrond, ovaal*), bn.; *een -e vrucht.*
Eisch (stam van *eischen: vordering, ook in rechten*), m. -en.
Ei'schen (*met grond vragen, vorderen, begeeren, aanspraak maken op*), ik heb geëischt.
Ei'scher (*man, die in rechten iets eischt*), m. -s; **-es';** (*vrouw.-eischer*), v. -sen.
Eise Ei'singa, *Friesch sterrenkundige te Franeker*, 1744—1828; - is de maker van het planetarium in die stad, een bijzonder kunstgewrocht, vervaardigd van 1774—'80.
Ei'vol (*zeer vol*), bn.; *een -le zaal.*
Ei'wit (*wit, dat den dooier van het ei omgeeft*), o. gmv.; *er is dierlijk en plantaardig -*; **-gehalte,** o. gmv.

Ei'witstof (*stof als het wit van een ei*), v. gmv.; ook: **Albumine.**
Ei'witten (*een band van een boek glanzig maken door hem met eiwit te bestrijken*), ik - witte, heb geëiwit.
Ek'ster (*boschvogel, geslacht der raven*), v. -s; vroeger ook **Aakster.**
Ek'steroog (zoo genoemd naar den vorm: *likdoorn*), o. -oogen.
El (*oude lengtemaat*), v. ellen; *de Amsterdemsche - was 0.688 M.; de Joodsche - bedroeg 0.525 M.*; **-letje,** o. -s.
-el (*achtervoegsel*), b.v. *hevel, hengel, teugel, sleutel*, namen van werktuigen.
-el (*achtervoegsel*), b.v. *kruimel, stippel, knokkel, mazel, hoepel, bussel, pukkel*, verkleinwoorden.
-el (*achtervoegsel*), b.v. *vermetel, kreupel, wankel, schamel*, bn.; achter stammen van w.w.
Elabora'tie (*afwerking, zorgvuldige bearbeiding en voltooiing van een werk*), v. gmv.
Elan' (*aanloop, sprong, vuur, fig. opwelling, gemoedsbeweging*), o.; *met het noodige -, iets met - doen*, geestdrift; soms ook: m.
Elanceeren (*snel voorwaarts bewegen, toeschieten*). (c = s).
E'land (*herkauwer, geweidragend hert*), m. -en; *de - is de grootste hertensoort van Europa*; ook: *Eland-hert*; zie *Antilope.*
Elargeeren (*wijder maken, uitbreiden*).
Elasticiteit' (*veerkracht, rekbaarheid, spankracht*), v. gmv.
Elastiek' (*rekbaar of veerkrachtig bandje*), o. -en; **-je,** o. -s.
Elastiek', elas'tisch (*rekbaar, veerkrachtig*), bn.
Elateriet' (*veerkrachtig aardpek, aardhars, fossiel*), o. gmv.
Elateri'ne (*geneeskrachtig extract*), v. gmv.
El'ders (verwant met *el*, ander, anders: *op een andere plaats, niet hier*), bw.
Eldora'do (*het goudland, het land van belofte, het Luilekkerland of land van Cocagne, het land, waar het goud maar voor het grijpen ligt, n.l. Peru bedoeld, destijds het grootste en meest beschaafde rijk van Zuid-Amerika, in 1527 door Pizarro ontdekt*), o.; eigenlijk: *El dora'do* d. i. Het goudland; zie **Dorado.**
Elec'tie (*keus, verkiezing*), v. -tiën, -ties.
Elec'to, elet'to (*de gekozene*), m. -'s; *de Spaansche soldaten kozen, als ze aan 't muiten sloegen, een -*, aanvoerder. (c = k).
Elec'tor, electeur' (*keurvorst*), m. -to'ren, -teurs. (c = k).
Electoraal' (*in verband staande met electie*), bn.; *eene -ale quaestie.*
Electoraat' (*de waardigheid van keurvorst*, ook: *keurvorstendom*), o. -raten. (c = k).
Electricien' (*degene, die zich als vakman met de practische toepassing der electriciteit bezighoudt*), m. -s; lees *-si-ën.*
Electriciteit' (nat. *barnsteenkracht, natuurkracht, die door wrijving, aanraking of langs chemischen weg in bepaalde stoffen kan opgewekt worden en zich openbaart o.a. door het aantrekken of afstooten van sommige stoffen, het voortbrengen van een knetterende vonk, en welke het eerst op gewreven barnsteen of electron is waargenomen*), v. gmv.
Electriciteits'aanwijzer (*toestel om de electriciteit in den dampkring aan te toonen*), m. -s.
Electriek', elec'trisch (nat. *electriciteit bezittende, door electriciteit bewogen wordende, betrekking hebbende op, in verband staande met electriciteit*), bn.; *-e lichamen, -e klokken, schellen, uurwerken; -e spoortreinen. -e trams, - licht, een -e vonk, een -e batterij, een -e schok, een -e stroom.*
Electriseeren (nat. *de electriciteit opwekken in iets, electriciteit mededeelen aan iets*); fig. onverwachts schokken: bezielen, ontvlammen, aanvuren; **-ing** (*de daad van electriseeren*), v. gmv.
Electriseer'machine (nat. *toestel om wrijvings-electriciteit op te wekken*), v. -machines.
Electrocu'tie (*het voltrekken van een doodvonnis door middel van electriciteit*), v. -s, -tiën; lees: *-kuut'sie.*
Electro'de (nat. *metalen plaatje of draad in een electrolyt geplaatst, dienende om electriciteit aan een vloeistof toe te voeren of er van af te voeren*), v. -s; *de positieve - heet anode, de negatieve - heet kathode.*
Electroly'se (*het proces der ontleding van vloeistoffen door den galvanischen stroom*), v. -s.
Electrolyt' (*vloeistof, die door den electrischen stroom ontleed kan worden of dien slechts kan geleiden bij ontleding*), m. -en.
Elec'tro-magneet' (*week-ijzeren kern, die magnetisch wordt, zoodra men door de solenoïde, die haar omgeeft, een electrischen stroom, voert*), m. -magneten.
Elec'tro-magne'tisch bn.; *-e telegraaf*, telegraaf, die door electriciteit en magnetisme werkt.
Elec'tro-magnetis'me (nat. *de leer van het verband, dat bestaat tusschen electriciteit en magnetisme*), o. gmv.
Elec'tro-metallurgie' (scheik. *de toepassing van de chemische werking der electriciteit bij het winnen van metalen, d. i. om metalen uit hun ertsen af te scheiden*), v. gmv.
Elec'tro-meteoor' (nat. *electrisch verschijnsel in den dampkring*), m. -meteoren.
Electrome'ter (*meter van den graad van spanning der electriciteit in de lucht*), m. -s.
Electromo'tor (*opwekker van electriciteit*), m. -moto'ren, -s.
Elec'tron (*Grieksche naam voor barnsteen, grondwoord van het woord electrisch*), m.; zie **Aantrekking.**
Elec'tro-op'tisch. bn.: *-e verschijnselen*, die ontstaan door invloed der electriciteit op het licht.
Electrophoon' (nat. *vèrhoorder*), v. -onen. (ph = f).
Electrophoor' (*electriciteitsdrager, -bevatter of bewaarder*, bv. *een harskoek, eenig werktuig*), m. -phoren. (ph = f).
Electro-plastiek', v.; zie **Galvano-plastiek.**
Electroscoop' (*toestelletje, waarmee men onderzoekt, of een lichaam geëlectriseerd is en welke de aard is dier electriciteit*), m -copen.
Elec'tro-tech'nicus (*persoon* d.i. *ingenieur, die studie gemaakt heeft van de toepassing der electriciteit op de nijverheid*) m. -technici.
Elec'tro-techniek' (*toepassing der electriciteit op de nijverheid*), v. gmv.
Elec'tro-tech'nisch (*de techniek der electriciteit kennende*), bn.; *een - ingenieur.*
Elec'tro-therapie' (*toepassing der electriciteit op de geneeskunde*), v. gmv.
Elec'trotypeeren (*het vervaardigen van*

letters, stereotiepplaten, houtsneden, enz, langs galvano-plastischen weg).

Electrotypie' (*de kunst van electrotypeeren*), v. gmv.

Elec'tro-vegetome'ter (*werktuig, dat dient ter bepaling van den invloed der electriciteit op den wasdom der planten*), m. -meters.

E'lefant (uit het Lat. *elephantus*: *minder algemeen gebruikte, soms dichterlijke naam voor olifant*), m. -en.

Elegant' (*net, sierlijk, smaakvol, bevallig*), bn. en bw., *een - rijtuig, een - cadeau; zich, - kleeden.*

Elegan'tie (*bevalligheid, sierlijkheid*), v. gmv.

Elegie' (dichtk. *treur- of klaaglied*), v. -gieën; *van een - vormen droefheid en weemoed den hoofdtoon; een - is een rouw- of treurzang*, d. i. een lyrisch gedicht, waarbij de aangename herinnering aan hetgeen men vroeger bezat, afwisselt met de treurigheid van het verlies; bv.: Ledeganck: *Het graf mijner moeder*; Ter Haar: *Elegie aan een spelend kind*; Borger: *Aan den Rijn*; Poot: *Op den dood van mijn dochtertje*; Vondel: *Constantijntje*; Da Costa: *Bij de rivieren van Babel*, enz.

Ele'gisch (*treurig, weemoedig*), bn.; *een - gedicht.*

Element' (*toestel, waarin door scheikundige werking electriciteit wordt ontwikkeld*), o. -en. zie **Galvanisch element.**

Element' (*grondstof, materie*), o. -en; *het getal -en bedraagt 81*; fig. *warmtegraad*: *wind en regen zijn de samenstellende -en van het klimaat van eenig gewest.* (Veth); fig. werkkring, sfeer: *Het water is ons -, de zee bruist onze glorie* (Matrozenlied); zegsw. *in zijn element zijn*, zich thuis gevoelen, als bv. een visch in 't water, een vogel in de lucht, een worm in de aarde; bij uitbr. zich welbehaaglijk voelen, in zijn schik zijn, in zijn nopjes, in zijn humeur zijn.

Elementair' (*grondstoffelijk, de eerste beginselen betreffende, lager*), bn.; *-e scholen*, lagere scholen; *- onderwijs.* (ai = ê).

Elemen'ten (*oudtijds de vier -, nl. lucht, water, aarde, vuur*), o. mv.

Elephantia'sis (*hoogst walgelijke melaatschheid*, n.l. *de olifantsziekte, omdat de huid vol naden komt*), v. gmv; zie: *Lepra, Leproos.*

Eleva'tie (*opheffing, verhooging*), v. -s, -tiën. (t = ts).

Eleva'tie (mil. *hellingshoek van een stuk geschut*), v. -s, -tiën. (t = ts).

Eleva'tie (R. K. *deel der H. Mis*, n.l. *de opheffing der gedaanten van brood en wijn na de consecratie*), v. gmv.

Eleva'tor (*hijschtoestel, lift*), m. -s.

Elève (*kweekeling, leerling*), m. en v. -s.

Elf (uit *één-lif*, tien + één), telw. elven; zegsw. *- is het gekkennummer*, zinspeling op den bijvorm *alf*, die ook zot, dwaas bet.; *'t is - oogen.* 't loopt mis; *op zijn -en-dertigst*, treuzelend, op zijn dooie gemak, langzaam.

Elf, m.; **El'fe**, v. elfen (Germ. mythologie: *geesten die de heele natuur bevolken*); *er zijn lucht-, water-, vuur-, akker-, bron-, boom-*, enz.

Elf'der, *ter - ure*, d. i. *op het laatste oogenblik*, zeer laat: zie Matth. 20, vs. 6.

Elf'duizend maagden (*gezellinnen der H. Ursula, door Attila's horden gedood*), v. mv.; *het gebeente der - maagden zou in de Gerions-kerk te Keulen rusten.*

Elf-en-der'tigst (*uiterst langzaam en sekuur*); komt slechts voor in de bw. uitdr. *op zijn -.*

Elfrank, v. -en; zie *Alfrank* en *Bitterzoet.*

Elft (*visch der Noordzee, zwemt in 't voorjaar onze rivieren op om kuit te schieten; geslacht der haringen*), m. -en; (*stofnaam*, v.: *- als zalm* (Potg.); volksn.: *Meivisch*, eig. *witvisch*; m. -en; (*stofnaam*), v.

Elfuur'tje (*koffie met versnapering op dat uur*), o. -uurtjes.

El'ger (verdoffing van *Aalgeer*: *groote, drietandige vork om aal of paling te steken*), m. -s.

Elideeren (*uitlaten, weglaten*, b.v. *een letter uit een woord; uitstooten*).

Eligeeren (*kiezen, uitkiezen*); *het jus eligendi*, kiesrecht. (g = g).

E'lim (*rustoord*), o.; ook verpleeginrichting te Loenen aan de Vecht.

Elimina'tie (*uitdrijving, verwijdering, wegwerking*), v. -ties, -tiën. (t = ts).

E'lis (aardr. *landschap in den W.-Peloponnesus met de vlakte van Olympia*; *Augias was een der koningen*), o.

Eli'sie (spraakk. *weglating van een klinker vóór eenen anderen*), v. als: *binnen* (be-innen), *tevens* (te-evens).

Eli'te (*de keur, kern, bloem*). v. gmv.

Eli'tes (*uitgelezen soldaten, keurbenden*), m. mv.

E'lius (*de zwaanridder*), m.; ook held van het kleine epos van dien naam, door Bilderdijk (1786).

Elix'ir (eig. *de iksir*, d. i. *de steen der wijzen*, later *quintessens, algemeen geneesmiddel*, nog later *afkooksel, of aftreksel van kruiden, vooral een soort van bitter, dat men in een glaasje jenever mengt*), o. -s; ook **Elixer**, in de volkst. *elixter, elikser, elikster.*

Eli'zabeth, v.; *de orde van St. -*, Beiersche damesorde, gesticht in 1766; *de St. -vloed*, groote overstrooming op 18 November 1421, waardoor de Biesbosch ontstond.

Elk (*een ieder, een iegelijk*), telw.; *-e dag, - jaar*; ook onbep. voornw.: *- moet zijn plicht doen*; *- het zijne geven.*

Elkaar' (uit *elkader* voor *elk-ander*), wederk. vnw.; *zij bederven -s werk, geef - de hand, help -.*

Elkan'der (uit: *elk-ander*, de een den ander: af te breken: *elk-ander*), wederk. vnw.

Elkeen', onbep. vnw.; *- moet helpen.*

El'leboog (*armboog, gewricht van den arm*), m. -bogen.

El'legoed (*manufacturen*). o. -goederen.

Ellen'de (uit: *el* (ander) + *lend* (land), ballingschap, thans: *onheil, ramp, armoede*), v. -n.

Ellen'deling (*verachtelijk mensch*), m. en v. -en; voor het v. ook **-e.**

Ellen'dig (*rampzalig*), bn.; **-heid**, v. gmv.

El'lepijp (*onderarmbeen*), v. -en.

El'lewaar (*linnen, katoen*, enz.), v. -waren.

Ellips' (meetk. *kromme lijn van den tweeden graad, kegelsnede, ovaal*), v. -en.

Ellips' (spraakk. *het ontbrekende, uitlating, verzwijging van woorden of zinnen*), v. -en; *de - is een tegenvoeter van het pleonasme*; b.v. *Daar dient hard gewerkt. Een man een man, een woord!* Ook: *Ellipse, Ellipsis.*

Ellipsograaf' (*werktuig, waarmee men een ellips-lijn kan beschrijven*), v. -grafen.

Ellip'tisch (*ellipsvormig*), bn.; *de planeten beschrijven -e banen.*

Ellip'tisch (spraakk. *onvolkomen door uitlating*), bn.; *een -e zin*, waaruit een deel b.v. het w.w. is weggelaten, als: *Vrijheid (is) blijheid.*

El'musvuur, *het -vuur* (*electrische uitstrooming met zwak lichtende vlam uit de spitsen van voorwerpen* (b.v. *uit masttoppen*), o.; ook *St.-Elmusvuur*, vroeger op schepen als een heilspellend teeken beschouwd. (St. Elmo, patroon der Spaansche zeelieden).

Elocu'tie (*uitspraak*; *welbespraaktheid*), v.

Elo'ge (*lofrede, lofschrift, loftuiting*), v. -s.

Eloquent' (*welsprekend, welbespraakt*), bn. (qu = kw).

El'pen (*van elpenbeen of ivoor*), bn.

El'penbeen (*ivoor*), o. gmv.; *een koker v. -.*

Els (*berkachtige loofboom, groeit aan den waterkant, levert hakhout*), m. elzen.

Els (*schoenmakerswerktuig, -priem*), v. elzen.

El'sevier (*boekdrukkersfamilie uit Leuven, later te Antwerpen, te Amsterdam, te Leiden, te Utrecht*); zie **Elzevier.**

Elu'sie (*verijdeling, uitvlucht*), v. -s, -siën

El'ven, ook **Elfen, Alven.**

Elysee', *het -*, lusthuis in 1718 te Parijs gebouwd; destijds: - *Bourbon*, sedert 1830 is het staatseigendom.

Elysées', *les Champs -*, wandelpark, door Maria de Medicis in de dagen van haar zoon Lodewijk XIII's minderjarigheid (1610—1614) groot en schoon bij Parijs aangelegd.

Ely'sium, o., hetzelfde als **Elyzeesche velden;** *het - van tante Stastok*, d. i. scherts. haar kleinsteedsch tuintje.

Elyzee'sche, Ely'sische velden (*de verblijfplaats der schimmen of zaligen: hemelsche dreven, bij Homerus aan den W. zoom der aarde, nabij den oceaan*; fig. *een bekoorlijk en gelukkig oord*), o. mv.

El'zas (*sedert den vrede van Frankfort, 1871, met Lotharingen, Rijksland*), m.

El'zen (*van elzenhout*), bn.; *een - stok.*

El'zevier (*druk of drukletter van bepaalden vorm*), v. gmv.; **-sch,** bn.: *de -sche uitgaven*, nl. die van de oude firma Elsevier in Amsterdam en Leiden in de 16e en 17e eeuw, zie: **Elsevier.**

Email' (*brandverf, glazuur, verglaassel, glasachtig vernis*), o. gmv.; **-kleur,** v. -en; lees: *eemailj.*

Emailleeren (*brandschilderen, met email overdekken of versieren*); lees: *e-mail-jeeren.*

Emana'tie (*uitvloeiing, uitstrooming*), v. -tiën, -s; lees: *-aat'sie.*

Emana'tie-leer (*leer der uitstrooming van het licht*), v. gmv.

Emancipa'tie (*vrijmaking uit slavernij of lijfeigenschap, ook uit de vaderlijke macht; het toestaan van gelijke rechten voor de wet aan de vrouw, gelijkstelling voor de wet; bevrijding van voogdij: handlichting, mondigverklaring*), v. -tiën, -ties.

Emancipeeren (*vrijmaken, mondig verklaren*; *ontheffen van voogdij*). (c = s).

Emants, Marcellus, geb. te Voorburg, 1848; dichter: *Godenschemering, 1883.*

Emballa'ge, emballeering (*verpakking, ompaksel, omwikkeling*), v. gmv.; lees: *-aazje.*

Embar'go (*beslag op vreemde schepen door den staat, in wiens havens ze zich bevinden*), o. -'s. (g = g).

Embarqueeren (*inschepen, aan boord gaan, op schepen laden*). (qu = k).

Embarras' (*zwarigheid, verlegenheid, verwarring*), o. en m. gmv.; *in den - zitten.*

Embarrassant' (*moeilijk, hinderlijk, belemmerend, lastig*), bn.

Embêtant' (*dolvervelend*), bn. (em = an).

Embleem' (*zinnebeeld*), o. emblemen. (em = an) ook: E m b l e' m a.

Emble'ma (*zinnebeeld*), o. -'s, -ta; *overal zult gij de -ta van ons vak op een misselijke wijze zien afgebeeld.* (De Barbier. C.O.)

Emble'mata (letterk. *beeldjes, zinnebeelden*), o. mv.; - *zijn plaatjes met bijschriften van zedelijke of stichtelijke toepassing*, b.v. Roemer Visscher's Sinnepoppen.

Emblematiek', emblema'tisch (*zinnebeeldig*), bn. en bw.

Embonpoint' (*welgedaanheid, gezetheid, lijvigheid*), o. gmv.

Embras'se (*gordijnband of -gordel*), v. -n.

Embry'o (*wordingskiem*), o. -'s; fig. onrijpe pennevrucht; *in -*, wording. (y = ie).

Emendeeren (*verbeteren, een verkeerde lezing terechtbrengen*).

Emer'go (luc'tor et) (*ik worstel en kom uit de baren op*), zinspreuk van het Zeeuwsche wapen.

Emeritaat' (*ambtsrust met pensioen*), v. gmv.

Eme'ritus (*uitgediend, rustend, gepensioneerd*), bn.; *een - predikant*; *zoo heet ik ras -.* (Staring).

Emier', emir' (*Arabisch hoofd, bevelhebber*), m. -s.

Emigrant' (*landverhuizer, uitgewekene*), m. -en; vr. **-e.** (g = g).

Emigra'tie (*landverlating, landverhuizing, uitwijking*), v. -tiën, -ties. (t = ts).

Emigré (*uitgewekene*; *diegene, die uit Frankrijk vluchtte na 1685 of 1789*), m. -'s. (g = g).

Emigreeren (*uit h. land wijken, verhuizen*).

Eminent' (*uitmuntend, voortreffelijk*), bn.

Eminen'tie (*Verhevenheid: titel der kardinalen*), v. -tiën; *Zijne -.* (t = s).

Emir' (*emier*), m. -s.

Emissa'rio, emissai're (*een heimelijk uitgezondene*; *kondschapper*), m. -'s; -s.

Emis'sie (*uitgifte van aandeelen eener leening*; *uitzending*), v. -sies.

Emittent' (*uitgever*; in het bijzonder: *bankier, die leeningen aan de markt brengt*), m. -s, -en.

Emma'nuel; zie **Immanuel.**

Em'mer (eig. *vat met één hengsel*), m. -s; *een - water.*

Em'merzeil (scheepst. *vierhoekig zeil*), o. -en.

Emolument' (*ambtsvoordeel, buitenkansje, toevallige bate*), o. -en.

Emo'tie (*gemoedsbeweging, aandoening of ontroering*, ook: *volksgisting*), v. -tiën, -ties. (t = ts).

Empailleeren (*in stroo wikkelen of pakken, dieren opzetten*). (ll = lj).

Empha'se (*in den stijl: troop v. d. nadruk*), v. gmv.; *laten wij ons ongeluk als mannen dragen*; ook: *Em'phasis.* (s = z).

Empha'tisch (*nadrukkelijk, krachtig in het spreken, met klem, met ophef*), bn. en bw. (ph = f).

Empi'ricus (*iemand, die niet op de lessen der wetenschap, maar op de ondervinding afgaat, ervaringsman*), m. empirici.

Empirie' (*ondervinding, ervaringsleer*), v. gmv.

Empi'risch (*alleen steunende op de ondervinding of de waarneming*), bn.; *-e weten-*

schappen, b.v. natuurkunde, scheikunde, enz.
Empiris'mus, empiris'me (*kennis, op ervaring gegrond*), o. gmv.
Emplacement' (*terrein of plein, ruimte of standplaats voór een gebouw*), o. -en. (c = s).
Emplooi' (*bediening, betrekking, ambt, aanstelling*), o. -en. (em = an).
Employé' (*mindere beambte, bediende*), m. -'s. (em = an).
Employeeren (*bezigen, gebruiken*).
Em'pongs (O.-I. *booze geesten, vooral in de Molukken*), m. mv.
Emporteeren (*driftig maken, vertoornen, uitvaren*); *zich -*.
Empressement' (*ijver, haast, drift*; *dienstijver*), o. gmv.
Empyre'um (*hemel, plaats des lichts, hoogste hemel*), o. gmv. (y = ie).
Emula'tie (*naijver, wedijver*), v. gmv.
Emul'sie (*plantenmelk, amandelsap*), v. gmv.
Emul'sio (*geneesmiddel, melkwitte vloeistof*), v. gmv.; ook: *Emulsine*.
-en (*achtervoegsel*), b.v, in *gouden, kanten, leeren, papieren*, stoffelijke bn.
En (*alsook*), vgw.; *Jan - Piet*, vroeger: *ende* (Hgd. *und*, Eng. *and*); vergelijk: *op en top, op een duit*.
En (*niet*), bw.; *in Morgenland - zijn we niet*. (Ledeg.), vero.; vergelijk: *tenzij, tenware*.
En, vz.; *- gros*, Fr. in het groot, lees: *an*.
E'nakskind (Bijb. *mensch van reusachtige gestalte*), o. -kinderen. Deut. 9 : 2.
En avant'! (Fr. *voorwaarts*), bw. (en = an).
En bloc' (Fr. *bij den hoop, als massa*), bw.; *een koop -*; lees: *an blok*.
Encadreeren' (*in een lijst zetten*, b.v. *spiegels, platen*, enz.; *omlijsten*). (en = an).
Encadrement' (*lijst, lijstwerk, rand*), o. gmv. (c = k).
Encanailleeren (zich) (*met canaille omgaan, zich met gemeen volk of met lieden van den laagsten stand op één lijn stellen, er gemeenzaam mee omgaan*); *De Hollandsche jongen -t zich lichtelijk*. (C.O.); lees: *ankanaljeeren*.
Enchiri'dion (*handboek, beknopt overzicht*), o. -s. (ch = sj).
Encla've (*land*, nl. *omsloten door vreemd grondgebied*), v. -s; lees: *anklave*.
Enco'mium (*Grieksch lofdicht*), o. -s, -mia.
En corps (Fr. *gezamenlijk*), bw.; lees: *an-kòr*.
Encourageeren (*aanmoedigen, aanwakkeren, aanzetten*); lees: *ankoerazjeeren*.
Encraniet' (*leliesteen, versteening*), m. -en.
Encrinie'ten (*stekelhuidige zeeleliën of zeesterren, meestal versteend*), m. mv. (c = k).
Ency'clica (*circulaire, door den paus uitgevaardigd aan de aartsbisschoppen*), v. -'s; ook **Encycliek.**
Encycliek' (*pauselijke omzendbrief van algemeene strekking*), v. -en; *de -en van paus Leo XIII*.
Encyclopedie' (*zaakwoordenboek*; *al wat dient tot leering, de geheele kring van wetenschappen, kort begrip van alle kunsten en wetenschappen, algemeen wetenschappelijk woordenboek*), v. -dieën. (en = an); lees: *ansiklopedie'*; zie *Lexion*.
Encyclope'disch (*algemeen wetenschappelijk*), bn. en bw.; *-e kennis*.
Encyclopedist' (*bewerker van of medewerker aan een encyclopedie*), m. -en.
Encyclopedis'ten (*de Fransche schrijvers, die van 1751—1771 een Encyclopædie der XVIIIe eeuw in 38 folianten deden verschijnen*), m. mv. *Onder de - behooren Voltaire, Diderot, d'Alembert, Montesquieu, Rousseau*, e. a.
End, ende (*einde, eind*), o. enden; zie **Einde.**
End, ende (*wijk of einde van stad of dorp in Drente of Overijsel*), o. enden; *hij woont aan het nieuwe -*.
En'deldarm (eig. *uiterste darm*), m. -en.
Endemie' (*volks- of landziekte, plaatselijke ziekte*), v. -mies, -mieën.
Ende'misch (*inheemsch, plaatselijk*, b.v. *van eene ziekte*), bn.
En depot' (Fr. *in bewaring, in voorraad*; *toevertrouwd ten verkoop*), bw. (en = an).
En deshabillé (Fr. *in huisgewaad, in ochtendkleeding*), bw. (en = an).
En detail' (Fr. *in het klein*), bw.; *-verkooper*.
En'dor, de waarzeggende vrouw van —, laat voor koning Saul den geest van Samuel opkomen, 1 Sam. 28 : 7—19; zie *Necromantie*.
En dor'so (hand. *op den rug*), bw.; *een wissel - geteekend* of **In dorso.**
Endosmo'se (nat. *inmonding*: *vermenging van vloeistoffen door een dierlijk of plantaardig vlies of door een poreuzen wand heen*), v. gmv. (en = an).
Endossant', indossant' (*onderteekenaar van een endossement*), m. -en. (en = an).
Endosseeren, indosseeren (*een wissel op een ander overdragen, fig. iets aan een ander overdragen*).
Endossement', indossement', indos'so (*overdracht van wissels, 'twelk geschiedt op de rugzijde*: vandaar de naam), o. -en; -'s.
Endy'mion, myth. *eeuwig slapende herder op den berg Latmos, lieveling van Diana*.
Energie' (*werkkracht*, fig. *geestkracht, veerkracht*), v. gmv. (g = zj).
Energiek', ener'gisch (*met geestkracht, krachtvol, flink*), bn. en bw.
Enerveeren (*ontzenuwen, zenuwzwak maken, krachteloos maken, uitputten*).
En fa'ce (Fr. *van voren, vlak tegenover*), bw.
En famil'le (*in den huiselijken kring*), bw.
Enfants perdus' (Fr. *voorposten, die aanhoudend aan het grootste gevaar zijn blootgesteld*; ook: *waaghalzen*), m. mv.
Enfant terri'ble (Fr. *uitflappertje*: *kind, dat onwetend zijn ouders in verlegenheid praat*), o.; fig. iemand, die onwetend uit de school klapt.
Enfin' (Fr. *kortom, in 't kort, vooruit maar*), bw.; lees: *anfèn*.
En flagrant délit, Fr. op heeter daad. (en = an).
Enfonceeren (Fr. *den bodem inslaan, doorbreken, openloopen*; *inheien, inslaan*). (en = an).
Eng (*nauw, klein*), bn. en bw.; *een - vertrek*; fig. *het -e pad, de - poort*, Bijbel, het pad der deugd, Matth. VII : 13.
Engageeren (*aanwerven, in dienst nemen*); **zich** - (*zich verbinden*; *zich verloven*).
Engagement' (*verloving*; *verbintenis*; *dienstneming*), o. -en. (en = an).
En ga'la (Fr. *in staatsiekleeding, in vol ornaat*), bw. (en = an).
En garçon' (*ongetrouwd, als vrijgezel*), bw.
Engbor'stig (*kortademig, asthmatisch*), bn.; zie **Aamborstig.**
En'gel (Lat. *angelus*, bode: *hemelgeest, hemel-*

bode), m. -en; fig. zeer goed mensch: *die -en op het slagveld*, liefdezusters.
Engelbewaar'der (R.-K. *persoonlijke beschermengel*), m. -bewaarders.
En'gelenbak (*hoogste en goedkoopste plaats in den schouwburg, achter onder het plafond*), m. -bakken.
En'gelendom (*alle engelen samen*), o. gmv.
En'gelenkoor, o. -koren; **-kopje,** o. -s; **-rei** (*zangkoor van engelen*), m. -en.
En'gelenzang (*lied der Engelen bij Christus' geboorte*), m.; Bijbel, Luc. 2 : 14.
Engelin' (*beminde vrouw*), v. -nen.
En'gelmakerij (*het uit den weg ruimen van jonge kinderen door verwaarloozing, slechte of verkeerde voeding*, enz.), v. gmv.
En'gelsch, bn.; **-rood** (*een ijzer-oxyde*), o. gmv.; **-e ziekte** (*gewrichtsziekte bij kinderen, enkelziekte*, zie *Rachitis*), v. gmv.; **-zout** (*bitterzout, zwavelzure magnesia, in 1695 in Engeland gevonden*), o. gmv.; **-zweet** (*pestziekte*), o. gmv.; *een - hemd*, hemd met lange gestreken mouwen; - als zn. voor Engelsche taal, o.
En'gelsche (*vrouw uit Engeland*), v. -n.
En'gelschman (*bewoner van Engeland*), m. Engelschen.
En'gelzoet (*zekere plant uit de familie der varens, eikenvaren*), o. gmv.
En'gen (*dameskleeren nauwer maken*), ik heb geëngd.
En'gerling (*larve van den meikever, met drie paar pootjes, in den grond van wortelhaartjes levend*), m. -en.
Enghar'tig (*kleinmoedig, zelfzuchtig*), bn.
En gran'de tenue (mil. *in groot tenue, in parade-uniform*), bw. (en = an).
En gros' (*in het groot*), bw.; *-handel* (*grossierderij*), lees: *an-groo'*.
Eng'te (*nauwe doorgang*), v. -n; *een berg-, een zee-*.
Enig'ma (*raadsel*), o. -'s, -ta. (g = g).
Enigma'tisch (*raadselachtig, dubbelzinnig*), bn. en bw.
En haie (mil. *als een heg*), bw.; *de soldaten waren - geschaard*, ter weerszijde van den weg, man naast man. (en = an).
Enjambement' (dichtk. *het overspringen, het dóórloopen van een volzin in een volgenden versregel*), o. -en. (en = an; j = j).
Enk (*afgesloten bebouwd veld*), m. -en. gew.
En'kel (*voetknokkel*), m. -s.
En'kel (uit: *eenkel*; *eenig, afzonderlijk*), telw.: *nog -e uren, een -e gulden*; bw.: *'t is - onwil*, louter; als bijw. ook: *enkeld*.
En'keling (*individu*), m.; ook: *Eenling*.
En'kelvoud, o. -en: spraakk.: *bank is -*,
Enkelvou'dig (spraakk. *staande in het enkelvoud*), bn.; *een - woord*, niet samengesteld: *een -e zin*, ook: *een -e grootheid*.
Enkhui'zer (*persoon uit Enkhuizen*), m. -s.
Enkhui'zer (*de almanak van Enkhuizen*). m. -s; *de - van 1908 was de 313e jaargang*.
Enleveeren (*wegnemen, wegvoeren, opheffen*).
En mas'se (Fr. *in menigte*), bw. (en = an).
En miniatu're (*in het klein*), bw. (en = an).
Enorm' (*ontzaglijk, verbazend, ontzettend*), bn. en bw.; *die zanger had een - succes*, zeer groot; *die rotsblokken zijn - groot*, bovenmatig.
Enormiteit' (*gedrochtelijke grootte, groote stommiteit, een ongehoord iets*), v. -en.
En passant' (*in 't voorbijgaan*). bw. (en = an).
En petit comité' (Fr. *in klein gezelschap, in vertrouwelijk bijeenzijn*), bw. (en = an).
En profil' (*van ter zijde gezien*), bw. (en = an).
Enquê'te (Fr. *een v. staatswege ingesteld nauwgezet onderzoek naar de wenschelijkheid of noodzakelijkheid van wijziging of verbetering*), v. -s; *het recht van -*, d. i. een constitutioneel recht tot onderzoek met het oog op wettelijke regeling van een of ander onderwerp; een *parlementaire -*, op last van het Parlement of de Tweede-Kamer; ook particulier onderzoek, verordend door eenig college, b.v. door den Raad eener stad: *de commissie van -*; lees: *ankête*.
Enquê'te-commis'sie, v. -commissiën.
En regard' (*ten opzichte*), bw. (en = an).
En retard' (*te laat, in gebreke*), bw.; *de trein is -*. (en = an).
En retrai'te (mil. *op pensioen*), bw.; *hij is kapitein -*. (en = an).
Enroleeren (*aanwerven, inschrijven*: als soldaat of als matroos). (en = an).
En route (Fr. *op weg, onderweg*), bw. lees: *an-roet'*.
Ensem'ble (*te zamen, gezamenlijk*), bw.; als zn. (*geheel, alles bijeen*), o.; lees: *an-sam'ble*.
Ensem'ble (muz. *het samenwerken van alle leden van een koor of orkest*), o. -s; *een - is ook een terzet, quartet of quintet*. (em = an).
Ensem'ble (tooneel: *al de acteurs en actrices als een geheel*), o.; (em = an).
En sui'te (*achter elkaar*), bw.; lees: *an-su-iet'*.
Ent (*boomloot, stek, spruit*), v. -en.
-ent' (*bastaarduitgang*), vormt mann. persoonsnamen als: *student, agent, abonnent, concurrent, consulent*; ook zaaknamen als: *convent, continent, exponent, coëfficiënt*.
Entameeren (*aansnijden*; *aanvangen, beginnen*); *hij schaamde zich, een correctioneel proces over een haan te -*. (Koetsveld); *een gesprek -*, aanknoopen.
En'ten (*veredelen van vruchtboomen door het overbrengen van een tamme loot op een wilden stam*), ik heb geënt; **-er,** m. -s; **-erij',** v. -en; **-ing,** v. -en: zie Griffelen.
Enten'te (Fr. *begrip, beteekenis, kennis, eensgezindheid*), v.; *- cordiale*, hartelijke verstandhouding, eenstemmigheid, gemeenschappelijk overleg; lees: *an-tant'*.
En'ter (*eenjarig dier*; uit: *één-winter*), m. en v. -s; zie ook **Twenter.**
En'terbijl (*bijl met scherpe punt aan de rugzij, om ze in den scheepsromp te kunnen drillen en er op naar boven te klimmen*), v. -bijlen.
En'terdreg (*dreg met drie of vier punthaken om ze in 't vijandelijk want te hechten en het schip aan te klampen*), v. -dreggen.
En'teren (uit het Sp. *entrar*, een schip inpalmen, bijhalen, binnenvallen: *aan boord klampen*), ik heb geënterd; **-ing,**
En'terhaak (*haak aan ijzeren roede of boom om een schip aan te klampen*), m. -haken.
Enthusias'me, -mus (*geestdrift, geestverrukking, vervoering*), o. gmv.
Enthusiast' (*dweper*; *hartstochtelijk mensch vol geestdrift voor het een of andere*), m. -en. v. -en.
Enthusias'tisch (*dwepend, met geestdrift*), bn. en bw. (u = oe).
Entomograaf' (*beschrijver van insecten*), m. -grafen.
Entomographie' (*beschrijving van insecten*), v. -ën. (ph = f).

Entomogra'phisch (*insecten beschrijvend*), bn.
Entomoliet' (*versteend insect*), m. -en.
Entomologie' (*insectenkunde, kennis der gekorven dieren*), v. gmv. (g = g).
Entomolo'gisch (*de insectenkunde betreffende*), bn.; *een - woordenboek.*
Entomoloog' (*insectenkenner, beoefenaar der insectenkunde*), m. -logen.
Entoura'ge (*omringende menigte, al wat in den omtrek is, omgeving*), v. gmv. (ou = oe).
En tout (Fr. *alles met alles, samengenomen*), bw.; lees: *an-toe'.*
En-tout-cas' (*groote parasol, die desnoods ook als parapluie gebruikt kan worden*), m.; lees: *an-toe-ka'.*
Entozo'a (*ingewandswormen*), o. mv.
Entrac'te (toon. *pauze tusschen de bedrijven, ook muziek daartusschen*), v. -s; ook kleine sigaar dàn in den foyer te rooken. (en = an).
En train' (Fr. *gang, beweging*), bw. *met - spelen*, vuur, bezieling. (ai = ê).
Entraineeren (*wegsleepen, medesleepen*).
Entre chien et loup' (*in de schemering, bij valavond, als men een hond en een wolf op den weg niet meer kan onderscheiden*), bw.
Entre-deux' (*tusschen beide*), bw., en als zn. *middelstuk, tusschenzetsel van een japon, mantel, ook dameskant, enz.*), o. (en = an).
Entrée' (*ingang, toegang, toegangsprijs; muz. stuk ter opening of inleiding*), v. -'s. (en = an).
Entrée' (*vooraf-spijs; ook het eerste gerecht na de soep*), v. -'s. (en = an).
Entrée-biljet' (*toegangskaartje*), o. -ten.
Entrefilet' (*klein krantenbericht tusschen twee streepjes of filets*), o. -s. (en = an).
Entremets' (*tusschengerecht, bijschotel*), o. mv.
Entremi'se (*bemiddeling*), v. gmv. (en = an).
Entre nous' (Fr. *onder ons, in vertrouwen*), bw.
Entrepot' (*pakhuis, goederenmagazijn, stapelplaats*), o. -s; *een openbaar -.* (en = an).
Entresol' (*tusschenverdieping van een huis*), *insteekkamertje*), o. -s. (en = an).
Entreteneeren (*onderhouden, verzorgen, onderhoud verschaffen*). (en = an).
Entretien' (Fr. *onderhoud, gesprek*), o. gmv.; lees: *antreti-èn'*,
Entrevu'e (*samenkomst, gesprek*), v. -s.
Ent'was (*was, ter bedekking van boomwonden bij het enten ontstaan*), o. gmv.
Envelop'pe (*omslag voor brieven, briefomslag*), v. -n. (en = an).
Environs' (*omstreken*), m. mv.; *de - van Arnhem.* (en = an).
En vo'gue (*in de mode, in zwang*), bw. (en=an).
Envoyé (*gezant*), m. -'s.
Enz., *en zoo voort.*
E'olus, m.; zie **Æ'olus.**
E'olusharp (*windharp*), v. -harpen; een - is een raampje met snaren bespannen, dat zoo geplaatst wordt, dat de wind er doorspeelt, waarbij het schoone tonen laat hooren; zie **Æ'olusharp.**
E'os (myth. A u r o r a), v.
Epac'ta (eig. *bijgevoegd, nl. het aantal dagen, dat op 1 Jan. verloopen is sedert de laatste nieuwe maan*), m. epacten.
Epaminon'das, gesch. de grootste krijgs- en staatsman van het oude Thebe, sneuvelt bij Mantinea, 362 v. C.
Epaulet' (*schouderbelegsel met afhangende goudbundels; vroeger in ons land het onderscheidingsteeken van een officier, thans nog bij die der marine*), v. -ten; lees: *eepoolet'.*
Epen'thesis (spraakk. *inlassching*), v. bv. in: *eitje, beenderen, eikenhout, scheidsman*, enz.
Ephemeer', epheme'risch (*kortstondig, slechts één dag durend*), bn.
Ephemeri'den (*diertjes, die één dag of een deel er van leven*; fig. *nieuwstijdingen, dingen van één dag, bv. dagbladen*), m. mv. (ph = f).
Ephe'ten (gesch. *rechters te Athene, 51 in getal, allen over de 50 jaar oud, voor burgerlijke rechtszaken*), m. mv.
Ephial'tes, gesch. *Grieksch verrader, die 480 v. Christus aan Xerxes' troepen een geheim pad wees naar de Thermopylen.*
Epho'ren (*opzieners in het oude Sparta*), m. mv. (ph = f).
Epicu'risch (*weelderig, aan zingenot verslaafd, kieskeurig*), bn. en bw.; *met -e graagte.*
Epicurist' (*iemand, die zich aan het edelste zingenot overgeeft, naar de leer van Epicurius*, 342—270 v. C.), m. -en; *later* **Gastronoom.**
Epicuris'tisch bn. en bw.; *de wijn werd - geheel voor de drijvende zaligheid bewaard.* (C.O.); zie **Epicurisch.**
Epicu'rius, *Grieksch wijsgeer*, 342—270 v. C. *wiens volgelingen leerden: Genot is deugd of Het hoogste geluk is gemoedsrust.*
Epidemie' (*aanstekende volksziekte, besmettelijke ziekte, heerschende ziekte*), v. -ën; *locale -ën, een typhus-, een pokken-.*
Epide'misch (*besmettelijk, heerschend*), bn.
Epidoot' (*groen gekleurde steensoort*), o. gmv.
Epiek' (*leer van het heldendicht*), v. gmv.; ook de epische poëzie.
Epigo'nen (gesch. *nakomelingen: de zonen der zeven helden van Thebe*), m. mv.; fig. schrijvers, die een of ander genie volgen, in Duitschland b.v. volgelingen van Schiller of Goethe.
Epigram' (eig. *bij- of opschrift*; dichtk. *puntdicht*), o. -men; tot het - behooren: bij-, op- en grafschriften, korte omschrijvingen, woordspelingen, berijmde spreuken en anekdoten, raadsels, snel- en leekedichtjes. Men heeft -men van onze beste dichters: van *Huygens* (Sneldichten), *Staring* (Puntdich- *Cats* (Spreuken), *Roemer Visscher* (Kwikken), *Bilderdijk* (Bijschriften), *Da Costa* (Bijschriften), *De Genestet* (Leekedichten), enz.
Epigramma'tisch (*stekelig, kort en zinrijk als in een epigram*), bn.
Epilepsie' (*vallende ziekte*), v. gmv. (s = s).
Epilep'ticus (*iemand, die lijdt aan vallende ziekte*), m. en v. -ci. (c = k).
Epiloog' (*slotwoord, slotrede, narede van een dichtstuk*), m. epilogen; zie **Proloog.**
Epiphani'a (R.-K. *het Driekoningenfeest of dat der verschijning van Christus op 6 Januari*), v. (ph = f).
E'pisch (dichtk. *tot het heldendicht behoorend*), bn.; *een - gedicht*, heldendicht; *-e poëzie*, verhalende of objectieve dichtsoort; *Da Costa is vooral - dichter, het - element in zijn Slag bij Nieuwpoort*; zie E p o s.
Episcopaal' (*bisschoppelijk*), bn., en als zn. (*aanhanger der bisschoppelijke of Anglicaansche kerk in Engeland*), m. en v -palen. (c = k).
Episcopaat' (*bisschoppelijke waardigheid; alle bisschoppen samen*), o. gmv. (c = k).
Episo'de (*tusschenverhaal, los of op zich zelf staand verhaal; kleinere geschiedkundige gebeurtenis*), v. -n en -s. (s = z); zie **Epos.**

Epis'tel (uit het Gr. met de bet. van *het gezondene: brief, zendbrief*; fig. *strafpredikatie*), m. -s.
Epis'tel (R.-K. *gedeelte der H. Schrift, niet ontleend aan de Evangeliën, maar aan de brieven der Apostelen, of aan het O. Test.*), m. -s.
Epis'telzijde (R.-K. *de rechterzij van het altaar, als men er vóór staat, en waar de Epistel wordt gelezen*), v. gmv.
Epistolair' (*in den stijl of vorm van een brief*), bn. en bw. ook: *Episto'arisch.*
Epita'phium (*grafschrift, grafteeken*), o. -phia; ook: *Epita'phe*, o. -n. (ph = f).
Epitheet', o. -theten; zie **Epitheton.**
Epi'theton (*toevoegsel, bijvoegsel, toenaam, bijnaam, woord dat dient om een eigenschap goed aan te dikken*), o. epitheta; *-ornans*, vereerend, versierend toevoegsel, b.v. *de „snelvoetige" Achilles*, de „blauwoogige" Juno, enz.; meerv.: -theta ornantia.
Epi'tome (*uittreksel, kort begrip*), v. -s.
Epo'de (*slotdeel van een lierdicht, nazang*), v. -s, -n.; eig. **Epodos.**
Epopée' (*heldendicht*), v. -ën; ook: **Epos.**
Epo'que (*tijdstip, begin eener tijdrekening of jaartelling*), v. -s; fig. *- maken*, opgang maken, elks aandacht trekken. (qu = k).
E'pos (dichtk. *heldendicht, de schoonste en verhevenste afdeeling der epische poëzie*), o. epen; het - is de dichterlijke voorstelling van één grootsche en belangwekkende gebeurtenis in haar wording, voortgang, samenhang en afloop, en omdat in zulk een verhaal een of andere held de hoofdpersoon is, draagt deze dichtsoort ook den naam van heldendicht; in het - moeten eenheid van handeling en eenheid van karakters zijn; in het - moet één hoofdfeit alle andere beheerschen; de kleinere feiten die zich om het hoofdfeit groepeeren, heeten *Episoden.* De Grieksche dichter Homeros is de vader van het -; Bilderdijk schreef: *De ondergang der eerste Wereld* (1820 onvoltooid uitgegeven).
Ep'pe (*schermbloemige plant, een soort van selderij*), v. gmv. *Heile besteekt „den diadeem met luttel eppeblären."* (Bild.), als teeken van rouw; zie **Apium.**
E pur si muove, En toch draait zij! nl. de aarde: woorden toegeschreven aan Galileï, 1564—1642.
Equa'tie (*verevening, algebraïsche vergelijking*), v. -tiën, -ties; zie **Æquatie.** (t=ts).
Equa'tor (*evennachtslijn, denkbeeldige cirkel, welke de aarde in twee gelijke halfronden*, nl. *N. en Z. deelt*), m.; zie **Æquator.** (qu = kw).
Equili'ber (*evenwicht*), o. **Æquilibrium.**
Equilibrist' (*kunstenmaker, die op de koord werkt*), m. -en. (qu = k). **Æquilibrist.**
Equinox' (*gelijkheid van dag en nacht, nachtevening*), v. -en. **Æquinoctium.**
Equipa'ge (*alles, wat tot gemak en den stoet van de rijke lieden behoort, als: koetsen, paarden, bedienden*, enz.; *- houden*; verder, *de bemanning van schepen, en hetgeen tot de uitrusting behoort*), v. -s. (qu = k).
Equipa'gemeester (*leider der werkzaamheden op een van 's lands werven*), m. -s.
Equipeeren (*uitrusten, toerusten, bemannen*).
Equipement' (*uitrusting van een man, van een schip of van militaire korpsen: kleeding en wapenen*), o. -en; *-stukken*, o. mv.
Equivalent' (*gelijkwaardig, tegen iets anders opwegend*), bn.; zie **Æquivalent.** (qu = k).
Equivalent' (*gelijkheid van waarde*), o. -en; vooral van een belasting ter vervanging van een andere. (qu = k).
Equivo'que (*dubbelzinnig, twijfelachtig*), bn. en bw.; als zn. o. (qu = k).
Er (*daar*), bw. van plaats; *ik ben - al.*
-er (*achtervoegsel*), b.v. *spreker, denker, looper*, personen, die de werking verrichten; *waaier, passer, gieter*, namen van werktuigen.
-er (*achtervoegsel*), b.v. *bitter, wakker, lekker*, vormt bijv. nw. van stammen van w.w.
-er (*voorvoegsel*), b.v. *erachten*, (vero.), *erbarmen, ervaren, erkennen, erlangen*, d.i. uit of door middel van.
Er (*van hen, er van*), prs. vnw. *Ik zie - drie.*
E'ra, v. -'s; ook **Æra.** De Joodsche - begint 3761 v. C.; de Mohamm. 622 n. C., zie **Hegira.**
Erach'ten (*bedunken*), o.; alleen nog over in het archaïsme: *mijns, zijns, onzes -s*, d.i. volgens mijn inzien, enz.
Erasmiaansch', bn.; *de -e stad*, nl. Rotterdam als de geboorteplaats van Desiderius Erasmus (1467—1536).
Eras'mus, Desiderius, eig. *Gerrit Gerritsz*, 1467—1536, een der beroemdste geleerden van zijn tijd.
E'rato (myth. *de liefelijke muze van het minnedicht*), v.; *- draagt de lier.*
Erbar'melijk (*jammerlijk*), bn. en bw.; *een -e toestand*, medelijden opwekkend; *hij schreeuwde -.*
Erbar'men (*ontfermen*) (**zich),** ik heb mij erbarmd; **-ing** (*medelijden*), v. gmv.
Erec'tie (*oprichting, opbouw*), v. -s, -tiën.
Ereis' (*eenmaal, eens*), bw.; *daar was - een koning.* spreekt.
Eremiet' (*heremiet, kluizenaar*), m. -en.
Eremita'ge, v. -s; ook **Heremitage.**
E'rentfest, eh'rentfest (*grootachtbaar, deftig*), bn. vero.
Erf, v. volksnaam van de *Murik, Muur.*
Erf (eig. *vast goed of land, dat iemand als erfgoed is nagelaten; ook de grond, die bij een hoeve behoort*), o. erven; *hij woont op zijn eigen -*; fig. *het - der vaderen*, vaderland.
Erf'cijns (*erfelijke rente*), m. -cijnzen; *een goed op - geven*; zie Erfpacht.
Erf'deel (*het deel, dat iemand toekomt uit een nalatenschap*), o. -deelen; zie **Legaat.**
Erf'dienstbaarheid (*last, die op een geërfd goed drukt*), v.; zie **Servituut.**
Erf'dochter (*dochter, en wel eenige erfgename*), v. -dochters; *een rijke -*, scherts. **Goudvischje.**
Er'felijk (*kunnende geërfd worden, door erfrecht overgaande*), bn.: gesch. *het - worden der groote leenen*, ± 1000 n. C.; *een -e ziekte, een - bezit, -e adel*; bijw.: zegsw. *hij is eeuwig en - aan 't schelden*, d.i. zonder ophouden, voortdurend.
Er'felijkheid (*het erfelijk zijn of worden*), v.; *de - der groote leenen*, ± 1000 n. C.; *de - der kroon in de mannelijke en vrouwelijke lijn.*
Er'fenis (*het geheel der nalatenschap, het geheele vermogen van den erflater*), v. -sen; *zijn deel krijgen van een -, een - aanvaarden, een - van de hand wijzen.*
Erf'genaam (eig. *erfnemer*, d. i. *de persoon, die optreedt als een dergenen, die recht hebben op een erfenis*), m. en v. -genamen; *de natuurlijke -genamen*, bv. de kinderen, die het nl. zijn zonder testament; *zijdelingsche -ge-*

namen, uit eenige zijlinie; *iemand tot zijn - verklaren*; **-gename,** v. -n.
Erf'goed (*datgene, wat men geërfd heeft*), o. -goederen; *het - zijner ouders.*
Erf'huis (*het huis van den afgestorvene, met de bijgedachte, dat de nalatenschap of de inboedel er onder den hamer komt*), o. -huizen: ook de verkoop zelf: *- houden.*
Erf'laatster (*vrouw, die een erfenis nalaat*), v. -s; zie **Testatrice.**
Erf'land (*land, dat ons als erfenis der vaderen toekomt, of waarover men erfelijk regeert*), o. -landen; *Hier . . . . trok Israël weleer, omstuwd van teeknen Gods naar 't - op en neer-* (Da Costa), land van Belofte; *de -en van 't Oostenrijksche Huis.*
Erf'later (*man, die een erfenis nalaat*), m. -s; zie **Testateur.**
Erf'lating (*legaat*), v. -en; ook: *Erfmaking*, v. -en.
Erf'oom (*oom, van wien men kan of zal erven*), m. -ooms; zie **Suikeroom.**
Erf'opvolging (*opvolging, krachtens erfrecht, van den overledene*), v. -en; *wettelijke -, testamentaire -.*
Erf'pacht (*erfpachtrecht; jaarlijksche pacht als erkenning van het eigendomsrecht des eigenaars*), v. -en; zie **Beklemrecht.**
Erf'portie (*aandeel in een erfenis*), v. -ties, -tiën. (t = ts); zie Erfdeel.
Erf'prins (*de oudste zoon van den kroonprins*), m. -prinsen.
Erf'prinses (*de oudste dochter van den kroonprins, als troonopvolgster*), v. -prinsessen.
Erf'recht (*rechtsgeldige regelen, samenstel van wetten, bij erfenis of erfopvolging*), o. -rechten; ook: *bevoegdheid om te erven of om den overledene rechtens op te volgen.*
Erf'rente (*erfcijns*), v. -renten.
Erf'smet, v. gmv.; zie **Erfzonde.**
Erf'stadhouder (gesch. *vermoedelijk wettige opvolger van den stadhouder; ook stadhouder, wiens kinderen de waardigheid van hem erven*), m. -s; *Willem IV werd - in* 1747; **-schap,** o. gmv.
Erf'stuk (*familiestuk: voorwerp, meubel van vader op zoon door erfenis overgegaan*), o. -stukken.
Erf'tante (*tante, van wie men vermoedelijk erven zal*), v. -s; scherts. *rijke oude juffer: - Annet* (in de Verjongings-cuur van Staring).
Erf'vijand (*persoon (volk), die de vijand blijft der opeenvolgende geslachten*), m. -en; *de strijd der Boeren tegen den -, de Engelschen.*
Erf'volk (Bijb. *het uitverkoren volk Gods*), o.; zie **Erfland.**
Erf'vorst (*iemand, die volgens de wet de vorstelijke waardigheid erft*), m. -vorsten.
Erf'vorstendom (*vorstendom, waarin een erfvorst regeert*), o. -dommen.
Erf'zonde (*aangeboren verdorvenheid van verstand en wil, door heel het menschdom van Adam overgeërfd*, d.i. *staat van zonde*), gmv.
Erg (*in hooge mate*), bn. en bw.; *een -e vijand; hij is - ziek; dat is een -e straf*, streng.
Erg (*kwaad, boos opzet, boosheid*), o. gmv.; *ik zei dat zonder -*, booze bedoeling; *het ontviel mij zonder -*, onwillekeurig; *ergens geen - in hebben*, geen kwaad er in zien, geen vermoeden in iets hebben.
Ergden'kend (*achterdochtig*), bn.; **-heid,** v.
Er'gens (*op eenige plaats*), bw.; *ik zag hem -.*
Er'ger (*meer dan erg of kwaad*), bn. en bw.; *het middel is - dan de kwaal; maakt het niet -.*
Er'geren (verwant met *erg: aanstoot nemen of geven*), ik heb geërgerd; **-ing,** v. w. i. g.
Er'gerlijk (*aanstootelijk, zondig, schandelijk*), bn. en bw.; **-heid,** v. -heden.
Er'gernis (*kwaad, aanstoot, wrevel*), v. -sen.
Erg'je, o. gmv.; *dat doet hij op een -*, d. i. met zeker oogmerk.
Er'go (*gevolgelijk, dus, derhalve*), bw.
Ergoterie' (*haarklooverij*), v. -ën.
E'rica (*inlandsch heideplantje*), v. -'s.
Ericace'ën (*heidegewassen*), v. mv.; lees: *-ka.*
E'rin (*het groene -*), o.: oude Keltische naam van Ierland.
Erin'neren (*in 't geheugen roepen*), ik heb erinnerd; *zich -: Erinnert u, hoe Wolf den Lijder henenzond.* (Staring); thans altijd: **Herinneren.**
Erin'nyen (myth. *Wraakgodinnen*), v. mv.; ook: *Eumeniden* en *Furiën.*
E'ris (myth. *Discordia: godin der tweedracht*), v.; zie **Twistappel.**
Erkau'wen, ik heb -kauwd; *het Raadsel, drie paar dagen vergeefs erkauwd, is aan de steëliën uitgelegd.* (Staring); zie **Herkauwen.**
Erken'nen (*tot inzicht komen, ergens voor uit komen*), ik heb -kend.
Erken'ning (*verklaring, betuiging, bevestiging dat men iets erkent of wettigt*), v. gmv.
Erken'telijk (*dankbaar*), bn.; **-heid,** v.
Erken'tenis (*het erkennen, dankbaarheid*), v. gmv.
Er'ker (*Duitsche naam voor een halftorenvormigen uitbouw met vensters, aan den voorgevel van huizen en kasteelen*), m. -s; zie **Arkel.**
Erlan'gen (verwant met *langen*, reiken; *verwerven, bekomen*), ik heb -langd; *kennis -, opheldering of verklaring -*, **-ing,** v. gmv.
Erl'könig (*verbastering van Elfenkoning: de fabelachtige geestenvorst, die dikwijls kinderen rooft, vóór ze nog gedoopt zijn*), m. gmv.
Ermita'ge (*kluizenaarswoning*), v. -s; een - was in vorige eeuwen vaak een opsiering van parken of tuinen; ook: **Eremitage.**
Ernestijnsch' (*de -e lijn*), d. i. in Saksen sedert 1487 de oudere lijn van opvolging.
Ernst (*bezonnenheid*), m.; *het is -*, d. i. geen scherts; *de - moet het leven zijn onzer ziel.* (Koetsveld).
Ernsthaf'tig (*ernst hebbende of toonende, ernstig*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Ern'stig (*vol ernst*), bn. en bw.; **-heid,** v.
E'ros, myth. *de Grieksche naam voor Amor* of *Cupido.*
Ero'sie (*afschuring van gesteenten door stroomend water; ook door vulkanische oorzaken*), v. gmv. (s = z).
Ero'ticus (*schrijver, die over liefde handelt, minnedichter*), m. -tici.
Ero'tisch (*verliefd, minziek; op liefde betrekking hebbende*), bn.; *-e poëzie*, minnedicht; lees: *-ties.*
Erra're huma'num est, *dwalen is menschelijk*; uit Seneca.
Erra'ta (*drukfeilen, vergissingen*), o. mv.
Erra'tisch (*zwervend*), bn.; *-e rotsblokken*, rotsachtige steenen, door gletschers naar elders gevoerd.
Erra'tum (*drukfout, zetfout*), o. errata.
Erts (*delfstof, bevattende metaal*), o. -en.
Erup'tie (*uitwerping, uitbarsting*, b.v. *van*

een vulkaan, ook van alles, wat met kracht voor den dag komt), v. -tiën, -ties. (t = s).
Erva'ren (eig. door *varen*, reizen *vernemen*: *ondervinden*), ik -voer, heb -varen; *dat heb ik -, dat is mij -.*
Erva'ren (*bedreven*), bn. en bw.; **-heid,** v.
Erva'renis (*levenswijsheid, practische kennis*), v. gmv.; *zijn - op dit vaarwater kan te kort schieten.*
Erva'ring (*kennis door nauwkeurige waarneming of ondervinding verkregen*), v. -en.
Er'ven (*erfgenamen*), m. en v. mv.
Er'ven (*door erfenis verkrijgen*), ik heb geerfd); **erfster,** v. -s; **-er,** m. -s; **-ing,** v.
Erwt (*vlinderbloemige plant*), v. -en; ook één enkel bolrond vruchtje; spreekt.: *ert.*
Erw'tenteller (*gierigaard*), m. -s; zie **Gortenteller.**
Erythri'na (O.-I. *vlinderbloemige plant met vuurroode bloemen*), v. -'s; lees: *erietrie'na.*
Erythri'ne (*roodzuur, fraaie violetkleur*), o.
-es' (*bastaarduitgang*), b.v. *prinses, dienares, leerares, zondares, profetes,* vormt vrouw. persoonsnamen.
Escala'de (mil. *bestorming met ladders*), v.-s.
Escaladeeren (mil. *opklimmen, overklimmen, met stormladders beklimmen; bestoken, bestormen*). (c = k).
Escamota'ge (*goochelwerk, ontfutseling*), v.
Escamoteur' (*goochelaar, ontfutselaar*), m.-s.
Escapa'de (*gekke kuur, moedwilllige streek, moedwillige jongensstreek*), v. -s. (c = k).
Escar'pe (*de steilte van den wal eener vesting*), v. -s. (c = k).
Escausijnsch', bn.; zie **Escosijnsch.**
Esch (*loofboom*), m. esschen.
Esch (*in Overijsel en Drente, hoogliggend bouwland eener gemeente*), m. esschen; *op den - wonen, op den - werken.*
Eschatologie' (*kerkleer, de leer der laatste dingen*, als: *dood, oordeel*, enz.), v.; **-tolo'gisch,** bn.: *de -e periode*, laatste.
Esch'doorn, -doren (*ahorn*), m. -s.
Esch'look (uit het Fr. *échalotte*, sjalot), o. gmv.
Escor'te (mil. *gewapend geleide*), o. gmv.
Escorteeren (*beschermend geleiden, beschermen, dekken*).
Escosijnsch' (*-e steen*), d. i. blauwe steen, hardsteen uit de groeven van Escaussines (Henegouwen); lees: *eskoozijnsch'.*
Escu'do (Spaansch: *zilverstuk, schilddaalder*, ± *f* 1.25), m.-'s; *in Zuid-Amerika is de gouden* - ± *f* 4.50. (c = k).
Esculaap', myth. *god der geneeskunde*; ook: **Æsculapius.**
Escuriaal' (*naam van een beroemd klooster met daarbij behoorend koninklijk paleis in de nabijheid van Madrid, in den vorm van een rooster: door Philips II gebouwd ter eere van St. Laurentius en ter vervulling zijner gelofte vóór den slag van St. Quintijn op* 10 Aug. 1557, n.l. op St. Laurentiusdag), o. (c = k).
Eska'der (Fr. *escadre*: *smaldeel eener vloot nl. onder bevel van een schout-bij-nacht*), o. -s.
Eskadron' (*afdeeling ruiterij onder bevel van een ritmeester*), o. -s.
Eskadrons'chef (*ritmeester*), m. -chefs.
Es'kimo (eig. *mensch, die rauwe visch eet*), m. -'s; *de -'s zijn de bewoners van het Amerikaansche noordpoolland, van Groenland-Labrador, Alaska, enz.*
Esmeraud' (*smaragd*), o. (au = ou).
Eso'pus (*beroemde Grieksche fabeldichter*; - leefde ± 600 v. C. (s = z).
Esote'risch (*geheim, enkel voor ingewijden bestemd*), bn.; *een - standpunt.* (s = z).
Esp (*espeboom*), m. -en; *de - heet ook abeel, ratelpopulier, Canadasche populier.*
Espa'da (letterl. *degen*: *de eerste onder de stierenbevechters*, n.l. *hij, die den strijd moet beslissen door alleen en te voet met den degen den stier te dooden*), m. -'s.
Espagno'le (*Spaansche dans*; ook *Sp. vrouw of Sp. meisje*), v. -s.
Espagnolet'te (*spanjolet*), v. -n.
Espalier' (*leiboom tegen een muur of stakeisel*; ook *latwerk*), m -s; lees: *es-pal-jé.*
Esperan'to (*kunstmatige wereldtaal*), o.
Esplana'de (*voorplein, exercitie-plein*; *opene plaats tusschen groote gebouwen, of tusschen de wallen en de huizen der vesting*), v.-n, -s.
Espressio'ne, con (muz. *met uitdrukking*), bw.
Esprit (*geest, vernuft*), o. gmv.
Esprit' (bel) (*man van vernuft, geleerde*), m. (mv. beaux esprits); lees: *es-prie'.*
Esprit' de clocher (*kleinsteedsche bekrompenheid, dorpskleingeestigheid*), o. gmv.
Esprit de corps (*standsgeest*), o. gmv.
Esprit' de l'escalier (*invallen, die te laat komen*), o.; lees: *eskaljee'.*
Esprit' fort (*vrijdenker, vrijgeest*), m. (mv. esprits forts).
Esprit' public' (*volksgeest, algemeene denkwijs*), o. gmv.; lees: *publiek'.*
Esqui're (*titel in Engeland*: *Esq., achter den familienaam*), m.; zie **Esq.** eig. *edelknaap, schilddrager.*
Essaai' (*proeve, keuring, toets, keur van rijkswege van gouden of zilveren werken*, d. i. *de proef, waarbij onderzocht wordt, hoeveel deelen fijn er in een mengsel aanwezig zijn*), o. gmv.; **-kantoor,** o. -toren; **-kroes,** m. -kroezen; **-oven,** m. -s.
Essai', o. -'s; zie **Essay.**
Essaieeren (*beproeven, keuren, toetsen van goud en zilver*).
Essaieur' (*ambtenaar, van rijkswege belast met het essaai van gouden en zilveren werken. keurmeester, toetser*), m. -s.
Essay', essai' (letterk. *vertoog, korte verhandeling, proeve van stijl*), o. -'s.
Essayis'ten (*groep van Engelsche schrijvers, die op vaste tijden essay's, d. i. proeven, schetsen, korte opstellen leverden over onderwerpen van algemeen belang*), m. mv.
Es'schen (*van esschenhout*), bn.; *een -stok.*
Essen'ce (*geest, aftreksel eener plantenstof, vluchtige welriekende olie*), v. -n. (en = an).
Essentieel' (*wezenlijk, echt*), bn. en bw., als zn. o.: *het -e*, het wezenlijke, datgene, waar het op aan komt. (t = c).
Estafet'te (*rijdende postbode, renbode*), m. -n.
Estaminet' (Sp. *estamento*, vergadering: *herberg, bierhuis, koffiehuis*), o. -s; lees: *-minê.*
Estan'cia (*hoeve in Argentina*), v. -'s.
Estancie'ro (*veehouder in Argentina*), m. -'s.
Est mo'dus in re'bus (*alles met maat, alles heeft zijn grens*), uit: *Horatius* (65 - 8 v. C.).
Estra'de (*podium, verheven plaats vóór een praalbed of troon*), v. -n.
Es'trik (*vloersteen*), m. -en; *roode en blauwe -en*; zie **Plavuis.**
-et' (*voorvoegsel = tweede, opnieuw*), b.v. in: *etgras, etgroen, etmaal.*

-et' (*bastaarduitgang*), vormt verkleinwoorden: *trompet, helmet, lampet* (*lampje*), *salet*; *rozet, lancet*; vergelijk *Lizet, Henriët*, enz.
Etablisseeren (*vestigen, vastmaken*, ook: *oprichten, stichten*); *zich* -.
Establissement' (*inrichting*; *vestiging van een handelshuis*), o. -en; ook het gebouw of huis zelf.
Eta'ge (*verdieping van een huis*), v. -s; *le bel* -, de eerste verdieping. (g = zj).
Etagère (*fijn meubelstuk, bestaande uit boven elkaar als in verdiepingen of etages geplaatste plankjes, op welke men snuisterijen, enz. kan uitstallen*), v. -s. (g = zj).
Etala'ge (*uitstalling, tentoonstelling*), v. -s.
Etaleeren (*uitstallen, uitpakken, te-kijkstellen*).
Etalon' (*standaard-maat bij den ijk, normaalmaat*), m. -s.
Etang' (*naam van een strandmeer aan de W.- en Z.-kust van Zuid-Frankrijk*), m. -s; lees: *etan'*.
Etat' (*staat*; *lijst, overzicht*), m. -s.
Etat-major' (*de gezamenlijke officieren en adelborsten van een marineschip*), m. gmv.
Et ce'tera (*en zoo voort*); zie **Etc.**
E'ten, ik at, heb gegeten; zegsw. *het genade brood* -, uit medelijden den kost krijgen; **-er,** m. -s; **-erij',** v. -en.
E'ten (*spijs*; *maaltijd*), o. gmv.; *- en drinken.*
Et'gras (*tweede gras*), o. gmv.; ook **Etgroen.**
Et'groen (*tweede gras der weide*), o. gmv.
E'ther (*fijne, heldere, vluchtige vloeistof*), m.; zie: **Æther.**
Ethe'risch (*zuiver, rein, hemelsch*), bn.
E'thica (*moraal-philosophie*), v. gmv.; de - verklaart de zedelijke orde en de hoogere wetten, welke den mensch gesteld zijn.
E'thiek (*zedenleer*), v. gmv.; zie **Ethica.**
E'thisch (*wat betrekking heeft op de ethica*), bn.; *een vraagstuk van hooge -e beteekenis*; *de -e zijde van het alcohol-vraagstuk.*
Ethnograaf' (*volkenbeschrijver*), m. -grafen.
Ethnographie' (*beschrijving der volken, volkenkunde*), v. gmv. (ph = f).
Ethnogra'phisch (*tot de ethnographie behoorende*), bn. (ph = f).
Ethnologie' (*volkenkunde*), v. gmv. (th = t).
Ethnolo'gisch (*op de volkenkunde betrekking hebbende*), bn.; *het - museum in Artis te Amsterdam.* (th = t).
Ethnoloog' (*volkenkundige*), m. -logen.
Ethologie' (*zedenkunde, zedenkundige verhandeling*), v. (g = g).
Etiket', v. -ten; zie **Etiquette.**
Etiquet'te (*kort opschrift, ook opplakbriefje met vermelding van hetgeen een voorwerp bevat, b.v. op flesschen, potten*, enz.; *opschrift, los opplakbriefje*), v. -n.
Etiquet'te (*ceremonieel aan het hof, gebruiken in voorname gezelschappen*; *hoofsche zeden*), v. gmv.; *onbekendheid met de* -.
Et'maal (eig. *regelmatig terugkeerende tijd*; *24 uren-tal*; *2 × 12 uur*), o. etmalen.
Et'na (aardr. *vuurberg op Sicilië, ± 3400 M. hoog*), m.
Etrus'kers (gesch. *volksstam in het oude Italië, in Etrurië*), m. mv.
Ets (*geëtste figuur, afdruk er van*), v. -en.
Et'sen (eig. *doen invreten: met sterk water laten inbijten in hout of metaal*), ik heb geëtst; **-er,** m. -s; **-ing,** v.
Ets'ijzer, o. -s **-kunst,** v.; **-naald,** v. -en; **-werk,** o. gmv.
Et'stoel (gesch. *hoogste gerechtshof in het landschap Drente, opgeheven in Sept. 1791*), m. gmv.
Et'telijke (*eenige*), telw.; *nog -e dagen.*
Et'ter (*dracht van een wond*), m. gmv.
Et'terdracht (*fontanel, zwachteltje om etter af te leiden*), v. -en; **-gezwel** (*absces, etterbuil*), o. -gezwellen.
Et'teren (*etter afgeven, dragen*), het heeft geëtterd; **-ing,** v. gmv.
Etu'de (Fr. *studie, muziekoefening, teekenoefening*; *verhandeling*), v. -s.
Etui' (Fr. *koker, overtrek voor allerhande gereedschappen, foedraal*), m. -'s: lees: *e-twie'.*
Etymolo'gicon (*woordenboek der woordafleiding*), o. -s. (g = g).
Etymologie' (spraakk. *woordafleidkunde, woordvorsching*), v. -ën. (g = g).
Etymolo'gisch (spraakk. *woordverklarend, woordafleidkundig*), bn. en bw. (g = g).
Etymologiseeren (*woorden afleiden*).
Etymoloog' (*woordvorscher*), m. -logen.
Etymologist' (*woordafleidkundige*), m. -en; zie **Etymoloog.** (g = g).
Eube'a (aardr. *het tegenwoordige Negropont, het grootste eiland in de Aegeïsche Zee*), o.; ook: *Euboea.* (eu = ui).
Eubiotiek' (*de kunst om gezond en gelukkig te leven en ziekten te voorkomen*), v. (eu = ui).
Eucalyp'tus (*plantengeslacht van Nieuw-Holland met leerachtige bladeren en witte bloemen, ook op Timor*), m. -lypten. (c = k).
Eucharistie' (R.-K. *het H. Sacrament des altaars*; *dankbare viering of herdenking van het laatste Avondmaal*; *de H. Communie, den mensch tot geestelijken maaltijd*), v. gmv. (eu = ui).
Eucli'des, *Alexandrijnsch wiskundige*, ± 290 v. C.; *zijn hoofdwerk in 15 boeken is nog van waarde*; *- is de grondlegger der wiskundige wetenschap.* (eu = ui).
Eudiome'ter (*werktuig om het zuurstofgehalte der lucht te bepalen*), m. -s. (eu = ui).
Eugubi'nisch (*de -e tafelen*), d. i. vijf koperen platen met opschriften in de Umbrische taal, den eeredienst betreffende uit de 3e en 4e eeuw v. C., gevonden in 1444 te Gubbio, het oude Eugubium i.d. Kerk. Staat. (eu = ui).
Eumeni'den (myth. *de Furiën of Wraakgodinnen*, n.l. *Tisiphone, Alecto en Megera of Megeer*), v. mv.; (eu = ui), ook: **Erinnyen.**
Eun'jer (*spook*; *watergeest, die in een eierschaal meer of stroom oversteekt*), m. -s. vero.
Eunuch' (*opziener in een harem*), m. -en.
Euphemis'me (*verzachtende uitdrukking*, b.v. *overlijden* of *verscheiden voor sterven*), o. -mismen; ook: **-mus;** lees: *ui-feemis'me.*
Euphemis'tisch (*verschoonend, verbloemend*), bn. en bw.; *een -e uitdrukking*, b.v. *ontslapen* voor *sterven.* (eu = ui).
Euphonie' (*welluidendheid*), v. gmv. (eu = ui).
Eupho'nion (muz. *glastoestel, waaraan men door strijking klanken ontlokt*), o -s. (ph = f).
Eupho'nisch (*welluidend*), bn. en bw.
-eur' (*bastaarduitgang*), als in: *controleur, inspecteur, directeur, hypnotiseur*, persoonsnamen; *likeur, odeur*, zaaknamen.
Eura'zië r (uit: *Europa-Azier*; *afstammeling in Britsch-Indië van een Europeeschen vader en een Indische moeder*), m. -s.

Eure'ka (*ik heb gevonden*), uitroep van Archimedes (gest. 212 v. Chr.) bij 't ontdekken of vinden van de nat. wet, naar hem genoemd; zie **Heureka;** lees: *ui-rè-ka.*
Euro'pa (aardr. *het werelddeel, dat wij bewonen, met ± 400 millioen bewoners; het is 1.94% van de aardoppervlakte*), o.; *het - der vijfde eeuw, een kaart van -.*
Europeaan' (*bewoner van het werelddeel Europa*), m. -peanen.
Europe'ër, m. -s; zie **Europeaan.**
Europeaansch' (*aan Europa of zijn bewoners bijzonder eigen*), bn.
Europeesch', bn., ook **Europeaansch;** *hoe algemeen - die dracht ook geworden zij, (Pieters moeder), noemde het altijd nog een Engelsch hemd.* (C.O.)
Europee'sche (*een vrouw uit Europa*), v. -n.
Euter'pe (myth. *muze der lierpoëzie, met dwarsfluit*), v.; - is de muze van den luchtigen zang. (eu = ui).
Eu'vel (verg. Duitsch: *übel: kwaad, gebrek, kwaal*), o. -en; *aan een - mank gaan,* er mede behept zijn; zie **Voeteuvel.**
Eu'vel, bn. en bw.; *duid het mij niet -,* d. i. ten kwade; *iets - opnemen.*
Eu'veldaad (*snoode daad*), v. -daden.
Eu'velmoed (*vermetelheid, baldadigheid*), m. gmv.; **-ig,** bn.
E'va (*wit morsschortje, klein overvoorschootje*), v. -'s, evaatje: *de meid, die eerst haar - in de schuinte had op te slaan.* (C.O.); *smerige Jan met zijn evaatje.* (Potg.)
Evacua'tie (*ontruiming*), v. -ties, -tiën.
Evacueeren (*ontruimen, ledig doen worden*).
Evange'lie (*goede tijding, blijde boodschap*), o. -liën; *de boeken der vier Evangelisten;* fig. onbetwijfelbare en volkomen waarheid: *dat is nog geen -; zijn woord is een -,* wat hij zegt is waar; meestal ontkennend: *dat is geen -*
Evange'lie (R.-K. *dat deel der H. Mis, hetwelk des Zondags wordt voorgelezen*), o. -liën.
Evange'lieboek (R.-K. *boek, bevattende Evangelische fragmenten*), o. -boeken.
Evange'liedienaar (*geestelijke*), m. -s of -aren; **-dienst** m. gmv.; **-leer,** v. gmv.; **-prediker** (*zendeling, -dienaar*), m. -s; **-woord,** o. -en.
Evange'lie-zijde (R.-K. *de linkerzijde van het altaar, als men er vóór staat,* nl. *waar het Evangelie van dien dag wordt gelezen of gezongen*), v. gmv.
Evangelisa'tie (*de uitbreiding der Chr. kerk door prediking*), v. gmv. (s = z).
Evange'lisch (*wat voeling houdt met het Evangelie*), bn.; *de -e richting, een -e conferentie; een - verbond* (in Engeland en Amerika tot vereeniging van alle hervormde gemeenten); lees: *-ies.*
Evangelist' (*de vier -en,* nl. *Lucas, Marcus, Mattheus en Johannes,* d. i. *de schrijvers der vier Evangeliën*), m. -en.
Evangelist' (Prot. *voorganger van minderen rang, in een gemeente die geen eigen predikant heeft*), m. -en; zie Oefenaar.
Evaporeeren (*verdampen, uitwasemen*).
Eva'sie (*ontsnapping, ontwijking*), v. -sies, -siën. (s = z).
Evasief' (*ontwijkend*), bn. en bw.; *een - antwoord.* (s = z).
E'vel (oudere vorm van *euvel*), o. -en. vero.
E'vel (*evenwel*), bw. gew.; zie **Alevel.**
E'ven, bn.; *een - getal,* d. i. *door twee deelbaar* b.v. 12.
E'ven (*een weinig*), bw.; *wacht-,* d. i. een poosje.
E'ven, bw. van mate; *hij is - groot als gij.*
E'venaar (*balans eener weegschaal; tongetje of naald eener balans*), m. -s.
E'venaar (aardr. *evennachtslijn, linie*), m. gmv.; zie **Equator** of **Æquator.**
E'venals (*zooals*), vgw.
Evena'ren (eig. *eveneren,* freq. van *evenen: gelijken, overeenkomen met*), ik evenaarde, heb geëvenaard; **-ing,** v. gmv.
E'venbeeld (*gelijke naar het uiterlijk of naar aard*), o. -en; *dit meisje is het - harer moeder,* d. i. gelijkt haar moeder sprekend, *ik houd u voor een sprekend - van dienzelfden Robertus Nurks.* (C.O.) *Nog voor weinige dagen was zij het - harer gezonde zuster,* (C.O.), de gelijke.
Eveneens' (*op dezelfde wijze*), bw.; **-goed,** bw.; **-min,** bw.; **-veel,** bw.; **-zeer,** bw.; **-zoo,** bw.
Evenement' (*gebeurtenis, voorval, afloop van zaken*), o. -en; lees: *-ment'.*
E'venen (*gelijkmaken*), ik heb geëvend; — **-ing,** v. -en; ook **Effenen.**
E'vening, v. -en; *dag- en nacht-,* d. i. 21 Maart en 23 Sept.; zie **Æquinoctium.**
E'venknie (eig. van gelijke *kunne,* geslacht: *evenboortige*), m. -knieën.
Evenma'tig (*gelijkmatig*), bn. en bw.; *een - deel van een geheel;* **-heid,** v. gmv.
E'venmensch (*medemensch*), m. -menschen.
Evennaas'te (*medemensch*), m. en v. -n.
E'vennachtslijn (*evenaar, linie*), v. gmv.; zie **Evenaar.**
Evenre'dig (uit: *even* en *rede* (getal): *gelijke of aangegeven verhouding hebbende*), bn. en bw.; **-heid,** v. -heden.
Evenre'digen (*evenredig maken*), ik heb geëvenredigd.
E'ventjes (*voor een poos*), bw.; *wacht -.*
Eventualiteit' (*gebeurlijkheid, mogelijk geval*), v. -en. (tu = tu).
Eventuali'ter (hand. *mogelijker wijze, in mogelijk geval, in het ergste geval*), bw.
Eventueel' (*gebeurlijk, voorkomend, mogelijk, misschien*), bn. en bw.
Evenveel'tje (*fijn broodje*), o. -s.; *de -s zijn verschillend van vorm, maar evenredig van inhoud,* (C.O.), d.i. bestaan uit evenveel meel als melk als suiker.
Evenwel' (*echter, nochtans*), bw.
E'venwicht (*gelijkheid van gewicht*), o. gmv.; *er is standvastig -, onstandvastig - en onverschillig -; de leer van het - der vloeistoffen heet hydrostatica.*
Evenwij'dig (*gelijkloopend*), bn.; *-e lijnen; vlakken die - loopen;* **-heid,** v. gmv.
E'ver (*wild zwijn*), m. -s.
E'verhard (*eigen persoonsnaam: sterk als een ever*), m.
Ev'erlast, ev'erlasting (Eng. *wollen stof, die licht, maar zeer sterk is, voor ± 50 jaar veel in gebruik*), o.; **-en,** bn.: *- schoentjes;* ook: *everlasting (altijd of eeuwig-durende) schoenen.* (C.O.); lees: *ev-ver-laas'tieng.*
E'vertsen, Zeeuwsch geslacht van zeehelden: kapitein Joh. Evertsen sneuvelde in 1617 tegen een kaper; zijn 5 zonen: Jan, Evert, Pieter, Geleijn en Cornelis lieten allen

hun leven voor het vaderland; ook de kinderen van dezen zijn vermaard.
E'verwortel (*witte distel*), m. gmv.
E'verzwijn (*wild zwijn*), o. -zwijnen.
Evic'tie (rechtst. *uitwinning*), v. -s, -tiën; ook: *borgstelling*; lees: *eviksie*.
Evident' (*klaar, duidelijk, blijkbaar*), bn. en bw.
Eviden'tie (*klaarblijkelijkheid*), v. gmv.
Eviteeren (*vermijden, ontwijken, ontgaan*).
Evolu'tie (*ontwikkeling, omvorming; ook zwenking* b.v. *bij soldaten; wending eener vloot of van een leger*; muz. *buiging van de stem*), v. -tiën, -ties. (t = ts).
Evolu'tie-leer (nat. *theorie der langzame wording van de soorten, der ontwikkeling van de eene soort uit de andere*), v. gmv.; zie **Darwinisme.**
Evvi'va (Ital. *hij of zij leve*), tw.
Ex (*uit*; in samenstellingen: *oud, voormalig, gewezen*), b.w. *ex-minister, ex-burgemeester*; lees: *eks.*
Ex abrup'to (*onvoorbereid, zonder inleiding*), bw. (x = ks).
Exact' (*nauwkeurig, nauwgezet, juist, stipt*), bn. en bw.; *de -e wetenschappen*, d. i. wiskunde en verder de sterrenkunde, de natuurkunde en de mechanica. (x = ks).
Exactitu'de (*nauwkeurigheid, stiptheid*), v.
Exalteeren (*verrukken, hartstochtelijk opwekken, overspannen, overprikkelen*).
Exalta'tie (*geestvervoering, overspanning, overdrevenheid*), v.; lees: *eks-altaat'sie.*
Exa'men (*onderzoek, ondervraging*), o. -s of examina. (x = ks).
Exa'men-commis'sie, v. -s, -missiën.
Examinan'dus (*hij, die examen aflegt*), m. -nandi. (x = ks).
Examina'tie (*ondervraging, onderzoek*), v.
Examina'tor (*ondervrager, examen-afnemer*), m. en v. -to'ren, -tors. (x = ks).
Examineeren (*ondervragen, onderzoeken*).
Ex a'nimo (*van harte, met voordacht*), bw.
Exarch' (*aartsbisschop in de Grieksche kerk*), m. -en. (x = ks).
Exarch' (gesch. *destijds Byzantijnsch stadhouder in Italië en Afrika*), m. -en. (x = ks).
Exarchaat' (*gebied van een exarch, zijn waardigheid*), o. gmv. (x = ks).
Exau'di (R.-K. *Zondag vóór Pinksteren*), o. gmv. (x = ks).
Ex ca'pite (*uit het hoofd*), bw.
Ex ca'thedra (*van den spreek- of leerstoel af*; fig. *op beslissenden toon*), bw.; *halfgeleerden drukken zich altijd - uit.* (th = t).
Ex ca'thedra, bw. d. i. *- spreken* (R.-K. *zooals de Paus als opperhoofd der kerk in zaken van geloofs- en zedenleer, onfeilbaar*).
Excava'tor (*graafmachine*), m. -s. (xc = ks).
Excelleeren (*uitmunten, zich onderscheiden*).
Excellent' (*uitstekend, uitmuntend, voortreffelijk*) bn. en bw.; lees: *eksellent'.*
Excellen'tie (*titel, van ministers en andere hooggeplaatste ambtenaren of opperofficieren*), v. -tiën, -s. (xc = ks).
Excel'sior (*hooger!*), bw.; als zn. o.
Excentriciteit' (*afwijking van het middelpunt*; fig. *zonderlingheid, eigenzinnigheid, grilligheid*), v. -en.
Excentriciteit' (*kunstenmaker, die iets ongewoons vertoont of doet*), v. -en.
Excentriek', exceen'trisch (eig. *wat om een ander middelpunt draait, uitmiddelpuntig*; fig. *ongewoon, zonderling, overspannen, zot, grillig*), bn. en bw. lees: *eksentriek'.*
Excentriek' (*schijf in stoommachines, die zich om een as beweegt, buiten haar middelpunt gelegen en waardoor een rondgaande beweging omgezet wordt in een rechtlijnige*), o. -en; lees: *eksentriek'.*
Excen'trisch (*uitmiddelpuntig, excentriek*). bn. en bw.
Excep'tie (*uitzondering, tegenwerping, afwering* [in rechten], v. -tiën, -ties. (x = ks).
Exceptioneel' (*buitengewoon, bij wijze van uitzondering*), bn. en bw.; *een - geval, bijzonder.* (x = ks).
Excerpeeren (*uittreksels maken, kort samenvatten*); lees: *ekserpeeren.*
Excerpt' (*uittreksel uit een boek of geschrift*), o. -en; lees: *ekserpt'.*
Exces' (*uitspatting, buitensporigheid, overmaat, overdaad*), o. -sen; lees: *ek-ses'.*
Excessief' (*buitensporig, overmatig*), bn. en bw. (x = ks).
Exche'quer (*reken- of financiekamer in Engeland, schatkist*), o.; **-bills** (*schatkistbons*), v. mv.; lees: *eks-tchek'r.*
Excita'tie (*aansporing, ophitsing*), v. -tiën, -ties; lees: *eksitaat'sie.*
Exciteeren (*aanzetten, gaande maken, ophitsen, opruien*); lees: *eksiteeren.*
Exclama'tie (*uitroep; luide toon van spreken of voordracht*), v. -tiën, -ties; *O tijden, o zeden! O Lucifer, o hoofd der Engelen!*
Exclama'tie-teeken (*uitroepteeken*), o. -teekens; lees: *eksklamaat'sie.*
Exclameeren (*uitroepen, luid roepen*).
Excla've (*deel van het rijksgebied afgescheiden gelegen*), v. -s; zie **Enclave.**
Excludee'ren (*uitsluiten, uitzonderen*).
Exclu'sie (*uitsluiting, uitzondering*), v. -siën, -sies. (c = k).
Exclusi'va (rechtst. *middelen van uitsluiting*), v. mv.; lees: *ekskluzi'va.*
Exclusivis'me (*stelsel van uitsluiting, afzondering*), o. gmv.
Excommunica'tie (*het sluiten of bannen uit de gemeenschap, kerkelijke ban*), v. -tiën of -ties. (t = ts).
Excommunieeren (*in den ban doen, van de kerkelijke gemeenschap afsnijden*).
Excur'sie (*plezierreis, korte reis, uitstapje*), v. -siën, -sies; lees: *ekskur'zie.*
Excuseeren (*verontschuldigen, verschoonen*).
Excuus' (*verschooning, uitvlucht, verontschuldiging*), o. -cuses; lees: *ekskuus'.*
Executant' (*uitvoerder*; ook *muzikant*), m. -en; *een orkest van honderd -en.* (x = ks).
Executeeren (*een vonnis of last ten uitvoer leggen of voltrekken*). (x = ks).
Executeur' (*uitvoerder van een vonnis*), m. -s, -en. (x = ks).
Executeur'-testamentair' (*uitvoerder van een testament, boedelredderaar*), m. -s
Execu'tie (*uitvoering, ten-uitvoer-legging; vonnis-voltrekking, terechtstelling*), v. -tiën, -ties; lees: *eksekuut'sie.*
Executoir' (*volgens vonnis kunnende ten uitvoer gelegd worden*), bn. (oi = oaa).
Executoriaal' (*volgens gerechtelijk vonnis*), bn.; *een -ale verkooping.* (c = k).
Exegeet' (*Schriftverklaarder*), m. -geten.
Exege'se (*verklaring, Bijbeluitlegging*), v. -n.
Exege'tisch (*uitleggend, verklarend*), bn.
Exem'pel (*voorbeeld, voorschrift, model*), o. -s.

Exemplaar' (*één enkel voorwerp, één boek*), o. -plaren. (x = ks).
Exemplair' (*voorbeeldig, afschrikwekkend*), bn. en bw.; *-e straffen, iemand - straffen.*
Exem'tie (*onttrekking, vrijstelling uitzonring*), v. -tiën, -ties; *de - van een kloster aan de lagere rechtspraak eens bisschops; de - van een vorst aan de rechtspraak van een gewonen rechter.* (x = ks).
Exequa'tur (*recht der vorsten om te beslissen, of een pauselijk besluit in hun land zal afgekondigd worden*), o. gmv. (qu = kw).
Exequa'tur (*erkenning, aanstelling; vorstelijke bekrachtiging der benoeming*, bv. *van een consul*), o. (qu = kw).
Exerceeren (*oefenen, vooral in den wapenhandel*); lees: *ekserseeren.*
Exerci'tie (mil. *oefening, wapenoefening*), v. -tiën, -ties; **-plaats,** v. -en; **-plein,** o. -en; **-veld,** o. -en; lees: *eksersiet'sie.*
Ex'eunt (toon. *zij treden af*); zie **Exit.**
Exhala'tie (*uitdamping, uitwaseming*), v. -tiën, -ties; lees: *ekshalaat'sie.*
Exhaus'tor (*opzuiger, oppomper*), m. -s.
Exigeant' (*veeleischend, niet gemakkelijk te bevredigen*), bn.; lees: *eksizjant'.*
Exigent' (*veeleischend*), bn. (x = ks).
Exigen'tie (*dringend geval, eisch*), v. -tiën. -ties; *naar - van zaken.* (x = ks).
Exil', exi'lium (*balingschap, verbanning, verbanningsplaats*), o. gmv. (x = ks; i = ie).
Exileeren (*verbannen, bannen*). (x = ks.)
Existeeren (*zijn, bestaan*).
Existen'tie (*het bestaan of zijn*), v. gmv. (x = ks).
Ex'it (toon. *hij treedt af, gaat heen*). (x = ks).
Ex ju're (*volgens het recht, van rechtswege*).
Ex-li'bris (*stempeltje, etiket, teekeningetje tot waarmerking van een boek*), o. -sen.
Ex-minister (*gewezen minister*), m. -s.
Ex'odus (*uitgang, uittocht uit Egypte; 2e boek van Mozes*), m. gmv.; lees: *eks*: zie **Exod.**
Ex offi'cio (*ambtshalve*), bw.
Exogamie' (*verbod van een huwelijk met iem. uit denzelfden stam of soekoa*), v. gmv.; in O.-I. moest de inlander een meisje uit een vreemde stam nemen.
Exorbitant' (eig. *uit het spoor: buitensporig, overdreven, onredelijk*), bn.; *een -e prijs.* lees: *eksisten'sie.*
Exorciseeren (*het uitbannen van booze geesten*). (x = ks).
Exorcis'me, exorcis'mus (*duivelbezwering, duivelbanning*), o. gmv. (x = ks).
Exorcist' (*duivelbanner, duivelbezweerder*), m. -en; lees: *eksorsist'.*
Exor'dium (*begin, inleiding eener rede*), o.
Exosmo'se (nat. *uitvloeiing, strooming van binnen naar buiten door een dierlijk of plantaardig vlies heen*), v. gmv. (x = ks).
Exote'risch (*buitenlandsch, vreemdsoortig*), bn.; ook: bestemd voor oningewijden en tegenstelling van: **Esoterisch.**
Exo'tisch (*vreemd, uitlandig, uitheemsch*), bn.; *-e planten, -e vogels.* (x = ks).
Expan'sie (*uitdijing, uitzetting, verwijding*), v.
Expansie've kracht (nat. *kracht, die van het middelpunt naar den omtrek dringt; uitzettingskracht, spankracht*, bv. van gassen), v. -krachten. (x = ks).
Expatrieeren (*het vaderland verlaten, uit het vaderland gaan*). (x = ks).
Expectora'tie (fig. *ontboezeming*), v. -s.
Expedieeren (*verzenden, afvaardigen, verder brengen*; fig. *van kant maken*). (x = ks).
Expediet', expeditief' (*voortvarend, schielijk, snel in zaken*), bn. (x = ks).
Expediteur' (eig. *verzender, vrachtondernemer, vervoerder: iem. die zich met het doen vervoeren van koopmanswaren en goederen te land en te water bezighoudt*), m. -en, -s. (x = ks).
Expedi'tie (*verzending, bezorging, vervoer, transport-onderneming; de plaats waar handelszaken bezorgd worden; afschrift van een wettig stuk*), v. -tiën, -ties; **-kantoor** (*kantoor eener vrachtonderneming*), o. -oren.
Expedi'tie (mil. *krijgstocht, krijgsonderneming*), v. -s, -tiën; lees: *ekspediet'sie.*
Expeditionair' (*tot een expeditie behorende*), bn.; *de -e macht.* (x = ks).
Expen'sen (*uitgaven*, inz. *rechtskosten*), v. mv.
Experien'tia do'cet, *de ondervinding leert.* (tia = sia).
Experiment' (*proefneming, kunstproef*), o. -en. (x = ks).
Experimentaal', -teel' (*proefondervindelijk*), bn. en bw. (x = ks).
Experimenteeren (*proeven doen op 't gebied van natuur- of scheikunde; beproeven, onderzoeken*).
Expert' (*zaakkundige, deskundige, gezworene*), m. -s. (x = ks).
Expert' (*ervaren, bedreven, deskundig*), bn.
Experti'se (*onderzoek door deskundigen, hun uitspraak*), v. -s of -n. (x = ks).
Experti'se (hand. *de bevinding der experts*), v. -s. (x = ks).
Exper'tus (*deskundige, zaakkundige*), m. experten.
Expia'tie (*verzoening, genoegdoening, boete*), v. -ties, -tiën.
Expira'tie (*uitblazing van den laatsten adem, dood; eindiging, afloop*; hand. *het vervallen van een wissel, ook vervaltijd*), v. -ties, -tiën. (x = ks).
Exple'tie (*aanvulling*), v. -ties, -tiën.
Explica'bel (*verklaarbaar*), bn. (x = ks).
Explica'tie (*verklaring, uitlegging*), v. -tiën, -ties; *iemand - geven.* (x = ks).
Expliceeren (*verklaren, uitleggen, uiteenzetten, ontvouwen*). (x = ks).
Explici'te, -ciet' (*uitdrukkelijk, duidelijk, met duidelijke woorden*), bn. en bw.; zie **Impliciet;** lees: *ekspliesiet'.*
Explodeeren (*uiteenbarsten, stukspringen*); *die stoommachine zal nog -*, barsten. (x = ks).
Exploita'bel (*winstgevend te maken, in werking te brengen; vatbaar om er partij van te trekken*), bn. (x = ks).
Exploita'tie (*het winstgevend-maken; inwerking-brenging of -houding*), v. -tiën, -ties; *Maatschappij tot - van Staatsspoorwegen; -kosten.*
Exploita'tie-Maatschappij', v. -en; *de - der Staatsspoorwegen*; zie **Exploitatie.**
Exploiteeren (*ontginnen van landen, enz.; partij trekken van; ten-nutte-maken; in gang brengen en houden*). (x = ks).
Exploot' (*beteekening eener dagvaarding of andere rechtsakte*), o. -ploten.
Exploot' (*daad, verrichting*), o. -ploten.
Explora'tie (*onderzoeking, uitvorsching b.v. eener ziekte om tot de diagnosis te komen*), v. -tiën, -ties. (x = ks).

Explora'tie-Maatschappij' (*vereeniging tot het vinden van steenkolenmijnen, b.v. in Ned. en Belgisch Limburg*), v. -en.
Exploreeren (*uitpluizen, navorschen, onderzoeken, ontdekken*). (x = ks).
Explo'sie (*geweldige uitbarsting, losbarsting, knal, schok*), v. -sies, -siën. (x = ks).
Exponent' (*machtsaanwijzer; het getal, dat de macht van een ander getal of van een andere grootheid aanwijst b.v. a^6*), m. -en.
Exponentiaal', bn.; *een -ale grootheid*, b.v. a^x; *een -ale vergelijking*. (t = s).
Export', o. -en; *- van vleesch, van bier; - brouwerij*, die nl. haar bieren verzendt naar O.- en W.-Indië; hetzelfde als:
Exporta'tie (*uitvoer van goederen*), v. -tiën, -s. (x = ks).
Exporteeren (*uitvoeren, verzenden*).
Expor'ten (*uitgaande goederen*), o. mv.
Exporteur' (*handelaar, die goederen uitvoert*), m. -s. (x = ks).
Export'handel (*uitvoerhandel*), m. gmv.
Export'huis (*handelshuis, dat inlandsche producten naar het buitenland uitvoert*), o. -huizen. (x = ks).
Exposant' (*inzender van voorwerpen op een tentoonstelling, tentoonsteller*), m. -en. (s = z).
Exposé (*uiteenzetting van zaken, kort overzicht, vertoog*), o. -'s. (s = z).
Exposeeren (*uitleggen, ontvouwen; een zaak omstandig verhalen; schilderijen of andere kunstvoorwerpen tentoonstellen; een tekst verklaren*); lees: *ekspozeeren*.
Exposi'tie (*blootlegging, ontwikkeling, ontvouwing, uiteenzetting, verklaring; tentoonstelling*), v. -ties; lees: *ekspoziet'sie*.
Exposi'tie (dichtk. *de uiteenzetting van het onderwerp van het gedicht, n.l. van een heldendicht, dichterlijke vertelling of drama*), v. -s.
Exposi'tie (R.-K. eig. *uitstelling, d. i. tentoonstelling van het H. Sacrament, hetzij in monstrans of in ciborie*), v. -s, -tiën.
Expres' (*uitdrukkelijk, met opzet, voorbedachtelijk*), bw.; lees: *ekspres'*. (x = ks).
Expres' (*bijzondere trein*), m. -ses; ook **-trein:** *de koning vertrok per - naar Vlissingen*. (x = ks).
Expres'se (*eigen*, d. i. *bijzondere bode; boodschapper, die een dringend bericht overbrengt*), m. -n.
Expres'sie (*uitdrukking*), v. -siën, -sies.
Ex profes'so (*beroepshalve, van ambtswege, uitdrukkelijk, opzettelijk*), bw. (x = ks).
Expul'sie (*gewelddadige uitdrijving, uitsetting*, b.v. *uit een land*), v. -siën, -sies.
Exquis' (*uitgelezen, uitgezocht, voortreffelijk*), bn. en bw.
Exquisiet' (*uitgezocht, voortreffelijk*), bn.
Exspira'tie (geneesk. *uitademing*), v. gmv.
Exstirpa'tie (geneesk. *heelkundige kunstbewerking tot wegneming van eenig ziekelijk uitwas*), v. -s, -tiën. (x = ks).
Exstirpa'tor (*landbouwwerktuig; schoffelploeg, onkruidwroeter*), m. -s. (x = ks).
Exta'se (*verrukking, geestvervoering, opgetogenheid, buitenzinnigheid*), v. gmv. (s = z).
Ex tem'pore (*uit het geheugen, uit het hoofd, voor de vuist*), o. -'s; lees: *-poree*.
Extemporee'tje (*dichtje voor de vuist gemaakt*), o. -s; *Van der Hoogen las een Fransch - van zijn eigen maaksel voor*. (C.O.)
Extendeeren (*uitstrekken, uitbreiden, vergrooten*); *zich -*.
Exten'sie (*uitgestrektheid, omvang, uitgebreidheid*), v. gmv. (s = s).
Exterieur' (*uiterlijk, uitwendig*), bn. (x = ks).
Exterieur' (*uiterlijk voorkomen, buitenste*), o.
Extern' (*buitenshuis wonend*), bn. (x = ks).
Externaat' (*dagschool, afdeeling eener kostschool*), o. -naten. (x = ks).
Exter'ne (*scholier buiten kost en huisvesting*), m. en v. -n. (x = ks); zie *Interne*.
Ex'tersteenen (*loodrechte rotsen met uitgehouwen trappen in het Teutoburgerwoud*), m. mv. (x = ks).
Extincteur' (*brandbluschwerktuig*), m. -s; lees: *ekstinkteur'*.
Ex'tra (*buitengewoon, bijzonder, uitermate*), bw.; *hij zoekt een - gulden te verdienen, een - trein, een - post*, d. i. boven of meer dan de gewone; *- duur*, zeer duur; *- fijn*, buitengewoon fijn; *- blad*, bijblad; *- post*, buitengewone of eigen post. (x = ks).
Ex'traatje (*buitenkansje, iets bijzonders, meevallertje*), o. -s.
Extract' (*uittreksel uit eenig geschrift b.v. uit een koopmansboek*), o. -en; lees: *ekstrakt*.
Extract' (*afkooksel van kruiden*), o. -en.
Extrac'tie (*afkomst, herkomst*), v. gmv.
Extractief' (*de herkomst betreffende*), bn.; *-tieve nijverheid*, al die werkzaamheden, welke de vruchtbaarheid van den grond verhoogen of zijn gaven in bezit doen nemen, als: landbouw, veenderij, veeteelt, visscherij, mijnwerk. (x = ks).
Extraheeren (hand. *verkort teruggeven, een uittreksel maken*). (x = ks).
Extra'neüs (*vreemde; hij, die aan een gymnasium eindexamen doet zonder er den cursus gevolgd te hebben*), m. en v. extraneï.
Extraordinair' (*buitengewoon*), bn. (x = ks).
Extrême (*het uiterste, het ergste*), o. gmv.
Extrê'mes (*overdrijvingen, uitersten*), o. mv.; *les - se touchent*, de uitersten hebben veelal eenige gelijkenis.
Extre'mis (in), d. i. *op het uiterste liggende*.
Extremiteit' (*het uiterste; de laatste hulp, laatste toevlucht; het hoogste gevaar*), v. -en.
Ex u'su (*volgens gebruik*), bw.; lees: *eks u'zu*.
Ex vo'to (*volgens gelofte, uit kracht van een gelofte*), bw.; een *exvo'to*, v. -'s, d. i. een geloftegeschenk, een marmeren plaat met een woord van dank of vereering om aan den kerkwand te bevestigen.
Eyraudis'me (*de ziekelijke zucht der dagbladpers om voor misdadigers de belangstelling van het publiek gaande te houden*), o.
E'zel (*eenhoevig zoogdier*), m. -s; *de tamme -, de wilde -, de Kaapsche - of zebra; de muil-*; zegsw. *van den os op den ezel springen*, d. i. van het eene onderwerp op het andere; spreekw. *Een - stoot zich geen tweemaal aan denzelfden steen*, iem. die eens iets nadeeligs heeft ondervonden of een fout heeft begaan, wacht zich voor de tweede maal er voor, tenzij hij dommer is dan een ezel.
E'zel (fig. *lomperd, domoor*), m. -s.
E'zel (*standaard om een bord of schilderij op te plaatsen*), m. -s.
E'zelachtig (*als een ezel*, fig. *erg dom*), bn. en bw.; **-heid,** v. gmv.
E'zelen (*hard arbeiden*), ik heb geëzeld; *den heelen dag moet hij -*, gmz.
Ezelin' (*wijfjesezel*), v. -nen; **-netje,** o. -s.
E'zelsbord (*in de oude school een plank met*

een ezel er op geschilderd, dat den domoor op de borst gehangen werd), o. -borden. vero.
E'zelsbrug (fig. *hulp, waardoor het studiewerk gemakkelijk wordt gemaakt*), v. -bruggen; een - wordt vooral niet versmaad door een minder snuggeren knaap, vandaar de naam.
E'zelshoofd (scheepst. *top van het scheepstuig bij het kluifhout*), o. -hoofden.
E'zelskop (scheldn. *domoor*), m. en v. -pen.
E'zelskruis (*twee donkere strepen, die kruislings over den rug en de schoften van den ezel loopen*), o. -kruisen.
E'zelsoor (fig. *omgevouwen of omgekrulde hoek van een blad*), o. -ooren.
E'zelsrug (metselw. *schuine dekking van tuinmuren, beren*, enz.) m. -ruggen.
E'zelsvel (*het vel v. e. ezel*), o. -vellen.
E'zelwagen, m. -s; -tje, o. -s; **-zadel,** o. -s.

F.

F, v. -s. De zesde letter van het alphabet; in de muziek de benaming van den vierden hoofdtoon, *fa* genoemd; als getalmerk in Rom. opschriften = 40.
F. - *florins* (vóór cijfers).
F. - *forto*, sterk (muziek).
F. - *fi'at*, het geschiede, toegestaan.
F. - *fi'lius*, zoon (bij eigennamen).
F. - *fijn* (merk op goederen).
F. - viermaal geplaatst, aldus: FF, FF, een zinteeken der Duitsche turners, bet.: *Frisch, Frei, Froh, Fromm.*
Fab. - *fabelleer.*
Fahr. of *F.* - *Fahrenheit.*
F. C. O. - *Fi'nis coro'nat o'pus*, het einde kroont het werk.
Febr. - *Februari.*
Fec. - *Fe'cit*, hij of zij heeft gemaakt.
ff. - *fortis'simo*, zeer sterk (muziek).
ff. - *fece'runt*, zij hebben gemaakt.
ff. de. - *faisant fonction de*, waarnemend, fungeerend, tijdelijk.
fff - *su'prafijn* (merk op goederen).
f. i. - *fiat inser'tio*, het worde ingelascht.
fig. - *figuur, figuurlijk.*
fl. - *florijnen*, guldens.
fol. - *fo'lio*, blad van een foliant.
f°. r°. - *folio recto*, rechterbladzijde of -kant.
f°. v°. - *folio verso*, linkerkant van het blad, keerzijde.
F. R. S. - *Fellow Royal Society* (Engelsch), lid der Koninklijke Academie.
fr. - *franco, fransch, franks; freule*, jonkvrouw.
Fr. - *frater*, broeder, inz. ordebroeder.
F. S. N. - *Faven'te sum'mo nu'mine*, onder begunstiging van het Opperwezen.

Faam (myth. *de godin van het gerucht, godin die de daden der helden rondbazuint, bodes van Jupiter of Zeus*), v.; ook: **Fama.**
Faam (*roem, vermaardheid*), v. gmv.; *te goeder naam en - bekend staan*; ook: *mare, gerucht.*
Faas (wapenk. eig. *band*: *dwarsbalk op een schild*), v. fazen.
Fa'bel (Fr. *fable*: dichtk. *verdichte vertelling, meest in poëtischen vorm, handelend over één feit uit de dieren- of plantenwereld of over levenlooze gepersonifieerde voorwerpen, gedaan om een zedelijke waarheid of zedenles te doen aanvaarden*), v. -en, -s; *de -s van Lafontaine*; ook Cats (*Het riet en de eikeboom*); Vondel (*De vorstelijke warande der Dieren*); Bilderdijk (*Nachtegaal en Koekoek*); ook in proza: *Het Paard en de Stalknecht*, enz.; *de moraal eener -*, zedenkundige les.
Fa'belachtig (*wat iets heeft van een fabel*), bn. en bw.; *een - verhaal, dat klinkt -*, wonderlijk.
Fabelach'tig (*zeer groot*), bn.; *een - fortuin bezitten; -e rijkdommen; voor een doek van Rembrandt besteedt men -e prijzen.*
Fa'belleer (*fabelkunde, godenleer, mythologie*), v. gmv.; *de - der Grieken, der Romeinen; de Germaansche -.*
Fabliau' (*klein geestig verhaal in de oude Fransche letterkunde*), o. -'s. (au = oo).
Fabrica'ge (*vervaardiging en bewerking van waren*), v. gmv. (g = zj).
Fabriceeren (*vervaardigen, maken*), **-ing,** v.
Fabriek' (Fr. *fabrique*: *werkplaats in 't groot, meestal met stoomvermogen*), v. -en; *op de -werken; een katoen -, een laken -, een glas -*; bij overdr. de arbeiders zelf: *de geheele - was in rep en roer.*
Fabrie'ken (*maken, knutselen, in elkaar zetten, fabriceeren*), ik heb - fabriekt, gmz.
Fabrieks'arbeider (*iemand, die op een fabriek werkt*), m. -s; **-gebouw,** o. -en; **-goed** (*minder deugdelijke waar*), o. -eren; **-meester** (*opzichter in een fabriek*), m. -s.
Fabrieks'merk (*merk of teeken ter onderscheiding, ter waarmerking*), o. -merken.
Fabrieks'prijs (*prijs, welken de fabrikant ontvangt*), m. -prijzen; *opruiming tegen -.*
Fabrieks'reglement (*geheel van bepalingen, die voeling houdende met het arbeidscontract, op de fabriek als wetten gelden*), o. -reglementen; een - houdt bepalingen in ten opzichte van orde, zedelijkheid, veiligheid en gezondheid.
Fabrieks'school (*lagere school, behoorende bij een fabriek*), v. -scholen.
Fabrieks'schoorsteen (*meestal ronde naar boven toeloopende zeer hooge schoorsteen bij een fabriek*), m. -schoorsteenen.
Fabrieks'stad (*stad met vele fabrieken*), v. -steden; *Tilburg is een -.*
Fabrieks'wet (*wet van 2 Juni 1875, regelend het toezicht bij het oprichten van fabrieken, die gevaar, schade of hinder kunnen veroorzaken*), v. gmv.
Fabrikaat' (*product eener fabriek*), o. -katen.
Fabrikant' (*eigenaar eener fabriek*), m. -en.
Fabuleus' (*fabelachtig, onwaarschijnlijk*), bn.

Fa'ce (*gezicht, voorzijde*), v.; *en* -, in het gezicht, van voren; - *maken*, de spits bieden, stand houden. (c = s).
Face-à-main (*een soort handbril, draaiend op een fraai handvat*), v.; *de dame las den brief voor, ziende door een* -.
Facet', **-te** (*geslepen vlak op een edelsteen*), v. facetten.
Facet'tenoogen (*veelvlakkige oogen, zooals vliegen en andere insecten hebben*), o. mv.
Facheeren (*verdrieten, vertoornen*). ch = sj).
Fa'chingerwater (*zoutachtig bronwater*), o. gmv.; *het* - *heet naar Fachingen, een dorp in Nassau.*
Fa'cie (*gelaat, aangezicht, tronie*), v. -s.
Faciel' (*gemakkelijk, inschikkelijk*), bn. (c = s).
Faciliteit' (*gemakkelijkheid, inschikkelijkheid*), v. -en. (c = s).
Façon' (*manier, vorm*), v.; *sans*--, zonder plichtplegingen; *een sans*--, m. een lomperd, vlegel.
Façonneeren (*fatsoeneeren, vormen, bewerken*).
Facsi'mile (*nauwkeurig namaaksel van het handschrift van een schrijver, dichter, schilder*, enz.), o. -'s; lees: *faksi'milé.*
Fac'ta, o. mv.; enkelv. *factum*, o. feit, daad.
Facteur' (*brievenbesteller*), m. -s. (c = k).
Fac'tie (*aanhang, partij; kuiperij*), v. -tiën, -s.
Factitie've (spraakk. *causatieven*), o. mv.; - *zijn werkwoorden, die een* doen *uitdrukken*, bv. *drenken, zetten, leggen*; ook: *-titiva.*
Fac'to (de) (*feitelijk, eigenmachtig, zonder aanvraag*), bw.; *jure et* -, rechtens en feitelijk.
Factoor' (*agent, zaakgelastigde, makelaar*), m. -toren. (c = k).
Fac'tor (rek. *samenstellend getal*), m. -toren.
Factorij' (eig. verblijf van een *factor*: *stapelplaats, nederzetting, handelskantoor eener compagnie of maatschappij*), v. -en.
Factorij'handel (*de handel, door factorijen in overzeesche landen gedreven*), m. gmv.
Facto'tum (*een man, die alles doet en tot alles bekwaam is, een doe-al*), m. -s; *Huib was de* - *van het anderhalfjaar verweduwlijkt vrouwtje*; *een zeehandelaar, die slechts een* - *voor het loopende werk nahield.* (Potg.)
Factureeren (*e. koopmansfactuur opmaken*).
Factuur' (hand. *lijst van verkochte of verzonden waren, warenrekening, inkoopbrief*), v. -turen. (c = k).
Facultatief' (*rechtgevend, bevoegd makend, de keuze latend, naar goeddunken, naar believen*), bn. en bw. (c = k).
Faculteit' (*kracht, vermogen, aanleg, geschiktheid*; *een van de vijf hoofdafdeelingen der gezamenlijke wetenschappen, die aan een universiteit worden onderwezen, de gezamenlijke hoogleeraren van één zoo'n hoofdafdeeling*), v. -en; *de studenten van onderscheidene -en.* (C. O.) (c = k).
Faculteits'-kleur (stud. *strikken*, enz. *in bepaalde kleur*; *in Duitschland ook petten of mutsen in kleur, aanduidend de faculteit, waartoe men behoort*), v. -kleuren. (c = k).
Fæca'liën (*drekstoffen*), v. mv.; zie **Feces.**
Fæ'ces, v. mv.; zie **Feces.**
Fafner en **Regin,** Germ. myth. *reuzen, die den schat der Nibelungen in hun bezit krijgen.*
Fagot' (*houten blaasinstrument, in 1539 uitgevonden*), v. -ten; *nu eens knorde hij als een jichtige* -. (C. O.); **-blazer,** m. -s, of *Fagottist.*
Fagottist' (*fagotblazer*), m. -en.
Fah'renheit, Gabriël, Daniël, *Duitsch natuurkundige* (1686-1740), *ontwerper van den 180-deeligen thermometer*: *met 32° bij het vriespunt.*
Faïen'ce (*een soort van aardewerk met ondoorschijnend glazuur en daarna beschilderd, onecht of half porselein*), v. gmv.; *de* - *heet naar de plaats der uitvinding*, nl. *Faenza in Middel-Italië.* (en = an); ook: **Fayence.**
Failleeren (hand. *ophouden te betalen, failliet gaan, geldelijk onvermogend worden, op de flesch gaan*), lees: *faljeeren.*
Failliet' (hand. *onvermogend om zijn schulden te betalen, staat van onvermogen*), o.; (*de persoon, die failleert*), m. -en.
Failliet' (*gesprongen, fout*), bn.; - *gaan, zijn.*
Faillissement' (*onvermogen tot betaling*); o. -en; een - is een administratieve handeling, waarbij den schuldeischers wordt bericht, dat van hun vorderingen slechts zeker % wordt uitbetaald. (ll = lj).
Faineant' (*luiaard, nietsdoener*), m. -s; *rois -s*, Frankische koningen na Clovis II, die alle zorg der regeering aan de hofmeiers overlieten. (ai = ê).
Fair (*fraai, net, mooi*), bn. en bw. (ai = ee).
Fait (*handeling, daad, feit*), o.; *au* - *zijn*, op de hoogte zijn; - *accompli*, voldongen feit. (ai = ê).
Fakier', **fakir'** (*arme Hindoesche kluizenaar en boeteling, een derwisch van wien een roep van heiligheid uitgaat*; *een man, heilig in de oogen des volks*), m. -s.
Fak'kel (*flambouw, toorts*), v. -s; *er zijn hout- en pekfakkels*; fig. *de* - *van den dag*, de zon; *de* - *van den nacht*, de maan; *de* - *der tweedracht*; fig. *de* - *der wetenschap.*
Fak'keldistel (*cactus*), v. -distels.
Fak'kellicht, o. -en; **-tocht,** m. -en.
Falconet', o. -s. vero.; zie **Falkonet.**
Faldisto'rium (*bisschoppelijke vouwstoel in gebruik bij de wijdingen*), o. -s.
Fa'len (Lat. *fallere*, missen, bedriegen, gebrek hebben: *feilen, het mis hebben*), ik heb gefaald; *dat kan niet* -, d. i. missen; *geen laafnis faalt den reiziger.* (Staring), ontbreekt; *de wijsheid der menschen kan* -, verkeerd uitkomen; **-ing,** v. gmv.
Faler'ner (*-wijn*), wijnsoort, aldus genaamd naar een landstreek in het N. van Campanië, landschap van Beneden-Italië; de -wijn was in de oudheid beroemd, hij is lichtgeel van kleur en zeer vurig; de beste groeit aan den voet van den Massicus, een berg aan de N. W. grens van Campanië.
Fa'lie (verwant met Fr. *voile*: *kapmantel, huik, sluier*), v. -liën, -s; zegsw. *op zijn* - *krijgen*, een pak slaag; *iem. op zijn* - *geven*, ranselen, slaan; *hij heeft de* - *om*, doet zich braaf voor.
Fa'liekant (Fr. *faillir*, feilen: *verkeerd, mis*), bn. en bw.; *dat zal* - *uitkomen.*
Fa'lievouwen (fig. *vleien, kruipen, veinzen*), ik heb gefalievouwd. gew.
Fa'lievouwer (*huichelaar, kwezelaar*), m. -s; **-vouwerij',** v. -en. gew.
Falkonet' (*de kleinste soort van veldstukken in de 16e eeuw*), o. -s. vero.
Falsa'ris (Lat. *falsarius*, iem. die valsch doet, nl. *schriftvervalscher, oplichter, bedrieger, bepaaldelijk hij, die door valsche schriften of handteekeningen bedriegt*), m. -issen.

Falset' (*keelstem*, b.v. *van tenoren, als de toonhoogte buiten hun bereik ligt*), v. gmv.; zie **Fausset.** (au = oo).
Falsifica'tie (*vervalsching*), v. -tiën, -s.
Fa'ma (*godin der geruchten*), v.; ook: **Faam.**
Fameus' (*beroemd, vermaard; uitermate, duchtig, bijzonder, kras*), bn. en bw.
Famiel'je, v. -s; zie **Familie.**
Familiaar' (*gemeenzaam, vertrouwelijk, eigen*), bn. en bw.; *al te - zijn; hij doet te -.*
Familiariteit' (*gemeenzame omgang, gemeenzaamheid, vertrouwelijkheid*), v. -en.
Fami'lie (*geslacht, maagschap, gezin; huisgenooten, afkomst*), v. -liën, -s; spreekt. famielje; *de leeuw is van de - der katten*, geslacht; *de koninklijke -.*
Fami'lie (*de H. -*), d. i. R.-K. een zeer verbreide broederschap onder bescherming van het H. Huisgezin van Nazareth.
Fami'liebescheiden (*huiselijke papieren; akten, documenten eener familie*), o. mv.
Fami'liebetrekking (*bloedverwantschap*), v. -en; **-feest,** o. -en; **-gebrek** (*erfelijk gebrek*), o. -gebreken.
Fami'liegeld (*hoofdelijke omslag*), o. gmv. vero.; vroeger: *Hoofdgeld, in Holland.* vero.
Fami'liegoed, o. -eren; **-graf,** o. -graven; **-kring** (*huisgezin*), m. -en; **-kwaal** (*gebrek*), v. -kwalen; **-lid,** o. -leden.
Fami'lieloon (*het arbeidsloon, zóó geregeld, dat de arbeider met zijn gezin er een bestaan in kan vinden*), o. -loonen.
Fami'lienaam (*van, naam eener familie*), m. -namen.
Fami'lieraad (*vergadering van bloedverwanten*), m. -raden.
Fami'lieverdrag (*overeenkomst omtrent het beheer van goederen*, enz., *vooral bij vorsten*), o. -verdragen.
Fami'lieveete (*erfelijke veete tusschen twee familiën, of tusschen de leden eener familie*), v. -veeten.
Fami'lieziek (*-gek, erg hangend aan z'n familie*), bn.; **-zwak** (*genegenheid voor al de leden der familie*), o. gmv.
Fana'ticus (*dweper, geestdrijver*), m. -tici.
Fanatiek' (*dweepzuchtig, geestdrijvend*), bn.
Fana'tisch (*dweepzuchtig*), bn.; liever: **-tiek'.**
Fanatis'me, -tis'mus (*dweperij, dweepzucht*), o. gmv.; *een blind -.*
Fan'cy (*inbeelding, luim*), v. gmv.; lees: *fens'si.*
Fan'cy-fair (*feestmarkt, liefdadigheidstentoonstelling, liefdadigheids-bazaar*), v. -s; lees: *fens'si-feer.*
Fandan'go (*Spaansche volksdans in* $^3/_8$ *maat met begeleiding van gitaar en castagnetten*), m. -s.
Fanfa're (*trompetgeschal; signaal*), v. -s; **-korps** (*muziekgezelschap met alleen koperen instrumenten; ook enkel fanfare*), o. -en.
Fanfaron' (*zwetser, blaaskaak*), m. -s.
Fanfaronna'de (*zwetserij, grootspraak*), v. -s.
Fanion' (mil. *richtvlag bij de infanterie*), v. -s.
Fantaseeren; zie **Phantaseeren.** (s = z).
Fantasie' (*verbeelding*), v.; zie **Phantasie.**
Fantasmagorie', v. -ën; zie **Phantasmagorie.**
Fantas'tisch, bn.; zie **Phantastisch.**
Fanto'me, fantoom' (*spook, hersenschim*), o. -tomen; ook: **Phantoom.**
Far'ce (*kluchtspel, vroolijk nastukje, koddig voorval, snakerij*), v. -n. (c = s).
Farceur' (*grappenmaker, spotvogel, hanswurst*), m. -s; *ellendig -*, nl. de uitlegger in een beestenspel. (C. O.). (c = s).
Farize'ër (Bijbel. *afgescheidene*), m. -zeën, -ërs; de -zeën: *een Joodsche sekte*, die zich vooral op stipte onderhouding der wet beroemde, maar daarbij in allerlei uiterlijk verviel; latere bet.: schijnvrome, schijnheilige.
Farizeesch' (*huichelachtig*), bn.; *een -e lach.*
Farizeeuwsch' (*farizeesch*), bn.; *o, -e grijns, met schijngeloof vernist.* (Vondel). vero.
Farm (*pachthoeve in Engeland*), v. -s; lees: *faarm.*
Far'mer (Eng. *pachter, landman*), m -s.
Farne'se, Alexander, 1546—'92, hertog van Parma, landvoogd van Philips II in de Nederlanden, beroemd veldheer en staatsman: Maastricht (1579), Antwerpen (1585).
Far nien'te (*het niets-doen*), o.; *dolce -*, het zoete niets-doen.
Fa'ro (*zwaar Brusselsch bier*), v. gmv.
Fa'ro (eig. *Pharao-spel: hazardspel, waarin een der kaarten Jozef heet*), o.
Farthing (Eng. lees: *foar-dhin*, $^1/_4$ *deel van een penny of* $^1/_{48}$ *deel van een shilling* ± *f* 0,0125, *een oortje*), v. -s.
Far west (Eng. *in Amerika de Staten, die in het uiterste westen zijn gelegen*), v. gmv.
Fas'ces (oud-Rome: *bundel staven uit wier midden een bijl uitstak; symbool der heerschappij over leven en dood*), m. mv.
Fasci'ne (mil. *takkenbos tot demping van grachten*), v. -s, -n. (c = s).
Fascineeren (*betooveren, boeien, verrukken*).
Fas et ne'fas (*Per -*), d. i. met recht en onrecht, langs allerlei wegen of manieren.
Fas'hion (*mode, goede toon*), v. gmv.; lees: *fes-j'n.*
Fas'hionable (*naar de mode, beschaafd, fatsoenlijk*), bn. en bw.; lees: *fes'junneebl.*
Fas'ti (*jaarboeken*; ook: *feestkalender*), o. mv.
Fat (Fr. *fat*, verwaande gek: *modejonker, modepop*), m. -ten.
Fataal' (*ongelukkig, verderfelijk, noodlottig*), bn., fataler, -st.
Fatalis'me (*noodlotsleer, leer van, geloof aan het noodlot*), o. gmv.
Fatalist' (*aanhanger van het fatalisme*), m. -en.
Fatalis'tisch (*behoorende tot, geloovende aan het noodlot*), bn.; *een -e moekedam of Mohammedaansch priester; -e onverschilligheid.*
Fataliteit' (*onheil, noodlottigheid*), v. -en.
Fa'ta-morga'na (*luchtspiegeling, gezichtsbedrog in de woestijn en op de kusten der Middellandsche Zee*), v. gmv. (g = g).
Fatigant' (*vermoeiend, afmattend*), bn. (g = g).
Fatigeeren (*vermoeien, lastig vallen*).
Fatí'gue (*vermoeienis*), v. -s; lees: *fatieg'ke.*
Fats (*klein zeil*), v. -en; *op de - zijn*, op den loop; **-en** (*spijbelen*).
Fatsoen' (Fr. *façon: wijze, snit; manier of vorm, waarop iets is gemaakt*), o. -en; *een jasje van een oud of vergeten -; het - van die boorden is fraai*; bij uitbr.: *uw hoedje is door dien val geheel uit zijn -*, plooi, vorm.
Fatsoen' (*goede manieren, welgemanierdheid*), o. gmv.; *hij weet zijn - nog niet te houden, dit boerenmeisje weet nog weinig van -, zich op zijn - houden; een meisje van -.*

Fatsoen' (*eer, stand, goede naam, aanzien*), o. gmv.: *gij moet in dat gezelschap uw - ophouden, op zijn - gesteld zijn, nog al wat doen om zijn -.*
Fatsoeneeren (*een goeden vorm geven*); **-der,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Fatsoen'lijk (*net*), bn.; *een - Amsterdammer komt alleen in den Hout* (C.O.); **-heid,** v. gmv.
Fatsoens'halve (*om het fatsoen*), bw.
Fat'terig (afleid. van *fat*: *kwasterig, modeziek*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Fa'tum (*het onvermijdelijke, het noodlot*), o. fata (*lotgevallen*); *het is of er een - drukt op zijn ondernemingen.*
Faubourg' (*voorstad*), m. -s; lees: *foo-boer'.*
Fau'na (*al de dieren samen*), v. gmv.; *de - van Nederland, de - van Europa, van Java.* (au = ou).
Fau'nen (myth. *saters, veld- en boschgoden*), m. mv. (au = ou).
Fau'nus, myth. *Romeinsche godheid der bergen en bosschen, kleinzoon van Saturnus, overeenkomende met de Satyrs.*
Fausset' (muz. *faussetstem, keelstem, door persing v. h. strottenhoofd voortgebrachte discant of altstem*), v.; *in hooge toonen zingt deze tenor -*; zie **Falset.**
Fauteuil' (*leuningstoel, armstoel*), m. -s, lees: *foo-tuil'.*
Faux (*valsch, onecht*), bn.; *een - pas*, een misstap, een flater; *- titre*, Fransche of verkorte titel van een boek; lees: *foo.*
Faveur' (*gunst*), v. -s; en -, ten gunste, ter wille (van).
Favo'nius, myth. *de warme westenwind in Italië: zooveel als de Zefir bij de Grieken*; ook: **Favoon.**
Favora'bel (*gunstig, voordeelig*), bn.
Favorie'te (*gunstelinge, geliefde*), v. -s.
Favorie'ten (*bakkebaarden*), m. mv.
Favoriseeren (*begunstigen*), (s = z).
Fax et tu'ba (*fakkel en trompet*, fig. *belhamel bij een oproer*), zegsw.
Fayence, v.; zie **Faïence.**
Fazant' (Fr. *faisan*: *hoenderachtige vogel van Phasis, rivier in Georgië*), m. -en; *de gewone -, de zilver-, de goud-.*
Fazanten'ei, o. -eieren; **-haan,** m. -hanen; **-hen,** v. -nen; **-hok,** o. -ken; **-houder,** m. -s; **-jacht,** v. -en; **-jager,** m. -s; **-nest,** o. -en; **-tuin,** m. -en.
Fazan'teveer (*veer v. e, fazant*) v. -veeren.
Fa'zelen (*stil zingen*, b.v. *van jonge vogels*; fig. *fluisteren*), ik heb gefazeld.
Februa'ri (*2e maand, Sprokkelmaand*), m.
Februa'ridagen (gesch. *de dagen van 22-24 Febr. 1848, omwenteling te Parijs, die Louis Phillippe ten val bracht*), m. mv; ook *- omwenteling*, v. gmv.
Fe'ces, fæ'ces (*menschelijke uitwerpselen*), v. mv.; ook: **Faecaliën.**
Fe'cit, *hij of zij heeft het gemaakt*; zie **Fec.**
Federaal' (*het verbond betreffende*), bn.
Federa'le Unie (*statenbond*), v.; *de - der Australische koloniën.*
Federalis'me, -mus (*stelsel van een statenunie*), o. gmv.
Federalist' (*iemand, die het federalisme voorstaat*), m. -en.
Federalis'tisch, federatief' (*bondgenootschappelijk*), bn.
Federa'tie (*confederatie*), v. -s, -tiën. (t = ts).
Fee (Germ. myth. Fr. *fée*, toovergodin: *vrouw, geest in wouden, grotten, rivieren*; *toovergodin, schenkster van goed of kwaad*), v. feeën; *een goede -, een booze - of heks*; zie **Nornen,** ook **Nimf;** *een -* kan ook waarzegster zijn in de lichtgestalte van een Grieksche nimf of in de gedaante van een oude havelooze best.
Feeks (*boos wijf, helleveeg*), v. -en; fig. *een kleine -*, ondeugend meisje.
Feek'sig (*als een feeks*), bn. en bw.; **-heid,** v.
Feërie' (*tooverspel, betoovering*), v. -ën.
Feest (oud-Fr. *feste*, thans *fête*: *plechtige viering van een of andere herinnering*), o. -en; *ter - gaan.*
Feest der lantaarns (*het plechtigste aller feesten in China*), o.
Feest'dag (*dag ter plechtige viering*), m. -dagen; *Paschen is een christelijke -.*
Feest'disch (*feestelijke tafel*), m. gmv., **-dos** (*plechtgewaad*), m. gmv.; **-dronk** (*feestelijk woord, heildronk, speech*), m. -en.
Fees'telijk, bn.; *een - gewaad*; **-heid.** v.
Fees'teling (*iemand, die mede feest viert*), m. en v. -en; voor het v. ook **-e,** -n.
Fees'ten (*feestvieren*), ik feestte, ik heb feest.
Feest'gedruisch (*-drukte*), o. gmv.; **-genoot,** m. en v. (vr. ook *-genoote*), -en; **-geschenk,** o. -en; **-gewaad** (*-kleedij*), o. -waden; **-gezang,** o. -en; **-lied,** o. -liederen; **-maal,** o. -malen; **-marsch** (*muziekstuk*), m. -en; **-nummer** (*extranummer eener krant*), o. -s; **-vreugde,** v.
Feest'vieren (*aan een feest deelnemen*), ik heb -gevierd; **-vierder,** m. -s, **-vierster,** v. -s; **-viering,** v. -en.
Feil (uit *vegel* van *vegen*: *dweil*), v. -en. gew.
Feil (stam van *feilen*: *misslag, fout, misvatting*), v. -en.
Feil'baar (*kunnende feilen*), bn.; **-heid,** v.
Fei'len (*een fout begaan*), ik heb gefeild.
Feit (Fr. *fait*, daad), o. -en; *het is een -*, een daad, werkelijkheid, gebeurtenis; zie **Fait.**
Fei'tel (*borstdoekje van zuigelingen*), v. -s.
Fei'telijk (*met de daad*), bn. en bw.; *iemand - beleedigen, iemand - aanranden*; *dat onderwijs zal - een aanvang nemen op den 1 Oct. van ieder jaar*; **-heid,** v. -heden.
Feith, Rhijnvis, *letterkundige en dichter, te Zwolle*, 1753-1824: *Lierdicht op De Ruyter*, 1784.
Fe'ki-orde (Japan. *blindenvereeniging, gesticht in 1150*), v. gmv.
Fel (*herig, sterk*), bn. en bw.; **-heid,** v. gmv.
Feli'citas (*Romeinsche geluksgodin*), v. gmv.
Felicita'tie (*gelukwensching*), v. -tiën, -ties; **-brief,** m. -brieven.
Feliciteeren (*gelukwenschen*); *iemand -.*
Fel'lah (*boer in Egypte, ploeger, landbouwende Arabier*), m. -s; **-dorp** (*vereeniging van 20-100 hutten*), o. -en.
Fel'low (Engeland: *makker, gekozen medelid eener vereeniging*), m. -s; lees: *fel'loo.*
Felock' (Fr. *felouque*: *roeischip met zeilen, zonder verdek, in de Middellandsche Zee*), v. -en.
Felonie' (gesch. *leenbreuk, trouwbreuk van den leenman*), v. -ën.
Fe'melaar (*kwezelaar, schijnvrome*), m. -s.
Fe'melen (*den vrome uithangen, kwezelen, temen, huichelen*), ik heb -femeld; zie **Fijmelen.**
Feminis'me (*richting, welke de emancipatie der vrouw voorstaat*), o. gmv.; *het - is een vrouwenbeweging en wil de vrouw mondig maken voor de wet.*

Feminist' (*voorstander van de emancipatie der vrouw*), m. en v. -en; vr. ook **-e**, -n.
Feminis'tisch (*het feminisme betreffende*), bn.; *om -e redenen.*
Fénelon', François de Salignac de Lamothe, *aartsbisschop van Kamerijk, beroemd Fransch prozaschrijver*, 1651-1715; - schreef o. a. de Avonturen van Telemachus.
Fenegriek' (plant. *bokshoorn: Grieksch hooi, sterk riekend kruid, huismiddel*), o. gmv. (g=g),
Fe'nians (*vereeniging van ontevreden Ieren ook in N.-Amerika, zij willen Ierland staatsrechtelijk vrij maken van Engeland*), m. mv.
Fe'niks, Phoe'nix (*fabelachtige wonderschoone vogel, die na 500 jaar [Grieksche sage] te hebben geleefd in zijn nest door vuur verteerd wordt, doch dan uit de asch geheel verjongd te voorschijn vliegt*), m.; fig. iemand met zeldzame gaven, iem. met geniale begaafdheid; eig. iem. eenig in zijn genialiteit als de feniks, waarvan ook geen tweede bestond; *Vondel, de - onzer dichters; de goddelijke Mantuaan [Vergilius], die een vyer ontstack, dat geuriger en heerlijker blaeckt dan de Hemelsche vlam, die den - verteert; gelijck hy d'eenige - is, in wiens schaduwen het ons lust.... laegh by der aerde te sweven.* (Vondel Gijsbr. v. Aemst.); ook symbool of naam van brandwaarborgmaatschappijen, enz.
Fe'nikspennen (fig. *dichtervleugelen*), v. mv.
Fennebloem (volksnaam: *madeliefje*), v. -en.
Fen'ris, Germ. myth. *de strijdwolf, vijand der Asen en door hen geboeid*; - is de zoon van den boozen Loke en broeder van Jormungandur.
Feodaal', bn.; zie **Feudaal.**
Fep (Eng. *fap*, dronken), v. gmv.; *aan de - zijn*, feppen, drinken, zuipen.
Fep'pen (*proeven, drinken*), ik heb gefept; **-per** (*zuiper*), m. -s; **-perij',** v. -en, gmz.
Fer'dinandsorde (*Siciliaansche orde, in 1300 gesticht*), v. gmv.
Fe'riæ (R.-K *kerkelijke benaming voor de dagen der week*), v.; --II (Maandag), --VI (Vrijdag), *Sabbatum* (Zaterdag en *Dominica* (Zondag).
Feriën (*feest-, rust- of vacantiedagen*), v. mv.; ook: **Feriæ.**
Ferlet' (*ophanghaak of -kruk ter drukkerij*), o. ferletten.
Ferm (*kloek, flink, degelijk, standvastig*), bn.
Fer'man (*verlofbrief, reispas, schriftelijk bevel van den sultan; ook een handelspas in O.-Indie*), m. -s. (Minder goed **Firman**).
Ferma'te (muz. *rustpunt, rustteeken*), v. -s; ook: **Fermata.**
Ferment' (*gistmiddel*), o. -en; lees: *fer-man'.*
Fermenta'tie (*gisting*, fig. *beroering, woeling*), v. gmv.
Fermeteit' (*standvastigheid, vastheid, kloekmoedigheid*), v. gmv.; ook: **Fermiteit.**
Fermoor (Fr. *fermoir: groote scheepsbeitel*), o. -moren.
Fernambuk'-hout, o. gmv.; zie **Braziliehout.**
Ferronnière (*voorhoofdsiersel; gouden hoofdsnoertje met een diamant zooals werd gedragen door Madame Ferron, tijdgenoote van Frans I* (1515—'47), nl. *vóór op het voorhoofd*), v. -s. *„Moet er niets nieuws zijn, een -, of zoo wat", vroeg Kegge.* (C.O.). vero.
Fertiliteit' (*vruchtbaarheid*), v. gmv.
Festijn' (*feestmaal*), o. -en; *een luisterrijk -.*
Festi'na len'te, *Haast u langzaam*, spreekw.
Festival' (*groot muziek-volksfeest, waaraan verschillende vereenigingen deelnemen*), o. -s; *de -s zijn populair in Z.-Limburg.*
Festiviteit' (*feestplechtigheid, vreugdefeest, feestelijkheid*), v. -en.
Festoen' (Fr. *feston: lofwerk, bloemslinger, guirlande*), v. en o. -en; *'t - van klimmer langs den muur.* (Staring).
Festonneeren (*uitschulpen en dan borduren*, d. i. *met bloemwerk of lofwerk omzetten*); *Koosje zat hevig te -.* (C.O.)
Fête champê'tre (*landelijk feest*), v. -s.
Fête de nuit (*nachtfeest met Bengaalsch vuur, muziek*, enz.), v. -s; lees: *nu-ie'.*
Fêteeren (*goed onthalen, met eerbetoon overladen, vleien, vieren*).
Feticis'me (*godsdienst der natuurvolken: een soort van religieuze vereering van stoffelijke voorwerpen, die men beschouwt als verblijfplaats van hoogere machten of ten minste als middelen, waardoór men met die hoogere machten in aanraking kan komen*), o. gmv; ook: *Fetichisme, -sjisme* (c = s).
Fe'tisch, fe'tisj (*bij de Negers van Nieuw-Guinea klein voorwerp van afgodische vereering, toovermiddel, talisman, amulet*), m.; **-dienst,** m.; lees: *-tiesj.*
Feudaal (*leenroerig*), bn.; *het -e stelsel.*
Feudaal'-systeem' of **feudalis'me** (*het leenstelsel*), o. gmv. (eu = ui).
Feu'dum (*leengoed*), o. -s, feuda. (eu = ui).
Feuille de rou'te (*marschbrief of reiswijzer voor soldaten*), v. feuilles de r. (eui = ui).
Feuilleton' (*mengelwerk in een krant, aan den voet der eerste blz. en wel van bellettristischen of novellistischen aard, ook gewijd aan critiek, kunst, historie*, enz.). o. -s; **-schrijver,** m. -s. (eui = ui).
Feuilletonist' (*persoon, belast met 't schrijven van feuilletons*), m. -en. (eui = ui).
Fez (*donkerroode muts met af hangend kwastje der Turksche soldaten, die sedert 1826 den tulband als militaire dracht in Turkije heeft vervangen; zij wordt genoemd naar de stad Fez in Afrika, waar die mutsen oorspronkelijk werden vervaardigd; thans ook wel heerenhuismutsje*), v.; ook: *Fes.*
Fe'ziken (*fluisterend praten*), ik heb -fezikt; **-er,** m. -s; **-erij',** v. vero.
Fi! (uit het Fr.), tw. *foei!*; *-donc!* lees: fie-don, wel foe!
Fia'cre (*huurkoets*), v. -s.
Fias'co, o.; - *maken*, niet slagen, geen succes hebben, uitgelachen worden, b.v. een tooneelspeler.
Fiat', *het geschiede! toegestaan!*
Fiat' (*gunstige beschikking*), o. gmv.; *ergens - op geven, of op krijgen.*
Fiat' volun'tas tu'a, *Uw wil geschiede!*
Fi'che (*speelpenning, speelmerk*), o. -s; lees: *fies'je*; **-sdoos,** v. -doozen.
Fichu' (*driekant halsdoekje voor dames*), o. -'s.
Fic'tie (*verdichting, voorwendsel; zinrijke vinding*), v. -tiën, -ties; lees: *fiksie.*
Fic'tief' (*verdicht, verzonnen*), bn.; *een -e winst*, een ingebeelde winst. (c = k).
Fi'cus (O.-I. *geslacht der vijgeboomen, uit de familie der broodvruchtboomen*), v. -sen.
Fideel' (*getrouw, vertrouwelijk; vroolijk, lustig*), bn. en bw.; - *bij elkaar zitten, -praten*, fideeler, fideelst.

Fi'deï-commis' (*overmaking van vruchtgebruik*; *vruchtgebruik, waarbij het hoofdgoed met den tijd aan de familie weer vervalt, onvervreemdbaar stam- of familie-erfgoed*), o. -commissen.
Fi'del (*viool, vedel*), v. -s. gmz.
Fi'delen. Zie **Fiedelen.**
Fideliteit' (*trouwhartigheid*), v. gmv.
Fi'des, myth. *godin der goede trouw, in Rome op munten afgebeeld.*
Fi'dibus (stud. *samengevouwen strook papier om de pijp aan te steken*), m -sen.
Fidu'cie (*vertrouwen*), v.; *ik heb daar geen - in*; *geen - in iemand hebben.* (c = s).
Fie'delen, fied'len (*op de viool spelen, krassen, zagen*), ik heb gefiedeld. gmz.
Fielt (*schelm, boef, schurk*), m. -en.
Fiel'tenstreek (*gemeene daad*), m. -streken.
Fielterij' (*schurkenstreek, schurkerij*), v. -en.
Fier (Fr. *fier*: *stout, hooghartig*), bn. en bw.; *een -e houding*; **-heid,** v. gmv.
Fier (*trotsch*), bn.; lees: *fjerr.* spreekt.
Fie'teldans (*St.-Vitusdans, danswoede, zenuwdans*), m. VI.
Fiets (*volksterm voor de velocipède, naar den Engelschen fabrikant Fitz*), v. -en.
Fiet'sen (*op de fiets rijden*), ik heb gefietst; **-er** (*wielrijder*), m. -s; **-ster,** v. -s.
Fiets'broek (*kniebroek*), v. -en; **-kousen,** v. mv.; **-kostuum,** o.; **-lantaarn,** v. -s; **-pet** (*jockeypet*), v. -ten.
Fiets'rijden (*wielrijden*), ik heb - gereden; **-rijder,** m. -s; **-rijdster,** v. -s.
Fi'garo (*sluwe barbier of kamerdienaar, koppelaar*: *operafiguur*), m. -'s.
Fi'garo (*damesoverjakje zonder mouwen*), o. en v. -'s; *wat een lief -rootje!*
Figurant' (*bijpersoon*; *onbeduidend iemand, stomme in een tooneelspel*), m. -en; vr. **-e,** -n.
Figuratief' (*figuurlijk, door middel van beelden*), bn.; *de -tieve schilderkunst.*
Figureeren (*als figurant dienen, vertoon maken, zich laten zien*).
Figurist' (*beginnend student aan een R.-K. seminarie*; ook: *beeldhouwer, schilder*), m. -en.
Figuur' (Fr. *figure*: *afbeelding, model, uitwendige gedaante*), v. figuren: *een meetkundige -*; *dit meisje is een nette -*; *grammatische figuren*, d. i. zekere vormfiguren (taalvormen); *redekunstige figuren* (gedachten-figuren), d. i. tropen, bv. *de metaphoor*, enz.
Figuur' (*houding*), o. gmv.; *een goed - maken*; *een mal - slaan, een gek -.*
Figuur'lijk (*zinnebeeldig, oneigenlijk*), bn. en bw.; *de -e beteekenis van een woord of uitdrukking*; *zich - uitdrukken*; **-heid,** v. gmv.
Figuur'rijden (*in de manege het kunstrijden en het gezamenlijk maken van figuren, als*: *de slang, het kruis, enz.*), o. gmv.; ook de kunst om op schaatsen figuren in het ijs te snijden.
Figuur'snijder (*houtgraveur*), m. -snijders; zie **Plaatsnijder.**
Fij'melen (*vleien, kwezelen*), ik heb gefijmeld; **-aar,** m. -s; **-aarster,** v. -s; **-achtig,** bn.; **-arij',** v. en; zie **Femelen.**
Fijn (Fr. *fin*, fijn, echt: *voortreffelijk in zijn soort*), bn.: *- goud, - zilver*, onvermengd, zuiver, zonder bijmengsels; fig. braaf, vroom: *een - zusje, hij is zeer -*, verder dweperig: *hij hoort bij of tot de -e gemeente*; *-e beschuiten*, vrome kwezelaars: tooneelspel van Justus van Maurik; bw.: *iets - overleggen, dat heeft hij -tjes bedacht*, sluw, listig.
Fijn (*het tegengestelde van grof*), bn. en bw.; *een -e naald, een - penseeltje*; *- zand, - poeder*; *- werk, een - bewerkte armband*; fig. *-e wijnen*, voortreffelijk; *- porselein*, best, kostbaar; *een -e leest*, fraai gevormde taille; *-e manieren*, zeer beschaafd; *een - compliment*, alleen bij scherpzinnigheid op te merken of te snappen: *het is - koud, den biljartbal - raken* (ook *fijntjes*), scherp, zeer precies; *een - gehoor, een -e smaak*, zeer scherp of juist; *een - verstand, een - opmerker*, schrander.
Fijn'aard (*fijmelaar*), m. -s.
Fijn'baard (*kwezelaar*), m. -baarden.
Fij'nen (*vromen, zeer godsdienstigen*), m. en v. mv.; ook schimpnaam voor de Nieuwlichters.
Fijn'man (*femelaar, dweper*), m. -nen. vero.
Fijn'schilder (*kunstschilder*), m. -schilders.
Fijn'te (*fijnheid*), v. gmv.; *de - v. e. weefsel.*
Fijn'tjes (*op fijne wijze*), bw.; *iemand - beethebben*, listig, sluw; *'t is - koud*, erg; zie *Fijn.*
Fijt (eig. *zweer in den vorm eener vijg, ontsteking van het beenvlies aan duim of vinger*), v. gmv.
Fik'fakken (*talmen, beuzelen*), ik heb gefikfakt; **-ker,** m. -s; **-kerij',** v. -en.
Fiks (*flink, vaardig*), bw.; *- werken, iets - schilderen*; *dan zal 't nog -er gaan.* (Staring).
Fiksch, bn.; *een -e jongen*; *ik ben niet erg -*, gezond, wèl; **-heid,** v. gmv.
Fiks'hond (*keeshond*), m. -honden.
Fi'le (Fr. *rij, reeks*), v.; *een - van rijtuigen.*
Filet' (*lendestuk, nierstuk*), v. en o. -s; *- de boeuf*, de runderhaas; *- de veau*, kalfsgebraad.
Filet' (boekdr. *streep, lijn, figuurtje om twee berichten in een krant bv. te scheiden*), o. -s; lees: *filè'.*
Filiaal' (*afhankelijk*), bn.; *een - kerk*, bijkerk; *een -bank*, een hulpbank; *een - handel*, een bijhandelshuis; **-instelling,** v. -en.
Filiaal' (*bij-winkel, bij-inrichting*), o. -alen; *deze winkel heeft een - te Rotterdam.*
Filigraan' (*goud- en zilverdraadwerk*), o. gmv.; **-werker** (*zilver- of goudsmid in fijn draadwerk*), m. -werkers.
Filippi'ne, v. -s; zie **Philippine.**
Filis'ter (stud. *ploert, niet-student*), m. -s; ook: *Filistijn.*
Filistijn' (*heidensche Kaäniet*), m. -en.
Film (Eng. *eigenlijk vlies*; *een soort vliesachtig praeparaat n.l. van celluloïd of celluloïde in lintvorm, tot het opnemen van instantané's voor een bioscoop*), o. -s, -en.
Filomeel' (eig. *zangminnende*: *de nachtegaal*), v. -en.
Filou' (Fr. *listig bedrieger, schurk*), m. -'s; lees: *fi-loe'.*
Filozel' (Fr. *filoselle*: *grove zijde, floretzijde*), v. gmv.; **-len,** bn.
Fil'ter (Fr *filtre*: *toestel tot zuivering van drinkwater*), o. en m. -s; *de - Pasteur, een - met kool.*
Filtreer' (*werktuig tot reiniging van drinkwater*), m. -s; ook: *-toestel* of *filter.*
Filtreeren (*doorzijgen, kleinzen*); *water -*, door e. poreuze zelfstandigheid laten sijpelen om het te zuiveren van onreine stoffen.
Finaal' (*het einde betreffende, algeheel*), bn. en bw.; *een - besluit, -ale uitverkoop*; *hij was - radeloos*, geheel en al.
Fi'nal (sport. *beslissingswedstrijd*), m. -s, lees: *fein'l.*

Fina'le (*einde, slotstuk van een opera, of ander groot muziekstuk*), v. -s.
Financieel' (*de geldzaken betreffende, geldelijk*), bn.; *een -en crisis.*
Finan'ciën (*openbare geldmiddelen, staatsinkomsten*; *geldzaken*), v. mv. (c = s).
Financier' (*iemand, die gelden bezit, beheert, uitgaven regelt*, enz.), m. -s of -en. (c = s).
Fin de siècle (Fr. *einde der eeuw nl. der 19e*, fig. *onuitstaanbare reclame, onzinnige publiciteit*), o ; de term ontstond naar een Fransch blijspel van dien naam: (17 April 1888 voor het eerst te Parijs opgevoerd).
Fi'ne, *ten - van rapport*, d. i. ten einde daarop bericht of verslag uit te brengen.
Fi'ne fleur (letterl. *fijne bloem*, fig. *keur van ingezetenen: de aristocratie*; *keur van dames, kunstenaars, spelers*, enz.), v. gmv.
Fineer'bladen (*oplegbladen van fijn hout*), o. mv.
Fineer'zaag (*draadzaag voor kunstzagerij*), v. -zagen.
Fines'se (*fijnheid, sluwheid, list*), v. -s.
Fines'ses (*kleinigheden*; ook *kunstgrepen, sluwheden*), v. mv.
Fin'galsgrot (*beroemde grot op het eiland Staffa, een der Hebriden, met wanden van basaltzuilen*), v. gmv.; de grot is genoemd naar een Ierschen koning der 3e eeuw n. C.
Fingeeren (*verdichten, verzinnen*). *Gefingeerde munten*, denkbeeldige, (b.v. een pond sterling, enz.); *gefingeerde rekening*, vermoedelijke, bij raming opgemaakte rekening; *een naam -*. (g = g).
Fi'nis coro'nat o'pus. *Het einde kroont het werk*, spreekw. Zie: **F. C. O.**
Fin'ish (sport. *eindstreep*), o.; lees: *fin'isj.*
Fint (*bedrieglijk voorkomen, streek om iem. te benadeelen*; *fijne berst in het spiegelglas*), v. -en.
Fiool' (*flesch met langen hals en ronden buik, in de natuur- en scheikunde in gebruik*), v. fiolen; zegsw. *de fiolen van zijn gramschap over iem. uitstorten*, hevig tegen iem. uitvaren; *fiolen laten zorgen*, zijn troost en heil zoeken bij de flesch, bij den wijn, enz.
Fiori'no (*Toskaansche zilvermunt*, ± 8 *cts*), m. -'s; ook: *Florino.*
Fioritu'ren (muz. *versieringen bij of in den zang als trillers, roulades*, enz.), v. mv.
Fir'ma (*maatschap, vereeniging vooral van handelaars of industrieelen, handelshuis*), v. -'s; *hij is lid van die -*; zie **Vennoot-** en **Vennootschap.**
Fir'ma (*handelsnaam, bedrijfsnaam*), v. -'s.
Firmament' (*sterrenhemel, hemelgewelf, uitspansel*), o. gmv.
Firman', m. -s; zie **Ferman.**
Firmant' (handel. *lid eener firma, handelsgenoot*), m. -en.
Firn (*grofkorrelige sneeuwmassa in het hooggebergte, die in gletscher-ijs overgaat*), v. gmv.
Fiscaal' (*wat den fiscus betreft*), bn.; *-cale rechten.*
Fis'cus (*eigenlijk een geldkorf, geldmandje: de staatskas, de schatkist*), m.; *aan den - offeren.*
Fiskaal' (*eischer in rechtszaken, openbaar aanklager*), m. -kalen. vero.
Fis'tel (geneesk. *etterwonde, etterafleider, kunstmatige etteropening*), v. -s.
Fit'ter (Eng. *to fit*: schikken, passen: *werkman aan een gasfabriek, die bekwaam is de buizen aan en in elkaar te werken*), m. -s; ook: **Gasfitter.**
Fitz, *Normandisch voorvoegsel bij vele Engelsche eigennamen*, bet.: *natuurlijke zoon*, b.v. *Fitz-James, Fitz-Willliam, Fitz-Gerald.*
Fi've o'clock' (*in Engeland*): *thee met wat er bij behoort, om 5 uur*; lees: *oo-klok'.*
Fix'e (idée) (*vastgewortelde waan*), v. idées fixes.
Fix'e (prix) (*gezette, vastgestelde prijs*), m.
Fixeeren (*bepalen, vaststellen*); ook: *iemand -*, de oogen onafgewend op iem. gevestigd houden; *een jongmensch, dat zich op 't - toelei.* (C.O.); lees: *fiekseeren.*
Fjeld (Noorwegen: *smalle insnijding der zee in het rotsachtige strand*), v. -s; *kasteelen gelegen aan de -, een avond aan de -.*
Flab (*waterplant*: *wier*), o. gmv.
Flab'beren (*zacht ruischen of suizen van den wind*), het heeft -flabberd.
Flacon' (*reukfleschje, flesch met een langen hals, derde gedeelte van een flesch*), m. -s.
Flad'deren (*heen en weer vliegen*), ik heb gefladderd; *vleermuizen, uilen, vlinders -*; *de zeilen kunnen -*; fig. dartelen; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Flagellan'ten (*naam eener geestelijke broederschap, in 1260 in Italië ontstaan*; *monniken, die zich zelf geeselen tot uitboeting hunner zonden*), m. mv.; zie **Geeselaar, Geeselbroeder, Geeselprocessie,** enz. (g = g).
Flagel'lum (*geeselwerktuig, bestaande uit touwen met knoopen er in*), o. -s. (g = g).
Flageolet' (*fijne bekfluit van ivoor*), v. -ten; lees: *flazzjolet*; **-toon,** m. -tonen.
Flageolettist' (*flageolet-bespeler*), m. -en.
Flagrant', bn.; *en -delit*, op heeter daad.
Flagrant' (*klaarblijkelijk, handtastelijk, zonneklaar*), bn.; *de getuigen bleken in -e tegenspraak.*
Flak'keren (verwant met *vliegen*: dicht. *opvlammen, flikkeren van vlammen*), het heeft -flakkerd.
Flambeeren (*zengen, roosteren, fig. mislukken*).
Flambouw' (Fr. *flambeau*, waarin *flamme*, vlam: *fakkel, pekstok, toorts*), v. -en.
Flamingant' (*Vlaamschgezinde*: *voorstander der Vlaamsche taal in Vl.*), m. -en; zie **Franskiljon.**
Flamin'go (*reigerachtige steltlooper*), m. -'s; *de gewone -, de roze -'s in Artis.*
Flaneeren (*straatslijpen, drentelen, rondslenteren*).
Flanel' (*lichte wollen stof voor ondergoed*), o. gmv, ook bekend ondergoed: *uw flanellen zijn gekrompen.*
Flanel'len (*van flanel*), bn.; *een - borstrok een - borstlapje.*
Flaneur' (*straatslijper, lanterfanter*), m. -s.
Flank (Fr. *flanc*: mil. *linie ter zijde*; fig. *vleugel*), v. -en; *in de - aanvallen.*
Flankeeren (*de zijde dekken, bestrijken*); **-ing,** v. -en.
Flankeur' (*vleugelman bij de infanterie, soldaat van een der vleugelcompagnieën bij een bataljon*), m. -s.
Flank'vuur (*vuur van ter zijde*), o. gmv.
Flans (*het neergeworpene*), v. -en.
Flan'sen (*iets slordig verrichten*; *het werk maar aan elkaar lappen*), ik heb geflanst.
Flap (*harde slag, stoot, klap*), m. flappen.
Flap'kan (*kan met scharnierdeksel*), v. -kannen.

Flap'pen (*klappen, babbelen*), ik heb geflapt; *er alles maar uit* -; fig. *de zeilen - tegen de masten*; *de banieren - in den wind.*
Flap'per (*flapkan*), m. -s; *het poffe bier eischte tinnen -s.* (Potg.)
Flapuit' (*iem., wiens hart op de tong ligt*), m. en v. -en.
Flar'den (*afgescheurde lappen*; *lompen*), m. mv.
Fla'ter (eig. *zotteklap*: *misslag, misgreep*), m. -s; *een - begaan*, een domheid.
Flatteeren (Fr. *flatter*: *vleien liefkoozen, mooi praten, flikflooien*; *streelend zijn voor*), ook, het goed-staan van hoed of kleed, van de kleur van een kostuum, enz. verder: iets mooier maken dan het is.
Flauw (*laf*), bn. en bw.; *een -e tegenstand, een -e grap*; *zich - aanstellen*; **-heid,** v.; **-igheid** (*kinderachtigheid*), v. -heden.
Flau'werd (*kinderachtig mensch*), m. -s.
Flauwhar'tig (*bloode, moedeloos*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Flauwiteit' (*laffe aardigheid, laf gezegde flauwe praat*), v. -en.
Flauw'te (*bezwijming*), v. -n; *in - liggen.*
Fle'bile (muz. *klagend, weemoedig*), bw.
Flecteeren (spraak. *buigen*); zie **Flexie.**
Flee'men (van denzelfden oorsprong als: *vleien, mooipraten*), ik heb gefleemd; **-er,** m. -s; **-erij',** v. -en; **-ster,** v. -s; **-taal,** v.
Fleem'kous (*vleier, mooiprater*), m. en v. -kousen.
Fleem'tong (*pluimstrijker*), m. en v. -en.
Fleer (*klap, slag*), m. -en; *iem. een - geven, den - van iets hebben*, slag.
Fleer (*leelijk, lui vrouwspersoon*), v. fleeren.
Fleers (*flap*), m. fleerzen.
Fleg'ma (*koudbloedigheid, lauwheid*), o. gmv.; *hij leest den brief met hetzelfde -.* (J. t. Br.)
Flegmatiek', **flegma'tisch** (*koel van bloed*), bn. en bw.; *het - temperament*, een lauwe, onverschillige gemoedsaard.
Flens (*kraag of overslag aan een pijp of plaat*), v. flenzen.
Flens'je (*dun eierkoekje met krenten*), o. -s.
Flen'ter (*dun metalen plaatje, platte reep, flarde*), m. -s.
Flen'zen (*een plaat ombuigen, met een rand of kraag maken*), ik heb geflensd.
Flep (*ondermutsje*), v. fleppen.
Flep, v.; *aan de - zijn*, drank; zie ook: **Fep.**
Flep (*flapkan, bierkan met deksel*), v. fleppen; *aan de - raken*, een drinkebroer worden.
Flep'pen (bijvorm van *feppen: met kleine teugjes drinken*), ik heb geflept; **-per,** m.; -s; **-erij',** v. -en.
Flerecijn' (*zijdewee, vliegende jicht*), o. gmv. (c = s).
Fle'ren (*slieren langs*), ik heb gefleerd; *langs straat* -, gmz.
Flesch, v. flesschen; *op de - zijn*, failliet zijn, reddeloos verloren zijn, geruïneerd zijn.
Flesch (*Leidsche*), v.; nat. - flesschen: bepaalde vorm v. e. electrischen condensator.
Flesch'jes-waterpas (*werktuig om te waterpassen*), o. -waterpassen.
Fles'schenbier (*bier, dat gebotteld aan particulieren geleverd wordt*), o. gmv.
Fles'schentrekker (*die koopt met het plan om niet te betalen*), m. -s; **-erij'** (*bedrog*), v.
Fletrissu're (*hoon, smaad, schandmerk, brandmerk*), v. -s of -n.
Flets (*snede spek, ook eierkoek*), v. -en gew.
Flets (*verschoten of dof van kleur*), bn. en bw.; *-e wangen, er - uitzien*; **-heid,** v. gmv.
Fleur (Fr. *fleur*, bloem, bloesem: *bloei*), v. gmv.; *de - der gezondheid, de - der jaren.*
Fleur (*opgerolde lijn, waaraan men snoek vangt*), v. -en.
Fleu'ren (*met een fleur visschen*), ik heb -fleurd; **-der,** m. -s.
Fleu'ren (*schoonrijden, beentje-over-rijden*) heb -fleurd; het beentje-over-rijden heet elders **Baaivangen.**
Fleuret' (*schermdegen*), v. -ten; zie **Floret.**
Fleuret'ten (*schoone woorden, vleiende naampjes*), v. vm.
Fleu'rig (*gebloemd*; fig. *blozend van kracht, opgewekt, vroolijk*), bn. en bw.; *er - uitzien*, bloeiend, gezond; **-heid,** v. gmv.
Fleurist' (*bloemkweeker*; *kunstbloemenmaker*), m. -en; vr. **-e,** bloemiste.
Fleuron' (*bloemvormig ornament, b.v. op den band eener kroon*), o. -s.
Flexi'bel (*buigzaam, gedwee*), bn. (x = ks).
Flex'ie (spraakk. *buiging*), v. gmv.; *de - is declinatie of conjugatie*; lees: *fleksie.*
Flibustier' (*zeeroover in de W.-I. wateren*; *vrijbuiter in West-Indië, einde der 16e eeuw*), m. -s; ook: **Boekanier.**
Flik'flooien (*laf en kruipend vleien*), ik heb -flikflooid; *iemand* -, naar den mond praten; **-er,** m. -s; **-erij'** v. -en.
Flik'je (*chocolade-koekje in bolschijf, naar Caspar Flick te Amsterdam aldus genoemd*), o. -s.
Flik'ken (*lappen, verstellen*), ik heb geflikt; *schoenen* -; *dat zal ik hem eens* -, in orde brengen, gmz.; **-ker,** m. -s; **-kerij',** v. -en.
Flik'ker (*schoenlapper*), m. -s.
Flik'ker (*een dansspring*), m. -s; *een - slaan*, zóó springen, dat de kuiten tegen elkaar klappen.
Flik'kerbuis, v. -buizen; nat. een glazen buis van binnen met ruitvormige stukjes bladtin beplakt, zoodat de electrische stroom een op vele plaatsen onderbroken geleiding volgt, waardoor op de onderbroken plaatsen vonkjes ontstaan, die samen een bepaalde figuur vormen; evenzoo: **-flesch,** v. -flesschen; **-plaat,** v. -platen.
Flik'keren (verwant met *flakkeren*: *schitteren, glinsteren, fonkelen*), het heeft geflikkerd; *de sterren* -; **-ing,** v. -en.
Flink (*fiksch, ferm, kloek*), bn. en bw. **-heid,** v. gmv.
Flink (*klap met de hand, kaakslag*), m. -en. Vl.
Flint'glas (*Engelsch glas voor lenzen*), o. gmv.
Flirt (*persoon, die flirt*; ook: *het flirten*), m.
Flir'ten (Eng. *heen-en-weer gefladder, hofmakerij*), o. gmv.; als werkw. *flirtte, geflirt.*
Flits (verwant met *vliegen*: *pijl, schicht*), m. -en; **-boog,** m. -bogen; zie *Bliksemflits.*
Flobert' (*achterlaadgeweer, geheeten naar den uitvinder, ± 1894 te Parijs*), m. -s.
Flod'der (*klei, slijk*), v. gmv.
Flod'der (*achtelooze, ongegeneerde vrouw*), v. -s.
Flod'derbroek (*ruim hangende broek der 17e eeuw, nog door visschers gedragen*), v. -broeken; fig. slordig persoon, m. -en.
Flod'deren (verwant met *vlieten*: *ploeteren, plassen, door de modder waden*), ik heb geflodderd.
Flod'deren (*los slingeren, wapperen*), het

zeil floddert, het kleed heeft -flodderd.
Flod'derkleed (*al te wijd of wapperend kleed*), o. -kleederen.
Flod'derkous (*afzakkende kous*, fig. *slordige vrouw*), v. -kousen.
Flod'dermadame (*dame, die opgekwikt gekleed is*), v. -s; spreekt. ook: *-moer*, v. -s.
Flod'dermuts (*muts over het oorijzer te dragen, met achter afhangende geplooide kanten strooken*), v. -mutsen.
Flod'dervos, m. -sen; zie **Slordevos.**
Floers (Fr. *velours*: *rouwkrip, rouwstof, zwart gaas*), o. -en; *een rouwband van -*; fig. *het - van den nacht*, duisternis; *met een - overdekken*; *in een - hullen, het wolken-.*
Flon'kerbag (*gezette edelsteen, glanzende parel*), v. -baggen; zie **Bag.**
Flon'keren (*flikkeren, schitteren*), het heeft geflonkerd; **-ing,** v. -en; **-licht,** o -en.
Flon'kerster, -star (fig. *kunstenaar, geleerde van groote verdienste*), v. -sterren, -starren.
Flo'ra, myth. *de godin der Lente, d.i. der bloemen en bloesems.*
Flo'ra (*gezamenlijke planten en kruiden van een land, een eiland*, enz.), v.; *de Javasche -, de duin-, de kust-, de woud-, de - van Nederland.*
Flo'ra (*de stad van -*), v., d. i. Aranjuez in Spanje, naar de weelderige bloemtuinen.
Flora'lia (*feesten ter eere der godin Flora in oud-Rome*; *vereeniging tot aankweeking van bloemen*), v.
Floreal' (*8e of Bloeimaand, van 21 April tot 20 Mei*), m. gmv.
Floreen', florijn' (*Friesche goudgulden, f 1.40, belastingpenning, in de 16e eeuw door elke behuisde boerderij op te brengen*), m. floreenen; **-stelsel,** o. -s.
Floreen'plichtigen (*belastingbetalenden*), m. mv.; **-plichtig,** bn.
Floreeren (*bloeien, gedijen, in welstand zijn*); *zijn zaken -, de kermissen - er van.* (C. O.)
Floren'ce (aardr. *stad aan den Arno in Italië*, ± 200 duizend inwoners, *bakermat van beroemde mannen*), o.
Florentijn' (*man uit Florence*), m. -en.
Florentijnsch', bn.; *de -e flesch*, scheik. tot het distilleeren van vluchtige oliën; *-lak*, karmijnlak, roode schilderverf.
Florentijn'sche school (*schilderschool, sedert 1240*), v. gmv.
Florentijnsch' marmer (*kunstmarmer uit een pap van gemalen marmersoorten*), o.; *van - maakt men vazen, schotels*, enz. *in Italiaanschen stijl*; **glaswerk,** o. gmv.
Florenti'ne (*Florentijnsche zijde*), v. gmv.
Floret' (*buitenst spinsel der zijderups, halfzijde, grove zijde*), o. gmv.
Floret' (*schermdegen, aan de punt met een knop*), v. -ten; *uw opstaan verschrikt mij evenmin als deze -ten.* (C.O.); ook: **Fleuret.**
Floret'ten, bn.; *een paar - handschoenen.*
Floret'zijde (*vlok- of vloszijde*), v.; *handschoenen van -, kousen van -.*
Floride'ën (plantk. *purperwieren*), v. mv.; *het Iersche mos behoort tot de -.*
Florijn' (Fr. *florin: gulden*), m. -en; *de eerste -en werden ± 1250 te Florence geslagen en wel van goud met een lelie of bloem er op, vandaar de naam*; *de Nederl. - = 100 cts., de Oostenrijksche - = ± f 1.20.*
Florissant' (Fr. *bloeiend*), bn.; *een -e streek.*
Flottil'le (Fr. *kleine vloot*), v. -s.
Flous (*voorspiegeling*; *uitvlucht*), v. flouzen; *wat ge vertelt, zijn maar -jes.*
Flouw (*zeker snippennet*), v. -en.
Fluctua'tie (*slingering, dobbering, golving, weifeling*), v. -s; *de - van den koers dier effecten*; lees: *-aatsie.*
Fluïditeit (*vloeibaarheid*), v. gmv. (ï = ie).
Fluim (*slijmerig speeksel, uitgespuwde slijm*), v. fig. m. -en: *het is een - van een vent*, spreekt.
Flui'men (*slijm opgeven*), ik heb gefluimd.
Fluis'teren (*zacht, nauw hoorbaar spreken*); ik heb gefluisterd; **-aar,** m. -s; **-aarster,** v. -s; **-ing,** v. -en.
Fluit (*blaasinstrument*), v. -en.
Fluit (*hoog en smal drinkglas*), v. -en; *de rijnwijn tintelde in een lange en fijne -.* (Potg.); *en zou hij graag een -je leegen.* (Rembrandts voorspoedige reis, Immerzeel).
Fluit'eend, v. -eenden; ook: **Smient** of **Smink.**
Flui'tekruid (*schermbloemige plant met witte bloemen*), o.; *het - schiet tusschen het kreupelhout wel op.*
Flui'ten (den. van *fluit*, doch sterk geworden: *het bekende scherpe geluid maken*), hij floot, heeft gefloten; *hij floot zijn hond*; *de vogels -*, zingen; *de kogels - hem om de ooren*, gieren; *er werd in den schouwburg gefloten*, teeken van afkeuring, misnoegen; fig. *iem. laten -*, eig. *de hond liet zijn meester -*, hij kwam niet op diens gefluit, fig. iemand laten wachten, vergeefs laten roepen, hem laten staan; *op zijn duim -*, vergeefs moeite doen, niets krijgen of winnen; **-er,** m. -s.
Fluitist' (*fluitspeler*), m. -en.
Fluks (verwant met *vlucht*: *snel, met spoed, gezwind*), bw.; -er, -st.
Fluksch (*vaardig, bij de hand*), bn.; *een -e wending*; -er, flukscht.
Fluorescen'tie (*lichtglans aan sommige stoffen eigen*), v. gmv. (t = s).
Flus (*pas, kort geleden, zooeven*), bw.; **-jes,** bw.; *adieu, tot -jes*, d.i. tot zoo aanstonds; *de barbier komt -, mijnheer.* (Potg.)
Fluviome'ter (*werktuig tot het meten van de stroomsnelheid der rivieren*), m. -meters.
Fluweel' (*fijn geschoren zachtharige katoenen of zijden stof*), o.; *er is effen -, ook gekeperd -*; (soorten), o. -en; vroeger: **Fulp.**
Fluweel'achtig (*zacht als fluweel*), bn.; *de huid der kat is -*; **-heid,** v. gmv.
Fluweel'bloem (*hanekam*), v. -bloemen.
Fluweel'boom (*tuinboompje met fluweelachtige twijgen*), m. -boomen.
Fluwee'len (*van of als fluweel*), bn.; *een - lint*, fig. *e. - tong*, vleierig; *-woordjes*, zachte.
Fluweel'gras (plantk. *hazestaart*), o. gmv.
Fluweel'weverij (*-fabriek*), v. -weverijen.
Fluweel'zacht (*zeer zacht*), bn.; *-e oogen.*
Fluweel'zwart (*donker als fluweel*), bn.; als zn. o.
Fluwijn' (*huis- of steenmarter*), o. -en.
Fluwijn' (*kussensloop*), v. -en. gew.
Flux de bou'che (eigenl. *speekselvloed*, fig. *radheid van tong, gladheid van taal*), o. en m. gmv.; lees: *flu de boesj.*
Fnie'zen (*niezen, proesten*), ik heb gefniesd.
Fnui'ken (*een vogel de slaapennen uittrekken*; fig. *ten-onder-brengen*), ik heb gefnuikt; *iemands macht -*, totaal verzwakken; *iemands hoogmoed -*, ternederslaan; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Fo'cus (*brandpunt*), m. -sen. (c = k).
Foedraal' (*los overtreksel van gewast linnen of zijde, ook om vaandels, fanions, enz. te beschermen, koker, scheede, hoes*), o. -dralen.
Foef (*handigheid, streek, truc*), v.; ook: **-je,** o.: *hij weet daar wel een - op.*
Foei (*uitroep van afkeer*), tw.; **-leelijk** (*erg leelijk*), bn. en bw.
Foe'kepot (*rommelpot*), m. -potten. gew.
Foe'lie (verg. Fr. *feuille*, blad: *dun geslagen bladtin*), v. gmv.
Foe'lie (verg. Fr. *feuille*, Lat. *folium*, blad: *vleezig hulsel der muscaatnoot, kruiderij*), v. gmv.; *er is bruine, blanke en korte -.*
Foe'lie (*verfoeliesel van een spiegel*; ook: *een laagje onder een edelgesteente*), v. gmv.
Foe'liën (*laagsgewijze dunnetjes met kwik bedekken*), ik heb gefoelied; *een spiegelglas -.*
Foe'teren (verg. Fr. *foutre: uitvaren, pruttelen, vloeken, opspelen*), ik heb gefoeterd; *op iemand -.*
Foe'zel (Duitsch *Fusel, slechte jenever*), v. gmv.
Fo'hi, *fabelachtige halfgod der Chineezen*; *Het bezoek van - is een gedicht van Staring.*
Föhn (*zoele, vochtige, soms krachtige wind in de Alpendalen*), m. -en; lees: *feun.*
Fok (scheepst. *een driehoekig onderzeil aan den voormast*; fig. *bril*), v. -ken.
Fok'kemast (*voorste mast*), m. -masten.
Fok'ken (*kweeken, aankweeken, grootbrengen van vee*), ik heb gefokt; **-ker,** m. -s; **-kerij',** v. -en; **-king,** v. -en.
Fok'sia (*sierbloem*) v. -'s; zie **Fuchsia.**
Fo'len (*drukken, plagen, kwellen*), ik heb gefoold.
Foliant' (afleid. van *folio*, van de Lat. uitdrukking *in folio*), *boek van zeer groot formaat*, m. -en; *een rij deftige -en.*
Folieeren (*de bladzijden in opvolging nommeren*).
Fo'lio (*blad*), o. -'s; *elk - heeft twee zijden: -recto* (voor- of rechterzij) *en - verso geheeten*; *een uitgave in -*, in zeer groot formaat, nl. het vel druks in 4 blz. of 2 bladen; *een - bijbel* (Potg.); zegsw. *hij is een gek in -*, een zeer groote dwaas.
Folk'lore (*volkskunde: overleveringen van sprookjes, volkssagen, oude volksliedjes, zegswijzen*, enz.), v.
Fol'teren (*martelen, pijnigen*), ik heb -folterd; **-aar,** m. -s; **-bank,** v. -en; **-ing,** v. -en.
Fol'terkamer (*pijnigingskamer*), v. -s; **-tuig** (*allerlei toestellen en werktuigen om te pijnigen*), o. -en.
Fom'melen (*frommelen*); ik heb gefommeld; **-ing,** v. -en.
Fond (*grond, bodem*), m.; *à -*, grondig; *au -*, wel ingezien, eigenlijk, in het wezen der zaak.
Fondament', o. -en; zie **Fondement.**
Fonda'tie, funda'tie (*stichting*), v. -s, -tiën; *de - van een weeshuis.* (t = ts).
Fondee'ring, fundee'ring (*metselwerk in den grond, waarop een muur moet rusten, ingeheid paalwerk*), v. -en; *een - heien.*
Fondement', fondament', ook: **fundament'** (*grondslag, fondeering*), o. -en.
Fonds (*kapitaal, effect, staatspapier*), o. -en.
Fonds'artikel (boekh. *eenig boekwerk uit het fonds van een uitgever*), o. -en.
Fond'senbeurs (*effectenbeurs*), v. -beurzen.
Fonds'lijst (boekh. *al de uitgaven van één uitgever*), v. -en; *de - der firma J. B. Wolters.*
Fonds'lijst (*dagelijksche prijslijst der effecten*), v. -lijsten.
Fonds'veiling (*verkooping van staatspapieren*), v. -veilingen; *in Amsterdam heeft men meermalen -en.*
Fonds'veiling (boekh. *veiling of verkooping van uitgaven*), v. -en.
Fon'kelen (uit *vonkelen: schitteren, blinken, ook in overdrachtelijken zin*), het heeft -fonkeld; *het - der sterren, der diamanten, der oogen: hare oogen begonnen gevaarlijk te -.* (C.O), **-ing,** v. -en.
Fon'kelnieuw (*splinternieuw*), bn.; *een - kleed*, gloednieuw, nl. zóó, dat de glans er nog op ligt.
Fontaine, zie *Lafontaine.*
Fontanel' (*soort van fistel*), v. -len; zie bij **Etterdracht;** meer **Fontenel.**
Fontein' (Fr. *fontaine: kunstmatige springbron*), v. -en.
Fontenel' (*opening in 't vleesch ter afleiding van kwade sappen*), v. -len; zie **Fontanel.**
Fooi (*drinkgeld*), v. -en; *zij beuren - aan -: zulke -en als jij altijd sleept!* (C.O.)
Fooi, v.; *op de bonne - loopen*, op goed geluk uitgaan, gaan avonturen, in goed vertrouwen, op de hulpvaardigheid nl. van anderen.
Foo're (Fr. *foire: jaarmarkt, kermis*), v. -n. Vl.
Fop (*het foppen, foppery*), m. gmv.
Foppa'ge (*fopperij*), v. gmv. (g = zj).
Fop'pen (*misleiden, verschalken*), ik heb gefopt; **-per,** m. -s; **-perij',** v. -en; **-ping,** v.
Fop'speen (*zuigspeentje, ook foppertje, om zuigelingen zoet te houden*), v. -spenen.
For'ce (*kracht, geweld, dwang*), v.; *par -*, met geweld; *- majeure*, overmacht. (c = s).
Forceeren (*dwingen, noodzaken; openbreken, verkrachten*). (c = s).
Forel' (verkl. van *voren: buikvinnige zalmsoort*), v. -len; men onderscheidt: *de zalm-, de meer- of grond-; de beek-, de goud-, de zilver-.*
Forens' (*rondtrekkende koopman zonder vast verblijf*; *thans: de buiten een gemeente wonende burger en handelsman, die in een stad zijn zaak uitoefent*), m. en v. -en.
For'ma (*vorm*), v.; *in -*, d. i. in goeden vorm; *in optima -*, in den besten vorm, naar den eisch; *pro -*, voor den vorm.
Formaat' (*grootte, vorm: afmeting van papier, boeken*, enz.), o. -maten; **-vel,** o. -len; **-zegel,** o. -s.
Formalis'me (*vormelijkheid*), o.; ook: *vormendienst,*
Formalis'tisch (*vormelijk, te zeer hangend aan den vorm*), bn.; *die burgemeester is wat -; een - betoog*, dat de grond der dingen niet aanroert.
Formaliteit' (*uiterlijke vorm, voorschrift, wettig gebruik*), v. -en.
Forma'tie (*vorming, schepping*), v. -s, -tiën.
Formeel' (bouwk. *houten raam, waarover bogen gemetseld worden*), o. -en.
Formeel' (*uitdrukkelijk, bepaald, volgens den vorm, vormelijk*), bn. en bw.: *iets - weigeren.*
Formeeren (*vormen, voortbrengen*); **-der** (*schepper*), m. -s; **-ing,** v. -en.
Formida'bel (*geducht, ontzagwekkend, vreeselijk*), bn.
Formu'le (*algemeene regel: de vastgestelde woorden, waarin een of andere handeling van kracht is, 'tzij voor de wet, 'tzij voor den*

godsdienst; *formulier*; *meetk. natuurk. of algebraïsche uitdrukking in letters of teekens, inhoudende een algemeene uitkomst*), v. -s; *een algebraïsche* -, d. i. in letters gegeven uitdrukking of kleine vorm voor de waarde eener grootheid; *een chemische* -.

Formulier' (*voorschrift, model*), o. -en; *een eed-, een doop-, een trouw-, een geloofs-*.

Fornuis' (Fr. *fournaise*, smeltoven: *kookkachel, keukenoven*), o. -nuizen.

Forsch (*krachtig*), bn. en bw.; **-heid,** v.

Fort (Fr. *fort*, sterk: *sterkte, schans, gesloten verdedigingswerk*), o. -en; **-enlinie,** v. -s.

For'te-pia'no, muz. eig.: *sterk-zacht*.

Forteres' (Fr. *forteresse*, verkl. van *fort*: *klein fort, schansje, blokhuis*), v. -sen.

Fortifica'tie (*versterking, vestingwerk*; ook: *de krijgsbouwkunde of versterkingskunst*), v. -tiën, -s.

Fortio'ri (à) (*in nog meerdere mate of hoogeren graad*), bw. (t = s).

Fortis'simo, muz. *zeer sterk, op het sterkst*.

For'to (muz. *sterk*), bw.

Fortuin' (Fr. *fortune*: *geldelijk vermogen* o. -en.

Fortuin' (Fr. *fortune*: *gelukkig lot*), o.; *-zoeken, maken*; *op - varen, een soldaat van* -; *op goed* -.

Fortuin' (*geluksgodin, Fortuna*), v. gmv.

Fortuin'tje (*gelukje, buitenkansje*), o. -s.

Fortu'na (myth. *de lotbeschikster bij de Romeinen, zij was onbestendig en grillig*), v.; meestal voorgesteld met een rad, dat wentelt, als teeken van onbestendigheid.

Fo'rum (oud-Rome: *markt, verzamelplaats*), o. -s.

Fossiel' (*versteend, uit den grond gedolven*), bn.; *-e schelpdieren, -e planten, -e beenderen*.

Fossiel', v. fossiliën:

Fossi'liën (*organische overblijfselen, die in den bodem begraven liggen, thuis behoorend in een vroeger ontwikkelingstijdperk der aarde, versteeningen*), v. mv.; enk.: *Fossiel*.

Fotograaf' (*photograaf*), m. -grafen; **-grafisch,** bn. en bw.;

Fotografeeren (*photographeeren*).

Fotogram' (*photogram*), o. -grammen; ook: *Foto*, o. -'s.

Foulard' (*zekere O.-I. zijden stof*; ook *een zakdoek van O.-I. zijde*), m. -s. (ou = oe).

Fou'le (*menigte, volkshoop, gedrang*), v. gmv. (ou = oe).

Foura'ge (*voeder*), v. gmv.; mil. *op - uit gaan*, leeftocht. (g = zj).

Fourageeren (*levensmiddelen of fourage opsporen en halen*); **-eur,** m. -s. (ou = oe).

Fourgon' (*rijtuig met een gaffeldissel, overdekte pakwagen, voorraadwagen*), m. -s.

Fourier' (*onderofficier, die voor de voeding en kleeding, enz. zijner compagnie zorgt*), m. -s. (ou = oe).

Fourneeren (*verschaffen, voorzien, volmaken*).

Fournissement' (*inleg, storting, bijbetaling*), o. -en. (ou = oe).

Fournisseur' (*leverancier*), m. -s.; - *de la cour*, hofleverancier.

Fournituur' (*hetgeen geleverd wordt, leverantie*), o. -turen; ook: *Fourniture*, v. -s. (ou = oe).

Fourragères (*halssnoeren bij groot militair uniform*), v. mv. (ou = oe).

Fout (Fr. *faute*: *misslag, gebrek*), v. -en; *een opstel met drie -en, een - begaan, ik kom zonder* -, d. i. zeker, bepaald.

Foutief' (*met fouten, gebrekkig*), bn. en bw.; *een -ve oplossing*; *iets - berekenen*.

Foyer' (*haard*; *in schouwburgen de koffiekamer*), m. -s; lees: *foa-jé*.

Fra (*broeder, kloostergeestelijke*), m. -'s.

Fraai (*schoon, sierlijk*), bn. en bw.; **-heid,** v.

Fraai'igheid (*versiersel*), v. -heden.

Fraai'tjes (*zeer lief*), bw.; *iets - doen*.

Fraas (uit het Fr. *fraise*: *geplooide halskraag der 17e eeuw*), v. frazen.

Frac'tie (*breuk, deel van een geheel of afdeeling van een partij*; *schrift, met gebroken of hoekige letters*), v. -tiën, -ties. (t = s).

Fractuur' (geneesk. *beenbreuk*), v. -turen.

Fragiel' (*breekbaar, broos, zwak*), bn. (g = zj).

Fragment' (*afgebroken stuk, brok*; fig. *gedeelte, uittreksel*), o. -en; *een - van een gedicht*; *een - van een vlakversiering*; *dat - der natuur*, nl. onze tuin, brokje der aarde. (Koetsveld). (g = g).

Fragmenta'risch (*bij fragmenten*), bn. en bw.; *-e berichten, de geschiedenis - behandelen*. (g = g).

Frak (*dichtsluitende jas, inzonderheid zwarte, gekleede rok*), v. -ken. Vl.

Framboos' (Fr. *framboise*: *fijne braambes, struik en vruchtje*), v. -bozen.

Frambo'zeboom (*struik tot de familie der roosachtige behoorende*), m. -en; **-struik,** m. -en.

Frambo'zengelei, v. gmv.; **-koekje,** o. -s; **-limonade,** v. -s; **-sap,** o. gmv.; **-stroop,** v. -stropen (soorten).

Fra'me (sport. *buizenstel, lijst, omraming der fiets*), o. -en; lees: *freem*.

Framee' (*korte werpspies der oude Germanen*), v. -ën; ook: *framea*.

Français'se (*Fransche vrouw of jonge dochter*, ook *een dans*), v. -s; *à la* -, op zijn Fransch.

Franchement' (*ronduit*), bw.; lees: *-man*.

Francijn' (*een fijn soort v. perkament*), o. gmv.

Franciscaan' (R.-K. *pater van de orde van den H. Franciscus, in bruine pij*; *minoriet, minderbroeder*), m. -canen; **-canenkloster,** o. -s, **-orde** (*n.l. de instelling*), v. gmv.

Francisca'ner, bn.; *een - monnik*.

Francis'cus, *de H. - van Assisi, stichter van de orde der Franciscanen*, 1184-1226.

Fran'co (*postvrij, vrachtvrij*), bn. en bw.

Franc-tireur' (mil. *vrij- of vrijwillig schutter in den oorlog van 1870-'71*), m. francs-tireurs. (c = k).

Fran'je (Fr. *frange*: *afhangend geweven of geknoopt boordsel*), v. -s; *een gordijn zonder -s*; fig. beuzelpraat, verzinsel.

Frank (Fr. *franc, vrij, ongedwongen*), bn.; *- en vrij*, ook *vrank en vrij*, onbeschroomd, vrijmoedig; *ook vrij en* -; zie **Vrank**; *iem. - de waarheid zeggen*.

Frank (*volksnaam*), m. -en; *inval der -en*, d. i. der Vrijen of vrije mannen.

Frank (Fr. *franc*, sedert 1360 aldus geheeten: *munteenheid en zilvermunt in Frankrijk en België, in waarde gelijk aan ± 48 van onze centen*), m. -en; ook: *Franc*, m. -s.

Frankeeren (*vracht- of portvrij maken*); **-ing,** v. -en; **-zegel** (*postzegel*), o. -s.

Fran'kisch, bn.; *het -e rijk onder Charlemagne* (768-814); *de -e koningen*.

Frank'lin, Benjamin. *staatsman, wijsgeer en natuurkundige te Boston*, 1706-1790; uitvinder van den bliksemafleider.

Frans (*jongensnaam*), m.; een vroolijke -; zie **Fransje.**
Fransch, bn.; *de -e republiek, de -e revolutie; zich met een -en slag v. iets afmaken,* het vluchtig doen; als zn., voor *-e taal,* o.
Fran'sche (*een - dame*), v.
Fran'sche titel (*vervormd uit voorhandsche titel; de verkorte, vóór het titelblad gedrukte titel van een boek*), m. -titels.
Fransch'man, m. Franschen.
Fransijn' (*perkament,* geheeten naar *Francia,* Frankrijk, vanwaar de Vl. het perkament kregen), o. gmv.; zie **Francijn.**
Frans'je, o.; *een vroolijk -,* een pretmaker, een onbezorgde jongen, de held van een roman uit de 17e eeuw; *een leven van vroolijk -,* een onbezorgd leven.
Franskiljon' (*verfranschte Vlaming*), m. -s; *de Burgemeester der stad was een -, hij woonde het Ned. taalcongres niet bij.*
Frappant' (*treffend*), bn.; *een -e geschiedenis.*
Frappeeren (*treffen,* de *ziel aandoen*).
Fra'ter (*kloosterbroeder, ordebroeder*), m. -s, *de -s van Tilburg; bij de -s gaan,* d. i. op hunne school; *-school,* v. -scholen; zie **Fr.**
Fra'terhuis (*klooster van de „Broederschap des gemeenen levens", in 1376 gesticht door Geert Groote*), o. -huizen.
Fra'terschool (*school onder leiding van geestelijke broeders of fraters*), v. -scholen.
Fraterniteit' (*broederschap*), v.; Fr. *fraternité: Liberté, égalité et -,* leus der groote Fransche revolutie.
Frat'sen (*grillen, kuren, grappen, aardigheden*), v. mv. *Jongen, hou toch op met je -; maak maar zooveel - niet!* **-maker,** m. -s.
Frau'de (*bedrog, overtreding*), v. -s; *hij werd wegens - veroordeeld,* d. i. wegens smokkelarij; *- plegen.* (au = oo).
Fraudeeren (*bedriegen, oplichten, misleiden; smokkelen*), (au = oo).
Fraudulens' (*bedrieglijk*), bn. en bw.; *een - bankroet;* ook: *Fraudulent.* (au = oo).
Fre'derik (*eigen persoonsnaam: machtig door vrede*), m.
Frederik Hendrik, broeder en opvolger van Maurits, veldheer en stedendwinger, 1584—1647.
Fre'deriksoord (*1e kolonie van 52 woningen van de Mij. van Weldadigheid, naar Prins Frederik aldus genoemd*), o.
Free'-trader (*voorstander van vrijhandel*), m. -s; lees: *frie-treder.*
Fregat' (Fr. *frégate: vierkant getuigd oorlogsschip, met drie masten, 20—60 stukken*), o. -ten.
Fregat'vogel (*zwemvogel op de eilanden in den Atlantischen Oceaan*), m. -vogels.
Frequent' (*herhaaldelijk, menigvuldig; sterk bezocht*), bn. (qu = kw.)
Frequentatief' (spraakk. *werkw. van herhaling*), o. -tieven; *stotteren, klapperen, schuifelen zijn -ieven.* (qu = kw).
Frequenteeren (*bezoeken, omgaan met; dikwijls bijwonen*). (qu = kw).
Fres'co, o. -'s; *een schoon -,* muurschildering met waterverf op natte kalk; **-schilder,** m. -s.
Fres'co-schilderen (*het schilderen al-fresco,* d. i. *met waterverf op een met kalk bepleisterden en nog natten muur*); **-ij',** v. -en.
Fret' (Fr. *furet: kleine bunzing om konijnen te jagen;* ook: *een kleine boor*), o. -ten.
Fret'ten (*met het fret jagen*), ik heb gefret.
Freu'le (Duitsch *Fraülein,* verkl. van *Frau: adellijke ongehuwde dame, jonkvrouw*), v. -s.
Frey'a, Germ. myth. *godin der liefde, de Noordsche Venus: de valk was haar geheiligd; - bemint de lente en de lichtelven.*
Frey'er, Germ. myth. *god der zon en der vruchtbaarheid;* - was de weldadige godheid van zonneschijn, regen en vruchtbaarheid: het zwijn was hem gewijd en te zijner eer vierde men het Joelfeest.
Fricandeau' (*gelardeerd stuk kalfsvleesch*), m. -'s. (eau = oo.)
Fricassee' (*zeker vleeschgerecht: fijn gesneden en gekruide stukjes vleesch met een pikante saus opgestoofd*), v. -s; *- van kalfsvleesch.*
Fries (*bewoner van Friesland*), m. Friezen.
Fries (Fr. *frise,* bouwk. *vlak gedeelte in de kroonlijst, bovenplat eener zuil*), v. friezen; **-versiering,** v. -en.
Fries (*weefsel, een soort duffel*), o. gmv.
Friesch bn.; *de -e taal; de -e zeden;* fig. *een -e ruiter,* een versperring; als zn. voor: *-e taal,* o,
Friezin' (*Friesche vrouw*), v. -nen.
Frig'ga, Germ. myth. *gemalin van Odin, stammoeder der Asen;* - is de geefster van zegen en vrede.
Frikkadel' (Fr. *fricadelle: bal van gelardeerd gebraden gehakt kalfsvleesch*), v. -len.
Frimai're (*derde of Vorstmaand, van 21 November tot 20 December*), m. (ai = é.)
Frisch (*versch, koel, versterkend*), bn. en bw.; frisscher, frischt; **-jes,** bw.
Friseeren (*het haar in de krul zetten met een heet tangetje*). (s = z); **-ijzer,** o. -s.
Friseur' (*kapper, haarkruller*), m. -s. (s = z.)
Frisket' (Fr. *frisquette: boekdrukkersraam*), o. -ten; ook: **Verschet.**
Frisuur' (*kapsel, haartooi*), v. -uren. (s = z).
Frith'jof, *een Noordsche vorst, wiens krijgsdaden, en liefde voor Ingeborg, het onderwerp werden der sage.*
Frituur' (*bruin gebakken vleesch,* enz.), v.
Frivo'le (*ijdel, nietig, beuzelachtig*), bn. en bw.
From'mel (*kreuk*), m. -s; *dit schoolboek zit vol -s;* zie **Ezelsoor.**
From'melen (*met de hand kreuken, ineendrukken*), ik heb gefrommeld; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Fron'de (*staatkundige partij in Frankrijk tegen Mazarin,* 1648—1652), v. gmv.; **frondeur,** m. -s.
Frons (Fr. *fronce: kreuk, rimpel*), v. -en.
Fron'sel (*kreuk, plooi*), v. -s.
Fron'selen (*fronsen*), ik heb gefronseld.
Fron'sen (*het voorhoofd in rimpels trekken*), ik heb gefronst; *maar Huibert -t en schudt het hoofd.* (Ter H.); **-ing,** v. -en.
Front (Fr. *front: voorhoofd; voorzijde van een gebouw; eerste gelid*), o. -en; *- maken,* eig. zich in slagorde stellen, zich tegenover den vijand in 't gelid scharen, pal gaan staan, tot verweer gereed; *- slaan,* vertoon maken.
Front (*los linnen voorhemdje voor heeren*), o. *een wit -, een bontgestreept -je.*
Frontaal' (R.-K. *altaardoek*), o. -taliën.
Front'aanval (*aanval op het vijandelijk front*), m. -aanvallen.
Frontie'ren (*grenzen v. e. land*), v. mv.
Frontispi'ce (bouwk. *voorgevel*), v. -picen *allen komen hierin overeen, dat W. in het -*

Wullem beduid, (C. O.), driehoekige gevelbekroning; ook:
Frontispies', o. -piesen.
Fronton' (*boogvormig versiersel boven deuren, ramen en kasten*), o. -s.
Fructidor' (*12e of Vruchtmaand, Ooftmaand, van 18 Augustus tot 16 September*), m. gmv.
Fructifica'tie (*vruchtbaarmaking, bevruchting*), v. -s. (t = ts).
Fructo'se (*vruchtensuiker, suiker uit vruchten getrokken*), v. gmv (c = k).
Fructua'rius (rechtst. *vruchtgebruiker*), m. -sen. (c = k).
Frugaliteit' (*matigheid, spaarzaamheid*), v.
Fruin, Robert, 1823—'99, hoogleeraar in de geschiedenis te Leiden: *Tien jaren uit den 80-jarigen oorlog.*
Fruit (Fr. *fruit*: vrucht, *ooft*), v. en o. -en (soorten), b.v. *Des zomers heeft de rijkaard ijs, des winters heeft hij -en*, (Tollens), allerlei fijne boomvruchten.
Fruit'ben (*-korf*), v. -bennen; **-boom,** m. -en.
Frui'ten (*kruiden*), ik heb gefruit; *het vleesch -*; **-ing,** v.; **-pan,** v. -nen; **-schaal,** v. -alen.
Fruit'stuk (*schilderstuk, fruit voorstellend*), o. -stukken.
Fruit'veiling (*verkoop van boomvruchten in 't groot*), v. -veilingen.
Fruit'vrouw, v. -en; **-verkooper,** m. -s; **-verkoopster,** v. -s; **-winkel,** m. -s.
Fuch'sia (*fraaie sierplant met afhangende donkerroode klokbloemen*), v. -'s; de - heet naar L. von Fuchs, een kruidkundige te Tübingen, † 1556; meer: *Foksia.* (c = k).
Fuchsi'ne (*prachtige roode kleurstof*), v. gmv. (ch = k).
Fucoide'ën (*bruinwieren*), v. mv. (c = k).
Fu'eros (*voorrechten, vrijheden*), m. mv.
Fu'ga (muz. *twee- of meerstemmig toonstuk, waarin een keurige, welluidende melodie heerscht, die door de verschillende stemmen herhaald wordt*), v. -'s; ook: *Fuge.*
Fuif (stud. *jolige partij*), v. fuiven; *een - geven.*
Fuik (*korfvormig, over hoepels gespannen tuig, tot het vangen van visch in stroomend water*), v. -en; zegsw. *in de -(geloopen) zijn*, verloofd zijn, getrouwd zijn. (Cats).
Fui'ven (stud. *feest geven, pret maken*), ik fuifde, heb gefuifd.
Full'-roadster (sport. *zwaar rijwiel als wegmachine*), m. -s; lees: *foel'-roodster.*
Ful'la, Germ. myth. *dienares van de godin Frigga.*
Fulminant' (*dreigend, hevig, tierend*), bn.
Fulmineeren (*razen, uitvaren, tieren, vloeken tegen, schelden*).
Fulp (*pluisfluweel*), o. gmv.; *zijden -, halfzijden -; wollen -*, ook: *Felp.*
Ful'ton, Robert, 1765—1815, Amerikaan, practische schepper van het stoomschip (1807).
Fuma'ria (*duivenkervel, aardrook*), v. gmv.
Fumaro'len (*damp of gasbronnen*), v. mv.
Func'tie (*ambtsverrichting; bediening, werkzaamheid; ambt*), v. -tiën, -ties; *in - zijn*, in dienst; lees: *funk'sie.*
Functiona'ris (*dienstdoend ambtenaar*), m. -sen.
Fundament', fundement' (*grond, grondslag, grondvesting*), o. -en.
Fundamenteel', fundamentaal' (*ten grondslag liggend, voornaamst*), bn.
Funda'tie, fonda'tie (*stichting, gronding, grondlegging*), v. -tiën, -ties. (t = ts).
Fundeeren (*stichten*); ook: *Fondeeren.*
Fundee'ring (*grondslag, grond*), v. -en; ook: **Fundament.**
Funera'liën (*begrafenisplechtigheden*), v. mv.
Fungeeren (*dienst doen*); *- als voorzitter.*
Fureur' (*woede, razernij, verwoedheid*), v. gmv.
Fu'rie (*woede, razernij, soldaten-oproer*), v. -s, -riën; *de Spaansche -, 1576; de Fransche -, 1583.*
Fu'rie (*twistziek, boosaardig wijf, helleveeg*), v. -s, -riën.
Fu'riën (myth. *de drie wraakgodinnen*), v. mv.; zie **Eumeniden.**
Furieus' (*razend dol, uitzinnig, woedend*), bn. en bw.
Furio'so (muz. *woest, razend, ruw*), bw.
Furo're maken (*veel opgang maken, luiden of grooten bijval inoogsten*).
Fuselier' (*soldaat, voetknecht*), m. -s.
Fu'sie (*ineensmelting; smelting, gieting, bijzonder metaalgieting*; fig. *vereeniging van instellingen of partijen*), v. -siën, -sies; *een - ministerie*, de leden behooren tot verschillende staatspartijen.
Fusileeren (*doodschieten*); *iemand -*, als krijgsstraf. (s = z).
Fust (*groot wijnvat*), o. -en; *wijn op -.*
Fusta'ge (*vaatwerk*), v. gmv. (g = zj).
Fustein' (*weefsel met linnen schering en katoenen inslag*), o. gmv.
Fus'ti (*alle onzuivere afval; het beschadigde, onbruikbare van waren, de tarra er voor*), o.
Fut (*kracht, sterkte*), v.; *iemand zonder -, er zit geen - in hem*, energie; *alle - is er uit*, kracht; zegsw. *'t is alles -*, d. i. vergeefsch.
Futiel' (*nietig, nietswaardig, armzalig*), bn.
Futiliteit' (*nietigheid, onbeduidendheid*), v. -en.
Fut'selen (*beuzelen, knoeien, talmen*), ik heb gefutseld; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en; **-arij',** v. -en; **-werk,** o. gmv.
Fuut (*duiker, zwemvogel*), m. futen.

G.

G. v. -'s. De zevende letter van het alphabet, benaming van den vijfden toon in de muziek, *sol.* Als Rom. getalmerk is G = 460.
Gal. - *Galaten.*
g. a. w. v. - *Gunstig antwoord wordt verwacht.*
geb. - *geboren.*
Gebr. - *Gebroeders.*
Ged. St. - *Gedeputeerde Staten.*
geëx. - *geëxamineerd.*
gel. - *geleerd.*
Gen. - *Ge'nesis*, eerste boek van Mozes, n.l. dat der Schepping.

Gen. - *Generaal.*
Gen. - *Ge'nitief, ge'nitivus*, 2e naamval.
Gesch. - *Geschiedenis.*
Gestr. - *Gestrenge.*
get. - *geteekend.*
Gez. - *Gezang.* - *Gezusters.*
Gl., guld. - *Gulden.*
G. M. *of* **Glor. Mem.** - *Glorio'sæ Memo'riæ*, roemrijker gedachtenis.
gr. - *groot*, - *grein.*
Gr. - *Grieksch.*
gr. 8° - *groot octavo* (papierformaat).
gran. - *gra'nula*, korrels.
gr. m. - *gros'so mo'do.* Zie ald.
Gr. M. - *Grootmeester.*
grootb. - *grootboek.*
g. v. - *goed voor.*
gymn. - *gymnasium, gymnasiaal.*

Ga (samentrekking van: *gade*), m. en v. gaden.
Gaaf, gave (verwant met *geven*: *gift, geschenk, talent*), v. gaven.
Gaaf (verwant met *geven*; eig. *geefbaar*; *ongeschonden*), bn. en bw.; - *porselein, een rij gave tanden*; *iets* - *voorlezen*; gaver, -st.
Gaai (*boschvogel, meerkol*), v. -en.
Gaai, m. en v. -en; zie **Gaaike.**
Gaai (uit *papegaai*: *mikvogel*; *houten vogel, waarnaar men schiet*), m. -en; *naar den* - *schieten*, papegaai.
Gaai'en (*paren*), ik heb gegaaid; **-ing,** v. vero; zie **Gaden.**
Gaai'ke, gaai'ken (dicht. *vogel, mannetje of wijfje*), o. -s, -ns: ook: **gaaitje,** o. -s.
Gaal (*kale streep in weefsels*), v. galen.
Gaal (*kattedoorn*), v. gmv.; *de heete* - *is een heestergewas*, vlinderbloem.
Gaan (*zich te voet bewegen*), ik ging, ik heb en ben gegaan; *in den pas* -, *uit den pas* -; zegsw. *met (op) looden schoenen* -, d. i. langzaam gaan; *op rozen* -, in voorspoed leven; *hand aan hand* -, gepaard gaan; bij uitbreiding: *met de diligence* -, *met den trein* -; fig. *door de wereld* -, zijn weg maken; *door den wind* -, aan den zwier zijn; *recht door zee* -, recht op zijn doel af, zonder slinksche wegen; *den weg van alle vleesch* -, sterven; *op de flesch* -, failliet gaan; *onder dienst* -, dienst nemen; *om zeep* -, sterven; *voor den wind* -, *voor stroom en wind* -, voorspoed hebben.
Gaanderij' (ontstaan uit: *galerij*), v. -en.
Gaan'deweg (*van lieverlede, allengskens*), bw.
Gaans (2e *nv. van gaan*), o.; *een uur* -, of $5^5/_9$ K.M. d. i. $^3/_4$ geographische mijl.
Gaan'stok (*wandelstok*), m. -ken. Vl.
Gaar (*naar behooren gekookt*), bn. en bw.; zegsw. *hij is niet goed* -, hij is half onwijs; gaarder, gaarst; **-heid,** v.; **-te,** v.
Gaard (dicht. *tuin*), m. -en.
Gaard (*roede, hengelstok*), v. -en; zie **Gard.**
Gaar'de (*tuin*), v. -n; *een dier*-; **-kijn** (dicht. *tuintje*), o. -s.
Gaardenier' (dicht. *hovenier*), m. -s, -en.
Gaar'der, m. -s; *brieven*-, *tol*-, d. i. beambte.
Gaar'keuken (*spijshuis, ordinaris*), v. -s.
Gaar'kok (*houder van een gaarkeuken*), m. -s.
Gaar'ne (verwant met *begeeren*: *met genoegen, met lust*), bw.
Gaas (Fr. *gaze*: *dun en fijn weefsel van garen, zijde, goud*-, *zilver*-, *ijzerdraad*, enz.), o.; (soorten): gazen; de stof heet naar de stad Gaza in Syrië.
Gaas (*vlechtwerk van vertind ijzerdraad tot afsluiting van tuinen voor kippen*), o. gmv.; ook: **Kippengaas.**
Gaas'vlieg (*gaasvleugelig insect*), v. -vliegen.
Gaat'je, o. -s; zie **Gat.**
Gabaar' of **gaba're** (*kleine, breede, platte schuit, Fransche praam*), v. gabaren.
Ga'ba (O.-I. *rijst, ontdaan van het stroo, maar nog in den bolster*), v. gmv.
Gab'beren (*snateren van kalkoenen*; ook: *spottend, schimpend lachen*), ik heb -gabberd.
Gabel' (Fr. *zoutbelasting*; *tolhuis of tolhek op een rijksweg*), v. gabellen.
Ga'de, ga (*gelijke, echtgenoot*), m. en v. gaden.
Ga'deloos (fig. *zonder gelijke*), bn.; **-heid,** v.
Ga'den (*overeenstemmen in neiging, lust, zin*; *ook zich vereenigen, paren*), ik gaadde (gaaide), heb en ben gegaad (gegaaid). vero.
Ga'der (te) (*gezamenlijk, te zamen vereenigd*), bw.; ook: *Te gaar.*
Ga'deren (den. van *gader*: *verzamelen*), ik heb gegaderd; **-ing,** v.; ook: **Garen.**
Ga'dergeld (*collecte-geld*), o. gmv. vero.
Ga'deslaan (samenst. met *gade*, zorg, acht: *oplettend beschouwen*), ik sloeg gade, heb gadegeslagen.
Ga'ding (*lust, genoegen*), v.; *dit is van mijn* -, naar mijn zin, naar mijn behagen.
Ga'dood (*snelle of plotselinge dood*), m. gmv.
Ga'doop (*het doopen in geval van stervensnood door een ander dan de geestelijke*), m. -en. Vl.
Gae'a, myth. *godin der aarde, moeder der Titanen of Reuzen, vrouw van Uranus.*
Gaf'fel (*tweetandige hooivork*; *rondhout, dat met een gevorkt achtereind tegen den mast steunt en waaraan het zeil hangt*), v. -s.
Gaf'felanker (scheepst. *tuianker*), o. -s.
Gaf'feldissel (*inspan voor één paard*), m. -s.
Gaf'felkruid (*wild wormkruid*), o. gmv.
Ga'ga (O.-I. *droge rijstakker in een omgekapt boschgedeelte*), v. -'s; ook: *Gagah.*
Ga'ge (*bezoldiging, handgeld, soldij inzonderheid van matrozen*; *pensioen van oude of verminkte soldaten*), v. -s. (ge = zje).
Ga'gel (*welriekende katjesdragende heester, Brabantsche mirt*), m. -s; als stofnaam, v.
Ga'gel (*tandvleesch zonder de tanden, verhemelte*), o. -s. gew.
Gagement' (*soldij van mindere militairen*), o. -en. (ge = zje).
Gag'gelen (verwant met *kakelen*: *snateren van ganzen*), zij heeft -gaggeld; **-taal** (*ganzentaal*), v. gmv.; ook: *Gagelen.*
Ga'honger, m.; zie **Geeuwhonger.**
Gal (*Galliër*), m. -len, -liërs.
Gal (*knobbel of gezwel aan het kootgewricht der paarden*), v. gallen.
Gal (verwant met *geel*: *bitter vocht door de lever afgescheiden en hoofdoorzaak van drift, toorn, wrok, vooral van het cholerische temperament*), v. gmv.; *de* - *bruist hem, de* - *loopt hem over*, hij ontsteekt in toorn; *overloop van* -, boosaardigheid, gramschap; zegsw. *een duifje zonder* -, een onschuldig meisje zonder arglist of boosheid.
Gal (*kleine holte of opening in gegoten ijzer*), v. gallen.
Gal (*plantdier, zeenetel, kwal*), v. gallen.
Ga'la (*hofpracht, hoffeest*; *staatsiekleeding*), o.; *groot* -, zeer luisterrijk feest; *in* - *zijn*, in

feestdos zijn; **-bal** (*hofbal*), o. -s; **-dagen** (*nl. aan het hof, staatsiedagen*), m. mv.
Galactome'ter (*melk-gehalte-meter*), m. -s.
Ga'ladegen (*behoorend bij een galakostuum*), m. -s; **-koets,** v. -en; **-kostuum,** o. -tumen; **-pak,** o. -pakken; **-partij,** v. -en; **-rok,** m. -ken; **-voorstelling,** v. -en.
Gala'go (*kleine Afrik. halfaap*), m. -s.
Galan'der (*een soort van vogel*), m. -s.
Galan'der (*leuning, hek*), m. -s.
Ga'langan (O.-I. *smal dijkje in een sawahveld*), v. -s.
Galant' (*hoffelijk, wellevend, voorkomend jegens de dames*), bn.; *-e jongelieden, een - gedrag, een - compliment, -e taal.*
Galant' (*vrijer, beminde, aanstaande*), m. -en, -s.
Galanterie' (*hoffelijkheid, ridderlijkheid, vooral tegenover dames*), v. -ën.
Galanterie'ën (*artikelen tot tooi en opschik*), v. mv.
Galanterie'kraam, v. -kramen; **-magazijn,** o. -en; **-waren** (*allerlei artikelen van weelde*), v. mv.; **-winkel,** m. -s.
Gal'appel (*galnoot*), m. -s; **-eik** (*in Z.-Europa en Klein-Azië*), m. -eiken.
Galate'a, myth. *zeenimf, door den cycloop Polyphemus bemind*; fig. schoon meisje.
Gal'beker (fig. *lijdensbeker*), m. -bekers.
Gal'blaas (ontl. *zakje ter verzameling der gal*), v. -blazen; fig. *de - stort zich uit, ontlast zich*, d. i. de gramschap geeft zich lucht; **-spat** (*zuchtig gezwel aan het spronggewricht van paarden*), v. -ten; **-steen** (ontl. *steenachtige zelfstandigheid i. d. galblaas*), m. -en.
Galeas', galjas' (Fr. *galéace*: groote galei: *Venetiaansch zeil- en roeischip*), v. -sen. vero.
Galei' (oud-Fr. *galée*: *lang en breed oorlogsvaartuig met laag boord, in beweging gebracht door veroordeelde misdadigers, vroeger ook door krijgsgevangenen, in de Middell. Zee*), v. -en; *iemand tot de -en veroordeelen, naar de -en zenden*, hem veroordeelen tot dwangarbeid nl. tot roeier op de galeien; **-boef** (*misdadiger op de galeien*), m. -boeven; **-keten** (*keten, waaraan de galeiboef is vastgekluisterd*), v. -s; **-slaaf** (*roeier op een galei, bij de Turken meestal een gevangen Christen*), m. -slaven; schertsend: *roeier*, b.v.: *„Maar wil ik je nu niet reis aflossen, mijn lieve -slaven", vroeg Dolf.* (C. O.); **-straf** (*vroeger in Frankrijk als dwangarbeid bij vonnis opgelegd*), v. gmv.; zie **Bagno.**
Galei' (boekdr. *langwerpig vierkant van eikenhout ter dikte van 0.01 M., waarop het zetwerk uit den zethaak wordt overgebracht*), v. -en.
Ga'lengan (O.-I. *laag dijkje in een sawah*), v. -s; ook **Galangan.**
Galerij' (*zuilengang, lange overdekte door zuilen ondersteunde gang rondom een gebouw, ook mijngang*), v. -en; zie *Gaanderij.*
Galerij' (*schilderij- of kunstzaal*), v. -en.
Galerij' (*schouwburg, de bovenste rij open plaatsen*), v. -en; ook: **Tribune.**
Galg (vroeger, *strafwerktuig tot het ophangen van misdadigers*), v. -en; *iemand tot de - veroordeelen, verwijzen, doemen*; spreekw. *de - ziet hem uit de oogen*, de schurkerij; *hij is van de - gedropen* (*gevallen*), d. i. hij ziet er mager, akelig, ellendig uit; *het is boter aan de -*, ook: *boter aan de - gesmeerd*, d. i. 't is vergeefsche moeite, vruchtelooze inspanning.
Galg (*houten toestel met wip boven een put*), v. -en.
Galg (*draagband, bretel*), v. -en.
Galgant' (*O.-I. plant, wier wortel geneeskrachtig is*), m. -en; zie Galigaan.
Galg'berouw (fig. *valsch, onecht berouw*), o.
Gal'gebrok (*galgenaas, persoon die waard is te hangen*), m. -brokken; **-maal** (*het laatste maal, dat de tot de galg veroordeelde nuttigde en dat uit de spijzen zijner keus bestond*), o. -malen, scherts. *afscheidsmaal.*
Gal'genaas (*het lijk van den gehangene*, fig. *persoon, waard aan de galg den vogels tot aas te strekken*), o. -azen.
Gal'genhumor (*bittere scherts, die de veroordeelde tot de galg zelf in zijn stervensuur zich soms laat ontvallen, of ook klinkt uit den mond van het volk*), m. gmv.
Gal'getronie (*tronie van een schurk*), v. -s.
Gal'geveld (*veld, waarop de galg stond*), o. -velden.
Galigaan' (verwant met *galgant*: *op Sumatra in 't wild groeiend cypergras*), v. -ganen; **-gras,** o. -sen.
Galile'a (aardr. *landschap in Palestina ten W. van het meer Genesareth, de bakermat van het Christendom*), o.; van - zijn bekend de steden: Nazareth, Kana, Naïn en Kapernaüm.
Galilei, Galileo, 1564-1642; te Pisa in Italië geboren, ontdekker van de beweging der aarde om de zon.
Galima'tias (*brabbeltaal, wartaal, onzin*), o.; ook: **Gallimathias.**
Galjas' (*koopvaardijer*), v. -sen; zie **Galeas.**
Galjoen' (Fr. *galion*: *groot Spaansch koopvaardij- of oorlogsschip uit de 17e eeuw met drie of vier masten en hoog boord*), o. -s, -en.
Galjoot' (*kleine galei; platbodemd roeivaartuig met twee of drie masten*), v. -joten, -s.
Gal'koorts (*gele koorts*), v. -koortsen.
Gal'len (*ontdoen van de gal*, b.v. *een visch*), ik heb -gald; *hij weet de bot te -*, d. i. fig. de zaak te beredderen.
Gallicaansch', bn.; *de -e kerk*, de R.-K. kerk in Frankrijk, voor zoover deze van de 14e tot de 18e eeuw stond onder den invloed der z.g. Gallicaansche vrijheden. (c = k).
Gallicis'me (*woord of uitdrukking ontleend aan 't Fransch taaleigen; eigenaardige Fransch getinte uitdrukking*), o. -n; b.v. *op zijn schreden terugkeeren, dat kost duur, zich rusten.*
Gal'lië (*het tegenwoordige Frankrijk, Romeinsche naam van het land der Gallen, door Julius Caesar veroverd*, 58-50 v. C.), o. gmv.
Gal'liër (gesch. *bewoner van Gallië*), m. -s.
Gal'lig (*lijdende aan overmaat van gal*), bn.; *hij is wat -; de schapen worden soms - en sterven*; **-heid,** v. gmv.
Gallima'thias (*wartaal, onzin*), o. gmv.; ook **Galimatias.**
Gal'lisch (*van of uit Gallië*), bn.; *de -e taal.*
Gallomaan' (*iemand, dweepend met al wat Fransch is*), m. -anen; ook: **Gallophiel,** m.
Gallomanie' (*hartstocht voor al wat Fransch is*), v.: *de - deed* (*mij*) *de vingers tintelen.* (Potg.)
Gal'lon (*Eng. inhoudsmaat voor natte waren, ruim 4.54 L.*), o. -s.
Galm (*weerklinkend geluid*), m. -en.
Galm'bord (*schuin gesteld, houten bord in de galmgaten eens torens; klankbord boven den preekstoel*), o. -borden.
Galm'dak (*het dak eener muziektent*), o. -daken.

Galmei' (*kalmijnsteen, tinerts*), o. gmv.
Gal'men (den. van *galm*: *een galm voortbrengen*), ik heb, het heeft -galmd; fig. *weerklinken*: Napoleons naam galmde door Europa; **-ing,** v. -en.
Galm'gat (*klankgat in een toren*), o. -gaten.
Gal'noot (*galappel, nootvormige uitwas aan de bladeren van eikeboomen, ontstaan door den steek der galwesp*), v. -noten.
Gal'notenzuur (*het zuur der galnoot*), o. gmv.
Galon' (*weefsel van goud- of zilverboordsel, boord, bies*), o. -nen, -s; *witlakensche wapenrokken met - gegarneerd*, boordsel tot versiering; bij uitbr. passement van wol, zijde of andere stof: *een grijze zomerbroek met een zwart -*; **-wever,** m. -s.
Galonneeren (*met gouddraad bestikken of borduren, met galon opsieren*).
Galop' (Fr. *galop*: *springloop, snelrit van een paard*), m. -s; *in vliegenden -*.
Galop' (*Hong. dans in twee tempo's*), m. -s, *een wilde, woeste -*; zie **Galoppade.**
Galoppa'de (eig. *gegaloppeer*: *vroegere benaming van den galop, ook galopmuziek*), v. -s; *galoppades is ook het mv. van galop.*
Galoppeeren (*den galop dansen*; *met sprongen loopen of rijden*); fig. overijld handelen.
Galopijn' (*loopjongen, boodschaplooper*), m. -s.
Gal'pen (*weenen, huilen, janken*), ik heb gegalpt; *de vossen -*; **-ing,** v. -en. gew.
Galva'ni, Luigi, geneesheer te Bologna in Italië, 1737-1798, ontdekker van het naar hem genoemde galvanisme.
Galva'nisch (nat. *betrekking hebbende op, voortgebracht wordende door, in werking gebracht wordende door galvanisme*), bn.; *een -e batterij, een -e stroom, een -e ontleding, een -e keten, - licht, -e vergulding, -e verzilvering.*
Galva'nisch element', o. -en, ook **Vol'tasch element,** middel tot opwekking van electriciteit; zoo genoend naar *Galvani*, geneesheer te Bologna (1789) en *Volta*, professor te Pavia (1799), door wie de eerste ontdekkingen hierop betrekking hebbende, zijn gedaan.
Galvaniseeren (nat. *den galvanischen stroom aanwenden tot een bepaald doel*, b.v. *als geneeswijze of genezend middel, als bijt- of etsmiddel door een draad te doen gloeien, als middel om een laagje metaal b.v. goud op iets af te zetten*); *ijzerdraad -*, d. i. met zink overdekken of bekleeden. (s = z).
Galvanis'me (*chemische electriciteit, welke ontstaat door inwerking op elkaar van twee ongelijksoortige stoffen, b.v. koper en zink of metalen en zuren*), o. gmv.; het - is genoemd naar den geneesheer Galvani van Bologna, die deze werking in 1789 ontdekte.
Galvanocaustiek' (*de kunst van te etsen door middel van een galvanisch gloeiend gemaakten draad*), v. gmv.
Galvanodu're (*het vergulden langs galvanischen weg*), v. gmv.
Galvanoglyphie' (*de kunst om reliëf-beelden langs galvanischen weg op metalen platen te doen ontstaan*), v. gmv. (ph = f).
Galvanographeeren (*het maken van platen, prenten*, enz. *langs galvanischen weg*).
Galvanographie' (*de kunst om langs galvanischen weg op een met verf bestreken plaat teekeningen in te bijten, die dan voor de pers kunnen dienen*). (ph = f).
Galvanogra'phisch (*ontstaan langs den weg der galvanographie*), bn. (ph = f).
Galvanographiseeren. Zie **Galvanographeeren.** (ph = f).
Galvanome'ter (electr. *werktuig tot meting van de kracht van den electrischen stroom*), m. -meters; *de astatische - van Nobili*; *de spiegel - van Thomson.* Zie ook: **Galvanoscoop.**
Galvanoplastiek' (electr. *'t afdrukken, gewoonlijk in koper, door de chemische werking van den stroom, van munten, medailles, houtsneden en andere voorwerpen*), v. gmv.; *-plastische kopieën van houtsneden, meest gebruikt als figuren in werken over natuurkunde, heeten ook wel cliché's.*
Galvanoplas'tisch (*de galvanoplastiek betreffende*), bn.; *langs -en weg.*
Galvanoscoop' (electr. *werktuig om de aanwezigheid en de richting van zwakke stroomen te doen zien*), m. -copen; *een - heet soms ook wel -meter.* (c = k).
Galvanostegie' (electr. *de kunst om metalen voorwerpen langs galvanisch-electrischen weg met een dun, goed hechtend laagje van een ander metaal, bv. zilver, nikkel, goud, koper te bedekken*), v. gmv. (g = zg.)
Gal'wesp (*vliesvleugelig insect, welks steek den galappel doet ontstaan*), v. -wespen.
Gal'ziek (*aan galziekte lijdende*), bn.; **-te,** v.
Gal'zucht (*geelzucht*), v. gmv.
Gaman'der (*lipbloemige wilde salie*), v. gmv.
Gaman'derlijn (*leeuwenbekachtige*: *een soort van eereprijs*), o. gmv.
Gamba'de (*luchtsprong*; fig. *uitvlucht*), v. -s.
Gam'be (muz. *een knieviool, met de knieën vastgehouden wordende bas*), v. -n. vero.
Gam'bier, gam'bir (O.-I. *struik, wiens sap het gambir bevat*), v. -s; zie *Sirih.*
Gambiet', gambit' (*een misleidende zet in het schaakspel*), v. -en.
Gam'bir (*een der hoofdbestanddeelen van de betelpruim, in den vorm van koekjes, plaatjes, dobbelsteentjes, bevattende het gecondenseerde sap uit de bladeren en de jonge takjes v. den gambier-struik*), o. gmv.
Ga'melan, ga'melang (O.-I. *een soort van metaalharmonica*), m. -s; ook de gezamenlijke instrumenten van een Javaansch orkest als: *rebab, tjelempoeng, soeling, kendang, bonang*, enz. Zie aldaar.
Gamel'le (marine: *verblijfplaats van den scheepskok en den kajuitskok*), v.; ook: **-hut,** v.
Gamin' (*straatjongen, ondeugd, guit*), m. -s.
Gam'ma (*toonladder, toonschaal*), v. -'s; *de -'s spelen, zingen*; ook: *Gamme.*
Gam'pong, m. -s; Fransche vorm voor *Kampong.*
Gan'der (*mannetjesgans, gent*), m. -s.
Ganf (fig. *guit, looze vos, snaak*), m. -en; zie **Gannef.**
Gang (verwant met *gangen*, gaan; *loop, tocht*), m. -en; *met tragen -, zijn - versnellen, op mijn - naar huis*; *ga je -*, handel naar goeddunken; *op - raken.*
Gang (verwant met *gangen*, gaan: *gaanderij, doorloop, deel van een huis*), v. -en; *een - in een mijn, in een berg.*
Gang'baar, bn.: koers hebbend bv. van munten; fig. *een -bare uitdrukking*, gebruikelijke; *een - denkbeeld*, heerschend; **-heid,** v. gmv.
Gang'boord (scheepst. *waring, smal pad in*

de volle lengte langs het boord), o. -boorden; ook: *scheepstrap*, d. i. plaats waarlangs passagiers het schip verlaten.

Gang'maker (sport. *voorrijder voor een kampioen bij een wielerwedstrijd*), m. -makers; de fietser kan dan in volle vaart en blindelings volgen.

Gang'pad (*voetpad, pad in kerk of zaal*), o. -paden; *als Ds. Z. preekt, zijn zelfs de -paden vol met toehoorders.*

Gang'spil (*een kaapstander op schepen, een soort van loodrecht staand windas*), o. -spillen.

Gan'nef (uit het Joodsch: *dief, schelm*), m. -nefen en -neven.

Gan'nefen, gan'neven (*behendig stelen, kapen*), ik gannefde, heb gegannefd.

Gans (*ontstaan uit: Gods*), vero.; *bij - lijden.*

Gans (*inheemsche zwemvogel*), v. -zen; *een vette -, een logge -, de wilde -, de tamme -; de Canada -*; zegsw. *hij loopt als een vette -*, waggelend; spreekw. *de gebraden -zen komen iemand niet in den mond vliegen*, d.i. zonder moeite of inspanning krijgt men den kost niet.

Gansch (eig. *ongedeerd, gezond: geheel, volkomen, in elk opzicht*), bn. en bw.; *iets - beheerschen.*

Gans'knuppelen o. gmv.; **-sabelen,** o. gmv.; **-slaan,** o. gmv.; **-trekken,** o. gmv.: dit zijn of waren volksvermaken.

Ganteeren (*handschoenen aandoen of aantrekken*); *zich -.*

Ganyme'des, Ganymeed', myth. *lieveling van Jupiter en schenker der goden*; fig. zeer schoon jongeling.

Gan'zebout, m. -bouten; zie **Bout.**

Gan'zegat (*dom persoon; student van het eerste jaar*), o. -gatten.

Gan'zelever (*lever v. e. gans*), v. -s; ook *stofnaam*, v. gmv.

Gan'zenbloem (*weidebloem*), v. -en; **-bord** (*bekend ganzenspel voor kinderen*), o. -en; **-ei** (*ei der gans*), o. -eieren; **-hagel** (*grove hagel om wilde ganzen te schieten*), m. gmv.; **-kroos** (*eendenkroos*), o. gmv.; **-muur** (*veldeereprijs, blauwe murik*), v. gmv.; **-oog** (*het oog der gans*), o. -oogen; **-oogjes** (*ronde in servetgoed geweven figuurtjes*), o. mv.; **-roer** (*jachtgeweer met langen loop*), o. -en.

Gan'zerik (*gander, gent*), m. -en. gew.

Gan'zerik (*roosachtig zilverkruid*), v. gmv.

Gan'zetong (*tong v. e. gans*), v. -tongen; ook: *taschjeskruid.*

Gan'zeveder (*pluim v. e. gans*), v. -en, -s; ook: **-veer,** v. -en; **-tje,** o. -s.

Gan'zevoet (*wildgroeiende plant*), m. -voeten; *de - groeit op de kwelders onzer Wadden.*

Ga'pen (*geeuwen*), ik heb -gaapt; *wat sta je daar weer te -*, nieuwsgierig alles af te spieden; **-er,** m. -s; *In den -er*, uithangteeken van een apotheek.

Ga'ping (*opening, leemte, bres*), v. -en; *een - aanvullen*, een opening sluiten.

Gap'pen (*gannefen, ganneven*), ik gapte, heb -gapt. gmz.

Gaps (*handvol*), v. -en. gew.

Garanci'ne (*meekrapuittreksel, verfstof*), v. gmv. (c = s); *bereiding der - uit koolteer.*

Garandeeren (*ergens voor instaan, borgblijven, waarborgen*),

Garant' (*waarborg*), m. -en.

Garan'tie (*waarborg, borgstelling, vrijwaring*), v.; *een rijwiel koopen met een jaar -.* (t = ts).

Garçon' (*vrijgezel; koffiehuisknecht, tafelbediende*), m. -s. (c = s).

Gard, gar'de (*roede, strafwerktuig*), v. garden; *hij moet de - nog hebben*, onder tucht staan; *de - van St. Nicolaas*; ook **Gaard.**

Gar'de (*de wacht*), v.; ook: *- du corps*, lijfwacht; *- -champêtre*, m., veldwachter; *- -fou*, borstwering, leuning; *- -malade*, ziekenoppasser; *- -chasse*, jachtopziener; *- nationale*, burgerwacht, m.; *en -*, in postuur bij het duelleeren.

Gardero'be (*kleerkast; al de kleeren van iem. samen, kleerenvoorraad*), v. -s.

Gardiaan' (R.-K. *opperste of bewaarder in een Franciscanenklooster*), m. -anen; *hier is de pater -.*

Gareel' (*leeren halsgordel, b.v. van een paard*), o. -en; *een trekdier in 't - slaan*, voor den arbeid gereedmaken; fig. *in 't - loopen*, arbeiden, zwoegen; *iemand in 't - spannen, slaan*, hem duchtig aan den arbeid zetten: *dag aan dag in 't - van zijn plicht geslagen zijn*; bij uitbr. de trekstrengen, die aan den halsgordel vastzitten: *in 't zelfde - loopen*, een zelfde taak of werk hebben, samen arbeiden, ook *Greel.*

Ga'ren (*gesponnen draad*), o. -s; *er is katoenen, wollen, zijden, linnen -; - afhaspelen*, afwinden; *- tweernen of twijnen.*

Ga'ren, bn.; *een paar - handschoenen*, d. i. van garen vervaardigd.

Ga'ren (uit *gaderen: verzamelen*), ik heb gegaard; *zie de bindster -*, (Staring); ook: **Gaderen.**

Garf, gar've (*schoof, bos halmen*), v. garven.

Garf'boer (*die graan als pacht heeft te betalen*), m. -en; **garf'pacht** (*huur, die deels met geoogste garven wordt betaald*), v. -en; **-plichtig** (*verplicht tot het opbrengen van garfpacht*), bn.; **-zaad** (*koren, dat in plaats van geld aan den verhuurder wordt opgebracht*), o. -zaden.

Gargouil'le (bouwk. *drakenkop als waterloozing b.v. aan kerken*), v. -s; lees: *-goel'je.*

Garm (*jonge ooi, die nog niet gelammerd heeft*), v. -en.

Garmond' (*zekere drukletter soort*), v. gmv.

Garmr, Germ. myth. *de Noordsche helhond, die bij den wereldbrand tegen de Asen optrekt, doch omkomt in zijn strijd tegen Tyr.*

Garnaal' (*kleine zeekreeft, schaaldiertje*, fig. *het beeld van nietigheid*), v. -nalen; *een geheugen of memorie hebben als een -*, een heel klein of zwak; *een verstand hebben als een -; het hoofd hebben van een -*, niet veel brein bezitten; zegsw. *een - heeft óók een hoofd*, scherts: *zoo mannetje, denk jij koppig te wezen? Ja wel, een - heeft ook een hoofd!*

Garnaat', v. -naten; volksnaam van de *Garnaal.*

Garna'lenbroodje (*met gekookte garnalen*), o. -s; **-geheugen** (*zeer zwak geheugen*), o. -s; **-verstand** (*zeer beperkt*), o.; **-vrouw** (*met garnalen*), v. -en.

Garneeren (*een of ander voorwerp b.v. een taart opschikken, optooien; een kleedingstuk van oplegsels voorzien, omzoomen, opmaken*); **-ing,** v. -en; **-sel** (*oplegsel, boordsel*), o. -s.

Garneeren (*het opsieren van gerechten, taarten*, enz.); *een gebak -*; **-ing,** v. -en.

Garni' (*gemeubileerd*), bn.; *en -*, op gemeubileerde kamers.

Garnisair' (*soldaat, die ergens bij wanbeta-*

ling der belasting ingelegerd wordt), m. -en.
Garnituur' (*garneersel, versiering*; *een volledig stel diamanten*), o. -turen, -tje; *een -* (*garneersel*) *van zijde*; *de vorstin had een prachtig diamanten -tuur aan.*
Garnizoen' (*bezetting van fort of vesting*), o. -en; zegsw. *groote parade en klein -*, groote ophef en niet veel zaaks.
Garnizoens'commandant (*een majoor, een overste, met het bevel over het garnizoen belast*), m. -en.
Garst, gerst (*graangewas*), v. gmv.
Gar'stig (*vettig, tranig, ransig, bedorven*), bn. en bw.; *-e boter, - vet*; fig. *een -e waarheid.* (Potg.), onaangenaam.
Gar'stigheid (*varkensziekte*: *gortigheid*), v. gmv.
Gar'ter-orde (*Eng. ridderorde*, nl. *van den Kouseband*), v.
Gar'ven (*in garven binden*), ik garfde, heb -garfd; **-er,** m. -s; **-ing,** v. gmv.
Gas (*straat*), v. -sen. gew. en vero.
Gas (*kunstmatig woord, door Van Helmond † 1644 gevormd*: *luchtvormige, veerkrachtige, ontbrandbare stof, bijzonder uit steenkolen*), o. -sen; ook bij afkorting voor *gaslicht, gaslamp*: *het felle gas zal mijn oogen bederven*; *draai het - wat op*; het bereiden van gas is uitgevonden of ontdekt door Jan Pieter Minckelers, 1748—1824, (zie **Lichtgas**), voor wien in Juli 1904 te Maastricht een standbeeld is opgericht.
Gas'ballon (*luchtballon*; *ook ballon van een gaslamp*), m. -s; **gasbek** (*mondstuk e. gaslamp*), m. -bekken; **-brander,** m. -branders; **-gloeilicht** (*kousjes-licht*), o. -en; **-houder** (*groote gasketel*), m. -s; **-kroon** (*luchter*), v. -kronen; **-ornament** (*sierlijke gaslamp*), o. -en; **-verdichter** (*-condensator*), m. -s. (c = k).
Gas'co (*een soort van spel bij het quadrilleeren, met de twee zwarte azen als hoofdtroeven*), m. -'s.
Gasco'gner (*iemand uit Gascogne in Frankrijk*; fig. *bluffer, zwetser, grootspreker*), m. -'s.
Gasconna'de (*opsnijderij, snoeverij, als van Gascogners*), v. -s.
Gas'fitter, m. -fitters; zie **Fitter.**
Gas'meter (*kastje met raderwerk en met wijzers, die de hoeveelheid verbruikte gas aangeven*), m. -s.
Gas'motor (*beweegmachine, door gasontploffing in den cylinder gedreven*), m. -s, -to'ren; de - werd het eerst in 1860 door Lenoir geconstrueerd en in 1880 door Lange en Otto verbeterd.
Gas'peldoorn, -doren (*doornig heestergewas, gemeene doornstruik*), m. -doornen, -dorens.
Gast (eig. *vreemdeling*: *iemand dien men aan zijn disch opneemt en onthaalt*), m. en v. -en; *een welkome -, een hooge -, een vreemde -, de herberg is er vol -en*; spreekw. *Zooals de waard is, vertrouwt hij zijn -en*, d. i. men beoordeelt anderen naar zich zelven; *men had Mevr. Ristori als -*, toon. d. i. zij behoorde niet tot het vaste personeel; *een kloeke, stoute -*, man, kerel; *een ongure -*, woesteling; scheepst. *bootsmans-*, maat, matroos.
Gas'tebod (*feestmaal*, later *de uitnoodiging*), o. -boden. vero.; ook: *Gastgebod.*
Gas'tenkamer (*kamer, waar in een klooster de gasten, d. i. bezoekers, vreemdelingen, ontvangen worden*), v. -s; **-meester** (*persoon, die hen ontvangt*), m. -s.
Gastereeren, gastreeren (*te gast gaan, smullen, slempen*).
Gasterij' (*het brassen*; *weelderig gastmaal*), v. -en; *- houden.*
Gast'heer (*die den gast ontvangt*), m. -en; **-maal** (*feestmaal, banket*), o. -malen; **-recht** (*recht op bescherming als gast*), o. gmv. **-vrij** (*mild, gul*), bn. en bw. b.v. *iemand - onthalen, opnemen*; **-vrijheid** (*gulheid in 't onthalen*), v. gmv.; **-vrouw** (*vrouw des gastheers* of *van hem die onthaalt*), v. -en.
Gast'huis (*huis ter verpleging*, ook *ziekenhuis*), o. -huizen; *in 't - liggen*, er ziek liggen; zegsw. *het is daar geheel een -*, zij liggen er allen ziek.
Gas'tram (*die nl. door gasmotors op rails wordt voortbewogen*), v. -s. (a = e).
Gastriloog' (*buikspreker*), m. -logen.
Gas'trisch (*wat de maag, den buik betreft*), bn.; *een -e ziekte, -e koorts*, die haar oorsprong heeft in ongesteldheid van maag of ingewanden.
Gastromanie' (*verslaafdheid aan lekker eten en drinken*), v. gmv.
Gastronomie' (*lekkerbekkerij*; *fijne kookkunst*), v. gmv.
Gastrono'misch (*de fijne kookkunst betreffende*), bn.; *-e bekwaamheden.*
Gastronoom' (*lekkerbek, smulbroer*), m. -nomen; *ik ben - noch epicurist.* (Potg.)
Gast'vrij (eig. *vrij*, d. i. mild voor zijn gast: *gul, mild in het onthalen, herbergzaam*), bn. en bw.; **-heid,** v. gmv.
Gat (*open plaats, opening, doorgang*), o. gaten; **gaatje,** o. -s; *een - in den dijk*; zegsw. *ergens geen - in zien*, d.i. geen uitweg, fig. geen uitkomst; *een - in den dag* (*in den morgen*) *slapen*, laat opstaan; *een - in de lucht slaan*, scherts. gebaar van verbazing; *praatjes vullen geen gaatjes*, men richt er niets mede uit; *het Brielsche, Goereesche -*, open plaats of vaarwater tusschen kusten of banken; *iemand in de -en hebben*, hem in 't vizier, in 't oog hebben. gmz.
Gat (*achterste*), o. gatten; **-je,** o. -s.
Ga'ten (*van gaten voorzien*), ik heb gegaat.
Ga'tenplateel (*groot aarden bord met gaatjes er in om de gewasschen sla te laten uitdruppelen*), o. -plateelen.
Gaudea'mus, *laten wij ons verheugen.*
Gau'dium (*vreugde, verlustiging*), o. gmv. (au = ou).
Gaufreeren (*met figuren bedrukken*, ook: *fijn plooien*). (au = oo).
Gaurisan'kar (aardr. *de hoogste top van het Himalaya-gebergte, 8840 M., gehouden voor het hoogste punt der aarde*), m.; de - ligt op de grens van Thibet en Nepal (Azië).
Gauw (verwant met *gooien*: *snel, vlug, rap*), bn. en bw.; **-heid,** v.; **-igheid,** v. -heden; **-te,** v. gmv.
Gauw'dief (eig. *gauwe*, behendige, vlugge *dief*), m. -dieven; **-dieverij',** v. -en; zie *Vergauwen.*
Gau'werd (*vluggerd, slimmerd*), m. -s.
Ga've (*talent*), v. -n; *de - der welsprekendheid, der poëzie, der talen*; zie **Gaaf.**
Ga'vial (*snavelkrokodil v. d. Ganges*), m. -s.
Gavot'te (muz. *een klein, vroolijk dansstuk in tweekwartsmaat*; *de dans zelf*), v. -s.
Gazel' (Fr. *gazelle*: kleine en mooie anti-

lope: *zeker hert in N.-Afrika en Z.-W. Azië*), v. -len.
Gazel'lenoog (*oog eener gazel*, fig. *schoon meisjesoog*), o. -oogen.
Ga'zen, bn.; *een - sluier, gewaad, doek, zeef*; *- gordijnen*; *- vleugels, - vlerkjes.*
Gazet' (*krant*), v. -ten. vero.; zie *Journaal.*
Gazome'ter (*gasmeter*), m. -meters.
Gazon' (*graszode*; *groen grasperk of grasvlakte in tuin of bosch*), o. -s.
Gazonneeren (*met graszoden beleggen, tot een grasperk maken*).
Ge- (*voorvoegsel*), in: *-broeders, -peupel, -bladerte, -tweeën, -drieën*, bet. samen; in *-bak, -braad, -bouw*, bet. voortbrengsel; *-brom, -fluit, -kerm*, bet. herhaling; *-trouw, -wis, -streng*, bet. versterking; *-leiden, vergezellen*, bet. een samengaan; *-spoord, -laarsd, -wiekt*, bet. hebbende.
Geaard' (*den aard hebbende*), bn.; **-heid,** v.
Geaar'zel (*getalm, het blijven aarzelen*), o. gmv.
Geabimeerd' (*bedorven, te gronde gericht*), bn.
Geabonneerd', vd.; *ik ben op dat werk -*, d. i. ingeteekend; **-e** (*inteekenaar, ingeschrevene*), m. en v. -n.
Geaccepteerd' (*aangenomen*), bn. (cc = ks).
Geaccidenteerd' (*niet-horizontaal, met hoogten*), bn.; *een - terrein.* (cc = ks).
Geaccordeerd' (*toegestaan, in schikking aangenomen*), bn.
Geacharneerd' (*verwoed, verbitterd, verzot, sterk gesteld op*), bn.
Geacheveerd' (*voltooid, voleindigd*; *uitstekend*), vd. en bn.; *een -e opvoeding.*
Gea'derd (*hebbende aderen*), bn.; *- marmer, blauw -e slapen.*
Geadopteerd' (*aangenomen*), bn.; *een - kind*, aangenomen als eigen zoon of dochter.
Geaffaireerd' (*druk, bedrijvig, veel omhanden hebbende*), bn. (ai = ê).
Geaffecteerd' (*gemaakt, gekunsteld, niet natuurlijk*), bn.
Geagreëerd' (*toegevoegd, plaatsvervangend*), bn.; *een - klerk*, die den patroon vervangt.
Gealimenteerd' (*verzorgd, verpleegd, onderhouden*), bn.; *een -e*, een bestedeling.
Gealliëer'den (*bondgenooten*), m. mv.
Gealtereerd' (*ontroerd, ontsteld*), bn.
Geamendeerd' (*verbeterd, gewijzigd*), bn.; *de wet werd -*, door amendementen gewijzigd.
Geamnestieerd' (*amnestie verkregen hebbende, in de amnestie begrepen*), bn.
Geamoveerd' (*gesloopt, geslecht, weggeruimd*), bn.
Geangliseerd' (*op Engelsche wijze gekortstaart*), bn.; *een -e ekster.* (s = z).
Geanimeerd' (*opgewekt, vroolijk, druk*), bn.; *een - gesprek, een -e partij.*
Gea'ring (sport. *versnelling*), v.; lees: *gie'-ring.*
Gearmd' (*arm in arm*), bn.; *zij gingen -.*
Gearticuleerd' (*duidelijk en zuiver uitgesproken*), bn. en bw.
Geasphyxieerd' (*door schijndood getroffen, in doodsonmacht gevallen*), bn.; lees: *-fiksieerd.*
Geaspireerd' (*met aanademing uitgesproken*), bn.; *de -e keelklank g.*
Geassorteerd' (*tot in de bijzondere soorten van iets voorzien*), bn.; die winkel is goed -.
Geassureerd' (*tegen schade b.v van brand, hagelslag, schipbreuk verzekerd*), bn.
Geautoriseerd' (*gevolmachtigd, van volmacht voorzien*), bn. (au = ou).
Geavanceerd' (*vooruitgeplaatst, gevorderd, modern*), bn. (c = s).
Gebaar' (*geklaag, geschrei*), o. gebaren. vero.
Gebaar' (*beweging met handen, armen, enz.*), o. gebaren; *een deftig -, een afwijzend -, te veel gebaren maken*: zie **Geste.**
Gebadineerd' (*geschertst, gejokt*), bn.
Gebak' (*baksel, taart*), o. -ken.
Geba'kerd; zie **Bakeren.**
Gebalanceerd' (*in evenwicht gehouden, wederzijds opgewogen*), bn.; ook *afgesloten*, van een balans (boekhouding). (c = s).
Gebal'der (*aanhoudend gebulder van grof geschut*), o. gmv.
Ge'bang (O.-I. *waaierpalm*), m. -s; *het nut, dat de Javanen van den - trekken, is zeer groot.* (Veth).
Geba'renkunst, v. gmv.; **-spel,** o. gmv.; zie **Mimiek.**
Gebas' (*het telkens bassen van honden*), o. gmv.
Gebaseerd' (*gegrond op, rustende op een of anderen grondslag*), bn. (s = z).
Geba'zel (*het bazelen, het spreken van onsamenhangende taal*), o. gmv.
Geb'be (*vischtuig, net aan een gaffelstok*), v. -n.
Gebed' (*de daad van bidden, bede*), o. gebeden; *een huis des -s*, de tempel, de kerk; *in den gebede*; ook een gebeds-formulier; **-enboek,** o. -boeken.
Gebe'del (*het aanhoudend bedelen*), o. gmv.
Gebeeld'houwd (*met beeldhouwwerk versierd*), bn.; *een fraai -e kast.*
Gebeeld'werkt, bn.; *een sleutel van fijn - goud.*
Gebeen'te (*geraamte, stoffelijk overschot*; scherts. *lichaam*), o. -n; *wee je -!*
Gebeft' (*van een halsslipje of bef voorzien*), bn.; *dominee was gemanteld en -.*
Gebeid' (*op jeneverbessen of -beien overgehaald*), bn.; *een glaasje -e jenever*; als zn. v.: *neem wat dubbel -e!*
Gebei'er (*het aanhoudend slaan op of slingeren v. d. torenklokken*), o. gmv.
Gebekt' (*hebbende een bek of snavel*), bn.; spreekw. *Elk vogeltje zingt, zooals het - is*, fig. ieder spreekt overeenkomstig zijn aard of den trap zijner beschaving.
Gebenedijd' (*gezegend*), bn. vero.
Geberg'te (*een groep van bergen, een bergreeks*), o. -n; *een hoog -, een steil -*; *het Karpathische -*, bergketen; *een kust-, een rots-, het Alpen-, een plateau-, een rand-.*
Gebe'ten (*vergramd, nijdig, vertoornd*), bn.; *hij is zeer op u -*, verbitterd.
Gebe'teren (*beter maken, verhelpen*); alleen gebruikelijk in de onbep. wijs: *iets niet kunnen -*, het niet kunnen helpen.
Geben'ren (*voorvallen, geschieden, plaats hebben, plaats grijpen*), het is -beurd.
Gebeur'lijk (*mogelijk*), bn.; *-e dingen*, die nl. gebeuren kunnen; **-heden,** v. -heden. w. g.
Gebeur'tenis (*voorval, feit*), v. -sen.
Gebied' (*heerschappij, macht, gezag*; *rijk, staat*), o.; *onder iem. - staan, het - voeren, het - der Romeinen, het - eener stad, het - der Nederlanden*, bij uitbr. *het - eener rivier*, d.i. het oeverland, het stroom-; fig. *het - der geschiedenis, der kunst, der taal*, d.i. kring dier zaken of onderwerpen.
Gebie'den (*bevelen, gelasten*), ik gebood, heb -boden; **-er** (*heerscher, meester*), m. -s.
Gebie'dend, bn.; *de -e wijs, op -en toon.*

Gebie'denis (*eerbiedige en beleefde groet*), v. gmv.; *aan iemand zijn - doen*, hem een afscheidsgroet brengen. vero.
Gebies' (*geblaas, gesijfel van slangen*), o. gmv.
Gebint', -bin'te (verwant met *binden*: *balkwerk, samenstel van balken*), o. -binten; *de -n van een dak.*
Gebit' (verwant met *bijten*: *boven- of onderrij tanden en kiezen*), o. -ten; *een schoon -, een valsch -; het - van een toom*, d.i. ijzeren stang of mondstuk; zegsw. *het - op de tanden nemen*, op hol gaan.
Geblaar' (*het aanhoudend blaten, blaren*, enz.), o. gmv.; *het - der schapen, kalven, geiten*; fig. *het - der kinderen*, geschreeuw.
Geblaard' (*met blaren of bleinen bedekt*), bn.; *zijn geheele gelaat was -.*
Geblaard' (*met een vlek voor den kop, bij runderen*), bn.; *een -e koe.*
Gebla'derte (*de blaren samen*: bij dichters: *gebladert, geblaârte, geblaârt*), o. gmv.
Geblaf' (*het aanhoudend blaffen*), o. gmv.
Geblameerd' (*in kwaden naam gebracht*), bn.
Geblaseerd' (*over-verzadigd, ontzenuwd door 't genieten*), bn. (s = z).
Gebla'zen, vd.; spreekw. *Beter hard - dan den mond verbrand*, fig. het is beter vooraf wat omslag of drukte te maken dan schade te lijden; *hij is -*, hij is er van door, weg, heeft zich uit de voeten gemaakt, volkst. zie **Blazen.** (van een dam).
Geblesseerd' (*gekwetst, gewond*), bn.
Geblindeerd' (*aan alle zijden beschut of dicht*), bn.; *een -e trein in oorlogstijd, -e schietgaten.*
Gebloemd' (*van bloemen voorzien*), bn.; *een -e kamerrok, - damast*, met bloemen doorweven.
Gebloem'te (*allerlei bloemen te zamen*), o. gmv.: *het - der lente.*
Geblok' (*het aanhoudend inspannend werken*), o. gmv.; *met al zijn - is hij nog niet door zijn examen gekomen.*
Geblokkeerd' (*door vijandelijke schepen af- of ingesloten*), bn.; *een -e haven, een -e kust.*
Gebo'cheld, bn.; *een - manneke*, gebult.
Gebod' (verwant met *gebieden*: *openbare bekendmaking of afkondiging*), o. -boden; *het eerste, tweede, derde -*, openbare, wettelijke huwelijksbekendmaking; *onder de -en staan*, in ondertrouw zijn; *de -en stuiten*, maken, dat het huwelijk geen dadelijken voortgang heeft.
Gebod' (verwant met *gebieden*: *bevel, last, voorschrift*), o. -boden; *een streng -, een - nakomen, een - ter harte nemen, de 10 -en Gods*; scherts. *met zijn 10 geboden eten*, vingers; *op hoog -*, bevel.
Geboef'te (*een troep schelmen of slecht volk, gespuis*), o.; *laag -.*
Geboha', o. gmv. w. g.; *al dat geschreeuw en -*, d.i. geraas, getier; ook: **Geboeha.**
Gebom'bam (*een dof gelui*), o. gmv.; *een schaar, die naar 't - luistert.* (Staring).
Gebon'den (*niet vrij, bezet*), bn.; *hij is door die betrekking erg -; - stijl*, dichtstijl; *- electriciteit*, op den consendator aanwezig.
Gebon'den (keuken. *gemengd met sago, bloem* enz.), bn.; *een - saus, de soep is niet genoeg -.*
Geboogd' (*boogvormig*), bn.; *zuiver -e wenkbrauwen, -e vensters.*
Geboom'te o. gmv.; *een park met hoog -.*
Geboor'te (verwant met het oude *beren*, dragen: *het ter-wereld-komen*), v. -n; *de - van een kind, van zijn - af; vóór of na Christus' of 's Heeren -; een opstand, oproer in zijn - smoren*, d.i. onmiddellijk na de uitbarsting; *hij is een Engelschman van -*, d.i. in Engeland of uit Engelsche ouders geboren; *menschen van hooge -*, rang, stand, afkomst.
Geboor'teakte (*wettelijk geboortebewijs*), v. -n; **-dag** (*verjaardag*), m. -dagen; **-grond** (*vaderland*), m. gmv.; **-jaar** (*der geboorte*), o. -jaren; **-land,** o. -en; **-plaats,** v. -en; **-recht** (*als erfgenaam*), o. -en; **-stad** (*stad, waar iem. het levenslicht aanschouwde*), v. -steden.
Geboor'tenregister (*legger op den burgerlijken stand, waarin de geboorten worden opgeteekend*), o. -registers.
Gebo'ren (eig. vd. van *beren*, dragen, voortbrengen), bn.; *ik ben te A'dam -*, heb er het levenslicht aanschouwd, ben er ter wereld gekomen; zegsw. *ergens - en getogen zijn*, d.i. het levenslicht hebben aanschouwd en opgevoed zijn; fig. *een zachte smart uit weemoed -*, d.i. ontstaan; *de scheikunde is uit de alchimie -*, voortgekomen; *een - dichter*, de dichtkunst is hem van nature eigen, is hem een gave.
Geborneerd' (*kortzichtig, bekrompen*), bn.; *een - verstand; hij is nog al -*, klein van geest, begrip.
Gebor'steld (*borstels hebbende*), bn.; *de -e huid des evers.* w. i. g.
Gebor'sten (*gebersten, gebarsten*), vd. en bn.
Gebosseleerd' (*gedreven; met figuren en reliëf* n.l. *van goud of zilverwerk*), bn.
Gebots' (*gestoot, gebons*), o. gmv.
Gebouw' (*een bouwwerk*), o. -en; *een groot -, een militair -*; fig. *het - uwer plannen, verwachtingen; het - van den godsdienst*; spreekw. *Zooals de grondslagen zijn, is het gansche -.*
Gebouwd' (*gevormd, geschapen*), bn.; *een forsch - man, een goed -e knaap, met grof -e leden, een kloek -e kerel, een slank - meisje; een zwaar - man*, d. i. forsch, gespierd.
Gebraad' (*gebraden vleesch, wildbraad, gebraden vogels*), o. gmv.; *heerlijk -.*
Gebrab'bel (*brabbelarij*), o. gmv.
Gebrand' zijn op iets; meest in ontkennenden zin: niet op iets gesteld zijn, niet branden van verlangen om iets te hebben.
Gebrek' (stam van het oude *gebreken*: *het ontbreken, mangel, gemis, de nooddruft, ontbering*), o. gebreken; *- hebben, lijden*, d. i. armoede; *het nijpendste -, van - omkomen*; fig. *een lastig -*, kwaal; bij uitbr. *een - in het karakter*, onvolkomenheid; *iedereen heeft zijn gebreken*, verkeerdheden; *elke gek heeft zijn -*, fout; *een - in een schilderij*, fout; *een - in een betoog*, zwakke plaats; *de gebreken zijner deugden hebben*, door overdrijving van goed in kwaad vervallen: zoo kan een spaarzame een gierig mensch zijn, enz. *bij - aan*, b.v *- aan tijd, aan geld, aan woorden*, d. i. gemis.
Gebre'ken (fig. *ontbreken, haperen, mangelen*), het gebrak, heeft gebroken. vero.
Gebrek'kelijk (*gebrekkig, zwakjes*), bn.: *een - persoon, grootje wordt, -*; fig. onvolkomen, slecht: *- schrift*; bw.: *- spreken*; **-heid,** v. -heden.
Gebrek'kig (*een ongemak hebbend*), bn.: *een*

- *mensch, paard*; *kreupelen, lammen en andere -en*; van zaken: *een - toestel, gereedschap*, d. i. fouten hebbend; verder: *een - betoog, een -e teekening, een - beeld*; *taal en stijl waren*, -, d. i. onvolmaakt, leemten, fouten hebbend; *iemands -e zijde*, d. i. zwakke zijde; *een - werkwoord*, b.v. zullen, dat het vd. mist; bw.: - *spreken*, - *denken*; *zich - uitdrukken*, d. i. op onvolkomen, gebrekkelijke wijze; **-heid**, v. gmv.

Gebriesch' (*het aanhoudend brieschen*), o. gmv.; *het - der paarden*, een eigenaardig keelgeluid, ook van leeuwen.

Gebrild' (*een bril dragende*), bn.

Gebrillanteerd' (*met diamanten omzet*), bn.

Gebrod' (*geknoei*), o. gmv.

Gebrod'del (*broddelarij*), o. gmv.

Gebroed' (*het broedsel van vogels*), o. gmv.; bij uitbr. van andere dieren: *het - van slangen, adders, bijen*, enz.; fig. van menschen: *dat vuige-*, schimpwoord, gespuis, geboefte; *vreemd* -, d. i. gehate, snoode vreemdelingen, b.v. in den Franschen tijd.

Gebroe'ders, -broe'deren (*personen onderling als broeders verbonden*), m. mv.; *de - De Witt, zij zijn* -; *de drie* -, schip, aldus geheeten.

Gebroed'sel (*een nest met jonge vogels*; fig. *jong gedierte, een menigte slecht volk*), o. -s.

Gebro'ken, bn.; *hij is* -, heeft een breuk; *hij is dubbel* -, heeft twee breuken; *een - getal*, een breuk; - *land*, moerassig; *een - weide*, omgeploegd; *met - stem*, stamelende, stervende; *Zijtje zag hem met - oogen aan* (C.O)., stervende; *hij sprak - Italiaansch*, gebrekkig.

Gebrom' (*het aanhoudend brommen*), o.; *het - van vliegen, bijen*, enz.

Gebrood' (*brood hebbend*), bn.; *nu ben ik heel mijn leven* -.

Gebrouilleerd' (*in onmin*), bn.; *die heeren zijn* -, *met iemand - zijn*; lees: *-broeljeerd.*

Gebrui' (*geplaag, gezanik*), o. gmv.

Gebruik' (*het zich bij herhaling bedienen van*), o.; *het - v. e. potlood, v. e. woordenboek*; *ten -e geven, afstaan, toevertrouwen*; *inwendig en uitwendig* -; *het - van den tijd, d. i.* het besteden; *het herhaald - van een woord*, bezigen.

Gebruik' (*wijze van doen*), o. -en; *een oud* -, *een eerbiedwaardig* -; *een - invoeren, in zwang brengen, afschaffen*; *een plaatselijk, stedelijk, gewestelijk* -; *zeden en -en.*

Gebrui'kelijk (*gewoon, in gebruik, in zwang*), bn.; *de -e plichtplegingen, den -en eed afleggen, op de -e wijze*; - *zijn*, plegen te geschieden; *een -e breuk*, breuk, wier teller kleiner is dan haar noemer.

Gebrui'ken (*zich van iets bedienen*), ik heb -bruikt; *een werktuig* -; *zijn armen, zijn beenen* -; *zijn oogen, zijn handen, zijn tong weten te* -, nl. er flink gebruik van weten te maken; *een maal, een ontbijt* -, het nuttigen; *de baden* -, een badkuur ondergaan; *een geneesmiddel* -, aanwenden; *zijn geld goed* -, besteden; *krachten, vermogens* -, aanwenden; *zijn verstand* -, behoorlijk nadenken; *rede* -, redelijk zijn; *zijn tijd goed* -, besteden; *een woord goed* -, bezigen; *zich tot alles laten* -, zich leenen tot allerlei lage diensten; **-er,** m. -s.

Gebruiks'waarde (*de waarde, die een zaak, eenig stoffelijk goed voor dezen of genen persoon bezit*), v. gmv.

Gebruis' (*het aanhoudend bruisen*), o. gmv. *het - der golven, der wateren, der vloeden*; fig. gegons, geraas, getier.

Gebrul' (*vervaarlijk gehuil*), o. gmv.; *het - van een leeuw*; *het - eener woeste menigte.*

Gebul'der (*het bulderen*), o. gmv.; *het - der kanonnen*; *het - van den orkaan.*

Gebult' (*een bult of bochel hebbende*), bn.; *de tijger deed een sprong naar zijn -en vijand*, nl. den buffel.

Gebuur' (eig. *medewoner, buurman*), m. -buren; *iem. - zijn.*

Gebuur'schap (*buurt*), v. gmv.

Gebuur'te (*de omliggende huizen of omwonende menschen*), v. gmv.; *zij riep, dat heel de - het hoorde* (Ern. Staas); *de werklieden uit de* -. (V. Lov.). VI.

Gecacheerd' (*verborgen, bedekt, geheim*), bn. (ch = sj).

Gecalangeerd' (*aangehaald, benaderd*), bn. (g = zj).

Gecalqueerd' (*doorgetrokken, nagetrokken*), bn. (qu = k).

Gecasseerd' (*opgeheven, vernietigd*), bn.; *het vonnis der rechtbank werd - door het hof.* (c = k).

Gecharmeerd' (*ingenomen, bekoord, verrukt*), bn. (ch = sj).

Geciteerd' (*aangehaald*; ook *gedagvaard*), bn.

Geciviliseerd' (*beschaafd, welgemanierd*), bn. (c = s).

Gecombineerd' (*samengenomen, -gesmolten*), bn.

Gecoiffeerd' (fig. *ergens mede in zijn schik of vereerd zijnde*), bn.; lees: *-koa.*

Gec'ko (O.-I. *hagedis*), m. -'s; zie **Tokeh.**

Gecommitteer'de (*gemachtigde, afgevaardigde*), m. -n. (c = k).

Gecompliceerd' (*ingewikkeld*), bn.; *een - vraagstuk.* (c = k).

Gecompromitteerd' (*blootgegeven aan opspraak of schande*), bn. (c = k).

Geconcessioneerd' (*toegestaan door de regeering*), bn.

Gecondenseerd' (*verdikt, samengeperst*), bn.; *-e melk.* (c = k).

Geconditionneerd' (*in goeden toestand bewaard*), bn.; *een incunabel, goed* -, in goeden staat.

Geconfederee'den (*verbondenen*), m. mv.

Geconfisqueerd' (*verbeurd verklaard*), bn.

Geconserveerd' (*bederfvrij bewaard, in goeden toestand zijnde*), bn.

Geconsolideer'den (*effecten of staatspapieren, voor welker rentebedrag zekere staatsinkomsten zijn aangewezen*), v. mv. (c = k).

Geconstateerd' (*gestaafd, bekrachtigd*), bn.

Geconsterneerd' (*ontsteld, onthutst, verbaasd*), bn.

Geconstipeerd' (*hardlijvig zijnde of wordende*), bn.

Geconstitueerd' (*vastgesteld, verordend*), bn.; *de vergadering heeft zich* -, heeft zich voor wettig en voltallig verklaard.

Geconsulteerd' (*geraadpleegd*), bn. (c = k).

Geconsumeerd' (*verteerd, opgebruikt*), bn. (c = k).

Geconsummeerd' (*voltooid, voltrokken*), bn. (c = k).

Gecontinueerd' (*voortgezet, vervolgd*), bn. (c = k).

Gecontrarieerd' (*gedwarsboomd, tegengewerkt*), bn.

Gecontrasigneerd' (*mede-onderteekend*), bn. (gn = nj).
Gecorrigeerd' (*verbeterd, de fouten aangewezen*), bn.
Gecostumeerd' (*in zekere kleederdracht gedost*), bn.; *een - bal, een -e optocht.* (c = k).
Gecreëerd' (*geschapen, tot stand gebracht, uitgebeeld, op het tooneel voorgesteld*), bn. (c = k).
Gecultiveerd' (*aangekweekt, beschaafd*), bn.
Gedaag'de (*gedagvaarde, voor de rechtbank geroepene*), m. en v. -n.
Gedaan' (*verricht, afgedaan*), bn.; zegsw. *-dane zaken hebben geen keer*, er valt niets meer aan te veranderen; *de werkman heeft - gekregen*, is heengezonden.
Gedaan'te (verwant met *doen: vorm, gestalte, uiterlijk voorkomen*), v. -n.
Gedaan'teverwisseling (*wisseling van uiterlijk*), v. -en; *de - der kikvorschen: ei*, (zie **Kikkerrit**), *kikkervischje of dikkop, jonge kikvorsch*; *de - der insecten: ei, larf, pop, volkomen insect*; *der kevers*, enz. Zie **Metamorphose.**
Gedach'te (verwant met *denken*: *de daad of het resultaat van denken*), v. -n; **-loos** (*niet nadenkende*), bn.; **-loosheid,** v. gmv.
Gedach'tenbeeld (*denkbeeld*), o. -beelden; **-gang** (*gedachtenloop*), m. gmv.; **-kring** (*kring der voorstellingen*), m, gmv.; **-loop,** m. gmv.; **-reeks** (*geregelde opvolging der gedachten*), v. gmv.; **-sprong** (*niet geleidelijke overgang*), m. -en; **-stroom** (*snelle opvolging*), m. gmv.; **-wending** (*afwijking*), v. -en; **-wisseling** (*wederkeerige mededeeling van gedachten*), v. -en.
Gedach'tenis (*herinnering, aandenken*), v. -sen; *tot een - geven, een lieve -*; *in eeuwige - blijven*, eeuwig gedenken, *zich iets in - brengen*, geheugen.
Gedach'tenstreep (spraakk. *aandachtstreepje*), v. -strepen; *de - is een liggend streepje.*
Gedach'tig (*gedenkende*), bn.; *wees mijner -*; *aan iets - zijn of worden, ergens aan - zijn, aan iemand - zijn, iemand in zijn gebeden - zijn.*
Gedamasceerd' (*vlammig geëtst, met gouden of zilveren figuren ingesmeed*), bn.; *-e klingen*; *- staal*; lees: *-seert*; zie Damasceeren.
Gedast' (*een das dragende*), bn.; *witgedaste heeren volgen de lijkbaar.*
Gedau'wel (*het voortdurend langzaam handelen, talmen, zeuren*), o. gmv.
Gedebaucheerd' (*verliederlijkt*), bn. (au = oo).
Gedebordeerd' (*uit de oevers getreden*, fig. *liederlijk*), bn.; *een - mensch.*
Gedecideerd' (*vastberaden*), vd. en bn.; *een - antwoord, een -e houding*; **-heid,** v.
Gedecolleteerd' (*met laag uitgesneden japon*), bn.; *-e danseressen.*
Gedecontenanceerd' (*bedremmeld, verlegen*), bn.
Gedecoreerd' (*versierd, ook met een ordelint*), bn. en vd.: *de feestzaal was fraai -*; *hij is met dat ridderkruis -.*
Gedecreteerd' (*vastgesteld, besloten*), bn. (c = k).
Gedeeld' (*in deelen gesplitst*), vd. en bn.; in de wapenkunde: *een - schild*, d. i. door een loodlijn of dwarslijn in twee gelijke vakken gedeeld; **-heid,** v. gmv.
Gedeel'te (*deel*), o. -n; *een derde -.*
Gedeel'telijk (*voor een gedeelte*), bn. en bw.; *een -e afbetaling,*
Gedegageerd' (*ongedwongen, los, vrijmoedig*), bn.
Gede'gen (*zuiver, niet vermengd*), bn.; *- goud, zilver, kwik*, d. i. niet scheikundig verbonden met andere stoffen of metalen.
Gede'gend (*een degen dragend*), bn.; *een - doctorandus.* (C.O.)
Gedegradeerd' (mil. *verlaagd in rang*), bn.; *de sergeant werd - tot gewoon soldaat.*
Gedekt' (*van boven gesloten*), bn.; zegsw. *houd u -*, zet uw hoed niet af.
Gedelabreerd' (*vervallen, gehavend, ontredderd*), bn.
Gedelegeer'de (*afgevaardigde, gemachtigde*), m. -n.
Gedelibereerd' (*overwogen, in overweging genomen*), bn.
Gedenk'blad (fig. *historieblad*), o. -bladen; **-boek** (*jaarboek*), o. -en; **-dag** (*herinneringsdag, jaardag*), m. -dagen; **-naald** (*zuil*), v. -en.
Geden'ken (*iets of iem. voor den geest brengen, herinneren*), ik gedacht, heb -dacht; *gedenk mijner, aan iets of iemand -*; *gedenk aan mijn woorden.* (Bild.), *gedenk aan den lieven William.* (C. O); *iets of iemand -*, zich weder voor den geest brengen, herinneren: *op den 3en Oct. gedenkt men Leidens ontzet*; *iemand in zijn gebeden -*; *iemand in zijn testament -.* d. i. hem er in bedenken, hem iets vermaken.
Gedenk'jaar, o. -jaren: *het - der inneming van Den Briel*; **-penning** (*medaille, geslagen ter gedachtenis van een heuglijke gebeurtenis*), m. -en; **-schrift** (*geschiedboek, memorie*), o. -en: *het geschied- en redekundig -schrift van Nederlands herstelling in 1813*; **-spreuk** (*zinrijk gezegde*), v. -en; **-stuk** (*gewrocht der bouw- of beeldhouwkunst*), o. -stukken; **-teeken** (*monument*), o. -s, -en: *-teekens op onze kerkhoven*; **-zuil** (*eerezuil*), v. -en: *de -zuil van Trajanus in Rome* (± 100 n. C.), gedenknaald.
Gedenkwaar'dig (*der gedachtenis waardig*) bn.: *een feit op dien -en morgen.* (C. O.)
Gedepêcheerd' (*afgezonden*), bn. (ch = sj).
Gedeplaceerd' (*misplaatst, verkeerdelijk aangebracht*), bn. (c = s).
Gedeponeerd' (*neergelegd, in bewaring gegeven*), bn.
Gedeporteerd' (*naar een strafkolonie gebannen*), vd. en bn.
Gedeporteer'de (*banneling*), m. en v. -n.
Gedepraveerd' (*verdorven*), bn.
Gedeputeer'de (*afgevaardigde, volksvertegenwoordiger*), m. -n.
Gedeputeer'de Staten (*gekozenen uit de Provinciale Staten, onder presidium van den Commissaris der Koningin belast met de uitvoerende macht en het gestadig toezicht op de provinciale belangen*), m. mv.
Gederangeerd' (*in de war, niet op zijn gemak*), bn. (g = zj).
Gedesabuseerd' (*uit den droom geholpen*), bn.
Gedesigneerd' (*aangewezen, voorloopig benoemd*), bn. (gn = nj).
Gedesillusionneerd' (*ontnuchterd, ontgoocheld*), bn. (ll = l).
Gedesoeuvreerd' (*werkeloos, ledig*), bn. (oeu = eu).
Gedesoleerd' (*verwoest*, fig. *troosteloos*), bn. (s = z).

Gedesorganiseerd' (*verbroken in samenhang, uit zijn verband geraakt of gebracht*), bn. (s = z).
Gedesorienteerd' (*het spoor bijster, in de war*), bn.
Gedestineerd' (*bestemd*), bn.
Gedetacheerd' (*losgemaakt*, mil. *afgezónderd en uitgezonden van troepen, politie*), bn. (ch = sj).
Gedetailleerd' (*omstandig, breedvoerig, in bijzonderheden*), bn.; *een -e beschrijving*; lees: *-taljeerd'*.
Gedetermineerd' (*vast besloten of bepaald, vastberaden, onverschrokken, koen*), bn.; ook van planten; zie **Determineeren.**
Gedetermineer'de (*iem. die vooraf bestemd is ongelukkig te worden*), m. en v. -n.
Gedetrompeerd' (*uit den droom geholpen*), bn.
Gedeveloppeerd' (*ontwikkeld*), bn.
Gedevolveerd' (*door 't recht van versterf in een anderen familietak overgegaan* bv. *'t recht op de kroon van een land*), bn.
Gedicht' (*gewrocht der dichtkunst, dichtstuk*), o. -en; *de -en van Vondel*; *een - maken, voordragen*; *een - aan iemand opdragen*; *-jes voor kinderen*; *bruilofts-, gelegenheids-, graf-, lijk-, verjarings-*; *kindergedichtjes*, b.v. van Goeverneur.
Gedicht'sel (Bijb. *overleg, gepeins*), o. -en, -s.
Gedien'de (*geoefend soldaat*), m. -n; *een oud -*, gewezen militair.
Gedien'stig (*dienstvaardig, dienstwillig*), bn. en bw.; *een -e geest*, e. goede hulp; *iets met een - ja beantwoorden*; **-heid** (*dienstvaardigheid*), v. -heden.
Gedien'stige (*helper, dienaar*), m. en v. -n.
Gedier'te (*de gezamenlijke dieren*), o. -n; *het - des wouds, der woestijn*; ook één dier: *wat een vreemd, wonderlijk - kruipt daar!*
Gedij'en (afleid. van *dijen*: *voorspoedig groeien*), het gedijde, het heeft en is -dijd; zegsw. *gestolen goed gedijt niet*, d. i. levert geen vrucht of voordeel op.
Geding' (afleid. van *ding*: *pleit, rechtzaak, proces*), o. -en.
Gedirigeerd' (*bestuurd, geregeld, in de richting gebracht*), bn. (g = g).
Gedisciplineerd' (*aan orde en tucht gewend*), bn. (c = s).
Gediscrediteerd' (*in kwaden naam gebracht of staande*), bn. (c = k).
Gediscutieerd' (*overwogen, besproken, gewikt*), bn. (c = k).
Gedispenseerd' (*vrijgesteld, ontheven, verschoond*), bn.
Gedisperseerd' (*verstrooid, verspreid*), bn.
Gedisponeerd' (*beschikt*, ook *ergens voor in goede stemming*), bn.
Gedisproportioneerd' (*in slechte verhouding, onevenredig*), bn.
Gedisputeerd' (*getwist, met woorden gestreden*), vd.
Gedistilleerd' (*overgehaald, van geestrijke wateren*), bn.; als zn. o. gmv. (ll = l).
Gedistingeerd' (*fijn in vormen, beschaafd van toon, kleeding, uiterlijk*, enz.), bn.
Gediverteerd' (*vermaakt, verlustigd*), vd.
Gedivideerd' (*gedeeld, verdeeld*), vd.
Gedocumenteerd' (*met bewijzen gestaafd*), bn.; *een -rapport*.
Gedoe' (verwant met *doen*: *hofstede, hoeve*), o.; *een aardig -*.
Gedoe' (verwant met *doen*; *het doen, drukte, bedrijvigheid*), o. gmv.
Gedoen' (*getier, leven, hoeve*), o., ook *Gedoente*.
Gedomicilieerd' (verwant met *domus*, huis: *gehuisvest, gevestigd, woonachtig*), bn. (c = s).
Gedon'der (*het telkens en aanhoudend donderen*), o. gmv.; *het ratelend - in het gebergte*; *het - van den storm*, gebulder; fig. *het - van het geschut*.
Gedoo'gen (*kunnen verdragen*: *verduren, lijden, dulden*; *toelaten, vergunnen*), ik heb -doogd; **-ing,** v. gmv.
Gedoteerd' (*met een erfenis begiftigd, met een lijfrente beschonken*), vd.
Gedraaf' (*het aanhoudend draven*), o. gmv.
Gedrag' (*de wijze hoe iemand zich gedraagt*), o. gmv.; *rekenschap geven van zijn -*, doen en laten; *ik schaam mij over uw -*, handel en wandel; *van zedelijk - zijn*.
Gedra'gen (*langzaam*), bn. en bw.; *lezen op - toon*; *de herfstbladeren zegen - neer*.
Gedra'gen (zich), ik gedroeg mij, heb mij -dragen; *zich goed, zich wel -*; *zich voorbeeldig, onberispelijk -*, van levenswandel zijn.
Gedra'ging (*gewoonte*), v. -en; *die dame schijnt zonderlinge -en te hebben*. Zie **Gedrag.**
Gedrags'lijn (*wijze van handelen of doen*), v.
Gedrang' (*het aanhoudend opeen- of samendringen*), o. gmv.; *een geweldig -, in 't - zijn*.
Gedresseerd' (*afgericht*: *van honden, paarden*), bn.; fig. *van dienstboden, soldaten*, goed geoefend.
Gedrie'ën, gedriën' (*drie te zamen*), telw. mv.; *we zijn met ons -, ze zaten -*. Vl.
Gedrocht' (verwant met *(be)-driegen*: *monster, afgrijselijk en verschrikkelijk dier, wanstaltig mensch*), o. -en.
Gedroch'telijk (*leelijk, monsterlijk*), bn; *een - kalf* b.v. *met twee koppen en zes pooten*; **-heid** (*persoon of dier, aartsleelijk of wanschapen*), v. -heden.
Gedron'gen (fig. *kort en breedgebouwd*), bn.; *een - gestalte*; ook van den stijl: *zijn stijl is -*, al te beknopt, ietwat onduidelijk; verder: *een - verklaring, uitlegging*, niet eenvoudig; **-heid,** v. gmv.
Gedruisch' (*geraas, leven, rumoer*), o. gmv.; *een dof -, een oorverdoovend -, een groot - maken*.
Gedrukt' (*ineengedrongen, samengedrongen, niet ruim, niet hoog*), bn.; bouwk. *een - gewelf*, d. i. zonder veel hoogte; handel: *de markt was -*, niet opgewekt, willig; waarde: *de prijzen der koffie waren erg -*; van personen *ik vond oom nogal -*, neerslachtig, niet opgewekt; *een -e stemming*, treurig.
Geducht' (*vreeselijk, vreesaanjagend, ontzagwekkend*), bn. en bw.; **-heid,** v. gmv.
Geduld' (*lijdzaamheid, kalme berusting*), o. gmv.; *draag uw lijden met -*; *een Jobs -*, voorbeeldige lijdzaamheid; *een taai -*, kalme en bedaarde volharding; *gij moet wat - hebben*, d. i. geduldig zijn; *met iemand - hebben*, hem inschikkelijkheid betoonen.
Gedul'dig (*lijdzaam, kalm, onderworpen*), bn. en bw.; *in ziekte is de vrouw -er dan de man*; *hij verdroeg alles -*; zegsw. *het papier is -*, al wat men wil (zelfs onwaarheden), kan men aan 't papier toevertrouwen.
Gedupeerd' (*bedrogen, gefopt, beetgenomen, bij den neus genomen*), bn.

Gedu'rende (*tijdens*), vz.; *- de wandeling, - den tocht, - de vergadering.*
Gedu'rig (*aanhoudend, bij herhaling, telkens*), bn. en bw.; *die -e pijn, een - geroep*; bij uitbr. *een -e bron van twist*; rekenk. *een - product*, van meer dan twee factoren; *een -e evenredigheid*, d. i. een aaneengeschakelde; bw.: *hij wordt - sterker*; *dat groeit - aan*, voortdurend.
Gedwars'balkt (*voorzien van een dwarsbalk*), bn.; in de wapenk.: *het schild is - met vier stukken: keel, azuur, zilver, goud.*
Gedwee' (*tam, onderworpen, lijdzaam*), bn. en bw.; *een -e leerling*, gehoorzaam; *iemand - volgen*, gewillig; **-heid** (*zachtzinnigheid*), v.
Gedwon'gen (*stijf, gemaakt, gekunsteld*), bn. en bw.; **-heid,** v. gmv.
Geëchappeerd' (*ontsnapt, ontkomen*), vd. (ch = sj).
Geëchauffeerd' (*verhit*, fig. *driftig*), vd.; lees: *-sjoo.*
Geef (*het geven*), m.; *hij houdt meer van den heb dan van den -.*
Geef (te) (stam van *geven*: *om niet*), bw.; *dat is te -*, spotgoedkoop; *iets te - hebben*, gratis.
Geel (*een der drie hoofdkleuren*), o. gmv.; *het adellijk -, het - der boterbloemen.*
Geel (*geelkleurig*), bn.; *een gele kanarie, het gele stroo, zoo - als goud*; **-achtig,** bn.; **-heid,** v. gmv.
Geel (*werpnet voor de binnenwateren*), v. geelen. gew.
Geel, Jacob, (1784–1862), bibliothecaris en buitengewoon hoogleeraar te Leiden; prozaschrijver van naam: *Proza*; *Onderzoek en Phantasie* (*1838*), enz.
Geel'bek (*jonge vogel met nog gelen snavel*), m. -bekken.
Geel'bes (*een gele kleurstof bevattende bes uit Z.-Frankrijk*), v. -bessen.
Geel'bloem (*winterkoolzaad, ook reukgras*), v. -bloemen.
Geel'blond (*geelachtig blond*), bn.; *een jongen of meisje met - haar.*
Geel'borstje, -buikje (*volksnaam van den spotvogel met zijn citroengeel borstje*), o. -s.
Geel'gieten (*het gieten van geel koper*), o.; **-gieter** (*werkman*), m. -s; **-gieterij',** v. -en; zie **Messing.**
Geel'gors (*vogel*), v. -gorzen; zie **Gors.**
Geel'hout (W.-I. *hout van den moerbeiboom*), o. gmv.; ook: *Cubahout.*
Geel'ijzersteen (*een soort van ijzererts, waaruit gele oker afgezonderd wordt*), o. gmv.
Geel'keeltje (*vogeltje met gele keelveertjes, vijgeneter*), o. -keeltjes.
Geel'kop (*een soort van zeearend met gelen snavel*), m. -koppen.
Geel'koper (*mengsel van koper en zink*), o. gmv.; zie **Messing.**
Geel'koperen (*van geelkoper gemaakt of er mee beslagen*), bn.; *een - ketel, een - traproede, een - leuning.*
Geel'kruid (*een soort van reseda, waaruit men gele kleurstof bereidt*), o. gmv.
Geel'peld (*geelgevlekt*), bn.; *-e kippen.*
Geel'sel (*gele kleurstof, verfstof om te gelen*), o. gmv.
Geel'ster (*bolgewas, lelieplant*), v. -sterren.
Geel'tje (*geel vogeltje*), o. -s.
Geel'tje (*goudstuk, gouden tientje*), o. -s; *„vier dukaten! vier mooie gerande -s, Huibert-baas! hoe komt gij er aan? —"* (Potg.); *hij liet de -s rammelen.*
Geel'vink (*een vink met gele en groene hoofdkleuren*), m. -vinken.
Geel'wortel (*Aziatische plant, waaruit een gele kleurstof wordt bereid*), v. gmv.; ook: **Kurkuma.**
Geel'zucht (*galziekte*), v. gmv.; in de spreekt. *gele verf.*
Geëmancipeerd' (*vrijgelaten, uit lijfeigenschap ontslagen*, fig. *in gelijke rechten gesteld, ontvoogd, meerderjarig verklaard*), bn.
Geëmigreerd' (*uitgeweken naar een ander land of werelddeel*), bn. en vd. (g = g).
Geëmployeerd' (*gebruikt, aangesteld*), bn.
Geëmployeer'de (*bediende, beambte*), m. en v. -n; *de -n van den spoorweg.*
Geëmporteerd' (*oploopend, driftig*), vd. (em = an).
Geëmpresseerd' (*druk zijnde, vol haast*), vd. (em = an).
Geen (*niet eenig, niet één*), vnw. en lidw.; *hier is - volk*; *- mensch*, niemand; *er was - land te zien*; *er was - hulp*; *dit alles is van nul en -er waarde*, dat alles is nul en van geener waarde.
Gee'nerhande (*van geen soort*), bn.; *op - wijze*; *hier baat - tegenspraak.* **w.** g.
Gee'nerlei (*volstrekt of hoegenaamd geen*), bn.; *ik sta tot hem in - betrekking*; *er is - gevaar*, het minst geen; *op - wijze*; *hij heeft mij - verwijten gedaan*, in 't geheel geen.
Geëngageerd' (*verbonden, verplicht, ook verloofd*), bn.; *zij zijn -.* (en = an).
Geëngageer'den (*verloofden, verbondenen*), m. mv. (en = an).
Geen'huizen (scherts. *Nergenshuizen*), o. gmv.; *hij is jonker van -, hij is heer van -*, d. i. een kale bloed; ook: **Geenland,** o gmv.
Geens'zins (*in geenen deele, volstrekt niet*), bw.
Geep (*snoekachtige zeevisch*), v. geepen; *de geepen leven in alle zeeën, behalve in de IJszeeën.*
Geepsch (*bleekgeel, kwipsch*), bn.; *wat ziet die man er - uit!* gew.
Geer (*spitsuitloopende lap of strook, wigvormig of schuinloopende strook*), v. -en; *een rok met -en*; zeew. stuk doek, dat men aan een zeil zet om dit van onderen te verbreeden; bouwk. de scheeve zijde van een gebouw, kamer of stuk land: *die akker ligt met een - aan de oostzijde*; *die kamer heeft een -.*
Geer (*zevenblad, geerardskruid*), v. gmv.
Geer'de (*touw aan de nok van de gaffel*), **v.** -n.
Gee'ren (*een schuinsche richting hebben, schuin loopen, gieren*), het heeft -geerd; *dit huis geert, een huis dat geert*; zie *Geer* en *Gier.*
Geërf'de (*bezitter van een erf of van een stuk grond*), m. en v. -n.
Geer'valk (dierk. *giervalk*), m. -valken.
Gee'sel (*tuchtroede of zweep*), m. -en of -s; zegsw. *den - der satire zwaaien*, hekeltaal, bijtenden spot bezigen; *Attila, bijgenaamd de - Gods*; *Napoleon, de - van Europa.*
Gee'selaar (*persoon, die zich zelf of een ander geeselt*), m. -s, -aren; zie **Flagellanten.**
Gee'selbroeder (*Flagellant, broeder van de orde der geeselaars*), m. -s. verg.
Gee'selbrok (scheldn. *galgenaas, deugniet*), m. -brokken.
Gee'selen (*met een geesel kastijden*), hij heeft

-geeseld; rechtst. *iemand -en en brandmerken, iemand tot den bloede* -; Bijb. *iemand met schorpioenen* -, hem met de gestrengste tuchtmiddelen kastijden, zie **Schorpioen;** fig. *de critiek zal hem onbarmhartig geeselen*, tuchtigen, kastijden.

Gee'seling (*de daad van geeselen*), v. -en.

Gee'selkoord (*koord of touw om mee te geeselen*), o. en v. -koorden.

Gee'selmonnik, m. -monniken; zie **Geeselaar** en **Geeselbroeder.**

Gee'selpaal (*kolom, waaraan men den veroordeelde vastbond om hem te geeselen*), m. -palen.

Gee'selprocessie (*ommegang van de Flagellanten*), v. -s, -siën. vero.

Gee'selroede (*stok of roede om er mee te geeselen*), v. -roeden; fig. ramp, plaag; *de oorlog is een - der volken.*

Gee'selslag (*slag, zich zelf of anderen toegebracht met een geesel of geeselroede*), m. -slagen.

Gee'selstraf (*straf, welke bestaat in een geeseling*), v. gmv.; volgens de Joodsche wet beperkte zij zich tot 39 of 40 slagen; bij de Romeinen bestonden dergelijke bepalingen niet en was deze straf vaak uiterst wreed.

Gee'selvaart, v. -en; zie **Geeselprocessie.**

Gee'selzweep (*zweep of karwats om te geeselen*), v. -zweepen.

Geest (*hoog gelegen, droge zandgrond*), v. gmv.; in Noord-Holland bet. *geest* bouwgrond: *„Mot je boven wezen, Teun?" „Ja, ze zijn nou nog te drok op de-."* (C.O.); gewest.: *Gaast* (b.v. Gaasterland); verder: *Oegst-, Poel-, Uit-.*

Geest (*onstoffelijk hooger wezen*), m. gmv. *God is een -, de H. Geest.*

Geest (*ziel, onstoffelijk deel*), m.; *de menschelijke -; de hoedanigheden, de vermogens van onzen -; iemands - ontwikkelen, beschaven, veredelen, vormen; den - geven*, sterven; *de - is wel gewillig, maar het vleesch is zwak*, Bijbel, Matth. 26 : 41, de mensch blijft een zinnelijk wezen.

Geest (*onstoffelijk maar persoonlijk wezen*), m. -en; *de - van een afgestorvene, de wereld der geesten.*

Geest (*vernuft, scherpzinnigheid*), m. gmv.; *hij heeft en toont veel -; zijn toespraak was vol -; er sprak - uit dat gelaat.*

Geest (*aandrijvende of voortstuwende kracht*), m. gmv.; *een - van wraak, een - van wrevel.*

Geest (*stemming, gezindheid, meening*), m. gmv.; *een - van verzet, de - des oproers.*

Geest (*beginsel, karakter*), m. gmv.; *de - eener wet; zijn woorden hadden een - van vijandschap; de - van een voorstel.*

Geest (*man van genie, talent*), m. -en; *de groote -en der 16e eeuw*; zegsw. *hoe grooter -, hoe grooter beest*, vernuften zijn soms liederlijk, naar ze groot zijn, b.v. Mirabeau.

Geest (*vluchtige stof, spiritus*), m. gmv.; *- van brandewijn, - van hertshoorn, - van zout; vliegende -*, geest van ammoniak.

Geest'achtig (*geestrijk*), bn.; **-heid,** v. vero.

Geest'beschaving (*beschaving, ontwikkeling van den geest, van het oordeel, de ziel*), v. gmv.

Geestdoo'dend (*het oordeel verstompend*), bn.; *een -e arbeid, een - geheugenwerk.*

Geest'drift (*aandrift van den geest, bezieling, vervoering*), v. gmv.; *de - van het oogenblik; iemand in - brengen, de - doen ontvlammen, doen ontvonken*; **-ig,** bn.: *een - -driftige bewondering*, d.i. vol -.

Geest'drijver (*dweper, godsdienstelijk verblinde*), m. -s; **-drijfster,** v. -s; **-drijverij'** (*blinde geloofsijver*), v. gmv.

Gees'telijk (*tegenstelling van stoffelijk of zinnelijk*), bn.; *het - overwicht; een - gezang*, godsdienstig; *het -e leven, -e lectuur*, stichtelijk, godsdienstig; *een - persoon*, dienaar der kerk; *een - heer, een -e broederschap, een -e ridderorde; de -e staat, stand; het -e kleed*, priesterlijk.

Gees'telijke (*priester, bedienaar in de R.-K. kerk*), m. -n; *een lange stoet van -n*; **-lijkheid** (*de gezamenlijke -n*), v. gmv.: *de Belgische -heid*; zie Clergé of Clerus.

Gees'teloos (*verstoken van verstand, dom*), bn. en bw.; *een - man, een -looze arbeid, een - geschrift; hij is - brutaal*; **-heid,** v.

Gees'tenbanner (*duivelbezweerder*), m. -s.

Gees'tenbezweerder (*die door tooverformules de geesten kan oproepen*), m. -s.

Gees'tendom (*de engelen, hoogere wezens*), o. gmv.; **-leer** (*de leer van het spiritisme*), v. gmv.; **-rijk** (*'t gebied der geesten*, ook *geestenwereld*), o. gmv.

Gees'tenwereld (*het geestenrijk*), v. gmv.

Gees'tenziener (*die volgens het bijgeloof de gave heeft van zich met geesten in verbinding te stellen, medium*), m. -zieners.

Gees'tesgaven (*aangeboren gaven, talenten*) v. mv.; *iemand met de zeldzaamste -.*

Gees'tesrichting (*denkwijze*), v. -richtingen.

Geest'gesteldheid (*staat van den geest*), v. -heden; *een zwakke -; een sombere, gedrukte -*, stemming; *een vroolijke, een blijmoedige -.*

Geest'grond (*zandgrond aan deze zijde van het duin*), m. -en; zie **Geest,** v.

Gees'tig (*geest hebbend, vol geest, begaafd, talentvol*), bn.; *een - schrijver, de -e Hildebrand, een - schilder* (C. O.); *een - oog, gelaat*, schrander; *een - gesprek*, vol vernuft; **-heid,** v. -heden, bv.: *in dit gezelschap debiteert men -heden*, iron. flauwiteiten, moppen.

Geest'kracht (*kracht van den geest*), v. gmv. *een man van -*, vastberadenheid; *- aan den dag leggen*, zelfbeheersching, wil.

Geest'land (*geestgrond, vlakke zandgrond aan den binnenkant der duinen*), o. -landen; zie **Geest,** v.

Geest'rijk (*begaafd met vernuft, scherpzinnig*), bn.; *een - man, -e oogen.* w. i. g.

Geest'rijk (*veel alcohol bevattende*), bn.; *een - vocht, -e dranken*, bv. jenever, brandewijn.

Geest'verheffend (dicht. *den geest omhoog voerend*), bn.; *een -e gedachte, een -e aanblik.*

Geest'verheffing (dicht. *opwekking*), v. gmv.

Geest'vermogen (*verstandelijk vermogen*), o. -s; *tot ontwikkeling der -s, zwakke -s, met goede -s begaafd.*

Geest'verrukking (*geestvervoering*), v. -en.

Geest'verschijning (*spookverschijning*), v, -en; *hij gelooft aan -en*; **-vervoering** (*verrukking, dweperij*), v. -en.

Geest'verwant (*gelijkgezinde, partijgenoot, medestander*), m. en v. -en; **-schap,** v. gmv.

Geest'vol (*vol geest en vernuft*), bn.; *een - -volle vrouw, -volle scherts, -volle trekken.*

Geeuw (*het geeuwen, gapen*), m. -en; *een - onderdrukken, een - bedwingen; met een weinig bedwongen - verliet de heer Kegge de kamer.* (C. O.)
Geeu'wen (*den mond openen bij 't gapen*), ik heb -geeuwd; **-er** of **-erd,** m. -s; **-erig** (*drang tot geeuwen gevoelend*), bn.
Geeuw'honger (eig. *gee- of ga-honger* d. i. *plotseling of gauw opkomende felle honger*), m. gmv.
Geëvaporeerd' (eig. *uitgewasemd*, fig. *vol grillen en inbeeldingen*), vd.
Geëvenre'digd (*evenredig, passend*), bn,; *dat werk is juist geëvenredigd voor z. krachten.*
Geëxalteerd' (*overspannen, overprikkeld*), bn.
Geëxalteer'den (*zij, die tot een overspannen politieke partij behooren*), m. mv.; lees: *-eks.*
Geëxecuteerd' (*uitgevoerd, volbracht; van rechtswege genoodzaakt, terechtgesteld*), bn.
Geëxileer'de (*gebannene, balling*), m. -n.
Geëxpedieerd' (*verzonden, uitgevaardigd*) fig. *naar de andere wereld gezonden*), vd.
Geëxpireerd' (*afgeloopen, vervallen*), vd.
Gefaast' (wapenk. *voorzien van fazen of horizontale strooken*, bv. *een wapenschild*), bn.
Gefarceerd' (*opgevuld met gehakt, toebereid met kruiderijen*), vd. (c = s).
Gefatigeerd' (*vermoeid, mat*), bn. en vd.
Gefe'mel (*gekwezel, geteem*), o. gmv.
Gefigureerd' (*met figuren of bloemen doorweven*; fig. *in zekere rol optredend*), bn. en vd.
Gefingeerd' (*verdicht, verzonnen*), bn.
Geflatteerd' (*te gunstig en dus onwaar voorgesteld*), bn.; *een - portret, een -e balans.*
Geforceerd' (*gedwongen*), vd. en bn.; *ik heb hem tot betaling -, een - bezoek; een - marsch,* versnelde tocht.
Geformaliseerd' (*sterk aan vormen houdend*, fig. *zijn misnoegen latende blijken*), vd.
Gefortuneerd' (*rijk, vermogend*), bn.; *een - heer,* fortuin bezittend.
Gega'digde (*belanghebbende*), m. en v. -n; *de -n oproepen; ter inzage voor -n.*
Gegaf'feld (*van ranken: den vorm van een gaffel hebbende*), bn.; *een -e stengel.*
Gegageerd' (mil. *eervol ontslagen, gepasporteerd*), bn.; *-e militairen.*
Gegalvaniseerd', bn.; zie *Galvaniseeren.*
Geganteerd' (*met handschoenen aan*), bn.
Gegeerd' (wapenk. *met driehoekige vlakken langs den rand bezet*), bn.; *een - wapenschild, - van lazuur en goud, - van zilver en sabel.*
Gegeneerd' (*belemmerd, verlegen*), vd. en bn.; *de man is bij ons altijd -;* lees: *gezje-neerd'.*
Gege'ven (wisk. *bekende*), o. -s.
Gege'ven (*bepaald*), bn.; *op een - oogenblik.*
Gegie'gaag (*gebalk van den ezel*), o. gmv.
Gegie'gel, gegi'chel (*gesmoord gelach*), o. gmv.
Gegin'negab, -gap (*half gesmoord spottend gelach*), o.; zie *Ginnegabben, -gappen.*
Geglansd' (*glanzig gemaakt*), bn.; *-e zijde.*
Gegoed' (*bemiddeld*), bn.; **-heid** (*welgesteldheid*), v. gmv.
Gegooi' (*het herhaald gooien*), o. gmv.; zegsw. *daar heb je het - in de glazen,* fig. daar gooien ze de glazen in, daar heb je de poppen aan 't dansen, daar breekt de bommel los.
Gegradueerd' (*een academischen graad hebbend*), bn.; *een - persoon.*
Gegradueer'de (*iemand, die een academischen graad bezit*), m. en v. -n.
Gegroefd' (*gegleufd, van groeven voorzien*), bn.; *een -e pilaar; een kanon met -e ziel,* getrokken; *een -e kolom.*
Gegrond' (*op goeden grond rustend*), bn.; **-heid** (*deugdelijkheid, geldigheid*), v. gmv.
Gehakt' (*fijn gehakt vleesch*), o. gmv.; *kalfs-.*
Gehal'te (Duitsch *gehalt*, van *halten*, houden: *inhoud, deelen fijn*), o.; *een hoog -, het ware -; - aan iets geven,* kunstwaarde geven aan; *- hebben,* waarde hebben.
Gehand'schoend, bn.; *een deftig - heer.*
Gehard', bn.; *een - gestel, lichaam;* **-heid,** v.
Gehar'nast (*dragende een harnas*), bn.; *een - ridder,*
Gehas'pel (*geknoei, gesukkel, gemorrel*), o. gmv.; *wat een -, eer dat huiswerk af is! een langdurig - in de Kamer over dat ontwerp,* geredetwist, geharrewar; *wat zal dat testament een - geven!* last, drukte, onaangenaamheid.
Gehas'sebas (*heftig getwist, gekijf*), o. gmv.; *dat ellendige - van die twee compagnons.*
Gehazardeerd' (*gewaagd, vermetel*), bn.
Gehecht' (*verkleefd, verknocht*), bn.; *de hond is - aan zijn meester;* **-heid,** v. gmv.
Geheel', bn.: *- of heel de stad,* gansch, volledig, niets ontbrekende; rekenk. *een - getal,* geen breuk; bw.: *hij is - dichter,* in elk opzicht; *gij zijt hier - vrij; ik ben - oor,* d. i. met de grootste opmerkzaamheid toeluisterend; *ik ben - genezen, - anders,* in elk opzicht.
Geheel' (*eenheid, alles samen*), o. -en; *een - in deelen splitsen, een ondeelbaar -, dat alles vormt één -; iets in zijn - laten.*
Geheel'onthouder (*iem., die hoegenaamd geen sterken drank gebruikt*), m. -houders; *de bond der -houders.*
Gehei'bei (*getwist, gekrakeel*), o. gmv.; *wat een - onder die meisjes!* gmz.
Gehei'bei (*overmatige drukte, omslag*), o. gmv.; *ik ben niet voor dat - in mijn huis.* gmz.
Gehei'ligd (*aan den dienst der Godheid toegewijd, als heilig erkend*), bn.; *de takken der -e boomen in het Germaansche woud; - zij Uw naam!*
Geheim' (*uit heim*, heem, dus tot het huis behoorende: *het tegengestelde van publiek*), bn.: *een -e zaak, een -verbond, een -e samenkomst, een -geneesmiddel; -e raad,* staatslichaam bestaande uit vertrouwde dienaren; *een -e macht,* verborgen; bw.: *iets - behandelen, dat is - in zijn werk gegaan.*
Geheim' (*zaak, die niet publiek mag worden, geheime zaak*), o. -en; *een groot -, in den brief staan geen - en, een diep -, de -en der justitie.*
Geheim' (R.-K. *verborgenheid van den godsdienst; hooge alleen door het geloof te kennen geloofswaarheid*), o. -en; zie **Mysterie.**
Gehei'menis (dicht. *verborgenheid, duisterheid, nl. voor niet-ingewijden*), v. -sen.
Geheim'houden (*verborgen houden*), ik hield -, heb - gehouden; *zaken -,* d.i. voor anderen verborgen houden; **-houding,** v. b.v. *iemand de stiptste -houding opleggen.*
Geheim'middel (*kwakzalversmiddel*), o. -middelen.
Geheim'pje (R.-K. *blaadje of prentje met één der geheimen voor de leden der Broederschap van den H. Rozenkrans*), o. -s.

Geheim'raad (*raadsheer*), m. -raden; **-schrift** (*schrift alleen te ontcijferen door ingewijden*), o. gmv.: *een briefwisseling in -schrift*; **-schrijver** (*secretaris*), m. -s; **-vol,** bn.: *een -vol oord, het -volle paradijs*; **-zegel,** m. -s.

Geheimzin'nig (*een geheime bet. hebbende, raadselachtig*), bn. en bw.; *een - gonzen*; *-spreken*; **-heid,** v. gmv.

Gehelmd' (*een helm dragende*), bn.; *een - krijgsman.*

Gehelmd' (*beplant met helm of duingras*), bn.

Gehem' (*het telkens hemmen*), o. gmv.; *de redenaar begon met -*, zacht kuchend geluid.

Gehe'melte (*bovenzijde der mondholte*), o. -n.

Gehe'melteletter (*schuringsgeluid*), v. -s; *er zijn twee -s*, de *sj* of *ch* in *sjouwen, machine*, en de *g* in *horloge, plantage.*

Geheng' (*hengsel*, fig. *spil*), o. -en.

Gehen'gen (uit *hengen*, causat. van *hangen*: dus den teugel laten hangen, vrij laten: *gedoogen*), ik heb -hengd; *iets moeten -*, d. i. dulden, lijden, toelaten; *wat de Hemel moog' -!*

Gehen'genis (*toelating, vergunning, goedvinding*), v. -sen; *door Gods -*. dicht.

Gehen'na (*dal Hinnom, ten Z.-O. v. Jerusalem, destijds begraafplaats der veroordeelden*), o.

Gehen'gen (*in de herinnering leven*), het heeft -heugd; *mij geheugt*, of *het geheugt mij.* w. g.; zie: **Heugen.**

Gehen'gen (*herinnering, gedachtenis*), o. gmv.; *- van iets hebben; een goed, sterk, trouw -*; *iets in het - prenten*, vast in den geest prenten; *in het - roepen*, in het bewustzijn.

Gehen'genis (*herinnering*), v. -sen, dicht.; ook: **Heugenis.**

Gehoef'slaagd, bn.; *-zijn*, verplicht bij te dragen in het onderhoud van een dijk.

Gehoef'slaagde (*ingelande van een polder*), m. en v. -n.

Gehoekt' (*met hoeken*), bn.; *een -e steen.*

Gehonoreerd' (*met betaling vereerd* b.v. *van wissels*), vd.

Gehoor' (*een der vijf zinnen*), o.; *- krijgen*, d. i. gehoord worden; *muzikaal - hebben*, aanleg voor muziek hebben; *- weigeren*, niet willen aanhooren; *een talrijk -*, een groot aantal toehoorders.

Gehoor'been (*hamer, aanbeeld of stijgbeugel in de trommelholte*), o. -beenderen.

Gehoor'buis (*gang, weg des gehoors*), v. -buizen; **-gang,** v. -gangen; **-hoorn** (*werktuig, om beter te hooren*), m. -hoorns, -horens.

Gehoo'rig (*wat men zegt, klinkt door*), bn.; *hotelkamers zijn zeer -*, wat men er spreekt, wordt in de omringende kamers of gangen verstaan; *'t is hier zeer -*; **-heid,** v. gmv.

Gehoornd', -ho'rend (*van horens voorzien*), bn.; *een - slak, de - kikvorsch in Indië.*

Gehoor'opening (*opening der uitwendige gehoorgang*), v. -en; **-schelp** (*oorschelp*), v. -en; **-trechter** (*binnenste deel van de gehoorgang*), m. -s. vero; **-trompet** (*trommelvlies*), v. -ten. vero; **-vlies** (*trommelvlies*), o. -vliezen; **-weg** (*gehoorgang*), m. -wegen; **-zenuw,** v. -zenuwen.

Gehoor'zaal (*audientiezaal, gerechtszaal, openbare zaal*), v. -zalen.

Gehoor'zaam (afleid. van *gehooren*, hooren naar: *willig, volgzaam, onderworpen*), bn. en bw.; **-heid,** v. gmv.

Gehoor'zamen (*den wil, het gebod, het voorschrift* enz. *van een meerdere volgen*), ik heb -hoorzaamd; *iemand* of *aan iemand -, iemand in iets -, zich doen -, gij zult gehoorzaamd worden; ergens aan -*, b.v. het paard aan den teugel; *het schip wilde niet meer aan het roer -*, luisteren naar.

Gehos'sebos (*geschok, gestoot*), o. gmv.; *het - in dien boerenwagen!*

Gehou', bn.; *hij is mij -*, welgezind, genegen, liever: **Hou.**

Gehou'den (*verplicht*), bn.; *ik ben - u voort te helpen; zich tot iets - rekenen*, verbonden; **-heid** (*verplichting*), v.: *onder -heid.*

Gehou'denis (*verplichting*), v, gmv.; alleen in: *onder - van*, onder verplichting.

Gehucht' (eig. *verzameling van hofsteden, buurt*), o. -en; *dorpen en -en.*

Gehuifd' (*van een huif voorzien*), bn.; *de vrouwen waren vroeger -*, d. i. droegen een muts; *een valk met een -e kap*, lederen; *een -e boerenwagen*, een wagen met een huif.

Gehuikt' (*een kapmantel dragende*), bn.; *de vrouwen gingen toen nog - ter kerk.*

Gehuil' (*luid geschrei; gebrul*), o. gmv.

Gehuisd' (*een huis bewonend*), bn.; *ze zijn ruim -, net -.*

Gehuis'vest (*woonachtig*), bn.; *ergens - zijn.*

Gehuwd' (*getrouwd, in den echt vereenigd*), bn.; *-e lieden zonder kinderen.*

Gehuw'den (*echtgenooten*), m. en v. mv.

Gei (scheepst. *loopend touw tot het inkorten der zeilen*), v. -en.

Gei'blok (scheepst. *katrol*), o. -blokken, -s.

Gei'en (scheepst. *de zeilen inkorten door de geitouwen op te halen*), ik heb -geid.

Geijkt' (*gemerkt als goed of deugdelijk*), bn.; *een -e meter*; fig. *een -e uitdrukking*, het burgerrecht hebbende, gangbaar, algemeen als juist erkend; *een -e term, een -e phrase.*

Geil (*vol levenssap: te weelderig, wellustig, dartel, wulpsch*), bn. en bw.

Geil (van planten: *te vet gemest*), bn.; *deze aardappels staan te -*, weelderig van blad.

Geil'heid (*overmatige vettigheid, door bemesting*), v. gmv.; *door de - van den grond schiet daar alles te welig op*; fig. wulpschheid.

Geïllustreerd' (*met platen opgesierd*), bn.

Geïmpegneerd' (*verplicht, verantwoordelijk*), bn.

Geïmpliceerd' (*mede betrokken in*), bn.

Geïmporteerd' (*uit verre landen naar ons land overgebracht*, b.v. *van producten*), bn.; *-e manilla-sigaren.*

Geïncrimineerd' (*voor misdadig of strafbaar gehouden*), bn.; *een - artikel*, stuk in een krant, dat men gaat vervolgen.

Geïndigneerd' (*verontwaardigd, boos*), bn. (gn = nj).

Geïndisciplineerd' (*zonder tucht, niet geoefend, van troepen*), bn.

Geïndisponeerd' (*ontstemd, onpasselijk*), bn.

Gein'ster (*vonk*), v. -s; ook: *Genster.* vero.

Geïnteresseerd' (*er bij betrokken, belanghebbend zijnde*), bn.; *bij een zaak - zijn.*

Gei'ser (*heete springbron op IJsland*), m. -s.

Gei'ser (*een soort fontein met neerslaande waterstralen, waarin het leidingwater al loopende, door gasvlammetjes voor de badkuip wordt verwarmd; gasbadkachel*), m. -s.

Geis'lersche buis, v. -zen; een - buis is een glazen buis, waarbinnen de electrische vonk overspringt in verdunde lucht of in een ander verdund gas.

Geïsoleerd' (*afgezonderd, eenzaam*), bn. en bw. (s = z); *het - gelegen Blokzijl.*
Geit (*wijfje van den bok*), v. -en; *een wilde -, een tamme -*; fig. flauw jongmensch, melkmuil; **-achtig,** bn.: *een -achtig geblaat*; **-je,** o. -s.
Gei'tebaard (*baard van een geit*), m. -baarden; **-bok** (*mannetje van de geit*), m. -bokken.
Gei'teleer (*het leder van de huid der geit*), o. gmv.; *handschoenen van -, de herder droeg een buis van -*; ook: **-nleer; -nleeren,** bn.: *de knaap had -en schoenen.*
Gei'tenblad (*kamperfoelie*), o. gmv.
Gei'tenhaar (*een haar van een geit*), o. -haren; *twisten om of over een -*, d. i. om een nietige beuzeling.
Gei'tenhoeder (*-herder*), m. -hoeders.
Gei'tenklaver (*zekere plant*), v. gmv.
Gei'tenmelk (*melk van geiten*), v. gmv.: *een kind voeden met -.*
Gei'tenmelker (*nachtzwaluw*), m. -melkers; de - maakt den overgang uit van de zwaluwen tot de nachtroofvogels; van Mei tot Sept. vindt men hem in ons land, b.v. in de omstreken van Bloemendaal; den overigen tijd verblijft hij in zuidelijker streken.
Gei'tenoog (*oog van een geit*), o. -oogen.
Gei'tenvleesch (*nl. van geiten*), o. gmv.
Gei'tenwol (*haar of wol van één of meer geiten*), v. gmv.; *om een - twisten*, beuzeling.
Gei'tepoot (*poot v. e. geit*), m. -pooten; **-vel** (*huid eener geit*), v. -vellen.
Gei'tevellen (*vervaardigd van geitevel*), bn.; *een - buis, een - pij.*
Gei'tevleesch (*n.l. van ééne geit*), o.; **geiten-** (*vleesch van geiten*), o. gmv.
Gei'touw (scheepst. *loopend touw, waarmee een zeil wordt ingehaald, ingekort of gegord*), o. -en; **-touwblok** (*katrol*), o. -s, -ken; **-touwlap** (*dubbel geitouw*), m. -lappen; zie: **Geien.**
Gejaag' (*voortdurend jagen*), o. gmv.; *het - door veld en bosch* (jachtbedrijf); *dat - met die paarden*, hard rijden; *het - van den pols, het - van den adem*, snelle beweging.
Gejak'ker (*afbeulend gejaag, gerij*), o. gmv. *dat - met die arme paarden.*
Gejeu'zel (*gezeur, gezanik*), o. gmv.; *vroom - en stichtelijk geteem.* gew.
Gejoech'jach (*verward geschreeuw*), o. gmv.; *het is alles drukte en - op het ijs*, getier.
Gejoe'del (*het aanhoudend joedelen*), o. gmv.
Gejok' (*gescherts, dartele boert*), o. gmv.; ook: het aanhoudend onwaarheid spreken, b.v.: *leer het kind dat - toch af.*
Gejuil' (*uitbundig geschreeuw en getier*), o. gmv.; *onder een woest - en getier! 't - doorkruist de lucht.*
Gek (*zot, dwaas, verkeerd*), bn. en bw.; **-heid** (*dwaasheid, grap*), v. -heden; zegsw. *alle - op een stokje*, laat ons ernstig zijn!
Gek (*van het verstand beroofde, krankzinnige*), m. gekken; *iemand voor den - houden*, den spot drijven met iem., hem aanzien voor een nar; *den - met iets houden*, er mede spotten, den spot er mee drijven; *den - steken met iem. of iets*, den draak met iem. of iets steken; *met iemand den - scheren*, spotten met; zegsw. *al te goed is buurmans -*; spreekw. *De -ken krijgen de kaart*, den dwazen loopt het geluk mee.
Gek (*draaiende kap boven op een schoorsteen*), m. gekken.
Gekal' (*gebabbel, gesnap*), o. gmv.; *wat al - over de politiek!*
Gekalefa'ter, -kalfa'ter (*het telkens herstellen van een schip*), o. gmv.
Gekamd' (*van een kam voorzien*), bn.; *een -e haan, een -e hagedis, een - helm.*
Gekant', bn.; *- zijn tegen iets*, zich verzetten wegens vijandelijke gezindheid.
Gekanteeld' (*voorzien van tandsgewijze uitsteeksels of tinnen*), bn.; *een -e toren, een -e vestingmuur.*
Gekarbon'keld (scherts. *met karbonkels of roode puisten bezet*), bn.; *een dikke, -e neus.*
Gekar'teld (*ribbelachtig ingesneden, ingekeept*), bn.; *geldstukken met -e randen*; *een - blad, het - loof der wortelen.*
Gekast' (*ingezet, van diamanten*), bn.
Geke'perd (*met een keper geweven, niet effen*), bn.; *-e stoffen, -e diemiten.*
Geke'perd (wapenk. *door keperlijnen verdeeld*), bn.; *het wapen van Egmond is - van twaalf stukken, goud en geel.*
Gekield' (*een kiel dragende*), bn.; *mijn blauw -e, mijn Hollands frisch ontloken jeugd.* (De Gen.); *de blauw -e spes patriæ.* (C.O.)
Gek'kelijk (*bespottelijk*), bn.; *een -e voorliefde*; *zij is - opgeschikt*; **-heid,** v. -heden.
Gek'ken (den. van *gek*, eig. den gek met iets of iem. houden, d. i. *spotten, boerten, jokken, schertsen*), hij heeft -gekt; *hij gekt maar, met iets -, daar is geen - mee, niet met zich laten -*, spotten.
Gek'kendag (*de eerste April*), m. -dagen; **-feest** (*in Frankrijk op Kerstmis en Driekoningen*), o. -feesten; **-getal** (nl. *het getal elf*), o. gmv.; **-huis** (*krankzinnigengesticht*), o. -huizen; **-nommer** (nl. *het getal elf*), o. gmv.
Gekkerij' (*zotternij, dwaasheid*), v. gmv. vero.
Gekkernij' (*zotte scherts, jokkernij*), v. -en.
Gekkin' (*mal vrouwspersoon, zottin*), v. -kinnen; **-netje** (*half liefkoozende aanspreking van een jong meisje*), o. -s.
Gek'ko (O.-I. *huishagedis*), m. -'s; *de - laat 's nachts zijn geluid hooren*; zie G e c k o.
Geklank' (*het klinken*), o. gmv.; *- van snaren.*
Geklauw' (*gekrab, aanhoudend krabben*), o, gmv.; *schei uit met dat geschurk en -, jongen!*
Geklauwd' (*klauwen hebbende*), bn.; *de katten en roofvogels zijn -e dieren*; wapenk.: *in lazuur een gouden sperwer, gebekt en -.*
Gekla'verd (*den vorm hebbend van een klaverblad*), bn.; *een - kruis.*
Gekleed' (*van een kleed voorzien*), bn. en vd.; *een -e pop*; *hij heeft de armen -*; *fraai -, goed -, warm -*; *een -e jas*, deftig en lang, dienende voor eenige feestelijkheid.
Geklap' (*het aanhoudend klappen*), o. gmv.; *het - v. d. zweep, v. d. handen.*
Geklik'klak (*eentonig gekletter*), o.; *het - der wapens*; *het - der paardenhoeven, der teerlingen*; fig. *het - van het romantisme.* (Klikspaan).
Geklok' (*het telkens en aanhoudend klokken*), o. gmv.; *het - van een flesch, kruik, karaf*, d. i. klokkend geluid.
Geklon'ken (*afgedaan, in orde, beredderd*), bn.; *de zaak is -, het is tusschen hen -*; de zaak is tusschen hen geregeld; zie **Beklinken.**
Geknakt' (*gebroken*, fig. *krachteloos*), bn.; *- van vermoeienis, - door lijden.*

Gekoe'ter (*het slecht of kromspreken*), o. gmv.
Gekoeterwaal' (*het kroin en gebrekkig spreken, gebrabbel*), o. gmv.
Gekoos' (*zoet gepraat*), o. gmv.; *het - der moeder met haar kind*, ook: geliefkoos, gevlei.
Gekor'ven (*ingesneden, fijn gesneden*), bn.; *- dieren*, nl. met inkervingen tusschen de drie hoofddeelen des lichaams; *- tabak.*
Gekout' (*gezellig gepraat, gekeuwel*), o. gmv. *aangenaam -, vriendschappelijk -, in zoet -.*
Gekrakeel' (*getwist, gekijf*), o. gmv.
Gekrijsch' (*het aanhoudend krijschen of scherp schreeuwen*), o. gmv.
Gekroesd' (*dicht ineengekruld*), bn.; *het -e haar van een neger, -e wol.*
Gekroe'zeld (*gekroesd*), bn.; *die smid met zijn zwart - haar!*
Gekrol' (*gebrom, dof gegrol*), o. gmv.; *dat - van die katten.*
Gekrookt' (*geknakt*), bn.; *het -e riet.*
Gekroond' (*een kroon dragende*), bn.; *een - hoofd*, een vorst; *een -e leeuw.* (wapenk.)
Gekruifd' (*gekruld, gefriseerd*), bn. vero.
Gekruist' (*elkaar kruisende*), bn.; *twee -e klingen, twee -e sleutels.*
Gekruis'te (*de -, de Heiland*), m. gmv.
Gek'scheren (*den spot drijven met*), ik gekscheerde, ik heb -gekscheerd; *niet met iets -; niet met zich laten -*, den draak niet met zich laten steken; *het is maar -*, kortswijl; *het of dat is geen -*, het is ernst; *zonder -*, in ernst; *geen - verstaan*, geen spot dulden; **-scheerder,** m. -s.
Geks'kap (*narrenkap, zotskap*), v. -kappen.
Geks'kap (*zot, zottin*), m. en v. -kappen.
Geks'kolf (*staf van den hofnar*), v. -ven.
Gekuifd' (*met een kuif*), bn. *een -e leeuwerik.*
Gekuip' (fig. *het langs slinksche wegen gaan naar eenig doel*, b.v. *in de staatkunde*), o. gmv.
Gekuischt' (*gezuiverd, kiesch*), bn.; **-heid,** v.
Gekun'steld (*gedwongen, gemaakt, onnatuurlijk*), bn.: *een -e vroolijkheid, een -e voordracht, een -e stijl, een - gedicht, -e teekeningen*; bw.: *deze acteur spreekt altijd -*; **-heid,** v. gmv.
Gekwak'kel (*gesukkel*), o. gmv.; *dat - met zieke kinderen!*
Gekwa'lie (*geteem, gezeur, gezanik*), o. gmv.; *dat - is niet om aan te hooren.* gmz.
Gekwan'sel (*geschacher, geruil*), o. gmv.; *die marktventers met hun -*, loven en bieden.
Gekwartileerd' (*gevierendeeld*), bn.; wapenkunde: *een - schild*, d. i. door twee elkaar rechthoekig snijdende loodlijnen in vieren verdeeld.
Gekwast' (*knoestig, vol kwasten*), bn.; *-hout is moeielijk te bewerken.*
Gekwet'ter (*gesnater, gekakel*), o. gmv.; *het - der jonge vogels, dat - en gesnap van dien babbelaar.*
Gekwijl' (*gezeever*), o. gmv.; *het tandenkrijgen geeft wat een -!*
Gekwinkeleer' (*zacht trillend gezang van vogels*), o. gmv.
Gelaarsd', bn.; *de -e kat* (vertelling van Moeder de Gans); *- en gespoord*, eig. met laarzen en sporen aan als een ridder te paard, geheel slag- of reisvaardig.
Gelaat' (stam van *zich gelaten: aangezicht, wezen, aanschijn*), o.; *op iemands - iets lezen, met ernst op het -, met angst op het -, het - is de spiegel der ziel*; **-kenner,** m. -s; **-kunde,** v. gmv.; **-kundige,** m. en v. -n.
Gelaats'hoek (*hoek, gevormd door gelaat en schedel*), m. -hoeken.
Gelach' (*het voortdurend lachen*), o. gmv.
Gelag' (van 't oude w.w. *geliggen*, het bet. *inleg: gezamenlijk verteer*), o. -en; zegsw. *het - betalen*, eig. de vertering betalen hetzij zijn eigene of ook die van anderen, fig. de straf van anderen dragen; *voor het - blijven; vrij -*, vrije vertering; ook gezelschap: *-en zetten*, drinkpartijen aanrichten; **-kamer** (*herbergkamer*), v. -kamers.
Gelag' (*lot*), o.; *een hard -*, noodlot, noodzakelijkheid.
Gelakt' (*met lak vernist*), bn.; *een - tafeltje, fijn -e doosjes.*
Gelambrizeerd' (*met houten beschotwerk voorzien*), bn.; *de wanden waren bruin -, met gouden lijsten*; zie: **Lambrizeering.**
Gelamenteer' (*geklaag, gejammer*), o. gmv.
Gelan'de (*eigenaar van land*, b.v. *in een polder*), m. en v. -n; *wij zijn naaste -n.*
Gelang' (naar), vz.: naar eisch van, b.v. *ik zal handelen naar - van omstandigheden*; vgw.: naar mate, naar evenredigheid, b.v. *naar - wij stegen, werd het landschap schooner.*
Gelar'deerd, vd.; zie **Lardeeren; -** *kalfsvleesch.*
Gelas'ten (*bevelen, gebieden*), ik -lastte, heb -last; *iemand iets -*, opleggen; *gelast worden iets te doen.*
Gelas'tigde (*persoon, wien men een last opdraagt*), m. en v. -n.
Gela'ten (zich) (*zich voordoen, zich aanstellen, vertoonen, een houding aannemen*), ik geliet mij, heb mij gelaten; *hij geliet zich, als merkte hij geen onraad*; ook: *het geliet zich, alsof onze boot zou omslaan.*
Gela'ten (*kalm, berustend*), bn. en bw.; **-heid** (*lijdzaamheid*), v. gmv.
Gelati'ne (*kleurlooze lijmsoort, gemaakt uit de pooten van runderen*), v. (g = zj).
Gelau'werd (*met lauweren versierd*), bn.; *de -e overwinnaar, een - dichter*; zie: **Lauwer.**
Geld (stam van *gelden*, waard zijn: *munt, algemeen ruilmiddel, tevens waardemeter*), o. -en; *- slaan, - munten, - in omloop brengen; baar -*; zegsw. *goed - naar kwaad - gooien*, nuttelooze kosten maken voor eenig doel, dat toch niet te bereiken is; *- in iets steken*, aan de kans wagen; *- uit iets slaan*, er - aan weten te verdienen; *eieren voor zijn - kiezen*, zie E i.
Geld'adel (*de millionnairs*), m. gmv.; **-aristocraat** (*iemand, die door zijn geld invloed of macht wil uitoefenen*), m. -craten; **-beurs** (*beurs, waarin men z'n kleingeld bewaart*), v. -zen, meestal **Beurs; -duivel** (*booze geest, die de geldzucht opwekt*), m. -s.
Gel'delijk (*geld of geldzaken betreffende*), bn.; *vrees voor -e schade, -e opofferingen; zonder - belang; een -e schadeloosstelling, -e onderstand*, in geld bestaande.
Gel'deloos (*van geld ontbloot, zonder geld*), bn.; *begeef u toch niet - op reis; ik raakte daar spoedig -*; **-heid,** v. gmv. w. g.
Gel'den (*van waarde, van kracht zijn*), het gold, heeft -golden; *artikel . . . kan hier niet -*, van kracht zijn; *zijn aanspraken laten -*, ze laten wegen; *ik wil die redenen laten -*, als gegrond aannemen; *zich doen of laten -*, zijn invloed, gezag feitelijk doen

gevoelen; *die opmerking geldt mij*, betreft mij.
Gel'dend (*gezaghebbend, erkend*), bn.; *algemeen -e redenen.*
Geld'gebrek (*geldnood*), o. gmv.; *- hebben*; **-god** (*mammon*), m.; **-handel** (*bankiershandel*), m. gmv.; **-handelaar,** m. -s.
Gel'dig (*geldende, waarde hebbende, wettig*), bn.; *dit kaartje is niet meer -, dat zijn -e redenen*; **-heid** (*deugdelijkheid*), v. gmv.
Geld'kapitaal (*geld of geldswaardige papieren, die próductie-goederen vertegenwoordigen*), o. gmv.
Geld'koers (*rentekoers van den dag, waarde van vreemde munten*), m. -en; **-leening,** v. -en; **-middelen** (*financiën*), o. mv.; **-nood** (*geldgebrek*), o. gmv.; **-riem** (*geldgordel*), m. -en.
Geld'markt (*handel in geldswaardig papier, in goud- en zilvermunt; of het beleggen en omzetten van kapitalen op de beurs, ook de plaats op de beurs, waar deze handel gedreven wordt*), v. -markten.
Geld'schieter (*geldleener*), m. -s; **-schieting,** v. -en.
Gelds'waarde (*de waarde van iets in geld of contanten*) v. gmv.; **-waardig,** bn.; *-papier.*
Geld'snoeier (*die de geldstukken besnoeit*), m. -s. vero; **geld'stuk** (*muntstuk*), o. -ken; **geld'winning,** v. -en.
Geld'wisselaar (*omwisselaar van muntspeciën*), m. -s, -aren; -s waren bij de Joden de bankiers: zij wisselden grootere geldstukken tegen kleinere pasmunt, vreemde munten tegen zilverlingen voor de tempelschatting; zij namen en gaven geld te leen tegen rente, enz.; **-wolf** (*rijkaard, gierigaard*), m. -wolven; **-zaak** (*die nl. met geld kan afgedaan worden*), v. -zaken; **-zak** (*geldbuil*), m. -zakken; **-zorg** (*bekommering over 't geld*), v. -en: *die ambtenaar is gekweld door geldzorgen.*
Geld'zucht (*streven naar geldbezit*), v. gmv.; **-zuch'tig** (*ziekelijk verlangend naar geld*), bn.
Gele'den, geleên' (*voorbijgegaan*), vd.; *het is een jaar -, het was gisteren een jaar -, 't is al lang -, eenige dagen -, niet lang -, kort -*; zie *Lijden* [gaan].
Gele'deren, o. mv. van **Gelid.**
Gele'ding (verwant met *lid*: *gewricht, verbinding, aaneensluiting*), v. -en; *de -en der gewervelde dieren, de -en der gelede dieren.*
Geleed' (verwant met *lid*), bn. gelede; *er zijn gelede dieren*, d. i. ongewervelde, wier lichaam nl. uit ringen is samengesteld; *de slangen zijn gelede dieren*; *een gelede stengel, het gelede riet*, d. i. bestaande uit stukken, door knoopen verbonden.
Geleend' (*niet eigen, van elders*), bn.; *de -e glans der maan*; *het was -e pracht, dat was -e tooi.*
Geleerd' (*met kennis toegerust*), bn.; *een - schrijver, een zeldzaam - man, de -ste taalkenners*; verder: *de -e stand, de -e wereld, een - genootschap.*
Geleer'de (*iemand van uitgebreide studie en kennis*), m. en v. -n; *een degelijk, grondig -, een klassiek -; de -n*, de mannen van studie.
Geleerd'heid (*uitgebreide kennis op wetenschappelijk gebied*), v. gmv.; zegsw. *de - waait iemand zoo maar niet aan*, is niet zonder inspanning of moeite te krijgen.
Gele'gen (liggende, *een plaats innemende*), bn.; *Arnhem is - aan den Rijn*, fig. *er is in die woorden veel troost -*, besloten; *te -er plaats en ure*, gunstig of geschikt; *iemand - komen*, schikkend, passend; *wat is er mij aan -?* d. i. wat heeft het voor mij te beteekenen?
Gele'genheid (*ligging, plaatselijke gesteldheid*), v.; *de - van het land, het slagveld*; *een schoone - om roem te behalen*, geval, omstandigheid; *bij -*, als er aanleiding toe bestaat; zegsw. *de - maakt den dief*; *iemand in de - stellen*, in staat stellen; *de - bij de haren grijpen of pakken*, handig van een geschikte gelegenheid gebruik maken: van voren was de Gelegenheid gelokt, van achteren kaal.
Gele'genheidsgedicht (*e. gedicht, gemaakt voor een bepaalde gelegenheid*), o. -gedichten.
Gele'genheidsgezicht (scherts. *gezicht geplooid naar de omstandigheden*), o. -gezichten; *met een - trad hij de rouwkamer binnen.*
Gele'genheidsliedje (*liedje, dat dienen moet bij de een of andere gelegenheid*), o. -s.
Gele'genheidspreek (*predikatie bij de een of andere omstandigheid*), v. -preeken; **-rede** (*toespraak*), v. gmv.
Gele'genheidsstuk (*muziekstuk of tooneelstuk, vervaardigd voor de een of andere feestviering*), o. -stukken.
Gele'genheidsvers, o. -verzen; zie **-gedicht.**
Gelei' (Fr. *gelée*, vorst, het bevroren zijn: *verdikt of gestold sap van dierlijke of plantaardige stoffen, dril*; *ook vruchtengelei*), v. -en; **-achtig,** bn.; lees: *zje-lei'.*
Gelei', o.; *op 's lots - verlaat ik me aan de baren.* (Bild.); zie **Geleide.**
Gelei'biljet (*biljet, houdende verlof tot vervoer van accijnsgoederen*), o. -biljetten.
Gelei'brief (*vrijbrief, paspoort*), m. -brieven.
Gelei'de (*het vergezellen, het geleiden, gelei*), o.; *iem. - doen, iem. zijn of het - aanbieden*; *zich aan iem. - toevertrouwen*; personen, die uitgeleiden samen: *elk der mannen van het - was goed gewapend*; scheepst. *- verleenen*, konvooi van oorlogsschepen, dat een koopvaardijvloot begeleidt.
Gelei'delijk (van *geleiden*, besturen: *geregeld, in behoorlijke opvolging*), bn.: *een -e overgang, -e taaloefeningen*; bw.: *- kwam het gesprek op een ander onderwerp*; **-heid,** v. gmv.
Gelei'den (*vergezellen en leiden*), ik heb geleid; *een dame -, iem. naar huis -*; zegsw. *een meisje naar het altaar -*, haar huwen; fig. *een smal pad, dat naar het kasteel - leidde*; *warmte en electriciteit -*, laten overgaan; *het geluid -*; **-er** (*persoon, die geleidt*), m. -s; **-ing** (*draad, buis*), v. -en; **-ster,** v. -sters.
Gelei'der (*electrische -*), m. -s, n l. voorwerpen, die de electriciteit voortplanten: *goede -s* zijn metalen, water, het menschelijk lichaam, de aarde; *slechte -s* zijn glas, lak, zijde, hars, vette oliën, lucht; *halve -s* staan tusschen beide in, als: droog hout, leder, papier, stroo, alcohol, aether. Zie **Conductor.**
Gelei'der lage, bw.; zie **Lage.**
Gelei'draad (electr. *vertind ijzer- of staaldraad, rustend op porseleinen isolatoren of hangend in klok-isolatoren tot voortgeleiding v. d. electrischen stroom*), m. -draden; *de -draden bij de telegraphie bestaan tegenwoordig bijna algemeen uit vertind ijzerdraad.*
Geleid'ster, -star (dicht. *leidsvrouw*). v. -sterren, -starren.

Gelei'ergoed, -werk (*aardewerk, fayence*), o. gmv.; ook: **Gleiergoed, -werk.**
Gelei'geest (*engelbewaarder, goede genius*), m. -geesten.
Gelei'taart (*taart met gelei er op of er in gebakken*), v. -en; **-korst,** v. -en. (g = zj).
Gele'lied (wapenk. *versierd met heraldieke leliën*), bn.; *een - kruis* of *leliekruis.*
Ge'len (*geel worden, geel maken*), ik heb en het is -geeld; *de halmen gaan reeds -, de bladeren - in den herfst, gij moet dien muur -.*
Gelet'terd (*in de letteren bedreven, letterkundig*), bn.; *een -e schare van toehoorders*; fig. *een -e opvoeding*; **-heid.** v. gmv.
Gelet'terde (*letterkundige*), m. en v. -n.
Geleu'ter (*het leuteren d. i. het al door wauwelen of kletsen*), o. gmv.
Gele'zen (R.-K. *niet gezongen*), bn.; *een - Mis.*
Gelid' (van *lid*: *rij soldaten*), o. gelederen; *een bataljon in twee gelederen, in het - staan.*
Geliefd' (*bemind, dierbaar*), bn.; *-e ouders, mijn -e moeder, een -e vriend, vriendin; -e broeders en zusters,* als aanspreking in leerredenen.
Geliefd'de (*beminde*), m. en v. -n.
Geliefd'hebber (*oppervlakkige, beuzelachtige beoefening van wetenschap of kunst*), o. gmv.; zie: **Liefhebber, Liefhebberen.**
Geliefd'koosd (*geliefd, bemind, dierbaar*), bn. dicht. *een - oord, een - plekje*; bij uitbr.: *onze -e neigingen, wenschen; een -e uitspanning, een - denkbeeld.*
Gelie'ven (*minnenden, beminden*), m. mv.
Gelie'ven (*behagen, believen*), het geliefde, het heeft geliefd; *het gelieve u,* enz.
Ge'lig (*geelachtig*), bn.; *een zakdoek wordt - door het liggen, dit papier is - geworden.*
Gelijf'staffierd (*omringd door stafdragers*), bn.
Gelijk' (*hetzelfde uiterlijk hebbende, hetzelfde zijnde*), bn.: *met -e wapenen; beide legers waren - in macht, van -en rang; -en tred of koers houden, in -e mate, te -er tijd, zij wilden Gode - worden,* d. i. evenals God; *met den grond - maken,* effen, vlak maken, d. i. slechten, sloopen; zegsw. *iem. met -e munt betalen,* d. i. iem. bejegenen, zooals hij ons bejegend heeft; wisk. *driehoeken met -e basis en -e hoogte zijn - van inhoud,* d. i. bevattende evenveel malen de gemeene maat; klokken en uurw.: *is uw horloge -? ik ben met Aken -*; zegsw. *er is meer gelijk dan eigen,* de uiterlijke schijn kan bedriegen, gelijkenis bewijst nog geen verwantschap of identiteit; *-e monniken, gelijke kappen,* zie **Monnik**; bw.: *de twee rijders bleven lang -; de twee treinen kwamen - aan*; vgw.: *Doe nu, - ik u gezegd heb,* d. i. zooals, evenals.
Gelijk' (*billijkheid, recht*), o. gmv.; *gij hebt daaraan of daarin -, iem. in het - stellen.*
Gelijk' (*evenals, zooals*), vgw.; *hij deed, - hij sprak*; spreekw. *- de waard is, vertrouwt hij zijn gasten*; zie **Waard.**
Gelijkaar'dig (*van gelijk karakter*), bn.; **-heid,** v. w. i. g.
Gelijkbee'nig (wisk. *hebbende gelijke opstaande zijden*), bn.; *een -e driehoek, een - trapezium*; **-heid,** v. gmv.
Gelijk'beteekenend (*van nagenoeg gelijke beteekenis*), bn.; *twee -e woorden, b.v. die op -lei en -hande.*
Gelijk'draadsch (*uit gelijke draden gemaakt*), bn.; *-touw- of kabelwerk; -e garens, -e wollen of linnen weefsels.*
Gelijkdrach'tig (*overal dezelfde draagkracht of sterkte hebbend*), bn.; *-e kabels, - touwwerk.*
Gelijkdra'dig (*bestaande uit een gelijk aantal draden*), bn.; *-e weefsels, - touw- of kabelwerk*; **-heid,** v. gmv.
Gelij'ke (*persoon van denzelfden rang, stand* enz.), m. en v. -n; *ga om met uws -,* d. i. noch met uw meerdere, noch met uw mindere.
Gelij'kelijk (*gelijkmatig*), bw.; *- verdeelen.*
Gelij'ken (*evenaren, overeenkomen*), ik geleek, heb -leken; *hij gaat zijnen vader -,* slachten; *op een haar op iem. -,* juist dezelfde gelaatstrekken hebben.
Gelij'kenis (*overeenkomst in uiterlijken vorm*), v. gmv.; *de sprekende - van een portret, de - faalt bij dien portretschilder nooit*; bij uitbr., *naar Gods beeld en - is de mensch geschapen.*
Gelij'kenis (*zinnebeeldige voorstelling, waarin menschen handelend optreden*), v. -sen; *Christus sprak in -sen: de - van den zaaier, van den verloren zoon,* enz.; zie *Parabel.*
Gelij'kerwijze, -wijs (*op dezelfde wijs*), bw.; *handel nu -.*
Gelijk'gaan (*denzelfden tijd aanwijzen*), ging -, heeft - gegaan; *mijn horloge gaat juist - met de spoorklok, deze pendule gaat -.*
Gelijk'gestelden (O.-I. *personen met Europeanen op één lijn gesteld*), m. mv.
Gelijk'heid (*volkomen overeenkomst in eenig opzicht*), v.; *- van opvoeding, - van onderwijs, - van rechten, - van plichten, - van loon, - van beginselen; vrijheid en - onder de menschen, op voet van -*; wisk. *de - van twee hoeken, de - van twee drie- of veelhoeken,* nl. in oppervlakte.
Gelijkhoe'kig (meetk. *gelijke hoeken hebbende*), bn.; *regelmatige drie- of vierhoeken, en regelmatige veelhoeken zijn -; twee -e driehoeken zijn gelijkvormig*: **-heid,** v. gmv.
Gelijk'kloppen (*door kloppen effen maken,* ik klopte, heb -geklopt; *straatkeien -.*
Gelijklas'tig (scheepst. *voor en achter even zwaar belast*), bn.; *het schip is nog niet -, verdeel de lading beter.*
Gelijk'loopen (*even hard of in dezelfde richting loopen*), liep -, heeft - geloopen; *die twee pendules loopen altijd -,* hebben even regelmatigen gang; *deze weg loopt met de rivier -,* in dezelfde richting; wisk. *deze twee lijnen zijn -d,* d. i. evenwijdig.
Gelijklui'dend (*denzelfden klank hebbend*), bn.: *een - afschrift,* d. i. een kopie; **-heid,** v.
Gelijk'maken (*effen maken, effenen*), heb -gemaakt; *een weg -, een veld -.*
Gelijkma'tig (*voortdurend of overal gelijk*), bn.: *een -e drukking, in -en draf; een -e stijl,* d. i. die geregeld in denzelfden toon voortgaat; fig. *een - karakter,* dat steeds in dezelfde stemming is; bw.: *iets - verdeelen, een rad - doen bewegen*; **-heid** (*gelijkheid*), v. bv. *- van beweging, - van geest.*
Gelijkmiddelpun'tig (*hetzelfde middelpunt hebbend*), bn; *twee -e cirkels*; zie **Concentrisch.**
Gelijkmoe'dig (*voortdurend kalm gestemd*), bn.: *alleen de wijsgeer blijft onder alle tegenspoeden -, een -e rust*; bw.: *de rampen - verdragen*; **-heid,** v. gmv.
Gelijkna'mig (*van denzelfden naam*), bn.

twee -e personen; rekenk. *twee -e benoemde getallen, twee -e breuken*; alg. *-e machten*; *-e wortelgrootheden*, b.v. $\sqrt[3]{a}$ en $\sqrt[3]{b}$; nat. *-e polen, -e electriciteit*; **-heid,** v. gmv.

Gelijk'schaven (*effen-, vlakschaven*), ik heb -geschaafd; **-scheren** (*effenscheren*), schoor -, heb -geschoren, b.v. *het - van katoenen stoffen*; **-slaan** (*door slaan even hoog maken*), ik sloeg -, heb - geslagen, b.v. *palen, stutten -*.

Gelijkslach'tig (*van dezelfde soort, gelijkaardig*), bn.; *een - weefsel in dezelfde houtsoorten*; alg. *een -e veelterm*, d. i. alle termen zijn van denzelfden graad; **-heid,** v.

Gelijk'snijden (*snijdende gelijkmaken, oneffenheden wegnemen*), ik sneed -, heb -gesneden.

Gelijksoor'tig (*gelijkaardig, van dezelfde soort*), bn.; *er zijn veel -e spreuken of spreekwoorden, -e grootheden*; **-heid,** v. gmv.

Gelijk'staan (*in rang, in waarde overeenkomen*), het stond -, heeft - gestaan.

Gelijkstan'dig (wisk.), bn.; *de -e zijden van twee gelijkvormige driehoeken*, d. i. de evenredige zijden; **-heid,** v. gmv.

Gelijk'stellen (*op één lijn stellen*), ik heb -gesteld; **-stelling,** v. -en.

Gelijk'stooten (*stootende gelijkmaken*), ik stiet of stootte -, heb -gestooten.

Gelijkstraats' (*gelijkgronds, -vloers*), bw.; *de verdieping -*.

Gelijk'strijken (*strijkende gelijk of glad maken*), ik streek -, heb - gestreken.

Gelijk'teeken (*gelijkheidsteeken, het teeken =*), o. -teekens; *een cijfer vóór en achter het -*.

Gelijktij'dig (*op denzelfden tijd gebeurende*), bn.; *twee -e gebeurtenissen*; *die treinen kwamen - aan*; **-heid,** v. gmv.

Gelijkvloei'end (spraakk. *een regelmatig of gelijk beloop hebbend*), bn.; *een - werkwoord*, d. i. zwak, b.v. leeren.

Gelijkvloers' (*gelijkgronds*), bw.: *zij wonen daar -*; **-vloersch,** bn.: *hij woont in de -e verdieping*; fig. *alledaagsch, ordinair*, b.v. *-e gesprekken*.

Gelijkvor'mig (*overeenkomstig in gedaante, evenredig in de deelen*), bn.; *twee -e tafeltjes*; aardr. *-e ligging van aardlagen*; meetk. *twee -e driehoeken, veelhoeken*; *gelijk en -*, d. i. gelijk van inhoud en vorm, b.v. twee driehoeken met gelijke zijden; **-heid,** v. gmv.

Gelijkwaar'dig (*van gelijke waarde*), bn.; *twee -e zinsleden*, b.v. *de oude en trouwe huisknecht*; zie **Æquivalent,** bn.

Gelijkzij'dig (meetk. *met gelijke zijden*), bn.; *twee -e driehoeken, een -e veelhoek*; **-heid,** v. gmv.

Gelikt' (*gladgemaakt, gepolijst, glanzig*), bn.; *het overleer dier schoenen is fraai -*; fig. *-e verzen*; **-heid,** v. gmv.

Geliniëerd' (*met lijnen betrokken, gelijnd*), bn.; *- papier*.

Gel'lig (*galachtig*), bn.; *een - schaap, een -e koe*; ook mat, bleek; fig, gemelijk, knorrig.

Gel'ling (*manlijke plant van den hennep*), v. gmv.; zie **Zaatling,** v.

Gelobd' (*van lobben of slippen voorzien*), bn.; *een plant met gave, zeer zelden -e blaadjes*.

Gelof'te (van *gelooven*, vertrouwen, toestemmen: *plechtige belofte, verbintenis*), v. -n; *hij deed de - naar het H. Land te trekken*; *een - afleggen, een - uitspreken*; *een - bezweren*, d. i. ze onder eede uitspreken; *iem. een - afnemen*; *een - houden, vervullen, gestand doen*; *een - breken, schenden*.

Gelof'te (R.-K. *belofte aan God*), v. -n; *de monniken deden de - van armoede*.

Gelof'tenis (*gelofte*), v. -sen. vero.

Gelo'ken (*gesloten*), bn.; *met - oogen*.

Geloof' (*vertrouwen in de menschen*), o. gmv.; *- hechten aan iemands woorden, aan iets - slaan*; *- vinden* b.v. beweringen, *- weigeren*, b.v. aan iemands woorden.

Geloof' (*vertrouwen op God, onwankelbare overtuiging*), o. gmv.; *het - kan bergen verzetten, het - in God*.

Geloof' (*al de christelijke waarheden door eenige Kerk als aan te nemen gesteld*), o. gmv.; *het Roomsche -, het christelijk -* d. i. godsdienst; verder: *de 12 artikelen des -s, een akte van -*, R.-K. formuliergebed van geloofsbelijdenis.

Geloof'baar (*geloof verdienende*), bn.; *een - man, -e menschen*; **-heid,** v. gmv.

Geloo'felijk (*aannemelijk*), bn.; *niemand acht dit -*. w. g.

Geloofs'artikel (R.-K. *waarheid, die men gehouden is te gelooven*), o. -en, -s.

Geloofs'belijdenis (*het belijden van een godsdienstige overtuiging*; *ook formulier een belijdenis bevattend*), v. -sen; fig. *een staatkundige -, een sociale -*.

Geloofs'brief (*bewijs van aanstelling, benoeming*; *akte van identiteit*), m. -brieven; *de gezant overhandigde zijn -brieven*; *de -brieven van de leden der Eerste- en Tweede-Kamer*.

Geloofs'genoot (*iemand met ons van denzelfden eeredienst*), m. en v. -en; vr. ook: **-e.**

Geloofs'getuige (*martelaar om des geloofs wille*), m. en v. -n; ook *Bloedgetuige*.

Geloofs'haat (*godsdiensthaat*), m. gmv.

Geloofs'halve (*ter wille van zijn geloof*), bw.; *hij werd - vervolgd*.

Geloofs'rechter (gesch. *inquisiteur*), m. -s; **-regel** (*voorschrift*), m. -en; **-stuk** (*-artikel*), o. -ken; **-verzaker** (*afvallige*), m. **-s**; **-verzaking** (*-loochening*), v. -en.

Geloofwaar'dig (*vertrouwen verdienende*), bn.; *een - schrijver, een - getuige, een - getuigenis, een - gerucht*.

Geloo'ven (*vertrouwen stellen in, voor waar houden op gezag van een ander*), ik heb -loofd; *iemand op zijn woord -*; *- aan God*, d.i. een vast en innig vertrouwen stellen in God en Gods woord; *- in Christus*, gezind zijn Zijn leer te volgen; *- aan Gods liefde, almacht*, enz.; *de laatste flesch gaat er aan -*, gaat uitgeschonken worden, al was het tegen den zin van den bezitter; *geen woord van iets -*; *gij zult toch niet -, dat gij slaagt*, d.i. meenen, aannemen, denken.

Geloo'vig (*vast, innig geloovende*), bn.: *een - christen, een - hart*; fig. *- e godsvrucht, - e liefde*; bw.: *- vertrouwen op iets, - aanbidden*; **-heid,** v. gmv.

Geloo'vige (*belijder van eenig geloof*), m. en v. -n; *de dorpsklok riep de -n*; *de schaar der -n, de ware -n*.

Gelubd' (*met lubben versierd*), bn.; *een - hemd, een -e halskraag*.

Gelui' (*het luiden*), o. gmv.; *het - der klokken*.

Geluid' (*trillende beweging der lucht, klank, toon*), o. -en; *het - geleiden, het - voortplanten*; *het - der dieren*; spreekw. *Ledige*

vaten maken het meeste –, oppervlakkige lui hebben bijzonder veel praats.
Geluimd' (*van humeur*), bn.; *goed* –, *slecht* –.
Gelui'paard (wapenk.), bn.; *een -e leeuw*, d. i. gaande leeuw. w. g.
Geluk' (*de grillige fortuin*), o. gmv.; *het - dient hem, het - begunstigt mij, hij mag van - spreken, het blind* –.
Geluk'ken (*goed uitvallen, gedijen*), het is -lukt; *alles gelukt hem, die opstand zal wel* –, *de podding is goed -lukt.*
Geluk'kig (*voorspoedig, door het lot begunstigd*), bn.: *een - leven, hij acht u* –, *een - toeval, een - voorteeken, een - gesternte*; bw.: *iets gelukkig ten einde brengen*; *het treft* –, *dat...*; *ik vernam* –, *dat...*
Geluk'kigerwijs, -wijze (*door een gelukkig toeval*), bw.
Geluks'bode (*iemand, die een gelukkige tijding brengt*), m. en v. -boden; zie Jobsbode.
Geluks'godin, myth. *de godin van 't geluk, de Fortuin, Fortuna.*
Geluks'hans (*gelukskind, iemand wien alles meeloopt*), m. -hanzen.
Geluks'kind (*iemand, die in alles voorspoed geniet, wien alles meeloopt*), o. -kinderen.
Geluks'staat (*de toestand van geluk, waarin men leeft*; fig. *de hemelsche zaligheid*), m. gmv.
Geluks'ster, -star (*de ster, van wier stand aan den hemel iemands geluk afhangt*), v. -ren; *zijn - rijst, zijn - ging tanen.*
Geluks'vogel (*vogel, die geluk beteekent of aanduidt*; fig. *gelukskind*), m. -vogels.
Geluks'zon (*het geluk als een zon voorgesteld*), v.; *zijn - begint te verbleeken*; zie **Geluksster.**
Geluk'wensch (*heilwensch*), m. -wenschen.
Geluk'wenschen (*heil of zegen wenschen*), ik heb -lukgewenscht; *mag ik u -? zich zelven met iets* –; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Gelukza'lig (*overgelukkig, voorspoedig*), bn.; *een - nieuwjaar! een - samenzijn.*
Gelukza'lige (*hemeling*), m. en v. -n.
Gelukza'lige (R.-K. *iemand, die door de plechtige uitspraak der Kerk tot gelukzalige verklaard is*), m. en v. -n.
Gelukza'ligheid (*allerhoogste trap van geluk*), v. gmv.; *de aardsche* –, *de hemelsche* –.
Geluk'zoeker (*avonturier*), m. -zoekers.
Gelus'ten (*behagen, believen*), het heeft gelust; *het gelustte mij niet, daarvan te spreken.*
Ge'luw (*geel van kleur*), bn.; fig. geelbleek, flets. vero.
Gemaakt' (*geveinsd, gehuicheld*), bn.: *een -e verwondering, -e nederigheid*, d. i. valsche, voorgewende; bij uitbr. gekunsteld, gedwongen: *met eene -e stem, -e taal*; *hij is wat - in zijn manieren*, d. i. stijf, den eenvoud missende; bw.: *- spreken, - lachen. - glimlachen*, geaffecteerd; **-heid** (*gekunsteldheid, stijfheid*), v.: *-heid in houding of manieren.*
Gemaal' (uit het Duitsch *gemahl: echtgenoot*), m. -s en gemalen; *Albert was Prins-van Engeland.*
Gemaal' (afleid. van *malen*, zeuren: *gezanik*), o. gmv.; *is dat een - en geknor!*
Gemaal' (afleid. van *malen*, draaien: *stoomwerktuig om een polder droog te houden*), o. gemalen.
Gemaal' (afleid. van *malen*, fijn maken: *het graan, dat gemalen wordt*), o. gmv.; *de belasting op het* –.
Gemaat' (eig. *medeëter*; *makker, vooral in 't kaartspel*), m. en v. -maten; zie **Partner.**
Gemach'tigde (*zaakgelastigde, lasthebber*), m. en v. -n.
Gemak' (*rust, kalmte*), o. gmv.; *doe het op uw* –, *iemand op zijn - brengen, zetten*, kalmte inboezemen door vriendelijke bejegening; *het* –, *het heimelijk* –, bestekamer; *een huis met vele -ken*, geriefelijkheden.
Gemak'kelijk (*zijn gemak zoekende, houdende*), bn.: *de man begint wat - te worden*; *een -e ziekestoel*, gemak gevende; *een - leven*, vol gemak en rust; bw.: *dat is - te doen*, zonder inspanning; *dat huis is - ingericht*; **-heid** (fig. *losheid, natuurlijkheid*), v.: *hij spreekt met veel -heid, in hun omgang is veel -heid.*
Gema'lied (*uit maliën bestaande*), bn.; *de schildknapen wreven de -e pantsers hunner meesters droog.* (Van Lenn.)
Gemalin' (*gade, echtgenoote*), v. gemalinnen.
Gemanierd' (*beschaafd, welopgevoed*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Gemaniëreerd' (*gekunsteld, gedwongen, stijf, onnatuurlijk*), bn.; *een -e stijl*, gemaakt.
Geman'teld (*een mantel omhebbend*), bn.; *hij was - en gebeft.*
Gemar' (*getalm, gedraal*), o. gmv.
Gemarineerd' (*met azijn en uien ingemaakt*), bn.; *een -e haring.*
Gemar'merd (*als marmer gekleurd*), bn.; *- papier, aan een der -e tafeltjes van een koffiehuis zitten.*
Gemar'tel (*voortdurend martelen*), o. gmv.
Gemaskeerd' (*gemaskerd*; *verborgen, bewimpeld, bedekt*), bn. en vd.
Gemas'kerd (*dragende een masker*), bn.; *een - danser, -e dieven*: met e. masker voor, vermomd; bij uitbr. *een - bal*, waarop ieder danser een masker draagt.
Gema'tigd (*maathoudend*), bn.; *een - man, de -e luchtstreek*; **-heid** (*kalmte, bezadigdheid*), v. gmv.
Gem'ber (*geconfijte wortelstok van een O.-I. plant*; *ook uit China en Z.-Amerika*), v. gmv.
Gem'berthee (O.-I. *aftreksel van gemberwortel*), v. gmv.
Gemeen' (*toebehoorende of eigen aan meer dan één, gemeenschappelijk*), bn.; *een -e naam*, d.i. eigen aan alle zelfstandigheden van dezelfde soort; *voor -e rekening*, gezamenlijk; zegsw. *-e zaak maken met iemand*, zich bij iemand aansluiten; rek.: *een -e deeler*, d. i. de deeler van twee of meer grootheden; *broeders des -en levens*, congregatie, door Geert Groote in 1380 gesticht.
Gemeen' (*algemeen, voor ieder, openbaar, publiek*), bn.; *de -e weide, het -e kerkhof, een - goed*; *iets door den indruk - maken*; *de - zaak*, de zaak des lands.
Gemeen' (*gewoon, alledaagsch*), bn.; *het -e volk, in 't -e leven, die Fransche termen zijn hier in 't zuiden zeer* –; *de -e man, een - soldaat.*
Gemeen' (*gering, slecht, laag*), bn.: *-e praat, -e woorden*; *- weer, een -e vent, een -e streek*; ook bw.: *hij schrijft* –, leelijk; *hij ziet er - uit*, haveloos; *dat staat je* –, slecht; *hij heeft mij - behandeld*, laag.
Gemeen' (het) (*de lagere volksklasse*), o. gmv.
Gemeend' (*bedoeld*), bn.; *'t is goed* –.
Gemeenebest' (*het gemeene welzijn*: *republiek*), o. -en; **-gezinde** (*republikein*), m. en v. -n.

Gemeen'heid (*laagheid*), v. -heden.
Gemee'nigheid (*lage, vuile daad*), v. -heden.
Gemeeniteit' (*gemeenigheid*), v. -teiten, gmz.
Gemeen'landshuis (*vergaderhuis van een waterschap*), o. -huizen; *het - van Rijnland.*
Gemeen'lijk (*in den regel, doorgaans, gewoonlijk*), bw.; *- staat een dwaas beschaamd, die hooger klimt als hem betaamt.* (Cats).
Gemeen'plaats (*alledaagsch gezegde, overbekende waarheid*), v. -plaatsen; *zijn rede was vol afgezaagde -en, het roemen op ondervinding is een - geworden.*
Gemeen'schap (*het gemeen-hebben aan of van iets*), v. gmv.; *leven in de - van Christus; wettelijke - van goederen*; zegsw. *de - met iemand afsnijden*, niets meer met hem te doen willen hebben; *de - der steden onderling*, het verkeer; *de - onderhouden*, bv. door wagens of booten; R.-K. *de - der heiligen*, vereeniging met hen.
Gemeenschap'pelijk, bn.: *een -e woning, -e pogingen; - overleg*, onderling beraad; *de -e vijand, een -e vriend*; bw.: *een paard - bezitten*, gezamenlijk; *de raderen bewegen -.*
Gemeenslach'tig (spraakk. *mann. of vr. naar de bet.*), bn.; *de zelfst. nw. wees, erfgenaam, gevangene zijn -.*
Gemeens'man (*volkstribuun*), m. -lieden.
Gemeen'te (eig. *gemeenschap, genootschap: stad, dorp, kerk, parochie*), v. -n; ook: de burgerij of de gezamenlijke leden van een kerk of een parochie.
Gemeen'te-archief, o. -archieven; *het - van Maastricht is interessant*; **-archivaris** (*beheerder v. h. archief eener gemeente*), m. -sen; zie **Rijksarchief, -archivaris.**
Gemeen'tebegrooting (*overzicht of balans van inkomsten en uitgaven voor één kalenderjaar, in September in te dienen aan den Raad*), v. -en; **-ontwerp,** o. -en.
Gemeen'tebelasting (*hoofdelijke omslag in dorp of stad, door de gemeente geheven*), v. -en.
Gemeen'tebestuur (*Raad met Burgemeester en Wethouders*), o. -besturen; **-bouwmeester** (*stads-architect*), m. -s; **-huis** (*stadhuis, raadhuis*), o. -huizen; **-kas** (*de geldmiddelen*), v. -sen; **-leven** (*godsdienstig onderling verkeer*), o.; **-lijk** (*de gemeente betreffende*), bn.: *openbare of -e werken*; **--naar** (*lid eener burgerlijke of kerkelijke gemeente*), m. -naren; **--ontvanger** (*gemeente-ambtenaar, die de gelden der gemeente int of uitbetaalt*), m. -s; **-raad** (*besturend gekozen lichaam*), m. -raden; **-recht** (*erkenning als gemeente, privilege*), o. -en; **-secretaris** (*hoofd der secretarie*), m. -sen; **-tram** (*tram door een gemeente aangelegd en onderhouden*), v. -s; **-veldwachter** (*politie-man in dienst eener dorpsgemeente*), m. -s; **-wet** (*gemeentelijke verordening, de staatswet*), v. -ten.
Gemeen'zaam (*vertrouwelijk, eigen*), bn.: *met dorpelingen is men gauw -, een - gesprek; de -zame stijl*, d. i. ongedwongen, los; *een -zame uitdrukking*; bw.: *-met iemand omgaan, verkeeren, spreken; zich - aanstellen, dat klinkt -*; **-heid,** v.: *met -heid*, op vertrouwelijken toon.
Gemêleerd' (*gemengd; doorgeschud*), bn. en vd.; *een - gezelschap; de kaarten zijn al -.*
Ge'melijk (*misnoegd, ontevreden in kwade luim, knorrig*), bn.: *de -e ouderdom* (Vondel), *een -e knorrepot*; bw.: *half - hernam hij... vrij - antwoordde hij*... nurksch, grommig zonder eigenlijke oorzaak; **-heid,** v. gmv.
Gemengd' (*niet enkelvoudig, ongelijksoortig*), bn.; *-e oliën*, uit samenmengsels bestaande; *een - gezelschap*, bestaande uit personen van verschillenden rang, stand, leeftijd, enz.; *- nieuws*, kleinere nieuwstijdingen; *de -de school*, d. i. school voor jongens en meisjes. *een - huwelijk*, tusschen personen van verschillende geloofsbelijdenis.
Gemen'gel (*mengeling, dooreenwemeling*), o. gmv.; *een - van golvende pluimen, een bont - van schepen; een - van stemmen.*
Gemerkt' (*van een merk voorzien*), bn.; *- linnen, een zakdoek met een S -.*
Gemerkt' (*naardien, aangezien*), vgw. vero.
Gemet' (verwant met *meten: oude vlaktemaat op de Z.-H. eilanden, in Zeeland en Vlaanderen nog in zwang*), o. gemeten; in Voorne is het - 0.4592 H.A., in Putten 0.4949 H.A., op Schouwen 0.4169 H.A., in Vlaanderen 0.4423 H.A.; aardr. het eiland *Tiengemeten.*
Gemiauw', -miaauw', o. gmv.
Gemid'deld (*dooreengenomen*), bn. en bw. *de -e vischprijzen, de -e waarde*, d. i. in doorsnede; *deze koopman wint - 20%.*
Gemij'terd (*een mijter dragende*), bn.; *een - hoofd*, d. i. een bisschop.
Gemis' (*gebrek*), o. gmv.; *bij - van, iemand het - van iets vergoeden*, schadeloos stellen.
Gem'me, gem'ma (*edelsteen met ingesneden of verheven figuren, ringsteen*), v. gemmen.
Gemodereerd' (*gematigd*), bn.
Gemoed' (collect. van *moed*, binnenste: *inborst, hart, stemming*), o. -eren.
Gemoe'delijk (*volgens overtuiging, bezadigd*), bn. en bw.; *een - man; hij sprak zeer -*, ernstig, rustig, kalm; **-heid,** v. gmv.
Gemoe'der (*doopmoeder, peettante*), v. -s; zie **Gevader.**
Gemoe'dig (*vreedzaam, inschikkelijk, lenig, zacht*), bn. vero.
Gemoeds'aandoening (*gewaarwording*), v. -en; **-aard** (*inborst, karakter*), m. gmv.; **-beweging** (*aandoening*), v. -en; **-bezwaar** (*zwarigheid des gewetens*), o. -bezwaren.
Gemoet' (*het ontmoeten, het samenkomen, samenkomst*), o.; alleen gebruikelijk in: *te - of in 't -*, b.v. *iem. te - of in 't - komen, loopen, rijden*, enz.
Gemoe'ten (*bijeenkomen*), ik -moette, heb of ben -moet; *iemand -*, hem ontmoeten, tegenkomen; *ik dekte mijn gezicht en oogen met mijn vleugelen, zoodra zij mij gemoetten.* (Vondel), vero.
Gemok' (*het misnoegd en wrevelig gepruil*), o. gmv.
Gemotiveerd' (*van motieven voorzien, met bewijsgronden toegelicht*), bn.; *een -e lofrede.*
Gems (*berggeit*), v. gemzen; *de gewone - der Alpen, de - van westelijk N.-Amerika*, d. i. antilope.
Gems'hoorn (*hoorn van een gems*: fig. *fluitwerk in een orgel*), m. -s; ook: **-horen,** m. -s.
Gemuil'band (*van een muilband voorzien*), bn.; *een -e hond*; wapenk.: *in goud een zwarte beer, - van blauw*, d. i. met een muilband van een blauwe kleur.
Gemunt', vd.; *hij heeft het op mij -*, begrepen, d. i. heeft mij als mikpunt gekozen van zijn hatelijkheden; zie **Munten** (*doelen*).

Gemutst' (*geluimd*), bn.; *hij was goed of slecht* -, in goede of kwade stemming; zie **Muts.**

Gem'ze(n)leer, o. gmv.: *handschoenen van* -; **-leeren,** bn.: *-en handschoenen.*

Gem'zebok (*mannetjesgems*), m. -bokken.

Gem'zenhaar, o. -haren; **-jacht,** v. -en; **-jager,** m. -s; **-vleesch,** o. gmv.

Genaak'baar (*toegankelijk, niet trotsch*), bn.; *die edelman is - voor ieder*; **-heid,** v. gmv.

Genaamd' (*heetende*), bn.; *een vondelinge, - Hanna*; *Maria, - Magdalena*; *een der eilanden, - Makjan.*

Gena'de (*goedertierenheid, barmhartigheid, onverdiende gunst*), v.; zeew. *op Gods - drijven*, een schip aan de golven ter prooi laten; *om - vragen*, d. i. om het leven; *bij de - Gods*; *Uwe* -, titel van een Duitschen graaf.

Gena'debrood (*brood of onderhoud om Godswil*), o. gmv.; *het - eten, van - leven*; bij uitbr.: *Wellington gaf zijn paard het* -.

Gena'degift (*bewijs van Gods genade*), v. -en; **-kruid** (*geneeskrachtig kruid*), o. gmv.; **-leer** (*leer van Gods genade*), v. gmv.; **-middel** (R.-K. *sacrament*), o. -en.

Gena'deslag (eig. *bij 't ledebraken de negende slag*, nl. *op het hart, zóó genoemd, omdat ze uit het folterend lijden bracht*), m. gmv.; bij overdr. *het aangeschoten wild den - toebrengen*, den slag of steek, waarmee het wordt afgemaakt; fig. *de laatste ramp*, n.l. die iem. te gronde richt.

Gena'detroon (*rechterstoel van den barmhartigen God*), m. gmv.; **-verbond** (*het nieuwe Verbond in Christus*), o. gmv.

Gena'dig (*vol genade, goedertieren*), bn.: *de Heere is* -; *o God, wees mij* -; titel van adellijke personen: *-e Vrouw, onze -e Graaf*; *uw -e Heer*; spott. *de inspecteur was zeer* -, d. i. minder uit de hoogte dan gewoonlijk; bw.: *o, God, zie - op ons neer! iemand - behandelen*; **-heid,** v. gmv.

Gena'geld (*van nagels voorzien*), bn.; *de leeuw is een - dier*; wapenkunde: *een uitkomende en -e roode leeuw.*

Gena'ken (*naderen, nabijkomen*), ik ben genaakt; *hij gaat de poort der stad* -, *iemand of tot iemand* -; *iets of tot iets* -, het bereiken; dicht. *de lente gaat* -, *de zangtijd -naakt*; **-baar,** bn.

Genan', genant' (eig. *naamgenoot: persoon, die denzelfden doopnaam voert; makker*), m. en v. -nannen, -nanten; vr. ook **Genante.**

Gênant' (*lastig, hinderlijk*), bn. en bw.; lees: *zjê-nant*; zie **Gêne.**

Gendar'me (in België, *politiedienaar, gewapend man of ruiter ter handhaving van de openbare orde*), m. -s; bij ons: *agent, marechaussee, veldwachter.*

Gendarmerie' (in België, *het korps gendarmen, ook hun kazerne*), v. gmv.

Ge'ne (*gindsche*), aanw. vnw.; *roep -n man! deze boter is beter dan* -; *de roos en de lelie zijn beide fraai, deze is het minder dan* -, eerstgenoemde.

Gê'ne (*dwang, belemmering, verlegenheid*), v. gmv.; *sans* -, zonder complimenten; lees: *zjêne.*

Genealogie' (*geslachtrekening, geslachtsregister*), v. -gieën; zie: **Geslachtkunde.**

Genealo'gisch (*geslachtrekenkundig, in den vorm van een geslachtsregister*), bn. en bw.

Genealoog', -logist' (*geslachtkundige, stamboommaker*), m. -logen, -logisten.

Geneanomie' (*wetenschap der overerving*), v.

Genebd' (*hebbende een neb of bekvormig uitsteeksel*), bn.; *twee -e schepen.*

Geneeren (Fr. *hinderen, storen*); *iemand* -; *zich* -, bedeesd, verlegen zijn; lees: *zje-neeren.*

Genees'heer (*dokter*), m. -en; **-kracht,** v. gmv.; **-kunde,** v. gmv.; **-kundige,** m. en v. -n; **-kunst,** v.; **-middel,** o. -en.

Genees'lijk, -ne'selijk (*vatbaar voor genezing*), bn.; *nog is haar kwaal* -; -er, -st.

Genees'wijze (*methode v. genezing*), v., **-wijs,** v. -wijzen.

Gene'gen (eig. vd. van *nijgen*, buigen: fig. *gunstig gezind*), bn.; **-heid,** v. -heden.

Genegotieerd' (*onderhandeld, verhandeld, omgezet*; *door handel bepaald*), bn. en vd.

Geneigd' (*gereed, overhellende tot*), bn.; **-heid,** v. -heden: *-heid ten kwade.*

Generaal' (*opperofficier, veldheer, krijgsoverste, heirvoerder*), m. -s en -alen.

Generaal' (R.-K. *algemeen hoofd eener geestelijke orde*), m. -s of -alen; *de - der Jezuïeten.*

Generaal' (*algemeen*), bn.; *de -rale zin van een uitdrukking, een -rale waarheid, de -rale overste van een kloosterorde*; *de -rale staf*, mil. de hoofdofficieren van een regiment; *in het* -, in 't algemeen; *advocaat-, commissaris-, directeur-, gouverneur-, inspecteur-, kapitein-, procureur-, secretaris-, Staten-.*

Generaal'-majoor' (*generaal, één rang hooger dan kolonel*), m. -majoors.

Generaal'schap (*de waardigheid*), o. gmv.

Generaals'rang, m. -en; **-traktement,** o. -en; **-uniform,** v. -en; **-vrouw,** v. -en; **-weduwe,** v. -n.

Generalisat'ie (*algemeenmaking*), v. gmv.

Generaliseeren (*iets algemeen stellen, uitgaande van één bijzonder geval*). (s = z).

Generalis'simus (*opperveldheer*), m. gmv.

Generaliteit' (*algemeenheid, gezamenlijke heirvoerders*), v. gmv. (g = g).

Generaliteit' (gesch. *staatsmacht van onze Republiek*), v. gmv.; *de kas der* -; *ter* -, in de algemeene regeering des lands, bv.: *Holland had ter - veel te zeggen.* (g = g).

Generaliteits'landen (*de landen, die niet tot de Vereenigde Zeven Provinciën der Unie behoorden, maar rechtstreeks door de Algemeene Staten werden beheerd*, o. a. *Staats-Brabant, Staats-Vlaanderen, Limburg en Gelders overkwartier*), o. mv. (g = g).

Genera'tie (*menschengeslacht, tijdgenooten*), v. -tiën, -ties; *de tegenwoordige* -. (t = ts).

Generee'ren (*voortbrengen, telen, verwekken*).

Generen (zich) (*den kost winnen*), ik heb mij gegeneerd; *zich met handenarbeid* -. (g = g).

Genereus' (*milddadig, grootmoedig, edelmoedig*), bn.; -reuzer; *een - aanbod.* (g = g).

Gene'risch (*tot het geslacht behoorend*), bn. (g = g).

Gene'sareth (aardr. *bergmeer in het N. van Palestina*; *ook meer van Tiberias*), o. (g = g).

Ge'nesis (*wording: het eerste boek van Mozes*), v. gmv.; *het boek* -. (g = g).

Ge'nestet, Pieter August de, 1829 —'61, redenaar en dichter: *Leekedichtjes.*

Genet' (Sp. *ginete: vlug paardje, een klein soort van Barbarijsch rijpaard*), o. -ten. (g = g).

Gene'tisch (*het ontstaan doende zien*), bn.;

de -e schrijfmethode, een -e verklaring. (g = g).

Genet'kat (*roofdier in N.-Afrika en Z. Europa, een soort van civetkat*), v. -katten.

Geneug'lijk (*aangenaam*), bn. en bw.; **-heid,** v. vero.

Geneug'te (bijvorm van *genoegte*: *genoegen, vermaak, plezier*), v. -n.

Gene'zen (*herstellen*), ik genas, heb en ben -nezen; **-ing,** v. -en.

Genìaal' (*scheppend, vindingrijk, begaafd met genie, vernuftig*), bn. en bw.; *een - kunstenaar*; ook, als van een genie: *het -ale voorhoofd.* (g = g).

Genialiteit' (*scheppende kracht, vindingrijkheid, oorspronkelijk vernuft*), v. gmv. (g = g).

Genie' (*vernuft, vernuftig persoon, man van scheppende kunstkracht*), o. genieën; *het - is een zeldzame gave, het - van Rembrandt, het - van Vondel*; *Shakespeare was een groot -*; lees: *zjenie'.*

Genie' (*krijgsbouwkunst*), v. gmv.; *het wapen der -*; **-korps,** o. -en; **-officier,** m. -s of -en; **-troepen,** m. mv. (g = zj).

Geniep' (verwant met *nijpen, nopen*), o. gmv.; zegsw. *in 't -*, heimelijk, in het verborgen, ter sluik, met de bijgedachte van iets gluiperigs of ondeugends.

Genie'pig (*in 't geheim kwaad bedrijvende*), bn.; **-heid,** v. -heden.

Genie'pigerd (*die in 't geheim kwaad doet*), m. -s, gmz.; *uw zoontje is een -.* (C.O.)

Genie'ten (*smaken, ontvangen, krijgen*), ik genoot, heb -noten; *de vrucht, het loon van zijn arbeid -*; *een goede gezondheid -*, bij voortduring in het genot er van zijn; bij uitbr. *een weldadigen slaap -*; *het land genoot vrede*; *daar zult gij rust -*; **-ing,** v. -en.

Genist' (*genie-officier*), m. -en. gmz.

Ge'nitief (spraakk. *tweede naamval van afkomst of bezit*, enz.), m. -tieven; b.v. *de kinderen Israëls, Vondels gedichten, ooms paarden*; ook: **Ge'nitivus,** m. -tieven.

Ge'nius (*beschermgeest, geleigeest*), m. geniën, genii; *de deugd zij u een goede -!* schutsengel.

Genoeg' (*voldoende*), onbep. telw. en bw.; *ik heb - appelen, dat is -, ik heb er - van, hij heeft geld -.*

Genoeg'doening (*voldoening*), v. gmv.; *iemand - geven*, gmv. w. i. g.

Genoe'gen (zich), ik heb mij -noegd; *ik zal mij daarmee -*, tevreden stellen, vergenoegen; ook: *dat genoegt mij*, past, behaagt mij; *wat heeft hij te zorgen, dien 't kleine genoegt!* (Staring), voldoende of genoeg is.

Genoe'gen (infin. als zn, het voldoende zijn: *voldoening, tevredenheid*), o. gmv.: *- geven, - nemen met iets, zijn - eten en drinken*; *een blos, een glans van -*; *met -*; *iemand een - doen*; *zich een - van iets maken*; *-s*: genietingen, vermaken, b.v. *de -s der jeugd, des levens.*

Genoeg'lijk (*aangenaam*), bn. en bw.; **-heid** (*ont- of uitspanning*), v. -heden.

Genoeg'zaam (*toereikend, voldoende*), bn. en bw.; **-heid** (*tevredenheid*), v.: *-heid baart rust.* (Staring).

Genoemd' (*zoo even genoemd, pas gemeld*), bn.; *de -e persoon trad binnen*; *boven-, dus-, eerst-, laatst-, meer-, zoo-.*

Genof'fel (Fr. *giroflée*: kruidnagel of nagelbloem, alsook: *anjelier*), v. -s. (g = zj).

Geno'men (*aangenomen, ondersteld*), vd. en vgw.; *- dat . . . .*

Genoo'digde (*gast*), m. en v. -n.

Genoot' (eig. die met een ander *geniet*: *aandeelhebber, deelgenoot*), m. -en; *ambt-, echt-, land-*, enz.; vr. ook **-e.**

Genoot'schap (*vereeniging*), o. -schappen; *het Ned. Onderwijzers-*; *het historisch - te Utrecht*, enz.; **-schappelijk,** bn.: *het - jaar*, of:

Genoot'schapsjaar, o. -jaren.

Genot' (verwant met *genieten: genieting, vruchtgebruik*), o. gmv.; **-rijk,** bn.: *een - -rijke reis.*

Genot'middel (*dingen, die zinnelijk doen genieten*), o. -en; *sigaren zijn -en voor heeren.*

Gen're (*geslacht, soort*), o. -s; lees: *zjan-r'.*

Gen'reschilder (*schilder die typen voorstelt*), m. -s; *Jan Steen is een humoristisch -.*

Genst' (*zekere heester*: *brem*), v. gmv.

Gen'ster, v. -s; zie **Geinster.**

Gent (*mannetjesgans, gander, ganzerik*), m. -en.

Gentiaan' (Fr. *gentiane*: plantk. *heideklokje met blauwe bloemen*), v. -anen. (t = ts).

Gentil' (*aardig, hupsch, lief*), bn.; lees: *zjan-tiel'.*

Gentilhom'me (Fr. *edelman, adellijke*; fig. *een wellevend man*), m. -s.

Gentilles'se (Fr. *vriendelijkheid, bevalligheid, wellevendheid, aardigheid*), v. gmv.; lees: *zjaantieljes'se.*

Gent'leman (Eng. *wèl-opgevoed man, heer, iemand van goede manieren*), m. gentlemen; lees: *dzjentl'men.*

Gen'try (*de lagere of kleine adel in Eng.*), v.; lees: *dzjen'tri.*

Ge'nua (aardr. met den bijnaam La Superba d. i. de Prachtige stad; sedert 1862 aan Italië; met ± 150 duizend inwoners), o.

Genuees' (*man uit Genua*), m. -eezen.

Genuee'sche (*als in Genua*), bn.; als zn. v.

Genug'te (dicht. *geneugte, genot*), v. -n.

Ge'nus (*geslacht, soort*), o. genera; *de species van het - Haarlemmer.* (C.O.)

Geoccupeerd' (*druk, bezig, bezet*), bn.

Geocen'trisch (*waarbij de aarde als middelpunt voorkomt*), bn.

Geodesie' (*land- of veldmeetkunde*), v. gmv.

Geode'tisch (*landmeetkundig*), bn.; *het - instituut.* (g = g).

Geognosie' (*aardkunde, leer der aardlagen*), v. gmv. (g = g).

Geognost' (*aardkundige, aardlagenkenner*), m. -en; **-isch,** bn.: *-e omstandigheden.*

Geograaf' (*aardrijkskundige*), m. -grafen.

Geographie' (*aardrijksbeschrijving of -kunde*), v. gmv. (g = g).

Geogra'phisch (*aardrijkskundig*), bn.; *de -e lengte en breedte, een - woordenboek.*

Geologie' (*aardleer, aardkunde, leer van het samenstel der aardkorst*), v. gmv. (g = g).

Geolo'gisch (*aardleerkundig*), bn.; *-e tijdperken, de -e bouw van een eiland.*

Geoloog' (*aardleerkundige*), m. -logen.

Geome'ter (*landmeetkundige, landmeter*), m. -s. (g = g).

Geometrie' (*landmeetkunde, aardmeting*), v.

Geome'trisch (*landmeetkundig, meetkunstig*), bn.; *een welgeslaagd - schema.* (g = g).

Geonomie' (*kennis der aardsoorten*), v. gmv.

Geoogd' (*oogen hebbende*), bn.; *blauw-, zwart-*; fig. *de fraai -e pauwestaart*, met vlekken die op oogen gelijken.

Geoord' (*één of twee ooren hebbend*), bn.; *een -e pot, een -e bom.*
Geoor'loofd (*niet verboden, toegestaan*), bn.; *een - vermaak, een - middel*; **-heid,** v. gmv.
Geophy'sica (*leer der nat. verschijnselen in het binnenste der aarde*), v. gmv. (s = z).
Georganiseerd' (*naar den eisch ingericht, bewerktuigd*), bn. (g = g).
Geor'ge, St. (*beschermheilige van Engeland*), m.; *de orde van St. -*, die van den Kouseband (*Garter-orde*); *het kruis van St. -*, het Engelsche kruis. (g = zj).
Geosta'tica (*evenwichtsleer der vaste lichamen*), v. gmv. (g = g).
Gepaard' (*een paar vormend*), bn.; *ze zijn -*, gehuwd; *twee -e schelpen*, bijeenbehoorende.
Gepalmd' (*met palmen*) bn.; *een -e omslagdoek.*
Gepant'serd (*gedekt met een pantser, een harnas of maliënkolder*), bn.; *-e ruiterij*; fig. van dieren: *een -e hagedis*, krokodil; scheepst. *-e oorlogsschepen, een -e kanonneerboot.*
Geparafeerd' (*van een paraaf voorzien zijnde*), bn.; *-e minuut*, het onderschrift in: staatsstukken; zie *Parafeeren.*
Gepa'reld (*hebbende of lijkende op parels*), bn.; *een spiegel met -e lijst*; *-e gerst* of *-e gort* (ook *parelgerst, -gort*), d. i. parelvormig; fig. *-e tonen*, onderscheidenlijk te hooren.
Geparenteerd' (*vermaagschapt*), bn.
Geparfumeerd' (*naar parfum riekend, met odeur besprenkeld*), bn.
Geparodieerd' (*op een meestal bespottelijke wijze nagebootst*), vd.
Gepartuurd' (*hebbende een gelijke naast zich*), bn.
Gepasporteerd' (*ontslagen*, d.i. *met paspoort uit den dienst ontslagen*), bn.; *een - militair.*
Gepassioneerd' (*zeer verzot op*), bn.
Gepast' (*geschikt, behoorlijk, goedgekozen*), bn.: *een zeer - woord, een - gebruik, een - middel*; bij uitbr. *voegzaam, betamelijk, oorbaar*: *een -e schaamte, met - ontzag*; bw.: *hij sprak zeer -, de jongen gedroeg zich heel -.*
Gepast'heid (*in den stijl*: *overeenkomst tusschen inhoud en vorm*), v. gmv.
Gepensionneerd' (*ontslagen met pensioen*), bn.; *een - ambtenaar.*
Gepe'perd (*met peper bestrooid*), bn.; *-e saus*; *-e soep*; fig. met scherpe uitdrukkingen doorspekt, bijtend: *die stijl is -.*
Geperforeerd' (*met gaatjes doorboord*), bn.
Gepersonifieerd' (*als persoon voorgesteld of gedacht*; *in eigen persoon*), bn.; *deze koopman in de -e soliditeit.*
Gepetrifieerd' (*versteend*), bn.
Gepeu'pel (*het gemeene volk, het janhagel*), o.
Gepie'ker (O.-I. *gepeins*), o.; zie **Piekeren.**
Gepiqueerd' (*beleedigd, gebelgd*), bn.
Geplekt' (*met vlekken*), bn.; *dit fluweel is -.*
Gepluimd' (*met pluimen*), bn.; *een -e helm.*
Gepolitoerd' (*geglansd, gepolijst, n.l. gebezigd van fijne houtsoorten*), bn.
Gepo'pel (*angstig en onrustig geklop*), o. gmv.; *het - van al die kinderharten!*
Geporteerd', bn.; *- voor iemand zijn*, zich zijn belang erg ter harte nemen.
Geposeerd' (*bedaard*), bn.; *een - man, op -en leeftijd*, bezadigd; *een - burger*, gezeten. (s = z).
Gepousseerd' (*voortgedreven, vooruitgebracht*), bn. (ou = oe).
Geprach' (*gesmeek, gevlei, gebedel*), o. gmv.; *een weldaad, een gunst met - bekomen.*
Gepremediteerd' (*van te voren bedacht, opzettelijk, met voordacht*), bn.
Gepreoccupeerd' (*vooringenomen*), bn. (c=k).
Geprescribeerd' (*verjaard, vervallen, b.v. van een recht*), bn. (c = k).
Gepresseerd', bn.; *-zijn*, d.i. haast hebben.
Geprofest' (*een ordegelofte afgelegd hebbende, gezegend en ingekleed*), bn.; *-e begijntjes.* (A. Bergman).
Geprolongeerd' (*verlengd, de betaling tot een lateren dag uitgesteld*), bn. (g = g).
Gepromoveerd' (*tot den doctorsgraad bevorderd*), bn,
Gepromoveer'de (*iemand, die doctor of meester is geworden*), m. en v. -n.
Geprononceerd' (*sterk sprekend of uitkomend van gelaatstrekken*), bn. (c = s).
Geproportioneerd' (*goed geëvenredigd, in- of naar juiste verhouding*), bn. en vd. (t = s).
Geprotecteerd' (*beschermd, begunstigd*), bn. (c = k).
Geprotesteerd' (handel. *met protest teruggezonden, van een wissel*; ook: *opgekomen tegen eenig onrecht*), bn. en vd.
Gepunt' (*puntig, spits toeloopend*), bn.; *een -e lans, een - potlood, fijn-, scherp-.*
Gepur'perd (*in purper gedost, purperen*), bn.
Gequalificeerd' (*bevoegd, door de bevoegde macht in- of aangesteld*), bn. (qu = kw).
Geraakt' (*door een beroerte of zenuwtoeval getroffen*), bn. vero.
Geraakt' (*verstrooid, geërgerd, boos*), bn. en bw.; *zij was blijkbaar -*; *mijnheer, antwoordde het weeuwtje -.* (Potg.)
Geraak'te (*een door een beroerte getroffene*), m. en v. -n; *hij beefde als een -.* (Potg.)
Geraam'te (verwant met *raam*: *al de beenderen in samenstel*), o. -n; zie **Skelet.**
Geraam'te (*raamwerk, balkwerk*), o. -n; *het - van een Drentsch huis in hout*; *het - van een schip.*
Geraam'te (*mager of uitgeteerd mensch*), o. -n; *een - van een man, een levend -.*
Geraas' (*aanhoudend rumoer, leven, lawaai*), o. gmv.; *het - der golven, het - in de drukke straten.*
Gera'den (*dienstig*), bn.; *ik acht het -*, d. i. gepast, noodig.
Gera'den (*raadzaam*), bn.; *iets - vinden.*
Geraf'fel (*het slordig en haastig spreken*), o. gmv.; *lees toch langzaam, dat - is niet aan te hooren.*
Geraffineerd' (*gezuiverd, verfijnd*), bn.; *-e suiker*; fig. *doorkneed, sluw*: *een -e kerel*; zie *Raffineeren.*
Gerak' (*gerief, gemak, verpleging*), o. gmv. w.g.
Gera'ken (*komen, verkrijgen*), ik ben -raakt; *tot iets -, tot fortuin -, in verlegenheid -, aan den drank -.*
Geramasseerd' (*forsch, gespierd*), bn.; *een -e vent*, kloek en sterk.
Geram'mel (*het telkens aanhoudend rammelen*), o. gmv.; *het - met wapens, sleutels, ketenen*; *het - van wagens en koetsen*; fig. *dat - van die buurvrouw*, eentonig gebabbel.
Gerand' (*voorzien van een rand*), bn.; *een - geldstuk, een -e dukaat, -e rijders.*
Gera'nium (*zekere plantensoort, sierplant, potbloem*, eig. *kraanvogel of ooievaarsbek naar den vorm der zaadhulzen*), v. -s; vroeger: *Pelargonium.*
Gerank' (*planten, die in ranken opschieten*), o. gmv.; *wild - en stekelruig.* (Staring).

Gerant' (Fr. *verantwoordelijk beheervoerder in een groote zaak*), m. -s; lees: *zjéran'*.
Geraspt' (*met een rasp fijn gemaakt*), bn.; *-e groene kaas*; *-e broodjes*, nl. van beschuitdeeg en waarvan de bovenkorst met een rasp is verwijderd.
Gerechercheerd' (*uitgezocht, keurig afgewerkt*), bn. (ch = sj).
Gerecht', gericht' (collect. van *recht*; nl. *de rechters, de rechtbank*), o. -en; *iemand voor het - dagen*.
Gerecht' (stam van 't oude *gerechten*, aanrechten, gereed maken: *spijs, portie*), o. -en; *een smakelijk -, men at er drie -en*.
Gerecht' (verwant met *recht*: *billijk, rechtvaardig, eerlijk*), bn.; *-e Hemel! hij onderging zijn -e straf, een -e zaak, -e haat, -e toorn*; -er, gerechtst.
Gerech'telijk (*in rechten geschiedende*), bn. *een - akkoord, een -e boedelafstand*; *de dood van Marie Antoinette was een -e moord*. (J. ten Brink).
Gerech'tig, bn.; **-heid,** v.: *iemand -heid laten wedervaren*, d. i. de billijkheid der wet.
Gerech'tigd (*het recht hebbende*), bn.
Gerech'tigen (*recht geven*), ik heb -rechtigd.
Gerechts'hof (*rechtbank van hooger en rang*), o. -hoven; ook: het gebouw; er zijn 5 Hoven: nl. te 's-Hertogenbosch, Arnhem, 's-Gravenhage, Amsterdam en Leeuwarden.
Gerecommandeerd' (*aanbevolen, geprezen*), bn. (c = k).
Gereed' (*bereid tot iets, klaar tot iets*), bn.; *ik ben altijd gereed om u te helpen, met Paschen is hun werk -*; - reeder, - reedst.
Geree'delijk (*zonder bezwaar, licht, gemakkelijk*), bw.; *dat laat zich - doen, er doet zich - een gelegenheid op*.
Gereed'heid (*de toestand van klaar zijn*), v.; *alles ligt voor het feest in -, iets in - brengen*.
Gereed'houden (zich), ik hield (mij) -, heb (mij) - gehouden; *houd u voor de reis -*; *de soldaten hielden hun geweren -*, d. i. in gereedheid.
Gereed'leggen, ik heb -reedgelegd; *zijn kleeren, boeken, gereedschappen -*.
Gereed'liggen (*klaar liggen*), het lag -reed, heeft -reedgelegen; *de kopij ligt gereed voor de pers*.
Gereed'maken (*klaarmaken*), ik heb -reedgemaakt; *maak u - tot den aftocht*; *het maal -*.
Gereed'schap (*de verschillende werktuigen, instrumenten*), o. -pen.
Gereed'staan (*klaarstaan*), ik stond -reed, heb -reedgestaan; *ik sta gereed om ter kerk te gaan*.
Gereed'zetten (*klaar zetten*), ik heb -reedgezet; *zet het ontbijt maar -*.
Gereformeerd' (*hervormd*), bn.; *zijn vader is - en zijn moeder is menist, hij is Fransch -, de -e gemeente*.
Gereformeer'de (*Protestant*), m. en v. -n.
Gere'geld (*geordend, ordelijk*), bn.: *-e troepen, een -e krijgsmacht, de paarden in -en draf, een -e gang van zaken, een - leven*, bw.: *- denken, spreken*; *- leven*; *alles liep bij dat feest - af*; **-heid** (*orde, ordelijkheid*), v. gmv.
Gerei' (*allerlei gereedschap*), o. gmv.; *keuken -*.
Gerei', gerei'de (*tuig nl. van een paard*), o. gereiden.
Gerekt' (*langdradig, lang aangehouden*), bn.: *een - gedicht*; *er is iets -s in zijn preek*; muz. *een - akkoord, een -e rust*; bw.: *die dominee preekt zoo -*; **-heid** (*wijdloopigheid*), v. gmv.
Gerekt'heid (*langdradigheid, waterigheid*), v. gmv.; *- van stijl*.
Gerel' (*druk gepraat, zotteklap*), o. gmv.; *wat een laf -!*
Geremplaceerd' (*in den krijgsdienst vervangen door een ander*), vd. vero. (em = an).
Gerenommeerd' (*vermaard*), bn.; *een - schrijver*, befaamd.
Gereserveerd' (*bedongen, voorbehouden*), bn.; *een -e plaats*, waar men uitsluitend recht op heeft; *een - houding aannemen*, d. i. teruggetrokken of terughoudend zijn. (s = z).
Geresolveerd' (*vastberaden, moedig*), vd. en bn. (s = z).
Geretireerd' (*afgezonderd, teruggetrokken, op zich zelf*), bn.
Gereüsseerd' (*geslaagd, gelukt*), bn.
Gereu'tel (*rochelend keelgeluid*), o. gmv.; *het - des stervenden*; fig. *gebabbel*, bv. *wat een - over een nietigheid!*
Gerf (bijvorm van *garf*), v. gerven.
Gerf'kamer (*kleedkamer van den geestelijke*, ook *sacristie*; *in Gelderland en Overijsel wel in gebruik voor consistoriekamer*), v. -kamers.
Gerf'schaaf (*ruwe schaaf*), v. -schaven.
Ger'gel (*keep in een duig, inkeping, inkerving*), m. -s; ook: **Girgel,**
Ger'hard (*eigen persoonsnaam*: *sterk als een geer of lans*), m.
Geribd' (*voorzien van ribbels*), bn.; *een - blad, -e stoffen, -e zijde*.
Gericht' (*rechtbank*), o. -en; steeds: **Gerecht.**
Gerief' (*voordeel, genot, gemak*), o. gmv.; *ten -rieve van*, tot gemak van.
Gerie'felijk (*wat gemak geeft*), bn. en bw.; **-heid** (*gemak*), v. -heden.
Gerie'ven, ik heb -riefd; *iemand met iets -*, van dienst zijn; *zich met iets -*, helpen.
Gerij'mel (minacht. *onbeduidend dichtwerk*), o. gmv.; *het - der 18e eeuw*.
Gerik'kekik, gerikkik' (*het gekwaak der kikvorschen*), o. gmv.
Gerik'ketik, o.; *het - van een horloge*.
Gerim'peld (*rimpels, groeven hebbende*), bn. *-e bladen, een - voorhoofd, een -e huid*.
Gering' (*niet groot, onbeduidend, onaanzienlijk, onbeteekenend*), bn. en bw.; *in het -ste niet*, volstrekt niet; *de -e standen*; *een -e ongesteldheid*, d. i. lichte; **-heid** (*onbeduidendheid*), v. gmv.
Gering'achten (*kleinachten*), ik achtte -, heb -ringgeacht; **-achting,** v. gmv.
Gering'schatten (*van weinig waarde achten*), ik schatte -, heb -ringgeschat; **-schatting,** v. gmv.
Gerist', bn.; *-e uien*, d. i. aan een rist gebonden.
Germaan' (gesch. *bewoner van Germanië*), m. - manen.
Germaansch' (*afkomstig van, betreffende de oude Germanen*), bn.; als zn. (*hun taal*), o.
Germa'nen (*blank ras van N.-W. Europa*), m. mv.
Germa'nië (aardr. *het latere Duitschland, door Caesar, Drusus, Varus, Germanicus aan het licht gebracht en door Tacitus beschreven*), o.
Germanis'me (*Duitsch getint woord of uitdrukking*), o. -n; b.v. *daarstellen, vroegjaar, eigendommelijk*, enz., ze zijn af te keuren.

Germanist' (*wetenschappelijk beoefenaar van de Germaansche philologie*), m. -en.
Germinal' (*7e of Kiemmaand, van 21 Maart tot 20 April*), m. gmv. (g = zj).
Germina'tie (*kieming, ontspruiting*), v. gmv. (g = zj).
Germineeren (*ontkiemen, ontspruiten*), (g = zj).
Geroe'pen (*bestemd voor den hemel*), vd.; Bijbel: *Velen zijn -, maar weinigen uitverkoren.*
Geroe'zemoes (*druk gewoel, bedrijvige drukte*) o. gmv.
Gerokt' (*een rok dragende*), bn.; *-e heeren.*
Geron'nen (vd. van *gerinnen, dik geworden, gestold*), bn.; *- bloed, - melk.*
Geron'nen, vd. van *rinnen*=loopen, vloeien; spreekw. *Zoo gewonnen, zoo -!* zie **Winnen.**
Geroutineerd' (*geoefend, bedreven, doorkneed, ervaren*), bn.; *een -reiziger.* (ou = oe).
Gerst (*graan*), v.; *iemand van haver tot - kennen*, d. i. van ouder tot ouder; ook: **Garst.**
Ger'stebier, o. gmv.; **-brood,** o. -brooden; **-korrel** of **gerstkorrel,** v. -s; **-melk** (*pap*), v. gmv.; **-water** (*geneesmiddel*), o. gmv.; **-wijn** (*geestrijk vocht uit gerst bereid*), m. gmv.
Gerucht' (verwant met *roepen*), o. -en; *die zaak maakt -*, baart veel opzien; *een goed -, een kwaad -*, roep, naam; *iemand in kwaad - brengen*, d. i. hem belasteren; zie **Berucht.**
Geruim' (*vrij lang*), bn.; *een -e tijd, een -e poos.*
Geruisch' (*voortdurend ruischen*), o. gmv.
Geruit' (*met ruitjes*), bn.; *het -e jurkje, een wit -e sprei, een wit- en zwartgeruite pantalon.*
Gerust' (*rustig, kalm*), bn. en bw.; *ge kunt het - doen*, onbevreesd, zonder schroom; **-elijk,** bw.; **-heid** (*ongestoorde kalmte*), v.
Gerust' (*gestorven*), bn.; *hij of zij is -; hij is binnen Alkmaar -*, in 1654 (Bosboom-T.), *hij is in den Heer -.* vero.
Gerust'stellen (*tot kalmte brengen, de onrust wegnemen*), ik heb - gesteld; *iemand op dit of dat punt -; een -d bericht; stel u -*, wees niet bezorgd; **-stelling** (*geruststellende betuiging*), v. -en.
Ger'we (*duizendblad, gebruikt als veevoeder en als geneesmiddel*), v. gmv.
Gesaississeerd' (*aangegrepen, getroffen*), bn. (ai = ê)
Gesam'mel (*getalm, getreuzel*), o. gmv.
Gesatineerd', bn.; *- papier*, satijnachtig.
Geschaard' (*ordelijk geschikt*), bn. en vd.; *zij stonden op een rij -.*
Geschaard', bn.; *een - mes*, d. i. met schaarden of kepen in het scherp; zie **Schaarden.**
Geschakeerd' (wapenk. *in vierkante vakken verdeeld*), bn.; *een schild, - van goud en rood in vijf rijen; - van roode en zilveren blokjes.*
Geschal' (*geluid*), o. gmv.; *het - der horens.*
Gescha'pen (*gesteld*), bn.; *zoo staat het met die zaak -*; **-heid** (*gesteldheid*), v. gmv.
Gescheept' (*ingeladen*), bn.; *het goed is -.*
Geschenk' (*gift, gave*), o. -en; *een aanzienlijk, keurig, mild -; iets ten -e aanbieden, geven; kinderen zijn een - des Heeren; Kerst-, Nieuwjaars-, Sinterklaas-.*
Geschicht', -schich'te (dicht. *geschiedenis*), v. geschichten; *moord- en doodgeschichten* (Bild.); *in 's lands -en.* (Van Lenn.). vero.
Geschied'boek (*de geschiedenis van het verleden, de geschiedenis*), o. -boeken.
Geschied'bron (*aloude oorkonde, archiefstuk*, enz.), v. -bronnen.
Geschie'den (*gebeuren, voorvallen*), het is -schied; *dat alles is geschied, het geschiedde in die dagen; u zal barmhartigheid -*, ten deel vallen.
Geschie'denis, v. -sen; *de vaderlandsche-; een heele -*, zaak van veel omhaal; *de letterkundige -*, der letteren; *een leerboek der -,*
Geschie'denisboek (*handboek der geschiedenis*), o. -boeken; **-leeraar,** m. -s, -raren; **-les,** v. -lessen.
Geschied'kunde (*kennis der geschiedenis*), v. gmv.
Geschied'kundige (*kenner der historie*), m. en v. -n.
Geschied'rol (dicht. *de geschiedenis*), v. -rollen.
Geschied'schrijver (*iem., die de geschiedenis te boek stelt*), m. -s; **-verhaal,** o. -verhalen; **-vorscher** (*onderzoeker*), m. -s.
Geschikt' (*bekwaam, dienstig*), bn.; **-heid,** v.
Geschil' (verwant met *schelen*, verschillen: *twist, oneenigheid*), o. -len; *een - rijst, rijst op, doet zich op; een hangend -; met iemand in - raken; een - beslechten, vereffenen, bijleggen*; **-punt,** o. -en.
Geschim'meld (*schimmelkleurig*), bn.; *een - paard.*
Geschoft' (*met sterke schoften of schouders*), bn.; *de breedgeschofte buffel.*
Geschoofd' (*in schooven gezet*), *bn.*
Geschooi' (*gebedel*), o. gmv.; *dat vervelend -.*
Gescho'ren (*verlegen*), bn.; zegsw. *ergens leelijk mede - zitten*, geplaagd zijn met een onoverkomelijke zwarigheid, er gek of leelijk mee in zitten, in het nauw zitten.
Geschreeuw' (*het aanhoudend schreeuwen*), o. gmv.; *het - en geroep der marktventers; - van moord ging op.* (Staring); spreekw. *Veel - en weinig wol*, veel beweging of drukte om niets, veel arbeids en weinig winst; *hulp-, kinder-, krijgs-, moord-, wraak-.*
Geschrift' (*het geschrevene, handschrift, gedrukt werk*), o. -en; *bij -e*, door schriftelijke mededeeling; *in -e*, niet mondeling; *valschheid in -e; in -e brengen, stellen; de -en van Cicero, losse -en, de -en der Joden.*
Geschrok' (*'t gulzig eten*), o. gmv.; *het - van die kinderen*, herhaaldelijk schrokken.
Geschrol' (*bedilziek gevit*), o. gmv.; *dat - op anderen!* aanhoudend schrollen. gmz.
Geschubd', vd. en bn.; *-e hagedissen*, met schubben bedekt.
Geschui'fel (*geblaas, gesis*), o. gmv.; *men kent die slang aan haar -.*
Geschui'fel (*voortdurend schuivende beweging*), o. gmv.; *er ging een - door de zaal.*
Geschut' (verwant met *schieten*: *schiettuig, oorlogstuig, kanon*), o. gmv.; *een stuk -*, een vuurmond, een kanon; *het - ontbrandt, buldert, dondert, knalt; het - speelt*; zegsw. *hij begon met grof -*, op krachtige, ruwe manier aan te vallen met woord of daad, bv. met dreigen, vloeken, slaan, enz.
Geschut'bedding (*vaste onderlaag van hout*), v. -en; **-dek** (scheepst. *tusschendek en kuildek, die elk een batterij voeren*), o. -dekken; **-gat** (*-poort*), o. -gaten; **-krabber** (*touw om op zee het geschut vast te sjorren*), m. -s; **-lantaarn** (nl. *ter verlichting der batterij*), v. -s; **-meester,** m. -s; **-park** (*-werf*), o. -en; **-poort** (*vier-*

kante opening in den wand van het schip), v. -en; **-rol** (*lijst van de manschap, die een kanon moet bedienen*), v. -rollen; **-talie** (*takel, dienende om het geschut in of uit de geschutpoort te halen*), v. -talies; **-tap** (*korte cilindervormige as aan weerszijden, waarop het kanon hangt*), m. -tappen; **-werf** (*park, waar kanonnen, kogels enz. zijn opgesteld of opgestapeld*), v. -werven.

Gesignaleerd' (*geseind, door teekens bericht*), vd. en bn.; *een - misdager*, een, wiens signalement bij de politie is rondgezonden: *hij heeft zich boven anderen -*, d. i. heeft uitgemunt, zich doen kennen. (gn = nj).

Gesitueerd' (*gelegen, in eenigen toestand zich bevindend*), bn. (s = s).

Geslacht' (collect. van *slacht*, soort: *familie, stamhuis*), o. -en; *een aanzienlijk, doorluchtig -, van - tot -; het - van Abraham*, de Joden.

Geslacht' (*slacht*), o.; *belasting op het gemaal en het -*, d. i. geslacht vee.

Geslacht' (spraakk. *het mannelijk, vrouwelijk of onzijdig taalgeslacht van een woord*), o. -en; *er is een natuurlijk - en een taal- of woord-, er bestaan regels voor de -en.*

Geslacht'kunde (*genealogie, juiste kennis der verwantschapsbetrekkingen tusschen vorsten of adellijke geslachten*), v. gmv.

Geslachts'boom, geslacht'boom (*stamboom eener adellijke familie*), m. -boomen.

Geslachts'lijst, geslacht'lijst (spraakk. *alphab. lijst van woorden met opgave van het geslacht der zelfst. nw.*), v. -lijsten.

Geslachts'naam, geslacht'naam (*familienaam*), m. -namen.

Geslachts'wapen, geslacht'wapen (*familiewapen*), o. -wapens.

Gesla'gen (*plat gehamerd*), bn.; *dat is - zilver, - koper; - goud*, d. i. bladgoud.

Gesla'gen, bn.; *hij is ridder -*, heeft den ridderslag ontvangen; zegsw. *hij is mijn - vijand*, mijn onverzoenlijke, mijn groote vijand, mijn doodvijand.

Gesle'pen (eig. vd. van *slijpen*, glad of scherp maken: *listig, doortrapt, ook scherpzinnig*), bn.; *hij is een - bedrieger, een - vent; wat is die man -*, slim, listig; **-heid,** v. gmv.

Geslo'ten (*niet geopend*; fig. *niet openhartig, niet rond*), bn.; *met - vizier strijden, deze winkel blijft -, houd die deur -*; fig. *hij is - als het graf*, deelt niets mede, is dicht als een pot; **-heid,** v. gmv.

Gesmaal' (*smadelijk geschimp*), o. gmv.; *dat gespot en - op den godsdienst van anderen.*

Gesmak' (*het aanhoudend smakken*), o. gmv.; *het - is ongemanierd, het - van dien drinkebroer.*

Gesmak' (*gegooi, gesmijt*), o. gmv.; *het - met de goederen op een boot.*

Gesmij'de (verwant met *smid*: *allerlei sieraad, gesmeed uit edel metaal, bezet met parelen of edelgesteenten*), o. vero.

Gesmij'dig (eig. *smeedbaar*: *lenig, buigzaam*), bn.; *een -e taal*; **-heid,** v. vero. zie **Smijdig.**

Gesnaard' (*van snaren voorzien, gereed*). bn. fig. *nu ben ik weer -*, van 't noodige voorzien.

Gesne'den, vd. van *snijden*; *een - beeld.*

Gesnoef' (*gepoch, gezwets*), o. gmv.

Gesoe'bat (*gevlei, gebedel*), o. gmv.; *dat - om een dag verlof*, voortdurend soebatten.

Gesorteerd', bn.; *deze goederen zijn netjes -*, d. i. in soorten bijeengevoegd, gerangschikt; *deze winkel is goed -*, d. i. in soorten voorzien.

Gesp (*ringbeugel met tongetje*), m. -en; *de - van een vest, een pantalon*, enz.; *met een zilveren, gouden, juweelen - was zijn stropdas vastgemaakt.*

Gespan' (*paar, koppel, span*), o.; *een - sterke reispaarden, een - blanke zwanen, een - ossen, een - ploegpaarden.*

Gespeel' (*speelgenoot, speelmakker*), m. en v. gespelen; vr. ook: *Gespele*, -n.

Gespeel' (*het voortdurend spelen*), o. gmv.

Gespekt' (fig. *welvoorzien, goed gevuld*), vd. *een -e beurs*; zie **Spekken.** gmz.

Ges'pen (*vastmaken met één of meer gespen*), ik heb -gespt; *de schoenen -; het borstharnas -, het harnas -*, d. i. het zich ten strijde aangorden.

Gespierd' (*met sterke spieren, krachtig, sterk*), bn.; *een - man; een -e arm*; fig. *een -e stijl*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Gespik'keld (*vol spikkeltjes*), bn.; *-e kousen*, d. i. met spikkels; *een hond met een - vel.*

Gespoord', bn.; *de ruiter was gelaarsd en -.*

Gespou'wen, vd. van spouwen (*splijten*); *deze pen is te ver -*; zie **Spouwen.**

Gesprek' (*mondeling onderhoud*), o. -ken; *een onbeduidend, een geregeld, een levendig, een onderhoudend -; een - aanknoopen, afbreken, storen, vervolgen, voortzetten*, samenspreking.

Gespren'keld, bn. en vd.; *is het strijkgoed al -?* d. i. droppelsgewijze vochtig gemaakt.

Gespuis' (verwant met *spuigen, spugen, spuwen*, eig. *gespuigs, janhagel, geboeft, gepeupel*), o. gmv.

Gest, v. gmv.; ook: **Gist.**

Gestaald', bn.; *door het lijden -*, d. i. gehard.

Gesta'dig, -staag' (versterking van *stadig*: *duurzaam, vast*), bn. en bw.; **-heid,** v. gmv.; **-lijk,** bw.

Gestal'te (verwant met *stellen*: het gestelde, de gegeven vorm; *gedaante, houding, postuur*), v. -n; zie **Stal** (*vorm*).

Gestal'tenis (*gestalte*), v. gmv. vero.

Gesta'mel, -sta'mer (*het stamelen*), o. gmv.

Gestamp', o. gmv.; **-voet,** o. gmv.

Gestand' (verwant met *standen*, staan; alleen gebruikelijk in: *- doen*), bn.; *zijn woord - doen, zijn belofte -, zijn eed - doen*, d. i. nakomen, houden.

Gestarnd', -sternd', bn.; *de -e hemel.*

Gestarn'te (dicht. *al de sterren samen*), o. *het - van den Grooten Beer*, d. i. sterrenbeeld; *onder een gelukkig - geboren zijn*, een gelukskind zijn; ook: **Gesternte.**

Gestationneerd' (*geplaatst; aangesteld*), bn.; *ergens - zijn.* (ti = si).

Ges'te (*gebaar, lichaamshouding, handbeweging*), v. -s; *de zanger maakte allerlei -s*; lees: *zjes't.*

Gesteen' (*zacht gekerm*), o. gmv.; *een klagelijk - liet zich hooren*; ook: **Gesteun.**

Gesteen'te (*een veelheid van steenen; edele steen, één steen*), o. -n; *dat is een edel -; het agaat is een zeer hard -.*

Gestel' (*geaardheid des lichaams*), o. gestellen; *een bloedrijk -; een sterk, taai -, een zwak -; de koortsen ondermijnen zijn -*, lichaam.

Gesteld' (*gehecht aan, verzot op*), bn.; *de man was zeer - op fraaie bandjes; op iets - of niet - zijn*, er aan hechten, er zeer naar verlangen, niet kunnen missen; *de kleine is*

zeer op het kindermeisje –, d. i. er veel van houdend.

Gesteld' (*ondersteld*), bn.; *er worde* –, d. i. aangenomen; –, *dat* . . .

Gesteld' (*gezet, bepaald*), bn.; *op -en tijd*, vastgestelden.

Gesteld'heid (*toestand*), v. -heden; *de - des lichaams, der ziel, des harten*, enz.; *de - der Nederlanden in de dagen van Alva.*

Gestel'tenis (afleid. van *gesteld*, uit: *gesteldenis*: *toestand, staat*), v. -sen; *ons oordeel is naar de - der hersenen soms helder, soms betrokken.* (Vondel); *de - der zaken.*

Ges'ten (*oude krijgsverhalen, strijdliederen ter eere van een held of van een volk*), v. mv.; *wat zijn er al vermaarde - uit de Middeleeuwen!* vero. lees: *zjesten*; Vl.: *Geesten.*

Ges'ten (*gebaren, vooral van hand en arm*), v. mv. (g = zj); zie Geste.

Gesteriliseerd', bn.; *-e melk*, vrijgemaakt van bacteriën. (s = z).

Gesternd', bn.; *het -e uitspansel*, vol sterren.

Gestern'te (*al de sterren, een sterrenbeeld*), o. -n; zegsw. *onder een gelukkig - geboren zijn*, bestemd zijn voor geluk en voorspoed; ook: *Gestarnte.*

Gesticht' (*gebouw*), o. -en; *een liefdadig -, een - voor ooglijders*, enz.

Gesticula'tie (*gebaar, gebarenspel*), v. -tiën, -s. (t = ts).

Gesticuleeren (*gebaren maken, inzonderheid met armen en handen*). (g = g).

Gestigmatiseer'de (R.-K. *die de 5 wonden des Heeren in zijn lichaam bezit, als bv. de H. Franciscus*), m. en v. -n. (s = z).

Gestileerd' (*in den stijl uitgevoerd*), bn.; *een -e bloem*; *een behangsel met -e figuren.*

Gestipuleerd' (*vastgesteld, bepaald*), bn.

Gestoei' (*het aanhoudend stoeien*), o. gmv.

Gestoel'te (*samenstel van stoelen of banken als eereplaats*), o. -n.

Gestof' (*gesnoef, grootspraak*), o. gmv. gew.

Gestoffeerd' (*van kleeden en gordijnen voorzien*; *gemeubeld*), bn.; *een -e kamer.*

Gestreept' (*met strepen*), bn.; *-e stoffen*; muz. *ééns - octaaf*, d. i. het derde octaaf op de piano, enz.

Gestreng' (*niet toegefelijk, streng, stipt*), bn.: *een - rechter, een - onderzoek, op -en toon, een - oordeel, -e zedigheid, een -e stijl, in -e afzondering, een -e vorst*; bw.: *iem. - straffen*, op strenge wijze, onverbiddelijk; **-elijk,** bw. bv. *iets -lijk straffen, iets -lijk wreken*; **-heid,** v. -heden.

Gestrikt', bn. en vd.; *een -e haas*, d. i. met een strik gevangen; *zij is gelint en* –, met strikjes gesierd.

Gestrook' (*gestreel*), o. gmv.; zie **Strooken.**

Gestropt' (*een stropdas omhebbende*), bn.

Gestudeerd', bn.; *een - persoon*, d. i. iem. van hoogere of academische studie.

Gesubordineerd' (*ondergeschikt, onderdanig*), bn.

Gesuis' (*het suizen*), o. gmv.; *hij had - in de ooren*, geruisch.

Getab'berd, -tab'baard (*dragende een tabbaard*), bn.; *-e rechters.*

Getah-pert'ja (O.-I. *sap van den pertsjaboom op Sumatra, Malakka en Borneo*), v. gmv.; *wielbanden, buizen, slangen, kussens van* –; meestal: **Guttapercha,** lees: *guttaper'ka.*

Getakt' (*takken hebbende*), bn.; *een - gewei van een hert*, d. i. een gewei met takken.

Getal' (collect. van *tal*: *een veelheid*), o. -len; *een groot* –; *ten getale van 15, in grooten getale*; rekenk. *een benoemd* –, *gelijknamige -len, een even* –, *een geheel* –, *een gebroken* –, *een gemengd* –, bv. $2^1/_5$; *25 is een - van twee cijfers.*

Getal'lenleer (*cijferkunst, telling*), v. gmv.

Getal'merk (*cijfer*), o. -merken.

Getand' (*tanden hebbende*), bn.; *een - rad.*

Geta'tewaal (*het krom en gebrekkig spreken*), o. gmv.; *het - van dat kindje.*

Getee'kend (*een bijzonder teeken aan het lichaam hebbende*), bn.; *een bultenaar is een - mensch*; *een fraai -e hond*, gevlekt.

Getee'kende (*een teeken dragende, mismaakte*), m. en v. -n; *wacht u voor de -n*; d. i. wees op uw hoede voor door de natuur mismaakten of misdeelden; het volksbijgeloof zag er een zondestraf in, als had een geteekende bv. een lamme, een kreupele, een bultenaar enz. den duivel in.

Getem'perd (*bedaard, verminderd*), bn.; *-licht*, verzacht; *-e warmte*; **-heid,** v. gmv.

Geteut' (*gemelijk gezeur, gebeuzel, getreuzel*), o. gmv.; *wat verdriet mij uw -!*

Gethsémané (Bijbel: *een landgoed of tuin aan de W.-helling van den Olijfberg*), o.

Getier' (*gehuil, luid geschreeuw, leven*), o. gmv.; *het - der koeien bij dien brand*; *een machteloos* –, *een - van allerlei kreten, met woest* –, *het - eener dwaze menigte.*

Getiërceerd' (*tot op een derde teruggebracht*), bn.; lees: *getie-er-seerd'.*

Getierelier' (*vroolijk gekweel van vogels*), o. gmv.; *het zoet* –.

Getij' (*regelmatig wederkeerende tijd van het vallen en wassen van het zeewater, eb en vloed*), o.; *dood* –, de zwakste vloed; *- waarnemen, op het - letten*, d. i. gunstige waterstand; spreekw. *Elk vischt op zijn* –, elk let op de gelegenheid en neemt deze waar om voordeel te behalen; spreekw. *Als het - verloopt, verzet men de bakens*; zie **Tij.**

Getij' (R.-K. *jaargedachtenis van een overledene*), o. getijden, getijen.

Getij'boek, -tij'denboek (R.-K. *gebedenboek voor een priester, brevier*), o. -boeken.

Getij'de (*jaargetijde*), o. -n; *gij kent de vier -n? wel zijt ge schoon in elk -!* (nl. 't Haagsche bosch).

Getij'den (R.-K. *de priestergebeden in het brevier aangegeven voor bepaalde uren van den dag*), o. mv.; **-boek,** o. -en.

Getij'gerd (*gevlekt als een tijger*), bn.; *een -e hond*, gestreept als een tijger.

Getim'merte (*al wat getimmerd is*), o. -n.

Getin'kel (*getingel, zacht geklank*), o. gmv. *het harmonisch - van de bellen der kudden.*

Getin'tel (*geprikkel*), o. gmv.; *het - der sterren.*

Getin'tel (*geprikkel*), o. gmv.; *het - der vingers, als men sneeuwballen maakt.*

Getjan'gel (*muziek van slecht allooi*), o. gmv; *het - van dat kind op de piano.*

Getjilp' (*gepiep van musschen*), o. gmv.

Getob' (*aanhoudend tobben*) o. gmv.

Getoet' (*het aanhoudend blazen*), o. gmv. *dat - op dien horen.*

Geto'gen. vd. van 't verouderde *tieën* of *tiegen* (*trekken*); *ik ben hier geboren en* –, d. i. opgevoed.

Getok'kel (*het zachtjes rukken aan de snaren*), o. gmv.; *het - eener harp.*

Getom'mel (*verwarring, rumoer*), o. vero.

Getouw' (*weefgetouw*), o. -en; zegsw. *op het -zetten*, zie **Touw.**
Getraan' (*geween, geschrei*), o. gmv. Vl.
Getraineerd' (*getalmd, op de lange baan geschoven*), bn. (ai = è).
Getra'lied (*van traliën voorzien*), bn.; *een - venster*, d. i. met traliën.
Getran'tel (*het gedurig op en neer loopen, gedrentel*), o. gmv. vero.
Getravailleerd' (*gekweld, afgemat*), bn.
Getravesteerd' (*belachelijk voorgesteld of nagevolgd*), bn.; *een - Rijntje van Borger.*
Getrip'trap, o. gmv.; *het - der spelende kleinen.*
Getroost' (*gesterkt, moedig, niet angstig*), bn.; *een -e weduwe, moeder*; *- den dood te gemoet gaan, in God -, hij is zijn lot -*, d. i. berustend.
Getroos'ten (zich), ik heb (mij) getroost; *bij de studie moet men zich inspanning -*, met gelatenheid zijn best doen; *zich opofferingen, offers -*, d. i. gewillig en gelaten die offers brengen, ze zich laten welgevallen.
Getroubleerd' (*niet wel bij 't hoofd*), bn.; **-heid,** v. gmv. (ou = oe).
Getrouw' (*iem. trouw zijnde, blijvende*), bn.; *een -e dienstknecht, een hond is -, een - geheugen, een -e vertaling, een - verslag*, betrouwbaar; *Zijn zeer -e Majesteit*, titel van den koning van Portugal; **-elijk,** bw.
Getrouwd' (*gehuwd*), bn.; *-e lieden zonder kinderen.*
Getrouw'heid (*onveranderlijke gehechtheid*), v. gmv.; *de - der doggen van Floris V*; *de Staten zwoeren - aan den vorst*; *den eed van - afleggen*, bij uitbr. *de - eener vertaling*, betrouwbaarheid, nauwkeurigheid.
Getrou'wigheid (*getrouwheid*), v. gmv.; Bijbelsche uitdr.: *de Heere dan vergelde een ieder zijn -.*
Getuigd' (*van een tuig of toom voorzien*), bn.
Getui'ge (*iem., die tegenwoordig is of was*), m. en v. -n; *iem. als - vragen bij zijn huwelijk*; *de (notarieele) akten zullen worden verleden voor eenen notaris, in tegenwoordigheid van twee -n*; *iemand tot - nemen, roepen*; *een - wraken*, afwijzen, afkeuren; *- zijn van iets*, er bij tegenwoordig zijn.
Getui'ge (*getuigenis, verklaring*), o. -n; *een dienstbode van goede -n voorzien*; *-n vragen, -n geven*, d. i. gunstige getuigenissen; *er was hevig gevochten, -n de bloedplekken op den grond*; *ons volk gaat vooruit in ontwikkeling, -n de vele lagere scholen*, d. i. ten bewijze dienen.
Getui'gen (*als getuige voor den rechter de volle waarheid zeggen*), ik heb -tuigd; fig. blijk geven van, ook meepraten; **-geld** (nl. *voor het getuigen*), o. -en.
Getui'genis (*het getuigen, het verklaren van iets voor den rechter*), v. gmv.
Getui'genis (*de verklaring van den getuige zelven voor den rechter*), o. -sen; *dit waren valsche -sen*; fig. belijdenis: *- der waarheid de -sen der martelaren.*
Getui'genverhoor (*het verhoor der getuigen voor den rechter*), o. -verhooren.
Getuig'schrift (*attest, testimonium*), o. -en.
Getul'band (*een tulband op het hoofd dragende*), bn.; *een -e Moor.*
Getwee'ën (*met z'n beiden*), telw. mv.; *wij - maken het goed. „Wij zijn - slechts! Daar is een derde, God!"* (Mohammed, Aya Sofia, Schaepman).
Geul (*smal, diep water*; *nauwe in- of doorvaart*), v. -en; in Z.-Limburg: *riviertje van dien naam.*
Geur (*welriekende lucht, parfum*), m. -en; *de - van het gebraad, de - van wierook, van rozen, seringen*; *een balsemende -*; zegsw.: *iets in -en en kleuren vertellen*, d. i. met vermelding van alle bijzonderheden; R.-K. *hij stierf in den - van heiligheid* (*ook reuk van -*), d. i. bijzonder heilig.
Geur (*aangename reuk*), m. -en; zegsw. *er is een -tje aan*, de zaak is niet in orde, niet zuiver.
Geu'ren (*geur verspreiden*, fig. *ijdel pronken*), ik heb -geurd; **-stof,** v. -fen.
Geu'rig (*welriekend*), bn.; *een -e ruiker*; **-heid,** v. gmv.
Geürm' (*kleinzielig geklaag*), o. gmv.
Geur'maker (*persoon, die graag geurt of pronkt met iets of iemand*), m. -makers; *een - is een pocher, een windmaker.*
Geus (Fr. *gueux*; gesch. *bedelaar*; *scheld- en partijnaam, 1565*), m. geuzen; *de Geuzen*, zie gesch. 80-jarigen oorlog; *een Water-, een Bosch-.*
Geus (*kleine boegstengvlag, die nl. van den boegspriet waait*), v. geuzen; *er woei een - van oranje, blauw en wit van de boegsteng*, wellicht geheeten naar de Watergeuzen, die de Prinsenkleuren voerden.
Geusch, bn.; *hij is - geworden*, d. i. tot de geuzenpartij (die der Hervormden) overgegaan; *Amsterdam is in 1578 - geworden.*
Geu'zenpenning (*geslagen in 1566, en door de Edelen van het Verbond gedragen*), m. -penningen.
Geu'zenvlag (*de prinsenvlag*: *oranje, wit en blauw*), v. -vlaggen.
Gevaar' (verwant met *vaar*, vrees: *waarschijnlijkheid van naderend onheil, hachelijke kans*), o. gevaren; *een aanslag vol -s*; *dit is niet zonder -*; *- loopen*, b.v. van te verdrinken; *het - dreigt, nadert, genaakt*; *het gele -*, nl. v. d. kant der Mongolen: Chineezen en Japanneezen; **-vol,** bn.: *een -le onderneming.*
Gevaar'lijk (*gevaar opleverende*), bn.; *een -e tocht*; **-heid,** v. gmv.
Gevaar'te (collect. van *vaar*, vrees: *reusachtig voorwerp, b.v. zeer groot schip, een reusachtig gebouw, rotsblok*, enz.), o. -n.
Gevaccineerd' (*ingeënt met koepokstof*), bn.
Geva'der (*peetoom*), m. -s; *als - over een kind staan*, het ten doop houden; **-schap** (*peetschap*), o. gmv.
Geval' (stam van *gevallen*, voorvallen: *gebeurtenis, toeval, voorval*), o. -len; *het volgende - is mij bekend*; *-len van Friso*, lotgevallen, avonturen; *een gek, een treurig, een vreemd een zonderling, een curieus -*; *in -*, wanneer, als; *in allen -le*, wat er ook gebeure moge.
Geval'len (*gebeuren*), het geviel, is -vallen; *het geviel, dat...*; *zich iets laten -*, er genoegen mede nemen.
Geval'lig (*aangenaam*), bn; **-heid,** v. gmv.
Gevan'gen (*in gevangenschap of hechtenis zijnde*), bn.; *een - man*; ook van dieren: *een - vogel.*
Gevan'genbewaarder (*-oppasser*), m. *-s.*
Gevan'gene (*persoon, die gevangen zit of in den krijg gevangen is*), m. en v. -n; *gij zijt mijn -, het gekerm der -n, de cellen der -n.*

Gevan'genis (*huis van hechtenis*), v. -sen; *hij zit al twee jaar in de* -; **-onderwijs** (*onderwijs aan gevangenen in hun zaal of cel*), o.; **-straf** (*het gevangen zijn*), v. gmv.; **-wezen,** o. gmv.

Gevan'gennemen, ik nam -vangen, heb -vangengenomen; **-ing,** v. -en.

Gevan'genpoort (*oude gevangenis, thans museum, in Den Haag*), v.

Gevan'genschap, v. gmv.; *hij zucht in* -.

Gevan'genzetten (*in de gevangenis zetten*), ik heb -vangengezet; **-zetting,** v. -en.

Gevan'genzitten (*in de gevangenis zitten*), ik zat -vangen, heb -vangengezeten.

Gevan'kelijk, bw.; *hij werd* - *weggevoerd*, d. i. als gevangene.

Gevat' (*geslepen, scherpzinnig, vlug en schrander in het antwoorden*), bn. en bw.; zegsw. *op iets* - *zijn*, raad weten, in moeielijkheden zijn antwoord gereed hebben; **-heid** (*snelheid van begrip*), v. gmv.

Gevecht' (*een treffen, een vijandelijke ontmoeting*), o. -en; *een hevig* -, *een bloedig* -, *een aanvallend* -, *een verdedigend* -; *in* - *zijn, in* - *komen met iemand*; *buiten* - *stellen*, dooden of gevaarlijk kwetsen.

Gevechts'afstand, m. -en; **-stelling,** v. -en.

Geve'del (*het spelen op een vedel*), o. gmv.

Geve'derd (*vederen hebbende*), bn.; *een -e zanger*, vogel; *een -e hoed*, met pluimen.

Geve'derte (*al de vederen v. e. vogel, pluimage, gepluimte*), o. gmv.

Geveinsd' (*niet oprecht*), vd. en bn.; **-heid,** v.

Geveins'de (*veinzaard*), m. en v. -n.

Ge'vel (*buitenmuur van een gebouw*), m. -s; *een voor-, een zij-, een achter-*; zegsw. *een goede* - *versiert het huis*, scherts. en vergoelijkend gebezigd door of tot iem. met een grooten neus; **-steen,** m. -en; **-top,** m. -toppen.

Ge'ven (*ter hand stellen, schenken, toe- of overreiken*), ik gaf, heb -geven; *gehoor* - *aan*, letten op; *den geest* -, sterven; *iemand raad* -, raden; *rekenschap* -, verslag doen; *acht* -, letten op; *vuur* -, schieten; *in het licht* -, uitgeven van een boek, enz.; *in bedenking* -, laten overwegen; *wat* - *en nemen of weten te* - *en te nemen*, meegaand zijn, zich naar de omstandigheden weten te schikken, weten te schipperen.

Ge'ver (*iemand, die iets geeft*), m. -s; *de* - *van alle goed*, nl. God.

Geverseerd' (*geoefend, bedreven, ervaren*), bn.

Gevest' (verwant met *vast*: *handvat van een degen*), o. -en.

Gevest' (*gevestigd, woonachtig*), bn.; zie Vesten.

Geves'tigd (*woonachtig, ergens verblijvende*), bn.; zie Vestigen.

Geveu'gel (*gepeuter, gemorrel*), o. gmv.; *dat* - *aan je das moest je laten*. gmz.

Gevierd' (*geroemd, geprezen*), bn.; *prof. Röntgen, de -e ontdekker der x-stralen.*

Gevie'rendeeld (wapenk. *in vier rechth. vakken verdeeld, gekwartileerd*), bn.; *een schild,* - *van rood, zilver, goud en zwart.*

Gevie'rendeeld (lijfstraf. *in vieren gedeeld*), bn.; zie **Vierendeelen.**

Gevind' (*voorzien van vinnen*), bn.; *visschen zijn -e dieren*; fig. *het -e blad van den citroen, acacia's met hun fijn* - *loof.*

Gevlakt', gevlekt' (*met vlekken*), bn.; *de -e luipaard, de -e hyena.*

Gevlamd' (*met vlammen*), bn.; - *hout,* - *palissanderhout.*

Gevleesd' (*vleesch hebbende*), bn.; *een -e kip, een goed-e duif*; *de -e duivel*, satan in vleeschelijke gedaante.

Gevlei' (*het aanhoudend vleien*), o. gmv.

Gevlerkt' (*gevleugeld*), bn.; *een -e toonkunstenaar*, d. i. zangvogel. w. g.

Gevleu'geld (eig. *van vleugels voorzien*), bn.; *een* - *insect, -e mieren*; fig. *-e woorden*, letterlijk: haastige, vlugge; thans: uitdrukkingen, zegswijzen, die gereeden ingang vinden en als van de ééne plaats naar de andere vliegen, b.v. zinnen, ontleend aan eenig gedicht, treurspel, enz.

Gevlij', o. gmv.; *in 't* - *spreken*, d. i. tot verzoening van partijen; *iemand in 't* - *komen*, bruikbaar zijn voor iemand, juist van pas komen; *twee staatkundige partijen kunnen elkaar in 't* - *komen*, d. i. elkaar bijstaan, elkaar iets toegeven om zoo tot gemeenschappelijk overleg en verder tot een bepaald doel te komen.

Gevoeg' (als bn. passend, wat *voegt*, van *voegen*), o. gmv.; *met* -, betamelijk; *laat dat kind zijn* - *doen*, behoefte in 't groot. gew.

Gevoeg'lijk (*naar behooren, passend*), bw.; *het was zoo donker, dat het gas* - *had kunnen branden*; *men zou zoo iets* - *kunnen vragen*; **-heid** (*gepastheid, geschiktheid*), v. gmv.

Gevoel' (*het voelen*, fig. *aandoening*), o. gmv. *die lamme heeft in dat been geen* - *meer, de zangeres zong met* -.

Gevoe'len (*in zich gewaar worden*), ik heb -voeld; *berouw* -, *medelijden* -, ontwaren, het besef er van hebben; *een trek, een neiging, lust, belangstelling* -; *zich zelven* -, d. i. fier zijn op zijn kracht, met zelfvertrouwen vervuld zijn.

Gevoe'len (*meening, oordeel, overtuiging, opinie*), o. -s; *naar mijn* -, *verschil van* -, *zijn* - *uitspreken, met iemands* - *instemmen.*

Gevoe'len (*gezindheid, gewaarwording*), o. -s; *met -s van hoogachting, -s van vreugd.*

Gevoe'lig (*gevoel hebbend*, fig. *aantrekkelijk, vatbaar*), bn.: *elk dier is* - *voor pijn, deze hoenders zijn zeer* - *voor kou, een hond is* - *voor een goed woord*; *een -e balans*, zeer scherp aanwijzend; *bij iemand een -e snaar aanroeren*, een zaak, die tot zijn hartsgeheimen behoort; bw.: *deze dame zingt zeer* -; *hij heeft zich* - *bezeerd*; *uw lijden treft mij* -; **-heid,** v. -heden.

Gevoel'loos (*geen gevoel hebbende*), bn.: *Zijtje was reeds een* - *lijk, hij stond daar als een* - *beeld, de kranke lag* - *neer*; bw.: *het was als spotte zij* - *met ons leed*, d. i. hardvochtig; **-heid,** v. gmv.

Gevoerd' (*van een voering voorzien*), bn.; *een -e jas, een met watten* - *vest*; wapenkunde: *een rood-gevoerde helm.*

Gevo'gelte (*allerlei vogels*), o. gmv.; *wild* -.

Gevolg' (*bijhebbend gezelschap, stoet van volgelingen*), o.; *een groot, een talrijk* -; *zij was in het* - *der prinses*; fig. *de ledigheid met allerlei ondeugden in haar* -.

Gevolg' (*involging, gehoor*), o.; *ik zal gaarne* - *geven aan uw uitnoodiging*; rechtst. - *geven aan een zaak*, ze voor den rechter brengen; - *geven a. e. plan, een besluit, een belofte*, d.i.

ze volvoeren; *in -e van*, naar aanleiding van; *bij* -, zóó dat het genoemde volgt uit het voorafgaande.

Gevolg' (*wat uit iets voortvloeit*), o. -en; *onze misslagen zijn -en van ons verkeerd denken*; *een noodwendig* -, *een gelukkig* -; *met goed* -, d. i. met goeden uitslag; zegsw. *gelijke oorzaken hebben gelijke -en*; *kleine oorzaken hebben soms groote -en*; *ten -e hebben, ten -e van, dienten-e.*

Gevolg'lijk (*bijgevolg, derhalve*), bw.; *deze lijnen loopen parallel, en - snijden zij elkander niet.*

Gevolg'trekking (*het maken v. e. besluit*), v. -en; *een stoute* -; *tot een - komen*, haar opmaken; *een - afleiden*; zie Deductie.

Gevol'machtigd (*bevoegd als plaatsvervanger op te treden*), bn.; *een bijzonder - persoon*; *een - Minister*, d.i. van een volmacht voorzien om zijn regeering te vertegenwoordigen.

Gevol'machtigde (*zaakgelastigde*), m. -n.

Gevon'kel (*het aanhoudend vonkelen*), o. gmv.; *het - van het vuur in de asch.*

Gevor'derd (*een vrij hoogen trap bereikt hebbende*), bn.; *in de wetenschap, in de kunst aardig - zijn*; *op -en leeftijd*, hoogen.

Gevorkt' (*vorksgewijs aan den top gespleten*), bn.; *de -e staart van de zwaluw.*

Gevormd' (*volledig ontwikkeld*), bn.; *een volkomen - karakter.*

Gevormd' (R.-K. *het H. Vormsel ontvangen hebbende*), bn.; *Zijt gij al -?* zie **Vormeling.**

Gewaad' (*deftig kleed, die kleedij als geheel*), o. -waden; *hij droeg een purperen* -, *een - van zijde, een plechtig* -, ambtskleeding; R.-K. *kerkelijke gewaden*, zie *Liturgisch.*

Gewaagd' (*gevaarlijk, onzeker*), bn.; *een -e sprong*; **-heid,** v. gmv.

Gewaand' (*valsch*), bn.; *Mohammed, -profeet.* (Da Costa); *een - edelman*; zie **Would-be.**

Gewaar'digen (*goedvinden, gelieven*), hij heeft zich -waardigd: *o, Heer, gewaardig u ons te verhooren*, heb de goedheid; *o, Koning, gewaardig u ons te hooren*; *zich niet* -, d. i. beneden zich achten, zich niet verwaardigen.

Gewaar'worden (*bespeuren, bemerken, ontwaren, ontdekken*), ik werd gewaar, ben -waargeworden.

Gewaar'wording (*het bewust worden van indrukken, ook: lichamelijk gevoel*), v. -en; *een - van koude, warmte*; *een - van spijt, vrees.*

Gewag' (*melding*), o.; zegsw. - *maken van*, d. i. melding maken van, spreken van; *de hond maakte* -, sloeg aan, blafte.

Gewa'gen (afleid. van *gewag: melding maken van*), ik -waagde, heb -waagd; *de geschiedenis -waagt er van*; *ergens met lof van* -.

Gewa'pend (*van wapens voorzien*), vd. en bn.; *van top tot teen* -; *een - oog*, d. i. ziende door een vergrootglas; fig. - *beton*, - *caoutchouc*, beschut door ijzerband of ijzerdraad; de slangen der waterleiding of der brandweer moeten zijn van - caoutchouc; *voederbakken, drinktroggen enz. van - beton.*

Gewa'penderhand (*met de wapens in de hand of door geweld van wapens*), bw.; *een benting - nemen.*

Gewas' (*plant, kruid, oogst*), o. -sen; *het - te velde*, nl. op den akker; *een uitheemsch* -.

Gewasch' (*het herhaald wasschen*), o. gmv.

Gewas'schen (*gereinigd*), bn.; - *linnengoed.*

Gewas'sen (*gegroeid, gestegen*), vd.; *het water is nogal* -; *wat ben je -!*

Gewa'terd (*gevlamd*), bn.; - *lint*, met golvende kleurschakeering; *een schoon -e diamant*, van een helderen glans.

Gewatteerd' (*gevoerd of opgevuld met watten*), bn.; *een -e deken, een -e kamerjapon.*

Gewee'klaag (*het aanhoudend klagen*), o. gmv.; *het - der gevangenen, der gekwetsten.*

Geween' (*het voortdurend weenen*), o. gmv.; *droef* -, *luid* -.

Geweer' (afleid. van *weren*, dus: *alle wapentuig ter verdediging*), o. geweren; zie Zijdgeweer; vooral: *Schietgeweer*; *in het -!* onder de wapens.

Geweer'fabriek (*fabriek, waar men geweren maakt*), v. -fabrieken; - **fabrikant** (*eigenaar eener geweerfabriek*), m. -fabrikanten.

Gewei' (*de getakte hoorns van een hert*), o. -en.

Gewei'de, -wei' (*het ingewand van wilde dieren of van jachtbuit*), o. gmv.; ook spoor van wild, bestaande in zijn uitwerpselen: *wel bespeurde hij het - van hoenders.* (C. O.)

Geweld' (*onrechtvaardig gebruik van kracht of macht, gewelddadigheid*), o. gmv.; *het - des doods*; *alles onder zijn - doen bukken*; - *doen*, kracht uitoefenen: *Martino doet - met de achterhoeven* (Staring); *het - der baren, der zee, der stormen*, kracht, hevigheid.

Geweldda'dig, bn.; *een - dood*; **-heid,** v.

Gewel'denaar (*dwingeland, tiran*), m. -naars en -naren.

Geweldenarij' (*dwingelandij*), v. -en.

Gewel'dig (*krachtig*), bn.; *een -e dood*, d. i. door geweld; *een -e stroom*, - *gedrang*, enz.

Gewel'diger, m. -s; dit woord komt slechts voor in samenstellingen, b.v. *kapitein-geweldiger, provoost-geweldiger.* vero.

Gewelf' (*metselwerk, op bogen gebouwd, holgebogen zolderwerk*), o. gewelven; *het - van een koepel, van een kelder, van een kerk*; bij vergelijking: *het - van bladeren en takken*; *het - des hemels.*

Gewelfd' (*boogswijze, als een gewelf gebouwd*), bn.; *een -e zoldering, een eenigszins - dak*; fig. *een breed - voorhoofd.*

Gewelf'sel (dicht. *overwelfde ruimte*), o. -s.

Gewe'mel (*gekrioel, dooreengeloop*, enz.), o. gmv.; *het - der mieren, een - van menschen, van booten*, groote, zich bewegende menigte, enz.

Gewend' (*gewoon*), bn.; *het zus of zoo - zijn*; *hij is het thuis goed* -, *hij is niet veel* -, *zoo iets zijn we niet van hem* -.

Gewen'nen (verwant met *gewoon*: *gewoon maken*), ik heb -wend; spreekw. *Jong gewend, oud gedaan*, wat men in de jeugd tot gewoonte maakt, blijft tot in den ouden dag bij; *zich* -, zich schikken (naar).

Gewenscht' (*verlangd, begeerd*), bn.; *'t -verlof is dra verkregen* (Bog.), *de -e uitslag.*

Gewer'veld (*wervels hebbende*), bn.; *-e dieren*, die een wervelkolom hebben.

Gewest' (*landstreek*), o. -en; *de 17 Nederlandsche -en*; zegsw. *in zalige -en*, oorden, nl. in den hemel.

Gewes'telijk (*provinciaal*), bn.; *de -e besturen, -e belangen.*

Gewe'ten (*het innerlijk besef van goed en kwaad, consciëntie*), o. -s; *naar plicht en* -.

Gewe'tenloos, bn.; *een -looze schurk*, laaghartig; **-heid,** v. gmv.

Gewe'tensangst, m. -en; **-bezwaar,** o. -bezwaren; **-dwang,** m. gmv.
Gewe'tensonderzoek (*eigen onderzoek naar zijn zonden*), o. gmv.; **-zaak,** v. -aken.
Gewet'tigd (*gerechtvaardigd*), bn.; *door het gebruik -.*
Gewe'ven, vd. en bn.; *- stoffen, - kousen, - borstrokken,* enz., op den weefstoel of machinaal vervaardigd.
Gewe'zen (vd. van *wezen: voormalig, vroeger, oud*), bn.; *een - leerling, een - minister*; zie **Ex.**
Gewicht' (verwant met *wegen: zwaarte van een voorwerp*), o. gmv.; *daar is - aan, die koekjes zijn licht, zijn zwaar op 't -,* er gaan er veel of weinig b.v. in een pond.
Gewicht' (verwant met *wegen: voorwerp van bepaalde zwaarte om te wegen*), o. -en; *de -en zijn van ijzer of koper; de Nederlandsche maten en gewichten.*
Gewicht' (verwant met *wegen*: dus *zwaarte*; fig. *belangrijkheid, invloed, waardij*), o. gmv.; *een gebeurtenis van -, het - eener getuigenis, een man van -,* aanzien; *veel - aan iemands woorden hechten,* waarde.
Gewich'tig (afleid. van *gewicht: gewicht hebbend, belangrijk*), bn. en bw.; *een -e bezigheid, een -e dag, -e gebeurtenissen; wat spreekt hij -*; **-heid** (*belangrijkheid*), v. gmv.
Gewiekt' (*voorzien van wieken*), bn.; *een -e zanger,* zangvogel; *een - geluid,* nl. dat van den nachtegaal (Tesselscha); *de -e Mercurius,* met wieken aan de voeten; *de -e faam,* hebbende vleugels; *-e pijlen,* d. i. gevederd, gevleugeld.
Gewie'wauw (*getreuzel*), o. gmv.
Gewijd' (R.-K. *een wijding ontvangen hebbende*), bn.; *de -e priesterschaar; die kerk, dat altaar is nog niet -*; *een - redenaar*; zie **Consacreeren.**
Gewijd' (*geheiligd, gezegend; toegewijd*), bn. *de -e band des huwelijks; - water,* (zie **Wijwater**); *een leven, - aan de kunst.*
Gewijs'de (zwak vd. van *wijzen,* oordeelen, vonnissen: *vonnis, uitspraak*), o. -n; *een rechterlijk -.*
-gewij'ze (achtervoegsel, ook: *-gewijs,* d. i. *op de wijze van*), b.v. *traps-, speels-, spots-, bergswijs: En bergswijs hoopt het doek zich op.* (Staring); *paars-,* d. i. bij paren; *troeps-, stuks-, boogs-, slangs-, amphitheaters-.*
Gewij'zigd (*veranderd*), bn.; *een - wetsartikel.*
Gewikst' (*glad, slim, geslepen*), bn.; *een -e vent,* bijdehand; -er; **-heid,** v. gmz.
Gewild' (*in trek, gezocht, verlangd, begeerd*), bn.; *-e waar, - vleesch; Deensche boter is -,* er is veel vraag naar; -er, -st.
Gewil'lig (*lijdzaam, gezeglijk, van goeden wil*), bn. en bw.; *een - kind, een -e dienstbode; een - paardje; iets - geven, doen, lijden*; **-heid,** v. gmv.
Gewin' (*voordeel, opbrengst*), o. gmv.; spreekw. *Het eerste - is kattengespin,* d. i. wat in 't begin van 't spel gewonnen wordt, gaat men later weer verliezen, zulk een winst is valsch, bedrieglijk, gaat weer verloren (*kat* als beeld van onbetrouwbaarheid).
Gewin'nen (*verwerven, erlangen*), ik gewon, heb -wonnen; Bijbel: *een kind -,* daar de vermeerdering van het gezin als een aanwinst beschouwd werd: *Abraham gewon Izaäk.*
Gewis' (versterking van *wis: betrouwbaar, vast, zeer stellig, krachtig, zeer zeker*), bn. en bw.; **-heid,** v.; **-selijk,** bw.
Gewis'se (uit het Duitsch *gewissen: geweten*), o. vero.; soms nog dichterlijk: *het goed, onbevlekt, rein, vroom -.*
Gewoel' (*gedrang, drukte*), o. gmv.; *het - der groote steden.*
Gewo'gen, vd.; Bijbel: *-, maar te licht bevonden*; zie **Wegen.**
Gewold' (*wol dragende, wollig*), bn.; *het -e vee,* schapen; *het wit -e lam; dik -, dun -.*
Gewolkt' (*bewolkt, met wolken bedekt*), bn. *de dik- lucht*; fig. scherp omlijnde, op wolken gelijkende plekken: *-e zijde.*
Gewon'de (*iemand, die gewond is*), m. en v. -n.
Gewon'nen vd.; spreekw. *Zoo -, zoo geronnen,* zie **Winnen.**
Gewoon' (verwant met *wonen: alledaagsch, gewend, gebruikelijk*), bn.; *het gewone brood, zijn - ontbijt, zijn - verblijf, middagslaapje; in gewone stemming; het gewone gevolg des konings*; **-lijk** (*volgens gewoonte*), bw.; **-weg** (ronduit) bw.
Gewoon'te (*gebruik, manier van doen*), v. -n; *de kracht der -, een slaaf der -, de macht der -*; zegsw. *de - is een tweede natuur,* men kan zóó aan iets gewoon raken, dat het is, alsof men er mee ter wereld is gekomen, of het ons altijd eigen is geweest, of het ons aangeboren is; *uit -, ouder -, loffelijker -, zeden en -n*; **-recht** (*dat op gewoonte of gebruik steunt*), o. -en: zie Adat.
Gewor'den (*ter hand komen*), het - werd, het is -, het zal -; *uw brief is mij -; haar waren geschenken in geld -.* (Potg.)
Gewor'den (*klaarkomen*), ik -werd, ben -; *ik kan er niet mee -; niet met iemand kunnen -,* overweg kunnen; *laat hem maar -,* begaan, zijn gang gaan; *wat zal nog van hem -?* terechtkomen.
Geworm', -wurm' (*getob*), o. gmv.
Geworm'te (*allerlei schadelijk gedierte*), o. gmv.
Gewor'teld (*van wortels voorzien*), bn.; fig. van neigingen, gewoonten, meeningen, ziekten: tierend, aardend.
Gewricht' (*beweegbare verbinding van twee geledingen*), o. -en: *hand-, schouder-*; **-sleer,** v. gmv.; **-sholte,** v. -n; **-srheumatiek** (*jicht*), v. gmv.
Gewrijf', o. gmv.; fig. *dat - en geschrijf,* groote bedrijvigheid met de pen.
Gewrocht' (*kunstwerk, grootsch werk*), o. -en; *de -en der beeldende kunst; een groote spoorbrug is een - van bouwkunst,* kunstig samengesteld gevaarte.
Gewrocht' (vd. van 't oude *worken: tot stand gebracht*), bn.; *- door Gods hand,* gemaakt.
Gewron'gen (*niet zooals het moet zijn*), bn. *een - schrift,* verdraaid; *- gemoedsuitingen,* niet vrijmoedig; *een - stijl,* onnatuurlijk; *een - redeneering,* pasklaar gemaakt voor een bepaalde slotsom; **-heid,** v. gmv.
Gewulf', o. gewulven; zie **Gewelf.**
Gezaagd' (*met kleine spitse insnijdingen en uitsteeksels*), bn.; *dat zijn -e bladeren.*
Gezab'ber (*gezeever, gekwijl*), o. gmv.
Gezag' (verwant met *zeggen* in: iets te zeggen hebben: *macht, bewind over anderen*), o. gmv.; *het wettig -, vaderlijk -, misbruik van -; - oefenen, voeren, uitoefenen; het - aan zich trekken,* beheer.
Gezag'hebbend (*bekleed met gezag*), bn.;

een - ambtenaar, fig. *een - schrijver*, beslissend, gewicht in de schaal leggend.

Gezag'hebber (*iemand bekleed met gezag*), m. -hebbers; zie **Autoriteit.**

Gezag'voerder (*de kapitein eener zeeboot*; *persoon die 't bevel voert op een koopvaardijschip*), m. -voerders.

Gezalf'de (*hoogepriester bij de Isr.*), m. -n; *raak den - niet aan*; *de - des Heeren*, eeretitel van den koning der Isr.; *de -*, de Messias, de Heiland, de Christus.

Geza'ligde (*zalig afgestorvene*), m. en v. -n.

Geza'menderhand (*met gezamenlijke hand, met ineengeslagen handen*), bw.; fig. gezamenlijk, gemeenschappelijk, in vereeniging. vero.

Geza'menlijk (*vereenigd, bijeengevoegd, allen of alles samen*), bn.: *met -e krachten, de -e scheepsmacht, de -e werken van een schrijver*, volledig; bijw.: *iets - deelen*, samen.

Gezang' (eig. *het samen-zingen, ook het gezongene*), o. -en; *het zuivere - dier schoolkinderen*; *een tweestemmig -*, lied.

Gezang'boek (*boek met gezangen*), o. -boeken; **-bundel,** m. -bundels.

Gezang'bord, o. -borden; ook: **Kerkbord** en **Psalmbord.**

Geza'nik (*getalm, geleuter*), o, gmv.; *dat - verveelt mij*; zie **Zaniken.**

Gezant' (*afgevaardigde, afgezant*), m. -en.

Gezant'schap (*de gezamenlijke personen, belast met een zending naar ons of een ander Hof*), o. -pen; zie **Ambassade.**

Gezant'schapshotel (*residentie of woonhuis van den gezant met omliggende bureau's*), o. -s; **-raad,** m. -raden; **-secretaris,** m. -sen.

Gezeef' (*gezift, voortdurend zeven*), o. gmv.

Gezeer'de (*gewonde*), m. -n. w. i. g.

Gezeg' (*gepraat, gebabbel*), o. gmv. w. g.

Gezegd' (*genaamd*), bn.; *Simon, - Petrus.*

Gezeg'de (*prædicaat*; *ook zegswijze, spreuk*), o. -n; *het - van een volzin*; *wat bet. dit -?*

Geze'geld (*van een zegel voorzien*), vd. en bn.; *een - pakje, een - papier, een -e brief.*

Geze'gend (*zegenrijk, gelukkig, rijk*), bn.; *een - gevolg, wees -! een -e oogst.*

Gezeg'gen, in de onb. w.: *zich laten -*, d. i. gehoorzamen, als een meerdere iets zegt of beveelt; *dat is voor Hein, die niet meer dwingt en zich - laat* (Staring), naar goede woorden luistert; *hij is niet te -*, te raden, te overreden.

Gezeg'lijk (*volgzaam*), bn.; *Eefje was altijd een - kind geweest.* (Potg.), gewillig, gehoorzaam; **-heid,** v. gmv.

Gezel' (eig. *zaalgenoot, huisgenoot*: *makker, kameraad, reisgenoot*), m. -len; *spelende -len*, komedianten; *een handwerks-*: *de meester en zijn -len*; fig. *een levens-*, echtgenoot.

Gezelle, Guido, 1830—1899, Vlaamsch dichter van naam, R.-K. pastoor.

Gezel'lig (*aangenaam, onderhoudend, prettig*), bn.: *hij is - van aard, een -e reismakker*; bw.: *- praten*; **-heid,** v. gmv.

Gezellin' (*reisgenoote*; *eega, echtgenoote*), v. -nen; *een levens-*, vrouw, echtgenoote.

Gezel'schap (*het samenzijn met anderen*; *ook al de samenzijnden*), o. -pen; *iemand - houden*; spreekw. *Men kent den man aan zijn -* nl. het karakter v. d. man.

Gezelschap'pelijk (*gezellig*), bn.; *een - samenzijn.*

Gezel'schappen (*vergezellen*), ik heb hem -zelschapt. w. i. g.

Gezel'schapper (*iemand, die anderen al pratende gezelschap houdt*), m. -s; *hij is een goed -.*

Gezel'schapsdame (*juffrouw van gezelschap*), v. -dames; *de gravin met hare -*; **-juffer,** v. -s.

Gezel'schapsjuffrouw (*gezelschapsdame*), v. -juffrouwen.

Gezel'schapskaart (ook *-biljet, spoorkaartje voor verminderden prijs te krijgen, als een heel gezelschap samen reist*), v. -kaarten.

Gezel'schapsrekening (rekenk. *winst-* of *verliesrekening van kooplieden, die samen handelen*), v. gmv.

Gezel'schapsspel (*spel, dat door een vrij groot aantal personen samen gespeeld kan worden*), o. -spelen; (*voorwerpen*): -spellen.

Gezel'schapsvogel (*een soort van papegaaitjes, die altijd met tweeën leven*), m. -s; zie **Inseparabiles.**

Geze'mel (*gezeur, geteem*), o. gmv.

Geze'nuwd (*goede zenuwen hebbend*), bn.; vooral: *goed - of sterk -.*

Gezes'sen (*met z'n zessen*), telw. mv.; zie **Getweeën.**

Gezet' (*zwaarlijvig*), bn.; **-heid** v. gmv.

Geze'ten (*een vaste woonplaats hebbend*: *welgesteld, niet armoedig*), bn.; *een - burger, de - burgerij*; ook: *een - werkman*, n.l. die vast werk heeft.

Gezicht' (verwant met *zien*: *het zintuig, waarmede men ziet, de oogen*), o. gmv.; *hij is goed, slecht van -*; *uw - is slecht*; *iemand het - verbeteren.*

Gezicht' (verwant met *zien*: *de ruimte, die men kan overzien*), o. gmv.; *dat boschje beneemt ons hier het -*, uitzicht; *hij verdwijnt uit het -*, oog.

Gezicht' (verwant met *zien*: *het zien*), o. gmv.; *hij ontstelde op 't - van den politie-agent.*

Gezicht' (*aangezicht, gelaat*), o. -en; *een bleek -, de blijdschap op iemands - kunnen lezen*; fig. *de waarheid in 't - slaan*, grof liegen.

Gezicht'einder (eig. plaats, waar het *zien* (gezicht) eindigt: *horizon, gezichtskring, verschiet*), m. gmv.; *de zon verschijnt boven den -*; fig. grens voor het geestesoog: *zijn - is zeer beperkt*, hij heeft weinig kennis of verstand; *dat ligt buiten mijn -*, kring van kennis of weten.

Gezicht'kunde (*de wetenschap van de wetten van het zien*), v. gmv.; zie **Optica.**

Gezicht'kundige (*iemand, die bekwaam is in de gezichtkunde*), m. en v. -n, zie **Opticus.**

Gezichts'as (*denkbeeldige lijn, getrokken van 't middelpunt der ooglens naar het middelpunt van het netvlies*), v. -assen.

Gezichts'bedrog (*bedrog bij het zien, oogverblinding*), o.; *de fata-morgana is slechts -.*

Gezichts'hoek (*de hoek, gevormd door de lijnen, uitgaande van de uiterste punten eens voorwerps en het oogpunt*), m. -hoeken.

Gezichts'kring (*gezichteinder, cirkelvormige ruimte binnen onzen horizon gelegen*), m. -en; fig. het gebied van kennis, waarbinnen onze geest zich beweegt.

Gezichts'lijn (*denkbeeldige rechte lijn van het oog naar het punt van waarneming*), v. -lijnen.

Gezichts'orgaan (*het zintuig van het oog*), o. -organen.

Gezichts'punt (*het standpunt van den aanschouwer*; *ook het punt dat hij waarneemt*), o. -punten; *de zaak uit een ander - beschouwen*; *nieuwe -en ontdekken.*
Gezichts'veld (*de ruimte, welke men met de oogen of met een kijker overziet*), o. -velden.
Gezichts'vermogen (*het vermogen van te zien*), o. gmv.; *zijn - is aan 't verzwakken.*
Gezichts'zenuw (*zenuw, die zich in 't innerlijke van 't oog als netvlies uitbreidt*), v. -en.
Gezichts'zintuig (*het eigenlijke oog*), o. -en; ook **Gezichtsorgaan.**
Gezichts'zwakte (*zwakte van het gezichtsorgaan*), v. gmv.
Gezien' (*geacht, in aanzien*), bn.; *hij is daar zeer -*, men ziet hem gaarne, is daar zeer in achting, geëerd.
Gezin' (*de leden eener huishouding*), o. -nen; *de boer zat met zijn geheele - (vrouw, kinderen, meiden, knechts) aan tafel*; *de leden van het -* (in engeren zin: vrouw en kinderen).
Gezind' (*geneigd, genegen*), bn.; *anders -, eens-*, eendrachtig; *goed-, kwaad-, wel-*; *Engelsch-, Fransch-, Remonstrantsch-, revolutionnair-, vaderlandsch-*; *hij is niet - toe te geven*, van plan; **-heid** (*stemming*), v. -heden.
Gezind'te (*kerkgenootschap*), v. -n.
Gezocht' (*in trek*), bn., *dit werk is zeer -.*
Gezocht' (*opzettelijk uitgedacht, verzonnen*), bn.; *een -e boodschap, een -e aanleiding*; fig. *een -e woordspeling*, gemaakt, onnatuurlijk, gekunsteld.
Gezocht'heid (*gekunsteldheid*), v. gmv.
Gezo'den (*gekookt*), bn.; *- koek, - en gestoofd.*
Gezo'den (*gekookte spijs*), o. gmv.; *proef nu van al het - en al het gebraân.*
Gezond' (*niet ziek, welvarend*), bn. en bw.; *- van geest, - van hart, - in de leer*; *een -e vrucht*, gaaf; *- hout*; *het - verstand*, niet verbijsterd; *- wonen, - slapen*; *- redeneeren, - oordeelen*; zegsw. *zoo - als een visch*, nl. in 't water, dus zeer frisch en lekker; spreekw. *Bitter in den mond maakt 't hart -.*
Gezond'heid (*het gezond zijn, de toestand van iemand die gezond is*), v. gmv.; *een goede - genieten, de openbare -*; zegsw. *- is de grootste schat*; ook: al, wat de gezondheid bevordert: *de - van een klimaat, de - van een land*; *officier van -.*
Gezond'heids-commissie (*college, belast met de zorg voor de openbare gezondheid*), v. -sies, -siën; **-raad,** m. -raden.
Gezond'heids-etablissement' (*sanatorium*), o. -en.
Gezond'heids-kolonie (*vestiging op het platteland tot heeling van aan tering* enz. *lijdenden, ook voor jonge kinderen*), v. -koloniën.
Gezond'heidsleer (*wetenschap, die zich bezighoudt met de middelen ter gezondheid*), v. gmv.; zie **Hygiëne.**
Gezond'heidsmaatregel (*al, wat door het openbaar gezag wordt verordend tot bevordering der volksgezondheid*), m. -maatregelen.
Gezond'heidswet (*wet van 21 Juni 1901, regelende het staatstoezicht op de volksgezondheid*), v. gmv.
Gezou'ten (*gepekeld*), bn.; *- vleesch*; fig. kras, grof: *- taal.*
Gezult' (*ingelegd, gepekeld*), bn.
Gezus'ters, -zus'teren (*twee of meer zusters*), v. mv.
Gezwa'gers (*schoonbroeders*), m. mv.
Gezwa'tel (*geruisch, gegons*), o. gmv.; *het - van den wind in de kale takken*; *het luid - van stemmen.* (C. O.)
Gezwel' (*ziekelijke opzetting*), o. gezwellen; *het opensnijden van een -, een etter-.*
Gezwen'del (*herhaald bedrog, oplichterij*), o. gmv.; *dat - op de paardenmarkt.*
Gezwets' (*gebluf, gepoch*), o. gmv.
Gezwind' (*rap, vlug*), bn. en bw.; *een -e pas, een -e lading*; *dat gaat -*; **-heid,** v. gmv.
Gezwol'len (*opgezwollen*), bn.; *een - hand, een - gewricht, - beenen*, d. i. dik, waterzuchtig; fig. *een - stijl*, hoogdravend, opgeblazen, hol; *hij sprak op - toon*; **-heid,** v.
Gezwo'ren (*beëedigd*), bn.; *een - landmeter*; *een - klerk*, vero.; fig. *hij is mijn - vijand*, d. i. geslagen, onverzoenlijke.
Gezwo'rene (*beëedigde*), m. -n; *een rechtbank van -n*, een jury.
Ghazel' (dichtk. *minnedichtje van Perzisch-Arabischen oorsprong*), v. ghazellen; *de - heeft tweeregelige strophen, de eerste met gepaard rijm*; *de tweede rijmklank komt als een soort van refrein aan 't eind van elken tweeden versregel terug*; *5—17 coupletten.*
Gha'zi (*bestrijder van ongeloovigen*), m. -'s.
Ghet'to (*jodenwijk te Rome, jodenbuurt*), o. -'s, ook *ghetti.*
Gial'larhoorn (Germ. myth. *de trompet van Heimdal, waarop hij zóó blaast, dat het door het heelal weerklinkt*), m.
Gi'aur (*ongeloovige, niet-Mahomedaan*), m. -s; ook **Ghiaur,** scheldnaam bij de Turken.
Gib'bon (O.-I. *staartlooze aap op Sumatra, Java en Malakka*; *in Siam, Hindostan*, enz.), m. -s.
Gibus' (*klapcilinderhoed*), m. -sen; lees *zji-bu'ce.*
Gi'chelen (*lachen op hoogen toon, maar ingehouden, als in de vuist*), ik heb -gicheld; ook: **Giegelen.**
Gi'deon (*dapper strijder, geloofsheld*), m.; zie Richt. 5—8.
Gids (*leidsman, leidsvrouw, wegwijzer, geleider*), m. soms ook v. -en; *iemand tot - verstrekken*; fig. *een goed vader strekt zijn zoon tot -*, voorganger, steun in het leven; *De -*; *de Nieuwe -*; *de Indische, de Militaire -*, titels van tijdschriften: *een - artikel*, o. -en.
Gie'bel (*kroeskarper*), m. -s; *de - is fraai bronskleurig.*
Gie'gagen (*klankn. van 't schreeuwen van een ezel*), hij giegaagde, heeft -giegaagd.
Gie'gelen (verwant met *gaggelen*), hij heeft -giegeld; zie **Gichelen.**
Giek (uit het Eng. *gig*: *lange, smalle roeiboot*), v. -en; er zijn b.v. vier-riems-gieken.
Giek (*uitstekend rondhout onder aan 't zeil*), v. -en; zie **Gijk.**
Gien'je, v. -s; zie **Guinje.**
Gier (*roofvogel*), m. -en; *de gewone of witkoppige -*; *de grauwe - of monniks -* (*Z.-Europa en Afrika*); fig. *de Franschen kwamen als gulzige -en op ons goed af*; **-achtig,** bn.: *de buizerd is een -achtige vogel.*
Gier (*gil*), m. -en; *het kind gaf een - van schrik.*
Gier (*zwaai, draai, zwenking*), m. -en; *het schip deed een -*; *de stroom deed het schip een - maken*, zie Gierpont.
Gier (*vocht, dat uit den koemest sijpelt, aalt, mestvocht*), v. gmv. (gew. *ier* en *jier*); *een domme boer is hij, die de - laat wegvloeien*;

-bak, m. -ken; **-put,** m. -ten; **-wagen,** m. -s.

Gier'brug (*zwaaiende brug: twee schepen onder één dek aan een geankerden ketting gierend over den stroom*), v. -bruggen; *de - te Nijmegen* (*over de Waal*) *is al van 1657*, zie **Gieren.**

Gier'buizerd (*roofvogel, Midden-Amerika*), -buizerden; zie **Buizerd.**

Gie'ren (*begeeren, reikhalzen*), ik heb -gierd; *hij giert naar schatten.* vero.

Gie'ren (*schuin loopen*), het heeft -gierd; zie **Geeren.**

Gie'ren (*gillen, scherp schreeuwen*), het heeft -gierd, *een roofdier kan van honger -, de angstkreten - door de lucht, dat kind giert het heele huis bijeen, zij - het uit van lachen, een steen gierde mij langs het hoofd*, suisde.

Gie'ren (*zwaaien, slingeren, heen en weer wenden*), het heeft -gierd; *het schip -t op het anker; wat -t het schip*, d. i. door stroom of wind geen rechte streek kunnen houden; *een schip doen -*, zwenken.

Gie'ren (*met gier bemesten*), ik heb -gierd: *een weiland kan men -.*

Gie'rig (verwant met *begeeren, gaarne: geldzuchtig, schraperig*), bn.; *Mie Goebloed was uitermate -*; zegsw.; *zoo - als het graf*, dat nl. nooit iets geeft of teruggeeft; ook: *zoo - als de pest*; fig. begeerig, verlangend, gretig: *eer-, geld-, nieuws-*; **-heid** (*overdreven geldzucht*), v. gmv.; zegsw. *de -heid bedriegt de wijsheid*, overdreven zuinigheid is onverstandig en dwingt dikwijls tot groote uitgaven; *-heid is de wortel van alle kwaad*, uit hebzucht vloeien tal van ondeugden voort.

Gie'rigaard (*geldwolf, schraper, vrek*), m. -s; *een - is altoos arm.*

Gie'ring (scheepst. *zwaaiende beweging, zwenking*), v. -en; *de - is in dezen golfstroom hevig.*

Gier'kabel (*kabel of ketting, waaraan de gierbrug vastligt, dwarskabel*), m. -kabels.

Gier'ketting, m. -en; zie **Gierkabel.**

Gier'pont (eig. *gierende pont*), v. -ponten; zie **Gierbrug.**

Gierst (*graan in O.-Indië*), v. gmv.; *op Ceram groeit veel -.*

Gier'valk (*sterke roofvogel*), m. -valken; **-zeearend** (*roofvogel in Afrika*), m. -en; **-zwaluw** (*steen- of torenzwaluw*), v. -en.

Gie'teling (*zwarte lijster, meerle of merel*), m. -en; soms: *Gietling.*

Gie'ten (*vocht uitstorten, overstorten, schenken, plengen*), ik goot, wij goten, ik heb -goten; *wijn, water, olie in een vat -; balsem in de wonde -*, heul aanbrengen; *olie in het vuur -*, voedsel geven aan het vuur der hartstochten; *ijzer, brons, lood, tin laat zich -; een standbeeld -, een klok -, een rooster -*, d. i. door gieting doen ontstaan; fig. *een zin in een anderen vorm -*, anders inkleeden.

Gie'ter (*persoon, die metaal giet*), m. -s; *ijzer-, tinne-, geel-, rood-* (van rood koper).

Gie'ter (*bleekers- en tuingereedschap*), m. -s; *een kamer-; een salon- van porselein.*

Gieterij' (*de handeling van gieten; werkplaats*), v.; *een brons-*, een *geel-* (nl. van messing of geelkoper); een *rood-* (nl. van tombak of roodmessing).

Giet'gat (*opening, waardoor het gesmolten metaal naar den gietvorm loopt*), o. -gaten; **-gleuf** (*gleuf in het vormzand*), v. -gleuven; **-ijzer** (*ruw ijzer*), o. gmv.; **-kanaal** (*geul naar den gietvorm*), o. -kanalen; **-kroes** (*schepvat*), m. -kroezen; **-kuil** (*gat voor den gietvorm*), m. -kuilen; **-staal,** o. gmv.

Giet'logen (*verstokte leugenaar, iemand die als 't ware leugens giet*), m. en v. -logens.

Giet'vorm (*vorm, waarin vloeibaar metaal gegoten wordt om het de gewenschte gedaante te geven*), m. -vormen.

Gif, gift (verwant met *geven: vergift, venijn*), o. giften; *het doodelijk - der naja*; fig. *de nijd blaast zijn -; gal en - braken; het - der tweedracht.*

Gift (verwant met *geven: gave, ook schenking*), v. -en; *een kleine -; een - ontvangen, iemand -en of gaven beloven; beloften en -en; een huwelijks-; een milde - voor de armen*, d. i. aalmoes; *een - ineens; iedere - zal welkom zijn.*

Gift'beker (*beker met een giftigen drank*), m. -bekers: *Socrates moest d. - drinken, ledigen*; **-blaas** (*giftkliertje bij sommige insecten*, b.v. *bij bijen en wespen*), v. -blazen; **-boom** (O.-I. *op Java*), m. -en; **-klier** (*blaasje met gif*, b.v. *bij een schorpioen*), v. -en; **-menger** (*giftbereider, moordenaar*), m. -s; **-mengster** (*vrouw, die gift toedient*), v. -s: *de Leidsche -mengster*; **-plant,** v. -en, b.v. *aconiet, belladonna*, enz.; **-slang** (*slang met vergiftklieren*, b.v. *de cobra of naja*), v. -en; **-tand** (*holle hoektand der giftslang*), m. -en; **-visch** (*zekere vergiftige visch in de Middell. Zee*), m. -visschen.

Gif'tig (*vergiftig*; fig. *boosaardig*), bn.; *een -e slang, een -e angel, een -e bloem; een -e walm, een -e adem*, fig. *een - woord; de man, de vrouw werd -*, nijdig; **-heid,** v. gmv.

Gig (*lichte boot van ijzeren platen*), v. -gen.

Gig (*een soort van Engelsche sjees*), v. -gen.

Gigan'ten (myth. *monsterachtige reuzen, die met de Titanen den Olympus bestormden*), m. mv. (g = g).

Gigantesk' (*reusachtig*), bn. en bw. (gi = zj).

Gig'gelen; zie Giegelen.

Gij, ge, pers. vnw.; *wat doet -?*

Gij'belen (*giegelen, spottend lachen*), ik heb -gijbeld. gew.

Gijk, giek (*uitstekend hout*), v. -en; *de - op kleine vaartuigen*, spriet, waarmede een zeil wordt uitgezet; *de - van een handwijzer*, d. i. arm; scheepst. *touw*, ook een zeil (lijzeil).

Gijl (brouw. *gist, schuim*), o.; *in 't - staan*, aan 't gijlen of gisten zijn.

Gijl (*gistend*), bn.; *dit is - bier*, al te versch bier; *dat bier is niet - genoeg.*

Gij'len (*koken, schuimen, gisten van bier*), het heeft -gijld; *het biertje -t*; fig. hunkeren, sterk verlangen; **-bier,** o. gmv.; **-kuip,** v. -kuipen.

Gijlie'den (uit: *gij* en *lieden*), pers. vnw.; *wat staat - daar te kijken! ik drink op ulieder gezondheid.*

Gijn (Eng. *engine*, werktuig: scheepst. *zeer zware en sterke takel*), o. -en; **-blok** (*twee- of drieschrijfsblok*), o. -s of -blokken; **-looper** (*touw, dat door twee gijnblokken loopt*), m. -loopers.

Gijp (scheept. *het plotseling omslaan van de bezaan*), v.; *zich voor de - wachten, op de - letten, passen*; fig. *wacht u voor de -, pas op voor de -*: neem u in acht voor de wisselvalligheid der fortuin.

Gij'pen (Eng. *to jib*; scheepst. *omslaan van de bezaan*), het zeil heeft -gijpt; *bij het omloopen van den wind kan de bezaan* -; fig. van koers veranderen: *de levenshulk kan* -; *het - der gezindheden.* (Hooft).

Gij'pen, gie'pen (verwant met *gapen*: *naar adem gapen, snakken*), ik heb -gijpt; *hij ligt te* -, zieltogen.

Gijs'brecht *van Aemstel*, bij het volk gekend *treurspel van Vondel*; de - werd op 3 Jan. 1638 het eerst vertoond te A'dam ter gelegenheid van de inwijding van den schouwburg, en tijdens Vondels leven (gest. 1679) 119 maal; het is in A'dam een repertoirestuk geworden.

Gij'zelaar (*iemand, die met zijn lijf borg blijft*), m. -s, -aren.

Gij'zelen (*gevangenzetten voor schulden*), ik heb -gijzeld; **-ing** (*gevangenis*), v. -en.

Gil (*schelle kreet*), m. gillen.

Gild (verwant met *gelden* in de bet. van geldelijke bijdrage, belasting: *genootschap, vereeniging van lieden van 'tzelfde vak, beroep*), o. -en; *het bakkers-, het slagers-, het schutters-*; *het - van rhetorica*; fig. *het groote* -, de getrouwde lieden; ook: **Gilde,** o. -n.

Gil'deboek (*boek, bevattende de statuten, het reglement, de naamlijst der leden van het gild*), o. -boeken.

Gil'debos (*ziekenbus van het gild*), v. -bossen; ook: *Gildebus.*

Gil'debrief (*document, bevattende de beschreven rechten van het gild*; ook *het bewijs van broederschap of lidmaatschap*), m. -brieven.

Gil'debroeder (*lidmaat of broeder van het gild*), m. -broeders; *-s waren òf leerlingen, òf gezellen, òf meesters*; *de gemeene -s* n.l. die geen lid waren van 't bestuur; **-schap,** o. gmv.

Gil'dedeken (*overste of deken van het gild*), m. -dekens.

Gil'degeld (*contributie of inbrenggeld der leden*), o. -gelden.

Gil'degenoot (*gildebroeder*), m. -genooten.

Gil'dehuis (*gebouw, waar het gild vergaderde*), o. -huizen.

Gil'dekeuren (*de vrijheden, rechten van het gild*), v. mv.

Gil'deknaap, -knecht (*bode van het gild*), m. -knapen, -knechten.

Gil'demeester (*deken, overman van een gild*), m. -meesters.

Gil'depatroon (*beschermheilige van het gild*), m. -patronen, -s; *Adam was de - der tuiniers, Jozef was de - der timmerlui, Lucas die der schilders, Serverius die van de wevers*, enz.

Gil'depenning (*koperen of zilveren penning als bewijs van lidmaatschap van het gild*), m. -penningen.

Gil'deproef (*het vervaardigen van een proefstuk om lid van het gild te worden*; *ook het proefstuk zelf*), v. -proeven.

Gil'derecht (*het recht, dat iemand had als broeder van het gild*), o. -rechten.

Gil'dewezen (*al wat betrekking heeft op de gilden en hun bestaan*), o. gmv.

Gild'os (*vette os, welke rondgeleid werd, en geslacht voor het feestmaal van het gild*), m. -ossen; *de - wordt geleid, versierd met groene kransen.* (Cats); zie Belderom.

Gild'overman (*deken van een gild*), m. -overlieden; ook: *-euverman*, gew.

Gi'let (uit het Fr.: *vest*), o. -s. (g = zj).

Gil'len (*schreeuwen, een gil geven*), ik heb -gild; *het - van een varken*; **-ler,** m. -s.

Gil'ling (scheepst. *schuin afgesneden stuk van een zeil*), v. -en.

Gin'der (verwant met *gene daár, op gindsche plaats*), bw.; *mijn huis ligt -, daar - staat mijn huis*; spreektaal: *ginter.*

Ginds (verwant met *gene*: *daarheen, daar*), bw.; *wacht - op mij*; *ga jij daarheen, ik ga -*; *ik kwam van -.*

Gindsch (*aan gene zijde*), bn.; *het -e stuk weiland*; *ga wat zitten op -e bank*; *aan -e zijde, aan -en kant*, d. i. de overkant; *aan -en oever.*

Gin'gang, gin'ghang (Oostersch woord voor: *gekleurde heelkatoenen stof*), o. -s; *het menigvuldig gestreept, zeer dicht geweven -, ook wel Engelsch, Schotsch of Weener lijnwaad geheeten.*

Gin'negabben, gin'negappen (*spottend, ongemanierd giegelen*), ik heb -ginnegapt.

Gin'niken (*grinniken, hoonend giegelen*), ik heb -ginnikt; **-er,** m. -s.

Gior'no(a-) (*m. ballons verlicht*), bw. (g = dzj).

Gips (*zwavelzure kalk*), o., (*soorten*), o. -en; *het - wordt uit de bergen gegraven* (men vindt het in lagen onder de kalksteen).

Gip'sen (*met gips bepleisteren*), ik heb gegipst; **-er,** m. -s.

Gip'sen (*van gips*), bn.; *een - beeld.*

Gip'sy (*landloopster, zigeunerin*), v. gipsies: lees: *dzjip'si.*

Giraf'fe (eig. *langhals*: *hertachtig herkauwend dier met langen hals en gevlekte huid uit Z.- en M.-Afrika*), v. -n, s; ook: **Kameelpardel.** (g = zj).

Giraf'fenhals (*lange hals der giraffe*; *bij uitbr. ook die van eenig mensch*), m. -halzen.

Giran'de (*schoofvormige springfontein, ook uitspattend vuurwerk*), v. -s. (g = zj).

Girando'le (*kunstvuurwerk, vuurrad*), v. -s: *op den Engelenburg werd op den avond van St. Pieter (29 Juni) een - afgestoken.* (g = zj).

Girando'le (*kristallen staande kandelaar met verscheiden armen*), v. -s. (g = zj).

Gir'gel, m. -s; zie **Gergel.**

Gi'ro (*kring, omloop*; *schriftelijke overdracht van een wissel*), m. gmv.; **-bank** (*wisselbank*), v. -en. (g = dzj).

Giron'de (*gematigd Fransch-republikeinsche partij der revolutie, vernietigd in 1793*), v. (g = dzj).

Girondijn' (*lid der Gironde*), m. -en. (g = g).

Girondij'nen (gesch. *gematigde partij, naar het departement der Gironde geheeten, door de Jacobijnen uit de nationale conventie gedreven in 1793, en meest allen geguillotineerd*), m. mv.; ook: **Girondis'ten.** (g = g).

Gir'sen (klankn. *geknars bij 't snijden van harde voorwerpen*), het heeft -girst.

Gis (*gissing*), v.; *bij de -, op de - af*; *uit de - vallen*, d. i. tegenvallen.

Gisp (*geeselriem, zweep*), v. -en. vero.

Gis'pen (*laken, afkeuren, berispen*), ik heb -gispt; *de gebreken in onzen maatschappelijken toestand -.* (Potg.); **-er,** m. -s; **-ing** (*vinnige hekeling, berisping*), v. -en.

Gis'sen (*vermoeden, onderstellen, ramen, raden*), ik heb gegist; *wij kunnen naar iets -, maar - doet missen*; *een dame van, zoo ik gis, vijftig jaar*; *dat kunt gij niet -*, d. i. raden; *kunt gij -, wat ik u ga vertrouwen?*

Gis'sing (*onderstelling*), v. -en; *een bloote, een losse, een loutere* -; *zich in -en verdiepen*; *een geleerde* -, hypothese; *een - maken*; *dat gaat boven mijn* -, raming.
Gist, gest (*schuim, heffe van bier*), v. gmv.; *haal wat - bij den bakker*; zegsw. *de - van het volk*, de heffe des volks; zegsw. *met - en kaneel loopen*, lanterfanten.
Gis'ten (*schuimen, opbruisen, fig. woelen*), het heeft -gist; *een -d mengsel, een stinkende en -de poel, het bloed begon hem te* -, *de driften raakten aan 't* -, *de gemoederen zijn aan het* -, *in den maalstroom der - de menigte*; **-ing** (*de werking van gisten*), v. gmv.
Gis'teravond, -middag, -morgen, -nacht, -ochtend, bw.; ook: *Gisteren-avond*, enz.
Gis'teren, gis'ter (*één dag vóór heden*), bw.; *het was - mooi weer*; zegsw. *van - zijn*, meestal: *niet van - zijn*, goed op de hoogte, bij de pinken.
Git (*zwart agaatsteen*), o. gmv.; *men vindt veel - in Duitschland*; *een halskarkant van glinsterend* -. (Tollens); *oogen zoo zwart als* -, glinsterend zwart; *het - der oogen, glinsterend zwart, 't blinkend - der lokken.* (Bild.)
Git (*koraal van git of van namaak*), v. -ten; *een mantel met -ten gegarneerd*; *een hoed met echte -ten*; *een bejaarde dame met die bayadère van -ten.* (C. O.)
Gitaar' (Fr. *guitare*: *zessnarig instrument*), v., gitaren; *de - wordt getokkeld en dient hoofdzakelijk tot accompagnement.*
Gita'no (*Spaansche naam van een zigeuner in Z.-Spanje*), m. -'s; vr. **Gita'na,** -'s.
Git'tegom, v. gmv. Zie **Guttegom.**
Git'zwart (*erg zwart*), bn.; *vrouwen met -e tanden, knapen met -e haren, -e wenkbrauwen, een - paard.*
Glaas'je (*romertje*), o. -s; *onder het - zitten*, drinken; *een - tot afscheid*; *een - op den valreep*, een afscheidsglas drinken, terwijl men de hand aan den valreep houdt, om de trap af te stijgen en het schip te verlaten; *te diep in 't - gekeken hebben*, dronken zijn.
Gla'ce (*ijs, roomijs*), v. gmv.; (ook *spiegelglas, groote spiegel*), y. -s; lees: *glaas.*
Glacé (*beglansd leer*), bn.; *-handschoen*, m. -en, dit ook: **Glacé's** of **Glacee'tjes.**
Glaceeren (*blinkend maken, glanzen*). (c = s).
Glacis' (*buitenborstwering, met zachte helling*; *laagte onder de vuurlijn, verdedigingshelling*), o. glacieën; **-weg** (nl. *onder langs het glacis*), m. -wegen. (cis = sie).
Glad (*effen, vlak, niet ruw, glibberig*), bn. en bw.; *de -de ijsbaan, een -de aal*; fig. *een -de kerel*, bij de hand; *zich op - ijs wagen*, nl. op gevaarlijk terrein, *zoo - als een aal*; zie **Aal**; *iets - vergeten zijn*, geheel en al; *dat is - verkeerd*, volstrekt; **-digheid** (*iets glads* bv. *ijs*), v.; **-heid** (*het glad zijn*), v. gmv.
Gla'dakker (*kamponghond, die nl. zonder meester rondloopt, gemeene straathond*), m. -s; fig. *gemeene, schurkachtige vent*; ook: *Gladekker.*
Glad'bek (*baardeloos jongeling*), m. -bekken.
Glad'den (*polijsten, glanzen, schuren*), ik heb -glad; *papier* -, pletten; bij uitbr. *effenen, gladstrijken*; **-machine** (*om gedrukte katoenen stoffen te glanzen*), v. -s; **-mangel,** m. -s; **-vijl** (*kleine vijl, zoetvijl*), v. -en.
Gladia'tor (*zwaardvechter in de kampspelen van het oude Rome*), m. -s, -to'ren; het spel der -en werd omstreeks 265 v. C. voor het eerst in Rome als volksvermaak vertoond.
Glad'maken (*effen maken*), ik heb -gemaakt.
Glad'uit (*onomwonden, rechtuit*) bw.; *iemand - de waarheid zeggen.*
Glad'weg (*ronduit, gul*), bw.; *iets - bekennen*; *- vergeten zijn*, totaal.
Gla'gah (O.-I. *riet, ook rietbosch*), v. -'s.
Glan'dig (*gloeiend, brandend*), bn. en bw.; *een paar -e oogen*; *-heet*; fig. zeer begeerig.
Glanduleus' (*klierachtig, klierig*), bn.
Glans (*fraaie schijn, luister, pracht, praal, schittering*), m. -en; *een matte* -, *een zachte* -, *een wilde* -, *een schitterende* -.
Glans'punt (fig. *het schitterendste gedeelte*), o. -en; *het obligaat op den hoorn was het - van den avond*; *dat was het - van uw kunstenaarsleven.*
Glans'rijk (*blinkend, flikkerend, vol luister*), bn. en bw.; *een - hemellicht*; *de zon ging - onder*; fig. *een -e overwinning, een - wapenfeit*; *- uitblinken*; **-heid,** v. gmv.
Glan'zen (*stralen, flikkeren, flonkeren*), het heeft geglansd; *de sterren* -; *een -de zijden hoed*, glimmend; *metalen doen* -, blinken; *zijn oogen - van vreugde*, schitteren.
Glan'zen (*doen blinken*), ik heb -glansd; *garens* -, *het papier* -, *het strijkgoed* -, **-zer** (*werktuig*), m. -s; **-zerij'** (*kalanderij*), v. -en.
Glan'zig (*glimmend, blinkend*), bn.: *de -e spiegel, de -e vensterruiten, - zilver, -e zijde*; bw.: *- zwart haar*; **-heid,** v. gmv.
Glas (*doorzichtige, harde doch zeer breekbare stof*), o. gmv.; *-blazen, -gieten, -slijpen, -pletten*; *op - schrijven, broos als* -, *zoo helder als* -, fig. *een bewijs zoo helder als* -, *een stem zoo zuiver als* -.
Glas (*glazen plaat, ruit*), o. glazen; *het - voor een schilderij*; *de glazen wasschen, lappen, zeemen, afspuiten*, enz. vensterruiten; *bij iem. de glazen ingooien*, buurtschandaal maken; *zijn eigen glazen ingooien*, eigen zaak bederven; *de beschilderde glazen in de St. Jan te Gouda*, zie **Crabeth.**
Glas (*zandlooper*), o. glazen; *het - keeren, het - is uitgeloopen.*
Glas (scheepst. *zandlooper, die in een half uur uitloopt*; *halfuur*), o. glazen; *ons schip zeilde drie mijlen in acht glazen*, d. i. in 4 uur; *de glazen tellen*, letten op het keeren van den zandlooper.
Glas (scheepst. *elk etmaal is aan boord verdeeld in 6 wachten van 4 uur, elke wacht is verdeeld in acht glazen*), o. glazen; *4 glazen in de hondenwacht*, 2 uur na middernacht.
Glas (*beker, kelk, roemer*), o. glazen; *een stevig* -, *onder een - wijn*; *een* **glaasje** *op den valreep*, d. i. op het afscheid; zie aldaar.
Glas'blazen (*het blazend vervaardigen van glazen voorwerpen, bv. flesschen*), o.; **-blazer,** m. -s; **-blazerij',** v. -en; **-blazers-pijp,** v. -pijpen.
Glas'chord (*glasharmonica, die met hamertjes wordt bespeeld*), o. -s; in 1785 te Parijs uitgevonden.
Glas'-diamant (*valsche diamant*), m. -en; als stofnaam, o.; **-electriciteit,** v. gmv.; **-fabriek,** v. -en; **-harmonica,** v. -'s; **-helder** (fig. *zeer duidelijk*), bn. en bw.; **-hut** (*-blazerij*), v. -ten; **-oven** (*smeltoven van glas*), m. -s; **-parel** (*onechte parel*), v. -s; **-raam,** o. -ramen: *de beschilderde -ramen* b.v. *te Gouda*; **-schilder,** m. -s; **-werk** (*romers, kelken*, enz.), o. gmv.; **-winkel,** m. -s.

Gla'tik (O.-I. *musch op Java*), m. -s.
Glau'cus, myth. *fabelachtige visscher-zeegod met de gave der voorspelling*; lees: *Gloukus.*
Glazeeren (*verglazen, glad of glanzig maken*).
Gla'zen, bn.; zegsw. *in een - huis wonen*, aan 't oordeel van ieder blootstaan; *hij is op 't - bruggetje geweest*, heeft in stervensgevaar verkeerd.
Gla'zendak (*dak van glas, d. i. van ruiten in ijzeren spijlen gevat*), o. -daken; **-deksel,** o. -s.
Gla'zendeur (*deur met paneelen van glas*), v. -deuren.
Gla'zenkast (*kast met glazendeuren, pronkkast*), v. -kasten; **-maker** (*glasinzetter*), m. -s.
Gla'zenlooden (*glazenmaken*); **-looder** (*-maker*), m. -s: Jan Vos was -looder: hij zette de kleine ruiten in het lood. vero.
Gla'zenmaker (*waterjuffer*), m. -makers.
Gla'zig (*glasachtig, verglaasd*), bn.; **-heid,** v.
Glazu'ren (*met glazuur bestrijken*), w. w.
Glazuur', glazuur'sel (Fr. *glaçure*, van *glacer*, glanzen, glaceeren: *verglaassel, glazige stof, waarmede aardewerk bestreken wordt, om de poriën te dichten*), o. gmv.
Glei'ergoed (*aardewerk*), o. gmv.; *hier verkoopt men -*, pottenbakkersgoed; zie: **Geleiergoed.**
Glei'erwerk, hetzelfde als **Gleiergoed.**
Gleis (Fr. *glaise: pottenbakkersaarde*), o. gmv.
Glei'sen (*verglazen, doen blinken*), ik heb gegleist.
Gleis'werk (*verglaasd of verlood aardewerk*), o.; *oude schotels van -*; zie **Fayence.**
Glet'scher (*ijsstroom, ijsveld in de wrongen van het hooggebergte*), m. -s; lees: *glet'sjer.*
Gleuf (verwant met *sleuf: diepsel, lange groeve*), v. gleuven.
Glib'beren (verwant met *glippen* en *glijden: uitglijden*), ik ben -glibberd.
Glib'berig (*glad, vetachtig*), bn.; **-heid,** v.
Glid (*verbinding van lood met zuurstof*), o. gmv.
Glid'kruid (*lipbloem*), o. gmv.; *het gemeene -.*
Glij'baan (*ijs- of sullebaan*), v. -banen.
Glij'den (verwant met *glad: schuivend voortbewegen*), ik gleed, heb en ben -gleden; *op het ijs -.*
Glim (*glans*), v. gmv.; *er ligt een fraaie - op dat linnen.*
Glim'hout (*halfvergaan hout, dat in het donker licht uitstraalt*), o. gmv.
Glim'kever (*mannetjes-glimworm*), m. -kevers.
Glim'lach (*lachende gelaatstrek*), m. gmv.; *een minzame -, een gulle -.*
Glim'lachen (*het gelaat tot een glimlach plooien*), ik -lachte, heb -glimlacht; *zij zag mij -d aan; verlegen, pijnlijk -; spottend, smadelijk, minachtend, schamper -.*
Glim'men (*flauw, stadig blinken*), het glom, heeft -glommen; *het vuur ligt in de asch te -*, gloeien; *de laarzen -, een hoed kan -, -de knoopen, de haren van geroskamde paarden -*, glanzen, blinken.
Glim'mend (*blinkend*), bn.; *een - kooltje vuur, een rok met -e knoopen; - zwart haar.*
Glim'mer (*delfstof*), o. gmv.; zie **Mica.**
Glim'meren (*vonkelen*), het heeft -glimmerd; *het vuur -t; de helmen -*, schitteren, blikkeren.
Glimp (*bedrieglijke schijn*), m. gmv.; *onder den - van vriendschap; ergens een - aan geven*, schoonschijnend aanzien, fig. reden.
Glim'pen (*blinken, glimmen*), het glimpte, heeft geglimpt.
Glim'pig (*schoonschijnend*), bn. en bw. w.g.
Glimp'lach (*geveinsde lach*), m. gmv. vero.
Glimp'lachen (*geveinsd lachen*), ik -lachte, heb geglimplacht. vero.
Glim'worm (*Johanneskever, schildvleugelig insectje, dat in het duister eenig licht geeft*), m. -en; **-wormpje,** o. -s.
Glin'ster (*een glimmende vonk*, fig. *glans*), m. -s.
Glin'steren (*schitteren*), het heeft geglinsterd; **-ing** (*fonkeling*), v. -en.
Glint (*houten schutting, heining*), o. -en.
Glin'ting (*hekwerk, latwerk, omheining*), v. -en; **-tinkje,** o. -s.
Glip (*spleet, scheur*), m. glippen; gew.: *een - maken in het oor van een schaap.*
Glip (*sloot, geul*), v. glippen.
Glip'pen (*een glip maken*), ik heb geglipt.
Glip'pen (*door gladdigheid ontsnappen*), ik ben -glipt; *de alen - uit mijn handen*; fig. *een traan laten -*; **-ping,** v. -en.
Glip'per (*vluchteling*), m. -s; zegsw. *een - maken*, er heimelijk van doorgaan.
Glip'per (gesch. *in de dagen der beroerten de naam voor de koningsgezinden, die uit de opgestane steden weken*), m. mv.
Glip'peren (*glibberen*), ik heb geglipperd; **-ig,** bn. w. g.
Glissa'de (*uitglijding, afglijding*), v. -s.
Glissan'do (muz. *glijdend*), bw.; *een passage - spelen*, d. i. met een vinger over de toetsen glijdend; ook van strijkinstrumenten gebruikt.
Glis'sen (intens. van *glijden*), ik heb en ben -glist; *hij heeft op de glijbaan geglist; hij is tegen een koekkraampje geglist.*
Glit, o. gmv.; *het - is een loodoxyde, lood-.*
Globaal' (*over het geheel genomen, bij raming, begrootenderwijze*), bn. en bw.; *een globale som, een - overzicht, iets - begrooten; de verkooping heeft - duizend gulden opgebracht.*
Glo'be (*bol, hemel- of aardbol, dienende bij het onderwijs*), v. -s.
Glo'be-trotter (Eng. *reiziger, die àl door van plaats naar plaats gaat, reiziger om de wereld of om den aardbol*), m. -s.
Globuleus' (*kogelvormig, bolvormig*), bn.
Gloed (afleid. van *gloeien: hitte*, fig. *bezieling, kracht*), m.; *de - der gezondheid; de - ligt er nog op*, glans; *de - der jeugd*, levenskracht.
Gloed'nieuw (*splinternieuw, fonkelnieuw*), bn.; *een -e witte broek.* (J. t. Br.)
Gloei'en (*warm, heet zijn*), het heeft -gloeid; *de straatsteenen - onder mijn voeten, mijn voeten -*; fig. *mijn geheim gloeide mij op de tong; de rozen -, de Alpen -*, een rooden glans afstralen; **-ing,** v. -en.
Gloei'en (*warm, heet maken*), ik heb gegloeid; *het ijzer -, een stuk draad -*; fig. *de wanhoop gloeit in zijn oog*; **-erig** (*warm, verhit*), bn.; **-ing** (*gloed*), v. -en.
Gloei'hitte (*hooge graad van hitte*), v. gmv.
Gloei'kousje (*kousje, dat in brandend gas wit gaat gloeien*), o. -kousjes.
Gloei'lamp (*luchtledig glazen ballonnetje met platina-draad, ook met aan platinadraden bevestigde kooldraden, die gaan gloeien, als*

er een voldoende electrische stroom doorheengaat), v. -lampen.
Gloei'licht (*kousjes-gaslicht*), o. -lichten.
Glooi (*af helling*), m.; *de - der duinen.*
Glooi'en (*schuin afloopen, zacht hellen*), het heeft -glooid; *die weg -t, een -d bergpad.*
Glooi'end (*zacht hellend*), bn.; *een -e duinvoet, het -e strand.*
Glooi'ing (*zachte helling*), v. -en; *langs de - van een heuvel*; **-shoek,** m. -en.
Gloor (*glans*; fig. *roem, eer, luister*), m. gmv.
Glop (verwant met *gluipen*: *smal straatje, slop*), o. gloppen.
Glo'ren (*glanzen, stralen, flikkeren, glimmen*), het heeft -gloord; **-ing,** v. -en.
Glo'ria (uit het Lat.: *lof, eer*; R.-K. *eerste woord van den lofzang: Gloria in Excelsis Deo*), o. en v. gmv.; ook muziekstuk op die woorden (Eere zij God in den hoogen) gemaakt.
Glo'rie (Lat. *gloria*: *roem, luister, pracht, praal, heerlijkheid*), v. gmv.
Glo'rie (*aureool, nimbus*), v. gmv.; *de - van een Heilig siert het hoofd diens vaders.* (Staring), stralenkrans.
Gloriëeren (*pralen*); vroeger *Gloriën.*
Glo'rierijk (*roemrijk*), bn.: *ons - verleden, een -e naam*; bw.: *zij stierven -*; fig. heerlijk, verheerlijkt, zalig.
Gloriet'te (*tuinhuisje, priëelje*), v. -n, -s.
Glorieus' (*roemrijk, schitterend*; fig. *trotsch*), bn.
Glorifica'tie (*verheerlijking*), v. gmv.
Glorificeeren (*verheerlijken*). (c = s).
Glorio'sa (*zekere prachtlelie*), v. -'s. (s = z).
Glos, glos'se (*geschreven toelichting, verklarende kantteekening*), v. glossen; *op een oud handschrift -sen maken*, er aanteekeningen, verklarende of ophelderende aanteekeningen bijvoegen; bij uitbr. *hij maakt overal -sen op*, hij heeft op alles zijn op- en aanmerkingen of spotternijen.
Glossa'rium (*alphabetische verzameling van glossen*; *ook beredeneerde verklaringslijst van verouderde woorden of uitdrukkingen, dienende tot tekstverklaring van oude geschriften, gedichten, prozastukken*), o. -saria.
Glosseeren (*aanteekeningen maken, afkeurend uitleggen, van opmerkingen voorzien*).
Gluco'se (*druivensuiker, suiker uit druiven*), v. gmv.
Glui (*stroo, een bos gezuiverd roggestroo*), o. -en; *men dekt de boerenhuizen met riet of met -.*
Gluip (*kier, spleet, opening*), v. -en. gew.
Glui'pen (den. van *gluip*: *loeren, door een gluip of reet kijken*), ik heb -gluipt; *een -de blik.*
Glui'per, glui'perd (*valschaard, iemand met slinksche streken*), m. -s; *mevrouw, gij maakt van uw zoontje een -* (C.O.); *om het hek voor den -*, d. i. *voor ezel-Marco, dicht te sluiten* (Staring), afspieder.
Glui'perig (*genieperig, huichelachtig*), bn., *-e Willem werd boos.* (C.O.)
Gluips (*verraderlijk*), bw.; *hij keek mij - aan*, van ter zijde, valsch.
Gluipsch, bn.; *de kat is -*, heimelijk kwaad doende, verraderlijk.
Gluu'der (*helder, kraakzindelijk*), bn. en bw.; *de -e boerin.* (C.O.); *zij lachte -*, vroolijk; **-heid,** v. gmv.
Glu'ren (*loeren*), ik heb gegluurd; *de najaarszon -de door de kerkvensters*; **gluurder** (*afspieder*), m. -s.
Glu'ten (*zekere kleefstof*), o. gmv.
Glu'tenlijm (*lijm, bereid uit gluten*), v. gmv.
Gluti'ne (*beenderenlijm*), v. gmv. (i = ie).
Glutineus' (*lijmerig, kleverig*), bn.
Gluur (*loer*), m. gmv.; *op den - liggen, staan.* vero.
Gluur'oogen (*gluren*), ik -oogde, heb - gluuroogd; *de knaap -oogde door een heg.*
Glyceri'ne (*oliezoet, ontdekt door Scheele in 1790, in de meeste vetten tot 10% aanwezig*), v. gmv. (y = ie).
Glyphiek', glyptiek' (*kunst om in steen of metaal beeldende lijnen te snijden*), v. gmv.
Glyphographie' (*de kunst om koperplaten tot de beteekening en den galvanischen afdruk in gereedheid te maken*), v. gmv. (y = ie).
Glyptotheek' (*verzameling van gesneden steenen, ook in 't algemeen van beeldhouwwerk*), v. -theken; *de - te Munchen.* (y = i).
Gnap (wisselvorm van *knap*: *keurig, proper*), bn.; *een - meisje*; *Hil is erg -.* (C.O.). gew.
Gneis (*delfstof, kristallijn gesteente, bestaande uit veldspaat, kwarts en mica*), o. gmv.
Gniep, v. gmv.; *op de - staan*, luisteren, b.v. aan de vensters. gew.; zie **Geniep.**
Gnif'felen (*heimelijk of in zijn vuistje lachen*), ik gniffelde, heb -gniffeld.
Gnoe (*een soort van antilope, levende in de woestijnen van Z.- en M.-Afrika*), o. -s.
Gno'me, gnoom (Germ. myth. *aard- of berggeest, oude dwerg, bewaker van de schatten in de bergen, kabouter*), m. gnomen.
Gno'me (*zinrijke spreuk*), v. -n.
Gno'misch (*in spreuken*), bn.; *-e dichters.*
Gno'mon (*de haak des zonnewijzers*), m. -s.
Gno'sis (*openbaring, hoogere kennis*), v. gmv.
Gnostie'ken (*geheimkundigen, godswijzen, ketters uit den eersten christentijd*), m. mv.
Gnos'tisch (*geheimkundig*), bn.
Goal (Eng. lees: *gool*; sport. *doel of doelpunt*), o. -s.
Go'bang (O.-I. *een stuiverstuk*), m. -s.
Gobelet' (*dobbelbeker*; *drinkkop*), m. -s.
Gobelin' (*kostbaar wandtapijt, uitvinder Jean Gobelin, een wolverver, die in 1450 de eerste weverij te Parijs aan de beek Bièvre stichtte*), m. -s. (lin = lèn).
God (eig. *de aangeroepene*: *Opperheer, Schepper, Almachtige, de oneindig volmaakte geest*), m. gmv.; *in Gods naam, geef Gode de eer, - de Heere, - de Vader, de - van Israël, de - der heirscharen*; *- loven, prijzen, zegenen*; zegsw. *leven als God in Frankrijk*, een gemakkelijk, onbezorgd leven leiden; zijn godsdienstplichten verzuimen, niet meer aan den eeredienst doen.
God (*in het heidendom*), m. goden; *Mercurius is de - van den handel, Neptunus is de - der oceanen, Mars, de - des oorlogs*; *de - des wijns*, nl. Bacchus; *een halve -*; *bij de goden zweren*; *o, goden, groote goden!* Fig. *de goden* (machtigen) *dezer eeuw*: *aardsche Goden.*
Goddank' (*Gode zij dank*), tw.; uiting van blijdschap.
God'delijk (*verheven, zeer schoon*), bn. en bw.; *de -e schoonheid der lente*; *zij zingt -*; **-heid,** v. gmv.
God'delijk (*God betreffende*), bn.; *de -e deugden zijn in de R.-K. kerk geloof, hoop en liefde.*

Goddeloos' (*zonder God, aan geen God geloovende*), bn.: *het -looze volk, zedeloos, slecht, een - werk*, in strijd met Gods wil; bw.: *hij heeft mij - behandeld*, d. i. op snoode, misdadige wijze; *een - leven, een - spektakel maken*, erg, vreeselijk; tw.: -, *wat een leven!* **-heid** (*zondigheid*), v. -heden.

Go'dendom (*al de heidensche goden samen*), o. gmv.; *'t heidensch -.*

Go'dendrank (*nectar, ook drank der zaligen in Walhalla*), m. gmv.

Go'denleer (*mythologie, fabelleer*), v. gmv.

Go'denspijs (*ambrozijn, dat de eeuwige jeugd schonk aan de goden*), v. gmv.

Go'denschemering (Germ. myth. *verduistering der goden bij den wereldbrand*), v.; zie *Ragnarökr.*

Godes', godes'se, soms **goddes'se** (dicht. *vrouwelijke godheid*), v. godessen; *de - Themis*; fig. *de eendracht is een beminnelijke -* (v. d. Palm); fig. *zij is de - van mijn hart*, de aangebedene.

Godgansch' (*versterking van gansch, geheel*), bn.; *den -en dag luieren.*

Godgan'schelijk (*algeheel*), bn.; *den -n dag zit hij te hengelen; ik zit al drie -e uren te studeeren*, met de bijgedachte van verveling.

God'geklaagd, bn.; *'t is -, dat ge zoo handelt*, d. i. voor God geklaagd, in hooge mate ergerlijk.

God'geleerd (*in verband staande met den godsdienst*), bn.; *een - schrijver*, die veel kennis bezit aangaande God, Zijn wil, Zijn geboden; bij uitbr.: *-e bijdragen*, die op de godgeleerdheid (theologie) betrekking hebben; **-heid** (*de wetenschap Gods en der geopenbaarde waarheden*), v. gmv.

God'geleerde (*theoloog, hij die aangaande God en godsdienst hooggeleerd is*), m. -n.

God'gevallig (*behaaglijk aan God*), bn.; *het - feestlied.* (Tollens).

God'gewijd (*geheiligd aan God*), bn.; *de -e altaren, - maagden.*

God'heid (*goddelijk wezen, God*), v.; *de - op haar hemeltroon.* (Tollens).

Godin' (*vrouwelijke godheid*), v. -nen; fabelleer: *de groote - Diana; de - van den vrede; de negen -nen*, muzen; bij vergelijk.: *Hij zeide, dat Henriette een - der muziek was.* (C.O.)

Godist' (*iemand, die aan God gelooft*), m. -en; tegenstelling van **Ongodist.**

God'loochenaar (*iem., die het bestaan van God loochent*), m. -s; zie **Atheïst.**

God'loochening (*atheïsme, ontkenning van het bestaan van den levenden God*), v. gmv.

God'mensch (*Messias, de Christus*), m. gmv.; *het woord bet. God en mensch.*

Gods'advocaat (R.-K *die bij heiligverklaringen vóór pleit, die ze verdedigt*), m. -caten; bij uitbr. *iemand die het goede eener zaak bepleit*; zie **Duivelsadvocaat.**

Gods'akker (*kerkhof*), m. -akkers. vero.

God sa've the king, Eng. *God behoede den koning*: *aanvangswoorden van het Engelsche nationaallied.* (a = ee).

Gods'dienst (*vereering, aanbidding van God*), m.; bij uitbr. *geloof, belijdenis, eeredienst*: *de christelijke -, de joodsche -.*

Gods'dienstbegrip (*geloofsbegrip, zienswijze in zake van het geloof*), o. -begrippen; *het christelijk -, het Israëlietische -.*

Gods'dienstgebruik (*ceremonie bij den eeredienst*), o. -gebruiken.

Gods'dienstgeschil (*geschil over den godsdienst*), o. -geschillen; *de -len in de 16e en 17e eeuw.*

Gods'diensthaat (*geloofshaat, felle onverdraagzaamheid*), m. gmv.

Godsdien'stig (*God dienende of vreezende, vroom, braaf*), bn. en bw.; *een - mensch, een -e plechtigheid*; ook vroomgestemd: *-e lectuur, zij waren - samen*; **-heid,** v. gmv.

Gods'dienstijver (*geloofsijver, vurigheid in den geloove*), m. gmv.

Gods'dienstkrijg (*oorlog om den geloove*), m.; ook: **-oorlog:** *de dertigjarige - in Duitschland* (1618—'48).

Gods'dienstleer (*geloofsleer*), v. gmv.

Gods'dienstleeraar (*leeraar in den godsdienst; dominé, predikant*), m. -leeraren, -s.

Gods'dienstloos (*niet geloovende aan God; zonder bepaald geloof, zonder leerstellig dogma*), bn.

Gods'dienstoefening (*stichtelijk samenzijn om God te dienen of te loven*), v. -oefeningen; ook: kerkelijke eeredienst: *een - storen, de openbare -.*

Gods'dienstonderwijs (*onderricht in de geloofs- en zedenleer eener kerk*), o. gmv.

Gods'dienstonderwijzer (*iemand, die bevoegd is tot het geven van onderwijs i. d. Hervormden godsdienst*), m. -onderwijzers; ook **Catechiseermeester.**

Gods'dienstoorlog (*oorlog om den geloove*), m. -oorlogen; *de -oorlogen in Duitschland; de 30-jarige oorlog (1618—'48) was een -.*

Gods'dienstplechtigheid (*plechtige handeling in zake godsdienst*), v. -heden; zie **Ceremoniën.**

Gods'dienstplicht (*plicht, door den godsdienst voorgeschreven*), m. -plichten; *zijn -en trouw vervullen, zijn -en veronachtzamen.*

Gods'dienststichter, m. -s; *Mohammed, de - bij de Arabieren.*

Gods'diensttwist (*twist of geschil over het geloof*), m. -en; *de - twisten in Holland in 't begin der 17e eeuw.*

Gods'dienstvorm (*voorgeschreven godsdienstig gebruik bij den eeredienst*), m. -vormen.

Gods'dienstvraag (*vraagstuk of quaestie ten aanzien van de geloofsleer*), v. -vragen.

Gods'dienstvrede (*vrede, door partijen gesloten in zake het geloof*), m.; *de - van Augsburg in 1555.*

Gods'dienstvrijheid (*vrijheid in de uitoefening van den eeredienst; ook: gewetensvrijheid*), v. gmv.

Gods'dienstwaanzin (*krankzinnigheid, dweperij in zake het gelooven*), m. gmv.

Gods'dienstwetenschap (*leer of wetenschap betreffende de verschillende geloofsleeringen*), v. gmv.

Gods'dienstzaak (*geloofszaak*), v. -zaken.

Gods'dienstzin (*geneigdheid tot godsvrucht, godsdienstige gezindheid*), m. gmv.

Gods'gericht (*het oordeel Gods ten jongsten dage*), o. gmv.

Gods'gericht, -gerecht, o. -en; zie Godsoordeel.

Gods'gezant (*profeet*), m. -gezanten.

Gods'huis (*kerk, tempel*), o. -huizen.

Gods'lamp (R.-K. *altijd brandende, van het hooge gewelf afhangende hoogaltaarlamp*), v. -lampen.

Gods'lasteraar (*iemand, die God hoont*, bv. *door vloeken*), m. -s of -aren.

Gods'lastering (*beschimping van God, vloek*), v. -en; ook: Blasphemie.
Gods'man (*profeet, apostel, heilige*), m. -mannen.
Gods'naam; *in* -, bw. van berusting.
Gods'oordeel (*proef in beroep op Gods beslissende tusschenkomst, gerechtelijke proef in de Middeleeuwen*), o. -en; zie **Ordalium, Ketelvang, Vuurproef** en **Waterproef.**
Gods'penning, goods'penning (*handgift, huurpenning*), m. -en; *in Drente ontvangen de dienstboden f 3 als* -; *den* - *geven, den* - *terugbrengen*; ook: *goospenning.*
Gods'spraak (*uitspraak der godheid*), v. -spraken, bij uitbr. *raadselspreuk, wonderspreuk*; ook *plaats*: orakel; in ruimeren zin, *goddelijke openbaring*: *de heilige -spraken des Ouden Testaments*; men schrijft ook: *Godspraak*; zie **Orakel.**
Gods'recht (*vuurproef in de Middeleeuwen*), o.
Gods'regeering (*de onmiddellijke heerschappij van God, godsbestier*), v. gmv.; *de -waaronder Israël leefde*; zie **Theocratie.**
Gods'rijk (*het koninkrijk Gods*), o.; *de naderende komst van het* -; *het* - *vaststellen op de wrakken van 't heelal.* (Bild.)
Gods'stad (*de stad Gods, Jeruzalem*), v. gmv.
Gods'vrede (Middeleeuwen: *schorsing van veeten of vijandelijkheden*), m. gmv.; *op Zon- en feestdagen heerschte er* -, wapenstilstand.
Gods'vrucht (eig. *vreeze en liefde voor God, vroomheid*), v. gmv.; zie **Vruchten.**
Gods'wil, om -: ter wille van God, om niet, gratis; zie *Pro Deo.*
God'vergeten (*boos, snood, goddeloos*), bn.: *een* - *dwingeland*; van zaken: gruwelijk, schandelijk: - *moedwil,* - *huichelarij*; bw.: - *slecht*, in hooge mate.
Godvree'zend (*vroom, braaf*), bn.; **-heid,** v.
Godvree'zenden (Bijbel. *heidenen die onder joodschen invloed den waren God aanbaden en enkele voorschriften* b.v. *de sabbatsrust onderhielden*), m. en v. mv.
Godvruch'tig (*godvreezend, vroom*), bn.: *een werk, een -e denkwijze*; bw.: *hij bad* -, op vrome wijze; **-heid,** v. gmv.
Godza'lig (*vroom*), bn. *een - werk*; **-heid,** v.
Goe'boek (O.-I. *nachthuisje van bamboe in de padi-velden*), m. -s.
Goed (*gepast, bruikbaar, geschikt*), bn. en bw. *beter*, (*het*) *best*; - *gereedschap maakt een - werkman*; *-e lieden*, braaf, eerlijk; gesch. *de -e lieden van achten*, voorheen te Dordrecht een regeeringslichaam, de gezworenen; *gij zijt al te* -, welwillend, goedhartig, voorkomend, vriendelijk; spreekw. *Al te - is buurmans gek*, die al te goed is, wordt door iedereen beetgenomen; als zn. (*het goede*), o. gmv.: zegsw. *iem. iets ten goede houden*, het hem niet ten kwade duiden; bw.: *het gaat mij* -; *hij kwam - en wel thuis*; zegsw. - *rond*, - *Zeeuwsch*, wie openhartig is of rondborstig, is een ware Zeeuw.
Goed (*bezitting, koopwaar*), o. -eren; zegsw. *gestolen* -, *ook onrechtvaardig of oneerlijk - gedijt niet*, d. i. maakt niet rijk, heeft geen zegen.
Goedaar'dig (*welwillend*), bn.; **-heid,** v.
Goed'achten, ik heb -geacht; *spreek er hem over, als gij het - acht*, nuttig keurt.
Goe'dang (O.-I. *magazijn, provisiekamer*), m. -s.
Goed'bloed (*sukkel, goedzak, hals*), m. gmv.; *die man is een Joris* -.
Goed'deels (*voor een groot deel*), bw.; *Pruisen onttrok zich - aan den krijgstocht.*
Goed'doen (*weldoen*), ik deed goed, heb - gedaan; *een kind* -; *die reis zal hem* -, baten, opknappen.
Goed'dunken (*toestemming*), o. gmv.
Goed'dunken, het dunkt -, dacht of docht -, heeft - gedacht en - gedocht; *het heeft den koning -gedacht u te beloonen.*
Goedendag' (scherts. *middeleeuwsch wapen, knots met ijzeren beslag, waarin scherpe prikkels, zoo geheeten, omdat de voetknecht, met beide handen slaande, voorover boog, alsof hij groette*), m. -dags.
Goedendag'zeggen (ook: *vaarwel zeggen*), ik zegde of zei -, ik heb - gezegd, - gezeid.
Goedenmor'genzeggen, ik zegde of zei -, ik heb - gezegd, - gezeid; *ik kom u* -.
Goedennacht'zeggen, ik zegde of zei -, ik heb - gezegd, - gezeid; *ga uw vader* -, *jongen!*
Goe'derenkantoor (*kantoor, waar de goederen in ontvangst worden genomen*), o. - kantoren; - **-loods,** v. -en; **-trein** (*spoortrein tot het vervoer van goederen*), m. -en; - **wagen** (*bagagewagen*), m. -s.
Goe'derhand (van) (*van betrouwbare zijde*), bw.; *van - iets weten.*
Goedertie'ren (eig. *van goeden aard*: barmhartig, *lankmoedig*), bn.; **-heid,** v., zie Tier.
Goede Vrij'dag (R.-K. *gedachtenis van den sterfdag des Heeren*), m. - Vrijdagen; de - is een rouwdag in de R.-K. kerken: het dooven der godslamp, het zwijgen van orgel en schellen, het paars omhulsel der crucifixen; zie Stille Vrijdag.
Goed'geefsch (*mild, niet karig*), bn.; *tante was altijd* -; **-heid** (*mildheid*), v. gmv.
Goedgeloo'vig (*lichtgeloovig*), bn.; *de -e groote menigte*, d.i. gemakkelijk te misleiden.
Goed'gezind, bn.; *de -e burgerij*, die de bestaande orde van zaken steunt.
Goedgun'stig (*welwillend, vriendelijk*), bn. en bw.; *de -e lezer*, toegenegen; *zij hoorde mij - aan*; **-heid,** v. gmv.
Goed'hals (*sukkel, bloed*), m. -halzen; *wat een - is uw broer!*
Goed'hart (*lobbes, sul*), m. gmv.; *een - van een knecht.*
Goedhar'tig (*welwillend, toegevend*), bn.; *mijn -e oom*; bij uitbr. *-e zorg, -e scherts*; *hij sprak op -en toon*; *zijn gelaat heeft iets -s*; **-heid** (*goedaardigheid*), v. gmv.
Goed'heid (*zachtheid, welwillendheid*), v. gmv.; *dat is te veel* -, voorkomendheid; *een luim van* -, *een bui van* -.
Goedhei'lig (*goed en heilig*, d.i. *vriendelijk, en godzalig van wandel*), bn.; *Sinterklaas, - man!*
Goud'houden (*niet gaan kwijnen, flink blijven*), hij hield (zich) -, heeft zich - gehouden; *uw vader houdt zich goed ondanks zijn hooge jaren*; bij uitbr., zich niet laten overmeesteren: *uw broer hield zich goed bij die begrafenis.*
Goe'dig (*goedhartig, welwillend, vriendelijk*), bn.; *een - gelaat*; **-heid,** v. gmv.
Goed'keuren (*na onderzoek verklaren of erkennen, dat iets goed is*), ik heb -gekeurd; *men zal hem voor de militie wel -, de opzichter*

wil die materialen niet -, dit boek is kerkelijk goedgekeurd, n.l. door de R.-K. geestelijke overheid, b.v. te lezen op den titel van R.-K. kerkboeken; **-ing,** v. -en.

Goedkoop' (*niet duur, laag in prijs*), bn.; *in dien winkel is alles -; -e dingen zijn in den regel spoedig stuk of versleten*; bij uitbr. *een -e aardigheid*, laf, laag bij den grond; *in Den Haag is alles -er of beterkoop dan hier*; *in Parijs is niet alles het -st*; **-heid,** v. gmv.; **-te,** v. gmv.

Goedlachsch' (*spoedig lachend*), bn.; *zij is nog al -.*

Goed'leersch (*niet hardleersch*), bn.; *die knaap is -*, goed kunnende leeren.

Goed'leven, alleen gebruikelijk in: *Pater -*, die nl. van een gemakkelijk leven houdt.

Goed'maken (*schadeloos stellen*), ik heb -gemaakt; **-ing** (*herstelling*), v. gmv.: *na -making der kosten.*

Goedmoe'dig (*goedhartig, onergdenkend*). bn.; *een - man, -e scherts*; **-heid,** v. gmv.

Goedrond' (*rondborstig, ongeveinsd*), bn. en bw.; *de Zeeuwen waren altijd - bij den beker*; *- voor iets uitkomen*; **-heid,** v. gmv.

Goed'schiks (*gevoeglijk, behoorlijk*), bw.; *- of kwaadschiks*, met of zonder goeden wil.

Goeds'moeds (*in kalme stemming, in koelen bloede*), bw.; *hij gaf het kind - een klap*, moedwillig, zonder eenige aanleiding.

Goed'spreken (*borg zijn, instaan voor*), ik sprak goed, heb - gesproken; *zijn vader zal - voor die som.*

Goed'vinden (*verkieslijk achten, noodig achten*), ik vond goed, heb -gevonden; *handel, zooals gij het goedvindt*, nuttig acht; *de schipper vond het goed, een haven binnen te vallen.*

Goed'vinden (*goeddunken, welbehagen*), o.: *ik zal met uw - van middag vertrekken*; *handel naar uw -*, verkiezing, inzicht.

Goedwil'lig (*dienstvaardig, welwillend*), bn. en bw.; *onze meid is een -e sloof*, gewillig; *hij fluisterde mij dat - in het oor*, op welwillende wijze; **-heid,** v. -heden.

Goed'zak (*sul, goedhals, lobbes*), m. gmv.; *wat een - van een kerel, van een hond!*

Goëet' (*toovenaar, bezweerder, ook: bedrieger*), m. goëten.

Goei'erd (*goedzak*), m. -s.

Go'ël (*volgens de Israëliet. wet: losser, bloedwreker, naaste bloedverwant van den vermoorde*), m.; fig. de Verlosser, de Messias.

Goe'lijk (*vriendelijk, lief*), bn. en bw.; *die -e oude man, een - humeur, de hond keek Huib - in de oogen.* (Ter Haar); **-heid,** v. gmv.

Goe'man (*achtenswaardig man*), m. -mannen; bij uitbr. *scheidsman, scheidsrechter*, b.v. bij een harddraverij.

Goe'nie, zak van **Gonje.**

Goe'noeng (O.-I. *berg*), m. -s.

Goe'noenger (O.-I. *man of pony uit de bergen*), m. -s.

Goes'tie (O.-I. *prins, hooge adellijke, ook vorstelijke titel*), m. -s.

Goes'ting (Fr. *goût*, smaak: *trek, lust, zin*), v. gmv.; *dat is niet naar mijn -; ergens - in krijgen*; *uit -, zijn - doen.* VI.

Goethe, Göthe, Joh. Wolfgang von, *geniaal Duitsch dichter en prozaschrijver*, 1749-1832, (oe of ö = eu).

Goë'tie (*tooverij door oproeping van booze geesten*), v.; **-ë'tisch** (*tooverkrachtig*; fig. *betooverend, bedrieglijk*), bn.; zie Goëet.

Gof'fer, gof'ferd (*dikzak: groot, zwaar persoon*), m. -s; *wat een - van een man, van een kind!*

Gôï (*niet-Israëliet*), m. en v. gôjim.

Golf (*watergolf, baai*), v. golven; *een hooge -, een lange, een korte -; witgekuifde golven*; bij uitbr. de zee: *een plek gronds aan de golven betwisten*; fig. *golfjes in het haar maken*, slingertjes.

Golf (Fr. *golfe, wijde baai, ruime zeeboezem*), v. golven; *de - van Venetië, de - van Mexico.*

Golf'achtig (*op golven gelijkende*), bn.; **-breker** (*steenen hoofd, strekdam*), m. -s; **-lijn** (*golvende lijn, kromme lijn*), v. -en; **-slag** (*het slaan der golven*), m. gmv.: *een sterke -slag*, d. i. hooge zee; *een matige -slag*, d. i. rolling, deining; **-stroom** (*zeestrooming*), m. -en.

Gol'gotha, o.; zie Calvariëberg.

Go'liath (Bijb. *reus bij de Philistijnen*, fig. *ruwe gast*), m. gmv.; *die vent is een echte -*, ongelikte beer; zie **David.**

Go'lok (O.-I. *hakmes, kort zwaard*), m. -s.

Golp, v. -en; zie **Gulp.**

Gol'ven (*kabbelend vloeien, aanrollen*), het heeft -golfd; *de rivier golfde aan onzen voet*; bij vergelijking: *het graan kan -, een -de menigte, -de heuvelen*; **-ing** (*golvende beweging*), v. -en.

Gom (Fr. *gomme*: *lijmachtig vocht, dat door insnijding uit zekere tropische planten vloeit en dan stolt, gomstof*), v. gmv.; (soorten), v. gommen; *Arabische -.*

Gomarist' (*aanhanger van Franciscus Gomarus* (1563—1643), *in 't begin der 17e eeuw hoogleeraar te Leiden, die het leerstuk der predestinatie voorstond*; *contra-remonstrant*), m. -en.

Gomdragant' (*een soort van gom*), o. gmv.

Gom-elastiek', gomlastiek' (*veerkrachtige gom, gedroogd sap van een Ind. palmboom*), o. gmv.; *een stukje -*; zie **Caoutchouc.**

Gomelastiek'boom (*een soort van palmboom, uit wiens sap men gom-elastiek bereidt*), m. -en.

Gom-elastie'ken, bn.; *een - bal, een - poppetje, - overschoenen*; bij overdracht: *de - man*, kunstenmaker met lenige leden.

Gom'hars (*mengsel van gom en hars*), o. en v.; (soorten), -harsen.

Gom'lak (*roodkleurige gom, schellak*), o. gmv.

Gomlastiek' (*gom-elastiek*), o. gmv.; **Gomlastieken,** bn.; *een - bal.*

Gom'men (*met gom bestrijken*), ik heb gegomd; *postzegels zijn aan de achterzijde gegomd, gegomde enveloppen.*

Gon'de (Fr. *gond: kram of geheng, waarop deur of venster draait*), v. -n, -s. VI.

Gon'del (Fr. *gondole: plat roei- en plezier-vaartuig met een hemel, gebezigd in de grachten van Venetië*), v. -s.

Gondelier' (*gondelschipper*), m. -en, -s.

Gondeliè'ra (*gondeliers-lied*), v. -'s.

Gon'delvaart (*tocht met geïlluminneerde gondels*), v. -vaarten.

Gonfanon' (*kerkvaan, drapeau*), m. -s.

Gong (*groot metalen bekken soms van 1 M. middellijn, hangende in een schraag of gaj̊or: men slaat op de bolle zijde met een slager omwonden met doek, leder of caoutchouc: in China*

en O.-I.), v. -s; *een - slag*, m. -slagen; zie **Tamtam.**

Goniome'ter (*hoekmeter*), m. -meters.

Goniometrie' (*meetkunst der hoeken*), v. gmv.

Goniome'trisch (*de hoekmeetkunst betreffende*), bn.; *een -e formule.*

Gon'je (*Bengaalsche plantenvezels*), v.; **-tapijt** (*tapijt, uit gonjevezels vervaardigd*), o. -en; **-zak** (*suikerzak, koffiezak*), m. -zakken.

Gons (*dof geluid, gebrom*), m. gmv.

Gonst (*de overgebleven kracht van den mest in een akker na den oogst*), v.; *de - is er uit.*

Gons'tol (*bromtol, sleuteltol*), m. -tollen.

Gon'zen (klankn. w.w.: *snorren, brommen*), het heeft gegonsd; *het - der bijen, der kachel, van een rad*, enz.; **-ing,** v. -en.

Goo (*gooi, gouw*), o., b.v. *Oostergoo, Westergoo.*

Goo'chelen (*kunstjes verrichten*), ik heb -goocheld; **-aar** (*kermisgast*), m. -s; **-arij',** v. -en; **-ing,** v. -en.

Goo'chelkunst (*vaardigheid in 't goochelen*), v. -en; **-spel** (*bedrijf; hersenschim, droomgezicht, bedrog*), o. gmv.; **-stuk** (*kunstje*), o. -stukken; **-tasch** (*zak, waarin al de benoodigdheden zijn, en waarin of waaruit men goochelt*), v. -tasschen; **-toer** (*kunststukje*) m. -en; **-werk,** o. gmv.

Goo'chem (Joodsch, het grondwoord bet. *wijs: slim, glad, bijdehand*), bn.; *een - ventje; Harmen Bakker was de -ste inbreker destijds.* (J. v. M.). gmz.

Goods'penning (*handpenning*), m. -penningen; zie **Godspenning,** ook: *Goospenning.*

Gooi (bijvorm van *gouw, landstreek*), o. gmv.; **-land,** o.; oudtijds: *Naardingerlant*, streek aan de Zuiderzee ten O. van Naarden, omvat Naarden, Blaricum, Bussum, Hilversum, Huizen, Laren, Muiden en Muiderberg.

Gooi (stam van *gooien: worp*), v. -en; *de eerste - hebben*; zegsw. *ergens een - naar doen*, een kans wagen, als bij het dobbelspel; *zijn - gaan*, gang, weg. gmz.

Gooi'en (*smijten, smakken*), ik heb -gooid; *sneeuwballen -, iets tegen den grond -*; fig. *zijn geld in 't water -, werpen*, dwaze dingen ondernemen; *iemand iets naar het hoofd -*, d. i. verwijten.

Gooi'er (*iemand uit het Gooiland*), m. -s.

Goor (*zuur door bederf; morsig, vuil*), bn.; *gore melk, een - varken, - spek*; fig. *gore taal, gore gesprekken.*

Goot (verwant met *gieten: watergeul, vaargeul*), v. goten; *een dak-, een straat-.*

Goot'dissel (*werktuig om goten te maken*), m. -s; **-gat** (*waterloos-gat*), o. -gaten; **-pijp** (*afvoerbuis*), v. -pijpen; **-steen** (*hardsteenen bak onder de keukenkraan*), m. -steenen; **-water** (*vuil water*), o. gmv.

Gord (*rib van een schip*), v. -en.

Gor'del (afleid. van *gorden: riem, band*), m. -s; *een jachtmes hing aan zijn leeren -*; fig. *een - van forten, vestingwerken; de tropische aard-*; zie **Zone.**

Gor'delband (*breede riem om het middel*), m. -en; **-reiking** (*het afstand doen der weduwe van de nalatenschap, door het afdoen en overreiken van den gordel*), v.; **-riem** (*lederen middelband*), m. -en; **-roos** (*St. Antoniusvuur, huidontsteking ter plaatse van den gordel*), v. gmv.

Gor'deldier (*schildvarken, tandeloos zoogdier, leeft van dierlijk voedsel vooral van mieren*), o. -en; *in Guyana en Brazilië leeft het groote -*; ook: **Armadil.**

Gor'delhagedis (*geschubde hagedis*), v. -sen.

Gor'delkruid (*aardmos*), o. gmv.

Gor'den (*een gordel omdoen*), ik heb -gord; *zich -*; bij uitbreid. *een kleed om 't lijf -*, met een gordel vastmaken; *een zadel -, het zwaard aan de heup -.*

Gordiaan'sche knoop (*zekere kunstig gelegde knoop, waarmede het juk aan den distelboom verbonden was, en aan welks ontwarring door het orakel de heerschappij over de wereld was toegezegd, in den tempel van Zeus te Gordium, Galatië; door Alexander den Grooten met het zwaard doorgehakt*; fig. *een ingewikkelde of netelige zaak*), m.; van hier: *den knoop doorhakken*, een zwarigheid uit den weg ruimen.

Gordijn' (Lat. *cortina: voorhang, voorhangsel*), o. en ook v. -en.

Gordijn' (mil. Lat. *cortina*: wal om een kasteel, *muur, die twee schansen of bastions vereenigt*), o. en v. -en.

Gordijn'franje (*boordsel*), v. -s; **-koord** (*touw*), o. -en; **-metten** (*beddepreek*), v. mv.; **-preek** (*bedsermoen*), v. -en.

Gor'ding (*omheining, palissadeerwerk*), v. -en, -s; *de -en van een dak*: hierop liggen de spanribben; verder, dwarsbalk of -hout tot koppeling van een rij palen; scheepst.: een loopend touw.

Go'ren (*zuur of ranzig worden*), het is gegoord.

Gor'gel (*strottenhoofd, strot, luchtpijp*), m. -s.

Gor'geldrank (*geneesmiddel, dat gorgelend aangewend wordt*), m. -dranken.

Gor'gelen (*de keel klokkend spoelen*), ik heb gegorgeld; **-ing,** v. -en.

Gorgo'nen (myth. *drie zusters, gevleugelde monsters met slangenhaar en ijzeren klauwen, van welke Medusa het meest bekend is*), v. mv.; het enkelv. is: *Gorgone* of *Gorgo*; zie **Medusahoofd.**

Gorgo'nisch (*vreeswekkend, versteenend*), bn.

Go'rig (*smerig, vuil*), bn.; *het varken is een - dier*; **-heid** (*zuurheid*, ook *vuilheid*), v. -heden.

Goril'la (*grootste staartlooze aap, W.-Afrika, voedt zich met vruchten, eieren en jonge vogels, is moeilijk te temmen*), m. -'s; ook: **Pongo;** fig. *leelijke man.*

Gors (verwant met *gras: buitendijks aangeslibd grasland*), v. en o. gorzen.

Gors (verwant met *gras*, eig. *grasmusch: vinkachtige vogel*), v. gorzen; *de geel -; de grauwe -*; **-je,** o. -s; zie Ortolaan.

Gors'dijk (*kleine lage dijk op een gors om de aanslibbing te bevorderen*), m. -dijken.

Gors'land (*aanwas, aanslibbing*), o. -landen: *aangewonnen land.*

Gort (verwant met *gruis: grutten, gebroken of gemalen graan*), v. -en; *men maakt gort van gerst, haver en boekweit*; in 't bijzonder *gepelde gerst*; collectief: *graanakkers, waar de - geoogst wordt* (C.O.); *Alkmaarsche -*; spijs: *zij eten - met rozijnen*; fig. *een gortje*, een kleinigheid; zegsw. *iemand kennen van haver tot -*, eig. van *aver* tot *aver* (zie **Aver**), d. i. van ouder tot ouder; *iets van haver tot - vertellen*, van stukje tot beetje; *iets van haver tot - weten*, tot in alle bijzonderheden.

Gort'bus (*blikken bus voor gortbereiding*), v. -bussen; *de - moet lang in den ketel hangen.*

Gor'tebrij (*grutttenbrij*, nl. *van gepelde gerst*, v. gmv.; *het klein gezin zit rondom de teil met* -. (V. Beers); **-pap,** v. gmv.
Gor'tenteller (*gierigaard, iem. die de korrels gort telt, een krenterige vent, ook een keukenpiet*), m. -tellers; ook: **Erwtenteller.**
Gor'ter (*gortmolenaar, grutter*), m. -s; **-ij'** (*pelderij*), v. -en.
Gor'ter, Simon, 1838–'71, Ned. prozaschrijver: *Letterkundige studiën.*
Gor'ter, Herman, geb. 1864 te Wormerveer; dichter: *Mei* (1889), een symbolisch gedicht; *Verzen.*
Gor'tewater (*aftreksel van gepelde garst*), o.; *men drinke - met citroen tegen den hoest.*
Gor'tig (*garstig, puistig*), bn.; *dat varken is* -; bij uitbr. *vuil, smerig; hoe - 't varken zij, men roept al schoon, al schoon!* (Vondel); ook: *hij maakt het gortig, of te, of al te* -, bont, grof; **-heid,** v. gmv.
Gortinaal', gortenaal' (*mengelmoes*), o. gmv.
Gorzerij' (*grasland, begraasde aanslibbing*), v. -en.
Gor'zing (*aanslibbing, schorre, gors*), v.-en.
Gor'zing (*schutting of heining van gevlochten rijs*), v. -en.
Go'teling (*staaf van gietijzer*), m.; ook: *een gegoten kanon: op dat schip waren twee -en.*
Goth, Got (*Germaan*), m. Gothen, Goten.
Gö'the, m.; zie **Goethe.**
Gothiek' (bouwk. *spitsbogenstijl*), v. gmv.; *de - in de Nederlanden.*
Gothiek' (*aan de Gothen eigen, Gothisch*), bn.; *een -e kerk, een - portaal, een - raam; de -e stijl*, nl. met spitsbogen.
Go'thisch (vroeger *Gotsch, Gothsch, uit het tijdvak der Gothen, den Gothen eigen of betreffende*), bn.; *de -e taal, een -e muur, -e versieringen; - schrift, een -e letter.*
Goud (*kostbaar, edel metaal van hooggele kleur*), o.; *een stuk -, een klomp -, een baar -, een staaf -; gedegen -*, zuiver, niet vermengd; *- van 8, 14, 18 karaat of karaten*, d.i. van de 24 deelen zijn er 8, 14, 18 zuiver goud; zegsw. *om geen -, voor geen -*, voor geen schatten der wereld; *een raad als -*, kostelijke raad; *een hart als -*, edel; spreekw. *Eigen haard is - waard; De morgenstond heeft goud in den mond*, vroeg opstaan is profijtelijk; *Er is geen - zonder schuim*, zelfs het edelste is niet geheel rein, niets is volmaakt; *Het is al geen -, wat er blinkt*, niet al wat glanst, is ook innerlijk degelijk, schijn bedriegt; zegsw. *iem. in - beslaan*, hem als toonbeeld stellen ter vereering en wel zijn bekkeneel in goud gevat; *met een sleutel van -*, door omkooping.
Goud'achtig (*naar goud zweemende*), bn.; *een -e glans, - haar.*
Goud'ader (*met goud gevulde adervormige holte*), v. -aderen, -aders.
Goud'agio (*de waarde per 100 v. goudmunt boven zilver*), m.; *het - is soms* $2^1/_2$%: men krijgt dan voor f 100 in goud f 102.5 in zilver.
Goud'appel (*goudgele appel, gele guldeling*), m. -appelen, -appels.
Goud'arend (*steenarend*), m. -en; **-baars** (*goudvisch*), m. -baarzen; **-berg** (*waarin men goud vindt*), m. -en; **-beurs** (*buidel met goudgeld*), v. -beurzen; **-blad** (*uitgeslagen blaadje goud, loovertje*), o. -bladen; **-blond** (*goudkleurig*), bn. en bw.: *de Germaansche vrouwen met haar -blond haar*; **-boekje** (*bundeltje bladgoud*), o. -s; **-brasem** (*zeevisch*), m. -brasems; **-brons** (*mengsel van poedergoud en tin*), o. gmv.; **-bruin** (*glanzig bruin*), bn.: *-e lokken*; **- delver** (*-graver*), m. -s; **-distel** (*plant in Afrika*), v. -s; **-dorst** (*heftig verlangen naar goud*), m. gmv.; **-draad** (*fijn uitgerekt goud*), m. en o.; **-eling** (*guldeling, appel*), m. -en.
Gou'den (*van goud*), bn.; *een - horloge* (in de spreektaal ook: *een goud horloge*); *de - bul*, staatsstuk van zulk een zegel voorzien; (*zie* **Bul**); zegsw. *het - kalf aanbidden*, Bijbel. Exodus 32 : 4, fig. het goud als godheid aanbidden en eeren, den geldduivel eeren, zijn hart hechten aan geld en goed, kruipen voor al wat rijk is; zie **Mammon;** *- bergen beloven*, d.i. iemand onbestaanbare rijkdommen voorspiegelen, (zie **Berg**), fig. hem het onmogelijke zelfs toezeggen: *koeien met - horens beloven; een eerlijk handwerk heeft een - bodem*, is winstgevend; *de - middelmaat*, voortreffelijke; *spreuken*, onschatbare; *- snaren*, zuivere, reine; *een - feest*, 50-jarig, *de - bruiloft*, 50-jarig huwelijksfeest.
Gou'denaar (*lange steenen pijp*), m. -s.; *wolkjes uit het bruine eind - rondgeblazen.* (Potg.); ook: **Gou'wenaar.**
Goudenre'gen (*tuinboom met gele bloemtrossen*), m. -regens.
Goud'erts, o.; **-essaai** (*onderzoek naar 't gehalte*), o. -en; **-fazant** (*goudlakensche*), m. -en; **-forel** (*bergmeer- of roodforel*), v. -len; **-gehalte** (*verhouding in een alliage*), o. gmv.; **-graver** (*-zoeker*), m. -s.
Goud'groef (*mijn*), v. -groeven; **-groen** (*goudachtig groen*), bn. b.v. *-groene vleugels van een insect, de -groene hals van de mannetjeseend*; **-gulden** (*gouden muntstuk, ook 28-stuiverspenning, zilveren florijn, of 28 geheeten, was f 1.40*), m. -s; **-haan** (*insect bladkever*), m. -hanen; **-haantje** (*fijne, kleine zangvogel*), o. -s: *Hij ziet er uit* (*blinkt*) *als een -haantje*, d.i. hij ziet er keurig uit; **-houdend** (*bevattend*), bn.: *-erts.*
Goud'kalk (*goudpurper*), v. gmv.; **-kas** (*kast, uitstalkast*), v. -kassen; **-kast** (*goud- en zilverkast*), v. -en; **-kievit** (*moerasvogel*), m. -en; **-kleur** (*goudgele kleur*), v. gmv.; **-klomp** (*stuk goud*), m. -en.
Goud'koord (*met goud doorweven koord*), o. -en; **-koorts** (*koortsige gejaagdheid bij goudzoekers of beursspeculanten*), v. gmv.; **-kust** (aardr. *deel van W.-Afrika's kust*), v. gmv.
Goud'koers (*de waarde van goud in baren of in munt, in verband met den goudagio*), m. -koersen.
Goud'laken (*laken met gouddraad doorweven*), o. gmv.; *een mantel van -.*
Goud'lakensch (*gemaakt van goudlaken*), bn.; *een -e rijksmantel; een -e fazant*, d. i. met veeren, die aan goudlaken doen denken.
Goud'land (*Californië*), o. gmv. zie *Dorado*; **-leder** (*verguld leder*), o. gmv.; **-maker** (*alchimist*), m. -s.; **-makerij'** (*alchimisterij*), v. gmv.; **-meerle** (*wielewaal*), v. -n.; **-mijn** (*goudgroeve*; fig. *iets dat groot voordeel oplevert*), v. -en.
Goudpel'de (*met goudachtige vlekken*), bn. b.v. *een toom - kippen.*

Goud'pippeling (*goudgele appel*), m. -en; **-pluvier** (*vogel*), v. -en; **-purper** (*kleurstof, goudkalk*), o. gmv.; **-ranonkel** (*boterbloem*), v. -s; **-renet** (*zoete, geelgrauwe renet of reinet*), v. -renetten.
Goud'rente (*interest van effecten, die in goud wordt uitbetaald*), v.: in tegenstelling van zilver- en papierrente.
Gouds'bloem (*goud-, gouw-, goudjesbloem, samengesteldbloemige, uit Z.-Europa herkomstig, met goudgele bloembladeren*), v. -bloemen.
Goud'schaal (*weegschaal om goud te wegen, goudbalans*), v. -schalen, zegsw. *op een -tje wegen*, iets hoogstvoorzichtig wikken en wegen, b.v. *zijn woorden wegen op een -*, ze te voren ernstig overdenken.
Goud'schuim (*goudglit, slakken, afval bij 't bewerken van goud, schuim van goud, valsch goud*), o. gvm.
Goud'smid (*vervaardiger van gouden werken en koopman in deze*), m. -smeden.
Goud'tinctuur (*goudoplossing*), v. gmv.
Goud'stuk (*gouden geldstuk*), o. -stukken.
Goud'veld (*veld waar goud gegraven wordt*), o.: de -velden van Klondyke, v. Californië.
Goud'vernis (*goudkleurig vernis*), o. gmv.
Goud'vink (*vink met goudgele borst*), m. -vinken; scherts. officier bij het leger.
Goud'visch (*goudkleurige, roodachtige visch uit China en Japan afkomstig, in 1728 naar Engeland overgebracht*), m. -visschen; *de - siert onze vijvers en vischkommen*; **-je** (*kleine goudvisch*, fig. *rijke erfdochter*), o. -s.
Goud'vischkom (*glazen vaas om goudvischjes in te houden*), v. -kommen.
Goud'vlieg (*glanzende, goudgroene bromvlieg*), v. -vliegen.
Goud'vogel (*wielewaal*), m. -s. Vl; zie **Goudmeerle.**
Goud'vos (*geelkleurig vospaard*), m. -vossen.
Goud'wasscher (*werkman, die het goud als stof door wasschen uit het geklopte gouderts afzondert*), m. -wasschers; **-ij'**, v. -en.
Goud'werker (*goudsmid*), m. -werkers.
Goud'wesp (*goudkleurige wesp*), v. -wespen.
Goud'wolf (*jakhals*), m. -wolven; fig. vrek, schraper.
Goud'zand (*rivierzand, waarin stofgoud voorkomt*), o. gmv.
Goud'zoeker (*goudgraver op de goudvelden*), m. -zoekers.
Goud'zucht (*gouddorst, geldzucht*), v. gmv.
Goud'zwavel (*een soort van roodachtige zwavel*), v. gvm.
Goulard'-water (*loodwater, een opdrogend middel in de heelkunde*), o. gmv. (ou = oe).
Goût (*smaak, ook kunstzin*), m. (ou = oe).
Gouteeren (*een tusschenmaal gebruiken*; fig. *goedkeuren*). (ou = oe).
Gouvernan'te (*landvoogdes*; ook: *opvoedster, inwonende huisonderwijzeres in dienst van een familie*), v. -s. (ou = oe).
Gouverneeren (*besturen, beheeren*). (ou=oe).
Gouvernement' (*staatsbestuur*; *regeering eener provincie, ook het provinciaal gebouw*), o. -en. (ou = oe).
Gouvernement' (O.-I. *afdeeling van bestuur, gewest*), o. -en; *het - Sumatra's Westkust*; *het - van Atjeh*; aan het hoofd van een - staat een gouverneur, of een resident als op Java. (ou = oe).
Gouvernementeel' (*in betrekking staande met het gouvernement*), bn.; *een - candidaat.*
Gouvernements'ambtenaar (*regeeringsambtenaar in ons O.-Indië*), m. -s; **-besluit,** o. -en; **-blad** (*officiëele krant in W.-I.* enz.), o. -bladen; **-gebied,** o. gmv.; **-gebouw,** o. -en; **-huis,** o. -huizen; **-cultures,** v. mv. (zie **Cultuur-stelsel**); **-land,** o. -en; **-pakhuis,** o. -huizen; **-secretaris** (*secretaris van algemeen bestuur*), m. -sen. (ou = oe).
Gouvernements'koffiecultuur (Java: *de inlander moet de koffie leveren tegen 15 gulden per pikol*), v. gmv.; deze gedwongen - wordt langzamerhand opgeheven.
Gouverneur' (*landvoogd, bestuurder*; ook: *huisonderwijzer, opvoeder van kinderen eener familie*), m. -s, -en. (ou = oe).
Gouverneur'-generaal' (*hoogste ambtenaar, onderkoning in onze O.-I.*), m. gouverneuren- en gouverneurs-generaal; zie **Toean-besar** (*de groote heer*). (ou = oe).
Gouw (gesch. *deel eener Frank. provincie*), v. -en; thans: *landstreek*; zie **Gool, Goo.**
Gouw, Gou'we (*zeker riviertje, wetering*), v.; *Gouda ligt aan de -.*
Gou'we (*papaverachtige bloem*), v. -n; *bij ons vindt men alleen de stinkende -e.*
Gou'wenaar, gou'denaar (*lange, steenen Goudsche pijp*), m. -s.
Gover'no (handel. *bericht, aanwijzing, naricht*), o.; *à -*, tot naricht.
Go'verzeil (*topzeil*), o. -zeilen
Go'vie (*riviervisch, grondel*), v. -s; *de kleine -.*
Graad (Lat. *gradus*: *evenmatig deel van een vlak of een lijn*), m. graden; *een cirkel-*, het 360ste deel van den omtrek; *een boog van 80°*, d.i. graden; *de thermometer wijst 67°*, graden warmte; *bloedverwanten in den vierden -*; fig. trap: *een hooge - van krankzinnigheid*; *in hoogen -*, d.i. mate; *een academische -*, titel van docter, meester; *hij heeft bij het leger alle graden*, d.i. rangen, *doorloopen.*
Graad'boek (*boek met kaarten en tabellen voor de bepaling van plaats*, d.i. *van lengte en breedte, en koers op zee*), o. -boeken.
Graad'boog (*werktuig, waarmede de stuurman de hoogte van zon en sterren meet*), m. -bogen. vero.
Graad'boog (*transporteur, boog in graden afgedeeld*), m. -bogen.
Graad'meter (*persoon of werktuig*), m. -s; **-meting** (*het bepalen van de lengte van een breedtegraad*), v. -en; **-verdeeling** (*verdeeling in graden op e. instrument*), v. -en.
Graaf (*ambtenaar, rechter*; *thans adellijke titel*), m. graven; *een gouw-, grens- of mark-, vrij-, pluim-*; *de - van Rechteren Limpurg te Almeloo.*
Graaf (*sloot, greppel, gracht*), m. graven, gew.
Graaf'schap (*gebied v. e. graaf*), o. -schappen; *het beroemde - Holland, het - Vlaanderen.*
Graaf'schap (*van Zutfen*), v.; *hij woont in de -*, d.i. *in den achterhoek van Gelderland.*
Graag (*hongerig, begeerig*), bn. grager (het) graagst; *een grage maag, een grage visch, grage lijsters*; *iemand - naar iets maken, hij is koop-, leer-, weet-*; **-heid** (*eetlust, sterke begeerte*), v. gmv.; **-te,** v. gmv.
Graag (*bij voorkeur*), bw. liever, het liefst; *zij studeert-, wandelt liever, reist het liefst.*
Graal (*kostbare diepe schaal of schotel, waarvan Jezus zich bij het laatste avondmaal zou*

bediend hebben), m.; vroeger ook o.; **-ridder,** m. -s; **-roman,** m. -s; **-sage,** v. -n; **-schotel,** m. -s. (zie Middelned. letterkunde).

Graan (Lat. *granum* koren: *planten tot de familie der grassen behoorende*), o. granen; *rogge, tarwe, haver is -; het gouden -*, kostbaar en goudgeel; *Klaas heit een -tje gepikt*, (C.O.), een slokje gepakt.

Graas'de, bn.; *-boter*, grasboter.

Graat (*vischbeen*), v. graten; *een snoek zit vol graten*; *mager zijn als een -*, broodmager; zegsw. *rood op de - zijn*, als een visch, die niet frisch meer is, dus niet zuiver, niet eerlijk, niet vertrouwbaar; *van de - vallen*, sterk vermageren, ook in zwijm vallen; *geen graten in iets vinden*, d. i. ergens geen zwarigheid in zien; *met een - in de keel commandeeren*, d. i. met schorre stem; **-achtig,** bn.; **-vormig,** bn.

Grab'bel (stam van *grabbelen*), v. gmv.; *iets in de - gooien*; *zijn geld te - gooien*, eig. weggooien, wegsmijten om het te laten opgrabbelen; fig. verkwistend leven.

Grab'belen (verwant met *grijpen*: *in 't wild grijpen naar iets, zoekend tasten*), ik heb -grabbeld; **-aar,** m.; **-ing,** v. gmv.

Gra'celijk (*bevallig, met zwier*), bw. -er, -st.

Gracht (voor *graft* van *graven*: *gegraven water*), v. -en.

Gra'cie (*bevalligheid, zedige zwier*), v. gmv.; *de danseres bewoog zich met -*; ook *Gratie*.

Gracieus' (*minzaam, liefelijk, bevallig*), bn. en bw.

Grada'tie (stijlfiguur: *klimming, het trapsgewijs opklimmen*), v. gmv.; zie **Climax.** (t = ts).

Gradeeren (*den vereischten graad van sterkte geven*, b.v. *zouthoudend water door verdamping*); **-ing,** v. -en; **-machine,** v. -s; **-werk** (*al de toestellen bij de zoutbereiding*), o. -en.

Gradeeren (*verbeteren van het gehalte van een metaal*; *veredelen van goud in kleur, gewicht, duurzaamheid*); **-ing,** v. -en.

Gradeer'huis (*verdampingshuis*), o. -huizen.

Gradiënt' (*luchtverhang, verschil in luchtdruk tusschen twee plaatsen, welke 1° of 20 uur van elkaar verwijderd zijn*), v. -en.

Gradi'nen (*oploopende zitplaatsen in schouwburgen*), v. mv.

Gradua'le (R.-K. *gebed of zang in de H. Mis, tusschen het lezen van den Epistel en het Evangelie*), o. -n.

Gradueel' (*geleidelijk, trapsgewijze*), bn. en bw.

Gradueeren (*in graden afdeelen*; *een academischen graad verleenen*),

Græ'cia (aardr. *nu Griekenland*; oudtijds drie deelen: N.-Griekenland of Epirus en Thessalië, Midden-Griekenland of Hellas en Z.-Griekenland of de Peloponnesus); **-magna** (gesch. *Groot-Griekenland of de acht groote Grieksche koloniën in Z.-Italië rondom de golf van Tarente*), o.

Græcis'me (*Grieksch getinte uitdr.*), o. -n.

Græcomaan' (*dwepend vereerder van de Grieksche beschaving*), m. -manen; **-manie',** v. gmv.; zie b.v. **Gallomanie.**

Græ'cus (*kenner, beoefenaar van 't Grieksch*), m. en v. -sen.

Graf (stam van *graven*: *groeve, grafkuil*), o. graven; *met den éénen voet in 't - staan*, stokoud zijn; *aan den rand van 't -*, bijna dood zijn; *de orde van het Heilige -*; zie *Zandgraf, Keldergraf, Grafkelder*.

Graf'bloem (*bloem op of bij een graf*), v. -bloemen; zie **Affodil.**

Gra'felijk, graaf'lijk, bn.; *oud en - bloed, het - gezag*, d. i. aan een graaf toekomend; *de -e macht, Aernouts -e burcht, de -e kroon, de -e zetel, het - tijdperk onzer historie* nl. dat der graven; **-heid** (*grafelijke macht, graafschap, een graaf*), v. gmv.

Graf'kelder (*kelder als begraafplaats* nl. *tot bijzetting van doodkisten*), m. -kelders.

Graft (*gegraven water om een vesting*), v. vero.; zie **Gracht.**

Graf'teeken (*gedenksteen, tombe*), o. -s.; **-terp** (*kleine aardheuvel*), v. -en; **-tombe** (*steenen grafmonument*), v. -s of -n; **-urne, -urn** (*aarden potje in vaasvorm, met lijkasch uit oude tijden*), v. -urnen; **-vaas** (*-urne*), v. -vazen; **-zang** (*lijkzang*), m. -en; **-zerk** (*liggende steen*), v. -en: *een eenvoudige -*; **-zuil** (*grafteeken in den vorm van een zuil*), v. -en.

Gra'gen (den. van *graag*), het heeft -graagd; *wat graagt toch die buitenlucht!* d. i. graag maken; fig. *gragen naar iets*, d. i. belust zijn op; *gragen op iets*, d. i. vlassen.

Gram (verwant met *grim* en *grommen*; *verwoed, boos, fel, toornig*), bn.; *de koning werd -, een -me leeuw, hij was - te moede*, met wrevelen zin; *in -men moede*, in toorn; *met -me blikken, -me woorden*; -mer, -st; **-heid** (*verbittering*), v. gmv.

Gram (*een duizendste van een K.G.*), o. -men; gewichtseenheid in ons metriek stelsel.

Gram'calorie, v. -ën; *een - is een duizendste calorie warmte, noodig* nl. *om één gram water 1° Celsius in warmte te doen stijgen.*

Gramma'tica (*spraakkunst*), v. -'s.

Grammaticaal' (*spraakkunstig*), bn. en bw.

Gramma'ticus (*spraakkunstkenner*), m. -ci.

Gramma'tisch, bn.: *een - onderwerp, een - gezegde*, d. i. naar den vorm; *een -e verbinding*, b.v. met de vgw. *dat, of*; bw.: *hij schrijft - juist*, spraakkunstig.

Grammoe'dig (*toornig, vertoornd, boos*), bn. en bw.; *een -e blik*; *zij sloeg hem het geldstukje - uit de hand.* (V. Lov.); **-heid,** v.

Gramophoon' (*klankweergevend instrument, zing- en spreektoestel, instrument tot het weergeven van zang- en harmoniestukken, voordrachten*, enz.), v. -onen. (ph = f).

Gram'schap (*toorn, wrevel*), v. gmv.

Gramsto'rig (*driftig, stuursch*), bn.; **-heid,** v.

Granaat' (Sp. *granada*: *sier- of kasplant met scharlakenroode foksia-vormige bloemen*), m.; (*appelvrucht*), v. granaten; **-appelboom,** m. -en; **-boom** (*in 't Z. van Europa, met fraaie hoogroode bloemen en een appelvormige vrucht vol roode pitten*), m. -en.

Granaat' (*fraairood edelgesteente*), m. granaten; (*stof*), o.: *een armband van -*; **-steen,** m. -en.

Granaat' (*met kruit gevulde holle kogel*), v. granaten; **-kanon,** o. -nen; **-kartets** (*met kogels gevulde blikken bus*), v. -en.

Gran'de (*hoogadelijke persoon in Spanje*), m. -s; evenals de Pairs in Fr. genoten de -s al de voorrechten van den hoogsten adel.

Grandez'za (*de waardigheid van een Spaansche grande*; fig. *hooghartigheid, adeltrots*), v. gmv.

Grandioos' (*grootsch, prachtig, heerlijk, verheven, majestueus*), bn. en bw.; ook: *grandieus'* (Fr.), *-o'se* (It.).
Grand-seigneur' (*hoogadellijk heer*), m. zegsw. *hij leeft als een -*. (gn = nj).
Gra'nen (*vrucht zetten, korrels krijgen*), het heeft -graand; *de tarwe begint te -*; fig. uitbotten, ontkiemen, ontspruiten.
Graniet' (Fr. *granite*: *korrelig kerngesteente*), o.; *een rots van -*; fig. iets dat zeer hard is; **-blok,** o. en m. -ken; **-rots,** v. -en; **-steen** (*voorwerp*), m. en v. -en; (*stof*), o. gvm.
Gran'je (*wettig toekomend deel, portie*), v. gmv.: *zijn - of grant halen, zoeken*; bij uitbr. *de - krijgen, aan iemand de - geven*, al wat zijn hart begeert, de volle bekomst.
Granulatie' (geneesk. *het zich vertoonen van korreltjes in jong weefsel van wonden, in zieke oogen*, enz.), v. gmv.; **granuleus',** bn.: *-ze oogontsteking*.
Granvel'le, Antoine Perenot de, (1517—'86), kardinaal-aartsbisschop van Mechelen, primaat van Spanje; eerste raadsman van de landvoogdes Margareta van Parma (1564); in 1570 onderkoning van Napels.
Gran'zen (*grommen, knorren*), ik heb gegransd, vero.
Grap (*inval, gril, aardigheid, geestigheid, kwinkslag, klucht*), v. grappen; **-penmaker** (*guit, schalk*), m. -s.
Gra'phica, graphiek' (*schrijf- of teekenkunst*), v. gmv. (ph = f).
Graphiet' (*potloodstof, zwart teekenkrijt*), o. gmv. (ph = f).
Gra'phisch (*van een Grieksch w.w. schrijven*), bn.; *-e kunsten*, die met de schrijfkunst in verband staan; *de - methode*, de manier om de gegevens of getallen in lijnen voor te stellen op een geruit en genummerd grondvlak. (ph = f).
Graphologie' (*de kunst, om uit iemands schrift zijn karakter te bepalen*), v. (ph = f).
Graphome'ter (*hoogte-, hoekmeter*), m. -s.
Grap'pig (*kluchtig, aardig*), bn.; **-heid,** v.
Gras (verwant met *groeien*: *plantje onzer weiden*), o. (soorten) grassen; er zijn vele soorten van gras, als: *rijst-, zijde-, struis-, riet-, haver-, voeder-, Spaansch -*; zegsw. *in het - bijten*, sneuvelen; *er schuilt een adder in 't -*, er is gevaar onder schoonen schijn, (zie **Adder**); *iemand het - voor de voeten wegmaaien*, d. i. hem een kans benemen, hem vóór zijn; *er geen - over laten groeien*, de behandeling eener zaak niet uitstellen; *te hooi en te -*, zoo nu en dan of zelden, zie **Hooi.**
Gras'achtig (*op gras gelijkende*), bn., bv. *-e planten*.
Gras'anjelier (*gepluimde anjelier, de kleinste soort van anjelier*), v. -en.
Gras'band (*rand van zoden*), m. -banden; **-boter** (*graasde boter, lente- of weideboter geen hooi- of stalboter*), v. gmv.; **-buik** (*haas der weidevelden, geen duin- of heihaas*), m. -en; **-duin** (*een met gras begroeide heuvel*), v. -en.
Gras'duinen (*grasrijke duinen, heuvels met gras bezet: gezochte weideplaats*), v. mv.; *zich in - gaan verlustigen*, te gast gaan, fig. ook op eens anders goed; *in - grazen*, volop genieten; *in - zijn*, hebben wat het hart begeert; *in - gaan*, zich gaan vermeien, het hart in genietingen ophalen, er lustig in te gast gaan, volop genieten.
Gras'duinen (*gaan weiden*), ik heb - grasduind; fig. *in de werken der ouden, daar hebben onze dichters al rijkelijk in gegrasduind*, naar hartelust toegetast.
Gras'etting (verwant met *eten*, omdat het mag afgegeten, niet afgemaaid moet worden: *recht van beweiding van 't gras der openbare wegen, der dijken*, enz.), v. gmv.; *verpachting der -*.
Gras'groen (*groen als gras*), bn.; *een -e kleur, japon, sluitjas*; *een - landschap*. (C.O.); fig. *een -e luitenant*, nieuwbakken.
Gras'halm (*stengel der grasplant*), m. -halmen.
Gras'haring (*een, die dicht bij de kust vóór den tijd is gevangen*), m. -haringen; (*stofnaam*), v. gmv.
Gras'hupper (*kleine sprinkhaan onzer weiden*), m. -huppers.
Gras'kaas (*een kaas van melk, afkomstig van vee, dat in de wei is*), v. -kazen.
Gras'linnen (*weefsel uit de vezels van het zoogenaamde Chineesche gras*), o. gmv.; *een hemd van -*.
Gras'look (*bieslook, snijlook*), o. gmv.
Gras'maaien (*gras met de zeis afsnijden*), o. gmv.; *het - is een zwaar werk*; ook: onbep. wijs: *wij gaan uit -*.
Gras'maaier (*persoon, die het gras maait*), m. -s; inzonderheid: bovenlander of Westphaling, die in den hooitijd in Holland komt maaien; bij uitbr. schimpnaam: mof, hannekemaaier.
Gras'maand (*maand, waarin het gras ontspruit, April*), v. gmv.
Gras'musch (*koewachter, zwartkop, tuinfluiter*), v. -musschen.
Gras'perk (*met gras begroeid perk*), o. -en.
Gras'pieper (*veldleeuwerik*), m. -piepers.
Gras'preek (gesch. *hagepreek* (1566): *prediking in het open veld*), v. -preeken.
Gras'rol (*cilindervormige rol om het gras effen te maken*), v. -rollen.
Gras'scheut (*jonge grasspriet*), m. -en; **-spriet** (*grasstengel*), m. -en; **-tapeet,** (dicht. *graskleed der aarde*), o. tapeten.
Grasvel'lig, bn.; *dit is -*, dit moet voor schuld verkocht worden. gew.
Gras'verkooping, v. -en; **-vilt** (*groen grasdek, de graskorst op dijken*), v. gmv.; **-weduwe** (*onbestorven weduwe*: *gehuwde vrouw, wier man tijdelijk afwezig is*), v. -n.
Gras'zaad (ook *hooizaad*), o. gmv.; **-zode** (*vierkante lap afgestoken grasgrond*), v. -n.
Gra'tias (*dank, heb dank, dankbetuiging*), v. -sen; *Weet je wat een - is, Klaar? Het is een bedankje voor den prijs*. (C.O.). (t = ts).
Gra'tie (Lat. *gratia*: *bevalligheid*; ook *genade*), v. gmv.; *zij draagt haar zwarte falie met -*. (C.O.), zie ook *Gracie*; *het recht van -*. (t = ts).
Gra'tiën (myth. *de drie bevalligheden, gezellinnen van Venus*: *Euphrosine, Thalia en Aglaja*), v. mv.
Gratifica'tie (*vergoeding, toelage in geld*), v. -tiën, -ties. (t = ts).
Gra'tig (*vol graten*), bn.; *elft is een -e visch*; **-heid,** v. gmv.
Gra'tis (*om niet, voor niemendal, kosteloos*), bw.; *een - advertentieblad, een - voorstelling, - onderwijs*.
Gratuit' (Fr. *vrijwillig*), bn.; *don -*, vrijwillige gift; lees: *gra-tu-ie*.

Gratula'tie (*geluk- of heilwensch*), v. -s. lees: *-tsie.*
Grauw (*snauw, hard woord*), m. -en.
Grauw (*het gepeupel*, en wel het in grauw gekleede volk: *het gemeene volk*), o; *het - kwam op de been*, janhagel.
Grauw (*grijs, aschkleurig*), bn.; **-heid** (*het grauw zijn*), v.; **-igheid,** v. gmv.
Grauw'achtig (*naar grauw zweemende*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Grau'wen (klankn. *nijdig spreken, snauwen*), ik heb -grauwd; *zij doen niets dan schimpen en -*; **-er,** m. -s.
Grauw'tje (*ezel*), o. -s.
Grauw'vuur (*mijngas-ontploffing*), o. gmv.
Grava'men (Lat. *gravis*, zwaar: *bezwaar, zwarigheid*), v. gravamina.
Graveel' (uit het Fr.: *nierwee, niersteen*), o. gmv.
Graveeren (verwant met *graven*: *met de graveernaald letters, figuren in hout, steen of metaal griffen*); *een muntstempel -, op hout -, in koper -*, insnijden met de graveernaald; **-der** (*kunstenaar, graveur*), m. -s; **-sel** (*gegraveerde figuur*), o. -s of -en.
Graveer'ijzer (*naald, insnijmes*), o. -s; **-kunst** (*zegel- of stempelsnijderskunst*), v. gmv.; **-mes** (*van den houtgraveur*), o. -messen; **-naald** (*fijn graveerstaal*), v. -en; **-staal** (*stuk gereedschap*), o. gmv.; **-stift** (*graveernaald, graveerijzer*), v. -en.
Gra'ven (*delven, spitten, den grond omzetten*), ik groef, heb -graven; *een kuil -, een graf -, een put -, naar iets -, de fondamenten -*; **-er** (*delver*), m. -s; **-erij'** (*het vergraven van veen*), v. -en; **-ing,** v. -en.
Gravenha'ge ('s-), (eig. *hage*, tuin des graven: *hoofdplaats van Z.-H., en residentie*), o.; *het vorstelijk -*; *ook* **Den Haag.**
Gra'venhoed (*zinnebeeld der grafelijke waardigheid*), m.; **-huis** (*stamhuis, geslacht*), o. -huizen; **-kroon** (*hoofdtooisel, ook adellijk insigne van een graaf*), v. -kronen.
Graveur' (*plaatsnijder, stempelsnijder*), m. -s.
Gravin' (*regeerende vorstin met den rang van graaf*), v. -nen; *de jonge - Ada, - Jacoba*; echtgenoote of weduwe van een graaf, ook bloot een titel: *door haar huwelijk is zij -.*
Gravin'nekruid (*volksnaam voor een soort van weegbree*), o. gmv.
Gravin'nentooi (*feestgewaad e. gravin*), m.
Gravita'tie (*zwaartekracht*), v. gmv. (tie = tsie).
Graviteit' (fig. *ernst, deftigheid*), v. gmv.
Gravu're (*gegraveerde plaat*), v. -s, soms ook gravuren; *een - in zwarten inkt*, plaat, prent; *een hout-, een koper-, een staal-.*
Gra'zen (*weiden*), de koe graasde, heeft -graasd; *het vee laten -.*
Gra'zig (*grasrijk*), bn.; *het - vlak, beperkt van 't IJselbed.* (Staring); *een - land, een - veld*; bij uitbr.: *-e boter*, zie *Graasde boter* of *Grasboter*, naar gras smakende.
Grazio'so (muz. *bevallig, innemend, zacht, liefelijk*), bw. lees: *graatsio'zo.*
Greb, greb'be (verwant met *graven*: *greppel, smalle sloot*), v. grebben; *de - is een riviertje op de grens van Utrecht en Gelderland nabij Rhenen*; **greb'belinie** (*voorpostenstelling tusschen Spakenburg en De Greb*), v. gmv.; zie ook: *Grep, grop, grup, greppel.*
Grec'que (à la), (*op zijn Grieksch*), bw.
Greel (*gareel of trekgordel*), o. greelen.
Green (*naaldboom in Scandinavië, ook zilverspar of witte den*), m. grenen; **-boom,** m. -en; **-hout,** o., zie **Grenenhout.**
Green'back (lees: *grien'beck*), m. -s; *een - was een bankbiljet in de N.-Amerikaansche Staten tijdens den burgeroorlog* (1861-'65): met een groenen achterkant.
Green'room (lees: *grien'roem*), o. -s; eig. groene kamer: gezelschapskamer voor het tooneel.
Green'wich (lees: *grie'-nitsj*, Engelsche *stad* met ± 175 duizend zielen, *aan de Theems, thans voorstad van Londen, met zeevaartkundige academie en beroemde sterrenwacht, met eersten meridiaan*), o.
Green'wichtijd (lees: *grien'itsj*), m.; de plaatselijke tijd van de Engelsche stad van dien naam; 20 min. bij Amst. ten achter.
Greep (*het grijpen, manier van grijpen*), m. grepen; *een - doen in een mandvol, een - uit de geschiedenis, de handgrepen van 't geweer.*
Greep (*handvol, handvat, mestvork*), v. grepen.
Gregoriaansch', bn.; *in de R.-K. kerken zingt men in den regel -e zangen*; als z.n. o., *het -*: *koraalgezang, dat onder paus Gregorius I* of den Grooten, verkozen in 590, *werd ingevoerd.*
Gregoriaansch', bn.; *de -e tijdrekening*, in 1582 door paus Gregorius XIII, verkozen in 1572, ingevoerd; *het -e jaar*: 365 dagen, 5 uur, 48 min. 45 sec., daar het jaar in 1582 al 10 dagen ten achter was, bepaalde hij, dat de 5 Oct. 1582 als de 15e zou geteld worden; deze tijdrekening: *Nieuwe Stijl*, is bij alle christen-volken in gebruik, uitgenomen bij de Russen en de Grieken, die nu al 14 dagen bij ons achter zijn.
Grego'rius de XIII, paus van Rome (1572-1585), verbeteraar van den kalender: (Gregoriaansche stijl d.i. tijdrekening).
Greid (*greed, greede, greide*), v. -en; *een - omploegen*, weiland; **-boer,** m. -en; **-grond** (*grasland*), m. -en; **-land** (*groenland*), o. gew.
Grei'en (*krijten, schreien*), ik heb -greid; *kind, hoe greit ge dus?* vero.
Grein (Fr. *grain*, zaadkorrel: *graankorrel, zaadje, pit*), o. -en; *greintje bij -tje maakt allengs een grooten hoop*; bij uitbr. *een -tje zout*, beetje.
Grein (eig. *korrel*: *medic. gewicht*, $^1/_{20}$ *scrupel of 0.053 gram*), o. -en; *-tje* (*zeer kleine hoeveelheid*), o.; fig. *geen -tje verstand*, ziertje.
Grein (*weefsel van kemels- of geitenhaar*), o. gmv.; *wollen -*, kamelot.
Greineeren (*een oppervlakte oneffen maken*), ik heb -greineerd; *een lithographischen steen -*, nerven, kartelen; ook: *Greinen.*
Grei'nen (*van grein of angorawol*), bn.; *een - vrouwenmantel.*
Grei'nig (*korrelig, ruw*), bn.; *dit teekenpapier is -.*
Grein'verf (*scharlakenroode verfstof*), v. gmv.
Gre'ling (scheepst. *touwwerk, dunner dan een kabel*), m. -en.
Gre'mel (*vlek, spatje*), m. -s.
Grenadier' (gesch. *werper van handgranaat of bom*), m. -s. vero.
Grenadier' (*keursoldaat der Ned. infanterie*), m. -s; *de -s en jagers*, keurkorps van het Ned. leger te 's-Gravenhage.
Grenadi'ne (*zijden weefsel*; *ook likeur, bereid uit de pitten van den granaatappel*), v. gmv.

Gren'del (*ijzeren staafje tot afsluiting van deuren en poorten*), m. -s, -en; *hij zit achter slot en* -, in de gevangenis.
Gren'delboom (*balk of bout*), m. -en; -**gat** (*waar de bout in loopt*), o. -gaten; -**kram,** v. -men; -**slot,** o. -sloten; -**steen** (*steen, in een gat waarvan de grendel schuift*), m. -en.
Gren'delen (*met een grendel toe- of afsluiten*), ik heb -grendeld; *de deur* -.
Gre'neboom (*den, grove den*), m. -boomen.
Gre'nenhout (*hout van den gewonen of groven den*), o. gmv.; *een ruwe kist van* -, d. i. rood dennenhout van geringe waarde.
Grenier' (scheepst. *planken zolder op de lading*), o. gmv.; *over den ballast worden delen gelegd, het* - *genaamd*, beplanking.
Grens (*scheidingslijn, afpaling, akkerscheiding, einde, eindpaal*), v. grenzen; *een bergketen, een rivier, een zee is een natuurlijke* -; *een staatkundige* -; *de Belgische, de Pruisische* -; zegsw. *hij werd over de -zen gezet*, uit het land verwijderd; fig. *de -zen der welvoeglijkheid overschrijden*; *geen -zen kennen*, d. i. alle maat te buiten gaan, *de -zen zijner macht overschrijden*, zijn bevoegdheid te buiten gaan.
Grens'bepaling (*uitbakening der grenslijn*), v. -bepalingen.
Grens'bewaker (*grenswachter, grenskommies*), m. -bewakers.
Grens'bewoner (*persoon, die aan of op de grens van een land woont*), m. -bewoners.
Grens'dorp(*dorp aan de grenzen*), o. -dorpen.
Grens'gebied (*landstreek aan de grens van een land*), o. gmv.
Grens'gemeente (*gemeente* d. i. *stad of dorp aan de grens*), v. -gemeenten.
Grens'kantoor (*kantoor van in- en uitgaande rechten op of aan de grens, douanenkantoor*), o. -kantoren.
Grens'lijn (*denkbeeldige lijn, loopende langs de grenspalen*), v. -lijnen.
Grens'linie (*de grenslijnen als één geheel*), v. -liniën.
Grens'loos (*zonder grens, onbegrensd, onbepaald*), bn. en bw.; *de -looze oceaan*; *God mint ons* - *teeder*; meer **Grenzenloos.**
Grens'muur (*muur als scheiding of grens tusschen twee erven*), m. -muren.
Grens'paal (*metalen of steenen paal, dienend om de landgrens aan te wijzen*), m. -palen.
Grens'plaats (*gemeente aan de grens*), v. -plaatsen.
Grens'punt (*eindpunt*), o. -punten; *elke lijn heeft twee -punten.*
Grens'regeling (*het bepalen in der minne van de grenslijn*), v. -regelingen.
Grens'scheiding (*grenslijn*), v. -en.
Grens'steen (*scheidingsteeken tusschen twee akkers*, enz.), m. -steenen.
Grens'tractaat (*overeenkomst, de grensregeling tusschen twee staten betreffende*), o. -tractaten.
Grens'vesting (*vesting aan of op de grens*), v. -en; *Maastricht was tot 1794 een sterke* -.
Grens'vlak (*vlak als grens van een lichaam*), o. -vlakken; *een kubus heeft zes -vlakken.*
Grens'wachter (*grensbewaker*), m. -wachters.
Grens'weer (*versterking tot dekking der grens*), v. gmv.
Gren'zen (*palen aan, sluiten aan*), het heeft -grensd; fig. nabijkomen: *dat grenst aan krankzinnigheid.*
Gren'zenloos (*onmetelijk groot*), bn. en bw. *de -looze hei, woestijn*; fig. *Gods -looze goedheid*: *een* - *vertrouwen, -looze willekeur, er heerschte een -looze verwarring.*
Grep (*greppe, grup*), v. greppen; *tusschen de akkers loopt een* - *tot loozing van het water*: *ook schei- geheeten*; meer **Greb.**
Grep'pel (verkl. van *grep*; *smal droog slootje*), v. -s.
Gre'tig (*begeerig, belust, graag*), bn. en bw.; *de Engelschen waren* - *naar buit*; *iets* - *inzwelgen, iets* - *hooren*; -**heid,** v.; -**lijk,** bw.: *de gieren kwamen -lijk op het aas af.*
Grétry', André, Ernest, Modestus, 1741-1813, te Luik, beroemd componist.
Gri'bus (*ellendige woning, vuile achterbuurt*), v. -sen; ook: *Gribes*, gribesen. gew.; *de* - *te Breda.*
Grief (Lat. *gravis*, zwaar: *groot leed, kommer, reden van klagen*), v. grieven; ook **Grieve;** bij uitbr. *krenking, beleediging*: *een* -, *zijn geslacht aangedaan*; ook: *bezwaar, reden tot misnoegdheid, ontevredenheid*, b.v. herstel van grieven.
Grieg, E., 1843—1907, toondichter van naam te Bergen in Noorwegen.
Griek (*bewoner van, persoon uit Griekenland*), m. -en; bij uitbr. knorrepot: *een oude* -, d.i. een afgeleefd man, een oude suffer; ook: vreemd persoon, zonderling.
Grie'kenland (aardr. *koninkrijk*), o.; *oud* -, bestaande uit N.-Griek., Midden-Griek. en Z.-Griek.; het 1e uit twee landschappen: *Epirus* en *Thessalië*, het 2e uit acht en het 3e uit tien landschappen; zie G r a e c i a.
Grieksch, bn.; *de -e taal, de -e bouwstijl, de -e treurspelen*; *de -e kerk*, die van O.-Europa; als zn. (*Grieksche taal*), o. gmv.
Grieksch vuur (*een uit vele bestanddeelen vervaardigde stof, in Griekenland, in* 668 *na Christus, uitgevonden,* - *welke op en onder water brandt*), o. gmv.; *het vervaardigen van het -e bleef lang een geheim voor de Saracenen.*
Griel (*moerasvogel, steltlooper*), v. -en; *de* - *komt in onze streken zelden voor.*
Griel, m. en v. gmv.; *in de(n)* - *gooien*, uitstrooien om te laten opgrabbelen.
Grie'len (verwant met *grabbelen*), ik heb -grield; *iets* -, opgrabbelen; *om iets* -, gribbelen.
Grie'melen; zie **Grimmelen.**
Griend (*zandige waard vol wilgenhout, hoepland, bosch van rijshout*), v. -en; -**baas** (*eigenaar of huurder*), m. -bazen; -**gewas,** o. gmv.; -**hout,** o. gmv.; -**kade** (*zomerdijk rondom een griend*), v. -n; -**land,** o. -en; -**waard** (*rijswaard*), v. -en.
Grie'nen; zie **Grijnen.**
Griep (*verkoudheid met keelontsteking*), v. gmv.; zie **Influenza.**
Griep (*drietandige mestvork*), v. -en; meer: **Greep.**
Gries (*gruis, gebroken graan, vooral gemalen spelt*), o. gmv.
Gries'meel (*gebrijzeld graan, gruismeel*), o. gmv.; *een podding van* -, d. i. *uit grof meel van tarwe of van pelt.*
Griet (*verkorting van Margriet*), v.; *zij is een booze* -, kwade, lastige vrouw.
Griet (bijvorm van *gruit*: *grof zand, steengruis*), o. gmv.

Griet (*appel*), v. -en; *de Zeeuwsche -, de dubbele -.*
Griet (*zekere vogel, de grutto*), m. -en; *de koekoek en de -, die leggen vóór half Juni niet.*
Griet (*bijna ruitvormige platvisch op een tarbot lijkende, bruin en geel van kleur*), v. -en; *de - heeft haar verblijf in den Atlantischen Oceaan, de Noordzee*, enz.
Grietenij' (Friesland, *vereeniging van dorpen*), v. -en; *tot 1795 was Friesland verdeeld in elf steden en dertig -en*; **-bestuur,** o. -besturen; **-huis** (*raadhuis, rechthuis*), o. -huizen; **-raad** (*besturend lichaam*), m. -raden.
Griet'je (*bramzeil aan den bezaansmast, bovenkruiszeil*), o. -s; **-sbras,** m. -sen.
Griet'man (*bestuurder, tot 1795, eener grietenij in Friesland*), m. -mannen.
Grie've (*krenkend bezwaar*), v. -n; ook: **Grief.**
Grie'ven (*verdriet doen, beleedigen, diep of pijnlijk treffen, krenken*), ik heb -griefd; *iemand diep -; het grieft mij in de ziel*, innig leed doen; **-ing,** v. gmv.
Grie'vend (*smartelijk, krenkend*), bn. en bw; *een -e teleurstelling, een - leed; iemand - beleedigen.*
Grie'zel (*rilling van afkeer*), m. gmv.; *er ging mij op het zien van die spin een - door de leden; ik heb er een - voor of van*, d. i. afkeer, walging.
Grie'zel (verkl. van *gries*, gruis: *weinigje, ziertje*), v. -s; *een - kwaadsprekerij; geen -tje*, geen zier.
Grie'zelen (bijvorm van *grijzelen*: *huiveren, rillen*), ik heb - griezeld; ook: *Grijzelen.*
Grie'zelig (*huiveringwekkend, ijzig*), bn.: *de acrobaat deed -e toeren*, akelige; *een -e wonde*, afkeerwekkende; bw.: *'t is - koud*, zóó dat men huivert; **-heid,** v. -heden.
Grie'zeltje (*een ziertje, een weinigje*), o. -s.
Grif (*vaardig, vlug, vlot, spoedig gereed*), bn. en bw.; *hij is - met de pen, zij is - in alle dingen*, handig; *hij antwoordde -*, vlot; *alles ging - van de hand*, willig; **-heid,** v. gmv.; **-weg** (*zonder moeite*), bw.
Grif'fel (*leipen, leien schrijfstift*), v. -s; *zijn - aanslijpen, een met goudpapier beplakte -, met zijn - op de lei krassen*; **-doos,** v. -doozen; **-koker,** m. -s.
Grif'fel (Fr. *greffe*: *entlot, entrijs, scheutje*), v. -s.
Grif'felen (*inkrassen, ingraveeren*), ik heb -griffeld; *in marmer -, in metaal -*; fig. *in het geheugen -*, prenten.
Grif'felen (*een entlot of rijsje plaatsen, enten*), ik heb -griffeld; *de lente is de tijd om te -, een wild appelboompje -.*
Grif'fen (*teekens, letters met een stift ergens in krassen*), ik heb -grift; *in koper -, enz.*; zie **Griffelen.**
Grif'fen (*boomen enten*), ik grifte, ik heb -grift; zie **Griffelen.**
Grif'fie (*griftje, leipen*), v. griffies. gew.
Grif'fie (Fr. *greffe*, schrijfplaats: *het schrijfverskantoor, behoorende bij een rechtbank, bureau van rechtszaken, secretarie der beide Kamers*), v. -fiën, -fies; zegsw. *ter - deponeeren*, eig. ter inzage leggen, fig. op de lange baan schuiven, uitstellen, aldoor verschuiven.
Griffier' (*geheimschrijver*: *secretaris van een hof, van een rechtbank, van een kantongerecht*), m. -s; **-schap** (*het ambt*), o. gmv.; **-splaats,** v. -en.
Griffioen', griffoen' (Fr. *griffon*; *de grijpvogel* of *grijpgier, roofvogel der mythologie*; *in de wapenkunde een denkbeeldig dier, half arend, half leeuw*), m. -en; fig. iemand, die zeer hebzuchtig is.
Grift (*griffel*), v. -en; **-enkoker,** m. -s.
Grift (*beekje*, ook *gegraven waterweg*), v. -en; *de - tusschen Apeldoorn en Hattem, de Reensche -, de Zeister -.*
Grijn (*knorrepot, pruttelaar*), m. -en.
Grij'nen (verwant met *grim*: *krijten, klagend schreien van kinderen*), ik grijnde of green, heb -grijnd, heb -grenen.
Grij'nig (*knorrig, verdrietig*), bn.; *een - mensch, het kind was -, een - gezicht zetten*, gew.; -er, -st.
Grijns (*onaangename vertrekking van 't gelaat*), v. grijnzen; *bang zijn voor de - van den dood, de - van een aap*, leelijke tronie.
Grijns (*mom, tooneelmasker*), v. grijnzen; *hij behoeft geen -*, is leelijk genoeg; *een - voor zijn gezicht hebben.* vero.
Grijns'lach (*grijnzende, hatelijke lach*), m. gmv.; *er kwam geen glimlach, maar een - op zijn gelaat.*
Grijns'lachen (*lachen met vertrokken mond, spottend en hatelijk lachen*), ik heb -grijnslacht.
Grijn'zaard (*iem. die grijnst, knorrepot*), m. -s; *een - is een knorrepot.*
Grijn'zen (den. van *grijns*: *de gelaatsspieren boosaardig vertrekken*), ik heb -grijnsd; *een -de lach, iemand of iets tegen-*; **-ing,** v. -en.
Grijp (*grijpvogel, griffoen, fabelachtig dier*), m. -en; *de vogel-*, in 't algemeen gier, roofvogel; fig. vrek.
Grij'pen (*de hand uitstrekken om iets te snappen of te pakken, te vatten, te vangen*), ik greep, heb -grepen; *naar iets -; dat ligt voor het -*, is in overvloed voor de hand; fig. *uit de lucht -*, verzinnen; zegsw. *naar de wapens -, naar het zwaard -*, er de hand aan slaan; *naar de pen -*, zich tot schriftelijk verweer zetten; *het vuur grijpt om zich heen*, als een veelarmig monster.
Grijp'staart (*rolstaart*), m. -staarten; *sommige apen hebben een -*, om er een tak mee te omvatten.
Grijp'vogel (*fabelachtig dier, griffioen; vogelgrijp, lammergier*), m. -vogels.
Grijs (*lichtgrauw, witachtig*), bn.; *wat zijt ge - geworden! een -ze jas, de -ze nevel, alles zag - van stof*; bij uitbr. *de -ze Rijn* (Bild.), d. i. aloud; *het - verleden, in den -zen ouderdom*, d. i. hoogen; **-heid** (*het - zijn*), v. gmv.: fig. hooge jaren, leeftijd.
Grijs (*grijze kleur*), o. gmv.; *hij kleedt zich liefst in het -.*
Grijs'aard (*oud man*), m. -s; *de - en de jongeling*; *een jeugdig -*, iemand, die grijs is vóór zijn tijd.
Grijs'achtig (*zweemende naar het grijs*), bn.; *een man met -e haren.*
Grijs'baard (*oud-krijger, veteraan*), m. -en.
Grijs'blauw (*van een naar het grijs trekkende blauwe kleur*), bn.; *de -e meren, het groen werd -*, **-geel** (*dofgeel*), bn.
Grijs'bok (*grijze bok in Zuid-Afrika*), m. -bokken.
Grijs'bruin (*grijsachtig bruin*), bn.; *een -e japon, een -e steen.*

Grijs'grauw (*vaalgrauw*), bn.; *-e onweerswolken.*
Grijs'groen (*dofgroen*), bn.; *een - blad, een - oog.*
Grijsha'rig (*grijze haren hebbende*), bn.; *een paar -e mannen.*
Grijs'kop (*scheldnaam voor een grijsaard*), m. -koppen.
Grijs'wit (*vaalwit*), bn.; *een - handvalies.*
Grij'zekom (*aardrook, duivenkervel*), v. gmv.
Grij'zelen (*een huivering gevoelen, rillen van kou of vrees*), ik heb -grijzeld; **-ing,** v. -en; ook: **Griezelen.**
Grij'zelig (*huiverig*), bn.; **-heid,** v. gmv. ook: **Griezelig.**
Grij'zen (*rillen, bang zijn*); zie **Afgrijzen.**
Grij'zen (*grijs worden*), ik ben -grijsd; *reeds grijs ik hier en daar.* (Tollens).
Grij'zig (*grijsachtig*), bn.; *een -e lucht, -e oogen*; **-heid** (*grijze tint*), v. gmv.
Gril (*inval, onberedeneerde gedachte, kuur, nuk*), v. grillen; *stel u die -len uit het hoofd*; *naar iemands -len moeten handelen*, luimen; zegsw. *malle lui hebben malle -len!*
Gril (*rilling, huivering*), m. gmv.; *bij die gedachte gaat mij een - over het lijf.* (Jonathan).
Grilla'ge (*traliewerk, hekwerk*), v. -s; (g = zj).
Gril'len (*rillen, huiveren*), ik heb -grild; *de kou doet mij -*; *van iets -*, rillen door afkeer, schrik; *voor iets -.*
Gril'lenmaker (*potsenmaker*), m. -makers.
Gril'lig (*wispelturig, loszinnig, speelsch, zonderling*), bn.: *April is een -e maand, het - noodlot*; bij uitbr.: *een -e inval*; bw.: *het beekje dat zich - slingert*, op zonderlinge wijze; **-heid** (*malligheid, nukkigheid*), v. -heden.
Gril'ling (*rilling, huivering, siddering*), v. -en; *een - van koude, van koorts, van schrik*; *het hoofd met een - afwenden.*
Grim (*toorn, woede*), v. gmv.; *de vriendschap was in - verkeerd.* (Staring), gramschap.
Grim (*fel, verbolgen*), bn.; *de -me Noordzeebaren.*
Grim'aanzicht (*grijnzend gelaat, grijnsbek*), o. -aanzichten.
Grimas' (*grijns, leelijk gebaar*), v. -sen; *-sen maken*, ongewone lichaamswendingen, zonderlinge gebaren; *wat voor -sen zijn dat nu?* kuren, kunsten, fratsen; *koude -sen*, malle, onnoodige fratsen; **-senmaker** (*grappenmaker*), m. -s.
Grimas'sen (*leelijke gezichten trekken*), ik heb gegrimast; ook: **Grimasseeren.**
Grim'bek (*grompot, zuurmuil*), m. -bekken.
Grim'bekken (*de tanden laten zien, schamper grijnzen*), ik heb -grimbekt.
Gri'mo (toon. *het gegrimeerd zijn*; *de gelaatsschildering en verdere middelen tot het voorstellen van eenig persoon of eenig type op het tooneel*), v. -s of -n.
Grimeeren (toon. *een grime geven*); *zich -*, het gelaat beschilderen, zich passend maken voor eenige rol.
Grim'lach (*bittere of kwaadaardige lach*), m. gmv.; *met een spottenden -*; -je, o. -s.
Grim'lachen (*valsch of kwaadaardig lachen*), ik grimlachte, heb -grimlacht; *in de vuist -.*
Grimm, Jacob (1785—1863) en Wilhelm (1786—1859), gebr.: twee uitstekende geleerden op 't gebied der Germ. talen en der Germ. oudheidkunde.
Grim'melen (*krielen, wemelen*), het heeft -grimmeld; *de mieren -*; ook: **Griemelen.**
Grim'melen (*kriebelig, ongedurig zijn*), ik heb -grimmeld; *de maag grimmelt mij van honger*; ook: **Kriemelen.**
Grim'men (den. van *grim*: *grimmig zijn, er dreigend uitzien*), het heeft -grimd; *in 't Noorden grimt de beer*; fig. *de honger grimt hun tegen.*
Grim'mer (*knorrepot, kniesoor*), m. -s.
Grim'mig (*verwoed, boos, tot toorn geneigd*), bn.: *de man is - van spijt, hij is - van karakter*; bij uitbr.: *de -e winter*; *het - Noorden* (Tollens); bw.: *- roepen, iemand - aanzien*; *- vechten*; **-heid,** v. -heden.
Grim'pot (*pruttelaar, kniezer*), m. -potten.
Grind (verwant met een w.w. dat *malen* bet.: *kiezel, steengruis, geklopte keisteen*), o. gmv.; *een weg met - bedekken* (zie **Begrinden**); *een -bank in de rivier*; *een -depot*, verzamelplaats; *-gronden*, b.v. gedeelten van heidevelden; **-horde** (*zeef om grind te ziften*), v.; **-pad,** o. -paden; **-weg,** m. -wegen.
Grin'niken (freq. van *grinnen*, intens. van grijnen; *van genoegen met zeker keelgeluid lachen*), ik heb -grinnikt; **-erd,** m. -s.
Grint (verscherping van *grind*), o. en soms v.
Gris'sen (*kapen, behendig iets weggrijpen*), ik heb -grist; **-ser,** m. -s.
Gri'ka's (*menschen, die een blanken vader, en een Hottentotsche moeder hebben*), m. en v. mv.; ook wel **Griqua's.**
Grit'selen (*rillen van schrik of kou*), ik heb -gritseld.
Gro'bak (O.-I. *tweewielige lastwagen*), m. -s.
Grob'belen (*dartel stoeien*), ik heb -grobbeld.
Grob'ber (*schraper, gierigaard*), m. -s.
Groef, groe've (verwant met *graven*: *greppel, sloot, diepte, grafkuil*), v. groeven; *de predikant sprak bij de geopende -*; *te - brengen*, begraven; *te - bidden*, ter begrafenis noodigen, gew.
Groei (*het groeien*), m. gmv.; *in den - zijn*, nog groeien.
Groei'en (*wassen, grooter worden, opschieten*), hij is -groeid; *er zal een dichter uit hem -*, worden, ontstaan; zegsw. *in iets -*, zich verheugen en dus naar 't lichaam groeien bv. door eens anders leed; *iemand over het hoofd -*; *tegen het verdriet in -*, ondanks geestelijk of lichamelijk leed toch dikker of gezetter worden: *moge het Gezelschap - en bloeien!* **-ing,** v.; **-kracht,** v.; **-sel,** o.
Groei'zaam (*den groei bevorderend*), bn.; *'t is - weder, een -zame regen*; **-heid,** v. gmv.
Groen (*nieuweling onder de studenten*), m. -en; -tje, o. -s; *als - loopen, hij is nog altijd een -*; **-loopen** (*als nieuw student rondloopen*), o. gmv.; **-tijd** (*tijd van het noviciaat van jonge studenten*), m. gmv.
Groen (*groenkleurig*), bn.; *de -e hagedis, de -e loofkikvorsch, de -e specht*; *de appels zijn nog -*, onrijp; *die salade is nog -*; zegsw. *het werd hem - en geel voor de oogen*, een plotselinge duizeling, bedwelming overviel hem, alles draaide hem voor de oogen; *een -e vrijer*, piepjong maatje; *een gras-e luitenant*, pas of onlangs benoemd; *zijn korentje - eten*, d. i. van de hand in den tand leven; *in iets nog geheel - zijn*, d. i. zonder ervaring; *aan iemands -e zijde zitten*, aan zijn linkerzijde, bij het hart; *de -e bruiloft*, d. i.

die bij het huwelijk; *-e Donderdag*, ook Witte Donderdag; **-achtig,** bn.; **-heid,** v.

Groen (*kleur, ontstaan door menging van blauw en geel, de groene kleur*), o. gmv.; *in het - gekleed zijn*; in de wapenk. *het sinopel*; *juffertje in 't -*, ranonkelachtige sierplant; *het vee huppelt in het -*, gras, kruiden; *Spaansch -*, azijnzuur, koperoxyde, ook groenspaan geheeten.

Groen (O.-I. *onbekend met de zeden en gebruiken*), bn.; *hij zag er buitengewoon Europeesch en - uit.* (J. ten Brink); zie **Baar.**

Groen'boer (*boer, die groenten kweekt en langs de deuren verkoopt*), m. -boeren; ook: *Groenteboer.*

Groe'nen (*groen worden*), het heeft en is -groend; *de weiden -.*

Groen'grond (*slibbezinksel langs beken*), m. -gronden.

Groenia'nen (*volgelingen van den staatsman Groen van Prinsterer*, 1801-1876; *anti-revolutionnairen*), m. mv.

Groe'nig (*groenachtig*), bn.; **-heid.** v. gvm.

Groen'land (aardr. *Deensche bezitting, verbazend groot eiland in het hooge N.*), o.

Groen'landsvaarder (*schip voor de walvischvangst*), m. -vaarders.

Groen'ling (*vink*, ook *loofkikvorsch*), m. -en.

Groen'loopen (*als „groen"loopen van studenten*), ik liep -, heb - geloopen; zie **Groen,** m.

Groen'markt (*groentemarkt*), v. -markten.

Groen'specht (*klimvogel onzer bosschen met groene veeren en rood op den kop*), m. -en.

Groen'sel (*moeskruid*), o. -s; zie **Groente.**

Groen'sel (*groenvink*), m. -s; zie **Grunsel.**

Groen'sel (*groene verf*; *ook, aarde*), o. gmv.

Groen'te (collectief: *plantaardig voedsel uit den moestuin*), v. -n; **-bed** (*tuinbed met groente*), o. -bedden; **-soep,** v. -en; **--vrouw** (*groenteverkoopster*), v. -en.

Groen'tje (*scheepsjongen, orimbaar*), o. -s; bij uitbreid. nieuweling, onervarene.

Groen van Prinsterer, Guillaume, 1801-'76, Ned. staatsman en historicus.

Groen'vink (*groenling*), m. -en; *een eenzame - zingt nog zijn lied.*

Groen'vlieg (*Spaansche vlieg*), v. -vliegen; *de - is een insect, goudgroen of blauwgroen van kleur*; *als zalf is zij blaartrekkend.*

Groen'vrouw (*koopvrouw in groente*), v. -en; **-werker** (*mandenmaker, die groen werk levert*), m. -s; **-zand** (*groenkleurig mineraal*), o. gmv.

Groep (*keelziekte, in de spreekt. voor kroep*), v.

Groep (Fr. *groupe, een zeker aantal menschen of zaken bijeen*), v. -en; *een photographische familie-, een beelden-, een - eilanden*; *de - der Romaansche talen.*

Groepeeren (*bijeenplaatsen, tot een groep verzamelen*), **-der,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Groe'pen (*bijeenplaatsen*), ik heb -groept.

Groepsgewij'ze (*bij of in groepen*), bw.

Groet (*groeting, beleefdheidsbetuiging, eerbewijs*), m. -en; ook: *Groete*, v. -n.

Groe'ten (*met een groet eer bewijzen*), ik groette, heb gegroet; ook: *goedendagzeggen.*

Groe'tenis (*groete*), v. -sen; *doe de - aan je vader!* gew.

Groe'tenis (*begroeting*), v.; R.-K. *de Engelsche -*, d.i. die des Engels aan Maria.

Groe've (*graf*), v. -n; zie **Groef.**

Groe'ven (*uithollen, graven*), ik heb -groefd.

Groe'ze (verwant met *gras*: *jeugdig groen; jong loof*), v. gmv.

Groe'zelig (*onfrisch, goor, smoezelig*), bn. en bw.; *wat -e handen! de -e muren eener hut, een - loopmeisje, een - gele tint*; **-heid,** v. gmv.; ook *Groezel*: -e geldstukken.

Groe'zig (*onzindelijk, morsig, vaal, dof*), bn.; *een - duister, de -e mist, een -e kleur.*

Grof (*niet fijn, ruw, dik, hard*), bn.: grover, grofst; *een grove kam*; *grove taalfouten*, d.i. lomp, zwaar; zegsw. *er met de grove bijl inhakken*, ruw te werk gaan, veel geld opmaken; *iem. met - geschut aanvallen*, met hevige dreigementen, vloeken, enz.; *grove zonden*, erge, groote; *grove nalatigheid, grove beleedigingen, een grove misslag*; bw.: *- spelen, - spinnen*; *het gaat er -, te -*, te kras, te Spaansch; in de gewone spreektaal: *gróve*, in deftiger taal: *gróve.*

Grof'aal (*aalsoort met stompen kop*), m. -alen.

Grof'achtig (*niet zeer fijn*), bn.; *die naalden zijn wat -.*

Grof'band (*zware hoepels voor groot vaatwerk*), o. gmv.

Grof'gespierd (*met dikke spiervezels*), bn.; *de -e buffel.*

Grof'gezaagd (*aan den rand grove tanden hebbende*), bn.; *-gezaagde bladeren.*

Grof'grein (*een soort van grof zijden weefsel*), o. gmv.; (soorten), o. -greinen.

Grof'heid (*het grof zijn*), v.; *de - dezer draden, de - eener bewerking, de - van iemands taal.*

Grof'heid (*grof gezegde, ruwe bejegening*), v. -heden; *dat is een -, iem. - heden zeggen.*

Grofkor'relig (*hebbende grove korrels*), bn.; *- kruit, - zout.*

Grof'meel (*meel, dat grof is, dat ongebuild is*), o. gmv.

Grof'schilder (*verver, huisschilder*), m. -s.

Grof'smederij (*smidse voor grof smeedwerk*), v. -smederijen.

Grof'smid (*smid, die grof ijzerwerk vervaardigt*), m. -smeden.

Grof'te (*dikte, zwaarte, grovigheid*), v. gmv.; *de - van garens.*

Grof'tiend (*tiend van veldvruchten*), o. -tienden.

Grof'werk (*grof touwpluis, grof uitgerafelde touwvezels*), o. gmv.

Grof'werker (*raffinadeur in grovere suikersoorten*), m. -werkers.

Grof'wild (*groot wild als evers, herten, reeën*), o. gmv.

Grof'zand (*zand, grof van korrel*), o. gmv.

Grof'zee (*hooge, zware deining*), v. -zeeën.

Grof'zinnelijk (*laag zinnelijk*), bn.; *de - drinkebroer*; *-e taal.*

Grof'zouten (*met grof zout ingezouten*), bn.; *- haring, - rundvleesch.*

Grog (*mengsel v. rum, arak, cognac of jenever met heet water, suiker en een citroenschijfje*), m.; **-je** (*grokje*), o. -s; **-stem** (*heesche stem*), v. -stemmen; lees: *grok.*

Grol (*vitkous, kniesoor, brompot*), m. grollen.

Grol (*haat, wrok, wrevel*), v. grollen.

Grol (*verzinsel, ijdele klap*), v. grollen.

Grol'len (*schreeuwen, lollen, grommen, knorren*), het dier heeft gegrold; *de wilde dieren -, varkens kunnen -*; bij overdracht: uitvaren, opspelen, b.v. *de boer deed niets dan -*; *op iemand -, over iets -*, mokken, mopperen.

Grol'lenmaker (*grappenmaker*), m. -makers.
Grol'lig (*grappig, snaaksch*), bn. en bw.; *een - boek*; *- schrijven.*
Grom (*ingewand van slacht- en offerdieren, van visch*, enz.; *vuiligheid*), o. gmv.
Gromatiek' (mil. *veldmeetkunst, kunst om een kamp op te richten en te bevestigen*). v.
Grom'baard (*oudgediende, veteraan*), m. -en.
Grom'melen, het heeft -grommeld; *den donder hoort men -; de zee -t in de verte*; fig. brommend spreken, knorren, mopperen, b.v.: *Hij begon eenigszins grommelend.* (Geel).
Grom'melen (van *grom*: *zich wentelen, zich bemorsen*), ik heb -grommeld; *in zijn bloed -, in het slijk -*; **-ing,** v. gmv.
Grom'melig (*vuil, morsig, goor*), bn.; *het waschgoed is niet helder, het ziet er - uit.*
Grom'men (*van ingewand ontdoen*), ik heb -gromd; *visch -*; **-ming,** v. -en.
Grom'men (*knorren, brommen*), ik gromde, heb gegromd; **-mer,** m. -s.
Grom'mig (*knorrig*), bn. en bw.; **-heid,** v.
Grom'partij (*grombui, kijverij*), v. -en.
Grom'pot (*grommer, knorrepot*), m. -ten.
Grond (*aarde*), m. gmv.; (*soorten*), m. -en; *zand-, klei-, veen-; een vruchtbare -, in den - graven, uit den - trekken*; **-eigenaar** (*grondbezitter*), m. -s.
Grond (*bodem*), m. -en; zegsw. *aan den - zitten, stooten, zeilen* (schip); *-raken, peilen, krijgen, hebben* (met dieplood of anker); *te -e gaan*, zinken, fig. arm worden; *in den - boren*, nl. een zeeschip, fig. ten ondergang brengen; zegsw. *een philosoof van den kouden -*, van weinig beteekenis, zonder ontwikkeling of voorbereiding, met wien het pooveı staat; *een geleerde van den kouden -*, een autodidact; spreekw. *Stille waters hebben diepe -en*, wie niet veel zeggen, denken vaak het diepst of het ergst; zie Water.
Grond (*grondslag, steun, beginsel, aanleiding*), m. -en; *rusten op goede -en, de -en eener wetenschap*, d.i. de beginselen; *op welken - hebt gij dat beweerd?*
Grond'achtig (*smakende naar den grond*), bn. en bw.; *die paling smaakt -*, gronderig.
Grond'akkoord (muz. *stamaccoord*), o. -en.
Grond'angel (*met lood bezwaarde vischhaak*), m. -angels.
Grond'artikel (*hoofdartikel, hoofdpunt*), o. -artikelen.
Grond'beeld (*oorspronkelijk beeld, oerbeeld, model*), o. -beelden.
Grond'begin (*kiem, eerste begin*), o. gmv.
Grond'beginsel (*richtsnoer, hoofdbestanddeel, stelregel*), o. -en; *de -en onzer spelling.*
Grond'begrip (*primitieve voorstelling, fundamenteel of eerste begrip*), o. -begrippen.
Grond'belasting (*directe belasting op gebouwde en ongebouwde eigendommen*), v. -en.
Grond'bestanddeel (*voornaamste bestanddeel, hoofdbestanddeel*), o. -bestanddeelen.
Grond'beteekenis (*primitieve, eerste, oudste beteekenis*), v. -beteekenissen.
Grond'bezit (*het in eigendom hebben van land*), o. gmv; *er bestaat privaat of bijzonder -, communaal of gemeentelijk -*, ook *gemeenschappelijk -*; **-ter,** m. -s.
Grond'boor (*aardboor*), v. -boren; *met een - zoekt men, al borende, naar steenkolenlagen*, enz.; **-boring,** v. -en.
Grond'eigenaar (*bezitter van grond*), m. -naars, -naren; **-eigendom** (*recht van bezit*), m. gmv.; **-eigendom** (*een stuk grond, dat men bezit*), o. -dommen.
Gron'del (afleid. van *grond: een karperachtig vischje, dat zich bij den grond ophoudt*), m. -s; *de kleine -, de - leeft ook in onze rivieren en wateren.*
Gron'delijk (*grondig, niet oppervlakkig*), bw.; *iets - onderzoeken, iem. - onderrichten.*
Gron'deling, m. -en; zie **Grondel.**
Gron'deloos (*bodemloos*), bn.; *een -ze put*, zonder grond, zeer diep; *de -ze zee*, onpeilbaar; fig. *de -ze barmhartigheid Gods*, onmetelijk; *Zijn -ze goedheid*; **-heid,** v gmv.
Gron'den (*grondvesten, den grond leggen, doen steunen*), ik grondde, heb -grond; **-ing,** v. gmv.
Gron'den (*in de grondverf zetten*), ik grondde, heb -grond; *een deur -.*
Grond'gebied (*rijk, staat, rechtsgebied*), o. gmv.; *het - der Romeinsche keizers*; bij vergelijking: terrein, ruimte waar iemand heer en meester is, b.v. *Hildebrand bevond zich op het - van den Charmante.* (C.O.)
Grond'gedachte (*gedachte, die als grondslag dient*), v. -gedachten; ook: *Gronddenkbeeld.*
Grond'gesteldheid (*gesteltenis van den bodem*), v. gmv.; *de - van Nederland.*
Grondhar'tig (*opwellend uit den grond des harten*), bn.; *een -e wensch.* vero.; zie: **Hartgrondig.**
Grond'heer (*landheer, eigenaar*), m. -heeren. vero.
Gron'dig (*op vasten grond steunende, hecht, stevig, degelijk, zakelijk, weldoordacht*), bn.: *- onderwijs, -e kennis, een - onderzoek, een -e verbetering*, diepgaande, ingrijpende; bw.: *iets - leeren, iets - overwegen*; **-heid** (*degelijkheid*), v. gmv.: *de -heid van een betoog.*
Grond'ijs (*ijs, dat op den bodem gevormd wordt*), o. gmv.
Gron'ding (*grondlegging, stichting*), v. gmv.
Grond'kleur (*de eerste laag verf*), v. gmv.; ook: hoofdkleur, b.v. *de - van den kleinen grondel is grijsachtig geel.*
Grond'krediet (*het krediet door grondeigenaars genoten, leening of krediet tegen onderpand van landerijen*), o. gmv.
Grond'laag (*onderste laag*), v. -lagen; *de - van een stapel kogels, de - van een leibedding*; *de - van te verven hout*, onderste verflaag.
Grond'lasten (*grondbelasting*), m. mv.
Grond'legger (*stichter*), m. -s; *de - onzer vrijheid, de - der Duitsche eenheid.*
Grond'legging (*het tot stand brengen*), v. -en; *de dagen van Maurits waren die der - onzer Indische heerschappij.* (Potg.)
Grond'lijn (meetk. *basis*), v. -lijnen; *de - v. e. driehoek*; ook: *hoofdlijn* (ornament).
Grond'oorzaak (*eerste aanleiding, voornaamste oorzaak*), v. -oorzaken.
Grond'pacht (*erfpacht van gronden*), v. gmv.
Grond'papier (*eerste laag behangselpapier*), o. gmv.; *die kamers blijven in het - staan.*
Grond'regel (*grondstelling, fundamenteele regel*), m. -s; *de -s van den christelijken godsdienst*; *de regel der beschaafde uitspraak is de - onzer spelling.*
Grond'rente (*jaarlijksche rente, schuldplichtigheid, tiend gevestigd op een stuk grond*), v. -renten.
Grond'roerder (*landbouwwerktuig*), m. -s.

Grond'sap, -sop (*droesem, bezinksel*), o. gmv.
Grond'scharing (*verdeeling*, b.v. *van markegrond*), v. -scharingen.
Grond'scheiding (*verdeeling van den grond onder erfgenamen*), v. -scheidingen.
Grond'slag (eig. *den grond slaan* d. i. de fundeering van paalwerk inheien: *fondeering, fondament*), m. -slagen; *de - van een gebouw, een breede -, het huis staat te beven, te trillen op zijn -*; bij uitbr. *de - van het geloof*; *op christelijken -*; *oprechtheid is de - van alle deugden* (Beets); *de Meter is de - van het metrieke stelsel.*
Grond'sop, o. gmv.; zegsw. *het - is voor de goddeloozen*, scherts. gebezigd als het laatste kladje wijn van de flesch aan een der gasten wordt ingeschonken; zie **Grondsap.**
Grond'steen (*hoeksteen, fundamenteele steen, eerste steen*), m. -steenen; fig. *zuinigheid is de - van het huiselijk geluk.*
Grond'stelling (*hoofdstelling, hoofdwaarheid*), v. -stellingen.
Grond'stof (*onbewerkt, ruw materiaal*), v. -stoffen; *vlas is de - voor het linnen*; *ijzer en steenkool zijn de -fen der nijverheid*; fig. hoofdbestanddeel: *melk, boter en eieren zijn de -stoffen van bijna alle gebakken.*
Grond'taal (*oorspronkelijke taal*), v. -talen; *het Latijn is de - der Romaansche talen.*
Grond'tal (rekenk. *getal, dat den grondslag van een talstelsel vormt*), o. -len; *het getal tien is het - van ons talstelsel.*
Grond'tekst (*oorspronkelijke tekst*), m.; *de - van het Oude en Nieuwe Testament*: die van het oude is het Hebreeuwsch, die van het nieuwe het Grieksch.
Grond'tijns (*zekere schatting, op te brengen van den grond*), m. -tijnzen. vero.
Grond'toon (*laagste toon van een akkoord*), m. -tonen.
Grond'trek (*hoofdtrek, hoofdlijn*), m. -trekken, fig. kenmerkende eigenschap.
Grond'verf (*eerste verflaag*), v. -verven.
Grond'verven (*in de grondverf zetten, gronden*), ik -verfde, ik heb -grondverfd.
Grond'vest (*vest* bet. *vast*: *grondslag, fundament*), v. -en; *de - trilt, de toren brandt* (Tollens, Van Schaffelaar); *het huis schudde bij die ontploffing op zijn -en.*
Grond'vesten (den. *van grondvest*: *de grondslagen van iets leggen, stichten, oprichten*), ik -vestte, heb -grondvest; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Grond'vlak (*bodem, rustvlak*; meetk. *basis, steunvlak*), o. -vlakken.
Grond'vorm (*oudste vorm, model, type, typische vorm*), m. -vormen.
Grond'waal (*kolkvormig gat bij dijkbreuk*), v. -walen.
Grond'waarheid (*fondamenteele waarheid*), v. -waarheden; *de -heden van den godsdienst, van de zedenleer*, enz., die nl. ten grondslag liggen aan andere.
Grond'water (*zak-, wel- of kwelwater*), o. gmv.; *bij het bouwen van die brug had men veel last van het -.*
Grond'werk (*graaf- of delfwerk*), o. gmv.
Grond'wet (*hoofdwet, algemeene staatswet, fundamenteele wet*), v. -wetten; *de - van 1815*; *de - van den staat*, d. i. de wet, waarop alle andere rusten; fig. *arbeiden is de - van ons bestaan*; **-wet'telijk,** bn. b.v. *een -e bepaling, een -e waarborg.*
Grond'wetgever (*macht als persoon, die de grondwet vaststelt*), m. -wetgevers.
Grond'wetsartikel (*een der artikelen uit de grondwet*), o. -artikelen.
Grond'wetsherziening (*wijziging der grondwet*), v. -herzieningen.
Grondwet'tig (*volgens de grondwet, voortvloeiende uit de grondwet*), bn.; *vrijheid van onderwijs is een - recht*, door de grondwet gewaarborgd; **-heid,** v. gmv.
Grond'woord (spraakk. *stamwoord, grondslag van eenig afgeleid of samengesteld woord*), o. -woorden.
Grond'zee (*golf, die op een ondiepte breekt*), v. -zeeën.
Grond'zuil (fig. *steunpilaar, grondslag*), v. -zuilen; *de vrede is de - van het volksgeluk*; *de revolutie deed Kerk en Staat op hun -en schudden.*
Groom (*rijknechtje, palfrenier, koetsbediende*), m. -s; lees: *groem.*
Groot (*niet klein, niet kort, uitgebreid, uitgestrekt*), bn.: *een - huis, een -e jongen*; *hij is - voor zijn jaren*, d. i. lang; *kinderen worden -, Koos!* (C.O.), volwassen; *een - profeet*, voortreffelijk; *de -e Heer*, de Sultan; *de -e God*, almachtige; *een -e hans, -e lui, de -e wereld*, de aanzienlijken; zegsw. *-e oogen opzetten*, nl. van verbazing; *op -en voet leven*, ruime wijze; *de -e Oost*, d. i. de residentie Amboina; *de -e plas*, de zee; *- Mokum*, d.i. Amsterdam; bw.: *wat schrijft ge -*; *er - van leven*, rijk, ruim; *het niet - op iemand hebben*, erg, zeer.
Groot (*oude munt ter waarde van een halven stuiver*), m. grooten. vero.
Groot, o.; *in het -*: *handeldrijven in het -.*
Groot'achtbaar (*eeretitel van een raadsheer*), bn.; bij uitbr. van het gerechtshof zelf; *dit Edel-Grootachtbaar College*; **-heid,** v. gmv.
Groot'bek (*veelpraats, iem. die een grooten mond opzet*), m. en v. -bekken.
Groot'boek (*hoofdboek van den koopman, waarin iedere klant zijn debet heeft, ook zijn debet en credit*), o. -boeken; *het - der nationale schuld*, register *van den staat, waarin al de nationale schulden staan opgeschreven.*
Groot'brengen (*opkweeken, opfokken*), ik bracht groot, heb -gebracht; *een kind -*, opvoeden.
Grootda'dig (*grootsch, heerlijk*), bn. en bw. *Napoleons - leven*, heldhaftig; **-heid,** v. gmv.
Groo'te (*persoon, die groot of volwassen is*), m. en v. -n; *de -n mogen van avond opblijven*, de oudere kinderen; fig. de rijken, aanzienlijken: *met de -n is het kwaad kersen eten, de -n der aarde.*
Groo'telijks (*in erge mate*), bw.; *hij dwaalt -, zich - bezondigen*, zeer.
Grootelui' (*de rijken*), m. mv.
Grootelui's'kind (*kind uit den rijkdom*), o. -kinderen.
Groo'tendeels (*in grooten getale*; *voornamelijk, hoofdzakelijk*), bw.; *die vruchten zijn - onrijp*; *gij hebt die ramp - aan u zelf te wijten.*
Groo'te Oceaan' (*wereldzee tusschen Azië en Amerika en 175 millioen K.M.² groot, d. i. bijna 2 maal zoo groot als de Atlant. Oceaan of 47% der aardoppervlakte*), m.
Groot'handel (*koop en verkoop in 't groot*), m. gmv.; *die man drijft - in manufacturen*;

-aar (*grossier*), m. -aars; zie: **En-groshandel.**

Groot'hans (schimpn. *man van aanzien*), m. -hanzen; bij uitbr. *pronker, bluffer, grootspreker.*

Groothar'tig (*edelaardig, nobel, grootmoedig*), bn. en bw.; *een -e daad, een -e liefde; toen zij hem - hulp kwam geven.* (Staring); **-heid** (*zielegrootheid*), v. gmv.

Groot'heid (*de eigenschap van iets, dat groot is; voortreffelijkheid, aanzienlijkheid, hoogheid*), v.; *de - van Napoleons ontwerpen, de - van ons geluk, - van geest, zedelijke -, de - Gods;* meetk., rekenk. of nat. uitgebreidheid: *alles wat afmeting, zwaarte, kracht* enz. *heeft, is een -:* mv. -heden.

Groot'heidswaan (*ingebeelde grootheid, ziekelijke overschatting*), m. gmv.; *- is meestal een soort van krankzinnigheid.*

Groot'heidswaanzin (*zielsziekte, die zich toont door grootheidswaan*), m. gmv.

Groot'hertog (*meer dan hertog, een vorstelijke titel*), m. -hertogen; *de - van Luxemburg; de - is een koninklijke hoogheid;* **-in',** v. -nen.

Groot'hertogdom (*gebied van een grothertog*), o. -dommen.

Grootherto'gelijk (*den groothertog betreffende, behoorende* enz.), bn.; *de -e kroon, -e rechten.*

Groothertogin' (*gemalin van den grothertog*), v. -hertoginnen.

Groot'houden (zich), ik hield mij groot, heb mij -gehouden; *de knaap bezeerde zich, maar hield zich -,* kordaat; *Henriette Kegge hield zich -, toen V. d. Hoogen niet verscheen,* alsof zij het zich niet aantrok; *de gierigaard hield zich - en gaf de meid een fooi,* goed, royaal.

Groot'je (*grootmoeder*), v. en o. -s; *ons - heeft 't (ei) al verleden jaar gekookt.* (Staring); zegsw. *iemand naar zijn - sturen,* van kant maken; *loop naar je -,* scherts. loop heen.

Groot'kanselier (*opperzegelbewaarder bij sommige ridderorden*), m. -s of -en; *hij is - van het Legioen van Eer.*

Groot'kruis (*ridderteeken*), o. -kruisen; *het - is het eerekruis, verbonden aan de hoogste klas van vele nieuwere ridderorden (onder een Grootmeester);* ook persoon, die het grootkruis heeft.

Grootmach'tig (*bijzonder machtig*), bn.; *wie is als God -? - opperwezen! een - vorst* bij uitbr. *een - rijk, het - hof des keizers.*

Groot'majoor (*bataljonscommandant*), m. -majoors; titel bij minderen in gebruik ter onderscheiding van den sergeant-majoor.

Groot'maken (*machtig maken, verheerlijken*), ik heb -gemaakt; *de handel heeft dit volk - gemaakt; ik zal Gods naam -;* **-er** (*snoever, pocher, woordenheld*), m. -s; w. g. **-ing** (*verheffing*), v. gmv.

Groot'mama (*grootmoeder*), v. -'s; in kindertaal: *o'ma.*

Groot'meester (*het opperhoofd, de opperbestuurder van een ridderorde,* enz.), m. -s.

Groot'meester-nationaal' (*de grootmeester der gezamenlijke vrijmetselaarsloges in een land*), m. grootmeesters-nationaal.

Groot'moeder (*vaders of moeders moeder*), v. -s; *naar zijn - gaan,* gmz. voor sterven; **-lijk** (*eigen aan een gr.*), bn.: *met -lijken trots beschouwde zij haar eerste kleinkind.*

Grootmoe'dig (*edelmoedig, edelaardig*), bn. en bw.; *een - prins,* vermetel, heldhaftig, vero.; *een -e ziel, een - besluit, een -e zelfverloochening;* bw.: *- handelen, iemand - iets vergeven;* **-heid,** v. gmv.

Groot'-mufti (*plaatsvervanger van den Padisjah als geestelijk opperhoofd*), m. -'s; de - heet ook: *Scheik-oel-Islam,* d.i. Oudste des Geloofs; zie **Mufti.**

Grootmo'gend (*in hoogen graad machtig*), bn.; *de Edel -e Heeren Staten van Holland ende West-Friesland;* zie **Hoogmogend.**

Groot'mogol (*keizer van het vroegere Mongoolsche rijk in Britsch-Indië*), m. -mogols.

Groot'mond (*brutaal persoon, grootbek*), m. en v. -en.

Groot'-Nederland (*het ensemble der Nederlandsch sprekenden en schrijvenden, waar ter wereld die lieden ook wonen*), o. gmv.; ook een Ned. letterkundig tijdschrift van dien naam.

Groot'officier (*waardigheidsbekleeder aan het hof*) m. -en; *de Opper-Kamerheer is een -;* bij uitbr. *een - van de orde der Vrijmetselaren; - van het Legioen van Eer,* hooge rang, één lager dan Grootkruis.

Groot'ouders (*grootvaders en grootmoeders*), m. en v. mv.

Groot'papa (*grootvader*), m. -'s; in kindertaal: *o'pa.*

Groot'provoost (*voornaamste provoost*), m. -en; ook: *provoost'generaal.* vero.

Grootsch (*prachtig, heerlijk*), bn. en bw.; *een -e stoet, hij voert een -en staat, een - paleis,* indrukwekkend; *een -e vertooning, een -e aandoening,* verheven; *-e gedachten,* edel; *een -e titel,* statig klinkend; *een - ontwerp; ons - verleden,* luisterrijk; *op -en trant,* plechtig; *een - gebouwde tempel,* trotsch; *'t is schoon, zoo - te zegevieren;* zegsw. *- in zijn wapenen zijn,* zich verheffen op zijn adellijk wapen of zijn adellijke afkomst; **-heid,** v. gmv.

Grootsch (*fier, trotsch, hoovaardig*), bn.; *hij is - op zijn rang, hij is te - om geld te leenen, hij heeft een - hart, de jongen was te - om excuus te vragen, deze edelman is - op zijn wapen;* **-heid,** v. gmv.

Grootsch'aard (*trotschaard*), m. -s; ook; *Grootscherd.* w. i. g.

Groot'scheeps, bw.: *zich - inrichten,* op zwierige, prachtige wijze, zoo luxueus als een groote zeeboot, d. i. met praal, met statie, met zwier: *het gaat daar alles - toe,* royaal; *deze stadhuisbode spreekt -,* op verwaande, op hooge manier.

Groot'scheepsch, bn.; *op zijn - reizen, leven,* d. i. op deftigen voet; *een - huishouden.*

Groot'schig (*trotsch, fier*), bn.; *zij is - op haar zoon, de landheer is heelemaal niet -;* **-heid,** v. gmv.

Groot'schild (*insect, schildwants*), o. -en.

Groot'schrift (*het tegengestelde van kleinschrift*), o.; *een - leveren,* een proeve van schrift in groote letters.

Groot'spant (*grootste wijdte van een schip*), o. -spanten.

Groot'spraak (*snoeverij, overdrijving*), v. gmv.

Grootsprakerij' (*opsnijderij, blufferij*), v. gmv. w.i.g.; **-spra'kig** (*snoevend, overdreven*), bn.: *-ige toosten.*

Groot'spreken (*hoog opgeven, snoeven, over-*

drijven); *hij houdt van* –; *wat was hij daar weer aan 't* –; **-sprekend** (*bluffend*), bn.; **-spreker** (*zwetser*), m. -sprekers; **-sprekerij'**, v. gmv.

Groot'steedsch (*als in een groote stad*), bn.; *de winkels zijn hier op zijn modern* –; *de menschen leven hier op zijn* –.

Groot'te (*omvang, uitgestrektheid*), v. -n (spreekt. ook -s); *die winkel onderscheidt zich door zijn* –; *de - van de aarde, van een land, van een provincie, van een stad*; *een ster van de eerste, van de tweede* –, helderheid; fig. *een ster van de eerste* –, b.v. een groot kunstenaar, zanger, dichter, enz.; *een afbeelding van een vogel, natuurlijke* –, werkelijke afmeting.

Groot'vader (*vaders of moeders vader*), m. -vaders; *uit -s tijd*, uit den ouden tijd; — **-va'derlijk,** bn.: *-lijke manieren.*

Grootvisscherij' (n.l. *op haring in de Noordzee*), v. gmv.; *de - op de Noordzee*, titel van een breedvoerig werk over die visscherij, in 1893 verschenen.

Groot'vizier (*eerste minister in Turkije, vertegenwoordiger van den Padisjah als wereldlijk vorst*), m. -viziers, -vizieren.

Groot'vorst (*oppervorst, titel van de prinsen der keizerlijke familie in Rusland*), m. -en.; *Cyrus was - van Azië*; *de -troonopvolger in Rusland*; *de Czaar voert den titel van - van Moskou*; **-vorstin'** (*gemalin of opperste gebiedster*), v. -nen.

Groot'vorstendom (*gebied van een grootvorst*), o. -vorstendommen.

Grootwaar'dig (*met hooge waardigheid*, ook: *deftig, hoogmoedig*), bn.; **-heid** v. -heden.

Grootwaar'digheidsbekleeder (*bekleeder van een hooge waardigheid in staat of kerk*), m. -s; R.-K. kardinaal, aartsbisschop, bisschop.

Groot'waterschap (*vereeniging v. polders*), o. -waterschappen; *het - van Woerden.*

Groot'werker (*kleermaker, die alleen rokken of jassen maakt*), m. -werkers.

Grootwich'tig (*van groot belang*), bn.; *hij is betrokken in -e zaken.* w. i. g.

Groot'zegel (*voornaamste zegel b.v. des Rijks*, enz.), o. -s; *het - der Universiteit.*

Groot'-zegelbewaarder (*een der hoogste staatsambtenaren*), m. -s; *de keurvorst van Mainz was - des H. Roomschen Rijks*; *Jacob Cats was - der Edele Groot-Mogende Heeren Staten van Holland ende West-Friesland.*

Groot'zeil (*het grootste zeil op een schip*), o. -zeilen; *voor den wind wordt het - nooit gebruikt.*

Grop, grup (*greppel*), v. -pen; zie **Grep.**

Gros (*twaalf dozijn*), o. -sen: *een - pennen.*

Gros (*de meerderheid, de groote hoop, het meerendeel, het grootste deel*), o. gmv.; *het - der menschen*; *het - van het leger*; *en* –, in 't groot.

Gros (*muntstukje in Duitschland*), m. -sen; *een - is zes cent*, meestal: **-je,** o. -s. vero.

Gros de Na'ples of **de Tours'** (*zware zijden stof, naar die steden genoemd*), o. gmv.; *Henriette droeg een zeer lage japon van* –. (C. O.); lees: *toers.*

Gros'lijst (*voorloopige en breede naamlijst van candidaten*), v. -lijsten.

Gros'se (*afschrift in groote duidelijke letters van een ambtelijk stuk*), v. -n; *de - van een rechterlijk vonnis*; *de - van een authentieke akte*; zie **Minuut.**

Grosseer'der (*goudsmid, die grof werk* d.i. *van laag gehalte maakt*), m. -s.

Grosseeren (*grove gouden werken vervaardigen*); *goud* –, het met zilver of koper mengen: *draad van gegrosseerd goud.*

Grosseeren (*een akte met duidelijke letter afschrijven*); *een vonnis* –, in den juisten vorm in 't net schrijven.

Grosserij' (*goudsmidswerk van minder gehalte, grof goudwerk*), v. -en.

Grosserij' (*grossierszaak, groothandelaarszaak*), v. -en. w. i. g.

Grossier' (*groothandelaar*), m. -s; ook: **Grossist'.**

Grossierderij' (*handel in het groot*), v. -en; *ziedaar een - in wijnen en gedistilleerd.*

Grossiers'kantoor (*kantoor van een grossier*), v. -kantoren; **-svak,** o. gmv.

Gros'so-mo'do (*op grove manier, onvolkomen*), bw.; *dit werk is - gemaakt*, zeer ruw.

Grot (Fr. *grotte*: *onderaardsch gewelf, hol*), v. grotten; *de - van Han is rijk aan druipsteenen, de blauwe* –, *de - op Antiparos, de - van Fingal op het eiland Staffa*; **-bewoner,** m. -s; **-gewelfsel,** o. -s; **-wand,** m. -en.

Grotesk' (*grillig, vreemd, wonderlijk, zonderling*), bn. en bw.; *allerlei -e gedaanten in de rotsen, een -e figuur, hij schildert* –.

Grotes'ke (*grillige figuur aan gewelf of zoldering*), v. -n; *de muren van het paleis waren vol -n*; *hij schildert liefst -n*; zie **Arabesk.**

Grot'werk (*nagebootste grot, namaak van rotswerk*), o. -werken; *een fraaie lusthof met beeld- en* –.

Gro'velijk (*op grove wijze*), bw.; *zich - bezondigen*, erg, zwaar.

Groviaan' (*botterik, lomperd, ruwe kerel*), m. -anen; ook: *vuilbek.*

Gro'vigheid (*logheid, lompheid, ruwheid*), v. gmv.

Gruis (*iets, dat gebrijzeld is*: *brokjes, stukjes, korreltjes*), o. gmv.; *- van steenkolen*; *aan - vallen, in - vallen, tot - smijten*; *- van kruidnagelen*; *diamant-, foelie-, kandij-, kolen-, nagel-, steen-, zand-.*

Gruis (*werktuig der glazenmakers, waarmee ze nl. de kanten van het glas afbrijzelen*), v. -zen; ook: *Gruisijzer.*

Gruis'bak (*steenkolenbak*), m. -bakken.

Gruit (*droesem, draf, heffe*), v. gmv. vero.

Gruit (*plantaardige stof voor het brouwsel, later vervangen door de hop*), v. gmv.

Gruit'bier (*bier, dat met gruit gebrouwen is*), o. gmv.

Grui'zel (*brijzeltje, fragmentje, scherf*), m. -s of -en; *aan -s vallen, stooten*, enz.

Gruizelemen'ten (*gruizels*), o. mv.; *Van der Hoogen stiet de ledige eierdoppen op zijn bord aan duizend* –. (C.O.), stukjes, brokjes.

Grui'zelen (*tot gruizels maken*), ik heb gegruizeld; *de mokers gruizelden de heiligdommen*; *het schip gruizelt zich op de rotsen*; *een muur gruizelt op den duur*, afbrokkelen, in puin storten; **-ing,** v. -en.

Gruizemen'ten, o. mv.; zie: **Gruizelementen.**

Grui'zen (*tot gruis maken, vergruizen*), ik gruisde, heb -gruisd; *iets tot stof* –, vermorzelen, vermalen; *den onregelmatigen rand*

van een vensterruit recht –, n.l. met het gruisijzer afbrijzelen; **-ig** (*steenachtig, brokkelig*), bn. en bw.; **-igheid,** v. gmv.

Grum'melig (*vuil, morsig, goor*), bn.; gew. zie: **Grommelig.**

Grun'sel (bijvorm van *groensel: groenvink*), m. -s; in N.-Brabant aldus geheeten.

Grun'selen (*genoeglijk, brommend lachen*), ik heb -grunseld; *het meisje -de van pret.*

Grup (*greppel*), v. gruppen; ook: **Grop.**

Grup'pel, v. -s; zie: **Greppel.**

Grut (verwant met *gruis: brijzel*), v. grutten; *tot - malen, maken; klein -*, kleine dingen, b.v. van fruit; bij overdracht, kleine kinderen: *Dan vraag ik zoo wat klein -* (op vergulden). (C.O.); *- van boekweit* (boekweitegort), *- van haver* (haverdegort), *- van garst* (gort).

Grut (*bastaardvloek voor God*), tw.

Grut'molen (*gortmolen, gruttersmolen, molen van den gortmolenaar*), m. -molens.

Grut'molenaar (*eigenaar van den grutmolen*), m. -molenaars.

Grut'nering (*gruttersbedrijf, gortnering*), v. -neringen.

Grut'steen (*molensteen in den grutmolen*), m. -steenen.

Grut'ten (*gort maken, gerst of haver pellen en breken*), ik heb -grut; ook boekweit tot grut brijzelen; *de molenaar is aan 't -.*

Grut'tenbrij (*melkspijs van grut*, d. i. *van gebroken garst, haver, boekweit*), v. gmv.

Grut'tenmeel (*meel van boekweit*), o. gmv.

Grut'ter (*gortmolenaar, maker van grut uit boekweit, haver, gerst*), m. -s; bij uitbreiding: winkelier in grutterswaren, meel, boonen, erwten, enz.

Grutterij' (*het bedrijf van den grutter, ook de gruttersmolen met huis en winkel*), v. -en.

Grut'tersbaas (*de grutmolenaar*), m. -bazen; **-kar** (*kar tot vervoer van grut*), v. -karren; **-knecht,** m. -en; **-paard,** o. -en; **-vak** (*het bedrijf*), o. gmv.; **-waren** (*de waren, welke men in een grutterswinkel verkoopt*), v. mv.; **-wagen,** m. -s.

Grut'to (*vogel: griet, grieto*), m. -'s; *de -'s lijken wel wat op snippen.*

Gruw (*jonge visch als aas of als pootvisch om vijvers te bevolken*), o. gmv.

Gru'wel (*huivering, rilling, afgrijzen*), m. -en; *een - voor of van iemand of iets hebben*; ook: ontzettende zaken, verschrikkingen: *de -en van den godsdienstkrijg*; fig. *de - des lasters, de - der zonde*, afschuwelijke zaak; *o -!* uitroep van ontzetting; *een - van onrecht, een - bedrijven*, schanddaad.

Gru'weldaad (*afgrijselijke daad, wandaad*), v. -daden.

Gru'weldader (*misdadiger, pleger van een snoode daad*), m. -daders.

Gru'welen (den. van *gruwel: huiveren, rillen, ijzen*), ik heb -gruweld; *men gruwelt van afkeer, walging bij het zien van een slagveld; die zaak doet hem -*, walgen, wekt zijn afkeer; ook: mij gruwelt, enz.

Gru'welijk (*afgrijselijk*), bn. en bw.; *een -e misdaad, een -e afgoderij, een -e laster; hij kreeg een - standje*, verbazend groot; *hij werd - mishandeld; hij heeft het - mis, zich - vervelen*, erg, in hooge mate; **-heid,** v. -heden.

Gru'welkamer (*afdeeling van het panopticum te A'dam, waarin ijselijke dingen van moord*, enz. *te zien zijn*), v. -kamers.

Gru'welleer (*vreeselijke leer op godsdienstig gebied*), v. gmv.

Gru'welstuk (*afschuwelijke misdaad, gruweldaad*), o. -stukken.

Gru'wen, ik heb -gruwd; zie **Gruwelen;** *'t is om te -, het doet mij -*, afschuw, walging wekken; *gij -t van dit Kannibalenmaal!* (Potg.)

Gruw'zaam (*afschuwwekkend, verfoeilijk*), bn.: *een - dier, een - geluid, een -e zonde, een - woord*; bw.: *iemand - hoonen*, in verschrikkelijke mate; *zich - vervelen*, erg; **-heid,** v. -heden.

Gruyère (*zeer gezochte Zwitsersche kaas uit Gruyère in het kanton Freiburg*), m. gmv.

Gruzelemen'ten, gruzemen'ten, o. mv. spreekt; zie **Gruizelementen.**

Gua'no (uit *huano*, mest: *vogelmest uit verre landen, b.v. van de Zuidzee-eilanden, van de Peruvaansche kust*), v. gmv.; *op N.-Borneo vindt men ook -lagen.*

Gueridon' (*een hooge kandelaar*, ook, *een fraai rond hoektafeltje op één poot*), m. -s.

Gueril'las (eig. *kleine oorlog, met ongeregelde troepen, b.v. met lichtgewapende herders of landbouwers in Spanjes bergstreken*), m. mv.; lees: *geriel'jas*: ook: **Guerilla.**

Guich (*hoonende beweging, vooral met de tong*), v. gmv.; -je. o. -s.

Gui'chel (*gekheid, goochelarij, tooverwerk, oogbedrog*), m. en v. gmv.; *-tjes maken*, grimassen maken, iemand bespotten.

Gui'chelen (bijvorm van *goochelen: den spot drijven, mallen*), ik heb -guicheld; *met iemand -*, hem smaden, uitlachen, iemand beetnemen, met iemand mallen; **-ing** (*spot*), v. -en; **-spel** (*spot, spotternij*), o. gmv.; **-streek** (*bedrieglijke streek*), m. -streken.

Gui'chelheil (eig. *geneesmiddel voor hen, die mal of gek zijn: oudtijds plantje tegen de hondsdolheid*), o. gmv.

Guichet' (*klein deurtje of venstertje in een groote deur*), o. -s; lees: *gie-sjet'.*

Gui'de (*wegwijzer, leidsman, geleider, gids*), m. -s; lees: *gie'de.*

Gui'de (mil. *vleugelman, onderofficier op den vleugel eener divisie*), m. -s; *de rechter-, de linker-*; lees: *gie'de*; mil. commando: *- rechts, - links*, d. i. ziet rechts, ziet links.

Gui'des (*een korps ruiterij* [*België*]), m. mv.; *het muziekkorps der -; weet gij ook, of de - spelen vanavond?* lees: *gie'des.*

Guig (*grimas, bespotting, kuur*), v. gmv.; zie **Guich.**

Gui'gen (*gekheid maken, schertsen*), ik heb -guigd; *men guigde met hem*, d. i. door spottende gebaren hem begekken; zie **Guichelen.**

Guil (*werkpaard*), m. -en; fig. lafaard, domkop,

Gui'len (*gieren, razen, huilen*), ik heb geguild; *de nachtuil guilt, de windt guilt rondom ons.*

Guillo'che (*versiering van kringvormige en golvende lijnen, vooral op randen van metalen platen*), v. -s; lees: *gie-losj'.*

Guilloti'ne (*valbijl, onthoofdingswerktuig in de dagen van het Schrikbewind, ingevoerd om den dood wisser en sneller te bewerkstelligen, op voorstel van den geneesheer J. I. Guillotin, 1738—1814; werkte in Parijs het eerst 27 Mei 1792*) v. -s; lees: *giel-jo-tien.*

Guillotineeren (*onthoofden met de valbijl*). (ll = lj).

Guinees'vaarder (*schip, dat op de kust van Guinea, W.-kust van Afrika, pleegt te varen*), m. -vaarders.
Guin'je (Eng. *guinea: oude Engelsche goudmunt, in 1663 het eerst geslagen en wel uit goud van de kust van Guinea: gelijk aan 21 schillings of f 12.60*), v. -s; lees: *gien-je*; de - bestaat enkel nog als rekenpenning, verg. ons *Daalder, Duit.*
Guipu're (*zijden kantwerk*), v. -s; lees: *-puur.*
Guirlan'de (*bloemslinger, festoen*), v. -s; scherts. horlogeketting: *de andere had een koperen - op zijn buik.* (C.-O.), lees: *gier.*
Guit (*landlooper, schavuit*), m. -en; bij uitbr. *booswicht, roover*; scherts. oolijke klant, grappenmaker, schalk.
Guit'achtig (*oolijk, schalksch*), bn. en bw.
Gui'tenstreek (*onschuldige kindergrap*), m. -streken.
Gui'tenstuk (*jongensstreek, grap*), o. -ken.
Guiterij' (*snaakschheid, guitigheid*), v. -en.
Gui'tig (*grappig*), bn.; *een - gezicht*; **-heid** (*grap*) v. -heden.
Guit'je (*liefkoozende naam voor schalk*), o. -s.
Guit'zak (*oolijkerd, deugniet*), m. -zakken, **-zakje,** o. -s. gmz.
Guizot', François, Pierre, Guillaume, *Fransch geschiedschrijver en staatsman* te Parijs, 1787–1874; lees: *gi-zoo.'*
Gul (*kleine kabeljauw*), v. gullen.
Gul (*vroolijk, ronduit, openhartig, gastvrij*), bn. en bw.; -ler, gulst; **-heid,** v. gmv.
Gul (*droog, mul, rul*), bn.; *in het -le zand.*
Gul'deling (*zekere appel van goudachtige kleur*), m. -en; zie G o u d a p p e l.
Gul'den (oudere vorm van *goud*; eig. gouden munt, later een zilveren van gelijke waarde: *zilveren muntstuk, 100 cents*), m. -s; de - heeft een gehalte van 0.945; de Rijnsche - was f 1.20 of f 1.30; de Philippus - was f 1.25; de Keizers - was f 1.00.
Gul'den (*gouden*), bn.; *een - les*, voortreffelijke; *het - Vlies*, ridderorde door Philips van Bourgondië in 1430 ingesteld; *de - eeuw*, de eeuw van geluk in de oude dagen van Saturnus; fig. *een - boekske, een - woord*, voortreffelijk.
Gul'dengetal (*het jaar van den loopenden maancirkel*), o. -getallen; *het - voor 1895 was 15*, d. i. er waren 15 jaar sedert de vorige maanperiode verloopen.
Gul'denmaand (*Maart*), v. -maanden. Vl.
Gul'den Mis (R.-K. *plechtige Mis op quatertemper-Woensdag in den advent, met schitterende verlichting*), v.; de - symboliseert het vurig verlangen der geloovigen naar de komst des Heeren; in Vl.: *Messias-mis*, v. -missen.
Gul'denmond (*e. redenaar van naam*), m.; - of *Chrysostomus is de toenaam van J annes* (*347-407* na C.), patriarch van Constantinopel, kerkvader en redenaar.
Gul'denroede (*wormkruid met gele bloemtrossen, sierplant*), v. gmv.; ook: *Goudroede.*
Gul'densbazaar (*bazaar, waar alles één gulden kost*), m. -bazaars; ook: *-bazar*, m. -s.
Gul'denseditie (*serie romans, elk van één gulden*), v. -edities. (t = ts).
Gul'denstuk (*muntstuk van één gulden*), o. -stukken.
Gul'denwater (*likeur, waarin stukjes goudblad gedaan zijn*), o. gmv.
Gul'denweit (*reuzentarwe van St. Helena*), v. gmv.
Gul'gauw, bn. en bw.; *een -e lach*, onbedwongen en spoedig opgewekt; *hij erkende - zijn misslag*, gulweg; **-heid,** v. gmv.
Gulhar'tig (*oprecht, mild, gastvrij, hartelijk*), bn. en bw.; *een -e bekentenis, een - tante, een -e disch, een -e vroolijkheid, iemand iets - mededeelen, toestaan*; **-heid,** v. gmv.
Gul'len (jagerst. *zich in 't mulle zand baden*), zij hebben -guld; *de hoenders lagen te - in de zon.*
Gul'linbursti, Germ. myth. *de lichtuitstralende ever van den Noordschen god Freyr.*
Gull'toppur, Germ. myth. *het gouden paard van den Noordschen god Heimdal.*
Gulp (klankn: *watergolf*; ook: *teug, slok*), v. -en.
Gulp (*opening, spleet*), v. -en; *de - van een verticalen broekzak, ook vóór in sommige overjassen*; **-broek** (*pantalon met een gulp, geen klepbroek*), v. -broeken.
Gul'pen (*zwelgen, gutsen, golven*), het heeft gegulpt; *wijn -*, met groote teugen naar binnen slaan, vero.; *het bloed -te uit de wonde*; *het water -t de woning binnen*, bij een overstrooming; **-er** (*slampamper, zwelger*), m. -s.
Gul'uit (*ronduit, onbewimpeld*), bw.; *iets - bekennen, zeg mij dat eens -.*
Gul'weg (*openhartig, zonder omwegen, ronduit*), bw.; *hij antwoordde - ja.*
Gul'zand (*rulzand, stuifzand*), o. gmv.; *onze voeten zonken weg in het -.*
Gul'zig (*happig, hongerig, gretig*), bn. en bw.; **-heid,** v. gmv.
Gul'zigaard (*schrokker, vreetzak*), m. -s.
Gum'mi (*gom, plantensap*), o.; *- arabicum*, Arabische gom; *-hars*, gomhars.
Gung'nir, Germ. myth. *de speer van Odin, waarmede hij den Fenris-wolf bestrijdt.*
Gun'nen (*toestaan, verleenen*), ik heb gegund; *de uren die ons nog gegund zijn*; *God gunne u nog een lang leven*; *iem. de eer -, het genoegen -*; *zich geen rust -*, veroorloven; *iem. geen tijd -*, laten; *iem. de klandizie -*; zegsw. *ik gun je de pret*, ir. ik benijd u dit genoegen geenszins; **-ning** (*toewijzing*), v. -en.
Gunst (*toegenegenheid, onverplichte goedheid*), v. -en, *in blakende - staan*; *uit -*, welwillendheid; *iem. - betoonen, ik heb u een - te verzoeken*; spreekw. *Kunst baart -*: benoeming en bevordering gaan thans niet naar de - maar naar de kunst, d. i. naar het kunnen.
Gunst'bejag (*het jagen naar de gunst van hooggeplaatsten of rijken*), o. gmv.
Gunst'betoon (*betooning van welwillendheid, gunstbewijs*), o. gmv.
Gunst'betooning (*blijk van gunst*), v. -en.
Gunst'bewijs (*blijk van gunst, genade, medelijden*), o. -bewijzen.
Gunst'brief (*brief van octrooi*), m. -brieven. vero.
Gun'steling (*persoon, die in hooge mate de gunst geniet*), m. en v. -en; *een - der Fortuin, een - der Muzen*, lieveling; ook: **-linge,** v. -n.
Gun'stig (*genegen, welwillend, genadig*), bn. en bw.; *een - oog op iemand laten vallen*; *een - tijdstip, oogenblik*, geschikt; *het is -e wind*, voorspoedig; *een -e tijding*, gewenscht;

een - uiterlijk, aangenaam, innemend; bw.: *o God, zie - op ons neer*, genadig; *- op iets beschikken*, toestemmend; *dat huis is - gelegen*, geschikt; **gunst'rijk** (*rijk in gunst*), bn., bv. *God, o -rijke Opperheer!*

Gurk, v.; **gurk'je** (verkorte vorm van *augurkje*), o. gurken, gurkjes.

Gust (*van vee: niet drachtig, niet meer jongend*), bn.; *-e koeien zijn voor de vetweide bestemd.*

Guts (*holle beitel, steekbeitel met hollen bek*), v. -en.

Gut'sen (verwant met *gieten: tappelings wegloopen*), het gutste, het heeft gegutst; *het bloed gutst uit de wonde*; *het zweet gutst hem langs het hoofd.*

Gut'sen (*uitsteken met een gutsbeitel*), ik gutste, ik heb gegutst.

Guttaper'cha (O.-I. uit het Maleische *getah pertsjah*, zie aldaar: *veerkrachtige gom uit het verharde sap van den percha-boom op Sumatra, Malakka en Borneo*), v. gmv.; *wielbanden, buizen, slangen, kussens van -*; lees: *guttaper'ka.*

Gut'tegom (eig. *gutha*-gom, zie *getah*, sap: *een soort van gele hars als geneesmiddel en ook als verfstof gebruikt*), v. gmv.; ook: **Gittegom.**

Gutturaal' (*tot de keel behoorende*), bn.; *-rale letters*, keelletters.

Guur (*niet aangenaam, winderig, snerpend*), bn.: *het weer is -*, bar, schraal; *er huilden gure vlagen*, bar, koud; *het blijft maar -*, snerpend koud; *het gure Noorden*, onherbergzaam; *het gure strand*, bar; bw.: *het waait -*, snerpend, snijdend; **-heid,** v. gmv.; **-te,** v. gmv.

Gy'gesring (*tooverkrachtige ring van den fabelachtigen koning Gyges van Lydië*), m. gmv; de - had de kracht zijn bezitter onzichtbaar te maken en schatten, verborgen in mijnen, holen enz., aan te wijzen; *den - bezitten*, kunnen krijgen, wat men maar wenscht. (y = ie).

Gymnasiaal' (*tot het gymnasium behoorende*), bn.; *-ale verordeningen, - onderwijs.* (s = z).

Gymnasiast' (*leerling van een gymnasium*) m. -en. (s = z).

Gymna'sium (*zesklassige voorbereidingsschool voor de universiteit*), o. -s, -siën, -sia.

Gymna'sium (*bij de oude Grieken, zooals nog in Engeland, een gymnastiekschool*), o. -s, -sia.

Gymnast' (*leermeester of leerling in de gymnastiek*), m. -en; zie **Turner.**

Gymnastiek' (*stelselmatige lichaamsoefeningen, ook de leer er van*), v. gmv.; *onderwijs in de -, militaire -, geneeskundige -; les in de - geven.*

Gymnastiek'juffrouw (*onderwijzeres in de gymnastiek*), v. -juffrouwen; **-les** (*onderwijs in de gymnastiek*), v. -lessen; **-lokaal** (*vertrek, zaal tot het doen van gymnastiek*), o. -lokalen; **-meester** (*onderwijzer in de gymnastiek*), m. -s; **-onderwijs,** o. gmv.; **-onderwijzer,** m. -s.; **-school** (*gebouw voor 't doen van gymnastiek*), v. -scholen; **-toestel** (*voorwerp om aan te werken in de gymnastiek*), o. -toestellen; **-werktuig** (*hetzelfde als -toestel*), o. -werktuigen. Zie **Heilgymnastiek, Kamergymnastiek.**

Gymnas'tisch (*volgens, van of betreffende de gymnastiek*), bn.; *-e oefeningen, -e toeren, -e kunsten.*

H.

H. v. -'s. - De achtste letter van het alphabet; als Romeinsch getalmerk is H = 200.

H. - *Heilige.*

H. A. - *hoc an'no*, in dit jaar.

Hand. - *Handelingen.*

Handl. - *Handleiding.*

H. B. S. - *Hoogere Burgerschool.*

H. C. - *Hono'ris cau'sa*, eershalve.

H.D. - *Hoogstdezelve, Hoogstdeszelfs, Hoogstderzelver*: van een vorstelijke(n) persoon.

H. D. - *Hare Doorluchtigheid*: titel van een prinses of hertogin.

h. e. - *hoc est*, dat is, dat beduidt.

HEd. - *Haar edele.*

H.E.Geb. - *Hoogedelgeboren.*

H.E.Gestr. - *Hoogedelgestreng.*

Hebr. - *Hebreën.*

H.Geb. - *Hooggeboren.*

Hekt. - *Hektare*, bunder, meer **Hectare.**

Herv. - *Hervormde.*

HH. - *Heeren.*

H. H. - *Hare Hoogheid.*

HH. EE. GG. AA. - *Hunne Edelgrootachtbaren.*

HH. EE. MM. - *Hunne Edelmogenden.*

HH. KK. HH. - *Hunne of Hare Keizerlijke en Koninklijke Hoogheden.*

HH. KK. MM. - *Hunne of Hare Keizerlijke of Koninklijke Majesteiten.*

HH. MM. - *Hunne of Hare Majesteiten.*

h. i. - *haars inziens, huns inziens.*

H. K. K. M. - *Hare Keizerlijke en Koninklijke Majesteit.*

H. K. H. - *Hare Koninklijke Hoogheid.*

H. K. M. - *Hare Koninklijke Majesteit.*

H. L. - *Hectoliter*, mud of vat.

h. l. - *hoc lo'co*, aan of op deze plaats.

H. L. Q. C. - *Ho'ra lo'coque consue'to*, te gewoner tijd en plaats.

H. M. - *Hare Majesteit.*

Holl. - *Hollandsch.*

H. IJ. S. M. - *Hollandsche IJzeren-Spoorweg-Maatschappij.*

Hoofdst. - *Hoofdstuk.*

Hooggel. - *Hooggeleerde.*

Hoogl. - *Hoogleeraar.*

hond. - *honderd.*

H. R. - *Hooge Raad.*

Hr. - *Heer.*

H. R. R. - *Heilige Roomsche Rijk.*

H. S. - *Heilige Schrift.*

H. S. - *Handschrift.*

h. s. - *hoc sen'su*, in dezen zin.

h. t. - *hoc tem'pore*, in dezen tijd, tegenwoordig.

H.W.Geb. - *Hoog Welgeboren.*

Ha (klankn. tw.);-, *daar heb ik beet! 't Is om te lachen, ha, ha!* uiting van verrassing, vreugde, voldoening, enz.
Haag (*heining van struikgewas, heg*), v. hagen; zegsw. *achter de - loopen*, heimelijk de school verzuimen. gew.
Haag (Den), o., ook **'s-Gravenhage.**
Haag'appel (*vrucht v. d. haagdoorn*), m. -appels.
Haag'beuk (*beuk, die voor heggen gekweekt wordt*), m. -beuken; *de -beuk bloeit in April of Mei.*
Haag'bosch (eig. doornstruik, die tot haag dient: *struikgewas*), o. -bosschen.
Haag'doorn, haag'doren (*struikgewas, meidoorn*), m. -doornen, -dorens; ook **Hagedoorn.**
Haag'eik (*lage knoestige eik*), m. -eiken; *de - heet ook Spaansche aker of steeneik.*
Haag'koffie (*de vrucht van den koffieheester, door den inlander gekweekt binnen de omheining der kampongs, onder de pisangs*), v. gmv.
Haag'looper (*jongen, die heimelijk de school verzuimt*), m. -loopers. gew.
Haag'roos, v. -rozen; zie **Hageroos.**
Haagsch (*uit of betreffende 's-Gravenhage*), bn.; *dit zijn -e beschuiten, de -e heeren en dames, de -e taal of het -, het -e bosch, de -e gemeenteraad.*
Haag'spel (*wedstrijd van rederijkerskamers, ook voor kleine kamers*), o. -spelen.
Haag'winde (*groote winde, klokwinde*), v. gmv.
Haai (*groote kraakbeenige dwarsbekkige zeeroofvisch*), m. -en; *de - is de hyena der zee*; zegsw. *hij gaat naar de -en*, te gronde, onherroepelijk verloren; *hij is voor de -en*, is onherroepelijk verloren; *er zijn -en op de kust*, er dreigt gevaar; **-envangst** (*jacht op haaien*), v.; **-evel** (*bereid vel van een haai*), o. -len.
Haai'achtig (*tot de familie der haaien behoorende*), bn.; *er zijn tal van -e visschen in alle zeeën.*
Haai'en (*rumoer maken*), ik heb -haaid.
Haai'meete (*langs de duinen gelegen geest- of grasgrond*), v. -n; ook: *Hameete*, gew.
Haak (*metalen voorwerp met omgebogen puntig uiteinde*), m. haken; *een boots-, een enter-, een put-, een dreg-*; zegsw. *iets aan den - krijgen*, vangen, ophalen; *met den - vischen*, hengelen; *een rok met een - vastmaken*; *een slagershaak in den vorm van een s*; *haken en oogen*, kleine moeilijkheden; *de koe weegt schoon aan den - 500 pond*, slachtershaak; *de deur op den - zetten*, windhaak; zegsw. *uit zijn - schieten*, driftig worden; *dat geeft maar haken en oogen*, twist, gekrakeel; *haken en oogen met iem. hebben*, zie **Oog.**
Haak (*winkelhaak, werktuig van den timmerman, bestaande uit twee latten, die een rechten hoek vormen*), m. haken; zegsw. *dat is niet in den -*, niet zooals het behoort, niet geheel in orde.
Haak (*zethaak, letterhaak: gereedschap van den letterzetter*), m. -haken.
Haak (*allerlei klein gereedschap onder van een ombuiging voorzien*), m. haken; *een schippers-, een smids- om sloten te openen, een -pen*, enz.
Haak (krijgsw. *zwaar handvuurwapen*), m. haken; zie **Haakbus.** vero.
Haak'band (*platte beslagring aan een sabelschee*), m. -banden.
Haak'bus (krijgsw. *ouderwetsch zwaar handvuurwapen, genoemd naar den haak van onderen aan den loop*), v. -bussen. vero.
Haak'garen (*garen om mee te haken*), o.; (*soorten*), o. -garens.
Haak'je (*omgebogen streepje als schrijfoefening*), o. -s; *streepjes en -s schrijven.*
Haak'jes (spraakk. *insluitingsteeken, zinteeken om woorden of zinnen te omsluiten en af te zonderen*), o. mv.; er zijn gewone - b.v.(appel), en teksthaken, b.v. [in den nacht]; zegsw. *tusschen -*, b.v. iets tusschen twee haakjes zeggen, opmerken, d. i. terloops, in 't voorbijgaan.
Haak'lelie (*potbloem in Z.-Afrika*), v.-leliën.
Haak'naald (*haakpen*), v. -naalden; **-patroon** (*haakmodel*), o. -patronen; **-pen** (*stift met een haakje*), v. -nen; **-steek** (*strikje, lisje in haakwerk*), m. -steken.
Haak'ploeg (*ploeg zonder wielen*), m. -en.
Haaks (*rechthoekig*), bw.: *een ijzer - ombuigen, - bewerken*; **-wijze** of **-wijs,** bw.
Haaksch, bn.: *dit kozijn is niet -*, rechthoekig; *maak die lijst goed -.*
Haak'schutter (krijgsw. *soldenier, die met een haakbus schoot*), m. -schutters. vero.
Haak'tand (*spitse tand in het gebit van paarden*), m. -en; *een paard heeft vier -en.*
Haak'vast (scheepst. *door middel van een haak gemeerd*), bn.
Haakvor'mig (*gekromd in den vorm van een haak*), bn. en bw.; *een - gereedschap.*
Haak'werk (*werk, dat gehaakt is*), o. -en.
Haal (*het halen, de daad van halen*), m. gmv. *mannen van den -*, visschers, die de beug moeten inhalen; zegsw. *aan den - gaan*, het op een loopen zetten, op de vlucht slaan.
Haal (*trek met een pen*), m. halen; *met dikke halen schrijven.*
Haal (uit *hangel: de ketting, waaraan ketel of pot op de boerderij te vuur hangt*), v. soms o. halen; *zoo zwart als een -*; **-boom** (*balk in den schoorsteen, waaraan de haal hangt*), m. -en; - **-ketting,** m. -en.
Haal'der (*iemand, die iets haalt*), m. -s; *ik zie liever brengers dan -s!*
Haal'mes (*trekmes des kuipers met twee heften of handvatten*), o. -messen.
Haalo'ver (*kijfachtige vrouw*, ook: *kwaadspreekster*), v. gmv.; *zij is een echte -.*
Haam (*zakvormig, driehoekig schepvischnet*), m. hamen; ook: *zeker vogelnet.*
Haam (*houten halsjuk van paard of os, raamvormig halsjuk*). o. hamen.
Haam (*knieboog van het paard*), v. hamen.
Haan (verwant met een w.w. dat *zingen, klinken* bet.), m. hanen; *een - is het mannetje der kippen*; evenzoo: *bij fazanten, kalkoenen, korhoenders, zelfs bij kwartels en patrijzen*; zegsw. *zijn - koning laten kraaien*, zijn zin of wil doorzetten, de baas zijn; *daar kraait geen - naar*, die zaak is voorgoed uit de wereld, zal nooit aan den dag komen; *den rooden - laten kraaien*, den brand in iets steken; *den gebraden - uithangen*, zich voordoen als een groot heer, grof verteren, brassen; *-tje de voorste zijn*, de belhamel, de voorvechter zijn; *de - in de wapenkunde*, beeld van waakzaamheid; bij overdr. *de - van een geweer, revolver, karabijn: den - overhalen, spannen.*

Haan'der (verwant met het Friesche *hane*, bies: *vruchtenkorf*), m. -s.
Haan'derik (*pinksterbloem, koekoeksbloem*), v. -en; ook: *Haanderikebloem.*
Haar (*fijne, buigzame holle vezel, groeiend op het lichaam van menschen en dieren*), o. haren; *het - van een mensch, van een dier*; zegsw. *een - in de boter zoeken*, redenen zoeken om te vitten, te twisten; *alles op haren en snaren zetten*, alles in het werk stellen, alle drang- en dwangmiddelen aanwenden om zijn doel te bereiken; *zij gelijken elkaar op een -*, tot in de minste kleinigheden, zoodat er niet de breedte van een haar verschil is; *de gelegenheid bij het - grijpen*, het rechte oogenblik waarnemen; *met de handen in 't haar zitten of zich het - uitrukken*, radeloos, wanhopig zijn; *het - rijst hem, mij, u, hun te berge*, wij zijn in groote ontzetting, schrik of afgrijzen; spreekw. *Gekrulde haren, gekrulde zinnen*, iem. die gekruld haar heeft, is wispelturig; *- op de tanden hebben*, zie **Tand.**
Haar, Bernard ter, 1806–'80, hoogleeraar te Utrecht, en dichter van naam.
Haar, pers. en bezitt. vnw.; *ik riep -*, nl. de vrouw; *ik gaf - een aalmoes*; *roep - allen*; *zeg het - allen*; *dit is - boek*; *dat zijn - huizen*; *eenige van -*, nl. deze dames; ook: **Heur,** alsmede **Eur, er, 'r.**
Haar (voermanswoord, *links*), bw.; *het paard moest - gaan en het ging hot*, naar de linkerzijde.
Haar (*hoogte in een veen, hooge begroeide heide*), v. gew.
Haar'band (*lint om in de haren te vlechten, wrong, bandvormig versiersel*), m. -banden; **-boom** (*balk der lederbereiders*), m. -en; **-borstel** (*schuier*), m. -s; **-bos** (*een bundel of al het hoofdhaar*), m. -bossen; **-breed,** o.: *die twee lengten verschillen geen -breed, het scheelde geen -*, bagatel.
Haar'buisje (*buisje van de wijdte van een haar*), o. -buisjes; **-buisjeskracht** (*capilaire kracht, capilariteit*), v. gmv.; ook: **-buiskracht.**
Haard (*stookplaats*), m. -en; *in het hoekje van den -, aan den huiselijken -*; spreekw. *Eigen - is goud waard*, men is nergens beter dan in zijn eigen huis, eigen woning is schatten waard.
Haard'plaat (*tegen den achterwand staande vuurplaat*), v. -platen; *een - met fraai lofwerk*; **-scherm** (*vuurscherm, schot*), o. -en.
Haard'stede (*stookplaats, schoorsteen*), v. **-n**; *de belasting op de -n*; fig. eigen woning: *Volkert, hakend naar zijn bruiloftsdag, zoolang hij niet aan eigen haardstee zat.* (Staring); *de troepen kunnen naar hun -n terugkeeren.*
Haard'stel (*standaard met kachelgereedschap*), o. -stellen; **-stoffer,** m. -s; **-vuur** (*dat in den kaard gestookt wordt*), o.: *Het volk dan vlucht in huis en hoopt het -vuur op.* (Tollens).
Haar'fijn (eig. *zoo fijn als een menschenhaar, uiterst fijn*), bn. en bw.; *een - onderscheid*; *iets - ontleden, uitleggen.*
Haar'hamer (*kleine hamer tot het scherpkloppen van zeisen*), m. -s; **-ijzer** (*aanbeeldvormig gereedschap, waarop de graszeisen worden gescherpt, haarspit*), o. -ijzers.
Haar'ijzer (*oorijzer der Friesche vrouwen*), o. -ijzers; **-kam** (*kam om in het haar te dragen*), m. -kammen.
Haar'klein, bn.; zie *Haarfijn.*
Haar'klooven (*kleingeestig uitpluizen, vitterig te werk gaan, overdreven fijne onderscheidingen maken*), ik -kloofde, heb -haarkloofd; **-kloover** (eig. *iem., die een haar nog wil splijten of klooven*; *persoon, die met haarfijne onderscheidingen nog geen vrede heeft en dan vit en aanmerkingen maakt, muggenzifter, vitter, kleingeestig bediller*), m. -kloovers; **-klooverij'** (*vitterij*), v. -en.
Haar'kruid (*haarachtig of harig kruid*), o. -kruiden.
Haarlemiet' (scherts. *Haarlemmer*), m. -en; *hij was een - van haver tot garst.* (v. Effen).
Haar'lemmer (*iemand geboortig uit Haarlem of daar wonend*), m. -s; ook: *hij leest de -*, v., nl. de krant van dien naam; ook als bijv. nw. bv: *Haarlemmer-olie, -halletjes.*
Haarlemmerdijk' (*naam eener straat te Amsterdam*), m.; *-dijkjes maken*, drukte, ruzie, standjes; **-dijksche,** bn. *met -dijksche welsprekendheid*, ruw, plomp of plat Amsterdamsch; als zn. o.: *hij spreekt plat -dijksch en bezit maar plompe manieren.*
Haar'lemmer-olie (*olie als geneesmiddel, uitgevonden in 1796*), v. gmv.
Haar'lemsche (*vrouw uit Haarlem*), v. -n; *mijn tante was een -.*
Haar'lieden, haar'lui, pers. vnw.
Haar'lok (*een vlok haar*), v. -lokken; **-naald** (*versierde lange naald met dikken knop*), v. -en; **-pijn** (scherts. *hoofdwee, katterigheid*), v. gmv.
Haar'olie (*olieachtige vloeistof als haarsmeersel*), v. gmv; **-water** (*een reinigend waschmiddel voor het haar*), o.; **-wassching** (*-zuivering*), v. -en; **-streng** (*-vlecht*), v. -en.
Haar'oorlog (*een strijd, omstreeks 1640, tusschen de predikanten over het al of niet geoorloofd zijn van het dragen van loshangende haren*), m. gmv.
Haar'rook (*rook van brandenden veengrond*) m. gmv.; *de noordoostenwind brengt ons -.* gew.; zie *Haar.*
Haars, harer, pers. vnw.: *dit zijn - gelijken niet, niemand harer wil antwoorden*; bezittel.: *de bloemen - tuins, het gras harer weiden.*
Haar'snijden (*het knippen van het hoofdhaar*), o. gmv.; **-snijder** (*kapper*), m. -s.
Haar'snoer (*band om het haar op te binden*), o. -snoeren; **-speld** (*tweebeenige speld*), v. -spelden.
Haar'spit (*een soort van aanbeeldje, dat met een pin in den grond wordt vastgezet om er de zeis of de zicht op te scherpen*), o. -spitten.
Haar'spriet (*zekere ringworm*), m. -sprieten.
Haar'steng (*watersterrekruid*), v. gmv. (*soorten*), v. -stengen.
Haar'ster (*schaaldiertje*), v. -sterren.
Haar'tooi (*haar als hoofdsieraad*), m. gmv.
Haar'tuit (*haarvlecht*), v. -en. vero.
Haar'vat (*fijn bloedvaatje, dat een slagader met een ader verbindt*), o. -vaten; *de slagaderen vertakken zich ten slotte tot -vaten.*
Haar'verf (*kleurstof*), v. -verven.
Haar'vlecht (*bundel gevlochten haar*), v. -en; **-vlok,** v. -ken.
Haar'zak (*twistgierig, kijfachtig persoon*), m. -ken, gew.; **-zakken** (*ruzie zoeken, onheusch*

doen), onbep. wijs, b.v. *Je ligt altijd te -zakken*; **-zakker** (*ruziemaker, twistzoeker, valsch speler*), m -s. gew.

Haas (*bekend knaagdier, met lange ooren en lange achterpooten, gespleten bovenlip en korten opstaanden staart*), m. hazen; *het mannetje v. d. - heet rammelaar, het wijfje heet moer of voedster*; *er zijn heihazen en kleihazen*; spreekw. *Veel honden zijn der hazen dood*, de menigte maakt de overmacht; *Men kan niet weten, hoe een koe een - vangt*, men moet het hoogst onwaarschijnlijke niet volstrekt onmogelijk achten.

Haas, in jagerstaal, o.; *Teun, mag ik het - dragen?* (C.O.); verder heet de kop de *bol*, de ooren de *lepels*, de pooten de *loopers*, de oogen de *spiegels*, de staart de *pluim*, het *bloed* het zweet.

Haas (*uitgesneden lap vleesch, lap uit het nierbed van een geslacht rund, lendenstuk van rund of varken, filet*), m. hazen; *het -je is fijn braadvleesch.*

Haasjeo'ver (*springspel der jongens*), o.gmv.

Haast (*spoed, snelheid, gezwindheid, jacht, overijling*), v. gmv.; *ik kende geen -, - maken, - hebben, in aller -*, spreekw. *Hoe meerder -, hoe minder spoed.*

Haast, bw.; *de winter is - in 't land*, bijna; *komt zoo - a's doenlijk*, spoedig; *- zult gij wreed gekortwiekt zijn.* (C.O.), weldra; *zien we je - eens weer*, gauw; *kom je -?* bijna.

Haas'ten (zich), (*z. spoeden*), ik haastte (mij), ik heb (mij) -haast; ook: ik haastte, heb -haast, d. i. haast, voortgang doen maken: *haast mij toch zoo niet!*

Haas'tig (*met spoed, gejaagd, overijld*), bn.: *hij is altijd -, spreken op -en toon*, zegsw. *-e spoed is zelden goed*, gejaagdheid komt aan den werkelijken spoed zelden ten goede; bw.: *hij vroeg het -; hij is wat - gebakerd*, ongeduldig, driftig van aard; **-heid,** v. gmv.

Haas'vreten, in onaangename omstandigheden verkeeren, b.v. examen doen en geen antwoord weten; ook: (*bevreesd worden, bang zijn*), ik vrat -, heb - gevreten: *de snoever van gisteren vrat -, en liep weg*, trok zich terug; het volksgeloof meent, dat men door het eten van het vleesch van dieren eigenschappen van die dieren in zich opneemt; zoo: *Heb je paardenvleesch gegeten?* tot een knaap, die erg woelig is; **-vreter** (*bloodaard*), m. -vreters. gmz.

Haat (*sterke afgekeerdheid, vijandschap, wrok*), m. gmv.; *iemand - toedragen*; *een bittere, doodelijke -; door -, uit -; dat alles maakt - en nijd*; **-dragend** (*haat voedend, onverzoenlijk*), bn.: *een -karakter.*

Habar'rah (Arab. *lange zijden damesmantel, in Kaïro in zwang*), m. -'s.

Ha'beas-cor'pus-acte (*Engelsche wetsverordening van 1679, die de burgers vrijwaart tegen onwettige gevangenhouding*), v.

Haberdoe'das (*draai, klap om de ooren*), m. gmv.; *iemand een - geven, een - krijgen*, oorveeg, watjekou, opstopper, enz.; in de spreekt.: Labberdoedas.

Habijt' (Fr. *habit*, kleeding: *kleed, gewaad, opperkleed*), o. -en; inz. geestelijk gewaad van kloosterlingen: zegsw.: *het - aannemen*, in een klooster gaan.

Habitué (*vaste klant in een café, of eenig uitspanningsoord*), m. -'s; *Mijnheer is daar -.* (C.O.), trouw bezoeker.

Hach (*jongeling, waaghals: gezel, jonge borst*), m.; alleen wordt gebruikt: **Hachje,** o. bv.: *'t is een recht Hollandsch -*, baldadig kind; inz. *matroos der marine* of *Jantje.*

Hach, gevormd uit *hachelijk: gevaar, kwade kans*), v. soms o. gmv.; *een spiegelgevecht op den Amstel, zonder gevaar voor -jes*, ongelukken; *zijn - er bij inschieten*: zie onder **Hacht.**

Hach, tw.; *hij zeide - noch wach*, d.i. hij sloeg geen geluid, gaf geen kik.

Hachée, hachis' (*baksel van gehakt vleesch met uien en kruiderijen*), o. gmv.; *- van varkensvleesch.* (ch = sj).

Ha'chelijk (*gevaarlijk, onzeker*), bn.: *een -e onderneming*; *de toestand op het schip werd -, een - bestaan, een -e tijd*, netelig, kritiek; *een - spel*; bw.: *het stond - met de vloot*; **-heid,** v. gmv.

Hachis' (*gebraden gehakt vleesch*), o. gmv. lees: *hasji'*; zie **Hachée.**

Hach'je (*baldadig kind*), o. -s.

Hacht (verwant met *hakken*: *snede*: *stuk vleesch of spek*), m. -en; **-je** (meest *hachje*): *een -je spek*; *de beste -jes van 't vleesch zullen voor u zijn*; *het - is op*, het hammetje is op; *het -je laten glijden, glippen, varen*, de vangst enz. loslaten; fig. *het heele - kwijt zijn*, alle kans verkeken hebben; *zijn -je er bij inschieten of er het - bij inschieten*, het leven; *zijn -je wagen*, het leven er bij op 't spel zetten; *bang zijn voor zijn -je*, voor zijn even.

Hacht'jesdag (scheepst. *dag, dat de bemanning het rantsoen vleesch of spek ontvangt*) m. -dagen.

Ha'des (myth. *afgrond, folterplaats, hel*), m.; *in den - geslingerd worden*; ook: *Orcus, Tartarus.*

Hadie' (*vaarwel, adieu*), tw.; zie: A d i of A d i e.

Ha'dik (*wilde vlier*), m. en v. gmv.

Hadj, haddj (Arab. *pelgrimstocht of bedevaart v. d. Mekka, tot Muzelman naar de heilige stad bezoek van de Kaäba in de Moskee*), m.

Had'ji, hadd'ji (Arab. *titel van den pelgrim, die den hadj volbrengt of volbracht heeft, en als een soort van heilige vereerd wordt*), m. -'s.

Hæresie' (*dwaalleer, ketterij*), v. -s, -ën.

Haf, haff (*strandmeer, inham achter een landtong gelegen*), o. haffen; *het Friesche -, het Koerische -, het Stettiner -* (Oostzeekust).

-haft (-haftig) is een achtervoegsel, dat men vindt in: *held-, man-, zeeg-, krijgs-*, met de bet. van *-achtig*: hebbende, zijnde, toonende, gaarne wezende; zie aldaar.

Haft (*netvleugelig insect, eendagsvlieg, oeveraas, schooraas*), o. -en.

Ha'gar (Bijbel. *Abrahams bijvrouw, moeder van Ismaël, stammoeder der Ismaëlieten of Hagarenen*), v.; *Da Costa's -*, fraai gedicht.

Hagedis' (*langstaartig kruipend dier met vier pootjes, den kop gedekt met schilden, rug en staart met kleine schubben, metaalglanzig met groene zijden, bezit oogleden*), v. -sen; *in ons land leeft de gewone -, de kleine -, de muur -*; **-achtig,** bn.

Ha'gedoorn, m.; zie **Haagdoorn.**

Ha'gel (*ijsbolletjes*, ook: *gegoten loodkogeltjes om te schieten*), m. gmv.

Ha'gel (zilveren), (jagerst. *geld, waarvoor de zondagsjager wild koopt om niet platzak thuis te komen*), m.; *met zilveren - schieten*;

de baron vulde met zilveren - aan, wat de looden te kort kwam.

Ha'gelblank (*wit als hagel*), bn.; *twee -e manden, een -e vederbos.*

Ha'gelbui (*uitstorting van hagel, hagelvlaag*), v. -buien; fig. *een - van pijlen*, een overstelpende menigte; *een - van stokslagen.*

Ha'gelen (*het vallen van hagel*), het heeft -hageld; *het hagelt*, er valt hagel; *het hagelt, dat het klettert*; fig. *het hagelde om zijn hoofd van kogels*; *de kogels hagelden op de straten*; *het hagelde pijlen, steenen, slagen*, enz.

Hagelgieterij' (*fabriek van schiethagel*), v. -gieterijen.

Ha'geljacht (*jagende hagelvlaag*), v. gmv.; bij uitbr. *hagelbui*; *— en stormgeloei* (Borger).

Ha'gelkorel (*kleine hagelsteen*, ook *korrel schiethagel*), v. -korrels; **-schade** (*schade door hagelslag veroorzaakt*), v. gmv.; **-steen** (*korrel*) m. -en; **-vlaag** (*-bui*), v. -vlagen; **-vorming,** v. gmv.

Ha'gels, bw.; *wat een - zot gesprek!* gmz.

Ha'gelsch (*vervloekt, beroerd*), bn.; *het zijn -e leugens*; *het was de schuld van die -e Engelschen.* gmz.

Ha'gelslag (*het slaan der hagelkorrels*), m. gmv.; *er was - in 't koren*; *de boekweit had door - geleden.*

Ha'gelverzekering (*assurantie tegen hagelschade*), v. -verzekeringen.

Ha'gelwit (*blank als hagel*), bn.; *een heer met een - pak.* (J. t. Br.), *een - servet, een - gordijn, een - mutsje*, helderwit.

Ha'gen (*iets in of aan een haag stellen of zetten*), ik heb gehaagd; steenbakkerij: *steenen -*; vlasbouw: *het vlas op den akker -*, d. i. in de rij stellen, met de toppen tegen elkaar.

Ha'genaar (*bewoner v. Den Haag*), m. -s.

Ha'geprediker (gesch. *openlijk verkondiger van de leer der Hervormden*), m. -predikers.

Ha'gepreek (gesch. *openlijke verkondiging v. d. Hervorming en wel buiten in velden en hagen of hoven*) v. -preeken; zie Graspreek.

Ha'gerd (jagerst. *een soort v. getemden valk*), m. -en of -s.

Ha'geroos (*wilde roos*), v. -rozen; bij uitbr. de wilde rozestruik zelf.

Hagiograaf' (*levensbeschrijver van één of meer heiligen*), m. -grafen.

Hagiogra'phisch, bn.; *de -e boeken*, levensbeschrijvingen der Heiligen bevattend.

Haiduk', m. -ken; zie **Heiduk.**

Ha'ik (*witte lange wollen of katoenen sluier der Arabische vrouwen*), m. -s; *de - laat alleen oogen en voorhoofd ongedekt*: *de vrouwen in hare -s gewikkeld.*

Ha'iti (aardr. ook *San Domingo, op één na het grootste eiland der Groote Antillen, in W.-Indië*), o.

Hak (*het hakken, houw of slag, afgehakt stuk*), m. hakken; *hij is aan den -, een - met de bijl, een - in het tafelblad*; fig. snauw, bitse uitval: *iemand een - zetten*, hem een hatelijkheid te slikken geven, voor een erge moeielijkheid zetten, een poets bakken.

Hak (bij vorm van *haak*, krom takje: *kromme boomtak*), m. hakken; zegsw. *van den - op den tak springen*, eig. van een vogel die van het hooge hak-hout op den laagsten tak springt, niet wetende waar zijn nest te bouwen; fig. van het ééne onderwerp op het andere springen (in 't gesprek).

Hak (*houweel, landbouwwerktuig*), v. hakken; *met een - den grond omwerken*, d. i. met een soort van kromme schop, lijkende op een kalkhouw van de kalklesschers.

Hak (*hiel, ook van een schoen of laars*), v. hakken; *de koude in de -ken hebben*; *iemand op de -ken treden*, fig. iemand achternazitten; *iemand op zijn -ken zitten*, hem op de hielen zitten, hem zonder ophouden plagen b.v. om betaling lastig vallen; *iemand de -ken laten zien*, hem den rug wenden, in den steek laten; inz. aan schoeisel: *muilen met hooge -ken, de -ken scheef loopen*; zegsw. *hij heeft niet veel om de hakken*, hij beteekent niet veel; vgl. *dat heeft niet veel om 't lijf.*

Hak'band (*achterriem of sluitriem aan een schaats*), m. -banden.

Hak'bank (*langwerpig hakblok*), v. -banken; **-beitel** (timm. *zware kapbeitel*), m. -s; **-bijl** (*kleine bijl*), v. -en; **-blok** (*stuk hout om iets op te klooven*), o. -ken.

Hak'bord (*plankje om er iets op fijn te hakken*), o. -borden; ook: *Hakkebord.*

Ha'ken (den. van *haak*: *vasthechten, vastmaken*), ik heb gehaakt; *een katrol aan een kram -*; fig. aan een haak blijven hangen: *hij was aan een spijker blijven -.* (C.O.)

Ha'ken (den. van *haak*: *haakwerk maken*), ik heb gehaakt; *aan een beddesprei -, dit meisje haakt netjes, het - behoort tot de fraaie handwerken.*

Ha'ken (den. van *haak*: *vurig verlangen*), ik heb -haakt; *zij - naar de vacantie, naar het uur der vrijheid -.*

Ha'ken (*den grond met den hak bewerken*), ik heb gehaakt; *het veen om-*, d. i. omwerken.

Ha'ker (*gierzwaluw, torenzwaluw*), m. of v. hakers. gew.

Ha'kerig (afleid. van *haak*, fig. *lastig, netelig*), bn.; *een -e onderhandeling*, vol bezwaren; **-heid,** v. gmv.

Ha'ketalie (scheepst. *gewone talie*), v. -s.

Hak'geld (*kosten van het omhakken*), o. -gelden; **-guts** (timm. *gereedschap*), v. -en; -s; **-hamer** (*bankhamer met ronden bol*), m. -s; **-hout** (*slaghout, houtgewas*), o. gmv.: *eiken -hout noemt men akkermaal*; *elzen, berken en wilgen -hout heet weekhout*; **-kebord** (*hakbord*), o. -borden.

Hak'kel (*kerf of keep met een bijl*), m. -s.

Hak'kelaar (*stamelaar, stotteraar*), m. -s.

Hak'kelen (freq. van *hakken*, verwant met *hokken, hikken*: *stotteren, stamelen*), ik heb gehakkeld; **-ig** (*stamelend*), bn. en bw.

Hak'kelkees (*schertsnaam voor stotteraar*), m. -keezen.

Hak'ken (*met de hak bewerken, loswerken*), ik heb gehakt; *een veenland, een heideveld -.*

Hak'ken (*kappen*), ik heb gehakt; zegsw. *den vijand in de pan -*, vernietigen, geheel verslaan; **-ker,** m. -s.

Hakkenei' (Fr. *haquenée*: *paard, dat den telgang gaat, telganger of telle*), v. -en; *een - dient bij voorkeur voor niet onverschrokken dames-rijderessen.*

Hakketeeren (van *hakken*, n.l. steeds op iem. *hakken*: *kibbelen, krakeelen*); **-der** (*vitter, bediller*), m. -s; **-ing,** v. -en.

Hak'leder (*hielleer*, ook *hakband aan een schaats*), o -leders.

Hak'mes (*kapmes, gereedschap bij allerlei bedrijven*), o. -messen.

Hak'moes (*allegaartje, poespas, mengelmoes*),

o. gmv.; ook fig. *een - van woorden en zinnen, een - van gedachten.*

Hak'sel (*fijn gehakte zelfstandigheid*), o. gmv.; inz. van stroo als paardenvoeder: *de dieren kregen - met haver*; **-bank** (*houten toestel om haksel op te snijden*), v. -banken; **-kist** (*houten kist tot berging van haksel*), v. -en; **-snijder** (*werktuig*), m. -snijders.

Hak'stroo (*stroo om er haksel van te maken*), o. gmv.

Hak'stuk (*hielstuk van schoen of laars*), o. -stukken.

Hak'tijd (*tijd voor het vellen, kappen van slaghout*), o. gmv.

Hak'vleesch (*vleesch om te hakken*), o. gmv.

Hal (verwant met *halen*: *een overdekte markt*), v. hallen.

Hal (*hoofdzaal in een paleis*), v. -len: *Philips zat in de opgetooide - ten troon.* (Tollens); *in de groote - v. d. burcht*; ook **Halle.**

Hal (*hardbevroren plek i. d. aarde*), o. gmv.; *het is moeilijk het - te bewerken*; ook: *hardigheid van den bevrozen grond.*

Hala'li (jagerst. *geroep op de hertenjacht*), tw.; **-fan'fara** (*hoorngeschal, sein dat het hert gedood is*), v. -'s.

Halcyoon' (*ijsvogel*), m. -onen: *de -onen zijn het beeld van rust, daar zij broeden als de zee kalm is*; zie **Alcyone.**

Halcyo'nisch (*rustig, kalm*), bn.; *-e dagen.*

Ha'len, ik heb gehaald; *den dokter -*, gaan roepen, hulp aanbrengen; zegsw. *daar is wat te -*, verdienen, krijgen; *les -*, nemen; *een academischen graad -*, verwerven; *de zieke zal den morgen niet -*, beleven; *dat varken zal 100 kilo -*, wegen; *den trein nog -*; zegsw. *oude koeien uit de sloot -*, vergeten zaken weder ter sprake brengen.

Half (*de helft van een geheel*), bn. en bw.; *een halve appel, een - brood, een - dozijn*; spreekw. *Beter een half ei dan een leege dop*, beter iets dan niets; fig. *een halve maatregel*, weinig afdoende; *een -bewijs*, gedeeltelijk, onvoldoend; *een halve wees*, die een zijner ouders verloren heeft; *- April*, midden; bw.: *Japik is - boer, - heer*; *iets maar - weten*, gedeeltelijk.

Half'aam (scheepst. *watervaatje van 87 L. aan boord*), o. -amen. vero.

Half'aap (*bastaardaap*), m. -apen; *men onderscheidt eigenlijke apen en halfapen.*

Halfbak'ken (*slecht gebakken*), bn.; *een - brood*; fig. *een - advocaat, een - geleerde*, onbeduidend, gebrekkig in zijn soort.

Half'blanksgezel (fig. *prulknecht*), m. -gezellen: knecht die maar een halven blank of 3 duiten verdient; **-heer** (*kale meheer*), m. -heeren: *een logement voor -heeren*; **-juffrouw,** v. -en; **-madame,** v. -s.

Half'bloed (*afstammeling van een Europeaan en een inlandsche vrouw*), m. en v. gmv.

Half'bloed, bn.; *een - paard*, ontstaan door kruising met het Engelsche raspaard; ook wel zn. o.

Half'broer (*broer v. een anderen vader of moeder*), m. -s; **-zuster** (*zuster, die een anderen vader of een andere moeder had*), v. -zusters.

Half'dek (scheepst. *opperdek tusschen den grooten mast en de kampagne*), o. gmv.

Half'donker (*schemerdonker*), o. gmv.; *in het - zitten*; **-duister** (*schemering*), o. gmv.

Half'dood (*nog niet geheel dood*), bn.; *een -doode vogel*; zegsw. *ik ben - van inspanning, van afmatting*, erg moe.

Half'door(*in twee helften*), bw.; *iets - snijden.*

Half'een, -twee, -drie, -vier, -vijf, -zes, -zeven, -acht, -negen (*van den tijd*), bw. (aaneen te schrijven).

Halfelf'je (*koffie met brood om halfelf*), o. -s; zie Twaalfuurtje.

Half'-om-half (*gemengde drank*, b.v. *likeur, half rum en half brandewijn enz*), o. gmv.

Half'god (myth. *de zoon van een god en een aardsche vrouw*), m. -goden; zie **Heros.**

Half'heid (*onbeslistheid, weifeling*), v. gmv.; *met die - komt gij niet verder.*

Half'hemdje (*overhemd, chemisette*), o. -jes.

Half'jaar (*tijdperk van zes maanden*), o. -jaren; *de huur per - betalen*; **-lijks,** bw.; **-lijksch,** bn.: *-e termijnen.*

Half'je (*half glaasje drank*), o. -s; *Jan nog een -!* d. i. half glaasje bitter of jenever.

Half'je (*halve cent*), o. -s.

Half'klinker (spraakk. *medeklinker, die in een klinker kan overgaan*), m. -klinkers; *de j en w zijn -s, verwant met i en oe.*

Halfkun'dig (*slechts ten deele kundig*), bn.; *een - dokter.*

Half'linnen (*weefsel, bestaande deels uit linnen, deels uit katoen*), o. gmv.

Half'penny (Eng. lees: *heip'ni, een halve penny*, $^1/_{24}$ *shilling d. i. f 0.02*[5]), v. -pence.

Half'rond (*halve aardbol, in afbeelding*), o. -ronden; *een kaart met de beide -en*; zie **Hemispheer.**

Half'rond, bn.; *een -e kring, een -e toren*, d. i. den vorm van een halven cirkel hebbende.

Half'schaduw(schilderk. *toon tusschen licht en schaduw*), v. -schaduwen.

Halfslach'tig (*slechts voor de helft behoorende tot een ras of soort*), bn.; *een -e neger, een -e windhond, een -e Fries*; fig. een - mensch, die niet weet wat hij wil; **-heid** (fig. *onzekerheid, weifeling*), v. gmv.

Half'slag, m. gmv.; *sloeg het daar op den toren - of heel?* d. i. het halve of het heele uur.

Half'slag, o. gmv.; *een - van een paard, een - trekhond*, geen groot, geen volwassen dier; zie **Halfwas.**

Half'sleet (*halfversleten, halfafgedragen*), bn.; *die lakensche jas is -*; **-sch,** bn.: *een -sche pantalon.*

Half'sleten (*gedeeltelijk versleten*), bn.; *een hoop - zeildoek.*

Half'steensmuur (*muur ter dikte van een halven metselsteen*), m. -muren.

Half'stok (*halverwegen den vlaggestok*), bw. *de vlag - hijschen*, n.l. ten teeken van rouw.

Half'tien (*juist tusschen 9 en 10 uur*), bw. (van den tijd); zie: *Halfeen.*

Half'tij (*hoogte van het water half tusschen eb en vloed*), o. gmv.: *de vloed heeft pas half zijn tijd geloopen, het is -.*

Half'twaalf (*juist tusschen 11 en 12 uur*), bw. (van den tijd).

Half'uur (*dertig minuten*), o. halve uren; *een - gaan wandelen*; *alle -, elk - slaat de torenklok.*

Half'vasten (R.-K. *de vierde Zondag in de vasten*), v. gmv.; *- werd vroeger gevierd met optochten*; *de graaf van -*, figuur uit den toen maligen Antwerpschen carnavalsoptocht.

Half'verheven (beeldhouwk. *reliëf*), bn.; *ziedaar fraai - beeldwerk*, d. i. waarvan de

figuren een weinig naar voren treden.
Half'vers (*halve versregel*), o. -verzen.
Half'vleugeligen (*snavelinsecten*), m. mv.
Half'was (*leerling, nog maar den halven wasdom hebbende*), m.; -je, o. -s; *gevraagd een - bij X., mr. Draaier*, jongmaatje, leerjongen.
Halfwas'sen (*slechts ten halve volwassen*), bn.; *een - haan, een - juffertje.*
Half'weg, bw.; *zij deed het kind omstreeks - een schoone luier aan.* (C.O.), d. i. op de helft van den af te leggen weg.
Half'wind (scheepst. *wind, half invallende of voor de helft blazende in het zeil*), m. gmv.; *met - zeilen.*
Half'wollen (*weefsel, deels wol en deels katoen*), bn.; *- weefsels.*
Halfza'lig (*half dronken*), bn.; *de kerel raaskalt, hij is wis -.*
Half'zijde (*weefsel voor de helft uit zijde bestaande*), v. gmv.
Half'zijden, bn.; *dit zijn - stoffen, - damast.*
Half'zoolganger (dierk. *dier, dat bij het loopen de zool maar ten deele op den grond zet en deels op de teenen loopt*); m. -s; *de marterachtigen zijn -s.*
Half'zuster, v. -s; zie Halfbroer.
Hal'lel (d. i. *Loof*), o. -s; *het groote -, het kleine -*, Israël. lofzangen (Psalm 113—118), bij uitbreiding, loflied, juichkreet: *godgewijde -s klinken!*
Hallelu'ja (Hebreeuwsch: *Gode lof: loflied, juichkreet*), o. -'s; het *Halleluja* zeggen, R.-K. in den Paaschtijd; **-meisje** (*vrouw. lid van het Heilsleger*), o. -s; **-hoed** (*hoofddeksels, zooals deze meisjes dragen*), m. -hoeden.
Hal'letje (*Haarlemsch kaneelkoekje*), o. -s; *Haarlemmer -s.*
Hal'lo (*uitroep, om iemands opmerkzaamheid te wekken*), tw.
Hallucina'tie (*zinsbegoocheling, geestverschijning, visioen*), v. -s, -tiën. (t = ts).
Halm (*stengel van grassen en granen*), m. -en; *de - schiet op, uit; het graan op den - verkoopen*, te velde, ongedorscht.
Halm'knoop (*dikte tusschen de geledingen*), m. -knoopen; **-stroo** (*uitgedorschte halmen*), o. gmv.
Ha'lo (*groote kring om zon of maan*), v. -'s.
Hal'riet (*zeker goed soort van dekriet*), o. gmv.
Hals, Frans, *beroemd schilder der Hollandsche school, te Haarlem*, 1584—1666.
Hals (*lichaamsdeel, dat het hoofd verbindt met den romp*), m. halzen; *de giraffe met haar langen -; iemand den - afsnijden*, keel; *iem. den - breken; een stijven - hebben*, nek; bij overdracht: *de - van een hemd, de - van een flesch, de - van een anker*; zegsw. *om - brengen*, dooden; *zich iets op den - halen*, zich zelven een last berokkenen; fig. *een onnoozele -*, bloed; *- over kop*, op overhaaste wijze, ijlings; *om - brengen*, om het leven.
Hals (scheepst. *touw om het zeil onder vast te maken*), m. -zen; zegsw. *tusschen twee -zen varen*, vóór den wind.
Hals'band (*halsketting*), m. -banden; **-bel** (*van rund of schaap*), v. -len; **-berg** (*deel van het harnas, ringpantser bedekkend hals en bovenlijf, borstharnas*), m. -en, vero.; **-boord** (*kraag van hemd of overhemd*), m. -en; **-brekend** (*met levensgevaar gepaard*), bn.: *allerlei -e toeren der artiesten in een paardenspel*; **-das** (*halsdoek*), v. -sen; **-doek** (*halsbedeksel*), m. -en; **-gareel** (*gordel of juk voor trekdieren*), o. -en; **-keten,** v. -en of -s; **-ketting,** m. -en; **-misdaad** (*misdrijf, waar de dood op staat*), v. -misdaden; **-over kop,** zie bij **Hals; -recht** (*het recht over dood en leven van onderhoorigen*), o. gmv.; **-snoer** (*halssieraad*), o. -snoeren.
Halsstar'rig (eig. *met starren of stijven hals: hardnekkig, koppig*), bn. en bw.; *het meisje bleef - en wilde naar geen goeden raad luisteren; een - karakter, -e onwil, een - verzet*; bw.: *iets - volhouden, iets - weigeren, - naar iets streven*; **-heid** (*koppigheid, weerspannigheid*), v. gmv.
Hal'ster (*halsriem der paarden*), m. -s; fig. *den - strijken*, er van doorgaan; in Twente: heimelijk schoolverzuim plegen.
Hals'vriend (*boezemvriend*), m. -vrienden; **-vriendin** (*innig geliefde vriendin*), v. -nen.
Hals'wervel (ontl. *een der wervelen van den hals*) m. -en of -s; *er zijn zeven -s.*
Hals'zaak (*misdaad, waarop de doodstraf staat*), v. -zaken. vero.
Halt (*militair commando*), tw. *Divisies, -!* d. i. blijf staan; als zn. o. b.v.: *het - klonk langs de gelederen.*
Halt, hal'te (verwant met *halden*, houden: *wachtpost op spoor- of tramweg*), v. halten.
Hal'ter (gymnastiek: *springkolf, korte handstaaf, aan weerszijden met een kogel bezwaard*), m. -s; *oefeningen met de -s, met lichte en zware -s*, gymnastische armoefeningen.
Halt'sein (*optisch sein om te stoppen*), o. -en.
Halt'paaltje (*wit paaltje, dat de halt der stadstram aanwijst*), o. -s.
-halve (achtervoegsel: *uit kracht van, krachtens*), b.v.; *ambts-, eers-, plichts-, rechts-*; verder in: *uwent-, zijnent-*, wat betreft; ook in: *duidelijkheids-, gemaks-, kortsheids-*, wegens, ter wille van.
Halvee'ren (*in tweeën snijden, middendoor deelen*); *een appel -, een perzik -, een lijn -, den buit -, de winst -*, d. i. in tweeën deelen; **-ing,** v. -en.
Halvemaan' (*de maan in het eerste en laatste kwartier*), v. -manen; bij uitbr. de *Turksche macht*, een wassende halvemaan, als veld- en wapenteeken van den Sultan.
Hal'verwegen (*op de helft van den weg, op het midden*), bw.; soms: *-wege, -weg, -wegs: Pandolf keerde -wegs* (Staring); *zij waren -wege den dijk* (C.O.); *hij kwam tot -wegen.*
Hal'vewind, bw.; *het schip ligt -*, de wind valt dwars in; zegsw. *-zeilen*, niet te fel op iets afgaan; ook: **Halfwind.**
Hal'vezool (*schoenzool van den voorkant*), v. -zolen; *-zolen en achterlappen.*
Halvezo'len (*een schoen van nieuwe halvezolen voorzien*), ik halvezoolde, heb -halvezoold.
Hal'zen (den. van *hals: doorslikken*), ik halsde, heb -halsd; *hij at zooveel, als hij kon -*; fig. *hij kon al dat werk niet -*, afkrijgen.
Ham (*bout of schink van een varken*), v. hammen; *een vette -, buitenlandsche -men, Westphaalsche -men*; als stofnaam: *een broodje met -, dat smaakt als -*, zeer lekker.
Ham (*buitendijksche aanwas, aangeslibde hoek gronds*), m. -men.

Hama'da (*steenachtige hoogvlakte in de Sahara*), v. -'s.
Hama'de (*witte katoenen stof uit Bengalen*), m. gmv.
Ha'mansfeest (*Israëliet. feestdag*), o. -feesten; zie **Purim.**
Hamei' (uit het oude-Fr. *hamée*: *slagboom, afsluitboom*), v. -en.
Ha'mel (*gesneden ram*), m. -s.
Ha'melbout (*schapebout*), m. -bouten.
Ha'mer (*werktuig*), m. -s, -en; *een houten -, een smids -, een drijf-*, zegsw. *tusschen - en aanbeeld zijn*, in groote verlegenheid; *onder den - komen of brengen*, in 't openbaar verkoopen; uitroep: *Wat hamer!* wat duivel, wat bliksem.
Ha'meren (*slaan, kloppen met den hamer*), ik heb -hamerd; *metaal -, iets glad -.*
Ha'merling, Robert, 1830—'89, Oostenrijksch dichter en romanschrijver van naam.
Ha'merslag (*slag met een hamer*), m. -en.
Ha'merslag (*afspringende deeltjes van gesmeed wordend gloeiend ijzer*), o. gmv.
Hamil'car, gesch. *Carthaagsch veldheer, vader van Hannibal en Hasdrubal.*
Ham'ster (*zeker knaagdier, groote veldrat*), v. -s.
Han (*Turksche herberg voor karavanen*; *goederenmagazijn*), m. -s.
Hand (verwant met een w.w. dat *grijpen* bet.: *lichaamsdeel, zich uitstrekkende van den pols tot aan het uiteinde der vingers*), v. -en; *de palm van de -*, vlakke zijde; *de rug van de -*, de bovenkant; fig. *een fraaie - schrijven*, fraaie letters maken; zegsw. *de -en opleggen*, zegenen, wijden; *in 's vijands -en vallen*, macht; *aan de hooge of hoogere - gaan, zitten*, de eereplaats innemen; *iem. de - boven 't hoofd houden*, hem beschermen door de hand over hem uit te strekken als om alle onheil af te weren; *goederen in de doode -*, nl. als eigendom van zedelijke lichamen, kloosters, vereenigingen, enz. en waarvan de schatkist nooit erfrecht ontvangt; *de -en in den schoot leggen, doen liggen*, werkeloos, zonder verweer gaan worden; *met de -en in 't haar zitten*, in verlegenheid zitten, radeloos zijn; *met - en tand iets vasthouden, zich weren*, met alle mogelijke middelen van verweer te werk gaan, zoo hardnekkig mogelijk; *zijn -en in onschuld wasschen*, alle verantwoordelijkheid van zich af werpen; *de laatste - aan iets leggen*, iets voltooien; *de - met iets lichten*, het zonder zorg doen of afmaken, er zich met den Franschen slag van af maken, er zich gemakkelijk afmaken; *een -je van iets hebben*, de hebbelijkheid hebben; *wat is er aan de -*, gaande, te doen? *iem. naar zijne - zetten*, naar zijn wil doen handelen; *iem. of iets onder -en nemen*, hem de les lezen, iets ter dege opknappen; *iem. op de -en dragen*, eig. hem dragen als een kind, iem. buitengewone genegenheid betoonen; *iets op zijn eigen -je doen*, eigenmachtig, op eigen gezag, naar eigen welbehagen; spreekw. *Als de ééne - de andere wascht, worden ze beide schoon*, wanneer men elkaar helpt, heeft men er beiden nut en voordeel van; *vele -en maken licht werk*, als velen meewerken, wordt de taak gemakkelijk; *men kan geen ijzer met -en breken*, men kan het onmogelijke niet doen.
Hand'boei (*kluister*), v. -boeien; **-boek** (*boek van gemiddeld formaat*), o. -en: *-boek der wellevendheid*; **-boog,** m. -bogen: *schieten met den edelen -boog*; **-boogschutter,** m. -s; **-boom** (*spaak, zwengel*), m. -en; **-boor** (*kleine boor*), v. -boren; **-brandspuit** (*kleine soort van brandspuit*), v. -spuiten.
Hand'breed (*de breedte van een hand*) o. gmv.; *de mantel is een - te lang*; **-breedte,** v. -n.
Hand'camera (*klein photographie-toestel*), v. -'s.
Handdad'ig (*medeplichtig*), bn.; *aan iets - zijn*; *zich - verzetten*, met de hand slaande.
Hand'doek (*een toiletdoek*), m. -en; *een linnen -.*
Hand'druk, m. -drukken; *hij wisselde met ieder der gasten een -.*
-hande (achtervoegsel, *meerv. van hand*); zie Allerhande, Velerhande.
Han'del (verwant met *hand*, nl. in de hand, *handeling, manier van doen*), m. gmv.; *eerlijk in - en wandel*, doen en laten.
Han'del (zie het vorige *handel, onderlinge koop en verkoop, ruiling van goederen tegen geld, al die werkzaamheden, waardoor de goederen van de plaats van hun ontstaan van hand in hand en eindelijk in die van den verbruiker gebracht worden*), m. gmv.; *binnenlandsche -, invoer-, de graan-, de - op Engeland, - in tabak*; *in den - zijn of gaan*; *effecten-, geld-*; *stomme -*, d.i. handel, waarbij men elkaar niet ziet, (Borneo).
Han'delbaar (*inschikkelijk*), bn. **-heid,** v.
Han'delen (den. van *handel*: *doen, koopen en verkoopen*), ik heb -handeld; **-aar** (*koopman*), m. -s.
Han'deling (afleid. van *handelen*: *daad, geschrift*), v. -en; *de - en der Apostelen*, laatste historisch boek der H. Schrift, volgend na de vier Evangeliën; *de -en van een congres, vereeniging*, enz., verslagen van de verrichtingen.
Han'delmaatschappij (*vennootschap van koophandel*), v. -schappijen; *de Nederlandsche -*: 1824, opgericht door Willem I; de - brengt de producten, die de regeering in Indië worden geleverd ten deele naar Nederland en verkoopt ze op de veilingen te Amsterdam, Rotterdam, ook te Middelburg, Dordrecht of Schiedam, tegen vergoeding door onze regeering.
Han'delscrisis (*storing in het crediet, gespannen toestand*), v. -crisissen.
Han'delsgeographie (*beschrijvende handelsaardrijkskunde*), v. gmv. (ph = f).
Han'delsgeschiedenis (*werk over de geschiedenis van den handel*), v. -geschiedenissen.
Han'delshuis (*koopmansnering, firma*), o. -huizen; **-kantoor** (*koopmansbureau*), o. -toren; **-man** (*handelaar*), m. -lui; **-merk** (*merk, waaronder een koopman zijn waren aan de markt brengt*), o. -en; **-onderneming** (*handelsaffaire*) v. -en; **-papier** (*geldswaardig credietpapier*), o. -en; **-plaats** (*koopstad*), v. -plaatsen.
Han'delspolitiek (*staatkundige richting ten opzichte van den handel*), v. gmv., bv. *het vrijhandel- of wel het beschermend stelsel.*
Han'delsrecht (*het recht van den handel*), o. -en; *het publiek -, het wissel-.*

Han'delsreiziger (*handelsbediende, die buitenaf verkoopt*), m. -s; **Commis-voyageur.**
Han'delsschool (*vakschool v. d. handel*), v. -scholen, ook: *Handelschool*; **-stad** (*koopstad*), v. -steden; **-stand** (*de gezamenlijke handelaars*), m. gmv.; **-stelsel** (*-systeem*), o. -s; **-tak** (*eenig onderdeel*), m. -ken; **-term** (*uitdrukking met bepaalde beteekenis in den handel*), m. -en; **-tractaat** (*overeenkomst tusschen twee staten*), o. -taten; **-verdrag,** o. -dragen; **-verkeer,** o.: *het -verkeer tusschen het moederland en de koloniën*; **-vloot** (*bestaande uit koopvaardijschepen*), v. -vloten; **-vrijheid** (*handel zonder belemmerende bepalingen*), v. gmv.; **-weg** (*weg van het handelsverkeer*), m. -wegen; **-wereld** (*de gezamenlijke handelaars*), v. gmv.; **-wetenschappen** (*geheel van kennis voor een handelsman noodig*), v. mv.; **-winst,** v.: *Nu, als het -en geldt, wordt zelfs een mensch niet veel geteld.* (Bogaers, De Ganzen), d.i. winst door den handel te behalen; **-zaak,** v. -zaken.
Han'delwijs, -wijze (*manier*), v. -wijzen.
Han'den, het handde, heeft gehand; *die pen handt mij niet*, past niet in mijn hand.
Han'denarbeid (*werk der handen*), m. gmv.; *van - leven.*
Hand'geld (mil. *premie in geld*, b.v. *aan kolonialen uit te betalen*), o. -gelden.
Hand'gemeen, bn.; - *zijn*, vechten; als zn. o.: *het handgemeen der infanterie zal thans niet of weinig meer voorkomen.*
Hand'gift (*de eerste ontvangst van een marktventer*), v. gmv.
Hand'greep (*greep met de hand*), m. -grepen; *de - grepen van 't geweer, van den degen kennen.*
Hand'have (*handvatsel*), v. -haven. vero.
Hand'haven (afleid. van *handhave*: *in stand houden*), ik -haafde, heb gehandhaafd; *zich - op het tooneel der academische samenleving* (Koetsveld); *den vrede -*; **-haver,** m. -s; **-having,** v. gmv.
Han'dicap (sport. lees: *hen'dikep*), m. -s, d. i. een wedstrijd met vóórgift (in tijd, afstand, gewicht) aan de zwakkeren; *een -race*, een wedstrijd met vóórgift.
Han'dicapper (sport. *voorgiftregelaar*, lees: *hen'dikepper*), m. -s.
Han'dig (*vlug, bedreven*), bn.; *een - boekje*, gemakkelijk in 't gebruik; **-heid,** v. -heden.
Hand'jebakken (*het elkaar in de hand slaan als marktkooplieden doen*), alleen gebruikelijk in de onbepaalde wijs; zie **Handslag.**
Hand'jegauw (*die licht slaat of toetast*), m. en v. -s; *alles goed en wel! maar je bent toch een -.* (C.O.)
Hand'langer (ontstaan uit: *de hand langen* d. i. *reiken*: *medeplichtige, ondergeschikt helper*), m. -langers; *een - der politie.*
Hand'leiding (*boek, dat als leidraad bij de studie of bij het onderwijs wordt gebruikt*), v. -en.
Hand'lichting (rechtst. *ontheffing van minderjarigen aan de ouderlijke macht of aan de voogdij*; *'t mondig verklaren van minderjarigen b.v. tot het drijven eener zaak*), v. gmv.; *iemand - verleenen.*
Hand'oplegging (*wijding of zegening*: *zinnebeeld van het verleenen van eenig gezag of eenige macht*), v. -opleggingen.
Hand'pers (boekdr. *zeer eenvoudige pers, die door draaiing van een zwengel werkt*), v. -en.
Hand'reiken (eig. de hand toereiken: *bijstaan, helpen*), ik heb gehandreikt; **-reiker** (*helper*), m. -s; **-reiking,** v. -en.
Hand'scherm (*zeker licht, met één hand te verplaatsen vuurschermpje*), o. -schermen.
Hand'schoen (*bekleeding van de hand*), m. -schoenen; zegsw. *iemand den - toewerpen*, hem uitdagen tot een ridderlijken kamp; *den - opnemen*, den strijd aannemen; ook: *den - opnemen voor iemand*, de verdediging zijner zaak op zich nemen; *met den - trouwen*, bij afwezigheid van den bruidegom met een door dezen gevolmachtigd persoon *voor den vorm* huwen.
Hand'schrift (*met de hand geschreven werk, kopij*), o. -schriften; zie **H. S.**
Hand'slag (*slag in de hand van den kooper tot bekrachtiging van den aangeganen koop*), m. -slagen; ook *Palmslag* of *Koopslag.*
Hands'opper (*in den Z.-Afr. oorlog iem. die zich aan de Engelschen overgaf, door handen en armen op te steken*), m. -s; lees: *hens-up'pr.*
Hand'spaak (*stevige stok van onder vierkant en als hefboom dienend*), v. -spaken.
Handtas'telijk (*voelbaar, met de hand te tasten*), bn.; *een -e leugen, een - bewijs*; -heden (*vechtpartij*), v. mv.: *het kwam tot -heden*, het werd een kloppartij, een vechten.
Hand'tasting (*belofte bij handslag*), v. gmv.
Hand'teekening (*onderteekening als merk van herkomst of van echtheid*), v. -en.
Hand'vat (*handvatsel*), o. -vatten.
Hand'vatsel (*greep, houvast, oor, steel*), o. -vatsels.
Hand'vest (eig. wat door handteekening bevestigd of *vast* is geworden: *oorkonde, keur, privilege*), v. en o. -vesten.
Hand'vleugeligen (*orde der vleermuizen, vampiers*, enz.), m. mv.
Hand'vol, v. handen vol; *een - noten, een - koren, een - menschen*, eenige menschen; *één handje-vol, twee handjes-vol.*
Hand'water (*zuiver water om de handen te wasschen*), o. gmv.; zegsw. *dat heeft er geen - bij*, dat kan er niet bij vergeleken worden, is veel minder, haalt er niet bij; *hij heeft geen - bij zijn broeder*, blijft er ver bij achter; ook: hand water: *de oude dominee .... hij zou me*; *- maar dat was ook een man, hoor -, daar heeft onze nieuwe geen hand - bij.* (Potg.)
Hand'werk (*ambacht, bedrijf*), o. -werken; *ieder - had destijds in de groote steden zijn eigen gild.*
Hand'werken (*vrouwelijke bezigheden, als breien, stoppen*, enz.), o. mv.; *men onderscheidt de - in nuttige en fraaie* (*borduren, haken, festonneeren*, enz.); *zij deed examen in de nuttige -*: *naaien, stoppen, mazen*, enz.
Hand'werksman (*ambachtsman*), m. -lieden, -lui.
Hand'werksschool (*leerschool, een soort van industrie-school*), v. -olen.
Hand'wijzer (*paal met armen als wegwijzer op een twee- of driesprong*), m. -wijzers.
Hand'woordenboek (*woordenboek in gemiddeld of handig formaat*), o. -woordenboeken.
Hand'zaag (*kleine zaag van den timmerman*), v. -zagen.
Hand'zaam (*gedwee, handelbaar*), bn.; ook:

- *weer, een -zame wind*, gunstig; **-heid,** v.
Ha'nebalk (*dwarsbalk, hoogste horizontale balk in een schuur*), m. -balken; bij uitbr. *hij woont in de -en*, op een zolderkamertje.
Ha'neboek (*eerste leesboek voor de jeugd, met een haan op het omslag, in de 17e eeuw algemeen in gebruik*), o. -boeken. vero.
Ha'nebolten (*volksnaam voor lischdodden*), v. mv.
Ha'nekam (*kam, kuif van den haan*), m. -kammen.
Ha'nekam (*fraaie, roode O.-I. bloem, als sierplant aangekweekt, ratelbloem*), m. -kammen.
Ha'nenei (*klein kippenei zonder dooier*), o. -eieren.
Ha'nengekraai (*gekraai van hanen*), o. gmv.
Ha'nengevecht (*kamp van twee hanen, geliefd vermaak der Inlanders, b.v. op Celébes*), o. -gevechten.
Ha'nenmat (*kampplaats voor. hanen*), v. -matten.
Ha'nepoot (fig. *slecht geschreven letter*), m. -pooten; bij uitbreiding onleesbaar schrift.
Ha'nepoot (*schermbloemige plant*), m. -en; *de - heet ook gemeene of roode waterbezie, ook kraalkruid, zeesla.*
Ha'neschree (*stap, pas*), v. gmv.; *hij woont een - van hier*, een eindje weegs.
Ha'nespoor (*doorn of punt achter aan den poot van een haan*), v. -sporen.
Ha'netred (*stap of tred van een haan*), m. -treden; ook: *Ha'netree*, v. -ën.
Ha'neveer (*veer uit den staart van een haan*), v. -veeren; ook: *Haneveder.*
Ha'neveer (*iemand met een haneveer op den hoed, 'tzij soldaat of vrijbuiter*; bij uitbr. *een baas in 't vechten*), m. -veeren.
Ha'nevoet (*wilde plant, bloem*), m. -en; *bosch-*, anemoon, windbloem, melkwortel.
Hang (*bout, ijzer, hengsel waar men iets aan hangt*; ook: *plaats*, enz.), m. -en.
Hang (*plaats, waar haring opgehangen en gerookt wordt, vischrookerij*), m. -en.
Hang'brug (*op kettingen hangende brug*), v. -bruggen.
Hang'dief (*beul*), m. -dieven. w.i.g.
Han'gebast (eig. *de strop*, bij uitbreid. *galgebrok, opgehangene*), m. -en.
Han'gebast (*hangop, gezuurde doorgezijgde melk, karnemelkspijs*), v. gmv.
Han'gen, ik hing, heb gehangen; zegsw. *de huik naar den wind -*, naar de omstandigheden van partij veranderen; *de lier aan de wilgen -*, ophouden met dichten of schrijven; *de kap op den tuin -*, het kloostер verlaten; *het hoofd laten -*, den moed verliezen; *er hangt hem iets boven het hoofd*, er dreigt hem iets; *- en verlangen*, zeer sterk verlangen; **-er,** m. -s.
Han'gende (*gedurende*), vz.; *- het proces, -de onderhandelingen.*
Hang'ijzer (*ijzer, afhangend boven het haardvuur*), o. -s; zegsw. *een heet -*, eig. om aan te pakken, fig. een netelige zaak: *het is een heet -, mijnheer, een weduwman met vijf kinders!* (Potg.), een lastig zaakje, dat huwelijk.
Hang'kamer (*soort van insteekkamer, of verdieping in een kamer*), v. -s; **-kap** (*rouwkap van dames*), v. -pen; **-klok,** v. -ken; **-kompas,** o. -sen; **-korf,** m. -ven; **-lamp,** v. -en; **-lip** (*pruiler*), m. en v. -pen; **-man** (*beul*), m. -nen, vero.
Hang'mat (door volksetymologie uit het Fr. *hamac*, uit Sp. *hamaca* en dit van Haïti, waar zulk een net *hamacca* heet; ook: *als een schommel hangende legerstede op een schip*), v. -matten.
Hang'oortafel (*tafel met twee afhangende bladen*), v. -s; *in het vertrek stond een vrij groote -* (C.O.), klaptafel; ook: *Hang'oor*, v. -en.
Hangop' (*dikke, zure melk*), v. gmv.
Hang'plant (*sierplant met afhangende ranken*), v. -en; **-slot,** o. -sloten; -slotje, -slootje, o. -s; **-wieg** (*schommelwieg*), v. -en.
Han'nekemaaier (eig. *Hanneke of Hans de maaier: Westphaalsche grasmaaier*), m. -maaiers.
Han'nibal, gesch. *beroemd Carthaagsch veldheer*, 247-183 v. Chr.; *in 202 te Zama op de noordkust van Afrika door Scipio verslagen.*
Hans (verkorting van *Johannes*), m. -zen; *een groote -*, een rijk man.
Han'sa (*stedenverbond van de 13e tot de 17e eeuw*), v.; ook: **Hanze.**
Hans'om (*Engelsche sjees*, d.i. *tweewielig rijtuig met den koetsier achterop*), v. -s; lees: *hens'm*; zie **Cab.**
Hanssop' (eig. *hans-sop of -soep*), zie *Hansworst*: Hans potsenmaker, ook zijn pak, verder hier op gelijkend *nachtpakje voor kinderen*), m. -soppen.
Hansworst' (*de welgedane* of *lijvige tooneelzot, tegenstelling van den pekelharing*), m. -worsten.
Hanteeren (Fr. *hanter*, dikwijls bezoeken; *gebruiken, behandelen*); *een zwaard -, de naald -*; **-der,** m. -s; **-ing** (*bedrijf, kostwinning*), v. -en.
Han'ze (gesch. *handelsvereeniging, koopmansgild*), v. gmv.; zie H a n s a.
Hanzea'ten (*leden der Hansa*), m. mv.
Han'zebeker (*groote beker, te ledigen door een nieuw lid*), m. -s; **-stad,** v. -steden; **-vlag,** v. -vlaggen.
Hap (*mondvol*), m. -pen; *een - brood.*
Ha'peren (*blijven steken*), ik heb -haperd; *hij bleef - in zijn toespraak*; *het -t hem aan geduld*, ontbreekt; **-ing,** v. -en.
Hap'pa (*weg*), bw.; *het is -*, (kindertaal).
Hap'pen (*den mond openen om iets tusschen de tanden te krijgen*), ik heb gehapt; *naar iets -, in iets -*; **-per,** m. -s; **-perij',** v. -en.
Hap'pig (*gretig, verlangend*), bn.; *ik ben er niet - op*, doe of wil het niet; **-heid,** v. gmv.
Hap'schaar (Fr. *happechair*, van *happen*, vastpakken en *chair*, vleesch: *diender*, ook: *schraper*), m. -scharen.
Har, har're (*duim of scharnier van een hengsel*), v. harren; ook: *Her, Herre*: mv. herren.
Haraki'ri (Japan. *buikopensnijding, als verplichte of gedwongen zelfmoord*), v.
Harangueeren (*plechtstatig toespreken*); ook: *Harangeeren*; **-eur** (*woordvoerder*), m. -s. (g = g).
Harasseeren (*vermoeien, afmatten, kwellen*).
Harceeren (teek. *schaduwen leggen*); **-ing,** v. -en; ook: **Arceeren.** (c = s).
Harceleeren (*hier en daar aanvallen, bestoken, plagen, verontrusten*). (c = s).
Hard (*niet week of zacht, ruw, sterk*), bn.: *een -e steen, dat brood is -, een - ei, een -e*

winter; fig. *een -e bejegening, een - woord, een - gelag, een -e stem*, forsch; bw.: *- lachen, - loopen*, snel; zegsw. *- tegen hard*, fel tegen fel, barsch tegen barsch; **-heid,** v.: *de -heid van diamant, de -heid van een behandeling.*

Hard'draven (*te paard draven om een prijs*), ik harddraafde, heb -harddraafd; **-er** (*paard*) m. -s; **-erij',** v. -en.

Har'debol (*stijfkop*), m. -bollen. gew.

Har'debollen (*tegen elkaar stooten met het hoofd*), ik heb gehardebold; *tegen zijn lot -*, ijdele klachten doen hooren.

Har'den (*hard maken, bestand doen zijn*), ik hardde, heb -hard; zegsw. *hij zal het daar niet -*, uithouden; **-ing,** v. vero.

Har'der (*karperachtige visch*), m. -s.

Hard'geel (*scherp geel*), bn.; *-gele sjaaltjes.*

Hard'glas (*onbreekbaar gemaakt glas*), o. gmv.; **-fabriek,** v. -en.

Hardhan'dig (*ruw of hard van hand, onbesuisd*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Hardhoof'dig (*koppig*), bn.; **-heid,** v.

Hardhoo'rig (*een weinig doof*), bn.; **-heid,** v.

Hardhui'dig (*dik van huid*), **-heid,** v.

Hardies'se (*koenheid, stoutheid, driestheid*), v.

Har'digheid (*hardheid, hardnekkigheid*), v. gmv.; (*iets hards*), v. -heden.

Hardlee'rend, hardlee'rig (*dom*), bn., **-heid,** v.; in den regel:

Hardleersch' (*moeilijk leerend, dom*), bn.; **-heid,** v. gmv.

Hardlij'vig, bn. -er, -st; **-heid** (*verstoptheid*), v. gmv.

Hard'looper (*kermisgast, vlug en onvermoeid in 't loopen*; fig. *vluggerd*), m. -s; **-looperij'** (*wedstrijd*), v. -en.

Hardnek'kig (*koppig*), bn.; *een -e jongen*; fig. *een - verzet*; *een -e koorts* (Koetsveld); **-heid,** v. gmv.

Hard'op (*luid*), bw.; *iets - zeggen.*

Hard'rijder (*snelrijder op schaatsen*), m. -s; **-ij',** v. -en.

Hard'steen (*zerksteen, arduin*), o.; als voorw. m.: -steenen; als stofn. geen meerv.

Hard'steenen (*van hardsteen*), bn.; *een - dorpel, een - pompbak.*

Hard'vallen (*moeilijk of zwaar vallen*), de arbeid viel hem -, is hem - gevallen.

Hardvoch'tig (uit *hard* en *vocht*, humeur, temperament: *ongevoelig, zonder medelijden, wreed*), bn. en bw.; *de Holl. jongen slaat zijn bokken -.* (C.O.); **-heid,** v. gmv.

Hard'zeiler (*snelzeiler*), m. -s; **-ij',** v. -en.

Ha'rem (eig. *haremlik*, d. i. verblijf der vrouwen, of verblijf, waarvan de toegang heilig is: *vrouwenverblijf in de aanzienlijke Turksche huizen*; *die vrouwen samen*), m. -s.

Ha'ren (*scherpen der zeis*), ik heb gehaard.

Ha'ren (*van haar*), bn.; *een - kleed*, een boetekleed.

Ha'renthalve (*om harentwil*), bw.

Ha'rentwege (*van haar kant, in haar naam*), bw.; gebruikelijk in: *van -.*

Ha'rentwil, bw.; gebruikelijk in: *om -*, ter wille van haar.

Ha'rig (*ruig*), bn.; *een - kleed*; **-heid,** v.

Ha'ring (vroeger *hering*, wellicht van *heer* of *heir*, leger, omdat hij in groote scholen zwemt: *algemeen bekende zeevisch*), m. -en; *de - leeft in de zee*; *ook de ansjovis, de sprot en de elft zijn -en*; *e. versche -, e. gezouten -*; als stofnaam, v. b.v. *Houdt ge van -?* zegsw. *ergens - of kuit van willen hebben*, men wil er tenminste iets van hebben, ook: vleesch of visch; **-inkje,** o. -s.

Ha'ringbuis (*schuit voor de haringvangst*), v. -buizen.

Ha'ringjager (*snelzeilende schuit, die de eerst gevangen haring naar het vaderland brengt*), m. -jagers.

Ha'ringkaken (*haring reinigen*, d.i. *ontdoen van de kaken of kieuwen en de ingewanden, en inzouten*), o. gmv.; het - is een uitvinding van *Willem Beukelszoon van Biervliet*, 1386, **-kaker,** m. -s.

Ha'ringkooper, m. -koopers; **-net** (*vleet*) o. -ten; **-pakkerij'** (*werkplaats voor het -pakken*), v. -en; **-sla** (*fijn gesneden haring gemengd met olie, azijn en blokjes appelen, kroten en uien*), v., **-slaatje,** o.; **-saus,** v. gmv.; **-speetje** (*dun rijgstokje*), o. -s; **-speetster,** v. -s; **-speten** (*haring door de kieuwen heen aan een teentje rijgen*), o.; **-ton,** v. -nen; **-vangst,** v. gmv.; **-vloot** (*de gezamenlijke haringbuizen*), v. -vloten.

Hark (*tuin- en landbouwgereedschap*), v. -en; zegsw. *hij of zij is een rechte -*, stijf persoon; *een - van een vent*, een houterige, stijve Klaas; zegsw. *eens zien, hoe de - aan den steel zit*, hoe de zaak is gesteld, gelegen.

Har'ken (*met een hark bewerken*), ik heb geharkt; *een tuinpad -*; **-er,** m. -s; **-sel,** o.

Har'lekijn (het Fr. (*h*)*arlequin*: koddig personage in de kluchtspelen: *grappenmaker, hansworst*), m. -s.

Harmat'tan (*droge landwind op de w.-kust van Afrika*), m.; *de - waait van December tot Maart.*

Harmo'nica (*muziekinstrument in 1763 door Benjamin Franklin uitgevonden*), v. -'s.

Harmo'nica (*verbinding, lijkende op den blaasbalg van een harmonica-speeltuig, tusschen de wagons van een harmonica-trein*), v. -'s; *de - tusschen de twee spoorrijtuigen werd door den schok gescheurd.*

Harmo'nica-trein, m. -en; zie **D-trein.**

Harmonie' (*welluidendheid, samenstemming, overeenstemming*, fig. *vrede*), v. gmv.; *- van tonen, van kleuren*; zegsw. *te zamen in - leven*, eensgezindheid, goede verstandhouding.

Harmonie' (*muziekgezelschap met koperen en houten blaasinstrumenten*), v. -ën; *de - van Breda, van Maastricht.*

Harmonieeren (*overeenstemmen, het eens zijn, vreedzaam leven, passen bij*).

Harmo'nisch (*welluidend, overeenstemmend*), bn. en bw.; *de school bedoelt de - e ontwikkeling van hoofd, hart en hand*, evenredig; *bij een goede stoommachine moet alles - medewerken tot het ééne doel*, in juiste verhouding; *de - eenheid van een orkest.*

Harmo'nium (*klein kamerorgel met tongwerk*), o. -s.

Harnachement' (*het gezamenlijke tuig van een rijpaard*), o. -en. (ch = sj).

Har'nas (uit oud-Fr. *harnas*, thans *harnais*: *wapenrusting*), o. -sen; zegsw. *het - aangespen*; *iemand in het - jagen*, hem boos maken; *voor iemand het - aantrekken*, hem verdedigen, voor hem ten strijde trekken.

Harnassuur' (*haam der paarden, halsjuk*), o. -suren, Vl.; *een open wagen met vier zwarte paarden, welker - met oranje-kokarden en linten was opgesierd.* (A. Snieders).

Harp (*staand snaarinstrument, dat men met de vingers tokkelt*), v. -en.
Har'pagon (eigennaam van den vrek uit Molières meesterwerk: *l'Avare: de gierigaard*; *een vrek*), m. -s.
Har'penaar (*harpspeler*), m. -naren, -s; *de koninklijke* -, David.
Harpij' (myth. *gedrocht: gier met vrouwengelaat en menschenarmen, waaraan groote kromme klauwen*; *fig. booze vrouw*), v. -en.
Harpist' (*harpspeler*, fig. *psalmist*), m. -en. v. **-e,** -n.
Harpluis' (*werk van oude touwen om de schepen te kalfaten*), o. gmv.
Harpoen' (Fr. *harpon: werpspies met weerhaken*), m. harpoenen.
Harpoe'nen, harpoeneeren (*met den harpoen werpen*), ik heb -harpoend; *in de wateren der Molukken weet men de schildpadden te* - (Veth); **-poener,** m. -s, of **-poenier',** m. -s.
Harpuis' (Fr. *harpois: mengsel van zwavel en hars ter wering van den houtworm in schepen*), o. gmv.
Harpui'zen (*met harpuis bestrijken*), ik harpuisde, heb -harpuisd; **-er,** m. -s.
Harp'zang (fig. *psalm*), m. -zangen.
Har'rewarren (redupl. van *warren: krakeelen, kleingeestig twisten, kibbelen*), zij hebben - harreward; **-der** (*twist- of ruziemaker*), m. -s; **-rerij'** (*kibbelarij*), v. -en.
Hars (*verhard sap uit sommige boomen*), v. en o. -en; *de gewone of gele* -, nl. het sap uit den denneboom.
Hars'achtig, bn.; *een -e lucht.*
Har'senen, har'sens, v. mv.; vero. zie **Hersenen.**
Harst (*lendenstuk van een rund*), m. -en.
Hart (*voornaamste orgaan v. d. bloedsomloop*), o. harten; fig. *het - van een land: Amsterdam was toen het - van Holland*, midden; zegsw. *iets ter -e nemen*, luisteren naar; *van -e, van ganscher -e*; *het - aan iets ophalen of zijn - ophalen*, zich verlustigen, volop genieten; *iem. een kwaad - toedragen*, haten; *iem. een goed - toedragen*, liefhebben; *het - op de rechte plaats hebben*, rechtschapen zijn; *God kent, peilt de -en*, gemoederen; *dat is mij een steen van het* -, mijn beklemming is weg, is verdwenen; *hij heeft - voor de zaak*, liefde; *iemand een - onder den riem steken*, maken, dat zijn moed (zijn hart) niet in d. schoenen kan zinken, moed inspreken, geven; *iemand een - in 't lijf spreken*, moed instorten; *iets op het - hebben*, gaarne iets willen openbaren; *uiter ooge, uiter -e*, de afwezigen vergeet men licht; *daar hebt gij het - niet toe*, d.i. den moed; *waar het - vol van is, loopt de mond van over*, men spreekt liefst over dat, waarvan het hart vol is; *het - zonk hem in de schoenen*, hij verloor al den moed, hem ontzonk alle durven; *het - op de tong of op de lippen hebben*, ronduit zeggen, wat men meent of voelt, *het - hoog dragen*, hooghartig zijn; *van zijn - geen moordkuil maken*, zijn gedachten en gevoelens niet smoren of verzwijgen; *met - en ziel*, met al zijn krachten, met zijn geheele wezen; **-e,** v.: *ter -e.*
Hartbre'kend (*deerniswaardig, treffend, schokkend*), bn.; *een - schouwspel, -e bekommeringen.*
Har'tebloed (fig. *het edelste, beste*), o.; gmv.
Har'tediefje (*lieveling*), o. -s; **-leed,** o. gmv. **-liefje** (*lieveling*), o. -s.
Har'telijk (*innig*), bn. en bw.; **-heid,** v.
Har'teloos (*gevoelloos*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Har'telust (*hoogst genoegen*), m.; *naar -*, zooveel men begeert; *eten, spelen, wandelen, naar -.*
Har'ten (*in het kaartspel*), o. mv.; **-aas,** o. -azen; **-boer,** m. -en; **-heer,** m. -en; **-vrouw,** v. -en.
Har'tewensch (*innige wensch*), m. -en.
Hartgron'dig (*oprecht*), bn.; *een - gebed*, uit den grond van het hart; *een -e wensch.*
Har'tig (*zout, krachtig*), bn.; *een -e soep, een - gebed*, uit het hart; **-heid,** v. gmv.
Hart'jesdag (*feestdag voor de kleine burgerij in Amsterdam en Haarlem, den 3den Maandag in Augustus*), m. -dagen.
Hart'klep (*klep, die de zuigbuis der pomp bij het neergaan v. d. zuiger afsluit*), v. -pen.
Hart'lap, har'telap (*lieveling*), m. en v. -lappen; *zij is moeders -*, liefste kind. gmz.
Hartroe'rend (*aandoenlijk, treffend*), bn.; *een - tooneel.*
Hart'steken, -stikken (*geheel en al*), bw.; *-dood*, als door het hart gestoken; fig. *zij is - doof* (C.O.), erg, in hooge mate. gmz.
Harts'tocht (*drift, bezieling*), m. -tochten.
Hartstoch'telijk (*vurig, hevig*), bn. en bw, *een -e uitboezeming, -e taal*; *Van Lennep had Amsterdam - lief*; **-heid,** v. -heden.
Harts'vanger (eig. *dooder* van het *hart* of *hert: lang jachtmes met greep gedragen in een scheede*), m. -vangers.
Hartverscheu'rend (*ontzettend, aangrijpend*), bn.; *een - afscheid, -e tooneelen.*
Hart'versterking (*glaasje wijn of sterke drank*), v. -en; *hun werd na de begrafenis een - aangeboden*; ook: *-sterking*, v. -en.
Hart'vormig, bn.; *een - blad*, den vorm van een hart hebbende; *een - kussentje.*
Hart'zeer (*verdriet, grievend leed*), o. gmv.
Has'drubal, gesch. *broeder van Hannibal, komt dezen in Italië te hulp* (207 v. C.), *doch wordt in Umbrië verslagen.*
Ha'sebroek, Jan Pieter, 1812—'96, predikant te A'dam, prozaschrijver; *Waarheid en Droomen*, (1856); schuilnaam: *Jonathan.*
Has'pel (*werktuig tot het afwinden van een streng garen*), m. -s, -en; zegsw. *op den - passen*, het oog op alles houden; *dat is een - in een flesch*, een raadsel; *dat sluit als een - in een zak*, dat past niet bij elkaar, dat raakt kant noch wal.
Haspelarij' (fig. *gekrakeel, twisterij*), v. -en.
Has'pelen (*garen afwinden*; fig. *slordig en onhandig te werk gaan, verwarren*), ik heb -haspeld; fig. twisten; **-aar** (*afwinder*, fig. *tobber*), m.; **-ing,** v. -en.
Has'pelraam (*een soort van garenwinder*), o. -ramen; **-werk,** o. -en.
Has'sebassen (redupl. van *bassen: kibbelen, kijven*), ik heb gehassebast; **-serij',** v. -en. gmz.
Ha'telijk (*vijandig, onpleizierig*), bn. en bw.; *in mijn oog waren er geen -er boeken dan rekenboeken.* (O. O.); *Nurks kon met den -sten glimlach iets zeggen.* (C. O.); **-heid** (*krenkend woord*), v. -heden.
Ha'ten (den. van *haat: een hevigen afkeer of wrok hebben tegen*), ik haatte, heb gehaat **-er,** m. -s.

Haus'se (*rijzing van den koers der effecten, van den marktprijs*), v. -s. (au = oo).
Haussier' (*iem., die den koers der effecten wil doen rijzen of die speculeert op rijzing*), m. -s; lees: *oo-siee'*; zie **Baissier.**
Hautbois' (*hobo, hoogfluit*), v. mv. (au = oo).
Haute-volée' (*de aanzienlijke stand, de groote wereld, de aristocraten*), v. gmv.; *de deftige middelstand, die... daarna door de - zou worden opgevolgd.* (C. O.); lees: *oot.*
Haut-reliëf' (*hooggebeiteld beeldhouwwerk*), o. -s. (au = oo); zie **Reliëf.**
Hauw (*peul met vliezig tusschenschot*), v. -en; *de kruisbloemigen*, b.v. *kool, mosterd dragen -en.*
Ha've (verwant met *haven, haben*, hebben: *bezitting, eigendom*), v. gmv.; *zij namen al de tilbare - mede; levende -, vee; - en goed*, d. i. al wat iem. bezit, roerende en vaste goederen.
Ha'veloos (*zonder have: slordig, arm, armoedig*), bn.; *die kinderen zien er - uit.* (Potg.)
Haveloos'heid (*slordigheid, armoedigheid*), v. gmv.; *de - dezer bedelaars.*
Ha'ven (*veilige ligplaats voor schepen*), v. -s; zegsw. *in behouden - zijn*, veilig zijn, buiten alle gevaar.
Ha'venboom (*boom of paal om een haven af te sluiten*), m. -boomen; zie **Boomsluiten; -bootje,** o. -s; **-dienst,** m. gmv.
Ha'venen (*verscheuren, toetakelen, afrossen*), ik heb -havend; **-ing** (*het havenen*), v. gmv.
Ha'venhoofd (*in zee uitloopende dam of dijk van een haven*), o. -hoofden.
Ha'venmeester (*ambtenaar, die het beheer heeft over een haven*), m. -s; **-politie,** v. gmv.; **-ton** (*baak in een haven*), v. -nen.
Ha'venwerken (*alles, wat in verband staat met den aanleg van havens en met het havenbedrijf*), o. mv.; *de - te Rotterdam.*
Ha'ver (*graansoort*), v. gmv.; zegsw. *iets van - tot gort, vertellen, weten; een paard lange - geven*, ransel met de zweep; *iem. kennen van - tot gort*; zie **Gort; -kist,** v. -en.
Haverdegort' (*gemalen haver*), v. gmv.
Haverij' (*zeeschade*), v. -en; meest **Averij.**
Ha'verklap, m. gmv.; *om een -*, om iedere kleinigheid of beuzeling: *overschrijven heet het om een -.* (Potg.); *zij gaat om een - naar Parijs.*
Ha'vermout (*tot mout gemaakte en gebroken haverkorrels, aanbevolen als bestanddeel van melkspijs*), o. en v. gmv.
Ha'verstroo (*uitgedorschte haverhalmen*), o. gmv.; zegsw. *om een -* nietigheid, beuzeling, kleinigheid.
Ha'vezate (*boerenhuis met schuur en stallen; landgoed, riddergoed, kasteel*), v. -zaten: *in Drente, O. en Geld.*; ook *-zaat.*
Ha'vik (*groote dagroofvogel*), m. haviken.
Ha'viksneus (*gebogen neus*), m. -neuzen: zie **Arendsneus.**
Hazard' (*toeval, noodlot; blind geluk, waagstuk*), o.; *par -*, toevallig; lees: *hazaar'.*
Hazard'spel (*dobbelspel, kansspel*), o. -spelen: *de oneindige schakeeringen van het verderfelijk -*; lees: *hazaar'spel.*
Ha'zelaar (*hazelstruik, hazelnoteboom*), m. -s, -aren.
Ha'zelaarsbosch (*boschje van hazelaars*), o. -bosschen; **-hout,** o. gmv.
Ha'zelhoen (*een soort van korhoen*), o. -hoenders; *het - bewoont de bergwouden, vooral van Duitschland en Zwitserland.*
Ha'zelnoot (*bekende wilde-boomvrucht*), v.; (*boom*), m. -noten.
Ha'zelnoteboom (*berkachtige boom, waaraan hazelnoten groeien*), m. -boomen.
Ha'zelworm (*hagedisachtig slangvormig dier met oogleden en schubben, echter zonder pooten, leeft in onze bosschen*; in Gelderland, *Blindslang geheeten*), m. -wormen.
Ha'zendistel (*melkdistel*), v. -s; spreekt.
Ha'zenjacht (*jacht op hazen*), v. gmv.
Ha'zenlip (*gespleten bovenlip*), v. -pen; **-mond** (*gebrek bij zuigelingen*), m. -en.
Ha'zenpad (fig. *pad der vlucht*), o.; *het - kiezen*, eig. den weg van den haas opgaan, op de vlucht slaan.
Ha'zenslaap (*zeer lichte slaap*), m. gmv.
Ha'zenwind (eig. *wind* of hond voor de hazenjacht: *slanke jachthond*), m. -winden.
Ha'zepeper (*gekruid gerecht van het gezuurde vleesch van een haas*), v. gmv.
Ha'zeprent, v. -en; zie: **Hazespoor.**
Ha'zesprong (*de sprong van een haas, ook beentje uit den achterpoot tot pijpenwroeter verwerkt*), m. -sprongen; **-staart,** m. -en.
Ha'zevel (*vel van een haas*), o. -vellen; **-vleesch,** o. gmv.
He, klankn. tw.; *hé! ben jij daar*, uiting van verwondering; *hè*, uiting van pijn, enz.
Heb (*bezit, het hebben*), m. gmv.; *hij houdt van den -, hij is voor den -.*
Heb'belijk (afleid. van *hebben*: *hebzuchtig*); bn.; **-heid,** v. -heden.
Heb'belijkheid (uitvloeisel van iem. natuur: *gewoonte, aanwensel*), v. -heden.
Heb'ben (*bezitten, houden*), ik had, heb gehad; *hij heeft geld; verstand van een zaak -; een stok in de hand-*, houden; *hij heeft kiespijn*, lijdt, ondervindt; *een gulden heeft honderd cents*, bevat; *met iemand te doen -, ik zal hem -*, een poets spelen; zegsw. *- is hebben, maar krijgen is de kunst*, als men maar iets heeft, moet niem. vragen, hoe men er aan komt; ook hulpw.w. van tijd: *ik heb geschreven.*
Hebdomadair' (*wekelijks verschijnend*), bn.
He'be, myth. *godin der jeugdigheid, dochter van Zeus en Hera, ook schenkster der goden.*
Hebraïs'me (*Hebreeuwsch getinte uitdrukking*), o. -n, b.v. *de Heer der Heeren, eiland der eilanden*; *het boek der boeken*, het beste boek, nl. de Bijbel.
Hebre'ën (Bijbel: *naam der Joden en Jodenchristenen in Palestina*), m. mv.
Hebre'ër (*Israëliet*), m. -s, -breën; het woord - of Ibraeër bet. van de overzij gekomen.
Hebreeuwsch' (*eigen aan de Hebreërs*), bn.; *de -e taal*; als zn. o. *het -*, de taal der Hebreën, waarin nl. de meeste boeken van het Oude Testament zijn geschreven, zie Arameesch.
Heb'zucht (*inhaligheid, schraapzucht*), v. gmv.
Hebzuch'tig (*inhalig*), bn.; **-heid,** v. gmv.
He'cate (myth. *bij de Grieken de schrikwekkende godin der tooverij en geestenbezwering; bij de Romeinen vereenzelvigd met Diana en Proserpina*), v.; bij de Grieken strekte zich de macht van - uit over hemel, aarde en zee, zij voerde heerschappij over vruchtbaarheid, levenswandel en levens-

lot; zij verleende wijsheid in de volksvergaderingen en op den rechterstoel, voorspoed en zegepraal in den oorlog. (te = tee).
Hecatom'be (*offer van honderd stieren: groot en plechtig offer*), v. -tomben, -tombes.
Hecht, heft (van den stam van *heffen*: *handvat*), o. -en; *het - van een mes*; zegsw. *het - in handen hebben*, het gezag in handen hebben, baas zijn.
Hecht (*degelijk, vast*, van den stam van *heffen*), bn. en bw.; *een -vaartuig*; *iets -ineenslaan*; -er, hechtst; fig. *-e vriendschap*, duurzame; **-heid** (*stevigheid*), v. gmv.
Hech'ten (*vastmaken, verbinden, samenrijgen*), ik hechtte, heb -hecht; *een oranjewimpel aan den vlaggestok -*; *die pleister wil niet -*, kleven; fig. *waarde of geen waarde - aan*, toekennen; zegsw. *zijn zegel aan iets -*, iets goedkeuren; **-draad,** m. -draden; **-ing,** v. -en, **-sel,** o. -s.
Hech'tenis (verwant met *hecht*, vast: *gevangenschap*), v. gmv.; *in - zijn, iemand in - nemen*; *drie maanden -*.
Hecht'heid (*vastheid, stevigheid*), v. gmv.; *de - van een bouw*, b.v. *van de piramiden*.
Hecht'pleister (*kleef-pleister*), v. -pleisters; *dit is beste Engelsche -*.
Hecht'wortels (*vezelvormige kleine wortel-tjes, waarmede klimplanten* b.v. *de klimop zich aan boom of muur vasthechten*), m. mv.
Hecta're (*bunder = 100 A. of 10000 M²*), v. -s of -n; *een - is ± 2 Engelsche acres*.
Hec'tisch (*teringachtig*), bn.; *-e koortsen*.
Hectograaf' (*een toestel om er geschreven stukken honderd keeren op af te drukken*), v. -grafen. (c = k).
Hectogram' (*Ned. ons of 200 Gr.*), o. -men.
Hectoli'ter (*100 Nederl. kan*), m. -liters.
Hectome'ter (*100 M.*), m. -meters.
Hec'tor, *oudste zoon van koning Priamus van Troje, de dapperste der Trojanen, door Achilles verslagen.* (c = k).
He'cuba, *gemalin van Priamus, moeder van Hector.* (c = k).
He'den (*dezen dag, nu, tegenwoordig*), bw.; *tot - toe, van - af*; *voor - hebben wij genoeg gedaan*; *- rijk, morgen arm*; als zn. o.: *het -*, als tegenstelling van het verleden.
He'den (*Hee! ontstaan uit Heere*), tw.: uitroep van verwondering.
He'denavond (*dezen avond*), bw.; *er is - geen concert*.
He'dendaags (*op den dag van heden, tegenwoordig*), bw.; *zoo is - de opvatting der jongelui*.
He'dendaagsch (*tegenwoordig*), bn.; *de -e mode, de -e tijdschriften*.
He'denmiddag (*dezen middag*), bw.; *- zal er afslag van visch zijn*.
He'denmorgen (*dezen morgen*), bw.; **-nacht,** bw.; **-ochtend,** bw.
He'derik (*klimopachtig onkruid*), v. ook: *herik, herderik, krodde*.
Hed'sjra (*vlucht van Mohammed, 15 Juli 622: begin der Mohammedaansche tijdrekening*), v.; ook: *Hidsjra* en *Hegira*.
Hee'de (*hennep-afval*), v. gmv.
Heel (*onverdeeld*), bn. en bw.; *een heele dag*; *dat was - dom*, erg, **-heid,** v. gmv.
Heelal' (*de schepping*), o. gmv.
Heel'baar (*geneeslijk*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Hee'legaar (*heelemaal*), bw. spreekt.
Hee'lemaal (*geheel en al*), bw. gew.
Hee'len (*genezen, heel worden of maken*), ik heb -heeld; **-ing,** v. gmv.
Hee'lendal (eig. *heel ende al*), bw. gew.
Heel'hoofds (*gezond en wel*), bw.
Heel'huids, heels'huids (*zonder letsel*), bw.; fig. *ergens - afkomen*, zonder schade te lijden.
Heel'kracht (*kracht van genezing*), v. gmv.; **-kruid** (*geneeskrachtig kruid*), o. gmv.: *die wond, waarop zij - heeft gelegd.* (Staring); **-kunde** (*wondheelkunde*), v. gmv.; **-kundig,** bn.; **-kundige** (*chirurg, chirurgijn*), m. en v. -n; **-kunst,** v. gmv.
Heel'meester (*wondheeler, chirurgijn*), m. -meesters; spreekw. *Zachte -s maken stinkende wonden*, halve maatregelen verergeren de kwaal in plaats van haar te genezen.
Heels'hoofds (*heelhoofds*), bw.; **-huids,** bw.
Heem, heim (*huis, hoeve, erf*), o. -en.
Heem'hond (*waakhond o. h. heem*), m. -en.
Heem'raad (*lid van een dijk- of een polderbestuur*), m. -raden; **-schap,** o. -pen.
Heems'kerk, Jacob van, 1567—1607; overwintert met Barends op Nova-Zembla, 1596—'97, en sneuvelt bij Gibraltar tegen de Spanjaarden.
Heems'kinderen (de vier), de vier zonen van Heimijn of Aymon van Ardennen, nl. *Ritsaard, Writsaart, Adelaart* en *Reinout*, in hun strijd tegen Karel den Grooten, geholpen door hun reuzenpaard Bayard of Beiaart.
Heem'stede (*boerenhuis*), v. -steden.
Heem'stedengeld (*belasting op de hoeven*), o.
Heen, he'nen (*ergens naar toe*), bw.; zoo ook in samenstellingen.
Heen'- en weer'reis (*op de spoorwegen: de reis heen en terug*), v.; *-kaartje* (*retourkaartje*), o. -s. VI.
Heen'komen, o. gvm.; *een goed - zoeken*.
Heen'reis, v. gmv.; ook: *Heenreize*.
Heen'rit, m. gmv.; *de - was voorspoedig*.
Heep (*snoeimes, kapmes*), v. hepen.
Heer (*de Godheid*), m.; *God de -, de - der Heeren, de - zij met u*; ook: *Heere*.
Heer (*de Christus, de Heiland*), m. gmv.; *de komst des - en, de Hemelvaart des -en*; *het jaar des -en 1909*.
Heer (*meester, gebieder*), m. -en; zegsw. *zoo -, zoo knecht*, aan den bediende kent men den meester; *nieuwe -en, nieuwe wetten*, bij wisseling van overheidspersonen komen er dikwijls allerlei veranderingen; *strenge -en regeeren niet lang*, als men al te streng is, verliest men spoedig zijn gezag; Bijbel: *niemand kan twee -en dienen*, men kan God en den duivel niet tegelijk dienen (Matth. VI:24), men kan geen twee partijen aanhangen; *hij is het -tje*, de groote mijnheer, ook: hij is in zijn nopjes; *langs 's Heeren straten loopen*, rondslenteren, op de heirbaan ledig loopen; *Karel V, - der Nederlanden*.
Heer (*met minachting gebruikt*), o. gmv.; -tje: *'t is me een -tje!*
Heer (*leger*), o. heren; ook: **Heir.**
Heer'achtig (*zoowat als een heer*), bn.; *er - uitzien*; **-heid,** v. gmv.
Heer'baan, heir'baan (*legerweg, koninklijke weg, groote weg*), v. -banen.
Heer'ban, heir'ban (*de gezamenlijke krijgers of hun oproep*), m.; *den - oproepen*, de dienstplichtigen. vero.

Heer'boer, hee'reboer (*heer en landbouwer tegelijk*), m. -boeren.
Heer'broer (R.-K. *broer, die geestelijke is*), m. -broers; **-neef** (R.-K. *neef, die geestelijke is*), m. -neven; **-oom** (R.-K. *oom, die geestelijke is*, en gmz. *voor den pastoor der gemeente*), m. -s; **-zoon,** m. -zonen.
Heeremijntijd', tw.; uitroep van verbazing; - *zijn die dingen* (*sjamberloeks*) *weer in de mode?* (C.O.)
Hee'renboon (*slaboon*), v. -boonen.
Heerenberg' ('s-) (*stadje in Gelderland*), o.
Hee'rendienst (middeleeuw. *taak, door den leenheer aan zijn dorpers opgelegd, leendienst; opgelegde arbeid in veld, bosch of weide, gratis te verrichten*), m. -en; **-huis,** o. -huizen; **-huizing,** v. -huizingen; **-knecht,** m. -knechts; **-logement,** o. -en; **-woning,** v. -en.
Hee'renfiets (*rijwiel voor heeren*), v. -fietsen.
Heer'gewaden (*uitrusting door den leenheer aan den leenman geschonken*; later: *geschenk van den vazal aan genen*), o. mv.
Heer'gewed (gesch. *'t geschenk bij 't erven van een leen aan den leenheer*), o. -gewedden.
Heer'kracht, heir'kracht (*aanzienlijke legermacht*), v. -krachten.
Heer'leger, heir'leger (*groot leger, groote menigte*), o. -legers; ook: *een - van engelen, een - van sprinkhanen, een - van duivelen.*
Heer'lijk (*prachtig, kostbaar, voortreffelijk, schoon*), bn. en bw.; *een - feest* (Spandaw), *een - gastmaal, een -e tafel, -e wijn, een - leven, - weder, een - schouwspel.*
Heer'lijk (*van den heer*), bn.; *-e rechten, een - jachtrecht*; **-heid,** v. -heden: *een -heid,* een adellijk goed.
Heer'schaar, heir'schaar (samenst. uit *heer*, leger en *schaar*, menigte: *legerbende, leger*), v. -scharen; *de God der -scharen.*
Heer'schap (*heer, meester*), o. -pen; ook minachtend of spottend; **-pij'** (*bewind*), v. -en.
Heer'schen (*heerschappij voeren*), ik heb -heerscht; **-er** (*machthebber*), m. -s; **-eres',** v. -sen.
Heer'schend (*de overhand hebbende, algemeen*), bn.; *een -e ziekte, de -e mode.*
Heersch'zucht (*zucht naar macht*), v. gmv.
Heerschzuch'tig (*strevend naar heerschappij*), bn.; *Napoleon was -*; **-heid,** v. gmv.
Heer'vaart, heir'vaart (*krijgstocht, heirban*), v. -vaarten.
Heer'weg, heir'weg (weg voor het *heer* of *heir*, leger: *groote legerweg*), m. -wegen; zie **Heerbaan.**
Heesch (*schor*), bn.; *een -e stem*; heescher, meest heesch; **-heid,** v. gmv.
Hees'ter (*houtachtige plant met verscheiden stammetjes*), m. -s; **-gewas,** o. -sen.
Heet, bn. en bw.; zegsw. *op -e kolen staan,* hoogst ongeduldig zijn; *een - gevecht,* scherp, hevig gevecht; *-e tranen,* bittere tranen: *op -er daad betrappen of verrassen,* juist op het oogenblik, dat de daad bedreven wordt; spreekw. *Men moet het ijzer smeden, terwijl het - is,* men moet van de goede gelegenheid gebruik maken; -, heeter, heetst.
Hee'ten (*heet maken, heet stoken*), ik heette, heb geheet; *het water -, den oven -.*
Hee'ten (*noemen en genoemd worden*), ik heette, heb en ben geheeten; *ik heet hem mijn vriend; hij heet op het dorp de baron.*
Hee'ten (*gebieden, bevelen*), ik heette, heb geheeten; *ik heet u te komen; en Egmond kan mij hier niet - of verbieden.* (Vondel, Gijsbr.).
Heet'gebakerd (*driftig, oploopend*), bn.; *de Oosterling is -.*
Heet'hoofd (*driftkop, raddraaier*), m. en v. -hoofden.
Heethoof'dig (*driftig*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Hef, hef'fe (*gist, schuim, droesem, bezinksel*), v. gmv., zie A z ij n h e f f e; fig. uitvaagsel, gemeen.
Hef'boom (*staaf*), m. -en; *bij een - onderscheidt men steun-, last- en machtpunt*; fig. werkende kracht: *boeken en tijd, die machtige - en der geleerdheid.* (Koetsveld); *de studie der moedertaal is de eerste - der nationaliteit.* (Geel).
Hef'fen (*in de hoogte lichten, opnemen*), ik hief, heb geheven; *den arm -*; *het been -*, oplichten, optillen; fig. *belastingen -*; **-fer** (*tolgaarder*), m. -s; **-fing,** v. -en: *een gedwongen -fing.*
Hef'offer (*offer der eerstelingen bij de Hebreën, dat n.l. God met opgeheven handen werd aangeboden*), o. -offers.
Heft, o. -en; *het - van een mes*; zie **Hecht.**
Hef'tig (*driftig, krachtig, hartstochtelijk, opvliegend*), bn. en bw.; *een -e beweging met den arm, een -e aanval, een - man; - tegen iem. uitvaren*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Heg, heg'ge (verwant met *haag*: *tuinhaag*), v. heggen; *over - en steg springen,* zeer vlug zijn; *- noch steg weten,* in 't geheel den weg niet weten; ook *weg noch steg weten*; zie **Steg.**
Hegemonie' (*staatkundig oppergezag in 't oude Griekenland*), v. gmv.; *de - van Athene, de - van Sparta.*
Hegi'ra (*Moh. vlucht uit Mekka naar Medina, 15 Juli 622 n. C.: begin der Moh. jaartelling*), v.; zie **Hedsjra.**
Hei (klankn.) tw.; *- daar, wacht even! van de - in de fei,* in verwarring van 't eene uiterste in 't andere; *ik geef er de - en de fei van,* ik geef er de weerga van.
Hei (*heiblok, werktuig of blok om palen in te heien*), v. -en; fig. *aan de -werken,* zwaar arbeiden; **-stelling,** v. -en.
Hei (*heiveld*), v. heiden, zie **Heide.**
Hei'bei (*twistzieke vrouw*), v. -beien.
Hei'beien (*drukte maken, den baas spelen, krakeelen, harrewarren*), ik heb -heibeid; fig. overmatige drukte maken.
Hei'blok (*deel van de heimachine*), o. -ken.
-heid (*achtervoegsel*), b.v. *beleefdheid, waarheid,* d.i. een eigenschap als zelfstandigheid beteekend; *godheid, menschheid, kindsheid,* de drager of bezitter van den aard van iem.; *christenheid, overheid, meerderheid, geestelijkheid,* een verzameling beteekenend; *de Godheid, een schoonheid, Zijne Hoogheid,* met concrete beteekenis.
Hei'de, hei (*vlakte, zandgrond*), v. heiden; **-achtig,** bn.; **-bloem,** v. -en; **-grond,** m. -en: *schrale -en*; **-ontginning,** v. gmv.; **-veld,** o. -en.
Hei'dehupper (*vogel*), m. -s; zie **Tapuit.**
Hei'dehysop (*sierplant, zonnekruid*), v. -s.
Hei'dekruid (*het kruid der heide*), o. -en.
Hei'demaatschappij, de Nederlandsche,

(*naam van een vereeniging tot ontginning onzer heidevelden*), v. gmv.
Hei'den (*afgodendienaar*), m. -en; zegsw. *aan de - en overgeleverd zijn*, Bijbel, Matth. 20:19, in handen zijn gevallen van onbarmhartige menschen.
Hei'den (*landlooper*), m. -s.
Hei'dendom (*al de heidenen*), o. gmv.; ook: veelgodendom, n.l. de eeredienst der heidenen.
Hei'densch (*als van of bij de heidenen*), bn.; *een - feest, een - lawaai.*
Heiduk' (*licht gewapend infanterist in Hongarije, vooral in de 17e en 18e eeuw; ook lijfwachter*), m. -ken; ook: **Haiduk.** vero.
Heidin' (*heidensche vrouw; waarzegster*), v. -nen.
Hei'en (*palen inslaan met het heiblok*), ik heide, heb geheid; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Hei'haas (*haas op de hei levende*), m. -hazen.
Heil (verwant met *heel: geluk, zegen, zaligheid*), o. gmv.
Hei'je, Jan Pieter, 1809—'76, geneesheer te A'dam en bekend volksdichter, ook kinderdichter.
Hei'land (eig. *hei-lend, d.i. genezend, reddend of als zelfst. nw. genezer, redder, Zaligmaker, Behouder*), m. gmv.
Heil'bede (*bede om heil*), v. -beden.
Heil'bot (*groote platvisch, soms 1½ M. lang, in de Noordzee*, ook *bij Noorwegen, IJsland*, enz.), v. -botten.
Heil'-gymnastiek (*kunstmatige lichaamsoefeningen ter heeling of genezing*), v. gmv.
Hei'lig (*rein, volmaakt*), bn.; *God is -; de -e Geest*, de derde persoon der H. Drievuldigheid; *de -e Drieëenheid.*
Hei'lig (*van menschen of van zaken: vroom, eerbiedwaardig, aan God gewijd, verheven*), bn.; *de -e Vader*, de paus; *de -e stad*, Jeruzalem; ir. *een - huisje*, een herberg.
Hei'lig (*onkrenkbaar, onverbreekbaar*), bn.: *een -e eed, een -e recht, de -e band des huwelijks*; bw.: *het is - waar*, zekerlijk.
Hei'ligavond (R.-K. *avond vóór een feestdag*), m.; fig. *- houden of krijgen*, vacantie; zie b.v. **Kerstavond.**
Hei'ligdom (R.-K. *tempel, heilige plaats; ook heilig voorwerp; reliek, reliquie*), o. -dommen.
Hei'ligdomsvaart (R.-K. *bedevaart naar de reliquieën van Heiligen, plechtige tooning er van, processiesgewijze ronddraging*), v. -vaarten; *in Maastricht en Aken is het om de zeven jaar -; in Mei 1909 is het er weer -.*
Hei'lige (R.-K. *heilig verklaarde*), m. en v. -n.
Hei'ligedag (R.-K. *feestdag, die als Zondag moet gevierd worden*), m. -dagen; *Hemelvaart is een der -dagen; Allerheiligen op 1 Nov. is een groote -.*
Hei'ligen (*heilig maken, toewijden, in eere houden*), heb -heiligd; *het doel heiligt de middelen; zijn dienst den staat -* (Vondel); *den Zondag -*; **-ing,** v. gmv.
Hei'ligenbeeld (R.-K. *afbeelding of beeld van een heilige*), o. -beelden.
Hei'ligheid (*het heilig zijn, de geestelijke volmaaktheid*), v. gmv.; *Zijn -*, de paus; *de - van een eed, van een gegeven woord, van een belofte*, hooge waardij.
Hei'ligmaker, m. -s; zie **Hijlikmaker.**
Hei'ligmaking (*heiliging*), v. gmv.
Hei'ligschendend (*het heilige schendende*), bn.; *een -e daad*, onteerend.
Hei'ligschender (*tempel- of kerkschender*), m. -schenders.
Hei'ligschennend, bn.; *met -e handen*; zie **Heiligschendend.**
Hei'ligschennis (*ontwijding van het heilige*), v. -schennissen.
Hei'ligspreking (*heiligverklaring*), v. -en.
Hei'ligverklaring (R.-K. *plechtige handeling, waarbij een der zaligen onder de Heiligen wordt geplaatst*), v. -verklaringen; zie **Canonisatie.**
Hei'loos (*rampspoedig*), bn. en bw.; **-heid,** v.
Heils'leger (*militante vereeniging tot het aanbrengen van redding en geestelijk heil*), o.; ook: *leger des heils.*
Heil'soldaat (*laagste rang in de gelederen van het heilsleger*), m. -soldaten.
Heil'vol (*heilrijk*), bn.
Heil'wensch (*gelukwensch*), m. -wenschen.
Heil'zaam (*heil of genezing*, fig. *geluk aanbrengend*), bn.; *een - gemiddel*; fig. *een -zame raad, -zame lessen*; **-heid,** v. gmv.
Heim'dal, Germ. myth. *de wachter van of op Asgard, met tooverhoorn.*
Hei'melijk (afleid. van *heim*, heem, dus: huiselijk, verborgen; *stil, ongemerkt, innerlijk*), bn. en bw.; **-heid** (*verborgenheid*), v. -heden.
Heim'pje (afleid. van *heim*, heem: *huiskrekel*), o. -s.
Heim'wee (*zielsziekte, ziekelijk verlangen naar het heem*, d.i. *naar huis*), o. gmv.
Hein (*verkorting van Heinrich*), m. -en; *vriend -*, de dood; *-tje Pik lag op zijn luimen* (Staring), eig. Hein met den pikstok, waarmee hij in de vlammen der hel roert, de duivel.
Hein'de (uit *hende*, van *hand*, eig. *wat* voor onze hand ligt: *dichtbij*), bw.; *- en ver*, eig. dichtbij en ver af: van alle kanten, overal, naar alle zijden.
Hei'ne, Heinrich, 1799—1856, sedert 1830 te Parijs, na Göthe Duitschlands grootste lierdichter.
Hei'ning (uit *hagening* van *haag*: *schutting, omtuining*), v. -en; **-inkje,** o. -s.
Heir, heer (*leger*), o. heiren en heren.
Heir'ban (*oproeping ten oorlog*), m.; zie **Heerban.**
Heir'schaar (*leger, legerbende*), v. -scharen.
Heir'vaart, heer'vaart (*krijgstocht*), v. -vaarten.
Hei'sa (*flink, lustig*), tw.; uiting van ijver, vreugde. (s = s).
Heis'teren (*overhoop halen, schoonmaken*), ik heb -heisterd. gew.; zie **Ontheisteren.**
Hek (*getralied afschutsel*), o. hekken; zegsw. *het - is van den dam*, er is geen verhindering, er is niets dat tegenhoudt, er is geen op- of toezicht; *de hekken zijn verhangen*, de omstandigheden zijn veranderd, de zaken staan anders; zie **Bord.**
He'kel (*landbouwwerktuig, om het vlas en den hennep van de scheeven te reinigen; blok met opstaande draadspitsen, vlaskam*), m. -s; fig. *over den - halen*, scherp beoordeelen, gispen; ook, iem. belasteren, kwaadspreken van iemand.
He'kel (eig. *ekel*, verwant met *akelig*: *tegenzin, afkeer*), m. gmv.; *een - aan iemand hebben, een - aan de studie hebben*, er het land aan hebben, er een afkeer van hebben.
He'keldicht (dichtk. *gedicht, waarin de ge-*

breken, verkeerdheden, ondeugden der menschen, d. i. van standen of personen gegispt worden, niet uit zucht tot wraak of uit haat, maar om te verbeteren of te waarschuwen), o. -dichten; *de -en van Vondel, waaronder Roskam en Harpoen*; van De Genestet: *Sint-Nicolaasavond*; v. Huygens: *Costelick Mal.* Zie **Satire.**

He'keldichter (*schrijver van hekeldichten*), m. -dichters; *Vondel is ook -.*

He'kelen (*het pas uitgetrokken vlas* (*hennep*) *bij reepen over den hekel trekken*), ik heb -hekeld; fig. berispen, gispen, bestraffen, over den hekel halen; **-aar,** m. -s; **-aarster,** v. -s; **-ig** (*scherp, bits*), bn.; **-ing,** v. -en; **-machine,** v. -s.

He'kelschrift (*spotschrift, smaadschrift*), o. -schriften; **-taal,** v. gmv.; **-vers,** o. -verzen; **-zucht,** v. gmv.

Hek'kenspringer (*wilde, woeste knaap*), m. -springers; bij uitbr. *zwierbol.*

Heks (*tooverkol, vrouwelijk wezen, dat in de gedaante van kat, uil, enz. de menschen kwelde*; scheldn. *leelijk oud wijf*), v. -en; fig. sluw, schalksch meisje: *die kleine -.*

Hek'sen (*tooveren*), ik hekste, heb gehekst; **-erij',** v. -en.

Hek'senbezem (*kraaiennestachtige takbundel in berken en ook in andere boomen, vroeger aan booze geesten toegeschreven*), m. -bezems.

Hek'senmeester (*duivelbezweerder, toovenaar*, fig. *bolleboos*), m. -s; *in de scheikunde is hij geen -.*

Hek'senproces (*rechtsgeding in de Middeleeuwen tegen iemand, van tooverij verdacht*), o. -processen.

Hek'sensabbat (*heksenfeest onder leiding van den duivel*), m. -ten; zie **Bloksberg.**

Hek'sentoer (*e. moeielijk werk*), m. -en.

Hek'senweegschaal (*te Oudewater: er werden van tooverij verdachten op gewogen, hadden zij hun natuurlijk gewicht, dan kregen ze van 't stadsbestuur een vrijbrief*), v. gmv.

Hek'senwerk (*tooverij*), o. gmv.; *dat is geen -*, lastige taak.

Hek'sluiter (*het jongste kind i. e. gezin*), m. -s.

Hel (*het doodenrijk, later: plaats der eeuwige straf*), v. gmv.

Hel (*schel, fonkelend*), bn. en bw.; **-heid,** v.

He'la, Germ. myth. *godin der onderwereld, dochter van den snooden Loke of Loki; een zuster van Fenris en van Jormungandur.*

Helaas' (Fr. *hélas*, zie *Eilaas*), tw.; uitroep van smart, droefheid.

Held (*dapper strijder*), m. -en; *Tromp was een -*; fig. *de - van een roman, tooneelstuk*, enz. hoofdpersoon; **-in',** v. -nen.

Hel'denboek (*verzameling van oud-Duitsche heldenzangen*), o. -en; **-daad** (*roemvolle daad*), v. -daden; **-deugd,** v. -en; **-dicht** (*epos*), o. -en; **-dichter,** m. -s; **-dood,** m; **-moed,** m.; **-sage,** v. -n; **-zang** (*heldendicht*), m. -en; **-zanger,** m. -s.

Hel'der (van *hel*, eig. *heller: klaar, licht, zuiver*), bn. en bw.; *een -e dag, een -e diamant, zij zong -*; helderder, helderst; **-heid,** v. gmv.

Hel'der (Den), o.; *- is een stad in het N. van Noord-Holland.*

Hel'derziend (*scherpziend*), bn.; *een - man*; **-heid,** v. gmv.

Heldhaf'tig (*de eigenschappen van een held hebbende, manmoedig*), bn. en bw.; *een -e verdediging, - verdedigen*; **-heid,** v. gmv.

He'len (*bergen, opbergen, verduisteren*), ik heelde, heb -heeld; *gestolen goed -.*

He'lena, myth. *de schoone vrouw van den Spartaanschen koning Menelaüs, door Paris geschaakt; deze roof gaf aanleiding tot den Trojaanschen oorlog, die eindigde met den ondergang der stad Troje,* ± 1200 v. C.; zie **Ilias.**

He'ler (*iemand, die gestolen goed verduistert*), m. -s; *de - is zoo goed* (*strafbaar*) *als de steler; zonder -s geen stelers.*

Helft (afleid. van half: *één der twee gelijke deelen*), v. -en.

Hel'hond, m. gmv.; zie Cerberus.

He'liand, Hel'jand (d.i. *Heiland*), m.; *de - is de oudste Duitsche Messiade, vrij naar het Evangelie bewerkt en op zeer populairen trant beschreven.*

He'licon, de (myth. *berg in Beotië, bij de golf van Corinthe, met de bron Hippocrene; aan Apollo en de Muzen gewijd, in de nabijheid van den Parnassus*), m. gmv.

Heliograaf' (*toestel bij de veldtelegraphie: het werkt met zonnelichtstralen en spiegels*), v. -afen; **-gram** (*heliographisch bericht*), o. -men.

Heliographeeren (*met de heliograaf berichten seinen*). (ph = f).

He'liogravure (*galvanische afdruk, reliëfdruk*), v. -en.

He'lios, myth. *zonnegod, later Apollo.*

Helioscoop' (*zonnekijker; zonneglas: een met lamproet berookt glaasje*), m. -copen.

Helioscoop' (*soort van beweegbaren reflector om de zonnestralen een gewenschte richting te geven*), m. -copen.

Heliotroop' (*werktuig tot het geven van lichtseinen*), m. -tropen.

Heliotroop' (*tuinbloem*), v. -tropen.

Hel'las (aardr. *Midden-Griekenland, bevatte acht landschappen*), o.

Hel'lebaard (eig. *bijl met langen steel: lans of piek met dwarsbijl*), v. -en.

Hellebaardier' (*krijger, gewapend met een hellebaard*), m. -en, -s.

Hel'lebrok (*boosdoener*), m. en v. -brokken.

Hel'lekind (*hellebrok*), o.; *spot gij met ons, -, zei de Noorman.* (v. Lenn.)

Hel'len (*afhellen, glooien, vooroverhangen*), het helde, heeft -held; *op zijde -*, overhangen; **-ling,** v. -en.

Hel'lend (*schuin loopend, naar beneden loopend, glooiend*), bn.; *een - vlak, een -e rots.*

Helle'nen (*naam der oude Grieken*), m. mv.

Hellenist' (*kenner der oud-Grieksche taal en letteren*), m. -en.

Hel'lespont (aardr. *straat der Dardanellen*), m. gmv.

Hel'levaart (*gang ter helle, d. i. ter onderwereld*), v. gmv. vero.

Hel'leveeg (*boosaardige vrouw*), v. -vegen; zie Veeg.

Hel'lig (*boos*), bn.; *- worden, iemand - maken*, toornig; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Helm (*metalen hoofddeksel, stormhoed*), m. -en; **-pje** (*kleine helm*), o. -s.

Helm (*naar het volksgeloof, vlies over het aangezicht van den jonggeborene*), m. -en; zegsw. *met een - geboren zijn*, d. i. met de gave der voorspelling, vooral waar het het

overlijden van bloedverwanten en stadgenooten betreft.

Helm (afleid. van *halm*: *grassoort in de duinen*), v. gmv.

Helm'draad (*inwendig deel eener bloem*), m. -draden; zie Meeldraad.

Helmet' (verkl. van *helm*: dicht. voor *helm*), o. helmetten.

Helm'hoed (*hoed in den vorm van een helm, als b.v. van onze kolonialen*), m. -hoeden.

Helm'kruid (*een soort van leeuwenbekje*), o. gmv.

Hel'mond, Franciscus van, (1618–'99), natuurkundige, en alchimist van naam.

Helm'stok (scheepst. *roerpen of roerstok, vooral op binnenschepen*), m. -stokken.

Heloot' (*Spartaansche hoorige, lijfeigene*), m. heloten; zegsw. *een volk van heloten*, een volk in slavernij.

Hel'pen (*bijstaan*), ik hielp, heb -holpen; zegsw. *van den wal in de sloot* -, nog ongelukkiger, nog armer maken; *naar de andere wereld* -, van kant maken, doen sterven; **-er,** m. -s; **-ster,** v. -s.

Help'zeel, hulp'zeel (*een uit touw of band kruislings verbonden hulpmiddel voor kruisers*), o. -zeelen; ook: *Hennepzeel*, Kruiszeel.

Helsch (*aan de hel eigen, er thuis behoorend*), bn.: *de -e vijand*, de duivel; *de -e geesten*, duivelsch; fig. afschuwelijk: *een - leven, een -e machine*, vreeselijk ontploffingswerktuig; bw.: boosaardig: *hij keek mij - aan*; *hij kan - liegen*, vreeselijk; **-heid,** v. gmv.

Helve'tië (*Zwitserland*), o.; **-tiër** (*Zwitser*), m. -s; **-tisch** (*Zwitsersch*), bn. (t = ts).

Hem, pers. vnw.; *zend - een brief, roep -*.

Hem (klankn.), tw.; ook: **H'm, Hum, 'Hum!** geluid om iemands aandacht te trekken.

Hemd (*onderkleedingstuk*), o. -en; zegsw. *iemand het - van 't lichaam vragen*, iem. geheel uitvragen, het allerlaatste van hem willen weten; *het - is nader dan de rok*, zich zelven of zijn naaste bloedverwanten moet men het eerst bedenken; **-sboord,** m. -en; **-sknoop,** m. -en; **-skraag,** m. -agen; **-smouw,** v. -en.

He'mel (*het uitspansel, dat zich als een azuren gewelf over de aardvlakte uitbreidt*), m. -en; *de - betrekt*; bij uitbr. de ruimte tusschen 't hemelgewelf en de aarde: *de vogelen des -s*; fig. *iemand tot den - toe prijzen*; *onder den blooten* -, in de open lucht; ook, luchtstreek: *onder den zuidelijken - geboren zijn*.

He'mel (*het hemelrijk, de woonplaats van God en zijn engelen*), m.; *in den - komen, God in den -, ten - varen*; zegsw. *- en aarde bewegen*, alles in rep en roer brengen om zijn doel te bereiken; *in den zevenden - zijn*, opgetogen zijn van vreugde, in de hoogste hemelen zijn; *dat schreit ten* -, dat eischt wraak van God nl. een misdaad of eenige onrechtvaardige handeling; bij overdr. God zelf: *de - zegene u, den - zij dank!*

He'mel (bij overdracht: *heerlijk oord, schoone landstreek*), m.; *de menisten* -, de Vechtstreek, waar de rijke Doopsgezinden destijds hun buitens hadden.

He'mel (*uitroep van medelijden*), tw.; -, *help! Goede -!*

He'mel (*wat op het uitspansel gelijkt*), m. -s; *de - van een ledikant, van een draagstoel, van een troon*; *een bed met een* -, *de - van een steengroeve*.

He'mel (*de geschilderde hemel op schilderijen*), m. -s; *de - van dit schilderij is te blauw*.

He'mel (*schoon, proper*), bn. gew.

He'melen (*sterven*), het kindje is -hemeld.

He'melen (*opknappen*), *het huis* -. gew.

Hemel-en-aar'de-verbond (gesch. *in onze O.-I. het geheime verbond der Chineezen tegen ons gezag*), o.; het - was ons èn op Borneo èn op Bangka meermalen zeer vijandig.

He'melglobe (*sterrenglobe*), v. -globes.

He'melheer (*de Godheid*), m. gmv.

He'melhoog (*buitengewoon hoog*), bn. en bw.; *-e bergen*; zegsw. *iemand - verheffen*.

He'meling (*engel of gelukzalige*), m. en v. -en, vr. ook **-e.**

He'mellichaam (*hemelbol, ster, planeet*), o. -lichamen.

He'melrijk (*het rijk des hemels*), o.; zie **Hemel.**

He'melsblauw (*azuur, lazuur*), bn.; *een - lint*, blauw als de hemel.

He'melsbreed (fig. *zeer groot*), bn.; *een - verschil*.

He'melsbreedte (*afstand volgens de rechte lijn of langs een meridiaan, kortste afstand*), v. gmv.

He'melsch (*zich in den Hemel bevindende*), bn.; *onze -e Vader*; *de -e geesten*, de Engelen; *de -e glorie*; fig. *verheven*, zeer schoon; *een -e muziek*; ook: *het -e Rijk*, China.

He'melstreek (*hemelgordel*; verder: *luchtstreek, klimaat*; ook: *windstreek*), v. -streken.

He'melvaart (*vaart of gang ten Hemel*), v.: **-vaartsdag** (*christelijke feestdag, 40 dagen na Paschen*), m. -dagen.

He'melvader (*een der benamingen van God*), m. gmv.; *de goede* -.

He'melval (*schoone taal, schoon gezang*), m. gmv.; *van Vloten noemt de taal van Vondels Engelenreien* -; *een dichter behoort - en de spraak der goden te spreken*. (Vondel, Aanleidinge).

Hemerotheek' (*bibliotheek, enkel bestaande uit tijdschriften en dagbladen*), v. -theken; *te Parijs is onlangs een - opgericht en geopend*.

Hemispheer' (*halfrond, de helft van den hemel- of aardbol*), v. -pheren. (ph = f).

Hemisti'che (dichtk. *halve alexandrijn*), v. -n of -s; ook **Hemisti'chium,** v. -s.

Hem'men (*een kuchend geluid maken*, nl. „*hem*"), ik heb -hemd; *velen - vóór te spreken*; *Poot hemde andermaal*. (Potg.); zie **Hem, H'm.**

Hen (verwant met *haan*: *kip*), v. hennen.

Hen, pers. vnw. mv.; *ik zie* -, *wie riep* -?

Hen'diadys (*stijlfiguur*: *één door twee* d. i. *één begrip door twee begrippen uitgedrukt*; *ook*: *Hen'diadyon*), v. -sen; *door heide en zand*, zandige heide; *kruid en kleur*, kleurig kruid; *menschenvonden en verfoeisels* (Da Costa), verfoeielijke menschenvonden; *rots en zoom*, rotsige zoom.

Hen'drik (*eigen persoonsnaam*), m.; zegsw. *dat is een brave* -, een zoete, gehoorzame jongen, een vat vol deugden; leesboekje geschreven door Nicolaas Anslijn, (1777–1838), met dezen Hendrik als hoofdpersoon; *twee brave -ken*.

Hen'driknobel (*goudmunt uit den tijd van Hendrik VIII*), m. -nobels.

Heng (verwant met *hangen*: *deurhengsel*), v. -en.
Hen'gel (afleid. van *hangen*, dus werktuig om iets aan te hangen: *vischroede met lijn en haak*), m. -s.
Hen'gelen (*met den hengel visschen*), ik heb -hengeld; **-aar,** m. -s.
Hen'gelroede (*gaard*), v. -roeden; **-snoer** (*koord*), o. -snoeren; **-stok,** m. -stokken.
Heng'sel (*gebogen handvat*), o. -s; *het - van een emmer.*
Hengst (*mannetjespaard*), m. -en.
Hengst (*groot en sterk binnenvaartuig*), v. -en.
Heng'stebron (myth. *bron van Apollo aan den voet van den Helicon*), v.; *uit de - gedronken hebben*, dichter zijn: **Hippocreen.**
Heng'sten (stud. *trouw college-loopen, hard blokken*), ik hengstte, ik heb -hengst.
Hen'ker (afleid. van *henken*, bijvorm van *hengen*, doen hangen, zie *Gehengen*: *beul*), m. -s. vero.
Hen'nep (*plant*), m.; *de - is een eenjarige plant, de mann. planten heeten* **Gelling,** *de vr. heeten* **Zaailing.**
Hen'nepafval, o. gmv.; zie **Heede.**
Hen'nepbraak (*werktuig om de hennepstengels te breken of te braken*), v. -braken.
Hen'nepolie (*olie uit hennepzaad*), v.; *de - is groen*, zij wordt bij 't zieden van groene zeep gebruikt; **-teelt,** v. gmv.
Hen'nepzeel (*hulpzeel, helpzeel, kruiszeel, schouderzeel van een kruiker*), o. -zeelen.
Hen'netaster (*bemoeial, bedilal*), m. -s.
Hens (Eng. scheepst. *handen*), v. mv.; *er werd geroepen*: *all -*, d. i. alle matrozen op 't dek om te helpen, er is gevaar, nood.
Hens'beker, hen'zebeker (*gildebeker*), m. -bekers. vero.; zie **Hanzebeker.**
Hephaes'tus. Zie **Vulcanus**; lees: *-festus.*
Her, bw.; *van ouds-, van eeuwen-*, sedert oude tijden, sedert eeuwen.
her- (*voorvoegsel*), b.v. in: *heropenen, herzeggen*, d. i. opnieuw, weer: vormt afleidingen van w.w.
He'ra, *de koningin der goden*; zie **Juno.**
Heracliet', *oud wijsgeer van Ephese, van grooten naam, somber van aard,* ± 510 v. C., *hij schreide steeds om de daden der menschen.*
Heral'dica, heraldiek' (*wapenkunde*), v.
Heral'dicus (*wapenkundige*), m. heraldici.
Heraldiek' (*wapenkunde*), v.; ook: (*wapenkundig*), bn.
Heral'disch (*wapenkundig*), bn.; *een -e bibliotheek*, de wapenkunde betreffende.
Heraut' (eig. *uitroeper, verkondiger, wapenbode*), m. -en, de - was eig. de man, die bij een tornooi de adellijke wapens moest onderzoeken; later de persoon, die de geboorte, het huwelijk, de begrafenis van vorsten den volke langs de straten bekend maakte.
Herbarist' (*kruidenzoeker, plantenkenner*), m. -en; ook: **Herborist.**
Herba'rium (*kruidkundig handboek, kruidenboek*), o. -s. herbaria.
Her'berg (eig. *legerbergplaats* of *-verblijf*, thans: *klein logement*, ook *tapperij*), v. -en; fig. *de waarheid vindt zelden -*, huisvesting; **-ier'** (*waard*), m. -s; **-ierster,** v. -s.
Her'bergen (*huisvesting geven*), ik herbergde, heb -herbergd; **-ing,** v. gmv.
Herberg'zaam (*gastvrij, bewoonbaar*), bn. en bw.; *een - oord*; **-heid,** v. gmv.
Herbivoor' (*planteneter*), m. en v. -voren; *de olifant is een -.*
Herboriseeren (*kruiden zoeken, kruiden verzamelen*); zie **Botaniseeren.** (s = z).
Herborist' (*kruidenzoeker, plantenkenner*), m. -en; ook: **Herbarist** of **Botanist.**
Her'bouw, m. gmv.; *de - van een afgebrand huis.*
Hercula'num (aardr. *stad in den omtrek van Napels, in 79 n. C. onder de lava van den Vesuvius bedolven, met Pompeji en Stabiae*), o.
Her'cules, myth. *de nationale held der Grieken, inzonderheid der Doriërs, beroemd door zijn 12 reuzen- of wonderwerken, waarvan één was het reinigen van den stal van Augias.*
Her'cules-*arbeid* (*reuzenwerk*), m. gmv.
Her'cules-*knots* (*groote, loodzware knots, waarmee men Hercules voorstelt*), v. -knotsen.
Her'cules-*kever* (nat. *de grootste kever in Z.-Amerika*), m. -kevers.
Hercu'lisch (*forsch gespierd, sterk*), bn.; *een -e gestalte*; ook: *een -werk*, veel kracht en volharding eischende.
Hercy'nisch (*het - woud*), bn.; *het - woud is in de Romeinsche tijden het boschrijk gebergte van Midden-Duitschland*, nl. van den Rijn tot de Karpathen. (cy = sie).
Herda'gen (*wederom dag worden*), het is daagd; ook: *iemand weder dagvaarden.*
Herden'ken (*in de gedachte brengen*), ik -dacht, heb -gedacht; ook: de herinnering vieren: *hij herdenkt heden zijn 25-jarige ambtsbediening*; **-ing,** v. -en.
Herden'ken (*herdenking*), o.; *het zalig -.*
Her'der (*scheper* d. i. *hoeder van schapen of van ander vee*), m. -s; fig. pastoor, priester; Bijbel, *de goede -*, d. i. Christus; *gesticht van den goeden -*, gesticht tot opneming van afgedwaalde vrouwen en meisjes; **-in'** (*veehoedster*), v. -nen; **-in'netje,** o. -s; **-in'nenhoed,** m. -en.
Her'derlijk (*als van of behoorende tot een herder*), bn.; *een - leven leiden*, eenvoudig, landelijk; fig. *een -e raad, een -e vermaning, een - schrijven, de -e zegen*, n.l. van de geestelijke overheid; *-e plichten*, geestelijke.
Her'dersdicht (*gedicht over het landleven*), o. -dichten; *een lyrisch - heet idylle.*
Her'dersfluit, v. -fluiten; **-hond,** m. -en; **-knaap** (*jonge herder*), m. -knapen; **-kout** (*herdersdicht in dialoogvorm*), m. gmv; **-leven,** o. gmv.; **-lied,** o. -liederen; **-pijp** (*fluit, schalmei*), v. -en.
Her'dersspel (dichtk. *tooneelstuk, waarin gebeurtenissen uit het landleven worden behandeld, thans zelden meer opgevoerd, of het moest zijn*: *De bruiloft van Kloris en Roosje*), o. -spelen; *Hoofts Granida is een -*; evenzoo: *Vondels Leeuwendalers.*
Her'dersstaf (*stok met schopje van een herder*; fig. *bisschopsstaf*), m. -staven.
Her'derstasch (*broodtasch van den herder, een soort van weitasch*), v. -tasschen.
Her'dersvolk (*volk, dat uit herders bestaat, nomadenvolk*), o. -volken; *de oude Hebreën waren een -.*
Her'derszang (*herdersdicht, een soort van idylle*), m. -zangen.
Her'doop (*wederdoop*), m. gmv.
Herdoo'pen (*wederdoopen, overdoopen*), ik heb -doopt; R.-K. men -t, als er twijfel is aan de geldigheid van den eersten doop.

Her'druk (*nieuwe druk*), m. -drukken.
Hereditair' (*erfelijk*), bn.; *een -e kwaal.*
Herediteit' (*erfrecht, erfelijkheid*), v. gmv.
Heree'nen (*weder vereenigen*), ik heb -eend; fig. verzoenen, vrede stichten.
Heree'nigen (*hereenen*), ik heb -eenigd; **-ing** (*verzoening*; mil. *herzameling van troepen*), v. -en.
Heremiet' (Fr. *hermite: kluizenaar*), m. -en; zie: **Eremiet,** spreekt. *Hermiet.*
Heremita'ge (*kluis, kluizenaarswoning*), v. -s. (g = zj); ook: **Eremitage, Hermitage.**
Heresie' (*ketterij*), v. -ën. (s = z).
Her'examen (*examen opnieuw*), o. -s.
Herfst (*najaar*), m. gmv.; *de - is het derde jaargetijde*; fig. de - des levens, de latere levensjaren.
Herfst'achtig (*lijkende op den herfst*), bn.; *een -e dag, een - landschap.*
Herfst'bloem (*biggenkruid*), v. -bloemen; **-dag,** m. -en; **-draad** (*zwevend of hangend spinrag*), m. -draden; **-evening** (*20-21 Sept.*), v. -en; **-leeuwentand** (*helgele bloem der uiterwaarden*), m. -en; **-lucht** (*gure natte lucht*), v. gmv.; **-maand** (*September*), v. -en; **-nacht,** m. -en; **-seizoen,** o. -en; **-teekens** (*teekens van den dierenriem in den herfst*, n.l. *Weegschaal, Schorpioen en Schutter*), o. mv., zie **Zodiak; -tijd,** m. gmv.; **-tijloos** (*lelielachtige, paarse weideplant, bloeiend in het najaar*), v. -loozen; **-weder** of **-weer,** o. gmv.; **-zon,** o. gmv.
Herhaald' (*bij herhaling*), bn.; **-elijk,** bw.
Herha'len (*overdoen, opnieuw bestudeeren*), ik heb -haald; **-ing** (*repetitie*), v. -en.
Herha'lingsgetal (spraakk. *woorden op -maal, -werf, -keer*), o. -getallen; *driemaal is een -.*
Herha'lingsonderwijs (*dat n.l. wordt gegeven op een herhalingsschool*), o. gmv.
Herha'lingsschool (*school voor niet meer leerplichtige kinderen, om het geleerde te onderhouden en uit te breiden*), v. -scholen.
Her'ijk (*het opnieuw ijken*), m. gmv.; *de - van maten en gewichten.*
Herij'ken (*opnieuw ijken*), ik heb -ijkt; *het - van maten en gewichten.*
He'rik (*eenjarig onkruid met goudgele bloemen op onze bouwlanden*), v. gmv.; zie Krodde.
Herin'neren (vroeger naar het Duitsch: *erinneren: weder te binnen brengen*), ik heb -innerd; **-ing,** v. -en; **-ingsvermogen,** o. gmv.
Herita'ge (*erfgoed, erfenis*), v. -s. (g = zj).
Herkau'wen (*opnieuw kauwen*), ik heb -kauwd; *runderen, geiten, schapen, herten -, het zijn -de dieren*; fig. *Hoeveel malen hebt ge dat nu al niet -d?* d.i. tot vervelens toe herhaald; zie **Erkauwen.**
Herken'nen (*terugkennen*), ik heb -kend; **-ning,** v. -en; **-ningsteeken** (*leus of kokarde*), o. -en; **-ningswoord** (*wachtwoord, parool*), o. -woorden.
Herkies'baar (*opnieuw kiesbaar*), bn.; *de aftredende leden zijn -*; **-heid,** v. gmv.
Herkie'zen (*opnieuw of andermaal kiezen*), ik -koos, heb -kozen; **-ing** (*tweede kiezing*), v. -en.
Herko'men (*het afkomstig zijn*), o. gmv.; **-komst** (*afkomst*), v.; **-kom'stig** (*afkomstig*), bn.
Her'koop (*weder-inkoop*), m. gmv.
Herlei'den (rek. *in anderen vorm uitdrukken*), ik -leidde, heb -leid; *breuken -, maten, munten, gewichten -*; **-ing,** v. -en.
Herle'ven (fig. *opnieuw moed scheppen, herademen*), ik ben -leefd; **-ing,** v. gmv.
Herle'zen (*opnieuw lezen*), ik -las, heb -lezen; **-ing,** v. -en.
Her'mandad (*broederschap der gemeenten in Spanje, tegen rooverij*), v. gmv.; **Santa -,** *de heilige -*; thans de politie.
Her'mann. Zie **Arminius.**
Hermaphrodiet' (*tweeslachtig wezen; bloem, die zoowel meeldraden als stampers bezit*), m. en v. -en. (ph = f).
Hermaphrodi'tisch (*tweeslachtig, b.v. van planten*), bn. (ph = f).
Hermelijn' (*wezel met witte vacht*), m. -en; *de - leeft in het N. van Europa, vooral in Rusland.*
Hermelijn' (*wit bont*), o. gmv.; *een mantel van -*, koningsmantel; zegsw. *-dragen*, koning-(in) zijn.
Hermelij'nen (*van hermelijn*), bn.; *een - mantel*, d.i. een koningsmantel.
Her'men-, Her'meszuil (*zuil, gekroond met een Hermeskop*), v. -en; *u* (Willibrord), *die Zeelands - stoutmoedig hebt verbroken.* (Bild. *Elius*).
Her'mes, *god van den handel*: Mercurius.
Herme'tisch (*luchtdicht*), bn. en bw.; *een -e sluiting*; *- sluiten.*
Hermita'ge (*de cel of kluis van een kluizenaar*), v. -s; ook: **Heremitage.** (g = zj).
Hermita'ge (*zeer fijne Fransche wijnsoort*), v. gmv.; *men heeft roode en witte -.* (g = zj).
Herne'men (*opnieuw innemen of heroveren, hervatten of voor de tweede maal zeggen*), ik -nam, heb -nomen; *een fort -*; *de spreker hernam aldus*, antwoordde weer.
Hern'hutter (*lid der Morav. broedergemeente, zoo geheeten naar de kolonie Hernhut d.i. Hoede des Heeren, die in de 15e eeuw in Boheme ontstond: in ons land gevestigd te Zeist*), m. -s; *de -s vormen een Evangelische broedergemeente*; zie *Moravische broeders.*
Hernieu'wen (*weer nieuw maken*), ik heb -nieuwd; *een belofte -*, opnieuw afleggen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Hero'des, *de Groote, koning van Judea*; fig. *kindermoorder: ik houd het er voor, dat de meeste rekenboekmakers afstammelingen van koning - zijn.* (C.O.)
Hero'dianen (Bijbel: *aanhangers van het huis van Herodes*), m. mv.; de - vormden een staatkundige partij ander de Joden.
Hero'dotus, *Grieksch geschiedschrijver, de vader der historie*, 484– 406 v. C.
Hero'ën, *helden bij Homerus*; zie **Heros.**
Heroï'de (dichtk. *gedicht van episch-lyrischen aard, waarin een of andere held sprekend optreedt*), v. -s; *Ter Haar's Abd-el-kader is een -, Staring's Ada van Holland als gevangene op Texel in 1223*, evenzoo is *'t Wilhelmuslied* een -.
Hero'ïdes (*helden- en heldinnenbrieven, eigenaardig soort van dicht bij Ovidius*), v. mv.
Heroïek' (*heldhaftig, dapper*), bn.; *een - man, een -e daad*; ook: **Heroïsch.**
Heroïs'me (*heldhaftigheid, die zich uit in edele, verheven daden, heldenmoed*), o. gmv.
Hero'isch (*heroïek*), bn.; al wat betrekking heeft op het heldentijdperk van een volk.

He'ronsfontein (nat. *fontein, berustende op de drukking van samengeperste lucht*), v. -fonteinen.
He'ros (*held, halfgod*), m. heroën.
Her'rie (*luidruchtige drukte, leven*), v. gmv.
Herroe'pen (*opnieuw roepen*; ook: *intrekken*), ik -riep, heb -roepen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en: *-ing van het Edict van Nantes* (1685).
Hers (toon. *verlichting boven en achter de schermen*), v. gmv.
Herscha'pen (vd. van *herscheppen*), bn.; *en 't schip staat in een hut - op het strand.* (Tollens).
Hersche'pen (*opnieuw inschepen*), ik heb -scheept; **-ing,** v. -en.
Herschep'pen (*van gedaante doen veranderen*), ik -schiep, heb -schapen; *deze hei is in welig bouwland herschapen*, veranderd; **-per,** m. -s; **-ping,** v. -en.
Her'senen, her'sens (*brijachtige grijswitte massa, de hersenpan vullende*), v. mv.; in de spreekt. ook: **harsenen, harsens.**
Her'sengymnastiek (*oefening in het denken, welke leidt tot ontwikkeling*), v. gmv.
Her'senschim (*droombeeld, luchtkasteel*), v. -schimmen; *een - van redding.* (Potg.)
Hersenschim'mig (*ingebeeld*), bn.; *een - gevaar*, niet wezenlijk; *een -e onderneming.* (Haafner), dwaze, die nl. niet in werkelijkheid kan uitgevoerd worden, verder: ongerijmd, ongegrond.
Her'senziekte (*ongesteldheid der hersenen*), v. -ziekten; *verweeking is een -.*
Herstel' (*genezing*), o. gmv.; *hij zoekt overal - van zijn kwaal*, herstelling, betering.
Herstel'len (*vernieuwen, beteren*), ik heb en ben -steld; **-ler,** m. -s; **-ling** v. -en.
Herstel'lingsteeken (muz. *teeken, 'twelk te kennen geeft, dat de kracht van een mol of kruis opgeheven is*), o. -teekens.
Herstem'ming (*tweede stemming*), v. -en.
Hert (*herkauwend, tweehoornig zoogdier*), o. -en; *de familie der -en bevat den eland, het rendier, het damhert, het edelhert*, enz.; *de -en dragen een massief gewei; de kleur der -en is ros of kastanjebruin.*
Hert (*het vliegend -*), d. i. de grootste Europeesche kever: het mannetje wordt wel 8 cM. lang.
Her'tenjacht (*jacht op herten*), v. -en.
Her'tenkamp (*kamp d. i. omheind of afgesloten grasland, waarin herten gehouden worden*), m. -kampen.
Her'tevleesch, her'tenvleesch, o. gmv.
Her'tha, Germ. myth. *onze moeder-aarde.*
Her'tog (samenst. van *her*, heir (zie *Herberg*) en *tog* van *tiegen* (tieën), trekken: *legeraanvoerder; titel van een regeerend vorst; hoogadellijke titel*), m. hertogen.
Her'togdom (*land of gebied van een hertog*), o. -dommen; *het vroegere - Limburg.*
Herto'gelijk (*van een hertog, dezen betreffende*), bn.; *het - gezag, de -e waardigheid; - bont en kronengoud.* (Bild.)
Hertogenbosch' ('s-) (*hoofdplaats van Noord-Brabant*), o.; ook, **Den Bosch.**
Hertogin' (*gemalin van een hertog, ook adellijke dame met dezen titel*), v. hertoginnen.
Hertrou'wen (*opnieuw in het huwelijk treden*), hij is -trouwd; **-ing,** v. gmv.
Herts'hooi (*St.-Janskruid, -bloem*), o. gmv.; *sommige soorten van - worden als sierplanten aangekweekt.*
Herts'hoorn, herts'horen (*als voorwerp*), m. -en en -s; (*voor de stof*), o.: *gelei van geraspt -; olie, zout, geest van -.*
Hert'zwijn (O.-I. *zoogdier op Celebes, aldaar babi-roesa geheeten*), o. -en; het - heeft hooge hertepooten en omgebogen, op horens gelijkende, boventanden; *de Maleische jagers vinden het - een zeer begeerden buit*; ook: *Hertezwijn.*
Hervat'ten (*opnieuw beginnen of doen*; *ook spreken*), ik -vatte, heb -vat; **-ting,** v. gmv.: *- van den arbeid.*
Her've, land van; vruchtbare landstreek in België tusschen Vesder en Maas.
Hervormd' (*veranderd, vernieuwd, gewijzigd*), bn.; *ons - onderwijs*; ook van den godsdienst; *de - kerk*, zie **Gereformeerd.**
Hervorm'de (*gereformeerde*), m. en v. -n.
Hervorm'de kerk (*gereformeerde kerk*), v. - kerken; *de - - in Nederland.*
Hervor'men (*anders vormen, wijzigen, herscheppen*), ik hervormde, heb -vormd; **-er,** m. -s.
Hervor'ming (*kerkhervorming*), v. gmv.; *de - begon in Duitschland*; **-sgezind,** bn.
Her'waarts (*naar hier, naar deze zijde*), bw.; *hij komt -.*
Herzien' (*verbeteren, wijzigen*), ik -zag, heb -zien; *een wet -, een boek -*; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en: *-ing der drankwet, -ing der wet op den leerplicht.*
Hes (*volksnaam*), m. Hessen.
Hes (*blauwe boerenkiel*, naar den volksnaam *Hes*), v. hessen.
Hesp (*heupgewricht*; ook: *hieltje van een ham*), v. -en.
Hespe'ria (*het Westland: bij de Grieken Italië, bij de Romeinen Spanje*), o.
Hesperi'den (myth. *dochters van den nacht, wonende aan den westelijken rand der aarde, waar haar tuinen lagen*), v. mv.
Hespe'rië (*avondland: Spanje, Italië*), o.
Hes'perus (*de avondster, de planeet Venus*), m.
Hesychas'ten (*Grieksche monniken der 14e eeuw: de rustenden*), m. mv.; *-, die zoo lang op hun maag staarden....* (C. O.); ook: *Hesychisten.* (s = z).
Hes'tia v.; zie **Vesta.**
Het, pers. vnw,; *een fraai boek, wat kost -? roep -* (nl. *het kind*) *en geef - een appel.*
Het, onbep. vnw.; *- stormt, - is koud, - is al elf uur, ik zie - sneeuwen, hoe maakt gij -?*
Het, lidw. van bepaaldheid; *- huis, - paard.*
Hetae're (*in 't oude Griekenland beschaafde en geleerde vrouw, los van zeden*), v. -n.
Heterarchie' (*overheersching door vreemdelingen*), v. gmv. (ch = g).
Heterodox' (*onrechtzinnig, van de oude kerkelijke leer afwijkende*), bn.; *een -doxe leer*, kettersch; zie Orthodox.
Heterodoxie' (*onrechtzinnigheid*), v. gmv.
Heterogeen' (*ongelijkslachtig, ongelijksoortig*), bn.; *heterogene bestanddeelen*, niet bij elkaar passende, verschillende uiteenloopende; zie de tegenstelling: **Homogeen.**
Heterogeniteit' (*ongelijksoortigheid*), v. gmv.
Hetgeen', 'tgeen, hetge'ne (*datgene, wat*), betr. vnw.
Het'man (*bevelhebber, legeraanvoerder, hoofd-*

man der Kozakken), m. -nen, -s; ook: **Ataman.**
Het'te, v.; zie het meer gebruikte **Hitte.**
Hetwelk' (*dat*), betr. vnw.
Hetzelf'de, bep. aand. vnd.; *het was - kind*; *het is mij -.*
Hetzel've, aanw. vnw.; *gij moet -, b.v. eenig boek, niet lezen.*
Hetzij', vgw. van toegeving; *- gij eet, - gij drinkt, doe alles met mate.*
Heu, heu'de (*een platbodemd binnen-vrachtschip*), v. heuen en heuden.
Heug (*smaak, zin*), v.; alleen gebruikelijk in: *tegen - en meug*, d.i. met tegenzin, tegen den zin, zie Meug.
Heu'gen (*herinneren, in de herinnering voortleven*), het heeft -heugd; *mij heugt, het heugt mij*; *het zal u -*, het zal u berouwen.
Heu'genis (*geheugen, herinnering*), v. gmv.; *bij menschen-*, ook: *gedachtenis, aandenken.*
Heug'lijk (*verblijdend*), bn. en bw.; *een - feest*, genoeglijk, gedenkwaardig; **-heid,** v. gmv.
Heul (*slaapbol, ruige papaver*), m. gmv.
Heul (*hulp, bijstand*), o.; *hij vond nergens -.*
Heul (*houten bruggetje, vlonder*), v. -en.
Heul (*nauwe sloot tot afvoer v. water*), v. -en.
Heu'len (*samenspannen*), ik heb geheuld; *met den vijand -*; *zij - met elkaar*, het met elkaar houden.
Heul'sap (*opium, slaapmiddel*), o. gmv.
Heu'mig (*runzig, duf*), bn. -er, -st. gew.
Heup (*deel van 't menschelijk lichaam, zijuitsteeksel van het bekken*), v. -en; *de rechter-, de linker-, een -ontwrichting*; zegsw. *het op de -en hebben*, in opgewonden toestand verkeeren, in slecht humeur zijn of al te dolzinnig eenig werk aanpakken en afmaken.
Heur, vnw.: *dichterlijke wisselvorm van* **Haar,** pers en bezitt. vnw.
Heure'ka, eig. *gevonden*; *de bekende uitroep van Archimedes, toen hij onder het baden de naar hem genoemde wet ontdekte*, nl. *dat een lichaam, in een vloeistof gedompeld, zooveel aan gewicht verliest, als het gewicht van de verplaatste vloeistof bedraagt*; lees: *eurèka*; thans nog uitroep van vreugde, als men iets vindt, waarnaar men lang gezocht heeft; zie: **Eureka.**
Heuristiek' (*leer of wetenschap om langs logischen weg iets nieuws te vinden*), v. gmv.
Heuris'tisch, bn.; *de -e methode*, de zelfvindende; ook: *Heuretisch.*
Heusch (uit *hoofsch* van *hof*: *beleefd, vriendelijk*), bn. en bw.; *een -e terechtwijzing* (Potg.); *-e oplettendheid*, welgemeend; *iem. - behandelen*; heuscher, meest -; **-heid,** v.
Heusch (*echt, wezenlijk*), bn. en bw.; *zijn dat -e leeuwen en tijgers? die tijgers zijn -e levende dieren*; *mijnheer doet het -.* (C. O.)
Heusch (*vriendelijk, welwillend*), bw.; *iemand - behandelen*; *het is - waar*, werkelijk, wezenlijk; *zult gij het - doen?* stellig.
Heu'schelijk, bw.; *hij zal je - ontvangen*, vriendelijk.
Heu'vel (*kleine hoogte boven de oppervlakte der aarde, bergje*), m. -s of -en.
Heu'velkling (*heuvelhelling*), v. -klingen.
He'vel (afleid. van *heffen*: *gebogen glazen buis om vochten over te tappen*), m. -s; *met een hevel kan men vloeistoffen naar een lager vat overtappen.*
He'velbarometer (*barometer, welke bestaat uit een omgebogen glazen buis met twee ongelijke armen*), m. -barometers.
He'vig (*geweldig, fel*), bn. en bw; **-heid,** v.
Hexaë'der (meetk. *zesvlakkig lichaam*), o. -s.
Hexa'meter (dichtk. eig. *zesvingerig vers*: *zesvoetig dactylisch vers, soms wordt een der voeten door een spondeus vervangen*), m. -s; b.v. Vurig be | min ik de | plek, waar de | zonne mij | vriendelijk | toeloeg.
Hiaat' (*stooting van klinkers op elkaar, leemte*), m. hiaten; ook: **Hia'tus.**
Hiaat' (*gaping*), o. hiaten; *zijn haar, waarin op de kruin een aanzienlijk - begon te komen.* (C. O.); *het mutsje, dat hij uit aanmerking van het - in zijn lokken droeg.* (C. O.)
Hiber'nia (*Ierland, Erin, het groene eiland*), o. gmv.
Hibri'disch (*van twee soorten komende, bastaardachtig*), bn.; *een -woord* b.v. *bestaat uit bestanddeelen van twee verschillende talen*, als: *onlogisch, kleineeren, dreigement.*
Hidal'go (*Spaansch edelman van minderen rang*), m. -'s.
Hiel (*achtereinde van den voet, bij overdracht van een kous*), m. -en; zegsw. *iem. de -en laten zien*, zich van iem. afwenden; *iem. op de -en zitten*, dicht achtervolgen, nazitten; *de -en lichten*, heengaan, vertrekken, ook vluchten.
Hiel'tje, o. -s; *in een paar schoone kousen van Pieter -s maken*, (C. O.) d. i. ze ómtrekken.
Hiep (*hypochonder*), bn.; *hij is een weinig -.* gmz.
Hier (*op deze plek, alhier*), bw.
Hier'aan (*aan dit*), bw.; *- moet gij niet twijfelen.*
Hiërarch' (*aartspriester in de Grieksche kerk*), m. -en.
Hiërarchie' (*rangvolging in het priesterambt, ook het geheel der priesterschap*; *evenzoo bij ambtenaren en militairen*), v. -ën.
Hiërar'chisch (*volgens rangorde*), bn.
Hiëra'tisch, bn.; *het - schrift*, letterschrift der oude Egyptische priesters.
Hierbene'den, bw.; *hij woont -*; bij uitbr. *- is geen waar geluk*, op aarde.
Hiërogly'phe, hiëroglief' (*beeldschrift bij de oude Egyptenaren, te vinden op obelisken en tempelwanden*), v. -glyphen, -gliefen; bij uitbr. *beeldraadsel*: *de -en van verscheiden Fransche ulevelpapiertjes.* (C. O.)
Hiërogly'phisch (*zinnebeeldig, geheimzinnig, raadselachtig*), bn. en bw.
High life, Eng. lees: *hei-leif*; zie Haute-volée.
Hij, pers. vnw.; *daar is -, uw broeder!*
Hij'gen (klankn. *moeilijk ademhalen, hoorbaar ademen, buiten adem zijn*), ik hijgde, heb -hijgd. **-ing,** v. -en.
Hij'lik (*huwelijk*), o. -en. vero.; *ik bid voor jou om een gelukkig -*, (Potg.)
Hij'liken (*trouwen*), ik heb en ben -hijlikt, vero.
Hij'likmaker (*soort van koek, die op bruiloften werd rondgediend*), m. -s; in de volkstaal: *heiligmaker.*
Hijs, hij'ze (*stuk rookvleesch*), v. hijzen. Vl.
Hijsch, m. gmv.; *'t is een heele -*, fig. werk, taak.
Hij'schen (*ophalen door middel van een takel*), ik heesch, wij heschen, ik heb -heschen; **-toestel,** o. -len, **-touw,** o. -en.
Hik (*krampachtige snik*), m.; *den - hebben.*

Hik'ken (verwant aan *hakkelen*: *een hikkend geluid maken*), ik heb gehikt; **-ker,** m. -en.
Hilariteit' (*algemeen gelach*), v. gmv.
Hil'debrand, schuilnaam van Nicolaas Beots, schrijver van de C. O.
Hil'debrandslied (*fragment eener oud-Duitsche heldsensage*), o. gmv.; *het - is vermoedelijk uit de 8e of 9e eeuw en speelt in de dagen van Attila*; *de verzen hebben stafrijmen.*
Hillegon'da (*groote visch in de Noordzee*), m. -'s; *de groote -'s zwommen rond om ons schip.*
Himala'ya (aard. eig. *sneeuwgebergte, hoogste bergketen van Azië op de grens van Thibet en Voor-Indië*), m.
Hin'de (*wijfje van het edelhert*), v. -n.
Hin'der (*letsel, overlast, schade*), m. gmv.
Hin'deren (*overlast aandoen*), ik heb gehinderd; **-ing,** v. -en; **-lijk,** bn.
Hin'derlaag (eigenlijk: *achterlaag*; *verborgen plaats, waar men verdekt ligt*), v. -lagen; *zich in - leggen, in een - vallen*, valstrik; mil. een bedekte opstelling.
Hin'dernis (*stoornis, belemmering*), v. -sen; *een wedloop met -sen.*
Hin'derpaal (fig. *beletsel*), m. -palen.
Hin'doe (*inboorling van Hindostan*), m. -s.
Hin'dostan (aard. eig. *land der Hindoes*: *'t N. deel van Voor Indië, bijzonder de laagvlakte van den Indus en den Ganges*), o.
Hin'ken (*mank gaan, springen op één been*), ik heb gehinkt: zegsw. *op twee gedachten -*, besluiteloos zijn; Bijbel, 1 Kon. 18:21; zegsw. *het -de paard komt achteraan*, de zwarigheden of rekeningen komen het laatst.
Hin'kepink (scherts. *iemand, die mank gaat*), m. en v. -pinken; ook: **-poot,** m. -en, gmz.
Hin'nikken (klankn. *brieschen*), het paard heeft gehinnikt.
Hin'terland (Duitsch: *achterland*, d.i. *land achter of naar achter gelegen*, vergelijk *achterhuis*), o. gmv.; *Japan beschouwt Korea als zijn -*; *in het - van Aden.*
Hi'pocras (*kruiderwijn, bereid naar de wijze van Hipprocrates, vroeger bruiloftsdrank*), m. gmv.
Hip'pelen (bijvorm van *huppen*: *huppelen*), ik heb -hippeld.
Hip'pen (bijvorm van *huppen*: *springen, huppelen*), ik hebt gehipt.
Hip'pisch (*met paarden, of met deze in betrekking staande*), bn.; *-e spelen, -e feesten, -sport.*
Hippo'crates, *beroemdste geneesheer der Grieksche oudheid, de vader der geneeskunde*, 460—377 v. C.
Hipprocreen', **Hippocre'ne** (myth. *paardebron, dichterlijke bron aan de beneden-helling van den Helicon in Beotië*), v. gmv.; zie: **Hengstebron.**
Hippodroom' (*circus, renbaan voor paarden*), o. -dromen; ook: *Hippodrome*, o. -n.
Hippopo'tamus (*rivierpaard, ook Nijlpaard, leeft vooral in Centraal-Afrika*), m. -sen.
Histoi're batail'le (*aaneengeschakeld verhaal van oorlogen, veldslagen, verbonden*, enz.), v.; zie *Cultuurgeschiedenis.*
Histo'ricus (*geschiedkenner*), m. -ci.
Histo'rie (*geschiedenis*), v. -s of -riën; **-prent** (*-plaat*), v. -en; **-schilder,** m. -s; **-schrijver** (*geschiedschrijver*), m. -s; **-stuk** (*-schilderstuk*), o. -ken.
Historieel' (*zijn grond hebbend in de geschiedenis*), bn.; *-e portretten*, de stof is ontleend aan de gesch.; *het verdichtsel* (*der romance Elius*), *is -*, zegt Bild.
Histo'risch (*betrekking hebbend op de geschiedenis, geschiedkundig*), bn.; *een -e atlas, een - woordenboek, een - genootschap, een -e inleiding.*
Hit (verkorting van *Hitlander*, d.i. klein soort v. paard van de *Hitland-eilanden*), m. hitten; zie Shetlandsche eilanden.
Hit'sen (*aanvuren, opruien*), ik heb gehitst.
Hit'sig (verwant met *hitte*: *vurig, driftig*), bn.; *een - paard*; **-heid,** v. gmv.
Hit'te, het'te (verwant met *heet*: *groote warmte*), v. gmv.
Ho (klankn.), tw. *Ho, wat een leven!* uitroep om stilstand of rust.
Hob'bel (verwant met *heuvel*: *bobbel, oneffenheid*), m. -s.
Hob'belbek (*stamelaar*), m. en v. -bekken. gmz.
Hob'belen (verwant met *huppelen*: *wiegelen*), ik heb -hobbeld; *op de knie -, in een bootje -, op de golven -.*
Hob'belig (*oneffen*), bn.; *een -e weg*; **-heid,** v.
Hob'belpaard (*schommelpaard*), o. -paarden.
Hob'bezak (*iemand, die kleeren aan heeft, welke hem niet passen, maar hem om het lijf hangen*; *ook het kleedingstuk zelf*), m. -zakken; **-kig** (*onbeholpen, onbehouwen*), bn.
Ho'bo (Fr. *hautbois*: *houten blaasinstrument met hoogen toon*), v. -'s.
Hoboïst' (*hoboblazer, -speler*), m. -en.
Ho'cus-po'cus (*goochelarij, tooverformule*), v.
Ho'die mi'hi cras ti'bi (*heden ik, morgen gij*): opschrift van een kerkhof, grafzerk, enz.
Hodome'ter (*wegmeter, schredenteller*), m. -meters.
Hoe, bw.; *- gaat het*; *- warm het was!* enz.
Hoed (verwant met *hoeden*: *hoofddeksel*), m. -en; zegsw. *zijn - staat op drie haartjes*, van iem., wiens hoed parmantig scheef op het hoofd staat; *hij is onder een -je te vangen*, zoo mak als een tam vogeltje; **-edoos** (*n.l. voor één hoed*), v. -doozen.
Hoed (*inhoudsmaat voor droge waren*, b.v. *steenkolen*, ± 10 H.L.), o. gmv.
Hoeda'nig (*op welke wijze, zoodanig als*), vragend en betr. vnw.
Hoeda'nigheid (*eigenschap*), v. -heden.
Hoe'de (*bescherming*), v.; *onder de - van God.*
Hoe'den (*het toezicht houden over, bewaken*), ik heb gehoed; *de koeien -, de ganzen -*; **-er,** m. -s; **-ster,** v. -s.
Hoef (*paardenhoef*), m. hoeven.
Hoef', hoe've (*hofstede*), v. hoeven.
Hoef'beslag (*de vier hoefijzers*), o. gmv.
Hoef'blad (*samengestelddbloemige plant*), o. -bladen; *het kleine -, het groote -*; ook *Dokkeblaren.*
Hoef'ijzer (*voetijzer bij paard of ezel*), o. -s.
Hoef'ijzerneus (*soort van vleermuis*), m. -neuzen; ook; *Blad-* of *Kammeus.*
Hoef'magneet (mat. *kunstmagneet in den vorm van een hoefijzer*; *omgebogen staafmagneet*), m. -magneten.
Hoef'slag (uit *hoefslaan*: een gemeente in hoeven (hofsteden) verdeelen; *woning, verblijfplaats*), m. -en, vero.; vroeger dijkbelasting.

Hoef'stal (smederij. *noodstal tot het beslaan van niet makke paarden*), m. -stallen.
Hoe'genaamd (*in welk opzicht het ook zij*) bw.; *daar is - geen orde.*
Hoe'grootheid (*maat, omvang*), v. gmv.
Hoek (*deel van het platte vlak*), m. -en.
Hoek (*ruimte tusschen twee vlakken of wanden*), m. -en; *de knaap moest in den - staan; zet de kast daar in dien hoek.*
Hoek (*scherpe kant naar buiten uit gevormd door twee vlakken*), m. -en; *op den - van een straat, van een huis, van een muur*; zegsw. *den - om zijn of om gaan*, dood zijn, gaan sterven.
Hoek (*streek, oord*), m. -en; *uit welken - waait de wind?*
Hoek (*haak, vischhaak*), m. -en; *een worm aan den - hebben.*
Hoek (*deel v. e. Drentsch dorp*), m. -en; *in welken hoek woont hij?* zie End.
Hoe'ker (*transport-vaartuig, lastschip*), m. -s.
Hoe'kig (*vele hoeken hebbende*), bn.; *een -e figuur*; fig. *een - paard*, mager; zegsw. *hij is erg -*, terugstootend; **-heid,** v. gmv.
Hoek'punt (meetk. *punt van ontmoeting van twee lijnen*), o. -en; **-slijn** (*diagonaal*), v. -en.
Hoeksch (*der Hoekschen of Hoeksch-gezind*), bn.; *bij het graf van Beiling is de eerste -e traan geweend om Kabeljauwsche deugd.* (Tollens).
Hoek'schen (*aanhangers der Edelen*), m. mv.; *- en Kabeljauwschen* (Vad. Gesch.).
Hoek'steen (*grondsteen, sluitsteen*), m. -en; *de - van een gebouw*; fig. *de - des geloofs.*
Hoek'tand, m. -tanden; zie **Oogtand.**
Hoe'lang (tot), bw.; d. i. tot welken tijd?
Hoen (verwant met *haan*: *hoenderachtige vogel*), o. -deren, -ders; **-tje,** o. -tjes of -dertjes; *de patrijs heet ook veld-*; *de gewone -ders zijn in tal van soorten over de geheele aarde verspreid*; spreekt. *zoo frisch als een - zijn*, zeer gezond.
Hoen'derpark (*tuin met hokken enz. tot kweeking van hoenders*), o. -parken.
Hoep (*band, houten ring*), m. -en.
Hoe'pel (verwant met *hoep*: *band om vaatwerk*), m. -s.
Hoe'pelen (*met den hoepel spelen*), ik heb -hoepeld; *de jongens waren aan 't -.*
Hoe'pelrok (*verouderde dames- en meisjesdracht* nl. *een onderrok met een hoepeltje of cirkeltje van Spaansch riet in den onderzoom*), m. -rokken; ook: Crinoline.
Hoera' (*uitroep v. aanmoediging, vreugde*), tw.
Hoe'ri (*schitterend blanke jonkvrouw uit Mohammeds paradijs*), v. -'s; ook: **Houri.**
Hoes (Fr. *housse*: *overtrek van stoel of canapé*), v. hoezen.
Hoest, m. gmv.; *een droge -, een kuch-.*
Hoes'ten, ik hoestte, heb gehoest; **-er,** m. -s; **-bui** (*-aanval*), v. -en.
Hoe'telen (*knoeien, broddelen*), ik heb gehoeteld; **-aar,** m. -s; **-werk,** o. vero.
Hoe've (verwant met *hof*: *hofstede, boerderij*), v. -n; ook: **Hoef.**
Hoe'veel (*welk aantal?*), vragend telw.
Hoeveel'heid (*massa, menigte*), v. -heden.
Hoe'ven (*behoeven*), ik hoefde, heb gehoefd; *gij hoeft niet te komen.*
Hoe'venaar (*pachter, bouwman*), m. -s, -naren. Vl.
Hoe've, -verre (tot), bw. d. i. tot welke plaats?
Hoewel' (*ofschoon, hoezeer*), vgw.
Hoezee' (*uitroep van vreugde*), tw. **Hoera.**
Hoezeer' (*hoewel, ofschoon*), vgw.
Hof (*omheinde of omtuinde ruimte*), m. hoven; *bloemen in veld en -*, tuin; *een bloem-.*
Hof (*ruimte, waar-om-heen eenvoudige woningen liggen*), o. hoven; *een begijn -*; zie **Hofje.**
Hof (*woning van een aanzienlijke, landhuis, vorstelijk verblijf*), o. hoven; ook de personen der hofhouding, de vorst en zijn omgeving: *het - is op de jacht.*
Hof (*gerechtshof*), o. hoven; ook de gezamenlijke raadsheeren van het hof; *de zaak komt voor het -, hij zal pleiten voor het -, het - van appèl, het - van cassatie.*
Hof (*eerbiedige opwachting, ceremonieel*), o. gmv.; *de gezanten gingen den koning het - maken*; fig. *aan dames het - maken*, haar allerlei oplettendheden of hulde bewijzen.
Hof'cancans (*hofpraatjes*), m. mv.; zie Cancan.
Hof'dignitaris (*edelman, die een waardigheid aan 't hof onzer koningin bekleedt*), m. -dignitarissen. (g = g).
Hof'dijk, Willem Jacob, 1816—'88, historieschrijver en dichter.
Hof'felijk (afleid. van *hof*, paleis: *beleefd*), bn. en bw.; **-heid,** v. heden.
Hoff'mannsdruppels (*zenuwstillend middel*), m. mv.; genoemd naar *den Duitschen* dokter F. Hoffmann, 1660—1742.
Hofhoo'rig (gesch. *behoorende tot de hoeve van den edelman*), bn.; **-heid,** v. vero.
Hofhoo'rige (gesch. *lijfeigene, verbonden of behoorende tot het allodium*), m. en v. -n.
Hof'je (*kleine tuin*, ook: *binnenplaats door huisjes omringd, woningen voor oude of behoeftige lieden*), o. hofjes; *een - stichten.*
Hof'kapel (*de kapel, waarin het hof den dienst bijwoont*), v. -kapellen.
Hof'leverancier (eig. *winkelier, die aan het hof levert*: *meestal bloot een eeretitel*), m. -leveranciers.
Hof'meester (*persoon, op schip of boot belast met de tafel, vroeger paleisopzichter*), m. -meesters.
Hof'meier (gesch. *kanselier a. h. Frankische hof*), m. -meiers; *de Pepijnen waren -s.*
Hof'nar (*persoon, die aan het Fransche hof voor nar speelde en diende tot vermaak maar ook tot schrik der hovelingen*), m. -narren.
Hof'stad (*residentie*), v. -steden.
Hof'stede, -stee (*boerenhuis*), v. -steden.
Hog (*scheepsschrobber*), m. hoggen.
Hog'gen (scheepst. *de buitenhuid van een schip afschrobben*), ik heb gehogd.
Hok (verwant met *hukken*, dus het *hok*, een voorwerp, waarin men neergehurkt zit: *berg- of slaapplaats voor dieren*), o. hokken.
Hok'keling (*éénjarig kalf*), m. en v. -en.
Hok'ken (*verblijven, samenwonen*), ik heb gehokt; **-ker,** m. -s.
Hok'kerig (*vol hokken*), bn.; *een - huis*, met kleine kamers; **-heid,** v. gmv.
Hok'vast, bn.; *die oude man is erg -*, gaat zelden uit, nooit op reis.
Hol (*het hollen*), m.; *op hol raken, slaan, b.v. van paarden*, onstuimig loopen.
Hol, bn. en bw.; **-heid, -ligheid** (*holte*), v.
Hol (*grot, spelonk, uitgeholde ruimte*), o. holen.
Ho'la (*houd op!*), tw.; ook **Holla.**
Hol'beinwerk (*behoort tot de fraaie handwerken*: *een soort van fijn borduursel*), o. gmv.
Hol'beitel (*steekbeitel, guts*), m. -beitels.

Hol'berg, Ludwig, vrijheer von, 1684—1754, schepper van de nieuwe Deensche letterkunde en van het moderne blijspel; zie **Tinnegieter.**

Hol'derdebolder (redupl. en klankn. *het onderst boven, hals over kop, in aller ijl*), bw.

Hol'la (Fr. *hola*, d.i. *ho daar!*), tw.; ook: **Hola,** uitroep, om iem. te doen stilstaan.

Hol'land (aard. eig. *holt- of houtland naar het griendland rondom Dordt*; *deze naam bestond al vóór 1200*; *naam van het Ned. gewest, met A'dam tot hoofdstad, het tegenw. N.- en Z.-Holland samen*; bij uitbr. *de heele Republiek*; *in het buitenland nog ons heele land*), o.; zegsw. *- was in last*, er was groote nood, ook sat. voor: groote drukte om een beuzeling; *- bolland, ik hou het met den heikant*, rijmpje om uit te drukken, dat het rijke Holland een waterland is.

Hol'lander (*maal- of roeibak bij de papierbereiding*), m. -s.

Hol'lander (*iem. uit Holland, Nederlander*), m. -s; *de vliegende -*, spookschip op de W.-kust van Afrika, in de Kaapsche zeeën.

Hol'lander (O.-I. *Hollandsche sigaar*), v. -s.

Hol'lands (*van Holland*), zn. in den 2en nvl. b.v. *- grond, - rijkdom, - welvaren.*

Hol'landsch, bn.; *de -e taal, eene -e vrouw, -e kaas*, uit of van Holland.

Hol'landsch (*de Ned. taal*), o. gmv.; zegsw. *iem. in goed - iets zeggen*, in ronde taal.

Hol'len (*wild voortrennen van paarden*), het heeft en is gehold.

Hologra'phisch (*door den testateur eigenhandig geschreven*), bn.; *een - testament.*

Holothu'riën (*een soort van stekelhuidige zeedieren*), v. mv.; de - heeten ook *Tripang* of zeekomkommers.

Hols'blok (eig. *houtschoen*: *klomp*), o. -blokken: *pas op, Pietje, of je - gaat de bakkerij in.* (C.O.)

Hol'ster (*koker aan 't zadel tot berging van 't pistool*), m. -s.

Hol'te (*holligheid, deuk*), v. -n; *de borst -, een - in den grond*, diepte.

Hölty, Ludwig Heinrich, 1748—'76, Duitsch lierdichter.

Hom (*inwendig deel v. e. visch*), v. hommen; *inslikken met - en kuit*, d. i. met huid en haar.

Hom'baars (*mannetjesbaars*), m. -baarzen.

Hom'bokking (*mannetjesbokking*), m. -en.

Hom'bre (*omberspel*), o.; *een partijtje - spelen.*

Home (Eng. *het tehuis, woning, verblijf*), o. gmv.; lees: *hoom.*

Ho'me rule (*eigen inrichting van bestuur*), *Ierland vraagt al lang vergeefs -*; lees: *hoom'-roel.*

Ho'meruler (*voorstander van eigen parlement enz. in Ierland*), m. -s; lees: *hoomroeler.*

Home'risch, bn.; zegsw. *een - gelach*, onbedaarlijk, voortdurend, onophoudelijk.

Home'rus, *de grootste Griekse heldendichter, leefde vermoedelijk tusschen de 10e en 11e eeuw v. C., zeven steden betwistten elkaar de eer zijner geboorte.*

Homileet' (*kanselredenaar*), m. -leten.

Homile'tica, homiletiek' (*leer der kanselwelsprekendheid, populaire theologie*), v. gmv.

Homi'lie (*kanselrede, kerkelijke tekstverklaring*), v. -'s; lees *homi'lie's.*

Homme d'affai'res (*zaakwaarnemer, zaakgelastigde*), m. hommes d'affaires. (ai = è).

Homme de let'tres (*geletterde*), m. hommes de lettres.

Hom'mel (van *hommelen*: *dar, vliesvleugelig insect, wilde bij, die in den grond haar nest heeft*), v. -s; *de aard-, de steen-, de mos-.*

Hom'melen (*gonzen*, fig. *mompelen*), ik heb -hommeld; **-ing,** v. -en.

Hom'meles (ontstaan uit: *als in Homulus*, een oude populaire comedie met veel drukte), bw.; zegsw. *'t is er -*, er wordt getwist, inzonderheid ten gevolge van misverstand; er is twist, verdeeldheid; er is verwarring, er is ruzie, het is er mis.

Hom'mer (*homvisch, mannetjesvisch*), m. -s.

Homœopaat' (*aanhanger der homœopathie*), m. -en; zie **Allopaat.**

Homœopathie' (*geneeswijze, door Dr. Samuel Hahnemann (1795-1843) ontdekt, waarbij de ziekte niet door kracht van geneesmiddelen wordt onderdrukt, maar de natuurgeneeskracht van het organisme in den strijd tegen de ziekte door het toedienen van uiterst geringe maar toch nog werkzame artsenijprikkels wordt ondersteund*), v. gmv.; zie **Allopathie.**

Homœopa'thisch (*van, voor, over de homœopathie*), bn. en bw.

Homogeen' (*van hetzelfde geslacht, van dezelfde natuur, verwant, gelijksoortig*), bn. -gene; *een - ministerie*, d. i. uit ééne partij met een eigen programma; zie **Heterogeen.**

Homogeniteit' (*gelijksoortigheid*), v. gmv.

Homologa'tie (*goedkeuring, gerechtelijke bekrachtiging van een akkoord, b.v. in een failliet*), v. -ties, -tiën. (t = ts).

Homologeeren (*bekrachtigen, gerechtelijk goedkeuren, inz. van de regeling van een faillissement*; *rechtskracht verleenen*). (g = g).

Homoloog' (*overeenstemmend, gelijkluidend*), bn.

Homoniem' (*gelijkluidend, -namig, gelijkklinkend doch verschillend in beteekenis*), bn.: *bal* (m.) en *bal* (o.), *els* (m.) en *els* (v.), *blik* (m.) en *blik* (o.), of wel als: *wand* en *want*, *dog* en *doch*, verder: *beren* en *beeren*, *sloten* en *slooten*, enz.

Homonie'men (*woorden, die homoniem of gelijkluidend zijn*), o. mv.

Homp (*brok, ongeschikt dik stuk*), v. -en; *een - brood.*

Hom'pelen (*strompelen, hinken, kreupel loopen*), ik heb en ben gehompeld; **-aar** (*kreupele*), m. -s.

Hom'pelig (afleid. van *homp*: *oneffen, ruw, hinkend, kreupel*), bn. en bw.

Hom'pelvoet (*kreupelvoet*), m. en v. -en.

Hom'visch (*mannetjesvisch*), m. -visschen; zie Hommer.

Hond (*vleeschetend gewerveld dier*), m. -en; er zijn tal van rassen: doggen, bulhonden, windhonden, spitshonden, dashonden, jachthonden, enz.; tot de familie der -en behooren: de wolf, de jakhals, de vos en de bovengenoemde hondenrassen; zegsw. *zij leven samen als kat en -*, zij twisten altijd; *zoo ziek als een -*, erg ziek; *bekend als de bonte -*, bij een ieder bekend; ook: ongunstig; *men moet geen slapende -en wakker maken*, men moet geen argwaan wekken; *blaffende -en bijten niet*, van dreigers of schreeuwers heeft men niets te duchten; *komt men over den -, dan komt men over den staart*, als de grootste moeielijkheid maar overwonnen is, volgt de rest vanzelf: men

moet in 't financieele niet al te krenterig zijn; *als men een - wil slaan, vindt men licht een stok*, een voorwendsel is gauw gevonden, als men iemand treffen wil; *den - in den pot vinden*, bij te late thuiskomst alle middageten op vinden, terwijl de huishond bezig is den pot uit te likken.

Hond, *de roode -* (*zekere huidziekte, lijkende op roodvonk*), m. en v. gmv.

Hon'denasyl (*verblijf voor verloopen honden*), o. -asylen. (s = z).

Hon'denbaantje (*gemeen, slecht postje*), o. -baantjes; *onze tweede stuurman had een -.*

Hon'denbloem (*paardenbloem*), v. -bloemen; ook: *Hondsbloem.*

Hon'denhok (*hok voor één hond*), o. -ken.

Hon'denleven (*ellendig leven*), o. gmv.

Hon'denslager (eig. *de man, die de honden uit de kerk moet slaan, kerkeknecht, ordehouder*), m. -slagers; zie **Suisse.**

Hon'denwacht (scheepst. *van middernacht tot 4 uur 's morgens*), v. -wachten; *het was zes glazen in de -*, 's nachts om drie uur.

Hon'denweer (*gemeen, slecht weer*), o. gmv.

Hon'derd (*10 keer 10*), telw.; als zn. o. -en: *een gulden het -, bij -en; in 't -*, overhoop, in 't wild, in wanorde.

Hon'derd dagen (gesch. *van de vlucht van Elba, 26 Febr. 1815, tot den slag bij Waterloo, 18 Juni 1815*), m. mv.

Hon'derddeelig, bn.; *de -e thermometer, een -e breuk*, bv. 0.05 M.

Hon'derderlei, bn.; *- dingen*, zeer vele.

Hon'derdjarig (*100 jaar tellende of durende*), bn.; *een - man, de -e oorlog.*

Hon'derdman (*Romeinsch hoofdman over 100 minderen*), m. Bijbel.

Hon'derdponder (*kogel of kanon*), m. -s.

Hon'derdste, bn.; *het - deel, de - dag*; als zelfst. nw. o.: *een - van een mud.*

Hon'derdtal (*een hoeveelheid van honderd*), o. -tallen; *een - appelen.*

Hon'derdvoud, o. -vouden; *een gulden is het - van een cent*; **-vou'dig,** bn. en bw.: *een -ige oogst, iets -ig vergelden.*

Hon'derdwerf (*honderdmaal*), bw.; *iets - herhalen.*

Hond'je (*klein, lief dier*), o. -s; fig. *een - van een hoedje, van een huis, van een kind*, zeer lief; scherts. *hij is van het - gebeten*, trotsch, ingebeeld, uitzinnig, als ware hij van een dol hondje gebeten.

Honds'aap (O.-I. *baviaan op Celébes*), m. -apen; *de zwarte -.*

Hondsch (*naar, onvriendelijk, onbeschoft, ruw*), bn. en bw.; *- weer, hij behandelt mij -*; **-heid,** v. gmv.

Honds'dagen (eig. *de dagen, dat de Hondsster tegelijk met de zon opgaat: 19 Juli—18 Aug., zeer warme dagen*), m. mv.

Honds'distel (*stinkende kamille*), v. -s.

Honds'dolheid (*watervrees*), v. gmv.; *de - komt voor bij honden, ook bij wolven, vossen en katten*; ook: **Hydrophobie.**

Honds'draf (*kruip-door-den-tuin, groeit onder 't geboomte in bosschen, in tuinen en langs wegen*), v. gmv.; *de - is een lipbloemige plant*; zie **Aardveil.**

Honds'grot (*grot met giftige dampen bij Napels*), v. gmv.

Honds'haai (*haai onzer kusten*), m. -en.

Honds'kers (*vlierachtige plant, zwarte vogelkers*), v. gmv.

Honds'netel (*een soort van doovenetel*), v. -netels; *in ons land groeit de gele -.*

Honds'peterselie (*vergiftige schermbloem*), v. gmv.

Honds'ribbe (*volksnaam voor de smalle weegbree*), v. gmv.

Honds'roos (*wilde roos*), v. -rozen; **-rozelaar** (*wilde-rozestruik*), m. -s, -laren.

Honds'rug (aardr. *heuvelrug, van Emmen in Drente tot Groningen*), m. gmv.

Honds'ster, Honds'star (*Sirius*), v. gmv.

Honds'tand (*grasachtige plant*), m.; *in ons land groeit de gevingerde -.*

Honds'tong (*tweejarige plant*), v.; *de - tiert in de duinen en op zandgrond.*

Honds'vleermuis (*groote vleermuis in Centraal-Amerika*), v. -vleermuizen.

Honds'vlieg (*galwesp*), v. -vliegen.

Honds'vot (*achterste van den hond*; fig. *nietswaardig persoon, schavuit*), m. -votten.

Hongaar' (*bewoner van Hongarije*), m. -garen; **-gaarsch',** bn.: *de -gaarsche kleederdracht, de -gaarsche taal*, als zn. o.

Hongarij'e (*het land der Magyaren*), o. gmv.; - vormt sinds 1867 een zelfstandig gedeelte van de Oostenrijksch-Hongaarsche monarchie.

Hon'ger (*natuurlijke behoefte a. voedsel*), m.; spreekw. *- is een scherp zwaard*, d.i. hevige kwelling; *- maakt rauwe boonen zoet*, d.i. doet den eenvoudigsten kost, ja, iets, dat men anders niet smakelijk vindt, lekker vinden; *- is de beste saus*, geeft smaak aan de spijzen.

Hon'gerdood (*den dood door gemis van voedsel*), m. gmv.; *den - sterven.*

Hon'geren (*broodsgebrek of honger lijden*), ik heb gehongerd; *en als de veerschuit.... (geen brood brengt) - de reuzen* (op Marken). (C.O.); ook: *mij hongert*: ik heb honger, en bij Staring: *U hongert naar geen weeldrig land, o mijne dennen!* fig. sterk verlangen naar: *- en dorsten naar de gerechtigheid*, ook streven naar, Bijbel, Matth. 5 : 6.

Hon'gerig (*begeerig naar spijs*), bn.; *een -e maag, -e wolven.*

Hon'gerkuur (*geneeswijze, onthouding van voedsel*), v. -kuren.

Hon'gerlijder (*bedelaar*; fig. *vraat, schrok*), m. -lijders; **-lijdsters,** v. -lijdsters.

Hon'gersnood (*nijpend gebrek aan voedsel*), m. gmv.; *er heerschte - in het land van Egypte.*

Hong'kong (O.-I. *rijtuig voor één persoon, door een Chinees getrokken*), m. -s.

Ho'ni (*hoon, schande*), m.; *Honi* (*honni*) *soit, qui mal y pense*, schande over ieder, die er kwaad van denkt, d.i. *Wie erg denkt, vaart erg in 't hart*, zinspreuk van het Engelsche wapen en kenspreuk van de door koning Eduard III in 1350 gestichte orde van den Kouseband; zie *Garter-orde.*

Ho'nig, ho'ning (*zoete zelfstandigheid, door de bijen uit de bloemen gegaard*), m.; *- uit de bloemen zuigen of puren*, (zie **Puren**); *ongepijnde -*, lekhonig, maagdenhonig, niet uitgeperste -; *wilde -*, nl. der wilde bijen; zegsw. *iem. - om den mond smeren*, d.i. vleien, lieve woordjes zeggen, pluimstrijken.

Ho'nigbakje (*honigafscheidend deel of honigbuisje in de bloemen*), o. -bakjes.

Ho'nigbeer (*kleine woudbeer, die zich vooral met honig voedt*), m. -beren.

Ho'nigbij (*vliesbeugelig insect*), v. -bijen.

Ho'nigdas (*honigvreter, das die de bijennesten plundert*), m. -dassen; *de - leeft in M.-Afrika ten Z. van de Sahara.*
Ho'nigdauw, ho'ningdauw (*zeker kleverig en zoet sap in den zomer op bladen en takken, zeer in trek bij de bladluizen*), m. gmv.
Ho'niggras (*grasachtige, welriekende plant*), o. gmv.; *in ons land groeit het geurig -.*
Ho'nigheide (*dopheide of fijne heide*), v. gmv.
Ho'nigklaver (*vlinderbloemige plant*), v. gmv.; *de geneeskrachtige -, de witte -, de gemeene -, de welriekende -.*
Ho'nigkoekoek (*kleine koekoek in Afrika en O.-I.*), m. -koekoeken.
Ho'nigraat, ho'ningraat (*honingschijf of bijenkoek, bestaande uit honigcellen*), v. -raten.
Ho'nigsap (plantk. *zoet sap, in sommige bloemen ruim voorhanden en door de bijen uitgezogen*), o., (soorten), o. -sappen.
Ho'nigvogel (*suikervogel in Afrika*), m. -vogels.
Ho'nigwesp, ho'ningwesp (*een soort van honiggarende wesp*), v. -wespen.
Ho'nigzeem', ho'ningzeem (*het beste deel van den honing, maagdenhoning*), o.; zie **Honig.**
Ho'nigzoet (*zoo zoet als honig: vleiend, lief*), bn.; *dat waren -e woordjes, -e taal,* poeslief.
Honk (*paal, eindpaal van een renbaan, rustpunt, waar men den loop begint of eindigt*), o.; zegsw. *van - gaan, bij - blijven,* d. i. van huis gaan, bij huis blijven.
Honnet' (*beleefd, fatsoenlijk*), bn. en bw.; *een zeer - mensch; hij heeft u - behandeld.*
Honneurs' (*eerbewijzen, plichten bij het onthaal*), v. mv.; *de militaire -; de - waarnemen,* d. i. in plaats van de gastvrouw de gasten ontvangen; lees: *onneurs.*
Hon'ni; zie **Honi.**
Hon'nig (*allerliefst, aardig*), bn.; -er, -st.
Honora'bel (*eervol*), bn. en bw.; *een - gedrag, een -e betrekking,* deftig; -er, -st.
Honorair', bn.; *-lid,* eerelid; *een - ambt,* zonder bezoldiging.
Honora'rium (*eereloon, geldelijke vereering, vergoeding in geld aan een schrijver*), o. -ria; *welk - kreeg hij voor dat boek? Een - voor een eersteling!* (Potg.)
Honoreeren (*het eereloon betalen; ook: eeren door te betalen*): *een wissel -,* d. i. als geldig erkennen, en op den vervaldag betalen.
Hono'ris cau'sa (*eershalve, als eereblijk*), bw.; *iem. - tot doctor promoveeren.* Zie **H. C.**
Honteus' (*beschaamd, verlegen; schandelijk, beschamend, onbetamelijk*), bn. en bw.
Hon'ved (Hongarije: *vaderlandsverdediger, volksmilitie in* 1848—'49), m. -s.
Ho'ny; zie **Honi.**
Hoofd (*het bovenste en edelste deel van 's menschen lichaam*), o. -en; fig. *het - van den staat, van het leger, van een school, van een zaak, van een familie,* enz.; zegsw. *zijn - toonen,* koppig zijn; *het - laten hangen,* moedeloos zijn; *niet wel bij 't - zijn,* min of meer krankzinnig zijn; *het - loopt mij om,* de zorg kwelt mij; *zooveel -en, zooveel zinnen,* zooveel menschen als er bij elkaar zijn, evenveel meeningen; *het - in den schoot leggen,* in iets berusten, zich overgeven; *zijn - met iets breken,* peinzen over iets; *iemand iets naar het - werpen,* verwijten; *iemand boven het - groeien,* grooter, ook rijker worden dan hij; *uit dien -e,* op dien grond, om die reden; *vurige kolen of kolen vuurs op iemands hoofd hoopen,* iem. kwaad met goed vergelden, zijn vijand door weldaden doorgloeien van schaamte; Rom. 12 : 20.
Hoofd'agent (*voornaamste agent*), m. -en; **-ambtenaar,** m. -s, -aren; **-bureau** (*-kantoor*), o. -'s; **-comité,** o. -'s.
Hoofd'akte (*hoogste diploma bij het lager onderwijs*), v. -n.
Hoofd'doek (O.-I. *soort van tulband*), m. -doeken; *een bediende met donkerrooden -.* (J. t. B.)
Hoof'delijk (*bij of per hoofd*), bn. en bw.; *- onderwijs; - stemmen.*
Hoof'denschool (O.-I. *school voor het onderwijs aan inlandsche hoofden*), v. -scholen.
Hoofd'geld (gesch. *door de Israëlieten te betalen: a. voor den tempel één zilverling, b. aan den Rom. keizer, een Rom. tienling* = ± *50 cts.*), o. gmv.
Hoofd'haar (*haar v. h. hoofd*), o. -haren; fig. *- van Berenice,* sterrenk. een groep kleine sterren.
Hoof'dig (*koppig*), bn.; *de -e boer* (Staring), eigenzinnig; **-heid,** v. gmv.
Hoofd'ingenieur (*eerste -*), m. -ingenieurs.
Hoofd'kaas (*zult, fijngehakt vleesch van den kop van een zwijn met meel en azijn doormengd en geperst in een vorm*), v. gmv.
Hoofd'letter (*kapitale beginletter*), v. -letters: *alle eigennamen schrijft men met een -. Hun gebruik,* zie *Aanhangsel,* III.
Hoofd'man (*een der hoofden bij de brandweer*), m. -mannen.
Hoofd'officier (mil. *officier met den rang van kapitein tot en met dien van kolonel*), m. -en.
Hoofd'onderwijzer (*onder de wet van 1857 hoofd der school, thans eerste onderwijzer van bijstand met verplichte hoofdakte*), m. -onderwijzers.
Hoofd'plaats (*hoofdstad*), v. -en.
Hoofd'schedelplaats (*de Calvariëberg, Golgotha*), v.; Matth. 27 : 33.
Hoofd'stuk (*afdeeling van een boekwerk*), o. -stukken; *de drie -stukken,* twistvragen in de 6e eeuw tusschen de O. en W. kerk.
Hoofd'toon (*krachtige klemtoon of nadruk*), m. -tonen; muz. grondtoon.
Hoofd'wacht (*voornaamste wacht,* ook *het gebouw*), v. -wachten.
Hoofd'werk (*voornaamste werk, beste werk*), o.; *dat is 's dichters -; daar maakt hij zijn -van,* dit doet of behandelt hij vóór alles; ook voornaamste vestingwerk.
Hoofd'zaak (*voornaamste zaak of punt*), v. -zaken; *dit is de -, al het andere is bijzaak;* **-za'kelijk** (*voornamelijk*), bn. en bw.; **-za'kelijkheid,** v. gmv.
Hoofd'zee (*oceaan, wereldzee*), v. -zeeën; *er zijn vijf oceanen of -zeeën.*
Hoofd'zetel (*voornaamste punt of plaats*), m. -s; *Tilburg is de - der wolindustrie.*
Hoofd'zin (spraakk. *zin, die geen deel is van een anderen*), m. -zinnen.
Hoofd'zonde (R.-K. *zware zonde, erg vergrijp, oorzaak van vele andere zonden*), v. -zonden; *men onderscheidt zeven -zonden.*
Hoofsch (afleid. van *hof*: *als aan het hof, wellevend*), bn. en bw.; *-e manieren; iem.*

-groeten; zie *Hoffelijk* en *Heusch*; **-heid,** v.
Hooft, Pieter Cornelisz, 1581—1647, in 1609 drost van Muiden; dichter en geschiedschrijver: *Ned. historiën.*
Hoog (*zich naar boven uitstrekkend*), bn. en bw.; *van -e geboorte, van -en stand*, aanzienlijk; *een -e stem, -e prijzen, een -e dunk*; zegsw. *-e woorden met iemand hebben*, d. i. twist; *het is - tijd*, meer dan tijd; *niet - vliegen*, niet erg ontwikkeld zijn; *niet - timmeren*, d. i. niet veel verstand hebben; *iets - opnemen*, d. i. zeer ernstig opvatten; *- met iemand loopen*, d. i. zeer ingenomen zijn met hem; *bij - en laag zweren*, zweren bij God en den duivel of bij hoogere en lagere machten; *eere zij God in den -*, eig. in den hoogen hemel; *slaat uw oogen naar den -en* (Staring), d. i. naar den hoogen hemel; **-heid** (*voornaamheid*), v. gmv.
Hoog (*het hooge*), o. gmv.; *dat - met ied're poging nader-streven* (Staring).
Hoog'aanzienlijk (*van zeer hoogen rang*) bn.; *een -e vergadering.*
Hoog'aars (*klein visschersvaartuig met hoogen boeg*), v. -aarzen.
Hoog'achten (*zeer achten*), ik achtte -, heb -geacht; **-achting,** v. gmv.
Hoog'altaar (R.-K. *het voornaamste altaar eener kerk*), o. -altaren; ook: **Hoofd'altaar.**
Hoog'bejaard (*zeer oud of zeer bedaagd*), bn.; *een -e keukenmeid.*
Hoog'blauw (*donkerblauw*), bn.; *een -e japon.*
Hoog'blond (*roodachtig van kleur*), bn.; *zuster Hill, van kuif wat -.* (Staring).
Hoog'bootsman (zeew. *tweede stuurman, meer direct belast met het toezicht op de matrozen*), m. -bootslieden. vero.
Hoog'bruin (*donkerbruin*), bn.; *een -e vlecht haar.*
Hoog'dag (R.-K. *hooge christelijke feestdag*), m. -dagen; *Paschen, Pinksteren, Allerheiligen en Kerstmis zijn -dagen.*
Hoogdra'vend (*gezwollen, opgeschroefd*) bn.; *op -en toon, in -en stijl*; **-heid,** v. gmv.
Hoog'duitsch, bn.; *een -e spraakkunst*; als zn. voor *Hoogduitsche taal*, o.: *het -*, de taal der hooge landen of bergstreken; zie **Nederduitsch.**
Hoog'eerwaard (*titel van een R.-K. deken; ook van een lid der synode*), bn.; *aan den -en heer Z.*; zie *Aanhangsel, I.*
Hoo'gelied (*zeer verheven lied*), o. gmv.; *het - van Salomo*, het lied bij uitnemendheid, ook: *Hooglied.*
Hoo'gelijk (*zeer, in hooge mate*), bw.; *- met iets ingenomen zijn.*
Hoo'gen (*hooger maken, ophoogen*), ik heb -hoogd; *een dijk met een voet -*; **-ing** (*ophooging*), v. -en.
Hoo'gen (*bij een verkooping van vaste goederen hooger bieden*), ik heb -hoogd; *een bod -*; **-ing** (*opbod*), v. -en.
Hoo'gen (schilderk. *het licht sterker doen uitkomen*), ik heb -hoogd; *de schaduwen aanzetten om het licht te -*; **-sel,** o. -s.
Hoo'gepriester (*opperpriester*), m. -s; *de - der Joden*, het hoofd der joodsche priesterschap en voorzitter van den Hoogen Raad; R.-K. Christus zelf, of zijn plaatsbekleeder op aarde, de paus.
Hoo'ge Raad (Bijbel, zie *Sanhedrin*), m. gm.
Hoo'ge Raad (*ons hoogste rechtscollege: door de grondwet het opperste gerechtshof voor het geheele rijk genoemd*), m. gmv.
Hoo'gereind, -einde (*eereplaats*), o. -einden; *de graaf zat aan het - der tafel.*
Hoo'gerhand (*eereplaats, rechterzij*), v.; *hij liep aan de -*; *het is van - bevolen*, van de hooge regeering.
Hoo'gerhuis (*huis der Edelen of Lords in Engeland*), o.; zie **Lagerhuis.**
Hoo'geschool (*universiteit*), v. -scholen.
Hoog'geacht (*in hooge mate geacht, titel*). bn.; **hoog'geboren** (*titel van graven en gravinnen*), bn.; **-geëerd** (*zeer geëerd*) bn ; **-geleerd** (*titel van een hoogleeraar*), bn.
Hoog'geel (*donkergeel*), bn.; *het meisje droeg een - sjaaltje*; *-gele citroenen*; **-groen** (*donkergroen*), bn.: *de -groene bladeren der pijnen*; als zn. o.
Hooghar'tig (*fier, trotsch*), bn; **-heid,** v.
Hoog'heemraad (*lid van een opper-polderbestuur*), m. -heemraden.
Hoog'heemraadschap (*waardigheid*; ook *belangrijke polder*), o. -heemraadschappen,
Hoog'heid (*titel van vorsten, prinsen*), v. gmv.; *Zijne -, de Prins der Nederlanden.*
Hoog'klinkend (*voornaam klinkend*), bn.; *allerlei -e namen.*
Hoog'koor (R.-K. *priesterkoor, plaats waarbinnen het hoogaltaar staat*), o. -koren.
Hoog'land (aardr. *land, hoog boven den zeespiegel gelegen*), o. -en; *Spanje is een -*; *de Schotsche -en.*
Hoog'lander (*bergbewoner, bewoner van een hoogland*, inz. *Bergschot*), m. -landers.
Hoog'leeraar (*professor*), m. -s, -aren.
Hoog'lied (*het lied der liederen*), o.; zie **Hoogelied.**
Hoog'mis (R.-K. *plechtige mis, met zang en orgelmuziek*), v. -missen.
Hoog'moed (*trotschheid*), m. gmv.; spreekw. *- komt voor den val*, na het trotsch worden komt de val, hoovaardij gaat aan verderf vooraf; **-ig** (*verwaand*), bn., -er, -st.
Hoog'mogend, bn.; *-e heeren*; *Hunne -en*: titel van de leden der Generale Staten na 1653.
Hoog'noodig (*dringend noodig*), bn. en bw.: *alleen de -e reparaties doen aan een huis.*
Hoog'oven (*smeltoven voor ijzer*), m. -ovens.
Hoog'rood (*donkerrood*), bn.; *een -e blos kwam op haar gelaat.*
Hoog'schatten (*hoogachten*), ik schatte -, heb -schat; **-schatting,** v. gmv.
Hoogst (*in hooge mate*), bw.; *dat is - ongepast*, zeer, uitermate.
Hoogst'dezelve (*in plaats van hij, zij, hem, haar: om vorstelijke personen aan te duiden*), vnw.: *de Koningin ging uit rijden, en na een uur keerde - terug*; *de Koningin en -derzelver Moeder.*
Hoog'te (*afstand van den voet tot den top*), v. -n; *de - van een berg, iets in de - gooien*, naar boven, opwaarts; zegsw. *de - der zon, - nemen of wel pools- nemen*, onderzoek doen naar den toestand van zaken; *de - van een driehoek*, afstand van den top tot de basis; fig. *hij is nog niet op de -*, hij begrijpt het nog niet; *uit de - tot iemand spreken*, d. i. met trotschheid of overmoed; *de - hebben of krijgen*, dronken zijn of worden; cosm. *de - der zon nemen, pools- nemen*, bepalen op zee, op hoeveel graden breedte men is; fig. den stand van zaken opnemen.

Hoog'tecirkel (zeew. *breedtecirkel*), m. -s.
Hoog'telijn (meetk. *in een driehoek, de loodlijn uit het toppunt op de basis*), v. -lijnen.
Hoog'temeter (*werktuig tot het meten der hoogte of breedte*), m. -meters.
Hoog'tijd (*feestelijke dag*), m. -tijden; *de - van Paschen, Pinksteren*, enz.; R.-K. *ten - gaan, zijn - houden*, te communie gaan; *- vieren*, bruiloft houden.
Hoog'verraad (*verraad, gepleegd tegen vorst, staat of vaderland, landverraad*), o. gmv.
Hoog'vlakte (*hoogland, tafelland*), v. -vlakten; zie **Plateau.**
Hoog'vlieger (*een soort van duif*), m. -s; fig. *hij is geen -*, zijn verstand reikt niet ver.
Hoog'waardig (*titel v. e. gemijterd abt*), bn.
Hoogwaar'dige (R.-K. *het sacrament des altaars, de H. Hostie*), o. gmv.
Hoogwaar'digheid, v.; *Zijne Doorluchtige -*, titel van een (aarts)-bisschop.
Hoog'welgeboren (*titel van een jonkheer of een baron*), bn.; zie *Aanhangsel*, I.
Hoogzaal' (*koorgalerij*), o. -zalen; zie **Oksaal, Doxaal.**
Hoog'zuinig (*zeer zuinig*), bn.
Hooi (verwant met *houwen*, dus gemaaid gras: *gedroogd gras*), o.; *een voer -*; fig. *te veel - op zijn vork nemen*, een te veelzijdige taak op zich nemen, te veel af willen doen; *een naald of speld in een voer - zoeken*, het onmogelijke willen; *te - en te gras*, nu en dan, zelden, op ongeregelde tijden.
Hooi'akker (*hooiland*), m. -akkers.
Hooi'berg (*berg of hoop hooi, door een dak van riet op vier palen beschut*), v. -bergen; ook: **-mijt,** v. -en.
Hooi'berg (*schelf of stapel hooi*), m. -en.
Hooi'boter (*boter van koeien op stal, die hooi krijgen, winterboter*), v. gmv.; de - is erg wit van kleur.
Hooi'bouw (*de hooioogst, verzameling van het hooi*), m.; *in den - zijn.*
Hooi'en (*het hooi bewerken en inhalen*), ik heb -hooid; *de boeren zijn aan 't -*; spreekw.: *men moet -, als de zon schijnt*, van de gunstige gelegenheid gebruik maken.
Hooi'er (*arbeider, die hooit*), m. -s; *de -s vervellen in de felle zon.*
Hooi'gaffel (*houten hooivork*), v. -gaffels; zie **Riek.**
Hooi'hark (*houten hark met doorgeslagen houten pennen*), v. -harken.
Hooi'kaas (*winterkaas, n.l. van de melk van 't met hooi gevoerde vee*), v. -kazen.
Hooi'klamp (*hoop of bundel hooi*), m. -klampen.
Hooi'kolder (*paardenziekte*), m. gmv.
Hooi'koorts (*ziekte, die mannen van middelbaren leeftijd wel eens op het lijf valt in den hooitijd of bij het hooien: niezen, ontsteking der neus- en keelslijmvliezen, enz.*), v. gmv.
Hooi'land (*akker, wei, waarop hooi gewonnen wordt*), o. -landen.
Hooi'maand (*de maand Juli, als wanneer de hooibouw in gang is*), v. gmv.
Hooi'opper (*rook, hoop bijeengebracht hooi*), m. -oppers; *een piramidale -*, hooistapel.
Hooi'rijf (*hooihark*), v. -rijven.
Hooi'rook (*hooiopper*), v. -roken.
Hooi'schelf (*een hoop hooi*), v. -schelven.
Hooi'schuur (*schuur tot berging van hooi*), v. -schuren.
Hooi'stapel (*hooiberg*), m. -stapels.
Hooi'tas (*stapel hooi, hooiberg*), m. -tassen.
Hooi'vlinder (*vlinder, die in den hooitijd rondvliegt*), m. -vlinders.
Hooi'vork (*vork met twee tanden*), v. -en.
Hooi'wagen (*wagen tot vervoer van hooi*), m. -wagens.
Hooi'wagen (*spinachtig dier op hooge spichtige pooten, bastaardspin*), m. -wagens.
Hoon (*smaad, beleediging, krenking*), m. gmv.
Hoo'nen (*lasteren, bespotten, laag beschimpen*), ik heb gehoond; **-er,** m. -s.
Hoo'nend (*krenkend*), bn.; *een -e lach, -e woorden*; -er, -st.
Hoon'gelach (*smadelijk, spottend gelach*), o. gmv.
Hoop (verwant met *heuvel: stapel, menigte*), m. hoopen: *een - steenen, een - hout, een - zand*; *het hooi aan -en leggen*; *te - loopen*, samenscholen; *bij -en*, bij stapels, in troepen.
Hoop, ho'pe (*verwachting*), v. gmv.
Hoo'pen (*ophoopen*), ik hoopte, heb gehoopt.
Hoop'vol (*vol verwachting*), bn.; *een -volle blik, een -volle toekomst*, veelbelovend.
Hoor'baar (*te hooren*), bn. en bw.; *een -bare klank, lees toch -, dat is niet -*, d.i. kan niet gehoord worden.
Hoor'buis (*hulpmiddel voor half dooven of hardhoorigen, spreekbuis*), v. -buizen.
Hoor'der (*hij, die toeluistert*), m. -s; *mijn -s; waarde -s*; **-deres',** v. -sen; **-ster,** v. -s.
Hoo'ren (*luisteren, waarnemen met het oor*), ik heb -hoord; *ik hoor naar u*, geef acht op uw woorden; *zij hoort maar half meer*; *het paard hoort naar den teugel*, gehoorzamen aan; *ik heb het van - zeggen*, bij gerucht; *een rechter moet beide partijen -*, aanhooren, zegsw. *- en zien vergaan mij hier*, er is een geweldig lawaai, een hevig leven.
Hoo'ren (*toebehooren*), het heeft -hoord; *dit boek hoort aan mijn broeder*; *al het land, dat gij hier ziet, hoort aan den graaf.*
Hoo'ren (*betamen, passen, voegen*), het heeft -hoord, *dat hoort zoo niet*; *dit kastje hoort hier niet*; zie Behooren.
Hoo'rig (*afhankelijk, onvrij*), bn.; als z.n m. en v.: *een -e*, een onvrije; een **Hofhoorige.**
Hoorn (*hol of gevuld uitsteeksel*), m. -en, -s; *de - van een neushoorndier*; *de holle -en der runderen, geiten en schapen*; *de massieve -en der herten*, gewei; (*stof*), o.: *een kam van -, het - van den paardenhoef*; fig. *de horens der maan*, d.i. de uitstekende punten der halve maan; *de -s of horens opsteken*, zich verzetten, oproerig worden; **-vee** (*rundvee*), o. gmv.; ook: **Horen.**
Hoorn (muz. *koperen blaasinstrument*), m.; *op den - blazen, den - doen schallen*; fig. *de - des overvloeds*, gedraaide hoorn, waaruit bloemen, vruchten, enz. te voorschijn rollen; **-blazer** (mil. *die den hoorn blaast*), m. -s; **-geschal,** o.; **-muziek** (*geblazen uit koperen instrumenten*), v. gmv.
Hoorn, horn (*punt, uiteinde, uithoek*), m. vero., b.v. *Zuidhorn, Hoorn, Uithoorn.*
Hoorn'achtig (*lijkende op hoorn*), bn.; *een -e stof*; ook: *Horenachtig.*
Hoor'naar (verwant met *horzel*: *grootste wespsoort in ons land*), m. -s; ook: *Hoorntje.*
Hoorn'beest, ho'rendier (*duizendpoot*), o. -beesten, -dieren.
Hoorn'blad (*zekere waterplant*), o. gmv.

Hoorn'blende (*eenigszins doorzichtig mineraal*), v. gmv.
Hoorn'bloem (*wilde muurbloem*), v. -en.
Hoornist' (*hoornblazer*), m. -en; *de - blies zijn wangen op, zijn oogen uit en zijn horen vol.* (C. O.)
Hoorn'klaver (*vlinderbloemige plant in Z.-Europa en in Afrika, rolklaver*), v. gmv.
Hoorn'signaal (*sein met een hoorn*), o. -signalen; lees: *-sienjaal'.*
Hoorn'slang (*giftige slang in Algiers*), v. -en; *de - heeft een horentje boven de oogen.*
Hoorn'uil (*groote katuil met twee opstaande vederbossen op den kop, boschuil*), m. -uilen.
Hoorn'vee, ho'renvee (*rundve-*), o. gmv.
Hoorn'vlies, ho'renvlies (*doorschijnend vlies aan de voorzijde van het oog*), o. -vliezen.
Hoorn'weefsel, o. gmv.; *de nagels der menschen zijn een -, evenzoo de hoeven en hoorns der runderen, de schubben der slangen,* enz.
Hoos (*spiraalvormige draaiing der lucht, wervelwind*), v. hoozen.
Hoos (*overtreksel*, nl. *kous, ook hooge laars*), v. hozen.
Hoos'gat (scheepst. *diepsel in een sloep of boot, waarin het water samenloopt en waar men het door te hoozen verwijdert*), o. -gaten.
Hoovaar'dig (samenst. uit: *hooge + vaart*, in den zin van *gedrag, leven: trotsch*), bn. en bw.; **-heid,** v. gmv.
Hoovaardij' (*hoogmoed, trots*), v. gmv.
Hoo'zen (*water uit een boot werpen*), ik hoosde, ik heb -hoosd; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Hop (*plant*), v. gmv.; *de bellen van de - dienen bij de bereiding van bier.*
Hop (Fr. *huppe*, kuif: *fraaie zangvogel met kuif, ter grootte van een lijster*), m. -pen; *de - is van April tot September in ons land.*
Hop'achtig (*naar hop smakende*), bn.; *dat bier smaakt wat -*; **-akker** (*veld met hop aan staken beplant*), m. -s; **-bel** (*bloesem van de hop*), v.: *de -bel dient vooral bij bierbereiding*; **-bitter** (*bitterachtige stof uit hop getrokken*), o. gmv.; **-blad,** o. -en; **-bouw,** m. gmv.; **-ketel,** m. -s.
Ho'peloos (*zonder hoop, wanhopig*), bn.; *hij is -, zijn toestand is -*; **-heid,** v. gmv.
Ho'pen (*hoop hebben, verwachten*), ik heb gehoopt; *op iets -, op betere dagen of tijden -.*
Hop'je, o. -s; *Haagsche -s*, koffie-ulevellen.
Hop'man (eig. *hauptman*; *hoofdman, kapitein*), m. -mans, -lieden. vero.
Hop'pen (*het bier van hop voorzien*), ik heb -hopt; *dit bier is te zwaar gehopt.*
Hop'perd (*bier nog met hop vermengd*), m.
Hop'sa, hop'sasa (verwant met *huppen*), tw., uitroep van vroolijkheid.
Hor (*raamscherm*), v. horren.
Ho'ra (*uur*), v.; *- est*, het is de tijd, of de tijd is om; *- ruit*, de tijd snelt heen.
Ho'ræ (R.-K. *bid- of zangstonden*, b.v. *in een klooster*), v. mv.; ook: **Horen.**
Hora'tius, Quintus, Flaccus, *beroemd Romeinsch lierdichter*, 65—8 v. C. (t = ts): Oden en Satiren.
Hor'de (*vlechtwerk van teenen of draad*), v. -n; zie **Horretje.**
Hor'de (*bende, troep of zwerm ongeordende krijgers*), v. -n; *de -n van Attila*; *e. woeste -.*
Hor'denmaker, m.; **-vlechter,** m. -s.
Ho'reb (aardr. *berg van den Sinaï*), m.; de - is een berg in Arabië, waar Mozes water uit de steenrots deed springen.
Ho'ren (*voorgeschreven biduren*), v. mv.
Ho'ren (myth. *de godinnen der tijdwisseling*), v. mv.
Ho'ren (*voorwerp*), m.; zie **Horn.**
Ho'rizon, ho'rizont (*gezichtender*), m. -zonten; *de zichtbare of schijnbare -, de denkbeeldige of ware -*, groote cirkel, wiens polen in het hemeltoppunt en -voetpunt des aanschouwers liggen.
Horizontaal' (*waterpas*), bn.; *een -tale lijn, de -tale planetengordel.*
Hor'lepijp (*blaaspijp, doedelzak*; *oude Schotsche volksdans*), v. -pijpen.
Hor'lepijp (*stuk eigengemaakt jongensspeelgoed, dat al drillende om een spil eenigszins gonst*), v. -pijpen; meer S n o r r e p ij p.
Horlo'ge (Fr. *horloge*, uurwerk: *zakuurwerk*), o. -s. (g = zje).
Horlo'gebandje, o. -bandjes; **-glas,** o. -glazen; **-ketting,** m. -en; **-plaat,** (*wijzerplaat*), v. -platen; **-maker** (*die een horloge weer op gang brengt of repareert*), m. -s.
Hor'mat (O.-I. *eerbetoon, passende eerbied*), v.
Horn (*spitse hoek*), m. -en; zie: **Hoorn.**
Horoscoop' (*planeetlezer, voorspeller, horoscooptrekker*), m. -copen: (*de voorspelling zelve*), o. -copen: *het - trekken*, zijn lot willen lezen op een horoscoop of briefje, dat men trekt.
Horoscoop'trekker (*persoon, die beweert uit den stand der sterren iem. toekomst te kunnen voorspellen*), m. -trekkers. (c = k).
Hor'rel (*geschil, twist, oneenigheid*), m. -s.
Hor'relvoet (*misvormde voet*), m. -voeten; ook P a a r d e v o e t.
Hor'relvoet (*persoon*), m. en v. -voeten.
Hor'retje (uit *hordetje: verplaatsbaar vensterscherm*), o. -s; *er stonden blauwe -s voor de ramen*; zie **Hor** en **Horde.**
Horreur' (*afschuw, afschrik*), v. -s.
Horri'bel (*verschrikkelijk, gruwelijk, afgrijselijk*), bn. en bw.; **-biliteit',** v. gmv.
Horsd'œu'vre (*iets overtolligs*; *wat niet tot de zaak behoort: ongehoord of ongerijmd iets*), o.; ook: *voorgerecht bij een maaltijd.*
Hort (*korte stoot, duw*), m. -en; *met -en en stooten*, op onregelmatige manier, op ongeregelde tijden; zegsw. *op de hort* (v.) *zijn*, er van door zijn gegaan.
Hor'ten (*botsen, stooten*), het hortte, het heeft gehort; *het - van vallend water, -d spreken.*
Horten'sia (*Japansche roos, heester met schoone groene bladeren en rooskleurige bloemtuilen*), v. -'s. (s = z).
Horticultuur' (*tuinbouw, tuinierskunst*), v. gmv. (c = k).
Hortologie' (*tuinbouwkunde*), v. gmv.
Hortoloog' (*tuinbouwkundige*), m. -logen.
Hortula'nus (*tuinopziener*), m. -sen of -lani.
Hor'tus (*tuin*), m. -sen; *- botanicus*, academische plantentuin.
Hor'zel (*wesp, brems*), v. -s, -en; *de - legt haar eieren in of op het lichaam van zoogdieren.*
Hosan'na eig. **Hosian'na** (eig. een bede tot God, nl. *Geef toch heil of zegen*, later in den volksmond als heilwensch of zegekreet gebruikt: *hij leve! heil, voorspoed!*), tw.; zegsw. *vandaag, -, morgen kruist hem,*

het volk van Jeruzalem was wuft: de volksmenigte is wispelturig; zie Matth. XXI: 9.
Hos'pes (*waard, gastheer, huisbaas*), m. -en.
Hos'pita (*gastvrouw, huisbazin*), v. -'s.
Hos'pitaal (uit het oud-Fr. *hospital*, verwant met *hospes: gasthuis, ziekenhuis*), o. -talen.
Hos'pitaalridders (*geestelijke vereeniging in Palestina tot hulp van zieken, herberging van pelgrims enz., ontstaan tijdens de kruistochten*), m. mv.
Hos'pitaalschip (*vaartuig tot geneeskundige hulp onzer visschersvloot op de Noordzee*), o. gmv.
Hos'pitaalsoldaat (*soldaat-oppasser in een hospitaal*), m. -aten.
Hospitaliteit' (*gastvrijheid, herbergzaamheid*), v. gmv.
Hospitant' (*leerling, die zonder admissie-examen enkele lessen van een klas eener H. B. S. of van een gymnasium mag bijwonen*), m. -en; **-tante,** v. -s.
Hospita'rius (*in een klooster, de monnik die de vreemdelingen gastvrij ontvangt*), m. -sen.
Hospiteeren (*gast zijn*, fig. *iemands schoollessen zonder voor-examen bijwonen*).
Hospi'tium (*klooster op de hoogte der Alpenpassen tot herberging*), o. -s; *het oudste - of hospice is dat van den Grooten St. Bernard.* (t = ts.)
Hospodar' (*heer, vorst, weleer vorst van Moldavië, Wallachije, Lithauen*), m. -s.
Hos'sebossen (uit: *hotsen en botsen*, een redupl.: *schokkende rijden*), ik heb -hossebost; *het - van een boerenwagen.*
Hos'sen (*tegen elkander loopen of springen*), ik heb gehost; *tijdens de kermis wilde men - te Rotterdam.*
Hos'tie (Lat. *hostia*, d. i. *offerande*, R.-K. *offerbrood in de H. Mis*), v., -tiën, -ties.
Hos'tiekelk, m. -kelken; zie **Ciborie.**
Hostiel' (*vijandig, gekant tegen, op oorlogzuchtige wijze*), bn. en bw.
Hostiliteit' (*vijandelijkheid, vijandelijk gedrag*), v. -en.
Hot (*rechts*, in tegenstelling van *haar*, links; naar de rechterzijde: bij paarden), bw.; zegsw.: *van - noch haar weten*, niets weten, het minste en gemakkelijkste niet, een erge domoor zijn.
Hot (*dik van zure melk*), v. gmv.
Hotel' (*groot, voornaam huis; deftige naam voor een logement*), o. -s.
Hotel'houder (*eigenaar of exploitant van een hotel*), m. -houders; ook Hôtelier.
Hot'sen (*botsen, schokken, stooten, schudden*), ik hotste, heb gehotst; **-ing,** v. -en.
Hot'ten (*schiften van melk*), het heeft gehot.
Hot'tentot (*inboorling in Z.-Afrika*), m. -ten.
Hotto'nia (bloem: *waterviolier, waterduizendblad*), v. -'s.
Hou (*toegenegen*), bn.; *- en trouw zijn*, getrouw zijn onder alle omstandigheden.
Hou (verwant met *houden*: *sta stil! hou op!*), tw.
Hou'den (uit *halden*: *bevatten, vasthouden, bezitten*), ik hield, heb -gehouden; *in ontzag -*, vrees inboezemen; *iemand in het oog -*, zijn doen en laten bespieden; *paard en rijtuig -, bedienden -*, d.i. hebben; *hij houdt zich maar zoo*, hij neemt den schijn aan; *zich goed -*, zich dapper, royaal enz. gedragen; *het zal er om -*, het zal moeite inhebben; *die spijker zal niet -*, vasthouden; *- van iemand*, iem. toegenegen zijn, hem liefhebben; *het - met iemand*, zijn partij aanhangen, hem toegenegen zijn en steunen.
Hou'der (*persoon, die iets houdt*, d.i. *eenige zaak drijft*), m. -s; in samenstell. als: *hotel-, kas-, boek-, enz.*; *de - van aandeelen, de - van een wissel*, bezitter.
Houderes', v. -sen; in samenstell.: *Bewaarschool-.*
Hou'ding (*gestalte*), v. -en; *een nette -, een stemmige -*, voorkomen; ook manier van optreden in eenige zaak: *de - van den Eng. minister tegenover de Boerengeneraals*; ook zede, wijze; *zoo iets geeft geen -*, dat is tegen alle usantie.
Hou'kind (*zuigeling, bij uitbr. een kind, dat men altijd tot zijn last zal hebben*), o.; -kinderen; *een idioot kind blijft een -.*
Hou'ri (*paradijsnimf met gazellenoogen; eeuwig jong blijvende gezellin in het paradijs van Mohammed*), v. -'s. (ou = oe); lees: *hoeri.*
Hout (*het hardere deel van boomen, heesters, enz.*), o. gmv.; *droog -, fijn -, dood -, kwastig -; turf en - opdoen*, brandhout; spreekw. *Alle - is geen timmerhout*, men kan voor dat werk niet iedereen gebruiken; *van dik - zaagt men planken*, wanneer men de noodige grondstoffen heeft, marcheert het werk goed; fig. *dat snijdt geen -*, b.v. die redeneering doet weinig af, helpt niet; dat is geen argument; ook: *bosch*, b.v. *het hert heeft zich in het - verscholen; 't is frisch in 't -.*
Hout (*bosch bij Haarlem en Alkmaar*), m.; *in den - zitten; een fatsoenlijk Amsterdammer komt alleen in den -.* (C.O.)
Hout'aankap (O.-I. *het vellen van boschhout*), m. gmv.; zie **Aankap.**
Hout'aarde (*aarde van vermolmd hout; houtmolm*), v. gmv.
Hout'achtig (*als hout, lijkende op hout*), bn.; *de -e stengel van vlas, hennep; de -e takjes van den besseboom.*
Hout'asbest (*een soort v. asbest, ook berghout genoemd, in Tyrol*), o. gmv.
Hout'asch (*asch van verbrand hout*), v. gmv.
Hout'azijn (*azijn, bereid uit teerwater, welk water bij droge distillatie uit hout ontstaat*), m. gmv.
Hout'bederver (*volksnaam van zekeren houtkever, die het hout vernielt*), m. -bedervers.
Hout'beitel (*kloof beitel van den timmerman*), m. -beitels.
Hout'bok (*zaagbok, ezel der houtzagers*), m. -bokken.
Hout'bok (*naam van den boktor, die in het hout der populieren leeft*), m. -bokken.
Hout'bouw (*het bouwen, telen van hout, houtteelt*), m. gmv.
Hout'cel (*een der samenstellende primitieve bestanddeelen van hout*), v. -cellen.
Hout'cellulose (*scheikundig toebereide houtstof, voor papierbereiding*), v. gmv.
Hout'deeg (*deeg, uit hout bereid als onderlaag voor spiegelornamenten*), o. gmv.
Hout'draaier (*ambachtsman, die gewoon gedraaid houtwerk maakt*), m. -draaiers.
Hout'druk (*druk met houten lettervormen*), m. -drukken; **-drukkunst,** v. gmv.
Hout'duif (*volksnaam voor de bosch- of woud duif*), v. -duiven.

Hout'ekster (*volksnaam voor de Vlaamsche gaai*), v. -eksters.
Hou'ten (*van hout*), bn.; *een - schoolbord, een - pop, een - been.*
Hou'terig (*houtachtig*, fig. *stijf*), bn.; *een - mensch*, linksch, onhandig; **-heid,** v. gmv.
Hout'gravure (*houtsneeplaat of -prent*), v. -s.
Hout'handel (*groothandel in hout*), m. gmv.
Hou'tig (*houtachtig*), bn.; *een -e stengel.*
Hou'ting (*zalmachtige visch, adelvisch*), m. -en.
Hout'je (*stokje, latje*), o.; zegsw. *iets op zijn eigen - doen*, d. i. op eigen gezag, op eigen handje; *het ging over zijn hout*, het werd te erg, het liep de spuigaten uit; zie **Kerfstok.**
Hout'je, o. gmv.; zegsw. *van het - zijn*, R.-K. zijn, het kruishout als symbool der Verlossing hoogelijk eeren; *iets op zijn eigen - doen*, verantwoording, naar zijn eigen zin.
Hout'kever (*zekere kever, die op boomen leeft*), m -kevers.
Hout'luis (*insect, levend onder den lossen bast der boomen*), v. -luizen; *het doodkloppertje is een soort van -.*
Hout'maat (*raam om hout te meten*), v. -maten; **-made** (*houtwormpje*), v. -n; **-mijt** (*stapel hout, brandstapel*), v. -en; **-ringen** (*jaarringen in boomen*), m. mv.
Hout'schip (*schip tot vervoer van timmerhout*), o. -schepen.
Hout'schroef (*schroef om in hout te draaien*), o. -schroeven.
Houts'kool (*verkoold hout*), v. -kolen; *de kachel met - aanmaken; briketten van gestampte -; met - teekenen.*
Hout'slijp of **-pulp,** v. gmv. d.i. een brij van houtspecie tot bereiding van papier.
Hout'snede, hout'snee (*gravure in hout*), v. -sneden, -sneeën; *het boek is versierd met houtsnee-figuren*; -sneetje, o. -s.
Hout'snijder (*vervaardiger van afbeeldingen of beelden in hout*), m. -snijders; **-snijkunst** (*xylographie*), v. gmv.; **-snijwerk,** o. -en.
Hout'snip (*steltlooper, inlandsche vogel onzer bosschen en moerassen*), v. -snippen.
Hout'soort, v. -soorten; **-spaander,** m. -s; **-stapel,** m. -s; **-teelt** (*houtbouw*), v. gmv.; **-tuin** (*werf of erf, waar timmerhout opgestapeld is*), m. -en; **-veiling** (*houtverkoop*), v. -veilingen.
Hout'vester (eig. *-vorster*, uit het Duitsch *förster*, van *forst*, pijnboom; in O.-Indië: *opzichter van bossehen*), m. -s; *de -s op Java en Madoera.*
Hout'vijl (*houtrasp, nl. om meubelhout te polijsten*), v. -vijlen; **-vim** (*houtmaat*), v. -men; **-vink** (*vliegenrangertje*), m. -en; **-vlieg** (*kever*), v. -en; **-vlot** (*verbonden rij palen en balken, waarmede men de rivieren afzakt*), o. -ten; **-waren** (*allerlei houten keukengerief*), v. mv.; **-wol** (*fijn houtschaafsel als pakmiddel in gebruik*), v. gmv.; **-worm** (*insect*), m. -en; **-zaag** (*groote lange tweemanszaag*), v. -zagen; **-zaagmolen,** m. -s; **-zolder,** m. -s.
Houvast' (*klamp, kram*), o. -vasten.
Houw (stam van *houwen*: *slag met een degen of sabel*; *ook de wonde zelf*), m. -en.
Houw (*werktuig, kalkklopper*), v. houwen.
Houw'bijl (*zware bijl, slagbijl*), v. -bijlen.
Houw'blok (*slagers-hakblok*) o. -blokken.
Houw'degen (*groote degen, stootdegen*, fig. *vechtersbaas*), m. -degens.
Hou'weel (verwant met *houwen*: *hakwerktuig*), o. houweelen.
Hou'wen (*slaan, kappen*), ik hieuw, heb gehouwen; *met een sabel, zwaard, degen -*, slaan; *steen-, vleesch-, beeld-*, d. i. kappen.
Hou'wer, m. -s; *beeld-, vleesch-, steen-.*
Houwit'ser (*kort kanon om granaten te werpen*), m. -s. vero.
Ho'veling (*heer v. d. hofhouding*), m. -en.
Hovenier' (*tuinman, gaardenier*), m. -s, -en.
Hovenie'ren (*den tuin verzorgen*), ik hovenierde, heb -hovenierd.
Huber'tus (*patroon der jagers, ook tegen de razernij*), m.; *orde van den H. -*, ridderorde van Beieren (ter eere der jacht).
Huber'tusdag (R.-K. *feestdag van Hub., den patroon der jagers, op 3 Nov.*), m. -dagen.
Huet', Conrad Busken, 1826—'86, Ned. letterkundige, en criticus van naam.
Hugenoot' (gesch. oorsprong onzeker: *naam in de 16e eeuw van een Hervormde of Protestant in Frankrijk*), m. -noten.
Hugo', Victor, *beroemd Fransch dichter en romanschrijver te Parijs*, 1802—'85.
Hui (bijvorm van *wei, of waterachtige stof van melk*), v. gmv.
Hui (klankn. *komaan! hei! voort!*), tw.
Hui'chelachtig (*schijnheilig*), bn. en bw.
Hui'chelen (*voorgeven, dat men een andere zienswijze is toegedaan dan men heeft, iets edels veinzen*), ik heb -huicheld; *vriendschap -*, voorgeven; **-aar** (*veinzaard, valschaard*), m. -s; **-arij'** (*veinzerij, schijnvroomheid*), v. -en; **-ing,** v. -en.
Huid (*bekleedsel van het dierlijk lichaam, vel*), v. -en; zegsw. *de - afstroopen*, villen, fig. iem. afzetten; *met - en haar opeten*, een dier opslokken of opeten zooals het is, zonder het te villen; *iets met de - betalen*, met het leven; *er zijn - aan wagen*, d. i. zijn leven; *iem. wat op zijn - geven*, een pak slaag geven; **-kleur** (*tint der huid*), v. gmv.; **-klier,** v. -en; **-ontsteking** (*-ziekte*), v. gmv.; **-zenuw,** v. -en; **-ziekte** (*verzwering, uitslag, mazelen, enz*), v. -ziekten.
Hui'dig (*hedendaagsch*), bn.; *de -e mode.*
Huid'vetten (*leertouwen*), ik heb gehuidvet, **-vetter** (*leerlooier*), m. -s; **-vetterij',** v. gmv.
Huid'worm (*draadworm onder de menschenhuid, vooral in de keerkringslanden*), m. -en.
Huid'zakdieren (*een klasse v. weekdieren*), o. mv.
Huif (*overtrek, hoofddeksel, kap*), v. huiven.
Huif'kar (*N.-Brab. kar met een linnen huif*), v. -karren; **-wagen** (*vrachtwagen*), m. -s.
Huig (*deel van het week gehemelte, lelletje achter diep in de keel*), v. -en; zegsw. *iem. van de - lichten*, iem. de huig doen inkrimpen, fig. hem op bedrieglijke wijze zijn geld afhandig maken.
Huik (stam van *huiken*: *hurk, doorzakking in de knieën*), v. -en; *op de -en zitten.*
Huik (*kapmantel, falie*), v. -en; zegsw. *de - naar den wind hangen*, van partij veranderen, al naar de omstandigheden dit eischen of raadzaam maken.
Hui'ken (*op de hurken gaan zitten*), ik heb gehuikt; **-er,** m. -s; zie **Hurken.**

Hui'lebalk (uit *huilen* en *balken*, redupl.: *gehuurde schreier bij een begrafenis*), m. ook vr. -en, vero.; fig. *kind, dat aanhoudend en klaaglijk schreit.*

Hui'lebalk (*vilthoed met neergeslagen rand*), v. -en; *Keesje was met een groote - achter het lijk* (*zijns vaders*) *gegaan.* (C.O.)

Hui'lebalken (den. van *huilebalk*: *aanhoudend huilen, vooral van jonge kinderen*), het heeft -huilebalkt.

Hui'len (*janken van honden en wolven*), zij hebben gehuild; ook: *met een luide en klagende stem schreien*; fig. *de wind -t in den schoorsteen*; spreekw. *Hij -t met de wolven, waarmede hij in 't bosch is*, hij doet mee met de partij, waarin hij zich bevindt, hij richt zich naar de personen, in wier gezelschap hij zich bevindt, is niet zelfstandig; **-er,** m. -s; **-erig** (*schreierig*), bn.; **-ster** (*schreiende vrouw*), v. -s.

Huis (*menschenwoning*), o. huizen; *een oud -, een fraai -, een geriefelijk -*; zegsw. *huizen zijn kruisen*, een rijmpje, om het leed uit te drukken, dat huurhuizen den eigenaar berokkenen; *het heele - was op de been*, gezin; *het Hollandsche -, Henegouwsche -, het - van Oranje*, vorstengeslacht; zegsw. *te - zijn in eenig vak*, op de hoogte zijn, er veel van weten; *met de deur in - vallen*, zonder inleiding of geheel onverwachts van iets spreken; *het - des Heeren*, R.-K. kerk, tempel; *hij is iemand van goeden huize*, van goede familie; *het hooger en lager - in Engeland*, de kamer der lords en der gemeenten; spreekw. *Oost, West, T- best!*

Huis'apotheek (*medicijnkist* of *-voorraad voor alledaagsch gebruik*), v. -theken.

Huis'armen (*huiszittende armen*), m. en v. mv.

Huis'arrest (*gevangenschap in eigen woning*), o. gmv.; zegsw. *- hebben*, niet kunnen of mogen uitgaan: *de zieke had -.*

Huis'baas (*huisheer, eigenaar van het gehuurde huis in betrekking tot den huurder*), m. -bazen.

Huis'bak (*een thuis gebakken wit tarwebrood*), o.; *is dit wel -?*

Huis'bakken (*in huis gebakken*), bn.; *een -brood*; fig. kleinzielig, onbeduidend, bekrompen: *-meeningen, -wijsheid.*

Huis'bediende (O.-I. *jongen*), m. -n.

Huis'bewaarder (*iemand, die bij afwezigheid der bewoners het huis bewaakt*), m. -bewaarders; **-waarster,** v. -s.

Huis'bezoek (*jaarlijksch bezoek van dominee of geestelijke aan een gezin*), o. -bezoeken.

Huis'braak (*inbraak, het inbreken in een huis om te stelen*), v. gmv.; zie B r a a k.

Huis'dier (*tam dier, dat door den mensch gehouden en verzorgd wordt*), o. -dieren.

Huis'dokter (*arts, die den zieke thuis bezoekt, iem. gewone dokter*), m. -dokters.

Huis'duif (*tamme duif*), v. -duiven; fig. huisvrouw, die haar genoegen in huis vindt.

Huis'eend (*tamme eend*), v. -eenden.

Hui'selijk, huis'lijk (*op het huishouden betrekking hebbende*), bn. en bw.; *-e aangelegenheden, -e zorgen*; *een - man*, die zijn genoegen in zijn gezin zoekt; *het - leven*, zooals dat thuis is; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Huis'genoot (*lid v. h. gezin, ook persoon, die met ons een zelfde huis bewoont*), m. en v. -genooten; *'t geluk woont als - bij Middelmaat* (Staring); *de -en des geloofs*, d.i. geloofsgenooten, personen die met ons van denzelfden godsdienst zijn; Gal. 6 : 10; vr. ook **-e.**

Huis'gezin (*familie*: *ouders en kinderen*), o. -gezinnen; *een noodlijdend -.*

Huis'goden (*in Rome, de beeltenissen der huisbeschermende goden*), m. mv.; zie **Laren** en **Penaten.**

Huis'heer (*heer des huizes, ook huiseigenaar*), m. -heeren.

Huis'hen (*gewone hen of kip*), v. -hennen; fig. man of vrouw, die zelden uitgaat: *hij of zij is een echte -.*

Huis'hond (*waakhond*), m. -honden; zie **Heemhond.**

Huis'houdboek (*notitieboek voor huiselijke uitgaven*), o. -boeken.

Huis'houdelijk (*het huishouden betreffende*), bn. en bw.; *een -e vergadering, de -e zaken*; fig. *spaarzaam, ordelijk*; **-heid** (*spaarzaamheid, netheid*), v. gmv.

Huis'houden (*het huis besturen*), ik hield -, heb -gehouden; *zij weet netjes huis te houden*; zegsw. *er is geen huis met hem te houden*, hij is lastig van humeur; **-er,** m. -s; **-ster,** v. -s.

Huis'houden (*gezin*), o. -s; *hij heeft een groot -*; *dat huis wordt bewoond door drie -s*, ook huisraad: *heel zijn - is voor schuld verkocht*; *een - van Jan Steen*, een slordig, haveloos huishouden.

Huishou'dend (*ordelijk, spaarzaam*), bn.

Huis'houding (*huisbestier*), v. -houdingen; **-inkje** (*klein gezin*), o. -s.

Huis'huur (*de prijs, waarvoor men het woonhuis gehuurd heeft*), v. -huren; *- indemniteit*, vergoeding in geld, ingeval vrije woning ontbreekt.

Huis'japon (*min kostbare japon voor huiselijk gebruik, dames-morgenjas*), v. -japonnen.

Huis'jas (*min kostbare jas, die een heer thuis draagt*), v. -jassen; -je, o. -s.

Huis'je (*klein gebouwtje*), o. -s; *een - voor den schildwacht*; *een heilig -*, een bidplaats met heiligebeeldje aan den landweg bv. in Limburg; ir. een herberg of kroeg: *hij kan geen heilig - voorbijgaan*, hij is een drinkebroer; ook voor: *bestekamer*; spreekw. *Elk - heeft zijn kruisje*, ieder gezin kent zijn leed.

Huis'je (*in gewijzigde bet.*), o. -s; *het planken -*, de doodkist: *het plankenhuis, dat allen toeft* (Tollens); *het - eener slak*, spiraalvormige woning op haar rug; *het - van een kompas*, de deels glazen omsluiting er van; *het - van een weegschaal*, ruimte, waarin de tong zich beweegt; *het - van een bril*, doosje met klepje bovenaan of met dekseltje; *het - van sommige zaden of zaadhuisje*, d.i. zaadhulsel.

Huis'jesmelker (gevormd naar analogie van *duivenmelker*: *iemand, die huisjes bouwt of koopt en dan verhuurt*), m. -melkers; *een hebzuchtige -*; ook: de ophaler der weekhuur; zie *Melken* = kweeken.

Huis'jesslak (*slak met een huisje*), v. -ken.

Huis'jongen (O.-I. *huisbediende*), m. -s.

Huis'kamer (*huishoudkamer, waarin n.l. het gezin gewoonlijk verblijft*), v. -kamers.

Huis'kapel (*bidkapel in huis*), v. -kapellen.

Huis'kapelaan (R.-K. *geestelijke bij adellijke lieden op een kasteel*: *ook biechtvader van een vorst*), m. -kapelanen of -kapelaans.

Huis'kat (*de gewone kat onzer woningen*), v. -katten; *Wat hart wordt door geen goud verlokt, wat - door geen visch!* (Bild.)
Huis'klok (*staande klok, hangklok*), v. -klokken.
Huis'kondiging (gesch. *oproeping der floreenplichtigen tot verkiezing van een predikant*), v. gmv.
Huis'krakeel (*twist onder de leden van een gezin*), o. -krakeelen.
Huis'krekel (*rechtvleugelig insect der bakkerijen en der bovenwoningen*), m. -krekels; ook: **Heimpje.**
Huis'kruis (*plaag, aanhoudend verdriet in huis*), o. -kruisen; *de oude Jan verlangt zich van zijn - te ontslaan*, nl. van Jan Salie. (Potg.); scherts. *huisvrouw.*
Huis'look (*vetplant, op daken en muren groeiende*), o. gmv.
Huis'man (*plattelandsbewoner, landman, boer*), m. -lieden, vero.; *nu, de - groet zijn magen*, (Ledeganck, *De Boekweit*). Vl.
Huis'mansdochter (*boerendochter*), v. -dochters; *een huwelijk, zij het met eene overjarige -.* (Potg.); **-wijf** (*boerin*), o. -wijven.
Huis'manswoning (*boerenhuizinge, hoeve*), v. -woningen.
Huis'marter (*steenmarter*), m. -s; ook **Fluwijn.**
Huis'meid (O.-I. *binnenmeid*), v. -en.
Huis'middel (*huiselijk geneesmiddel*), o. -middelen; *vergeefs beproefdet gij alle -en* (C.O.), om nl. den dubbelen tand te verwijderen.
Huis'moeder (*vrouw des huizes*), v. -s.
Huis'onderwijs (*lager onderwijs, dat gegeven wordt in de woning van ouders of voogden aan de kinderen van ten hoogste drie gezinnen gezamenlijk*), o. gmv.
Huis'onderwijzer (*onderwijzer, die huisonderwijs geeft*), m. -onderwijzers; zie: **Gouverneur.**
Huis'onderwijzeres (*juffrouw, die huisonderwijs geeft*), v. -onderwijzeressen; zie: **Gouvernante.**
Huis'orgel (*kamerorgel*), o. -orgels.
Huis'ploert (stud. *huisbaas*), m. -ploerten.
Huis'prelaat (R.-K. *geestelijke van hoogen rang, verbonden aan het pauselijk hof*), m. -prelaten; ook een door den paus te verleenen eeretitel voor geestelijken.
Huis'raad (*meubels, inboedel*), o. gmv.
Huis'schilder (*verver van huizen*), m. -schilders; **-sleutel** (*sleutel van de huisdeur*) m. -s; **-spin** (*kamer- of zolderspin*), v. -spinnen.
Huis'slak (*naakte, kleine slak*), v. -slakken.
Huis'sloof (*in huis zich aftobbende vrouw; zij, die al het werk in huis en keuken meedoet en zelden of nooit voor haar genoegen eens uitgaat*), v. -sloven.
Huis'toilet (*eenvoudige kleedij in huis*), v. o. -ten; **-je,** o. -s.
Huis'vesten (*wonen, laten wonen*), ik huisvestte, heb en ben -huisvest; **-ing,** v. gmv.: *iemand -ing geven, ergens -ing vinden*, woning.
Huis'vlieg (*gewone, niet stekende vlieg*), v. -vliegen; **-vogel** (*kamervogel*), m. -vogels.
Huis'vlijt (*handbezigheid der kinderen in huis: snijden, zagen, vlechten*, enz.), v. gmv.
Huis'vlijtschool (*school voor het onderwijs in huisvlijt*), v. -scholen.
Huis'vrede (*rust in eigen woning*), m. gmv.; *den - storen, den - breken*, wederrechtelijk iemands huis binnendringen om er de rust te storen; **-vredebreuk,** v. gmv.: *drie dagen hechtenis wegens -vredebreuk.*
Huis'vriend (*vriend der familie, dagelijksch bezoeker*), m. -en; *ik ben - bij die familie; de -*, titel van een letterkundig Maandschrift, destijds opgericht door J. J. A. Goeveneur.
Huis'vrouw (*de vrouw des huizes, echtgenoote*), v. -vrouwen; *het woord - komt in de spreektaal weinig voor, wel in stadhuisstijl.*
Huis'waard (*de heer des huizes*, ook *verhuurder of eigenaar*), m. -en; **-waardin',** v. -nen; *of zal hij dan niet luistren naar 't vermaan van huiswaard en waardin?* (Staring). vero.
Huis'waarts (*in de richting van het huis*), bw.; *wij gaan -*, naar huis; *zij keerden -.*
Huis'werk (*werk dat in het huis*, d. i. *niet in de keuken, moet gedaan worden*; ook *huis-schoolwerk van leerlingen*), o. gmv.
Huis wet (*huiselijke regel of orde, voor bedienden in groote huizen, ook wel geschreven*), v. -wetten; *de grijsaard, nl. Edelard rijst, indachtig aan zijn -, en aan het uur, dat hem ter tafel noodt.* (Staring).
Huis'zittend (*zelden of nooit uitgaande*), bn.; *een - leven; -e armen*, tegenstelling van straatbedelaars.
Huis'zittenhuis (*huis voor armenverpleging te Amsterdam*), o. -huizen.
Huis'zoeking (*gerechtelijke visitatie van een huis*), v. -en; **-zorg** (fig. *huishoudster*), v.: *mijn oude - ziet mij gewoonlijk (dan) met een meesmuilenden glimlach aan.* (Jonathan).
Huis'zwaluw (*gewone zwaluw*), v. -en.
Hui've, v. -n; zie **Huif.**
Hui'ven (*dekken met een huif*), ik heb gehuifd; *de sneeuw had alles wit -huifd.* (Ter Haar).
Hui'verachtig (*rillerig*), bn.; fig. *ik ben -, zoo iets te doen*, bang, aarzelend; **-heid,** v.
Hui'veren (*beven, rillen*), ik heb -huiverd; *- van kou; - van angst*, sidderen; **-ing** (*rilling*), v. -en.
Hui'verig (*huiverachtig*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Hui'zen (*wonen*), ik heb gehuisd; **-ing,** v.
Hui'zing (*woning, heerenhuis*), v. -en.
Huk'ken (bijvorm van *huiken*: *duiken, doorzakken in de knieën*), ik heb gehukt.
Hul (verwant met *helen: kap, muts, doek, hoofddoek*), v. hullen.
Hul'de (verwant met *hou: bewijs van trouw, eerbewijs*), v. gmv.; *- doen, wegens een leengoed*, erkenning van den leenheer; fig. *- doen aan de waarheid*, haar openlijk erkennen.
Hul'debetoon (*eerbewijs*), o. gmv.; **-blijk** (*teeken van hooge vereering*), o. -blijken.
Hul'den (*hulde doen, huldigen*), ik heb gehuld; *zoo huldt gij* [*Parijs*] *dan vannieuws tot overheer den afgod* [*Napoleon*]? (Staring).
Hul'digen (*eer aandoen, erkennen*), ik heb gehuldigd; *de waarheid -, de kunst -, de Godheid -, de Koningin -*; **-ing** (*inhuldiging, blijde inkomst*), v. -en; **-ingseed,** m. gmv.
Hulk (*lastschip, log koopvaardijschip*), v. -en; vero; fig. *de - van staat*, dichterl.: **-je,** o. *Levenshulkje, steek in zee!* (Tollens, *Bij de geboorte van zijn jongste dochtertje*).
Hul'len (den. van *hul: dekken, omwikkelen met een hul*), ik heb -huld: *de vrouwen waren*

in zwarte mantels -huld, (V. Lov.), gewikkeld, gekleed; **-ler,** m. -s; **-ling,** v. -en.
Hul'lie (*hun-lieden*), pers. voornw.
Hulp (verwant met *helpen*: *bijstand, redding, steun*), v. gmv.; **-eloos,** bn. -oozer.
Hulp'bank (*instelling, waar men tegen borgstelling kleine sommen ter leen kan bekomen*), v. -banken.
Hulp'behoevend (*hulp noodig hebbende*), bn.; *een -e kind, een -e grijsaard.*
Hulp'behoevend) bn.; spraakk. *een - w.w.*, b.v. mogen, kunnen, willen, moeten, durven; b.v. *Ik mag uitgaan, ik kan schrijven, ik wil studeeren. Ik moet gaan. Hij durft dat zeggen*, ook *Modaal hulpw.w.*
Hulp'bende (*een troep soldaten*), v. -benden.
Hulp'kantoor (*bijkantoor*), o. -kantoren; *een - der posterijen.*
Hulp'kerk (*noodkerk, waarin nl. tijdelijk de dienst wordt verricht*), v. -kerken.
Hulp'lijn (meetk. *lijn, duidelijkshalve in een fig. getrokken*), v. -lijnen.
Hulp'middel, o. -middelen; *allerlei leer- en -en bij het onderwijs.*
Hulp'onderwijzer (*onder de wet van 1857 door eenig gezag benoemde onderwijzer eener school, ondergeschikt aan den hoofd-onderwijzer*), m. -s; **-es',** v. -sen. vero.
Hulp'postkantoor (*bijkantoor*), o. -oren.
Hulp'prediker (O.-I. *bij-predikant*), m. -predikers.
Hulp'priester, m. -s; zie **Adsistent.**
Hulpvaar'dig (*bereid te helpen*), bn.; *een -e buurvrouw*; **-heid,** v. gmv.
Hulp'werkwoord (spraakk. *werkwoord, dat bij de vervoeging van een ander helpt*), o. -woorden; *hebben, zijn, zullen* zijn -en van tijd; *mogen, moeten, kunnen, zullen, willen, laten* zijn -en van wijze: *worden* en *zijn* zijn -en van den lijdenden vorm.
Huls, hul'ze (verwant met *helen*: *dekking van stroo om flesschen, hoes van papier*), v. hulzen; *een patroon -.*
Hul'sel (*kap, hoofddoek*), o. -s; ook: *bloem -, zaad-*, bedekking; dicht. *iemands stoffelijk -*, ook *sterfelijk -*, lichaam.
Hulst (*groene heester of boom met glimmend harde, stekelige bladeren en roode bessen*), m. -en.
Hul'ze (verwant met *helen*: *omhulsel*), v. hulzen; zie Huls.
Hum (eig. *humeur*), o.; zegsw. *in zijn - zijn*, goed geluimd zijn, in zijn humeur zijn, goed gemutst zijn.
Hum, bw.; zie *Hem.*
Humaan' (*echt menschelijk, menschlievend, gedienstig*), bn. en bw.; **-aner, -st.**
Humanio'ra (*studiën van de klassieke talen*: *Latijn en Grieksch*; *ook der letterkundige wetenschappen*, nl. *spraakkunst, redekunst, dichtkunst, Grieksch en vooral Latijn*), o. mv.
Humaniseeren (*tot mensch vormen, beschaven, veredelen*); **-ing,** v. gmv. (s = z).
Humanis'me (*stelsel van opvoeding en onderwijs, waarbij de oude talen als grondslag van hoogere vorming dienen*), o. gmv.
Humanist' (*persoon, die de humaniora beoefent of onderwijst*), m. -en; gesch. inzonderheid degene, wiens al te groote en eenzijdige bewondering voor den schoonen vorm der klassieke schrijvers tot een bijna even groote geestdrift voor den inhoud, voor de heidensche beginselen in godsdienst en zedenleer leidde.
Humanitair', bn.; *een - doel*, menschlievend. (ai = ê).
Humaniteit' (*menschelijkheid, menschlievendheid, alles wat den mensch liefdewaardig maakt*), v. gmv.; *waarachtige - des harten.* (Potg.)
Hum'bolt, Alexander von, 1769—1859, te Berlijn: aardrijkskundige; ontdekkingsreiziger en natuurkenner.
Hum'bug (*pocherij, opsnijderij, leugen, grootsprekerij*), m. gmv.
Humecteeren (*bevochtigen*). (c = k).
Humeur' (*gemoedsstemming, temperament*; *luim*), o. -en; **-ig** (*grillig, veranderlijk*), bn.
Humiditeit' (eig. *vochtigheid*), v. gmv.
Humiliant' (*vernederend*), bn.
Humilia'tie (*vernedering*), v. -ties, -tiën.
Humilieeren (*vernederen, verlagen*).
Hum'men (*kuchend roepen*), ik heb gehumd; ook **Hemmen,** zie **Hum** en **Hem.**
Hum'mer (*groote zeekreeft*), m. -s.
Hu'mor (*eig. vocht*; fig. *zinrijke luim*; *grillige geestigheid, luimige wijze van voorstellen*), m. gmv.; *de opwekkende -.* (Koetsveld); *lieve Hemel, wij drijven in -.* (C.O.)
Humores'ke (*letterkundig opstel in humoristischen stijl*), v. -n.
Humorist' (*luimig schrijver*), m. -en; *het land is vergiftigd van -en.* (C.O.)
Humoris'tisch (*geestig, luimig*), bn. en bw.
Hu'mus (*teelaarde*), m. gmv.; **-laag,** v. -lagen; **-vorming,** v. gmv.; **-zuur,** o. -uren.
Hun (bijvorm van *hen*), pers. vnw.: *ik zend - een brief*; ook bezitt. vnw.: *- hond - huis.*
Hu'nebed, hun'nebed (*reuzengraf of -heuvel uit geweldige steenklompen samengesteld*; *oude offer- of begraafplaats in Drente en elders*), o. -bedden.
Hun'keren (verwant met *honger*: *sterk verlangen*), ik heb gehunkerd; *- naar iets*; **-ing,** v. -en.
Hun'nen (gesch. *Aziatisch volk, dat onder Attila op het Romeinsche rijk losstormde, doch door Aëtius bij Chalons verslagen werd, in 451 na C.*), m. mv.
Hun'nent (te) (*in hun huis, dorp, land*), bw.; *-halve, om -wil, van -wege.*
Hun'nenthalve (*uit hun naam, ter wille van hen*), bw.
Hun'nentwege (*van hun kant of zijde, in hun naam*), bw.
Hun'nentwil (*ter wille v. hen*), bw.; *om -.*
Hun'ner, huns, pers. vnw.: *erbarm u -*; *dat zijn huns gelijken*; ook bezitt. vnw.: *de prijs - koe, de kleur - honds, - konijns.*
Hun'nerzijds (*van hun kant*), bw.
Hup'pelen (freq. van *huppen*: *vooruitgaan met kleine sprongen*), ik heb en ben -huppeld; *de kinderen -, de lammeren -*; fig. *de golfjes -*; **-aar,** m. -s, **-ing,** v. -en.
Hup'pen (verwant met *hobbelen*: *dansen, springen*), ik heb gehupt; *Hup, mijn Jannetje!*
Hupsch (uit het Duitsch: *hübsch, heusch*: *voorkomend, prettig, wellevend, aardig*), bn. en bw.; **-heid,** v. gmv.
Hurd'le-race (Eng. *wedren over horden, schanskorven, heggen, en verdere hindernissen, enz.*), v. -races. (a = ee).
Hu'ren (den. van *huur*: *in huur nemen*), ik heb gehuurd; **huurder,** m. -s; **huring,** v. -en; **huurster,** v. -s.

Hurk, v. -en; zie **Hurken.**
Hur'ken (*op de hurken zitten*), ik heb gehurkt; **-er,** m. -s; **-ing,** v.; zie **Huiken.**
Hussiet' (gesch. *aanhanger van Joannes Huss*: *zoogenaamd kerkhervormer in Bohemen*, 1369—1415), m. -en.
Hut (*lage, armoedige woning*), v. hutten; *de - van of op een schip*, kamertje of loge; *een glas-*, deel van een glasfabriek.
Hut'je, o.; *met - en mutje*, met heel den rommel, met het heele huishouden, met pak, en zak; ook, *met - met mutje*, gmz.
Hut'selbeker (van *hutselen*, freq. van *hutsen*, schudden: *dobbeltrechter*), m. -bekers.
Hut'selen, hut'sen, bijvorm van *hotsen*: *dooreenschudden*), ik heb -hutseld, -hutst; **-elaar,** m.; **-ing,** v. -en.
Huts'pot (*huts* is verwant met *hutsen*: *gemengde spijs van aardappelen, uien, vleesch en wortelen*), v. gmv.
Hut'tentut (*onkruid in 't vlas, ook geteeld in het O. van ons land om de olie uit de zaden te persen, vlasdodder*), v. gvm.
Huur, v. huren; *de - van dit huis bedraagt f 500*, huursom; *een huis te -*, te huren; *de - loopt ten einde*, huurtijd.
Huur'brief, m. -brieven; *een - op een huis hangen*, het te huur hangen; *den - er af nemen*, nl. als het verhuurd is verwijderen.
Huur'ceël (*huurcontract*), v. -ceëlen.
Huur'contract (*geschrift of akte, de overeenkomst bevattende, aangegaan of aangenomen tusschen verhuurder en huurder*), o. -contracten.
Huur'huis (*gehuurd huis*), o. -huizen; **-koetsier** (*die rijtuigen verhuurt*), m. -s. **-leger** (*leger, bestaande uit huurlingen*), o.; -legers; **-ling** (*gehuurde persoon, ook krijgsman*), m. -en: *een leger van -en*; **-penning** (*handgeld, onderpand, godspenning*), m. -en; **-penningen** (*gelden voor de huur*), m. mv.; **-prijs,** m. -zen; **-rijtuig,** o. -en; **-waarde** (*aanslag van den huurprijs in de belasting*), v. -n.
Huw'baar (*volwassen*), bn. en bw.: *een - meisje, tot-bare jaren gekomen*; **-heid,** v. gmv.
Hu'welijk (*echtvereeniging*), o. -en.
Hu'welijk (R.-K. *een der zeven sacramenten*), o. gmv.
Hu'welijk (*den echt betreffende*), bn.; *de -e staat.*
Hu'welijksaanzoek, o. -en; **-advertentie,** v. -s of -tiën; **-belofte,** v. -n; **-bootje** (*beeld der huwelijksreis*), o. -s: *het -bootje instappen*; **-zegen** (*zegen op het huwelijk, ook de kinderen*), m. gmv.
Hu'wen (*in het huwelijk treden*; fig. *vereenigen*), ik heb en ben -huwd; fig. *hij huwt ijver aan kennis*, d.i. paart; **-baar** (*volwassen*), bn.: *een -bare dochter*; **-baarheid,** v. gmv.
Huy'decoper, Balthazar, 1695—1771, te A'dam: taal- en letterkundige.
Huygens, Constantijn, 1596—1687, te 's-Gravenhage: dichter en staatsman.
Huzaar' (*lichtgewapend ruiter*), m. huzaren.
Huza'renofficier, m. -s, -en; **-sla** (*sla, toebereid met koud vleesch, mosterd en slaolie, peper en zout*), v. -slaatje, o.; **-uniform,** v. -en, zie **Dolman.**
Hyacint' (*oranjegeel of goudkleurig edelgesteente*), m. -en; als stofnaam, o.
Hyacint' (*lelieachtige bolbloem uit het Oosten*), v. -en.
Hya'den (myth. *beek- of vijvernimfen*), v. mv.
Hyaliet' (*glasopaal, glassteen*), o. gmv.
Hybri'disch (*vreemdsoortig, bastaardachtig*), bn.; zie **Hibridisch.** (y = ie).
Hy'dra, myth. *groote, giftige waterslang; monster met 100 koppen, dat onsterfelijk was: door Hercules vernield en onder een rotsklomp begraven*; fig. *een schrikgedrocht*), v.; fig. *de - der revolutie.* (y = ie).
Hy'dra (*een soort van poliep, armpoliep in zoet water*), v. -'s. (y = ie).
Hydraat' (scheik. *verbinding van water met een zuur*), o. hydraten. (y = ie).
Hydrau'lica (*de wetenschap van het evenwicht en de beweging der vloeistoffen*), v. gmv.; *de - omvat de hydrostatica en de hydrodynamica*, lees: *hi-dro'-li-ka.*
Hydrau'lisch (*tot de wetenschap, de kunst der hydraulica behoorend*), bn.; *een -e pers*, soort van waterpers van buitengewone kracht, waarmee men een ontzaglijken druk kan teweegbrengen, zij dient tot persen en heffen.
Hydriatiek' (*watergeneeskunde*), v. gmv.
Hydrodyna'mica (*leer van de beweging der vloeistoffen*), v. gmv.
Hydrogeen', hydroge'nium (*waterstofgas*), o. gmv (y = ie).
Hydrographie' (*waterbeschrijving nl. van zeeën, rivieren en meren*), v. gmv.
Hydrogra'phisch (*wat met water of waterkracht in verband staat*), bn.; *-e onderzoekingen, een -e commissie, een - bureau.*
Hydrogra'phische kaarten (*zeekaarten*), v. mv. (y = ie).
Hydrome'ter (*watermeter, vochtmeter, hydrostatische balans, waarmede men de zwaarte van vloeistoffen bepaalt*), m. -s; *een - kan zijn een bier-, een wijn-, een brandewijnzwaartemeter*, enz.
Hydrophobie' (geneesk. *watervrees, hondsdolheid bij menschen, die gebeten zijn*), v. gmv.
Hydropisie', hydropsie' (geneesk. *waterzucht*), v. gmv. (y = ie).
Hydrosta'tica (nat. *leer van het evenwicht der vloeistoffen*), v. gmv.
Hydrosta'tisch (*waterweegkundig*), bn.; *een -e balans*; fig. *in -e afgetrokkenheid liggen de baliekluivers over de leuningen der bruggen.* (C.O.). (y = ie).
Hydrotechniek' (*waterbouwkunde*), v. gmv.
Hye'na (uit het Fr.: *verscheurend roofdier*), v. -'s; *de gestreepte -, de gevlekte -*; fig. *de -'s der slagvelden*, zij, die de lijken der gesneuvelden berooven.
Hye'nahond (*wilde hond in een groot deel van Afrika*), m. -honden. (y = ie).
Hyetome'ter (*regenmeter*), m. -s. (y = ie).
Hy'gea (*godin der gezondheid*), v. (y = ie).
Hygië'ne (*gezondheidsleer*), v. gmv.; *Tijdschrift voor -*; lees: *hi-gi-eene.*
Hygië'nisch (*de gezondheid betreffende*), bn.; *een - tijdschrift, -e bladen, -e therapie, de -e wetenschap, een - congres, -e maatregelen.* (y = ie).
Hygiënist' (*beoefenaar der hygiëne*), m. -en.
Hygrome'ter (nat. *werktuig ter bepaling van de vochtigheid v. de lucht*), m. -meters.
Hy'men, myth. *de god des huwelijks, broeder van Amor*; *ook het huwelijk, de echtstaat*; (y = ie): *-s juk dragen.* (Staring).
Hymene'ën (*bruiloftszangen*), v. mv. (y = ie).

Hym'ne (dichtk. *lofzang ter verheerlijking van de Godheid, harer scheppingen of eigenschappen; zij ademt eerbied, bewondering, geestdrift*), v. -n.; *Da Costa's - Aan de Voorzienigheid; Nieuwlands Orion; Vondels Rei van Engelen* (in Lucifer); verder kerkelijke hymnen, bv. *psalmen* en het *Te-Deum*, (R.-K.); *een volks-*, nationaal lied. (y = i).
Hy'per, bw.: bet. in alle samenstellingen: *overdreven, over.*
Hyperbo'lisch (*buitensporig, overdrijvend, overdreven*), bn. en bw. (y = ie).
Hyperbool' (stijl: *troop der overdrijving*), v. -bolen; b.v. *van de daken verkondigen, zoo snel als de wind, een vloed van tranen, zich in weelde baden*, enz.
Hyperbool' (meetk. *een der kegelsneden*), v. -bolen; zie **Ellips** en **Parabool.** (y = ie).
Hypermetropie' (*vèrziendheid*), v. gmv.; **-tropisch** (*vèrziend*), bn (y = ie).
Hypertrophie' (*overvoeding*), v. gmv.
Hyp'nos (*slaap, god des slaaps*), m. gmv.
Hypno'se (*magnetisch opgewekte*, d.i. *kunstmatige slaap, zenuwslaap*), v. gmv. (y = i).
Hypno'tica (geneesk. *slaapwekkende middelen*), o. mv. (y = i).
Hypno'tisch (*slaapzucht wekkend*), bn.; *-e middelen.* (y = i).
Hypnotiseeren (*iemand in een toestand van hypnose brengen*); lees: *hipnotizeeren.*
Hypnotiseur' (*iemand, die de hypnose weet op te wekken*), m. -s; *een dokter -.* (y = i).
Hypnotis'me (*toestand van bedwelming zeer gelijkende op den slaap*), o. gmv. (y = i).
Hypochon'der (*aan hypochondrie lijdend, zwaarmoedig, neerslachtig*), bn. (ch = g).; ook: Hypochon'drisch. (y = ie).
Hypochondrie' (*miltzucht; onderbuiksziekte*; fig. *zwaarmoedig- of zwartgalligheid, droefgeestigheid*), v. (ch = g).
Hypochondrist' (*iem., die aan hypochondrie lijdt*), m. en v. -en. (ch = g).
Hy'pocras (*kruiderwijn*), m. gmv.; zie **Hipocras.** (y = ie).
Hypocriet' (*huichelaar, schijnheilige*), m. en v. -en.
Hypocrisie' (*huichelarij*), v. gmv. (y = ie).
Hypotenu'sa (*langste zijde van een rechthoekigen driehoek*), v. -'s. (y = ie).
Hypothecair' (*pandstellend*), bn.; *een -e schuld, een -e inschrijving.* (y = ie).
Hypotheek' (*onderpand, verbandbrief*; spreekt. *zilveren dak*), v. -theken; *hij heeft een - van tien duizend gulden op zijn huis*; zie **Kusting.** (y = ie).
Hypothekeeren (*als onderpand doen inschrijven*); *hij heeft zijn weiland gehypothekeerd.* (y = ie).
Hypothe'se (*onderstelling; iets dat men als waarheid of feit aanneemt*), v. -n. (y -ie).
Hypothe'tisch (*onderstellend, veronderstellenderwijze*), bn. en bw. (y = ie).
Hypsome'ter (nat. *werktuig: hoogtemeter*), m. -meters. (y = i).
Hypsometrie' (*hoogtemeting*), v. gmv.
Hy'sop (*lipbloemige plant, rijk aan oliestof, is prikkelend van reuk en smaak*), v. gmv.; **-drank,** m. -en; **-olie,** v. gmv. (y = ie).
Hysterie' (*zeuuwziekte, ziekelijke zenuwachtigheid*), v. gmv. (y = i).
Hyste'risch (*overspannen, zenuwziek*), bn.; *op een - man valt niet te rekenen; deze dame heeft een - gestel*; fig. *het gillende eener -e dwarsfluit.* (C. O.); *-e toevallen.* (y = i).

I.

I. v. -'s De derde klinker en de negende letter van het alphabet; als Romeinsch cijfer *één*; zegsw. *de puntjes op de i's zetten*, iets zeer stipt afwerken of nagaan, geen stipje laten ontbreken.
Ib. of **Ibid.** - *Ibidem*, op dezelfde plaats, op dezelfde bladzijde.
i. b. d. - *in buitengewonen dienst*, b.v. Kamerheer der Koningin, i. b. d.
Id. - *Idem*, dezelfde, hetzelfde.
i. e. - *id est*, dat is.
I. H. S. - *In hoc sig'no* (*vinces*), in dit teeken (des kruises nl.) zult gij overwinnen; ook: *Jesus ho'minum salva'tor*, Jezus de Heiland, de Redder der menschen; of: *in hoc sa'lus*, hierin het heil; afkorting der drie eerste letters van den naam Jezus in 't Grieksch.
i. l. - *in loco*, ter plaatse.
Imp. - *Impera'tor*, de keizer, (eigenlijk de gebieder); ook *Imperatief.*
Impr. - *Imprima'tur*, het worde gedrukt; goedkeuring om iets af te drukken.
incl. - *inclusief*, ingesloten.
I. N. D. - *In no'mine De'i* of *Do'mini*, in den naam van God of des Heeren.
inf. - *Infinitief.*
Inf. - *Infanterie.*
infr. - *infra*, hieronder, lager, verder op.
I. N. I. - *In no'mine Je'su*, in den naam van Jezus.
inl. - *inleiding.*
I. N. R. I. - *Jesus Nazaræ'us of Nazare'nus Rex Judæo'rum*, Jezus van Narazeth of de Nazarener, de koning der Joden; het boven aan het Kruis gehechte opschrift v. Pilatus.
I. N. S. T. - *In no'mine Sanctis'simæ Trinita'tis*, in den naam der allerheiligste Drievuldigheid.
int., intr. - *interest.*
Inv. - *Inve'nit*, (hij) heeft het uitgevonden.
inz. - *inzonderheid.*
I. P. I. - *In par'tibus infide'lium*, in 't land der ongeloovigen.
Isr. - *Israëlietisch.*
It. - *Item*, insgelijks, verder, ook, nog.
Ital. - *Italiaansch.*
Ibi'dem (*op dezelfde plaats*), - zie **Ib.**

Ibe'ria, aard. oude naam voor Spanje, dat nog met Portugal het *Iberisch* schiereiland heet.
Ibe'rus, aardr.: nu de Ebro in Spanje.
I'bis (*steltlooper: reigerachtige vogel, in oud-Egypte vereerd*), m. -sen; *de groene -, aan de kusten der Zwarte Zee; de heilige -*, n.l. de - in oud-Egypte.

Ib'sen, Hendrik, 1828–1907, te Skien in 't Z. van Noorwegen: schepper van een nieuw soort van tooneelspel.

I'carus, myth. zoon van Daedalus, redd'e zich met wassen vleugels uit den doolhof van Greta, doch - vliegt te dicht bij de zon, en zijn wassen vleugels smelten: beeld van jeugdige onbezonnenheid.

I'carusvleugels (myth. *vleugels van veeren en was door Icarus' vader uitgevonden om uit het labyrint van Creta te ontsnappen*), m. mv.; Icarus vloog tegen den raad zijns vaders te hoog, zoodat het was smolt door de felle zonnewarmte en de onbezonnen jongeling in zee verdronk; *op - opstijgen*, onbezonnen en lichtzinnig zich wagen bv. op 't gebied der kunst.

-ice (*bastaarduitgang*), vormt vrouw. persoonsnamen: *novice, inspectrice, directrice, cantatrice.*

Ichneu'mon (*roofdier, Egypt. wezel*), m. -s; *de Egyptische -*, ook *Pharao-rat.*

Ichthyographie' (*beschrijving der visschen*), v. gmv.; lees: *ich-ti-o-gra-fie.*

Ichthyologie' (*kennis der visschen*), v. gmv.; **-logisch,** bn.: *een - logische atlas.*

Ichthyoloog' (*vischkenner*), m. -logen.

Ichthyosau'rus (*vischhagedis, krokodilachtig dier der voorwereld, tot 8 M. lang*), v. -sen.

Iconoclas'ten (gesch. *beeldenbrekers of beeldstormers in de Grieksche kerk*), m. en v. mv.

Iconodoe'len (gesch. *beeldenvereerders*), m. en v. mv.; *- zijn de tegenstanders der iconoclasten.*

Icosaë'der (meetk. *regelm. twingtigvlak, een der vijf regelmatige meetk. lichamen*), o. -s.

I'da (aardr. *gebergte bij Troje, bekend door het oordeel van Paris*), m.

Ideaal' (*voorstelling van iets in gedachte, dat de volkomenheid nabij komt, droombeeld*), o. idealen; *de leeuw, een - van kracht* (C.O.); *de kachel is bij strenge vorst het - van winterheil.* (C.O.); *Byron beschouwde de onafhankelijkheid als het - van geluk.* (Beets).

Ideaal', idea'lisch, bn.; *een -ale voorstelling; het Melkmeisje is geen -lische herderin.* (Jonath.), enkel bestaande als ideaal.

Ide'ale (Het), o. d. i. *het hoog-denkbeeldige.*

Idealiseeren (*verheven, schoon voorstellen, vooral in de kunst*). (s = z).

Idealis'me (*het streven naar het ideale, ook: leer van het onzinnelijke*), o. gmv.; *het oudste - is dat van Plato*, deze leerde, dat de zinnelijke dingen slechts in schijn bestaan, zie ook **Realisme.**

Idealis'me (*in de kunst, het streven naar het ideëele of niet-realistische*), o. gmv.

Idealist' (*iemand, ook schilder, die het idealisme nastreeft*), m. -listen; zie **Realist.**

Idealis'tisch (*als van een idealist*), bn.: *een -e levensbeschouwing*; bw.: *een - aangelegde ziel.*

Idee' (*denkbeeld, gedachte, voorstelling, innerlijke aanschouwing, begrip*), v. en o. -ën.

Idee-fi'xe (*bijblijvend dwaalbegrip van zwakke of zieke hersenen*), o. idees-fixes; ook: idee, waarvan men zich niet kan ontdoen, dwaas of vreemd denkbeeld, dat iem. blijft drukken of kwellen: *vastgeworteld drog-idee.*

Ideëel' (*wat alleen in gedachte bestaat*), bn.; *een - doel, een -e toestand*, niet werkelijk; *dat is slechts een - nadeel*, denkbeeldig.

I'dem (*dezelfde, hetzelfde*), aanw. vnw. Zie **Id.**

Identiek' (*in den grond hetzelfde, eenerlei, gelijkwaardig, gelijkgeldend, gelijk*), bn.; ook: Identisch.

Identificeeren (*twee zaken als gelijk beschouwen, twee dingen onder één begrip brengen*). (c = s).

Iden'tisch (*identiek, gelijkgeldend, eenerlei*), bn.

Identiteit' (*eenheid van wezen, persoonsgelijkheid*), v. gmv.; *zijn - bewijzen*, dat men nl. de persoon is, voor wien men zich uitgeeft; *iemands - vaststellen.*

Ideographie' (*schrift, bestaande in afbeelding der voorwerpen, wat aanvankelijk ook de hiërogliefen waren*), v. gmv. (ph = f).

Ideogra'phisch (*eigenhandig of zelfgeschreven*), bn.; *een - testament.*

Idio'ma, idioom' (*spraakeigen; zegswijze, tot de spreektaal behoorende; taaleigen, gewestspraak*), o. idiomen.

Idiomatiek' (*leer van het taaleigen*), v. gmv.

Idioma'tisch (*het taaleigen betreffende*), bn. *-e uitdrukkingen.*

Idioom', idio'ma (*taal-eigenaardigheid, taaleigen, eigenaardige uitdrukking*), o. idiomen.

Idioot' (*botterik, iem. zonder bevattingsvermogen, stompzinnige*; fig. *onnoozele*), m. idioten; *de idioten-school te Rotterdam.*

Idio'ten-school (*school voor stompzinnige of achterlijke kinderen*), v. -scholen.

Idio'ticon (taalk. *woordenboek eener gewestelijke taal of van eenig dialect*), o. -s.

Idiotis'me (geneesk. *stompzinnigheid, bekrompenheid der verstandelijke vermogens, onvatbaarheid voor verstandsontwikkeling*), o. gmv.

Idiotis'mus (taalk. *gewestelijke uitdrukking, plat provinciewoord, eigenaardige zegswijze in eenig dialect*), o. -tismen; ook: **-tis'me.**

Idolaat' (*afgodisch*), bn. en bw.; *iem. of iets - vereeren of beminnen.*

Idool' (*afgod, afgodsbeeld*), m. en o. -olen.

Idu'na, Germ. myth. *godin der eeuwige jeugd, de noordsche Hebe.*

Idyl'le (dichtk. *land-, veld- of herdersdicht*), v. -n; *De Visschers van Bild., De Vorstin in het Dorp en De Verjaardag van Staring zijn -n*; fig. *het kinderleven is een -.*

Idyl'lisch (*landelijk, herderlijk*), bn.; *de -e poëzie; een - landschap, -ernst; een -e natuur, een -e stemming.*

Ie, i (*hij*), pers. vnw.; *heeft - dat gezegd?*

-ie (*bastaarduitgang*), als in: *astronomie, geographie, historie, monomanie, lethargie, sympathie*, abstracte z.n.; *serie, compagnie, kolonie*, verzamelnamen; *lelie, tralie, balie, provincie, premie*, voorwerpsnamen.

Ie'der (*elk*), telw.; *- jaar, -e maand.*

Ie'dereen (*een ieder*), telw. en onb. vnw.; *dat is - bekend, hij is -s vriend.*

Ie'gelijk (*ieder*), telw.; *een -, elk en een -.* vero.

-iek (*bastaarduitgang*), vormt zaaknamen: *fabriek, trafiek, republiek* (gebied), *kroniek, statistiek.*

Ie'mand (uit *ie + man*, d. i. *eenig mensch*) onbep. vnw.; *daar is - voor u, ik heb toch - gezien, -s goede naam.*

Iep (*loofboom: olm*), m. -en; zie: **IJp.**

-ier, -enier' (*bastaarduitgang*), b.v. *koetsier, gondelier, kruidenier, tuinier, hovenier, aalmoezenier, valkenier*, dient tot vorming van mann. persoonsnamen; soms van zaaknamen:

banier, *brevier*, *bandelier*, of v. bloemnamen: *anjelier*, *violier*, *egelantier*.

Ier (*bewoner van Ierland*), m. -en; *een wilde* -, een woest man, ook bij overdracht: een wild meisje; het -sch (*de taal*), o. gmv.

Ier'land (*eiland met Engeland en Schotland het Vereenigd Koninkrijk Groot-Brittannië vormend*), o.; zie Erin.

Ier'sche (*een vrouw uit Ierland*), v. mv.; -vrouwen.

Iersch mos (*wier, zeegewas aan de kusten van Ierland*), o. gmv.; *het -e mos dient als voedsel en als geneesmiddel.*

Iet, onb. vnw.; *als niet komt tot-*, enz. vero.

-iet (*bastaarduitgang*) tot vorming van mann. persoonsnamen: *Moabieten*, *Ammonieten*, *Israëlieten*, afstammelingen van *Moab*, enz.; *heremiet*, *proseliet*, mann. persoonsnamen; evenals: *Karmeliet* (monnik v.d. berg *Karmel*).

-iet (*bastaarduitgang*), als in: *anthraciet*, *graniet*, *dynamiet*, *lyddiet*, stofnamen.

Iets (*eenig ding*), onb. vnw.: *daar hebt gij* -; als bw.: *het is - warmer*, eenigermate.

Iet'wat (*zeker iets*), onbep. vnw.

Iet'wat (*eenigermate*), bw.; *een vertrek, welks voorkomen - feestelijk is.* (Potg.), een weinig.

Ie'zegrim (*knorrepot, grompot, een knorrig of nurksch mensch*), m. -men; in de diersage Vanden Vos Reinaerde: de Wolf.

Iezegrim'mig (*norsch, knorrig*), bn.

If'tar (*maaltijd der Moslim des avonds na afloop v. h. vasten*), m.

-ig, -erig (*achtervoegsel*), b.v. in: *vlijtig*, *machtig*, *zondig*, hebbende, bezittende, bevattende; *bokkig*, *uilig*, *wettig*, *goedig*, *nattig*, overeenkomende met, iets hebbende van; evenzoo: *eenig*, één zijnde; *nederig*, laag, bescheiden zijnde; *slaperig*, *beverig*, *stooterig*, *zanderig*, *landerig*, *winderig*, met ongunstige bijbeteekenis. (i = u).

Igno'bel (*onedel, laag, slecht, laaghartig*), bn. en bw.; lees: *ienjo'bel.*

Ignorant' (Fr. *onwetend*), bn.; lees: *ienjorant'.*

Ignoran'ten (*monniken, broeders voor onwetenden, n.l. die dezen onderwijs geven*), m. mv.; ook: *Ignorantijnen*, orde in 1724 gesticht.

Ignoran'tie (*domheid, onwetendheid*), v. gmv.

Ignoreeren (*iets niet willen weten, of iemand niet willen kennen*); *iets -, iemand -.* (gn = nj).

-ij (*-nij, -erij, -ernij*): dit achtervoegsel is van vreemden oorsprong; b.v. *bedelarij*, *huichelerij*, een als zelfstandigheid opgevatte werking; *bakkerij*, *smederij*, *spinnerij*, werkplaats; *schilderij*, *rijmelarij*, *drogerij*, voortbrengsel; *artsenij*, middel; *abdij*, *grietenij*, gebied; *schutterij*, *boekerij*, *kleedij*, *ruiterij*, verzameling.

IJ'bokking (*lichtgerookte braadbokking*), m. -bokkingen.

IJ'del (*leeg*, fig. *vruchteloos*), bn. en bw.; *-e praat, een -e ruimte*; *-e pogingen, een -e vraag*; **-heid,** v.; zie **IJl,** bn.

IJ'dellijk (*zonder nut, buiten noodzakelijkheid*), bw.; *de naam des Heeren - uitspreken of gebruiken.*

IJ'deltuit (*pronkzieke vrouw*), v. -tuiten.

IJ'deltuiten (*loszinnig handelen, behaagziek zijn*), ik heb -ijdeltuit. w. g.

IJdeltuiterij' (*grillige dwaasheid*), v. gmv.

IJdeltui'tig (*lichtzinnig, los, behaagziek*), bn.; **-heid,** v. gmv.

IJf (*taxis, naaldboom*), m. ijven.

IJ'fel (*boog van ijf- of ijfelhout*), m. -s.; *de - siddert in zijn (nl. in Tell's) ving'ren.* (Bild.)

IJk (*geslagen of gebrand merkteeken van echtheid op maten en gewichten*), m. gmv.

IJ'ken (*maten of gewichten van een ijk of merk voorzien*), ik heb geijkt; **-er,** m. -s.; zie Geijkt.

IJk'kantoor (*rijkskantoor voor het ijken*), o. -kantoren; **-loon,** o. -en; **-maat,** v. -maten; **-meester** (*ambtenaar-ijker*), m. -s; **-wezen,** o.: *hij is inspecteur van het -wezen.*

IJl (*haast, spoed*), v. gmv.; *in aller -, in der -.*

IJl (*ledig, los*), bn.; *- haar*, dun, *in de -e lucht*, verdund; **-heid,** v. gmv.

IJl'bode (*renbode*), m. -boden; zie **Estafette.**

IJ'len (*spoeden*), ik heb en ben geijld; *naar huis* -, snel loopen.

IJ'len (*in de koorts onsamenhangend spreken*), ik heb geijld; *de lijders zijn in een dof en mompelend - ijlen verdiept.* (C.O.)

IJl'goed (*goed, per sneltrein te vervoeren*), o. -goederen.

IJl'hoofd (*onbesuisd persoon*), m. en v. -en.

IJlhoof'dig (*ijl of licht van hoofd, verward denkend*, b.v. *in koorts*), bn.; **-heid,** v. gmv.

IJ'lings (*met veel spoed*), bw.; *ga toch -!*

IJm, im'me (*honingbij*), v. -en. gew.

-ijn, -elijn (*verkleiningsuitgangen*), b.v. in: *vogelijn*, *bloemelijn*; *oogelijn*, lieveling, dicht.

-ijn (*bastaarduitgang*), als in: *Algerijn*, *Montenegrijn*, *Alexandrijn*, d. i. bewoner van Algiers, enz.; *cherubijn*, *serafijn* (ook *cherub*, *seraf*), namen van orden van Engelen; *capucijn*, pater met een *capuce* of kap; *Jacobijn*, revolutieman van 1793, *rabijn* (rabbi), verder zaaknamen als in: *kwartijn*, *gordijn*, *kozijn*; diernamen als in: *konijn*, *dolfijn*, *tonijn*; stofnamen als in: *terpentijn*, *medicijn.*

IJp, iep (*een soort van olm*), m. -en; *de gewone - bloeit in Maart en April.*

IJ'peboom, m. -boomen; **ijpe(n)loof,** o. gmv.; ook: *Iepe(n)loof*, enz.

IJ'penlaan (*laan van ijpen*), v. -lanen; ook: *Iepenlaan.*

IJ'pelaar, ie'pelaar (dicht. *voor iepeboom*), m. -s.

IJs (*bevroren water*), o. gmv.; *het - draagt, houdt al*, is dik genoeg om er op te loopen; *een bijt, een gat, een wak in het* -; zegsw. *het - breken*, de eerste moeielijkheden uit den weg ruimen, de hinderpalen wegruimen, de toenadering bewerken; *zich op glad - wagen*, zich wagen op gevaarlijk terrein, iets lastigs gaan doen of wagen, een onderwerp behandelen, waarvan men niet op de hoogte is; *beslagen ten - komen*, goed toegerust, degelijk toegerust; *men moet niet gaan over - van één nacht*, overhaastig handelen, al te veel durven in zijn haast; *op oud - vriest het licht*, een oud gebrek, een oude zonde openbaart zich bij de minste verleiding; *alle - kost menschenvleis*, oud rijmpje, om uit te drukken, dat het ijsvermaak elk jaar menschenlevens kost.

IJs (*kunstijs*), o.: *een blok - voor de brouwerij, een schoteltje -, een beeldje van -*; **-bus** (*-cilinder*), v. -sen; **-depot** (*bergplaats van kunstijs*), o. -s; **-fabriek,** v. -en; **-kamer,** v. -s; **-kast,** v. -en; **-kist,** v. -en; **-machine** (*tot het fabriceeren van ijs*), v. -s; **-water** (*smeltend ijs*), o. gmv.

-ijs (*bastaarduitgang*), als in: *paradijs, matrijs*, zaaknamen; *radijs, anijs*, plantnamen; *patrijs, pladijs*, diernamen.
IJs'baan (*geveegde rijweg op het ijs*), v. -banen; **-bank** (*opeenhooping van schotsen, die een dam vormen*), v. -en.
IJs'beer (*witte poolbeer, bewoner der noordelijke poolstreken als Groenland, Spitsbergen, Siberië*, enz.), m. -beren; *de sneeuwwitte -beren met hun breede zachte pooten.* (Deyssel).
IJs'berg (*drijvende ijsmassa*), m. -bergen.
IJs'blink (*weerschijn der ijsvelden*), m. gmv.
IJs'breker (*ijsbeer, ijsbok, breekwerktuig der ijsschotsen*), m. -brekers; *de -s dienen om bruggen voor het drijfijs te beschutten.*
IJs'breker (*stoomvaartuig om de ijskorst in een kanaal te breken*), m. -brekers.
IJs'dam (*breede ijsbank in een groote rivier*), m. -dammen.
IJ'sel (*2 voorname rivieren in ons land*), m.
IJ'selijk (*afgrijselijk*), bn. en bw.; **-heid,** v.
IJ'selmop (*zekere baksteen*), v. -moppen.
IJs'gang (*drift der ijsschollen*), m. gmv.
IJs'landsch (*van of betreffende IJsland*), bn.; **-mos** (*korstmos*), o. gmv.; *de -e hond*, een wolfshond.
IJs'landsch (*taal*), o.; *het - is een twijg der Germaansche taal.*
IJs'put (nat. *toestel om de soortgelijke warmte der stoffen te bepalen*), m. -putten; in den - kan men de hoeveelheid ijs meten, welke een stof in bepaalden tijd kan doen smelten. (Black, 1760).
IJs'ranonkel (*ranonkel der ijsvelden*), v. -ranonkels; **-regen** (*ijzel*), m. gmv.; **-schol,** v. -len; **-schots** d.i. **-schol** (*groot stuk los drijvend ijs*), v. -en.
IJs'sport (*allerlei lichaamsbeweging op het ijs*), v.; *de - was in Holland altijd in eere.*
IJs'tap (*ijskegel*), m. -tappen; **ijsveld,** o. -en; **-verkooper** (*nl. van kunstijs*), m. -s.
IJs'vogel (*langsnavelige vogel, levend van insecten, weekdieren, vischjes*), m. -vogels; *de gewone - leeft ook 's winters bij onze wateren.*
IJs'zee (*Oceaan, poolzee*), v. -zeeën; *de Noordelijke -, de Zuidelijke -: samen bijna 34 millioen KM² of 9 % der aardoppervlakte.*
IJ'ver (*vurig streven, voortvarendheid, stage vlijt*), m. gmv.
IJ'veren (*krachtig naar iets streven*), ik heb -ijverd; **-aar,** m. -s; **-aarster,** v. -s.
IJ'verig (*driftig, vurig*), bn. en bw.; **-heid,** v.
IJ'verzucht (*jaloezie*), v. gmv.
IJverzuch'tig (*jaloersch*), bn. en bw.
IJ'zegrim (*knorrepot, een echte brompot; een knorrig, nurksch mensch*), m. -s, -men; in de diersage de *Wolf*; zie: Iezegrim.
IJ'zel (*bevroren fijne regen, verkl. van ijs*), m. gmv.; *wij hadden sneeuw, hagel en - op het dek te verduren.*
IJ'zelen (*bevriezen van fijnen regen*), onpers. w.w.; het ijzelde, het heeft -ijzeld.
IJ'zen (*beven of rillen van vrees*), ik ijsde, heb -ijsd; **-ing** (*rilling*), v. gmv.; **-ingwekkend** (*ijselijk*), bn.: *een - gezicht.*
IJ'zer (*metaal*) o. gmv.; zegsw. *- met handen willen breken*, het onmogelijke beproeven; *'t is lood om oud -*, het een is even goed als 't ander; spreekw. *Men moet het - smeden, als 't heet is*, de gunstige gelegenheid waarnemen.
IJ'zer (*ijzeren voorwerp*), o. -s; *iemand in de -s sluiten*, d.i. boeien; *het paard verloor een -*, d. i. hoefijzer; *een goud -*, d. i. een gouden hoofdbedekking o. a. van Friesche vrouwen.
IJ'zeraarde (*aarde met ijzerdeelen vermengd, oer*), v. gmv.; *roode -.*
IJ'zerachtig (*iets hebbend van ijzer*), bn.
IJ'zerdraad (*getrokken draad van allerlei dikte*), o. gmv.; *dat is dun -*; als voorwerpsnaam, m. -draden.
IJ'zeren (*van ijzer*), bn.; *een - liniaal*; fig. *een - gestel*, zeer sterk.
IJ'zererts (*ijzer met andere stoffen scheikundig verbonden*), o. gmv.; *een hoogoven tot het smelten van -.*
IJ'zerhout (*het zeer harde hout van zekere boomen in O.-Indië en Afrika*), o. gmv.
IJ'zerkruid (*plant*), o. gmv.; **-maal** (*roestplek in linnengoed*), o. -malen; zie **Maal,** vlek; **-slakken** (*glasachtige zelfstandigheden, die op uitvloeiend gesmolten ijzer drijven*), v. mv.
IJ'zeroer (*een soort van ijzererts, moerasijzererts*), o. gmv.
IJ'zeroxyde (*-roest: verbinding van ijzer met zuurstof*), o. gmv.
IJ'zervreter (eig. *iemand die de kogels inslikt: een onverschrokken krijger, een vervaarlijk soldaat, een oorlogsbliksem*), m. -vreters.
IJ'zig (*scherp koud*), bn.; *het - Noord* (Toll.); **-heid,** v. gmv.
IJzingwek'kend (*wat doet ijzen*), bn. en bw.
Ik, pers. vnw., b.v. *- studeer*; znw.: *het - staat bij hem bovenaan; dat dierbare -!* **-ik,** achtervoegsel, b.v. *vuilik*, d.i. persoon in hooge mate vuil; zie **-rik.**
Ik'heid (*bewustzijn van eigen bestaan, persoonlijkheid*, fig. *zelfzucht*), v. gmv.
Ik'ker (*nikker, zwarte, duivel*), m. -s.
Ik'zucht (*zelfzucht, egoïsme*), v. gmv.
I'lias, Ilia'de (*heldendicht nl. dat van Homerus, bevattende de beschrijving v. de verovering van Troje of Ilium door de Grieken*), v. iliaden; fig. *een - van rampen*, d. i. een reeks: *gij, deelgenooten van mijn ilias van plagen.* (Bild.)
I'lische tafel (*basreliëf van gips, bij Rome gevonden*), v. gmv.; *de - tafel bevat de hoofdtafereelen van de Ilias.*
I'lium (*andere naam voor het Troje der oudheid*), o. gmv.; *het hooge -, het trotsche -.*
Illegaal' (*onwettig, wederrechtelijk*), bn.
Illegaliteit' (*onrechtmatigheid, onwettigheid*), v. -en.
Illumina'tie (*algemeene feestelijke verlichting van gebouwen en straten, sierverlichting*) v. -tiën, -ties. (i = ie).
Illumineeren (*feestelijk een gebouw, een straat, een plein, enz. verlichten*).
Illu'sie (*zinsbedrog, hersenschim, begoocheling*), v. -siën, -sies, (s = z); *zich -s maken*, zich iets voorspiegelen, ongebeurlijke dingen verwachten.
Illusoir' (*bedrieglijk, begoochelend, denkbeeldig*), bn. (oi = oa).
Illustra'tie (*opluistering, versiering met plaatwerk*), v. -tiën, -ties: ook: geïllustreerd tijdschrift: de *Katholieke -, de Fransche -.*
Illus'tre (*beroemd, doorluchtig, heerlijk, voortreffelijk*), bn. (u = uu).
Illustreeren (*met plaatwerk sieren, verluchten; beroemd of vermaard maken*). (u = uu).
Imaginair' (*denkbeeldig, hersenschimmig, ingebeeld*), bn.; lees: *-zjinèr.*

Imagina'tie (*verbeelding, gedachte, inval, verbeeldingskracht*), v. gmv. (t = ts).
Imagineeren (*inbeelden, voorstellen, uitdenken, verzinnen*); (g = zj); *zich -*.
I'mâm (*Turksch priester of leeraar, wetgeleerde; hoofd eener moskee en leider der gebeden*), m. -s; *ook de Sultan voert den titel van -*.
Imbeciel' (*dom, stompzinnig*), bn.; zn.: *een -*, dommerik, ezel.
Imbeciliteit' (*onnoozelheid, domheid, wezenloosheid*), v. gmv. (c = s).
Imita'tie (*navolging, nabootsing, de copie*), v. -tiën, -ties; lees: *-taatsie*.
Imitee'ren (*navolgen, nabootsen, naäpen*).
Im'ker (*bijenhouder*), m. -s; soms: **Iemker,** zie **Bijker.**
Immanent' (*bijblijvend, aanklevend*), bn.; *er bestaan -e oorzaken*, blijvend, bestendig; *het - gebruik der rede*, bijblijvend.
Imma'nuel (*God met ons! naam voor Christus*), m.; ook: **Emmanuel:** (*ik zong*) *den -, eindlijk, mijn Heiland en Heer.* (Da Costa).
Immaterieel' (*onstoffelijk, geestelijk*), bn.
Immatriculeeren (*opnemen als lidmaat, inschrijven als student, inlijven*); *zich laten -*.
Im'me (*honigbij*), v. -n. gew.
Immediaat' (*onmiddellijk, onverwijld*), bn. en bw. (im = ie).
Immen'se, immens' (*onmetelijk, ontelbaar, ontzaglijk*), bn. en bw. (im = ie).
Immensiteit' (*onmetelijkheid, ontelbaarheid, oneindigheid*), v. gmv. (im = ie).
Im'mer (uit *ie + meer*, ooit meer: *altoos, steeds*), bw.; *iem. voor - verlaten.*
Im'mergroen (*duizendschoon*), o. gmv.
Im'mergroen (*altijd groen*), bn.; *sneeuw op de -e dennetoppen.* (C.O.)
Im'mers (*trouwens, voorzeker*), bw.; *je bent - wijs genoeg*, toch, inderdaad.
Immigrant' (*inkomend landverhuizer*), m. en v. en; vr. ook **-e.**
Immigra'tie (*het zich metterwoon vestigen in een ander land*), v.; *de - van Joden in Palestina ving aan in 1490.* (t = ts).
Immigreeren (*zich uit andere landen in een land b.v. Amerika komen nederzetten*).
Imminent' (*dreigend, nakend*), bn.; *een - gevaar*, boven 't hoofd hangend.
Immobiel' (*onbeweeglijk, vast*; ook: *niet tot den oorlog uitgerust*), bn.
Immobi'liën (*vast of onroerend eigendom, onroerende goederen of liggende have*), v. mv.
Immodest' (*onzedig, oneerbaar, onwelvoeglijk*), bn. en bw.; -er, meest -.
Immoraal' (*onzedelijk*), bn. -aler, -st; liever: *Immoreel.*
Immoraliteit' (*zedeloosheid*), v. gmv. (i=ie).
Immoreel' (*onzedelijk, tegen de zedenwet*), bn.
Immortaliteit' (*onsterfelijkheid*), v. gmv.
Immortel'le (*stroobloem*), v. -n. (i = ie).
Immun' (geneesk. *niet vatbaar om door een bepaalde ziektebacterie te worden aangetast*), bn.
Immuniteit' (*onschendbaarheid, vrijdom van belasting, van dienstplichten, enz.*), v. gmv. (im = ie).
Impartiaal' (*onpartijdig, onzijdig, onrechtvaardig, niet eenzijdig*), bn. en bw. (t = ts).
Impartialiteit' (*onpartijdigheid*), v. gmv.
Impas'se (*straat of steeg zonder uitgang of die dood loopt, slop of zak*), v. -s.
Impassi'bel (*onverzettelijk, ongevoelig*), bn.
Imperatief' (*bevelend, gelastend, gebiedend*), bn.; *een - gebaar.*
Imperatief', imperati'vus (spraakk. *gebiedende wijs*), m. -tieven.
Impera'tor (*zegevierend veldheer; gebieder, heerscher, keizer*), m. -to'ren of -s; zie **Imp.**
Im'perfect (*onvolkomen*), bn. en bw.; als zn. (*onvoltooid verleden tijd, imperfectum*), o. -en.
Imperfec'tie (*onvolmaaktheid, gebrekkigheid, onvolkomenheid*), v. gmv. (im = in).
Imperfec'tum (spraakk. *onvoltooid verleden tijd*), o. -tums, -ta; zie **Imperfect.**
Imperiaal' (*keizerlijk, statelijk, heerlijk*), bn.; als zn. (*papier van het grootste formaat*), o.
Imperiaal' (*de hemel van een bed, het met zitbanken voorziene bovendeel van een jachtkoets of een omnibus*), v. -alen; ook: *Imperale.*
Imperialis'me (*politiek van heerschzucht en streven naar wereldmacht, strijd om macht*), o. gmv.: *het Engelsche -*; **-lis'tisch,** bn.: *de -listische staatkunde der Romeinen, der Engelschen.*
Imperialist' (*voorstander van het imperialisme*), m. en v. -en. (im = in).
Imperieus' (*gebiedend, trotsch, bevelend, heerschzuchtig*), bn. (im = in).
Impe'rium (*oppergezag, oppermacht; in Rome het hoogste gezag*), o. gmv.; *de keizer bezat het -; de veldheer had het -*, d. i. recht over leven en dood; *de lictoren vormden het kenteeken van het -.*
Impermea'bel (*ondoordringbaar*), bn.; als zn. (*regenhoed, regenjas*), m. -s. (im = in).
Impertinent' (*onbeschoft, onbeschaamd, onhebbelijk, lomp*), bn.; *iemand met -e blikken aanzien; Nurks had iets -s.* (C.O.); **-heid,** v. -heden. (im = in).
Impertinen'tie (*onbeschaamdheid, onhebbelijkheid, lompheid*), v. -tiën, -ties. (im = in).
Imperturba'bel (*onverstoorbaar, altijd gelijkmoedig*), bn. en bw. *„Is Willem hier niet?" vroeg de opgeschoten knaap -.* (C. O.)
Impetueus' (*hevig, onstuimig*), bn. en bw.
Impetuo'so (muz. *onstuimig*), bw. (s = z).
Impliciet' (*mede in een zaak betrokken, stilzwijgend er in begrepen*), bn. en bw.; *dit is - door hem erkend.* (c = s).
Imponeeren (*indruk maken, de gemoederen beheerschen, eerbied, ontzag inboezemen*). (im = in).
Impopulariteit' (*volksongunst, derving van de volksgunst*), v. gmv. (im = in).
Import' (*invoer*), m. -en: invoergoederen; **- -huis,** o. -huizen.
Important' (*gewichtig, belangrijk*), bn.
Importan'tie (*invloed, belang*), v. gmv.
Importeeren (*vreemde waren invoeren*, b.v. *sigaren*; fig. *iets beteekenen, van belang zijn*).
Importeur' (*invoerder van producten of denkbeelden uit verre landen*), m. -s; *deze firma is - van echte Havanna-sigaren; de Indiërs beschouwt men als de -s van het bijgeloof in Mekka.*
Importuniteit' (*lastigheid, overlast, ongelegenheid*), v. -en.
Imposant' (*ontzag-* of *indrukwekkend*), bn. en bw.; - er, meest -. (s = z).
Im'post (*verbruiksbelasting, belasting van waren*), m. -en.
Impotent' (*onvermogend, onmachtig; ziek, zwakkelijk*), bn.
Impoten'tie (*zwakte, onvermogen*), v. gmv.
Impractica'bel (*ondoenlijk, onuitvoerbaar, niet doenbaar*), bn. (c = k).

Impreca'tie (*vloek, verwensching*), v. -tiën, -ties; lees: *-kaatsie.*
Impressa'rio (*ondernemer van publieke voorstellingen of vertooningen b.v. van concerten, opera's*), m. -'s. (im = in).
Impres'sie (*indruk, invloed, aandoening*), v. -siën, -sies. (im = in).
Impressionis'me (*richting in de schilderkunst, die er naar streeft geheel vrij van lijn of kleur een indruk op doek weer te geven*), o. gmv. (im = in).
Imprima'tur, *het worde afgedrukt*; *het* -, verlof tot afdrukken; zie **Impr.**
Improductief' (*geen winst opleverend, schraal, onvruchtbaar*), bn. (im = in).
Improductiviteit' (*onvruchtbaarheid*), v.
Impromptu' (*snedig gezegde*; *een vers of muziekstuk voor de vuist gezegd of gespeeld*; *een in haast bereid gastmaal*), o. -'s.
Improvisa'tie (*voor de vuist uitgesproken dichtstuk*; *redevoering, toespraak voor de vuist gehouden*), v. -ties, -tiën. (t = ts).
Improvisa'tor (*voor de vuist sprekend dichter of redenaar*), m. -s, -to'ren; **-tri'ce,** v. -s. (s = z).
Improviseeren (*verzen voor de vuist of onvoorbereid zeggen, dichten*: *idem*: *een redevoering houden*). (im = in).
Impul'sie (*aandrift*; *prikkel, eerste stoot*), v. -siën, -sies; ook: **Impuls,** m. -en.
Impulsief' (*aandrijvend, opwekkend, volgens aandrang*), bn.
Imputeeren (*toerekenen, aantijgen, ten laste leggen*). (im = in).
Impuur' (*onzuiver, onrein*), bn.
In, bw. en voorvoegsel, zie *Indroog*: door en door droog.
In, vz.: *hij is - de kamer, - huis, - de stad,* binnen de grenzen van: *- den zomer, - de lente,* gedurende; bw.: *hij haalt de vlag -.*
-in, achtervoegsel, b.v. *koningin, gravin, hertogin,* vormt vrouw. persoonsnamen; *tijgerin, leeuwin, berin,* vrouw. diernamen.
In abstrac'to (*in 't algemeen, in 't afgetrokkene, op zich zelf beschouwd*), bw.
Inaccuraat' (*onoplettend, slordig, niet-nauwkeurig*), bn. en bw. (c = k).
Inacht'neming (*nakoming, zorg voor*), v.; *met - van,* lettende op.
Inactief' (*werkeloos, ledig, buiten dienst*), bn.
In'ademen (*met den adem i. d. longen halen*), ik heb -geademd; *stof* -; **-ing,** v. -en.
In æter'num (*eeuwig, voor altijd*), bw.
Inaltera'bel (*onveranderlijk, niet aan bederf onderhevig*), bn.
Inapplica'tie (*luiheid, nalatigheid*), v. (t=ts).
Inarticulé (*onduidelijk, onverstaanbaar*: *van geluiden en tonen*), bn. (c = k).
Inaugura'tie (*inwijding, plechtige bevestiging in eenige waardigheid of een ambt*), v. -ties, -tiën; zie ook: **Installatie.**
Inaugureel' (*behoorende bij een inauguratie*), bn.; *de -e rede,* rede bij de aanvaarding van een ambt uitgesproken.
Inaugureeren (*plechtig bevestigen*).
In'bakeren (*warm instoppen*), ik heb -gebakerd; *een kind* -; **-ing,** v. -en.
In'beelden (zich) (*zich iets onwaars voorstellen, te veel van zich zelf denken*), ik heb mij -gebeeld; **-ing,** v. -en.
In'begrip, o.; alleen in: *met - van,* dat er bij opnemende of er onder begrepen.
In'bikken (*al bikkende ergens groeven inhakken*), ik heb -gebikt; *een molensteen* -.
In'binden (*samenbinden*), ik bond -, heb -gebonden; *een boek* -, de vellen er van in een band binden; *de zeilen* -, minderen; fig. *hij bond wat in,* werd minder veeleischend; **-binding,** v. -en.
In'bitter (*door en door bitter*), bn.
In blan'co (*wit, onbeschreven, oningevuld*), bw.; *- onderteekenen.* (c = k).
In'blazen (*influisteren, ophitsen*), ik blies -, heb -geblazen; **-er** (*voorzegger, opstoker*), m. -s; **-ing,** v. -en.
In'blij, -blijde (*innig blij of verheugd*), bn.
In'boedel, in'boel (*gezamenlijke meubels van een gezin*), m. inboedels, inboelen.
In'boeken (hand. *in het grootboek inschrijven*), ik heb -geboekt; **-ing,** v. -en.
In'boeten (*er op toegeven, kwijtraken*), heeft -geboet; *de stakers hebben er veel geld bij -geboet*; *de Grieksche koningsfamilie heeft bij den jongsten oorlog er haar populariteit bij -geboet.*
In'boezemen (*ingeven, inprenten*), ik heb -geboezemd; *men kan fatsoenlijke kinderen nooit vroegtijdig genoeg afkeer - voor snoepen.* (C.O.); *eerbied* -, **-ing,** v. -en.
In bo'nis (*goed bij kas*), bw.; *een man* -, welgesteld, gegoed.
In'boorling (*die geboren is in de stad of op het dorp, waar hij woont, vooral inlander*), m. en v. -en; het vr. ook **-e.**
In'boos (*erg boos*), bn.
In'braak (*het inbreken*), v. gmv.; *diefstal met* -.
In'branden (*met een gloeiend ijzer letters ergens ingriffen*), ik brandde in, heb -gebrand; *een -de pijp,* d.i. schuinweg-brandend.
In'breken (*inbraak doen*), hij brak -, heeft -gebroken; *de dieven hebben daar ingebroken*; **-breker** (*dief*), m. -s; **-breking,** v. -en.
In'breng (*inleg*; *huwelijksgoed*), m. gmv.
In'brengen (*ergens brengen, inleggen*), hij bracht -, heeft -gebracht; **-brenger,** m. -s; **-brenging,** v. -en; **-brengst,** v. -en.
In'breuk (*schending van recht*), v. gmv.; *- op iem. rechten maken.*
In'buigen (*naar binnen buigen*), ik boog -, heb of het is -gebogen; **-ing,** v. -en.
In'burgeren (*tot burger maken of worden*), ik heb of ben -geburgerd; *zich* -; *iem. - hij is daar al geheel -geburgerd*; **-ing,** v. gmv.
In'ca (*titel der oude koningen en prinsen van Peru*), m. -'s; ook: **Inka.**
In cal'culo (*in de berekening*), bw. (c = k).
Incapa'bel (*onbekwaam, ongeschikt*), bn.
Incapaciteit' (*ongeschiktheid, onbekwaamheid*), v. gmv.; lees: *inkapasitiet'.*
Incarna'tie (*vleeschwording*), v. gmv.; *de - van Christus*; lees: *inkarnaat'sie.*
Incassa'tie (*het innen van gelden*), v. -tiën, -ties. (c = k).
In'casseeren (*geld innen of ontvangen*), **-eering,** v. -en: *-eering van wissels.*
In ca'su (*in geval*), bw. (c = k).
Inch (sport. $^1/_{12}$ *Engelsche voet,* $^1/_{36}$ yard, ± *2,54 c.M.*), v. -es; lees: *intsj.*
Inchoatief' (spraakk. *werkw., dat een aanvangende handeling of het overgaan in een anderen toestand uitdrukt*), o. -tieven; b.v. *bekoelen, bevriezen, ontvlammen, sterven,* enz.
Incident' (*toeval, geschil, bijkomend of tusschenkomend iets*), o. -en. (c = s).

Incidenteel' (rechtst. *op een incident betrekking hebbende, toevallig, tusschenbeiden komend*), bn. en bw.
Incipiënt' (*beginner, aanvanger*), m. -en.
Inclina'tie (*genegenheid, neiging, overhelling, liefde*), v. -tiën, -ties. (t = ts).
Inclina'tie (nat. *helling van de magneetnaald op een horitaal vlak en wel met haar noordpool naar de aarde*), v. (t = ts).
Inclina'tiekaart (*kaart, waarop de gelijke inclinatie der magneetnaald voor verschillende plaatsen wordt aangegeven*), v. -kaarten.
Inclinato'rium (*toestel tot meting van de inclinatie van de magneetnaald voor verschillende plaatsen*), o. -toriums, -toria; ook: **Inclina'tie-kompas.**
Inclineeren (*een neiging tot iets hebben, overhellen, geneigd zijn*). (c = k).
Inclo'sa (*ingesloten*), bw.; als zn. (*het inliggende*), v. -'s. (s = z).
Incluis' (*met insluiting van, met inbegrip van, ingesloten*), bn.
Inclusief' (*ingesloten, daaronder begrepen; met inbegrip van*), bn. en bw.
Incog'nito (*onbekend*), bw.; *hij reist* -, d.i. onder een aangenomen naam; als zn. (*het aannemen van een vreemden naam*), o.: *zijn - bewaren op reis, aan tafel*, enz., zich niet laten voorstellen; lees: *inkog'nito.*
Incommodeeren (*lastig vallen, hinderen, ongelegen komen*).
Incompati'bel (*onvereenigbaar, onbestaanbaar met*), bn.
Incompetent' (*ongeldig, onwettig, onbevoegd*), bn.; *zich - verklaren.*
Incompleet' (*onvolledig, onvoltallig*), bn., incompleter, incompleetst.
In concer'to (*in overeenstemming*), bw.
Incongruent' (*niet overeenstemmend, ongelijk*), bn. (c = k).
Inconsequent' (*ongelijk aan zich zelf, tegenstrijdig, zich zelven niet gelijk blijvend*), bn. en bw.; lees: *inkonsekwent'.*
Inconsequen'tie (*afwijking van eigen beginselen, strijdigheid*), v. -tiën, -ties.
Inconstitutioneel' (*ongrondwettig*), bn. en bw. (tio = tsio).
Inconveniënt' (*ongelegenheid, ongerief, ongemak, zwarigheid*), o. -en.
Incorpora'tie (*inlijving* [*bij*], *opneming* [*in*], *vereeniging met*), v. -s, -tiën. (t = ts).
Incorpora'tie. v.; zie **Incarnatie.**
In corpo're (*gezamenlijk*), bw.
Incorporeeren (*inlijven, vereenigen*).
Incorrect' (*onnauwkeurig, gebrekkig*), bn.; **-heid,** v. -heden. (c = k).
Incourant' (*niet gewild, niet gangbaar*), bn.; *-e fondsen, -e artikelen*, niet verkoopbaar.
Increduliteit' (*ongeloovigheid*), v. gmv.
Incroya'bles (*modegekken onder het Directoire in Frankrijk*, 1795–1799), m. mv.
Incrusta'tie (*omkorsting*), v. gmv.; *er heeft - plaats in kalkhoudende wateren.* (tie = tsie).
Incuba'tie (*ontwikkelingsperiode eener ziekte, bijv. bij besmetting*), v. gmv. (t = ts).
Incuna'bel (*wiegedruk, eerste voortbrengsel der boekdrukkunst uit de 15e eeuw*), m. -en.
Incura'bel (*ongeneeslijk, onheelbaar*), bn.
In cu'ria (*op het raadhuis, voor het gerecht*).
Indach'tig (*aan iets denkende*), bn.; *wees mijner -; hij werd mijne(r) voorspelling -.*
In'dagen (*dagvaarden, op een bepaalden dag voor het gerecht roepen*), ik heb -gedaagd; **-ing,** v. -en.
In'dammen (*omringen met een dam of dijk*), ik heb -gedamd; **-ming,** v. -en.
Indecent' (*onwelvoeglijk, zedenkwetsend, onkiesch, oneerbaar*), bn.; *ik vind het* (*baden daar*) *al heel -.* (C. O.); **-ie',** v. -s. (c = s).
Indeci'sie (*onbeslistheid, besluiteloosheid*), v.
Indeclina'bel (spraakk. *onverbuigbaar*), bn.
In'deelen (*in deelen verdeelen*), ik heb ingedeeld; *in graden -, in wijken -*, afdeelen; **-deeler,** m. -s; **-deeling,** v. -en.
Indelicaat' (*onkiesch, grof, ruw, niet fijngevoelig*), bn. (c = k).
Indemnisa'tie (*schadeloosstelling, vergoeding*), v. -tiën, -ties. (em = em).
Indemniseeren (*schadeloosstellen, vergoeden*). (s = z).
Indemniteit' (*schadeloosstelling, vergoeding*), v. -en. (em = em).
In'denken (*peinzen over*), ik dacht -, heb - gedacht; *een zaak -*, ze door en door begrijpen; zich -: *gij moet u daar eens*
Independent' (*onafhankelijk, vrij*), bn. (ent = ent); -er, -st.
Independis'ten, Independen'ten (*leden eener Protestantsche sekte in Engeland en Amerika, die onafhankelijkheid wilden van de bisschoppen*), m. en v. mv.
In depo'sito (*in bewaring*), bw.; *gelden bij een bankier - geven*, nl. tegen rente. (s = z).
Inderdaad' (*werkelijk*), bw.; *hij heeft het - gezegd*, wezenlijk, waarlijk.
Inderhaast' (*in aller ijl, met haast*), bw.
Indeterminis'me (*leer van de wilsvrijheid*), o. gmv.
In'dex (eig. *uitgestoken wijsvinger, aanwijzer; ook bladwijzer, inhoudsopgave*), m. -en, indices.
In'dex *libro'rum prohibito'rum*, m. d. i. R.-K. *lijst van verboden boeken; dat werk is op den index geplaatst*, mag door de R.-K. niet gelezen worden.
Indiaan' (*oorspronk. bewoner van Amerika*), m. -anen; **-sch,** bn.: *een -sch dorp.*
In'dia-rubber (*caoutchouc met zwavel vermengd, gomelastiek*), o. -s.
Indica'tie (*aanwijzing; verdenkingsgrond*), v. -tiën, -ties; lees: *-kaatsie.*
Indicatief', indicati'vus (spraakk. *aantoonende wijs, werkelijkheidswijs*), m. -tieven.
Indi'cium (rechtst. *aanwijzing, bewijsmiddel, grond van vermoeden, kenteeken*), o. indiciën.
Indic'tie (*kerkelijke oproeping*, b.v. voor een concilie), v. -s, -tiën. (c = k).
Indic'tie (tijdrekenk. *tijdkring van 15 jaren*), v. -s of -tiën; *de Romeinsche -*, deze begon het eerst ?13 na Christus. (t = s).
In'dië, o.; *de beide Indiën*, n.l. Oost- en West-Indië; *Engelsch -; Voor-, Achter-.*
Indien' (*in geval, zoo*), vgw.; *- al*, verondersteld.
In'dienen (*aanbieden, inleveren*), ik heb -gediend; *een smeekschrift -*; **-ing,** v. gmv.
In'dër (*inboorling van O.- of W.-Indië*), m. -s; soms verwisseld met *Indiaan*, b.v. *de Ooster-Indiaan.* (Tollens).
Indifferent' (*onverschillig, ongevoelig*), bn.
Indifferen'tie (*onverschilligheid, lauwheid, koelzinnigheid*), v. gmv. (t = s).
Indifferentis'me (*onverschilligheid, lauwheid*), o.; *het - op het gebied van godsdienst.*

Indiges'tie (*onverteerbaarheid, zwakheid van spijsvertering, overlading van maag*), v.; *zich een - aan iets eten.* (g = g).
Indigna'tie (*verontwaardiging, misnoegen*), v.
In'digo (Sp. *indico*: *blauwe kleurstof*), v. gmv.; **-blauw,** o.; **-boer** (*-planter*), m. -en; **cultuur** (*- kweeking*), v.; **-rood,** o. gmv.
In'digo-plant (Ind. *vlinderbloemige heester van 1M. hoogte in Oost- en West-Indië, waaruit indigo bereid wordt*), v. -planten.
In'dijken (*binnen dijken leggen, afdammen*), ik heb ingedijkt; **-ing,** v. -en.
In'direct (*middellijk, zijdelingsch, niet rechtstreeksch, langs omwegen*), bn.: *-e belastingen*, b.v. accijnzen; ook bw.: *iets - bewijzen.*
In'disch (*behoorende tot, overeenkomende met, betreffende Indië*), bn.; *de -e wateren, de -e godsdiensten, de -e kasten; een - ambtenaar, de - begrooting; Engelsch -.*
In'dische Oceaan' (*wereldzee, ten O. van Afrika, is bijna 75 millioen K.M². groot of 20 % der aardoppervlakte*), m.
Indiscreet' (*onbescheiden*), bn.; *-crete vragen doe je niet!*; -creter, -st.
Indiscre'tie (*onbescheidenheid, praatzucht, achterklap*), v. -s. (t = ts).
Individu' (*ieder mensch of persoon op zich zelf; elke begrensde eenheid, enkeling*), o. -en; (*minachtend voor minderwaardig wezen*), o. -en, -'s.
Individualis'me (*persoonlijkheidsleer*), o. gmv.
Individualiteit' (*persoonlijkheid, karakter, aard; al de kenmerken, waardoor een persoon zich onderscheidt*), v. gmv.; *de paarsheid en puisten willen wij op rekening stellen zijner -.* (Potg.)
Individueel' (*afzonderlijk, op zich zelf, persoonlijk*), bn. en bw.
In'doen (*insteken, in een besloten ruimte doen*), ik deed -, heb - gedaan; *boter -*, nl. in een pot; *steenkolen -*, nl. in een kelder.
In'do-Chineesch', bn.; *de -e talen*, nl. die van Achter-Indië.
In'do-Europeesch', bn.; zie *Indo-Germaansch.*
In'do-Europeaan' (*kind van een Indische moeder en een Europ. vader*), m. -anen; ook **Sinjo;** zie ook: **Euraziër.**
In'do-Germaansch', bn.; *de -e talen*, d. i. de talen van Europa en Voor-Indië.
In'do-Germa'nen (*volkeren familie der Ariërs*), m. mv.; *er zijn acht groepen van -, van welke er twee Aziatisch zijn (Indiërs en Perzen), de overige bevolken Europa, Amerika, Zuid-Afrika en een deel van Australië.*
Indolent' (*lusteloos, traag, vadsig, zorgeloos, onverschillig*), bn.
Indolen'tie (*lusteloosheid, slapheid, onverschilligheid, traagheid*), v. gmv. (t = s).
Indoloog' (*geleerd kenner van Indische talen, toestanden en oudheden*) m. -ogen.
In'dom (*erg dom*), bn.
In'dommelen (*insluimeren*), ik ben -gedommeld; *poes was aan 't -*; **-ing,** v. -en.
In'dompelen (*in het water dompelen*), ik heb -gedompeld; **-ing,** v. -en.
Indone'sië (*de eilanden van den O.-I. archipel*), o.; ook: **Insulinde; -nesiër,** m. -s. (s = z).
In dor'so (*op de keerzijde des wissels*), bw.
Indossant', **-seeren,** **-sement';** zie **Endossant,** enz.
In'drijven (*met geweld inslaan*), ik dreef -, heb en het is - gedreven, *een haak -, een paal -*; **-ing,** v. -en.
In'dringen (*zich -, zich toegang verschaffen*), ik drong -, heb mij en ben -gedrongen; **-er** (*intrigant*), m. -s; **-ing,** v. gmv.
In'drogen (*bij het drogen inkrimpen*), het is -gedroogd; *die tabak gaat erg -*; **-ing,** v.
In'droog (*tot in het binnenste droog*), bn.; *die turf is -, -droge sigaren*, kurkdroog.
In'druischen (*in verzet komen, in botsing zijn*); *tegen de waarheid -*; **-ing,** v. -en.
In'druk (*merk, teeken*), m. -drukken; *een sterken, een diepen - maken*, inwerking op het hart.
In'drukken (*indruwen*), ik heb -gedrukt; *een ruit -*; **-king,** v. -en; **-sel** (*inprenting, deuk*), o. -s.
In du'bio (*in twijfel*), bw.; *- staan.*
Induc'tie (*aanleiding, gevolgtrekking, besluit van het bijzondere tot het algemeene*), v. -ties, -tiën; *iets door - bewijzen*, d. i. uit voorbeelden of feiten. (t = s).
Induc'tie (*het magnetisch worden van een geleider of van week ijzer door invloed van een electrischen stroom*), v. gmv. (c = k).
Inductief', inducto'risch (*uit bijzondere gevallen afleidend*), bn.; *een -ieve methode volgen*, b.v. in de natuurkunde uit de feiten opklimmend tot de algemeene wet. (c = k).
Induc'tieklos (*draadklos, waarin men door inductie een stroom kan doen ontstaan, door in een anderen draadklos in de nabijheid een stroom te sluiten of te verbreken*), m. -klossen. (t = s).
Induc'tie-rol, v. -rollen; zie: **-klos.**
Induc'tie-stroom (*electrische stroom, die in een geleider door inductie ontstaat, in 1831 door Faraday ontdekt*), m. -stroomen. (t = s).
Induc'tie-werktuig (*toestel, om electr. stroomen teweeg te brengen*) o. -werktuigen. (t = s).
Induc'tor (electr. *toestel van Ruhmkorf, 1851, tot het opwekken en meten van inductiestroomen met zeer groote electro-motorische kracht, waardoor het mogelijk is zeer lange vonken te verkrijgen en batterijen te laden*), m. -ductors. (c = k).
Inducto'risch (*berustende op inductie*), bn.
Indulgen'tie (*toegeeflijkheid, verschooning*; R.-K. *kerkelijke aflaat*), v. -tiën, -s. (t = s).
Indult' (handel: *respijt, uitstel van betaling*; R.-K. *pauselijke dispensatie*), o. -en.
In duode'cimo (*in zeer klein boekformaat van 24 bladzijden per vel*), bw.; zie **Duodecimo.**
In du'plo (*in twee eensluidenden, dubbel*), bw.; *een afschrift -.*
Industrie' (*nijverheid, fabrieken, kunstvlijt*), v. -ën; - is de naam van al die werkzaamheden, waardoor arbeidsgoederen voortgebracht worden; zij produceert in fabriek, door ambacht of handwerk; **-school'** (*leerschool voor technische vakken*), v. -olen.
Industrieel' (*nijver, werkzaam*, ook: *de nijverheid betreffende*), bn.; *-e centra, -e ondernemengen, -e kennis.*
Industrieel' (*fabrikant, uitoefenaar van een tak van nijverheid*), m. -en.
Industrie'-planten (*die, welke de grondstoffen leveren voor artikelen van nijverheid*), v. mv.; *de katoenplant is een der -.*
In'dutten (*indommelen, insluimeren*), hij

dutte -, is -gedut, *in slaap gevallen*; **-ing,** v.
In'duwen (*door duwen stuk maken*), ik duwde -, heb -geduwd; *een ruit -, een deur -*; spreekt. *Indouwen.*
Ineen', bw.; vormt scheidbaar samengestelde w.w. als: *-draaien, -persen, -krimpen*, enz., d.i. in elkaar, samen.
In effigie' (*in beeltenis*), bw.; *iemand - verbranden, - terechtstellen*: zie **Effigie.**
Inegaal' (*ongelijk, oneffen*), bn. -; -aler, -st.
Inegaliteit' (*ongelijkheid, oneffenheid*), v. gmv.
In'enten (*een ent inzetten*), ik heb -geënt; ook: *de pokken -*, kunstmatig pokken doen ontstaan b.v. op een arm; **-er,** m. -s; **-ing** (*vaccinatie*) v. -en; **-sel,** o. -s.
In'entingsbriefje (*vaccinatie-bewijs, ook pokkenbriefje geheeten*), o. -briefjes.
Inept' (*ongepast, ongerijmd, zot*), bn. en bw.
Inertie' (natuurk. *volhardingsvermogen van een in beweging zijnd lichaam*; *volharding in den toestand van rust, als het daarin is*; fig. *traagheid, werkeloosheid*), v. gmv. (t = ts).
In'etsen (*graveeren met behulp van sterkwater*), ik etste in, ik heb -geëtst; **-ing,** v. -en.
In'etteren (*dieper in- of doorzweren*), het is - geëtterd; **-ing,** v. -en.
In exten'so (*in zijn geheel, uitvoerig*), bw.
In extre'mis (momen'tis) (*in de laatste oogenblikken, bij het sterven*), bw.
Infaam' (*eerloos, snood, schandelijk*), bn. en bw.
In fac'to (*inderdaad, werkelijk*), bw.
Infameeren (*belasteren, schenden, smaden, eerloos maken*).
Infamie' (*eerloosheid, laagheid, schanddaad*), v. gmv.
Infant' (*koninklijke prins in Spanje en Portugal*), m. -en.
Infan'te (*koninklijke prinses, idem*), v. -n.
In'fanterie (mil. *voetvolk*), v. gmv.; zie: **Inf.**
In'fanterist (*soldaat te voet*), m. -en.
In favo'rem (*ten gunste, ten voordeele*), bw.
Infect' (*besmet, aangestoken*), bn.
Infecteeren (*besmetten, aansteken, verpesten*).
Infec'tie (*besmetting*), v. gmv. (t = s).
Inferieur' (*ondergeschikt, minderwaardig, minder of lager in rang*), bn.
Inferieur' (*ondergeschikte*), m. en v. -en; vr. ook **-e.**
Inferioriteit' (*ondergeschiktheid, minderheid in rang of ontwikkeling*), v. gmv.
Infernaal' (*helsch, duivelsch, boosaardig*), bn.
In fi'dem (*ter bevestiging, ten waarborg, ter waarmerking*), bw.
Infiniteit' (*oneindigheid*), v. gmv.
Infinitief', infiniti'vus (spraakk. *onbepaalde wijs der werkwoorden*), m. -tieven; ook **Inf.**
Infirm' (*gebrekkelijk, krachteloos, zwak*), bn.
Infirma'rius (R.-K. *geestelijk ziekenoppasser, monnik-ziekenvader*), m. -sen.
Infirmerie' (*ziekenhuis voor soldaten*), v. -en.
Inflamma'tie (*ontsteking van een wonde*), v. -tiën, -ties. (t = ts).
Inflexi'bel (*onbuigzaam, stijfhoofdig*), bn.
Inflex'ie (*buiging, afwijking*; *ook der lichtstralen*; *overgang van stem of toon*), v. -s.
Inflorescen'tie (*bloeiwijze, schikking der bloemen*), v. -tiën, -ties. (t = ts).
Influenceeren (*invloed oefenen, onder invloed brengen*). (c = s).
Influen'za (*epidemische aandoening der ademhalingswerktuigen, vergezeld van koorts, hoofdpijn, gebrek aan eetlust*, enz.), v. gmv.
In'fluisteren (*inblazen, zachtjes in het oor zeggen*), ik heb -gefluisterd; *wie heeft je dat -gefluisterd?* **-fluistering,** v. -en.
In fo'lio (*in groot formaat*), bw.; zegsw. *een gek in -*, ir. een zeer groote zot.
Inform' (*wanstaltig, mismaakt*), bn.
In for'ma (*in behoorlijken vorm*), bw.
Informa'tie (*inlichting*; *onderzoek, bericht, mededeeling*), v. -tiën, -ties; *-s ontvangen, -s inwinnen.* (t = ts).
Informeeren (*berichten, kennis geven, melden*; *inlichtingen inwinnen, vragen naar*).
Informiteit' (*wanstaltigheid, mismaaktheid, wanordelijkheid*), v. -en.
In fo'ro (*in of voor het gerecht*), bw.
In'fraai (*bijzonder fraai*), bn. en bw.
Infu'sie-diertjes of **infuso'riën** (nat. *kleine diertjes levend in vloeistoffen, alleen voor het gewapend oog d.i. onder het vergrootglas zichtbaar*), o. mv.
In futu'rum (*voortaan, in het vervolg*), bw.
-ing, achtervoegsel, b.v.: *Karoling, hemeling, Vlaming, Bruining*, d.i. afkomst of een thuisbehooren; *haring, bokking, spiering, bunzing*, diernamen; *penning, schelling*, geldstukken; *honing, zuring*, natuurvoortbrengselen.
-ing, achtervoegsel, b.v.: *heeling, redding, daling, berisping*, een werking als zelfstandigheid; *regeering, bezetting* bet. een handelend subject; *mondspoeling, nering*, middel; *teekening, uitvinding, vesting*, het voortgebrachte; *spanning, verwarring, verblinding*, toestand; *woning, wandeling, stelling*, plaats; *zending, lading*, wat men zendt, laadt.
In'gaan (*intreden, binnengaan*; *beginnen*), ik ging -, heb en ben -gegaan; *wie is er het eerst -gegaan? de leertijd is op 1 Nov. -gegaan.*
In'gaand (*inkomend*), bn.; *-e rechten.*
In'gaarder (*inzamelaar, inner*), m. -s.
In'gaderen (*inzamelen*), ik heb -gegaderd; **-gadering,** v. -en.
In'gang (*plaats, waar men een zaal of kamer binnengaat*), m.; *deze concertzaal heeft drie -en.*
In'gang (fig. *begin*), m. -en; *met - van 1 October*; zegsw. *zijn taal had -*, vond weerklank, maakte indruk.
In'gebeeld (*denkbeeldig, niet wezenlijk, hersenschimmig*), bn.; *een - geluk, een -e zieke, -e zorgen.*
In'gebeeld (*verwaand*), bn.; *een -e gek*; meer -, meest -; **-heid,** v. gmv.
In'geboren (*aangeboren, in jeschapen*), bn.; *- lieftalligheid*, natuurlijke.
In'geborene (*landzaat*), m. en v. -n; *een - des lands*, inboorling.
In'geërfde (*eigenaar, bezitter*), m. en v. -n.
In'gegrift (*met een puntig voorwerp ergens diep ingesneden*), bn.; *-e letters, -e figuren.*
In'gekankerd (*diep ingevreten, ingeworteld*), bn.; *een -e haat*; **-heid,** gmv.
In'geland (*eigenaar van land in een bedijkten polder*), m. -landen; vr. **-e.**
In'gelascht (*ingevoegd*), bn.; *een -e letter.*
In'gelegd, bn.; *een -e vloer*, uit fraaie figuren bestaande; *een - haring, -e vruchten.*
Ingenieur' (*bouwkundige, iemand, die het diploma als zoodanig bezit*), m. -s; *- van den waterstaat*, rijksambtenaar met het toezicht belast op wateren, dijken, bruggen,

enz.; *militair* -, vestingbouwkundige, officier der genie; *civiel of burgerlijk* -, *mijn*-, enz. (g = zj).

Ingenieus' (*scherpzinnig, vindingrijk, vernuftig, schrander*), bn.; *een -ze methode.* (g = g); -zer, -t.

In'genomen (*bijzonder gesteld op*), bn.; *hij is met dien persoon, met die zaak zeer* -, heeft er sympathie voor; ook: *tegen iets of iem.* - *zijn*, een tegenzin, afkeer, antipathie hebben; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Ingenu' (*oprecht, ongekunsteld, openhartig*), bn. en bw. (g = zj).

In'geschapen (*aangeboren*), bn.; *die kunst is hem* -; zie Ingeboren.

In'gesloten (*ergens in of bij gevoegd*), bn.; *een - brief.*

In'getogen (*zedig, stemmig*), bn.; **-heid,** v.

Ingeval' (*indien, zoo, wanneer*), v. vgw.

In geval' van, vz.; - *brand*, nl. als er brand mocht zijn.

In'geven (*in den mond geven*, fig. *inblazen*), ik gaf -, heb -gegeven; *iem. een poeder* -; **-gever,** m. -s.

In'geving (*het ingeven, ook instorting*), v. gmv; *ik kreeg als een* -, een gedachte werd in mij levendig; Bijbel: *dat is een - van den booze*, inblazing; *op - van den H. Geest*, inspiratie.

Ingevol'ge (*naar aanleiding van, ten gevolge van, overeenkomstig*), vz.

In'gewand (*verteringsorganen, inwendige organen, gedarmte*), o. -en.

In'gewandswormen (*levende nl. in het gedarmte van menschen en dieren*), m. mv.

In'geweide (*ingewand van een dier*), o. gmv.

In'gewijde (*persoon, het geheim of het fijne eener zaak kennend*), m. en v. -gewijden.

In'gewikkeld (*moeilijk, duister, niet duidelijk*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

In'geworteld (*diepe wortels hebbende*), bn.; *een -e kwaal*, een diep zittende kwaal; fig. *een diep -e gewoonte.* (Koetsveld).

In'gezetene (*inwoner*), m. en v. -n.

In'gierig (*erg gierig*), bn.

In glo'bo (*in massa, te zamen*), bw., *ik heb al die boeken - gekocht.*

Ingrediënt' (*bestanddeel; inmengsel bij geneesmiddelen, spijs of drank*, enz.), o. -en.

In'greep (*inbreuk*), m. -grepen.

In'groen (*zeer of erg groen*), bn.

Ingrossa'tie (*inschrijving ten hypotheekkantore*), v. -s, -tiën. (t = ts).

Inhæren'tie (*aankleving, inlijving*), v. gmv.

Inhala'tie (*inademing*), v. -tiën, -ties. (t = ts).

Inhala'tietoestel (*apparaat voor borst- en keellijders*), o. -toestellen; ook: *Inhala'tor*, m. -s.

Inhaleeren (*inademen, nl. door een inhalator*).

In'halen, ik heb -gehaald; *iemand* -, door vlugger loopen, enz bereiken; *het verlorene* -, herkrijgen; *een vorst, prins, kerkvoogd* -, plechtig de stad inleiden; **-haling** (*het in halen*) v. -en; **-haler** of **-haalder,** m. -s.

In'halig(*schraapzuchtig*), bn.; **-heid,** v. gmv.

In'ham (samenst. met *ham*: bocht; *baai*), m. -men; *de Zuiderzee is slechts een* -, binnenwaartsche kromming d. i. inbuiging der Noordzeekust.

In'hebben (*moeite, zorg kosten*), het had -, heeft -gehad; *dat werk zal wat* -.

Inhech'tenisneming (*gevangenneming, berooving van vrijheid, arrestatie*), v. -nemingen.

Inheemsch' (*inlandsch*), bn.; *een -e plant*; *de -e kleederdracht*, tot het land behoorende.

In'heet (*zeer heet*), bn.

In hoc ca'su (*in dit geval*), bw.

In'houd (*alles wat in een boek, een vat, enz. begrepen is, grootte, ruimte*; *inhoudsopgave*), m. -houden.

In'houden (*behelzen, bevatten, binnenhouden*), het hield -, heeft -gehouden; *wat houdt die brief in?* d. i. bevat; *hij hield het paard met zijn toom* -, bedwingen; *iets van het loon* -, terughouden; *z.* -, z. bedwingen.

In'houdsmaat (*liter, kop, enz.*), v. -maten; *-maten voor natte en droge waren.*

In'houdsopgave (*lijst van voorwerpen, stukken* enz., *die voorhanden of opgenomen zijn*) v. -opgaven.

In'honwen (*inhakken*), ik hieuw -, heb -gehouwen; *op den vijand* -.

In'huldigen (*den vorst, bisschop* enz. *voor 't eerst hulde bewijzen, erkennen*), ik heb -geheuldigd; **-huldiging,** v -en

Inhumaan' (*onmenschlievend, gevoelloos, wreed, hard, onmenschelijk*), bn. en bw.

Inhumaniteit' (*al, wat in strijd is met de humaniteit*), v. gmv.

Inhuma'tie (*begraving*), v. -tiën, -s.

In'huren (*opnieuw huren*), ik heb -gehuurd; *een huis* -; **-huring**(*huurverlenging*), v. -en.

In hypo'thesi (*in of bij onderstelling, in het onderhavige geval*), bw. (s = z).

In ip'so ter'mino (*op den vastgestelden dag*), bw.

Ini'tia (*eerste beginselen*), o. mv. (t = ts).

Initia'le, -tiaal' (*begin- of aanvangsletter*), v. -n. (t = ts).

Initiatief' (*de aanleiding [begin] tot een zaak*; *het recht om iets te ondernemen, op touw te zetten*; *de eerste stap of stoot*), o. -tieven; *het - nemen*, het eerst een voorstel tot iets doen; *het recht van* -, het recht (v. e. lid der 2e Kamer) om voorstellen te doen; *ieder lid der Kamer kan van het recht van - gebruik maken*; *op - van*, op voorstel van; *particulier* -, de oprichting en leiding eener zaak niet van den staat uitgaande, maar van den kant van particulieren of vereenigingen; waar het - niet meewerkt, moet veelal de staat krachtig optreden en steunen. (ti = tsie).

Injec'tie (*inspuiting, inwerping*), v. -ties; *er wordt geneeskundig veel gebruik gemaakt van onderhuidsche* -s; lees: *inzjek'sie.*

Injec'tor (*werktuig tot automatische voeding van den stoomketel*), m. -s; ook: *Injecteur.*

Inju'rie (*krenking van de eer, beleediging*; *eerroof*; *scheldwoord*), -juriën.; v. -s. (j = zj).

Ink (*opening of mond eener fuik*), m. -en.

In'ka (*vóór 1524, koningstitel in Peru*), m. -'s; *het - rijk*: *het oude rijk van Peru vóór den inval der Spanjaarden*; zie **Inca.**

In'kalven (*wegzakken van zand bij graafwerk*), het is -gekalfd; **-kalving,** v. -en.

In'kankeren (*door den kanker vernield of ingevreten worden*), het is -gekankerd; **-kankering,** v. -en.

Inkarnaat' (*vleeschkleur*), o.; fig. *het - van het morgenrood.*

Inkarna'ten (*de kleur hebbende van inkarnaat, vleeschkleurig*), bn.

In'keep (*inkerving, insnijding*), v. -kepen

In'keer (*berouw*), m. gmv.; *tot - komen*, bezinning, bekeering.
In'keeren (*nadenken over 'tgeen men misdaan heeft, berouw gevoelen*), ik ben -gekeerd; *tot zich zelven -*; **-keering,** v. -en.
In'kelderen (*in een kelder bergen*), ik heb en het is -gekelderd; *dit is -gekelderd bier.*
In'kepen (*een keep in iets snijden*), ik heb -gekeept; **-keping** (*inkerving, groeve*), v. -en.
In'kerven (*een kerf in iets snijden, intanden*), ik heb en het is -gekorven (-gekerfd); *-gekorven bladeren*; *deze zijde kerft -*, breekt op den draad; **-ing,** v. -en.
In'kijk (*het inkijken, gelegenheid om in te kijken*), m. gmv.
In'klaren (*aangifte doen van inkomende goederen en de rechten er van betalen*), ik heb -geklaard; *een schip -*; **-klaring,** v. -en.
In'kleeden (fig. *een bepaalden vorm geven*), ik heb -gekleed; *een voorstel aardig -, een verzoek -, laat mij dat eens -*, op mijn wijze voorstellen; **-kleeding,** v. -en.
In'kleeden (R.-K. *plechtige bekleeding v. een novice met het kleed der kloosterorde*), ik heb - gekleed; *hij of zij is heden -gekleed*; **-ing,** v.
In'klimmen (*klimmend in- of binnenkomen*), ik klom in, ben -geklommen; *de dieven zijn door het zoldervenster ingeklommen.*
In'klimming (*het inklimmen: verzwarende omstandigheid bij diefstal*), v. -en; *diefstal met -.*
In'klinking (*bij aardwerken de inkrimping der verwerkte aarde*), v. gmv.
In'komeling (*vreemdeling*), m. en v. -en; voor het vr. ook **-e.**
In'komen (*binnenkomen*), ik kwam -, ben -gekomen; *een stad -, een huis -.*
In'komen (*jaarlijksche verdienste, jaarwedde*), o. gmv.
In'komend, bn.; *-e rechten*, belasting op den invoer van goederen; zie **Ingaand.**
In'komst (*blijde -*), v. -en; *de blijde - der Hertogen van Brabant*, d.i. de feestelijke intocht in Brussel, gevolgd door het schenken van priviligiën; zie **Joyeuse entrée.**
In'komsten (*verdiensten*), v. mv. **-belasting** (*rijksbelasting, progressief geheven van de gezamenlijke inkomsten, voortvloeiend uit ambt of bedrijf*), v. gmv.
In'koop (*het inkoopen, het ingekochte, de aankoop*), m.-en; **-koopsprijs,** m. -prijzen.
In'koopen (*inslaan, opdoen*), ik kocht -, heb - gekocht **-kooper,** m. -s.
In'korten (*kleiner maken*), ik kortte -, heb en het is -gekort; **-korting,** v. -en.
In'koud (*erg koud*), bn.; *ik ben -.*
Inkt (verwant met *tint*: *vloeistof, waarmee men schrijft, teekent, drukt*), m.; *er is schrijf-, druk- en teeken- van allerlei kleur*; (soorten), m. -en; **-koker** (*potje*) m. -s; **-rol** (boekd. *deel der drukpers nl. de met inkt gedrenkte cilindervormige losse rol, bestaande uit* $^1/_3$ *lijm en* $^2/_3$ *stroop*), v. -len; zie *Rollengieterij*; **-stel** (*schrijfgereedschap*) o. -stellen.
Inkt'visch (*koppootig weekdier met 10 pooten of vangarmen, welke bezet zijn met zuignapjes*), m. -visschen; de - scheidt in geval van nood een vocht af, bruinzwart van kleur n.l. de **Sepia,** waardoor het water troebel wordt, ja verpest wordt; ook: *Zeekat*; zie **Sepia.**
In'kuilen (*in een kuil doen*), ik heb -gekuild; *veldvruchten -*; **-kuiling,** v. -en.
In'kwakken (*ergens met een smak insmijten*), ik heb -gekwakt; zie **Kwakken.**
In'kwartieren (*soldaten bij burgers inlegeren*), ik heb -gekwartierd; **-kwartiering** (*huisvesting van soldaten bij burgers*), v. -en.
In'laag (*inlage*, d.i. *ingelegde geldsom*), v. -lagen.
In'laden (*in een schip laden*), ik heb -geladen; **-lader,** m. -s; **-lading,** v -en.
In'lander (*inboorling*), m. -s; *de -s van Java, van Sumatra*, enz. d.i. de bruinen tegenover de blanken.
In'landsch (*tot onze O. I. behoorend*), bn.; *een -e vrouw*, d.i. een Indische; *onze -e onderdanen*; *de -e nijverheid*, b.v. Soerabajasche artikelen uit schildpad, hoorn, of parelmoer, *-e vergiften*; *-e munten, -e planten, -e visschen*; ook, in het vaderland gemaakt: *- fabrikaat*; verder, *de -e nijverheid*, in ons land bestaande; ook: *-e tabak, -e paarden, - spek*, enz.
In'lasch (*tusschenvoegsel*), m. -lasschen.
In'lasschen (*tusschenvoegen*), ik laschte -, heb -gelascht; **-lassching,** v. -en.
In'leelijk (*zeer leelijk*), bn.; *een - beeld.*
In'leg (*geld, dat ingelegd wordt*), m. gmv.
In'leggen (*inmaken*; *insluiten*; *geld storten*), ik legde, leide of lei -, ik heb -gelegd of -geleid; *augurkjes -, een circulaire - in een krant*; *tien gulden -*; fig. behalen: *ergens eer bij -*; *iets tegen iets anders -*, overstellen.
In'leggen (spoorw. *nog een trein dugelijks laten loopen*), men legde (lei) -, heeft - gelegd (-geleid).
In'leiden (*naar binnen leiden*; fig. *verhandelen*), ik leidde -, heb -geleid; *een vertrek -, aan het hof -*; *een onderwerp -*, in een vergadering de discussie voorbereiden; **-leiding** (*voorbericht, introductie*), v. -en.
In'leveren (*inzenden, indienen, aanbieden*), ik heb -geleverd; *een opstel -, een aanklacht -, een verzoekschrift -*; **-ing,** v. gmv.
In'lezen (*inzamelen, inoogsten*), ik las -, heb -gelezen; *de vruchten van den oogst -.*
In'lichten (*met een licht ergens ingaan*, fig. *ophelderen, duidelijk maken*), ik heb -gelicht; **-lichter,** m.; **-lichting,** v. -en.
In'liggen (*gelegen zijn in, besloten zijn in*), het lag -, heeft -gelegen; *de -de brief, -d krijgsvolk*; **-d** (*ingesloten*), bn.
In'lijsten (*in een lijst zetten*), ik lijstte -, heb -gelijst; *een portret -*; **-ing,** v. -en.
In'lijven (*in een grooter geheel opnemen: een land vereenigen met een ander*); *Holland werd -gelijfd bij Frankrijk*; ook: *soldaten bij een bataljon -*, opnemen; **-lijving,** v. -en.
In lo'co (*op de plaats zelve*), bw.; *een onderzoek in -.*
In'loodsen (*in de haven brengen*), ik heb -geloodst; *een schip -*; **-loodsing,** v -en
In'loop, m. gmv.; *hij had bij die familie den vrijen -*, entree.
In'loopen, sport. *een voorgift -*, d.i. bijhalen.
In'lossen (*door losgeld vrij maken, terugkrijgen*), ik heb -gelost; *een pand -.*
In'luiden, in'luien (*door klokgelui aankondigen*), ik heb -geluid; *de kermis -*; **-luiding,** v. gmv.
In'maak, v. gmv.; *de - van augurken.*
In'maken (*konfijten, zouten, pekelen*), ik heb -gemaakt; **-maaksel,** o.; **-making,** v.
In manda'tis (*op bevel*, of *in last*), bw.

In mar'gine (*op den rand*, b.v. *van een brief, van een boek, als kantteekening*), bw. (g = g).
In me'dio (*in het midden*), bw.
In memo'riam (*ter nagedachtenis*), bw.
Inmid'dels (*middelerwijl, in dien tusschentijd, in afwachting van*), bw.
In'mooi (*bijzonder mooi*), bn.; *e - portret.*
In mo'ra (*achterstallig, nalatig*), bw.
In natu'ra (*in natuurlijken toestand*), bw.
In'name (*inneming*), v. gmv.; *de - der vesting*, veelgebruikt Germ.
In'nemen (*naar binnen halen*), ik nam -, heb -genomen; *een drankje -*, gebruiken; *het schip moet kolen -*, laden, opnemen; *veel plaats -*, beslaan; *een stad -*, veroveren, bemachtigen; *iem. voor zich -*, winnen, gunstig stemmen.
Inne'mend (*genegenheid opwekkend, voorkomend, bevallig, beleefd*), bn.; *-e vriendelijkheid*; *de uitnoodiging werd op een -e wijze aangenomen.* (C.O.); **-heid,** v. gmv.
In'nen (den. van *in*: *invorderen en ontvangen van gelden*), ik heb geïnd; *het - der belastingen*; **-ning,** v. -en.
In'nerlijk (*zich van binnen bevindende*), bn.; *de -e deelen der aarde, de -e deelen v. h. hart.*
In'nerlijk (*wat in het wezen der zaak ligt*; *waar, wezenlijk, echt*), bn. en bw.; *de -e waarde*, wezenlijke waarde; *ik ben er - van overtuigd*; *dat is - goed.*
In'net (*keurig net*), bn; *een - dienstmeisje.*
In'nig (*vurig, oprecht*), bn. en bw.; *een - gebed, -e vriendschap, met - welgevallen naar iets zien* (C.O.); *God - dienen*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.; **-lijk,** bw.
Innocent' (*onschuldig, onnoozel*), bn.; lees: *ie-no-sent'*: -er, -st.
In no'mine De'i (*in den name Gods*), bw.
In nos'tro ca'su (*in ons geval*), bw.
Innova'tie (*nieuwigheid, verandering*), v. -tiën, -ties. (t = ts).
In obscu'ro (*in het verborgene, onbemerkt*), bw.
In octa'vo (*in het boekformaat van 8 bladen of 16 bladzijden per vel*), bw.
Inoculeeren (*inenten v. boomen, v. pokken*).
Inodo'res (*publieke W.-C.'s in steden*), v. mv.
In'oogsten (*veldvruchten inzamelen*), ik oogstte -, heb -geoogst; *de vruchten -*; fig. *lof -*, eer inleggen bij iets; **-ing,** v. -en.
In op'tima for'ma (*in den besten vorm, volkomen, in den besten staat*), bw.
In origina'li (*in het oorspronkelijke, in handschrift*), bw. (g = zj).
In pa'ce (*in vrede, in goede rust*), bw.
In paren'thesi (*tusschen haakjes*, b.v. ( ); fig. *tusschenbeide*), bw.
In par'tibus infide'lium (*van een R.-K. bisdom*: *in het land der ongeloovigen*); zie afgekort: **I. P. I.**
In'peperen (eig. *iem. met peper d. i. iets bijtends of scherps inwrijven, iem. iets op hoogst onaangename wijze doen gevoelen*; fig. *betaald zetten*), ik heb -gepeperd; *iemand iets -.*
In perpe'tuum (*voor altijd, altijddurend*), bw.
In pet'to (*in het hart, in gedachten*: *in voorraad, bij voorbaat*), bw.; *-houden.*
In'pikken (*regelen, op pooten zetten*), hij heeft dat netjes -gepikt; **-pikkerij',** v.; zie Atoeran.
In pla'no (*in geheele of ongevouwen vellen*), bw.
In ple'no (*in volle vergadering, voltallig*), bw.
In prax'i (*in de uitoefening*), bw. (x = ks).
In'prenten (*door te herhalen diep in het gemoed indrukken*), ik prentte -, heb -geprent; *een kind goede beginselen -*, in de ziel griffen; **-prenting,** v. -en.
In'proppen (*proppende inprangen*, b.v. *van voedsel*), ik heb -gepropt; **-propper,** m. -s; **-propster,** v. -s; **-propping,** v. -en.
In quaes'tie (*waarvan sprake is*; (*de zaak*) *in geschil*), bw.
In quar'to (*in het boekformaat van 4 bladen of 8 bladzijden per vel*), bw. (qu = kw).
Inquisiteur' (*geloofsonderzoeker, rechter der inquisitie*), m. -s. (qu = kw).
Inquisi'tie (*gerechtelijk geloofsonderzoek, geloofsgericht of geestelijke geloofsrechtbank d.i. het Heilig Officium*; *lijfstraffelijk onderzoek om des geloofs wille b.v. in Spanje* [*1480*], *in Portugal* [*1557*], v. gmv.; lees: *in-kwie-ziet-sie.*
Inquisitoriaal' (*in verband staande met of door de inquisitie*), bn.; *-ale vragen.* (s = z).
In'rakelen (*vuur met asch bedekken of dooven in de asch*), ik heb -gerakeld.
In'rekenen (*inrakelen*, ook: *in de gevangenis zetten*), ik heb -gerekend; **-ing,** v. gmv.
In'richten (*in orde brengen*), ik richtte -, heb -gericht; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
In'rit (*het inrijden*), m. gmv.; *- en stalling.*
In'roepen (*tot zich roepen*), ik riep -, heb -geroepen; *iemands hulp -*, vragen; **-ing,** v. gmv.
In'rond (*ronde opening van binnen*), o. -en.
In'ruilen (*bij ruiling of door ruilen in zijn bezit krijgen*), ik heb -geruild; *een broche voor een ring -*; **-ing,** v. -en.
In'ruimen (*plaats maken*), ik heb -geruimd; **-ing,** v. -en.
In'rukken (*heengaan*), ik heb en ben -gerukt; *de troepen zullen weer -*; **-king,** v. gmv.
In sal'do blijven (*nog schuldig blijven*), bw.
In'schaarden (*hoeksgewijs verbinden*), ik schaardde -, heb -geschaard; *twee balken of stukken hout -*; **-ing,** v. -en.
In'schenken (*ingieten*), ik schonk -, heb -geschonken; *koffie -, thee -*; **-er,** m. -s.
In'schepen (*aan boord halen*), ik heb -gescheept; *zich -*, aan boord gaan; **-ing,** v. -en.
In'scheren (scheepst. *in de blokken scheren of spannen*), ik heb -gescheerd; *een takel -, een touw -*, door een katrol halen.
In'scherpen (*in het gemoed prenten, nadrukkelijk voorhouden*), ik heb -gescherpt; **-ing,** v. -en.
Inschik'kelijk (*toegevend*), bn. en bw.; *- jegens of voor iemand zijn*; **-heid,** v. gmv.
In'schikken (eig. *ruimte of plaats maken, opschuiven*, fig. *toegeven*), ik ben en heb -geschikt; **-king,** v. -en.
In'schrijven (*in een register schrijven, aanteekenen*), ik schreef -, heb -geschreven; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
In'schrokken (*gulzig inslokken*), ik schrokte -, ik heb -geschrokt.
In'schuld (*invorderbare geldschuld, credit, het actief*), v. -schulden.
Inscrip'tie (*inschrift, opschrift*), v. -tiën, -ties. (t = ts). (c = k).
Insect' (*gekorven diertje, kerfdiertje*), o. -en; *de -en hebben drie paar pooten, de -en hebben een gedaantewisseling, er zijn meer dan 12 duizend soorten van -en bekend*; *zij vormen de talrijkste klasse der gelede dieren.* (c = k.)

Insecta'rium (*bewaarplaats v. insecten*), o. -s, -ria; *het - te Amsterdam in Artis.*
Insec'teneters (*kleine roofdieren en vogels*), m. mv.; *de spitsmuis, de egel, de mol zijn -.*
Insec'tenpoeder (*poeder tot verdelging van insecten*), o. gmv.; *het Perzisch - is plantaardig.* (c = k).
Insectologie' (*leer der gekorven dieren*), v. gmv. (c = k).
Insectoloog' (*insectenkenner*), m. -logen; liever: **Entomoloog.** (c = k).
In sede'cimo (*in het boekformaat van 16 bladen of 32 bladzijden per vel*), bw.
Insepara'bel (*onafscheidelijk*), bn. en bw.
Insepara'biles (*Braziliaansche dwergpapegaaien*), m. mv.; *de - onderscheiden zich door hun zucht tot samen-leven.*
Inseraat' (*inlegsel, bijlage, tusschenvoeging*), o. -aten.
Insereeren (*een blaadje invoegen in een nieuwsblad, een vel inleggen*).
Ins'gelijks (*op gelijke wijze*), bw.; *handel nu -.*
Insi'gne (*eere- of rangteeken, kenteeken, onderscheidingsteeken*), o. -s; *schepter en kroon, rijksappel en zwaard zijn de -s der Europeesche monarchen*; lees: *insien'je.*
In'sijpelen (*inwateren en wel druppelsgewijze*), het is -gesijpeld; **-ing,** v. -en.
Insinuant' (*indringerig, vleiend indringend*), bn. en bw.
Insinua'tie (*waarschuwing of beteekening in rechten; bedekte aantijging, beleedigende zijdelingsche toespeling*), v. -tiën, -ties. (t = ts).
Insinueeren (*bedekte zinspelingen maken, bedektelijk beschuldigen*).
Insisteeren (*op iets blijven staan, aandringen, met verzoeken aanhouden*).
In'slaan (*door slaan indrijven*), ik sloeg -, heb en is -geslagen; *ergens een spijker -, een vat den bodem -, de glazen -, iemand de hersenen -*, d. i. door inslaan breken, vernietigen; *bier, voorraad -*, opdoen; *een weg -*, nemen, opgaan; zegsw. *zijn eigen glazen -*, zijn eigen zaak totaal bederven.
In'slag (*het opdoen van voorraad*), m. -slagen; *- van koffie, wijn*, enz.
In'slag (*het inslaggaren van een weefsel*), m.; *schering en -*, fig. de hoofdbestanddeelen, het voornaamste van iets; *dat is bij die lui schering en -*, dat zeggen, doen zij gestadig.
In'slapen (*in slaap vallen*, fig. *sterven*), hij sliep -, is -geslapen.
In'slikken (*door slikken naar binnen brengen*), ik slikte -, heb -geslikt; *een geldstuk -, een of ander woord -*, niet uiten.
In'slokken (*gretig, bij brokken inslokken*), ik slokte -, heb -geslokt; *de vermagerde hond slokte het eten in.*
In'sluiting (mil. *een vesting of fort met soldaten omringen, berenning*), v. -en.
Insolent' (*ongepast, lomp, onbeschoft, onbeschaamd*), bn.; *een -e toespraak*; -er, st.
Insolen'tie (*aanmatiging, onbeschaamdheid*), v. -s, -tiën. (t = ts).
Insoli'de (*weinig crediet verdienend, op losse schroeven staande*), bn. en bw.; -r, -liedst.
In so'lidum (*alles samen*), bw.
Insolvent' (*onvermogend om zijn schulden te betalen*), bn.; *iemand - verklaren.*
In'spannen (*voor den wagen, den ploeg*, enz. *spannen*), ik heb -gespannen; *al zijn krachten -*, aanwenden, *z. -*, zijn best doen, alle pogingen aanwenden of krachten gebruiken; **-ning,** v. -en: *een dag van ongewone -ing.* (Koetsveld).
In spe' (*in het verschiet, in hope*), bw.; lees: *in spee.*
In spe'cie (*in klinkende munt*), bw. (c = s).
Inspecteeren (*als inspecteur optreden, toezicht houden op de naleving der wetten, in oogenschouw nemen, keuren, schouwen*). (c = k).
Inspecteur' (*opziener, toezichthouder*), m. -s, -en; *een - van het onderwijs, van de belastingen, van den geneeskundigen dienst*, enz.
Inspec'tie (*schouwing, in-oogenschouw-neming, wapenschouwing, monstering*), v. -tiën, ties ; lees: *inspek'sie.*
Inspec'tie (*ambtsgebied v. e. inspecteur*), v. -s, -tiën; **-reis,** v. -zen. (c = k).
Inspira'tie (*ingeving, geestvervoering, bezieling*), v. -ties, -tiën. (t = ts).
Inspireeren (*bezielen, inspiratie geven*).
In'spit (scheepst. *roerpen, helmstok*), o. gmv.
In'spraak (*ingeving*), v.; *gehoor geven aan de - van het medelijden* (Staring); *de - van het geweten*, de stem; *de - van het bloed*, inwendig gevoel.
In'staan (*borg zijn, waarborg geven*), ik stond -, heb -gestaan; zegsw. *ergens voor -*, zich aansprakelijk voor iets stellen.
Installateur' (*maker van een electr. installatie*), m. -s.
Installa'tie (*plechtige bevestiging in een ambt*), v. -ties, -tiën; *de - van een rechter.*
Installa'tie (*electrische inrichting met geleidraden voor licht, beweging, geluid* enz.), v. -ties en -tiën. (t = ts).
Installeeren (*openlijk en plechtig in een ambt bevestigen*); *een burgemeester -.*
Instal'lig (*in een kwaden naam*), bw.; *een huis - maken*, er zoo ongunstig over spreken, dat niemand het meer wil bewonen; *iemand - maken*, d. i. veel kwaads zeggen van, ongunstig bekend doen worden.
Instand'houding (*het in-stand-houden*), v. gmv.; *de - van oude gewoonten of volksfeesten.*
Instantané' (*zeer snelle photographische opname*), o. -'s.
Instan'telijk (*dringend, met aandrang*), bw.; *iemand - verzoeken, iemand - iets verbieden*, nadrukkelijk.
Instan'tie (*rechtbank van eerste -*), v.: rechtbank van eersten aanleg; *in hooger -*, in hooger beroep; *in laatste of hoogste -*, bij den hoogsten rechter, bij of door den Hoogen Raad. (t = s).
Instar' (á l' - de), (*naar de wijze van*), bw.
In sta'tu quo (*in denzelfden staat of zooals de zaak te voren was*), bw. (qu = kw).
In'stellen (*vaststellen, invoeren*), ik heb ingesteld; **-ling,** v. -en.
Instiga'tie (*ophitsing, opruiing*), v. -s, -tiën.
Instinct' (*natuurdrift, ingeschapen neiging bij dieren*), o. gmv.; *het - is elke diersoort aangeboren*, b.v. *de begeerte om te zwemmen aan de watervogels.* (c = k).
Instinctief' (*instinctmatig*), bn. en bw.; *iets - beseffen.* (c = k).
Instinctma'tig (*volgens de natuurdrift, onwillekeurig*), bn. en bw.; *de dieren handelen -; een -e handeling*, b.v. de armen vooruitsteken bij 't vallen; fig. *een -e ingeving*, als door de natuur.
Institueeren (*instellen, oprichten, stichten; onderwijzen, leeren*).

Institu'ten (*Romeinsche wetboeken, op last van keizer Justinianus* (*O. R.*) van 528–534 *verzameld*), o. mv.; *de boekverkooper, die Pieters - inbinden moest.* (C. O.)
Instituteur' (*directeur van een kostschool, kostschoolhouder*), m. -s.
Institu'tie (*openbare instelling*), v. -s, -tiën.
Institutri'ce (*directrice van een kostschool, kostschoolhouderes*), v. -s.
Instituut' (*inrichting, kostschool, opvoedingsgesticht*), o. -tuten.
In'storten, het stortte -, het heeft en is gestort; *de toren gaat -*, invallen; *de zieke is weer ingestort*, opnieuw ziek geworden; *een gave, een talent, ons ingestort*, door de natuur geschonken; **-ing,** v. -en.
In'stouwen, in'stuwen (*de lading vastwerken*), ik heb -gestouwd, -gestuwd; **-stouwing,** v. -en; zie **Stuwage.**
Instructeur' (*onderrichter, exercitiemeester*), m. -s; ook: *Instruc'tor.* (c = k).
Instruc'tie (*onderricht; dienst-voorschrift*), v. -tiën, -ties; *rechter van -*, de rechter, die belast is met een voorloopig onderzoek eener strafzaak. (c = k).
Instruc'tie-bataljon' (*militaire school te Kampen, tot opleiding van korporaals en sergeants*), o. -bataljons. (c = k).
Instructief' (*leerrijk, leerzaam*), bn. (c = k),
Instrueeren (*onderwijzen*; rechtsw. *de bewijzen van schuld bijeenzamelen, de processtukken in orde of gereedheid brengen*).
Instrument' (*werktuig, muziekspeeltuig; toestel, gereedschap; oorkonde, document*), o. -en.
Instrumentaal' (*door middel van muziekinstrumenten voortgebracht*), bn.; *-ale muziek.*
Instrumenta'tie (muz. *kunst om de melodie, harmonie en zang behoorlijk over de instrumenten te verdeelen*), v. gmv. (tie = tsie).
In'studeeren (*bestudeeren*); *een rol -, een tooneelstuk -*, grondig leeren.
In'stuwen (*inpakken, induwen op elkaar nl. de lading in het ruim*), ik stuwde -, heb - gestuwd; zie Instouwen.
Insubordina'tie (*weerspannigheid, verzet tegen de krijgstucht*), v. gmv.; *zich schuldig maken aan -*, b.v. door verzet tegen een meerdere.
Insulin'de (*eilandenrijk*), o.; dichterlijke naam voor onze O.-I.
Insult' (*beleediging*), o. -en; **-a'tie,** v. -s, -tiën.
Insulteeren (*beleedigen, hoonen, beschimpen*).
In sum'ma (*in het geheel, alles saamgenomen*).
Insurgent' (*oproerling, opstandeling*), m. -en.
Insurrec'tie (*opstand*), v. -ties, -tiën. (c=k).
In suspen'so (*in twijfel, onbeslist*), bw.
Intact' (*onaangeroerd, ongerept, onbevlekt, rein*), bn. en bw.
In tan'tum (*zoover het reikt*), bw.
In'teekenen (*inschrijven, zich verbinden door het teekenen van zijn naam op een lijst*); ik heb -geteekend; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en; **-lijst,** v. -en.
Inte'gendeel (*omgekeerd*) bw.; *hij luiert niet, -, hij werkt hard*, daarentegen, veeleer.
Integraal' (*op zich zelf bestaande, voltallig, volkomen, een geheel uitmakend*), bn.; **-rekening,** hoogere algebraïsche analysis.
Integraal' (*Nederlandsch effect, genaamd: 2½% Ned. Werkelijke of Nationale Schuld*). **v.** -alen.
Integraliteit' (*volledigheid, geheelheid*), **v.**
Integree'rend (*onmisbaar, onafscheidelijk*), bn.; *een - deel aan den Amsterd. nachtwacht was zijn huisje.* (Just. v. M.)
Integriteit' (*braafheid, onomkoopbaarheid, oprechtheid, rechtschapenheid*), v. gmv.; ook: *de - van een staat handhaven*, de een- of ondeelbaarheid: *de - van China.*
Intellect' (*verstand, denkkracht*), o. gmv.; *de professoren aan onze hoogescholen vertegenwoordigen het hoogste - in Nederland.*
Intellectueel' (*verstandelijk, geestelijk*), bn.; *de -e vorming, -e overlading, - ontwikkeling*; ook: *schrander, geestig.*
Intelligent' (*verstandig, vlug van verstand, vol doorzicht, inzicht hebbend*), bn. (g = zj).
Intelligen'tie (*kennis, doorzicht, verstand*), v.
Intendan'ce (*korps van officieren, belast met de verzorging, b.v. de voeding der troepen*), v. gmv.; *hij is kapitein bij de -.*
Intendant' (*hoofdopzichter, bestuurder, rentmeester*), m. -en.
Intendant' (mil. *officier of militair ambtenaar, die de zorg heeft voor kleeding en voeding, hoofdopzichter, opziener*), m. -en.
Intens' (*krachtig, sterk, hevig, geweldig*), bn. en bw.; *de scherpe -e stank van het uitgepompt wordende grondwater des schips*; *- mooi*, innerlijk; *iets - gevoelen*, innig, levendig, sterk; *een - mooie gedachte*, in hoogen graad.
Inten'sie (*versterking d. inwendige kracht*), v.
Intensief' (spraakk. *werkw. met versterkte of meer innerlijke beteekenis*), o. -sieven; *nikken* (nijgen), *spillen* (spelen), *bibberen* (beven) zijn -sieven.
Intensiteit' (*innerlijke kracht, werkzaamheid, sterkte*), v. gmv.; *het licht der zon heeft grootere - dan dat der maan.*
Inten'tie (*bedoeling, oogmerk, voornemen*), v. -ties, -tiën; R.-K. *een Mis tot zekere -*, b.v. om zegen af te smeeken over een huwelijk.
In'ter (*tusschen, onder, gedurende*), vz.; *-nos*, onder ons; *- ami'cos*, onder vrienden.
In'ter ca'nem et lu'pum, tusschen licht en donker.
Intercedeeren (*tusschenbeide komen*).
In'tercellulair (plantk. *tusschen de cellen in zijnde*), bn.; *-e stoffen, -e ruimte.*
Interces'sie (*bemiddeling, tusschenkomst*), v. gmv.
In'ter-communaal' (*tusschen verschillende gemeenten onderling*), bn.; *een -ale telephoondienst.* (c = k).
In'ter-continentaal' (*tusschen de vastlanden of continenten*), bn.; *een - spoorweg.*
Interdict' (*verbodsbevel, gerechtelijk verbod, ontzegging*; R.-K. *schorsing der kerkelijke diensten en bedieningen als straf, een gemeente opgelegd*), o. -en; ook: *Interdic'tie.* (c = k).
Inte'ren (*door verbruik verminderen, verarmen, in verval geraken*), ik heb en ben-geteerd; *zijn vermogen -*; **-ing,** v. gmv.
Interessant' (*belangwekkend, belangrijk*), bn. en bw.; *een - gesprek*, onderhoudend; *een - geval*; *- kijken, - doen.*
Interessant' (*zelfzuchtig, inhalig*), bn.; *een - mensch*, liever geïnteresseerd.
Interesseeren (*belangstelling inboezemen, belang wekken*); *zich - voor*, belangstelling aan den dag leggen voor.
In'terest, in'trest (*deelneming, voordeel, nut, geldelijke opbrengst, rente*) m. -en.
In'terest, in'trest (*vrucht of inkomsten*

van iemands middelen, vooral van kapitalen, welke voor een bepaalden tijd aan een ander uitgeleend zijn, jaarrente van zulk een kapitaal), m. -en; *geld op - zetten; het kapitaal met de wettige* -en; *- op -*, d. i. de rente komt telkens bij het kapitaal.

Interferen'tie (*inmenging; buiging der lichtstralen*), v. -s, -tiën. (t = ts).

Interfolieeren (*een boek met wit papier doorschieten*).

Interieur' (*innerlijk, inwendig*), bn.; als zn. o.

Interieur' (schilderk. *binnenhuis*), o. -s.

In'terim (*tusschentijd*), o.; **ad** -, *tot nader order, voor een tijd, b.v. secretaris ad -, minister ad* -, tijdelijk; **-vrede,** voorloopige vrede.

Interimair' (*voorloopig, niet vast*), bn.; *het - beheer van het departement van oorlog, een -e toestand,* tijdelijk.

Interjec'tie (spraakk. *tusschenwerpsel*), v. -ties, -tiën; *de -s zijn gevoelsklanken of klanknabootsingen.* (j = zj).

Interlineair' (*tusschen de regels geschreven of gedrukt*), bn.; *een -e verklaring v. Vanden Vos Reinaerde.* (ai = è).

In'terlinie (*ruimte tusschen twee regels*), v. -s.

In'terlinie (*op de drukkerij: langwerpig metalen plaatje, dat tusschen de regels gezet wordt om ze van elkander te scheiden*), v. -s.

Interlu'dium (muz. *tusschenspel*), o. -s.

Intermediair' (*tusschenkomst, bemiddeling*), o. gmv.; *door het - van.*

Intermez'zo (*tusschenspel, -bedrijf*), o. -mezzo's; *in een paardenspel geeft men meest komieke -'s*; lees: *-metso.*

In ter'minis (*in behoorlijke uitdrukkingen, binnen de perken*), bw.

In ter'mino (*op den bepaalden dag*), bw.

Intermittee'rend (*tusschenpoozend, uitblijvend*), bn.; *een -e pols; een -e bron,* die slechts bij tusschenpoozen vloeit; *een -e koorts,* die geregeld opkomt en wegblijft.

Intern' (*inwendig, innerlijk, van binnen; inwonend*), bn. en bw.

Internaat' (*school met kost en inwoning*), o. -naten; zie **Externaat.**

In'ter-nationaal' (*twee of meer volken betreffende*), bn.; *het -ale verkeer, een -ale wedstrijd, een -ale tentoonstelling; een -ale aangelegenheid, de -e politie; een - spoorrijtuig, een -ale overeenkomst, de -ale markt, - volkenrecht; de kerk van Christus is krachtens haar karakter -.* (Dr. Kuyper).

In'ternationa'le (*algemeen socialistisch werklieden-verbond*), v. gmv.; *de Duitscher, Karel Marx is de stichter der -, in 1866.*

Inter'ne (*kostleerling, inwonend leerling*), m. en v. -ternen.

Internun'cius, internun'tius (*gezant of gevolmachtigde van den paus bij het Hof van een kleinen staat*), m. -sen; ook *Nuncius, nuntius.*

In'ter-ocea'nisch (*betreffende een of meer wereldzeeën*) bn.; *het Kanaal van Suez is -, het - kanaal van Panama.*

Interpellant' (*hij, die interpelleert*), m. -en.

Interpella'tie (*mondeling verzoek van een volksvertegenwoordiger in de Kamer om opheldering*) v. -tiën, -ties; *het recht van -,* d. i. om de regeering inlichtingen te vragen over eenig punt van algemeen belang.

Interpelleeren (*opheldering of inlichting vragen*), *den minister -.*

In'ter po'cula (*onder een glaasje, bij de flesch*), bw. (c = k).

Interpola'tie (*inlassching, tusschenvoeging*), v. -s; *de - van drie termen tusschen twee termen eener reeks; - formule* (alg.).

Interpoleeren (*inschuiven, ergens tusschenvoegen*).

Interpreta'tie (*vertolking, verklaring, uitlegging*), v. -ties; *- van een artikel der wet.* (tie = tsie).

Interpunc'tie (*plaatsing der schei- en zinteekens, ook de leer er van*), v. gmv. (c = k).

Interreg'num (*tusschenbestuur, tusschenregeering*), o. gmv.; fig. *Een jonge advocaat, die voorhing op de particuliere sociëteit te D. en van dit - gebruik maakte om alle dag in het koffiehuis „De Noordstar" pot te maken.* (C.O.)

Interrompeeren (*onderbreken, hinderen, storen, in de rede vallen*).

In terro'rem (*ter waarschuwing*), bw.

Interrup'tie (*stoornis, afbreking*), v. -ties.

Interrup'tor (nat. *instrumentje, dat zorgt voor automatische verbreking en sluiting van een electrischen stroom*), m. -s.

Intersec'tie (*doorsnijding, kruising van lijnen*), v. -tiën; -s. lees: *intersek'sie.*

Interval' (muz. *tusschenruimte, tusschentijd, tusschenvoorval; toonafstand*), o. -len.

Interven'tie (*tusschenkomst*), v. -ties.

In'terview (*vraaggesprek*), o., -s; lees: *in'terwjoe; een -*, gesprek van een dagbladcorrespondent met iemand om dezen uit te vragen, die als gezant, minister, resident, enz. uit den vreemde terugkeert.

In'terviewen (Eng. *vragen, hooren over, uithooren*), ik -viewde, ik heb geïnterviewd; *een gezant -*, een dagbladcorrespondent gaat een mondgesprek met hem houden.

In'terviewer (*iemand, die interviewt*), m. -s; *deze sportman ontvangt herhaaldelijk -s.*

Intestaat' (*zonder testament*), bn.

In'teugelen (*intoomen,* fig. *bedwingen*), ik heb -geteugeld; **-teugeling,** v. -en.

Intiem' (*vertrouwelijk, innig*), bn.; *-e vrienden.*

Intijds' (*tijdig, bijtijds*), bw.; *ik zal - waarschuwen; - ergens komen.*

Intimideeren (*bevreesd, beschroomd of bang maken, vrees aanjagen*).

Intimiteit' (*vertrouwlijkheid, innige vriendschap*), v. -en.

Inti'mus (*boezemvriend, halsvriend*), m. gmv.

In'tocht (*plechtige inkomst*), m. -en; *zijn - houden, de - der Koningin te A'dam.*

Intolera'bel (*onverdraagzaam*), bn.

Intolerant' (*onverdraaglijk ten opzichte van andersdenkenden*), bn. en bw.

Intona'tie (muz. *aanheffing, het inzetten met de stem of het instrument, toonaangeving*), v. -ties. (tie = tsie).

In'toomen (*den toom inhouden,* fig. *bedwingen*), ik heb -getoomd; *zich -*, zich matigen, breidelen, bedwingen; *zijn begeerten -.*

In to'tum (*in het geheel*), bw.

Intransigent' (*onverzoenlijk partijganger*), m. -en. (g = g).

In'transitief (spraakk. *onovergankelijk, onzijdig*), bn.; *de -tieve werkwoorden,* nl. dezulke, die geen lijdend voorwerp bij zich kunnen hebben.

In'transitief (spraakk. *onovergankelijk werkwoord*), o. -tieven; *rusten, slapen zijn -tieven.*

In'trappen (*met de voeten stuk of naar*

binnen trappen), ik trapte -, heb -getrapt; *een deur* -.

In'trede, in'tree (*inkomst, binnenkomst*), v. gmv.; *de winter had zijn - gedaan of gehouden.*

In'trede, in'tree (*binnenkomst*), v. gmv.

In'treden (*ingaan, binnengaan*), ik trad in, ben -getreden; *een huis, een kerk* -; fig. *zij zal haar dertigste jaar* -, *een nieuw jaar* -.

In'treebiljet (*toegangskaart*), o. -biljetten; **-geld,** o. -en; **-kaartje,** o. -s; **-preek,** (*eerste preek voor zijn gemeente door een benoemd predikant of een pastoor*), v. -preeken.

In'trek (*verblijf*), m. gmv.; *zijn - nemen*, zijn verblijf vestigen.

Intrigant' (*arglistig, indringerig*), bn.; *een - man*; als zn. m. (vr. *Intrigante*), persoon vol slinksche streken, vriend van kuiperijen, indringer. (g = g).

Intri'ge, intri'gue (*kuiperij, kunstgreep; minnehandel, minnarij; eigenlijke strik of knoop van een roman, van een tooneelstuk, enz.*), v. -s; **-stuk** (*tooneelstuk met intriges*), o. -ken.

Intrigeeren (*zich met kuiperijen afgeven; hij intrigeert altijd; dat intrigeert mij*, dat pikeert of prikkelt mij. (g = g).

Intrinsiek' (*innerlijk, inwendig*), bn. en bw.; *de -e waarde*, wezenlijk.

In tri'plo (*drievoudig, in drievoudig afschrift*), bw.

Introducé (*iem., die ergens geïntroduceerd is of wordt*), m. -'s; vr.: *-ducée*, meerv. -s.

Introduceeren (*invoeren of inleiden, toegang verschaffen in eenige sociëteit of in eenig gezelschap*). (c = s).

Introduc'tie (*inleiding*; ook: *toegang, het verschaffen van toegang*), v. -tiën, -ties.

Intro'itus (*ingang, inleiding*), m. gmv. R.-K. eerste gebeden, nl. in den aanvang der Mis.

Intuï'tie (*innerlijke aanschouwing, onmiddellijk bewustzijn; vindingrijkheid, vernuft*), v. -tiën, -ties; *iets bij - weten of kunnen maken*, uit zich zelf. (tie = tsie).

Intuïtief' (*innerlijk aanschouwend*), bn.

Intus'schen (*middelerwijl*), bw.; *ik moet dezen brief afschrijven, lees jij - de krant*, in dien tijd, onderwijl.

Inunda'tie (mil. *het onder-water-zetten*), v. -tiën, -ties; *er zijn daar tal van -sluizen.*

Inundeeren (*onder water zetten, doen overstroomen*); ook, de polders zijn geïnundeerd.

In u'su (*gewoon, in gebruik*), bw. (s = z).

In u'sum (*ten gebruike, tot nut*), bw. (s = z).

In'vaart (*het binnenvaren*), v. gmv.

In'val (*het invallen*), m. -vallen; *dat is een goede* -, opkomende gedachte; *dat huis is de zoete* -, ieder wordt er onthaald, ieder wordt er altijd gastvrij ontvangen; *de - der Franschen in ons land* (1794), *de invallen der Noormannen*, vijandelijke aanvallen.

Invali'de (*krachteloos, zwak, onvermogend, onbruikbaar*), bn.; *die soldaat is* -; *die werkman werd door dat ongeluk* -, onbekwaam tot werken of tot den arbeid.

Invali'de (*verminkt of gebrekkig soldaat, soldaat die ten deele of geheel voor den dienst onbruikbaar is*), m. -n.

Invalideeren (*vernietigen, ongeldig of nietig verklaren*).

Invali'denhuis (*huis of gesticht, waarin de invaliden samenwonen*, b.v. *te Bronbeek voor die van het O.-Indische leger*), o. -huizen.

Invaliditeit' (*gebrekkigheid, ongeschiktheid voor den dienst of voor den arbeid*), v. gmv.; *- is de toestand van ongeschiktheid voor den militairen dienst of voor den arbeid in fabrieken*, enz.; *verzekering tegen - en ouderdom*; *-s-pensioenen.*

In'vallen (*instorten*), het viel -, is -gevallen; *het schip zal die haven* -, binnenloopen; *de vorst is -gevallen*, begonnen; *een vroeg -vallende Paschen*; *dit woord wil mij maar niet* -, in de gedachte komen; *haar wangen zijn - gevallen*, vermagerd.

In'varen (*varend binnenkomen*), ik voer -, ben -gevaren; *een veilige haven* -; *een schip* -, varend inhalen.

Invaria'bel (*onveranderlijk*), bn.

Inva'sie (*vijandelijke inval, strooptocht*), v. -sies, -siën. (s = z).

In'vaten (*in tonnen doen*), ik heb -gevaat.

Invecti've (*scheldwoord, beleedigend woord, schimpwoord, hoon, smaad*), v. -vectiven.

Inventa'ris (*notarieel opgemaakte staat of lijst van in een sterfhuis voorhanden goederen, boedellijst*), m. -sen.

Inventarisa'tie (*boedelbeschrijving, het maken van een inventaris*), v. gmv.; *een - is vrijwillig of verplicht.* (s = z).

Inventariseeren (*boedelbeschrijven*). (s = z).

Inven'tie (*uitvinding, verdichtsel, vond, kunstgreep*), v. -ties. (t = ts).

Inven'tie (bij het stellen: *vinding, opzameling van stof*), v. gmv. (t = ts).

Inventief' (*vindingrijk*), bw. -iever, -st.

In ver'ba magis'tri (*bij het woord des meesters*, b.v. *zweren*), bw.

Inver'sie (spraakk. *omkeering, woord of zinsomkeer*), v. -s, -siën; b.v. *Een held ben je! Frankrijks roem*, in plaats van: *de roem van Frankrijk*; *Maria's boek*, enz.

Investiga'tie (*ondervraging, onderzoek, navorsching, nasporing*), v. -tiën, -ties. (g = g).

Investituur' (*plechtige inbezitstelling of bekleeding met een geestelijke waardigheid*), v. -turen; *de Paus heeft het recht van* -, d. i. van het verleenen van staf en ring aan de R.-K. bisschoppen; **-recht,** o. gmv.

In vi'a ju'ris, langs den weg v. h. recht.

In vi'no ve'ritas: *in den wijn* [*ligt*] *de waarheid*, d.i. in dronkenschap zegt men, wat men denkt, nl. de onverbloemde waarheid.

Invita'tie (*uitnoodiging*), v. -tiën, -ties.

Inviteeren (*uitnoodigen, te gast vragen*).

In'vloed (*gezag, vermogen*), m. -vloeden; *- hebben, oefenen, uitoefenen, zijn - (overwicht) doen gelden, zijn - aanwenden*; **-rijk,** bn.

Invoca'bit (Lat. R.-K. *de eerste Zondag in de vasten*), o. gmv.

Invoca'tie (dichtk. *aanroeping der Muze of van anderen hoogeren bijstand aan 't begin van een heldendicht of van een leerdicht*), v. -ties, -tiën. (t = ts).

In vo'ce (*op het woord* of *bij dat woord*), bw.

In'voegen (*inlasschen, tusschenvoegen*), ik heb -gevoegd; *een steen* -; *een letter* -, b.v. *een n in kippenei*; **-voeging,** v. -en; **-voegsel,** o. -s.

In'voer (*ingevoerde goederen*), m. -en ; zie Import en Export.

In'voer (*het invoeren*), m.; *de - van waren.*

In'voeren (*per schip of trein of wagen binnen de grenzen brengen; fig. in zwang brengen, in gebruik doen komen, instellen*), ik voerde

–, heb -gevoerd; *Havanna-sigaren* –; zie **Importeeren;** *eene mode* –, *een gebruik* –, *een nieuw woord* –; *belastingen* –, *een wet* –; **-ing,** v. gmv.
In'vorderen (*betaling eischen*), ik heb -gevorderd; **-vordering,** v. -en.
Invrij'heidstelling, v. gmv.; *de* – *der slaven, van een gevangene,* het vrij doen zijn, het teruggeven der vrijheid.
In'vullen (*een open ruimte vullen*), ik heb -gevuld; **-vulling,** v. -en; **-vulsel,** o. -s.
In'waarts (*binnenwaarts, naar binnen*), bw.
In'waartsch (*naar binnen gekeerd*), bn.
In'warm (*door en door warm*), bn.
In'wateren (*insijpelen*), het heeft -gewaterd; *die muur watert* –; **-watering,** v. gmv.
In'weefsel (*inslag*), o. -s; fig. **Episode.**
Inwen'dig (*van binnen*; *binnenlandsch*), bn. en bw.; *de -e zending, zich -bezeeren*; **-lijk,** bw.
In'wijden (*plechtig inzegenen*), ik wijdde –, heb -gewijd; *een kerk, een kapel* –: **-wijding,** v. -en; **-wijdingsrede,** v. -redenen.
In'wijk (*inham, kreek, kleine baai*), v. -en. w.g.
In'wikkelen (*in een omslag doen*), ik heb -gewikkeld; **-wikkeling,** v. -en.
In'willigen (*toestemmen*), ik heb -gewilligd; **-williger,** m. -s; **-williging,** v. -en: *-williging van eischen*; spraakk. *betrekking van* – *of concessie*, bv. Ofschoon ik hard gewerkt heb, ben ik niet klaargekomen.
In'winnen (*herwinnen, inhalen*), ik won – heb -gewonnen; *verzuimden tijd* –; **-winning,** v. -en.
In'winnen (*bekomen, zien te verkrijgen*), ik won –, heb -gewonnen; *berichten* –, *den raad van iemand* –, vragen; *inlichtingen* –.
In'wonen (*bij iem. gehuisvest zijn*), ik heb -gewoond; **-woner** (*bewoner*), m. -s; **-woning,** v. gmv.; **-woonster,** v. -s.
In'wortelen (*diep wortel schieten*), het is -geworteld; *het kwaad is -geworteld*, heeft diep wortel geschoten; **-worteling,** v. gmv.
In'zage (*daad van inzien*), v.; *ter* –, ter visie, op beziens; – *verleenen, geven*, laten zien, b.v. van processtukken; *bij* –.
In'zamelen (*al verzamelende bijeenbrengen*), ik heb -gezameld; *gelden* –, *de vruchten van den oogst* –; **-ing,** v. -en.
In'zegenen (*door zegenen inwijden*), ik heb -gezegend; *een huwelijk* –; **-zegening,** v. -en.
In'zenden (*toezenden*), ik zond –, heb -gezonden; **-zender,** m. -s; **-zending,** v. -en.
In'zet (*eerste bod*), m. -zetten; *de* – *van een huis*, voorloopig bod; *de heele inzet* (*bij een spel*), de heele ingezette som.
In'zetten (*plaatsen in*), ik zette –, heb -gezet; *een ruit* –, *een letter* –; *een huis* –, het eerste bod doen; *geld* –, op het spel zetten; *diamanten* –, in goud of zilver vatten; *een gezang, psalm* –, beginnen te zingen, aanheffen; **-zetter,** m. -s; **-zetting,** v. -en: **-zetsel** (*ingezette lap*), o. -s.
In'zicht (*bedoeling, oogmerk*), o. -en.
In'zicht (*kijk op een zaak*), o. gmv.; *naar of volgens mijn* –, begrip.
In'zien (*vluchtig doorzien*) ik zag –, heb gezien; *een rekening* –, doorzien; *iets niet* –, begrijpen, doorzien.
In'zinking (*diepsel, laagte, inzakking*), v. -en; *een* – *van den bodem.*
In'zitten (*in iets gezeten zijn*), ik zat –, heb -gezeten; fig. *er warm* –, welgesteld zijn; *ergens mee* –, verlegen zijn, geen raad weten.
In'zoet (*in hooge mate zoet*), bn.; *honig is* –.
Inzon'derheid (*vooral, in 't bijzonder, voornamelijk*), bw.
In'zout (*bijzonder zout*), bn.; *die soep is* –.
In'zouten (*in het zout leggen, met zout inmaken*), ik zoutte in, heb ingezouten; *vleesch* –, *haring* –; **-zouter,** m. -s; **-zouting,** v. -en.
In'zulten (*in zout of zuur inleggen*), ik heb -gezult; **-zulting** (*pekeling*), v. -en.
In'zwachtelen (*in een zwachtel wikkelen*), ik zwachtelde –, heb -gezwachteld; *een gewond been* –.
In'zwelgen (*inslokken, gulzig eten, verslinden*), ik zwelg –, heb -gezwolgen; **-zwelger,** m. -s; **-zwelging,** v. -en.
I'o, myth. *dochter van Inachus, eersten koning van Argos, door Jupiter bemind en door Juno in een vaars veranderd, en daarna onder bewaking gesteld van Argus.*
I'o (*uitroep van vreugde*), tw.; als zn. o.
Io' vivat' (*ho, ho, hij leve!*): de eerste woorden van het bekende studentenlied; als zn. o. n.l. de naam van het heele lied.
Io'nisch (*afkomstig van, betreffende de Ioniërs*), bn.; *het* – *dialect, de -e bouworde.*
Ipecacuan'ha (*Braziliaansche braak- of purgeerwortel, zekere violierwortel*), v. gmv.; **-koekjes,** o. mv.; **-wijn** (*braakwijn*), m. gmv.
Ip'se fe'cit (*hij heeft het zelf gemaakt*) (c = s).
Ip'so fac'to (*door het feit zelf, feitelijk*), bw.
Ip'so ju're (*van rechtswege, door het recht zelf*), bw.
Ira'de (*Turksch keizerlijk decreet*), v. -s.
Ira'nisch (*van de hoogvlakte van Iran*), bn.; *-e talen.*
Ire'ne, myth. *Romeinsche godin des vredes.*
Ire'nisch (*vredestichtend, bemiddelend*), bn.
Iride'ën (*zwaardleliën*), v. mv.; *de krokus en iris zijn* –.
I'ris, myth. *de bodes der goden: de regenboog is haar brug.*
I'ris (*regenboogvlies van 't oog*), v. -sen.
I'ris (*zwaardlelie, lischbloem*), v. -sen.
I'risdruk (*kleurendruk*), m. gmv., b.v. op stoffen en op papier.
Ir'min, Germ. myth. *god van hemel en aarde en der veldslagen, een der Saksische hoofdgoden.*
Ir'minzuil, v. -en. Zie **Hermenzuil.**
Ironie' (*spottende lof, spotspraak, bedekte scherts*), v.; *de goedhartige* –. (Koetsveld).
Ironie' (stijl. *troop der tegenstelling*), v.; b.v. tot een luiaard: *Wat ben je vlug!*
Iro'nisch (*goelijk, spottend, fijn schertsend*) bn.; ook: **Ironiek'.**
Irrationeel' (*strijdig met de rede*), bn.
Irriga'tie (*kunstmatige bevloeiing, besproeiing, bewatering*), v. -tiën, ties; **-werken,** o. mv.
Irriga'tor (*sproeitoestel*), m. -s.
Irrigeeren (*een weiland door kleine slooten of stroompjes bevloeien*). (g = g).
Irrita'tie (*opwekking tot toorn, prikkeling verbittering*), v. gmv.
Irriteeren (*boos maken, verbitteren*).
Ir'ving, Washington, *Amerikaansch geschiedschrijver en biograaf*, te New-York, 1783–1859.

Irvingia'nen, *volgelingen van den Schotschen predikant Eduard Irving, † 1834, die eene sekte stichtte in 1830, met het voornemen om de verschillende kerkgenootschappen tot ééne Apostolische kerk samen te smelten; door allerlei plechtigheden naderden zij den R.-K. eeredienst.*

-is(*bastaarduitgang*), vormt mann. persoonsn.: *secretaris, archivaris, amanuensis, Adonis.*

Isabel', isabel'kleurig (*geelachtig wit, aschkleurig*), bn.; *een - kleurig paard*; ook: **-geel;** meestal Izabel.

Isabel'la, v.; *orde van - la Catholica,* Spaansche ridderorde, door Ferdinand VII in 1815 gesticht. (s = z).

I'segrim (*in de dierenfabel de wolf*), m. -s; fig. knorrig, lastig man; zie **Iezegrim.**

I'sis, *Egypt. godin d. natuurkracht.*; lees: *Izis.*

Is'lam (*de leer en de godsdienst van Mohammed*), m. gmv.; het woord - bet.: volkomen overgave aan God.

Islamis'me, Islamis'mus (*de Mohammedaansche godsdienst, de Islam*), o. gmv.

Islamie'tisch (*Mohammedaansch*), bn.

Is'maël (*zoon van Abraham en Hagar*), m. gmv.; **-ieten** (*nakomelingen van Ismaël of de Arabieren*), m. mv.

Isoba'ren (aardr. *lijnen van gelijken jaarlijkschen barometerstand of luchtdruk*), v. mv.

Isoba'ren-kaart (aardr. *luchtdruk-kaart*), v. -kaarten. (s = z).

Isochime'nen (aardr. *lijnen van gelijke jaarlijksche winterkoude*), v. mv.

Isocli'nen (*kromme lijnen als verbinding op de wereldkaart van die plaatsen, waar de helling of inclinatie der magneetnaald, in het zwaartepunt opgehangen, even groot is*), v. mv. (s = z).

Isocli'nisch, bn.; *-e lijnen,* zie **Isoclinen.**

Isodyna'mische lijnen (*lijnen, loopende over plaatsen van gelijk aardmagnetisme*), v. mv. (s = z).

Isogeother'men (aardr. *kromme lijnen op de wereldkaart aangebracht, ter verbinding van die plaatsen, welke gelijke temperatuur hebben*), v. mv.

Isogo'nen (*kromme lijnen op de wereldkaart gedacht ter verbinding van plaatsen, welke dezelfde afwijking [miswijzing] der magneetnaald hebben*), m. mv.

Isogo'nisch, bn.; *-e lijnen.* Zie **Isogonen.**

Isohali'nen (*lijnen van gelijk zoutgehalte in zeeën*), v. mv. (s = z).

Isohyp'sen (*lijnen, op de kaart gedacht of geteekend ter verbinding van de punten op dezelfde hoogte boven de zee gelegen*), v. mv.

Isola'tie (*afzondering*), v. gmv. (t = ts).

Isola'tor (*lichaam, dat de electriciteit niet of slecht geleidt, voorwerp van glas of porselein, waarop de geleidraad rust*), m. -s, -to'ren; de -en aan telegraafpalen enz. beletten de wegvloeiing van electriciteit langs den paal naar de aarde. (s = z).

Isoleeren (*afzonderen, alleen stellen, op zich zelf plaatsen*); *iemand kan zich al te veel -,* aan de samenleving onttrekken; *op Oost-Java zijn de vulkanen minder talrijk, meer geïsoleerd.* (Veth); *de Bloksberg is een geïsoleerde berg*; **-ing,** v. -en. (s = z).

Isoleeren (electr. *een geladen conductor afzonderen of afgezonderd houden van goede geleiders*); **-bank** (*bankje op glazen pootjes bij het nemen van electr. proeven*), v. -en.

Isolee'ring (taalk. *het gewijzigd worden of zijn van de bet. van een woord in een samenstelling*), v. -en; bv. *stokdoof* (naast *stokstijf*), *doodgoed* (naast *doodstil*), *potdoof* (naast *potdicht*). (s = z).

Isolement' (*afzondering*), o.; *in ons - ligt onze kracht,* het zijn zonder bondgenooten.

Isothe'ren (aardr. *lijnen van gelijke jaarlijksche zomerwarmte*), v. mv. (s = z).

Isother'men (aardr. *lijnen van gelijken gemiddelden warmtegraad*), v. mv. (s = z).

Is'raël (*de aartsvader Jacob*), m.; *het woord - bet. sterk tegen God, strijder met God*; *het rijk van -,* na Salomo's dood, bevat 10 van de 12 stammen, wordt in 718 v. C. door Salmanassar, koning van Assyrië vernietigd; **-iet'** (*afstammeling van Jacob, Hebreër, Jood*), m. -en.

Israëlie'tisch (*behoorende tot, betrekking hebbende op de Israëlieten*), bn.; *de -geschiedenis, een -e vrouw, het -e volk.*

Israëlitis'me (*de zedenleer, de godsdienstleer der Israëlieten*), o. gmv.

Is'sa, I'sa (*de naam van Jezus in den Koran*), m.; Da Costa zegt van Mohammed: *van Issa bovenal gedrongen in 't geweten tot eerbied en ontzag.* (Hagar).

-ist (*bastaarduitgang*), als in: *bloemist, drogist, klokkenist, harpenist, pianist; infanterist, telegrafist, Carlist, Darwinist, Calvinist*; - heeft dezelfde kracht van bet. als **-aan** of als **-er** en **-ier** (dient tot vorming van mann. persoonsnamen); vr. **-iste**: *modiste, harpiste, pianiste.*

Isth'misch, bn.; *de -e spelen,* om de 3 of 5 jaar gevierd op de landengte van Corinthe.

Isth'mus (*landengte*), m.; de - van Corinthe.

I'ta est, *zoo is het, zoo staat het.*

Italiaan' (*persoon uit Italië geboortig*), m. -anen; vr. **-sche,** -n.

Italiaansch', bn.; *de -e schilderschool*; *het - of dubbel boekhouden*; zn. (*de taal*), o.

Ita'lië (aardr. *koninkrijk met Rome als hoofdstad, verdeeld in 69 provinciën*), o.

Italie'ken (*cursieve letters*), v. mv.

I'tem (*desgelijks, insgelijks, evenzoo*), bw.; als zn. o. -s, -pje, o. -s.

Ite, mis'sa est (R.-K. *gaat, de Mis is geëindigd*), o.; zegsw. *bij het - de kerk verlaten,* te vroeg.

Itera'tie (stijl. *figuur der herhaling*), v. gmv. *Scipio verwoestte Carthago, Scipio vernielde Numantia, Scipio bevocht den vrede, Scipio redde den staat.* (tie = tsie).

Iteratief' (spraakk. *werkwoord van herhaling*), o. -ieven; zie **Frequentatief.**

Itinera'rium (*reiswijzer, reisboek, reisbeschrijving*; *ook R.-K. gebeden, loffelijk te verrichten door hen, die zich op reis begeven*), o. -ria.

Ivoor' (Fr. *ivoire*: *olifantstand, elpenbeen*), o. gmv.; *- van Sumatra, - van Afrika*; *plantaardig -*; **-achtig,** bn. -er, -st.

Ivoor'draaier (*bewerker van ivoor*), m. -s.; **-handelaar,** m. -s.

Ivoor'kust (aardr. *deel der kust van Opper-Guinea*), v. gmv.

Ivo'ren (*van ivoor*), bn.; *een - waaier.*

Ix'ia (*Z.-Afrik. sierplant, een iridee*), v. -'s.

I'zaäk, I'saäc, zoon van Abraham, 2e der Patriarchen, leefde ± 1900 v. C., huwde met Rebecca, had twee zonen, Esau en Jacob.

Izabel'kleur (*geelwit*), v. gmv.; **-ig,** bn.: *een -ig paard*, ook: **Isabel.**
Izar' (O.-I. *witte sluier*), m. -s.

Izelot'te (*Turksch zilverstuk van ± f 0.60*) v. -s.

J.

J, v. -s. De tiende letter van het alphabet.
J. - *Jaar.*
Jan. - *Januari.*
J. C. - *Jezus Christus.*
J. Ctus. - *Ju'risconsul'tus*, rechtsgeleerde.
j. d. w. - *jaar der wereld.*
Jer. - *Jeremi'a.*
Jes. - *Jesa'ja.*
JHr. - *Jonkheer.*
J. H. S. en **J. N. R. J.** Zie onder **I.**
J.l. - *Jongst'leden.*
Jr. - *Ju'nior*, de jongere.
J. U. D. - *Ju'ris utrius'que doc'tor*, doctor of meester in de beide rechten.
Jz. - *Janszoon, Jacobszoon*, enz.

Ja (*dit woord drukt bevestiging, inwilliging, toestemming uit*), bw.; *ik geloof -, ik meen van -; hij dreigde, -, hij sloeg hem*; zelfst. nw.: *uw - zij -!* d. i. wees trouw aan uw woord; zegsw. - *en amen op iets zeggen*, gewillig en zonder tegenspraak toestemmen, instemmen.
Jaag'paard (*paard voor de trekschuit*), o. -en.
Jaag'pad (*trekpad langs een kanaal*), o. -en.
Jaag'schuit (*snelvarende trekschuit*), v. -schuiten; zie *Jagertje.*
Jaap (*diepe of groote snede*), m. japen, gmz.; *iem. een - geven.*
Jaap (*Jacob*), m. Japen; -je, o. -s.
Jaar (*tijdperk van twaalf maanden*), o., jaren; *dit kind is elf -; - in jaar uit*, onafgebroken, aanhoudend; *in den bloei zijner jaren*, in de jeugd; *magere en vette jaren*, nadeelige en voordeelige jaren, jaren van tegenspoed en van voorspoed, zie Gen. 41 : 18 en 19; *schrikkel-*, een - en een dag; *nieuw-, het burgerlijk -; het kerkelijk -*, R.-K. begint omtrent 1 Dec. nl. op den eersten Zondag van den Advent.
Jaar'boek (*kroniek*), o. -boeken.
Jaar'boekje (*jaarlijks uitgegeven geschriftje voor een bepaalden lezerskring, gewoonlijk tevens den kalender enz. berattend*), o. -boekjes.
Jaar'cirkel (sterrenk. *jaarkring*), m. -cirkels.
Jaar'dag (*verjaardag*), m. -dagen.
Jaar'dicht (*jaartalvers*), o. -dichten; zie Chronicum.
Jaar'dienst (R.-K. *Mis voor een overledene, een jaar of telken jare na den dood*), m. -diensten.
Jaar en dag (*voortdurend, langen tijd, gedurende vele jaren*), bw.; *de heer van Naslaan studeerde - in Wagenaar; na jaar en dag*, na langen tijd; ook wel: *jaar en eeuw*, ook *eeuw en dag*: tot na verloop van - de tooverkunst begraven lag. (Staring).
Jaar'gang (*al de afleveringen v. e. tijdschrift voor één jaar*), m. -gangen.
Jaar'geld (*traktement, wedde*), o. -gelden.
Jaar'getal (*jaartal*), o. -len.
Jaar'getij, jaar'getijde (*seizoen*), o. -getijden; *het jaar wordt in vier sterrenkundige -getijden verdeeld*, regelmatig terugkeerende deelen.
Jaar'getij, o. -en; zie **Jaardienst.**
Jaar'kring (*twaalf maanden*), m. -kringen.
Jaar'lijks (*ieder jaar*), bw.; *hij gaat - op reis.*
Jaar'lijksch (*van ieder jaar*), bn.; *de -e afrekening, de -e schoonmaak, een - bezoek.*
Jaar'ring (*kring van nieuw hout, op de doorsnede van den stam te zien*), m. -ringen.
Jaar'tal (*jaargetal der geschied.*), o. -tallen.
Ja'biroe (*Brazilië: strandlooper, reigerachtige moerasvogel*), m. -s.
Jaar'telling (*het tellen der jaren, waarbij men uitgaat van een bepaald tijdpunt*), v. -en; *de joodsche -, de christelijke -, de Mahomedaansche -.*
Jaar'wedde (*salaris, jaarloon*), v. -wedden.
Jaar'zang (gesch. *in den tijd der schuttersgezelschappen en gilden de jaarlijks in de gilde-kapel gezongen H. Mis*), m. -en.
Jabot' (*krop bij vogels; borststrook aan een mans-overhemd*), m. -s; *oom Stastok droeg een overhemd met -* (C. O.); lees: *zjaboo'.*
Ja'broer (*iemand, die met alles instemt, een ja-knikker*), m. -s; *het was een verzwakking der nekspieren, die hem in schijn tot een - maakte.* (Koetsveld).
Ja'caboom (O.-I. *een soort van broodboom*), m. -boomen; ook: *Jaccaboom.*
Jaca'na (*W.-Indisch waterhoen*), m. -'s.
Jacht (*het jagen, het jachtbedrijf*), v. -en *op - zijn*, aan het jagen.
Jacht (*het voortjagen, fig. haast, overijling*), v. gmv.; zie *Jachten.*
Jacht (*streven naar iets*), v.; *- op ambten, - op eeretitels, - op ridderorden.*
Jacht (*verdekt snelzeilend vaartuig*), o. -en.
Jacht'delict (*-overtreding*), o. -delicten; *de jagermeester was erg streng op -en.*
Jach'ten (*aanzetten, haasten*), ik heb gejaagd.
Jacht'godin, -godes, myth. *Diana.*
Jacht'hoorn (*jagershoorn, waldhoorn*), m. -hoorns; *de - klinkt door 't woud.* (Bild.)
Jach'tig (*haastig, driftig, gejaagd*), bn. en bw.: **-heid,** v. gmv.
Jacht'opziener (*persoon, belast voor zeker terrein met het toezicht op overtreding der jachtwet*), m. -opzieners.
Jacht'recht (*het recht om op eenig terrein te mogen jagen*), o. gmv.; **-slot,** o. -en.
Jacht'sneeuw (*fijne sneeuw, door den wind voortgejaagd*), v. gmv.; *de - drijft terug, wie de oogen slaat naar buiten.* (Tollens); zie Sneeuwjacht.
Jacht'spin (*spinachtig dier, dat, zonder web, zijn prooi al springende inhaalt*), v. -spinnen.
Jacht'spriet (*een soort van korte lans, gebruikt bij de jacht op wilde zwijnen*), m. -en; *dat zij (de graven) vaak den - grepen voor*

't geweldig oorlogsstaal. (Hofdijk); zie Assegaai; **-stoet,** m. gmv.
Jacht'tijger (*luipaard, die op de jacht is afgericht*), m. -tijgers.
Jack Pud'ding (*Engelsche hansworst*), m. -s; lees: *dzjèk poe'dieng.*
Ja'cob, zoon van Izaäk, 3e der Patriarchen, leefde ± 1800 v. C., had 12 zonen en één dochter, stammen der 12 geslachten Israëls.
Ja'cob (*eig. persoonsnaam*), m.; *St.* -, R.-K. *heilige dag op 25 Juli, gewoonlijk St. Japik geheeten*), m.; zie **Jakob.**
Jaco'ba-kannetje (*kastanjebruin verglaasd aarden kannetje, zóó genoemd naar gravin Jacoba van Beieren*), o. -kannetjes.
Jacobie'ten (*aanhangers van koning Jacob II van Engeland, in 1688 verdreven*), m. mv.
Jacobijn' (*de heftigste voorstander der Fransche omwenteling*), m. -en; **-enkloos-ter** (*dat der Dominicanen te Parijs, waar de Jacobijnen vergaderden*), o. -s; **-enmuts** (*beruchte roode vrijheidsmuts*), v. -mutsen.
Ja'cobsmantel (*oester aan de kust van Spanje, geribd en in waaiervorm*), m. -s; ook: *St.-Jacobsschelp.*
Jaco'bus(*oud Eng. goudstuk,* ± *f 12*), m. -sen.
Jaconnet' (*fijne katoenen stof, mousseline*), o. gmv.; lees: *zja-ko-net'.*
Jacquerie' (gesch. *boerenopstand in 't midden der 14e eeuw in Frankrijk*), v. gmv.
Ja'gen (*vooruitdrijven*), ik joeg of jaagde, heb gejaagd; *iem. op kosten* -, hem die veroorzaken; *door de keel* -, inzwelgen; *op de vlucht* -, drijven; *een paard dood*-; *zich een kogel door het hoofd* -; *wat jaagt uw pols!* hevig slaan; *wat jaagt haar adem!* snel gaan.
Ja'gen (*op jacht zijn*), ik jaagde, heb gejaagd.
Ja'ger (*persoon die jaagt*; ook *soldaat der lichte infanterie*), m. -s; **-es',** v. -sen.
Ja'ger en **-tje** (*persoon, die het jaagpaard vóór de trekschuit ment*), m. en o.; *Hoo ... h, jagertje! de lijn kan wel stuk, met die horten!*(C.O.)
Ja'ger (zeew. *licht zeeschip*), m. -s.
Ja'germeester (*persoon, met het toezicht op de jacht belast*), m. -meesters.
Ja'guar (uit het Braziliaansch: *Z.-Amerikaansche panter*), m. -s.
Jah'veh (*Hebreeuwsche naam voor God*), m.; *Joram, koning van Israël,* 896—884 v. C., *herstelde den dienst van* -, *of het Jahvisme*; zie **Jehova.**
Jak (*kort vrouwenkleed*), o. jakken; ook: soldatenrok; zegsw. *iemand wat op het* - *geven,* hem afranselen; *iemand op zijn* - *komen.*
Jak'hals (Fr. *chacal: wolfachtig roofdier met vuile goudgele haren*), m. -halzen; fig. *een haveloos of armzalig mensch,* b.v. *een arme* -. *een kale* -.
Jak'halzen (*een oud, mager paard berijden*), ik jakhalsde, heb -jakhalsd.
Jak'ken (*gestadig voortjagen*), ik heb gejakt.
Jak'keren (*afjagen*), ik heb -jakkerd; *die huurkoetsiers* - *al maar door met hun paarden*; zie **Afjakkeren.**
Ja'kob, m.; *Orde van den H.* -, ridderorde in Spanje en Portugal; *St.* - of *-Japik,* 25 Juli.
Ja'kobsladder (Bijbel. *ladder, door Jacob of Israël in zijn droom gezien, die van de aarde aan den hemel reikte en waarop Engelen op- en afgingen*), v.; ook: hooge dubbele ladder; touwladder op een schip; werkt. *rondgaande rij-ladder* als b.v. aan een baggermachine of in een meelmolen.
Jalap'pe, v., **-wortel,** m. (*een op een ramenas gelijkende wortel uit Mexico, vol harsachtig, purgeerend sap*). (j = zj).
Jalap'peharst (geneesk. *plantaardig purgeermiddel*), v. en o. (j = zj).; ook *-hars.*
Jaloersch' (uit het Fr. *ijverzuchtig, afgunstig*), bn. en bw.; **-heid** (*ijverzucht*), v. gmv.
Jaloezie' (*jaloerschheid, wangunst, ijverzucht, minnenijd*), v. gmv.
Jaloezie' (*binnen- of buitenzonneblind*), v. -ën; *een* - *bestaat uit evenwijdige dunne strooken hout, die in lintwerk of op kettinkjes rusten, en de heele breedte van een raam beslaan*; **-lat,** v. -latten.
Jalon' (mil. *richtvaantje, afstekpaaltje, bakenstok*), m. -s; lees: *zjalon'.*
Jam (*een soort van aardappel*), v. jammen.
Jam (Eng. *vruchtengelei*), v. gmv.; soorten: -s; lees: *jzem.*
Jam'be (metriek. *versvoet, bestaande uit een onbetoonde lettergreep gevolgd door een betoonde,* b.v. *ge-voel*), v. -n; *de verzen van Tollens' Overwintering zijn 6-voetige jamben*; ook *Jambus,* m. jamben.
Jam'bisch (*uit jamben bestaande*), bn.; *-e verzen,* b.v. van Vondels Gijsbrecht.
Ja'mes, d. i. Jacob; *het hof van St.* -, het Engelsche hof, aldus genoemd naar het paleis van dien naam *i. Londen*; lees: *dzjeems.*
Jam'mer (*ellende, nood*), o. -en.
Jam'merdal (*de wereld als tranendal*), o. gmv.
Jam'meren (*weeklagen*), ik heb -jammerd; *we hoorden de gekwetsten* - *en gillen.*
Jam'merlijk (*droevig, smartelijk*), bn. en bw.
Jan (eig. *Joannes, eigennaam van een man*), m. Jannen: *in deze klas zitten zes -nen*; daar Jan een veel voorkomende eigennaam is: - *en alleman,* d.i. iedereen, de heele wereld; - *de Wasscher,* de fig. op een vermakelijke kinderprent, voorstellende het averechtsche huwelijksleven van - *den Wasscher en zijn Griet,* type van een huissukkel; zie verder Jassen.
Jan (*bediende in hotel of koffiehuis*), m. jannen.
Jan'boel (*een huishouden als van Jan Steen, een verwarde boel; ook een helsch lawaai*), m. gmv.
Jangat' (*sukkel, keukenpiet*), m. -gats.
Jan'gelen (*janken*), ik heb -jangeld; ook: **jengelen,** d. i. op huilerigen toon dwingen van kinderen.
Janha'gel (*koektabletjes, overstrooid met bolletjes suiker, die op hagelkorrels lijken*), v. gmv.
Janha'gel (*het gemeene volk*), o. gmv.; *het* - *kwam op de been,* dat is een groote massa gemeen volk, het gepeupel, de heffe des volks.
Janhen' (*keukenpiet*), m. -hennen; **Jangat.**
Janitsaar' (*bevoorrechte klasse van Turksche soldaten, ingesteld in 1329, vormende de lijfwacht des sultans*), m. -saren; *den 17 Juni 1826 werd het corps der -aren voorgoed ontbonden verklaard en vernietigd.*
Jan Kalebas', m., de naam van een pocher, opsnijder, dwaas enz.: ook: *een rekening van* -, *een redeneering van*-, dwaze, onlogische onzinnige: zie **Kalebas.**
Jan'ken (*jammerend huilen*), ik heb gejankt; *de honden begonnen te* -; bij uitbr. *Wat* - *die kinderen!*; **-er,** m. -s.
Jan Klaas'sen (*grappenmaker, hansworst*), m.; - is eig. de held uit de poppenkast.
Jan'maat (*de zeelieden in 't algemeen*), m.
Jan'neman (*schertsend voor Jan*), m. -mans.

Jan'oom (*lombardhouder*), m.; *iets naar - brengen*, ook: **Oom(e) Jan;** zie **Oom** en **Suikeroom.**
Janplezier' (*groot gezelschapsrijtuig*), m. -en.
Jan-pret' (*vroolijk, uitgelaten mensch*), m. en v.; *Christien was in haar hart een -.* (C.O.)
Janrap' (*janhagel*), o. gmv.; ook: *Jan Rap en zijn maat*, het plebs, de straatvlegels: *Jan Rap is zeer vrijzinnig, zeer.* (De Gen.); *de janraps lieten zich die oorvijgen* (*van het blauwbessenvrouwtje*) *welgevallen.* (Potg.)
Jansa'lie (*een droge, vervelende vent*), m. -salies; *- is het type van een* flauwerik, een lui, vadsig, droomerig mensch; zie *Salie.*
Jansa'lieachtig (*zonder energie, vadsig, lamzalig*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Jansen, Zacharias, brillenslijper te Middelburg, vond den verrekijker uit. (1590).
Jansenist' (*volgeling van bisschop Jansenius*, † 1638), m. -en; zie **Cleresie.**
Jans-'lot (*nieuwe scheut aan planten, zich na St. Jan ontwikkelend*), o. -loten; ook: *-schot.*
Jan'tje (*marinier, matroos*), o. -s.
Jantje-kaas' (*scheldnaam voor onze soldaten in 1830* enz. *bij Belgen en Franschen*), o.
Jantje-van-Lei'den (*mooi praatje, smoesje*), o. gmv.; *zich met een - van iets afmaken*, evenals Jan van Leiden als profeet of het hoofd der Wederdoopers deed in Munster, 1533-'35.
Jan Steen; zie **Steen.**
Janua'ri (*1e maand*, eig. *maand van Janus, den* Rom. *god der deuren*; *Louwmaand*), m. gmv.
Ja'nus, myth. *bij de Romeinen de god van 't menschelijk lot en van de zaken van oorlog; hij opende den dag, de jaargetijden en het jaar, Nieuwjaarsdag was hem gewijd; de eerste maand draagt nog zijn naam*: Janus werd voorgesteld met een aangezicht vóór en achter, d.i. hij zag in 't verleden en in de toekomst.
Jap (*Japannees*), m. -s, gmz.; lees: zjap.
Japan' (*eilandenrijk in O.-Azië, erfelijke monarchie, hoofdstad Tokio*), o.
Japannees' (*inboorling v. Japan*), m.-neezen.
Japanneesch', Japansch', bn.; *de- e kleederdracht*; als zn. [*de taal*] o. gmv.
Japan'ner, m. -s; zie **Japannees.**
Japansch', zie **Japanneesch.**
Ja'pen (*een snede, vooral in het gezicht geven, diep snijden*), ik jaapte, heb gejaapt.
St. Ja'pik (*feestdag van St. Jacob, op 25 Juli*), m.; zie Jacob.
Japon' (Fr. *jupon, lang vrouwenkleed*), v.-nen.
Ja'ques, Jac'ques (eig. *Jacob*), m.; in Frankrijk *boer* in den boerenopstand of de Jaquerie van 1357; later *Jaques* bonhomme of *Jacques* goedbloed; vandaar: *zich - of sjakes of jakes houden*, zich dom, onwetend, stil houden.
Ja'renlang (*gedurende veel jaren*), bw.
Jargon' (*verdraaide taal, koeterwaalsch*), o. gmv.; *de dieventaal is een -*; lees: *zjar-gon'.*
Ja'rig (*zijn verjaardag vierend*), bn.
Jas (*heeren-bovenkleedingstuk*), v. -sen.
Jas (*dames-morgenjapon*), v. -sen.
Jas (kaartspel: *troef boer*), m. gmv.
Jasmijn' (*in Z. Europa thuisbehoorende heester met sterk riekende witte bloemen, siergewas onzer parken*), v. -en.
Ja'son, myth. *aanvoerder der Argonauten.*
Jas'pis (*bewerkte jaspissteen*), m. -sen.
Jas'pis (*stofnaam: kwartsachtige steensoort, rood, groen, bruin, soms in strepen naast elkaar*), o. gmv.
Jas'sen (*het jasspel spelen*), ik heb gejast; *boven Jan zijn*, meer dan 50 punten gehaald hebben.
Jas'sen (*aardappelen schillen*), ik heb gejast.
Ja'tagan (*een soort v. Turkschen houwdegen, korte degen*), m. -s; ook: **Yatagan.**
Ja'va (*het belangrijkste der groote Soendaeilanden, viermaal zoo groot als ons land, met 25 millioen bewoners, waaronder 50 duizend Europeanen, 1/4 millioen Chineezen, en 16 duizend Arabieren en anderen*), o.; - levert koffie, rijst, suiker, indigo, thee, kaneel, tabak, kina, peper.
Javaan' (*inboorling op Java, in engeren zin die van O.-Java*), m. Javanen.
Javaansch', bn.: *de -e taal*; *een -e vrouw, de -e kleederdracht, -e muziek, -e paarden*; als zn. (*de taal*), o.
Ja'vaasch (*te of van Java*), bn.; *de Javasche bank.*
Ja'va-koffie (*koffie op Java gewonnen*), v. gmv.; *de residentie Pasoeroewan levert de helft der -*; de opbrengst der - vermindert zeer; van één millioen pikols in 1908 tot 39 duizend pikols in 1907.
Javelijn' (Fr. *werpschicht*), v. -en. (z = zj).
Ja'woord (*toestemming van het meisje tot verloving of huwelijk*), o. gmv.; *het - geven.*
Je (*jij, uw*), pers. en bezittelijk voornw.; *wil je! is dit - huis?*
-je, -tje, -pje, -etje, verkleiningsachtervoegsels, b.v. *boekje, stoeltje, bloempje, ringetje*, d.i. iets dat klein, lief, aanvallig is.
Jean pota'ge (*Fransche hansworst*), m. -s.
Jee (*verbasterd uit Jezus*), tw.; *o -, o -tje*, uitroep van verrassing; ook klacht.
Je'gens (*ten aanzien van*), vz.; *onze plichten - ons zelf; lief, aardig zijn - iemand.*
Jeho'va (eig. *Hij die is: de Onveranderlijke, de Eeuwige*), m. zie **Jahveh;** *de -dienst van Israël.*
Jek'ker (afleid. van *jak: lange grofwollen overjas der bootslieden en matrozen*), m. -s; zie **Pijakker.**
Je maintiendrai', Fr. Ik zal handhaven, devies van ons wapen.
Je'menie (uit Lat. *Jesu Domine*, ook *jemie*), tw., ook: *Jeminie*; zie **Jee.**
Jene'ver (uit oud-Fr. *genèvre*, thans *genièvre*: *sterke drank*; *moutwijn, op jeneverbessen overgehaald*), v. gmv.
Jene'verneus (*roode neus*), m. -neuzen; ook persoon met zoo'n neus, m. en v. -neuzen.
Jene'verstruik (*kegeldragende heester der heide*), m. -en; *de - levert de jeneverbessen, die op moutwijn worden afgetrokken en zoo de jenever doen ontstaan.*
Jen'gelen (verwant met *janken: lastig zijn, grijnen*, b.v. *van een jong kind*), het heeft -jengeld.
Jen'ner, Edward, *Engelsche geneesheer*, 1749–1823, *die de vaccine in zwang bracht*; - volbracht de eerste inenting van arm op arm op 14 Mei 1796. (d = dsj).
Jenof'fel (*bloem, violier, nagelbloem*), v. -s; meestal: **Genoffel.** (j = zj).
Jent (uit het oud-Fr.: *vlug, aardig, net*), bn. vero. *En de nachtegaal - zong zoo vroolijk en frisch*; *hoe zoet een - neen-zeggen is.* (Potg.)

Jen'tig (*keurig, net, aardig*), bn.; *je bent niet voor niet zoo - vandaag.* (Beets).
Jeremia'de (*klaaglied, jammerklacht*), v. -n en -s; men denke aan de *Klaagliederen van den profeet Jeremia* (627–580 v. C.) ook tijdens de Babyl. gevangenschap; fig. herhaalde, vervelende klacht. (j = j).
Jer'sey (Eng. *nauwsluitend sporthemd van fijne wol, voor roeiers*), v. -'s. (j = dsj).
Jeru'zalem (*hoofdstad van het Joodsche land vóór de splitsing van het rijk onder Rehabeam in 953 v. C.*, later hoofdstad *van Juda*; *in ± 586 v. C. door Nebucadnezar verwoest, later opgebouwd en in 70 n. C. nogmaals verwoest door de Romeinen onder Titus, thans een stad met 60 duizend bewoners*), o.; *het koninklijk -*, ook *de onsterfelijke stad*; zegsw. *het is hier net de verwoesting van -*, een vreeselijke warboel; *hij is een vreemdeling in -*, hij is niet op de hoogte van het in het gezelschap besprokene, hij voelt zich in dat gezelschap niet thuis, zie Luc. 24 : 18, bij overdr. *het nieuwe -, het hemelsch -*: de hemelsche gelukzaligheid, de hemel.
Jeru'zalemmer (*een soort van appel*), m. -s.
-jes, -tjes, -pjes, -kens, verkleiningsachtervoegsels tot vorming van bw.: *zoetjes, poovertjes, warmpjes, zachtkens.*
Jeu (Fr. *jus*, sap: *vleeschnat, saus*), v. mgv.; lees: *zjeu.*
Jeu d'esprit' (*geestigheid*), o.; **-de mots'** (*woordspeling*), o.
Jeu de gra'ce (*lucht-hoepelspel voor meisjes*), o.; lees: *zjeu de graas.*
Jeugd (*de eerste leeftijd van den mensch*), v. gmv.; *in de prille -*; ook collectief: *onderwijzer der -*, kinderen.
Jeug'dig (*jong*), bn.; *met - vuur, er - uitzien*; -er, -st; **-heid** (*jeugdige leeftijd*), v. gmv.
Jeuk (*jeukte*), m. gmv.
Jeu'ken (*prikkelen der huid, krieuwelen*), het heeft -jeukt; ook: **Joken.**
Jeu'kerig (*gejeuk vooroorzakende*), bn.; **-heid,** v.; ook: **Jokerig.**
Jeu'king (*het jeuken, jeuk*), v. -en; ook: **Joking.**
Jeuk'te (*jeuking, gejeuk*), v. gmv.
Jeune fran'ce (*baardje*), v.; *een jong mensch met een - om de kin*; *de heer met de - slaat een oog op het span.* (C. O.) (j = zj).
Jeunes'se dorée (eig. *vergulde jeugd*, d. i. *de jongelui met geld*), v. gmv. (j = zj)
Jeux floraux' (*bloemenspelen, -wedstrijden*), o. mv.; de - werden sedert 1323 te Toulouse gehouden, de winnaar-dichter kreeg een gouden of zilveren bloem; lees: *zjeu floroo'.*
Jeu'zelen (*zeuren, zaniken*), ik heb gejeuzeld; *vrind, dat - en beuzelen van je verveelt me!*
Jezuïet' (R.-K. *lid der sociëteit van Jezus, pater*), m. -en.
Jezuïe'tenkerk, v. -kerken; **-klooster,** o. -s; **-orde,** v. gmv.: de -orde is in 1540 –'43 gesticht door Ignatius Loyola; **-stijl** (*zekere bouworde*), m. gmv.
Jezuïe'tisch, bn.; *de -e beginselen*, nl. die der Jezuïeten.
Jezuïetis'me (*de leer, de beginselen, de geest der Jezuïetenorde*), o. gmv.
Jicht (geneesk. *pijn in de gewrichten*), v. gmv.
Jich'tig (*met jicht gekweld*), bn.; **-heid,** v.
Jij (*je, gij*), pers. voorn. gmz.
Jij'en (*iem. met jij toespreken*), ik -de, heb -jijd; zie **Jouwen** en **Tutoyeeren.**
Jin'go (*Engelschman met overdreven nationaal gevoel v. eigenbaat; verengelscht Afrikaander*), m. -'s; **-is'me,** o. gmv.; **-politiek,** v. gmv.
Jin'go-blad (*krant of dagblad jingoïstisch gekleurd*), o. -bladen; *de Times is een -.*
Job (Bijb. *de vrome man Gods*), m.; - of Hiob is de zwaarbeproefde man uit het Bijbelboek, *hij woonde in het landschap Hus, in Egypte*; zegsw. *zoo arm als -*, straatarm; *zoo geduldig als -*, in de hoogste mate.
Jobs'bode (*ongeluksbode*), m. en v. -boden.
Jobs'geduld (*onuitputtelijk geduld*), o. gmv.
Jobs'tijding (*ongelukstijding*), v. -en; *de ijselijkheid van deze -* (C. O.); *vrouw Hendriksz dreigde de - te besterven.* (Potg.)
Jo'chie (*jongetje, loopknechtje*), o. -s. spreekt.
Joc'key (*voorrijder, pikeur*), m. -s; *de - berijdt bij de wedrennen het renpaard*; lees: *dzjok'ki*; **-pet** (*rondbollige pet met breede, stevige klep v. d. jockey*), v. -ten (z = zj).
Jocris'se (*lompe knecht, hals, lummel*), m. -n.
Jo'delen (*eigenaardige wijze van falset-zingen, als in Tyrol*), ik heb gejodeld; zie: **Joedelen.**
Jo'dendom (*de gezamenlijke Joden*), o. gmv; men schat het getal Joden, thans levend, op 11 millioen 81 duizend; waarvan er ruim 8½ millioen in Europa en 100 duizend in ons land leven.
Jo'denlijm (*aardpek, asphalt*; schertsend: *speeksel*), v. gmv.; zie **Aardhars.**
Jodin' (*Joodsche vrouw*), v. -nen.
Jo'dium (*metalloïde, bruinvette of violette stof*), o. gmv.; **-tinctuur,** v. gmv.
Joech'jachen (redupl. verwant met *juichen*: *verward schreeuwen, dooreenroepen*), ik heb -joechjacht; *de kinderen - van pret op St. Nicolaas*, dooreenschreeuwen.
Joe'delen (*zingen met falsetstem*), ik heb gejoedeld; *zij -, dat het in de bergen schatert.*
Joe'len (bijvorm van *jolen*: *vroolijk tieren, leven maken*), ik heb -joeld.
Joel'feest (*groot Germaansch-heidensch winterfeest, 22–25 Dec.*), o. -feesten; *in Zweden heet Kerstavond nog altijd -.*
Johan'nesbloem (*groote madelief*), v. -en.
Johan'nes de De'o, *broeders van -*, ziekenoppassers en -verplegers.
Johan'neskever (*rozenkevertje*), m. -s.
Johan'nes-ridder, Johanni'ter-ridder (*later Maltezerridder of Hospitaalbroeder van St. Jan*), m. -ridders.
Johan'nes-wormpje (*glimworpje, lichtend kevertje*), m. -wormpjes.
Johanni'ter-orde (*orde van St. Jan of der Hospitaalbroeders*), v. gmv.; deze orde heet ook wel *die van Rhodus* en dateert uit de dagen der kruistochten n.l. uit 1113, werd in 1530 de *Maltezer-orde* (ridders van Malta) en ging in 1798 te niet.
John Bull' (*spotnaam v. d. Engelschen, of van een Engelschman: het type van een breedgeschouderden vent met een kop als een stier*), m. zie **Bull;** lees: *dzjoonboel'.*
Jok (*boert, scherts, grap*), m. gmv.; *hij zei, hij deed dat louter uit - of joks.* (Potg.)
Jo'ken, jo'kerig, jo'king; zie **Jeuken,** enz.
Jok'kebrok (*grappenmaker*), m. en v. -brokken.

Jok'ken (*boerten, schertsen*; *liegen, onwaarheid spreken*), ik heb gejokt; **-ker,** m. -s.
Jok'ken (*leugen*), m. -s; *een heel klein -tje.*
Jokkernij' (*boert, scherts*), v. -en.
Jol (*scherpgebouwde sloep, ook voor zeiltuig ingericht*), v. jollen; **-letje,** o. -s.
Jo'len (*pret maken, joelen*), ik heb gejoold.
Jo'lig (*prettig*), bn. en bw.; **-heid,** v. gmv.
Jolivetés (*allerlei speelgoed*, fig. *naïeve invallen, kinderlijke zetten, aardige kleinigheden, kinderpotsen*), v. mv. (= zj).
Jol'leman (*schipper, die o.a. in R'dam met een roeiboot overzet*), m. -mannen.
Jol'len (*zacht kreunen*), ik jolde, heb -jold.
Jo'nas, *profeet ten tijde van Jerobeam II*, 825–784 v. C.; zegsw. *het lot valt op -*, hij is altijd de ongelukkige; *hij zit te kijken als - in den walvisch*, bedrukt, verslagen.
Jo'nassen (kinderspel. *iemand in een laken of tapijt opwerpen, onder het zingen van*: Toen Jonas in den walvisch zat van 1, van 2, van 3), ik heb -jonast; *iemand-.*
Jo'nathan (*broeder Jonathan, spotnaam van de N.-Amerikanen*), m.; eig. is Broeder - een naam, dien Washington gebruikte voor zijn vriend Jonathan Trumbull; zie ook 2 Samuel 1 : 26.
Jo'nathan, m.; zie **Hasebroek.**
Jong (*jeugdig, onervaren*), bn. en bw.
Jong (*pas geboren dier, jong dier*), o. -en.
Jongedoch'ter (*ongehuwde vrouw*), v. -s.
Jongeheer',jongenheer', m. jongeheeren.
Jongejuf'frouw (*meisjes uit den netten stand*), v. -juffrouwen,
Jon'geling (*jongmensch van 12–20 jaar, jonkman*), m. -en.
Jon'gelingschap (*de leeftijd, waarin men jongeling is*), v. gmv.; *de gelukkige dagen der -.*
Jon'gelingschap (*de gezamenlijke jongelingen*), v. gmv.; *Napoleon riep de - te wapen*; *de academische -.*
Jon'gen (O.-I. *huisbediende op Java*), m. -s; *huis-, stal-, gras-, lijf-.*
Jon'gen (*jongetje, knaap*), m. -s; *een kleine -, een ondeugende -, een kwade - of kwajongen*; fig. *wat zeg jij er van, oude -?* vertrouwelijk voor vriend; *dat zijn -s van Jan de Witt*, ferme, flinke mannen als de matrozen uit de dagen van dien Raadpensionaris (1653–'72); **-getje,** o. -s.
Jon'gen (*leerjongen, knechtje*), m. -s; b.v. *scheeps-, kajuits-, koks-, loop-, krullen-.*
Jon'gen (*uitdrukking van verwondering, verrassing*), tw.; *-, -, wat ben ik blij! -, -, hoe heb je het durven vragen!*
Jon'gen (*jongen werpen*), het dier jongde, heeft -jongd.
Jon'ger (*leerling*), m. -s, -en; *leid mij tot uw klein gezin als een trouwen - in.* (Staring).
Jon'geren (*leerlingen, discipelen van Christus*), m. mv.; *de - werden later de apostelen.*
Jon'getje (*kleine jongen*), o. -s.
Jong'gezel (*ongehuwde man*), m. -gezellen.
Jongleeren (*als jongleur optreden*).
Jongleur' (*in de Middeleeuwen: minnezanger, minstreel*; later: *potsenmaker, koorddanser, kunstenmaker, prestidigitateur*), m. -s.
Jong'maatje (*leerling bij eenig ambacht, vooral bij dat van boekdrukken*), o. -maatjes.
Jongmensch', o. jongelieden en jongelui.
Jongs (*van - af*), bw.; *hij was van -af ziekelijk.*
Jongs'ke, jongs'ken (*kleine jongen*), o. -kes, -kens. spreekt.
Jongstle'den (*laatstleden*), bn.; zie **Jl.**
Jonk (Port. *jonco*, boot: *Chineesch vaartuig*), v. -en.
Jon'ker (*eerentel van de zonen van graven*; *jonkheer*), m. -s; *een kale -*, arme edelman.
Jonk'heer (*edelman van den minsten adel*), m. -heeren.
Jonk'heid (*jeugd*; ook collectief), v. gmv.
Jonk'man (*jongeling, ongehuwd persoon*), m. jongelieden, jongelui.
Jonquil'le (*zekere narcisachtige plant*), v. -s; lees: *zjonkie'je.*
Jonquil'lekleur (*lichtgeel met groenen weerschijn*), v. gmv. (j = zj).
Jood (eig. *Judeër: Israëliet*), m. joden; het woord ontstond uit den naam *Juda* - overgang: *Joed - Jood*, daar de uit de Babylonische ballingschap teruggekeerden, na 555 v. C., meestal burgers van het vroegere koninkrijk Juda waren.
Joodsch, bn.; *het -e volk, het - land*, Kanaän; als zn. (*de taal*), o., d.i. 't Hebreeuwsch.
Jood'schap (*het jodendom, al de Joden samen*), v. gmv.
Jood'schap (*het Jood zijn*), o. gmv.
Jool (*halve gek, zotskap*), m. jolen.
Jool (*vroolijke partij, vooral onder studenten*), v. jolen; *een studenten rij-, een kroeg-*; zie **Jolen.**
Joon (*reusachtige vischdobber, breel of bakenton met rood vlaggetje aan 't einde van den reep der uitgezette haringvleet*), v. jonen; *twee matrozen bonden de - aan den reep.*
Joop (*dorre rozeknop*), v. jopen.
Joos'je, o. of **Joost** (*Chineesche duivel*), m.; zegsw. *dat mag - weten*, dat mag de drommel of de duivel weten, dat weet geen mensch, dat weet niemand.
Jo'penbier (*zwaar Duitsch moutbier, zoo geheeten naar een straat in Dantzig*), o.; (soorten), o. -bieren.
Jordaan' (aardr. *de voornaamste maar ondiepe rivier van Palestina, ontspringt op de W. helling van den Hermon, loopt door het meer van Genesareth naar de Doode Zee*), v. gmv.
Jordaan' (*typische volksbuurt in het W. van A'dam*), v. gmv.
Jorda'ner (*bewoner van de Jordaan in Amsterd.*), m. -s; „Elft als Zalm!" *waaruit de - in het middelwoord de l weglaat.* (Potg.)
Jor'den (*eigennaam: onnoozele domme jongen*), m. -s.
Jo'ris (*Georgius*), m.; *St. - is de patroon der boogschutters*; **-gild** (nl. *der voetboogschutters*), o. -en.
Jormungan'dur, Germ. myth. *de Midgardslang, d.i. wereldslang: beeld van den alles omvamenden Oceaan, broeder van Fenris en Loki*; *komt om bij den wereldbrand.*
Jo'ta (*kleinigheid*), v. -'s; *een - is de kleinste Hebreeuwsche letter, n.l. 1*; fig. *hij weet er geen - van*, d.i. niet het minste; Matth. 5 : 18.
Jou (*jij, je*), pers. vnw.; *dit is voor -.* gmz.
Jou'en (*met jij en jou toespreken*), ik heb -joud; *iemand jijen en -*, zeer familiair met hem spreken en omgaan.
Jouissan'ce (*genot, vruchtgebruik*), v. -s.
Jour (*dag, ontvangdag*), m.; lees: *zjoer*; *à -*, opengewerkt.
Journaal' (*dagboek tot noteering der handelszaken naar de volgorde der dagen*; *dagblad*), o. -nalen; *een mode-* lees: *zjoernaal'.*

Journalist' (*dagbladschrijver, dagbladuitgever*), m. -en; lees: *zjoernalist'*.
Journalistiek' (*dagbladschrijverij, dagbladpers*), v. gmv.; lees: *zjoernalistiek'*.
Jouw' (*uitjouwing, bespotting*), m. gmv.
Jouw (*uw*), bez. vnw.; *is dit jouw boek?* gmz.
Jou'wen (klankn. *naschreeuwen, hoonend en smadelijk bespotten*), ik heb -jouwd; **-er,** m. -s; **-erij',** v. -en.
Joviaal' (*vroolijk, opgeruimd, blijmoedig*), bn.; *mijnheer Vernooy was altijd even -.* (C.O.) (j = zj), blijgeestig, lucht v. hart; -aler, -st.
Jovialiteit' (*vroolijkheid, blijgeestigheid, lustigheid, opgeruimdheid*), v. gmv. (j = zj).
Joyeu'se entreé (gesch. *blijde incomste*), v. gmv. *de - is de naam van een charter, door hertog Wenceslaus (1355) gegeven, en dat de hertogen van Brabant eerst moesten bezweren, vóór zij Brussel binnentogen.* (z = zj).
Jo'zef (*geliefde zoon van den aartsvader Jacob, werd onderkoning van Egypteland*), m.; zegsw. *hij is of staat er als - de droomer*, een suffe-rige knaap; *hij is lang geen kuische -*, geen man, rein van zeden.
Jo'zef (Bijb., *- de timmerman, de man van Maria, de voedstervader van Jezus*), m.; *de rechte -, de ware -*, de man die voor het meisje bestemd is; zegsw. *Als de rechte - maar komt, dan zal Maria wel volgen*, als de man harer keuze maar komt, zal het meisje haar jawoord wel geven.
Ju'bel (Lat. *jubilum*, vreugdekreet: *jubelkreet*), m. -s; **-feest,** o. -en.
Ju'belen (Lat. *jubilare: vreugdekreten aanheffen*), ik heb -jubeld; *het volk jubelde den overwinnaar tegen; een -den danktoon aanheffen.*
Ju'belfeest (*herinneringsfeest op het 25e, 50e of 75e jaar van het bestaan van een school, instelling*, enz.), o. -feesten.
Ju'beljaar (*het 50e jaar als feestelijk jaar in Kanaän*), o. -jaren; *Gij, negentiende reeks van dubb'le jubeljaren.* (Da Costa).
Ju'beljaar (R.-K. *het eerste jaar der eeuw, het heilige jaar; het jubilé-jaar nl. dat v. d. jubilé-aflaat*), o. -jaren.
Jubila'ris (*iemand, tot wiens eer een jubilé gevierd wordt*), m. -sen, vr. **-se,** -n.
Jubilé', jubilæ'um, jubile'um (R.-K. *kerkelijk feest tot heil van alle geloovigen, een tijd, waarin op bijzonder plechtige wijze den geloovigen een volle aflaat wordt verleend*), o.; jubilé's, jubileums, jubilea; het gewone - keert tegenwoordig alle 25 jaar terug.
Jubilé' (Lat. jubilæum: *ambtelijk- feest, herinneringsfeest, gedenkdag, feestdag*), o. -'s.
Jubileeren (*jubelen, juichen, een jubelfeest vieren*).
Jucht'leder, jucht'leer (*Russisch sterkriekend leer, paarsgewijze met wilgenschors gelooid leder*), o. gmv.; *het - is waterdicht, zacht en lenig.*
Ju'das (*valsche vriend, verrader, naar zijne geboorteplaats bijgenaamd Iskarioth, verried zijn Meester voor 30 zilverlingen*; fig. en schertsend: *penningmeester*), m. -sen; **-baard** (*roode baard*), m. -en; **-haar** (*rood haar*), o. -haren; **-groet** (*valsche groet*), m. -en; **-kus** (*geveinsde kus*), m. -sen; zie Lukas 14 : 44—45; **-lach** (*valsche lach*), m. -en.
Ju'das-oor (*zwamsoort*), o. gmv.; *het - groeit op oude vlierstammen en behoort tot de schijfzwammen.*
Ju'dasooren (scheepst. *opstaande houten, die de eerste verbreeding van den voorsteven uitmaken*), o. mv.; *onze stuurman stond tusschen de -.*
Ju'daspenning (*kruisbloemige plant*, wier parelmoerachtig zaadmiddelschot, van de korrels ontdaan, *een sierlijk blad voor een winterbouquet* vormt), m. -en.
Ju'dassen (*plagen in het geniep, treiteren*), ik heb -judast; **-erij'** (*plagerij*), v. -en.
Jude'a (aardr. *zuidelijk deel van Palestina, met Jeruzalem als hoofdstad*), o.
Ju'dica (Lat. R.-K. *vijfde Zondag in de vasten*), o. gmv. (c = k).
Judicieel' (*gerechtelijk, rechterlijk*), bn.
Judiceeren' (*oordeelen, beoordeelen, vonnissen*); ook: *Judicieeren.* (j = j).
Judiceus' (*oordeelkundig, verstandig*), bn.
Juf (*juffrouw*), v. gmv. gmz. als aanspraak.
Juf'fer (uit *jonc-ver*, jonge vrouw: *jonge juffrouw*), v. -s, -en; **-achtig** (*als een juffer: ingetogen, bedeesd*), bn.
Juf'fer (*lange dennen steigerpaal*), v. -s.
Juf'fer (*kleine soort van waternimf*), v. -s; *het -tje*; zie **Libel.**
Juf'feren (*goed of netjes staan*); *lang en smal dat juffert goed.*
Juf'fershondje (*schoothondje*), o. -hondjes.
Juf'fertje-in-'t-groen (*ranonkel met witte of blauwe bloempjes*), o. juffertjes-in-'t-groen, *het - is eenjarig, bloeit van Juni tot September in tuinen.*
Juf'frouw (*meisje, burgervrouw, onderwijzeres*), v. -en.
Juf'frouwmerk (*wilde selderij*), o. gmv.
Jui'chen (klankn. *luid en jubelend zijn vreugd te kennen geven*), ik heb -juicht; **-toon,** m. -tonen.
Jui'len (klankn. *joelen; opgewonden tieren, schreeuwen*), ik heb -juild; **-ing,** v. gmv.
Juin (*ajuin*), m. -en; (*stofn.*), v.; zegsw. *hij is zoo gek als een -*, doet allerlei gekheden.
Juip'je, o. -s; zie *Meelappeltjes.*
Juist (Fr. *juste: nauwkeurig*), bn. en bw.; -er, meest -; **-heid** (*precieshеid*), v. gmv.
Juju'be (*roode borstbezie van den jujubeboom: nu meestal tabletje van suiker en gom tegen hoest en keelpijn*), v. -s. (j = zj).
Juk (*trektuig van ossen, ook: draagwerktuig*), o. jukken; *een os in het - spannen; manden of emmers aan een - dragen; het - eener brug*; fig. dienstbaarheid: *het Spaansche -, onder het - brengen, het -afwerpen*; ook: *een - ossen*, d.i. een koppel ossen.
Juk'been (*been onder het oog*), o. -beenderen.
Ju'li (uit den 2en nvl. van *Julius: de 7e maand, waarschijnlijk genoemd naar Julius Caesar, die in deze maand geboren werd*), m.; **-dag,** m. -en; **-maand,** v. -en.
Ju'li-omwenteling (gesch. *oproer in Parijs, 27—29 Juli 1830*), v. gmv.; de - stiet Karel X van den Fr. troon.
Juliaansch', bn.; *de -e tijdrekening*, nl. van Julius Cæsar: het jaar = 365 dagen en 6 uren: Cæsar bepaalde, dat het gewone jaar driemaal achter elkaar van 365 dagen zou wezen en het vierde van 366 dagen; zie **Gregoriaansch.**
Jul'lie (*jelui, gijlieden*), pers. en bezitt. voornw.; *wat doen -? hier zijn - boeken.*
Jumel'les (*dubbel oogglas, tooneelkijker*), v. mv. (j = zj); zie **Binocle.**
Junc'tie (*vereeniging*), v. -tiën, -ties. (j = zj).

Ju'ni (*de 6e maand, vermoedelijk geheeten naar de godin Juno*), m.; **-dag,** m. -en; **-kever** (*hooikever*), m. -s; **-maand,** v. -en.
Ju'nior (*de jongere*). m.. mv. -es; zie **Jr.**
Ju'no, myth. *gemalin van Jupiter, de pauw is haar gewijd*; - heet bij de Grieken Hera.
Jun'ta (*vergadering in Spanje, Portugal of Z.-Amerika, volksvertegenwoordiging*), v. -'s.
Jupijn' (*samentrekking van Jupiter*), m.
Ju'piter, myth. *de dondergod, de opperste god, de algoede en almachtige: hij beschikt over donder, bliksem en andere natuurverschijnselen, de arend is hem gewijd, deze draagt den bliksem in zijn klauw*; - heet bij de Grieken Zeus, (eu = ui).
Ju're, *de* -, rechtens, bw. (j = j).
Juré (*gezworene, lid e. jury*), m. -'s. (j = zj).
Juridiek', juri'disch (*overeenkomstig de rechtsleer, rechtsgeldig*), bn. (j = j).
Juri'disch (*betreffende de leer van het recht, rechtsgeldig*), bn.; *de -e faculteit*, rechtsgeleerd; *een wetsontwerp van een - standpunt behandelen.* (j = j).
Jurisconsul'tus, m. Zie **J. Ctus.**
Jurisdic'tie (*rechtshandeling, rechtsgebied*), v. -s, -tiën. (j = j).
Jurisdic'tie (R.-K. *macht, verleend a. e. geestelijke tot het bedienen van zijn ambt en van de H. Sacramenten*), v. -s. (j = j).
Jurispruden'tie (*rechtsgeleerdheid*), v.gmv.
Jurispruden'tie (*uitlegging, toepassing van de wet door den rechter; leer op rechterlijke beslissingen berustend*), v. (j = j).
Jurist' (*rechtskenner, rechtsgeleerde, student in de rechten*), m. -en. (j = j).
Juris'tendag (*congres van juristen*), m. -dagen. (j = j).
Jurk (*japonnetje*), v. -en; **-engoed,** o. gmv.
Ju'ry (*rechtbank van gezworenen; commissie van beoordeeling bij wedstrijden of prijsvragen, keurraad van beoordeeling*). v. -'s. (j = zj).
Jus (*het recht, de gerechtigheid*), o. jura; *-civile*, burgerlijk recht; *-criminale*, strafrecht; *-promovendi*, het diplomeeringsrecht nl. om e. akte van bevoegdheid uit te reiken; *-docendi*, n.l. om onderwijs te geven. (j = j).
Jus (*krachtig vleeschsap, saus*), v.; lees: *zju*; zie **Jeu.**
Jussieu', de, Bernard, (1699—1776) en zijn neef Laurent, (1748—1836), beroemde Fr. plant- en kruidkundigen.
Justeeren (*gelijkmaken, vereffenen*).
Justement' (*juist*), bw.; ook **Just.** (j = zj).
Jus'te milieu' (*de gulden middelweg*), o.; *Louis Philippe volgde na 1830 de staatkunde van het -*, d. i. het juiste midden, den weg tusschen de beide uiterste partijen (legitimisten en republikeinen). (j = zj).
Justifica'tie (*rechtvaardiging, verantwoording, verdediging*), v. -tiën, -ties.
Justificeeren (*rechtvaardigen, verdedigen, verantwoorden*). (c = s).
Justinia'nus, gesch. *keizer van het O. Romeinsche rijk*, 527—565; *hij liet de wetten der Romeinen verzamelen onder den naam Instituten.* (j = j); zie ook: Aya Sophia.
Justi'tia, myth. *godin der gerechtigheid.*
Justitia'belen (*personen, over wie recht gesproken wordt*), m. en v. mv.
Justi'tie (*gerechtigheid, het recht, de rechterlijke macht, de rechtbank, rechtsbedeeling*), v. gmv.; lees: *justiet'sie.*
Justitieel' (*wat op justitie betrekking heeft*), bn.; *een -e quaestie*; ook: *een - onderzoek*, vanwege de justitie. (j = zj).
Jut (*sappige zomerpeer*), v. jutten; (*boom*), m. jutten.
Ju'te (*vezel van een plant uit de Gangesvlakte, ongeveer behandeld als bij ons het vlas, Bengaalsche hennep*), v. gmv.; *overgordijnen van -.*
Ju'tegaren, o., (soorten), o. -s; **-spinnerij'** (*fabriek*), v. -en; **-weverij',** v. -en; **-zak,** m. -zakken.
Jut'mis, Jut'temis, v.; *met St. -*, en dan nog wel, *als de kalveren op het ijs dansen*, d. i. nooit; *St. -* is een verzonnen heilige.
Jut'tepeer (*saprijke zoete peersoort*), v. -peren.
Juvena'lis, Decimus Junius, *Romeinsch hekeldichter, overleed te Rome 82 jaar oud in 130 n. C.*; van - bestaan nog 16 satiren.
Juweel' (*elk geslepen edelgesteente, vooral diamant*), o. -en; fig iets voortreffelijks: *een -tje van een schilderij, een gedicht, een redevoering; een - van een vrouw.*
Juwee'len, bn.; *een - broche*, met diamanten.
Juweel'kistje (*nl. tot bewaring van juweelen*), o. -kistjes.
Juweel'tor (*prachtige snuittor van Brazilië, groot ± 3 cM., zwart met goudgroene schitterende strepen*), v. -torren.
Juwelier' (*juweelwerker, vooral handelaar in juweelen*), m. -s; **-swinkel,** m. -s.
Jux'ta (*dichtbij, er naast, nabij*), bw.
Jux'ta-posi'tie (*toevoeging, toeneming door uitwendige aanzetting*), v. gmv. (tie = tsie).

K.

K. v. -'s. De elfde letter van het alphabet.
K. of **Kal.** - *Kalen'dae*, de eerste dag der maand; zie Calen'dae.
K. v. K. en **F.** - *Kamer van Koophandel en Fabrieken.*
Kant. - *Kantoor.*
Kapt. - *Kapitein.*
Kar. - *Karaat'*; zie ald.
K.G. - *Kilogram.*
K.G. - *Knight of the Garter*, ridder van den Kouseband.
Kil. - *Kilogram.*
Kilom. - *Kilometer.*
K.K. - *Keizerlijk of Koninklijk.*
Kl. - *Klasse.*
K.M. - *Kilometer*, mijl van 1000 M.
K.M. - *Keizerlijke of Koninklijke Majesteit.*
Kon. - *Koninklijk.*
Kr. - *Kroon*; - *kreutzer*; zie ald.
Kub. - *Kubiek.*
Kwart. - *Kwartier.*

Ka, ka'de, kaai (*straat, weg of dam langs een water*), v. kaden, kaaien; *de Rijn-*

kade te Arnhem, de IJselkade te Zutphen.
Ka, v. -'s; volksn. v. d. **Kauw.**
Ka'äba (*Mohammeds bedehuis in Mekka*), v.
Kaag (*platboomd vaartuig met één mast*), v. kagen.
Kaai (Fr. *quai*: *kade*), v. -en; **-geld** (*geld, dat de schippers betalen voor 't aanleggen aan de kaai*), o. -gelden; **-helling** (*hellende aanlegplaats, sleephelling*), v. -hellingen; **-meester** (*zooveel als havenmeester*), m. -meesters.
Kaai'draaien, ka'draaien (*aan- en afvaren langs de schepen om waren te verkoopen*), ik heb -kaaidraaid of -kadraaid; **-er,** m. -s, zie **Kadraaier.**
Kaai'en (zeew. *aan de kaai aanleggen*), ik heb gekaaid; *de zeilen* -, reven, toppen; bij overdr. snel doen bewegen, werpen: *iets in 't water* -, *iem. de deur uit* -; in de platte taal: *iets* -, met vlugge hand stelen; **-er** (*snelle beweging of slingering van het schip*), m. -s.
Kaai'man (uit het Port.: *krokodil van Z.-Amerika*), m. -s, -nen, ook: **Alligator.**
Kaak (verwant met *kauwen*: *wang*), v. kaken; zegsw. *met stijve kaken*, onbeschaamd; *hij stond daar met beschaamde kaken*, uit het veld geslagen.
Kaak (*schandpaal*), v. kaken; zegsw. *aan of op de* - *stellen*, te pronk doen staan, openlijk aan de verachting prijsgeven.
Kaak (*harington*), v. kaken. vero.
Kaak'je (*zoet meelkoekje*), o. -s.
Kaak'slag (*klap op de wang*), m. -slagen, fig. diepe vernedering, erge beleediging.
Kaak'mes (*klein vinnig mes om visch te kaken*), o. -messen; zie **Kaken.**
Kaak'ton (scheepst. *ton tot het bewaren der scheepsbeschuit*), v. -tonnen.
Kaal (*niet begroeid met haar, veeren of wol*), bn.; *reeds een* - *hoofd hebben, een kale kruin, vijf kale jonge vogeltjes*, een *kale* plek bij paarden, schapen enz.; bij uitbr. *de boomen staan* - *in den winter*, bladerloos; *een kale rots, een kale berg, de velden stonden* -, onbegroeid; *dit laken is spoedig* -, afgesleten; *een kale jonker*, poover, zonder middelen; spreekw. *Hoe kaler jonker, hoe grooter pronker*; *hoe kaler hoe royaler*, hoe minder een opsnijder of geurmaker heeft, des te meer geeft hij uit: zegsw. *ergens* - *afkomen*, er geen voordeel bij behalen; *het er* - *afbrengen*, zóó dat men zich zelf en anderen teleurstelt; kaler, -st.; **-heid,** v. gmv.
Kaalhoof'dig (*haarloos*), v. bn.; -er, -st.
Kaal'kin (*baardelooze knaap*), m. -kinnen.
Kaal'kop (*haarlooze*), m. en v. -koppen.
Kaal'oor (*kaalkop*), m. en v. -ooren.
Kaam (*schimmel op bier, azijn*, enz.), v. gmv.
Kaam'sel (*kaam*), o. -s.
Kaan (*platbodemd vaartuig, bootje*), v. kanen.
Kaan (*kleine bruine stukjes, die overblijven bij 't uitbraden van reuzel, rund- of kalfsvet*), v. kanen.
Kaan'koek (*koek van kanen in den vorm van een pannekoek*), m. -koeken; als stofn. v.
Kaap (Fr. *cap*: *in zee uitloopend gebergte*), v. kapen; *de* - *omzeilen, naar de* -, d. i. de Kaap de Goede Hoop; zegsw. *de* - *te boven zijn*, het gevaar (der stormen).
Kaap (*zeeroof*), v. gmv.; zegsw. *ter* - *varen.*
Kaap (Fr. *cap*: zeew. *hoog toestel van balken, gedekt met een kap, als herkenningsteeken voor den zeeman*), v. kapen.
Kaapsch, bn.; *de* -*e ezel*, zebra; -*e wijn*, zie Kaapwijn.
Kaap'stander (Fr. *cabestan*: *windas met verticalen stand der draaispil*), m. -standers.
Kaap'vaarder (*schip, dat naar de Kaap vaart*), m. -vaarders.
Kaap'vaart (*het ter kaap de Goede Hoop varen, vaart op de Kaap*), v. gmv.
Kaap'vaart (*het varen ter kaperij*), v. gmv.
Kaap'wijn (*Kaapsche wijn, ook Constantiawijn*), m. -wijnen.
Kaar (*vischbootje met gaatjes*), v. karen; zie **Aalkaar.**
Kaar'de (*ruiterkruid, moerasplant*), v. -n.
Kaar'de (*een soort v. cilindervormigen borstel, welks haren door garendunne ijzeren stiftjes of uitsteeksels zijn vervangen, wolkam*), v. -n; tusschen twee zulke -n wordt de wol voor 't spinnen gereed gemaakt.
Kaar'den (*de wol al krassend zuiveren en gladden*), ik kaardde, heb gekaard; **-er,** m.; **-sel,** o. gmv.
Kaar'dendistel (*distel, wier gedroogde bloemhoofdjes men gebruikt tot het kaarden of gladkrassen der wol v. h. laken*), v. -distels.
Kaars (*pit met was, vet enz. omgeven*), v. -en; *een smeer-, een was-*; zegsw. *in de* - *vliegen*, zich eindelijk aan rechtsvervolging blootstellen, in zijn verderf loopen.
Kaar'sedief (*stukje verkoolde pit, die een kaars doet afloopen*), m. -dieven.
Kaars'licht (*licht v. één of meer kaarsen*), o.; *hij zat bij kaarslicht te werken*; schilderk. een schilderstuk met het lichteffect van e brandende kaars: *een bedelaar met een kandelaar in de hand.* (C.O.)
Kaars'pan (*kandelaar, blaker*), v. -pannen. Vl.
Kaart (Fr. *carte*: *speelkaart*), v. -en; *een spel* -*en, de* -*en geven, afnemen, wassen* (= dooreenmengen); *een* -*je leggen*, eenigen tijd kaartspelen; zegsw. *iem. in de* - *kijken of zien*, zijn geheime bedoelingen of plannen achterhalen, doorzien, snappen; *met open* - *spelen*, alles openhartig zeggen, niets geheimhouden of verzwijgen, rond voor iets uitkomen; *in iem.* - *spelen*, hem helpen, naar zijn wensch of in zijn belang handelen; *alles op één* - *zetten*, al zijn geld aan één kans wagen, alle vertrouwen stellen in zijn geluk; *een doorgestoken* -, een voorafbekonkelde zaak; *iem. de* - *leggen*, hem de toekomst voorspellen: spreekw. *De gekken krijgen de* -, het geluk helpt de dwazen of onverstandigen.
Kaart (*toegangskaart*), v. -en; *wij zullen vroegtijdig* -*en nemen voor die opera*; ook, naam- of visitekaart: *iem. een* -*je zenden, bij iem. een* -*je afgeven.*
Kaart (*wereldkaart, landkaart, zeekaart*), v. -en: *een* - *der beide wereldhalfronden, een* - *van Europa, een sterren-, een maan-*; *een topographische* -; *een blinde* -, zonder namen; zegsw. *de* - *van het land kennen*, op de hoogte zijn van de toestanden in dorp, stad of gewest.
Kaar'teblad (*een speelkaart*), o. -bladen.
Kaar'ten (*kaartspelen*), ik kaartte, heb gekaart; *willen wij wat* -?
Kaar'tenblad (*karton*, ook *papier om er een kaart op te teekenen*), o. -bladen.
Kaart'legster (*waarzegster, werkend met een spel kaarten*), v. -legsters; overdr.: *oude best.*

Kaart'spel (*spel, dat met de kaarten gespeeld wordt*), o. -spelen.
Kaart'spelen (*het kaarten*), o. gmv.
Kaart'telegram (*telegram, dat open* d. i. op een kaart *bezorgd wordt*), o. -men.
Kaas (*voedingsmiddel uit melk bereid, al of niet gekruid*), v. kazen; zegsw. *hij heeft er geen - van gegeten*, hij heeft er geen ondervinding of verstand van; *zich de - niet van 't brood laten eten*, zich goed weten te verweren, geen sukkel zijn; **-je** (*voorwerp*), o. -s.
Kaas'doek (*doek, waarin de verkregen kaasmassa wordt gepakt, eer ze in den kaasvorm gaat*), m. -doeken.
Kaas'- en Brood'volk (gesch. *oproerige Kennemerlandsche boeren in 1491—'92*), o.
Kaas'jeskruid (*maluwe*), o. gmv.
Kaas'kamer (*vertrek, waarin de uit den vorm genomen kazen op planken worden gedroogd en met zout gedurig ingewreven*), v. -s.
Kaas'kleursel (*geelachtige vloeistof tot het kleuren der kaasstof, vooral van hooikaas*), o. gmv.
Kaas'kop (*persvorm voor kaas; fig. scheldnaam in België vooral in de dagen van 1830—'40 voor N.-Nederlander*), m. -koppen; **-draaier** (*-maker*), m. -s.
Kaas'mijt (*made, die in oude kaas leeft*), v. -mijten.
Kaas'stolp (*stolpvormig glazen deksel als tafelgerei, waaronder een stuk kaas wordt opgezet*), v. -en.
Kaats (*plaats v. d. kaatsbal*), v.; **-baan,** v. -banen; **-bal,** m. -ballen.
Kaat'sen (*het kaatsspel spelen*), ik heb gekaatst; spreekw. *Wie kaatst moet den bal verwachten*, d. i. wie schertst, moet scherts kunnen verdragen; wie aanvalt, moet rekenen op tegenweer; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Kabaai' (O.-I. *wit jacquet voor Europeesche dames; gekleurd lang baadje der inlanders; wit huisjasje voor heeren*), v. -en; *een Maleisch bediende met een lange donkerroode -*, (J. t. Br.); *Chineesche kinderen met witte kabaaien.*
Kabaal' (*rumoer, opschudding, lawaai, drukte*), o.; *- maken, - schoppen*; meer **Cabaal.**
Kabas' (Fr. *kabas: hengelmandje van stroo of riet*), v. -sen.
Kabas'sen (*knaphandig stelen, wegmoffelen*), ik heb gekabast. vero.
Kab'belen (*met zachten golfslag stroomen*), het beekje heeft -kabbeld; **-ing,** v. -en.
Ka'bel (*ineengedraaid dik touw, scheepstros, omwoelde metaaldraad, ankertouw*), m. kabels.
Ka'bel (*telegraafkabel, op een scheepskabel gelijkend, waardoor een telegraafdraad loopt, neergelaten op den bodem der zee*), m. -s; *de transatlantische -*, telegraphische verbinding tusschen Europa en Amerika: zulk een kabel bestaat uit een kern van zeven samengevlochten koperdraden, door een dikke isoleerende laag guttapercha omgeven, waaromheen weer eenige lagen van met teer gedrenkten hennep, terwijl het omhulsel gevormd wordt door tien met hennep omwonden ijzerdraden: de electrische stroom gaat alleen door de kern.
Kabela'ring (*dun ankertouw, waarmee men 't anker ophaalt*), v. -en; ook: *Kabellar'ga* (uit het Sp.), v. -'s.
Ka'belbericht (*telegraphisch bericht per kabel*, d.i. *over zee*), o. -berichten.
Ka'belen (*met kabels vastmaken*), ik heb gekabeld; soms ook: *telegrapheeren.*
Kabeljauw' (*groote zeevisch*), m. -jauwen; (*als stofnaam*), v. gmv.
Kabeljauwsch' (gesch. *der Kabeljauwschen*), bn.; zie Hoeksch.
Kabeljauw'schen (*aanhangers van graaf Willem V*, 1349), m. mv.; zie **Hoekschen.**
Kabeljauws'hom (*ingewandsdeel van een kabeljauw*), v. -hommen; *met opgewondenheid van een gestoofde - spreken.* (C. O.)
Ka'belslengte (*volle lengte v. e. kabel*: bij de marine, 225 *M.*), v. -lengten.
Kabinet' (Fr. *cabinet: ouderwetsch fraai meubelstuk, gebogen ladenkast met bovendeuren*), o. -ten.
Kabinet' (*zaal of galerij, verzameling*), o. -ten; *- van schilderijen, munten, penningen; kunst-.*
Kabinet' (*bestekamer*), o. -ten.
Kabinet' (*werkvertrek van een vorst*; fig. *de regeering of de gezamenlijke ministers*), o. -ten; *-sbrief; -sorder*, bevel van wege den koning; *-sraad*, raad van ministers.
Kabinets'quaestie (*geschil, voorstel, omstandigheid, die tot het aftreden van het ministerie kan leiden*), v. -tiën, -s.
Kabou'ter (verwant met *kobold: aardmannetje, werkdwerg*), m. -s; **-mannetje,** o. -s.
Kabriet' (W.-I. *een soort van geit*), v. -en.
Kabriool', kapriool' (*bokkesprong, luchtsprong*), v. -olen; zie **Capriool.**
Kabuis' (*scheepskeuken*), v. kabuizen; ook; **Kombuis'.**
Kabuis'kool (*witte inmaakkool*), v. -koolen.
Kaby'len (*Arab. volksstam in N.-Afrika*), m. mv.; ook: *Kabi'len.*
Ka'chel (*ijzeren, porseleinen toestel ter verwarming van vertrekken*), v. kachels.
Kadas'ter (*openbaar register der eigendommen*, ook *de rijks-bewaarplaats dier registers*), o. gmv.
Kadastraal' (*tot het kadaster behoorende*), bn.; *een -trale omschrijving.*
Kadastreeren (*in de kadastrale leggers opschrijven*), ik heb -kadastreerd.
Ka'de, kaai (*muurdijk langs havens, meren* enz. *opgetrokken*), v. kaden; ook bebouwde oever in een stad: *Rijnkade, IJselkade*; **-graaf** (*lid van een dijkbestuur*), m. -graven.
Ka'der (Fr. *cadre*, raam: *lijst*; mil. *al de subalterne officieren en ook onderofficieren van een regiment, een bataljon, een compagnie*), o. -s.
Kadet' (eig. *fijn en klein broodje voor den jongenheer*), v. -ten; meestal: *kadetje*, o. -s.
Ka'di (*Mohamm. vrederechter, rechter van lageren rang*), m. -'s; de - is het hoofd van een stam van 40—50 tentdorpen; hij is rechter en tevens aanvoerder in den oorlog.
Ka'draai (*vaartuigje, waarmede men bij de schepen, die op stroom liggen, waren gaat venten*), v. -draaien; ook: Kaaidraai.
Ka'draaier (*parlevinker*), m. -draaiers; **-draaister,** v. -draaisters; ook: **Kaai-**; zie **Kaaidraaien.**
Kadul', bw.; *zijn tong slaat -*, dubbel, de drank doet hem stamelen. gmz.
Kaduuk' (*bouwvallig, fig. sukkelend*), bn.
Kaf (*afval van stroo*), o. gmv.; zegsw. *het - van het koren scheiden*, d. i. het kwaad van het goede scheiden; *er is geen koren zonder -*, er is geen deugd zonder gebrek; *het zal*

als - verstuiven, Bijbel. als kenschetsing van het vluchtige en onzekere der aardsche dingen.

Kaf'fa (*bont katoen uit Britsch-Indië*), o. gmv.

Kaf'fer (*inboorling van het Kafferland in Z.-Afrika*; eig. *kafir*, d. i. *de Arab. naam voor ongeloovige*), m. -s.

Ka'fir (*niet-Mohammedaan, ongeloovige*), m.-s.

Kaft (*omslag van een boek*), v. -en. gew.

Kaf'tan (*Turksch opperkleed, eerekleed*), m. -s.

Kaf'tan (*lange jas der Russ. boeren*), m. -s.

Kaf'ten (*v. e. kaft voorzien*), ik kaftte, heb -kaft; *boeken -*.

Ka'ik (*licht Turksch roeivaartuig*), m. -s.

Ka'jak (*klein en zeer licht Groenlandsch vaartuig voor de vischvangst*), v. -s, -ken.

Kaja'poetolie (O.-I. *olie uit de bladeren en takjes van den boom-kajapoetie of -boom*, den Indische mirteboom; ook, *witboom-olie: pijnstillend*), v. gmv.

Kajuit' (Fr. *cahute*: *scheepskamer*), v. -en; **-skok** (marine: *kok, die het eten bereidt voor den commandant en zijn officieren*), m. -koks.

Kakado'ris (*kwakzalver*), m. -sen; *Meester -*.

Kakatoe', v. -s; meer **Kaketoe.**

Ka'kebeen (*been der kaak, kinnebak*), o. -beenen.

Ka'kelbont (eig. *spikkelbont: mengeling van pikante kleuren*), bn.; *een -e versiering*, smakeloos.

Ka'kelen (*het geluid van kippen, die gelegd hebben*), zij heeft gekakeld; fig. babbelen, snateren: *hou toch op met dat -!*

Kakement' (*de kaken, de mond*), o. -en; *hou je - toch!* zwijg; plat.

Ka'ken (visscherij: *het met een kaakmesje verwijderen van een deel der inwendige organen van den haring terstond na het binnenhalen der vangst, ze daarna inzouten*), ik heb -kaakt; zie **Kaak** (*harington*).

Kaketoe' (*naam van een vogel uit Z.-Amerika: geelgekuifde papegaaisoort*), v. -s.

Kak'kerlak (*naam uit Z.-Amerika: insect, bakkerstor*), m. -lakken.

Kak'kerlak (O.-I. *albino*), m. -ken.

Kaks, bw. alleen gebruikelijk in: *als -*, voor de leus, kwanswijs. vero.

Kalamijn'steen (*erts van zink*), m. -en.

Kalamink', kalmink' (*geglansde en gestreepte of gebloemde wollen stof*), o.; *een rok van -*; **-en,** bn.: *een -en rok.*

Kalan'der (*snuittor, korentor*), m. -s.

Kalan'der (uit het Fr.: *mangel tot glanzing van gebleekt katoen of linnen; katoen- of linnenglanzer*), v. -s; ook de glans zelf.

Kalan'deren (*met d. kalander glanzig maken*), ik heb -kalanderd; **-derij'** (*glanzerij, werkplaats*), v. -en.

Kala'papalm (O.-I. *kokospalm*), m. -en; zie **Klapperboom.**

Kalebas', ka bas' (uit het Fr.: *zeér groote pompoen*, ook *o. onkappel of pronkpeer*), v. -bassen; fig. een mooi uiterlijk zonder eenige waarde, vroeger ook een snoever, zie **Jan -**; **-boom** (O.-I. *boom*), m. -boomen.

Kalefa'ten, uit het Fr.; zie **Kalfaten.**

Kalen'der (Lat. *calendarium*: *almanak, dagwijzer*), m. -s; zie ook: **Republikeinsche -**; **Gregoriaansche -**; **-jaar** (*van 1 Jan. tot 31 Dec.*), o. -jaren.

Kales' (uit het Fr.: *open koets*; ook *kapstok*), v. -sen; zie **Calèche.**

Kales' (*vrouwenkap met baleinen, die over muts en kapsel heen gedragen werd*), v. -sen. vero.

Kalf (*jong rund*), o. kalveren, kalven; spreekw. *Als 't - verdronken is, dempt men den put*, men herstelt de fout of het gebrekkige, als het te laat is, als het niet meer baten kan; zegsw. *het gouden - aanbidden*, zie **Gouden**; *het gemeste - slachten*, uit blijdschap een feestelijk maal aanrechten, zie Lukas 15 : 23; *met eens anders of andermans - ploegen*, zich bedienen van de middelen, werktuigen, krachten van een ander, zie Richt. 14 : 18.

Kalf (fig. *al te goede man, onnoozele bloed*), o. kalven; *een - van een jongen*, type van domheid en flauwiteit; *een goed -*; *een - Mozes*, een zachtmoedig man, Num. 12 : 3.

Kalfa'ten (*het herstellen van een vaartuig, het dichtmaken der naden met uitgeplozen touw of met werk en pik*), ik heb -kalfaat; fig. *laat mij dit -*, d. i. in orde brengen; ook: **Kalefaten**; zie Breeuwen.

Kalfa'teren, ik heb -kalfaterd; **-fatering,** v. -en. Ook: *Kalefateren.* Zie **Kalfaten.**

Kalfs'biefstuk (nl. *van een kalf*), m. -ken.

Kalfs'gehakt, o. gmv.; **-karbona'de,** v. -n; **-kop,** m. -pen; **-kotelet'** (*-ribbetje*), v. -ten; **-leder, -leer,** o. gmv.; **-lever,** v. -s; **-nier,** v. -en; **-oester** (*rond lapje kalfsvleesch in eiwit en paneermeel gebakken*), v. -s; **-oog** (fig. *groot uitpuilend oog*), o. -en: *Mietje met de -oogen.* (C.O.); **-poelet** (*stukjes voor soepvleesch*), o.; **-tong,** v. -en; **-vel,** o. -len; fig. trommel, b. v. *het - vel volgen*, soldaat worden, *aan 't - vel eed doen* nl. van gehoorzaamheid. (Bild.); **-vet,** o. gmv.; **-vleesch,** o. gmv.

Ka'li (Java. *rivier*), v. -'s; kali bezigt men voor rivier in de eigenlijke Javaansche landen, zie **Tji.**

Ka'li (scheik. *hoofdbestanddeel van potasch*), o. gmv.

Kali'ber (*middellijn van de cilindrische ruimte in een kanon*), o. gmv.; *een kanon van groot -*.

Kali'ber (*gewicht, omvang, afmeting*), o. *metselsteenen van groot -*; fig. soort, aanzien, stand, makelij: *menschen van 'tzelfde kaliber.*

Ka'lief (*stedehouder Gods, titel van de opvolgers van Mohammed, tegenwoordig gevoerd door den sultan van Turkije*), m. -liefen; de - is het hoofd van den Islam.

Kali'fa (*titel van een kabylen-hoofd in N. Afrika*), m. -'s.

Kalifaat' (*rijk der Kaliefen*), o. gmv.; *het Westersch - of het - van Cordova (766—1492)*; *het Oostersch -* (Bagdad).

Ka'lis (*schooier, bedelaar*), m. -sen.

Ka'lium (*potassium potaschmetaal*), o. gmv.; **-oxyde** (*alcali*), o. gmv.; **-zouten,** o. mv.

Kalk (*alkalische aarde*), v. gmv.; *- beslaan of lesschen*, met water mengen; **-aarde,** v. gmv.; **-achtig** (*als kalk*), bn.

Kalk'branderij (*kalkoven, gebouw, waarin bergkalk door hitte uit kalksteen wordt bereid*), v. -en; (ook het branden zelf), v. gmv.

Kal'ken (*met kalk besmeren*), ik heb gekalkt.

Kalk'licht (*helder, wit licht*), o. gmv.; *het - ontstaat door gloeiing van kalk of krijt in een vlam van knalgas.*

Kalkoen' (*hoenderachtige vogel uit Calikoet* of *Calcutta in Voor-Indië, familie der fazanten*), m. -en; *de - komt in Amerika in het wild voor.*
Kalkoen' (*punt van een hoefijzer*), m. -en.
Kalkoe'nenei (*ei v. e. kalkoen*), o. -eieren; **-nest,** o. -en; **-vet,** o. gmv.; **-vleesch,** o.; ook: *kalkoenevet, -vleesch.*
Kalkoensch', bn.: *een -e haan, een -e hen,* zegsw. *rood worden als een -sche haan,* zoo rood als kam en lellen van een kalkoenschen haan, als hij kwaad wordt.
Kalkoen'tje (1/4 *flesch wijn; groot plat drinkglas*), o. -s.
Kalk'oven (*oven om kalk te branden*), m. -s.; **-put** (*kuil voor gebluschte kalk*), m. -putten; **-spaat** (*delfstof*), o. gmv.; **-steen** (*zekere rotssoort*), o. gmv.; **-water** (*water met gebluschte kalk*), o. gmv.; **-zouten** (*calciumzouten*), o. mv.
Kal'len (*babbelen, snappen*), ik heb gekald; **-ler,** m. -s; **-ling,** v.; zie Raaskallen.
Kalm (Fr. *calme: rustig, stil, tevreden*), bn. en bw.; *een - antwoord, wees -; hij sprak zeer -,* bedaard, niet gejaagd.
Kal'mar (*een soort van inktvischje*), m. -s.
Kal'meeren (*stillen, doen bedaren*), ik heb gekalmeerd; *iemand -.*
Kalmink', o. gmv.; zie **Kalamink.**
Kalmp'jes (*bedaard*), bw.; *zich - amuseeren,* stil; *iets - opnemen,* rustig.
Kalm'te (zeew. *windstilte*), v. gmv.; *- op zee.*
Kalmuk'ken (*Mongoolsche stammen aan de Wolga, Tataren*), m. mv.
Kal'mus (*waterplant, waarvan de wortel als geneesmiddel wordt aangewend*), m. gmv.; **-olie** (*aetherachtige olie*), v. gmv.; **-wortel,** m. -wortels.
Kalomel' (geneesk. *verbinding van kwik en chloor*), m. gmv.; ook: Calomel.
Ka'long (*vliegende hond op Java*), m. -s.
Kalot (*mutsje, kapje*), v. -ten; zie **Calotte.**
Kalot'ten (*afvalsdeelen bij 't vlaszwingelen*), v. mv.; *van de - maakt men grof weefsel.*
Kal'ven (*een kalf werpen*), de koe heeft gekalfd; gmz. voor *braken,* ook Kalveren.
Kal'verliefde (*kinderachtige knapen- of meisjesliefde*), v. gmv.
Kalvijn' (*appel*), v. -en; *roode en witte -en;* naar het Norm. dorp **Calville;** (*boom*), m.
Kam (*werktuig v. een of andere harde stof met meer of min fijne tanden, dienend tot reiniging of tot het ordenen van haar*), m. kammen; kammetje, o. -s; *een fijne -, een looden -, een schildpadden -,* enz., bij overdr.: scherpe opstaande kant met punten: *de - van een berg, de - van een rots;* ook voor bergrug: de lijn, waarin de hoogste toppen van een bergketen liggen.
Kam (*vleezige, getande uitwas op den kop van mannetjesvogels, ook van slangen en hagedissen*), m. kammen, kammetje, o. -s; *de - van een haan, een haan met dubbelen -;* zegsw. *den - opsteken of opzetten,* zich gaan verweren of verzetten; *een rooden - krijgen,* zich boos maken; iem. *in den - pikken of zitten,* hem afbijten of afsnauwen.
Kam (muz. *stukje hout in den vorm van een bruggetje, waarop de snaren van een viool of gitaar rusten*), m. kammen.
Kam (*het met tanden bedekte bovenvlak of zijvlak van een rad*), m. kammen; zie **Kamrad.**
Kam (*weverskam, raam met glad afgewerkte stiften of tanden, waardoor de scheringdraden gespannen zijn*), m. kammen; zegsw. *over één of over denzelfden kam scheren,* op dezelfde wijze behandelen, als gelijken behandelen, b. v. al zijn leerlingen en hun werk over denzelfden - scheren.
Kam (*deel van den helm, rand of rug boven over den geheelen helm*), m. kammen; *een schildknaap mocht geen pluimen op den helm dragen,* wel kon hij van zijn meester bij moedig gedrag een pluimpje krijgen, om er zijn kam mee te sieren.
Kameel' (*toestel om schepen te lichten, in 1691 door M. M. Bakker uitgevonden*), o. -en.
Kameel' (Lat. *camelus: herkauwend schaapachtig zoogdier, Oostersch lastdier*), m. -en; *de eenbultige - of dromedaris, de tweebultige -, de - is een huisdier der Mongolen;* fig. *de - is het schip der woestijn;* ook dicht. **Kemel.**
Kameel'pardel (*giraffe*), m. -s; ook: *- -paard.*
Kame'leon (*kleurveranderend hagedisje*), o. -s; *het - met het licht-amandelkleurig houterig lijfje* (Deyssel); *het - leeft vooral in Noord-Afrika; het - is een bekend gedicht van Staring;* fig. (*persoon, die telkens een andere partij aanhangt, politieke weerhaan*), m. -s.
Kameleon'tisch (*veranderlijk*), bn.; *een -e politiek,* die niet te werk gaat volgens een vast beginsel, opportunistisch.
Kamelot' (*geweven stof van kemelshaar, doorwerkt met zijde*), o. gmv.
Kamelot'ten (*uit kemels- of geitenhaar geweven*), bn.; *een - doekje,* van kamelot.
Ka'men (*kamig worden, schimmelen of schiften van bier*), het bier heeft gekaamd; zie **Kaan.**
Kamenier' (uit *cameriere* door dissimilatie: *kamerjuffer, helpster eener dame*), v. -s; **-sdienst,** m. -en; **-swerk,** o. gmv.
Kamenie'ren (*een dame helpen kappen en kleeden, als kamenier dienen*), ik heb -kamenierd.
Ka'mer (Lat. *camera: deel van een huis, besloten ruimte met deur*), v. -s; fig. holle ruimte: *de - van een kanon, van het hart; van een mijn* (waar het buskruit geborgen is); zegsw. *zijn - houden,* ongesteld zijn; *op -s wonen, gestoffeerde -s; de - van koophandel en fabrieken; -s van rhetorica,* rederijkerskamers, vero.; *de Eerste en Tweede - der Staten-Generaal.*
Kameraad' (Fr. *camarade,* eig. *kamergezel: makker, vriend*), m. en v. -s, -raden; **-schap,** o. gmv.; **-schappelijk,** bn. en bw.: *met iemand - omgaan.*
Ka'merarrest (mil. *zekere lichte straf, waardoor men zijn kamer of huis niet mag verlaten*), o. -arresten; fig. *ik ben verkouden en heb -.*
Ka'merbewaarder (*kamerdienaar, deurwachter*), m. -s.
Ka'merdoek (*fijn linnen uit Kamerijk, waar dit weefsel het eerst vervaardigd werd*), o.; *katoenen -,* gaasachtig, d.i. zeer fijn hemdenkatoen; zie Batist.
Ka'meren (*in een kamer opsluiten, op een kamer onderhouden*), ik heb gekamerd.
Ka'mergeleerde (*theorieman*), m. -geleerden; *hij is maar een droog -.*
Ka'mergerecht (*Duitsch keizerlijk gerechtshof*), o.; *het - (1495) maakte een einde aan*

het vuistrecht: eerste gerechtelijke instelling in Europa.

Ka'mergymnastiek (*lichte lichaamsoefeningen zonder toestellen, die in iem. kamer kunnen uitgevoerd worden*), v. gmv.

Ka'merheer (*edelman in hofdienst*), m. -heeren; *deze baron is - des konings*; *die heer is - i. b. d.*: in buitengewonen dienst; *de gouden sleutel is het insigne van -*; *deze bisschop is - van den paus*, titel van dienstdoend prelaat aan 't pauselijke hof.

Kamerist' (*lid eener rederijkerskamer in oude dagen*), m. -en. vero.

Ka'merjager (*rattenvanger*; *persoon, die muizen en ratten tot zich weet te lokken en te vangen*), m. -jagers.

Ka'merjongen (O.-I. *kellner*), m. -jongens.

Kamer'lid (*lid van een der beide Kamers der Staten-Generaal*), o. -leden; **-schap,** o. gmv.

Ka'merling (*kamerheer*), m. -en. vero.

Ka'mermuziek (*vocale of instrumentale lichte muziek*), v. gmv.; **-stem** (*lichte zangstem*), v. -stemmen; **-zanger,** m. -s.

Ka'merschut (*tochtscherm in een kamer*), o. -schutten.

Ka'merzitting (*vergadering van de leden van de 1e of 2e Kamer der Staten-Generaal te 's-Gravenhage*), v. -en.

Kam'fer (Fr. *camphre*: *brandbaar en vluchtig hars, verkregen uit de bladeren en den bast van den kamferboom*), v. gmv.; *- van Bavos op Sumatra*; **-achtig,** bn. en bw.: *een -achtige lucht*; *-achtig rieken.*

Kam'ferboom (*een der hoogste woudboomen op Formosa en in Japan, een soort van laurier*), m. -boomen.

Kam'garen (*garen van gekamde wol*), o., (soorten), o. -garens.

Kam'gras (*beemdgras onzer weiden*), o. gmv.

Kam'hagedis (*leguaan, geschubde hagedis van Z.-Amerika*), v. -hagedissen.

Ka'mig (*schimmelig*), bn.; *- bier.*

Kamil'le (uit het Lat. *geneeskrachtige plant*), v. -n.; *in ons land groeit de gewone -, de bloem der - is zweeetdrijvend*; *- zetten*, er aftreksel van maken; *-drinken.* (ll = ll).

Kamil'lenaftreksel (*thee van de gedroogde kamillebloemen*), o. mv.; ook: *Kamillethee*, v.

Kamil'lepot (*aftrekpot voor - thee*), m. -ten.

Kamizool' (Fr. *camisole*: *onderkleed voor mannen, lang vest met mouwen*), o. -zolen; **-zak,** m. -zakken: *hij droeg het horloge in den -zak.* vero.

Kam'kever (*schallebijter*), m. -kevers.

Kam'meling (*afval van kamwol, korte uitgekamde wol*), v. gmv.

Kam'men (*met een kam haar of wol gladmaken of ontwarren*), ik heb gekamd; **-mer,** m. -s; **-ster,** v. -s.

Kam'mossel (*koploos weekdier met fraai gekleurde schelp*), v. -mossels.

Kam'neus (*een soort van vledermuis*), m. -neuzen; ook: *Hoefijzerneus.*

Kamoe'ning (*fijn, geel gevlamd Ind. hout van den boom van dien naam*), o. gmv.; *het fijne - komt van den wortel van het boompje*; de ka- of kemoening is vooral bekend door de geurige bloesems.

Kamoes'leer, kamuis'leer (*leer van de gems*, Fr. *chamois*) o. gmv.; *schoenen van -*, zwartgeverfd geitenleer; **-en,** bn.

Kamp (Fr. *camp, leger, legerplaats in 't open veld*), o. -en; *het - betrekken, de oefeningen van het - bijwonen, het - van Chalons in Frankrijk, het - van Zeist*; *het Chineesche -*, Ind. wijk, b.v. in Soerabaja, waar de Chineezen wonen; *het Maleische -.*

Kamp (*afgepaald stuk gronds*), m. -en; *een - weiland*; *die grond wordt bij -en geveild.*

Kamp (*strijd, gevecht, worsteling*), m. gmv.; *een zware kamp, den - doorstaan*, zegsw. *geen - geven*, niet toegeven, den strijd niet opgeven.

Kamp (*gelijk, effen*) bn. en bw.; *wij zijn -*, van weerszijden gelijk; *ik speel - op*, zonder winst of verlies; *geen - geven*, niet gewonnen geven.

Kam'pak-partij (O.-I. *gewelddadige roof met inbraak, door gewapende inlanders gepleegd*), v. -partijen; zie **Ketjoe.**

Kampan'je (scheepst. *het bovenste achterdek van een schip van den bezaansmast tot den achtersteven, boven de kajuit, beschut door een zonnetent*), v. -s, *de - wordt bij fraai weer wel als wandelplaats gebruikt*; een fraai **-fregat** (*fregat met kampagne*), o. -fregatten.

Kampeeren (*het kamp betrekken, gelegerd zijn*); *de troepen lagen op de heide -kampeerd.*

Kampement' (*legerplaats, oefeningskamp*), o. -en; *een versterkt -, omringd met wal en schans.*

Kam'pen (*strijden, vechten*), ik heb gekampt.

Kamperfoe'lie (uit het Lat. *caprifolium*, d. i. *boks- of geiteblad*: *slingerplant, heester met windenden stengel, tuin- en boschplant met fraaie witte of roode bloemen*), v. -s.

Kampernoe'lie (uit het Fr., een afleid. van *camp, veld*, eig. *veldzwam*: *eetbare paddenstoel*), v. -s.

Kam'persteur (*harde eieren met mosterd*), m.

Kam'perstukjes (*dwaze handelingen, lachwekkende daden*), o. mv.

Kampioen' (verwant met *campus*, strijdperk: *kampvechter, voorvechter, eerste*), m. -en; *de - der Ned. wielrijders*, de eerste, de allerbeste, de overwinnaar.

Kampioen'schap (*het overwinnaar-zijn in den wedstrijd*), o. gmv.; *het - van Europa of van Nederland in 't wielrijden.*

Kam'pong (O.-I. *buurt van een dessa, complex van inlandsche woningen onder een kampong-hoofd*), m. -s; **-bewoner,** m. -s; **-hond** (O.-I. *gladakker*), m. -en.

Kam'rad (*rad met tanden aan het bovenvlak*), o. -raden, -raderen; **-wiel,** o. -en.

Kam'schelp (*kammossel*), v. -schelpen; *de gemarmerde -, de - is rond en gekerfd.*

Kamuis'leer, o.; zie **Kamoesleer.**

Kam'wol (*gekamde wol*), v. gmv.

Kan (*vaatwerk, inhoudsmaat, liter*), v. -nen; *de - aanspreken, diep in de - kijken, liefhebber van de - zijn*; spreekw. *Wie het onderste uit de - wil hebben, krijgt het lid op den neus*, d. i. wie al te begeerig is, krijgt niets; *als de wijn is in den man, is de wijsheid in de -*, een beschonkene weet niet, wat hij zeggen of zwijgen moet.

Kanaal' (Fr. *canal*: *gegraven waterweg*), o. kanalen; fig. bron: *uit welk - hebt gij dat?*

Kana'än (*het beloofde Land, Palestina*), o.; het woord - bet. het lage land of Nederland, eig. het land ten W. aan zee.

Kanaänie'ten (*bewoners van Kanaän vóór den intocht der Hebreeuwen*), m. mv.

Kanaänie'tisch (*uit Kanaän of dit land betreffende*), bn.; *een -e vrouw, de -e volken.*

Kanalisa'tie (*het bevaarbaar-maken van een beek, rivier*, enz.), v. gmv.; *de - van de Regge, de - der Maas in België, de Overijselsche -maatschappij.* (t = ts).
Kanaliseeren (*het bevaarbaar-maken van beken, rivieren*); *het - der Mark in N.-Br.*
Kanal'je (uit het Fr.: *vrouwspersoon*), v. -s, (*gespuis*), o.; ook: **Canaille.**
Kana'rie (*gele, sijsachtige kamervogel*), m. -s; *de - leeft in 't wild op de de Canarische eilanden* en *sedert ± 1550 in Spanje.*
Kana'rieboom (O.-I. *boom op de Molukken met vruchten als blauwe pruimen*), m. -boomen; **-olie** (*geperst uit de pitten der kanariepruim*), v. gmv.
Kana'riegeel, bn.; *hij droeg -gele handschoenen*; *een - lint.*
Kana'rievogel (*kanarie*), m. -vogels; in O.-Indië: *politiedienaar.*
Kanas'ter (*rieten korf voor de fijne tabak*) m., ook: (*varinas-tabak in rietenmatten*), v.; zie **Knaster.**
Kan'dang (Java. *omheining van ruw paalwerk*; *kraal, stal voor paarden, koeien, karbouwen*), v. -s.
Kandeel' (uit het Fr., verwant met *chaud*, warm: *warme kruiderwijn, ook slemp bestaande uit melk, suiker, eierdooiers en kaneel*), v. gmv.; *Jannetje heeft - gebrouwen.* (Potg.)
Kan'delaar (uit het Lat., *kaarsdrager*), m. -s, -laren; *een veelarmige -.*
Kandela'ber (*kroonluchter*), v.-s; meer **Candelaber.**
Kan'dij (Fr. *candi*: *gekristalliseerde suiker*), v. gmv.; **-klontje,** o. -s.
Kaneel' (Fr. *canelle*: O.-I. *specerij*), o. en v. gmv; *het - is de gedroogde binnenbast van den kaneelboom*; *het - komt van Ceilon en Java*; *een pijp -, gemalen -.*
Kaneel'appel (*Amerik. appel met kaneelsmaak*), m. -appels; **-bast,** m. gmv.; **-geur,** m. gmv.; **-hout,** o. gmv.; **-kleurig,** bn.: *Hildebrand, je hadt een -kleurig jasje aan.* (C. O.); **-wijn** (*kruiderwijn, hipocras*), m. gmv.
Ka'nefas (Fr. *canevas: ruw lijnwaad, weefsel van hennep voor voering*), o. gmv.
Kanepho're (*korfdraagster, meisjesbeeld met een bloemenmandje op 't hoofd*), v. -oren.
Kan'goeroe (*buideldier, springhaas*), v. -s; *de - leeft in Nieuw-Holland*; ook: *Ken'goeroe.*
Ka'nis (*vischkorf met deksel*), v. -sen; fig. iem. die vuil of morsig is: *Smeerkanis.* plat.
Kan'jer (*iets, dat groot is in zijn soort*), m. gmv.; *een - van een visch*; *een - van een wijf*, groot, brutaal vrouwspersoon; bij uitbr. *hij is een -*, een nare vent, een beroerling.
Kan'ker (Fr. *chancre*: *woekervormsel of -gezwel, zich voedend met de weefsels, waarin het ontstaat*), m. gmv.; fig. wegterend iets: *jenever is een -*; *de school is een -.* (C. O.)
Kan'kerbloem (*koornbloem, klaproos*), v. -bloemen.
Kan'keren (*door kanker wegteren*), het is gekankerd; **-ing,** v. -en.
Kan'nebladen (*gele plompen*), o. mv.
Kan'nekijker (*drinkebroer*), m. -s; vero.: *Rederijkers, -s!*
Kan'nengieter (*politieke wijsneus*) m. -s; **-,** zie **Tinnegieter.**
Kan'newasscher (*ruig borsteltje tot reiniging van flesschen en kannen*), m. -s.
Kannibaal' (*menscheneter*), m. -balen; zie **Cannibaal; -sch** (*onmenschelijk wreed*), bn.
Ka'no (*Indiaansch schuitje van boomschors, of uit een boomstam, dat voortgepraaid wordt*), v. -'s; *een - is eigenlijk een schuitje als op de Caraïben*, ook Cano.
Kanoet'vogel (*Noordsche strandlooper, van Aug. tot Mei aan onze kusten*), m. -vogels.
Kanon' (Fr. *canon*: *vuurmond, stuk geschut*), o. -nen; *de -nen losbranden, het dreunen der -nen*; **-gebulder,** o. gmv.
Kanonna'de (*voortgezet geschutvuur*), v. -nades.
Kanonneer'boot (*geschutboot, oorlogsvaartuig, plat, met één mast en zeiltuig, ter kustverdediging*), v. -booten; **-galjoot** (*oorlogsvaartuig*), v. -galjoten; **-sloep,** v. -sloepen.
Kanonnier' (*soldaat der artillerie*), m. -s.
Kans (Fr. *chance*: *mogelijkheid tot een gelukje*), v. -en; *een goede -, een - wagen, er is geen - op*, uitzicht; *er zijn ook kwade -en, de - opgeven*; *de - is verkeken*, d.i. verloren; *de - staat schoon*, goede gelegenheid; *ik zie er wel - toe*, **-rekening** (*waarschijnlijkheidsleer*), v. gmv.; **-spel** (*hazardspel*), o. -spelen: *onze staatsloterij is een officieel geregeld -spel.*
Kan'sel (uit het Duitsch: *predikstoel*), m. -s. *van den - aflezen*, openlijk bekend maken; **-rede** (*predicatie*), v. -redenen; **-redenaar** (*predikant, tevens redenaar*), m. -s; **-stijl,** m. gmv.; **-taal,** v. gmv.; **-welsprekendheid,** v. gmv.
Kanselarij' (*griffie van een gezantschap, consulaat, kantoor van een kanselier*), v. -en.
Kanselier' (Fr. *chancelier*; *hoofd eener kanselarij*; ook: *groot-zegelbewaarder des rijks, eerste minister*), m. -s, -en.
Kant (*zijde, rand, zijvlak*), m. -en; *aan dezen -, aan den - van het water*; *iets op zijn - zetten*; *van -raken*, sterven; zegsw. *dat raakt - noch wal*, is ongerijmd, heeft hoegenaamd geen grond, lijkt op niets; *iets over zijn - laten gaan*, zich iets, bv. een beleediging, niet aantrekken; *op het -je af*, op het randje, het nippertje af: *iem. van - maken*, hem van den kant weg doen gaan, eig. hem verwijderen, uit den weg ruimen, dooden.
Kant (*speldenwerk*), v. -en; **-werk,** o. -en; **-werkster,** v. -werkster, **-winkel** (*waarin als hoofdartikel kant wordt verkocht*), m. -s.
Kant (*vierkant, in orde*), bn. en bw.; *iets - zagen, iets - houwen*; *- en klaar*, geheel gereed; *een kamer aan - maken*; *de zeilen - zetten*, gespannen.
Kant (*frisch, krachtig*), bn.; *dat 's waar, zei Maartje, hij is -, en heeft een overgroot verstand*, nl. haar zoon Krelis. (Asschenberg.)
Kant, Immanuel, 1724—1804, hoogleeraar te Koningsbergen; groot wijsgeer, schepper der critische wijsbegeerte.
Kanteloep' (*wratmeloen met rooachtig vruchtvleesch*), v. -loepen, ook wel: *Kantaloep*; soms **Cantaloep.**
Kanteel' (uit het Fr.: *schietgat, uitgetand muurwerk, getande opening aan den bovenrand van kasteelmuren*), m. -eelen.
Kan'telen (*wentelen, omkeeren*), ik heb gekanteld; *een kist -, een balk -*, d.i. op de kanten voortwentelen; bij uitbr. *springend voortrollen*: *de ring -t van den toren.* (Bild.)
Kan'ten, ik heb gekant; fig. *zich tegen iets -*, verzetten; zie **Aankanten.**
Kan'ten (*van kant*), bn.; *een - kraagje.*

Kan'terstok (*helmstok van het roer, roerpen*), m. -stokken.
Kant'houwen (*goed scherp afkappen*), ik heb -kanthouwd; *een stuk marmer* -; **-houwer** (*steenhouwer*), m. -houwers.
Kan'tig (*hoekig, scherp*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Kanti'ne, v. -s; zie Cantine,
Kant'je (*randje, smalle kant*), o. -s; zegsw. *dat staat op het - van vallen*, punt.
Kant'jiel (Java. *zeer klein hert*), o. -s; *het - is niet grooter dan een middelmatige hond* (Max. Hav.); ook: *Kant'jil.*
Kanton' (rechtst. *afdeeling, district*), o. -s: *Zwitserland bestaat uit 22 -s*; **-gerecht** (*lagere rechtbank in elk der kantons van een arrondissement*), o. -en; **-naal'** (*tot een kanton behoorend*), bn.: *de -nale raad*, in Zwitserland; **-neeren** (mil. *de troepen inlegeren in verschillende bij elkaar liggende dorpen*); **-nement'** (mil. *afdeeling van het veldleger*), o. -en; **-rechter** (*rechter van het kanton*; vroeger: *vrederechter*), m. -rechters.
Kantoor' (Fr. *comptoir*: *eigenlijk plaats, waar men rekent, bureau*), o. -toren; *het - der belastingen, een notaris-, een handels-, de klerken van een* -; **-behoeften** (*papier, inkt*, enz.), v. mv.; **-pers** (*kopieer-machine*), v. -en.
Kants'haak (*dreg, grijphaak*), m. -haken.
Kant'steek (*steek om kant te dichten*), m. -steken.
Kant'teekening (*aanteekening op den witten kant van een blad*), v. -teekeningen; fig. kleine, zakelijke opmerking.
Kant'visscherij (*het visschen op platvisch langs de kust en wel met treknetten*), v. gmv; ook: *Schrob'visscherij.*
Kant'werk (*werk van kant of de kant zelf, speldewerk*), o.; (soorten), o -en; **-school** (*-leerschool, inrichting, waar onderwijs wordt gegeven in 't maken van kant*), v. -olen; **-ster** (*vrouw, die kant maakt*), v. -s.
Kant'zuil (meetk. *driehoekige zuil ook drie- of meerzijdig prisma*), v. -zuilen.
Kanun'nik (R.-K. *domheer of stiftsheer*: *wereldlijk geestelijke, die lid is van het kapittel*), m. -en; *de -en gaven ook onderwijs in de kapittelschool*; zie Canonicus.
Kanun'nikenbanken (R.-K. *het raste fraaie gestoelte in het hoogkoor*), v. mv.; *de - te Bolsward, in den 's-Bosch, enz.*
Kaolin' (*aluinaarde, grondstof van porselein*), o. gmv.; *- is vrij zuiver en bijna wit.*
Kap (*hoofddeksel*), v. kappen; zegsw. *de - aannemen*, de kloostergelofte doen; *de - op den tuin* (d. i. haag, heg, of heining) *hangen*, het klooster verlaten, bij uitbr. zijn beroep vaarwel zeggen; *promoveeren met de* -, met grooten lof; spreekw. *Gelijke monniken, gelijke kappen*, er moet geen onderscheid zijn onder gelijken; *iemand de - vullen*, hem wat wijsmaken, hem vleien; *alles komt op mijn* -, ik moet het gelag, de rekening maar betalen; *kap en kovel afwerken, verspelen*, alles doen, alles verspelen; bij uitbreid. *de Friesche* -, *de Noordhollandsche* -, vrouwenmuts.
Kap (*dek, bedeksel, dak* enz.; *alles, wat aan een kap kan doen denken*), v. kappen; *de - van een wagen, de - van een molen*, enz.; *de lederen - voor jachtvogels*, om hun den kop te dekken; fig. *de - van een vogel*, dekuif.
Ka'pala (*hoofdeinde van een sarong*), v. -'s.
Ka'pala-kampong (O.I. *inlandsch dorpshoofd*), m. -s; ook: *Kepala-.*
Ka'pas (O.-I. *katoenplant*), v. -sen.
Kap'beitel (*beitel om te kappen*), m. -beitels.
Kap'blok (*slagersblok*), o. -blokken.
Kap'doos (*toiletdoos*), v. -doozen.
Kapel' (Fr. *bidplaats, kerk van een klooster, kleine kerk*), v. -len; ook deel eener kerk meestal met altaar b.v. in een kathedraal: *de -len van de Westminster-abdij in Londen*; **-letje,** o. -s: zegsw. *alle -letjes aandoen*, alle herbergen langs den weg bezoeken.
Kapel' (*dagvlinder*), v. -len.
Kapel' (*korps muzikanten*), v. -len; zie Kapelmeester.
Kapelaan' (R.-K. eig. *priester eener kapel, geestelijke onder den pastoor eener parochie werkzaam*), m. -anen, kapelaans.
Kapelanij' (*woning voor een kapelaan*), v. -en.
Kapel'meester (*orkest-directeur*; *hoofd van een korps militaire muzikanten*), m. -meesters.
Ka'pen (*grijpen, rooven, vrijbuiten, zeeroof plegen*), ik heb gekaapt; **-erij',** v. -en.
Ka'per (*vrijbuiter*), m. -s; zegsw. *er zijn -s op de kust*, er schuilt gevaar van mededinging; wij worden bespied door iem. of door lieden, die een zelfde doel beoogen.
Ka'per (*schip, dat de koopvaardij van den vijand afbreuk moet doen*), m. -s.
Ka'per (*vrouwen- of kinderhoofddeksel*), v. -s; **-tje** (*kinderkapje*), o. -s.
Ka'perbrief (*vrijbrief tot kapen in oorlogstijd*), m. -brieven; **-kapitein,** m. -kapiteins; **-schip** (*roofschip*), o. -schepen.
Kap'gans (*zwemvogel in Nieuw-Holland*), v. -ganzen.
Kap'gebint (*gespan van het dak, dakstoel*), o. -en.
Kap'gewelf, (*gewelfde kap van een gebouw*) o. -gewelven; fig. *het - der aarde.* (Staring).
Kapitaal' (Fr. *capital*: *hoofdsom, som gelds, inlegsom*), o. -alen; *een man van* -, *het maatschappelijk - eener vereeniging, assurantie, levensverzekering*, enz. geldelijk fonds; *vast* -, b.v. gebouwen; *levend* -, winstopleverend; *dood* -, dat n.l. niet winstgevend wordt gemaakt, ook fig.; *omloopend* -, bedrijfs-; in de industrie is - de voorraad goederen, die zelf voortgebracht zijn óf tot nieuwe voortbrenging dienen als b.v. de fabrieksgebouwen, de lastdieren, de vervoermiddelen, de grondstoffen, enz.
Kapitaal' (*groot, voornaam, aanzienlijk*), bn.: *een -tale fout, een - gebrek, een - gebouw*; *een -tale letter*, hoofdletter; b.w. *hij houdt zich* -, uitstekend.
Kapitalisa'tie (*het kapitaliseeren*), v. gmv.
Kapitaliseeren (*bij een kapitaal voegen, een kapitaal laten aangroeien, kapitaal maken*).
Kapitalis'me (*de overmacht van het geld in het economisch leven*), o. gmv.; *de strijd tegen - of tegen het kapitaal.*
Kapitalist' (*man van geld, iem. die kapitaal heeft*), m. -en.
Kapiteel' (uit het Lat.: *hoofd van een zuil*), o. -en.
Kapitein' (Fr. *gezagvoerder op een lastschip, een koopvaardijer, of een mailboot*), m. -s.
Kapitein' (Fr. *capitaine*: *hoofdman, bevelhebber eener compagnie*), m. -s.
Kapitein'-adjudant' (mil. *kapitein, en adjudant van den majoor*), m. kapiteins-adjudanten.
Kapitein'-chinees' (Java. *verantwoordelijk hoofd der in de residentie of afdeeling woon-*

achtige Chineezen: *de betrekking is niet van militairen aard*), m.; zie **Luitenant-chinees** en **Majoor-Chinees.**

Kapitein'-generaal', m. kapiteins-generaal; *Maurits was* -, opperbevelhebber. vero.

Kapitein'-ingenieur'(mil.*kapitein èn ingenieur der genie*), m. kapiteins-ingenieurs.

Kapitein'-kwartier'meester (mil. *kapitein èn hoofd van inkwartiering en administratie*), m. kapiteins-kwartiermeesters en kapitein-kwartiermeesters.

Kapitein'-lui'tenant (*zeeofficier, een rang lager dan een kapitein*),m.kapitein-luitenants.

Kapitein'schap(*ambt van kapitein*), o. gmv.

Kapitein'sche (O.-I. *kapiteinsvrouw*), v. -n.

Kapiteins'plaats, v. -plaatsen; **-rang,** m. gmv.; **-sterren** (*drie sterretjes van zilver aan weerszijden vóór op den halskraag als distinctief van rang*), v. mv.; **-uniform,** v. -uniformen.

Kapitolijnsch' (*behoorende tot het kapitool*), bn.; *de -e berg*; *de -e Jupiter*, in het kapitool vereerd; *de -e tempel*, op het kapitool.

Kapitool' (*hoofdburcht van het oude Rome*), o.; meestal **Capitool.**

Kapitool' (*Huis van afgevaardigden in Washington*), o. gmv.

Kapit'tel (*hoofdstuk, vooral uit de H. Schrift of den Bijbel*), o. -s, -en; *een - uit den Bijbel lezen.*

Kapit'tel (R.-K. *de gezamenlijke kanunniken of stiftsheeren*; *raad van geestelijke heeren, die den bisschop in het bestuur des bisdoms voorlichten*; *het lichaam, dat den nieuwen bisschop kiest, ook hun vergaderzaal*), o. -s of -en; zegsw. *in het - zitten*, er lid van zijn; *stem in het - hebben*, in de vergadering van het kapittel mede mogen stemmen of mogen meespreken, zich mogen doen gelden.

Kapit'tel (*in een klooster, de vergadering of vergaderzaal ter bespreking van kloosterzaken of tot voorlezing van de regels der orde*), o. -s.

Kapit'teldag (*de dag, waarop het kapittel vergadering houdt*), m. -dagen.

Kapit'telen (*het voorlezen of herinneren van de kloosterregels, fig. streng berispen, streng bestraffen*), ik heb -kapitteld; *iem.* -, hem de les lezen, hem onder handen nemen; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Kapit'telheer (R.-K. *kanunnik*), m. -heeren.

Kapit'telsgewijze (*in kapittels of in hoofdstukken*), bw.; *een werk - indeelen.*

Kapit'telstok (*stokje, waaraan de linten zijn bevestigd, die de hoofdstukken* (capita) *van een boek aanwijzen*), m. -stokken; bij overdr.: *geribbeld suikerstokje*; *ook staafje aan een halsketting.*

Kap'laars (*hooge laars met kap of kniestuk*), v. -laarzen.

Kap'laken (zeew. *extra-premie of fooi voor de lakensche kap van den kapitein van een koopvaardijschip*), o. gmv.; *het - was eig. een fooi tot het koopen van een lakenschen kapmantel*; thans, zeker percent in de winst.

Kap'mantel (*vrouwenmantel, huik*), m. -s.

Kap'mes (*haknes*), o. -messen.

Kap'naald (*sieraad, door de N.-Holl. boerin op het voorhoofd gedragen*), v. -naalden.

Kapoen' (*gesneden en vetgemeste jonge haan*), m. -en.

Kapoe'res (*verloren, stuk, dood*), bn.; *het slot is -, het beest is -.* (Jodenduitsch).

Kapoets' (*kapoetsmuts, monnikskap, ook schippermuts met bont*), v. -en; ook: *Karpoets'*, *Kapuits'*; ook: *-muts*, v. -en.

Kapok' (O.-I. *wollige vezels rondom de pitten van den wolboom*), v. gmv.; **-boom** (O.-I. *boom, wiens noten de kapok* [*bedvulling*] *geven*), m. -en; **-matras,** v. -sen; **-olie** (O.-I. *olie uit de pitten van den kapokboom*), v. gmv.

Kapot' (*stuk, gebroken*), bn.; *het slot is -, iets - slaan*; fig. onthutst, van streek: *ik ben er - van*; *een dier, een mensch - maken*, dood; *- gaan*, sterven: plat; kapotte.

Kapot'jas (*lange soldatenoverjas, schanslooper*), v. -jassen; ook: *Kapot'*, v. -ten.

Kap'pelen (*zuur worden, schiften*), de melk kappelde, is -kappeld.

Kap'pelingen(*af haksels, spaanders*), m. mv.

Kap'pen (*vellen, omhouwen*), ik heb -kapt; *boomen -*; *den mast -* (bij storm); *den kabel -*, omdat er geen tijd meer is het anker te winden, ook *het anker -.*

Kap'pen (fig. *snijden, fijnhakken, klein maken*), ik heb -kapt; *groente -, kool -, hout -*; *koek -*, d. i. op de kermis een koek in twee of drie slagen dóórslaan.

Kap'pen (*het haar opmaken, optooien*), ik heb -kapt; *zich laten -, zich zelf -, wie heeft u zoo mooi gekapt?*

Kap'per (*haarbouwkunstenaar, haartooier*), m. -s; zie **Coiffeur.**

Kap'per (*een klimmend bloemgewas*), v. -s.

Kap'per (*biermaat, ½ pint, ¼ Liter*), m. -s.

Kap'pertje (*duif met een kapje of kuifje*), o. -s.

Kap'pertjeskool (*sluitkool*), v. -koolen.

Kapriool', v. -olen; zie Cabriool.

Kaproen' (Fr. *chaperon*: *hoofddeksel, kap, muts*), v. -en.

Kap'seizen (Eng. *omslaan, kantelen*), het schip -seisde, is gekapseisd; *de boot -seisde voor de derde maal*; ook: *Kopseizen.*

Kap'sel (*haartooisel eener dame*), o. -s; *een nieuwmodisch -*; zie **Coiffure.**

Kap'speld (*liefst gouden speld, door de N.-H. boerin tot sieraad aan de slapen van 't hoofd gedragen*), v. -spelden.

Kap'spiegel (*spiegel om zich voor te kappen of het haar op te maken, toiletspiegel*), m. -s.

Kap'stok (*lat met knoppen om er den kap of mantel aan te hangen*), m. -stokken.

Kapsu'le, v. -s; zie Capsule.

Kap'tafel (*toilettafel*), v. -tafels.

Kapucijn' (*Franciscaner monnik der 2e orde, in een bruine pij, zoo genoemd naar zijn capuche of kap*), m. -en; ook **Capucijn.**

Kapucij'nenklooster, o. -kloosters.

Kapucij'ner (*e. soort v. grauwe erwt*), m. -s.

Kapucij'nermonnik (*minderbroeder*), m. -monniken; ook: *Capucijner.*

Kapuits'muts (*kapoetsmuts, bonte muts, grenadiersmuts*), v. -mutsen; zie **Kapoets.**

Kar (*tweewielige wagen*), v. karren; **-reknecht,** m. -s; **-reman** (*aschman, vuilnisman*), m. -lui, -mannen.

Karaak', kraak (Fr. *carraque*: *Spaansche koopvaardijer*), v. karaken, kraken.

Karaat' (Fr. *carat*: *thans verouderde maat tot het bepalen van het gehalte van het goud*), o. karaten of karaats; zuiver goud is 24 karaat; goud van 14 - is $^{14}/_{24}$ fijn goud en $^{10}/_{24}$ alliage; goud van 18 - is $^{18}/_{24}$ fijn goud en $^{6}/_{24}$ alliage; thans drukt men de deelen fijn in duizendsten uit b.v. 0.965 = 965

deelen fijn van de 1000 en 35 deelen alliage; volgens de wet van 18 Sept. 1852 moet het gehalte van gouden werken wezen 0.916 òf 0.833 òf 0.750 òf 0.583 met een speling van 0.003: van zilveren werken òf 0.934 òf 0.833, met een speling van 0.005.

Karaat' (*gewicht voor paarlen, diamanten en andere edelgesteenten*, ± $^1/_5$ *gram*), o. karaten; voor goud is het - gelijk 12 grein, d. i. ± $^3/_5$ gram.

Karabijn' (*kort ruitergeweer, buks*), v. -en.

Karabinier' (*ruiter met karabijn*), m. -s, -en.

Karaf', kraf (Fr. *caraffe*: *waterflesch, likeurflesch*) v. -fen.

Karaï'ben, m. mv.; zie **Kariben.**

Ka'rakal (*caracal, een soort van lynx*), m. -s; *de - bewoont Perzië, Arabië, Indië*, enz.;

Karakol' (*wijngaardslak*), v. -len; *de - wordt in Z.-Limburg door velen gegeten*; zie **Caracole.**

Karak'ter (uit Gr.-Lat. *charakter'*, gegraveerd merk: *lettertype, drukletter, geschreven letter*), o. -s; *een aanplakbiljet met groote -s*, zie Lettersoort.

Karak'ter (*aard, inborst, gemoedsgesteldheid, temperament*), o. -s; *hij heeft een goed -, dat is zoo zijn -.*

Karak'ter (*zielskracht, wilskracht, fermiteit*), o.; *een man van -*, beginselen; *een vast - toonen, geen - hebben.*

Karak'ter (tooneel: *type*), o.; *hij trad op in 't - van gierigaard; eenig - goed uitbeelden.*

Karakteriseeren (*kenmerken, kenschetsen*).

Karakteristiek' (*kenmerkend, eigenaardig*), bn.; *Van der Werf, een -e verschijning.* (Potg.); -er, -st.

Karakteristiek', v. gmv.; *de - van een land, van een volk*, typische beschrijving.

Karak'terkunde, v. gmv.; **-loos** (*laag, zonder eergevoel*), bn.; **-stuk** (*tooneelstuk, waarin men de ontwikkeling van karakters ten doel heeft*), o. -ken; **-trek**, m. -trekken: *hoogmoed is een Spaansche -trek.*

Karak'tervol (*typisch*), bn.; *de taal der Evangeliën is - en indrukwekkend.*

Karavaan' (Fr. *caravane*: *troep woestijnreizigers*), v. -anen; schertsend: *kijk, wat -*, d. w. z. wat een troep kinderen, *heeft die vrouw bij zich!*

Karavanier' (*kameeldrijver bij een karavaan*), m. -s.

Karavansera' (*Oostersche pleisterplaats der karavanen*), v. -'s of i.

Karbeel' (*steunbalk, schoor tusschen balken*), m. -s, -beelen; zie *Korbeel.*

Karbol', zie Carbol.

Karbona'de (Sp. *carbonade*: vleesch op *carbons* of kolen geroosterd; *een gebraden of geroosterde rund- of varkensrib*), v. -n of -s; **-naadje**, o. -s.

Karbon'kel (verkl. van *carbo*, kool: *hoogroode robijn*), m. -en, -s; (*stofnaam*), o.; fig. *roode puist in 't gezicht*, m.; **-neus**, m. -zen.

Karbouw' (*buffel op Java*), m. -en; *de - is de trouwe gezel van den landbouwenden Javaan*; deze noemt hem *karbo* of *kerbo.*

Kardeel' (scheepst. *hijschtouw*), o. -s.

Kardemom' (*zekere plant in O.-I.*; *ook de zaadkorrels er van, waaruit likeur van dien naam gestookt wordt*), v. gmv.

Kardinaal' (R.-K. *geestelijke, onder den paus van den hoogsten rang*), m. -alen; *de kardinalen vormen den Raad des pausen, of het H. Collegie, dat o. m. met de pauskeuze is belast.*

Kardinaal, bn.; zie Cardinaal.

Kardinaal'-bis'schop (R.-K. *bisschop met den titel van kardinaal*), m. -bisschoppen.

Kardinaals'bloem (*purperbloem, prachtig langlevend gewas*), v. -bloemen.

Kardinaal'schap (R. K. *waardigheid van kardinaal*), o. gmv.

Kardinaals'hoed (R. K. *roode scharlakenhoed als teeken der waardigheid*), m. -hoeden.

Kardinaal'vogel (*N.-Amerikaansche vink met roode kuif en rooden snavel*), m. -vogels; ook: kleine papegaai met roode veeren.

Kardoen' (*artisjokachtige tuinvrucht, Spaansch gewas*), m. gmv.

Kardoes' (*krulhond*), m. -doezen; *een goedige -*, poedelhond.

Kardoes' (*met kruit gevuld buisje*; *patroon voor kanon en houwitser*), v. -doezen.

Kardoes'papier (*stevig wit omslagpapier*), o. gmv.

Kareel' (*gebakken steen, tichelsteen*), m. -en; ook **-steen,** m. -en; verder: **-bakker,** m. -s; **-bakkerij',** v. -en; **-oven,** m. -s; **-werk,** o. gmv.

Karekiet' (*klankn. woord*), m. -en; zie **Karkiet.**

Ka'rel (*eigen persoonsnaam.*), m.; *orde van - III*, Spaansche ridderorde; *orde van - XII*, Zweedsche ridderorde; *orde van - Frederik*, Badensche ridderorde.

Ka'relcyclus (*al de romans uit de Middeleeuwen, die sagen en overleveringen bevatten, den lezer als daden van Karel den Grooten voorgesteld; het zijn epische gedichten, die van de 11e tot de 14e eeuw door trouvères werden opgeteekend en door jongleurs bij gedeelten op de burchten der edelen werden voorgedragen*), m. gmv.; **-roman,** m. -s: *Karel ende Elegast is een bekende -roman.*

Karet'schildpad (*de schoonste zeeschildpad der keerkringszeeën*), v. -padden; (*stofnaam*), o.; ook: **Caret'-.**

Karet'boom (O.-I. *caoutchouc-* of *gomboom*), m. -en.

Kari'ben (*inboorlingen van de zuidelijke kleine Antillen en van Guyana*), m. mv.

Ka'rig (*gierig, zuinig*), bn. en bw.; *hij is - met zijn lof; een - loon*, gering; **-heid,** v.; **-lijk,** bw.

Karikatureeren (*bespottelijk in teekening voorstellen*); *een der jongens.... zie eens, hoe hij teekent, hoe hij -t!* (Potg.); ook: **Caricatureeren.**

Karikatuur', v. -uren; zie Caricatuur.

Karkant' (Fr. *carcan*: *halssnoer van edelgesteenten, breed afhangende juweelen halsketting*), m. -en.

Karkas' (*geraamte, rif*), o. karkassen.

Karkas' (*omwoeld zeer dun ijzer- of koperdraad in neepjesmutsen*), o. gmv.

Karkas' (Fr. *carcasse*: d.i. geraamte; *afgeplozen romp van gevogelte*), v. -sen.

Karkiet' (*rietvogel, rietzanger*), m. -en; *de groote of dubbele -*, rietlijster, *de kleine -*, rietvink; de - bouwt zijn nest tusschen een 3- of 4-tal riethalmen.

Karlijn'tje, karolijn'tje (*vrouwenkapje*), o. -s.

Karls'bad (aardr. *stad in Boheme, met koude en warme bronnen*), o. gmv.; *-er water wordt*

per jaar in een half millioen kruiken verzonden,
Karmeliet' (R.-K. *monnik van den berg Karmel in Palestina*), m. -en; zie **Carmelieten.**
Karmelie'tenklooster (*het eerste werd gesticht op den berg Karmel, aan de Middell. Zee*, in 1156), o. -kloosters.
Karmena'de, v. -n; volkstaal voor *Karbonade.*
Karmijn' (Fr. *carmin*: *wijnroode verf of kleur, verkregen van de chochenille*) o. gmv.; *-en*, bn.: *een dik bobbertje met -en koonen.* (Klikspaan); **-inkt,** m. gmv.
Karmozijn' (*een soort van purperverf*), o. gmv.; **-en,** bn.: *een - stof*; ook: *Karmezijn'.*
Karn (*karnvat, boterton*), v. -en.
Kar'nemelk (*botermelk*; *melk, ontdaan van de boterdeelen*), v.; **-sbrij,** v. gmv.; **-spap,** v. gmv.
Kar'nen (*boter maken*), ik heb gekarnd; **-hond,** m. -en; **-molen,** m. -s.
Karnof'felen (*drukken, knuffelen, folen*), ik heb -karnoffeld; *een zieken vinger -*; **-ing,** v.
Ka'roe (W.-I. *djagoeng*), v. gmv.
Karolijn'tje (dubbel verkl. van *kap: vrouwenkapje*), o. -s; zie **Karlijntje.**
Karon'je (Fr. *charogne*: *booze, ondeugende vrouw*), v. -s.
Ka'roo (aardr. *hoogvlakte in de Kaapkolonie*), v.; ook: Kar'roo.
Karos' (Fr. *carosse*: *staatsiekoets*), v. karossen.
Karot' (Fr. *carotte*: *rol toebereide snuiftabak*), v. -ten; **-tenfabriek,** v. -fabrieken.
Karpeer' (Java. *tweewielig karretje op veeren*), v. -s; *de Bataviasche -.*
Kar'per (*weekvinnige zoetwatervisch*), m. -s; *de gewone - wordt ook in vijvers gekweekt.*
Karpet' (*langwerpig, losliggend vierkant vloerkleed*), o. -ten.
Karpoets' (*kapoetsmuts*), v. -en; *jij, een karrepoetsmuts op je gepoeierde hoofd!* (C.O.); ook: **Kapoets.**
Kar'rel (*zekere visch*), m. -s, -en.
Karsaai' (*grof gekeperd Engelsch laken voor militaire mantels*), o.; (soorten) o. -en.
Kartel' (*vereeniging van handelaars en fabrikanten, in 't leven geroepen om de prijzen der grondstoffen te doen stijgen of vast te doen blijven*), o. -s; soms **Cartel.**
Kar'tel (*kerf, insnijding, neep*), m. -s.
Kar'teldarm (*kronkeldarm, grootste deel van den dikken darm*), m. -darmen.
Kar'telen (*inkepen, rondachtig inkerven*), ik heb en het is -karteld; *een geldstuk met gekartelden rand*; ook: *de melk is gekarteld* (*gekarreld*), geschift; zegsw. *dat zal -*, misloopen, haperen; **-ig** (*zuur, geschift*), bn. **-ing,** v. -en.
Kartets' (*blikken bus met schroot en kogels, die uit kanonnen en houwitsers werden geschoten*), v. -en; **-schot,** o. -en; **-vuur,** o. gmv. vero.
Karthui'zer (R.-K. *monnik van de orde van den H. Bruno*; *deze orde werd in de woestenij Chartreuse* (*Cartusia*), *vier uur van Grenoble, in 1086 gesticht*), m. -s; meestal **Kartui'zer.**
Kartof'fel (*aardappel*), v. -s, -en. gew.
Karton' (Fr. *carton*: *licht bordpapier, kaartpapier*), o. gmv.
Kartonneeren (*een boek in bordpapier inbinden*); **-ing,** v. -en.
Karton'nen (*van karton*), bn.; *een - doos.*
Kartouw' (*14e-eeuwsche naam voor kanon*), v. -en; *Geschut nocht donders van -en versteuren hem*, nl. Frederik Hendr. vóór Breda in 1637 (Vondel), *vloeken als een -*, bulderend.
Kartui'zer, m. -s; ook bn.: *een - monnik, het - klooster*; zie **Karthuizer.**
Karveel' (Fr. *caravelle*: *klein, snelzeilend schip in Spanje en Portugal*), v. en o. -s, -en.
Karviel' (scheepst. *hijschblok*), o. -s, -en.
Karwats' (*lederen zweep met riemen*), v. -en.
Karwei' (Fr. *corvée*: *werk, zware arbeid*; *ook het huis enz. waaraan men werkt*), v. -en.
Karwij' (*wilde komijn*), v. gmv.; **-zaad,** o.
Karyati'de, v.; zie Caryatide.
Kas (*bewaarplaats, geldkas*), v. -sen; *niet bij - zijn*, geen contanten hebben; *de - opmaken*, narekenen en zien of alles akkoord is; *aan de - staan*, voor de geldzaken zorgen; *naar de - gaan, in de - zitten*, gevangenis; zegsw. *bij iemand in de - zijn, staan*, in de gunst zijn.
Kas (*broeibak of -huisje*), v. kassen; **-druif** (*gekweekt in een broeikas*), v. -druiven.
Kas'boek (*kassiersboek*), o. -boeken; **-geld** (*contant geld*), o. gmv.; **-houder** (*kassier*; *ook winkelier in goud- en zilverwerken*), m. -s.
Kas'je (*getralied kastje aan het stadhuis*), o. -s; zegsw. *zij staan in het -*, ze zijn in ondertrouw, ze gaan trouwen.
Kas'geld (handel. *contant geld, dat dagelijks in omloop is, het betreft kleinere sommen*), o. -gelden.
Kaskien', -kijn' (*jak van N.-H. boerinnen*), m. -en. vero.
Kasj'mir (*fijne wol der geiten uit de vallei Kasjmir in Engelsch-Indië*), o. gmv.; verder: kostbaar fijn geweven kleedingstof; ook; **Kazemir, Kazimir.**
Kaskena'de (*blufferige drukte*), v. gmv.; *het woord - is verbasterd uit* Gasconade, zie *Gascogner*; veel - maken.
Kassei', kassei'e (*harde granietsteen, straatsteen*), v. kasseien. Vl.; **-steen,** m. -en; **-weg,** m. -en; **-enslijper** (*straatlooper*), m. -slijpers. Vl.
Kassei'en (*bestraten, plaveien*), ik heb gekasseid. Vl.
Kas'sen (*inzetten of invatten van edelsteenen*), ik heb gekast; *een diamantje in zilver -.*
Kas'sian (O.-I. *medelijden*), m.; *ik heb - met u*; vooral tw. met de bet.: arme jongen! arm ding!
Kas'sie (*purgeer-geneesmiddel, -kruid*), v. gmv.
Kassier' (Fr. *caissier*: *kashouder*, ook *commissionnair in effecten, wisselaar van geldspeciën, incasseerder van wissels*), m. -s, -en.
Kassiers'boek (*kantoorboek van een kassier*), o. -en; **-briefje** (*handelspapier aan toonder, betaalbaar bij den kassier, die het uitgaf*), o. -s; **-kantoor,** o. -kantoren; **-knecht,** m. -s; **-rekening,** v. -en.
Kas'sig (*gescheurd*, nl. *van ongebruikt papier*), bn.
Kast (*meubel, getimmerde bewaarplaats*), v. -en; *een boeken-, de porselein-*; *heeft dit huis wel -en?*; bij uitbr. *gevangenis*: *hij heeft in de - gezeten*; zie **Kas:** ook *oud, vervallen gebouw*; in studententaal: *gemeubileerde kamer.*
Kastan'je (*boom*, geheeten naar de stad *Kastana* in Pontus), m. -s; (*vrucht*), v. -s; *de tamme - is afkomstig uit Klein-Azie*;

zegsw. *de -s voor een ander uit het vuur halen*, voor een ander een gevaarlijk werkje doen, terwijl deze zich buiten schot houdt, doch er al voordeel van geniet (fabel); **-achtigen** (*plantenfamilie*), v. mv.; **-bosch,** o. -bosschen; **-bruin,** bn. *-e haren, - mahoniehout*; **-kleur,** v. gmv.; **-vaas** (*bruine vaas*), v. -vazen.

Kas'te (van het bijv. nw. *casto*, d.i. zuiver, onvermengd: *erfelijke stand, familierang*), v. -n; *de -n der Hindoes zijn vier in getal: priesters, krijgslieden, landbouwers, ondergeschikten*; *elke - is onderverdeeld in klassen.*

Kasteel' (uit het oud-Fr. *castel: slot, huis omringd van wallen en grachten, voorzien van torens*), o. -en; zegsw. *-en in de lucht bouwen*, hersenschimmen najagen, vervuld zijn van ijdele droombeelden, vol zijn van grootsche maar ijdele plannen; zich fraaie beelden vormen van de toekomst of met ongegronde verwachtingen zich vleien.

Kas'tekort (O.-I. *deficit*), o. -en.

Kastelein' (oudt. *slotvoogd*, nu *herbergier*), m. -s; **-es',** v. -sen; spreektaal: **-sche,** v. -n.

Kastelenij' (*de waardigheid, ook de woning van den slotvoogd*), v. -en (gebouwen). vero.

Kas'ter-olie (afl. van *castor*, bever: *bevergeil, purgeermiddel*), v. gmv.

Kastie' (*jongensbalspel*), o.; *hij speelt -, dat's andere pret.* (C.O.)

Kast'je (*kleine kast*), o. -s; *iem. sturen van het - naar den muur*, scherts. iem. van den eenen naar den anderen kant zenden, doch voor hem zonder resultaat; zie Bakboord.

Kastij'den (Fr. *châtier: tuchtigen, pijnlijk straffen*), ik heb gekastijd; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Kastoor' (*bewerkt beverhaar*), o. gmv; (*hoed*), m. -toren.

Kasto'ren (*van kastoor of beverhaar*), bn.; *een - hoed.*

Kast'papier (*papier om de planken van een kast te beleggen*), o. gmv.

Kastrol' (Fr. *casserole: groote braadpan*), v. kastrollen.

Kat (*verscheurend dier, vingerlooper*), v. katten; *de wilde -*, (leeft in Indië op boomen), *de tamme -* (huiskat); *de Cypersche -* (grijs met zwarte dwarsstrepen, van het eiland Cyprus); *de Spaansche -* (donkergeel); *de Kartuizer -* (blauwachtig grijs); *de Angora -*(zijdeachtig wit van haar); zegsw. *een - in den zak koopen*, iets koopen zonder het te zien, bedot worden; *de - uit den boom kijken*, geduldig den afloop afwachten; *de - de bel aanbinden*, den eersten stap doen tot een gevaarlijke onderneming, het gevaarlijkste werkje ten bate van anderen doen; *zij is geen -je om zonder handschoenen aan te pakken*, zij is een bijdehandje, een vrouw, die van zich afbijt, die zich weet te weren; *leven als - en hond*, zeer oneenig; *zij is een -*, valsch, ook snibbig meisje; *de - in het donker knijpen*, in stilte of heimelijk kwaad uitvoeren; *als de katten muizen, dan mauwen ze niet*, als woelige kinderen eten, zijn ze stil en hoort men ze niet; *een - een kat noemen*, ronduit zeggen wat men denkt; *diplomaten noemen een - een beest met vier pooten*, draaien om de zaak heen, schenken geen klaren wijn; **-je,** o. -s.

Kat (*stormkat, hoogopgeworpen werk op bastions of wallen*), v. katten.

Kat (scheepst. *takel om het anker tot voor de kluis te hijschen*), v. katten; **-anker** (*werpanker met één tand*), o. -ankers.

Kat (*zweep*), v. -ten; *een - met negen staarten*, zweep van negen touwen aan één steel.

Kat (*aarachtige bloeiwijze*), v. meestal **Katje.**

Kat'aas (*deugniet, kwajongen*), o. gmv.

Katafalk' (*lijkstellage, rouwtoestel*), v. -en.

Katapult' (*steenwerper*), v. -en; zie **Catapult.**

Katarakt' (*stroomval met trappen in groote rivieren*), v. -en; *de -en van den Nijl*; zie **Cataract.**

Ka'te, Lambert, 1674—1732, te A'dam, taalkundige, mede-grondlegger der etymologie: Aanleidinge tot de kennis van het verhevene deel der Nederduytsche sprake (1723).

Ka'ter (*mannetjeskat*), m. -s; zegsw. *een - hebben*, zie **Katterig.**

Katern' (*zes blaadjes postpapier*), v. en o. -en.

Kat'haak (scheepst. *zware ijzeren haak, om den ring van het anker te vatten*), m. -haken.

Kat'halzen (*z. afsloven*), ik heb -kathalsd.

Kathe'der (*leerstoel, spreekgestoelte*), m. -s; *met slaapmuts en kamerjapon en plak in den - zitten.* (C. O.)

Kathe'der (R.-K. *bisschopszetel in een kathedraal*), m. -s.

Kathedraal' (*kerk, waarin de bisschop zijn zetel* [cathedra] *heeft*; *domkerk*), v. -dralen.

Kathedraal', bn.; *een -ale kerk*; *-glas*, geribd vensterglas.

Kathe'ten (meetk. *de twee rechtshoekszijden eens rechthoekigen driehoeks*), v. mv.

Kathe'der (geneesk. *buis tot aftapping der urine*), m. -s.

Kathetome'ter (nat. *werktuig tot het nauwkeurig opnemen van den stand der kwikkolom in een barometerbuis*), m. -meters.

Katho'de (*negatieve pool van een electrische batterij*), v. -s; het woord - bet. eigenlijk afgang, d. i. plaats, waar de electriciteit een oplossing of ruimte verlaat; zie **Electrode.**

Katholiek', bn.; *het -e geloof*, leer der R.-K. kerk; *een -e bevolking, -e beginselen.*

Katholiek', Catholiek' (*iem. die tot de R.-K. kerk behoort*), m. -en.

Katholie'ken-dag (*jaarvergadering der provinciale Katholieken-vereenigingen*; *ook die van heel het land*), m. -dagen.

Ka'ti (O.-I. *gewicht* = $^1/_{100}$ *picol of f* 0.6176 K.G.) v. -'s; *een - is 16 thail*; ook **Kattie.**

Katij'vig (Fr. *chétif: ellendig, rampspoedig, ongelukkig*), bn.; **-heid,** v. gmv.

Kat'jang (O.-I. *algemeene naam van peulvruchten, van boonen en boontjes*), v.; ook is - alleen een aardboon; *de - goreng* is de geroosterde, ook in Nederland bekende, aardnoot of het apennootje.

Kat'je (*bloeiwijze in den vorm eener aar, verzameling van eenslachtige bloempjes gezeten om een gemeenschappelijken steel*), o. -s; *de wilg heeft tot -s vereenigde bloemen.*

Kat'jesdragenden (*boomen, die met katjes bloeien*), m. mv.; *de berk, de wilg, de iep zijn -.*

Kat'jesspel (*ruzie*), o.; *het zal - worden, het loopt op - uit*, op kijven en vechten.

Kat'knuppelen (*vroeger een volksspel*), o. gmv.; bij het - trachtte men de ingekuipte kat uit de ton te gooien en te vangen.

Ka'todon (*een soort van walvisch met tanden in de benedenkaak*), m. -s.

Katoen' (Fr. *coton*: *omkleedsel der zaden van den katoenstruik of -boom, boomwol, als stof*), o. gmv.; (*als handelswaar, weefsel*), v.; **-tjes** (*soorten of rollen van katoenen weefsels*), o. mv.; zegsw. - *geven*, zich buitengewoon inspannen, flink zijn best doen, ook bij het maal; verder, bij alle werk duchtig optreden, ook iem. afranselen. **-achtig** (*als katoen*), bn.
Katoen'baal (*groote zak vol ruwe katoen*), v. -balen; **-bleekerij'**, v. -en; **-boom** (*in O.- en W.-I. en Z.-Amerika*), m. -en; **-bouw** (*teelt*), m. gmv.; **-drukker** (*die de kleuren of patronen op het weefsel aanbrengt*), m. -drukkers.
Katoe'nen (*van katoen*), bn.; *een - zakdoek, een - hemd.*
Katoen'fabriek (*spinnerij en weverij*), v. -fabrieken; **-fabrikant**, m. -en.
Katoen'fluweel (*goedkoope soort van fluweel*), o. gmv.; *een jurk van -.*
Kat'oog (*veelkleurig mineraal*), o. gmv.; zie Asteria.
Katrol' (*cirkelvormig blok met rolschijf*), v. katrollen; **-blok** (*hijschblok*), o. -blokken.
Kat'tebak (fig. *zitplaats achter aan een rijtuig voor den knecht*), m. -bakken.
Kat'tebelletje (Sp. *cartapel*: *klein, onbeduidend briefje, vouwbriefje*), o. -s.
Kat'tegat (aardr. *zeeëngte tusschen Zweden en Denemarken*), o. gmv.
Kat'tekop (mil. *klein mortier voor granaten*), m. -koppen. vero.
Kat'tekwaad (*allerlei jongensbaldadigheid*), o. gmv.
Kat'ten (*gekochte goederen bij de aflevering afkeuren en weigeren*), ik heb en het is gekat.
Kat'tendoorn, kat'tendoren (*heester onzer heiden en venen*), m. -s.
Kat'tengeslacht (*vingerloopende roofdieren, welke zich kenmerken door een ronden kop, scherpe tong, kromme nagels en zeer scherpe tanden*), o.; *de leeuw, de tijger, de jaguar, de panter, de lynx, de kat behooren tot het -.*
Kat'tenkruid (*lipbloemige wilde plant op muren en aan dijken*), o. gmv.
Kat'tenmeppen (*katten doodslaan en afstroopen*), hij heeft - gemept; *hij is veroordeeld tot drie maanden wegens -*; **-mepper** (*persoon, die vooral des nachts op 't -meppen uitgaat*), m. -s; zie **Meppen.**
Kat'tenmuziek (fig. *krijschend geschreeuw, ketelmuziek*), v. gmv.; *iemand - brengen.*
Kat'terig (*haarpijn hebbende, misselijk*), bn.; *wat zag die man er - uit*, onfrisch, vooral na een roes; **-heid**, v. gmv.
Kat'testaart (*zekere pluimbloem, smalbladige paarsachtig basterdwederik*), m. -staarten.
Kat'tie (O.-I. *Chineesch pond*, $^1/_{100}$ *pikol*), v.
Kat'tig (*snibbig*), bn.; *dit meisje is bits en -.*
Kat'ting (scheepst. *verbinding van twee ankers*), v. -en.
Kat'uil (*nachtroofvogel*), m. -uilen; *de - bewoont gaarne de bosschen.*
Kat'visch (*allerlei kleine, oneetbare visch*), m. -visschen; (*stof*), v. gmv.
Kat'wilg (*wilg onzer rivieroevers*), m. -wilgen; *de gele -, de bruine -.*
Kat'zwijm (*voorgewende flauwte*), v. gmv.; *in - vallen*; *in - liggen*: zeew. windstilte hebben.
Kauka'sisch, bn.; *het -e ras*, het blanke, het eerste der vijf menschenrassen.
Kau'kasus (aardr. *gebergte tusschen de Zwarte en de Kaspische Zee*, eig. *de duizendhoofdige, wegens de vele pieken en toppen*), m.
Kau'ri (*schelpmunt der negers*), m. -'s.
Kau'scher (*wettig, zuiver, geoorloofd*), bn.; *is dit vleesch -?* (Joodsch); ook: **Ko'scher.**
Kauw (*kleinste inlandsche kraai*), v. -en; ook: *kerkkauw, torenkraai, bonte kraai, ka.*
Kau'wen (*fijnmalen met de tanden*), ik heb gekauwd; *op een strootje -*, knabbelen; **-ing,** v. -en; **-sel,** o. -s.
Kauwoer'de (*een soort van pompoen of kalebas*), v. -n.
Kaval'je (*afgeleefd paard*), v. en o. -s; ook: *een versleten voorwerp, een bouwvallig huis.*
Ka'vel (*lot, deel, aandeel*), m. -s of -en.
Ka'velen (*in deelen zetten, splitsen*), ik heb -kaveld; fig. nauwkeurig berekenen: zeew. *tij -*, eb en vloed berekenen; fig. *tijd en tij -*, zich naar den tijd en de omstandigheden schikken.
Ka'veling (*koop, partij, deel*), v. -en; *de koffie zal bij -en geveild worden.*
Kaviaar' (Fr. *caviar*: *ingezouten steurkuit, Russische toespijs*), v. gmv.
Ka'wa (*een soort van peperstruik*), v. -'s.
Kawaan' (*soort van schildpad van middelmatige grootte*), v. -anen; zie **Karet.**
Kai'jim (*dienaar in de moskee*), m. -s.
Kazak' (*overrok, reismantel*), v. -zakken.
Kazemat' (uit It. *casamatta, waarin casa*, huis: *bomvrij gewelf onder den wal eener vesting*), v. -matten.
Kazemir', kazimir', o.; zie **Kasjmir.**
Kazemi'ren, kazimi'ren (*van kasjmir, of fijn laken*), bn.; *een - vest.*
Ka'zen (*dik worden van melk, kaas maken*), ik kaasde, en de melk heeft gekaasd.
Kazer'ne (uit It. *caserna*, waarin *casa*, huis: *soldatenhuis*), v. -s of -n; fig. groot haveloos gebouw, bewoond door allerlei armelijke gezinnen: *wat een - van een huis!*
Kazerneeren (*in kazerne legeren*); **-ing,** v.
Kazer'nekind (O.-I. *soldatenkind*), o. -kinderen; **-leven**, o. gmv.
Kazua'ris (*een soort van struis op Nieuw-Guinea en de Molukken*), m. -sen.
Kazui'fel (R.-K. *deel van het priesterlijk misgewaad*: *opperkleed zonder mouwen, waarop van voren en van achteren een kruis is afgebeeld*), v. -s, -en; *de - is wit, rood, zwart of paars.*
Ke'bon (O.-I. *inlandsche tuin, ook tuinier*), m. -s.
Keefs'kind (*onecht kind*), o. -eren. w. i. g.
Keel (*lichaamsdeel, strot*), v. kelen; zegsw. *iemand bij de - grijpen*, aanvallen; *iemand het mes op de - zetten*, dreigen, geen keus laten; fig. *een - opzetten*, hard schreeuwen.
Keel (*lange smalle strook v. e. plank*), v. kelen.
Keel (wapenk. *rood*), o.; *een leeuw van -.*
Keel'amandel (*keelklier*), v. -s of -en; **-band** (n.l. *aan muts, pet, schako*), m. -en; **-gat,** o. -gaten: *alles door het -gat jagen*; **-klank,** m. -en: *de klank der ch is een -klank*; **-letter,** v. -s; *de j, ch, k, g, nk, ng zijn de -letters*; **-ontsteking,** v. -en; *de kroep, de diphtheritis is een -ontsteking*; **-spiegel** (*doktersinstrument tot inwendige waarneming der keel*), m. -s; **-tering,** v -en; **-ziekte,** v. -ziekten.

Keen (*kloof, barst, reet, spleet*), v. kenen; ook *kiem, oorsprong*: de -tjes *van het graan*; fig. *kenen van beschaving*.
Keep (*insnijding, sleuf, kerf*), v. kepen; **-mes,** o. -messen.
Keep (*boschvink, eikelvink in October en November in ons land*), m. kepen.
Keer (*wending, verandering*; *maal*), m. -en: zegsw. *iets te - gaan*, zich er tegen verzetten; ook: *iem. te - gaan*, zich tegen hem keeren.
Keer'dam (*stuw, dienend om 't water te keeren, bij 't werken aan bruggen*, enz.), m. -dammen.
Keer'dicht (dichtk. *lyrisch gedicht met telkens terugkeerenden slotregel, refrein*), o. -dichten; ook: **Referein.**
Kee'ren (*wenden, draaien, wentelen, het onderstboven leggen, omleggen*), ik heb en het is -keerd; *kaas -, bleekgoed -, een jas -; het water -*, tegenhouden; *iemand den rug -*, toedraaien; *de wind gaat -*, veranderen; *de kans kan -, naar huis -*, gaan.
Keer'kring (*denkbeeldige aardcirkel*), m.; -en; *de Steenboks-*, 23½° ten Z. van den Evenaar; *de Kreefts-*, 23½° ten N.; de -en vormen de grenzen der heete of verzengde luchtstreek; zie **Tropen.**
Keer'kringslanden (aardr. *de landen tusschen de keerkringen gelegen*), o. mv.; zie **Tropen.**
Keer'kringslijn (*parallel op 23½° breedte, ten N. en ten Z. van de evenaar*), v. -lijnen.
Keer'kringszon (*heete, verzengende zon in de tropen*), v. gmv.
Keer'punt (*punt van ommekeer*), o. -punten; fig. *het - eener ziekte*; zie **Crisis.**
Keer'weer (*blinde straat, slop*), m. -weeren.
Keer'zijde (*ommezijde*), v. -zijden; *de - van een penning*; *de - der medaille*; fig. *onaangename zijde*: *helaas, dat ik u de - van den penning moet laten zien.* (Potg.)
Kees (*spitshond*), m. keezen; **-hond,** m. -en.
Kees (*spotnaam voor patriot uit de 2e helft der 18e eeuw*), m. keezen; *en dineer je bij een -, zoo eet je zijn rookvleesch* (Schoolm.), nl. paardevleesch.
Kees'jesbladeren (*kaasjeskruid, maluwe*), o. mv.
Keest (*kern, pit, merg*), m.; fig. *het fijnste.*
Kees'ten (*zwellen der zaadkorrels vóór het ontkiemen*). Vl.
Keet (*loods, planken huis*), v. keten; ook: *zoutziederij*, zoutkeet; *een oude -*, een bouwvallig huis.
Kef'fen (*blaffen van kleine honden*, fig. *snappen, kijven b.v. van kinderen*), ik heb gekeft; **-fer,** m. -s; **-fertje** (*klein hondje*), o. -s.
Keg, keg'ge (*wig om hout te klieven*), v. keggen.
Ke'gel (meetk. *lichaam met plat cirkelvormig grondvlak, uitloopend in een punt*), m. kegels, *de top van een -, de hoogte van een -*, d.i. afstand van den top tot grondvlak of basis; *een rechte -, een scheeve -; een afgeknotte -*, zonder top; **-as** (*loodlijn*), v. -assen; **-mantel** (*gebogen zijoppervlak*), m. -mantels; **-snede, -snee** (wisk. *lijnen, die ontstaan als de kegelmantel door een plat vlak gesneden wordt*), v. -sneden; **-vlak** (*kegelmantel*), v. -vlakken.
Ke'gel (*één der negen houten kegels van het kegelspel*), m. -s, -en; *met -s spelen, de -s opzetten, de koning der -s.*
Ke'geldragenden (*naaldboomen*), m. mv.; *de - heeten coniferen*; *de ceders, sparren, pijnen, cypressen zijn -.*
Ke'gelen (*het kegelspel spelen*), ik heb gekegeld; **-aar** (*speler*), m. -s; **-baan,** v. -banen; **-bal,** m. -ballen; **-jongen** (*knaap, die 't getal omgeworpen kegels afroept, ze weer opzet en den bal terug doet rollen*), m. -s; **-plaats,** v. -en; **-club** (*-vereeniging*), v. -s; -en; **-plank,** v. -en; **-spel,** o. -len; **-tuin** (nl. *met een kegelbaan*), m. -en.
Ke'gelvormig, bn.; *een -e berg, -e bloesem.*
Keh (lees: *kèh, afkorting van singkee, Chinees in onze O.-I.*), m.; de naam - is zoowat een scheldnaam: Dag, leelijke -!
Kei (*keisteen*), m. -en; **-grond,** m. -en.
Keil (*keg, wig*), m. -en.
Kei'len (den. van *keil*, keisteen: *over het water scheren*), ik heb gekeild; ook: *Kis'kassen, Keil'deren.*
Kei'zel (*rolronde, gladde keisteen*), m. -s; **-gruis** (*scherven van keizels*), o.: *in 't scherpe keizelgruis een bloedig merk met naakte voetzool drukkend.* (Staring).
Kei'zer (*alleenheerscher, imperator*: *de hoogste vorstelijke waardigheid*), m. -s; *de - van Oostenrijk, de - van Rusland*; zegsw. *geef den -, wat des -s is*, Bijbel, geef elk het zijne, ook dat, wat men iem. verschuldigd is aan eer, hulde, enz. Matth. 22:21; *waar niets is, verliest de - zijn recht*, hem, die niets bezit, kan zelfs de hoogste macht niet dwingen tot betaling; *spelen om den - zijn baard*, om niets, d. i. zonder inzet, eig. er om strijden of vechten of die baard zwart of rossig is, terwijl hij blijkt wit te wezen (fabel); **-in',** v. -innen; **-lijk,** bn.: *de -lijke troepen, het -lijke leger.*
Kei'zerrijk (*gebied, land eens keizers*), o. -en; *Frankrijk werd een - in 1810.*
Kei'zershof (*de residentie, ook de omgeving des keizers*), o. -hoven; **-huis** (*stamhuis eens keizers*), o. -huizen: *het Habsburgsche -huis.*
Kei'zerskroon, v. -kronen; *Otto I vereenigde de - voorgoed met de Duitsche koningskroon (962).*
Kei'zerskroon (*lelieachtige sierplant met roodachtige gele voorjaarsbloemen*), v. -kronen.
Kei'zersmantel (*groote praalmantel*), m. -mantels; **-staat** (*keizerrijk*), m. -staten; **-stad** (*residentie eens keizers*), v. -steden: *Berlijn, Weenen is een -stad*; **-titel,** m. -s; **-thee** (*de fijnste soort van thee*), v. gmv.
Ke'ker (*soort van grauwe peulerwt*), v. -s.
Ke'keren (*hakkelen, stotteren, stamelen*), ik heb -kekerd. gew.
Kel'der (*ondergrondsche bergruimte van een huis*), m. -s; **-achtig** (*als in een kelder*), bv.: *in de kerken is het soms -achtig koud.*
Kel'deren (*in den kelder bergen*), ik heb gekelderd; *gekelderde wijn*; *de aardappels -.*
Kel'deren (O.-I. *dalen van den koers van effecten*, enz.).
Kel'dergraf (*een steenen of gemetselde groeve, b.v. in een graf kelder*), o. -graven.
Kel'derkamer (*n.l. boven een kelder*), v. -s; **-luik** (*blind, waarmee een kelder wordt afgesloten*), o. -en; **-meester** (*opzichter van den wijnkelder*), m. -s; **-rat, -rot,** v. -ten; **-spin** (*groote zwarte spin*), v. -nen; **-winde** (*hijschwerktuig*), v. -winden.
Ke'len (*de keel afsteken, slachten*), ik heb het varken gekeeld.

Kelk (*drinkbeker op hoogen voet*), m. -en; ook: *wijnglas.*
Kelk (*bloemkelk, het groene bloembekleedsel*; *beschutting van meeldraden en stampers*), m. -en; **-blad,** o.-en; **-blaadje,** o.-s; **-bloem,** v. -en.
Kelk (R.-K. *een der gewijde vaten bij den eeredienst*), m. -en; *een gouden -, een verguld zilveren -*; fig. *den - des lijdens drinken.*
Kelkstan'digen (*planten met bloembladen en meeldraden, op den kelk ingeplant*), v. mv.
Kell'ner (*bediende in hotel of café*), m. -s.
Kellnerin' (*vrouw. café-bediende*), v. -nen.
Kelp (*ruwe soda*), v. gmv.; **-planten** (*zeewieren, bij verbranding kelp opleverend*), v. mv.
Kel'ten (*oudste bewoners van W.-Europa*), m. mv.; ook: *Celten.*
Kel'tisch, bn.; *de -e taal*, nl. die der Kelten of Celten; *de -e volksaard was moedig doch opvliegend*; *de -e stammen woonden in Midden-Frankrijk*; *het -* [o.] *wordt nog gesproken op de eilanden om Engeland.* **Celtisch.**
Kem'ben (O.-I. *vrouwenkleedij, lange breede strook tot dekking van het bovenlijf*), v. -s.
Kem'bings (*zeker weefsel*), v. gmv.
Kembod'ja (O.-I. *jasmijnachtige grafbloem*), v. -'s.
Ke'mel (dicht. voor *kameel*), m. -s; *- en ros zijn de vrienden van den Arabier*; **-drijver,** m. -s; **-sgaren** (*draden van kameelharen gesponnen*), o. gmv.; **-haar** (*harige wol van den kemel*), o. gmv.
Ke'melsharen, bn.; *de prentachtige dame droeg een - doekje.* (C.O.) d.i. van kemelshaar.
Kem'iriboom (O.-I. *boom, wiens vruchtpitten olie opleveren*), m. -boomen.
Kemp, ken'nep (*hennep*), m. gew.
Kemp'haan (eig. *kamphaan*: *steltlooper, snipachtige vogel ter grootte van een tortel*), m. -hanen; *de - is in den paartijd zeer strijdlustig*; fig. vechtersbaas, twistzoeker.
Kem'pis, Thomas à, 1380—1471, beroemd ascetisch schrijver: *De navolging Christi.*
Ken'baar, bn.; *zijn meening - maken*, doen kennen; **-heid,** v. gmv.
Ken'dang (*het voornaamste slag-instrument der gamelan-muziek*: *een vaasvormige kist, boven en onder met een geprepareerde geiten- of schapenhuid bespannen*), v. -s.
Ke'nen (den. van *keen*: *klooven*), het is -keend: *het zaad begint te -*, openspringen, ontkiemen.
Ken'goeroe, v. -s; zie **Kangoeroe** en **Buideldier.**
Ken'lijk, ken'nelijk (*blijkbaar, zeer duidelijk*), bn.; *een - bewijs*; *in -en staat van dronkenschap*; *staat van - onvermogen*; bw.; *hij heeft het - met opzet gedaan*, blijkbaar; **-heid,** v. gmv.
Ken'merk (*kenteeken*), o. -merken.
Ken'merken, ik heb -kenmerkt; *goede trouw -t een eerlijk gemoed*, is een merkteeken van, doet geheel kennen.
Ken'merken (zich), hij heeft zich gekenmerkt; *onze eeuw kenmerkt zich door beschaving*, zich onderscheiden.
Ken'merkend (*doende kennen, onderscheidend*), bn.; *een -e eigenschap*, typisch.
Ken'nelijk, bv.; zie Kenlijk.
Ken'nen (*weten, verstaan, bevatten*), ik heb -kend; *zijn les -, iets van buiten -*; zegsw. *men kent den vogel aan zijn veeren*, onderscheidt; *ik dien vooraf mijn vennoot in die zaak te -*, raadplegen; **-ner,** m. -s: *zijt gij -ner?* b.v. van schilderkunst, muziek, enz.
Ken'nep, m. gmv.; zie Kemp. gew.
Ken'nis (*bekendheid*), v. gmv.; *de oude - hernieuwen, met iem. - aanknoopen, - aan iets hebben.*
Ken'nis (*bekende, vriend*), m. en v. -sen; *hier is een oude - van je, dat boek is een goede - van me, den dood laten bekend maken bij vrienden en -sen*; fig. *- met iemand maken*, iemand leeren kennen.
Ken'nis (*bewustzijn*), v. gmv.; *buiten - zijn of liggen, weer bij - komen.*
Ken'nis (*weten*), v. gmv.; *dat is buiten mijn - gebeurd.*
Ken'nis (*begrip, verstand*), v. gmv.; *hij sprak met - van zaken*; *iem. - van iets geven*, mededeeling; *- van iets nemen*, hoogte.
Ken'nis (*wetenschap, kunde, geleerdheid*), v. gmv.; *een man van veel -, een veelzijdige - hebben, iem. van algemeene -, een grondige -, een oppervlakkige -*; *de - is voor zweet te koop* (Staring); spreekw. *- is macht*, is een zedelijke kracht.
Ken'nisgeving (*mededeeling, bericht*), v. -en; *er is een - vanwege den Burgemeester aangeplakt*, bekendmaking; *in de raadsvergadering werd de brief voor - aangenomen.*
Ken'nismaking, v. -en; *het eerste hoofdstuk van de familie Kegge heet - met menschen en dieren*; **-neming** (*onderzoek*), v. gmv.
Ken'schets (*zedenschets, zaakrijke omschrijving*), v. -schetsen.
Ken'schetsen (*kenmerken, aanduiden*), ik kenschetste, heb -kenschetst; *zulk een edelmoedigheid -t zijn karakter*, geeft een flauwe schets van; *dit -t de ontrouw der inboorlingen*, is een staaltje van.
Ken'spreuk (*zinspreuk, leus*), v. -spreuken; *elke rederijkerskamer had een -*; *de Palmboom in Leiden (1616) had als -*: *In liefde werkende.*
Ken'teeken (*kenmerk*), o. -teekens; *een witte band om den arm zou als - dienen.*
Ken'teekenen (*kenmerken*), het heeft gekenteekend; *zulk een schrale gift -t dien man*, hij is nl. een gierigaard.
Ken'teren (afleid. van *kant*: *kantelen, omrollen*), ik heb gekenterd; *een kast, een balk -*; zeew. *een schip -*, het op zij stellen ten einde het te herstellen; *het tij -t*, veranderen, keeren; **-ing,** v. -en: *de -ing van het tij*, wisseling van eb en vloed; Indië: overgang van de regelmatige winden; zie *Moesson*: de -ing of overgang valt in de maanden April en October, en kenmerkt zich door plotselinge stormen, stilten en onweders; **-haak,** m. -aken.
Ken'vermogen (*één der zielskrachten, begripsvermogen*), o. gmv.; *de onderwijzer werkt vooral op het -.*
Ke'pala kam'pong (O.-I. *dorpshoofd*), m.
Ke'pang (*Ind. vlechtwerk van bamboe*), o. -s.
Ke'pen (*insnijdingen maken*), ik heb gekeept; *een lat, een stok -*; zie Inkepen.
Ke'per (*opgewerkte draad bij een weefsel*), v. -s; *de - van die zijde is fraai*; zegsw. *iets op de - beschouwen*, nauwkeurig, van nabij.
Ke'per (*balk*), v. -s; *een hoek -*, d. i. verbindingsbalk; **-band** (*ijzeren sluitband om schoorsteen, balk*, enz.), m. -banden.
Ke'peren (*met een keper weven*), ik heb gekeperd; *gekeperd laken, gekeperde zijde.*

Ke'pi (mil. *hoofddeksel der Fransche soldaten in Afrika, lichte sjako-pet*), m. -'s.
Keramiek' (*de kunst van te maken fayence, majolica en porselein*), v.; meer Ceramiek.
Kerati'ne (*hoornstof*), v. gmv.; *de - is een zwavelrijk eiwitachtig lichaam.*
Kerati'ne (muz. *kromhoorn, bazuin*), v. -s.
Ke'rel (*manspersoon, robuste vent*), m. -s; *wat een lompe -! ben jij nou een -! een -, die me dat nadoet!* de uitspraak is veelal: *kê-rel*; **-tje** (*knaap*, iron. *jongetje*), o. -s: *wacht eens -, ik zal je beenen maken!*
Ke'ren (*den vloer reinigen met een bezem*), ik heb gekeerd; *de meid gaat de straat -, de deel, den dorschvloer -, iets met bezemen -.*
Kerf (*keep, insnijding*), v. -ven; **-bijl,** v. -bijlen; **-mes,** o. -messen; **-vijl,** v. -en.
Kerf'diertje (*insect*), o. -diertjes. Vl.
Kerf'stok (*houtje om door kervingen of insnijdingen iets, vooral het getal brooden, dat op krediet gehaald werd, aan te teekenen*), m. -stokken; *brood op den - halen*, d. i. op krediet, vero.: men versta, dat bakker en klant ieder een stok hadden, die te gelijk gekerfd werden en waarvan de insnijdingen nauwkeurig met elkaar moesten overeenkomen, zoodat bedrog onmogelijk was; *den - afdoen*, betalen; zegsw. *veel op zijn - hebben*, diep in de schulden zitten, veel schuld hebben, fig. veel misdreven hebben: *de 19e eeuw moge veel op haren - hebben, onmiskenbaar was de vooruitgang in humaniteit*; *de - is vol*, de maat is vol; *ik wil dat niet op mijn -*, voor mijn verantwoording; zie Houtje.
Kerk (*bedehuis, tempel, huis des Heeren*), v. -en; *een - bouwen, de St. Jan in Den Bosch is een gothische -; de St. Servaas van Maastricht is een der oudste -en*; bij uitbr. verzameling (corporatie) van geloovigen: *De Roomsche -, de Anglicaansche -; de geschiedenis der christelijke -; de - duurt lang*, godsdienstoefening; zegsw. O.-I. *volgens de Chineesche -*, het gerucht.
Kerk'baljuw (R.-K. *ordehouder in livrei met hellebaard of staf, hondenslager, suisse*), m. -en. Vl.; den - vindt men alleen in groote kerken of kathedralen; hij geleidt ook den priester naar den kansel.
Kerk'ban (R.-K. *uitsluiting uit de gemeenschap der geloovigen*), m. gmv.; *de groote -*: deze hief alle gemeenschap met de kerk op; *de kleine -*, deze ontzegde iemand de nadering tot de H. Sacramenten.
Kerk'bank, v. -en; **-beeld,** o. -en; **-bestuur,** o. -besturen; **-bijbel,** m. -s; **-boek** (R.-K. *gebedenboek*), o. -en; **-bord** (*in de Protest. kerk tot aanduiding van het nummer der psalmen of gezangen, psalmbord, gezangbord*), o. -en; **-briefje** (*Prot. lijst van godsdienstoefeningen en predikbeurten, welke op Zondag en in den loop der week in de kerken zullen gehouden worden met vermelding van den naam der predikanten, die daarbij zullen voorgaan*), o. -s; ook: *kerkebriefje*; **-dag** (R.-K. *dag in de week, dat men gehouden is mis te hooren*), m. -en.
Kerk'dorp (*kerkelijke gemeente in Drente*), o. -dorpen; zie **Kerspel.**
Ker'kedienaar (*predikant, leeraar*), m. -s of -aren; *wanneer een - kwam, die 't oud gebrek ter harte nam.* (Staring).
Ker'keknecht (Prot. *helper of handreiker van den koster*), m. -knechten.
Ker'kekamer, v. -s; zie *Consistorie-kamer.*
Ker'kelijk (*tot of van de kerk*), bn. en bw.; *dit zijn -e goederen*; *de -e Staat*, het vroegere wereldlijke gebied van den paus; *de -e inkomsten, de -e inzegening*; R.-K. *het - jaar*: begint den eersten Zondag v. d. Advent; R.-K. *het - gezag*; bw.: *een huwelijk - inzegenen.*
Ker'ken (*ter kerk gaan*), ik heb gekerkt, gmz.; *heb je al -kerkt?*
Ker'ker (*onderaardsche gevangenis*), m. -s; **-deur,** v. -en; **-kot** (*-hol*), o. -ten; **-lucht,** v. gmv.; **-meester** (*cipier*), m. -s.
Ker'keraad (*vertegenwoordiger der gemeente*; *consistorie*), m. -raden; *lid van den -, de - is vergaderd*, de leden van 't kerkbestuur.
Ker'kerechten (R.-K. *de laatste sacramenten*), o. mv.; *liggen onder volle -*, ten volle bediend zijn, het H. Oliesel ontvangen hebben.
Ker'keren (*in een kerker opsluiten*), ik heb -kerkerd; **-ing,** v. -en.
Ker'kezakje (*collecteerbuidel*), o. -zakjes; ook: **Kerk'zakje.**
Kerk'fabriek (R.-K. *bijzondere kas voor den bouw, 't onderhoud en de versiering der kerk*; *ook het Bestuur dier kas*), v. -fabrieken.
Kerk'feest (*kerkelijk feest*), o. -feesten.
Kerk'hervorming (gesch. *hervorming of verandering in den godsdienst, door Luther en Calvijn enz. tot stand gebracht*), v. gmv.; ook: **Reformatie.**
Kerk'hof (*begraafplaats*), o. -hoven.
Kerk'kauw (*bonte kraai*), v. -kauwen.
Kerk'klok, v. -klokken; **-kroon** (*lichtkroon*), v. -kronen; **-leer** (*godsdienstleer*), v. gmv.: *de Calvinistische, de Luthersche -*; **-meester** (R.-K. *lid van het kerkbestuur*), m. -s; **-patroon** (R.-K. *de beschermheilige eener kerk*), m. -tronen; **-provincie** (R.-K. *kerkgebied*), v. -s of -ciën: *Nederland met een aartsbisdom en vier suffragaan-bisdommen is een -provincie*; **-raam** (*venster van geschilderd of gebrand kerkglas*), o. -ramen; **-recht** (R.-K. *het canonieke recht*), o. gmv.
Kerk'leeraar (R.-K. *kerkvader, die door buitengewone geleerdheid zich onderscheidde*), m. -leeraren; *de H. Chrysostomus, de H. Hieronymus, de H. Augustinus zijn - leeraren*; *de titel van -* is ook toegekend aan heilige en geleerde mannen, die na het tijdvak der kerkvaders hebben geleefd, bv. a. d. H. Thomas van Aquino, † 1274, enz.
Kerksch, bn.; *deze dame is -*, gaat gaarne ter kerk; *hoe - men was, de vlierpot bleef nu in de kas.* (Staring).
Kerksch'gezind (*kerksch*), bn.; **-heid,** v.
Kerk'schip (*een door particulieren uitgerust schip op de Noordzee, in den tijd van de haringvangst dienend bij godsdienstoefening*), o. -schepen.
Kerk'sieraad, o. -sieraden; **-tijd** (*begintijd van den kerkdienst*), m. gmv.; **-toren** (nl. *bij of op de kerk*), m. -s.
Kerk'uil (*torenuil, oranje-uil*), m. -en; scherts. trouw bezoeker der kerk: *Bonjour, l'ami, - als je bent, wat doe jij hier?* (Potg.).
Kerk'vader (*leeraar der christelijke kerk*), m. - vaders; *de H. Augustinus is een beroemde -; evenzoo Bernardus, Ambrosius, Cyprianus*, enz.; den titel van - geeft men aan mannen, die leefden in de oude tijden van het christendom en uitmuntten door heiligheid en godgeleerde wetenschap.

Kerk'vergadering (R.-K. *concilie*), v. -en: *de - van Trente* (1545—1563); **-visitatie** (R.-K. *kerkbezoek door den deken*), v. -s of -tiën; **-voogd** (R.-K. *bisschop*), m. -en; **-voogd** (Prot. *lid van den kerkeraad, zorgend voor het kerkelijk beheer*), m. -en; **-wet** (*canonieke wet*), v. -ten: *Daar -wet en pastoor verbiedt met ongedoopte klokken benglen!* (Staring); **-wijding** (R.-K. *het inzegenen of wijden* d. i. *consacreeren van een nieuwe kerk*), v. -en: *alle jaar vierde men oudtijds het feest van* -; zie **Kermis.**

Kerk'zakje (*fluweelen zak aan een langen stok om er in de kerk de giften en gaven mee op te halen*), o. -zakjes; ook: *Kerkezakje.*

Ker'men (*kreunen, weeklagen*), ik heb gekermd; **-er,** m. -s; **-ing,** v. gmv.

Kermes' (*schildluis in Z.-Europa*), v. -sen; *de - is de grondstof van het karmozijn.*

Kermes'se d' éte (Fr. *zomerkermis*), v. -s.

Ker'mis (*jaarmarkt, vroeger ter gelegenheid van het feest der kerkwijding*), v. kermissen; *de - inluiden,* nl. met de torenklokken; *de voorjaars-, de najaars-*; *de - eens over wandelen*; *gaan - houden*; *het is niet alle dagen* -, feest; scherts. *het is - in de hel,* zonneschijn met hagel of sneeuw.

Ker'misbed (*op den grond gespreid noodbed*), o. -bedden; **-fooi** (*een fooi aan meid of knecht,* b.v. *f 2.50 of f 3 op kermis*), v. -en; **-geld** (*nl. om op de kermis te verteren*), o. gmv.; **-kraam,** v. -amen; **-pop** (fig. *smakeloos opgesmukt meisje*), v. -pen; **-tent** (*tent voor kermisvertooningen*), v. -en; **-vreugd,** v. gmv.

Kern (*karnton*), v. -en. gew.

Kern (*zaadkorrel eener vrucht*), v. -en; *de -en van een appel,* fig. *een - van waarheid*; zegsw. *tot de - doordringen,* iets niet oppervlakkig behandelen.

Kern'achtig (*pittig, vol gehalte*), bn.; *een -pleidooi, een -e toespraak*; **-heid,** v. gmv.

Kern'bijter (*vinkachtige vogel*), m. -s; *de -bijters zijn dol op kersen*; zie Appelvink.

Kern'hout (*de binnenste ring hout van een boom*), o. gmv.

Kern'ooft (*vruchten met pitten*), o. gmv.; *peren, appels behooren tot het -.*

Kern'schaduw (sterrenk. *diepdonkere schaduw achter eenig hemellichaam*), v. -schaduwen.

Kern'spreuk (*krachtig en kort gezegde*), v. -spreuken; *de meeste deviezen zijn -en.*

Kern'vrucht (*een oofl- of pitvrucht*), v. -vruchten; *de appel is een -.*

Ker'rie (O.-I. *groengele specerij, bereid uit de bladen van aromatische planten*), v. gmv.;

Kers (*kerseboom*), m. kersen; (*vrucht*), v. -en; *de zuurachtige - of morel, de Spaansche -, de Mei-.*

Kers (*kruisbloemig kruid, bitterkers*), v. gmv. *de bittere -, ook tuin- of ster-, is gezond en smakelijk.*

Kers'appel (*soort van appelboom met vruchten zoo groot als kersen*), m. -appels; (*vrucht*), m. -s, -en.

Ker'sebloei (*bloesem of het bloeien van den kers*), m. gmv.; **-bloem,** v. -en; **-bloesem,** m. -s; **-boom,** m. -en; **-boomenhout,** o. gmv.; **-pit,** v. -ten; **-pluk** (*het plukken v. d. kersen in een kersenboomgaard*), m. gmv.; ook *de tijd v. den -pluk: Ik verjaar in den -pluk*; **-steel,** m. -en; **-tak,** m. -takken.

Ker'selaar (*kerseboom*), m. -s, -aren. Vlaamsch.

Ker'senboomgaard (*weide, beplant met kerseboomen*), m. -boomgaarden: *in de Betuwe en in Z.-Limburg vindt men groote -en*; ook: *-bongerd.*

Ker'sengaard (ook *-boomgaard*), m. -gaarden; **-gelei,** v. gmv.; **-hout,** o. gmv.; **-mand,** v. -en; **-sap,** o. gmv.; **-taart,** v. -en; **-tijd,** m. gmv.; **-vla** (*koek met van de pitten ontdane kersen er op*), v. -vlaas.

Ker'souw (*madeliefje*), v. -en. vero.

Ker'spel (*kerkdorp, parochie, kerkelijke gemeente*), o. kerspelen, kerspels; vergelijk: *Bovenkarspel, Oud-Karspel,* enz.

Kers'rood (*de kleur hebbende van een roode kers*), bn.; *-e wangen*; *een mofje, met -e zijden voering.* (C.O.)

Kerst'avond (*de avond vóór of van Kerstdag*), m. -avonden; **-boom** (*een denneboompje, dat op Kerstavond wordt behangen met kaarsjes en surprises*), m. -boomen.

Kerst'dag (*één der twee feestdagen van Kerstmis, nl. 25 of 26 Dec.*), m. -dagen; *de eerste -, de tweede -.*

Ker'sten (*christen*), m. -en, ook **-man** (bij Maerlant). vero.

Ker'stenbrief (*doopbrief*), m. -brieven. Vl.

Ker'stenen (*doopen, opnemen in de christenkerk*), ik heb -kerstend; O.-I. *iemand* -, tot het christendom bekeeren; **-ing** (*bekeering*), v.; **-doop,** m., bij Bilderdijk, in Elius: *gij* (Willibrord) *zelf hadt met den -doop vorst Diedrijk 't hoofd gewasschen*; **-man** (*christenman*), m., -vero.

Kerst'feest (*het feest van de geboorte van Christus*), o. -en; **-geschenk,** o. -en; **-gezang,** o. -en; **-koek,** m. -en; **-krans** (*ringvormig fijn gebak uit dezelfde specie als een banket- of boterletter, met Kerstmis te eten*) m. -en; **-lied** (*gezang ter eere van de geboorte van Christus*), o. -liederen.

Kerst'mis (*christelijke feestdag van de geboorte van Christus*), v. -missen; zie Kerstdag.

Kerst'nacht (*de nacht vóór Kerstmisdag, van 24 op 25 Dec*), m. -en; **-nachtmis** (R.-K. *plechtige H. Mis in den nacht van 24 op 25 Dec. en wel* om 12, 4 of 5 uur), v. -missen.

Kerst'tijd (*tijd, waarin de Kerstdagen vallen*), m. gmv.; **-vacantie,** v. -s, -tiën; **-week** (*week tusschen Kerstmis en Nieuwjaar*), v. -weken; **-zang** (*kerstlied*), m. -zangen.

Kers'versch (*geheel versch*), bn. en bw.; *deze boter is -*; *wij komen - van de reis,* pas; *een -e anekdote,* splinternieuwe; *een - huisvader,* pas gehuwd.

Ker'vel (*schermbloemige plant*), v. gmv.; *de gewone -is een soepgroente*; *de dolle - is een giftplant* (gevlekte scheerling); **-soep,** v.

Ker'ven (*inkepen, ergens een kerf in snijden, in reepjes snijden*), ik korf, heb gekorven; *tabak -, visch -*; bij uitbr. vezelig worden (van stoffen): *die zijde kerft*; **-er** (*tabaksnijder*), m. -s; **-ing,** v. gmv.; zie **Gekorven.**

Kesp (scheepsb. *oplegstuk, dwarsstuk*), v. -en.

Ke'tapang (O.-I. *hoogopgaande boom, timmerhout-boom*), m. -s.

Ke'tel (*metalen vaatwerk*), m. -s; spreekw. *De pot verwijt den -, dat hij zwart is,* de éene schelm, misdadiger, ondeugd, zondaar enz., verwijt den ander zijn eigen kwaad.

Ke'telbikker (*man, die in den stoomketel den*

ketelsteen al bikkende verwijdert, schoonmaker van een stoomketel), m. -bikkers.
Ke'telboeter (*ketellapper*), m. -boeters; zie **Boeten.**
Ke'telen, kit'telen, ik heb geketeld, gekitteld; ook: Kietelen.
Ke'telig (*kitteloorig*), bn.; zie: **Kittelig.**
Ke'tellapper (*iemand, die oude ketels oplapt, herstelt*), m. -lappers; **-lapperswerk** (*knoeiwerk*), o.; zie Ketelboeter.
Ke'telmuziek (*helsch lawaai met pannen en ketels als bespotting*), v. gmv.; *-brengen.*
Ke'telsteen (*aardachtige korst aan den binnenwand eens stoomketels*), m. gmv.; *de - verhindert het doordringen der warmte.*
Ke'teltrom (*halve bol bespannen met ezelsleer*), v. -trommen; zie Pauk.
Ke'telvang (*godsoordeel; de van hekserij verdachte moest den arm tot aan den elleboog in een ketel met kokend water steken en dan ongedeerd blijven*), v. -vangen.
Ke'ten (*reeks van in elkaar geschakelde ringen, ketting*), v. -s of -en; *een ijzeren -, een gouden -; de - van een gevangene,* de boei, *de -en der Russ. ballingen*; fig. *een - van bergen, van heuvelen,* rij, aaneenschakeling; *de - der slavernij,* het teeken.
Ke'ten (*zout raffineeren*), ik keette, heb gekeet.
Ke'tenen (*in ketenen slaan*), ik heb geketend; fig. *zijn hartstochten -*; **-ing,** v. gmv.
Keti'moen (O.-I. *augurken, komkommers*), v. gmv.
Ket'joe (*bende roovers, op Java*), v. -s; ook het w.w. *Ketjoe'en,* d. i. rooven, bestaat.
Ket'sen (*niet afgaan van vuurwapenen, weigeren*), het geweer heeft geketst; fig. *een voorstel -,* van de hand wijzen; **-ing,** v.
Ket'ter (*in de dagen der Hervorming afvallige van het R.-K. geloof, ontrouwe aan de R.-K. geloofsleer*), m. -s.
Ket'tergericht (*R.-K. geestelijke rechtbank tot onderzoek der ketterij, de inquisitie*), o. -en.
Ketterij' (*dwaalleer, afval van den R.-K. godsdienst*), v. -en; fig. *- op 't gebied van kunst of wetenschap,* grove dwaling.
Ket'tersch, bn.; *-e leeringen, -e beginselen,* d. i. in strijd met de geloofs- of zedenleer der R.-K. kerk.
Ket'ting (*een reeks of rij van verbonden schakels*), m. -en; *een - van goud,* enz. zegsw. *hij is van den -,* hij is uitgelaten in zijn vrijheid evenals een losgelaten hond; zie **Keten.**
Ket'tingbreuk (rek. *gedurige breuk*), v. -en; **-brug** (*hangende nl. a. kettingen en zeer schommelend*), v. -bruggen; **-draad** (weefstoel: *schering of door twee kammen opgespannen draad*), m. -draden; **-garen** (weefstoel: *strak op de boomen gespannen draden*), o. gmv.; **-kogel** (*twee kogels, door een ketting verbonden*), m. -kogels; **-regel** (rek. *bewerking van vergelijkingen, die als de schakels van een ketting met elkaar verbonden zijn, tot het vinden van den onbekende*), m. -regels.
Ket'tingganger (O.-I. *ook kettingjongen: dwangarbeider, inboorling, die veroordeeld is tot gedwongen arbeid, vroeger met een ketting aan het been*), m. -s; **-straf,** v. gmv.
Keu (*biljartstok*), v. -s of -en; *Pieter verzocht den jongen zeer beleefd om een goede -.* (C.O.)
Keu (*wijfjesvarken*), v. -en.
Keu'ken (*plaats, waar het eten gekookt wordt*), v. -s: *een koele -, een kleine -*; bij uitbr. *de Fransche -,* wijze van spijsbereiding; *de Engelsche -; een schrale -,* slechte voeding; spreekw. *Een vette -, een mager testament,* wie altijd smult, kan niet sparen of garen.
Keu'kenbeschuit (*grove en harde beschuit*), v. -beschuiten; **-boek** (*kookboek*), o. -en; **-fornuis** (*braad- of kookkachel*), o. -zen; **-fransch** (*slecht Fransch*), o. gmv.; **-gerei** (*allerlei keukengerief*), o. gmv.; **-lamp** (*ouderwetsche koperen lamp met los oliebakje en met tuit*), v. -en; **-latijn** (*slecht latijn*), o. gmv.; **-meid,** v. -meiden.
Keu'kenpiet (*een man, die zich met de kleine aangelegenheden van de keuken, van den middagpot bemoeit*), m. -pieten.
Keu'kenprinses (scherts. *keukenmeid*), v. -prinsessen; *hofjes-juffrouwen zijn veelal gewezen -prinsessen.* (Jonath.)
Keu'kenzout (*het gewone zout, verbinding van chloor en natrium*), o. gmv.
Keu'le (*boonenkruid*), v. gmv.; gew.: *Keune.*
Keu'len (aardr. *op den linker-Rijnoever gelegen belangrijkste stad van Rijn-Pruisen, zij dateert van het jaar 50 onzer jaartelling en heette Colonia Agrippina,* d. i. *de kolonie van Agrippina, naar de gemalin van keizer Claudius 41—54*), o.; spreekw. *- en Aken zijn niet op één dag gebouwd,* een groot werk eischt tijd en geduld, zie ook **Rome;** *hij stond te kijken, of hij het te - hoorde donderen,* als stom van verbazing, b.v. bij een onverwachte tijding: men bedenke, dat de donder tusschen de heuvelen erg ratelt.
Keu'lenaar (*persoon uit Keulen*), m. -s, -aren.
Keu'lenaar (*platte lange aak, bestemd voor de Rijnvaart*), m. -s; zie Samoreus.
Keulsch (*van of uit Keulen*), bn.; *dit is - aardewerk, een -e pot, een -e pottentrien* (*ventster van Keulsche potten*), v. -en; *een -e aak, de -e dom, de -e schipper.*
Keune, v.; zie *Keule.*
Keu'oogen (*kleine zwarte meisjesoogen*), o. mv. gew., bv. op Z.-Beveland.
Keur (*keuze, het kiezen tusschen twee of meer zaken*), v. gmv.; *schoenen op -; boeken mij op - toegezonden*; zegsw. *- baart angst,* of *keus geeft angst,* bij het staan voor de keus of de beslissing van twee of meer zaken loopt men gevaar d.i. risico verkeerd te kiezen; spreekw. *Ik wil om de - niet van den balk vallen,* ik heb geen voorkeur hoegenaamd, ik vind beide zaken even goed of even slecht.
Keur (*verscheidenheid, menigte om uit te kiezen*), v. gmv.: *- van bloemen, - van spijzen; op den St.-Pietersberg, - van veldbloemen!* d.i. ruimte van keus; *op de tentoonstelling brandkasten te kust en te -,* overvloed van keus.
Keur (*iets dat uitstekend is, het puik*), v. gmv.; *de - van 't leger, de - der natie, ik word beloond soms met een - van geestige gedichtjes.* (De Gen.)
Keur (*merk, stempel, essaai op gouden en zilveren werken*), v. -en; *er zijn verschillende -en bij den waarborg van goud en zilver.*
Keur (*handvest, door den landheer geschonken aan een bepaalde plaats: privilege; verordening van een gilde*), v. -en.
Keur'bende (*uitgelezen bende soldaten*), v. -benden; *een Romeinsche -; de Garde was Napoleons -.*

Keu'ren (*beoordeelen, proeven, onderzoeken, toetsen*), ik heb gekeurd; *goud -, zilver -, paarden -*; **-der** (*beoordeelaar*), m. -s.
Keur'genoot (rechtst. *bijzitter v. den schout*), m. -en; zie *Keurnoot.* vero.
Keu'rig (*fijn, kostelijk, schoon*), bn.; **-heid,** v.
Keur'lijk (*uitgelezen, fijn*), bn.; **-heid,** v.
Keur'ling (*uitgekozene, uitgelezen soldaat*), m. en. w. i. g.
Keur'mede (gesch. *het beste stuk van den lijfeigene, dat bij diens dood door den heer werd genaast*; het tweede lid *mede* is *miede*, geschenk), v. -meden. vero.
Keur'medige (*hoorige, aan keurmede onderworpen*), m. en v. -medigen.
Keur'meester (*stadsbeambte met het keuren van voedingsstoffen belast*), m. -meesters; *die heer is - van de visch*; *deze beambte is - van het vleesch.*
Keur'noot, -genoot (*ambtgenoot*), m. -nooten. vero.; ook: *makker*, zie **Kornuit.**
Keur'prins (*zoon van een keurvorst*), m. -prinsen; **-prinses,** v. -prinsessen.
Keurs (*korset*), v. keurzen; **-lijf** (*rijglijf*), o. -lijven; **-lijfmaker,** m. -lijfmakers.
Keur'teeken (*stempel, merk op gouden of zilveren werken*), o. -teekens.
Keur'teekenen (*het keurteeken zetten op iets*), ik heb -keurteekend.
Keur'verwantschap (*scheikundige verwantschap*), v. gmv.; zie **Affiniteit.**
Keur'vorst (gesch. *rijksvorst, gerechtigd om den Duitschen keizer te kiezen*), m. -vorsten; *er waren 5 Roomsch-Kath. en 3 Evangelische -vorsten*, de Gouden Bull (1356) noemt hen de vertrouwde raadslieden des keizers; **-vorstelijk,** bn. en bw.; **-vorstendom,** o. -men; **-vorstin,** v. -nen.
Keus (*keuze, de daad van het kiezen*), v. gmv. *een goede - doen*; *een goede - hebben*, smaak; *alles naar - kost in dien bazaar 30 cents*; *dat is nu mijn -*, wat ik kies, ook: Keuze.
Keu'tel (*hard stuk drek of mest*), v. -s.
Keu'telaar (*talmer, beuzelaar, kruimelaar*), m. -s; **-ster,** v. -s.
Keu'telachtig (*kleingeestig*), bn.; **-heid,** v.
Keu'telen (*beuzelen, talmen*), ik heb gekeuteld.
Keu'telig (*kleingeestig*), bn. en bw.; **-heid,** v.
Keu'telwerk (*beuzelwerk, kruimelwerk*), o. gmv.
Keu'ter (*kleine boer in Drente en Overijsel*), m. -s; **-boer,** m. -boeren. gew.
Keu'vel (*hoofddeksel der geestelijke zusters*; ook *vrouwenkap*), v. -s; *een vrouw met een zwart kapje over de -.* (Koetsveld); zie Kovel.
Keu'velen (*gezellig praten, kouten*), ik heb -keuveld; **-aar,** m. -s; **-arij'** (*gekeuvel*), v. -en.
Keu'veltimp (*bovenste deel van een keuvel*), v. -timpen.
Keu'ze, keus (*daad of recht van kiezen, ook het gekozene*), v. keuzen.
Keu'zelen (freq. van *koozen*, praten: *kouten, keuvelen*), ik heb gekeuveld; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en. w. g.
Ke'vel (*tandvleesch zonder tanden*), m. -s.
Ke'ver (*tor, schildvleugelig insect*), m. -s; *alle kevers hebben een volkomen gedaanteverwisseling*; *een goud-, een snuit-*, enz.
Ke'vie (*vogelkooi*), v. -s. gew.
Kha'bit (*houder van leerredenen in eene moskee*), m. -s.
Kha'ki (*bruinlinnen stof voor soldaten en huurlingen in het Eng. leger*), o.; *de huurling in - in den Z.-Afrikaanschen oorlog.*
Khan (*Tartaarsch vorst*), m. -s; ook: *Karavansera* of Oostersche herberg, soms markt.
Khanaat' (*vorstendom, gebied v. een Khan*), o. -naten.
Khedi've (*allerdoorluchtigste: titel van den onderkoning van Egypte, sedert 1867 gegeven*), m. -n.
Ki'ang (*wilde ezel in Thibet*), m. -s.
Kib, kib'be (*het achterste van een aalfuik*), v. kibben; zie Kub.
Kib'belen (*twisten, krakeelen*), ik heb gekibbeld; **-aar,** m. -s; **-arij',** v. -en; **-ing,** v. -en; **-partij** (*twist, ruzie*), v. -en.
Kib'belig (*twistziek*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Kib'beling (*ingezouten kopdeelen van den kabeljauw, afval van zoutevisch*), v. gmv.
Kid, kid'de (*hitje*), v. -den; ook: *Ked, Kedde.*
Ki'dang (O.-I. *middelsoort van hert*), m. -s.
Kief'te (*kievit*), m. -n. gew.
Kie'keboe (*uitroep tot vermaak van jonge kinderen*: uit *kieken* of *kijken* en het tw. *boe*), tw.
Kie'ken, kui'ken (*jong hoen*), o. -s.
Kie'kendief (*wouw, roofvogel*), m. -dieven; zie **Kuikendief,**
Kie'ken (*photographeeren*), ik heb -kiekt; meestal: *een instantané nemen met een handcamera.*
Kiek'je (*photographische opname, genoemd naar den studenten-photograaf Kiek te Leiden*), o. -s; *een - nemen*, instantané.
Kiel (*bodembalk, grondbalk van een schip*), v. -en; *de - van een schip leggen*; bij dichters: *het schip zelf*: *Daar komt de - met goud belaän!* (Spandaw).
Kiel (*overkleed voor werklieden en boeren*; *ook jongenskieltje*), m. -en.
Kie'len (*het op zijde leggen van een schip om het te herstellen*), ik heb gekield; **-ing,** v. -en; ook: **Kielhalen.**
Kielen! *wielen, rand om 't land!* een dronk in Zeeland bij groote feesten ingesteld, waarbij men heil wenscht aan de *zeevaart*, den *landbouw* (ploeg op wielen) en de *dijken.*
Kiel'halen (*zware straf in vroeger dagen op oorlogsschepen*), ik heb -kielhaald: bij het werd de matroos op een soort stoeltje vastgebonden en opgeheschen tot aan de groote ra, dan werd hij eensslag in het water neergeplompt, of bij de strengste straf door middel van een katrol onder de kiel doorgehaald, 2–4 maal, waar hij er meestal het hachje bij inschoot; zegsw.: *ik laat me -, als 't niet waar is*, ik roep de strengste straf over mij af; ook: *een schip -*, d. i. kielen.
Kie'ling (*romp van een schip*; *werf*), v. -en.
Kiel'spit (*schuin uitgestoken geul in den grond, greppel, raai*), o. -spitten; **-spitter,** m. -s. gew.
Kiel'water (*zog*; *spoor, dat een schip in het water achterlaat*), o. gmv.; fig. *iem. in zijn - zeilen*, hem op de hielen volgen; spreekw. *Blijf uit zijn -*, volg hem in zijn handelwijze niet na: *Blijf uit mijn -!* pas op, dat gij uit mijn nabijheid blijft.
Kiem (*oorspronkelijk, inwendig beginsel van het zaad*), v. -en; *de - van het zaad*; fig. *de - van het kwaad, de - van het goede*; **-pje,** o. -s.

Kie'men (*ontwikkelen, ontspruiten*), het heeft gekiemd; **-ing,** v. -en; **-kracht** (*kracht om te ontkiemen*), v. gmv.
Kie'nen (*het kienspel of lottospel spelen*), ik heb gekiend; fig. *gelijk hebben*; **-kaart** (*kartonnen kaart met de nummers en nieten in rijen*), v. -en; **-dopje** (*houten schijfje met een nummer er op, dat afgeroepen wordt*), o. -s.
Kien'hout (*fossiele boomstam, uit het veen opgedolven*), o. gmv.; *het - brandt met heldere vlam*; *in het veen heet zoo'n stam een stobbe.*
Kien'spel (*lottospel*), o. -spellen.
Kiep'je (*glad mutsje van een bestje*), o. -s; *de doove buurvrouw had mede een zwart - op.* (C. O.)
Kier (*reet, nauwe opening*), m. gmv.; *de stores stonden op een -tje.* (Potg.), een weinig open; *de deur stond op een -*, aan.
Kie'reboe (*plezierrijtuig, bankwagen*; *zeker ouderwetsch licht wagentje*), v. -s. gew. vero.
Kies (*maaltand, baktand*), v. kiezen.
Kies (*zwavelkies, verbinding van zwavel met een metaal*), o. gmv.
Kies'baar (*kunnende gekozen worden, als zoodanig gerechtigd*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Kies'bevoegd (*gerechtigd om te kiezen*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Kies'bevoegde (*persoon, die het kiesrecht bezit*), m. -bevoegden.
Kiesch (*net, keurig, smaakvol*), bn. en bw.; -er, meest -; **-heid** (*beleefdheid*), v. gmv.
Kies'college (*een bepaald getal kiesbevoegden*), o. -colleges; *in groote gemeenten heeft het - de keus van den predikant.*
Kies'gerechtigd (*het recht tot kiezen bezittend*), bn.; **-gerechtigde** (*persoon*), m. -n.
Kies'kauwen (*zonder graagte of met tegenzin eten*), ik heb -kieskauwd; **-kauwer,** m.
Kies'keurig (*fijn op z'n voedsel zijnde*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Kies'recht, o. gmv.; **-stelsel,** o. -s; **-vereeniging,** v. -en; **-vergadering,** v. -en; **-wet,** v. -wetten.
Kiet (*quitte*), bn. en bw.; *- zijn*, niets meer schuldig zijn; *ik speel juist -*, zonder te winnen of te verliezen.
Kie'telen (*zachtjes streelen om den lach op te wekken*), ik heb gekieteld; *zij moet dat kind niet zoo onder de kin -*; zie Ketelen, Kittelen.
Kieuw (*ademhalingswerktuig der visschen*), v. -en; **-deksel** (*-plaat*) o. -deksels.
Kieuw'dragend, bn.; *-e wormen*, een soort van schaaldieren.
Kieu'wenpooten (*sommige schaaldieren, wier pooten tevens als kieuwen dienen*), m. mv.
Kie'vit (*steltlooper ter grootte van een tortel, moerasvogel*) m. -en; *de - toeft hier van Februari tot October*; zegsw. *zoo vlug als een -*, zeer vlug ter been; **-sei** (*ei van den kievit, geldt als lekkernij*), o. -eren; **-snest,** o. -en.
Kie'vitsbloem (*kruisbloempje, gemeene veldkers*), v. -bloemen.
Kie'zel (*scheikundig element, metalloïde*), o. gmv.; **-aarde,** v. gmv.; **-achtig,** bn.
Kie'zel (*grint*), o. gmv.; **-steen,** m. -en; **-weg** (*kunstweg*), m. -wegen.
Kie'zen (*keus doen*), ik koos, heb -kozen; *iem. tot lid van den raad -, partij -, hij kiest de eer boven het leven*; zegsw. *het hazenpad -*, op de vlucht slaan; *het ruime sop, de zee -*; *de ruimte -*, het ruime sop ingaan; *- of deelen*, terstond een besliste keus doen, meestal uit twee onaangename dingen.
Kie'zentrekker (*tandmeester*), m. -trekkers; *een -, om palen uit den grond te halen!* handig, sterk.
Kie'zer (*iem. die gerechtigd is tot kiezen*), m. -s; *hij is - voor den gemeenteraad.*
Kie'zerslijst (*lijst van kiesgerechtigden*), v. -en; **-vereeniging** (*bond van kiezers*), v. -en; **-vergadering** (*bijeenkomst van kiezers*), v. -vergaderingen.
Kif (*gebruikte run*), o. gmv.; *van - maakt men runturf, met - bestrooit men tuinpaden.*
Kijf (*twist, geschil, oneenigheid*), v. gmv.; zegsw. *buiten -*, zonder er over te twisten, te redetwisten, d.i. zonder twijfel.
Kijf'aas (*ziertje, kleinigheid*), o.; *twisten om een -.*
Kijf'achtig (*twistziek*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Kijk (*het bezien*), m. gmv.: *het schilderij staat te -*; **-dag** (*dag ter bezichtiging van inboedels*, enz.), m. -en; **-duin** (*hoogste top van een duin*), v. gmv.; **-gat** (*loergat*), o. -gaten; **-gaatje** (*loergaatje*), o. -s; **-glas** (*tuurglas van een rarekiek*), o. -glazen.
Kij'ken (*zien, loeren, staren*), ik keek, heb gekeken; *daar staat gij nu te -*, verlegen; *op zijn neus -*, erg verlegen zijn; *prentjes -*, beschouwen; *kijk hem daar eens!* uitroep van verbazing of beschimping; **-er** (*persoon die kijkt*), m. -s; **-er** (*verrekijker, vergrootglas*), m. -s; zegsw. *in den - loopen*, in 't oog loopen; *iem. in den - hebben*, in de gaten hebben, ook: zijn heimelijke bedoelingen doorzien; **-er** (*oog*), m. -s: *zij zag mij aan met haar groote -s,*
Kijk'-in-de-pot (*persoon, die in de keuken alles afneust*), m. en v. -potten; *Hans -.*
Kijk'je, o. -s; *ergens een - nemen*, een kort bezoek brengen, ter vlucht iets zien.
Kijk'kast (*kinderspeelgoed, rarekiek*), v. -kasten; ook tuinhuisje met veel ramen en deuren.
Kijk'spel (*kermistent, waarin men door glaasjes moet kijken*), o. -spellen.
Kijk'toren (mil. *wachttoren*), m. -torens.
Kijkuit' (*opening, waardoor men kan kijken*), o. -uiten.
Kijk'venster (*venstertje in raam of deur, of achter in de kap van een rijtuig*), o. -s.
-kijn (*-ken, -ke, -ske, -sken*), achtervoegsels, b.v. *gaardekijn, kindeken, manneke, vlagske, boeksken*, d.i. dingen, die klein (lief, aanvallig) zijn.
Kijva'ge (*kijverij, gekibbel*), v. gmv. (g = zj).
Kij'ven (*krakeelen, twisten*; *tieren, razen*), ik keef, heb gekeven; **-er,** m. -s; **-erij'** (*gekrakeel*), v.; **kijf'ster,** v. -s.
Kik (*flauw geluid*), m. kikken; *hij gaf geen -, hij liet geen -*, gaf niet het minste geluid.
Kik'halzen (*een kikkend geluid maken, alsof men braken moet*), ik -halsde, heb gekikhalsd; *die jongen eet, tot hij -t*, bijna stikt, niet meer kan doorslikken.
Kik'ken (*even spreken van iets*), ik heb gekikt; *gij moogt er niet van -*, geen enkel woord er van zeggen.
Kik'ker (*kikvorsch*), m. -s; **-tje,** o. -s.
Kik'kerkruid (*duitblad, waterkaarde*), o. gmv.
Kik'kerrit (*kikvorschenschot of kuit*), o. gmv.
Kik'kerspog (*lenteschuim, koekoekspeeksel, wit schuim op sommige planten*), o. gmv.

Kik'kerstoelen (*schermbloemige waterfenkel*), m. mv.
Kik'kervischje (*dikkop, kikkerlarf, kikker in wording*), o. -vischjes.
Kik'vorsch (*vorsch, die kikt: kruipend dier, amphibie*), m. -en; *de bruine land-, de groene water-*.
Kik'vorschebeet (*Europeesche waterplant*), v. gmv.
Kik'vorscheieren (*kikkerrit*), o. mv.
Kik'vorschengekwaak, o. gmv.; **-land,** o.: *in dit -!* schimpn. voor moerassig, laag land; **-net,** o. -netten; **-schot** (*geschoten eieren*), o. gmv.; **-zaad,** o. gmv.
Kil (*geul, stroombedding, waterdiepte tusschen twee hoogten*), v. -len; *de Dortsche -*.
Kil (*nattig, koud*), bn.; *een -le herfstavond; het -le water*; bij uitbr.: *de -le hand des doods*; **-heid,** v. gmv.; **-koud** (*ijskoud*), bn.
Kiladeh' (Arab. *tot op den grond afhangend dameshalssieraad met edelsteenen*), v. -'s.
Kil'len (*tintelen van kou*), het heeft gekild; *de voeten - mij*, tintelen, prikkelen van kou; scheepst. *die zeilen -*, vatten geen wind, hangen slap langs den mast.
Kil'lig (*koud, huiverig*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Ki'lo (*duizend*), o.; **kilogram'** (d.i. *1000 gram, Nederlandsch pond*), o. -'s; grammen.
Kilogram'meter (*eenheid van arbeidsvermogen*), m. -s; een - is een arbeidskracht, noodig om één K.G. één M. op te heffen in 1 seconde.
Ki'loliter (*10 Ned. vaten, 10 Ned. mudden*), m. -liters.
Kilome'ter (*mijl = 1000 Ned. ellen*), m. -s.
Kilome'terboekje (*spoorboekje, dat voor 500 à 1000 K.M. spoorreis geldig is*), o. -boekjes.
Kilome'terraai (waterstaat: *langs de groote rivieren op elken K.M. afstand de aanduiding van de diepte van den stroom of van het waterpeil langs een denkbeeldige gleuf, rechthoekig op den stroom*), v. -en; zie Raai.
Ki'lostère (*1000 M³*), v. -s, -n.
Ki'lotherm, v. -en; zie Calorie.
Kim (aardr. *rand boven den gezichteinder, wolkenbank aan den horizon*), v. kimmen; ook **-me,** v. -n; *de zon duikt onder de -, de Ooster-, de Wester-; de - sluit zich.*
Kim'bren (*Germaansche volksstam: tengevolge van een vreeselijken watervloed zakten zij naar 't Z. af en bedreigden Rome*) m. mv.; zie **Marius;** ook Cimbren.
Kim'duiking (aardr. *verschil of correctie tusschen den zichtbaren en den wezenlijken gezichteinder*), v. gmv.
Kin (*onderste deel van het gelaat*), v. -nen.
Ki'na (*'t werkzame bestanddeel uit den kinabast als koortsdrijvend middel*), v. gmv.; *er bestaat bruine, gele en roode -*.
Ki'nabast (*schors of bast van den kinaboom, oorspronkelijk in Z.-Amerika, stofnaam*), v.; (*voorwerp*), m. -basten.
Ki'naboom (*boom, die 20 M. hoog wordt en wiens bast kinine bevat*), m. -boomen; de -en vormen uitgestrekte wouden op de O. helling van het Andes-gebergte; ook op Java gekweekt, n.l. ten N. en ten Z. van Bandoeng.
Ki'nacultuur (*aankweeking van den kinaboom*), v. gmv.; **-de-Vrij** (*koortsmiddel, naar den kinoloog, wijlen Dr. De Vrij, aldus geheeten*), v. gmv.; **-druppels,** m. mv.; **-onderneming,** v. -en; **-planter,** m. -s; **-veiling,** v. -en; **-wijn** (*geneesmiddel*), m. gmv.
Kind (*zuigeling, jongetje, meisje*), o. -eren, -ers; zegsw. *hij heeft - noch kraai*, bezit hoegenaamd geen familie, hij heeft voor niem. te zorgen, zelfs niet voor een kraaier of haan; bij overdr. *de -eren Israëls*, de Joden; *wij zijn -eren van Adam en Eva, wij zijn -eren Gods, de -eren dezer wereld; een - des doods zijn*, moeten sterven; *het - bij zijn naam noemen*, rechtuit of onverbloemd iets zeggen, zeggen waar het op staat; *het - van de rekening zijn of worden*, het gelag moeten betalen, alleen de nadeelen van iets ondervinden; **kindje,** o. -s, kindertjes.
Kin'deken, kin'deke, o. -s; *het - Jezus.*
Kin'derachtig (*flauw, laf*), bn.; **-heid,** v.
Kin'derarbeid (*arbeid, door kinderen in fabrieken of werkplaatsen verricht*), m.; *wet op den -*, of de wet-van-Houten (1874): deze wet bevat heilzame bepalingen tegen overmatigen kinderarbeid.
Kin'derarts (*speciaal-arts voor kinderziekten*), m. -artsen; **-cantate** (*cantate voor kinderstemmen*), v. -n.; **-courant,** v. -en; **-gek** (*-vriend*), m. -ken; **-hand,** v. -en: zegsw. *een -hand is gauw gevuld*, een kind is met een kleinigheid gelukkig; **-hart** (fig. *onschuldig hart*), o. -en; **-jaren** (*eerste jeugd*), o. mv.; **-kamer** (*speel- of leerkamer*), v. -s; **-kerk** (Prot. *godsdienstoefening voor kinderen*), v. gmv.; **-koning** (scherts. *schoolmonarch*), m. -en; **-leer** (R.-K. *catechismus*), v. gmv,; **-liefde** (*van ouders tot kinders*), v. gmv.; **-lievend** (zie *Philopaedisch*), bn.: *een -lievend gemoed*; **-prent** (*schoolprent v. kinderen*), v. -en.
Kin'derlijk (*oprecht, openhartig, eenvoudig*), bn.; *een - gebed, een - antwoord*; **-heid,** v.
Kin'derloos (*zonder kinderen*), bn.; **-heid,** v.
Kin'derluur (*doek, luier*), v. -luren; *een toegeknoopte - met mondkost.* (C. O.)
Kin'dermis (R.-K. *H. Mis opgedragen voor al de schoolkinderen, die er elken morgen op een vast uur bij tegenwoordig moeten zijn*), v. -missen.
Kin'dermoord (*moord, gepleegd op een kind of op kinderen*), m. -moorden; *de - van Bethlehem*, zie Herodes; **-moorder,** m. -s; **-moordster,** v. -s.
Kin'derpartij (*feestje voor kinderen*), v. -partijen; **-plaag** (*-schrik, persoon*), m. en v. -plagen; **-plicht,** m. -en.
Kin'derpokken (*kinderziekte, besmettelijke huidziekte*), v. mv.
Kin'derrijm (*rijmpje of versje voor piepjonge kinderen*), o. -rijmen; zie Bakerrijm.
Kin'derschoen, m. -schoenen; *een - bracht Huib geluk.* (Staring, *St. Nicolaas*); zegsw. *de -schoenen uittrekken*, ophouden kinderachtig te zijn; *den -schoenen ontwassen zijn*, geen kind meer zijn, de kinderlijke gewoonten hebben afgelegd; **-school** (*lagere school*), o. en v.: *'t - is leeggeloopen* (Immerzeel); **-schooltje** (*bewaarschool*), o. -s; **-spel** (*eenvoudig spel van knapen of meisjes*), o. -en, fig. *verzen te lijmen is -spel*, is een kleinigheid; *dat is geen -spel*, het is een ernstig iets; **-taal,** v. gmv.; **-toon** (*manier, waarop men tot kinderen moet spreken*), m. gmv.: *deze onderwijzeres weet den -toon goed te treffen*; **-tuin** (*speeltuin*), m. -en;

-voeding (n.l. *van behoeftige school- of fabriekskinderen, kosteloos door een of andere vereeniging*), v. gmv.; **-vriend** (*minnaar van kinderen*), m. -en; **-wereld** (*het leven en bedrijf der kinderen*), v. gmv.; **-werk** (*beuzelachtig, onbeduidend werk*), o. gmv.; **-zegen,** m. gmv.: *ze zijn rijk aan -zegen,* veel kinderen hebbende.

Kin'derziekenhuis (*hospitaal voor zieke kinderen*), o. -huizen.

Kin'derziekte (*de pokken*), v. gmv.

Kin'derzin (*kinderlijkheid*), m. gmv.; *de jonge vrouw, vol -.* (De Gen.)

Kinds'been, bw.; *van - af,* d.i. sedert de prille jeugd, van de vroegste kindsheid af.

Kindsch (*van een kind, als kind*), bn.; *in mijn -e jaren,* nl. die der prille jeugd.

Kindsch (*onnoozel*), bn.; *grootvader is -.*

Kindsch'heid (*suf heid van den ouderdom*), v.

Kinds'deel (*evenmatig deel der ouderlijke erfenis*), o. -deelen; **-heid** (*kinderjaren*), v. gmv.: *de -heid der volken; de H. -heid,* R.-K. vereeniging of bond van kinderen; **-kind** (*kleinkind*), o. -kinderen.

Kinematograaf' (*toestel, dat werkt als een groote tooverlantaarn, maar zoo, dat het snel achtereen een reeks levende beelden op een scherm werpt*), v. -grafen; ook: **Cine-** en thans: Bioscope.

King's-Bench (d.i. *konings-bank; oppergerechtshof in Londen*), v. gmv.; lees: *kingsbentsj.*

Kini'ne (*hoofdbestanddeel van kinabast, bezit koortsdrijvende kracht*), v. gmv.; **-drank,** m. -en, -je, o. -s; **-fabriek,** v. -en; **-pil,** v. -len; **-poeder** of **-poeier,** v. -s; **-vergiftiging,** v. -en; zie Kina.

Kink (*draai, konkel, bocht, wrong*), v. -en; zegsw. *er is een - in den kabel,* er is een beletsel, zwarigheid, belemmering.

Kink (*harde slag, stoot*), m. -en.

Kin'kel (*boer, lomperd*), m. -s; **-achtig,** bn.

Kin'ken (*hard op iets slaan b.v. met een metalen voorwerp, zóó dat dit terugspringt*), het heeft gekinkt.

Kink'hoest (*ontstaan uit kiekhoest, kikhoest,* d.i. *stikhoest*), m. gmv.

Kink'hoorn, kink'horen (*gekronkelde eenschalige schelp*), m. -s; *een pronktafeltje met .... horens.* (C.O.)

Kin'nebak (uit: *kin* en *bak,* wang: d.i. *wang, kaak*), v. -bakken; **-sham,** v. -men.

Kin'nebakken (*kinnebak*), o. -bakkens.

Kin'netje (*vaatje bier van ± 39 Liter,* d.i. ± $^1/_5$ *der maateenheid*), o. -s.

Ki'no (*rood gedroogd plantensap, looistof uit de Amerikaansche zeedruif*), v. gmv.

Kinoloog' (*wetenschappelijk kenner van al wat met den aard, de soorten en de uitwerking der kina in verband staat*), m. -logen.

Kins'bergen, Jan Hendrik van, 1725—1819, verdienstelijk Ned. admiraal.

Kiosk' (*soort van Turksch vaartuig*), v. -en.

Kiosk' (*open muziektent; ook luchtig houten huisje op de boulevards en trottoirs in Parijs, Luik,* enz., *waar dagbladen* enz., *ook bloemen en sigaren worden verkocht*), v. -en.

Kip (*band, hoepeltje*), v. kippen; *een - stokvisch,* d.i. een hoeveelheid, met een hoepeltje omsloten.

Kip (*vogel, hoen, hen*), v. kippen; zegsw. *hij is er als de -pen bij,* zeer vlug; *met de -pen op stok gaan,* zeer tijdig naar bed gaan.

Kip (*stam van kippen, d.i. grijpen, vangen*), in de zegsw.: *-, ik heb je.*

Kip'kar (*ijzeren karretje op rails, zóó gemaakt, dat de bak achterover kan wippen*), v. -karren.

Kip'peborst (*kortademige borst*), v. -borsten.

Kip'pen (*snijden,* ook: *vangen, grijpen*), ik heb gekipt, v.; **-sel,** o. -s.

Kip'pen (*wippen*), ik kipte, heb -kipt.

Kip'pen (*pikkend uitzoeken, uitkippen*), ik kipte, heb -kipt.

Kip'pendief (*hennendief*), m. -dieven; **-ei** (*hoenderei*), o. -eieren, -eitje, o.; **-gaas** (zie **Gaas**), o.; **-hok,** m. -hokken; **-kuur** (*gril, meisjesflauwte*), v. -kuren; **-ladder** (*lat met sporten bij het kippenhok*), v. -s; **-loop** (*ruimte door houten tralies afgesloten*), m. -en; **-ren** (*kippenloop*), v. -nen; **-soep** (*van kippen*), v. gmv.

Kip'penvel (*huidbobbeling*), o. gmv.; zegsw. *het - krijgen of hebben,* een samentrekking der huid met kleine bultjes door schrik, angst, enz., waardoor de huid er uitziet als die van een geplukte kip.

Kip'pig (*bijziend, kort van gezicht*), bn.; **-heid,** v. gmv.

Kir'ren (*het trillend roepen der duiven*), de duif heeft -kird; fig. zuchten; **-ring,** v. -en.

Kirsch'wasser (*morgendrank, gegist en gedistilleerd kersenwater*), o. gmv.: *een glaasje -; Bazel is bekend om zijn -;* ook: *Kirsch.*

Kis'kassen (*het huppelen van een plat steentje over het water*), het heeft gekiskast; zie Keilen.

Kis'sebissen (*fluisterend praten*). vero.

Kis'sen (*aanhitsen, aanwakkeren*), ik kiste, ik heb den hond gekist.

Kist (*houten of ijzeren koffer*), v. -en.

Kist'dam (*dam, gestevigd door ingeheide palen*), m. -dammen; ock *Kisting.*

Kis'ten (*in de doodkist leggen*), ik kistte, heb gekist; *een lijk -.*

Kis'ting (*dubbele stuw van planken of palen, met klei of mest gevuld*), v. -en.

Kit (*oliekruikje, waterkannetje*), v. -ten.

Kit (*kot, keet*), v. -ten; zie Opiumkit.

Kit (*kleefmiddel, ook tot lijming van glas en porselein*), o. en v. gmv.

Kits (*zeker Engelsch ééndeksch vaartuig met drie masten*), v. kitsen.

Kit'sen (*speeksel uitschieten door de tanden, spuwen*), ik heb gekitst; **-er,** m. -s.

Kit'telachtig (*gevoelig, lichtgeraakt*), bn.

Kit'telen (*prikkelen,* fig. *streelen*), ik heb gekitteld; fig. *dat -t op de tong; iemands hoogmoed -,* ook: Ketelen, Kietelen.

Kit'telig (*kittelachtig*), bn.; **-heid,** v. -heden.

Kitteloo'rig (*lichtgeraakt*), bn.; *'t - paard. daar 't volk zijn lust aan ziet* (Staring), d.i. kregel, vurig; *een - ventje,* gauw boos; **-heid,** v. -heden.

Kittelton'gig (*tot tegenspraak geneigd*), bn.

Kit'tig (*aardig, bevallig*), bn.; *een - meisje; wat ziet zij er - uit,* d.i. lief, puntig; *- op iets zijn,* vurig naar iets; **-heid,** v. -heden.

Klaag'lied (*treurzang, jeremiade*), o. -eren; *de -eren van Jeremia;* **-psalm,** m. -en.

Klaag'muur (*in het tegenwoordige Jeruzalem een der opgaande kanten van het Sionsplateau, ruim 18 M. hoog, waar de Joden zich vooral Vrijdags om 4 uur verzamelen, rouw plegend over het verloren Sion*), m.

Klaag'vrouwen (Java. *verwanten, kennissen, buren, die misbaar maken bij 't sterven of bij 't lijk van een Javaan*), v. mv.
Klaag'zang (*treurige zang, boetezang*), m. -zangen; *de -, niet altijd eentonig, van den (kameel)drijver.* (Da Costa).
Klaar (*helder, duidelijk, gereed*), bn. en bw.; *klare wijn, de lucht is -, een klare hemel; dat is zoo - als de dag; een - bewijs, een klare stijl, zich - uitdrukken; ik sta - voor de reis, het eten is -, alles is kant en -*; zeew. *het anker is -*, het komt recht, bij 't opwinden, naar boven; zegsw. *- is Kees*, ik ben gereed.
Klaarblij'kelijk (*duidelijk, onwederlegbaar*), bn. en bw.; **-heid**, v. gmv.; zie Baarblijkelijk.
Klaar'hebben (*in gereedheid hebben*), ik had -, heb - gehad; *ik zal mijn werk vóór den avond -.*
Klaar'heid (*helderheid*), v. gmv.; *de - van een Indischen nacht*; fig. *de - van een betoog.*
Klaar'komen (*in gereedheid komen*), ik kwam -, ben - gekomen; *met zijn werk niet kunnen -.*
Klaar'krijgen (*gereed krijgen*), ik kreeg -, heb - gekregen; *een werk op tijd -.*
Klaar'leggen (*gereed leggen*), ik legde, leide of lei -, heb -gelegd, -geleid; *het linnengoed -, de gereedschappen -.*
Klaar'licht (*helderlicht, glanzend*), bn.; *'t is -e dag, op -en dag.*
Klaar'liggen (*gereedliggen*), het lag -, heeft -gelegen; *het geld zal morgen voor u -.*
Klaar'maken (*in gereedheid brengen*), ik heb mijn brieven -gemaakt.
Klaar'spelen (*met goeden uitslag verrichten*), ik heb -gespeeld; *hij zal het wel -*, tot een goed einde brengen.
Klaar'staan (*gereedstaan*), ik stond -, heb -gestaan; *de winkelier moet bij iederen klant maar - voor een praatje.*
Klaar'zetten (*gereed doen staan*), ik heb het ontbijt - gezet.
Klaar'ziend (*helderziend*, fig. *scherpzichtig, scherpzinnig*), bn.; *een - man.*
Klaas (*jongensnaam*, verkort uit *Niklaas*), m.; fig. *een houten -*, een onbeholpen mensch; *een stijve -*, een hark van een vent; **-Vaak** (*in de kinderwereld de zoetjes binnensluipende man, die den kinderen slaapzand in de oogen strooit*), m.; Moeder zegt: *Daar is -Vaak*, als de jeugd begint te knikkebollen.
Klabak' (stud. *nachtwacht, diender*), m. -s.
Klacht (*beklag, aanklacht*), v. -en.
Klach'tenboek (*boek tot het inschrijven van klachten b.v. in stations, hotels, enz.*), o. -boeken.
Klach'tig, bn.; *- vallen over iets of iemand*, klagen over.
Klad (*vlek, smet*), v. kladden; *er viel een - op den brief*; fig. *een - of smet op iem. naam of reputatie werpen; iemand een - aanwrijven*, hem belasteren; zegsw. *die koopman brengt er de - in*, verkoopt beneden de markt, brengt dus de waren in discrediet.
Klad (*ruw opstel of schets*), o.; *een - maken.*
Klad'boek (*ligger of memoriaal*), o. -boeken.
Klad'debos, m. -sen; **-wortel,** m. -s; volksnaam voor **Klis, Kliskruid.**
Klad'deboter (*vervalschte boter*), v. gmv.; fig. *onzindelijke of morsige vrouw.*
Klad, -de (*lomp, vod*), v. kladden; zegsw. *iem. bij de kladden hebben, grijpen*, eig. bij zijn vuile kleeren pakken, hem bij den kraag pakken.
Klad'den (*knoeien, morsen, slecht schrijven*), ik heb geklad; **-der,** m. -s; **-derij',** v. -en.
Klad'derig (*slordig*), bn.; *een - schrift*, vol inktvlekken; **-heid,** v. gmv.
Klad'papier (*ongelijmd papier, dat de inktvlekken inzuigt*), o. -papieren.
Klad'schilder (*prulschilder*), m. -schilders.
Klad'schilderen (*slecht schilderen, knoeien*), ik heb -kladschilderd.
Kla'gen (*jammeren, kermen*; fig. *een klacht uiten*), ik heb geklaagd; *iem. zijn nood -*, klagend mededeelen; **-er,** m. -s.
Klak (*pet, muts met klep*), v. klakken. Vl.
Klak'kebus (*jongensklapbus*), v. -bussen.
Klak'keloos (*onverwachts, onvoorziens*), bw. *Hij krijgt zoo - de koorts op 't lijf.* (C. O.); *hij zei dat -*, ondoordacht; *iemand - beschuldigen*, zonder grond, zonder reden.
Klak'ken (*bemorsen, vlekken*), ik heb geklakt.
Klam (*eenigszins vochtig en koud*), bn.; bij uitbr. *het -me zweet*; **-heid,** v. gmv.
Klamaai' (*balk langs de zijde van het schip*), m. -en.
Klamaai'en (zeew. *de naden van een schip met werk dichtslaan*), ik heb geklamaaid; zie Breeuwen.
Klamaai'-ijzer (scheepst. *zware, gebogde ijzeren wig, waarmede men het werk in de naden drijft*), o. -ijzers.
Klam'boe (O.-I. *muskietengordijn rondom een rustbed*), v. -boes; **-goed** (*gordijnstof*), o. gmv.; **-haak** (*ronde of s-vormige haak, meest van hoorn, tot sluiting van een klamboe*), m. -haken.
Klamp (*bindlat, bindhout, bindijzer*), m. -en.
Klam'pen (*met klampen aan elkaar hechten*), ik heb geklampt; fig. *iemand aan boord -*, eig. zijn schip enteren, fig. hem dringend om iets verzoeken.
Klam'per, klamp'vogel (*kiekendief*), m. -s; ook:
Klam'vogel (*wouw, kiekendief, roofvogel, die zich vooral met duiven voedt*), m. -vogels.
Klan'der (*kalander, glansmangel*), v. -s.
Klan'deren, zie Kalanderen.
Klandi'zie (Fr. *chalandise: winkelnering*), v. gmv.
Klank (*geluid, toon*), m. -en; *een heldere -, de - van goud- of zilvergeld, de -en der taal; zijn naam heeft een goeden -*, hij is als schrijver gunstig bekend; **-bodem** (muz. *houten kas ter versterking van den toon*), m. -bodems; **-bord** (*preekstoelbord, verhemelte boven een predikstoel*), o. -borden.
Klank'figuren, v. mv.; *de - van Chladni* (1756—1827), geluidsfiguren, ontstaan door trilling van fijn zand op een glazen plaat.
Klank'ladder (muz. *toonladder, toonschaal*), v. -ladders.
Klank'leer (*leer van het ontstaan en den aard der klanken*), v. gmv.; ook: **Phonetiek.**
Klank'maat (*cadans, rhythmus*), v. gmv.; **-meter** (muz. *werktuigje ter bepaling van de lengte der snaren*), m. -s; **-nabootsend** (*den klank weergevend*), bn.: b.v. *krikkak!... daar brak de tak; -e werkwoorden.*
Klank'verdoover (muz. *demper op een viool*), m. -verdoovers; zie Sourdine.
Klank'verschuiving (taalk. *overgang van verwante medeklinkers*, b.v. van *b in v*, van *p in f* enz.), v. -en; *leben - leven; pater-*

father, *vader*; *alba* - *alva*, enz., evenzoo: *ego* - *ik*, *nepos* - *neef*, *ager* - *akker*, enz.; de - leert het verband of de familiebetrekking der Indo-Germaansche talen inzien; de wet der - werd door Jacob Grimm (1785—1863) ontdekt.

Klank'wijziging (spraakk. *overgang van klinkers*), v. -en, b.v. *logen* en *leugen*, *plat* en *pletten*.

Klank'wisseling (spraakk. *verspringing van stamklinkers*), v. -en, b.v. in de hoofdvormen onzer sterke werkwoorden.

Klant (Fr. *chaland*: *vaste kooper in een winkel*), m. -en; ook: *gezel*, *jongmensch*; fig. *een rare* -, zonderling man.

Klap (*slag*), m. klappen; *een* - *met de zweep*.

Klap (*gepraat*, *gesnap*), m. gmv.; *ijdele* -.

Klap (*klep*, *ook van den klepperman*), v. klappen; *met de* - *loopen*, als de melaatschen van vroeger, om te waarschuwen en te bedelen; zegsw. *op de* - *loopen*, er op loopen om ergens aan tafel te komen, juist komen als men ergens aan tafel gaat, in de hoop van ten eten gevraagd te worden.

Klap (*verlies*), m. klappen; *een* - *krijgen*, financieel verlies lijden; *die man kreeg* - *op* -.

Klap'achtig (*snapachtig*, *praatzuchtig*), bn.; *een* -*e oude vrouw*.

Klap'bes (*kruisbes*: *men kan met de hul een klappend geluid maken*), v. -bessen; **-bezie** (*kruisbes*), v. -beziën; *een maatje* -. (C.O); **-besseboom,** m. -en; **-bessestruik,** m. -en.

Klap'brug (*ophaalbrug*), v. -bruggen.

Klap'bus (*proppenschieter*), v. -sen.

Klap'ekster (*blauwe tuinvalk*, fig. *babbelkous*, *klappei*), v. -eksters.

Klap'loopen (*tafelschuimen*, *panlikken*, bij uitbr. *op de beurs van anderen teren en smeren*); zie **Klap** (*klep*).

Klap'looper (eig. melaatsche, die met een klap of klepper loopt om zijn nabijheid te doen kennen: *bedelaar*, *tafelschuimer*), m. -loopers; *hij is een* -, hij is overal, waar wat te halen valt: ook: *bedelaar*; zie **Klap.**

Klap'muts (*gladde ondermuts*: ook *kindermuts*), v. -mutsen; fig. *Klappei*.

Klappei' (afl. van *klappen*, babbelen: *snapster*), v. -en.

Klappei'en (*babbelen*), ik heb -klappeid.

Klap'pen (*een klappend geluid maken*; fig. *babbelen*, *praten*), ik heb geklapt; *met een zweep* -, *het* - *eener dorschmachine*; *deze vrouwen staan den heelen dag te* -. (C.O.)

Klap'per (*klikker*, *prater*), m. -s.

Klap'per (*zeker kantoorboek met naamlijst in alphabetische volgorde van de posten, die in het grootboek voorkomen*), m. -s.

Klap'per (*vuurwerk*, *voetzoeker*), m. -s; *een zevenklapper*.

Klap'per (O.-I. vervorming van *kelapa*, kokosnoot: *kokospalm*, *kokosnoot*), m. -s.

Klap'perboom (*kokospalm*), m. -boomen; *er zijn meer dan 30 millioen* -*boomen op Java en Madoera*; ook: *Klapper*.

Klap'perdop (O.-I. *schaal der kokosnoot*), m. -doppen.

Klap'pereend (*scheleend*, *kwakereend*), v. -eenden.

Klap'peren (*herhaald kleppen*), de tanden hebben geklapperd; *die deur staat te* -; *de zeilen begonnen tegen den mast te* -; **-ing,** v.

Klap'perkruid (*dragon*, *slangenkruid*), o. gmv.

Klap'perman (*klepper*, *nachtwacht*), m. -lieden, -lui; zie Klabak.

Klap'permolen (*klepperend molentje als vogelschrik in veld of hof*), m. -s.

Klap'permelk (O.-I. *melkachtig nat in de kokosnoot*), v. gmv.; zie Klapperwater.

Klap'pernoot (*kokosnoot*), v. -noten.

Klap'perolie (*olie*, *bereid uit de kokosnoot*), v. gmv.

Klap'perrat (*eekhorentje op Java*), v. -ratten; zie Badjing.

Klap'persuiker (O.-I. *kokospalm-suiker*), v. gmv.

Klap'pertanden, ik klappertandde, heb -klappertand; - *van de koude*, *van de koorts*, de tanden trillend op elkaar klappen.

Klap'pertor (O.-I. *boorkever*, *levend op den klapper*), v. -torren.

Klap'pertuin (O.-I. *gaard of park van kokospalmen*), m. -tuinen.

Klap'perwater (O.-I. *zoogenaamde kokosmelk*, *ook klappermelk*), o. gmv.

Klap'roos (*eenjarig papaverachtig onkruid met roode bloemen*, *met wier bladen men een klappend geluid kan maken*), v. -rozen; *de* - *tiert onder het koren en bloeit in Juni en Juli*; heet ook: *korenroos*, *kankerbloem*, *kollebloem*.

Klap'spaan (*molenklapper*), v. -spanen.

Klap'spaan (*klikspaan*), m. en v. -spanen.

Klap'stoel (*veldstoel*, *vouwstoel*), m. -stoelen; ook: **Klep'stoel.**

Klap'stuk (*een stuk rundvleesch van de buikzijde der rib*, *gewoonlijk gekookt in de hutspot*), o. -ken.

Klap'tafel (*ouderwetsche hangoortafel*), v. -tafels.

Klap'touw (*zweepriem*), o. -touwen.

Klap'vlies (*vliezige zelfstandigheid in het dierlijk lichaam*), o. -vliezen.

Klap'wieken (*met de vleugels of wieken klappen*), zij heeft geklapwiekt; *de duiven vlogen* -*wiekend op*.

Kla're (*klare jenever*), v. gmv.; *een glaasje* -.

Kla'ren (*zuiveren*), ik klaarde, heb -klaard; *wijn* -, *olie* -, *suiker* -; fig. *ik zal het wel* -, in orde brengen; **-ing,** v. gmv.

Kla'righeid (*gereedheid*), v. gmv.; **-maken,** in gereedheid leggen.

Klarijn' (*klankbord i. e. instrument*), m. -en.

Klarinet' (*schelfluit*, *houten blaasinstrument*, *in 1690 uitgevonden*), v. -ten; soms **Clarinet.**

Klarinettist' (*klarinetspeler*), m. -en.

Klaroen' (*trompet met schel doordringend geluid*), v. -en; ook *Scheltrompet*; *-geschal*, o. gmv.

Klas'se (*afdeeling eener school*), v. -n; ook: *klas*, v. klassen; **-onderwijzer** (*die met het onderwijs eener klas belast is*), m. -s; **-es',** v. -sen.

Klas'se (*afdeeling van het dierenrijk*), v. -n; *de* - *der zoogdieren*, *der vogels*, *der amphibieën*, *der visschen* (hoofdafdeeling: gewervelde dieren); *de* - *der insecten*, *der duizendpootachtigen*, *der spinachtigen*, *der schaaldieren* (hoofdafdeeling: gelede dieren).

Klas'seboek (*boek in elke klasse eener H. B. S.*, *van een gymnasium enz.*, *waarin de leeraren aanteekening houden van opgegeven werk*, *overtredingen*, *enz.*), o. -boeken.

Klassia'nen (*soldaten van het depot van*

discipline b.v. *te Vlissingen*; *ook in Indië*), m. mv.
Klassikaal' (*dezelfde schoolklas betreffende of in dezelfde klasse gegeven*), bn.; *het onderwijs in onze scholen is thans* -, d. i. niethoofdelijk.
Kla'ter (*ratel, rinkelbel, rammelaar*), v. -s.
Kla'terabeel (*witte populier, esp*), m. -en.
Kla'teren (*rollend, weergalmend klinken*), de donder heeft -klaterd; **-end,** bn.; **-ing,** v.
Kla'tergoud (*zeer dun bladgoud, dat bij het hanteeren ratelt*), o. gmv.
Klau'teren (*klimmen met handen en voeten*), ik heb -klauterd; *op een ruïne* -; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Klau'tervisch (*stekelvinnige visch in Zuid-Amerika, die een tijdlang buiten het water kan leven en tegen boomen tracht op te klauteren*), m. -visschen.
Klauw (*haakvormig uiteinde aan de pooten van roofdieren en roofvogels*), m. -en.
Klau'waard (*hij, die in ± 1300 d. graaf van Vlaanderen was toegedaan, aldus zich noemende naar de klauwen van den Vlaamschen leeuw: zij vormden een politieke partij met Jan Breidel en De Coninck als aanvoerders*), m. -s; zie **Liebaard.**
Klau'wen (*krabben, openrijten*), ik heb geklauwd; fig. harken; **-er,** m. -s; **-ing,** v.
Klau'wen (*met korte streken schaatsenrijden*), ik heb -klauwd; ook: **Krabben.**
Klauwier' (*schroefvormig stengeldeel bij klimplanten*), m. -en; *de -van een erwteplant.*
Klauwier' (*muschachtige zangvogel, zich met insecten voedend*), m. -en; *de blauwe* -, klapekster; *de roodkoppige* -, *de grauwe* -, tuinvalk.
Klauw'zeer (*besmettelijke runderziekte, ontsteking van het huidweefsel nabij de klauwen*), o. gmv.; *het mond- en* -.
Klavaats'hamer (*breeuwhamer, vervormd uit kalfaatshamer*), m. -s.
Klavecimbaal', klavecim'bel (*klavier, ouderwetsche piano*), v. -balen, -bels. vero.
Klavecor'dium (muz. *soort van snarenspeeltuig met klavier*), o. -cordiums. vero.
Kla'ver (*vlinderbloemige plant*), v. gmv.; *in ons land vindt men dertien soorten van* -.
Kla'verblad (*blaadje van de klaver*), o. -bladen; *een - van vieren*, d. i. met vier blaadjes, ook: *Klavervier'.*
Kla'veren (*op kaarten*), v. mv. **-aas,** o. -azen; **-boer,** m. -en; **-heer,** m. -en; **-vrouw,** v. -en; ook: *Klaveraas, -boer, -heer, -vrouw.*
Kla'veren (*klauteren*), ik heb geklaverd.
Kla'vergewas, o. gmv.; **-honig** (nl. *uit klaverbloemen*), m. gmv.; **-hooi** (*gedroogde klaver*), o. gmv.; **-rijk,** bn.: *een -rijke wei.*
Kla'verzuring (*inlandsch gewas onzer bosschen*), v. gmv.; *de - of het koekoeksbrood.*
Klavier' (*soort van tafel-piano*; ook *de rij van toetsen of het toetsenbord van piano of orgel*), o. -en.
Kleed (*dekkleed, vloerkleed*), o. -en; **-je,** o.
Kleed (*kleedingstuk*), o. kleederen, kleeren, kleertjes; *een dames-*, japon; *een zijden* -; *iemand in de kleeren steken*, hem van de noodige kleeren voorzien; zegsw. *dat raakt zijn koude kleeren niet*, dat blijft ver v. z. hart, is hem onverschillig, laat hem koud, raakt zelfs zijn buitenste kleeren niet; *de kleeren maken den man*, naar zijn kleeding wordt men door het publiek beoordeeld, geacht.
Klee'den (*kleeren aantrekken of bezorgen*), ik heb -kleed; *een kind* -; *zijt gij al -kleed voor het bal?* in balcostuum; *de armen* -, *zich* -.
Klee'derdracht (*wat als kleeding gedragen wordt, de wijze van kleeden*), v. -drachten; *een kaart van de -en in ons land.*
Klee'dermaker, kleer'maker, klee'renmaker (*persoon, die kleeren maakt*), m. -s; zie: Tailleur.
Klee'derpracht (*rijkdom of luxe van kleedij, prachtgewaad, kleederdos*), v. gmv.
Kleedij' (*al, wat noodig is om zich te kleeden*), v. gmv.; *hij bezit een rijke* -.
Klee'ding (*het kleeden, kleedij, al de kleedingstukken*), v. gmv.; *geld voor* -, *een nette* -.
Klee'dingmagazijn (O.-I. *depot van militaire kleeding*), o. -magazijnen.
Klee'dingstuk (*een der voorwerpen van kleeding*), o. -stukken; *de jas is een* -.
Kleef (*kleefkruid*), v. gmv.
Kleef, m.; zegsw. *hij is van* -, d. i. geboortig uit de stad *Cleve* of *Cleef*, fig. gierig, met een zinspeling op *kleven*, d. i. het geld kleeft hem aan de vingers: hij houdt meer van den heb dan van den geef.
Kleef'garen (*jaagnet voor snippen*), o. -s.
Kleef'gras (*stekelgras*), o. gmv.
Kleef'kruid (*een soort van walstroo*), o. gmv.
Kleef'middel (*hechtmiddel*), o. -middelen.
Kleef'pleister (*hechtpleister*), v. -pleisters.
Kleef'stof (*plantenlijm*), v. gmv.
Kleem (*leem, klei*), o. gmv.
Kleemsch (*kleverig, pappig*), bn.; *dat brood is* -, niet goed gaar of niet doorbakken; zie Tets.
Kleen (dicht. *klein*), bn.; zelfst. nw.: **-e,** v. -n; *lieve* -, meisje, kind; zie **Kleine.**
Kleer, in samenstellingen als: **-bak,** m. -bakken; **-borstel,** m. -borstels; **-kast,** v. -en; **-klopper,** m. -s; **-maker,** m. -makers; **-makersjongen,** m. -jongens; **-makerstafel** (*plank op schragen, waarop de kleermaker zit te werken, met de onderbeenen gekruist onder zich*), v. -s.
Kleer'koop (*opkooper van oude of gedragen kleeren*), m. -en.
Kleer'scheuren, v. mv.; zegsw. *ergens zonder - afkomen*, zonder schade of nadeel.
Kleer'winkel (*winkel van gemaakte mannenkleeren*), m. -winkels; **-zolder,** m. -s; ook: *kleerenwinkel, kleerenzolder*; zie Confectie.
Klei (*door den stroom fijngemalen berggruis, bergslib*), v. gmv.; *vette* -, *rivier* -, *zee* -.
Klei'aardappel, m. -s; **-boer** (nl. *op de klei wonende*), m. -en; **-groef,** v. -groeven; **-grond,** m. -en; **-haas** (*haas in de kleilanden levende*), m. -hazen; **-laag,** v. -lagen; **-land,** o. -en; **-mortel** (*een soort van cement*), v. gmv.
Klein (*gering van afmeting, niet-groot*), bn. en bw.; *een - huis, een -e jongen, met -e pasjes loopen, - van iemand denken, heb een - weinig geduld, wat schrijft ge -! - maar rein*, niet groot van omvang maar fijn, keurig; *iem. - krijgen*, hem de baas worden; als znw. o. gmv.: *in het - verkoopen*, stuks- of pondsgewijze d. i. en detail; spreekw. *Die het -e niet eert, is het groote niet weerd*, die het geringe versmaadt, zal zelden aan het groote toekomen; spreekw. *Vele kleintjes maken één groote*, alle baten helpen; *men*

moet op de kleintjes passen, kleine uitgaven mijden; *hij is met geen kleintje tevreden*, is veeleischend; *voor geen -tje vervaard zijn*, moed hebben, niet bang zijn; dicht. *kleen.*

Klein'achten (*weinig achting hebben voor, geringschatten*), ik achtte -, ik heb kleingeacht; **-achting,** v. gmv.

Klein'ambtenaarsexamen (O.-I. *klein of licht examen voor burgerlijk ambtenaar of beambte in Indië*), o. -examens.

Klein'-Azië (aardr. *een schiereiland van W.-Azië aan de Middellandsche Zee, behoorende tot het Turksche rijk, met ± 12 millioen bewoners*), o. gmv.

Klein Da'vidje (*een kleine man*), m. gmv.; *de speelman bleek* - (Staring); zie David.

Klein'dochter (*kindsdochter*), v. -dochters.

Kleinduim'pje (*uiterst klein ventje uit een sprookje van Moeder de Gans*), o. gmv.

Klei'ne (*jongetje, meisje*), m. en v. -n.

Kleineeren (*iemands achting of gezag verkleinen*); **-der,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Kleingees'tig (*hechtend aan nietigheden, bekrompen van geest, lichtgeraakt door kleinigheden*), bn.; **-heid,** v. -heden.

Klein'geld (*pasmunt*), o. gmv.

Klein'goed (*koekjes, klein lekkers*), o. gmv.

Klein'geloovig (*wankelend of zwak in het geloof*), bn.; **-geloovige,** m. en v. -n; **-geloovigheid,** v. gmv.

Klein'handel (*handel in 't klein, winkelnering*), m. gmv.; - **-handelaar,** m. -s.

Kleinhar'tig (*laf, angstig, bevreesd*), bn.; **-har'tigheid,** v. gmv.

Klein'heid (fig. *onbeduidendheid, nietigheid*), v. gmv.; *de - van zijn verstand, van zijn plannen.*

Klei'nigheid (*beuzeling, nietigheid*), v. -heden; ook: aalmoes.

Klein'kind (*kindskind*), o. -kinderen; *grootpa met zijn -.*

Klein-kin'derschooltje (*matresseschool*), o. -schooltjes. vero.

Klein'krijgen (*er in slagen om iets klein te maken*), ik kreeg -, heb - kregen; *ik kan die steenbrokken niet* -; fig. iemand vernederen, er onder brengen; zie Klein.

Klein'maken (*tot brokjes maken*), ik heb - gemaakt; *klontjes, kruidnagel* -; *een rijksdaalder* -, wisselen; fig. iemand onderwerpen, hem deemoedig maken; *zich* -, zich erg vernederen of klein voordoen.

Kleinmoe'dig (*laf, zonder moed*), bn., **-e** (*lafaard*), m. en v. -n; **-heid,** v. gmv.

Klei'nood (*kleine schat, klein kostbaar voorwerp b.v. een diamant, parel*), o. kleinooden; fig. *de tijd blijft het - des levens.* (Jonath.)

Kleinoo'diën (*edelgesteenten, parelen*, enz.), o. mv.

Kleinoo'diënschrijntje (*klein en fijn juweelkistje*), o. -s. vero.

Kleins (*zijgdoek, teems*), v. -zen; ook: **Klens.**

Klein'schrift (*klein lettertype*), o. gmv.

Klein'steedsch, bn.; *wat -e manieren! dat zijn -e praatjes*, onbeduidend, bekrompen; zie: Esprit de clocher.

Klein'te (*kleinheid v. gestalte, kortheid van persoon*), v. gmv.; *ach, zijn - reikt tot gindschen bloemstruik niet.* (Staring).

Klein'tje (*jong kind*), o. -s; *en hoe maken het de -s?*

Klein'tje (*iets, dat klein is, dat van weinig waarde is*), o. -s; *vele -s maken een groot*; *doe bij een - dikwijls wat*; *hij is met geen - tevreden, hij is voor geen - vervaard*, heeft veel durf of moed.

Kleinzee'rig (*licht pijn gevoelende*), bn.; *het -lammetje*; **-heid,** v. gmv.

Klein'zen (*laten doorzijgen, filtreeren*), ik heb gekleinsd; **-zer,** m. -s; **-zing,** v. -en; ook: **Klenzen.**

Klein'zoon (*kindszoon*), m. -s, -zonen.

Klem (*voetbeugel, voetangel*), v. klemmen.

Klem (*neuspranger*), v. klemmen.

Klem (fig. *verlegenheid*), v. gmv.; *in de - zitten*, beklemming, benauwdheid; *in de - geraken*, knel.

Klem (fig. *nadruk*), v. gmv.; *hij sprak met kracht en -; iets met - van redenen betoogen; aan een ernstige waarschuwing - bijzetten.* (C. O.)

Klem (*kramp*), v. gmv.; *de - in den mond hebben.*

Klem'haak (timm. *gereedschap der werkbank*), m. -haken; *een kuipers -.*

Klem'men (*nijpen, persen, knellen*), ik heb geklemd; *de deur is vochtig en -t; zich den vinger -*; fig. *klemmend* d.i. bondig: *een - betoog*, afdoend; **-ming,** v. -en.

Klemstaar'tig (spraakk *achtervoegsel met klem of nadruk*), bn., bv.: *heldhaftig, kleineeren*, enz. vero.; *-e woorden.*

Klem'toon (*nadruk, verheffing van toon, accent*), m. -tonen; *op gesloten uitheemsche achtervoegsels valt in den regel de -.*

Klem'toonteeken (spraakk. *aanduidend den nadruk op woord of lettergreep*), o. -teekens; *nog één dag, canapé, is hij er nòg al!*

Klens (*filtreerdoek*), v. klenzen; zie **Kleins.**

Klen'zen, zie **Kleinzen.**

Klep (*overslag, belegstuk*), v. kleppen; *de - van een molen*, onrust, verklikker; *de -pen van muziekinstrumenten, van een hoorn: metalen plaatje op de toongaten er van tot afsluiting der lucht; de veiligheids- van een stoomketel (toestel om stoom uit den ketel te laten bij te groote persing), de - eener pet, van een kepi*, vooruitstekend deel.

Kle'pel (verwant met *kleppen: hamer in de klok*), m. -s; zegsw. *hij heeft de klok hooren luiden en weet niet, waar de - hangt*, hij weet het fijne van de zaak niet.

Klep'hoorn (muz. *hoorn met kleppen*), m. -s.

Klep'kooi (*kooi met kleppen om vogels te vangen*), v. -kooien.

Klep'mand (*boodschapmand met twee kleppen*), v. -manden.

Klep'pel (*klapspaan in een molen*), m. -s.

Klep'pen (verwant met *klap: een kleppend geluid maken door met den klepel tegen den rand van de klok te slaan, bv. bij brand*), ik heb geklept; *hoor die klokken eens -!*

Klep'per (klankn. naar den *klipklap* in zijn draf: *moedig paard, draver, wegens den klipklap*) m. -s.

Klep'per (*nachtwacht, ratelwacht*), m. -s; **-man** m. -lui; ook: **Klepperman.**

Klep'per (*klaphoutje, jongensspeelgoed*), m. -s; *een paar eikenhouten -s.*

Klep'peren (*aanhoudend kleppen*), het heeft geklepperd; *de molens -, dat open luik staat te -, de ooievaars - op velerlei manier*; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en; **-man** (*klapperman*), m. -lui.

Klep'stoel, m. -stoelen; zie **Klapstoel.**

Kleptomaan' (*iemand, die steelt uit ziekelijken aandrang*), m. en v. -manen.
Kleptomanie' (*ziekelijke aandrang tot stelen*), v. gmv.
Klerk (*kantoorbediende, schrijver*), m. -en; zie **Clerus;** in de Middeleeuwen: *clerc* = geestelijke, geletterde, schrijver; **-schap,** o. gmv.
Kler'kenbaantje (O.-I. *postje als schrijver* of *kopiïst*), o. -s; **-gelden** (*schrijfloonen*), o. mv.
Kles'sen, zie **Kletsen.** gmz.
Kles'sing (*lang en smal stuk hout*), v. -en.
Klet (*kleefkruid*), v. gmv.
Klets (*klap, slag*), v. -en; ook als tw. *klets!*
Klet'sen (*met de zweep slaan*; fig. *beuzelpraat houden*), ik kletste, ik heb gekletst; **-er,** m. -s: fig. wauwelen, praten over beuzelarijen, kinderpraat uitslaan. gmz.
Klets'kop (*zeerhoofd*), m. en v. -koppen, plat; ook knaap of meisje daarmee behept.
Klets'kop (*een bruin suikerkoekje met amandelgruis overzaaid*), m. -koppen.
Klets'kous (*snapster*), v. -kousen; *-majoor, -meier*, m. -s: gemeenz. voor *kletser*.
Klets'nat, kles'nat (*doornat*), bn.; *een -natte handdoek, -natte kousen.*
Klets'praatje (*beuzelpraatje*), o. -s; **-tafel** (*O.-I. in de sociëteit de ronde tafel, waaraan in het bitteruur gezellig gepraat wordt*), v. -s.
Klet'teren (*klinken met korten, scherpen klank*), het heeft -kletterd; *de wapenrustingen -, de wapens -, het staal klettert, de dorschvlegels -; de regendruppels -, de hagelkorrels -.*
Kleu'men (*krimpen van kou*), ik heb gekleumd; **-er,** m. -s; **-sch** (*kouwelijk*), bn.
Kleu'nen (*kloppen, slaan*), ik heb gekleund.
Kleur (Fr. *couleur*: *verf, tint*), v. -en; *de schoone - van een schilderij*, koloriet; *de -en van den regenboog*; *er zijn zeven hoofdkleuren*; fig. *de - van een dialect*, toon, tint; *de - van een dagblad*, staatkundige richting; *- toonen, - bekennen*, in het kaartspel een kaart van de kleur bijleggen, fig. zijn meening te kennen geven, vooral op 't gebied van staatkunde of godsdienst; *hij kreeg een -*, blos, werd rood; *- verzaken*, niet bekennen (kaartspel); *een - aan iets geven*, schijn, uiterlijk; zegsw. *iets in geuren en -en vertellen*, zie Geur.
Kleur'doos (*verfdoos*), v. -doozen.
Kleu'ren (*kleur geven, een blos krijgen*), ik heb gekleurd; *een prent -, het meisje - de op dat woord*; **-der** (*schilder, verver*), m. -s; **-ing,** v.; **-sel** (*verf*), o. -s.
Kleu'renblind (*geen kleur kunnende onderscheiden*), bn.; *een spoorwegambtenaar, een spoorwegwachter enz. mag niet - zijn*; **-heid,** v. gmv.; zie Daltonisme.
Kleu'rendruk (*kunst om bij het drukken op de prenten of gravures kleur aan te brengen, chromolithographie*), m. gmv; zie Driekleurendruk.
Kleu'renleer (*theorie over het ontstaan der kleuren*), v. gmv.
Kleu'renpracht (*schoonheid van kleur of tint*), v. gmv.; *de - der Javasche visschen.* (Veth).
Kleu'renschijf (*cirkelvormig toestel, 'twelk draaiend toont, dat de zeven kleuren samen wit opleveren*), v. -schijven.
Kleu'renspectrum (*kleurenbeeld, ontstaan door ontleding der zonnestralen*), o. gmv.
Kleur'houdend, bn.; *deze japonstoffen zijn -*, verschieten niet van kleur.
Kleu'rig (*frisch, gezond, vol kleur*), bn.
Kleur'ling (*afstammeling van negers of inboorlingen en van blanken*), m. en v. -en; ook: *blauwe, liplap*; zie Mulat, Mestiesin W.-Indië; in O.-Indië een Hollander van gemengden bloede.
Kleur'loos (*geen kleur hebbende*), bn.; *zuiver water is -*; fig. *een - looze stijl*, zonder eenig karakter, *een - dagblad*, geen der staatspartijen toegedaan, neutraal.
Kleur'stof (*verfstof*), v. -stoffen; *de chemische -fen dienen in fabrieken tot het verven van wol, zijde, laken, enz.*
Kleur'verandering (*-wisseling, -schakeering*), v. -en; *de - van het avondrood.*
Kleu'ter (*klein, aardig kind*), m. en v. -s; ook **-gat,** o.: *klein -gat* (bis), *wat doet gij in mijn hof?* (Heije).
Kle'ven (*blijven plakken*), het heeft gekleefd; *pek kleeft aan de vingers*; fig. *doen hechten*; **-ing,** v. gmv.
Kle'verig (*plakkerig*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Kle'vig (*kleverig, vochtig*), bn.; *een - sap.*
Kle'wang (O.-I. *Atjineesch wapen, houwdegen, inlandsch zwaard*), m. -s; *ronddolen in vreemde streken met kris en -.* (Mult.)
Klib'ber (*taaie gom, elke kleverige stof*), o. gmv.
Kliek (Fr. *clique*: *bent, club, aanhang*), v. -en; *de gansche -; de hof-; moordenaars en hun -*, samenraapsel van personen.
Kliek (*restje van eten*), v. -en; **-je,** o. -s.
Klie'ken (*fluimen opgeven*; *een kliek op het bord laten*), ik heb gekliekt; **-er,** m. -s.
Klie'kenmaal (*maal van vroeger overgeschoten spijzen*), o. -malen.
Kliek'jesdag, m. -en; *op Donderdag hield moeder -*, de kliekjes werden gegeten.
Klier (*een uit buisjes samengeweven zakvormige, sponsachtige, dierlijke zelfstandigheid*), v. -en.
Klier'achtig (*geplaagd met opzetting van klieren*), bn.; **-heid,** v. gmv
Klier'gezwel (geneesk. *opzetting van een klier*), o. -len; **-ontsteking,** v. -en; **-tering,** v. gmv.: **-ziekte,** v. gmv.
Klie'ven (*splijten, vaneenscheiden met een slag of met kracht*), ik kliefde, heb gekliefd; *het schip klieft de golven, de pijl klieft de lucht.*
Klif (*steile aan den oever, verwant* met *klip*: *hoogte aan de kust, rotssteilte*), o. kliffen; *nu zij (Elize) aan d' oeverkant het overhangend-bestijgt....* (Ter Haar); *het Roode - bij Stavoren.*
Klijf (*klimop*), o. gmv.
Klik (*ondereinde eener geweerkolf*), m. klikken.
Klik (*voorslag eener klok*), m. klikken.
Klik'ken (*aanbrengen, verklikken*), ik heb geklikt; **-ker** (*klikspaan*), m. -s.
Klik'klakken (*weerklinken van voorwerpen, inzonderheid van metaal*), het staal heeft -klikklakt; *hoor die muilen van onze meid eens -, de hoeven der paarden - op den harden weg, de lepels begonnen te -, het - der geldstukken*; - is een klankn. reduplicatie.
Klik'spaan (*klapspaan in een molen, een hout, dat nl. al klappend doet hooren, dat het koren tusschen de steenen vermalen is*), m. -spanen; vandaar:
Klik'spaan (*scheldn. voor knaap of meisje, die iets verklapt of die klikt*), m. en v. -spanen.

Klik'spillen (*lanterfanten, leegloopen*), ik heb geklikspild.
Klim (*het klimmen*), m. gmv.; *een heele - om op dien berg te komen!*
Klim (*klimop*), o. gvm.; zie **Klijf.**
Klimaat' (Fr. *climat: gemiddelde luchts- en weersgesteldheid op een plaats*), o. -maten; bij uitbr.: *het - van Nederland*, is nl. gematigd, veranderlijk, regenachtig, doch gezond; *het - van Europa.*
Klimaat'schieten (O.I. *niets-doen, óók niet denken*). *Mijnheer de Resident zat te -.* (v. R); ook het briesje inademen, een luchtje scheppen onder de galerij.
Klimatologie' (*leer der luchtsgesteldheid, klimaatleer*), v. gmv.; **-logisch** (*op het klimaat betrekking hebbend*), bn.: *-e verschillen, -e veranderingen.* (g = g).
Klim'men (*opklauteren, opstijgen*), ik klom, heb en ben -klommen; *in een boom -, in den mast -*; **-mer,** m. -s; **-ming,** v. -en.
Klim'men, o. gmv.; *bij het - der jaren*, als het getal levensjaren groot wordt.
Klim'mend, dw. en bn.; *bij de Franken moest recht gesproken worden bij -er zon*; *-e planten*, d. i. klimplanten; *een -e leeuw*, wapenk. een leeuw, op de achterpooten zich opheffend.
Klim'mer (*klimop, klimmerplant*), *m.* -s; *'t festoen van - langs den muur.* (Staring); **-blad,** o. -en; **-kruid,** o. gmv.
Klim'merblad, klem'merblad (*klimopblad*), o. -bladen; **-kruid** (*klimop*), o. gmv.
Klimop' (plantk. *klimmende heester*; *hij hecht zich door worteltjes aan boomen en muren, houdt drie jaar hetzelfde blad*), m. gmv.
Klimop' (*het loof van den klimop*), o. gmv.
Klimop'staf (myth. *de met klimopranken omslingerde staf van Bacchus en v. d. bacchanten*), m. -staven.
Klim'vogels (*orde van vogels met twee teenen vóór en twee achter*), m. mv.; *de papegaai en de specht zijn -.*
Kling (*lemmer, blank of staal van de sabel*), v. -en; zegsw. *de bezetting over de - jagen*, d. i. *met de kling of het lemmer dooden*, geen kwartier geven, afmaken.
Kling (*Voorindisch koopman*), m. -en.
Klin'gel (verwant met *klinken*: *bel, belletje*), m. -s. vero.
Klin'gelbuil (*kerkzakje, met een klingel of bel er onderaan*), m. -builen.
Klin'gelen (*het klinken van belletjes of schelletjes*), het heeft geklingeld; *de bellen der rammen of der paarden -.*
Klin'gelingeling' (*klanknabootsing van hard bellen*), tw.
Klin'gen (*kale duinheuvels*), v. mv.; *deze burcht.... dáár (omsingeld) van barre -.* (St.)
Kliniek' (geneesk. *inrichting bij een academie, waar de medische studenten de ziekten aan bed practisch kunnen bestudeeren*), v. -en; *de heelkundige -, een oogheelkundige -*; ook *operatie- of werkzaal van een oog- of oorarts*; zie Cliniek.
Kli'nisch (eig. *wat tot het bed behoort*), bn.; *een -e les*, welke in een hospitaal aan het bed der zieken gegeven wordt; ook: Clinisch.
Klinist', m. -en; ook: Clinist.
Klink (*klap, oorveeg die klinkt*), m. -en.
Klink (*staafje of ijzeren boutje*), v. -en; *de - van een deur*; *de - oplichten*, de deurklink uit den haak lichten, de deur openen.
Klink (*drieh. stukje in breiwerk*), v. -en.
Klink (*omgeslagen eind van een ijzeren bout*), v. -en; **-bout** (*-nagel*), m. -en.
Klink'dicht (*14-regelig dichtstukje van vier coupletten*), o. -dichten; zie: Sonnet.
Klin'ken (*klank geven*), het klonk, heeft geklonken; *zijn stem klinkt helder, die tonen - valsch, de stoomfluit -t ver, -de munt*, contant geld; *een -d bewijs*, scherts. geld om iem. over te halen; *laat ons samen eens -*, bij het drinken de romers tegen elkaar tikken; *de Heiland werd aan het kruis geklonken*, genageld; fig. *de zaak is beklonken*, is beslist, is afgedaan, heeft haar beslag.
Klin'ken (*omklinken, vastslaan*), ik klonk, heb geklonken; *een bout, een taaien spijker -*, d. i. hem door hameren een tweeden kop geven om b. v. twee platen ijzer te verbinden bij stoomketels, enz.; zie Klinknagel.
Klin'ken (*omzwikken, omslaan*); *de hooiwagen was tot -s geladen*; *mijn voet is omgeklonken.* Vl.
Klin'ker (spraakk. verwant met *klinken*: *spraak- of taalklank, ontstaan door trilling der stembanden*), m. -s; *de aa is een -, onze taal bevat zeven -s.*
Klin'ker (*metselsteen, baksteen*), m. -s; *een -pad, een -weg, een rollaag van -s.* (C. O.)
Klin'kerd (*sonnet*), m. -s; zie **Klinkdicht:** beide in de 17e eeuw in gebruik.
Klin'kerpad (*smal pad aan weerszijden der dorpsstraat, van klinkers of baksteenen gemaakt*), o. -paden; **-weg,** m. -en.
Klinket' (*kleine deur in een poort*), o. -ten.
Klink'klaar (*zeer klaar, louter*), bn.; *-are onzin, - goud*; *in -klare boter gebakken.*
Klink'klank (*klatergoud, valsche edelsteenen*; fig. *woorden of verzen zonder zin*), m. gmv.; *een redevoering vol -.*
Klink'letter (spraakk. *klinker, vocaal*), v. -letters.
Klink'nagel (*ijzeren bout met twee koppen tot verbinding van ijzeren platen*), m. -nagels.
Klink'werk (*omgeklonken werk of ijzer*), o.
Klip (*steile, harde rots, aan of in zee*), v. klippen: *een blinde -*, nl. onder den waterspiegel; fig. hinderpaal, beletsel, oorzaak tot ondergang; zegsw. *tusschen de -pen door*, met vermijding van allerlei gevaren; *hij liegt tegen de -pen aan*, zeer onbeschaamd; **-achtig,** bn.: *een -e kust*, met klippen bezet.
Klip'das (*dikhuidig zoogdier in Afrika, niet grooter dan een konijn*), m. -dassen; *er zijn vier soorten van -dassen, niet eene er van leeft in ons land.*
Klip'geit (*gems*), v. -en; **-kop** (*alpenraaf*), m. -pen; **-muis** (*Siberische muis*), v. -muizen.
Klip'per (*lang, smal, snelzeilend koopvaardijschip met drie masten*), m. -s; *de eerste -s waren N.-Amerikaansche schepen.*
Klip'pertanden (*met de tanden klappen*), ik heb -klippertand; zie Klappertanden.
Klip'steen (O.-I. *koraalachtige steen*), m. -en.
Klip'visch (*zeevisch, orde der stekelvinnigen*), m. -visschen; *de - leeft in de keerkringszeeën, vele -visschen zijn fraai gekleurd.*
Klip'zout (*steenzout, vermengd met gips, klei, mergel*, enz.), o. gmv.
Klip'zwaluw, v. -zwaluwen; zie Salangaan.

Klis (*samengesteldbloemige*: *kladdewortel het klissekruid*), v. -sen; *de gewone -, de kleine -, de viltige -*; ook: *-kruid, -plant*; verder: de stekelige en kleverige knop van dat kruid: *de jongens gooiden met -sen*; zegsw. *die lui hangen aan elkaar als een -*, zijn nauw verkleefd.
Klis (*verwarde knoop, samengewarde massa*), v. -sen; *een - menschenhaar*; ook: *Klit.*
Kliseer'beitel, m. -s; **-schaaf** (*dienende tot het maken van lijstwerk*), v. -schaven.
Klis'klas (*smalle strook kant als tusschenzetsel*), o. gmv.
Klis'kruid, klis'sekruid (*plant*), o. gmv.
Klis'sen (*in de war zitten*), het is geklist.
Klis'sen (zich) (*vastmaken, vasthechten*), kliste, heeft geklist; *het kind -te zich aan haar.* (V. Lov.). Vl.
Klisteer' (*lavement, darmspoeling*), v. -en.
Klisteeren (*een lavement zetten, inspuiten*); **-spuit,** v. -en.
Klit (*kladdewortel*), v. klitten; ook: **Klis.**
Klits, klats, klets, tw.: klankn. aanduiding van een geluid.
Klits (*wijfjeshond*), v. -en; ook: *Klitse.*
Kli'won (O.-I. *tusschenpersoon tusschen het Bestuur en de dorpshoofden*), m. -s; *de - heeft gewoonlijk het opzicht over gemeentelijke publieke werken, regeling van heerendiensten*, enz. (Max Hav.)
Klod'der (*klomp, massa*), v. -s; *een - vet, het vet zit er bij -s aan.* gew.
Klod'der (*borreltje, zoopje*), v. -s; -tje, o. -s.
Kloek (*kip met kuikens*), v. kloeken; *een - met twaalf kuikens*, gew.; zie Klok.
Kloek (*flink, moedig*), bn. en bw.; **-heid,** v.
Kloekhar'tig (*moedig*), bn. en bw.; **-heid,** v.
Kloekmoe'dig (*dapper, onversaagd*), bn. en bw.; **-heid,** v. gmv.
Kloekzin'nig (*schrander*), bn. en bw.; **-heid** (*vernuft*), v. gmv.
Kloen (verwant met *kluwen*), o. -en. gew.
Kloet (*kalkstok, plonsstok*), m. -en.
Kloet (schipperst. *vaarboom, schippersboom*), m. -en. vero.
Kloe'ten (scheepst. *boomen, voortduwen*), ik heb het schip gekloet; **-er,** m. vero.
Klok (*broeihen*), v. klokken. gew. **Kloek.**
Klok (*klokbloem*), v. -ken; ook: *Klokje.* o. -s.
Klok, tw.; *bij 't overschenken gaat het klok, -, -!* klanknabootsing.
Klok (*zeker dof keelgeluid*, ook *slok*), m. klokken
Klok (*metalen bel in den toren*), v. klokken; de grootste klok is die van Moskou met een gewicht van 443700 pond, zij staat aan den kremlinvoet en werd nooit opgehangen; *het luiden der -*; spreekw. *Hij heeft de - hooren luiden en weet niet, waar de klepel hangt*, hij weet het fijne van de zaak niet; verder: *bel, schel*: *het klinkt als een -*, er is niets op aan te merken; zegsw. *aan de groote - hangen*, alom bekend of ruchtbaar maken; **-gebom,** o. gmv.: *Geen - gebom, uit hollen Dom!* (Bild.); **-gelui,** o. gmv.
Klok (*uurwerk, slingeruurwerk*), v. klokken; *een staande -, een Friesche -, op de - zien, de - slaat.*
Klok (*glazen stolp*), v. klokken; *de - van een luchtpomp.*
Klok'bloem (*plant met klokvormige bloem*), v. -bloemen; ook: Akolei.
Klok'diertje (*zeker afgietseldiertje*), o. -diertjes; ook: **Infusie-diertje.**
Klok'-en-ha'merspel (*zeker gezelschapsspel voor jongeren*), o. -spellen; het spel heet naar de fig. op twee van de vijf plaatjes.
Klo'ker (*pijpenwroeter*), m. -s.
Klok'hen (*broeikip*), v. -hennen; zie Klok.
Klok'huis (*perkamentachtig zaadhuis van appels, peren en kweeën*), o. -huizen.
Klok'huis (*deel van den toren, waar ééne klok hangt*), v. -huizen; *klokhuizen zijn er meer dan klokkenhuizen.*
Klok'je (*paarsachtig voorjaarsbloempje*), o. -s.
Klokkebei' (*blauwe boschbes*), v. -en, gew.; ook: *Blauwbes.*
Klok'kegalg (*toestel, waarin de klok hangt*), v. -en.
Klok'ken (*een klokkend keelgeluid maken*), ik heb -klokt.
Klok'kengelui (*gelui met twee of meer torenklokken*), o. gmv.; **-luider,** m. -s.
Klokkenist' (*bespeler der klokken*), m. -en.
Klok'kenspel (*beiaard*), o. -spellen; *Antwerpen heeft een beroemd - op den grooten toren*; zie Carillon.
Klok'kenspeler (*muzikant, die het klokkenspel bespeelt, klokkenist*), m. -spelers.
Klok'kenspijs (*metaalmengsel van koper en tin d.i. brons, waaruit torenklokken gegoten worden*), v. gmv.; ook: **Klok'spijs.**
Klok'kereep (*touw om de klok te luiden*), m. -en; ook: **Klok'reep.**
Klok'kestoel (*stellage, waarop of waarin de torenklok hangt*), m. -en; **-toren,** m. -s.
Klok'opwinder, m. -opwinders; *de - bezigt bij zijn werk een zwengel*; ook: *-ophaler.*
Klok'poliep (*een soort van straaldier*), v. -en.
Klok'reep, klok'kereep, m. -reepen; ook: **Klok'zeel.**
Klok'slag (*slag van een klok*), m. -slagen; *ik was daar met - van twaalf*, d. i. toen de klok twaalf sloeg; *hij kwam - zes*; *ik telde in mijn slapeloosheid trouw al de -slagen.*
Klok'spijs, v. gmv.; zie **Klokkenspijs.**
Klok'spijs (*lichte kost, waar geen kauwen bij noodig is*), v. gmv.; bij uitbr. lekkernij: *dat gaat er in als -*, de honger doet het lekker smaken; fig. gemakkelijk werk, lichte studie, meest met ontkenning: *dat gedicht van Vondel is geen -*; *wiskunde is geen -.*
Klok'vormig, bn.; *de bloem der haagwinde is -*; *de bloem van de cactus is -.*
Klok'winde (*haagwinde, haagbloem*), v. -winden.
Klok'zeel (*klokkereep of -touw*), o. -en; fig. *iets aan het - hangen*, alom bekend maken.
Klom'mer (*leugen, verzinsel*), m. gmv. w. g.
Klomp (*holsblok, houten schoeisel*), m. -en; *in landelijke streken draagt men algemeen -en*; zegsw. *met de -en op het ijs komen*, niet goed beslagen ten ijs of voor den dag komen; **-laars** (*klomp, waaraan een laarzeschacht*), v. -zen: *den rietsnijder bewijzen de -laarzen grooten dienst.*
Klomp (*kluit, klont, brok*), m. -en; *een - aarde, een -je suiker, een - vleesch.*
Klom'penbal (*bal voor het plebs*), o. gmv.; **-dans,** m. -en.
Klom'penmaker (*iem., die klompen maakt*). m. -s; **-makerij',** v. -en; **-winkel,** m. -s,
Klomp'visch (*maanvisch*), m. -visschen; *de - leeft in den Atlantischen Oceaan en in de Middellandsche Zee*; zie ook Kogelvisch.
Klomp'voet (*misvormde voet*), m. -voeten; zie Horrelvoet.

Klondy'ke (aardr. *landstreek, gelegen in Canada* (*N.-Am.*) *en wel aan de grenzen van Alaska, niet ver van den Noordpoolcirkel: met een zeer guur klimaat, beroemd om zijn goudvelden*), o. (y = ie).
Klon'gel (*lap, lor, vod*), v. -s; zie **Klungel.**
Klon'gelen (*beuzelen, knoeien, slecht werken*); zie **Klungelen.**
Klo'nisch (geneesk. *één oogenblik durend*), bn.; *-e krampen*; zie **Tonisch.**
Klont (*kluit*), v. -en; *een - aarde, een - suiker*: -je, -s; *een - meel, een - boter.*
Klon'ter (*gestold vocht in een vloeibare massa*), m. -s; **-achtig** (*klonterig*), bn.
Klon'teren (*brokkelig worden, verdikken*), het is -klonterd; *de melk gaat -*, tot klonters worden.
Klont'je (*brokje kandij*), o. -s; zegsw. *zoo klaar als een -*, zeer duidelijk.
Klon'tong (O.-I. *Chineesche marskramer*), m. -s.
Kloof, klo've (*gaping, spleet*), v. kloven; fig. *er is eene groote - tusschen hen ontstaan*, verwijdering.
Kloos, Willem, geb. 1859 te A'dam, medeoprichter van den *Nieuwen Gids*, dichter: *Verzen* (*1894*), *Nieuwe Verzen* (*1895*), en prozaschrijver.
Kloos'ter (Lat. *claustrum* d.i. opsluiting, omsloten plaats: *verblijf voor geestelijke zusters, paters*, enz.), o. -s; zegsw. *op de -s reizen*, fig. bij vrienden, op reis, een onderdak zoeken.
Kloos'terbalsem (*zekere soort v. balsem, die aan de eerste vervaardiging in een klooster zijn naam dankt*), m. gmv.
Kloos'terbier (*bier uit het Trappistenklooster te Tilburg*), o. gmv.; (soorten), o. -en.
Kloos'terbroeder, m. -s; **-cel** (*kamertje*), v. -cellen; **-gelofte** (*gelofte van gehoorzaamheid*), v. -n. **-gewaad** (*kleed*), o. -gewaden; **-latijn** (*het Latijn der middeleeuwen in tegenstelling van klassiek Latijn*), o. gmv.
Kloos'terling (*bewoner van een klooster*), m. en v. -en; v. ook **-e.**
Kloos'termoeder (*overste in een vrouwenklooster, leidster*), v. -s; **-muur** (*ringmuur om een klooster*), m. -muren; **-orde** (*geestelijke orde*), v. -n; **-overste** (*het hoofd van één of meer kloosters*), m. en v. -n; **-regel** (*een der voorschriften in het klooster van kracht*), m. -s; **-school** (*inrichting van onderwijs, aan een klooster verbonden*), v. -scholen; **-straf** (*de straf of tucht, die in 't klooster kan opgelegd worden*), v. -fen; **-tucht** (*de strenge leefwijze in een klooster*), v. gmv.; **-vader** (*de abt, het hoofd, de prior van een klooster*), m. -s.
Kloos'terwet (*al de kloosterregels samen, de statuten*), v. -wetten; **-wezen** (*alles, wat op de kloosters en 't kloosterleven betrekking heeft*), o. gmv.; **-zuster** (*geestelijke zuster of religieuze in een klooster*), v. -zusters.
Kloot (*aardbol, kogel, sfeer*), m. -en; **-sch** (*bolvormig*), bn.; **-vormig,** bn. vero.
Kloo'ven (afleiding van *klieven*, het bet. *doen splijten*), ik heb -kloofd; *hout -, diamant -*; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Klop (*klap, doffe slag*), m. kloppen; *een - op de deur geven; - geven, krijgen*, d.i. slaag; zegsw. *de - is er op*, zij is 28 jaar: de goudgulden of 28 had een dutje in als kenteeken van echtheid.
Klop (*zustertje*), v. kloppen; zie Klopje.
Klop'geest (spiritisme: *opgeroepen geest, die tikt of klopt en zóó zijn tegenwoordigheid doet blijken*), m. -geesten; **-geesterij'** (*spiritisme*), v. gmv.
Klop'jacht (*groote drijfjacht*), v. -jachten; *een - houden op vossen, op wolven.*
Klop'je (*begijntje, zustertje*), o. -s.
Klop'kever (*gestreepte houtkever*), m. -kevers; zie Kloptor.
Klop'partij (*vechtpartij*), v. -partijen.
Klop'pen (*slaan, tikken, ranselen*), ik heb -klopt; *ons -t het hart.... bij 't rijzen van dien toon.* (Tollens); *die pols -t te snel*; *een vloerkleed -*, uitslaan; *wie -t daar aan de deur?* tikt; *ze hebben den vijand erg geklopt*, geslagen, gmz.; **-ping,** v. -en.
Klop'pen (*overeenkomen*), het heeft -klopt; *die cijfers -, de eindsommen -, de rekeningen - met het boek*, sluiten.
Klop'per (*werktuig om mee te kloppen*), m. -s; *een ouderwetsch huis met een - op de deur*; *geef mij den kleer- eens*; *een matten-.*
Klop'per (*bijl zonder blad om den bast van het akkermaalshout los te kloppen*), m. -s.
Klop'per (*morgenwekker*), m.; zie Porder.
Klopstock, Friederich Gottlieb, 1724-1803, Duitsch heldendichter: *Messiade* (1746).
Klop'tor (*doodenkloppertje*), v. -torren.
Klop'zee (*stortzee, hooge bruisende golf*), v. -zeeën.
Klos (*langwerpig houtrolletje*), m. -klossen; *een - garen*; -je, o. -s.
Klos (*rolletje*; ook *beugelbal*), m. klossen.
Klos (nat. *cilindertje van hout of bordpapier, waaromheen met zijde of wol omwoeld koperdraad is gewonden*; *inductie-rol*), m. klossen.
Klos'baan (*kolfbaan*), v. -banen. Vl.
Klos'beitel (*houten handspaakje om in de beugelbaan den bal te slaan*), m. -beitels. Vl.
Klos'sen (*i. d. klosbaan spelen*), ik heb -klost.
Klos'sen (*garen op een klos winden*), -klost.
Klos'sen: *met de klompen -*; ook **Klotsen.**
Klots' (*klotsing of botsing van twee ballen tegen elkaar*), m. -en.
Klot'sen (*botsen, bonzen, het slaan der golven*), het klotste, heeft -klotst; *het zeewater klotst tegen den dijk, het - der baren, de wateren - tegen het huis, de riemen - in het water*; **-ing,** v. -en.
Klot'sen (*loopen met zware en lompe stappen*), ik klotste, heb -klotst; *de werklieden - in mijn huis langs trap en gangen*; *de hoefslagen - op den harden weg*; **-ing,** v. -en.
Klo've, v. -n; zie **Kloof.**
Klovenier', kolvenier' (*kolfdrager, oud-A'damsch boogschutter*), m. -s. vero.
Kloveniers'burgwal (*gracht in Amsterdam, waarbij de -doelen was*), m. gmv.
Kloveniers'doelen (*vroeger vereenigingsplaats der boogschutters v. Amsterdam*), m. -s.
Klucht (*tooneelspel kort van beloop met laag-comischen inhoud*), v. -en; *een dolle -*; zie *Sotternie. Onze letterkunde heeft nog zes -en uit de 14e eeuw*, waaronder *die Bussenblazer*; *de -en van Coster en Bredero uit de 17e eeuw*; bij uitbr. *boert, grap, aardigheid.*
Klucht (*menigte, troep*), v. -en; *een - schapen* (op de Drentsche hei); *een groote - patrijzen.* (C. O.)
Kluch'tig (*aardig, boertig, grappig*), bn. en bw.; *een - voorval, hij keek mij - aan*; **-heid,** v. gmv.

Kluft (*kloof*; *buurt*, *wijk*; *oprit*; *troep*), v. -en; **-heer** (*wijkmeester*), m. -en; **-predikant** (*buurtpredikant*), m. -en. vero.
Kluif (*het kluiven*), m. gmv.; fig. *er is een heele - aan*, een heel werk, veel arbeids.
Kluif (*klauw*), v. -ven; *de arend had het duifje in zijn kluiven.*
Kluif (*beentje*, *waaraan eenig vleesch zit*), v. kluiven; *dat is een lekkere -.*
Kluif'fok (scheepst. *voorfok*, *zeil aan den voormast*), v. -fokken.
Kluif'hout (scheepst. *verlengstuk v. d. boegspriet*), o. -houten; *het - is rond en in het midden het dikst*; ook: *Kluiverboom.*
Kluif'je (*kluifbeentje*, *kleine kluif*, *lekker brokje*), o. -s.
Kluis (*cel*, *eenzame woning*, *b.v. van een kluizenaar*), v. -zen.
Kluis (*brandvrij keldergewelf*), v. kluizen.
Kluis'gat (scheepst. *opening aan weerszijden van den voorsteven om er den ankerketting door te vieren*), o. -gaten; fig. *de -gaten*, de oogen, (in matrozentaal.)
Kluis'ter (*boei*), v. -s; *iemand in de -s slaan*, *iemand de -s aanleggen.*
Kluis'teren (*boeien*, *in kluisters slaan*), ik heb gekluisterd; **-ing,** v. -en.
Kluis'terstraf, v. gmv.; de - was een lijfstraf voor dieven, lasteraars, enz.; de delinquent werd met handen en voeten in een schandblok gesloten en prijsgegeven aan de plagerijen van voorbijgangers en straatjeugd.
Kluit (*inlandsche strandvogel*, *strandruiter*, *sabelbekvogel*), m. -en.
Kluit (*klomp aarde*), v. -en; zegsw. *hij is uit de -en gewassen*, groot geworden, flink gegroeid.
Kluit (*kluchtspel*), v. -en. vero.
Klui'tenbreker (*werktuig*, *rolblok*), m. -s.
Kluit'je (*klein klompje of brokje aarde*), o. -s; *een - boter*; zegsw. *iemand met een - in 't riet sturen*, hem met een kleinigheid of halve toezegging tevreden stellen of van zich af schuiven.
Klui'ven (*afknagen*), ik kloof, heb gekloven, ook: ik kluifde, heb gekluifd; *aan een beentje -*, pluizen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. gmv.
Klui'ver (scheepst. *driehoekig voor- of achterzeil*), m. -s.
Klui'verboom (*verlengstuk van den boegspriet*, *kluifhout*), m. -boomen.
Klui'zen (*afgezonderd leven*), ik heb gekluisd.
Klui'zenaar (*bewoner van een kluis*), m. -s, -aren; zie Heremiet.
Klun'gel (*nietswaardig voorwerp*, fig. *straatmeid*), v. -s; ook: Klongel.
Klun'gelen (*verspillen*, *verbeuzelen*, *broddelen*, *knoeien*), ik heb geklungeld; **-werk** (*knoeiwerk*), o, gmv.; ook: **Klongelen.**
Klup'pel (*knuppel*, *kneppel*, *dikke knoestige stok*), m. -en, -s.
Klup'pelen (*afranselen*, *doodslaan*), ik heb geknuppeld; *de kat -*, een verouderd boerenspel; zie Katknuppelen; **-aar,** m. -s.
Klup'pelkoek (*lange*, *smalle koek*), m. -en.
Klup'pelspel (*gezelschapsspel*, *waarbij het de vraag is om uit een reeks van lichtbeweegbare staafjes of kegeltjes er één weg te halen, zonder de andere aan te raken of te beroeren*), o. -spellen; ook: **Knibbelspel.**
Klup'pelvers (*vers met een refrein*; *vroeger stokvers*), o. -verzen; zie **Knittelvers.**
Kluts (*slag*), v.; zegsw. *de - kwijt zijn*, van de kluts, van den slag af zijn, geen slag meer houden met anderen, fig. den draad kwijt zijn, niet meer weten wat men doet.
Kluts'ei (*geklopt ei*), o. -eieren.
Klut'sen (verwant met *klotsen*: *slaan*, *kloppen*), ik heb geklutst; *eieren -.*
Klu'wen (*een bal garen*), o. -s; *een - wol*, *een - sajet*; zie 't gewestelijk *Kloen.*
Klu'wenen (*garen tot een kluwen opwinden*), ik heb -kluwend.
Klys'ma (*lavement*, *inspuiting*), o. -'s; zie **Klisteer.**
Knaag'dier (*een orde onder de zoogdieren*), o. -dieren; *de muis*, *de rat*, *de haas*, *de bever zijn -dieren*: zij hebben twee paar lange, scherpe snijtanden.
Knaap (*jongen*, *knecht*), m. knapen.
Knaap (*een soort stander*), m. knapen; *Keesje hing met een diepen zucht den rok van mijn oom over den -.* (C. O.)
Knaap (O.-I. *driepootig tafeltje*, *gueridon*), m. knapen.
Knaap'jeskruid (*volksnaam v. h. standelkruid*), o. gmv.
Knab'belen (*met de voorste tanden gaandeweg afbijten*), ik heb -knabbeld; *de kinderen zaten op een harde korst te -*, met kleine beten afknagen; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Kna'gen (*knabbelen*), ik heb geknaagd; *muizen*, *ratten*, *wormen -*, *de hond knaagt aan een been*, *de tanden stomp -*; fig. *de zorgen - aan zijn geluk*; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Knak (*breuk*, *scheur*), m. knakken; *door het kokend water kwam er een - in 't glas*; fig. *zijn gezondheid heeft een - gekregen*; *het prestige van Rusland heeft een - gekregen*, groote schade, erg nadeel.
Knak (*boos*, *verstoord*), bn.; *hij was -.*
Knak, tw.; *-, en de tand was er uit!* klank.
Knak'ken (*knikken*, *breken*), ik ben en heb geknakt; *zijn gezondheid is geknakt*, ondermijnd; *die bloemstengel is geknakt*, gebroken; *hij liet zijn hoofd op de borst vallen als een geknakte bieze.* (C. O.); **-king,** v. -en.
Knal (*kort afgebroken geluid*), m. knallen; *de - van een geweer*, *van den donder*, felle slag.
Knal'bonbon (*bonbon met knalzilver*, *dat met een lichten klap ontploft bij lostrekking*), o. -bonbons.
Knaf'effect (fig. *beeld aan vuurwerk ontleend*: *uitwerking verkregen door bombast*, *door holle woorden*, *welke de onnadenkende menigte voor een oogenblik treffen*, *en in vervoering brengen*), o. -effecten; *deze volksredenaar eindigt steeds met -.*
Knal'gas (*mengsel van twee deelen waterstof en één deel zuurstof*), o. gmv.; **-vlam,** v.
Knal'kwik (*knalkwikzilver*, *slagkwik*). o. gmv.; *een slaghoedje met -.*
Knal'len (*ontploffen*, *losbarsten*), het heeft geknald; *de geweren -*, *de musketten*, *de karabijnen -*; *de champagnekurken -.*
Knap (*slag*, *geluid*), m. knappen.
Knap (*welgevormd*, ook *vlug*), bn. en bw.; **-heid,** v.; **-jes** (*handig*), bw.
Kna'penlied (*jongenslied*), -o. -liederen; **-leeftijd** (*nl. van 10—15 jaar*), m. gmv.
Knap'jes (*netjes*, *proper*), bw.; *zich - kleeden*; ook: vlug, flink, zonder dat er iets op aan te merken is: *dat heb je - gedaan.*
Knap'kers (*soort van late kers*), v. -kersen.
Knap'koek (*zekere hardgebakken koek*), m. -

-koeken; als stofnaam, v.: *Hou je van -?* zie Kroketje.

Knap'pen (*bersten, kraken*), ik heb en het is geknapt; *dat lampeglas zal -, het mutsaardhout ligt te - op den haard; de hond deed de beenderen -.*

Knap'per (*iets, dat knapt*), m. -s; *een - is een knapkoek, een knapkers, een knapbus*; ook gew. een rolletje van 50 cents, of van 40 kwartjes, of van 50 dubbeltjes.

Knap'peren (*aanhoudend knappen, doen knappen*), ik heb geknapperd; *een -d vuurtje.*

Knap'zak (*tasch voor eten, bedelzak*), m. -ken.

Knar (*oude boomtronk*), m. -ren; fig. stokoud mensch.

Knar'pen (*knarsend geluid maken*), het knarpte, heeft geknarpt; *het rijtuig -te op de kiezels.*

Knar'ren (*een krakend geluid maken*), het knarde, heeft geknard.

Knars'been, knar'sebeen (*kraakbeen*), o.; -beentje, o. -s.

Knar'sen (*stroef en krassend klinken*), ik knarste, heb -knarst; *op de tanden -; een oud slot laten -; een oude deur knarst op hare hengsels*; **-ing,** v. -en; ook Knersen.

Knar'setanden (*met de tanden knersen*), ik heb -knarsetand; **-ing,** v.; foutief: *tandenknarsen*; ook *Kner'setanden.*

Knas'ter (*korf van gevlochten riet, waarin tabak verzonden wordt*), m.-s; zie: **Kanaster.**

Knas'ter (*varinatabak in bladen*), v. gmv.

Knauw (*beet, stoot, hap*), m. -en; fig. *een - geven*, benadeelen, schaden; *een - krijgen*, beschadigd worden: *het verguldsel had een leelijken knauw gekregen.* (C. O.)

Knau'wen (*met de tanden bewerken*), ik heb geknauwd; *aan een been -, zoethout -*; fig. afmatten: *het bestijgen en afdalen van twee hooge bruggen had hem vrij wat geknauwd.* (C. O.); **-er,** m. -s; **-sel,** o. -s.

Knecht (*mannelijke bediende, handwerksgezel*), m. -s of -en; zegsw. *zoo heer, zoo -!* aan den bediende kent men den meester; *de oude - blijven*, het niet verder brengen; *-je, -ke, -ken*, o.: *-jes, -kes, -kens.*

Knecht (vroeger: *weerbaar of gewapend man*), m. -en; *een lans-, een wapen-.* vero.

Knecht (*bij overdracht: voorwerp, dat dienst bewijst*), m.; *een stomme -*, een aanrechttafeltje; *een laarzen-*, om er de laarzen op uit te trekken; *een kleeren-*, kleerknaap.

Knech'telijk (*slaafsch, kruipend*), bn. en bw.

Kne'den (*al persende dooreenwerken*), ik kneedde, heb gekneed; *het deeg -, klei -*; **-er** (*persoon, die kneedt*), m. -s; **-ing** (*de daad van kneden*), v. gmv.: *de - van het deeg.*

Kneep (verwant met *knijpen: heimelijke neep*), v. knepen; *zij gaf het kind een - in den arm*; fig. list, booze toeleg; ook, het geheim van iets: *ik heb de - al beet, ik heb er de - van weg*; zegsw. *daar zit 'm de -*, daar knijpt het, zit de moeilijkheid.

Knees (*adellijk persoon, hooge Russische edelman in Rusland en Polen*), m. kneezen.

Kneipp, Sebastiaan, 1821—'97, pastoor te Wörishofen in Beieren, stichter eener nieuwe *Wasserheilmethode.*

Kneip'pen (*de waterkuur volgens wijlen pastoor Kneipp doen*), ik heb -kneippt.

Kneipp'kuur (*geneeswijze naar de voorschriften van wijlen pastoor Kneipp*), v. gmv.

Kne'kel (bijvorm van *kneukel: doodsbeen, bot*), m. -s.

Kne'kelhuis (*beenderhuis op een kerkhof*), o. -huizen.

Knel (*beklemming*), v. gmv.; *hij zit in de -*, moeilijkheid; ook: *klem, val, vosseknip.*

Knel'len (*klemmen, drukken, nijpen*) ik heb gekneld; *waar knelt hem de schoen?* waar zit de oorzaak van zijn verdriet; *een -d juk*, drukkend, prangend; *een -de belasting*; **ling** (*het knellen*), v. -en.

Kne'pig (*nauwsluitend*), bn.; *een - jurkje.*

Knep'pel, Knep'pelen; verwant met **Knuppel, Knuppelen.**

Kner'ren (verwant met *knarren: knersen, krassen*), het knerde, heeft geknerd.

Kner'sen (*stroef en hard klinken*), verwant met **Knarsen;** evenzoo: *Knersetanden.*

Knet'teren (*knappen met helderen klank*), het heeft -knetterd; *de vlammen -; zout knettert in het vuur; het - der musketten*; **-ing,** v.; gmv. **-slag,** m. -en; ook: *Knitteren.*

Kneu (*vlasvink*), v. -en; ook: **Kneu'ter.**

Kneu'kel (verkleinw. van *knook*: beentje, *vingergewricht*), m. -s; ook: **Knokkel.**

Kneu'ter (*hennepvink, vlasvink*), v. -s.

Kneu'teren (*brommen, knorren; stamelen, mompelen*), ik heb gekneuterd; **-aar,** m. -s.

Kneu'teren (*kreuken*), ik heb -kneuterd, gew.

Kneu'terig (*verdrietig*), bn. en bw.; ook: aangenaam, prettig, aardig: *wij zaten - bij elkaar; een - mutsje*, lief.

Kneu'zen (*door drukking kwetsen, klemmen*), ik heb en het is gekneusd; *een hand -, een perzik -, ooft -*; **-ing,** v. -en.

Kne'vel (*bovenlipbaard*), m. -s; **-tje,** o. -s.

Kne'vel (*stok of staaf, dien men bij 't boeien den gevangene over den rug tusschen de armen doorstak, dwarshout, boei*), m. -s. vero.

Kne'velen (*in boeien slaan*), ik heb gekneveld; **-aar,** m. -s; **-arij'** (*afpersing; kwelling, waartegen men zich niet verweren kan*), v.; **-ing,** v. -en.

Knib'belen (*krakeelen*), ik heb -knibbeld; **-aar,** m. -s; **-aarster,** v. -s.

Knib'belspel (*zeker gezelschapsspel*), o. -spellen; zie **Kluppelspel;** ook *Knip'pelspel.*

Knic'kerbocker (*bewoner van New-York, vroeger Nieuw-Amsterdam, voorzoover hij van oud Nederl. oorsprong is*), m. -bockers; de naam is ontleend aan een roman van W. Irving, (1783—1859). (kn = n).

Knie (*kniegewricht*), v. -ën; *de - buigen, op de -ën vallen*; zegsw. *iets onder de - hebben*, iets goed meester zijn, goed kennen of kunnen.

Knie (scheepst. *zwaar kromhout*), v. -ën.

Knie'band (*band voor den gesp van een kniebroek; riem of touw om koe of stier te kniepooten*), m. -banden.

Knie'banden; zie **Kniepooten.**

Knie'boog (*knieholte*), m. -bogen; **-broek** (*korte broek met een band om de knie*), v. -en; **-buiging,** v. -en; **-dicht** (*rederijkersvers op de knie gemaakt*), o. -en; **-gebed** (R.-K. *gebed, dat knielend verricht moet worden*), o. -en; **-hals** (zeew. *hoek, bocht van een kniehout*), m. -halzen; **-jicht,** v. gmv.

Kniel'bank (R.-K. *bidbank*), v. -banken; **-kussen** (*waarop men nl. knielt*), o. -kussens.

Knie'len (*de knie buigen*), ik heb en ben gekneld; **-ing** (*het knielen*), v. -en; **-end,** bn.: *in -ende houding.*

Knie'pooten (*bij een koe kop en voorpoot kort aaneenbinden*), -pootte, -kniepoot. Vl.
Knier (*scharnier, deurgonde*), v. -en.
Knie'schijf (*rond en plat los beentje vóór aan het kniegewricht*), v. -schijven.
Knies'oor (*gemelijk mensch*), m. en v. -en.
Knie'stuk (timm. *schoorbalk*; *knielap van een harnas*; *portret tot aan de knie, dus niet ten voeten uit*), o. -stukken.
Knie'vers (*kniedicht* d. i. *een rederijkersrijm, dat zittend op de knie, dus onvoorbereid, werd gemaakt*), o. -verzen; zie: **-dicht.** vero.
Knie'zen (*verdrietig zijn, ontevreden mokken, zich met hartzeer kwellen*), ik kniesde, heb gekniesd; **-zer,** m.: *Robertus Nurks was geen -er.* (C.-O.), kniesoor; **-erij',** v.; ook: **Knijzen.**
Knie'zerig (*kniezig, missend alle vroolijkheid*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Knie'zig (*gemelijk, klagend, kniezerig*), bn.
Knijf (vroeger: *ponjaard*; *lang, puntig mes*), o. knijven; thans: *Knipmes.* gew.
Knijp (*engte, knel*), v. gmv.; zegsw. *in de - zitten*, verlegenheid, moeilijkheid.
Knijp (*bierhuis*), v. -en; *in de - zitten*, in 't bierhuis (Hgd. Kneipe) zitten te pooien.
Knijp'briefje (*een tot een reepje gevouwen briefje*), o. -briefjes; iron.: *een - afvaardigen*, (C.O.), een groote boodschap gaan doen.
Knijp'bril (*lorgnet*), m. -brillen. w. i. g.
Knij'pen (*nijpen, samennijpen of -persen met een werktuig of met de vingers*), ik kneep, heb -knepen; *een blad metaal ombuigen en samen -*; *iemand met de vingers -*; fig. knevelen, afzetten: *hij weet zijn schuldenaars te -*; zegsw. *het zal er -*, het zal er moeilijk toegaan; **-er** (*persoon, die knijpt*), m. -s.
Knij'per (*voorwerp, dat knijpt*), m. -s, b.v. *een knijpbril of -*, thans *Lorgnet*; *de -s of scharen van een kreeft*; *een - dient tot het vastzetten van papiertjes, coupons, waschgoed* enz., gedeeltelijk gespleten houtje.
Knij'perig (*gierig, karig*, fig. *kleinzielig*), bn.; *een - huismoedertje*; *hij is zelden royaal, altijd heeft hij iets -s*; *-e opvattingen.*
Knijp'tang (*nijpwerktuig*), v. -tangen; ook: **Nijptang.**
Knij'zen, ik heb geknijsd; zie Kniezen.
Knik (*knak, breuk*), m. knikken; *de paraplu kreeg daar een -.*
Knik (*beweging met het hoofd voorover als teeken van toestemming*), m. knikken.
Knik'kebeenen (*met knikkende beenen loopen, teeken van zwakte*), ik heb -knikkebeend; **-beener** of **-beender,** m. -s.
Knik'kebollen (*voortdurend met het hoofd knikken van slaap*), het kind heeft -knikkebold; **-boller** of **-bolder,** m. -s.
Knik'ken (*groeten met een knik*), ik knikte, heb geknikt; *de gravin knikte hem toe*; *met het hoofd -*; **-ker,** m. -s; **-king,** v. -en.
Knik'ken (*gedeeltelijk breken*), ik heb geknikt; *een bloemstoel -, een ei -*; zie: Knakken.
Knik'ker (*steenen balletje*), m. -s; zegsw. *het is niet om de -s, maar om 't recht van 't spel*, niet om het voordeel maar om de eer; **-spel,** o. -len; **-tijd,** m. gmv.
Knik'ker (*hoofd v. e. mensch*), m. -s. gmz.
Knik'keren (*met knikkers spelen*), ik heb geknikkerd; zegsw. *iem. van de baan -*, hem den voet lichten.
Knik'stag (scheepst. *hulp- of bijstag*: *stevig touw aan den boegspriet*), o. -stagen.
Knip (*lichte slag of knipping met de vingers*), m. knippen; *een - voor den neus*; zegsw. *geen - voor den neus waard zijn*, hoegenaamd niets waard zijn, van zeer weinig beteekenis zijn.
Knip (*werktuig*), v. knippen; *een vogel-.*
Knip'mes (*zakmes, dat ombuigt en in een hecht sluit*), o. -messen; zie *Knijf.*
Knip'muts (*neepjesmuts*), v. -mutsen.
Knip'oog (*persoon*), m. en v. -oogen.
Knip'oogen (*met de oogen knippen, d. i. ze snel achter elkaar openen en sluiten*), ik heb -knipoogd; *Dolle Gerrit knipoogt tegen de heeren*, teeken van vertrouwelijkheid geven door met een oog te knippen.
Knip'oogje, o. -oogjes; *iemand een - geven*, een vertrouwelijk teeken.
Knip'pen (*met een schaar af- of doorsnijden*), ik heb geknipt; *het haar -, de nagels -*; **-per,** m. -s; **-sel,** o. -s: *de kleine Hanna verminkte de platen van een kostbaar boek tot mislukte -sels.* (C.O.)
Knip'pen (*met een knip raken of doen wegvliegen*), ik knipte, heb geknipt; *iemand tegen den neus -, een pluisje van de mouw -.*
Knip'pen (*met een schaar den vereischten vorm geven*), ik knipte, heb geknipt; *een hemd -, een japon -.*
Knip'tor (*springkevertje*), v. -torren.
Knit'telvers (dichtk. *luimig, in lossen stijl geschreven gedicht, b.v. in den trant van den Schoolmeester*), o. -verzen.
Knit'teren; zie **Knetteren.**
Knob'bel (*knolvormige uitwas, verharding op de huid*), m. -s; *een - aan het hoofd*; *een eelt -*; **-achtig,** bn.; **-ig,** bn.; *-jicht*, v. gmv.
Knod, knod'de (*knoop, knobbel*), v. knodden.
Knod'destok (*stok met een knop, knots*), m. -stokken.
Knoe'del (*meelballetje, deegklompje, in water gaar gekookt*), m. -s.
Knoei (fig. *knel, klem, verlegenheid*), m. gmv.; *in den - zitten.*
Knoei'en (*slordig bewerken, broddelen*; *bedrieglijk te werk gaan*), ik heb geknoeid; *jongen, wat knoei je toch! dat meisje knoeit maar door aan haar borduurlap*; *hij knoeit met zijn meel, tabak, wijn* enz.; **-er,** m. -s; **-erij'** (*slordig werk*, fig. *kuiperij, omkooperij*), v. -en; **-werk,** o. gmv.
Knoest (*hardigheid in hout, kwast*), m. -en; **-achtig,** bn.: *een -e stam*; **-erig,** bn.
Knoet (*Russische karwats of geesel met riemen van buffelleer*), m. -en.
Knoet (*lomperd, grove kerel*), m. -en; **-achtig** (*lomp*), bn. en bw.
Knof'felen (*drukken, knijpen*); ook: **Knuffelen.**
Knof'look (*een ui of bolplant, tot de leliën behoorende, afkomstig uit Z.-Europa*), o. gmv.; **-saus,** v. -en; **-soep,** v. gmv.
Knok (*knook, been, bot*), m. knokken; **-kig,** bn.: *-kige handen.*
Kno'kig (*met groote en harde knoken*), bn.; *-e handen, -vleesch*; fig. *een -e vent*, sterk; -er, -st.
Knok'kel (*kneukel, vingerbeentje*), m. -s; *iemand op zijn -s slaan*; **-achtig,** bn.: *een -e hand*; **-koorts** (*rheumatische koorts, vooral in de tropen*), v. gmv.; zie Kneukel.
Knol (*veldvrucht*), m. knollen; zegsw. *iemand*

-len voor citroenen verkoopen, hem iets van geringe waarde als iets kostbaars in de hand stoppen; hem door ijdele of mooie praatjes bedriegen, bedotten.

Knol (*oud, afgewerkt paard*), m. knollen.

Knol (*ouderwetsch dik horloge, ook oud of versleten horloge*), m. knollen.

Knol'kwal (*netelaier met een plat schijfvormig lichaam met fraai rooden of blauwen weerschijn*), v. -kwallen; de - leeft in ontelbare scharen in de Middell. Zee en kan in 't donker licht geven.

Knol'lentuin, m. gmv.; fig. *hij is in zijn -*, hij heeft het recht naar zijn zin, is erg in zijn schik evenals een haas in zijn knollenland.

Knol'selderij (*gekweekte selderij met kortgesteelde bladeren en dikken wortel*), v. gmv.; zie Bladselderij; lees: *-selderie*.

Knook (*been, bot*), m. knoken; zie **Knok.**

Knoop (verwant met *knop: beenen, metalen, glazen, paarlemoeren schijfje, dat men aan een kleedingstuk zet, passende in een knoopsgat, of als sieraad*), m. knoopen.

Knoop (*hechte samenvoeging van twee draden, touwen, riemen, lijnen, banden; ook strik of lis in een draad, touw, enz.*), m. knoopen; *een knoop leggen, een - losmaken, dat touw zit in den -*, in de war; gesch. *de Gordiaansche -*, zie aldaar; *den - doorhakken*, fig. door krachtig en beslissend op te treden de moeilijkheid te niet doen; *daar zit 'm de -*, daar zit de moeilijkheid, daar moet het ontward worden; *ergens een - opleggen*, iets bekrachtigen door een vloek.

Knoop (sterrenk. *het snijpunt van twee groote cirkels aan het hemelgewelf*), m. -en; ook: het snijpunt van den zonneweg en van de loopbaan eener planeet of komeet.

Knoop (plantk. *verdikking van den stengel; afscheiding van de geledingen bij halmen, grassen*), m. knoopen.

Knoop (*in een roman of een drama de ingewikkelde handeling of verwikkeling, welke den lezer of toeschouwer boeit of in spanning houdt en aan het slot wordt opgelost*), m. -en.

Knoop (zeew. $^1/_3$ *deel van een uur gaans d.i. 1855 M.*), m. knoopen; *het schip liep 8, 10, 20 -en per uur d.i. 8, 10, 20 Engelsche zeemijlen* (= 20 minuten).

Knoop (aardr. *punt, waar twee of meer bergketenen zich vereenigen*), m. knoopen.

Knoo'pen (*vast- of dichtknoopen*), ik heb geknoopt; *zijn mantel dicht-*; ook zeker handwerk maken: *een netje -, e. beurs -*, kunstig samenvlechten; zegsw. *iets in zijn oor -*, het gehoorde voor altijd goed onthouden.

Knoo'pendraaier (fig. *bedrieger*), m. -draaiers; **-fabriek,** v. -en; **-maker,** m. -s; **-maakster,** v. -s; **-schaar** (mil. *plaatje van hout om de knoopen van rok of mouwvest op te poetsen*), v. -scharen.

Knoop'gras (*varkensgras*), o. gmv.; **-kruid** (*wildgroeiende plant onzer wegen en dijken*), o.

Knoo'pig (*vol knoopen*), bn.; -er, -st.

Knoop'lijn (sterrenk. *snijlijn*), v. -lijnen; **-punt** (*vereenigingspunt*), o. -punten.

Knoops'gat (*spleet in jas, vest enz. tot doorlating van eenen knoop*), o. -gaten; *met een lintje in het -*, zijnde gedecoreerd.

Knop (*bolvormig iets, als kop of uitsteeksel*), m. knoppen; *de - van een deksel, van een degen, wandelstok*, enz.; *een - van een roos, van een blad; in de - pen schieten*, d. i. (van een boom) knoppen krijgen; *de bloem staat nog altijd in den -*, is nog niet open.

Knop'pen (*knoppen krijgen, uitbotten*), de plant heeft geknopt; fig. *het constitutioneele knopt, ontluikt, tiert overal.* (Potg.)

Knor (klankn. verwant met *knarren: zeker geluid*), m. knorren; *het varken gaf een -.*

Knor (*kwast, knobbel, uitwas*), m. knorren.

Knor'been (*kraakbeen*), o.; -beentje, o. -s.

Knorf (*knoop, verharding in den stengel der grassen, rieten, biezen*), m. knorven; zegsw. *knorven in de biezen zoeken*, haarklooven, vitten, spijkers op laag water zoeken, vero.

Knor'haan (*zeevisch, met een rugvin, die in zeer scherpe stekels eindigt*), m. -hanen; *op onze kust wordt de - veel gevangen; de - is als voedsel weinig in trek.*

Knor'ren (*een dof, grommend keelgeluid voortbrengen*), het heeft geknord; *hoor dat varken eens -!* fig. *op iemand -*, pruttelen, grommen.

Knor'repot (*pruttelaar, grompot, knorrig mensch*), m. en v. -ten.

Knor'rig (*boos, gemelijk, pruttelachtig*), bn.; *een - antwoord*; **-heid,** v. gmv.

Knor'vleesch (*knorbeenig of kraakbeenig vleesch*), o. gmv.

Knot (*kluwentje, bosje*), v. -ten; ook *Knut*, b.v.: *een - sajet, een - haar, een - vlas.*

Knots (*dikke, topzware stok*), v. -en; **-slag,** m. -slagen.

Knot'ten (*den top, de punt er afslaan; inkorten, afsnijden*), ik heb geknot; *een wilg -*; *een paal -*; fig. verzwakken, kortwieken: *iem. macht -, de wieken der verbeelding -.* (Potg.)

Knot'ten (*draaien, strengelen*), ik heb geknot; **-ter,** m. -s; **-ting,** v. -en.

Knot'wilg (*lage waterwilg*), m. -wilgen; zie **Schotwilg.**

Knub'belstok (*knoestige stok*), m. -stokken; *een - in iedre hand kwam onze Paai, en stak van land.* (Staring).

Knuf'felen (*prangen, drukken, zacht persen*), ik heb -knuffeld; *een zwerenden vinger -*; **-aar,** m. -s; **-ig,** bn.: *mijn vingers zijn -ig van de kou*, stram, stijf; ook: **Knoffelen.**

Knuist (*vuist*), m. -en. gmz.

Knul (*lomperd*), m. knullen; *een - van een vent*, een sukkel, een onhandige, domme kerel.

Knup'pel (ontstaan uit *kluppel* door dissimilatie: *knots*), m. -s; ook: **Kneppel.**

Knup'pelen (*met een knuppel slaan*), ik heb geknuppeld; ook: **Kneppelen.**

Knup'pelvers (*slecht vers*), o. -verzen.

Knu'ren (*talmen, luieren*), ik heb geknuurd; **knuur'der,** m. -s. gew.

Knus, knus'jes, knus'sig (*aardig, lief; gezellig*), bw.; *dat is - geborduurd; wij zaten zoo - bij elkaar*, prettig.

Knut'selen (*tot tijdverdrijf werken aan kleine, fijne dingen, die niet veel beteekenen*), ik heb geknutseld; **-aar,** m. -s; **-arij',** v. -en; **-ing,** v. -en; **-werk,** o.; -je, o. -s.

Knut'tel (scheepst. verwant met *knot: bos uit de hand gedraaid touw*), v. -s.

Knut'terig (*aardig, lief*), bn. en bw.; **-heid,** v.; zie Knus.

Ko'balt (*een roodachtig grijs metaal*), o. gmv.

Ko'baltblauw (*verbinding van kobalt-oxyde met aluinaarde*), o.; - heet ook *wel ultramarijn* of *Leidsch blauw.*

Ko'balterts, o. -en; **-kies** (*delfstof*), o.; **-zout,** o. gmv.; **-zuur,** o. gmv.
Kob'be, kob (*zilvermeeuw, kokmeeuw*), v. kobben; *de -n broeien veel op Rottum.*
Ko'bold (*aardgeest, kabouter*), m. -s.
Ko'dak (*snelwerkende, kleine handcamera, een der beste merken voor instantané's*), m. -s.
Kod'de (*knots, knuppel*), v. -n.
Kod'de (*aardigheid, grap*), v. -n. w. i. g.
Kod'debeier (eig. *knotszwaaier*; *boschwachter, veldwachter*), m. -beiers. vero.
Kod'denaar (*kneu, kneuter*), m. -s.
Kod'dig (*grappig*), bn.; *de voorzitter kreeg een -en inval* (Klikspaan), kluchtig; -er, -st.; **-heid,** v. -heden.
Koe (*vrouwelijk rund*), v. koeien; *'t is een -*, dom mensch; zegsw. *de - bij de horens vatten of pakken*, ook *hebben*, iets moeilijks op de juiste manier flink aanpakken; *oude koeien uit de sloot halen*, half vergeten dingen weer oprakelen; *veel koeien, veel moeien*, veel bezit geeft veel zorg; *er is geen - bont, of er is een vlekje aan*, voor een slecht gerucht omtrent iem. bestaat altijd wel eenige grond; *men kan niet weten, hoe een - een haas vangt*, hoe iets erg onwaarschijnlijks toch gebeurt; **-tje,** o. -s: zegsw. *over - -tjes en kalfjes praten*, over het vee zooals de boeren doen, fig. over onbeduidende zaken.
Koe'beest (*koe*), o. -beesten.
Koe'boom (*boom in Z.-Amerika, gevende een wit vocht of melksap*), m. -boomen.
Koe'brug (scheepst. *losse ladingsbrug voor vee*), v. -bruggen.
Koe'brugsdek (scheepst. *soort van dek onder het tusschendek*), o. -dekken.
Koe'da (Jav. *paard*), m. -'s, *- a'loes*, heerenpaard, *- gla'dak*, knol, w.i.g.
Koe'doe (*antilope aan de Kaap*), m. -s.
Koeionneeren (*plagen, treiteren, het leven zuur maken*), ik heb -koeionneerd; spreekt. *koejeneeren.*
Koek (*gebak van meel, eieren, honig*, enz. *ook huisbak*), m. -en; als stofnaam, v.: zegsw. *iets voor zoete - opeten*, zich een onaangename bejegening stilzwijgend laten welgevallen; *het was - en ei tusschen haar zuster en Kees* (C.O), bijzonder vriendschappelijk, ze waren het goed eens.
Koe'kalf (*wijfjeskalf, vaarskalf*), o. -kalven, -kalveren.
Koe'kamp (*weiland voor koeien*), m. -en.
Koek'bakker, koe'kenbakker (*koekenmaker*), m. -bakkers; **koekbakkerij',** v. -en.
Koek'deeg (*deeg, waarvan men koek bakt*), o. gmv.
Koekeloe'ren (d.i. *koeken*, kijken en *loeren*: *uitkijken, gluren*), ik heb gekoekeloerd; **-der,** m. -s.
Koe'kenpan (*keuken- of bakpan met langen houten steel*), v. -pannen.
Koek'eter (*toenaam of alias voor A'dammer*), m. -eters; *jou leelijke -!*
Koek'hakken (*kermisvermaak*), ik hakte koek, heb koekgehakt.
Koe'koek (*trek- en klimvogel, door zijn roep iedereen bekend, hij verlaat ons vroeg in den herfst en reist naar Midden-Afrika*), m. -en; zegsw. *het is daar altijd - één zang*, er is geen afwisseling, het is er eentonig, altijd hetzelfde; *dat haalt je de -*, dat wil ik waarachtig wel gelooven, dat zal wel waar zijn, d.i. als het niet waar is, dan moge de - of de duivel je halen; *loop naar den -!*
Koe'koek, klanknabootsing, tw.
Koe'koek (bouwk. *uitstekend dakvenster*), m. -en; scheepst. zeker luik om licht in de hutten te doen vallen; ook: *Koek'uit.*
Koe'koeksbloem (*pinksterbloem, ook veldkers*), v. -en; **-brood** (*gewone klaverzuring*), o. gmv.; **-klaver** (*-brood*), v. gmv.; **-look** (*bolgewas*), o. gmv.
Koek'vergulden (*het met reepjes goud afzetten van Sinterklaaskoeken*), o. gmv.; *op - gaan.* (C.O.)
Koek'visch (O.-I. *klipvisch*), m. -visschen.
Koel (*niet warm, lauw*), bn. en bw.; *een - onthaal*; *iemand - ontvangen*; *met -e zinnen*, kalm; *in -en bloede*, met kalm beraad, of met voorbedachten rade.
Koel'bak (smed. *bak vol koud water om heet ijzer te koelen*), m. -bakken.
Koelbloe'dig (*kalm, rustig, bedaard, onverschillig*), bn.; -er, -st.; **-heid,** v. gmv.
Koe'len (*koud maken*), ik heb gekoeld; *een gloeiend ijzer -*, door het in den koelbak te steken; fig. *zijn drift -, zijn wraak -*, d.i. bevredigen.
Koe'lie (O.I. *Maleische of Chineesche dagloner, ook gehuurde lastdrager*), m. -s; *mijn reisgoed was met -s vooruitgezonden.* (Gr.); **-diensten** (*n.l. van één of meer koelies*), m. mv.; **-werk** (*zwaar werk, slavenwerk*), o. gmv.
Koel'kamer (*vertrek, dat gebruikt wordt om boter enz. door kou te harden*), v. -kamers; **-kelder,** m. -kelders; **-vat,** o. -en.
Koel'te (*frischheid*), v. gmv.; *de - van den herfst, de - van een lenteavond.*
Koel'tje (*verfrisschend windje*), o. -s; *er stak een aangenaam - op.*
Koel'tjes (*kalmpjes, ietwat onverschillig*), bw.; *zij antwoordde -.*
Koelzin'nig (*kalm, rustig*), bn.; *een -e berekening.* (Koetsveld); **-heid,** v. gmv.
Koe'melk (*melk eener koe*), v. gmv.
Koe'mis (*drank bij de Kalmukken: gezuurde en gegiste paardenmelk*), v. gmv.
Koen (*moedig, stout, onversaagd*), bn. en bw.; **-heid,** v. gmv.
Koe'pel (Fr. *coupole: rond bouwwerk, dak met koepelgewelf, gewelfde dakkap*; *rond tuinhuisje*), m. -s; **-dak,** o. -en.
Koe'pelgewelf (*halfbolvormig gewelf met lichtopeningen*), o. -gewelven; **-kerk** (*kerk, gekroond met een koepel*), v. -kerken.
Koe'pokken (*de kinderziekte, de pokken*), v. mv.
Koe'reihen (*oude volksmelodieën der koeherders in de Alpen*), v. mv.; ook: *Koereigen.*
Koe'ren (*het kirren der duiven*), de duif heeft gekoerd.
Koer'gast (uit het Duitsch: *kurgast* d.i. *badgast*), m. en v. -gasten.
Koer'huis (*op een badplaats groot gebouw ten genoegen van de badgasten*), o. -huizen; zie Koerzaal en Kuur.
Koerier' (*renbode, ijlbode, rijdende postbode*), m. -s.
Koers (*loop, vaart, richting van een schip*), m. -en; *de afgelegde - bedroeg dien dag 50 mijlen*; *een verkeerden - nemen*, richting; fig. *hij is van den -, hij is den - kwijt*, d.i. van het rechte spoor, fig. in de war.
Koers (Fr. *cours*, loop, gang: *geldprijs of waardij van munten, beursprijs van effecten*,

wisselwaarde), m. -en; *munten buiten - stellen, de - van het zilver, den - verlagen*; noteering der effecten op de prijscourant der Amsterdamsche beurs: *de - der effecten; de -en zijn gedaald, gerezen*; **-no'ta** (*lijst van den prijs der effecten*), v. -nota's; **-noteering,** v. -en; **-rekening** (*berekening der waarde van munten of effecten naar den koers van den dag*), v. gmv.; **-verhooging** (*stijging van den koers*), v. -en; **-verlaging** (*daling van den koers*), v. -en; **-verschil,** o. -verschillen.

Koer'sen (*richten, stevenen, koerszetten*), ik heb gekoerst; *iets* -, klaren, in orde brengen; **-ing,** v. -en.

Koer'zaal (*groote zaal in een koerhuis tot gezellige bijeenkomst der badgasten*), v. -zalen; ook: **Kur'zaal.**

Koes, v.; zie **Boes;** *je mot wat op de - gaan leggen.* (C.O.)

Koes (*stil, doodstil*), bn.; tot een hond: -, *Veldin.* (C.O.); fig. *zich - houden*, niets zeggen; ook: **Koest.**

Koes'koes (*gerecht van groenten, en van schapevleesch als hoofdbestanddeel, lievelingskost der negers in Barbarije en Marokko*), v. gmv.

Koes'koesen (*door elkaar mengen of stampen van middagspijzen*), ik -koeste, heb -koeskoest.

Koes'soe (*geneeskrachtig gewas in Abessinië*), m. -'s, **-boom,** m. -en.

Koest: *wees stil!* b.v. *tot een hond*; Fr. *couche-toi!* (leg je neer), tw.; zie **Koes.**

Koe'stal (*stal voor koeien*), m. -stallen.

Koes'teren (*troetelen, liefderijk verplegen, bakeren*), ik heb gekoesterd; fig. *een wensch -, de hoop -, geestdrift -*, deze bij zich zelf verlevendigen; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Koet (*kleine dofzwarte eend, meerkoet*), v. -en.

Koe'teren (*gebrekkig praten, kromspreken*), ik heb gekoeterd; *nu en dan een vreemd woord moet men toch maar -.* (Potg.); **-aar,** m. -s; **-taal,** v. gmv.

Koeterwaal' (*iem., die koeterwaalt*), m. -walen.

Koeterwaalsch' (*onverstaanbaar, brabbelig als een Waal of Fransche Belg, die Nederlandsch wil spreken*), bn.; als znw. (*brabbeltaal*), o. gmv.

Koeterwa'len (*Nederlandsch spreken als een Waal, brabbelen*), ik heb gekoeterwaald.

Koets (Fr. *coche*: *overdekt rijtuig*), v. -en; *een post-, een statie-*; zegsw. *uit de - vallen*, ontnuchterd worden.

Koets (Fr. *couche*, leger: *rustbank, rustbed*), v. -en; *de kinderen gaan naar de -; geen - omvang me 't lijf!* (Bild.)

Koet'sen (*papier scheppen*), ik heb -koetst; **-er** (*werkman*), m. -s.

Koetsier' (*voerman van een koets*), m. -s.

Koets'poort (*breede gewelfde poort*), v. -en.

Koets'veld, Cornelis Elisa van, 1807—'93, predikant-letterkundige, 's-Gravenhage: hofprediker.

Koe'voet (*hefboom, ijzeren staaf, uitloopend in twee klauwtjes, ook wel in een spits*), m. -voeten.

Kof (*tweemaster, rondgebouwd koopvaardijzeeschip met breeden achtersteven*), v. koffen.

Kof'fer (Fr. *coffre*: *reiskist*), m. -s; *zijn - pakken.*

Kof'feren (*inpakken*), ik heb mijn reisgoed gekofferd, d.i. in een koffer gepakt.

Kof'fie (*zaad der koffieplant, oorspronkelijk uit Abessinië en Soedan*), v. gmv.; *-branden*, roosteren; ook: het gemalen poeder, d.i. *gemalen -*, verder: drank, uit dit poeder bereid; *een kop -; -schenken*; de - werd in 1615 te Venetië aangebracht.

Kof'fiebaal (*grof linnen zak, geweven van het zoogenoemde jutegaren tot verzending van koffieboonen*), v. -balen; **-blad** (*schenkblad*), o. -bladen; **-bladziekte** (*eigenaardige ziekte op de koffielanden* (Java) *en in de gouvernements-koffietuinen*), v.; **-boon,** v. -en; **-brander** (*persoon, die de groene koffieboonen roostert*), m. -s; **-branderij'** (*werkplaats v. d. koffiebrander*), v. -en; **-cultuur'** (*kweekerij en teling van koffie op Java en een deel van Sumatra*), v. gmv.: *de - op Java is verloopen door de -bladziekte*; **-dik** (*overblijfsel, koffiedras*), o. gmv.; **-goed** (*servies*), o. gmv.; **-huis** (*bierhuis, café*), o. -huizen; **-kamer** (*in schouwburgen de ververschingskamer, foyer*), v. -s; **-kiosk'** (*open tentje in groote steden, waar men een kop koffie kan nemen*), v. -en; **-krans** (*dames-vriendenkring*), m. -en; **-land** (O.-I. *land of grond, waarop koffie gekweekt wordt*), o. -en; **-lepel,** m. -s; **-molen** (*werktuig tot het fijnmalen van koffieboonen*), m. -s; **-planter** (O.-I. *bezitter van een koffieplantage*), m. -s; **-pluk,** m. gmv.; **-praatje** (*gezellig praatje onder een kopje koffie*), o. -s; **-servies** (*koffieblad met toebehooren*), o. -serviezen; **-stroop** (*gebrande stroop als surrogaat voor de zoo dure koffie*), v. gmv.; **-tafel,** v. -s: *ze zaten om 10 uur nog aan de -tafel*; **-teut** (*oud wijfje, dat niet van voortmaken weet*), v. -en; **-trommel** (*blikken koffiebus*), v. -s; **-tuin** (O.-I. *grond, waarop koffie geteeld wordt*), m. -en; **-veiling** (*openbare verkoop van koffie* b.v. *te Amsterdam*), v. -en: zie *Handelmaatschappij*; **-water** (*kokend water, te koop in een water- en vuurhuis*), o. gmv.; **-zak** (*filtreerzakje in den koffiepot, ook koffiebaal*), m. -zakken.

Kof'fieheester (O.-I. *struik, dragende sneeuwwitte bloesems, waaraan de koffiebes wast*), m. -s.

Kof'fietuin (O.-I. *een vroeger boschrijke berghelling op Java, gebezigd als een aanleg of tuin voor de koffiecultuur*), m. -tuinen.

Kog, kog'ge (*Middeleeuwsch snelzeilend koopvaardijschip met ronden boeg*), v. koggen.

Ko'ge, kog'ge (*ingedijkt land*), v. -en.

Ko'gel (*ijzeren of looden bal*), m. -s; *met -s schieten*; *den - krijgen, tot den - veroordeelen*, zie Fusileeren; *met iemand een - wisselen*, duelleeren op het pistool; *den - sleepen*, op de galeien zijn; zegsw. *de - is door de kerk*, de zaak heeft haar beslag: na lang wikken en wegen is er een besluit genomen.

Ko'gelaandrijver (*ijzeren laadstok bij kanonnen*), m. -s; **-aanzetter** (*-aandrijver*), m. -s; **-baan** (*denkbeeldige lijn door een afgeschoten kogel beschreven*), v. -banen; **-diertjes** (*straaldiertjes, infusiediertjes*), o. mv.; **-distel** (*samengesteldbloemige, met kogelvormige blauwe of witte bloemkolfjes*), v. -s.

Ko'gelen (*met kogels, steenen enz. schieten*), ik heb gekogeld; ook: *gooien, werpen.*

Ko'gelflesch (*flesch voor kunstwater, met e. glazen kogeltje gesloten*), v. -flesschen; **-gieten,** o. gmv.; **-gieter,** m. -s; **-gieterij',** v -en; **-mal** (*vorm als kogelmaat*),

m.-mallen; **-mortier'** (*kort, breed kanon*), m. -en; **-park** (*stapelplaats van kogels*), o. -en; **-regen** (fig. *het vallen van kogels in grooten getale als waren het regendroppels*), m. gmv.; **-rond** (*bolrond*), bn.; **-stapel** (*regelmatig opgestapelde hoop kogels*), m. -s; **-tang**(geneesk. *om kogels uit te halen*), v. -en; **-trekker** (*werktuig om kogels uit den loop te halen*), m. -trekkers.

Ko'gelvisch (*eivormige stekelige visch, klompvisch*), m. -visschen; zie Maanvisch.

Ko'gelvorm (*vorm, waarin kogels gegoten worden*), m. -vormen; **-wagen** (mil. *waarin kogels vervoerd worden*), m. -s; **-werf** (*kogelpark*), v. -werven.

Kog'ge (*zeeschip*), v. -n; zie Kog.

Kohier' (*belastingregister*), o. -en.

Kohort' (*krijgsbende, troepenafdeeling bij de Romeinen, $^1/_{10}$ legioen*), v. -en; zie Cohorte.

Ko'jang (*O.I. gewicht, ± 30 pikol*), v. -s.

Kok (*man, ervaren in 't bereiden van spijzen*), m. -s; spreekw. *Veel -s bederven de brij*, te veel raad gedijt niet; *Het zijn niet alle -s, die lange messen dragen*, allen zijn niet, wat ze schijnen, uiterlijk vertoon bewijst iemands geschiktheid niet; *Honger is de beste -*, honger doet alles lekker smaken.

Kokan'je (*luilekkerland*), o.; *het land van -*; ook Cocagne.

Kokan'jemast (*bij volksspelen, versierde en met prijzen behangen gladde mast*), m. -masten; ook Cocagnemast.

Kokar'de (*rozetje met de nationale kleuren*), v. -s; soms: Cocarde.

Ko'ken (*spijs bereiden*), ik heb gekookt; **ko'ker,** m. -s; **kook'ster,** v. -s; fig. *- van toorn*, erg kwaad zijn, zieden van toorn.

Ko'kend (*zeer warm*), bn. en bw.; *- water*; fig. *- van nijd*, ziedend.

Ko'kendheet (*zeer heet*), bn.; *de soep is -*.

Ko'ker (*rolrond hol voorwerp of busje*), m. -s; *een - voor pennen, pijlen* enz.; zegsw. *dit komt niet uit zijn -*, d.i. uit zijn brein, daar is hij de bedenker niet van; *veel pijlen in zijn - hebben*, tal van verweermiddelen bezitten, veel bewijsgronden hebben.

Kokerel'len (*met den drijftol spelen*), ik heb -kokereld; vroeger ook: *feestvieren, pret maken*; in O.-Indië *koken*.

Ko'keren (*in een koker doen*), ik heb kokerd; fig. *foppen, misleiden*, gmz.

Ko'kerjuffer (*netvleugelig insect onzer vennen en rietvelden*), v. -juffers; ook *-juffertje*.

Ko'kermuilen (*meesmuilen, grimlachen*), ik heb -kokermuild.

Ko'kerworm (*boorworm, zeebewoner met kieuwen, paalworm*), m. -wormen.

Kokin'je (eig. *iets uit het land van kokanje, suikerstroop-balletje*), v. -s; *gerekt als -*.

Kok'kerd (*iets, dat groot is in zijn soort*), m. -s; *wat een - van een neus! van een dagbroer!* ook: *Kok'ker* vervormd, uit *kokosnoot, kokkernoot*.

Kok'kie (O.-I. *keukenmeid*), v. -s.

Kok'meeuw (*zilvermeeuw, soort van meeuw aan onze kust*), v. -meeuwen; zie **Kobbe.**

Ko'kosboom (*klapperboom, palmboom, kokospalm*), m. -boomen; ook *Ko'kos.*

Ko'kosnoot (O.I. *zeer groote palmnoot*), v. -noten; ook: *Ko'kos.*

Ko'kosolie (O.-I. *olie, bereid uit de kokosnoot*), v. gmv.

Ko'kospalm (O.-I. *algemeen voorkomende palmboom, 15–20 M. hoog*), m. -palmen; ook: Klapperboom of Kokos.

Ko'kosvezel (*draad van de kokosnoot*), v. -en, -s.

Koksia'nen (*volksn. voor de Afgescheidenen*), m. mv.; zie Coccejanen.

Kol (*hamerslag tegen den kop van een te slachten rund*), m. kollen; **-bijl,** v. -en.

Kol (*heks*), v. kollen; *van de -, de Noordsche - bezeten zijn*, behekst zijn; *-rijden*, op den bezemsteel rijden; *-rijdster*, tooverheks.

Kol (*witte plek aan 't voorhoofd van een paard, bles*), v. kollen.

Kol (*korenroos, klaproos*), v. kollen, gew.; *een bussel geurige klaver, vol madelieven en -*. (van Beers).

Kol'bak (*huzarenmuts*), m. -bakken.

Kol'der(eig. *halsbekleeding*, afleiding van Lat. *collum*, hals: *lederen harnas als dekking van rug en borst*), m. -s; zie Maliënkolder.

Kol'der (*een paardenziekte*), m. gmv.; *dat paard heeft den - in den kop*, dolheid.

Kol'deren (*den kolder krijgen*), het paard heeft -kolderd; fig. allerlei dwaasheden doen.

Ko'len (*steenkolen*) v.mv.; *wat kosten die -?*

Ko'lenaak (*schuit voor steenkolen*), v. -aken; **-ader** (*laag steenkolen*), v. -s; **-bedding** (*-laag*), v. -en; **-laag** (*bedding of laag steenkolen van allerlei dikte*), v. -lagen; **-magazijn,** o. -en; **-mijn** (*waaruit steenkool opgedolven wordt*), v. -en; **-trein** (*trein van kolenwagens*), m. -en; **-veld,** o. -en.

Ko'lenbrander (*in Duitschland, maker van houtskool in de wouden*), m. -branders.

Ko'lenmeiler (*stapel hout, overdekt met aarde, om tot kool te verbranden*), m. -s.

Ko'lentremmer, m. -s; zie Tremmer.

Kolf (*kolfstok*), v. kolven; zegsw. *de - naar den bal werpen*, het spel gewonnen geven, het opgeven; **-baan** (*vlakte, ingericht voor het kolfspel*), v. -banen; **-bal,** m. -ballen; **-spel,** o. gmv.

Kolf (*ondereinde van een geweer*), v. kolven.

Kolf (*een soort van flesch met wijden buik en gebogen hals*), v. kolven; b.v. *distilleerkolf.*

Kolf'je (*kolfslag*), o. -s; zegsw. *dat is een - naar zijn hand*, op de kolfbaan: fig. dat past hem, lijkt hem, is naar zijn zin.

Kolibrie' (*zeer kleine vogel der Amerikaansche keerkringen*), m. -s; *er zijn meer dan driehonderd soorten van -s.*

Koliek' (*buikkramp, snijding in de ingewanden, darmkramp*), o. en v. gmv.

Kolk (*poel, waterdiepte, afgrond d. zee*), v. -en.

Kol'lebloem (*klaproos*), v. -bloemen. gew.

Kol'len, ik heb -kold; *een rund -, een os -*, de hersens inslaan met een hamer of bijl; ook: **Dollen.**

Kolokwint' (uit Fr. *coloquinte*: *bittere pompoenvormige vrucht*), m. -en; *een -appel*; **-komkommer,** v. -s.

Kolom' (uit het Lat.: *zuil, pilaar*), v. -men; *de -men van een kerk*, fig. *de -men van een dagblad*, rijen, spijlen; *de -men openstellen voor*, het dagblad beschikbaar stellen; *de - van Volta*, toestel tot opwekking van electriciteit, bestaande uit de opstapeling van elementen tusschen drie glazen staven in den vorm van een kolom of ronde zuil; die elementen zijn: een koperschijfje, een zinkplaatje, een stukje laken met verdund zwavelzuur gedrenkt; zie ook: *Kwikkolom, Wervelkolom*; **-kachel,** v. -s.

Kolombijn'tje (*kolibrie*; ook *een zoet beschuitje, gebakje*), o. -s.
Kolonel' (mil. *hoofdofficier, hoofd of bevelhebber v. e. regiment*), m. -s; **-schap,** o. gmv.
Kolonel'-ingenieur' (*hoofdofficier bij de genie*), m. kolonels-ingenieurs.
Kolonel'sche (O.-I. *vrouw van den kolonel*), v.
Koloniaal' (*soldaat voor den dienst in Indië*), m. -alen; *hij gaat als - naar Indië.*
Koloniaal' (*eigen aan, betreffende of uit de koloniën*), bn.; *het -ale stelsel, de -ale troepen; -ale waren,* kruidenierswaren; *op - gebied; de -ale raad te Curaçao.*
Kolo'nie (uit Lat. *colonia: volkplanting*), v. koloniën, -ies.
Kolo'nie (*straf- of werkinrichting voor landloopers en bedelaars*), v. -s.
Kolo'nie (*gezamenlijke landslieden in een groote stad*), v. -s; *de Duitsche - te A'dam; de Hollandsche - te Londen.*
Kolonisa'tie (*het stichten van koloniën*), v. -tiën. (t = ts).
Koloniseeren (*volkplantingen in een landstreek vestigen*). (s = z).
Kolonist' (*volkplanter*), m. -en; *Chineesche -en vindt men ook op Borneo.*
Kolonist' (*bewoner eener kolonie van weldadigheid*), m. -en.
Kolon'ne (mil. *opstelling van troepen*), v. -s; meestal **Colonne.**
Koloriet' (*kleurentoon of kleurengloed op schilderijen*), o. gmv.; *het gloeiend - van Rembrandt.* (Potg.); soms: **Coloriet.**
Kolorist' (*schilder, bekwaam in 't geven van koloriet*), m. -s; ook **Colorist.**
Kolos' (*reuzenbeeld; ontzaglijk groot gevaarte*; fig. *man van buitengewone kracht of genie*), m. -sen: *Napoleon, de - der 19e eeuw.*
Kolossaal' (*buitengewoon groot*), bn. en bw.: *een - gebouw, een -ale vracht; de -ale smaak onzer vaderen.* (C.O.); *- kunnen eten.*
Kolos'sus (*kolos*), m. kolossen; ook **Colossus.**
Kol'rijdster (*tooverheks*), v. -rijdsters; zie **Kol** (*heks*).
Kol'sem (scheepst. *tegenkiel, dwarse dikke kielbalk*), m. -s.
Kol'ven (*in de kolfbaan spelen*), ik kolfde, heb gekolfd; zegsw. *hij heeft gelukkig gekolfd,* het is hem meegeloopen in de wereld; **-er,** m. -s.
Kolvenier' (*oud-A'damsche voetboogschutter*), m.; ook: **Klovenier.**
Kom (*bak, schaal*), v. kommen; fig. *de - van het dorp,* de kring van het dorp, waar zich kerk, raadhuis, markt en omsluitende straten bevinden.
Kom (*diepe schotel*), v. kommen; *een - voor soep, saus,* enz.; *een -metje,* kopje; fig. vijver, haven of bassin: *een kroosgroene eenden-.* (C.O.)
Komaan', tw. uitroep van instemming.
Komaf' (*afkomst*), v.; *hij is van geen lage -.*
Kom'baars (*scheepsdeken, wollen velddeken*), v. -baarzen.
Kombof' (*buitenkeuken of hok, waarin men kookt en wascht*), v. -bofs, -boffen.
Kombuis' (*stookplaats, scheepskeuken, ook kachel of fornuis*), v. -buizen; *Bren, zijn gezonden arm uit de - stekende* (v. Lenn.); *de haring stond te bakken op de -; de braadpan stond op de -.*
Komediant' (*tooneelspeler*), m. -en; **-entroep,** m. -en.
Kome'die (Fr. *comédie: schouwburg*), v. -s; **-gebouw,** o. -en; **-spel,** o.; **-vertooning,** v. -en.
Komeet' (sterrenk. *staartster*), v. -meten.
Ko'men (*naderen, arriveeren*), ik kwam, ben gekomen: *hij zal vandaag -; is hij per trein -komen?* zegsw. *om het leven -,* het leven verliezen; *iemand onder de oogen -,* voor iemand verschijnen; *te stade -,* te pas komen; *te boven -,* overwinnen; *aan land, aan wal -,* gaan; zegsw. *Die eerstk omt, eerst maalt,* nl. op den molen van den heer: die het eerst komt, wordt het eerst geholpen.
Komfoor' (Fr. *chauffoir: vuurpot*), o. -foren; **-tje,** o. -s: *Piet geef me het -tje eens aan.* (C.O.)
Komiek' (*koddig, grappig*), bn. en bw.; -mieker, komiekst; ook Comisch.
Komiek' (*persoon, die de grappige rol heeft in een blijspel, clown in een paardenspel, grappenmaker*), m. -en; spreekt. *Komiekeling.*
Komijn' (*schermbl. eenjarige plant, die om haar zaden wordt gekweekt*), m. gmv.
Komij'nekaas, komijn'kaas, v. -kazen.
Komkom'mer (Fr. *concombre: eenjarige kalebasachtige vrucht uit Azië herkomstig*), v. -s.
Komkom'mertijd (*slappe tijd in den kleinhandel en wel in Augustus, als de komkommers rijpen*), m. gmv.
Kom'ma (*leesteeken*), v. en o. -'s; -maatje, o. -s.
Kom'ma-bacil (*bacil der groote of Aziatische cholera, aldus genoemd naar den vorm*), m. -bacillen. (c = s).
Komma'liebehoefte (afl. van *kom: keukengerief, tafelbenoodigdheden aan boord*), v. -behoeften; *servies, glaswerk, couverts,* enz. *is -.*
Kommandant', m. -en; meestal **Commandant.**
Kommandeeren (*het bevel voeren*); meestal: **Commandeeren.**
Kommandeur', m. -s; meestal **Commandeur.**
Komman'do, o. -'s; meestal **Commando.**
Kommapunt' (*leesteeken*) v. -punten.
Kom'mer (*onrust, angst, kwelling, zorg, gebrek, nood*), m. gmv.; **-lijk,** bn.; **-loos,** bn.; **-nis,** v. -sen; **-vol,** bn. - volle: *een -vol leven, -volle dagen.*
Kom'mer (*hazendrek*), v. gmv.
Kommies' (Fr. *commis: ambtenaar bij de belastingen, nl. die waakt tegen smokkelarij*), m. -miezen.
Kommies' (*besteller v. e. winkel*), m. -zen. Vl.
Kommies'brood (eig. *uit te deelen brood: soldatenbrood*), o. -brooden.
Kommiezerij' (O.-I. *bureaucratie*), v. gmv.
Kompas' (Fr. *compas: magneetnaald, die zich vrij beweegt op en om een vertikale as en zich plaatst in de richting* Z. N.), o. kompassen; **-beugel** (*concentrische ring, waarin het - hangt*), m. -s; **-doos,** v. -doozen; **-naald** (*magneetnaald*), v. -en; **-roos** (*windroos, aanduidend 32 streken*), v. -rozen; **-streek** (*een der 32 streken van 't kompas*), v. -streken.
Kompenie' (O.-I. *Compagnie*), v.; thans de Ind. regeering.
Komplot' (*samenspanning, bende samenzweerders, geheim verbond*), o. -ten.

Komplotteeren (*sámenspannen, een komplot vormen, een aanslag smeden*).
Kompres' (*natte omslag als geneesmiddel*), v. -sen.
Komst (*het komen*), v. gmv.; *hij is op -*.
Kond (*bekend*), bn.; *- doen*, kennisgeven; *- maken*, bekendmaken, verkondigen.
Kon'deh (O.-I. *haarwrong, gedragen op het achterhoofd*), v. -s; ook: *Kon'dé*.
Kon'digen (afl. van *kond: bekend maken, aankondigen*), heeft -kondigd; *De steen verliest zijn luister, En kondigt schrik en dood*, (Bild. Graaf Floris IV).
Kon'dor, m. -s; meestal **Condor.**
Kond'schap (*bericht, naricht*), v. -pen; *- krijgen, - inwinnen; op - uitgaan*, d. i. op verkenning.
Kond'schappen (*melden, berichten*), ik heb -schapt; **-schapper** (*boodschapper*), m. -s.
Konfijt' (uit Fr. *confit*, van *confire*, inmaken: *in suiker ingelegd ooft*), o. gmv.
Konfij'ten (*in suiker inleggen*), ik konfijtte, heb gekonfijt; *vruchten -, citroenschillen -*; **-er,** m. -s; **-ster,** v. -s.
Konfil'je (*citroenkruid*), v. gmv.
Kon'geraal (*zeepaling*), m. -alen; *de - is gewoonlijk 1,5 tot 2 M. lang*.
Kong'si (O.-I. *mijnvereeniging van Chineezen, ook de bestuurders er van; thans ook in gebruik voor vennootschap in 't algemeen of voor geheim genootschap van Chineezen*), v. -'s
Konijn' (*haasachtig knaagdier*), o. -en; *een tam -, een wild -*.
Konij'nenberg (*heuvel, waarin tamme konijnen kunnen graven*), m. -en; **-kruid** (*melkdistel*), o. gmv.; **-pluim** (*wollig, konijnestaartje*), v. -en; **-vangst** (*-jacht*), v. gmv.
Konij'nevel (*vel of vacht van een konijn*), o. -lenlen; **-vleesch,** o. gmv.
Ko'ning (*vorst, die over een koninkrijk regeert*), m. -en; fig. *de - v. h. schuttersgild*, de voornaamste persoon, de eerste; *hij laat zijn haan - kraaien*, de overwinning verkondigen; *zijn haan moet altijd - kraaien*, hij moet in alles zijn wil hebben; *de - van een schaakspel*, voornaamste stuk.
Koningin' (*gemalin des konings; vorstin, die als koning regeert*), v. -nen; Wilhelmina, - der Nederlanden.
Koningin'nedag (*feestdag ter eere der Koningin b.v. haar verjaardag, bij ons op 31 Aug.*), m. -dagen.
Koningin'nenkroon, v. -kronen; **-mantel,** m. -mantels.
Koningin'nenkruid (plantk. *leverkruid, boelkenskruid*), o. gmv.
Koningin'nemoeder (*de moeder der regeerende koningin*), v. -moeders.
Koningin'nepage (*een onzer fraaiste dagvlinders*), m. -pages. (g = zj).
Ko'ningsadelaar, -arend (*een der grootste arendsoorten*), m. -aars, -aren.
Ko'ningsappel (*de ananasappel*), m. -s.
Ko'ningsgezind (*gestemd vóór den koning of zijn huis*), bn.; **-heid,** v. gmv.; **-gezinde** (*persoon, die koningsgezind is*), m. of v. -n.
Ko'ningshagedis (*onschadelijke hagedis op Java*), v. -hagedissen.
Ko'ningshof (*het paleis des konings*), o. -hoven.
Ko'ningskaarsje (*driepuntig kaarsje, om op Driekoningendag te branden*), o. -kaarsjes.
Ko'ningskroon (*hoofdsiersel als teeken der koninklijke waardigheid*), v. -kronen.
Ko'ningsmantel (*de hermelijnen mantel des konings; zekere prachtige vlinder*), m. -s.
Ko'ningsschepter (*staf als uiterlijk kenteeken der koninklijke macht*), m. -schepters.
Ko'ningsslang (*reuzenslang*), v. -en; zie **Boa.**
Ko'ningstijger (O.-I. *groote gestreepte tijger op Java en Sumatra*), m. -tijgers.
Ko'ningstroon (*troon van een koning*), v. -tronen.
Ko'ningsvisch (*een soort van prachtig gekleurde lamprei in de diepten der zeeën van N.-Europa*), m. -visschen.
Ko'ningsvogel (*prachtig gekleurde paradijsvogel*), m. -vogels.
Ko'ningswater (scheik. *mengsel van zoutzuur en salpeterzuur, dat goud en platina vermag op te lossen*), o. gmv.
Ko'ningszeer (*een soort van kropgezwel, naar het volksgeloof te heelen door de voormalige koningen van Frankrijk*), o. gmv.
Ko'ningszoon (*zoon eens konings*), m. -zonen.
Ko'ninklijk (*van of als een koning*), bn. en bw.; *het - paleis, het - wapen, een - besluit, de -e mantel, de -e schepter, een - geschenk, de -e posterijen; de -e marine*, staande rechtstreeks onder den koning; *de -e bibliotheek te Brussel*, eig. van den koning, doch als eeretitel; fig. *een -e bergstroom*, (C. O.), d. i. prachtig; *iemand - onthalen*, rijk; -er, -st.
Ko'ninkrijk (*rijk of staat met een koning aan 't hoofd*), o. -rijken; *het - der Nederlanden*; fig. *het - der hemelen*.
Kon'kel (*slag, draai, stoot*), m. -s; vero. *iemand een - geven*.
Kon'kel (*knoeister, vrouw vol listen en streken*), v. -s.
Kon'kel (*spinrokken, stok waarom men het te spinnen vlas wond*), m. -s. vero.
Kon'kelen (*slordig werken*), ik heb gekonkeld; fig. *zij heeft vermaak nagejaagd en gekonkeld*. (Koetsveld), bedrieglijk gehandeld; **-aar** (*knoeier, bedrieger*), m. -s; **-aarster,** v. -s; **-arij',** v. -en.
Kon'kelleen (uit *konkel*, spinrokken: *spilleleen, vrouwenleen*), o. -leenen.
Konserf' (*een stroopje, een likkepot*), o. -v en.
Konser'ven, v. mv.; zie **Conserven.**
Konsta'bel (*onderofficier der zeeartillerie, stukmeester*), m. -stabels.
Konterfei'ten (*afschilderen*), ik heb gekonterfeit; **-feit'sel** (Fr. *contrefait*, van *contrefaire: portret*), o. -s; ook: **Conterfeiten.**
Konvooi' (Fr. *convoi: stoet, begeleiding, bedekking, bescherming van koopvaardijschepen op zee; ook de voorraad zelf*), o. -en; soms **Convooi.**
Konzeniel'je (*volksterm voor cochenille*), v. gmv.; zie Cochenille.
Koog (*ingedijkt land, polder*), v. kogen; zie **Koge.**
Kooi (verwant met *kouw: vogelkooi*), v. -en; **-tje,** o. -s.
Kooi (scheepst. *vaste slaapstee, getimmerd langs de binnenzijden van het schip*), v. -en; *naar de - gaan, te - gaan*, naar of te bed; *de kou kruipt de -en rond*. (Tollens); zie het thans gebezigde: Hangmat.
Kooi (*schaapstal; planken loods of schuur als werkplaats der vlasbereiders*), v. -en.

Kooi'ker (*eendenkooihouder*), m.-s; ook wel **kooiman** (*kooihouder*), m. -nen.
Kook, v.; *aan de - zijn*, d. i. koken; *van de - raken*, niet meer koken; fig. *hij raakte van de -*, hij werd niet wel, raakte van streek.
Kook'hitte (*hitte, waarop iets kookt*), v.; *de - van water is 100° Celsius.*
Kook'punt (*het punt van den thermometer, waarop een vloeistof kookt*), o. -punten.
Kook'school (*inrichting tot onderwijs in het toebereiden van warme spijzen*), v. -scholen.
Kook'sel (kleinacht. *gekookte spijs*), o. -s.
Kool (*brandstof*), v. kolen; zegsw. *op heete kolen staan*, telkens heen en weer schuiven van ongeduld, in spanning iets afwachten; *iemand met een zwarte - teekenen*, hem ongunstig voorstellen, hem zwart afschilderen.
Kool (*bekend gewas*), v. -en; *roode -, witte -, boeren-, zuur-*, enz.; zegsw. *het sop is de - niet waard*, de moeite wordt niet beloond, de zaak is niet waard, dat men er zooveel drukte of omslag voor maakt; *het is altemaal -*, ijdelheid, dwaasheid; *iemand een - stoven, bakken*, beet nemen, een poets bakken; *- verkoopen*, flauwe praatjes maken; *het is maar voor de -*, voor de grap; *het is maar kool of wel apenkool*, gekheid.
Kool'blende (*glanskool, anthraciet*), v. gmv.
Kool'draad (*draad in een electrisch lampje*), m. -draden.
Kool'haas (*haas, die bij voorkeur kool eet*), m. -hazen.
Koolhydraat' (scheik. *stikstofvrije organische stof*), o. -draten; *zetmeel, gom, suiker zijn -draten.*
Kool'mees (*zangvogeltje met zwarten kop en gele veertjes, met witte zijvlekken aan den kop: een onzer standvogels*), v. -meezen.
Kool'oxyde (scheik. *zeer vergiftige kolendamp*), o. (x = ks).
Kool'raap (*knol*), v. -rapen.
Kool'stof (*scheik. element*), v. gmv.; *in steenkool enz. vindt men veel -.*
Kool'teer (*teer, uit steenkolen gewonnen in de gasfabrieken*), v. gmv.
Kooltje-vuur' (*een kleine roode bloem*), o, gmv.; zie Adonis.
Kool'witje (*een soort van dagvlinder, die op de kool eitjes legt*), o. -s.
Kool'zaad (*oliezaad*), o. -zaden; **-olie,** v.
Kool'zuur (scheik. *verbinding van koolstof en zuurstof*), o. gmv.
Koomenij' (*kruidenierswinkeltje*), v. -en.
Koomenijs'winkel (*koomenij*), m. -winkels.
Koo'menschap (*handel*), v.; *- doen.* vero.
Koon (*wang, kaak*), v. koonen.
Koop (*te koopen*), m. gmv.; *te - bieden*; *den - breken*; *te - dragen*, alom bekend maken; *op den - toe*; *op den - werken*, licht en dicht iets maken; *den - opzeggen*, een contract verbreken; ook, partijtje goederen uit een verkoop; *ik heb twee koopen, hij had zes koopen.*
Koop'akte (*akte, waarbij een koop wordt geconstateerd*), v. -akten.
Koop'contract (*wettig omschreven overeenkomst, waarbij het eigendomsrecht tegen betaling van den prijs aan een ander wordt overgedragen*), o. -contracten.
Koo'pen (*voor geld verkrijgen*), ik kocht, heb gekocht; **-er,** m. -s; **-ster,** v. -s.
Koop'je (*al, wat niet duur is*), o. -s; zegsw. *we reizen op een -*, zoo goedkoop mogelijk.
Koop'je, o. -s; zegsw. *iemand een - geven*, hem er in laten loopen, hem dupeeren.
Koopkrach'tig (*geld hebbende om te koopen*), bn.; *een - publiek was in de zaal.*
Koop'man (*handelsman*), m. -lieden, -lui.
Koopvaardij' (*scheepvaart ten behoeve van den handel*), v. gmv.; **-kapitein,** m. -s. **-schip,** o. -schepen; **-vloot** (*vloot van koopvaardijschepen*), v. -vloten.
Koop'vaart (*koopvaardij, handelsvaart*), v. gmv.
Koop'waar (*handelswaar*), v. -aren.
Koop'ziek (*koopgraag*), bn.; *haar zuster is zeer -*; **-zucht,** v. gmv.
Koor (R.-K. Lat. *chorus*: *afgezonderde, meestal verhoogde plaats in de kerk, waar het hoogaltaar staat of in hervormde kerken, waar het vroeger gestaan heeft*), o. koren; ook: *Hoogkoor* of *Priesterkoor.*
Koor (R.-K. *zangkoor met orgel*, n.l. *boven tegenover het hoogaltaar*), o. koren; **-zanger,** m. -s; **-zangeres',** v. -sen.
Koor (*rei van zangers, welke een veelstemmig stuk uitvoeren*), o. koren; *de koren der opera, in de koren meezingen, een mannen-, een vrouwen-.*
Koor'bank (*kanunnikenbank*), v. -banken.
Koord (Fr. *corde*: *touw, stevige vlasdraad*), v. en o. -en; *dansen op de slappe -.*
Koord'dansen (*het dansen op de koord*), o.; **-danser,** m. -s; **-danseres',** v. -sen.
Koor'de (meetk. *lijn in den cirkel, die de beide einden van een boog vereenigt*), v. -n.
Koor'kap (R.-K. *mantelvormig priesterkleed*), v. -pen; dit feestgewaad heet ook pluviale, omdat het oorspronkelijk den priester tot beschutting tegen regen en weer diende.
Koor'knaap (R.-K. *jongetje in toog met wit overkleed, dat den priester aan het altaar behulpzaam is door te antwoorden of door kleine diensten te bewijzen*), m. -knapen.
Koorn (*rogge*), o. gmv.; ook: **Koren.**
Koorts (*ziekte*), v. -en; **-ig** (*koortsachtig, koortshebbend*), bn.; **-lijder,** m. -s; **-lijderes',** v. -sen; **-thermometer** (nl. *tot het bepalen der bloedwarmte*), m. -s; **-uitslag,** m. gmv; **-vrij** (*zonder koorts*), bn.
Koor'zang (*zang, melodie, lied, door een koor gezongen*), m.; *waar de eerbare rij der gesluierden den plechtigen - aanhief.* (C.O.)
Koos (eig. *Jacobus*), m.; zegsw. *o zoo -!* ik denk er over als jij, natuurlijk! **-je** (*meisjesnaam: Jacoba*), v. -s.
Koot (*hielbeentje, bikkel*), v. kooten.
Koo'ten (*een spel met kooten spelen, bikkelen*), ik kootte, heb gekoot; **-spel,** o. gmv.
Koo'zen (*met zoete vertrouwelijkheid praten*; fig. *lief koozen, streelen*), ik heb gekoosd; **-er,** m. -s; **-erij'** (*gevlei, gestreel*), v. -en.
Kop (*hoofd, 't bovenste ronde deel*), m. koppen; *de - van een dier, de - van een speld, de - van een spijker*; zegsw. *den spijker op den - slaan*, d. i. juist aanwijzen, waar de quaestie zit; *halsover -*, in overgroote haast; *daar is - noch staart aan te vinden*, d. i. begin noch einde, er is niet wijs uit te worden; *ze zijn over den - gegaan*, eig. als een vlieger omlaag geschoten, failliet gegaan; *met den - tegen den muur loopen*, het onmogelijke willen; *een schip, bemand met vijftig -pen*, d. i. matrozen; *iets op den - tikken*, stil wegpakken.

Kop (*oude naam voor Liter, droge waren*), m. koppen.
Kop (*bakje om uit te drinken*), m. koppen; *een - koffie*; -je, o. -s.
Kop (*afbeelding, buste*), m. koppen; *een - op de schilderijen van Frans Hals of van Van Ostade.*
Kop (*iemand met grooten aanleg*), m. koppen; *hij was een der knapste -pen van de academie.*
Kopal' (*zekere hars, die op barnsteen gelijkt, levert vernis*), o. en m. gmv. ook: **Copal.**
Kopek', m. -ken; **kope'ke** (*Russisch koperen muntje, $^1/_{100}$ van een zilv. Roebel, ± 1.25 cent*), v. kope'ken; 20 kopeken is 25 cts.
Ko'per (*rood-bruin metaal van het eiland Cyprus of Kyros, van waar de Romeinen koper kregen*), o. gmv.; *rood -, geel -*, zie *Messing*; **-draad** (*als voorwerp*), m.; als stofnaam, o.
Ko'peren (*met koper bekleeden*), ik heb gekoperd; *een schip -.*
Ko'peren (*van koper*), bn.; *een - blikje, een - slot, een - ketting, - vaatwerk; de - bruiloft*, $12^1/_2$-jarig huwelijksfeest; zegsw. *een - bout*, een diender, volkst.
Ko'pererts (*koper, zooals het opgedolven wordt*), o. gmv.; **-mijn,** v. -en.
Ko'pergravure (*afdruk van een in koper gestoken plaat*), v. -s.
Ko'pergroen (*koperroest*), o. gmv.
Ko'pervitriool (*blauw vitriool*), o. en v. gmv.
Kopie' (Fr. *copie: afschrift, nabootsing*), v. -ën; *dit schilderstuk is een - van Rubens* (1577—1640); soms: **Copie.**
Kopie'boek (*koopmansboek*), o. -boeken.
Kopieeren (*naschrijven*), ik heb gekopieerd; **-inkt,** m. gmv.; **-machine,** v. -s; **-pers,** v. -en; **-werk,** o.; soms: **Copieeren.**
Kopiïst' (*afschrijver*), m. -en; soms: **Copiïst.**
Kopij' (*handschrift voor de pers*), v. -en; *deze - is keurig geschreven.*
Kopij'recht (*recht om een kopij te drukken en uit te geven*), o. -en; *het - van een roman koopen, verkoopen.*
Kopje-on'der (*met het hoofd onder water*), bw.; *Pieter was - geweest.* (C.O.), *- gaan*, zinken.
Kop'loozen (*weekdieren zonder kop*), m. mv.
Kop'pel (*leeren band*), m. -s; *de sabel hangt aan den -, den - omdoen*, leeren soldatengordel.
Kop'pel (*paar*), o. -s; *een - duiven, een - melkkoeien; een aardig -*, paar verloofden.
Kop'pel (*tweetal*), o. -s; *een - eieren, eenige -s ossen, een - ganzen, een - patrijzen.*
Kop'pelen (den. van *koppel: vereenigen, samenbinden tot een koppel of paar*), ik heb -koppeld; *honden -, paarden -, de wagons van een trein -; woorden aan elkaar -*; **-aar** (*hij, die koppelt*, b.v. *bij een huwelijk om geld als middelaar optreedt*), m. -s; **-arij'** (*het koppelen van een huwelijk*), v. -en; **-ing** (*verbinding, vereeniging, paring; ook aaneenhechtings-ketting* b.v. *van twee verbonden wagons*), v. -en; **-liefhebberij',** v. -en: *zoo onschadelijk was de -liefhebberij van tante Vernooy.* (C.O.)
Kop'pelteeken (spraakk. *streepje, aanduidend dat twee of meer woorden een eenheid of samenstelling vormen*). o. -teekens, b.v. in: *Java-koffie, vergeet-mij-niet.*
Kop'pelwerkwoord (spraakk. *werkw., dat onderwerp en prædicaat verbindt of koppelt*), o. -werkwoorden; in: *de hemel is blauw*, noemt men *is* een -.
Kop'pensnellen (*sneltochten maken om menschenkoppen te verzamelen*), o. gmv.; *het - is een laaghartige sluipmoord op Borneo.*
Kop'pensneller (*moordenaar d. i. jager op menschenhoofden op Borneo onder de Dajaks*), m. -snellers.
Kop'penzetten (geneesk. *kunstmatig bloedoptrekking veroorzaken*), o. gmv.
Kop'per-, of **Kop'pertjesmaandag** (*de Maandag na Driekoningen*, ook *Verloren Maandag: feestdag, vooral bij de boekdrukkers*), m. -maandagen.
Kop'pig (*eigenzinnig, hoofdig*), bn; *een - kind*; fig. *dat bier is -*, zwaar; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Kop'pootigen (*orde van weekdieren, met acht of tien vangarmen rondom den kop*), m. mv.
Kop'stuk (*deel van den toom der paarden*), o. -stukken; scherts. leider, aanvoerder.
Kop'ten (*afstammelingen van oud-christelijke Egyptenaren, die verstrooid in Z.-Egypte wonen*), m. mv.
Kop'tisch (*doode godsdiensttaal der Kopten in Z.-Egypte*), o. gmv.
Kop'wilg (*knotwilg*), m. -wilgen.
Kor, v. korren; zie **Korre.**
Koraal' (afleid. van Lat. *chorus: koraalgezang, koraalmuziek, koorzang: langzaam en kerkelijk*), o. koralen.
Koraal' (*zanger, koorknaap*), m. koralen.
Koraal' (Fr. *coral: poliepenstok, roode koraalstof*), o. gmv.; **-bank,** v. -en; **-rif,** o. -fen.
Koraal' (*kraaltje, balletje*), v. koralen; *een snoer koralen, bloedkoralen*, ook: **Kraal.**
Kora'len (*van koraal*), bn.; *een - armband, een - halssnoer.*
Koralijn' (*rood als bloedkoraal; koraalmos*), o. gmv.
Ko'ran (*heilig boek der openbaring bij de Mohamm.: het goddelijk geschrift, gezaghebbend voor de Moslems*), m. gmv.; zie **Alkoran,** d. i. *al koran* of de lezing, het boek.
Korbeel' (bouwk. *vooruitstekende steen, waarop een balk rust*), m. -beelen; zie Karbeel.
Kordaat' (verwant met *cor*, d. i. *coeur*, hart: *dapper, onverschrokken*), bn.; *Jan -*, krijgsman; **-heid,** v. gmv.; soms: **Cordaat.**
Kordelier' (*minderbroeder, monnik der Franciscaner orde, aldus geheeten naar de koord of corde, die hij om het lijf draagt*), m. -en of -s; lees: *-ier*; zie Cordelier.
Kordon' (*band, lijn*; fig. *grensbezetting*), o. -s; soms: Cordon.
Ko'ren, koorn (*graan*), o. gmv.; zegsw. *dat is - op zijn molen*, dat komt in zijn voordeel; *zijn - groen eten*, d. i. den dag van den oogst niet afwachten, al te spoedig opmaken, van de hand in den tand leven.
Ko'renaar (*roggeaar*), v. -aren.
Ko'renbeurs (*graanbeurs*), v. -beurzen.
Ko'renblauw (*blauw als de korenbloem*), bn.; (als zn.), o. gmv.
Ko'renbloem (*wildbloeiende blauwe bloem der korenakkers*), v. -bloemen.
Ko'renesch (*hooggelegen akkerstreek voor den roggebouw* b.v. *in Twente*), m. -esschen.
Ko'renmaat (*schepel, maat om koren te meten*), v. -maten, zegsw. *zijn licht onder de - zetten*, zijn weten voor zich zelf houden

Ko'renroos (*klaproos, kankerbloem*), v. -rozen: zie Kollebloem.
Ko'renschoof (*bos korenhalmen*), v. -schooven.
Ko'renschuur (*magazijn, voorraadschuur*; fig. *voeder, verzorger*), v. -schuren; *Java is door zijn rijstvelden de - van de* O.-*Indische eilanden*; **-zolder,** m. -s.
Korf (*mand*), m. korven; zegsw. *den - krijgen*, afgewezen worden bij een huwelijksaanzoek, of bij een examen.
Kor'haan (*boschhaan*), m. -hanen.
Kor'hoen (*boschhoen*), o. -ders, -deren; *het - leeft op de heidevelden van Drente.*
Korian'der (Fr. *coriandre*: *plant*), m. gmv.; *de zaadjes van den - worden gebruikt in muisjes*, enz.
Korist' (*koorzanger in de opera, lid van een zangkoor*), m. -en; vr. **-e,** -n.
Kormoraan' (Fr. *cormoran, zeeraaf*), m. -anen.
Kor'nak (*olifants-oppasser en -geleider*), m. -s.
Kornel', m. -s, spreekt.; zie Kolonel.
Körner, Theodoor, 1791—1813, Duitsch lyrisch en dramatisch dichter.
Kornet' (*vaandrig te paard*), m. -ten; soms **Cornet.**
Kornet' (*licht en gazig dienstmeisjesmutsje, gedragen in A'dam*), v. -ten.
Kornet' (*klephoorn*), v. kornetten; ook **Cornet.**
Kornis' (Fr. *corniche*: *kroonlijst*), v. kornissen; zie Corniche.
Kornoel'je (Fr. *cornouille*: *roode langwerpige samengest. steenvrucht, frisch zuur en eenigszins lijkende op een kers*), v. -s; ook de boom zelve, b.v. *de gewone -(boom)*, m. -s.
Kornuit' (*makker, kameraad*), m. -en.
Kor'oester (*groote oestersoort*), v. -s; zie: Korre.
Korporaal' (*militair van den laagsten rang*), m. -s, -alen; **-schap** (*rang van korporaal*), o.; **-sstrepen** (mil. *distinctief, bestaande in de gele mouwstrepen*), v. mv.
Korps (*legerkorps*), o. -en; *het - ponteniers, het - torpedisten, het - mariniers*; zie **Corps.**
Kor're (*sleepnet bij de oestervisscherij*), v. -en.
Kor'rel (*rondachtig vast lichaampje*), v. -s, -en; *een - zand, een - graan.*
Kor'rel (*klein gewichtje, d.G.*), v. -s.
Kor'relen (*aan korrels vallen, tot korrels maken*), het heeft en is -korreld; **-ing,** v.
Kor'ren (*oesters vangen met een korre*), ik heb gekord.
Kor'ren (*kirren, koeren van duiven*), zij heeft gekord; *het teeder - der tortelduiven*; zie Kirren.
Korset' (*keurslijf*), o. -ten; *een - dragen.*
Korst (*hard, droog omkleedsel*), v. -en; *de - van een taart*; **-achtig,** bn.
Kor'sten, het korstte, de wonde is gekorst.
Kor'stig (*met harde korst*), bn.; *-e kaas, -brood*; -er, -st.
Korst'mos (*bedekt bloeiende plant*), o. -mossen; *het - leeft gaarne op boomstammen, oude muren, enz. en trekt zijn voedsel uit de dampkringslucht*; *het IJslandsche mos behoort tot de - mossen.*
Kort (*niet lang, niet uitvoerig*; *beknopt, beperkt*) bn. en bw.; *een -e jas, een -e weg, een - gebed, een -e poos*; zegsw. *te - komen*, niet genoeg hebben; *te - schieten*, niet opgewassen zijn tegen; *iemand te - doen*, in rechten benadeelen; *iemand - houden*, hem geldelijk niet veel vrijheid laten; *- en bondig*, flink en krachtig; *- van stof zijn*, weinig woorden verspillen, driftig zijn; -er, kortst; **-heid,** v. gmv.
Kort'aangebonden (*kregelig, driftig*), bn.
Kort'af (*niet uitvoerig, ronduit, zonder omslag*), bw.
Kort'ademig (*eng of snel van adem*), bn.
Kort'avonden (*den avond korten*), onbep. wijs. gew.; *ik kom bij je wat -.*
Kor'tegaard (Fr. *corps de garde*, wachtkorps, wachtpost, wachthuis: *hoofdwacht*; *tijdelijke verblijfplaats voor 's nachts aangehouden personen*), v. -gaarden. w. g.
Kortelas' (Fr. *coutelas*: *korte en breede sabel*), v. -sen.
Kor'telijk (*in 't korte*), bw.; *iets - bespreken.*
Kor'teling (*dwarsbalk in steigerwerk*), m. -en.
Kor'telings (*onlangs*), bw.; *ik heb hem - nog gezien.*
Kor'ten (*korter maken*), ik kortte, ik heb gekort; *den tijd, den avond -*; *de nagels, het haar -*; *- op de rekening*, d.i. aftrekken; fig. *iemand de vleugels, de wieken -*, iem. macht besnoeien; *op het traktement -*, d.i. inhouden; **-ing,** v. -en.
Kort'heidshalve (*ter wille der beknopt- of kortheid*), bw.
Kor'tijd (*oestertijd, vangtijd*), m. gmv.
Kor'ting (handel. *procentsgewijze mindering op rekening of schuld, meestal bij contante of gereede betaling*), v. -en.
Kor'ting (*inhouding voor pensioengelden op het traktement van een rijksambtenaar*), v. -en; *in den tijd der - zijn.*
Kort'jan (scheepst. *zakmes*), o. gmv.; *-trekken.*
Kortom' (*om het kort te zeggen*), bw.
Kort'oor (scherts. *klein kind*), m. en v. -ooren; *hoeveel -en heb je al?* gmz.
Kort'ooren (*een hond de ooren korten*), ik - kortoorde, ik heb gekortoord.
Kort'schaaf, v. -schaven; zie *Blok-* of *Roffelschaaf.*
Kort'sluiting (*mankement in de electrische geleiding, die gloeiing en brand doet ontstaan*), v. -en.
Kort'staart (*paard of hond*), m. en v. -en.
Kort'staarten, ik kortstaartte, heb gekortstaart; *een hond -, een paard -*, den staart korten.
Kortston'dig (*kort van duur*), bn.; *een - bezoek, een -e vrede.*
Korts'wijl (*boert*, ook: *scherts, al wat den tijd kort*), v. gmv.; *is het ernst of -?*
Korts'wijlen (*schertsen, boerten, grappen maken*), ik heb -kortswijld.
Kortswij'lig (*grappig*), bn. en bw.; *een - verhaal*; *iets - vertellen*; **-heid,** v. gmv.
Kort'voer (*sterke drank*; *vooral jenever*), o. gmv. gew.
Kort'weg (*zonder omwegen of omhaal, eenvoudig weg*), bn.; *hij zei -, dat hij het niet deed*; zie Kortaf.
Kort'wieken (*de wieken korten*), ik heb gekortwiekt; *een kip -*; fig. *in toom houden, beteugelen*: *iemand -, iemands macht of gezag -*; *haast zult gij wreed gekortwiekt zijn* (*Jongens*). (C.O.), de vrijheid aan banden gelegd.
Kortzich'tig (*bijziende, myoop*), bn.; fig. *dom, zonder doorzicht*; **-heid,** v. gmv.

Korund' (*een soort van edelgesteente*), als voorwerp, m. -en; hij heet naar de kleur saffier, robijn, amethist, topaas of smaragd.
Korvet' (*snelzeilend oorlogsschip met drie masten*), v. korvetten.
Kor'zel (*lichtgeraakt, oploopend, gemelijk, brommerig*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v.
Kor'zelhoofd (*driftig mensch*), m. en v. -en.
Kor'zelig (*lichtgeraakt, gemelijk, nukkig*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Ko'scher (Hebr. *kauscher, kouscher*), bn.
Ko'si, v. -'s; zie Cozy.
Kosmopoliet' (*wereldburger*), m. -en; meestal *Cosmopoliet.*
Kos'mos (*de natuur als één geheel*), m.; zie: het meergebruikte **Cosmos.**
Kos'sem (*halskwab van runderen*), m. -s.
Kos'song (O.-I. *huurrijtuig, een soort van victoria met kap*), v. -s.
Kost (*spijs*), m. gmv.; *in den -; hij verdient f 50 en den -*, dagelijksch voedsel.
Kost (*uitgave, geldelijke uitgaaf*), m.; *ten koste van, te koste leggen*; zie het algemeener gebruikte meerv. **Kosten.**
Kost'baar (*veel geld kostende, duur*), bn. en bw.; -der, -st; **-heid,** v. gmv.
Kost'baarheid (*kleinood*), v. -heden.
Kos'telijk (*heerlijk, voortreffelijk*), bn. en bw.; *water is een -e drank, zich - vermaken*; **-heid,** v.: *de -heid dier wijnen.*
Kos'teloos (*niets kostende, gratis, om niet*), bn. en bw.; *- onderwijs; iets - verzenden.*
Kos'ten (*geld kosten*, fig. *te staan komen op*), het kostte, heeft gekost; *dat kost mij een tientje; dat kost u uw eer, gezondheid*, enz.
Kos'ten (*uitgaven*), m. mv.; *de - van een reis; leven op - van iemand; ten koste van*, nadeele; *ten koste leggen*, geld uitgeven voor; *te mijnen koste*, schade, nadeel.
Kos'ter (uit *custor* van *custos*: opzichter: *bewaarder v. e. kerk. kerkbewaarder*), m. -s; **-es',** v. -sen, ook *Kos'tersche*; **-ij'** (*woning, kamer*), v.; **-schap,** o. gmv. zie **Sacristein.**
Kost'ganger (*persoon, die bij iem. in den kost is*), m. -gangers; **-gangster,** v. -s; **-geld** (*geld, dat men voor kost en inwoning betaalt*), o. -gelden; **-jongen,** m. -s.
Kost'huis (*huis, waar men in den kost is*), o. -huizen; **-kind,** o. -eren; **-leerling** (*leerling eener kostschool*), m. -en; **-school** (*school, waar de leerlingen tevens in den kost zijn*), v. -scholen; **-schoolhouder** (*hoofd eener kostschool*), m. -s, zie **Instituteur; -schoolhouderes',** v. -sen, zie **Institutrice; -winner** (*broodwinner*), m. -s; **-winning** (*broodwinning, nering, bedrijf*), v. -en.
Kostuum' (*kleedij, kleederdracht voor tooneel, bal*, enz., *damesjapon*), v. -tumen, -tumes; -pje, o. -s; **-naaister** (*mode-naaister*), v. -s; soms **Costuum.**
Kot (*hok, hut, ellendig vertrek, gevangenis*), o. kotten.
Ko'ta-Rad'ja (aardr. eig. *koningsfort*: *hoofdplaats van het gouvernement Atjeh*), o.
Kotelet' (*gebraden ribbetje van een kalf, lam of varken*), v. -ten; soms **Cotelet.**
Ko'teren (*peuteren*, fig. *aanporren*), ik heb gekoterd; *de tanden -, iemand -*; **-ing,** v.; fig. *iemand een -ing geven*, w. i. g.; **-haak,** m. -aken; **-ijzer** (*pook*), o. -s. VI.
Kothurn' (*tooneellaars voor het treurspel*: *met hooge hakken en dikke zolen, bij de Ouden*), v. -en; meestal **Cothurne.**
Kot'sen (*overgeven, braken*), ik kotste, heb -kotst. plat.
Kot'ta, v. -'s; ook **Ko'ta** (Mal. *stad, kom eener gemeente op Sumatra*), v. -'s.
Kot'ter (*snelzeilend, licht vaartuig met één mast*; eig. *golvenkliever*), m. -s.
Kot'zebue, August, *zeer vruchtbaar Duitsch tooneelschrijver*, 1761—1819.
Kou (*koude*), bn.; *bibberen van de -.*
Kou'beitel (*beitel om koud ijzer door te kappen of door te hakken*), m. -beitels.
Koud (*niet warm*), bn. en bw.; *een -e winter, dag, luchtstreek; vruchten van den -en grond*, d. i. niet uit den broeibak; zegsw. *dat raakt mij de -e kleeren niet*, het is mij meer dan onverschillig; zie Kleed; *wat een -e drukte!* onnoodig, onbeteekenend, flauw; **-heid** (*ongevoeligheid*), v. gmv.
Koud'bloedig (*met koud bloed*), bn.; *een - dier*, bv. een visch; **-en** (*dieren met koud bloed*), m. mv.; visschen en insecten zijn -en.
Kou'de, kou (*het koud zijn*), v. gmv.
Kou'dekeuken (*koude spijzen*), v. gmv.
Koud'slachter (*naam van den vilder in Friesland*), m. -s.
Koudvuur' (*doodelijke ontsteking of bederf in een wonde; afsterving, ontbinding*), o. gmv.
Koud'waterinrichting (geneesk. *inrichting voor de therapie met koude baden*), v. -en.
Kou'kleum (*kouwelijk kind*), m. en v. -en, -s.
Kou'mis (*bedwelmende drank, dien de Tataren uit melk bereiden*), v. gmv.; ook: *Koemis.*
Kous (*kleedingstuk voor onderbeen en voet*), v. -en; *zijden -en, wollen -en*; zegsw. *met de kous op den kop thuis komen*, van een vergeefsche reis thuis komen, nl. niet geslaagd b.v. bij een examen, een wedstrijd; *hij kreeg de - op den kop*, zijn plan mislukte; O.-I. *een - maken*, geld oversparen.
Kou'scher, bn.; zie **Kauscher.**
Kou'seband (*band of elastiekje om de kous op te houden*), m. -banden; zie ook **Garterorde.**
Kou'sevoet (*voet of zool v. d. kous, de kous zelf*), m. -voeten; *de knaap liep op zijn kousen of op -en.*
Kous'je (*lampewiekje*), o. -s; ook: *een gloei-* of *gas-*, gaasvormig overtrekje van een gaspit; **-s-brander** (*gasbrander, ingericht voor gasgloeilicht*), m. -s.
Kous'voeteling (*de voet v. d. kous*), m. -en, *hij liep op zijn -en* (V. Lov.); ook als bijw. van wijze: *- liep een jongetje fijn; het kind kwam -.* (G. Antheunis). VI.
Kout (*gezellige praat*), m. gmv.; *aangename -.*
Kou'ten (*gezellig praten*), ik koutte, heb -kout; **-er** (*prater*), m. -s; zie Kallen.
Kou'ter (*ploegmes*), o. -s; *'t glimpend - (snijdt) door de klont van zijn erfelijken grond.* (Poot).
Kouw (*kevie, vogelkooi*), v. -en gew.
Kou'welijk, bn.; *een - man*, zeer gevoelig voor kou, **-heid,** v. gmv.
Ko'vel (*kap van een mantel*), v. -s; *kap en -*, alles, bv. *hij werkt kap en - af*, slafelijk.
Koy'ang of **Ko'jang** (O.-I. *gewicht voor rijst*), v. -s; *op Batavia* = 27 pikol; te *Sema'rang* = 28 pikol, te *Soerabaja* = 30 pikol; voor zout = 30 pikol.

Kozak' (*lichte Russische ruiter, gewapend met een lans*), m. kozakken.
Kozijn' (*deur- of vensterraam*), o. kozijnen.
Kozijn' (Fr. *neef, zusters kind*), m. -s. Vl.
Kraag (eig. *hals, keel*; thans bekleedsel er van), m. kragen; *de - van een jas, van een mantel*; zegsw. *een stuk* (een ton jenever) *in zijn -* (hals) *hebben*, dronken zijn; *iem. bij den - vatten*, iem. uit de deur of er uit zetten.
Kraag'eend (*zekere eend op New-Foundland*), v. -eenden.
Kraag'jas (*jas met breeden kraag*), v. -jassen.
Kraag'mantel (*mantel met meestal breeden kraag*), m. -s.
Kraai (*vaartuig voor de Oostzee*), v. -en.
Kraai (*vogel*), v. -en; *de bonte -*, ka, kauw; spreekw. *Eén bonte - maakt nog geen winter*, uit één enkel geval kan men nog geen algemeene gevolgtrekking maken; *een zwarte -*, in de volkstaal, een aanspreker.
Kraai (*kind*), v. zie Kind; *een wilde - van een meid*, een levenslustig, druk meisje.
Kraai'en, de haan heeft gekraaid; bij uitbr. van kinderen: *de kleine guit kraait het uit van pret*; zegsw. *daar zal geen haan naar -*, het blijft een diep geheim; *den rooden haan laten -*, brandstichten; **-er** (*haan*; fig. *klein kraaiend kind*), m. -s.
Kraai'enbek (*klein handnijptangetje met rolronde punten*), m. -bekken.
Kraai'enmarsch (*doodenmarsch*), m. gmv. zegsw. *den - blazen*, eig. de zwarte kraaien of aansprekers blazen fig. den marsch, men wordt naar 't kerkhof gebracht.
Kraai'ennest (*nest van kraaien*, scheepst. *ton* of *korf in den mast voor den uitkijk*), o. -nesten.
Kraai'enoog (*het oog van een kraai*), o. -oogen.
Kraak (*krak, gekraak*), m. gmv.
Kraak (*Spaansch of Portugeesch zeeschip*), v. kraken; zie Karaak.
Kraak'amandel (*amandel, welke nog in den bolster zit*), v. -amandels.
Kraak'been (*blauwachtige, veerkrachtige beenzelfstandigheid*), o. gmv.; **-ig**, bn.: *bij het kleine kind zijn vele beenderen nog -ig*; *-ige visschen zijn o. a. de haai en de rog.*
Kraak'been (*voorwerpsnaam*), o. -beenderen.
Kraak'porselein (*Chin. of Japansch zeer fijn porselein, destijds door Spaansche kraken aangevoerd*), o.; *zoo teer als -*: fig. een zwak en teer persoon.
Kraak'steen (*steen van kernvruchten*), m. -steenen; **-steenvrucht**, v. -vruchten: *de perzik is een -vrucht.*
Kraak'zindelijk (*kraaknet, zeer proper, hoogst zindelijk, keurig net: den vloer nl. bestrooid met fijn wit zand, dat onder den voet kraakt*), bn. en bw.
Kraal, v. kralen; zie **Koraal.**
Kraal (O.-I. en Z.-Afrika. *afgeperkte ruimte voor koeien en buffels*), v. kralen.
Kraal (Z.-Afrika, *Hottentotsch dorp of gehucht van kaffers*), v. kralen.
Kraam (*los opgeslagen winkeltent, kermistent*), v. kramen; *de markt staat vol kramen*; zegsw. *dat komt in mijn - wel of niet te pas*, daar kan ik al of niet mijn voordeel mee doen.
Kraan (*kraanvogel, reigerachtige steltlooper*), m. kranen; *de - trekt in Oct. over ons land naar het N. van Afrika.*
Kraan (*tap met een sleutel*), v. kranen; *de - van een pomp, van de waterleiding*; *de houten - van een biervat*; **-tje**, o.: *het -tje van een koffiekan*; **-tje-lek'** (*tapperij*), o. gmv.
Kraan [werktuig, lijkende op een *kraan* (*vogel*)], *hijschtuig aan havens en spoorwegen*), v. kranen; *er zijn vaste en beweegbare kranen*; **-geld** (*geld voor 't gebruik eener havenkraan*), o. -gelden; **-kind** (*arbeider, sjouwer aan de kraan*), o. -kinderen.
Kraan (Fr. *crâne, flink*, zie *Kranig*; *persoon die zich onderscheidt*), m. kranen; *'t is een - van een vent*, d. i. een ferme man vol werkkracht, moed, volharding, ook een knappe, wakkere kerel.
Kraan'oog (*braaknoot, zaad van een O.-I. boom*), o. -oogen.
Kraan'oogen (*slapen met halfopen oogen*), ik -oogde, heb gekraanoogd.
Kraan'vogel (*steltlooper, trekvogel*), m. -vogels; zie Kraan.
Krab (*schram of krauw op de huid*), v. krabben; *het gezicht vol -ben, de handen vol -ben.*
Krab, krab'be (*tienpootig schaaldier, kortstaartige kreeft*), v. krabben; *de zee-* (*Atlant. Oceaan, Noord- en Oostzee*); *de land-* (*Amerika*).
Krab'bekat (*valsche kat*), v. -katten; fig. krabberig meisje.
Krab'bel (*kleine schram of krab*), v. -s; *een brief met -s*, onleesbare letters.
Krab'belen (*krabben*, fig. *slecht schrijven*), ik heb -krabbeld; *de hond krabbelt aan de deur*; *hij krabbelde den hond zacht op den kop*; fig. *jongen ik kan dat - niet aanzien*; **-aar** (*iem. die iets onbeholpen doet*), m. -s.
Krab'belig (*onleesbaar*), bn. en bw.; *-schrift.*
Krab'belschrift (*slecht schrift*), o. gmv.
Krab'belvuisten (*met vuisten vechten*), ik krabbelvuistte, ik heb -krabbelvuist.
Krab'ben (*scherp met de nagels krauwen*), zij heeft -krabd; *de poes zal u -*; *foei, wat zit ge op uw hoofd te -*; zegsw. *zich achter de ooren -*, in verlegenheid zitten; zie Krauwen.
Krab'ben (*met korte streken schaatsen rijden*), ik krabde, heb -krabd; ook: **Klauwen.**
Krab'beneter (*dier, dat op krabben aast*), m. -eters; *de krabreiger, de buidelrat enz. zijn -eters.*
Krab'ber (*werktuig om te krabben, schrapijzer*), m. -s; *met een - een vat van binnen reinigen*; *een tuin -*, voetschrabber.
Krab'sel (*dat, wat ergens is afgekrabd, afschraapsel*), o. -s.
Krab'spin (*soort van tuinspin*), v. -spinnen.
Krach (hand. *groote beurscrisis*), m. -s.
Kracht (*sterkte, vermogen*; fig. *deugdelijkheid*), v. -en.
Krachtda'dig (*krachtig werkende*), bn.; *-e bijstand*; **-heid**, v. gmv.
Krach'teloos (*zonder kracht*), bn.; **-heid**, v.
Krach'tens (*uit kracht van*), vz.; *- de wet.*
Krach'tig (*sterk, deugdelijk*), bn. en bw.
Kracht'lijn, v. -lijnen; *magnetische -*, lijn, langs welke het magnetisme werkt in het magnetisch veld.
Kracht'meter (*dynamometer*), m. -meters.
Krachts'inspanning (*het aanwenden van kracht*), v. gmv.; *met de uiterste -.*
Kraf (*waterflesch*), v. karaffen; ook: **Karaf.**
Krag, -ge (*drijftil, rietzode*), v. kraggen; in O. noemt men zoo'n drijvend eiland van

planten in zoetwater -, in Fr. *drijftil*, in H. *rietzode*, in Gr. *ladde*.
Krak (*het kraken*), m. krakken; *een - geven*.
Krak, tw.; -, *daar brak de tak!*
Krakeel' (Fr. *querelle*: *twist*, *kibbelarij*), o. krakeelen.
Krakee'len (*twisten*, *kibbelen*), ik heb gekrakeeld; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Kra'keling (verwant met *kraken*: *gebak*, *een 8-vormig koekje*), m. -en; **-lingetje,** o. -s.
Kra'ken (*met gekraak breken*), ik heb -kraakt; zegsw. *dat is een harde noot om te* -, een moeilijke, verdrietige zaak; *kwade noten* -, niet veel goeds zeggen; *ik heb kwade noten van hem hooren* -; *ik zal hem kwade noten doen* -, onaangename dingen zeggen; zegsw. *-de wagens duren of loopen het langst*, ziekelijke, zwakke menschen leven soms het langst; *een flesch* -, ledigen, gmz.
Kra'kend, dw.; bn.: *een -e balk*; bw.: *het is er - net*, zeer proper.
Kra'ker (*werktuig*, b.v. *in samenstellingen als*: *notenkraker*), m. -s.
Krak'ken (*een krak krijgen*, *barsten*, *scheuren*), het is -krakt; *zijn gezondheid is gekrakt*.
Kram (*houvast*, *metalen haak*), v. krammen; **-metje,** o. -s.
Kramas'sen (O.-I. *van dames*: *de haren wasschen*, *zich het hoofd reinigen*).
Kra'mat (Mal. *graf*, *den inboorling heilig*), m. -s.
Krambam'boli (*Dantziger kersenbrandewijn*, *met suiker verzoet*), v. gmv.
Kra'mer (*venter*, *marskramer*), m. -s.
Kramerij' (*kramerswaren*), v. -en.
Kra'merslatijn, kra'merlatijn (*keukenlatijn*, *potjeslatijn*), o. gmv.
Kram'mat (*laag stroo of riet in een dijk vastgewerkt*, *door middel van wisschen stroo*, *dienende als houvast of kram tegen den golfslag*), v. -matten.
Kram'men (*met een kramdraad hechten*), ik heb -kramd; *een gebarsten schaal* -; **-mer** (*iem. die aardewerk kramt*), m. -s; **-ming,** v. -en.
Kramp (verwant met *krimpen*: *spierpijn*, *buikpijn*), v. -en.
Krampach'tig (*alsof men kramp heeft*, *als in kramp*), bn. en bw.; *-e trekkingen*, *rillingen*; *de -e aanraking van wanhopige vingers*. (C.O.); *de vingers - samentrekken*; **-heid,** v. gmv.
Kramp'hoest (*stuipachtige hoest*), m. gmv.
Krams'vogel (*winterlijster*), m. -vogels.
Kram'werk (*al*, *wat dient als krammat*), o. -werken.
Krand'jang (O.-I. *korf van bamboe voor vervoer van suiker en andere dingen*; *ook*, *schanskorf*), v. -s; ook: **Kranjang.**
Kra'nen (*den kraan of piet uithangen*), hij heeft -kraand; *met iets af iem. kranen*, pronken, trotsch voor den dag komen.
Krang (*verkeerd*, *het binnenste buiten*), bn. en bw.: *de -e kant van een stof*. gew.
Krang'kant (*omgekeerde kant tegenkant*), m. -en, gew.; *de boordjes aan den - strijken*.
Kra'nig (uit Fr. *crâne*, flink: *kloek*, *van uiterlijk en voorkomen*), bn. en bw.; *een - onderofficier*; *een - spel* (sport); *hij heeft zich bij dat examen - gehouden*, degelijk; **-heid,** v. gmv.
Kran'jang (O.-I. *pakkorf of vlechtwerk van bamboe of kokosblaren*), v. -s; meestal **Krandjang.**
Krank (*zwak*, *ziek*), bn.; *dit is -e troost!* (Potg.); -er, -st; **-heid** (*ziekte*), v. -heden.
Krank'bed (*ziekbed*), o. -bedden.
Kran'ke (*zieke*), m. en v. -n.
Kran'kenbezoek, o. -bezoeken; **-bezoeker** (ook *krank-*), m. -s; **-oppasser,** m. -s; **-verpleegster,** v. -s; **-verpleger,** m. -s; **-verzorger,** m. -s.
Krank'te (*in hoogeren stijl voor ziekte*), v. -n; *dezelfde - doodde op éénen dag zijn gade en zijn zoon*. (Staring).
Krankzin'nig (eig. *zwak van zinnen*, d.i. *weinig verstand hebbende*; later ook: *ziek van hersenen*; *thans*: *gek*, *niet wijs*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Krankzin'nige (*iem. die gek is*), m. en v. -n.
Krankzin'nigenhuis (*-gesticht*), o. -zen.
Krans (*in elkaar gevlochten ring van bloemen*), m. kransen; *een - van rozen*, *een - van bloemen*; *een pek-*; fig. *een vrienden-*, d.i. vriendenkring.
Kran'sen (*versieren met een krans*), ik kranste, heb -kranst.
Krant' (*nieuwsblad*), v. -en; zie **Courant.**
Kran'tenhanger (*voorwerp aan den muur om er de kranten in te bewaren*), m. -s.
Kran'tenman (*ombrenger van kranten*, *looper*), m. -mannen.
Krap (*meekrap*), v. gmv.
Krap (*slot*, *kram aan een boek*), v. krappen.
Krap (*varkensrib*), v. krappen.
Krap (*bekrompen*, *eng*, *schraal*), bn. en bw.; *mijn jas zit wat* -; *die koopman meet* -.
Krap'jes, bw.; *zij hebben het maar* -, d.i. niet breed, schraal; *zij doen - aan*, zuinigjes; *het reikte - om te met*. (Staring).
Kras (*schrap m.e. scherp voorwerp*), v. -sen.
Kras (*kloek*), bn.; *een -se grijsaard*; *dat is* -, erg, sterk; -ser; **-heid,** v. gmv.
Kras: *hij zweert het bij kris en* -, d.i. bij al wat heilig is; zie Kris.
Kras'sen (*schrappen*, *lichte insnijdingen maken*), ik heb -krast; *met een puntig voorwerp ergens op* -, d.i. krassen maken op; *de pen krast*, d.i. spat den inkt; *op de viool* -, slecht spelen; ook: *raven*, *kraaien en uilen* -, een rauw snijdend keelgeluid maken; **-ser** (*persoon*, *werktuig*), m. -s.
Krat (*losaangebracht laddervormig achterschot van een boerenwagen*), o. kratten.
Kra'ter (Lat. *crater*; *trechtervormige opening*, *uitbarstingsmond van een vuurspuwenden berg*), m. -s.
Kra'tes (*misvormde*), m. -sen; *ik houd u voor een mismaakt schepsel*, *voor een kleinen - niet hooger dan mijn knie*. (C.O.)
Kra'ton (O.I. *ommuurd vorstenverblijf*, *soms een uur in omtrek*), m. -s.
Krauw (*schrap*, *krab*), v -en; *de kat gaf hem een* -.
Krau'wel (afleid. van *krauwen*: *kromme gaffel*, *klauw met kromme nagel*), m. -s.
Krau'wen (*zacht krabben*), ik heb -krauwd; *Kopje* -, *riep de heer Coco*. (C.O.); **-er,** m. -s.
Kreatuur' (*schepsel*, *mensch*; *gunsteling*), o. -turen; ook **Creatuur.**
Kreb, v. krebben; zie **Krib.**
Krediet' (Fr. crédit, van Lat. *credere*, vertrouwen hebben, gelooven: *vertrouwen*, *in den handel* enz.), o. -en; *goederen op* -, goederen, die niet dadelijk betaald worden; *iemand*

- *of geen* - *geven*, termijn van betaling; soms: **Crediet**; **-bank,** v. -en, **-brief** (*brief van borgtocht, aanbevelingsbrief*), m. -brieven; **-instelling,** v. -en; **-vereeniging,** v. -en; **-wet,** v. -ten.

Kreeft (*tienpootig schaaldier met gestaart achterlijf*), m. -en; *er zijn zee- en rivier-kreeften*; ook vierde teeken in den Zodiak.

Kreeft'dicht, o. -dichten; zie **Retrograde.**

Kreef'tengang (*gang van den kreeft*), m. gmv.; zegsw. *den* - *gaan*, d.i. achteruitgang hebben (in zaken).

Kreef'tensla (*salade met fijn gesneden kreeft*), v. gmv.

Kreefts'keerkring (*parallel*, 23½° *ten N.v.d. evennachtslijn*), m. gmv.; zie Keerkring.

Kreefts'oog (*bolvormig steentje uit de kreeftsmaag*), o. -oogen; vroeger een geneesmiddel.

Kreefts'schaar (*knijper van een kreeft*), v. -scharen.

Kreek (*inham, smalle vaargeul*), v. kreken.

Kreel (*smal boordsel*), v. kreelen; *een hoed met zijden* -; ook *Kriel.*

Kree'len (*met boordsel omzetten, omboorden*), ik kreelde, heb -kreeld; *een zijden hoed* -.

Kreet (verwant met *krijten*: *schreeuw, gil*), m. kreten; *een* - *uitstooten, een* - *slaken.*

Kre'gel (verwant met *krijgen*, strijden; *kwaad, gramstorig*), bn. en bw.; fig. flink, kras, pittig; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Kre'gelig (*kregel*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Kre'gelkop (*stijfkop*), m. en v. -pen.

Kreits (uit het Duitsch *Kreitz*: *kring, omtrek, afdeeling, landstreek, district*), m. -en.

Krek (*precies, juist*), bw.; Fransch: *correct*, d. i. nauwkeurig, gmz.; *'t is* - *elf uur.* gew.

Kre'kel (verwant met *krieken*: *rechtvleugelig insect, familie der springers*), m. -s; *de zwarte veld-, de schoorsteen-, de grijze* -.

Kre'kelzang (*het luid gesjirp v. d. krekel*), m. gmv.; ook een der latere bundels gedichten van Bilderdijk heette -zangen.

Krem (*dwergvalk, steenvalk*), m. kremmen.

Kre'mer, m.; volksn. voor *Kramer*; zegsw. *het -tje hebben*, spierpijn in de lendenstreek, zie **Spit.**

Kremetart', **-taat',** o.; volksn. voor Cremortart, zie aldaar.

Krem'lin (*keizerlijk slot te Moskou, van wallen en muren omgeven*), o. gmv.; ook: *Kreml.*

Krem'serwit (*loodwitpoeder uit de Oostenrijksche stad Krems*), o. gmv.

Kreng (*rottend dier, aas*), o. -en; ook scheldn. van personen: judas, smeerlap, enz. plat.

Kreng'tor (*aastor, die nl. zijn eieren legt in rottend aas*), v. -torren.

Kren'gelen (*afpingelen*), ik heb -krengeld; **-aar,** m. -s; **-aarster,** v. -s. gmz.

Kren'gen (*doen keeren of draaien*), ik heb -krengd; *een schip* -, *een rijtuig* -. w. g.

Kren'ken (den. van *krank*, dus krank of zwak maken: *beschadigen*), ik heb -krenkt; *de gezondheid* -, *iem eigenliefde* -, *de vriendschap* -, d. i. benadeelen, pijnlijk aanraken; *iem. eer en goeden naam* -, d. i. inbreuk maken op; *iem. hersenen zijn gekrenkt*, hij is krankzinnig; *zijn geheugen is gekrenkt*, hij weet niets of weinig meer.

Kren'king (*beleediging, hoon*), v. -en.

Kren'selen (*het zuiveren van het zaad met de wan*), ik heb -krenseld; zie Wannen.

Krent (*kleine druif zonder pit, naar de uitvoerplaats in Griekenland, waar deze vrucht enkel groeit, nl. Corinthe, krint of krent genoemd*), v. -en; **-eboom,** m. -en.

Kren'ten (*de jonge druiventrossen dunnen om groote druiven te krijgen*), ik krentte, heb -krent.

Kren'tenbaard (*verdroogde zwarte puisten om de kin*), m. -en; *een knaap met een* -.

Kren'tenbrood (*tarwebrood met krenten*), o. -en; **-kakker** (scherts. *bloodaard, inhalig mensch, duitendief*), m. -s; **-koek,** m. -en.

Kren'terig (*kleingeestig zuinig, niet royaal, schriel of karig*), bn.; *een -e kerel.* gmz.

Kren'tig, bn.; zie **Krenterig; -heid** (*gierigheid*), v. gmv.

Kre'pel (*kreupel*), bn. en bw.; *een* - *paard*; zegsw. - *wil voordansen.* (Cats). vero.

Krep'pen (*kroezen, krullen, tot een klis maken*), ik heb -krept.

Krets (*schurft*), v. gmv. gew.

Kreuk (*valsche vouw, krook*), v. -en.

Kreu'kel (*kreukje*; ook *alikruik*), v. -s.

Kreu'kelen (*frommelen, met kreuken maken*), ik heb en het is -kreukeld.

Kreu'kelig (*vol kreuken*), bn.; *een -e jas, een -e rok van een japon*; -er, -st.

Kreu'ken (*kreuken hebben of bekomen, frommelen*), ik heb -kreukt; *een japon* -; *een riet* -, knakken; fig. *iemands eer* -, krenken; **-ing,** v. -en; dicht. *Kroken*, zie aldaar.

Kreu'nen (*zacht en pijnlijk kermen*), ik heb -kreund; *de zieke lag te* -.

Kreu'pel (*krepel, mank*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v.

Kreu'pelbosch (*boschje, uit laagstammig hout bestaande*), o. -bosschen.

Kreu'pele (*manke*), m. en v. -n.

Kreu'pelhout (*laagstammig houtgewas, kruipend struikgewas*), o. gmv.

Kreus (*rimpel, vouw, krul*), v. kreuzen; ook: klokhuis van een appel. gew.

Kreut'zer (*Oostenr. koperen munt van ± een cent*), m. kreutzers; lees: *kruit'ser.*

Kre'vel (*gekriewel, jeukte*), v. gmv.

Kre'velen (*kriewelen*), het heeft -kreveld; **-ing,** v. -en.

Kre'velkruid (*jeukkruid*), o.; **-zaad,** o. -zaden.

Krib, krib'be (*voederbak voor een paard*), v. kribben; *de* - *van het paard.*

Krib, krib'be (*ijzeren of houten legerstede of ledikant*), v. kribben; *het kindje sliep in een* -; *de soldaten slapen in -ben.*

Krib, krib'be (*gevlochten rijswerk aan stroomen en rivieren, ook rijsdam in een rivier*), v. kribben.

Krib (*kribbige, kijfzieke vrouw*), v. kribben.

Krib'bebijter (fig. *korzelige persoon*), m. -s; eig. een paard, dat in de krib bijt, een teeken van ziekte; **-ster,** v. -s.

Krib'bekat (*kribbig meisje*), v. -katten.

Krib'belen (*slordig en klein schrijven*), ik heb -kribbeld; **-ing,** v. -en; **-schrift,** o. gmv.; ook: *Kriebelen.*

Krib'ben (*krakeelen*), heb -kribd; **-berij'** (*gekrakeel, getwist over kleinigheden*), v. -en.

Krib'big (*twistziek, kijfziek, lichtgeraakt*), bn.; *een* - *kind*; -er, -st. **-heid,** v. gmv.

Krib'werk (*al de rivierkribben*), o. -werken.

Krie'bel (*jeuk, jeukte*), v.; *de - krijgen*, b.v. in de vingers, om te vechten, te schrijven, enz.
Krie'belen (*zacht krabben, kittelen, jeuken*). het heeft -kriebeld; *er kriebelt mij iets in den nek*; *wat - die meikevers in mijn hand!*
Krie'belen (*slecht schrijven*), heb -kriebeld.
Krie'belig, bn. en bw.; *- schrift, een -e hand*, peuterig; *- schrijven*, onleesbaar; -er, -st.
Krie'belschrift (*slordig, klein en dicht ineengeschreven schrift*), o. gmv.
Kriek (stam van *krieken* of piepen: *krekel*), v. -en; *het kriekende kriekske.* (Cremer).
Kriek (*wilde zwarte of roode kers*): (als boom), m., (als vrucht), v. -en; **-eboom,** m. -en; **-elaar** (*kriekeboom*), m. -s; **-entaart** (*vla, met gestoofde krieken belegd*), v. -en; **-esteen,** m. -en; **-je,** o. -s.
Kriek, bn.; *'t is er -*, het deugt er niet. gmz.
Krie'ken (*piepen van een kriek* of *krekel*), het heeft -kriekt.
Krie'ken (*het aanbreken v. d. dag*), o.; *bij het - van den dageraad, de -de morgen*; *als de dag nauwelijks -te.* (V. Lov.)
Kriel (*kort en dik mensch*), m. en v. -en.
Kriel (*vischmand*), v. -krielen.
Kriel (*uitschot, klein goed*), o.; *dat zijn -en van aardappels*, d. i. zeer kleine.
Kriel (*dartel*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Krie'len (*krioelen*), het heeft -krield; *het krielt er van mieren*; *oud en jong krielde er door elkaar*; *dit opstel krielt van taalfouten.*
Kriel'haan (*kleine soort van haan, dwerghaan*), m. -hanen; fig. *dwerg*: *En krielhaan Twee werd in den zak geschoven.* (Staring); **-hen** (*kuikentje kortpoot*), v. -hennen; **-kip,** v. -pen.
Kriel'tje (*bijzonder klein soort van haan of hen*), o. -s; fig. kort en dik ventje.
Krie'melen (*wriemelen, krioelen*; ook *dralen, talmen*), het heeft gekriemeld; **-aar** (*talmer, draler*), m. -s.
Krie'melig (*beuzelachtig*), bn. en bw.
Krieu'wel (*jeukte*), v. gmv.; ook: **Krevel.**
Krieu'welen (*jeuken*), het heeft gekrieuweld; *wat -t mij daar op den rug (paard)?* **-ing,** v. -en; ook: Krieuwen.
Krieu'welig (*jeukerig, prikkelend*), bn.; fig. *- worden*, boos; **-heid,** v. gmv.
Krieu'wen (*kibbelen, elkaar boos maken*), zij hebben gekrieuwd; *die kinderen moeten altijd -*, krakeelen; **-er,** m. -s.
Krie'zel (*brokje*), v. -s; *gij krijgt er geen - van*, kleinigheid, gew.; zie Griezel.
Krijg (*oorlog, strijd*), m. gmv.; *hij kwam om in den -.*
Krij'gen (*ontvangen*), ik kreeg, heb gekregen; *een brief, een geschenk -*; zegsw. *den zak, den korf -*, afgewezen worden (door een meisje); *hij kreeg het in het hoofd*, werd krankzinnig.
Krij'gen (*oorlogen, oorlogvoeren*), ik krijgde, heb -krijgd; *tegen iemand -.* vero.
Krij'ger (*strijder, oorlogsman, soldaat*), m -s; *een moedig -.*
Krij'gertje (*zeker kinderspel*), o. gmv.; *-spelen*, naloopertje.
Krijgs'artikelen (*algemeene voorschriften voor den soldaat*), o. mv.; *de - werden voorgelezen*, de plichten en straffen werden ernstig voorgedragen.
Krijgs'banier (*vaandel*), v. -banieren; *de -banieren wapperen!*
Krijgs'bedrijf (*oorlogsdaad*), o. -ven.
Krijgs'dans (*wapendans bij Negers en andere wilden*), m. -dansen.
Krijgs'dienst (*het dienen in het leger*), m. gmv.; *in - zijn, den - verlaten*; spreekt.: Dienst.
Krijgs'gevangene (*in den oorlog gevangen genomene*), m. -gevangenen.
Krijgs'gevangenschap (*toestand van den krijgsgevangene*), v. gmv.; *zuchten in -.*
Krijgs'god (myth. *de god Mars*), m.; **-godin** (myth. *de Romeinsche godin Bellona*), v.
Krijgshaf'tig (*de eigenschappen voor den krijg hebbende*), bn.; ook: **Krijgs'haft,** b.v.; *de -e Galliërs, de -e Germanen*; **-tigheid,** v. gmv.
Krijgs'held (*soldaat, die getoond heeft een held in den krijg te zijn*), m. -helden.
Krijgs'kunde (*wetenschap van aanval en verdediging in oorlogstijd*), v. gmv.
Krijgs'man (*oorlogsman*), m. -lieden; zie Krijger.
Krijgs'raad (*rechtbank of jury, uit militairen van allen rang samengesteld*), m. -raden; *de sergeant moest voor den - verschijnen.*
Krijgs'volk (*legervolk, soldaten*), o. gmv.
Krijgs'werktuigen (*allerlei wapenen tot aanval en verdediging*), o. mv.; *de knots is het oudste der -*; *de blijde is een van de - der Romeinen.*
Krijgs'wet (*het beschreven recht der militairen*), v. -wetten.
Krijgs'wezen (*al, wat met leger of oorlog in betrekking staat*), o. gmv.
Krijgszuch'tig (*oorlogszuchtig, gaarne oorlog voerend of hebbend*), bn.; *een - volk.*
Krijsch (*schreeuw, gil*), m. krijschen.
Krij'schen (*gillen*), ik kreesch of krijschte, heb gekreschen, gekrijscht; *kleine kinderen en meisjes kunnen -*, een schel en scherpsnijdend geluid doen hooren; *zeemeeuwen, nachtraven, gieren*, enz. -; **-ing,** v. -en.
Krijt (*aardachtige stof, oudtijds van het eiland Creta*), o.; *er is rood en zwart -*; zegsw. *bij iemand in het - staan*, schulden hebben; *met dubbel - schrijven*, eig. de rekening tweemaal zoo groot maken, oneerlijk boekhouden (herbergiers, winkeliers, enz.); *met een -je aan den balk schrijven*, eig. aan den zolderbalk, om in de herinnering te doen voortleven; **-achtig** (*lijkende op krijt*), bn.: *mergel is een -achtige stof.*
Krijt (*kring, kampplaats, strijdperk*), o.; zegsw. *in het - treden, in het strijdperk treden*, den kamp aanvaarden; *uit het -jagen*, als eerloos wegjagen; vroeger ook: *gebied, jurisdictie:* in den crite van Brabant.
Krij'ten (*klagend schreien*), ik kreet, heb gekreten; *nu jongen, krijt maar niet.* (Tollens); bij uitbr. schreeuwen: *het akelig - der gekwetsten*; **-er,** m. -s: *er zijn hier -s in de school.* (A. Bergm.), Vl.
Krij'tend (*schreeuwend, huilend*), bn.; *een -e onrechtvaardigheid*; *de -e tiend*; zie Tiend.
Krijt'formatie (*de jongste der aardformaties*), v. -s, -tiën; **-gebergte,** o. -n; **-grond,** m. -en; **-heuvel,** m. -s; **-mergel** (*aardlaag van krijt en vooral van leem*), v.; **-streep,** v. -strepen; **-teekening** (*teekening van wit en zwart krijt*), v. -en; **-wit** (*zoo wit als krijt*), bn.: *een -wit huisje in het Jekerdal bij Maastricht, Huib nadert zijn - huisje.* (B. ter Haar).

Krijt'waarder (*in de Middeleeuwen, bewaker van het strijdperk tijdens den kamp*), m. -waarders.
Krij'zelen, krij'zeltanden (*met de tanden knarsen, knarsetanden*), ik heb gekrijzeld, gekrijzeltand.
Krik, tw. klanknabootsing, scherper dan *krak!*
Krik'kemik (*hijschwerktuig*), v. -mikken.
Krik'kemik (*beuzelarij, kleinigheid*), v. -mikken; *ik kan voor elke - geen knecht zenden*; ook: **Krikmik.**
Krik'krakken (klankn. *kraken bij 't splijten, bersten of breken*), het heeft gekrikkrakt; *de mast krikkrakt luide in den storm.*
Krim, de (aard. *schiereiland in het Z. van Rusland*), v.; *er was in 1855 oorlog in de -.*
Krimp (*gebrek*), v.; *daar is geen -, die lui kennen geen -*, behoefte; *er is daar geen -*; zegsw. *zij geven nog geen -*, zij geven niet toe; *- geven*, het opgeven, zich terugtrekken.
Krimp (*levend, versch*, b. v. *van visch*), bn.; *die visch is - gesneden*; **-visch** (*versche visch*), m. -visschen; (stofnaam), v. gmv.
Krim'pen (*smaller, dunner worden of doen worden*), ik kromp, heb en het is gekrompen; *laken - of doen -*; *de wind gaat -*, wordt minder ruim, d. i. draait in een richting, tegengesteld aan den loop der zon; *hij krimpt van kou*, beeft, trilt; *de maan gaat -*, afnemen; **-er,** m. -s; **-erd** (*koukleum*), m. en v. -s; **-ing,** v. -en.
Krim'pig (*kouwelijk, kleumsch*), bn.
Krimp'kabeljauw (*geheel versch, levend*), v.; **-schelvisch,** m. -visschen; **-schol,** v. -len; **-visch** (*stofn.*), v.; **-zalm** (*stofn.*), v.
Krimp'vrij (*niet krimpende*), bn.; *- laken.*
Kring (*rondte, cirkelvormige rij*), m. -en; *de kinderen stonden in een -*; *een - om zon of maan*; fig. *een jaar -, vrienden-*; *in den - der zijnen*, familiekring; *hij gaat buiten zijn -*, d. i. bevoegdheid; *werk-*, dagelijksche bezigheden.
Krin'gelen (*krinkelen*), ik heb gekringeld.
Krin'getje (O.-I. *glaasje fijne cognac*), o. -s.
Kring'loop (*cirkelgang*), m.; *de - der jaargetijden.*
Kring'storm (*draaiende stormwind*), m. -stormen; zie **Cycloon.**
Kring'vormig (*de vorm van een kring hebbende*), bn.; *een -e lijn, een - pad, een -e vijver.*
Krings'wijze, -wijs (*in een kring*), bw.; *zich - bewegen.*
Krin'kel (*kronkelende bocht*), m. -s; *een - in een kabel, een - in den darm.*
Krin'kelen (*kronkelen*), ik heb en het is gekrinkeld; **-ing,** v. -en.
Krin'kelvloed (*kronkelende stroom*; *vloed, die bochtig loopt*), m. -vloeden; ook: **Maalstroom.**
Krin'sen (*zuiveren, reinigen, schoonmaken*), ik heb gekrinsd; zie: *Krenselen.*
Krint (*krent*), v. -en.
Krioe'len (*wemelen, krielen*), het heeft gekrioeld; *op die markten krioelt het van volk*; *de mieren - in die kamer*; **-ing,** v. -en.
Krip (*zeker zwart floers*), o. gmv.
Krippen (*van krip*), bn.; *een - sluier.*
Kris, tw.; *bij - en kras zweren*, eig. bij Christus: bij al wat heilig is.
Kris (O.I. *lange, gebogen platte dolk*), v. -sen.
Krisch'na, Krisj'na (*Voor-indische godheid*), m. gmv.
Kris'kras (*gekruist of kruisend dooreen*), bw.; *hij schrijft alles - op.*
Kris'krassen (*krissen en krassen*), -kraste, -kriskrast; *op de lei -*, kriskraslijnen maken.
Kris'sen (*met een kris doorsteken*), ik heb gekrist; *zich -.*
Kristal' (*delfstoffelijke formatie met regelmatige platte vlakken*), o. kristallen.
Kristal' (*bergkristal, een ook fijn soort van geslepen glas*), o. gmv.; *een romer van -, een karaf van -*; fig. ijs: *op het spiegelgladde - zich wagen*; ook helderheid: *het - der beek.*
Kristal'fabriek (*fabriek van fijn glaswerk*), v. -fabrieken; **-glas,** o. gmv.
Kristal'helder (*helder als kristal*), bn.; *het -e water*; fig. *een - betoog.*
Kristal'len (*van kristal*), bn.; *een - karaf, een - schenkkan*, uit kristal bestaande.
Kristal'lens (*ooglens, zeer voornaam deel van het oog*), v. -lenzen.
Kristallijn' (eig. *wat van kristal is*, fig. *groote helderheid*; *wat in hooge mate helder is*), o. gmv.; *het - der bergbeken, der vlieten*, enz.
Kristallij'nen (*helder als kristal*), bn.; *de - vliet*, d. i. het glasheldere water v. d. vliet.
Kristallisa'tie (*kristalvorming*), v. -ties, -tiën. (s = z).
Kristalliseeren (*tot kristal [doen] schieten*), *zout doen -, suiker doen -*, tot kristalklonten doen worden; **-ing,** v. -en. (s = z).
Kritiek' (*hachelijk*), bn.; *een - oogenblik*, d. i. netelig, moeilijk, zorgelijk.
Krits (*kring*), m. -en; zie **Kreits.**
Krocht (*hol, onderaardsche ruimte of gewelf*), v. -en; dicht. *een ellendig verblijf*; zie **Crypta,** ook **Kroft.**
Krod'de (*een soort van onkruid op klei-bouwland: is eenjarig, bloeit van Juli tot Augustus*), v. gmv,; zie *Hederik, herik.*
Kroeg (*gemeene herberg*; student. *sociëteit*), v. -en; **-houder** (*baas van een kroeg*), m. -s; **-houdster** (*vrouw van een kroeg*), v. -s; **-looper** (*druk bezoeker van een kroeg*), m. -s.
Kroeg'jool (*feestelijke bijeenkomst van studenten in hun sociëteit*), v. -jolen.
Kroep (*keelvliesziekte bij kinderen*), v. gmv.
Kroe'poek (O.-I. *in olie gebraden stukjes van de onderhuid eens buffels*), v. gmv.
Kroes (eig. *aarden kruikje, ook beker zonder voet, ook aarden smeltvat*, zie *Smeltkroes*), m. kroezen.
Kroes (*gekruld*), bn. en bw.; *een neger heeft kroeze haren*, dicht- of fijngekruld.
Kroes'kop (*persoon*), m. en v. -koppen.
Kroes'kop (*kroeshoofd*), m. en v.; -koppen.
Kroe'zen (*kroes worden of maken*), ik heb en het is gekroesd; *zijn haar begint te -.*
Kroft, v. -en; zie **Krocht.**
Krok (*onkruid, wilde wikke*), v. gmv.
Kro'ken (*kreuken*), ik krookte, heb -krookt; *het keerend tij doet 's zomers nauw den spiegel der zee -.* (Staring).
Kroket'je, o. -s; zie Croquet.
Krokodil' (*tweeslachtig monster, geschubde of gepantserde hagedis in den Nijl, bij Java*, enz.), m. -len; lees: *krokedil.*
Krokodil'lentranen (*gehuichelde, geveinsde tranen*), m. mv.; het volksgeloof meent, dat de krokodil, in het riet liggend, het schreien van een klein kind kan nabootsen.

Kro'kus (*lischbloemige lentebloem*), m. -sen; soms Crocus.
Krol (*klein, nietig huisje*), o. -len. w. g.
Krol'len (*brullen, grommen; lollen van katten*), poes heeft gekrold.
Krolsch (*hitsig*), bn.; *een -e kat*; **-heid,** v.
Krom (*gebogen, niet recht*), bn. en bw.; *een -me spijker, een -me lijn*; zegsw. *-me sprongen maken*, losbandig leven, verkeerde dingen doen; *zijn vingers zijn of staan -*, hij is diefachtig; *- liggen*, zich geldelijk bekrimpen; **-achtig,** bn.; **-heid** (*het krom zijn*), v. gmv.
Krom'been (*persoon*), m. en v. -beenen.
Krom'bek (*snijboon*), m. -bekken.
Krom'hals (*persoon*), m. en v. -halzen.
Krom'hals (*glazen kolf*), v. -halzen; zie **Retort.**
Krom'hals (*plant, onkruid op bouwlanden*), v. gmv.
Krom'hout (*denachtige boom*), m. -houten.
Krom'hout (scheepst. *een stuk kromhout*; *kniehout*), o. -houten.
Krom'liggen (*gebrek lijden, zich moeten bekrimpen*), ik lag -, heb - gelegen; *op 't einde van de maand moeten -*, geldgebrek hebben.
Krom'lijnig, bn.; *de cirkel, de ellips is een -e figuur.*
Krom'loopen (*niet rechtop of in rechte richting*), ik liep -, heb - geloopen; *een oud moedertje loopt -*; *een lijn, een weg, een rivier kan -*, gebogen zijn.
Krom'me (*krom persoon*), m. en v. -n.
Krom'me (meetk. *regelmatige gebogen lijn*), v. -n.
Krom'men (*doen buigen*), ik heb en ben gekromd; zegsw. *het recht -*, inbreuk maken op het recht, onrechtvaardig handelen; *zich -*; **-ming** (*bocht*), v. -en.
Krom'mer (scheepst. *kromhout*), m. -s.
Krom'mes (*gebogen mes van schoen- of zadelmaker*), o. -messen.
Krom'neus (*persoon*), m. en v. -neuzen.
Kro'mo (O.-I. *de inlander in 't algemeen, ook de inlandsche soldaat in Atjeh*), m. -'s.
Krom'sluiten, ik sloot -, heb - gesloten; *een gevangene -*, hem, door de hand- en voetboeien met kettingen te verbinden, dwingen krom of gebogen te liggen.
Krom'spreken (*gebrekkig spreken*), o. gmv.
Krom'staart (*vogel met gespleten staart*; *ook munt der 14e—15e eeuw: 2 groot*), m. -en.
Krom'staf (*bisschopsstaf*), m. -staven; fig. de bisschoppelijke macht, het bisschoppelijk gebied: *onder den - wonen*, in een bisdom.
Krom'steven (*zeker vaartuig*), v. -stevens.
Krom'taal (*gebroken taal*), v.; fig. een gebrekkig spreker; *hij is een -.*
Krom'talen (*gebroken een taal spreken*), hij heeft gekromtaald; fig. de taal radbraken.
Krom'te (*buiging, kromming*), v. -n.
Krom'tong (*persoon, die kromtaal spreekt*), m. en v. -tongen; **-ig,** bn. en bw.
Krom'tongen (*slecht een taal spreken*), ik heb -kromtongd.
Krom'trekken (*kromworden of zich buigen door tocht of hitte*), de plank trok -, is - getrokken.
Krom'voet (*persoon met kromme voeten*), m. en v. -voeten.
Krom'zwaard (*gebogen zwaard*), o. - zwaarden; *het Turksche - bracht schrik aan Weenen en Euroop, 1683.* (Da Costa).
Kro'na (*Zweedsche zilvermunt*, ± *f 0.66*), v. -'s.
Kro'nen (*tooien, sieren met een kroon*), ik heb gekroond; zegsw. *het einde zal het werk -*, de grootste eer is de voltooiing van het werk; *een gekroond hoofd*, regeerend vorst.
Kro'nengoud (*zeker goud v. laag gehalte*), o. gmv.
Kroniek' (Fr. *chronique: jaarboek, uitgebreide tijdtafel*), v. -en; *de - levert de bouwstof aan den geschiedschrijver*; *de - op rijm van Melis Stoke*; *de - van Maastricht*; **-achtig,** bn.: *een -achtig verhaal*; **-schrijver,** m. -s.
Kro'ning (*het kronen*), v. -en.
Kro'ningsfeest (*-festiviteit*), o. -feesten; **-plechtigheid,** v. -heden.
Kron'kel (*kromming*), m. -s; *een - in een touw, in een darm*, enz., draai, kink; **-achtig,** bn.; **-bocht** (*bocht, welke kronkelig is*), v. -en: *een bleeke dame, die gedurig de -bochten van haar boa had zitten te verschikken.* (C. O.); zie **Krinkel.**
Kron'kelen (den. van *kronkel*: *kronkels maken*), ik heb en het is gekronkeld; **-ing,** v. -en; zie **Krinkelen.**
Kron'kelig (*bochtig*), bn.; *een - pad*, d. i. vol kronkels of bochten.
Kron'kelpad (*slingerend pad, bochtig pad*), o. -paden; *de -paden door een veen*, zie *Meijel*; fig. *de -en der staatkunde, de -en van het Romeinsche recht*; **-weg,** m. -wegen.
Kront'jong (O.-I. *een soort van gitaar*), v. -s.
Krooi (*menigte, troep*), v. -en; *een heele -.*
Krook, kreuk (*verkeerde vouw*), v. -en.
Kroon (*vorstelijk hoofdtooisel, zinnebeeld der vorstelijke waardigheid*), v. kronen; *de - van Nederland, Duitschland, Engeland*, enz.; *goederen der -*, d. i. van de souvereiniteit; *de - op het hoofd zetten*, kronen, tot vorst maken; *de - neerleggen*, afstand doen van de regeering; zegsw. *iemand de - van het hoofd nemen*, hem belasteren; *de - is hem van het hoofd gevallen*, al z'n luister of eer is heen; *de - spannen*, de eerste, de voornaamste zijn, eig. de krans om het hoofd binden, de overwinnaar zijn in een wedstrijd: *de - der schoonheid spannen* (Staring); *iemand naar de - steken*, met hem wedijveren in eer, hem de kroon trachten te ontnemen: *Java steekt in natuurschoon Zwitserland naar de -.* (Veth).
Kroon (*ridderorde*), v.; *de orde van de Eikekroon, de Oostenrijksche orde van de IJzeren -*, enz.
Kroon (*allerlei gouden en zilveren munt met een kroon er op*), v. kronen; *de Oostenrijksche - is f 0.50*; *de Fransche - was f 3.90*; de gouden - van Karel V was *f* 6.50; de tegenwoordige Deensche - is *f* 0.66; de Brabantsche - was *f* 3.90, enz.
Kroon (*veelarmige van het gewelf afhangende kandelaar, lichtkroon, kerkkroon*), v. kronen.
Kroon (*kruin, bovendeel*), v. kronen; *de - van een eik, van een beuk*, de uitgebreide takken; *de - van ons hoofd.*
Kroon (plantk. *het gekleurde bloembekleedsel*), v. kronen; *de bloem- der roos is wit of rood*; **-blad,** o. -bladen, -blaadje, o. -s.
Kroon (*sterrenbeeld*), v.; *de Noorder, de Zuider-.*
Kroon (*Oostenrijksche munt*, ± *f 0.50*), v. kronen.

Kroon (*uithangbord van café of hotel met een vorstenkroon*), v. gmv.; *in de - logeeren.*
Kroon'balk (bouwk. *sluitbalk*), m. -en.
Kroon'daalder (*in Z.-Duitschland oud-zilverstuk van ± f 2.50*), m. -s; ook: **Patakon.**
Kroon'domein (*onroerend goed, behoorend aan den staat, waarvan de kroon de inkomsten geniet*), o. -domeinen.
Kroon'duif (*Oostindische vogel*), v. -duiven; **-erwt** (*bijzondere soort van erwt*), v. -en; **-glas** (*kalkglas*), o. gmv.; **-kruid** (*vlinderbloemige plant*), o. gmv.; **-lijst** (*vooruitspringende bovenlijst aan den voorgevel*), v. -lijsten; **-prins** (*vermoedelijk troonopvolger*), m. -prinsen; **-prinses,** v. -sen; **-rad** (*kamrad met horizontaal liggende tanden*), o. -raden, -raderen.
Kroon'tjeskruid (*wolfsmelkachtig onkruid*), o. gmv.
Kroon'vogel (*een soort van reiger, kraanvogel*), m. -vogels; *de - leeft op de kust van Guinea.*
Kroon'werk (mil. *voorwerk van een bastion*), o. -werken.
Kroos (*water of moeraslinze, eendengroen*), o. gmv.; ook: *Kroost.*
Kroos (*interest van een kapitaal*), o. gmv. Vl.
Kroos'je (*kleine pruim uit Damascus*), o. -s; zegsw. *om -s gaan*, dood gaan, om zeep gaan.
Kroost (Fr. *afstammelingen, kinderen*), o. gmv.; *het - van Adam*, wij menschen; *voor vrouw en - zorgen* (C.O.).
Kroot (Fr. *carotte: beetwortel,*) v. kroten.
Krop (*salade*), v. kroppen; *tien kroppen voor een dubbeltje*; -je, o. -s.
Krop (*ongebuild meel*), o. gmv.; ook: *Kropuit-den-zak.*
Krop (*zakvormige verwijding van den slokdarm of voormaag van vogels*), m. kroppen; *hoenders, duiven, papegaaien, dagroofvogels hebben een -*; zegsw. *een - in de keel hebben*, zenuwachtig aangedaan zijn, niet kunnen spreken van aandoening; *dat steekt mij in den -*, daar ben erg kwaad over.
Krop (*gezwel onder de kin*), m. kroppen; zie Kropgezwel.
Krop'aar (*grassoort, zwenkgras*), v. gmv.
Krop'ader (ontl. *halsader*), v. -aders.
Krop'brood (*brood van ongebuild meel of van krop, huisbak*), o. gmv.
Krop'gans (*een soort van pelikaan, grootste zwemvogel in Klein-Azië*), v. -ganzen.
Krop'gezwel (*zwelling van de schildklier vóór het strottenhoofd*), o. -gezwellen; *bij bergbewoners vindt men veelal -gezwellen*; ook: **Krop,** m. -pen.
Krop'pen (*den krop vullen, mesten*), ik heb gekropt; *ganzen-.*
Krop'pen (*in den krop blijven steken*), het heeft -kropt; *droog brood kropt, droge aardappels -.*
Krop'pen (fig. *uithouden, ten einde brengen*); *iets niet kunnen -, hij zal het er wel -.*
Krop'perd (*kropduif*), m. -s.
Krop'pig, bn.; *een -e peer*, d. i. wrang; fig. *haatdragend*: - om iets zijn; -er, -st.
Krop'salade, meestal: **krop'sla** (*slaplant*), v. gmv.
Krot (*armoedig huisje, morsige hut*), o. -ten.
Kro'tenstroop (*stroop uit beetwortelen*), v. gmv.
Kro'tensuiker (*suiker uit beetwortelen*), v. gmv.
Kru'chen (*kreunen, klagen, sukkelen*), ik heb gekrucht; **-erd,** m. -s.
Kruid (*plant: klein gewas, dat geen heester of boom is*), o. -en; **-achtig** (*lijkende op kruiden*), bn.: *een -e plant, een -e stengel*; **-boek** (*herbarium*), o. -en; **-kenner,** m. -s; **-kunde,** v. gmv.
Kruiden' (*met specerij mengen*), ik kruidde, heb gekruid; *de spijzen -, den wijn -*; fig. *een verhaal -*, aardig maken.
Kruidenier' (*winkelier, kleinhandelaar in koffie, thee, rijst, meel*, enz.), m. -s; **-swaren,** v. mv.; **-swinkel,** m. -s.
Krui'denazijn, m. gmv.; **-kaas** (*kruidkaas*), v. gmv.; **-wijn** (*gekruide wijn, kandeel*), m. -en; ook: *Kruidenazijn, Kruidkaas, Kruidenwijn.*
Kruiderij' (*specerij*), v. -en.
Krui'dig (*specerijachtig gekruid*), bn.: *een -e saus*; fig. *een - meisje*, een keurig net meisje; bw.: *ze is - gekleed*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Kruidje-roer'-mij-niet (*plantje*), o. kruidjes-roer-mij-niet of kruidje-roer-mij-niets; fig. *een netelig, kribbig meisje*; *een kregelig persoon*: *een echt -.*
Kruid'kaas (*gekruide kaas, b.v. komijnekaas*), v.; (als voorwerp), v. -kazen, (als stofn.), gmv.; **kruid'koek** (*peperkoek, snipperkoek*), m. -en; (als stofnaam), v. gmv.
Kruid'nagel (O.-I. *gedroogde nog ongeopende bloesem van den kruidnagelboom*; *specerij*), m. -nagels; **-nagelboom** (O.-I. *boom op de Molukken*), m. -boomen: *elke -boom levert 1—5 kilo kruidnagelen.*
Kruid'noot (*muskaatnoot*), v. -noten.
Kruid'tuin (*plantentuin*), m. -en; zie *Hortus botanicus.*
Krui'en (*met een kruiwagen vervoeren*), ik krooi of kruide, heb gekrooien, gekruid; **-er,** m. -s: *de Amsterdamsche kruier.*
Krui'en (*door den stroom voortgestuwd worden en op elkaar schuiven, van ijsschollen*), de rivier heeft al een dag gekruid.
Kruik (*aarden vaatwerk, urn*), v. -en; *een water-, een olie-, een inkt-*; spreekw. *De - gaat zoo lang te water, tot zij breekt*, men kan zoo lang met een aarden kruik water gaan scheppen, tot zij breekt, d. i. men kan langen tijd iets verkeerds of gevaarlijks doen, maar eindelijk loopt het mis: de nadeelige gevolgen zal men eens ondervinden.
Krui'keblad (plantk. *gele plomp*), o. -bladen, -bladeren.
Kruil, v.; *iets zeggen om de -*, voor de grap.
Krui'ling (*kleine fijne appel*), m. -s, -en.
Kruim (*het zachte binnenste van brood*), v. -en; zegsw. *daar zit - in*, pit, kern, geest; **-ig,** bn.: *-ige aardappels.*
Krui'mel (*kleine kruim*), v. -s, -en.
Krui'melen (*kruimels maken*), ik kruimelde, ik heb en het is gekruimeld; **-aar** (fig. *kleingeestig man, gierigaard*), m. -s; **-ingen** (*brokjes van scheepsbeschuit*), v. mv.
Krui'men (*in kruim vallen*), het kruimde, het is gekruimd; *de aardappels -.*
Krui'mig (*veel kruim gevende*), bn.; *-brood, -e aardappelen*; -er, st.
Kruin (*schedel*, fig. *top*), v. -en; *de - van een berg, de - van een dijk, de - van het hoofd*; R.-K. *de - of tonsuur krijgen.*

Kruip'-door-den-tuin (*aardveil*), o. gmv.; zie **Hondsdraf.**

Krui'pen (*zich al schuifelend voortbewegen*), ik kroop, heb en ben gekropen; zegsw. *in zijn schulp* -, bang worden, zich terugtrekken; **-elings** (*al kruipende*), bw.

Krui'pend (fig. *laag, verachtelijk, al te vleiend*), bn. en bw.; *-e taal, een -e houding, -e manieren, een - karakter; hij is -beleefd, zij is - nederig*, karakterloos.

Krui'pende dieren (*amphibieën*), o. mv.; *salamanders, padden, kikvorschen zijn* -, zij hebben een gedaantewisseling.

Krui'per (*iem. die kruipt*, bv. *een kind*; fig. *laag vleier*), m. -s.

Kruiperij' (*laaghartige vleierij*), v. -en.

Kruip'haantje (*krielhaan*), o. -s; **-hennetje,** o. -s; ook: Krieltje.

Kruip'wilg (*zekere kleine wilg*), m. -wilgen.

Kruis (Lat. *bekend werktuig tot voltrekking der doodstraf bij Romeinen*, enz.), o. -en; *een - voor dien slaaf! Christus stierf aan het -.*

Kruis (*voorwerp, bestaande uit twee dwars overeenliggende balken, lijnen* enz.), o. -en; *een Grieksch* - of +, in de rekenk. het teeken *plus*; *een St.-Andries* - of ×, in de rekenkunde het teeken *maal*; *een Latijnsch* - of †, hetwelk bet. overleden of gestorven; *een Romeinsch getalmerk* of X, d. i. *tien*; zegsw. *de vijf kruisjes al achter den rug hebben*, al meer dan vijftig jaar zijn; *een meisje van drie -jes*, dertig jaar.

Kruis (*uiterlijk kenteeken, vooral in de R.-K. kerk*), o. -en; *het - op een graf, het - op een toren*; zegsw. *het - aannemen*, gesch. ter kruisvaart gaan.

Kruis (R.-K. *kruisteeken*), o. -en; *hij sloeg plechtig een -, een - maken en dan bidden*; zegsw. *iem. het heilig - achterna geven*, een kruis achter zijn rug slaan, als om hem te verdrijven, zooals men doet om den duivel te verjagen, iem. naar de maan wenschen; hopen, dat hij ons nooit meer bezoekt.

Kruis (*leed, ramp, ongeval, wederwaardigheid*), o. -en; **-je** (*kleine ramp, gering leed*), o. -s; zegsw. *Elk huisje heeft zijn -je; elk moet zijn - dragen*, leed, kommer; *die drukfouten zijn een -! kleine -jes dragen* (De Gen.); *een bitter* - (De Gen.); *huizen zijn -en*, huurders geven leed; *het is een - met dien kwajongen*, hij geeft veel leed door zijn ondeugd; scherts. *ziedaar mijn huis-*, huisvrouw.

Kruis (*uiterlijk teeken of naam eener menschlievende of liefdadige vereeniging*), o. gmv.; *het roode* -, internationale vereeniging tot hulp van in den oorlog gekwetsten; *het witte* -, Ned. vereeniging tot hulp bij besmettelijke ziekten, ook werkend in 't belang der volksgezondheid; *het groene* -, Oostenrijksche vereeniging tot hulp aan hen, die bij bergtochten een ongeluk krijgen.

Kruis (*hand-teeken*), o. -en; *iets met één - of met drie -en teekenen*, in plaats van met zijn naam, ingeval iem. niet schrijven kan.

Kruis (*ordeteeken, eereteeken*), o. -en; *het Metalen* -, Ned. eereteeken uit den Tiendaagschen veldtocht; *het - van Lombok*, voor hen, die aan de expeditie naar dat eiland hebben deelgenomen in 1896; *een ridder-*; *de orde van het IJzeren* -, Oostenrijksche ridderorde.

Kruis (wap. *een teeken in een adellijk wapen*), o. -en; *een - van zilver op een blauw veld*; evenzoo: *de drie -en in het Amsterdamsche wapen.*

Kruis (*de zijde van een muntstuk met een kruis er op*), o.; *- of munt*, d.i. de zijde met het kruis er op of de keerzijde; *- of munt spelen*, met centen opwerpen en dan laten raden: zegt de meespeler - of kop, dan zijn al de munten met een - of beeld of kop boven, van hem; *- noch munt hebben*, geen geld hoegenaamd hebben, arm of berooid zijn.

Kruis (sterrenk. *sterrenbeeld aan den zuidelijken hemeltrans*), o.; *het prachtige zuidelijke -.*

Kruis (*achterdeel van den rug bij paard of ezel*), o. -en; zegsw. *pijn in 't - hebben*, in dat deel, hetwelk loopt van de lendenen tot den staart; ook bij den mensch het rugdeel, lager dan de lendenen.

Kruis (muz. *kruisteeken*), o. -en; het - duidt aan, dat de noot, waarvoor het staat een halven toon moet worden verhoogd.

Kruis (*in nering of bedrijf een voorwerp, dat op eenig kruis gelijkt*), o. -en; *het - van een garenrol*, (touwslager); *het - van een anker*, (scheepst. nl. bovendeel); *het - van 't gevest eens degens* (krijgswezen); *het - van een broek*, (kleerm. het deel, dat zich tusschen de beide pijpen bevindt).

Kruis'afneming (*beroemde altaar-schilderij van Rubens, in de kathedraal van Antwerpen*), v. gmv.

Kruis'arm (*dwarsbalk van een kruis*), m. -en.

Kruis'band (*kruislings over elkaar gelegde strooken papier*), m. -en; *iets onder - verzenden.*

Kruis'banier (R.-K. *de standaard des kruises*), v. -banieren.

Kruis'beeld (*kruis met een Christusbeeld er aan gehecht*), o. -beelden; ook: **Crucifix.**

Kruis'bek (*zangvogel, kruissnavel*), m. -bekken; *de - is rood van kleur, de - leeft in ons land in hooge pijnboomen.*

Kruis'berg (*de heuvel Golgotha bij Jeruzalem*), m. gmv.; zie **Calvariënberg.**

Kruis'bes (eig. *kroes-* of *kroezelige bes: heester met groote behaarde groengele bessen*), v. -bessen; ook de *vrucht* zelf; zie **Klapbes.**

Kruis'besseboom (*heester, waaraan de kruisbes groeit*), m. -en; **-struik,** m. -en.

Kruis'bessenvla (*Limburgsch gebak met gekookte kruisbessen overdekt*), v. -vlaas.

Kruis'bezie (*kruisbes*), v. -ziën; **-beziboom,** m. -en; **-beziestruik,** m. -en.

Kruis'bloemigen (plantk. *familie van 200 geslachten en 1600 soorten*), v. mv.; aan de kruiselings geplaatste bloembladen ontleent deze familie haar naam: *rapen, radijs, kool zijn -.*

Kruis'boog (*groote kruis-schietboog met stalen veer*), m. -bogen; zie Armborst.

Kruis'boom (*boom, waarvan 't kruis gemaakt is; ook het kruis zelf*), m. -boomen.

Kruis'daalder (*Albertus-daalder, met een kruis er op gestempeld*, ± *f* 2.10), m. -s; *de - of Albertijn is geslagen onder Albertus van Oostenrijk als souverein in de Z.-Nederlanden* (1598–1621).

Kruis'dagen (R.-K. *de drie vastendagen*, [*vroeger*] *vóór den dag v. Hemelvaart*), m. mv.

Kruis'distel (*familie der schermbloemigen*), v. -distels; *de - is een overblijvende plant.*

Kruis'dood (*de dood aan het kruis, vooral die van Christus*), m. gmv.; *hij stierf den -*, dood des kruises of op het kruis.

Krui'selings, bw.; *de beenen - over elkaar geslagen*, bij wijze van een kruis.
Krui'sen (*kruiswijze plaatsen, - voorbijgaan*, enz.), ik kruiste, heb gekruist; *de armen op de borst -, de beenen -; onze brieven hebben (elkaar) gekruist; De Ruyter moest in de Middellandsche Zee -*, op en neer varend, op de zeeroovers uitzien.
Krui'sen (*aan 't kruis hechten*), ik kruiste, heb -kruist; *Christus werd -kruist tusschen twee moordenaren.*
Krui'sen, zich (R.-K. *het kruisteeken maken*), hij kruiste zich, heeft zich -kruist.
Krui'ser (*snelzeilend lichter oorlogsschip*, ook *kruisend schip*), m. -s.
Kruis'gang (*open gaanderij, overdekt met kruisgewelven; zuilengang rondom of langs oude kerken en kloosters*), v. -gangen.
Kruis'gebed (R.-K. *gebed, dat verricht wordt met uitgespreide armen*), o. -gebeden.
Kruis'haring (*haring, gevangen na den dag der H. Kruisvinding, 3 Mei*), m. -en; (stofnaam), v. gmv.
Kruis'heer (*lid eener geestelijke orde, genaamd: Orde van het H. Kruis*), m. -heeren; de orde der -heeren werd in 1211 gesticht door Theodorus de Celles te Hoey in België, naar den regel van St. Augustinus.
Kruis'hout (*het kruis, waaraan Christus stierf*), o. gmv.
Krui'sigen (*aan het kruis slaan*), ik heb gekruisigd; **-ing** (*doodstraf bij de Romeinen*) v.: *de -ing van Christus.*
Krui'sing (*paring van dieren van verschillend ras*), v. -en; *de - van paardenrassen.*
Krui'sing (*snijding*), v. -en; *de - van twee wegen*, ook *van twee lijnen, schepen*, enz.
Kruis'jassen (*het kruis-jas-kaartspel spelen*, d.i. *een spel van twee paar gematen, waarin de jas of boer de hoogste troef is*), ik heb -kruisjast.
Kruis'je (*klein kruis*), o. -s; *een - halen op Aschwoensdagmorgen*; zegsw. *Elk huisje heeft zijn -*, elk gezin heeft zijn leed, zorg, verdriet; zie **Kruis** (leed).
Kruis'jesdag (R.-K. *Aschwoensdag of eerste Woensdag in de vasten*), m. gmv.; op - gaat men een kruisje halen, dat nl. door den priester op het voorhoofd wordt aangebracht; deze bezigt daartoe palmasch met water en spreekt in 't Latijn de woorden: Gedenk, o mensch, dat gij stof en asch zijt en tot stof zult vergaan.
Kruis'kerk (*kerk in den vorm van een kruis*), v. -kerken; *de St. Jan van Den Bosch is een grootsche kruiskerk.*
Kruis'kozijn (*ouderwetsch raamkozijn met kruisbalken*), o. -kozijnen; *de bovenste verdieping had - kozijnen in 't lood.* (C.O.)
Kruis'kruid (*familie der samengesteldbloemigen*), o. gmv.; *het - groeit op moerasland.*
Kruis'leer (*de leer van den Gekruiste*), v. gmv.
Kruis'net (*vierkant vischnet*), o. -netten.
Kruis'offer (*de gewelddadige zoendood van Jezus aan het kruishout*), o. gmv.
Kruis'pand (*dat deel eener kruiskerk, waar de kruisbalken elkaar snijden*), o. -panden; *op het - van St. Jan in Den Bosch staat een fraaie koepel.*
Kruis'punt (*snijpunt van lijnen, van wegen, spoorbanen enz.*), o. -punten.
Kruis'ra (*ra van den bezaansmast*), v. -raas.
Kruis'ridder (*ridder-kruisvaarder*), m. -s.
Kruis'spin (*groote tuinspin met een wit kruis op den rug*), v. -spinnen.
Kruis'steek (*kruislings gelegde naaisteek*), m. -steken.
Kruis'straat (*dwarsstraat; straat, die een andere straat kruist of snijdt*), v. -straten.
Kruis'teeken (R.-K. *het teeken des kruises, 'twelk men met de rechterhand maakt*), o. -s.
Kruis'tocht (*krijgstocht in de Middeleeuwen tot verovering van het H. Land*), m. -tochten.
Kruis'vaan (*vaandel met een kruis er op*), v. -vanen.
Kruis'vaarder (*toenmalig deelnemer aan een der zeven kruistochten*), m. -vaarders.
Kruis'vaart (eig. *gang met een kruis op den schouder naar het H. Land*), v. -vaarten; *ter - gaan*, mede een kruistocht ondernemen.
Kruis'verbond (R.-K. *matigheidsvereeniging*), o. gmv.
Kruis'verheffing (R.-K. *herinneringsdag op 14 Sept. dat nl. het geroofde H. Kruis door den koning van Perzië werd weergegeven, plechtig in Jeruzalem teruggebracht, en op Golgotha opgericht*, 628), v. gmv.
Kruis'vinding (R.-K. *feestdag op 3 Mei tot aandenken aan de vinding van het H. Kruis door Helena, de moeder van keizer Constantijn den Grooten*), v. gmv.
Kruis'vormig (*in den vorm v. e. kruis*), bn.; *een tourniquet is -.*
Kruis'vuur (*elkaar kruisende kogels*), o. gmv.; fig. *een - van vragen*, die n.l. van verschillende zijden komen b.v. voor de rechtbank.
Kruis'week (R.-K. *de week vóór Hemelvaartsdag*), v. -weken.
Kruis'weg (eig. *de weg des Heeren van 't rechthuis van Pilatus naar Calvarië*), m. gmv.
Kruis'weg (R.-K. *de gebeden en oefeningen die men langs de staties bidt*), m.; *den - bidden.*
Kruis'weg (*kruisende weg, plaats waar twee wegen elkaar kruisen*), m. -wegen.
Kruis'wegoefening (R.-K. *de plechtige ommegang des priesters langs de staties, vooral op Goeden Vrijdag, zingend en biddend*), v. -en.
Kruis'woorden (*de zeven korte zinnen, door Jezus aan 't kruis gesproken*), o. mv.; *het laatste der - was: Vader, in uwe handen beveel ik mijnen geest.*
Kruis'zeel (*helpzeel, hennepzeel*), o. -zeelen.
Kruis'zusters (R.-K. *congregatie of geestelijke vereeniging van dochters van 't H. Kruis*), v. mv.; *de - wijden zich aan het onderwijs van meisjes en aan ziekenverpleging.*
Kruit (*schietkruit, buskruit*), o. gmv.; *met los - schieten*, zonder kogel; zegsw. *al zijn - verschieten*, al zijn hulpmiddelen, al zijn middelen verbruiken, uitputten; *geen schot - waard zijn*, niets; *hij heeft het - niet uitgevonden*, hij is niet snugger.
Kruit'damp, m. -en; **-koek** (*stuk aaneengeplakt kruit*), m. -en; **-molen** (*kruitfabriek*), m. -s; **-schip** (*dat kruit vervoert*), o. -schepen; **-slijm** (*stof, die na de ontploffing overblijft*), o. gmv.; **-toren** (*torenvormig kruitmagazijn*), m. -torens; **-wagen** (*caisson*), m. -s.
Krui'wagen (*kruikar, voertuig met één wiel en met handboomen*), m. -wagens; fig. *voorspraak, voorthelper: een - hebben*, iem. die ons voorthelpt, steunt, vooral bij het dingen naar een betrekking; *die vriend van je moet goede -wagens hebben.*

Krui'wagenstraf (mil. *dwangarbeid met den kruiwagen*), v. gmv.
Krui'zeel (*leeren helpzeel*), o. -zeelen; ook *Hennepzeel of Kruiszeel*; zie **Zeel.**
Kruizemunt' (verbasterd uit Lat. *crispa mentha*, gekroezelde munt: *welriekend kruid*), v. gmv.; *aftreksel van - is maagversterkend*; *de - wordt in den boerenhof gekweekt*; zie **Munt.**
Kruk (*knoeier, broddelaar*), m. en v. -ken; *een - van een vent*; een sukkel: *hij is een - in zijn vak*; zij is een - van e. onderwijzeres.
Kruk (*krukstok, handvat*), v. krukken.
Kruk (*kleine stoel zonder leuning*), v. krukken.
Kruk'as (werktuigk. *as, die tweemaal rechthoekig is omgebogen*), v. -assen.
Kruk'ken (*op een krukje loopen*, fig. *sukkelen*), ik heb gekrukt; *zij krukte, toen zij uit de drukte was.* (Potg.)
Kruk'kig (*kwijnend, sukkelend*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Krul (*krulvormig iets*), v. -len; *een schaaf-, een haar-, een - aan een letter*, **-lenjongen** (timm. *leerjongen*), m. -jongens; **-lenmand,** v. -en; **-ijzer** (*-tang*), o. -s.
Krul'batterij (*groote krulpruik*), v. -en; *de 18e-eeuwsche patriciër met zijn -.*
Krul'kop, krul'lekop (*persoon met krulhaar*), m. en v. -koppen; in de bet. van het hoofd met haar, m.: *wat heb jij een mooien -!*
Krul'lebol (*persoon met krulhaar, krulkop*), m. en v. -bollen.
Krul'len (*in de krul leggen of zijn*), ik heb gekruld; zegsw. *gekrulde haren, gekrulde zinnen*, de eerste zijn het teeken van wispelturigheid.
Krupp'-kanon (*kanon van geboord gietstaal uit de werkplaatsen van de firma A. Krupp te Essen*), o. -kanonnen. (u = oe).
Krüseman, Cornelis, 1797—1857; ook Jan Adam -, 1804—'62: portret- en historieschilders te A'dam.
Kryoliet' (*een mineraal op ijs lijkende, voorkomende in Z.-Groenland, ook ijssteen geheeten*), m. en o. gmv.; *het - wordt gebruikt tot bereiding van aluin, soda en ijsglas.*
Kryophoor' (*toestelletje of koudekelder van Wollaston, 1803*), v. -phoren; *de - dient tot het maken van ijs in het luchtledige.*
Kub, -be (*het achterste losse deel van een aalfuik*), v. kubben; ook: **Kib, Kibbe.**
Kub'boot (*boot voor de visscherij op aal*), v. -booten.
Kubeeren (*een getal tot de derde macht verheffen*).
Ku'biek (*in den vorm van een teerling*), bn.; *een -e Meter, een -e dM.*, enz.
Ku'biek (*teerling*), o. -en; **-getal,** o. -len: *27 is een - getal*; **-wortel** (*derdemachtswortel*), m. -wortels.
Ku'bus (*teerling, regelmatig zesvlak*), m. kuben.
Kuch (*droge, lichte hoest*), v. -en.
Kuch (*droog kommiesbrood*), o. gmv.
Ku'chen (*kort en droog hoesten*), ik heb gekucht; **-er,** m. -s; **-ster,** v. -s.
Kud'de (*menigte, troep*), v. -n; *een - schapen*; fig. *de - van Christus*, de christenkerk; *-ken, -ke: -kens, -kes.*
Kuf (*vuile kroeg*), v. kuffen. w. g.
Kui'er (*wandeling*), m. gmv.; *op den - zijn.*
Kui'eren (*wandelen, slenteren, drentelen*), ik heb gekuierd; gew. kouten, gezellig praten.
Kuif (*haarbos, vedertop*), v. kuiven; *een opgezette, -, een haan met een -.*
Kuif'bal (*bal met een veertje, volant*), m. -ballen.
Kuif'eend (*toppereend*), v. -en; **-fazant** (*fazant met kuif*), m. -en; **-kievit,** m. -en; **-koekoek** (*zekere Amerik. koekoek*), m. -en; **-leeuwerik** (*wintervogel*), m. -en; **-mees** (*zwerfvogel*), v. -meezen; **-reiger,** m. -reigers.
Kui'ken, o. -s; zie **Kieken.**
Kui'kendief (*sperwerachtige roofvogel*), m. -dieven; *de blauwe -, de grauwe -, de bruine -*; ook: **Kiekendief** of **Wouw.**
Kuil (*bodem van een net*), m. -en; zie Wonderkuil.
Kuil (*gat in den grond*), m. -en; spreekw. *Wie een - graaft voor een ander, valt er zelf in*, wie een ander ongelukkig wil maken, wordt het zelf.
Kuil'dek (scheepst. *dek, dat in 't midden der lengte afgebroken is door een diepte*), o. -dekken.
Kui'len, ik heb gekuild; landb. *aardappels -*, in den winterkuil doen.
Kuil'korvet (scheepst. *korvet met een kuildek, gewoonlijk voerende 28 stukken*), v. -korvetten.
Kuip (*houten vat*), v. -en; *de -en van den looier*; *het spek in de - zouten*; zegsw. *hij weet niet, welk vleesch hij in de - heeft*, met welke menschen hij te doen heeft.
Kui'pen (*een kuip, vat of ton maken*), ik kuipte, heb -kuipt.
Kui'pen (*intrigeeren*), ik kuipte, heb gekuipt; fig. oneerlijke middelen aanwenden, in 't geheim samenspannen; met listige kunstgrepen ambten, invloed of voordeel trachten te winnen; bedriegen, misleiden.
Kui'per (*vaten- of tonnenmaker*; fig. *omkooper, intrigant*), m. -s.
Kuiperij' (*het kuipen*, ook *de werkplaats*; fig. *omkooperij, intrige, arglistige bedriegerij*), v. -en.
Kuis (*knots, kolf*), v. kuizen.
Kuisch (*rein, zuiver*), bn. en bw.; *-e zeden, -e taal; - leven*; -er, meest -.
Kuisch'boom (*Zuid-Europeesche boom of heester met wollige blaren*), m. -boomen.
Kui'schen (*reinigen*), ik kuischte, heb gekuischt: *de hoenders - pluim en kuif.* (Immerzeel); zie Gekuischt.
Kuisch'heid (*deugd der eerbaarheid*), v. gmv.; *de - kwetsen, de gelofte van - afleggen.*
Kuisch'kalf (*mannetjes-kalf, stierkalf*), o. -kalven, -kalveren.
Kuit (bijvorm van *koot: wade, beendeel, lichaamsdeel*), v. -en; **-broek** (*korte broek, knie-broek*), v. -en; **-gesp** (*gesp aan den ondersluitband der kuitbroek*), m. -en.
Kuit (*zaad van een visch*), v. -en; *- schieten*; zegsw. *- of haring van iets willen hebben*, zie Haring.
Kui'tendekker (*zeer lange afhangende jas*), m. -s; *de krankenbezoeker droeg een zwarten -.* (Potg.), lange slipjas.
Kui'tenflikker (*kruissprong*), m. -s; zegsw *een - slaan*, een luchtsprong maken.
Kui'ter (*wijfjesvisch, kuitvisch*), v. -s.
Kul (*laffe praat*), v. gmv.; *flauwe -.* plat
Kul'koek (*fopperij, grap*), m. gmv.; *het is maar wat -; wat - verkoopen.* gmz.
Kulas' (mil. *stootbodem van een kanon, staartschroef van een geweer*), v. -sen.

Kulla'ge (*de daad van foppen, fopperij*), v. gmv. gmz. (g = zj).
Kul'lekenskruid (*standelkruid*), o. gmv.
Kul'len (*foppen, voor den gek houden*), ik heb gekuld, gmz.; *zich* -; **-ler** (*fopper*) m. -s. gmz.
Küm'mel (Duitsch, *likeur uit komijnzaad gestookt*), m. gmv.
Kun'de (verwant met *kond: kennis, wetenschap, geleerdheid*), v. gmv.
Kun'dig (*bedreven, ervaren, geleerd, wetende*), bn.; *een - man, een - onderwijzer, hij is der zake* -; **-heid** (*kennis*), v. -heden.
Kun'ne (*geslacht, sekse*), v. gmv.
Kun'nen (*in staat zijn, vermogen*), ik kan, wij kunnen, ik kon of konde, ik heb gekund; *hij kon niet meer spreken, ik heb niet - komen, tegen iets* -, iets - verdragen, uitstaan; *ergens niet uit* -, het niet begrijpen; ook hulpwerkwoord van wijze: *hij kan wel verongelukt zijn; hij kon wel eens verdwaald zijn*, het is mogelijk, dat...; het zou kunnen zijn, dat...
Kunst (eig. *het kunnen, ook in aesthetischen zin*), v. -en; *de kook-, de lees-, de schrijf-; de schoone -en* nl. *bouw-, schilder-, muziek en poëzie; de vrije* -, zie onder Vrij; *de beeldende -en*, schilder-, beeldhouw-, teeken-; *de zwarte* -, *de* geestenbezwering; *dat zijn maar -en*, fratsen; *een hond kan -jes leeren*, toeren; *een -je met de kaart*, aardigheid.
Kunst'aas (*nagemaakt aas*), o. gmv.; *men vischt op forellen met allerlei* -, *vooral met nagemaakte paardenvliegen.*
Kunst'academie (*hoogeschool voor beeldende kunsten*), v. -s, -academiën.
Kunst'arm (*kunstmatige arm*), m. -armen; **-been,** o. -beenen; **-bloem** (*nagemaakte bloem*), v. -en; **-boter** (*boter, uit vet bereid, margarine*), v. gmv.; **-draaier** (*werkman, die b.v. ivoor draait*), m. -s.
Kunst'drift (*natuurlijke aandrift voor kunst, intuïtie*), v. gmv.; *men vindt ook - bij vogels.*
Kun'steloos (*zonder kunst*), bn.; *het -looze lied der vogels*, eenvoudig.
Kun'stenaar (*man der kunst*), m. -naars, -naren; **-ares',** v. -sen; zie Artist.
Kun'stenmaker (*kermisgast*), m. -makers.
Kunst'gebit (*valsch gebit: boven of onder een caoutchouc-plaat, met tanden aan den voorkant*), o. -gebitten.
Kunst'genoot (*kunstbroeder*), m. -genooten; vr. **-e,** -n.
Kunst'genootschap (*vereeniging van kunstenaars*), o. -genootschappen.
Kunst'geschiedenis (*wetenschappelijk verhaal van de ontwikkeling der beeldende kunst*), v. -geschiedenissen.
Kunst'gevoel (*zin voor 't schoone in de kunst*), o. gmv.
Kunst'gewrocht (*grootsch kunstwerk*), o. -en; *het opera-gebouw te Parijs is een* -.
Kunst'greep (*handgreep*, fig. *listige streek*), m. -grepen.
Kunst'handel (*handel in platen, schilderijen*, enz.) m. gmv.; **-aar,** m. -s, -aren.
Kun'stig (*vol kunst, met kunst; handig, bedreven*), bn.; **-heid,** v. gmv.; **-lijk,** bw.
Kunst'ijs (*ijs, dat kunstmatig is gemaakt in ijsmachines, ook het ijs der banketbakkers*), o. gmv.; *een zwaan van* -, *een schaaltje met* -.
Kunst'ivoor (*nagemaakt ivoor: hoofdbestanddeel is gips*), o. gmv.; *een beeldje van* -.
Kunst'kabinet (*kamer, waarin voorwerpen van kunst b.v. beeldhouwwerken of schilderijen tentoongesteld zijn*), o. -kabinetten.
Kunst'kenner (*iem., die verstand heeft van voorwerpen van kunst en de waardij er van weet te bepalen*), m. -kenners.
Kunst'kennis (*kennis, welke een kunstkenner noodig heeft*), v. gmv.
Kunst'keurig (*zeer keurig in zake kunst*), bn. en bw.: *Hij* (de Winter) *zweeft - op de baan de schaatsenrijders voor.* (Staring); ook: op 't gebied van kunst kieskeurig, moeilijk te voldoen.
Kunst'kooper (*kunsthandelaar*), m. -s.
Kunst'licht (*alle licht behalve dat van zon, maan of sterren*), o. gmv.; het - omvat gaslicht, electrisch licht, acetyleenlicht, enz.
Kunstlie'vend, bn.; *de -e leden van een muziekgezelschap*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Kunst'magneet (*kunstmatig vervaardigde magneet*, n.l. *door strijking, steeds in dezelfde richting, van week ijzer, met een natuurmagneet of een anderen kunstmagneet*), m. -magneten; naar den vorm worden de - onderscheiden in staafmagneten, hoefmagneten en magneetnaalden.
Kunstma'tig (*volgens de kunst*), bn.: *de -e opschik onzer begraafplaatsen.* (C. O.), *een -e vermooiing* (Deyssel); bw.: - *gezuiverde olie; jonge leeuwen worden - met de zuigflesch grootgebracht*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Kunst'mest (*chemisch bereide mest, die den gewonen stalmest vervangt*) m.; **-meststoffen** (*soorten van kunstmest*), v. mv.
Kunst'nijverheid (*nijverheid met kunst gepaard*), v. gmv.
Kunst'reis (*rondreis van een beroemd zanger, tooneelspeler, artist*), v. -reizen.
Kunst'schilder (*kunstenaar-schilder, fijnschilder*), m. -s.
Kunst'stuk (*werk van een kunstenaar* b. v. *een fraai schilderij of beeld*), o. -stukken.
Kunst'tand (*tand v. een kunstgebit*), m. -en.
Kunstvaar'dig (*bekwaam, vaardig uit aanleg, of bedreven in de kunst*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Kunst'vorm (*uiterlijke vorm van een kunstvoortbrengsel*), m. -vormen; *de - uit zich in klanken* (*dichtkunst, muziek*), *of in kleur en lijn* (*schilderkunst, beeldhouwkunst*).
Kunst'werk (*voorwerp of zaak van kunst*), o. -werken; **-wijn** (*namaak van wijn*), m. -en; **-woord** (*technische term, een in kunst algemeen aangenomen term*), o. -woorden; ook *Kunstterm*; **-woordenboek** (nl. *met verklaring van kunstermen*), o. -boeken; **-zaal** (*museum*), v. -zalen; **-zin** (*smaak en gevoel voor het schoone in de kunst*), m. gmv.
Kuras' (eig. *leeren borstharnas, later ook van staal of koper*), o. -sen.
Kurassier' (*cavalerist met helm en borstharnas van vóór 1841*), m. -s.
Kur'ban (*kleine Bairam: zeventig dagen na dit feest gevierd*), v. gmv.
Ku'ren (*fratsen of grappen maken, onnatuurlijk doen*), ik heb -kuurd; *zich* -.
Kur'huis, o. -huizen; **-zaal,** v. -zalen; zie **Koerhuis, Koerzaal.** (u = oe).
Kurk (Sp. *corcho*, bast: *stof*), o.; (*stop*), v. -en: *zes kurken.*
Kur'kegeld (*het geld, dat men een hotelhouder voor elke kurk moet betalen, als men*

in een hotel bij een feest eigen wijn drinkt), o. -gelden.

Kurk'eik (*eik, wiens bast een kurklaag heeft*), m. -eiken; *de - groeit vooral in Spanje en in Portugal.*

Kur'ken (*van kurk*), bn.: *een - vloerkleed, een - matje, een - hoed, - zooltjes.*

Kur'ketrekker (*werktuig om de kurk van een flesch te trekken*), m. -trekkers; bij overdracht: *lange pijpkrul.*

Kur'kuma (*Ind. saffraan, geelwortel*), v. gmv.

Kus (*zoen*), m. -sen; **-handje,** o. -handjes.

Kus'sen (*een kus geven*), ik heb gekust; **--ser,** m. -s.

Kus'sen (*zitkussen, hoofdkussen*), o. -s; **-sloop** (*-overtrek*), v. -sloopen.

Kust (*oever, zeekant*), v. -en; *een steile -, een lage -*; zegsw. *er zijn kapers op de -*, men is er niet veilig; **-batterij** (*laag kanonnen tot verdediging der kust*), v. -en; **-bewoner,** m. -s; **-boot,** v. -en; **-licht,** o. -en; **-staat,** m. -aten; **-streek,** v. --streken; **-verdediging,** v. gmv.; **-verlichting,** v. -en.

Kust (verwant met *keur: verkiezing*), v. gmv.; alleen gebruikelijk in: *te - en (te) keur*, naar volle keus.

Kus'ting (van een oud: *custen*, tevreden stellen; *hypotheek of onderpand*), v. -en; **-brief,** m. -brieven; **-penningen,** m. mv.

Kust'vuur (*hoog brandend vuur als signaal op de kust*), o. -vuren. vero.

Kuun (*boonenkruid*), v. gmv.; zie *Keule.*

Kuur (Lat. *cura*, zorg, verzorging: *geneeswijze*), v. kuren; *een bad-, een melk-, een druiven-, een - doen; de Verjongings-*, (gedicht van Staring); *eene vermagerings-.*

Kuur (*grap, gril, luim, nuk*), v. kuren.

Kwaad (*het niet-goede*), o. kwaden; *men moet van twee kwaden het minst erge of het beste kiezen*, bij gedwongen keus tusschen twee kwade zaken, moet men het minst kwade kiezen.

Kwaad (*slecht, verkeerd*), bn. en bw. erger, (het) ergst; bn.: *het is - weer, iemand een kwaden raad geven, een - gezelschap, te kwader ure, te kwader trouw. de boeren hadden een - jaar, een - vermoeden hebben, de ziekte wordt al erger en erger, de ergste domoor is hij, die zich knap waant*; bw.: *hij liegt nog erger dan een Griek, uw broeder heeft mij het ergst beleedigd*; **-heid.** v. gmv.

Kwaad (*boos, toornig*), kwader, (het) kwaadst, bn. en bw.; bn.: *ik ben - op u, hij wordt licht -; uw vader was kwader dan de mijne, uw oom maakte zich het kwaadst van allen*; bw.: *hij keek erg -*; **-heid,** gmv.

Kwaadaar'dig (*boos van aard*), bn.; *een -e hond*; ook *driftig: hij werd zeer -*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Kwaadsap'pig (*hebbende onzuivere, ziekelijke sappen*), bn.; -er, -st; **-heid.** v. gmv.

Kwaad'schiks (*met onwil, ongaarne*), bw.; *goedschiks of -*, tegen wil en dank.

Kwaad'spreken (*opzettelijk het slechte of kwade van iem. vertellen, rondstrooien*), ik sprak -, heb - gesproken; **-spreker,** m. -s; **-spreekster,** v. -s.

Kwaadspre'kend (*gaarne kwaad vertellend*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Kwaadwil'lig (*wederstrevend*), bn.; **-heid,** v.

Kwaal (*ziekte*, fig. *gebrek*), v. kwalen.

Kwab, kwab'be (*een aanhangend stuk vet of vleesch*), v. kwabben; *de hals- van runderen*; **-big** (*met kwabben, vettig*), bn.

Kwab'aal (*zoetwatervisch, puitaal*), m. -alen.

Kwadraat' (*quadraat, vierkant*), o. -draten.

Kwadrant' (*quadrant, hoekmeter*), o. -en.

Kwajon'gen (*deugniet*), m. -jongens.

Kwajon'gensachtig (*gelijk of als een kwajongen*), bn. en bw.; *op -e manier, zich - aanstellen*; **-streek,** m. -eken.

Kwak (*nachtraaf*), m. kwakken.

Kwak (*vischschuit op de Zuiderzee*), v. -ken.

Kwa'ken (*schreeuwen als de kikvorschen, eenden*, enz.; fig. *babbelen*), zij hebben gekwaakt; *wij lachen met al uw -!*

Kwa'ker (*lid van het gezelschap der Vrienden*), m. -s; *men vindt de -s in Engeland en Amerika; deze sekte werd gesticht door George Fox in 1650*; **-skerk,** v. -en.

Kwak'kel (*hoenderachtige trekvogel: wachtel, kwartel*), m. -s, -en.

Kwak'kelaar (*babbelaar, prater*), m. -s.

Kwak'kelen (*sukkelen*), ik heb gekwakkeld; *zij - veel met hun kinderen*; **-ing,** v. -en.

Kwak'kelwinter (*winter zonder kou of vorst*), m. -winters.

Kwak'kelziekte (*slepende ziekte*), v. -n.

Kwak'ken (klankn. *ploffend werpen of vallen*), ik heb gekwakt; *hij viel zoo hard, dat hij kwakte.*

Kwak'vorsch (*kikvorsch*), m. -en. gew.

Kwak'zalfster (*vrouw. kwakzalver*), v. -s.

Kwak'zalven (van *kwakzalf*, prulzalf: *geneesmiddelen, onbevoegd, voorschrijven of ter hand stellen*), ik heb gekwakzalfd; **-zalver** (*boerenbedrieger*), m. -s; **-zalverachtig,** bn. en bw.; **-zalverij',** v. -en.

Kwal (*weekdier*), v. -len; ook: *Kwalle*; verwant met *kwalster*; zie Zeekwal.

Kwa'lie (*vervelende babbelaarster*), v. -liën, -s.

Kwa'liën (*temend praten, keuvelen*), ik kwaliede, ik heb gekwalied.

Kwa'lijk (eig. *kwaadlijk: niet goed, niet wel*), bn. en bw.; zegsw. *iets - nemen*, iets ten kwade duiden, euvel opnemen; *- worden*, misselijk worden; *- varen*, ongelukkig zijn; **-heid,** v. gmv.

Kwaliteit' (*hoedanigheid*), v. -en; ook Qualiteit.

Kwalm (*dikke damp, vette walm*), m. gmv.

Kwal'men (*walmen*), de lamp heeft gekwalmd.

Kwal'ster (*fluim, vet speeksel, rochel*), m. -s.

Kwal'steren (*uitspuwen van slijm, speeksel*, enz.), ik heb gekwalsterd; *dat vieze - bij het rooken.* gmz.

Kwan'sel (*geknoei, geruil*), m. gmv.

Kwan'selen (*ronselen, knoeiend handelen*), ik heb -kwanseld; **-aar** (*iemand die kwanselt, schacheraar*), m.; **-achtig,** bn.; **-arij'** (*daad van kwanselen*), v. -en.

Kwansuis', soms **kwanswijs'** (Lat. eig. zóó, alsof: *in schijn, voor de leus*), bw.; *de kaars van Bestje viel omver, -; zij deden het voor -*; ook: *Kwansijs'.*

Kwant (*snaak, vroolijke Frans*), m. -en.

Kwantiteit' (*hoeveelheid*), v. -en; ook: Quantiteit.

Kwapsch (*ongesteld*), bn.; zie Kwipsch.

Kwar'rel (*misgroeide vrucht*), m. -s.

Kwar'rel (*zooi, rommel*), m. -s; **-achtig,** bn.

Kwar'relig (*ineengegroeid van vruchten*), bn.

Kwart (Lat. *quartus*, vierde: *vierde deel*), o. -en.
Kwart (muz. $^1/_4$ *heele noot*), v. -en.
Kwartaal' (*vierendeeljaars*), o. kwartalen.
Kwart'anker ($^1/_4$ *anker wijn of* $^1/_4$ *van 45 flesschen*), o. -ankers.
Kwarteel' (O.-I. *specerijmaat, ook* $^1/_4$ *oksshoofd*), o. -en. vero.
Kwar'tel (*trekvogel*), m. -s; *zoo doof als een* -, d. i. stokdoof; zie Doof; ook: **Kwakkel; -koning,** m., zie *Wachtelkoning.*
Kwartet', o. -ten; zie Quartet.
Kwart'gulden ($^1/_4$ *gulden, f 0.25*), m. -s.
Kwartier' (afleiding van *quartus*, vierde: *vierendeel*, b.v. *van een uur*), o. kwartieren; ook: *achterhuis, stadswijk, bovenwoning.*
Kwartier' (wapenk. *onderdeel van een schild, waarin een op zich zelf staand geslachtswapen voorkomt*), o. -en.
Kwartier' (*gestalte der maan* = $^1/_4$ *der maanoppervlakte*), o. -en; *het eerste* -, wassende maan; *het laatste* -, afnemende maan.
Kwartier' (*streek, landstreek, oord*), o. -en; *zij gingen wonen in het Zutphensche* -.
Kwartier' (*lijfsgenade*), o. gmv.; zegsw. *geen - geven*, mil. geen lijfsgenade schenken, eig. een veilige plek.
Kwartier'maker (mil. *vooruitgezonden militair, die voor de nachtverblijven der troepen heeft te zorgen*), m. -s.
Kwartier'meester (*officier van administratie en inkwartiering*), m. -meesters.
Kwartijn' (*boek in 4°*), m. -en.
Kwart'je (*Ned. muntstukje van 25 cents*), o. -s; **-svinder** (*bedrieger, valsche speler*), m. -vinders.
Kwarts (*een steensoort, bestaande uit een verbinding van kiezel en zuurstof*), o., (*soorten*), o. -en; **--achtig,** bn.
Kwas'siehout (*bitterhout uit Guyana in Z.-Amerika, naar Kwassi, den naam van den neger, die de heelende kracht er van bekend maakte*), o. gmv.
Kwast (*vezelknoop, knoest in hout*), m. -en; *die plank zit vol -en*; **-ig** (*knoestig*), bn.
Kwast (*borstel, gereedschap om te verven*), m. -en.
Kwast (*franje, tot een bundel verdicht*), m. -en; *de -en van een gordijn, een troonhemel met fraaie -en.*
Kwast (*zot, gek, modepop, kwastelorum*), m. -en; *een - van een vent*, een fat, petitmaître.
Kwast (*drank, bestaande uit spuitwater met limoensap en ijs; in ons land enkel uit citroensap met water en suiker*), v., (soorten), v. -en.
Kwastelo'rum (*kwasterig mensch*), m. -s.
Kwas'terig (*verwaand*), bn.; *een - heertje*; -er, -st; gmv.; **-heid,** v. gmv.
Kwas'tig (*knoestig*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Kwee (*kweeappel of -peer*), v. kweeën; **-tje,** o.
Kwee'appel, m. -s, -en; **-peer,** v. -peren.
Kweek (*kruipende tarwe, puingras*), v. gmv.
Kwee'keling, m. en v. -en; voor het v. **-e.**
Kwee'ken (verwant met *kwik*, levendig: *den wasdom bevorderen*), ik heb gekweekt; **-er,** m. -s; **-erij'** (*het kweeken, plaats der kweeking*), v. -en; **-ing,** v. -en; **-ster,** v. -s.
Kweek'planten, v. mv.; *granen, moeskruiden, ooftboomen zijn* -.
Kweek'school (*vakschool, opleidingsschool*), v. -scholen; *een - voor onderwijzers, een - voor de zeevaart*, enz.; O.-I. *een - voor Inlandsche onderwijzers als te Bandoeng, Probolingo, Fort de Kock en Amboina.*
Kwee-kwee' (Mal. *inlandsch gebak*), v.; *zij hadden reeds drie dagen lang - bereid.* (v. R.); soms **Kwee.**
Kwee'len (*lieflijk zingen der vogels*), zij hebben gekweeld; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Kweel'tje (*gekweel, vogelzang*), o. -s. vero.
Kweern (*handmolen*), v. -en.
Kweer'nen (*met een handmolen malen*); fig. *kauwen, herkauwen.*
Kweesterij' (*vrijerij*), v. -en. gew. (Tessel).
Kwe'ken, kwek'ken; zie **Kwaken, Kakelen.**
Kwel (*wel, bron*), v. -len; zie Wel.
Kwel (*kwelling, verdriet*), v. gmv. w. i. g.
Kwel'bast (*plaaggeest*), m. -en. plat.
Kwel'dam, ook: **Kwel'dijk, Kwel'kade** (*dam, binnen den rivierdijk gelegen*), m. -dammen; *de -dam* dient om het water, dat door den dijk sijpelt, tegen te houden.
Kwel'der (verwant met *kwel: buitendijks gelegen land*), v. -s; *een - is een aanslibbing, die bij gewonen vloed boven water blijft.*
Kwel'dergras (*zeebeemdgras*), o. gmv.; *het - groeit veel op de kwelders onzer Wadden.*
Kwel'duivel, m. -duivels; **-geest,** m. -geesten: *die -geest*, nl. *Jan Salie moet mijn huis uit.* (Potg.), plaaggeest.
Kwe'len (*treuren, kwijnen*), ik heb gekweeld; *Jonge kindren moeten spelen, of van pijn en ziekte* -. (Cats). vero.
Kwella'ge (*kwelling, verdriet*), v. -s. (g = zj).
Kwel'len (*plagen, lastig vallen*), ik heb gekweld; **-ler,** m. -s; **-ling,** v. -en; **-lerij',** v. -en.
Kwel'water (*bronwater, welwater*), o. gmv.; - is ook water, dat door een dijk heen sijpelt.
Kwel'zucht (*plaagzucht*), v. gmv.
Kwen'del (*wilde tijm, heidebloem*), v. gmv.
Kwen'gelen (*gedurig storten*), ik heb gekwengeld; *water, melk* -. gew.
Kwes'tie (uit *quaestie*: *geschil, ruzie, oneenigheid*), v. -s.
Kwets (*langwerpige bruine pruim*), v. -en.
Kwets'baar (*kunnende gekwetst worden*), bn.; fig. erg gevoelig; **-heid,** v. gmv.
Kwet'sen (*verwonden*), ik heb gekwetst; fig. *iemand in zijn eer* -, *in zijn goeden naam* -, *iemands eigenliefde* -, beleedigen, krenken; *kuische ooren* -, zedelooze taal spreken in 't bijzijn van reinen van harte; **-ing,** v. -en.
Kwet'send (fig. *beleedigend*), bn.; *-e woorden, op -en toon.*
Kwetsuur' (*wonde*), v. kwetsuren.
Kwet'teren (*snappen, kakelen*; *een zangerigen toon voortbrengen*), ik heb gekwetterd; *die vervelende snapper blijft maar aan het* -, *hoor die zwaluwen eens* -, *de roodborstjes* -; **-aar** (*babbelaar*), m. -s; **-ing,** v. -en.
Kwe'zel (*vroom zusje*), v. -s.
Kwe'zelen (eig. *keuvelen*, babbelen: *beuzelen, vroom temen, fijmelen*), ik heb gekwezeld; **-aar,** m. -s; **-aarster,** v. -s; **-achtig,** bn.; **-arij',** v. -en.
Kwi'bus (Lat. *quibus*; *zot, fat, kwast*), m. -sen; *een - van een vent.*
Kwi'dam (*zonderling mensch, kwibus*), m. -s.
Kwiek (*levendig, vlug*), bn. en bw.; *de knaap was - genoeg*; in de spreekt. voor **Kwik.**

Kwijl (*speeksel, zeever*), v. gmv.; *hij huilde snot en kwijl.* gmz.
Kwijl'baard (*oud kwijlend mannetje*), m. -baarden.
Kwij'len (*zeeveren*), ik heb gekwijld; *het tandenkrijgend kind doet niets dan* -; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en; **-ster,** v. -s.
Kwijn (*getreur, verdriet*), m. gmv.; *aan den - raken*, kwijning.
Kwij'nen (*langzaam wegteren*), ik heb gekwijnd; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Kwijt (Fr. *quitte: vrij, los, ontslagen; weg, verloren, zoek*), bn.; *de koorts - zijn; mijn boek is -.*
Kwijt'brief (*quitantie*), m. -brieven.
Kwij'ten (*voldoen*), ik kweet, heb gekweten; *zich - van een plicht*, nl. dien vervullen; **-ing** (*voldoening*), v. -en: *-ing van een belofte, - van een opdracht.*
Kwijt'raken (*verliezen*), ik ben -geraakt.
Kwijt'schelden (*schelden* bet. luide bekend maken; *ontheffen, vergeven*), ik schold -, heb -gescholden; *ik scheld u alles* -; **-ing** (*begenadiging*), v. gmv.: *-ing van boete.*
Kwijt'schrift (*kwijtbrief, quitantie*), o. -schriften.
Kwik (*beweeglijk, vlug, levendig*), bn. en bw.; **-achtig,** bn.; zie **Kwiek.**
Kwik (*beuzeling*), v. -ken; *dat is maar -.*
Kwik (*kwikzilver, mercurius*), o. gmv.
Kwik'je (*vlug persoontje of meisje*), o. -s.
Kwik'barometer, m. -meters.
Kwik'præparaat' (*zeker geneesmiddel*), o. -aten; *kwikzalf is een -.*
Kwik'staart (*vogel, die zijn naam draagt naar 't onophoudelijk op- en neer-bewegen van den staart*), m. -en; zie Bouwmeestertje; fig. drukke knaap.
Kwik'thermometer, m. -meters.
Kwik'zalf (*blauwe zalf, ruiterzalf*), v. gmv
Kwik'zilver (Fr. *vif argent*; eig. *kwik of levendig zilver*), o. gmv.; ook: **Kwik.**
Kwinkeleeren (*zingen, levendig zingen, met trillend geluid zingen*); *de zangvogeltjes -.*
Kwin'kerd (*een scheel persoon*), m. -s.
Kwink'slag (*geestig gezegde, aardige zet*), m. -slagen; *zich met een - van iets afmaken.*
Kwint (*streek, kuur, grap*), v. -en.
Kwint (*quint, vijfde toon*), v. -en. muz.
Kwint'appel, m. -appel; zie Kolokwint.
Kwin'tig (*vol kuren en grappen*), bn. en bw.
Kwipsch (*kwapsch: ziekelijk, pipsch, ongesteld*), bn. en bw.; -er, meest -; *er - uitzien*; **-heid,** v. gmv.
Kwispedoor' (Port. *cuspidor*, spuwbekken: *spuwbakje*), o. -doren; spreekt. *Kwispeldoor.*
Kwis'pel (*kwast; geesel*), m. -s; fig. losbol.
Kwis'pelen (*bewegen, spelen*), ik heb gekwispeld; *wat kwispel je toch met die zweep! Jongen, sta stil, kwispel zoo niet*; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Kwis'pelstaarten (*met den staart heen en weer slaan*), de hond kwispelstaartte, heeft -kwispelstaart.
Kwis'ten (*doorbrengen, verteren*), ik kwistte, heb gekwist; **-er,** m. -s; **-ster,** v. -s.
Kwist'geld (*verspiller*), m. en v. -gelden.
Kwist'goed (*doorbrenger*), m. en v. gmv.
Kwis'tig (*zeer mild*), bn. en bw.; *met -e hand*, al te ruim, royaal; *ergens - mee omgaan*, niet zuinig; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Kwist'penning (*doorbrenger*), m. en v. -en.
Kwitan'tie (*kwijtbrief, kwijtschrift*), v. -s, kwitantiën; meer: **Quitantie.** (tie = tsie).
Kwiteeren (*voor voldaan teekenen*); *een rekening* -; meer: **Quiteeren.**
Kynolo'gisch (*den hond betreffende*), bn.; *-e onderwerpen, een -e verhandeling.*
Kynoloog' (*hondenliefhebber of hondenkenner*), m. -logen.
Ky'rie elei'son (*Heer, erbarm u!*) o. R.-K. smeekgebed in het begin der Mis. Muziekstuk, gemaakt op deze woorden.

L.

L, v. -'s. De twaalfde letter van het alphabet; als Romeinsch getalmerk 50, en met een streep er boven 50,000.
L. - *Livre*, pond.
L. a. - *Le'ge ar'tis*, naar den regel der kunst.
Lat. - *Latijn, Latijnsch.*
L. B. - *Lec'tor bene'volus*, welwillende lezer.
L. B. S. - *Lecto'ri bene'volo salu'tem*, den goedgunstigen lezer heil.
L. c. - *Lo'co cita'to*, op de aangehaalde plaats.
L. D. - *Laus De'o*, Gode zij lof.
L. d'or. - *Louis d'or.* (Fransch goudstuk).
L. D. S. P. - *Laus De'o sa'lus po'pulo*, God zij lof en aan het volk heil.
lett. - *letter.*
Levensverz. - *Levensverzekering.*
Levit. - *Levi'ticus* (3e boek van Mozes).
L. gr. - *Livre gros*, pond vlaamsch (= *f* 6.00).
L. l. - *Lin'gua lati'na*, de Latijnsche taal.
l.l. - *laatstleden.*
L.L. A.A. R.R. - *Leurs Altesses Royales*, Hunne Koninklijke Hoogheden.
L.L. M.M. - *Leurs Majestes*, Hunne Majesteiten.
L. O. - *Lager Onderwijs.*
log. - *logarith'mus, -me.*
L. P. D. - *Laus plu'rima De'o!* aan God zij de hoogste lof.
l. pr. - *lo'co president*, waarnemend of tijdelijk president.
L. S. - (boven aan het blad of de bladzijde): *Lecto'ri salu'tem*, Heil den lezer!
L. S. - (onder aan het blad of de bladzijde): *Lo'co sigil'li*, in plaats van het zegel.
l. s. - *lo'co secretaris*, waarnemend secretaris.
L. St. - *Livre sterling*, pond sterling (= *f* 12,00).
Luc. - *Lucas.*
Luit. - *Luitenant.*
Luit. Adm.-Gen. - *Luitenant-Admiraal-Generaal.*
Luth. - *Luthersch.*
L. W. - *Let wel!*

La (muz. *benaming van den zesden toon van de klankladder, de a*), v. -'s.

La, v. laden; laatje, o. -s; ook: **Lade.**
Laad'stok (*kogelaandrijver*), m. -stokken.
Laaf'drank (*lavende drank*), m. -en.
Laag (*het tegengestelde van hoog*), bn. en bw.; *een lage toon, een lage prijs, lager onderwijs*, beginnend onderwijs; zegsw. *op iemand - neerzien*, hem met kleinachting beschouwen; **-heid** (*gemeene handelwijze*), v. -heden.
Laag (*rij van horizontaal naast elkaar liggende dingen, bedding*), v. lagen; *een - steenkolen, een - kalk.*
Laag (*hinderlaag, valstrik*), v. lagen; *iemand lagen leggen*, hem op een bedekte wijze in 't verderf zoeken te storten, door kwade praktijken hem nadeel trachten te doen: *Herodes, die den Onnoosle lagen leit.* (Vondel); *geleider lage*, met opzet, met voorbedachten rade, zie **Leggen.**
Laag (*rij kanonnen op een oorlogsschip*), v.; zegsw. *iem. de volle - geven*, fig. hem met verwijten overstelpen, heftig gispen.
Laag'land (aardr. *land, even boven of onder den zeespiegel*), m. -landen.
Laag'te (*diepte, vallei*), v. -n; *de - van den bodem in Z.-Holl.*, het laag zijn; *naar de - gaan*, naar beneden gaan; *in de - zagen wij tal van dorpen*, dal.
Laai, laai'e (verwant met *licht: vlam*), v. vero.; *het huis stond in lichter -*, in volle vlam, in fellen brand.
Laai (*vlammend*), bn.; *een -e brand van vlammend purper.* (Tollens); *een -e gloed.*
Laai'en (*vlammen*), het vuur -de, heeft -laaid; vero.; fig. *hij -de van toorn.*
Laak'baar (*afkeuring, blaam verdienende, berispelijk*), bn. en bw.; *een - gedrag, een - -bare houding*; **-heid,** v. gmv.
Laan (*wandeldreef*), v. lanen; zegsw. *hij moest de - uit*, vertrekken uit zijn dienst.
Laars (eig. *lederhoze: leeren schoeisel met schacht*), v. laarzen.
Laar'zen (*laarzen aantrekken*), ik heb gelaarsd, w. i. g.; *hij stond daar gelaarsd en gespoord*, d. i. kant en klaar.
Laar'zen (scheepst. *den aan den mast gebonden matroos met een eind touw tot straf slaan, waar zijn laarzen eindigen*), ik laarsde, heb -laarsd.
Laar'zenknecht, -trekker (*houten werktuig of plankje om laarzen op aan of uit te trekken*), m. -trekkers.
Laar'zeschacht (*deel der laars, dat het onderbeen dekt*), v. -en; spreekt.: **-schaft,** v.
Laar'zetrekker (*lis aan de binnenzij der laars*), m. -trekkers; ook *Laar'zestrop.*
Laas (*helaas*), tw. Uitroep van smart; zie **Eilaas.**
Laat (gesch. *dienstbaar man, onderhoorige; onvrije boer, behoorende tot den grond, dien hij bewerkte*), m. laten. vero.
Laat (*niet vroeg*), bn. en bw., (het) laatst of lest; *Beter - dan nooit!* zegsw. *ik weet al, hoe - het is*, hoe het met de zaak gesteld is; *iemand de laatste eer bewijzen*, hem ten grave geleiden; *den laatsten adem uitblazen*, sterven; zie **Laatst.**
Laat'band (*zwachtel bij 't aderlaten*), m. -banden; **-bekken** (*kom om het bloed op te vangen*), o. -s; **-ijzer** (*lancet*), o. -s of **-mes** (*vlijm om ader te laten*), o. -messen. vero.
Laat'bloeiend (*in den nazomer bloeiend*), bn.
Laatdun'kend (uit: *z. iets laten dunken: verwaand*), bn. en bw.; *een - mensch*, aanmatigend; **-heid,** v. gmv.
Laat'je (*kleine la*), o. -s; zegsw. *aan 't - zitten*, de beschikking over de financiën hebben, zich zelf kunnen bevoordeelen.
Laatst, bn. en bw.; *de -e dag der maand, de -e maal; op zijn -, ten -e; zij kwam het - van allen*; zegsw. *wie het - lacht, lacht het best*, die nà-lachen kan, belacht de eerste lachers.
Laat'ste, m. en v. -n; zegsw. *de eersten zullen de -n zijn*, laatstkomenden, die zich achteraf houden, blinken soms uit in deugd; Matth. 19 : 30.
Laat'stelijk (*ten laatste, de laatste maal*), bw.
Laatst'geborene (*jongste der kinderen*), m. en v. -n.
Laatst'gemelde, -genoemde (*persoon*), m. en v. -n.
Laatstle'den (*jongste, pas geleden*), bn.; *- Woensdag, - Zomer.*
Laatst'maal (*onlangs, kort geleden*), bw.
Labaar' (*groote linnen halsdoek*), v. -baren; in Indië ook: lange geklcede jas.
Labadis'ten (*volgelingen van Jean de Labadie: 17e-eeuwsche sekte*), m. mv.
La'ban (Bijbel. *oom van den aartsvader Jacob*), m.; *een kind van -*, blank van huid; *vee van -*, inhalig, listig volkje.
La'barum (gesch. *krijgsvaan, vooral die van Constantijn den Grooten*; R.-K. *processievaandel, eenigszins in dien vorm*), o. -s.
Labbei' (afl. van *labben*, babbelen: *klappei, klapster*), v. -en; vero. zie *Klappei.*
Labbei'en (*snappen, babbelen*), ik labbeide, heb gelabbeid. vero.
Lab'bekak (*babbelaar, kwaadspreker, iemand zonder karakter*), m. en v. -ken. gmz.
Lab'bekakken (*snappen, kwaadspreken*), ik heb gelabbekakt; **-ker,** m. -s; **-ster,** v. -s; **-kerij'** (*kwaadsprekerij*), v. -en. gmz.
Lab'ben (*klappen, dom praten*), ik labde, heb gelabd; **-ber,** m. -s. vero.
Lab'ber (*flauw*), bn.; *een -koelte.*
Labberdaan' (*zoutevisch*), v. gmv.; ook: **Abberdaan.**
Labberdoe'das, m. gmv.; zie Haberdoedas.
Lab'beren (*zacht waaien; flodderen of niet gespannen zijn van de zeilen*), het heeft gelabberd; **-koelte** (scheepst. *flauwe wind, waarbij de zeilen labberen of flodderen*), v. gmv.; **-koeltje,** o. -s.
Lab'berlot (*nachtbraker*), m. -ten.
Lab'berlot (*sloep v. e. oorlogsschip*), v. -ten.
Labeu'ren (*het boerenbedrijf uitoefenen*), ik heb -labeurd. gew.
Labeur'man (*persoon, die met paard en ploeg den akker van iem., die zelf geen paard heeft, komt beploegen*), m. -mannen. Vl.
Labiaal' (*mondstuk of lipstuk aan de pijpen der orgels*), o. labialen.
Labia'ten (plantk. *lipbloemigen*), v. mv.
Laborant' (*scheikundige, chemist*), m. -en.
Laborato'rium (*werkplaats, inzonderheid van natuur- en scheikundigen, of van apothekers*), o. -s, -ria.
Laboreeren (*moeite hebben, sukkelen*); *aan een ziekte, aan een kwaal -*, d. i. lijden.
Laborieus' (*werkzaam, vlijtig*), bn.
Labyrint' (*doolhof, dwaaltuin*), o. -en; *een - van woningen en gebouwen; een - van nissen en kapellen; een - van gangen*; fig.

verwarde, ingewikkelde zaak; zegsw. *in het - zijn*, in moeilijkheden verkeeren.
Lacet' (*rijgsnoer, rijgveter*), o. -ten.
Lach (*het lachen*), m. gmv.; *een geheimzinnige en spottende -*. (Koetsveld).
La'chebek (*persoon*), m. en v. -bekken.
La'chen, ik lachte (soms nog: loeg), heb gelachen; zegsw. *met iets -*, er niet om geven; *in zijn vuistje -*, heimelijk lachen; *het is om te -*, belachelijk; zegsw. *hij lacht als een boer, die kiespijn heeft*, gedwongen; **-bui** (*lang gelach*), v. -en; **-er,** m. -s; **-erij',** v. -en; **-lust,** m. gmv.
Lach'spier (*spier, die bij 't lachen werkt*), v. -spieren; *het op de - spieren krijgen*, erg gaan lachen; **-stuip,** v. -en.
Laconiek', laco'nisch (*kort en pittig, kernspreukig, naar de wijze der oude Spartanen of Lacedemoniërs*), bn. en bw.
Laconis'me (*zinrijk gezegde*), o. gmv.; fig. *onverschilligheid: het volmaaktste -*. (Beets).
La'crymae-Christi (*fijne witte wijn van den Vesuvius*), m. gmv.; lees: *la'kriemee*.
Lac'tometer (*melkmeter*), m. -meters.
Lacu'ne (*open vak, gaping*; fig. *schriftuitlating*), v. -s; *een - aanvullen*, een leemte vullen. (c = k).
La'dang (O.-I. *droog rijstveld*), v. -s.
Lad'de, v. -n; zie **Krag.**
Lad'der (*klimwerktuig met sporten*), v. -s; fig. *een toon-*, muz.; **-sport,** v. -en.
La'de, la (verwant met *laden, inladen*), v. laden; *de - van een tafel, kast, enz.*; zie laatje, o. -s.
La'den (*een last in iets brengen*), ik laadde, heb - laden; *een schip, een kar -*, bevrachten; *een pistool, een geweer, een revolver, een kanon -*, voorzien van kruit en kogel; fig. *een groote verantwoordelijkheid op zich -*, nemen; *het op iemand geladen hebben*, gemunt: *meer - dan men dragen kan*, meer doen dan men naar vermogen kan; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
La'den (electr. *een of ander toestel electrisch maken*), ik laadde, heb -laden.
La'ding (electr. *de voorhanden electriciteit in een electrisch toestel*), v. -en; *bij een geleider bevindt zich de lading steeds op de oppervlakte.*
La'dingmeester (*beambte als eerste bij het laden van goederentreinen*), m. -meesters.
Ladro'nen (*straat- of zeeroovers in Italië*), m. mv.; ook: aardr. de Dieven-eilanden.
La'dy (Eng. *dame, aanzienlijke Engelsche vrouw*, ook: *gemalin v. e. ridder of baronet*; *dochter van een graaf of van edellieden met hoogeren titel*), v. lady's; **-like** (*op de wijze van of als een lady*), bw.; lees: *lee'di, lee'dileik.*
Læta're (R.-K. *vierde Zondag in de vasten*), m. gmv.
Laf (*zouteloos*, fig. *lafhartig*), bn. en bw.; *-fe spijzen, -weder*, zwoel; *-fe taal*, kinderachtig; *een - mensch*; -fer, -st; **-heid,** v. -heden.
Laf'aard (*lafhartig mensch*), m. -s.
Laf'bek (*kinderachtige jonkman*), m. -bekken.
La'fenis (*verkwikking, verfrissching, leniging*), v. -sen.
Lafhar'tig (*bang, bloode*), bn.; **-heid,** v.
Lafontai'ne, Jean de, *beroemde Fransche fabeldichter te Parijs, 1621—'95.*
La'ge, v.: *geleider lage*, met opzet, met voorbedachten rade; zie **Laag.**
La'gerbier (*belegen bier*), o. germ.
La'gerhand (*linkerhand*), v.; *hij zit aan de -*, d. i. links van den gastheer.
La'gerhuis (*huis der gemeenten in Engeland*), o. gmv.
La'gerwal (*oever, waar de wind op staat nl. die aan de lage zij of de lij van het schip*), m.; zegsw. *aan - raken*, met zijn zaken teniet gaan of schipbreuk lijden; *aan - zijn*, insolvent zijn, in 't onderspit zijn.
La'go (Italië: *meer*), o. -'s; *-maggiore*, het groote meer; (lees: *-madzjo're*).
Lagu'ne (aardr. *eig. klein meer* (*lago*), *ondiepe waterplas langs de kust der Adriatische Zee*; *strandmeertje*), v. -n.
Laisser-aller' (*het laten loopen van zaken op goed geluk, fig. achteloosheid*), o. gmv.
Laisser-passer' (lees: *lessee-passee' d. i. het laten gaan*), o.; *een - is een gelei-biljet.*
Lak (*lastering, valsche beschuldiging, smet*), m. gmv.; *op iemand een - werpen*, blaam.
Lak (*zegellak*), o. gmv., (soorten), o. lakken; *een pijp -, rouw-, roode -, groene -.*
Lak, bn.; zegsw. *'t is al -*, 't is niets waard, fopperij.
Lak (Britsch-I. *denkbeeldige geldswaarde van 100-duizend ropijen à f 1.13*), o. gmv.
Lakei' (Fr. *laquais: livreiknecht, lijfknecht*), m. -en.
La'ken (*effen wollen weefsel*), o.; (soorten), o. -s; *Leidsch -, Engelsch -, - bereiden, - weven*; zegsw. *hij kreeg van 'tzelfde - een pak*, d. i. er net van langs als een ander.
La'ken (*groote vierkante lap linnen of katoen, beddelaken, tafellaken*), o. -s; *schoone -s op een bed leggen*, het bed verschoonen, verfrisschen; zegsw. *ergens de -s uitdeelen of uitgeven*, er het gezag uitoefenen, er alles te zeggen hebben, de baas zijn.
La'ken (*misprijzen, afkeuren, berispen*), ik heb -laakt; *dat is te -, hij is in dat opzicht te -, zijn gedrag is te -*, gispen.
La'kenachtig (*eenigszins op laken lijkende*), bn.: *een -e damesstof*; **-bereider** (*wolkrasser*), m. -s; **-fabriek** (*werkplaats, waarin lakens gefabriceerd worden*), v. -en; **-fabrikant,** m. -en; **-handel,** m. gmv.; **-kooper,** m. -s; **-pers** (*werktuig om het laken te pletten*), v. -persen.
La'kensch (*van laken gemaakt, uit laken bestaande*), bn.; *een -e jas, een - vest.*
La'kensche, m. en v. -n; zie **Lakenvelder.**
La'kenscheerder (*werkman, die de wollen haartjes op gelijke lengte afsnijdt*), m. -s.
La'kenstempel (*plombeermerk: een stukje lood als merk aan een rol laken*), m. -s.
La'kenvelder (*zwart rund, gekleurd, alsof het een wit laken over den rug had hangen*), m. en v. -s; *de -s zijn prachtige runderen*; ook **La'kensche:** *een drift . . . . ossen; de voorste, de lakensche, was wild.* (Potg.)
La'kenveldsch, bn.; *de fraaie -e koeien*; zie Lakenvelder.
La'kenverver (*werkman, die de lakenstof in de verfkuip behandelt*), m. -s; **-verfster,** v. -s; **-ververij'** (*werkplaats*), v. -en.
La'kenvoller (*werkman der lakenfabriek, die het laken walkt of volt*), m. -vollers.
La'kenwever (*werkman, die de wollen draden op den weefstoel ineenslaat*), m. -s; **-weverij',** v. -en.
La'kenwinkel (*winkel, waarin laken het hoofdartikel is*), m. -winkels.

La'ker (*iemand, die laakt of afkeurt*), m. -s.
Lak'ken (*met lak sluiten*), ik heb den brief gelakt; **-ker,** m. -s; **-king,** v. -en.
Lak'ken (*met lak vernissen*), ik heb gelakt; *een kachel -, ijzerwerk -, ledergoed -*; **-ker** (*werkman*), m. -s.
Lak'moes (*roodachtig blauwe kleurstof, die men uit verschillende mossen verkrijgt*), o.; **-fabriek,** v. -en; **-papier,** o. gmv.
Lakooi' (*violier, witte viool*), v. -en.
Lakooi'enbed (*tuinperkje met lakooien*), o. -bedden; **-zaad,** o. -zaden.
Laksch (*traag, vadsig, zorgeloos, onverschillig* bn. en bw.; *hij is in alles even -*; **-heid** (*lauwheid*), v. gmv.
Lak'schoen (*schoen van verlakt leer*), m. -schoenen.
Lala', zoo zoo: *'t examenwerk van dien knaap is maar -*, dunnetjes.
Lam (*jong schaap*), o. lammeren; -metje, o., *-metjes* of *-mertjes*.
Lam (*verlamd*), bn. en bw. lammer, lamst: **-heid,** v. -heden; **-migheid** (*traagheid, lakschheid*), v. -heden.
Lam Gods (R-K. *een liggend lam als zinnebeeld van Christus*), o. gmv.
La'ma (*priester in Thibet*), m. -s.
La'ma (*Peruaansch schaap met langen hals*), v. -'s.
Lamaïs'me (*de godsdienst der Thibetanen*), o. gmv.
Lamarti'ne, Alphonse de, 1790—1869, Fr. dichter èn staatsman èn redenaar.
Lambel' (*barensteel, verkorte dwarsstreep met langwerpig vierkante of zwaluwstaartvormige stukken aan de onderzijde; het dient om het wapen te breken*), o. -s.
Lam'bertsnoot (*hazelnoot, die omstreeks St.-Lambertusdag, 17 Sept. rijp is*), v. -noten.
Lambiek' (*zwaar Brusselsch bier*), m. gmv.
Lambrekijn' (*versiering boven-voor aan statiegordijnen*), o. -s; ook: *Lambrequin.*
Lambrizee'ring (*houten wandbeschot, wandpaneel aan den benedenkant van een kamermuur*), v. -en; *een hooge, grijze -, op snee verguld.* (C.O.)
Lamenta'bel (*naar, erbarmelijk, ellendig, beklagenswaardig*), bn. en bw.
Lamenteeren (*weeklagen, jammeren*), gmz.
Lamento'so (muz. *op e. klagenden toon*), bw.
Lam'fer (*rouwsluier, afhangende van den hoed*), m. en o. -s.
Lamineeren (*metaal tot platen slaan, pletten*).
Lam'lendig (eig. *lamme lendenen hebbende, krachteloos*), bn.; **-heid** (*vadsigheid*), v. gmv.
Lam'meling (minacht. *beroerde kerel*), m. -en; ook voor het v. ook: **-e,** -n. gmz.
Lam'melot (afl. van *lam: lui, akelig mensch*), m. en v. -ten; **-lot'tig,** bn.; **-tigheid,** v. gmv.
Lammena'dig (*onwel, ongesteld, naar, niet lekker, vervelend, onaangenaam*), bn.; *ik ben of voel mij -; - weer.*
Lam'mergier (*grootste Europeesche roofvogel der Alpen*), m. -gieren.
Lam'mertiend (gesch. *van de 10 lammeren één voor den heer*), o. -en; ook: *krijtende tiende.*
Lam'mertjesbaai (*fijne baai van lamswol*), v. gmv.; **-pap** (*zachte bloempap*), v. gmv.; **-ooren** (*veldspinazie*), o. mv. gew.
Lam'mertsnoot, v. -noten; zie *Lambertsnoot.*
Lamoen' (*inspan van koets of wagen, disselraam van één paard*), o. -en; ook: **Lemoen.**
Lamp (*voorwerp ter verlichting van zaal of huiskamer*), v. -en; zegsw. *het riekt naar de -*, er is veel arbeid besteed aan die redevoering, aan dat letterkundig werk, tot in den nacht is er bij de lamp aan gewerkt.
Lamp(e) (Bargoensch: *politie-agent*), m.; *tegen de - loopen*, volksetym. er tegen aan loopen, er in vliegen, als een inbreker, die tegen een plotseling opdagenden agent aanloopt.
Lampas' (*O.-Indische of Chineesche gebloemde zij*), o. gmv.
Lam'pedrager (*toestel, waaraan één lamp hangt*), m. -s; **-glas** (*glas voor een lamp*), o. -glazen; **-kap,** v. -pen; **-kleedje,** o. -s; **-kousje** (*gloeikousje*), o. -s.
Lam'penfabriek (*fabriek voor lampen*), v. -en; **-katoen,** o. gmv.; **-maker,** m. -s; **-verkooper,** m. -s.
Lampenist' (*verzorger der lampen van station, trein of zeeboot*), m. -en.
Lampet' (eig. *lampje*, d. i. kan in den vorm van een Romeinsch lampje: *kom of kan voor waschwater*), o. lampetten; **-kan,** v. -nen; **-kom,** v. -men.
Lampion' (*illumineerlampje of -glaasje*), v. -s.
Lampreel' (*jong konijn*), o. -en. Vl.
Lamprei' (dierk. *zeevisch, de zeeprik of negenoog der Noordzee, die ook de rivieren opzwemt*), v. -en.
Lamprei' (*jong konijn, lampreel*), o. -en.
Lams'oor (*Zeeuwsche voorjaarsgroente der schorren*), v. gmv.; *- behoort tot de melden.*
Lamza'lig (eig. *in hooge mate lam: ellendig, akelig, naar*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Lancas'tersch (*volgens Jos. Lancaster*), bn.: *de -e methode*, ook *de Bell-methode* (naar Adr. Bell), waarbij de oudere leerlingen eener school de jongeren onderwijzen. vero.
Lanceeren (*werpen, slingeren*; fig. *een balletje opgooien*). (c = s).
Lancet' (*laatijzer, laatvlijm*), o. -ten.
Land (*staat, rijk*), o. -en; zegsw. *in het land der blinden is éénoog koning*; zie Blinde.
Land (*vaste bodem*), o. -en; zegsw. *er is met hem geen - te bezeilen*, men kan met hem niet overweg, er is met hem niets te beginnen, niet om te gaan; *ik heb het -*, ik verveel mij, ben uit mijn humeur, ben ontevreden, gemelijk, eig. als een matroos die landziekig is; *het - van* (eig. *der*) *belofte*, Palestina, fig. een gelukkig land, huis, verblijf; *iemand het - opjagen*, hem erg boos maken; *het - aan iets hebben*, iets hoogst onaangenaam vinden; *het - aan iem. hebben*, hem niet kunnen luchten of zien.
Land'aanwinning (*het droogleggen van land aan den zeekant of in de binnenplassen*), v. -en.
Land'aard (*volkseigenaardigheid, volkskarakter*), m. gmv.
Lan'dauer (*vierwielige koets met neerslaande voor- en achterkap, zoo geheeten naar de stad Landau in Beieren*), m. -s.
Land'beer (*zoolganger, levende te land*), m. -beren; *de bruine -beren met hun kleine oogen, verder de zwarte, Amerikaansche beer, de waschberen* (*Amerika*), enz.
Land'bouw (*veldarbeid, akkerbouw*), m. gmv.
Land'bouwleeraar (*rijks -: een ambtenaar, aangesteld ter behartiging van de landbouwbelangen in zijn werkkring*), m. -leeraren, -s.

Land'bouwproefstation, o. -s; zie Proefstation.
Land'bouwschool (*inrichting voor landbouw-onderwijs*), v. -scholen; *de - te Wageningen.*
Land'bouwtentoonstelling (*uitstalling van werktuigen, producten, vee*), v. -en; ook het terrein zelf.
Land'bouw-wintercursus (*inrichting, waar in de wintermaanden les in den landbouw wordt gegeven en wel aan zonen van landbouwers*), m. -cursussen; *de - te Sittard.*
Land'dag (*landsvergadering*), m. -dagen; *een Poolsche -*, fig. ontzettend verwarde boel.
Land'drost (gesch. *rechterlijk ambtenaar in Drente en Overijsel*), m. -drosten; vroeger titel v. den vertegenwoordiger v. h. landsheerlijk gezag; zie **Drost.**
Lan'delijk (*dorpsch, eenvoudig*), bn. en bw.; *-e zeden, het - leven; - stil leven.*
Lan'den (*aan land komen of brengen*), ik ben en heb geland; *de brik liep de haven in om haar talk te -*; **-ing,** v. -en.
Land'engte (aardr. *strook lands, dienende als verbinding*), v. -n; *de - van Panama.*
Land'- en vol'kenkunde (*aardrijkskunde en ethnographie*), v. gmv.
Lan'derig (*vervelend, gemelijk*), bn.; **-heid,** v.
Landerij'en (*akkers, weiden*, enz.), v. mv.
Lan'des (aardr. *moerassige landstreek aan den mond der Garonne*), v. mv.
Land'genoot (*bewoner van hetzelfde land*), m. -genooten; vr. **-e;** zie Landsman.
Land'goed (*buitengoed*), o. -goederen.
Land'graaf (*adellijke titel*), m. -graven.
Land'heer (*landbezitter, heer die op een landgoed woont*), m. -heeren.
Land'hoofd (*vast deel eener brug aan een der oevers*), o. -en; zie Bruggenhooofd.
Land'huis (*buitenplaats, villa*), o. -huizen; *een - stond aan de Arn'.* (Staring).
Land'huishoudkunde (*wetenschappelijke kennis van het landbouwbedrijf*), v. gmv.
Lan'dingsplaats (*plaats aan den oever, waar een schip kan landen*), v. -plaatsen.
Land'juweel (*groote kampstrijd der oude kamers van Rhetorijke in een groote stad*), o. -juweelen; *het wijdberoemde - van Antwerpen* (1561); ook de uitgeloofde landprijs zelf; zie Haagspel.
Land'kaart (*kaart v. e. land, provincie, enz.*), v. -en.
Land'klimaat (*klimaat van het vasteland*), o. gmv.; *een - heeft heete zomers en strenge winters; Perzië heeft een -.*
Land'krab (*schimpnaam voor een landsoldaat of een niet-matroos*), m. -krabben.
Land'loopen (*zwerven*), o.; **-looper** (*bedelaar*), m. -s; **-looperij',** v. gmv.
Land'mail (*postdienst over Marseille en Brindisi en Suez naar Indië*), v. -en; lees: *-meel.*
Land'man (*boer, landbouwer*), m. -lieden.
Land'meter (*ambtenaar v. h. kadaster, belast met de opmeting der gebouwde en ongebouwde eigendommen*), m. -meters; ook: *particulier -.*
Land'mijl, v. -mijlen; *de Engelsche - is 1609 M.; de Ned. - is 1 K.M.*
Landouw' (*streek lands, vruchtbaar veld of weiland*), v. -ouwen; afbreken: *land-ouw.*
Land'renten-stelsel (Java, *van 1811—'16, onder het toenmalig Engelsch bewind*), o. gmv.; bij het - bracht iedere dessa een zekere som als belasting op, voor welker betaling de dorpshoofden aansprakelijk waren.
Land'rot, -rat (scheepst. *iedere niet-matroos*), m. -rotten, -ratten; zie Landkrab.
Lands'advocaat (gesch. *oudere naam voor raadpensionaris van Holland*), m.; *Oldebarneveldt was -.*
Land'schap (*streek, oord; schilderstuk, voorstellende een natuurtafereel*), o. -schappen.
Land'schap (gesch. *Drente, dat in de dagen der Republiek wel eigen souvereiniteit had maar geen afgevaardigden ter Staten-Generaal zond*), o.
Land'schapschilder (*schilder van landschappen*), m. -schilders.
Lands'drukkerij (*drukkerij van het rijk, waarop alles gedrukt wordt, wat van de landsregeering uitgaat*), v. gmv.
Lands'heer (*gebieder, vorst*), m. -en; *uw -heer eischt uw dienst, Ivo.* (Staring); **-lijk,** bn.: *-e rechten*, n.l. die van den landheer.
Lands'huis (*landsgebouw*), o. -huizen. w. g.
Lands'knecht (*huurling, aangeworven in de keizerlijke landen onder keizer Maximiliaan*, (1493—1519), m. -en.
Lands'lied (*nationaal lied, volkshymne*), o. -liederen; *en heft zijn - aan, 't Wilhelmus van Nassouwen.* (Tollens).
Lands'man (*landgenoot*), m. -lieden, -lui.
Land'streek (*een streek land, deel van een provincie, van een land*), v. -streken.
Land'tong (aardr. *smalle strook lands, die in zee uitloopt*), v. -tongen.
Land'volk (*boerenvolk*), o. gmv.; *nieuwsgierig komt het - aangeschoten.* (Staring).
Land'voogd (*stadhouder, plaatsbekleeder des konings*), m. -voogden; *Alva was hier -*; in O.-Indië: de Gouverneur-generaal; vr. **-es',** -essen: *de -es Margareta.*
Land'weer (*volkswapening: burgerij, die dient tot verdediging v. h. land: vervangend de vroegere schutterij*), v. gmv.
Land'weg (O.-I. *het tegengestelde van zeeweg, naar Indië*), m. gmv.
Land'wijn (*zeer jonge wijn, volksdrank: in de wijnstreken voor geringen prijs in den nazomer te bekomen*), m. gmv.
Land'wind (*wind van het land naar zee waaiend*), m. -winden; *in de Java-zee waait de - uit het zuiden.* (Veth).
Land'zaat (eig. *land-zitter, landbewoner: inboorling*), m. -zaten; *het bloed van - en van vreemden.* (Tollens).
Landzie'kig (*vervelend, onaangenaam van stemming*; eig. *als een matroos op het land, die meent, dat hij de koorts heeft*), bn; -er, -st.
Land'ziekte (*epidemie*), v. -ziekten.
Lang (*groot van lengte*), bn. en bw.; *een -e weg, iets op de -e baan schuiven*, uitstellen; *'t is een gedicht van -en adem*, een groot gedicht; *het is zoo -, als het breed is*, 't maakt geen verschil; *- van stof zijn*, langdradig zijn; *zij heeft een -e tong*, zij is een kwaadspreekster; er, -st.
Lang'been (*persoon, spillebeen*), m. en v. -beenen; ook: de ooievaar, m., -beenen.
Lang'been (*steekmug*), v. -beenen.
Langdra'dig (fig. *vervelend*), bn.; **-heid,** v.
Langdu'rig, bn.; *een - onderhoud*; **-heid,** v.
Lan'gen (*overreiken*), ik heb gelangd; *lang mij het zout eens!* aangeven.
Lan'gendijk, Pieter, 1683—1756, te Haarlem, dichter van blijspelen.

Langet' (*mutsenkant, van zeer geringe soort*), v., (soorten), v. -ten; *een -muts, een muts met een strook van -.*
Lang'gar (O.-I. *bedehuis, bidkapel*), v. -s; in de - worden de kinderen der Maleische grooten in den koran onderwezen en verrichten de vrouwen haar gebed.
Lang'hals (*persoon*), m. en v. -halzen.
Lang'hals (*flesch m. langen hals*), v. -halzen.
Lang'neus (*persoon*), m. en v. -neuzen.
Lang'oor (*ezel*), m. -en; ook: *een haas.*
Langs (uit *lang* + *s*), vz.: *- een rivier wandelen*, ter zijde van; *de weg loopt - het bosch, ik ga - uw huis; - welken weg zijt ge gekomen?* bw.: *de straat - gaan; onder-, boven-*; evenzoo de w. w.: *-loopen, -rijden, -varen.*
Langscheeps' (*loopende evenwijdig aan de lengte v. h. schip*), bw.; **-scheepsch,** bn.; *-e zeilen.*
Lang'staart (O.-I. *Chinees*), m. -en.
Langst'levende (*die het langst leeft*), m. en v. -n; *het testament maken op den -.*
Lang'tand (*kieskauwer, lekkerbek*), m. en v. -tanden.
Lang'tong (*babbelaar, kwaadspreker*), m. en v. -tongen; **-ig,** bn.
Langwer'pig (*uitgerekt van vorm*), bn. en bw.; *een - man van een groote dertig jaar, de heer Dorbeen.* (C.O.); *Java heeft een -en vorm*; **-heid,** v. gmv.; ook: *Lankwerpig.*
Langwij'lig (*lang durende, wijdloopig, vervelend*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Lang'zaam (*langdurig, traag, talmend*), bn. en bw.; -zamer, -st; **-heid,** v. gmv.
Lang'zamerhand (*zachtjes aan*), bw.
La'ning (scheepst. *planken brug, overloop*), v. -en.
Lankmoe'dig (*toegevend, veel kunnende verdragen vóór boos te worden, geduldig*), bn. en bw.; **-heid,** v. gmv.
Lankwer'pig, bn.; zie Langwerpig.
Lans (*lansknecht*, fig. *medestrijder, kameraad, vriend*), m. lansen; **-je,** o. -s. vero.
Lans (*wapen, spies, speer*), v. lansen; zegsw. *een - breken voor iets*, iets ridderlijk verdedigen, kampen voor iets; zie Breken.
Lansier' (*ruiter met e. lans gewapend*), m. -s.
Lans'knecht (gesch. *soldaat te voet, gewapend met een lans*), m. -en.
Lanskenet' (*zeker oud kaartspel*), o. gmv.
Lantaarn', lanta'ren (Fr. *lanterne: toestel tot verlichting*), v. -en, -s; *Keizers kat is zijne nicht, groote - en klein licht*, spot: opgeblazen man van hooge gestalte en met een groot hoofd, zonder veel verstand; myth. *iets met een - moeten zoeken*, dat wat hoogst zeldzaam is; zie *Diogeneslantaarn.*
Lantaarn' (bouwk. *lichtkoepeltje op een glazen dak*), v. -s.
Lantaarn'dag (*in China op 6 Febr. de dag van het lentefeest*), m. -dagen.
Lantaarn'feest (*in China; zooveel als ons Paaschfeest, lentefeest*), o. -feesten; *de brandende lantaarns stellen zinnebeeldig de overwinning van het licht op de duisternis voor.*
Lantaarn'opsteker, m. -s; **-paal,** m. -palen; **-vuller** (*de man, die de straatlantaarns met olie vulde*), m. -s. vero.
Lan'teren (*leegloopen, straatslijpen*), ik heb -lanterd; *Jongen, ben je weer aan 't -?* spreekt. zie **Lanterfanten.**
Lan'terfant (*iem. die lantert: leeglooper*), m. -en.
Lan'terfanten (*straatslijpen, leegloopen*), ik lanterfantte, ik heb gelanterfant; **-er** (*straatslijper*), m. -s; **-erij',** v. -en. spreekt.
Lanterlu', -lui' (*zeker kaartspel*), o. gmv.
Lao'coön, *Trojaansche priester, zijn landgenooten tegen de listen der Grieken waarschuwende in zake het paard van Troje, doch met zijn twee zoontjes door slangen, uit zee opgekomen, doodgebeten.*
Laodice'ër (Bijb. fig. *lauwe, onverschillige*), m. -s; zie Openb. 3 : 14 tot 16.
Lap (*een stuk leer, zeil, linnen, katoen*, enz.), m. lappen; *een - op een schoen zetten*; zegsw. *beter een - dan een gat*, een versteld, dan een gescheurd kleedingstuk; *het is een nieuwe - op een oud kleed*, een ongeschikte, ja, schadelijke wijziging van wet, bepaling of verordening; bij uitbr. *een - land*; zegsw. *iem. voor 't -je houden*, hem voor den gek houden, voor den mal, met hem spotten; *de -pen hangen hem langs 't lijf*, lompen, gescheurde kleeren; *een gezicht van oude -pen*, een huilerig, een zuur gezicht.
Lap (scheepst. *zeil*), m. lappen; *alle -pen uithangen, bijzetten*; *de wind waait in 't -je*, 't is vóór den wind; *het gaat hem vlak voor 't -je*, hij heeft voorspoed, het gaat hem voordeelig.
Lap (*kleedij*), m. lappen; zegsw. *op zijn -pen krijgen*, eig. op zijn kleeren, dus slaag; op zijn huid, op zijn ziel krijgen; *iem. bij de -pen krijgen*, hem beet krijgen, nl. bij zijn kleeren vasthouden; zie Klad en Lurf, en verg. iem. *bij de kladden hebben*, iem. *bij de lurven pakken*; zegsw. *hij is weer op de -pen*, eig. op de schoenlappen, op de been.
Lap (*klap, oorveeg*), m. lappen; *iem. een - om de ooren geven.*
Lap (*liederlijk mensch*), m. en v. lappen; *dat ie (Klaasje) een - is*, (C.O.), drinkebroer; *hij is een dronken -, een smeer-, een zuip-*, plat: waarschijnlijk van *Labben*, d.i. slorpen.
Lap (*overschot van een rol linnen, katoen, tapijt, enz.*), v. lappen; *lappendag houden*, winkel: uitverkoop van lappen of restanten.
Lap (sport. *baanronde, lengte der dikwijls te doorloopen baan bij een wedstrijd*, lees: *lep*), m. of v. -s.
Lapidair' (*in steen gebeiteld*), bn.; *-e stijl*, korte, kernachtige. (ai = è).
Lapidair'schrift (*in steen gehouwen kantig letterschrift*), o. gmv. (ai = è).
La'pidoth-Swarth, Helène, geb. te A'dam 1859, de dichteres van vele bundels sonnetten: *Blanke duiven, Diepe Wateren, Stille Dalen*, enz.
Lapil'li (*kleine steentjes door een vulkaan uitgeworpen*), o. mv.
La'pis inferna'lis (*helsche steen*), m. gmv.
Lap'je (scheepst. *zeilwerk*), o. gmv.; *we zeilden ongeveer drie weken voor 't -*, met een voordewind; in volkstaal ook: bankbiljet.
Lap'pen (*verstellen, oplappen*), ik heb gelapt; zegsw. *iets -*, iets herstellen, opknappen, in orde brengen, meestal: iets behendig verrichten, slim uitvoeren: *wie zou 'm dat zoo mooi gelapt hebben? wie zou dat gelapt hebben?* zie Flikken; **-per,** m. -s: *Jan de -*, schoenlapper; **-perij',** -en; **-ping,** v. -en.
Lap'pen (sport. *een baanronde*, d.i. $^1/_4$ *Eng. mijl inhalen*, lees: *leppen*), ik heb gelapt.
Lap'pendag (*lapjesverkoopdag in een manu-*

factuurwinkel), m. -dagen; zie **Lap** (*restant*), v.

Lap'pendeken (*deken uit allerlei lapjes vervaardigd, bedelaarsdeken*), v. -dekens; fig. *die wet wordt door al deze wijzigingen een -*, een bont d.i. onsamenhangend geheel.

Lap'penmand (*mand, waarin men verstelwerk bijeenlegt*), v. -en; zegsw. *hij is in de -*, hij is een weinig ongesteld.

Lap'sus cala'mi (*een toevallige schrijffout*), v.; **-lin'guæ** (*fout in 't spreken*), v.

Lap'zalf (eig. *zalf die slechts oplapt: kwakzalversmiddel*), v. gmv.

Lap'zalven (scheepst. *het tuig insmeren met teer*), ik heb gelapzalfd.

Lap'zalven (*kwakzalven*), ik heb gelapzalfd; **-zalver,** m. -s; **-erij',** v. -en.

Lardeeren (*met reepjes spek doorsteken en opvullen*, fig. *vullen, doormengen*), fig. *een goed gelardeerde beurs*, in de spreekt. gespekte; **-ing,** v. gmv.; **-priem,** m. -en; **-sel,** o. -s.

La'ren (*huisgoden der Romeinen*), m. mv.; de - waren zielen van vrome afgestorvenen, die over hun vroegere woningen bleven waken.

Larf, lar've (*rups, made*), v. larven.

Larghet'to (muz. *eenigszins langzaam, zacht vloeiend*), bw.; als zn. o. -'s. (gh = g).

Lar'go (muz. *zeer langzaam; breed, statig, ernstig*), bw.; als zn. o. -'s.

La'rie (*snap, ook zotteklap*), v. gmv.; *'t is maar -*; ook, slappe koffie of thee, gmz.; ook, iets zonder waarde, kulkoek.

La'rie (eig. *snapster, thans ook vrouw of meisje van verdachte zeden*), v. -s of -riën. gew.

La'riën (*babbelen, snappen*), ik heb gelaried.

La'riefarie (*gewauwel, geklets, zottepraat*), o. gmv. gmz.

La'riks (*naaldboom, lorkeboom, een soort v. pijnboom, terpentijnboom*), m. -en; *de ceder is een -*; **-boom,** m. -en.

Larmoyant' (*jammerend weenend*), bn.

La'rong (O.-I. *gevleugelde termiet*), m. -s.

Larp, lerp (*zweep; geesel, klap, oorvijg*), v. -en. w.i.g.

Lar've (*rups, made*), v. -n; ook: **Larf.**

Laryngoscoop' (*strottenhoofdspiegel, keelspiegel*), m. -copen.

La'rynx (ontl. *strottenhoofd*), m. -en; lees: la'rinks.

Lasch (*tusschenzetsel, verbindingsstuk, geervormige strook, spitse lap*), v. lasschen.

Lasciviteit' (*weelderigheid, dartelheid, uitgelatenheid*), v. gmv.

Laskar' (Eng.-Ind.: *kleurling-matroos*), m. -karen.

Las'schen (*aancenvoegen*), ik heb gelascht; *kabels -*; **-sching,** v. -en.

Las'so (*lang en taai touw met strik om het over 't hoofd van mensch of dier heen te werpen en ze zoo te vangen of te worgen, werpkoord met strop, werpstrik, strikslinger*), m. -'s.

Last (verwant met *laden*: *vracht*), m. -en; *de - der jaren, der zorgen* d.i. de druk; *iemand tot - zijn*, hinder; zegsw. *iemand iets ten -e leggen*, van iets beschuldigen; *het einde zal den - dragen*, het einde zal alles behalve voordeelig, gunstig zijn; *- lijden*, onaangenaamheden ondervinden; *Holland was in -*, in grooten nood; *lusten en -en*, voor- en nadeelen.

Last (*denkbeeldige korenmaat*), o. -en; *een - graan is 30 H.L.*

Last (visschersterm. *nagenoeg veertien ton haring; bij verzending = 12 ton*), o. -en.

Last (*taak; bevel*), m. gmv.

Lasta'ge (*losplaats*), v. gmv. (g = zj).

Las'ten (*bevel geven, opdragen, bevelen*), ik lastte, ik heb gelast.

Las'ter (*eerroof, blaam, gelogen kwaad*), m. gmv.

Las'teren (*kwaad, dat niet waar is van iem. zeggen, liegend kwaadspreken*), ik heb gelasterd; **-aar,** m. -s; **-aarster,** v. -s; **-ing,** v. -en.

Las'tig (*moeielijk*), bn. en bw.; **-heid,** v. gmv.

Last'post (fig. *lichtmis, ondeugende jongeling*), m. -posten; *hij werd een - zijner familie*, persoon, dien men had te onderhouden.

Lat (*smal en dun stuk hout*), v. latten.

Lataan'boom (Fr. *latanier*, waaierpalm: *palm, oorspronkelijk op Madagascar*), m. -boomen.

La'tafel (*kast met vier laden*), v. -tafels.

La'ten (*niet doen, nalaten, iets niet veranderen, toelaten*), ik liet, heb gelaten; *zult gij het -? ik kan het rooken niet -; ergens het leven bij -*, inschieten; *iemand met rust, met vrede -*, doen blijven; *ik zal je binnen -*.

La'ten (*aderlaten*), ik liet, heb gelaten; dit woord *laten* raakt in onbruik; **-ing,** v. -en.

Latent' (*verborgen, ingesloten, onzichtbaar*), bn.; nat. *-e warmte*, gebonden.

Lateraal' (*tot de zijde behoorende, zijdelingsch*), bn.; *-ale erfgenamen, -ale verwanten*, in de zijlinie.

Lateraan' (*pauselijk paleis te Rome*), o.

La'therus (*plantengeslacht*), v. -sen; *de naakte - of aardaker; de veld-*, langs dijken en wegen, *de moeras-*.

Latier'boom (*boom in den stal tusschen twee paarden*), m. -boomen.

Latijn' (*de Latijnsche taal*; eig. *de taal van Latium, de moederstad van Rome*), o. gmv.

Latijnsch' (*van de Latijnen of Romeinen*), bn. en bw.; als z.n. (*de Lat. taal*), o. gmv.

Latinis'me (*Latijnsche spreekwijze, Latijnsch getinte uitdrukking*), o. -n.

Latinist' (*kenner van het Latijn*), m. -en.

Latitu'de (*geographische breedte, poolshoogte*, fig. *speelruimte*), v. gmv.

Latoen' (*geelkoper, messing*), o. gmv.

Lato'na, myth. *godin van den nacht.*

Lats (*broekklep*), v. -en; ook: **Latse.**

La'tuw (Fr. *laitue*, wegens haar melksap: *samengesteldbloemige, cichoreiachtige plant*), v. gmv.

Lauda'bel (*loffelijk, prijzenswaardig*), bn.

Lau'danum (*slaapwekkend, pijnstillend geneesmiddel, mengsel van opium en Malagawijn*), o. gmv.

Lauda'tor (*lofredenaar*), m. -to'ren; *- temporis acti*, nl. van het heden.

Laudeeren (*prijzen, loven, lof toezwaaien*).

Lau'den (R.-K. *lofpsalmen, lofzangen*), v. mv.; ook: **Laudes.**

Laudis'ten (*lofzangers, die zingend door de straten togen in Italië en Frankrijk*), m. mv.

Laureaat' (*gelauwerd of bekroond schrijver, dichter, schilder*), m. -aten.

Laurier' (Lat. *laurus*: *altijd groene*, 2–8 *M. hooge boom in Z.-Europa, Klein-Azië en N.-Afrika*), m. -en; de bladeren van den - hebben een specerijachtigen geur en worden als specerij gebezigd; fig. krans, gevlochten

van laurierbladen als eereteeken voor overwinnaars, lauwerkrans; **-bes,** v. -sen.
Laurie'ren (*met lauweren kronen*, fig. *verheerlijken*), ik heb gelaurierd; *ik wil 's Winters hoofd* -. (Bild.)
Laurier'kers (*plant, wier bladen met die van den laurier overeenkomen en waaruit men een geneesmiddel bereidt*), m.; (vrucht), v. -kersen.
Laus De'o, Gode lof!
Lauw (*half warm*), bn. en bw.; fig. *koel, onverschillig*; -er, -st; **-heid,** v.; **-te,** v. gmv.
Lau'wen (*lauw maken of worden*), ik heb en het is gelauwd.
Lau'wer (Lat. *laurus*: *laurierkrans, zegekrans*), m. -s, -en; **-tak,** m. -ken.
Lau'weren (*met lauweren sieren, tooien*), ik heb gelauwerd; *een gelauwerd overwinnaar, een gelauwerd dichter.*
Lau'werkrans, m. -kransen; zie **Lauwer.**
Lau'werkroon (*-krans*), v. -kronen.
La'va (*uitbraaksel van een vulkaan*), v. gmv.
Lavabo' (*waschtafel*), o. en v. -'s.
Lava'ge (*het wasschen, af- of uitwasschen*), v.
La'vas (*schermbloemige plant, eppe*), v. -sen.
Lava'ter, Joh. Caspar, 1741—1801, te Zürich, gelaatkundige.
Laveeren (*zigzagsgewijze tegen den wind op zeilen*; fig. *geven en nemen, schipperen*).
Lavei' (Fr. *levée*, staking, kwijtschelding: *verlof*), v.; *iemand - geven*, d. i. vrijaf geven.
Lavei'en (*ledigloopen, lanterfanten, straatslijpen*), ik heb gelaveid.
Lavement' (*endeldarminspuiting*), o. -en; zie Klisteer, Klysma.
La'ven (*iem. lippen bevochtigen, hem laafnis of verkwikking geven*), ik heb gelaafd; *zich aan een bron* -; **lafenis,** v. -sen.
Laven'del (*lipbloemige, specerijachtige heester, dien men in versch gewasschen* (Fr. *lavé*) *linnen legde*), v. gmv.; **-blad,** o. -en, -eren; **-blauw,** bn.; **-bloem,** v. -en; **-geur,** m.; **-kruid,** o.; **-olie** (*uit de bloem getrokken*), v. gmv.
Lavoor' (Fr. *waschkom, lampetkom*), o. -oren.
Lawaai', o. gmv.; *er was groot -, hij maakt veel* -, d. i. geraas, leven, drukte; spreekt.: *laweit*; **-maker,** m. -s.
Laweit' (*lawaai*), o. gmv. gew. *Wat een -!*
Lawi'ne (*sneeuwstorting, sneeuwval*), v. -n, -s; *een sneeuw-, en steen-, een gletscher-, het gedruisch eener* -.
Lawn-ten'nis (*Engelsch*: *bal- of raketspel op een lawn*, d. i. *grasveld*), o. gmv. (*tennis*: Fr. *tenez*, vang op): lees: *loan-ten'nis.*
Lax (*wijd, los, slap, ongebonden*), bn. (x = ks).
Lax'ans (*purgeermiddel*), o. laxan'tia. (x = ks).
Laxeeren (*purgeeren*), ik heb -laxeerd.
Laxeer'middel (*purgeermiddel*), o. -en.
Lazaret' (*pest- of leprozenhuis*), o. -ten.
Lazarij' (van It. *lazaro*, bedelaar, melaatsche: *melaatschheid of lazaruszeer*), v. gmv. *Gij (de Middeleeuwsche volken) gingt er (in 't H. Land) - en boekweit halen.* (Staring); zie Lepra, Leproosheid.
Lazaris'ten (R.-K. *priesters der orde van dien naam*), m. mv.
Lazaro'ni (*bedelaars in Napels*), m. mv; zie: *Lazzaroni.* (z = ts).
La'zarus (*eigennaam, patroon der melaatschen*; ook: *een melaatsche zelf*), m. -sen; zegsw. *arm als* -, straatarm; **-klep** (*ook -klap*: *een houten kleptoestel, waarvan de melaatschen moesten voorzien zijn om hun aanwezigheid te doen kennen*), v. -kleppen, zie Belazerd.
Lazu'ren (*van lazuur, als lazuur*), bn.; *het - gewelf des hemels*; ook: **Azuren.**
Lazuur' (*prachtig hoogblauwe, fijn gepolijste steen*), m. -zuren; (*stofn.*), o. gmv.; *uit - bereidt men ultramarijn*; **-blauw** (*hemelsblauw*), o., ook enkel **Lazuur; -kleur,** v. gmv.; **-steen,** m. -en; **-vervig,** bn.
Lazuur' (*lazuurkleur*), o.; *een mantel van -, een hemel van* -; ook: **Azuur.**
Lazzaro'ni (*bedelaars of het straatgepeupel in Napels*), m. en v. mv.
Lea'der (Eng. *leider of hoofd van een staatkundige partij in het Eng. parlement*), m. -s; lees: *lie'der.*
Lae'ding-ar'ticle (*hoofdartikel in een dagblad*), o. -s; lees: *lie'dieng-aar'tikl.*
Leb, leb'be (*lebmaag van herkauwende dieren*), v. lebben; ook, *stremsel uit die maag bereid.*
Leb'aal (*zekere aal of paling*), m. -alen.
Leb'big, bn.; *-e kaas*, naar de leb smakende; **-heid,** v.: fig. spijtigheid, boosaardigheid.
Lec'tor (*voorlezer*; *hulp-hoogleeraar in de levende talen, enz.*), m. -to'ren; **-aat',** o. gmv.
Lec'tor (R.-K. *titel van hem, die de tweede der zeven wijdingen ontvangen heeft*), m. -s.
Lectuur' (*het lezen, de lezing*; *boek, stof ter lezing*), v. gmv.; *een uitgebreide* -.
Le'debraak, lee'braak (fig. *zware arbeid*), v. gmv.
Le'debraken, lee'braken (*de ledematen breken met een koevoet en wel op een toestel of schraag*: *twee balken voor de beenen, twee voor de armen en één voor het hoofd*: *Gevangenpoort in Den Haag*); ik - braakte, ik heb -lede-(lee-)braakt; fig. *hij stort, hij valt, hij ledebraakt....* (Tollens, J. v. Schaffelaar).
Ledebra'kig (fig. *zeer moeilijk*), bn.; *dat is - werk*, zeer afmattend.
Le'debreuk (*breuk van eenig lid*), v. gmv.
Le'deganck, Karel Lodewijk, 1805—'47, vrederechter te Eekloo, beroemd Vl. dichter.
Ledekant', ledikant' (Fr. *lit-de-camp*, veldbed: *verplaatsbare bedstede*), o. -en.
Le'deman, lee'man (*ledepop*), m. -nen, -s; *beide kleedingstukken (rok en jak) vielen iederen - om te werpen.* (Potg.)
Le'dematen (*armen en beenen*), o. mv.; zie Lidmaat.
Le'depop (*kunstmatige draadpop voor schilders, dokters*; *ledeman*), v. -poppen.
Le'der (*bereide dierenhuid*), o. gmv.; *Deensch -, Russisch, -, geiten* -, enz.; zie Leer
Le'derachtig, leer-, bn.; *een -e stof.*
Le'deren, lee'ren (*van leder*), bn.; *een - portemonnaie.*
Le'derwaren, leer'waren (*voorwerpen van leer gemaakt*), v. mv.; *magazijn van* -.
Le'dewater, lee'water (*gewrichtsvocht*), o. gmv.
Le'derwerk (*ledergoed*), o. gmv.
Le'dig, leeg (*niet gevuld, het tegengestelde van vol*), bn.; als eerste lid in scheidbare samenstelling met het w.w. aaneengeschreven, b.v. *ledigdragen* (ledig gedragen), *- gieten* (ledig- of leeggegoten) *- loopen* (ledig- of leeggeloopen) *- maken, - pompen, - putten, - scheppen, - staan, - zitten*; -er, -st.

Le'dig, leeg (*ongevuld*), bn. en bw.; *-e tijd*, vrije tijd; *een - huis*, niet bewoond; *een - uurtje*, uurtje van ontspanning; *met -e handen vertrekken*, gaan, zooals men gekomen is, zonder zijn doel bereikt te hebben; **-heid,** v.
Le'digen, lee'gen, ik heb geledigd; *de glazen -, de flesschen -*; **-ing,** v. gmv.
Le'diggang (*het ledig-gaan, het niets-doen, het luieren*), m. gmv.
Le'digganger (*nietsdoener*), m. -s.
Le'digheid (*het leeg of niet-gevuld zijn*), v. gmv.; *de - van een kerk, een school*, enz.; *de - van een geldbuil, van de kas, van de maag.*
Le'digheid (*werkeloosheid, niet-bezigheid*), v. gmv.; *zijn tijd in - doorbrengen*; spreekw. *- is des duivels oorkussen*, bij een luiaard legt de duivel zich op zijn gemak neer als op een bed en broedt allerlei kwaad; zie Oorkussen.
Lee (*heuvel*), v. vero.; *Heiliger-lee*, aardr. d.i. op den heiligen heuvel.
Leed (*verdriet, spijt*), o.; *in lief en -*, in voor- en tegenspoed; *iemand zijn - klagen*, zijn hart ontlasten; *uw ongeluk doet mij -*, d.i. spijt mij; *ik wil u geen - doen*, kwaad of verdriet.
Leed (*onaangenaam, spijtig*), bn.; *uw ongeval is mij -, iets met leede oogen aanzien*, iets ongaarne zien.
Leed'vermaak (*boosaardige vreugde om of over het leed van anderen*), o. gmv. germ.
Leed'wezen (*droefheid, berouw*), o. gmv.
Leef'regel (*vastgestelde regel, dieet*), m. -s.
Leef'tijd (*levensjaar, ouderdom*), m. -tijden.
Leef'tocht (*levensmiddelen*), m. gmv.; *zij zien den - na.* (Tollens).
Leef'wijze, leef'wijs (*levenswijs*), v. -wijzen: *manieren van leven.*
Leeg, bn.; *een leege mand*; zie **Ledig.**
Lee'gen (*leeg maken*); zie **Ledigen.**
Leeg'looper (*straatslijper*), m. -loopers.
Leeg'te (*ledige ruimte*), v. gmv.
Leek (eig. *niet-geordende, geen geestelijke, iem. uit het volk*; fig. *oningewijde, ongeleerde, onbedrevene, onmondige*), m. -en.
Lee'kebroeder (R.-K. *werkbroeder, kloosterling, die niet tot priester is gewijd en voor de stoffelijke benoodigdheden zorgt*), m. -s.
Lee'lijk (eig. *leedlijk: niet mooi, onaangenaam*), bn. en bw.; *een -e fout*, erge; *iemand - aanzien*, norsch; **-heid,** v. gmv.
Lee'lijkerd (*iemand, die leelijk is of doet*), m. -s, gmz., ook: scheldwoord.
Leem (verwant met *lijm: aardsoort*), o. gmv.; *een hut van -*; **-groeve,** v. -n.
Lee'man (*ledepop*), m. -mans, -mannen.
Lee'men (*met leem bestrijken*), ik heb geleemd; **-er,** m. -s; **-erij',** v. -en.
Lee'men (*van leem, met leem bedekt*), bn.; *een - hut, een - vloer, de - wanden eener hut.*
Leem'te (verwant met *lam*, gebrekkig: *gaping, gemis, uitlating*), v. -n; *er is een - in die methode.*
Leen, v.; *ter -, te - vragen, geven, ontvangen.*
Leen (*onafhankelijk grondbezit van den leenman*), o. -en; *een open -, een zwaard-.*
Leen'breuk, v. -breuken; zie Felonie.
Leen'brief (gesch. *schriftelijke toekenning van een leengoed*), m. -brieven.
Lee'nen (*in leen of ter leen geven*), ik heb -leend; *iemand geld -, iemand een boek -*, zegsw. *de hand tot iets -*, behulpzaam zijn, helpen; *iemand het oor -*, naar hem met aandacht luisteren; *zijn naam tot iets -*, met zijn naam iets steunen.
Lee'nen (*te leen ontvangen*), ik heb -leend; *een boek, geld, een paraplu van iemand -*; *denkbeelden van of bij iemand -*, overnemen; zie Ontleenen.
Lee'ner (*persoon, die in leen geeft of te leen ontvangt*), m. -s.
Leen'heer (gesch. *keizer, koning, eigenaar van het leen*), m. -heeren; **-schap,** o. gmv.
Lee'ning (*de daad van leenen*), v. -en; ook de geldsom die men leent, d.i. in leen geeft of ontvangt: *het land moest - op - sluiten*, geldleening; *een gedwongen - was het dreigement*; *de bank van -*, zie Lommerd.
Leen'man (*vazal*), m. -mannen; **-schap,** o. gmv.
Leen'plicht (*wederkeerige verplichting van leenheer en leenman*), m. -en.
Leen'recht (*samenstel van leenwetten*), o. gmv.
Leenroe'rig (*afhankelijk als leen*), bn.; *een goed - maken*; **-heid,** v. gmv.
Leen'spreuk (*overdrachtelijke uitdrukking*), v. -spreuken; **-ig** (*figuurlijk*), bn.
Leen'stelsel (gesch. *het stelsel van in leen geven*), o. gmv.
Leen'tjebuur (*zij, die gedurig bij de buren een kleinigheid ter leen vraagt*), v.; *-spelen.*
Leep (*slaag*), v. gmv.; *van de - krijgen*, klappen. gmz.
Leep (*loos, doortrapt*), bn. en bw.; *een leepe vent*, sluw, slim; **-heid,** v.; **-igheid,** v.
Leep (*druipoopig*), bn.; *met lepe oogen*, tranig.
Lee'perd (*looze schalk, slimmerd*), m. -s.
Leep'oog (*persoon met druipoogen*), m. en v. -oogen.
Leepoo'gig (*traanoogig*), bn.; **-heid,** v. mgv.
Leer (*leering*), v. gmv.; *dit zij u tot een -, ergens in de - zijn*; *de - van Mozes, de christelijke -, de leer van Mohammed.*
Leer (*ladder*), v. -en. spreekt.
Leer (*leder*), o. gmv.; zegsw. *zoo taai als -*, zeer taai; *van - trekken*, den degen uit de scheede trekken, gaan vechten, fig. iem. met woorden aanvallen; *- om -*, of *lap om -*, met gelijke munt betalen, gelijk met gelijk vergelden; *'t is goed riemen snijden van een anders -*, op een anders beurs is het goed teren; zie Riem.
Lee'raar (*onderwijzer bij het M. O.*), m. -s of -aren; ook: dominee, predikant.
Lee'raarsambt (*-betrekking*), o. -ambten.
Lee'raren (*onderwijzen; prediken*), ik leeraarde, heb geleeraard.
Leerares' (*dame als leeraar*), v. -sen.
Leer'boek (*handboek, studieboek*), o. -boeken; *een - der wiskunde.*
Leer'dicht (dicht. *werk, dat in dichterlijke taal een reeks van gedachten over eenig onderwerp uiteenzet*), o. -dichten; *het onderwerp van een - is wetenschappelijk of ontleend aan kunst, godsdienst of maatschappelijk leven*; b.v. Vondels *Altaargeheimenissen*, Bilderdijks *Ziekte der Geleerden.*
Lee'ren (*onderwijzen, in 't geheugen doen opnemen; dresseeren*), ik heb geleerd; *iemand iets -, iem. de Fransche taal -, een hondje - springen*; zegsw. *zij zullen hem wel mores -*, tot zijn plicht brengen.
Lee'ren (*in 't geheugen opnemen*), ik leerde, heb -leerd; *de jongen kan die les maar niet -, iets van buiten -*, in 't geheugen prenten;

piano - spelen, de vaardigheid zich, ook door lessen, eigen maken.
Lee'ren (*van leder*), bn.; *die - schoenen.*
Leer'geld (*schoolgeld*; *geld, dat voor onderwijs in eenig vak moet betaald worden*), o. -gelden; zegsw. *hij moest - betalen*, door schade werd hij wijs.
Leergie'rig (*gaarne leerende*), bn.; **-heid,** v.
Leer'graag (*gretig naar kennis, gaarne leerende*), bn.; -grager, -graagst; *-grage jongelingen*; als zn. m. en v.: *de kleine -.*
Lee'ring (*onderricht, onderrichting*), v. -en; R.-K. *naar de - gaan*, godsdienstonderwijs.
Leer'kracht (*onderwijzer, leeraar*), v. -en; *aan die school zijn goede -.*
Leer'ling (*scholier, kweekeling, iem. die onderwijs ontvangt*), m. en v. -en, vr. ook **-e;** ook: aanhanger, volgeling: *een - van Calvijn, van Rubens*; **-schap,** o. gmv.
Leer'looien (*het bereiden van leder*), o. gmv.; **-looier,** m. -s; **-looierij'** (*werkplaats*), v. -en.
Leer'markt (*ledermarkt*), v. -en.
Leer'meester (*onderwijzer*), m. -s; **-es',** v. -sen: *de ondervinding is een harde -es.* (Koetsveld).
Leer'plan (*plan, volgens hetwelk de leerstof over den geheelen leertijd methodisch wordt verdeeld*), o. -plannen.
Leer'plicht (*verplichting tot het genieten van onderwijs*), m. gmv.; **-wet,** *wet op den -*, wettelijke regeling van het schoolbezoek voor kinderen tot hun twaalfde jaar.
Leer'rede (*preek*), v. -redenen.
Leer'school (*elke school, in 't bijzonder de oefenschool voor de kweekelingen, verbonden aan een kweekschool*), v. -scholen; fig. *een - is het menschlijk leven.*
Leerstel'lig (*de geloofsleer betreffende*), bn.; *- onderwijs*; zie Dogmatisch.
Leer'stelling (*grondbeginsel der leer, dogma*), v. -stellingen.
Leer'stoel (*katheder, kansel*; *ambt van hoogleeraar*), m. -stoelen.
Leer'stof (*de te onderwijzen kundigheden*), v. gmv.; *verdeeling der -.*
Leer'stuk (*geloofswaarheid, dogma*), o. -ken.
Leer'toon (*wijze of toon, voortvloeiende uit de persoonlijkheid des onderwijzers*), m. gmv.
Leer'touwen (*het bereiden van leer*), o.; **-touwer,** m. -s; **-touwerij',** v. -en.
Leer'vorm (*trant van onderwijs, manier*), m. -vormen; *de - is ook de vorm van inkleeding bij het onderwijs.*
Leer'wijs, -wijze (*de methode, die men volgt bij het onderwijzen*), v. -wijzen.
Leer'zaam (*leergierig*), bn.; *een - kind*; ook: *een - boek*, nuttig, onderwijzend; *een -zame les*, leerrijk; -zamer, -st; **-heid,** v. gmv.
Leer'zucht (*ijver, leergierigheid*), v. gmv.
Lees'baar (*kunnende gelezen worden*), bn.; *een - handschrift, - schrift, een -bare hand*; fig. *een -bare stijl*, aangenaam of prettig om te lezen; -der, -st; **-heid,** v. gmv.
Lees'beurt (*beurt van lezend voor te dragen in eenig gezelschap, eenigen kring*), v. -beurten; *een - vervullen, een - op zich nemen*; zie Spreekbeurt.
Lees'bibliotheek (*boekerij, bestaande uit werken, die hetzij gratis, hetzij tegen een kleine vergoeding aan het publiek ter lezing worden verstrekt*), v. -theken.
Lees'boek (*boek, waaruit leerlingen leeren lezen*), o. -en.
Lees'gezelschap (*vereeniging van personen, die op gezamenlijke kosten tijdschriften en boeken koopen en in vaste volgorde laten circuleeren*), o. -gezelschappen; **-portefeuille,** v. -s; **-trommel** (O.-I. *blikkentrommel van het leesgezelschap*), v. -s.
Lees'inrichting (*inrichting, waar men tegen een bepaalde bijdrage boeken of tijdschriften ter lezing kan ontvangen*), v. -en.
Lees'leerwijze (*methode, volgens welke men een kind leert lezen*), v. -n; *de - van Bouman.*
Lees'les (*les uit een leesboek, die moet gelezen worden*), v. -lessen; ook: onderwijs in 't lezen.
Lees'lust (*lust in het lezen*), m. gmv.; *den - opwekken, den - aanwakkeren.*
Lees'museum (*gebouw met diverse zalen, waarin de leden de nieuwste kranten, boeken, tijdschriften ter lezing vinden*), o. -museums.
Lees'oefening (*oefening in 't leeren lezen*), v. -en; *een - houden met zijn scholieren.*
Lees'onderwijs (*onderricht in het technisch en verstandelijk lezen*), o. gmv.
Leest (eig. *model, vorm, schoenvorm*), v. -en; *schoenen op de - zetten, slaan*; fig. *op dezelfde - schoeien*, van gelijke inrichting doen zijn, naar hetzelfde model maken; *lieden van één -*, slag, stand, *richting*; *een dame met fijne -*, taille; *op een andere - schoeien*, anders inrichten, regelen; **-enmaker,** m. -s.
Lees'teeken (*schei- of zinteeken, woordteeken*), o. -teekens; *een - dient om den lezer het opvatten gemakkelijker te maken.*
Leeuw (*roofdier*), m. -en; *de gele, wollige -* (Deyssel); *zij vochten als -en*, d. i. verwoed; *er uitzien als een -*, d. i. woest, schrikaanjagend; *in den gouden -*, uithangbord van hotels; *een klimmende -, een getongde -*, de liebaard in de wapenkunde; *de groote en de kleine -*, sterrenbeelden; *de orde van den Nederlandschen -*, ridderorde; ook vijfde teeken in den Zodiak.
Leeu'wenaandeel (*het bezit van bijna het geheel, dat een machthebbende zich toebedeelt*), o.; dit woord is ontleend aan een fabel van Esopus; meer: *Leeuwendeel*; zie ald.
Leeu'wenbek (*tuinbloem of sierplant*), m. -bekken; gew. **-muil.**
Leeu'wendaalder (*oude Hollandsche zilvermunt van f 2.50, waarop een groote leeuw zonder schild, na 1575 in verschillende gewesten geslagen*), m. -daalders.
Leeu'wendeel (*het voornaamste, het grootste deel*), o. gmv.; *het - nemen of krijgen.*
Leeu'wenhaar (*haar van een leeuw*), o. -haren; **-hart** (fig. *buitengewoon moedig man*), o. b.v. *Richard -*, koning van Engeland; **-hok,** o. -hokken; **-hol** (*verblijf van een leeuw*), o. -holen; **-huid,** v. -en, fig. *de -huid aantrekken*, den schijn van moed aannemen; **-jong** (*welp*), o. -en; **-klauw** (*klauw eens leeuws*), m. -en.
Leeu'wenklauw (*roosbloemige plant*), m. -en; *de gelobde -, de kleine -.*
Leeu'wenkuil (*gemaakt hol voor leeuwen*), m. -en; *Daniël in den -.* (Bijbel).
Leeu'wenmanen (*lange nekharen*), v. mv.; **-muil** (*bek des leeuws*), m. -muilen.
Leeu'wenmoed (fig. *buitengewone moed*), m. gmv.
Leeu'wenmuil (*lipbloemige sierplant met*

bloemen eenigszins lijkend op den bek van een leeuw), m. -muilen; ook: Leeuwenbek.
Leeu'wenoog, o. -en; **-oor,** o. -en; **-staart,** m. -en; **-tand,** m. -en.
Leeu'wentand (eig. *tand van een leeuw, ook wilde herfst- of hondsbloem*), m. -tanden.
Leeu'wenwelp (*-jong*), o. -welpen.
Leeu'werik (*zangvogel, die al stijgende zingt*), m. -en.
Leeu'weriksjacht (*jacht op leeuweriken*), v. gmv.; **-kooi,** v. -en; **-nest,** o. -en; **-net,** o. -ten; **-staart,** m. -en; **-zang,** m. gmv.
Leeuwin' (*wijfjesleeuw*), v. leeuwinnen.
Lee'water, o. gmv.; zie **Ledewater.**
Leg (verwant met *leggen*: *het leggen der vogels, der hoenders*), m. gmv.; *de kippen zijn al aan den -.*
Legaal' (*wettig, rechtmatig, overeenkomstig de bestaande wetten*), bn. en bw.; -aler, -st; *legale functies.*
Legaat' (*het bij testament toegedachte gedeelte van een nalatenschap, schenking, erfmaking, erflating*), o. legaten.
Legaat' (*pauselijk gezant*), m. legaten.
Legalisa'tie (*verklaring, dat iets echt is*), v. gmv.; lees: -zaatsie.
Legaliseeren (*wettig maken, geldig in rechten maken, gerechtelijk bekrachtigen*); *de burgemeester kan een handteekening -.* (s = z).
Legaliteit' (*wettigheid*), v. gmv. (g = g).
Legata'ris (*een bij testament begiftigde*), m. -sen. (g = g).
Legateeren (*bij erflating schenken, vermaken*). (g = g).
Lega'tie (*gezantschap; ook het gebouw*), v. -s, -tiën. (t = ts).
Leg'boor (*uitsteeksel aan het achterlijf van kevers, b.v. van meikevers tot het boren v. gaatjes om er de eieren in te leggen*), v. -boren.
Legenda'risch (*volgens of uit kracht der legende*), bn.; *het vrouwtje van Stavoren in haar - bestaan, -e overleveringen.*
Legeeren, -ing, v.; ook: **Legateeren.**
Legeeren (naar 't Lat. *verbinden*: *twee metalen samensmelten*).
Legen'de (Lat. *legenda*, te lezen dingen: *levensbeschrijving van een heilige of van een martelaar, ook het verhaal van een heilig feit ad legendum d.i. ter lezing in de kloosters*), v. -n of -s; ook wel wereldlijke overlevering: *Nederlandsche legenden door Van Lennep* (*Het Huis ter Leede, Adegild, Jacoba en Bertha, de strijd met Vlaanderen, Eduard van Gelre*); de - berust op schriftelijke overlevering, de sage op mondelinge; zie **Sage.**
Legen'dendichter, m. -s; *Van Lennep, onze -dichter bij uitnemendheid*, zegt Hofdijk.
Le'ger (verwant met *liggen*: *ligplaats*), o. -s; *het - van een haas, een wolf*, enz.; *de zieke lag op zijn -*, d.i. bed; **-stede** (*bedstede*), v. -n.
Le'ger (verwant met *liggen*: *heir, krijgsmacht*), o. -s.
Le'gerafdeeling (*regiment, enz.*), v. -afdeelingen; **-bende** (*krijgsschaar*), v. -benden; **-hoofd** (*opperbevelhebber*), o. -hoofden; **-korps** (*legerafdeeling als een eenheid*), o. -korpsen; **-macht** (*krijgsmacht*), v. -machten; **-schaar** (*bende soldaten, heirschaar*), v. -scharen; **-trein** (*legertros*), m. -en; **-tros** (*pakkage, en verder burgerlijk aanhangsel van een leger*), m. -sen.
Le'geren (*ergens kampeeren*), ik heb gelegerd; **-ing,** v. -en: *de - om de veste.*
Le'ges (*legesgelden; bepaalde bijverdiensten der ambtenaren voor zekere werkzaamheden*), v. mv.; zie **Emolument.**
Leg'gen (fact. van *liggen*: *doen liggen, in een liggende houding plaatsen, nederplaatsen*), ik legde (leide of lei), heb gelegd (geleid); *de vogels - eieren; iemand lagen -*, een valstrik spannen; *de hand aan iets -*, beginnen met iets; *iemand iets in den weg -*, tegenwerken, hinderen; *tevredenheid aan den dag -*, d.i. toonen, doen blijken; *de schuld op iemand -*, d.i. werpen; *een stad in de asch -*, d.i. verbranden; *een pleister op de wonde -*, d.i. haar heelen, zalven, fig. iets goedmaken; *geleider lage* (*een met opzet gelegde hindernis*), bijw. uitdr., zie **Lage.**
Leg'ger (*steekbalk, vloerbalk*), m. -s.
Leg'ger (*zwaar register*), m. -s; ook: **Ligger.**
Le'gio (*onbepaald groote menigte*), o. gmv.
Legioen' (Lat. *legio*: *Romeinsche legerafdeeling, keurbende van 4–6 duizend voetknechten, later een krijgsbende*), o. -en; *het - van eer*, Fransche ridderorde, door Napoleon ingesteld, 19 Mei 1802; fig. zeer groot aantal; *-en van engelen.*
Legislatief' (*wetgevend*), bn.; *de -ieve macht.*
Legislatuur' (*wetgevende macht*), v. gmv.
Legitiem' (*echt, wettig, rechtmatig*), bn.; *het -e koningschap.* (g = zj).
Legitima'tie (*wettigverklaring*), v. gmv.; *een -kaart*, bewijskaart, dat men de wettelijke persoon is, b.v. zijn -kaart vertoonen als inspecteur van den arbeid. (g = zj).
Legitimeeren (*wettigen, echten*); *zich -*, zijn recht op iets bewijzen, zijn volmacht toonen, bewijzen, dat men de persoon is, voor wien men zich uitgeeft. (g = zj).
Legitimist' (*aanhanger of voorstander der legitimiteit*, d. i. *der Bourbonsdynastie in Frankrijk*), m. -en. (g = zj).
Legitimiteit' (*wettigheid, echtheid*), v. gmv.
Leg'kaart (*speelgoed*), v. -en; ook: **-prent,** v. -en: *een Neurenberger -prent.* (C. O.)
Leg'penning (*rekenpenning, penning, waarmede gelegd werd bij 't rekenen; in gebruik in de 14e–17e eeuw*), m. -en.
Leguaan' (*bekleedsel van touw om de raas*; ook *kamhagedis*), m. leguanen; lees: *legu-aan.*
Lei (*voorwerp*), v. -en; (*stofnaam*), o.; *op de - schrijven; het - is blauw.*
-lei (achtervoegsel, verwant met *lei*, wet, manier, soort), zie *Allerlei, Eenigerlei.*
Lei'band, m. -banden; zegsw. *aan den - loopen*, zich door anderen laten leiden, de noodige zelfstandigheid missen, b.v. *aan den - loopen van een politieke partij.*
Lei'boom (*oplei- of latboom*), m. -boomen.
Lei'dekker (*man, die daken met leien dekt*), m. -s.
Lei'den (fact. van *lijden*, gaan: *doen gaan*), ik heb -leid; *een kind -, een ezel -*; bij uitbr. *een boompje -*; fig. *den wil -*; **-er,** m. -s; **-ing** (*het leiden, toezicht*), v. gmv.: *wetenschappelijke -.*
Lei'den (aardr. *stad*), v.; *dat loopt met een Jantje van - af*, daar komt niets van; *zich met een Jantje van - ergens afmaken*, met een praatje; zie **Jantje-van-Leiden;** zegsw. *nu was - ontzet*, was men uit den nood, was de nood geleden: **-aar,** m. -s, -aren

Lei'der (comp. van *leed* of *leid*: *helaas!*), tw. vero.
Lei'ding (sport. *de - nemen*), d.i. voorrijden en daardoor onwillekeurig *gangmaken* voor anderen.
Lei'ding (*het leiden*), v. gmv.; ook voor Waterleiding, v. -en.
Lei'draad (*leiding, volgorde, handleiding*), m. -draden; *een - der geschiedenis*, tijdtafel; *bij 't verhalen is de volgorde der gebeurtenissen onze -*. (Koetsveld).
Leidsch (*van of uit Leiden*), bn.; *-e kaas, - laken*; nat. *de - flesch*; *ik had bij mij een -en makker gelogeerd*. (C.O.), uit Leiden.
Leid'sel, lei'sel (eig. *leid-zeel* d. i. *touw, toom, lederen riem*), o. -s.
Leids'man (fig. *leermeester*), m. -lieden.
Leid'ster (*begeleidster, leidsvrouw*), v. -s.
Leid'ster, -star (*poolster*, fig. *gids, baak*), v. -ren.
Lei'en (*van lei gemaakt*), bn.; *een - dak, een - bekleeding van een vochtigen muur*; zegsw. *dat gaat van een - dakje*, dat rolt vanzelf; zie Dak.
Lei'jonker (*bruidsleider*), m. -jonkers.
Leis (Fr. *laisse*, slappe band: *koppelriem voor jagershonden*), v. -en.
Lei'sel (uit *leid* + *zeel*: *leireep, teugelreep*), o. -s; zie **Leidsel.**
Leist (*leizeel, koppelriem*), v. -en; zie **Leis.**
Lei'zeel (*leiriem, teugelreep*), o. -zeelen.
Lek (*water doorlatende*), bn.; *een - vat*; *het schip raakte -*; fig. *een -ke fluit*, gebarsten.
Lek (*lekgat*), o. -ken; *het vat heeft een -*.
Lek (*het lekken*), m. gmv.
Le'ken (*droppelen*), de traan is -leekt; *het bloed leekte uit de wonde*. dicht.
Lek'honig, -honing (*honigzeem*), m. gmv.
Lekka'ge, v. -s; *een - aan het dak*. (g = zj).
Lek'ken (*afdruipen in kleine straaltjes, uitdroppelen*), het is en heeft -lekt.
Lek'ken (*met de tong aflekken*); zie **Likken.**
Lek'ker (afleiding van den stam v. *lekken* + *er*: *smakelijk, aangenaam*), bn. en bw.; *iem. is - op zijn eten*, d.i. kieskeurig; zegsw. *- is een vinger lang*, de smaak van iets lekkers duurt zoolang, als het op de tong is, die ongeveer een vinger lang is: alle genot is kortstondig; -der, -st.
Lek'ker (O.-I. *behaaglijk*; ook: *beter, na lichte ongesteldheid*), bn.; *zich - maken*, het officiëele gewaad afleggen voor het huistoilet met muilen; *ik voel mij niet erg -*; *nu voel ik mij weer -*; zegsw. *met iets erg - zijn*, in zijn schik zijn.
Lek'kerbeetje (*lekker hapje*), o. -beetjes.
Lek'kerbek (*smuller*), m. en v. -bekken.
Lek'kerbekken (*smullen*), ik lekkerbekte, ik heb -lekkerbekt; **-bekkerij',** v. -en.
Lek'kermaker (*vleier*), m. -s.
Lek'kermond (*lekkerbek*), m. en v. -en.
Lekkernij' (*snoepgoed*), v. -en; *van - houden*; fig. *tarbot is voor mij een -*, iets lekkers.
Lek'kers (2e nvl. van *lekker*, nl. *iets lekkers*; *allerlei snoepgoed v. d. bakker*), o. gmv.
Lek'kertand (*lekkerbek*), m. en v. -tanden.
Lek'kertanden (*smullen*), ik lekkertandde, heb -lekkertand.
Lek'kertjes (*aardig*), bw.; *wij hebben hem - gefopt*; *ze aten alles - op*, fijntjes.
Lek'kertong (*lekkerbek*), m. en v. -tongen.
Lek'steen (*poreuze zandsteen, waardoor water heenzijgt, filtreersteen*) m. -steenen.
Lel (verwant met *lillen*: *velletje, lap*), v. lellen; *de oorlel*; *de lellen van een haan*, afhangende bekvellen.
Le'liaard (*aanhanger der Franschgezinde partij in het oude graafschap Vlaanderen, schimpnaam voor de Fransche partij in de 13e en 14e eeuw met zinspeling op de leliën van 't Fransche wapenschild van dien tijd*). m. -s; zie Klauwaard, Liebaard.
Le'lie (*tuinbloem*), v. -liën, -s; *de gele -*; *de witte -*; ook figuur in de wapenkunde.
Le'lieblank (*zoo smetteloos blank als de witte lelie*), bn.; *haar - gelaat*; **-wit,** bn.
Le'lietje-van-dalen (*dalkruid, meibloempje met witte bloemen aan een naakte bloemsteng*), o. -s-van-dalen; het - groeit veel tusschen het akkermaalshout in Overijsel, is ook tuinbloem.
Lel'len (*vervelend snappen*), zij heeft -leld; *hij lag mij aan 't oor te -*, d.i. telkens weer hetzelfde te zeggen; **-ler,** m. -s; **-ling,** v.
Lem'ma (*leen- of hulpstelling, voorloopige stelling*; *leus, devies*), o. lemmata.
Lem'men (*vleiend praten, fleemen*), ik heb -lemd; **-ming,** v. vero.
Lem'mer (Lat. plaat, kling; *dun blad metaal*), o. -en, -s; *het - van een degen, van een sabel, van een mes*; ook, kling, sabel.
Lem'met (Lat. wiek, pit, *kaarsepit, lampekous*), o. -en.
Lem'ming (*trekmuis in N.-Europa*), m. -s.
Lemoen', lamoen' (Fr. *limon*: *disselboom*), o. -en.
Len'de, v. -n, -nen; *iem. een stok in de -n leggen, hem de -n smeren, hem op zijn -n geven*, d.i. slaan, afrossen.
Len'denlam (*lam in het kruis*), bn.; *een -me hond.*
Le'nen; zie **Leunen.**
Leng (*soort van kabeljauw*), v. -en; de beste soort van - wordt tot stokvisch gemaakt.
Leng (scheepst. *stevig touw, strop*), o. -en.
Len'gen (*langer worden*), de dagen zijn gelengd; **-ing,** v. gmv.; **-sel,** o. -s.
Leng'te (*grootte, één der drie afmetingen*), v. -n; *de - van een mensch, de - van een weg, een lijn heeft slechts -*; zegsw. *'t moet uit de - of uit de breedte*, het moet op de een of andere wijze gevonden worden; bij uitbr. van den tijd: *de - der dagen, in - van tijd*, op den duur, de - der winternachten; aardr. of cosm. *ooster-* of O.-L., *wester-* of W.-L., d.i. afstand op de globe ten oosten of ten westen van den eersten meridiaan; *geographische -*, ter bepaling van een punt op de oppervlakte der aarde.
Leng'temaat (*Meter, zijn deelen of veelvouden*), v. -maten.
Le'nig (*zacht, buigzaam*), bn. en bw.; **-heid,** v.
Le'nigen (den. van *lenig*: *buigzaam maken*, fig. *verzachten*), ik heb -lenigd; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Lenitief' (*verzachtingsmiddel*), o. -tieven.
Len'nep, Jacob van, *romanschrijver en dichter*, te Amsterdam, 1802–'68.
Lenôtre, Adrien, 1613–1700, tuinarchitect van Lodewijk XIV: Versailles, St. Cloud, enz.
Lens (*glasschijf met bol of hol vlak*), v. lenzen; *de - van het oog*; ook schijf aan een slinger.
Lens (Eng. *lance*, lans: *spiets, harpoen*), v. lensen.
Lens (*spie of pen tegen een wagenrad*), v. -en: ook **Luns.**

Lens (*leeg*), bn. en bw.; *de pomp is -; de flesch is -*, zonder vocht; *mijn beurs is -*, uitgeput; *een lenze beurs.*
Len'sen (*met een lens of harpoen doorsteken*), ik lenste, heb -lenst; *een zeerob -, een walrus -*, spietsen.
Lentan'do (muz. *vertragend*), bw.; als zn. o.
Len'te (*eerste der vier jaargetijden, 21 Maart tot 21 Juni: voorjaar*), v. -s; *-avond*, m.-en; **-bloem,** v.-en; **-bode** (dicht. *de zwaluw*), v. -n; **-dag,** m. -en; **-evening** (*21—22 Maart*), v. gmv.; fig. *jeugd: de - des levens.*
Len'temaand (*Maart*), v. -en; *de lente begint 21 Maart.*
Len'teren (*talmen, dralen*), ik heb -lenterd; zie **Lanteren.**
Len'teteekens (*teekens van den Dierenriem in de lente, nl. Ram, Stier en Tweelingen*), o. mv.; zie Zodiak.
Len'to (muz. *langzaam*), bw.; als zn. o.
Len'zen (*ledigmaken*), ik lensde, heb -lensd; *den regenbak -; de kan -*, ledigdrinken. w. g.
Len'zen (scheepst. *bij storm met weinig zeil vóór den wind varen*), ik lensde, heb en ben -lensd; *het hulkje loeve of lenze bij 't labberen op den vloed.* (Bild.)
Leo'nidas, gesch. *koning van Sparta*, 491—480 v. C., beroemde held der Thermopylen.
Le'opoldsorde (*Oostenrijksche* (1808), ook *Belgische ridderorde* (1832), v.
Lep (*schop met den voet in het balspel*), m. leppen. gmz.
Le'pel (*keuken- of tafelgereedschap*), m. -s; *een - gieten*; fig. *de -s van een haas*, de ooren.
Le'pelaar (*steltlooper met platten, lepelvormigen bek, trekvogel*), m. -s, -aren; *den - vindt men in Z.-Holland en Zeeland, hij wordt echter zeldzaam.*
Le'pelblad (*kruisbloemige plant aan het zeestrand, bloeit in Mei en Juni*), o. gmv.
Le'peldoosje, -kistje (*bewaarplaats van koffie- of theelepeltjes*), o. -s.
Le'pelen (*eten met een lepel*), ik heb -lepeld.
Le'pelgiet (*gieter van lepels op de kermis*), m.
Lepori'de (*haas-konijn of konijn-haas*), m. en v. -n.
Lep'pen (*met kleine teugjes drinken*), ik heb -lept; **-per,** m. -s; **-ping,** v. -en.
Lep'peren (*leppen*), ik heb -lepperd; *wijn -.*
Le'pra (*melaatschheid, schilferziekte, besmettelijke huidziekte*), v. gmv.; **-dokter,** m. -s; **-lijder** (*wiens vel met schubben afvalt*), m. -s.
Leproos' (*melaatsch*), bn.; als zn. (*melaatsche*), m. en v. leprozen; **-heid,** v. gmv.
Lepro'zenhuis (*afgelegen verblijf voor melaatschen*), o, -huizen.
Les (Lat. lezing, voorlezing: van lezen; R.-K. *deel uit de handelingen, uit de brieven*, enz. *der Apostelen, dat in de Mis wordt gezongen, of gelezen*), v. lessen; zie Epistel.
Les (*leering, vermanning, raadgeving*), v. lessen; *de - van den apostel betrachten*; zegsw. *iem. de - lezen*, hem een vermaning, berisping toedienen; *dat is een wijze -*, vermaning.
Les (*onderricht, onderwijs*), v. lessen; *- geven of ontvangen in 't Fransch, Engelsch, enz.; wat betaalt ge per -? in welk vak geeft gij -?*
Les (*dat, wat door den onderwijzer wordt opgegeven, om al lezende te leeren*), v. lessen; *leer uw -, kent gij uw - al?*
Lesch'bak (smed. *koelbak*), m. -bakken; **-drank,** m. -en; **-trog,** m. -gen; **-water,** o. gmv.

Lèse-majesté (Fr. *majesteitsschennis*), v. gmv.
Lesoeng' (O.-I. *langwerpig uitgehold blok*), v. -s.
Les'schen (*af koelen*), ik heb -lescht; *de kalk -, den dorst -*; **-sching,** v. gmv.
Les'senaar (*schrijfmeubel en leestoestel met schuin blad*), m. -s; *een muziek-*, toestel, waarop het muziekblad ligt.
Les'seps, Ferdinand, de, 1805—'94, te Parijs, voltooide de doorgraving van de landengte van Suez, (1869).
Les'sing, Godfried, Ephraïm, 1729—'81, herschepper van de tooneelkunst, en dichter.
Lest (*laatst*), bw.; *ten langen -e; ten -e*; spreekw. *Lest, best*, het laatste is het beste; zie **Laat.**
Letaal' (*doodelijk*), bn.
Letaliteit' (*doodelijkheid, sterfelijkheid*), v. gmv.
Lethargie' (*slaapzucht, ongevoeligheid, vergeetelheid*), v.; *zij* (*de beesten*) *zijn in een nare - verzonken.* (C.O.); zie **Lethe.** (th = t).
Lethar'gisch (*slaapzuchtig, ongevoelig*), bn.
Le'the (myth. *stroom der vergetelheid, die in de onderwereld om de eilanden der zaligen vloeide en waaruit de schimmen vóór het binnentreden dronken, om al het aardsche te vergeten*), v. (th = t); *uit de -bron drinken.*
Let'sel (*ongemak, nadeel, schade*), o. gmv.
Let'ten (*beletten, hinderen, deren*), het heeft -let; *kom hier, mijn kleine zus, wat let me, dat 'k je 'reis zoen!* (Heije).
Let'ter (Fr. *lettre: letterklank of -teeken*), v. letters; *hij heeft veel letters gegeten*, is geleerd; *iets naar de - opvatten*, d. i. letterlijk; *naar de - der wet*, stipt, eng; *hij houdt zich aan de -*, hij dringt niet door tot den geest der dingen; *iets tot een doode - maken*, b.v. een voorschrift, d. i. het nooit van kracht laten zijn; **-s,** v.: gebak in lettervorm op St. Nicolaas.
Let'ter (*lettertype aan den kop van het letterstaafje, lang 0.025 M.*), v. -s; men heeft staande - of *romein*, en schuine - of *cursief.*
Let'teren (*fraaie letteren*), v. mv.; *hij studeert in de klassieke -.*
Let'teren (*brief*), v. mv.; *in antwoord op uw -*, enz.
Let'teren (*merken*), ik heb -letterd; *een zakdoekje -*; **-ing,** v. -en.
Let'tergieter (*werkman, die de drukletters of typen maakt*), m. -gieters; **-gieterij'** (*werkplaats, fabriek*), v. -gieterijen: *de -gieterij van de firma Enschedé te Haarlem.*
Let'tergreep (spraakk. *deel van een woord, dat met één mondopening wordt gezegd*), v. -grepen; *een open -, b.v. va-der; een gesloten -, b.v. var-ken*; ook: Syllabe, Sylbe.
Let'terkast (*in hokjes verdeelde kast*), v. -en; *de - eener drukkerij: zij is 0.85 M. lang, en 0.35 M. breed en 0.03 M. diep, met de meest voorkomende letters het dichtst bij de rechterhand; de oude -, nl. die van meester Prinsen bij het aanvankelijk leesonderwijs.*
Let'terklank (*klank, door een letterteeken voorgesteld*), m. -klanken.
Let'terknecht (fig. *slaaf van de eigenl. beteekenis v. e. woord, v. e. zin*, enz.), m. -en.
Let'terkunde (*fraaie letteren in proza en poëzie, literatuur*), v. gmv.; *de Nederlandsche -.*
Letterkun'dig (*op de letterkunde betrekking hebbende, met de letterkunde voeling hou-*

dende), bn.; *-e schoonheden, een - leesboek, een - genootschap, de -e waarde.*

Let'terkundige (*kenner van letteren: dichter of prozaïst*), m. en v. -kundigen.

Let'terlijk (*naar de letter*), bn. en bw.; *een -e opvatting*; *- vertalen*; -er, -st: **-heid,** v.

Let'terslot (*kunstslot eener brandkast*), o. -sloten.

Let'tersoort (*verschillende typen van drukletters*), v. -en; *eenige der voornaamste -en zijn*: paarl, nonpareil, kolonel, galjard, garmond, dessendiaan, augustijn, enz.

Let'terzetter, m. -zetters; zie Zetter.

Lettre de cachet' (*geheim bevel tot inhechtenisneming, in de dagen der Bastille in Frankrijk*), v. lettres de cachet. vero.

Lettre de mar'que (*kaperbrief*), v. lettres de marque. vero. (qu = k).

Leu'gen, lo'gen, v. -s; zegsw. *iem. een - op de mouw spelden*, hem iets wijs maken; spreekw. *Al is de - nog zoo snel, de waarheid achterhaalt haar wel*, eens zal de leugen uitkomen en zal de waarheid blijken.

Leu'genaar (*hij, die liegt*), m. -s, -naren; **-ster,** v. -s; ook: **Logenaar.**

Leuk, bn. en bw.; zegsw. *zich - houden*, zich houden, alsof men van niets weet; fig. *een -e vent*, schalk; *wat doet hij dat -!* grappig, aardig; *een - tooneeltje*, eenvoudig, maar geestig, *ik vind dat -*; *hij kan zoo - iets zeggen*, lachwekkend; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Leuk'weg (*droogjes, zonder erg*), bw.

Leu'nen (*rusten op, steunen tegen*), ik heb -leund; *op een stok -, tegen een muur -.*

Leu'ning (*dat, waarop men kan leunen of zich steunen*), v. -en; *de - van een brug, een trap*, enz.; leuninkje, o. -s.

Leu'ningstoel, leun'stoel (*stoel met armleuningen*), m. -stoelen.

Leur (*drank uit reeds geperste druiven verkregen, slechte wijn*), v. gmv.; ook: *Leurwijn.*

Leu'ren (*groenten of andere waren langs de huizen venten*), ik heb -leurd.

Leu'ren (*spotten, gekken met iemand*), ik leurde, heb -leurd; *met zich laten -.*

Leus, leu'ze (*wachtwoord, strijdleus, parool*), v. leuzen; zegsw. *iets voor de - doen*, welstaanshalve, voor den schijn.

Leut, leu'te (*pret, aardigheid*), v. gmv.; *'t is maar voor de -.* gew.

Leu'ter (*tekort, gebrek aan 't een of ander*), m. gmv. w. g.

Leu'terbol (*zotskap, dwaas*), m. -bollen.

Leu'teren (*loszitten, heen en weer gaan, wiggelen*), het heeft -leuterd; fig. *wat leuter je toch!* wat praat je onzin; *het leutert hem in den bol, de kei leutert hem*, hij is halfgek, vero.

Leu'terkous (*babbelkous*), m. en v. -kousen.

Leu'tervaar, -aar (*praatvaar*), m. -aars.

Leu'terwerk (*knoeiwerk, werk dat hapert, werk of voorwerp, dat insolide is*), o. gmv.

Leu'tig (*prettig, jolig, aardig*), bn.; zie **Leut.**

Leu'ver (scheepsw. *ijzeren ring of oog in het lijk van een zeil*), m. -s.

Leu'ze, v. -n; zie **Leus.**

Levant' (*het Oosten, de streek, waar de zon opkomt, het Morgenland, de kusten v. Klein-Azië, v. Syrië*), v. gmv.; *de handel op de -, de zeehavens van de -.*

Levan'ter, levantijn' (*stormwind op de kust van Klein-Azië*), m. -s, -tijnen.

Levantijn' (*afstammeling van een in Egypte gevestigden Europeaan, Oosterling*), m. -en.

Levantijn', levanti'ne (*effen zijden stof*), v. gmv.

Levantijnsch' (*Oostersch, uit de Levant*), bn.

Levantsch' (*Oostersch, Morgenlandsch*), bn.; *de -e handel*, nl. op de Levant.

Levée' (Fr. *lichting van troepen*), v.; *- en masse*, algemeene volkswapening.

Le'ven (*er nog zijn, in leven zijn*), ik heb leefd; zegsw. *- van de hand in den tand, - als vroolijk Fransje*, d. i. zorgeloos, zonder te denken aan de toekomst; *zij - als kat en hond*, d. i. in gedurigen twist; *men moet - en laten -*, men moet een ander ook wat gunnen; *- als God in Frankrijk*, zorgeloos, lichtzinnig, goddeloos; zie God; *voor de studie -*, er zich aan wijden.

Le'ven (*het in leven zijn, het bestaan*), o. gmv; *het - van menschen, dieren en planten, geen teeken van - meer geven*, dood zijn; *om het - komen*, door een ongeluk het - verliezen; *zijn - hangt aan een zijden draad*, is in groot gevaar.

Le'ven (*het levend vleesch*), o. gmv.; *in het - snijden*, bij 't knippen van nagels; *een paard in 't - raken*, bij 't beslaan.

Le'ven (*drukte, lawaai, gedruisch*), o. gmv.; *wat maken die jongens een -! een verschrikkelijk -*; zegsw. *er is - in de brouwerij*, levendigheid, drukte; *een - als een oordeel*, een verschrikkelijk lawaai, ook: *een - van de andere wereld*, als er waarschijnlijk zal zijn op den laatsten dag des oordeels.

Le'ven (*manier van leven of van doen en laten*), o. gmv.; *een deugdzaam -, het - in de stad, op het land*; *het - in Amerika is anders dan hier.*

Le'ven (*levensbeschrijving*), o. -s; *de -s der groote mannen lezen*; R.-K. *de -s der Heiligen.*

Le'ven (*levenstijd*), o. gmv.; *het - gaat snel voorbij*; *het menschelijk - duurt hoogstens tachtig jaar.*

Le'ven (*natuur, werkelijkheid*), o. gmv.; *iets naar het - teekenen, schilderen*; *iets naar het - nemen*, d. i. als photographie.

Le'vend (*in leven zijnde*), bn.; *Jeanne d'Arc werd - verbrand*, 30 Mei 1431; *-e talen*; *-e strijdkrachten*, de soldaten; zie Dood, bn.

Le'vende (*iemand, die leeft*), m. en v. -n.

Le'vendig (*vroolijk, opgewekt*), bn. en bw.; *het gesprek werd gedurig -er* (C.O.), drukker; *een - tooneeltje, een -e handel, een -e havenstad, een - verkeer*, druk; *een - oog*, wakker, helder; *zich - in iets verdiepen.*

Le'vendigheid (stijl: *opgewektheid*), v. gmv.

Le'venloos (*niet levende, zonder leven*), bn.; *de -looze dingen, de drenkeling werd - opgehaald*; fig. *levenlooze oogen*, mat, dof.

Le'vensbeschrijving (*geschreven mededeeling van de belangrijkste gebeurtenissen uit iem. leven*), v. -en; *een - van Vondel, een - van Michiel De Ruyter*; zie Necrologie.

Le'vensdraad (*het leven als een draad voorgesteld*), m. gmv.; *den - afspinnen, den - afsnijden*, iem. leven doen eindigen, hem doen sterven; zie Schikgodinnen.

Le'venslang (*voor 't geheele leven*), bn. en bw.; *een -e gevangenschap*; *iem. - dankbaar zijn.*

Levenslus'tig (*vol blijheid, opgewektheid*), bn.; *want - was haar aard.* (De Gen.); *de -e Christien.* (C.O.)

Le'vensverzekering-maatschappij (*een wettig erkende vereeniging, die tegen een*

vaste premie zich verbindt om bij overlijden b.v. van het hoofd des gezins een kapitaal ineens of een jaarlijksche som aan de naastbestaanden uit te keeren), v. -maatschappijen; ook kortweg met het eerste lid benoemd.

Lever' (Fr. *het opstaan ten hove, de morgenopwachting bij de vorsten*), o. -s; lees: *le-vee'*.

Le'ver (*inwendig lichaamsdeel, ingewand ter afscheiding v. d. gal*), v. -s; fig. *de - schudden of doen schudden*, hartelijk lachen of doen lachen, zich slap lachen of doen lachen; *een droge - hebben*, een nathals zijn, niet van een leeg glas houden: men beschouwt de lever als zetel van den dorst; **-kleurig** (*bruinachtig rood*), bn: *de jongeling met de -e pantalon.* (C.O.)

Leverancier' (Fr. *livrancier*: *proviand-leveraar*), m. -s. (c = s).

Leveran'tie (*levering van groote hoeveelheden proviand*, b.v. *voor leger of vloot*), m. -s, -tiën. (t = ts).

Le'veren (Fr. *livrer*: *verschaffen*), ik heb -leverd; *waren -; stof - tot een gesprek*, verschaffen; *iem. in de handen zijner vijanden -*, d. i. geven, doen vallen; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en; **-ingstermijn,** m. -en.

Le'verkruid (plantk. zie *Boelkens-* of *Koninginnenkruid*), o. gmv.

Le'vertraan (*olieachtige stof uit de levers van kabeljauwen getrokken*), v. gmv.

Le'verworst (*worst van lever gemaakt*), v. -en.

Levia'than (d. i. *kronkeldier, monsterachtig waterdier, krokodil*), m. -s. Job 40 : 20.

Leviet' (Bijbel. *afstammeling van Levi, derden zoon van Jacob, Israëlietisch priester van lageren rang, met de bewaking van den tempel en anderen ondergeschikten tempeldienst belast*), m. -en.

Levie'ten, m. mv.; zegsw. *iem. de - lezen*, hem zijn plicht voorhouden, hem de les lezen; fig. berispen, doorhalen; zie *Afkapittelen.*

Levi'ticus (*boek, waarin de verordeningen der Levieten vervat zijn*), m.; *- is het derde boek van Mozes.*

Lexicograaf' (*schrijver van een lexicon, woordverklaarder*), m. -grafen; lees: *leksiko-*.

Lexicoloog' (*woord- of tekstverklaarder*), m. -logen; lees: *leksikoloog'*.

Lex'icon (*wetenschappelijk woordenboek*), o. lexica; lees: *leks'-i-kon.*

Ley (*Roemeensche zilvermunt*, ± *0.475*), v. -'s.

Le'zen (*al zoekende verzamelen*), ik las, heb -lezen; *aren -*, d. i. verzamelen, bijeenzoeken; *kruiden, bloemen -; de courant -, waarover zal men vanavond -?* d. i. een voorlezing houden; *iem. de les -, een tekst -, de Levieten -*, d. i. scherp doorhalen, de waarheid zeggen; *in andermans boeken is het duister -*, het is moeilijk van de bedoelingen, den financieelen toestand van een ander goed op de hoogte te zijn.

Le'zen, o. gmv.; *het - der kruiden, der druiven; in elke lagere school onderwijst men het -.*

Le'zen (*met oordeel verzamelen, uitkiezen*), ik las, heb -lezen; *erwten -*, uitzoeken; *koffie -*, uitlezen, schiften.

Le'zen (R.-K. *bidden, de H. Mis doen*), ik las, heb -lezen; *de morgengebeden -, de psalmen Davids -; iedere priester gaat 's morgens -*, een Mis zonder zang opdragen.

Le'zenaar (*schuinstaand bordje, waarop een boek kan liggen*; *boekenstandaardje*), m. -s.

Le'zer (*hij, die leest*), m. -s; **-es'** (*zij, die leest*), v. -sen.

Le'zer (*uitzoeker, schifter*), m. -s; **lees'ster** (*uitzoekster*), v. -s.

Le'zing (*voorlezing, voordracht*), v. -en; *ergens een - gaan houden.*

Li (*Chineesche afstandsmaat*, ± 442 M.), o. -'s.

Liaison' (Fr. *verbintenis, omgang*), v. -s; lees: *li-è-zon'*.

Lia'nen (*slingerplanten der keerkringslanden*), v. mv.

Lias' (*band of pakket brieven, enz.; snoer of veter om papieren aan te rijgen*), v. liassen; *een bundel -sen*; **-haak,** m. -aken.

Lias' (*leiachtig kalkgesteente der Jura*), o. gmv.

Li'banon (aardr. *gebergte in Syrië langs de kust van Klein-Azië*), m.; *de ceders van den -.*

Liba'tie (*offerplenging, plengoffer der oude Romeinen*), v. -s, -tiën. (t = ts).

Libel' (Lat. *libellus*, boekje: *schot- of smaadschrift*), o. libellen.

Libel' (*netvleugelig insect*: *waterjuffer, blauw glazenmakertje*), v. libellen.

Libellist' (*libelschrijver*), m. -listen.

Li'ber (*vrij*), bn. en bw.; *los en -*, vrij en ongedwongen.

Li'bera (R.-K. eig. *bevrijd*: *smeekgebed voor overledenen*), o. gmv.

Liberaal' (*vooruitstrevend, vrijzinnig, onbevooroordeeld*; ook: *niet*-orthodox), bn. en bw.

Liberaal' (in de staatkunde: *voorstander van het liberalisme*), m. -alen.

Liberalis'me (*de moderne beginselen als één geheel, als een stelsel samengevat*; *staatkundig stelsel der liberalen of vrijzinnigen*), o. gmv.; het - doet zich gelden op godsdienstig, zedelijk, wijsgeerig, staatkundig en maatschappelijk gebied.

Liberalist' (*lid der lib. partij*), m. -en.

Liberaliteit' (*liberale daad of hoedanigheid*), v. gmv.

Libertijn' (gesch. *schimpnaam, door de orthodoxe calvinisten gegeven aan hen, wier godsdienstige en zedelijke begrippen wat rekbaar werden geacht*), m. -tijnen; *Coornhert was een -, doch geen vrijgeest, eerder een bijbelman.* (Stellw.)

Li'bitum (Lat. *welgevallen, goedvinden*); *ad -*, bw., naar welgevallen, naar goedvinden.

Libra'rius (R.-K. *boekenbewaarder in een klooster, bibliothecaris*), m. -sen.

Libra'tie (*schijnbaar slingerende beweging van een hemellichaam bv. de maan, om de as*), v. -s, -tiën. (t = ts).

Librettist' (*schrijver van een libretto*), m. -en.

Libret'to (*tekstboekje van een opera*), o. -'s.

Licent' (Lat. *licentia*: *tol, accijns, belasting op uitgaande waren*), o. -en. (c = s).

Licentiaat' (*iemand, die de bevoegdheid heeft verkregen om als doctor te promoveeren*), m. -aten.

Licen'tie (*patent, verlof, volmacht*), v. -s, -tiën. (t = ts).

Licen'tia poë'tica (*dichterlijke vrijheid*), v.

Li'chaam (eig. *lic* + *haam*: vleeschkleed), o. -chamen; *het menschelijk en dierlijk -; een stoffelijk -, een - in de ruimte, een gasvormig -, een enkelvoudig -, een samengesteld -; het - van een letter*; fig. vereeniging van personen, vergadering, raad, genootschap, college, enz.

Li'chaamsdeel, o. -deelen; **-oefening,** v. -en; **-toestand,** m. gmv.
Licha'melijk (*het lichaam betreffende*), bn. en bw.; *hij is - zwak*; **-heid,** v. gmv.
Licht (nat. *golfswijze voortgaande beweging van den aether, schijn*), o. -en; *het - der zon, der maan, der sterren*; zegsw. *iemand een - doen opgaan*, opheldering geven; *het - zien*, geboren worden; *in het - geven*, doen verschijnen (van boeken); *iets in een valsch - plaatsen*, verkeerd voorstellen; *iem. het - uitblazen*, hem doodschieten; *iem. het - betimmeren*, iets bouwen voor zijn vensters, waardoor hem het uitzicht belet wordt; *daar ging mij een - op*, een opwellende gedachte maakte mij, wat duister was, helder; Bijbel. *zijn licht niet onder de korenmaat zetten*, zijn wetenschap aan de wereld mededeelen, zijn licht laten schijnen voor de menschen.
Licht (*- en bruin*), o.; *het - van een schilderstuk*, de heldere tinten.
Licht (*helder*), bn.; *een -e kamer, -e kleuren.*
Licht (*niet zwaar, gemakkelijk*), bn. en bw.; *zij is - als een veer, een -e taak; dat is - te begrijpen.*
Licht (*- en dicht*), bn. en bw.; *een - en dicht gebouw*, niet solide, luchtig en niet hecht; *dat huis zit - en dicht in elkaar.*
Licht (*waarschijnlijk*), bw.; *- is hij verdwaald.*
Licht'bak (*hulpmiddel voor stroopers*), m. -bakken; een - bestaat uit een blikken doos, aan de voorzijde open en waarin een brandend petroleumlampje is geplaatst, waarvan het licht door de blinkend geschuurde wanden wordt weerkaatst, 'tgeen het wild verblindt.
Licht'beeld (*photographisch beeld, door een sciopticon op een wit vlak geworpen*), o. -en; *een lezing illustreeren met -en.*
Licht'blauw (*helder, flauw blauw*), bn.; *het -e vergeet-mij-nietje; -e oogen*; als zn. o.
Licht'boog (electr. *de vonk tusschen twee toegespitste koolstaafjes, die door draden met de polen van een sterke volta'sche batterij verbonden zijn*), m. -bogen; deze - werd het eerst waargenomen door H. Davy. (1810).
Licht'brekend (*de richting der lichtstralen wijzigend*), bn.; *water is een -e stof.*
Licht'bron (*oorsprong van licht*), v. -bronnen; *elke vaste ster is een -, de zon is onze groote -.*
Licht'bruin (*helder- of zacht bruin*), bn.; *de meikever heeft -e schilden; een kastanje is -.*
Licht'bundel (*bundel of bussel van evenwijdig loopende lichtstralen*), m. -bundels.
Licht'druk (*afdruk op de pers door middel van zincographie*), m. -drukken.
Licht'effect (*effect, veroorzaakt of verkregen door schittering van eenig licht*), o. -en.
Lich'ten (*licht geven, weerlichten*), het heeft gelicht; **-er** (*kandelaar, lantaarn*), m. -s.
Lich'ten (*opheffen*), ik heb gelicht; *een last -; een schip -*; **-ing** (*de daad van lichten*), v. gmv.
Lich'ten (*het - der zee*), o. gmv., d.i. een phosphorisch verschijnsel, in de Noordzee op warme zomeravonden, doch vooral tusschen de keerkringen.
Lich'ter (*praam, schuit om de goederen van groote schepen in over te laden*), m. -s.
Lichterlaai'e (datief van *lichte laai*, d.i. *heldere vlam*), bn. en bw.; *het huis brandde -*, met volle of uitslaande vlam; fig. *mijn vriend Boerhave stond in - verrukking* (C.O.); ook zegt men: *in lichtelaaie vlam*, wat eig. -een pleonasme is.
Licht'gas, o. gmv.; zie Gas; reeds in 1785 verlichtte Minckelers zijn leerzaal door middel van uit steenkool verkregen brandbare lucht.
Lichtgeloo'vig (fig. *onnoozel*), bn.; **-heid,** v.
Licht'geraakt (*spoedig boos*), bn.; *een - mensch*, licht beleedigd; **-heid,** v. gmv.
Licht'hoofd (*zorgelooze*), m. en v. -hoofden.
Lich'ting (*jaarlijksch contingent lotelingen*), v. -en; *de - van 1908 moet onder de wapenen komen.*
Licht'matroos (*jong, onbevaren zeeman*), m. -matrozen.
Licht'mis (R.-K. *feestdag*, n.l. *het Lichtenfeest of Vrouwendag, 2 Februari*), v. gmv.; dag, dat de dienstboden hun dienst verlieten om te trouwen of van dienst te veranderen.
Licht'mis (eig. *lichtmis-vierder, losbol, iem. die aan lichtmisserij doet*), m. -missen; *Pieter begon mij voor een overgegeven - te houden.* (C.O.); *dat is meer dan die - me kan nazeggen.* (Potg.)
Licht'missen (*rinkelrooien, losbandig leven*), ik heb -lichtmist; **-misserij'** (*uitspatting*) v.: *vroeger was hij trotsch op zijne krachten en -misserijen.* (Koetsveld), losbandigheden.
Licht'punt (*lichtuitstralend punt*), o. -punten; fig. iets gunstigs, gunstige omstandigheid.
Licht'rood (*zacht rood*) bn.; *-roode rozen.*
Licht'schip (*schip met kleinen vuurtoren en mistsignalen in zee*), o. -schepen; *het - „De Wandelaar" ligt in de Wielingen.*
Lichtvaar'dig (eig. een *licht* gedrag hebbende: *ondoordacht*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid** (*lichtzinnigheid*), v. gmv.
Licht'wachter (*wachter of waker bij de vuurlantaarn op een vuurtoren*), m. -wachters.
Lichtzin'nig (*onbesuisd, onberaden, roekeloos*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. -heden.
Lici'te (*geoorloofd*), bn. en bw. (c = s).
Li'citum (*geoorloofde zaak; opbod*), o. gmv.
Lic'tor (*bijldrager b. d. Romeinen*), m. -to'ren.
Lid (*deksel*), o. leden; *het - van het oog; een kan met een zilveren -*; spreekw. *Wie 't onderste uit de kan wil hebben, krijgt het - op den neus*, de schraper komt slecht weg.
Lid (*deel, gedeelte, lidmaat*), o. leden; *de leden van het menschelijk en dierlijk lichaam; die arm is uit het -; een been in het - zetten*, gewricht; zegsw. *een ziekte onder de leden hebben*, de kiem der ziekte met zich omdragen, de ziekte in het lichaam hebben; *het lag mij op de leden*, ik had ergens een voorgevoel van, het drukte mij als een last op het lichaam; fig. *een - der Staten, eener maatschappij, eener vereeniging*, lidmaat; *artikel V, lid 4*, d. i. onderafdeeling.
Lid'gras (*kruipende tarwe, kweek*), o. gmv.
Lid'maat (*medelid der Hervormde kerk*), m. en v. -maten; *de aanneming van nieuwe -maten is mij ieder jaar een oogstfeest.* (Koetsveld).
Lid'maat (eig. *de maat of lengte van een lid: een der leden van 't menschelijk lichaam*, b.v. *een arm, een been*), o. ledematen.
Lid'maatschap, o.; *het - eener société it.*
Lid'woord (spraakk. *bepalend rededeel*), o -woorden; de, een, het *zijn -woorden.*

Lie'baard (Lat. *leopardus*, leeuw-panter d.i. luipaard; dicht. voor *leeuw*: *leeuw in de wapenkunde*), m. -s; *die -, rood als bloed, op 't wapenveld van goude.* (Bild.), n.l. de Hollandsche leeuw.
Lie'baard (*aanhanger der volkspartij in het oude Vlaanderen*), m. -s; ook: *Klauwaard.*
Liebfrau'milch (*edele rijnwijnsoort*), v.gmv.
Lied (dichtk. *lyrisch gedicht van minder hooge stemming, van meer beperkten omvang en meer eenvoud van inhoud dan de ode*), o. liederen: het - is meestal evenmatig in strophen verdeeld, waardoor het geschikt is voor den zang; soorten: *het Volkslied* of nationaal lied; verder: *vaderlandsche liederen, oogstliederen, bruiloftsliederen, krijgsliederen*, enz.; *morgen- en avondzangen, liederen op jaargetijden, zegezangen, wiegeliederen*, enz. enz., b.v. *Lentezang, Oogstlied, Winterlied* van Staring; *Onweder* van Bellamy; *Maysche Morgenstond* van Kamphuyzen; *Mei* van Poot; *Najaarsmijmering* van Beets, *Wildzang* van Vondel, enz.
Lied (*dichtje, dat gezongen wordt*), o. -eren; **-je,** o. -s; *laat ge eens een -je hooren* (De Gen.); *een vroolijk -, een geestelijk -, een wereldlijk -*, zegsw. *zijn hoogste -je zingen*, vroolijk gestemd zijn; *dat was het einde van het -je*, zaak; *iem. een ander -je doen zingen*, hem noodzaken zijn gedrag te veranderen; *'t is weer 't oude -je, ja, en 't Haantje zegt: blijf thuis* (De Gen.), hetzelfde als te voren, de oude geschiedenis; *'t -je van verlangen zingen*, d.i. van verlengen; *het -je is uit*, nu is 't gedaan, het leven is voorbij; *een kort -je is spoedig gezongen*, iets onaangenaams is gauw voorbij.
Lie'den (*personen*), m. mv.; zie: **Lui.**
Lie'derboek (*boek met liederen*), o. -boeken; ook: *Lie'deboek* en *Lied'boek*; zie Mopske.
Lie'derlijk (*zedeloos, smerig, slecht*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid** (*vuile daad*), v. -heden.
Lie'dertafel (*zangvereeniging, mannenkoor* v. -tafels.
Lied'jeszanger (*straatzanger*), m. -zangers; **-zangster,** v. -s.
Lieeren (*verbinden, vereenigen*), *hij is gelieerd aan die familie.*
Lief (*aangenaam, aanvallig, aardig, behaaglijk*), bn. en bw., liever, (het) liefst.
Lief (*al wat lief is*), o. gmv.; *het - en leed des levens*; *in - en leed*, in voor- en tegenspoed.
Lief (*geliefde*), o. gmv.; *de ridder en zijn -.*
Liefda'dig (*weldoende*), bn.; -er, -st; **-heid** (*chariteit*), v. -heden.
Lief'de (uit *lief* + *de*) v. gmv.; *de - tot God, de - tot zijn land*; *geloof, hoop en -*; zegsw. *oude - roest niet*, de liefde, die men voor iem. gevoelt, gaat nooit verloren, al wordt men nog zoo oud; **-loos,** bn.: *een - oordeel*; bw.: *- over iem. oordeelen of spreken*, zonder liefde, onverschillig, koud.
Lief'deblijk (*bewijs van liefde*), o. -en.
Lief'demaaltijd, m. -en; zie Agapen; ook **-maal,** o. -malen.
Lief'derijk (*vol liefde*), bn. en bw.; *een -e verpleging, verzorging, iem. - opnemen*; **-heid,** v. gmv.
Lief'desverklaring (*-betuiging*), v. -en.
Lief'dezuster (R.-K. *zuster eener religieuze orde of congregatie, die zich wijdt aan het verplegen van zieken*), v. -zusters.
Lie'felijk (*aangenaam*), bn. en bw.; *het - gezang van den nachtegaal, een - oord, een -e stem*, bevallig, bekoorlijk, **-heid,** v. -heden.
Lief'hebben (*beminnen*), ik had lief, heb liefgehad; *zijn vrouw, zijn kinderen -*; ook: *zijn werkkring -.*
Lief'hebber (*die van iets houdt, die zich met iets bezighoudt, zonder vakman te zijn*; *dilettant, amateur*), m. -hebbers; *een - van boeken, schilderijen, wandelen*; *ook een - maakt soms iets, dat waarde heeft voor kunst of wetenschap*; **-hebster,** v. -s.
Lief'hebberen (*voor liefhebber spelen*), ik heb -liefhebberd; *in bloemen -*; *op 't gebied der natuurkunde -*; *op etymologisch gebied -.*
Liefhebberij' (*neiging van een liefhebber*), v. -hebberijen; *hij heeft - in 't schilderen*, lust, smaak, *hij heeft allerlei kostbare -en*; *'t is - om zoo iets aan te zien*, d.i. een vermaak, aardigheid; **-tooneel'** (*tooneel voor of van liefhebbers*), o. -en.
Lief'koozen (eig. *lief* + *koozen* d.i. lief praten: *vleien, streelen*), ik heb -liefkoosd; **-koozer,** m. -s; **-koozerij',** v. -en; **-koozing** (*streeling*), v. -en.
Lief'oogen (*verliefde blikken toewerpen, lonken*), ik heb -liefoogd; ook: *-oogelen.*
Liefst (*aangenaamst*), bn. en bw.; *zijn -e uurtje*; *ik ga - studeeren, ik werk des morgens het -*, bij voorkeur.
Lief'ste (*beminde*), m. en v. -n.
Liefta'lig (*lief van taal*), bn.; (*aldus*) *voer Machteld - voort.* (Potg.); **-heid,** v. gmv.
Lieftal'lig (uit *lief* + *ghetal*, d.i. als lief gerekend, geacht: *bevallig*), bn, en bw.; *wat was haar zilvren stem -!* (Tollens); **-heid,** v. -heden.
Lie'gen (*onwaarheid spreken*), ik loog, heb gelogen; zegsw. *hij -t, dat hij zwart ziet*, hij is een aartsleugenaar, die nl. zijn leugens met kracht en geweld volhoudt; als zn. o.: *het -.*
Lier (Lat. *lyra*: *Grieksch snaarinstrument, of speeltuig*) v. -en; zegsw. *de - aan de wilgen hangen*, de poëzie laten varen, zich niet langer met dichten bezighouden: Psalm 137 : 2.
Lier (*draaiorgel*), v. -en; **-eman** (*orgelman*), m. -mannen. Vl.
Lier (scheepst. *horizontaal geplaatste kaapstander, dienende om goederen uit en in het ruim te hijschen*), v. -en.
Lier (*lierboom, lariks* of *lorkenboom, pinus larix*), m. -en; *branden als een -*, fel, met heldere, flinke vlam.
Lier (*wang*), v. -en. vero.
Lier'dicht (*dichtstuk, waarin de dichter uitdrukt, wat er omgaat in zijn gemoed*; *subjectieve poëzie*), o. -dichten; een - werd oudtijds onder begeleiding van de lier gezegd.
Lie'ren (*op de lier spelen, het orgel draaien*), ik heb gelierd. Vl.
Lier'lauw (*een weinig warm, eig. zoo weinig warm, dat men het tegen de lier of wang kan houden*) bn.; *een - strijkijzer, deze koffie is -.*
Lier'nurstelsel (*afvoer van fæcaliën door luchtdruk*), o. gmv. Het stelsel is genoemd naar zijn uitvinder *Liernur*, geb. te Haarlem 1828, gest. te Berlijn in 1893.
Lier'staart (*schoone vogel op Nieuw-Holland*), m. -staarten; *de staart van den - lijkt op een Grieksche lier.*
Lier'zang (*lyrisch gedicht, lierdicht*), m. -en; *Feith's - op De Ruyter.*
Lies (*lichaamsdeel*), v. liezen.

Lies (*vlotgras, teekgras*), v. gmv.; *dat - en riet gezweept in 't drassig oeversop!* (Cremer).
Lieue (*Fransche mijl*), v. -s; *de oude - was* 4444 M. of 48 minuten gaans; lees: *li-eu'*.
Lie'veling, m. en v. -en; voor het v. ook: **-e,** -n; *hij was de - zijner ouders.*
Lie'velingsbezigheid (*waarin men n.l. zijn meeste genoegen vindt*), v. -heden; **-dichter** (*aan wiens verzen men de voorkeur geeft*), m. -n; **-kleur,** v. -en; **-plekje,** o. -s; **-schrijver,** m. -s; **-uitdrukking,** v. -en.
Lievemoe'deren (*om zijn moeder roepen, hulp bij moeder inroepen*), o.; *daar holp geen - an.* (C.O.), niets kon helpen, geen gevlei of gesmeek, er was geen genade.
Lie'ven (*lief hebben, beminnen*), ik heb geliefd.
Lievenheers'beestje (*schildvleugelig insectje*), o. -beestjes; *het zevenstippelig -.*
Lievenheers'haantje (*zevenvlekkig zwart kevertje*), o. -haantjes.
Lie'ver (*vergroot. trap van lief*, d. i. *graag, gaarne*), bn. en bw.
Lie'verd (*lieve persoon*), m. -s; **-je,** o. -s; ir. ondeugd, deugniet.
Lie'verkoekjes (*koekjes, die men liever heeft*), o. mv.; zegsw. *- bakken we niet*, ge moet tevreden zijn met wat we geven of eischen.
Lieverle'de (*langzamerhand, met zachten gang*), bw. Alleen gebruikelijk in: *van lieverlede: veranderingen in Drente komen eerst van - tot stand.*
Lieve-Vrouw' (R.-K. *Onze Lieve-Vrouw*, d. i. *Maria, de moeder des Heeren*), v.; ook voor een Lieve-vrouwenkerk: *wij gaan naar de -.*
Lieve-vrouwen-bed'stroo (*welriekend sterblad, zeker boschkruid*), o. gmv.
Lieve-vrou'wenkerk (*kerk aan de Lieve-Vrouw gewijd*), v. -kerken; zie *Notre-Dame.*
Lie'vigheid (*liefheid, lieve woordjes met ongunstige bijbeteekenis*), v. -heden.
Lif'laf (eig. *lif* + *laf*, redupl.: *smakeloos, laf*), bn. en bw.; als zn. o.: *men houdt van -jes of niet*, kleine lekkernijen, laffen kost b.v. bij het dessert.
Lif'laffen (*zottepraat uitslaan*), ik heb geliflaft; **-ferij'** (*laffe vleitaal*), v. -en.
Lift (*stijgwerktuig in hotels*, enz.), v. -en.
Ligament' (*band, verband, zwachtel, windsel; koppelletter*, als *ff, fi, fl*, enz.), o. -en.
Liga'to (muz. *gebonden, vereenigd*), bw.
Lig'geld (*havengeld*), o. -gelden.
Lig'gen (*uitgestrekt zijn*), ik lag, wij hebben gelegen; *te bed -, in het gras -*; fig. *in proces -, overhoop -; hij ligt te plagen*, d. i. is bezig met; **-ging,** v.: *de -ging van een huis*, het gelegen zijn.
Lig'gend (*gelegen zijnde*), bn.; *een -e leeuw*, niet staande, bv. op een wapen.
Lig'ger (*dwarsbalk, waarop de spoorstaven rusten*), m. -s.
Lig'ger (*zwaar register*), m. -s; ook **Legger.**
Ligoris'ten (R.-K. *paters der congregatie, gesticht door den H. Alfonso Maria de Liguori in 1732 en bekrachtigd in 1749; ook Redemptoristen*), m. mv. Ook: *Liguoria'nen.*
Li'gue (*verbond, eedgenootschap*), v. -s; *de Katholieke -*, door de Roomsche vorsten in 1608 te Würzburg gesloten. (gu = g).
Liguist' (*eedgenoot, saamgezworene*), m. en v. -en. (gu = g).
Liguo'ri, Alfonso Maria de, -, *stichter van de congregatie der Redemptoristen of Ligoristen, geb. te Napels 1696, overleden 1787, werd in 1839 heilig verklaard.*
Ligus'ter (*heester met zwarte bessen, haagheester*), m. -s.
Ligus'tervlinder (*groote schubvleugelige avondvlinder*), m. -vlinders.
Lij (scheepst. *lage zijde van een zeilend schip, tegenkant van de loefzijde*), v. gmv.; zegsw. *in de - liggen*, achterlijk zijn in zijn zaken.
Lijd'baar (*kunnende geleden worden*), bn.
Lij'delijk (*geduldig*), bn. en bw.; *-e gehoorzaamheid*, gedwee den wil van een ander doende; *iets - moeten aanzien; een - verzet*, dat zich niet in daden uit; *zich - verzetten*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Lij'den (*verduren, doorstaan*), ik leed, heb geleden; *pijn -, honger en dorst -; schipbreuk -*; **-er,** m. -s; **-eres',** v. -sen.
Lij'den (*doorstaan, dulden*), ik leed, heb geleden; *ik lijd zoo iets niet langer*, gedoog; *het lijdt geen twijfel; het kan niet -*, de uitgaaf kan er niet af; *iemand mogen -*, houden van; *ik mag het wel -*, ik heb er niet tegen.
Lij'den (*gaan, voorbijgaan*), het leed, is geleden; *het is een half jaar geleden*, een half jaar is voorbij; *het leed niet lang of*, het duurde niet lang; *het lijdt niet lang*, duurt; zie ook: *Geleden, Verleden, Overleden.*
Lij'den (R.-K. *de kruisdood van Christus*), o.; *zijn bitter - en sterven.*
Lij'dend (*in den toestand, waarin geleden wordt*), bn.; *de -e Christus; hij zag er - uit*; zegsw. *de -e partij*, de onderliggende, verliezende; spraakk. *de -e vorm der w.w.*, b.v. geslagen worden; als zn. o.: *zet dien zin in het -.*
Lij'densbeker (R.-K. *symbool van Jezus' lijden*), m.; **-dood** (*het sterven van Christus aan het kruis*), m. gmv.; **-kelk,** m. gmv.; **-preek,** v. -preeken; **-week** (*laatste week vóór Paschen*), v. -weken; **-weg,** m. gmv.
Lijd'zaam (*met geduld het lijden verdragend*), bn. en bw.; *een -zame berusting*, gelaten; **-heid,** v.: zegsw. *zijn ziel in -heid bezitten*, gelaten iets dulden. Bijb. Luc. 21 : 19.
Lijf (*lichaamsdeel*, bij uitbr. *het geheele lichaam*), o. lijven; *iemand straffen aan den lijve; iemand een schrik op het - jagen*, hem erg doen schrikken; zegsw. *geen hart in het - hebben*, geen moed hebben; *deze zaak heeft niets om het -*, heeft niets te beduiden.
Lijf'arts (*geneesheer van een vorst of hoog geplaatst persoon, meestal dezen alleen dienend*), m. -artsen.
Lijf'deun (*wijsje, dat men gaarne of steeds zingt of speelt*), m. -deunen.
Lijf'eigene (*persoon, wiens lijf of lichaam het eigendom was van den heer, dorper, slaaf*), m. en v. -n.
Lijf'eigenschap (*toestand van den lijfeigene*), v. gmv.; de - is in Rusland opgeheven op 3 Maart 1861.
Lij'felijk (*lichamelijk*), bn.
Lijf'ezel (*lierelingsezel*), m. -s; *Marco werd - van zijn Julia verklaard.* (Staring).
Lijf'goed (*linnengoed, lijflinnen*), o.-goederen.
Lijf'rente (*uitkeering per termijn door een levensverzekering*), v. -renten; *zijn geld op - zetten*, storten in een levensverzekering tegen uitkeering van een vaste rente per jaar.
Lijfs'behoud (*levensbehoud*), o. gmv.; *om - smeeken.*

Lijf'spreuk (*lievelingsspreuk*), v.-spreuken.
Lijf'staffier(*gewapend stafdrager, lijfwacht*), m. -staffieren.
Lijf'straf (*lichamelijke straf*), v. -straffen.
Lijfstraf'felijk, bn.; *-e rechtspleging*, die straf aan het lijf of op het lichaam toepast.
Lijf'stuk (*tooneelstuk, door een acteur of actrice bij voorkeur en meesterlijk gespeeld*), o. -stukken.
Lijf'tocht (*levensonderhoud*), m. gmv.; fig. *de - eener weduwe*, weduwgift, ook lijfrente; *de - eens prinsen*, jaargeld.
Lijf'wacht (*de geheele wacht eens vorsten, de gezamenlijke wacht*), v. -wachten.
Lijf'wacht (*persoon, wachter*), m. -wachten.
Lijk (*zoomtouw, touwen boordsel om een zeil*), o. -en; *het zeil is uit de -en geslagen*, uit het boordsel gescheurd; zegsw. *uit de -en geslagen zijn*, geheel bedremmeld, ontsteld, onthutst zijn.
Lijk (eig. *lichaam, gestalte, vorm*, thans: *dood lichaam, in 't bijzonder van een mensch*), o. -en; *een - ter aarde bestellen*; *achter een - gaan*; zegsw. *hij was als een -*, erg dronken, smoordronken.
-lijk (eig. *lijf, voorkomen, vorm*, thans achtervoegsel), b.v. in: *menschelijk*, hebbende het lijf van een mensch; *adellijk, ziekelijk, liefelijk, dragelijk, aannemelijk, sterfelijk, hinderlijk*, het bet. gelijkende op, behoorende tot, overeenkomende met; kunnende de werking ondergaan of verrichten; verder: *achterlijk, innerlijk, uiterlijk; vorstelijk* (= des vorsten), *prinselijk* (= des prinsen).
Lijk'baar (*draagbaar voor lijken en doodkisten*), v. -baren; *de - staat te wachten vlak bij het kerkportaal.* (De Gen.)
Lijk'bezorger (*aanspreker, lijkbidder*), m. -bezorgers.
Lijk'bus (*urn, waarin de asch van een verbrand lijk bewaard wordt*), v. -bussen.
Lijk'dienst (R.-K. *mis van requiem, uitvaartdienst*), m. -diensten.
Lij'ken (uit: *gelijken*), dit portret leek, heeft altijd geleken.
Lij'ken (uit *lijk*, vorm: *passen, aanstaan*); *dat lijkt mij, leek -, heeft mij geleken.*
Lij'ken (scheepst. *de zeilen op den wind brassen*, ook: *een zeil van lijken voorzien*), ik lijkte, heb gelijkt.
Lij'ken (*in schijn zijn*), ik leek, heb geleken; *hij lijkt wel een Croesus*; *ze - wel gek.*
Lijk'gesteente (*grafzerk, grafsteen*), o. -gesteenten. dicht.
Lijk'offer (*bij de ouden, offer ter eere van een doode*), o. -offers; *O, mijn weerhelft, dit zij uw -!* (Bild.)
Lijk'oven, m. -s; zie Crematorium.
Lijk'plechtigheden (R.-K. *plechtigheden, verbonden aan een uitvaart*), v. mv.
Lijk'rede (*toespraak bij de begrafenis of aan het graf over den doode*), v. -redenen.
-lijk(s) is een achtervoegsel tot vorming van bw.: *strenglijk, vastelijk, jaarlijks, dagelijks.*
Lijk'schouwing (*geneeskundig onderzoek op of van een lijk*), v. -en.
Lijk'staatsie (*plechtige lijkstoet*), v. -sies.
Lijkstoet (*de gezamenlijke personen, die een doode grafwaarts brengen*), m. gmv.
Lijk'teeken (*wondteeken*), o. -teekens. vero.; zie: Litteeken.
Lijk'verbranding (*het verbranden van een lijk*), v. -verbrandingen; zie Crematie en Crematorium.
Lijk'wade, -wa (*wit laken over een doode uitgespreid, lijklaken*), v. -waden; *men legt den pasgestorvene af en dekt hem met een -*; *dichters noemen de sneeuw de - der natuur.*
Lijk'wagen (*wagen, waarmee men lijken grafwaarts brengt*), o. -wagens.
Lijk'wit, -bleek (*zoo wit of bleek als een doode*), bn.
Lijm (*bindmiddel, kleefstof*), v. gmv.
Lij'men (*door lijm verbinden*), ik heb gelijmd; ook: *papier -*, met lijmwater doortrekken.
Lij'merig, lij'mig (*kleverig*), bn.; *hij spreekt -*, d. i. slepend, temerig; **-heid,** v. gmv.
Lijm'stokje (*twijgje, met lijm bestreken, tot het vangen van vogels*), o. -stokjes.
Lijn (*touw*, ook: *streep, regel, linie*), v. -en; spreekw. *Zachtjes aan, dan breekt de - niet*, werk niet al te haastig, dan bederft gij uw zaak; *iemand aan 't -tje hebben*, hem laten werken, ook hem beet hebben; *iem. aan 't -tje houden*, met hem geen afgedane zaak maken, aldoor uitstellen, iem. niet loslaten; *iem. met een zoet -tje ergens toe brengen*, evenals e. schuittrekker, door zachtheid iem. brengen, waar men hem hebben wil; *één zelfde - trekken*, het samen eens zijn, hetzelde doel beoogen; *een -tje trekken met iem.* b.v. met een glas wijn of champagne, d. i. hem uit de verte een dronk toebrengen; *opgaande - van verwantschap*; meetk. *een rechte -, een kromme -.*
Lijn'baan (*touwslagerij*), v. -banen.
Lijn'draaier (*touwslager*), m. -s.
Lij'nen (*lijnen trekken op*), ik heb het papier gelijnd; *gelijnd papier*, met blauwe lijnen.
Lijn'inspecteur(*opzichter bij de telegraphie*), m. -inspecteurs.
Lijn'koek (*veevoeder, bestaande uit uitgeperst lijnzaad*), m. -koeken.
Lijn'olie (*olie, geperst of geslagen uit vlaszaad*), v. gmv.; *de - is een vette, drogende olie, in verfstof gebezigd*; zie Olieslager.
Lijn'recht (*recht als een lijn*), bn. en bw.; *een -e straat*; *de hagel viel -.*
Lijn'slager (*touwslager*), m. -slagers; **-ij'** (*lijnbaan*), v. -en.
Lijn'trekker (fig. *iem., die traag of lui is*), m. -trekkers **-trekkerij',** v. -en.
Lijn'waad (eig. gewaad van *lijn*, d. i. *linnen*; *linnenweefsel*), o. - waden.
Lijn'zaad (uit *lijn*, vlas + *zaad*: *vlaszaad*), o. gmv.
Lijs (*treuzelaar, sukkel*), m. en v. lijzen.
Lijs (*lange, buigzame pop*), v. lijzen.
Lijs (*fijn en rank porseleinen kopje met Japansche poppetjes of lijsjes*), v. lijzen; *lange lijzen met zes merken.* (C. O.)
Lijs'bet (*verkorting van den eigennaam Elizabet*), v.
Lijs'pond (*15 oude p., Lijflandsch of Lijfsch p.*), o. -ponden.
Lijst (*raam, omzetsel*), v. -en; *de - van een spiegel, schilderij*; **-enmaker,** m. -s; **-werk,** o. gmv.; fig. ook: *register, rol, naamopgaven*: *een lange - van schulden*, een groote reeks, tabel.
Lijs'ter (*zangvogel*), v. -s; *zingen als een -*, helder en vroolijk uit de borst.
Lijs'terbes (*boom*), m., (*vrucht*), v. -bessen.
Lij'vig (*dik, zwaar*), bn.; *een - boek, een - rapport*, van grooten omvang, vooral dik;

-er, -st; **-heid** (*dikte, corpulentie*), v. gmv.
Lij'waarts (zeew. *van den wind af*), bw.
Lij'zen (lange) (*Chin. kopjes, niet naar den vorm, maar naar de ranke figuren of popjes er op, zoo genoemd*), v. mv.; zie Lijs.
Lij'zig (*temerig*), bn. en bw.; *wat praat hij -!*
Lij'zijde (*zijde van den wind af*), v., zie **Lij.**
Lik (*klap*), m. -ken; *een - om de ooren.*
Lik'doorn (eig. *lijk* of *lic* + *doorn*, d.i. *doorn in het vleesch*: eeltdoren), m. -s; ook, **likdoren; -mes,** o. -sen; **-zalf,** v. -ven.
Likeur' (*fijne geestrijke drank, b.v. anisette, curaçao*, enz.), v. -keuren; **-glas,** o. -azen.
Likeur'stoker (*likeurmaker*), m. -s; **-ij'** (*likeurfabriek*), v. -en.
Lik'hout (*glanshout v. d. schoenmaker*), o. -en.
Lik'kebaard (*smuller*), m. -baarden.
Lik'kebaarden (*zijn lippen smullend aflikken*), ik likkebaardde, heb -likkebaard.
Lik'kebroer (*proever, pimpelaar, drinker*), m. -broers.
Lik'ken, lek'ken (*met de tong lekken aan*), ik heb gelikt; **-ker,** m. -s; **-king,** v. -en.
Lik'ken (schoenm. *het overleer gladmaken of glanzen met het likhout*), ik heb gelikt; **-steen,** m. -en; **-stok,** m. -ken.
Lik'kepot (*potje met een geneesmiddel om er op tijd likkend van te happen*), m. -potten.
Lil (verwant met *lillen*: *gestolde kalfssaus*, ook *gelatine*), o. gmv.
Li'la (*lichtpaars, violet kleur*), o. gmv.
Li'la (O.-I. *smal en klein veldgeschut in O.-I.*, ook *klein granaatmortier*), v. -'s; **-schot,** o. -schoten; **-vuur,** o. gmv.; ook: *Lilla.*
Lil'lebeenen (*waggelen*), ik heb -lillebeend.
Lil'len (*trillen*), ik heb gelild; *-d ingewand*; *hij lilt van kou*; **-ling,** v. -en.
Lil'liput (*fabelachtig landje in Gulliver's reizen: geschreven in 1727 door Jonathan Swift*, 1667—1745), o.
Lil'liputter (*bewoner van het denkbeeldige land Lilliput, dwergje ± 7 c.M. groot*), m. -s; **lilliputpotjes** (*zeer kleine*), o. mv. (Jonath.)
Liman' (*breede, moerassige monding van Z.-Russische rivieren*), m. -s.
Lim'bus (R.-K. *het voorgeborchte der Hel*), m.
Limiet' (Fr. *limite: scheidspaal, grens*), v. -en.
Limiteeren (*beperken, begrenzen, nauwkeurig vaststellen*).
Lim'itman (Eng. sport. *de rijder met de grootste voorgift*, lees: *lim'itmen*), m. limitmen.
Lim'metje (O.-I. *kleine citroen*), o. -s; zie: *Djeroek nipis.*
Limoen' (Fr. *limon: kleine soort van citroen*), m. -en; **-sap,** o. gmv.
Limona'de (*verkoelende drank van water suiker en limoensap*), v.; (soorten), v. -s.
Linament' (*smeersel*), o. -en; zie Linement.
Lin'de (*loofboom met zacht hout*), v. -n.
Linde, Gerrit van de, 1808—'58, te Londen: gedichten van den Schoolmeester.
Lin'deblad, o. -bladen, -bladeren, -blaren.
Lin'debloesem (*de bloem van een lindeboom*), m. -bloesems.
Lin'denhout, o. gmv.; **-laan,** v. -lanen.
Lin'do, Marc Prager, 1819—'77, Ned. humoristisch schrijver.
Li'nea (*linie, lijn, trek*), v. -s; *de eerste -, de tweede -*, drukregel, regel schrifts.
Lineair' (*lijnvormig*), bn.; *de -e afstand.*
Lineamen'ten (*trekken of lijnen van het gelaat of van de hand*), o. mv.
-ling, -eling (achtervoegsel), b.v. *klooster-ling, schepeling, stedeling*, een thuisbehooren; *nieuweling, vreemdeling, lieveling*, persoon, die zich als zoodanig kenmerkt; *volgeling, zuigeling, overwonneling, verstooteling*, personen, die een werking verrichten of ondergaan. Evenzoo: *eenling, tweeling; eersteling, nieteling, zonderling.*
-ling, -lings (achtervoegsel), b.v.: *ruggeling(s), zijdeling(s), mondeling(s), tappeling(s)*, d.i. op de manier, de wijze. Evenzoo: *blindeling(s), oulings, ijlings, rakelings.*
Lingerie' (*kleedij van linnen; linnengoed*), v. -ries. (g = zj).
Lingua'les (*tongletters*), v. mv. (gu = g).
Linguist' (*taalkenner, taalgeleerde*), m. -en.
Linguistiek' (*taalwetenschap*), v. gmv. (gu = g).
Linguis'tisch (*de studie der talen betreffende*), bn.; *-e gissingen*, taalkundig. (gu=g).
Liniaal' (*lange smalle lat van hout* enz., *om er lijnen langs te trekken*), v. en o. -alen.
Li'nie (*oude lengtemaat*, $^1/_{12}$ *van een duim*), v. -s, -niën.
Li'nie (*evennachtslijn*), v. gmv.; *de - passeeren*, van 't noordelijk naar 't zuidelijk halfrond of omgekeerd zeilen, over den equator gaan; zegsw. *hij is de - gepasseerd*, hij is over de 50 jaar.
Li'nie (*slagorde van schepen of troepen, een rechte lijn vormende*), v. liniën; *in - gegeschaard zijn, een - formeeren, zich in - stellen*; ook rij van forten of vestingwerken; *de Hollandsche water-, - van defensiede.*
Li'nie (*opeenvolgende reeks van geslachten, geslachtsopvolging*), v.; *in opklimmende -, in afdalende -; in zijlinie afstammen van; de mannelijke -, de vrouwelijke -.*
Li'nie (R.-K. *richting van den bouw eener kerk*), v.: *de Heilige -, denkbeeldige lijn, door het midden van schip en priesterkoor eener kerk getrokken, van het westen naar het oosten.*
Linieeren (*van lijnen voorzien, belijnen*); **-fabriek,** v. -en; **-machine,** v. -s.
Li'nieschip (zeew. *slagschip, oorlogsschip van de eerste grootte*), o. -schepen; *een - is aldus geheeten, omdat deze in een zeeslag op één lijn geschaard worden.*
Li'nietroepen (*staande geregelde troepen*), m. mv.; de - vormen de verdedigers van de linie van defensie of verdediging.
Liniment' (*zalf, smeersel*), o. -en; *het Magisch - is Marco slecht bekomen.* (Staring).
Link (*litteeken, striemindruksel, blauwe plek van een keten, riem*, enz.), v. -en.
Lin'kerarm (*arm aan de linkerzijde*), m. -en; **-been,** o. -en; **-hand,** v. -en; Bijbel. *Laat de -hand niet weten, wat uw rechter doet*, als gij aalmoezen geeft, geschiede het zoo onopgemerkt mogelijk, Matth. 6 : 3; **-kant,** m. gmv.; **-oever,** m. -s; **-oog,** o. -en; **-oor,** o. -en; **-voet,** m. -en; **-zijde** (*linkerkant*), v. gmv.
Lin'kerd (*die met z'n linkerhand evengoed terecht kan als met zijn rechterhand*; ook: *geslepen vogel, looze guit*), m. -s. w. i. g.
Links (*naar de linkerzijde*), bw.; *- van den weg*; fig. *iets - aanpakken*, verkeerd, onhandig; zegsw. *iem. - laten liggen*, geen notitie van hem nemen, hem negeeren.
Links'af, bw.; *hij ging -*, ter linkerzijde.
Linksch, bn.; *dit kind is -*; zegsw. *niet - zijn*, niet dom, maar slim en gevat; -er, meest -; **-heid,** v. gmv.

Links'om, bw.; mil. -, *keert!*
Lin'nen (verkort uit *lijnen*, van *lijn*, vlas: *weefsel van vlasdraad*), o. -s; *Vlaamsch* -, *Hollandsch* -, *gewast* -; **-fabriek,** v. -en; **-naaister,** v. -s; **-wever,** m. -s.
Lin'nen (*van linnen*), bn.; *een* - *zakdoek, een* - *hemd,* - *lakens*; **-goed,** o.; **-kast,** v. -en; **-meid,** v. -en; **-naaister,** v. -s; **-pers,** v. -en; **-wever,** m. -s.
Linnae'us, eig. **Linné,** Carl, geboren in het zuiden van Zweden, 1707—'78, beroemd plantkundige, schepper van het nieuwe stelsel in de plant- en kruidkunde.
Lino'leum (*vloerbekleedsel van zeildoek overdekt met kurkafval, verbonden door lijnolie*), o. gmv.
Lins, v. linzen; meer: **Linze.**
Lint (*geweven band*), o. -en; **-je** (*smal lint*), o. -s; *het -tje van een ridderorde*, kenteeken.
Lint'gras (*Engelsch gras*), o. gmv.
Lint'visch (*lintvormige visch der Middell. Zee*), m. -visschen.
Lint'worm (eig. *bandworm, ingewandsworm*), m. -wormen.
Lin'ze (*plant, peulvrucht, wikke*), v. -n.
Lin'zenmaal (*kooksel van linzenmeel*), o. -malen; **-meel** (*meel van gemalen linzenzaad*), o. gmv.; **-soep,** v. of **-kooksel,** o. Bijb. *zijn eerstgeboorterecht verkoopen voor een schotel linzen*, iets van groote waarde afstaan voor een nietigheid; zie Gen. 25 : 34.
Lion' (*toongever in hoogere kringen*), m. -s.
Lion'ne (*gevierde schoone uit de Parijsche groote wereld*), v. -s.
Lip (*deel van den mond*), v. lippen; zegsw. *de* - *laten hangen*, pruilen, op 't punt staan te schreien, gezegd van kinderen; zegsw. *zich op de* - *bijten*, zich bedwingen, zijn gramschap, zijn lachlust inhouden; *ik had het woord op mijn -pen*, ik wilde het juist zeggen.
Lip'bloemigen (*planten, wier bloemen tweelippig zijn*), v. mv.
Lip'lap (O.-I. *kleurling*), m. en v. -lappen; *Robertus Nurks verkwikt nu met die anekdoten de harten der -pen en der blauwen in de West.* (C.O.); op Java: **Sinjo** en **Nonna;** *Chineesche liplappen*, kinderen van Chineezen en inlanders.
Lip'lapsch, bn.; *-e dames*; zie Liplap.
Lip'letter (spraakk. *letter, die vooral met de lippen wordt uitgesproken*), v. -letters; *de b is een* -, ook de *p, f, v, w, m.*
Lip'per, -tje (Java. *liplap*), m. en v. -s.
Li'quida (*vloeiende letters*), v. mv.; lees: *li'kwida.*
Liquida'tie (*vereffening*), v. -ties, -tiën; - is afrekening, wanneer iem. nl. met zijn handel ophoudt; *geforceerde* -, gedwongen uitverkoop. (qu = kw).
Liqui'de (*vloeibaar, helder, zuiver*; *glashelder, vlottend*), bn.; lees: *li-kied'.*
Liquideeren (*vereffenen, afrekenen, opheffen*), (qu = kw); *zijn zaken* -.
Li'ra (*Italiaansche munt*), v. -'s; ook: *Lire*; *een* - *is* ± *f 0.48*; *een halve* -, *een kwart* -.
Lis, lus (*snoer, strikje*, v. -sen.
Lisch (*familie der leliën*), o. lisschen; *het gele* -, *ook pinksterbloem of eierbloem, groeit aan den waterkant*; **-bloem,** v. -en.
Lisch'dodde (*waterbloem*), v. -dodden; *de breedbladige* -, *de smalbladige* -; *de* - *groeit langs slooten, poelen en moerassen*; zie Duikelaar.
Lis'pelen (*fluisterend of zacht spreken*), ik heb gelispeld; **-aar** (*hij. die lispelt*), m.; **-end,** bn. en bw.
Lis'pen (*lispelend spreken*), ik heb gelispt; **-end,** bn.; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
List (*sluwheid, streek, sluw middel*), v. -en.
Lis'tig (*sluw, geslepen, loos*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.; **-lijk,** bw.
Litanie' (uit het Lat. R.-K. *dialogisch smeekgebed, bestaande in een reeks van aanroepingen met antwoorden*), v. litanieën; *voor elken dag der week bestaat een* -.
Li'ten (gesch. *hofhoorigen*, d. i. *lijfeigenen met meer persoonlijke vrijheid*), m. mv.; *de* - *betaalden schot en lot*, d. i. zeker hoofdgeld.
Li'ter (uit Fr. *litre*: *Ned. kan of kop*), m. -s; de - is de eenheid voor inhoudsmaten.
Literair' (Fr. *letterkundig*), bn.; *in -e kringen*, wetenschappelijk, geleerd; *Max Havelaar is een* - *kunstwerk.*
Litera'risch (*letterkundig, wetenschappelijk, literair*), bn. en bw.
Litera'tor (*letterkundige, geletterde*), m. -to'ren.
Literatuur' (*letterkunde, letterkundige wetenschap*), v. -uren; *-geschiedenis.*
Li'terflesch (n.l. *van een L. inhoud*), v. -flesschen; **-glas,** o. -zen.
Li'tho (*litographie, steengravure*), v. -'s. (th=t).
Lithochromie' (*steendrukkunst met kleuren*), v. gmv. (ch = k).
Lithograaf' (*teekenaar op steen, steendrukker*), m. -grafen. (th = t).
Lithographeeren (*op steen teekenen, steendrukken*). (ph = f).
Lithographie' (*steenplaatdruk, steenschrijfkunst, steendruk*), v. -ën. (ph = f).
Lithogra'phisch (*van, voor, betreffende of op de wijze van de steendrukkunst*), bn.
Li'totes (stijl: *troop der eenvoudigheid, waarbij men minder zegt dan men bedoelt, vooral in ontkennende zinnen*), v., b.v.: *hij is niet dom*, d.i. slim, gevat; *een niet te verachten geschenk*, nl. nog al aanzienlijk; evenzoo *oneer in plaats van schande, enz.*, ook bij verkleining: *leen mij een sommetje, nog een uurtje opblijven!* de - is de tegenstelling van de *Hyperbool.*
Lit'sen (*glippen, glijden, ontschieten*), het litste, het is -litst; *iem. laten* -, *laat hem maar* -. spreekt.
Lit'teeken (eig. *lijk- of licteeken*, d.i. teeken in het vleesch: *wondteeken*), o. -s, -en.
Liturgie' (*het geheele samenstel van gebeden, ceremoniën en symbolen, kerkgebruik, voorgeschreven plechtige handelingen en gebeden van eenigen eeredienst*), v. -ën. (g = g).
Litur'gisch, bn.; *-e formulieren*, d. i. voor kerkelijke verrichtingen; *-e gewaden* (R.-K. *priesterkleeding, priesterornaat*), o. mv.; zie: *Amikt, Albe, Cingel, Manipel, Stool, Kazuifel*; *kleuren der misgewaden*: wit, rood, groen, paars, zwart; *-e schrijvers.*
Li'vre (*als Fransche rekenmunt, zooveel als frank*; *de Engelsche* - [*livre sterling, L. st.*] *is* ± *in waarde gelijk aan f 12.00*), o. -s.
Livrei' (Fr. *livrée*: *kleedij van een heerenknecht*), v. -en; **-bediende,** m. -n; **-knecht,** m. -s; **-rok,** m. -ken.
Livret' (Fr. *boekje*), o. livretten.
Llane'ros (*herders der llano*), m. mv.

Lla'no (Sp. *stepachtige vlakte in Z.-Amerika b.v. in Venezuela*), v. -s. (ll = lj); zie **Pampa.**
Lloyd (Eng. *zeevaart-maatschappij*), m., meerv. *Lloyds*; *de maatschappij is genoemd naar den Engelschman Edward Lloyd*, die ± 1700 te Londen nabij de Beurs woonde en in wiens huis koop- en zeelieden samenkwamen; (ll = l); thans ook zeeassurantie-maatschappij.
Lloyds'lijst (*nieuwsblad voor den handel en de scheepvaart, te Londen en te Triest uitgegeven*), v. -lijsten; lees: *loid.*
Lob (*plooisel van kraag of manchet*), v. lobben; ook de manchet zelf; zie *Lub.*
Lob'beren (*in 't water ploeteren of plassen*), ik heb gelobberd.
Lob'berig (*dik en trillend*, b.v. *van spijs*; *lillend*, van gestold vleeschnat), bn. en bw.; **-heid,** v. gmv.
Lob'bes (*sukkel, sul, goedbloed*), m. lobbesen; **-achtig,** bn. en bw.: *die jonkman ziet er nog wat - uit.*
Lob'big (*ruim en los hangend*), bn. en bw.; *de -e plooien van een vrouwenmuts.*
Lob'oor (*hond met lange neerhangende ooren*), m. -ooren; fig. lobbes, lomperd.
Loboo'rig (fig. *onhandig, dom, onnoozel*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Locaal' (*plaatselijk*), bn.; *de locale belangen, -ale omstandigheden, elke provincie heeft een - bestuur*; *een - dagblad*, stedelijk journaal.
Locaal'spoorweg, m. -en; zie -trein.
Localisa'tie (*het plaatselijk maken van iets, begrenzing*), v. gmv. (t = ts).
Localiseeren (*op de behoorlijke plaats stellen, de behoorlijke plaats aanwijzen*; *geheel van plaatselijken aard maken*); *een ontsteking, een besmettelijke ziekte* -, de uitbreiding er van beperken, tot ééne plek of stad beperken. (s = z).
Locaal'trein (eig. *trein, tusschen twee nabijgelegen plaatsen en die als tram dienst doet*), m. -treinen.
Localiteit' (*vertrek, kamer, zaal*), v. -en.
Lo'catief (spraakk. *in sommige talen de naamval van de plaats*), m. -tieven; *de - antwoordt op de vraag: waar?* (c = k).
Loch (*gat, opening*), o. -en. vero.
Lo'chemer (*iem. uit de stad Lochem*), m. -s; *hij is een* -; ook bn.: *de - diamanten*, min of meer doorschijnende kwartskristallen, ook *Lochemsche diamanten.*
Loch'gat (*spie- of spuigat*), o. -gaten. vero.
Lock-out' (Eng. *het gedaan-geven aan werklieden, het gezamenlijk wegzenden van dezen door den patroon*), o. -s; het - te A'dam in 1903 op scheepvaartgebied.
Lo'co, bw. van plaats: - *citato* of *l. c.*, ter aangehaalder plaats; zie ook: **In -.** (c = k).
Locomobiel' (*verplaatsbaar stoomwerktuig* n.l. *op raderen*), v. -en. (c = k).
Locomotief' (*stoomwagen, machine, sleeper, treintrekker*), v. -tieven. (c = k).
Locu'tie (*uitdrukking, spreekmanier, spreekwijze, zegswijze*), v. -s, -tiën. (c = k).
Lod'der (verwant met *liederlijk*: lichtzinnig mensch, *lompe vlegel, zedeloos mensch*), m. -s.
Lod'deren (fig. *luieren*), ik heb -lodderd.
Lod'derig (*kwijnend, slaperig*), bn.; *wat ziet ge er - uit!* vroeger: *verliefd, teeder.*
Lod'deroog (*vriendelijk oog*), o. -en. vero.
Lod'deroog (*persoon*), m. en v. -en. vero.
Lod'deroogen (*verliefde blikken werpen*), ik lodderoogde, heb -lodderoogd.
Loderein'doosje (*doosje, waarin een sponsje met eau de la reine als reukwerk*), o. -s; *een - van Grietje Buren.* (C.O.). vero.
Lo'dewijkslied (dichtk. *oud-Hoogduitsch zegelied, het eerste met eindrijm: van den monnik Hucbald, op de overwinning door Lodewijk III op de Noormannen behaald bij Saucourt in Picardije*, 3 Aug. 881), o.
Lod'ger (*huurkiezer, bewoner v. e. gehuurde kamer*), m. -s. (g = zj).
Loe'der (*lomperd, gemeene vent*), m. -s.
Loef (scheepst. *hooge zijde van een zeilend schip, de kant, waarop de wind staat, windzijde, tegengestelde van lij*), v.; *de - hebben*, den bovenwind hebben; - *houden*, goed bij den wind zeilen; *een schip de - afsteken, afwinnen, af knijpen*, het 't voordeel van den wind benemen; zegsw. *iemand de - afsteken*, hem vooruitkomen, hem voorbijstreven, hem overtreffen; **-waarts,** bw.; **-zijde,** v. gmv.
Loe'gen, ik heb geloegd; *turf* -, *hout* -, vlijen, stapelen. gew.
Loei'en (*bulken van runderen*), de koe heeft geloeid; fig. huilen van den wind.
Loem'boeng (O.-I. *bergplaats van rijst of padie*), m. -s; ook: **Lombong.**
Loem'pang (O.-I. *rijstblok, stampvat*; *soort van ruwen houten vijzel*), v. -s.
Loe'nen (*gevallen, behagen*), het heeft -loend; gew.; *het zou mij - op het land te wonen.* (Potg.). gew.
Loensch (*een weinig scheel*), bn. en bw.; *een weinig - zijn, wat - kijken.*
Loen'schen (*scheel zien*), hij -t, hij heeft -loenscht. gew.
Loep, v. -en; zie **Loupe.**
Loer (*botterik*), m. -en; *een echte* -.
Loer (*het loeren*), v.; *op de - staan, liggen.*
Loer (*poets*), v.; zegsw. *iemand een - draaien*, bedotten, beethebben, hem een kool stoven, een poets bakken.
Loe'rah (O.-I. *kampong- of dessahoofd*), m. -'s; *de afzetterij van den* -. (v. R.)
Loe'ren (*bespieden*), ik heb geloerd; *op iets* -, het trachten te krijgen; fig. *op een ambt* -.
Loe'res, loe'ris (*domoor, lomperd*), m. -en.
Loe'ri (O.-I. *halfaap*), m. -'s.
Loer'oogen (*gluren, scherp toezien*), ik loeroogde, heb geloeroogd.
Loet (*lange ijzeren vuurkrabber, ijzeren ovenkrabber*), v. loeten.
Loe'ven (scheepst. *tegen den wind opzeilen, niet af houden*), ik heb en ben geloefd.
Loe'ver, loe'vert, alleen gebruikelijk in: *te* -, d. i. loefwaarts, aan de windzijde; *een schip te - bespeuren*; *de walvisschen gingen ons te - voorbij.*
Lof (*het loof of groen*), o. gmv.; *Brusselsch - of witlof*, een soort van bleek gehouden groente; zie **Loof.**
Lof (*eer, lofspraak*), m.; *met - van iemand spreken*; *God -!* spreekw. *Eigen - stinkt*, lof, dien men zich zelf toezwaait, heeft een kwaden reuk, wordt niet geacht.
Lof (R.-K. *namiddag- of avondgodsdienstoefening*), o. gmv.; *naar het - gaan.*
Lof'bazuin (*waarmee nl. iemands lof wordt verkondigd*), v. -bazuinen; zie **Loftrompet.**
Lof'dicht (*lovend gedicht*), o. -dichten.
Lof'felijk (*prijselijk, te prijzen, prijzenswaardig*), bn. en bw.; **-heid,** v. gmv.

Lof'lied (*lofzang*), o. -liederen.
Lof'psalm (*geestelijk lied om God te loven*), m. -psalmen; zie Boetpsalm.
Lof'rede (*redevoering tot lof van iemand*), v. -redenen; - *op Alfred den Grooten.*
Lof'redenaar (*iem., die een lofrede houdt*), m. -s.
Lof'spraak (*woorden van lof*), v. -aken.
Lof'trompet, v. -ten; zegsw. *de - over iemand of iemands werk steken*, hem of het uitbundig prijzen; soms *Lofbazuin.*
Lof'tuiting (eig. het *tuiten* of *toeten* van lof: *betuiging van lof*), v. -en.
Lofwaar'dig (*prijzenswaardig*), bn.;-er, -st; **-heid,** v. gmv.
Lof'werk (*loofwerk, versierselen*), o. gmv.
Lof'zang (*hymne, ode*), m. -zangen; - *ter eere van God,* - *op den vrede.*
Log (*zwaar, slepend*), bn. en bw.; **-heid,** v.
Log (zeew. *plankje aan een lijn*), v. loggen; zie **Loggen** en **Loglijn.**
Logarith'me (algebra: *exponent van een standvastig getal*, b.v. *van 10*), v. -n; *de - van 100 is 2*, d. i. 10 moet tot de 2e macht verheven worden. (th = t).
Logarith'mentafel (*lijst van logarithmenwaarden*), v. -tafels.
Lo'ge (*afgeschoten kamertje in het theater, de besloten kamer der vrijmetselaars*), v. -s.
Logé (*gast, die logeert*), m. en v. -'s. (g = zj).
Logeeren (*als gast verblijf houden, gast zijn*).
Logement' (*herberg, klein hotel*), o. -en; het woord -, eens als tegenstelling van *slaapstee* in eere, is thans overschaduwd door *hotel.*
Lo'gen (*leugen, onwaarheid*), v. -s.
Lo'genstraffen (uit: *logen* + *straffen*, laken, verwijten: als leugenaar aan de kaak stellen), ik heb -logenstraft; *iemand* -, hem openlijk bewijzen, dat hij liegt.
Log'gen (*met de log de vaart of snelheid van het schip bepalen*), ik heb gelogd.
Log'ger (*klein, snel oorlogsvaartuig*), m. -s.
Log'gia (*gesloten, glazen veranda, gelijkvloers aan den voorgevel*), v. -'s. (g = g).
Lo'gica (*leer der denkwetten, denkkunst, redeneerkunst*), v. gmv.; lees: Logika.
Logies' (*nachtverblijf*), o. gmv.; (zeew. *matrozenhut*), o. gmv. (g = zj).
Lo'gisch (*volgens de logica, oordeelkundig, overeenkomstig de wetten van het denken*), bn. en bw.; *een -e gevolgtrekking, een -e gedachtengang*; *een -e verbinding van zinnen*, b.v. *door de vgw. opdat, omdat*, enz.; - *denken, redeneeren, schrijven.* (g = g).
Log'lijn (zeew. *lijn, die door knoopen in evenmatige deelen is verdeeld en bij het loggen dienst doet*), v. -lijnen.
Logogrief' (*woordraadsel*, ook *letterraadsel*), v. -griefen. (g = g).
Lo'gos (*woord, rede, verstand, denkvermogen*), m. (g = g).
Lok (*haarkrul*), v. lokken.
Lokaal' (*vertrek, zaal, gebouw*) o. lokalen; *een ruim -, dit - is te somber*; *het school-.*
Lok'aas (*spijs, om vogels of wild te lokken*), o. gmv.; fig. datgene, wat iem. verlokt iets te doen; *dat was een - voor zijn eerzucht.*
Lo'ke, Lo'ki, Germ. myth. *oorspr. de god des vuurs, later der vernietiging, d.i. de vertegenwoordiger van het booze, die de wereld ten verderve wil voeren.*
Lok'eend (*kooieend, tamme eend, die wilde eenden in de kooi lokt*), v. -eenden.
Loket' (verkleinw. van 't oude *loke*, afsluiting; verg. *loch* en *luiken*: *hokje, vakje, raampje*), o. -ten.
Loket'kast (*een in vakjes of loketten afgedeelde kast*), v. -kasten.
Lok'ken (verwant met *liegen*: *aanlokken, trachten bij zich te krijgen*), ik heb gelokt; **-ker,** m. -s; **-king,** v. -en; **-sel,** o. -s.
Lok'vink (*gevangen vink, die andere aanfluit*), m. -vinken; fig. misleider, verlokker.
Lok'vogel (*lokker*), m. -vogels; fig. *die juffer deed dienst als - in dat confectie-magazijn.*
Lol (*grap, pret, aardigheid*), v. gmv.; *voor de -, wij hebben - gehad*; **-letje,** o. -s: *hij houdt van een -letje*, pretje.
Lollar'den (R.-K. *broeders-ziekenverplegers*), m. mv. zie Cellebroers.
Lol'len (*schreeuwend zingen of praten*), ik lolde, heb gelold; **-ler,** m. -s.
Lol'len (*zich op een stoof warmen*); **lollepot** (*vuurpot*), m. -potten. gmz.
Lol'lepot (*vuurpot, waarbij men lolt* d.i. *babbelt*), m. -potten. gmz.
Lom (*zwemvogel aan onze N. kust, duikerhoen*), m. -men.
Lom'bard, lom'berd, m.; zie **Lommerd.**
Lom'barden, lom'berden; zie **Lommerden.**
Lom'bong (O.-I. *padieschuur*), m. -s.
Lom'mer (uit *lomber*, Fr. *l'ombre*: de *schaduw van een boom*), o. gmv.; *in het - der linden, in het koele -.*
Lom'merachtig (*lommerig*), bn.; *een - laantje*, schaduw-duisterig.
Lom'merd (uit *lomberd, lombard*: iem. uit Lombardijë, in N.-Italië, die in den vreemde een geldkantoor hield; later *bank van leening, pandjeshuis*), m. -s.
Lom'merden (*dikwijls van den lommerd gebruik maken*), ik heb gelommerd.
Lom'meren (*in het lommer zitten*), ik heb gelommerd; **-ing,** v. gmv.
Lom'merig (*schaduwrijk*), bn.; *een -plekje.*
Lomp (*versleten lap*), v. -en; *in -en gekleed.*
Lomp (*het tegengestelde van sierlijk, elegant*, d.i. *plomp, onbehouwen, onbeholpen*), bn. en bw.; *een -e aanmatiging.* (C.O.); -er, -st; **-heid** (*lompe daad, ruwheid*), v. -heden.
Lomp (*aalpuit, kikkervisch, slijmvisch*), v. -en.
Lom'pen (den. van *lomp*, plomp, d. i. iem. als een *lomp* behandelen), enkel in den infin.: *Ik laat mij door jou niet -!* gmz.
Lom'perd (*domoor*), m. -s; ook: *Lom'perik.*
Lon'den (aardr. *hoofdstad van Engeland, grootste stad der wereld met 5½ millioen inwoners*), o. gmv.
Long (*ademhalingswerktuig*), v. -en.
Long'fellow, Henry, 1802—'82, voornaam Amerikaansch dichter.
Longitu'de (*geographische lengte*), v. (g = g).
Longitudinaal' (*in de richting der lengte, overlangsch*), bn. en bw.; *de -ale trillingen van den ether.* (g = g).
Lonk (*schuinsche blik, knipoogje*), m. -en.
Lon'ken (*eenigermate scheel zien*; ook *toelonken*), ik heb gelonkt; **-er,** m. -s; **-ster,** v. -s.
Lont (*los ineengedraaid, zeer brandbaar koord*), v. -en; *de - van een kanon*; zegsw. - *ruiken*, onraad bespeuren, de brandende lont der politiemannen ruiken, d.i. hun nabijheid.

Lon'tarpalm (O.-I. *palm met hoogen stam, waaierpalm: levert suiker, stroop en gist*), m. -palmen.

Loo (*bosch, hout, bosschage*), o.; in samenstell.: *Hengeloo, Almeloo, Venloo*, enz.; ook: *boschrijke vlakte.*

Loo, o.; aardr. *het* -, koninklijk lustoord bij Apeldoorn (Gelderland).

Loo'chenen (verwant met *liegen: ontkennen*), ik heb geloochend; *de waarheid* -, d. i. niet erkennen; *alle schuld* -, heeten liegen; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Lood (*metaal*), o. gmv.; *iets weegt zoo zwaar als* -, d. i. zeer zwaar; *met - in de schoenen* (*ook met looden schoenen*) *aankomen*, d. i. onwillig, schoorvoetend; zegsw. *dat is - om oud ijzer*, 't is even weinig van beteekenis of waarde, die ruil levert geen voor- of nadeel op; *die paal staat uit het* -, d. i. niet loodrecht; *die muur staat in het* -, staat rechtop, *staat uit het* -, staat schuin, is overhangend.

Lood (*D.G.*), o. -en; *een - kaneel, 0.01 K.G.*

Lood'aarde (*een soort van looderts*), v. gmv.; *roode* -.

Loo'den (*van lood*), bn.; zegsw. *met - schoenen gaan, aankomen*, d. i. met onwil, met tegenzin, met angst.

Loo'den (*peilen*), ik loodde, heb gelood; *de diepte* -; **-er,** m. -s; **-ing** (*peiling*), v. -en.

Lood'foelie (*loodlaag op spiegelglas*), v. gmv.

Lood'gieter (*werkman, die lood verwerkt en smelt*), m. -gieters; **-gieterij',** v. -en.

Lood'glans (*zwavellood, looderts*), o. gmv.

Lood'glit (*geel loodoxyde*), o. gmv.

Lood'je (*looden schijfje als bewijs van betaling*), o. -s; zegsw. *hij moest het - leggen*, hij moest betalen, fig. hij kreeg de schuld, moest het gelag betalen.

Lood'kleur (*de kleur van lood*), v. gmv.; **-ig** (*blauwachtig grijs*), bn. en bw.

Lood'lijn (*rechtstandige lijn, ook lijn om te looden*), v. -lijnen; **-lijnig** (*loodrecht*), bn.

Lood'oxyde (*lood-roest*), o.; zie Oxyde.

Lood'recht (*te-lood, rechtstandig*), bn.

Loods (verkort uit Eng. *loadsman*, stuurman: *gids ter zee om schepen in en uit een haven te brengen*), m. -en.

Loods (Fr. *loge*, tent, *houten bergplaats*), v. -en; **-je,** o. -s.

Lood'sen (*een schip uit of in zee brengen*), ik loodste, ik heb geloodst; *een schip in de haven* -; **-geld,** o. -en; **-kotter,** m. -s; **-wezen,** o. gmv.

Loods'mannetje (*makreelachtig zeevischje, van 20—30 cM., gezel en vriend van den haai, dat als deze om het afval de schepen in den Atlantischen Oceaan volgt*), o. -s.

Lood'suiker (*verbinding van azijnzuur met loodoxyde*), v. gmv.

Lood'wit (*koolzuurlood als wit poeder: witte verfstof*), o. gmv.

Loof (*mat, moede*), bn.; *iem. -maken: ik zal het al wie Jan Salie opnemen - maken.* (Potg.), gew. en w. i. g.

Loof (*gebladerte*), o. gmv.; *- van aardappels*, zie *Lof*; **-dak,** o. -en.

Loof'hut (*Israëlietische feesthut*), o. -hutten; ook: *Looverhut.*

Loof'huttenfeest (*Israëlietisch feest, in 't begin van October*), o. -feesten; het - is een herinnering aan den zwerftocht door de woestijn en het wonen onder tenten; zie Deut. 16 : 13—15.

Loof'stil (*bladstil*), bn. w. g.

Loof'werk (*lofwerk, versierselen in den vorm van bladeren*), o. gmv.

Loog (*scherpzoute en bijtende alcali, waschwater met loogzout vermengd*), v. gmv.

-loog (bastaarduitgang), vormt mann. persoonsnamen als in: *theoloog, geoloog, entomoloog, ichtyoloog.*

Loo'gen (*in loogwater zetten*), ik heb geloogd; *katoen, linnen, hennep* -, met loogzout behandelen; **-ing,** v. gmv.

Looi (*run*, d. i. gemalen eikenschors), v. gmv.

Looi'en (*leder bereiden met looi*), ik looide, ik heb gelooid; **-er,** m. -s; **-erij',** v. -en; **-kuip,** v. -en; **-stof,** v. gmv.

Look (*een lelieachtige plant*), o. gmv.; *huis-, knof-*; zie Ajuin, Ui; **-saus,** v. -en.

Loom (verwant met *lam: traag*), bn. en bw.; *met loome schreden*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Loo'mig (*loom*), bn. en bw.; **-heid,** v. gmv.

Loon (*vergelding voor aanwending van lichaamskracht, kunde*, enz., *bezoldiging*), o. -en; *het - kan in geld en in natura worden uitbetaald*; zegsw. *- naar werk*, vergelding naar verdienste; *'t is zijn verdiende* -, hij krijgt, wat hem toekomt (ongunstig); *Ondank is 's werelds* -.

Loon (*een soort van duikereend der Hudsonrivier in Noord-Amerika*), m. lonen.

Loo'nen (*vergelden, betalen*), ik heb geloond; **-er** (*belooner*), m. -s; **-ing** (*belooning*), v. -en; **-heer** (*die laat werken, werkgever*), m. -heeren, w. g.

Loon'stelsel (*dienstverhouding, waarbij de arbeider tegen loon zijn krachten of diensten ten beste geeft aan een ander*), o. gmv.

Loon'tje, o.; zegsw. *- komt om zijn boontje*; hetzelfde als: *Boontje komt om zijn* -, zie Boon.

Loop (*gang*), m. gmv.; *de - van een rivier, de - der hemellichamen, de - der zaken, de - der natuur, op den - zijn, de paarden zijn op den* -, d. i. op hol; scherts. *zijn verstand is op den* -, hij is niet snugger.

Loop (*buis of roer van een vuurwapen*), m. -en; *de - van een geweer, van een buks, van een revolver*; *een getrokken* -, met spiraalvormige groeven, die den kogel een wentelende beweging geven.

Loop, lo'pe (*zekere oude Friesche inhoudsmaat*), v. lopen; *een - koren, een - zout, een - appelen.* vero.; ook landmaat van 50 roeden.

Loop'baan (*loopkring der hemellichamen*); v. -banen; fig. levensweg, carrière.

Loo'pen (*gaan*), ik liep, ik heb en ben geloopen; *laat dit maar* -, bemoei er u niet mede; *den drempel ergens plat* -, zeer dikwijls ergens komen; *met het hoofd tegen den muur* -, onzinnige pogingen doen; *het vuur uit de zolen* (ook *sloffen*) -, zeer hard loopen, erg zijn best doen; *het loopt in het riet*, in de war; zegsw. *loop naar de pomp*, een verwensching voor: *loop heen, hoepel op*; *een -je met iem. nemen*, hem voor den gek houden, hem beetnemen.

Loo'pend (*in beweging, in gang*), bn.; *het -e jaar, de -e week of maand*; *- schrift*, vlug schrift (niet-*staand*); *de -e prijs*, de marktprijs; *de -e rente*, nog te innen rente *een - vuur*, een snel veldwinnend vuur.

Loo'pense (*oude Bredasche vlaktemaat*, ± $^{2}/_{5}$ H.A. of 0.4305 H.A.), v. -n.
Loo'per (*boodschaplooper*), m. -s; *hij is - op dat kantoor*; *de -s der smeden*, sleutels, die op alle sloten passen; *de - der trap*, smal kleed, tapijt; *de -s van een haas*, de pooten.
Loo'per (O.-I. *dienaar, die vóór het rijtuig uit loopt*), m. -s.
Loop'graaf (mil. *een zigzagswijze in den grond gegraven loop of gang om de belegerde vesting te kunnen naderen*), v. -graven.
Loop'-in-'t-lijntje (*jonge scheepsjongen*), m. -lijntjes.
Loop'jongen (*boodschapjongen*), m. -s; **-meisje**, o. -s.
Loop'je (*kunstgreep*), o. -s; *ik weet er wel een - op*; zegsw. *hij wil een - met ons nemen*, ons voor den mal houden.
Loop'knecht (*boodschaplooper in een groote zaak of winkel*), m. -s; in 't Vl. Kommies.
Loop'molen (*in de katoenspinnerij de loopende spinmolen*), m. -molens.
Loop'plaats (mil. *exercitie-plaats*), v. -en. vero.; *ook Mijntje.... gaat naar de - meê*, (Staring). vero.
Loop'plank (scheepst. *plank van boord naar den vasten wal*), v. -planken.
Loor (evenals *leur*, in *te leur* van denzelfden stam als *verliezen*); zegsw. *te - gaan*, verloren gaan, op niets uitloopen,
Loos (verwant met *verliezen*: *vrij, los, ledig*), bn.; *een looze noot, looze beukenoten*; bij uitbr. *een looze deur, een looze zoldering*, niet werkelijk; fig. *een looze boodschap*, d.i. een gemaakte boodschap; spraakk. *een - onderwerp*, b.v. *het rookt hier*; *een - lijdend voorwerp*, b.v. *hij gilt het uit, hoe maakt gij het?*
Loos (*listig, sluw*), bn. en bw; **-heid**, v.
-loos, achtervoegsel, verwant met *verliezen*, b.v. *kinderloos, ouderloos, hopeloos, eerloos*, d.i. niet hebbende; *reddeloos, stoorloos, duldeloos, werkeloos*, zonder te doen, wat de stam uitdrukt.
Loos (scheepst. *waardeloos*), bn.; *een looze streng, looze zeilen*; ook wat dient tot sparing van het bestaande: *looze poorten*, borden, waarmede men de geschutpoorten afsluit.
Loos'pijp (scheepst. *afvoerbuis*), v. -pijpen.
Loot, tot (*boomscheut*), v. loten; -je, o. -s.
Loo'ver (eig. meerv. van *loof, bladerkroon, het groene loof der boomen*), o. -s, -en.
Loo'verhut (*Israël. loofhut*), v. -hutten; *Starings fraai gedicht*: *De Israëlietische -*.
Loo'vertje (*blaadje of schilfertje bladgoud*), o. -s; *een muiltje met zilveren -s bezet*; *een rood rokje met gouden -s*.
Loo'zen (den. van *loos*: *loslaten*), ik loosde, heb geloosd; *een zucht -, het water -*; *iemand -*, wegsturen; *rivieren, die in zee -*, uitmonden; **-ing**, v. -en.
Lo'pe, v. -n; zie **Loop**.
Lor (*oude lap*), v. lorren; fig. *beuzeling*, ook *onbeduidend persoon*: een - van een vent.
Lord (*manstitel van den hoogen adel in Engeland*), m. -s; *het huis der -s*; zie Mylord.
Lor'ding (scheepst. *driedraadsch zwaar geteerd garen tot bekleeding der kabels, gemaakt van oud touw*), v. -s; zie Schiemansgaren.
Lord'-luitenant (*titel van den onderkoning van Ierland*), m. -luitenants.
Lord'-ma'yor (*titel van den burgemeester van Londen, Dublin en York*; *de anderen heeten eenvoudig Mayor*), m. mayors. (y = j).
Lord'schap (*waardigheid van Lord*), o. gmv.
Lord'schap (*aanspreektitel*), v. b.v. *Uwe -*.
Lorgneeren (*begluren, bespieden door een kijkglas*). (gn = nj).
Lorg'net' (*oogglas, tuurglas, knijpbril*), o. -ten.
Lorgnon' (*oogglas voor één oog*), o. -s.
Lo'ri (*kleine aai op Ceilon*), m. -'s.
Lo'ri (Eng. *lory*, uit het Maleisch: *lori, loeri*, naam van een vogel op de Molukken: *fraaie papegaai der Molukken*), m. -'s.
Lor'keboom (*een soort van pijnboom*), m. -en; ook: *Lork, Lariks*.
Lor'kenlaan (*laan van lariksen*), v. -lanen.
Lor're (*papegaai, als vocatief*), v.: *Hoe zit jij daar zoo te druilen, -?* (C. O.); zie **Lorretje**.
Lor'regoed (*prullegoed*), o. gmv.
Lor'rekraam (*kraam met rommel*), v. -kramen.
Lor'ren (*bedriegen, bedotten*), ik heb gelord.
Lor'rendraaien (*smokkelen op vreemde kusten*), ik heb gelorredraaid; fig. bedriegen; **-draaier** (*smokkelaar*), m. -s; **-draaierij'** (*bedriegerij*), v. -en.
Lor'retje (*papegaai*), o. -s; zegsw. *hij is van - gepikt* of *getikt*, onnoozel, niet te best wijs.
Lor'rewerk (*knoeiwerk*), o. gmv.
Lor'rie (*arbeiders-wagentje op spoorwegen*), v. -s; *een - wordt al trappende of met een hefboomstang over de rails gedreven*.
Lor'rig (*nietswaardig, onbeduidend, knoeierig*), bn.; -er, -st; *- werk*.
Lors (*slordige, achtelooze vrouw*), v. -en. w. g.
Lo'rum, v.; zegsw. *in de - zijn*, in de war, verbijsterd.
Los (*lynx, katachtig roofdier*), m. -sen.
Los (*vrij, ontslagen*), bn. en bw.; -ser, -t.
Los (*niet vast, vrij*) bn.; in samenstelling met het werkwoord aaneen te schrijven; *losbarsten, losbranden, losgooien*, enz.; al deze w.w. zijn scheidbaar.
Losban'dig (*ongeregeld*), bn.; **-heid**, v. gmv.
Los'barsten (*barstende losgaan*), het barstte -, is -gebarsten; **-barsting** (*ontploffing*), v. -en; ook: *Losbersten*: het borst -, is -geborsten.
Los'bol (*doordraaier, zwierbol*), m. -bollen.
Los'branden (scheepst. *afschieten afvuren*), ik brandde -, heb -gebrand; *een kanon -, een geweer -, zij branden er op -!*
Los'geld (*afkoopgeld*), o. -gelden.
Los'gooien (scheepst. *snel losmaken*), ik gooide los, ik heb -gegooid; *de kabels -*.
Los'hoofd (*iemand, die lichtzinnig is*), m. en v. -hoofden; **-ig** (*loszinnig*), bn.
Los'jes (*vluchtig*), bw.; *een tribune - in elkaar timmeren*, licht; zegsw. *ergens - over heen loopen*, d. i. iets zonder veel nadenken doen.
Loslip'pig (*gaarne sprekende, niet kunnende zwijgen*), bn.; *de -e Fransche minister van marine*, kleine geheimen zeggende.
Los'plaats (scheepst. *werf* of *kaai, waar goederen gelost worden*), v. -plaatsen.
Los'prijs, m. -prijzen; zie Losgeld.
Los'sen (den. van *los*, niet vast; d. i. *vrij maken*), ik loste, heb gelost; *een schip -*, ontladen; *een kanon -*, afschieten; *panden in den lommerd -*, afbetalen en zoo terugkrijgen; *een schuld -*, afbetalen; *het roer -*, d. i. loslaten.
Los'spil (scheepst. *draagbaar gangspil*), o. -spillen.

Lot (*loterijbriefje*), o. loten; *een heel -, een half -*, fig. *het hoogste -*, de eerste prijs; lotje en lootje, o. -'s.
Lot (*levenstoestand, bestemming, noodlot*), o. gmv.; *een hard -; het - der armen.*
Lot (*boomscheut*), o. loten; meer: **Loot.**
Lot (*belasting, schatting, tol, in oude dagen*), o.; zie Schot.
Lo'teling (*jongeling, die gaat loten, of zich vastgeloot heeft*), m. -en; zie Recruut.
Lo'ten (*een lot of nummer trekken*), ik lootte, heb geloot; *mijn zoon moet heden - voor de militie, een koek -*, door loten verkrijgen; *de gelote koek.*
Loterij' (Fr. *loterie, kansspel*), v. -en; *in de - spelen*; **-briefje,** o. -s.
Lot'genoot (*persoon, die ons lot deelt*), m. en v. -en; vr. ook: **-e.**
Lot'geval (*avontuur*), o. -gevallen; *de -len van Klaasje Zevenster*, door J. v. Lennep.
Lo'ting (*het loten*), v. -en; mil. *in de - zijn gevallen*, dienstplichtig zijn.
Lot'je, ook **Lor'retje,** o.; zegsw. *hij is van - getikt* of ook: *van lorretje gepikt*, hij is niet wel bij 't hoofd, hij is mal.
Lot'to (*lottospel, kienspel, nommer- of getallenloterij*), o. -'s; **-spel,** o. -len.
Lo'tus (*waterlelie*), m. -sen; *de - was in oud-Egypte het zinnebeeld der heiligheid; de - bevat geneeskrachtige sappen; de - is ook in Indië verspreid: drijvende bloemenperken, door de -planten gevormd op Java.* (Veth).
Louis (mansnaam: *Lodewijk*; ook *een Fransche goudmunt*, ± *f* 11.50), m.; lees: *loe-ie'.*
Lou'pe, loup (Fr. *hand-vergrootglaasje*), v. loupen. (ou = oe); soms: *Loep.*
Lour'des (aardr. *Fransch stadje in de Hautes-Pyrénées, vermaarde* R.-K. *bedevaartplaats*), o.; *een bedevaart naar -.* (ou = oe).
Lour'deswater (R.-K. *water uit de miraculeuze bron van Lourdes in Zuid-Frankrijk*), o. gmv.
Lou'ter (*onvervalscht, zuiver, rein*), bn. en bw.; *- goud, de -e waarheid; het was - ijs*, niets anders dan; **-heid,** v. gmv.
Lou'teren (*zuiveren, reinigen*), ik heb gelouterd; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Lou'tre (Fr. dierk. *otter, vischotter, zeeotter*), m. -s; *de huid van den - levert een kostbaar pelswerk; in Petersburg draagt men dit als kragen en mouwopslagen van heerenjassen; een mof van -, een boa van -.* (ou = oe).
Lou'vre (aardr. *het oude koninklijke paleis te Parijs, thans rijks-museum*), o. (ou = oe).
Louw (*de zeelt*), v. -en. gew.
Louw'maand (eig. *Looimaand*, komende na de Slachtmaand: *le maand, Januari*), v.
Lo'ven (den. van *lof: prijzen*) ik loofde, heb geloofd; zegsw. *- en bieden*, een prijs, zijn waar hoog lovende, vragen (dit doet de verkooper), en op dien prijs afdingen (dit doet de kooper); *de Godheid -*, d.i. verheerlijken, danken, prijzen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. gmv.
Loyaal' (*getrouw, oprecht, wettig, braaf, rechtschapen; rond en eerlijk*), bn. en bw.
Loyaliteit' (*getrouwheid, of gehoorzaamheid aan wet en plicht*), v. gmv.
Loyo'la, de H. Ignatius de, 1491—1556, *in Spanje: stichter van de orde der Sociëteit van Jezus of die der Jezuïeten.*
Lub, lub'be (*plooisel, manchet*), v. lubben.
Lu'cas, St., *Evangelist, patroon der schilders; de broeders van St. -*, schilders-gild.
Lucer'ne, luzer'ne (*Fransche klaver*), v. gmv
Lucht (*dampkringslucht*), v. -en; *de - klieven*, snel vliegen; *in de - laten springen, vliegen*, opblazen; *kasteelen in de - bouwen*, dwaze plannen vormen, zie Kasteel; *iets uit de - grijpen*, d.i. verzinnen; *een gat in de - slaan*, hoogst verwonderd doen; *een andere - opzoeken*, d.i. klimaat; zegsw. *in de - schermen*, in 't wild schermen, dwaselijk zich te weer stellen, veel en ijdel praten; *uit de - vallen*, plotseling en onverwacht komen: *mijn vriend kwam als uit de - gevallen; een -je scheppen*, wat frissche lucht inademen, een kleine wandeling doen, *- geven aan*, uiten, ruimte geven, ontlasten, bv. aan woede, verdriet, smart, vreugde, blijdschap, droefheid, enz.
Lucht (*geur, reuk, stank*), v. -en; *een - van zwavel, van tabak, van gebraden vleesch, een slaap-, een school-*, enz.; *de hond kreeg de - van 't wild*, bespeurde het; *de - van iets krijgen.* iets bespeuren, iets vermoeden, lontruiken.
Lucht, bn.; *een - huis, een -e kamer*, licht, vroolijk; *iets - opnemen*, licht, gemakkelijk; *met -en zwier*, los, *een -e dans*, gemakkelijk en licht. vero.
Lucht'bad (*het aan de lucht blootstellen v. h. naakte lichaam*), o. -baden; zie Zonnebad.
Lucht'bal, m. -ballen; **-ballon,** m. -s; **-bol,** m. -len.
Lucht'band (*holle wielband van caoutchouc om een rijwiel*), m. -en.
Lucht'dicht (*geen lucht doorlatende*), bn.; *een -e sluiting*; zie Hermetisch.
Lucht'druk (*zwaarte of persing der lucht*), m.
Luch'ten (den. van *lucht: aan de frissche lucht blootstellen, in de lucht brengen om op te frisschen*), ik luchtte, heb -lucht; *het beddegoed -, kleedingstukken in 't voorjaar -; een vertrek, een school -.*
Luch'ten (*zwavelen*), ik heb -lucht; *een wijnvat -.*
Luch'ten (fig. *lucht geven aan, voor den dag halen, uiten*), ik luchtte, heb -lucht; *zijn hart -*, een drukkend iets aan een vriend openbaren; *nieuw opgedane kennis te - hangen*, uitstallen, er mee pronken.
Luch'ten (*de lucht van iets hebben, ruiken*); zegsw. *iem. niet mogen - of zien*, zijn nabijheid niet kunnen verdragen, eig. hem kunnen ruiken noch zien.
Luch'ter (verwant met *lichten: kandelaar, lantaarn*), m. -s; *Vrouw, reik den -.* (B. ter Haar).
Lucht'geest (fab. *sylphide*), m. -geesten.
Lucht'hart (*vroolijke Frans*), m. en v. -en.
Lucht'hartig (*opgeruimd*), bn.; **-heid,** v.
Luch'tig (afleid. van *lucht*), bn. en bw.; *een -en toon aanslaan.* (V. Lov.), luchthartig, vroolijk, opgewekt; *zij moest er toch niet - over denken.* (C.O.), losjes, licht; *dat kind is - gekleed*, dun, licht; *ergens - over heen loopen*, losjes; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Lucht'kasteel (*hersenschim, droombeeld*), o. -kasteelen; zegsw. *-kasteelen bouwen*; zie Kasteel.
Lucht'kolom (*hoogte van lucht boven eenig vlak*), v. -kolommen.
Lucht'perspomp (nat. *toestel*), v. -pompen; de - dient om de lucht in een ruimte te verdichten, b.v. de fietspomp.
Lucht'pomp (*natuurk. toestel*), v. -pompen

de - dient om de lucht in een ruimte te verdunnen, werd in 1650 te Maagdenburg uitgevonden ; **-pompklok** (*glazen stolp eener luchtpomp*), v. -klokken.
Lucht'reiziger (*persoon, die een luchtreis per ballon doet*), m. -s; **-ster,** v. -s.
Lucht'scheepvaart (*het varen of zweven door de lucht in het bootje a. e. ballon*), v. gmv.
Lucht'schip (*het bootje, aan den luchtballon hangende*), o. -schepen.
Lucht'schipper (*bestuurder of kapitein van een luchtballon*), m, -s; ook Aëronaut.
Luchts'gesteldheid (*klimaat*), v. gmv.
Lucht'spiegeling (*luchtverschijnsel in de woestijn*; ook *fata-morgana geheeten*), v. -spiegelingen.
Lucht'streek (*elk der vijf aardgordels, begrensd door de poolcirkels en de keerkringen*), v. -streken; *de beide koude -streken, de beide gematigde -streken, de heete of verzengde* -; zie Zone.
Lucht'stroom (*krachtige beweging der dampkringslucht*), m. -stroomen.
Lucht'vaart (*vaart of tocht met een luchtballon*), v. -vaarten.
Lucht'verheveling (*luchtverschijnsel*; *al wat in den dampkring op te merken is*), v. -verhevelingen; *regen, sneeuw, onweer enz. zijn -verhevelingen.*
Lucht'vochtmeter, m. -s; ook **Hygrometer.**
Luchtvor'mig (*gasvormig*), bn.; *-e vloeistoffen,* gassen.
Lucht'weegkunde, v.; zie **Aërostatica.**
Lucht'wortels (*bijwortels, welke voedsel uit de lucht opnemen, als bij den klimop*), m. mv.
Luchtzin'nig (*vroolijk, luchthartig*), bn. en bw.; *dat is -e taal; - spreken.* w. i. g.
Luci'de (*helder, klaar*), bn.; *een krankzinnige heeft soms - oogenblikken.*
Luciditeit' (*helderheid, klaarheid*), v. gmv.
Lu'cifer (eig. *lichtdrager, de naam van den vorst der duivelen*; *de morgenster of de planeet Venus*), m. -s.
Lu'cifer (*strijkzwavelhoutje*), m. -s; **-fabriek,** v. -en: de grootste -fabriek is de Vulcan te Tidaholm in Zweden, productie 900 duizend doosjes per dag; *eerst omstreeks 1845 vervaardigde men roode phosphorkoppen.*
Lucratief' (*winstgevend, voordeelig*), bn.; *een -ieve betrekking*; -tiever, -st. (c = k).
Luc'tor et emer'go (*ik worstel en houd het hoofd boven water*): op het Zeeuw. wapen.
Lucul'lus (*lekkerbek, fijnproever, naar den rijken Romein van dien naam, gestorven ± 57 v. C.*), m. -sen. (c = k).
Ludolphiaansch', bn.; *het - getal,* het getal *pi* = 3.1415926... door Ludolf van Keulen in 35 decimalen berekend, 1586.
Lugu'ber (*treurig, akelig, afschrikwekkend*), bn. en bw. (g = g).
Lugubriteit' (*treurigheid, naarheid, somberheid*), v. gmv. (g = g).
Lui (verkort uit *luiden, lieden*), m. mv.; *boeren-, burger-*; **-tjes,** o. mv.
Lui (*traag, loom, vadsig*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.: spreekw. *-heid is des duivels oorkussen*; zie Ledigheid.
Lui'aard (*zeer lui mensch*), m. -aards.
Lui'aard (*aai* of *ai*), m. -aards; *de - is een tandenloos zoogdier in Brazilië*; *ook in Artis te A'dam heeft men twee -s*; *de - heeft vier pooten, met drie of met twee vingers om te klimmen*; *de - heet ook traaglooper.*
Lui'bak (*luiaard*), m. en v. -bakken. gmz.
Lui'bakken (*luieren*), ik -bakte, ik heb geluibakt. gmz.
Lui'buis (*luiaard*), m. -buizen. gmz.
Lui'buizen (*luieren*), ik -buisde, heb -luibuisd.
Luid (verwant met *luiden*: b.v. *naar - van,* d. i. naar den inhoud van.
Luid (verwant met *luiden*: *duidelijk of zeer hoorbaar*), bn. en bw.; *een - getier*; *- roepen*; luider, (het) luidst.
Lui'de (*zeer hoorbaar*), bw.; *hij sprak -.*
Lui'den (*de kerkklok trekken*), de klok luidde, heeft geluid; **-er** (*klokluier*), m. -s; ook: **Luien.**
Lui'den, lui (*menschen*), m. mv.; zie **Lieden.**
Lui'dend (*klinkend*), bn.; *een -e bel.*
Lui'dens (*volgens, overeenkomstig*), vz.; *- artikel 160 van het Burgerlijk Wetboek is de man het hoofd der echtvereeniging,* krachtens.
Luid'keels (*met luide, krachtige keel of stem*), bw.; *- roepen.*
Luidruch'tig (*met geraas, rumoerig, met luid getier*), bn. en bw.; **-heid,** v. -heden.
Lui'en (*luiden*), het luit al, het luide al, het heeft al -luid; **-er** (*klokkenluider*), m. -s.
Lui'er (*kinderdoek*), v. -s; ook Luur.
Lui'eren (*lui zijn, dagdieven*), ik heb geluierd.
Lui'erstoel (O.-I. *lange rieten stoel, chaise-longue*), m. -stoelen.
Lui'fel (*uitstek, afdak, uitbouw aan den voorgevel*), v. -s.
Luik (afleiding van *luiken,* sluiten: *blind*), o. -en; *een zolder-, een kelder-*; *de -en van een schip,* dekplanken.
Lui'ken (*sluiten, dichtdoen*), ik look, heb geloken; *geen slaap look haar oogen.* (Tollens); *de moede dag look het oog.* (Beeloo); *met geloken oogen*; zie Oogluikend.
Luikerwaal' (*iemand uit de provincie Luik*), m. -walen.
Luikerwaalsch' (*de taal van een Luikerwaal*), o.; zie Koeterwaalsch.
Lui'lak (*luiaard*), m. en v. -lakken.
Lui'lak (*in sommige streken vinden de langslapers dit woord daags vóór Pinksteren op hun deuren geschreven*), m. en v. gmv.
Lui'lakken (*blijven luieren*), ik heb geluilakt.
Luilek'kerland (*denkbeeldig land van weelde,* d. i. *waar men lui en lekker kan leven*), o. gmv.; *- heet ook het land van Kokanje of Cocagne.*
Luim (*gemoedsgesteldheid*: *vlaag, gril, kuur*), v. -en; *in goede -, in kwade - zijn.*
Lui'men (*loeren*), ik heb geluimd; *op zijn - liggen,* loeren op iets, op de loer liggen: *Heintje Pik (de duivel) lag op zijn -.* (Staring).
Lui'mig (*grappig, geestig*), bn.; **-heid,** v.
Luip (verwant met *gluipen*: *luim, loer*), m. gmv.; *op zijn -en liggen,* op de loer liggen.
Lui'paard (Lat. *leopardus*: *panterachtig roofdier*), m. -en; zie Liebaard.
Lui'pen (*loeren, gluipen*), ik heb geluipt.
Lui'perd (*bespieder, gluiperd*), m. -s; *hij is een -,* een valsch, huichelachtig mensch.
Luis (*woekerdiertje, snavel-insect*), v. luizen.
Luis'ter (Fr. *lustre*: *schittering, glans*), m. gmv.; *de - der zon, de - der diamanten*; *de - v. h. Rijk.*
Luis'teren (*oplettend hooren naar iets*), ik heb geluisterd; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. w. g.

Luis'terrijk (*schitterend*), bn.: *een - feest, een -e overwinning*; bw.: *een feest - vieren.*
Luis'tervink (*iem., die iets afluistert of beluistert*), m. en v. -vinken; *-vinken deugen niet!* (Potg.)
Luit, lui'te (*snarenspeeltuig met peervormig bodemvlak in den vorm v. e. schildpad*), v. luiten; *de -e, die haar* (*Jannetjes*) *vingeren zoo zoet tokkelden.* (Potg.)
Lui'tenant (*plaatsvervanger*), m. -s; *hij is - bij de infanterie, bij de marine*, officier van lageren rang, vervangend den kapitein; **-ssterren** (*distinctief van rang, de 1e luiten. heeft er 2 aan elke voorzij van zijn halskraag, de 2e luiten. idem 1*), v. mv.
Lui'tenant-adjudant' (*luitenant en adjudant v. d. kapitein*), m. luitenants-adjudanten.
Lui'tenant-admiraal' (*plaatsvervangend admiraal*), m. luitenant-admiraals.
Lui'tenant-chinees' (O.-I. *Chinees, één rang langer dan kapitein-chinees*), m. -chineezen.
Lui'tenant-generaal' (*veldheer, plaatsvervangend generaal*), m. luitenant-generaals.
Lui'tenant-ingenieur' (mil. *luitenant èn ingenieur*), m. luitenants-ingenieurs.
Lui'tenant-kolonel' (*plaatsvervangend kolonel, overste*), m. -kolonels.
Lui'tenant-ter-zee (*marine-luitenant*), m. luitenants-ter-zee.
Lui'wagen (*vloerschrobber*), m. -wagens.
Lui'wammes (scheldn. *luiaard*), m. -mesen.
Lui'wijvengoed (*azijnheffe om koper te schuren*), o. gmv.
Luk (verkorting van: *geluk*), o.; *- of raak*, b.v. antwoorden, d. i. in het wild; *een -je*, o. -s.
Luk'ken (*meeloopen, voorspoedig gaan, goed uitvallen*), het lukte, is gelukt; *het zal wel -.*
Luk'raak (*onzeker*), bn.; *het is -*, eig. als het gelukt, dan is het raak, het gaat in 't wilde, op goed geluk af.
Lul (zeew. *voor- of stagzeil, stormfok*), m. -len.
Lul (*pijp van een brandslang*), v. -len.
Lul'la (*praatvaar*), m. en v. -'s.
Lul'len (verwant met *lollen*: *praten, snappen*), ik heb geluld; **-ler,** m. -s; **-leman** (*lulbroer*), m. -en; **-lepraat,** m.: -jes, o. mv. plat of gmz.
Lul'lepijp (*slangpijp, lul*), v. -en.
Lullifica'tie (*beuzel-gepraat*), v. -s. gmz.
Lumière, uitvinder van de kleuren-photographie, te Parijs.
Lumie'ren (*aanbreken, krieken*), o. gmv.; *het - van den dag*, aanlichten.
Lumineus' (*helder, lichtend, lichtafstralend*), bn.; -euzer; *een - idee*, een prachtige inval.
Lum'me (*nierstuk van een rund*), v. -n.
Lum'mel (uit *lumpel*: *lomperd, onbeschaafde jongen*), m. -s; **-achtig,** bn. en bw.
Lum'melen (*lanterfanten, luieren*), ik heb -lummeld.
Lum'merharst (*achterharst*), m. -harsten; ook: **lummerstuk,** o. -stukken.
Lu'na (*de maan*), v. gmv.; ook de *Maangodin.*
Lunambulis'me (*maanziekte, het slaapwandelen*), o. gmv.
Luna'risch (*de maan betreffende*), bn.; *het sub - dal* (Staring), n.l. het ondermaansche, d. i. onze aarde.
Luna'tie (*de omloopstijd der maan*), v. -s.
Lunatiek' (*maanziek, grillig*), bn.
Lunch (*middagontbijt, twaalfuurtje, het tweede maar warme ontbijt*), o. en v. -en. (ch = tsj), *-room*, zaal om te lunchen. (oo = oe).
Lun'chen (*het tweede ontbijt of de lunch gebruiken, koffie drinken met warm vleesch enz. om 12 uur 's middags*), ik heb -luncht. (ch = tsj).
Lun'deren (bijvorm van *lenteren* (*talmen*), ik heb -lunderd; **-aar** (*draler*), m. -s; **-ing,** v. -en.
Lune de miel' (*de wittebroodsweken van een jong gehuwd paar*), v. gmv.; lees: *mi-el'.*
Lunet', **lunet'te** (*oog- of kijkglas*; mil. *brilschrans eener citadel*), v. lunetten.
Luns (*spie of staafje tegen het rad in een wagenas*), v. lunzen; zie **Lens.**
Lun'teren (*talmen*), ik heb -lunterd; zie **Lunderen.**
Lupi'ne (*vlinderbloemige voederplant*), v. gmv.
Lu'pus (*huidziekte, wolf geheeten*), m. gmv.
Lurf (*slip*), v. lurven; zegsw. *iemand bij zijn lurven krijgen, pakken*, d. i. ruw aantasten, bij den kraag vatten, hem aangrijpen bij de slippen van zijn jas.
Lur'ken (*met kleine teugjes zuigen of drinken*), het kindje heeft gelurkt; **-er,** m. -s.
Lus, v. lussen; zie **Lis.**
Lust (*genoegen, genot*), m. -en; *iets met - doen*; *ergens - of geen - in hebben*; *het is een -*; *ik heb geen - tot iets*, d. i. trek, verlangen; *zijn -en bedwingen*, d. i. hartstochten; *zijn -en boeten*, d. i. zijn zinlijke begeerten, zijn driften voldoen.
Lus'teloos (*zonder lust, ongevoelig, verdrietig*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Lus'ten, het lustte, het heeft gelust; *het lust mij niet*, het behaagt mij niet; *hij doe wat hem lust*, wat hem bevalt, gelieft.
Lus'ten (*houden van*), ik heb -lust; *de hond lust gaarne vleesch.*
Lus'ter (*lichtdrager, kroonkandelaar*), m. -s; ook **Lustre.** (u = uu).
Lust'hof (*pleziertuin, Eden*), m. -hoven.
Lus'tig (*vroolijk, druk*), bn. en bw.; **-heid,** v.; **-jes,** bw.; **-lijk,** bw.
Lus'tre (*glanzige, dunne, heeren zomerstof*), o.; *een - zomerjasje*; ook: **Luster.**
Lus'trum (*tijdruimte van vijf jaren*), o. -s, lustra; **-feest** (*academiefeest*), o. -feesten.
Lust'warande, **-warand** (*lustoord, wandelpark, lusttuin of lusthof, Eden*), v. -waranden.
Lut (*domme vrouw*), v. -ten; *een trage -.*
Lu'ther, Maarten, 1483—1546, te Eisleben, de eerste der Duitsche kerkhervormers.
Lutheraan' (*iemand, die tot de Luthersche kerk behoort*), m. -anen.
Lutheranis'me (*geloofs- en zedenleer, alsook eeredienst der Luthersche gezindte*), o. gmv.
Lu'thersch, bn.; *de -e godsdienst, de -e kerk*; *hij of zij is Luthersch.*
Lut'je (*een weinigje*), o. -s. gew.
Lut'tel (*klein, weinig, gering*), bn. en bw.; *zij vroeg een - brood* (Tollens), *een -e moeite*; *het hielp -*; als zelfst. naamw. o.
Luur (*kinderdoek*), v. luren; *het is nog een kind in de luren*, zegsw. *iemand in de luren leggen*, d. i. hem, als was hij een kind, bedotten, foppen, bedriegen; zie Luier.
Luw (*windstil, beschuttend*), bn.; *de dennen zijn ons bij windvlaag een -e wand.* (Staring).
Lu'wen (*stiller of stil worden v. d. wind*), het heeft -luwd; *het meer bedaart en luwt.* (Bogaers, *Redding*); *zijn ijver is aan 't -* afnemen.

Luw'te (*windvrije plaats*), v. luwten; *in de - der dennen, der duinen.*
Lux'e (*pracht, praalzucht, weelde, overdaad*), v.; **- artikel,** o. -en; **- trein** (*spoortrein met weelderige inrichting van slaap-, diner-, en zitsalon*), m. -en; lees: *luuk'-se.*
Lux'ueus (*weelderig, prachtlievend, rijk*), bn. en bw.; *de -e inrichting eener zeeboot.* (u = uu).
Lux'us (Lat.: *luxe, weelde, overvloed*), m. gmv. (x = ks).
Lyce'um (*middelbare school in Frankrijk en België*), o. lycea, -s.
Lycur'gus, gesch. *wetgever der Spartanen* ± 888 v. C.
Lyddiet' (*felle ontploffingsstof*), o. gmv.
Lymnigraphie' (*meerbeschrijving*), v. gmv. (y = i).
Lym'pha, -phe (ontl. *een heldere vloeistof, uit het bloedvocht ontstaan, bloedwater*), v. gmv. (ph = f).
Lympha'tisch, bn.; *een - gestel,* zwak-bleek.
Lymph'vat (*buisje der lymphe*), o. -vaten.
Lyn'chen (*eigenmachtig, zonder proces vonnissen en dooden; in N.-Amerika tegen het einde der 16e eeuw in zwang gekomen: aldus genoemd naar John Lynch*), ik heb -lyncht; lees: *lin'-sjen*; **lynch'wet** (*volksjustitie*), v. gmv.; **lynch'gerecht** (*volksgerecht*), o. -gerechten. (ch = tsj).
Lynx (*los, roofdier*), m. -en; lees: *links.*
Lynx'oogen (*scherpziende oogen*), o. mv.
Lyon' (aardr. *tweede stad van Frankrijk: zijdeteelt en zijdeweverijen*), o. (y = ie).
Lyriek' (*lierdichtkunst*), v. gmv. (y = ie).
Lyriek' (*lierdichtmatig, lyrisch*), bn. (y = ie).
Ly'risch (*zangerig, tot de lier behoorende*), bn.; *een - gedicht*; eig. subjectieve dichtkunst, als: ode, hymne, cantate, enz.; *het - slot van Da Costa's 25 jaren*; de -e poëzie is de uitstorting van het gevoel van den dichter, zij geeft den indruk weer, door hem in zijn ziel ontvangen door eenige gebeurtenis, enz.
Lyris'me (*hooge en zeer dichterlijke poëzie; subjectieve poëzie; hooggestemde, dichterlijke vlucht*), o. gmv.

M.

M. v. -'s. - De dertiende letter van het alphabet; als Romeinsch getalmerk 1000.
M. - *Magis'ter* (meester); ook Mijnheer, Monsieur.
M. - *Mark* = ± *f* 0.60; zie ald.
M. of **Man.** - *Mani'pulus,* een handvol (op recepten); zie **MP.**
M. A. - *Magis'ter Ar'tium,* doctorandus.
M. A. of **Man. Auct.** - *Ma'nu aucto'ris,* door de hand des schrijvers.
Maatsch., Mij. - *Maatschappij.*
M. A. L. - *Magis'ter ar'tium libera'lium,* meester der vrije kunsten.
Mand. - *Manda'tum, mandaat'*; zie ald.
Marc. - *Mar'cus,* Evangelist.
masc. - *masculi'num,* mannelijk.
Matth. - *Matthe'us,* Evangelist.
m. c. - *Mi'o con'to,* mijn rekening.
M. D. of **Med. Dr.** - *Medici'nae doc'tor,* doctor in de medicijnen, geneesheer.
M.D.S. (op recepten) - *mis'ce, de'tur, signe'tur,* meng, het worde gegeven (en) geteekend.
med. - *medicijnen.*
m. h. d. - *met hartelijken dank.*
m. h. g. - *met hartelijken groet.*
Mej. - *Mejuffrouw.*
Mevr., Mw. - *Mevrouw.*
Mgr., Msgr. - *Monseigneur'* (titel van een prins of van een bisschop of aarts-bisschop).
m. i. - *mijns inziens.*
Mijnh. - *Mijnheer.*
mil. - *militair.*
Mlle. - *Mademoiselle,* mejuffrouw. - *Mlles.* - *Mesdemoiselles,* mejuffrouwen.
M. M. - *Messieurs, Mijne Heeren.*
m. m. of **mut. mut.** - *muta'tis mutan'dis,* de dingen veranderd, die te veranderen zijn.
Mme, Mad. - *Madame,* mevrouw.
M.M. H.H. - *Mijne Heeren.*
M. m. p. - *Ma'nu me'a pro'pria,* met mijn eigen hand, eigenhandig.
M. O. - *Middelbaar onderwijs.*
MP. - *Mani'pulus,* een handvol (op recepten).
Mr. - *Meester* (academische graad).
Mr. - *Monsieur* (Fr.), *Master* (Eng.), mijnheer.
M.S. - *Manuscrip'tum,* handschrift.
M. S. C. - *Manda'tum si'ne clau'sula,* onbepaalde volmacht.
M.U.L.O. - *Meer uitgebreid lager onderwijs.*
muz. - *Muziek.*
M. W. O. - *Militaire Willemsorde.*

Ma (*verkorting van mama*), v. ma's; **maatje.**
Maag (*bloedverwant*), m. en v. magen; *hij heeft vrienden noch magen; hij trok op met man en -; man en - te hulp roepen*; zie Maagschap.
Maag (*orgaan der spijsvertering*), v. magen.
Maagd (*meisje*), v. -en; **maag'deke,** o. -s; in poëzie, *maagdelijn.*
Maagd (sterr. *sterrenbeeld, zesde teeken in den Zodiak of Dierenriem*), v. gmv.
Maag'delijk (*rein, zuiver*), bn.; *de man van het - metaal,* nl. van het zilver (C.O.); *de -e frischheid van den jongen dag.* (J. te B.); *de -e wouden van Ceilon,* nimmer door een menschenvoet betreden; *fossiliën, gevonden in een -en bodem,* in een nimmer omgewoelden grond; **-heid,** v. gmv.
Maag'delijn (dicht. *klein meisje*), o. -s.
Maag'denhonig (*honigzeem, honig zooals zij uit de raat lekt, lekhonig, ongepijnde honig*), m. gmv.; zie Honig of Honing.
Maag'denhuis (*Roomsch weeshuis voor meisjes te Amsterdam*), o. gmv.
Maag'denpalm (*altijd groene, kleine kruipplant met lichtblauwe of witte bloempjes, bloeit in April en Mei*), v. -palmen; *blonde kopjes, met - bekranst.* (Staring).
Maag'denpeer (*een soort van ronde, zoete peer*), v. -peren.
Maag'denwas (*een harsachtige stof, door*

werkbijen uit de knoppen der boomen en planten verzameld om daarmede de openingen van den korf te dichten; witte, zuivere was), o. gmv.

Maag'schap (*magen, familie*), v.; *hij is van mijn -*; (*vermaagschapping, verwantschap*), o.

Maai, v. -en; zie **Made.**

Maai'en (*met de zeis afsnijden*), ik heb gemaaid; zegsw. *Naar men zaait, zal men -*, men zal loon naar werken ontvangen; **-er** (*maaiende man*), m. -s; **-ster,** v. -s.

Maai'veld (mil. *het vlakke terrein buiten, tegen de wallen eener vesting gelegen*), o. -velden.

Maal'voeten (*slecht* d.i. *met uitslaande voeten loopen*), ik heb gemaaivoet.

Maak, v. gmv.; *de schoenen zijn in de -*, zijn onderhanden; **-sel,** o. gmv.

Maal (*keer*), v. malen; echter: *Ditmaal.*

Maal (*kofferzak, brievenzak, linnen zak, waarin de brieven vervoerd worden*), v. malen; *de conducteur, die met de - naar binnen ging* (C.O.); zie **Mail.**

Maal (*eetmaal*), o. malen; *een lekker -.*

Maal (*vlek, teeken*), v. malen; *een moeder-; ijzer-; ijzer- in linnengoed*, roode roestvlek.

Maal'feest (O.-I. *feest bij den aanvang van het malen van het suikerriet*), o. -en; **-riet,** o. gmv.; **-tijd,** m. gmv.

Maal'schap, v. -pen, in Gelderl. gebezigd; zie **Marke.**

Maal'stroom (*draaikolk, wieling*), m. -stroomen; fig. *een - van vermaken, van menschen, van aandoeningen, van overpeinzingen*, d.i. een groote menigte; *van de branding in den -*, van kwaad tot erger; *in den - der revolutie.*

Maal'tand (*kies*), m. -tanden.

Maal'tijd (eig. *etenstijd; middagmaal, feestmaal*), m. -tijden; spreekw. *Dat is mosterd na den -*, dat komt te laat.

Maan (*duister hemellichaam, dat zich om een planeet en met deze om de zon beweegt*), v. manen; spreekw. *Als de - vol is, schijnt ze overal*, als iem. overvloed heeft, rijk is, laat hij het overal blijken.

Maan'cirkel (*tijdvak van 19 jaar, na verloop waarvan de nieuwe en volle manen weder op denzelfden tijd vallen*), m. -cirkels.

Maand ($^1/_{12}$ *deel van 't jaar*), v. maanden.

Maan'dag (eig. *dag der Maan: tweede dag der week*), m. -dagen; **-houden,** op dien dag niet werken maar zwieren, wat in den werkenden stand nog al gebruik is; **-houder,** m. -s; *een blauwe -*, zie aldaar; **-sch,** bn.: *de -dagsche markt.*

Maand'bloeiers (*zekere soort van aardbei*), m. mv.

Maan'delijks, bw.; *zij ontvangen - hun loon*, iedere maand of ieder der maanden.

Maan'delijksch, bn.; *de -e rekening* n.l. die der maand.

Maand'roos (*roos, die elke maand een bloem draagt*), v. -rozen.

Maand'schrift (*boekwerk, dat per maandaflevering verschijnt*), o. -schriften.

Maand'stond (R.-K. *dienst voor een overledene, een maand na zijn dood, of om de maand*), m. -stonden.

Maan'eclips (*geheele of gedeeltelijke verduistering der maan, als de aarde zich tusschen de zon en de maan bevindt*), v. -eclipsen.

Maan'gestalten (*de verschillende schijnvormen der maan*, nl. *Nieuwe Maan, Eerste Kwartier, Vollemaan, Laatste Kwartier*), v. mv.; ook: **Phase.**

Maan'godin, myth. *Luna, Diana.*

Maan'jaar (*jaar, bevattende 12 omloopen der maan om de aarde*), o. -jaren; *het - telt 354 dagen en ruim 8 uur*: de Turken rekenen bij maanjaren.

Maan'kop (*kop of zaadhuisje der papaver*), m. -koppen; (*de papaverplant*), v. -koppen; (*slaapmiddel*), o. gmv.

Maan'licht (*het schijnsel der maan*), o. gmv.; *bij - wandelen; schilderstuk, voorstellende een landschap, beschenen door de maan*, ook, *-lichtje*, o. -s: een keurig -lichtje.

Maans'verduistering (*maaneclips*), v. -en.

Maan'visch (*klompvisch, van ter zijde gezien eirond van vorm*), m. -visschen; *de - is een groote kraakbeenige zeevisch, blauwachtig grijs van kleur, leeft in den Atlantischen Oceaan en in de Middellandsche Zee.*

Maan'ziek (*onder den invloed der volle maan lijdende aan een soort van waanzin, blijkende uit somnambulisme, vallende ziekte*, enz.), bn.

Maan'ziekte (*het slaapwandelen*), v. gmv.

Maar (*lijding*), v. maren; zie **Mare.**

Maar, vgw.: *hij wil wel, - hij kan niet*, doch; *slecht onderwezen mag ze zijn, - dom is ze niet*; bw.: *doe het -; ik heb - één gulden*, slechts, enkel, bloot, louter.

Maar (*beding*), o. maren; *er is een - bij; hou toch op met je maren*, tegenwerpingen, opmerkingen, bezwaren.

Maar, ma're (*nachtmerrie*), v. gmv.; *van de - bereden zijn*, de nachtmerrie hebben. Vl.

Maar'schalk (eig. *staloverste; opperveldheer*), m. -schalken.

Maar'schalksstaf (*symbool der waardigheid van maarschalk*), m. -staven.

Maart (*de 3e maand, Lentemaand*, toegewijd aan *Mars*, god van den oorlog), m. gmv.; *- roert zijn staart; een droge - is goud waard.*

Maart'dagen (*opstand in Weenen in Maart 1848, ook in Berlijn, een gevolg der algemeene volkerenkoorts naar meer vrijheid*), m. mv.

Maar'tensdag, St. Maar'ten (*feestdag op 11 Nov. ter eere van den H. Martinus; jaarmarktdag*), m. -dagen; *de dienstmannen van St. Maarten*, de poorters van Utrecht.

Maartsch, bn.; *de -e buien*, als in Maart, als van Maart; *-e sneeuw, - bier.*

Maas (*ruitvormige opening, oogje in een net*), v. mazen; zegsw. *door de mazen der wet kruipen*, arglistig een wet ontduiken, op listige manier ontkomen aan de bepalingen der wet.

Maas (aardr. *een der hoofdrivieren v. o. land*), v.; *Maastricht en Rotterdam aan de -; in België is de - gekanaliseerd.*

Maas'bal (*eivormige houten bal, waarover het breiwerk gespannen wordt om het te kunnen mazen*), m. -ballen; zie Mazen.

Maat (*spijsgenoot, vroeger: matroos; makker, gezel*), m. -s; *Jan Rap en zijn -*, kameraad.

Maat (*voorwerp, waarmede men meet, meettuig*), v. maten; zie **Maten en Gewichten.**

Maat (Bijbel. ± *13 Liter*), v. maten; zie Matth. 13 : 33.

Maat (*de juiste afmeting*, ook *grootte of omvang*), v. gmv.; *blokjes hout op - zagen; de kleermaker neemt de -, de schoenmaker neemt de - van den voet; deze loteling blijft onder de -; alles met - doen*, zonder te overdrijven.

Maat (metriek. *regelmatige opeenvolging in een versregel van betoonde en onbetoonde lettergrepen*), v. maten; *de - is de hoofdeigenschap van den poëtischen stijl.* Zie **Tweevoetsmaat, Trippelmaat;** ook **Metrisch, Metrum.**

Maat (muz. *indeeling naar tijdruimte; ook door strepen afgebeeld vakje van een muziekstuk*), v. maten; *er zijn tweedeelige en driedeelige maten; bij het spelen in de - blijven; ik moet nog zes maten schrijven.*

Maat'flesch (*flesch van bepaalden inhoud*), v. -flesschen; *electrische -*, toestel tot het meten van de sterkte der lading van een Leidsche flesch; **-glas,** o. -azen.

Maat'jesharing (eig. *maagdekesharing*, d.i. *jonge haring, waarbij de hom of de kuit nog niet aanwezig is*), m.; (*stofnaam*), v. gmv.

Maat'jespeer (*bergamotpeer*), v. -peren.

Maat'klank (*versmaat*), m. -en; zie Rhythmus.

Maat'regel (*schikking, ordening*), m. -en, -s; *zijn -en nemen; een afdoende -*, regeling.

Maat'schap (*gezelschap, vennootschap*), v. -pen; **-pelijk,** bn. en bw.

Maatschappij' (*de menigte of verzameling van gezinnen, die zich onafhankelijk in een staat vormen*), v. -en.

Maatschappij' (*vereeniging tot bevordering van bepaalde belangen*), v. -en; *de - tot Nut van 't algemeen; de - tot Exploitatie van Staatsspoorwegen; - van Weldadigheid (opgericht door generaal Van den Bosch, 1 April 1813, ter verbetering v. d. toestand der lagere volksklasse, telde in 1905 82 afdeelingen en 8608 leden*), zie: **Fredriksoord, Wilhelmina's-oord** en **Willemsoord.**

Maatschappij' (*vennootschap van twee of meer personen, die zich vereenigd hebben met het oog op gezamenlijke winst en deze in evenredigheid van ieders inbreng verdeelen*), v. -en; *de Handel-*; O.-I. *een - oprichten.*

Maat'slag (muz. *beweging tot aanduiding der maat*), m. -slagen; fig. regelmatige beweging, evenredige verhouding.

Maat'staf (*staf, stokje om te meten*, fig. *datgene, waarnaar men iets beoordeelt*), m. -staven; *den - te klein of te bekrompen nemen.* (C.O.)

Maat'stok (muz. *stokje, waarmee de kapelmeester enz. de maat slaat*), m. -stokken.

Mac, m.; een Schotsch woord, dat zoon van bet., doorgaans: *M'.*

Maca'ber (Fr. *den dood betreffende*), bn.; *een - dans*, nl. die der dooden; *iem. heeft het -e denkbeeld gehad, orde te brengen in die menschelijke overblijfselen der Parijsche catacomben.* (c = k).

Macadam' (*granietkiezel, geklopte steen, steenpuin*), o. gmv.; **-weg,** m. -en. (c = k).

Macadamiseeren (*een weg met klein gestooten granietkiezel of steenpuin bedekken, naar de uitvinding van een Schotsch ing nieur, Mac-Adam*, 1756–1836). (s = z).

Macaro'ni (*meelreepen, gekookte deegdraden, een geliefde volksspijs in Napels*), v. gmv.

Macassaar' (*bewoner van Z.-W. Celebes*), m. -aren. (c = k).

Macassaarsch' (*van of uit Macassar, Z.-W. deel van Celebes*), bn.; *-e paarden.* (c = k).

Macas'sarolie (*haarolie van Macassar op Celebes*), v. (c = k).

Ma'cauly, Thomas, Babington, lord, 1800-'59; Eng. geschiedschrijver, criticus en staatsman.

Macchiavel'li, Nicollo, 1469–1527, te Florence, staatsman en geschiedschrijver.

Macchiavellis'me (*staatsleer van Macchiavelli*, te Florence, 1469–1527: *sluwe, arglistige staatkunde, afschuwelijke politiek*), o. (cch=kk).

Macedoi'ne (*een soort van gelei, uit verschillende groenten- en vruchtensoorten bereid; ook wel letterkundig allerlei*), v. -s.

Macereeren (Fr. *inbijten of inweken; mager, week maken*; fig. *zich pijnigen, kwellen, afmatten*). (c = s).

Maché' (*gekauwd, doorweekt*), bn.; **papier-,** *papierpap.* (ch = sj).

Machinaal' (*met behulp van een kunstwerktuig vervaardigd, d. i. werktuiglijk*; fig. *onnadenkend, volgens sleur*), bn. (ch = sj).

Machina'tie (*kuiperij, weefsel van sluw bedachte plannen*), v. -s, -tiën; *ik ken uw nieuwste -tiën om personen te verwijderen, die u in den weg staan.* (C.O.). (ch = sj).

Machi'ne (*kunstwerktuig, samengesteld toestel om beweging voort te brengen*), v. -s. (ch = sj); **-geweer** (*mitrailleuse*), o. -weren; **-kamer,** v. -s; **-olie,** v. gmv.

Machineeren (*kuiperijen maken, listig iets kwaads brouwen*). (ch = sj).

Machinerie' (*toestel; samenstel v. machines*), v. -ën. (ch = sj).

Machinist' (*behandelaar of bestuurder, kenner van een stoomwerktuig*), m. -en; *een goed - heeft zijn machine lief.* (ch = sj).

Machinis'tenschool (*opleidingsschool voor machinisten*), v. -scholen.

Macho'chel (*zwaar en log vrouwmensch*), v. -s.

Macht (uit *mag* (van *mogen*) + *t*: *sterkte, kracht*), v. -en; *uit al zijn - loopen*, zoo hard als men kan; *bij -te zijn*, iets kunnen, in staat zijn; *dit gaat mijn - te boven*, dit valt mij te zwaar; *de - der spaarzaamheid*, uitwerking; *de wetgevende -, de uitvoerende -, de land-, de zee-; de hemelsche -en*, de goede geesten; *de helsche -en*, de booze geesten.

Macht (rek. *product van twee of meer gelijke factoren*), v. -en; *de tweede - van 8 is 64; de derde - is 512, de vierde - is 4096*, enz.; omgekeerd: *de tweede-machtswortel van 64 is 8*, enz.

Macht (*menigte, groote massa*), v. gmv.; *e.- van volk was op de been, een - van geld* verdiend hebben; daar werd een - van koek gevent en brandewijn met stroop. (Bild.)

Mach'teloos (*krachteloos, amechtig*), bn. en bijw.; -loozer; **-heid,** v. gmv.

Macht'hebbende (*gezaghebbende*), m. en v. -hebbenden; **-hebber,** m. -s.

Mach'tig (*vermogend, veel invloed hebbende, talrijk, krachtig*), bn. en bw.; -er, -st.

Mach'tigen (*de noodige volmacht geven*), ik heb -machtigd; **-ing** (*verlof, vergunning, recht*), v. -en: *iem. -ing verleenen tot*, opdracht en recht; *een -ing tot betaling*, bevelschrift, mandaat.

Machts'aanwijzer (alg. *exponent*), m. -s.

Machts'betoon (*'t toonen van macht*), o. gmv.

Macht'spreuk (*gezegde of woord, waaraan een spreker veel bewijskracht toekent; uitspraak van een bevoegd gezag, gezaghebbende uitspraak, alles afdoende waarheid; dooddoener*), v. -spreuken; *gedurig brak hij kort en met -en af; een beslissende -* (Koetsveld); *spreekwoorden doen vaak dienst als -spreuken.*

Machts'vertoon (mil. *machtsontwikkeling*), o. gmv.
Macht'woord (*machtspreuk*), o. -en. w.i.g.
Mack'intosh (*regenmantel van waterdichte stof*), v. -en; lees: *mek'kintosj*; zoo genoemd naar den Iersche uitvinder *Charles* -, 1766—1843; thans in onbruik.
Maçon' (*vrijmetselaar*), m. -s. (c = s).
Maçonnerie' (*vrijmetselarij*), v. gmv.
Maçonniek' (*de vrijmetselarij betreffende*), bn.; *-e teekenen, -e liederen.* (c = s).
Macrobiotiek' (*kunst om het leven te verlengen*), v. gmv. (c = k).
Macrocos'mos (*de wereld in het groot, de wereld buiten ons*), m. gmv.; *het onderscheid tusschen den - der maatschappij en den microcosmus der Academie.* (Klikspaan). (c = k).
Macron', m. -s; zie **Makron.**
Maculatuur' (*misdruk*), v. gmv. (c = k).
Madagas'car (aardr. *het grootste eiland van Afrika: in den Ind. Oceaan*), o.
Mada'me (*mevrouw, juffrouw*), v. mesdames.
Madapo'lam (*fijne gele katoen of dito calicot*), v. gmv.; *de - wordt genoemd naar de stad in Hindostan, Britsch-Indië.*
Ma'dat (*opium, toebereid om te rooken*), v.; **-doosje,** o. -s; **-pijp,** v. -pijpen.
Ma'de (*kaasworm, larve*), v. -n; ook: **Maai.**
Ma'de (*weide, maailand*), v. -n.
Ma'de *in*: Eng. *gemaakt in*, lees: *meed' in*, op fabrieckswaren, b.v. - Germany, gefabriceerd in Duitschland.
Madelief' (*meizoentje, grasbloem*), v. madelieven.
Mademoisel'le (*juffrouw*), v. mesdemoiselles; zie **Mlle.** (s = z).
Made'ra (eig. *wijn van het eiland Madera, morgenwijn*), v. gmv.; **made'raatje,** o. -s.
Ma'dig (*vol wormen of maden*), bn.; *-e kaas.*
Madoerees' (O.-I. *bewoner van Madoera en van de O.-punt van Java*), m. -eezen.
Madon'na (R.-K. *beeld der heilige Maagd met het kind Jezus op den arm*; *ook Mariabeeld*), v. -'s; **-beeld,** o. -en.
Madrepo'ren (*stervormige koralen*), v. mv.
Madrigaal' (*klein, zinrijk lyrisch gedicht van 4 tot 16 regels, meestal betrekking hebbende op de liefde*), o. -galen; ook: *-gal*, o. -alen.
Madrid' (aardr. *hoofd- en residentiestad van Spanje*, ½ *millioen zielen*), o.
Madrileen' (*inwoner van Madrid*), m. -enen; **-ena** (*inwoonster van Madrid*), v. -'s; **-sch** (*van of uit Madrid, deze stad betreffende*), bn.: *de -sche bladen, de -sche bevolking.*
Mæan'der (*kromme, bochtige lijn*), m. -s; zie M e a n d e r.
Mæce'nas, Cajus, Cilnius, † 9 v. C., gunsteling van keizer Augustus, vriend van Vergilius en Horatius; fig. *beschermer, begunstiger van geleerden en van wetenschappen*: meerv. mæcenaten.
Maer'lant, Jacob van, *Vader der Dietsche dichters algader*, 1233—1299(?), in het Vrije van Brugge.
Maëstoso (muz. *met majesteit, majestueus, grootsch*), bw.; als zn. o. (s = z).
Maes'tro (Ital. eig. *meester*: *elk beroemd toonzetter, componist*), m. -'s.
Mae'terlinck, Maurice, geboren in 1862 te Gent, tooneelschrijver, dichter en prozaïst der nieuwere richting.
Maf (*laf, vadsig*), bn. en bw.; *het is - weer*; *dat is een -fe vent*; -fer, -st; **-heid,** v. gmv.
Maf (*kwartje, in studententaal*), m. maffen.
Maf'fia (*bond van roovers op Sicilië*), v. gmv.
Maf'je, o.; *iem. voor het - houden*, voor den gek; *een maf*, d. i. een zot, gek, dwaas.
Ma'gang (Jav. *volontair-leerlingschrijver op een bureau*), m. -s.
Magazijn' (uit het Arab.: *voorraadschuur, pakhuis, stapelhuis, groote winkel*), o. -en; **-houder,** m. -s; **-meester,** m. -s.
Magdale'na (Bijbel. fig. *boetvaardige zondares*), v. -'s.
Magellaen', eig. *Magelhanes, Fernando de, beroemd Portugeesch zeevaarder*, ontdekt de Z. doorvaart, 27 November 1520, en doet de eerste reis per schip om de aarde: 1470—1521.
Ma'ger (*schraal, niet vet*), bn. en bw.; zegsw. *zoo - als brood*, schraal als ongeboterd brood; *zoo - als een hout, als een lat*, enz.; **-e Hein,** eig. een levend skelet, de dood; -der, -st; **-heid,** v. gmv.; **-te,** v. gmv.
Ma'gerdag (R.-K. *onthoudingsdag*), m. -dagen; *het is vandaag* -, verbod van vleesch.
Ma'german (*spichtig mensch*, fig. *schraalhans*), m. gmv.; zegsw. *- is in die keuken kok.*
Ma'gertjes (*onbeduidend, nietig*), bw.
Ma'gi (*Oostersche wijzen, toovenaars, droomuitleggers, vuurvereerders*), m. mv.; ook: *Magiërs.* (g = g).
Ma'gicus (*Oostersch toovenaar*), m. magici.
Ma'gie (*tooverij, Oostersche tooverkunst*), v. gmv. (g = g).
Ma'giërs (*priesters bij Meden en Perzen*), m. mv.; bij uitbr.: *Oostersche wijzen, niet onbekend met tooverij.* (g = g).
Ma'gisch (*tooverkrachtig*), bn.; *een - licht, een -e lantaarn*, tooverlantaarn; *een - liniment* (Staring); *-e cirkels, -e kringen*; *een -e keten*, keten met tooverkracht. (g = g).
Magis'ter (R.-K. *in een klooster de leermeester der novicen*), m. -s. (g = g).
Magis'ter (*meester in de vrije kunsten, leermeester*), m. -s. (g = g).
Magistraal' (*meesterachtig*), bn.; *op -alen toon*, als die van een meester. (g = g).
Magistraat' (*de overheid, een overheidspersoon, rechterlijk ambtenaar*), m. -aten.
Magistraats'persoon (*man van gezag, rechter, lid eener stedelijke regeering*), m. -personen. (g = g).
Magistratuur' (*openbaar gezag, rechterlijke macht, ambt der overheid*), v. gmv.
Magnaat' (*rijksgroote in Hongarije en Polen*), m. magnaten; bij uitbr. iem. van invloed, vooral door zijn rijkdom: *een spoorweg-, een mijn-, een goud-*, millionnair. (g = g).
Mag'na Char'ta (*Groote vrijheidsbrief van Jan zonder Land* (*Engeland*); *het Groote Handschrift, door hem op aandrang van adel en geestelijkheid in 1215 gegeven*), v. gmv.; ook: *De Groote Oorkonde*; zie **Charta.**
Magnaniem' (Fr. *grootmoedig, edelaardig*) bn. (gn = nj).
Magnaniniteit' (*grootmoedigheid*), v. gmv
Magneet' (geheeten naar de stad *Magnesia* in Thessalië: *zeilsteen*), m. magneten. (g = g).
Magneet'ijzer (*ijzer, dat magnetisch is*), o. gmv.; **-ijzersteen** (*zwartachtig ijzererts, dat van nature magnetisch is*), (als voorwerp), m. -steenen, (als stofnaam), o. gmv.
Magneet'kracht (*aantrekkende kracht eener magneet*), v. gmv.
Magneet'naald (nat. *kunstmagneet in den vorm van een in twee spitsen uitloopende stalen*

plaatje, in 't midden voorzien van een agaten dopje, op een spitse punt gemakkelijk draaiende), v. -naalden; *bij de - laat men de noordpool gewoonlijk de blauwe kleur behouden bij het temperen van het staal.*

Magneet'steen (electr. *een soort van ijzererts, thans vooral in Zweden en Noorwegen gevonden, dat ijzer aantrekt*), o.; het - heet naar de stad Magnesia in Thessalië, in welker nabijheid het oudtijds gevonden werd; het - heet ook natuurlijke magneet; zie Kunstmagneet.

Magne'sia (*talkaarde, bitteraarde, een soort van zacht purgeermiddel*), v. gmv.

Magne'sium (*een element, metaalstof in de magnesia aanwezig*), o. gmv.; *het - is een zilverwit metaal, dat bij verbranding een zeer sterk licht geeft*; **-licht,** o. gmv.

Magne'tisch (*de kracht van een magneet hebbende*), bn.; *die stalen priem is -*; ook: door magnetisme veroorzaakt: *een -e slaap.*

Magne'tische aantrekking en **afstooting** (electr. *verschijnsel, dat ongelijknamige polen elkaar aantrekken en gelijknamige elkaar afstooten*), v.

Magne'tische as (electr. *de richting van de verbindingslijn der polen van een vrij opgehangen kunstmagneet*), v.; de - valt nagenoeg samen met de noord-zuidrichting.

Magne'tische declina'tie (electr. *hoek of afwijking, door den magnetischen meridiaan gemaakt met het vlak van den geographischen meridiaan der plaats*), v. (t = ts).

Magne'tische meridiaan' (electr. *het verticale vlak, door de magnetische as gebracht*); m. - meridianen.

Magne'tisch veld (electr. *de ruimte om den kunst- of rondom den natuurmagneet*), o. gmv.

Magnetiseeren (*aan eenig voorwerp aantrekkende kracht mededeelen*; ook *in eenig persoon magnetisme opwekken*); **-seerder** (mann. persoon), m. -s; **-seerster** (vr. pers.), v. -s.

Magnetiseur' (*iem., die het magnetisme als genezende kracht weet aan te wenden*), m. -s.

Magnetis'mus, -me (*de aantrekkende kracht, waardoor een magneet zich onderscheidt*), o. gmv.; *dierlijk* -, kracht in dieren, b.v. in den sidderaal, en ook in sommige personen aanwezig, welke zij kunnen doen werken op anderen. (g = g).

Magne'to-electriciteit' (*electrische stroomingen, welke kunnen opgewekt worden met behulp van een magneet*), v. gmv. (g = g).

Magnetologie' (*de leer van het magnetisme*), v. gmv. (g = g).

Magnetome'ter (electr. *magneetstaaf, zóó gesteld als toestel, dat zij dient voor het observeeren van kleine veranderingen in de declinatie of afwijking der magneetnaald*), m. -s.

Magni'ficat (R.-K. *lofzang ter eere v. Maria*), o.; zie Lucas I: 46—55; fig. *branden en blaken is 't - van den oorlog*, zei M. v. Rossum, zie ook Potg. 219, d. i. het schoonste, het mooiste; zegsw. *het - in handen hebben*, de machtigste zijn in regeeringskringen. (g = g).

Magnificen'tie (*pracht, hoogheid, heerlijkheid*), v. gmv. (g = g).

Magnifiek' (*prachtig, luisterrijk, heerlijk*), bn. *een - huis.* (gn = nj).

Magno'lia (*plant met welriekende bloemen in N.-Amerika en N.-Azië*), v. -'s; de - heet naar den kruidkundige, Magnol te Montpellier, † 1715. (gn = nj).

Mago'nia (*naaldachtige boom in Brazilië*), m. -'s. (g = g).

Magot' (*zekere aap in N.-Afrika*), m. -s; lees: *magoo'*.

Magot' (eig. *apengezicht, Chineesch koddig poppetje*), m. -s.

Magyaar' (*Hongaar*), m. -aren. (y = ie).

Magyaarsch' (*Hongaarsch*), bn.; *de -e taal is een tak van het Finsch*; als zn. o.

Magya'ren (*oorspronkelijke naam voor de Hongaren*), m. mv. (y = ie).

Mah'di (*profeet, die Mohammeds werk zal voltooien, door al de ongeloovigen tot den Islam te brengen of ze uit te roeien*), m. -'s. (ah = aa).

Ma'homed, *de groote profeet der Islamieten, geb. te Mekka*, 570 n. C. † 632: *Arabische wetgever en godsdienststichter*; **-aan',** m. -anen; **-aansch',** bn.; **-anis'me,** o. d. i. het Mahomedaansche geloof; zie: *Mohammed*, enz.

Maho'nie (uit Z.-Amerik. *mahogany*: *bruinrood meubelhout uit Amerika, dat zich fijn laat polijsten*), o. gmv.

Maho'niehout, o. gmv.; *een tafel van -.*

Mai'den-speech (Eng. *eerste redevoering in het Eng. parlement door een lid of een minister*), v. -en; lees: *meed'nspietsj*; zie Speech.

Mail (Eng. *brievenpost of -maal van en naar Indië*; lees: *meel*), v. -s; *een -brief schrijven*; *de Nederlandsche - van W.-I. wordt te Havre aangebracht.*

Mai'len (*met de mailboot reizen*), ik heb -, maild. (ai = ee).

Mail'blad (O.-I. *met de mail aangekomen dagblad*), o. -bladen; **-brief,** m. -ven; **-courant,** v. -en; **-editie,** v. -s; **-papier,** o. gmv. (ai = ee).

Mail'boot (Eng. *zeeboot met de mail aan boord, postboot*), v. -en; **-reis,** v. -zen; **-stoomer,** m. -s; **-trein,** m. -en. (ai = ee).

Mainteneeren (Fr. *maintenir: in stand houden, handhaven, beschermen*). (ai = è); ook: *Mentineeren* of *Menteneeren.*

Maintiendrai', je (*ik zal handhaven*); - is het devies van het Ned. wapen. (ai = ê).

Mai're (*burgemeester in Frankrijk*), m. -s.

Mairie' (*kamer v. d. maire, gemeentehuis*), v.

Ma'is (*Turksche tarwe*), v. gmv.; - is het hoofdvoedsel op O. Java, Madoera en Celebes; **-oogst,** m. gmv.

Mai'stre, Jozef de, 1754—1821, en Xavier de -, 1763—1852, *Fransche prozaschrijvers*; lees: *mêtre.*

Maîtres'se (*meesteres, vrouw des huizes*; *vrouw van den onderwijzer, maîtres*), v. -n.

Maïze'na (*maïsmeel voor pudding*), v. gmv.

Ma'jas (O.-I. *orang-oetan*), m. -sen: ook: *Mawas.*

Ma'jesteit (Fr. *majesté*: *hoogheid, souverein, titel van een koning(in) of keizer(in)*, v. -en; **-sschender,** m. -s; **-sschennis,** v. gmv.; zie Lèse - majesté.

Majestueus' (*indrukwekkend, koninklijk*), bn.; *een waterval is een - gedruisch.* (C.O.); als zn. o.: *het -euze.*

Ma'jeur (muz. *groote terts, toonaard*), v.

Majolein' (uit *marjolein*), v.; zie **Mariolein.** (j = j).

Majo'lica (*lichtroode, zeer fijne fayence uit Majorca*), o. gmv.; ook: *zeker grof veelkleurig aardewerk*, zie *Fayence.* (j = j).

Majoor' (*hoofdofficier van den laagsten rang, commandant van een bataljon*), m. -s; in de kazerne bij afkorting voor *sergeant-majoor*.
Majoor'-chinees (Jav. *algemeen verantwoordelijk hoofd der Chineezen*), m. -chineezen.
Majoor'-ingenieur', m. majoors-ingenieurs.
Majoor'sche (O.-I. *majoors-vrouw*), v. -n.
Majoors'uniform, v. -uniformen.
Ma'jor (*de grootere, oudere*; ook: *de meerdere term in een sluitrede*), m. -s; zie **Minor.**
Majoraat' (*het voorrecht van den oudste in een familie*), o. -aten. (j = j).
Majordo'mus (*huismeier der Merovingers*), m. majores domus.
Majordo'mus, -do'mo (R.-K. *prelaat, die in 't pauselijk paleis de regeling van zaken heeft*), m. majores -.
Majoriteit' (*meerderheid* b.v. *van stemmen, meerderjarigheid*), v. gmv. (j = j).
Mak (*tam, niet wild*), bn. en bw.; -ker, -st; **-heid**, v. gmv.
Maka'me (dichtk. *een soort van rijm, doorvlochten met proza*; *een dichtvorm van Arabischen oorsprong*), v. -n; *een -ndichter*.
Makart', Hans, 1840—'84, te Weenen, beroemd schilder van bloemen en bloemstukken; lees: *Makaar'*.
Makassaar', -sch, makas'sarolie, zie Macassaar, enz.
Ma'kelaar (afleid. van *makelen*, fig. van *maken*: *tusschenpersoon in den handel*), m. -s, -aren; **-dij'** (*makelarij*), v. gmv.; **-schap**, o. gmv.
Makelaardij'geld (gesch. *het geld voor het bezorgen van een ambt, toen men nog makelaars in ambten had*), v. gmv.
Makelarij' (*het beroep van makelaar*), v. gmv.
Makelij' (*maaksel*), v. gmv.; *hij is van geene betere - dan andere menschen.* (v. Eeden); *zij is van steviger - dan haar zuster*; *een schip van Spaansche -.*
Ma'ken (*doen zijn, voortbrengen, bewerken, verrichten*), ik heb -maakt; *een woordenboek -, iem. bedroefd -, vuur -, licht -, vrede -, toebereidselen -*; zegsw. *zich uit de voeten -*, heengaan, op den loop gaan; *hoe maakt gij het?* d.i. hoe is het met den staat uwer gezondheid; *de student maakt het goed, slecht*, d.i. past goed of slecht op; *hij zal het niet lang meer -*, de ziekte, het leven loopt op een eind; *veel werk van iem. -*, het druk met iem. hebben, veel attentie wijden aan iem.; *iem. kunnen - en breken*, hem ver overtreffen in kracht of verstand; **-er,** m. -s.
Ma'ki (*vosaap op Madagascar*), m. -'s.
Mak'kelijk (*gemakkelijk, zonder moeite*), bn. en bw.; -er, -st.
Mak'ker (*kameraad, gezel, maat*), m. -s.
Makreel' (*stekelvinnige zeevisch, in Juli en Augustus op onze kusten*), m. -en.
Makrol' (*slecht vrouwspersoon*), v. -len.
Makron' (*ovaalvormig koekje van amandeldeeg*), m. -s; ook: Macron.
Maku'ba (*zekere fijne snuifsoort, zoo geheeten naar een district van het eiland Martinique*), v.; ook: *-tabak.*
Mal (*model, patroon, vorm*), m. -len; **-letje,** o. -s; zegsw. *malletje aan - maken*, machinaal werken, ook: *lofwerk naar een - maken.*
Mal (*zot, kinderachtig, dwaas*), bn en bw.; zegsw. *iem. voor den - houden*, gek, zot; -ler, -st; **-heid** (*dwaasheid*), v. -heden; **-ligheid** (*zotte daad*), v. -heden.
Malachiet' (*een smaragdgroene delfstof, kopererts*), o. gmv. (ch = scherpe g).
Ma'laga (*zoete Spaansche wijnsoort, zoo geheeten naar de stad Malaga in Spanje*), m. gmv.
Ma'laise (Fr. *kwijning, slapte, gedrukte stemming b.v. in den handel*), v. gmv. (ai = è).
Mal-à-propos' (Fr. *te onpas, ongelegen*), bw.
Mala'ria (*moeraskoorts*), v. gmv.; **-bacil,** m. -len.
Malcontent' (*ontevreden, misnoegd*), bn.
Malconten'ten (gesch. *misnoegden, die na 1579 aan den koning van Spanje vredesvoorstellen deden*), m. en v. mv. (c = k).
Mal'der of **mal'ler** (*scheepstimmerman, die mallen maakt*), m. -s.
Mal'der (afleid. van *malen*: *18e -eeuwsche korenmaat*), o. -s.
Malei'er (*bruine inboorling van de Groote en Kleine Soenda-eilanden tot en met West-Flores*: *met donkerbruine kleur en glad zwart haar*), m. -s; *de Atchineezen zijn -s.*
Maleisch', bn.; *de -e taal*, d.i. die der Maleiers; als zn. (*de taal*), o.: het -, dat Italiaansch van het Oosten, (Max H.).
Ma'len (*fijnmaken op of in een molen*), ik heb -malen; zegsw. *die het eerst komt, het eerst maalt*, de eerstgekomene dient op den molen het eerst geholpen; zie Komen.
Ma'len (den. van *maal*, vlek: *schilderen, dichterlijk beschrijven*), ik heb gemaald; *wie kan hier de angsten -?* (Staring).
Ma'len (*zeuren, zaniken, lastig zijn*), ik heb -maald; **ma'ler,** m. -s; **malerij',** v. -en.
Ma'len (*mijmeren, peinzen, een idee-fixe hebben*), ik heb -maald; *wat bracht zijn* (*Otto's*) *geest aan 't -?* (Staring).
Malen'geren (scheepst. *luieren, zich ziek houden*), ik heb gemalengerd; *- komt op een schip voor een matroos niet te pas.*
Malentendu' (Fr. *misverstand, dwaling, verkeerde opvatting, misvatting*), o. gmv. (en = an).
Malheur' (Fr. *ongeluk, ongeval*), o. -s, -en.
Malicieus' (Fr. *boosaardig, kwaadwillig*), bn. en bw.; -cieuzer, -t.
Ma'lie (Fr. *maille*: *een ringetje van staal-, ijzer- of koperdraad als deeltje van een maliënkolder*; ook *een nestel van een rijgsnoer*), v. -liën, -s. (s = z).
Ma'lie (Lat. *hamer*: *houten kolf, kolfhamer*), v. -liën, -s.
Ma'liebaan (*speelplaats voor het kolfspel*), v. -banen; thans eigennaam: *de - te Utrecht.*
Ma'liën (*in de maliebaan spelen, kolven*), ik maliede, ik heb gemalied. vero.
Ma'liënkolder (*pantser of kolder, uit maliën of ringetjes vervaardigd*), m. -s; ook: **-hemd,** o. -en.
Ma'ling (fig. *maalstroom van gedachten*), v.; zegsw. *in de - zijn*, d.i. in de war; *in de - nemen*, voor den zot houden, iem. in 't ootje nemen; *in de - komen*, in 't gedrang der kwajongens komen; *iemand een - maken*, d.i. grof en luid toespreken; *- hebben aan iem. of iets*, om iem. of iets niet geven, zich er niet om bekommeren.
Malkaar' (eig. *malk-ader, malk-ander*, d.i. de eene man den ander; afbreken: *malk-aar*), vnw.; *zij bedriegen -*, d.i. elkander; ook: *Mekaar.*
Malkan'der (afbreken: *malk-ander*), vnw.; *zij bederven -s werk.*

Mal'kruid (*bilzenkruid*), o. gmv.
Mallejan' (*groot voertuig op hooge wielen tot vervoer van boomen*, enz.), m. -s.
Mallemo'len (*kermismolen*), m. -molens.
Mal'len (*dartel stoeien, gekheid maken, dwaas doen*), ik malde, ik heb gemald.
Mal'lepraat (*zottepraat*), m. gmv.
Mal'ligheid (*dwaasheid, gekheid*), v, gmv.
Mal'ligheid (*malle, dwaze handeling*), v. -heden.
Malloot' (*dwaas, zot*), m. en v. -loten; *de overige dansers en danseressen stonden als -loten te kijken.* (Potg.); meestal vr: *een oude -, die zich met fietsen belachelijk maakt*, zich mal aanstellende dame.
Mallo'te (*steenklaver*), v. gmv.
Mal'rove (*witte andoren*), v. gmv.
Malseh, bn. en bw., malscher, malscht; *-vleesch*, zacht, week, sappig, fig. *-e verzen*, aangenaam, zoetvloeiend; zegsw. *het iemand lang niet - zeggen*, d. i. op alles behalve zachten toon; **-heid,** v. gmv.
Malten'tig (*zeer nauwgezet, moeilijk te voldoen, kleingeestig zindelijk*), bn.; *lekkernijen, die zooals -e menschen beweren, de kinderen ziek maken.* (C.O.); *-e vrouwen*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Malte'zer (*afkomstig van Malta*), bn.; *--ridder*, Johannesridder.
Malte'zer (*ridder van de orde van St. Jan van Jeruzalem*), m. -s.
Maltraiteeren (Fr. *mishandelen, kwaad behandelen*). (ai = è).
Ma'luwe (*zeker kruid*), v. -en; zie **Malve.**
Mal'va (*veelbladig kruid, viltachtig van stengel*), v. -'s; zie Maluwe, Malve.
Mal've (*kaasjeskruid-bloem*), v. malven.
Malversa'tie (*kwade praktijk, verduistering van gelden, ambtsontrouw*), v. -tiën. (t = ts).
Malverseeren (*zijn ambt niet eerlijk en getrouw waarnemen*). (s = z).
Malvezij' (*Grieksche zoete wijn uit Morea*, nl. *uit Napoli di Malvasia op de O. kust van Griekenland, als uitvoerhaven*), v. gmv.
Malz'-extract (*gezondheidsbier*), o. gmv.
Ma'ma, ma (*moeder*), v. -'s; **mamaatje.**
Mameluk', m. -ken; meer: **Mammeluk.**
Mamie'ring (zeew. *scheepsbuis van leder, van zeildoek*, enz.), v. -en, -s.
Mammeluk' (*Egyptisch keursoldaat, soldaat der Egyptische ruitermilitie: bestaande van 1254—1811*), m. -ken.
Mam'mon (*geldgod*), m. gmv.; zegsw. *den - dienen, of aan den - offeren*, d. i. den rijkdom dienen, alleen voor het geld leven, Matth. 6 : 24, op geld azen, aan aardsche schatten hangen.
Mam'mouth (*voorwereldlijke olifant*), m. -en; ook: *Mam'moeth*; *-sbeenderen*, o. mv.: -beenderen zijn gevonden in Siberië en in N.-Amerika; lees: *-moet.*
Mamsel', **mammesel'** (*juffer*, uit: *Mademoiselle*), v. -s; *en Mama zei 't met Mamzel.* (Staring), kinderjuffer, gouvernante.
Man (*mensch, mannelijk persoon*), m. -nen; zegsw. *aan den - brengen*, iets verkoopen; *dat zal zijn - wel vinden*, d. i. zijn kooper; *hij staat zijn -*, d. i. zijn tegenpartij; *hij is mans genoeg*, sterk genoeg; *als de nood aan den - komt*, als er groote nood is; *ik zal u - en paard noemen*, d. i. alles in bijzonderheden of omstandig zeggen; *een - een -, een woord een woord*, spreekwijs voor: een eerlijk man houdt zijn woord, wij zullen handelen als mannen; *de derde - brengt de spraak aan*, een derde persoon of mensch houdt het gesprek gaande; *dat is een gulden per -*, d. i. per hoofd; *het schip is met - en muis vergaan*, d. i. er is niets en geen man gered, zelfs geen muis is ontkomen; **-netje,** o. -netjes (soldaten), gmz.: *manneke*, o. -s.
Man (*echtgenoot*), m. -s of -nen; *de dames werden door haar -s afgehaald.*
Man'ager (Eng. *leider van een wedstrijd, opziener over den stal met renpaarden*, enz.), m. -s; verder: *de - van een circus*; in Indië ook: administrateur; lees: *men'nidzjer.*
Mana'ti (*een soort van walrus, zeekoe*), m. -'s.
Man'che (la) (Fr. aardr. *het Kanaal*), v. gmv. (ch = sj).
Man'chester (*katoenfluweel uit de Eng. fabrieksstad van dien naam*), o. gmv.; lees: *ment'sjist'r.*
Man'chesterpartij (*staatkundige partij voor den vrijhandel in Engeland*), v. gmv.
Manchet' (*handlubbe, losse handboord*), v. -ten. (ch = sj); **-knoop,** m. -en.
Mand (*korf*), v. -en; zegsw. *door de - vallen*, wat men eerst geloochend heeft, bekennen; schuld erkennen.
Mandaat' (*bevelschrift tot betaling, lastbrief; volmacht, opdracht*), o. -daten; *een imperatief -*, opdracht van de kiezers aan den gekozene, die hij gehouden is te volgen; zie ook: Ruggespraak.
Mandarijn' (*hooge staatsambtenaar in China*), m. -en; *er zijn burgerlijke en militaire -en.*
Mandarijn'tje (*klein geurig oranjeappeltje, in China veel gebruikt om ze aan de Mandarijnen ten geschenke te zenden*), o. -s.
Mandata'ris (*lasthebber, gevolmachtigde*), m. -rissen.
Manda'tor (*lastgever*), m. -'s.
Man'dau (*koppensnelmes der Dajaks*), v. -'s.
Mandement' (*herderlijke brief, bisschoppelijk schrijven in vermanenden stijl aan de gelooviven over zaken van geloof en zeden*), o. -en; *het - der bisschoppen van Nederland van 1868 in zake het onderwijs*; zie Omzendbrief.
Man'denmaker (*vervaardiger van manden*), m. -s.
Man'dewerk (*mandemakerswerk*), o. gmv.
Man'diën (Mal. *baden, door emmers water van boven over het lichaam uit te gieten*); **--bak,** m. -ken; **-kamer** (*badkamer*), v. --kamers.
Mandioc'ca (*wolfsmelkachtige plant*), v. gmv.; *de - is een voedingsmiddel in Midden-Amerika.* (cc = kk).
Mand'jeskoop (*venter van manden*), m. --koopen.
Mandoer' (Java. *hoofd*, b.v. *der politie- of bureaudienaren*, ook *opzichter; ploegbaas, hoofd der bedienden in een hotel*, enz.), m. -en.
Mandoli'ne (*muziekinstrument, kleine luit met een viertal dubbele snaren, kleine gitaar*), v. -s.
Mandra'gora (*plant, alruin*), v. gmv.
Mandril' (*de inlandsche naam van den grooten aap of baviaan van Guinea en Midden-Afrika*), m. -s; *de afschuwelijke -, hansworst der verzameling.* (C.O.)
Mand'vol, v.; *een - appels, manden vol visch.*
Mané'ge (*rijbaan, rijschool*), v. -s. (g = zj).
Ma'nen (*lange nekharen van dieren*), v. mv.; *de - van een leeuw, van een paard.*

Ma'nen (*herinneren, vermanen, aansporen, aanporren tot betaling*), ik heb -maand; -**brief,** m. -ven; **maner,** m. -s; **maning,** v. -en.
Ma'neschijn (*schijnsel der maan*), m. gmv.
Mangaan' (verwant met *magnesium*: *een metaal, hard en glanzig als licht gietijzer*), o. gmv.
Man'gat, man'negat (*opening als ingang tot den stoomketel*), o. -gaten.
Man'gel (*werktuig om waschgoed glad te maken*), m. -s.
Man'gel (verwant met *mank*; *gebrek*), o.; *bij - van*, bij ontstentenis, bij gebrek.
Man'gelen (*gladmaken van linnen*, enz.), ik heb -mangeld; -**bord** (ook -**plank**), o. -en.
Man'gelen (*ontbreken*), het heeft gemangeld; *het mangelt hem aan moed, aan geld*, enz.
Man'gelen (handel. *ruilen, verruilen van koopwaren*), v.; hij heeft -mangeld. vero.
Man'gelwortel (*een soort van beetwortel, roode biet*), m. -wortels; *de - dient vooral als veevoeder.*
Mang'ga (O.-I. *heerlijke appelachtige vrucht van den -boom*), v. -'s; ook: **Man'go.**
Mang'gis (O.-I. *vrucht met zuurzoet vleesch*), v. -gissen; afkorting van *Mang'gistan.*
Man'grove (O.-I. *wortelboom*), v. -n; zie Rizophore.
Manhaf'tig (*de eigenschappen van een man hebbende, dapper, strijdbaar*), bn. en bw.; -**heid,** v. gmv.
Man'heim (Germ. myth. *menschen-heim*), o.; zie **Midgard.**
Mania'bel (*handelbaar, lenig, zacht*; fig. *gezeglijk*), bn.
Mani'acus, m. en v.; zie **Maniak.**
Maniak' (*halve gek, gek op één punt, waanzinnige*), m. en v. -s, -ken; zie **Manie.**
Manichæ'ër (*aanhanger van de leer van Manis, stichter van zekere godsdienstige Perzisch-christelijke sekte*), m. -s.
Manie' (*zielsziekte, hartstochtelijke ingenomenheid, krankzinnigheid op één punt, overdreven zucht tot iets, dwaze gewoonte, verslaafdheid*), v. gmv.
Manier' (Fr. *manière*: *wijze van doen, van handelen*), v. -en.
Manifest' (scheepst. *tabelsgewijze opgave van al de goederen der lading door de bevrachters, cargalijst*), o. -en.
Manifest' (*openlijke bekendmaking, verklaring van een vorst of regeering over een staatsaangelegenheid*; *een staatsschrijven*, ook *verdedigingsschrift*), o. -en.
Manifestant' (*betooger*; *persoon, die meedoet aan een manifestatie*), m. en v. -en.
Manifesta'tie (*openbare daad, openbare betooging met het doel om zekeren indruk te weeg te brengen*), v. -tiën, -s.
Manifesteeren (eig. *zich openbaren, verschijnen, zijn tegenwoordigheid laten blijken*); *bij de spiritisten - zich de geesten*; ook: een betooging houden.
Manil'la (*sigaar eener geurige tabaksoort van het Philippijnsche eiland Manilla of Luzon, hoofdstad ook Manilla*), v. -'s. (ll = l).
Manil'la-hennep, m. gmv.; zie Abaca.
Manil'la-sigaar (*sigaar van Manilla-tabak*), v. -sigaren.
Manil'le (*tweede matador of troef in het omber- en quadrillespel*), v. -s; lees: *ma-niel'-je.*
Manillees' (*bewoner van Manilla*), m. -eezen.
Maniok' (*broodwortel, heester in N.-Amer.*), m; -**meel** (*zetmeel uit de knollen van den maniok*), o.; zie Tapioca.
Mani'pel (R.-K. *deel van het misgewaad*: *smalle zijden strook aan den linkerarm des priesters*), m. -s; *de - is van dezelfde stof en kleur als de stool en de kazuifel.*
Manipula'tie (*betasting, bewerking met de vingers, handbeweging*), v. -s, -tiën. (t = ts).
Manipula'tor (*seingever der telegraaf*), m. -s, -to'ren.
Ma'nis, m. -sen; zie Schubdier.
Ma'nis (O.-I. *mild*), bn.; *hij is - in zijn oordeel.*
Ma'nisan (O.-I. *zoetigheid, confituren*), v. gmv.
Mank (*gebrekkig loopende, kreupel*), bn.: zegsw. *hij is -*; bw.: *aan een euvel - gaan*, eenig zedelijk gebrek hebben; *deze vergelijking gaat -*, is gebrekkig; -er, -st; -**heid,** v. gmv.
Man'ke Willem (*volksnaam van de clivia, een kamerbloem*), m. - Willems.
Mankeeren (*ontbreken, tekortkomen, tekortschieten*; *zijn betalingen staken, failliet gaan*).
Mankement' (*fout, gebrek*), o. -en.
Mank'poot (*kreupele*), m. en v. -pooten. gmz.
Man'kop, o.; zie **Maankop.**
Man'lief (*lieve man of echtgenoot*), m.; als vocatief.
Man'lijk, man'nelijk, bn. en bw.; *een - karakter, het - geslacht, een - leen, - rijm, een -e ziel*; *zich - gedragen, - handelen.*
Manmoe'dig (*dapper*), bn. en bw.; *een - besluit*, kloekmoedig, manlijk; *Pieter stak zijn hand almede - in den korf.* (C.O.); -er, -st; -**heid,** v. gmv.
Man'na (Hebr. *mân*, d.i. gave), o. gmv. Bijb. *het - der woestijn*, hemelbrood, het hemelsche voedsel der Israëlieten in de woestijn, als gave Gods.
Man'nenhuis (*verpleeghuis voor oude mannen*), o. -huizen; -**klooster** (*nl. alleen voor mann. kloosterlingen*), o. -s; -**kracht,** v.; -**moed,** m.; -**stem,** v. -stemmen; -**taal,** v.; -**vertrek** (*-kamer*), o. -vertrekken.
Mannequin' (*draag- of marktkorf*; *ledepop*; fig. *onzelfstandig mensch, de speelbal van iem. anders*), m. -s. (qu = k).
Man'netjes, o. mv. De diernamen, met mannetjes verbonden, worden als samenstellingen aaneengeschreven, als: *mannetjesgans, -vink*, enz.
Man'netjesman (*sterke kerel, flinke man b.v. in zijn vak*), m. gmv.
Man'netjesnoot (*groot soort van muskaatnoot*), v. -noten.
Manœu'vre (*handeling, handgreep*; *kunstmatige besturing van een schip, van krijgsvolk*; *krijgsoefening op groote schaal*; *rare grimassen, uitvluchten, list, kuiperij*), v. -s. (oeu = eu).
Manœuvreeren (*bewegingen maken, bijzonder met troepen of schepen*). (oeu = eu).
Manome'ter (*werktuig tot het meten van de spanning der lucht*, ook: *tot meting van die van den stoom in den ketel*), m. -meters.
Man'pad (*smal pad, voetpad*), o.; in de gesch.: een pad in de buurt van Hillegom, waar Witte van Haemstede in 1304 de Vlamingen versloeg.
Mans, bn.; *hij is - genoeg*, sterk, bij de hand.
Mansard', Jules, 1598–1666 te Parijs, architect, naar wien de zolderkamers mansarden heeten; lees: *mansaar'.*

Mans'bloed (*St. Janskruid*), o. gmv.
Man'schap (*bemanning*), v.; *de - van een zeeschip*; **-schappen** (*soldaten*), m. mv.
Man'schap (*trouwhuldiging*), v. gmv.; *hij deed zijn heer hulde en -.*
Man'slag (*doodslag*), m. -slagen.
Mans'oor (*vergiftig gewas uit de familie der aristolochia*), v. en o. gmv.; *de - bloeit bij ons onder hazelaren van April tot Juni.*
Mans'persoon (*man*), m. en o. -personen.
Man'tel (*boven-kleedingstuk*), m. -s; fig. *onder den - van godsvrucht*, d. i. onder den schijn, het voorwendsel; zegsw. *iemand den - uitvegen*, scherp doorhalen, berispen, een standje maken; *iets met den - der liefde bedekken*, Bijbel: deze of gene verkeerdheid of zwakheid van een ander niet ruchtbaar maken, maar verbergen.
Man'tel (scheepst. *takel in het groote want*), m. -mantels; **-schelp** (*dier*), v. -schelpen.
Man'teljuffrouw (*winkeljuffrouw in de afdeeling mantels van een confectie-magazijn*), v. -juffrouwen; **-magazijn,** o. -en.
Mantil'le (*zijden dames-zomermanteltje zonder mouwen*), v. -s; *de freule droeg een kleine - van zware witte zijde.* (C.O.); lees: *mantiel'-je.*
Man'trie (Java. *inlandsch ambtenaar, ondergeschikt aan het hoofd der politie*), m. -s; *ook kan de - een goede betrekking hebben bij het schrijverspersoneel.*
Manuaal' (*handboek, dagregister of journaal*; in de muz. *het handklavier of de toetsenrij in tegenstelling van het pedaal*), o. -alen.
Manuaal' (*handgreep, -beweging*), o. -alen.
Manufactu'ren (*voortbrengselen van wevcrij, weefsel van handen- of fabrieksarbeid*), v. mv.
Manufacturier' (*winkelier of koopman in manufacturen*), m. -s. (c = k).
Manufacturist' (*manufacturier*), m. -en.
Manufactuur'winkel (*stoffenwinkel*), m. -winkels.
Manuscript' (*handschrift*), o. -en; zie Autograaf; bij een - is meer sprake van den inhoud van 't stuk dan van den lettervorm; zie **M. S.**
Ma'nusje (*persoonsnaam*), o.; *- van alles*, iem. die allerlei bezigheden aan de hand heeft, ook wel iem., die van alle markten thuis is.
Map, map'pe (*omslag van een portefeuille; boeken-, teeken- of brieventasch*), v. mappen.
Maraboe' (*ooievaar van Hindostan*), m. -s.
Maraboe'-veeren (*zijdeachtige witte veeren door den vogel onder den staart gedragen*), v. mv.; *Freule Constance is jaloersch van uwe maraboes.* (C.O.), n.l. op den dameshoed.
Maraboet' (*Mohamm. priester onder de Berbers, die zijn leven aan ontbering, zelfkastijding en godsvereering wijdt*), m. -s; ook: **Marabout.**
Maran'ta (*pijlwortel*), v. -'s.
Maraskijn' (*kersenlikeur*), m. gmv.
Maraski'no (*maraskijn, fijne likeur*), m. gmv.
Maras'me, maras'mus (*ziekte, uittering van het lichaam door ouderdom*), o. gmv.
Marat', Jean Paul, 1744—'93, lid van het Schrikbewind, in het bad vermoord door Charlotte Corday.
Marcantilis'me (*economisch stelsel, dat zich ontwikkeld heeft uit het beginsel, dat handel de bron is van alle welvaart*), o. gmv.
Marchandeeren (Fr. *handelen; dingen, loven en bieden*). (ch = sj).
Marcheeren (Fr. *te voet gaan, een tocht te voet doen, in den pas loopen*). (ch = sj).
Marchand'-tailleur' (*kleermaker, die zelf de stoffen levert, dus lakenwinkel houdt*), m. marchands-tailleurs. (ch = sj).
Marchandi'ses (*koopmansgoederen*), v. mv.
Marco'ni (*telegraaf van -*): electrische telegraaf zonder geleidraden, in 1897 door Marconi uitgevonden.
Marconigraaf' (*draadlooze telegraaf*), v. gmv.; *per -.* (c = k).
Mar'cus-proces'sie (R.-K. *ommegang op 25 April, den feestdag van den Evangelist St. Marcus*), v. -s, -siën.
Ma're, maar (*tijding, bericht, bekendmaking, loopend gerucht*, ook *overlevering*), v. maren; *een treur -, een blij -.*
Ma're (*oud woord voor nachtmerrie*), v. -n.
Marechal' (*maarschalk*), m. -s. (ch = sj).
Maréchaussée' (*militair dienaar van politie*), m. -s. (ch = sj); zie Gendarme.
Maréchaussée' (*korps bereden politie, oorspronkelijk grensbewakers*), v.; *het korps werd opgericht 26 Oct. 1814.* (ch = sj).
Marem'meu (*westelijke, moerassige kuststreek in Italië*, eig. *landen aan de Mare of de zee*), v. mv.
Ma'ren (*meren, een schip vastleggen*), ik maarde, heb gemaard.
Ma'ren (*voortdurend maar zeggen, tegenwerpingen maken*), enkel in de onbep. wijs: *Hier valt niet te -. Wat valt hier te -?*
Ma'rentak (*tak, die de maren uit den stal houdt; altijd groene woekerplant*), m. -takken; *de -takken leven op appel- en pereboomen en populieren*; ook: **Vogellijm.**
Mar'ga (O.I. *naam van een familiestam op Sumatra*), v. -'s; de - bevat of rekent enkel de afstammelingen in de mannelijke lijn.
Margare'ta (*vrouwennaam*), v. -'s; **- van Parma** (1522—'86), landvoogdes te Brussel (1559—'68), met Granvelle als 1en minister; halfzuster van Philips II.
Margariet' (*parelglimmer*), o. gmv.; *het - is parelmoerachtig.*
Margariet' (*meizoentje, kersouw, madelief*), v. -en; volkst. ook *Margriet.*
Margari'ne (*grondstof der kunstboter*, ook *de kunstboter zelve, vetboter*), v. gmv.; **-boter,** (*kunstboter*), v. gmv.
Mar'ge (*ledige of witte rand langs brieven, drukwerk, enz.*), v. -s; lees: *marzj.*
Marginaal' (*op den rand*), bn.; *-ale aanteekeningen*, n.l. op den kant; zie **Margine.**
Margina'liën (*kantteekeningen*), v. mv (g = g).
Mar'gine (in) (*op den rand*), bw. (g. = g).
Mari'a (*vrouwennaam; R.-K. naam der Heilige Maagd, ook naam van vorstinnen, koninginnen, keizerinnen, enz.*) v. -'s.
Mari'a-altaar (*n.l. aan Onze-Lieve-Vrouw in R.-K. kerken toegewijd*), o -altaren; **-beeld,** o. -en; **-dag** (*feestdag ter eere van Maria*), m. -dagen; **-lied,** o. -eren; **-maand** (*Mei, toegewijd aan Maria*), v. gmv.
Mari'a-Bood'schap (R.-K. *feestdag op 25 Maart*), v. gmv.; **-Geboor'te** (*idem op 8 Sept.*), v.; **-He'melvaart** (*idem op 15 Aug.*), v.; **-Licht'mis** (*idem op 2 Febr.*), v.; **-Onbevlekte-Ontvan'genis** (*idem op 8 Dec.*), v. gmv.
Mari'abad (*kookbad, kookwaterbad*), o. gmv
Mari'aglas (*vrouwenijs, ijskristal*), o. gmv.

Marian'ne (*spotnaam voor Frankrijk*), v.; *de huishouding van* -, die v. het Fransche volk.
Mari'ne (*zeemacht, 's lands vloot, het zeewezen van den staat en al wat daartoe behoort*), v. gmv.; *het departement van* -, *de Engelsche* -, *de Nederlandsche* -; **-blauw** (*donkerblauw als het wammes van Janmaat*), o.; **-officier,** (*zeeofficier*), m. -en; **-werf,** v. -ven.
Marineeren (*inzouten of inleggen in azijn met kruiden*); *haring* -.
Marinier' (*zeesoldaat*), m. -s.
Mariolein', marjolein' (*lipbloemige plant*), v. gmv.; *de bloem der* - *is roos- of vleeschkleurig, de* - *dient als toekruid bij vleesch.*
Marionet' (*kunstige ledepop aan een draad-waarmede men comedie speelt, tooneelpoppetje*), v. -ten.
Marionet'tenspel (*poppenspel*), o. -spellen.
Maritaal' (*hetgeen tot een echtgenoot en zijn rechten behoort*), bn.
Maritiem' (*betreffende het krijgswezen ter zee*), bn,; *het* -*e etablissement te Soerabaja*; *de* -*e autoriteiten*; *de* -*e macht.*
Ma'rius, Cajus, *van Arpinum*: *beroemd Romeinsch veldheer, sloeg de Teutonen en Cimbren* (103—102 v. C.).
Mark, mar'ke (*eerst bosch om een nederzetting, later grens, daarna ook de nederzetting zelf*: *Saksische gemeente*), v. marken; *de* -*e Tubbergen, de* - *Geesteren in Twente*; **-genooten,** m. mv.; ook de onverdeelde gronden der dorpsgemeente: **-grond,** m. -en.
Mark (*gewicht voor edelsteenen,* ± *246 Gr.*), o. -en; *een* - *is 24 karaat, elk van* ± *15 grein.*
Mark (*grensland*), v. -en; *de Spaansche* -. landstreek tusschen Pyreneën en Ebro; *de Brandenburgsche mark*; vergelijk *Denemarken*; ook *grensgewest*: *hier aan de uiterste* -*en van het keizerrijk*, (Gestoorde Bruiloft, v. Lenn.) nl. in het graafschap Holland.
Mark (*Duitsche munt,* ± *f 0.60*), v. -en.
Markant' (*in 't oog vallend, de aandacht trekkend, bijzonder uitkomend*), bn.; *de* -*e figuur van dien man.*
Markee'ren (*merken, teekenen, stempelen*; *aanduiden, aangeven*), b.v. mil. *den pas* -, de voetbeweging maken zonder vooruit te gaan; jagerst. *de hond* -*keert*, duidt met snel staartbewegen de nabijheid van wild aan.
Marketen'ter (It. *mercatante*, verwant met *mercato*, markt: *zoetelaar, koopman in ververschingen voor soldaten*), m. -s, vero.; **-tent'ster,** v.-s; **-tent'stersvaatje,** o.-s.
Markeur' (*opteekenaar*; *biljartjongen*), m.-s.
Mark'graaf (*graaf van een grensgewest, met hooger macht en een staand legercorps om de grens te dekken*), m. -graven; **-gravin',** v. -nen; zie: **Markies.**
Markies' (*markgraaf, adellijke titel*), m. markiezen.
Markiezaat' (*gebied v. e. markies*), o. -zaten; *het* - *Vere, het* - *Bergen-op-Zoom.*
Markiezin' (*vrouw van een markgraaf*), v. markiezinnen; ook adellijke titel.
Markt (verwant met It. *mercari*, handeldrijven: *plein of publieke plaats tot koop en verkoop of ruil*), v. -en; *de wol-, de vee-, de leder-, de boter-*, enz.; *een jaar-, een week-, een voorjaars-*, enz.; **-hal** (*overdekte markt*), v. -hallen.
Markt (*bijeenkomst van koopliedien*), v. -en; *het is morgen* -, *de* - *is haast afgeloopen*; zegsw. *hij is van alle* -*en thuis*, hij is bijdehand, vlug v. begrijpen, doortrapt, geslepen; *van een kale of koude* - *thuis komen*, ergens niet in slagen, met de kous op den kop terugkomen; spreekw. *Bij 't scheiden van de* - *leert men de kooplui kennen*, als 't op 't afrekenen aankomt, leert men iem. karakter kennen; **-dag,** m. -en; **-meester,** m. -s.
Markt (*marktprijs*), v. gmv.; *onder de* - *zijn waren verkoopen*, te goedkoop; *de* - *bederven*, veel te laag van prijs verkoopen; *een stijgende* -, *een dalende* -.
Markt (*plaats van afzet, debouché*), v. -en; *Engeland is een* - *voor ons vee*; *O.-Indië is een* - *voor onze calicots.*
Mark'ten (*de markt bezoeken, vooral om waren te verkoopen*), de boerin marktte, heeft -markt.
Markt'prijs (*de waarde der vruchten, die zich regelt naar vraag en aanbod*), m. -prijzen.
Marl'borough, John Churchil, hertog van, 1650—1722, Eng. veldheer en staatsman: versloeg de Franschen bij Hochstädt, Ramillies, Oudenaerde, en Malplaquet, 1709.
Mar'len (scheepst. *de zeilen met marling aan de lijken vastmaken*), ik heb gemarld; **-priem,** m. -en; **-reep,** m. -en; **-touw,** o. -en.
Mar'lijn (scheepst. *touw, geschikt om iets te meren of vast te leggen*), v. -lijnen.
Mar'ling, mer'ling (scheepst. *dun, sterk ineengedraaid koord*), v. gmv.; zie Marlijn.
Mar'mel (*knikker van wit marmer*), m. -s.
Marmela'de (*fijngekookt fruit* b.v. *kweeën of appels met suiker*), v. -s of -n.
Mar'meldier, o. -dieren; ook: *Mormeldier* en *Marmot.*
Mar'melen (*met marmeren knikkers spelen*), ik heb gemarmeld.
Mar'mer (*fijnkorrelige kalksteen*), o. gmv.; *een vloer van* -, volkst.: *marbel*; **-groeve,** v. -n; **-kleur,** v. -en; **-zaag,** v. -zagen.
Mar'meren (*marmerkleurig verven*), ik heb gemarmerd; *een houten schoorsteenmantel* -.
Mar'meren (*van marmer*), bn.; *een* - *zuil.*
Marmi'te (*ijzeren of koperen pot om in te koken, veldketel*), v. -n.
Marmot' (It. *marmotto*: *bergrat, knaagdier*), v. -motten; *de* - *leeft in het hooggebergte van Savoye en Zwitserland*; ook: *Mormel*; **-tevel,** o. -len.
Mar'nix, heer van Sint Aldegonde, Filips van, 1538—'98, dichter, prozaschrijver en staatsman, vriend van den Zwijger.
Maro'de (Fr. *maraude, strooperij, plundering*), v.; zegsw. *op* - *zijn of gaan*, gezegd van soldaten, die op den boer uit stelen gaan.
Marodeeren (*op marode, op plunderen of stroopen uitgaan, rondzwerven*).
Marodeur' (*achtergebleven soldaat, zwerver, strooper*), m. -s.
Marokijn' (*gekleurd bokken- of geitenleder*), eig. *Marokko-leder*), o. gmv.; zie Corduaan.
Marokij'nen (*overtrokken met marokijnleer*), bn.; *een* - *kleinoodiën-schrijntje.* (C.O.)
Maron'; zie **Marron.**
Maronie'ten (*christensekte, wonende aan den Libanon, thans R.-K.*), m. mv.; *het hoofd der* - *is de patriarch van Antiochië.*
Marot' (*zotskolf, narrenstok*), v. -ten; spreekw. *Elke zot heeft zijn* -, ieder heeft zijn stokpaardje, speelpop; ook: *Marotte.*
Marqueeren, zie *Markeeren, Markant.*

Marqui'se (*linnen overdekking, glazen afdak of overdak*), v. -s; lees: *markiez'*.
Mar'ren (*talmen, dralen, aarzelen*), ik heb gemard; *waartoe gemard?*
Mar'ren (*een schip met een touw aan den wal vastleggen*), ik heb -mard, vero.; thans **Meren.**
Marron' (W.-I. *boschneger in Suriname*), m. -rons; ook: *Maron', Maron'neger.*
Mars, myth. *god des oorlogs, de schutsgod van 't Romeinsche rijk*; ook: **Mavors.**
Mars (scheepst. *mastkorf, houten vloerring om den mast, ter plaatse, waar de hoofdtouwen gespannen worden, op* $^2/_3$ *der hoogte*), v. -en.
Mars (*rugkorf*), v. marsen; fig. *hij heeft niet veel in zijn -*, hij weet niet veel, heeft niet veel verstand of *kennis.*
Mars (sterrenk. *planeet*), m.; *- heeft een rooden gloed en doet denken aan bloed.*
Marsch (Fr. *marche: regelmatige beweging*, b.v. *van troepen*; ook: *de tocht zelf*), m. marschen.
Marsch (*kort muziekstuk, door blaasinstrumenten bij het marcheeren uit te voeren*), m. -en; *een krijgs-, een feest-, een kronings-, een parade-, een dooden-*; lees: *mars.*
Marsch (mil. *commando*), tw. *Voorwaarts, -!*
Marsch'bivak (O.-I. *bivak ter overnachting tusschen twee dagmarschen of tot vertoef voor eenige dagen*), o. -bivakken.
Mar'schen (aardr. *laaggelegen landen aan de Duitsche Noordzeekust*), v. mv.
Marsch'land (*broekland, drasland*), o. -en.
Marsch'orde (*marsch-linie, volgorde*), v. gmv.
Marsch'order (*schriftelijke weg-wijzer*), v. -orders; **-route** (*-richting*), v.; **-tenue,** v. gmv.
Marseil'le (aardr. *derde stad van Frankrijk*; ± *600 v. C. door de Grieken gesticht*), o.
Marseillai'se (*krijgslied der republikeinen uit Marseille, voor het eerst te Parijs gezongen op 14 Juli 1792 en wel door 1200 Marseillanen*), v. gmv. (ll = lj); thans nationaal lied van Frankrijk. (s = z).
Marsepein' (It. *marzapane*, Fr. *massepain*: *amandelbrood*), v. en o.; *een letter v. -*; **-en,** bn.: *een -en hart.* (s = z).
Mar'sera (scheepst. *marszeilra, de tweede ra vanonder*), v. -raas.
Marsiliaan' (*Venetiaansch vaartuig in de Middell. Zee*), m. -anen. (s = z).
Mars'kramer (*venter met een rugkorf*), m. -kramers; *een Chineesche -.* (J. t. B.)
Mar'telaar (Lat. *martyrium: geloofsgetuige, iem. die om zijn geloof zich marteling of dood getroost, bloedgetuige*), m. -s, -aren; fig. iemand, die lijdt om zijn gevoelens, richting, enz.; *hij werd de - zijner overtuiging*; **-schap,** o. gmv.; **-lares',** v. -sen.
Mar'telaar (*hij, die dieren martelt*), m. -s.
Mar'telen (*folteren*), ik heb gemarteld; *iem. op de pijnbank -*; **-ing,** v. -en; **-tuig,** o. -en.
Mar'ter (*zekere wezel, verscheurend zoogdier*), m. -s; *een boom-, een bosch-, een goud-, een huis-, een sabel-, een steen -.*
Mar'ter (*bont van martervel*), o. gmv.
Mar'tha (*eigennaam*), v.; *een bedrijvige -*, een zorgvuldige, drukke huisbestierster, zie Luc. 10 : 40; ook: *Mar'ta.*
Martiaal' (*krijgshaftig*), bn.; -aler, -st; *een - voorkomen.* (t = ts).
Marxis'me (*sociaal-democratie*), o. gmv.; - is aldus geheeten naar zijn wetenschappelijken grondlegger Karl Marx, geb. te Trier, 1818, gestorven te Londen in 1883. (x = ks).
Mar'yland (*zekere beste tabaksoort uit Maryland in N.-Amerika*), o. en v. gmv.; lees: mer'rielend.
Mas (*massa, hoop*), v. -sen. vero.
Mas (Java. *titel, lager dan Radhen*), m.
Mascot'te (*voorwerp of persoon, die geluk aanbrengt*), v.; ook: onschuldig, jong meisje.
Mas'ke (*zekere bloeiwijze*), v. -n; *de - van den leeuwenbek.*
Mas'ke (*afdruk van iem. gelaat*), v. -n; zie Doodenmaske.
Mas'keeren (*bedekken, verbergen, verhullen, aan het oog onttrekken*); *zich -*, vermommen, een masker opzetten.
Mas'ker (Sp. *mascara: momaangezicht*), o. -s; *het - afdoen, afwerpen*; fig. ophouden met veinzen, zijn ware gezindheid laten blijken.
Mas'ker (*gemaskerde*), m. en v. -s; *de zaal was vol -.*
Maskera'de (*verkleeding op carnaval*; *gemaskerd feest, studentenfeest*), v. -n.
Mas'keren (*vermommen*), ik heb gemaskerd.
Maskuliet' of **mazuliet'** (*zekere Indische sloep*), v. -lieten.
Mas'sa (Fr. *masse: klomp, menigte, hoop, de door gewicht te bepalen hoeveelheid stof, inhoud van een lichaam*; *het gansche vermogen of de heele nalatenschap*; *een som*), v. -'s; b.v. *ijzermassa, rots-, volks-, menschen-*, enz.
Mas'sa (mil. *gesloten colonne, troepenmacht*), v. massa's.
Mas'sa (*in negertaal: meester*), m. -'s.
Massaal' (*in massa, door de massa*), bn.; *het - goederenvervoer heeft plaats van uit dat nieuwe goederen-station*; fig. *een - effect.*
Massa'ge (heelk. *bewerking der spieren*), v. gmv.; *de - bestaat in: effleurage*, zacht strijken: *pétrissage*, kneding; *tapotlage*, klopping; ook, *- à friction*, wrijving. (g = zj).
Masseeren (*spierkneden*, d. i. *het knijpen en wrijven en kneden van zieke, stijve, rheumatische lichaamsdeelen*).
Masseur' (*iemand, die masseert*), m. -s.
Massief' (*van metalen: hecht, niet-hol, dicht, vast*), bn.; *een -sieve gouden ring*, d. i. een ring, die niet hol is, maar uit een dichte massa bestaat; -iever, -st.
Massooi', masooi' (O.-I. *een aromatieke boombast, in O.-Indië veel gebruikt als geneesmiddel*), v. gmv.; uit - wordt ook een verfstof voor het kleuren van lijnwaad bereid.
Massooi'boom (O.-I *boom op Nieuw-Guinea*), m. -boomen.
Mast (*paal; lang, rolrond opgaand hout aan boord van schepen, waaraan de zeilen hangen*), m. -en; zegsw. *er dienen geen twee groote -en op één schip*, er moet er maar één zijn, die gebiedt.
Mast (*Noorsche den of pijnboom*), m. -en; **-bosch,** o. -bosschen: het - bij Ginneken.
Masteluin'brood (*brood, gebakken uit half tarwe en half rogge*), o. -brooden.
Mastiek' (*stopsel bij 't voegen van muren*), v. gmv.
Mas'tik (*welriekende hars uit den stam van den -boom, vooral op Ceilon*), m. gmv.
Mas'todon (*dikhuid der voorwereld*), m. -s.
Mat (*oud Spaansch zilverstuk ter waarde van 8 realen, d. i.* ± *f 2.50*), m. matten; *de zilvervloot had veel Spaansche -ten aan boord.*

Mat (*vloermat, vlechtwerk van biezen*), v. matten.
Mat (*zekere landmaat, een uitgestrektheid gronds*), o. matten.
Mat (*afgemat, krachteloos, uitgeput*), bn.; *ik ben moede en - gegaan* (Bild.); *hij was - van leden*; fig. *een -te kogel*, die niet doordringt; -ter, -st.
Mat (schaakspel. *dood*), bn. en bw.; *de koning is -*, het spel is verloren; *iem. - zetten*, dat hij niet meer kan schuiven; zie Schaakmat.
Mat (*dof, glansloos, niet gepolijst*), bn. matter, het meest -; *- goud, zilver - maken*; *met -te oogen*, zonder glans; **-heid,** v.: *de -heid van iem. blik*, dofheid; zie Matglas.
Matador' (*stierendooder, persoon, die in de stierengevechten den stier met den langen degen heeft te treffen*), m. -s; fig. iem., die uitmunt.
Matador' (*hooge troef in 't omber- of quadrillespil*), m. -s.
Matador' (*man van rang, invloed, vermogen, een meester in eenig vak, een Piet*), m. -s.
Ma'taglap (eig. *met verdonkerd oog*, fig. *een oog, van moordrazernij rood ziende*), bn.
Ma'ta sam'pi (O.-I. *spiegelei*), v.
Match (sport. *wedstrijd*), v. -s; lees: *metsj.*
Ma'te (*maat*), v., b.v. *in hooge -*.
Ma'teloos (*zonder maat*; fig. *zeer groot of sterk, onmetelijk*), bn. en bw.; *- geweld, het maatloos hemelruim*; *- teer beminnen.*
Matelot' (Fr. *rond, strooien matrozenhoedje*), v. -s; lees: *mâteloo'*.
Maten en Gewichten (Stelsel van), (*het algemeen gebruikte tiendeelige stelsel met den M. als grondslag*), o. gmv.
Ma'ter (*moeder-overste in een klooster*), v. -s.
Ma'ter doloro'sa (R.-K. eig. *de bedroefde Moeder*; ook *afbeelding op doek of in steen van Maria onder het kruis als de Moeder der smarten*), v. -'s. (s = z).
Materiaal' (*grondstof, bouwstof*), o. -alen.
Materia'len (*bouwstoffen van een huis*), o. mv.
Materialis'me, -lis'mus (*leer, dat de stof het begin en einde is van alle dingen of dat geen ziel of geest bestaat, stofleer*), o. gmv.
Materialist' (*aanhanger van het materialisme*), m. -en.
Materialis'tisch (*stofvergodend*), bn.
Mate'rie (*grondstof, stof*; ook *onderwerp*; geneesk. *etter eener wonde*), v. -riën, -ries.
Materieel' (*lichamelijk, stoffelijk*, ook: *wezenlijk, zakelijk*), bn.; *de -e voor- of nadeelen van den oorlog*; *-e schade, de -e bloei eener onderneming*; *er was -e welvaart*; -eeler, -st.
Materieel' (*al, wat noodig is tot uitoefening van ambt of bedrijf*; *bewerkt materiaal*), o. gmv., b.v. *spoorweg-*; ook legerbehoeften, wapens, munitie, enz.
Mat'glas (*mat of dof geslepen glas*; *doorschijnend maar ondoorzichtig glas*), o. gmv.; *de ruiten van het schoollokaal waren van -*; als voorwerp, o. -glazen: *men brak twee -glazen.*
Mathema'ticus (*wiskunstenaar*), m. -tici.
Mathema'tisch (*wiskundig*; fig. *onomstootelijk waar*), bn.; *een - bewijs*, zeker, stellig.
Mathe'sis (*wiskunde*), v. gmv.; lees: *mate'zis.*
Mat'hoen (*vogel, ook pluvier genaamd*), o. -hoenders, -hoenderen.
Ma'tig (*sober, spaarzaam, een redelijke maat niet te boven gaande*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.; **-lijk,** bw.
Ma'tig (achtervoegsel = *overeenkomstig met*), b.v. *plicht-, doel-, kunst-, regel-, stelsel-.*
Ma'tigen (*verminderen, intoomen*), ik heb gematigd; *zich -*, beperken; **-ing,** v. gmv.
Matinée' (*morgentijd, voormiddag*), v. -'s.
Matinée' musica'le (Fr. *muziekuitvoering in den morgen, d. i. na 12 uur*), v. matinées-musicales. (c = k).
Matineus' (*vroegtijdig uit het bed*), bn.
Matras' (Fr. *matelas*: *beddezak, onderbed*), v. -sen; *een - van stroo, van zeegras, paardenhaar*, enz.; *een spring-*, d. i. met spiraalveeren.
Matres' (Fr. *maîtresse*: *meesteres*; *vroeger*: *hoofd eener kleinkinderschool* of *bewaarschool, eener avond- brei- of -naaischool*), v. -sen; **-seschool** (*kleinkinderschool*), v. -olen.
Matriarchaat' (O.-I. *tegenstelling van het patriarchaat*), o. gmv.; in den Indischen Archipel treft men het - nog aan op Midden-Sumatra. (ch = scherpe g).
Matrijs' (Fr. *matrice*: *moer, waarin de schroefspil draait*; *holle gietvorm, waarin een drukletter, een stempel, een munt, enz. gegoten wordt*), v. -zen.
Matrimoniaal' (*tot het huwelijk behoorende*), bn.; *-ale plichten.*
Matrimo'nium (*het huwelijksleven*), o. gmv.
Matro'ne (*deftige, bedaagde dame*), v. -s, -n.
Matroos' (Fr. *matelot*: *janmaat, zeeman v. d. laagsten rang*), m. matrozen; *licht -*, die het gewone scheepswerk doet; **-trozendracht,** v.: **-lied,** o. -eren: **-plunje,** v. gmv.
Mats (*kolfslag*), v. -en.
Mat'schudding (*vuiligheid uit koren, rijst*, enz.; *gruis*), v. gmv; ook: afval.
Mat'sen (*doodslaan met een knots*), ik heb gematst; **-hamer** (*strijdhamer*), m. -hamers.
Matteeren (*het goud mat, dof maken*).
Mattekees'je (*drankfleschje, omvlochten met een matje*), o. -keesjes.
Mat'ten (*Zwitsersche bergweiden*), v. mv.
Mat'ten (*stoelen matten*), ik heb gemat; -**-ter,** m. -s; **-terij',** v. -en.
Mat'ten (*mat maken, afmatten*), ik heb gemat.
Mat'tenbies (*stoelenbies*), v. -zen.
Maturiteit' (*rijpheid, volwassenheid*), v. gmv.
Mauri'tia-palm (*de prachtigste, grootste en nuttigste boom van Z.-Amerika*), m. -palmen.
Mauri'tius, *de ridderorde van -*, Italiaansche orde (1431), gesticht door den eersten hertog van Savoye. (t = ts).
Mau'rits, prins van Oranje, graaf van Nassau, zoon van Willem I: groot veldheer en stedendwinger, 1567—1625.
Mausole'um (*praalgraf, grafpaleis, dat Artemisia deed oprichten voor Mauso'lus, haar gemaal* [377—353 v. C.] *te Halicarnassus* [*Klein-Azië*]; *dit meesterstuk van weelderige bouwkunst werd beschouwd als een der zeven wereldwonderen*), o.; fig. monumentale graftombe, o. mausolea.
Mauvais' sujet' (Fr. *losbol, lichtmis, doordraaier, pierewaaier*), m. -s; *Rudolf van Brammen, die toch een - was.* (C.O.)
Mau'wen, de poes heeft gemauwd; **-ing,** v.; ook: *Miaauwen, Miauwen.*
Ma'vors, myth. *oorlogsgod, Mars.*
Maximaal' (*grootst mogelijk*), bn.; *de -ale arbeidsdag.* (x = ks).

Maxi'me (*grondstelling, leerspreuk; grondregel, bepaalde meening*), v. -n. (x = ks).
Max'imum (*hoogste graad, die een zaak bereiken kan; hoogste waarde of stand eener zaak, het grootste, het hoogste, het meeste*), o. maxima; *een - van loon.* Zie Minimum.
Mayonnai'se (*saus van eieren, olie en azijn*), v. gmv.; *een - saus*; lees: *majonèze.*
Ma'yor (*burgemeester van een der Engelsche, Schotsche of Iersche steden*), m. -s; zie **Lordmayor.** (y = i).
Mazagran' (Fr. *drank, bereid uit koffie, warm water en suiker, geheeten naar de stad van dien naam op de kust van Marokko*), m. -s.
Mazarin', Jules, kardinaal, en minister in Frankrijk tijdens de minderjarigheid van Lodewijk XIV, geb. te Rome 1602, † te Parijs, 1661. (in = èn).
Ma'zelen (afleid. van *maas*, vlek: *roode vlekjes op de huid, kinderziekte*), v. mv.
Ma'zen (*breiwerk herstellen door met de naald zoo nauwkeurig mogelijk den breisteek na te doen*), ik maasde, heb gemaasd; *netten -, kousen -.*
Mazep'pa, Iwan, 1644–1709, hetman der Kozakken, 1698 vorst van Ukraine, bondgenoot van Karel XII van Zweden tegen Peter den Grooten.
Ma'ziton, *naam van den eigenaar van een bekend kermisspel in de 18e eeuw.*
Mazuliet', v. -en; zie **Maskuliet.**
Mazur'ka (*levendige Poolsche dans in* $^3/_4$ *of* $^3/_8$ *maat*), v. -'s.
Me'a cul'pa, Lat. *door mijne schuld*, ik beken schuld. (c = k).
Mean'der (*kromming, slingerlijn, als de vermaarde stroom van dezen naam in Klein-Azië*), m. -s; ook: **Mæander.**
Mean'drisch (*kronkelend, slangvormig*), bn.
Mece'nas (*begunstiger van geleerden en kunstenaars*), m.; zie: **Mæcenas.**
Mecha'nica (*werktuigkunde, leer van de wetten van evenwicht en beweging*), v. gmv.; *men verdeelt de - in statica en dynamica.* (ch = scherpe g).
Mecha'nicus (*werktuigkundige*), m. -nici.
Mechaniek' (*samenstel van deelen en onderdeelen, waardoor iets in werking wordt gebracht, raderwerk enz., dat beweging doet ontstaan*), v. en o.; gew.: *Mekaniek'.*
Mecha'nisch (*werktuigkundig, kunstmatig, werktuiglijk*), bn. en bw. (ch = scherpe g).
Mechanis'me, mechanis'mus (*inwendige samenstelling van een werktuig, mechaniek*), o. gmv. (ch = scherpe g).
Medail'le (*gedenkpenning, eerepenning*), v. -s; lees: *medal'je.*
Medaillist' (*kenner of liefhebber van gedenkpenningen*), m. -en. (ll = lj).
Medaillon' (*halspenning; lijst, meestal eirond en verguld, om er portretten, naamcijfers, enz. in te plaatsen; sieraad, dat om den hals of een horloge-ketting kan worden gedragen*), o. -s; lees: *medaljon'.*
Me'de, mee (*honigdrank, door gisting bereid*), v. gmv.
Me'de, mee (*meekrap*), v. gmv.
Me'de, mee, bw., als eerste lid van scheidbare samengestelde w.w. b.v. *medearbeiden* (in vereeniging met anderen), *mededingen*, enz.
Mede'a, myth. *dochter van den koning van Colchis, die Jason hielp het Gulden Vlies veroveren, later zijn vrouw: vreeselijke tooverkol*; fig. *schoone doch wreede vrouw.*
Me'dearbeider (*helper*), m. -arbeiders.
Me'debrengen (*met zich brengen of voeren, veroorzaken*), ik bracht -, heb - gebracht; *een vriend -, een geschenk -, de hooge jaren brengen dat gebrek mede.*
Me'debroeder (*ambtgenoot, deelgenoot, evenmensch*), m. -broeders.
Me'deburger, m. -burgers; **-es',** v. -sen.
Me'dechristen (*broeder in Christus*), m. -en.
Me'dedeelen (*geven; kennis geven, doen weten*), ik deelde -, heb -gedeeld; **-deelbaar,** bn.; **-dee'ling,** v. -en; **-deel'zaam,** bn.
Me'dedingen (*wedijveren*), ik dong -, heb -gedongen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Me'dedoen (*van de partij zijn*), ik deed -, heb -gedaan, meestal: **Meedoen.**
Me'dedoogen (*medelijden*), o. gmv.
Mededoo'gend, bn.; zie **Meedoogend.**
Me'degaand, bn.; zie **Meegaand.**
Me'degenoot (*deelgenoot*), m. -en; **-e,** v. -n.
Me'degevoel, ook *Meegevoel* (*medelijden*), o. gmv. w. i. g.
Me'deklinker (spraakk. *letter, dof geruisch vóór of na een klinker*), m. -klinkers.
Me'delid (*met anderen lid eener vereeniging of van een genootschap*), o. -leden.
Me'delijden (*deernis hebben*), ik leed -, heb -geleden.
Me'delijden (*gevoel van deernis*), o. gmv.; *- met iemand hebben; een vernederend -.*
Me'delooper (*buitenkansje*), m. -s; zie **Meelooper.**
Me'demensch (*evenmensch*), m. -menschen.
Me'den (*de naam van een volk uit de oudheid, in Midden-Azië*), m. mv.; *het is geen wet van - en Perzen*, d.i. een eeuwige wet, waarvan n.l. nooit mag worden afgeweken; Esther 8:8 en Daniël 6:9.
Me'den (*met meekrap verven*), ik meedde, ik heb gemeed.
Me'denemen (*met zich nemen*), ik nam -, heb -genomen; *iets of iemand -.*
Me'depenning, m. -en; zie **Meepenning.**
Medeplich'tig (*mede schuldig*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Medeplich'tige (*medepleger*), m. en v. -n.
Me'deschepsel (*een schepsel in betrekking tot andere schepselen*), o. -schepselen; *ik wenschte mijn -en te zien.... in aardige groepen door elkander geschikt* (C.O.), nl. de dieren.
Me'destander (*helper, partijgenoot, mede ijveraar*), m. -standers.
Me'detroonen (*meelokken door mooie praatjes*), ik troonde -, ik heb -getroond; *de man (krankbezoeker) liet zich -.* (Potg.)
Me'dewerken (*werken met een ander, bijdragen*), ik heb -gewerkt; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Me'deweten (*voorkennis*), o. gmv.; *dit is met of buiten mijn -geschied*; **-schap,** v. gmv.
Mediaan' (*middelgroot papierformaat*), o. gmv.
Mediaan' (*drukletter-soort*), v. gmv.
Medicament' (*geneesmiddel, artsenij*), o. -en. (c = k).
Medicijn' (Fr. *médecine*: *geneesmiddel*), v. -en. (c = s); **-kistje,** o. -s; **-meester,** m. -s.

Medicinaal' (*geneeskundig, - krachtig*), bn.; ook: tot de artsenij behoorend.
Medicinaal' gewicht (*vorig apothekersgewicht*), o. -en; *het medicinaal pond was 375 G.; het - pond had 12 ons, elk ons 8 drachmen, elk drachme 3 scrupel, elk scrupel 20 grein.*
Medicineeren (*geneesmiddelen gebruiken; ook als medicus werkzaam zijn*). (c = s).
Me'dicus (*geneesheer, dokter*), m. medici.
Medi'na (aardr. eig. *stad des Profeets: in de moskee is het graf van Mohammed*), o.
Me'dio (*half, midden*), bw.; - *Mei; virtus in -*, de deugd in het midden.
Mediocriteit' (*middelmatigheid*), v. -en.
Me'disch (*geneeskundig, tot de geneeskunde behoorend*), bn.; *een - advies, een - student, de -e faculteit, het - toezicht, het - onderzoek.*
Medita'tie (*godsdienstige overpeinzing of bespiegeling*, R.-K. *vastenpreek*), v. -s, -tiën. (tie = sie).
Mediteeren (R.-K. *overdenken, overwegen*, b.v. *het lijden des Heeren*).
Me'dium (*middel, tusschenpersoon bij het spiritisme*), o. -s.
Medoc' (*zekere Fransche, roode Bordeauxwijn*), m. gmv.; lees: *medok'*.
Med'schid (*moskee van kleinen omvang*), v. -s; ook **Medsjid.**
Medsjidie' (*Turksche zilvermunt, ± f 2.00, ook Turksche ridderorde, 1852*), v. -s.
Medu'sa (*zeekwal, zeenetel*), v. -'s. (s = z).
Medu'sa, myth. *een der drie Gorgonen.* (s = z).
Medu'sahoofd, -kop (*afgrijslijk, schrikaanjagend menschenhoofd*), o. *Het hoofd van mijn kleermaker, dat reeds vele nachten mij als een -kop tegengrijnsde.* (Koetsveld); zie Gorgonen. (s = z).
Mee (*meekrap*), v. gmv.; **-stoof** (*fabriek tot bereiding van garancine uit meekrap*), v. -stoven.
Meedoo'gend (*medelijdend*), bn.; **-heid,** v.
Meedoo'genloos (*zonder medelijden, ongevoelig*), bn.; -looze.
Mee'gaand (*inschikkelijk, toegevend*), bn.; -er, -st; **-gaand'heid,** v. gmv.
Mee'krap (*plant*), v. gmv.; *uit den wortel der - kan een fraaie, roode verfstof getrokken worden*; **-teelt,** v. gmv.; **-wortel** (*stofnaam*), v., gmv.: zie **Mede** en **Krap.**
Meel (verwant met *malen*: *zetmeelpoeder*), o. gmv.; *tarwe-, rogge-*, enz.; *er is ook - van boonen, erwten*, enz.; *in - vindt men vooral zetmeel en eiwitstof*; **-achtig,** bn.: *een -poeder.*
Meel'appeltje (*juipje, het roode vruchtje van den meidoorn*), o. -s.
Meel'dauw (*op meel gelijkende stof of schimmel op rozebladen, zekere zwamplant*), m. gmv.
Meel'draad (*orgaan tot vorming van het stuifmeel in bloemen*), m. -draden; *een - bestaat uit een helmdraad en een helmknop.*
Mee'looper (*buitenkansje, meevaller*), m. -s.
Meel'tor (*schildvleugelig insect*), v. -torren; zie Meelworm.
Meel'worm (*larve van de meeltor, een pikzwarte kever*), m. -wormen; *de - in meel, zemelen en brood.*
Mee'nen (*bedoelen, in allen ernst willen*), ik heb gemeend; *het wel met iemand -*, zijn belangen voorstaan, hem genegen zijn; *ik meen het wèl met u*, mijn bedoelingen zijn goed; *'t is -s*, 't is geen gekheid.
Mee'nen (*den dunk hebben, van meening zijn*), ik meende, ik heb gemeend; *ik meende, dat Vader kwam*; *dat zou ik -!*
Mee'nens, o.; *het is -*, ernst.
Mee'ning (*denkwijs, bedoeling, opinie, voornemen*), v. -en; *volgens zijn -.*
Meent (*onverdeelde gemeenteweide, gemeenschappelijke weide*), v. -en; *de Hilversumsche -; de brug, die naar de - leidt; beesten, die op de - grazen.*
Meen'te (*gemeenschap, markgenootschap, mark*), v. -n; ook: Meent.
Mee'penning (*godspenning, huurpenning*), m. -en. gew.; ook: *Meedpenning.*
Mee'prater (*jabroer*), m. -praters.
Meepsch (*ziekelijk, flauw, zwak*), bn.: -er, meest -; **-heid,** v. gmv.
Meer (*natuurlijk waterbekken, door and omgeven*), o. meren; *de Zwitsersche, de N.-Italiaansche, de Schotsche meren; een bron-, een rivier-, een steppen-, een zout-, een berg -, een dal-, een krater-, een Alpen-, een zoetwater-, een zoutwater-*; dicht. voor *zee, binnenzee*: *Het - alleen behoudt zijn stem.* (Bog. *De Redding*).
Meer (*drooggemaakt meer*), v.; *de Haarlemmer-, de - is droog* (1852).
Meer (*comparatief van veel*), telw.: *- geld, ik koop nog -, dat smaakt naar -*; bijw.: *de tuin is - breed dan lang.*
Meer'aal, m. -alen; zie Kongeraal.
Meer'der (*grooter in aantal, machtiger, aanzienlijker*), bn. en bw.; *zij waren - in getal; -e offers werden geëischt; de voort dan min dan - diep* (Staring); als zn. o.: *het -e.*
Meer'dere (*hoogere in rang of stand*), m. en v. -n; *hij of zij is mijn -*; zie Superieur.
Meer'deren (*vermeerderen*), ik heb en het is gemeerderd; **-ing,** v. -en.
Meer'derheid (*grooter aantal*), v. gmv.; *in de - zijn, bij - van stemmen.*
Meerderja'rig (*mondig, minstens 21 jaar oud*), bn.; **-heid** (*leeftijd, dat men meerderjarig is*), v.; **-verklaring,** v. -en; zie Handlichting.
Meer'derman, m.; zegsw. *waar - komt, moet minderman wijken*, de mindere moet wijken voor zijn meerdere.
Mee'rendeel (*het grootste gedeelte*), o. gmv.
Mee'rendeels (*voor het grootste deel*), bw.
Meer'geld (scheepst. *walgeld, liggeld*), o. -gelden. w. g.
Meer'gemeld (*vaker genoemd*), bn.; *-pijpje.* (C.O.)
Meer'genoemd (*meergemeld*), bn.; **-gezegd,** bn.
Meer'heid (*meerderheid*), v. gmv. w. g.
Meer'kat (*dier, komend van zee(meer): aap met staart uit Afrika en de omstreken van Gibraltar: men beschouwde het dier als een uitheemsche soort van kat*), v. -katten.
Meer'koet (*eendachtige vogel der veen- of rietvelden*), v. -koeten; *de zwarte -*; ook *Koet* en in Groningen: *Meerkol.*
Meer'kol (*raafachtige roofvogel, Vlaamsche gaai, Spaansche ekster*), m. -len. Ook: *Meerkolf.*
Meer'le, me'rel (*zwarte lijster*), v. meerlen, merels; ook: Gieteling.
Meer'lenei (*ei v. d. merel*), o. -eren.
Meer'maals, -malen (*dikwijls*), bw.
Meer'man (Germ. myth. *mannetje der meermin*), m. -nen.
Meermin' (Germ. myth. *fabelacht. zeevrouw,*

vrouwelijke watergeest met langen vischstaart), v. -minnen; zie Zeemeermin.

Meer'paal (*paal, waaraan men een schip met een ketting of touw meert of vastlegt*), m. -palen; zie **Meren.**

Meer'ring (*kaairing*), m. -en; ook: **Ring.**

Meersch (*broekland, laag weiland*), m. -en. Vl.

Meer'schuim (Duitsch: *meerschaum* d. i. zeeschuim: men zag die stof aan voor versteend zeeschuim; *delfstof, waterhoudende kiezelzure magnesia*), o. gmv.; *een pijpekop van -; het - wordt gegraven in Spanje, Griekenland en Klein-Azië*; **-en** (*van meerschuim*), bn: *een -en pijpje.*

Meerslach'tig (spraakk. *hebbende meer dan één geslacht bij verschil van beteekenis*), bn.; kers is m. als boomnaam, v. als naam eener vrucht; **-heid,** v. gmv.

Meer'touw (scheepst. *touw, waarmee een schip wordt vastgelegd*), o. -touwen.

Meer'val (*weekvinnige rivierroofvisch*), m. -len; *de - is na den steur de grootste rivier-visch*; *de - komt voor in O.-Europa, soms in onze rivieren*; ook: *wentelaar, wels, val en vischduivel.*

Meer'voud (spraakk. *vorm om meer dan één uit te drukken*), o. -vouden; **-ig,** bn.; **-svorm,** m. -vormen.

Mees (*kleine, wakkere zangvogel, een onzer standvogels*), v. meezen; *de - leeft van insecten, zaden, bessen, spinneneieren* enz.; *de kool-* (geel); *de pimpel-* (blauwachtig); *de kuif-* (met kuifje); *de staart-, de baard-.*

Mees'muilen (*spottend of afkeurend lachen, den mond tot een zuren lach vertrekken*), ik heb -meesmuild.

Meest (*overtreffende trap van veel*), bn. en bw.; *de -e menschen, de -e tijd, de -e fouten*; *de - mogelijke haast.*

Meest'al (*in den regel*), bw.; *hij is - absent.*

Meest'biedende (*persoon, die het hoogst biedt*), m. en v. -n; *verkoopen aan den -.*

Mees'tendeels (*het grootste gedeelte*), bw.

Mees'tentijds of **meest'tijds** (*meestal*), bw.

Mees'ter (Fr. *maître*: *leermeester, onderwijzer*), m. -s; *een scherm-, een dans-, een muziek-, een zang-.*

Mee'ster (*gestudeerd persoon*), m. -s; *een - in de rechten*, advocaat, *een heel-*; ook: dokter, veearts.

Mees'ter (*in den tijd der gilden iem., die zijn proefstuk geleverd had*), m. -s; thans nog: *hij is - bakker, hij is - timmerman, Mr. smid*, enz.

Mees'ter (*heer, patroon, toeziener*), m. -s; *een kerk-*, lid van een R.-K. kerkbestuur, *een rent-*, ambtenaar, die de pachten voor zijn heer int; *een markt-*, opzichter op de weekmarkt; zie ook: Meesterknecht.

Mees'ter (*kunstenaar van naam*), m. -s; *Rembrandt en Frans Hals zijn de groote -s der Hollandsche school*; zie ook: Maestro.

Mees'ter (*fig. in verschillenden zin*), m.; *ieder is - in zijn eigen huis*; *hij heeft zijn - gevonden*, iem., die hem overtreft; *het kwaad loont zijn -*, straft of treft den bewerker er van zelf; *het werk looft of prijst den -*; *aan het werk kent men den -*; spreekw. *Het oog van den - maakt het paard vet*, toezicht doet een zaak gedijen; *zachte -s maken stinkende wonden*, halve maatregelen verergeren het kwaad; *den - spelen*, de baas spelen, heerschen.

Mees'ter (*fig. als bijv. nw.*): *een taal - zijn, een speeltuig - zijn, de vijand was de stad -, zich van iets - maken*, het in zijn bezit nemen; *zijn drift niet - kunnen worden*, niet kunnen beheerschen; *de Franschen waren hier heer en -*, totaal baas; *iets weer - worden*, in zijn bezit krijgen; *zich - maken van iets of iemand*, den persoon of de zaak in zijn macht of bezit weten te krijgen.

Mees'terachtig (*als meester, met ongunstige bijbeteekenis*), bn. en bw.; **-heid,** v. gmv.

Mees'teren (*geneeskundig behandelen of luiten behandelen*), ik heb gemeesterd. vero.

Meesteres' (*vrouwelijke meester*), v. -sen.

Mees'terhand (*de hand v. e. meester in de kunst*), v.; *dit opstel verraadt een -.*

Meesterknecht' (*onderbaas*), m. -knechts.

Mees'terlijk (*als meester, in gunstige beteekenis*), bn. en bw.; *een -e schilderij*, uitstekend; *de -e terugtocht van De Ruyter*, voortreffelijk, roemrijk; *hij spreekt, schrijft -.*

Mees'terschap (*het zijn van meester, of man van talent, in eenige kunst, vak of bedrijf*), o. gmv.

Mees'terschool (*tegenstelling van de kleinkinder- of matresseschool*), v. -scholen; de - heette ook: groote school en had een bovenmeester en door hem bezoldigde ondermeesters, (wet van 1806).

Mees'tersche (*vrouw van den onderwijzer*), v. -n; gew.: ook *meesterse*; ook: *matres.*

Mees'terstuk (*werkstuk, waardoor iem. zich als meester doet kennen, prachtwerkstuk, kunstwerk*; *vroeger gildeproef, proefstuk*), o. -ken.

Meest'tijds, mees'tentijds (*meestal*), bw.; *je hebt - gelijk.*

Meet (*streep, door de jongens in den grond getrokken bij 't begin van eenig spel*), v. gmv.; zegws. *van - aan, van - af aan*, van het begin af, fig. van 't eerste begin af.

Meet'baar (*kunnende gemeten of in getal uitgedrukt worden*), bn.; **-heid,** v. gmv.

Meet'band (*rolmaat, band met de Ned. lengtemaat in c.M. bedrukt*), m. -banden.

Meet'brief (*scheepsbrief, certificaat van den bevoegden ambtenaar met vermelding der scheepsmaat*), m. -brieven.

Mee'ting (Eng. tegenw. deelw. van *to meet*, ontmoeten: *samenkomst, volksvergadering, openbare bijeenkomst*), v. -s; lees: *mie'ting.*

Meet'ketting (*landmetersketting van 20 M.*), m. -kettingen; *de - is gemaakt van spijlen en schakels, of hij bestaat uit een stalen reep.*

Meet'kunde (*deel der wiskunde, mathesis*), v. gmv.; *de lagere -*: lijnen, vlakken, lichamen; *de hoogere -* (analytische).

Meet'kundige (*kenner of beoefenaar der meetkunde*), m. en v. -n; zie Geometer.

Meet'kunst (*meetkunde, ook de practijk*), v. gmv.; zie Mathesis en Geometrie.

Meet'kunstenaar (*beoefenaar der meetkunde, mathematicus*), m. -s.

Meetkun'stig, bn.; *een -e reeks, een - vraagstuk, een -e constructie, een -e oplossing.*

Meet'lijn (*richtsnoer, meetband*), v. -en; **-lood,** o. -en; **-stok,** m. -stokken; **-tuig,** o.: *Huibert komt.... zijn -tuig in de hand.* (Staring), d. i. met dat, wat noodig is om de schoenmaat te nemen.

Mee'troonen (*door bedrieglijkheden meelokken*), *iemand met zich -*; zie Medetroonen.

Meeuw (*langvleugelige watervogel*), v. -en; *er zijn zee- en zoetwatermeeuwen*; **-enei,** o.

-eieren; **-ennest,** o. -nesten; **-eveer,** v. -en.

Meeu'wis (*mansnaam, verkort uit Bartholomeus*), m.; zegsw. *van Teeuwis noch - weten*, geen duidelijk besef meer hebben door dronkenschap, verbijstering, enz.

Mee'valler (*goede uitval, buitenkansje*), m.; ook dikwijls: **-tje,** o. -s.

Mee'vat (*vat voor mede of honigdrank*), o. -en.

Meewa'rig (de stam *waar* bet. vriendelijk: *medelijdend*), bn. en bw.; *spreken op een -en toon*; *een - woord van beklag uiten.* (C.O.); -er, -st; **-heid** (*deernis*), v. gmv.

Mege'ra, myth. *een der drie Furiën*; fig. *boosaardige vrouw.*

Mei (Lat. *majus*: *de 5e maand, Bloeimaand*), m. gmv.; fig. *de - van 't leven*, bloeitijd, bloei, jeugd.

Mei (*loovertak*), m. -en; *iets met -en sieren.*

Mei'avond (*avond in Mei*), m. -avonden.

Mei'boom (*opgesierde, afgehouwen den of beuk, in oude dagen op de dorpen geplant den eersten Zondag in Mei, als middelpunt der feestelijkheden*), m. -en; *De - wordt geplant, gesierd met groene kransen.* (Consc.); nù: gesierde meitak op een huis, dat onder dak is gekomen.

Mei'boter (*eerste grasboter*), v. gmv.

Meid (uit *maged*: *dienstmaagd, jongedochter*), v. -en; **meis'je,** o. -s; **-enloon,** o. -en: **-werk,** o. gmv.

Mei'doorn, mei'doren (*doornachtige heester, haagdoorn*), m. -s; *de - heeft welriekende bloemen, hij bloeit omstreeks half Mei.*

Mei'drank (*zomerdrank uit witten wijn, suiker en bloeiende toppen eener in Mei bloeiende plant*), m; ook: **Mei'wijn.**

Mei'er (uit Lat. *major*, Fr. *maire*: *schout, ambtenaar, hofmeester, opzichter*), m. -s. vero.

Mei'er (*huurder van een boerenplaats in Drente, zetboer*), m. -s.

Mei'er (*beker*), m. -s. vero.; zie **Berkemeier.**

Meierij' (aardr. *gebied van een meier*), v. gmv.; *de - van Den Bosch*, de landstreek zuidwaarts van die stad.

Mei'jel (aardr. *dorp ten N. O. v. Weert*), o.; *van - op Sevenum, dorp ten N. W. v. Venlo*), d. i. kronkelpad door de peel, vroeger de drukbegane weg, ook gebezigd voor transport; fig. *hij gaat van - op Sevenum*, al kronkelend, niet recht op het doel af.

Mei'kers (*vroegrijpe kerssoort*), v. -kersen.

Mei'kever (*schildvleugeltje, bladsprietige kever in Mei*), m. -kevers.

Mei'maand, v. -en; *een schoone -.*

Mein'eed (*valsche eed*), m. -eeden; **-ig,** bn.

Meinee'dige (*iem., die een meineed doet of gedaan heeft*), m. en v. -n.

Meis'je (*verkleinwoord van meid*), o. -s; een dienst-, een kinder-.

Meis'je (uit *meid-sje, meid-ske*: *dochtertje, juffertje, juffrouw*), o. -s; *het - Jansen zal ook komen*; verder: *hoe maakt het uw -?* aanstaande, verloofde.

Meis'jesdracht, v. gmv.; **-hand,** v.: *dat is een -hand*, letters geschreven d. e. meisje; **-kleeding,** v. gmv.; **-naam,** m. -namen; **-school,** v. -scholen; **-stem,** v. -stemmen.

Mei'streel, m. -en; zie **Menestreel.**

Mei'tak (*loovertak*), m. -takken; zie: **Mei.**

Mei'veld (*groene weide*; *volksvergadering in het Frankische rijk*), o. -velden.

Mei'visch (*elft*), m. -visschen; (*stofnaam*), v.

Mei'vuur (*vreugdevuur in 't open veld in de maand Mei*), o. -vuren.

Mei'worm (*Johanneskever*), m. -wormen.

Mei'zoentje of **-zoetje** (*algemeen bekend bloempje der weide, madelief*), o. -s.

Mejonk'vrouw (*aanspreektitel eener jonkvrouw*), v. -vrouwen; meestal: **Freule.**

Mejuf'fer (*aanspreektitel eener ongehuwde juffrouw*), v. -s.

Mejuf'frouw (*aanspreektitel*: *vrouw uit den middelstand*; ook *ongehuwde*), v. -en; zie **Mej.**

Mekaar' (*malkander*), vnw.; *Bederf -s werk nu niet! Geef - de hand*; ook: **Malkaar.**

Mek'ka, aardr. de heiligste stad der Moslems, de geboorteplaats van den Profeet, in het Arabische landschap Hedsjas; Mohamm. bedevaartsoord, 50 duizend zielen; **-ganger** (*Mohamm. pelgrim*), m. -s.

Mek'ken (*blaten van een geit*), het geitje heeft gemekt; ook: *Mekkeren*; soms van een schaap.

Melaatsch' (Fr. *malade*: *lijdend aan melaatschheid*), bn.

Melaat'sche (*persoon met melaatschheid besmet*), m. en v. -n; vroeger *malaatsche* (uit Fr. *malade*), d. i. zieke.

Melaatsch'heid (*slepende en besmettelijke huidziekte*), v. -heden.; *men onderscheidt Oostersche* (witte, schubbige, knobbelige) *- en Westersche*; *de - heet ook, als er huidnaden zijn, de olifantsziekte*; zie **Lepra, Leproos,** en **Lazaret, Lazarij.**

Melancholie' (*zwaarmoedigheid, zwartgalligheid, droefgeestigheid*), v. gmv. (ch = k).

Melancholiek' (*zwaarmoedig, droefgeestig*), bn.; *Dolfs -e zuster Amelia.* (C.O.) (ch = k).

Melancho'lisch (*zwaarmoedig, droefgeestig*), bn.; *het - temperament*, de zwaarmoedige gemoedsaard; lees: *-ko'lies.*

Melanch'thon, Philips, 1497—1560, helper en medestander van Luther.

Melane'sië, o.; zie **Polynesië.** (s = z).

Melane'siërs (*donkerkleurig ras der Australische eilanden*), m. mv. (s = z).

Melan'ge (*mengeling, vermenging*), o. -s; (g = zj); zie **Meleeren.**

Melaniet' (*zwart granaat*), o. gmv.

Melas'se (*suikerstroop, suikersap*), v. gmv.

Melat'tie, mela'ti (O.-I. *wit bloempje met jasmijngeur*), v. -'s; *welriekende -'s.* (J. t. Br); *de - speelt, als bij ons de roos, een groote rol in bailaden, sagen en legenden.* (Max Hav.)

Mel'de (*kruipend eenjarig kruid*), v. gmv.; *van de - worden een paar soorten als spinazie gegeten.*

Mel'den (*doen weten, bekend maken, berichten, gewagen, opgeven*), ik meldde, heb gemeld; **-ing** (*mededeeling*), v. -en: *-maken*; **-swaardig,** bn., -er, -st, ook: meer -, meest -.

Meleeren (*onder elkander vermengen*).

Me'lig (*meelachtig*), bn.; *deze peren zijn -, -e kastanjes*; **-heid,** v. gmv.

Meliniet' (*ontploffingsstof*), o. gmv.

Me'lis (*zuivere witte suiker, broodsuiker*), v. gmv.

Melis', **melis'se** (*citroenkruid*), v. gmv.; *de - komt veel voor in het Z. van Frankrijk*; **-sblad,** o. -en, -eren; **-kruid,** o. gmv.

Melizoen' (*roodeloop*), o. vero.; **-kruid** (*heilmiddel tegen het melizoen*), o. gmv.

Melk, v. gmv.; *de - der koeien, geiten*, enz.; zegsw. *er uitzien als - en bloed*, door en

door gezond; *niets in de - de pap te brokken hebben*, niets bezitten, niets te zeggen hebben; *een land van -en honing*, een lustoord; **-achtig,** bn.: *een -achtig sap.*

Melk'baard (*vlasbaard, melkmuil*), m. -en.

Melk'boer (*melkslijter*), m. -en; ook de landman, die aan eenig gezin melk en boter levert.

Melk'distel (*samengesteldbloemige plant*), v. -distels; *de - komt als onkruid voor; de akker -, de moes -, de stekelige -.*

Mel'ken, ik molk, heb gemolken; *de koeien -*; fig. *duiven -*, d.i. *kweeken*, fokken; *huisjes -*, armenhuisjes bij de week verhuren; **-er,** m. -s; **-erij'** (*deel der boerderij*), v. -en.

Melk'eppe (*schermbloemige wilde slootbloem*), v. gmv.

Melk'koetje (*melkgevende koe*), v. -koetjes; fig. een bron van inkomsten, van welvaart.

Melk'kruid (*sleutelbloemige plant*), o. gmv.; *het - is een goed voedsel voor koeien en schapen.*

Melk'muil (*blankbek, flauwerik*), m. -muilen.

Melk'slijter (*verkooper van melk bij de maat of in 't klein*), m. -slijters.

Melk'spiegel (*deel der koe tusschen de achterpooten, loopende van den staart tot den uier*), m. -spiegels.

Melk'suiker (*bestanddeel van de melk in den vorm van harde kleurlooze kristallen, door verdamping uit de zoete wei verkregen*), v. gmv.

Melk'tanden (*eerste 20 tanden bij den jongen mensch*), m. mv.; *de - verdwijnen op het 7e of 8e jaar.*

Melk'tijd, ook **Mel'kerstijd** (*het vaste uur, waarop het vee wordt gemolken*), m. gmv.

Melk'weg (sterrenk. *witachtige sterrengordel*), m. gmv.; *de - snijdt den hemelaequator onder een hoek van 63°.*

Melk'weger (*werktuig tot bepaling van 't watergehalte der melk*), m. -wegers; ook: *Melkmeter.*

Melodie' (*toongang, zangwijs, zangerige welluidendheid, gezang*), v. -ën.

Melodieus' (*welluidend, zangerig, zoetklinkend*), bn. en bw.; -ze, -zer, meest -.

Melo'disch (*vol melodie, melodieus*), bn. en bw.

Melodra'ma (*tooneelspel, waarin de dialogen begeleid worden door instrumentale muziek*), o. -'s.

Melodrama'tisch (*als in het melodrama*, fig. *aandoenlijk, week*), bn.; *-e muziek, een -e declamatie.*

Meloen' (Fr. *melon: appelvormig broeibakgewas, kalebasachtig gewas*), m. -en; *de - is een fijne dessertvrucht, de - is afkomstig uit Zuid-Azië.*

Melomaan' (*muziekgek*), m. en v. -manen.

Melomanie' (*hartstochtelijke neiging tot, of verzotheid op muziek*), v. gmv.

Melpo'mene, myth. *muze van het treurspel, zij draagt een masker.*

Mel'ter (*moutmaker*), m. -s; **-bak** (*moutvat*), m. -bakken; **-ij'** (*bereiding van mout, ook plaats daartoe*), v. -en.

Mem (*moeder, in kindertaal*), v.; fig. een niet flink en zeurig manspersoon.

Membraan' (*vlies, dunne huid*), v. -branen.

Me'mel (*mijt*), m. -s; **-ig** (*vol mijten*), bn.: *-ige kaas*, d.i. *vol wormpjes.*

Memen'to (R.-K. *gebed in de Mis*), o. -'s; *het - der levenden, het - der dooden*, d. i. gebed voor de aanwezige, voor de overleden geloovigen; eig. Gedenk.

Memen'to mo'ri (*gedenk te sterven*); *het -*, lijk; ook: doodshoofd, enz.

Mem'mekenskruid (*tamme of tuin-kamperfoelie*), o. gmv.; ook: Memmetjeskr.

Memoi'res (Fr. *gedenkschriften*), v. mv.; *de - van Saint-Simon, die van Madame de Remusat.*

Memora'bel (*gedenkwaardig*), bn.

Memorabi'lia (*gedenkwaardigheden*), v. mv.

Memoran'dum (*gedenkboek, herinneringsboek, aanteekenlijst*), o. -ums, -da.

Memoreeren (*herinneren, aanstippen, met een enkel woord vermelden, opteekenen ter herinnering*); *uit het jaarverslag willen wij het volgende -.*

Memoriaal' (eig. *herinneringsboek, aanteekenboek, koopmansboek, kladboek*), o. -alen.

Memo'rie (*geheugen*; ook: *heugenis, gedachtenis*), v. gmv.; **-werk,** o. gmv.

Memo'rie (*geschrift, akte, verzoekschrift*), v. -ries, -riën; *- van toelichting*, b.v. bij een wetsontwerp; **-boekje** (*aanteekenboekje*), o. -s.

Memo'rie (R.-K. *lijst der overledenen, die herdacht worden*), v. -s.

Memorisa'tie (*van-buiten-leering*), v. gmv.

Memoriseeren (*van-buiten-leeren*). (s = z).

Men (verdoffing van *man, de menschen*), onbep. vnw.; *het voornaamw. - is een voornaam' woord.* (Oude Heer Smits).

Mena'do-koffie (*hoofdproduct van Celebes*), v. gmv.

Mena'ge (*huishouding*; *spaarzaamheid, huishoudelijkheid*), v. gmv. (g = zj).

Mena'ge (mil. *soldaten-kost*), v. gmv. (g = zj); **-ketel** (*spijsketel*), m. -s.

Menageeren (*sparen, ontzien, matigen*); *zich -*, in acht nemen, met het oog op de gezondheid. (g = zj).

Menagè're (*plat etui voor naalden*, enz.), v. -s; *en een - van Bartje Blom.* (C.O.). (g = zj).

Menagè're (*huishoudster*), v. -s. (g = zj).

Menagerie' (*diergaarde, beestenspel, verzameling van levende dieren*), v. -s, -ën.

Mendo'za, don Diego de, 1503—'75, geb. te Granada; Sp. klassiek schrijver, veldheer en staatsman.

Mene', *mene', tekel Upharsin*, d.i. geteld, gewogen en den Perzen gegeven: woorden door een geheimzinnige hand op den muur der zaal van Belsazar geschreven op diens laatste feestmaal; ook: *Mane', The'cel, Phares.* Bijbel, Daniël, 5:25.

Menela'us, *broeder v. Agamemnon.*

Menestreel' (*iemand, die in dienst van een voornaam edelman, bv. van een vorst, de muziek beoefende, begeleider van een troubadour, ook maker van de zangwijzen*), m. -en; ook: Min'streel, Mei'streel.

Men'gel (*vochtmaat*, ± *1.00 L.*), o. -en, vero. spreekt. ook *Mingel.*

Men'geldicht (*dichtwerk van gemengden aard*), o. -dichten; *de -en van Staring.*

Men'gelen (freq. van *mengen: vermengen, dooreen-mengen*), ik heb gemengeld; **-ing,** v. -en.

Men'gelklomp (*baaierd, chaos*), m.; **-moes** (*allegaartje, rommelzoo, samenraapsel*), o. gmv.

Men'gelwerk (*letterwerk van allerlei aard*), o. gmv.

Men'gen (*dooreendoen, onder elkaar werken*), ik heb gemengd; *oliën -, wijnen -*; bij

uitbr. *koffie -, thee -*; fig. *zich in een gesprek -*; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en; **-sel,** o. -s.
Men'ger (veen: *helper v. d. trekker*), m. -s; de - trapt in den mengbak de veenspecie fijn tot een goed verdeelde drabbige massa.
Men'ging (*rekenwijze, die leert bepalen: 1°. hoe groot de gemiddelde prijs moet zijn bij 't dooreenmengen van waren b.v. koffie, wijn,* enz.; *2°. hoeveel men van elke soort moet nemen om een mengsel van een bepaalden prijs te doen ontstaan*), v. gmv.
Me'nie (Lat. *minium*; *rood loodoxyde, zekere roode dekverf*), v. gmv; **-fabriek,** v. -en.
Me'niën (*met menie verven of bestrijken*), ik heb gemenied; *ijzerwerk, ijzeren balken -.*
Me'nig (*meer dan één, veel*), onbep telw.; *ik heb er - uur doorgebracht*, verscheiden uren.
Me'nigeen (*een groot aantal personen*), onbep. vnw.; *deze zwemmer heeft - gered.*
Menigerhan'de, menigerlei' (*van vele soorten*), bn. en soortgetal.
Me'nigmaal (*verscheiden malen*), bw.; *ik heb er u - ontmoet*, dikwijls, veelmalen.
Me'nigte (*groote hoeveelheid*; *groote schaar menschen*), v. -n; *de groote -*, het publiek.
Menigvou'dig (*talrijk, veel, overvloedig*), bn.; *een -e oogst*; ook: **Menigvul'dig: -heid** (*talrijkheid*), v. gmv.
Me'nigwerf, bw.; zie **Menigmaal.**
Meningi'tis *cerebro spinalis* (*nekkramp, in 't Duitsch: Genickstarre*), v. gmv.
Menist' (*doopsgezinde, aanhanger van de leer van Menno Simonsz,* 1496—1561, *tot 1536 pastoor van het Friesche dorp Witmarsum*), m. -en; soms: *Mennist*; ook: **Mennoniet** en **Mennonist.**
Menist' (*doopsgezind*), bn.; *ik dacht, dat er zooveel beau-monde in je -e Haarlem was.* (C.O.)
Menis'tenblauw (*hemelsblauw*), bn.
Menis'tenbruiloft (scherts. *het ruimen van privaat of riool door nachtwerkers*), v. -en; alzoo geheeten naar de stilte, welke er bij heerscht, een stilte gelijk aan die bij menistenlieden, welke destijds om geen opzien te baren zonder rumoer een bruiloft plachten te vieren.
Menis'tenhemel (scherts. *naam der Vechtboorden, in de 18e eeuw bezet met fraaie buitenplaatsen van Menisten, en wel tusschen Loenen en Maarsen*), m. gmv.
Menis'tenjokkentje, -leugen (*een halve waarheid, door ontduiking van het juiste antwoord, een leugentje om bestwil*), o. of v. -s.
Menis'tenkerk (*bedehuis der Menisten*), v. -en; zie Vermaning.
Menis'tenstreek (*fijne streek, listige zet*), m. -streken.
Menis'tenzusje (*vrouw of meisje in stemmige kleederdracht met benepen gezichtje*), o -zusjes; ook: zekere plant.
Men'jan (O.-I. *benzoë*), v. gmv.
Men'nekes (O.-I. *soldaten, manschappen*), m. mv.; *onze - op Atjeh.* gmz.
Men'nen (*met den toom besturen*), ik heb gemend; *een paard -, een wagen -*; **-ner,** m. -s.
Mennoniet' (*doopsgezinde, menist*), m. -en.
Mensch (verwant met *man*: *redelijk schepsel*), m. -en; *de - is begaafd met rede, wil, spraak, enz.*; spreekw. *De - wikt, en God beschikt*; Bijb. *den ouden - afleggen, den nieuwen - aandoen*, zich zedelijk beteren; scherts. *den inwendigen - versterken*, voedsel gebruiken; kleinacht. onzijdig: *dat -, het arme -*; *met dat - wil ik niet te doen hebben*, vrouw.
Mensch'dom (*het menschelijk geslacht, al de levenden en dooden samen*), o. gmv.
Men'schelijk (*van den mensch of dezen betreffende*), bn. en bw.; *een -e zwakheid, de -e samenleving*; *iets -s*, wat den mensch kan treffen, b.v. de dood; **-heid** (*menschelijke natuur, menschlievendheid*; *alles, waardoor de mensch zich onderscheidt van de dieren*), v. gmv.
Men'scheneter (*wilde, die zich voedt met menschenvleesch*), m. -eters; zie Anthropophaag en Kannibaal.
Men'schenhaai (*reuzenhaai van ± 4 M., die menschen in zee aanvalt*), m. -haaien.
Men'schenhaat (*afkeer van menschen*), m. gmv.; **-hater,** m. -s; **-hart,** o. -en; **-kenner,** m. -s; **-kennis,** v.; **-kind,** o. -eren; **leven,** o. -s; **-liefde,** v.; **-min,** v.; **-offer** (*waarbij nl. één of meer menschen worden geslacht*), o. -s; **-paar,** o. -paren: *het eerste -paar*; **- plicht,** m. -en.
Men'schenras (*groep of soort van 't menschelijk geslacht*), o. -rassen; *er zijn vijf -sen*: het blanke, het gele, het zwarte, het bruine (Maleiers) en het roode (Indianen); *het Kaukasische of blanke -, het Mongoolsche of gele -, het Negerras of zwarte -*, enz.
Men'schenroof (*misdrijf, bestaande in het rooven van menschen om ze als slaven te verkoopen, b.v. in Midden-Afrika*), m. gmv.
Mensch'heid (*de hoedanigheid van mensch te zijn, de menschelijke natuur; al de menschen, het levende menschelijke geslacht*), v. gmv.
Mensch'kunde (*menschenkennis*), v. gmv.; zie: Anthropologie; **menschkun'dig** (*menschkunde bezittende of toonende*), bn.
Menschlie'vend (*liefderijk, humaan*), bn. en bw.: **-heid,** (*philantropie*), v. gmv.
Mensch'wording (*het mensch-worden*), v. gmv.; *de - van Gods zoon*, incarnatie.
Mensureeren (muz. *aan de orgelpijpen den waren toon geven*). (s = s).
Mensuur' (muz. *maatverhouding van snaren of pijpen*), v. gmv. (s = s).
-ment (*bastaarduitgang*, als in: *dreigement, gruizelementen*; of achter vreemden stam: *document, testament, fragment, medicament*, vormt verbale substantieven, of zaaknamen: *arrondissement, departement*, verder: *lavement, experiment*, enz.
Mentaal' (*i. d. geest, innerlijk, inwendig*), bn.
Menteneeren, mentineeren; zie Mainteneeren.
Men'tie (*melding, gewag*), v. gmv.; *-maken van iets.* (t = ts).
Mentionneeren (*gewag maken van, herinneren, vermelden*). (t = ts). vero.
Men'tor (*wijze leidsman of raadgever, ervaren helper, wijze gids*), m. -s; *Minerva trad op als - van Telemachus.*
Menu' (*spijskaart*), o. -'s; menuutje, o. -'s.
Menuet' (*langzame, statige, afgemeten, nationale dans in Frankrijk*), v. -ten; *de - was zeer in den smaak in den dagen van Lodewijk XIV*; ook *hare muziek.* vero.
Mep (*onverwachte klap of slag*), m. -pen, gmz.; *iemand een - geven*, stoot, oorvijg.
Mephis'to (eig. *de lichtschuwe*; *duivel, verleider*), m.; eig. *Mephis'toles.* (ph = f).
Mephi'tische lucht (*stinkende lucht, stiklucht*). (ph = f).

Mep'pen (*fel en onverwacht slaan, een mep geven*), ik heb gemept; *honden of katten* -, doodslaan; **-per,** m. -s; zie Kattenmeppen.
Mercantiel' (*wat den koophandel betreft*), bn.
Merca'tor, eig. *Gerard Kremer te Rupelmonde, aardrijkskundige, 1512–1594*; beroemd door zijn *projectie* of wassende kaart.
Mercenair' (*loondienaar, daglooner, huurling*), m. en v. -s; lees: *mersenèr.*
Mercenai're (*om het geld, om loon of winst, baatzuchtig, veil*), bn. (ai = è).
Merci'! (*dank*, dank je), bw.; - *bien*, ik dank u zeer.
Mercu'rius (*kwikzilver*; *een planeet*; myth. *god van den handel en der reizigers*; ook: *een onderhandelaar in een slechte zaak*), m.
Mercuur' (*verkorting van Mercurius*), m.
Me'rel (*zwarte lijster*), v. -s; ook **Meerle.**
Me'ren (*een schip vastleggen met een kabel en wel aan een paal of ring*), ik heb gemeerd; zie **Meerpaal.**
Merg (*weeke, niet vloeibare maar vettige stof in holle dierlijke beenderen*), o. gmv.; zegsw. *dat dringt door - en been*, dat raakt het hart, het binnenste, dat dringt tot in de ziel; ook idem bij planten: - *stengels*; *de sagopalm, „die 't - houdt met zijn schors omsloten".* (B. ter Haar); **-lepel** (*om merg uit een mergpijp te halen*), m. -lepels; **-pijp** (*een met merg gevuld been, mergbeen*), v. pijpen; spreekt. *murg.*
Mer'gel (*een vettige aardsoort*), v. gmv.; *er bestaat kalk- en leem*; - ook: **-aarde,** v. gmv.
Mer'gelen (verwant met *merg*; *bemesten met mergel*), ik heb gemergeld; het kalken en - van de akkers.
Meridiaan' (cosm. *middagcirkel, middaglijn, denkbeeldige cirkel, gaande door d. twee polen*), m. -anen; *de eerste -, de koperen - a.d. globe.*
Meridionaal' (*zuidelijk*, d. i. *loopend v. N. naar Z.*), bn.; *-ale bergketens.*
Me'rinos (*harige Spaansche schapen*), o. mv.
Me'rinos (*soort van glanzige kleedingstof, geweven van de bijzonder fijne wol van Spaansche schapen*), o. gmv. spreekt. *merrinos.*
Me'rinossen (*van merinos gemaakt*), bn.; *een - rok, een - jakje, een - japon.*
Merk (*kenteeken*; *kaartje, lootje, bewijs*), o. -en.
Merkaton' (Fr. *mirlicoton*: *groote gele perzik*), v. -s. Vl.
Mer'kel (scheepst. *rechthoekige staaf als luiksteun*), m. -s.
Mer'kelijk (*aanzienlijk, belangrijk*), bn. en bw.; *een - verschil, een - verlies, alles was er - veranderd, hij was - ouder geworden*; -er, -st.
Mer'ken (*met een merk teekenen*), ik heb gemerkt; *het vee -; boomen -, d.i. van een rood cijfer voorzien op den deels ontschilden stam*; **-er,** m, -s; **-ing,** v. -en.
Mer'ken (*bemerken, bespeuren*), ik heb gemerkt; zie **Bemerken.**
Merk'lap (*letterlap v. meisjes*), m. -lappen.
Merk'teeken (*kenteeken*, R.-K. *geestelijk onderscheidingsteeken*), o. -s, -en.
Merk'teekenen (*van een merkteeken voorzien, met een merk teekenen*), ik heb -merkteekend.
Merkwaar'dig (*belangrijk, vol beteekenis*), bn.; *een - voorval, een -e brief*; **-heid** (*merkwaardige zaak*), v. -heden.
Merlijn' (*steen- of dwergvalk*), m. -en.
Merlin', -lijn' (*toovenaar onder de Arthurridders*), m. zie Arthur.
Merloen' (Fr. *merlon*: *deel eener borstwering*, nl. *tusschen twee schietgaten*), m. -en.
Mer'rie (*wijfjespaard*), v. -ries, -riën.
Me'ro ju're, naar zuiver recht. (j = zj).
Merveilleus' (*bewonderenswaardig, wonderbaar*), bn. en bijv.; -euzer, -st. (ll = lj).
Mes (*werktuig om te snijden*) o. messen; zegsw. *is er iets voor het* -? d.i. te eten; *zijn -je snijdt van twee kanten*, hij verdient dubbel; *iemand het mes op de keel zetten*, dwingen door erge dreiging, iets afdreigen; *onder het - zitten*, geschoren worden, fig. ook: een examen ondergaan.
Mésaillan'ce (Fr. *huwelijk beneden iem. stand*), v. -s. (s = z).
Mésallieeren (zich), (*zich mistrouwen, beneden zijn stand huwen*). (s = z).
Mesaventu're (Fr. *ongeval, ongeluk*), v. -s.
Mes'dsjid (*kleine moskee*), v. -s.
Mes'igit (O.-I. *moskee, meestal midden in de gemeente, aan den aloen-aloen*), v. -s; zie **Missigit.** (g = g).
Mesmeris'me (geneesk. *leer en toepassing van het dierlijk magnetisme volgens Dr. Mesmer*, † 1815), o. gmv.
Mesquin' (Fr. *bekrompen, kleingeestig*), bn. (qu = k).
Mesquinerie' (*karigheid, bekrompenheid*), v.
Messagerie' (Fr. *kantoor tot vervoer v. reizigers en goederen*), v. -s, -rieën. (g = zj).
Mes'se(n)koker (*scheede van leer voor één of meer messen*), m. -kokers.
Messiaansch' (*op den Messias betrekking hebbende*), bn.; *een - gedicht.*
Messia'de (*heldendicht over den Messias*), v. -s; de - van den Duitschen dichter F. G. Klopstock werd eerst in 1773 voltooid.
Messi'as (*de gezalfde*: *Heiland, Verlosser*), m. gmv. *de - der Joden, de - der wereld* **-mis,** v.: zie *Gulden Mis*, ook *Christus.*
Messidor' (*10e maand of Oogstmaand, van 20 Juni–19 Juli*), m. gmv.
Mes'sing (*geelkoper, een legeering van koper en zink*), o. gmv.
Mest (*meststof*), m. (soorten), m. -en; ook: **Mist.**
Mes'ten (*bemesten*), ik mestte, heb den akker gemest; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Mesties' (*kleurling, kind van een blanke en eene Indiaansche*, bv. *van een Europeaan en een Mulattin*), m. en v. mestiezen.
Mest'kalf (*kalf, dat vetgemest wordt*), o. -kalveren.
Mest'tor (*bladsprietig insect*), v. -torren; *de groote - leeft vooral in paardenmest.*
Met, vz.: *schrijven - een pen*, door middel van; - *iemand gaan*, hem vergezellen; - *geweld*, door: *laat hem - vrede*, in; - *iets bezig zijn*, aan; *hij sprak - kracht*; *ik kom - genoegen*; bw.: *De schuit wordt van den wal gestooten, - komt een knaap geloopen* (Staring), tegelijkertijd, op datzelfde oogenblik.
Met (*gehakt varkensvleesch, worstvleesch*), o. gmv.; zie **Metworst.**
Met (*landmaat in Zeeland*), o.; zie Gemet.
Metaal' (Fr. *métal*: *delfstof, enkelv. lichaam*), o. -alen; *ijzer, lood, goud is -; platina, goud, zilver is edel -; koper, tin, ijzer, lood is onedel -; elk - is hamerbaar, pletbaar, rekbaar; het soortgelijk gewicht der -alen is aanzienlijk; het smeltpunt van een -*, b.v. van lood, 332° C.

Metaal'gieterij' (*het gieten van vloeibaar metaal, ook de werkplaats of fabriek*), v. -en.
Metaal'-industrie' (*industrie, waarin metaal als grondstof wordt gebruikt*), v. -ieën; *de - bloeit in Engeland en in Duitschland.*
Metaal'warenfabriek (*fabriek, waarin allerlei metalen huisgerei vervaardigd wordt*), v. -fabrieken.
Metachronis'me (*fout in de tijdrekening*), o.; hetzelfde als: Anachronisme. (ch=k).
Meta'len (*van metaal*), bn.; *een - band*; *het - Kruis*, eereteeken van 1830—'31, vervaardigd uit het metaal van veroverd veldgeschut.
Metalliek' (*Oostenrijksche schuldbrief: een effect, waarvan de uitbetaling der rente en de aflossing, in zilver en niet in papier geschiedt*), m. -en.
Metalloï'den (*enkelv. stoffen, niet-metalen*), o. mv.; *er zijn 15 -, als zwavel, phosphor, kiezel*, enz.
Metallurgie' (*leer v. d. mechanische en chemische bewerking der ertsen*), v. gmv. (g = g).
Metamorpho'se (*omvorming, herschepping, gedaanteverwisseling*), v. -n. (ph = f).
Metamorphoseeren (*herscheppen, van gedaante verwisselen, vervormen*). (ph = f).
Metaphoor' (*leenspreuk, verbloemde uitdrukking, niet-uitgewerkte gelijkenis*), v. -phoren: *de kameel is het schip der woestijn*; *hij is een slaaf zijner hartstochten*; *het riet is een speeltuig der winden*; *bittere spot*; *in blinde wanhoop*; *het gouden koren*, enz. (ph = f).
Meta'phora (stijl. *troop van de overdracht, metaphoor*), v. -phora's. (ph = f).
Metapho'risch (*overdrachtelijk, zinnebeeldig, figuurlijk*), bn.; het - gebruik der woorden, b.v. *de gouden zon, de Alpen gloeien.* (ph = f).
Metaphy'sica (*bovennatuurkunde, wetenschap der bovennatuurlijke dingen*), v. gmv.
Metaphy'sisch (*bovenzinnelijk*), bn.
Meta'thesis (spraakk. *letteromzetting, letterkeer*), v. b.v. in: *gort* (grut), *dertien* (drie-tien), *naald* (nadel).
Meteen' (*terstond, dadelijk, tegelijkertijd*), bw.; *ik kom -, ik help u -.*
Metempsycho'se (*zielsverhuizing*), v. gmv.
Me'ten (*met een maat de lengte van iets bepalen*), ik mat, heb gemeten; *zich met iemand -*, wedijveren in kennis, enz.; *dat schip meet 750 ton*, heeft een inhoud van; **-ing,** v. -en.
Meteoor', -steen (*luchtsteen*), m. -oren; *te Weenen is een museum van meteoren*; ook: **Aëroliet.**
Meteoroliet' (*steenachtige massa, meteoorstof, zwevend in de oneindige ruimte*), m. -en; ook **Meteoriet.**
Meteorologie' (*weerkunde of kunde van de dampkringsverschijnselen*), v. gmv.; *een der afdeelingen der - is de* Klimatologie. (g = g).
Meteorolo'gisch (*weerkundig*), bn.; *-e waarnemingen*; *het Koninklijk Nederlandsch - Instituut te A'dam, een - observatorium op den Puy-de-Dome in Auvergnië*; *een - station te Maastricht.*
Me'ter (*persoon, die meet*), m. -s.
Me'ter (Lat. *mater*, moeder: R.-K. *peet, doopmoeder, peettante*), v. -s; zie Peet, Petemoei.
Me'ter (verwant met *meten*: *lengtemaat, 40-millioenste deel van een aardmeridiaan*), m. -s; *de - is de grondslag van het metrieke stelsel.*
Met'gezel (*met* = gehakt vleesch: *spijsgenoot, reisgenoot, kameraad*), m. -len.
Metho'de (*vaste, weldoordachte manier van handelen*; *wijze van werken of onderwijzen volgens een plan*), v. -n, -s; *een teekenschrijf-, lees-*; *de Berlitz-, de Fröbel-, de - Cheve.* (th = t).
Methodiek' (*leer der methoden*), v. -en.
Metho'disch (*volgens een bepaalde methode*), bn. en bw.; fig. ordelijk. (th = t).
Methodist' (*lid eener dwepende sekte, onder de Christenen in Engeland en N.-Amerika*), m. -en; zie **Wesley.** (th = t).
Methodologie' (*leer der methode*), v. gmv.
Methu'salem (*Bijbelsche persoon, die den ouderdom van 969 jaar bereikte*), m.; *al werdt ge zoo oud als -*, stokoud. Genesis 5 : 27.
Metier' (Fr. *handwerk, hanteering, bedrijf, beroep*), o. -s; lees: *métieé.*
Metony'mia (stijl. *troop der overnoeming*) v. -'s; *wij lezen Vondel*; *hij werd door het lood, het staal getroffen*; *hij dronk den giftbeker*; *dit huis betaalt hooge belasting*; *de heele stad was op de been.*
Metony'misch (*bij overnoeming*), bn. en bw.; *het - gebruik van een woord.*
Metriek' (*wat tot den meter of de el behoort*), v. gmv.
Metriek' (dichtk. *leer van den versbouw, leer der versmaten*), v. gmv.
Metriek'-stelsel (*10-deelig stelsel, met den M. als grondslag*), o. gmv.; het - is ingevoerd in bijna alle landen van Europa behalve b.v. in Rusland; ook in Egypte, de staten van Zuid- en Centraal-Amerika, het is toegelaten in Australië, Canada, Britsch-Indië, en de Vereenigde Staten van N.-Amerika.
Me'trisch (*in verzen, in gebonden stijl*), bn. en bw.; *de Ilias van Homerus in -e vertaling door C. Vosmaer.*
Metrome'ter (muz. *mautmeter*), m. -s; ook: *Metronoom*; het is een klein instrument, dat met een slinger de maatslagen aangeeft: de uitvinding is van 't jaar 1816.
Metronoom' (*metrometer*), m. -omen.
Metro'polis, v. -sen; zie **Metropool.**
Metropolitaan' (*aartsbisschop*), m. -tanen; ook Primaat.
Metropolitaansch' (*aartsbisschoppelijk*), bn.
Metropool', -po'le, metro'polis (d. i. *moederstad*; *ouditijds hoofdstad van een provincie, zetel van een aartsbisschop*), v. -polen, -polissen.
Me'trum (*voetmaat, versmaat*), o. metra.
Met'selaar (*iem., wiens beroep het is te metselen*: *maker van metselwerk*), m. -laren, -laars; **-sbaas,** m. -bazen.
Met'selen, zie *Metsen*: ik heb gemetseld; *een muur -*; **-arij',** v. gmv.
Met'selsteen (*van leem of klei gebakken steen van bepaalden vorm en grootte*), m. -en.
Met'sen (afleid. van 't oude *metse*, steenhouwer: *metselen*), ik heb gemetst. VI.
Met'serdiender (*opperman*) m. -s. VI.
Met'ten (*de vroege gebedsuren in de kloosters, het eerste der zeven getijden*), v. mv.; zegsw. *iemand de - lezen*, hem streng berispen, hem kapittelen, hem zijn plicht voorhouden; *korte - maken*, weinig omslag met iets

maken, een zaak haastig en voor evenveel afdoen; in de spreekt. *korte wetten maken.*
Metterdaad', bw.; *zich - belachelijk maken,* werkelijk, d.i. door een daad of door daden.
Metterhaast' (*in haast, spoedig*), bn. vero.
Mettertijd' (*allengskens*), bw.; *alles komt - terecht,* gaandeweg, na verloop van zekeren tijd.
Mettervlucht' (*al vliegende of vluchtende*), bw.
Metterwoon', bw.; *zich - ergens vestigen.*
Met'tray, Nederlandsche kolonie van weldadigheid voor verwaarloosde knapen, gelegen bij Zutphen.
Met'worst (*met* = gehakt vleesch: *varkensworst*), v. -worsten; in Drente: *met een - naar een zij spek willen gooien,* d. i. een spiering uitwerpen om een kabeljauw te vangen.
Meu'bel (Fr. *meuble*: *stuk huisraad*), o. -en of -s; fig. *hij is een onnut -,* iem., die nergens voor deugt.
Meu'belen, ik heb gemeubeld; *een kamer, een huis -,* er huisraad in brengen.
Meu'belmaker (*fabrikant of werkman, die huismeubels maakt*), m. -makers.
Meubileeren (*meubelen, van huisraad of meubels voorzien*); **-ing,** v. -en.
Meublement' (*ameublement*), o. -en; *- is bijeenhoorend huisraad: het - van een slaapkamer.*
Meug (van *meugen* voor *mogen*, smaak of lust hebben in, b.v. *dat mag ik niet,* die spijs (drank) lust ik niet: *lust, zin*), v.; *tegen heug en -,* met tegenzin; *ieder zijn -,* ieder zijn lust; zie H e u g.
Meu'gebet (*klaplooper, duivelstoejager*), m. en v.; ook: *Muggebet.*
Meuk (*week*), v.; *in de - staan,* week of zacht laten worden; *de stokvisch in de - zetten,* laten weeken.
Meu'ken (*week maken, murw worden*), ik heb en het is gemeukt.
Me'um et tu'um, het mijn en dijn.
Meun (*zekere Noordzee -, ook riviervisch*), m. -en.
Meu'zelen (verwant met *muizen*: *lekkere beetjes proeven*), ik heb gemeuzeld; **-aar,** m. -s, -aren.
Meu'zelen (*vuil maken*), ik heb gemeuzeld.
Mevrouw' (*gehuwde dame*), v. -en; **-schap,** o.
Mez'zo vo'ce (muz. *met halve stem*), bw.; *-spreken.*
Mez'zo (*half*), bw., *- forte,* half sterk; als bn.: *-soprano,* tweede sopraan. muz.
Mias'ma (*smetstof, in de lucht verspreide ziektekiem*), o. miasmen, -'s.
Miauw', miaauw' (*geluid eener kat*), tw.
Miau'wen, miaau'wen (klankn.), de poes heeft gemiauwd, gemiaauwd.
Mi'ca (Lat. verwant met *micare,* glinsteren: *glimmer, een glasachtig mineraal*), o. gmv.; *het - komt vooral uit Canada.*
Michaud', Jos. François, *Fransch historieschrijver,* 1767—1839; lees: *Miesjoo'.*
Mi'chel An'gelo, Buonarotti, *beroemde Italiaansche beeldhouwer, bouwmeester en schilder,* 1475—1564. (ch = k).
Michiel', m.; *St. - of Michaël,* feestdag in de R.-K. kerk op 29 Sept.; *de orde van St. -, een Beiersche ridderorde; ook die van Malta.*
Michiels'zomer (*nazomertje, fraai zomerweer, omstreeks St. Michiel*), m. -zomers.
Micro'be (*elk levend wezen, dat slechts met het microscoop zichtbaar is; microscopisch organisme, bestaande slechts uit één cel, bacterie*), v. -n. (c = k).
Microcepha'len (*kleinhoofdigen, idioten,* d.i. *menschen met te kleine hersenen*), m. en v. mv.
Microcos'mos (*de wereld in het klein*), m. gmv.; fig. de mensch. (c = k).
Microme'ter (*toestel tot het meten van kleine grootheden*), m. -meters. (c = k).
Mi'cron (*duizendste m.M.*), m. -s, of micra; *de standaardmeter van Oostenrijk is twee -s te lang, de microbe der slaapziekte is slechts 25 à 30 micra lang.* (c = k).
Microne'sië (aardr. *een der deelen van den Grooten Oceaan, bevattende de Magellaaneilanden, de Mariannen, de Carolinen,* enz. *voor het meerendeel kleinere eilanden*), o.
Microphoon' (*hulptoestel tot overplanting van zwakke geluidgolven*), o. -phonen; ook: hoortoestel der telephoon; *met een - hoort men het zwakste geluid.* (ph = f).
Microscoop' (*samengesteld instrument, dienende tot reusachtige vergrooting*), m. en o. -copen; *met een - ziet men het kleine, ook het voor het oog onzichtbare zeer scherp.*
Microsco'pisch (*alleen door den microscoop waar te nemen*), bn.; *-e praeparaten.*
Mi'das, myth. *koning van Phrygië, die alles wat hij aanraakte in goud veranderde,* fig. *rijkaard;* ook: *domme scheidsrechter: in den toonkunstwedstrijd tusschen Pan en Apollo.*
Mi'dasooren (myth. *ezelsooren*), o. mv.
Mid'dag (*het midden van den dag*), m. -en; *het is, het wordt -; den ganschen -; des -s, 's middags,* d.i. 12 uur; *alle middagen; een warme, een zomersche -; iem. goeden - wenschen;* fig. *de - van het leven,* de middelbare leeftijd; **-beurt** (*om te preeken*), v. -en; **-cirkel** (*meridiaan*), m. -s; **-dienst** (*kerkdienst*), m. -en; **-eten,** o. gmv.; **-hitte,** v. gmv.; **-kost,** m. gmv.; **-lijn** (*meridiaan*), v. -en; **-maal** (*diner, eten*), o. -malen.
Mid'dagmalen (*dineeren*), ik heb -middagmaald, *gegeten.*
Mid'dagpreek, v. -preeken; **-uur,** o. -uren; **-zon** (*zuiderzon*), v. gmv.
Mid'del (*middellijf*) v. en o. -s.
Mid'del (*weg tot een doel*), o. -en.
Mid'delaar (*vredestichter, inzonderheid de Zaligmaker*), m. -s of -laren.
Mid'delaarschap (*het ambt van middelaar, de daad van bemiddeling*), o. gmv.
Mid'delbaar (*het midden houdend*), bn.; *- onderwijs,* d. i. den overgang vormend tusschen lager en hooger onderw.; *een welgemaakt man van -bare jaren.* (J. t. Br.).
Mid'deleeuwen (*476— 1492 n. C.*), v. mv.
Mid'deleeuwsch (*tot de middeleeuwen behoorende*), bn.; *-e toestanden.*
Mid'delen (*vereffenen, bijleggen, beslechten*), ik heb -middeld; **-ing,** v. -en.
Middelerwijl' (*in dien tusschentijd*), bw.
Mid'delevenredig, bn.; *in de evenredigheid 2 : 4 = 4 : 8 is 4 middelevenredig.*
Mid'delevenredige (*wat het midden houdt tusschen*; rekenk. *getal dat middelevenredig is tusschen twee andere*), v. -n.
Mid'delkleur, v. -kleuren; *er zijn -en tusschen zwart en wit.* (Koetsveld).
Mid'dellandsch (*midden in het land*), bn.; *de -e Zee,* midden in de oude wereld, ook: de Oude Wereldzee.

Mid'dellijk (*door middel van*), bn. en bw.
Mid'dellijn (*diameter*), v. -lijnen; *de - van een cirkel, bol*, de lijn, die door het middel punt gaande, twee punten van de omtrek raakt.
Mid'delmaat (*het midden houdende*), v. gmv.
Middelma'tig (*tamelijk, redelijk*), bn. en bw.; **-heid,** v.: *de muziek is de eenige kunst, welke -heid duldt.* (Klikspaan).
Mid'delnederlandsch, bn.; *de -e taal*, onze taal van de 12e tot op het einde der 15e eeuw, ook Dietsch geheeten; als zn. o.
Mid'delpunt (*het punt juist in het midden gelegen*), o. -en; **-ig** (*centraal*), bn.; **-schuwend,** bn.; **-vliedend,** bn.; **-zoekend,** bn.
Mid'delrif (*spierachtig vlies tusschen borstholte en buik*), o. -riffen.
Mid'delsoort, v. en o. -en; *een - letter*, tusschen groot en klein.
Mid'delstand (*de burgerstand*), m. gmv ook: *Middenstand*, m.
Mid'delweg (*de weg door of in het midden*, fig. *middel tot bevrediging*), m. -wegen; *den - houden, de gulden -*,
Mid'delwoord (spraakk. *woord met onbekende afleiding*), o. -en; *gezond, akker, ezel zijn -woorden.*
Mid'den (*punt te midden van iets*), o. -s; *hij zat te - van de zijnen*, in den schoot zijner familie; zegsw. *iets in het - laten*, er geen beslissing over uitbrengen; *iets in het - brengen*, te berde brengen, ter sprake brengen.
Mid'den (*ergens midden in, tusschenin*), bn.; *het was - op den dag*, d.i. tusschen morgen en avond.
Mid'den-A'frika, o. gmv.; *in - is de Congostaat gelegen.*
Mid'den-A'zië, o. gmv.; **-Europa,** o. gmv.; **-Java,** o.; zie Centraal.
Mid'denboords (*in het midden van het boord*), bw.; *het schip kreeg - een knak.*
Mid'dending (*iets, dat het midden houdt*), o. -dingen; *de uitdrukking „heer Bruis" was ongetwijfeld een -.* (C.O.)
Mid'dendoor (*in tweeën, door midden*), bw.; *iets - breken.*
Mid'den-Europeesch', bn.; *de -e tijd*, nl. die 15° of 60 min. vroeger is dan de tijd v. *Greenwich*; *Duitschland heeft den -en tijd.*
Mid'denin (*midden tusschen andere in*), bw.; *het schip lag -, hij liep -*, in het midden.
Mid'dernacht (dat. van *midnacht d.i. 12 uur in den nacht*), m. -en; **-elijk,** bn.: *het -elijk uur.*
Mid'dernachtszon (*de zon, wanneer ze in de poolstreken te middernacht aan den hemel staat*), v. gmv.
Mid'gard (Germ. myth. *de aarde of de menschenwereld*), m.; ook: *Manheim.*
Mid'gardslang (Germ. myth. *de wereldslang*), v. gmv.; zie Jormungandur.
Mid'winter (*het midden van den winter, 22 Dec.*), m. -s. w. i. g.
Mid'zomer (*21 Juni, zonnestilstand*), m. -s. w. i. g.
Mier (*hekel*), v. gmv.; zegsw. *een - aan iem. of iets hebben*, het land, een afkeer, een walg. gmz.
Mier (*vliesvleugelig insect, met volledige gedaanteverwisseling: ei, larf, pop, mier*), v. -en; *de - is het beeld der werkzaamheid*; *de -en stichten koloniën, -hoopen*; *de eieren der -en zijn voedsel voor de nachtegalen.*
Mie'renegel (*eierleggend zoogdier*), m. -egels; *de gewone - leeft in Nieuw-Holland en wel in holen en voedt zich met insecten.*
Mie'renei (eig. *de verpopte mierenlarf*), o. -eieren; **-hoop,** m. -en; **-nest,** o. -en.
Mie'reneter (*tandeloos zoogdier*), m. -eters; *de groote - leeft in Z.-Afrika, de kleine in Amerika.*
Mie'renleeuw (*peesvleugelig insect*), m. -en; *de - voedt zich met mieren, de - komt veel op onze heiden voor.*
Mie'renzuur (*vetzuur uit het lichaam der boschmieren*), o. gmv.
Mie'rik (*soort van lepelblad*, ook *peperwortel*), m. gmv.
Mie'rikswortel, mie'rikwortel (*de vleezige scherpe wortel van den mierik*), m. -s; (*stofnaam*), v. gmv.
Mies (*vleinaam van de poes*), v. gmv.; ook (verkl. van *Mie*, uit *Marie*).
Miet'je (verkl. van *Mie*, uit *Marie*), o. en v. gmv.; zegsw. *laten wij elkaar geen - noemen*, d. i. elkaar geen kool verkoopen.
Mie'zelen (*stofregenen*), het miezelt.
Mie'zig, mie'zerig (*dampig, nevelig, vochtig*), bn. gew.; *het is - weer*, regenachtig; fig. *er - uitzien*, ongezond, onfrisch.
Mignon' (Fr. *lief, aardig*), bn.; als zn. lieveling; vr. mignonne, -s. (gn = nj).
Migrai'ne (*zenuwhoofdpijn, schele hoofdpijn, meest aan één kant*), v. gmv. (ai = è); **-stift** (*anti-migraine stiftje*), v. -en.
Migra'tie (*verhuizing van volken, landverhuizing, uittocht*), v. -tiën, -s. (t = ts).
Mij, me, pers. vnw.: *geef -* (3e nvl.) *het boek*; *roep -* (4e nvl.), enkelv.
Mij'den (*uit den weg gaan, vermijden*), ik meed, heb -meden; *iemands gezelschap -*; *het kwaad -*, schuwen; *zich -*, zich ontzien, in acht nemen; **-ing,** v. gmv.
Mijl (*lengtemaat voor wegen*, enz.), v. -en; 1 Ned. Mijl of K.M. = 1000 M. of ± 11 minuten; 1 geographische of Duitsche Mijl = $1^1/_3$ uur gaans of 7420 M.; de *Fransche mijl* (lieue) is 48 minuten gaans; de *Engelsche -* is 17 minuten; de *Pruisische* is 1 uur 20 minuten; de *Oostenrijksche*, is 1 uur 22 minuten; de *Russische* werst is ruim 11 minuten; de *Zwitsersche* mijl is 1 uur 30 minuten; de *Spaansche*, 1 uur 17 minuten, enz.; zegsw. *de - op zeven*, langs een grooten omweg, d. i. de mijl niet op vier maar op zeven vierde nemen; zie echter **Meijel.**
Mijl'paal (*wegpaal, afstandspaal op 1000 M.*), m. -palen; ook: *grenspaal*, fig. belangrijke gebeurtenis; **mijl'steen** (*mijlpaal*), m. -en.
Mijl'schaal (aardr. *maatstaf, afstandsmaat op een kaart*), v. -schalen.
Mij'meraar (*peinzer, suffer*), m. -s.
Mij'meren (*peinzen, in gedachten verzonken zijn*), ik heb -mijmerd; **-ig,** bn.; **-ing,** v. -en.
Mijmerij' (*droefgeestige peinzerij*), v. -en.
Mijn, bez. vnw.; *- boek*, nl. dat des sprekers; *- konijn*; *-e pen, -e kippen, -e varkens.*
Mijn (*onderaardsche groeve*), v. -en; *een goud-, een steenkolen-*; *een - ontginnen, in de -en werken*; **-bouw,** m. gmv.
Mijn (*vat, kist, ton met ontploffingsstof b.v. schietkatoen gevuld*), v. -en; zegsw. *de mijn is verkeerd gesprongen*, de toeleg is mislukt; *een onderzeesche -, een onderaardsche -*; *-en*

leggen, b.v. tot beschutting van een zeehaven en wel in twee, drie rijen; idem tot beschutting van een fort; *een - vernielen*; *een boot met -en beladen*, tonnen vol schietkatoen; *een automatische mijn*, deze springt als iets er tegen stoot.

Mijn (*de plaats, waar iets bij afbod of afslag wordt verkocht*), v. -en; *de boter -, de visch -*; zie Afslag.

Mijn'bouw (*mijnontginning* of *mijn-exploitatie*), m. gmv.; **-kundig,** bn.: *een -kundig ingenieur*, ook Mijn'ingenieur; **-maatschappij,** v. -en; **-waarden,** v. mv.; **-wet,** v. -en; **-wezen,** o. gmv.

Mij'nen (*een mijn graven*), ik heb -mijnd.

Mij'nen (*bij een verkooping „mijn" roepen*), ik heb -mijnd; *hij mijnde het huis voor tien duizend gulden*; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Mij'nent (ten, te), (*bij mij aan huis*), bijw. uitdr.

Mij'nenthalve, -wege (*van mijn kant, van mijn zijde, wat mij aangaat*), bw.

Mij'nentwil (om), (*ter wille, ter liefde van mij*), bijw. uitdr.

Mijnheer', m. Mijne Heeren, Mijnheeren.

Mijnhee'ren (*iem. met mijnheer toespreken*), ik heb -mijnheerd; *lieve Marie, - me zoo niet!* (Potg.)

Mijn'ingenieur (eig. *mijnbouwkundig ingenieur*), m. -ingenieurs.

Mijn'ontginning (*-exploitatie*), v. -en.

Mijn'waarde (*aandeel in een kapitaal tot mijnontginning*), v. -waarden.

Mijt (*klein Vlaamsch koperen muntstukje*, ± $^1/_{10}$ *van een cent*), v. -en. vero.

Mijt (*stapel*), v. -en; *een hooi-, een hout-*.

Mijt (*microscopisch spinachtig diertje*), v. -en; *de - huist gaarne in kaas*.

Mij'ten (*opstapelen, tot een mijt opzetten*), ik mijtte, heb -mijt; *hooi -, hout -*.

Mij'ter (*bisschopshoed of -muts, teeken der bisschoppelijke waardigheid*), m. -s; **-drager** (*bisschop*), m.; **-stad** (*bisschopsstad*), v. -steden.

Mij'teren (*tot bisschop verheffen, met een mijter sieren*), ik heb -mijterd.

Mij'teren, ik heb -mijterd; *wat kan 't mij -*, schelen; *iemand er uit -*, gooien; ook: *Mie'teren*, platte volkstaal.

Mij'terig (*vol wormen*; fig. *armoedig*), bn.

Mik (*gaffelvormige stutpaal*), v. mikken.

Mik (*het mikken*), m. gmv.

Mik (*brood*), v. mikken; *wat kost die -?*

Mik (*bloem van roggemeel*), v. gmv.

Mika'do, mica'do (*geestelijk, en nu ook wereldlijk hoofd of keizer van Japan*), m. -'s; zie Taikoen.

Mik'ken (*doelen, turen, het geweer aanleggen*), ik heb -mikt; **-ker,** m. -s; **-king,** v. -en; **-punt** (*doelwit*), o. -en.

Mik'mak (*oneenigheid, zwarigheid*), m. -ken.

Milaan', aardr. beroemde stad in Italië met ± 300 duizend inwoners, hoofdstad van Lombardije, met prachtige kerk; **-lanees** (*bewoner van Milaan*), m. -eezen; **-laneesch,** bn.; als zn.: *in het -e*.

Mild (*ruim, vrijgevig, onbekrompen*), bn. en bw.; **-elijk,** bw.; **-heid,** v. -heden.

Mildda'dig (*onbekrompen, vrijgevig*), bn. en bw.; **-heid,** v. gmv.

Mil'le (sport. *Engelsche mijl = 1669 M.*, lees: *meil*), v. -s.

Milicien' (*loteling*), m. -s; zie **Recruut.**

Milieu' (Fr. *midden, middenstuk*), o. -'s.

Milieu' (Fr. *omgeving*), o. -'s; *een ander -*.

Militair' (*krijgsman, soldaat*), m. -en (ai = è).

Militair' (*al wat op den krijgsstand betrekking heeft*), bn.; *de -e academie*, hoogere militaire school te Breda. (ai = è).

Militairement' (*op soldatenmanier*; fig. *stipt, ordelijk, streng*), bw.; *alles gaat daar -*; lees: *-man'*.

Militairis'me (*de overwegende invloed van den stand der militairen op de maatschappij*), o.; *ons volk is tegen het -*; *in Pruisen heerscht het -*.

Militant' (*strijdvaardig, aanvallend*), bn. en bw.; *die minister zal nooit - optreden*.

Mili'tie (*krijgswezen, heirban*), v. gmv.

Mil'le (*duizend*), o.; *per -*; lees: *miel*; *die sigaren kosten f 45 per -*.

Millen'nium (*het duizendjarig Godsrijk bij de tweede komst van Christus op aarde*), o. gmv.; zie **Chiliasme.**

Mil'li (*duizendste deel, als eerste lid van een samenstelling*), bn.; zie *Deci, Centi*.

Millia'de (*tijdvak van duizend jaar*), v. -n.

Milliard' (*duizend millioen*), o. -en; *men schat het getal menschen op aarde op ruim 1½ -*.

Milliardair' (*iem., die een milliard rijk is*), m. -s; *de Amerikaansche -s*. (ai = è).

Milligram' (*duizendste deel van een gram*), o. -grammen.

Millime'ter (*duizendste deel van een meter* d. i. *streep*), m. -s.

Millime'teren (*het haar tot op een m.M. afknippen*); *zich laten -*.

Millioen' (*duizend keer duizend*), o. -en; *hoeveel - kost die spoorweg? hij kost zes -*.

Millioen'tal (rek. *betrekkelijke waarde in een getal*; *ook een getal, millioen groot*), o. -tallen.

Millioe'nenspeech (*exposé zijner begrooting door den Minister van Financiën*), v. -en.

Millionnair' (*rijk persoon, iemand die een millioen of meer bezit*), m. -s.

Mi'loe (Molukken: *maïs*), v.; zie **Djagoeng.**

Mi'lord (*eeretitel, aanspreektitel van den hoogen adel in Engeland*), m. -s; ook: *My'lord*.

Mi'lord (O.-I. *het open rijtuig, in Europa als victoria bekend*), m. -s.

Mil'reis (*Portugeesche munteenheid*, ± *f 2.70*), v. mille reis; ook Braziliaansche munteenheid, nl. f 1.34⁵ of 1000 reis.

Milt (*klierachtig ingewand links van de maag, bij menschen en gewervelde dieren*; *ook vischhom*), v. -en.

Mil'ter (*mannetjesvisch, hommerd*), m. -s.

Milti'ades, gesch. *Atheensch veldheer*, overwon de Perzen bij Marathon, 499 v. C.

Mil'ton, John, *beroemde Engelsche dichter*, 1608—'74, *te Londen*.

Milt'vuur (*besmettelijke ziekte bij runderen, schapen*, enz.), o. gmv.

Milt'zucht (*ziekte, naargeestigheid*), v. gmv.; **-zuch'tig** (*miltziek, zwaarmoedig*), bn.

Mimetis'me (*bij de dieren, het zich gedeeltelijk of geheel onwaarneembaar maken*), o. gmv.

Mimicry' (nat. *het verschijnsel, dat sommige dieren de kleur aannemen hunner omgeving om aan de aandacht te ontsnappen*), v. gmv.

Mi'micus (*gebaren-speler*), m. -ci.

Mimiek' (*gebarenkunst, gebarenspel*), v. gmv.

Mi'mir, Germ. myth. *de blanke reus, bewaker*

der Mimirsbron of bron der wijsheid, waaruit hij elken morgen drinkt.

Mimisch (*van, betreffende of behoorende tot de gebarenkunst*), bn. en bw.

Min (*weinig, klein, gering, laag*), bn.; *een - woord, dat is minne taal, een - opstel*, onbeduidend; *zoo'n handelwijze vind ik -.*

Min (*liefde*), v. gmv.

Min, min'ne (eig. *minnemoeder*: *zoogster, voedster*), v. minnen.

Min, v.; **-teeken,** o.; zie **Minus.**

Mi'na, mi'ne (*oude Grieksche munt*, $^1/_{60}$ *van een talent zilver*), v.; *de zilveren - gold in Solons tijd* ± 40 gulden; *dat men voor dit pronkjuweel* (*paard*) *hem duizend minen telt'!* (Immerzeel).

Min'achten (*kleinachten, geringachten*), ik minachtte, heb -minacht; *een -d glimlachje*; **-ing** (*geringschatting*), v. gmv.

Minaret' (*witte, slanke toren met één of twee omgangen bij een moskee*), v. -ten; *van de - worden de geloovigen 5-maal daags tot het gebed opgeroepen.*

Minaudeeren (Fr. *behaagziek doen*); *Mevrouw -de tegen de psyche.* (Potg.). (au = oo).

Min'der (*geringer, in geringer mate*), bn. en bw.

Min'derbroeder (*Franciscaner monnik*), m. -broeders; de orde der - bevat drie groote takken, als: *-s Observanten* (1368), *-s Recollecten* (1502), *-s Kapucijnen* (1525).

Min'dere (*ondergeschikte*), m. en v. -n.

Min'deren (*afnemen, kleiner worden of maken*), ik heb en het is -minderd *de voorraad gaat -*; **-ing,** v. -en.

Min'derheid, v. -heden; *in de - zijn.*

Minderja'rige (*persoon onder de 21 jaar*), m. en v. -jarigen.

Minderja'rig (*onmondig*), bn.; *-e kinderen*; **-heid,** v. gmv.

Minderwaar'dig (*van mindere waardij, van geringer gehalte*), bn.; *de Japansche cavalerie scheen - vergeleken bij de Russische*; *een bijzin is - dan de hoofdzin*; *een -e leerling*, met minderen aanleg.

Mi'ne (*vertrekking van 't gelaat*), v. -s of -n; *-n maken*, gezichten trekken; ook: den schijn aannemen, aanstalten maken.

Mineraal' (*delfstoffelijk*), bn.; *minerale wateren, bronnen*: *mineraalhoudend*, inhoudend ijzerdeelen, gezondheidswateren; **-water** (*gezondheidswater*), o. -en; **-waterfabriek,** v. -en.

Mineraal' (*bergstof, mijnstof, erts*), o. -alen.

Mineralogie' (*delfstofkunde*), v. gmv. (g = g).

Mineralo'gisch (*betrekking hebbende op de mineralogie*), bn.: *een -e vereeniging.* (g = g)

Mineraloog' (*delfstofkundige*), m. -logen.

Miner'va, myth. *godin der wijsheid en kennis, der dapperheid en kracht, voorgesteld met schild en speer*; *de uil was haar gewijd*; - was de beschermster van kunsten en wetenschappen.

Minerval' (*leergeld, schoolgeld eener Latijnsche school, van een gymnasium*), o. -valia.

Mineur' (*mijngraver, ertsgraver*, ook *soldaat der genie of schansgraver*), m. -s.

Mi'neur (muz. *kleine terts*; *zekere toonaard*), v.

Minia'tor (*monnik, die handschriften opsierde met fraaie roode letters*), m. -s.

Miniatuur' (*schilderwerk in 't klein, met menie opgesierde beginletter in oude missalen*) v. -turen; **-schilder,** m. -s; **-schilderkunst,** v. gmv.; *en -ture*, in het klein, verkleind.

Miniem' (*zeer klein, onbeduidend, laag*), bn.; *een - loon, iets zoo - mogelijk stellen*; *een -e uitdrukking*, zedelijk min.

Minimaal' *kleinigheden betreffende*), bn.; *-ale veranderingen in een begrooting, een -ale winst, -ale* verschillen.

Mi'nimum (*het kleinste, het minste*; *de laagste waarde eener zaak*), o. minima; *hij ontvangt een - van loon voor een maximum van arbeid*; *de werkman wil een - pensioen van ± f 5 per week van den staat*; **-lijder** (*iem. met zeer laag traktement*), m. -s.

Minis'ter (Lat. dienaar; *staatsdienaar, lid der hooge regeering, hoofd van een departement*), m. -s.

Ministe'rie (*college van algemeen landsbestuur*), o. -riën, -s.

Ministe'rie (*de gezamenlijke ministers*), o. -s, ministeriën; *een liberaal -.*

Ministe'rie (*het gebouw of de gebouwen, waarin het personeel van een departement werkzaam is*), o. -s, -riën.

Ministe'rie, o.; *ambt van het openbaar* - of O.M., van den openbaren strafeischer, officier van justitie.

Ministe'rie (Herv. *gezellige bijeenkomst, eens per week, van de predikanten eener groote stad*), o.; ook Convent.

Ministerieel' (*van een minister uitgaande*), bn.; *-eele beschikkingen.*

Minis'terraad (*vergadering van het ministerie, raad van ministers*), m. gmv.

Minis'ter-resident' (*zaakgelastigde van een regeering of van eenig hof*) m. ministersresidenten.

Minja'wak (*grootste hagedis op Java*), v. -s; *het vleesch der -s is wit en smakelijk.*

Min'lijk', min'nelijk (*lief, beleefd, vriendelijk*), bn. en bw.; *-e woorden, iem. - ontvangen*; **-heid,** v. -heden.

Min'naar (*geliefde*), m. -s, -aren; fig. *een - van jagen*, liefhebber; **-nares',** v. -sen.

Min'ne (*liefde*), v. gmv.; ook: **Min.**

Min'nebrief (*liefdebrief*), m. -ven; **-dicht,** o. -en; **-dichter,** m. -s; **-gloed** (*liefdevuur*), m. gmv.

Min'negod (*Amor, Cupido*), m. gmv.; **-je,** ook: **-goodje,** o. **-goodjes,** o. mv.

Min'nekoozen (*liefkoozen, vrijen*), ik heb -minnekoosd; *ik vraag je maar, of je niet wilt -?* (C.O.); **-erij',** v. -en; **-ing,** v. -en.

Min'nelijk, min'lijk (*vriendelijk*), bn. en bw.; -er, -st.

Min'nemoer (*voedster*), v. -moers.

Min'nen (*liefhebben, beminnen*), ik heb -mind; *de vrijheid -, de studie -.*

Min'nenijd (*jaloerschheid jaloezie*), m. gmv.

Min'neschicht (myth. *pijl van den minnegod, nl. geschoten door Amor of Cupido*), m. -schichten; *de - trof hem.*

Min'nezangers (*Germaansche lierdichters en zangers der Middeleeuwen*), m. mv.; *de grootste der - in Duitschland was Walther von der Vogelweide*, geb. ± 1160; zie: **Meistreel, Menestreel, Minstreel, Troubadour.**

Mi'nor (*de mindere, de jongere*; *de minderterm in een sluitrede*; ook: *de jongere persoon van denzelfden naam*), m. -s; *Asia -*, Klein-Azië.

Minoraat' (*erfopvolgingsrecht der jongeren*), o.

Minorie'ten (*Minderbroeders of Franciscanen*), m. mv.

Minoriteit' (*minderheid*), v. -en.
Mi'nos, myth. *de wijze rechter in de onderwereld.*
Minotau'rus (myth. *alverslindend monster, fabelmonster, half mensch half stier, in den doolhof van Creta: hij at menschenvleesch, werd door den fabelheld Theseus gedood*), m. gmv. (au = ou); zie **Ariadne.**
Min'ste (*inschikkelijkste*), m. en v. -n; *wees maar de -*, d.i. geef maar toe; ook onz.: *het -*, geringste, *ten -*, bw.
Min'stens, bijw.; *ik heb er - tien uur werk aan*, d.i. op zijn minst of kleinst genomen.
Min'streel, mei'streel (*Middeleeuwsche minnezanger of speelman rondtrekkend door het land, van kasteel tot kasteel*), m. -streelen; zie **Menestreel.**
Mi'nus (*minder, het tegendeel van plus in de rekenk. en algebra*), bw.; ook in de nat., b.v. - 8° C, d.i 8° C. onder nul of het vriespunt; de polder ligt - 5 M. A. P. d.i. 5 M. beneden Amsterd. peil; als zn. o.
Minuscuul' (*zeer klein*), bn. en bw.; *een -ule letter, - kleine vliegjes.* (c = k).
Minutieus' (*uiterst zorgvuldig en precies, haarfijn*), bn. en bw. (t = ts).
Minuut', minu'te (*het orgineel van een openbare akte*), v. -nuten; *de - van een brief van Jan de Witt*, de oorspronkelijk door hem gestelde brief.
Minuut' (Lat. klein deeltje: *boogmaat, hoekmaat, tijdmaat*), v. -nuten; *een - is* $^1/_{60}$ *graad, een - is* $^1/_{60}$ *uur.*
Minuut'wijzer (*groote wijzer van een uurwerk*), m. -wijzers.
Min'vermogend (*behoeftig*), bn.; **-en** (*armen*), m. en v. mv.: *school voor -en.*
Min'zaam (*vriendelijk*), bn. en bw.; **-heid,** v.
Miöl'ner (Germ. myth. *donderhamer van Thor, die altijd treft en altijd naar hem terugkeert, beeld van den bliksem*), m. ook: *Mjölner.*
Mirabeau', Honoré, Gabriël, Victor, Riquetti, graaf de, *bekende Fransche redenaar en staatman*, 1749—'91. (eau = oo).
Mirabel' (*Fransche rondepruim*), v. -len.
Miraculeus' (R.-K. *wonderdadig, wonderdoende*), bn.: *een - beeld.* (c = k).
Mira'kel (R.-K. een wonder, d.i. een buitengewoon met de zinnen waarneembaar feit, dat de krachten van de schepselen te boven gaat en alleen door Gods tusschenkomst kan plaats hebben), o. -en, -s.
Mira'kelspel (*Middeleeuwsch spel, waarbij een of ander wonder ten tooneele wordt gevoerd*), o. -spelen.
Mir'liton (*rietfluitje, aan beide zijden door een vliesje afgesloten*), m. -s.
Mir're, myr'rhe (uit het Arab.: *welriekende gomhars met bitteren smaak uit Arabië*), v. gmv.
Mirt (uit het Perzisch: *altijd groene heester*), m. -en.
Mir'tekrans (*bruidskrans*), m. -kransen.
Mis, mis'se (*de onbloedige offerande in de R.-K. kerk*), v. missen; ook: *de gezamenlijke Miszangen: een - van Mozart, een - van Verhulst.*
Mis (*jaarmarkt, kermis*), v. -sen; *de Leipziger -.*
Mis (*verkeerd, niet raak*), bw.; *de jager schoot -; gij hebt het -*, gij vergist u.
Mis (*verkeerd, slecht*), bw.; in samengestelde w.w. als eerste lid, b.v. Misbruiken.
Misanthroop' (*menschenhater*, fig. *verdrietig mensch*), m. -thropen. (th = t).
Misanthropie' (*menschenhaat, menschenafschuw*), v. gmv. (th = t).
Misanthro'pisch (*menschenhatend, -afstootend*), bn. en bw.; *-e bespiegelingen.* (C. O.)
Misbaar' (voor *misgebaar: getier*), o. gmv.; *hij maakte veel -.*
Mis'bak (*mislukt baksel*), o. -bakken; -je, o. -s.
Misbak'ken (*misvormd*), bn.; *een - man.*
Mis'baksel (fig. *wanstaltig persoon*), o. -s.
Misbil'lijken (*onbillijk achten*), ik heb gemisbillijkt. w. g.
Mis'boek (R.-K. *altaarboek op lezenaar*), o. -boeken, ook: **Missaal.**
Mis'bruik (*z. slecht verkeerd gebruik*), o. -en.
Misbrui'ken (*een slecht gebruik maken van*), ik heb -bruikt; **-er,** m. -s; **-ing,** v. gmv.
Miscellane'ën, miscella'nia (*gemengde letterkundige opstellen, mengelingen, allerlei*), v. mv.
Misci'bel (*mengbaar*), bn. (c = s).
Mis'crediet (*slechte naam*), o.; zie het betere *Miskrediet.*
Mis'daad (*booze daad*), v. -daden.
Misda'dig (*strafbaar*), bn.; *met een - doel.*
Mis'dadiger (*boosdoener*), m. -s; **-dadigster,** v. -s.
Mis'dienaar (R.-K. *koorknaap*), m. -aren; ook: *-diener, -diender.*
Mis'doen (*verkeerd doen, niet goed doen*), ik deed -, heb -gedaan.
Misdoen' (*kwaaddoen*(, ik -deed, heb -daan.
Misdra'gen (zich), (*slecht gedragen*), ik -droeg mij, heb mij -dragen.
Mis'drijf (*slechte daad, misdaad*), o. -drijven.
Misdrij'ven (*zondigen; iets doen, dat niet goed, dat strafbaar is*), ik -dreef, heb -dreven.
Mis'druk (*misdruksel als pakpapier, onbruikbaar drukwerk*), o. gmv.
Misdui'den (*verkeerd uitleggen, ten kwade duiden*), ik heb -duid; **-duiding,** v. -en.
Mi'se (*inleg: inzet in een loterij of bij een spel, inleggeld*), v. -n; lees: *mieze*; volkst. *mies.*
Mi'se-en-scène (toon. *alles, wat er hoort bij de opvoering van een tooneelstuk, tooneelschikking*), v. gmv.; lees: *mieze-an-sène.*
Misera'bel (*ellendig, armzalig, beklagenswaardig*), bn.; -er, -st; *ik ken nog iemand, die niet rookt, maar dat is de -ste kerel van de wereld.* (C. O.), lam, beroerd. (s = z).
Misè're (*ellende, nood, jammer*), v. -s.
Miseré're (R.-K. *Erbarm u! beroemde kerkzang, aanvangswoorden van den 50en psalm: Ontferm u over mij, o Heer, volgens uwe groote barmhartigheid! lijkzang*), o. -s. (s = z).
Miseré're (geneesk. *darmkronkel, vreeselijke ingewandsziekte*), v. gmv. (s = z).
Misericor'dium (*lange dolk, waarmede een ridder den gevallen vijand den doodstrijd verkortte*), o. of m. -s.
Misericor'dium (*in kloosters: een rustbankje, dat dienst deed bij een langdurige kerkplechtigheid*), o. -s.
Mise'rie (*al wat jammerlijk ellendig, ongelukkig is, ellende*), v. -riën, **-s.** (c = z).

Mis'gaan (*verkeerd gaan*), het ging -, is -gegaan; *wij zijn -gegaan.*
Misgaan' (*ontgaan, tegenloopen, mislukken*), het -ging, het is mij -.
Mis'gebeden (R.-K. *gebeden onder de Mis*), o. mv.
Mis'geboorte (*misboren schepsel, wanschepsel*), v. -geboorten.
Mis'gelden (*boeten, lijden voor*), ik - gold, heb -golden; **-gelding,** v.; zie Ontgelden.
Mis'gewaad (R.-K. *kleeding des priesters, die de Mis opdraagt*), o. -gewaden.
Mis'gewas (*mislukte groei van veldvruchten, slechte oogst*), o. -gewassen.
Mis'gissen (*verkeerd gissen*), ik heb -gegist.
Misgis'sen(zich), (*zich bedriegen, vergissen*), ik heb mij daarin -gist; **-gis'sing** (*dwaling*), v. -en. w. i. g.
Mis'gooien (*verkeerd gooien, niet raken*), ik gooide -, heb -gegooid.
Mis'greep (*mistasting*, fig. *fout, dwaling*), m. -grepen.
Mis'grijpen (*verkeerd grijpen*), ik greep -, heb -gegrepen.
Misgrij'pen (zich), (*zich vergissen, feilen, dwalen*), ik -greep mij, heb mij -grepen; *zich aan iemands goed* -, het stelen; *zich aan iem.* -, strafbaar tegen hem handelen, hem b.v. slaan.
Misgun'nen (*benijden*), ik heb -gund; **-gunner,** m. -s; **-gunning,** v. gmv.
Mis'gunst (*afgunst*), v. gmv.
Misgun'stig (*jaloersch*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Mishaag'lijk (*onaangenaam, verdrietig, hinderlijk*), bn. en bw. w. i. g.
Misha'gen (*niet wel aanstaan, niet behagen*), het mishaagde, het heeft mishaagd; **-haging** (*het mishagen*), v. gmv.
Misha'gen (*afkeer, verdriet*), o. gmv.
Mishan'delen (*ergerlijk kastijden*), ik heb -handeld; **-handeling,** v. -en.
Misken'nen (*niet erkennen*), ik heb -kend; *iemands verdiensten* -, niet waardeeren, loochenen; **-kenning,** v. -en.
Mis'klank (*wanklank, valsche toon*), m. -en.
Miskocht' (*bekocht*), bn.; *ik ben daaraan niet* -.
Miskoo'pen (zich), (*te duur koopen*), ik -kocht mij, heb mij -kocht.
Mis'krediet (*zonder vertrouwen*), o. gmv.; *in - zijn*; *in - brengen*, den goeden naam of het vertrouwen doen verliezen.
Mislei'den (*bedriegen*), ik -leidde, ik heb -leid; *door de duisternis -leid*; *hij zoekt mij te* -; **-leider,** m. -s; **-leiding** (*bedrog*), v. -en.
Misluk'ken (*niet gelukken, slecht uitvallen*), het is -lukt; **-lukking,** v. -en.
Mismaakt' (*misvormd*), bn.; **-heid** (*wanstaltigheid*), v. -heden.
Misma'ken (*ontsieren, leelijk maken*), ik heb -maakt; **-making,** v. gmv.
Mis'mas (uit het Duitsch: *mengelmoes*), m. -massen.
Mismoe'dig (*neerslachtig, mistroostig*), bn. en bw.; **-moedigheid,** v. gmv.
Misnoegd' (*ontevreden*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Misnoeg'de (*ontevredene*), m. en v. -n.
Mis'noegen (*mishagen*), ik heb (mijn ouders) misnoegd; *dat zal hun* -, redenen tot ontevredenheid geven.
Misnoe'gen (*ontevredenheid*), o. gmv.
Mis'offer (R.-K. *de offerande der Mis*), o. -offers.
Mis'pas (*verkeerde stap, misstap*, fig. *overtreding, zonde*), m. -passen.
Mis'pel (Lat. *mespilum*: *mispelaar, mispelboom*), m. -s.
Mis'pel (*samengestelde steenvrucht van den mispelaar*), v. -n, -s.
Mis'pelaar (*mispelboom*), m. -s, -aren. Vl.
Misplaat'sen (*slecht, verkeerd plaatsen*), ik misplaatste, heb -plaatst; *dat kastje is hier -plaatst*, past hier niet; *hij is in dien werkkring -plaatst*, niet op zijn plaats.
Misplaatst' (*niet passend, onvoegzaam*), bn.; *zoo'n taal is hier* -, behoort hier niet thuis; **-heid** (*het misplaatst zijn*), v. gmv.
Misprij'zen (*afkeuren, laken*), ik -prees, heb -prezen; **-prijzer,** m. -s; **-prijzing,** v.
Mis'punt (*mislukte keustoot*), o. -punten; *hij maakte een* -, raakte den bal (biljart) niet; fig. onbeduidend, vervelend mensch.
Mis'raden (*verkeerd raden*), ik ried of raadde -, heb -geraden; *je hebt al weer -geraden.*
Misra'den (*een slechten raad geven*), hij -ried of -raadde, heeft -raden; ook: *afraden, ontraden.*
Mis'rekenen (*verkeerd berekenen*), ik heb -gerekend; ook: heb mij -rekend; **-ing,** v.
Mis'rooien (*verkeerd peilen of meten*), ik rooide -, heb -gerooid; **-rooiing,** v. -en; zie Roeien.
Miss (in Engeland: *jonge* d.i. *ongetrouwde dame*), v. -es.
Missaal' (R.-K. *misboek, waarin n.l. de verschillende gebeden der Mis staan*), o. -salen.
Misscha'pen (*wanschapen, misvormd*), bn.; **-scha'penheid** (*mismaaktheid*), v. gmv.
Misschien' (voor *machschien*, d.i. het kan geschieden: *wellicht, mogelijk*), bw.
Mis'selijk (*leelijk, flauw, walgelijk, onpasselijk*), bn. en bw.; **-heid,** v. gmv.
Mis'sen (den. van *mis*: *falen, niet bezitten*), ik heb gemist; *zoo iets kan niet* -, dat moet gebeuren; zegsw. *Gissen doet* -, men gist in den regel verkeerd.
Mis'sie (*zending, R.-K. bekeeringspost*, ook: *wettige lastgeving*), v. -siën, -s.
Mis'sie (R.-K. *negendaagsche boetprediking in een parochie*), v. -s, -siën; *de paters geven in dat dorp een* -.
Mis'siehuis (R.-K. *stichting tot opleiding van missionarissen*), o. -huizen; *het - te Steil in Limburg.*
Mis'siekruis (R.-K. *groot kruis met christusbeeld, ter herinnering aan de missie in een parochie geplant*), o. -kruisen.
Mis'sigit (O.-I. *kleine moskee*), v. -s.
Missiona'ris (*R.-K. zendeling*), m. -sen.
Missi've (*dienstbrief, zendbrief, schrijven*), v. -s, -n; lees: *-sie've.*
Mis'slaan (*verkeerd slaan*), ik sloeg -, heb -geslagen; *den bal* -, niet raken.
Mis'slag (*verkeerde slag*, fig. *feil*; *misgreep, fout*), m. -slagen; *een - van de tong*; zie: *lapsus linguae*; *een - begaan.*
Mis'spreken (*verkeerd spreken*), ik -sprak, heb -gesproken.
Misspre'ken (zich), (*zich in 't spreken vergissen*), ik -sprak mij, heb mij -sproken.
Misstaan' (*niet goed staan*), het -stond, heeft -staan; *die kleur -staat u.*
Mis'stand (*iets verkeerds*), m. -standen; *dat hooge gebouw is een - in die straat*; fig. *op*

-standen in het leger wijzen, verkeerdheden.
Mis'stap (fig. *overtreding, vergrijp*), m. -pen.
Mis'stellen (*slecht opstellen*), ik heb -gesteld.
Misstel'len (*verkeerd plaatsen*), ik -stelde, heb -steld.
Misstel'ling (fig. *vergissing*), v. -stellingen.
Mist (*zware nevel*), m. -en; **-achtig,** bn.
Mist (bijvorm van *mest*: *meststof*), m. gmv.
Mis'teltak (*-boom, marentak*), m. -takken.
Mis'ten, het mistte, heeft gemist; *het -*, er is mist, het is erg nevelachtig.
Mis'tig (*nevelig, dampig*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Mis'tletoe (Eng. *marentak, vogellijm*), o.; het - met zijn glazige appeltjes siert in de Kerstdagen menige huiskamer.
Mistra' (It. *drank*: *foezel met anijs*), v. gmv.
Mistral' (*koude N.-W. wind, die soms waait in het Z.-O. van Frankrijk*), m. -s; *de - is een landwind.*
Mis'tred (*mispas, misstap*), m. -treden.
Mis'tress (in Engeland: *mevrouw d.i. getrouwde of getrouwd geweest zijnde dame uit den middenstand*), v. -es; lees: *mis'sis.*
Mistroos'tig (*moedeloos*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Mis'trouwen (*wantrouwen*), o. gmv.
Mistrou'wen (*wantrouwen*), ik mistrouwde, heb -trouwd; **-trouwendheid,** v. gmv.
Mistrou'wen (*een slecht huwelijk doen, een huwelijk aangaan beneden zijn stand*), ik heb (mij) en ik ben -trouwd; *zich -.*
Mistrou'wig (*achterdochtig*), bn. en bw.; **-trouwigheid,** v. gmv.
Mis'val (*ongeval, ramp*), o. -vallen.
Misval'len (*misnoegen*), o. gmv. vero.
Mis'verstand (*e. verkeerd begrijpen*), o. gmv.
Mis'was (*slecht uitgevallen gewas, wanstaltig mensch, dier of plant*), o. -wassen.
Mis'wassen (*niet goed groeien van 't gewas*), het -wies, is -wassen.
Miszeg'gen (fig. *door iets te zeggen beleedigen*), ik heb -zegd en -zeid; **-zegging,** v.
Mis'zien (*verkeerd zien*), ik zag -, heb -gezien.
Miszien' (zich), (*zich onder het zien bedriegen*), ik -zag mij, heb mij -zien.
Mitai'ne (*wantje, zomerhandschoen met korte vingers voor dames*), v. -s. (ai = è).
Mitigeeren (*verzachten, matigen, verlichten*).
Mitrail'le (*schroot: allerlei kleine stukken gekapt ijzer, spijkers*, enz., *waarmede men kanonnen laadt*), v. gmv.; lees: *mitralj'.*
Mitrailleu'se (*kogelspuit, revolverkanon*), v. -leuses; lees: *mitraljeu'ze.*
Mits (*op voorwaarde*), vgw.; *- gij uw best doet.*
Mits, o. gmv.; fig. *er is een -*, d. i. een uitdrukkelijke voorwaarde, een beding.
Mitsdien' (*derhalve, daarom, alzoo*), bw.
Mitsga'ders (*alsook, alsmede*), bw.
Mix'ed pic'kles (*Engelsche pikante ingelegde groenten*), o. mv.; fig. gemengde letterkundige aardigheden. (x = ks).
Mixtuur' (*vloeibaar mengsel, artsenijmengsel*; muz. *orgelregister*), v. -uren. (x = ks).
Mnemoniek' (*herinneringskunst, geheugenisleer*), v. gmv.; ook *Mnemonica.*
Mnemotechniek' (*herinnerings- of geheugenkunst of -leer, mnemoniek*), v. gmv.
Mnemotech'nisch (*op de geheugenisleer betrekking hebbende*), bn.
Mobiel' (*beweegbaar, marschvaardig, gereed of bestemd om te velde te trekken*), bn.; *het - maken of verklaren van een leger.*
Mobilair' (*roerend goed, beweegbare have, huisraad*), o. mgv. (ai = è).
Mobil'lia (*losse have, roerende goederen*), v. mv.
Mobilisa'tie (*het mobiel maken*), v.; **-plan,** o.
Mobiliseeren (*mobiel verklaren of maken, op voet van oorlog brengen*); *een leger -*, marschvaardig maken. (s = z).
Mobiliteit' (*beweeglijkheid, vluchtigheid, onbestendigheid*), v. gmv.
Modaal' (spraakk. *volgens eenige wijze of modus*), bn.; *modale bepalingen*, b.v. *hij komt misschien, zij vertrekt stellig*; *modale hulpw.w.* als: *mogen, kunnen* enz.; *modale zinnen*: hij is, *naar het schijnt*, niet gekomen.
Modaliteit' (spraakk. *voorstellingswijze*; *wijze van zijn of van gesteldheid*), v. gmv.
Mod'de (verwant met *modder*: *morsebel*), v. modden. gmz. vero.
Mod'den (*in de modder omwroeten*; *bevuilen*), ik modde, heb gemod.
Mod'der (*slijk, verrotte stof in grachten, bagger*), v. gmv.; **-vulkaan,** m. -anen.
Mod'deraar (fig. *schipperaar, knoeier*), m. -s.
Mod'deren (*modder uithalen*; fig. *knoeien*), ik heb -modderd; **-aar** (*knoeier*), m. -s.
Mod'derig (*slijkerig*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Mod'derkruiper (*karperachtige visch*), m. -s; *de - leeft in stille meren en rivieren*; ook: **Donderaal,** *Weeraal, Stootvisch.*
Mo'de (Fr. *mode*: *manier van kleederdracht*), v. -s; *een oude -, een nieuwe -, de - volgen*; **-artikel,** o. -en; **-gek,** m. -ken.
Mo'degril (*nuk, beuzeling der mode*), v. -grillen; *die kleederdracht is niet anders dan een -; het schrijven van dat boek is voor den schrijver niet meer dan een - geweest.* (v. Deyssel); **-kleur,** v. -en; **-lectuur,** v. gmv.; **-magazijn,** o. -en; **-plaat,** v. -aten; **-pop** (*modegek*), m. en v. -pen; **-winkel,** m. -s.
Model' (*voorbeeld, monster, staaltje*), o. -len.
Model' (bouwk. *op verkleinde schaal vervaardigde voorstelling of vorm van eenig bouwwerk*), o. -len; *het - van een trap.*
Modelleeren (*vormen, een model maken, in het klein voorstellen*); ook: *Modeleeren.*
Modelleur' (*beeldhouwer-modelmaker*), m. -s; *de - werkt in natte klei*; ook: *Modeleur.*
Moderaat' (*gematigd, bescheiden*), bn.
Modera'men (*bestuurscollege, bestuur, leiding*), o. gmv.
Moderateur'lamp (*een ouderwetsche soort van salon-patent-olielamp*), v. -lampen.
Modera'tie (*gematigdheid, matiging, bezadigdheid*), v. gmv. (t = ts).
Modera'to (muz. *matig snel, gematigd*), bw.
Modereeren (*matigen, beperken, verzachten*).
Modern' (*hedendaagsch, nieuwerwetsch*), bn.; *- huisraad, -e poëzie, het -e leven*; -er, -st.
Moder'ne (*onrechtzinnige, niet-orthodoxe in de Hervormde kerk*), m. en v. -n.
Moderniseeren (*naar den nieuwen smaak of stijl inrichten*). (s = z).
Modernis'me (*richting der critischvrije gedachte op 't gebied v. d. geloofsleer*), o. gmv. **-nist',** m. -en.
Moderniteit' (*nieuwerwetschheid*), v. gmv.
Modest' (*zedig, eerbaar, bescheiden*), bn.
Modestie' (*zedigheid, ingetogenheid*), v. gmv.
Modieus' (*naar den laatsten smaak*), bn. en bw.; *een -euze dame, zij was zeer - gekleed*; -euzer, -t.
Modifica'tie (*verandering, wijziging, beperking*), v. -tiën, -ties; lees: *-kaatsie.*

Modificeeren (*verzachten, beperken, wijzigen*). (c = s).
Modis'te (*dames-hoedenmaakster*), v. -n.
Modula'tie (*stembuiging, het overgaan van de eene toonsoort in de andere, toonleiding*), v. modulatiën, -ties. (t = ts).
Moduleeren (muz. *op de maat zingen, de stem laten klimmen en dalen; van de eene toonsoort in de andere overgaan*).
Modu'lus, mo'dul (*maatstaf, muntmaat, gietvorm*), m. gmv.
Mo'dus (*manier, wijze, maat*), m. modi; *een - vivendi*, d. i. voorloopige schikking.
Mo'dus (spraakk. *wijze van een w.w.*), m. modi.
Moe (*vermoeid*, ook *afkeerig*), bn.; zie Moede.
Moe (*moeder*), v.; **-ke,** o.; **-tje,** o. -s.
Moed (*dapperheid*), m. gmv.; zegsw. - *hebben*, dapper zijn; zegsw. *de - zinkt hem in de schoenen*, hij laat den moed zakken.
Moed (*gemoed*), m. gmv.; *in arren -e*, zie Ar; *zijn - koelen aan iem.*, eigen boosheid tot bedaren brengen door wraak, zich wreken op iem.
Moe'de, moe, bn.; *hij is het leven -; ik ben nu die praatjes moe*, d. i. ik heb er genoeg van, zij walgen mij.
Moe'deloos (*ontmoedigd, neerslachtig*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Moe'der (*huisvrouw*), v. -s; ook: *een - van vier kinderen; haar - is gestorven.*
Moe'der (*verzorgster, bestuurster*), v. -s; *de - in of van een weeshuis, de - van een klooster.*
Moe'derhuis (*het klooster der eerste stichting van eene orde*), o. -huizen.
Moe'derkerk (*de R.-K. kerk*), v. gmv.
Moe'derkoorn, -koren (*zwamachtige woekerplant, groote, zwarte korrels in rijpende roggearen*), o. gmv.
Moe'derkruid (*samengesteldbloemige plant*), o. gmv.; *het - heet ook kamille.*
Moe'derland (*land, dat koloniën heeft, zoo genoemd in tegenstelling van deze*), o. gmv.
Moe'derlief (vleinaam: *lieve moeder*), v. gmv.
Moe'derliefde (*liefde der kinderen tot hun moeder*; ook *liefde der moeder tot de kinderen of moederlijke liefde*), v. gmv.
Moe'derlijk (*van een of als een moeder*), bn. en bw.; *-lijke zorg; iemand - verplegen.*
Moe'derloog (*oplossing van zout als droesem in de pan eener zoutkeet*), v. gmv.
Moe'derloos (*zonder moeder*), bn,
Moe'dermaagd (R.-K. *de H. Maagd Maria*), v.
Moeder-o'verste (R.-K. *bestuurster of voorgangster in een vrouwenklooster*), v. -oversten.
Moe'dertaal (eig. *taal uit moeders mond geleerd*), v. gmv.; *hij verstaat behalve zijn - nog drie vreemde talen.*
Moe'dervlek (*geelbruine, aangeboren vlek op de menschelijke huid*), v. -vlekken.
Moe'derziek, bn.; *een - kind*, dat nl. alleen bij moeder wil zijn, Vl.; wij zeggen: *eenkennig.*
Moe'derzielalleen (*geheel alleen*), bn.; *ik ben - thuis, ik ben - in de wereld*; ook: het platte: *Moerzielalleen.*
Moe'derzielig-alleen, bn.; *hij leefde daar - alleen*, totaal op zich zelf of zonder eenig gezelschap. spreekt.
Moe'dig (*dapper, onvervaard*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.; **-lijk,** bw. w. i. g.
Moed'wil (*boos opzet*), m. gmv.
Moedwil'lig (*opzettelijk kwaad doende, met boos opzet handelend*), bn. en bw.: **-heid,** v. -heden.
Mo'ëddzin (*Mohamm. afroeper van de bid-uren en wel boven uit de minaret der moskee*), m. -s; de - is noodig, omdat de moskee geen klokken heeft; zie Muezzin.
Moef'ti (*wetverklaarder, geestelijke van rang bij de Turken*), m. -'s; zie **Mufti.**
Moe'heid (*het vermoeid zijn*), v. gmv.
Moei (*tante*), v. -en; gew.: *meuje, muike.*
Moei'al (*bemoeial*), m. en v. -allen.
Moei'en (*moeite, last aandoen*), ik moeide, ik heb -moeid; *zich met iets -,* inlaten.
Moei'lijk, moei'elijk (*vermoeiend, niet gemakkelijk*), bn. en bw.
Moei'lijkheid, moei'elijkheid (*moeite hinder, last, bezwaar*), v. -heden.
Moei'te (*arbeid, inspanning*), v. -n; *het is de - niet waard*, nl. al den arbeid, dien men er voor doet.
Moei'zaam (*moeielijk, vermoeiend*), bn. en bw.; *een - leven, de sobere kost zoo - verdiend, de bij vergaart - haar voorraad.*
Moe'jik (*Russ. boer: vroeger lijfeigene*), m. -s.
Moe'kim (*Mohamm. parochie in Atjeh*), m. -s.
Moel'je (Fr. *môle*, havenhoofd: *steenen hoofd of golfbreker aan den ingang van zeehavens*), v. -s.
Moe'lah (*Armenisch priester*), m. -'s.
Moer (verwant met *modder: droesem, grondsap, bezinksel*), v. gmv.
Moer (*schroefmoer*), v. -en.
Moer (*moerassig land, drasland*), o. -en.
Moer'aal (uit Lat. *murena: zeeaal, lievelingsspijs der Romeinen*), m. -alen; *de - leeft in de warme zeeën.*
Moeras' (Fr. *marais*, verwant met *mare*; ook: *Drasland*), o. -sen; *een - droogleggen*; **-achtig,** bn.; **-sig,** bn.
Moeras'lucht (*stiklucht, opstijgend uit een moeras*), v. -luchten; **-koorts,** v. -en; zie Malaria.
Moer'bei (Lat. *moerbes, moerbezie*), v. -beien.
Moer'bezie, moer'bei, v. -beziën, -beien.
Moer'bezieboom, moer'beiboom, m. -en; **-gelei,** v. gmv.; **-sap,** o. gmv.
Moe'ren (*troebel maken*; studententaal: *wegkapen*), ik heb den wijn -moerd; *een belknop -.*
Moer'grond (*moerasgrond*), m. -gronden.
Moe'rig (*troebel, slijkerig*), bn; -er, -st.
Moer'konijn (*wijffjeskonijn*), o. -konijnen; **-haas,** v. -hazen; **-vos,** v. -vossen.
Moer'tje (*moedertje*), o. -s; spreekw. *Mal -, mal kindje*, is de moeder mal, het kind is het ook.
Moer'zee (*onstuimige zee*), v. -zeeën.
Moes (*kooksel, inzonderheid van kool*), o. gmv.
Moeselien', o.; (s = z); zie: **Mousseline.**
Moeselien'glas (*glas met een doorzichtig patroon, meestal ruitjes op matten grond*), o.
Moes'groente (*bladgroente*), v. -groenten.
Moes'janken (eig. janken aan de *moos*, goot: *minnen*), ik heb -moesjankt; **-janker** (*vrijer*), m. -s; **-jankerij',** v. vero.; zie het Vl. *Moos.*
Moes'je (*moedertje, in kindertaal*), o. gmv.
Moes'je (Fr. *mouche*, vlieg: *pronkpleistertje*) o. -s.
Moes'je (*vlekje, stipje in weefsels*), o. -s.

Moes'koppen (*geld afpersen*, fig. *vrijbuiten*), ik heb -moeskopt; **-kopper,** m. -s; **-kopperij',** v. -en. vero.
Moes'kruid (*groente, moesplant*), v. gmv.
Moesson' (Fr. *mousson*: *regelmatig afwisselende of periodieke wind op den Indischen Oceaan en de O.-I. eilanden*; *het jaargetijde, waarin deze wind waait*), m. -s; van October tot April heerscht er ten N. van den evenaar een N. O., in den overigen tijd des jaars een Z.W. wind; ten Z. van den evenaar waait van October tot April een N.W. wind, van April tot October een Z.O. wind; *de goede of droge - uit het N.-O. en N.*: *in onzen winter, en de natte of kwade - uit het Z.-W. of Z.*: *in onzen zomer*; fig. *het is voor mij de koude -*, ongunstige tijd; O.-I. *de - is door*, is ingetreden; ook: Moeson'.
Moet (*achterblijvend teeken, vlek, indruksel*), v. -en.
Moet (*nooddwang*), o. gmv.; *het is een -*; *- is een bitter kruid.*
Moet, in *te -*, bw. b.v. *te - gaan, komen*, tegen.
Moe'te (*ledige tijd, snipperuur*), v. gmv. vero.
Moe'ten (*genoodzaakt zijn, gedwongen zijn*), onr. ik moet, ik moest, wij moesten, ik heb -moeten; *gij moet komen*; *ik zal gaan, als ik moet*; *ik moet naar huis* (*gaan*); *de voorraad moet weg*; *deze heer moet wel rijk zijn*, d. i. modaal hulpwerkw., uitdrukkend noodzakelijkheid.
Moe'ten (scheepst. *een schuit zachtjes voortduwen*), ik moette, heb -moet.
Moet'hond (*volksnaam v. d. zeelt*), m. -en.
Moe'zel (*doedelzak, pijpzak*), m. -s. vero.
Moe'zel (aardr. *zijtak v. d. Rijn, bij Coblenz in dezen stroom vallend*, eig. *Mosella* of *Maasje*), v.; **-wijn,** m., (soorten), m. -en; zie Rijnwijn.
Mof (*boer uit Westfalen, scheldnaam voor den Duitscher*), m. -fen; *zwijgen als een -*, den mond houden als een Westf. boer, die met den mond vol tanden staat; niets verklappen; **moffin',** v. -nen.
Mof (*handmof, bontwerk*), v. moffen.
Mof (*arm- of bovenhandbekleeding*), v. moffen; **-je,** o. -s; *hier zijn wollen -*; *sajetten -jes*; *polsmoffjes.*
Mof'fel (*oven, fornuis tot harding van verlakt goed of vernis*), m. -s.
Mof'felen (in d. *moffel* of d. mouw steken: *weggoochelen, bedriegen*), ik heb gemoffeld; *iets in den zak -*, wegstoppen; **-aar,** m. -s; **-arij',** v. -en; **-ing,** v. -en.
Mof'fenland (*inzonderheid Westfalen*), o. gmv.; **-pijp** (*groote Duitsche pijp*), v. -pijpen; **-taal** (minacht. *Duitsch*), v.; **-toer** (*zeer moeilijk werk*), m. -toeren. gmz.
Mof'frika (scheldn. *Duitschland*), o. gmv.
Moffrikaansch' (*Moffrika betreffende*), bn.; als zn. (*de taal der Duitschers*), o. gmv.
Mo'gelijk (*kunnende gebeuren, misschien*), bn. en bw.; **-heid,** v. -heden (*mogelijke dingen*).
Mo'gen (*verlof, vrijheid hebben*), onr. ik mag, wij mogen, ik mocht, wij mochten, ik heb gemoogd; *wij - morgen op reis gaan, ik mag niet* (*gaan*); modaal hulpw.w.: *Eer uw ouders, opdat gij lang moogt leven*; *och, mocht hij toch genezen!*
Mo'gendheid (*staat, rijk, uitgebreid gebied*), v. -heden; *de groote -heden van Europa.*
Mo'gol (*Mongoolsch vorst, heerscher in Hindostan, in 1525 door de Engelschen omtroond*), m. gmv.; *de groote -.*
Moham'med (*stichter van den Islam, wetgever en godsdienststichter*; *de laatste en hoogste der profeten volgens zijn volk*), m.; -leefde te Mekka, 570—632 n. C.
Mohammedaan' (*volgeling van de leer van Mohammed*), m. -anen; zie **Saraceen.**
Mohammedanis'me (*leer en eeredienst van den grooten profeet*), o. gmv.; *de Javanen zijn overgegaan tot het -*, *althans voor het overgroot gedeelte.*
Mohar' (*vogelgierst, voedergewas*), v. gmv.
Mohika'nen (*uitgestorven Indiaansche stam*), m. mv.; *hij was de laatste der -*, d. i. fig. van zijn geslacht.
Mohair' (*weefsel van angorawol, dat veel op tibet lijkt*), o. gmv.; **-kant** (*zwarte, wollen kant*), v.; (soorten), v. -kanten. (ai = è).
Moiree', gemoireerd' (*gewaterd, gevlamd*), bn.; *een - zwart lint.*
Moi'ren (myth. *Schikgodinnen*), v. mv.; ook: **Parcen.**
Mok (*zekere ziekte aan de pooten der paarden*), v. gmv.
Mo'ker (*zware, ijzeren smidshamer*), m. -s.
Mo'keren (*hameren, met den moker slaan*), ik heb gemokerd.
Mok'ka-koffie (*zeer geurige koffie, Arab. koffie nl. uit Mokka*), v. gmv.; **-kopje** (*klein en fijn tasje*), o. -s.
Mok'kel (*bijzonder dik kind*), m. en v.; (*buitengewoon dikke [en vuile] vrouw*), v. -s.
Mok'kelen (*een kind lief koozend omvatten*), ik heb gemokkeld; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Mok'ken (*misnoegd en wrevelig pruilen*), ik heb gemokt; **-ker** (*pruiler*), m. -s; **-ster,** v. -s.
Mo'kum, mo'kem (Bargoensch: *plaats, stad*), o.; *groot -*, Amsterdam, waar n.l. veel Joden wonen.
Mol (*zoetachtig licht bier*), v. gmv.
Mol (muz. *molteeken*), v. mollen; een - duidt aan, dat de noot een halven toon lager moet gezongen of gespeeld worden.
Mol (verwant met *malen*: *insectenetend zoogdier*), m. mollen; zegsw. *zoo blind als een -*, erg blind.
Molas'se (*fijnkorrelige, grijsachtige rotssteen in Zwitserland*), v. gmv.
Mol'boon (*gepofte paarden- of duivenboon, in Groningen te koop*), v. -boonen.
Moleculair' (*de moleculen betreffende*), bn.; *cohaesie is een -e kracht.* (ai = è).
Molecu'le (*kleinste stoffelijk deeltje, ondeelbaar stofdeeltje*), v. en o. -culen. (c = k).
Mo'len (Fr. *moulin*: *inrichting, waarin raderwerk door wrijving graan, verf, kruit* enz. *fijn maakt*), m. -s; *een wind-, een water-, een stoom-, een hand-, een koffie-*, enz.; zegsw. *dat is water of koren op zijn -*, dat is in zijn voordeel, in zijn belang; *de - is door de vang*, de molen blijft door de vang niet stilstaan, er hapert iets, de zaak is in de war, ook, het scheelt hem in 't hoofd; *hij heeft een slag van den - weg of beet*, de molen als beeld der zotheid: hij is in zijn hersens geraakt, van lotje getikt, in zijn verstand gekrenkt; *die meid loopt met molentjes* (Potg.), doet als een kind, dat met papieren molentjes speelt, doet kinderachtig; spreekt. *Meulen.*

Mo'lenaar, m. -s, -naren; gew. *Mulder.*
Mo'lenaar (*kleine schelvisch of wijting in de Middellandsche Zee*), m. -s.
Mo'lenaarsvrouw (*vrouw v. e. molenaar*), v. -vrouwen; ook: *molenaarster, molenarin', muldersche of muldersvrouw geheeten.*
Mo'lenas (*hoofdspil van een molen*), v. -sen; **-beek** (*stroomend watertje, dat het molenrad in beweging brengt*), v. -beken; **-dwang** (*verplichting om het koren op den molen der heerlijkheid te doen malen*; zie Dwangmolen), m. gmv.; **-kap** (*dak van den molen*), v. -kappen; **-kar** (*nl. tot vervoer van 't meel*), v. -karren; **-ligger** (*onderste molensteen*), m. -s; **-paard** (*trekpaard in den rosmolen, sterk dier*, fig. *groot en zwaar vrouwspersoon*), o. -en; **-praam** (*klem in den molen*), v. -pramen; **-pranger** (*vang in den molen*, m. -s; **-rad** (*houten of ijzeren scheprad, dat door 't stroomend water in beweging wordt gebracht*), o. -raderen; **-roede,** v. -roeden; **-steen** (*ronde, uitgebikte steen*), m. -en; **-trechter** (*bakvormige koker, waardoor het koren tusschen de maalsteenen gevoerd wordt*), m. -s; **-tremel** (*-trechter*), m. -s; **-vang** (*klem om den molen stil te zetten*), v. -en; **-werf** (*stuk grond, waarop een molen staat*), v. -werven; **-wiek** (*vleugel*), v. -wieken.
Mo'lenbrief (gesch. *bewijs van den ontvanger, dat de molenaar zekere hoeveelheid meel mocht malen*), m. -brieven. vero.
Molest' (*hinder, overlast, beschadiging*), o. gmv.; *iemand - aandoen.*
Molesta'tie (*kwelling, overlast*), v. gmv.
Molesteeren (*plagen, niet met rust laten, overlast of kwelling aandoen*); *iem. op straat -.*
Mol'ferd (*onbeschoft, brutaal mensch*), m. -s.
Molière, *beroemde Fransche blijspeldichter, ook tooneelspeler*, te Parijs, 1622—'73: *Les Précieuses ridicules* (1654), *le Misanthrope* (1666), *Georges Dandin* (1668), *l'Avare* (1668), *le Bourgeois gentilhomme* (1670), *les Femmes savantes* (1672).
Mo'lik (*vogelschrik*), m. -en; zie Moloch.
Mol'lah (*Turksche overheidspersoon, Islamietische opperrechter*), m. -'s.
Mol'len (*doodslaan, doodsteken*), ik heb gemold. vero.
Mol'lengat (*pijpgat van mollen*), o. -gaten; **-val,** v. -vallen; **-vanger,** m. -s.
Mol'lepoot (*pootje van een mol*), m. -pooten; **-vel** (*vel van een mol*), o. -vellen.
Mol'lig (*zacht*), bn. en bw.; -er, -st; *-e wijn, - schilderen*; **-heid** (*poezeligheid*), v. gmv.
Mollus'ken (*weekdieren*), m. mv.; *de oester is een mollusk*; *de in trage rust levende - der Javaansche wateren.* (Veth).
Molm (verwant met *malen*: *droge stof van turf*), m. en o. gmv.
Mol'men (den. van *molm*: *stof worden*), het molmde, het is gemolmd.
Mo'loch (verwant met *melech*, koning: *afgod der oude Semietische volken b. v. der Phenicièrs, aan wien menschenoffers werden gebracht*), m.; *de - was een vuurgod, de alverslinder*; fig, *de - der 19e eeuw* (C. O.), nl. de mode.
Mo'los (Lat. *molossus canis*, hond uit Molossia in Epirus: een soort v. *doghond*), m. -sen; bij de Ouden waren Molossische doggen beroemd.
Mol'salade, -sla (*volksnaam der paardenbloem*), v. gmv.
Mol'sem (verwant met *malen*: *molm*), m. gmv.
Mol'semen (*molmen*), het is gemolsemd.
Mols'gat, o. -gaten; **-hoop,** m. -hoopen.
Molt'ke, Helmuth, Bernhard, graaf von, 1800—'91, Pruisisch chef van den generalen staf, groot strateeg: Deensch-Duitsche oorlog (1864), Pruisisch-Oostenr. oorlog (1866), Duitsch-Fransche oorlog (1870—'71).
Mol'to (muz. *zeer*), bw.; **-allegro,** zeer snel.
Mol'ton (*zachte, dikke, wollen stof*), o. gmv.; **-nen** (*van molton*), bn.: *een - beddedeken.*
Moluk'ken (aardr. *onze Groote-Oost, in den Indischen archipel*), o. mv.; ook *Specerij-eilanden* of *Moluksche-eilanden*; al de eilanden, gelegen tusschen Celebes ten W., de Papoea-eilanden en Nieuw-Guinea ten O., Timor ten Z. en den Grooten Oceaan ten N., verdeeld in drie groepen; *de straat der -.*
Mom (verwant met *mommelen*: *masker*), v. -men; fig. *onder de - van vriendschap*, schijn, mommerij.
Mom'bakkes (*papieren masker, nl. van papier maché*), o. -bakkesen.
Mom'ber (*voogd, verzorger*; fig. *hulp, bescherming*), m. -s; zie **Momboor.** vero.
Mom'boor, mom'ber (*voogd*), m. momboren, mombers; *weeskamer en -college tot beheer der voogdijschappen*; **-schap,** o. vero.
Moment' (*oogenblik, tijdstip*), o. -en.
Moment' (nat. *het bewegende of beweging veroorzakende, ook de mate van die kracht*), o. -en.
Momentaneel' (*voor het oogenblik, kortstondig*), bn.
Momenteel' (*zeker moment of oogenblik betreffende, op het oogenblik*), bn. en bw.; *de -e noodzakelijkheid*; *ik ben - niet in staat u te helpen*; ook: *Momentaneel.*
Mo'misch (*spottend, hekelend*), bn.
Mom'medans (*gemaskerd bal*), m. -en.
Mom'mekleeren (*maskerade-kleeren*), o. mv.
Mom'melen, mum'melen (*zonder tanden eten*), ik heb -mommeld; **-aar,** m.; **-ing,** v.
Mom'melen (klank. *dof, eentonig brommen*), ik heb -mommeld; fig. *de bijen - op de zilveren boekweit.* (Ter Haar).
Mom'men (*zich verkleeden*), ik heb gemomd; ook, ik heb mij gemomd; **-mer,** m. -s; **mommerij'** (*vermomming*), v. -en.
Mom'mespel (*maskerade*), o. gmv.; fig. veinzerij.
Mom'pelen (verwant met *mommelen*: *binnensmonds of onverstaanbaar spreken*), ik heb -mompeld; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Mom'pen (*vermommen, fig. bedriegen*), ik heb gemompt; **-ing,** v. -en.
Mo'mus, *god van berisping en spot bij Grieken en Romeinen.*
Mona'de (*infusiediertje*; *ondeelbaar bestanddeel der stof*), v. monaden.
Monarch' (*alleenheerscher, keizer, koning*), m. -en. (ch = scherpe g).
Monarchaal' (*tot een monarchie behoorend*), bn. en bw.; *een -ale regeering*, nl. die van een alleenheerscher; *- regeeren.*
Monarchie' (*alleenheerschappij, staat met een monarch aan het hoofd*), v. -ën.
Monarchist' (*voorstander of aanhanger van de monarchie*), m. -en; **-chis'tisch,** bn. en bw. (ch = scherpe g).
Mond, m. -en; zegsw. *den - houden*, zwijgen, stil zijn; *den mond snoeren*, het zwijgen

opleggen; *den - roeren*, druk praten; *met den - vol tanden staan*, geen woord kunnen zeggen, beteuterd staan, niet weten wat te zeggen, geen antwoord weten; *naar den - praten*, vleien, flikflooien; *zij is niet op den - gevallen*, zij kan goed haar woord doen; *in den - loopen*, bij geluk vinden; *een grooten - hebben*, brutaal zijn; *iemand het brood uit den - nemen*, hem in zijn nering onderkruipen; *iem. iets in den - geven*, iem. iets voorpraten, hem voorzeggen, wat hij antwoorden moet, een vraag zoo inkleeden, dat het antwoord er reeds in opgesloten ligt; *bij -e van*, gezegd of voorgelezen door.

Mond'behoeften (*eetwaren*), v. mv.

Mondain' (*wereldsch, ijdel*), bn. (ai = è).

Mondaniteit' (*wereldschgezindheid, ijdelheid*), v. gmv.

Mon'de (*de menschen, de wereld*), v.; *de beau-*, de eerste stand; *de demi-*, mindere of kleine stand, menschen met slechte zeden.

Mon'delijk (*met den mond*), bn. en bw.; *een -e tijding*; *iets - meedeelen.*

Mon'deling (*met of door middel van den mond, oraal*), bn. en bw.; *een - examen*; *zich - goed uitdrukken.*

Mon'den (*smaken*; fig. *behagen, bevallen*), het mondde, heeft -mond; *die kost, die lectuur zal u wel -*, goed aanstaan.

Mond'gesprek (*mondeling onderhoud*), o. -gesprekken.

Mon'dig (*smakelijk*; *ook brutaal, boud in den mond*), bn. en bw.

Mon'dig (uit *mund*, hand, bescherming: *meerderjarig*), bn. en bw.; **-heid,** v. gmv.

Mond'jesmaat (*juist genoeg, van spijs*; *bij kleine hoeveelheid*), v.; fig. *hij geeft zijn inlichtingen -.*

Mond'kost (*levensmiddelen*), m. gmv.

Mond'stuk (*monddeel van een blaasinstrument*), o. -stukken.

Mond'vol (*bete, groote hap*), m. gmv.

Mon'ey (Eng. *geld, munt, bank- of muntpapier*), v.; spreekw. *Time is -*, tijd is geld; lees: *teim is mun'nie.*

Mongo'len (*'t gele menschenras in Azië*), m. mv.; *in Europa zijn Finnen, Lappen, Hongaren en Turken -.*

Mongoolsch', bn.; *het - ras*, gele.

Monis'me (eig. *eenheidsleer*, nl. *dat er geen dualisme bestaat*), o. gmv.

Moniteur' (*raadgever, staatscourant in België en Frankrijk*), m. gmv.

Mo'nitor (*geschubde hagedis*), m. -s; *de - voedt zich met de eieren van den krokodil*; *de - sist bij de nadering des monsters.*

Mo'nitor (*zeker pantserschip met stoomvermogen, ter kustverdediging*), m. -s.

Mon'jet (Mal. *scheldwoord* d.i. *aap*), m. -s.

Mon'nik (Lat. *monachus*, eenzame: *alleenlevende, kloosterbroeder, kloosterling*), m. -en; spreekw. *Gelijke -en, gelijke kappen*, wie gelijk zijn, moet men als gelijken behandelen, menschen met gelijke rechten hebben aanspraak op gelijke voordeelen; *de kap maakt den - niet*; *'t zijn niet allen -en, die zwarte kappen dragen*; ook: *Mun'nik*: **-achtig** (*als een monnik*), bn.

Mon'nikengewaad (*kleedij der monniken*), o. -gewaden; **-klooster,** o. -s; **-latijn** (*kloosterlatijn der middeleeuwen*), o. gmv.; **-orde** (*geestelijke kloosterorde*), v. -orden; **-schrift** (*het schrift met Gotische letter*), o. gmv.

Mon'nikenwerk (*nutteloos werk, noodelooze moeite*; fig. *geduldsbezigheid zonder veel waarde, vervelend werk, moeitevol geduldswerk, beuzelwerk*), o. gmv.; **-wezen** (*leven en arbeid der monniken*), o. gmv.

Mon'nikskap, v. -pen; **-kleed,** o. gmv.

Monniks'kap (*giftplant*), v.; zie Akoniet.

Mon'nikspij (*-kleed*), v. -en; zie *Pij.*

Monochord', **-chor'dium** (*eensnarig instrument, dienend om de eigenschappen der klanken te onderzoeken*), o. -chorden, -chordiums. (ch = scherpe g).

Monochromasie' (*volstrekte kleurenblindheid*), v. gmv. (ch = k); lees: *-mazie'.*

Mono'cle (*oogglas*), v. -s. (cle = kel).

Monocraat' (*alleenheerscher*), m. -craten; **-cratie'** (*alleenheerschappij*), v. gmv. (c = k).

Monogamie' (*huwelijk van den man met ééne vrouw*), v. gmv.; *het christendom erkent slechts -, geen polygamie.*

Monogamist' (*voorstander van het niet-hertrouwen*), m. -en.

Monogram' (*beginletters van een naam door elkaar gevlochten, echter zóó, dat men ze goed kan onderscheiden*), o. -grammen.

Monographie' (*verhandeling over één enkel onderwerp*), v. -ën. (ph = f).

Monoloog' (*alleenspraak*), m. -logen.

Monomaan' (*lijder aan monomanie, aan een idee-fixe*), m. -anen.

Monomanie' (*een soort van waanzin*), v. -ën.; *de - bepaalt zich tot één punt* (*idee-fixe*).

Monopo'lie (*alleenhandel*; *het recht, dat de staat aan iem. of aan een vereeniging verleent om uitsluitend zekeren handel te mogen drijven of bepaalde voorwerpen te mogen fabriceeren*), o. -liën, -lies; O.I. *het -stelsel der O.-I. Compagnie* (tegenstelling van vrij-mededingen); *het -systeem* (Java: *de bevolking mocht tot 1811 alleen handelen met de O.-Compagnie*), o. gmv.; Frankrijk houdt het - der lucifers; zie Staatsmonopolie.

Monopolist' (*handelaar, die een monopolie bezit*), m. -en.

Monosylla'be (*éénlettergrepig woord*), v. -n.

Monotheïs'me, **-mus** (*'t geloof aan één eenig God*), o. gmv.

Monotonie' (*eentonigheid*), v. gmv.

Monotoon' (*eentonig*), bn. en bw.; *de -tone klank van een gongslag*; *het -tone gebed der Moslems*; fig. vervelend.

Mon'roeleer (*v. den president James Monroe* [1758—1831]), v.: Amerika aan d. Amerikanen; geen Europeesche invloed in binnenlandsche zaken.

Monseigneur' (Fr. *titel van een prins, bisschop of kanunnik*), m. -s. (gn = nj).

Monsieur' (*mijnheer*), m. messieurs. (ns=ss).

Mon'ster (Lat. w.w. *monstrare*, toonen: *staaltje, proefje*), o. -s; *een - klaverzaad.*

Mon'ster (uit het Lat. *monstrum*: *gedrocht*; fig. *wreedaard*), o. -s.

Mon'sterachtig (*gedrochtelijk, verschrikkelijk*), bn. en bw.; **-heid,** v. gmv.

Mon'steren (Lat. *monstrare*, toonen: *revue houden, schouwing houden*), ik heb -monsterd; **-ing,** v. -en.

Mon'steren (zeew. *zich als zeeman voor één reis tot den zeedienst verbinden*), ik heb -monsterd; **-ing,** v. -en: *Bart ging naar het zeerecht ter -ing.* (Potg.)

Mon'sterplaats (*plaats of plein der wapenschouwing*), v. -plaatsen.

Mon'sterrol (*lijst van de bemanning van een schip*), v. -rollen.
Monstrans' (R.-K. *gouden of zilveren zonvormige vaas ter uitstelling van het H. Sacrament*), m. -en.
Monstrueus' (*gedrochtelijk*), bn. en bw.; -euzer, -st.
Monstruositeit' (*monsterachtigheid*), v. gmv.
Montagnard' (Fr. *bergbewoner*), m. -s; lees: *montanjaar'*.
Monta'gne (Fr. *berg*), v.; *-russe*, rutschbaan.
Montant' (Fr. *bedrag, beloop eener rekening, waarde van iets*), o. gmv.
Mont-Blanc' (aardr. *hoogste top der Alpen en van Europa*, 4810 M., *het eerst bestegen in* 1786), m.; lees: *mon-blan'*.
Monteeren (*stijgen, opwekken, optuigen; bemannen; ineenzetten van een stoommachine*).
Montee'ring (*militaire dienstkleeding of uitrusting*; ook: *het in elkaar zetten of ineenvoegen van de machinedeelen*), v. -en.
Mon'ter (*vroolijk, opgewekt*), bn.; **-heid,** v.
Montesquieu', Charles de Sécondat, baron de, 1689—1755, wijsgeerig Fr. schrijver; lees: *-ki-eu'*.
Monteur' (*ineenzetter van machines*), m. -s.
Montgolfiè're (*naam van den eersten luchtballon*), v. -s; de naam - is ontleend aan dien der uitvinders, gebr. Montgolfier, die 5 Juni 1782 te Annonay een ballon lieten opgaan door verwarmde lucht. vero.
Montuur' (*rijpaard, ezel; monteering*), v. -turen.
Monument' (*gedenkteeken, gedenkzuil, grafnaald*), o. -en.
Monumentaal' (*in den vorm van een monument*), bn.; *een - gebouw*, als een monument, grootsch; *een bouwval van eenige -tale waarde*.
Mooi (*fraai, aardig*), bn.: zegsw. - *weer spelen*, zeer vriendelijk zijn, ook: op een anders goed teren of rijkelijk leven; - *met iets zijn*, gaan pronken met; bw.: *ze begint - oud te worden*, tamelijk, aardig; -er, -st; **-heid** (*fraaiheid, schoonheid*), v. gmv.
Mooi'igheid (*mooiheid; ook een mooi iets, een mooi voorwerp*), v. -heden.
Mooi'praatster (*vleister*), v. -s.
Mooi'prater (*vleier, pluimstrijker*), m. -praters.
Moois (*mooie dingen*), o.; *wat al - in dien winkel!* zegsw. *dat is ook wat -!* onaangenaams.
Mookerhei', -hei'de (aardr. *de heide bij het dorp Mook*), v. gmv.; *loop naar de -*, verwensching, omdat men die heide voor een verblijfplaats hield van booze geesten.
Moor (Lat. *maurus*: *zwarte bewoner van Mauritanië of Marokko*), m. Mooren.
Moor (Fr. *moire*), o. moren (*soorten*); zie Moiree.
Moor (*veel gebruikte en dus zwarte waterketel*), v. moren. Vl.
Moord (*manslag, misdrijf tegen het leven van een mensch*), m. -en; zegsw. - *en brand schreeuwen*, zeer luid, erg te keer gaan; zegsw. *een - aan de vrijheid begaan*, een tyran zijn; *hij weet van den -*, de zaak of het geheim is hem bekend.
Moord'aanslag, m. -aanslagen; **-besluit** (*n.l. tot het moorden*), o. -besluiten; **-bijl,** (*strijdbijl, hellebaard*), v. -bijlen.
Moordda'dig (*bloeddorstig, bloedig, wreed*), bn. en bw.; *een - mensch, iemand - om het leven brengen*; fig. *een -e hand, -e plannen*; *een - geschreeuw*, ontzettend; -er, -st.
Moor'den (*om het leven brengen*), ik moordde, ik heb gemoord; **-aar,** m. -s; **moorderij',** v. -en.
Moo'renland (aardr. eig. *Mauritanië*, ook *Ethiopië in Afrika*), o.
Moorin' (*Moorsche vrouw*), v. -nen.
Moor'kop, moor (*zwart paard*), m.; *Ivo liet zijn - tot een uitlandsch tochtje zaâlen*. (Staring).
Moorsch, bn.; *de -e stijl, de -e taal of het -*.
Moos (*bijkeuken, goot, riool*), v. mozen; **-gat** (*gootgat*), o. -en. Vl.
Moos (*geld*), o.; *heb je wel -?* Bargoensch.
Moot (*schijf visch*), v. -en; *een - kabeljauw*.
Mop (*kwinkslag, geestige zet*), v. moppen; *dat is een aardige -*; **-pig** (*grappig, uiig*), bn.
Mop, mops (*een soort van hond*), m. -pen.
Mop (*steen; ook een koekje*), v. moppen.
Mop'pen, v. mv.; *al vlogen zijn - naar Delfts brouwerij* (v. Zegg.), geldstukken. gmz.
Mop'neus (*persoon*), m. en v. -neuzen.
Mop'pen (*pruilen, knorrig zijn*), ik heb gemopt; **-per,** m. -s; **-ping,** v. -en.
Mop'peren (*knorren, pruttelen, pruilen*), ik heb gemopperd; **-aar** (*pruttelaar*), m. -s.
Mops (*een mopshond*), m. -en.
Mops'ke (*liederboekje*), o. -s; eindelijk kwam het -, het - met de zilveren sloten uit de beugeltasch aan het licht. (Potg.); *Hoornsche* -s. (Stellw.)
Mo'ra (*verzuim, vertraging*), v. gmv.; *in - zijn*, achterstallig, in gebreke zijn; *in - stellen*, iem. aanzeggen, dat hij dit of dat binnen een bepaalden tijd moet doen of afdoen; *periculum in -*, dringend gevaar bij talmen.
Moraal' (*zedenleer, de leer der plichten en deugden; ook zedenles*), v. gmv.
Morai'ne (*steenpuin van een gletscher*), v. -n.
Moraliseeren (*levensplichten voordragen en inprenten, zedenpreeken*). (s = z).
Moralist' (*zedenmeester*), m. -en.
Moraliteit' (*zedelijkheid, zedelijk gedrag*), v. gmv.; *de publieke -*; **-sbeginsel,** o. -en.
Moraliteit' (*tooneelspel der Middeleeuwen, waarin gepersonifieerde deugden optreden*), v. -en.
Mora'vische broeders (*Hernhutters*), m. mv.; *de - onder ons wonen te Zeist*, zij heeten *Hernhutters* naar *Herrnhut* in Opper-Lausitz, waar hun bakermat is, waar n.l. de graaf von Zinzendorf op zijn goederen de eerste gemeente stichtte, in 1722.
Morbi'de (*ziekelijk, zwak, week*), bn.
Mordant' (*bijtend, schamper*), bn.
Moreel' (*betrekking hebbende op, gegrond op het innerlijk gevoel van zedelijkheid, deugd of waarde*), bn. en bw.; *dat is mijn -e overtuiging, een - mensch*, zedelijk, deugdzaam; *een -echec; -e kracht, hij is - bedorven, hij is - diep gezonken, dat is - onmogelijk*; als zn. o.; *het - der troepen*, gevoel van innerlijke waarde.
Morel' (Lat. *noordkers*), v. morellen; *de - is een zuurachtige, donkerroode kers*.
Morel'leboom, m. -boomen.
Morel'lenbier (*bier op morellen getrokken*), o. gmv.; **-brandewijn,** m. gmv.
Mo'res (Fr. *moeurs*, zeden, manieren), v. mv.; **-leeren (iemand),** *iemand hardhandig leeren, hoe hij zich gedragen moet, hem tot zijn plicht brengen*.

Morga'na (fata) (*luchtspiegeling in de Sahara en op de kusten van Sicilië*), v. gmv.; Fata of de toovergodin Morgana wordt door de Arabieren voor de bewerkster gehouden.
Morgana'tisch huwelijk (*huwelijk met de linkerhand tusschen een vorst of hoogadellijk heer en een dame van lagere geboorte, waarbij de eerste een bepaalde som tot morgengave uitzet; kinderen uit zoodanig een huwelijk erven slechts den naam en het vermogen der moeder*), o., *-e huwelijken.*
Mor'gen (*toekomst*), o. gmv.; *reken niet op het onzekere -*; zegsw. *- brengen*, dat kan je denken, gmz.
Mor'gen (*ochtendstond*), m. -s; *het is, net wordt -, de - breekt aan, 's morgens; een zomersche -, iemand goeden - wenschen*; **-beurt** (*preekbeurt*), v. -en; **-blad** (*deel van een dagblad, dat in den morgen uitkomt*), o. -bladen; **-dienst** (*vroegpreek*), m. gmv.; **-editie** (*eener krant*), v. -s.
Mor'gen (eig. wat een gespan in of op een morgen ploegt; zie Dagmat, *oude landmaat*), o. en m. -s.; *een Rijnlandsche - is 0.8516 H.A.; de Geldersche - is 0.318 H.A.; de Sallandsche - is 1.2313 H.A.; een Pruisische - is 0.2535 H.A.* enz.: *een - gronds, een kleine woning*, enz. (Borger).
Mor'gen (*op den eerstvolgenden dag*), bw.; *ik zal u - schrijven*; **-avond,** bw.; **-middag,** bw.; **-ochtend,** bw.
Mor'gengave (*bruidschat, huwelijksgoed den eersten morgen van het huwelijk de bruid aangeboden*), v. -gaven; zie: Morganatisch.
Mor'gengebed (*gebed in den ochtend*), o. o. -beden; **-glans** (*morgenrood*), m. -en; **-kerk** (*ochtenddienst*), v. gmv.; **-klok** (*klok, die 's morgens luidt*), v. -klokken.
Mor'genkrieken (*het aanbreken van den dageraad*), o. gmv.; *wij zeilden uit bij het eerste -*; zie Krieken.
Mor'genland (dichtk. *het Oosten, de Levant*), o. gmv.; *in - en zijn we niet*, (maar in Vlaanderen), Ledeganck, De Boekweit; **-sch** (*oostersch*), bn.; **mor'genlucht** (dicht. *geest van het Oosten*), v. -en: (steden), *wier ingestorte puin steeds -en aamt!* (Da Costa).
Mor'genlicht, o.; *het - breekt door*, de dag breekt aan; **-nevel,** m. -en; **-post** (*post, die 's morgens aankomt of vertrekt*), v. gmv.;
Mor'genschot (*vroeger in Batavia het kanonschot om 5 uur in den morgen*), o. gmv.
Mor'genspraak (*vergadering van gildebesturen, van schepenen vóór den noen*), v.; *hij maakt weinig - of morgenpraatjes*, complimenten; *ik ging zonder veel - het tuinhuis binnen.* (Vosmaer). vero.
Mor'genster (*dagster of Venus, opgaande vóór de zon*), v. gmv.
Mor'genster (*knots met prikkels*), v. -sterren.
Mor'genstond (*morgenuur*), m. -stonden; spreekw. *De - heeft goud in den mond*, vroeg opstaan is profijtelijk; **-wandeling,** v. -en; **-zang,** m. -en; **-zitting** (*vergadering, die 's morgens wordt gehouden*), v. -en.
Mor'gue (*gebouwtje, waarin onbekende drenkelingen* enz. *te Parijs enkele dagen ter herkenning worden nedergelegd*), v. gmv.
Mo'ria (aardr. *heuvel of plateau ten O. van Jeruzalem*, waarop eens de tempel van Salomo prijkte, *en thans de moskee van Omar staat*), m.; volgens de legende zou hier Abraham Izaäk hebben willen slachtofferen.
Moriaan' (Fr. *More*, dialect: *Moriane*), m. -anen; zegsw. *het is den - gewaschen of geschuurd*, alle arbeid of moeite is vergeefsch.
Moril'le (*vlies- of schilzwam, eetbare paddenstoel*), v. -s; *de - dient tot kruiderij in soep, ragout*, enz.; lees: *moriel'je.*
Morion', o. gmv.; zie Bergkristal.
Moris'ken (*tot het Christendom bekeerde Mooren in Spanje*), m. mv.; *in 1570 werden honderdduizend - uit Spanje gebannen*; ook: *Moris'co's.*
Moritu'ri te salu'tant (*de ter-dood-gewijden groeten u*), groet der gladiatoren in het amphitheater, als ze defileerden voorbij de loge des keizers.
Mor'mel (*leelijke hond*), o. -s; *wat een -!* (C.O.)
Mor'meldier (*marmot*), o. -dieren.
Mormo'nen (*zekere godsdienstsekte in Noord-Amerika*), m. mv.; de sekte der - werd gesticht door Joe of Jozef Smith in 1830 en is geheeten naar hun profeet Mormon, levende vier eeuwen n. C.
Mor'pheus (myth. *god van den slaap en der droomen; de slaap zelf*), m. gmv.; lees: *Mor-fuis*; zegsw. *in de armen van - liggen*, rustig slapen.
Morphi'ne (*opiumzuur, slaapmiddel*), v. gmv.; **-inspuiting,** v. -en; **-nist'** (*iem., die verslaafd is aan 't gebruik van morphine*), m. -en; **-nis'te,** v. -n. (ph = f).
Morphologie' (*vormleer der taal*; ook: *gedaanteleer*), v. gmv.; *de - der planten.* (ph = f).
Mor'relen (*iets in 't donker verrichten*, d. i. op den tast; fig. *broddelen*), ik heb gemorreld; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Mor'ren (*knorrig mompelen*), ik heb gemord; **-ring,** v. -en.
Mor'rig (*pruttelachtig*), bn. en bw.; **-heid** (*knorrigheid*), v.
Mors (*vuile vrouw*), v. -en.
Mors (*dood*): *kapitein -*, de dood; *er is geen accurater beurtman dan kapitein -.* (Jonath.)
Mors'dood (*mors* is verwant met *mortelen, morzelen*: *volkomen dood*), bn.; *hij viel -*, zonder eenig teeken van leven meer te geven, *ontwijfelbaar dood.*
Mor'sebel (*bel* uit *Isabella*: *vuile huisvrouw*), v. -bellen; *Aagt - nam kleinen Piet in kost.* (Staring).
Mor'sen (*knoeien*), ik heb gemorst; **-erij',** v.
Mor'se-sleutel (*seingever bij de telegraaf*), m. -sleutels, zoo geheeten naar Morse, Amerik. verbeteraar v. d. telegraaf, (1836).
Mor'sig (*vuil, smerig*), bn. en bw.; **-heid,** v.
Mors'pot (*vuile persoon*), m. en v. -potten.
Mortaliteit' (*sterfelijkheid, sterfte*), v. gmv.
Mor'tel (Fr. *mortier, metselspecie, beslagen kalk*), v. gmv.; *er is kalk- en tras- -molen.*
Mor'tel (*gruis, puin, stof*), v.; zegsw. *te - slaan*, verbrijzelen, vergruizen.
Mor'telen (*tot gruis maken, vergruizelen*), ik heb en het is -morteld; ook: **Morzelen.**
Mor'tepaai (*soldaat of matroos, die op de monsterrol staat en voor wien aan den kapitein nog soldij werd verstrekt, doch die dood of niet meer aanwezig is*), m. -paaien. vero.
Mortier' (Fr. *mortier, vijzel*, ook *bomketel* [*kanon*], m. -en.
Mortifiant' (*vernederend, krenkend*), bn.
Mortifica'tie (*dooding, versterving*, fig. *grievende behandeling*), v. -s. (tie = tsie).
Mortificeeren (*dooden, kastijden, tuchtigen*).

Mor'zel (*brok, stuk*), m. -en, -s; *iets te - of mortel slaan*, tot gruis maken, verbrijzelen; *aan - of mortel vallen.*
Mor'zelen (*mortelen, tot gruis maken, brijzelen*), ik heb gemorzeld; **-ing,** v. -en.
Mos (*bedektbloeiende, kleine, sierlijke plant*), o., (sooiten), o. -sen: *er zijn blad- en levermossen; IJslandsch -, Iersch -*; **-achtig** (*als mos*), bn.; **-sig,** bn.: *-e stammen.*
Mosasau'rus (*voorwereldlijke, reusachtige Maashagedis*), m.; *in d. St. Pietersberg te Maastricht vindt men een gebeeldhouwden -.* (au = ou).
Mosch (*vinkachtige standvogel*), v. mosschen; zie: **Musch.**
Mosco'visch (*uit of betreffende Rusland d. i. Moskou*), bn.; zie **Moskovië.**
Mos'diertjes (*microscopische, koplooze weekdiertjes*), o. mv.
Moskee' (*Mohammedaansch bedehuis*), v. -ën, Stamboel telt 680 -ën, groote en kleine; zie *Djami* en *Medschid.*
Mosko'vië (aardr. *het vorstendom Moskou, deel van Rusland*), o.; **-viet', -vie'ter,** m. -ieten, -vieters; **-visch,** bn.: *-vische taart, -vische matten.*
Mos'lem, -lim (*de ware geloovige, die zich* nl. *onderwerpt, de Muzelman*), m. -s; ook Moslemins.
Mos'sel (Lat. *musculus: tweeschalig koploos weekdier*), v. -s of -en; **-krabbetje** (*rood vergiftig krabbetje, huizend in de mosselschelp*), o. -s.
Mos'sig (*met mos begroeid*), bn.; *een -e eik.*
Most (Lat. versch: *ongegiste wijn*; *druivensap*), m. gmv.
Mos'taard (Fr. *moutarde: kruiderij van gemalen mosterdzaad en azijnwater*), m. gmv.; ook: **Mos'terd;** zegsw. *dat is - na den maaltijd*, evenzoo: *met het zout komen als het ei op is*, te laat; *iem. door den - halen of sleepen*, hem gevoelig berispen; *dat riekt naar den -*, zie Mutsaard.
Mos'terd (*kruisbloemige plant*), m. gmv.; **-zaad,** o.; **-zaadje,** o. -s.
Mot (verwant met *made: vlinderachtig insectje*), v. motten; *de koren-, de pels-, de kleeder-, de haar-, de witte -, de tapijt-; in dit laken is de -*, de larf der mot heeft er zich in verpopt.
Mot (*fijne regen, stofregen*), v. gmv.
Mot (*turfmolm*), o. gmv.
Mot, v.; *iets in de - hebben*, in de gaten hebben, de lucht er van hebben. gew.
Mot (*ongenoegen, ruzie*), v. gmv.; *- hebben met iem.* gew.
Motet' (muz. *geestelijk gezang*), o. -ten.
Mo'tie (*beweging; voorstel in een vergadering*), v. -tiën, -ties. (t = ts).
Motief' (*beweegreden, drijfveer, spoorslag*, ook *grondgedachte, b.v. eenig thema op 't gebied van toonkunst*), o. -tieven; *een - tot wraakneming.* (t = t).
Motiveeren (*met redenen omkleeden*), *zijn stem -*, in een vergadering de gronden opgeven, waarom men vóór of tegen een voorstel zal stemmen; **-ing,** v. -en. (t = t).
Mot'ley, John, Lothrop, Amerikaansche geschiedschrijver, 1814—'77: *Geschiedenis der Ned. Republiek.*
Motodroom', -dro'me (*renbaan voor motors, stoomfietsen, automobielen*, enz.), o. -dromen; *Nieuw-York heeft nu zijn -.*
Mo'tor (eig. *beweegkracht, beweger*, d. i. *beweegmachine*), m. motors; *een gas -; de electro-magnetische -*; **moto'risch:** *het - vermogen*, beweging gevend.
Mo'torboot (*kleine zee- of rivierboot door een motor gedreven*), v. -booten.
Mo'torfiets (*motorrijwiel*), v. -fietsen.
Mo'torrijwiel (*fiets met een motor, door een motor voortgedreven*), o. -rijwielen.
Mot'regen (*stofregen*), m. -regens.
Mot'regenen, het -regende, heeft gemotregend: er is motregen gevallen.
Mots (*paard of hond met afgesneden ooren*), m. motsen.
Mot'se (*wijde schippers-overbroek*), v. -n.
Mot'sen (*knotten*), ik motste, heb gemotst.
Mot'ten (*fijn regenen*), het heeft gemot.
Mot'tig (*door de mot beschadigd*; fig. *pokdalig*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Mot'to (It. *kernspreuk, zinspreuk of versregel, tot opschrift eener verhandeling*, enz.), o. -'s.
Mouchard' (Fr. *politie-spion*), m. -s. (ou=oe).
Mou'che (*schoonheidspleistertje*, ook *haarbosje aan de onderlip*), v. -s. (ou = oe).
Mousseeren (*schuimen, opbruisen*, b.v. *van champagne*). (ou = oe).
Mousselien'glas, o. gmv.; zie *Moeselienglas.*
Mousseli'ne (*zeer fijn neteldoek*), v. en o.; lees: *moeze-li-ne*; ook: *mouselien', moeselien'*, aldus geheeten naar de stad Moessoel aan den Tiger in Klein-Azië.
Mousseux' (Fr. *schuimend*), bn. (ou = oe).
Mousta'che (Fr. *knevel, snor, snorrebaard*), v. -s; lees: *moes-tasj'.*
Mout (*gedroogde, ontkiemde gerst*), o. gmv.
Mout'eest (*droogoven voor mout*), m. -en.
Mou'ten (*mout maken*), ik moutte, heb gemout; **-er,** m. -s; **-erij',** v. -en.
Mout'wijn (*alcoholisch destillaat, 50% alcohol, uit mout v. gerst of rogge getrokken*), m. gmv.
Mouvement' (*beweging, verandering; gangwerk i. e. uurwerk*), o. -en. (ou = oe).
Mouw (*armbekleedsel*), v. -en; zegsw. *iemand iets op de - spelden*, hem iets wijs maken; *het achter de - hebben*, niet oprecht zijn, schijnheilig; *iets uit de - schudden*, d. i. zonder moeite doen; er te voorschijn mee komen, als bij verrassing, zooals de goochelaar; *de handen uit de - steken*, flink aan 't werk gaan, het werk flink aanpakken; *ik weet er geen - aan te passen*, ik weet het niet in orde te krijgen, klaar te spelen; *de aap kwam uit de -*, de heimelijke bedoeling bleek; *dat is een gemaakte -*, een verzinsel, bedrog, een voorwendsel.
Mouw'vest (mil. *vest met mouwen*), o. -en.
Moyens' (Fr. *middelen; bekwaamheden*), o. mv.
Mozaïek' (*inleg-tegelwerk*; ook: *veelkleurige stukjes marmer, kunstig tot figuren vereenigd en door cement verbonden als vloerwerk*), o. gmv.; **-tegel,** m. -s.
Moza'isch (*tot de leer van Mozes behoorend*), bn.; *de -e godsdienst, de -e wetten.*
Mozet'ta (It. *bisschopsmanteltje, schoudermanteltje der domheeren*), v. -'s; ook: Mozet'.
Mo'zes (*aanvoerder en wetgever van het volk Gods, groot profeet, en godsdienststichter*, † ± 1500 v. C.), m.; zegsw. *een kalf-*, een goede slokkerd; *- en de profeten*, geld, n.l. al, wat noodig is; ook: *- of Moos hebben*, gew.
Mo'zart, Wolfgang, Amadeus, geb. te Salz-

burg, 1756, overleden te Weenen, 1791; beroemd Duitsch toondichter: *Don Juan* (1787), *Zauberflöte* (1791), *Figaro*, *Requiem* (1791).
Mud (*inhoudsmaat, 1 H.L.*), v. en o. -den.
Mud'de (*H.L.*), v. -n.
Muds'zak (*zak van 1 H.L. inhoud*), m. -zakken.
Mud'vol (*stampvol*), bn.; *het was er* - of *zoo vol als mud*, propvol, eivol.
Mu'ezzin (*Islamietisch priester van lageren rang, oproeper tot de gebeden van de gaanderij eener minaret*), m. -s.
Muf (*duf, vunzig*), bn. en bw.; -fer, -st; **-fig,** bn.
Muf'feldier (*wild steenschaap in Siberië en N.-Amerika*), o. -dieren.
Muf'fen (*muffig rieken*), het heeft gemufd.
Muf'ti, moef'ti (*Turksch opperpriester en tevens opperrechter*), m. -'s. (u = oe).
Mug (*tweevleugelig insect, langbeen*), v. -gen; *in Europa zijn nagenoeg duizend soorten van muggen*; zegsw. *van een - een olifant maken*, iets schromelijk overdrijven; **-achtig** (*zwak*), bn.
Mug'gebeet (*pik eener mug*), m. -beten.
Mug'gengegons, o. gmv.; **-gordijn** (*vliegengaas om wieg of bed*), o. en v. -gordijnen; zie Klamboe; **-scherm,** o. -schermen.
Mug'genziften (*haarklooven, vitten, vitterig zijn in het kleine*), ik heb gemuggenzift; **-zifter** (iem., die de mug uitzijgt en den kemel doorzwelgt: Matth. 23 : 24), m. -s; **-zifterij'** (*vitterij, zoekerij*), v. -en.
Mui'de (verwant met *mond*), v.; verg. IJselmuiden, IJmuiden, Genemuiden.
Mui'eren (*beredderen, bedisselen*), ik heb gemuierd. vero.
Muil (Lat. *mulus*: *bastaarddier tusschen paard en ezel, een muilezel of een muildier*), m. -en.
Muil (*bek van een groot dier*), m. -en.
Muil (Fr. *mule*: *schoeisel*), v. -en; **-tje,** o. -s; zegsw. *op zijn -tjes gaan*, rentenieren.
Muil'band (*touw of riem om den bek van een hond*), m. -banden.
Muil'banden, ik heb -muilband; zegsw. *iemand* -, d. i. den mond snoeren.
Muil'dier (*bastaarddier*: *muil, waarvan de moeder een paard is*), o. -dieren.
Muil'ezel (*bastaarddier*: *muil, waarvan de moeder een ezel is*), m. -ezels.
Muil'paard (*weinig gebruikt woord voor muildier*), o. -paarden.
Muil'korf (*toestel om den bek van een hond om hem het bijten te beletten*), m. -korven.
Muil'peer (*kaakslag, oorvijg*), v. -peren; zegsw. *iem. een - geven*, een slag in 't gezicht.
Muis (Lat. *mus*: *knaagdier, het kleinste viervoetige dier*), v. muizen; zegsw. *zoo stil als een* -, d. i. doodstil; *het schip is met man en - vergaan*, d. i. er is niets van gered; *het is een -je met een staart*, een zaak, die gevolgen (meestal onaangename) na zich sleept.
Muis'dood (*morsdood*), bn.; zie Muisstil.
Muis'grauw (*grijsachtig*), bn.; *een - paard.*
Muis'je, o.; zegsw. *een - met een staart*, oorzaak met een reeks gevolgen: *Mama van Naslaan dacht, dat er meer achter zat, en dat ook dat - een staartje hebben zou.* (C.O.)
Muis'je (*suikerbolletje*), o. -s; *op -s trakteeren, roode en witte -s.*
Muis'je (*zekere langronde, vroege aardappel*), o. -s.
Muis'je (*spiertje rookvleesch*), o. -s; vergel. Fransch *muscle*, spier.
Muis'stil (*doodstil*, eig. *zoo stil als een muis kan zitten*), bn.
Muit, mui'te (*vogelkooi*), v. muiten; zegsw. *in de - zitten*, de kamer houden. vero.
Muit'achtig (*oproerig*), bn.; *een - volk.*
Mui'teling (*oproermaker, rebel*), m. en v. -en; voor het v. ook **-e.**
Mui'ten (Lat. *oproerig worden, oproer maken*), ik heb gemuit; **-er,** m. -s; **-erij',** v. -en.
Muit'zucht (*oproerigheid*), v. gmv.; **-ig,** bn.
Mui'zen (*muizen vangen*), de kat heeft gemuisd; *het muist al, wat van katten komt*, het kind heeft den aard der ouders, ieder volgt zijn aangeboren aard; *zit ge daar te -?* d. i. te eten; *de katjes die -, mauwen niet*, als de kinderen eten, babbelen ze niet.
Mui'zenis (*gepeins, getob, meestal over allerlei kleinigheden*), v. -sen.
Mui'zennest, o. -en; fig. *-en in het hoofd hebben*, beslommeringen, verwarde gedachten; *op het oogenblik, dat haar die -en over Eefje door 't hoofd maalden.* (Potg.)
Mui'zenoor (*samengesteldbloemige plant, havikskruid*), o. gmv.; ook: *Schorpioenkruid.*
Mui'zentarwe (*vergiftige tarwe om muizen te dooden*), v. gmv.
Mui'zenval (*val om muizen te vangen*), v. -vallen.
Mui'zenvalk (*buizerd*), m. -valken; ook: **Mui'zerd.**
Mui'zestaart (*staart van een muis*), m. -staarten.
Mui'zestaart (*ranonkelachtige plant*), v. gmv.; *in ons land komt één soort van - voor.*
Mul (verwant met *malen*: *molm, droge aarde, zand*), v. gmv.
Mul (verwant met *malen*: *los, stoffig, onsamenhangend*), bn.; *in het -le zand*; -ler, -st; **-heid,** v. gmv.
Mulat' (*kind van een blanken vader en een Amerikaansche negerin*), m. -latten.
Mulattin' (*vrouwelijke Mulat*), v. -nen.
Mul'ciber, myth. *bijnaam v. Vulcanus.*
Mul'der (*molenaar*; *meikever*), m. -s. gew.
Mulet' (*zeker Portugeesch vaartuig*), v. -letten.
Mul'lah (*inlandsch priester in Afghanistan*), m. -'s; elders: *hoofd, gebieder, vorst.*
Mul'len (*molmen, in brokjes uit elkaar vallen, mul worden*), het en is heeft -muld.
Mul'lig (*fijn, los*), bn.; *het gebak is* -, d. i. niet hard maar bros; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Multatu'li, zie **Dekker,** Eduard.
Mul'ti-millionnair' (*iem., die veel keeren millionnair is*), m. -s.
Mul'tiplet (sport. *rijwiel voor meer personen*), o. -s; lees: *-plet.*
Mul'tiplex (*veelvoudig*), bn. (x = ks).
Multiplica'tie (*vermenigvuldiging, vermeerdering*), v. -s, -tiën; lees: *-kaatsie.*
Multiplica'tor (*vermenigvuldiger*), m. gmv.
Multiplica'tor (electr. *een toestel, dat dient om den electrischen stroom krachtiger te maken*), m. -s; uitgevonden door Schweiger, 1821.
Multipliceeren (*vermenigvuldigen*). (c = s).
Mum'melen (*mommelen, met het tandvleesch kauwen*), ik heb -mummeld.
Mum'mie (uit het Perz.; *gebalsemd en gedroogd Egyptisch lijk*; fig. *iemand, die er geelachtig dor, of mager en droog uitziet*), v. -miën, -mies.
Mun'dium (leenstelsel: *bescherming door een*

machtig heer), o. gmv.; ook: *voogdijschap.*
Mundomoto'rium (*toestel om de beweging van aarde en sterren aanschouwelijk bij het onderwijs voor te stellen*), o. -s.
Mun'dus, zegsw.: **- vult de'cipi** (Lat. *de wereld wil bedrogen zijn*).
Municipaal' (*de gemeente- of stadsregeering betreffende, stedelijk*), bn. (c = s).
Municipaliteit' (*plaatselijk bestuur, gemeentebestuur*; ook *raadhuis*), v. gmv. (c = s).
Munici'pium (*stad, oudtijds in het bezit van het Rom. burgerrecht*), o. -s. (c = s).
Muni'tie (mil. *krijgsvoorraad*, b.v. *kruit en lood, ammunitie*), v. gmv.; *de - fabriek aan de Hembrug* (*bij Zaandam*), **-wagen,** m.-s. (t = ts).
Mun'nik, m. munniken; zie **Monnik.**
Mun'ster (Lat. *monasterium*: *klooster*; *later kloosterkerk of munsterkerk*), m. -s; *het straatje, dat het Bisschopshof van de oude -kerk scheidde.* (Alberdingk Thijm).
Munt (Lat. *moneta*: *stuk geld*), v. -en; *er zijn in ons land gouden, zilveren en bronzen munten*; *het gehalte eener -*; zegsw. *- uit iets slaan*, geld weten te verdienen aan, fig. tot zijn voordeel weten te gebruiken; *iets voor goede - aannemen*, gelooven wat iem. zegt; *iem. met gelijke - betalen*, iem. bejegenen, zooals hij ons heeft behandeld.
Munt (*gebouw, waarin het geld geslagen wordt*), v. -en; *de - is voor ons land te Utrecht*; **-meester,** m. -s; **-recht,** o. gmv.
Munt (Lat. *mentha*: *lipbloemige plant*), v.; *de - is een aromatische plant, afkomstig uit Z.-Europa*; zie Kruizemunt, Pepermunt.
Munt'- en Pen'ningkunde (*wetenschap, welke een overzicht en beschrijving geeft van alle voormalige en huidige munten en penningen*), v. gmv.
Mun'ten (*geld slaan*), ik muntte, heb -munt; *guldens -*; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Mun'ten (*mikken, doelen*), ik muntte, heb -munt; *hij heeft het op mij gemunt, op mijn leven gemunt*, heeft mij of mijn leven als mikpunt gekozen; men denke ook a. de satirische munten en gedenkpenningen: zie Gemunt.
Mun'tenkabinet (*-verzameling, -kast*), o. -kabinetten.
Munt'gasmeter (*gasmeter, waarin men nl. een geldstuk van 2 ½ ct. werpt*), m. -meters.
Munt'voet (*de grondbepalingen van het muntwezen in een land, muntstelsel*), m. gmv.
Murg, o.; zie *Merg.*
Mu'rik (*vogelkruid*), v. gmv.; zie **Muur.**
Mur'melen (*zacht ruischen*), de beek heeft gemurmeld; **-ing,** v. -en.
Mur'melen (klankn. *zacht spreken, lispelen*), een kort gebed werd -murmeld.
Murmureeren (*morren; ontevreden, klagerig zijn*). **-der,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Murw (*week*), bn.; *iets - slaan*; *iemand - slaan*, d.i. hem afrossen; **-heid,** v. gmv.
Muscadijn' (*fat, saletjonker, modegek*), m. -s.
Musch, mosch (*standvogel*), v. musschen, mosschen; *de ring-, de veld-*; zegsw. *zich blij maken met een doode -*, met iets, dat niets beteekent, met een resultaat, dat gelijk nul is.
Mus'cus (*reukwerk*), v. gmv.; **-geur,** m. gmv.
Mus'cusdier (*herkauwend, hertachtig dier*), o. -dieren; *het - leeft in Midden-Azië.*
Mus'cusplant (*klein plantje, den geur van muscus gevend*), v. -planten; **-je,** o. -s.
Mus'cusrat (*knaagdier, soort van waterrat*), v. -ratten; *de - leeft in Canada aan de meren.*
Muse'um (eig. *tempel der Muzen*; *instelling, aan de schoone kunsten of de wetenschappen gewijd*; *kunsthalle*; *gebouw, waarin natuurliën of oudheden bewaard en tentoongesteld worden*), o. -s, musea, museën; *het Romeinsch -te Trier.*
Musiceeren (*muziek maken*). (s = z).
Mu'sic-hall (Eng. *concertzaal, soort van caféchantant*), o. -s; lees: *mjoe'zik-hoal.*
Musicoloog' (*wetenschappelijk beoefenaar der muziek*), m. -logen. (c = k).
Mu'sicus (*toonkunstenaar*), m. musici; lees: *mu'ziekus.*
Musief'goud (*verbinding van tin en zwavel, jodengoud*), o. gmv.; *bij 't bronzen van hout bezigt men -.*
Muskaat', -wijn (It. *muscato*: *fijne wijn van de muskaatdruif*), m. gmv.; *een flesch echte -.*
Mus'kaat', v. -katen; zie **Muskaatnoot.**
Muskaat'noot (O.-I. Banda: *vrucht van den noteboom van dien naam*), v. -noten; ook **Notemuskaat.**
Muskadel' (*geurige, vroegrijpe druif, muskadeldruif*), v. -len.
Mus'kel (*spier*), v. -s, -en.
Musket' (Fr. *mousquet*: *ouderwetsch vuurroer met pan en lont*), o. -ten; **-kogel,** m. -s. vero.
Musketier' (*soldaat met een musket*), m. -s.
Muskiet' (Sp. *mosquito*: *soort v. steekmug in Indië*), m. -en.
Mus'kus (Lat *muscus*: *reukwerk*), v. gmv. *Nog ruik ik de kamfer en de -.* (C. O.); zie: **Muscus,** evenzoo:
Mus'kusdier (*kleinst herkauwend dier, in Thibet*), o. -dieren; **-rat** (*knaagdier in Canada*), v. -ratten; **-zwijn** (*klein soort van varken in Z.-Amerika*), o. -zwijnen.
Mus'pelheim (Germ. myth. *de vuurwereld*), o.
Mus'schenbroek, Petrus van -, beroemd Ned. natuurkundige, van 1740 af hoogleeraar in de wiskunde en de wijsbegeerte te Leiden, deed ontdekkingen omtrent het magnetisme, ook schrijver, 1692—1761.
Mus'tang (*verwilderd prairie-paard*), m. -s.
Mut, v.; *het is er zoo vol als -*, stampvol.
Muta'tie (Fr. *verandering, wisseling*), v. -tiën, -s; lees: *mutaat'sie.*
Muta'tis, mutan'dis, Lat. met de noodige veranderingen; zie **m.m.**
Mutileeren (Fr *verminken, vervalschen*).
Mutineeren (Fr. *aan het muiten slaan, oproerig worden*).
Muts (*hoofddek*), v. -en; zegsw. *de - staat hem verkeerd*, hij is uit zijn humeur; *hij heeft het niet in zijn - dit of dat te doen*, hij heeft er geen zin in; *hij is zoo gek niet, als de - hem wel staat*, als hij er wel uitziet; zegsw. *zie eens, hoe mijn -je staat*, hoe ik geluimd ben; *met de - naar iets gooien*, ergens een slag naar slaan.
Mut'saard, mut'serd (*rijsbos, takkenbos*), m. -s; zegsw. *het riekt naar den -*, d. i. naar den brandstapel van takkenbossen, fig. naar ketterij; *iemand tot den - veroordeelen*, brandstapel.
Mut'senwaschster, v. -waschsters.
Mutualis'me (*samenleving van tweeërlei plan-*

ten tot wederzijdsch voordeel), o. gmv.; de korstmossen bestaan uit een wier en een zwam, die in - leven; ook: **Symbiose.**
Mutueel' (*wederzijdsch*), bn.
Muur (Lat. *murus*: *steenen wand*), m. muren; de grootste - ter wereld is de Chineesche ter lengte van 2000 K.M.; *een blinde* -, d.i. zonder ramen; *hij zit tusschen vier muren*, d.i. gevangen; *de muren hebben hier ooren*, men wordt hier beluisterd.
Muur (*murik, hoenderbeet, vogelkruid*), v. gmv.
Muur'bloem (*kruisbloemige plant*), v. -bloemen; *de - groeit in 't wild op of tegen oude muren*; fig. danseres, die op een bal niet ten dans gevraagd wordt.
Muur'breker (*stormram*), m. -brekers. vero.
Muur'peper (*vetplant, huislook*), v. gmv.
Mu'ze (*zanggodin, nimf*; *zangster*), v. Muzen.
Mu'zelman (eig. die zich onderwerpt, nl. aan Gods wil: *volgeling van Mohammed*), m. -mannen; zie **Moslem.**
Mu'zen (myth. *de zanggodinnen, negen in getal*: *Clio, Euterpe, Thalia, Melpomene, Terpsichore, Erato, Polymnia, Calliope, Urania*: *de beschermsters van schoone kunsten en van wetenschappen*), v. mv.; de - zijn de bezielsters van dichters, schrijvers en kunstenaars; zegsw. *aan de - offeren*, de kunst beoefenen; *de - dienen*; zie Helicon en Parnas.
Mu'zenalmanak (*dichterlijk jaarboekje van voorheen*), m. -almanakken; *de eerste - verscheen in 1819.*
Mu'zenzoon (*dichter*, ook *student*), m. -zonen.
Muziek' (Fr. *musique*, Lat. *musica*, kunst der muzen: *toonkunst, zangkunst*), v. gmv.; -, *die poëzie der lucht.* (Jonath.); *er is hooge en lage, klassieke en romantische, geestelijke en wereldsche* -. (Klikspaan); *de - is tweeledig*: *gewijd en ongewijd.* (dezelfde).
Muziek'korps (*orkest, korps muzikanten*), o. -en; ook: **-corps,** o. -en.
Muzikaal' (*de muziek betreffende*), bn.; - *gehoor, gevoel, talent*; *hij is* -, heeft talent voor muziek; -kaler, -kaalst.
Muzikant' (*toonkunstenaar, ook*: *muziekmaker*), m. -en.
Myla'dy, mila'dy (*aanspreektitel van dames uit de adellijken stand in Engeland*; *titel van de echtgenoote van een lord of een baronet*), v. -dies; lees: *mielee'die.*
My'lord (*aanspreektitel van een Lord*), m. -s; zie **Milord.**
Myoop', myo'pe (*bijziende*), bn.; *hij is* -.
Myopie' (*bijziendheid, kippigheid*), v. gmv.
Myops' (*een bijziende*), m. en v. -en.
Myria'de (*tienduizendtal*; fig. *een ontelbare menigte*), v. -n; *-n van insecten, van sprinkhanen.*
Myriagram' (*10.000 wichtjes of 10 Nederl. ponden*), o. -grammen.
Myriame'ter (*10.000 Meter of 10 Ned. mijlen*), m. -meters.
Myr'rhe, v. gmv., zie **Mirre.**
Myste'rie (Fr. *geheimenis, verborgenheid in den godsdienst*), o. -riën, -s; *het - der menschwording, het - der H. Drieveldigheid.* (y = i).
Myste'riespel (*gewijd tooneelspel der Middeleeuwen, waarbij een of ander mysterie of geheim van den R.-K. godsdienst ten tooneele wordt gevoerd*), o. -spelen.
Mysterieus' (*geheimvol, raadselachtig*), bn. en bw.; *een -euze geschiedenis*; *hij drukte zich - uit*; als zn.: *het -euze*, o. (y = i).
Mysticis'me (*het geloof aan geheimzinnige gemeenschapsoefening met God, verborgenheidsleer, het bovennatuurlijke, het ondoorgrondelijke*), o. gmv. (c = s).
Mys'ticus (*iemand, geneigd tot mysticisme*), m. -tici. (y = i).
Mystiek' (*leer der geheimnissen, ook van het hoogere gebed, der meer innige vereeniging met God, R.-K. wetenschap of verklaring v. d. ceremoniën en symbolen der Mis*), v. gmv. (y = i).
Mystiek', bn.; *R.-K. de -e beteekenis der misgewaden.*
Mystifica'tie (Fr. *misleiding, fopperij*), v. -tiën, -s; **-ceeren** (*misleiden*). (y = i).
My'the (Gr. dichtk. *vertelling, loopende over goddelijke wezens, oud-volksverhaal, de mythologie betreffende*) v. -n; *de - ontleent haar stof aan de godenwereld, de - is het product der volksphantasie*; lees: *mie'te.*
My'thisch (*verdicht, fabelachtig*), bn. (th = t).
Mythologie' (*leer der mythen of oude verdichtselen, in 't bijzonder de Grieksche en Romeinsche godenleer*; *fabelleer*), v. -logieën. (th = t).
Mytholo'gisch (*de mythen of de godenleer betreffende*; *fabelachtig*), bn.; *een - woordenboek.* (g = g).
Mytholoog' (*mythologie-kundige, navorscher van de mythen der ouden*), m. -logen. (th = t).

N.

N. v. -s. De veertiende letter van het alphabet.
N. - *Noord.*
Nat. hist. - *Natuurlijke historie.*
Nat. Mil. - *Nationale Militie.*
N.B. - *No'ta be'ne*, let wel.
N.B. of **N.Br.** - *Noorderbreedte.*
N.c. - *Nos'tro con'to*, op onze rekening.
Ned. Centr. Sp. - *Nederlandsche Centraalspoorweg.*
Ned. Ct. - *Nederlandsch courant* (*munt, geldswaarde*).
Ned. Herv. - *Nederlandsch Hervormd.*
Neg. - *Negotia'tie*; zie ald.
N.H.M. - *Nederlandsche Handelmaatschappij.*
N.L. - *Nederlandsche leeuw.*
N.l. - *Non li'quet*, de zaak is nog niet duidelijk, is nog niet bewezen.
nl. - *namelijk.*
N.m. - *No'va mone'ta*, nieuwe munt.
N.n. - *No'men nes'cio*, een niet te noemen persoon. of: den naam weet ik niet; of *Nomen note'tur*, de uitgelaten naam moet ingevuld worden.
N.N.O. - *Noord-noord-oost.*
N.N.W. - *Noord-noord-west.*

No, Nr. - *numero, nummer.*
N.O. - *Noord-oost.*
N.O.G. - *Nederl. Onderw. Genootschap.*
N.O.I.L. - *Ned. O.-I. leger.*
Nov. - *November.*
N.S. - (in geschriften): *Naschrift*; (in den almanak): *Nieuwe stijl.*
N.S. - *Notre Seigneur'*, onze Heer (Jezus Christus).
Ns. - *nummers.*
N.T. - *Nieuwe Testament.*
Nto. - *Netto*, juist, zuiver (van gewicht in den handel, zonder de verpakking).
Num. - *Nu'meri*; zie ald.
N.V. - *Nieuwe Verbond.*
N.W. - *Noordwest.*
N.W.S. - *Nederlandsche werkelijke schuld.*

Na (*achter*), vz.; *hij kwam - mij*; *jaar - jaar*; *- dezen*, in 't vervolg, in de toekomst.
Na (*dichtbij*), bw.: **nader, naast;** *op een dubbeltje -, allen zijn er op twee -, op een weinig -*, zegsw. *iemand te - komen*, beleedigen, krenken, b.v. *iemands eer, goeden naam te - komen*; *bij lange - niet*; *kom eens nader, het naaste dorp.*
Na (*achterna*), bw.; vormt met het w.w. een scheidbare samenstelling; *-babbelen*, nagebabbeld; *-bauwen*, d.i. iem. woorden galmend nazeggen; *-brullen, -klimmen, -stoomen, -vragen*; *-zitten*, d.i. achtervolgen, enz.
Naad (verwant met *naaien*: *samenvoeging*), m. naden; **-je,** o.: zegsw. *het -je van de kous verstaan of kennen*, het fijne van een zaak weten of begrijpen; zegsw. *zijn - naaien*, zijn gang gaan, vooruit weten te komen, gew.
Naaf (*deel van het rad, waardoor de as gaat*), v. naven; fig. de omlijsting eener deur: *Zij ijlen naar de deur, en wringen ze uit de naven.* (Tollens).
Naai'en (*met naald en draad aaneenhechten*), ik heb -naaid; **-bank** (*boekbinderij*: *bank, waarop de vellen van een boek aan elkaar genaaid worden*), v. -en; **-school** (*-leerschool*), v. -olen; **-ster,** v. -s; **-sterswerk.** o. gmv.
Naai'machine (*werktuig om naden te maken*), v. -machines; *de -s worden in beweging gebracht door een handrad of e. pedaal.*
Naakt (*bloot, onbedekt*), bn. en bw.; **-heid,** v.; fig. *groote armoede.*
Naakt'loopers (*Wederdoopers*), m. mv.; in 1535 liepen zij naakt door A'dam.
Naald (*werktuig om naden te maken*), v. -en; *een naai-*; *ook zijn er breinaalden en haarnaalden*; zegsw. *van de - tot den draad iets vertellen*, van 't begin tot het einde, van stukje tot beetje; *iets met een heete - maken*, haastig, slordig.
Naald'boom (*kegeldragende boom, zoo geheeten, omdat de bladeren den vorm hebben van naalden*), m. -en; *de cypres, de den, de pijn, de taxis is een -.*
Naal'denfabriek (*fabriek, waar men naalden maakt*), v. -en; **-koker,** m. -s; **-werk** (*bordduurwerk*), o. gmv.; **-winkel,** m. -winkels.
Naald'geweer (mil. *achterlader, die door werking eener naald wordt afgeschoten*), o. -geweren; *het - der Pruisen, in 1870—'71.*
Naald'hout (*hout van naaldboomen*), o. gmv.
Naald'paraplu (*zeer licht en dun of fijn op te rollen regenscherm*), v. -plu's.
Naald'telegraaf (electr. *vinding van Oersted en Ampère in 1820*), v. -telegrafen; de zeer beweeglijke naald wijst de in een kring geplaatste letters achtereenvolgens aan.
Naald'visch (*troskieuwige visch*), m. -visschen; *het zeepaardje behoort tot de -visschen.*
Naam, m. namen; **-pje,** o. -s; *te goeder - en faam bekend staan*, geacht zijn; *in - van*, namens, van wege; zegsw. *het kind bij zijn - noemen*, eenige zaak niet verbloemen.
Naam'christen (*Christen in naam, n.l. hij, die tot niet eenig kerkgenootschap behoort*), m. -christenen.
Naam'cijfer (*monogram*), o. -cijfers.
Naam'dag (R.-K. *gedenkdag van zijn doopheilige*), m. -dagen.
Naam'feest (R.-K. *feest van zijn schutsheilige*), o. -feesten.
Naam'haftig, -haft (*bekend, vermaard*), bn. w. i. g.
Naam'lijst (*reeks van namen*), v. -lijsten.
Naam'loos (*zonder naam*), bn.; *een - artikel, een -looze brief, een -looze circulaire, een -looze-vennootschap*; **-heid,** v. gmv.
Naam'stempel (*stempel, waarmee men een naam op iets drukt*), m. -stempels.
Naam'val (spraakk. *vorm van het naamwoord ter aanduiding van een betrekking*), m. -len; *er zijn in onze taal nog vier -vallen*, **-uitgang,** m. -en.
Naam'vers, o. -verzen; zie Acrostichon.
Naam'woord (spraakk. *zelfst. nw., bijv. nw., voornw.*), o. -en.
Na'äpen (*nadoen, nabootsen*), ik heb -geaapt; **-aper,** m. -s; **-aapster,** v. -s: **-aperij',** v.; **-aping,** v. -en.
Naar (*in de richting van, volgens*), vz.; *zij gaan - school, - de kerk, - de markt*; *handel - mijn woorden*, d. i. overeenkomstig.
Naar (*zooals, gelijk*), vgw.: *- men zegt, - men wil*; *- de waard is, vertrouwt hij zijn gasten*, zooals.
Naar (*akelig, treurig, doodsch*), bn. en bw.; *het is - weer*; naarder, naarst; **-heid,** v. -heden.
Naardien' (*omdat, dewijl, vermits*), vgw.
Naargees'tig (*droevig*), bn. en bw.; **-heid,** v.
Naarma'te (*volgens, in verhouding van of tot*), vgw.
Naar'stig (*ijverig, arbeidzaam*), bn. en bw.; **-heid,** v. gmv.; **-lijk,** bw. w. i. g.
Naast (*nevens, ter zijde van*), vz.: *hij woont - mij*; ook bn. en bw.: *hij is mijn -e bloedverwant, de -e prijs*; *ten -en bij*, d. i. ongeveer; zie **Na.**
Naast'bestaande (*bloedverwant*), m. en v. -n; meer: *Nabestaande.*
Naas'te (*evenmensch*), m. en v. -n.
Naas'ten (*benaderen*), ik heb genaast; *En waarom die genaast (nl. de sleutels)?* (Staring), zich toegeëigend; **-ing,** v. -en.
Naast'gelegen (*meest nabij liggend*), bn.
Na'banket (*dessert, nagerecht*), o. -banketten.
Na'berouw (*wroeging*), o. gmv.; *folterend -.*
Na'bestaande (*bloedverwant*), m. en v. -n.
Na'betrachting (*overdenking*), v. -en; *- houden*, Prot. *de godsdienstoefening bijwonen des Zondags na 't Nachtmaal.*
Na'bier (*dun bier*), o. gmv.
Nabij' (*niet ver af*), bw.; **-heid,** v. gmv.

Nabij'gelegen, bn.; *een - buitengoed, een - villa*, enz., in de nabijheid.
Na'bloeier (*laatbloeiende plant*), m. -s.
Na'bob (*onderkoning in Engelsch O.-I., een rijke uit Eng. Indië*), m. -s; lees: *nee'bob.*
Na'bootsen (*namaken, naäpen*), ik heb -gebootst; *iemands gang -, iemands spraak -.*
Na'both, m.; *een kind van -*; fig. een stijfkop; Bijbel: 1 Kon. 21.
Na'broodje (stud. *gezellig samenzijn na een vergadering, waarbij dan gegeten en gedronken wordt*), o. -s.
Nabu'rig (*nabijgelegen*), bn.; *een - dorp, een -e stad.*
Na'buur (*buurman*), m. -buren.
Nabuur'schap (*het nabuur- zijn*), v. gmv.
Nacaraat' (*parelmoerkleurig, naar het oranjegeel zweemende*), bn.; als zn. o. (c = k).
Nacht (*het tegengestelde van dag*), m. -en; *bij - en ontijden*, d. i. bij nacht en ongunstigen tijd, op ongewone uren.
Nacht'-asyl (*slaapstee voor dakloozen*), o. -en.
Nacht'braken (*'s nachts opzitten bij studie, zich door 't lange waken de ledematen als 't ware breken*), ik heb -nachtbraakt; *Baljon was bleek van het -.* (Koetsveld); **-er,** m. -s; **-erij'** (*zwelgerij*), v. -en; **-ing,** v. gmv.
Nacht'broek (*deel van het nachttoilet*), v. -broeken; **-doek,** m. -en; **-japon,** v. -nen; **-kaars** (*dienende op een slaapkamer*), v. -en; **-lamp,** v. -en; **-muts,** v. -en.
Nach'tegaal (*nachtzanger*), m. -s, -alen; *de - is een trekvogel.*
Nacht'evening (*21 Maart en 22 September*), v. -en; *de voorjaars -, de najaars -*; zie Aequinoctium.
Nacht'glas (scheepst. *zandlooper van acht glazen of vier uren*), o. -glazen.
Nacht'kwartier (*tijdelijke nachtelijke verblijfplaats van soldaten*), o. -kwartieren.
Nacht'maal (*het heilige Maal, het kerkelijk Avondmaal bij de Hervormden*), o. -malen.
Nacht'maalsbeker, m. -s; **-brood,** o.; **-tafel,** v. -s; **-zang,** m. -en.
Nacht'merrie (Germ. myth. eig. *nachtmare*, d. i. *nachtspook, nachtelijke kwelgeest; kwellend geestgedrocht, dat den mensch benauwt in den slaap*; fig. *benauwend droomgezicht*), v. -merries.
Nacht'pauwoog (*zeer groote nachtvlinder*), m. -oogen.
Nacht'post (*verzending der post per nachttrein of des nachts per postkar*), v. -posten.
Nacht'raaf (*nachtreiger*), v. -raven.
Nacht'raaf (*een nachtuil*, d. i. *iemand, die in den nacht veel studeert, werkt of uitloopt*), m. -raven.
Nacht'raven (*des nachts werken*), ik -raafde, ik heb -nachtraafd.
Nacht'reiger (*steltlooper, in ons land zeldzaam, bewoont de waterrijke streken van Midden- en Z.-Europa, Azië en Afrika*), m. -s.
Nacht'ronde (mil. *inspectie-ronde, die 's nachts gedaan wordt*), v. -ronden.
Nacht'schade (*plantengeslacht, waartoe ook de aardappel behoort*), v. -schaden.
Nacht'schoone (*eenjarig keerkringsgewas*), v. -n; *de Amerikaansche - is een sierplant.*
Nacht'schuit (*trekschuit, die laat bij avond aankwam*), v. -schuiten; zegsw. *met de - komen*, laat komen, ook: nieuws vertellen, dat iedereen al weet.
Nacht'trein (*spoortrein, die des nachts rijdt, meestal met sleeping-cars*), m. -en.
Nacht'viooltje (*kruisbloem, sierplant*), o. -s.
Nacht'vlinder (*een familie van vlinders, die 's avonds vliegt; uiltje*), m. -vlinders; ook Sfinx.
Nacht'vogel (*vogel, die 's nachts uitvliegt*), m. -vogels; *de uilen behooren tot de -.*
Nacht'vorst (*vorst gedurende den nacht*), v. -en; *de -en komen bij ons zelfs voor van April tot aan den langsten dag.*
Nacht'waak, -wake (*het doorwaken van den nacht*), v. -waken; Bijbel.: de nacht van zonsondergang tot -opgang werd in vier -waken verdeeld: Mark. 13 : 35.
Nacht'wacht (*persoon, die gedurende den nacht de wacht houdt*), m. -wachten; ook: Klepperman, Klepper; in studenten taal: Klabak.
Nacht'wacht (*het houden van de wacht in den nacht*), v.; *wie heeft vandaag de -?*
Nacht'wacht (*de gezamenlijke nachtwachters*), v.; *de geheele - kwam op de been.*
Nacht'werken (*nachtwerk verrichten*), ik -werkte, ik heb genachtwerkt; **-werker** (*rioolwerker*, enz.), m. -werkers.
Nacht'witje (*nachtvlinder*), o. -witjes.
Nacht'zwaluw (*geitenmelker, gierzwaluw*), v. -zwaluwen.
Nadat' (*na den tijd, dat*), vgw.
Na'deel (*schade, verlies*), o. nadeelen; *ten -e van*, tot schade van; **-ig** (*schadelijk*), bn.
Nademaal' (*naardien, vermits*), vgw. vero.; *- Jansje allerijselijkst veel plezier had met den tuinknecht.* (C.O.)
Na'denken (*overwegen*), ik dacht -, heb -gedacht; **-er,** m. -s; **-ing,** v. gmv.
Naden'kend (*peinzend*), bn.; *een - man.*
Na'deren (*dichtbij komen*), ik ben genaderd; R.-K. *tot de tafel des Heeren -*, te communie gaan; **-ing,** v. -en.
Na'derhand (eig. *in een tijd na dezen, later*).
Na'dezen (*na den huidigen dag*), bw.
Na'dir (*het neder-aspunt des hemels, het tegenovergestelde van zenith of toppunt*), o. gmv.
Na'druk (*nagedrukt boek*), m. -drukken.
Na'druk (*klem*), m. gmv.; *hij sprak met -.*
Na'druk (*het nadrukken van een boek- of plaatwerk*), m. gmv.; *alle - is verboden bij de wet.*
Nadruk'kelijk (*met klem*), bn. en bw.
Na'gaan (*achter iem. gaan, iem. volgen, bespieden; ter harte nemen, behartigen, overdenken*), ik ging, heb en ben -gegaan.
Na'galm (*weerklank*), m. -galmen.
Na'galmen (*terugklinken*), het heeft -gegalmd; **-ing,** v. -en.
Na'gebuur (*buurman, nabuur*), m. -buren; *- en vreemde.*
Na'gedachte (*overweging*), v. -n; *zonder - zijn*, niet letten op de gevolgen; **-nis,** v.
Na'gel (*aan vinger of teen*), m. -s; **-schuier** (*borsteltje tot het reinigen der nagels*), m. -s.
Na'gel (*spijker*), m. -s, -en; *een draad-, een klink-*; zegsw. *dat is een - aan zijn doodkist*, een onoverkomelijk verdriet, iets dat hem ten grave doet dalen, dat zijn dood verhaast.
Na'gelaar (*jongen, die niet eerlijk knikkert*), m. -s; *een - is hij, en een - zal hij blijven.* (C.O.), geniepigerd; ook: *Nagelbijter.*
Na'gelen (*spijkeren, vastslaan*), ik heb genageld; *hij stond als aan den grond genageld,*

onbeweeglijk van schrik, aandoening, enz.
Na'gelhout (*rookvleesch*), o. gmv. gew.
Na'gelkruid (*roosachtige plant*), o. gmv.; *de wortelstok van het - riekt naar kruidnagelen.*
Na'gelnieuw (*splinternieuw*), bn.
Na'gelolie (O.-I. *olie uit de rijpe vrucht en de bladeren van den kruidnagelboom*), v. gmv.
Na'gelproef, v.; zegsw. *een glas op de - ledigen,* zóó, dat men het omgekeerd op den nagel van den linkerduim zet, om te bewijzen, dat er niets meer in is.
Na'gelvast (*vastgespijkerd, met één of meer spijkers vast*), bn. en bw.
Na'gerecht (*dessert*), o. -gerechten.
Na'geslacht (*nakomelingschap*), o. -en.
Na'gewas (*tweede oogst*), o. -gewassen.
Na'gras (*eigroen, herfstgroen*), o. gmv.
Na'herfst (*het late najaar*), m. gmv.
Na'hooi (*hooi van de tweede snede*), o. gmv.
Nahu'sia (*oudere naam der foksia*), v. -'s.
Naïef' (eig. *aangeboren: natuurlijk, ongekunsteld, argeloos, kinderlijk, ongedwongen*), bn.; *een - antwoord*; naïever, naïefst.
Na'ijver (*wedijver, stage vlijt om anderen voorbij te streven*), m. gmv.; *een gepaste -.*
Naij'verig (*wedijverig*), bn.; *-e leerlingen.*
Naïveteit' (*ongekunstelde eenvoud, natuurlijke openhartigheid, onschuld*), v. gmv.; (*kinderlijke zet*), v. -en.
Na'ja (*de zeer giftige brilslang*), v. -'s; ook: Cobra.
Na'jaar (*nazomer, herfst*), o. -jaren.
Naja'de (myth. *waternimf, fee van bronnen, meren en rivieren*), v. najaden.
Na'ken (*naderbij-komen, naderen*), ik ben genaakt; *het gevaar gaat -*; **-ing,** v. gmv.
Na'kend (*naderend*), bn.; *het - gevaar.*
Na'kermis (*dag of dagen a. d. kermis toegevoegd*), v. -kermissen.
Na'klucht (*naspel, napret*), v. -kluchten.
Nako'meling (*afstammeling*), m. en v. -en; **-schap** (*al de nakomelingen samen*), v.: *het is noodig de pitten te zaaien voor uw -schap.* (C.O.)
Na'komertje (*jongste kind, dat jaren na het voorlaatste geboren werd*), o. -s; - bezigt men met de bijgedachte aan zwak, teer, d.i. minder sterk van lichaam en geest.
Na'kroost (*nageslacht, nakomelingschap*), o. gmv.; *het - zal er van spreken.* (Tollens).
Nala'tenschap (*erfgoed*), v. -schappen; *een - aanvaarden, een - weigeren,* erfenis.
Nala'tig (*onachtzaam*), bn. en bw.; **-heid,** v.
Na'loop (*toeloop, omslag, moeite*), m. gmv.
Na'maag (*naaste bloedverwant*), m. en v. -magen.
Na'maagschap (*al de namagen*), v.; (*vermaagschapping*), o. gmv.
Na'maak (*nabootsing, copie*), v. gmv.; *dit schilderij is maar een -*, navolging.
Na'maaksel (*wat niet echt is*), o. -maaksels.
Na'maals (eig. *na dit maal, na dezen tijd, hierna*), bw.; *hier-*, in de eeuwigheid.
Na'maand (*de laatste helft der maand*), v.
Na'melijk (*te weten*), bw.; zie **nl.**
Na'meloos (*onnoemlijk*), bn.: *een - lijden, -looze ellende,* d.i. onbeschrijfelijk; **-heid,** v.
Na'mens (*uit naam van*), vz.; *ik kom - vader.*
Na'meten (*overmeten, nog eens meten ter controle*), ik mat -, heb - gemeten; *het gekochte linnen in huis eens -.*
Namid'dag (*na den middag, na 12 uur*), m. -dagen.
Na'mis (*herfstjaarmarkt*), v. -missen.
Na'nacht (*'t laatste deel van den nacht*), m. -nachten.
Na'neef (*nakomeling*), m. -neven (*de nakomelingschap*).
Na'neef (*achterneef*), m. -neven; bij uitbr.: *nakomende, nakomeling.*
Na'nicht (*achternicht*), v. -nichten.
Nan'king (Fr. *nankin: soort van zeer sterk donkergeel katoen uit Chineesche boomwol, oorspronkelijk vervaardigd in de Chineesche stad Nanking*), o.; *Huib droeg een - broek.* (Potg.); *een paar - slobkousjes.* (C.O.)
Na'noen (*namiddag*), m. -en. Vl.
Nan'tes (aardr. *Fransche stad, vroeger hoofdstad van Bretagne*), o.; *het Edict van -*, door Hendrik IV op 13 April 1598 gegeven, waarborgde vrijheid van godsdienst aan de Hugenoten, werd 22 Oct. 1685 door Lodewijk XIV ingetrokken.
Na'oogen (*volgen met de oogen, nastaren*), ik oogde -, ik heb -geoogd; **-ing,** v. gmv.
Na'oogst (*nalezing, tweede oogst*), m. -oogsten.
Nap (*houten bakje of kom*), m. nappen.
Na'pels (aardr. *stad in W.-Italië, met ruim ½ millioen inwoners*), o.; **-pelsch,** bn.: *-geel, -e aarde,* goudkleurige verfstof; *de -e school,* de Ital. richting in de muziek.
Naph'tha (*zeer brandbare aardolie*), v. gmv.; lees: *naf'ta.*
Naphthali'ne (*een soort van kleurstof, uit naphtha verkregen, de moederstof van tal van kleurstoffen*), v. gmv.; lees: *naftalie'ne.*
Nap'je (*klein ondiep kommetje*), o. -s; bij overdracht: *het - van een eikel.*
Nap'jesdragende (*boom of heester, wiens vrucht groeit in een nap of schoteltje*), m. -n; *de eik is een -.*
Napo'leon (*Fr. goudmunt,* ± *f* 9.50), m. -s.
Napo'leon I, keizer der Franschen, geb. 15 Aug. 1769 te Ajaccio, gestorven 5 Mei 1821, op het eiland St. Helena.
Napo'leon II, zoon van Napoleon I en Maria-Louise, koning van Rome, hertog van Reichstadt, 1811—'32.
Napo'leon III, zoon van Lodewijk Bonaparte en Hortense de Beauharnais, 1808—'73, keizer van Fr. 1852—'70.
Napolitaan' (*bewoner van Napels*), m. -tanen; **-taansch,** bn.: *-e zangen.*
Nar (*zot, dwaas, grappenmaker*), m. -ren.
Nar'cis (*geurige sierbloem*), v. -sen.
Narcis'sus, myth. *schoone jongeling vol zotten eigenwaan, die op zich zelf verliefde en door de goden tot zijn straf in een narcis veranderd werd.*
Narco'sis, narco'se (*verdooving, ongevoeligheid*), v.; *iem. onder- brengen,* b.v. bij operatie.
Narcoti'ne (*verdoovend vocht uit opium*), v.
Narco'tisch (*bedwelmend*), bn.; *een - middel,* d. i. slaapwekkend, krampstillend, verdoovend.
Nar'dus (Lat. *kostbare, zeer welriekende balsem uit de bladeren van de nardus, eene Oostersche, welriekende plant, getrokken*), v. gmv.
Na'rede (*besluit, sluitrede*), v. -redenen: zie Epiloog.
Nargileh' (*Turksche waterpijp om uit te rooken*), m. -'s.
Na'pluizen (eig. *nog eens pluizen,* fig. *aan*

een nauwkeurig her-onderzoek onderwerpen), ik ploos -, heb -geplozen; het - geschiedt om de juistheid van een vorig onderzoek na te gaan of te constateeren.

Na'richt (*bericht*), o. gmv.; *tot* -, tot waarschuwing; *iemand - geven*, opheldering.

Na'righeid (*treurigheid*), v. -heden.

Na'roep (fig. *gerucht, geroep*), m. gmv.

Nar'ren (*in een arreslee rijden*); zie **Arren.**

Nar'renkap (*de zotskap met bellen van den hofnar*), v. -kappen.

Nar'reslede, v. -n. vero.; zie **Arreslede.**

Nar'rig (*gemelijk, knorrig, verdrietig*), bn. en bw.; **-heid,** v. gmv.

Nar'wal (*walvisch- of dolfijnachtige visch der N.-poolzee, 4 - 5 M. groot*), m. -s, -wallen; de mannetjes hebben een stoottand van 1 M. aan den snuit.

Nasaal' (Fr. *van, door of met den neus*), bn.

Nasaal'letter (*neusletter*), v. -letters. (s=z).

Nasaleeren (*met den neusklank uitspreken*); *de n* -; **-ing,** v. (s = z).

Na'schrift (*toevoegsel aan een brief*), o. -en; zie **P. S.**

Na'si, nas'si (Mal. *rijst, als ze in water gekookt is*), v. gmv.; **-goreng,** geroosterde rijst.

Na'slaan (*in een boek opzoeken*), ik sloeg -, heb -geslagen; *ik zal die plaats eens - in mijn editie van Vondel*; *een tekst in den Bijbel* -; *de heer Van Naslaan in de C. O.*

Na'sleep (*gevolg, stoet*, fig. *wat er op volgt*), m. gmv.

Na'sleepen (*sleepende meevoeren*), ik heb -gesleept; *een gebroken been -, zijn ingewanden* -; *een schip* -, treilen.

Na'slepen (*slepend volgen*), het heeft -gesleept; *het gebroken been sleepte na*; *ik zie de gescheurde japon haar* -.

Na'smaak (*achterblijvende smaak*), m. -smaken; fig. *herinnering*, ook: *berouw, naberouw.*

Na'snede (*etgroen*), v. -sneden.

Na'speuren (*heimelijk nazoeken*), ik heb -gespeurd; **-speurder,** m.; **-speuring,** v.

Na'sporen (*onderzoeken*), ik heb -gespoord; **-spoorder,** m. -s; **-sporing,** v. -en.

Na'spraak (*achterklap, kwaad gerucht*), v. gmv.; *iemand in - brengen.*

Na'stuk (*tooneelspel, meestal blijspel, dat als slot gegeven wordt*), o. -stukken.

Na'sukkelen (*sukkelend volgen*), ik ben -gesukkeld; *iemand* -.

Nat (*doorweekt, vochtig*), bn. en bw.; natter, natst; **-heid,** v. gmv.

Nat (*vocht, water*), o. gmv.; *zij plassen in het* -; zegsw. *hij lust zijn - en drooy*, hij eet veel en smakelijk; *hij is nog - achter de ooren*, hij is nog pas in de wereld, hij is piepjong en zonder ervaring.

Na'tafelen (*na afloop van het maal of diner gezellig met een clubje aan tafel blijven zitten praten*), ik heb -getafeld.

Na'teekenen (*teekenend namaken*), ik heb -geteekend; **-ing,** v. gmv.

Na'ter (*soort van slang met schilden onder den buik en schubben op den staart*), v. -s.

Nat'hals (*drinkebroer*), m. en v. -halzen.

Na'tie (*menschen van denzelfden stam, volk*), v. -tiën, -ties; *de Hollandsche* -; lees: *naat'sie.*

Natief' (*geboortig*), bn.; *hij is - van Suriname*, afkomstig. (t = ts).

Nationaal' (*hetgeen tot het volk behoort of daaraan eigen is, vaderlandsch*), bn.; *de -nale vlag*; *de -nale industrie*; *ons - lied*, het Volkslied; *de -nale zeden, gewoonten, deugden*; *de -nale welvaart*; *-nale arbeid*; *een - -nale levensverzekering.* (t = ts).

Nationalisa'tie (*het nationaliseeren*), v. gmv.

Nationaliseeren (*iemand v. e. vreemde natie bij de wet als landsman of burger opnemen*).

Nationaliteit' (*volkskarakter, volkszelfstandigheid*), v. -en.

Na'tives (Eng. *geboren Amerikanen*), m. mv.; lees: *nee'tifs.*

Na'trium (scheik. *enkelv. lichaam, zilverwit: werd verkregen uit zeewater, steenzout, enz., het eerst door Davy, in 1807*), o. gmv. (t = t).

Na'tron (*mineraal loogzout*), o. gmv.; **-loog,** v.; **-zouten,** o. mv.

Nat'ten (*bevochtigen, netten*), ik heb genat.

Nat'tig (*natachtig*), bn. en bw.; *een -e huid*, slijmerig, kleverig; **-heid,** v. gmv.

Natu'ra ar'tis magis'tra', Lat.: *De natuur is de leermeesteres der kunsten*; zie Artis.

Natu'ra (in) (eig. *in de natuur: ongekleed; oorspronkelijk*), bw.

Natura'liën (*onveranderde natuurvoortbrengselen; natuurzeldzaamheden*), v. gmv.

Naturalisa'tie (*erkenning of opneming als landsburger*), v. -satiën, -saties. (s = z).

Naturaliseeren, ook: **Nationaliseeren.**

Naturalis'me (*richting in de kunst, die eischt, dat een kunstenaar zich geeft zooals hij is, zonder zich te bekommeren om geijkte theorieën*), o. gmv.

Naturalis'me (*leer, volgens welke de natuur alles is en geen kracht buiten haar bestaat*), o. gmv.

Naturalist' (*voorstander van den natuurgodsdienst*; ook *natuurkundige*), m. -listen.

Natu'ra non fa'cit sal'tus, Lat.: *De natuur maakt geen sprongen.*

Naturel' (*natuurlijke geaardheid*), v. gmv.

Naturel' (*inboorling*), m. en v. -len.

Naturel'letje (*pruikje*), o. -s.

Natuur' (Lat. *de schepping, het heelal*; ook: *de aard, het karakter, lichaamsgestel*), v. naturen; *teekenen naar de* -, *de drie rijken der* -; zegsw. - *den tol betalen*, d. i. sterven; *de - gaat boven de leer*, aangeboren neiging is sterker dan alle zedenleer of vermaning.

Natuur'boter (*het tegengestelde van kunstboter of margarine*), v. gmv.; **-druiven** (*geen kasdruiven, maar druiven van den koulden grond*), v. mv.; **-wijn** (*echte wijn, enkel uit druivensap bereid*, geen *kunstwijn*), m. -en.

Natuur'geneeswijze (*geneeswijze, welke het gebruik van artsenijen verwerpt en slechts uitwendige middelen als baden, boschlucht, het leven in sanatoria enz. aanwendt*), v. gmv.

Natuur'kennis (*de wetenschap der natuurkunde en v. d. natuurlijke historie*), v. gmv.

Natuur'kracht (*in lichamen aanwezige kracht*), v. -en; *de cohaesie en de electriciteit zijn -en.*

Natuur'kunde (*de wetenschap der physica*, d. i. *van de wetten der onbewerktuigde natuur, behalve scheikunde*), v. gmv.

Natuur'kundig (*wat in verband staat met natuurkunde*), bn.; *een - werk, een - instrument, de -e wetenschap, een - genootschap, het - onderzoek.*

Natuur'kundige (*natuuronderzoeker, -kenner*) m. en v. -kundigen.

Natuur'lijk (*naar of volgens de natuur*, fig. *eenvoudig, ongekunsteld, naïef*), bn. en bw.; *een -e behoefte, een -e vraag, het - verstand*, gezond; *de -e loop der dingen*; *iets - napraten*; ir.: *je hebt - weer gelijk!*
Natuur'lijke histo'rie (*wetenschap der dier-, plant- en delfstofkunde*), v. gmv.; ook: *Natuur'historie.*
Natuur'mensch (*mensch, niet opgegroeid of levende onder den invloed der beschaving*). m. -menschen; *de negers in Centraal-Afrika zijn meestal -menschen*, in den natuurstaat.
Natuur'recht (*het totaal der rechten, welke den mensch van nature toebehooren*), o.; *de individueele vrijheid is een -.*
Natuur'rijken (*het 3-tal: dieren-, planten- en delfstoffenrijk*), o. mv.
Natuur'staat (*toestand, waarin de menschen oorspronkelijk tegenover elkaar stonden, zonder wet, plicht, goede zeden, enz.*), m. gmv.; *de dreumels, die half in den - op den weg spelen.* (Potg.), d.i. half naakt.
Natuur'volken (*wilde rassen of stammen, die geheel verstoken zijn van alle beschaving*), o. mv.; *- zijn b.v. de Eskimo's, de Indianen, de bewoners der Fidsji-eilanden*, enz.; de tegenstelling is Cultuurvolken.
Natuur'wet (*een in de harten van alle menschen gegrifte zedenwet, die haar oorsprong in God heeft en door de rede gepromulgeerd wordt*), v. gmv.
Natuur'wet (nat. *een der wetten, volgens welke de verschijnselen in de natuur ontstaan en zich openbaren*), v. -wetten.
Nautiek' (*scheepvaartkunst*), v. gmv.; ook: **Nau'tika.** (au = oo).
Nau'tilus (*koppootig weekdier*), m. -sen; *de - heeft een spiraalvormige schelp*; *hij leeft in de Indische Zee.* (au = ou); zie Argonaut.
Nau'tisch (*tot het zeewezen behoorend*), bn.
Nauw (*eng, bekrompen*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Nau'welijks (*ternauwernood, pas*), bw.; *ik was - thuis, of daar stond mijn vriend al.*
Nauwgezet' (*stipt*), bn. en bw.; *een -te bezorger hunner brieven.* (C.O.); *een -te plichtsbetrachting*; *- arbeiden*; **-heid,** v. gmv.
Nauwkeu'rig (*stipt*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Nauwlet'tend (*opmerkzaam*), bn. en bw.; *een - opzichter*; *- toezien*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Nauw'te (*engte*), v. gmv.
Na'vegaar, m. -aren; zie Avegaar.
Na'vel (*lichaamsdeel*), m. -s; **-merk,** o. -en.
Navenant' (eig. *na avenant: naar verhouding, naar evenredigheid van*), bw. gew.; zie Avenant.
Na'verwant (*nabestaande*), m. -verwanten.
Na'verwante (*bloedverwante*), v. -wanten.
Na'verwantschap (*bloedverwantschap*), v. gmv.
Naviga'bel (*bevaarbaar, bezeilbaar*), bn.
Naviga'tie (*scheepvaart*, ook *stuurmanskunst*), v.; *acte van -* (1651); *société van -.*
Naviga'tor (*zeevaarder, schipper*), m. -s; *Hendrik de -*, prins van Portugal (1394—1460).
Navol'gend, bn.; *de -e nummers, de -e namen*, d.i. die men gaat noemen.
Na'volging (R.-K. *beroemd boekje van Thomas van Kempen*, 1380—1471), v. gmv.; *hebt gij de - wel eens gelezen?*
Na'vrucht (*laatrijpe vrucht*), v. -vruchten.
Na'wee (*napijn*), o. -weeën; fig. kwade gevolgen.
Na'weide (*etgras, etgroen*), v. gmv.
Na'zaat (*nakomeling*), m. -zaten; zie: *Landzaat, Voorzaat.*
Nazare'ner, de (*de Man uit Nazareth, de Heiland*), m. gmv.; ook: *Nazareër.*
Nazare'ners (*in de eerste eeuwen de naam van de Christenen, in het Oosten*), m. mv.
Na'zareth (*vlek in Galilea, 300 M. boven den zeespiegel, thans met 11 duizend inwoners, met ³/₄ christelijke bevolking, in die dagen woonplaats van J. C.*), o. fig. een onbeduidend, stil plaatsje: *Kan uit - iets goeds komen?* d.i. kan men wel iets verwachten uit zulk een afgelegen oord?
Na'zeggen (*iemands woorden herhalen*), ik zegde, zeide, zei -, heb -gezegd (gezeid); **-ger,** m. -s; **-ging,** v. -en.
Na'zetten (*vervolgen*), ik heb den dief -gezet.
Na'zin (spraakk. *tweede lid eener periode of van een samengestelden volzin*), m. -zinnen.
Na'zoek (*navorsching*), o. gmv.; *- doen.*
Na'zomer (*begin v. d. herfst*), m. -zomers.
Na'zweren (*van een wond*), de wonde zwoor -, heeft -gezworen, *opnieuw.*
Neb, neb'be (*spitse bek van e. vogel*), v. -ben; fig. mond: *haar naaldscherp -je.* (Staring).
Neb'beling (*aal met fijn, spits bekje*), m. -en.
Nebucadne'zar, *naam van een oostersch despoot, koning van Babylon*, 604—561 v. C.; verwoest Jeruzalem, 586 v. C. en voert de Joden in gevangenschap; in den Bijbel, zie Daniël IV.
Nécessai're (*een licht, gemakkelijk mede te voeren taschje, handwerkkistje*), v. -s. (ai = è).
Necessiteit' (*noodzakelijkheid*), v. gmv.
Nec'plus ul'tra (Lat. *het hoogste, het uiterste*), o.; ook: *Non plus ultra*, d.i. het niet-overtroffene, het allerbeste, zie ald.
Necrologie' (*levensgeschiedenis van een pasgestorvene, doodenlijst of -boek*), v. -logieën.
Necroloog' (*levensbeschrijver van overledenen*), m. -logen. (c = k).
Necromantie' (*ondervraging der dooden om de toekomst te leeren kennen, de zoogenaamde waarzegging door bezwering of oproeping van dooden*, d.i. *de zwarte kunst*), v. gmv.; ook: **Nigromantie.** 1 Sam. 28 : 7—19. (t = ts).
Necro'polis (*doodenstad, begraafplaats*), v. -sen; *de - van Syracuse.* (c = k).
Nec'tar (*godendrank*; fig. *heerlijke wijn of drank*), m. gmv. (c = k); *-teug*, v. -en.
Ne'der, neer (*in de richting naar omlaag*), bw.; vormt scheidbaar samengest. w.w., b.v. *nederbuigen* (nedergebogen), *-drukken, -houwen, -ploffen, -storten*, enz.
Ne'der-Alpen (*gebergte in Z.-O. Frankrijk*), m. mv.
Ne'der-Betuwe (*het W. deel der Betuwe*), v.
Ne'derduitsch (*behoorende tot laag-Duitschland*), bn.; *de -e taal*; als zn. o.
Ne'derig (*bescheiden, zedig*), bn. en bw.; *- bet. niet-trotsch*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Ne'derlaag (*toestand van een leger, dat verslagen is of wordt*), v. -lagen; *de - lijden*, (in het veld) verslagen worden.
Ne'derland (*ons vaderland*; *laagland*), o. -en.
Ne'derlander (*burger of inboorling van Nederland*), m. -landers.
Ne'derlanderschap (*de hoedanigheid van Nederlander*), o. gmv.

Ne'derlandsch, bn.; *de -e wetten, zeden, taal,* d. i. behoorende tot ons volk.
Ne'derlandsch (*onze eigen taal*), o. gmv.
Ne'derlandsch-Oost-Indië (aardr. *onze koloniën in O.-I.: Groote en Kleine Soenda-eilanden en de Molukken of de Specerij-eilanden: kruidnagelen en muskaatnoten*), o.
Ne'derlandsch-West-Indië (aardr. *onze koloniën in W.-I.*: 1°. *de Kleine Antillen nl. Curaçao, Aruba en Bonaire*; 2°. *St. Eustasius, Saba, St. Martin*; 3°. *Ned. Guyana of Suriname op de N.-O. kust van Zuid-Amerika met de hoofdstad Paramaribo*), o. gmv.; Ned. West-Indië is $^1/_{10}$ deel van onze O.-I. bezittingen.
Ne'der-Rijn (*benaming van den Rijn van Bonn tot aan de Noordzee*), m. gmv.
Ne'derwaarts (*omlaag*, bw.; *zij sloeg de oogen -*, naar omlaag.
Ne'derwaartsch (*benedenwaartsch*), bn.; *een -e armbuiging.*
Ne'derzetten (*op den grond zetten*) ik heb -gezet; *zich -*, gaan zitten of wonen; **-zetting** (*kolonie, woonstede, verblijf*), v. -en, b.v. *een Frankische -, een Romeinsche -.*
Neef, m. neven; *een germain -.* volle neef, nl. broers- of zusterskind; *een halve -.*
Neef'je (*vliegje, mugje*), o. -s.
Neef'schap (*betrekking van neef tot neef of van neef tot oom*, fig. *begunstiging van nabestaanden*), o. gmv.; zie N e p o t i s m e.
Neen (eig. *ne-één*, niet één), bw.; als zn. o.: *mijn - is zoo goed als uw ja.*
Neep (verwant met *nijpen*: *kneep*), v. nepen; fig. *iemand een - geven*, d. i. schade of verlies berokkenen; *in de - zitten*, klem.
Neep'jeskapje (*vrouwenmutsje met geplooiden voorrand*), o. -kapjes; **-muts,** v. -mutsen.
Neep'jesmutsje (*mutsje met fijne knipplooien*), o. -mutsjes; *Tante Stastok droeg een -.* (C.O.)
Neer (*draaikolk, tegenstroom*), v. neren; zegsw. *hij is in de - geraakt*, het loopt hem tegen. vero.
Neer (*omlaag*), bw.; zie **Neder.**
Neer'haal (*het dikke van een letter, het tegenovergestelde van een ophaal*), m. -halen.
Neer'haler (scheepst. *touw*), m. -halers.
Neer'hof (*boerderij, die bij een landgoed behoort*), m. Vl.
Neerslach'tig (*verdrietig, terneergeslagen, moedeloos*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Neer'slag (*het neerslaan b.v. bij het maatslaan*), m. gmv.
Neer'slag (*een soort van rustbed*), v. -slagen.
Neer'slag (scheik. *bezinksel*), o. -slagen.
Neer'slag (nat. *vochtigheid, die uit den dampkring op de aarde nederslaat, als: regen, sneeuw, hagel, enz.*), o. gmv.; ook genoemd: *atmosferische -.*
Neet (*luizenei*), v. neten; zegsw. *'t is een arme -*, bedelaar. plat.
Neet, niet (*klinknageltje*), v. -en.
Nee'ten, nie'ten (*een nageltje plat klinken*), ik neette, heb geneet.
Neet'oor (*kniezerig of lichtgeraakt mensch*), m. en v. -en.
Ne'fas (*onrecht, onbillijkheid, iets dat onmogelijk is*), o.; *per fas et -*, met alle geweld.
Nef'fens (*nevens, naast, bovendien*), bw. vero.
Neg, neg'ge (*hit, klein paard*), v. neggen.
Nega'tie (*ontkenning, loochening*), v. -tiën, -ties; spraakk. *ontkenningswoord.* (t = ts).
Ne'gatief (*niet-positief*), bn. en bw.; *een -tieve waarde, -tieve electriciteit, een - beeld* (photogr.); *-e grootheden* (alg.); *de genoegens der school zijn ten hoogste -.* (C.O.), bestaan in afwezigheid van het onaangename.
Ne'gatief (*omgekeerd lichtbeeld in de photographie*), o. -tieven.
Ne'gatieve grootheden (algebra. *die, welke het teeken min vóór zich hebben*), v. mv.; *zoo is -a^3b^3 een -tieve grootheid.*
Negeeren (*ontkennen, loochenen*); *iets -; iemand -*, niet willen kennen.
Ne'gen, telw.; *hij heeft - kinderen*; **-de** (*ranggetal*), bn.: *September is de -de maand.*
Ne'gendaagsch (*negen dagen durende*, ook: *om de negen dagen*), bn.; *een - gebed*; *een - bezoek.*
Ne'gendehalf (*acht en een half*), telw.; *dat boek kost mij -halven gulden.*
Ne'genderhande, -lei (*negen soorten van*), bn.; *ik heb hier - sigaren.*
Ne'gendooder (*zangvogel met haakvormigen ingekerfden snavel, klauwier*), m. -dooders.
Ne'genhonderd, telw.; *hij bezit - boeken*, d. i. 9 × 100; **ne'genjarig** (*tellende of durende negen jaar*), bn.: *zijn - zoontje, een -e oorlog.*
Ne'genmaal (*herhalingsgetal*), bw.; *ik heb het - geschreven.*
Ne'genoog (*lamprei*, ook: *kwaadaardige bloedzweer*), v. -oogen.
Ne'genponder (*brood, kogel van negen pond*, ook: *stuk geschut*), m. -ponders.
Ne'genproef (rekenk. *proef bij de vier hoofdbewerkingen*), v. gmv.; *de - berust op de deelbaarheid van een getal door negen.*
Ne'gentallig (*met het grondtal negen*), bn.; *het - stelsel van tellen.*
Ne'gentien (*negen en tien*), bep. hoofdtelw.; **-de** (*ranggetal*), bn.; **-derhande** of **-derlei** (*soortgetal*), bn.; **-jarig** (*negentien jaar tellende*), bn.; **-maal** (*herhalingsgetal*), bn. en bw.; **-voud** (*verdubbelgetal*), o. -en; **-werf** (*-keer*), bw.
Ne'gentig (*negen maal tien*), bep. telw.; **-er** (*persoon van 90 jaar, wijn van 1890*), m.; **-jarig,** bn.: **-maal,** bw.; **-ste** (*ranggetal*); **-voud,** o. -en; **-werf,** bw.
Ne'genweker (*vroege zandaardappel, in 9 weken rijp*), m. -s.
Ne'ger (Sp. *negro*, Fr. *nègre*: *zwarte*), m. -s; **-in',** v. -nen.
Ne'geren (den. van *neger*: als een neger mishandelen: *kwellen, sarren*), ik heb genegerd.
Ne'gerhut (*-woning*), v. -hutten.
Negerij', negorij' (Mal. *negeri*, aanzienlijk dorp: *verzameling van kampongs*, ook: *volkrijke dessa*), v. -en; Nederlandsch: onaanzienlijk of achterlijk dorp, boerendorp, uithoek, enz.
Neg'ge (*klein paard, hit*), v. -n; zie **Neg.**
Négligé' (*morgengewaad, ochtendkleed, huiskleedij van dames*), o. gmv.; *en -*, in ochtendgewaad, lees: *an.*
Negligeeren (Fr. *veronachtzamen, verwaarloozen*); lees: *-zjeeren.*
Negorij' (O.-I. *dorp*), v. -en; zie **Negerij.**
Ne'goro (Java, *groot dorp*), v. -'s.
Negotiant' (*koopman, handelaar*), m. -anten. (ti = tsie).
Negotia'tie (*onderhandeling, handel met actiën, wisselbrieven*, enz.), v. -tiën, -ties; *in - treden.*
Nego'tie (*handel, koopmanschap, handels-*

bedrijf, bedrijf, nering), v. -tiën, -ties. (t = ts).

Negotieeren (*handeldrijven, onderhandelen*).

Nego'tiepenning (*munt, aan koers onderhevig*, b.v. *in Nederland de gouden dukaat*), m. -penningen. (t = ts).

Ne'gus (*vorst van Abessynië*), m. -sen.

Neh'rung (aardr. *zandige landtong langs de haffen*), v. -en.

Nei'en (*hinniken van paarden*), het heeft geneid. vero.

Nei'gen (fact. van *nijgen*, buigen: *overhellen tot*), ik heb geneigd; **-ing** (*lust*), v.: *de Hollandsche jongen heeft wel wat neiging om zijn schoenen scheef te loopen.* (C.O.)

Nek (*achterdeel van den hals*), m. -ken; zegsw. *iemand den - toekeeren*, zich met verachting afwenden van hem; *iemand met den - aanzien*, niet groeten, den rug toekeeren, met verachting bejegenen; *iemand in den - zien*, hem bedriegen, iets achter zijn rug doen; *een harden - hebben*, onbuigzaam zijn, zie Exod. 32 : 9 en Deut. 31 : 27.

Nek'ken (den. van *nek*: *dooden, stuk maken*: *plagen, tergen*), ik heb genekt; *een konijn -*, in den nek slaand dooden; fig. *een boom -*, omhakken; *iemand -*, tergen, schade doen.

Nek'kramp (*genickstarre*: *meestal doodelijke ziekte*), v. gmv.; zie Meningitis.

Nek'slag (*doodelijke slag*), m. -slagen; *dat geeft hem den -*, dat ruïneert hem, richt hem te gronde b.v. in zijn handel.

Nel (*in het jasspel de negen van troef*), v. nellen.

Nel'son, Horatio, burggraaf, 1758—1805, beroemd Eng. admiraal: *Aboekir*, 1798; *Kopenhagen*, 1801, *Trafalgar*, 1805, waar hij sneuvelde.

Ne'men (*vatten, aanvatten, zich in 't bezit stellen van*), ik nam, heb genomen; *een snuifje -, een boek ter hand -, het woord -; een bad -; iemand in den arm -*, hulp zoeken bij hem; *de vrijheid -*, zich iets veroorloven; *een stad -*, innemen; *in aanmerking -*, letten op; *men moet wat geven en -*, wat plooien, schikken; *iets kwalijk -*, euvel duiden; *iets voor lief -*, tevreden zijn met.

Ne'mesis. myth. *godin der wrekende gerechtigheid; de wreekster van de deugd, vervolgster van misdrijf.*

Nemoro'sen (*woudplanten*), v. mv. (s = z).

Neographie' (*afwijking van de gewone spelling, spelling-nieuwigheid*), v. -ën. (ph = f).

Neologie' (*taalnieuwigheid*), v. gmv. (g = g).

Neologis'me (*nieuw woord, nieuwe zinswending, 't bezigen van een oud woord in een nieuwe beteekenis*), o. -nogismen; b.v. *gaskachel, heilsoldaat, kunstboter*, enz. Het Woord - heeft meest een afkeurende bijbeteekonis vooral in den mond van hen, die meer van een uitheemsch woord gediend zijn: *slachthuis* (abattoir), *omzendbrief* (circulaire), *verzoekschrift* (request), *wondheeler* (chirurgijn), *getuigschrift* (attest), enz. (g = g).

Neoloog' (*invoerder van nieuwe woorden, strever naar taalnieuwigheid*), m. -logen.

Neomyst' (*pas gewijde priester*), m. -en.

Neophiet' (*nieuweling, nieuwbekeerde*), m. en v. -phieten. (ph = f).

Nepent', nepen'thes (*Indische plant, kannekeskruid*), v. gmv.; als geneesmiddel, o.

Nephralgie' (*nier- of lendenpijn, nierkoliek*), v. gmv. (ph = f).

Ne'pomuk, Sint: *beschermheilige van Bohemen*, te Praag in de Moldau verdronken; men vindt zijn beeld in Duitschland veel op steenen bruggen.

Nepotis'me (*neefschap, en vervolgens*: *verwantschap; begunstiging van neefjes of familieleden*), o. gmv.

Nep'pe (Lat. *kattenkruid*), v. gmv.; ook: **Nippe.**

Neptunis'me, -mus (*stelsel in de geologie, dat alle vervormingen onzer aardkorst aan het water toeschrijft*), o. gmv.; zie **Plutonisme.**

Neptu'nus, Neptuin', myth. *hoofdgod*: *god der zeeën of oceanen*; ook Poseidon.

Nereï'de (myth. *zeenimf*), v. -n.

Nerf (*litteeken, plooi, wondekorst*), v. nerven.

Nerf (Lat. *nervus*: *zichtbare ader van een blad*), v. nerven; *een blad heeft hoofd- en zijnerven.*

Ner'gens (*niet-ergens*: *op geen plaats*), bw.; *hij was -.*

Ne'ring (*handel, bedrijf, vertier*), v. -en; zie Generen en Teren.

Ne'ro, *naam van een door zijn wreedheden beruchten Romeinschen keizer*: *54—68 j. na Chr.*; fig. wreedaard, mv. -'s; *-'s gulden huis*, uitgestrekt paleis, door hem met groote pracht opgericht op het afgebrande gedeelte van Rome.

Ner'thus (Germ. myth. *onze moeder-aarde, godin der vruchtbaarheid*), v.; ook: *Hertha.*

Nervositeit' (*zenuwachtigheid*), v. (s = z).

Nerveus' (*zenuwachtig*), bn.; *een -veuze zieke.*

Nes (*vooruitstekende landpunt*), v. -sen; ook in samenstellingen: *-nesse, -nisse*, b.v. *Renesse, Bornesse, Scherpenisse.*

Nes'kebol (*dwaze, onnoozele bloed*), m. -bollen. vero.

Nesologie' (aardr. *leer der eilanden*), v. gmv.

Nes'sus, myth. *centaur, door Hercules gedood.*

Nes'sushemd, -kleed (myth. *kleed, door den centaur Nessus aan Hercules' gemalin gegeven en waarin de held omkomt, vergiftig kleed*; fig. *iets, dat hevige pijn doet en waarvan men zich niet kan ontdoen*), o. gmv.

Nest (*broedplaats, eigengemaakte vogelwoning*), o. -en; *elke vogelsoort bouwt eenzelfde -; de wielewaal, de staartmees, de ekster, de huiszwaluw bouwen een kunstig -; de salanganen maken eetbare -en*; bij uitbr. *een - van bijen, wespen, ratten, muizen, mieren*, enz.; fig. minachtend: *kleine, stille en afgelegen stad*, ook (*plat*) voor *bed*; zegsw. *een - van een meid!* ondeugend ding.

Nest'ei (*ei, dat men in de legben laat liggen*), o. -eieren; zegsw. *hij kan daar zijn - niet vinden*, er maar niet op zijn gemak komen.

Nes'tel (*veter, rijgsnoer, schouderversiersel van officieren*), m. -en, -s.

Nes'telen (*met een nestel of veter toerijgen*), ik heb -nesteld; *de schoenen -.*

Nes'telen (*een nest bouwen of hebben*) zij hebben -nesteld; *de vinken zijn aan 't -; de ooievaar is daar -nesteld*; fig. *zich -*, zich ergens vestigen, ophouden, verschuilen: *de vijand had zich in die plaats -nesteld.*

Nes'telgat (*vetergat van een schoen, waardoor de nestel wordt gestoken*), o. -gaten; **-gaatje,** o. -s.

Nes'teling (*daad van nestelen*), v.; fig. het zich vestigen.

Nes'teling (*jonge, kale nestvogel*), m. -en.

Nes'ten (*nestelen*), de vogel nestte, heeft genest. w. i. g.
Nesterij' (*onbeduidende zaak*), v. -en. gmz.
Nest'haar (*het eerste haar van jonge dieren*), o. -haren.
Nes'tig (*bits, kribberig*), bn.; *gij zoudt - en kribbig zijn tegen Keetje.* (C.O.); **-heid,** v.
Nes'tor, eig. *de oudste der Gr. koningen voor Troje*; fig. *een wijs, eerwaardig grijsaard*; *de oudste*, m. -s: *de - eener vergadering.*
Nestoria'nen (*aanhangers van den afgezetten bisschop Nestorius te Konstantinopel, in de eerste helft der 5e eeuw*), m. mv.
Nest'vlieder (*jonge vogel, die pas uit het ei, al uit het nest loopt*), m. -vlieders; *de patrijs is een -*: dergelijke nesten zijn bij den grond; **-zitter** (*jonge vogel, die eerst volwassen het nest verlaat*), m. -s: *de jongen van den roerdomp zijn -s.*
Net (*knoop- of strikwerk met mazen*), o. netten *een visch-, een vogel-*; fig. *zijn -ten spannen, uitzetten*, in den val lokken; zegsw. *achter het - visschen*, zijn kans voorbij hebben laten gaan.
Net (*iets, dat op een net lijkt*), o. netten; *een eier-, een bagger-, een haarnetje.*
Net (fig. *samenstel*), o. netten; *een - van spoorwegen, een - van kanalen.*
Net (ontl. *samenstel of weefsel*), o. netten; *het darm-, het oog-.*
Net, o.; vormleer: *het - van een piramide*; zie **Netwerk.**
Net (*netschrift*), o. gmv.; *iets in het - schrijven.*
Net (ontl. *eigenaardige voortzetting van het buikvlies*), o. -ten; *het groote -, het kleine -.*
Net (*juist, precies*), bw.; *ik kwam - op tijd.*
Net (Fr. *net*: *keurig, aardig, stipt, schoon, lief, beschaafd*), bn. en bw., -ter, -st; **-heid,** v. gmv.
Ne'tel (*plant, brandnetel*), v. -s, -en.
Ne'telachtig (*netelig*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Ne'teldier (*lagere diersoort, voorzien van netelorganen*), o. -dieren; *de zeekwallen vormen met de poliepen de -dieren*; *de -dieren kunnen de vangarmen intrekken en uitsteken*; zie Netelorganen.
Ne'teldoek (*weefsel van netelgarenen*), o. gmv.
Ne'teldoeksch, bn.; *een -e japon*, d. i. van neteldoek.
Ne'telen (*met netels slaan*), ik heb geneteld.
Ne'telig (fig. *moeilijk, bedenkelijk*), bn.; *een - geval, een -e zaak, een -e vraag, hij bevindt zich in -e omstandigheden*; -er, -st; **-heid** (*grimmigheid*), v. gmv.
Ne'telkoorts, v. -en; zie Netelroos.
Ne'telorganen (*tastdraden der neteldieren*), o. mv.; de - zijn voor kleine zeedieren uiterst gevaarlijk, daar de prikkelende stof die zij afscheiden, brandt als een brandnetel.
Ne'telroos (*koortsige uitslagziekte*), v.; ook *-ziekte, -zucht.*
Ne'telzucht (*netelroos*), v. gvm.
Ne'tenkam (*fijne haarkam*), m. -kammen.
Net'jes (*aardig, goed, naar behooren*), bw.; *dat is - in elkaar gezet, iets - doen, iem. - ontvangen, zij is altijd even - gekleed.*
Net'scher, Frans, geb. 1864, te 's-Gravenhage, letterkundige, en redacteur van: *De Hollandsche revue*, maandschrift.
Net'schrift (*schoonschrift*), o. gmv.; (*-schrijfboek*), o. -en.
Net'ten (*nat maken*, ook: *bevochtigen*), ik heb genet; *strijkgoed -, papier -, de veeren -.*
Net'tenboeter (*-hersteller*), m. -s; **-breier,** m. -s; **-knooper,** m. -s.
Net'to (handel. *het bruto-gewicht verminderd met de tarra, het zuiver gewicht der koopwaren*), bn.: meestal, *- gewicht, -bedrag*; bw.: *het weegt - 1200 K.G.*; industrie of handel: *- winst*, wat overblijft van de bruto-opbrengst na aftrek van alle kosten en onkosten, zuivere winst; zie **Nto.**
Net'vlies (*zenuwvlies, dat de binnenvlakte van den oogappel bekleedt*), o. -vliezen; *alle zichtbare voorwerpen spiegelen zich bij licht af op het -.*
Net'werk (vormleer: *platte teekening van de vlakken eens lichaams in onderlingen samenhang*), o. werken.
Neu'len (*treuzelen, zaniken*), ik heb geneuld.
Neuralgie' (*zenuwlijden, zenuwpijn*), v. gmv.
Neurasthe'nicus (*neurasthenie-lijder*), m. neurasthenici.
Neurasthenie' (*zenuwzwakte, overspanning of overprikkeling van zenuwen*), v. (th = t).
Neu'rend (*drachtig, van een koe*), bn.
Neu'riën (*halfluid of binnensmonds zingen*), ik heb -neuried; ook: *Neuren.*
Neurologie' (*zenuwleer*), v. gmv. (g = g).
Neuro'se (*zenuwziekte*), v. gmv. (s = z).
Neus (*reukzintuig*), m. neuzen; *door den - spreken*, neusgeluiden maken; zegsw. *iem. bij den - hebben*, foppen; *hij ziet niet verder dan zijn - lang is*, hij is kortzichtig, heeft geen doorzicht; *een - krijgen*, berispt worden; *iets bij zijn - langs zeggen*, iets zeggen zonder rechts of links te kijken, iets als iets zeer gewoons opmerken, rechtuit, eenvoudig; *met zijn - in het vet vallen*, een onverwacht voordeeltje een meevallertje hebben; *iem. iets onder den - wrijven*, hem iets zeer onaangenaams verwijten en wel op onzachte wijze; *hij stond op zijn - te kijken*, beschaamd, bedeesd, confuus; *iets in den - krijgen*, er de lucht van krijgen, het ontwaren: *iem. iets aan den - hangen*, meestal ir. of ontkennend voor: niet toevertrouwen, het geheim niet mededeelen; *voor iem. den - ophalen, optrekken*, iem. minachtend bejegenen, hem geringschatten, eig. wegens zijn minder aangenamen reuk; *iem. iets door den - boren*, hem iets afhandig maken, iets niet betalen of stil meepakken; *zijn - overal in steken*, zich met alle zaken bemoeien, die iem. niet aangaan; *het is een wassen -*, iets zonder beteekenis, een bepaling, die men kan uitleggen, zooals men wil; *iem. een - aandraaien*, hem iets wijs maken, hem bedotten; spreekw. *Wie zijn - schendt, schendt zijn aangezicht*, wie van een bloedverwant kwaad vertelt, deelt zelf in de schande; bij overdr.: *de - van een schoen, de - van een dakpan*; zie ook **Neusje.**
Neus'aap (*langneuzige aap*), m. -apen, *de - leeft op Borneo.*
Neus'been (*kraakbeenachtig tusschenschot der twee neusgaten*), o. gmv.
Neus'dier (*zeker dier van het berengeslacht in oostelijk Z.-Amerika*), o. -dieren.
Neus'doek (*zakdoek*), m. -doeken. w. i. g.
Neus'gat (*-opening*), o. -gaten.
Neus'haar (*haar in de neusgaten*), o. -haren.
Neus'hoorn, neus'horen (*dikhuidig dier, rhinoceros*), m. -hoorns, -horens.

Neus'hoornkever (*bladsprietige kastanjebruine kever*; *'t mannetje draagt op den kop een achterovergebogen hoorn*), m. -kevers, *de - leeft in onze tuinen en bij de broeikassen.*
Neus'hoornvogel (*koekoekachtige vogel in Z.-Azië en Z.-Afrika*), m. -vogels; ook **Neusvogel.**
Neus'je (*kleine neus*), o. -s; zegsw. *het - van den zalm*, het fijnste, lekkerste v. den zalm; bij uitbr. de meest intieme bijzonderheid van iets.
Neus'klank (*klank, waarbij de lucht door den neus heen trilt b.v. n of m*), m. -klanken; *de Fransche taal heeft -klanken.*
Neus'letter (spraakk. *letter, die eenigszins door den neus wordt uitgesproken*), v. -letters; ook **Nasaalletter.**
Neus'visch (*zeker vischje, ook sneep geheeten*), m. -visschen.
Neus'vleugel (*zijwaarts uitgebogen benedendeel van den neus*), m. -vleugels; *de -vleugels zijn eenigszins beweegbaar.*
Neus'vogel (*Afrikaansche vogel met verbazend grooten bek en een sponsachtige verhevenheid op de bovensneb*), m. -vogels; ook Neushoornvogel.
Neus'warmer (*kort steenen pijpje of smokertje*), m. -warmer; **-warmertje,** o. -s.
Neus'wijs (*eigenwijs, dom, verwaand*), bn.; *een -wijze knaap*; **-heid,** v. gmv.
Neus'wortel (*dat gedeelte, waarmede de neus aan het voorhoofd is ingeplant*), m. -s.
Neut (bouwk. *ronde knop in 't midden van een verwulfsel*; verder: *uitsteeksel, waarop een stijl rust*), v. -en; ook: *Noot.*
Neut (*bijvorm van noot*), v. -en. gew.
Neut (*oude vrijster*), v. -en vero.
Neu'tel (*klein mannetje, dreutel*), m. -s.
Neu'telen (*talmen, neulen*), ik heb geneuteld; **-aar,** m. -s; **-arij',** v. -en.
Neu'telig (*talmachtig*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Neutraal' (*tusschen de partijen instaande onpartijdig, onzijdig*), bn.; *-onderwijs*, dat niet kerkelijk gekleurd is; *zich - houden, de -ale mogendheden, een -ale houding aannemen.*
Neutraal', bn.; *de -ale lijn van een magneet*, streek tusschen de beide polen van een magneet, waar in 't geheel geen aantrekking wordt uitgeoefend.
Neutraliseeren (*in den staat van onpartijdigheid brengen, afscheiden, de verbinding verhinderen*); *de werking van vergif -, opheffen*; *iemands invloed -*, verlammen; *vijandelijke strijdkrachten -*, werkeloos houden. (s = z).
Neutraliseeren (electr. *het ontladen van een geleider of conductor*). (s = z).
Neutraliteit' (*onzijdigheid*), v. gmv.; *de - van de openbare school, de - van al de mogendheden in dien oorlog.*
Neu'zelen (*besnuffelen*; *fig. onderzoeken*), ik heb geneuzeld; **-aar** (*snuffelaar*), m. -s.
Neu'zen (*nasnuffelen*), ik heb geneusd; fig. *onderzoeken*; **-er,** m. -s; **-erij',** v. -en.
Ne'vel (Lat. *nebula: verdichte waterdamp*), m. -s, -en.
Ne'velachtig (*mistig, vol nevel*), bn.; *een -e herfstdag*; fig. niet duidelijk: *een -e herinnering.*
Ne'velen (*misten*), het heeft geneveld.
Ne'velig (*nevelachtig*), bn.; *een - duister.*
Ne'velingenlied, zie **Nibelungenlied.**
Ne'velmaand, v.; zie *Brumaire.*
Ne'ven (*neef zeggen*): *hij is altijd aan 't -; hou toch op met dat -!*
Ne'vengeschikt (spraakk. *als gelijken naast elkaar gesteld*), bn.; *twee -e zinnen of zinsleden.*
Ne'venman (mil. *zijman; man, staande naast een ander in 't gelid*), m. -mannen.
Ne'vens (*naast, neffens*), bn.
Ne'venschikking (*betrekking tusschen gelijksoortige zinnen van gelijken rang*), v. gmv.
Ne'vensgaand (*hierbij gevoegd*), bn.; *teeken op - verzoekschrift!*
Newfound'lander (*zeer groote hond, van het eiland Newfoundland bij N.-Amerika afkomstig*), m. -landers; lees: *njoefound'lender.*
New'gate (*groote strafgevangenis te Londen*), o. gmv.; lees: *njoe'geet.*
New'ton, Isaäc, *beroemd Engelsch wis- en natuurkundige*, 1642—1727; lees: *njioe'-t'n.*
Ni'belungenlied (*Germaansch heldendicht der Middeleeuwen, ontstond na den dood van Clovis I*, † 511, *plaats der handeling is Worms*), o. gmv.; *het - is een juweel van volkspoëzie, het - bevat een aaneenschakeling van 38 sagen*; hoofdpersonen: *Siegfried en zijn gemalin Chriemhilde, Gunther*, haar broeder en diens gemalin *Brunehilde.* (u = oe).
Nicht (afleid. van *neef: broeders- of zustersdochter*), v. -en.
Nich'ten (*nicht zeggen*), *ben je alweer aan 't -?* zie **Neven.**
Nicoti'ne (*vergiftstof, uit tabak getrokken*), v. gmv.; aldus geheeten naar Jean Nicot (1530—1600), die de tabaksplant het eerst in Frankrijk bracht; *-vergiftiging*, v. (c = k).
Nie'mand (uit *ne + ie + man*), onbep. vnw.; *er is - meer in de zaal, zeg het -, bederf -s werk.*
Niemendal' (*niet-met-al, niets*), bw.; *hij doet -*; als znw. o.: *een lekker -dalletje.* (Potg.)
Nier (*ingewand, zeer groote klier tot afscheiding der urine*), v. -en.
Nier'bed (geneesk. *celvormig weefsel, dat de nier omgeeft*), o.; **-steen** (*steen in de nieren, graveelsteen*), m. -en; **-ziekte,** v. -n.
Nier'steiner (*lichte Rijnwijn uit Nierstein in Hessen*), m. gmv.
Nies'kruid (*wrangwortel, waarvan de tot poeder gestample wortelstok bij opsnuiving een hevig niezen veroorzaakt*), o. gmv.
Nies'wortel (*wortel van het nieskruid*), m. -s.
Nies'wortel (*het zwarte nieskruid*), v. gmv.
Niet (*geen prijs in de loterij*), v. -en.
Niet (*klinknageltje*), v. -en; ook: **Neet.**
Niet (*wat niet bestaat*), o. gmv.; *uit het - te voorschijn roepen, te - doen, te - gaan.*
Niet (*het tegengestelde van wèl*), bw.
Nie'teling (minacht. *zeer onbeduidend persoon*), m. en v. -en.
Nie'ten (*omklinken*); zie **Neeten.**
Nie'tig (*klein, gering*), bn., nietiger, nietigst; **-heid** (*kleinigheid*), v. -heden.
Nie'tigverklaring (rechtst. *vernietiging, tenietdoening van een verbintenis*), v. -en.
Niets (uit: *niet + iets*), onbep. vnw.; *op aarde is - bestendig*; *hij antwoordde -*; **-beteekenend,** bn.; **-waardig,** bn.
Niettegenstaan'de (*in weerwil van*), vz. en vgw.
Niettemin' (eig. *niet-des-min: niet daardoor minder, ondanks dat, desondanks*; *evenwel, echter*), bw.
Nieuw (tegenstelling van *oud*), bn. en bw.; *het -e jaar, een - kleed, de -e wereld*, Amerika;

de -e geschiedenis, een -e mode; *een - leven*, anders tegengesteld aan het vorige; *de - aangekomenen*; -er, -st.

Nieuwbak'ken (*versch*), bn.; *-brood*; fig. *een - ridder, een - edelman, een - professor.*

Nieuw'bekeerde (*pasbekeerde*), m. en v. -n; zie Neophiet.

Nieu'weling (*beginner*), m. en v -lingen; voor het v. ook: **-linge,** -n.

Nieu'wemaan (*donkere maan, zij staat tusschen aarde en zon*), v. gmv.

Nieu'wen (*benieuwen*); *'t zal mij eens -.* gew.

Nieuwerwets' (*naar den laatsten smaak*), bw.; *zich - kleeden.*

Nieuwerwetsch', bn.; *een -e japon, de -e mode volgen*, d.i. de hedendaagsche, jongste.

Nieuw'gebonden (*pas ingebonden*), bn., *een - boekwerk*: **-geboren,** bn.: *de -geboren dag*; **-gebouwd** (*pas gebouwd*), bn.; **-gemunt** (*pas gemunt*), bn.; **-geverfd,** bn.

Nieuw-Hol'land (aardr. *'t vastland v. Australië*), o.; Willen Jansen ontdekte - in 1606.

Nieu'wigheid (*iets nieuws op gebied van mode, kunst, enz. soms met de bijgedachte aan iets verkeerds*), v. -heden; **-sbejag,** o. gmv.

Nieuwjaar' (*de dag van 1 Januari*), o.; *iemand zijn - geven*, d. i. een fooi op Nieuwjaar.

Nieuw'jaarswensch (*zegenwensch op den eersten dag v. h. nieuwe jaar*), m. -wenschen; ook: *de - van Thomasvaar in den A'damschen schouwburg*, bevattende een overzicht van de lands- en stadsaangelegenheden van het afgeloopen jaar, met een hoop zegenwenschen aan het slot.

Nieuw'lichter (*afgescheidene van de Hervormde kerk*), m. -lichters; de naam - was een scheldnaam in den vervolgingstijd tusschen 1830 en '40: zij volgden het „nieuwe licht" van Ds. Coccejus. (Zie *Coccejanen*).

Nieuw'mare (*krant*), v. -maren. vero.

Nieuw'melkt (*van een koe, die pas gekalfd heeft*), bn.

Nieuwmo'disch, bn.; *een - kleed*, volgens de nieuwe of nieuwste mode.

Nieuws (2e nvl. van *nieuw*, nl. *iets nieuws*) o. gmv.; *er is goed -, slecht -*, d.i. bericht; *er is geen - onder de zon*, Bijbel: wat wij zien geschieden, is al geschied in vroegeren tijd, zij het onder anderen vorm.

Nieuws'blad (*krant*), o. -bladen.

Nieuwsgie'rig (*verlangende te weten*), bn. en bw.; **-heid,** v. gmv.

Nieuws'papier (*krant, dagblad*), o. -papieren; *- en boekenrek laat ik liefst* (*zoo van zes tot zeven*) *met vrede.* (De Gen.)

Nieuw'tje, o. -s; *iemand een - vertellen.*

Nieuw-Zee'land (aardr. *eiland, behoorende tot Australië, 24-maal zoo groot als Nederland: in de Stille Zuidzee*), o. gmv.

Nieuw'zilver (*zeker mengsel van zink, koper en nikkel*), o. gmv.; *een theeservies van -.*

Nie'zen (*fniezen*), ik niesde, heb geniesd; *bij verkoudheid moet men dikwijls -.*

Nifl'heim (Germ. myth. d. i. *Nevelheim, de folterplaats van de schimmen der meineedigen*), o.

Nigromantie' (*necromantie, geestenbezwering, tooverij, oproeping van geesten*), v. gmv.

Ni'hil (Lat. *niets*), bw.; als zn. o.

Nihilis'me (*staatkundige partij in Rusland*, die de daar bestaande maatschappelijke orde wil omverwerpen en op het nihil of niets een nieuwe maatschappij wil opbouwen), o.

Nihilist' (*aanhanger v. h. nihilisme*, eig. *iem. die niets goed vindt*), m. -en; vr. **-e,** -n.

Nijd (*afgunst, misnoegen*), m. gmv.

Nij'das (*een gemelijke, ontevreden vent*), m. -sen; zie Neetoor; **-serig,** bn. en bw.

Nij'dig (*afgunstig*, fig. *boos*), bn. en bw.; *het - lot heeft hem* (*Marco*) *zijn Dulcinee ontstolen!* d. i. wangunstig; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Nij'digaard (*benijder*), m. -aards.

Nijd'nagel (*stroopnagel* d.i. *bijwas aan den nagel onzer vingers*), m. -s; ook: **Nijnagel.**

Nijdsch (*nijdig, valsch, boos*), bn.; *een -e jongen.*

Nij'felen, nie'felen (*stil wegkapen*), ik heb genijfeld, geniefeld. gew.

Nij'gen (*buigen, 't ouderwetsche groeten door de dames*), ik neeg, heb genegen.

Nij'ging (*buiging*), v. -en; *een - maken.*

Nijl (aardr. *hoofdstroom van Egypte, verdeeld zich in Witten en Blauwen -, is 6470 K.M. lang*), m.; *de bronnen van den -*, o.a. het meer Victoria.

Nijl'meren (*bronnen van den Nijl*), o. mv.

Nijl'paard (*dikhuidig zoogdier, rivierpaard, hippopotamus*), o. -paarden.

Nijl'reiger (*heilige ibis*), m. -reigers.

Nij'nagel, nijd'nagel (*stroopnagel*), m. -s.

Nij'pen (*klemmen*), ik neep, heb genepen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en; **-tang** (*werktuig*), v. -en; zie **Knijpen.**

Nij'pend (*fel, doordringend, knellend*), bn; *een -e kou, -e armoe.*

Nij'ver (*ijverig, arbeidzaam*), bn. en bw.; **-heid** (*industrie, fabriekswezen*), v. gmv.

Nij'veraar (*industrieel*), m. -s. Vl.

Nij'verheidsgewassen (*plaatsen, die grondstoffen leveren voor de industrie*), o. mv.

Nij'verheidsscholen (*vakscholen voor de nijverheid*), v. mv.; *zoo heeft men weefscholen, teekenscholen, ambachtsscholen*, enz.

Nik (*knik, buiging*), m. nikken; *een - met het hoofd.*

Nik (*snik*), m. nikken; *een laatste -.*

Nik'kel (*onkruid*), v. gmv.; zie Nikker.

Nik'kel (Duitsch *nickel: zeker wit metaal*), o. gmv.; *ons stuiverstuk is van -.*

Nik'kelen (*van nikkel, of met nikkel overtrokken*), bw.; *- munten, een - theepot*; zie Vernikkelen.

Nik'kelmunt, v. -munten; *België heeft - munten*; *ons stuiverstuk is een -.*

Nik'ken (intens. van *nijgen: met het hoofd buigen*), ik heb genikt.

Nik'ker (*booze watergeest van minderen rang*), m. -s; *de zwarte -*, de duivel.

Nik'ker (*onkruid onder 't koren, klaproos, korenroos*), v. gmv.

Niks (*niets*), vnw. spreekt.: *hij zei -.*

Nil no'vi sub so'le, Lat.: *Er is niets nieuws onder de zon.*

Nilla's (*O.-I. en Chineesche weefsels uit boomvezelen en deels uit zijde bestaande*), o. mv.

Nim'bus (*stralenkroon, lichtkrans*), m. gmv.; *op schilderijen werden Christus, de Apostelen en d. Martelaren reeds in de Middeleeuwen met een - of lichtkring om het hoofd voorgesteld*; zie: *Aureool* en *Glorie.*

Nimf (eig. *gesluierde: godin van lageren rang*; *zee-, rivier-, bron-, berg-, dal-, boomnimf*), v. nimfen; *de nimfen zijn de gezellinnen en*

dienaressen der hoogere godinnen; het woord heeft zich voor veel ironie moeten leenen, zelfs voor het platte *straatnimf*.

Nim'fenstoet (*rij v. nimfen*), m. gmv.

Nim'mer (uit: *nie-meer*, d.i. nooit-meer: *te geener tijd*), bn.; **-meer** (*nooit*), bw.

Nim'rod (fig. *een geweldig jager*), m.; zie GEN. 10 : 9; fig. *eenige heeren bleken echte -s*.

Ni'obe, myth. *treurende moeder*.

Ni'papalm (O.-I. *boom der moerassen, poelpalm, met zeer breede bladeren: van 5—8 M.*), m. -palmen; ook: *Nipahpalm*: zie **Atappalm.**

Nip'pe (*kattenkruid*), v. gmv.; ook: **Neppe.**

Nip'pen (intens. van *nijpen*: *krabben, kibbelen, twisten*), ik heb genipt.

Nip'pertje (verwant met *nippen, nijpen*), o. gmv.; zegsw. *hij kwam op het -*, op de laatste minuut; *loop toch, het is op het -, de trein staat op vertrek!* het is precies nog tijd, als ge vlug zijt.

Nirvâ'na, nirwâ'na (*toestand van volkomen rust*), o. gmv.; *bij de Boeddhisten is het - het volkomen ophouden van het persoonlijk bestaan: innerlijke vrede, gelukzaligheid volstrekte rust (na den dood)*.

-nis, achtervoegsel, b.v. *beeltenis, groetenis*, met concrete, versterkte bet.; *droefenis, ontsteltenis*, toestand of hoedanigheid; *begrafenis, kennis, vergiffenis*, werking als zelfstandigheid; alsook in: *gebeurtenis, gedachtenis, bekentenis; wildernis, gevangenis, vuilnis, hindernis* hebben een concrete bet.; *lafenis, gelijkenis, gedachtenis* hebben naast de abstracte ook een concrete bet.

Nis (Fr. *niche*: *schulpvormige holligheid in muur of wand tot plaatsing van een beeld of ander voorwerp*), v. -sen.

Ni'tro-glyceri'ne (*glycerine, verbonden met zwavelzuur en salpeterzuur, vermengd met water*), v.; - is zeer ontplofbaar; zie **Dynamiet.**

Niveau' (*waterpas, waterspiegel, nivelleerwerktuig*), o. -'s. (eau = oo).

Nivelleeren (*waterpas-maken, effenen*).

Nivô'se (*4e maand of Sneeuwmaand*, van 21 December—19 Januari), v. gmv. (s = z).

Nix (vr. bijvorm van *nikker*: *een waterspook, een stroomnimf*), v. -en.

Ni'zam (*het staande leger van den Sultan van Turkije, ± 150 duizend man*), m.

Njo (Mal. *jongeheer*, als vocatief), m. -'s; ook *sinjo* d.i. kleurling, b.v. een echte -!

Njon'ja (Mal. *mevrouw*), v. -'s; - *Pieterse*, (v. R.); ook: *Non'ja*.

Njord, Germ. myth. *god der wateren en der zeeën*.

No'ach, Bijbel: aartsvader, † 2000 v. C., bleef met zijn gezin in de ark tijdens den zondvloed gespaard; had drie zonen: *Sem, Cham en Japhet*.

No'bel (*voormalige Eng. rekenmunt, ± 4 gld. of 1/3 pond sterling*), m. -s, -en.

No'bel (*edel, edelmoedig*), bn. en bw.; *een -e daad; zich - gedragen*, grootmoedig; -er, -st.

No'biles (*de aanzienlijken nl. de senaats- of regeeringspartij in het oude Rome*), m. mv.

Nobiliteeren (*tot den adelstand verheffen*).

Nobiliteit' (*adeldom; adel, ridderschap*), v. -en.

Nobil'ity (Eng. *de hooge adel in Engeland*), v.

Nobles'se (*de adellijken van een oord of land of de adeldom, de adelstand, de ridderschap*), v. gmv.

Nobles'se obli'ge, Fr. spreekw.: *Adeldom legt verplichtingen op; tegenover voorrechten staan plichten*. (g = zj).

Noch (*en niet*), ontkennend vgw.; *hij heeft - geld, - goed*.

Noch'tans (uit *nog* + *dan*: *niettemin, echter*), bw.

Noc'tambule (Fr. *nacht- of slaapwandelaarster*), v. -s; ook: **-tam'bulus,** m. (c = k).

Noctur'ne (muz. *nachtzang, zwaarmoedige, droomerige muziek*), v. -s; ook: *Noctur'nus*.

Noe'men (*een naam geven; zeggen, uitspreken*), ik heb genoemd; **-baar,** bn.; **-swaard** of **-swaardig,** bn.: -iger, -igst.

Noe'mer (rekenk. *aanduider in een breukgetal*), m. -s; in 5/6 is zes de noemer.

Noen (*middag*), m.; *de voor-, de achter- of na-*.

Noen (R.-K. *in kloosters het 9e uur van den dag, die om 6 uur begon; dus 3 uur in den namiddag*), m. gmv.; na den Bourgondischen tijd (1482) werd het middagmaal om 12 uur gehouden, zoodat *noen* des middags om 12 uur werd.

Noen'maal (*middagmaal om 12 uur*), o. -malen; **-rust,** v. gmv.; **-slaap,** m. gmv.; **-stond** (*middaguur*: *12—1*), m. -en; **-tijd** (*namiddagtijd*), m. gmv. Vl.

Noest (*kwast of hardigheid in het hout*), m. -en; ook: **Oest** en **Knoest.**

Noest (*naarstig, ijverig, arbeidzaam*), bn.; *-e vlijt, -e arbeid*; **-heid,** v. gmv.

Noes'terig (*knoestig*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Noes'tig (*vol kwasten*, b.v. *van planken*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Nog (*tot nu toe, daarenboven*), bw.: *- hield het schriklijk pleit van dwang en vrijheid aan.* (Tollens); *ik geef u een gulden en dan - een boek*.

No'ga (*gebak, uit amandelen en gebrande suiker*), v. gmv.; **-koekje,** o. -s; **-taart,** v. -en.

Nog'al (*tamelijk, vrij wel*), bw.; *'t is - goed*.

Nog'maals (*opnieuw, wederom*), bw.; *wees - gegroet*.

Nok (*het nokken*: *nik, snik*), m. nokken.

Nok (*de opperste rand van een dakkap, opperlijn van een dak*), v. nokken.

Nok'ken (*snikken, weenen*), ik heb genokt; **-king,** v. -en.

Nol (*zandheuvel, duin met gras begroeid*), v. nollen. gew.

No'lens vo'lens (Lat. *goed- of kwaadschiks, tegen wil en dank; willens, onwillens*), bw.

No'li me tan'gere (Lat. d.i. *raak mij niet aan*: *kruidje-roer-mij-niet*), v.

Noma'den (*prairie- of steppenbewoners, rondzwervende herdersstammen*), m. mv.; **-leven,** o. gmv.; **-stam,** m. -men.

Noma'disch (*rondtrekkend, zonder vast verblijf, zwervend*), bn.; *een - leven leiden*.

No'men (*naam, naamwoord, benaming*), o. no'mina; - *nes'cio*, zie **N. n.**; - *note'tur*, zie **N. n.**

Nomenclatuur' (*vaste regels, waarnaar de namen in een vak van wetenschap b.v. in de plantkunde, gegeven worden*), v. gmv. (c = k).

Nomenclatuur' (*naamregister, naamlijst*), v. -turen. (c = k).

Nominaal' (*volgens den naam, den naam betreffende*), bn.

Nomina'le waarde (*naamwaarde, uitgedrukte waarde, het tegendeel van reële waarde b.v. bij een effect*), v. -waarden.
Nomina'tie (*benoeming*), v. -tiën, -ties; ook, de lijst der candidaten, voordracht: *op de - staan.* (t = ts).
No'minatief (spraakk. eig. *noemer, naamgever: eerste naamv.*), m. -tieven; ook: **No'minativus,** m. -tieven.
Nom'mer, num'mer (Lat. *numerus*, getal: *cijfer, getalmerk, getal*), o. -s; zegsw. *iem. op zijn - zetten*, fig. duchtig op zijn plaats zetten nl. in het gelid; **-tje,** o. -s.
Nom'meren, num'meren (*een volgnommer geven*), ik heb genommerd; **-ing,** v. -en.
Nom'mervlag (*vlag met een nommer er op*), v. -vlaggen.
Non (Lat. *nonna*, moeder: *kloosterzuster*), v. nonnen; **-netje,** o. -s; **-neke,** o. -s; zie **Religieuze.**
Non (O.-I. *als vocatief het vrouwelijke van njo*), v.; men zegt: *Dag -*; een enkele maal ook = meisje: *Wat een aardige -!*
No'na (*zekere slaapziekte*), v. gmv.
Non'actief (*toestand van een officier, niet in werkelijken dienst of momenteel buiten dienst, op $^2/_3$ traktement*), bn.; -tieve.
Nonactiviteit' (*de toestand van een officier, die tijdelijk buiten werkelijken dienst gesteld is*), v. gmv.; *- aanvragen; een officier op - stellen*, d. i. nonactief maken; *een O.-I. ambtenaar op -*; **-s-traktement,** o. -en.
Nonactiviteit' (*opschorting, terzijdelegging of -stelling*), v.; *- van beginselen.*
Nonchalan'ce (*achteloosheid, slordigheid, nalatigheid*), v. gmv. (ch = sj).
Nonchalant' (*slordig, achteloos, nalatig, onachtzaam*), bn. en bw. (ch = sj).
No'ne (muz. *interval van negen tonen*), v. -n.
Non-interven'tie (*het niet tusschenbeiden treden, het onzijdig blijven*), v. gmv. (t = ts).
No'nius (*werktuig om lengten en hoeken zeer nauwkeurig te meten*), m. -sen; *den - vindt men zoowel op bogen als op rechtlijnige maatstaven.*
Non li'quet (*het is niet duidelijk*); zie **N.l.**
Non'na (O.-I. *een kleurling-dame of een kleurling meisje*), v. -'s; *'t is een echte -!*
Non'nefortje (*schuimpje, luchtig gebakje, poffertje*), o. -s.
Non'nengewaad (*-kleed*), o.; **-kleed,** o. -eren; **-orde** (*-congregatie*), v. -n; **-sluier,** m. -s.
Nonpareil'le (*zeer kleine soort van drukletter*), v. gmv. (l = lj).
Non plus ul'tra (Lat. *het alles-overtreffende, het hoogste*), o.; zie **Nec.**
Non pos'sumus, Lat. *wij kunnen niet, het is onmogelijk, omdat het strijdt met onze beginselen*, vaste uitdrukking, waarmede de paus iets weigert, dat in strijd is met de beginselen der R.-K. leer. Hand. 4 : 20.
Non'sens (*onzin, dom gesnap*), m. gmv.
Nonsensicaal' (*vol onzin*), bn.; -cale.
Non'tonnen (Java. *ergens buiten staan te kijken of luisteren, ergens gaan kijken zonder gevraagd te zijn; ook op onderzoek enz. uitgaan naar 't huis eener eventueele bruid*), **-tonner** (*persoon, die nontont*), m. -s.
Nonvaleur' (*onwaarde, oninbare post, oninbare schuld wegens het onvermogen van hem, die ze betalen moet*), m. -s; fig. iemand, die niet meetelt.
Non'vlinder (*kleine vlinder, wit met zwarte lijnen, die zijn eieren in de bastnaden der dennen legt*), m. -vlinders; *de rupsen der -s tasten de naalden der dennen en sparren aan en vernielen dit houtgewas.*
Noo (*ongaarne*), bw.; *Wij sien ze noô van voor, en allerliefst van achter, nl.* soldaten (Vondel); zie **Noode.**
Nood (*behoefte, gebrek, armoede, kommer, ellende*), m. -en; *in den uitersten -*, het dreigendste gevaar; *het heeft geen -*, er is geen gevaar; *van den - een deugd maken*, in den nood iets doen d. i. voor deugd of goed aanzien, wat men anders zou wraken; zich naar tijd en omstandigheden schikken; *- leert bidden*, in levensgevaar leert men God aanroepen, in noodweer werpt men zich op de knieën; *- breekt wet*, de nood dwingt soms de wet te schenden; *de - komt aan den man*, het begint er ernstig uit te zien, het gevaar is nà bij ons; spreekw. *Als de - het hoogst is, is de redding of Gods redding nabij*, God geeft uitkomst, als de angst ten top is gestegen.
Nood'anker (*plechtanker, te gebruiken in geval van nood*), o. -ankers.
Nood'brug (*hulpbrug*), v. -bruggen; **-deur,** v. -en.
Nood'doop (R.-K. *het doopen door een niet-geestelijke in geval v. sterfgevaar, gadoop*), m.
Nood'druft (eig. *dringende behoefte: voedsel, al wat direct noodig is tot onderhoud des levens*), v. gmv.; *de weeskens, die om - kermen.* (Vondel).
Nooddruf'tig (*arm, behoeftig*), bn.; **-heid,** v.
Noo'de, bw., alleen gebruikelijk in: *van - hebben*, d. i. behoeven, noodig hebben.
Noo'de (d. i. *door nood gedwongen, slechts in of door dwang en dus ongaarne*), bw.; *ik doe het -*; ook: **Noo.**
Noo'deloos (*zonder noodzaak, onnoodig*), bn. en bw.; *een -looze herhaling; ik heb mij - lang hier opgehouden*; **-heid,** v. gmv.
Noo'den (*uitnoodigen*), ik heb -nood; **-er,** m. -s: *de -s ter begrafenis.* (Jonath.)
Nood'haven (*vluchthaven*), v. -s.
Nood'hulp (*tijdelijke dienstbode*), m. en v. -en.
Noo'dig (*wat niet kan gemist worden*), bn. en bw.; *het -e geld; ik moet je - eens spreken*, noodzakelijk.
Noo'dige (*het onontbeerlijke*), o. gmv.; *het - moet er zijn, het overtollige kan gemist worden.*
Noo'digen (*uitnoodigen*), ik heb -noodigd; *iemand te gast -, iemand op een feest -*; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Nood'jaar (*rampspoedig jaar*), o. -jaren.
Nood'klok (*brandklok, alarmklok*), v. -ken.
Nood'kreet (*kreet in nood, angstkreet, hulpkreet*), m. -kreten.
Nood'leugen (*leugen om bestwil*), v. -leugens.
Noodlij'dend (*arm, behoeftig*), bn.; *-e kerken, een -e gemeente, -e fondsen*, n.l. staatspapieren, die hun rente niet opbrengen en zeer laag van koers zijn.
Noodlij'dende (*persoon, die gebrek heeft*), m. en v. -lijdenden.
Nood'lot (*onafwendbare macht ten kwade*), o. gmv.; zie **Fatum.**
Noodlot'tig (*ongelukkig*), bn. en bw.; *een -e stap*; **-heid,** v. gmv.
Nood'munt (*geld van minder metaal*, ook *v. papier*), v. -munten; *in Leiden* (1574) *had*

men -munten, met het opschrift: *Hæc Libertatis Ergo.* vero.

Nood'rem (spoortr. *verzegelde rem, in geval van nood te gebruiken*), v. -remmen.

Nood'schot (*kanonschot, gelost door een in nood verkeerend zeeschip; door het dijktoezicht bij dijkbreuk of ijsgang, om de aandacht te wekken*), o. -schoten; fig. laatste, meestal vruchtelooze poging om zich te redden.

Nood'sein (*nood-teeken*), o. -en.

Nood'weer (*tegenweer, verdediging uit noodzaak*), v. gmv.

Nood'weer, -weder (*hevig onweder*), o. gmv.

Noodwen'dig (uit *noodwende*, noodig: *noodzakelijk*), bn. en bw.; **-heid,** v.: *de eerste -heden des levens*, de eerste levensbehoeften; **-heid** (*noodzakelijkheid*), v. gmv.

Nood'zaak (eig. *dringende zaak: dwang*), v. gmv.; *dat is geen -.*

Noodza'kelijk (*noodwendig*), bn. en bw.; **-heid,** v.: *de -heid is de moeder der uitvindingen; in de -heid zijn.*

Nood'zaken (*dwingen, verplichten*), ik heb -noodzaakt; *iemands tot iets -.*

Nooit (*nimmer, op geen tijd, volstrekt niet*), bw.; zegsw. *dat -, zei Van Speyk*, dat zal in geen geval gebeuren, dan liever sterven, herinnering aan de heldendaad van dien luitenant ter zee. (1831).

Noop'ijzer (*puntig ijzer*), o. -ijzers; zie **Nopijzer.**

Noor (verkort uit: *Noorman, bewoner van Noorwegen*), m. Noren; *invallen van Denen en Noren.* (800 n. C.)

Noord, bw.; *de wind is -; - houden*, noordwaarts koers houden.

Noord (*het Noorden*), o.; (*de noordelijk gelegen landen*), v.: *om de - houden*, noordelijk opvaren; *Barends en Heemskerk trachtten om de - Indië te bereiken; om de - varen*, zie Om.

Noord-Bra'bant (*provincie*), o. gmv.

Noordbra'bantsch, bn.; *de -e kleederdracht, het -e meisje.* (C.O.)

Noor'delijk, bn. en bw.; *de -e landen van Europa*, d. i. in het N. gelegen.

Noor'delijken (*naar het noorden draaien van den wind*), hij is -noordelijkt.

Noor'deling (*bewoner van het noorden, b.v. van Noorwegen*), m. en v. -en. w. g.

Noor'den (*het punt, gelegen in den horizon vlak tegenover het doorgangspunt van de zon door den meridiaan van de plaats; noordpunt*), o.; *deze kamer ligt op het -*, aan den noordkant.

Noor'den (*het gedeelte der aardoppervlakte naar den noordpoolkant gelegen*), o.; *de dieren van het hooge -.*

Noor'den (*in vergelijking van andere plaatsen meer naar het noorden*), o.; *Groningen ligt in het -, Maastricht in het zuiden.*

Noor'denwind (*wind uit het noorden, koude, ijzige wind*), m. -winden; *de - staalt de spieren en geeft kracht*; fig.: *Waak op, gij -! en drijf die sprinkhaanzwermen te-rug!* (Da Costa).

Noor'deraspunt (*noordpool*), o. -punten.

Noor'derbreedte (*breedte of afstand van een plaats ten Noorden van den evenaar*), v. gmv.; *Amsterdam ligt op 52° 22' 30" - of N.B.*

Noor'derkroon (*sterrenbeeld aan 't noordelijk hemelhalfrond*), v. gmv.; zie Zuiderkroon.

Noor'derkwartier (*het noordelijk deel van een land, vooral van de provincie Holland*), o. -kwartieren.

Noor'derlicht (*poollicht, electrisch verschijnsel in de poollanden*), o. gmv.; *Tollens heeft het - schoon beschreven in zijn Overwintering.*

Noor'derzon (*middernacht*), v. gmv.; zegsw. *met de - verhuizen of vertrekken*, des nachts in alle stilte (om schulden) er van doorgaan.

Noord'friesch, bn.; *de -e dorpen.*

Noord'-Holland (*provincie*), o. gmv.

Noord'hollandsch, bn.; *De -e Boer.* (C.O.)

Noord'kaap (*noordelijkste punt van het vastland van Europa*), v. gmv.

Noord'kaper (*walvischachtig zoogdier*), m. -kapers; *ons schip was omringd door walvisschen en -kapers*; zie Botskop.

Noord'kust (*de kust naar het N.*), v. -kusten; *de - van Afrika, aan de Middell. Zee.*

Noord'noordoost, bw.; *de wind is -*, tusschen N. en N.O.; als zn. o.

Noord'noordwest, bw.; *de wind is -*, tusschen N. en N.W.; als zn. o.

Noordoos'telijk, bn. en bw.; *in -e richting.*

Noordoos'ten, o. gmv.; *de wind waait uit het -.*

Noordoos'teren (*naar het N.O. loopen van den wind*), de wind is -noordoosterd; **-ing,** v.

Noord'pool (*noordelijk uiteinde van de aardas, ook van de hemelas*), v. gmv.

Noord'poolcirkel (cosmogr. *denkbeeldige cirkel op 23½° afstand van de Noordpool getrokken*), m. -cirkels.

Noord'pool-expedi'tie (aardr. *wetenschappelijke tocht naar het Noorden ter bereiking van de noordpool*), v. -ties; *een der beroemdste -s is die van Fridtjof Nanssen in '96, die ruim 85° N.B. bereikte*; **-reis,** v. -zen.

Noord'poollanden (*gewesten, binnen den noordpoolcirkel gelegen*), o. mv.; ook: **-gewesten,** o. mv.

Noord'poolreizigers (*mannen, die uitzeilen om de noordpool te bereiken*), m. mv.; *- zijn zelfs per luchtballon gegaan*, nl. *Andrée*, c.s.

Noord'poolvaarder (*-reiziger*), m. -s.

Noord'poolster (*noordster, het dichtst bij de hemelpool*), v. -sterren; zie Noordster.

Noord'punt (*het ware noorden van eenige plaats op aarde*), o. -punten.

Noordsch (*van het noorden*), bn.; *de -e landen, de -e mythologie*, Germaansche.

Noord'sche mythologie' (*geheel van godsdienstige voorstellingen en sagen van de toenmaals heidensche volken van N.-Europa*), v. gmv. (g = g).

Noord'sche taal- en letterkunde (*oude taal der Noren, Zweden, IJslanders, Denen, alsmede de Edda-liederen*), v.; zie Edda.

Noord'ster (*poolster*), v. gmv.; *de - is een ster van den Kleinen Beer*; ook: *Noordstar.*

Noord'waarts (*in de richting naar het noorden*), bw.; *de Maas loopt in Limburg -.*

Noord'west (*in de richting tusschen N. en W.*), bw.; als zn. o.

Noordwes'telijk, bn. en bw.; *in -e richting.*

Noordwes'ten, o. gmv.; *een bui uit het -.*

Noordwes'teren (*naar het N.W. loopen van den wind*), de wind is -noordwesterd; **-ing,** v. gmv.

Noord'zee (aardr. *deel v. d. Atlant. Oceaan*), v. gmv.; *de - bespoelt onze kusten.*

Noor'man (*Noor*), m. -mannen; zie Noor.

Noor'mannen (*beruchte zeeroovers uit Noorwegen, Zweden en Denemarken, die van 800—*

1000 op het Frankische, enz. rijk aanvielen), m. mv.; *de - waren stoute zeevaarders, zij waagden zich op destijds onbekende zeeën*; zie **Viking** en **Zeekoningen.**

Noorsch (*Noorweegsch*), bn.; *-e stokvisch*; *Bergen is een - stad*; als zn. (*de taal*), o.

Noort, Olivier van, Nederl. ontdekkingsreiziger; 1598—1601: tocht om de aarde.

Noor'weegsch (*uit of van Noorwegen*), bn.; *-e haring.*

Noor'wegen (aardr. *koninkrijk*), o.

Noos'lijk, no'zelijk (*schriklijk, afschuwelijk, spijtig, zondig*), bn.; dit woord leeft nog overal in N.-Holland benoorden het IJ.

Noot (Fr. *note*: *muzieknoot*), v. noten; zegsw. *hij heeft heel wat noten op zijn zang*, hij is veeleischend, hij is niet gauw tevreden maar is grillig, heeft veel praats.

Noot (Lat. *nota*, kenteeken: *aanteekening*), v. noten.

Noot (*noteboom*), m. noten.

Noot (*vrucht v. d. noteboom*), v. noten; fig. *een harde -*, een moeilijk werk; *ik gaf hem een harde - te kraken*, een moeilijk werk om uit te voeren.

Nop (*wolvlok*), v. noppen; zegsw. *hij is goed in de -pen*, kleeren; zegsw. *hij was in de -jes*, heeft zijn mooie kleeren aan, is in feestgewaad, is prettig gestemd, is goed gehumeurd; *kinderen* (*een zegen des Heeren*), *houden de -pen van de kleeren*, scherts. eischen veel geldelijke opofferingen.

Nop (*beet*), in de uitdrukk. *- hebben*, term van de hengelaars; *de zaligheid van het - hebben is hem* (*den Leidenaar*) *genoeg.* (C.O.)

No'pen (*aanzetten*), ik heb genoopt; *om onverwijld haar dier* (*ezel*) *te -*, d.i. met de zweep aandrijven. (Staring); *door zijn gestel genoopt worden het rooken te laten*, gedwongen.

No'pens (*betreffende*), vz.; *iets mededeelen - eenige zaak.*

Nop'ijzer (*gereedschap der lakenbereiders*), o. -ijzers.

Nop'jesgoed (*weefsel met nopjes er op*), o.; ook bn.: *een groen - manteltje.* (C.O.)

Nop'pen (*reinigen, uitpluizen van laken*), ik heb genopt; **-per** (*persoon, die een weefsel nopt*), m. -s; **nop'schaar,** v. -scharen.

Nop'pig (*ongelijk, oneffen, vol noppen*), bn. -er, -st.

Nor (*vuil hok, arrestantenhok*), v.; *iem. in de - brengen*; *hij zit in de -*, gevangenis.

Norbertij'nen (R.-K. *geestelijke kloosterorde van reguliere kanunniken, boetpredikers in Frankrijk*: stichter *de H. Norbertus* (*1080—1134*), m. mv; het eerste klooster werd gesticht in 1120 bij Laon te Prémontré of Praemonstratum, vandaar hun naam Premonstratensers, zie aldaar.

Nor'denskjold, Nils, Adolf, Erik, vrijheer van: *Zweedsche noordpoolreiziger en ontdekker van de N.O. doorvaart naar den Grooten Oceaan, 1875.*

No'ria (*werktuig tot ophijsching van water of tot besproeiing*), v. -'s.

No'rimond (Jap. *staatsiedraagstoel*), v. -s.

Norm (*maat, voorbeeld*), v. gmv.; *naar een vaste -*, regel, voorschrift, maatstaf.

Nor'ma (*regel, voorschrift*), v. gmv.; ook: *Norm.*

Normaal' (*volgens den regel*), bn.; *in -malen toestand*, d.i. in den behoorlijken, gewonen toestand; *de temperatuur van den zieke is -*, *de pols is -*; *in de tropen door een koud bad weer - worden*, gezond, lekker; *de - prijs der boter*, als gewoonlijk; *het -ale verloop eener ziekte*, gewoon.

Normaal'school (*vormschool van onderwijzers*), v. -scholen; **-lessen,** v. mv.

Normaal'woord (*grondwoord bij het aanvankelijk leesonderwijs*), o. -en.

Normaliseeren (aardr. *het geven van een vaste bedding aan een hoofdrivier*), o. gmv.; *het - van de Elbe*; zie Kanaliseeren.

Normaliteit' (*regelmatige, behoorlijke gesteldheid of toestand*), v. gmv.

Nor'nen (Germ. myth. *Schikgodinnen*), v. mv.

Norsch (*stuursch, barsch*), bn. en bw.; *toen hadden wij die nare, -e juffrouw, numero Acht.* (Potg.); -er, meest -; **-heid,** v. gmv.

Nor'tonpomp (*welpomp*), v. -pompen; *de - wordt gemaakt door een buis met spits uiteinde diep in den grond te drijven en daarop een pompje te plaatsen.*

Nos'ce te ipsum, Lat. *Ken u zelf.*

Nosoco'mium (*ziekenhuis, hospitaal*), o.-mia.

Nosocoom' (*ziekenoppasser*), m. nosocomen.

Nosogonie' (*het ontstaan van ziekten*), v. gmv.

Nosologie' (*ziektenkunde, -leer*), v. gmv.

Nostalgie' (*heimwee*), v. gmv. (g = g).

No'ta (*teeken, merkteeken*; *schriftelijke aanwijzing, aanteekening*; *beknopte rekening*), v. nota's; *- nemen van*, kennis nemen van, het voor gezegd houden, zie **Notam.**

Nota'bel (*aanzienlijk, voornaam*), bn.

Nota'bele (*voornaam of aanzienlijk burger, eigenlijk in Frankrijk*), m. -n.

No'ta be'ne, Lat. *Let wel!* zie **N.B.**

Notabiliteit'ten (*de aanzienlijken*), v. mv.

No'tam nemen (ad), Lat. *goed onthouden, in gedachten houden, ergens aanteekening van houden.*

Notariaat' (*het ambt van notaris, zijn werkkring of standplaats*), o. -aten.

Notarieel', bn.; *een -rieele akte*, een authentiek stuk, verleden voor een notaris.

Nota'ris (*onbezoldigd ambtenaar, die akten van koop- of verkoop, hypotheek enz. opmaakt*), m. -sen.

Nota'tie (*noteering*), v. -tiën, -ties. (t = ts).

No'teboom (*vruchtboom*), m. -boomen.

No'teboomen (*van notenhout*), bn.

No'teboomhout, o.; *een kast van -.*

No'tedop (*dop v. e. noot*), m. -doppen.

Noteeren (*aanteekenen, opteekenen*); **-ing,** v.

No'telaar (*noteboom*), m. -s, -laren, Vl.; *spelen onder den grooten -.* (V. Lov.)

Notemuskaat' (*muskaatnoot*), v. -katen; (*stofnaam*), o. gmv.

Notemuskaat'boom (O. I. *vooral op de Banda-eilanden* (*Molukken*), m. -boomen: deze noteboom wordt 10—12 M. hoog en heeft een kegelvormige kroon; in het 14e jaar begint hij te dragen en blijft dit doen, tot hij 60—80 jaar oud is, elk jaar geeft hij ± 20 duizend vruchten, die in vorm en grootte op een kleine perzik gelijken.

No'tenbalk (muz. *de vijf evenwijdige lijnen met even kleine tusschenruimten, waarop en waartusschen de noten geplaatst worden*), m. -balken; **-boek** (*muziekboek*), o. -boeken; **-bord** (*zwart bord met notenbalken*), o. -borden; **-druk,** m. gmv.

No'tencultuur (O.-I. *de kweeking van muskaatnoten*), v. gmv.; **-perk** (*muskaatnotentuin*), o. -en.

No'tenhout (*hout van den noteboom*), o. gmv.; **-en,** bn.: *een -en kastje.*
No'tenkraker (*tang om noten te kraken*), m. -krakers.
No'tenkraker (*zangvogel in Europa en Azië*), m. -krakers; *de - leeft van hazelnoten, eikels, dennenzaad*, enz.
No'tenpapier (*muziekpapier*), o. gmv.
No'tenschrift (*muziekschrift*), o. gmv.
No'tie (*begrip, denkbeeld, idee*), v. -tiën, -ties.
Notifica'tie (*aankondiging, bekendmaking*), v. -tiën, -ties; *voor - aannemen*, voor kennisgeving. (t = ts).
Notificeeren (*melden, ter kennis brengen*); ook: *Notifieeren*, aankondigen, berichten.
Noti'tie (*aanteekening, opgaaf*), v. -tiën, -ties; *- van iets nemen*, het de aandacht waardig keuren: *van de meiden neem ik geen -, zei de nuf.* (Potg.). (tie = ts).
Noti'tieboekje (*opschrijfboekje*), o. -boekjes.
Notoriteit' (*openbare of algemeene bekendheid*), v. gmv.; ook: *Notoriëteit'.*
Notre-Da'me (*Onze-Lieve-Vrouw, de Maagd Maria*; ook: *de groote kathedraal te Parijs*), v.
No'tulen (*korte aanstippingen van hetgeen in een vergadering behandeld is*), v. mv.; *de secretaris, de griffier leest de -*; lees: *no'telen.*
No'tulenboek (*register van den secretaris voor de notulen*), o. -boeken; lees: *no'telen-.*
Not'weg (eig. *vee-weg: een breede overweg*), m. -en.
Nouveauté' (Fr. *nieuwheid; iets nieuws op 't gebied der mode*), v. -'s; lees: *noe-voo-tee'.*
Novel'le (letterk. *verdicht verhaal eener gewone gebeurtenis uit het dagelijksch leven*), v. -n.
Novel'le (rechtw. *wetsverandering, toevoeging, wijziging*), v. -n.; *de onderwijs-, de strafrechts-.*
Novellist' (*schrijver van novellen*), m. -en; vr. **-e,** -n.
Novem'ber (*11e maand, Slachtmaand*), m. gmv.; eigenlijk 9e maand, zie December.
Nove'ne (R.-K. *godsdienstoefening, tot een zeker doel, welke gedurende negen dagen herhaald of volgehouden wordt*), v. -n. (ve = vee).
Novi'ce (*nieuweling in een klooster*), m. en v. -s; lees: *no-vie'se.*
Noviciaat' (*proeftijd, proefjaar*), o. gmv.
Noviteit' (*nieuwigheid*), v. -teiten.
Noviet', novi'tius (*baar, student die in het corps wil opgenomen worden*), m. novieten, novitii; lees: *-tsius.*
Nu (*thans, heden*), bw.: *het is - te laat; - en dan*; vgw.: *hij komt, - het te laat is*, terwijl; tw.: *-, wat zeg jij?* spreekt: *nou.*
Nuan'ce (*tint, schakeering, aardige kleurmenging, licht en bruin*), v. -s, -n.
Nuanceeren (*tinten, schakeeren*), ik -ceerde, heb genuanceerd; **-ing** (*kleurafwisseling, schakeering*), v. -en. (c = s).
Nuch'ter (wellicht verwant met *nacht*), bn. en bw.; *hij is nog -*, heeft nog niets gebruikt, *iets innemen op de -e maag; hij is - thuis gekomen*, d.i. niet dronken; *een - kalf*, een pas geboren of een paar dagen oud zijnd kalf; *hij ziet de zaken - in*, met koel verstand; -der, -st; gew. ook: **Nuch'teren.**
Nuf (*ingebeeld of preutsch meisje*), v. nuffen.
Nuf'fen (*talmen, zeuren*), ik heb genuft. w.g.
Nuf'fig (*als van een nufje*), bn.; *-e knipsels* (C.O.); **-heid,** v. gmv.
Nuk (*luim, kuur, gril*), v. nukken.
Nuk'kig (*vol kuren, eigenzinnig*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Nul (*het cijfer 0, niets*), v. nullen; zegsw. *hij is daar - in 't cijfer*, hij heeft daar niets in te brengen, beteekent niets, wordt niet meegerekend, is niet in tel, is een sul; *hij is een echte -*, een onbeduidend mensch; *hij heeft - op het rekest gekregen*, een weigerend antwoord, een afwijzing of wijzing-van-de-hand; *dat is van - en geener waarde*, eig. *dat is - en van geener waarde*, waardeloos, nietig, krachteloos.
Nulliteit' (*nietigheid, nieteling*), v. -en.
Nul'punt (*het punt op een thermometerschaal, waarbij het teeken nul staat*), o. -punten.
Numerair' (*naar het getal, naar de omloopswaarde*), bn. (ai = è).
Numera'tie (*het schrijven en uitspreken van getallen, de telling*), v. gmv. (t = ts).
Numereeren (*nommeren*).
Nu'meri (*naam van Mozes' vierde boek, inhoudende de volkstelling der Israëlieten, boek der getallen*), o. gmv.
Numeriek' (*naar het aantal*), bn. en bw.; *de -e waarde, de -e sterkte eener partij; een partij kan - verzwakken*, in getal.
Nu'mero (*nommer, nummer*), o. -'s.
Numeroteeren (*benommeren*); **-teur'** (*nommertoestel*), m. -s.
Numisma'ticus (*munt- en penningkenner*), m. -tici.
Numismatiek' (*munt- en penningkunde*), v. gmv.; *bij een kashouder ontwikkelt zich de zucht voor -.* (Potg.); *de - is een der bronnen voor geschiedkunde.*
Numisma'tisch (*de munt- en penningkunde betreffende*), bn.
Numismatographie' (*beschrijving van oude munten en penningen*), v. gmv. (ph = f).
Num'mer, num'meren, enz.; zie: **Nommer, nommeren,** enz.
Num'merbord (*electr. toestel met rijen van beweegbare nummers, die door achterovervallen aangeven, van welke zijde of plaats b.v. van welke hotelkamer het sein komt*), o. -borden.
Num'merverwisselaar (militie: *loteling met een vrij lot, die voor geld zijn nummer wisselt met een, die er ingeloot is*), m. -s.
Nun'cius, nun'tius (*afgevaardigde; pauselijke vertegenwoordiger of gezant*), m. -sen.
Nurk, nork (*knorrepot, grompot*), m. -en.
Nurksch (*vol grillen en kuren, sarachtig, plaagziek*), bn.; **-heid,** v. -heden.
Nus'selen (*talmen, beuzelen*), ik heb genusseld; **-aar** (*knutselaar*), m. -s.
Nut (verwant met ge-*nieten*: *voordeel, opbrengst*), o. gmv.; *ten -te van; het Nut*, de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, 1784.
Nut (*nuttig*), bn.; *een -te les*; -ter, -st.
Nuts'lezer (*iem., die als verhandelaar met een lezing optreedt in eenige afdeeling van het Nut*), m. -lezers; **-ing,** v. -en.
Nuts'school (*lagere school door eenig departement opgericht, ook departementale school*), v. -scholen.
Nuts'spaarbank (*spaarbank van eenige afdeeling der Maatschappij*, enz.), v. -en.
Nuts'vergadering (*samenkomst van leden eener Nutsafdeeling*), v. -en; **-verhandeling** (*-voordracht*), v. -en.

Nut'teloos (*zonder nut*), bn.; *-ooze moeite*; **-heid,** v. gmv.
Nut'ten (den. van *nut*: *nuttig zijn*), het nutte, heeft genut; *het nut mij niets*, d. i. baat, helpt mij niets.
Nut'ten (*gebruik maken van voedsel*), ik nutte, heb genut; *spijs -, drank -*; meer: Nuttigen.
Nut'tig (*voordeelig*), bn. en bw.; -er -st; **-heid,** v. gmv.; **-heidsleer** (*utiliteitsleer*), v. gmv.
Nut'tigen (*spijs of drank gebruiken*), ik heb genuttigd; **-ing** (*gebruik van spijs of drank*), v. gmv.
Nut'tiging (R.-K. *derde of laatste hoofddeel der Mis*), v. gmv.; zie Communie.
Nuy'ens, Willem, Johannes, Franciscus, 1824–'94, Ned. geschiedschrijver: *Geschied. van de Ned. beroerten* in 4 deelen (1865), zijn hoofdwerk.
Nymph (*pop van een insect, gewikkeld in een cocon of hulsel*), v. -en; meer: *Nimf.*

O.

O. v. -'s. - De vierde klinkletter, de vijftiende letter van het alphabet.
O. - *Oost, Oosten.*
o.a. - *onder anderen.*
O.A.D.G. - *Om'nia ad De'i glo'riam*, alles ter eere Gods.
O.A.M.D.G. - *Om'nia ad majo'rem De'i glo'riam*, alles tot Gods meerdere eer.
Ob. - *O'biit*, (hij of zij) is overleden.
Obl. - *Obliga'tie*; zie ald.
Oct. - *October*, - *Octaaf*; - zie ald.
o.i. - *onzes inziens.*
O.I. - *Oost-Indië.*
O.L. - *Oosterlengte.*
o. m. - *onder meer.*
O. M. - *Openbaar Ministerie.*
onderst. - *onderstaande.*
oneig. - *oneigenlijk.*
% - *percent* (p.Ct), ten honderd.
Openb. - *openbaar.* - *Openbaring* (Joannes).
O.P.N. - *O'ra pro no'bis*, bid voor ons.
ord. - *ordinair'*; - zie ald.
O. S. - (in den almanak): *Oude Stijl.*
O. T. - *Oude Testament.*
O. V. - *Oude Verbond.*

O, tw.; als zn. o., -'s: *met veel -'s en ach's en wee's.*
-o (*bastaarduitgang*), als in: *hidal'go, fi'garo, do'mino*, vormt persoonsnamen; *libret'to, du'o, so'lo, tri'o*, zaaknamen.
Oa'se (aardr. *komvormige laagte in de Sahara, vruchtbare streek, min of meer van water voorzien*), v. -n; de Sahara telt wel dertig -n; lees: *o-a'-ze.*
O'bat (O.-I. *geneesmiddelen in 't algemeen, vooral inlandsche*), v.
Obduc'tie (*gerechtelijke schouwing van lijken*), v. -s, -tiën, lees: *op-duk'sie.*
Obedieeren (Lat. *gehoorzamen*); *dan dat ik God den Heere... heb moeten -.* (Wilhelm.)
O'-beenen (*kromme beenen*), o. mv.; *een oud man met -*, naar buiten uitgebogen.
Obelisk' (Gr. *spitszuil, grafzuil, pronknaald*), m. -en; *de - en van Luxor te Parijs en te Londen.*
O'ber (*eerste kellner*), m. gmv. gmz.
O'beron, Germ. myth. *koning der Elfen.*
O'biit, [*hij of zij*] *is gestorven*; zie de verkorting **Ob.**
Ob'ject (Lat. *voorwerp, zaak of persoon der beschouwing*; fig. *het doel of het eindoogmerk*), o. -en.
Objec'tie (*tegenwerping, bedenking, tegenspraak*), v. -ties, -tiën. (j = j).
Objectief' (*het tegengestelde van subjectief*; *wat buiten ons wordt waargenomen*), bn. en bw.; *-tieve poëzie*, die, welke buiten 't gemoed van den dichter omgaat, d. i. verhalende of epische; *een zaak - beschouwen*, d. i. op zich zelf, niet in verband met eigen inzicht of overtuiging.
Objectief' (*de naar het voorwerp gerichte lens in verrekijkers en microscopen*), o. -tieven. (j = j).
Objectiviteit' (*wat buiten het ik omgaat, wat behoort tot een voorwerp of zaak buiten ons*; *het uiterlijke*; *wat buiten ons ligt of waargenomen wordt*), v. gmv.
Oblie' (Fr. *oublie*: dun opgerold wafeltje), v. oblieën; **-ijzer,** o. -s.
Obligaat' (*obligatist*), m. en v. -aten. (g = g).
Obligaat' (*verbonden, verplicht*; muz. *begeleidend, mag niet weggelaten worden*), bn. en bw.
Obligaat' (It. *obligato*: *muziekstuk, gezet voor ééne stem of één instrument, gewoonlijk met begeleiding voor te dragen*), o. -gaten; *een - op den hoorn.* (C.O.), *een op de piano.* (C.O.)
Obliga'tie (*schuldbrief, rentebrief, waarbij een maatschappij zich verbindt het geleende kapitaal volgens loting af te lossen en de interesten per coupon meest om het ½ jaar te betalen*), v. -tiën, -ties; **-houder,** m. -s.
Obliga'tie (*verplichting, gehoudenheid*), v. gmv. (t = ts).
Obligatist' (*solist op eenig instrument*), m. -tisten; *het zatte heer begint den - na te neuriën.* (Klikspaan); **-tis'te,** v. -n.
Obligeeren (Fr. *obliger*: *dienst bewijzen, verplichten, noodzaken*). (g = zj).
O'bolus, obool' (*Grieksche pasmunt* d. i. ⅙ *drachme of ± 6 cents, penning*), m. obo'len; de - was ook een reispenning, den overledene in den mond gelegd als veergeld voor Charon, bij 't overvaren van den Cocytus.
O'bor (Mal. *brandende fakkel*), m. -s.
Obsceen' (Lat. *oneerbaar, schandelijk, ontuchtig*), bn.; *obscene voorstellingen.* (sc = s).
Obsceniteit' (*ontuchtigheid*), v. -teiten.
Obscurant' (*vijand van geestelijke verlichting*), m. en v. -en; **-is'me,** o. gmv. (c = k).
Obscuriteit' (*duisternis*; fig. *onverstaanbaarheid, vergetelheid*), v. gmv.
Obscuur' (*duister, verborgen*), bn. -ure.
Obsedeeren (*op iemands handelingen, redenen, enz. nauwkeurig acht geven*; *lastig vallen*).
Observan'ten (R.-K. *kloosterlingen van de*

Franciscaner-orde, die n.l. de oude orderegelen streng observeeren), m. mv.
Observan'tie (*inachtneming*; *orderegel*), v. -tiën, -ties. (t = s).
Observa'tie (*waarneming, bespieding*; *opmerking*), v. -tiën, -s; **-corps** (mil. *afdeeling militairen, die een fort of vesting omsingelt*), o. -en.
Observa'tor (*opmerker*; *hij die sterrenkundige waarnemingen doet op een observatorium*), m. -s, -to'ren.
Observato'rium (*sterrenwacht*), o. -s, -to'ria.
Observeeren (*op- of aanmerken, gadeslaan, nauwkeurig waarnemen, bespieden*).
Obses'sie (*plaag, last, kwelling*), v. -s, -siën.
Obsta'kel (*hinderpaal, belemmering, hindernis, zwarigheid, beletsel*), o. -stakels.
Obstetrie' (Lat. *verloskunde*), v. gmv.
Obstinaat' (*eigenzinnig, halsstarrig, koppig*), bn.; **-na'tie** (*koppigheid*), v. gmv.
Obstruc'tie (geneesk. *verstopping, hardlijvigheid*, fig. *hindernis*), v. -ties; lees: *obstruk'sie.*
Obstructionist' (*dwarsdrijver, persoon, die in eenige vergadering den goeden gang van zaken belemmert*), m. -en; **-onis'me,** o. gmv.
Occari'na (*blaasinstr. van terra cotta met negen toongaten, hebbende een weeken fluitklank*), v. -'s.
Occa'sie (*gelegenheid, geschikte tijd, aanleiding*), v. -siën, -sies; *bij -; geen - hebben.*
Occasionalis'me (*gelegenheidsleer*), o. gmv.
Occasioneel' (*bij gelegenheid, toevallig*), bw.; *de mythologie - in de leesles behandelen.*
Occident' (*het Westen, het Avondland*), o. gmv.
Occidentaal' (*Westersch, naar het W.*), bn.
Occult' (*geheim, verborgen*), bn.; *de -e wetenschappen*, b.v. magie, alchimie.
Occul'te, o.; het - is aan ingewijden alleen bekend en geeft aan dezen een hooger weten op 't gebied van godsdienst, sterrenkunde, tooverkunst, enz. (cc = kk).
Occupeeren (*bezetten, innemen; bezighouden*).
Oceaan' (*wereldzee*), m. oceanen; zegsw. *het is als een druppel in den -*, een niet noemenswaardige kleinigheid; *een - v. licht*, zee.
Oceani'den, v. mv.; zie **Najaden.**
Ocea'nië, o.; zie **Polynesië.**
Och (verdoffing van *ach*), tw.; uitroep van misnoegen.
Ocharm', ochar'men, tw.; uitroep van smart.
Ochlocraat' (*volksmenner, aanvoerder van 't gepeupel*), m. -craten. (c = kr).
Ochlocratie' (*gepeupel-regeering, schoenlappers-regeering*), v. (t = ts).
Och'tend, uch'tend (*morgenstond*), m. -en.
Och'tendblad (*deel van een dagblad, in den ochtend verschijnend*), o. -bladen.
O'Connel, Daniël, 1775–1847, Iersche volksleider, redenaar en staatsman.
Och'tendstond (*morgenuur*), m. -stonden.
Octaaf' (muz. *de 8e toon, van den grondtoon af*; *omvang van 8 tonen*), v. en o. -taven.
Octaaf' (R.-K. *tijdperk van 8 dagen tot viering van eenig kerkelijk feest*), o. -taven; *we zijn in het - van Kerstmis.*
Octaaf' (dichtk. *de acht eerste regels van een sonnet met twee rijmklanken*), o. -taven.
Octaë'der (vormleer: *regelmatig achtvlak*), o. -s.
Octant' (*astronomisch werktuig, dat* $^1/_8$ *deel van een cirkel omvat, in 1731 uitgevonden*; *hoogtemeter in de sterrenkunde*), v. -en; *de schipper had met een - de zonshoogte opgenomen.* (c = k).
Octa'vo (in) (*boekformaat van acht bladen of 16 blz. in een vel, 8°*), bw.
Octo'ber (*10e maand, Wijnmaand*), m. -s; eigenlijk: 8e maand; zie December.
Octogoon' (*achthoek*), m. -gonen; *de - van Akens dom is het oudste deel van dien bouw.*
Octrooi' (*handelsmachtiging, vergunning, een verleend uitsluitend recht tot het maken en verkoopen van zeker artikel*), o. -en; *in ons land is het - afgeschaft.*
Octrooieeren (*een octrooi verleenen aan iemand en op iets*). (c = k).
Oculair' (*het oog betreffend*; *met de oogen beschouwend*), bn.; *een -e inspectie.* (ai = è).
Oculair' (*een der lenzen in een kijker* n.l. *het oogglas*), o. -lairs; ook: *-glas.*
Ocula'tie (*enting, griffeling*), v. gmv. (t = s).
Oculeeren (*enten*); *een roos -.*
O'culi (R.-K. *3e Zondag in de Vasten*), m. gmv.
Oculist' (*oogarts, oogendokter*), m. -en.
Odalis'ke (*slavin of kamermeisje in een harem*), v. -lisken.
O'de (dichtk. *lied, gezang, lierzang, zich kenmerkend door ernst en verhevenheid*; *hoogste en verhevenste soort van lierpoëzie*), v. -n; de - is de dichterlijke uiting van krachtige bezieling en hooge geestdrift, teweeggebracht door de verhevenheid van het onderwerp, dat bezongen wordt; *- aan God, Feith's - aan De Ruyter, Bilderdijks - aan Napoleon.*
O'dendichter (dichtk. *lyrisch dichter, bezield dichter eener ode*), m. -dichters; Tollens: *Ode aan de dichtkunst.* W. van Haaren: *Het menschelijk leven*, Vondel: *De Rijnstroom.*
Odéon (*concert- en muziekzaal*), o. -s.
Odeur' (*reuk, geur*), v.; -s (*reukwaters*), v. mv.
Odieus' (*hatelijk, ergerlijk, walgelijk*), bn. -euzer, -t.
O'din, Germ. myth. *de groote god, de opperheer, de stamvader der Asen*; ook: **Wodan;** hij wordt ook *Alfadur* of *Alfater* genoemd of *Vader van den Tijd*; hij droeg wel 200 bijnamen; van hem en zijn gemalin *Frigga* is het geslacht der Asen afkomstig; hij woonde in een prachtig paleis in Asgard en was de bezitter van het 8-voetig paard *Sleipnir.*
O'dol (*antiseptisch mondwater*), o. gmv.
Odome'ter of **Hodome'ter** (*weg- of schredenmeter, afstandsmeter aan de as v. e. huur rijtuig*), m. -meters.
Odorant' (*welriekend*), bn.
Odysse'a, -see' (*beroemd oudgrieksch heldendicht, bezingend de zwerftochten van Ulysses* (*Odysseus*) *na den val van Troje*), v.
Odys'seus, m.; zie **Ulysses.** (y = i).
Oeconomie' (*staathuishoudkunde*; *spaarzaamheid*), v. gmv.; ook: **Economie.** (oe = eu).
Oecono'misch (*staathuishoudkundig, spaarzaam*), bn.; ook: **Economisch.** (oe = au).
Oeconomiseeren (*uitsparen, uitzuinigen*). (oe = eu).
Oeconoom' (*landhuishoudkundige*), m. -nomen; ook: **Econoom.** (oe = eu).
Oecume'nisch (*algemeen*), bn.; *het - con-*

cilie van 1870 te Rome, waartoe alle bisschoppen werden opgeroepen, de geheele bewoonde aarde betreffend. (oe = eu).

Oe'dipus, *oudgrieksche held, koning van Thebe*; fig. scherpzinnig en durvend man.

Oef (Fr. *ouf*), tw.; uitroep van opluchting.

Oe'fenen, ik heb -oefend; *een pianist moet zich dagelijks -, een gymnast oefent zijn gewrichten en spieren; zich -*, zijn krachten aanwenden, inspannen.

Oe'fenen (*godsdienstige bijeenkomst houden*), ik heb -oefend; *zij hebben een kamer ingericht om elken avond te komen bidden en -*; **-aar,** m. -s of -aren; **-aarster,** v. -s.

Oe'fening (*het oefenen*), v. -en; *machts-, straf-, wraak-; godsdienst-*, -plechtigheid.

Oe'feninghouder (*oefenaar, leider v. godsdienstige huisbijeenkomsten*), m. -houders.

Oe'feningskamp (*legerplaats bij groote manoeuvres*), o. -kampen.

Oe'feningsplaats (*exercitieplein*), v. -en.

Oe'fenperk (*perk v. worstelaars*), o. -perken.

Oe'fenschool (*leerschool*), v. -scholen; *bij elke kweekschool is een - voor de practijk*; fig. *de - van den tegenspoed.*

Oegst, m.; onder invloed van *oogst* uit *oest* ontstaan. vero.

Oeh (klankn.), tw.; uitroep van afkeer.

Oei, tw.; uitroep van pijn.

Oeil-de-boeuf (Fr. *rond of ovaal dakvenster*), o. oeils-de-boeuf; lees: *ui-d'-buf*; ook: *wachtzaal in het paleis te Versailles.*

Oeka'se (*Russisch, keizerlijk bevelschrift*), v. -n; ook: **Ukaze.**

Oe'ken (klankn.: *brommen, grommen, pruttelen*), ik heb geoekt. w. i. g.

Oe'le (eig. *beuzeling*), tw.; uitroep van spottende ongeloovigheid.

Oel'eëbalang (Atjeh: *voorvechter, gekozen kampioen*), m. -s; **-schap,** o. gmv.; ook: *Oeloebalang.*

Oe'lema (*persoon bij de Mohammedanen, met kerkelijke en rechterlijke zaken belast, priester*), m. -'s; het groote gild der -'s staat onder leiding en beheer van den Groot-moefti.

-oen (*bastaarduitgang*), als in: *meloen, pompoen, citroen, katoen*, namen van vruchten en planten; *harpoen, galjoen, klaroen, blazoen, festoen, rantsoen* (losgeld), namen van zaken; *fatsoen, seizoen, biljoen* (metaal), enz.; ook: **-ioen:** *millioen, trillioen*, enz., verzamelnamen.

Oer-, voorvoegsel, hetzelfde als *Oor*; zie: *Oerdier, Oermensch*, enz.

Oer (*ijzerhoudende aardsoort*), o. gmv.; **-bank** (*laag van oer*), v. -banken; **-grond,** m. -gronden; **-laag,** v. -lagen.

Oe'ral (aardr. *gebergte tusschen Europa en Azië*, eig. *gordel of snoer*), m.; (*ook rivier, Z.-waarts loopend naar de Kaspische Zee*), m.

Oer'dieren (*de laagste soort van alle dierlijke wezens, zonder bepaalden vorm en zonder organen; voordieren of protozoën*), o. mv.; tot de -dieren behooren b.v. de infusiedertjes, de wortelpootigen enz; de -dieren zijn meestal klein en bestaan slechts uit een enkele cel of uit een vormloos klompje eener slijmachtige, eiwitachtige stof: het protoplasma.

Oer'mensch (*de mensch, zooals hij oorspronkelijk in de natuur was*; fig. *iemand zonder eenige beschaving*; ook: *sterke man*), m. -menschen.

Oer'os (*wilde stier der Europ. wouden, in de 18e eeuw uitgestorven*), m. -ossen.

Oer'sted, Ör'sted, HansChristian, *beroemde Deensche natuurkundige*, 1777–1851; in 1806 *hoogleeraar in de natuurkunde*, ontdekker van het electro-magnetisme, 1820. (oe = eu).

Oer'taal (*eerste taal, grondtaal*), v. gmv.

Oer'tekst (*vroegste, eerste, oorspronkelijke, primitieve tekst*), m. -teksten.

Oer'tijd (*de grijze voortijd*), m. -tijden.

Oer'vorm (*primitieve vorm*), m. -vormen.

Oer'woud (*oorspronkelijk, overoud woud*), o. -wouden; *de -en van Midden-Afrika, de -en op Ceram* (Molukken), *een tropisch -.*

Oest, oes'tig, enz.; zie **Noest** (*kwast*), enz.

Oest, m. -en. vero.; zie: **Oegst,** d.i. **Oogst.**

Oes'ten (*zie Oest: oogsten*), nog bij Bild.: Elius, *een held, gewoon laurieren te -.*

Oes'ter (Lat. *bekend schaaldier, plaatkieuwig weekdier*), v., -s, -en; *de Engelsche, Zeeuwsche, Tesselsche -s; hij gaapt als een -; hij leeft als een -*, alleen, eenzaam; **-baard** (*draadvormige zelfstandigheid der kieuwen*), m. -baarden; **-bank** (*plaats aan zee, waar men oesters kweekt*), v. -banken; **-partij** (*gezellig samenzijn bij 't gebruik van oesters en wijn*), v. -partijen; **-plaat** (*zandplaat, waar zich oesters bevinden*), v. -platen; **-put** (*min of meer diepe plaats, waar men oesters vet laat worden*), m. -putten; **-zaad** (*jonge oesters, die men op de oesterbanken plant*), o.

Oe'ver (*kant, zoom van een stroom, meer, rivier, vaart*, enz.), m. -s; *buiten de -s treden* bij overstrooming; *binnen de -s blijven, binnen de -s terugtreden*; fig. *de - des doods*, het einde des levens; *de - van het graf.*

Oeveraan'was (*het aanslibben van zand aan den oever*), m.; **-afstuiving** (*het wegwaaien van het oeverzand*), v. -en.

Oe'veraas (*insect, haft*), o. gmv.; **-haam** (*vischnet*), m. -hamen; **-kruid** (*waterweegbree*), o. gmv.; **-licht** (*oevervuur, lamp*), o. -en; **-looper** (*moerasvogel, steenvink*), m. -s; **-mijt** (*insect*), v. -en; **-pieper** (*zangvogel, roestvogel*), m. -s; **-zwaluw** (*rivierzwaluw*), v. -zwaluwen.

Oe'verval (aardr. *het wegzinken van een deel van den dijk en van het aangrenzende land langs de Zeeuwsche stroomen*), m. -vallen.

Of, vgw.; *zóó spreken alle menschen, hetzij ze geleerd zijn, of* (= ofte) *niet*, tegenstelling.

Of, vgw.; *- gij onzen ouden dokter gelooven wildet* (Potg.), indien; *- hij al riep*, ofschoon; *het is, - ge doof zijt*, alsof; *ik twijfel, - hij komen zal; pas was hij hier, - hij moest al weer heen*, toen.

Offendeeren (*beleedigen, krenken, ergeren, aanstoot geven*).

Offen'sie (*aanval, beleediging*), v. -sies, -siën.

Offensief' (*aanvallend*), bn.; *een - verbond; een - en defensief verbond*, volgens hetwelk nl. de oorlog zoowel aanvallend als afwerend zal gevoerd worden.

Of'fer (stam van *offeren: gave, die men aan de Godheid toewijdt*), o. -s; *een bloedig -; een - bieden, brengen; ten - brengen*; fig. *zij werd het - zijner eerzucht*, slachtoffer; zegsw. *aan Bacchus -s brengen*, een stevig glas drinken; *iets aan Vulcaan ten - brengen*, verbranden.

Of'feraar (R.-K. *de priester die offert*, n.l. *in de Mis*), m. -aars, -aren.

Of'ferande (Fr. *offrande, d.i. het aanbieden der offer-elementen, der offer-gave*, R.-K. *eerste der drie voorname deelen der Mis*), v. -n.
Of'ferblaker (R.-K. *een groot, ijzeren, rond bord op voetstuk en voorzien van omhoogstekende pinnen, waarop kaarsen gestoken kunnen worden*), m. -blakers.
Of'ferblok (R.-K. *houten, langwerpige kist voor 't bewaren van aalmoezen*), o. -blokken.
Of'ferbus (R.-K. *met slot voorzien metalen voorwerp in den vorm van een trommeltje, waarin de aalmoezen door een spleet kunnen gestort worden*), v. -bussen; ook: **- blok.**
Of'feren (Lat. *opdragen, aanbieden, geven*), ik heb geofferd; **-ing,** v. -en.
Of'ferhande (*foutieve vervorming van offerande*), v. -n.
Of'ferkelk, m. -kelken; **-kist** (*kist tot het bewaren van liefdegaven*), v. -kisten; **-lam** (R.-K. *Jezus Christus*), o. gmv.; **-plechtigheid,** v. -heden; **-schaal,** v. -schalen; **-steen** (*welke den heidenen diende als altaar*), m. -steenen: *'t mes is geslepen op den -steen van Hercules.* (Van Lennep).
Offer'te (*aanbieding, aanbod*), v. -s, -n.
Offerto'rium (R.-K. *offerande; eerste hoofdgedeelte der Mis, waarin brood en wijn aan God wordt opgeofferd*), o. -toriums.
Offervaar'dig (*gezind om een offer te brengen, mild*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Officiant' (*dienstdoend persoon, beambte*), m. -en. (c = s).
Officiant' (R.-K. *priester, die de Mis opdraagt*), m. -anten; zie Celebrant.
Offi'cie (*ambt, post, werkkring, ambtsbediening*), o. -ciën, -cies; gesch. *het heilig -*, de inquisitie. (c = s).
Officieel' (*van regeeringswege, geloofwaardig, echt, ambtelijk, van ambtswege, wettig*), bn. en bw.; *dit zijn -e berichten; iets - meedeelen.*
Officier' (Fr. *officier: krijgsman met den rang van luitenant of hooger*), m. -en, -s; *men is - der infanterie, der artillerie, der cavalerie, der genie; hij is - van administratie; hij is - van gezondheid*, nl. -dokter, militairarts.
Officier' (rechtsw. *ambtenaar van het openbaar ministerie*), m. -s, -en; *hij is - van justitie*, rechterlijk ambtenaar bij de arrondissements-rechtbank; *substituut -*, plaatsvervangend -; *hulp-.*
Officie'rensociëteit, v. -sociëteiten.
Officiers'kleeding (*uniform van een officier*), v.; **-monteering** (*-uitrusting*), v. -en: **-traktement,** o. -en; **-uniform** (*dienstkleeding*), v. -en; **-weduwe,** v. -n.
Officieus' (*dienstwillig, voorkomend, hulpvaardig, gedienstig; onderhandsch*), bn. en bw.; *dit zijn maar officieuze berichten*, niet-officieel, minder zeker of geloofwaardig, onderhandsch, halfambtelijk.
Officinaal' (*geneeskrachtig*), bn.; ook: *-eel.*
Offi'cio (ex) (*ambtshalve, van ambtswege*), bw.
Offreeren (*aanbieden*); *iemand iets -; mag ik u een glas wijn -?*
Ofschoon' (uit *of* + *schoon*, op een schoone manier; bij Cats nog gescheiden voorkomend: *En of al schoon een noordenwind op aarde zijn geweld begint*; en bij Staring: *En, of ik schoon mijn zweet vergiet, heur schrale melk en botert niet: hoewel, alhoewel*), vgw.; ook: *Schoon.*
Ogief', ojief' (*spitsboog, gothische kruisboog*), o. -gieven.
Ogivaal' (*als een kruisboog*), bn.; ook: **Ogiviaal:** *een kerk met -ale vensterramen.*
Ohm (*eenheid van weerstand in electrische geleiders, zoo geheeten naar den Duitschen natuurkundige G. S. Ohm*, 1787–1854), o. -s.
Oho', tw.; uitroep van vroolijke spotzucht.
Oï'dium (plantk. *een soort van schimmel op bladeren, b.v. van den wijnstok, de rozen*, enz.), o. gmv.; lees: *o-ie'-di-um.*
Oir (*erfgenaam, nakroost*), o.; *Dirk VII overleed zonder mannelijk -*; lees: *oor.*
-oir (*bastaarduitgang*), vormt zaaknamen als in: *abattoir, dortoir, dressoir, depotoir, reservoir, parloir.*
Ojief', o. -jieven; zie: **Ogief.**
Oka'pi (*in 1900 ontdekt zoogdier in Centraal-Afrika, het midden houdend tusschen een giraffe en een antilope, lang 2.25 M., hoog 1.83 M.*), m. -'s.
O'ker (*gele aardsoort of verfstof*), v. -s (*soorten*), **-achtig,** bn.; **-geel,** bn. -gele.
O'kernoot, v. -noten; zie: **Okkernoot.**
Ok'kernoot, o'kernoot (*zeer groote noot, walnoot*), v. -noten; (*boom*), m.; **-noteboom,** m. -boomen.
Oksaal' (R.-K. *vaste tribune, of gaanderij dienend als zangerskoor*), o. -alen; ook Doxaal.
Ok'sel (*holte boven onder den arm*), m. -s, -en; fig. *de - van een blad*; **-holte,** v. -n.
Oks'hoofd (*wijnmaat van 6 ankers of 220 L.*), o. -hoofden.
Oldenbar'neveldt, Johan van, 1547–1619, advocaat van den lande en beroemd staatsman: van landverraad beschuldigd en onthoofd te 's-Gravenhage, 13 Mei 1619.
Ol'derman (*overheidspersoon in Friesland*), m. -s, -nen en -lieden. vero.
Olean'der (Fr. *oléandre: sierplant, laurierroos*), m. -s.
Olean'derpijlstaart (*bontgekleurde avondvlinder of sfinx*), m. -pijlstaarten.
Oleas'ter (*wilde olijfboom*), m. -s.
Oleï'ne (*olievetstof, hoofdbestanddeel in alle oliën*), v. gmv.
Oleographie' (*reprodructie in olieverf en op linnen van een schilderij van eenigen meester, in 1833 uitgevonden*), v. -ën. (ph = f).
O'lie (Lat. *oleum: vette vloeistof*), v. oliën; zegsw. *dat is - in het vuur*, nieuwe opwakkering van driften; *- in de branding, op de golven der zee*, middel om den golfslag, fig. de hartstochten, te bedaren; zegsw. *er is geen - meer in de lamp*, de levensgeesten zijn verteerd, ook: de beurs is plat, de flesch is leeg; *vluchtige of etherische oliën*, b.v.: *citroen-, kaneel-, pepermunt-, rozen-, terpentijn-; vette oliën*, als: *lijnolie, hennepolie, olijfolie*, enz.
O'liebol (*smeerbol*), m. -bollen; fig. dronkenmansgezicht; **-bollenkraam** (*op de kermis*), v. -kramen.
O'liedom (*aartsdom*), bn. en bw.; *hij is -*, uiterst stomp van begrip.
O'liejas (*regenjas van geoliede stof*), v. -jassen.
O'liekoek (*ronde koek met krenten enz., in raapolie gebakken*), m. -koeken; *dat is geen - waard*, geen zier, gmz; *die ossen krijgen 's winters -koeken*, d.i. raapkoek, lijnkoek.
O'liekoop (*kwakzalver, Hongaarsche of Duitsche geneesmeester*), m. -koopen; *de - verkocht allerlei geneeskrachtige wonderoliën.* vero.
O'liekop (*pijpekop van met olie doortrokken*

meerschuim), m. -koppen; *een mooi doorgerookte -.*

O'liemolen (*pletmolen, waarin lijn- of raapzaad wordt geperst*), m. -molens; *hier staat een stoom-, daar een wind-.*

O'liën (*met olie bestrijken, insmeren*), ik heb geolied; *men oliet het hout, dat is geolied papier.*

O'liesel (R.-K. *sacrament der stervenden, waarin dezen namelijk met H. olie op oogen, ooren, neus, mond, handen en voeten worden gezalfd*), o. gmv.

O'lieslager (*fabrikant van raap- en lijnolie, bezitter van een oliemolen*), m. -slagers.

O'liesteen (*zachte, gladde slijpsteen*), m. -steenen; *een - moet met olie bevochtigd worden.*

O'lieverf (*verfstof met olie vermengd*), v. -verven; *met - schilderen op doek, hout of metaal; een portret in -.*

O'liezaad (*lijnzaad, raapzaad*), o. -zaden (soorten).

O'lifant (*dikhuidig zoogdier, grootste landdier*), m. -en, zie *Elefant*; zegsw. *van een mug een - maken*, zie Mug.

O'lifantenjacht, v. -en; **-jager,** m. -s: **-kraal** (*perk voor getemde olifanten*), v. -kralen; **-vanger,** m. -s; **-vangst,** v. gmv.

O'lifantsorde (*ridderorde in Denemarken en Siam*), v. -orden.

O'lifantspapier (*zeker groot formaat van papier met het woord olifant als watermerk*), o. gmv.

O'lifantstand (*een der slagtanden, bestaande n.l. uit ivoor of elpenbeen*), m. -tanden.

O'lifantstromp (*snuit of slurf*), v. -en.

O'lifantsvoet (*klimplant in Z.-Afrika*), m. -voeten; *de - heet ook Hottentotsbrood.*

O'lifantsziekte (*elephantiasis, kwaadaardige soort van melaatschheid*), v. gmv.

Oligarch' (*medelid of voorstander van een oligarchisch bewind*), m. -en. (g = g).

Oligarchie' (*regeering van weinigen, d.i. van eenige adellijke familiën, die zich van het bewind hebben meester gemaakt*), v. -ën. (g = g).

Oligar'chisch (*door een klein getal aristocraten geregeerd, voor de oligarchie gestemd*), bn. (g = g).

Olijf' (*loofboom*), m. olijven; *de - groeit aan de kustlanden der Middellandsche Zee*; (*de vrucht*), v. olijven: *uit de olijven perst men olijf- of slaolie.*

Olijf'achtig (*als een olijf van kleur, donker groenachtig*), bn.; -er, -st; *zijn gelaatskleur had iets -s.*

Olijf'berg (Bijb. *berg, met olijven beplant, aan de N.O. zijde van Jeruzalem, 818 M. boven den zeespiegel, met vier spitsen*), m., zie Matth. 21 : 1; ook: **Olijf'hof,** of *Hofje van olijven.*

Olijf'boom, m. -boomen; *er zijn tamme en wilde -boomen, de laatste zijn kleiner.*

Olijf'groen (*de olijfgroene kleur*), o. gmv.

Olijf'hof (*olijvenboomgaard*), m. -hoven; zegsw. *mijn liefste plek is een - geworden*, mijn hoogste geluk is in den diepsten rampspoed verkeerd; zie **Olijvenhof.**

Olijf'tak (eig. *tak van den olijf, zinnebeeld des vredes*), m. -takken; ook beeld van verzoening, vrede en geluk.

Olij'venhof (*de hof of tuin, waarin Jezus den nacht vóór zijn lijden in groote benauwing doorbracht*), m. gmv.; fig. plaats der smarte; ook: *Hofje van olijven*; zie **Olijfhof.**

Olij'venolie (*slaolie*), of **olijf'olie,** v. gmv.

O'lim (Lat. *voorheen, eertijds, voormaals*), bw.; zegsw. *in de dagen van -*, in oude, lang verloopen dagen.

Ol'la podri'da (Sp. *poespas, mengelmoes, alles onder elkander; potpourri*), o. gmv.; fig. b.v. *een - van persmeeningen*; lees: *ol'ja.*

Olm (*woudboom, ijp* of *iep*), m. -en; -pje; *een weg met -en beplant*; fig. zinnebeeld van liefde en trouw, als om zijn stam zich klimop of wijngaardranken slingeren.

Olm (*een soort van salamander*), m. -en; *de - leeft in het onderaardsche grotwater van Karinthië, Krain en Dalmatië.*

Ol'mekruin, ook olm'kruin (*kruin of kroon van een olmboom*), v. -kruinen; **ol'menloof** (*groene takken van olmen*), o. gmv.; **ol'menplantsoen** (*wandelpark of aanleg met olmeboomen*), o. -en; **ol'menhout,** ook olm'hout (*hout van den olm*), o. gmv.

Ologra'phisch (*eigenhandig geschreven*), bn. *een - testament*; ook: **Holographisch.**

Olt'mans, Johan, Frederik, 1806—'54, schreef onder den schuilnaam J. v. d. Hage zijn beroemde historische romans: *Loevestein* (1833) en *De Schaapherder* (1838).

Olym'pia (aardr. *vlakte in Elis, Z.-Griekenland, beroemd door de Olympische spelen, sedert 776 v. C. om de vier jaar er gehouden tot 396 n. C.*), o. (y = i).

Olympia'de (*tijdruimte van 4 jaar*), v. -n.

Olym'pisch (*tot den Olympus of tot Olympia behoorend*), bn.; *de -e spelen*, volksspelen in het oude Griekenland sedert 776 v.C., om de vier jaar gevierd, in de vlakte van Olympia. (y = i).

Olym'pus, Olymp' (aardr. *berg in Thessalië, verblijfplaats der goden*), m.; *de goden van den -; Mercurius kwam den - opstijgen.* (y = i).

Om (*rondom*), vz.: *- den haard zitten, een band - een boek, - Pinksteren, - de Noord varen*, naar de noordelijke landen of streken, die men dan achtereenvolgens bezoekt; bw.: *doe den mantel -, dat uur is al weer -.*

Om (*zonder*), vz.: *hij kwam - het leven*, verlies; *hij raakte - hals, iemand - iets brengen*, ze hem doen verliezen: *Daarom .... ben ick verdreven, - land en luyd' gebracht* (Wilhelmuslied); bw.: *iemand -brengen*, dooden; *bij een ramp -komen*, d. i. om het leven.

O'ma (*grootmama*), v. -'s; in kindertaal.

Omar'men (*in de armen sluiten, omhelzen*), ik heb omarmd; **-arming** (*omhelzing*), v. -en.

Om'ber (*donkerbruine, vette aardsoort uit Umbrië*), v. gmv.

Om'ber (Sp. *hombre: het omberspel, zeker kaartspel*), o.; ook *persoon, tegen wien de twee anderen spelen*), m. en v. -s.

Om'berdoos (*fichesdoos*), v. -doozen.

Om'beren (*het omberkaartspel spelen*), ik omberde, ik heb geomberd.

Om'berspel (*het spel*), o. -spelen; (*stel van 40 kaarten*), o. -spellen.

Om'bervisch (*zeebaars in de Middellandsche Zee*), m. -visschen.

Om'bervogel (*reiger in Z.-Afrika*), m. -s.

Om'biliëndal (aardr. *vlakte in de Padangsche bovenlanden met rijke steenkoollagen*), o.; in 1899 leverden deze lagen ruim 180

duizend ton steenkolen; meest naar de Emmahaven (a. d. Koninginnebaai) gevoerd ten behoeve der stoomschepen.

Om'bilin-kolen (*steenkolen uit de Ombiliënvelden, ten O. van Padang op Sumatra*), v. mv.; ook: Ombiliën-.

Om'bladen (*een blad van een boek omslaan*), ik blaadde -, heb -geblaad.

Om'bladeren (*blaadjes omslaan zonder te lezen*), ik heb -gebladerd.

Om'bocht (*de gebogen kant*), v. -bochten.

Om'bollen (*omdraaien, veranderen van partij*), hij is omgebold; *eerst was hij republikein, nu is hij aan 't -, hij wordt monarchist.* gmz.

Ombra'ge (Fr. *schaduw*, fig. *verdenking, argwaan*), v. gmv. (g = zj).

Ombra'geus (Fr. *schuw, vreesachtig, wantrouwend, ergdenkend*), bn. (g = zj).

Om'brassen (scheepsw. *door middel van een bras van richting doen veranderen*), ik heb -gebrast.

Ombrel'le (*zonnescherm, parasol*), v. -s.

Om'brengen (uit: om het leven brengen: *dooden*; ook *rondbrengen*), ik heb -gebracht; **-er,** m. -s; **-ing** (*het ombrengen*), v. gmv.

Om'buiten (*omruilen*), ik heb -gebuit; *een paar pantoffels tegen een paar andere -.* gew.

Omdat' (eig. *om deze reden: om de reden dat*), vgw.; *ik kan niet komen, - ik ziek ben,* daar, dewijl.

Om'delven (*omspitten, omgraven*), ik dolf -, heb -gedolven.

Omdij'ken (*met een dijk omsluiten*), ik heb -dijkt; *het - en droogmalen van poelen en plassen*; **-ing,** v. -en.

Om'doen (*om het lichaam doen*), ik deed -, heb -gedaan; *een mantel, een doek -*, d. i. omhangen, omslaan.

Om'dolen (*ronddwalen, al dolende rondgaan*), ik heb -gedoold; **-ing,** v. -en.

Om'draai (*keer, omzwaai, wending*), m. -en; *de - van een rad.*

Om'dragen (*ronddragen*), ik droeg -, heb -gedragen; *de veroverde standaarden werden plechtig -gedragen; bij het offerfeest werden de godenbeelden in de stad -gedragen*, in plechtigen optocht langs een bepaalden weg.

O'mega (*de laatste letter van het Grieksche alphabet*, fig. *het einde*), v. -'s; zie: Alpha.

Om'eggen (*met de eg omwerken*), ik heb -geëgd; *gij moet den akker opnieuw -; -*

-egging, v. -en.

Omelet' (Fr. *eierpannekoek*), v. -ten.

O'men (Lat. *voorteeken*), o. omina; *nomen sit -.* (Jonath.): *de naam zij een voorteeken.*

Om'gaan (*rondgaan, om iets gaan*), er ging om, is omgegaan; *er gaat hier veel -*, er is hier veel drukte, vertier; *zij gaan met elkaar - als broer en zuster*, leven, verkeeren.

Om'gaande, bn.; *per -*, d. i. met de eerstvolgende post; *gelief mij per - te antwoorden.*

Om'gang (*het omgaan, gezellig verkeer*), m. gmv.; **-staal** (*conversatietaal*), v. gmv.

Om'gang (*galerij, trans van een toren*), m. -en.

Om'gang, om'megang (R.-K. *plechtige kerkelijke processie*), m. -gangen; *Zondag is het hier -.* (v. L.)

Om'gekeerd (*omgedraaid, in tegengestelden stand*), bn. en bw.; *een -e handschoen, een kous - aantrekken, in -e richting*; rekenk. *een -e evenredigheid*; als zelfst. nw.: *het -e van een breuk*, b.v. $^5/_2$ is het -e van $^2/_5$; *het -e van een getal*, b.v. het -e van 4 is $^1/_4$; *die schilderij is het -e van mooi*, het tegengestelde.

Om'gelanden (*eigenaars van landen om eenig punt*), m. en v. mv.; *de - van het Sneeker meer*, omgelegenen.

Om'gelegen (*omliggend*), bn.; *de - akkers, wateren*, enz.

Om'getogen, vd. van het vero. *Omtieën* of *Omtiegen* (om'trekken), w. i. g.

Omge'ven (*omringen*), ik -gaf, heb -geven.

Omge'ving (*kring, waarin iemand zich beweegt*), v. gmv.; *onze dagelijksche -; een letterkundige -.*

Omge'ving (*nabijzijnd terrein*), v. gmv.; *in de - van Den Haag wonen*; liever *omtrek, omstreek.*

Om'gezetenen (*omwonenden*), m. en v. mv.

Om'gier (*omzwaai, omdraai*), m. -en. w. i. g.

Omgord' (*omsloten, omkranst*), bn.; *een wildeman* (zie het Bossche wapen), *de lendenen - met groen loof.*

Omgor'den (*met een gordel om de heupen vastbinden*), hij - gordde, heeft -gord; *de lendenen - met een linnen doek*; *zich -*, fig. zich gereed maken b.v. tot een tocht; *omgordt u, ende bint uwe schoenzolen aan*, doet uw gordel om.

Om'haal (*omslag, drukte*), m. gmv.; *een - van woorden, veel - maken.*

Om'haal (*krul aan een letter*), m. -halen.

Om'halen (*afbreken, omverhalen, omver-trekken in de richting naar zich toe*), ik haalde -, heb -gehaald; *een muur -.*

Om'hang (*omkleeding, omhulsel*), m. gmv.

Omheen', bw.; *de vijver, waar de jongens - liepen*, rondom.

Omhei'nen (*met een schutting of heining omgeven*), ik heb -heind; *een tuintje -.*

Omhei'ning (*schutting*), v. -heiningen; **-inkje,** o. -s.

Omhel'zen (*om den hals vallen*), ik heb -helsd; fig. *een leer -*, aannemen; **-ing** (*omarming*), v. -en.

Omhul'ven (*met een huif bedekken*; *omsluieren*), ik heb -huifd; *het droevig floers -huift uw blonde lokken.* (Beets).

Omhul'len (*rondom bedekken, zich in iets wikkelen*), ik heb -huld, *met een mantel -*; fig. *met luister -, met purper -huld*; **-ling,** v. -en.

Omineus' (Fr. *onheilspellend*), bn. -zer, -st.

Omis'sie (Fr. *uitlating, verzuim, abuis*), v. -siën, -s.

Omka'den (*met een kade omsluiten*), ik omkaadde, heb -kaad; **-ing,** v. -en.

Omkant' (*omsloten*), bn.; *een muur met een rij huizen -.* w. i. g.

Om'kantelen, om'kentelen (*omwentelen nl. v. d. éénen kant op den anderen*), ik kantelde -, ik heb -gekanteld; (*kantelend omvallen*): het is - gekanteld; **-ing,** v. -en.

Omkan'ten (*ergens een kant om maken*), ik kantte -, heb -gekant; *een koperen emmer -*; **-ing,** v. gmv.

Omkapt' (*in een kap gehuld*), bn.

Om'keer, om'mekeer (*algeheele verandering*), m. gmv.

Om'keeren (*omwenden, omdraaien, andersom plaatsen*), ik keerde -, heb -gekeerd; *op een wandeling -*, terugkeeren, teruggaan; *een zandlooper -, het hoofd -, zich -, een blad -*; zegsw. *het blaadje is -gekeerd*, de zaken zijn

totaal veranderd; *een dubbeltje driemaal -*, zeer spaarzaam zijn; *de rollen zijn -gekeerd*, toon. verwisseld, wie bv. eerst heer was, is nu dienaar; *zich in zijn graf -*, van een doode gezegd, die zich in zijn kist moet omdraaien van ergernis; *het hart keert mij om in 't lijf*, ik walg er van; *hij is -gekeerd als een blad op een boom*, geheel van partijkleur, van meening, van politiek enz. veranderd; **-ing,** v. -en.

Om'kentelen; zie **Omkantelen.**

Om'kenteren (*omkantelen, van vaartuigen*), het is -gekenterd; *de barkas is -gekenterd.*

Om'komen (uit: om het leven komen, *het leven verliezen*), hij kwam -, is -gekomen; *bij een brand, bij een schipbreuk, bij een ontploffing -.*

Om'koop (*de daad van omkoopen*), m. gmv.

Omkoop'baar (*veil voor geld*), bn.; **-heid,** v.: *de -heid der Turksche ambtenaren.*

Om'koopen (*door geld doen omzwenken van richting of partij*), ik kocht -, heb -gekocht; **-er,** m. -s; **-erij',** v. -en; **-ing,** v. -en.

Omkoud' (*er - zijn*), bw. uitdr.: *reddeloos verloren zijn, een kind des doods zijn, het leven kwijt gaan raken of kwijt zijn.*

Om'kreits, om'mekreits (dicht. *kring, omtrek*), m. gmv. w. i. g.; *de - der aarde*, de geheele omvang.

Om'kreuken, -kroken (*met een kreuk omvouwen*), ik kreukte -, heb -gekreukt.

Om'kring, om'mekring (*omtrek*), m. -en.

Omlaag' (*in de laagte*), bw.; *het dal lag - aan de beek, de deur klemt -, naar - zien, naar - storten*, beneden; scheepst. *de bootsman is -*, beneden in het logies; *- dalen, - gaan, -vliegen; -kijken*, b.v. *Hij keek -*, naar den grond; *- turen, - zien, - drukken*, vormt scheidbaar samengest. w.w.

Om'langen (*naar de rij af rondgeven*), ik heb -gelangd; *ga de boeken eens - bij de leerlingen.* w. i. g.

Omlau'weren (dicht. *met lauweren of laurieren bekronen, de slapen omkransen*), ik heb -lauwerd; *een dichter met -lauwerd hoofd.*

Omle'geren (*omsluiten, omsingelen*), ik heb -legerd; *Civilis hield Castra Vetera -legerd*; fig. omringen; **-ing,** v. -en.

Om'leggen (*om iets heen leggen*), ik legde of leide (lei) -, heb -gelegd of -geleid; *iemand een verband -*, leggen en vastmaken; *een plank -, het brood in den oven -, een matras -*, andersom leggen; fig. *elk stuivertje -* keeren en wenden, vóór men het uitgeeft, omkeeren, hoogst zuinig leven; *zich -*, het lichaam op een andere zijde leggen of wenden.

Omleg'gen (*rondom beleggen met*), ik -legde of -leide, heb -legd of -leid; *den rand van een schotel met peterselie -.* w. i. g.

Omleg'sel (*belegsel*), o. -s; *een damesrok met een - van fluweel; een smal - van goud-draad*, omboordsel.

Om'leiden, ik leidde -, heb -geleid; *een vetten os -*, door de straten leiden; *een klimplant een balkon -; de stroom werd het eiland -geleid*, d. i. men deed hem loopen om of langs; fig. iemand om den tuin leiden.

Omlig'gend (*omgelegen*), bn.; *de -e akkers.*

Omloofd' (dicht. *met loof omhangen*), bn.

Om'loop, m.; *de - van 't bloed*, circulatie; *de - der aarde om de zon*, omwenteling; *geld, papier in - brengen; praatjes, gerucht-ten in - brengen*; geneesk. *hij heeft den - aan den vinger*, roosachtige verzwering.

Om'loopstijd (*tijd, waarin een hemellichaam zijn baan beschrijft*), m. -tijden; *de siderische, de periodische - der maan, de - eener komeet, de bekendheid van den - eener planeet.*

Omloo'veren (dicht. *met een looverkrans versieren, omkransen*), ik heb -looverd; *eens dichters hoofd -*; fig. *iemands naam -.*

Om'luiden (*door klokgelui bekend maken*), ik heb -geluid; *is de raadsvergadering al -geluid?* ook: *Om'bellen, Om'kleppen, Om'luien.*

Omlu'wen (*met luwte omgeven*), ik heb -luwd; *als dreef hij heen, -luwd van englenwieken.* (Hofdijk).

Om'mekant (*keerzijde*), m. -kanten.

Om'mekomst (*afloop van een termijn*), v. gmv.; *telkens na - van drie maanden dient hij een rapport in*; O.-I. *- van verlof*, einde.

Om'meland (*land, gelegen rondom een plaats*), o. -en, *de -en v. Groningen* d.i. de kwartieren Hunsingoo, Fivelgoo en het Westerkwartier.

Om'melander (*bewoner van het Ommeland*), m. -s; ook als bn.: *een - boer.*

Om'melandsch, bn.; *een -e reis*, een reis met veel bezwaren, zooals in oude dagen in de Groninger Ommelanden.

Om'mering (dicht. *ruimte binnen een omtrek, het vlak door een kring omsloten*), m. gmv.; *'s Werelts wijden -*, (Kamphuyzen); ook: *Omring: een eiland maar vijf mijlen in -; de - van een kasteel.* vero.

Ommerschans' (*vroeger een kolonie van de Mij. van Weldadigheid, thans strafkolonie in Overijsel, bij Ommen*), v. gmv.; zie *Veenhuizen.*

Om'mezien, om'zien, o. gmv.; *in een -tje*, d. i. in een oogwenk, in een oogenblik; *een -tje geduld, ik ben er in een -, in een -tje gereed zijn.*

Om'mezijde (*ommekant*), v. -zijden; *de - van een bladzijde schrifts; zie -.*

Om'mezwaai, m. -en; zie **Omzwaai.**

Ommu'ren (dicht. *met een muur omgeven*), ik heb -muurd; *een tuin -*; bij uitbr. *de veldheer deed de vesting -; de stad was ommuurd met hooge wallen*; **-muring,** v. -en.

Omne'velen (*met nevel omringen en daardoor verduisteren*), ik heb -neveld; *donkere wolken - de toppen der bergen*; fig. *het beeld van een held met wierook -; het verstand, den geest -*, verduisteren, voor denken ongeschikt maken; **-neveling,** v. gmv.

Om'nia faus'ta (Lat. eig. *Alles moge u gunstig zijn!*), o.; - bet. als nieuwjaarsgroet: *Veel heil!*

Om'nibus (Lat. dat. meerv. van *omnis*, ieder, dus lett. *voor allen: openbaar rijtuig, dat in groote steden de gemeenschap tusschen bepaalde punten der stad onderhoudt*), m. -bussen; *een - voor twintig personen; dit hotel heeft zijn eigen -*; spreekt. *Bus.*

Omnipotent' (*alvermogend, almachtig*), bn.

Omnipoten'tie (Lat. *almacht, alvermogen*), v. gmv. (tie = sie).

Om'nis ho'mo (Lat. *iemand, die tot alles gebruikt wordt*), m. gmv.

Omnivoor' (Lat. eig. *alles-eter*), m. -voren; *de mensch is een -*, voedt zich met dierlijk en plantaardig voedsel; *de honden, de beren zijn -oren.*

Om'pagaaien (*in een boot al pagaaiende om iets heen roeien*), wij hebben en zijn -gepagaaid; *een eilandje -, een singel -.*
Ompag'geren (O.-I. *omtuinen, omheinen*); **-ing,** v. -en.
Ompa'len (*met paalwerk omzetten, afsluiten, afbakenen*), ik heb ompaald; *een terrein, een jachtveld -*; fig. omringen: *een landje, door hooge bergen -paald*; **-paling,** v. -en, b.v. *de -paling van een terrein.*
Ompal'men (dicht. *met palmtakken omsieren*), ik heb -palmd; *de slapen der helden -*; fig. *het hoofd -palmd met zegekransen.*
Ompan'seren, -pant'seren (*met een ijzeren of stalen panser omgeven*), ik heb -panserd; *de minister heeft een paar kanonneerbooten laten -.*
Om'plooi (*omkrullende plooi*), v. -plooien.
Ompran'gen (dicht. *prangend omgeven, omknellen*), ik heb -prangd; *de zweepslagen -prangden zijn leden*; fig. *de diadeem -prangt zijn hoofd, de smart -prangt zijn hart.*
Om'praten (*overhalen*), ik praatte -, heb -gepraat; *men heeft hem zien om te -*, d.i. met mooie praatjes van inzicht zien te veranderen, tot andere gedachten te brengen; **-prater,** m. -s; **-prating,** v. -en.
Om'rand (dicht. *omlijsting*), m. -randen; *de - van een tapijt.* vero.
Omran'den (*met een rand omgeven, beleggen*), ik -randde, heb -rand; *een borduurwerk met lofwerk -, een lijst met loovertjes -*; **-randing,** v. -en.
Omran'ken (dicht. *met ranken omgeven*), het heeft -rankt; *slingerplanten - het balkon*; *een wijnstok -rankt de hut.*
Omras'teren (*met rasterwerk omsluiten*), ik heb -rasterd; *een ijsbaan -, een hertenkamp -*; **-ing,** v. -en.
Om'reis (*inspectiereis*), v. -reizen; *de inspecteur zal morgen de jaarlijksche - beginnen*, meer: rondreis.
Omren'nen (*omsingelen, insluiten*), ik heb -rend; *een stad -.*
Om'ring, m. gmv.; zie **Ommering.**
Om'ringdijk (*dijk, die één of meer polders omringt*), m. -dijken.
Omrin'gen (*aan alle kanten omgeven*), ik heb -ringd; *de kinderen -ringden den onderwijzer*; *de hofdames -ringden de koningin*, ter betooning van eerbied, belangstelling, omgeven; *allerlei boomen - den vijver.*
Omrin'gend (*omgelegen, omliggend*), bn.; *de het huis -e boomen*; als zn. o.: *het -e.*
Om'ringkade (*ringkade, dijk om een polder*), v. -kaden.
Om'rit (*het rijden om iets heen*), m. -ritten; *een troep ruiters maakte een - op de heide.*
Om'roepen (*bekend maken*), hij riep -, heeft -geroepen; **-roeper** (*persoon, door het gemeentebestuur aangesteld om iets met bekkenslag bekend te maken*), m. -s; **-roeping,** v. -en.
Omron'nen (*van alle zijden belooren*), bn.; *het zwaard was - met bloed.*
Om'ruil (*het omruilen*), m. gmv.
Om'sammelen (*met getalm den tijd dooden*), ik heb -gesammeld; *in de vacantie loopt die jongen wat - te sammelen*, her- en derwaarts zonder iets uit te voeren. gmz.
Omschaâu'wen (dicht.); zie **Omschaduwen.**
Omscha'duwen (*rondom beschaduwen, met schaduw omgeven*), het heeft -schaduwd (-schaâuwd); *hooge boomen - dat landhuis*; **-ing,** v. -en.
Omschal'len (dicht. *met geschal omringen*), ik heb -schald; *een luid gejuich -schalde den vorst*; *vroolijk hoorngeklank -schalde de legerplaats.*
Omschan'sen (*met een schans omringen*), ik heb -schanst; *de veldheer liet het kamp -schansen*; fig. *zich - met iets, hij zit -schanst met boeken*, omgeven; **-ing** (*schanswerk*), v. -en.
Omschor'sen (dicht. *met een schors omsluiten*), ik heb -schorst; *de Alpen zijn met sneeuw en ijs - -schorst*; *het pantser -schorst zijn leden*; fig. *de helden zijn m. moed -schorst.*
Om'schrift (*randschrift*), o. -schriften; *een penning met een Latijnsche spreuk als -*, d.i. inschrift om den rand heen.
Omschrij'ven (*nauwkeurig beschrijven*), ik -schreef, heb -schreven; *kunt gij den aanrander niet -? een landschap -*; *bij verkoopingen gaat de notaris alles breedvoerig -*; *tal van vreemde woorden vallen moeilijk te -*; **-schrijving,** v. -en.
Omsin'gelen (*aan alle kanten omsluiten*), ik heb -singeld; *een stad, een vesting -, van alle kanten met een leger -*, insluiten, dicht omringen, belegeren, **-ing,** v. -en.
Om'slaan (*omver rukken, doen vallen*), ik sloeg -, heb - geslagen; *de storm zal dien muur nog -, het schip zal -*; *een kleedingstak -*, haastig en achteloos omdoen; *de kraag van een mantel -*, omlaag slaan; *het blad van een boek -*, omkeeren; zegsw. *Het blaadje is -geslagen*, de zaak is geheel veranderd; *de kosten zullen we onder alle deelnemers -*, naar een bepaalden maatstaf verdeelen; *een hoek, een bocht -*, een draai maken, omgaan.
Omslach'tig (*met veel omhaal en drukte*), bn.; *Cats is een -, maar niettemin aangenaam verteller*; -er, -st; **-heid** (*breedvoerigheid*), v. gmv.
Om'slag (*omhaal, drukte*), m. gmv.; *gij moet voor mij geen - maken*; *hij doet alles met weinig -, zonder -.*
Om'slag (*belasting*), m. -slagen; *de hoofdelijke -*, gemeentelijke belasting voor elk hoofd van een gezin naar de mate van zijn bezit.
Om'slag (*omkleedsel*), m. en o. gmv.; *een linnen -*; *natte -en om terug te drijven.* (C.O.)
Omslin'geren (*slingerend omgeven*), het heeft -slingerd; *de slangen, die Laocoön -*; *de lianen - den boom, een door wijnrank -slingerde woning*; *twee spierwitte kolommen, sierlijk met groen -slingerd.*
Omslui'eren (*met een sluier omgeven*), ik heb -sluierd; *het hoofd met rouwfloers -*; *de bruid was met prachtig zijden gaas -sluierd*; **-ing,** v. -en.
Omslui'ten (*dicht omringen, aan alle kanten insluiten*), ik -sloot, heb -sloten; *een dichte drom nieuwsgierigen -sloot den stoet, zij waren -sloten door den vijand*; bij uitbr.: *de duisternis -sloot hen, houdt hen allen -sloten*; *een boomgaard, door een hoogen muur omsloten*; *het harnas -sloot zijn leden*; **-ing** (*omheining*), v. -en.
Omspan'nen (*omvatten*), ik heb -; *kunt gij dien knuppel -?* met de vingers omsluiten; *een dungeregen middeltje, dat men zou kunnen*

–; *een terrein met touwwerk laten –, een enge pantalon – spande zijn beenen*; **-spanning,** v. -en.

Om'spanseeren (*deftig en met afgemeten gang ergens omheen wandelen*), ik heb -gespanseerd; *een singeltje –; zie, hoe die haan over het erf -spanseert!* vero.

Om'spant (*de vorm van een schip, door het geraamte aangegeven*), v. gmv.

Om'staan (*omwenden*), ik stond –, heb -gestaan; zegsw. *iem. – leeren*, een onwilige drillen, leeren wenden en keeren.

Om'staand, om'mestaand (*omringend*), bn.: *de -e huizen, de -e kinderen.*

Om'stand (*drukte, omhaal*), m. gmv.; *maak toch zoo'n – niet, met – spreken.* vero.

Om'stander (*iem., uit de ergens omheenstaande menigte, toeschouwer*), m. -standers.

Omstan'dig (*breedvoerig en daardoor volledig en nauwkeurig*), bn. en bw.; *een – schrijven, een – verslag, een – verhaal, een – brief*, enz.; *iets – mededeelen*; -er, -st.

Omstan'digheid (*iets, dat een handeling, voorval, toestand vergezelt*), v. -heden; *een onverwachte –; alles hangt hier af van de -heden*, d. i. v. den nog onzekeren loop der gebeurtenissen; *verzachtende -heden*, rechtst. bijzonderheden; *verzwarende -heden*, n.l. alles, wat den aard der misdaad verergert; *'t is me daar een nare –*, staat van zaken.

Om'stouwen (*verpakken*), ik heb -gestouwd; *ge dient die lading – te stouwen*, d. i. anders samen te pakken, opdat de goederen stevig ineensluiten **-ing,** v. -en; zie Stouwen.

Omstra'len (*straalsgewijze omringen*), ik heb -straald; *de glans van het goud – straalde hem*; *de roem -straalt zijn schedel*; *met den luister der overwinning -straald*; *zijn leven was -straald met aanzien, rijkdom en geluk.*

Om'streek (*de omliggende landstreek*), v. -streken; *de -streken van Maastricht zijn fraai*; *heel de – was op de been*, d. i. al de bewoners dier streek.

Omstreeks' (*ongeveer, omtrent*), bw.: *hij verdient jaarlijks – duizend gulden*; *hij zal nu – te Amsterdam zijn*; vz.: *het was – Paschen.*

Om'stulpen, -stelpen (*onderstboven keeren, zoodat de opening naar beneden is gericht*), ik stulpte –, heb -gestulpt; *een mand –*, omkeeren.

Om'stuwen (*wenden, zware voorwerpen omkeeren*), ik heb -gestuwd; *help die balen eens –.*

Omstu'wen (dicht. *i. e. drom omgeven*), ik heb -stuwd; *een stoet edellieden -stuwde den koning*, in een dichten drom omgeven; *duizenden nimfen -stuwden de godin*; *hij -stuwde steeds zijn troon met tal van hovelingen*, deed omringen met.

Om'tocht (*plechtige omgang, processie*), m. -tochten. w. g.

Omto'gen (*omhuld, omkleed*), vd. van 't vero. *omtiegen*, d. i. omtrekken; *de bergen, met nevelen –, de duisternis had berg en woud –*; *met damp –*; fig. *met ernst –.*

Om'trede, om'tree (*loopplank over een sloot, buiten het hek*), v. -treden, -treeën. gew.

Om'trek (*buitenlijn, grenslijn, grens*), m. -ken; *eerst moet ge den – teekenen*; *zij had den – harer teekening in een oogenblik klaar*; meetk. *de – van een cirkel, v. e. driehoek, veelhoek*, enz.; *in den – van het dorp, in den – der kermis, niemand hier in den – kent hem* d. i. naaste omgeving.

Omtrent' (eig. *in het rond, rondom*), bw. en vz.; *geen sterveling –*, d. i. in de nabijheid; *dat kost mij – een gulden*, ongeveer, ten naasten bij, *er zijn veel geruchten – hem in omloop*, d. i. betreffende.

Omtui'len (dicht. *met een tuil of krans omgeven, opsieren, versieren*), ik heb -tuild; *laat ik u de slapen met rozen –*; *de natuur is als -tuild met bloem en lentespruit*; *de eerekroon -tuilt het heldengraf.* (Tollens).

Omtui'nen (*omsluiten door een tuin* d. i. *door vlechtwerk*), ik heb -tuind; **-ing** (*omheining*), v. -en.

Om'vaart (*het omvaren*), v. gmv.; *de – om de wereld, de – om het voorgebergte, een – op een meer*; *na een – van eenige uren*, het varen langs een omweg.

Omva'demen (*in een vadem omsluiten, omvatten*), ik heb -vademd; *ik zet het u dien boom te –*, d. i. met uitgestrekte armen te omvatten; **-ing,** v. -en; ook: *Omva'men.*

Omva'men (*omvademen*), ik heb -vademd.

Om'vang (*omtrek, grootte*), m. gmv.; *de – van eenig lichaam, iets van veel –*, dikte; fig. *de – der wetenschap, de – van een ramp.*

Omvan'gen (*omvatten*), ik heb -vangen; *met de armen –*; fig. *met zijn blik –, de nevel had het reisgezelschap –*; *de stad is met een muur –*, omringd.

Omvang'rijk (*van grooten omvang of uitgebreidheid*), bn.; *een – boekwerk, een -e stem.*

Omvat'tend (*uitgestrekt, ruim*), bn.; *een -e werkkring, een – plan.*

Omver' (*onderstboven*), bw.; *iemand – loopen, iets – gooien, iets – halen, – rukken, – smijten, iemand – steken*; *iets – werpen*, n.l. om er overheen te kunnen: vormt scheidbare samenstellingen.

Omvlag'gen (dicht. *met vlaggen omgeven*), ik heb -vlagd; *een schip –.*

Omvleu'gelen (*als met vleugels bedekken*, mil. *omtrekken*), ik heb -vleugeld: *de vijand wilde ons –*; **-ing,** v. -en.

Omvloei'en (*vloeiend omgeven*), het heeft -vloeid; fig. *het licht kan iemand –*; **-ing,** v. -en.

Om'vraag, om'vrage (*rondvraag*), v.; *er werd een – over het voorstel gehouden*; *een voorstel in – brengen*, een vraag er over doen aan den een na den ander; *zonder hoofdelijke – werd het voorstel aangenomen*, d. i. bij acclamatie.

Omwa'demen (dicht. *rondom met een vochtigen damp omgeven*), het heeft -wademd; *de wind -wademt de wouden met zijn geuren.*

Omwal'len (*met een wal omringen*), ik heb -wald; *aan den zeekant werd de stad niet -wald*; **-ling,** v. -en.

Om'wandeling (*het rondom iets wandelen*), v. -wandelingen; *na de – der singels gaat hij naar de sociëteit*; *de – van Christus hier op aarde*, het leven, de levensreis.

Omwa'ren (dicht. *warend omgeven*), het heeft -waard; *hij dacht zich daar van geesten, spoken en schimmen -waard*; *allerlei roofdieren – dat bosch*, dolen in.

Om'weg (*weg, die om* d. i. *langer is*), m. -wegen; *een – nemen, maken*; fig. *uw woorden gaan langs een –*; *iets zonder -wegen vragen*, d. i. recht op het doel af, openhartig.

Omwe'melen (dicht. *wemelend omgeven*), het heeft -wemeld; *een massa mieren – wemelden den slapenden reiziger.*

Om'wenden (*omkeeren, omkantelen, omdraaien*), ik heb -gewend; *het hoofd -, den kop -, het roer -; zich -*, d. i. het hoofd, het lichaam achterwaarts wenden, **-ing,** v. -en.

Om'wentelen (*het onderstboven keeren*), ik heb -gewenteld; *een bruisende stroom wentelde het molenrad om*, deed wentelen of draaien; *zich -*, zich om zijn as draaien: *de aarde wentelt zich om haar as.*

Om'wenteling (*staatkundige omkeering*), v. -en; *de groote - in Frankrijk, een bloedige -*; zie Revolutie.

Om'wenteling (*ronddraaiende keering of keer*), v. -wentelingen; *een bol ontstaat door de - van een halven cirkel om zijn middellijn; de -wentelingen van een groot machinerad; de - der aarde om haar as*; fig. *dat was een geheele - in zijn lot*, ommekeer.

Om'wentelingsas (*werkelijke of denkbeeldige spil, waarom eenig lichaam ronddraait*), v. -assen; *de - der maan, der aarde, der zon*; **-snelheid,** v. -heden.

Om'wentelingsgeest (*geest van oproer of revolutie*), m. gmv.; **-gezind** (*tot revolutie geneigd, revolutionnair*), bn.; **-koorts** (*revolutie-woede als volksziekte*), v. gmv.

Om'wentelingslichaam (meetk. *lichaam, dat ontstaat door draaiing van eenig plat vlak om een rechte lijn*), o. -lichamen; *een bol ontstaat door een halven cirkel om zijn middellijn te laten draaien.*

Om'wentelingslied (*lied, dat populair is in de dagen van revolutie, b.v. de Marseillaise in 1792*), o. -liederen.

Om'wentelingstijd (sterrenk. *tijd, welken een hemellichaam noodig heeft om zich om zijn as te wentelen*), m. -tijden; *de - der aarde is een etmaal.*

Om'wentelingsvlak (meetk. *gebogen vlak, dat ontstaat, door draaiing van een vlak om een lijn als as*), o. -vlakken.

Om'werken (*anders bewerken, vervormen*), ik heb -gewerkt; *een gedicht -, een opstel -, een boek -; een akker -*, dooreenwerken; *die grond is niet genoeg -gewerkt; den mest, het graan -*; **-ing,** v. -en: *de -ing van een gedicht, van een roman, enz.*

Om'werpen (*omgooien, omsmijten*), ik wierp -, heb -geworpen; fig. vernielen, verwoesten; **-ing** (*het omwerpen*) v. gmv.

Om'wibbelen (*wibbelend omvallen of doen omvallen*), het is -gewibbeld; *dat tafeltje zal nog eens -; het bloemstandertje hebt gij -gewibbeld.*

Omwik'kelen (*rondom inwikkelen*), ik heb -wikkeld; *een kindje met een deken -, een boom met stroo -, een zwerenden vinger -, zich -; hij -wikkelde zich met een mantel*; fig. *een duistere samenzwering -wikkelde den vorst*; **-ing** (*voorwerp om iets te omwikkelen*), v. -en.

Om'willen (*aan het lijf willen*), ik heb -gewild; *dat boordje wil ik niet -, de jongen wil die das niet -, wil je dien ouden riem niet meer -?*

Omwin'den (*met iets slingerend omgeven*), ik heb -wonden; *een pak met een eind touw -, een kindje met een zwachtel -*; **-ing** (*omwindsel*), v. -en; **-sel** (*omhulsel*), o. -s.

Om'wisselen (*verwisselen, ruilen*), ik heb -gewisseld; *ik zou de schoenen eens -, eenig bankpapier -, van plaats -*; **-ing,** v. -en.

Om'wonend (*omgevend, omringend*), bn.; *de -wonende volken, de -wonende boeren*, in de rondte wonend.

Om'woners (*personen, die om ons heen wonen*), m. mv.; *de - van Nederland zijn Duitschers en Belgen; de - van het meer van Constanz.*

Om'woners (aardr. *omwonenden*), m. mv.; *onze - verschillen 12 uur met ons in tijd*, d.i. menschen, wonende met ons op dezelfde parallel, maar 180° in lengte verschillend.

Om'wrikken (*omverrukken*), ik heb -gewrikt.

Om'zadelen (*van zadel wisselen*), ik heb -gezadeld; *laat den knecht mijn paard even -.*

Om'zaten (*omgezetenen, omwonenden*), m. en v. mv.; verg.: *Landzaten, Onder- en Nazaten.*

Om'zeg (*bekendmaking van geboorte of overlijden*), m. gmv.; *vier bidders hebben den - gehad.*

Om'zendbrief (*bisschoppelijk mandement*), m. -brieven. Vl.

Om'zet (*handel, koop en verkoop*), m. gmv.

Om'zetsel (*boord of belegsel van verschillende stof of kleur*), o. -zetsels, -zetselen.

Om'zetten (*doen verwisselen van plaats*), ik zette -, heb -gezet; *zet die kibbelende kinderen -; woorden -*, anders schikken; *zinnen -*, in anderen vorm b.v. den lijdenden brengen; *die koopman zet veel -*, verhandelen; *geld -*, in andere munt omwisselen; *door gisting wordt suiker in alcohol -gezet*, ontleden, ontbinden; *den grond -*, omspitten; *het koren, de aardappelen -*, omwerken om bederf of broeiing te voorkomen; **-zetting,** v. -en: *de - van een volzin.*

Omzet'ten (*omringen, omstuiten*), ik zette -, heb -gezet; *een stad -*, omsingelen; *zij wisten het kasteel nauw -zet te houden*, ingesloten; *een heuvel - met eiken; de zakdoek was -zet met een fijn kantje*, omboord; *een horloge met paarlen -*, rondom bezetten; **-zetting,** v. -en.

Omzich'tig (*bedachtzaam, behoedzaam*), bn. en bw.; *een - bergbestijger; hij ging - te werk*, voorzichtig; -er, -st; **-heid** (*beleid*), v. gmv.

Om'zien, o. gmv.; zie **Ommezien.**

Omzoo'men (*met een zoom omgeven*), ik heb -zoomd; *een tijgervel, met rood -zoomd* (C.O.), met een rand of boord van een roode stof of kleur omzet; **-zooming,** v. -en.

Om'zwaai (*omdraai, omkeer*), m. -zwaaien; ook: *Om'mezwaai.*

Omzwach'telen (*met een zwachtel omwinden*), ik heb -zwachteld; *een kind - met fijn linnen doeken; met een -zwachtelden arm loopen*; **-ing,** v. -en.

Om'zwalken (*op zee her- en derwaarts trekken*), ik heb -gezwalkt; *de man had heel zijn leven op zee -gezwalkt*, rondgedoold; fig. omdolen, rondzwerven; **-ing,** v. -en.

Om'zwalpen (*op zwellende golven heen en weder bewegen*), ik heb -gezwalpt; *de visscher zwalpt langs bank en platen om.*

Omzwal'pen (dicht. *zwalpend omgeven*), het heeft -zwalpt; *de baren -zwalpen het schip; de oceanen -zwalpen de aarde.*

Om'zwerven (*omdolen, hier en ginds rondzwerven*), ik zwierf -, heb -gezworven; *na lang te hebben -gezworven, is hij op ons dorp komen wonen; de verdoolde reizigers hadden in die bosschen lang -gezworven*; **-zwerving** (*het omzwerven*) v. -en.

Omzwe'ven (dicht. *zwevend omgeven*), ik heb

-zweefd; *zie dien adelaar zijn nest -! Duifjes, die mij plag te -, als ik in mijn bloemhof zat.* (Staring); *Gods geest -zweve u! een eeuwige lente -zweeft u daar.*

Om'zwiepen (*topzwaar omvallen*), het is -gezwiept; *die lange schrale populier is door den storm -gezwiept.*

Om'zwikken (*door zwikken omslaan*), het is - gezwikt; *mijn voet is -gezwikt.*

Omzwir'relen (*aanhoudend en met snelheid zwieren langs*), zij hebben -zwirreld; *de zwaluwen - mijn tuinhuisje*; zie *Zwirrelen.*

-on (voorvoegsel = *niet*), b.v. *ondank, oneer, ongeloof, onheil, onzin*, enz.; ook: ontaard, slecht, b.v. *ondier, onding, onkruid, onmensch, onweder*; hecht zich ook aan bn. en deelw. in de bet. van *niet*: *onrijp, onsterk, onwetend, onbeholpen, ongeveinsd*, echter niet aan w.w.

Onaan'genaam (*niet pleizierig, onbehaaglijk, lastig, vervelend*), bn. en bw.; *een - mensch in den Haarlemmerhout.* (C.O.); -er, -st; **-heid** (*kwelling, verdrietelijkheid*), v. -heden.

Onaan'gesproken, bn.; *iets niet - laten*, b.v. een kapitaal, een maal, de flesch; zie Aanspreken.

Onaantast'baar (*niet te betwisten, te bestrijden, of aan te vallen*), bn.; *een -bare jaarwedde, een -bare stelling, een -bare wetsbepaling*; **-heid,** v. gmv.

Onaanzien'lijk (*niet in aanzien zijnde*), bn. en bw.; *een -e familie*, tot de lagere standen behoorende; *een -e straat, buurt, wijk*; *niet -*, d.i. vrij aanzienlijk, niet gering: *een niet - vermogen*; *hij heeft zijn zaken niet - uitgebreid*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Onaar'dig (*onbeleefd, onaangenaam*), bn.: *wat ben je weer - geweest!* veelal met een ontkenning: *zij is niet -*, d.i. nog al aardig of lief in den omgang; *uw buren zijn geen -e menschen, hij zag een niet -e meid aankomen* (C.O.); ook bijw.: *hij woont er niet -*; -er, -st.

Onacht'zaam (*zonder zorg of oplettendheid*), bn. en bw.; *een -e kleeding, een -e houding, een - gedrag jegens iemand, hij antwoordde zeer -*; -zamer, -st; **-heid** (*onoplettendheid, onachtzame handeling*), v. -heden.

Onaf'gebroken (*aaneengeschakeld, aanhoudend*), bn. en bw.; *de - keten der geschiedenis*; *het was een - worsteling tegen allerlei gevaren*; *men roerde - de trom.*

Onafhan'kelijk (*vrij, onbeperkt, zelfstandig*), *de -e rechterlijke macht, een - leven, een - volk, land, gewest*; *een -bestaan*; *zij hebben het land - gemaakt*; *hij heeft in deze zaak geheel - gehandeld*; **-heid** (*vrijheid, zelfstandigheid*), v. gmv.

Onafscheid'baar (*niet te scheiden*), bn.; *welvaart is een -bare gezellin van den vrede*; *zich - aan iets of iemand hechten*; **-heid,** v.

Onafschei'delijk (*innig verbonden*), bn. en bw.; *-e vrienden, -e vriendschap*; **-heid,** v.

Onafwijs'baar (*niet van de hand te wijzen*), bn.; *een - verzoek, een -bare eisch.*

Onafzet'baar, bn.; *een rechter behoort - te zijn*, niet uit zijn ambt kunnende gezet worden; **-heid,** v. gmv.

O'nager (Bijbel. *wilde woudezel in Tartarije*), m. -s, -en; *zet uw tanden in het oor der -en.* (C. O.)

Onbaatzuch'tig (*belangeloos*), bn. en bw.; *een -e vriendschap, dat is - gehandeld*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Onban'dig (*wild, woest, aan geen breidel gehoorzamende*), bn. en bw.; *een roofdier is -, een paard, een os kan - zijn*; fig. *de -ste hartstochten, -e begeerten*; **-heid,** v. gmv.

Onbarmhar'tig (*niet barmhartig, ongevoelig, wreed*), bn. en bw.; *- zijn, een - oordeel*; spreekt. *een - pak slaag*, ongenadig; *- te werk gaan*; spreekt. *hij radbraakt het Fr. -*, verschrikkelijk; -er, -st; **-heid,** v. -heden.

Onbedacht' (*onbezonnen, onnadenkend*), bn. en bw.; *een - woord, een - oogenblik, een - afgelegde eed*; -er, -st; **-elijk** (*onbedachtzaam*), bw.: b.v. *iets -elijk zeggen*; **-heid,** v. - -heden; **-zaam** (*onvoorzichtig*), bn. en bw., -zamer, -st; **-zaamheid** (*onnadenkendheid*), v. -heden.

Onbedeesd' (*onbeschroomd*), bn. en bw.; **-heid,** v. gmv.

On'bedingd, bn.; *in een -e lofspraak vervallen* (Potg.), d. i. onvoorwaardelijk. germ.

Onbedui'dend (*nietig, beuzelachtig*), bn. en bw.; *een - woord, een - opstel, niet -*, vrij belangrijk; -er, -st; **-heid,** v. -heden.

On'begonnen (*zonder begin*; *onuitvoerbaar*), bn.; *o - God!* eeuwig; *dat is een - werk.*

On'begrepen (*niet in aard of wezen gekend*), bn.; *deze schilder is een - talent; een - daad, een - genie.*

Onbegrij'pelijk (*buitengewoon*), bn. en bw.; *een -e romance*, vreemd; *- veel menschen* (C.O.), -er, -st; **-heid,** v. -heden.

On'beheerd (*buiten beheer of toezicht*), bn.; *zij was een -e wees, de kruiwagen stond - aan den weg, een -e nalatenschap*, d. i. waarvoor zich niemand opdoet of die verworpen is; *-e goederen, -e zeevonden.*

Onbehol'pen (*onhandig, stumperig*), bn. en bw.; *die man is in gezelschap - en linksch*; *- manieren*; *zich - uitdrukken*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

On'behouwen (fig. *lomp, ongemanierd*), bn.: *wat - een lomperd! een - kerel*; zegsw. *een - stuk vleesch*, een lomperd; bw: *iets - verk'aren, iets - zeggen*; -er, -st; **-heid** (*linkschheid*), v. gmv.

On'bekeerd (R.-K. *die den weg der zonde niet verlaat*), bn.; *hij stierf -*, niet bekeerd, *hij was een -e zondaar*, onverbeterlijk.

Onbekend' (*niet bekend, vreemd*), bn.; *hij is mij -*; alg. *de -e grootheid*, te zoeken; zegsw. *- maakt onbemind*, wien men niet kent, heeft men niet lief; -er, -st; **-heid,** v. -heden.

On'bekommerd (*onbezorgd, niet gedrukt*), bn.; *een - leven leiden, hij is - over zijn toekomst, hij leeft in -e omstandigheden, hij toonde een - gelaat, hij sprak op -en toon*, opgeruimd; -er, -st; **-heid** (*kalmte, bedaardheid*), v. gmv.

On'bekookt (*niet gaar*), bn.; fig. *een - antwoord, voorstel*, d. i. niet rijpelijk overwogen, ondoordacht; evenzoo: *-e meeningen*, oppervlakkig, *-e plannen*, niet grondig overdacht, onberaden, onbezonnen; -er, -st; **-heid** (*domheid*), v. -heden.

On'bekrompen (*overvloedig, ruim*), bn. en bw.; *het beste doek werd gespreid op - disch*, (Staring), *een - denkwijze*, niet kleingeestig; *- vrijheid, uit een - beurs, - geven, weldoen*; -er, -st; **-heid** (*mildheid*), v. gmv.

On'bekwaam (*niet bekwaam, onbedreven, niet geschikt*), bn.; *een - onderwijzer, hij is - in zijn vak*; -amer, -st; **-heid,** v. -heden.

Onbeleefd' (*lomp, onvriendelijk*), bn. en bw.;

een - antwoord; *- antwoorden*; -er, -st; **-heid,** v. -heden (*lompe handelingen*).

On'belegen (*al te versch*), bn.; *dat brood is te -*, te nieuwbakken; *dat bier is -*.

On'belemmerd (*ongehinderd, vrij*), bn.; *een - uitzicht hebben*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

On'belompen (*ongeschikt, wat niet voegt of past, onfatsoenlijk*), bn. en bw. vero.

On'bemerkt (*niet gezien of bespeurd*), bn. en bw.; *hij heeft u - weten te volgen, - ergens komen, binnentreden*, enz.; *een -e aftocht, een - verdwijnen*, onopgemerkt; *hij haalde - een pistool te voorschijn*, ongemerkt.

On'bemiddeld (*niet gegoed, zonder geld of goed*), bn.; *zijn ouders waren -*; *hij is niet -*, hij is vrij vermogend, heeft het noodige.

Onbemid'delde (*niet gegoede, niet rijke*), m. en v. -n.

On'benoemd (rekenk. *niet met een naam aangewezen*), bn.; *-e getallen*, zonder den naam der voorwerpen er bij; *de vermenigvuldiger is altijd -*.

On'benul (*lomperd, dommerik*), m. en v. -nullen. gmz.

Onbenul'lig (*dom, zonder begrip*), bn. en bw. gmz.; -er, -st; **-heid** (*botheid*), v. -heden.

On'bepaald (*niet begrensd, onbeperkt*), bn.: *de -e ruimte*; *voor -en tijd*, niet vastgesteld; spraakk. *de -e wijs* of infinitief; bw.: *hij drukte zich - uit*, onduidelijk; *zijn verlof is - verlengd*, voor een niet afgeperkten tijd; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

On'beperkt (*onbegrensd, onbepaald*), bn. en bw.; *een -e macht, het -st vertrouwen*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

On'beraden (*onbezonnen, onbedacht*), bn. en bw.; *als een - knaap, zich - aan zijn driften overgeven, een - huwelijk, in - drift, Duifhuis moge - zijn als een jongmensch.* (Koetsv.); *- handelen*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

On'berecht (R.-K. *niet bediend*), bn.; *de man stierf -*, niet voorzien van de laatste H. sacramenten; zie Oliesel.

On'bereden, bn.; *dat paard is nog -*, niet tot rijden gebezigd; *hij is een - ruiter*, onbedreven in het rijden; *een - cavalerist*, niet van een paard voorzien, zonder paard; *bij de infanterie zijn de gewone officieren -*, d. i. zonder dienstpaard.

On'beredeneerd (*onbedacht, onbezonnen*), bn. en bw.; *een -e drift, een -e goedheid, een -e weldadigheid, een - oordeel*; *hij handelt slechts zelden -*; -er, meest -; **-heid,** v. gmv.

On'bereisd (*geen ervaring van reizen hebbende*), bn.; *een - buitenman*; **-heid,** v. gmv.

On'berijmd (*rijmloos*), bn.: *de verjaardag van Staring is -*, d. i. het zijn blanke verzen; *-e psalmen*, zooals ze in den Bijbel worden gevonden.

On'beschaafd (fig. *ongepolijst, ruw van vorm*), bn.; *die verzen zijn nog -, een - volk, die -e taal, -e zeden, -e manieren*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

On'beschaamd (*geen schaamte hebbende*), bn. en bw.; *een - bedrieger, een - slag van een jongen, een - vleier, hij is - genoeg*; spreekw. *-e menschen hebben het derde deel der wereld in pacht, een -e blik*, vermetel; *-e laster, een -e logen*; *hij liegt -*; -er, -st; **-heid,** v. -heden (*schandelijke handelingen*).

On'bescheid (*driestheid, overmoed, vermetelheid*), o. vero. *Luidruchtig -*. (Staring).

Onbeschei'den (*onbeleefd, aarmatigend*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. -heden.

Onbeschoft' (eig. zonder vorm of fatsoen: *lomp, plomp van manieren, brutaal*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. -heden (*brutaalheden*).

Onbeschrij'felijk (*alle beschrijving te boven gaande*), bn. en bw.; *een -e geestdrift, een -e angst*; *hij had - veel gelezen.* (C.O.); -er, -st.

On'beschroomd (*niet verlegen, onbedeesd*), bn. en bw.; *een flinke, -e knaap, een -e gemeenzaamheid*; *iets - zeggen, schrijven*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

On'beschut (*niet gedekt, onbeschermd*), bn.; *dat boompje staat - voor den noordenwind, de woning lag - op de heide, hij stond - te midden van het vijandelijk vuur.*

On'beslagen (*zonder beslag, zonder ijzer*), bn.; *bij vele werkpaarden laat men de achterpooten -, een nog - paard, - ten ijs of op het ijs komen*, eig. van paarden; fig. iets ondernemen zonder behoorlijk voorbereid of toegerust te zijn; zie ook: IJs.

On'beslecht (*niet beslist, niet vereffend*), bn.; *een - geschil, het geding is nog -, de strijd bleef -, iets - laten*, het niet door een beslissing ten einde brengen.

Onbespro'ken (*onberispelijk, te goeder naam en faam*), bn. en bw.; *dit meisje is van een - familie, hij is - van gedrag, een - leven leiden, een - levenswandel, een - naam*; *zij had zich - gedragen*; **-heid,** v. gmv.

On'bestorven, bn.; *een - weduwe, weduwnaar*, d. i. gescheiden van de(n) echtgenoot, voorgoed of door uitlandigheid; *-vleesch*, d. i. versch, pas geslacht; *- metselwerk*, versch, nieuw, nog niet hard.

Onbesuisd' (*doldriftig, onstuimig, ruw, woest*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid** (*onbesuisde daad*), v. -heden.

Onbetaal'baar (eig. *niet betaald kunnende worden*), bn.; fig. *een -bare gelegenheid, een -bare dienst*, onschatbaar; *het was voor u een -bare dag*, kostelijk; -der, -st.

Onbeta'melijk (*ongepast, onvoegzaam*), bn. en bw.; *een - woord, -e spotternij*; *zich - uitdrukken*, niet naar behooren; -er, -st; **-heid,** v. -heden (*onfatsoenlijke daden*).

On'beteekenend (*onbeduidend*), bn.; *het was een - man, iemand met - voorkomen, een - gesprek, een - woord met iemand wisselen, een - voorval*, weinig belangstelling verdienend; -er, -st.

Onbetuigd', bn.; *zich niet - laten*, Bijbel. niet nalaten getuigenis te geven, d. i. van zijn aanwezen de zichtbare blijken geven, bijv. op een feestmaal door flink toe te tasten; zie Hand. 14 : 17; *hij liet zich bij die collecte niet -*, gaf ruim; *de man liet zich bij de flesch nooit -*.

On'bevangen (*zonder vooroordeel, met vrij gemoed*), bn. en bw.; *-oordeelen, onpartijdig*; **-bevan'genheid** (*rondheid, openhartigheid*), v.: *een verhaal, dat treft door zijn eenvoud en -heid*; *hij vertelde dat alles met groote -heid.*

On'bevaren (*niet bevaren wordende*), bn.; *een - rivierarm, de Maas bij Maastricht is een - stroom*; *een - matroos*, niet genoeg gevaren hebbende; spreekw. *Met - volk is het slecht zeilen*, onbedreven.

On'bevlekt (*niet besmet, zuiver, rein*), bn., fig. *schuldeloos, vlekkeloos, zonder erfsmet*; **-heid** (*reinheid*), v. gmv.

On'bevochten, bw.; *een dwaalleer - laten,*

onbetwist; *niet* -, d. i. niet bekoord door de zonde: *Niemand blijft* -, onbestreden.

Onbevoegd' (*niet bevoegd, het recht missende*), bn. en bw.; *hij is - tot het geven van onderwijs*; *zich - verklaren*, zeggen, dat men het recht mist, om uitspraak te doen: *de rechter verklaarde zich in deze zaak* -; **-heid,** v. gmv.

On'bevolen (dicht. *ongedwongen, vrijwillig*), bn.; *een - tucht regeert het gansch gezin.* (Tollens).

On'bevooroordeeld (*niet behept met vooroordeelen*), bn. en bw.; *kies hem als scheidsman, hij is* -; *- te werk gaan*, onpartijdig, eerlijk, volgens zijn beste weten; **-heid,** v.

On'bewaakt (*zonder bewaking of toezicht*), bn.; *de gevangene bleef -, een paar -e kinderen, iets - laten, - blijven*; fig. *in een - oogenblik*, in een oogenblik, dat men onbezonnen is, of niet voorzichtig te werk gaat.

Onbeweeg'lijk (*zich niet bewegende, roerloos, onverzetteltijk*), bn. en bw.; *een -e stand of houding, hij stond daar -, hij hield de oogen - op dat punt gevestigd*; *hij bleef een oogenblik - stilstaan*; *hij bleef - kalm en rustig*, onwrikbaar; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

On'bewimpeld (*onverbloemd, onverholen, openhartig*), bn. en bw.; *een - woord, een - gezegde, een -e verklaring, -e openhartigheid*; *iets - verklaren, mededeelen*, zonder er doekjes om te winden of iets te verbergen; *- voor iets uitkomen*; -er, -st; zie Wimpel.

On'bewrocht (*zonder versierselen of sieraden*), bn.; *Valentijns rusting was nog -.* (Bild.)

On'bewust (*onbekend, niet wetende*), bn.; *dat is mij -, hij is nog - van het gevaar*; **-bewust'heid,** v. gmv.

On'bezield (*levenloos, niet bezield*), bn.; *de -e dingen der natuur, een - stuk hout of steen*; *er was geen licht in dat -e oog*; fig. *wat -e taal!* koud; *hij sprak -e woorden.*

On'bezien (*niet behoorlijk bekeken*), bn.; *hij kocht die kast -.*

On'beziens (*zonder onderzocht te hebben*), bw.; *hij heeft dat huis - gehuurd*, zonder het gezien te hebben.

On'bezocht (*door niemand bezocht wordend, van landstreken, steden*, enz), bn.; *Drente bevat nog tal van -e oorden, -e wegen*, eenzaam; *gij moet die tentoonstelling niet - laten*, er zeker een bezoek aan brengen.

Onbezon'nen (*onberaden, lichtvaardig*), bn. en bw.; *een - spreker, hij is - genoeg om zoo iets te zeggen, dat is - ijver, wat een - nieuwsgierigheid! een - toegeven, men mag zoo - niet alles op het spel zetten*; -er, -st; **-heid** (*roekeloosheid, lichtzinnigheid*), v. -heden.

On'bezorgd (*zonder zorg, kommer*), bn. en bw.; *gelukkig hij, die - kan leven, maar te beklagen is hij, die zorgeloos is*; -er, -st; **-bezorgd'heid,** v. gmv.

On'bezwaard (*zonder druk of zorg, onbekommerd*), bn.; *een - geweten*; van zaken, vrij van lasten of hypotheken: *al die goederen zijn -.*

On'bezwalkt (*niet met damp beslagen*), bn.; *een -e spiegel*, helder; fig. *de -e deugd*, d. i. reine, zuivere; *'t - azuur, een -e hemel*, onbeneveld.

Onbezwe'ken (*volhardend, standvastig*), bn.; *zij streden met - moed*; *stand houden met - trouw*, d. i. onwrikbare trouw.

Onbil'lijk (*onredelijk, te veel eischend*), bn. en bw.; *hij is streng maar niet* -; *-e eischen, -e klachten*; *iem. - behandelen*; -er, -st; **-heid** (*onbillijke daad*), v. -heden.

Onboetvaar'dig (R.-K. *niet gezind tot boete en betering*), bn.; *hij stierf als een - zondaar*, verstokt; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

On'bruik (*het tegengestelde van gebruik*), o.; *een woord kan in - raken*, d. i. het wordt niet meer gebruikt; **-bruik'baar** (*niet te gebruiken*), bn.; **-bruik'baarheid,** v. gmv.

On'ce (*medicinaal gewicht*), v. -n; *een medicinaal pond had 12 oncen.*

Onchris'telijk (R.-K. *afwijkend van den geest der christelijke leer*), bn. en bw.; *de -e hoogmoed der groote dames.* (C.O.); *haat en wrok zijn* -; *hij spreekt, handelt* -; -er, -st.

On'daad (*wandaad, gruweldaad*), v. -daden.

On'dank (*vergelding van goed met kwaad*), m. gmv.; *iets met - beloonen, vergelden*; zegsw. *- is 's werelds loon*, het goede wordt in de wereld veelal met ondankbaarheid beloond of vergolden.

Ondank'baar (*niet erkentelijk*), bn. en bw.; -der, -st; **-heid,** v. -heden (*blijken v. ondank*).

On'danks (eig. *tegen den dank of de meening van*), vz.; *hij deed het - mijn verbod*, d. i. in weerwil van, in spijt van, trots.

On'deeg (te), bw. uitdr.; *dat kwam zeer te* -, d. i. te onpas, ongelegen. w. i. g.

Ondeel'baar (*niet in deelen te splitsen*), bn.: *een - stofje*; rek. *een - getal*, dat n.l. geen deelers heeft, b.v. 19, zie Priemgetal; *een - oogenblik*, uiterst klein; gesch. *de éene -e Republiek*, de eerste Fransche; bw.: *- klein*, uiterst klein; **-heid,** v. gmv.

On'der, vz.: *zij zitten - den boom*; *oplettend zijn - de les*, gedurende; zegsw. *zich - een banier scharen*; *een land of volk - zijn scepter brengen*, onderwerpen; *- de roos vertellen*, in 't geheim; *- vier oogen*, zonder getuigen; *- de regeering van Karel I*; *- de waarde verkoopen*; *- eede, - belofte*; bw.: *de baas is* -, beneden; *hij kwam juist van -, - in huis, - in het schip.*

On'deraan (*aan den onderkant*), bw.; *een stok met een punt -, hij zat geheel - de tafel*; *uw naam staat -.*

On'deraardsch (*onder de oppervlakte der aarde*), bn.; *een - gerommel, een - kanaal, een -e begraafplaats of catacombe.*

On'deradjudant (*adjudant-onderofficier*), m. -adjudanten.

On'deradmiraal (*vlagofficier, één rang onder den admiraal*), m. -s, -alen; gewoonlijk Vice-Admiraal.

On'deraf (*van de benedenzij af*), bw.; *tel die rekening eens op en begin* -; ook: *van onderen af*, van het eind af.

On'derafdeeling (*kleinere afdeeling*), v. -afdeelingen; *een - van een hoofdstuk.*

On'derarm (*benedenarm, voorarm*), m. -en.

On'derbaadje (*boezeroen van baai, wol of flanel, dat onder het bovenbaadje gedragen wordt*), o. -baadjes.

On'derbaas (*meesterknecht*), m. -bazen.

On'derbaas (van Fr. *base*, Lat. *basis*: *voetstuk van een pilaar*), v. -bazen.

On'derberm (*de berm aan de onderzijde van den dijk*), m. -bermen.

On'derbevelhebber (*bevelhebber een rang onder den opperbevelhebber*), m. -s; **-schap** (*rang of ambt van den onderbevelhebber*), o.

On'derbibliothecaris (*tweede bestuurder eener boekerij*), m. -carissen.
On'derblijfsel (*achterlijk wezen; mensch, dier of plant, die in groei achterlijk is*), o. -s.
On'derbootsman (scheepst. *tweede bootsman*), m. -lieden, -lui.
Onderbre'ken (*storen, doen ophouden*), ik -brak, heb -broken; *de vreugde -, den arbeid -, zijn werk -, iemands slaap -, iemands rede, taal of woorden -, het verkeer -, iemands pogingen -*; **-bre'king** (*verstoring*), v. -en.
On'derbroek (*broek, onder de pantalon te dragen*), v. -broeken.
On'derdaan (*een der bewoners van een land, met betrekking tot den vorst*), m. en v. -danen; *ik blijf uw getrouwe -*; scherts. *mijn -danen*, de beenen, en meer nog de voeten.
Onderda'nig (*ondergeschikt, onderworpen*), bn. en bw.; *- zijn aan zijn vorst, aan de wet; uw -e dienaar* (beleefdheidsformule); *iemand - groeten*, op nederige wijze, -er, -st; **-heid** (*gehoorzaamheid*), v. gmv.
On'derdeel (*laagste deel, gedeelte van een hoofddeel*), o. -deelen; *het - van iemands gelaat, een der -en van de natuurkunde.*
On'derdek (scheepst. *scheepsvloer beneden het bovendek*), o. -dekken.
Onderdeks' (eig. *onder het dek*), bw.; *de kapitein is -*, d.i. in de kajuit.
Onderdies' (*intusschen*), bw.; *Van der Hoogen fluisterde - onhoorbaar: „dat juffertje De Groot heeft toch een allercharmantst gezichtje."*
On'derdoen (*onder de voeten doen*), ik deed -, heb -gedaan; *iemand de schaatsen -*, onderbinden; fig. *voor iemand -*, zwichten, bukken, de mindere zijn.
Onderdoor' (*onder iets door*), bw.; *hij reed de poort -, de jongens kropen de heg -, - gaan - rijden, ergens - sluipen, - varen, - zeilen - zwemmen*: scheidbare samenst.
On'derdorpel (*drempel v. e. deur*), m. -s.
Onderdruk'ken (*omlaag drukken*), ik heb -drukt; fig. *een volk -, zijn toorn -, een denkbeeld moeten -, zijn verlangen niet kunnen -; Mevrouw Dorbeen kon een klein lachje van zenuwachtige voldoening niet -*, (C.O.), d.i. inhouden, bedwingen, smoren.
Onderdruk'ker (*dwingeland, tyran*), m. -s.
Onderdruk'king (*het onderdrukken*), v. -en; *- moeten lijden, de - der bevolking door de Inlandsche hoofden* (Mult.), *de - van een opstand, de - van onze hartstochten.*
Ondereen' (*door elkaar, dooreen*), bw.; *de knaap gooide alle boeken -, de kinderen liepen -*; scheidbare samenst.: *- gooien, - haspelen, - klutsen, - knoeien, - malen*, enz.
On'dereinde (*benedenzijde*), o. -einden; *het - van een paal, de kinderen zaten aan het - der tafel.*
On'deren, bw.; het bijw. - komt voor in verbinding met *naar, van*, b.v. *naar - gaan*, beneden; *van -*, b.v.: *uw japon is van - wat te lang*; zegsw. *Heila, van -*, d.i. waarschuwing voor hen, die beneden staan of gaan.
On'dergaan (*naar beneden gaan*), *de zon ging -, is -gegaan*, d.i. onder den gezichteinder voor het oog verdwenen; ook: *het vaartuig ging -, de dobber ging -*; fig. *de roem, de grootheid, het aanzien, de luister van den mensch gaat eenmaal -*, d.i. te niet.
Ondergaan' (*lijden, doorstaan, verduren*), ik -ging, heb -; *een mishandeling, een straf, een vernedering -; den dood -, een droevig lot -, een operatie -.*
On'dergang (*het on'dergaan*), m. gmv.; *de - der zon, der maan*; fig. *dat is zijn -*, verderf, val.
Ondergeschikt' (*afhankelijk*), bn.; *de leenheeren waren den koning -; een -e betrekking*, niet zelfstandig, lager in rang; *-e arbeid*, onder de bevelen van een ander verricht; *een -e rol spelen of vervullen*, een mindere of kleine rol; -er, -st; **-heid** (*onderdanigheid*), v. gmv.
On'dergeschoven (*heimelijk in de plaats gesteld*), bn.; *een - testament*, bedrieglijk, onecht; *een - leerstuk*, vervalscht; *een - kind*, dat voor een echt kind heimelijk in de plaats is gesteld, òf, bij gebreke van een kind, valschelijk als zoodanig is aangegeven.
On'dergestoken (*heimelijk, bedrieglijk*), bn.; *een - processtuk*, ondergeschoven.
Ondergetee'kende (*onderteekenaar*), m. en v. -n; scherts. *de spreker zelf.*
On'dergod (myth. *god van minderen rang*), m. -goden; *de goden en -goden van den Olympus.*
On'dergoed (*lijflinnen, onderkleeren*), o. -goederen; *schoon - aantrekken.*
Ondergra'ven (*ondermijnen*), ik -groef, heb -; *een muur, een wal, een fort -*; fig. *iemands gezag -.*
On'dergrond (*benedenlaag*), m. -gronden; *de - van een veenlaag*, d.i. de grond, die zich beneden die laag uitstrekt.
On'dergrondsch (*onder den grond zijnde*), bn.; *het -e water, een -e spoorweg.*
Onderhan'delaar (*persoon, die onderhandelt, middelaar*), m. -aren, -aars.
Onderhan'delen (*handelen over, bespreken*), ik heb -handeld; **-ing** (*bespreking om tot overeenkomst te komen*), v. -en.
Onderhands' (*met de hand naar beneden*), bw.; *- gooien, - werpen.*
Onderhandsch', bn.; *een -e koop of verkoop*, d.i. niet openbaar; *een -e aanbesteding, verpachting, verhuring*, enz.
On'derhave (*zeker onkruid; aardveil, hondsdraf*), v. gmv.; ook: *On'derhaaf.*
Onderha'vig (*behandeld wordende, besproken*), bn.; *in het - geval* (Potg.), *het - onderwerp.* (germ.)
On'derhebbend, bn.; *de -e manschappen*, d.i. die, waarover men het bevel heeft.
Onderhe'vig, bn.; *hij is zeer - aan koorts, aan kiespijn*, d.i. er mede behept; *de zeevaart is - aan ontelbare wisselvalligheden* (Stijl), blootgesteld aan; *dat is aan twijfel -, dat is aan bedenking -.*
Onderhoo'rig (*ondergeschikt*), bn.; **-heid,** v.
Onderhoo'rige (*ondergeschikte*), m. en v. -n; *het lot zijner -n verbeteren.*
Onderhoo'righeden (aardr. *streken, eilanden, behoorende tot eenig gebied*), v. mv.; *het gouvernement Celebes en -.*
On'derhopman (*officier, een rang lager dan de hopman of kapitein*), m. -hoplieden, -lui; spreekt.: -hopmans. vero.
On'derhoud (*verzorging, verpleging, voeding*), o. gmv., *in zijn - voorzien*, levensonderhoud; *het - van een gezin; gelden tot - van een leger; het - van een kerk, van een tuin.*
On'derhoud (*gesprek*), o.; *een belangrijk -, een - met iemand hebben, hij is zeer gezellig van -; aan een - een einde maken.*

Onderhou'den (*verzorgen*), ik -hield, heb -houden; **-hou'der** (*verzorger, instandhouder*), m. -s; **-hou'ding,** v. gmv.
Onderhou'dend (*aangenaam, gezellig*), bn.; *een - prater, een - boek*; *op -e wijze*; **-heid,** v. gmv.
On'derhout (*kreupelhout, ruigte*), o. gmv.
On'derhuid (*huid onder de opperhuid*), v.-en.
On'derhuidsch (*onder de huid geschiedende*), bn.; *-e inspuitingen.*
On'derhuis (*benedenhuis*), o. -huizen.
Onderhu'ren (*op slinksche wijze ook door meer geld te geven, iemand of iets, door een ander reeds gehuurd, huren*), ik heb -huurd; *hij heeft mij dien knecht, die dienstmeid, dat huis -huurd*; **-hu'ring,** v. -en.
On'derhuur (*huur, verkregen door bemiddeling van een eersten huurder, huur uit de tweede hand*), v. gmv.; *een bovenhuis in - aan een ander afstaan.*
Onderin' (*beneden in iets*), bw.; *het boek ligt in die kast, -; een bloempot met een gat -.*
Onderja'rig (*minderjarig, onmondig*), bn.; *het zijn nog -e kinderen.* vero.
On'derkaak (*het onderste, beweeglijke deel der kaak*), v. -kaken; zie Bovenkaak.
On'derkant (*benedenzijde*), m. -kanten; *de - van een tafelblad*; zie Bovenkant.
Onderkel'deren (*van een kelder voorzien*), ik heb -kelderd; *een kamer -, dat kasteel is geheel -kelderd*, overal zijn kelders onder.
Onderken'nen (*kennen uit of onder andere personen of zaken*), ik heb -kend; *inlanders van vreemdelingen -, het is moeielijk die tweelingbroeders te -, een vogel aan zijn veeren -*; **-ken'ning,** v. gmv.
On'derkerk (*onderaardsche kerk*), v. -kerken; zie Crypta, Krocht.
On'derkin (*vleezige voortzetting van onderen aan de kin, bij welgedane menschen*), v. -kinnen; *een dame met een belangrijke -, een dubbele -.*
On'derkomen (*huisvesting, woning, schuilplaats*), o. gmv.; *nergens een - vinden.*
On'derkoning (*stedehouder, landvoogd*), m. -koningen; *hij werd - van Napels, de - van Ierland, de - van Britsch-Indië*; **-koningschap,** o. gmv.
Onderkoo'pen (*op slinksche wijze door koop in 't bezit raken van iets, dat een ander wilde koopen*), ik -kocht, heb -kocht; *hij heeft mij dat huis - kocht*; **-koo'per,** m. -s; **-koo'ping,** v. -en.
Onderkrui'pen (*iem. uit zijn werk dringen: werken tegen lager loon dan iemand, die reeds in dienst is en dezen daardoor verdringen*), ik -kroop, heb -kropen; bij uitbr. iem. op listige wijze benadeelen, hem heimelijk een voordeel afwinnen: *die reiziger zoekt mijn klanten te -*, door b.v. lager prijzen te vragen dan de markt aangeeft; **-krui'per** (*voetlichter, misleider*; *bij werkstakingen iemand, meest uit den vreemde, die voor lager loon wil werken*), m. -s; **-kruiperij',** v. -en; **-krui'ping** (*daad van onderkruipen*), v. -en.
On'derlaag (*benedenlaag, steunlaag*), v. -lagen; *de -lagen van een bedstede*, de planken waarop het beddegoed rust; *een zandgrond met een - van klei*; *een moorddadig vuur uit de -*, benedenste geschutlaag van een oorlogsschip.
On'derlangs (*van onderen langs*), bw.; *zullen wij boven over den heuvel of - gaan? de rivier, die er - stroomde.*
On'derlast (*benedenlast*), m. gmv.; *de - van het schip bestond uit zand.*
On'derleen (*leen uit de tweede hand*), o. -leenen; meer: Achterleen.
On'derleenheer (gesch. *de leenheer van een onderleen*), m. -leenheeren; **-leenman** (*de houder van een onderleen*), m. -mannen.
Onderlegd', onderleid' (*met bekwaamheid toegerust*), bn.; *goed - zijn in de wiskunde.*
Onderleg'gen (*een voorwerp onder een ander leggen*), ik -legde of -leide, ik heb -legd of -leid; *een vat -*, het vast doen liggen door steunhouten; *letters, die te flauw uitdrukken -*, ter drukkerij, een strookje papier er onder leggen; fig. *hij is goed -legd in de oude talen*, onderwezen; **-legsel,** o. -s.
Onderleid', bn.; zie Onderlegd.
On'derliggend (*zwakker zijnde*), bn.; *de -e partij*, tegenstelling van de bovendrijvende.
On'derligger (*balk of blok, waar iets op rust*), m. -s.
On'derlijf (*onderbuik*), o. -lijven.
On'derlijk (scheepst. *touwen boordsel onder langs een zeil*), o. -lijken.
Onderlij'nen (*onderstrepen, onderhalen*), ik heb -lijnd; *al de vreemde woorden met rooden inkt -.*
On'derling (*wederkeerig, wederzijdsch*), bn.: *spaarkassen van -en bijstand, het - vertrouwen, tot - genoegen*; bw.: *de aanwezigen mompelden -*, met elkaar; *wij bevielen elkander -.*
On'derluitenant (O.-I. *titel voor onzen sergeant*), m. -s.
Ondermaansch' (*hier op aarde, aardsch*), bn.; *een - schepsel, deze -e wereld, de wisselvalligheid der -e zaken, der -e dingen.*
Ondermaan'sche (*de aarde, de aardsche dingen*), o. gmv.; *aan al het - komt een einde*; scherts. *in dit - kon geen bevalliger dames-coiffure bestaan.* (C. O.)
On'dermaat (*verlies aan volume bij inkrimping, indroging*, enz.), v gmv.; *het koren is op dien zolder aanmerkelijk ingedroogd, dus zal er wel - zijn.*
On'dermeester (*tegenstelling van meester of bovenmeester*, schoolwet van 1806), m. -s; *en de meester is zoo dik, en de -s zijn zoo lang.* (C.O.); zie Meesterschool.
Ondermij'nen (*ondergraven, verzwakken*), ik heb -mijnd; *muren, wallen, gebouwen, grondvesten -*; *dat zal uw gezondheid -*; *dat zal het gevoel van zedelijkheid -*; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Onderne'men (*uitvoeren, op zich nemen*), ik - nam, heb -nomen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Onderne'mend (*durvend, moedig*), bn.; *een - man, een -e firma.*
Onderne'ming (*bedrijfszaak, expeditiezaak*; *Ind. plantage*), v. -en.
On'derofficier (*militair, één rang beneden tweeden luitenant*), m. -s, -en; *een sergeant, een wachtmeester is -.*
On'derofficiersskleeding, v. gmv.; **-streep,** v. -strepen; **-tafel,** v. -s; **-uniform,** v. -en; **-weduwe,** v. -n.
Onderom' (*om den onderkant*), bw.; *naai die franje -, zet dat veterband -*; zie Bovenom.
Onderom' (*deel van een vrouwenjak*), v. en o. gmv.

Onderons'je (scherts. *huiselijk kringetje*), o. -onsjes; *een gezellig* -; fig. *Ook de leekedichtjes zijn -onsjes.* (Busken Huet), d.i. behooren tot de klas der huis- of kamerpoëzie.
On'deroverste (R.-K. *onderprior*; *plaatsvervanger van den Broeder-overste of van de Eerw. Moeder*), m. of v. -n.
On'derpacht, v.: *een tuin in - hebben*; zie Onderhuur.
Onderpach'ten, ik heb -pacht; *een andere boer heeft hem dat stuk grond -pacht*, onderhuurd, op slinksche wijze in pacht gekregen.
On'derpand (*waarborg, zekerheidsstelling, borgstelling*), o. -panden; *iem. geld leenen op* -; zie Hypotheek; *een huis als* -; fig. *hier is mijn hand als - van trouw; de haard... het - der huiselijkheid zelve.* (C.O.)
On'derpastoor (R.-K. *de eerste kapelaan eener parochie*), m. -pastoors. Vl.
On'derprior (R.-K. *in een klooster, wie onder den prior met leiding en toezicht belast is*), m. -priors; **-es',** v. -sen; **-schap,** o. gmv.
On'derra (zeew. *het benedenste rondhout*), v. -raas; *de - van den grooten mast wordt de groote ra, die van den fokkemast de fokkera genoemd.*
On'derregent (*tweede regent*, b.v. *van een godshuis*), m. -regenten; **-regentschap,** o. gmv.
On'derricht (*onderwijs: de kennis, welke men iem. meedeelt om hem voor eenig vak of bedrijf bekwaam te maken, ook verbonden met practische oefening*), o. gmv.; *iemand ontvangt - in het timmeren.*
Onderrich'ten (*leeren, oefenen*), ik heb -richt; **-rich'ter** (*leermeester*), m. -s; **-rich'ting** (*leering, voorlichting*), v. -en.
Onderrich'ting (R.-K. *verklaring van den catechismus in een stille Mis*), v. -en.
Onderschat'ten (*te laag waardeeren*), ik heb -schat; *lang heb ik zijn verdiensten -schat*; *iemands physieke krachten* -, geringschatten; **-ing,** v. gmv.
On'derscheid (*verschil*), o. gmv.; *- maken, - vaststellen*; *met* -, oordeel; *de jaren van* -, *geen - gebruiken*, verstand.
Onderschei'den (*verschillend, uiteenloopend*), bn. en bw.; *de - staten van Duitschland, de - gevoelens*; *de menschen spreken er - over.*
Onderschei'den (*uit elkaar houden*), ik -scheidde, heb -scheiden; *zich* -, uitmunten; **-schei'ding** (*achting*; *eereblijk*), v. -en.
Onderschep'pen (*stuiten, opvangen*), ik heb -schept; *brieven* -, ze opvangen, zoodat ze hun bestemming niet bereiken; **-ping,** v. -en.
Onderschik'kend (spraakk. *afhankelijk*), bn.: *het - verband*; bw.: *de nazin kan - aan den voorzin verbonden zijn.*
On'derschikking (spraakk. *betrekking van afhankelijke zinnen tot hun hoofdzinnen*), v. gmv.
Onderscho'ren (*met één of meer schoren ondersteunen*), ik heb -schoord; *een gewelf, een zoldering* -; bij uitbr. *met de schouders* -; fig. ondersteunen, staande houden; **-schoring** (*onderstutting*), v. -en.
On'derschout (*tweede schout*; O.-I. *onderinspecteur van politie*), m. -schouten.
Onderschra'gen (*ondersteunen*), ik heb -schraagd; *een gewelf, een zoldering met zuilen, pijlers, stutten* -; fig. *het bijgeloof wordt door onkunde -schraagd*; *dapperheid, door beleid -schraagd*, gesteund; **-er,** m. -s.
On'derschrift (*wat onder een afbeelding geschreven staat*), o. -schriften.
Onderschrij'ven (*onderteekenen*), ik -schreef, heb -schreven; fig. zijn goedkeuring schenken aan: *het oordeel van een deskundige* -; **-schrij'ving,** v. -en.
Ondershands' (*onder de hand, niet publiek, in stilte*), bw.; *iets -verkoopen.*
On'dersim (*het onderste gedeelte van het hengelsnoer*), v. -simmen.
Onderspan'nen (wisk. *verbinden*), zij heeft -spannen; *gelijke koorden - in denzelfden cirkel gelijke bogen.*
On'derspit (eig. *beneden-spit, laatste spit*), o.; zegsw. *het - delven*, fig. de nederlaag lijden, overwonnen worden, het slechtst van een zaak afkomen, aan het kortste einde trekken; *in het - geraken, zijn*, d.i. in verval komen of zijn (met zijn zaken).
On'derst (*laagst gelegen*), bn.; *de -e lagen, het -e gedeelte, de -e plank.*
Onderstaan' (*wagen, durven, ondernemen, beproeven*), ik -stond, heb -staan; *een waagstuk* -, *een tocht* -.
On'derstaand (*hieronder*), bn.; *-e figuur.*
On'derstand (*ondersteuning, hulp*), m.; *Gelder zond - in manschap, Holland zond - in geld*; *iemand - geven*, d. i. geldelijke steun; *domicilie van* -, plaats, waar de armlastige is geboren; **-sgeld,** o. -en.
Onderstbo've (*ondersteboven*), bw.; *alles ligt het* -, omver, overhoop.
On'derste (*benedenste gedeelte*), o. gmv.; *hij wil het - uit de kan hebben*, hij is te hebzuchtig.
On'dersteek (*bedekt nadeel, bedrog*), o. -steken; *iem. - doen*, afbreuk doen. vero.
On'derstel (*toestel, waarop iets rust*), o. -stellen; *het - van een rijtuig, wagen*, enz.
Onderstel'len (*als waar aannemen*), ik heb -steld; **-ling** (*gissing*), v. -en.
Ondersteu'nen (*onderschragen, schoren, onderstutten, helpen*), ik heb -steund; *iem. liefderijk* -, helpen met stoffelijke of zedelijke middelen; **-steu'ning** (*hulp, bijstand, geldelijke steun*), v. -en; **-steu'ningsfonds** (*-kas*), o. -en.
On'derstroom (*stroom onder de oppervlakte van zee of rivier*), m. -stroomen; *een koude* -.
Onderstre'pen (*onderlijnen*), ik -streepte, heb -streept; *een woord in een volzin* -; **-ing,** v. -en.
On'derstuk (*deel van een kachelbuis*; *benedendeel van een pakhuis*), o. -stukken.
On'derstut (*steunsel*), m. -stutten.
Onderstut'ten (*onderschoren, met stutten onderschragen*), ik heb -stut; *met pilaren, met zuilen* -; fig. *door de sympathie der rijksvorsten -stut*, gesteund, geschraagd.
On'derstuurman (*tweede stuurman*), m. -lieden, -lui.
Ondertee'kenaar (*hij, die onderteekent*), m. -aren, -aars; *de -s van een verzoekschrift, van een adres*, enz.
Ondertee'kenen (*aan de onderzijde voorzien van zijn handteekening*), ik heb -teekend; **-tee'kening** (*handteekening*), v. -en.
Ondertijds' (*nu en dan*), bw.; *hij komt mij - bezoeken*, w. i. g.
On'dertrouw (*verloving, wederzijdsche be-*

lofte), m. gmv.; *elkaar een ring ten - geven*; bij uitbr. aangifte ten huwelijk bij den ambtenaar van den burgerlijken stand; *een partij bij gelegenheid van den -, ten - gaan, in - opnemen.*

Ondertrouw'de (*bruid of bruidegom*), m. en v. -trouwden.

Ondertrou'wen (*in ondertrouw verbinden*), ik heb -trouwd; **-ing,** v. -en.

Ondertus'schen (*inmiddels, onderwijl*), bw.

Onderuit', bw.; mil. *kom er eens -*, ik daag je uit.

Ondervan'gen (*onderscheppen*), ik -ving, ik heb -vangen; *lichtstralen -, een slag -, een houw -*, opvangen, afslaan; *iemand -*, b.v. iemand, die valt, opvangen.

On'derverdeelen (*nader in deelen splitsen*), ik heb -verdeeld; *de vier groote afdeelingen der poëzie kan men nader -*; **-verdeeling,** v. -en: *allerlei -en maken.*

Ondervin'den (*leeren kennen, gewaar worden, ervaren*), ik -vond, heb -vonden: **-vin'ding** (*ervaring*), v. -en.

On'dervoorzitter (*vice-president*), m. -s; *bij ontstentenis van een voorzitter neemt de - diens plaats in*, tweede voorzitter.

Ondervra'gen (*in 't verhoor nemen*), ik -vraagde, of -vroeg, heb -vraagd; **-vraag'ster,** v. -s; **-vra'ger,** m. -s; **-vra'ging** (*verhoor*), v. -en.

Onderwa'ter, bw.; *de voetweg stond -, de duikboot beweegt zich -.*

Onderweg', bw.; *hij sprak - geen woord.*

On'derwereld (myth. *het doodenrijk, het rijk der schimmen, de elyzeesche velden*), v. gmv.

On'derwerp (*wat ten grondslag ligt aan een redeneering, aan een betoog, een redevoering, een verhandeling; de stof voor een opstel, een gedicht; de zaak, waarover het gesprek loopt*), o. -werpen; *het - van een gedicht, van iemands studie.*

On'derwerp (spraakk. *lid van den volzin: het uitgangspunt of de grondslag van een in woorden uitgedrukte gedachte*, zie Subject), o. -en; *een verzwegen -*, b.v. *Let op! een loos -: Het regent; een voorloopig -: Het is goed, dat gij gaat.*

Onderwer'pen (*onder gezag brengen*), ik -wierp, heb -worpen; *een volk -, een land -*; **-ing,** v. -en.

On'derwerpszin (spraakk. *zin, die den dienst van onderwerp verricht*), m. -zinnen.

On'derwicht (*verminderd gewicht door indroging*), o. gmv.; zie Ondermaat.

Onderwijl' (*inmiddels, in dien tijd*), bw.

On'derwijs (*onderricht in eenig vak van wetenschap of kunst*), o. gmv.; *iemand ontvangt - in de meetkunde; deugdelijk -, grondig -, hoofdelijk -, openbaar -; godsdienst -, teeken -, vak-.*

On'derwijsman (*persoon, die het onderwijs, zijn wetten en behoeften enz. kent*), m. -mannen.

Onderwij'zen (*ontwikkelen, vormen*), ik -wees, heb -wezen; **-wij'zer** (*leermeester*), m. -s; **-wijzeres',** v. -sen; **-wij'zing** (*leering*), v. -en.

Onderwij'zersgenootschap (*vereeniging van onderwijzers*), o.; *het Nederlandsch -*, 1844.

Onderwin'den (zich), (eig. zich onder iets wenden, het op zijn schouders nemen: *zich vermeten, het wagen*), ik -wond mij, heb mij -wonden.

Onderwor'peling (*onderhoorige, slaaf*), m. en v. -worpelingen; ook: **-e,** v. -n, w. i. g.

Onderwor'pen (*gelaten, lijdzaam, gedwee*), bn.; **-heid,** v. gmv.

On'dersaat (*onderdaan*), m. -zaten.

Onderzeesch' (*onder de oppervlakte der zee zich bevindende*), bn.; *een -e telegraafkabel.*

On'derzetten (*laten onderloopen*), ik heb -gezet; *niet alle landerijen worden -gezet*, d. i. onder water.

Onderzet'ting (*hypotheek*), v. -en. vero.

On'derziel (*onderlijfje, rood baaien kleedingstuk*), v. -zielen, vero.; *lof en laster raken niet aan Jan's -.* (Potg.)

On'derzijde (*onderkant*), v. -zijden; *de - van een marmeren plaat.*

On'derzoek (*nasporing*), o. gmv.; *den afloop van het - afwachten, alles blijft een onderwerp van nader -, vrijheid van - op wetenschappelijk gebied.*

Onderzoe'ken (*nauwkeurig nazien, navorschen*), ik -zocht, heb -zocht; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

On'deugd (*zedelijk slechte hoedanigheid, gemis aan deugd, verdorvenheid*), v. -en; *de weg der -*, slechtheid; *huichelarij is een leelijke -, de - zal daar triomfeeren*; ook: guitigheid, b.v. *de - zag hun uit de brutale kijkers.* (C.O.)

On'deugd (scherts. *een aardig kind, jongetje, meisje of jonge vrouw*), m. en v. -en; *pas op, -, ik zal je krijgen!*

Ondeu'gend (*kwaad van aard, niet deugend*, fig. *stout, vermetel*), bn.: *een - paard, een - kind, een -e blik*; bw.: *hij kijkt altijd zoo -*; **-heid,** v. -heden.

On'dicht (*proza*), o. gmv.; *dicht en -.*

On'dicht (*niet dicht*), bn.; *een -e emmer*, lek.

Ondich'terlijk (*alledaagsch*), bn.; *een -e opvatting*, zonder eenige dichterlijke vlucht; *een - vers; Maerlant*, 1233—'99(?), *de groote dichter uit -en tijd.* (Bild.), prozaïsch; -er, -st.

On'dienst (*slechte dienst*), m. -diensten; *iem. geen - doen; ik hoop u geen - te bewijzen*, d. i. een goeden dienst te bewijzen.

Ondien'stig (*nutteloos*), bn. en bw.; *iets niet - achten*, d. i. nuttig; -er, -st.

On'diep (*niet diep*), bn.; *een - water, een -e put*; -er, -st; **-te** (*ondiepe plek*), v. -n.

On'dier (*schadelijk dier, monster*, fig. *gedrocht*), o. -dieren; *de ever, dat -! het -* (*de slang*) *sperde zijn kaken open*; ook: *de hertog van Alva, dat -*, onmensch.

On'ding (*iets onbestaanbaars*), o. -dingen; *algemeene menschenvrede, een -! je hebt zeker weer een hoop -en gekocht*, prullen, nietswaardige voorwerpen.

On dit' (Fr. *men zegt*); als zn.: *een -*, praatje, los gerucht; lees: *on dié.*

Ondoordacht' (*onberaden, onvoorzichtig*), bn. en bw.; *een - antwoord, een - plan, - handelen.*

Ondoordring'baar (*niet te doordringen*), *een - woud; de duisternis was er - als die des grafs*, het oog kon ze niet doorboren; **-heid,** v.: nat. *de -heid der lichamen.*

Ondoorgron'delijk (*niet te doorgronden of te begrijpen*), bn.; *een - geheim, een -e valschheid, de wil des Heeren is -, Gods besluiten zijn -*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Ondraag'baar (*te zwaar om te dragen*), bn.; *een -bare last, een - gewicht.*

Ondraag'lijk (*niet te verdragen*), bn.: *een -e stank, een -e hitte, een -e dwinge-*

landij, een -e toestand, die jongen is -, een - nufje; bw.: *het was - warm*, in hooge mate; *hij heeft - lang gesproken*; -er, -st.
Ondubbelzin'nig (*vatbaar voor slechts éénen uitleg, klaar, blijkbaar, duidelijk*), bn.; *hij ontving -e bewijzen of blijken van gehechtheid, van achting, van genegenheid, van waardeering*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Ondui'delijk (*niet duidelijk*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. -heden.
Onduleeren (*in slingerlijn loopen*).
Onduli'ne (*kromme, engbochtige slingerlijn in de ornamentiek*), v. -s.
On'echt (*samenleving buiten huwelijk*), m. gmv.; *in - samenwonen*.
On'echt (*valsch, niet echt*), bn.; *een - kind*, niet wettig; rekenk. *een -e breuk*, b.v. $^{12}/_{5}$.
Onecht'heid, v. gmv.; *de echtheid of - van een geschrift, de - van een getuigschrift*.
Onee'nig (*in twist*), bn.; **-heid,** v. -heden.
Oneens' (*niet van hetzelfde gevoelen*), bn.; *deze broeders zijn het - op dit punt; hij is het met zich zelven -*, hij is besluiteloos.
On'eer (*schande, smaad*), v. gmv.; *iemand - aandoen, dat doet u geen - aan; tot - strekken, zijn familie - aandoen*.
Oneer'baar (*onzedelijk*), bn.; *een - liedje, -bare plaatwerken*; -der, -st; **-heid,** v. gmv.
Onein'dig (*zonder einde*), bn.: *een -e verscheidenheid, de -e ruimte*; wisk. *een -e reeks, een -e kettingbreuk; de -e goedheid Gods*, zeer groot; bw.: *- groot*, dat elk denkbaar getal te boven gaat; *dat alles zou mij - gelukkig maken*, in de hoogste mate; **-ein'digheid** (*de eeuwigheid, het heelal*), v. gmv.
Onein'dige (*wat zonder einde is*), o. gmv.; *het -*, de ruimte van het heelal, die men zich onbegrensd denkt; *de -*, m. nl. God.
Onereus' (*drukkend, lastig, bezwarend*), bn. onereuzer, onereust.
On'even (rekenk. *niet door 2 deelbaar*), bn.; *13 is een - getal; de - getallen*; **-e'venheid,** v. gmv.
Onfeil'baar (*niet onderhevig aan dwaling, zich niet kunnende vergissen*), bn.: *geen dokter is -; een -bare uitspraak der kerk; een - geneesmiddel*, nooit falend; *een - gevolg, een -bare proef*; bw.: *dat alles is - zeker*, stellig; **-heid,** v. gmv.
Onfeil'baarheid (R.-K. *de gave van in zaken, die geloofs- en zedenleer betreffen, gevrijwaard te zijn voor dwaling*), v. gmv.; *de - des pausen*.
On'fraai, bn.; *de kerk van dat dorpje is niet -*, nog al fraai.
On'frisch (*niet frisch*), bn.; *er - uitzien, zich - voelen*; -frisscher; **-heid,** v. gmv.
On'gaarne (*noode, met tegenzin*), bw.; *ik scheidde - van hem; de vader zag zoo iets niet -*, nog al gaarne.
Onga'lijk (*niet bij elkaar passend, ongerieflijk, lastig*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v w. i. g.
Ongansch' (zie *Gansch*: *ongezond, ziekelijk, onwel*), bn.; *ik ben zoo -*, gmz.; ook: *garstig, gortig, gallig*, bij vee.
On'gebaand (*niet effen, met hindernissen*), bn.; *het -e strand, langs -e wegen, een - pad*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
On'gebonden (*niet ingebonden*), bn.; *werken van Cats, nog -*; fig. *de - stijl*, niet aan maat of rijm gebonden; *een - levenswijze*, losbandig; *-scherts*, loszinnig; **-heid,** v. -heden.
On'gedaan (*onverricht*), bn.; *wat geschied is, kan men niet - maken*, alsof het niet gebeurd ware.
On'gedeerd (*zonder letsel*), bn.; *de hond bracht het kind - aan den kant; de kogels lieten het fort -*.
On'gedeesemd (*niet met zuurdeeg bereid*), bn.; Bijbel: gedurende de Paaschweek was bij de Joden het gebruik van - brood voorgeschreven; ook: *Ongezuurd*.
On'gedierte (*schadelijk, walgelijk gedierte*), o. gmv.; *slangen en dergelijk -*; inz. van zekere insecten: *in dat logement hadden wij last van -*.
On'gedoopt (*niet gewijd of ingezegend*), bn.; *-e klokken*. (Staring).
On'gedoopte (*persoon, die het H. Doopsel niet heeft ontvangen*), m. en v. -n; *een heiden, een jood of eene jodin is een -*; fig. *hij is een -*, een onnoozele hals, een sul.
On'geduld (*gejaagdheid, spanning*), o. gmv.; *de kinderen waren vol -, uit - tipperde de heer Bruis met zijn wandelstok, met - iem. wachten*; **-dul'dig,** bn.; **-dul'digheid,** v.
Ongedu'rig (*zenuwachtig, onrustig*), bn. en bw.; *die knaap is vandaag erg -*, vol hinderlijke onrust; *de hond, - met zijn pooten krabbende*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
On'gedwongen (*ongekunsteld, los, vrij*), bn.: *een - houding, - manieren, een - wellevendheid, op - toon*, natuurlijk; bw.: *hij sprak zeer -*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
On'geëvenaard (*zonder gelijke*), bn.; *een -e moed, een -e kleurenpracht, een -e luister*.
Ongegeneerd' (*ongemanierd*), bn.: *een -e houding*, kleinachting uitdrukkend voor al wat net en beschaafd is; *hij kreeg een - standje*, erg; bw.: *iemand - de waarheid zeggen*, ruw; lees: *ongezjeneerd'*.
On'gegrond (*niet steunende op hechten grondslag*), bn.; *een -e vrees*, niet gerechtvaardigd; *een - vermoeden, een -e aanmerking, die beschuldiging is -, die klachten zijn -*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
On'geheveld (*niet met heffe of gist toebereid*), bn.; Israël. *het feest der -e brooden, genaamd Pascha*. vero.; Luc. 22 : 1.
On'gehinderd (*ongedeerd*), bw.; *hij kon - verder gaan*.
On'gehoord (*zonderling, raar, vreemd*), bn.: *een -e zaak; zoo iets is -; een -e prijs*, buitengewoon; *de -ste plagerijen*, ergste; bw.: *dat boek is - langdradig*, in zeer hooge mate; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
On'gehoornd, -gehorend (*zonder horens*), bn.
On'gekrenkt (dicht. *gaaf, onbeschadigd*), bn.; *Hij (Marco) rijst met -e leden*. (Staring).
On'gekreukt (*zonder vouwen*), bn.; fig. *een -e trouw*, ongeschonden; *een - geweten*, rein.
On'gekunsteld (*eenvoudig, ongedwongen*), bn. en bw.; *hij zong een - lied, een -e oprechtheid, hij sprak -*; **-gekun'steldheid** (*natuurlijkheid*), v. gmv.
On'gel (*gesmolten vet, smeer, talk, reuzel*), v. gmv.; *de - dient tot het maken van kaarsen, zeep*, enz.; *vet als -*; **-achtig** (*hardachtig vettig*), bn.; **-fakkel,** v. -s; **-kaars** (*smeerkaars*), v. -en; **-toorts,** v. -en.
On'geleerd (*niet onderwezen, niet geoefend*), bn.; *het waren maar -e menschen, een - meisje; - in de kunst van spelen, zingen*.
On'gelegen, bn.; *de haven was -*, niet

gunstig gelegen; *gij komt* -, niet van pas; *hij kwam op - tijd*, ongeschikt; -er, -st.
Ongele'genheid (*ongunstige toestand*), v. -heden: *in - komen, in geldelijke - zijn, iem. in - brengen*, moeielijkheid.
On'gelescht (*niet gebluscht*), bn.; *hier verkoopt men -e kalk.* vero. en gew.
On'geletterd (*onbedreven in de kennis der letteren*) bn.; *Mohammed,.... wel -, maar in 't diepst zijns wezens dichter.* (Da Costa).
On'geletterde (*ongeletterd persoon*), m. en v. -n.
On'gelijk (*niet gelijk, verschillend*), bn. *een geraas niet - aan dat van een verren donder*; wisk.: *tegenover -e zijden staan -e hoeken*; rekenk.: *breuken met -e noemers*; *de weg was zeer -*, oneffen; *een - strijd*; *een - huwelijk*; bw.: *de pols sloeg zeer -*; *die toren is - hooger*; -er, -st; **-heid,** v. -heden.
On'gelijk, o. gmv.; *gij allen hebt -*, zijt niet in uw recht; *iemand - geven*; *iem. in het - stellen, procedeeren op kosten van -, een - wreken.*
Ongelijkbee'nig (wisk. *niet gelijkbeenig*), bn.; *een -e driehoek*, d. i. geen twee zijden gelijk hebbende; **-heid,** v. gmv.
Ongelijkma'tig (*niet gelijkmatig*), bn. en bw.; *een -e verdeeling*; -er, -st; **-heid,** v. -heden.
Ongelijkna'mig (*van naam verschillend*), bn.; *twee -e grootheden, breuken*, enz.
Ongelijkslach'tig (*niet gelijkslachtig*), bn.; *M^3 en M^2 zijn -*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Ongelijksoor'tig (*niet van dezelfde soort*), bn.; *7a en 7b zijn -*; **-heid,** v. gmv.
Ongelijkvloei'end (spraakk. van w.w. nl. *van stamklinker veranderend*), bn.; *eten, drinken, loopen zijn -*; zie Sterk.
Ongelijkzij'dig (wisk. *niet gelijkzijdig*), bn.; *een -e driehoek*, d. i. geen drie gelijke zijden hebbende; **-heid,** v. gmv.
On'gelikt (eig. *niet gelikt*, fig. *onbeschoft*), bn.; *een -e beer*, een pasgeboren beertje, dat nog niet schoon gelikt is; fig. *daar lag hij (Goliath) de -e beer*; *een -e kerel*, lomp, zonder goede manieren; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
On'gelogen (*de waarheid behelzende*), bn. en bw.; *gij ziet er, -, nog zoo jeugdig uit als een bruid.* (Staring); *dat is - de tiende maal.*
On'geloof (*gemis van geloof*), o. gmv.; *zich een air van - geven*; *het - voerde daar den boventoon*; *- en revolutie*; *uw.... gevoel tot wereldzin en - verhard.* (C.O.)
Ongeloof'baar (*niet geloofd kunnende worden*), bw.; *zoo iets is -.* w. i. g.; -der, -st; **-heid,** v. gmv.
Ongeloo'felijk (*onaannemelijk*), bn.: *een - geval, met -e moeite, de uitwerking was -, dat alles is -*, bw.: *- snel, in - korten tijd*; *die duikeenden blijven - lang onder water*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Ongeloo'vig (*niet geloovende, blijk gevend van wantrouwen*), bn.: *hij is een - man*; fig. *de -e wijsbegeerte*; *de wereld gaat - worden*; *hij keek mij aan met een -en glimlach, met een -en blik*; bw.: *hij schudde - het hoofd*; -er, -st; als zn.: **-e** (*een heiden*), m. -n; **-heid,** v. gmv.
On'gelouterd (*niet gezuiverd*), bn.; *een -e smaak.*
On'geluk (*ramp, ongeval*), o. ongelukken; *toen begon mijn -*, rampspoed; *hij wil mijn -*, verderf; zegsw. *een - komt zelden alleen*, het eene ongeluk komt uit het andere voort, sleept een ander na zich; *Twaalf ambachten en dertien -ken*, zie Ambacht; *ik deed het bij -*; *een - krijgen*; *hij had het - een verkwistende vrouw getrouwd te hebben*; *zich een - lachen, schreeuwen*, verbazend luid, boven zijn macht of kracht; *een - begaan*, iem. zwaar kwetsen, doodslaan: *„Oogenblikkelijk!" schreeuwde de vader, „of ik bega een -!"* (C.O.)
Ongeluk'kig (*rampspoedig, ellendig*), bn.: *wat is die man -! Turkije is een - land*; *iemand - maken*, in het verderf storten; *ik was dien avond zeer - in het spel*, geen veine hebbend; bw.: *ik speelde zeer -, ik kwam dien dag - te laat aan den trein*; -er, -st.
Ongeluk'kigerwijze, -wijs, bw.; *- viel er een inktvlak op den mooien brief*, jammerlijk.
On'geluksbode (*brenger van een slecht bericht, Jobsbode*), m. en v. -n; **-dag** (*dag van tegenspoed*), m. -dagen; **-kind** (*iemand, door het lot bestemd voor het ongeluk*), o. -kinderen; **-profeet** (*iemand, die ongeluk voorzegt*), m. -profeten; **-ster** (*teeken van ongeluk*), v. -sterren; **-vogel** (eig. *vogel, wiens aanwezigheid ongeluk voorspelt*; fig. *iemand, wien alles tegenloopt*), m. -vogels.
On'gemak (*hinder, last*; ook *kwaal*), o. -gemakken; *de -ken van een reis in Griekenland*; *hij heeft een - aan den voet.*
Ongemak'kelijk (*last veroorzakende*), bn.: *een -e houding, hij heeft een - humeur, ik zal hem een - standje geven*; bw.: *wat zit je daar -! hij spreekt -*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Ongemanierd' (*plomp, lomp*), bn. en bw.; *wat een -e jongen!* zonder goede manieren; *wat spreekt die man -!* -er, -st; **-heid,** v. -heden.
On'gemaskerd (*zonder masker*), bn.; *een -e dame op een gemaskerd bal, een - bal.*
On'gemeen (*niet alledaagsch, ongewoon*), bn.: *een -e kleederdracht, een -e denkwijze*; *een koopren brug van -e pracht.* (Bild.); *een -e geest*, uitmuntend; -er, -st; bw.: *hij had - groote handschoenen*; **-heid** (*ongewoonheid*), v. gmv.
On'gemeerd (*niet vastgelegd*), bn.; *dat schip ligt daar nog -.*
On'gemerkt (*zonder bemerkt te worden*), bn.: *wij kwamen - buiten*; bw.: *het was - laat geworden.*
On'gemunt (*niet gestempeld*), bn.; *- goud, - zilver.*
Ongenaak'baar (*niet te naderen*), bn.; *de baron was haast -*; *nu was Mevr. Van Hoel bijna - geworden.* (C.O.); *-bare stijfheid*, hoghartig; *-bare grootheid*, trotsch; -der, -st; **-heid,** v.: *de -heid van onze kust.*
On'genade (*ongunst*), v. gmv.; *in - vallen*, de hoveling raakt de gunst des vorsten kwijt; *zich op genade of - overgeven*, d. i. zich onvoorwaardelijk overgeven; *aan de - van wind en golven prijs gegeven zijn*, ongunst; ook: *Ongenâ.*
Ongena'dig (*ruw, hard*), bn.: *een - lot*; *hij gaf hem een -en slag*; bw.: *hij ranselde den hond - af*; *het is - warm*, erg; -er, -st.
Ongenees'lijk, -gene'selijk (*niet te genezen*), bn.; *een -e kwaal*; -er, -st.
On'geneugte (*ongenoegen*), v. -n. vero.
On'genoegen (*misnoegen, ontevredenheid*), o. gmv.; *zich iemands - op den hals halen*;

met iemand - krijgen, d. i. oneenigheid.
On'genood (*niet genoodigd*), bn.; *musschen zijn in onze tuinen -e gasten.*
On'geoorloofd (*verboden*), bn.; *-e vermaken*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
On'gepaard, bn.; *-e handschoenen*, geen paar vormende; *hij blijft - leven*, ongehuwd, zonder gade.
On'gepast (*onbetamelijk*), bn.: *een -e vraag, een -e houding*; bw.: *hij heeft zich - gedragen*, onbehoorlijk; -er; **-heid,** v. -heden (*onpassende handelingen*).
On'gepeld (*niet gepeld*), bn.; *-e garst.*
On'gepermitteerd (*onbehoorlijk*), bn.: *het is -, hier zoo te rooken*; bw.: *het stinkt hier -; de koetsier reed - hard.* spreekt.
On'gepijnd, bn.; *-e honing*, die niet door uitpersing is verkregen, lekhonig, maagdenhonig.
On'geraden (*niet raadzaam*), bn.; *ik vind dien tocht -; het is -, aldus te handelen* -es, -st; **-heid.** v. gmv.
On'gerecht (dicht. *onrechtvaardig*), bn.; *een -e krijg*: meer: *Ongerechtig*; -er, -st.
Ongerech'tigheid (*booze, onrechtvaardige daad*), v. -heden; *zij, die -heden doen, zullen hun straf niet ontgaan; zijn vriend verlokte hem tot allerlei -heden.*
On'gereede (van het bijv. nw. *ongereed*, niet gereed, niet bij-de-hand), o. gmv.; *de brief raakte in het -*, verloren.
Ongere'geld (*niet geordend of ordelijk*), bn.; *een bende -e troepen; een - leven*; bw.: *hij komt -, hij leeft -*; -er, -st; **-heid,** v. -heden: *er zijn in dat regiment eenige -heden voorgevallen*, wanordelijkheden, afwijkingen van de orde of de tucht.
On'gerekend (*behalve de te noemen zaak*), bn.; *hij heeft duizend gulden inkomen, - zijn klein pensioen.*
Ongerept' (*ongedeerd, onaangetast*), bn.; *de taart is - gelaten; een -e naam*, waar geen smet op kleeft; *een eed moet heilig en - bewaard worden*, ongeschonden; bij uitbr. eerbaar: *een -e maagd; die -e wouden*, nooit betreden.
On'gerief (*hinder, last*), o. gmv.; *ergens - van hebben*, nadeel, moeite.
Ongerie'felijk (*hinderlijk, lastig*), bn.; *een huis zonder kasten is -*; -er, -st; **-heid,** v. -heden.
On'gerijmd (*met het gezond verstand in strijd*), bn.; *een - denkbeeld, zulk een handeling moet - heeten, dat zijn - leugens*; meetk. *een bewijs uit het* **-e,** waardoor men laat zien, dat de ontkenning van het gestelde tot een ongerijmdheid (dwaasheid) leidt; -er, -st; **-heid,** v. -heden (*dwaze dingen*).
On'geronnen (*niet gestold*), bn.; *- bloed.*
On'gerust (*angstig, bekommerd*), bn.; *maak u daar niet - over; hij zag zijn makker met een -en blik aan*; -er, meest -; **-heid,** v. gmv.
On'geschapen (*niet geschapen*), bn.; *de - Schepper; God is een - geest; de trans van 't - licht.* (Vondel).
On'geschapene (*de Godheid*), m. gmv.
On'geschikt (*niet passend voor*), bn.; *hij is geheel - voor dien werkkring; het is nu een -e gelegenheid*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
On'geschoeid (*zonder schoeisel*), bn.; *met -e voeten; deze monniken waren -; de taal van 't - janhagel*, d. i. geen schoenen maar klompen dragende, haveloos.
On'geschokt, bn.; *het vertrouwen bleef -; een - gemoed*, d. i. vast, onwankelbaar.
On'geschonden (*ongedeerd*), bn.; *haar eer, haar naam blijve -; het geloof - bewaren*, ongekrenkt; *geen kerk bleef -*, d. i. in haar primitieve schoonheid; - er, -st; **-heid,** v. gmv.
On'geschoond (*niet gezuiverd*), bn.; *een mud -e rogge.*
On'geschoren (*slordig, ruw*), bn.; *ongekleed en - kwam hij voor den dag; een - bende.*
Ongesta'dig (*onbestendig, veranderlijk*), bn.; *het is - weer, een -e wind; wat een - karakter! een -e blik, de -e zee, het - lot*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.: *de - van ons klimaat.*
Ongesteld' (*in lichten graad ziek*), bn.; *een - student ontbreekt het nimmer aan gezelschap.* (C.O.); **-heid** (*lichte ziekte*) v. -heden.
On'gestoffeerd (*niet gemeubileerd*). bn.; *een -e kamer*, zonder meubels, gordijnen of tapijten.
On'gestoord (*niet door iets onaangenaams afgebroken*), bn.: *een -e rust, het - geluk des kinderleeftijds.* (C.O.); bw.: *iemand - spreken, - studeeren*, zonder stoornis.
On'gestraft (*niet gestraft wordende, zonder straf*), bn.: *geen zonde zal - blijven*; bw.: *de olifant laat zich niet - tergen.*
On'gestuim (*onstuimigheid*), o. gmv.; (*Elius*) *werpt zich straks met - aan Heiles voeten neder.* (Bild.). dicht.
On'gestuim (dicht. *onstuimig*), bn. en bw.; *de -e zee, de -e baren; het -e ros; -e drift*; w. i. g.; **-ig,** bn.: *'t -ig lot*; **-igheid,** v. vero.
On'gestudeerd (*geen academische opleiding genoten hebbende*), bn.; *een - man.*
On'getemperd (*onverflauwd, onverminderd*), bn.; *het licht valt daar -; met -e kracht.*
On'geval (*ramp, ongeluk*), o. -gevallen.
On'gevallenwet (*wet van 2 Jan. 1901 tot wettelijke verzekering van werklieden tegen nadeelige gevolgen van ongevallen in bepaalde bedrijven*), v. gmv.
Ongeveer' (*ten naastebij*), bw.; *ik woon - bij de poort; het is - elf uur*, nagenoeg.
On'geveinsd (*oprecht*), bn.: *een -e liefde, een -e bewondering, dat is -e taal, het zijn -e vrienden*; bw.: *- spreken*; -er, -st; **-heid,** v.
On'gevraagd (*zonder gevraagd te zijn*), bn.; *hij kwam - aan den disch; iemand een - afscheid geven; iemand - zijn ontslag geven.*
On'gewijd (R.-K. *niet door den priester gewijd of gezegend*), bn.; *in -e aarde begraven worden.*
Ongewil'lig (*niet volgzaam*), bn.; *die knaap is zeer -*; dicht. *Elius gevoelt een blos van - schamen*, onwillekeurig; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
On'gewis (*onvast, onzeker*), bn.: *de Rijn sluipt eerst voort met -se gangen.* (Helmers); *de hoed van Pieter dobberde op de -se baren.* (C.O.), onbetrouwbaar; bw.: *de slagen des ridders begonnen - te vallen*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
On'gewoon (*niet gewoon of gewend*), bn. -oner, -st; **-woon'heid,** v. -heden; **-te,** v. gmv.
On'gewraakt (*niet afgekeurd, zonder gebreken*), bn.; *naar de -e zeden des lands*, d. i. niet bedorven.
Ongezeg'lijk (*ongehoorzaam*), bn.; *die knaap is vandaag weer erg -; een ezel is vaak -*, koppig; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Ongezel'lig (*niet spraakzaam, onbehaaglijk*), bn.; *wat ben je vanavond weer* -; *de tafels* (*der school*) *zijn zoo -!* (C.O.); -er, -st; **-heid,** v. gmv.
On'gezien (*niet opgemerkt*), bn.; *hij was - de woning ingetreden.*
On'gezien (*ongeacht, niettegenstaande*), vz.; *het huis is netjes onderhouden, - zijn uitgebreidheid.*
On'geziene (*de Godheid*), m. gmv.; *o, vogel van mijn heil... gezant des -n.* (de Zwaan in Elius van Bild.)
On'gezind (*niet van zin, ongenegen*), bn.; *hij is - een voet te wijken*; *hiertoe is mijn vader* -; **-heid,** v. gmv.
On'gezocht (*vanzelf zich voordoende*), bn.; *een -e gelegenheid*; *in dit kunstwerk is alles* -, natuurlijk; *-e scherts, op -e wijze*, ongedwongen; -er, -st; **-heid,** v. gmv,
On'gezouten, bn. en bw.; - *boter*; - *taal*, laf; zegsw. *iemand - de waarheid zeggen*, uiterst openhartig, zonder zich aan de regels der wellevendheid te storen.
On'gezuurd, bn.; zie O n g e d e e s e m d.
On'god (dicht. *afgod*), m. -goden; *hij offert den -en dezer eeuw.*
Ongodist' (*godloochenaar, atheïst*), m. -en.
Ongodisterij' (*godloochening, atheïsme*), v. gmv.
On'gunst (*onwelwillende gezindheid*), v. gmv.; *de - des konings*, d. i. ongenade; *de - van het publiek, de - der grooten*; *de - van het lot, der fortuin*, wangunst; *de - der seizoenen*, tegenwerking, barheid; **-ig,** bn.: - *weer.*
Ongun'stig (*niet gunstig*), bn.: *het lot was hem niet* -; *het waren -e jaren voor den handel*; *iets of iemand in een - daglicht stellen*; *zoo iets maakt een -en indruk*; bw.: *hij heeft zich zeer - over u uitgelaten*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Onguur' (uit *ongehuur*, niet zacht: *akelig, schrikwekkend*), bn.; *de -gure kop van Jormungandur.* (Staring), - *gespuis* (Bog.); *een -gure geschiedenis*, leelijk, naar; *dat is -e straattaal*, plat, vuil; - *voedsel*, walgelijk; *-weder*, ruw; -der, -st; **-heid,** v. -heden. w. g.
Onhan'delbaar (eig. *moeielijk te hanteeren of te besturen*; fig. *koppig, onwillig*), bn.; -der, -st; **-heid,** v. gmv.
Onhan'dig (*lomp, linksch*), bn. en bw.; *een - mensch*; *vrij - met iets omgaan*; -er, -st; **-heid** (fig. *lompheid*), v. -heden.
Onheb'belijk (*ongemanierd*) bn. en bw.; *een - mensch, -e praat*; - *vloeken, iem. - bejegenen*, ruw, lomp; -er, -st; **-heid,** v. -heden.
On'heil (*ramp, groot ongeluk*), o. -en; *een dreigend -, tot iemands -.*
Onhei'lig (*ongewijd, profaan*), bn.; *de -e woede des volks*; *zijn oogen blaakten van een - vuur*, onrein; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
On'heilsbode (*berichter van onheil*), m. -n; *heur onheilsboô nl. het Haantje, wees onverbidlijk: Noord!* (De Gen.); **-dag** (*dag van onheil*), m. -dagen; **-kreet,** m. -kreten; **-nacht,** m. -en; **-teeken,** o. -s; **-tolk,** m. -en; **-vogel** (*vogel, die ongeluk spelde*, b.v. *de raaf*), m. -vogels.
Onheilspel'lend (*onheil of ramp voorspellend*), bn.; *een - teeken, een - antwoord*; *een - voorgevoel*; *zijn blik was -.*
Onherberg'zaam (*ongastvrij, geen goed onderkomen of verblijf verschaffende*), bn.; *een - eiland, - een strand, een - woud*, -zamer, -st; **-heid,** v. gmv.
Onheug'lijk (*zeer lang geleden*), bn.: *-e tijden, van -e tijden her, sedert -e jaren*; bw.: *het - oude Indië*, de oorsprong of het begin ligt in den nacht van 't verleden.
On'heusch (*onwellevend, niet voorkomend*), bn.: *een - antwoord, een - verzoek, een weigering ware - geweest.* (Potg.); bw.: *iemand - behandelen*; -er, meest -; **-heid,** v. -heden.
Onhof'felijk (*ongemanierd, onwellevend*), bn. en bw.; *-e taal*; *hij sprak* -; -er, -st; **-heid,** v. -heden.
Onhoud'baar (*niet te verdedigen*), bn.; *een -bare vesting*; fig. *een -e toestand*, die niet zóó kan blijven; -der, -st; **-heid,** v. gmv.
Onhui'selijk, -huis'lijk (*niet gaarne thuis*; *ongezellig*), bn.; *meubels, die het - aanzien hadden van splinternieuw te zijn.* (C.O.); -er, -st; **-heid,** v. gmv.
On'klaar (*duister, niet helder, niet in orde*), bn. en bw,; *een - anker*, dat in den ketting verward zit; *de spoorbrug werd - door aanvaring*; -der, -st; **-heid,** v. gmv.
On'kosten (*extra-kosten*), m. mv.; *alle onnoodige - trachten te vermijden, iemand op - jagen, - maken voor iets.*
Onkreuk'baar (*niet te kreuken, ongerept*), bn.; *de -bare wetten van eer en goede trouw*; *-bare rechtvaardigheid*; *het -bare geweten*, d. i. zonder rimpels; -der, -st; **-heid,** v. gmv.
On'kruid (*slecht kruid*), o. -en; zegsw. - *vergaat niet*, wat slecht is, blijft in wezen fig. deugnieten leven lang.
On'kuisch (*onrein van zeden*), bn.; -er, meest -; **-heid,** v. gmv.
On'kunde (*domheid, onwetendheid, onbekendheid*), v. gmv.; *uit -.*
Onkun'dig (*onwetend*), bn.; *een - man, een - volk*; *iemand van iets - laten*; -er, -st; **-heid,** v.
On'land (*woeste, moerassige grond*), o. -en.
On'langs (*kort geleden, vóór korten tijd*), bw.; *ik heb u nog - gesproken.*
Onle'dig (*bezig, in de weer*), bn.; *zich met builtjes-plakken - houden*; *anderen, niet -, werpen kokende olie naar omlaag.*
On'lekker (*zich niet al te wèl gevoelende*), bn ; *'t kind voelt zich* -; zie L e k k e r.
Onlij'delijk (*ondragelijk*), bn.; *de pijn wordt -, -e honger, -e dwang, -e dorst*; *de zielen zullen daar - zijn*, d.i. niet aan lijden onderhevig; -er, -st; **-heid,** gmv.
Onlo'gisch (*niet logisch*), bn.: *een -e redeneering, hij sprak op -e wijze*; bw.: *hij sprak zeer -*, met de logica in strijd.
Onloo'chenbaar (*niet te ontkennen*), bn.; *een -bare gelijkenis, een -bare gevolgtrekking*, onwraakbaar; -der, -st; **-heid,** v. gmv.
On'lust (*kwelling, verdriet, ongerief*), m. gmv. *Nu is de winter, dor en schaal, met zijn - heen.* (Kamphuyzen).
On'lusten (*woelingen, beroerten*), m. mv.; *de -en tijdens het 12-jarig bestand* (*1609—'21*), twisten, oneenigheden.
Onlus'tig (*droevig, neerslachtig*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv. w. i. g.
On'macht (*flauwte, zwakte*), v.; *in - vallen.*
Onmach'tig (*zonder macht of kracht*), bn.; *hij was - het paard tegen te houden*; *die vrouw is een - schepsel*, machteloos; -er, -st.
Onma'tig (*zonder maat*, fig. *buitensporig*),

bn.: *een -e hitte*; *hij is aan tafel* -, geen maat houdende; bw.: *hij begon - te lachen*, uitgelaten; -er -st; **-heid,** v. gmv.

Onmeedoo'gend (*meedoogenloos*), bn.; *een -krijgsman*, hardvochtig; *de dood is* -, kent geen medelijden; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Onmeet'baar, bn.; *het getal* [/ 2 *is* -, kan niet in een aangenomen maat worden uitgedrukt; fig. *de -bare hemelen, de -bare wouden, de -bare tijden*; **-heid,** v. gmv

On'mensch (*wreedaard*), o. -menschen; *Nero was een* -; vergel. *Ondier*.

Onmen'schelijk (*barbaarsch*), bn.: *zoo'n handelwijze is* -; *-e wreedheid*; bw.: *iemand - behandelen*; -er, -st; **-heid,** v. -heden.

Onmerk'baar (*niet merkbaar*), bn. en bw.; *een -bare vertraging, de zieke nam - af*; *hij was - ontslapen*; -der, -st.

Onme'telijk (*oneindig groot, zeer groot*), bn.; *het - ruim der schepping, de -e binnenlanden van Afrika, wat een - doek!* reusachtig schilderij; *-e kracht*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Onmid'dellijk (*rechtstreeksch, zeer nabij zijnd*), bn.: *een -e mededeeling, onder den -en invloed, in de -e nabijheid des konings, iemands -e opvolger*; bw.: *het bewijs, dezer stelling volgt - uit het voorgaande*, direct; *de spion werd - doodgeschoten, gij moet - komen*, d. i. terstond, onverwijld.

On'min (*twist, vijandschap*), v. gmv.; *in* -. *leven, in - geraken*, oneenigheid.

Onmis'baar (*onontbeerlijk*), bn.: *hij kocht toen de volstrekt -bare meubelen*; *ééne voorwaarde is daartoe* -; bw.: *te veel toegevendheid geeft - aanleiding tot wanorde*, onfeilbaar; -der, -st; **-heid,** v. gmv.

Onmisken'baar (*duidelijk waarneembaar*), bn.: *een -bare gelijkenis*; *deze actrice speelt met -bare bevalligheid*; bw.: *hij gelijkt - op zijn vader*; -der, -st; **-heid,** v. gmv.

Onmo'gelijk (*niet kunnende gebeuren*), bn.: *het was - hem te, overtuigen*; *de toestand, het leven werd zóó* -; niet langer kunnende duren; *hij heeft zich daar - gemaakt*, zich zoo gedragen, dat hij onbruikbaar is; bw.: *ik kan - vanavond komen*, stellig niet; -er, -st; **-heid,** v. -heden.

Onmon'dig (*minderjarig*), bn.; *een - kind*; *een -e*, iem. beneden de 21 jaar; fig. iem. zonder de noodige kennis of kunde; **-heid,** v. gmv.

On'na (*niet dichtbij, vrij ver af*), bw.; *zijn kantoor is aan 't andere einde der stad, heel* -. w. i. g.

Onnaspeur'baar (*niet na te gaan, onbegrijpbaar*), bn.; *de wegen des Heeren zijn* -, ondoorgrondelijk; (*die herfstdraden zijn*) *met -speurbre kunst gesponnen*. (Beets); **-lijk,** bn.

On'natuur (*verkeerdheid, dwaasheid*), v. gmv.; *zoo iets is - en huichelarij*.

Onnatuur'lijk (*in strijd met den gewonen gang der dingen*), bn.; *een -e en rampspoedige levensloop*; *er zijn -e ouders, die hun kinderen mishandelen*; *een -e leestoon, een -e stijl*, gemaakt; bw.: *het is vandaag - warm*; -er, -st; **-heid,** v. -heden.

On'nederlandsch (*in strijd met het wezen der Ned. taal of met den aard der Nederlanders*), bn.; *een -e woordschikking, een -e feestviering*.

Onneem'baar (*niet ingenomen kunnende worden*), bn.; *de -bare vesting Gibraltar*.

Onnoem'baar (*geen naam dragende*), bn.; *een - getal van sterren, een -bare schat*, dicht. oneindig groot; *een - aantal*, zeer groot.

Onnoe'melijk (dicht. *niet te noemen*), bn.: *de -e God*; *er zijn -e dwaalbegrippen uit die bron gevloeid*; bw.: *een stofje, - klein*.

Onnoo'dig (*niet noodig, overtollig*), bn.; -er, -st.

Onnoo'zel (eig. onschadelijk: *onschuldig, zonder boosheid, dom*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Onnoo'zele-kinderen (R.-K. *herinneringsdag van den kindermoord te Bethlehem, op 28 Dec.*), o. mv.; *op - is het kleinste kind de baas in huis, in school*, enz.: ook: **-dag,** m.

On'nut (*zonder nut, ijdel*), bn.; *-te klap*; -er, -st; **-tig,** bn., w. g.

Onomas'ticon (*lijst van persoonsnamen, zakelijke woordenlijst, naamlijst*), o. -s.

Onomatopee' (*klanknabootsend woord*), v. -ën.

Onomstoo'telijk (*onwederlegbaar*), bn.: *een -e waarheid, een - bewijs*; bw.: *iets -bewijzen, dat staat - vast*; -er, -st.

Onoog'lijk (*onaangenaam, onbehaaglijk*), bn.: *dat boek, die plaat, dat kleed ziet er - uit*; *een - beeld, een -tafereel*; bw.: *dat is - geschilderd*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

On'opgemerkt (*zonder opgemerkt te worden*), bn.; *zij gingen - door de menigte, iets - laten, - verliet hij het kasteel*.

Onophou'delijk (*zonder ophouden, aanhoudend, voortdurend, gedurig, steeds*), bn. en bw.; *dat - gebabbel*; *hij plaagt ons* -.

Onoplos'baar (*niet op te lossen*), bn.; *gips is - in water*; *dit vraagstuk is* -, er is een gegeven te min, *een -bare vergelijking*; **-heid,** v. gmv.

Onoverwin'lijk, -overwin'nelijk (*niet te overwinnen*), bn.; een -e afkeer; -er, -st.

On'paar, bn.; *dit gedicht eindigt met een - rijm*, er ontbreekt een rijmregel; *wat raadt ge, paar of* -? oneven.

Onpædago'gisch (*in strijd met de regelen der opvoedkunde*), bn.: *een -e vraag, handeling, straf*, enz.; bw.: *- te werk gaan*.

Onpartij'dig (*onbevooroordeeld*), bn.: *een - toeschouwer, een - rechter*; *een - oordeel, een - onderzoek*; bw.: *gij zult wel - oordeelen*, -er, -st; **-heid,** v. gmv.; **-lijk,** bw.

On'pas (te) (d.i. *niet van pas, ongelegen*), bw.

Onpas'selijk (uit: te *onpas*: *onwel, misselijk*), bn.; *het vrouwtje was in de kerk - geworden*; **-heid,** v. gmv.

Onpersoon'lijk (*geen zelfbewustzijn hebbende*), bn.: *de goden der Grieken zijn in ons oog -e wezens*; spraakk. *een - werkwoord, dat behalve in de onbepaalde wijs enkel in den derden persoon enkelv. voorkomt*: *het regent, het sneeuwt*; bw.: *het w.w.* zijn *is schijnbaar - gebezigd in*: *Het is goed, dat gij komt*.

Onprac'tisch (*weinig slag hebbend*), bn.; *een ten eenenmale - wezen*; bij uitbr. *een -e manier van reizen, een -e poging*. (c = k).

On'raad (eig. verraad: *boos opzet, gevaar*), m. gmv.; *er broeit* -, - *bespeuren*; mil. - *blazen*, alarm.

On'recht (*ongelijk*), o. gmv.; *ten -e*, onbillijkerwijze, zonder genoegzamen grond en in

strijd met de waarheid; - *plegen*, onrechtvaardigheid; *iemand - doen, - lijden.*

Onrechtma'tig (*niet gegrond op recht en billijkheid*), bn.: *een - verzoek, een -e eisch; de -e bezitters dier goederen*, niet met recht bezittende; bw.: *hij heeft zich dat goed - toegeëigend*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Onrechtvaar'dig, bn.: *de -e rentmeester*, oneerlijk; *een -e beoordeeling; op -e wijze verkregen*; bw.: *iem. - veroordeelen*; -er, -st; **-heid,** v. -heden.

On'rechtzinnig (*anders dan de ware leer vereischt of toelaat*), bn. en bw.; *men hield Dominee voor -, voor min of meer Arminiaansch*, d. i. afwijkend van de leer der contra-Remonstranten; -er, -st; **-zin'nigheid,** v. -heden.

Onred'baar, bn.; *Jeruzalem was 70 n. C. een -bare stad; Constantinopel was - voor 't Damasceensche zwaard in 1453*, (Da Costa); *-bre nederlagen*; **-zaam,** bn.; **-zaamheid,** v. gmv.

Onre'delijk (*onbillijk*), bn.: *een -e eisch; de -e luimen van dien knorrepot*; bw.: *hij eischt - veel*; -er, -st; **-heid,** v. -heden.

Onregelma'tig (*ongeregeld*), bn.: *zijn studie was zeer -, een - kerkganger*; spraakk. afwijkend van den regel: *brengen is een -werkwoord*; bw.: *het kasteel is aan den achterkant zeer - opgetrokken*, niet volgens een vast plan; -er, -st; **-heid,** v. -heden.

On'rein (*onzindelijk, vuil*), bn.; *varkens zijn -e dieren*; fig. *een -e geest*, d. i. een onheilige geest; - *van zeden, -e lusten*, onkuisch; -er, -st; **-heid,** v. -heden.

On'rijm (*proza, rijmloos vers*), o. gmv.; *de psalmen, in - in den Bijbel; een enkel gedicht van Staring is in -*, b.v. *de Verjaardag*; zie **Onberijmd.**

On'roomsch (*Protestantsch*), bn.; *Roomsch en -*, de gezamenlijke christenen.

On'rust (*geen rust, angst, bekommering*), v.

Onrustba'rend (*zorgwekkend*), bn.; *de toestand der zieke was -, een - rumoer, -e tijdingen.*

Onrus'tig (*voortdurend in beweging*), bn.: *de -e golven, de koeien werden -, de man was van -en aard*, ongedurig, woelig; fig *een -e nacht*; bw.: *de jongen draafde - heen en weer*, gejaagd; *de zieke sliep -*, onvast; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

On'rustmaker (*iem., die onrust verwekt*), m. -s; **-stoker** (*iem., die verdeeldheid teweegbrengt*), m. -s; **-vol** (*onrustig*), bn.: *een -volle nacht*; **-zaaier** (*-stoker*), m. -s.

Ons, pers. en bezitt. vnw.; *God ziet ons; ons huis.*

Ons (Fr. *once*: *hectogram*), o. onsen; *een - boter* d. i. 100 G.

On'schamper (*goelijk*), bn.; *dat was maar -e jok of scherts*; zie Schamper.

Onschap'pelijk (*onredelijk, onbillijk*), bn. en bw.; *een -e handelwijze, hij heeft mij - behandeld.*

Onschat'baar (*niet te schatten, onwaardeerbaar*), bn.: *gezondheid is een - bezit, iem. een -baren dienst bewijzen*; bw.: *hij is - rijk*; -der, -st.

Onschend'baar (*niet te schenden, onverbrekelijk*), bn.; *de koning is -, de ministers zijn verantwoordelijk; de wetten zijn -, het briefgeheim is -* volgens art. 159 der grondwet; *een - voorrecht*; **-heid,** v. gmv.

On'schoon (*leelijk, afzichtelijk*), bn.; *veel van wat in kleederdracht of mode voor schoon moet gelden, is -.*

On'schuld (*schuldeloosheid*), v.; *zijn handen in - wasschen; zijn - is voor den rechter gebleken; zich beroepen op zijn -, de kinderlijke -; de - verdedigen*, personen, die onschuldig zijn.

Onschul'dig (*zonder schuld, argeloos*), bn.; *de -e teederheid der jeugd.* (C.O.); *een - kind; - bloed vergieten*; fig. *een -e grap*, niet kwaad bedoeld; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Ons-Heer' (R.-K. *de H. Hostie*), m.; *de priester is met - naar den zieke; - is uitgesteld.*

On'spoed (*tegenspoed*), m. -en.

Onster'felijk (*niet sterfelijk*), bn.; *de ziel is -, de -e goden*; fig. *-e eer, -e roem*, onvergankelijk; **-heid,** v. gmv.

On'sterk (*niet sterk of stevig*), bn.: *dit is - garen, die schoenen zijn maar -*; bw.: *dat is licht en dicht en - gemaakt*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Onstich'telijk (*ergerlijk*), bn.: *een -e houding in de kerk; de -e praatjes aan onze deuren.* (Jonath.); bw.: *die kluchtspelen werken - op het volk*; -er, -st; **-heid,** v. -heden.

Onstof'felijk (*uit geest bestaande*), bn.; *de gedachte is -; het -e leven*; **-heid,** v. gmv.

On'stuim (dicht. *onstuimig*), bn.; *de -e golven, de -e lucht, met een - gebaar.* w. g.

Onstui'mig (*hevig, geweldig*), bn. en bw.; *een - verlangen; het volk eischt het -*; -er, -st; **-heid,** v. -heden.

-ont, voorvoegsel, b.v. in: *ontmoeten*, d. i. tegenkomen; *onthouden*, d. i. tegen- of terughouden; *ontloopen, ontjagen, ontgaan, ontnemen, ontrukken*, d. i. weg, uit, af, los; *ontbladeren, ontkurken, onthoofden, ontzadelen*, d. i. ontdoen, berooven van; *ontvlammen, ontploffen, ontbranden*, d. i. beginnen; *ontnuchteren, ontvreemden, ontblooten*, d.i. brengen in den door den stam genoemden toestand.

On'taalkundig (*strijdig met den aard of de regels der taal*), bn. en bw.; *een - woord; - spreken.*

Ontaard' (*verdorven*), bn.; *de -e zonen van Jacob; wat wilt gij, -e dochter? een -e vader; die -e wezens*; -er, -st; **-heid** (*verdorvenheid*), v. gmv.

Ontaar'den (*verbasteren*), het -aardde, is -aard; **-ing** (*verdorvenheid*), v. -en.

Onta'delen (fig. *verlagen*), het heeft -adeld; *de leugen -t den mensch*; **-ing,** v. gmv.

Ontbe'ren (*missen, niet bezitten*), ik heb -beerd; **-ing** (*gebrek, kommer*), v. -en.

Ontbie'den (*laten komen*), ik - bood, heb -boden; *iem.* -; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Ontbijt' (stam van *ontbijten*: *maal, dat men vóór het middagmaal nuttigt*), o. -en; *roep de kinderen voor het -; na den - ging Pieter zitten werken* (C.O.); *het tweede -.*

Ontbij'ten (eig. beginnen te *bijten*: *zijn ontbijt gebruiken*), ik -beet, heb -beten; *zij - altijd met melk*; **-goed** (*kopjes en verder gerei*), o. gmv.; **-kamer,** v. -s; **-koek** (*als voorwerp*), m. -en; **-koek** (*stofnaam*), v. gmv.; **-tafel,** v. -tafels; **-uur** (*tijd voor 't gebruiken van het ontbijt*), o. gmv.

Ontbin'den (*losmaken, bevrijden*), ik - bond, heb -bonden; *de handen van iem.* -; *een kracht -*, in plaats van éene er twee stellen, wier resultante zij is; *de Kamers -*, tijdelijk

opheffen; *een huwelijk* -, te-niet doen; *een overeenkomst* -, opheffen; *een leger* -, afdanken; **-baar,** bn.; **-ing,** v. -en.

Ontbla'deren, ik heb -bladerd; *de wind ontbladerde de boomen*, d. i. van den bladerdos berooven; **-ing,** v. gmv.

Ontbloot' (*niet in het bezit van*), bn.; *zij is niet - van aanleg, het landschap is - van alle schoonheid*, verstoken.

Ontbloo'ten (*bloot maken*), ik -blootte, heb -bloot; *het zwaard* -, uit de scheede trekken; *het hoofd* -, den hoed afnemen; **-ing,** v. -en.

Ontboei'en (dicht. *van de boeien ontdoen*), ik heb -boeid; *gij moet dien man eerst* -; fig. *de -de winden, de -de orkanen*, losgelaten; **-ing,** v. gmv.

Ontboe'zemen (*zijn hart uitstorten*), ik heb -boezemd; **-ing,** v. -en.

Ontbol'steren (fig. *beschaven*), ik heb -bolsterd; *een boerschen knaap* -, wereldwijs maken, ontwikkelen; **-ing,** v. -en.

Ontbos'schen (*een streek ontdoen van de bosschen*), ik heb -boscht.

Ontbrand'baar (*kunnende ontbranden*), bn.: **-heid,** v. gmv.

Ontbran'den (*in vlam geraken*), het -brandde, is -brand; *het knappend kruit -brandt* (Tollens); **-ing,** v. -en.

Ontbrei'delen (fig. *niet meer in bedwang houden*), ik heb -breideld; *de jeugd - van de tucht, het grauw -, de hartstochten -.*

Ontbre'ken (*niet voorhanden zijn*), het -brak, heeft -broken; *het ontbreekt hem aan ijver; er ontbreekt niets aan het werk*, faalt, scheelt; **-ing,** v. gmv.

Ontbur'geren (*het burgerschap ontnemen*), men heeft -burgerd; **-ing,** v. gmv.

Ontcij'feren (*oplossen, verklaren*), ik heb -cijferd; *een oorkonde* -; **-ing,** v. -en.

Ontdaan' (*ontsteld, van streek*), bn.; *geheel - kwam hij de kamer binnen; hoe ben je zoo -?* ontroerd.

Ontdek'ken (*vinden, te weten komen, dat iets bestaat*), ik heb -dekt; *een eiland* -, *een ster of planeet* -, *de waarheid* -, *een natuurwet* -; **-ker,** m. -s.

Ontdek'king (*daad van ontdekken*), v. -en; *op - uitgaan, de - van de bronnen des Nijls, de - van een natuurwet*; **-sreis,** v. -reizen; **-sreiziger** (*iem., die op 't ontdekken van nieuwe landen uitgaat*), m. -s; **-stocht** (*zeetocht, enz.*), m. -en.

Ontdel'ven (dicht. *opgraven, opdelven*), ik -dolf, heb -dolven; **-ing,** v. -en.

Ontdoen' (*ontlasten*), ik -deed, heb -daan; *zich van iets* -, d. i. bevrijden; *zich van zijn kleederen* -, zich uitkleeden.

Ontdui'ken (*ontkomen, duikende ontwijken*), ik -dook, heb -doken; *hij wist den slag te* -, door te bukken ontkomen aan; *de zonnehitte* -, ontschuilen; *belastingen, rechten trachten te* -; **-ing,** v. -en.

Ontee'ren (*schande aandoen, beleedigen, schenden, ontheiligen*), zij hebben -eerd; **-der,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Ontee'rend, bn.; *een -e straf, een - vonnis*; -er, -st.

Ontegenspre'kelijk (*onbetwistbaar*), bn. en bw.; *een - bewijs*; **-heid,** v. gmv.

Ontegenzeg'lijk (*onwederlegbaar, onbetwistbaar*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Ontei'genen (*ontnemen tegen vergoeding*), ik heb -eigend; *een weide - bij het aanleggen van een spoorweg*; **-ing,** v. -en.

Onter'ven (*een erfenis ontmaken*), ik -erfde, ik heb -erfd; *een neef* -; **-ing,** v. -en.

Ontevre'den (eig. *te onvreden: misnoegd*), bn.; -er, -st; **-heid,** v.; **-heidsbetuiging** (O.-I. *openlijke berisping of reprimande*), v. -en; zie Onvrede.

Ontfer'men (zich), ik heb mij -fermd; **-er,** m. -s; **-ing** (*barmhartigheid*), v. -en.

Ontfron'sen (*ontrimpelen*), ik heb -fronst; *het voorhoofd* -, als teeken van onbezorgdheid; *Ontfrons uw voorhoofd en ontzaggelijk gelaat, o, Wodan!* (Hofdijk).

Ontfut'selen (*stilletjes of op listige wijze ontnemen*), ik heb -futseld; *iem. iets* -; **-ing,** v. -en.

Ontgaan', het -ging, is -gaan; *dat is mij* -, ik ben het vergeten; *dat voordeeltje ontging hem*, ontsnapte, ging verloren.

Ontgel'den (*boeten, bezuren*), ik -gold, heb -golden; *hij moest het* -; *het eerste voorwerp het beste, dat hem in het oog valt, moet het* -. (Potg.)

Ontge'ven (zich) (*zich uit het hoofd zetten*), ik -gaf mij, heb mij dat -geven; *dat laat ik mij niet* -, ontstrijden.

Ontgin'nen (*van boven omploegen*), ik -gon, heb -gonnen; *heidevelden* -, vruchtbaar maken; **-ner,** m. -s; **-ning,** v. -en.

Ontglip'pen (*glippend ontsnappen*), hij is -glipt; *de aal zal u* -, ontglijden; *een zucht -glipt haar; dat woord is mij -glipt; laat de tijd u niet -!* (Vondel).

Ontgloei'en (*ontbranden*), het is -gloeid; *deze taal deed de harten - in liefde voor de zaak; een steenkoud hart doen -.* (C.O.)

Ontgoo'chelen (*op listige wijze afhandig maken*), ik heb -goocheld; *een bedrieger heeft u de beurs -goocheld*; fig. *daar stond de jongeling, geheel -goocheld*, ontnuchterd, al zijn illusiën waren heen; **-ing,** v. -en.

Ontgroei'en (*voor iets te groot worden*), ik ben -groeid; *die vlasbaard is de(n) schoolbanken ontgroeid*, d. i. ontwassen.

Ontgroe'nen, ik heb -groend; *een student* -, hem eenige weken na zijn aankomst als student plechtig in het corps opnemen; *het - kan men afschaffen, het groen zijn niet.* (Koetsveld); **-ing,** v. -en; **-partij,** v. -en.

Onthaal' (*gastvrije ontvangst*), o. gmv.; *het - was feestelijk*, d. i. het maal, feestmaal; *zijn voorstel vond een goed* -, d. i. werd gunstig opgenomen.

Ontha'len (*ontvangen als gast, trakteeren*), ik heb -haald; *zijn vrienden* -; *iem. op iets* -, b.v. de schoolkinderen op broodjes en chocolade; ir.: *de man werd thuis op een boetpredikatie -haald*, vergast.

Onthal'zen (*onthoofden*), ik -halsde, heb -halsd; **-ing,** v. -en. vero.

Onthas'pelen (*van den haspel afwikkelen*), ik heb de streng garen -haspeld; fig. afwikkelen, afdoen, fig. ontvouwen, verklaren.

Ontha'vend (*ontredderd*), bn.; *de jongen kwam erg - thuis*, toegetakeld. Vl.

Onthef'fen (*bevrijden, kwijtschelden*), ik -hief, heb -heven; *iem. van een verplichting* -, *iem. van een schuld* -; **-ing,** v. -en.

Onthei'ligen (*het heilige schenden*), ik heb -heiligd; *den Sabbat* -, *den Zondag* -; R.-K. *de kerken werden -heiligd*, onteerd, b.v. door

moord, doodslag of plundering; **-ing** (*schennis*), v. -en.

Ontheis'terd (*vernield, verwoest*), bn.; *het - veld, de -e akkers, de door den oorlog -e valleien*, ontredderd.

Ontheis'teren (eig. overhoop halen: *van sieraad, glans berooven*), ik heb -heisterd; *de winter heeft de velden en bosschen -heisterd*, d. i. ontredderd, overhoop gehaald, van tooi beroofd, fig. *plunderen, vernielen*; **-ing,** v. -en.

Onthoof'den (*met bijl of zwaard gerechtelijk van het hoofd ontdoen*), men heeft -hoofd; *Cromwell liet Karel I -* (1649), *Lodewijk XVI werd onthoofd* (1793); **-ing,** v. -en.

Onthou'den (zich), ik -hield (mij), heb (mij) -houden; *Pompejus -hield zich op zijn buitengoed*, zich ophouden, verblijven; *de Burgemeester weet misschien, waar zich die Heer -houdt.* (Staring). w. i. g.

Onthou'den (zich), ik -hield mij, heb mij -houden; *zich - van sterken drank*, eig. zich er van af houden, hem niet gebruiken; *- u van leugentaal*; *- u van allen schijn des kwaads*: Thess. 5 : 22.

Onthou'den (*in 't geheugen houden*), ik -hield, heb -; *kunt ge dat alles -? veel lezen is goed, maar veel - is beter.*

Onthou'den (*terughouden*), ik -hield, heb -; *een dienstbode zijn loon -*, d.i. inhouden, niet geven; **-ing,** v. gmv.

Onthou'der (*iem., die ergens geen gebruik van maakt*), m. -s; *een geheel-*, iem., die in 't geheel geen sterken drank gebruikt.

Onthou'dingsdagen (R.-K. *dagen, waarbij het enkel verboden is vleesch of vleeschspijzen te gebruiken*), m. mv.

Onthul'len (*ontsluieren, openbaar maken*), ik heb -huld; *een standbeeld -, de waarheid -*; **-ling,** v. -en.

Onthut'sen (van *hutsen* = schudden: *doen ontstellen, van streek brengen*), ik ben -; *zijn woorden - mij*; ook: *zich -*.

Onthutst' (*verbijsterd, verslagen, ontzet*), bn. en bw.; *de -e knaap, de vrouw stond -*, ontsteld.

On'tijd, m. -tijden; *bij avond en -en*, op onbehoorlijken tijd; *dat voorstel kwam ten -e*, d. i. op een ongeschikt oogenblik.

Ontij'dig (*niet te rechter tijd*), bn.: *dat zijn -e vragen, een - aanzoek, een - bezoeker*; bw.: *een - verschijnende vlinder*; -er, -st; **-heid,** v. -heden.

Ontil'baar (*niet geschikt om te worden getild*), bn.; *-bare goederen*, onroerende; **-heid,** v. gmv.

Ontja'gen (*met vlugheid ontnemen, ontrukken*), ik -jaagde of -joeg, heb -jaagd; *de eene hond -jaagde den anderen den buit*; *de redder* (*Elius*), *die haar* (*Heile*) *der roovren klauw -joeg, ligt voor haar oog verslagen.* (Bild.); *het moordgespuis te -*. (Staring), door jagend rijden te ontkomen.

Ontka'pen (*afnemen, ontfutselen*), ik -kaapte, heb -kaapt; *iem. iets -*; **-ing,** v. -en.

Ontken'nen (*loochenen*), ik heb -kend; *een daad -*; **-ner,** m. -s; **-ning,** v. -en.

Ontken'nend (*niet toestemmend*), bn.; *een - antwoord*; nooit *is een - bijwoord*; noch *is een - voegwoord*; geen *is een - lidwoord.*

Ontker'keren (*uit den kerker ontslaan*), ik heb -kerkerd; fig. *de ontkerkerde geest voer naar God*; **-ing,** v. gmv.

Ontke'tenen (*bevrijden van de ketens*), ik heb -ketend; *een misdadiger -*; fig. *de winden, de driften -*; **-ing,** v. -en.

Ontkie'men (*uit de kiem te voorschijn komen, ontstaan*), het is -kiemd; *het zaad gaat -*; *de zaden van deugd beginnen te -*; *-kiemende liefde*; **-ing,** v. gmv.

Ontklee'den (*van de kleeren ontdoen*), ik heb -kleed; zegsw. *men moet zich niet -, vóór men naar bed gaat*, d. i. men moet zijn goed niet laten deelen dan na zijn dood; **-ing,** v. gmv.

Ontkluis'teren (*ontboeien*), ik heb -kluisterd; *iem. van zijn boeien -*; fig. *de stormwind wordt ontkluisterd*; **-ing,** v. gmv.

Ontknar'pen (*afhandig maken*), ik heb -knarpt; *iem. zijn beurs -, iem. een brief -*, ontkapen. w. i. g.

Ontkne'velen (*afpersen*), ik heb -kneveld; *der armoe het weinige geld - door geweld.*

Ontknoo'pen (*losknoopen*, fig. *verklaren, oplossen*), ik heb -knoopt; *een jas -, een raadsel -, een drama -*; **-ing,** v. -en.

Ontknoo'ping (dicht. *laatste hoofddeel van een drama, waarin de waarheid zich onthult, afloop van de verwikkeling in een tooneelstuk of in een roman*), v. -knoopingen; zie Peripetie.

Ontko'men (*ontsnappen*), ik -kwam, ben -komen; *een gevaar -*; **-ing,** v. -en.

Ontlaad'tang (nat. *werktuig tot ontlading der electriciteit*), v. -tangen; zie Ontlader.

Ontla'den (*afladen*), ik -laadde, heb -laden; *een schip -, een kar -*; *een geweer -*, afschieten; *een batterij -*, ontdoen van de lading; *om het hart te -*, ontlasten, verkwikken; **-lader** (*werktuig tot ontlading van een electrische batterij*), m. -s; **-lading,** v. -en.

Ontlas'ten (*ontdoen van een last, verlichten, verlossen*), ik -lastte, heb ontlast; *wil ik u eens -? het hart -, het gemoed -*; *iemand van een taak -*; *een wonde van bloed -*; *zich -*; *de rivier -last zich in zee*; *de wolken - zich in hagel*; *zich het hart -*; **-ing,** v. -en.

Ontlau'weren (*van den lauwer ontdoen, van den roem berooven*), ik heb -lauwerd; *Napoleons hoofd werd -lauwerd.*

Ontle'den (*in leden scheiden*), ik -leedde, heb -leed; *een dood dier -, een bloem -, een volzin -, een gedicht -, een kunstwerk -*; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Ontle'digen (*ontruimen, ontdoen, ontblooten, bevrijden*), ik heb -ledigd; *de gewesten van soldaten te -, de markt is van boeren -ledigd, van alle hulp -ledigd zijn, zijn hart - van zorgen*; **-ing** (*het ontledigen*), v. -en.

Ontle'ding (*de daad v. ontleden*), v. -en; *de - of anatomie van een dier, een plant*; *scheikundige -, - van kleuren*; *de - of analyse van een volzin, de - van een tooneelstuk, woord-*; *zins-*; *de - van de personen, van de karakters in eenig tooneelstuk.*

Ontleed'kamer (*anatomisch laboratorium*), v. -kamers; **-kunde** (*wetenschap der anatomie*), v. gmv.; **-kundig,** bn.; **-kundige** (*anatoom*), m. en v. -n; **-kunst,** v. gmv.; **-mes,** o. -messen; **-tafel,** v. -tafels.

Ontlee'nen (*ontvangen*; fig. *te danken hebben aan, putten uit*), ik heb -leend; *de maan -leent haar licht aan de zon*; *aan welk Evangelie ontleende hij zijn tekst?* **-ing,** v. -en.

Ontlee'ren (*afleeren, afwennen*), ik heb -leerd; *de muziek ontleert den jongeling het denken.* (Klikspaan).
Ontleg' (*uitvlucht*) o. gmv.; *die knaap weet altijd een -.*
Ontlij'ken (*onkenbaar worden*), het -leek, is -leken; *mijn nicht was mij geheel -leken.* w. i. g.
Ontlij'ven (*dooden, van het leven berooven*), ik heb -lijfd; *lang -lijfd door luchtgebrek zijn beide Speellui'!* (Staring), gestorven. vero.
Ontlok'ken (*door lokken verwerven*, fig. *afdwingen*), ik heb -lokt; *iemand een of ander woord -, iemand een belofte -, dat -lokte hem een kreet van smart; 'k Zie tranen, aan uw oog -lokt.* (Van Zeggelen).
Ontloo'pen (*ontkomen, ontvlieden*), ik -liep, ben -loopen; *de jonge hond is mij -, de dief is zijn vervolgers -, iemand trachten te -; uw leeftijd zal den mijnen niet veel -*, verschillen van; **-ing,** v. -en.
Ontloo'veren (*van loover berooven, de bladeren ontnemen*), de storm heeft den boom -looverd.
Ontlui'ken (*het tegengestelde van luiken of sluiten; openen, opengaan*), het -look, heeft en is -loken; *die roos gaat haar bladeren -*; fig. *zijn talent begint te -*; **-ing,** v. gmv.: *de ontluiking harer schoonheid.*
Ontluis'teren (*van luister berooven*), ik heb -luisterd; *de misdaden, die zijn bestuur -*; **-ing,** v. gmv.
Ontma'ken (*geld of goed aan derden maken, onterven*), ik heb -maakt; **-ing,** v. -en.
Ontman'telen (van *mantel*, hulsel *ontdoen*), ik heb -manteld; *een vesting -*, den mantel harer vestingwerken wegnemen, haar wallen slechten.
Ontmas'keren (*het masker afdoen*), ik heb -maskerd; *iem. -*, het masker aftrekken; *een huichelaar -; een listige staatkunde -* (v. d. Palm); **-ing,** v. -en.
Ontmast' (*zonder mast*), bn.; *een - schip.*
Ontmensch't' (*wreed, ontaard*), bn.; *een -e woekeraar*, onbarmhartig, onmeedoogend.
Ontmer'geld (*ontzenuwd, verzwakt, uitgeput*), bn.; ook: *Uit'gemergeld.*
Ontmoe'digen (*moedeloos maken, den moed benemen, terneerslaan*), ik heb -moedigd; **-ing** (*neerslachtigheid*), v. gmv.
Ontmoe'ten (*tegenkomen, aantreffen*), ik -moette, heb en ben -moet; **-ing** (ook: *voorval*), v. -en.
Ontmun'ten (*munten versmelten*), ik heb -munt; *zilvergeld op groote schaal -*; **-ing,** v.
Ontnaas'ten; zie Afnaasten.
Ontne'men (*afnemen, benemen*), ik -nam, heb -nomen; *een kind een mes -; iem. iets -, zich het leven -*, zich berooven van; **-ing,** v. gmv.
Ontner'ven (fig. *ontzenuwen*), ik heb -nerfd.
Ontnes'telen (*een vogel uit zijn nest nemen*), ik heb -nesteld; *een spreeuw, een uil te -.* (Staring).
Ontnuch'teren (*nuchter maken*, fig. *ontgoochelen*), ik heb -nuchterd; **-ing,** v. -en.
Ontoegan'kelijk, bn.; *een - hol*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Ontoerei'kend (*onvoldoende*), bn.; *de bezetting was -, de gelden waren -*; **-heid,** v. gmv.
Ontoere'kenbaar (*het onderscheid tusschen goed en kwaad niet kennende*), bn.; *de man is -, al heeft hij den brand gesticht*, hij lijdt aan zinsverbijstering; *een knaap van tien jaar is -*; **-heid,** v.: *de -heid van den beschuldigde.*
Ontoere'kenbare (*iem., die lijdende is aan een of andere hyper-moderne zenuwziekte of zenuwstoring*), m. en v. -n.
Ontologie' (*leer v. h. zijn*), v. gmv. (g = g).
On'tong (Mal. *geluk, voordeel*, ook *geluksteeken*), v. gmv.; *er was - in de haarwervels van Havelaar's kind.* (Max Hav.)
Ontoom'baar (fig. *niet te beteugelen*), bn.; *een -bare begeerte, -bare hartstochten.*
Ontoon'baar (*erg slordig, verfomfaaid*), bn; *ik zie er - uit, dat werk is -.*
Ontper'sen (*afpersen, ontrukken*), ik heb -perst; *het jammer zal uw oog een traan -; hagelsteenen, de donderwolk -perst.* (Da Costa); *de pijn -perste hem een jammerkreet.*
Ontplof'fen (*met een plof vaneenbarsten*), het is -ploft; *de lading, het kruit, het gas -te*; **-fing,** v. -en.
Ontplof'fingsgeluid (spraakk. *ontploffende medeklinker*), o. -geluiden; *de* p, b, t *zijn -geluiden* (zij worden niet aangehouden).
Ontplo'ken (*opengespreid*), bn.; *met - wieken.* vero.
Ontplooi'en (*gladstrijken, ontvouwen, ontrollen*), ik heb -plooid; *laat nu de vreugd de rimpels van uw voorhoofd -; toen -de zich dat gelaat*; dicht. *de vogel -t zijn vlerken, de bloemen - haar bladeren en kelken*; **-ing,** v. gmv.
Ontplui'ken (dicht. en vero. voor *ontplooien*); *de lelie heeft haar kelk -ploken.*
Ontpop'pen (*als volkomen vlinder of insect uit de pop kruipen*), de vlinder -popte zich, heeft zich ontpopt; fig. de quaestie ontpopte zich tot een principieel vraagstuk.
Ontpra'chen (dicht. *afbedelen*), ik heb -pracht; *iemand een gunst -*, afsmeeken.
Ontpres'sen (dicht. voor *ontpersen*); *tranen, het broederhart -prest.*
Ontraad'selen (*oplossen, verklaren*), ik heb -raadseld; *de geheimen der toekomst willen -, de geheimen der natuur willen -*; **-ing,** v.
Ontra'den (*afraden, uit het hoofd praten*), ik -ried, heb -raden; *de aanneming eener wet -; iemand een huwelijk -*; **-ing,** v. gmv.
Ontra'felen (*losrafelen, losmaken, ontwarren*), ik heb -rafeld; *een weefsel-, een koord -; een verwarde zaak -*; **-ing,** v. -en.
Ontramponeeren, ontrampeneeren (*ontredderen*), het heeft en is -ramponeerd; *de storm zal de vloot -*, havenen, beschadigen; *een -d huis*, ontredderd; ook: *Ramponeeren.*
Ontred'deren (*ontstellen, havenen, in verwarring brengen*), het is -redderd; als vd.; *een - schip; wat ziet gij er - uit! een - wrak.*
Ontren'nen (*snel ontloopen, ijlings ontvluchten*), ik heb en ben -rend; *'t zwaard door geen vlucht te -; het ongeluk -*; als vd. van ontrinnen, *ontronnen: 't gedreun der burgt -.* (Staring).
Ontri'chelen (*derailleeren, ontsporen*). Vl.
Ontrie'ven (*gemak, genot ontnemen, ongemak veroorzaken*), ik heb -riefd; *als ik u niet -rief, wil ik het wel aannemen.*
Ontroerd' (*aangedaan, bewogen*), bn.; *al de omstanders waren -, hij sprak met -e stem.*
Ontroe'ren (*aangedaan worden*), hij is -roerd; *de vrouw -de tot bezwijmens toe*; **-roerend** (*treffend*), bn.: *de kunst bezit een -d vermogen*; **-ing,** v. -en.

Ontrol'len (*rollend ontvallen*), het is -rold; *traan op traan -rolt zijn oog*; *dat woord kon uw lippen* -; fig. *de banieren* -, laten afrollen of laten wapperen; *een tafereel* -, tentoonspreiden; *zich* -: *voor ons oog -rolde zich het fraaie landschap.*

Ontroost'baar (*niet vatbaar voor troost*), bn.; *de -are moeder*; -der, -st; **-heid,** v. gmv.

Ontroo'ven (*door roof ontnemen*), ik -roofde, heb -roofd; *iemand geld, goed, buit, een erfenis, enz.* -; *iem. zijn eer, goeden naam,* enz. -; fig. *die kwaal -rooft mij alle lichaamskracht,* beneemt, verteert; *iem. het levenslicht* -; **-ing** (*ontschaking*), v. -en.

On'trouw (*gebrek aan trouw*), v. gmv.; - *plegen, iemand betichten van* -, - *aan den dag leggen.*

On'trouw (*niet getrouw*), bn.: *een hond wordt zijn meester nooit* -, *zij werd mij toen* -; *in 't gevaar werd de beproefde dienaar zijnen meester* -, d. i. liet hem in den steek; bw.: - *handelen*; -er, -st; **-heid,** v. -heden, w. g.

Ontrou'wigheid (*ontrouw*), v. gmv.; *de - van haar geheugen.*

Ontrui'men (*verlaten*), ik heb -ruimd; *de politie heeft de zaal doen* -, *een -de zaal, een fort* -; *jok en lach doen de zorg het hart* -; **-ing,** v. -en.

Ontruk'ken (*door rukken verwijderen, uit de hand rukken*), ik heb -rukt; *een forsche hand -rukte Teun het geweer.* (C.O.); *aan den roover zijn buit, aan het roofdier zijn prooi* -; fig. *iets aan de vergetelheid* -, het door een of andere daad in de herinnering doen voortleven; **-king,** v. gmv.

Ontrus'ten (*iem. onrustig doen worden*), ik -rustte, heb -rust; *geen mug of vlieg zal u in den slaap* -; *allerlei oorlogsgeruchten -ten de landelijke bevolking*; *zich* -: *-rust u niet, alles zal terecht komen*; **-rustend,** b.v. *een -e tijding*; **-er,** m.: *Napoleon, de - van Europa.*

Ontscha'kelen (*losschakelen, uit elkaar leggen*), ik heb -schakeld; *een redeneering* -. w. i. g.

Ontscha'ken (dicht. *wegrooven, schaken, ontvoeren*), ik heb -schaakt; *een meisje* -.

Ontsche'pen (*aan land doen gaan*), ik heb -scheept; *eenig volk daar ter plaatse te* -; *de lading* -, aan wal zetten; **-ing,** v. -en: - *van vee,* - *van goederen.*

Ontscheu'ren (*met geweld ontrukken*), ik heb -scheurd; *een bloempje aan den stam* - (Staring); *zich* -: *de jongeling - de zich aan die vermaken.*

Ontschie'ten (*ontglippen, ontglijden, ontvallen, ontgaan*), het -schoot, is -schoten; *de ring -schoot haar vingren,* nl. aan die van Heile. (Bild.); *een woord, een kreet, een zucht, een traan kan iem.* -, snel en onverwachts ontsnappen; *zijn naam is mij -schoten,* uit mijn geheugen gegaan.

Ontschui'len (*ontgaan door te schuilen*), ik -school, heb -scholen; *een regenvlaag* -, *de middaghitte* -, ontwijken.

Ontschul'digen (*rechtvaardigen*), ik heb -schuldigd; *iemand* -; *zich* -, zich vrijpleiten; **-ing,** v. -en. w. i. g.

Ontsie'ren (*benadeelen, de schoonheid verminderen*), het heeft -sierd; *dat raampje -t den gevel*; *een smadelijke trek -de zijn gelaat*; *dergelijke beelden - uw stijl*; **-ing,** v. -en.

Ontslaan' (*ontheffen, vrij geven*), ik -sloeg, heb -slagen; *ik zal mij van die taak zien te* -.

Ontslaan' (*den dienst, de betrekking opzeggen*), ik -sloeg, heb -slagen; *een knecht* -, *een ambtenaar* -; zie Ontslag.

Ontslag' (*handeling, waardoor men iemand ontslaat*), o. gmv.; *het - van dien ambtenaar bevreemdde ieder*; *iem. zijn (eervol) - geven*; *zijn - vragen, verzoeken, nemen, krijgen*; *zijn - indienen*; **-brief,** m. -ven.

Ontslag'neming (*het nemen van ontslag*), v. -nemingen.

Ontsla'ken (*banden, boeien losmaken*), ik heb -slaakt; *de dood -slaakt de kluisters*; *de dooi -slaakt de banden, door de vorst gesmeed.* (Bogaers); *een kreet, een zucht, een bede* -; *de -slaakte geest*; **-ing,** v. -en.

Ontsla'pen (*ontwaken, wakker worden*), hij is -; *in 't Voorhout is alle Dier* -. (Huygens); *'t Oosten, daar de Son -slaapt.* (Huygens).

Ontsla'pen (*in slaap vallen*; fig. *sterven*), hij -sliep, is -; *in Gode, in den Heere* -.

Ontslip'pen (*ontsnappen, ontglippen, ontkomen*), het heeft en is -slipt; *aan het gevaar* -, *dat is mijn aandacht -slipt, dat dreigt mijn herinnering te* -, *laat u geen uur* -; *de nauw -te wacht.* (Vondel).

Ontslui'eren (*ontdoen van den sluier*, fig. *aan het licht brengen*), ik heb -sluierd; *zich het gelaat* -; *een geheim* -, *den verborgen zin van droomen* -; **-ing,** v. -en.

Ontslui'meren (dicht. *ontslapen*, fig. *in sluimering vallen*), het is -sluimerd; *Zefir lag -sluimerd neer.* (Staring); ook *ontwaken*: *'t -sluimerd aardrijk juicht.* (Bild.)

Ontslui'ten (*opensluiten*), ik -sloot, heb -sloten; **-er,** m. -ers; **-ing,** v. gmv.

Ontsmet'ten (*reinigen van smetstoffen*), ik heb -smet; *een ziekekamer* -, *beddegoed* -, **-ting,** v. -en; **-tingsmiddel,** o. -en; **-tingsoven** (*desinfectietoestel*), m. -ovens.

Ontsnap'pen (*ontkomen, ontgaan*), ik ben -snapt; *de dief is -snapt*, heeft zich ongemerkt verwijderd; *de gelegenheid laten* -, ontglippen; *aan iemand* -, *aan het oog* -, *aan iemands aandacht* -; **-snapping,** v. -en.

Ontsna'ren (*van snaren ontdoen*), het is -snaard; *het speeltuig hing -snaard in de wilgen verward,* (Da Costa); *een -e viool.*

Ontsnel'len (*snel ontvlieden*), ik ben -sneld; *het gevaar* -; *als aan den dood -sneld.* (Tollens).

Ontspan'nen (*wat gespannen is vrijlaten*), ik heb -; *een boog* -, *een koord* -, *de lang - snaar* (Staring); *het gelaat* -, het uit de strakke plooi doen gaan; fig. *den geest - door vermaak*; *zich* -, d. i. zich verpoozen; **-ning** (*verpoozing, rust*), v. -en; **-ningslokaal** (*herbergs- of sociëteitskamer*), o. -lokalen.

Ontspar'telen (*door spartelen ontkomen*), ik heb en ben -sparteld; *het gevaar* -.

Ontsper'ren (*ontgrendelen*), ik heb -sperd; *een deur, een poort* -, den slagboom wegnemen, openen.

Ontspin'nen (*al spinnende te voorschijn brengen*), ik heb -sponnen; zich -: *een gesprek kan zich over eenig onderwerp* -, ontwikkelen.

Ontspo'ren (*uit de spoorrichels geraken, derailleeren, ontrichelen*), de trein -spoorde, is -spoord; **-ing,** v. -en.

Ontsprin'gen (*zijn oorsprong hebben*), het -sprong, is ontsprongen; *de Rijn -t op de*

Alpen; *hier -t een bron*; *een traan -t zijn oog*, ontwelt.

Ontsprin'gen (*springende ontkomen*), het -sprong, is -sprongen; *hij is den dans ontsprongen*, d. i. den doodendans, fig. aan het dreigend gevaar ontkomen.

Ontsprui'ten (fig. *ontstaan*), het -sproot, is -sproten.

Ontstaan' (*een begin nemen*), het -stond, is -; *de rivier -staat op dat plateau*, neemt haar oorsprong; *uit zuurstof en waterstof -staat water*, voortkomen; *een twist kan uit een nietigheid -*.

Ontstaan' (*er niet staan, afwezig zijn*), ik -stond, heb -; *Schoone nimf, ontsta mij niet!* (Staring), in den steek laten. vero.

Ontste'ken (*doen ontbranden, aansteken*), ik -stak, heb -stoken; *een vuur -*; *Gods toorn -*, opwekken, doen ontbranden; *in woede -*; *de wonde is -stoken*, rood opgezwollen; **-ing** (*'t ontstoken zijn van een wonde*), v. -en.

Ontsteld' (*van streek, ontroerd, verschrokken*), bn.; *de menigte stond - te kijken*.

Ontstel'len (*ontroeren*), ik heb en ben -steld; **-tenis** (*aandoening, schrik, verwarring*), v. gmv.

Ontstemd' (*valsch van toon*), bn.; *een -e viool*; fig. onaangenaam gestemd, boos.

Ontstem'men (*zijn stemming verliezen of niet hebben*), het heeft en is -stemd; *de vochtigheid zal al die instrumenten -, een -stemd speeltuig*; fig. *dat bericht zal vader -*, uit zijn humeur brengen; **-ming,** v. gmv.

Ontsten'tenis (afl. van *ontstanden, ontstaan*, ontbreken, afwezig zijn: *gemis, gebrek*), v.; *bij - van*, bij gemis, bij mangel van; *bij - van opvolgers*, d. i. er zijn er geen; *bij - van den burgemeester*, de burgemeestersplaats is vacant; *bij - van mannelijke nakomelingen, of manlijk oir, bij - van bijzondere reglementen*.

Ontstich'telijk (*ergerlijk*), bn. en bw.; *een - woord, zich - in de kerk gedragen*; **-heid,** v. gmv.; meestal: **Onstichtelijk.**

Ontstich'ten (*ergeren*), hij -stichtte, heeft -sticht; *het losse gedrag des leeraars zal de gemeente -*; **-ing,** v. gmv.

Ontsto'ken, bn.; *een - kaars, lamp*; *een - wond, gezwel*, d. i. zwerend, opgezet, rood.

Ontstrij'den (*afstrijden*), ik -streed, heb -streden; *ik laat mij dat nooit -*, (Staring), uit het hoofd praten, afwinnen.

Ontta'kelen (*aftuigen, van het tuig ontdoen*), ik heb -takeld; *een schip, door den storm -takeld, een roofschip -*; **-ing,** v. -en.

Ontto'gen, vd. van het vero. *onttieën*; *die schat* (*Juta*) *wordt de aarde niet -!* (Staring), d. i. onttrokken, ontnomen.

Onttrek'ken (*ontrukken, ontnemen*), ik -trok, heb -trokken; *iemand een deel van zijn loon -*; *zich aan iets -*, d. i. iets niet doen, zich van iets afmaken.

Onttro'nen (*van den troon stooten*), men heeft -troond; *een koning -*; **-ing,** v. -en.

Onttroo'nen (*met mooie praatjes aftroggelen*), ik heb -troond; zie Aftroonen.

On'tucht (*onzedelijkheid*), v. gmv.

Ontuch'tig (*zedeloos, onkuisch*), bn.; *een - leven leiden*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

On'tuig (*uitschot, afval*), o. gmv., fig. schorrimorrie van volk.

Ontval'len (*door vallen uit iemands bereik raken, ontglippen*), het -viel, is -vallen; *het wapen is hem -*; fig. *een traan -viel zijn oog*; *de moed -viel hem*, ontzinken; *dat woord is mij -*; *wie veel kalt, veel -*. (Cats); *zijn vrouw -viel hem reeds vroeg*, sterven.

Ontvang' (*het ontvangen, ontvangst*), m. gmv.; *in - nemen*; *een -bewijs*, o. -bewijzen.

Ontvan'gen (*in ontvangst nemen*), ik -ving, heb -vangen; *een som gelds -, een brief -, onderwijs -, een goede opvoeding -, zijn boek werd goed -*, vond aftrek; *Mevrouw zal vandaag niet -*, bezoek wachten; **-avond** (O.-I. *receptieavond*), m. -en.

Ontvan'genis, v. gmv.; R.-K. *de Onbevlekte - der H. Maagd*, d. i. dat zij zonder erfsmet is gebleven: feestdag op 8 Dec.

Ontvan'ger (*iemand, wien iets gegeven wordt*), m. -s; *de - van den brief*; in 't bijz. *ambtenaar*: *de - der directe belastingen, der accijnzen, der registratie, der gemeentebelasting*; ook voorwerp dat opvangt, vat: *de - van een dakgoot, de - van een luchtpomp*.

Ontvan'gerskantoor, o. -kantoren.

Ontvangst' (*het ontvangen, het innen*), v. -en; **-bewijs,** o. -bewijzen.

Ontvan'kelijk (*vatbaar voor indrukken*), bn.; *een voor het schoone - gemoed*; *een kinderziel is zeer - voor indrukken*; -er, -st; **-heid,** v.: *-heid voor gewaarwordingen*.

Ontva'ren (*voorbijgaan, verstrijken*), het -voer, is -; *de jaren - zoo snel en zoo vlug!*

Ontvein'zen (*niet uitkomen voor, verborgen houden*), ik heb -veinsd; *zijn oogmerk -*; *zich iets -*, iets niet aan zich zelf willen bekennen, het voor zich zelf niet willen weten: *ik kan mij niet -, dat ik maar half tevreden ben over mijn examenwerk*; **-ing,** v. gmv.

Ontvlam'baar (*spoedig vlam vattende, kunnende ontvlammen*), bn.; *-bare stoffen*, fig. *een licht -bare verbeelding*; -der, -st; **-heid,** v. gmv.

Ontvlam'men (*ontbranden, ontsteken*), ik heb en het is -vlamd; **-ming,** v. gmv.

Ontvleesd' (*zonder vleesch*; *vermagerd*), bn.; *de arm was daar -*; *en een -e hand breekt uit den steen*. (Staring); fig. *haar wangen waren -*; zie Ontvleezen.

Ontvlee'zen (*van 't vleesch ontdoen*), ik -vleesde, ik heb -vleesd; *een kip -, een geraamte -*; **-ing,** v. -en.

Ontvlei'en (*door vleien aftroggelen*), ik -vleide, ik heb -vleid; *iemand een belofte -*.

Ontvlie'den (*ontvluchten, ontwijken*), ik -vlood, ben -vloden; *het stadsgewoel -, de verleiding -, het gevaar -*; **-ing,** v. gmv.

Ontvluch'ten (*door te vluchten ontkomen*), ik -vluchtte, ik ben -vlucht; *een stad -, zijn huis of zijn ouders -, het gevaar -*; **-ing,** v. -en.

Ontvoe'ren (*wegrooven, schaken*), ik heb -voerd; *een dochter haren ouders -*; fig. *mijn ziel is aan de aard -voerd*. (Ledeganck), onttogen; **-der,** m. -s; **-ing** (*schaking*), v. -en: *op den avond der -ing*.

Ontvol'ken, ik heb -volkt; *de oorlog -volkt de landen*, neemt de bevolking weg; **-ing,** v. gmv.

Ontvon'ken (*doen ontbranden*), ik heb en het is -vonkt; *iem. in liefde voor de studie -*; **-ing,** v. gmv.

Ontvoog'den (*ontheffen van de voogdijschap*), ik heb -voogd; **-ing** (*vrijmaking*), v. gmv.

Ontvou'wen (*los vouwen, ontplooien*), ik heb

-vouwen; *hij heeft het tafellaken -, de vleugels -*; **-ing,** v. gmv.

Ontvou'wen (*uitleggen, verklaren*), ik heb ontvouwd; *hij heeft mij de redenen -vouwd; zijn beginselen -*; **-ing,** v. gmv.

Ontvreem'den (*ontnemen, ontstelen*), ik -vreemdde, heb -vreemd; **-ing** (*diefstal*), v. -en.

Ontwa'ken (*wakker worden*), ik ben -waakt; *uit den slaap, uit den droom -*; **-ing,** v. gmv.

Ontwa'penen (*ontdoen van wapenen*), ik heb -wapend; *hij zag zich -wapend; iemand -; een schip -*, ontdoen van het geschut; fig. weerloos maken, stillen: *een zacht woord - wapent den toorn*; **-ing,** v. gmv.

Ontwa'ren (van een verloren *ontwaar*, gewaar: *zien, bespeuren*), ik heb -waard; *het licht kwam binnen, en ik -de bij zijn schijnsel een jong meisje, misschien van de jaren... van Henriette.* (C.O.); *oom Stastok had op zijn horloge halftien -waard* (C.O.); *dat hij een kleine ongesteldheid mocht -.* (C.O.), gewaarworden, bemerken.

Ontwar'ren (eig. *uit de war maken*, fig. *ophelderen*), ik heb -ward; *een streng garen -, een quaestie -*; **-ring,** v. gmv.

Ontwas'sen, ik -wies, ben -; *de knaap is de schoolbank -, de roede -, den kinderschoenen -*, d. i. te groot er voor geworden; *de ouderlijke tucht - zijn.*

Ontwei'en (*ontdoen van het ingewand*), ik -weide, ik heb -weid; *een visch, een vogel, een stuk wild -*; **-ing,** v. gmv.; zie Geweide.

Ontwel'digen (*met geweld ontnemen*), ik heb -weldigd; **-er,** m. -s; **-ing,** v. gmv.

Ontwel'len (*ontspringen, ontvloeien*), het is -weld; *een beekje, dat aan den top des heuvels -welt; een traan -welt haar oog.*

Ontwen'nen (*afwennen*), ik heb en ben -wend; *het volk aan orde en tucht -wend.* (Staring); **-ning,** v. gmv.

Ontwerp' (*een omschreven plan*), o. -en; *het - van een nieuwe kerk, de -en van een staatsman, - tot droogmaking van de Zuiderzee, een - van buurtspoorwegen, een - van wet.*

Ontwer'pen (*iets in schets teekenen*), ik -wierp, heb -worpen; *het model, het bestek van een huis -*; fig. *een plan -, een wet -*, d. i. beramen; **-er,** m. -s; **-ing** (*het ontwerpen*), v. gmv.; **-tractaat,** o. -aten.

Ontwijd' (R.-K. *geschonden, van de kracht der wijding beroofd*), bn.; *de kerk was door dien moord -.*

Ontwij'den (*de wijding ontnemen, ontheiligen*), ik -wijdde, ik heb -wijd; *een kerk -, een altaar -*; **-er,** m. -s; **-ing,** v. gmv.

Ontwijk' (*wijkplaats*), o. gmv.; *een plaatsje van -.* (C.O.), d. i. een afgezonderde zitplaats.

Ontwij'ken (*uit den weg gaan*), ik -week, heb en ben -weken; *men scheen hem te -*; fig. *hij tracht alle verklaring te -*, ontkomen; *de beantwoording van een vraag -*; **-end,** bn.: *een - antwoord*, niet rechtstreeks op de vraag slaande; **-ing,** v. gmv.

Ontwik'keld (*den vollen wasdom bereikt hebbende*), bn.; *dat meisje is vroeg -*; fig. *een - publiek, gehoor*, beschaafd; *een - e geest*, door studie gevormd; *een - volk*, van goede zeden.

Ontwik'kelen (eig. *uit de wikkels doen*), ik heb -wikkeld; *den geest -*, d.i. vormen, denkend maken; *een stelling -*, verklaren, ophelderen; *een algebraïschen vorm -*, uitwerken; *zich -*, tot vollen wasdom komen; *een dier -t zich in den regel sneller dan een kind*; *een plan -*, uiteenzetten, blootleggen, duidelijk maken; *zaden en bloemen - zich*, ontkiemen, gaan bloeien; *een groote kracht -*, doen ontstaan, in 't leven roepen; **-ing,** v. -en.

Ontwik'keling (*wasdom, groei, voortgang, vorming*), v. gmv.; *de - van lichaam en geest; de verstandelijke -; de - der kunst; de - der wetenschap; de - van electriciteit van gas, van damp; de - mijner denkbeelden, mijner plannen*, uiteenzetting.

Ontwik'kelingsbaan (*weg der ontwikkeling*), v. -banen: *de - der menschheid*; **-gang,** m. gmv.; **-geschiedenis,** v. gmv.; **-leer,** v. gmv.; **-tijdperk,** o. -en.

Ontwin'den (*ontplooien, ontvouwen*), ik -wond, heb -wonden; *de banieren, de zeilen -*; fig. *de tijd zal alles -*, verklaren; **-ing,** v. vero.

Ontwoe'keren (*met moeite en inspanning verkrijgen*), ik heb -woekerd; *Nederland is aan de zee -woekerd*, d.i. op de zee veroverd en dat wel stuksgewijze.

Ontwor'stelen (*worstelend ontrukken of losraken*), ik heb, het is -worsteld; *iemand een mes, een wapen -; ons land is -d aan de stroomen*; zich -: *zich - aan het alcoholmisbruik.*

Ontwor'telen (*met wortel en tak uit den grond rukken*), hij heeft -worteld; *de storm had den beuk -worteld*; **-ing,** v. gmv.

Ontwrich'ten (*uit het gewricht rukken of trekken*), ik heb -wricht; *den arm -, de heup -*, fig. *den geest -*, verlammen; *de critiek zoekt de openbaring te -*; **-ing,** v. -en.

Ontwrin'gen (*losswringen*), ik -wrong, heb -wrongen; *iemand een mes -*; fig. *iemand een geheim, een belofte -, den vijand de zege -*, al wringende of strijdende ontnemen.

Ontza'delen, ik heb -zadeld; *de ruiter werd -zadeld*, uit den zadel gelicht; *een paard -*, van het zadel ontdoen.

Ontzag' (verwant met *ontzien: eerbiedige schroom, eerbied*), o. gmv.; *onze vloot vervulde Brittannië met -; - voor iemand hebben, gevoelen, toonen; iemand - inboezemen; met -, uit -; hij heeft - onder de schoolknapen*; **-baar** (*ontzag inboezemend*), bn.: *de -bre wichlares.* (Van Lennep).

Ontzag'lijk (*vreeswekkend, geducht*), bn.: *de -ste rechtbank der wereld* (Beets); *een -e menigte, de kinderen hadden een -e pret, een -e hoogte, een -e hoeveelheid*, zeer groot; bw.: *Goliath had een - breeden kop.* (Tollens), vreeslijk; *hij houdt - veel van zijn vader*, erg; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Ontzag'verwekkend, bn.; **ontzagwek'kend** (*ontzag inboezemend*), bn.; *een -e krijgsmacht, een -e stilte*; -er, -st.

Ontze'gelen (*ontdoen van het zegel*), ik -zegelde, heb -zegeld; *een brief -, een boedel -*: tegengest. van *Verzegelen*; **-ing,** v. -en.

Ontzeg'gen (*weigeren*), ik zeide, ik heb -zegd of -zeid; *iemand een recht -*, d. i. betwisten; **-ging,** v. gmv.

Ontzei'len (*door middel van te zeilen ontkomen*), ik heb -zeild; *alle hoop om de vijanden te - was voorbij; een klip -*; fig. een moeielijkheid ontwijken.

Ontze'nuwen (*van kracht berooven*; fig. *verzwakken*), ik heb -zenuwd; *de sterke drank -zenuwt den dronkaard; weelde -zenuwde*

Hannibals leger; *een bewijs, een betoog* –, d.i. krachteloos maken, afdoend weerleggen; *een bevolking, door geen opium -zenuwd* (Groneman); **-ing,** v. gmv.

Ontzet' (*bevrijding*), o. gmv.; *het - van Leiden, het - van een schip*; *er daagt - op.*

Ontzet' (*ontsteld*), bn.; *hij was - van schrik.*

Ontzet'ten (*afzetten, een ambt ontnemen*), ik heb -zet; *de stadhouder werd uit zijn ambt* –, *de burgemeester werd* –; bij uitbr. berooven: *van haard en erf -zetten*; bevrijden: *een stad* –, *een schip* –, *iemand* –; **-baar,** bn.; **ter** (*bevrijder*), m. -s.

Ontzet'ten (*ontstellen, van zijn zit of stuk raken*), ik ben -zet; *- van schrik*; *ontzet terugdeinzen*, verbaasd, verbijsterd; **-ting,** v. gmv.: *tot zijn -ting, met groote -ting iets vernemen.*

Ontzet'tend (*verbazend groot*), bn. en bw.; *een - leger, een -e menigte*; *hij is - rijk*, zeer; -er, -st.

Ontzet'ting (*verbazing, schrik*), v. gmv.; *op 't gezicht der slang was hij sprakeloos van* –, verbijstering.

Ontzie'len (eig. *van de ziel berooven*: *dooden*), ik heb -zield; *nu ligt hij daar -zield*, d. i. zonder ziel, dood; fig. de veerkracht doen verliezen.

Ontzien' (*eerbiedigen*), ik -zag, heb -zien; *gij moet hem wat* –, d. i. sparen, verschoonen; *hij ontziet zich niet mij te lasteren*, d. i. hij waagt het, durft het.

Ontzij'gen (*ontglijden, ontglippen*), het -zeeg, is -zegen; *de riemen -zegen zijn hand*, langzaam ontvallen.

Ontzind' (*dwaas*), bn.; *een -e schaar*, *- van vreugde, van droefheid*, beroofd van verstand, zinneloos.

Ontzin'ken (*wegzinken, verloren gaan*), het -zonk, is -zonken; *de moed ontzinkt mij*, d. i. begeeft, verlaat mij; *de krachten ontzonken hem*; **-ing,** v. gmv.

Ontzwa'velen (*zuiveren van zwaveldeelen*), ik heb -zwaveld; *de zijde* –; **-ing,** v. gmv

Onuitblusch'baar (fig. *niet gebluscht kunnende worden*), bn.; *een -bare haat.*

Onuitput'telijk (fig. *altijd vloeiende of nieuwe stof opleverende*), bn.; *een -e bron, een - onderwerp, een -e blijdschap, een - thema*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Onuitspreek'baar (*niet uitgesproken kunnende worden*), bn.; *een - getal, een - woord, de Engelsche th is mij* –.

Onuitspre'kelijk (*niet in woorden uit te drukken*), bn.: *Gods -e grootheid, een -e afkeer, een -e teleurstelling*; bw.: *zij zijn - gelukkig*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Onuitstaan'baar (*onverdraaglijk*), bn. en bw.; *de uitlegger in een beestenspel is mij aller -st.* (C.O.); *een - leelijk Amsterdamsch accent*; -der, -st; **-heid,** v. gmv.

On'vaderlandsch (*niet eigen aan ons land of volk*), bn.; *een -e verheerlijking van het buitenland*, strijdig met de gevoelens van een goed vaderlander; *boekjes met -e prentjes*; *een - gedrag, -e zeden.*

On'vast (*niet in vasten toestand verkeerend*), bn.: *het terrein was moerassig en* –; fig. *die theorie steunt op -e gronden*; *hij heeft een -en slaap*, licht; *hij ging met -e schreden*, wankel; *een - karakter*, wankelmoedig; bw.: *hij staat nog - op zijn schaatsen*; *dat bootje ligt - op 't water*; -er; **-heid,** v. gmv.

Onvat'baar (*niet ontvankelijk*), bn.; *de man is - voor een zachte vermaning*; *die booswicht is - voor verbetering*, niet geschikt; -der, -st; **-heid,** v. gmv.

Onvei'lig (*gevaar opleverend*), bn.; *het waren -e tijden, roovers maakten er de wegen* –; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

On'ver (*niet ver, nabij*), bn.; *het is* –. w. g.

Onveran'derlijk, bn. en bw.; *de -e wetten der natuur*, niet aan verandering onderhevig; *hij zingt - hetzelfde liedje*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Onverantwoor'delijk (*niet verantwoord kunnende worden, niet verschoonbaar, niet goed te maken*), bn.; *een -e nalatigheid*, afkeurenswaardig, onvergefelijk; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

On'verbasterd, bn.; *de -e nakomelingen der Fransche Hervormden*, niet ontaard.

On'verbeden (*niet te verbidden*), bn.; *de - storm.* (Tollens). w. i. g.

Onverbe'terbaar (*niet te verbeteren*), bn.; *een -bare drukfout*, niet of niet meer kunnende verbeterd worden; -der, -st; **-heid,** v. gmv.

Onverbe'terlijk (*voor verbetering onvatbaar*), bn.: *een -e dronkaard*; *een - kwaad*, onherstelbaar; bw.: *hij zingt* –, voortreffelijk; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

On'verbeurd (*niet verbeurd verklaard of te verklaren*), bn.; *Romes koningskroon, de -e gaaf, die 't Regt aan Koenraad heeft gegeven.* (Staring).

Onverbid'delijk (*door bidden niet tot andere gedachten te brengen, onvermurwbaar*), bn.: *een -rechter, de wetten zijn* –; bw.: *een - logisch betoog*; *zij had hem - afgewezen*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

On'verbloemd (*niet verbloemd, niet mooier voorgesteld dan het werkelijk is*; fig. *rondborstig, oprecht*), bn. en bw; *de -e wezenlijkheid*; *verhaal het mij* –.

Onverbreek'baar (*niet te verbreken*), bn.; *een -bare trouw, een -bare eed*; **-heid,** v. gmv.

Onverbre'kelijk (*niet verbroken kunnende worden*), bn.: *het huwelijk, een -e verbintenis*; *-e vriendschap*; bw.: *hij belooft zijn woord - te houden*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

On'verdacht (*niet te verdenken*), bn.; *een -e getuigenis.*

Onverdeel'baar (*niet te deelen*), bn.; *een - oogenblik*; **-heid,** v. gmv.; ook: *Ondeel'baar.*

On'verdeeld (*niet in deelen gescheiden*), bn.: *een - erfgoed, een -e inboedel*; *met -e aandacht, -e sympathie*; bw.: *zich - aan zijn ambt wijden*; **-heid,** v. gmv.: *verkoop van goederen om uit -heid te geraken.*

On'verdiend (*niet verdiend*), bn.: *een -e straf, een -e goedheid*; *hoe de maand Maart aan den -en naam van Lentemaand komt.* (C.O.); bw.: *hij werd - van zijn waardigheid ontzet.*

Onverdien'stelijk (*nogal te prijzen*), bn.; *een niet - dichter, een niet -e redevoering.*

On'verdord (*versch, frisch*), bn.; *- gras*; fig. *zijn krijgsfaam - verspreiden.* (Vondel).

On'verdorven (*rein, zuiver*), bn.; *een - gemoed, de - spraak der vaderen*; **-heid,** v. gmv.

Onverdraag'baar (*niet te verdragen, onuitstaanbaar*), bn.; *het -bare Spaansche juk, een -bare hitte*; **-heid,** v. gmv.

Onverdraag'lijk (*lastig, hinderlijk*), bn.; *een*

-e hoogmoed, onuitstaanbaar; *een -e dwingelandij*; -er, -st; **-heid,** v. gmv; ook: *Ondraag'lijk.*

Onverdraag'zaam (*niet meegaand*), bn. en bw.; *hij is - op het stuk van godsdienst*; *hij ijverde - jegens andersdenkenden*; -zamer, -st; **-heid,** v. gmv.

On'verdroten (*niet ontmoedigd, ijverig, volhardend*), bn. en bw.; *met - ijver*, onverpoosd; *een - volharden*; *ik studeer -.*

Onveree'nigbaar (*niet te paren*), bn.; *dit zijn -bare begrippen*; *die ambten zijn -*; **-heid,** v. gmv.

On'verflauwd (*niet verzwakkende*), bn.; *met -en gloed, een -e genegenheid.*

Onvergang'baar (dicht. *onvergankelijk*), bn. *Homerus schreef Achilles' roem in -bre verzen.*

Onvergan'kelijk (*niet licht vergaande*), bn.; *deugd is een -goed*, blijvend; *Carlo's naam bleef - in Bella's hart geschreven.* (Staring); -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Onvergeef'lijk, -verge'felijk (*niet kunnende vergeven worden*; *erg*), bn.; *een -e misslag*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Onvergelij'kelijk (*zeer uitmuntend, uitnemend*), bn.: *een - talent*; *Saartje vertelde mij van Suzettes -e gehechtheid aan hare moeder.* (C.O.); *de bijbel is een - boek*; bw.: *dit gedicht is - schoon*; -er, -st; **-heid,** v, gmv.

Onverge'telijk (*te belangrijk om vergeten te kunnen worden*), bn.; *de -e strijd bij Waterloo, een - tijdperk onzer geschiedenis, een - schouwspel, de -e De Vries*, uitnemend; -er, -st.

On'verglaasd (*niet met glazuur bestreken*), bn.; *een -e bloempot, - aardewerk.*

On'vergolden (*onbeloond*), bn.; *God laat niets -, een - dienst.*

On'verhinderd (*onbelemmerd*), bn. en bw.; *een - aftocht*; *nu kunt gij - spreken.*

On'verhoeds (*onverwachts*), bw.; *hij gaf mij - een slag, iemand - aanvallen.*

On'verhoedsch (*onverwacht*; *zóó, dat men er niet op verdacht is*), bn.; *een -e aanval*, d. i. plotseling; **-heid,** v. gmv.

On'verholen (*niet verborgen, rondborstig*), bn. en bw.; *een - goedkeuring, - vreugde, - nieuwsgierigheid, - zijn blijdschap toonen*; *hij geeuwde -*, openlijk.

On'verhoopt (*onverwacht*), bn. en bw.; *een -e hoogere bijstand, een -e verrassing*; *bij - afsterven*, d. i. alsnog niet te voorzien; *mocht gij - niet kunnen komen, zend dan uw rentmeester*, tegen alle hoop in.

Onverkies'lijk, -verkie'selijk (*niet te verkiezen, de voorkeur niet verdienende*), bn., -er, -st.

Onverklaar'baar (*niet op te helderen*), bn.; *een - voorgevoel, een -bare angst*; -der, -st; **-heid,** v. gmv.

Onverkracht'baar (*onschendbaar*), bn.; *de -bare wetten der natuur.*

On'verlaat (*slecht mensch, booswicht, snoodaard*), m. -aten.

On'verlet (*ongedeerd*), bn.; *zij kwamen - de poort binnen*, ongekwetst.

On'vermengd (*zuiver*), bn.; *dat is - zuiver koper*; fig. *- geluk.*

Onvermijd'baar (*niet te vermijden*), bn. en bw.; *wat al -bare rampen*; *de mensch kan - dwalen*; **-heid,** v. gmv.

Onvermij'delijk (*niet kunnende vermeden worden*), bn.: *een - gevolg, de -e ondergang*; bw.: *hij ware - neergestort*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

On'verminderd (*niet verminderd*), bn. en bw.; *uw ijver blijve -*, even krachtig; *ik acht u - hoog*, evenhoog als vroeger.

On'verminderd (*behoudens*), vz.; *gij kunt het feest bijwonen - de verplichting 's avonds ter vergadering te komen.*

On'verminkt, bn.; *de jongeling kwam - uit den strijd*, d. i. ongedeerd; *die handschriften zijn nog -*, gaaf.

Onvermoei'baar (*zeer sterk of krachtig*), bn.; *een -bare ijver, een -bare wilskracht*; -der, -st; **-heid,** v. gmv.

On'vermoeid (*nooit vermoeid*), bn. en bw.; *een - schrijver, een - strijder*, steeds ijverig volhardende; *-e arbeid komt alles te boven*; *hij streeft - naar hooger*; **-heid,** v. gmv.

On'vermogen (*gebrek aan vermogen, zwakte, armoede*), o. gmv.; *het - van den menschelijken geest om God te kennen*; *geldelijk -*; rechtst. *kennelijk -*, d. i. staat van failliet, insolventie.

Onvermo'gend (*zwak, arm*), bn.; *de arm (des Muzelmans), werd - in Spanje.* (Da Costa); *een - vreemdeling*; *hij heeft niets dan -e vrienden*; -er, -st; **-heid** (*geldelijke onmacht*), v. gmv.

Onvermurw'baar (*niet te vermurwen*), bn.; *Alva was een - despoot*; *een -bare standvastigheid.* (Jonathan); *een -bare gestrengheid* (Borger), onverbiddelijk; **-heid,** v. gmv.

On'vernist (fig. *zonder glimp, onopgesmukt*), bn.; *de -e glans van Napoleons naam, -e vroomheid.*

On'veronderd (*jong, jeugdig*), bn.; *in de lente pronkt natuur - met haar schoonheid*; *het christendom, eeuwig -.*

On'verplicht (*vrijwillig*), bn.; *dat is -e goedheid, -e goedwilligheid*, waartoe men niet verplicht is.

On'verpoosd (*niet afgebroken*), bn.: *dat was -e arbeid, -e waakzaamheid, -e studie, het - geklater van een waterval*; bw.: *hij werkt - aan zijn proefschrift.*

On'verricht (*niet afgedaan*), bn.; *laat geen arbeid -*; *hij keerde -er zake naar huis.*

On'versaagd (*onverschrokken, zonder vrees, moedig, stout*), bn. en bw,; *'t -e Gent, met -en zin, een - redder, een - strijder*; *den vijand - onder de oogen zien*; -er, -st; **-heid** (*dapperheid*), v. gmv.

Onverschil'lig (*geen verschil opleverend, zonder een bepaalde keuze of voorliefde*), bn.: *het was - met welken bal de arme Pieter spelen zou.* (C.O.), eender, hetzelfde; *zij sprak eenige -e woorden*, onbeteekenend; *het was een losse en -e kwant*; *Jan is - voor lof en voor laster geworden.* (Potg.), ongevoelig; *hij of zij is mij -*, ik voel geen genegenheid voor hem of haar; *hij zag dat alles met een - oog*, koel; *- evenwicht*, nat. als bij iederen toestand evenwicht is; bw.: *hij antwoordde -*, zonder eenige deelneming of belangstelling; *hij zag dat - aan*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

On'verschrokken (*stoutmoedig*), bn. en bw.; *een - volk* (v. Lenn.); *met - moed* (v. Haren); *hij viel - aan*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

On'verslenst (*frisch, niet verwelkt*), bn.; *-e jeugd, -e krachten, -e schoonheid, -e bloemen plukken.*

On'versneden (*zuiver, onvermengd*), bn.; *dit is - wijn, - Bordeaux*, niet vermengd met wijn van mindere qualiteit.
Onverstaan'baar (*niet te verstaan of te begrijpen*), bn.: *hij zei eenige -bare woorden, die tekst is over 't algemeen -*; bw.: *hij spreekt erg -*; **-heid,** v. gmv.
On'verstand (*domheid, dwaasheid, onberedeneerdheid*), o. gmv.; *hij rekende op het - van het gepeupel*; *Pieter had het - gehad, met zijn glacé-handschoenen te willen roeien.* (C.O.)
Onverstan'dig (*zonder verstand*), bn.: *een - mensch, een -e daad*; bw.: *hij handelt -*, dom; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Onverstoor'baar (*niet te storen, onverstoord*), bn.: *een - geluk, een -bare rust, met - zelfbehagen, een -bare vroolijkheid*; bw.: *hij rookte - door*; **-heid,** v. gmv.
On'verstoord (*rustig*), bn. en bw.; *een -e stilte*; *de knapen speelden -.*
On'vertogen (*ondoordacht, onfatsoenlijk, onbetamelijk, ongepast*), bn.; *men hoorde er geen - woord.*
On'vertraagd (*niet minderend in gang*), bn.: *met -e vaart* (Da Costa), *met -en spoed*; bw.: *hij spoedde zich - voort.*
On'vertuid (*vrij, niet vastgebonden*), bn. en bw.; *-e lokken*; *het haar hing -.*
On'vervaard (*onbevreesd, dapper*), bn. en bw.; **-heid** (*onverschrokkenheid*), v. gmv.
On'vervalscht (*zuiver, niet vermengd*), bn.: *dat is -e melk, - meel, -e suiker*; *-e vaderlandsche kunst*; *ons eenig en - geloof*; bw.: *de taal - spreken*, d. i. niet met vreemde woorden doorspekt; **-heid,** v. gmv.
Onvervreemd'baar (*niet in het bezit van anderen kunnende komen*), bn. en bw.; *een - erfgoed, een - recht, een - pensioen, iets - bezitten*; **-heid,** v. gmv.
On'vervuld (*niet vervuld wordende*), bn.; *al uw -e wenschen, een - gebleven belofte, een -e taak.*
On'verwacht (*niet verwacht of voorzien*), bn.: *een -e uitkomst, een -e slag, een - schouwspel, een -e aanval, op -e wijze, een -e logeergast*; bw.: *op het -st, de storm rees -*; **-heid,** v. gmv.
On'verwachts (*plotseling, zonder op iets voorbereid te zijn*), bw.; *hij stond - voor mij*; *het speelwerk begint zoo -.* (C.O.)
On'verweerd (*niet verdedigd*), bn.; *zij vielen op den -en buit*; *het -e landvolk*, weerloos.
Onverwelk'baar (*niet kunnende verwelken*), bn.; *stroobloemen zijn -*; fig. *de -bre kroon des dichters*; *dat is -bre lof*, onvergankelijk.
Onverwel'kelijk (*onverwelkbaar*), bn. en bw.; *-e roem, -e lauweren*; *-bloeien.*
On'verwijld (*zonder uitstel*), bn. en bw.; *een - vertrek, -e hulp*; *de knecht moet - komen*, oogenblikkelijk, onmiddellijk.
Onverwin'baar (*niet te overwinnen, onoverwinlijk*), bn.; *een -bare schaar, door een -baren argwaan gedreven, door -baren angst gespoord, een - bolwerk, een -bare veste*; **-heid,** v. gmv.
Onverwin'lijk, -win'nelijk (*niet overwonnen kunnende worden*), bn.; *een - held*; *wees fier en -.* (Bild.); *de -e vloot*; *een -e schuchterheid, -e zwarigheden*, onoverkomelijk; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Onverwoest'baar (*onvergankelijk*), bn.; *de -bare schoonheid onzer taal.*
Onverwrik'baar (*door wrikken niet kunnende bewogen worden*), bn. en bw.; *-bare dijken, een -bare zuil*; *- stevig*; *- pal staan*; fig. *een plan, een besluit is -, staat - vast*; -der, -st; **-heid,** v. gmv.
On'verwrikt (*pal, stevig*), bn. en bw.; *de staven bleven -, de soldaten stonden -, met -en moed*, onwankelbaar; bw.: *hij hield zich - aan zijn beginselen.*
On'verzeerd (*ongedeerd*), bn.; *hij kwam - uit den strijd*, onverminkt, ongekwetst. w. i. g.
On'verzeld (*alleen*), bn.; *de dame ging - op reis*, zonder gezelschap.
Onverzet'baar (eig. *niet te verzetten*; *fig. halsstarrig, eigenzinnig*), bn.; *een - besluit, met -baren tegenzin, de -bare moed*; **-heid,** v. gmv.
Onverzet'telijk (*standvastig, onbuigzaam*), bn.; *een -e neiging, met -e koppigheid, een - karakter, de jongen bleef -*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
On'verzoend (*niet verzoend*), bn.; *ze zijn - van elkaar gegaan.*
Onverzoen'lijk (*niet te verzoenen*), bn.: *een -e vijand, een -e vijandschap, met -en tegenzin, een -e wrok*; bw.: *iemand - haten*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
On'verzorgd (*zonder verzorger*), bn.; *vijf kinderen blijven - achter*, niet verzorgd.
On'verzwakt (*nog onverminderd in kracht*), bn.; *Orion blijft in 't aanzien van Diaan* (*de Maan*), *met -en luister staan.* (Nieuwland), *een -e jeugd, zijn dichtvermogen - behouden.*
Onvoeg'lijk (*ongepast*), bn.; *er lag iets -s in die vraag*; *het zou niet - zijn, er op de vergadering over te spreken*, onbetamelijk; **-heid,** v. gmv.
Onvoeg'zaam (*onbetamelijk, niet oorbaar*), bn.; *het is nu een - uur*; *het -zame van zijn taal, van zijn gedrag*; -zamer, -st; **-heid,** v. gmv.
On'voldaan (*onbevredigd*), bn.; *een wensch, een begeerte, een neiging kan - blijven*; *ik was - over uw gedrag*; -daner, -st; **-heid,** v. gmv.
On'voldoend (*niet toereikend*), bn.: *met -e middelen*; *een -e voorbereiding*; *zijn uitspraak was -*; *hij haalde een - cijfer*; bw.: *dat is - beantwoord*; **-heid,** v. gmv.
On'voleind (*onvollooid*), bn.; *dit gedicht* (*de Ondergang der Eerste Wareld*), *is - gebleven, de novelle Gerrit Witse* (C.O.) *bleef -*; *het opstel De Zusters* (Potg.) *bleef -*; zie: Onvoleindigd.
Onvolein'digd (*niet afgewerkt*), bn.; *Bilderdijks Ondergang der Eerste Wareld is - gebleven.*
On'volkomen (*niet volledig*), bn.: *onze wetenschap is -, een - klinker*, d.i. kort; *een - gedaanteverwisseling, een - verbranding*; bw.: *ik zag dat, maar -*; -er, -st; **-heid,** v. -heden.
Onvolle'dig (*gebrekkig, waaraan iets ontbreekt*), bn.: *een - bericht, een - gedicht, een -e vergelijking, een -e volzin*, elliptisch; bw.: *hij verklaarde dat verschijnsel -*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
On'volmaakt (*onvolltooid, gebrekkig*), bn.; *alle menschenwerk is -*; *een - werktuig, een -e vorm*; -er, -st; **-heid,** v. -heden.
On'volprezen (*niet genoeg te prijzen*), bn. *o, - God! de - Rembrandt.*
Onvoltal'lig (*niet op het juiste tal*), bn.; *de regimenten waren -*; **-heid,** v. gmv.

On'voltooid (*niet afgewerkt*), bn.; *een - kunstwerk*; *de - tegenw. tijd*; **-heid,** v. gmv.
On'voltrokken (*onvoltooid*), bn.; *het huwelijk bleef -*, werd niet gesloten.
On'volvoerd (*niet uitgevoerd*), bn.; *het plan bleef -, het booze opzet is - gebleven.*
On'volwassen (*niet volwassen, niet volgroeid*), bn.; *- vruchten.*
On'voorbedacht (*niet vooraf bedacht, zonder opzet*), bn. en bw.; *een -e beleediging*; *hij deed dat alles -*; als bw. ook: *-elijk.*
On'voorbereid (*niet voorbereid*), bn. en bw.; *hij deed geheel - dat examen*; *hij sprak slechts zelden -.*
Onvoorwaar'delijk (*onbeperkt, zonder beperking*), bn. en bw.; *de koning eischte -e gehoorzaamheid*; *een Geest .... moest zich - verneêren voor Jaromirs gezag.* (Staring); *iets - prijzen, iets - afkeuren*; **-heid,** v. gmv.
On'voorzien (*onverwacht*), bn. en bw.; *een -e gebeurtenis*, d. i. niet voorzien; *die tijding kwam -*, eensklaps; **-baar,** bn.
On'voorziens (*plotseling*), bw.; *hij viel mij - aan*, onverwachts, onverhoeds.
On'vrede, on'vree (*twist, strijd, vijandschap, oneenigheid*), m. gmv.; *de vrede woonde in huis en de - stond er buiten*; *met zich en elk te onvreên sloop, iedren spaden nacht, de ledigganger* (*Marco*), *heen.* (Staring). w. i. g.
On'vriend, m. -vrienden; *thans zijn ze -en*, d. i. geen vrienden; *hij stierf van vriend en - beweend*; *zich -en maken*, vijanden.
Onvrien'delijk (*niet vriendelijk*), bn. en bw.; *zij werden - aangebromd door een kleinen gebaarden hond.* (J. Alb.); -er, -st; **-heid** (*stuurschheid*), v. -heden.
On'vrij, bn.; *deze kamer is erg -*, d. i. men kan ons hier bespieden; -er, meest -; **-vrij'heid,** v. gmv.
Onvrijwil'lig (*niet vrijwillig, gedwongen*), bn. en bw.; *een -e daad*; -er, -st.
On'waar (*logenachtig*), bn.; *iets - maken.*
On'waard (*niet waard*), bn.; *hij is die eere -.*
On'waarde, v. gmv.; *iets van - verklaren.*
Onwaardeer'baar (*niet te schatten*), bn.; *gezondheid is een - goed, tevredenheid is een -bare schat*; **-heid,** v. gmv.
Onwaar'dig (*niet verdiend*), bn.; *wij zijn die gunsten -, die goedheid -*; *zij werden zooveel vrijheid -*; *hij is een deugniet, harer -*; -er, -st; **-heid.** v. -heden.
Onwaar'dig (R.-K. *in staat van zonde*), bn.; *hij naderde - tot de tafel des Heeren*; **-lijk,** bw.
Onwaarschijn'lijk (*niet licht gebeurend*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. -heden.
On'weder, on'weer (eig. *onaangenaam weer, slecht weer*; *donder, bliksem*), o. -weders, -weeren; fig. *er is - aan de lucht*, er dreigt een uitbarsting van toorn; *het - komt niet van de lucht*, fig. er zullen onaangenaamheden blijven; *bij den ouden* (*dominee*) *was het - nooit van de lucht.* (Potg.)
Onwederleg'baar (*niet weerlegd kunnende worden*), bn.: *een - bewijs*; bw.: *hij toonde dat - aan*; -der, -st; **-heid,** v. gmv.
Onwederstaan'baar (*niet te weerstaan*), bn.: *een -bare bekoorlijkheid, een -bare welsprekendheid, een -bare aandrang*; bw.: *zij is - geestig*; -der, -st; **-heid,** v. gmv.
On'weer (*onweder*), o. -en.
Onweer'baar (*zich niet kunnende weren*), bn.; *vrouwen en -bare mannen, de -bare vesting*; *de -bare duif*; **-heid,** v. gmv.
On'weeren (*donderen en bliksemen*), het -weerde, heeft geonweerd; *kom in huis, het gaat -.*
On'weersbui (*onweersvlaag van niet te langen duur*), v. -buien; **-vlaag** (*onweersbui*), v. -vlagen; **-vogel** (*stormvogel*), m. -vogels; **-wolk** (*een met electriciteit geladen wolk*), v. -wolken.
On'wel (*onpasselijk, ziek*), bn.; *zij werd in school -, hij gevoelt zich -*, ongesteld.
On'wellevend (*onbetamelijk, onhebbelijk*), bn. en bw.; *een - antwoord, zich - gedragen*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
On'wellnidend (*niet aangenaam van toon*), bn.: *een -e stem, hij sprak op -en toon*; bw.: *dat klinkt -*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Onwerk'zaam (*werkeloos, zonder te werken*), bn.; *kinine is bij de slaapziektekoorts -.*
Onwe'tend (*onkundig, geen kennis bezittend*), bn.: *wat zijt ge nog -! hij is - van gevaar*; *- zondigt men niet*; bw.: *ik heb hem - leed gedaan*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
On'wetens (*zonder het te weten*), bw.; *ik heb hem - gegriefd*, zonder dat ik het wist.
Onwetenschap'pelijk (*ongeleerd, ongeletterd*), bn. en bw.; *dat is een -e methode*, niet overeenkomende met de eischen der wetenschap; *- als de koetsier was, had hij het* (*uit de hoogte neerzien*) *nog kunnen doen.* (Potg.); *de man ging erg - te werk*, dom; -er, -st.
Onwet'telijk (*niet voortvloeiende, niet strookende met de wet*), bn.; *dat is een -e bepaling, een - voorschrift*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Onwet'tig (*in strijd met de voorschriften van eenige wet*), bn.: *een huwelijk - verklaren, een - regentschap, een -e rechtbank*; *een - kind*, d. i. buiten wettig huwelijk geboren; bw.: *- verkregen goed*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Onwe'zenlijk (*niet werkelijk bestaande*), bn.
On'wijs (*dwaas, onverstandig, mal*), bn.: *de - wijze jeugd*; bw.: *wat kijkt die jongen -!* -wijzer; **-heid,** v. gmv.
On'wil (*gebrek aan goeden wil, afkeer, verzet, tegenzin*), m. gmv.
Onwillekeu'rig (*niet opzettelijk*), bn. en bw. -er, -st.
On'willens (*zonder te willen, onopzettelijk*). bw.; *men bad - met haar mee.* (Tollens), d. i. als vanzelf; *gij zult willens of - gehoorzamen*, d. i. goed- of kwaadschiks.
Onwil'lig (*ongehoorzaam, weerspannig*), bn. en bw.; *een -e knaap*; fig. *een -e manslag*, d. i. door onvoorzichtigheid, zonder boozen wil; spreekw. *Met -e honden is het slecht hazen vangen*, d. i. al, wat iemand gedwongen doet, heeft weinig resultaat; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
On'wis (*niet geheel zeker*), bn.; *een -se blik*, onvast, onzeker; *met -wisse schreden*, onbetrouwbaar, onvast; *ze zijn - van elke streek.* (Tollens); **-heid,** v. gmv.
Onwraak'baar (*stellig vertrouwen verdienende*), bn.; *een - getuige, een - rechter*, onafwijsbaar; *een - bewijs*; *een - recht*, onwederlegbaar; -der, -st; **-heid,** v. gmv.
Onwrik'baar (*niet van zijn plaats te wrikken, niet verwrikt kunnende worden*), bn.: *een -bare muur*; *een - beginsel*, onomstootelijk; *een - geloof*, onwankelbaar; *hij is - in zijn overtuiging*; bw.: *-getrouw*; *dit staat - vast* (Staring); -der, -st; **-heid,** v. gmv.
O'nyx (*edelgesteente, een soort van agaat*), m.

-en; *er zijn drie soorten van -en*; **-steen,** m.: *hier (in het Paradijs) worden -steen en bdellion gevonden.* (Vondel); lees: *o'-niks.*
On'zacht (*hard, niet zacht*), bn.: *een niet - leger of bed*; *een - woord*, vrij ruw, heftig; *een -en ruk*, vrij hard; bw.: *hij werd - opgewekt*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
On'zalig (*diep ongelukkig*), bn. en bw.; *een - lot, een - oogenblik, de -e schoolstrijd*; *die -e burgertwisten*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Onze'delijk (*niet volgens zedelijke beginselen*), bn.; *een - boek, -e vertooningen*, strijdig met de goede zeden; *een -e plaat*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Onze'dig (*niet ingetogen, niet eerbaar*), bn.; *dat is -e taal, -e praat*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
On'zeker (*onvast*), bn.; *met -e stappen*; *een -e gang*; *alles in dit leven is -*, onbetrouwbaar, wisselvallig; -der, -st; **-heid,** v. gmv.
Onzelfstan'dig (*geen zelfstandigheid bezittende*), bn.; *een schare van -e volgelingen*; *-er is een - achtervoegsel*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Onzelfzuch'tig (*geen eigen voordeel beoogend*), bn.; *een -e vriendschap*, niet egoïstisch; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Onze-lieve-Heer' (*God, de Godheid: als liefderijk heer en meester*), m. gmv.
Onze-lieve-heers'beestje (*schildvleugelig insect*), o. -s; *het - is een torretje.*
Onze-lieve-heers'haantje (*lievenheersbeestje*), o. -s.
Onze-lieve-vrouw' (R.-K. *de H. Maagd*; *ook het beeld der Madonna*), v. gmv.; *Wat een schoone -!*
Onze-lieve-vrouwenbed'stroo (*wilde tijm*), o. gmv.; ook: *welriekend runkruid*; Duitsch: *Waldmeister.*
Onze-lieve-vrou'wendistel (*melkdistel*), v. -distels.
On'zent (te) (*te onzen huize*), bw.; bij uitbr. *in onze streek, in ons land.*
On'zenthalve (*wat ons betreft*), bw.; *- mag hij gaan*; *groet uw familie -*, van onzentwege.
On'zentwege (van) (*uit naam van ons, van onzen kant*), bw.; *hij zal van - geen felicitatie ontvangen.*
On'zentwil (om), (*ter wille of liefde van ons*), bw.; *hij heeft het om - gedaan.*
On'zer, pers. en bezitt. vnw.; *ontferm u -*; *het huis - tante, het geluk - medemenschen.*
On'zerzijds (*van onzen kant*), bw.; *het zou - kleingeestig zijn, uw verzoek niet in te willigen.*
Onze-va'der (R.-K. *het gebed des Heeren*), o. -s; *hij bad vijf -s*: het - heet aldus naar de aanvangswoorden: *-tje*, o. -s.
Onzicht'baar (*niet kunnende gezien worden*), bn.; *God is een -bare geest, die komeet is voor het bloote oog -*; **-heid,** v. gmv.
Onzien'lijk, bn.; *de -e natuurkracht, de -e Godheid*; *de - wereld der geesten*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Onzien'lijke (*de Godheid*), m. gmv.
Onzij'dig (*buiten de partijen staande*), bn.; *een -e vlag*; *zich - houden*, d.i. geen partij kiezen; *het - geslacht in de taal*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.; **-verklaring,** v. -en.
On'zin (*wartaal, zotteklap, dwaasheid*), m. gmv.; *zoo iets heet geleerde -*, dwaze taal, waarin veel geleerde woorden voorkomen.
Onzin'delijk (*bevuild, morsig*), bn.: *het varken is een - dier*; *wat - straten!* bw.: *het gaat in die huishouding - toe*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Onzin'nelijk (*bovenzinnelijk*), bn.; *de wetenschap der -e navorsching of de metaphysica.*
Onzin'nig (*dwaas, zot*), bn. en bw.; *een -e dweepster*; -er, -st; **-heid,** v. -heden.
On'zoet (*onaangenaam, lastig*), bn. -er, -st; gew.
On'zuiver (*niet rein of zuiver*), bn.: *- water, een -e bron, de -e opbrengst van een concert*, d.i. bruto; *in de hooge tonen is haar stem -*, *een -e uitspraak van het Engelsch, een -e afdruk van een gravure*; *een -e redeneering*, niet logisch; *-e liefde*; bw.: *hij zingt -, hij redeneert -*; -der, -st; **-heid,** v. -heden.
Ooft (*boomvruchten, fruit*), o. gmv.
Ooft'boom (*vruchtboom*), m. -boomen.
Oog (*orgaan van het gezicht*), o. -en; fig. *de -en van een pauweveer, de -en van een dobbelsteen, het - van een naald*, zegsw. *door het - van een naald iets halen, - gaan, - kruipen*, zie Matth. 19 : 24: ter nauwernood aan een dreigend ongeval ontkomen, b.v. *de zieke heeft het door het oog van een naald gehaald*; *-jes op de soep*, d.i. ronde vetdeeltjes; zegsw. *iemand de -en uitsteken*, hem verblinden door fraaier kleedij, meer luxe; *een fraai - aan iets geven*, d.i. schijn, uiterlijk; *iemand zand in de -en strooien*, hem bedriegen; *een - in 't zeil houden*, zie Zeil; *in het oog loopen*, met achterdocht gezien, gehoord worden; *iemand in het - houden*, hem in zijn doen en laten bespieden; *iets in het - krijgen*, d.i. bespeuren; *iemand naar de -en zien*, naar iem. oogen zien om zijn wenschen te raden, letten op zijn wenken en wenschen; *iets onder vier -en afhandelen*, zonder het bijzijn van een derde; *iemand iets onder het - brengen*, aanmerken; *iets onder de -en zien*, niet bang zijn voor het gevaar, de moeielijkheid van naderbij durven beschouwen; *iets op het - hebben*, d.i. beoogen, bedoelen; *uit het - verliezen*, niet denken aan, buiten rekening laten; *God voor -en houden*, d.i. Gods geboden onderhouden; *iemand een rad voor de -en draaien*, hem bedotten, bedriegen; *uit het -, uit het hart*, men vergeet de afwezenden lichtelijk; *- om oog en tand om tand*, Bijbelsche zegswijze, uitdrukkend het recht van wedervergelding bij de Israëlieten, *Exodus* 21 : 24—25; zegsw. *den splinter in eens anders oog wel zien, maar niet den balk in zijn eigen*; zie Splinter; spreekw. *Het - van den meester maakt het paard vet*; zie Meester; *dertien -en gooien*, een onverwacht geluk hebben; *ze hebben samen haken en -en*, d.i. twist.
Oog'appel (*pupil, het zwarte punt in het oog, opening achter het hoornvlies*; *ronde opening in het regenboogvlies*), m. -appels; *iemand bewaren, bewaken als zijn -*, als het dierbaarste, wat men bezit; *iemand liefhebben, beminnen als zijn -*, grootsten schat.
Oog'arts (*dokter voor oogziekten*), m. -artsen.
Oog'badje (*napje tot het nemen van een oogbad*), o. -badjes.
Oog'bedrog (*gezichtsbedrog*), o. gmv.
Oog'blik (*blik van het oog*), m. gmv.
Oo'gelijn (*lieveling*; *sieraad, het puik*), o. -s; *Pompejus was het - van het Romeinsche volk*; *Griekenland was het - der oudheid*; *A'dam, het - van Holland.*

Oo'gen, ik oogde, heb geoogd; *op iemand* -, d. i. het oog op hem gevestigd houden; *op iets* -, iets trachten te krijgen, loeren op iets; *zoo ver men -en kon*, (Vondel), d. i. zien.
Oo'genblik (*tijdstip*), o., soms m.: -blikken; *luister een* -, korten tijd; *een ondeelbaar* -, de kortst denkbare tijd; *een verloren* -, dat voor ernstige bezigheden niet gebruikt wordt; *uw -blikken zijn te kostbaar*, uw tijd; *iem. laatste -blikken*, zijn stervensuur; *in een onbewaakt - liet hij zich die belofte afvleien*, een - dat hij niet omzichtig was of wat onbezonnen; *op 't* -, dadelijk; *van dit - af*, van deze minuut af gerekend.
Oogenblik'kelijk (*zeer kort van duur*), bn.: *een -e indruk*; *er is geen - gevaar*, op dit oogenblik; bw.: „-," *riep de vader*, „*of ik bega een ongeluk!*" (C.O.), d. i. op hetzelfde oogenblik, direct; *ga* -, terstond.
Oo'gendienaar (*iemand, die een ander naar de oogen ziet, kruiper, vleier*), m. -s, -aren.
Oo'gendienst (*vleierij, kruiperij*), m. gmv.
Oo'gendokter (*oogarts*), m. -s.
Oo'genklaar (plantk. het sap der plant is een middel om een ziek oog klaar te maken: *stinkende gouwe*), o. gmv.
Oogenschijn'lijk, bn. en bw; *alles was in -e rust*, oppervlakkig schijnende; *de krachtsinspanning dier - zoo zwakke vrouw*, naar het uiterlijk; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Oo'genschouw (*beschouwing*), v. gmv.; *iets in - nemen*; *de troepen in - nemen*, inspecteeren.
Oo'gentroost (*plantje*), v. gmv.; *de roode* -, *de gewone* -, vroeger gebezigd als heilmiddel tegen zekere oogziekte.
Oog'getuige (*iemand, die iets met eigen oogen ziet of gezien heeft*), m. en v. -n; *- zijn van iets, een door -n opgemaakt verhaal.*
Oog'haar (*wimper*), o. -haren.
Oog'heelkunde (*de wetenschap van den oogarts*), v. gmv.; **-kun'dig,** bn.: *een -kundig tijdschrift*; **-kun'dige** (*oogarts*), m. en v. -kundigen.
Oog'hoek (*hoek, welke gevormd wordt door neus en voorhoofd, -winkel*), m. -en.
Oog'je, o. gmv.; *een goed - op iem. hebben*, hem of haar wel mogen; *een - dicht doen*, een kleine overtreding niet willen zien; *iem. -s geven*, verliefde blikken op iem. werpen, met hem of haar in vriendschappelijke verstandhouding trachten te komen.
Oog'jesgoed (*wollen, linnen of katoenen stof, waarin oogjes of ganzenoogjes geweven zijn*), o. gmv.; *Haarlemmer* -.
Oog'kamer (*ruimte in het oog met een waterachtige vloeistof gevuld*), v. -kamers.
Oog'kas (*beenige holte v. h. oog*), v. -sen.
Oog'klep (*ooglap v. e. paard, aan het kopstel bevestigd, om het dwars uitzien en schrikken te voorkomen*), v. -kleppen.
Oog'lid (*oogdeksel*), o. -leden; *zijn -leden waren geheel rood*; *de -leden openen, sluiten*; *mijn -leden werden zwaar*, ik werd slaperig.
Oog'lijder (*iem., die aan een oogziekte lijdt*), m. -lijders; *het gasthuis voor -lijders te Utrecht.*
Oog'lijk (*net, aangenaam voor het oog*), bn.: *ergens een - voorkomen aan geven*; *dat ziet er nog al - uit*; -er, -st.
Ooglui'kend (eig. *met geloken of gesloten oogen*), bw.; *iets - toelaten*, d.i. het verbodene toelaten, doende, of men het niet ziet.
Oog'luiking, v. gmv.; *bij - toelaten*, ooglukend.
Oog'merk (eig. *merk of teeken, dat men in het oog houdt*, fig. *streven, doel*), o. -merken; *mijn - is niet den dichter op te hemelen*; *met het* -, met de bedoeling; *een misdadig* -, *met slinksche oogmerken*; *iets ten* -, *tot* -, *voor - hebben*; *zijn - bereiken, treffen*, doel.
Oog'opslag (*blik*), m. gmv.; *in één - alles zien*, dadelijk, terstond; *bij den eersten* -; *de - van den Hollandschen jongen is vrij.* (C. O.)
Oog'punt, o. -punten; *het - in de perspectief*, punt, waarin het tafereel wordt gesneden door de loodlijn uit het oog daarop vallende; *iets uit een bepaald - zien, beschouwen*; *uit een - van beschaving, uit een - van staatkunde*; *uit een ander - iets bekijken*, standpunt.
Oog'rand (*rand van een ooglid*), m. -en.
Oog'scheel (*ooglid, oogdeksel*), o. -scheelen; zie Scheel.
Oog'slag (*blik*), m. -slagen; *het jongsken bezag hem met vrijmoedigen* -; *een - in iets werpen*; *iets zien, bemerken, bespeuren bij den eersten* -; meer: *Oogopslag.*
Oog'spiegel (heelk. *werktuig om nl. het inwendige van het oog te onderzoeken*), m. -s.
Oogst (uit *Augustus*: *vruchten-lezing*), m. -en; *een rijke* -, opbrengst der inzameling; *de regens zullen den - bederven*, rijp gewas; *de oorlog zal den - verwoesten*, veldvruchten: *in den tijd van den* -, in Augustus.
Oog'sten (*den oogst binnenhalen*, ook: *maaien, binden, verzamelen van 't koren*), ik oogstte, heb geoogst; *het koren* -, *het vlas* -; spreekw. *Gelijk men zaait, zal men* -, naar men handelt, wordt men behandeld; *Die wind zaait, zal storm* -, die kwaad uitstrooit, bewerkt zijn eigen verderf; fig. *lof, dank, bijval* -, verwerven; *hij oogstte niet dan smaad*; **-er** (*iem. die aan den oogst arbeidt, maaier, binder*), m. -s; **-ster,** v. -s.
Oogst'feest (*feest na 't inhalen van den oogst*), o. -en; **-lied,** o. -liederen; **-maand** (*Augustus*), v. gmv.; **-tijd,** m. gmv.; **-zon** (*Augustuszon*), v. gmv.
Oogst'jaar, o. -jaren; *een goed* -, *een gezegend* -, *een rijk* -.
Oog'talen (*oogharen*), o. mv. vero.
Oog'tand (*hoektand der bovenkaak*), m. -en.
Oog'verblindend (*zeer schitterend*), bn.; *-e pracht, -e luister, -e zonneglansen.*
Oog'vlies (*het wit van het oog*), o. -vliezen.
Oog'water (*geneeskrachtig water voor de oogen*), o. -s; **-tje,** o. -s.
Oog'wenk (*snelle blik*), m. -wenken; *ik zag hem met een* -; *ik ben in een - terug*, uiterst korten tijd; *voor een* -, zeer kort.
Oog'winkel (*ooghoek*), m. -winkels. vero.
Oog'wit (*doel in engeren zin, doeleinde*), o. gmv.; *zijn - bereiken, zijn - treffen.*
Oog'wit (*het wit van den oogbol*), o. gmv.; *het - is soms met bloed beloopen.*
Oog'zenuw (*gezichtszenuw*), v. -zenuwen; *de -zenuwen verzwakken op den duur.*
Oog'ziekte (*ziekte aan de oogen*), v. -ziekten; *een besmettelijke* -.
Ooi (*wijfjesschaap, melkschaap*), v. -en.
Ooi'evaar (uit *oodebaar*, schatbrenger; *stelltlooper*: *stork, eiber*), m. -vaars, -varen; *de - lijkt veel op den reiger*; *de witte* -; zegsw. *beenen hebben als een* -; *hij eet als een* -, is een slokop.

Ooi'evaarsbeen (*iem. met lange beenen*), m. en v. -beenen; (*-poot*), o. -en.
Ooi'evaarsbek (*-neb*; *ook kraanhals, onkruid op de bouwlanden, ook kranebek*), m. -bekken; **-bloem** (*gele lisch, pinksterbloem*), v. -bloemen; **-nest,** o. -nesten; **-vlucht,** v. gmv.
Ooi'lam (*wijfjeslam*), o. -lammeren; *het - scheert den tijm en 't gras* (Tollens); fig. ook gebruikt voor: *dierbaar bezit, eenig in zijn soort.*
Ooit (*te eeniger tijd*), bw.; *kon ik het u - vergelden!*
Ook (zie het w.w. *ooken*), bw.; *allen waren tegenwoordig, - zijn broeder was er*; *God ziet u, waar gij - zijt.*
Oo'ken (*vermeerderen*), vero.
Oo'lijk (van een verouderd *oode*, gemakkelijk; de bet. zijn: *slecht, gering, dwaas, slim*), bn. en bw.; *„Hoe gaat het met Berta? -*, dokter, - (C.O.); -, *maar vroolijk*, arm; *ik zal me - houden* (C.O.), dwaas, onnoozel; *jou, -e schalk!* slim, guitig; *'t - meisje* (Staring), grappig; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Oo'lijkerd (*slimmerd, guit*), m. -s.
Oo'lijkheid (*slimheid, guitigheid*), v. gmv.
Oom (*broer van vader of moeder*), m. -en, -s; -pje, o. -s; *-lief: dat valt in -liefs smaak*; *Krelis-, Tijs-* (Staring); - *Hein*, de dood; zegsw. *daar ligt - Kool*, scherts. daar valt of struikelt de sukkel; *voor de -es komen*, examen doen; *Jan-* (of, spreektaal: *-e Jan*), de bank van leening, de lommerd; **-schap** (*de betrekking von oom*), o. gmv.
-oom (*bastaarduitgang*), vormt mann. persoonsnamen als in: *anatoom, econoom, agronoom.*
Oom'zegger (*neef*), m. -s; **-zegster,** v. -s.
Oo'nen (*jongen werpen*), het oonde, heeft -oond: gebruikt van schapen en varkens. gew.
Oor (*zintuig van het gehoor*), o. -en; zegsw. *het - scherpen*, aandachtig luisteren; *het - hebben, bezitten van iem.*, d. i. zijn vertrouwen bezitten en daardoor gemakkelijk gehoor bij hem vinden; *zijn - afwenden, zijn -en voor iets stoppen*, niet willen luisteren; *iem. het - leenen*, naar hem luisteren; *ergens wel of geen -en naar hebben*, er wel zin of geen trek in hebben; *de ooren laten hangen*, den moed opgeven, moedeloos zijn; *iem. iets in het - bijten*, met ernst en scherpte en zekere geheimzinnigheid haastig iets influisteren; *den wolf bij de -en houden*, in netelige omstandigheden verkeeren; *tot over de -en in de schulden zitten*, zeer veel schulden hebben; *zich achter de -en krabben*, in ongelegenheid zijn; *iets in het - knoopen*, iets voor lang willen onthouden; *iem. de -en wasschen*, iem. oorvijgen geven, om de ooren slaan; *zijn -en zullen tuiten*, er wordt in zijn afwezigheid zeer druk over hem gesproken; *kleine potjes hebben ook -en*, de kinderen hooren (en onthouden) meer dan men meent; fig. *het kalf is op een - na gevild*, op een kleinigheid na is de zaak afgewerkt; bij overdracht: *het - van een theekopje, mand, kruik*, enz. handvatje.
oor-, voorvoegsel = *uit*, b.v. *-sprong, -zaak.*
Oor'aap (*halfaap in Afrika en de kusteilanden van Afrika, die zijn naam draagt naar zijn groote, vliezige, kale ooren*), m. -apen.
Oor'arts (*geneesheer voor oorziekten*), m. -en.
Oor'baar (*voegzaam, gepast, betamelijk, welvoeglijk, kiesch*), bn.; *een weinig -bare vraag*; *zoo iets wordt op het dorp alhier niet - geacht*; **-heid,** v. gmv.
Oor'baar (*nut, oordeel*), o.; *wie ten - van het land een nuttig ambt bekleedt.* (Vondel), d. i. ten dienste, ten bate; *ten - strekken*, nutte; *zijn - bezorgen*, zijn belang behartigen. vero.; **-heid,** v. gmv.
Oor'bag (*oorhanger*), v. -baggen; **-bel** (*oorsieraad*), v. -bellen, -belletje, o. -s.
Oor'blazen (onbep. wijs: *kwaadspreken*); **-blazer** (*opruier, kwaadspreker*), m. -s.
Oor'beeld (*grondbeeld, grondvorm, type*), o. -beelden; **-ig** (*typisch*), bn. vero.; zie Oer.
Oord (*plaats, plek*), o. -en; *de heilige -en*, in Palestina; *van - tot -*; *een beter -*; *herstellings-, toevluchts-, verbannings-*; *Dennen-, Schoon-*; *Frederiks-, Wilhelmina's-*; *Willems-*, marine-etablissement bij Den Helder.
Oor'deel (R.-K. *vonnis, rechtspraak Gods*), o. -en; *Gods - over de zondaars, het laatste -, de dag des -s*; zegsw. *met iets b.v. met een hoed, een jas ten - komen*, d.i. er mee op den doemsdag komen, scherts. er niet van kunnen scheiden; zegsw. *een leven als een -*, zie Leven.
Oor'deel (*meening, gevoelen*), o. gmv.; *zijn - zeggen, zijn - te kennen geven, iem. zijn - vragen, van - zijn.*
Oor'deel (*vermogen der ziel, verstand*), o.; *een helder -, een zuiver -, een vlug -, gebrek aan -, iem. van -*, inzicht, verstand.
Oor'deelen (*vonnissen, rechtspreken*), ik heb -oordeeld; *de rechters zullen - naar recht en wet*; verder, door redeneeren tot een gevolgtrekking komen: *ik laat u nu zelf -*; *oordeel niet naar den schijn*; ook, keuren, achten, b.v.: *ik oordeel de gelegenheid niet ongeschikt.*
Oor'deelkunde (*het vermogen om te oordeelen*), v. gmv.
Oordeelkun'dig, bn. en bw.; *de -e Busken Huet, op -e wijze, een -e inleiding, de oorkonden - bijeenbrengen*; -er, -st.
Oor'deelsdag (Bijbel. *het jongste gericht, de dag van het algemeene oordeel*), m. gmv.
Oor'deelvelling (*het oordeel, dat men velt*), v. -vellingen; *een juiste -.*
Oord'jesband (*band, dat een oortje per el kostte*), o. gmv.; **-doos,** v. -doozen; **-school,** v. -scholen; zie bij **Oortjes.**
Oor'gier (*gier in Z.-Afrika, naar zijn ooren aldus genoemd*), m. -gieren.
Oor'hanger (*lange oorbel*), m. -hangers; *een paar nieuwe gouden -hangers*; vroeger Oorbag.
Oor'heelkunde (*heelkunde der ooren*), v. gmv.; **-kundig,** bn.: *een -kundig congres, -kundig onderwijs.*
Oor'ijzer (*gouden of zilveren hoofdsieraad*), o. -ijzers; *de Friezinnen dragen -ijzers.*
Oor'klep (*oorlap*), v. -kleppen.
Oor'konde (*getuigenis, geschreven bewijsstuk*), v. -konden; - *geven*, getuigenis afleggen; verder: *charter*, d. i. geschreven akte; *men onderscheidt de -n in staats- en privaatrechterlijke -n*; *een notarieele -.*
Oor'konden (*afkondigen, bekendmaken*), ik -kondde, heb -oorkond. vero.
Oor'kondenboek (*charterboek*), o. -boeken; *-boek van Holland en Zeeland.*

Oor'kruiper (*oorworm*), m. -s.
Oor'kussen (*hoofdkussen*), o. -kussens; spreekw. *Ledigheid is des duivels* -, is begin en bron van alle kwaad.
Oor'lam (uit het Mal. *orang lama*, mensch van den ouden tijd: *bevaren matroos*), m. -lammen: *in de herberg vond ik drie -men*; fig. *rantsoen jenever, een borrel aan boord: een extra* -, o. -lammen.
Oor'lap (*klepje aan muts of pet*), m. -pen.
Oor'lel (*het onderste gedeelte der oorschelp*), v. -lellen.
Oorliët' (Fr. *oreillette, oorhanger*), v. -liëtten; lees: *oorli-et'*.
Oorliët'blok (scheepst. *éénschijfsblok, dat als een oorliët aan de ra hangt*), o. -ken, -s.
Oor'lof (*vergunning, verlof*), o. gmv.; *bij - van schepenen*; *met uw -, zonder -, - hebben, krijgen, verwerven*; *zijn - krijgen*, zijn afscheid krijgen; in de 16e eeuw bet. - zooveel als *vaarwel*: *-, mijn arme schapen!* (Wilhelmuslied). vero.
Oor'log (*krijg*), m. -logen; *den - verklaren, een langdurigen - voeren, ten - gaan, een aanvallende -, een verdedigende -, een binnenlandsche -; het departement van -, de Minister van -*.
Oor'logen (*krijg voeren*), ik -oorloogde, ik heb -oorloogd.
Oor'logsbedrijf, o. -bedrijven: *het - ter hand nemen*, soldaat worden; **-behoeften** (*krijgsbehoeften*), v. mv.; **-bliksem** (fig. *groot veldheer, held*), m. -s; **-bodem** (*-vaartuig*), m. -s; **-contrabande** (*al, wat kan dienen aan een der oorlogvoerende partijen*, b.v. *kruit, lood*, enz.), v. gmv.; **-contributie** (*geld, door de overwinnende partij in stad of dorp geheven*), v. -s; **-correspondent** (*reporter van eenig dagblad, op het oorlogsterrein aanwezig*), m. -en.
Oor'logsfakkel (dicht. *iets, dat den oorlog doet ontbranden*), v. -fakkels.
Oor'logsfeit (*oorlogsdaad*), o. -feiten; **-gevaar,** o. -gevaren; **-geweld,** o. gmv.
Oor'logsgod (*god des oorlogs*, nl. *Mars*), m. gmv.; *Napoleon I prijkte aan het hoofd zijner legioenen als het ware beeld van den -*.
Oor'logshaven (*haven voor oorlogsschepen*), v. -havens: *Cadix was de Spaansche -*; **-kans,** v. -en: *de weifelende, onzekere -*; **-man,** m. -lieden; **-pad:** zegsw. *Indianen zijn het -pad opgegaan*, hebben den strijd aangebonden; **-ram** (*stormram*), m. -men, vero. **-schip,** o. -schepen; **-tooneel,** o. -en; **-vaan,** v. -vanen; **-verklaring** (*aanzegging van oorlog* of fig. *van strijd, twist*), v. -en; **-vloot,** v. -vloten; **-volk** (*krijgsvolk*), o.; **vuur,** o. gmv.
Oorlogzuch'tig (*begeerig naar oorlog, strijdlustig*), bn.; *de -e Franken*; *-e gevoelens, een -e stemming*; -er, -st.
Oor'loven (*vergunnen, toestaan*), ik heb geoorloofd; alleen het vd. is nog in gebruik als bn.: *dat is niet geoorloofd*.
Oor'pijn (*pijn in het oor*), v. -pijnen; **-schelp** (*deel van het uitwendige oor*), v. -en; **-sieraad** (b.v. *een oorbel*), o. -aden; **-smeer** (*gele, vettige oorstof*), o. gmv.; **-spiegel** (geneesk. *buis met spiegelende binnenvlakte*), m. -s.
Oor'sprong (eig. uitsprong: *aanvang, begin, ontstaan*), m. -en; *de - van een stroom, een rivier, zijn - nemen*; fig. bron, aanleiding: *de - eener ziekte, de - eener stad, de - van een twist*; van personen: *hij is van Duitschen -*, afkomst, geboorte; *de - van een woord*, herkomst.
Oorspron'kelijk, oorspronk'lijk, bn.: *een -e roman, gedicht*, d. i. niet vertaald; *een - handschrift*, eigenhandig geschreven; *een -e tekst*, waarin niets gewijzigd is; *een - woud op Java*; *een -e toestand*, d. i. primitief; *- Nederlandsch*, niet verbasterd; *de -e beteekenis van een woord*, de eerste, de letterlijke; *Goethe als - genie*, zelfstandig; *de dahlia is - uit Mexico*, herkomstig; bw.: *- had het woord slecht een goede beteekenis*, in den beginne; **-heid,** v. gmv.
Oort (*twee duiten*, 1/4 *stuiver*), o. -en; **-je,** o. -s.
Oort'je, o. -s; *zijn - versnoepen*; zegsw. *staan kijken als een jongen, die zijn - versnoept heeft*, ontnuchterd, spijtig, met een spijtig gezicht.
Oort'jesband (n.l. *van een oortje de el*), o. gmv.; **-doosje** (*klein spaarpotje*), o. -s; **-school** (n.l. *het schoolgeld was een oortje per dag en werd elken morgen opgehaald*), v. -scholen. Vl.
Oor'trompet (*voorwerp, op een koperen muziekinstrument lijkende, dat als gehoorhoorn dienst doet*), v. -trompetten; *in Bonn vindt men in het Beethoven-museum de -trompetten van dezen beroemden, helaas, dooven componist*.
Oor'veeg (*slag om de ooren, oorvijg*), m. -vegen; *een - krijgen*; *iem. een - geven, toedienen, toebrengen*, eig. een veeg om de ooren; zie O o r v ij g.
Oorverdoo'vend (*dreunend, rommelend*), bn.; *een - gekraak, een - krijgsgeschreeuw*; *een - kermisgejoel*, d. i. zóó, dat het oor niets anders dan dàt kan waarnemen.
Oor'vijg (ontstaan uit: *oorveeg*), v. -vijgen; *hij deelde -vijgen uit*; *hij gaf het kind twee voelbare -vijgen*, klappen om de ooren.
Oor'vlies (*trommelvlies*), o. -vliezen; *het - dreigde mij te scheuren*.
Oor'vrede, oor'veede (gesch. *plechtige gelofte tot aflegging van erfelijke vijandschap*), m. gmv. vero.
Oor'worm (*rechtvleugelig insect met bijtende monddeelen*), m. -wormen; *de - eet allerlei zoete vruchten*; *de - is licht te herkennen aan den knijptang*; zegsw. *een gezicht hebben als een -*, d. i. een ontevreden, gemelijk gezicht; *een gezicht zetten, of kijken als een -*, spijtig kijken.
Oor'zaak (eerste zaak, d. i. *zaak, waaruit een andere ontstaat, eerste grond, aanleiding*), v. -zaken; *de eerste, de naaste -*; *tot de - van iets opklimmen*; *ter - van*; *de keten van -zaken en gevolgen*; zegsw.: *gelijke -zaken, gelijke gevolgen*.
Oorza'kelijk (*in betrekking staande met een oorzaak, causaal*), bn.; *het - verband*, de betrekking van oorzaak en gevolg tusschen twee verschijnselen; **-heid,** v. gmv.
Oost (*het Oosten*), o. gmv.; *om den - varen*, in oostelijke richting; *de zon rijst in het -*; spreekw. *-, west, thuis best*, nergens ter wereld bevindt men zich beter dan thuis, d. i. in zijn eigen woning.
Oost (*Nederlands O.-I. bezittingen*), v.; *op de - varen*; *hij heeft zijn fortuin in de - gemaakt*; *hij zocht een schuilplaats in de -*; spreekt. *naar de - gaan*; *in de - geweest*

zijn; aardr. *de Groote* -, de Molukken; schertsend en minachtend *den Oost*, b.v. in straatliederen: *Mijn lief is naar den -!*

Oost (*tegenstelling van west*), bw.; *zijn weg ging nu west, dan* -, in de richting van; *de wind is recht* -; *de straat strekt zich* -, ligt in oostelijke richting; - *ten Noorden*; *de wind loopt* -; - *Azië*; - *Afrika*; - *Friesland*, enz.

Oos'telijk (*ten O. of in O. richting*), bn. en bw.; *de -e grens*; *wij gingen* -; -er, -st.

Oos'ten (*plaats of streek, waar de zon opgaat*), o.; *de Wijzen kwamen uit het* -, d.i. uit Oostersche landen; *de koningin van het* -, Batavia; zie ook Levant en Morgenland.

Oos'tenwind (*wind uit het Oosten*), m. -en.

Oos'teren (*oostelijk worden, afwijken*), het -de, is -oosterd; *de wind gaat* -; *de magneetnaald -tert.*

Oos'tergoo (aardr. *N.-W.-Friesland*), o.

Oos'terkim (*de oostelijke gezichteinder, plaats of streek, waar de zon opkomt*), v. gmv.

Oos'terlengte (*de afstand van den eersten meridiaan af, in oostelijke richting*), v. gmv.

Oos'terling (thans: *O.-Indië*), m. en v. -en; voor het v. ook -linge; vroeger inwoner eener Hanzestad, vooral koopman uit het Oostland: *zelfs -lingen bezochten de Dordtsche markt.* (Fruin).

Oos'terlucie (*plant onzer zandgronden en hagen met lichtgele bloemen, men kende er vroeger heelkracht aan toe*), v. gmv.

Oos'tersch (*in het oosten gelegen*), bn.; *de -e Zee*, Oostzee; *het -e rijk*, Oostenrijk; *de -e kooplieden*, uit de Hanzesteden; fig. *-e grootspraak, -e verbeelding, -e pracht, -e taal, stijl*, bloemrijk, grootsch; *de -e talen*, het Semietisch, Perzisch, Turksch; *de -e kerk*, Grieksche b.v. in Rusland.

Oos'tertrans (dicht. *oosterhemel*), m. -transen; *de maan rees aan den* -.

Oos'terzee, Johannes, Jacobus, 1817—'82, hoogleeraar te Utrecht, redenaar en letterkundige.

Oos'terzon (*de zon als die in 't O. opgaat, opgaande zon*), v. gmv.; ook: *de zon van de oostlanden*, inz. *die van de Levant.*

Oost'friesch, bn.; als zn. (*de taal*), o.

Oost'-Friesland (aardr. *N.-W.-hoek van Duitschland*), o.

Oost'ganger (*koloniaal*), m. -gangers. gmz.

Oost'hoek, m. gmv.; *de* -, nl. het O. gedeelte van Java.

Oost-In'dië (aardr. *de eilanden van den O.-I. archipel, nl. de Groote en de kleine Soendaeilanden, en verdere eilanden*), o. gmv.; *naar - varen*; spreekw. *Men ziet op geen aap, als men uit - komt*, wie veel heeft, gaat veel geven; ook: **Oostin'je,** o. gmz.

Oostin'dievaarder (*schip, dat op O.-Indië vaart*, ook *de gezagvoerder*), m. -vaarders; ook: *Oostin'jevaarder*, m, -s, gmz.

Oostin'disch, bn.; *de -e Compagnie*, 1602—1795; *de -e kers*, zekere tuinplant.

Oostin'disch, in: - *doof zijn*, doen alsof men iets niet hoorde; ook: *zich - doof houden*; zie Doof.

Oostin'je, o.; zie: **Oost-Indië.**

Oost'kant (*de zijde naar het O.*), m. gmv.; *de - der Zuiderzee, een dorp van den - naderen.*

Oost'kust (*oostelijke kust*), v. -kusten; *de - van Zweden.*

Oost'land (aardr. *de Oostzeelanden*), o. gmv.; *naar - willen wij varen* (lied); *op het - werd vooral de handel in zout gedreven.* (Fruin).

Oost'moesson (O.-I. *moesson, die uit het O. waait: droge tijd, zomer*), m. gmv.; op Java van half April tot half October.

Oost'passaat (*passaat uit het O.*), m. gmv.; regelmatige O. wind in de tropen.

Oost'-Vlaanderen (aardr. *provincie van België, hoofdplaats: Gent*), o; **-vlaamsch** *van of als in O.-Vlaanderen*), bn.; (*taal*), o.

Oost'waarts (*naar het O. toe*), bw.; *zij zeilden* -; *kooplieden van* -, Oosterlingen, nl. uit de Hanzesteden.

Oost'wal (scheepst. *oostelijke oever*), m. gmv.

Oost'zee (*de Baltische Zee*) v. gmv.; **-handel,** m. gmv.; **-haven,** v. -havens; **-kust,** v. -kusten; **-stad,** v. -steden.

Oost'zijde (*de oostelijke kant*), v. gmv.; *men begon de stad aan de - uit te leggen.*

-oot (*bastaarduitgang*), vormt mann. persoonsnamen, als: *idioot, despoot, Candioot* (bewoner van Candia).

Oo'tje (*kleine letter* o, *nul*), o. -s; zegsw. *iets, iem. voor een - in 't cijfer houden*, van geener waarde achten; zie Nul; *in 't - knikkeren*, kringetje; *in 't - nemen*, eig. een kring om iem. vormen en hem dan bespotten, hem in de maling nemen, tot mikpunt of middelpunt van spotternij nemen.

Oot'moed (*gevoel van kleinheid en onderwerping*), m. gmv.; *de - is een deugd*; *God dienen in of met* -; **-elijk,** bw.

Ootmoe'dig (*nederig, onderworpen*), bn.: *hij is - van hart*; *ik ben uw -e dienaar*, beleefdheidsformule; *een - verzoek, een -e bede*; bw.: - *danken, zich - buigen*; **-heid,** v. gmv.; **-lijk,** bn. en bw.: *een -lijk gebed.*

Oo'zie (*overstekend lager deel van een dak*), v. -ziën, Vlaamsch; **-drup,** m. gmv.; **-loop,** m. gmv.

Op, vz.: ter aanduiding van een betrekking van plaats of tijd: *het boek, de pen ligt - de tafel*; *het haar - het hoofd*; - *de koord dansen*; - *een middag*, - *een morgen*; bw.: *trap - en af, de zon was nog niet* -, *de koek is* -; *de strijkstokken gaan - en neer*, naar omhoog en omlaag; *het gaat met hem - en neer*, nu eens goed, dan weer slecht; verder in scheidbare samenstellingen; zie: *Opbeuren, Opblazen, Opboeien*, enz.

O'pa (*grootvader, in kindertaal*), m. opa's, opaatje.

Opaak' (Fr. *opaque: ondoorschijnend; duister, donker*; fig. *droevig*), bn.

Opaal' (*mineraal*), o. gmv.; (*melkblauw, bijna doorschijnend edelgesteente*), m. opalen.

Opaciteit' (*ondoorschijnendheid*), v. gmv.

Op'beuren (*naar boven beuren, optillen*; fig. *bemoedigen*), ik heb -gebeurd; *een kist* -; *een -de tijding of mededeeling, het hoofd* -, weer moed vatten; **-ing,** v. gmv.

Op'biechten (*bekennen, naar waarheid mededeelen*), ik heb -gebiecht; *hij biechtte alles eerlijk op*, beleed.

Op'blazen (*al blazende doen opzetten*), ik blies -, heb -geblazen; *een ballonnetje* -, *zijn wangen* -.

Op'blazen (Eng. *in de lucht doen vliegen*); *een spoorbrug* -, *een borstwering* -.

Op'bod (*hooger bod*), o. gmv.; *bij - verkoopen*, d.i. aan den meestbiedende.

Op'boeien (*de boorden van een schip ophoo-*

gen), ik heb -geboeid; **-boeisel,** o. -s.
Op'bouw (fig. *bevordering*), m. gmv.
Op'brassen (*al brassend verteren*), ik heb -gebrast.
Op'brassen (scheepst. *de snelheid vertragen*), ik heb -gebrast.
Op'breeuwen (*opnieuw breeuwen*), ik heb -gebreeuwd.
Op'breken (*openbreken*), ik brak -, heb en het is -gebroken; *een kamp* -, de tenten afbreken; *het beleg* -, eindigen; zegsw. *dat zal hem zuur* -, zeer slecht bekomen, als spijs, die oprispt uit de maag en dan zuur smaakt: *Spot maar, Jonathan, het zal u wel -!* **-breker,** m. -brekers; **-breking,** v. gmv.
Op'brengen (eig. *omhoog brengen*), ik bracht -, heb -gebracht; *het hout, de turf* -, op den zolder brengen; *vele kinderen* -, opvoeden, grootbrengen; *een dief* -, naar de gevangenis brengen; *vruchten* -, opleveren, voortbrengen; *belastingen* -, betalen; *het diner* -, opdisschen; **-brenger,** m. -brengers.
Op'brengst (*winst, voordeel, profijt*), v. -en; *de - van eenigen handel, de - van een onderneming*; ook: *de - eener belasting*, het opgeleverde.
Op'cent (*vermeerderde belasting nl. van elken gulden met één cent*), m. -en; *men betaalt 85 -centen op de personeele belasting.*
Op'dagen (*verschijnen*), het daagde -, is -gedaagd; *de vijand kwam maar niet* -, d. i. voor den dag; ook: *opwekken, oproepen.*
Op'dat (*tot het doel dat, ten einde*), vgw.
Op'dienen (*opdisschen*), ik diende -, heb -gediend; *het maal -, er is -gediend.*
Op'diepen (*uit de diepte ophalen; uitdiepen*), ik heb -gediept; *geld uit een grooten zak* -; *een sloot* -, slatten; *waar heb je dat boek -gediept?* gevonden, ontdekt, in je bezit gekregen; **-ing,** v. -en.
Op'dirken (*opschikken, optooien*), ik heb -gedirkt; *zich* -, al te opzichtig aankleeden, opsmukken.
Op'dissehen (*opdienen*; fig. *onthalen*), ik heb -gedischt; **-disseher,** m. -disschers.
Op'doeken (*samenvouwen, doen eindigen*), ik heb -gedoekt; *dit werk heeft geen aftrek, de uitgever zal het wel* -, d. i. er geen herdruk van geven; *jij kunt voor mijn part wel* -, heengaan, gmz.
Op'doemen (*uit den doom of nevel te voorschijn komen*), het is -gedoemd; *een schip zagen we in de verte* -, d. i. uit de nevelen te voorschijn komen; *als zag zij* (*Hanna*) *een wit zeil* -. (Potg.); **-doeming** (*luchtspiegeling*), v. gmv.
Op'doen (eig. *in de hoogte doen*), ik deed -, heb -gedaan; *hout, turf* -, zich voorzien van; *het eten* -, op tafel zetten; *veel nieuws* -, vernemen; *de bedelaar zal daar niets* -, krijgen; *de wasch* -, in orde brengen, vouwen; *het landschap doet zich* -, vertoont zich, is zichtbaar; **-ing,** v. gmv.
Op'dokken (*betalen, geld geven*), ik heb -gedokt; *hij moest* -; zie A f d o k k e n.
Op'doomen; zie **Opdoemen.**
Op'draaien (*draaiende omhoog brengen*), ik draaide -, heb -gedraaid; *de pianokruk* -, *de lamp* -; *een horloge* -, *een snaar* -, opwinden; zegsw. *iem. voor iets laten* -, het hem laten betalen, hem het werk laten doen, de verantwoording laten dragen.
Op'dracht (R.-K. *toewijding*), v. -drachten.
Op'dracht (*last, taak*), v. -en; *zich van een - kwijten.*
Op'dracht (*toeëigening als bewijs van eerbied*), v. -en; *de - van een boek*, b.v. aan een vriend.
Opdrach'tig (*gezwollen*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Op'dragen (fig. *toeëigenen*), ik droeg -, heb -gedragen; *iem. een boekwerk* -, als blijk van eerbied of hulde.
Op'drijven (*doen stijgen in prijs*), ik dreef -, heb en het is -gedreven; **-drijver,** m. -drijvers; **-drijving,** v. gmv.
Op'dril (*oorveeg*), m. -drillen. gmz.
Op'dringen (*dringend opwaarts of voorwaarts komen*), ik drong -, heb en ben -gedrongen; fig. *iemand iets* -, n.l. dwingen om het te koopen of het te aanvaarden.
Op'duwen (*omhoog duwen*), ik heb -geduwd.
Op'dwingen, ik dwong -, heb -gedwongen; *iem. iets* -; zie het meer gebruikte O p d r i n g e n.
Opeen' (*op elkaar*), bw.; in scheidbare samenst.: *- hoopen, - pakken, - stapelen; -gehoopt, - gepakt, -gestapeld*, enz.
Op'eisch (*sommatie, opvordering*), m. gmv.
O'pen (*niet gesloten*), bn. en bw.; *een - mond, een - wagen, een - kachel*, enz., d. i. niet gesloten; *een - brief*, een openbare brief; *- tafel; een - stad*, zonder wallen; *het - veld*, het vlakke veld; *in de - lucht*, de vrije lucht; *met - kaart spelen*, fig. rond voor iets uitkomen; *- zee*, buiten de banken; *luisteren met - mond*, zeer gretig; *doe de deur* -, ontsluit; -er, -st.
Openbaar' (uit: *open* en *baar*, d. i. voor ieder open en bloot of toegankelijk zijnde: *publiek*), bn. en bw.; *de -are school, een -are verkoop, een -are vergadering*; -der, -st; **-heid,** v. gmv.
Openbaar', o. gmv.; *in 't* -, d. i. voor het oog van iedereen, publiek.
Openbaar'maken (*algemeen bekend maken*), ik heb - gemaakt; **-making,** v. -en.
Openba'ren (*doen kennen, onthullen*), ik heb -openbaard; *iemand de geheimen van iets* -; *de geopenbaarde godsdienst*; zich -: *verschil van meening -baarde zich staande de vergadering*; **-baring,** v. -en: *het gesprek viel op het goddelijke gezag der -baring.* (Koetsv.); *de critiek zoekt de - te ontwrichten.*
O'pendoen (*openmaken, opendoen, openen*), ik deed -, heb -gedaan; *een poort -, een sluis* -; fig. *zijn hand* -, mild geven.
Op-en-duit' (eig. *op ende uit* d. i. *geheel en al, in alle deelen*), bw.; *die jongen is - zijn vader.*
O'penen (*opendoen, ontsluiten*), ik opende, ik heb -opend; **-ing,** v. -en.
Openhar'tig (*oprecht*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
O'pening, v. gmv.; *- van zaken*, mededeeling.
O'pening (*gat, reet, spleet*), v. -en.
O'penlijk (*onverholen, in 't openbaar*), bn. en bw.; *een -e bekentenis, een - verzet, - geweld: iets - verkondigen.*
O'pensluiting (*het met valschen sleutel openen van huis of pakhuis*), v. gmv.
O'penstaand (*niet gesloten*, fig. *onbezet*), bn.
O'penstellen (*openzetten*), ik heb -gesteld.
Op'-en-top (eig. *op ende op*, d. i. *door en door*,

geheel en al), bw.; *Kapitein Z. was - een zeeman*; *hij is - een fatsoenlijk man.*

O'pera (dichtk. *zangspel, muzikaal drama, tooneelspel op muziek*), v. -'s; *de dichterlijke waarde der -teksten is in den regel niet groot, daar de muziek hoofdzaak is*; *de -'s van Rossini, Bellini, Flotow, Wagner* e.a.; *- comique* of *- bouffe*, vroolijke, lachwekkende opera; *- seria*, ernstige of groote opera; ook: het operagebouw: -aatje, o. -s.

O'pera (mv. van O'pus, *werk*), o.; *- omnia*, al de werken; *- selecta*, de uitgelezen werken.

O'pera-librettist' (*schrijver van een operatekst*), m. en v. -en; zie Libretto.

Operateur' (*snijkundig heelmeester*; fig. ook *aanlegger, leider, belhamel, roervink*), m. -s.

Opera'tie (*heelmeesters-kunstbewerking*), v. -tiën, -ties; **-kamer** (*snijkamer*), v. -s. (t = ts).

Opera'tie (*onderneming, oorlogsbedrijf*), v. -s; *op - gaan.* (t = ts).

Operatief' (*snijkundig*), bn.; *-tieve heelkunde.*

Opera'tielijn (mil. *aanvalslijn, richting van aanval*), v. -lijnen; **-plan,** o. -plannen; **-veld,** o. -velden. (t = ts).

O'perazanger (*artist, die in een opera zingend optreedt*), m. -s; **-zangeres',** v. -sen.

Opereeren (*werken, bewerken*; geneesk. *een operatie verrichten*); *een patiënt -.*

Opereeren (mil. *het zich bewegen van krijgstroepen*); het Japansche leger zal in drie afdeelingen -.

Operet'te (*klein zangspel, operaatje*), v. -s.

Operment' (uit het Lat.: *zwavel met rattenkruit*; *goudverf, koningsgeel*), o. gmv.

Op'fleuren (*tot bloei brengen of komen*), ik ben en heb -gefleurd; *de uitgeputte man, -gefleurd door de hoop, begaf zich op weg*; **-ing,** v. gmv.

Op'flikken (*een beter aanzien geven, oplappen, herstellen*), ik heb -geflikt; *een paar schoenen -*; *die dokter zal hem spoedig wat -.*

Op'frisschen (*frisch maken*), ik heb en ben -gefrischt; *een wandeling zal je wat -*; **-frissching** (fig. *vermaning, bestraffing*), v. gmv.: *iem. een - geven.*

Op'gaaf, op'gave (*mededeeling, lijst*), v. -gaven; ook: vraagstuk, onderwerp ter bewerking.

Op'gaan (*opwaarts gaan*), de zon ging -, is -gegaan.

Op'gaand bn.; *een -e berg*, d.i. steile; *de -e zon*, opkomende; zegsw. *de -e zon aanbidden*, zich voegen bij hen, die in aanzien komen; rekenk. *een -e deeling*, die geen rest laat.

Op'gang (*het opgaan*), m. -en; *de - der zon.*

Op'gave, v. -en; zie Opgaaf.

Op'geblazen (*opgezet, dik, met lucht opgevuld*), bn. en bw.; *- wangen, een - ballonnetje, hij ziet er - uit*, ongezond dik; fig. trotsch: *een - mensch*, verwaand, blaaskakerig, winderig; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Op'geld (*agio, surplus*), o. -en; *het - op Hollandsch geld*, b.v. $1^1/_2$ % bij omwisseling tegen Duitsche munt; zegsw. *dat doet -*, is zeer gezocht.

Op'gemeld (*bovengemeld*), bn.; *het -e plan, - neef.* (C.O.)

Op'geruimd (*vroolijk*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v.; zie Opruimen.

Op'gescheept (*tot zijn last hebbende*), bn.; *met iem. of iets - zijn, ik bleef den heelen avond met hem -*, tot mijn verdriet bleef hij den heelen avond bij mij.

Op'geschikt (*opgesmukt*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Op'geschoten (*flink opgegroeid*), bn.; *een - knaap*, rijzig, scheutig, lang.

Op'gesmukt (*getooid, gesierd*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Op'getogen (verl. dw. van *optiegen*, optrekken: *verrukt, zeer blij*), bn.; *wij stonden - over het natuurschoon der Ardennen*; -getogener, -getogenst; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Op'gewassen (*in wasdom of groei gelijk staande*), bn.; *niemand der dorpsgenooten was in bijtende geestigheid tegen hem -.* (Koetsveld), d.i. zijns gelijke in kracht; *het Russische leger bleek niet - tegen zijn taak.*

Op'gewekt (*vroolijk gestemd*), bn.; *een - mensch*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Op'gewonden (fig. *in geestdrift, in woede*), bn.; zegsw. *hij is een - standje*, iemand, die snel in vuur geraakt; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Op'gezetene (*plattelandsbewoner*), m. en v. -n; zie Ingezetene.

Op'gezwollen (*door opzwelling opgezet*), bn.; fig. *een - stijl*, d.i. hoogdravend; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Op'haal (*dunne trek eener letter*), m. -halen.

Op'haalbrug (*klap- of valbrug*), v. -bruggen.

Op'hakker (fig. *grootspreker, pochhans, windbuil*), m. -s. gmz.

Op'hakkerig (*blufferig*), bn.; **-heid,** v. gmv.

Op'halen (*omhoog halen*), ik heb -gehaald; *een brug -, de zeilen -*; fig. *een zaak -*, weer tot bloei brengen.

Ophan'den (*in de nabijheid, naderend*), bw.; *de winter is -*, in aantocht; *het examen is -*, zal spoedig gehouden worden; *de - zijnde feesten*; *groote gebeurtenissen zijn -*, op til.

Op'hebben (*op het hoofd hebben*), ik had -, heb -gehad; *een nieuwen hoed -*, zegsw. *veel met iemand -*, zeer met iem. ingenomen zijn.

Op'hef (*overdreven lof*), m. gmv.; *met -.*

Op'heffen (*optillen*), ik hief -, heb -geheven; *een last -*, oplichten; *de armen -*, opsteken; **-heffing,** v. -en.

Op'heffen (*afschaffen, het bestaan doen eindigen*), ik hief -, heb -geheven; *een wet -, een school -*; *een vergadering -*, sluiten; *een beslag -.*

Op'helderen (*verklaren*), het is en hij heeft -gehelderd; **-ing,** v. -en.

Op'hemelen (zie *hemel*, schoon: *verheerlijken*), ik heb -gehemeld; *het - der sociëteiten* (C.O.): *Jan is zoo dikwijls -gehemeld.* (Potg.); **-ing,** v. -en.

Ophicleï'de (muz. *koperen bashoorn*), v. -s.

Op'hieuwen (scheepst. *het anker ophalen*), ik heb -gehieuwd; *wij begonnen het anker op te -.*

Op'hitsen (*opstoken*), ik hitste -, heb -gehitst; *een hond -*, aanvuren; *iemand tot wraak -*; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Op'hoepelen (fig. *maken, dat men weg komt*), ik ben -gehoepeld; *hoepel jij maar op!*

Op'hooren (*verbaasd iets hooren*), ik heb -gehoord; *men zal er vreemd van -*, d. i. verbaasd van opkijken, er zich erg over verwonderen.

Op'hout (*het hout v. e. boom, wat de lengte der te zagen planken betreft*), o. gmv.; *een*

vijfde, die verrast wordt in het opkijken naar een beukeboom, daar hij het - van berekent. (C.O.)

Opiaat' (*pijnstillend middel, slaapmiddel*), o. gmv.; verg. **Opium.**

Opi'nie (*meening, gevoelen, schatting*), v. -s, -niën.

O'pium (*heulsap, gedroogd slaapbollensap: een hersenverdoovend middel*), o. gmv.; **-fabriek,** v. -en; **-kit** (*in Indië: huis, waar men opium kan schuiven*), v. -ten; **-pacht,** v. gmv.; **-pijp,** v. -en; **-regie** (*het uitoefenen van het handelsmonopolie in opium door de overheid*), v.; **-schuiver** (*rooker van opium*), m. -schuivers; **-sluiker** (*-smokkelaar*), m. -s; **-verbruik,** o. gmv.; zie Amfioen.

Op'jagen (eig. *in de hoogte of naar boven jagen, uit zijn leger jagen*), ik joeg -, heb -gejaagd; *het stof -; iem. de trappen -; een haas -*; ook: *schapen, koeien -*, voortjagen, voortdrijven, zegsw. *iem. het land -*, hem boos maken, plagen; verder: *honden tegen elkaar -*, ophitsen; *den prijs -*, door hooger en hooger bod doen stijgen; ook: ik jaagde op.

Op'kamer (*hooger gelegen kamer, b.v. boven een kelder*), v. -kamers.

Op'kammen (*in de hoogte kammen*), ik kamde -, heb -gekamd; *de haren -*; fig. in 't aangezicht prijzen, overdreven of onmatig prijzen; **-kammerij'** (*overdreven loftuiting*), v. -en.

Op'klauwen (*opharken*), ik heb -geklauwd.

Op'knappen (*reinigen, opschikken*), ik heb en ben -knapt; **-ping,** v. gmv.

Op'knoopen (fig. *ophangen*), ik heb -geknoopt; *iem. -*, met den koorde straffen, **-ing,** v. -en.

Op'koken (*zachtjes opnieuw-koken*), ik heb -gekookt; *groenten -, ragout -*; **-koking,** v. -en; **-kooksel,** o. -s.

Op'komeling (*parvenu*), m. -en. w. g.

Op'komen (*naar boven komen*; fig. *opgaan*), ik kwam -, ben -gekomen; **-komer,** m. -s; **-komst** (*samenkomst, bijeenkomst*; fig. *herstel*), v. gmv.

Op'koop (*inkoop, aankoop*), m. gmv.

Op'koopen (*al, wat er van een artikel is, koopen*), ik kocht -, heb -gekocht; *vreemde kooplui kwamen al het fruit -*, d. i. in groote hoeveelheden van de markt wegkoopen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en; **-ster,** v. -s.

Op'korten (*omhoog halen en daardoor korter maken*), ik kortte -, ik heb -kort; *de mouwen of pijpen van een kleedingstuk -*, afkorten; *de tijd van het examen begint al aardig - te korten*, te krimpen.

Op'krabbelen (*uit een ziekte opkomen*, fig. *ter been komen*), ik ben -gekrabbeld.

Op'kroppen (fig. *verbergen*), ik heb -gekropt; *zij moest al dat verdriet maar -*, d. i in haar krop of in haar hart houden; **-ping,** v. gmv.

Op'kunnen (*kunnen verbruiken*), ik kon -, heb -gekund; *zijn eten niet -*, er is te veel; *zijn plezier wel -*, verdriet hebben; *de trap niet meer -*, d. i. kunnen opklimmen.

Op'kweeken (*met zorg grootbrengen*), ik heb -gekweekt; *een kind -*; **-er** (*opvoeder, opfokker*), m. -s; **-ing,** v. gmv.

Op'laag, op'lage (*getal afdrukken*), v. -lagen; *een - van zes duizend exemplaren.*

Op'laaien (*opvlammen*), het is -gelaaid; **-ing,** v. -en: *een oogenblik van -ing in den volksraad*, opleving, geestdrift.

Op'lage, v. -n; *een - van tien duizend exemplaren*; zie: **Oplaag.**

Op'langen (*in de hoogte toereiken*), ik heb -gelangd; *lang mij die boeken eens -*; **-er,** m. -s. w. g.

Op'leggen (eig. *hooger leggen, leggen bij of op iets*), ik legde of lei -, heb -gelegd of -geleid; **-ging,** v.; **-sel** (*strook*), o. -s.

Op'leiden (*opwaarts leiden*, fig. *vormen, kweeken*), ik heb -geleid; **-er,** m. -s; **-ing** (*geestelijke en zedelijke vorming, opkweeking tot eenig vak of ambt*), v. gmv.: *een wetenschappelijke -ing genieten aan een onzer hoogescholen; de - onzer onderwijzers aan kweek- en normaalscholen*; **-ingsschool** (*vormschool*), v. -scholen.

Op'letten (*goed toezien, bij iets stilstaan*), ik heb -gelet; **-ter** (*iemand, die acht geeft*), m. -s.

Oplet'tend (*aandachtig, opmerkzaam*), bn. en bw.; **-heid,** v. -heden.

Op'leukeren (*opvroolijken, doen opleven*), ik heb -geleukerd; *Teun de Jager.... wist de oude besten bij het spinnewiel met zijn vroolijke invallen op te -.* (C.O.)

Op'leven (*herleven*), ik ben -geleefd; *uit een ziekte -, bij die woorden begon hij op te -.*

Op'lezen (*met luider stem voorlezen*), ik las -, heb -gelezen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Op'lichten (*optillen, opbeuren*), ik lichtte -, ik heb -gelicht; *een blok marmer -, eenig stuk huisraad -, een koffer -.*

Op'lichten (*gewelddadig, gevankelijk wegvoeren*), ik lichtte -, heb -gelicht; *een staatkundigen tegenstander -.*

Op'lichten (*helderder worden*), het is -gelicht; *in het oosten begint het al op te lichten.*

Op'lichten (*bedriegen*, enz.), ik heb -gelicht; **-er** (*bedrieger*), m. -s: *een gemeene -*; **-erij',** v. -en; **-ing** (*bedrog*), v. -en; **-ster,** v. -s.

Op'lichten (*opheffen, in de hoogte lichten*), ik lichtte -, heb -gelicht; *een japon -.*

Op'loeven (*het schip dichter aan den wind laten loopen*), het loefde -, is -geloefd.

Op'loop (*opschudding*), m. -en; *een - op het marktplein*, samenloop; -je, o. -s.

Oploo'pend (*driftig, opvliegend*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Op'lossen (*verklaren*), ik heb -gelost; *een raadsel -, een zwarigheid -*; zich -: *de moeielijkheid zal zich wel -*; **-sing,** v. -en.

Op'lossen (*in fijne deelen scheiden*), ik heb -gelost; *zout -, suiker - in water*; zich -: *de suiker heeft zich -gelost*; **-sing,** v. -en.

Op'luiken (*er beter uit gaan zien, weer frisch worden*), ik look -, ben -geloken; *de bloemen luiken -; ik - weer als een arend op*, (Staring), word opnieuw gezond en sterk; **-ing,** v. gmv.

Op'luisteren (*glans verleenen*), het heeft -geluisterd; *de muziek zal het feest -*; glanzig worden; *Keesjes oogen -den op; Pieters gelaat -de op.* (C. O.), ophelderen; **-ing,** v. gmv.

Op'maken (*opeten, verteren*), ik maakte -, heb -gemaakt; **-er** (*verkwister*), m. -s; **-ing,** v. gmv.; **-maakster,** v. -s.

Opmer'kelijk (*merkwaardig*, ook: *zonderling, vreemd*), bn. en bw.; *een - feit; hij was - gekleed*; -er, -st.

Op'merken (*letten op, zien*), ik heb -gemerkt; **-er** (*persoon, die scherp ziet*), m. -s; **-ing,** v. -en: *een juiste -ing,* blijk van verstand; *een scherpzinnige, een geestige -ing,* blijk van vernuft; zie Aanmerking.
Op'meten (*afmeten, uitmeten, zoo meten, dat men het in teekening kan brengen*), ik mat -, heb -gemeten; *een terrein -, een stuk land -*; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Op'monteren (*opvroolijken*), ik heb -gemonterd; *uw aardige zetten zullen den ouden man wel wat -*; *die goede tijding zal vader -*; **-ing,** v. gmv.
Op'name (*het opnemen*), v. -n: *een photogr. - doen*; *de - van een terrein*, het bezien.
Op'nemen (eig. *opbeuren, oplichten*), ik nam -, heb -genomen: *ge moet hier uw japon -*; *iets goed -*, er niet boos om worden; *iemand nauwkeurig -*, goed bekijken, waarnemen; *die winkel zal wel -*, d. i. zal wel nering krijgen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Opnieuw' (*nog eens*), bw.; *iets - schrijven.*
Opodel'doc (*zalf tegen rheumatische pijn, tegen verstuikingen*, enz.), v. gmv.
Op'offeren (*toewijden, opdragen*), ik heb -geofferd; *zich -*, eigen belangen achterstellen; *zich aan God -*, wijden.
Op'ontbod (*last om te verschijnen*), o. gmv.
Op'onthoud (*verlet, vertraging*), o. gmv.
Op'pas (*het oppassen*), m. gmv.
Op'passen (*verzorgen, bedienen*), ik paste -, heb -gepast; *een oude moeder -*; **-sing,** v. gmv.: *er sterft misschien menig student aan te veel -sing.* (C. O.)
Op'passen (*zijn plicht doen, braaf zijn*), ik paste -, heb -gepast; *jongen, - is nu de boodschap!* nl. een vereischte.
Oppas'send, bn.; *een - kind,* d. i. van goed gedrag; **-heid,** v. gmv.
Op'passer (*iemand, die een ander oppast, bedient*), m. -s; **-es',** v. -sen.
Op'passer (mil. *soldaat-huisknecht*), m. -s; *waar blijft de -?*
Op'passter (*vrouw, die anderen oppast*), v. -s.
Op'per (verwant met *op*: *hooistapel*), m. -s; *het hooi stond in -s.*
Op'per, op'perd (*opperwal, hooge kant, veilige ligplaats voor schepen, luwe of windstille plaats*), m. -s.
Op'peradmiraal (*admiraal, eerste in rang*), m. -admiralen.
Op'perarm (*bovenarm, nl. van den schouder tot den elleboog*), m. -armen.
Op'perbest(*allerbest, uitmuntend*), bn. en bw.
Op'perbevel (*het bevel over 't geheel*), o.; *het - voeren*; **-bevelhebber** (*hoofdaanvoerder*), m. -s; **-bevelhebberschap** (*waardigheid, ambt van opperbevelhebber*), o.
Op'perbewind (*opperbestuur*), o. gmv.
Op'peren (*het hooi aan oppers of roken zetten*), ik opperde, ik heb -opperd.
Op'peren (*aandragen van steenen, kalk enz. bij 't metselen*), ik heb -opperd; *hij is nu aan 't -*, werken als opperman.
Op'peren (*voor den dag brengen, te berde brengen, spreken over iets, in 't midden brengen*), ik heb -opperd; *een bezwaar -, een zwarigheid -, een plan -, een twistvraag -.*
Op'pergebied (*opperste heerschappij*), o. gmv.; **-er,** m. -s; zie Souvereiniteit.
Op'pergezag (*oppermacht, hoogste gezag*), o. gmv.
Op'perheer (*souverein*, Bijbel. *God*), m. -en.
Op'perheerschappij (*het souvereine gezag*), v. gmv.; *de - in handen hebben.*
Op'perhoofd (*algemeen hoofd, opperste*), o. -hoofden; *het - van een wilden stam.*
Op'permacht (*hoogste macht*), v. gmv.
Oppermach'tig(*zeer machtig, gebiedend*), bn.
Op'permajesteit (*de Godheid*), v. gmv.; *de lofzang der natuur gaat niet verloren voor U, o Oppermajesteit!* (Feith).
Op'perman (*helper van een metselaar*), m. -lieden, -lui; zie Opperen.
Op'perofficier (mil. *officier met den rang van generaal*), m. -en.
Op'perpiloot (*opperstuurman*), m. -oten. vero.
Op'perpriester (Bijbel, *hoogepriester*, ook *priesterlijke leden van den Hoogen Raad*; R.-K. *de paus*), m. -priesters.
Op'perstalmeester (*titel ten hove, hooge waardigheid aan het koninklijk hof*), m. -s.
Op'perste, bn.; *God is de - Wijsheid,* d. i. de hoogste, eerste, voornaamste.
Op'perstuurman (*eerste stuurman*), m. -lieden.
Op'pervlak (*al de vlakken samen*), o. -ken; *het - van een kubus, van een prisma*, enz.
Oppervlak'kig (*losjes, niet grondig*), bn. en bw.; *een -e studie*; -er, -st; **-heid,** v. -heden.
Op'pervlakte, v. -n; *de - der aarde, de - der Europeesche staten*; *de - van het meer*, d. i. de bovenste vlakte, de spiegel.
Op'poffen (*opvullen*), ik heb -gepoft; *de mouwen van een japon -*; *een kind met voedsel -.*
Opponeeren (Fr. *tegenwerken, bestrijden, zich verzetten*).
Opponent' (*tegenstander, bestrijder*), m. -en.
Opportunis'me (*politiek, die rekening houdt met de omstandigheden en het gunstig oogenblik afwacht*), o. gmv.
Opportunist' (*aanhanger van het opportunisme*; *een staatsman, die zijn meeningen wijzigt naar de omstandigheden*), m. -en.
Opportuniteit' (*geschikte tijd of gelegenheid, geschikt of gunstig oogenblik*), v. gmv.
Opposant' (*tegenstander, bestrijder*), m. -en.
Opposi'tie (*tegenstand, tegenwerking*), v. -tiën, -ties; *in de - zijn*, tot de tegenpartij behooren; *- voeren*, tegenwerken; lees: *-ziet'sie.*
Oppres'sie (Fr. *onderdrukking, beklemming*), v. gmv.
Op'preukelen (*opstoken, oppoken*), ik heb -gepreukeld; *het vuur -*, gew.
Opprimeeren (*onderdrukken, op geweldige wijze de natuurlijke rechten van iem. krenken*).
Opproba'tie (Lat. *beschimping, hoon, hoonende berisping, smadelijk verwijt*), v. -s, -tiën. t = ts).
Opprobeeren (*smadelijke verwijten doen, voor de voeten werpen, beschimpen*).
Op'puilen (*opzwellen, opbulten*), het is -gepuild; **-ing** (*opzetting*), v. -en.
Op'rakelen (*al rakelend uit de asch omhoog brengen*), ik heb -gerakeld; *het vuur -*; fig. *een ouden twist -*, d. i. uit de asch der vergetelheid weer aan den dag brengen; *het verleden van iemand -*; *het vuur van het gesprek wat -* (Koetsveld); **-ing,** v. -en.
Op'rapen (*van den grond opnemen*), ik heb -geraapt; *een appel, een peer -*; *allerlei logen -*, verzinnen; *een -geraapt stukje*, een verdicht iets. (C.O.); *een -geraapt leger*, een

wilde bende; **-raapsel** (*meestal ongunstig: verzinsel*), o. -s.

Oprecht' (*eerlijk*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid** (*eerlijkheid, rechtschapenheid, goede trouw*), v. gmv.

Op'redderen (*opruimen, in orde brengen*), ik redderde -, heb -geredderd; *een kamer, een boel* -; **-ing,** v. gmv.

Op'richten (*omhooghéffen of -brengen*) ik richtte -, heb -gericht; *een gedenkteeken* -, doen verrijzen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. gmv.

Op'rijten (*openscheuren*), ik reet -, heb en het is -gereten; *de ever had het paard de borst -gereten.*

Op'ril (*een oploopend pad b.v. tegen een dijk*), v. -rillen.

Op'rispen (*opbreken van spijs*), het rispte -, heeft -gerispt; **-ing,** v. -en.

Op'rit (*het oprijden*), m. -ten; ook: *helling.*

Op'roep (*het oproepen, oproeping*), m. gmv.

Op'roepen (*bijeenroepen*), ik heb -geroepen; *de leden eener vergadering* -; **-ing,** v. -en.

Op'roer (van *op-roeren*, bewegen: *volksverzet, opstand, omwenteling*), o. -en; **-maker,** m. -s; zie Revolutie.

Op'roerig (*tot oproer geneigd*), bn.; *-e onderdanen*; **-heid,** v. gmv.

Op'roerkraaier (*-stichter*), m. -kraaiers; **-kreet,** m. -kreten.

Op'roerling (*oproermaker*), m. en v. -en; voor het v. ook **-e,** -n.

Op'rokkenen (*ophitsen, opstoken, opruien*), ik heb -gerokkend; **-ing,** v. -en.

Op'ruien (*ophitsen*), ik heb geruid; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Op'ruimen (op of wegnemend ruimte maken: *in orde brengen, ordenen, regelen*), ik heb -geruimd; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Op'rukken (*voorwaarts gaan*), ik heb en ben -gerukt; *tegen den vijand* -.

Op'schepen (*inschepen, inladen*), ik scheepte -, heb -scheept; *iem. met iets of iem.* -, zaak of persoon van zijn hals op dien van een ander schuiven; zie Opgescheept.

Op'scheppen (*met lepel of schop ergens in scheppen*), ik schepte -, heb -geschept; *de soep* -; *zal ik het eten maar* -? uit den pot scheppen op den schotel; zegsw. *den boel* -, alles door elkaar gooien of smijten, allerlei baldadigheden uithalen.

Op'scheren (*in opwaartsche richting scheren of snoeien*), ik schoor -, heb -geschoren; *een heg* -.

Op'scherpend (*pikant, prikkelend*), bn.; *-e tomaatsausen.* (C.O.)

Op'schieten (*naar boven doen gaan; groeien*), ik schoot -, heb en ben -geschoten; *duiven* -, *den vlieger* -; *die planten schieten aardig op*; *met zijn werk* -, vooruitkomen, vorderen; zegsw. *ik kan met hem niet* -, in vrede leven, harmonieeren.

Op'schik (*het opschikken; bonte tooi*), m. gmv.

Op'schikken (*tooien, sieren*), ik heb -geschikt; *een kamer* -; **-king** (*opsiering*), v.

Op'schoeien (*met planken en aarde hooger maken, aanhoogen*), ik heb -geschoeid; *een dijk, een wal* -; **-schoeiing,** v. -en.

Op'schommelen (*bijeenscharrelen*), ik heb -geschommeld; *de jongen gaat zijn boeken weer* -, uit hoeken en kanten bijeenzoeken.

Op'schooien (*met bedelen verkrijgen*), hij heeft -geschooid; *zoo'n bedelaar schooit nog al wat op.*

Op'schorsen (*uitstellen, verdagen*), ik heb -geschorst; zie Opschorten.

Op'schorten (*in de lendenen opgorden en daardoor korter maken*), ik schortte -, heb -geschort; *een rok* -, *een japon* -; zie Schorten.

Op'schorten (*uitstellen*), ik heb -geschort; *een vonnis, een oordeel, een geding* -, d. i. op een later tijdstip stellen.

Op'schrift (*titel, bovenschrift*), o. -en.

Op'schroeven (eig. *naar boven schroeven, opvijzelen*; fig. *bovenmatig roemen, hoogelijk prijzen*), ik heb -geschroefd; **-ing,** v. -en.

Op'schrokken (*gulzig opeten*), ik heb -geschrokt; **-schrokker,** m. -s.

Op'schudding (*alarm, ontsteltenis, volksoploop*), v. -en.

Op'schutten (*'t water keeren*), ik heb -geschut; **-ting,** v. -en.

Op'siersel (*datgene, waarmee men iets opsiert*), o. -s, -en.

Op'sjorren (scheepst. *omhoog sjorren*), ik heb -gesjord; *de kisten* -; **-ring,** v. gmv.

Op'slaan (eig. *opwaarts slaan, in de hoogte slaan*), ik sloeg -, heb en het is -geslagen; *een bal* -; *een tent* -, oprichten; *goederen* -, bergen in een pakhuis; *zijn broek* -, *zijn mouwen* -, opstroopen; *zijn woning* -, vestigen; *de oogen* -, openen, ergens heen wenden; *de prijzen* -, verhoogen.

Op'slag (*verhooging, vermeerdering, b.v. van prijs, van traktement*, enz.), m. gmv.

Op'slechten (scheepsw. *opknappen*), ik slechtte -, heb -geslecht.

Op'slooten (*met slooten omgeven*), ik slootte -, heb -gesloot; *een stuk land* -.

Op'slorpen, op'slurpen (*slurpend opdrinken*), ik heb -geslorpt (-geslurpt); **-slorping** of **-slurping,** v. -en.

Op'smuk (*tooi, tooisel, opschik*), m. gmv.

Op'snijden (*opensnijden, geheel in stukken snijden*), ik sneed -, heb -gesneden; *een brood* -, *een kip* -, *een visch* -; *het krentenbrood is nu al -gesneden*; fig. minacht. voor opzeggen: *een vers van eigen maaksel* -; bij uitbr.: *men zat vele sigaren te rooken en vele verhalen op te* -. (C. O.); verder, bluffen, pochen, grootspreken, snoeven; *hij zat den heelen avond op te - over zijn heldendaden in Indië*; **-erij',** v. -en; **-ing,** v. -en.

Op'snorren (*opschommelen*), ik heb -gesnord; *ik zal dat oude blijspel wel ergens* -; *iemand* -, opsporen. gmv.

Op'sommen (*op de rij af noemen*), ik heb -gesomd; *al zijn bezigheden* -, *zijn grieven* -; **-ming,** v. -en.

Op'spalken (*met een spalk openzetten*), ik heb -gespalkt; *een geslachte koe* -; fig. *den mond, de oogen* -, d. i. wijd openzetten; **-ing,** v. gmv.

Op'spelden, ik spelde -, heb -gespeld; *een prent* -, vastspelden, n.l. *op of aan* den muur, ook: *een japon* -, met sluitspelden opschorten.

Op'spelen (eig. *op zijn poot spelen, uitvaren*), ik heb -gespeeld, gmv.; *de baas ging tegen de knechten* -, razen, luidkeels hun de waarheid zeggen, tieren.

Op'sperren (*wijd openzetten*), ik heb -gesperd; *den mond* -, wijd openen; **-ring,** v.

Op'sporen (*op het spoor zien te komen, zien te vinden*), ik heb -gespoord; *het wild* -, opspeuren; *een dief* -; **-ing,** v. -en.

Op'spouwen (*openspliften, opsplijten*), ik heb -gespouwen; *een gazepen te ver -.*
Op'spraak, v. gmv.; *hij is in -*, men spreekt ongunstig over hem; *iemand in - brengen*, eig. op de spraak, op de tong.
Op'staan (*gaan staan, zich oprichten*), ik stond -, ben -gestaan; *gij moet -*, uit het bed komen; *tegen iemand -*, zich tegen hem verzetten; *de gewesten stonden op*, d.i. kwamen in opstand.
Op'stal (verwant met *opstellen*), m. -stallen; *de - van een erf*, d. i. de huizingen, stallen, enz.; *het recht van -*, om nl. op eens anders grond te mogen bouwen of planten; *de - van een schip*, de masten en het want.
Op'stand (*oproer, revolutie*), m. -standen.
Op'stand (bouwk. *teekening van een gebouw, zooals men er tegen aan ziet*), m. -standen.
Op'standeling (*muiter*), m. en v. -en; voor het v. ook: **-linge.**
Op'standing (*verrijzenis des Heeren*), v. gmv.; *het feest der -*, Paschen; *Ik ben de - en het leven*, Joannes 11 : 25.
Op'stappen (*opstaan en heengaan*), ik ben -gestapt, weggegaan; zegsw. *hij is voorgoed -gestapt*, is gestorven.
Op'steken (*in de hoogte steken*), ik stak -, heb -gestoken; *den vinger -, een vaan -*; fig. *het hoofd -*, zich gaan verzetten; *een vaatje bier -*, er den tap of de kraan in slaan; *een sigaar of pijp -*, doen ontbranden; **-er,** (*hooivork met langen steel*), m. -s; **-ing,** v. gmv.
Op'stel (*schets, ontwerp, betoog, verhandeling, steloefening*), o. -stellen; -letje, o. -s.
Op'stellen (*ontwerpen, opschrijven*), ik heb -gesteld; **-ler,** m. -s; **-ling,** v. -en.
Op'stijven (*stijf worden*), het steef -, ik heb en het is -gesteven; *het strijkgoed is wat slap, maar het zal nog wel -*; **-ing,** v. gmv.
Op'stoken (*beter doen branden*, fig. *ophitsen*), ik heb -stookt; *twee jongens tegen elkaar -*; **-er,** m. -s; **-erij',** v. -en; **-ing,** v. -en; **-stookster,** v. -s.
Op'stootje (*relletje in een achterbuurt*), o. -s; *er was daar een -.*
Op'stopper (*oorvijg, slag, stomp, vuistslag*), m. -s. gmz.
Op'strijden (*betwisten*), ik streed -, heb -gestreden; *hij streed mij dat op*, d. i. wilde niet toegeven, dat het waar was.
Op'stuiven (fig. *toornig worden*), ik stoof -, ben -gestoven; *hij stuift op als buskruit*, is zeer opvliegend.
Op'stuwen (*het water omhoog drijven*), ik heb -gestuwd; **-er** (*wind, die het water opstuwt*), m. -s; **-ing,** v. -en.
Op'takelen (*een schip optuigen*), ik heb -getakeld; **-ing,** v. -en; fig. *zich -*, zich opdirken, opsmukken.
Op'tarnen (*den naad lossnijden*), ik tarnde - ik heb en het is -getarnd.
Op'tassen (*ophoopen, opstapelen*, fig. *verzamelen*), ik taste -, ik heb -getast.
Op'tatief (Lat. *een wensch bevattend of uitdrukkend, wenschend*), bn.
Op'tatief (Lat. spraakk. *wenschende wijs*), m. -tieven; b.v. *Lang leve onze vriend! Moge het den jubilaris welgaan!*
Op'teekenen (*opschrijven, noteeren*), ik heb -geteekend; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Optee'ren (Lat. *kiezen, beslissen, de voorkeur geven*); *hij is gekozen in twee districten, voor welk zou hij -, denkt ge?*
Op'tellen (*bijeentellen*), ik heb -geteld; *een rekening -*; *de verdiensten van iem. -*, achter elkaar opnoemen; **-ler,** m. -s, **-som,** v. -men.
Op'telling (rekenk. *bewerking, die de som van twee of meer getallen leert vinden*), v. -en.
Op'teren (*al terend verbruiken*), ik heb -geteerd; *den voorraad -*; *een erfenisje -*, opmaken.
Op'tica, optiek' (Gr. *gezichtkunde, leer der wetten van het licht*), v. gmv.
Op'ticus, opticien' (*gezichtkundige, ook slijper van oogglazen, maker van brillen*, enz.), m. -ci; meestal: -ciens.
Op'tie (Lat. *vrije keus, voorkeur*), v. gmv.; *een huurhuis in - houden.* (t = ts).
Op'tillen (*opbeuren, van den grond opbeuren*), ik heb -getild; *een zwaar voorwerp -, een boomstam -*; **-ling,** v. gmv.
Optima'ten (Lat. *welgezinden of de besten in den staat*; *de aristocraten in 't oude Rome*), m. mv.
Optima'tie (Lat. *regeering der edelen of der aristocratie*), v. gmv. (t = ts).
Optimis'me (Lat. *tevredenheid en ingenomenheid met het bestaande*; *gezindheid, die alles ten beste uitlegt, van alles de lichtzijde zoekt*) o. gmv.; verg. **Pessimisme.**
Optimist' (*aanhanger of voorstander van het optimisme*), m. -en; verg. **Pessimist.**
Optimis'tisch (*wat met het optimisme strookt*), bn. en bw.; *een -e levensbeschouwing*, hoopvol; *de toekomst - inzien*, vol hoop of moed.
Op'tisch (*gezichtkundig*), bn.; *een - instrumentmaker*; *een - bedrog*, gezichtsbedrog; *er waren ook -e namen, als: Vaartzicht, Weizicht, Landzicht*, enz. (C.O.)
Op'tocht (*het ordelijk optrekken van een menigte, feeststoet*), m. -tochten.
Op'tooien (*opschikken, opsieren, opsmukken*), ik heb -getooid; *iets of iem. -*; *zich -*; **-ing,** v. -en; **-sel,** o. -s of -en.
Op'toomen (*den toom aandoen*), ik heb -getoomd; *een paard -*; fig. *een hoed -*, den rand met een koord opslaan; **-ing,** v. -en.
Op'tornen, zie **Optarnen.**
Op'trede (*optrap, tree, opstap*), v. -treden.
Op'treden (*verschijnen*), ik trad -, ben -getreden; *het - van een beroemden zanger, tooneelspeler*, enz.; *tegen iemand -*, zich doen kennen als zijn tegenstander; **-ing,** v. -en.
Op'trek (*tijdelijke kleine woning*), m. -trekken; **-je,** o. -s: *een -je huren voor de zomermaanden.*
Op'tuigen (scheepst. *optakelen, de verschillende deelen van zeil en want op hun plaats stellen*), ik tuigde -, heb -getuigd; fig. opschikken: *wat is die boerin -getuigd! zich -*, zich opdirken.
Op'tuigen (*een trekdier het tuig aandoen*), ik heb -getuigd; *een paard -*; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Opulent' (Lat. *zeer rijk of vermogend*), bn.
Opulen'tie (*overvloed, groote rijkdom, aanzienlijk vermogen*), v. gmv. (t = ts).
O'pus (muz. *werk v. e. toondichter*), o. opera.
Op'vaart (*het opvaren*, ook: *hemelvaart*), v. gmv.; *de - v. e. rivier*; *de - des Heeren*, vero.
Op'vijzelen (*opschroeven, in de hoogte vijzelen, met vijzels of dommekrachten in de hoogte*

werken), ik heb -gevijzeld; *een sluisklep* -.

Op'vijzelen (*overdreven prijzen*), ik heb -gevijzeld; zegsw. *iemands verdiensten* -, *iemands goede daden* -, in de hoogte steken, verheffen, eig. in de hoogte schroeven, zoodat ze in het oog vallen; *iemands werk* -; *een opgevijzelde vermelding*, (C.O.); **-aar** (*loftrompetter*), m. -s; **-ing,** v. -en.

Op'vliegen (fig. *driftig worden, opstuiven*), ik vloog -, ben -gevlogen; *de man kan om een beuzeling* -; **-ing,** v. gmv.

Opvlie'gend (*oploopend, opstuivend, driftig*), bn.; **-heid,** v. gmv.

Op'voeden (*grootbrengen, lichamelijk en geestelijk kweeken, vormen*), ik heb -gevoed; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en; **-ingsgesticht,** o. -en; **-ingskunst,** v. gmv.

Op'voedkunde (*leer der opvoeding*), v. gmv.

Op'voedkundige (*iemand, die opvoedt*), m. en v. -en; zie Paedagoog.

Op'voeren (*ten tooneele voeren*), ik heb -gevoerd; *een tooneelstuk* -, geven, vertoonen; **-ing,** v. -en.

Op'volgen (*iets of iem. volgen*), ik heb en ben -gevolgd; *een koning* -; *een raad* -, naleven; **-er,** m.: *de -er van Karel V*; *hij was mijn -er in dat ambt*; **-ing,** v. -en.

Op'vroolijken (*vroolijk maken, opmonteren, moed geven*), ik heb -gevroolijkt; *gij moet dien zieke wat* -.

Op'wachten (*wachten tot iem. voorbijkomt*), ik wachtte -, heb -gewacht; *ik zal u bij de poort van de stad* -, d.i. op u blijven wachten; *de geestelijkheid wachtte den vorst aan den hoofdingang der kathedraal* -; **-ing,** v. gmv.: *zijn -ing bij iem. maken*, een plechtig bezoek afleggen.

Op'wassen (*opgroeien*), ik wies -, wij wiesen -, ik ben -gewassen; *bij de eiken wies ik op.* (Staring).

Op'wegen (*de schaal omhoog doen gaan*), het woog -, heeft -gewogen; *parelen wegen op tegen goud*, zijn van gelijke waarde.

Op'wekken (*aansporen*), ik heb -gewekt; *iemands moed* -, *iemand tot handelen* -, *iem. uit den doodslaap* -, hem weer levend maken; **-king,** v. -en.

Opwek'kend, bn.; *-e middelen*, prikkelend; *een - woord*, bemoedigend.

Op'wellen (*opborrelen*), het is en heeft -geweld; fig. *opbruisen*; **-ling,** v. -en.

Op'werpen (eig. *omhoog werpen*), ik wierp -, heb - geworpen; *een vraag* -, opperen; *een schans* -, omhoog werpen; *zich - tot aanvoerder*, zich zelf maken tot aanvoerder; **-ing,** v. -en.

Op'wiegen (fig. *grootbrengen, opvoeden*), ik heb -gewiegd; *iemand in alle deugden* -.

Op'winden (*windende omhoog brengen, opdraaien, opvijzelen*), ik wond -, heb -gewonden; *het horloge* -, *garen* -; *de menigte* -, d.i. aan den gang maken, aanzetten; *zich* -, zich driftig maken; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Op'zamelen (*van den grond opnemen en bijeenzamelen, bijeenbrengen*), ik heb -gezameld; *afgewaaide vruchten* -; fig. *de stemmen* -, de stembriefjes in ontvangst nemen; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Opzeg'baar (*kunnende opgezegd of te niet gedaan worden*), bn.; *elke huur is -, een -bare verbintenis*; **-heid,** v. gmv.

Op'zeggen (*uit het hoofd zeggen*; *afzeggen*; *ontzeggen*), ik heb -gezegd en -gezeid; *een gedicht* -; *een' knecht de huur* -; *iemand de vriendschap* -, *den vrede* -; **-ging,** v. gmv.

Op'zenden (*verzenden naar een bepaalde plaats*), ik zond -, heb -gezonden; **-ing,** v. -en.

Op'zet (*het opgezette, een toestel*), m. -ten.

Op'zet (*beraamd plan, toeleg*), o. gmv.; *met* -.

Opzet'telijk (*met voordacht*), bn. en bw.; -er, -st; *hij deed het* -.

Op'zetten (fig. *aanhitsen, opstoken*), ik zette -, heb -gezet; *de publieke opinie tegen iets of iem.* -; *de burgers tegen de wettige machten* -.

Op'zetting (*zwelling*), v. -en; *een - van de lever.*

Op'zicht (*leiding, toezicht, beheer*), o.; *ergens het - hebben*; *ten -e van*, met betrekking tot.

Op'zicht (*vrees voor, 't opzien tegen*), o.; *hij liet het uit menschelijk* -.

Op'zichter (*opziener*), m. -s; *hij is - bij den Waterstaat*, belast met het toezicht.

Opzich'tig, bn. en bw.; *een -e kleedij*; *zij is - gekleed*, d. i. bont, vreemd; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Op'zien (*den blik opslaan*), ik zag -, heb -gezien; *gij zult er vreemd van* -, erg verwonderd v. zijn; *tegen iets* -, bang zijn voor; *hoog tegen iemand* -, hem zeer hoog stellen.

Op'zien (*verwondering*), o. gmv.; *dat zal veel - baren of maken, wekken.*

Op'ziener (*toezichthouder*), m. -s; b.v. *jacht*: -, *school*-; **-sambt,** o. gmv.

Op'zitten (*rechtop zitten, overeind zitten*), ik zat -, heb -gezeten; *laat* -, opblijven; zegsw. *- voor iemand*, naar iemands pijpen dansen; *iemand doen* -, hem gedwee maken; zegsw. *daar zal wat voor u* -, gij zult een berisping krijgen.

Op'zoeken (*opsporen, trachten te vinden*), ik zocht -, heb -gezocht; **-ing,** v. -en.

Op'zouten (*in 't zout leggen*), ik zoutte -, heb -gezouten; fig. *voor zeer lang opbergen.*

Op'zwabberen (scheepst. *reinigen met den zwabber*), ik heb -gezwabberd; *als de morgen aanbreekt, begint de knecht met het - van het dek*, d. i. afwasschen, afschrobben.

Op'zwalpen (*opspoelen, opwerpen m. d. golfslag*), het is -gezwalpt; *de zee zwalpt hout* -.

Op'zweepen (*opjagen, aanjagen*), ik heb -gezweept; *storm kan het water van rivieren* -; fig. *ophitsen, aanvuren*: *de volkswoede* -; **-er,** m. -s.

Op'zwellen (*opzetten, dikker worden*), het zwol -, is -gezwollen; *het tandvleesch kan* -; fig. *- van toorn*; **-ling,** v. -en.

-or (*bastaarduitgang*), vormt persoonsnamen; *rector, conrector, censor, curator, improvisator*, ook zaaknamen: *equator, corridor, conductor, isolator.*

O'ra et labo'ra, Lat. *Bid en werk.*

Oraal' (*mondeling, woordelijk*), bn. en bw.

Orageus' (Fr. *stormachtig, onstuimig*), bn. (g = zj).

Ora'kel (Lat. *oraculum*, van *orare*, spreken; *godspraak*: *bij de oude Grieken het middel, waardoor de menschen den wil der goden en de toekomst trachtten te weten te komen*), o. -s, -en; eig. de raadselachtige uitspraak der priesters, dezen toch hielden door de duisterheid der antwoorden steeds een slag om den arm; *spreekwoorden, als -en door de ouders aangevoerd.* (C.O.)

Ora'kel (*de plaats, waar de goden der oude*

Grieken hun wil heetten te openbaren), o. -s; *het - van Dodona, aan Zeus of Jupiter gewijd*; *het - van Delphi, aan Apollo gewijd.*

Ora'kel (fig. *vraagbaak, raadsman, alwijs en alwetend man*), o. -s; *het Delftsch -*, Hugo de Groot; *de jager is zijn* (*des polsdragers*) *-, zijn afgod.* (C.O.)

Ora'kelen (*spreken, alsof men orakeltaal verkondigt*), hij heeft -orakeld; *aldus -t dit lid in de Kamer*; **-taal,** v. gmv.

O'rang (O.-I. *man, vent, kerel*), m. -s; *wat een vreemde -; een onbeschaamde -!*

O'rang-ba'roe (O.-I. eig. *nieuw mensch*: *nieuweling, baar*), m.; uit - ontstonden: *norenbaar, orimbaar* en *baar*, alle met gelijke beteekenis.

O'rang-goe'noeng (O.-I. *bergmensch op W. Celebes, woest en wild, gewapend met piek en klewang, versierd met schelletjes, varkenstanden, kralen en veeren*), m. -s.

O'rang-kay (O.-I. *notabele, man van aanzien*), m. -s.

O'rang-ket'jil (O.-I. *geringe man, de kleine man*), m. -s.

O'rang-hollan'da (O.-I. *naam v. d. blanke bij den inlander*), m. -'s; ook *-blan'da.*

O'rang-oe'tan (Mal. *staartlooze, drie voet hooge aap op Sumatra en Borneo*), m. -s; ook: Majas.

O'rang-tani (O.-I. *landbouwer*), m. -'s.

Oran'je (*boom*), m.; (Fr. *orange* van *or*, goud: *vrucht*), v. -s.

Oran'je (*goud-gele kleur*), o. gmv.; *- boven!*

Oran'je (*geel als een oranjeappel*), bn.

Oran'je (gesch. *Willem van Oranje, de Zwijger*), m.; *de -s*, de Oranje-vorsten.

Oran'jeappel (*vrucht van den oranje-boom*), m. -s, -en; dikwijls ook naam van den sinaasappel.

Oran'jeklant (*in de nadagen der Republiek vriend van den stadhouder*; *scheldnaam voor een prinsgezinde*) m. en v. -klanten.

Oran'jeman (*koopman in oranjeappels*), m. -mannen en -lieden.

Oran'jeman (*iemand, die oranjegezind is*), m. -mannen; ook: *Orangist en Oranjist.*

Oranjerie' (*broeihuis, waarin de oranjeboomen e. a. des winters tegen kou bewaard worden*), v. -ën.

Orateur' (Fr. *redenaar*), m. -s.

Ora'tie (Lat. *orare*, spreken: *redevoering*), v. -ties, -tiën. (t = ts).

Ora'tio pro do'mo (Lat. eig. *redevoering vóór zijn huis*), v. d. i. in zijn eigen belang, als Cicero (106—43 v. C.) deed, die na terugkeer uit ballingschap vóór zijn geslecht huis een oratio hield, om het door den Senaat herbouwd te krijgen; thans: *redevoering ten eigen bate.* (ti = tsie).

Ora'tor (Lat. *redenaar*), m. -s, -to'ren.

Orato'risch (Lat. *redekunstig*), bn. en bw.; *-e wendingen in den stijl*; *hij sprak -; -e overdrijving.*

Orato'rium (R.-K. *bidvertrek, voorzien van een klein altaar, kruisbeeld*, enz.), o. -s, -ria.

Orato'rium (*dramatisch muziekstuk, meestal drie- of vierstemmig*), o. -s, -ria; *het onderwerp van een - is veelal van godsdienstigen aard*; *de stof van het - is vaak ontleend aan de gewijde geschiedenis.*

Or'beren (verwant met *orbare*, nuttig: *nuttigen, opeten*), ik orberde, heb georberd; *een eitje -*; zie Verorberen.

Orchest', o. -en; meestal **Orkest.**

Orchestri'no (It. muz. *muziekinstrument met orgeltoon, met klavier*), o. -'s.

Orches'trion (muz. *kabinetorgel*), o. -s.

Orchidee' (*plant uit de tropen, standelkruid, kasplant*), v. -ën.

Or'cus, m.; zie **Hades** of **Tartarus.**

Ordaal' (verwant met *oordeel*), o. -dalen; zie Ordalium.

Orda'lium (*godsoordeel, godsgericht*), o. ordaliën; er bestonden verscheiden ordaliën, als: het tweegevecht, de vuurproef, de waterproef, de brood- en avondmaalproef, de kruisproef, het baargericht, het werpen van het lot: zij golden allen als uiterste of afdoende bewijsmiddelen, en hun bloeitijd valt in ons land in de 9e eeuw.

Or'de (Fr. *ordre*, schikking: *regel, regelmaat, rij, regelmatige plaatsing*), v.; *een man van -; - is de ziel van den arbeid*; *in alphabetische -, iets in - brengen, hij stelde - op zijn zaken.*

Or'de (*afdeeling eener dierklasse*), v. -n; de klasse der zoogdieren telt 12 -n, als: apen, roofdieren, insecteneters, vleermuizen, knaagdieren, tweehoevigen, eenhoevigen, dikhuidigen, walvischachtigen, tandeloozen, buideldieren, vogelbekdieren.

Or'de (R.-K. *geestelijke vereeniging van blijvenden aard, goedgekeurd door den paus van Rome*), v. -n; *de - der Dominicanen, der Franciscanen, der Benedictijnen, der Ursulinen*, enz.

Or'de (*rang in de R.-K. hiërarchie*), v. -n; *de - der bisschoppen, de - der kardinalen*; ook: rangorde: *de kleinere -n*; *de hoogere -n*, als: het subdiaconaat, het diaconaat, het priesterschap.

Or'de (*bouworde, bouwtrant*), v. -n; *er bestaan vijf -n wat betreft de kolom of zuil*, nl. *de Toscaansche, de Corintische, de Jonische, de Dorische en de Romeinsche.*

Or'de (*ridderteeken, decoratie*), v. -n; *de - van Oranje-Nassau, de - van den Nederlandschen leeuw*; *een buitenlandsche -*, ridderorde.

Or'deband (*lint eener ridderorde*), m. -en; **-keten** (*ketting eener ridderorde*), v. -s; **-kruis** (*eerekruis*), o. -en.

Or'debroeder (R.-K. *medebroeder van of in een geestelijke orde*), m. -s; **-kleed** (*kleed of gewaad van de ordebroeders*), o. -en, -eren.

Ordelie'vend (*gesteld op orde, de orde beminnende*), bn.; *een - man, een - burger, een -e bevolking*; **-heid,** v. gmv.

Or'delijk (*geregeld, volgens regel en orde*), bn. en bw.; *een - huishouden*; *zich - gedragen*; **-heid,** v. gmv.

Or'delint, o. -linten; zie Ordeband.

Or'deloos (*zonder orde of regel*), bn. en bw.; *een - huishouden*; *het gaat daar - toe, alles lag - door elkaar*, verward, het tegengestelde van Ordelijk.

Ordeloos'heid (*wanorde*), v. gmv.

Or'denen (*regelen, in orde brengen, schikken*), ik heb -ordend; *deze boeken, papieren, schriften moeten nog wat geordend worden*; *een verward huishouden zien te -.*

Orden'telijk (met verspringing van klem uit: *or'dentlijk*: *fatsoenlijk*), bn. en bw.; *Meeltje is een heel - meisje.* (C.O.); *gedraag u toch -*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Or'der (Fr. *ordre*: *bevel, lastgeving, opdracht*), v. -s; **-briefje** (*betaalbriefje*), o. -s.

Ordinaat' (*zekere meetk. lijn*), v. -aten.
Ordinair' (*gewoon, gewoonlijk*), bn. en bw.; *dat is een - verschijnsel*, alledaagsch. (ai = è).
Ordinair' (Fr. *gering, min, laag*), bn. en bw.; *hij is zoo - in zijn taal, in zijn manieren; het zijn maar -e lui; foei, hoe - van u!*
Ordina'ris (*gaarkeuken, eethuis*), v. -sen. vero.
Ordonnans' (Fr. mil. *toegevoegd officier of mindere, die bevelen, ook boodschappen moet overbrengen*), m. -en; **-dienst,** m.: *ik heb -dienst*; **-officier,** m. -en.
Ordonnan'tie (Fr. *bevel, verordening, voorschrift; aanwijzing ter betaling op 's lands betaalkantoor*), v. -ties, -tiën. (t = ts).
Ordonnan'tie (Fr. *ordening, rangschikking, schikking van de figuren op een schilderij*), v. -s, -tiën. (t = ts).
Ordonneeren (Fr. *bevelen, gelasten, voorschrijven, gebieden*).
Oreeren (Lat. *orare*, spreken: *een redevoering houden, druk en deftig redeneeren*).
O'rego (Lat. *onkruid, grove mariolein*), v. gmv.
Oreillon'. Zie **Orillon.**
Ore'mus (Lat. R.-K. *laat ons bidden*); spreekt. *'t is daar -*, ellendig of treurig gesteld; *hij is, -* dronken.
Ores'tes, myth *zoon van Agamemnon, die door de goden met krankzinnigheid gestraft en door de Erinnyen vervolgd werd, wegens moedermoord.*
Orgaan' (Gr. *werktuig der zinnen; stem van een zanger; een courant van een partij*), o. organen.
Organdie' (O.-I. *zeker katoenen weefsel op mousseline gelijkende*), o. gmv.
Organiek', orga'nisch (*bewerktuigd, levend*), bn.; *-ieke wetten*, hoofdwetten, uit de grondwet voortvloeiende.
Organisa'tie (Fr. *inrichting, regeling*), v. *de rechterlijke -, een nieuwe leger-*; -tiën, -ties. (s = z).
Orga'nisch (*wat betrekking heeft op de bewerktuigde natuur*), bn.; *de -e scheikunde; een - geheel*; ook: **Organiek.**
Organiseeren (*een zaak, een partij regelen, een wet inrichten; vormen*). (s = z).
Organis'me (*inrichting; ledenbouw, samenhang; gestel*), o. -n; *het - van mensch en dier, de taal is een levend -.*
Organist', orgelist' (*orgelspeler*), m. -en.
Orgea'de (Fr. *amandelmelk met suiker en citroenschil*), v. gmv. (ge = zj).
Or'gel (Lat. *organum: muziekinstrument, welks tonen worden voortgebracht door een luchtstroom*), o. -s, -en; *een kerk-, een kamer-.*
Or'gelconcert (*concert op een kerkorgel*), o. -en; **-draaier** (*kermis- of liereman*), m. -s.
Or'gelen (fig. *orgelend zingen*), de nachtegaal orgelde, heeft georgeld.
Orgelist', m. -en; zie **Organist.**
Or'gelpunt (muz. *punt boven een noot, tot aanwijzing, dat zij aangehouden moet worden*), v. -punten.
Or'gelregister (muz. *rij pijpen van een orgel*), o. -s; **-spel** (*het bespelen van een orgel*), o. gmv.; **-speler** (*organist, iem. die op een orgel speelt*), m. -s; **-stemmer** (*iem. die een orgel in orde brengt, wat den toon betreft*), m. -s; **-toon** (*geluid, door een orgel voortgebracht*), m. -tonen; **-trapper** (*man, die den blaasbalg van een orgel trapt*), m. -s.
Orgie'ën (bij de Ouden: *zekere feesten, welke ter eere van Bacchus, alle drie jaren gevierd werden*; thans: *nachtelijke zwelgpartijen, drinkgelagen, slempmalen*), v. mv.
Oriënt' (Lat. *het Oosten, het Morgenland*), o. gmv.; zie *Levant.*
Oriëntaal' (*Oostersch, Morgenlandsch*), bn.
Oriëntalist (*kenner van Oost. talen*), m -en.
Oriënteeren (zich) (*zich naar het oosten keeren om poolshoogte te nemen, toezien waar men is om niet te dwalen, zich op de hoogte stellen van de ligging eener plaats*); *ik oriënteerde mij dan naar de omringende bergen* (Gron.); fig. *zich bezinnen, berichten inwinnen, poolshoogte nemen.*
Oriflam'me (Lat. *aurea flamma*, gouden vlam: *helroode banier der Fransche koningen*, eig. *een kleine, in punten uitloopende, aan eene lans gehechte vaan*, 1124—1415), v. gmv.
Originaal', bn. en bw.; meer **Origineel.**
Originaliteit' (Fr. *oorspronkelijkheid, eigenaardigheid*), v. gmv. (g = zj).
Origi'ne (Fr. *oorsprong, begin, het ontstaan van een ding en de manier, hoe het ontstaat; bron; afkomst van een persoon of een zaak*), v. gmv. (g = zj).
Origineel' (Fr. *oorspronkelijk, onvervalscht*), bn. en bw.; *dit is nu de -e tekst*; bij overdr. *een - mensch*, die er eigen, meestal koddige manieren of denkwijzen op nahoudt; *een - karakter*, eigenaardig, zonderling, vreemd, lachwekkend. (g = zj).
Origineel' (*de oorspronkelijke tekst, het echte stuk*), o. -en; *het - van een akte*, niet het afschrift; *het - van een contract.* (g = zj).
Origineel' (*persoon, die zonderling kan heeten*), m. en v. -en; *de heer Wagenstert was een -* (C.O.); dikwijls als verkleinw.: *-tje.*
Orillon'-passer (*klein, fijn teekenpasserlje*), m. -passers; ook: *Oreillon -.* (ll = lj).
O'rimbaar, o'rinbaar (*nieuw aangeworven matroos op een oostindievaarder*), m. -baren: ook: *Norenbaar*, uit het Maleisch.
Ori'on (*een schitterend sterrenbeeld tusschen de N. en Z. hemel, geheeten naar de mythologischen held en jager Orion*), m. gmv.
Ork (*zwaardvisch*), m. -en; ook **Or'ka,** m. -'s.
Orkaan' (Fr. *ouragan: hevige storm, meestal op tropische eilanden of kusten*), m. -kanen; *de -kanen woeden vooral tusschen de keerkringen*, b.v. *op de W.-I.-eilanden*; zie **Cycloon.**
Orkest' (Fr. *orchestre: plaats, waar de muzikanten zitten*; ook: *de muzikanten, vooral bespelers van strijkinstrumenten zelf*), o. -en.
Orleaan' (*geelachtig roode kleurstof*), o. gmv.
Or'leans (*wollig weefsel voor dameskleeding, geheeten naar de stad van dien naam in Fr.*), o. gmv.
Ornaat' (Lat. R.-K. *plechtgewaad van geestelijken in kerkelijke functiën*), o. gmv.; ook het parament der Joodsche priesterschap in den tempel; *in vol -*, scherts. in ambtskleeding, van ambtenaren.
Ornament', ornement' (Fr. *sieraad, versierend bijwerk, versiersel*), o. -en.
Ornamenteeren (*met ornamenten opsieren*).
Ornamentiek' (*de leer van het ornamenteeren*), v. gmv.
Or'natief (spraakk. *werkw. met het begrip „voorzien van"*, als: *kleeden, kleuren, bedijken, bemannen*, enz.), o. -tieven.

Ornithographie' (*vogelbeschrijving*), v. gmv. lees: *ornitografie'*.
Ornithologie' (*vogelkunde, leer der vogelen*), v. gmv. (th = t).
Ornitholo'gisch (*de vogels betreffende*), bn.; *een -e vereeniging*. (th = t).
Ornitholoog' (*vogelkenner, -beschrijver*), m. -logen. (th = t).
Orograaf' (*bergbeschrijver*), m. -grafen.
Orographie' (*beschrijving van gebergten*), v. gmv.; **-gra'phisch,** bn.: *-e kaarten*.
Or'pheus (lees: *or'-fuis*), een der oudste en beroemdste onder de Grieksche zangers; zijn geschiedenis hangt in de nevelen der grijze oudheid, o.a. vergezelde hij de Argonauten op hun zeetocht.
Orthodox' (*rechtzinnig, strenggeloovig, oudgeloovig*), bn. en bw. (x = ks).
Orthodox'e (*rechtzinnige in de Hervormde kerk*), m. en v. -n. (x = ks).
Orthodoxie' (*rechtzinnigheid in den godsdienst*), v. gmv. (x = ks).
Orthoëpie', -piek (*uitspraakleer*), v. gmv.
Orthographie' (*spelkunst, spellingsysteem, kunst om juist te schrijven*), v. gmv.
Orthogra'phisch (*spelkundig, naar de juiste spelling*), bn. en bw.
Orthopædie' (*leer der middelen tot herstel van lichamelijke verkrommingen*, enz.), v.; **-pæ'disch** (*wat op de orthopaedie betrekking heeft*), bn.: *-e gymnastiek*. (th = t).
Ortolaan' (Lat. *hortulanus*, van *hortus*, tuin: *geelgors, tuinvogel, wel broedend in N.-Brabant*), m. -lanen; ook: *tuinmerel, korenvink*.
Os (*rund*), m. -sen; *een wilde -, een span -sen*; zegsw. *van den - op den ezel springen*, van den hak op den tak, van het eene onderwerp op het andere; *hij is een rechte -*, dommerik; *zoo dom als een -*, d.i. erg dom.
Oscilla'tie (Fr. *slingering*), v. -tiën, -s. (t = ts); **-eeren** (*slingeren*).
Osi'ris, *bij de Egyptenaren de zonnegod, gemaal van Isis*; - was een goede, weldoende godheid, die hun den landbouw leerde; hij werd aangebeden in den heiligen stier Apis.
Osma'nen (*andere naam voor Turken, naar sultan Osman*, ± 1300), m. mv.
Osmo'se, -sis (nat. *de wederkeerige inwerking op elkaar van vloeistoffen, die een homogeen mengsel kunnen vormen, wanneer zij door een poreuzen wand van elkander gescheiden zijn*), v. gmv.
Os'segebraad (*gebraden ossevleesch*), o. gmv.
Os'sekop (*kop van een os*), m. -koppen.
Os'seleer, os'senleer, o. gmv.; **-en,** bn.
Os'sendrift (*troep ossen*), v. -driften.
Os'senhaas (*lendestuk van een os*), m. -hazen; **-huid,** v. -en.
Os'senoog (*oog van een os*), o. -oogen.
Os'setong, v. -en; **-vleesch,** o. gmv.; ook: *Ossenvleesch*.
Os'sian, Keltische bard der 13e eeuw, was een zoon van koning Fingal: *Fingal* (heldendicht) en *Temora* (heldendicht), door Bilderdijk meesterlijk overgezet; men twijfelt met grond aan de echtheid der gedichten.
Osta'de, Adriaan van, *leerling van Frans Hals: beroemde Hollandsche schilder van volks- en boerentooneelen*, 1610–'85.
Os'tara (Germ. myth. *denkelijk godin d. herlevende natuur*), v.; *-feest of Osterfeest* n.l. van de herleving der natuur in de lente.
Ostenso'rium, o. -s, -ria; zie **Monstrans.**
Ostenta'tie (*praalzucht, pronkerij, tentoonspreiding*, ook: *ophef, grootspraak, vertoon*), v. gmv.; lees: *-taat'-sie*.
Osteologie' (*leer der beenderen*), v. gmv.
Osteoloog' (*kenner der beenderen*), m. -logen.
Ostracis'me, ostracis'mus (Gr. *het scherfgericht in oud-Athene, waardoor mannen, die gevaarlijk konden worden voor de vrijheid van den staat, met behoud van eer en vermogen, bij volksstemming voor tien jaar werden verbannen*), o. gmv. (c = s).
O tem'pora, o mo'res! d.i. *O, tijden! o, zeden!* afkeurende uitroep van Cicero (106–43 v. C.) over de verdorvenheid van zijn tijd.
O'tium cum dignita'te. *Het magere Grietje van Buren... leefde in otio cum - van een kleine lijfrente* (C. O.), d. i. in waardig, eervol nietsdoen.
Otographie' (*beschrijving van het oor*), v. gmv.
Otologie' (*wetenschap, die zich met het oor bezighoudt*), v. gmv. (g = g).
Otophoon' (*horentje in gebruik bij hardhoorenden*), v. -phonen. (ph = f).
Otoscoop' (*oorspiegel*), m. -copen.
Ot'ter (*waterdier, roofdier*), m. -s; fig. *domoor*; zegsw. *daar is een - in 't bolwerk*, daar schuilt eenig gevaar; *zoo scheel als een -*, erg scheel; *wat is hij een -*, lomperd.
Ottoma'ne (*Turksch rustbed, lage sofa zonder leuning of rugsteun*), v. -n.
Ottoma'nisch (*Turksch*), bn.; *het -e rijk*; ook: *Ottomansch*.
Ottoman'nen (*Osmaansche Turken in Europa en Klein-Azië*), m. mv.; ook: *Ottomanen*.
Oubol'lig (*uitzinnig, dwaas, raar, zonderling, snaaksch*), bn. vero.; ook wel *Holbollig*.
Oud (*voormalig*), bn., *een oud-minister*; *ouder gewoonte*; *in -e tijden, dagen*, lang geleden; *de -e geschiedenis*; *hij is een -e rot*, een slimme vos; *het -e Testament*; *naar een -e methode of mode*; als zn. o.: *alles bij het -e laten*, niets veranderen; zegsw. *dat is zoo - als de weg van Kralingen, ook wel van Rome*, zeer oud; -er, -st; **-achtig,** bn.
Oudbak'ken (*belegen, niet versch*, fig. *ouderwetsch*), bn.; *- brood, - denkbeeelden, een - dracht*; *een - anekdote*; zie Nieuwbakken.
Ou'de (*bejaarde*), m. en v. -n; spreekw. *Zooals de -n zongen, piepen de jongen*, de kinderen praten als de ouders; ook: volgen het voorbeeld der ouders; geschied. *de -n*, Grieken en Romeinen.
Ou'de (marine: *naam, dien de matrozen gebruiken voor hun kapitein*), m.; meest: *den Ouwen!*
Ou'dejaar (*de laatste dag des jaars*), o. gmv.; **-jaarsa'vond,** m. -en: *-avond vieren*.
Oude-man'nenhuis (*godshuis*), o. -huizen.
Ou'der (*vader of moeder*), m. en v.; *dit huis heeft ons behoord van ouder tot -*, van geslacht op of tot geslacht; *het valt een - moeilijk een kind iets te vragen*.
Ou'derdom (*hooge leeftijd*), m. gmv.; *hij bereikte den hoogen - van 92 jaar*; fig. oude lieden: *men moet den - eeren*; **-pensioneering** (*het toestaan van een pensioen aan oude werklieden of behoeftige oudjes*), o. gmv.
Ou'derliefde (*liefde van kinderen tot hun ouders of omgekeerd*), v. gmv.; zie Kinderliefde.

Ou'derling (Bijbel. *vertegenwoordiger des volks in den Hoogen Raad der Joden*; *bij de eerste christenen de door de Apostelen gewijde bisschoppen en priesters*; Prot. *lid van den kerkeraad, opziener der gemeente*; *handhaver der tucht, toeziend op de zuiverheid der leer*), m. -en; *het college van -en.*
Ou'derloos (*zonder ouders zijnde*), bn.; *vier -looze kinderen*, weezen.
Ou'derman (*opziener, oudste*), m. -s, -nen. gew.
Ou'dermin (*ouderliefde*), v. gmv.
Ou'ders, ou'deren (*vader en moeder te zamen*), m. mv.
Ouderwets' (*naar ouden trant*), bw.; *-gekleed.*
Ouderwetsch', bn.; *een - huis, een - theeservies.* (C.O.); **-heid,** v. gmv.
Oude-vrou'wenhuis(*godshuis*), o.-huizen.
Oud'gast (*iedereen, die zekeren tijd in Ned. O.-I. is en dus geen baar meer is*), m.-gasten.
Oud'gediende (*oud-soldaat*), m.-gedienden.
Oud'grootmoeder (*overgrootmoeder*), v. -s.
Oud'grootvader (*overgrootvader*), m. -s.
Oud'heid (*voorwerp uit ouden tijd*), v.; *hij is koopman in -heden*, antiquiteiten; *de - van een gebouw*, het oud zijn; *in de grijze -*, in oude tijden; *de geschiedenis der -*; *de helden der -*, n.l. der oude geschiedenis; **-kenner** (*archæoloog*), m. -s.
Oud'heidkunde (*wetenschap der oudheden, b.v. der Aziatische, Egyptische, Assyrische en inz. der Grieksche en Romeinsche oudheden*), v. gmv.; ook: **Archaeologie.**
Oud'je (*grootvader of grootmoeder, ook oude vader of moeder*), o. -s.
Oud'nederlandsch (*de taal der oud-Nederlanders*), o. gmv.; **-noorsch** (*de taal der oude bewoners van Noorwegen*), o.; **-saksisch,** o., enz.
Oud'oom (*oom van vader of moeder*), m.-s.
Oud'overgrootmoeder, v. -s; **-vader** (*vader van de overgrootmoeder of van den -vader*), m. -s.
Oud'roest (*iemand, die in ouden rommel, in oude ijzeren voorwerpen handelt*), m. gmv.
Oud'roest (*de oude rommel zelf*), o. gmv.
Ouds'her (*sinds lang*), bw.; *zij waren van - vrienden*, van lang verloopen dagen af.
Oudstrij'der (eig. *vroeger-strijder, eertijds soldaat*), m. -strijders; *de -strijders van het Metalen Kruis* (1830—'39).
Oud'tante (*tante van vader of moeder*), v. -s.
Oudtestamen'tisch (*ontleend aan, betreffende het O. T.*), bn.; *- helden, - verhalen.*
Oud'tijds (*weleer, in oude dagen*), bw.
Oud'vader (*patriarch*), m. -s; *de -s van het Oude Verbond*; *hij reist naar de -s*, sterft.
Ou'lings (*eertijds, oudtijds*), bw. w. g.
Ou'taar, ou'ter (*offerplaats, offertafel*), o. -aren, -ers; ook: **Altaar, Autaar;** in deftigen stijl met de klem op de tweede: *outaar', altaar', autaar'.*
Ou'ter (*altaar, offertafel*), o. -s; zie Autaar.
Out'sider (Eng. *niet-ingewijde, niet belanghebbende*), m. -s. (i = ei); bij wedrennen: *een paard, dat weinig kans heeft te winnen.*
Out' to date (Eng. *uit den tijd, ouderwetsch*), bw.; lees: *-toe-deet*; zie *Up to date.*
Outra'ge (Fr. *grove beleediging, smaad, hoon*), v. -s; lees: *oetraa'zje.*
Ouvertu're (Fr. *inleiding eener opera*; *begin, opening*), v. -n, -s. (ou = oe).
Ouvrier' (Fr. *werkman, ambachtsman*), m. -s; lees: *oe-vriee'.*
Ou'we (*vader*; *scheepskapitein*), m. -n; zie Oude.
Ou'wel (Fr. *voormalig middel tot sluiting van brieven*), m. -s; ook, hulpmiddel uit de apotheek.
Ou'welen (*met een ouwel sluiten*), ik heb den brief geouweld. w. g.
Ou'welijk, bn. en bw.; *een - voorkomen*; *hij ziet er - uit*, oudachtig; -er, -st.
Ovaal' (*langwerpig rond*), bn.; *een - gelaat.*
Ovaal' (*langronde, gesloten lijn*), o. ovalen.
Ova'tie (Lat. *ovatio: kleine zegevierende intocht bij de oude Romeinen, waarbij de overwinnaar te voet of te paard zijn intocht hield*), v. -s, -tiën; lees: *o-vaat'-sie*; fig. *iem. een - brengen*, openlijk huldebetoon van vereenigingen, opgeluisterd door muziek. (t = ts).
O'ven (*bakoven van steen of ijzer*), m. -s; *het brood in den - schieten*; *een - tot het bakken van aardewerk, porselein, plateel*, enz.; zegsw. *tegen een - gapen*, tegen iets boven zijn kracht opwerken, vergeefsche moeite doen.
O'ver, bw.: *het onweer, het gevaar is -*, voorbij; *haal mij -*, aan de andere zijde; *er is geld -*, te veel; *de stad is -*, in 's vijands hand; *te -*, in overvloed, overvloedig; vz.: *een kleed - de tafel*, er overheen; *- een steen vallen*; *- Utrecht naar Amsterdam*, langs; *- dag*, gedurende; *hij is - de zeventig*, ouder dan; *het is - vieren*, later dan; *ge zijt - de helft*, verder dan.
O'veral (*op alle plaatsen*), bw.; *God is -.*
O'verblijfsel (*overschot*), o. -s, -en.
Overbo'dig (uit *over* en *bieden*, eig. overmatig aangeboden: *onnoodig*), bn.; *-e moeite, een -e verklaring, -e drukte, -e hulp*; *een -e vraag*; -er, -st: **-heid,** v. -heden.
O'verbrengen (*van de eene plaats naar de andere brengen*), ik bracht -, heb -gebracht, **-er** (fig. *verklikker*), m. -s; **-ing,** v. -en.
O'verbrieven (*per brief verklappen*), ik heb -gebriefd; *wie heeft hem dat nu -gebriefd?* **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Overbrug'gen (*met een brug overdekken*), ik heb -brugd; *de rivier zal hier -brugd worden*; **-ging,** v. -en.
O'verbuur (*buur a. d. overkant*), m.-buren.
O'vercompleet (*overtallig*), bn.; *een - boekdeel, een -plete manchet.*
O'verdaad (*verkwisting, weelde*), v. gmv.
Overda'dig (*onmatig*), bn. en bw.; **-heid,** v.
O'verdek (scheepst. *bovendek*), o. -dekken.
O'verdeken (*voornaamste deken, b.v. van een gild*), m. -dekens. vero.
Overden'ken (*overpeinzen, overwegen*), ik -dacht, heb -dacht; **-ing,** v. -en.
O'verdoen (*opnieuw doen*), ik deed -, heb -gedaan; *zijn werk moeten -.*
O'verdracht (*het overdragen*), v. -en; *de - van de fabriek zal weldra plaats hebben*, d. i. het overgeven aan den nieuwen eigenaar.
Overdrach'telijk (*figuurlijk*), bn. en bw.
O'verdrachtsbrief (*brief, waarmede men zeker recht aan een ander overdraagt*), m. -brieven.
O'verdragen (*afstaan*), ik droeg -, heb -gedragen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Overdre'ven (*buitensporig*), bn. en bw.; *al, wat hij schreef, was erg -*, vergroot; -er, -st; **-heid,** v. -heden.

O'verdrijven, het dreef -, het is -gedreven; *de bui is o'vergedreven*, d. i. naar een andere streek gedreven.
Overdrij'ven (*de grenzen der waarheid door vergrooting overschrijden, een buitensporige voorstelling van iets geven*), ik -dreef, heb -dreven; *deze man -drijft bij al wat hij vertelt*, vergroot.
O'verdruk (*afdrukje*), m. -drukken.
Overdui'velen (*overbluffen*), ik heb -duiveld; *hij laat zich niet -, of (spreektaal) -duvelen*, van zijn stuk brengen, al vloekt men hel en duivelen bijeen.
Overdwars' (*dwars in de breedterichting*), bw.; fig. *iemand - aanzien*, met kleinachting; *iemand - komen*, d. i. hem tegenwerken, dwarsboomen.
Overeen' (*gelijk*), bw.; *dat komt - uit*; de w.w. met - samengesteld zijn scheidbaar, worden in de onbep. wijs en in het verleden deelwoord als één woord geschreven.
Overeen'brengen, ik bracht -, heb -gebracht; *wij moeten beide plichten met elkaar zien - te brengen*, d.i. zien te rijmen, te doen overeenstemmen.
Overeen'komen (*overeenstemmen*), ik kwam -, ben -gekomen; *deze twee rekeningen komen niet overeen*; *uw daden komen niet overeen met uw woorden, met uw beloften*; *zij kwamen - elkaar steeds te helpen*, bepalen, afspreken; *deze twee kleuren komen goed overeen*, passen bij elkaar.
Overeen'komst (*dat, wat overeengekomen is, afspraak, regeling*), v. -komsten.
Overeenkom'stig (*overeenstemmend*), bn.
Overeen'stemmen, het heeft -gestemd; *deze vrienden stemmen in alles -*, d. i. zijn van hetzelfde gevoelen; **-ming,** v. -en: *tot -ming komen*, gelijkheid van zienswijze of van gevoelen.
Overeind' (*rechtop*), bw.; *een paal - zetten.*
O'vergaaf, o'vergave (*het in andere handen geven*), v. gmv.; *de - eener vesting*; fig. *volkomen - aan Gods H. wil*, onderwerping.
O'vergaan (*zich al gaande bewegen*), ik ging -, ben -gegaan, *een brug -, de markt -, tot een hoogere klasse -*, bevorderd worden; *dat zal met den tijd wel -*, verdwijnen; *tot iets anders -*, een ander onderwerp beginnen; *tot bederf -, tot verrotting -*, d.i. beginnen te bederven, te verrotten.
O'vergang (*het overgaan*), m. -gangen.
O'vergangsexamen (*examen, dat afgelegd wordt door leerlingen, die naar een hoogere klasse wenschen over te gaan*), o. -examens.
Overgan'kelijk (*wat kan overgaan*), bn.; spraakk. *een - werkwoord*; zie Transitief.
O'vergave (*zie Overgaaf*), v. gmv.; *de - der stad Haarlem, de - der sleutels*; fig. *een volkomen - van bewondering.* (v. Deyssel).
O'vergegeven, bn.; *een - booswicht*, zeer slecht, snood; *Pieter begon mij voor een - lichtmis te houden.* (C.O.) d. i. *onverbetelijk, door ieder aan zijn lot overgelaten*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
O'vergeven (*aan e. ander geven*), ik gaf -, heb -gegeven; *zich op genade of ongenade aan den vijand -*, d. i. zich in zijn handen stellen; *de vesting moest zich -*, capituleeren.
O'vergeven (*braken*), ik gaf -, heb -gegeven; *de zieke heeft -gegeven.*
O'vergeving (*lijdzaamheid, geduld*), v. -en.
O'vergieten (*uit het ééne vat in het andere gieten*), ik goot -, heb o'vergegoten; ook: ik -goot, heb -go'ten, b.v.: *de vruchten met gesmolten suiker -*, van alle zijden begieten; *deze twee makkers zijn met hetzelfde sop -go'ten*, d.i. zijn even slecht, hebben dezelfde ondeugden.
O'vergrootmoeder (*moeder van grootmoeder of -vader*), v. -s; **-vader,** m. -s.
O'verhaal (*veer*), m. -halen; *mijn vriend stond te wachten aan den -.*
O'verhaalschuit (*veerschuit*), v. -schuiten.
Overhaas'ten (*te zeer haasten*), ik -haastte, heb -haast; *gij moet mij zoo niet -*, d.i. voortjagen met mijn werk; **-ing** (*te groote spoed, jacht*), v. gmv.
Overhaas'tig (*met overhaast*), bn. en bw.; *een - vertrek, een -e vlucht*; *iets - afwerken.*
O'verhalen (*met een schuit over een water halen*), ik heb -gehaald; *de veerman zal ons wel -*; *iemand tot iets -*, bepraten, overreden.
O'verhand (*grooter macht*), v. gmv.; *de - hebben*, in de meerderheid zijn, het winnen, zegevieren; *die meening heeft thans de -*, is de heerschende.
O'verhebben (*overhouden*), ik had -, heb -gehad; zegsw. *veel voor iem. -*, d. i. gaarne iets doen voor iem.; *ik heb er geen geld, geen moeite voor -*, niet er voor willen geven.
O'verheer (Bijbel. *opperheer, meester*), m. -heeren; Num. 16 : 13; Esth. 1 : 22.
Overhee'ren (*als heer besturen, heer zijn over*; *vervoeren*), ik heb -heerd; **-ing,** v.
Overheer'lijk (*zeer voortreffelijk, bizonder heerlijk*), bn. en bw.; -er, -st.
Overheer'schen (*beheerschen*), ik heb -heerscht; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en: *het land zuchtte onder vreemde -ing.*
O'verheid (*mannen, door de wet met gezag bekleed*), v. -heden; *de burgerlijke, de militare -*; zie Autoriteit.
O'verheidsambt (*betrekking als overheid*), o. -ambten; **-persoon** (*man van gezag*), m. -personen.
O'verhellen (*overhangen*), ik heb -geheld; *deze muur gaat -*, uit het lood zakken; *tot iemands voorstellen gaan -*, er ooren naar gaan krijgen; **-ling** (*neiging*), v. -en.
O'verhemd (*fijn linnen hemd*), o. -hemden.
Overhoeks' (*hoekswijs, dwars*), bw.; *die paaltjes zijn - verbonden*, diagonaalswijze.
Overhoeksch', bn.; *een -e lijn*, d.i. diagonaal.
Overhoop' (*in de war, dooreen, door elkaar*), bw.; de samenst. met - zijn scheidbaar.
Overhoop'halen (*dooreengooien, in wanorde brengen*), ik heb -gehaald; fig. in een gesprek of rede alles door elkaar haspelen.
Overhoop'liggen (*verward door elkaar liggen*), het lag -, heeft - gelegen; zegsw. *met iemand -*, in onmin leven, onaangenaamheden hebben.
Overhoop'raken (*in verwarring komen*), het is -geraakt; *al de papieren waren overhoopgeraakt*, d. i. in de war, dooreen; fig. *het oneens worden met.*
Overhoop'schieten (*doodschieten, neerschieten*), ik heb -geschoten; *iem. -.*
Overhoo'ren, ik heb -hoord; *de les -*, d.i. afhooren, laten opzeggen; **-ing,** v. -en.
O'verhouden (*als overschot behouden, overhebben, sparen*), ik hield -, heb -gehouden.
O'verig (*overgebleven zijnde*), bn.; *de -e dagen.*

O'verige (*de rest*), o. gmv.; *voor het -.*
O'verigens (*voor 't overige*), bw.
Overij'len (zich), (*zich overhaasten*), ik heb mij -ijld; *overijl u niet*, d. i. loop niet te haastig, fig. neem niet te ras een besluit; **-ing** (*ijlende haast*), v. gmv.: *hij opent zijn reistasch met veel -ing.* (J. t. Br.)
O'verjagen (*jagen of drijven over*), ik jaagde (joeg) -, heb -gejaagd: *hij joeg de varkens de weide -*; ook: ik -jaag'de (*te sterk jagen*), heb -jaagd': *hij heeft zijn paard -jaagd'*, te erg afgemat.
Overja'rig (*meer dan een jaar oud*), bn.; *dit is - fruit*, d. i. meer dan een jaar oud; fig. *een -e huismansdochter.* (Potg.), boven de jaren der eerste jeugd: **-heid,** v. gmv.
O'verjas (*jas, die over de andere jas heen wordt gedragen, winterjas*), v. -jassen.
O'verjurk (*morsjurk*), v. -jurken.
O'verkant (*aan gene zijde*), m. gmv.
Overkap'pen (*met een kap bedekken*), ik heb -kapt; *het terrein bij het station gaat men -*; **-ping,** v. -en.
O'verkleed (*kleedingstuk, dat over de andere heen wordt gedragen*), o. -kleederen, -kleeren.
O'verkleed (*dekkleed, kleed van mindere stof*), o. -kleeden; *er lag een linnen - over het kostbare tapijt.*
Overko'melijk (*wat men te boven kan komen*), bn.; *die schade is wel -.*
O'verkomen (*bij iem. komen*), ik kwam -, ben -gekomen; ook: (*gebeuren*), het -kwam, is -ko'men; *mijn vader zal o'verkomen*, d. i. hier heen komen; *wat is u overko'men*, wat is er met u gebeurd?
O'verkomst (*bezoek*), v. gmv.; *ik zag vaders - tegemoet*, het overkomen.
Overkop' (hals-), bw.; *hij viel - naar beneden*, al tuimelend.
O'verkort (*al te kort*), bn.; *deze pantalon is me wezenlijk -.*
O'verkrijgen (*ergens overheen krijgen*), ik kreeg -, heb - gekregen; *de voerman kon den ezel het bruggetje niet -*; *wij krijgen familie -*, op bezoek.
O'verlaat (*waterloozing, kunstmatige inzinking in een dijk om het overtollige water een zij- of uitweg te geven*), m. -laten.
O'verladen (*opnieuw laden*), ik laadde -, ik heb o'vergeladen; ook: ik -laad'de, heb -la'den (te zwaar beladen): *men moet de jeugd niet met werk -, gij moet uw maag niet -, iemand met weldaden -*; **-la'ding,** v. -en.
Overland', bw.; *hij reisde - naar Jeruzalem*; *hij reisde met de -mail naar Indië*, d. i. ging pas in Napels of Genua scheep: dit heet ook: *Overland'-reis.*
O'verlangen (*overreiken*), ik heb -gelangd; zie Aanlangen.
Overlangs' (*overdwars*), bw.; *een stok, een tak - doorsnijden*, d. i. in de lengte.
Overlangsch', bn.; *een -e doorsnede.*
O'verlast (*hinder, leed*), m.; *die bengels doen ons - aan*, moeite.
O'verlaten (*laten overblijven*), ik liet -, heb -gelaten; *zij hebben niets van het eten -gelaten*; **-ing** (*akte van aankondiging, dat men den assuradeur vaartuig en goederen overlaat*), v. -en.
Overle'dene (*afgestorvene*), m. en v. -n.
O'verleder, -leer (*bovenleer*), o.; *het - van een schoen*; *het - v. e. koffer.*
Overleg' (*nadenken*), o.; *- is het halve werk, iets met - doen*; *met gemeen -*, d. i. na gemeenschappelijke beraadslaging.
O'verleggen (*besparen*), ik heb -gelegd -geleid); ook: **Overleg'gen** (*beraadslagen*), ik -leg'de (leide), heb -legd' (-leid); **-ging,** v. -en.
Overle'ven (*langer leven*), ik heb -leefd; *iemand -, een verlies -*; **-ing,** v. gmv.
O'verleveren (*overgeven, in handen stellen*), ik heb -geleverd; *iemand de bewijsstukken -, een dief aan het gerecht -*; **-ing** (*het overleveren*), v. -en.
O'verleveren (*mondeling doen weten, van mond tot mond doen overgaan*), ik heb - geleverd; **-ing** (*traditie*), v. -en.
O'verlevering (R.-K. *traditie, nl. die geloofswaarheden, welke niet of niet geheel volledig in de H. Schrift staan uitgedrukt, maar mondeling door de Apostelen en hun opvolgers zijn verkondigd*), v. -en.
O'verlezen (*nog eens lezen*), ik las -, heb -gelezen; R.-K. *men liet het zieke kind overle'zen*, d. i. er eenige gebeden over uitspreken; **-ing,** v. gmv.
Overlij'den (*overgaan*), hij -leed, is -leden; *hij is gister overleden*, d. i. gestorven; zie **Lijden** (gaan).
Overlij'den (*sterven*), o. gmv.; *na zijn -.*
Overlom'meren (*overschaduwen*), de linde heeft het huisje -lommerd; *een -de weg.*
O'verloop (*te groote hoeveelheid*), m. gmv.; *wat praat men dan van ezels, 't Is - van gal!* (Bild.).
O'verloop (*gaanderij, doorgang op een bovenhuis*), m. -en; in O.-I. overdekte galerij naar de keuken.
O'verloopen (*al loopende gaan naar*), ik liep -, heb en ben -geloopen; *hij is naar den vijand -geloopen*; zie Deserteeren; ook: Overloo'pen, ik -liep', heb -loo'pen: *ik heb mij -*, al te erg vermoeid door te loopen; *vrienden moeten elkaar niet -*, d. i. te dikwijls bezoeken.
O'verlooper (mil. *deserteur*), m. -loopers.
O'verlooping (*daad van overloopen*), v. -en; *- tot den vijand.*
Overluid' (*met luider stem, hardop*), bw.; *hij zei dat alles -*, d. i. iedereen kon het hooren.
Overlui'den, overlui'en, ik heb -luid; *men zal den doode morgen -*, d. i. de doodklok over of voor hem trekken.
Overmaasch', bn.: *de -masche dorpen* d. i. aan de zuidzijde der Maas.
O'vermaat (*datgene, wat meer is dan geëischt wordt*; *fig. buitensporigheid*), v. gmv.; *tot - van smart, ramp, ellende*, d. i. alsof er nog geen smart enz. genoeg was.
O'vermacht (*meerdere of grootere macht*), v.; *het Fransche leger moest zwichten voor de -*, d. i. het Duitsche leger was veel talrijker; **overmach'tig,** bn.: *een -e vijand.*
O'vermaken, ik heb -gemaakt; *de knaap moest zijn werk -*, d. i. opnieuw maken; *gelden -*, overzenden.
O'verman (*hoofd, leider, deken*), m. -lieden, -lui; *de - van een gild*; gew. *Euverman*, vero.
Overman'nen (*doen bukken*), ik heb -mand; *de wacht werd -mand door de oproerlingen*, d. i. door de overmacht overwonnen, overweldigd; *de moeder was door droefheid overmand*, d. i. overstelpt, terneergeslagen; *door*

aandoeningen -mand, door den slaap -mand.
Overma'sche (*de eilanden ten Z. van de Maas in Z.-Holland*), o. gmv.; *in het -, daar had hij zich gelegerd, de storm.* (Cremer).
Overma'tig (*de maat te boven gaande*), bn. en bw.; *-e weelde; zij dronken - veel -*; er, -st.
O'vermatig (*te matig*), bn.; *nooit zal hij sterken drank gebruiken, hij is -.*
Overmees'teren (*overweldigen, onderwerpen*), ik heb -meesterd; **-ing,** v. gmv.
Overmid'den (*over het midden heen*), bw.; *snijdt het -*, middendoor.
Overmits' (*dewijl, aangezien, omdat*), vgw. vero.
O'vermoed (*vermetelheid, roekeloosheid*), m. gmv.; **overmoe'dig** (*vermetel*), bn. en bw.
Overmo'gen (*te boven gaan, het winnen van*), ik -mag, -mocht, heb -mocht; *de Koran moest -, waar godsdienst een schijn werd.* (Da Costa); *hij, die zes Noren overmag, . . . is geen bloohart.* (V. Lenn.).
Overnach'ten (*den nacht doorbrengen*), ik -nachtte, heb in die herberg -nacht; **-ing,** v. gmv.
O'vernemen (*van een ander aannemen*), ik nam -, heb -genomen; *de kolonel nam het bevel over; hij heeft deze woorden uit Bilderdijk overgenomen*, d. i. aan B. ontleend; **-ing,** v. gmv.
O'vernoeming (*metonymia*), v. -en; b.v. *de tering doodt wis als 't grievend staal* (= dolk), (De Gen.); *hij viel door het doodelijk lood* (= kogel).
O'veroud (*zeer oud*), bn.; *een -e eik; in -e tijden*, d. i. zeer lang geleden.
O'veroudgrootmoeder (*de moeder van een der overgrootouders*), v. -s; **-grootvader,** m. -s. w. g.
O'veroudmoei, -tante (*tante van een der grootouders*), v. -moeien, -tantes. w. g.
O'veroudoom (*oom van een der grootouders*), m. -ooms, w. g.
O'verpeinzen (*overdenken*), ik -peinsde, heb -peinsd; **-zer,** m. -s; **-zing,** v. -en.
O'verplaatsen (*een andere plaats geven*), ik plaatste -, heb -geplaatst; *de luitenant werd -geplaatst*, d. i. naar een ander garnizoen verplaatst; **-ing,** v. -en: *-ing vragen.*
O'verproductie (*te groote voorraad in handel of nijverheid door verminderden afzet*), v. -s of -tiën. (c = k).
Overre'den (*door redeneering of kracht van redenen overhalen*), ik -reedde, ik heb -reed; **-ing,** v. -en.
Overre'dingskracht (*het vermogen om iem. te overreden*), v. gmv.
O'verrijp (*meer dan rijp*), bn.; *de peer is -.*
O'verrijwagen (*Rotterdamsche sleeperswagen*), m. -wagens.
Overrom'pelen (eig. met gerommel en gedruisch overvallen: mil. *een wacht, een legerafdeeling overvallen*), ik heb -rompeld; **-ing** (*verrassing en wel met groot lawaai*), v.
Overscha'duwen (*met schaduw overdekken*), ik heb -schaduwd; *de hut was door lindeloof -schaduwd; iets . . . , dat zijn onvoorzichtige herinnering -de.* (C.O.), fig. *beschermen: de kracht des Heeren zal hem -*; **-ing** (*bescherming*), v. gmv.
Overscha'rig (*overschietend, buiten de indeeling vallend*), bn.; *een -e heer.* (C.O.)
Overschat'ten (*te hoog schatten*), ik -schatte, heb -schat; *de vijand had zijn krachten overschat*; **-ting,** v. gmv.
O'verschepen (*o'verladen*), ik scheepte -, heb -gescheept; **-ing,** v. -en.
O'verscheppen (*scheppende o'verbrengen*), ik heb -geschept; *gij zult die visschen moeten - in deze schuit*; **-ping,** v. -en.
O'verschieten (*overblijven*), het schoot -, het is -geschoten; *er zal niet veel v. h. eten -.*
Overschit'teren (*door helder licht doen verbleeken*), het heeft -schitterd; fig. *uitmunten boven, in de schaduw stellen.*
O'verschoen (*schoen van elastiek, die over een anderen schoen heen gedragen wordt*), m. -schoenen.
O'verschoon (*meer dan schoon*), bn. en bw.; *een - gedicht*, in hooge mate schoon; *hoe - is de aard getooid!* (Ledeganck).
O'verschot (*rest, restant*), o. -schotten.
Overschrij'den (*stappen over*), ik -schreed, heb -schreden; *de grenzen -; zijn bevoegdheid -*, d. i. te buiten gaan; **-ing,** v. -en.
O'verseinen (*telegrapheeren*), ik heb -geseind; *ik heb dit bericht doen - aan die krant.*
O'verslaan, ik sloeg -, heb en ben -geslagen; *hij sloeg de moeilijkheden maar over, de vlammen sloegen op de kerk over; tot iemands gevoelen -*, d. i. overhellen; zegsw. *kwade namen moet men -*, onaangenaamheden moet men niet aanroeren; *een overgeslagen halsboord* (C. O.), naar omlaag geslagen.
O'verslag (*rand, omslag*), m. -slagen; fig. *berekening, raming: een - van haar profijten vervult den tusschentijd.* (Staring); *een - maken van de kosten.*
Overspan'nen (*te zeer inspannen*), ik -, -spande, heb -spannen; *hij zal zich nog -*, d. i. zijn zenuwgestel ondermijnen; **-ning,** v.
O'verstaan (ten), o.; *het examen zal afgenomen worden ten - van den inspecteur*, d. i. in tegenwoordigheid, in het bijzijn van.
Overstag', bw.; zeew. *- gaan, wenden*, over een anderen boeg gaan, wenden; *- vallen*, tegen den wind inhouden; *- raken*, den wind van voren krijgen; fig. *iemand - werpen*, schrik aanjagen, hem ontstellen; *iemand - helpen*, d. i. doen vallen, den voet lichten.
O'verste (*luitenant-kolonel*), m. -n; ook: *hoofd, bestuurder, bestuurster*, als: *de - van een klooster, de moeder-, de broeder-.*
O'verstek (*oversteeksel*), o. -stekken.
O'versteken (*overgaan*), ik stak -, heb en ben -gestoken; *met een bootje de rivier -*, d. i. overvaren; *morgen steken wij 't Kanaal over; we zullen gelijk -*, d. i. bij het ruilen iets overhandigen; **-ing,** v. gmv.
Overstel'pen (fig. *overladen*), ik heb -stelpt; *wij worden met krantjes overstelpt; de redactie is overstelpt met kopij; de bruid werd overstelpt met geschenken; zij was overstelpt van droefheid*; **-ing,** v. gmv.
O'verstroomen (*al stroomende over den rand gaan*), het is -gestroomd; ook: het heeft -stroomd; *zijn mond stroomt over van lof; onze markt wordt overstroomd' met Duitsche goederen*; **-stroo'ming,** v. -en.
Overstuur', bn. en bw.; *er is niets -*, in de war, kapot, stuk; *hij raakte geheel -*, d. i. uit zijn gewone doen, van streek; *er is niets aan -*, er is niets aan gelegen.
O'vertocht (*reis, te water*), m. -tochten.
Overto'gen (*overdekt, overtrokken*), vd.; *zijn*

gelaat was met de schaduw des doods -.

Overtol'lig (eig. *overtallig: boven het noodige getal*), bn. en bw.; *een - boekdeel*, overcompleet; *-e woorden*, te veel; *-e producten*, te missen; *dit zijn -e kleeren*, onnoodig; *ik heb - veel werk*, al te; -er, -st.

O'vertoom (*dam met sleephelling en rad om schuiten over te halen*), m. -en; *in Amsterdam waren toen twee -en*, d. i. plaatsen, waar schuiten van het eene vaarwater in het andere werden gebracht, zonder van een schutsluis gebruik te maken, d. i. zij werden door middel van een rad overgehaald.

Overtre'den (*schenden*), ik -trad, heb -treden; *de wet* -, *de geboden Gods* -, d. i. schenden, niet houden; **-er,** m. -s; **-ing,** v.

Overtref'fen (*te boven gaan*), ik -trof, heb -troffen; *Bilderdijk overtreft al de dichters van zijn tijd*; *A'dam overtrof alle steden van Holland in zielental en rijkdom.*

O'vertrek (*linnen zak*), o. -trekken; *het - van een peluw, van een bed*; zie Hoes.

O'vertrekken (*in een zekere richting trekken over*), ik trok -, heb en ben -getrokken; *zij trokken de rivier over*; ook: *Overtrek'ken*, ik -trok', heb -trok'ken: *deze canapé is met trijp overtrokken*, bekleed.

Overtui'gen (*met zekerheid bewijzen*), ik heb -tuigd; *zich van iets* -; *hare tranen hadden hem* (Kegge) *overtuigd, dat hij haar ongelijk had aangedaan.* (C.O.), duidelijk gemaakt.

Overtui'gend (*overredend*), bn. en bw.; *een - bewijs*; *- spreken*; -er, -st.

Overtui'ging (*het overtuigen*; *vaste meening*), v. -en; *door - kan men een leugenaar er moeielijk brengen, dat is nu mijn* -, *volgens mijn* -.

O'vervaart (*overtocht, veer*), v. -vaarten.

O'verval (*plotselinge of onvoorziene aanval*), m. -vallen; *een vijandelijke* -; *soms maakt de vijand door een - zich meester van een fort.*

O'verval (*toeval, beroerte*), o. -vallen; *hij kreeg een* -; *zij lijdt aan -vallen.*

O'vervallen (*over iets heen vallen*), het viel -, is -gevallen; *hier zijn de appels, die zijn -gevallen*; ook: Overval'len (*onverwachts aanvallen, overrompelen, verrassen*), ik -viel, heb -vallen; *den vijand* -; *de nacht -viel' ons*, verraste.

Overvleu'gelen (*met de beide vleugels van een leger omsingelen*), ik heb -vleugeld; fig. het winnen van: *de handel van Antwerpen zal dien van Amsterdam nog* -; **-ing,** v. gmv.

O'vervlieger (*hoogvlieger*), m. -vliegers; *hij is geen* -, munt niet uit boven anderen.

O'vervloed (*groote hoeveelheid*), m. gmv.; *hier wast koren in* -, d. i. meer dan noodig is; *de hoorn van* -; *ten -e*, daarenboven.

Overvloe'dig (*in ruime mate*), bn. en bw.; *een -e oogst*; *hij is - van alles voorzien*; **-heid** (*overvloed*), v. gmv.; **-lijk,** bw.

O'vervloeien (*overloopen*), het heeft en is -gevloeid; *het land, -d van melk en honig*; *waar het hart vol van is, vloeit de mond van over*; *mijn hart vloeit over van dankbaarheid*; **-ing,** v. gmv.

O'vervlug (*uiterst vlug*), bn. en bw.

O'vervoeren (*overbrengen*), ik heb -gevoerd; *de veerman -de ons de rivier over.*

Overvoe'ren (*ergens te veel aanvoeren*), men -voerde, heeft -voerd; *de markt - met producten.*

Overvoe'ren (*overvoederen*), ik heb -voerd.

Overvra'gen (*te veel geld vragen*), ik -vraagde (-vroeg), heb -vraagd; *in een soliden winkel overvraagt men nooit*, d. i. te hoogen prijs vragen.

O'verwaard (*meer dan waard*), bn.; *die stad is een bezoek* -; ook: **-ig.**

O'verweg (*kruisende weg*), m. -wegen; *bij de -en der spoorwegen zijn sluitboomen geplaatst.*

Overweg', bw.; *hij kan met alle menschen* -, d. i. kan met alle menschen over den weg, is een goed gezel, kan met iedereen vrede houden, omgaan.

Overwe'gen (*nadenken, overleggen*), ik -woog, heb -wogen; *iets rijpelijk* -.

Overwe'gend (*gewichtig*), bn.; *iets van - belang*, d. i. van een groot belang; -er, -st.

Overwe'ging (fig. *overdenking*), v. -en; *hij schrikte terug voor de uitkomst zijner -en.* (J. t. B.).

Overwe'ging, v. -en; zie Meditatie.

O'verwegwachter (*spoor-baanwachter bij een overweg, die de toegangshekken heeft te sluiten als er treinen gaan passeeren*), m. -s.

Overwel'digen (*met geweld bemachtigen*), ik heb -weldigd; *een stad* -; **-end** (*ontzaglijk groot*), bn. en bw.: *een -e toevloed, een -e drukte*; *dat is - schoon*; **-ing,** v. gmv.

Overwel'diger (*iemand, die met geweld landen verovert en volken onderwerpt*), m. -s; *Alexander, Cyrus, Caesar waren -s*; vooral gebruikt van Napoleon I: *de* -.

Overwelf'sel (*verwelf, gewelf*), o. -welfsels.

Overwel'ven, ik heb -welfd; *een kelder* -; **-ing,** v. -en; zie Overwulven.

O'verwerken (*meer of langer werken dan bepaald is*), ik heb -gewerkt; *deze knecht heeft elken dag een uur o'vergewerkt*; ook: Overwer'ken (zich): (*door te langdurigen arbeid zijn gezondheid benadeelen*), ik heb mij -werkt; *gij zult u nog* -, overspannen; **-ing,** v. gmv.

O'verwicht (*meer gewicht dan vereischt wordt*), o. gmv.; *er is een kilo* -, doorslag, toegift; fig. *macht, aanzien, invloed: zedelijk* -.

Overwin'naar (*iem. die overwint, die zegevierend uit den strijd komt*), m. -s, -aren; **-ares',** v. -sen.

O'verwinnen (*oververdienen*), ik -won, heb -gewonnen; *hij heeft een aardig kapitaaltje -gewonnen*, bespaard; ook: Overwin'nen (*de zege behalen*), ik heb -wonnen; *den vijand* -, *zijn hartstochten* -.

Overwin'nend (*de zege behalend*), bn.; *het -e leger, de -e partij, de -e macht.*

Overwin'ning (*triomf, zegepraal*), v. -en; *de - behalen*, zege.

O'verwinst (*wat men oververdiend heeft of van zijn loon overlegt*), v. -winsten.

Overwin'teren, ik heb -winterd; *de Hollanders moesten op N.-Zembla* -, 1596—'97, den winter doorbrengen; **-ing,** v. gmv.

Overwon'neling (*iem., die overwonnen is*), m. en v. -en; voor het v. ook **-e.**

Overwulfd' (*met een gewelf overdekt*), bn.; *het -e venster v. Clermonts opperzaal.* (Bild.).

Overwul'ven (*met een gewelf overdekken*); *een sloot, een boek* -; ook: **Overwelven.**

Overzeesch' bn.; *in de -e landen*, d. i. aan gene zijde van den oceaan; *-e bezittingen.*

O'verzet (*klein veer*), m. -zetten. w. g.

O'verzetten (*overvaren, overvoeren*), ik heb of ben -gezet; *de veerman is aan 't -, zal*

ons -; **-zetboot,** v. -en; **-zetschouw** (*-bak*), v. -en; **-zetschuit,** v. -en.
O'verzetten (fig. *vertalen, in een andere taal overbrengen*), ik heb -gezet; **-ter** (*vertaler*), m. -s; **-ting** (*vertaling*), v. -en.
O'verzicht (*uittreksel*), o. -en; *een - der vaderlandsche geschiedenis*, kort begrip.
O'verzien, ik zag -, heb -gezien; *zijn les, zijn opstel nog eens* -, overlezen; *een rekening* -, vluchtig doorzien.
Overzien', ik -zag, heb -zien; *van die hoogte kan men het slagveld* -, in zijn geheel zien; *de korenakkers zijn niet te* -, het einde is niet te zien: *thans, wij - het niet, heel 't Zuidbosch, met de Dreef, zijn 't onze.* (Staring); *de gevolgen zijn niet te* -, berekenen, na te gaan.
O'verzijde -zij (*aan gene zijde*), v. gmv.; *aan de - der straat*; **-zijdsch,** bn.
O'verzindelijk (*al te zindelijk*), bn. en bw.
Overzulks' (*daarom, om die reden*), bw. vero.
Ovi'dius, Publius, bijgenaamd Naso, *beroemd Romeinsch dichter*, 43 v. C. – 17 n. C.
Oxyda'tie (*het verbinden met zuurstof, verzuring*), v. -tiën, -ties; lees: *oksidaat'sie.*
Oxy'de (nat. *stof, die bij de verbinding van zuurstof met metalen ontstaat*), o. gmv.; lees: *oksie'de.*
Oxydeeren (*zich met de zuurstof verbinden, roesten*), het is -oxydeerd; als zn. o.: *het - van ijzer in de open lucht*; **-ing,** v. gmv.
Oxygeen', oxige'nium (*zuurstof, de grondstof der levenslucht*), o. gmv.; lees: *oksiegeen'.*
Oxygoon' (*spitshoek, figuur met scherpe hoeken*), m. -gonen; lees: *oksiegoon'.*
Oxymo'ron (stijlfiguur. *enge verbinding van twee tegengestelde begrippen*), o. -s; b.v. *een jeugdig grijsaard*; *de Friezen waren eendrachtig in tweedracht.*
Ozo'ne, v., **ozon'** (*sterk riekende actieve zuurstof*), o. gmv.
Ozoniseeren (*met ozon behandelen*); *men neemt tegenwoordig proeven met het - van water*, d. w. z. om het water van bacteriën te ontdoen door middel van ozon. (s = z).
Ozonome'ter (*werktuig ter bepaling van het ozon-gehalte der lucht*), m. -meters.

P.

P, v. -'s. - De zestiende letter van het alphabet.
P. - *Pa'ter* (vader), *pa'tres* (vaderen), *pa'triae* (des vaderlands), *pi'us* (vrome), *pon'tifex* (opperpriester), *po'pulus* (volk).
P.æq. - *Par'tes æqua'les*, met of in gelijke deelen.
P. of **Pag.** - *Pa'gina*, bladzijde.
P. A. - *Par ami* of *amie*, met d. i. door middel van een vriend of vriendin (op adressen).
P.A. - *Propriété assurée*, verzekerd eigendom.
Par. - *Paragraaf'*, afdeeling, ook *afdeelingsteeken*, nl.: §.
part. corr. - *Particuliere correspondentie.*
p.c. - *Par couvert'*, ingesloten, onder omslag; ook: *pour condoléance* (op visitekaartjes), voor rouwbeklag.
P.C. - *Pa'tres conscrip'ti*, beschreven vaderen.
Pc., Pct, - *Pro cen'to*, percent, ten honderd.
P.D. - *Pro De'o*, om Gods wil, om-niet, gratis.
pers. - *persoon.*
P.Ex. of **P.E.** - *Par exemple, per exem'plum*, bijvoorbeeld.
P.Expr. - *Per expres'sum*, met een bijzonderen bode.
p.f. - *Par faveur'*, uit gunst: ook: *pour féliciter* (op visitekaartjes), tot gelukwensching.
P.f.v. - *pour faire visite*, om bezoek af te leggen (op een visitekaartje).
P. G. - *Protestantsche godsdienst.*
Phil. Dr. - *Philoso'phiæ Doc'tor*, Doctor of Meester in de wijsbegeerte.
Pl. - *Plura'lis* (meervoud).
p.m. - *plusmi'nus*, ongeveer.
P.m. - *Pro memo'ria*, tot herinnering, om in gedachten te houden; *pro'pria ma'nu*, eigenhandig.
P.m. - *Piæ memo'riæ*, zaliger gedachtenis.
P.m. - *post meri'diem*, na den middag.
P.m. - *per mille*, per duizend.
Po. - *Pri'mo*, ten eerste, op den eersten dag der maand.
P.O. - *Per order*, op last van.
P.O. - *per omgaande*, (post).
P.occ. - *Per occasio'nem, par occasion*, met of bij gelegenheid.
Port. - *Portugeesch.*
P.P. - *Pater pri'or*, titel van den eersten of voornaamsten geestelijke in een klooster.
P.P. - *Per procura'tie*, op lastgeving van, als lasthebbende.
P.P. - *Pa'ter pa'triae*, vader des vaderlands.
p.p. - *pi'u pia'no*, zachter, (muziek).
P.P. - *praemis'sis praemitten'dis*, vooruit- of vooropgeplaatst.
p.p.c. - *pour pendre congé*, om afscheid te nemen (op een visitekaartje).
p.p.p. - *pianis'simo*, zeer zacht, (muziek).
p.r. - *pour remercier*, om te bedanken, (op een visitekaartje).
P.R. - *Po'pulus Roma'nus*, 't Romeinsche volk.
Pr. of **Praec.** - *Praece'dens*, de voorgaande.
Praef. - *Praefa'tio*, voorrede; *praefec'tus*, stedehouder, prefect.
Praes. - *Prae'sens*, tegenwoordig, ook *praesen'te*, in tegenwoordigheid van.
P.R.C. - *Post Ro'mam conditam*, na de stichting van Rome.
Pred. - *Prediker*, (Salomon).
Pres. - *President'.*
Proc. - *Procureur'.*
Prof. - *Profes'sor*, hoogleeraar.
prop. - *proponent'*; zie ald:
prot. - *protocol'*, - *Protestantsch.*
prov. - *provincie.*
Prov. bl. - *Provinciaal blad.*
Prov. Stat. - *Provinciale Staten.*
P.S. - *Post-scrip'tum*, naschrift.
Ps. - *Psalm.*

p.st. - *pond sterling*, (Engelsch: *f* 12.00).
P.T. - *Post Trinita'tis*, na het feest der heilige Drievuldigheid; zie Triniteit.

P, v.; zegsw. *de - inhebben* nl. de pest; *alles is in de -*, perfectie; *in de - zitten*, penurie of volkst. *penarie*: uiterste nood.
Pa (*vader*), m. -'s; **paatje** (*vleinaam*), o. -s.
Paad'je (*smal pad*), o. -s; zie Pad.
Paai (eig. *persoon, die belast is met het beheer van benoodigdheden voor scheepswerk; in zeemanstaal ook vader, oude man, oude*), m. -en: *Oud zijt gij, - Witbol!* (Bild.); *Wat schort je, -?* (Potg.)
Paai (*oudste adelborst eener klas*), m. -s, -en.
Paalement' (*betaling*), o. -en.
Paai'en (eig. Fr. *payer*: *betalen, tevredenstellen*), ik heb -paaid; *een kind = met zoetigheid.* (C.O.), vleien, sussen; *iem. met beloften -*, stillen; *met tranen niet te -* (Staring).
Paai'en (*kuitschieten*), de zalm paaide, heeft -paaid; *de zalm zoekt een paaiplaats in de bergstroomen op.*
Paais'kist (scheept. *gereedschapskist van den paai*), v. -en.
Paal (Lat. *palus*: *langwerpig stuk hout*), m. palen; zegsw. *als een - boven water*, voor ieder duidelijk; zegsw. *- en perk stellen*, beteugelen, te keer gaan, binnen zekere grenzen houden: vooral van ondeugden en misbruiken; *dat gaat de of alle palen te buiten*, dat gaat al te ver; **-vast,** bn. en bw.; **-werk,** o. -en.
Paal (*afstandsmaat in Indië*: *op Java* ± $^{3}/_{11}$ *uur of 1506 M., op Sumatra* $^{1}/_{3}$ *uur of 1851 M.*), m.; *dat is 20 paal*; ook in 't vierkant als vierkantsmaat gebezigd.
Paal'woning (*woning op palen boven het water van meren of aan den oever*), v. -en; *de -woningen zijn in Europa uit den vóórhistorischen tijd, men vindt de overblijfselen er van aan de meeroevers van Zwitserland, Italië*, enz.
Paal'worm (*boorworm of paalmossel in den Ind. archipel*), m. -wormen; *men meent, dat de -wormen door schepen naar Europa zijn overgebracht.* (Veth).
Paan (Port. *pano*: *voorschortje der negers in W.-Afrika*), m. panen.
Paan'der (Lat. *panarium*, broodmand, afl. van *panis*, brood: *teenen broodkorf*), v. -s.
Paap (*priester, vader*), m. papen; vero.; *in de middeleeuwen was - een eerenaam.*
Paap'je (*boomsijsje*), o. -s; *de opvoeding van -s.* (C.O.)
Paar (*twee bijeenbehoorende dingen of menschen, tweetal, koppel*), o. paren; *een - handschoenen, een - schelpen; een aardig -*, kinderen, jongelui.
Paard (*eenhoevig rij- en trekdier*), o. -en; zegsw. *hij was op zijn -je*, toornig; *men moet een gegeven - niet in den bek zien*, bij een geschenk niet te zeer taxeeren of te nauwkeurig kijken; *de -en achter den wagen spannen*, een zaak verkeerd aanpakken; *het oog van den meester maakt het - vet*, toezicht doet de zaken gedijen; *het beste paard struikelt wel eens*, ook de beste kan wel iets verkeerds doen; *de beste -en vindt men op stal*, de beste meisjes vindt men thuis; *iemand over het - tillen*, iem. te zeer begunstigen, te veel roemen, zoodat hij aan de verwachting niet kan of zal beantwoorden; *het hinkende - komt altijd achteraan*, de bezwaren, lasten, kosten toonen zich op 't einde, men moet zich dus wachten voor al te groote voorbarige blijdschap; *ik zal u man en - noemen*, ik zal alles in bijzonderheden vertellen; *het Trojaansche - binnenhalen*, zijn eigen nederlaag of ongeluk argeloos bewerken; *het gevleugeld -*, Pegasus.
Paar'dekracht (*eenheid van arbeidsvermogen eener machine gelijk aan 75 Kilogrammeter per seconde, d. i. om 75 K.G. in 1 seconde 1 M. op te heffen*), v. gmv.; *een machine v. zestig -*, (niet *-en*): *de nachtbooten der maatschappij Zeeland zijn van 8009 -.*
Paar'deleer, paar'denleer (*leer v. d. huid van één of meer paarden*), o. gmv.; *schoenen van -*; **-en,** bn.: *-en riemen.*
Paar'den (*een schip door paarden laten trekken*), ik paardde, ik heb -paard.
Paar'denarts (*-dokter*), m. -artsen.
Paar'denbloem (*gele bloem der weide, hondsbloem*), v. -bloemen.
Paar'denboon (*peulvrucht, veldboon*), v. -boonen.
Paar'denjongen (O.-I. *stal- of paardenknecht*), m. -s.
Paar'denkastanje (*wilde kastanjeboom*), m. -s; (*de vrucht*), v. -s.
Paar'denklauw (*hoefblad*), m. -en.
Paar'denkracht (*de kracht van een paard*), v. gmv. zie ook Paardekracht.
Paar'denmarkt (*markt voor paarden*), v. -markten.
Paar'denmiddel (eig. *een geneesmiddel voor paarden*, fig. *een al te krachtig werkend middel b.v. geneesmiddel*), o. -middelen.
Paar'denposterij (O.-I. *postdienst per postwagen*), v. gmv.
Paar'denspel (*circus, kermistent*), o. -spellen.
Paar'dentram (*een tram, door paarden over rails getrokken*), v. -trams.
Paar'denvlieg (*daas, insect*), v. -vliegen.
Paar'denvolk (mil. *ruiterij*), o. gmv.
Paar'denwed (*waadbare plaats voor paarden*), o. -wedden.
Paar'denwik (*paardenboon*), v. -wikken; ook: *-wikke.*
Paar'destaart (*staart van een paard*), m. -staarten; (*een pacha met*) *drie -staarten*, een Turksch onderscheidingsteeken van grootwaardigheidsbekleeders.
Paar'destaart (*onkruid*), m. -staarten.
Paar'devleesch (*vleesch van een geslacht paard*), o.; zegsw. *die jongen heeft - gegeten*, is dartel, kan niet stilstaan of stilzitten.
Paar'devleesch, paar'denvleesch (*een houtsoort, om de kleur zoo genoemd*), o. gmv.
Paar'devoet (*misvormde voel, horrelvoet*), m. -voeten.
Paard'rijden (*het rijden op een paard*), o.; **-rijder** (*ruiter*), m. -s; **-rijdster** (*dame te paard, amazone*), v. -s.
Paarl, v. -en; zie: **Parel.**
Paarl (boekdr. *uiterst klein lettertype*), v. gmv.
Paarlemoer', parelmoer' (naar 't Fr. *mère-perle*, opgevat als: *moeder der parel in de schelp*: *glimmend bekleedsel der schelp van parelmossels*), o. gmv.
Paarlemoe'ren, paarlmoe'ren, parelmoe'ren, b.v.; *een paar - knoopjes.*
Paarl'mossel (*ook paarloester*), v. -s; ook

Parelmoermossel; *men vindt de - in de Indische Zee.*

Paars (Fr. *pers*, Lat. *persus*, perzikkleurig: *violetkleurig*), bn. -er, paarst; als zn. o.; **-heid,** v. gmv.

Paarsgewij'ze, -gewijs' (*bij paren*), bw.; *de kinderen verlieten - de school.*

Paasch'avond (*avond vóór Paschen*), m. -en; bij uitbreid. *Zaterdag vóór Paschen.*

Paasch'best (*in de beste kleeren*), o. gmv.; zegsw. *hij was op zijn -*, was op zijn mooist gekleed, had zijn mooiste pak aan; bijw.: *hij is - gekleed.*

Paasch'biecht (R.-K. *verplichte biecht in den Paaschtijd*), v. -biechten.

Paasch'bloem (*bloem, die omstreeks Paschen bloeit*), v. -bloemen; *het madeliefje, de koekoeksbloem zijn -bloemen.*

Paasch'brood (*ongezuurd brood van tarwe en water, der Israëlieten*), o. -en; ook: krentenbrood, dat bij de eieren gegeten wordt.

Paasch'communie (R.-K. *verplichte communie in den Paaschtijd*), v. -s, -niën.

Paasch'dag (*een der twee dagen van het Paaschfeest*), m. -dagen; *eerste -, tweede -: in de -dagen kom ik u eens bezoeken.*

Paasch'ei (*geverfd ei; ook wel ei van suiker of chocolade, dat in de Paaschdagen ten geschenke wordt gegeven*), o. -eieren.

Paasch'feest (Bijbel: *ook het feest van het ongedeesemde brood; het duurde 7 dagen met een vooravond, waarop het Paaschlam werd gegeten*), o. -en; zie Pascha.

Paasch'feest (*het feest van 's Heeren verrijzenis*), o. -feesten; **-gezang,** o. -en.

Paasch'kaars (R.-K. *zeer groote fraai gewerkte kaars, die van Paschen tot Hemelvaart onder de H. Mis op Zon- en feestdagen wordt ontstoken*), v. -kaarsen.

Paasch'lam (*een der namen van Jezus; lam dat de Israëlieten op Paschen aten*; wapenteeken: *een staand lam met een kerkvaantje in den linkerpoot*), o. -lammeren.

Paasch'maandag (*tweede Paaschdag, als Zondag gevierd*), m. -maandagen,

Paasch'os (*gildos*), m. -ossen. vero.

Paasch'plicht (R.-K. *verplichting, om met Paschen te biechten en ten hoogtijd te gaan*), m. -plichten.

Paasch'tijd (R.-K. *veertien dagen of drie weken omtrent Paschen, waarin men aan zijn paaschplicht kan voldoen*), m. gmv.

Paasch'vacantie (*schoolvacantie van 14-21 dagen, omstreeks Paschen*), v. -s, -tiën.

Paasch'vuur (*groot veldvuur, dat men op een der Paaschdagen in sommige streken nog ontsteekt*), o. -vuren.

Paasch'week (*week, beginnende met Paaschzondag*), v. -weken.

Paasch'zaterdag (*Zaterdag vóór Paschen*), m. -en; zie Paaschavond.

Paasch'zondag (*de eerste Paaschdag; die welke* n.l. *op Zondag valt*), m. -zondagen.

Paat'je (*vadertje*), o. -s; zie **Pa.**

Pa'ce (sport. *snelheid, gang*), v. gmv.; lees: *pees.*

Pa'cen (Eng. *gangmaken*), ik heb -paced; lees: *pee'cen.*

Pa'cemaker (Eng. *gangmaker, voorrijder*), m. -s; lees: *pees'-mee-ker.*

Pa'cha (*Turksche titel, een der hoogste titels van Turksche ambtenaren*), m. -'s; ook: **Pa'sja,** m. -'s; lees beide: *pas'ja.*

Pachome'ter (*diktemeter van spiegelglas*), m. -meters.

Pacht (eig. *verdrag, overeenkomst, huur voor land, weide*, enz.), v. -en; *in - hebben, - betalen*; ook: pachttijd: *de - is om.*

Pach'ten (*in pacht nemen*), ik pachtte, heb -pacht; *een weide, een stuk land, een hoeve, een jachtveld, een vischwater -.*

Pach'ter (*iem., die iets pacht, vooral een hoeve met bijbehoorende velden*), m. -s.

Pacht'geld (*het geld der pacht, de huursom*), o. -gelden; **-tijd,** m. -en.

Pacht'hoeve (*boerenhofstede, die gepacht is of verpacht wordt*), v. -hoeven.

Pachyder'men (*dikhuidigen*), o. mv.; *de olifanten zijn -.*

Pacificateur' (*vredestichter, bevrediger*), m. -s; ook: **-ca'tor:** *de rol spelen van -.*

Pacifica'tie (*vredestichting, bevrediging*), v. -s, -tiën; *de - van Gent* (*1576*).

Pacificeeren (*vrede maken, bevredigen, verzoenen, bijleggen*). (c = s).

Pacifiek' (*vredelievend, vreedzaam, kalm*), bn.; -er, -st.

Pacifiek'spoorwegen, m. mv.; *in Amerika verbinden de - de kust van den Atlantischen Oceaan met die der Stille Zuidzee: zij loopen van New-York tot San-Francisco.*

Pa'co, -kameel (*Peruaansch schaap, met fijne wol*), m. paco's, -kameelen.

Pacotil'le (Fr. *pakkage, die men, zonder bijzonder vrachtgeld, mag medevoeren*), v. gmv.; lees: *pakootielje.*

Pac'tum (Lat. *verbond, verdrag*), o. pacta. (c = k).

Pad (*smalle weg, voetpad*), o. paden; *een - door het woud; wat waart ge vroeg op het -! gij moet dit - inslaan*, wegje; **paadje,** o. -s.

Pad, pad'de (*kruipend dier*), v. -den; zegsw. *hij zwelt op als een -*, wordt erg toornig.

Pad'denstoel (*vleezige zwamplant, voorkomende in honderden soorten, zij draagt op een vleezigen steel een zoogenaamden hoed*), m. -stoelen; *er zijn eetbare en vergiftige -stoelen.*

Pa'die (O.-I. *rijst in de aar, zooals ze n.l. gesneden wordt*), v. gmv.; ook: *Padi; er is geen oorlog in 't land, die de - vertreedt* (Mult.); zie **Bras, Gaba** en **Nasi.**

Padi'sjah, pandi'sjah (Perz. *heer der Koningen, de Groote Heer, de sultan van Turkije, wereldvorst en kalief*), m. -'s.

Pa'drie (*Atjinees, tot d. Islam bekeerd*), m. -s.

Paedagogie' (Gr. *de kunst om een kind te leiden, de onderwijskunst*), v. gmv.

Paedagogiek' (*opvoedingskunst*), v. gmv.

Pædago'gisch (*opvoedkundig*), bn.

Pædago'gium (*opvoedingsgesticht*), o. -s, -gia.

Pædagoog' (eig. *knapenleider; slaaf, die de kinderen naar school bracht*; thans: *onderwijzer, leidsman of opvoeder der jeugd*), m. -gogen. (g = g).

Pædologie' (*wetenschappelijke kinderstudie*), v. gmv. (g = g).

Paf (*slag, oorveeg*), m. paffen.

Paf (*lusteloos, loom, krachteloos*), bn., -fer, -st.

Paf (klankn.), tw.; aanduiding van een schot.

Paf'fen (*een paffend geluid maken*), ik -te, heb -paft; *hij -te van de warmte, van benauwdheid.*

Paf'ferig (*opgeblazen, loom*), bn.; *- van 't eten zijn, een - gezicht*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Paf'fig (*opgeblazen, pafferig*), bn.; -er, -st: **-heid,** v. gmv.
Paf'zak (*dikkerd*), m. en v. -zakken.
Pagaai' (Mal. *pengajoe*, schepriem: *Indiaansche losse roeispaak, kort en met breed blad, hebbende een kruk tot handvat*), v. -en.
Pagaai'en (*met de pagaai roeien, wrikken*), ik pagaaide, ik heb de sloep -pagaaid.
Pa'gadder (*slecht mensch*), m. -s. Vl.
Pagadet' (*soort van duif met roode oogen*), v. -ten.
Pagadet'terig (eig. *in elkaar gedoken; onwel, landerig*), bn.; *ik ben vandaag wat -*, hangerig.
Pagani'ni, Nicolo, bijgenaamd de koning der violisten, 1784—1840, wereldberoemde Ital. vioolvirtuoos.
Paganis'mus, -me (*heidendom*), o. gmv.
Paganist' (gesch. *tijdens de regeering van Constantijn, den eersten Christenkeizer, (306—337), degene, die zich niet bij de staats-christenen aansloot; heiden, ongodist, niet-christen*), m. -en.
Pa'ge (eig. *kind: edelknaap*), m. -s. (g = zj).
Pa'ge (*pagina, bladz.*), v. -s; zie **P.** of **Pag.**
Pag'gar, pa'gar (O.-I. *omheining, heg*), m. -s; *een bamboezen -; kampongs door goed onderhouden, levende - van den weg gescheiden.* (Gron.); *ook wanden van bamboehutten heeten -s.*
Pag'gerkoffie (*die n.l. groeit binnen de omheining van de kampongs of inlandsche dorpen, in de schaduw der pisangs*), v. gmv.
Pa'gina (*bladzijde*), v. -'s; zie **P.** of **Pag.**
Paginatuur' (*volgorde v. d. bladzijden*), v. -turen.
Pagineeren (*de bladzijden van volgnommers voorzien*); *een handschrift -*; **-ing,** v. -en.
Pago'de (*Chineesche, ook Hindoesche tempel*, verder *pop of afgodsbeeld met beweegbaren kop*), v. -n.
Pagodiet', o. gmv.; zie Agalmatoliet.
Paillas'se (Fr. *stroozak*), v. -sen; voor *hanswort*, m.; meestal: **Paljas'.** (ll = lj).
Pail'le-geel (Fr. *stroogeel*), bn.; lees: *pail-je.*
Paillet'ten (Fr. *goudloovertjes, stukjes staal of plaatjes, verguld of verzilverd, die op of om het kleed van tooneelspelers schitteren*), v. mv. (ll = lj).
Pain de lu'xe (Fr. *fijn brood*), o. gmv.; lees: *pèn de luuk'se.*
Pair (eig. *de gelijke, de evenknie, thans: lid van het Hoogerhuis in Engeland; in de Middeleeuwen in Fr. een der kroonvazallen*, het woord is uit het Lat. *pares*, dat *gelijke*, nl. van den koning bet.), m. -s; Eng. *peer*, Fr. *pèr.*
Pair'schap (*de waardigheid van pair*), o. gmv.; lees: *pèrschap.*
Pais, v.; zie **Pels.**
Pa'jong (O.-I. *zonne- of regenscherm*; ook *distinctief van rang*), m. -s; *een bejaarde Maleische matrone met een bruinen -.* (J.t.Br.); zegsw. *den gouden - voeren*, een aanzienlijk Inlandsch edelman zijn; ook: *Pa'joeng.*
Pak (*bundel*), o. pakken; *een - linnen*; zegsw. *over zijn met - en zak*, alles overgehuisd hebben; *met - en zak vertrekken*, met alles, wat men heeft of bezit en in zijn koffer kan stoppen, zijn dienst verlaten; *daar valt mij een - van het hart*, een groote zorg heb ik nu minder; *bij de -ken neerzitten*, zonder moed zijn; *een - slaag; een nieuw - koopen*, stel bovenkleeren.
Paket'boot (Fr. *paquebot: zeeboot, die de brievenmalen vervoert, mailboot*), v. -booten; **-vaart,** v. -en.
Pak'ezel (*lastezel*), m. -ezels.
Pak'huis (*berghuis van koopwaren*), o. -huizen; **-meester** (O.-I. *ambtenaar belast met het toezicht op de pakhuizen, waarin de koloniale waren worden opgeslagen*), m. -s.
Pakka'ge (*reisgoed, bagage*), v. -s. (g = zj).
Pak'ken (*inpakken*), ik heb -pakt; **-ker,** m. -s; **-kerij',** v. -en; **-king** (*opvulling om de zuigerstang om het ontsnappen van stoom uit den cilinder te beletten*), v. -en.
Pakket' (*klein pak*), o. pakketten.
Pakket'post (*afdeeling der posterijen tot verzending van postpakketten*), v. gmv.
Pal (*zeker werktuigje om een rad vast te zetten*, ook *zetter, vanger of pen genoemd*), m. pallen; *het tikken van den - van de stoomlier; wij hoorden niets dan de tikken van den -, die op het tandrad sloeg.*
Pal (*vast, stevig*), bw.; zegsw. *- staan*, niet wankelen, onwrikbaar, onbeweeglijk; fig. *iemand - zetten*, den mond snoeren.
Paladijn' (Lat. *heer v. h. paleis*), m. -en; *de -en van Karel den Grooten*, ridder uit diens gevolg; *de -en hielden hun verblijf in den vorstelijken burcht*; fig. *een hoffelijke held; een verdediger van vrouwen*; later: dapper en ridderlijk avonturier, ook: *onderkoning van Hongarije.*
Palæograaf' (*kenner van oud-schrift*), m. -grafen; **-graphie',** v. gmv.
Palæontologie' (*leer der versteeningen van uitgestorven dieren, fossielen-kunde*), v. gmv.
Palæontoloog' (*kenner der voorwereldlijke dieren, der fossiliën*, enz.), m. -logen.
Palame'des, gesch. *een der Grieksche koningen voor Troje, valschelijk van verraad beschuldigd door Ulysses, en gesteenigd*; ook treurspel van dien naam van Vondel; in 1625 verschenen, zinspelend op het onthoofden van Oldenbarneveldt.
Pa'lang-pin'toe (O.-I. *kortere of langere bamboestok, dienend als houten deursluitboom*), v. -s.
Palankijn' (Port. *draagstoel in Indië*), m. -s
Palatijn' (Lat. *paltsgraaf, thans Hongaarsch edelman, magnaat*), m. -en; **-latinaat'** (*paltsgraafschap*), o. -aten.
Pa'le a'le (Eng. *lichte ale*), v. gmv. (a = ee).
Palei' (*katrol; inzonderheid een oud folterturig*), v. -en; *iem. aan de - slaan, hangen.*
Paleis' (eig. *woning van keizer Augustus op den Palatijnschen heuvel*), o. paleizen; *het - des konings; het - van justitie*, gerechtsgebouw of -hof; *het - voor volksvlijt te A'dam, het - op den Dam*, in 1655 voltooid door Jacob van Campen (8e wereldwonder): van 1655—1808, A'damsch raadhuis, daarna koninklijk -.
Pa'len (*grenzen, raken aan*), het paalde, heeft gepaald.
Palem'bang (O.-I. *zeehaven, op het eiland Sumatra*), o.
Pa'lesteel (*smalle streep boven het schild*), m. -stelen. het woord is uit het oud-Fr., de - bet. een jougere lijn.
Palesti'na (aardr. *Latijnsche benaming van het Joodsche land*), o. gmv.; zie *Galilea*, en *Judea.*

Palestri'na, Giovanni Perluïgi, 1514—'94, beroemde Ital. componist, hervormer der R.-K. kerkmuziek.
Pales'trisch (*worstelstrijden, wedloopen, schijfwerping*, enz. *betreffende*), bn.
Palet' (Fr. *kaatsplankje*), v. paletten.
Palet' (*dun ovaalvormig plankje met een gat er in voor den duim; verfbordje des kunstschilders*), o. -letten; zegsw. *de mannen van 't* -, de schilders.
Paletot' (Fr. *korte overjas met zijzakken*), v. -s; lees: *-too'*.
Palet'ten (*het balspel spelen*), ik palette, ik heb -palet; zie Rakettten.
Palfrenier' (Fr. *koetsbediende*), m. -s.
Pa'li (*heilige taal der Boeddhisten*), o. gmv.
Palimpsest' (*oud handschrift op perkament, dat tweemaal over elkaar beschreven is*), m. -en.
Pa'ling (*visch, spitser van kop dan de aal, bruiner van kleur, geler aan den buik; fijner*), m. -en; (*vischstof*), v. gmv.; **pa'linkje,** o. -s; **-vel,** o. -vellen.
Palingenesie' (*wedergeboorte, omvorming, als b.v. bij rupsen*), v. gmv.
Palinodie' (*intrekking van 'tgeen men smadelijk gezegd heeft*), v.; *zijn dood heeft die - verhinderd.* (Geel).
Palinuur' (Lat. dicht. *stuurman, voornaam staatsdienaar*), m. -uren; *de - van staat.*
Palissa'de (Fr. *schans- of stormpaal: in een rij in den grond gestoken tot versperring van den toegang*), v. -n.
Palissadeeren (*ompalen, met paalwerk afsluiten en versterken*); **-ing,** v. -en.
Palissan'der (Fr. *palissandre: purper- of violethout, afkomstig uit Guyana*), o. gmv.; **-houten,** bn.: *een - houten pianino.*
Pali'ta (O.-I. *lampje*), v. -'s; *op elke slaapplaats stond een - te branden.* (v. R.)
Paljas' (*hansworst*), m. -sen.
Paljas' (Fr. *paillasse, stroozak*), v. -sen.
Pal'la (R.-K. *stijf vierkant bordje, overtrokken met wit linnen, om den kelk te dekken*), v. -'s.
Palla'dium (*heiligdom; beschermgod; beeld van Minerva [Pallas Athene] in Troje, dat de onneembaarheid der stad waarborgde*), o. gmv.
Pal'las (Fr. *palache: ruitersabel*), m. pallassen.
Pal'las Athe'ne, myth. *de godin Minerva.*
Palliatief' (*pijnstillend middel zonder geneeskracht, verzachtingsmiddel*), o. -tieven; fig. uitvlucht, bemanteling.
Pallieeren (*verzachten*, fig. *bewimpelen*).
Pal'lium (R.-K. *waardigheidsteeken van patriarchen, primaten en aartsbisschoppen, bestaande uit een cirkelvormigen breeden band van witte wol, waarin zes zwarte kruisen zijn geweven*), o. -s.
Palm (*boom der tropen*), m. -en; *men kent veel soorten van -en; de -en leveren noten, wijn, olie, hout; er is -olie, -suiker, -wijn.*
Palm (*palmtak*), m. -en; *de - is het zinnebeeld der overwinning; den - der welsprekendheid behalen*, zegeteeken; *den - wegdragen*, overwinnaar zijn, den prijs behalen.
Palm (*handvlakte*, vroeger ook *lengtemaat*, n.l. $^1/_{10}$ *el of 1 dM.*), v. -en.
Palm (*kruid*), v. gmv,; *een rand van -groen.*
Palm, Jan Hendrik van der, 1763—1840, beroemde Ned. kanselredenaar en prozaschrijver, hoogleeraar te Leiden.
Pal'ma (O.-I. *vaartuig met twee masten*), v. -'s.
Palm'blad (*blad van een palm*), o. -bladen of -bladeren; **-boom,** m. -boomen; **-boter** (*-olie*), v. gmv.; **-brandewijn,** m. gmv.; **-olie,** v. gmv.; **-tak,** m. -ken.
Pal'men (*hand over hand ophijschen*), ik heb gepalmd; *zich aan boord -.*
Palm'hout (*het hout van den palmboom*), o. gmv.; *een beker van -*; **-houten,** bn.: *een - kokertje.*
Palmiet' (*palmmerg, palmmeel*), o. gmv.
Palmiti'ne (*stof, uit palmolie bereid*), v. gmv.
Palm'paschen (*Zondag vóór Paschen*), v. gmv.; *het is vandaag -*; ook: *palmboompje, opgesierd met lintjes en goudpapier, bestoken met koek, vijgen, sinaasappelen, enz. tot vermaak der kinderen.*
Palm'zondag (*Zondag vóór Paschen*), m.-en.
Palpa'bel (*handtastelijk, tastbaar, voelbaar, zonneklaar*), bn. en bw.
Palpita'tie (*klopping, polsslag*), v. -s, -tiën.
Palpiteeren (Lat. *kloppen van hart of pols, trillen der leden, lillen*).
Pal'ster (*pelgrimsstaf*), m. palsters.
Palt'rok (*wijde rok, pelgrimskleed*; ook *een soort van houtzaagmolen*), m. -rokken.
Palts (*paleis, rechtsgebied; landstreek*), v.
Palts'graaf (*vorstelijke titel*), m. -graven.
Pamflet' (*klein hekelend geschrift, schotschrift, vlugschrift, blauwboekje*), o. -ten.
Pamflettist' (*schotschrijver, lasteraar*), m.-en.
Pa'mor (*wit ijzer tot het damasceeren van klingen*), o. gmv.; - wordt gevonden in de landen aan de golf van Boni (Celebes).
Pam'pa (aardr. *groote grasvlakte in Z.-Amerika*, b.v. *in Argentina en Peru*), v. mv.; ook **Llano** geheeten.
Pam'pelen (*kreuken, frommelen*), ik heb gepampeld.
Pam'pelmoes (O.-I. *pamplemousse: O.-I. boom van aanzienlijke hoogte met groote vruchten, die als sinaasappels smaken*), m. -moezen.
Pampernoel'je (uit *kampernoelie: eetbare paddenstoel*), v. -s.
Pampoes'jes (uit het Javaansch *pampoes*, Fr. *babouche*; Oostersch slofje), o. mv.
Pan (*dakpan*), v. -nen; *een dak van roode -nen.*
Pan (*kookvat*), v. pannen; zegsw. *den vijand in de - hakken*, neersabelen, het leger vernietigen, eig. van spijzen, die men stuk hakt om ze in de pan te stoven of te braden; *hij is aan de -*, hij is gevangen, hij is er bij; *een veeg uit de -*, een leelijke berisping.
Pan (*rommel, rumoerig en grappig voorval; warboel, herrie, poespas*), v. gmv.; *de heele - is geen cent waard; wat een - hebben we daar beleefd!*
Pan, myth. *veld-, bosch- en herdersgod, gedrochtelijk wezen met horens en bokspooten, schrikaanjagende godheid*; zie Paniek.
Pan'aarzen (*geeselen, britsen*), ik heb gepanaarsd; *een matroos -*, op zijn achterste slaan.
Panacee' (*universeel genees- of wondermiddel, geneesmiddel tegen alle kwalen*), v. gmv.; *Mevr. Stork beweerde, dat eau-de-cologne eene - is tegen alle vlekken.* (C.O.) (c = s).
Pana'che (*vederbos, pluimbos*), v. -s. (ch = sj).
Pa'nama (*donkergele strooihoed*), m. -'s.
Pand (*waarborg, onderpand*; ook: *huis*), o. -en; fig. *kind, echtgenoot.*
Pand (*slip v. e. jas*), o. -en; *de ambachtsbazen met hooge hoeden en lange -en.* (C.O.)
Pandæmo'nium, -demo'nium (myth. Gr. *tempel voor de halfgoden en demonen; verblijf der duivelen*), o.

Pan'dan, -dang (O.-I. *palmachtige boom of heester op stelltwortels, met aan de toppen der takken schroefvormige opeengedrongen blaren, die tot vlechtwerk gebruikt worden; de vruchten van sommige soorten worden gegeten; een soort van moeraspalm*), v. pandanen.
Pand'brief (*obligatie*), m. -brieven.
Pandec'ten (eig. *allesomvattende boeken, verzameling van oud-Romeinsche wetten*), v. mv.
Pan'deling (O.-I. *op Borneo onder de Dajaks, hij, die voor schuld voor zijn schuldeischer moet werken tot de schuld gekweten is*), m. en v. -en; **-schap** (*toestand v. e. pandeling*), v. gmv.
Pande'mische ziekte (*algemeene volksziekte*), v. -ziekten.
Pan'den (*beleenen*), ik heb gepand; **-er** (*deurwaarder*), m.; **-ing** (*verkoop bij executie*), v.
Pandi'sjah, m.; zie **Padisjah.**
Pand'jeshuis (*bank van leening*), o. -huizen.
Pandoer' (*Hongaarsch voetsoldaat*), m. -en; o.: vrij algemeen bekend kaartspel.
Pandoe'ren (*het pandoerkaartspel spelen*), ik pandoerde, ik heb gepandoerd.
Pando'ra, myth. eig. *de albegiftigde*, d. i. *de rijkbegaafde: eerste sterfelijke vrouw, door Jupiter naar de aarde gezonden tot straf en verderf der menschen, en wel met een doos vol gaven en kwalen; toen zij deze opende, vlogen die alle over 't menschdom uit, terwijl alleen de hoop op den bodem liggen bleef*; fig. *de doos van -*, bron van veel leed, wel van ellende.
Pand'spel (*het pandverbeuren*), o. -spelen.
Pand'verbeuren (*gezelschapsspel*), o. gmv.
Paneel' (Lat. *schilderijplankje*), o. -en; *op - schilderen*; **paneel'tje** (*schilderstukje*), o. -s.
Paneel' (*een blad gladgeschaafd hout*), o. -en; *de -en van een deur, van een lambrizeering.*
Paneeren (*in paneermeel wentelen*); *het gehakt -, bakvisch -.*
Paneer'meel (*gedroogd en tot poeder gestampt brood of beschuit*), o. gmv.
Panegy'ricus (*lofrede, openbare rede tot lof van eenig persoon*), v. -gyrici. (g = zj).
Panegyriek' (*lofrede, feestrede*), v. -en.
Pa'nem et circen'ses (*brood en spelen*), spreekw. van Juvenalis, het volk van Rome vroeg slechts brood en spelen, n.l. gratis.
Pa'newoe (O.-I. *inlandsch ambtenaar*), m. -'s.
Pange'ran (O.-I. *hoogste titel van Inlandsche edelen in O.-I; Javaansche prins*), m. -s.
Panghoe'loe (O.-I. *priester eener moskee*), m. -s; ook *Pengoeloe.*
Pan'haring (*visch*), m. -en; (als stofnaam), v.
Paniek' (*plotselinge, algemeene en ongegronde schrik, valsche wapenkreet, loos alarm, algemeene verslagenheid, ernstige storing in de geldmarkt*), v. gmv.; *er was een - in het leger, er kwam een - aan de beurs*; zie Pan.
Panier' (*mandewagentje*), m. -s; lees: *panieé.*
Pa'nisch (*plotseling, met verbijstering vervullend*), bn. en bw.; *een -e schrik*, d. i. een eensklapsche, geweldige, ontzettende doch ongegronde schrik, inzonderheid onder een vechtend leger; zie Pan.
Pan'je (scheepsw. *stuk geteerd zeildoek*), v. -s.
Pan'likken, pan'nelikken (*smullen, op de klap loopen*), ik heb gepanlikt; **-likker** (*smuller*), m. -likkers; **-likkerij'** (*klaploopery*), v. -en.
Pan'nekoek (*in de pan gebakken, dunne meelkoek*), m. -koeken.
Pan'nenbakker, m. -s; **-bakkerij',** v. -en.
Pan'nendak (*dak van pannen*), o. -daken.
Panop'ticum (*museum van wassenbeelden*), o. -s; *het Nederlandsch - te Amsterdam werd geopend 10 Juni 1881*, het bevat de beelden van beroemde en van beruchte personen.
Panora'ma (*een vergezicht naar alle of vele kanten, b.v. van een toren, een heuvel enz.*), o. -'s; *een prachtig - van de Maas, den Rijn.*
Panora'ma (*rondtafereel: cirkelvormig schilderstuk, hetwelk een stad of plaats in haar geheel voorstelt*, terwijl de beschouwer in het midden staat; *ook het ronde gebouw zelf*), o. -'s.
Pan'ser (*borstharnas*), o. -s; ook: **Pantser.**
Pans'fluit (*herdersfluit van den god Pan; zeven rietjes van ongelijke lengte aan elkaar bevestigd*), v. -fluiten.
Panslavis'me (*het streven der Slaven naar politieke eenheid en aansluiting*), o. gmv.
Panslavist' (*aanhanger v. h. panslavisme*), m. -en; *de -en in Rusland, de -en-partij.*
Pantalon' (*lange heerenbroek*), v. -s.
Pan'ter (*roofdier in Azië en Afrika*), m. -s.
Pantheïs'me (*alvergoding; leer, dat het heelal zelf de godheid is*), o. gmv.
Pantheïst' (*aanhanger van het geloof, dat God en de natuur één zijn, dat het heelal zelf de godheid is*), m. -theïsten.
Pantheïs'tisch (*als van een pantheïst*), bn.
Pan'theon (*een tempel in 't oude Rome aan alle goden gewijd*, fig. *een eeretempel, een gebouw voor de overleden beroemde mannen van een land*, b.v. *in Parijs*), o. gmv.
Pantjoe'ran (O.-I. *bergbron, door een in den bergwand gestoken buis tot een klein stortbad ingericht*), m. -tjoerans; de buis zelf ook, -.
Pan'toen (dicht. *kunstmatig gedicht, waarin de tweede regel uit de voorgaande strophe in de volgende als eerste terugkeert*), v. -s.
Pantof'fel (Fr. *pantoufle: kamerschoeisel*), v. -toffels; zegsw. *onder de - zitten of staan*, onder de plak of het beheer van zijn vrouw staan of een -held zijn.
Pantof'felheld, m. -helden; zie Pantoffel.
Pantof'felparade (*het wandelen van voorname lui op vaste plaats en tijd om elkaar te zien en om gezien te worden*), v. gmv.
Pantograaf' (*teekenaap*), m. -grafen.
Pantomi'me (eig. *uiting van gedachten, gevoel, gevoelens door gebarenspel*), v. -n, -s; **-mi'misch,** bn.; **-mimist',** m. -en; verkeerd is: *pantomine.*
Pan'ton (Mal. *liedje*), m. -s; *sinjo Karel, die zulke schoone -s zong.* (v. R.); ook *Pantoen.*
Pant'ser (*borstkuras*), o. -s; ook Panser.
Pant'serdek (*scheepsdek van pantserplaten*), o. -dekken.
Pant'serdekschip (*schip, dat voorzien is van een pantserdek*), o. -schepen; *een onzer -schepen is gestationneerd te Curaçao.*
Pant'serschip (*oorlogsschip, bekleed met ijzeren platen*), o. -schepen.
Pant'sier (*borstharnas*), o. -s, verc.; *het - ontgespen.* (Bild.); zie **Pantser.**
Pan'visch, pan'nevisch (*bakvisch*), v. gmv.
Pap (*vloeibare spijs, brij*), v. pappen; *- op een wond; iem. de - in den mond geven*, hem het antwoord zoo goed als zeggen; zie Mond.
Papa', pa (ontstaan uit *pater*, vader), m. -'s; **papaat'je, paat'je,** o. -s.

Papa'bili (Lat. *de met het pausschap gedoodverfde kardinalen*), m. mv.
Papa'ja (*Indische meloenachtige vrucht*), v. -'s.
Papa'ver (Lat. *zwarte heul, maankop, slaapbol*), v. -s.
Papegaai' (Oud-Fr. *papegai*: *klimvogel in de tropische landen*), m. -gaaien; fig. *naprater*; *de - behoort thuis op het zuidelijk halfrond*; *de groene -, de Amazonen-, de dwerg-*, enz.; zie Ara.
Papagaai'duiker (*zwemvogel, een soort van alk*), m. -duikers; *de - komt voor in Noord-Amerika.*
Papegaai'ekop, m. -pen; **-tong,** v. -en.
Papegaais'bek, m. -bekken.
Papegaais'kooi (*koperen traliekooi*), v. -en.
Papegaai'visch (*prachtig gekleurde lipvisch*), m. -visschen.
Paperas'sen (Fr. *prulpapieren, beschreven papieren zonder waarde, scheurpapier*), v. mv.
Papeterie' (Fr. *papierhandel*; *allerlei waren van papier*), v. papeterieën.
Papier' (Lat. *papyrus*: eig. *de naam eener Egypt. rietplant, op wier bladeren men schreef*), o. -en; *zijn gedachten op het - brengen*, uitdrukken; *hij heeft goede -en*, d.i. getuigschriften; *de -en dalen, stijgen*, d.i. effecten; zegsw. *het - is geduldig*, men schrijft op het papier, wat men wil; **-en,** bn.: *-en kraagjes.*
Papie'ren geld (*banknoten*), o. gmv.
Papier' maché (Fr. eig. *gekauwd papier*; *taaie papier-brij*), o. gmv.; *kinderspeelgoed van -*; lees: *papiee' masjee'.*
Papier' sans fin (Fr. *papier aan de rol*), o.; *men verkoopt het - bij den Meter*; lees: *papjé san fén.*
Papillot' (*papierreepje om het haar er op te rollen ten einde het krullend te maken*), v. -lotten. (ll = lj); de naam - is verwant aan *papillon*, d.i. vlinder; **-tenpapier,** o. gmv.
Papiniaan'sche pot (*ijzeren pot, die zoo dicht gesloten kan worden, dat zelfs de dampen geen uitweg vinden*), m. - potten; de - heet naar den uitvinder (1681), den Franschman Papin, 1647-1714; in den - kunnen beenderen tot brij gekookt worden.
Papis'me (*het pausdom*, ook: *de leer der R.-K. kerk*), o. gmv.
Papist' (scheldn. *pausgezinde*), m. -pisten.
Papis'tisch (*pauselijk, pausgezind*), bn.
Pap'je (*papegaaitje*), o. -s.
Pap'lepel (*kinderlepel, lepel om een kind pap te voeren*), m. -lepels; zegsw. *dat is hem met den - ingegeven*, dat is hem van de prilste jeugd af ingeprent, dat heeft hij met de melk ingezogen.
Pa'poea (*de donkerbruine, ook zwartbruine bewoner van Nieuw-Guinea tot Nieuw-Caledonië*), m. -poea's; **-aasch,** bn.
Pap'pen (*warme lijnmeelpap leggen op*), ik heb gepapt; *op een zweer -*; *deze katoen is sterk gepapt*, d.i. met meel stijf gemaakt; **-ping,** v. -en; **-sel,** o. -s.
Pap'pig (*nattig, niet vast*), bn.; *dit brood is -*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Papy'rus (*papierplant*), m. -sen; *de - groeit in ondiep water in Egypte, Syrië*, enz.
Papy'rusrol (*beschreven rol van papyrus*), v. -rollen; *de -rollen in Egypte vond men meest bij de mummiën*; *de -rollen van Herculanum.*
Pa'ra (*Turksche munt*, $^1/_{40}$ *van een piaster*: ± *10 cts*), m. -'s.
Paraaf' (*pennetrek, onderteekening enkel met de voorste letters van den naam*), v. -afen.
Paraat' (*vlug, willig, dadelijk*), bn. en bw.; *-e executie*, onmiddellijke uitvoering van een vonnis; .... *waar zij den dwerg - heeft neergelegd.* (Staring).
Para'bel (*gelijkenis*), v. -en, -s; *de - geeft een reeks van feiten, waarin meestal menschen handelend optreden, altijd tot leering of met zedenkundige strekking*, nl. om een hoogere, zedelijke of godsdienstige waarheid als in beeld voor te stellen; *de - van den verloren zoon* (Bijbel); Bilderdijk: *De Waarheid en Esopus*, enz.
Parabo'lisch (*bij wijze van gelijkenis*; meetk. *in den vorm eener kegelsnede*), bn. en bw.
Paraboliseeren (*in of door gelijkenissen spreken*). (s = z).
Parabolist' (*schrijver, maker van parabelen*), m. -en; *Boeddhistische -en.*
Paraboloï'de (meetk. *oppervlakte van den tweeden graad*), v. -n.
Parabool' (meetk. *kromme lijn van de tweede orde, kegelsnede*), v. -bolen.
Parachu'te (*valscherm aan een luchtbol*), v. -s. (ch = sj).
Paracleet' (*Trooster, de Heilige Geest*), m. gmv.
Para'de (*feestelijke wapenschouw, ook het paradeplein*), v. -s; zegsw. *groote - en klein garnizoen*, scherts. fig. groot vertoon zonder degelijk bezit; **-marsch,** m. -en.
Para'debed (*praalbed, waarop het lijk van een vorst of paus ten-toon-gesteld wordt*), o. -bedden.
Paradeeren (mil. *parade-maken*; ook: *pronken, praten, vertooning maken*).
Paradig'ma (*voorbeeld, schema, model*), o. -ma's, -mata; *het van-buiten-kennen van definities der spraakk. en van -ma's.* (g = g).
Paradijs' (Lat. *paradisus*: *lusthof, Eden van 't eerste menschenpaar*), o. -dijzen.
Paradijs'appel (*guldenappel, adamsappel*, ook *de tomaat*), m. -appelen.
Paradijs'vogel (*prachtig gekleurde zangvogel op N.-Guinea*), m. -vogels.
Paradox' (*wonderspreuk, schijnbare tegenstrijdigheid, een gezegde, dat waar is en toch onwaar schijnt*), v. -en. (x = ks).
Paradox' (*wonderspreukig, met de gewone leer of meening strijdig*; *afwijkend*), bn. en bw.; ook: *Paradoxaal'.* (x = ks).
Paradoxaal' (*wonderspreukig*), bn. en bw.; *een -ale bewering, hij sprak -.* (x = ks).
Parafeeren (*onderteekenen, enkel met de voorste letters van zijn naam*); zie Paraaf.
Paraffi'ne (*wasachtige vetstof, uit bruin- en steenkool verkregen*), v. gmv.
Parago'ge (*spraak. figuur*: *achtervoeging*), v. b.v. in: *iemand, te uwent*; **-go'gisch,** bn.
Paragraaf' (*afdeeling van een hoofdstuk, ook afdeelingsteeken* [§] *in een hoofdstuk*), v. -grafen.
Parallax' (sterrenk. *verschilzicht van een hemellichaam*), v. -laxen.
Parallel' (*vergelijking*), v. -len; *een - trekken of maken tusschen twee dichters, dichtstukken, steden*, enz.
Parallel' (aardr. *breedtecirkel op de globe, kleine cirkel, evenwijdig aan den evenaar*), v. -len.

Parallel' (*evenwijdig, gelijkloopend*), bn. en bw.; **-klasse,** v. -n.
Parallelogram' (*vierhoek, waarvan de zijden twee aan twee evenwijdig loopen*), o. -men.
Parallelogram', o. -grammen; *het - van krachten*, constructie, met behulp van welke de grootte en richting ééner kracht gevonden kunnen worden, die twee andere krachten kan vervangen; *- eener stoommachine*, inrichting aan de zuigerstang, waardoor deze zich beweegt in de rechte lijn.
Parallelopi'pedum (*prisma, met een parallelogram tot grondvlak*), o. -pedums.
Paralyseeren (*verlammen, ontzenuwen, krachteloos maken*). (s = z).
Para'lysis (*verlamming, beroerte*), v. -sen.
Paraly'tisch (*verlamd*), bn. (y = ie).
Paramagne'tisch, bn.; *- zijn die stoffen, die door een magneet worden aangetrokken.*
Parament' (R.-K. *het ornaat, de liturgische ambts-kleeding des priesters*), o. -en.
Paramentiek' (*de leer der ambtsgewaden bij den eeredienst*), v. gmv.; *de oud-testamentische -*; de kennis der Joodsche tempeldracht.
Pa'rang (O.-I. *Maleisch hakmes*), v. -s.
Paranimf' (*bruidsjonker, geleider*), m. -nimfen; ook: *speelnoot, ceremoniemeester*; nog: *begeleider van een promoveerend doctorandus.*
Paranoma'sia (*stijl: verbinding v. woorden met denzelfden klank maar met verschillende beteekenis*), v. -'s; b.v. *O, roem van uwen tijd, waar Roemer op mag roemen.* (Vondel).
Paraphra'se (*verklarende omschrijving*), v. -n; *een - maken van een gedicht.*
Paraphraseeren (*in een breede verklarende omschrijving uitdrukken*); *een gedicht -.*
Parapluie', paraplu' (Fr. *parapluie*, van *parer*, afwenden en *pluie*, regen: *regenscherm*), v. -pluies, -plu's.
Paraplu'bak, m. -bakken; **-stander,** m. -standers.
Parasiet' (*tafelvriend, tafelschuimer, klaplooper*), m. -sieten; (*woekerplant of woekerdier*), v. -sieten. (s = s).
Parasi'tisch (*woekerend, n.l. van planten of dieren*), bn. (s = s), ook *Parasitair': een ziekte van -en aard.*
Parasol' (Fr. *parasol*, van *parer*, afwenden en *sol*, zon: *zonnescherm*), v. -sols (s = s).
Paravent' (*windscherm, windschut*), m. -vents; lees: *parawan'.*
Parbleu' (Fr. *drommels, sakkerloot*), tw.
Par'cen, myth. *de drie schikgodinnen, die 's menschen lot regelen*: Clo'tho, *de spinster*; La-chesis. *de lotbeschikster*; A'tropos, *de onafkeerbare.*
Parcimonie' (*karigheid, gierigheid*), v. gmv.
Par'del (*viervoetig roofdier, panter*), m. -s.
Pardoen' (*zwaar touwwerk tot bevestiging der stengen*), v. -doens.
Pardoes' (Sp. *per Dios*, bij of door God: *hals-over-kop, plotseling, ineens, onverwacht*), bw.; ook wel **Perdoes':** verzachting van 't Fr. *par Dieu*, tw.
Pardon' (*genade, kwijtschelding, vergiffenis*), o. gmv.; ook tw.: *pardon*, d.i. *neem me niet kwalijk, dat ik u stoorde!*
Pardonna'ble (*vergeeflijk, te vergeven*), bn.
Pardonneeren (*vergiffenis of genade schenken, vergeven, ten goede houden, door de vingers zien*).
Pareeren (*sieren, opschikken*; *een slag, een steek afwenden, afweren, keeren*).
Pa'rel, paarl (Fr. *perle*: *rondachtige uitwas in het binnenste bekleedsel van de schelp der pareloester*), v. parels, paarlen; fig. iets, dat het puik is: *Java is de - onzer O.I. bezittingen, Cuba is de - der Antillen*; zegsw. *dat is paarlen voor de zwijnen werpen*, het heilige of schoone aan onwaardigen verkwisten, zie Matth. 7 : 6; **-grijs,** bn.: *-grijze zijde*; zie Gepareld.
Pa'relbank (O-I. *bank tot kweeking der pareloesters*), v -banken; *men vindt groote -banken op de Aroe-eilanden.*
Pa'relduiken (O.-I. *het in-zee-duiken gedurende 30 tot 50 minuten om pareloesters op te halen*), o. gmv.; **-duiker,** m. -duikers.
Pa'relen, het heeft gepareld; *de wijn parelt*, d.i. kraalt, werkt; *de champagne parelde in het glas.*
Pa'relgerst, v. gmv.; **-gort,** v. gmv.; zie Gepareld.
Pa'relhoen (*fazantachtige vogel*), o. -hoenders: *het - leeft in Afrika in 't wild.*
Parelmoer', o. gmv.; ook: **Paarlemoer'; -en,** bn.: *een - messenhechtje.*
Parelmoer'vlinder (*dagkapel met oranjegele vleugels*), m. -vlinders.
Pa'relmossel, v. -mossels; ook: **-oester.**
Pa'reloester (*weekdier*), v. -oesters; **-bank,** v. -en: *de -banken in de Javazee.*
Pa'relsnoer (*halssnoer v. parels*), o. -en.
Pa'relvisscher (*duiker naar pareloesters in de Indische Zee, vooral in de Perzische golf*), m. -visschers.
Parement', zie Parament, o. -en.
Pa'ren (*vereenigen, huwen*), ik paarde, heb gepaard; *ze zijn gepaard*, d.i. gehuwd; *dat ging gepaard met groote onkosten*, d.i. vergezeld; **-ing,** v. gmv.
Parenta'ge (Fr. *bloedverwantschap, familiebetrekking, maagschap*), v. gmv. (g = zj).
Parenteeren (*een lijk- of grafrede houden*).
Parenthe'se (*tusschenzin, inlassching*), v. -theses; b.v.: *het goede, dat de mensch doet - (het is altijd maar weinig) - is inderdaad zijn eenige schat*; ook: **Paren'thesis.**
Parenthe'sen, parenthe'ses (*twee haakjes* () *om een tusschenstelling in te sluiten*), v. mv.; *in paren'thesi*, Lat. in 't voorbijgaan, tusschen twee haakjes.
Paren'thesis (*tusschenzin, tusschenvoegsel*), v. -theses; zie **Parenthese.**
Par exem'ple (Fr. *bij voorbeeld*), bw.; zie: **P. Ex.**
Parfait-amour' (*fijne brandewijn*), m. gmv.
Par for'ce (*geweldadig, met geweld*), bw.; *een - hond*, Eng. jachthond; *een parforce jacht*, groote jacht of drijfjacht, d.i. jacht op groot wild met behulp van veel afgerichte honden en van jagers te paard; *een - paard*, jachtpaard.
Parfum' (*heerlijke geur*; *reukwater*), o. -s.
Parfumeeren (*een aangenamen reuk geven aan, welriekend maken*); *een kamer -*, doorgeuren.
Parfumerie' (*reukwerk, -water*), v. -ën.
Par gover'no (*tot naricht*), bw.; **-hasard,** bij toeval.
Parhe'lium (*bijzon, dampbeeld*), o. -heliën.
Pa'ri of **al pa'ri** (*gelijk, van gelijke waarde,*

bn.; *die effecten staan* -, wanneer de reëele waarde aan de nominale gelijk is, b.v. als de koers onzer staatspapieren = 100, of die der Russen = 96.

Pa'ri (*gelijke stand*), o.; *de effecten staan boven* -, d.i. boven den koers; *op* -, *onder* -.

Pari' (*weddenschap*), o. gmv.; *een* - *aangaan.*

Pa'ria (*onreine, verstooteling, verworpeling*), m. en v. -'s; *de* -'s *vormen de laagste volksklasse der Hindoes of Achter-Indiërs, zij worden als onreinen alom geschuwd*; zie Kaste.

Parieeren (*wedden, een pari aangaan, verwedden*), ik -eerde, heb -parieerd.

Parijsch' (*als in Parijs*), bn.; *de* -*e mode.*

Parijsch'-rood (*zekere beste menie*), o. gmv.

Pa'ris, myth. *jongste zoon van Priamus, schaker van Helena.*

Pa'risch marmer (*fijn wit marmer van het eiland Paros in den Gr. archipel*), o. gmv.

Parisien'ne (*vrouw of meisje uit Parijs*), v. -s. (s = z).

Park (Fr. *parc*: *openbare wandelluin, ingesloten plaats, tuin bij een paleis*; *diergaarde*), o. -en; het grootste park der wereld is de Dierentuin te Kopenhagen, 1700 H.A.

Parket' (Fr. *parquet*, kleine omheining: *afgesloten ruimte als zitplaats der rechters in de gerechtszaal*), o. -ten; zegsw. *hij zit in een leelijk* -, duchtig in den brand, in groote moeielijkheid en weet zich niet te redden.

Parket' (*zitplaats in den schouwburg tusschen de stalles en het parterre*), o. -ten.

Parket' (*bureau van den officier van justitie*), o. parketten; *ten* -*te.*

Parket'vloer (*ingelegde houten vloer, samengesteld uit dwarspaneelen*), m. -vloeren.

Parkiet' (Sp. *periquito, Australisch vogeltje*), m. -en; *de* - *is een soort van kleinen papegaai.*

Parlement' (*in Engeland de beide Kamers, d. i. het Hooger en Lager huis*), o. -en.

Parlementair' (*onderhandelaar tusschen twee legers of tusschen een belegerde vesting en de belegeraars*; *officier, die met de witte vlag afgezonden wordt naar den vijand om te onderhandelen*), m. -en, -s. (ai = è).

Parlementair' (*van of betreffende het parlement*; fig. *hoffelijk, omzichtig*), bn. en bw.; -*e gebruiken,* -*e vormen*; *hij drukt zich* - *uit.* (ai = è).

Parlementair' - *socialisme*, o. gmv.: wil behoud van het regeeringssysteem, maar een regeering, die van het volk uitgaat en door het volk wordt bekrachtigd, terwijl de staat meester moet zijn van alle productieve goederen; verandering door politieke middelen.

Parlements'huis (*paleis der afgevaardigden in Londen*), o. -huizen; **-lid,** o. -leden; **-vergadering,** v. -en; **-zitting,** v. -en.

Parlesan'ten (Sp. uit *per los santos*, bij de heiligen: *snappen, babbelen*), ik parlesantte, heb -parlesant. (s = s).

Parlevin'ker (*slijter van grutterswaren en veevoeder*; *man, die per roeiboot de schepen op stroom van kruidenierswaren, enz. voorziet*), m. -s; zie Kadraaier.

Paloir' (Fr. *spreekkamer*), m. -s. (oi = oa).

Par'ma (aardr. *stad van* ± *50 duizend zielen in Italië, oudtijds hoofdstad van het hertogdom van dien naam*), o.

Par'ma, zie **Farnese.**

Parman'tig (van Sp. *paramento*, opschikken: *mooi uitgedost, zwierig, deftig, preutsch*), bn. en bw.; *een* - *heer,* - *stappen, in 't rond kijken*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Parmezaan' (*iem. uit Parma*), m. -anen.

Parmezaan' (*een in Parma gemaakte kaassoort*), v. -zanen; ook: -*zaansche kaas.*

Parnas' (myth. *berg van Apollo in N.-Griekenland, aan welks voet de stad Delphi lag, Zangberg*), m.; ook: **Parnas'sus**; *de* - *was aan de Muzen geheiligd*; zegsw. *den* - *bestijgen*, gaan dichten.

Parochiaal' (R.-K. *tot e. parochie behoorend*), bn.; *het* - *kerkbestuur, een* -*ale school.*

Parochiaan' (*lid eener R.-K. kerkelijke gemeente*), m. en v. -anen. (ch = scherpe g).

Paro'chie (Lat. *parochia*; R.-K. *kerkelijke gemeente, kerspel*), v. -s, -chiën. (ch = scherpe g).

Parochiëel' (*wat de parochie betreft*), bn.; *het* - *werk in die gemeente is zwaar.*

Paro'chiekerk (*de kerk e. parochie*), v. -en.

Paro'chus (*priester v. e. kerspel, pastoor*), m.

Parodie' (dichtk. *letterkundig product, waarin de woorden of gedachten van een dichter door geringe wijziging voor een ander doel zijn dienstbaar gemaakt, maar hetzelfde karakter hebben behouden*; *ook*: *spotnabootsing, koddige tegenhanger van een ernstig lied of tooneelspel*), v. -ën; zie Travestie.

Parodieeren (*boertig nabootsen*).

Paro'le d'honneur' (Fr. *eerewoord*), o.

Paroniem' (*stamverwant*), bn.; - (*stamverwant woord*), o. -en: *trap* (het trappen) en *trap* (deel van een huis), *gang* (deel van een huis) en *gang* (het gaan); evenzoo: *bedekken, ontdekken, afdekken, toedekken.*

Parool' (*wachtwoord, passeerwoord*), o. -rolen; *een krijgsgevangen officier op* - *loslaten*, op zijn eerewoord, dat hij nl. in dien oorlog niet meer zal vechten tegen zijn overwinnaar.

Par or'dre (Fr. *op last, op bevel*), bw.

Part (*listige trek, poets*), v. -en; zegsw. *iemand* -*en spelen*, leelijk beet hebben, hem een poets spelen.

Part (Fr. *part, deel, aandeel*), o. -en; zegsw. *ik heb er* - *noch deel aan*, ik heb er niets mee te maken, ik heb er geen schuld aan.

Parta'ge (*verdeeling, aandeel*), v. gmv. (g=zj).

Partageeren (*verdeelen, elk zijn deel geven*).

Parter're (*bak, zitplaatsen gelijkvloers in den schouwburg* nl. *tusschen het parket en het amphitheater*; *bloemperk in een tuin*), o. gmv.

Par'thenon (Gr. *tempel van Minerva op den burg in oud-Athene*), o. gmv.

Participant' (*deelhebber, deelgenoot*), m. -en.

Partici'pium (spraakk. *deelwoord*), o. -s.

Particularis'me (*het zich bepalen tot eigen persoon, gewest of land*), o. gmv.; *het* - *der vroegere 17 gewesten.* (c = k).

Particularist' (*aanhanger van het particularisme*), m. -en. (c = k).

Particulariteit' (*bijzonderheid*), v. -en.

Particulier' (*bijzonder, afzonderlijk*), bn.; *iemands* -*e zaken*, eigen; *in het* -.

Particulier' (*iemand, die geen post bekleedt, of beroep heeft*: *ambteloos burger, privaat persoon*), m. -en; vr. **-e.**

Partieel' (*gedeeltelijk, bij gedeelten*), bn. en bw.; *een* -*e herziening.* (ti = si).

Partij' (Fr. *partie*: *onderscheiden dingen van dezelfde soort*; *een gezelschap, een huwelijk, een verbintenis*), v. -en; -tje, o. -s.

Partij' (*vereeniging van menschen, die op*

staatkundig gebied dezelfde richting voorstaan), v. -en; *de liberale -, de conservatieve -*; **-belang,** o. -en.

Partij', v. -en; *een - biljart: zullen wij een -tje maken? de procedeerende -en; iemands - kiezen*, d. i. zijde; *ik trok - van de gelegenheid*, d. i. maakte gebruik van; *zij geven een -, ik moet op -*, d. i. feestelijk bezoek, visite; *een goede - doen*, d. i. een goed huwelijk; *zij is een goede -*, een rijk meisje.

Partij'dig (*eenzijdig*), bn. en bw.; *een - oordeel, een zaak - behandelen*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Partij'ganger (*aanvoerder van een troepenmacht in dienst van een staatkundige partij*), m. -gangers; **-geest,** m. gmv.; **-genoot,** m. -en; **-hoofd,** o. -en; **-man,** m. -nen.

Partij'schap (*verdeeldheid*), v. -schappen.

Parti'kel (*rededeeltje*), v. en o. -en; *voegw., bijw. en voorzetsels heeten -s*, het zijn onverlengbare woordjes.

Parti'tie (*indeeling; al de zangpartijen van een zangspel op een geleidelijke wijze bij elkaar gevoegd, zoodat de dirigent ze alle kan overzien*), v. -s, -tiën. (tie = tsie).

Partituur', v. -turen, muz.; zie **Partitie.**

Part'ner (*deelhebber, speelgenoot of maat in 't spel, mededanser*), m. -s.

Partuur' (eig. schikking: *persoon, geschikt om met een ander een paar te vormen; wederga, gelijke*), o. -turen; ook: *Portuur; zij vinden uw broeder geen - voor ons nichtje; hij vond in dien schermmeester zijn -.*

Par'ty (Eng. *avondje, avondfeest*), v. -ties; lees: *paar'tie.*

Parnik' (Fr. *perruque*), v. -en; zie **Pruik.**

Paru're (*tooisel tot opsiering des lichaams of der kleedingstukken; wanneer er van edelgesteenten gesproken wordt, een garnituur*), v. -s.

Parvenu' (*man, die van niet tot iet gekomen is, nieuweling-rijke*), m. -'s: *het is maar een -*, opkomeling; **-achtig,** bn. en bw.

Pas (Fr. *pas: tred, dansbeweging*), m. passen; zegsw. *iemand den - afsnijden*, den doorgang beletten, belemmeren; *de soldaat liep niet in den -, in den - blijven; zij neemt dien - te groot*, danspas.

Pas (*bergweg, bergdoortocht*), m. passen; *de Brenner-; de Franschen lieten de -sen bewaken.*

Pas (Fr. *passe: paspoort, vrijgeleide*), m. passen; *zonder - komt ge de Russische grens niet over.*

Pas (*tijdstip*), o.; *waar klaver wies en vroolijk gras, rijst aard- bij aardhoop op dit -.* (Staring); *op dat -*, op dien tijd; *twee kleederkisten bewaarden op dit - niets dan kleinigheid.* (Staring); *dat zal te - komen*, eig. komt op den gepasten tijd; *hoe was uw vader te - bij die tijding?* hoe hield hij zich op dat tijdstip; *dat zal dan geen - geven*, dat zal alsdan niet passen, niet gepast zijn.

Pas (*voorkomend geval*), o.; *voor dit - zullen wij het toestaan.* w. g.

Pas (*juist, even*), bw.; **-geboren,** bn.: *die -geboren stroom.* (C.O.)

Pasanggra'han (Java. *een soort v. karavansera*), v. -s; *de ambtenaar reizende in Java's binnenlanden, kan in de - huisvesting vinden*, regeerings-herberg.

Pa'sar, pas'sar (O.-I. *markt op Java*), m. -s; ook: *Pas'ser.*

Pa'sar ma'lam (Java. *avondmarkt*), m. -s; *de - begint te Batavia einde Jan. als besluit van het Chineesche oudejaar.*

Pascal', Blaise, *beroemd Fransch wiskunstenaar en prozaschrijver*, 1623—'62.

Pa'scha (*Isr. Paschen, herinneringsfeest van Israëls uittocht uit Egypte*), o. gmv.; zie Paaschfeest.

Pa'schen (*eig.* datief van *Pasche*, d. i. te *Paschen, feest van de verrijzenis des Heeren*), v. gmv.; zegsw. *als - en Pinksteren op één dag vallen*, d. i. met St. Jutmis, nooit.

Pas de Calais' (aardr. *zeeëngte tusschen Frankrijk en Engeland*), o.; lees: *ka-lè.*

Pas'geld (*kleingeld*), o. gmv.; zie Pasmunt.

Pa'sja (*in Turkije, titel der hoogste ambtenaren*), m. -'s; ook: Pacha.

Pas'jes (*zoo even, nauwelijks*), bw.

Pas'klaar, bn.; *de jas is -*, kan gepast worden.

Paskwil' (It. *pasquillo: schotschrift, schimpschrift, bespottelijk iets of iem.*), o. -kwillen.

Pas'lood (*schietlood, peillood*), o. -looden.

Pas'munt (*pas- of kleingeld*), v. -munten; *tot de - behoort het kwartje, het dubbeltje en het stuivertje, ook de bronzen munten.*

Pas'poort (Fr. *passe-port*, van *passer*, gaan, en *porte*, poort: *vrijbrief, pas, verlofbrief*) o. -poorten; zegsw. *iem. zijn - geven*, hem uit den militairen dienst ontslaan; bij uitbr. iem. voorgoed wegsturen.

Pasporteeren (*met paspoort uit den mil. dienst wegzenden, een paspoort geven*).

Passaat' (Sp. *pasado: passaatwind, regelmatige wind tusschen de keerkringen naar den evenaar toe*), m. -saten; *de N.-Oost-*, ten N. van de linie, *de Z.-Oost-*, ten Z. van de linie; **-wind,** m. -en.

Passa'bel (Fr. *middelmatig, draaglijk*), bn.

Passa'ge (*doortocht, doorvaart, overtocht; een plaats of uitdrukking in een boek*; muz. *zekere variatie met gezwinde loopers*), v. -s; *er is veel - in die straat*, drukte, vertier; *een -biljet*, O.-I. passagiersbiljet, waarop men n.l. den overtocht per boot kan doen: *-bespreken*, O.-I. een hut op een zeeboot huren.

Passa'ge (*overdekte winkelstraat*), v. -s: *de - te R'dam, te Luik, te Keulen.* (g = zj).

Passagier' (*reiziger per boot of trein*), m. -s. (g = zj).

Passagie'ren (scheepst. *voor een dag aan wal gaan, van zeelui*), ik heb gepassagierd. (g = zj).

Passagiers'biljet (*reisbiljet voor een rivier- of zeeboot*), o. -biljetten; **-boot,** v. -en. (g = zj).

Passant' (*doorreizende*), m. -en.

Passant', en: Fr. in het voorbijgaan, terloops. (en = an).

Passan'tenhuis (*logement voor arme of onvermogende reizigers*), o. -huizen. vero.

Passa'to (It. *verloopen, verleden*), bw.

Passedies'je (Fr. *dobbelspel*), o. gmv. vero.

Passedie'zen (*het passediesje spelen*), ik heb gepassediesd; *passadijzende boeren.* (C.O.); *bij het - moet men met drie dobbelsteenen boven tien* (d. i. passer dix) *en op twee steenen evenveel werpen*; ook: *Passedijzen.*

Passeeren (Fr. *passer: doortrekken, voort- of voorbijgaan, gebeuren, geduld worden, verdrijven, doorbrengen*); *het - der linie* (scheepst.); *voor iets -*, gelden als; *voor iemand -*, voor iemand anders doorgaan; *een notarieele akte*

-, verlijden d.i. haar opmaken, voorlezen en doen teekenen.

Passeeren, *iem.* -, hem als ambtenaar of militair niet op zijn tijd bevorderen; *die kapitein is gepasseerd*, is niet tot majoor benoemd, al was het zijn beurt.

Pas'selijk (*redelijk, schappelijk*), bn. en bw.; -er, -st.

Passement' (Fr. *belegsel tot versiering v. kleeding; tres, boordsel van goud- of zilverdraad*), o. -en; **-werker,** m. -s; **-winkel,** m. -s.

Pas'sen (*schikken, voegen*), ik heb gepast; *die taal past u niet*, voegt u niet; *op iets* -, d.i. letten; *op zijn woorden* - d.i. acht geven, goed bedenken wat men zegt.

Pas'send (*van pas zijnd*), bn.; *een - kleedingstuk*; fig. behoorlijk, gepast: *een -e uitdrukking, een - gebruik van iets maken*; -er, -st.

Passe-partout' (Fr. *algemeene sleutel, looper op sloten, dievensleutel, sleutel die op alle sloten past*), m. -s; ook: doorloopend tramkaartje, kartonnen lijst om een portret, zes horlogesleutels om een ring, enz.

Pas'se-pas'se (Fr. *goochelstukje*), o.; *tour de* -, goochelkunstje.

Pas'ser (*werktuig bij 't meten en teekenen*), m. -s; **-doos,** v. -doozen.

Pas'ser (O.-I. *marktplaats*), m. -s; zie: Pasar.

Pas'sie (*het lijden des Heeren, de lijdensweken, de geschiedenis van dat lijden*), v. gmv.

Pas'sie (*hartstocht, drift*), v. -sies, -siën.

Pas'siebloem (*altijd groene klimheester*), v. -bloemen; *de -is afkomstig uit Brazilië en Peru.*

Pas'sieboek (*boek met de geschiedenis van het lijden des Heeren*), o. -boeken.

Passief' (*niet-actief, lijdzaam, lijdelijk*), bn.; *een -e gehoorzaamheid, een - verzet*; -ver, -st; spraakk. *een - w.w.*, lijdend w.w. b.v. geacht worden.

Passief' en actief' (*in een failliet het debet en credit*), o. passiva; *het passief in een faillieten boedel*, de schuld.

Pas'siepreek (*lijdenspreek*), v. -preeken; zie Meditatie.

Pas'siespel (*geestelijk drama*), o. -spelen: *het - stelde in de middeleeuwen, vooral op Goeden Vrijdag, het lijden en sterven van Christus dramatisch voor; de -en te Ober-Ammergau in Beieren*; ook: *-drama.*

Pas'sietijd (R.-K. *de 40-daagsche vasten, vóór Paschen*), m. gmv.

Pas'sieve handel (*handel met ingevoerde goederen*), m. gmv.

Passie've schulden (*vorderingen van anderen ten onzen laste*), v. mv.; zie Actief.

Pas'sieweek (R.K. *de lijdensweek, de week vóór Paschen*), v. -weken.

Pas'siewerktuigen (R.-K. *werktuigen als hamer, nijptang* enz. *bij Jezus' kruisiging gebruikt*), o. mv.; *- hangen, aan een kruis gehecht, terzijde van de staties.*

Pas'siezondag (*de tweede Zondag vóór Paschen*), m. -zondagen.

Passiviteit' (*lijdelijke toestand, lijdzaamheid, lijdelijkheid*), v. gmv.

Pas'sim (Lat. *hier en daar, op verschillende plaatsen*), bw.; b.v. *Vervolgen op Wagenaar,* -.

Pastei' (Lat. *pasta*, deeg: *vleesch-gebakje*), v. -en; een - is ook een gerecht, dat bestaat uit een korst met deksel van fijn deeg en welks holte gevuld is met gekruid vleesch van kip, haas of konijn; boekdr. *in - vallen*, door elkaar vallen van letters in een zetvorm, fig. verongelukken; **-bakker,** m. -s; **-korst,** v. -en.

Pastel' (Fr. *kleurstift*), o. -len; *een teekening in -; een - portret.*

Pastel' (*verversweede, zekere plant, welker bladeren een schoone blauwe verfstof opleveren*) v. gmv.

Pasteur'-instituut' (*inrichting van of volgens den Franschen geneesheer L. Pasteur* (1822—'95) *tot bestudeering der microben en tegen de hondsdolheid*), o. -instituten.

Pasteuriseeren (*melk, volgens Pasteur, gedurende 15 min. op een temperatuur van 75° à 80° C. brengen, waardoor de meeste bacteriën gedood worden*). (s = z).

Pastil'le (*meelballetje, reukballetje*), v. -s.

Pastinak' (Lat. *pastinaca, schermbloemige: witte wortel of peen, pinksternakel*), v. -en; **-nakenzaad,** o. gmv.

Pastoor' (Lat. *pastor*, d.i. *herder, zielenherder; in ons land hoofd eener R.-K. kerkelijke gemeente of parochie*), m. -s.

Pastoor'sche (*vrouw van een dorpspredikant*), v. -n.

Pastoors'gemeente (R.-K. *parochie, die bij vacature niet door een kapelaan maar door een pastoor vervuld wordt*), v. -gemeenten.

Pastoraal' (*zielverzorgend, herderlijk*; ook: *landelijk*), bn.; *een -ale brief.*

Pastora'le (*herdersspel of muziekstuk over het landleven*), v. -alen.

Pastora'le (*dorpsvertelling*), v. -n; *Koetsveld, Beets, Cremer, Seipgens gaven meesterlijke -n.*

Pastorie', pastorij' (*woning van een pastoor of van een predikant*), v. -rieën, -rijen.

Patakon' (Sp. *patacon: zilveren geldstuk, kroondaalder*, ± *f 2.50*), m. -s; ook: *Patacon'.*

Patas' (*zeker klein vaartuig*), v. -sen.

Patat' (uit het Sp. *batate*: zoete *aardappel*), m. patatten; zegsw. *iemand -ten geven*, d.i. slaag geven, gew.

Pat'choli, -choeli (*dik vloeiende etherische olie met een sterken geur, getrokken uit een kruid in Nieuw-Holland*), v. gmv.

Pateel' (*platte schotel*), v. -en. Vl.

Pateen' (Lat. R.-K. *gouden of verguld zilveren plaatje of schoteltje, waarop bij het Misoffer de Hostie rust*), v. -tenen; ook: **Pate'na.**

Patent' (Fr. *patente: vergunningsbrief, open brief, vrijbrief tot het uitoefenen van een of ander beroep*, ook *octrooi*), o. -en.

Patent' (*opperbest, uitstekend*), bn. en bw.; *hij ziet er - uit; dat is een -e kerel*; -er, -st; **-sluiting,** v. -en.

Patenteeren (*een patent geven of uitreiken*).

Patent'hagel (*beste soort van schiethagel*), m. gmv.

Patent'olie (*gezuiverde raapolie*), v. gmv.

Pa'ter (Lat. *pater*, vader, ook als vocatief; R.-K. *ordes-geestelijke*), m. -s; *-rector*, overste van een Jezuïetenklooster; *- gardiaan*, idem in een Franciscanenklooster.

Paterniteit' (*vaderschap*), v. gmv.

Paternos'ter (Lat. *rozenkrans of bidsnoer der R.-K., bevattende 15 tienjes zoo genoemd, omdat elk tientje met een Vaderons begint*; zie *Rozenhoedje*), o. -s; in N.-Nederland verouderd.

Paternos'ter (*handboei, handketting*), o. -nosters; *een dief de -s aandoen.*

Paternos'ter (R.K. *deel der H. Mis, waarin*

de celebrant het Onze Vader leest of zingt), o. gmv.

Pa'tersbier (*beste biersoort*), o.; ook wel: bier van 't patersvaatje.

Pa'terskerk (R.-K. *kerk door reguliere geestelijken of paters bestuurd*), v. -kerken.

Pa'terstuk (*tusschenribstuk v. e. rund*), o. -stukken. *Tante sneed het beste vleesch van het - af en liet ons de beenen.* (Koetsveld).

Pa'tersvaatje (n.l. *voor 't patersbier*), o. -s; *uit het - tappen*, den besten wijn opzetten.

Pathe'tisch (*hartstochtelijk, aandoenlijk, vol gevoel, treffend*), bn. en bw. (th = t).

Path'mos (aardr. nu *Patino, een der Sporaden ten Z. van Samos*; *destijds banningsoord*), o.; *de H. Joannes op -*, Openb. 1:9; fig. plaats, waar men alleen is; ook: Patmos.

Pathologie' (*ziektenleer, ziektenkunde*), v. gmv. (g = g).

Patholoog' (*ziektenkundige*), m. -logen.

Pa'thos (*levendigheid, vuur, bezieling, hartstochtelijkheid*; ook: *hoogdravendheid, vurigheid van een redenaar of spreker*), o. gmv.; *met - spreken*, gezwollenheid.

Patien'ce (*geduld*, ook: *zeker kaartspel voor één of twee personen*), v.; lees: *pa-sians'*.

Patiënt' (Lat. *zieke, lijder*), m. en v. -en; voor het v. ook: **patiënte.** (t = sj); lees: *pasiënt'*.

Patiën'tie (Lat *geduld, lijdzaamheid*), v. gmv.

Pa'tik (*kruid*), o.; ook: *Patig* (zuring), v. gmv.

Pati'na (*laagje grijs-groen op oud brons, op schilderijen, koperwerk*, enz.), v. gmv.

Patisserie' (*pastei- of banketbakkerij*), v. -ën.

Patissier' (Fr. *pastei- en banketbakker*), m. -s.

Pat'jakker (*liederlijke vent, vuilik, schurk, slampamper, smeerlap*), m. -s; het woord ontstond vermoedelijk uit verbasterd Javaansch.

Pat'jol (O.-I. *houweelachtige spade*), m. en v. -s; ook: *Pat'joel*; *ziekte, die den - nutteloos maakt.* (Mult.); **-len** (*met de hak bewerken*).

Pa'tois (Fr. *platte volkstaal, de landelijke taal, boerentaal*), o. gmv. (tois = toà).

Pa'tres (Lat. *oudvaders*), m. mv.: *ad -*, dood, gestorven, *ad - gaan*, sterven.

Pa'tria (Lat. *vaderland*), v.; *pro -*, voor het vaderland, ook soort van schrijfpapier.

Patriarch' (Lat. *aartsvader*), m. -en; *de -en van het Oude Verbond*, n.l. *Abraham, Izaäk en Jacob*, stamvaders. (ch = scherpe g).

Patriarch' (Lat. R.-K. *geestelijke, na den Paus en de Kardinalen, de derde in rangorde*), m. -en; *de - van Jeruzalem, de - van Alexandrië, van Antiochië, de - van Venetië, de - van West-Indië te Madrid, de - van Lissabon.*

Patriarchaal' (*aartsvaderlijk*), bn. en bw.; *een -ale uitspanning*, een ouderwetsch logement; *het gaat daar - toe.*

Patriarchaat' (R.-K. *het geestelijk gebied van een patriarch*), o -aten; *het - van Syrië werd door Rome in 1781 en 1784 erkend*; *het - van Cilicië omvat de Armeniërs.*

Patriarchaat' (O.-I. *richting, volgens welke de stamhoorigheid in de mannelijke lijn bepaald blijft*), o. gmv.

Patriciaat' (*edelburgerschap*), o. gmv.

Patri'ciër (*edelburger in Rome*), m. -s; het woord - is de tegenstelling van **Plebejer.**

Patri'ciër (*iem. van den eersten stand, aanzienlijke, aristocraat*), m. -s.

Patri'cisch (*aanzienlijk*), bn.; *een - geslacht*, tot de patriciërs behoorende. (c = s).

Pa'trick (*beschermheilige van Ierland*), m.; ook: *St. -* of *St. Patricius*; *de orde van St. -.*

Patrijs' (Fr. *perdrix*: *veldhoen*), m. patrijzen.

Patrijs' (Fr. *patrice*, staalstempel, *gesneden stempel*), m. -zen; zie Matrijs.

Patrijs'hond (*hond voor de jacht op patrijzen*), m. -honden.

Patrijs'poort (scheepst. *kajuitsraampje*), v. -en.

Patrij'zenei, o. -eieren; **-nest,** o. -en.

Patrimo'nium (Lat. *vaderlijk erfgoed*), o. gmv.

Patriot' (Fr. *vaderlandschyczinde, in het laatst der 18e eeuw, tegenstander van den stadhouder, volksvriend*), m. patriotten; zie Kees.

Patriot'tisch (*vaderlandlievend*), bn. en bw.

Patriottis'me (*vaderlandsliefde*), o. gmv.

Patro'clus, *boezemvriend van Achilles, door Hector verslagen.* (c = k).

Patronaat' (Lat. *het ambt of de waardigheid van patroon, beschermheerschap*; ook: R.-K. *vereeniging van jonge meisjes of jongelingen onder leiding van geestelijken*), o. -aten.

Patrones' (*beschermvrouw*; *meesteres*), v. -sen.

Patrony'mica (spraakk. *afstammingsnamen*). v. mv. b.v. *Merovinger* (van Meroveus), *Woltering* (van Wolter), *Eisinga* (v. Eise), enz.

Patroon' (Fr. *patron*: *beschermer, beschermheilige*: *meester, baas, superieur*), m. patronen, patroons.

Patroon' (*kokertje met buskruit en kogel*), v. patronen; *losse patronen*, zonder kogel.

Patroon' (*model*), o. patronen; *wat een beeldig -tje van een kraagje!* (C.O.)

Patroon'tasch (mil. *leeren soldatentaschje voor munitie*), v. -tasschen.

Patrouil'le (mil. *nachtwacht, rondgaande soldatenwacht, wachtronde*), v. -s; lees: *-oelje.*

Patrouilleeren (mil. *de wachtronde doen*).

Pats (*klap, slag*), v. -en; *iemand een - geven*, gevoelige tik.

Pat'ser (O.-I. *schacheraar, kwanselaar, bedrieger*; *vuile, lage vent*), m. -s; **-ig** (*schurkachtig*), bn.

Pats'maker (O.-I. *opsnijder, ophakker*), m. -s.

Pauk (muz. *keteltrom*), v. -en; *nu werden er een paar slagen op de -en gehoord.* (C.O.)

Pau'ken (muz. *op de keteltrom slaan*), ik heb gepaukt; **-slager** (*pauker*), m. -s.

Paulet'te (gesch. *een jaarlijksche belasting destijds in Frankrijk*), v. gmv.; de - moest betaald worden door de parlementen, en door rechterlijke en financieele ambtenaren, die hun ambt op hun kinderen wilden doen overgaan; zij was geheeten naar Paulet, lid van den financieraad onder Hendrik IV, (1589—1610).

Pauli'nisch, bn.; *de -e brieven*, v. d. apostel Paulus in het N. T.

Pauls'kerk, St.: hoofdkerk van Londen, meesterwerk van den Eng. bouwmeester Wren, die er van 1676—1700 aan werkte; zij ligt op een der hoogste punten v. d. City.

Pau'per (*arm*), bn.; **-teit** (*armoede*), v. gmv.

Pau'per (Lat. *arme*), m.; *wat te doen voor den -?* (au = ou).

Pauperis'me (Lat. *de armoede onder de lagere volksklasse, de uiterste ellende der armoede, gepaard gaande met moedeloosheid, zorgeloosheid, zedeloosheid, verwildering*; *de blijvende verarming der massa naast den onmetelijken*

rijkdom van weinigen), o. gmv. (au = ou).
Paus (Lat. *papa*, vader: *opperhoofd der R.-K. kerk*), m. -en; zegsw. *hij is in zijn gezin, in zijn partij een echte* -; **-dom,** o. gmv.
Paus (Lat. *rust*), v. pauzen; zie **Pauze.**
Pauseeren (Lat. *rusten, ophouden*), ik -seerde, ik heb -seerd; **-eering,** v. -en.
Pau'selijk, paus'lijk (*a. d. paus behoorende of van hem uitgaande*), bn.; *het - paleis, de -e macht, de -e driekroon; een -e encycliek.*
Paus'keuze (*het kiezen van een paus*), v. gmv.
Paus'schap (*waardigheid, ook het paus-zijn, de regeering van een paus*), o. gmv.
Pauw (Lat. *pavo*: *hoender achtige vogel uit de tropen, hier in tammen staat*), m. -en; zegsw. *hij, zij stapt als een* -, d. i. trotsch; **-in,** v. -nen.
Pau'wenei (*ei v. e. pauw*), o. -eieren.
Pau'wenoog (*oog van een pauw*; ook *schitterende vlek op zijn staartveeren*), o. -oogen.
Pau'westaart (*staart van een pauw*), m. -en; ook soort van duif met waaiervormigen staart, meer: *Pauwstaart*, m. -en; -je, o. -s.
Pau'weveer (*de veer van een pauw*), v. -veeren.
Pauw'oog (*vlinder*), m. -oogen; *de dag* -, *de avond* -, *de nacht* -.
Pauw'staart (*duif met pauwestaart*), m. -en.
Pau'ze, paus (*rust*), v. pauzen.
Pavaneeren, *zich* -, stappen als een pauw, een hooge borst opzetten.
Pavei'en; meer **Plaveien.**
Paviljoen' (Fr. *pavillon*: *tentvormig lust- of zomerhuisje, achterdek van een zeeschip, eerste kajuit op een stoomboot*), o. -s; ook: nationale vlag.
Paviljot' (*papillot*), v. -ten; lees: *-jot*
Pax (Lat. *vrede, eensgezindheid*), v.; *- vobis'cum*, vrede zij met u; *- intran'tibus*, vrede den binnentredenden.
Pé, v.; zegsw. *alles is in de* -, de zaak is geheel afgehandeld en in orde; zie **P.**
Pean'ter, o.; zie **Pianter.**
Pecca'vi (Lat. *ik heb gezondigd*); als zn. (*schuldbelijdenis*), o.; lees: *pekka'vie.*
Pec'co (*een fijne soort van Chineesche thee*), v. gmv.; ook: *- thee*, v. (cc = kk).
Pech (*ongeluk, tegenspoed*), v. gmv.; *ik heb als tooneelspeler veel - gehad*; spreekt. **-vogel** (*iem., wien alles tegenslaat*), m. -s.
Pecu'nia (Lat. *geld, vermogen, have*), v. gmv.
Pecuniair', bn. (ai = è); zie **Pecunieel;** *-e belangen*, geldelijk.
Pecunieel' (*geldelijk*), bn.; *-e zorgen.*
Pedaal' (Lat. *trapper v. e. pianino, voetklavier van een orgel*), o. pedalen; *het - van een spinnewiel, van een trapmachine*, enz.; **-harp,** v. -en.
Pedagoog', m. -gogen; zie **Paedagoog.**
Pedant' (Fr. *verwaand geleerde, opgeblazen schijnweter, schoolvos*), m. -en.
Pedant' (*waanwijs*), bn. en bw.; *kinderrampen zijn klein en nietig van onze -e hoogte beschouwd.* (C.O.); *hij sprak* -, verwaand.
Pedanterie' (*waanwijsheid*), v. -ën.
Pedantis'me (*pedanterie*), o. gmv.
Pedat'ti (O.-I. *Javaansche kar*), v. -'s.
Ped'delen (*roeien*, ook: *trappen op een fiets*), hij heeft -peddeld; *hij peddelde stil naar huis op z'n fiets.*
Pedel' (Lat. *pedellus*: *bode aan een universiteit*), m. -s, -len; *het slachtoffer sprong van de tafel, (en) volgde den* -. (C.O.); **-skamer,** v. -s.
Pe'de pres'to (*met snellen voet, vlug*), bw.
Pe'des apostolo'rum (per), (d. i. *te voet, zooals de Apostelen plachten te reizen*), bw.; ook: **Pe'dibus apostolorum.**
Pedestal' (*voetstuk*), o. -len; ook: *Piedestal.*
Pedome'ter (*hodometer, wegmeter, toestel om den afgelegden voetweg te meten*), m. -s.
Peel (*breede haarband, wrong*), v. pelen.
Peel (*moerassig land*), v. pelen; *de - in het Z.-O. van Noord-Brabant*; **-land,** o. -en.
Peen (*schermbloemige*: *gele of roode wortel*), v. penen; zie Pastinak.
Peer (Lat. *pirum*: *vruchtboom*), m.; **peer** (*vrucht*), v. peren; **-vormig,** bn.
Peer'drops (*peervormige roode zuurtjes*), o. mv.
Pees (*koord*), v. pezen; *de - van den boog.*
Pees (*uiteinde van een spier*), v. pezen.
Peet (uit *peter*: *doopgetuige*), m. en v. peten; *de peten zijn peter en meter*, d. i. doopvader en doopmoeder.
Peet'oom (*dooprader, naar wien de doopeling deels zijn voornamen krijgt*), m. -ooms; **-peet'schap,** o. gmv.; **-tante** (*meter of doopmoeder*), v. -s.
Pe'gasus (myth. *het gevleugeld paard der Muzen*), m.; *-bestijgen*, dichten.
Pe'gel (*meetknopje als merkteeken in een meetkan*), m. -s; *de kan moet tot aan den - vol zijn*; (O.-I. *een gulden*), m. -s.
Pe'gelen (*ijken van vochtmaten*, flg. *onmatig drinken*), ik heb -pegeld.
Peignoir' (Fr. *gemakkelijke ochtendjas voor dames, morgenjapon*), m. -s. (gn = nj).
Peil (uit *peget*, knopje, pinnetje als merkteeken: *hoogtemerk*), o. peilen; *Amsterdamsch* -, d. i. hoogte van het water te Amsterdam op bepaald peil, tot grondslag van andere waterhoogten in ons land, zie: **A.P.;** *Rotte-*; flg. *uw examen is beneden* -, zeer onvoldoende; *dat gaat alle - te boven*, overschrijdt alle grenzen; *goedheid zonder* -, onmetelijke goedheid; *- trekken op iets of iem.*, meestal met ontkenning: geen staat op iets of iem. kunnen maken.
Pei'len (*de diepte meten*), ik heb gepeild; *een wonde* -, de diepte er van meten; *de wonden der maatschappij* -, de kwalen aanwijzen; *iemands hart* -, tot op den bodem doordringen der geheimen; *wie peilt (meet) de diepte van hun ellende!* **-er,** m. -s; **-ing** (*dieptemeting*), v. -en.
Peil'glas (stoommachine: *glazen buis*), o. -glazen; het - is aangebracht om den stand van het ketelwater zichtbaar aan te geven.
Peil'ketting (*ketting van den wijnroeier*), m. -kettingen; ook: **-keten,** v. -s; **-lood** (scheepst. *dieplood*), o. -looden; **-schaal** (*plank of bord met A. P. als nulpunt en waarop de Meterverdeeling verder in zwarte of roode strepen is aangebracht*), v. -schalen: *de -schaal teekende 4.8 + A. P.*; **-stok** (*stok met Meterverdeeling om de diepte te bepalen van water, enz.*), m. -stokken.
Peintu're (*schilderkunst*), v. gmv. (ei = è).
Pein'zen (Fr. *penser*: *overdenken, diep nadenken*), ik peinsde, heb gepeinsd; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Peis (zie *pais*, uit *paix*: *vrede*), v. gmv. vero.; *'t warm gesprek der mannen over krijg en* -. (Staring).

Pek, pik (Lat. *kleverige zelfstandigheid uit de sappen van dennenhout*), o. gmv.; spreekw. *Wie met - omgaat, wordt er mee besmet*, wie met slechte menschen omgaat, wordt zelf slecht, neemt iets van hun kwade eigenschappen over.
Pek'broek, pik- (*matroos*), m. -broeken.
Pek'draad (*draad met pek besmeerd, schoenmakersdraad*), m. -draden; ook *Pikdraad*.
Pe'kel (*zilt vocht*), v.; zegsw. *hij zit in de -*, in de verlegenheid, in de rats; (*zeewater*), o. gmv.
Pe'kelen (*in de pekel leggen*), ik heb gepekeld.
Pe'kelharing (*een gepekelde haring*), m. -en; (als stofnaam), v. gmv.
Pe'kelharing (Eng. *pickleherring*, de magere tooneelzot: *grappenmaker*), m. -haringen.
Pe'kelveld (fig. *de zee*), o. gmv.; *het groote -*.
Pe'kelvleesch (*vleesch, dat ingezouten of gepekeld is*), o. gmv.
Pe'kelzonde (*oude zonde, verouderde zonde*), v. -zonden.
Pe'king (aardr. eig. Noorderhof, hoofdstad van China, met ruim 1 millioen inwoners), o.
Pek'ken, pik'ken (*met pek besmeren*), ik heb gepekt; *de naden van een boot -*.
Pek'krans (*krans van pektouw*), m. -kransen.
Pel (Lat. *pellis*, vlies, *vel*), v. pellen; *de - van een noot, van een ei, van een boon*, enz.
Pelagiaan' (*aanhanger van Pelagius, een Engelschen monnik in de 5e eeuw, die de erfzonde loochende*), m. -gianen. (g = g).
Pelagoscoop' (*werktuig, waarmede men in de diepte der zee kan zien*), m. -copen. (c = k).
Pelargo'nium (*geranium, potbloem in tuin en kamer*), v. -s; *er zijn meer dan 300 verscheidenheden van -s*. (g = g).
Pê'le-mê'le (Fr. *mengelmoes, warboel*; *alles zonder orde, onder of door elkander*), o. gmv.; ook bw.: *alles lag er -*, overhoop, door elkaar.
Pe'len (*van de haren ontdoen*), zie A f p e l e n.
Peleri'ne (*kort vrouwenmanteltje*), v. -s.
Peleton' (Fr. mil. *kleine afdeeling soldaten*), o. -s; zie **Peloton.**
Pel'erwt (*doperwt*), v. -erwten.
Pe'leus, myth. *koning der Myrmidoniërs in Thessalië, gemaal van Thetis, vader van Achilles*. (eu = ui).
Pel'grim (Lat. *peregrinus*, vreemdeling, reiziger: *bedevaartganger*), m. -s: *de -s voor Kevelaar, de -s voor Lourdes*; **-sgewaad,** o. -gewaden; **-sstaf,** m. -staven; **-stocht,** m. -en.
Pelgrima'ge (*bedevaart*), v. -s; lees: *-aazje*.
Pelikaan' (Lat. *pelicanus*: *kropgans*), m. -anen; *de - is het zinnebeeld der zelfopofferende liefde*; **-skrop,** m. -pen.
Peli'ta (Mal. *nachtlampje*), v. -s.
Pel'len (den. van *pel*: *van de pel ontdoen*), ik heb gepeld; *een noot -, een ei -*; *gepelde garnalen*; zegsw. *met iemand een eitje te - hebben*, d. i. iets onaangenaams hebben af te doen.
Pel'len (Lat. *een soort van linnen met sterfiguren doorwerkt voor servetten, handdoeken*, enz.), o. -s.
Pel'lengoed (*handdoekengoed*), o. gmv.
Pelleterie' (*pels- of bontwerk*), v. -ën.
Pellies' (Fr. *pelisse*: gewatteerde damesmantel; ook: *een met bont gevoerde damesmantel*), v. pelliezen.
Peloponne'sus (aardr. *Morea, het grootste schiereiland van Z.-Griekenland, bevattende 10 landschappen*), m.
Peloton' (Fr. *een deel van een bataljon, zeker afgedeelde troep soldaten*), o. -s; **-svuur,** o.
Pels (*dik behaarde dierenhuid*), m. pelzen; *de beer heeft een zeer dikken pels*; *de mannen op Nova-Zembla*: *met pelzen om de leden*. (Tollens).
Pels (*bereide harige huid, bont*), m.; *een met - gevoerde mantel*; **-jas,** v. -sen; **-muts,** v. -en; **-werk,** o. gmv.
Pels (*bontjas, ruime overjas met bont gevoerd en ruim omzet*), m. pelzen; *het was nog te warm voor den -* (C.O.), *den - aantrekken*.
Pel'ser (*kleine zeevisch der Noordzee*), m. -s.
Pels'jager (*in Rusland en N.-Amerika jager op pelsdieren*: *sabeldieren, bevers, chinchilla's, zilvervossen*, enz.), m. -jagers.
Pelterij' (*bontwerk*), v. -en (soorten).
Pelu'che, o.; zie **Pluche.** (ch = sj).
Pe'luw, v. -en; zie **Peuluw** en **Peul.**
Pen (*vederschacht, schrijfpen*), v. pennen; *een welversneden -*, eig. een ganzepen die goed vermaakt is, fig. een goede stijl: *een scherpe -*, hij schrijft in scherpe bewoordingen; *iem. iets in de - geven*, hem voorzeggen wat hij moet schrijven; *de - voeren*, schrijver zijn.
Pen (*houten nagel*), v. pennen; ook: **Pin.**
Penaal' (Lat. *lijfstraffelijk*), bn.; *de -ale wetten, Code pénal*, wetboek van straf, de straf betreffende.
Penaliteit' (Lat. *strafbaarheid*), v. gmv.
Penant' (Fr. *muurstijl, muurvlakte tusschen twee ramen*), o. -en; *een breed -*; **-kast,** v. -en; **-spiegel,** m. -s; **-tafel,** v. -s.
Pena'rie, v.; zie **Penurie.**
Pena'ten (Lat. *beschermende huisgoden der Romeinen, die het gezin vergezelden, waarheen dit zich ook begaf*), m. mv.; zegsw. *zijn - opzoeken*, naar huis terugkeeren.
Penchant' (*helling van een berg*; fig. *neiging, zucht of last tot iets*), o. -s; lees: *pansjan'*.
Pendant' (*schilderij of portret, dat als tegenhanger of tegenstuk dient*), o. -en. (en = an).
Pendop'po (Java. *bamboezen gebouwtje*: *een dak van waterpalmbladen, rustend op bamboezen palen, welke palen door andere bamboelatten verbonden zijn*; ook: *voorhuis van een aanzienlijke inlandsche woning*), v. -'s; ook: **Pendo'po;** de - dient voor feesten en tot ontvangst der gasten.
Pendu'le (Fr. *slinger*; *een v. e. slinger voorziene hangklok, ook zoo'n staande klok*), v. -s.
Pe'ne (Lat. *straf, boete*), v. -n; *op - van*.
Pene'lope, *gemalin van Ulysses en moeder van Telemachus*: *toonbeeld van huwelijkstrouw*.
Penetrant' (Fr. *doordringend*), bn. en bw.; *-e kou*.
Pengem'pang (O.-I. *vijver tot het telen van zoetwatervisch*), v. -s; *de karpers en meervallen worden in de Preanger in -s gekweekt*.
Pengoe'loe (O.-I. *inlandsch priester*), m. -s; *te Batavia woont de hoofd -*, Mohamm. opperpriester, door 't gouvernement erkend.
Pengoe'loe (O.-I. *geestelijk hoofd van de belijders van den Islam*; *op Sumatra ook stamhoofd en soms krijgshoofd*), m. -s.
Peni'bel (Fr. *pijnlijk, lastig, moeielijk*), bn.; *een -e toestand*; penibeler, penibelst.
Penitent' (*boeteling*), m. en v. -en; vr. ook **-e.**
Peniten'tie (*boete, opgelegde boetedoening*, v. -s, -tiën. (tie = sie); fig. *straf, marteling*.

Pen'nekunst (*calligraphie*), v. gmv.; **-likker** (scheldn. *kantoorschrijver*), m. -s; **-mes,** o. -messen.
Pen'nen (*altijd door schrijven*), ik heb gepend; *hij zat maar te* -; **-ner,** m. -s.
Pen'nenbak, m. -ken; **penne(n)houder,** m. -s; **-koker,** m. -s; **-verkooper,** m. -s.
Pen'neschacht, v. -en; **-strijd** (*twist in dagbladen*, enz.), m. gmv.; **-vrucht,** v. -en.
Pen'ning (*oud muntstukje*), m. -en; -inkje, -ingske, o. -s; *hij bezit geen* -; *iem. tot den laatsten - betalen*; *zijn penningske offeren*; *het -ske der weduwe*, (gedicht v. De Gen.); ook: *-inkske(n)*; in Holland = $^1/_2$ duit of $^1/_{16}$ stuiver; bij overdracht muntstukje, zie: *Belastingpenningen, Biechtpenning, Braspenning, Godspenning, Negotiepenning, Spaarpenning, St.-Pieterspenning, Teerpenning, Penningmeester.*
Pen'ning (*het getal, dat aanduidt, hoe menigmaal het percent in 100 begrepen is*), m.; 5% rente is de - 20. vero.; *hij is van - 16*, d. i. hij is vasthoudend, hoogstzuinig, gierig.
Pen'ning (*eerepenning, gedenkpenning*), m. -en; **-kabinet,** o. -ten.
Pen'ningkruid (*een soort van wederik*), o. gmv.; ook *-blad.*
Pen'ningkunde (*wetenschap of kennis der penningen* d. i. *der munten, medailles*, enz.), v.
Pen'ningmeester (*de beheerder der gelden van een vereeniging*), m. -meesters; zie Thesaurier.
Pen'ny (*Engelsche stuiver*, d. i. $^1/_{12}$ *shilling of 5 cents*), v. pence.
Pens (*maagafdeeling der koe*), v. pensen.
Pensee'bloem (*driekl. viooltje*), v. -bloemen.
Penseel' (*schilderkwastje*), o. -eelen.
Pensee'len (*schilderen*), ik heb -penseeld; ook met een penseel smeren, b.v. de keel, een wond, enz.
Pensief' (*nadenkend, peinzend*), bn.; -ver, -st.
Pensioen' (Fr. *jaargeld, dat wordt toegekend aan eervol ontslagen ambtenaren na 40-jarigen dienst en op 65-jarigen leeftijd, rustgeld, rustwedde*), o. -en; *de jaarlijksche storting voor het weduwen* -; *hij vraagt zijn* -; *op - gesteld worden*; **-saanvrage,** v. -n.
Pensioen'fonds (*rijkskas of privaatbeurs tot pensionneering*), o. -fondsen; **-kas,** v. -sen; **-verzekering,** v. gmv.
Pensioen'wet (*staatswet, de pensioenen betreffende*), v. -wetten.
Pen'sion (Fr. *huis, waar men verblijf en kost heeft tegen vergoeding per dag of per week*), o. -s; *in - gaan b.v. op eenig dorp a/d Rijn.*
Pensionaat' (*kostschool, instituut*), o. -aten.
Pensiona'ris (*hij, die een jaarwedde geniet; in onze oude Republiek bezoldigd rechtsgeleerd ambtenaar eener stad of provincie*), m. -sen.
Pensionnai're (*kostleerling*), m. en v. -s.
Pensionneeren (*op pensioen stellen*); *iem.* -.
Pen'sum (Lat. *taak, opgegeven strafwerk*), o. -s.
Pentachord' (*vijfsnarig muziekinstr.*), o. -s.
Pentagoon' (*vijfhoek*), m. -gonen.
Penta'meter (*vijfvoetig daktylisch vers*), m. -s; zie Hexameter.
Pentateuch' (*de vijf boeken van Mozes*), m. gmv. (eu = ui); de - bestaat uit: *Genesis* (wording), *Exodus* (uittocht), *Leviticus* (wetten voor den tempeldienst), *Numeri* (telling), *Deuteronomium* (herhaling der wet).
Penu'rie (Lat. *ellende, uiterste behoefte, nood*), v. gmv.; in de spreekt. *penarie*: hij zit in de -, benauwdheid.
Pe'per (O.-I. *op Sumatra*: *overblijvende plant met windenden houtachtigen stengel*, ook *tot poeder gemalen peperbollen, stofnaam*), v. gmv. *Spaansche* -, roode peper; *Cayenne* -, gemalen Sp. peper; zegsw. *zij gingen - halen*, d. i. naar Indië; *hij werd om - gezonden*, d. i. ver neen weggezonden; *het -land*, O.-I.; *-koek*, d. i. kruidkoek.
Pe'perboompje (*zekere giftige sierheester*), o. -boompjes.
Pe'perbus (*tafelgereedschap*), v. -bussen.
Pe'perdief (*klimvogel in Z.-Amerika*), m. -dieven.
Pe'perduur (*duur als specerij uit het Peperland, zeer duur*), bn. en bw.
Pe'peren (*met peper bestrooien*), ik heb gepeperd; fig. *duur verkoopen*: *'t is (sterk) gepeperd*, uitermate duur; *een gepeperde rekening*, zeer hooge.
Pe'pereter (*klimvogel in Z.-Amerika*), m. -s.
Pe'perhuisje (*een spitsuitloopend papieren zakje*), o. -huisjes; *een - met vijgen*, drieh. builtje.
Pe'perkoek (*voorwerp*), m. -en; (als stofnaam), v. gmv.
Pe'perland (*Oost-Indië*; *ook land, onderneming, waarop peper gekweekt wordt, pepertuin*), o.; *iemand naar het - zenden*, ver van huis.
Pepermunt' (*lipbloem. plant*), v. -munten; *uit de bladeren der - trekt men een soort van olie*; *deze, met suiker vermengd, geeft de pepermunt*; ook: *-ment*; zie Munt.
Pepermunt' (*suikertabletje, waarin pepermuntolie*), v. -en; **-je,** o. -s; *Engelsche* -.
Pe'pernoot, -neut, v. -noten, -neuten; *de kinderen speelden om -noten*, d. i. dobbelsteentjes van peperkoek; ook: *-neut.*
Pe'pertuin (O.-I. *omheind veld voor de pepercultuur*), m. -tuinen.
Pe'pervreter, m. -s; zie: **-dief, -eter.**
Pe'perwortel (*mierik, lepelblad*), m. gmv.
Pepijn', 1°. - *van Landen*, † 629, majordomus; 2°. - *van Herstal* † 714, maakte die waardigheid erfelijk; 3°. - *de Korte*, † 768, werd in 754 koning der Franken.
Pepinière (Fr. *boomkweekerij, plantentuin*; fig. *kweekschool*), v. -s.
Pep'pel (*Italiaansche populier*), m. -s. gew.
Pepsi'ne (*zeker bestanddeel van het maagsap*), v. gmv.
Pep'ton (*met pepsine bereide eiwitstof*), o. -tonen.
Per (Lat. *door, met*), als in: - *accidens*, bij toeval; - *accord*, bij akkoord; - *spoor*, - *schip*, - *post*, door middel van; - *pond*, voor of bij het pond.
Perceel' (Lat. *stuk gronds, deel van een grooter geheel, akker*), o. -ceelen; **-sgewijs** of **-sgewijze,** bw.; fig. persoon: *een raar* -, zonderling iemand.
Percent' (Lat. *ten honderd*), o. -en; verg. **Procent',** zie ook: **Pc., Pct.; -sgewijze,** bw.
Percenta'ge (*het bedrag percentsgewijze berekend*), v. en o. gmv.; lees: *-ta-zje.*
Percipieeren (*ontvangen, innen*, ook: *waarnemen, begrijpen, bevatten*). (ci = si).
Percus'sie (*slag, stoot, botsing*), v. gmv.; **-geweer** (*ouderwetsch geweer met slaghoedje*,

ook *slag- of stootgeweer*), o. -geweren; geneesk. het kloppen op lichaamsdeelen om te hooren of de inwendige organen: longen, hart enz. in goeden toestand zijn.
Perdoes' (*eensklaps*), bw.; zie **Pardoes.**
Perdu' (Fr. *verloren*), bn.
Pe'reat! (Lat. *hij ga verloren, sterve!*).
Pe'reboom (*bekende vruchtboom*), m. -boomen; -pje, o. -s.
Pe'rel (*parel*), v. -s. Vl.
Pe'relaar (*pereboom*), m. -s. Vl.
Père-la-Chaise (*het grootste kerkhof van Parijs, 44 H.A., met meer dan 40 duizend graven*), o.; dit kerkhof heet naar den biechtvader, († 1703), van Lodewijk XIV.
Peremptoir' (*afdoend, beslissend*), bn. en bw. ook: *perempto'risch*, kortaf. (oi = oa).
Pe'reschil (*schil van e. peer*), v. -schillen; **-taart** (*taart, met geconfijte peren belegd*), v. -taarten.
Per expres'sum (Lat. *door e. afzonderlijken bode*), bw.; zie **P.Expr.**
Per fas' et ne'fas (Lat. *door recht en onrecht, door alle mogelijke middelen*), bw.; *de eerzuchtigen trachten - hun doel te bereiken.*
Perfect' (Lat. *volmaakt, uitmuntend, volkomen, goed, best*), bn. en bw.; -er, -st.
Perfec'tie (*volmaaktheid, voortreffelijkheid*), v. gmv.; *alles is in de -*, volkomenheid. (t = s).
Perfectioneeren (*volkomener of beter maken, voltooien*). (t = s).
Perfi'de (Fr. *valsch, trouweloos, verraderlijk*), bn.; *het - Albion*, gezegde van Napoleon I.
Perforeeren (*doorboren, met kleine gaatjes doorslaan*); *een blad postzegels is geporforeerd.*
Perfors' (Fr. *met alle geweld*), bw.; *iets - willen weten.*
Pe'ri (*beschermgeest van verwonderlijke schoonheid, bij de Perzen*), m. en v. peri's.
Pe'ricles, gesch. *staatsman en beroemd redenaar in Oud-Athene*, gest. 429 v. C.
Periculeus' (*gevaarlijk*), bn., -ze. (c = k).
Peri'culum (*gevaar, nood, waagstuk*), o.; *- in mora*, gevaar bij 't uitstel of bij talmen.
Perihe'lium (*grootste nabijheid eener planeet bij de zon*), o. -liën; zie Aphelium.
Peri'kel (Lat. *gevaar*), o. -s; *bedreigd door allerlei* -s; ook: *Perijkel.*
Perin'de ad cada'ver (*als een lijk*), bw. uitdr.; *militaire tucht stelt als eersten eisch gehoorzaamheid, en het - kon op de poort van elke kazerne staan*; als zn. o.
Perio'de (*omloop, kringloop, afwisseling der tijden*; *tijdkring of tijdperk*; stijl: *een kloek gebouwde volzin met voor- en nazin, een kunstmatig afgeronde volzin*), v. -n; *de veenvorming in haar verschillende -n; de fraaie -n in de C. O.*
Perio'denbouw (*zinsbouw*), m. gmv.
Periodiciteit (*kringloop, regelmatige afwisseling*), v. gmv.
Periodiek' (*regelmatig weerkeerend, op bepaalde tijden verschijnende*), bn.; *-e geschriften*, dag-, week-, maandbladen; *een - woordenboek*; *-e winden*, geregeld waaiende winden; *een -e traktementsverhooging*, op vastgestelde tijdpunten geschiedende.
Periodie'ken (*periodieke geschriften*), v. mv.
Peripate'ticus (*volgeling van Aristo'teles, aldus genoemd, omdat deze wijsgeer zijn lessen gaf in de schaduwrijke lanen van het Lyceum ook iem., die veel van wandelen houdt*), m. -ci.
Peripate'tisch (*de school en wijsbegeerte betreffend van Aristo'teles*, 384—322 v.C.), bn.
Peripetie' (dichtk. *begin der ontknooping in een drama*), v. gmv. (t = ts).
Peripherie' (*omtrek van een cirkel*, fig. *gebied, district*), v. gmv. (ph = f).
Periphe'risch (*den omtrek betreffende*), bn. (ph = f).
Periphra'se (stijl. *troop der omschrijving*), v. -n, b.v.: *het schip der woestijn*, kameel; *de bode der lente*, zwaluw. (s = z).
Periphraseeren (*omschrijven*). (s = z).
Periscoop' (*kijktoestel aan de oppervlakte drijvend als teeken v. d. aanwezigheid eener duikboot*), m. -copen. (c = k).
Peristy'le (bouwk. *met zuilen omgeven open plaats of voorhal, zuilengang*), v. -n.
Perk (*afgebakende ruimte*), o. perken; *een - met bloemen*, bed; zegsw. *paal en - stellen*, grenzen stellen, een einde maken aan.
Perk, Jacques, 1859—'81, dichter van naam van den jongeren tijd, baanbreker der moderne richting op dichtkundig gebied; hoofd werk: Sonnetten-krans: *Mathilde.*
Perkament', perkement' (Lat. eig. *papier uit de stad Pergamus: als papier bereide dierlijke huid van schapen, geiten en ezels, dat de papyrusbladen moest vervangen*), o.; *een band om een boek van -, een trommelvel van -*; **-en,** bn.: *een -en band.*
Perkament', perkement' (*geschrift op perkament*), o. -en; *hij snuffelt gaarne in -en.*
Perkament'papier (*papier, dat op perkament gelijkt*), o.; *iets afsluiten met -.*
Perka'ra (O.-I. *geschilpunt, te bespreken zaak, rechtszaak, affaire*), v. -'s.
Perkanier' (O.-I. *bezitter van een perk muskaatboomen op Banda*), m. -s; Perkenier.
Perkoen' (*lange dennen heipaal*), m. -en.
Perkoetoet' (O.-I. *soort van wild tortelduifje, lieveling van den Javaan*), v. -en.
Permanent' (Lat. *voortdurend, onafgebroken, onveranderlijk*), bn. en bw.; *een -e commissie, iets - volhouden, een -e tentoonstelling: zich - verklaren*, besluiten niet uiteen te gaan of een vergadering te ontbinden.
Permea'bel (*doordringbaar, vocht doorlatend*), bn.; zie Impermeabel.
Permea'tie (geneesk. *methode van Dr. G. Scheltema om door middel van een slang met lood tot het onderzoek van ieder deel van de maag en het darmkanaal te geraken*), v. (t = ts).
Per mil'le (*met de duizend, per duizend*); zie **P. m.**; lees: *per miel.*
Permis' (Fr. *verlof, geleibriefje*), o.; lees: *permie.*
Permis'sie (Lat. *vergunning, verlof, toestemming, toelating*), v.gm v.
Per'mit (Eng. *verlof- of geleibiljet*), o. -s; lees: *p'rmit.*
Permitteer, veroorloof, met uw verlof!
Permitteeren (*veroorloven, vergunnen*).
Permuta'tie (Lat. algebra: *verwisseling, verplaatsing, omzetting, verandering in de rangschikking van een bepaald aantal gegeven grootheden*), v. -s, -tiën; lees: *-taat'sie.*
Permuta'tie (*verwisseling, verplaatsing*), v. -s, -tiën. (t = ts).
Pernicieus' (Fr. *verderfelijk, schadelijk, noodlottig*), bn.; -zer, -t.
Per occa'sie (*bij gelegenheid*), bw. (cc = **kk**).

Perora'tie (*slotrede, slotwoord*), v. -s, -tiën; lees: *per-oraat'sie.*
Per pe'des (Lat. *te voet*), bw.; *- apostolo'rum*, te voet, n.l. zooals de Apostelen reisden.
Perpendiculair' (*loodlijn*), v. -s. (ai = è).
Perpendiculair' (Fr. *rechtstandig, loodrecht, in 't lood*), bn. en bw.; lees: *-kulèr.*
Perpetueel' (Fr. *aanhoudend, levenslang, eeuwig, altijddurend*), bn. -eele.
Perpetueeren (*vereeuwigen, zonder ophouden voortzetten, bestendig maken*).
Perpe'tuum mo'bile (Lat. *eeuwigdurende beweging*), o. gmv.; ook: *het nog te vinden toestel of werktuig*, aan welks uitvinding tal van menschen hun vermogen en ook hun verstand hebben verspeeld; fig. het onoplosbare; lees: *perpee'-tu-um mo'bilee.*
Perplex' (Lat. *onthutst, bedremmeld, verbluft, ontsteld, verward*), bn. en bw.; lees: *perpleks.*
Perrault, Charles, 1628–1703, gevierd Fr. prozaschrijver te Parijs; *Contes de la mère l'oie* (1697), of sprookjes van moeder de Gans.
Perron' (Fr. *steenen opstap, doorloopende stoep*, ook *de verhoogde stoep voor een spoorwegstation, waardoor de reizigers gemakkelijk uit en in de rijtuigen stappen*), o. -s; **-kaartje** (*toegangskaartje*), o. -s.
Pers (Fr. *presse: druk*), v. -en; *een hand-, een stoom- of snel-, een electrische -*, door electrische kracht gedreven; *het boek is ter -e; bij het ter -e gaan; de -*, de dagbladen; **-bureau,** o. -'s; **-congres,** o. -sen; **-delict,** o. -en.
Pers'brood (*zetwerk ter drukkerij, dat bleef liggen in drukke dagen en bij slapte wordt ter hand genomen*), o. gmv.
Pers (*werktuig om te persen*), v. -en.
Per sal'do (Lat. *bij slot van rekening*), bw.
Per se' (Lat. *op zich zelf of vanzelf, door eigen kracht, zonder hulp van anderen*), bw.; lees: *per see.*
Persecuteeren (Fr. *vervolgen, nazetten*).
Perseï'den (*vallende sterren, uitstralend uit een punt van het sterrenbeeld Perseus, tusschen half Juli en half Augustus*), v. mv.
Per'sen (*uitdrukken*), ik heb -perst; *druiven -, olie -*; fig. *iemand tot iets -*, dwingen; **-er.** m. -s; **-ing,** v. -en.
Persen'ning, v. -s; zie **Presenning.**
Perseveran'tie (*volharding*), v. gmv. (t = ts).
Per'sico (It. *likeur van brandewijn op perzikpitten*), v. gmv.; lees: *per'ziko.*
Persien'ne (Fr. *zonneblind*), v. -s; *een - is een draaiend blind, ter breedte van een half raam, bestaande uit schuine plankjes in stevige omlijsting.* (s = s).
Persifla'ge (Fr. *bespotting, fijne spot, beschimping, hoonschrift*), v. -s. (g = zj).
Persifleeren (*beschimpen, fijn belachelijk maken, uitfluiten, bespotten*). (s = s).
Persisteeren (*volharden, volhouden, op iets blijven staan*). (s = s).
Pers'muskiet (schimpn. *hoogstonbescheiden reporter, die iemand tot het laatste nieuws afzuigt, tot het laatste uithoort*), m. -muskieten.
Persona'ge (Fr. *persoon*), v. en o. -s; *wat dunkt je van dat -?* schertsend, voor zonderling.
Perso'na gra'ta (Lat. *iem. die zeer gezien of gewild is*), v. bv.: *de Engelsche gezant was aan het Fransche hof tijdens Napoleon I geen -.*
Persona'lia (*mededeelingen, één of meer personen betreffende*), v. mv.
Personaliteit' (*persoonlijkheid, persoonlijke beleediging*), v. -en; zegsw. *iemand -en zeggen*, hatelijkheden op den man af.
Personeel' (*persoonlijk*), bn.
Personeel' (*hoofdgeld, belasting, welke men voor zijn persoon of als hoofd des gezins moet betalen*), o. gmv. (s = s).
Personeel' (*aantal personen, die men in dienst, aan het werk of in zijn werkkring heeft*), o. gmv.
Personee'le belasting (*rijksbelasting, geheven van elk hoofd van een gezin: zij rust op huurwaarde, meubilair, stookplaatsen, dienstboden*), v. gmv.
Personifica'tie (*persoonsverbeelding, verpersoonlijking*, b.v. *van den Rijn als een godheid of een vader, van den dood als een engel*, enz.), v. -s, -tiën. (t = ts).
Personifieeren (*verpersoonlijken*); ook: *Personificeeren.* (s = s).
Persoon' (Lat. *persona: mensch*), m. en v. -sonen; **persoon'** (in de spraakk. *rol*), m. -sonen.
Persoon'lijk (*betrekking hebbende op een bepaalden persoon*), bn. en bw.; *een -e beleediging*, den persoon betreffende, *een - feit; een - voornaamwoord*, b.v. *ik, gij, hij*, dat den 1en, 2en of 3en persoon aanwijst; *mijnheer, u wordt -*, beleedigend voor den toegesprokene; *-e belangen*, enz.; *iemand - kennen*, d.i. zijn persoon; *ik heb hem - gezien en ontmoet*, d. i. in eigen persoon; **-heid** (*personaliteit*), v. -heden.
Persoons'verbeelding, v. -en, b.v. *de mildheid, de twist, als persoon optredend* (zinnespel der oude rederijkers); zie **Personificatie.**
Perspectief' (*een doorzicht, het vooruitzicht, vergezicht, verschiet*), o. -tieven. (c = k).
Perspectief' (*doorzichtkunde: de leer om voorwerpen, volgens wiskundige regels te projecteeren op een plat vlak, zóó als zij zich van een gegeven standpunt voordoen*), v. gmv. (c = k).
Pers'pomp (*pomp, die de vloeistof opwaarts perst b.v. een brandspuit*), v. -pompen.
Pers'revisie (*laatste proef, waarna het vel wordt afgedrukt*), v. -s.
Persuadeeren (*overreden, overtuigen, overhalen*). (s = s).
Pertinent' (*stellig, juist, gepast, naar den eisch*), bn. en bw.; *een -e verklaring; hij ontkende -*, beslist.
Pertizaan' (*hellebaard*), v. pertizanen, vero.; zie Bardezaan.
Pertjoe'ma (Q.-I. *tevergeefs*), bw.
Perturba'tie (*storing, stoornis*), v. -s. -tiën.
Pe'rubalsem (*geelbruine, stroopachtige balsem*), m. gmv.; *de - wordt bereid uit den bast van zekeren boom in Peru.*
Pervers' (Lat. *verkeerd, slecht, verdorven*), lees: *per-vers'*, ook *per-vèr.*
Perversiteit' (*verdorvenheid*), v. gmv.
Per'zik (Lat. *persicum*, eig. *Perzische appelboom*), m. -en; (*vrucht*), v. -en; **-boom** of **-eboom,** m. -en.
Per'zisch, bn.; *de -e taal*, die der Perzen; als zn. o.
Pese'ta (*Spaansche frank*, ± *f 0.47*), v. -'s.
Pe'so (It. *zwaarte, gewicht*), o.; *al -*, naar de zwaarte.

Pe'so (*Mexicaansche munteenheid* = *f 2.50* of *100 centavo's*), v. -'s. (s = z).
Pe'so (*Piaster van Uruguay* = *f 2,87*[5] of *100 centemisos*), v. -'s (s = z).
Pesoera'tan (O.-I. *briefdrager*, *bode*), m. -s.
Pessimis'me (*zwaarmoedige of afkeurende levensbeschouwing*, *ontevredenheid met het bestaande*, *het tegengestelde van optimisme*), o. gmv.; het - is de zucht om alles van de donkerste zijde te bezien.
Pessimist' (*iemand*, *die alles in de wereld slecht en naar vindt*), m. -en.
Pessimis'tisch (*tot pessimisme overhellend*), bn.; *een -e levensbeschouwing*, zwartgallig.
Pest (Lat. *pestis*: *besmettelijke builenziekte*, *wier broeinesten zijn in Beneden-Egypte*, *China en Indië*), v. -en; *de zwarte -*, *de - overbrengen*; fig. *ik schuw hem als de -*; *de jenever is de - der samenleving*, verderf; zegsw. *iem. de - aanjagen*, hem pesten, treiteren, kwellen; *de - inhebben*, verschrikkelijk het land hebben; *de - aan iets gezien hebben*, er een verschrikkelijken hekel aan hebben; *iem. vluchten als de -*, den hevigsten afkeer van iem. hebben; fig. zeden bederfend mensch; **-buil,** v. -en; **-hol,** o. -holen.
Pes'ten (*wrevel berokkenen*, *het land opjagen*, *treiteren*, *judassen*), ik pestte, heb -pest; *iem. -*, *hij zoekt mij altijd te -*.
Pest'huis (*barak voor pestzieken*), o. -huizen.
Pestilen'tie (*pestziekte*), v. -tiën.
Pest'vogel (*fraaie zangvogel*, *sneeuwvogel*), m. -vogels; *de - gold als voorbode van de pest*.
Pet (*hoofddeksel*), v. petten; *een zijden -*, *een lakensche -*, *een leeren -*; **-tengoed,** o. gmv.; **-maker,** m. -s; **-winkel,** m. -s.
Petard' (Fr. *soort v. springbus*, *metalen mortier*), m. -en; ook: **Petar'de,** v. -s. w. i. g.
Pe'tegift (*geschenk van peettante of peetoom*, *pillegift*), v. -giften; **-kind,** o. -eren; **-moei,** (*meter*, *peettante*), v. -en.
Pe'té (O.-I. *het zoogenaamde stinkboontje*, *een toegift bij de rijsttafel*), v. gmv.
Pe'ter (Lat. *patrimus*, van *pater*, vader: *doopvader*, *peetoom*), m. -s; **-schap,** o. gmv.
Peterse'lie (Lat. *schermbloemige plant*, *soepgroente*), v. gmv.; ook: **Pieterselie; -saus,** v. gmv.
Petilleeren (Fr. *knappen*, *kraken*; *schuimen*, *opborrelen*; fig. *tintelen van geest*, *schitteren van geestigheid*). (ll = lj).
Peting'gi, m. -'s; zie **Bekel** en **Loerah.**
Petit' (Fr. *klein*, *gering*), bn.: lees: *pe-tiet'*.
Petit'-gris (*grijze pelterij uit Siberië*), o. gmv.
Peti'tie (Lat. *verzoekschrift*, *inzonderheid aan de hooge regeering gericht*), v. -tiën, -ties.
Petitionna'ris (*persoon*, *die een petitie indient*), m. -sen.
Petitionneeren (*een verzoekschrift indienen*).
Petitionnement' (*het indienen van verzoekschriften*, *petitionneering*), o. -en.
Petit-maî'tre (Fr. *verwaand*, *opgeschikt jongmensch*; *windbuil*, *pronkertje*), m. -s; *een - onzer dagen*, *tot model voor een zijner Germaansche vaderen*. (C.O.), modegek, fat.
Petrar'ca, Francesco, *beroemde Italiaansche lierdichter*; *te Rome op het kapitool gelauwerd*; 1208—1374. (c = k).
Petrefac'ten (*versteeningen*), o. mv. (c = k).
Petrifica'tie (*versteening*), v. -s, -tiën.
Petrificeeren (*versteenen of tot steen maken*).
Petro'leum (uit Lat. *petra*, steen + *oleum*, olie: *brandbare aardolie*), v. gmv.; *de gezuiverde -* wordt sedert 1860 veel voor kunstlicht gebruikt.
Petro'leumaandeel (*bewijs van aandeel in een kapitaal tot exploitatie van een petroleumbron*), o. -aandeelen.
Petro'leumbron, v. -nen; **-gas,** o. gmv.; **-kachel,** v. -s; **-lamp,** v. -en; **-licht,** o. -en; **-motor,** m. -oren, -s; **-toestel** (*kooktoestel*), o. -len; **-tankschip** (*vaartuig*, *ingericht tot het losse vervoer en het oppompen van petroleum*), o. -schepen; **-vat,** o. -vaten; **-waarden** (*obligatiën of ook aandeelen in een petroleumbron-exploitatie*), v. mv.
Petroleur' (Fr. *iem.*, *die bij oproer brand sticht met petroleum*), m. -s; **-euse,** v. -s.
Pe'truspenning (*vrijwillige gift ten behoeve van den Paus*), m. gmv.; ook: *Pie'terspenning*.
Pet'to (It. uit Lat. *pectus*, borst), v.; zegsw. *in - houden*, tot gelegener tijd bewaren, voor zich houden, in zijn hart geheimhouden; verzwijgen; *in - hebben*, in voorraad hebben.
Peu'eraar (*iem.*, *die peurt*), m. -s; *de Leidsche -*. (C.O.)
Peu'eren; zie **Peuren.**
Peu'kel (verkl. van *pok*: *puistje*), v. -s; ook: **Pukkel.**
Peul (*eenhokkige doosvrucht*), v. peulen.
Peul (*peuluw*, *peluw*), v. peulen,
Peul'dop (*peulschil*), m. -doppen; **-erwt,** v. -en; **-gewas,** o. -sen; **-schil** (*dop of schil eener peul*, fig. *kleinigheid*, *klein persoontje*), v. -len.
Peu'luw, pe'luw (*hoofdmatras*), v. -en.
Peur (Fr. *vrees*), v.; *chevalier sans - et sans reproche*, ridder zonder vrees of blaam.
Peur (*tros of franje van aardwormen of pieren*, *in de heele lengte doorstoken en aan een vrij dik snoer geregen*), v. -en; *visschen met een -*.
Peu'ren (*op aal visschen met een peur*, *door het zachtjes op en neer bewegen van den peurstok*), ik heb -peurd; **-der,** m. -s; ook: **Poeren.**
Peur'stok (*korte stok van den peueraar*, *van welken stok de wormentroetel of -franje afhangt*), m. -stokken.
Peu'ter (*pijpenwroeter*), m. peuters.
Peu'teren (*morrelen*, *wroeten*, *knutselen*), ik heb -peuterd; **-aar,** m. -s, gmz.; **-ig,** bn. en bw.: *wat schrijf je -!* kriebelig.
Peu'zel (*treuzel*, *talmer*), m. en v. -s; ook: dreumes, kleuter; *de -s*, kleine kinderen.
Peu'zelen (*langzaam en bij kleine beetjes eten*), ik heb -peuzeld; **-aar,** m. -s; **-ing,** v.; **-werk,** o. gmv.
Pe'zerik (verwant met *pees*: *bullepees*, *varkenspees*), m. -en.
Phænomeen' (Lat. *een zeldzaam iets*, *als verschijnsel*, fig. *een genie*), o. -menen, -mena, (ph = f); **-menaal',** bn.
Pha'ëton (*een soort van rijtuig*, *dat licht en gedeeltelijk open is*), m. -s. (ph = f).
Phalanx' (*wigvormige slagorde*), v. -en; *de Macedonische -*. (ph = f).
Phantaseeren (*met zijn verbeelding rondwaren*, *verdichten*, *verzinnen*). (s = z).
Phantaseeren (*op een of ander muziekinstrument aan zijn muzikale opwellingen uiting geven*). (s = z).
Phantasie' (*improvisatie op een of ander muziekinstrument*), v. -ën. (s = z).

Phantasie' (*verbeelding, verbeeldingskracht; gedachtenbeeld, verdichting, gril, droombeeld, vreemde inval*), v. -ën. (ph = f).
Phantasie'hoed (*lage ronde heerenhoed*), m. -hoeden; meestal *Fantasiehoed.*
Phantasmagorie' (*het te voorschijn roepen van spookachtige gedaanten of verschijningen door middel van spiegels en andere optische toestellen*), v. -ën. (ph = f).
Phantast' (*dweper, grillig mensch*), m. -en.
Phantas'tisch (*dwepend, tooverachtig, grillig*), bn. *Dichterlijke, deels overdreven -e denkbeelden.* (J. t. Br.), wonderlijk. (ph = f).
Phantoom' (*geest, spook, verschijning, schim*), o. -tomen. (ph = f).
Phantoom' (geneesk. *model, b.v. van het menschelijk lichaam of een deel er van om er zich op te oefenen*), o. -tomen. (ph = f).
Pharmaceut' (*apotheker, artsenijbereider*), m. -en; lees: *farmasuit'.*
Pharmaceu'tica (*artsenijmengkunde, apothekerskunst*), v. gmv. (ceu = sui).
Pharmaceu'tisch (*artsenijmengkundig*), bn.; *het - weekblad.* (ceu = sui).
Pharmacie' (*artsenijkunde, kennis van de geneesmiddelen en hun bereiding; apotheek*), v.
Pharmacologie' (*artsenijleer*), v. (c = k).
Pharmacolo'gisch, bn.; *een - onderzoek.*
Pharmacopoe'a (*artsenijmengkunde, verzameling van voorschriften tot bereiding van geneesmiddelen*), v. gmv. (oe = eu).
Pharmacotheek' (*medicijnkist*), v.-theken.
Pha'rus (*vuurtoren, kustlicht*), m. -sen.
Pha'se (*overgangstijdperk, verandering, schijngestalte der maan*), v. -n, -s. (ph = f).
Phelloplastiek' (*kurksnijkunst*), v. gmv.
Phenol' (*carbolzuur*), o. gmv.; **-kleurstoffen,** v. mv. (ph = f).
Phenomeen' (*lucht- of ander verschijnsel*), o. -menen; zie Phaenomeen (ph = f).
Phi'dias, *de grootste bouwmeester en beeldhouwer van oud-Griekenland,* ± 488-432 v. C.
Philanthroop' (*menschenvriend*), m. -thropen; lees: *fielantroop'.*
Philanthropie' (*menschenmin, menschenliefde; menschlievendheid*), v. gmv. (ph = f).
Philantro'pisch (*liefdadig, menschenminnend, menschlievend*), bn. (ph = f).
Philatelie' (*de kunst van postzegels geordend te bewaren*), v. gmv.
Philatelist' (*verzamelaar van postzegels*), m. -en.
Philatelis'tisch (*de philatelie betreffende*), bn.; *-e wenken, -e beschouwingen, een -e tentoonstelling.*
Philharmo'nisch (*toonkunstminnend*), bn.
Philip'pica (*hevige strafrede, heftige strafpredikatie, strenge waarschuwing als van Demosthenes om de Atheners te waarschuwen tegen koning Philippus van Macedoni*), v. -'s; *een - tegen de kermisvreugde schrijven.* (C. O.)
Philippij'nen (*N.O. eilandengroep v. d. Ind. archipel, sedert 1898 in bezit van N.-Amerika; Luçon, met de hoofdstad Manilla, verder Mindanao,* enz.), v. mv.
Philippi'ne (*amandel met twee pitten*), v. -s; *Hatzling had beweerd, dat hij aan de amandelen van buiten zien kon, of het -s waren of niet.* (C. O.); wanneer een heer en een dame bij een diner een - deelen, dan is er een afspraak, dat men elkaar bij de eerste samenkomst zal toespreken met: *Bonjour Philippe* en *Bonjour, Philippine,* wie dit vergeet, verbeurt een cadeau.
Philip'pus-daalder (*Spaansche daalder, ± 3 gulden, geslagen van 1590-1595 voor de Nederlanden*), m. -daalders. (ph = f).
Philis'ter, philistijn' (stud. *ploert, niet-student*), m. -s, -tijnen. (ph = f).
Philisterij' (*plat-burgerlijkheid*), v. gmv.
Philologie' (eig. *taalliefde: taalwetenschap, studie van oude talen en letteren, taal- en oudheidkunde*), v. gmv. (g = g).
Philolo'gisch (*wat op de philologie betrekking heeft*), bn. (g = g).
Philoloog' (*wetenschappelijke taalvriend, taalgeleerde*), m. -logen; **-lo'gencongres,** o. -sen. (ph = f).
Philomeel' (dichterl. *nachtegaal*), v. -melen; meestal **Filomeel.**
Philopæ'disch (*kinderminnend*), bn.; *-e harten.* (C. O.). (ph = f).
Philosoof' (*wijsgeer*), m. -sofen; *mijmeren als een -*; lees: *fieloozoof'.*
Philosopheeren (*een stof wijsgeerig behandelen, duidelijke begrippen trachten te geven, den grond der dingen nasporen*). (ph = f).
Philosophie' (*wijsbegeerte*), v. gmv. (ph=f).
Philoso'phisch (*wijsgeerig*), bn. *Ik zelf heb het nooit verder kunnen brengen dan tot de -e beschouwing der tevredenheid.* (C. O.)
Phil'trum (*toovermiddel, minnedrank*), o.-tra.
Phleg'ma (*onverschillige traagheid*), o. gmv.; meest Flegma, zie aldaar.
Phlegmatiek', phlegma'tisch (*met flegma behept*), bn. en bw.; meest Flegmatiek.
Phœ'bus Apollo; zie Apollo.
Phœ'nix, m. -en; zie: Feniks.
Phola'den (*boorschelpen*), v. mv. (ph = f).
Phonetiek' (*klankleer*), v. gmv.; *de - der Fransche taal*; ook: **Phone'tica.** (ph = f).
Phone'tisch (*volgens den klank*), bn.; *-schrift: zichtbare afbeelding der uitspraak.*
Phonograaf' (*zang- en spreektoestel*), v. -grafen. (Edison, 1877). (ph = f).
Pho'nola (*muziek-toestel tot kunstmatig of automatisch pianospelen*), v. -'s. (ph = f).
Phos'phor, o.; zie **Phosphorus.** (ph = f).
Phosphoresceeren (*licht van zich geven in 't donker*). (ph = f).
Phosphorescen'tie (*eigenschap van sommige lichamen om bij gewone temperatuur reeds licht af te geven*), v. gmv. (ph = f).
Phospho'risch (*lichtgevend in den donker*), bn. (ph = f).
Phos'phorluciferswet (*wet van 28 Mei 1901, regelende het vervaardigen, vervoeren en in voorraad hebben van phosphor-lucifers*), v. gmv. (ph = f).
Phosphoroscoop' (*toestel om de mate der phosphorescentie te onderzoeken, ook in zwakke gevallen*), m. -copen. (ph = f).
Phos'phorus (*lichtdrager, stof, die in het duister licht geeft*), m. gmv.; ook: **Phosphor.**
Pho'to, o. -'s; zie: **Photogram.** (ph = f).
Photograaf' (*lichtbeeldenmaker*), m. -grafen.
Photogram' (*lichtbeeld-portret*), o. -men; ook: Photo, o. -'s.
Photographeeren (eig. *schrijven met licht, lichtbeelden maken, photographisch afbeelden*).
Photographie' (*afbeelding op een zeer gevoelige plaat door middel van licht, lichtdruk*), v. -ën; (ph = f); **-album,** o. -s; **-artikelen,** o. mv.; **-toestel,** o. -len.
Photogra'phisch (*van of betreffende de*

photographie), bn.; *een - toestel.* (ph = f).
Photome'ter (*lichtsterktemeter*), m. -meters.
Phra'se (*spreekwijze, uitdrukking*), v. -n, -s.
Phra'se (*zinledige uitdrukking of zegswijze*), v. -n, -s; een - bestaat uit ijle, schoonklinkende woorden. (ph = f).
Phraseur' (Fr. *phrasen-maker*; *iem., die mooie praatjes ten beste geeft*), m. -s. (ph = f).
Phraseologie' (*verzameling van zegswijzen*), v. -ën; *wat hij zegt, is niets dan -*, d. i. klinkklank: de inhoud is niet veel. (ph = f).
Phrenetiek' (*waanzinnig*). bn. en bw. (ph = f).
Phrenologie' (*schedelleer, hersenbouwleer*), v.
Phrenolo'gisch (*betreffende de schedelleer*), bn. (g = g).
Phry'gische muts (*roode muts der vrijheid, gedragen door de Fransche revolutionnairen of Jacobijnen*), v. - mutseu. (g = g).
Phthisiologie' (*teringleer*), v. gmv.
Phthi'sis (*tering, uittering*), v. (phth = ft).
Phy'lax (*wachter, waakhond*), m. -en.
Phylloxe'ra (*druifluis: een bladluis, die den wijnstok verwoest*), v. -'s. (ph = f).
Phy'sica (*natuurleer, natuurkunde, natuurwetenschap*), v. gmv.; lees: *fie'-zie-ka.*
Physica'lisch (*wat tot de natuurkunde behoort*), bn. (c = k),
Phy'sicus (*natuurkundige*), m. phycisi.
Physiek' (*lichamelijk*; *natuurkundig*), bn. en bw.; *we zijn aan de -e rampen.* (C.O.); *dat is -onmogelijk*, volstrekt.
Physiek' (*natuurleer, natuurwetenschap*), v.
Physiek' (mil. *natuurlijke gesteldheid van het lichaam*), o. gmv.
Physiocraat' (*aanhanger van het physiocratisch stelsel of v. h. physiocratisme*), m. -aten.
Physiocratie' (*natuurkracht, het alvermogen der natuur*), v. (t = ts).
Physiocratis'me (*economisch stelsel, dat zich ontwikkeld heeft uit het beginsel, dat de bodem v. h. land de bron is van alle welvaart en rijkdom*), o. gmv.
Physiologie' (*leer der levende natuur, der bezielde lichamen, inzonderheid van het menschelijk of dierlijk lichaam*), v. gmv.; *de - der planten* (g = g).
Physiolo'gisch (*van of betreffende de physiologie*), bn.; lees: *fiezieolo'gies.* (g = g).
Physioloog' (*kenner van de natuur des lichaams, navorscher in zake de natuurleer der menschelijke of dierlijke lichamen*), m. -logen.
Physionomie' (*gelaatkunde, gelaatsuitdrukking, gelaat*), v. -ën; lees: *fiezieonomie'.*
Phy'sisch, physiek' (*natuurlijk, lichamelijk*), bn.; lees: *fie'zies, fieziek'.*
Pi'as cau'sas (ad), d. i. tot een weldadig doel, bw. (au = ou).
Pi'æ memo'riæ, d. i. *zalige gedachtenis*; zie: **P.m.**
Piani'no (*hooggebouwde piano*), v. -'s; als bw.: muz. *zeer zacht.*
Pianis'simo (muz. *ten uitersie zacht of stil*).
Pianist' (*pianospeler*), m. -en; **-e,** v. -n.
Pia'no (*snaarinstrument met klavier*), v. -'s; **-concert,** o. -en; **-klasse,** v. -n; **-les,** v. -sen; **-muziek,** v.; **-orgel,** o. -orgels.
Pia'no (muz. *zacht*), bw.
Pia'no-for'te (*oorspronkelijke naam der piano*), v. piano-fortes.
Piano'la (*instrument tot automatische bespeling van een piano*), v. -'s.
Pias'ter (*Spaansche munt*, ± *f2.50*), m. -s.
Pias'ter (*Turksche zilvermunt* ± *f0.11*), m. -s; in Egypte = f0.12, in Tunis = f0.29.
Piau'ter, peau'ter (Fr. *péautre: een gemengd metaal, bestaande uit lood en tin*), o. gmv.
Pi'a vo'ta (Lat. *vrome wenschen, die n.l. nooit vervuld zullen worden*), v. mv.
Pica'dor, *picadore* (*lansruiter, die nl. door lanssteken in de schouders den stier tracht te prikkelen en tot den aanval aan te porren*), m. -s. (c = k).
Picaresk', bn.; *-e romans*, schelmenromans.
Pica'ro (*spitsboef, schelm*), m. -'s. (c = k).
Pic'colo (*klein*), bn. - *fluit*, kleine dwarsfluit; als zn. *een -*. koffiehuis- of hoteljongen, m. -'s; lees: *pie'koloo.*
Pic'kles (Eng. *sterk gekruide augurken enz.*), o. mv.
Pièce (*stuk, muntstuk*), v. -s.
Pick'nick (*buitenpartijtje onder goede vrienden, waarbij de deelnemers provisie meenemen of ieder een evenredig deel betaalt*), m. -s; ook: *Pic'nic en Pique-nique.* (ck = k).
Pick'nicken (Eng. *een picknick houden*), wij -nickten, hebben -picknickt.
Pick'pocket (Eng. *zakkenroller, beurzensnijder*), m. -s; lees: *pik'-pokk'd.*
Pi'col, o. -s; meestal **Pikol.**
Pictu'ra (*schilderkunst. -werk*), v. gmv.
Pictura'le, o.; *het - in den stijl*, het schilderende. (c = k).
Pid'jitten (O.-I. *zacht masseeren*); ook **Pietjitten; -ster,** v. -s.
Piedestal' (*hoekig of rond voetstuk*), o. -len; meestal: **Pedestal.**
Piek (Fr. *pique: spies, lans*), v. -en; zegsw. *de - schuren*, er van doorgaan, op den loop gaan, vluchten, deserteeren; vergel.: *de plaat poetsen.*
Piek (aardr. *bergspits, spits toeloopende hooge bergpunt*), v. pieken; *de - van Teneriffe* (3716 M.), *de - van Lombok* (3800 M.), *de - van Tidore* (Molukken, 1600 M.), enz.
Piekenier' (*piekdrager, lansier*), m. -s. vero.
Pie'keren (O.-I. *ingespannen denken, peinzen*), ik heb -piekerd; *ik heb den heelen avond zitten - op dat vraagstuk.*
Pie'keval (scheepst. *een touw of tros*), o. -len.
Piel (roepnaam, *jonge eend*), m. -en.
Pie'neman, Jan Willem, 1776—1853, beroemd Ned. historieschilder.
Pien'ter, bn.; zie *Pinter.*
Piep, tw. klanknabootsing.
Pie'pen (klankn.), ik heb -piept; *een deur kan -*; *ratten en muizen -*; spreekw. *Zooals de ouden zongen, - de jongen*, de kinderen spreken als de ouders, ook doen (gebrekkig) na; **-er,** m. -s; **-ertje** (*fluitje*), o. -s.
Pie'per (*zangvogeltje*), m. -s.
Pie'perig, bn.; *een -e stem*; **-heid,** v. gmv.
Piep'jong (*erg jong als een naakte vogel, die nog maar kan piepen*), bn.; *een - ventje*; *een - luitenantje*, grasgroen.
Piep'kuiken (*piepjong kuiken, dat n.l. nog piept*), o. -s.
Pier (*aardworm*), v. -en; zegsw. *zoo dood als een -*, geheel en al.
Pier (Fr. *pierre: hoofd in zee, havendam, steenen uitlooper of zeebreker, steenen krib*), m. -en.
Pier (*Pieter*), m.; zegsw. *de kwade - zijn*, degene, die een werk voor anderen moet doen, waaraan niets dan ondank is verbonden; iem., op wien men een pik heeft.

Pie'ren (*foppen*), ik heb en ben -pierd. gmz.
Pie'renverschrikker, m., **-tje** (*glas klare jenever of borrel op de nuchtere maag*), o. -s. gmz.
Pie'rewaaien (*doordraaien, aan den zwier zijn, nachtbraken*), ik heb -pierewaaid; **-waaier,** m. -s.
Pierrot' (Fr. *grappenmaker, hansworst, harlekijn, onnoozele hals*), m. -s; lees: *pjer-roo'*.
Piet (uit *Pieter*: *mansnaam*), m. -en; zegsw. *'t is een heele -*, iemand die heel wat toont.
Piëta (R.-K. *beeld der „Moeder van Smarten" met het doode lichaam haars goddelijken Zoons op den schoot*), v. -'s; lees: *pi-ee'-ta*.
Piëteit' (*vroomheid, vereering, liefdevolle gedachtenis*), v. gmv.
Pie'terig, bn. en bw.; *wat zie je er - uit!* als een Piet; *zich - kleeden*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Pie'terman (*stekelvinnige zeevisch*), als voorwerpsnaam, m. -s, als stofnaam, v. gmv.
Pieterse'lie (*soepgroente*), v. gmv.; ook: Peterselie. (s = s).
Pie'terskerk, St.- te Rome, meesterwerk van bouwkunst, voltooid 18 Nov. 1626, heeft 130 millioen gekost, lengte 187 M., dwarsbeuk 137 M., hoogte 45 M., koepel 117 M.
Pie'terspenning. m.; zie Petruspenning.
Piëtis'me, piëtis'mus (*innerlijke vroomheid*), o. gmv.; zie **Piëteit.**
Piëtist' (*vrome*; scherts. *bidbroer*), m. -en.
Piëtisterij' (*kwezelarij, schijnvroomheid*), v. gmv.
Piet'je (*oude Zeeuwsche munt van* 6½ *stuiver*), o. -s.
Piet'jitten (*de Maleische massage, het knijpen en wrijven en buigen der spieren door inlanders*), o. gmv.; ook **Pidjitten.**
Pietlut' (*kleingeestig mensch, sukkel, sul*), m. en v. -ten.
Pietlut'tig (*kleinzielig*), bn.; *een -e vent*, een erwtenteller, flauwerik; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Piet Snot' (*een snotneus of snottige Piet*), m.; *hij stond te kijken als -*, bedremmeld, verlegen als een kind. gmz.
Pietje de Voor'ste (*belhamel, haantje de voorste*), m. gmv.
Pieus' (*vroom*), bn. pieuzer, pieust.
Piëzome'ter (*drukkingsmeter*), m. -s; *de - bepaalt den graad van de samendrukbaarheid van vloeistoffen*; lees: *pi-ee-zo-meter*.
Pif'paffen (*met geweer of buks schieten*), ik heb -pifpaft.
Pigment' (*kleurstof in de dierlijke cellen*), o. gmv. (g = g).
Pij (*wollen of haren overkleed*), v. -en; *een monniks-, de klooster-*.
Pij'jekker (*zeemanswambuis*), m. -s; ook: *Pijjakker*; zie Jekker.
Pijl (Lat. *flits, schicht*), m. -en; *met - en boog*, fig. *de -en van den laster*, zegsw. *als een - uit den boog*, zeer snel; *hij heeft al zijn -en verschoten*, hij weet niets meer te zeggen, heeft geen argumenten meer; *ik heb nog andere -en in mijn koker of andere -en op mijn boog*, d. i. andere verweermiddelen; *meer dan één pijl op zijn boog hebben*, meer dan één middel om zijn doel te beschieten, d. i. om iem. te overreden.
Pijl'bundel (*teeken van eendracht*), m. -s.
Pij'ler (verwant met *pilaar*: *zuil*), m. -s; *de -s van een spoorbrug*.
Pijl'gift (*giftsap, waarin de wilde zijn pijlspits doopt*), o. gmv.
Pijl'koker (*bewaarplaats van pijlen*), m. -s.
Pijl'kruid (*waterplant, adderkruid*), o. gmv.
Pijl'snel (*zeer snel*), bn. en bw.; *met -le vaart*.
Pijl'staart (*langhals-eend*), m. -staarten.
Pijl'staart (*een soort van rog*), m. -staarten; de - rog is een groote zeevisch der Middell. Zee en der W.-kust van Europa, met scherpe stekels op den staart,
Pijl'staart (*een soort van dennenrups met een hoorntje achter op het lichaam*), m. -staarten.
Pijl'wortel (*knolvormig gewas in de keerkringslanden van Amerika*), m. -wortels; **-meel,** o.: zie Arrowroot.
Pijn (Lat. *pinus*: *pijnboom, grove den*), m. -en.
Pijn (Lat. *pena*, straf: *lichaamspijn*; fig. *verdriet*), v. -en.
Pijn'appel (*kegelvormige vrucht van den pijnboom, met schubben, waartusschen de zaden zitten*), m. -appels.
Pijn'bank (*folterbank*), v. -banken; zegsw. *iem. op de - leggen*, eig. hem hevig martelen, fig. hem kwellen, ook fig.: *op de - liggen*.
Pijn'boom (*naaldboom, opgaande den*), m. -boomen.
Pij'ne (*moeite, last, smart*), v.; *het is de - waard*, de moeite, d. i. het is zeer mooi.
Pij'nen (*drukken, persen*), ik heb -pijnd; *de uit raten geperste honig heet gepijnde honig*.
Pij'nigen (*pijn aandoen, folteren*), ik heb -pijnigd; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Pijn'lijk, bn. en bw.; *die wonde is -*, veroorzaakt pijn; -er, -st; **-heid,** v. -heden.
Pijp (*tabakspijp*), v. -en; zegsw. *daar kan hij een leelijke - van rooken*, d. i. dat kan hem leelijk opbreken; *'t is geen - tabak waard*, hoegenaamd niets.
Pijp (*buis*), v. -en; *een gas-, de - van een dakgoot*.
Pijp (*wat op een pijp lijkt*), v. -en; *een - lak, een - drop, de - van een pantalon*.
Pijp (*pijpvormig hol*), v. -en; *de - van een konijn, das, vos*.
Pijp (*Spaansch wijnvat, langwerpig en buisvormig*), v. -en; *een - Spaansche wijn*.
Pijp'aarde (*een fijne, taaie soort van klei*), v.; *te Gouda vervaardigt men van - de lange pijpen of gouwenaars*.
Pijp'bloem (*heesterachtig gewas*), v. -en; zie Aristolochia.
Pij'pedop, m. -doppen; **-kop,** m. -pen; **-peuter,** m. -s; **-steel,** m. -stelen.
Pij'pen (Lat. *op een fluit spelen*), ik peep, heb -pepen, vero.; zegsw. *naar iemands - dansen*, d. i. dansen, zooals een ander voorfluit, alles moeten doen, wat iemands gril of luim hem ingeeft; zie: **Piepen.**
Pij'penbakker, m. -s; **-boor** (*werktuig, waarmede men in de fabriek de pijp doorboort*), v. -boren; **-fabriek,** v. -en; **-lade,** v. -n; **-mand,** v. -en.
Pij'per (*fluitspeler, pijpblazer bij de marine*), m. -s.
Pijp'kaneel (*kaneelbast, eenigszins lijkende op een buisje of pijpesteel*), o. gmv.
Pik (*haat, wrok*), m.; zegsw. *een - op iem. hebben*, haat, afkeer, vijandschap jegens iem. koesteren, hem niet mogen lijden en dit door allerlei hatelijkheden laten blijken.

Pik (*schoenmakerspik*), o. gmv.; zie **Pek.**
Pikant' (Fr. *piquant*: *beleedigend, stekelig*), bn. en bw.; *een - woord*, hatelijk; *een -e saus*, opscherpend, op de tong bijtend; *zich - uitdrukken*, geestig: *een reisgezelschap, dat volstrekt niet - was.* (C.O.), belangwekkend.
Pikanterie' (*nijd, wangunst, broodnijd*), v. -ën; zegsw. *iem. -ën zeggen*, hem steken onder water geven.
Pik'broek, pek- (*matroos*), m. -broeken.
Pik'donker (*erg donker*), bn. en bw.; verg. Pikzwart.
Pik'draad' (*voorwerp*), m. -aden; (stofnaam), o. gmv.; zie Pekdraad.
Pikeeren (Fr. *piquer*: *steken, beleedigen, krenken, gevoelig treffen*).
Pi'kelen (O.-I. *op den schouder dragen*), ik heb -pikeld; zie Pikolan.
Piké (*piqué*), o. gmv.
Piket' (Fr. *piquet, wachtpost, brandwacht, veldpost*), o. -ten; **-spel** (*zeker kaartspel*), o. -len.
Piket'paal (Fr. *piquet*: *paal, richtpaal bij uitbakening van wegen*, enz.), m. -palen.
Piket'ten (*kaartspelen, het piketspel spelen*), ik heb -piket.
Pikeur' (*jager te paard, rijmeester, paardenafrichter*), m. -s.
Pikkedil'len (Sp. *kleinigheden, nesterijen*), v. mv.
Pik'ken (*oppikken*), ik heb -pikt; *er valt hier niet veel te -*, te eten; *gij moet nog een hapje -*, eten.
Pik'ken (*met een speld, naald, angel*, enz. *steken*), ik heb -pikt; *ik heb mij aan die dorens gepikt*; *ik zit den heelen morgen al weer te -*, naaien; *er heeft mij een bij, een mier, een mug gepikt.*
Pik'ken (*pekken, met pik bestrijken*), ik heb -pikt; *dat houtwerk wordt gepikt en geteerd.*
Pik'ken (*met een pik of zicht maaien*), ik heb -pikt; *de rogge wordt meestal gepikt.* Vl.
Pik'ker (*maaier van koren*), m. -s; Vl. *hij hielp vlijtig de -s op 't korenveld.* (V. Lov.).
Pi'kol (*handelsgewicht in Oost-Indië: op Java 61.521 kilogram*), o. -s; *een - is 100 cati of catjes.*
Pi'kolan (O.-I. *draagstok van bamboe*), m. -s; ook: *pikoelan van pikoelen*, dragen; *pikoelpaard*, lastpaard.
Pik'zwart (*erg zwart*), bn.; *een -e lucht.*
Pil (Fr. *pilule, balletje, een erwt groot, als geneesmiddel*), v. pillen; fig. *dat is een bittere -*, een pijnlijke taak, iets onaangenaams om het te moeten slikken; *dat was de eerste harde -*, iets zeer onaangenaams; *de - vergulden, of iem. vergulde pillen laten slikken*, met mooie woorden een onaangenaam iets lief voorstellen; O.-I. - No. 11, *giftpil.*
Pil (scherts. *officier v. gezondheid*), m. pillen.
Pil (*dikke roggeboterham*), m. pillen. gew.
Pilaar' (Lat. *pila*, paal: *zuil*), m. pilaren; *de -aren van een kerk.*
Pilaar'bijter (*femelaar, schijnvrome*), m. -s.
Pilaar'dollar (*Spaansche daalder met twee door een lint omslingerde pilaren als beeldenaars*, ± *f 2.60*), m. -s; zie Mat.
Pilaar'mat, m. -ten; zie Pilaardollar.
Pilas'ter (It. *pilastro*: *vierkante halve zuil, die n.l. ten halve uit een muur te voorschijn komt*), m. -s.
Pila'tus, *Romeinsch landvoogd van Judea* onder keizer Tiberius, 14—37 na C.; zegsw. *iemand van Herodes naar - zenden*, hem heen en weer zenden; spreekt. met alliteratie: *iem. van Pontius naar Pilatus zenden*, hem voor niets heen en weer laten loopen, hem voor den gek houden: *hij zit daar als -*, hij verkeert in tweestrijd; zie Pontius.
Pil'legift (uit: *pille*, doopzoon + gift: *doopgeschenk van den peter*), v. -giften.
Pil'lendraaier (scherts. *apotheker*), m. -s.
Pi'lo (Eng. *pillow*: *katoenen weefsel, bombazijn*), o. gmv.
Piloot' (Fr. *pilote*: *loodsman, stuurman*), m. piloten. vero.
Pils'ner (*bier uit Pilsen in Bohemen*), o. gmv.
Piment' (*Jamaïca-peper, gedroogde pepervruchtjes*), o. gmv.
Pim'pel (*zekere mees*), m. -s; zie: **-mees.**
Pim'pelen (*aan den drank zijn, drinken*), ik heb -pimpeld; **-aar** (*proever*), m. -s.
Pim'pelmees (*geel zangvogeltje met blauwen kop en blauwe vleugels, verslinder van rupsen*), v. -meezen; zegsw. *het is een -*, een nietig ventje; scherts. *hij is een -*, een drinkebroer.
Pim'pelpaars (*donkerpaars*), bn.; *zijn gezicht is - van de kou, een -e neus.*
Pimpernel' (Fr. *pimpreneile*: *zeker wild duingewas*), v. -len.
Pim'pernoot (*pistachenoot*), v. -noten.
Pin (Lat. *pinna*: *ijzeren of houten lange nagel*), v. pinnen; -netje, o. -s; ook: **Pen.**
Pinacotheek' (*kunstverzameling*, b.v. *van beelden of schilderijen*), v. -theken. (c = k).
Pina'kel (*tinne, top*), m. -s.
Pi'nang (O.-I. *betelpalm*: *boom, voorkomende in alle streken van den Maleischen archipel, en van welks noot men een stukje bezigt als ingrediënt der sirih-pruim*), m. -en; (*vrucht, of betelnoot*), v. -en; zie Betel.
Pinas' (Fr. *pinasse*: *lang, smal en licht roeivaartuig, galei, sloep*), v. pinassen.
Pi'nas (*weefsel van ananasvezels*), o. gmv.
Pince-nez' (*neusknijper, lorgnet*), m. -'s.
Pincet' (*tangetje des wondheelers*), o. -ten.
Pin'darus, *de grootste lierdichter van Griekenland*, te Thebe, ± 521—442 v. C.
Pin'dus (myth. *berg, gewijd aan Apollo en de negen muzen, op de grens van Thessalië*), m.
Pin'gel (*amandelachtige noot v. een Z.-Duitschen pijnboom*), v. -en.
Pin'gelen (*op den prijs der waren afdingen*), ik heb -pingeld; **-aar,** m. -s. spreekt.
Pin'go (*vetgans der antarctische streken, in troepen levende, met zwarten kop en rug en dikgevederde witte borst, rechtop loopende*), v. -'s; ook: **Pinguin.**
Ping'pongspel (*tafelbalspel, tafel-tennisspel*), o. gmv.
Pin'guin (*vetgans, duiker*), v. -s; lees: *pin'-gu-in*; ook: *Pingoe-in*; zie *Pingo.*
Pink (*kleinste vinger*), m. -en; zegsw. *hij is bij de -en*, bijdehand, vlug van geest en hand.
Pink (*éénjarig kalf*), m. en v. -en; **-stier** (*mannel. kalf*), m. -stieren; **-vaars** (*vrouw. dier*), v. -vaarzen.
Pink (*visschersvaartuig*), v. -en.
Pin'ken (*met de oogen knippen*), ik heb -pinkt.
Pin'ker (*ooghaar*), m. -s; *oogen,... door lange zwarte -s omzoomd.* (C.O.)
Pin'ker (*houtje aan beide zijden afgepunt, dat op een steen liggend in de lucht wordt geslagen, jongensspeeltuig*), m. -s. gew.

Pink'oogen (*pinken*), ik heb -pinkoogd.
Pink'pillen (Eng. *panacee van William Pink*: *algemeen geneesmiddel tegen bloedarmoede*), v. mv.
Pink'ster (*de 50e dag na Paschen*). v. ook *Pinksteren*: datiefvorm uit *te Pinkster*; in den volksmond ook: *Sinksen, Sinxen.*
Pink'steravond (*avond vóór Pinksterzondag*), m. -avonden.
Pink'sterbloem (*veldkers, koekoeksbloem*), v. -bloemen; ook het gele lisch heet wel -; fig. jongen of meisje, dat op Pinksterdag fraai is uitgedost: *Keer je eens om, -blom!*
Pink'sterdag (*dag van Pinksteren*), m. -dagen; er zijn twee -dagen, nl. *Pinksterzondag en Pinkstermaandag.*
Pinksterdins'dag (*Dinsdag na Pinksteren*), m. -en; - heet ook wel *Pinkster-drie.*
Pink'steren (*de twee Pinksterdagen*), v. gmv.; - *is een algemeene christelijke feestdag.*
Pink'sterfeest (van Gr. *pentekoste*, d. i. vijftigste: *feestdag van Pinksteren*), o. gmv.; het - valt op den 50en dag na Paschen.
Pink'sterkroon (*kroon van groen en bloemen, door arme kinderen op straat opgehangen om een aalmoes te krijgen*), v. -kronen. vero.
Pinkstermaan'dag (*tweede Pinksterdag*), m. -dagen; - *is een algemeene christelijke feestdag.*
Pink'sternakel, v. -s; zie Pastinak.
Pink'stervacantie, v. -vacanties, -vacantiën; **-vreugde,** v. gmv.
Pink'stervuur (*veldvuur, ter eere van het Pinksterfeest ontstoken*), o. -vuren.
Pink'sterweek (*de week, beginnende met Pinksterzondag*), v. -weken.
Pinksterzon'dag (*de eerste Pinksterdag*), m. -zondagen.
Pink'sterroos (*pioenroos*), v. -rozen.
Pin'nen (*met pinnen aan elkaar hechten*), ik heb -pind; *een rollade -, zolen -.*
Pins'bek (Eng. *pinchbeck*, den naam van den uitvinder: *goudkleurig mengsel van koper, tin en ijzer*), o. gmv.; ook: Spinsbek.
Pint (*oude vochtmaat van 6 d.L.*), v. -en.
Pin'ter (Mal. *bij-de-hand, ferm, flink*), bn.; *een -e kerel*, ook: *Pienter.*
Pinx'it (Lat. *te vinden op schilderstukken bij den naam van den schilder*: *heeft (dit) geschilderd*); ook: *Pinx.*
Pioen' (*boerenroos*), v. pioenen; ook: **Pinksterroos** of **Pioenroos.**
Pion' (eig. *voetganger*: *in het schaakspel de boer of looper, in het damspel een schijf of steen*), m. pions.
Pionier' (*schansgraver*), m. -s: fig. *baanbrekers*, de eerste kolonisten in N.-Amerika.
Pionie'roos (*pioen*), v. -rozen.
Piot' (eig. *drinkebroer*; *gemeen soldaat, in België infanterist*), m. piotten.
Pip (*bekziekte v. h. pluimgedierte*), v. gmv.
Pi'pa (*vader, papa*), m. -'s. gmz.
Pipet' (Fr. *kleine glazen steekhevel*), v. -ten; zie Buret.
Pip'peling (uit Fr. *pepin d'or*: *soort van appel, goudrenet*), m. -en; *Engelsche -en*; **-linkje,** o. -s.
Pipsch' (eig. door de pip geplaagd: *ongezond, ziekelijk*), bn.; *zij ziet er - uit*; pipscher, meest pipsch; **-heid,** v. gmv.
Piqué' (Fr. *soort van weefsel, zóó gewerkt alsof de stof gestikt ware*), o. gmv.: *een wit - vest*, een wit zomervest. (qu = k).
Pique-nique (lees: *piek-niek*), m. -s; zie *Picknick.*
Piraat' (Lat. *pirata*: *zeeroover, zeeschuimer*), m. piraten.
Piræ'us (*havenstad van het oude Athene*), m.
Piramidaal', pyramidaal' (*in den vorm eener piramide*), bn.; *een -dale zuil*; fig. ontzettend, grootsch.
Pirami'de, pyrami'de (*spitszuil*), v. -n; *de -n van Egypte*, groote steenen gevaarten met vier zijvlakken, die in een spits te zamen loopen, wereldwonderen.
Pirouet'te (Fr. *draaisprong, omdraai op den hiel*), v. -n. (ou = oe).
Pirouetteeren (Fr. *een cirkelzwenking maken, zich op één hiel geheel omdraaien*).
Pi'sang (Oost-Indië: *paradijsvijgeboom*), m. -s; (*als vrucht*), v. -s; ook: **-boom,** m. -en; *het getal soorten der pisangs wordt op driehonderd geschat.* (Mult.); ook: Banaan.
Pisca'tie (*visscherij, vischvangst*), v. gmv.; lees: *piskaat'sie.*
Piscicultuur' (Lat. *piscus*, visch en *cultura*, verpleging: *kunstmatige vischteelt*), v. gmv.
Pisci'na (*kunstmatige vischvijver, ook een bassin of vijver om te baden*), v. -'s; ook **Piscine** (*vischreservoir*), v. -s.
Pis'sebed (*kauwend schaaldiertje*), v. -bedden; *de kelder- heet wel varkentje.*
Pis'sebed (*klein kind*), m. en v. -bedden.
Pista'che (Fr. *groene amandel of hazelnootvormige vrucht*), v. -s; **-boom** (*groene-amandelboom*), m. -boomen. (ch = sj).
Pista'che (*knalbonbon*), v. -s. (ch = sj).
Pisto'le (*afgezonderd vertrek in een gevangenis, waar een gevangene op eigen kosten konde leven*), v. gmv. vero.
Piston' (*zuiger, luchtklepje*), m. -s.
Pistool' (*Fransch goudstuk ter waarde van f 9.50 à f 10.00*), v. pistolen.
Pistool' (Fr. *pistole*: *schiettuig met korten loop*), v. en o. pistolen; **-schot,** o. -en.
Pit (*katoen eener lamp of kaars*), v. pitten.
Pit (*kern*), v. pitten; *de - van een noot, amandel, perzik.*
Pit (*merg*), o.; *het - van den vlierboom*; fig. *een stijl vol -*; *er zit - in die redeneering*, kern.
Pitch'-pine (*N.-Amerikaansche pijnboom met hard timmerhout*), m. -s.; lees: *pitsj'-pein.*
Pithometrie' (*de kunst om vaten te meten*), v. gmv. (th = t).
Pi'thon, m. -s; zie **Python.**
Pi'toor, pu'toor (*roerdomp*), m. pitoren, putoren; zie Butoor.
Pit'se (*zweep*), v. -n; ook: *Pietse*. volkst.
Pitsjaar' (Mal. scheepst. *seinvlag tot samenroeping der kapiteins op het admiraalschip*), m. -aren; **-vlag,** v. -gen.
Pitsja'ren (*met de pitsjaarvlag seinen*).
Pit'tig (*degelijk, krachtig*), bn. en bw.; *-e wijn, -e kost, een -e stijl*; *dat is - gezegd*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Pittoresk' (Fr. van 't It. *pittoresco*: *schilderachtig, het oog boeiend*), bn. en bw.; -er, -st.
Pit'visch (*Noordzeevisch, bruinachtig oranjegeel van kleur, schelvischduivel*), m. -visschen.
Pit'vrucht (*vruchten met een klokhuis, waarin de pitten of zaden zitten*), v. -vruchten; *appels, peren en kweeën zijn - en*; *ook mispels en lijsterbessen.*
Pix'is (*doosje*). v. -sen; R.-K. gouden of zilveren doosje, waarin de geconsacreerde

hostie naar de(n) zieke wordt gedragen.
Pi'us (Lat. *vroom, godvruchtig*; *naam van verschillende pausen*), m.; *de Orde van - IX* (1846-'78): pauselijke ridderorde; - X.
Plaag (Lat. *kwelling, straf*), v. plagen; *de tien plagen van Egypte*, onheilen, rampen.
Plaag'geest (*plaagduivel*, fig. *iem. die sart, treitert*), m. en v. -geesten.
Plaag'ziek (*gaarne plagende*), bn.; *een -e nabuur, een - kind*; -er, -st.
Plaag'zucht (*zucht tot plagen*), v. gmv.
Plaan'boom (eig. *plataanboom*), m. -en.
Plaat (*blad metaal*, enz.), v. platen; *een ijzeren -, een marmeren -*; zegsw. *de - poetsen, of 'm poetsen*, er van door gaan, zich uit de voeten maken, stil heengaan; **-ijzer.**
Plaat (*gravure, afdruk*), v. platen; *een verzameling platen*; *een schoone koperen -*; **-drukker,** m. -s; **-handel,** m. gmv.
Plaat (*ondiepte in zee*), v. platen; *een droge -*; *de robben lagen zich op een - te koesteren.*
Plaats (*dorp, vlek, stad*), v. -en; *Almeloo is een aardig -je*, o. -s.
Plaats (*open ruimte in dorp of stad*), v. -en; *markt -.*
Plaats (*vlak stuk grond, voor eenig doel geschikt*), v. -en; *een begraaf-, een speel-.*
Plaats (*met steenen geplaveide vlakte of ruimte achter een huis of bij een huis*), v. -en; *een klein -je achter het huis.*
Plaats (*ruimte, voor eenig doel bestemd*), v. -en; *een slaap-, een werk-, stook-.*
Plaats (*ambt, betrekking*), v. -en; *een mooie -, een stand-, -vervanger*; *een - als onderwijzer.*
Plaats (*ruimte, voor een of meer personen*), v. -en; *op deze bank zijn nog twee -en*; *een besproken -*; *- bespreken*, O.-I. zie Passage.
Plaats (*de N.-Hollandsche hoeve*), v. -en.
Plaats'beschrijving (aard. *het naar behooren beschrijven van stad, dorp, enz.*), v. -en; zie Topographie.
Plaat'selijk, bn. en bw.; *-e verordeningen*, d. i. gemeentelijke verordeningen; *een - gebrek*, heelk. aan eenig deel v. h. lichaam.
Plaat'sen (*zetten, stellen*), ik plaatste, heb geplaatst; **-ing,** v. -en.
Plaat'snijder (*graveur in koper*), m. -s.
Plaats'opneming (*locale inspectie door de rechterlijke macht*), v. -opnemingen.
Plaats'ruimte (*ruimte, waar iets gezet, gehangen of geborgen kan worden*), v. gmv.
Plaats'vervanger (mil. *remplaçant*), m. -s.
Plaats'vervanging (*remplacement*), v. gmv.; *de - in dienst is bij de wet afgeschaft.*
Plaat'werk (*een aantal bijeenhoorende gravures, platen, enz.*), o. -werken.
Pla'cer (Eng. *goudveld*), o. -s; *de goudindustrie op het - Leblond was zeer loonend.* (a = ei).
Pla'cet (Lat. *het behaagt, wordt ingewilligd*). o. gmv.
Pla'cet (*het vergunningsrecht v. d. landvorst tot openbaarmaking van pauselijke en bisschoppelijke beschikkingen*), o. gmv.; *een - voor de Bastille*, eig. verzoekschrift om iem. in de Bastille op te sluiten; zie verder: Lettre de cachet. vero.
Pladijs', pladdijs' (eig. *platvisch, blei*), v. pladijzen, pladdijzen.
Plafond' (Fr. *plat fond*: *vlakke zoldering*; *overpleisterde of gestukadoorde zolder*), o. -s.
Plafonneeren (*van een plafond voorzien*).
Plag, plag'ge (verwant met *plak*: *afgestoken heizode*), v. plaggen; *in de heistreken brandt men een vuur van plaggen.*
Pla'gen (*kwellen, lastig maken*), ik heb geplaagd; *zich -*; **-er,** m. -s; **-erij',** v. -en: *een baldadige -erij.* (Potg.); **-ster,** v. -s.
Plagiaat' (Lat. *roof van letterarbeid, letterdieverij*), o. -aten. (g = g).
Plagia'ris (*naschrijver, letterdief*), m. -sen.
Plaid (Eng. *geruite wollen doekmantel der Bergschotten, reisdeken*), v. -s; lees: *pleid.*
Plain'te (Eng. *klacht, aanklacht*), v. -s. (ai = è).
Plaisanterie' (Fr. *kortswijl, scherts*), v. -ën; zegsw. *- à part*, scherts ter zijde. (ai = è).
Plak (klankn. slag, klets; *strafwerktuig in de oude school*), v. plakken; *de ontzettende -.* (C. O.); *er de - opleggen*, straffen; zegsw. *onder de - zitten*, beheerscht worden, als vroeger de kinderen door den schoolvoogd; *onder de - houden*, beheerschen, in bedwang houden.
Plakkaat' (gesch. *aangeplakte kennisgeving der bevoegde overheid of der landsregeering, in de dagen der Beroerten*), o. -katen; zie Bloedplakkaten.
Plak'ken (*kleven of doen vastkleven*), het of ik plakte, het heeft of ik heb -plakt; *lijm, gom -t aan de vingers, een kaart op linnen -*; fig. *ergens blijven -*, eig. als aan den stoel geplakt, er lang blijven praten of zitten pimpelen; **-kaat,** o.: *een - vuil*, gmz.
Plak'ker (*koolmees*), m. -s, gew.; *-s en paapjes.* (C. O.)
Plak'kerig (*kleverig*), bn.; *-e handen*; -er, -st.
Plak'zegel (*5-cents-zegel onder e. quitantie*), o. -zegels.
Plammo'ten (*met de handen bezoedelen, beduimelen*), ik plammootte, heb geplammoot.
Plamu'ren (Fr. *de gaten en kuiltjes van houtwerk volsmeren*), ik heb geplamuurd; ook: *linnen of doek voor schilderijen met plamuur insmeren.*
Plamuur' (*smeerstof, bestaande uit pijpaarde, loodwit en lijnolie*), o. gmv.; ook: **-sel,** o. gmv.
Plan (Fr. *schets, ontwerp, teekening*), o. -nen, *het - van een huis*; fig. *hij heeft groote -nen, het - viel in duigen*; **-nenmaker,** m. -s; **-nensmeder,** m. -s.
Plan de campag'ne (Fr. mil. *plan of ontwerp van de bewegingen der troepen bij een veldtocht*), o.; fig. doel, dat men beoogt en de middelen, die men zal aanwenden. (gn = nj).
Planeeren (Lat. *metaal met hamers effen - of gladkloppen*); **-hamer,** m. -s.
Planeet' (Fr. *planète*: *een der 8 donkere hemellichamen, die om onze zon wentelen en van haar licht en warmte ontvangen nl.*: *Mercurius, Venus, de Aarde, Mars, Jupiter, Saturnus, Uranus en Neptunus*), v. planeten; zegsw. *iem. zijn - lezen*, hem zijn lot uit zijn geboortester voorspellen, hem de toekomst voorzeggen; **-etenstelsel,** o. gmv.
Planeta'rium (*toestel, waardoor de beweging der planeten om de zon wordt voorgesteld*), o. -s; *het - van Eisinga te Franeker.*
Planetoï'den (*kleine planeten, die zich tusschen Mars en Jupiter bevinden*), v. mv.; ook: Asteroïden.
Planime'ter (*werktuig om de oppervlakte*

van platte figuren te bepalen), m. -meters.
Planimetrie' (*de leer van het platte vlak, of vlakke meetkunde*), v. gmv.
Plank (Fr. *planche*: *lang, plat stuk hout*), v. -en; zegsw. *de - mis zijn*, iets verkeerd gissen, doen; *op de -en komen*, het tooneel betreden; *hij is een jongen van de bovenste -*, een beste jongen; **-enloods,** v. -en; **-enschuur,** v. -uren; **-envloer,** m. -en.
Planket' (*vloer, beschot, latwerk*), o. -ten.
Planket'sel (*beschot van planken*), o. -s.
Plankier' (Fr. *plancher*: *bevloering, steigerwerk aan losplaatsen van booten*, enz.), o. -en.
Plankton' (*laag van drijvende en zwevende organismen in de zee en in zoetwater*), o. gmv.
Pla'no, (in): in geheele bladen; *een plaatwerk in -*.
Plant (Lat. *planta*: *gewas*), v. -en; *een - is een levende eenheid zonder bewustzijn en zonder willekeurige beweging.*
Plant'aarde (*tuin- of teelaarde*), v. gmv.
Plantaar'dig, bn.; *turf is een -e stof*; *-voedsel*, d. i. van planten afkomstig.
Planta'ge (*beplanting in W.-Indië, uitgestrektheid gronds als kweekplaats van bepaalde gewassen*), v. -s; *er zijn suiker-, koffie-, tabaks-, katoen-, indigo-, kruidnagelplantages*; soms ook bij ons in gebruik *voor plantsoen*: *de - te Rotterdam.* (g = zj).
Plan'ten (*in den grond zetten om te doen groeien*), ik plantte, heb -plant; *boomen -, heesters -*; fig. in den grond zetten: *het geschut op de wallen -, de vaan des oproers -, een hooge ladder -, den standaard -; de voeten in den grond -*, zich schrap zetten.
Plan'tenboek (*herbarium*), o. -boeken.
Plan'teneter (*dier, dat van planten leeft, herbivoor*; *mensch, die niets eet, wat van geslachte dieren komt, vegetariër*), m. -eters.
Plan'tengeographie (*wetenschap, handelend over de verspreiding der gewassen*), v. gmv. (g = g).
Plan'tengordel (*bepaald deel der aardoppervlakte, waarbinnen zekere planten groeien, plantengebied*), m. -gordels.
Plan'tengroei (*het groeien der planten*), m. gmv.; *een welige -*.
Plan'tenkunde (*wetenschap, die de plant in haar aard en wezen leert kennen*), v. gmv.; ook: *Plantkunde*; **-kweekerij',** v. -en.
Plan'tenrijk (*een der drie natuurrijken*), o. gmv.; *het - omvat de gezamenlijke plantensoorten.*
Plan'tentuin (*kruidhof*), m. -tuinen; zie Hortus.
Plan'ter (*iemand, die plant*), m. -s.
Plan'ter (*iemand, die in de Oost of West een plantage heeft en ze laat bebouwen*), m. -s.
Planterij' (*het planten, het telen*), v. gmv.
Planterij' (*het bedrijf van den planter*), v. -en.
Planteur' (*zekere fijne sigaar*), v. -s.
Plantijn', Christoffel, 1514—'89, vestigde zich uit Fr. in 1555 in Antwerpen en werd er beroemd als drukker en uitgever; *museum -* (1876).
Plantsoen' (Fr. *wandelpark, aanleg*), o. -en.
Plap'peren (klankn. *slobberen van eenden, ploeteren*), zij heeft -plapperd; ook: *Klapperen.*
Plas, m. plassen; *een - water, een - bloed, een - melk*; zegsw. *de wijde -*, de zee.
Plas'dankje, o. -s; *hij deed het om een - te verdienen*, d. i. een lief bedankje, als uitdrukking van het welbehagen dergenen, wien men aangenaam wil zijn.
Plas'ma (*het vloeibare, voedende bestanddeel van het bloed*), o. gmv.
Plas'regen (*stortregen*), m. -regens.
Plas'regenen (*fel regenen, slagregenen*), het heeft geplasregend.
Plas'sen, ik heb geplast; *de knapen - door de modder*; *de badgasten - in het zeewater*; *de regens -*; **-serij'** (*geplas*), v. gmv.
Plastiek' (*de kunst om figuren te maken uit harde of weeke stoffen, boetseerkunst in gips, klei, was*, enz.), v. gmv.
Plas'tisch (*tot de plastiek behoorende, beeldend, aanschouwelijk*), bn.; *de -e kunst*, beeldende (schilder-, beeldhouw-, bouw-) kunst.
Plastron' (*bij het schermen*: *beschuttende borstlap van leer*; *ook borstband*), o. -s.
Plat (*plat dak, terras*), o. platten.
Plat, bn. en bw.; *een - vlak*; *een -te neus*; *een -te beurs*, d. i. ledig; *een -te aardigheid*, d. i. een minder kiesche aardigheid; *een - kind*, dat nog niet loopt; *zich - uitdrukken*, niet beschaafd; -ter, -st; **-heid** (*gemeene uitdrukking*), v. -heden; **-je** (*guitige jongen*), o. -s.
Plataan' (*zekere loofboom uit N.-Amerika*; ook *waterbeuk*), m. -anen.
Platbo'demd, platboomd', bn.; *een - vaartuig*, d. i. met platten bodem of weinig diepgang; *het schuitje van den peueraar is een klein - vaartuigje.* (C.O.)
Plateau' (Fr. aardr. *hoogvlakte, tafelland*), o. -'s; *het - van Auvergne* (Fr.). (eau = oo).
Plateau' (Fr. *een ruim plein, geschikt tot het aanleggen eener batterij*), o. -'s; lees: *platoo'*.
Plateel' (Fr. *aardewerk*), o. -en; *rood -, bruin -, fijn -*, potaarde met verglaassel; **-bakker,** m. -s; **-bakkerij',** v. -en.
Platform' (Fr. *plat huisdak*; *platte verheffing van den bodem*), v. en o. -formen.
Plat'heid (*het plat zijn*), v. gmv.; *de - van den St.-Pietersberg.*
Pla'tina (Sp. *plata*, zilver: eig. klein zilver, half zilver: *wit goud*), o. gmv.; het - is in Amerika reeds lang bekend; het wordt enkel in gedegen toestand gevonden, b.v. in Brazilië; **-draad** (*voorwerp*), m. -draden, (*stofnaam*), o. gmv.
Pla'ting (*plat houten bekleedsel van een oeverwal, walbeschoeiing*), v. -en.
Plat'je (*guitje*), o. -s; *die knaap is een echt -*.
Plat'lood (*geplet lood, deklood*), o. gmv.
Plat'neus (*persoon*), m. en v. -neuzen.
Pla'to, *een der beroemdste wijsgeeren der oudheid, geboren te Athene, leerling van Socrates en leermeester van Aristoteles, 429—347 v. C.*; *de werken van - zijn in dialogischen vorm.*
Platonis'me (*de leer van Plato*), o. gmv.
Plato'nisch (*niet-zinnelijk*), bn. en bw.; *-e liefde*, geestelijke liefde, liefde zonder zinnelijk element, *de -e republiek*; *Ot zal - minnen* (Staring), volgens Plato's leer; *een -e maaltijd*, waarbij n.l. minder gegeten en gedronken dan geredeneerd wordt.
Plat'te-driehoeksmeting (*de meting van een driehoek, liggende in een plat vlak*), v. gmv.
Platteform' (*platform*), v. en o. -en.
Plattegrond' (bouwk. *grondteekening*), m. -en.

Platteland' (*buiten* n.l. *het dorp, niet in de stad*), o. gmv.; *een meisje van het* -; **-sheelmeester** (*vroeger titel van een dokter, die alleen op het platteland bevoegdheid had de praktijk uit te oefenen*), m. -s.
Plattelan'dicus (*iem. van het platteland*), m. -ci; ook: Platlandicus.
Plat'ten (*pletten*), ik platte, heb geplat.
Plat'visch (*weekvinnige visch, plat van vorm*), m. -visschen; *de heilbot, de tarbot, de schol, de bot, de tong, de griet, de schar zijn -visschen.*
Plat'voet (*iem. met platten voet of met effen voetzolen*), m. en v. -voeten.
Plat'voeten (*drentelend staan te wachten*), ik platvoette, heb geplatvoet.
Plat'weg (*zonder omwegen, ronduit*), bw.
Plat'zak (*met leegen zak*), bw.; - *zijn*, - *thuis komen*, zonder eenig geld.
Plausi'bel (*aannemelijk, geloofwaardig*), bn.
Plavei' (Fr. *straatsteen, vloersteen*), v, -en. w.g.
Plavei'en (Fr. *paver*: *bestraten, met straatsteenen beleggen*), ik heb geplaveid; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en; **-sel,** o. -en.
Plavuis' (*leemen of cementen vloertegel*), v. -vuizen; *er zijn roode en blauwe -zen*; zie Estrik.
Plebaan' (Lat. *plebanus*: *pastoor eener bisschopskerk of kathedraal, die nl. voor den dienst van het volk of het plebs is*), m. -anen.
Plebe'jer (*gewoon burger in het oude Rome, niet-patriciër*; *ook nu*: *iem. die tot het plebs behoort, dorper*), m. -s.
Plebe'jisch (*gemeen, aan het mindere volk eigen*; *grof, dorpelijk*), bn.
Ple'biscit, ple'bisciet (Lat. *volksbesluit bij stemming*), o. -cits, -cieten. (sc = ss).
Plebs (*het volk, de plebejers in 't oude Rome, het gemeene volk*), o. gmv.; *hij behoort niet tot het* -, gepeupel, grauw.
Plecht (scheepst. *vast voor- of achterdek*), v. -en.
Plecht'anker (scheepst. *noodanker*), o. -s; fig. behoud, laatste redmiddel: *kinine is het - der geneeskunde*; *het geloof is den vrome een - in den nood*, toeverlaat.
Plecht'gewaad (*feestdos*), o. -gewaden.
Plech'tig (*deftig, statig*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Plech'tigheden (R.-K. *plechtige godsdienstoefeningen, ceremoniën*), v. mv.
Plechtma'tig, bn.; *een -e stilte*, passende.
Plechtsta'tig (*hoogstplechtig*), bn.; **-heid,** v.
Plee (*bestekamer*), v. -'s; **-papier,** o. gmv.: ook: **Pleti'.**
Pleeg'broeder (*knaap, in een gezin opgenomen als broeder der echte zonen*), m. -s.
Pleeg'dochter (*aangenomen meisje in een gezin*), v. -dochters.
Pleeg'kind (*aangenomen of opgenomen kind in een gezin*), o. -kinderen.
Pleeg'moeder (*vrouw, die een kind als het hare heeft opgenomen*), v. -moeders; **-ouders,** m. mv.; **-vader,** m. -vaders.
Pleeg'zoon (*aangenomen knaap in een gezin*), m. -zonen.
Pleeg'zuster, v. -s; zie Pleegbroeder.
Pleeg'zuster (*liefdezuster, ziekenverpleegster*), v. -zusters.
Pleet (*Engelsch zilver*, d. i. *koper, overdekt met een laagje zilver*), o. gmv.; *-werk*; *een lepel van -zilver*; ook: *goud-*.
Ple'gen (*zorg dragen voor, oppassen, verzorgen*), ik pleegde, heb gepleegd; *hij* (*de winter*) *pleegt terwijl zijn oude leên.* (Staring).
Ple'gen (*gewoon zijn*), ik placht, heb - te..; vd. ontbreekt; *hij placht veel hier te komen*, vroeger: hij pleegt, hij plag, zij plagen; b.v. de koningen van Frankrijk, die 600 millioen livres inkomen plagen te hebben, waren soms doodarm.
Ple'gen (*bedrijven*), ik pleegde, heb -pleegd; *een misdaad -, een moord -.*
Plei (scheepst. *landpunt in zee tusschen twee rivierarmen*), v. -en.
Plei (*palei*), v. -en; *aan de - bengelen.*
Pleia'den (sterrenk. *sterrenbeeld*, ook *zevengesternte geheeten*), v. mv.
Pleidooi' (*pleitrede v. e. advocaat*), o. -en.
Plein (Fr. *vlakte*), o. -en; *de kinderen spelen op het - voor het kasteel*, geplaveide vlakte.
Plein'pouvoir (Fr. *volmacht*), o. gmv.
Plein'vrees (*ruimtevrees*), v.; zie *Agoraphobie.*
Pleis'ter (*uitwendig heelmiddel, nl. een stuk linnen besmeerd met zalf*), v. -s; *een - op de wond*, een verzachting, fig. vergoeding.
Pleis'ter (*gebrande gips*), o. gmv.; *een beeld in -*; **-afgietsel,** o. -s.
Pleis'terbeeld (*beeld van pleister of gips*), o. -beelden.
Pleis'teren (*met pleister of gips bestrijken*), ik heb gepleisterd; **-aar,** m. -s; **-ing,** v.
Pleis'teren (eig. *het lastdier laten weiden*: *aanleggen, in een herberg toeven*), de man -de, heeft -pleisterd; *en zijt ge gekomen zonder onderweg te -?*
Pleis'terplaats (*herberg, rustplaats*), v. -en; *met iets te gebruiken meende ik den vervelenden tijd op de -en te slijten.* (Koetsv.)
Pleis'terwerk (*stukadoorwerk, beeldwerk in pleister*), o.: (soorten), o. -werken.
Pleit (*platbodemd vaartuig*), v. -en.
Pleit (*rechtsgeding, proces*), o.; *het lange - heeft uit, mijn zoon.* (Staring); fig. *het - van dwang en vrijheid.* (Tollens), de strijd; *het - der moeder was beslist.* (Borger), strijd tusschen leven en dood.
Pleit'bezorger (*procureur, advocaat, praktizijn*), m. -bezorgers.
Plei'ten (*een pleitrede houden*), ik pleitte, heb gepleit; *die advocaat heeft voor hem gepleit*; fig. *die daad - niet voor u*, tuigt niet in uw voordeel; **-er** (*advocaat*), m. -s.
Pleit'zaak (*proces, rechtsgeding*), v. -zaken.
Pleit'zak (*zak voor de processtukken*), m. -zakken; *zij wantrouwde alle mannen van den -.* (Potg.)
Pleizier', plezier' (Fr. *vermaak, genoegen*), o. -en; **-boot,** v. -en; **-maker,** m. -s.
Pleizie'ren, ik heb gepleizierd; *iemand met iets -*, genoegen doen.
Pleizie'rig (*aangenaam*), bn. en bw.
Pleizier'reis (*tocht of reis, die men voor zijn genoegen doet*), v. -reizen.
Pleizier'trein (*volkstrein*), m. -treinen; **-jacht** (*-boot*), o. -en; **-vaartuig,** o. -en.
Pleja'den (*Pleiaden*), v. mv.
Plek (*plaats, vlek*), v. plekken.
Plem'pen (*vullen, dempen, aanstorten*), ik heb geplempt; *een kuil -, een sloot -.*
Plen'gen (*uitgieten, storten*), ik heb geplengd; *tranen -, wijn - (als offer)*; *iemands bloed -*, iem. dooden; **-ing,** v. -en.
Pleng'feest (*offerfeest*), o. -feesten.
Pleng'feest (*offerande, in de oudheid, van melk, wijn of bloed*), o. -offers.

Plenipotentia'ris (Lat. *gevolmachtigd gezant of minister*), m. -sen (ti = si); ook: - *tiair.*
Ple'num (Lat. *vergadering of zitting, waarin al de leden zijn opgekomen*), o. gmv.
Pleonas'me (taalk. *uitdrukking met overbodige bepaling, in welke een eigenschap, die reeds opgesloten ligt in de beteekenis van 't bepaalde woord, toch nog afzonderlijk wordt genoemd; overtolligheid, voortkomende uit het streven naar duidelijkheid of nadruk; onnoodige bepaling*), o. -n; b.v. *nutteloos verkwisten, ik ben niet in staat u te kunnen helpen; hij pleegt gewoonlijk vroeg op te staan*; ook: Pleonas'mus.
Pleonas'tisch (*overtollig*), bn.; *een -e uitdrukking*, b.v. nutteloos verspillen.
Ple'ten, bn.; zie **Pleet.**
Plet'hamer (*zeer zware fabriekshamer om metalen te pletten*), m. -hamers.
Pleti' (*beste kamer*), v. -'s; **-papier,** o.; **-ruimer,** m. -s; ook Plee.
Plet'machine (*machine om te pletten*), v. -machines; **-molen** (*werktuig om metaal plat en glanzig te maken*), m. -s; **-pers,** v. -en; **-rol,** v. -rollen; **-vorm,** m. -en; **-werk,** o. -werken.
Plets (*grof laken, grof weefsel*), o. gmv.
Plet'ten (*platmaken, walsen*), ik plette, heb geplet; *lood* -, d.i. in bladen uitslaan; **-ter** (*persoon, die plet*), m. -s; **-terij'** (*werkplaats*), v. -en.
Plet'ter, m. gmv.; *te - slaan*, d.i. vermorzelen; *te - vallen: hij viel te* -, morsdood.
Plet'teren (freq. van *pletten: geheel plat slaan, verbrijzelen*), ik heb gepletterd.
Pleu'ra (*borstvlies, longvlies*), v. gmv.
Pleureu'se (*rouwband, rouwrand om brieven en enveloppen*), v. -n. (s = z).
Pleu'ris (*ontsteking van het borstvlies; zijdewee*), v. -rissen; **-lijder,** m. -s.
Plevier' (*pluvier*), v. -en.
Plicht (*zedelijke gehoudenheid, zedelijke gebondenheid*), m. -en; *handelen volgens eer en* -; *op zijn - letten; zijn - verzaken*, d.i. niet nakomen; *zijn - betrachten*, volbrengen.
Plicht'besef (*het besef van 'tgeen plicht is*), o. gmv.; ook: *Plichtsbesef.*
Plichtma'tig (*volgens plicht*), bn. en bw. -er, -st.
Plicht'pleging (*hoffelijkheid, beleefdheidsbetuiging*) v. -en; *wat al -en!* complimenten; *een ijdele* -, beleefdheidsvorm.
Plichts'betrachting (*het doen van zijn plicht*), v. gmv.; *trouwe* -.
Plichts'halve (*uit hoofde van den plicht, omdat plicht het vordert*), bw.
Plicht'vergeten (*zijn plicht verwaarloozend*), bn.; *een - burger.*
Plicht'verzuim (*het niet voldoen aan zijn plicht*), o. gmv.
Plieeren (*in- of ombuigen, vouwen*; fig. *wijken, wankelen, zich onderwerpen*).
Pli'nius, de Oudere, 23—79 n. C., *Romeinsch geleerde en staatsman, kwam om bij de uitbarsting van den Vesuvius in 79 n. C.*; - de Jongere, 62—110 n. C., neef van *Plinius den Ouderen*, eveneens geleerde en staatsman.
Plint (*strook hout of steen onder langs den wand van kamer of gang*), v. -en.
Plis'plassen (*aanhoudend spattend plassen*), ik heb -plisplast; *wat - die meiden op Zaterdag op straten en stoepen.*
Plisseeren (*in fijne plooien leggen*). (i = ie).
Ploeg (*landbouwwerktuig*), m. -en.
Ploeg (*ploegschaaf*), v. -en.
Ploeg (*afdeeling werklieden*), v. -en.
Ploeg'baas (*opziener over een ploeg arbeiders*), m. -bazen.
Ploe'gen (*met den ploeg bewerken*), ik heb geploegd; *het strand* -, nutteloos werk doen; *de zee* -, bevaren; **-er,** m. -s; **-ing,** v.
Ploeg'ijzer (*ploegmes, kouter*), o. -ijzers; **-os** (*den ploeg trekkende os*) m. -ossen; **-paard** (*werkpaard*), o. -paarden.
Ploeg'schaaf (*schaaf om een gleuf in de diktezijde van een plank te maken*), v. -schaven.
Ploeg'schaar (*omgebogen spits ijzer achter aan den ploeg*), v. -scharen; *de - werpt de korst al snijdend om.*
Ploeg'staart (*ploegstuur*), m. -en.
Ploert (*kleinburgerlijk mensch, plebejer*; stud. *huisbaas*), m. -en; **-endom** (*de ploerterij*), o.
Ploer'tendooder (*dikke stok met looden knop, omdat men er lastige ploerten mee van 't lijf kan houden*), m. -dooders; ook touw met looden bol aan elk uiteinde; **-streek** (*gemeene streek*), m. -streken.
Ploerterij' (*liederlijkheid*, fig. *kleinburgerlijkheid*), v. -en.
Ploerterij', v. In studententaal is dit een verzamelwoord: hospes of hospita met bijbehoorend gezin.
Ploe'teren (*in het water omplassen*), ik heb geploeterd, fig. hard werken, een kommervol leven leiden; **-aar,** m. -aars.
Ploer'tig (*alledaagsch, liederlijk*), bn.; *een man, - van manieren* (Potg.); ook: *ploertachtig.*
Plof (*doffe slag, val, smak*), m. ploffen.
Plof, tw. geluidnabootsing.
Plof'fen (*zwaar en dof neervallen*), het plofte, het is en heeft geploft.
Plok (*handvol*), m. plokken; *een - klaver.*
Plomb (*overtrokken stuk lood, dienend om het naaiwerk vast te leggen*), v. -s.
Plom'be (*stuk lood, zegellood*), v. -s.
Plombeeren (*met lood stempelen*, b.v. *belastbare goederen bij vervoer*; ook *het vullen of volgieten van holle kiezen*).
Plombeer'sel (*specie om te plombeeren*), o, gmv.
Plomp (*geluid*), m. -en; *het gaf een* -, doffen slag in 't water.
Plomp (*dik, grof, dom, bot, stom*), bn. en bw.; *een -e vent, een - meubel, -e taal; - antwoorden*; -er, -st; **-aard,** m. -s; **-erd,** m. -s; **-heid,** v. -heden.
Plomp (*waterboterbloem, waterlelie*), m. -en
Plomp, tw. geluidnabootsing.
Plom'peblad (*op 't water drijvend blad van de plompplant*), o. -bladen, -bladeren, -blâren.
Plom'pen, ik heb en ben geplompt; *iets in het water* -, met dof geluid doen vallen.
Plomp'verloren (*eensklaps, plotseling, zonder te aarzelen of zich te bedenken*), bw.; *de smokkelaars wierpen toen de goederen - in de vaart.*
Plon'deren, zie **Plunderen.**
Plons (*slag in het water*), m. plonsen.
Plon'zen (*in 't water dompelen, vallen, plassen*), ik heb en ben geplonsd.
Plooi (*vouw*), v. -en; *een valsche* -; fig. *een goede - aan iets geven*, d.i. wending; **-baar** (*buigzaam*), bn. fig. *een -baar karakter.*

Plooi'en (*in de plooi vouwen*), ik heb -geplooid; *een overhemd -, een muts -*; fig. schikken, regelen, met elkaar verzoenen, in 't reine brengen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Plooi'sel (*strook van kant of tule*), o. -s.
Plo'ten (*de vachten der schapen van wol ontdoen*), ik plootte, heb geploot; **-er,** m. -s; **-erij',** v. -en.
Plots (*slag*), m. gmv.; *het gaf een -.*
Plots (*plotseling*), bw.; *de klok bleef - stilstaan.*
Plots, tw. aanduiding van een geluid.
Plot'seling, plot'selijk (*eensklaps, onverwachts*), bn. en bw.; *een -e dood; hij stierf -, hij hield - op,* eensslags.
Plot'sen (*met een slag vallen*), het is geplotst.
Plu'che (Fr. *wolfluweel, een soort van trijp*), o. gmv.; lees: *pluusj.*
Plug (*stop van een vat*; ook *houten schoenpin en deutel*), v. -gen.
Plug (*losbol, ploert, lichtmis*), m. pluggen.
Pluim (*veder*), v. -en; zegsw. *iemand een -pje geven,* hem prijzen, hem een complimentje maken; *iemand een - op de muts of den hoed steken,* hem mooi maken in de oogen der menschen: hem loven, prijzen.
Pluim (*kwastje*), v. -en; *ons hondje heeft een staart met een pluim.*
Pluim (jagerst. *staart*), v. -en; *de - van een haas, van een konijn.*
Pluim (plantk. *bloeiwijze*), v. -en; *de kastanjebloei is een -; de -en der rietstengels.*
Pluima'ge (*gevederte*), v. -s; *vogels van diverse -,* titel v. e. werk v. C. Vosmaer. (g = zj).
Pluim'bal (*vederbal, volant*), m. -ballen.
Plui'men (*ontdoen v. d. veeren*), ik heb gepluimd; *een vogel -,* plukken; zegsw. *wij hebben hem gepluimd,* geld afgetroggeld; *den hoed -,* met pluimen opsieren.
Pluim'gedierte (*gevogelte*), o. gmv.
Pluim'graaf (*oudtijds adellijk opzichter van 's konings gevogelte*), m. -graven. vero.
Pluim'strijken (*vleien*), ik pluimstrijkte, heb gepluimstrijkt; *iem. -,* eig. hem ontdoen van de pluimpjes of pluisjes op zijn kleeren, hem ongevraagde diensten bewijzen, hem naloopen, vleiend dienen; **-strijker** (*fleemer*), m. -s; **-strijkerij'** (*flikflooierij*), v. -en.
Pluim'varen (*varenplant der venen*), v. -s.
Pluim'vee (*gevogelte*), o. gmv.
Pluim'wederik (*goudachtige wederik op kraggen of drijftillen*), v. -en.
Pluis (*pluche, stofje, vlokje*), v. pluizen.
Pluis (*geplozen touw of werk*), o. gmv.
Pluis (*in orde, veilig*), bn.; zegsw. *het is daar niet -,* het is daar niet, zooals het behoort; er hapert iets, het is er niet te vertrouwen.
Plui'zen (*rafelen, afpluizen*), ik ploos, heb geplozen; *de matroos ploos een eindje touw; die jongen houdt van -,* beentjes afknagen; **-er** (*fig. napluizer*), m. -s; **-erij',** v. -en.
Plui'zen (*pluizen afgeven*), het pluisde, heeft gepluisd; *dit servet pluist;* **-ig,** bn. -er, -st.
Plui'zerig (*vol pluisjes*), bn.; *een - servet;* -er, -st.
Pluk (*het plukken, de oogst*), m.; *de - der aalbessen, der boonen,* enz.; fig. *ik heb daar een heelen - aan,* een langdurigen arbeid.
Pluk'haren (*vechten*), ik heb -plukhaard; *de knapen waren aan 't -,* bakkeleien.
Pluk'ken, ik heb geplukt; *een kip, een eend -*; fig. *hij heeft mij leelijk geplukt,* geld afgezet; **-ker,** m. -s; **-mand,** v. -en; **-tijd,** m. gmv.
Pluk'sel (*tot draden uitgehaald oud linnen*), o. gmv.; *men legt - op wonden;* **-maken,** o. gmv.
Plumeau' (Fr. *stofpluim, stoffer v. veeren gemaakt, aan een langen steel*), m. -'s. (eau = oo).
Plum'pudding (*pudding uit meel, broodkorst, veel rozijnen en pruimen, vet, melk en suiker bestaande, geliefde Engelsche lekkernij*), m. -s.
Plun'deren, plon'deren (*rooven*), ik heb geplunderd, geplonderd; **-aar,** m.; **-ing,** v. -en.
Plun'dermarkt (*voddenmarkt*), v. -markten.
Plun'derziek (*roofzuchtig*), bn.; *het - grauw.*
Plun'je (eig. *zeemanskleedij*; ook voor *de kleeding in 't algemeen*), v. gmv.
Plura'lis (Lat. spraakk. *meervoud*), m. gmv.; *- majesta'tis* (*majesteitsmeervoud*), n.l. het meervoudige *Wij* in staatsstukken.
Pluraliteit' (*meerderheid van stemmen*), v. gmv.
Plus (Lat. wisk. + *of staand kruisje*), v. -sen; ook aanduiding in de nat. voor *boven*: b.v. + 6° R.; of Maastricht ligt 43 + A.P.: boven A'damsch peil.
Plusmi'nus (*meer of min, omtrent zooveel, ongeveer*), bw.; - wordt aangeduid door ±; *die verbouwing zal - tienduizend gulden kosten.*
Plus'teeken (*staand kruisje*), o. -teekens.
Plutar'chus, *beroemd Grieksch wijsgeer en biograaf: Levens van beroemde mannen; 59—120 n. C.*
Plu'to', Plu'ton, myth. *oppergod der onderwereld, hellegod;* **-to'nisch,** bn.: *-ische krachten,* die n.l. in het binnenste der aarde huizen en van daar uit opwerken: *-e gesteenten,* oudste.
Plutocraat' (*geldaristocraat, aanhanger van den rijkdom*), m. -craten. (c = k).
Plutocratie' (*heerschappij van het geld d. i. van de rijken*), v. gmv.; **-cra'tisch,** bn. en bw. (c = k).
Plutonis'me, -nis'mus (*stelsel in de geologie, dat alle vervormingen in de aardkorst aan het vuur toeschrijft*), o. gmv.; zie Neptunisme.
Plu'tus, myth. *zoon van Ceres, de gever van rijkdommen, door Jupiter van 't gezicht beroofd ten einde blindelings zijn gaven uit te moeten deelen;* metonymisch, geld: *zonder - in zijn zak is men op de kermis niet welkom; 'k Steek - in mijn zak, En Bacchus in mijn kaken.* (Vondel); ook: Plutos.
Pluvia'le, o. -n. zie Koorkap.
Pluvier' (*steltvogel; snipachtige vogel, welke den regen aankondigt*), v. -en; ook: *Plevier': de -en overwinteren wel in Friesland, waar zij wilsters heeten, het zijn vogels uit het Noorden.*
Pluviome'ter (*regenmeter*), m. -meters.
Pluvio'se (*5e maand of Regenmaand, van 20 Jan. tot 19 Febr.*), v. (s = z).
Pneuma'tisch (*de lucht betreffende*), bn. *de -e machine,* luchtpomp; *een -e spoorweg,* door luchtdruk werkend; *-e banden,* luchtbanden van een rijwiel.
Pneumonie' (*long- of borstvliesontsteking*), v. gmv.
Po'chel (*bochel*), m. -s; zegsw. *iem. zijn - vol schelden,* hem leelijk uitmaken. gmz.
Po'chen (*bluffen, snoeven, grootspreken*), ik heb gepocht; **-er,** m. -s; **-erij',** v. -en.
Poch'hans (*zwetser*), m. -hanzen.
Pochhanzerij' (*zwetserij*), v. -hanzerijen.

Po'co (It. muz. *weinig, iets*), bw.; *- a -*, van lieverlede; *un -*, een weinig. (c = k).
Poculeeren (*lustig den beker laten rondgaan, drinken*).
Po'dagra (*voeteuvel, jicht in de voetwortels*), o. gmv.; zie P o o t j e.
Podagreus' (*met voetjicht bezocht*), bn. -zer; *een -greuze papa met zijne dochters.* (Potg.)
Podagrist' (*voetjichtlijder*), m. -en.
Pod'ding, pud'ding (Eng. *meel-, chocoladebeslag met allerlei ingrediënten als suiker, amandelen*, enz.), m. -en; **-vorm,** m. -en.
Podes'ta (*machthebber, landvoogd*), m. -'s; ook: **Podestaat'.**
Po'dium (Lat. eig. *optree; een verhevenheid*), o. -s; *het bestuur zat op een -*, hoogte.
Podome'ter (*schredenmeter, pasteller*), m. -meters; zie H o d o m e t e r.
Poed, pud (*Russ. gewicht, ± 16,38 K.G.*), o. -s.
Poe'del (*kroesharige huishond*), m. -s.
Poe'del (*misslag*), m. -s; een - is eigenlijk in het kegelspel een worp, waarbij de bal van de plank gaat: men is dan de plank mis.
Poe'der, poei'er (*zeer fijne stof*), o. gmv.; **-chocolade,** v. gmv.
Poe'der, poei'er (*fijngestampt geneesmiddel, waarvan elke dosis in een papiertje is gevouwen*), v. -s.
Poe'deren, poei'eren (*haar of pruik -, met poeier bestrooien*), ik heb gepoeierd; *een gepoeierde pruik; de oude edelman liet zich -*; **-doos,** v. -doozen.
Poëem' (*gedicht*), o. poëmen; lees: *poo-eem'.*
Poëet' (*dichter*), m. poëten; lees: *poo-eet'.*
Poef, tw. geluidnabootsing: *piefpaf -!*
Poef'mouw (*pofmouw, wijde uitstaande damesmouw*), m. -mouwen.
Poe'ha, -haai, m. en o.; *- maken*, drukte, leven, rumoer en wel om een bagatel; zie B o e h a.
Poei'erig (*stoffig; als poeder*), bn.; -er, -st; *de van droogte - geworden keien.* (C.O.)
Poel (*moeras, draskolk*), m. -en; fig. *een - van jammeren, van ongerechtigheden*, een afgrond, menigte; **-snip** (*een soort van groote watersnip*), v. -pen.
Poelepetaat' (uit Fr.: *parelhoen, uit Numidië in Afrika*), m. -aten.
Poelier' (Fr. *koopman in gevogelte of wild*), m. -s; **-ster** v. -s.
Poel'je (Fr. *poule: hoen, kip*), v. -n, -s.
Poë'ma (*dichtwerk*), o. poëmata.
Poe'ma (*katachtig roofdier ter lengte van één Meter, geelachtig rood, in Z.- en N.-Amerika, leeft in wouden en grasvlakten en zwerft 's nachts rond op prooi*), m. -'s; ook **Puma.**
Poen (*geld, duiten*), m. gmv. gmz.; *Jij weet, wij hebben rijklijk -.* (v. Asschenberg).
Poen (*windbuil, ploert*), m. -en; *een - van een vent*, een plebejer.
Poe'ne (Lat. *straf*), v.; *op - van*, op boete van. (oe = eu); zie P e n e.
Poe'nig (*opgeblazen*), bn.; *wat ziet hij er - uit!* ploertig, plebejisch; -er, -st.
Poep (*arme boer uit Westfalen, Hans Mof*), m. -en. schimpn.
Poe'penland (*schimpnaam voor Westfalen en N.-Duitschland*), o. gmv.
Poer (*peur, tros aardwormen*), v. -en.
Poe'ren (*aal vangen met een peur*), ik heb gepoerd; ook: P e u r e n.
Poe'rim (Isr. *Maartfeest of Hamansfeest*), o. fig. drukte, beweging, bluf; meest **Purim.**
Poes (*roepnaam van de kat*), v.; *dat - de vocatief van kat is.* (Schoolmeest.); zegsw. *hij is voor de -*, ligt op sterven, hij is onherroepelijk verloren, als een muis of een vogel, die een prooi is van de kat.
Poes (*halsbontje voor vrouwen*), v. -en; *waar is mijn -?*
Poes (*vleinaam voor kindje, liefje*), v. gmv.; *kom hier -*, lief kind.
Poesa'ka (O.-I. *geliefd erfstuk*), v. -'s. (s = z).
Poes'lief (*fluweelachtig lief met de bijgedachte aan valschheid*), bn.; *zij was - tegen mijn zuster.*
Poes'mooi (*zoo mooi als poes, die zich schoon gelikt heeft*), bn.; *kind, je bent zoo mooi als poes of -.*
Poes'pas (*mengelmoes, rommelzoo*), m. gmv.
Poes'sing (O.-I. *duizelig, verward, radeloos*), bn.
Poes'ta (*dorre grasvlakte in Hongarije, heide*), v. -'s.
Poes'ten (*met kracht blazen*), ik poestte, heb gepoest; *in het vuur -.*
Poes'ter (*blaaspijp*, ook *iem. die poest*), m. -s; vandaar *Asschepoester(tje).*
Poëtas'ter (*rijmelaar, pruldichter*), m. -s.
Poëtasterij' (*rijmelarij*), v. gmv.
Poë'tica (*theorie der dichtkunst*), v. gmv.
Poë'ticus (*dichtkundige*), m. -ci. (c = k).
Poëtiek' (*poëtica*), v. gmv.
Poë'tisch (*dichterlijk*), bn. en bw.
Poëtiseeren (*dichterlijk behandelen* of *voorstellen, idealiseeren*). (s = z).
Poets (*klucht, grap, pots*), v. -en; zegsw. *iemand een - spelen*, hem beet hebben, zich ten koste van hem vermaken, hem een kool stoven.
Poet'sen (*schoonmaken, glimmend maken, reinigen*), ik poetste, ik heb gepoetst; *de schoenen -, het zilverwerk -*; zegsw. *de plaat -*, zich uit de voeten maken; **-goed** (*dat, wat men noodig heeft om te poetsen*), o. gmv.; **-katoen,** o. gmv.; **-pommade,** v. gmv.
Poet'sig (*kluchtig, koddig, grappig*), bn. en bw.; -er, -st; *een - mutsje*, lief. spreekt.
Poe'zel (*mollig, poezelig*), bn.; *-e handjes.*
Poe'zelig, bn. en bw.; *een - wicht*, zacht van vleesch; *een kind met -e wangen*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Poëzie', poëzij' (Fr. *dichtkunst*), v. gmv.; *de - beoefenen; de - is de dochter der phantasie en des gevoels.* (Geel); **-album,** o. -s.
Poe'zig (*zacht, lief*), bn.; *een - kindje*; **-heid,** v. -heden.
Pof (*krediet*), m. gmv.; *op den - of bof halen*, d.i. niet dadelijk betalend; **-broek** (*persoon, die poft*), m. en v. -en. gmz.
Pof (*slag, stoot*), m. -fen; *dat gaf een -.*
Pof (uit het Fr. *pouf: bol uitstaand d.i. als opgeblazen versiersel op de mouwen of den rok eener japon*), v. poffen; **-kleed,** o. -eren, **-mouw.** m. -en; zie P o e f m o u w.
Pof, tw., aanduiding van een dof geluid.
Pof'fen (*slaan*; ook: *borgen*, alsmede *braden*), ik heb gepoft; *hij was weer aan 't poffen*, d.i. slaan; *die vrouw wil altijd door maar -* d.i. op den pof halen; *kastanjes -.*
Pof'fer (*zakpistooltje*; ook: *snoever*), m. -s.
Pof'fer (*poffertje*), m. -s.
Pof'ferd (*zwetser, pocher*), m. -s.
Pof'fertje (*gebakje, broedertje*), o. -s; *-s eten.*
Pof'fertjeskraam (*b.v. op de kermis*), v.

-kramen; **-pan** (*n.l. met ronde kuilen om poffertjes in te bakken*), v. -pannen.
Pof'hans (*snoever*), m. -hanzen.
Po'gen (*trachten, streven naar, zijn best doen, zijn krachten inspannen*), ik heb gepoogd.
Po'ging (*het streven; moeite welke men aanwendt voor een bepaald doel*), v. -en; *een ijdele -, een -wagen.*
Point (Fr. *punt, steek, stoot*; ook: *oogen op de dobbelsteenen*), o. -s; lees: *poain.*
Point d'Angleterre (Fr. *een der fraaie handwerken; geborduurde bloemen op tulen grond*), m. gmv.
Point d'honneur (Fr. *punt van eer, eergevoel*), o. gmv.
Pointeeren (Fr. *doelen, streven, trachten; het geschut richten*). (oi = oa).
Poin'ter (Eng. jagerst. *hond, die den jager het wild aanwijst, patrijshond, staande hond*), m. -s; lees: *pwainter.*
Pointeur' (Fr. *geschutrichter*), m. -s. (oi = oa).
Point-lacé (Fr. *een der fraaie handwerken: borduursel met opgelegde bloemen*), m.
Poir'ters, Adriaan, lid der S. J., de Katholieke Cats: dichter en prozaschrijver, te Oisterwijk. (N.-B.), (1606—'75).
Pok (*builtje, puistje, zweertje*), v. pokken; *dit kind heeft de -ken*, kinderziekte, **-achtig,** bn.; **-put** (*pokdaal*), m. -ten; **-stof,** v. gmv.; **-ziekte,** v. -n.
Pokaal' (*groote drinkbeker*), m. -alen; meestal: **Bokaal.**
Pok'daal (*poklitteeken, pokput*), v. -dalen.
Pokda'lig (afleid. van *pokdaal: van de pokken geschonden*), bn. en bw.; -er, -st; *een - gelaat.*
Po'ken (*met de pook morrelen*), ik heb bepookt; *in de kachel -, in 't vuur -.*
Pok'hout (*zeer hard hout van donkergroene kleur uit W.-Indië*), o. gmv.; het - diende wel als middel tegen de Spaansche pokken.
Pok'kel (*pukkel, peukel*), v. -s.
Pok'ken, ik heb gepokt; *gepokt en gemazeld hebben*, d. i. de pokken en mazelen gehad hebben, fig. al heel wat gesukkeld hebben.
Pok'kenbriefje (*geneesk. bewijs, dat men gevaccineerd is*), o. -briefjes; **-epidemie',** v.
Pol (*stronkje*), m. pollen; *een - gras.* gew.
Polac'ca (*Poolsche dans-aria*), v. -'s. (c = k).
Polair' (*de pool betreffende*, fig. *tegenovergesteld*), bn. (ai = è).
Polak' (*Pool, Poolsch ruiter*), m. Polakken.
Polak'ker (Fr. scheepst. *soort van vrachtvaartuig in de Middell. Zee*), m. -s.
Polariseeren (*zich naar de pool neigen of bewegen*); **-sa'tie,** v. gmv. (s = z).
Polariteit' (electr. *neiging van vrijzwevende magneten naar de magnetische polen der aarde*), v. gmv.
Pol'der (*ingedijkt land*), m. -s; *in den - wonen*; **-bemaling,** v. gmv.
Pol'derbestuur (*dijkstoel*), o. -besturen; **-jongen** of **-gast** (*dijkgraver*), m. -en; **-keet** (*-loods*), v. -en; **-land,** o. -en; **-molen,** m. -s; **-schouw** (*inspectie*), v. -en; **-water,** o. gmv.; **-werker** (*slootgraver*), m. -werkers.
Poleeren (Fr. *polir; polijsten, doen glanzen*).
Polei' (*foltertuig tot uitrekking dienend*), v. gmv.; ook: **Plei, Palei.** vero.
Polei' (*lipbloemige plant, vlooienkruid*), v. gmv.
Pole'micus (*twistschrijver*), m. -ci.
Polemiek' (*twistgeschrijf*), v. gmv.
Polemiet' (*zekere gladde effen stof*), o. gmv.
Pole'misch (*twistend*), bn.; *-e geschriften,* d. i. twistschriften.
Polemiseeren (*een pennestrijd voeren*). (s=z).
Polichinel' (*hansworst, Jan Klaassen, grappenmaker*), m. -s. (ch = sj); *- in de poppenkast.*
Poliep' (*neteldier, veelvoet, straaldier*), v. -en; *de -en omringen de eilanden om Java als met een gordel harer gewrochten* (*afscheiding van kalk of poliepstokken*).
Poliep' (*vleeschuitwas, slijmvliesgezwel*), v. -en; *een - in den neus hebben.*
Poliet' (Fr. *beleefd, wellevend*), bn.; ook: *glad, net*, b.v. *de overgeslagen manchetten waren nog -er en nog meer gesteven.* (C. O.); -er, -st.
Polijs'ten (Fr. *polir: doen glanzen*), ik heb gepolijst; *men kan metaal, hout, steen, glas -*; **-lijster,** m. -s; **-ing,** v. -en; **-lijstster,** v. -s.
Polikliniek' (*ziektebehandeling door de studenten aan de huizen der zieken zelve*), v. -klinieken; ook stedelijke inrichting tot geneeskundige hulp voor minvermogenden; zie Cliniek.
Po'lis (*verzekeringsbrief, akte van assurantie, bewijs van deelneming in een brandverzekering*), v. -sen.
Polites'se (Fr. *hoffelijkheid, beleefdheid, welgemanierdheid*), v. gmv.
Poli'ticus (Lat. *staatkundige*), m. politici.
Poli'tie (*het toezicht op de openbare orde en veiligheid; volkstucht, instelling voor de openbare veiligheid, de gezamenlijke ambtenaren*), v. gmv. (t = ts); **-agent',** m. -en; **-post** (*verblijf of huisje van eene politewacht*), m. -en.
Poli'tie-commissa'ris (*in een stad, hoofdambtenaar van politie*), m. -commissarissen.
Politiek' (Fr. *staatkunde*), v. gmv.
Politiek' (*burgerkleeding*), o.; *die officieren waren in -; een plaatsmajoor in -.* (C. O.)
Potitiek' (*staatkundig*; fig. *listig, sluw, doordrapt*), bn.; *een -e partij; een -e zet.*
Poli'tiemuts (mil. *rond soldaten-mutsje*), v. -mutsen. (t = ts).
Politiseeren (*over staats- en regeeringszaken redeneeren*). (s = z).
Politoer' (Lat. *glansmiddel, middel tot het opboenen van fijne meubels*), o. gmv.
Politoe'ren (*glad en glanzig maken door middel van politoer*), ik heb gepolitoerd.
Pol'ka (*Poolsche snelle dans in $^2/_4$ maat*), v. -'s; *de Hongaarsche -, de - mazurka*, v. -'s.
Pol'kahaar (*boogvormig van het achterhoofd afhangend hoofdhaar*), o. -haren.
Pollak' (Eng. *een soort van visch in de Noordzee*), m. pollakken.
Pol'lepel (uit *potlepel; keukenlepel met langen steel*), m. -lepels; zie Sleef.
Pol'levij (uit Sp. *achtersteunlap v. e. schoen*), v. -en.
Polonai'se (Fr. *Poolsche wals, Poolsche dansaria; wijde vrouwenmantel*), v. -s. (ai = è).
Pols (Lat. *deel v. d. onderarm bij den handwortel*), m. -en.
Pols (Lat. *stoot of slag van een slagader*), m. -en; zegsw. *iemand den - voelen*, fig. hem vragend examineeren, ook hem uithooren over voornemen of gezindheid; *de - van den koortslijder slaat, klopt, jaagt; een zwakke -.*
Pols (uit *polsstok: springstok*), m. -en; zegsw. *verder willen springen dan de - reikt*, meer willen doen, dan de financieele krachten veroorloven; ook: *Polsstok.*

Pols'ader (*slagader, vooral die aan den pols*), v. -aders, -aderen.
Pol'sen (*met den polsstok roeren in 't water*), ik polste, ik heb gepolst.
Pol'sen (*iem. meening of opvatting zoeken te weten te komen, hem uithooren, al vragende hem zijn gevoelens laten zeggen*), ik polste, heb -polst; **-ing,** v. -en.
Pols'mof (*mofje voor den pols of onderarm*), v. -moffen.
Pols'slag, m. -slagen; *een regelmatige -*; fig. *den - voelen*, leven bespeuren, leven ontdekken, b.v.: *aan de Theems voelt men den - van den wereldhandel.*
Pols'stok (*pols of springstok*), m. -stokken.
Poltron' (Fr. *lafaard, bloodaard*), m. -s.
Polyarchie' (*regeering van velen*), v. gmv.
Polychromeeren (*het beschilderen van kerken en beelden met vele kleuren*).
Polychromie' (*het beschilderen met allerlei kleuren*), v. gmv. (ch = scherpe g).
Polygamie' (*huwelijk van een man met meer dan één vrouw, of omgekeerd*), v. gmv.; *de - der Muzelmannen.* (y = ie).
Polyglot'te (eig. *veeltongige: boek of geschrift in vele talen*), v. -n. (y = ie).
Polyglot'tisch (*in vele talen*), bn.; *een -e stijl.* (y = ie).
Polygonaal'getal (rekenk. *veelhoekig getal*), o. -getallen. (y = ie).
Polygoon' (wisk. *veelhoek*), m. -gonen.
Polygraphie' (*veelschrijverij; kunst om met verborgen teekens te schrijven, raadselschrift*), v. gmv.; lees: *poliegrafie'.*
Polyhis'tor (eig. *veelkundige: kenner van verschillende vakken van wetenschap, veelweter*), m. -histors. (y = ie).
Polyhym'nia (myth. *de liederenrijke muze*), v.; ook: **Polym'nia,** d. i. de muze van den ernstigen zang; lees: *poliehim'nia.*
Polyne'sië (*de losse eilanden bij N.-Holland behoorende, ook Oceanië of Melanesië geheeten*), o. gmv.; tot - behooren, o. m. *Nieuw-Guinea, Nieuw-Zeeland, Nieuw-Caledonië,* enz. (s = z).
Polyphaag' (*veelvraat*), m. -phagen. (ph=f).
Po'lysyllabe (*meer- of veellettergrepig woord*), v. -n. (y = ie).
Polysyn'deton (spraakk. *veelvuldige verbinding door voegw.*), o. gmv.; b.v. *Cesar was en veldheer en redenaar en geschiedschrijver.*
Polytechniek' (*leer der kunsten en industrieele verrichtingen*), v. gmv. (y = ie).
Polytech'nisch (*vele kunsten en wetenschappen omvattende*), bn.; *de -e school te Delft.*
Polytheïs'me (*veelgodendom*), o. gmv.
Polytheïst' (*aanbidder van veel goden*), m. -en; lees: *polietee-ist'.*
Pomerans' (Ital.: *oranjevrucht, goudappel*, ook: *stooteinde of dopje aan de punt van de keu of den biljartstok*), v. -en.
Pomerans'bitter (*elixer, getrokken op schillen van den oranjeappel*), o. gmv.
Pomma'de (Fr. *haarzalf*), v. -s (soorten); *lange haarlokken, blinkende v.-.* (C.O.); **-pot,** m. -ten.
Pommadeeren (*de haren met welriekende pommade bestrijken*).
Pomologie' (Lat. *ooftkunde*), v. gmv.; *de - handelt over appels, peren, kersen, pruimen, perziken en abrikozen.* (g = g).
Pomoloog' (*ooftkenner, ooftkundige*), m. -logen.
Pomolo'gisch (*op de ooftkunde betrekking hebbende*), bn.; *een -e tuin, een - woordenboek.*
Pomo'na, myth. *godin v. tuin en ooft.*
Pomp (*werktuig tot het doen oprijzen van water*), v. -en; *er zijn zuig- en perspompen.*
Pompadour' (Fr. *japonstof, doorweven met bloemetjes, zoo geheeten naar de favoriet van Lodewijk XV*), o. gmv. (ou = oe).
Pomp'bak (*opvangbak van 't water, onder de kraan*), m. -bakken.
Pomp'daal (scheepst. *waterbuis, afvoerpijp*), v. -dalen.
Pom'pe (Lat. *pracht, staatsie, pronk*), v. gmv.
Pompe'ji (aardr. *bloeiende stad op de kust van Campanië (Italië), in 79 na C. onder de lava van den Vesuvius bedolven*), o.
Pompe'jus, de Groote, gesch. 106—48 v. C., *lid van het eerste Driemanschap in Rome* (60 v. C.); *in 48 v. C. door Julius Caesar bij Pharsalus verslagen, in Egypte gedood.*
Pom'pelmoes (O.-I. *groote vrucht, lijkende op een sinaas-appel*), v. -moezen.
Pom'pen (*het water met een pomp opvoeren*), ik heb gepompt; **-er,** m. -s.
Pom'pen (*knikkerspel*); zie Stuiken.
Pompenmaker, m. -makers.
Pomperij' (*pracht en praal*), v. -en; R.-K. *den duivel en zijn -en verzaken.*
Pompernik'kel (Nederduitsch: *grof zwart roggebrood der Westfalers: soms 30 pond zwaar*), m. -s.
Pompeus' (Fr. *vol staatsie, deftig*), bn.: -peuzer, -st; *een -peuze stijl,* hoogdravend.
Pompier' (*brandspuitgast*), m. -s; lees: *-ier.*
Pompoen' (Fr. *pronkappel, kalebas*), m. -poenen.
Pond (Lat. *gewicht*), o. -en; *het Nederlandsch- of K.G.* (= 1000 gram); ook zekere geldswaarde: *een - Vlaamsch of e. - groot,* d. i. *f* 6.00, verdeeld in: 20 schellingen, 240 groot, 960 duit. of 2880 mijt.; *een - sterling* (Engelsche waarde), d. i. ± *f* 12.00; Bijbel: één pond = 100 drachmen, ± *f* 50; zie Lucas 19:13.
Pon'demaat (*oude vlaktemaat in Friesland,* 0.3678 H.A.), v. -maten.
Pon'der (*gewicht*), m. -s; in samenstellingen, als: *zesponder, tienponder,* enz.
Pon'dok (O.-I. *bamboehut*), v. -s.
Pondsponds'gewijze, -gewijs (*naar evenredigheid*), bw.; *de winst zal - verdeeld worden,* naar verhouding van ieders inleg.
Pon'go, m. -'s; zie Gorilla.
Pon'jaard (Fr. *poignard: korte degen, dolk*), m. -jaarden.
Pons, punch (*drank uit citroensap, suiker en arak bereid*), v. gmv.; **-glaasje,** o. -s.
Ponsoen' (*stalen goudsmidsstaafje ter dikte van 3—10 m.M., waarvan het uiteinde in verschillenden vorm kan geslepen zijn*), m. -en.
Pons (smed. *drevel, smidswerktuig om gaten in gloeiend ijzer te slaan*), m. -en.
Pon'sen (smed. *met een pons gaten in gloeiend ijzer slaan*), ik ponste, ik heb -ponst.
Pont (Lat. *ponto: schouw, veerschuit, platboomd overzetvaartuig*), v. -en.
Pontenier' (*pontonnier*), m. -s. spreekt.
Ponti'anak (O.-I. *spook, dat zich in boomen ophoudt, booze woudgeest*), v. -s.
Pon'tifex (*lid v. h. hoogste priestercollege in oud-Rome*), m.; *de voorzitter heette - maximus.*
Pon'tifex (R.-K. *opperpriester, paus*), m. -fices.
Pontificaal' (Lat. *prachtkleedij des pausen of van een bisschop*), o.; fig. *in - zijn,* d. i.

uiterst deftig gekleed zijn, in plechtgewaad of staatsiekleedij zijn. (c = k).

Pontificaal' (Lat. *pauselijk, opperpriestelijk*), bn.; *een -ale Mis* b.v. in St.-Pieter te Rome, door den paus gecelebreerd. (c = k).

Pontificaat' (*het ambt of de waardigheid van opperpriester of pontifex*), o. gmv.

Pontijnsch' (*aan of bij zee gelegen*), bn.; *de -e moerassen in Italië*; ook *Pontisch*: *de -e steppen.*

Pon'tius Pila'tus, *Romeinsch stedehouder in Jeruzalem in de dagen van Christus' lijden*; zegsw. *iem. van Pontius naar Pilatus zenden*; zie P i l a t u s. (Luc. 23 : 7).

Pon'to (Sp. *ruiten- of hartenaas in het omber- en quadrillespel*), v. -'s.

Ponton' (*brugschuit*: *groote pont, in gebruik bij de pontonniers om schipbruggen over een rivier te slaan*), v. -s; **-brug,** v. -bruggen.

Pontonnier' (*soldaat-schipbrugmaker*), m.-s.

Po'ny (*klein paard, hit*), m. -'s.

Po'ny-haar (*op het voorhoofd afgekamd hoofdhaar, zooals de pony's 't van nature hebben*), o. gmv.

Poo'ien (*drinken, zwelgen*), ik heb gepooid; *Nog zat men te peuzlen en hartig te -.* (v. Zeggelen); **-er** (*drinkebroer*), m. -s. gmz.

Pook (*puntig, omgebogen ijzer om het vuur op te porren*), m. poken.

Pook (*priem, dagge, dolk*), m. poken. vero.

Pool (*inboorling van Polen*), m. Polen; ook: P o l a k.

Pool (*lange Poolsche overjas met bandgordel of ceintuur*), v. polen.

Pool (Lat. *polus*: cosmogr. eig. *aspunt, uiteinde der denkbeeldige aardas*), v. polen; *er is een N. en een Z.-.*

Pool, v. polen; nat. *de - van een magneet*, uiteinde van den magneet, waar de aantrekking zich voornamelijk openbaart.

Pool'beer (*witte beer v. h. N.*), m. -beren.

Pool'cirkel (cosmogr. *parallel op 23½ van de Pool*), m. -s; *de Noord- en de Zuid-.*

Pool'expeditie (*reis naar één der poolzeeën*), v. -s, -tiën. (t = ts).

Pool'landen (*landen en eilanden, binnen een der poolcirkels gelegen*), o. mv.; zie **Poolstreken.**

Pool'licht (*electrisch verschijnsel in de N. en Z.-poollanden*), o. gmv.

Poolsch (*uit of als in Polen*), bn. en bw.; *een -e vrouw, -e tarwe*; *een -e landdag*; zegsw. *het ging er - toe*, rumoerig, zonder orde; als zn. (*de taal*), o. gmv.

Pools'hoogte (*hoogte van de pool boven den horizon*), v. gmv.; *de - is gelijk aan de geographische breedte*; zegsw. *- nemen*, zien, waar of hoe ver men is, b.v. op een zeereis, fig. hoogte nemen, onderzoek doen naar een zaak of toestand, inlichtingen inwinnen.

Pool'ster, -star (*ster van de tweede grootte in den Kleinen Beer, nabij de hemel-Noordpool*), v. gmv.

Pool'streken (*gebied, binnen de beide poolcirkels, bijna 4½ millioen K.M.² groot of 1.26% v. d. aardoppervlakte*), v. mv.

Pool'vos (*ijsvos, witte vos*), m. -sen.

Pool'zee, v. -ën; zie IJ s z e e.

Poort (Lat. *porta*: *doorgang, toegang, groote deur*), v. -en.

Poort (*stad*), v. -en; *Davids oude -e*, n.l. Bethlehem. vero.

Poort'ader (*groote ader, die bijna al de aderen der onderbuiksorganen opneemt*), v. -s, -en; *het -stelsel bevat al de vaten, die de - vormen.*

Poor'ter (verwant met Lat. *porta*, poort: *middeleeuwsch burger, stedeling*; zie *Poort* = *stad*), m. -s. vero.

Poor'teren (*het poorter- of burgerrecht verleenen*), ik heb gepoorterd; *iem. -.* vero.

Poorterij' (*burgerij*), o. -en. vero.

Poor'terschap (*burgerschap*), o. gmv. vero.

Poos (Fr. *pause*: *pauze, korte tijd, korte rusttijd*), v. poozen.

Poot, Huibert Cornelisz., 1689—1733, landbouwer, en lyrisch Ned. dichter.

Poot (*been van een dier*), m. pooten; bij uitbreiding: *de - of -en van een tafel, van een schraag*; zegsw. *iets op -en stellen*, flink in orde brengen; *op zijn - spelen*, driftig worden, uitvaren, razen, opspelen; *- aan spelen*, flink, hard doorwerken, eig. de handen of pooten aan het werk slaan; *op zijn achterste -en gaan staan*, als een steigerend paard, fig. driftig zich tegen iets verzetten, opstuiven; *op zijn -jes terecht komen*, evenals poes, goed terecht komen; *met hangende -jes*, evenals een hondje, dat opzittend om iets vraagt, dus deemoedig, nederig; *dat staat op zijn -en*, dat staat solide, vast, fig. is goed gesteld, rust op goede gronden, gmz.

Poot (*stekje, lootje, aflegger*), v. poten.

Poo'tig (*sterk, handig*), bn.; *een -e kerel*, d. i. met groote werkhanden, sterk.

Poot'je (*voetjicht*), o. gmv.; *de man had het -*; schertsend voor **Podagra.**

Poot'visch (*één vischje*), m. -visschen; (*verzamelwoord, vischbroedsel*), v. gmv.

Poo'ver (Fr. *pauvre*: *arm, armoedig, armzalig, onbeduidend*), bn. en bw.; *een - loon*; *hij ziet er - uit*; -der, -st; **-heid,** v. gmv.

Poo'vertjes (*armoedig, schraal*), bw.

Poo'zen (*verwijlen, blijven*), ik heb gepoosd.

Pop (stud. *gulden, zoo genoemd naar den beeldenaar*), m.; *dat kost mij tien pop.*

Pop (*speelgoed voor meisjes*), v. poppen; *poppetje*, o. -s; *nog met de - spelen*, nog kind of kinderachtig zijn; zegsw. *de -pen waren daar aan het dansen*, er was ruzie.

Pop (*wijfje der vogels*; *nog ingewikkelde vlinder*), v. poppen; -je, o. -s.

Po'pe, Alexander, 1688—1744, beroemde Eng. dichter en wijsgeer.

Po'pe (*priester van de Grieksche kerk in Rusland*), m. -n.

Po'pel (*Ital. populier*), m. -s; zie P e p p e l.

Po'pelen (*kloppen*), mijn hart heeft gepopeld; *- van angst, - van vreugde*; **-ing,** v. -en.

Pop'pegoed (*kleertjes der pop*; *fig. iets kleins*), o. gmv.; **-jurk,** v. -en.

Pop'pen (*met de pop spelen*), ik heb gepopt.

Pop'penkast (*draagbaar theater der kermis, met poppen als spelers*), v. -en.

Pop'penmaker (*maker van het binnendeel der sigaren, onder het dekblad*), m. -s.

Pop'perig (*popachtig*), bn. en bw.; -er, -st; *een - tuintje*; *- gekleed zijn.*

Pop'pig (*popperig*), bn. en bw.; -er, -st.

Pop'pigjes (*netjes, poppig*), bw.; *de kleeren zitten -, alles was er even -.*

Populair' (*bij het volk geliefd*), bn.; *een - vorst, minister*, enz.; *-e voordrachten*, verstaanbaar voor het volk; *de Bijbel is tegelijk het geleerdste en het -ste boek.* (Koetsveld).

Populariseeren (*voor het volk verstaanbaar*

en bevattelijk maken, algemeen nuttig maken).
Populariteit' (*bemindheid of gewildheid bij het volk*), v. gmv.; *het worstelen verheugt zich nù* (*1907*) *in groote -*.
Populier' (Lat. *populus*: *loofboom, popel, peppel*), m. -en; **-en,** bn.
Populier'hout, o. gmv; ook: *Populierenhout.*
Por (*steek met mes of dolk*; *ook*: *stoot, duw*), m. porren.
Poreus' (Fr. *met uiterst kleine openingen of poriën, gaatjes*; *sponsachtig*), bn.: *poreuzer, poreust*; **-heid** (*het poreus-zijn*), v. gmv.
Porfier' (Fr. *marmerachtig gesteente, purpersteen*), o. gmv.; *de Romeinen lieten doodkisten, badkuipen, vazen van - beitelen.*
Porfie'ren, bn.; *een - vaas*, van roodachtig jaspis.
Po'rie (eig. *doorgang*: *kleine, haast onzichtbare opening*), v. poriën; *de poriën der huid*, zweetgaatjes.
Pornograaf' (*onzedelijk, zedenkwetsend schrijver*), m. -grafen; **-graphie',** v. gmv.; **-grap'hisch,** bn.
Por'ren (*kloppen*, fig. *aandrijven*), ik heb gepord; **-der,** m. -s: *de Amsterd. porder* (wekker); **-ijzer** (*werktuig om te porren*), o. -s; **-ring** (*het porren*), v. -en.
Porselein', postelein' (*groente*), v. gmv.
Porselein' (Fr. *porcelaine*: *fijn aardewerk*), o. gmv.
Porselein'aarde (*grondstof van het porselein*), v. gmv.
Porselei'nen (*van porselein*), bn.; *een - eetservies, een - vaas.*
Porselein'fabriek, v. -fabrieken: *de -en te Maastricht*; **-handel,** m. gmv.; **-kast,** v. -en; **-kleur,** v. -en; **-schilder** (*iemand, die op porselein schildert*), m. -s; **-winkel,** m. -s.
Por'ster (*vrouw, die uit porren of wekken gaat*), v. -s; *Mie de -.*
Port (*Portugeesche witte of roode wijn, die veel uit Oporto* (*Port à Port*) *wordt uitgevoerd*), m. gmv.; **-glas,** o. -azen; zie P o r t w ij n.
Port (*brievenvrachtloon*), o. -en, ook: P o r t o.
Portaal' (*hoofdingang, voorhal*), o. -alen.
Por'te (*het Turksche hof of rijk*), v.; *de Ottomanische -, de Verheven -; de - is eigenlijk de deur van het paleis*; *met - bedoelt men in oostersche beeldspraak het paleis, en verder den gebieder, zijn hof, zijn rijk.*
Por'te-brisée (Fr. *vouwdeur, dubbele openslaande deur*), v. portes-brisées. (s = z).
Por'te-ciga'res (Fr. *toestel, waarop men sigaren plaatst, sigarenstandaard*), m. (mv. evenzoo).
Portée (*doel, strekking*), v. gmv.; *dat is de - van de zaak*, omvang, beteekenis.
Porteeren (Fr. *zich voor iemand in de bres stellen*); *zich voor iem.* -; zie G e p o r t e e r d.
Portefeuil'le (eig. *bladendrager*: *brieventasch, zakboekje*; *de tasch, waar de staatsstukken van den minister zich in bevinden*; *bij uitbr. het ministerambt*), v. -s; lees: *-fuil'-je.*
Por'telen (*borrelen, opschuimen*), ik heb geporteld; **-bier** (*schuimbier*), o. gmv.; **-wei** (*hui van gewrongen kaas*), v. gmv.
Por'te-fleurs (Fr. *bloemkokertje*), m. (mv. evenzoo).
Por'te-let'tres (Fr. *brievenhanger, brieventasch, hangende aan den muur en waar men brieven en kranten in bergt*), m. (mv. evenzoo.)
Portemanteau' (Fr. *staande kapstok voor overkleeren*), m. -'s. (eau = oo).
Portemonnaie', -nee' (Fr. *geldtaschje*), v. -s; -monneetje, o. -s.
Porte-mon'tre (Fr. *horlogedrager*), v. -
Por'ter (*zwaar Eng. bier*), m. gmv. (o = oo).
Por'ticus (*zuilenhal, bogengang bij de Romeinen*), v. -sen; zie P o r t i e k.
Por'tie (Lat. *portio*: *deel, aandeel, bepaalde hoeveelheid eten en drinken*), v. -s of -tiën. (t = s).
Portiek' (Lat. *porticus*: *zuilengang, overwelfde deur*), v. -en.
Portier' (Fr. *deur- of poortwachter*), m. -s; **-ster,** v. -s.
Portier' (Fr. *deur van koets of waggon*), o. -en.
Portière (Fr. *deur-voorhang, schuin-afhangend staatsiegordijn voor schuifdeuren*), v. -s.
Portiun'culafeest (R.-K. *groot aflaatfeest op 2 Aug. ter eere van den H. Franciscus van Assisi*), o. -feesten. (t = s).
Port'land-cement (bouwk. *kunstmatige metselspecie, in Engeland bereid*; *de grondstof komt van het eiland Portland*), o. gmv.
Por'to (*briefport, vrachtloon*), o. -'s.
Por'to-fran'co (*vrijhaven*), m. gmv.
Por'to-ri'co (*W.-I. eiland, waar de rooktabak van dien naam vandaan komt*), o. gmv.; (*de tabak zelve*), v. gmv.
Portret' (*geschilderd*, enz. *afbeeldsel van een mensch, beeltenis*), o. -ten; **-album** (*boek tot het bewaren van photographische portretten*), o. -s; **-lijst,** v. -en; **-schilder,** m. -s.
Portretteeren (*iemands portret maken*).
Portugees' (*bewoner van Portugal*), m. -zen; *zwarte -zen* (O.-I. *op het eiland Flores*), m. mv.
Portugeesch', bn.; *-e vaartuigen*; als zn. o.
Portulak' (Lat. *portulaca*: *tuinbloem*), v. -ken; *de - is rood, wit of geel.*
Portuur', o. -turen; zie **Partuur.**
Port'vrij (*vrij van port, franco*), bn.; **-vrijdom,** m. gmv.: *-vrijdom genieten.*
Port'wijn (*Portugeesche wijn*), m. -en; *de - wordt gewonnen aan de oevers van den Douro en over Port à Port of Oporto verscheept.*
Port'zegel (*frankeerzegel voor boeteport*), m. en o. -zegels.
Pos (*baarsachtig zoetwatervischje*), v. -sen.
Po'se (Fr. *houding, stand*), v. -s; *een - aannemen.*
Posé (Fr. *bedaard, ernstig, bedachtzaam, gezet*), bn. (s = z).
Poseeren (Fr. *zitten voor een schilder om zijn portret te laten maken*); ook, zich een gemaakte houding geven: *een jongeling, die zich toelei op het -.* (C. O.) (s = z).
Posei'don, *god der zee*; zie N e p t u n u s.
Posi'tie (Fr. *stelling, plaats*; *ligging, toestand, gesteldheid, staat van zaken*, ook: *ambt, post, betrekking*), v. -s, -tiën. (t = s).
Positief' (Lat. *stellig, bepaald, bevestigend, werkelijk*), bn.; -ver, -st; *- recht, -ve electriciteit, -ve grootheden*, niet-negatief. (alg.). (s = z).
Positief', positi'vus (Lat. spraakk. *stellende trap*), m. -tieven. (s = z).
Positief' (*het positieve beeld in de photographie, de afdruk*: *tegenstelling van het negatief*), o. -tieven. (s = z).
Positief' (*vast, stellig, zeker, werkelijk, uitgemaakt*), bw.; *dat is - niet waar.* (s = z).
Positie've (*verstandelijk bewustzijn*), v. gmv.; *hij is niet recht bij zijn -*, niet wel bij 't hoofd of bij zijn zinnen. (s = z).

Positivis'me (*wijsgeerige richting, welke uitgaande van de werkelijkheid, aan deze de wetten der zedelijkheid toetst, stelsige wijsbegeerte*), o.; *de Franschman Aug. Comte* (gest. 1857) *is de vader van het* -. (s = z); **-vist,** m. -en; **-vistisch,** bn. en bw.
Posses'sie (*bezitting, have*), v. -siën, -s.
Possi'bel (Fr. *mogelijk*), bn.
Possibiliteit' (*mogelijkheid*), v. gmv.
Post (*deurstijl*), m. -en; *zijn naam staat op den - van de deur.*
Post (mil. *standplaats, vast punt*; ook: *schildwacht*), m. -en.
Post (*opgedragen taak of werk*), m. -en.
Post (*onderdeel van een rekening*), m. -en.
Post (*bediening of ambt*), m. -en.
Post (*postbode*), m. -en.
Post (*postpaard met postwagen*), v. -en; *te - reizen.*
Post (*postpapier*), o. gmv.; *een - blaadje.*
Post (*postkantoor, brievenbus*), v.; *breng dezen brief naar de -.*
Post (*zoetwatervischje*), v. -en; ook **Pos.**
Post (in Latijnsche woorden of koppelingen: *na, achter, later*), bw.; bv. - *data*, na den dag.
Postadministra'tie (*beheervoering der posterijen of van een postkantoor*), v. gmv.
Post'ambtenaar (*commies bij de posterijen*), m. -aren; **-beambte** (*lagere ambtenaar bij de post*), m. -n; **-bewijs** (*afgestempeld postbriefje om in te sluiten, geldende hoogstens f 10*), o. -bewijzen; **-bode** (*brievenbesteller voor de buitengemeenten*), m. -boden; **-commies** (*ambtenaar der post*), m. -commiezen.
Post'dateeren (*later dagteekenen*); *een wissel* -; zie de tegenstelling: Antedateeren.
Post'directeur (*hoofd van een postkantoor*), m. -s, -en.
Posteeren (*plaatsen, stellen*); *zich* -, ergens post vatten.
Postelein', v. gmv.; ook: **Porselein** (*groente*), v. gmv.
Pos'ten (*op de post doen*), ik postte, heb -post; *zijn brieven gaan* -.
Pos'ten (*op den uitkijk staan of zetten, of er ook onderkruipers komen, die den gestaakten arbeid willen opvatten*), ik -te, heb -post.
Pos'te-restan'te (Fr. *bestemd om op het postkantoor te blijven liggen, om door den geadresseerde afgehaald te worden; term gesteld op brieven*), bw.; als zn. o.
Posterieur' (*achterdeel*), o. -en; als bw. *later.*
Posterij' (*openbare inrichting tot vervoer van brieven, pakketten*, enz.), v. -en.
Posterio'ra (*de achterdeelen*), v. mv.
Posterio'ri (*van achteren beschouwd*), bw.; *een bewijs, een redeneering à* -, argumentatie, in welke men van den aard der gevolgen tot het wezen der oorzaak besluit, d. i. uit de ervaring; zie Priori.
Posteriteit' (*nakomelingschap*), v. gmv.
Post'gids (*officieel handboek, bevattende alle mededeelingen de post betreffende*), m. -gidsen.
Post'hengst (scherts. *naam voor een ambtenaar der posterijen*), m. -hengsten.
Post' hoc, ergo prop'ter hoc (*daarna, en derhalve daarom: sophisme*).
Post'houder (O.-I. *burgerlijk ambtenaar, die in een afgelegen streek het gezag der regeering vertegenwoordigt*), m. -s.
Post'hoorn (*hoorn, waarop de postiljon blaast*), m. -s; wapenteeken, ook stempel in postpapier.
Pos'thumus (*kind, na 's vaders dood geboren, nakomende*), m. en v. gmv. (th = t).
Posti'che (*later bijgekomen; valsch, nagemaakt*), bn. (ch = sj).
Postiljon' (*postvoerman, postrijder, voorrijder*), m. -s. (ie = ie).
Post'kaart (*landkaart met de postwegen, postkantoren, pleisterplaatsen der postkarren enz. er op*), v. -kaarten.
Post'kantoor, o. -oren; **-kar,** v. -**ren.**
Post'ludium (Lat. *naspel op een orgel, b.v. bij 't uitgaan der kerk*), o. -s.
Post'paard (*snelloopend paard, dat de postkar trekt*), o. -paarden; *hij draaft als een* -, loopt snel en onvermoeid.
Post'pakket (*pakje onder de 5 K.G., dat met de post verzonden wordt of is*), o. -ten.
Post'pakketdienst, m. gmv.; **-pakketformulier,** o. -formulieren; **-pakkettentarief,** o. -tarieven; **-pakkettenwagen,** m. -wagens.
Post'papier (*briefpapier, vroeger met een posthoorn als watermerk*), o. gmv.
Post'quitantie (*formulier der post als quitantie*), v. -s, -tiën.
Postscrip'tum (*naschrift*), o. -s; zie **P.S.**
Post'spaarbank (*afdeeling der post tot inleg van spaarcenten*), v. -spaarbanken; **-spaarbankboekje,** o. -boekjes.
Post'stempel (*voorwerp*), m.; (*afdruk*), m. en o; -stempels.
Post'trein (*trein met een post-wagon er in*), m. -treinen.
Postulaat' (meetk. *stelling, uit een verklaring op te maken en zonder bewijs aan te nemen; vereischte, opgave v. feiten*), o. -aten.
Postulant' (*iemand, die in eenige geestel. orde wenscht opgenomen te worden*), m. en v. -en.
Post'unie (*internationale overeenkomst in zake het vervoer van brieven en pakketten en de porto's daarvoor te heffen*), v. gmv.
Post'uur (*posttijd*), o. -uren.
Postuur' (*gestalte, houding, stand*), o. -turen; *een aardig -, klein van -; zich in - stellen*, een houding aannemen.
Post'verbond (*verdrag, aaneensluiting in zake het internationale brieven- enz. vervoer*), o. gmv.; **-verbinding,** v. -en.
Post'verkeer, o. gmv.; **-wagen,** m. -s; **-wet,** v. -ten; **-wezen,** o. gmv.; **-wissel,** m. -s; **-zak** (*brievenmaal*), m. -ken.
Post'weg (O.-I. *heirbaan*), m. -wegen.
Post'weg (Java. *de door Daendels van 1808—'11 aangelegde groote weg van W. naar O.*), m. gmv.; de groote - is 300 uur gaans en loopt van Anjer tot Banjoewangi, aan straat Soenda tegenover Bali.
Post'zegel (*zegeltje van* $^1/_2$ *ct. tot f 2.50, van verschillende kleur en bestempeling, waarmede men brieven of drukwerken frankeert*), m. -zegels; de - is in 1840 uitgevonden door den Engelschen postmeester Sir Rowland Hill; **-album,** o. -s; **-verzameling,** v. -en.
Pot (*aarden of metalen vaatwerk*), m. potten; spreekw. *de - verwijt den ketel dat hij zwart is*, de een verwijt den ander een eigen gebrek; *daar is voor u een -je te vuur*, gij hebt iets onaangenaams te wachten; *ergens een -je mogen breken*, ergens iets mogen doen, dat een ander kwalijk wordt genomen, ergens een streepje vóór hebben, erg in de gunst staan; *hij is zoo dicht als een* -, d. i. geheim, gesloten; *den hond in den - vinden,*

komen als het eten op is, zie H o n d; *eten uit den - van Egypte*: Bijbel, in overvloed gespijzigd worden, als de Israëlieten, toen zij nog in Egypte waren, vóór hun zwerftocht in de woestijn, Exod. 16 : 3.

Pota'ge (Fr. *ondereengemengde spijs, groentesoep*), v. -s; *Jean -*, hansworst. (g = zj).

Pot'asch (*plantaardig loogzout*), v. gmv.; **-loog,** v. gmv.

Pot'deksel (*metalen of houten deksel op een pot*), o. -deksels.

Pot'dicht (*geheel dicht*), bn.; *de deur is -*.

Pot'doof (*geheel doof*), bn.; *een -doove vrouw.*

Po'teling (*te poten boompje*), m. -en.

Po'ten (*in den grond zetten*), ik pootte, heb gepoot); *aardappels -, boompjes -*, enz.

Potentaat' (Lat. *macht- of gezaghebber, gekroond hoofd, mogendheid, vorst*), m. -aten; zegsw. *een rare -*, een zonderling man.

Potentiaal', -eel' (*vermogend*, geneesk. *innerlijk werkend, bijz. in 't verborgen*), bn.

Potentiaal' (nat. *electrisch vermogen, electrische kracht*), v. -alen. (t = ts).

Potentiaal'-verschil, o. -verschillen: als bij twee geleiders na onderlinge verbinding electriciteit van den één op den anderen, b.v. van A op B overgaat, dan is er -; gaat geen electriciteit over, dan hebben zij eenzelfde potentiaal. (t = ts).

Poten'tie (*vermogen*), v. gmv. (tie = sie).

Po'ter (*pootaardappel*), m. -s.

Potestaat' (*titel van den landvoogd*, b.v. *vroeger in Friesland*), m. -taten; zie P o d e s t a.

Pot'gieter, Everardus, Johannes, geb. 1808 te Zwolle, † 1875 te A'dam, Ned. letterkundige.

Pot'huis (*laag huisje, leunend tegen een hoog huis*), o. -huizen; *er kwam een stem uit een schoenmakers -*. (C.O.)

Potichomanie' (*kunst om door opplakking van figuren Chineesch porselein na te maken*), v. gmv. (ch = sj).

Pot'jeslatijn (*apothekerslatijn, dat n.l. de apothekers op hun potjes hebben*, fig. *slecht Latijn*, kramerslatijn), o. gmv.: *„hou op met je -,"* riep Kegge tegen den ouden Barend, „hoe heet het in je moerstaal, man?" (C.O.)

Pot'kachel (*zeer eenvoudige kachel met een gegoten pot*), v. -kachels.

Pot'kijker (*keukenpiet*), m. -s.

Pot'lammetje (*lam, dat met den zuigpot wordt gefokt*), o. -lammetjes.

Pot'lepel (*pollepel*), m. -lepels.

Pot'lood (*mengsel van graphiet en leem*), o. gmv.; *een doosje - koopen*, poeier van potlood.

Pot'lood (*schrijfvoorwerp*), o. -looden; *met een - teekenen, schrijven; een zacht -*; **-teekening,** v. -en.

Pot'looden (*met potloodpoeder inwrijven*), ik heb gepotlood; *een kachel, een fornuis -*.

Potnat', o.; *het is één -*, ze zijn van één sop: ongunstig: 't is alles hetzelfde.

Potologie' (*leer der dranken*), v. gmv.

Potpourri' (eig. *bedorven pot: pot met ingemaakte of ingelegde kruiden*, fig. *mengelmoes, allegaartje*; muz. *muziekstuk uit onderscheiden aaneengeregen melodieën bestaande*), o. -pourri's; lees: *poo-poerie'*.

Pots (*poets, klucht, grap*), v. -en.

Pot'scherf (*stuk van een pot, diggel*), v. -scherven.

Pot'senmaker (*hansworst*), m. -makers.

Potsier'lijk (verwant met *pots* of *poets*, grap: *kluchtig*), bn. en bw.; -er, -st.

Pot'spel (*oud biljartspel, waarbij ieder vier beurten krijgt, met gezamenlijken inleg*), o. -spelen; *Pieter verstout zich pot te spelen.* (C.O.)

Pot'stuk (*spaarpenning*), o. -stukken; *het laatste - ging aan brood.* (Bog.)

Pot'tebakker (*een soort van knikker, van kleiaarde gebakken, in tegenstelling met marmeren en glazen knikkers*), m. -bakkers.

Pot'ten (*geld bewaren*), ik heb gepot; **-ter,** m. -s; zegsw. *hij is een -ter*, schraper.

Pot'tenbakker (*bakker van potten*), m. -bakkers; **-bakkerij',** v. -en.

Pot'tenbakkersschijf (*loodrechte as met boven- en benedenwiel: draaibaar werktuig tot het vormen en bewerken van rond aardewerk*), v. -schijven.

Pot'tentrien (*vrouw, die met aarden potten langs de deuren vent*), v. -en.

Pot'visch (*walvischachtig zoogdier van de familie der dolfijnen*), m. -visschen; *de - wordt 19—25 M. lang.*

Poular'de (Fr. *vetgemest hoen*), v. -s.

Pou'lespel (*biljartpotspel met een inzet*), o.

Pourboi're (Fr. *drinkgeld, fooi*), o. -s.

Pourparlers' (Fr. *praatjes, smoesjes*), o. mv.; lees: *pourparlees.*

Pousse-café' (Fr. *bij het dessert, glaasje likeur na een kop koffie*), m. -'s.

Pousseeren (*voortstooten, voortdrijven, voorthelpen, bevorderen*); *iem. -*. (ou = oe).

Pouvoir' (Fr. *macht, vermogen, bewind*), o.; *plein -*, volmacht; lees: *poe-vaar'*.

Praai'en (scheepst. *een zeilend schip op zee met den roeper iets toeroepen*), ik heb gepraaid.

Praal (*pronk, luister, vertoon*), v. gmv.

Praal'gewaad (*staatsiekleedij*), o. -gewaden.

Praal'graf (*mausoleum*), o. -graven.

Praal'hans (*pochhans, pronker*), m. -hanzen.

Praam (*platboomd vaartuig*), v. pramen.

Praam (*beklemming*), m. pramen; *dan week de - der droefenis.* (Bild.), druk, knel.

Praat (*gesnap, gebabbel*), m. gmv.

Praat'al (*babbelaar*), m. en v. -allen; **-graag,** m. en v. -gragen; **-kous,** m. en v. -en; **-vaar** (*praatzieke oude man*), m. -s.

Praat'je (*klein of onbeduidend gesprek*), o. -s; *een - met iem. maken*, een gemeenzaam gesprek houden; *dat is maar een -*, verzinsel; zegsw. *-s vullen geen gaatjes*, hebben geen waarde, daden moeten er zijn; *-s voor den vaak*; zie V a a k.

Praat'ziek (*dolgraag pratende*), bn.; *de -e oude Barend.* (C.O.); -er, -st.

Pra'chen (verwant met *prangen: vleiend bedelen, smeekend afvragen*), ik heb gepracht; **-er,** m. -s; **-erij',** v. gmv.

Pracht (*luister, glans, praal, schitterende schoonheid*), v. gmv.

Pracht'band (*fraai bewerkte boekband*), m. -banden; *een illustratie in -*.

Prach'tig (*rijk, heerlijk*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Prac'ticus (*ervaren man*), m. -sen, -tici.

Practijk' (*tegengestelde van theorie*), v. gmv.; *de theorie en de - der rekenkunde.*

Prac'tisch (*op de practijk gericht, doelmatig*), bn. en bw.; *een -e blik, een -e inrichting.*

Pradjoe'rit (Java. *inlandsche militie-soldaat* ook *belast met politiediensten*; *in Soerakarta*

soldaat der lijfwacht van den Soesoehoenan), m. -djoerits.
Prae, o.; *het - hebben*, den voorrang of de voorkeur; ook: **Pré.**
Præ'advies, o.-viezen; meer: **Pre'advies.**
Præben'de (*kerkelijk ambt met jaarwedde*), v. -n; meestal **Preben'de.**
Præcep'tor (*leeraar aan een gymnasium*), m. -s, -to'ren.
Præceptoraat' (*leeraarsambt*), o. -aten.
Prædicaat' (*ambts- of eeretitel, welken men iem. geeft*), o. -caten; meer: *Predicaat'.*
Prædicaat' (spraakk. *naamwoordelijk deel van het naamw. gezegde*), o. -caten. (c = k).
Prædicaats'zin (spraakk. *zin, die den dienst verricht van een praedicaat; gezegdezin*), m. -zinnen; b.v.: *Hij wordt, wat zijn vader is.*
Præ'dicatief (*als naamw. deel v. h. gezegde*), bn.; *het -tieve gebruik der bn.*; b.v.: *de toren is hoog, hij kwam ziek thuis.* (c = k).
Præfix' (*voorvoegsel*), o. -fixen; *be-, er-, ge-*, enz. zijn -en, dienend tot het afleiden van werkwoorden. (x = ks).
Præ'historie (*vóór-historie*), v. gmv.; *de tijden der -*, de allereerste tijden nl. vóór den aanvang der menschengeschiedenis.
Præhisto'risch (*vóór-historisch*), bn.; *de -e tijden.*
Præludium (*prelude*), o. -s.
Præmatuur', bn.; zie Prematuur.
Præmis'sen (*premissen*), v. mv.
Præparaat' (*klaargemaakt middel, iets dat toebereid is*), o. -aten; *een anatomisch -*, eenig voor de ontleedkunde toebereid lichaamsdeel.
Præparatoir' (*voorbereidend*), bn. (oi = oa).
Præpareeren (ontleedkunde: *toebereiden*); *een hand of voet - voor een anatomische les.*
Præ'sens (spraakk. *de tegenwoordige tijd van een w.w.*) o. praesen'tia; lees: *pree'-zens.*
Præ'ses (*president*), m. praesides; *de - opende de bijeenkomst met een kort woord.* (Klikspaan). (s = z).
Præsidiaal' (*den voorzitter betreffend, wat des voorzitters is*), bn. (s = z).
Præsi'dium (*voorzitterschap*), o. gmv.
Præteri'tio (stijlfiguur: *voorbijgang*), v.; bv.: *ik wil niet spreken van..., van..., van..., maar ik herinner*, enz. (ti = tsi).
Præ'tor (Rome: eig. *iem. die, voorgaat, overheidspersoon, belast met de rechtsbedeeling, landvoogd*), m. -to'ren; *dus pleng ik, o -! dus pleng ik geen wijn.* (v. Lennep, *Paradijsroos*); ook: **Pretor.**
Prætoria'nen, m. mv.; zie *Pretorianen.*
Præto'rium (Bijb. *de ambtswoning van den Romeinschen landvoogd of praetor in Jeruzalem, gewoonlijk „rechthuis" genoemd*), o.; Markus 15 : 16.
Pragma'tisch, pragmatiek' (*algemeen nuttig, leerzaam*); *de geschiedenis - behandelen*, d. i. aan de hand der feiten, niet bespiegelend, maar oorzaken en gevolgen ter leering behandelend; *de -e sanctie*, algemeene landsverordening, decreet van keizer Karel VI in 1724, waarbij zijn dochter Maria Theresia hem zal opvolgen.
Pra'hoe (O.-I. *schuit, scheepje, praam*), v. -'s zie Prauw.
Prairial' (*9e maand of Grasmaand, van 20 Mei tot 18 Juni*), m. gmv. (ai = è).
Prai'rie (*boomlooze grasvlakte in N.-Amerika*), v. -riën; **-brand,** m. -en; **-gebied,** o. -en; **-hond** (*zeker Amerik. knaagdier*), m. -en; **-wolf** (*roofdier*), m. -ven. (ai = è).
Prakkezeeren (*peinzen, uitdenken, verzinnen*), gmz.; ook: *Prakkizeeren.*
Praktijk' (*cliënteele van een advocaat, notaris of dokter*), v. gmv.; *deze jonge dokter krijgt al een aardige -.*
Praktijk' (*werkzaamheid als advocaat, notaris of dokter, duur dier werkzaamheid*), v. gmv.; *in mijn - is zoo iets nog niet voorgekomen; een dertigjarige -.*
Praktij'ken (*kunstgrepen, streken, slechte of ongeoorloofde daden of handelingen, schelmerijen*), v. mv.; *een man van kwade -en.*
Praktizeeren (*van geneesheeren en rechtsgeleerden: het vak uitoefenen*).
Praktizijn' (*rechtsoefenaar, zaakwaarnemer*), m. -zijns. spreekt.
Pra'len (*schitteren, vertoon maken*), ik heb gepraald; **-er,** m. -s; **-erij',** v. -en.
Prali'nes (Fr. *in suiker geroosterde amandelen*), v. mv.
Pra'men (*drukken, persen, knellen*), ik heb gepraamd; **-ing,** v. -en. w.i.g.
Prang (*drukking, klemming, nood*), v. -en; fig. *kwelling.*
Pran'gen (*klemmen, drukken*, fig. *benauwen*; ook zeew.: *oplaveeren*), ik heb geprangd; **-er,** m. -s.
Prang sa'bil (O.-I. *heilige oorlog tegen de kafirs*), v.
Prat (*trotsch*), bn. en bw., pratter, pratst.; *Selima (de kat) was - op de gunst van haar meesteres, Klimeen.* (Bild.); **-heid,** v. gmv.
Pra'ten (*spreken, kouten, babbelen, snappen*), ik praatte, heb gepraat; **-er,** m. -s; **-erij',** v. gmv.; **praat'ster,** v. -s.
Prat'ten (*pruilen, koppig zijn*), ik heb geprat.
Prat'ziekte (*kwijnende ziekte*), v. gmv.
Prauw (Mal. *plat Indisch vaartuig*), v. -en; zie **Prahoe; -enveer** (*overzetplaats*), o. -veren; **-loon,** o. gmv.; **-paard,** o. -en; **-voerder** (*-schipper*), m. -s.
Prau'wel (*wafel*), v. -s; **-ijzer,** o. -s.
Prax'is (*de praktijk*), v. gmv.; *de - van een vak.*
Pré (*voor, vooraan, vooruit*), o.; *het - hebben*, den voorrang hebben, de voorkeur hebben; eig. preferentie; zie Prae.
Pre'advies (*voorafgaand advies*), o.-viezen; *het - van Burgemeester en Wethouders.*
Preala'bel (*voorafgaande, voorloopig*), bn.; *de -e quaestie*, de zaak, die het eerst moet worden uitgemaakt of afgedaan.
Prean'ger (de): aardr. residentie van het eiland Java, in vijf afdeelingen, groot 372 vierk. geogr. mijlen met 1.7 millioen bewoners, hoofdplaats Bandong.
Preben'de (*kerkelijk inkomen*, ook *titel met daaraan verbonden jaargeld*), v. -benden.
Precair' (*twijfelachtig, onzeker, wankelend*), bn. (ai = è); *dat is nog -.*
Precau'tie (*voorzichtigheid, voorzorg*), v. -ties, -tiën. (au = oo).
Precedeeren (*voorgaan, voorafgaan, den voorrang hebben*). (c = s).
Precedent' (*voorafgaand voorbeeld of besluit*), o. -en; *een gevaarlijk -.* (c = s).
Precept' (*voorschrift, gebod, regel*), o. -en.
Precies' (*juist, nauwkeurig, stipt*), bn. en bw. -ciezer, -t.
Preciens' (*kostbaar, van veel waarde*, ook: *opgesierd of opgesmukt*), bn.; *een -euze taal,*

een -ze stijl, gemaakt, geaffecteerd, -zer, -t. (c = s).

Precieu'se (*dame vol gemaaktheid in haar houding, manieren en taal*), v. -cieuses; Molière schreef „*les Précieuses ridicules*, d.i. de belachelijke hoofsche juffers.

Precio'sa (*kostbaarheden, juweelen*), v. mv.

Precio'sa (*Spaansch heidinnetje, Zigeunerin uit zeker tooneelspel*), v. -ciosa's (s = z).

Precipiteeren (*scheikundig neerslaan of doen bezinken; overijlen, onbedachtzaam zijn*).

Preciseeren (*juist of nauwkeurig bepalen of omschrijven*). (s = z).

Preci'sie (*juistheid, nauwkeurigheid*), v. gmv.

Predestina'tie (*voorbeschikking*), v.; *de leer der -*, d. i. der uitverkiezing: strijdpunt tusschen de Arminianen en Gomaristen (1618). (t = ts).

Predestineeren (*voorbeschikken*).

Predicaat' (*naam, benaming, ambtsnaam, titel*), o. -caten; *op een examen het - voldoende halen*; soms: *Praedicaat'*.

Predic'tie (*voorspelling, waarzegging*), v. -ties, -tiën. (c = k).

Pre'dikambt (*het ambt of de bediening van predikant*), o. gmv.

Predikant' (*kerkleeraar, dominee*), m. -en.

Predikant' (R.-K. *kanselredenaar*), m. -en; *onze pastoor is een talentvol -*.

Predika'tie (*het prediken, preek, leerrede*), v. -ties, -tiën. (t = ts).

Pre'diken (Lat. *predicare*: *verkondigen, preeken*), ik heb gepredikt; **-ambt,** o. gmv.; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Pre'diker (*een der zedenkundige boeken van het Oude Testament*), m. gmv.

Pre'dikheer (*Dominicaan*), m. -heeren; *de orde der -heeren*, gesticht in 1215 te Toulouse door den H. Dominicus.

Pre'dikstoel, preek'stoel (*kansel*), m. -en.

Predilec'tie (*vooringenomenheid, voorkeur, voorliefde*), v. -s, -tiën. (t = ts).

Predisposi'tie (*aangeboren geschiktheid, ook vatbaarheid, aanleg*), v. gmv.

Predomina'tie (*overheersching, overwicht*), v. gmv. (t = ts).

Preek (*predikatie, leerrede*), v. -en.

Preek'beurt (*de beurt, dat een predikant moet optreden voor zijn gemeente*), v. -en.

Pree'ken (*een preek houden*), ik heb gepreekt; fig. iemand met waarschuwing en raad lastig vallen; **-beurt,** v. -en; **-er,** m. -s.

Preek'stoel (*kansel*), m. -stoelen.

Preek'vaatje (*fuifje, door een candidaat, die dominee zal worden en zijn voorstel gedaan heeft, op den avond van dien dag aan vrienden op zijn kamer aangeboden*), o. gmv.

Prefa'tie (*voorrede, voorbericht*), v. -s, -tiën.

Prefa'tie (R.-K. *deel der Mis, inleidend tot de consecratie*), v. -ties, -tiën. (t = ts).

Prefect' (*landvoogd, bestuurder van een departement, hoofd van politie*), m. -fecten.

Prefect' (*in e. R.-K. kostschool of congregatie de man, die de orde handhaaft, de regeling van zaken heeft; ook: voorganger, leider*), m. -en.

Prefectuur' (*stedehouderschap; woning of de bureau's van een prefect*), v. -uren. (c = k).

Prefera'bel (*te verkiezen, verkieslijk*), bn.

Prefereeren (*hooger stellen of achten, voortrekken, de voorkeur geven*).

Preferent' (*verkieslijk, wat de voorkeur heeft*), bn.; *-e aandeelen*; *-e schulden*, die uit een faillieten boedel het eerst en zoo mogelijk zonder korting afbetaald moeten worden.

Preferen'tie (*voorkeur*), v. -ties, -tiën; *de - vragen bij 't huren van een huis*, voorhand.

Prei (Fr. *poirée*: *soort van groente, look*), v. gmv.

Prejudi'ce (*nadeel, schade, afbreuk, inbreuk*), v. gmv. (j = zj).

Préjugé (Fr. *vooroordeel*), o. -'s.

Prelaat' (R.-K. *geestelijke van hoogen rang, die een kerkelijk gezag bezit*), m. -aten; *een bisschop is een -, een kardinaal is een -*.

Prelaat'schap (*waardigheid van prelaat*), o. gmv.

Preliminair' (*inleidend, voorloopig, voorafgaand*), bn.

Preliminai'ren (*voorloopige beschikkingen*), v. mv.; *de - tot den vrede*, de voorloopig vastgestelde en goedgekeurde punten, waarop men verder tot het sluiten van vrede kan geraken. (ai = è).

Prelu'de (muz. *voorspel, inleiding*), v. -s, -n.

Preludeeren (muz. *een voorspel spelen, een prelude doen voorafgaan ter inleiding*).

Prelu'dium (*praeludium, prelude*: *voorspel, bijzonder op orgels*), o. -ums.

Prematuur' (*vervroegd, overijld, ontijdig*), bn.

Pre'mie (*vaste som per 100 of 1000, die men aan een assurantie-maatschappij bij verzekering vooruit betaalt*), v. premiën, premies.

Pre'mie (*prijs, eereloon, bijprijs of tweede prijs in een loterij*), v. -s, premiën; **-leening** (*geldleening met bijzondere voordeelen, als men uitloot*), v. -leeningen.

Premier' (*eerste, voornaamste*), m. gmv.; *hij is de -*, de eerste, voornaamste, ook de eerste minister; lees: *premiee'*; *de premières halen*, de zes eerste slagen in het quadrille-spel.

Premis'sen (*voorafgaande stellingen eener sluitrede, waaruit het besluit wordt afgeleid*), v. mv.; b.v. *Alle menschen zijn sterfelijk* (*major*), *ik ben een mensch* (minor), *conclusie*: *ik ben sterfelijk*; meestal: *Praemissen*.

Premonstraten'sers (R.-K. *koorheeren, ook wel Norbertijnen genoemd naar hun stichter*), m. mv.

Pren'gel (*lomperd, boer*), m. -s. gew.

Prent (*kinderprent, gekleurde plaat*), v. -en.

Pren'ta (O.-I. *bevel, order*), v. -'s.

Prent'achtig (*als een prent*), bn.; *een -e juffer*, stijf, houterig.

Prent'briefkaart (*briefkaart met een of andere, meestal gekleurde, afbeelding*), v. -en; ook: *Vue-kaart*; **aan'zichtskaart,** v. -en is een germ.

Pren'ten (*drukken, teekenen*), ik heb geprent, fig. *zich iets in het geheugen -*.

Pren'tenboek (*kinderboekje met prenten*), o. - -boeken.

Pren'tenkabinet (*bewaarzaal van platen, gravures, etsen*, enz.), o. -kabinetten.

Prent'je (R.-K. *afbeelding van een heilige*), o. -s; *een kind een - geven*; in Vl. ook *Santje* of *Santinneke* geheeten.

Preoccupa'tie (*afgetrokkenheid, vooroordeel*), v. -ties, -tiën. (t = ts).

Preparaat' (*iets, dat bereid is*), o. -aten; *een anatomisch -, een microscopisch -*; meestal *Præparaat'*.

Prepara'tie (*toe- of voorbereiding, aanstalte*), v. -s, -tiën; *-s maken*; lees: *-aatsie*.

Preparatief' (*toebereidsel*), o. -ieven.

Prepareeren (*voor- of toebereiden, gereedmaken*).
Preponderan'tie(*overwicht, meerderheid*),v.
Prerogatief' (*voorrecht*), o. -tieven; *de -tieven der Kroon*, de voorrechten, b.v. het recht van genade. (g = g).
Presbyoop' (*verziend door ouderdom*), bn.; **-byopie'**, v. gmv.
Pres'byter (eig. *de oudere*: *priester*), m. -byters.
Presbyteriaan' (*rechtzinnige, lid der orthodoxe of presbyteriaansche d. i. Calvinistische kerk in Engeland, Schotland en Amerika*), m. -anen.
Presbyte'rium (R.-K. *het priesterkoor in een kerk*), o. -s.
Prescrip'tie (*voorschrift*; *verjaring van een recht*), v. -tiën, -ties. (t = ts).
Prescan'ce (*voorrang*), v. gmv.
Presen'ning (Eng. *geteerd zeildoek als dekkleed tegen regen of vocht*), v. -s; **-broek,** v. -broeken; **-naad,** m. -naden; **-reep** (*een reep zeildoek*), m. -reepen; **-spijker,** m. -spijkers; ook: Prezenning.
Present' (*het aangeboden geschenk, gift, gave*), o. -en; **-exemplaar** (*gratis exemplaar van een boek, een plaat, enz.*), o. -aren. (s = z).
Present' (Fr. *présent*: *aanwezig*; ook: *helder van geest*), bn.
Presenta'bel (*geschikt om voorgesteld te worden, om aangeboden te worden*), bn. (s = z).
Presenteer'blaadje (*schenkblaadje*), o.-s; **-trommeltje,** o. -s. (s = z).
Presenteeren (*voorstellen, toonen, aanbieden*; mil. *het geweer vóór houden*); *zich -*, zich voorstellen (bij of aan iem.); *hij presenteert zich goed*, doet zich goed voor, maakt een' gunstigen indruk. (s = z).
Present'-exemplaar' (*gratis-exemplaar*), o. -exemplaren. (s = z).
Presen'tie (*tegenwoordigheid*), v. gmv.; *- hebben*, zwaarlijvig zijn; **-geld** (*geld, dat uitbetaald wordt aan de ter vergadering aanwezige leden van sommige bestuurslichamen*), o. -gelden; **-lijst** (*lijst der aanwezigen*), v. -lijsten. (s = z).
Preserva'tie (*bewaring, voorbehoeding*), v. gmv. (s = s).
Preservatief' (*voorbehoedmiddel*), o.-tieven.
Presideeren (*voorzitten, een vergadering leiden*). (s = z).
President' (*voorzitter*), m. -en; **-e,** v. -n; **-schap,** o. gmv.; **-shamer,** m. -s; **-sstoel,** m. -en; **-szetel,** m. -s.
President'-dia'ken (Prot. *voorzitter v. het armbestuur*), m. gmv. (s = z).
Presi'dium (*voorzitterschap*), o. gmv. (s = z).
Pressant' (*dringend, geen uitstel lijdend*), bn. -er, -st; *een -e boodschap*.
Presseeren (*noodzaken, dringen, haasten*); zie Gepresseerd.
Pres'sen (Fr. *presser*), ik preste, heb -prest; *soldaten -, matrozen -*, met list of geweld tot den dienst aanwerven (in Engeland); **-ser,** m. -s; **-sing,** v. gmv.
Pressepapier' (Fr. *papierneerdrukker, -legger*), o. -en m. -s; lees: *-papiee'*.
Pres'sie (*drukking, drang*), v. -s, -siën; *- op iemand uitoefenen*, zedelijken dwang.
Prestant' (*zekere orgelpijp, hoofdpijp*), m. -en.
Presta'tie (*het doen, het vervullen van een of andere taak*), v. -s, -tiën. (tie = tsie).
Presteeren (*doen, bewijzen, afleggen, vervullen*); *diensten -, een eed -*; *hij -t niet veel*, levert niet veel, voert niet veel uit.
Prestidigitateur' (eig. *snelvingerige*: *goochelaar*), m. -s. (g = zj).
Presti'ge (*zedelijk overwicht*, ook: *invloed*), o. gmv.; *te lange aarzeling zou ons - knakken in Indië*, aanzien, ontzag. (g = zj).
Prestis'simo (muz. *zeer schielijk, ten uiterste snel*), bw.
Pres'to (muz. *zeer snel, erg gezwind*), bw.
Presumeeren (*vermoeden, onderstellen*).
Presum'tie (*vermoeden*), v. -tiën, -ties; *- op iemand hebben*, argwaan. (t = ts).
Pret (*vreugde, plezier*), v.; *- hebben, - maken*.
Prêteeren (Fr. *leenen, zich schikken*); *daartoe zal ik mij nooit -*, d. i. laten gebruiken.
Pretendeeren (*eischen, aanspraak maken, vorderen*; *beweren, staande houden*).
Pretendent' (eig. *aanspraakmaker*: *minnaar*; *eischer*; *prins, die naar de kroon staat*), m. -en.
Preten'sie (*aanspraak, recht*; *aanmatiging*), v. -siën, -sies; *een - op iem. hebben*, schuldvordering; ook: *Pretentie*.
Preten'tieus (*aanmatigend, ingebeeld, nuffig*), bn. en bw.; -zer, -t. (ti = si).
Pretext' (*voorwendsel, uitvlucht, voorgeven*), o. -en; lees: *pretekst*.
Pre'tor (in 't oude Rome: *landvoogd, plaatsvervangend consul*), m. -s, -to'ren; zie **Prætor.**
Pretoria'nen (*soldaten van de lijfwacht des Romeinschen keizers*), m. mv.
Pret'tig (*aangenaam, vroolijk*), bn. en bw. -er, -st; *een - uitstapje*.
Preu'kelen (*met den pook in het vuur roeren*), ik heb -preukeld.
Preu'telen (verwant met *praten*: *knorren, pruttelen*), ik heb -preuteld; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Preu'telig (*knorrig, kregelig*), bn. en bw.
Preutsch (*overzedig, gemaakt deftig*), bn. en bw.; *wat een -e dame!* **-heid,** v. gmv.
Preut'sche (*gemaakt deftige juffer*), v. -n.
Preu've, pro've (*onderhoud uit een gesticht van liefdadigheid*), v. -n.
Preu've (*bewijs, proef*), v. preuven.
Prevalee'ren (*de voorhand of overhand hebben, meer zijn of gelden*).
Pre'velen (*zacht lispelen*), ik heb -preveld; *gebeden -*; **-aar,** m. -s; **-arij',** v. -en.
Prevenieeren (*voorkomen, verhinderen*; *iem. van iets verwittigen, iem. waarschuwen*).
Preven'tie (*voorkoming, beletting, vooroordeel, waarschuwing*), v. -s, -tiën. (t=s).
Preventief' (*voorloopig, verhinderend*), bn.; *-e gevangenschap, -ve hechtenis*, vóórhechtenis d. i. tot zoolang de rechter vonnis heeft gewezen.
Prevot' (*schermmeester*), m. -s; lees: *prevo'*.
Prezen'ning (scheepst. *waterdicht zeildoek*), v. -s; *de kapitein en de officieren sliepen dien nacht onder een -*; zie Presenning.
Priaap', Pria'pos, myth. *tuingod, god der vruchtbaarheid, zoon van Bacchus en Venus*.
Pri'amus, *de oude koning van Troje*; *de gemalin van - was Hecuba*.
Priëel' (*tuinhuisje van latwerk en groen*), o. -en; zie Weesje.
Prie'gel (*slaag, ransel*), m. gmv. gmz.
Prie'gelen (*afrossen*), ik heb -priegeld; **-aar,** m. -en; **-ing,** v. -en.

Priel (scheepst. *nauwe doortocht tusschen zandbanken*), m. -en.
Priem (*breinaald, dolk, els*), m. -en.
Priem'donker (*pikdonker*), bn. w.g.
Prie'men (*doorboren*), ik heb -priemd.
Priem'getal (rekenk. *ondeelbaar getal*), o. -getallen; 13, 17, 19 zijn -getallen.
Pries'ter (Bijbel. *afstammeling van Aäron, met den offerdienst belast*), m. -s.
Pries'ter (R.-K. eig. *de oudere*: *geestelijke door den bisschop gewijd*), m. -s of -en.
Pries'terdom (*priesterschaar*), o. gmv.
Priesteres' (*bij de heidenen, een vrouw bekleed met het priesterambt*), v. -sen.
Pries'terkoor (R.-K. *afgesloten deel der kerk om het hoogaltaar*), o. -koren.
Pries'terlijk, bn. en bw.; *de -e waardigheid*; *met - bedaarden wandeltred.* (Staring).
Pries'terschap (*voor de waardigheid of het ambt*), o.; (*collectief voor de priesters*), v. gmv.: *de R.-K. -, de Joodsche - in Jeruzalem.*
Pries'terwijding (R.-K. *het wijden tot priester door den bisschop*), v. -wijdingen.
Prij (*kreng, aas*), v. -en; ook: *booze vrouw.* gmz.
Prij'ken (*pralen, pronken*), ik heb -prijkt: *met titels -; zijn naam -t in de geschiedenis.*
Prijs (Fr. *prix*: *de in geld uitgedrukte waarde van goederen*), m. prijzen; *voor den - van tien gulden*, d. i. waarde; *onder den - verkoopen*, lager dan de marktprijs; *vaste prijzen*, er worde niet afgedongen; fig. *er werd een - op zijn hoofd gezet*, d. i. een som uitgeloofd voor die hem vangt, levert of doodt; *op - stellen*, waardeeren; *- stellen op*, waarde hechten aan.
Prijs (*datgene, wat iem. door het lot ten deel valt*), m. prijzen; *een - trekken in de staatsloterij*; *in deze verloting zijn niets dan prijzen.*
Prijs (stam van *prijzen*: *eereprijs als belooning voor studievlijt*), m. prijzen; *die jongen kreeg drie prijzen*; evenzoo bij wedstrijden, wedrennen, enz.: *met den eersten - gaan strijken*; *den derden - behalen bij een tooneelwedstrijd*, meestal in geld of in een kunstvoorwerp bestaande.
Prijs (Fr. *prise* van *prendre*, nemen: *buit*), v. prijzen; *een schip - maken*, buit maken, veroveren; *voor goede - verklaren.*
Prijs'courant (*lijst, waarop de prijs der te leveren koopwaren is uitgedrukt, prijslijst*), v. -en.
Prij'selijk, prijs'lijk (*loffelijk*), bn. en bw.; -er, -st.
Prijs'geven (*ten beste geven*), ik gaf -, heb - gegeven; *het schip - aan wind en golven.*
Prijs'houdend (*op vasten prijs blijvende*), bn.
Prijs'kamp (*wedstrijd om een prijs*), m. -en.
Prijs'uitdeeling (*het uitreiken van prijzen*), v. -uitdeelingen.
Prijs'verklaren (*een schip als buit verklaren*), ik heb prijsverklaard; **-ing,** v. -en.
Prijs'vraag (*wetenschappelijk onderwerp, voor welks goede behandeling of beantwoording openlijk een prijs wordt uitgeloofd*), v. -vragen.
Prij'zen (*loven, roemen*), ik prees, heb geprezen; *iemands gedrag -, zich zelven -.*
Prij'zen (*van een prijscijfer voorzien*), ik prijsde, heb -prijsd; *al de waren zijn in dien winkel geprijsd.*
Prijzenswaar'dig (*loffelijk*), bn.; *een -e daad*; -er, -st of meest.
Prij'zig (*bij prijs, duur*), bn.; *het spek blijft van 't jaar -.* (Koetsveld).
Prik (*steek met een puntig voorwerp*), m. prikken; zegsw. *iets op een - weten*, eig. tot op een stipje toe, zeer nauwkeurig.
Prik (*dun, dor afgevallen takje*), m. prikken.
Prik (visch: *negenoog, lamprei*), m. prikken.
Prik'je (*kleinigheid in geld*), o. -s; zegsw. *voor een - koopen*, bagatel, spotprijs.
Prik'kel (stam van *prikkelen*: *puntig ijzertje of priemppje*), m. -s, -en; fig. *aansporing*, aanmoediging; zie Verzenen.
Prik'kelbaar (*lichtgevoelig*), bn. *En dat hart (van Byron)! . . . . het was van nature -.* (Beets); *Da Costa was een - man*, fijngevoelig; **-heid,** v. gmv.
Prik'keldraad (*gegalvaniseerd ijzerdraad, op bepaalde kleine afstanden van scherpe stekels voorzien*), o. -draden.
Prik'kelen (freq. van *prikken*), ik heb -prikkeld; *Dat (alles) scheen de hoovaardij van den heer Kegge thans niet te -.* (C.O.); *iemands naijver -*: fig. aanzetten, aanvuren; **-ing,** v. -en.
Prik'ken (*steken*), ik heb -prikt; **-ker,** m. -s; **-king,** v. -en.
Prik'slee (*kleine, lage slee*), v. -sleeën.
Prik'tol (*werptol*), m. -tollen; *ik wil u geen oogenblik van - of hoepel aftrekken.* (C.O.)
Pril, bn.: alleen nog: *in de -le jeugd*, de eerste jeugd, tegenover den grijzen ouderdom; -ler, -st.
Pri'ma (*eerste, hoogste* [*eener school*], *de beste, fijnste in zijn soort*), v. -'s.
Primaat' (R.-K. *aartsbisschop in de R.-K. kerk*), m. -aten; *de - volgt in rang op den Patriarch.*
Primaat' (*eerste of voornaamste*), m. -aten; *de -maten van mijn dorp.* (Koetsveld); **-schap,** o. gmv.
Pri'ma-don'na (*eerste tooneelspeelster of opera-zangeres*), v. -'s.
Primair' (*beginnend*), bn.; *-e gebergten*, nl. van graniet; *een -e school*, *- onderwijs*, lager. (ai = è).
Pri'ma vis'ta, muz. *op het eerste gezicht* muziek van het blad spelen of zingen; kooph. *op zicht, op vertoon betalen*, b.v. *een wissel.*
Pri'me (muz. *eerste toon van een octaaf*), v. -n.
Pri'men (R.-K. *eerste-morgengebeden, nl. om 6 uur in den morgen in kloosters*), v. mv.
Primeur' (*het eerste*), v. -s; *de - hebben*, de eerste zijn, die iets ontvangt of inziet, of wien iets bericht wordt.
Primitief' (*oorspronkelijk, allereerst, aanvankelijk*), bn. en bw.; fig. *de stokers op een zeeboot zijn zeer - gekleed*, los; *het is hier erg -*, eenvoudig, zonder comfort: *een polderkeet is een -e hut.*
Pri'mo (*vooreerst, het eerste*), bw.; *pro -*, ten eerste.
Pri'mo (*de eerste dag der maand*), m. -'s.
Pri'mula (*sleutelbloem, sierplant*), v. -'s.
Pri'mus (*eerste prijsbehaler op een school, eerste*), m. -sen; *dan doen alle -sen gratiassen.* (C.O.); *de - zijn van zijn klas.*
Pri'mus in'ter pa'res (*de eerste onder gelijken*), m.; *de directeur is er de -.*
Prin'ceps (*de eerste, de vorst, Rom. keizer*), m.; zie Prins.

Principaal' (*patroon, hoofd eener zaak, heer, meester, lastgever*), m. -alen.
Principaal' (*voornaam, hoofdzakelijk*), bn. en bw.
Princi'pe (*grondregel, grondbeginsel*), o. -s.
Principieel' (*volgens grondregels*), bn.; *een - tegenstander*, uit beginsel; *een -e beslissing*; *-e bezwaren*, voortvloeiende uit principes; *een - bestrijder, -e beschouwingen.*
Pringi'tan (O.-I. *middendeel van een aanzienlijke inlandsche woning*), v. -s.
Prins (Fr. *prince*, die de eerste plaats inneemt, eerste: *koningszoon*), m. -en; *hij is - van den bloede*, d. i. uit het regeerend stamhuis; ook, titel: *Prins Bismark*; zegsw. *van den - geen kwaad weten*, totaal onschuldig zijn; *den - gesproken hebben*, niet geheel nuchter zijn, eenigszins aangeschoten, dronken.
Prins'dom (*gebied van een prins*), o. -dommen; *het - Oranje.*
Prin'selijk (*als of eigen aan een prins*), bn.; *een - leven leiden.*
Prin'senvlag (*de vlag van Oranje*), v. -vlaggen; *de - was oranje, wit en blauw* (*oranje-blanje-bleu*).
Prinses' (*vrouw van een prins*; *vrouw. prins*), v. prinsessen.
Prinses'senboon, v. -boonen; **-boontjes** (*suikerboontjes*), o. mv.
Prins'gezind (*den Prins toegedaan*), bn.; **-heid:** de Bijltjes muntten uit in -heid.
Prins'gezinde (gesch. *in de dagen onzer republiek degene, die vóór den Prins-stadhouder was*), m. -n; zie Oranjeklant.
Print, v. -en; zie *Prent.*
Pri'or (R.-K. eig. *de eerste*, nl. *overste in een mannenklooster*), m. -s; **-schap** (*waardigheid, rang van prior*), o. gmv.
Prio'ra (*voorafgaande zaken*), v. mv.
Prioraat' (*de waardigheid of het bestuur van prior of priores*), o. gmv.
Priores' (R.-K. *klooster-overste in een vrouwenklooster*), v. -sen.
Prio'ri (*van te voren, vooraf*), bw.; *een bewijs, redeneering* à -, argumentatie, in welke men van den aard der oorzaak tot den aard der gevolgen besluit; à -, ook: zonder voorafgaand bewijs; zie Posteriori.
Prioriteit' (*voorrang, voorkeur*), v. gmv.
Priorij' (R.-K. *klooster met een prior of priores*; *ook de kerk van dat klooster*), v. -en.
Pri'se (Fr. *greepje, snuifje*; *vangst, buit, prijs*), v. -n.
Pris'ma (*kantzuil*; *driezijdig langwerpig geslepen glas*), o. -ma's, -mata: **-a'tisch,** bn.
Prismoï'de (*meetkundig lichaam*), v. -n.
Prison' (Fr. *gevangenis*), v. -s.
Prise d'eau' (Fr. *voedingsbassin, vergaarbak van waterleiding en dergelijke inrichtingen*), v.; lees: *prieze doo'.*
Privaat' (*heimelijk gemak*), o. -aten; ook: in samenstellingen als bn. voor: *afzonderlijk, bijzonder, particulier*, b.v. *privaat-docent, privaat-onderwijs*; in huis of aan afzonderlijke personen: *privaat-les*, v. -lessen.
Privaat'docent (*leeraar aan een hoogeschool*), m. -docenten; *een - bezit geen aanstelling als professor.* (c = s).
Privaat'recht (*recht van een bijzonderen persoon*), o. gmv.; *bij - denkt men aan betrekkingen tusschen burgers van denzelfden staat*; **-elijk,** bn.
Privatief' (*uitsluitend, eigen, afzonderlijk*), bn.; *-ve jacht*, eigen jacht eener heerlijkheid.
Privatief' (spraakk. *werkwoord, dat een berooven, een ontdoen van uitdrukt*), o. -tieven; *schillen, ragen, ontbolsteren, zijn -en.*
Priva'tim (*in 't geheim*), bw.
Privatiseeren (*als ambteloos burger leven*), (s = z).
Privé (*eigen-belang*), o. gmv.; *voor zijn - handelen*, voor eigen rekening of tot eigen baat.
Privile'ge (*voorrecht, vergunningsbrief, wettelijk toegestaan recht, dat slechts één stad of persoon geldt*), o. -ges, -giën.
Prix (Fr. *prijs, waarde*), m.; *- fixe*, vaste prijs; lees: *prie fieks*; *à tout -*, tot elken prijs.
Pro (Lat. *voor, ten, naar, tot*, enz.), vz.; *- aris et focis*, voor haardsteden en altaren; *- Deo*, om Godswil, gratis; *-patria*, voor het vaderland; ook:
Pro (Lat. *vóór*), o. gmv.; *het - en contra* (*tegen*) *eener zaak*; zie **Pro en Contra.**
Probaat' (*beproefd, echt*), bn.; *een - middel*, afdoend, op de proef goed bevonden.; -ater, -st.
Proba'bel (*aannemelijk, geloofbaar*), bn.
Probabilis'me (*waarschijnlijkheidsleer*), o. gmv.; **-biliteit.** v. gmv.
Proba'tum est (*het is door de proef bewezen goed te zijn, 't is uitmuntend of proef houdend*).
Probeeren (*beproeven, de proef van iets nemen, onderzoeken*); **-sel-,** o. -s; **-steen** (*proefsteen, toetssteen*), m. -steenen.
Probleem' (*opgave, vraagstuk*; *twijfelachtige strijdvraag*; *op te lossen vraagstuk of stelling*), o. -blemen; ook: *Problema.*
Proble'ma (*probleem*), o. -'s; *het boren van een tunnel is een grootsch -.*
Problematiek', problema'tisch (*raadselachtig, twijfelachtig, moeilijk op te lossen*), bn.
Procédé (*methode, wijze v. doen*), o. -'s.
Procedeeren (*handelen, te werk gaan*; *een rechtsgeding voeren*). (c = s).
Procedu're (*rechtsgeding of rechtspleging*; ook *handelwijs*), v. -s, -n; zie: Proces.
Procent' (*ten honderd*), o. -en; zie: **Percent;** *het rekenkundig teeken voor* **Pct.** *is* %. (c = s).
Proces' (*rechtsgeding*; *wijze van behandeling*; *verloop, gang*), o. -sen; *het - tusschen Plus en Stuyck.* (E. Staas); *het - eener ziekte.*
Proces'kosten. m. mv.; **-stuk,** o. -ken.
Proces'sie (R.-K. *kerkelijke omgang, plechtige bede- of kerkvaart*; *net geordende optocht van priesters en leeken op bijzondere feestdagen*), v. -siën, -sies. (c = s).
Proces'siesgewijze (*op de manier van een processie*), bw.: *de Edelen trokken - naar het paleis van Margareta.* (1566). (c = s).
Proces'sievlinder (*nachtvlinder, familie der spinners*), m. -vlinders; *de rups van den - is verderfelijk voor de eiken.* (c = s).
Proces'-verbaal' (*een van ambtswege geschreven woordelijk verslag van de toedracht eener gebeurtenis, van den gang eener rechtszaak*, enz.), o. -sen-verbaal. (c = s).
Proclama'tie (*afkondiging of bekendmaking aan het volk, van wege stadsbestuur, regeering of kroon*), v. -tiën, -ties. (t = ts).
Proclameeren (*uit- of oproepen, afkondigen, openlijk bekendmaken*). (c = k).
Pro'-consul (*stedehouder of landvoogd over*

een Romeinsche provincie met de hoogste macht in rechts- en krijgszaken en het recht van leven en dood, zonder hooger beroep), m. -consuls; Pontius Pilatus was - van Judea, Luc. 3 : 1. (c = k).

Pro contant' (*tegen gereede betaling*), bw.

Procrus'tes, myth. *de uitrekker: fabelachtige Grieksche roover, die de reizigers herbergde en mishandelde, door ze uit te rekken of ze de leden te knotten, tot ze juist in het bed pasten*, fig. *het - bed der critiek, op het - bed leggen*: b.v. een wet, verordening naar eigen zin verkorten of verlengen, d. i. wijzigen.

Procura'tie (*bezorging, beheer eener zaak; schriftelijke volmacht of lastgeving*), v. -tiën, -s; **-houder** (*gevolmachtigde van een handelszaak*), m. -houders.

Procura'tor (bij de Romeinen: *ambtenaar, belast met 's keizers geldelijke belangen*; fig. *lasthebber*), m. -s, -to'ren. (c = k).

Procura'tor (R.-K. *de door den prior gekozen beheerder der geldmiddelen van een klooster*), m. -s. (c = k).

Procura'tor (*pleitbezorger, procureur*), m. -s.

Procureeren (*bezorgen, verschaffen*). (c = k).

Procureur' (*pleitbezorger*), m. -s; **-schap,** o.

Procureur'-generaal' (*officier van justitie bij een gerechtshof of den Hoogen Raad*), m. -s-generaal. (c = k).

Pro co'pia (Lat. *voor afschrift*), bw.

Pro De'o (*om Godswil, gratis, om-niet*), bw.

Produceeren (*te voorschijn- of voor den dag brengen; voortbrengen*). (c = s).

Producent' (*voortbrenger*), m. -en; zie als tegenstelling: Consument.

Product' (*voortbrengsel, opbrengst, vrucht, bedrag*), o. -en. (c = k).

Product' (rek. *uitkomst eener vermenigvuldiging*), o. -en; ook: *Produkt.*

Produc'tie (*voortbrenging*), v. gmv.; *-goederen*, bezittingen tot voortbrenging van nuttige zaken b.v. fabrieken, werktuigen, grondstoffen, brandstoffen, enz.; **-kosten,** m. mv. (t = s).

Productief' (*vruchtbaar, winstgevend*), bn.

Productiviteit' (*vruchtbaarheid, voortbrengende of scheppende kracht*), v. gmv.

Proef, proe've (*toets, onderzoek*), v. proeven; rekenk. *de - op de som, de negen-; iets op de - stellen*, aan een onderzoek onderwerpen, beproeven, toetsen.

Proef (*eerste afdruk ter correctie*), v. proeven; *ik zal u - zenden; zend mij een tweede -*; **-blad,** o. -en; **-druk,** m. -ken.

Proef (*proefje, om iets te keuren*), v.; *een - aardappels, een - wijn, een - sigaren; ergens een - van nemen*; -je, o. -s; fig. *op de - preeken*, keur.

Proef'balans (hand. *balans tot contrôle van het grootboek*), v. -en.

Proef'blaadje (*een stukje goudblad bevestigd aan een glazen staafje, dat de electrische lading overneemt, blaadje van den electrophoor*), o. -blaadjes.

Proef'blad (*afdruk, dienende als proefvel*), o. -bladen, -blaadjes.

Proef'houdend (*echt, van goed gehalte*), bn.

Proef'jaar (*jaar van beproeving*), o. -jaren; *in dit klooster zijn twee - jaren*; zie Proeftijd.

Proef'les (*schoolles op proef*), v. -lessen.

Proef'lokaal (*tapperij van een brander, brouwer of wijnkooper*), o. -lokalen.

Proef'naald (*toetsnaald*), v. -naalden; de - wordt over den toetssteen gestreken om het achtergebleven spoor te vergelijken met dat van het te keuren gouden voorwerp.

Proef'nommer, -nummer (*aflevering van een dagblad enz. ter kennismaking*), o. -s.

Proefondervin'delijk, bn. en bw.; *-e natuurkunde*, d. i. physica; *iets - bewijzen*, door proeven.

Proef'schrift (*dissertatie*), o. -schriften.

Proef'station (*landbouw-proefstation*), o. -stations; *een - is een rijksinrichting voor scheikundige landbouw-analyse.*

Proef'steen (*toetssteen voor goud en zilver*), m. -steenen.

Proef'stuk (*meesterstuk bij de voormalige gilden*), o. -stukken; zegsw. *zijn - leveren*, bewijs van bekwaamheid afleggen of inleveren.

Proef'tijd (*tijd, dat men ergens b.v. in een klooster, op proef is, tijd van zelfbeproeving*), m. -en; *na driejarigen - werd hij tot de geloften toegelaten*; zie Proefjaar.

Proef'tuin (*landbouwtuin, tuin tot het nemen van proeven in het telen en kweeken van kruiden, groenten, gewassen*), m. -tuinen; **-veld** (*-akker*), o. -en.

Proef'zuivelboerderij (*boerderij met melkerij en boterbereiding, welke als model kunnen dienen*), v. -boerderijen; *de - te Hoorn.*

Proes'ten (verwant met *poesten*), ik proestte, heb -proest; *wij - het uit*, den lach niet kunnen inhouden, zenuwachtig in lachen uitbarsten.

Pro en con'tra (Lat. *vóór en tegen*), o.: *het - eener zaak*; als bw.: *Dat is een rare kerel, ... hij schrijft voor geld; - schrijft hij voor geld.* (C.O.)

Proe've, v. -n; zie **Proef.**

Proe'ven (*onderzoeken, hoe iets smaakt; ondervinden, leeren kennen*); ik heb -proefd; *gij moet dien wijn- goed -; nu kan hij dat leed ook eens -; men kan uit dat gedicht den Engelschman -.*

Proe'ver (*drinkebroer*), m. -s.

Prof (stud. *professor*), m. proffen.

Profaan' (*ongewijd, wereldsch*), bn. en bw.; *de -fane geschiedenis*, wereldgeschiedenis, buiten den bijbel om, *een - schrijver*; ook: goddeloos, onheilig.

Profana'tie (*ontheiliging*), v. -s, -tiën.

Profaneeren (*ontheiligen, onteeren; met het heilige spotten*).

Profeet' (Lat. *gevolmachtigd woordvoerder in Israël*, verder: *voorzeg'ger, ziener*), m. -feten; zegsw. *een - die brood eet*, wiens voorspellingen weinig beteekenen; zie Amos 7 : 12, en ook Weerprofeet; *geen - is ongeëerd dan in zijn eigen land*, Bijbel. geen man van verdienste wordt in zijn eigen land zoo geëerd als in het buitenland, Matth. 13 : 57; *ongeluks - (die rampen voorspelt)*, m., zie 1 Kon. 22 : 18.

Profes'sen (R.-K. *de geloften afleggen als kloosterling, ook ze doen afleggen*); zie Geprofest.

Profes'sie (*geloofsbelijdenis, kloostergelofte*; ook: *beroep, handwerk*), v. gmv.

Profes'sional-rijder, ook *-amateur* (Eng. *beroepsrijder*), m. -rijders; lees: *profes'sionel.*

Profes'sor (*leeraar, inzonderheid hoogleeraar*), m. -soren, -s; stud.: *de prof.*

Professoraal' (*tot het hoogleeraarsambt be-*

hoorende), bn.; fig. *hooggeleerd*, allerdeftigst, beslissend: *op -alen toon.*

Professoraat' (*hoogleeraarsambt*), o. -aten.

Profeteeren (*voorzeggen, voorspellen*).

Profetes' (*vrouwelijke profeet*), v. -sen.

Profetie' (*voorzegging*), v. profetieën. (t = ts).

Profe'tisch (*voorzeggend*), bn. en bw.; *hij sprak op -en toon; de Byzantijners geloofden aan de -e kracht van droomen.*

Profi'ciat! *Wel bekome het u! Geluk er mee!*

Profiel' (*beeld van ter zijde, het gelaat op zijde; een gebouw, in doorsnede voorgesteld*), o. -en; *en* (lees *an*) -, van terzijde.

Profijt' (Fr. *profit: voordeel, winst, nut*), o. -en.

Profij'telijk (*voordeelig*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Profij'tertje (*klein kokertje op e. blaker om er de eindjes kaars op af te branden*), o. -s; ook wel: Zuinigje, o. -s.

Profita'bel (*voordeelig, winstgevend*), bn. en bw.

Profiteeren (*winnen, voordeel of nut trekken; nuttig, winstgevend zijn*).

Pro for'ma (*voor het oog, voor den vorm*), bw.

Profun'dis (R.-K. *boetpsalm, in lijkdiensten wel gezongen*), v.; de - heet naar de aanvangswoorden van psalm 130: *de profundis*, d. i. uit de diepten roep ik tot U, o Heere!

Progno'se (geneesk. *aanwijzing van den vermoedelijken loop eener ziekte*), v. (g = g).

Prognostiek' (*voorzeggingskunst*), v. gmv.

Program'ma (*lijst, overzicht, korte inhoud van wat in 't openbaar gebeuren zal*), o. -'s; *het - der feesten; het - van de beginselen van een nieuw ministerie, het - der cursuslessen*; ook: **Program',** o. -s.

Progres' (*opklimming, vooruitgang*), v. -sen.

Progres'sie (*vooruitgang, voortgang, opklimming*), v. -s, -siën; *- bij jaarwedden.*

Progressief' (*voortschrijdend, opklimmend*), bn. en bw.; *-ieve assimilatie* (spraakk.), als in: *lommerd* uit *lomberd; een -e belasting; het schoolgeld - heffen*, naar hooger tarief, hoe grooter 't vermogen der ouders is.

Progressist' (*voorstander, aanhanger van den vooruitgang op staatkundig gebied*), m. -en.

Progressis'tisch (*vooruitstrevend*), bn.; *de -e partij in Spanje sedert 1842*: progressief.

Pro'gymnasium (*gymn. met 4-jarigen cursus*), o. -sia, -siums, -siën.

Prohibitionis'ten, m. mv.; *de - willen den vrijen invoer van sterken drank voor kleurlingen belemmeren.* (t = tsi).

Project' (*bedoeling, oogmerk, ontwerp; plan, voorslag ter uitvoering eener zaak*), o. -en.

Projecteeren (*ontwerpen, voornemens zijn*; ook: *door een teekening in projectie voorstellen, afbeelden; plannen en voorslagen maken*).

Projec'tie (*afbeelding van een voorwerp, vlak of lijn op een plat vlak*), v. -s, -tiën; **-teekening,** v. -en; lees: *projek'sie.*

Projec'tie-lantaarn (*verbeterde sciopticon*), v. -s.

Projectiel' (*schiettuig*, ook: *wat door een schiettuig geworpen of voortgeslingerd wordt*), o. -tielen.

Prol (*appelbrij*), v. gmv.

Proleet' (*proletariër*), m. -leten.

Proletariaat' (*gezamenlijke armen, de stand der proletariërs of daglooners, bezitloozen: vierde stand*), o. gmv.; *het geleerde -.*

Proleta'riër (*behoeftige, iem. die voor zijn levensonderhoud niets bezit dan zijn arbeidskracht en die, zoo arbeid ontbreekt, tot armoede vervalt*), m. -s; een arbeider kan ook - worden door ziekte, invaliditeit of ouderdom; wat den arbeider tot - verlaagt, is vooral de onzekerheid van zijn bestaan.

Pro li'bito (*ad libitum, naar welgevallen*), bw.

Prolixiteit' (*wijdloopigheid*), v. gmv. (x = ks).

Prol'lig (*dik, als prol*), bn.; *wat zit hij - in de winterkleeren!* -er, -st.

Prolonga'tie (*verlenging, later gestelde termijn van afbetaling, uitstel*), v. gmv.

Prolongeeren (*verlengen, uitstellen, een lateren termijn of tijd bepalen*).

Proloog' (*voorrede, voorafspraak*), m. -logen; *de - in het eerste bedrijf van G. van Aemstel telt 162 regels.*

Pro memo'ria (*ter herinnering*), bw. **P. m.**

Promena'de (*wandeling, wandelweg*), v. -s.

Promes'se (*belofte; schuldbekentenis, acceptatie*), v. -n; *een - van betaling.*

Prome'theus, myth. *de groote weldoener der menschen, die het vuur in een vlierstok uit den hemel roofde en tot straf door Jupiter aan een rots geklonken werd, waar een gier elken dag zijn 's nachts aangegroeide lever kwam afknagen*; Hercules doodde den gier en verloste den lijder. (eu = ui).

Prominent' (*vooruitspringend, uitstekend*), bn.

Promo'tie (*bevordering tot hoogeren rang; toekenning van een academischen graad*), v. -tiën, -ties; **-partij** (*studentenfeest of feest bij een promotie*), v. -en. (t = ts).

Promo'tor (*voornaamste drijver eener zaak; professor, onder wiens leiding een doctorandus promoveert*), m. -s, -to'ren.

Promoveeren (*bevorderen, verheffen, verhoogen; tot een academischen graad bevorderen*); *iem.* -, hem een academ. graad toekennen.

Promoven'dus (*iemand, die promoveert*), m. -vendi.

Prompt (Fr. *vaardig, gereed; haastig, gezwind; stipt op tijd*), bn. en bw.; *een -e bediening, een - betaler; - op zijn tijd passen*; -er, -st.

Proneur' (*zwetser, pocher, bluffer*), m. -s.

Pro'nikgetal (rek. *som van een kwadraat en zijn wortel*), o. -getallen, b.v. $6 = 2 \times 2 + 2$.

Pronk (*sieraad, opschik*), m.; *maar zulk een -, dien heeft de Landvrouw haar gegeven!* (Staring); zegsw. *te - staan*, vero. strafoefening: aan of op de kaak staan, te kijk staan.

Pronk (*processie, gevolgd door kermis, in Limburg*), m. -en, gew.; zie: Bronk.

Pronk'aard, pron'kerd, pron'ker (*ijdel jonkman, modegek*), m. -s.

Pronk'beeld (*prachtig standbeeld*), o. -en.

Pron'ken (*vertoon maken*), ik heb -pronkt; **-er,** m. -s; **-erij',** v. -en; **-ster,** v. -s.

Pron'kerig (*ijdel*), bn. en bw.; *hij is altijd - gekleed*, d. i. zwierig, opgeschikt; -er, -st.

Pronk'juweel (*kostbare edelsteen*; fig. *het beste; iets of iemand, dat of die uitmunt*), o. -juweelen.

Pronk'sieraad (*een of ander mooi voorwerp*), o. -sieraden; *het Haagsche bosch, - van Nederland!* (v. Lenn.).

Prono'men (*voornaamwoord*), o. pronomina.

Pronominaal' (*voornaamwoordelijk*), bn.

Prononceeren (Fr. *uitspreken*); zie Geprononceerd. (c = s).

Prononcia'tie, pronuncia'tie (*uit-*

spraak van een taal), v. gmv.; *de - is een afdeeling der taalstudie.*
Pron'selaar (*knoeier, kwanselaar*), m. -s.
Pron'selen (*knoeien, schacheren, kwanselen*), ik heb -pronseld.
Pron'selgeld (*zakgeld, pasgeld*), o. gmv.; **-werk** (*knoeiwerk*), o. gmv. w.g.
Pronunciamien'to (*opstandsverklaring van Spaansche of Z.-Amerik. krijgsoversten en soldaten aan hun regeering*), o. -'s.
Pronuncia'tie (*uitspraak*), v. gmv.; meer: Prononcia'tie. (t = ts).
Prooi (Fr. *proie*: *buit*), v. -en; fig. *hij is aan wroeging ter -*, overgegeven.
Proosdij' (*woning v. e. proost*), v. -en. vero.
Proost (Lat. *praepositus*, opziener: R.-K. *kanunnik, belast met het beheer der tijdelijke goederen van het kapittel, alsmede met de regeling der tijdelijke zaken*), m. -en.
Proost'schap (*waardigheid of bestuur als proost*), o. gmv.
Prop (*stop van hooi, werk, stroo, hout*, enz.), v. proppen; zegsw. *met iets op de -pen komen*, te voorschijn komen, er mee voor den dag komen, iets te berde brengen.
Prop (*korte, dikke man of vrouw*), m. en v. proppen.
Propædeu'tisch (*voorbereidend*), bn.; *een - examen*, nl. in de voorbereidende vakken; als zn. o. (eu = ui).
Propagan'da (*in 1622 door den Paus verordende congregatie*: *zij bestuurt de missiën onder de ongeloovigen*, ook: *middel om godsdienstige, staatkundige of andere leerstellingen te verbreiden*), v.; *- maken voor een of anderen bond tegen drankmisbruik.*
Propagandeeren, propageeren (*een leer, een stelsel verkondigen, verbreiden, voortplanten, voor verbreiding er van zorgen*). (g = g).
Propagandist' (*persoon, die propageert*), m. -en; *een anarchist-.*
Propagandis'tisch (*het ledental vermeerderend*), bn.; *-e maatregelen.*
Propageeren' (*voortplanten, uitbreiden*), zie Propagandeeren.
Propaga'tie (*voortplanting, uitbreiding*), v. gmv. (g = g).
Pro pa'tria (Lat. *voor het vaderland*), bw.
Pro-pa'tria-papier (*Hollandsch papier met dezen naam als watermerk*), o. gmv.
Pro'per (*net, zindelijk*), bn. en bw.; *met -e handen, zich - wasschen*; -der, -st; **-heid,** v. gmv.; **-tjes,** bw.
Prophylax'e (*de leer van het bewaren der gezondheid, v. h. voorkómen van ziekte*), v. gmv.
Proponeeren (*voorstellen, voorslaan*).
Proponent' (*voordrager, voorsteller*; *candidaat-predikant*), m. -en; **-splaats,** v. -en.
Propoost' (*aanbod, voorslag*), o. -en.
Propor'tie (*evenredigheid, overeenstemming, evenmatigheid*), v. -tiën, -ties; *in -*, in verhouding; zie Geproportioneerd.
Proportioneel' (*in verhouding, evenmatig, naar evenredigheid*), bn. -eele. (t = ts).
Propos' (Fr. *aanbod, voorslag*), o.; *à -*, juist van pas, ter rechter tijd, zie verder: **A-propos;** lees: *propoo'.*
Proposi'tie (*voorstel, voorslag*; *hoofdstelling*), v. -tiën, -ties; lees: *-ziet'sie.*
Proposi'tie (dichtk. *voorstelling des onderwerps bij den aanvang v. e. heldendicht*), v. -s. -tiën; b.v. *Ik zing den ondergang van d' eersten wareldgrond*, enz. (Bild.). (t = ts).
Prop'pen (*met kracht opvullen*), ik heb -propt; *de jongen propte zijn mond vol, zijn zakken vol*; *het was daar proppend vol.*
Prop'penschieter (*jongensspeelgoed, klapbus*: *hij werkt door samenpersing van lucht met den stamper*), m. -s.
Pro'pria ma'nu (Lat. *met eigen hand, eigenhandig*), bw.; zie **P. m.**
Prop'vol (*overvol*), bn.; *de zaal was -.*
Proscrip'tie (*verbanning, vogelvrijverklaring*), v. -s, -tiën; lees: *proskrip'sie.*
Prosec'tor (*adsistent i. d. anatomie*), m. -s, -o'ren; lees: *pro-sek'tor.*
Proseliet' (Bijbel. *bij de Joden een heiden, die door het ontvangen der besnijdenis tot het Jodendom overging*; bij de Christenen: *nieuwbekeerde, er bij gekomene*), m. -en. (s = z); **-enmaker** (*geloofswerver*), m. -s; **-makerij',** v. gmv.
Proser'pina, myth. *gemalin van Pluto, de koningin der onderwereld.*
Pro'sit! (*Wel bekome het u! Gezondheid!*), tw.
Prosodie' (dichtk. *leer der versmaten, deel der metriek, of kunst om verzen in de maat te schrijven*), v. gmv. (s = z).
Prospect' (*uitzicht, verschiet*; *ook bouwkundige schets*), o. -en.
Prospec'tor (*iem. die mijnen, vooral goudmijnen tracht op te sporen*), m. -s.
Prospec'tus (*voorloopige aankondiging en uiteenzetting van het plan van eenig boekwerk, van een te vestigen zaak*, enz.; *beschrijving der voordeelen en voorwaarden eener uit te geven leening*, enz.), o. -sen. (c = k).
Prosperiteit' (*geluk, welvaart, bloei, voorspoed*), v. gmv.
Pros'sen (*broddelen, knoeien*), ik heb -prost.
Pro'tasis (*voorzin van een periode*), v. -sen.
Protec'tie (*bescherming, begunstiging, hoede*), v. gmv. (tie = sie); **-handel,** m. gmv.
Protectionis'me (*het stelsel van beschermende rechten voor handel en binnenlandsche nijverheid*), o. (ti = sie).
Protectionist' (*voorstander van beschermende rechten*), m. -en. (c = k).
Protectionis'tisch (*de protectie betreffende*), bn.; *-e wetten, -e invoerrechten.*
Protec'tor (*beschermheer*), m. -to'ren, -s; *Cromwell was - van Engeland*, (1648—'58).
Protectoraat' (*beschermheerschap*), o. gmv.; ook land, waarover dit beschermheerschap wordt uitgeoefend en dan in 't mv.: -aten.
Protégé' (*beschermeling, gunsteling*), m. en v. -'s. (g = zj).
Protegeeren (*beschermen, vooruithelpen*).
Proteïnestoffen (*eiwitstoffen*), v. mv.
Protest' (*tegenspraak, verzet*; *formeele weigering tot betaling*), o. -en.
Protestant' (*Hervormde*), m. -en.
Protestantis'me (*zedenleer en geloof der Calvinisten of Protestanten*), o. gmv.
Protestantsch' (*Hervormd*), bn.; *een -e gemeente, het -e geloof, de -e kerk*; **-gezind,** bn.
Protesteeren (*zich verzetten, verzet aanteekenen, opkomen tegen*; handel: *het protest van een wissel gerechtelijk laten opmaken*); **-a'tie,** v. -s, -tiën.
Pro'teus, myth. *een zeegod met voorspellend vermogen en die verschillende gedaanten kon aannemen.* (eu = ui).
Pro'thesis (spraakk. *voorvoeging*), v. b.v. in *slinker* (linker), *nijver* (ijver), *tachtig* (acht).

Protocol' (*verslag eener staatkundige vergadering of van een congres*), o. -collen.
Protonota'rius (R.-K. *lid van het college der 12 pauselijke notarissen, belast met het opmaken van alle akten*), m. -sen; ook R.-K. eeretitel, die recht geeft den mijter te dragen.
Protoplas'ma (*oorspronkelijk beeld, voorbeeld*), o. -'s.
Protoplas'ma (*eerste levenskiem: eiwitachtige stof, waaruit in hoofdzaak de dierlijke en plantaardige cellen bestaan, oerdier*), o. -plasmen.
Prototy'pe (*voorafbeelding; oorspronkelijk model, eerste afdruk van een ets-gravure*, enz.), o. -n.
Protozo'ön (*eencellig wezen tot het dierenrijk behoorende, oerdier, bacil, bacterie, microbe*), o. protozoa, protozoën.
Proudhon', *theoretisch anarchist van de oudere richting*, 1809—'65; zie **Bakouninisme.** (ou = oe).
Pro've (*preuve, liefdegave; gift in brood, vleesch*, enz.; *levenslang onderhoud in of door een liefdadig gesticht*), v. -n.
Provençaal' (*bewoner van Provence*), m. -calen; fig. minnedichter, troubadour der middeleeuwen. (ç = s).
Provençaalsch' (*destijds eigen taal in het zuiden van Frankrijk, thans een dialect*), o. gmv.
Provença'len (*ridderlijke minnezangers der 12e en 13e eeuw in zuidelijk Frankrijk of Provence, alsmede in Spanje*), m. mv.
Proven'ce (aardr. *voormalige provincie van Z.-Frankrijk*, thans de departementen: *Var, Basses-Alpes, Bouches du-Rhone*, enz.), o.
Provenier' (*degene, die een prove heeft, ook hij, die in een armhuis levenslang een vast onderhoud geniet*), m. -s.
Proveniers'huis (*armhuis*), o. -huizen.
Prover'be, prover'bium (*spreekwoord, denk- of zedenspreuk*), o. -s, -bia.
Proverbiaal' (*spreekwoordelijk*), bn. en bw.
Proviand' (*mondvoorraad, voorraad van eetwaren leeftocht* b.v. *van een leger*), v. gmv.; **-schip,** o. -schepen; **-wagen,** m. -s.
Proviandeeren (*van leeftocht of levensmiddelen voorzien*); **-ing,** v. -en.
Providen'tie (*voorzienigheid, voorzorg*), v.
Providentieel' (*vooruitziend, van hooger hand of door de Voorzienigheid beschikt*), bn.
Provinciaal' (*gewestelijk*), bn.; *de -ale Staten, het - bestuur, een - blad.* (c = s).
Provinciaal' (*iemand uit de provincie, dorpeling, plattelandicus*), m. -alen. (c = s).
Provinciaal' (R.-K. *hoofd van een ordeprovincie*). m. -alen; *de pater - is b.v. het hoofd van alle Jezuïeten in ons land.*
Provincia'le Staten (*college van gekozenen in elk onzer provinciën onder voorzitterschap van den Commissaris der Koningin*), m. mv.
Provincialis'me (*gewestelijke uitdrukking*), o. -n; *onder de -n zijn vooral de Limburgismen aardig.*
Provincialist' (*iem. uit de provincie, niet uit de hoofdstad, plattelandicus*), m. -en.
Provin'cie (Lat. eig. *wingewest; thans min of meer afgerond deel van een rijk*), v. -ciën, -cies; gesch. *de zeventien -ciën.* (c = s).
Provin'cie (R.K. *kerkelijke afdeeling, diocees*), v. -s, -ciën. (c = s).
Provin'cie (Prot. *afdeeling der Hervormde kerk, bevattende vele classes*), v. -s, -ciën.
Provin'ciehout (*rood verfhout, campêchehout*), o. gmv.
Provi'sie (handel. *percentsgewijze belooning van commissionairs in effecten bij in- of verkoop, makelaarsloon*), v. gmv.; *de - is thans* $^3/_{16}$ %. (s = z).
Provi'sie (*voorraad, mondvoorraad*), v. -sies, -siën. (s = z).
Provi'siekamer (*voorraadkamer*), v. -kamers; **-kast,** v. -en; **-kelder,** m. -kelders. (s = z).
Provisioneel' (*bij voorbaat, vooruit, uit voorzorg, voorshands, voorloopig*), bn. en bw.
Provisoir' (Fr. *voorloopig, provisioneel*), bn. en bw.; *de -e openstelling van den schouwburg.* (oi = oa).
Provi'sor (*zaakbezorger, ook bevoegd waarnemer van een apotheek*), m. -s, -so'ren.
Provi'sor (*toeziener, bestuurder*), m. -o'ren, -s; *de -en van een gasthuis, oude-mannenhuis.*
Provoceeren (*uitdagen, ergens toe opeischen; ergens aanleiding toe geven*). (c = s).
Provoost' (*opziener van orde en tucht in een legerplaats*), m. -en. vero.
Provoost' (*militair straflokaal*), v. gmv.; *de soldaat kreeg drie dagen -*, opsluiting.
Pro'za (Lat. eig. *rechtuitgaande rede: ongebonden stijl*), o. gmv.; fig. *het - van het leven*, alledaagsche; **-stijl,** m. gmv.
Proza'isch (*ongebonden van stijl, niet-dichterlijk, gewoon, alledaagsch*), bn. en bw.
Prozaïs'me (*het proza*, fig. *het alledaagsche*), o.
Prozaïst' (*prozaschrijver*), m. -en.
Pro'zamensch (*het tegengestelde van een idealist*), m. -menschen; **-schrijver** (*prozaïst*), m. -s; **-stijl,** m. gmv.
Pru'de (*preutsch, kwezelachtig, schijnzedig*), bn.
Pruden'tie (*omzichtigheid, wijsheid, verstandig oordeel*), v. gmv.
Pruderie' (*schijnzedigheid, gemaaktheid, kwezelachtige preutschheid*), v. -ën.
Pruik, paruik' (Fr. *perruque: behaard hoofddeksel*), v. -en; ook: dik hoofdhaar.
Pruik (*ouderwetsche man*, nl. *met een pruik op*), m. -en; scherts. *wat een oude -! een sociëteit vol oude -en; hij heeft de - op*, nl. de bokkepruik, zie ald.; *de - staat of zit hem scheef*, hij is slecht gemutst: men denke aan meester Pennewip in Multatuli's Wouter Pieterse.
Prui'kenmaker, m. -s; *hij loopt op een -sdrafje*, d.i. eenigszins gejaagd.
Prui'kentijd (*het laatste der 18e en 't begin der 19e eeuw, Jan-Salietijd*), m. gmv.
Prui'kerig (*ouderwetsch*), bn; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Prui'len (*mokken, misnoegen of wrevel toonen*), ik heb -pruild; **-er,** m. -s; **-hoek,** m. -en.
Pruim (Lat. *gele of blauwe vrucht van den pruimeboom*, ook *geconfijte pruim uit Provence*), v. -en.
Pruim (*stukje of plokje tabak om op te kauwen*), v. -en.
Pruim (*pruimeboom*), m. -en.
Prui'meboom (*vruchtboom*), m. -boomen.
Pruimedant' (Fr. *groote gekonfijte pruim*), v. -en.
Prui'melaar (*pruimeboom*), m. -s. Vl.
Prui'memond (*een preutsch mondje*), m.: *zij trok een -je*, zette een mondje zoo vies, alsof zij pruim wou zeggen.
Prui'men (*tabak kauwen*), ik heb -pruimd;

fig. *smakelijk eten*; **-er,** m. -s; **-erij',** v. gmv.
Pruimsch (*ernstig, diepdenkend*), bn. en bw.; *Toon trok den mond in een -e plooi.* (Cremer); *hij keek erg -.*
Pruim'tabak (*tabak om op te kauwen*), v. gmv.
Pruis (*inboorling van Pruisen*), m. -en.
Prui'sen (aardr. *koninkrijk in Duitschland*), o.
Prui'sisch, bn.; *hier is wat - geld*; zegsw. *dat ziet er - uit*, leelijk, slecht, vergelijk: *Spaansch*; *het is er - toegegaan*, heftig.
Prui'sisch-blauw (*Berlijnsch-blauw*), o. gmv.
Prui'sisch-zuur (*zeker giftig zuur, licht vergift, blauwzuur*), o. gmv.
Prul (*nietig ding, vod, beuzeling*), o. prullen.
Prul'achtig (*onbeduidend, nietig*), bn. en bw.; -er, -st; **-achtigheid,** v. gmv.
Prul'dichter (*rijmelaar, poëetje*), m. -dichters; -tje, o. -s.
Prulla'ria (*allerlei prullen*), o. mv.
Prul'lenboel (*prullerij, rommel*), m. gmv.; **-kast,** v. -en; **-kraam,** v. -kramen; **-mand,** v. -en.
Prullerij' (*nietigheid*), v. -en.
Prul'lig (*onbeduidend*), bn. en bw.; -er, -st.
Prul'werk, -lewerk (*beuzelwerk*), o. -werken.
Prumel', prunel' (*gekonfijte pruim uit Provence*), v. -len.
Prut (*gestremde melk, wrongel*), v. gmv.
Prut, bn.; *zij is niet -*, zij is lastig, onhebbelijk; *het is daar niet -*, in orde.
Prut'sen (*broddelen, knutselen, beuzelen*), ik prutste, ik heb geprutst.
Prut'telen (*borrelend koken*; *knorren, mopperen*), ik heb geprutteld; **-aar,** m. -s; **-arij',** v. -en.
Prut'telig (*knorrig*), bn.; *een - oud man*; -er, -st.
Prut'terig (*als prut, klonterig, verdikt*), bn.; *de brij is -*; -er, -st.
Psalm (*geestelijk loflied of boetelied*), m. -en; *de berijmde -en.*
Psalm'berijmer (*een op-rijm-steller der psalmen*), m. -berijmers; zie Dathenus.
Psalm'bord (Prot. *zwart bord in de kerk, waarop de psalm van dien Zondag wordt aangeschreven*), o. -borden; ook: Kerkbord, Gezangbord.
Psalm'dichter (*dichter van psalmen*), m. -s.
Psalm'gezang (*het zingen van een psalm*), o. gmv.
Psalmist' (*dichter van psalmen*, inz. *David*), m. -en.
Psalmodieeren (*psalmzingen*).
Psal'ter (*psalmenboek*, ook *dertiensnarig speeltuig ter begeleiding van het psalmzingen*), o. -s.
Psalte'rion (*driehoekig snaarinstrument, psalter*), o. -s.
Pseu'do (*valsch, leugenachtig, bedrieglijk, misleidend*), bn.; *een - onderwijzer, een - student*, iemand, die zich uitgeeft als zoodanig.
Pseudoniem' (*verbloemde, verdichte naam*), o. -en; zie Schuilnaam.
Pst (klankn.), tw. geluid om iem. te roepen.
Psy'che (myth. *de vlindervleugelige minnares van Amor*), v.; - bet. adem, ziel, geest; ook de vlinder als zinnebeeld der onsterfelijkheid. (y = ie).
Psy'ché (*draaispiegel, beweegbare spiegel*), v. -'s; *voor haar - zat zij op haar slaapkamer.* (Potg.), lange toiletspiegel. (y = ie).
Psychia'ter (*zielenarts, kenner van de zielsziekten*), m. -s. (y = ie).
Psychiatrie' (*leer der zielsziekten*), v. gmv.
Psy'chisch (*de ziel betreffende*), bn. (y = ie).
Psychologie' (*zielkunde*), v. gmv. (g = g).
Psycholo'gisch (*van of betreffende de zielkunde, zielkundig*), bn. en bw. (g = g).
Psycholoog' (*iem., die de ziel der menschen tot onderwerp van studie maakt, zielkundige*), m. -logen. (y = ie).
Psy'cho-therapie (geneesk. *behandeling van zielsziekten*), v. gmv. (y = ie).
Ptolomae'us, Claudius, *beroemd wis-, sterren- en aardrijkskundige, in de eerste helft der tweede eeuw te Alexandrië*; *het stelsel van -: met de aarde als middelpunt van het heelal.*
Pu (*Chineesche lengtemaat, 1.228 M.*), v. -'s.
Publica'tie (*bekendmaking, openbare afkondiging*), v. -tiën, -ties. (t = ts).
Publiceeren (*openlijk bekendmaken, in 't licht geven van boeken*, enz.). (c = s).
Publicist' (*dagbladschrijver*), m. -en.
Publiciteit' (*ruchtbaarheid, bekendheid, openbaarheid*), v. gmv.; *ergens - aan geven.*
Publiek' (*het volk, de menigte, de toeschouwers*; *bezoekers, het gehoor enz. in een publieke zaal*), o. gmv.
Publiek' (*openlijk, openbaar*; *wereldkundig, ruchtbaar*), bn. en bw.; *de -e opinie*, de openbare meening; *iets - verkoopen*; -er, -st.
Publikaan' (*tolpachter bij de oude Romeinen, tollenaar*), m. -anen.
Puck (*zekere kleine schoothond*), m. -s.
Pud (*gewicht van 40 Russische ponden, ± 16,38 K.G.*), o. -s; zie **Poed.**
Pud'ding (Eng. *podding*), m. -en.
Puf (*lust, trek*), v. gmv.; *ik heb daar geen - op*, d.i. geen zin of lust in. gmz.
Puf'fen (*blazen, vooral van de warmte*), ik heb gepuft; fig. *snoeven, bluffen.*
Puf'ferig (*blazerig, v. d. warmte*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Pui (*benedendeel van een winkelgevel*), v. -en; **-tje,** o. -s.
Pui (*voorkant of bordes van het stadhuis, waar bekendmakingen worden afgelezen*), v. -en.
Puik (*het beste*), o. gmv.; *- van nieuwe haring*; *het - der schoonen*; *het -je*, het allerbeste.
Puik (*best, uitmuntend, keurig*), bn.; *-e waren, -e haring, -e groenten*, voortreffelijk.
Puik'best (*opperbest*), bn. en bw.
Puik'bloem (*keurige, zeer mooie bloem*), v. -bloemen; fig. *de - werd verzet in 't luw der stedelijke muren.* (Staring), de beeldmooie Annet.
Puik'dichter (*uitmuntend dichter*), m. -s: *Vondel is een -*; **-schilder** (*uitstekend schilder*), m. -s: *Rembrandt is een -.*
Puik'juweel (*pronkjuweel*), o. -en; **-sieraad** (*zeer kostbaar sieraad*), o. -sieraden; **-stuk** (*meesterstuk*), o. -stukken.
Pui'len (*buitenwaarts uitzwellen*), de oogen hebben gepuild; **-ader,** v. -s; zie Uitpuilen.
Puil'oog (*uitpuilend oog*), o. -oogen.
Puil'oog (*persoon met puiloogen*), m. en v. -oogen.
Puiloo'gig, bn.; *de man is wat -*, met puiloogen behept.
Puim'steen (Lat. *vulcanische, glasachtige steen*), m. -steenen; als stofnaam, o. gmv.;

- dient den verver tot het gladschuren van houtwerk.

Puin (*stukken steen, verbrijzelde steen*), o.; *het - opruimen; een muur kan in of tot - vallen.*

Puin'hoop (*bouwval*), m. -en; zie Ruïne.

Puis'je, (*een*) - *vangen of puisjes vangen*; zie **Puistje -.**

Puis'sant (Fr. *machtig, vermogend*), bn. en bw.; *-rijk*, schatrijk; lees: *pu-ie-sant'.*

Puist (*blaar, etterzweer*), v. -en; zegsw. *zich een - lachen*, zie Bochel; *de - aan iets hebben*, hekel, zie Mier. gmz.

Puist'jevangen (*beldeurtje spelen*), hij ving en heeft een puistje gevangen, belletje trekken, aanbellen en wegloopen: *de edele exercitie van het -.* (C.O.)

Puit (*een visch*, ook *kikker*), m. -en. gew.

Puit'aal (*stekelvinnige zeevisch*, ± *3 dM.*), m. puitalen; *de - leeft in de noordelijke zeeën*, zie Aalkwab en Kwabaal.

Puk'kel (verkl. van *pok*: *puistje, bobbeltje*), v. -s; ook: Peukel en Pokkel.

Pul (*kruikje, dikbuikig kannetje*), v. pullen.

Pul'ken (*peuteren*), ik heb gepulkt; *zit zoo niet in je neus te -*, d.i. pluizen.

Pul'lebroer (*drinkebroer*), m. -broers.

Pul'len (*drinken, zuipen*), ik heb gepuld.

Pull'man car (Eng. *salonrijtuig*), v. -s; lees: *poel'm'nkaar.*

Pulp (*zeker veevoeder*: *geraspte of uitgeperste beetwortels, ontdaan van de suikerstof*, ook: *houtpap*), v. gmv.

Pul'ver (*kruit, poeder, stof*), o. gmv.

Pu'ma, poe'ma (*katachtig roofdier*), m. -'s.

Pum'mel (*onbehouwen man, boer*), m. -s. gew.

Pu'na (*kille hoogvlakte in Peru*), v. -'s.

Punai'se (*koperen pennetje met breeden platten kop tot het vastzetten van teekeningen, platen enz.*), v. -s; lees: *punèze.*

Punch (eig. *vijf*, oorspronk.: *arak, suiker, citroen, water en thee*; *ook pons*), v.; **--bowl** (*ponskom, ponsschaal*), m. -'s. (ch = sj).

Punch (Engelsch. *harlekijn der poppenkast*), m.; ook: *naam van een Londensch humoristisch tijdschrift.* (ch = sj).

Punctualiteit' (*stiptheid, juistheid, nauwkeurigheid*), v. (c = k).

Punctua'tie (*de leer der zin- of scheiteekenplaatsing*), v. gmv. (tie = tsie).

Punctueel' (*stipt, nauwkeurig*), bn. en bw.

Punc'tum (*rustteeken, stip, punt*), o. -ta; *hier kon het - staan.* (Staring); als tw.: klaar, basta, genoeg! (c = k).

Pu'nisch (*Carthaagsch*), bn.; *de -e oorlogen.*

Punt (Fr. *point*: *spits, uiteinde*), v. -en; *de - van een naald, de - van een degen*; zegsw. *daar kun je een - of -je aan zuigen*, een voorbeeld aan nemen; *de -jes zijn er bij hem af*, de scherpzinnigheid.

Punt (*landtong*), v. -en; *een - omzeilen.*

Punt (spraakk. *sluitteeken*), v. -en; zie *Afkortingsteeken of Afbrekingsteeken*, alsmede *Beletselteeken.*

Punt (*stipje*), v. -en; *zet de punten op de ij*; zegsw. *de -jes op de i's zetten*, precies zijn; zie **I.**

Punt (*wiskundige stip, einde eener lijn*), o. -en; *een cirkel trekken, die door drie -en gaat.*

Punt (*een bepaalde plaats*), o. -en; *op dat - van den weg moet ge rechts omslaan*; *het - in den horizon, waar de zon op 22 Juni opkomt*; zegsw. *alles in de -jes*, in orde, op zijn vaste plaats.

Punt (*onderdeel van een verhandeling, lezing, gesprek, zaak*, enz.), o. -en; *hij is nu aan - drie zijner verhandeling*; *de -en van een aanklacht*; *op het - van eer*, d. i. in zake het eergevoel, *is hij zeer gevoelig*; verder: *het - in quaestie*, zaak; *tot het critieke - komen*, deel der zaak; *dat zal in dit proces een donker - blijven*, deel, onderdeel.

Punt (*tijdstip*), o. -en; zegsw. *op 't - staan om te vertrekken*; *de vijand stond op het - het fort te nemen*; zie Tijdpunt.

Punt (*merk of aanduiding*), o. -en; *wij hadden nog nauwelijks eenige -en* (*op het biljart*) *gemaakt*; (C. O.); school of examen: *hoeveel -en heb je voor rekenen? voor elk vak kan men tien -en halen.*

Punt'dicht (dicht. *kort gedicht met een geestigen zet in den laatsten versregel*), o. -dichten; zie Epigram.

Punt'dichter (*schrijver v. puntdichten*), m. -dichters; *Huygens is -*, ook *Staring is -.*

Punteeren (*stippelen, de voorloopige voorwaarden eener overeenkomst vaststellen*).

Pun'ten (*aanspitsen*), ik puntte, ik heb gepunt; *een potlood -, een paal -*, er een punt aan maken.

Pun'ter (*soort van puntige schuit, smal vaartuigje met platten bodem uit de veenstreken*), m. -s; **-man** (*schipper, kenner van den weg in den doolhof van vaarten, slooten, gaten, plassen, die er zijn in venen*), m. -nen.

Pun'tig (*spits, scherp, snedig*), bn. en bw.; *een -e rots*; fig. *een - gezegde* (Koetsveld); -er, -st; **-heid,** v. -heden.

Pupil' (*onmondige leerling, minderjarig pleegkind, wees*), m. en v. -len.

Pupil' (ontleedk. *oogappel*), v. -len.

Puree' (*zeer fijn gesneden of gewreven vleesch*), v. gmv.; ook dito aardappelen.

Pu'ren (*zuiveren, louteren, ziften, zuigen uit, halen uit*), het bijtje heeft honig gepuurd.

Purga'tie (*buikzuivering*), v. -s, -tiën.

Purgatief' (*buikzuiverend middel*), o. -ieven.

Purgato'rium (R.-K. *theologisch woord voor zuiveringsplaats of vagevuur*), o. gmv.

Purgeeren (*zuiveren, reinigen, afvoeren of afdrijven van faecale stoffen*; ook fig. *zich zuiveren, verantwoorden*). (g = g); **-drank,** m. -en; **-middel,** o. -en; **-poeier,** v. -s.

Purifica'tie (*reiniging, zuivering*), v. gmv.

Purifieeren (*zuiveren, reinigen*).

Pu'rim, Pu'rimfeest (eig. *het vroolijke feest nl. dat, hetwelk door de Israëlieten in de helft v. Maart gevierd wordt ter herdenking aan de verlossing van den boozen Haman*), o.; ook **Poerem, Poerim;** zie Esther 9:26.

Puris'me (*taalzuivering, zucht naar het zuiveren der taal van barbarismen*), o. gmv.

Purist' (*taalzifter, taalzuiveraar*), m. -en; **-erij'** (*overdreven zucht naar taalzuivering*), v. -en.

Puritein' (*rechtzinnige*: *streng Protestant in de Engelsche kerk*), m. -en.

Pur'mer (*drooggemalen plas in N.-Holland*), v. gmv.

Pur'per (Lat. *prachtige, paarsroode verfstof, violetkleur*), o. gmv.; zegsw. *die geestelijke heeft het - ontvangen*, is prelaat geworden.

Pur'peren (*van purper*, ook *purperkleurig*), bn.; *een - mantel, - wolkjes.*

Pur'peren (*purperkleurig maken*), ik heb -purperd.

Pur'perglans (*purperkleur*), m. -glansen;

de - van het avondrood; **-gloed** (*purperglans*), m. gmv.
Pur'perhoen (*stellloopер in Afrika*), o. -ders.
Purperi'ne (*donkerroode verfstof, uit meekrap bereid*), v. gmv.
Pur'perkleurig, bn.; *een -e japon, -e handschoenen*, paars van kleur.
Pur'permossel (*purperslak*), v. -mossels.
Pur'perreiger (*roodbruine reiger, ook in Z.-Holland in den zomer*), m. -reigers.
Pur'perrood (*blauwrood, evenals purper*), bn.; als zn. o.
Pur'perslak (*buikpootig weekdier, dat het purper der oudheid opleverde*), v. -slakken.
Pur'sang (Fr. *volbloed, inzonderheid van Arab. of Engelsche paarden* d. i. *van een zuiver of echt ras*), bn. (u = uu).
Put (Lat. *in den grond gegraven diepte of geboorde opening*), m. putten; spreekw. *Als het kalf verdronken is, dempt men den -*, men neemt na het ongeluk eerst maatregelen; zie D e m p e n.
Put'baas (*ploegbaas of voorman van een ploeg polderjongens*), m. -bazen.
Put'galg (*toestel boven een put*), v. -en.
Put'ger (zeew. *scheepsjongen ter groote vaart*), m. -s. vero.; zie Harpoen (Vondel), vers 96.
Put'haak (*afhangende putstok*), m. -haken.
Put'lut (*koude drukte, onnoodige beweging*), o. gmv.; *veel - hebben.*
Pu'toor, m. -en; zie P i t o o r.
Puts, -e (*lederen scheepsemmer*), v. putsen.
Put'sen (*scheppen met een puts*), ik heb -putst.
Put'ten (*water ophalen*), ik heb -put; fig. *ontleenen aan, trekken uit*; **-ter,** m. -s.
Put'ter (*distelvink*), m. -s.
Put'ting (scheepst. *touwwerk*), v. -s; ook: P u t't i n g w a n t, o. touwen en tuigkettingen.
Puur (Fr. *pur: zuiver, rein, onvervalscht*), bn.
Pygmee' (*fabelachtige dwerg*), m. -meeën.
Py'lades, myth. *trouwe gezel van den krankzinnigen zwerveling Orestes.*
Pyramidaal', bn.; zie P i r a m i d a a l.
Pyramidaal'getallen (*de sommen der opeenvolgende polygoongetallen*), o. mv.
Pyrami'de, v. -n; zie P i r a m i d e.
Pyrome'ter (*vuurmeter*, nl. *tot meting van hooge warmtegraden*), m. -meters.
Pyrotechnie' (*vuurwerkerskunst: kunst om vuurwerk te maken*), v. gmv.; **-isch,** bn.
Pyrrhonis'me (*twijfelleer*), o. gmv.; *het - heet naar den Gr. wijsgeer Pyrrho.*
Pyr'rhus, gesch. *koning van Epirus*; *een - overwinning*, die op groote verliezen te staan komt, als die van Pyrrhus, die 279 v. C. bij Asculum in Apulië met groot verlies de Romeinen overwon. (y = ie).
Pyr'rhus-overwinning (gesch. *als van den koning van Epirus van dien naam: een verpletterende overwinning*), v.; zie P y r r h u s.
Pytha'goras, *beroemde Grieksche wijsgeer, geboren te Samos*, geb. ± *580 v. C.* (th = t).
Pythago'risch, bn.; *de -e tafel*, d. i. de tafel van vermenigvuldiging; *de -e stelling, of de stelling van Pythagoras*, d. i. in den rechth. driehoek is, als *a* en *b* de rechthoeksz. en *c* de hypotenusa is: $a^2 + b^2 = c^2$; *een - zwijgen*, langdurig. (th = t).
Py'thia (*priesteres van het orakel van Apollo te Delphi*), v. gmv. (th = t).
Py'thon (myth. *draak, door Apollo gedood*), m.
Py'thon (O.-I. *groote, niet-vergiftige slang van 8–10 M.*), m. -s. (th = t).
Pythonis'sa (*waarzegster, profetes*), v. -'s.

Q.

Q, v. -'s. De zeventiende letter van het alphabet.
Q.A. - *Quod attes'tor*, hetgeen ik getuig.
Q.B.F.F.Q.S. - *Quod bo'num, fe'lix, faustum'que sit*, hetgeen goed, gelukkig, en gezegend moge zijn; God geve over dit werk, deze handeling Zijn zegen; **Q.F.F.Q.S.** - *Quod fe'lix, faustum'que sit*, hetgeen gelukkig en gezegend moge zijn, of God geve daartoe Zijn zegen. (qu = kw).
Q.D.B.V. - *Quod De'us be'ne ver'tat*, God doe het wel gelukken. (qu = kw).
Q.E. - *Quin'ta essen'tia*; zie **Quintessens.**
Q.e.d. - *Quod e'rat demonstran'dum*, hetgeen te bewijzen was. (Euclides). (qu = kw).
q.l. - *Quan'tum li'bet*, zooveel als men belieft.
q.p. - *Quan'tum pla'cet*, zooveel men wil, of voorzoover men wil. (qu = kw).
q.q. - *Qualita'te qua*, in hoedanigheid van, ambtshalve, met volmacht. (qu = kw).
q.s. - *Quan'tum sa'tis* of *quan'tum suf'ficit*, zooveel als genoeg is. (qu = kw).
Quær. - *Quae'ritur*, men vraagt. (qu = kw).
Quæst. - *Quaes'tio*, een vraag. (qu = kw).
Quat. - *Quatertem'per*; zie aldaar. (qu = kw).
q.v. - *Quan'tum vis*, zooveel gij wilt. (qu=kw).

Qua (*als, zooveel als*), bw.; - *dokter*, in de hoedanigheid van; - *mandata'rius*, als lasthebber; - *talis*, als zoodanig; zie **q.q.**
Quadraat' (*vierkant: regelmatige vierhoek, of vierhoek met gelijke zijden en gelijke hoeken*), o. -draten; meestal: *Kwadraat, kwadraten.*
Quadrage'ne (R.-K. *tijdperk van veertig dagen, vooral de tijd der veertigdaagsche vasten*), v. -n; *een aflaat van zeven jaren en zeven -n*; het woord - bet. zooveel als kwijtschelding van overgebleven tijdelijke straffen der vergeven zonden, welke men zou verkrijgen door een boetepleging, overeenkomstig het oude kerkelijke strafrecht, gedurende zeven jaar en zeven veertigdaagsche vastentijden.
Quadrage'sima (R.-K. *eerste Zondag van de 40-daagsche vasten*), v. gmv. (qu = kw).
Quadrant' (*het vierde gedeelte van een geheel b.v. van een cirkel*; *werktuig om de hoogte op zee te meten*), o. -en. (qu = kw).
Quadratuur', v.; *de - des cirkels*, het veranderen van een cirkel in een vierkant van gelijke grootte; fig. *iets onuitvoerbaars, onmogelijks.* (qu = kw).
Quadril'le (*dans of kaartspel voor vier personen*), v. -s; lees: *kadriel'je.*
Quadrilleeren (*een quadrille dansen: het quadrille-spel spelen*); lees: *kadrieljeeren.*

Quadrillioen' (*millioen in de vierde macht*), o. -en; lees: *kwadrieljoen'*.
Qua'dro (muz. *quartet*), o. -'s. (qu = kw).
Quadroon' (*een soort van kleurling in W.-I.*), m. -dronen; vr. ook: **-dro'ne**; lees: *kwadroon*: *En was zij kenbaar als -, toch was Elisa schoon.* (Ter Haar); zie **Quarterone.**
Quadruma'nen (*vierhandige dieren, apen*), m. mv. (qu = kw).
Quadrupe'den (*viervoetige dieren*), m. mv.
Quadru'pel (*viervoudig*), bn.; *Quadrupelalliantie*, viervoudig verbond. (26 Oct. 1666).
Qua'druplet (Eng. *rijwiel voor vier personen*), o. -s; lees: *kwa'droeplet.*
Quadruplica'tie (*vervierdubbeling*), v. -s.
Quæ'ritur (*de vraag is*); zie **Quær.**
Quæs'tie (Lat. *quaestio*, vraag: *vraagstuk, geschilpunt, strijdpunt*), v. -tiën, -ties; *de Oostersche -*, de verdeeling van Europeesch-Turkije; *de minister stelde de kabinets-*, dreigde met ontslagneming van 't ministerie in zijn geheel; *de persoon of zaak in -*, waarover gehandeld wordt; *er is geen - van, dat lijdt geen -*, het spreekt vanzelf; *een - begrijpen*, punt van geschil; *een medische -, een hygiënische -.* (qu = kw).
Quæstieus' (*onzeker, betwistbaar, onopgelost, twijfelachtig*), bn. (qu = kw).
Quæs'tor (bij de Romeinen: *bewaarder der schatkist, betaalmeester van een proconsul*), m. -s, -to'ren. (qu = kw).
Quæstuur' (*ambt van quaestor*), v. gmv.
Qualifica'tie (*betiteling, toekenning eener eigenschap, omschrijving, betiteling*), v. -s, -tiën; lees: *kwalifikaat'sie.*
Qua'lificatief (*nader bepalend, beschrijvend*), bn. (qu = kw).
Qualificeeren (*een zaak benoemen, beschrijven, een zekeren titel geven; geschikt, vatbaar, gerechtigd maken*); ook: *Qualifieeren.*
Qualita'te qua; zie: **q.q.** (qu = kw).
Qua'litatief (*volgens de hoedanigheid, de gesteldheid, het gehalte*), bn. (qu = kw).
Qualiteit' (*gesteldheid, hoedanigheid, aard, eigenschap van een ding of van een persoon; stand in de maatschappij; titel, die iemands stand of rang aanduidt*), v. -en. (qu = kw).
Qua'liter (*evenals*); *- taliter*, hoe het ook zij, het zij zoo 't wil! (qu = kw).
Quand mê'me (Fr. *in elk geval, in weerwil van alles*), bn.; lees: *kan.*
Quan'titatief (*volgens de hoeveelheid, naar de grootte, naar het getal*), bn. (qu = kw).
Quantiteit' (*hoeveelheid, menigte, bedrag, grootte, tijdduur*), v. -en. (qu = kw).
Quantiteit' (dichtk. *langere of kortere duur der lettergrepen*, b.v. *van een vers*), v. -en.
Quan'tum (*zekere som; bedrag, dosis, getal; maat*), o.; *-libet*, zie **q.l.**; *-placet*, zie **q.p.**; *- satis, - sufficit*, zie **q.s.**; *- vis*, zie **q.v.**
Quarantai'ne (*gedwongen ligtijd op stroom, d. i. buiten de haven: voor schepen, die van plaatsen komen, waar men vermoedt dat een besmettelijke ziekte heerscht; vroeger 40 dagen, vandaar de naam -*; ook: *de ligplaats zelve*), v. gmv.: *een schip in - plaatsen*; lees: *karantène.*
Quarré (*vierhoekig*), bn.; als zn. (mil. *vierkant*), o. -'s; ook: **Carré.**
Quart (*de vierde toon van den grondtoon af*), v. -en; ook: **Kwart.**
Quartero'ne, quadro'ne (*kind van een blanke en een tercerone of omgekeerd*), m. en v. -s; ook: *Quarteroon, Quadroon.* (qu = kw).
Quartet' (*muziekstuk voor vier zangers of spelers*), o. -ten; ook: **Kwartet.**
Quartijn', m. -en; meestal: **Kwartijn.**
Quar'to (in) (*een vel papier in vieren verdeeld, zeker boekformaat*). (qu = kw).
Quar'to (*ten vierde*), bw. (qu = kw).
Quar'to (*zeker boekformaat*), o. -'s. (qu = kw).
Qua'si (*schijnbaar, nagenoeg, bijna, als 't ware*); *hij deed - als verstond hij mij niet*, kwansuis; *een - dokter*, d. i. kwakzalver; *een - contract*, een schijncontract. (s = z).
Quasi'modo (R.-K. *eerste Zondag na Paschen*), m. -'s. (qu = kw); een der hoofdpersonen uit Victor Hugo's beroemden roman: *Notre-Dame de Paris.*
Quater'ne, v. en o. -n; zie **Katern.**
Quatertem'per (R.-K. *vastendag in 't begin van elk jaargetijde, op Woensdag, Vrijdag en Zaterdag*), m. -s. (qu = kw).
Quatrain' (dichtk. *de beide eerste strophen elk van vier regels van een sonnet*), o. -s; verder elk vierregelig dichtje. (qu = kw); ook: **Kwatrijn.**
Quatre epin'gles (*à*), Fr. zeer net, opgedirkt, piekfijn.
Quatre-mains' (Fr. *pianostuk voor 4 handen gezet*), v.; *een - spelen.* (qu = k).
Queen's-Bench (*oppergerechtshof in Londen*), v.; lees: *kwiens'-bentsj*; zie **King's-Bench.**
Question'-brûlan'te (lees: *kes-tie-on'*: *zeer levendige quaestie; ook brandende - of veel besproken zaak*), v. gmv.
Queue (*staart*), v. -s; *faire - of - maken*, zich in een rij opstellen om in volgorde ergens te worden toegelaten; lees: *keu.*
Qui'bus (*een vreemde, rare vent, een kwast*), m. -sen; meestal: **Kwi'bus.**
Qui'dam (*iemand, een zeker persoon; wordt ook gebruikt voor iem., die gekke streken uithaalt*), m. -s; meestal: **Kwi'dam.**
Quid-pro-quo' (*misslag, vergissing, misverstand, verwisseling van personen en zaken*), o. -'s. (qu = kw); meestal: **Qui-pro-quo.**
Quiëtis'me (*volkomen berusting des gemoeds in God, stille onderwerping aan God*), o. gmv.
Quiëtist' (*aanhanger van het quiëtisme, stille dweper*), m. -en. (qu = kw).
Quinquage'sima (R.-K. *Zondag vóór de vasten*), v.; *- is de vijftigste dag vóór Paschen.* (qu = kw).
Quint (muz. *de vijfde toon in de toonladder van den grondtoon af gerekend; de dunste en helderste snaar op snaarinstrumenten*), v. -en; ook: **Kwint.**
Quint'essence, quint'essens (eig. *de tot vijfmaal overgehaalde geest van een vloeistof: het fijnste, edelste, beste, krachtigste eener zaak; het voornaamste, de kern van iets*), v. gmv.; *stukken hengelriet, in - van suiker ingelegd.* (C.O.); *de - v. e. roman.* (qu = kw); zie **Q.E.**
Quintet' (*muziekstuk v. vijf stemmen*), o. -ten.
Quin'to (*ten vijfde*), bw. (qu = kw).
Quin'tuplet (Eng. *rijwiel voor vijf personen*), o. -s; lees: *kwin'ti-oe-plet.*
Qui-pro-quo' (*vergissing, misverstand, verwisseling*), o. -'s; lees: *kipriko'*; zie **Quid-pro-quo.**
Quirinaal' (*paleis in Rome, verblijf van den koning van Italië*), o. (qu = kw).
Quitan'tie (*bewijs van ontvangst, kwijtbriefje, ontvangbewijs*), v. -tiën, -ties; soms: **Kwitantie.**

Quiteeren (*voor voldaan teekenen, ontslaan; laten varen*); soms **Kwiteeren.**
Quit'te (*los, vrij, ledig, onbelast, gelijk, vereffend, zonder winst of verlies*), bn.; lees: *kiet.*
Qui-vi've (Fr. eig. *wie is daar?*), v.; zegsw. *op zijn - zijn*, hoede; lees: *ki-vie've.*
Quod' erat demonstrandum; zie **Q. e. d.**; lees: *kwot.*
Quod'libet (*samengesteld ding, mengelmoes; laffe woordspeling, kwinkslag, spotternij*), o. -s; *een muzikaal -*, pot-pourri.
Quo'ta (gesch. *evenredig aandeel in de op te brengen belasting, belastingbijdrage der provinciën en steden*), v. -'s, quoten. (qu = kw).
Quotiënt' (*deelingsuitkomst*), o. -en. (qu = k).
Quotiseeren (*verdeelen, ieders aandeel in de belastingen bepalen*). (qu = kw).
Quo'tum (*hoeveelheid, evenredig aandeel in winst of verlies*), o. -s; zie **Quota.** (qu = kw).

R.

R. v. -'s. - De achttiende letter van het alphabet.
R. (op recepten). - *Re'cipe*, neem, of men neme.
R. of **Resp.** - *Respon'de* of *Respondea'tur*, antwoord, men antwoorde, of er worde geantwoord; ook: *Respon'sum*, Fr. *réponse* d.i. antwoord.
R. of **Réaum.** - *Re'aumur.* (u = uu).
R.C. of **R.K.** - Roomsch-Catholiek.
R.D. - *Reveren'dus Do'minus*, of bij aanspreking: *Reveren'de Do'mine*, eerwaardige heer.
Rec. - *Recensent'*; zie aldaar.
Rechtb. - *Rechtbank.*
Red. - *Redacteur'*, *Redac'tie*; zie aldaar.
Ref. - *Referent'*; zie aldaar.
Reg. - *Regel*; *regeering*, *regeerende*; *regiment*; *registratie.*
Rek. - *Rekening.*
Resc. *Rescon'tre*; zie aldaar.
Resp. - *Respondea'tur*, er worde geantwoord; *respon'sum*, antwoord; *respect'*, eerbied; *respec'tu*, met betrekking tot: *respectie'velijk*, in volgorde.
R.F.s.v.p. - *Réponse favorable, s'il vous plaît*, verzoeke beleefd om gunstig antwoord.
R.I. - *Roma'num impe'rium*, het Romeinsche rijk.
Richt. - *Boek der Richteren.* (Bijbel).
Rijnl. - *Rijnlandsch.*
R.I.P. - *Requies'cat in pa'ce*, hij (of zij) ruste in vrede! (qu = kw).
R.I.S.A. - *Romano'rum Impera'tor Sem'per Augus'tus*, de altijd verheven keizer der Romeinen; ook: de Romeinsche keizer, altoos vermeerderaar des rijks.
R.K. of **R.C.** - Roomsch-Katholiek.
R.K.S. - *Rijkskweekschool* voor onderwijzers.
R.M. - *Re'gia Majes'tas* of *Re'giae Majesta'tis*, de koninklijke, of van de koninklijke majesteit.
R.M.C. - *Reveren'di ministe'rii candida'tus*, candidaat van het eerwaardige leeraarsambt.
R.N. - *Royal Navy* (Engelsch), de koninklijk marine; lees: *nee've.*
R.N.L. - *Rijksnormaallessen* voor onderwijzers en onderwijzeressen.
R.O. - *Ratio'ne offi'cii*, ambtshalve.
Rom. - *Romeinsch.*
R.P. - *Reveren'dus pater*, of bij aanspreking: *Reveren'de pater*, eerwaardige pater of vader.

Ra (*oude Egyptische zonnegod, de hoogste en oudste god*), m. gmv.; in: *Pha-ra-o.*
Ra (verwant met *ragen*, uitsteken: scheepst. *rond dwarshout, dat aan den mast hangt om een zeil te dragen*), v. raas; raatje, o. -s.
Raad (*college van bestuur, ook de vergadering zelve; verder elk lid van zulk een college*), m. *de geheime -, de hooge - van adel, de - van Indië, de gemeente-; er is vandaag -; een der twaalf raden van het hof van justitie.*
Raad (*raadgeving, hulp, steun, voorlichting*), m. gmv.; *iem. met - en daad bijstaan; hier was goede - duur; overal - voor weten; komt tijd, komt -!*
Raad (*iem. die raad geeft*), m. raden; *'s konings raden.*
Raad'gevend (*van raad dienend*), bn.; *een -e stem in een vergadering hebben.*
Raad'gever (*iem., die raad geeft*), m. -s.
Raad'geving, v. -gevingen; *een heilzame -.*
Raad'huis (*dorpshuis, gemeentehuis*), o. -huizen.
Raad'kamer (*niet-openbare vergaderzaal van het gerecht*), v. -kamers; *de rechtbank, in - vergaderd.*
Raad'pensionaris (*in de dagen der Republiek, eerste staatsambtenaar in Holland*), m. -sen; zie: Landsadvocaat; ook: *Raad -.*
Raad'plegen (*om raad vragen, raad inwinnen*), ik heb geraadpleegd; *een deskundige -, iemand over iets -*; **-pleger,** m. -s.
Raads'besluit (*het in den raad beslotene*), o. -besluiten; fig. *de -en Gods*, d.i. de beschikkingen.
Raad'sel (*iets, dat geraden moet worden*), o. -en, -s; *iem. een - opgeven; de - der levens.*
Raad'selachtig (*geheimzinnig, wonderlijk*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Raads'heer (*rechter in een gerechtshof*), m. -heeren; **-lijk,** bn. en bw.
Raad'slag (*beraad, overweging*), m. -slagen; *de raadslagen*, overleggingen, ontwerpen. vero.
Raads'lid (*lid v. d. gemeenteraad*), m. -leden.
Raads'man (*raadgever*), m. -lieden, -lui.
Raad' van In'dië (O.-I. *college van vijf leden, dat den Gouverneur-generaal van advies dient en met dezen ambtshalve als voorzitter*), m. gmv.
Raad' van Sta'te (*college, waarbij onze Koningin alle voorstellen in overweging geeft, door haar aan de Staten-Generaal te doen of door deze aan haar gedaan*), m. gmv.; de - kan aan de Koningin ook voorstellen doen.
Raads'vergadering (*vergadering van den gemeenteraad*), v. -vergaderingen.
Raad'zaal (*vergaderzaal v. d. raad*), v. -zalen.

Raad'zaam (*heilzaam, nuttig*), bn. en bw. -zamer, -st.
Raaf (*kraaiachtig roofvogel*), v. raven; zegsw. *stelen als de raven*, brutaalweg; *het is een witte* -, iets bijzonder zeldzaams: *ik wil wel gelooven, dat er zulke witte raven vliegen.* (Potg.); *al zouden de raven het uitbrengen*, als de menschen het niet doen, zullen de raven, of hanen, het verklappen.
Raaf'achtigen (*een familie der vogels*), m. mv.; *de eksters, kraaien, kauwen en raven behooren tot de* -.
Raag'bol (*raagborstel*), m. -bollen; ook: **Ra'gebol.**
Raag'hoofd, raags'hoofd (*raagbol*), o. -hoofden; **-stok** (*steel van den raagbol*), m. -ken.
Raal (*denkbeeldige richtlijn*), v. -en; vroeger ook *greppellijn of kielspit*; zie A f r a a i e n.
Raak (*achterste deel van het gehemelte*), v. raken.
Raak (stam van *raken*: *geraakt, getroffen*), bw.; *elk schot was* -; - *schieten.*
Raak'gooien (*treffen, raken door te gooien met iets*), ik heb -gegooid.
Raak'lijn (meetk. *lijn, die een cirkel in één punt raakt*), v. -lijnen; **-punt,** o. -punten.
Raak'schieten (*treffen door te schieten*), ik schoot -, heb - geschoten; *deze jager schiet altijd* -.
Raak'slaan (*treffen met slaan*), ik sloeg -, heb - geslagen; *hij sloeg hem* - ,trof hem gevoelig.
Raam (*raming*), m.; *hij deed er een - naar*; *de schutter nam zijn - te hoog*, d. i. mikpunt.
Raam (*venster*), o. ramen; **-pje,** o. -pjes; **-post,** m. -en; **-werk,** o. gmv.
Raap (*knol, koolraap*), v. rapen.
Raap'koek (*veevoeder*), m. -koeken.
Raap'olie (*olie, geslagen uit raapzaad*), v. gmv.
Raap'zaad (*koolzaad*), o. gmv.
Raar (*ongewoon, zeldzaam*), bn. en bw.; *een - geval, een - mensch*; *men spreekt - over hem*, vreemd; -der, -st.
Raas'bol (*schreeuwer*), m. -bollen. w. g.
Raas'bollen (*lawaai maken*), ik heb geraasbold.
Raas'kallen (uit *razen* en *kallen*: *ijlhoofdig of onzinnig praten*), ik heb geraaskald.
Raat (*honigraat*), v. raten.
Rabar'ber (Lat. *plant*; ook *geneesmiddel, uit die plant getrokken*), v. gmv.; **-steel,** m. -stelen.
Rabar'berbitter, o. gmv.; **-stroop,** v. gmv.; **-wortel,** m. -wortels.
Rabat' (handel. *procentsgewijze korting boven of onder 't honderd op een schuld, die vóór den bepaalden tijd of den vervaldag geheel of gedeeltelijk wordt afgedaan*), o. -batten.
Rabat' (*zoom, neerslag ook galerij van een gordijn*), o. -batten.
Rabat' (*smal tuin- of bloembed langs een schutting*), o. -batten.
Rabatteeren (handel. *korting geven bij contante betaling*).
Rabat'ten (*hout in elkaar werken*), ik heb gerabat.
Rabaut' (Fr. *deugniet, landlooper*), m. -bauten. (au = ou).
Rabauw' (*grauwe renet, winterappel*), v. -en.
Rabauw' (*zekere appelboom*), m. -en.
Rab'belen (*schielijk en onverstaanbaar spreken, slordig werken*), ik heb gerabbeld; **-aar,** m. -aars; **-arij',** v. -arijen.
Rab'bi (*aanspreektitel*), m. -'s; *het woord - bet. meester, leeraar, en was een eeretitel, een doctoraat, in oud-Kanaän*; *een - had het recht, een school te besturen*; met dezen titel sprak men een schrift- of wetgeleerde aan; ook *Rabbo'ni.*
Rabbijn' (van een Hebr. woord *rabh*, meester: *Isr. godsdienstleeraar*), m. -en.
Rabbijnsch', bn.; *de -e taal, de -e letterkunde*, d. i. de Nieuw-Hebreeuwsche.
Rabbinaat' (*waardigheid, rechtsgebied van een rabbijn*), o. gmv.
Raboor'den (plantk. *lischdodden*), o. mv.
Ra'ce (Eng. *wedstrijd, wedloop, wedren*), v. -s; lees: *rees.*
Ra'cehorse (Eng. *renpaard*), o. -s; lees: *rees'ors.*
Ra'cen (sport. *in de wedde loopen, rijden of fietsen*); *ze zijn daar aan 't* -. (a = ee).
Ra'cer (sport. *deelnemer aan een wedren, ook renpaard*), m. -s; lees: *ree'ser.*
Rachi'tis (*Engelsche ziekte*, liever: *enkelziekte, gewrichtsziekte*), v. gmv.
Raci'ne, Jean, Baptist de, *beroemd Fransch tooneelspeldichter in Parijs*, 1639—'99: *Andromaque* (1667), *Britannicus* (1669), *Plaideurs* (1669), *Esther* (1689), *Athalie* (1691).
Ra'cingman (sport. *wielrenner*), m. racingmen; lees: *ree'-siengmen.*
Rad, o. -en, -eren; radje, raadjes, radertjes; *een - van een wagen, van een machine, van een horloge*, wiel; fig. *het rad der fortuin*; zegsw. *iemand een - voor de oogen draaien*, d.i. hem foppen, bedriegen, misleiden; *hij is daar het vijfde - aan den wagen*, overtollig en hinderlijk; *met galg en - dreigen* d. i. met strenge straf (vero.); *iem. op het - leggen*, na de ledebraking hem op een rad binden op het galgenveld om zoo te sterven; spreekw. *Het slechtste - maakt het meeste geraas*, de lomperds hebben de meeste drukte, het meeste geschreeuw.
Rad (*vlug*), bn. en bw.; *hij is - van tong*; *de tijger met zijn -de leden*; *de zaakwaarnemer, verbazend - sprekende.* (Potg.); -der, -st; **-heid,** v.: *-heid van tong*; **-digheid,** v. gmv.
Rad'braken (*lijfstraffelijke rechtspleging, waarbij de veroordeelde werd uitgespannen op een plank met zware latten er op gespijkerd en hem een zwaar rad met scherpe velling over de leden werd gerold van het hoofd naar de voeten en omgekeerd*), ik -braakte, heb -radbraakt; fig. *hij -braakt zijn moedertaal, een uitheemsch woord*, d.i. hij spreekt slecht uit; *dat is geradbraakt Fransch*, verknoeid, bedorven.
Rad'draaier (fig. *voorvechter, belhamel, aanvoerder, aanstoker van een oproer*), m. -s.
Ra'de, v., in samenstellingen als: *Kerkrade, Amstenrade*; zie R o d e.
Radeeren (Lat. *wegkrabben, uitkrabben*, b.v. *een inktvlek*; *met sterk water in koper etsen*).
Radeer'mesje (*klein mesje om te radeeren*), o. -mesjes.
Ra'deloos (*geen raad meer wetende, wanhopig*), bn.; - *zijn van pijn*; -loozer, -t.
Radeloos'heid (*toestand van een radelooze*, wanhoop), v. gmv.
Ra'den (*raadgeven, de waarheid gissen*), ik ried of raadde, heb geraden.

Ra'den (O.-I. *vorstelijke, prinselijke titel op Java*), m. -s; **-a'joe** (*titel der echtgenoote v. d. regent*), v.; zie Radhen of Adhipatti.
Ra'denmaker (*werkman, die wagenraden maakt*), m. -s.
Ra'derbaar (*ziekenwagentje op wielen*), v. -baren; **-boot** (*stoomboot met twee schepraderen*), v. -booten; **-kast,** v. -kasten; **-werk,** o. gmv.
Ra'derdiertjes (*miscroscopisch kleine diertjes*), o. mv.; *aan den kop der - vindt men een radvormig orgaantje.*
Ra'dhen (O.-I. *rang van een Inlandsch vorstelijk persoon of edelman*), m. -dhens; lees: **Ra'den.**
Radia'tor (nat. *toestel tot het verwekken van electrische vonken*), m. -tors, -to'ren.
Radicaal' (*wat den oorsprong, grond of wortel eener kracht of eigenschap uitmaakt; grondig, diep*), bn. en bw.; *een -cale hervorming, een -cale genezing, iets - bederven.*
Radicaal' (*aanhanger van een staatspartij, die een algeheele herziening van de grondwet verlangt*), m. -calen; *hij is een - in de politiek.*
Radicaal' (*bevoegdheidsbewijs, diploma, bul*), o. -calen; *het - van arts, dokter, leeraar*, enz.
Radicalis'me (*de leer der radicalen*), o. gmv.
Ra'diconduc'tor (nat. *toestel van Branly* [1890], *dat gevoelig is voor alle electrische trillingen*), m. -conductors.
Radieus' (*stralend, straalwerpend*), bn.; fig. *- van vreugde.*
Radijs' (Fr. *radis: kruisbloemig tuingewas*), v. -dijzen; *er zijn witte en roode -dijzen*; **-zaad,** o. gmv.
Ra'dio-activiteit' (nat. *lichtgevende kracht van sommige stoffen*), v. gmv.
Radiographeeren (*photographeeren met behulp van X-stralen*); **-graphie',** v. gmv.
Radiogram' (*photographie, verkregen door X-stralen*), o. -grammen.
Radiome'ter (*graadboog, werktuig tot het meten van de poolshoogte*), m. -meters.
Radiome'ter (nat. *vleugelborstel, om aan te toonen, dat licht- en warmtestralen beweging voortbrengende kracht bezitten*), m. -meters.
Ra'dium (scheik. *een element, dat, ofschoon maar in zeer geringe hoeveelheid, voorkomt in pechblende, een mineraal, gevonden in Bohemen*), o. gmv.; eerst in 1903 ontdekt door prof. M. P. Curie en zijne vrouw, te Parijs. De verbindingen, vooral broomradium, zenden drie soorten stralen uit en ontwikkelen warmte. De gevolgen hiervan zijn velerlei o.a. wordt de lucht geleidend voor electriciteit; een photographische plaat wordt aangetast; het geeft in den donker, aan de lucht blootgesteld, licht; het doet sommige stoffen, in de nabijheid gebracht, ook lichtend worden (b.v. een diamant zendt dan blauw licht uit); op onze huid veroorzaken radiumstralen brandwonden, enz.
Ra'dius (*licht- of zonnestraal*; *de halve middellijn van een cirkel*), m. -sen, radiën.
Ra'dix (*wortel, wortelgetal*), m. -di'ces.
Rad'ja (Mal.: *vorst, inlandsch O.-I. vorst*), m. -s; *de - van Lombok werd onttroond.*
Radjetoe' (*fijngestampte soldatenkost*), v.; meestal: **Ratjetoe.**
Rad'venster, o. -s; zie Roosvenster.
Raf (*rugvin van een soort heilbot*), v. gmv.
Ra'faël, Sanzio, *beroemde Italiaansche schilder te Rome*, 1483–1520: *fresco's in het Vaticaan, de Sixtijnsche Madonna.*
Ra'fel (*vezel, losse draad*), v. -s; **-draad,** m. -aden; **-zijde** (*uitgerafelde zijde*), v. gmv.
Ra'felen (*pluizen, draden uithalen, ook het loslaten van draden*), ik heb en het is gerafeld.
Ra'feling (*pluksel*), v. gmv.
Raf'felen (*slordig en haastig spreken*), ik heb geraffeld; *Robertus maakte het verhaal al -d voor u af.* (C. O.); zie Rabbelen.
Raf'fia (*palmsoort op Madagascar*), v. -'s.
Raf'fian (*klein vaartuig*), v -s, -en.
Raffinaderij' (*fabriek, waar de ruwe suiker gezuiverd wordt*), v. -en; *suiker -.*
Raffinadeur' (*zuiveraar van suiker, suikerzieder*), m. -s.
Raffineeren (*reinigen, zuiveren, louteren*); *geraffineerde suiker.*
Raffineeren (fig. *op iets zinnen*); *een geraffineerde schurk*, listig, doortrapt, sluw.
Raffinement' (*geslepenheid, boosheid*), o. gmv.
Raffle'sia (O.-I. *woekerplant, enkel bestaande uit bloem: mist bladeren, stengel en bloemsteel*), v. -sia's; *de - werd in 1818 eerst gevonden op Sumatra door dr. Arnold en deels genoemd naar hem, deels naar Raffles, den gouverneur: Rafflesia-Arnoldi; de - is de grootste der thans bekende bloemen, heeft een middellijn van 1 M. en weegt ± 5 K.G.*
Rafraicheeren, rafraichisseeren (Fr. *verfrisschen, verkwikken, verkoelen*).
Rafraichissement' (*ver- of opfrissching, af- of verkoeling*), o. -en.
Raf'ter (*noordsche deel*), m. -s.
Rag (*spinrag, draad v. e. spinneweb*), o. gmv.
Ra'ge (Fr. *dolheid, razernij, woede*; fig. *verzotheid op iets, heftige drang*), v. gmv. (g = zj).
Ra'gebol, raag'bol (*langharige vensterborstel*), m. -bollen; ook: Raagshoofd.
Rag'fijn (*zoo fijn als rag*), bn.; *-e kant.*
Ra'gen (*zuiveren van rag*), ik heb geraagd.
Rag'narök, Germ. myth. *de grootste ramp der goden: ondergang van Asgard en Midgard, in den strijd der heerschende goden tegen de booze machten, nl. de Wereldbrand.*
Rag'narökr (Germ. myth. *godenschemering, verduistering van den glans der goden of Asen*), o.; zie Ragnarök.
Ragout' (Fr. *kleingesneden stukjes vleesch, opgestoofd en met gekruide saus opgediend*), m. -s; fig. *mengelmoes.* (ou = oe).
Raid (Eng. *strooptocht, vijandelijke inval*), v. -s; lees: *reed*; *de Jameson - in Transvaal.*
Raiff'eisenbank (*onderlinge landbouwcredietbank*), v. -banken.
Rail (Eng. *spoorstaaf, ijzeren spoorrichel*), v. -s; lees: *reel.*
Rai'ling (Eng. scheepst. *hekwerk, balustrade*), v. -s; lees: *reeling.*
Railleeren (*spotten, schertsen, gekscheren*); lees: *raljeeren.*
Raillerie' (*scherts, boert, kortswijl*), v. -rieën.
Raisonna'bel (*billijk, redelijk, verstandig*), bn. (s = z).
Raisonneeren (*redeneeren, oordeelen; besluiten; tegenwerpingen maken, tegenstribbelen*). (ai = è); **-nement,** o. gmv
Ra'jap (O.-I. *witte mier, termiet*), m. -s.
Rak (*voortgaande strook, voortloopende rij of reeks*), o. rakken; in samenstell.: *Damrak, Langerak, Gouderak, Skagerak*; bij Huygens: *elzen -*, rij van elzeboomen.

Ra'kel (*pookijzer*), m. -s.
Ra'kelen (*bijeenscharen*; *het vuur oppoken*), ik heb gerakeld.
Ra'kelijzer (*ovenkrabber*), o. -s; **-stok,** m. -stokken.
Ra'kelings, bw.; *de sneeuwbal ging - langs mijn hoofd*, strijkelings; *iemand - voorbijgaan.*
Ra'ken (*treffen, aandoen*), ik heb en ben geraakt; **-ing,** v. -en: *de -ing van cirkels.*
Ra'kende (*betreffende*), vz.; *allerlei nieuws - den ooriog.*
Raket' (Fr. *kruisbloemig kruid*), v. gmv.
Raket' (Fr. *raquette*: *kaatsnetje in een ovalen beugel met handvat, kaatstuig*), o. -ten.
Raket' (It. *in vonken uiteenspattende vuurpijl*), v. -ten.
Raket'ten (*kaatsen met pluimbal*; *balspel, waarbij de bal met een kaatsnet wordt opgeslagen*), ik heb geraket; **-bal,** m. -ballen; **-slag,** m. -slagen; **-spel,** o. -spelen.
Ra'kit (O.-I. *op Sumatra een op de rivier drijvend vlothuis*), v. -s.
Rak'ker (verwant met *rekken*: *dievenleider, schoutendiender*; ook: *kwajongen*), m. rakkers.
Rak'ketalie (*touw aan de onderra*), v. -s.
Ral'len (*snappen, babbelen*), ik heb gerald; ook: **Rellen.**
Rallentan'do (muz. *afnemend, vertragend, langzamer wordend*), bw.
Ram (*mannetjesschaap*), m. -men; -metje, o. -s.
Ram (*het eerste teeken i. d. dierenriem*), m. gmv.
Ram (gesch. *stormram*), m. -men. vero.
Ramadan', ramazan' (*de negende maand*, d. i. *de vastenmaand der Mahomedanen*), m.
Ramasseeren (Fr. *opzamelen, opstapelen, oprapen*).
Ramazan' (*de 9e maand, de heilige of brandende, de maand der groote vasten der Muslim*), m. gmv.
Ra'meh (*netelachtige plant op Java*, enz. *met vezels van één M., voor papier- en linnenfabricatie*), v. -'s; ook *ra'mee, ra'mei.*
Ra'men (*gissen, schatten, berekenen*), ik heb geraamd; *de kosten -*, begrooten.
Ramenas' (*knolradijs*), v. -sen; ook: *Ramelas'.*
Ra'ming (*begrooting, schatting*), v. -en.
Rammel' (gesch. *stormram, muurbreker*), v. -en. vero.
Rammel'en (*met een stormram beuken*), ik heb -rammeld; *een poortdeur -.* vero.
Ram'mel (*babbelaar*), m. en v. -s; *Mevrouw Dorbeen was een eerste -.* (C.O.), praatster.
Ram'melaar (*babbelaar*; verder *mannetjeskonijn*; ook *kinderbel*), m. -laars.
Rammelas'sen, ik **-te,** heb -rammelast; *den boel door elkaar -*, gooien; *iemand door elkaar -*, onzacht heen en weer schudden.
Ram'melen, het heeft -rammeld; *met de sleutels -*; *de hond rammelt met zijn ketting, de pitten - in den appel, de pijlen - in den koker*; **-ing** (*gerammel*), v. -en.
Ram'meling (*afranseling*), v. -en. gmv.
Ram'melkast (*oude reiswagen, oude vigilante enz.*; *oude piano*), v. -kasten; minacht. *mond*: *Hou je -.* gmv.
Ram'melkees (*snapper, prater*), m. -kezen; **-kous** (*snapper*), m. en v. -kousen; **-slag** (*type van een veelprater, door Multatuli geteekend*), m. gmv.
Ram'men (*rammeien*), ik heb -ramd; *poorten en deuren -.* vero.
Ram'monitor (*monitor of oorlogsschip met een ramblok vóór aan den boeg*), m. -monitors.
Ramp (*onheil, groot ongeluk*), v. -en.
Ram'paard (scheepst. *scheepsaffuit*), o. -paarden; zie Rolpaard.
Rampas'sen (O.-I. *rooven, buitmaken, kapen*), hij heeft gerampast.
Ram'pokken (O.-I. *een tijger binnen een carré van met lansen gewapende inlanders uit een hok laten en als hij wil doorbreken, hem op de lans opvangen*), wij hebben -rampokt; *die tijger moet -rampokt worden.* (v. R.); ook: in benden 's nachts gaan rooven; vanhier: *rampokpartij*; de deelnemers heeten *rampokkers.*
Ramponeeren (Fr. *vernielen, bederven, beschadigen*); zie *Ontramponeeren.*
Ramp'spoed (*naar analogie van tegenspoed*), m. -spoeden; **-spoedig** (*ongelukkig*), bn., -er, -st.
Rampza'lig (eig. *vol ramp*: *hoogst ongelukkig, noodlottig*), bn. en bw.: *het - huwelijk van Oranje met Anna van Saksen*; *een - uiteinde*; *hij kwam - om het leven*; -er, -st; **-zaligheid,** v. -heden; zie Armzalig.
Ram'torenschip (*oorlogschip met stormramtoren*), o. -schepen.
Ran, Germ. myth. *gemalin van den zeegod Aegir.*
Ran'chero's (*ruiters en jagers in Mexico*), m. mv.
Rancu'ne (Fr. *wrok, ingewortelde haat*), v. -s.
Rand (*boord, kant*), m. -en; *de - van den hoed, de - van een brief*; *op of aan den - van den afgrond*; *aan den - des grafs*; *op den - des verderfs.*
Ran'den (*met een rand omgeven*), ik randde, ik heb gerand.
Rand'glosse (*kantteekening*, nl. *op den rand van een geschrift*), v. -glossen.
Rand'joe (Jav. *een soort van voetangel*; *aangepunte bamboestok*), v. -s; **-versperring,** v. -sperringen.
Rand'schrift (*schrift in den smallen rand van munten, enz.*), o. -schriften; *God zij met ons, is het - van een rijksdaalder en een gulden.*
Rand'versiering (*fijngeteekende rand als verluchting*), v. -en.
Rang (Fr. *rang*: *stand, reeks, orde, rij, schikking, regeling*), m. -en.
Rangeer'der (*spoorbeambte, die de leiding heeft bij het ineenzetten van een trein*), m. -s. (g = zj).
Rangeeren (*in orde brengen, zetten, schikken, ordenen*); *een trein -*; **-trein,** m. -en. (g = zj).
Rang'examens (*vroegere promotie-examens bij het lager onderwijs, b.v. in A'dam*), o. mv.
Rang'getal (spraakk. *telwoord*), o. -getallen; *zevende is een -*: wijst het nummer aan.
Rang'lijst (*volglijst*), v. -lijsten; **-nummer,** o. -s; **-orde** (*geregelde volgorde*), v. gmv.
Rang'regeling (*rechterlijke rangschikking bij een faillissement*), v. gmv.
Rang'schikken (*regelen, ordenen*), ik heb gerangschikt; **-schikking** (*het rangschikken*), v. -schikkingen.
Ranimeeren (*opnieuw bezielen of opwekken*), zie Animeeren.
Rank (*list*), v. -en; *honger zoekt -en.* vero.
Rank (*twijg*), v. -en; *een wijnstok vol -en.*
Rank (*tenger*), bn. en bw.; *een - hert, een -e boot, - van gestalte*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Ran'ke, Leopold von, 1795—1886, hoogleeraar te Berlijn, beroemd geschiedschrijver: *Weltgeschichte* (1881).
Ranon'kel (Lat. *ranunculus*: *boterbloemachtige plant*), v. -s; **-gewas,** o. -sen.
Rans (*garstig*), bn. en bw.; *die boter, dat vet is* -, bedorven, een sterken smaak hebbende; -er, -t; **-heid,** v. gmv.
Ran'sel (*soldatenrugtasch*), m. -s.
Ran'sel (*slaag*), m. gmv.; *iemand - geven.*
Ran'selen (*iem. op zijn ransel geven, felen onbarmhartig slaan*), ik heb geranseld; **-ing,** v. -en.
Ran'sig (*garstig, rans*), bn. en bw.; *deze boter is -, smaakt -*; -er, -st; **-heid,** gmv.
Rans'uil (*boschuil, groote katuil*), m. -en.
Rantsoen', ransoen' (Fr. *losprijs, losgeld*), o. -en.
Rantsoen' (Fr. *ration*: *hoeveelheid spijs of drank voor matrozen, soldaten enz*), o. -oenen.
Rantsoeneeren, ransoeneeren (*vrijkoopen, lossen*; *op rantsoen stellen*).
Raout' (*avondpartij aan het hof, zonder bal*), m. -s; lees: *ra-oe'*; *de - bij de Koningin.*
Rap (*vlug, snel*), bn. en bw.; -per, -st; **-heid,** v. gmv.
Rap (*schurft*), o. gmv.; *Jan - en zijn maat,* het gemeen, het lage volk.
Rapal'je (verwant met *rap*, vlug: *gepeupel*), o. gmv.; soms: *Rapaille.*
Rapé (*tot snuif geraspte tabak*), v. gmv.
Ra'pen (*verzamelen, oprapen*), ik heb geraapt.
Ra'pen (*met kalk bestrijken of overdekken, pleisteren*), ik heb geraapt.
Rapiditeit' (Fr. *snelheid, gezwindheid*), v. gmv.
Rapier' (Fr. *rapière*: *lange degen*), o. -en.
Rappeleeren (Fr. *terugroepen, herinneren*).
Rap'po (*een zeer sterk man*), m. -'s; **-nisch,** bn.: *-nische krachten.* (C. O.), buitengewoon groote.
Rapport' (*bericht, verslag*; ook: *overeenkomst, betrekking, gemeenschap*), o. -en.
Rapporteeren (*berichten, vermelden*; *verslag uitbrengen*).
Rapporteur' (*verslaggever, steller van een rapport*), m. -s.
Rapso'den (*rhapsoden*), m. mv.
Rapsodie', rhapsodie' (*allerlei te zamen of aaneengeschreven fragmenten op 't gebied van dicht- en toonkunst*; *verzamelwerk*), v. -sodieën, -s; muz. phantasie op een populaire zangwijze.
Ra'ra a'vis, eig. *zeldzame vogel*: *een vreemd ding, een wonderlijk mensch.*
Rarefac'tie (*verdunning der lucht door warmte*), v. gmv. (c = k).
Rarekiek' (uit *raar*, vreemd, en *kijken*: *kijkkast met rare dingen*), m. -kieken; ook de persoon, die zoo iets op de kermissen vertoont.
Ra'righeid (*vreemdheid, zeldzaamheid*), v. -heden.
Rariteit' (*zeldzaamheid*), v. -teiten (*vreemde voorwerpen*).
Raritei'tenkamer (*kamer voor of met rariteiten*), v. -kamers.
Raritei'tenkast (*etalagekast van zeldzaamheden*), v. -kasten.
Ras (zeew. *wieling, draaikolk*), o. -sen.
Ras (*grove, wollen gekeperde stof uit Arras*), o. gmv.
Ras (Fr. *race*: *geslacht*), o. -sen; **-senhaat,** m. gmv.; fig. *'t is - van volk,* gemeen volk.
Ras (*gezwind*), bw.; -ser, -t; *- vervlogen geluk.*
Rasama'la (O.-I. *reuzenboom van ± 180 voet, op Java*), m. -mala's.
Rasch (*snel, vlug*), bn.; *met rassche schreden*; rasscher, meest rasch; **-heid,** v. gmv.
Raseeren (*scheren*; *forten, vlekken, dorpen, vestingwerken slechten*); ook: het schampen of even aanraken van kogels, **-mes** (*scheermessen*), o. -sen; (s = z).
Ras'hond (*hond v. e. goed ras, voortreffelijke hond*), m. -honden.
Rasp (*vijlwerktuig, keukenvijl*), v. -en.
Ras'paard (*voortreffelijk paard*), o. -en.
Ras'pen (*fijnmaken met een rasp*), ik heb geraspt; *een muskaatnoot -, een suikerbrood -, verf hout -*; fig. schrapen in de keel; **-er,** m. -s; **-ing,** v. gmv.
Rasp'huis (*gevangenis, vroeger te Amsterdam, waar bedelaars, landloopers enz. Braziliehout moesten raspen*), o. -huizen, vero.; **-vijl,** v. -vijlen; **-zaag,** v. -zagen.
Ras'ter (*breede, grove lat*), m. -s; term ook in gebruik bij 't reproduceeren van *autotypieën*: *fijn-, grof-.*
Ras'tering (*rasterwerk*), v. -en.
Ras'terwerk (*latwerk*), o. gmv.
Rasu're (*uitgekrabde plaats in een geschrift*), v. -sures, -suren. (s = z).
Rat, rot (*knaagdier van het geslacht muis*), v. -ten; zegsw. *zoo kaal als een -*, totaal niets bezittend, ook van het hoofdhaar: geheel haarloos; zegsw. *een oude - in de val,* een ervaren, geslepen man verschalkt, bedot, met list misleid.
Ra'ta (*evenredig aandeel*), v.; *pro -*, naar evenredigheid of gelang van.
Rata'fia (*likeur*), v. gmv.; ook: *Rataf'fia.*
Ratan'hiawortel (*bloedvloeiing-stelpend geneesmiddel*), m. -s: *de - is afkomstig uit Peru.*
Rataplan' (*trommelslag, geluid van een trommel*), m. en o. gmv.; *daar heb je de heele -*, boel samen.
Ratatouil'le (Fr. *dooreengestampt middageten nl. vleesch, groenten en aardappelen in de kazerne*), v.; lees: *-toelje*; ook: **Ratjetoe.**
Ra'tel (*werktuig, waarmede men een ratelend geluid maakt*), m. -s; fig. *tong, mond*: *hou je -*, d.i. je mond. gmz.
Ra'tel (*roest in de tabaksplant*), v. -s.
Ra'telaar (*Canadasche populier*), m. -s; **-abeel,** m. -en; zie Esp.
Ra'telen, ik heb gerateld; *met een ratel -*; *het - van rijtuigen, van den donder*; *de trommen -*; fig. snel en zonder tusschenpoozen babbelen; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Ratelier' (*kunstgebit*; mil. *geweerrek*), m. -s.
Ra'telkous (*babbelkous*), m. en v.; -kousen.
Ra'telpopulier (*esp, trilpopulier, ratelaar*), m. -en.
Ra'telslang (*giftslang in Z.-Amerika en Z.-Afrika*), v. -slangen; *de - heeft een uit hoornachtige ringen bestaanden ratel aan het uiteinde van den staart.*
Ra'telwacht (*nachtwaker met e. ratel, klepperman*), m. -wachten. vero.
Ratifica'tie (*bekrachtiging of goedkeuring van een staatsdocument*), v. -tiën. (t = ts).
Ratificeeren (*bekrachtigen, goedkeuren*).
Ratijn' (Fr. *ratine*: *zekere geweven frieschachtige wollen stof*), o. gmv.; **-en,** bn.
Ra'tio (*rede, verstand, grond*), v. gmv. (t = ts).
Ration' (Fr. *rantsoen*), v. -s. (t = ts).

Rationaal', rationeel' (*gegrond op de rede*), bn.; ook: **Rationa'bel.** (t = ts).
Rationalis'me, rationalis'mus (*de geestesrichting, welke in geloofszaken slechts dat laat gelden, wat men met het verstand klaar en duidelijk kan begrijpen*), o. gmv. (t = ts).
Rationalist' (*aanhanger van het rationalisme*), m. -en; **-isch,** bn. (t = ts).
Rationeel' (*op de rede gegrond*), bn.; -er, -st.
Ratjetoe', v. gmv.; zie Ratatouille.
Ra'toe (Mal. *titel van een vorst*), m. -'s.
Ra'toe Ki'doel, Java. *de fabelachtige koningin van het Zuiden, beschermgeest van hen, die in grotten en holen eetbare vogelnestjes plukken.*
Rats (*ratjetoe, soldaten-potage*), v. gmv.; **-ketel** (*blikken emmertje met hengsel der soldaten*), m. -ketels.
Rats (fig. *verlegenheid, angst*), v. gmv.; zegsw. *in de - zitten,* benauwdheid.
Rat'tenhol, o. -en; **-klem** (*knip*), v. -men: **-kruit** (*metaalachtige stof, vergif, arsenicum*), o. gmv.; **-nest,** o. -en; **-val,** v. -len.
Rat'tenval (*toestel om ratten te vangen*), v. -vallen.
Rat'tenvanger (ook: *rottenvanger: kamerjager, in de 17e eeuw een onmisbaar persoon op het tooneel van het stadsleven*), m. -vangers.
Rat'testaart (*kleine ronde vijl*), m. -en.
Rat'tevel (*huid eener rat*), o. -vellen.
Rattrapeeren (*weder verrassen, betrappen*),
Rauw (*ongekookt*), bn.; *Honger maakt -e boonen zoet; een -e appel, - vleesch; een -e wond,* versche, open wond; -er, -st; **-elijk,** bw.; **-elings,** bw.; **-heid,** v.; **-igheid,** v. gmv.
Rava'ge (*verwoesting, verderf, vernieling*), v. -s. (g = zj).
Ra'vanger (scheepst. *steuntouw der ra*), m. -vangers.
Ravelijn' (Fr. *ravelin: voorschans, in den vorm van een halvemaan*), o. -en.
Ra'venaas (*aas voor de raven, kreng*; fig. *galgenaas, hangbast*), o. -azen; **-gekras,** o. gmv.; **-nest,** o. -en.
Ra'venzwart (*glanzend zwart als de veeren der raven*), bn.; *een meisje met - haar.*
Ravijn' (Fr. *ravin: holle weg, bergkloof*), o. -en.
Ravot'ten (*luidruchtig stoeien, wild spelen*), ik heb -ravot; **-ter,** m. -s; **-terij',** v. -en.
Ra'wa (O.-I. *moerasgrond op Java*), v. -'s; *in het droge seizoen hebben de -'s het aanzien van grasvelden.*
Rayeeren, ook **royeeren** (*doorhalen, doorschrappen, uitdoen*); *iem. - als lid.*
Rayon' (*verboden kring bij een vesting*), o. -s; *binnen het - eener vesting mag niet gebouwd worden.*
Rayon' (*vak in een bibliotheek*), o. -s.
Ra'zen (*een dol leven maken, tieren, driftig zijn*), ik heb geraasd; **-er** (*dolleman*), m. -s; **-ernij'** (*razernij*), v. -en.
Ra'zend (*woedend, dol*), bn. en bw.; *een -e hond; hij acht zich - gelukkig.* (C.O.), erg; -er, -st.
Razernij' (*dolheid*), v. -en; ook: *de drie -en,* zie Furiën.
Razijn' (*rozijn*), v. -en.
Raz'zia, ra'zia (eig. *militaire expeditie door Turken tegen ongeloovigen; overval, onverwachte aanval, strooptocht*), v. 's; *in Rusland was er een - of pogrom tegen de Joden* (1905).
Reaal' (*geldstuk in Spanje, Mexico,* enz., *ter waarde van ± 30 ct.*), m. realen.
Reaal' (*oude Ned. zilvermunt van* $3^1/_2$ *stuiver of* f 0.17^5), m. realen.
Reaal' (*zakelijk, wezenlijk*), bn.
Reaal'school (*in Duitschland de naam eener H.B.S. als vakschool*), v. -scholen; *de - leidt op voor velerlei ambten in 't leven.*
Reac'tie (*terugwerking vooral op godsdienstig, staatkundig of geneeskundig gebied*), v. gmv. lees: *reak'sie.*
Reactionnair' (*tegenstrever; in de staatkunde iemand, die de bestaande toestanden tot vroegere wil terugbrengen*), m. -en; (*tegenstrevend, tegenwerkend*), bn. (ai = è).
Reageer'buis (scheik. *cilindervormig glazen buisje, dat gebruikt wordt bij het nemen van scheikundige proeven*), v. -buizen.
Reageeren (*tegenstand bieden, terugwerken*; scheik. *op een stof inwerken, zich door een bepaalde werking doen kennen*).
Re'agens (*terugwerkend middel*), o. -gen'tia.
Reagen'tia (*middelen der scheikunde tot opsporing van de aanwezigheid van stoffen*), v. mv. (t = s).
Realisa'tie (*het te gelde maken; verwezenlijking*), v. -tiën, -ties. (t = ts).
Realiseeren (*tot een werkelijk bestaan brengen; waren of effecten te gelde maken*).
Realis'me (*richting in de kunst, welke zich een volkomen getrouwheid aan de werkelijkheid ten doel stelt*), o. gmv.; *het - is het tegengestelde van het idealisme.*
Realist' (*aanhanger van het realisme in de kunst*), m. -en; **-isch,** bn.
Realiteit' (*wezenlijkheid, werkelijkheid*), v. gmv.
Ré'aumur, René, Antoine, de: *Fransch natuurkundige* (1683—1757), *ontwerper van den 80-gradigen thermometer*; lees: *ree'-oo-muur.*
Rébab (O.-I. *strijkinstrument der gamelanmuziek: van Arab. oorsprong, bestaande uit klankbodem, kam, hals, voetstuk, twee snaren en twee sleutels*), v. -s.
Rebec' (*driesnarige soort van viool*), v. -s: de voorloper van de viool: nog in Egypte in de koffiehuizen. (c = k).
Rebel' (*oproerling, muiter*), m. -len.
Rebelleeren (*opstand veroorzaken, muiten, oproerig worden; met geweld zich verzetten*).
Rebellie' (*muiterij, gewelddadig verzet*), v. gmv.
Rebel'lig (*oproerig*), bn.; -er, -st.
Rebel'lisch (*oproerig, rebelsch*), bn. en bw.
Rebelsch' (*rebellig, rebellisch*), bn. gmz.; -er, meest -.
Re'bus (*beeldraadsel, figuurraadsel*), m. -sen.
Rebut' (*uitschot*), o. gmv.; *- van sigaren.*
Rebutant' (*terugstootend, ontmoedigend, afschrikkend; norsch, barsch*), bn.
Rebuteeren (*op een harde en verachtelijke manier afwijzen; afschrikken, voor het hoofd stooten*).
Recalcitrant' (Fr. *koppig, onwillig*), bn.; *een -e jongen, een - karakter,* tegenstrevend; lees: *rekalcitrant.*
Recapitula'tie (*korte opsomming, samenvatting van den hoofdinhoud*), v. -s, -tiën. (t = ts).
Recapituleeren (*beknopt of in hoofdpunten samenvatten*). (c = k).
Recenseeren (*beoordeelen, voornamelijk van boeken en geschriften*). (en = en).

Recensent' (*boekbeoordeelaar*), m. -en.
Recen'sie (*beoordeeling van boeken*, enz.), v. -siën, -sies. (c = s).
Recent' (*nieuw, pas gebeurd*), bn.; *dat feit is -, is van -en datum*; -er, -st. (en = en).
Recepis' (*voorloopig ontvangbewijs van een of ander effect of stuk van waarde*), o. -sen; ook: *Recepis'se*, v. -n.
Recept' (*voorschrift ter bereiding van geneesmiddelen, spijzen, verven*, enz.), o. -en.
Recepteeren (*een recept klaar maken*).
Recep'tenboek (*apothekersboek ter inschrijving van de gereedgemaakte recepten*), o. -boeken.
Recep'tie (*het onthalen b.v. bij ondertrouw, ook de ontvangst der gelukwenschen, plechtige ontvangst; de aanneming van iemand, als lid van een gezelschap*), v. -tiën, -ties.
Recep'tor (nat. *seintooner of -ontvanger der telegraaf*), m. -s.
Receptuur' (*recepteerkunst, de kunst van artsenijbereiding*), v. gmv.
Reces' (*schriftelijk vergelijk, achterstand, verzuimde betaling eener som; deze som zelve*), o. gmv.
Reces' (*tijdelijke schorsing der zitting bv. van onze Kamers*), o. gmv.; *de vergadering is op - gescheiden*, tot nadere bijeenroeping uiteengegaan.
Recet'te (*ontvangst, het gebeurde geld, de entreegelden bij concerten, opera's, enz.*), v. -s.
Recher'che (*afdeeling der politie, welke zich onledig houdt met opsporing, navorsching*), v. -s; zie: Recherceheeren. (ch = zj).
Rechercheeren (*nauwkeurig onderzoeken; uitvorschen*); **-eur** (*politie-beambte, belast met het onderzoek naar misdaden of het opsporen van misdadigers, detective*), m. -s.
Recher'che-vaartuig (*vaartuig met ambtenaren, die tegen sluikerij moeten waken*), o. -vaartuigen. (ch = sj).
Recht (*niet krom*), bn. en bw.; -er, -st; fig. *de -e weg*, d.i. de goede, ware; *de -e erfgenaam*, d.i. wettige; *- en slecht: de menschen waren toen nog - en slecht*, oprecht en eenvoudig, openhartig; *- door zee gaan*, geen omwegen inslaan, niet langs slinksche wegen gaan, eerlijk handelen; *- overeind.*
Recht (*gerechtigheid*), o. gmv.; *het - moet zijn loop hebben; tegen alle -; iem. - laten wedervaren.*
Recht (*de wetten, wettelijke bepalingen*), o. -en; *meester in de -en; student in de -en; het Romeinsche -; het oud-Germaansche -.*
Recht (*zedelijke bevoegdheid, aanspraak, een mogen krachtens de rechtvaardigheid*), o. gmv.; spreekw. *Waar niets is, heeft zelfs de keizer zijn - verloren.*
Recht (*belasting*), o. -en; *in- en uitgaande -en; doorvoerrechten.*
Recht'aan (*in rechte richting, al maar recht-uit*), bw.; *je gaat maar rechttoe, -!*
Recht'bank (*college van rechters, zetelend in de hoofdplaatsen der arrondissementen en oordeelend in burgerlijke zaken en in handelszaken*), v. -en; er zijn 23 rechtbanken.
Recht'buigen, ik boog -, heb -gebogen; *een stang -*, d.i. buigende rechtmaken.
Rech'ten (*uitspraak doen naar het recht*), ik rechtte, ik heb gerecht; ook: *Richten.*
Rech'tens (*volgens recht, rechtmatig*), bw.; *dat komt mij - toe.*
Rech'ter (*lid eener rechtbank; iemand, die gehouden is recht te spreken*), m. -s, -en; *deze heer is - in de arrondissementsrechtbank; die is kanton-; deze heer is - van instructie*, heeft de voorbereiding van de rechtszaken in handen; zegsw. *niemand kan - zijn in zijn eigen zaak; God is de - van levenden en dooden; de opperste -*, d.i. God.
Rech'ter (dat. van *recht: het tegengestelde van linker*), bn.; vormt samenstellingen, als: **Rech'terarm** (*arm ter rechterzijde*), m. -en; **-been,** o. -en; **-elleboog,** m. -bogen; **-hand,** v. -en; **-hiel,** m. -en; **-knie,** v. -en; **-oog,** o. -en; **-oor,** o. -en; **-slaap** (*hoofdzijde*), m. -slapen; **-voet,** m. -en; **-zijde,** v. gmv.
Rech'ter-commissa'ris (*rechter, aan wien een bijzondere last is opgedragen*), m. -sen; *Ten Have was benoemd tot - in het faillissement der weduwe Van Veen.* (Potg.)
Rech'terlijk (*eigen aan, betrekking hebbende op een rechter*), bn.; *de -e macht, de -e waardigheid, het -e ambt, een - onderzoek, een - e uitspraak.*
Rech'tersambt (*de betrekking van rechter*), o. gmv.; *hij bekleedt met groote waardigheid het -.*
Rech'terschap (*de rechterlijke waardigheid*), o. gmv.; *hij werd geroepen of benoemd tot het -.*
Rech'terstoel (*zetel des rechters, ook de rechter zelf*), m. -en; *voor den - Gods; vreezen, dat de schaal van de vierschaar rijze of daal' voor de strenge -en*, rechtbank. (Poot).
Recht'geaard (*braaf, rechtschapen*), bn; *een - mensch, een - Nederlander.*
Rechtgeloo'vig (R.-K. *goed in het geloof, rechtzinnig, orthodox*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Recht'hebbende (*iem., die recht op iets heeft*), m. en v. -hebbenden.
Recht'hoek (meetk. *parallelogram met rechte hoeken*), m. -hoeken; **-hoekig,** bn. en bw.: *een -hoekige driehoek*, met een hoek van 90°; *- elkaar snijdende lijnen.*
Recht'huis (*gemeentehuis, ook herberg, waarin de raadkamer is*), o. -huizen; *wij soupeerden te Baarn in het -.* (Potg.); *voor het - hield een koets stil, beladen met een rentenier.* (Koetsv.)
Rech'tigen (*machtigen, recht geven, autoriseeren*), ik ben gerechtigd.
Rechtlij'nig (*uit rechte lijnen bestaande*), bn.: *een -e figuur*; bw.: *- teekenen*, het vervaardigen van teekeningen met passer en liniaal b.v. van bouwplannen, machineafbeeldingen, enz.
Rechtma'tig (*volgens recht, overeenkomstig de wet, billijk*), bn. en bw.; *de -e bezitters, de -e eigenaars*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Recht'op (*recht naar omhoog gericht*), bw.; *loop toch -*, niet gedoken.
Recht'opstaand (*rechtop als een loodlijn*), bn.; *een -e ladder*, steil.
Rechts (*naar de rechterzij*), bw.; *gij moet - afslaan*; mil. -, richt u; *- uit de flank.*
Rechts'af (*ter rechterzijde af*), bw.; *de wandelaar sloeg -*, naar den rechterkant af.
Rechts'ban (*rechtsgebied*), m. gmv. vero.
Rechts'bedeeling (*de wijze, waarop en de wetten, waarnaar recht gesproken wordt, de bediening van het recht*), v. gmv.
Rechts'begrip (*begrip of gevoel in zake recht en onrecht*), o. -begrippen.

Rechtsch, bn.; *dit kind is niet -, maar linksch,* d. i. doet met de linkerhand, wat gewoonlijk met de rechter wordt gedaan.
Rechtsch (*bedoeld, gezocht*), bn.; *is dit het -e huis?*
Rechtscha'pen (*eerlijk, oprecht*), bn. en bw.; *een - man, - handelen*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Rechts'college (*college van rechters*), o. -s.
Rechts'dwang (*maatregel van dwang door de rechterlijke macht, lijfsdwang*), m. gmv.
Rechts'gebied (*streek, binnen welke een rechtscollege de rechtspraak uitoefent*), o. gmv.; zie Jurisdictie.
Rechts'gebouw (*gerechtshof, rechthuis*), o. -gebouwen.
Rechts'geding (*proces*), o. -gedingen.
Rechtsgel'dig (*in rechten geldig, wettig, van kracht*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Rechts'geleerd (*die het recht tot voorwerp van studie heeft gemaakt*), bn.; *een - persoon*; **-heid,** v. gmv.
Rechts'geleerde (*advocaat*), m. en v. -n.
Rechts'gevoel (*het gevoel voor recht en onrecht*), o.; *die oorlog kwelst het - der volken.*
Rechts'handel (*proces*), m. gmv.; **-ingang,** m. gmv.; *- verleenen,* verklaren, dat de zaak door de rechtbank in behandeling moet genomen worden; **-macht** (*-bevoegdheid*), v. gmv.
Rechts'kundig (*betrekking hebbende op de wetenschap van het recht*), bn.; *op -e gronden, uit een - oogpunt.*
Rechts'middel (*middel, waarvan men zich kan bedienen tot handhaving van het recht*), o. -middelen.
Rechts'om (*naar de rechterzijde*), bw.; **-keert** (mil. commando: *zwenking in halven cirkel naar rechts*), bw.
Rechts'omkeert, bw.; *- maken,* teruggaan.
Rechts'persoon, m. en v. -personen; *een vereeniging als - erkennen*; **-lijkheid,** v. gmv.
Rechts'pleging (*-verzorging, het uitoefenen van het recht*), v. -plegingen.
Recht'spraak (*uitspraak, gewijsde*), v. gmv.
Rechts'praktijk (*de praktijk van een advocaat of rechter*), v. -en.
Recht'spreken (*gerechtelijke uitspraak doen*), ik sprak -, heb -gesproken.
Rechts'taal (*taal, bij rechtsgeleerden in gebruik*), v. gmv.
Rechtstan'dig (*loodrecht*), bn.; **-heid,** v.
Rechts'term (*term, uitdrukking bij rechtsgeleerden in gebruik*), m. -termen.
Rechts'titel (*rechtsgrond*), m. -titels; *op welken - zou het steunen, dat de arbeider werk gaat eischen van den staat?*
Rechtstreeks' (*regelrecht, zonder omwegen, direct*), bw.
Rechtstreeksch', bn.; *een -e verbinding.*
Rechts'verdraaiing, v. -verdraaiingen; **-verkrachting,** v. -en; **-vervolging,** v. -en; **-vordering** (*eisch*), v. -en.
Rechts'vraag (*rechtsquaestie*), v. -vragen.
Rechts'wege, *van -,* volgens recht, rechtens; *dat behoort haar van - toe.*
Rechts'weigering (*weigering om iem. recht te doen*), v. gmv.
Rechts'wetenschap (*de wetenschap van het recht, -geleerdheid*), v. gmv.
Rechts'wezen (*het recht en al, wat daarmee in betrekking staat*), o. gmv.
Rechts'zaak (*proces, rechtsgeding*), v. -zaken.
Recht'toe (*in rechte richting*), bw.: *loop maar -*: zie Rechtaan; fig. *het gaat daar niet -,* naar behooren.
Recht'uit, bw.; *hij spreekt altijd -,* onbewimpeld; met w.w. vormt het scheidbare samenstellingen: *-gaan, -kijken, -loopen, -rijden,* enz.
Rechtvaar'dig (*rechtmatig, billijk, eerlijk*), bn. en bw.; *een -e straf, een - vonnis; God is -,* geen onrecht doende of duldend; *iem. - behandelen,* naar recht en billijkheid; *- handelen,* niemand benadeelend, billijk; -er, -st; **-heid,** v. gmv.; **-lijk,** bw.
Rechtvaar'dige (*brave, geen zonde plegende*), m. en v. -n; *zalig zijn de -n; als er nog veertig -n in Ninivé waren.* (Bijbel).
Rechtvaar'digen, ik heb -rechtvaardigd; *zich -,* zich zuiveren van een blaam; **-ing,** v. gmv.
Rechtvaar'digheid (*het rechtvaardig zijn, maatschappelijke deugd in hem, die ieder het zijne geeft*), v. gmv.
Rechtvaar'digmaking (R.-K. *het brengen tot boete en bekeering door Gods genade*), v. gmv.
Recht'verkrijgende (*iem., die door koop, erfenis enz. een recht verkrijgt, dat vóór dien een ander toekwam*), m. en v. -n.
Rechtvleu'gelig (*met rechte vleugels: van insecten*), bn.; als zn. *-en,* b.v. sprinkhanen, glazenmakers, *met vier rechte vleugels.*
Recht'zaal (*zittingzaal der rechters*), v. -zalen.
Rechtzin'nig (*rechtgeloovig, zuiver in de leer, orthodox*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Recidi've (*terugval in een ziekte; herhaling eener misdaad*), v. gmv.
Recidivist' (eig. *een opnieuw gevallene, iem., die reeds één of meer vonnissen tot zijn last heeft*), m. en v. -en; vr. ook **-e.**
Reciet' (*voordracht, het reciteeren*), o.; ook *Recitatie.*
Re'cipe (*neem: eerste woord van een recept*); zie **R.**
Recipieeren (*opnemen of toelaten in een gezelschap, ontvangen*).
Recipiënt' (*klok van een luchtpomp*), m. -en.
Recipro'que (Fr. *wederzijdsch, wederkeerig*), bn. en bw.; lees: *resieprôk'.*
Recitatief' (*voordracht tusschen spreken en zingen; een soort van declameerend gezang*), o. -tieven.
Reciteeren (*van-buiten opzeggen, voordragen in redenaarstoon*); *een gedicht -.* (c = s).
Reclamant' (*iem., die iets terugvordert; ook iem., die bezwaren opwerpt*), m. -en; vr. **-e.**
Recla'me (*terugvordering, bezwaarschrift*; ook: *aanprijzing of opvijzeling van iets*), v. -s.
Reclameeren (*terugeischen, bezwaren inbrengen, terugvorderen, opkomen tegen iets*).
Recogni'tie (*erkenning in rechten, erkenning als recht*), v. -s, -tiën, lees: *rekognit'sie.*
Recogni'tiegeld (*geld, dat elk jaar betaald wordt als erkenning van ontvangen diensten, rechten,* enz.), o. -gelden; lees: *-kog.*
Recol'lecten (*Franciscaner monniken of Observanten*), m. mv. (c = k).
Recommanda'bel (*aanbevelenswaardig*), bn. (c = k).
Recommanda'tie (*aanbeveling*), v. -tiën, -s.
Recommandeeren (*voorspreken, aanprijzen; iemand ernstig aanbevelen*); *zich -,* zich in iem. welwillendheid aanbevelen; *zich*

gerecommandeerd houden, zich aanbevolen houden.

Reconstruc'tie (*herbouwing, hernieuwing, omwerking*), v. -s, -tiën. (c = k).

Reconvalescent' (*herstellende, een zieke die aan de beterhand is*), m. en v. -en; vr. ook: **-e.**

Record' (Eng. *het hoogste of beste*), o. gmv.; lees: *rekoord'*; *het - slaan*, alle vroegere snelheid overtreffen door een bepaalden afstand in den kortstbekenden tijd af te fietsen, met schaatsen af te rijden, enz., den besten tijd maken; *het uur- verbeteren*, d.i. in een uur meer K.M. rijden, het sneller doen, dan iemand het nog gedaan heeft.

Recrea'tie (*ontspanning, uitspanning*), v. gmv.; *het uur van -*, verpoozing, rust (in kostscholen en kloosters). (t = ts).

Recruteeren (*troepen werven of lichten, de bataljons voltallig of compleet maken*); **-ing,** v. gmv.

Recru'tenschool (*school of handleiding voor 'tgeen gewone soldaten moeten kennen*), v. -scholen.

Recruut' (*nieuw aangeworven soldaat, loteling*), m. recruten. (c = k).

Rec'ta (*rechtuit*); *via -*, langs den rechten weg. (c = k).

Rectifica'tie (*verbetering, herstelling; herhaalde distillatie*), v. -s, -tiën. (tie = tsie).

Rectificeeren (*verbeteren, in orde brengen; door gedurige overhaling versterken*). (c = k).

Rec'to fo'lio (*de rechterzijde van een blad, de voorzijde*), v. gmv.

Rec'tor (R.-K. *geestelijke leider in eenig klooster of godshuis, door den bisschop benoemd*), m. -s. (c = k).

Rec'tor (*bestuurder van een Latijnsche school, een gymnasium*), m. -to'ren, -s; **-schap,** o.

Rectoraal' (*den rector betreffende*), bn.; *de -ale waardigheid, de -ale macht.*

Rectoraat' (*ambt van rector*), o. -aten.

Rec'tor magni'ficus (*voorzitter van den academischen raad of senaat*), m. -toren -.

Reçu' (*schriftelijk bewijs van ontvangst*), o. -'s; lees: *resuw'*.

Recueil' (*verzameling, bundel*), o. -s; lees: *rekuilj'*; *het - militair*, verzameling van voorschriften, het leger betreffende. (c = k).

Redacteur' (*hoofdopsteller, samensteller, leider van een krant of tijdschrift*), m. -s, -en.

Redac'tie (*gezamenlijke redacteuren van een dagblad of tijdschrift; de wijze, waarop een mededeeling enz. onder woorden is gebracht*), v. -tiën, -s; *de - van het Handelsblad, de - van een wetsartikel dient in de eerste plaats duidelijk te zijn; de commissie van -; dit amendement bedoelt alleen een verbetering in de - van 't artikel.* (t = ts); **-bureau,** o. -'s; **-kosten,** m. mv.; **-werk,** o. gmv. (c = k).

Redactioneel' (*tot de redactie behoorend, ook de wijze van stellen betreffend*), bn.; *het - gedeelte der wet of der verordening.* (c. = k).

Redactri'ce (*vrouw als redacteur*), v. -s.

Red'deloos (*niet te redden, onherstelbaar*), bn. en bw.; *zijn zaak is -; hij is - verloren.*

Reddeloos'heid (*toestand van iemand, die of van iets, dat reddeloos is*), v. gmv.

Red'den (*uit het gevaar helpen*), ik heb -red; **-der,** m. -s; **-ding,** v.; **-middel,** o. -en.

Red'deren (freq. van *redden*: *in orde brengen, regelen*), ik heb -redderd; *een kamer -, een boedel -*; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. gmv.

Red'dingboei (*groote ring van kurk, overtrokken met wasdoek*), v. -boeien; zie Boei.

Red'dingboot (*vaartuig, ingericht en bestemd tot redding van schipbreukelingen*), v. -booten.

Red'dinggordel (*reddingboei, kurken gordel om op te drijven*), m. -gordels.

Red'dingleger (*leger des Heils*), o. gmv.; zie Salvation-army.

Red'dingmaatschappij' (*vereeniging tot redding van drenkelingen te A'dam*, 1767), v.

Red'dingtoestel (*middel om menschen te redden*), o. -toestellen, **-touw,** o. -en.

Re'de (*gesprek, toespraak, vertoog*), v. gmv.; *iemand in de - vallen; de deelen der -.*

Re'de (*denkvermogen*), v.; *de mensch is begaafd met -.*

Re'dedeel (spraakk. *woordsoort*), o. -deelen; *er zijn tien -deelen.*

Re'dekavelen (*redeneeren*), ik heb -redekaveld; scherts: *Hij stond een kwartier lang met zijn medestudent te -.* (Klikspaan); **-kaveling** (*redeneering, dispuut, redetwist*), v. -en, w. g.; zie Kavelen.

Re'dekunde (*leer der welsprekendheid*), v. gmv.; zie Rhetorica.

Redekun'dig, redekun'stig (*volgens de rede*), bn.; *een -e ontleding.*

Re'dekunst (*wetenschap, die leert wèl te redeneeren*), v. gmv.; ook: *Redekunde.*

Re'dekunstenaar, m. -kunstenaren, -kunstenaars; ook: *Redekundige.*

Redekun'stig (*betrekking hebbende op de welsprekendheid*), bn.; *-e figuren*, b.v. de tropen.

Re'delijk (*met rede begaafd*), bn.: *de mensch is een - wezen; gij zijt te - om zoo iets te verlangen*, verstandig; *dat zijn -e voorstellen*, billijk; *hij heeft een - inkomen*, tamelijk; bw.: *het gaat -*, tamelijk; -er, -st; **-erwijze, -erwijs,** bw.; **-heid** (*billijkheid*), v. gmv.

Re'deloos (*zonder verstand*), bn.; *het -looze vee*; -loozer; **-loos'heid,** v. gmv.

Redemptorist' (R.-K. *lid v. d. orde van den Allerheiligsten Verlosser*), m. -en; *de stichter v. de orde der -en is de H. Alphonsus v. Liguori* (1732); zie Ligoristen.

Re'den (*beweegrond, drijfveer, oorzaak*), v. -en; *wat is de - van uw stilzwijgen? om welke - komt hij? daar is geen - voor; iem. wel of geen - geven tot iets*, aanleiding; *om - van*, ter oorzake van.

Re'den (rekenk. *verhouding*), v. -s; *een meetkunstige -*: getal, dat aanwijst hoeveelmaal het ééne getal in het andere begrepen is; *een rekenkunstige -*: verschil tusschen twee getallen.

Re'denaar (*man van talent als spreker, woordvoerder, iem. die redevoeringen houdt, ook talentvol predikant*), m. -s, -aren; **-sgave,** v. -n; **-talent,** o. -en.

Redeneeren (*betoogen, zijn gevoelen of meening uiten; praten over een zaak en niet handelen*), ik heb -redeneerd; **-der,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Redeneer'kunde (*wetenschap der logica of wijsbegeerte*), v. gmv.; **-trant,** m. gmv.

Re'dengevend, bn.; spraakk. *een - voegwoord*, b.v. *want, omdat.*

Re'derijk (*woordenrijk, gemakkelijk sprekend, beschikkend over veel woorden*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Re'derijker (*lid van een tooneelclub, beoefenaar der uiterlijke welsprekendheid*), m. -rijkers; *de -rijkers waren de beoefenaars der rhetorica of rhetorike*, vanhier hun naam.
Re'derijkerskamer (*vereeniging van rederijkers, reeds dateerende uit de 14e eeuw*), v. -kamers.
Re'detwist (*dispuut*), m. -twisten; *een - doet soms meer kwaad dan goed.* (Koetsv.),
Re'detwisten (*disputeeren*), ik redetwistte, ik heb -redetwist; *over iets -.*
Re'devoeren (*een rede houden*), ik heb geredevoerd; **-voerder** (*woordvoerder, spreker*), m. -s; **-voering,** v. -en.
Re'dewisselen (*met elkaar spreken*), ik heb -redewisseld, w.g.; **-wisseling** (*gesprek, onderhoud*), v. -en.
Re'deziften (*vitten, afdingen*), ik heb -redezift; **-zifter,** m. -s; **-zifting,** v. -en.
Re'difs (*de Turksche landweer, ± 550 duizend man sterk*), m. mv.
Redigeeren (*samenstellen, opstellen, voor de drukpers gereed maken*). g = g).
Redingo'te (Fr. *reisrok, lange overjas*), v. -s.
Red'middel (*middel tot redding*), o. -en.
Redou'te (*kleine veldschans*), v. -s. (ou = oe).
Redou'te (Ital. *gemaskerd bal*), v. -s; *de -zaal te Maastricht.* (ou = oe).
Redres' (*herstel*), o. gmv.; *er is geen - mogelijk.*
Redresseeren (*terechtbrengen, weder goed maken, herstellen*).
Reduceeren (*terugbrengen of -voeren, beperken, verminderen, herleiden*). (c = s).
Reduc'tie (*verlaging, herleiding, vermindering*), v. -s. (c = k).
Reduplica'tie (spraakk. *verdubbeling*), v. -s, -tiën, b.v. *mama, papa, klinkklank, krikkrak, zigzag, wirrewarren, ziegezagen*, enz.
Ree (*een klein soort van hert*), v. -ën; **-tje,** o. -s; *het oog van een - is gelijk een bezielden edelsteen* (Deyssel).
Ree (*buitenhaven*), v. -ën; zie Reede.
Ree (*gereed, klaar*), bn.; *het schip ligt -.*
Ree'bok (*mann. der reegeit*), m. -bokken.
Ree'bout (*bout van een ree*), m. -bouten.
Ree'de, ree (*ligplaats voor schepen*), v. -n, reeën; *de - van Batavia, het schip ligt ter -.*
Ree'de, ree (*gereed*), bn.: *alles is -*; reeder, reedst.
Ree'den (*gereedmaken, toerusten*), ik reedde, heb gereed; **-er** (*uitruster van schepen*), m. -s.
Reederij' (*vennootschap tot het uitrusten van zee- of rivierschepen, het kantoor*), v. -en.
Reeds (*bereids, alreede*), bw.; *het is - laat.*
Reëel' (*wezenlijk, werkelijk, zeker, vast, geloofwaardig*), bn.; de reëele waarde: *de werkelijke of wezenlijke waarde van geld, munten of effecten.*
Reef (scheepst. *vouw in het zeil, dienend om het zeil te verengen en zoo kleiner te maken, waardoor de wind bij zwaar weer er minder vat op heeft*), o. reven; ook: **Rif,** o. reven.
Ree'geit (*wijfjesree*), v. -geiten.
Reek (*houten hand-egge*), v. reken.
Ree'kalf (*jong van een reegeit*), o. -kalven.
Reeks (*rij, opeenvolging*), v. -en; *een meetkundige -, een rekenkundige -, een opklimmende -, een afdalende -.*
Ree'ling (scheepst. *deel der galjoenwanden*), v. -s.
Reep (*smalle strook*, ook: *hoepel, touw; lood op de nok van 't dak*), m. -en.
Reep (visscherij. *armdikke kabel, waaraan de vleet of het haringnet hangt*), m. -en.
Ree'pel (*kleine reep*), m. -s.
Ree'sem (afl. van *rijgen: rist*), m. -s. gew.
Reet (*plaats, waar het vlas ligt te weeken*), v. reten.
Reet (afl. van *rijten: spleet, smalle opening, barst*), v. reten.
Reet, re'te (*hennepbraak*), v. reten.
Reeuw (*doodschuim*), o. gmv.
Reeu'wen (*een lijk afleggen, het wasschen en reinigen*), ik heb -reeuwd; **-er,** m. -s; **-ster,** v. -s.
Ree'vleesch (*vleesch van een ree*), o. gmv.; *reeënvleesch* (*vleesch van reeën*).
Refac'tie (*korting op beschadigde waren*), v. -tiën, -ties; ook: *Rafactie.* (t = s).
Refecto'rium (Lat. *eetzaal in een klooster*), o. -ia; bij verkorting: *Refter*, m. -s. (c = k).
Referaat' (*verslag, rapport*), o. -aten.
Refereeren (Fr. *berichten, verslag geven*).
Referein' (Fr. *refrein*), o. -en.
Referenda'ris (Lat. *berichtgever, voordrager; titel van een hoofdambtenaar aan een der ministerieele departementen*), m. -sen.
Referen'dum (Lat. *verslag met bijbehoorende voorstellen; volksstemming over wetsvoorstellen b.v. in Zwitserland; hoofdelijke stemming*), o. -s; *een - onder de stakende mijnwerkers had tot niets geleid.* (en = en).
Referent' (*verslaggever, inleider, aankondiger, rapporteur*), m. -en.
Referen'tiën (*inlichtingen, aanwijzingen; getuigenissen*), v. mv.; *voorzien van goede -.*
Refer'te (*verwijzing naar iets*), v. -s; *onder -*, verwijzing.
Reflecteeren (*weerkaatsen, terugstralen, weerspiegelen*). (c = k).
Reflecteeren (*ergens acht op geven, nadenken, overwegen*). (c = k); *op iets -.*
Reflectant' (*reflecteerende*), m. en v. -en.
Reflec'tie (*overweging, bedenking*), v. -tiën, s. (c = k); *- op iets slaan*, er acht op geven.
Reflec'tie, reflex'ie (*terugkaatsing van het licht, weerschijn*), v. -s, -tiën. (t = s).
Reflec'tor (*straal- of lichtkaatser, spiegeltelescoop*), m. -s; ook: *Reflecteur'.* (c = k).
Reflex' (*terugwerking, -kaatsing*), m. -en.
Reflex'ie, v. -s; zie *Reflectie.* (x = ks).
Reflexief' (spraakk. *wederkeerend*), bn.; *een - werkwoord; een toevallig - werkwoord*, b.v. *zich wasschen; een wezenlijk - werkwoord*, b.v. *zich vergissen; het - voornw.* (x = ks).
Reflexief' (spraakk. *wederkeerend w.w.*), o. -ieven. (x = ks).
Reforma'tie (*Hervorming*), v.; *de -*, de kerkhervorming der 16e eeuw; lees: *-aat'sie.*
Reform'bill (Eng. *wet van 23 Nov. 1830, die een hervorming van 't Parlement ten doel had*), v. gmv.
Reform'-costuum' (*dames-toilet, dat verbetering, hervorming beoogt van de nauwsluitende japons*, enz.), o. -costumen; meer: *-kostuum*, zie: -kleeding.
Refor'me (*hervorming, herschepping; vermindering door afdanking of door uitmonstering*), v.; *op - stellen*, d.i. buiten dienst of op verminderde soldij stellen.
Reformeeren (*hervormen, een anderen of beteren vorm geven, zuiveren*).
Reformist' (*verbeteraar; iem., die op betere arbeidswetten aandringt in Engeland, Frankrijk*), m. -en; Engelsch: *Refor'mer.*

Reform'-kleeding (mode. *dameskleedij, welke rekening houdt met de hygiëne, dragend op de schouders en niet inpersend: gezondheidskleeding*), v. gmv.
Reform'-paard (mil. *afgedankt of afgekeurd paard*), o. -paarden.
Refrac'tie (*straalbreking*), v. gmv. (t = ts).
Refrac'tor (*straalbreker*), m. -s.
Refrein' (dichtk. *keerregel(s), keerrijm: herhaling van bepaalde woorden aan 't einde der strophen; ook wel de terugkeer v. e. bepaalden versregel na een zeker aantal andere; verder zulk een gedicht zelf*), o. -en; de -en van *Anna Bijns* tegen Luther's „doctrijne" werden in 1529 te Antwerpen gedrukt; ook: Referein, Keerdicht.
Ref'ter (*eetkamer of eetzaal in kloosters, godshuizen*, enz.), m. -s; zie Refectorium.
Refugié' (Fr. *uitgewekene om geloofsvervolging of politiek*), m. -'s; *de -'s*: de Hugenoten, die na de herroeping van het Edict van Nantes (1685) Frankrijk verlieten. (g=zj).
Refuseeren (*weigeren, van de hand wijzen*).
Refuus' (Fr. *weigering*), o. refuzen; fig. *een blauwe scheen*, afwijzing.
Regaal' (*souvereiniteitsrecht, koninklijk hoogheidsrecht*), o. regalia, regaliën.
Regaal' (*orgelregister, dat de menschelijke stem nabootst*, ook *vox humana* genoemd), o. regalen.
Regaal'(*koninklijk maal, gastmaal*), o.-galen.
Regaal' (*den koning betreffende*), bn.; *-ale rechten*, ook *Regaliën, Regalia*, d.i. koninklijke of landsheerlijke rechten; **-papier** (*een zeer groot soort van papier b.v. voor landkaarten*), o. gmv.
Regaal' (*koninklijk, voortreffelijk*), bn.
Regaleeren (*heerlijk onthalen, een vorstelijk gastmaal geven*).
Rega'lia, rega'liën, v. mv.; zie Regaal.
Rega'liën (*teekens der koninklijke waardigheid*), v. mv.; zie Insigne.
Regard' (Fr. *blik, oogopslag, aanzien; opmerkzaamheid*), m. -s; lees: *re-gaar'*; *- slaan op*, acht geven, letten op.
Regardeeren (Fr. *betrekking hebben op, betreffen, aangaan*).
Regat'ta (It. *roeiwedstrijd*), v. -'s; ook: *Regatte.*
Regeeren (*heerschen, besturen*), hij heeft -regeerd; **-der** (*vorst*), m. -s.
Regee'ring (*bestuur, bewind*), v. -en; *de - van Karel V*; *hij was in die stad lid der -*, vroedschap, vero.; spraakk. *de - van een werkwoord*, b.v. een naamval of een voorzetsel; ook het ministerie: *de hooge -*, het kabinet.
Regee'ringloos (*zonder regeering*), bn.; **-loosheid** (*anarchie*), v. gmv.
Regee'ringsvorm (*wijze, waarop het staatsgezag wordt uitgeoefend*), m. -vormen; *de eenhoofdige -, de republikeinsche -.*
Re'gel (*taalregel, schrijflijn*), m. -s; *de -s der spelling*, d. i. wetten, voorschriften; *een - der taalkunde*; *de vier hoofdregels der rekenkunde*, d. i. optellen, aftrekken, vermenigvuldigen en deelen; *de - van drieën*; *op een nieuwen - beginnen*, d. i. lijn, enz.
Re'gel (*voorschrift, richtsnoer, verordening*), m. -en; *-en voor de R. K. S.*, reglement.
Re'gelaar (*deel v. e. werktuig, dat dient om den loop er van te regelen*), m. -s.
Regeleeren (*regelen*; ook: *linieeren*). w. g.
Re'gelen (*schikken, ordenen, in orde brengen*), ik heb -regeld; **-ing,** v. -en.
Regelings'commissie (*college van of tot regeling eener zaak*), v. -siën, -s.
Re'gelmaat (*ordelijke schikking*), v. gmv.
Regelma'tig (*ordelijk*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Re'gelrecht (*zonder omwegen, lijnrecht*), bw.
Re'gen, m. -s; spreekw. *Na - komt zonneschijn*, d.i. na lijden komt verblijden, voorspoed volgt op tegenspoed; *van den regen in den drup komen*, van een onaangenamen toestand in nog erger geraken, van den wal in de sloot; **-achtig,** bn.: *een -e dag, -weer*, dat het veel regent.
Re'genbak (*gemetselde ondergrondsche vergaarbak van regenwater*), m. -bakken.
Re'genboog (*optisch hemelverschijnsel, cirkelvormige zevenkleurde boog aan den hemel*), m. -bogen; de kleuren zijn van boven naar beneden: *rood, oranje, geel, groen, blauw, indigo, violet.*
Re'genboogvisch (*een soort van lipvisch*), m. -visschen; *de - heet ook jonkvisch en zeejonker.*
Re'genboogvlies (ontl. *de iris van het oog; het gekleurde gedeelte*), o. -vliezen.
Re'genbui (*regenvlaag*), v. -buien.
Re'genen, het heeft -regend; fig. *het regent scheldwoorden; bij dezen (dominee) regent het altijd bloempjes.* (Potg.)
Re'genfluiter (*volksnaam v. d. regenwulp*), m. -fluiters.
Re'genjas (*geoliede overjas*), v. -jassen.
Re'genkaart (*kaart, aanduidend de verdeeling van den regen over de aardoppervlakte*), v. -en.
Re'genmantel (*lange mantel, beschuttend tegen den regen*), m. -mantels.
Re'genmeter (*werktuig, ter bepaling van de hoeveelheid regen, die jaarlijks op een plaats valt*), m. -meters.
Regent' (*bestuurder, beheerder*), m. -en; *de -en van het weeshuis, de -en van het armhuis*; **-es',** v. -sen.
Regent' (*plaatsvervanger van een vorst bij diens minderjarigheid, krankzinnigheid*, enz.), m. -en; *de hertog van Orleans bestuurde Frankrijk als - gedurende de minderjarigheid van Lodewijk XV*, 1715–'23; *de prins- van Beieren*; **-es',** v. -sen: *de Koningin--es Emma* (1890–'98); **-schap,** o. gmv.
Regent' (Java. *inlandsch hoofd van den hoogsten rang, die den assistent-resident als jongere broeder ter zijde staat*), m. -en.
Re'gentijd (*jaargetijde van den regen in O.- en W.-Indië, natte moessontijd*), m. gmv.; *de kleine -*, van einde November tot begin Februari; *de groote -*, van medio April tot ultimo Juli.
Regent'schap (O.-I. *op Java een deel van een residentie*), o. -pen; wat het inlandsch bestuur betreft, zijn de -pen weer verdeeld in *districten*, en wat het Europeesch bestuur betreft, in *afdeelingen.*
Re'genval (*hoeveelheid regenwater, vallend in eenig land*, enz.), m. gmv.
Re'genworm (*aardworm, die gedurende of na den regen aan de oppervlakte komt*), m. -wormen; -wormpje, o. -s.
Re'genwulp (*zomervogel onzer kusten*), m. -wulpen; *de - broedt niet in ons land.*

Reg'gen (*den mast v. e. vaartuig neerlaten*), ik -de, heb -regd.
Regie' (Fr. *de leiding, het beheer van zekere inkomsten*, ook *van het tooneel*), v. gmv. (g=zj).
Regi'me (Fr. *leefregel, eetregel, richtsnoer*), o. -s. (g = zj).
Regi'me (Fr. *regeeringsstelsel, bestuur van den staat*), o. gmv.; *het ancien -*, de regeeringsvorm onder de Bourbons. (g = zj).
Regiment' (*evenmatig deel v. e. leger*), o. -en. *een - staat onder bevel van een kolonel.* (g = g).
Regiments'commandant (mil. *kolonel*), m. -en; **-dokter,** m. -s; **-overste,** m. -s. (g = g).
Regisseur' (Fr. *beheerder; rekeningvoerder, tooneelbeheerder, nl. hij, die de rollen uitdeelt en de opvoering van het stuk regelt en leidt*), m. -s. (g = zj).
Regis'ter (*aktenboek, inschrijvingsboek, naamlijst*), o. -s; *een - aanleggen.*
Regis'ter (muz. *een of meer orgelpijpen samen*), o. -s.
Regis'ter (*bladwijzer in een boek*), o. -s.
Registra'tie (*officieele inschrijving van akten*, enz.), v.; *het kantoor van -.* (g = g); **-kantoor,** o. -oren; **-kosten,** m. mv.
Registreeren (*in het openbaar register inschrijven, inboeken*); **-ing,** v. -en,
Reglement' (*verordening, voorschrift*), o. -en.
Reglementair' (Fr. *van, betreffende of volgens een reglement*), bn. (ai = è).
Reglementeeren (*aan een reglement onderwerpen*); *iets -*, bij verordening vaststellen.
Regres' (Lat. *terugkeer, teruggang*), m. gmv.
Regressief' (*teruggaand, terugwerkend*), bn. en bw.; *de -sieve gang van het geschiedenisonderwijs; de geschiedenis des vaderlands - behandelen; -sieve assimilatie* (spraakk.), als in: *litteeken* uit *likteeken*; zie Progressief.
Regretteeren (Fr. *betreuren, terugwenschen*).
Regulair' (Fr. *regelmatig, ordelijk*), bn. (ai = è); zie Regulier.
Regulariseeren (*reguleeren*). (s = z).
Regulariteit' (*regelmatigheid*), v. gmv.
Regulateur' (*een zeer regelmatig gaande hangklok*), m. -s.
Regulateur' (*ouderwetsche patentolielamp*), m. -s. vero.; ook *-lamp.*
Regula'tor (*regelaar, deel van een stoommachine, dat den toevoer van stoom in den cylinder regelt*), m. -s, -to'ren.
Reguleeren (*regelen, schikken, in orde brengen, regulariseeren*).
Regulier' (*regelmatig, volgens orde*), bn.
Regulie'ren (*geestelijken a. regels gebonden; leden van een of andere kloosterorde*), m. mv.
Rehabilita'tie (*herstel in vorig aanzien, herstel van naam of eer*), v. -s; lees: *-taatsie.*
Rei (*koor van zangers of dansers*), m. -en; *ten - geleiden*, ten dans; *den - aanvoeren.*
Rei (*dat, wat door den rei werd gezongen*), m. -en; *de -en uit Vondels treurspelen.*
Rei'en (*dansen, in koor zingen*), ik heb -reid.
Rei'ger (*een ooievaarachtige vogel, steltlooper*), m. -s; *de visch-, de zilver-, de zijde-, de nacht-; de - is bij ons een zomervogel.*
Rei'gerachtigen (*familie d. reigers*), m. mv.
Rei'gersbek (plantk. *een soort van ooievaarsbek*), m. -bekken; ook: *Rei'gerbek.*
Rei'gervalk (*een tot de reigerjacht afgerichte valk*), m. -valken; **-veer.** v. -en.
Rei'ken (*toereiken, aanbieden, geven*), ik heb -reikt; *iemand de hand -.*
Reik'halzen (*smachtend verlangen*), ik -halsde, ik heb -reikhalsd; **-ing,** v. gmv.
Rei'len, alleen gebruikelijk in: *zooals het reilt en zeilt*, d. i. met al, wat er toe behoort, zooals een schip voor anker ligt of in volle zee zeilt, fig. zooals de zaken zijn of liggen.
Reil'top (scheepst. *vlaggestok*), m. -toppen.
Rein (*schoon, zuiver*), bn. en bw.; als zn. **-e,** persoonsnaam m. en v.; zegsw. *den reine is alles -*, er zijn geen dingen in zich zelf onrein, het zondige gebruik, het misbruik maakt de dingen onrein; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Rei'naert de Vos, of Vanden Vos Reinaerde: *beroemd dierenepos der 13 eeuw, oorspronkelijk in 't Fransch door Pierre de St. Cloud, verdietscht door zekeren Willem; - is door den Vlaamschen dichter meesterlijk in het Dietsch overgezet.*
Reinardie', reinaardij' (*sluwheid, bedriegelijkheid, listigheid*), v. gmv.
Rei'ne (Fr. *koningin*), v. -s; *- du bal*, schoonste en meest gevierde van alle danseressen.
Rei'ne-Claude (*een soort van zoet-groene pruim*), v. reines-Claude. (au = oo).
Rei'nen (*palen, grenzen van akkers*). gew.
Reinet'te (*renetappel; zekere plant*), v. gmv.
Rei'nigen (*zuiveren*), ik heb -reinigd; **-ing,** v. -en; **-ingsdienst,** m. gmv.; **-ingsmiddel,** o. -en.
Rein'vaar (plantk. *steenvaren*), v. -varen.
Re'is (*Turksch koopvaardij-kapitein*), m. -sen.
Reis (*tocht, uitstap*), v. reizen; zegsw. *de groote - aannemen.* d. i. sterven; *van een koude of kale - thuis komen*, met de kous op den kop thuis komen; ook: **Reize.**
Reis (*keer, maal*), v. reizen; *dit werd eenige reizen achtereen herhaald.*
Reis (*munteenheid in Portugal en Brazilië*), v.; zie Milreis.
Reis'deken (*groote omslagdoek, plaid*), v. -dekens; **-geld,** o. gmv.
Reïsefen'di (*rijkskanselier in Turkije*), m. -'s; zie: Efendi of Effendi.
Reis'gids (*boek met opgaven van reisbijzonderheden*), m. -en; *Baedeker is een goede -.*
Reis'koffer (*leeren of houten koffer voor reisbenoodigdheden*), m. -s.
Reis'kosten m. mv.; **-kostuum,** o.; **-plan,** o. -nen.
Reis'lectuur (*boek of krant als lectuur op reis*), v. gmv.; **-penning** (*reisgeld; ook vrijwillige bijdrage van wie op reis gaan, voor de vacantiekoloniën der arme kinderen*), m. -en; **-wijzer** (*reisgids; ook in de groote stations verklarende tafel voor de standplaats en het vertrek der treinen*), m. -s.
Reisvaar'dig, bn.: *hij stond -*, d. i. gereed om te vertrekken.
Rei'zen (*een reis doen*), ik heb en ben -reisd; **-d** (*die reist*), bn.: *een -d man.* (Staring).
Rei'ziger (*iemand, die reist*), m. -s (mann. en vr.); *hij is - voor dat huis*, handelsreiziger; vr. ook: **-zigster,** v. -s.
Rek (*de daad van rekken*), m. gmv.
Rek (*rekbaarheid*), v.; *er zit geen - in die handschoenen.*
Rek (*lange weg, afstand*), m.; *een heele -.*
Rek (*latwerk*), o. rekken; *een eier-, een boeken-, een pijpen-, een droog-.*
Rek'baar, bn.; *elastiek is -*; **-heid,** v. gmv.
Rek'bank (*toestel om metaaldraad te rekken*), v. -en.

Re'kel (*mannetjeshond, -vos, -wolf*), m. -s.
Re'kelachtig (*lomp, vlegelachtig*), bn. -er, -st.
Re'kenaar (*iem., die rekent of bekwaam is in 't rekenen*), m. -s, -aren.
Re'kenboek, o. -en; **-bord,** o. -en; **-feil** (*fout in het rekenen*), v. -en; **-fout,** v. -en; **-wijze, -wijs** (*manier of methode van rekenen*), v. -wijzen.
Re'kenen (*inrekenen, met asch bedekken*), ik heb -rekend; *het vuur* -. w. g. of vero.
Re'kenen (*cijferen, met getallen werken; begrooten, schatten*), ik heb -rekend; **-aar,** m. -s.
Re'kening (*nota, opgave van geleverde goederen*), v. -en; zegsw. *op - stellen, in - brengen; hooge -en maken*; fig. *dat is voor mijn* -, ik stel mij verantwoordelijk, ik neem dat op mij; *op* -, in mindering; *zijn - er bij vinden*, voordeel bij iets hebben; *een streep door de* -, een teleurstelling, misrekening; zegsw. *het kind van de - zijn*, het gelag moeten betalen; zie Kind.
Re'kening-courant' (handel. *staat of lijst van debet en credit*), v. rekeningen-courant.
Re'kenkamer (*college van staat, dat waakt over het goed beheer van 's lands gelden, door de uitgaven en rekeningen na te zien: in ons land en ook in O.-I.*), v. gmv.
Re'kenkunde, -kunst (*wetenschap der getallen*), v. gmv.; **-les,** v. -sen; **-meester,** m. -s.
Rekenplich'tig (*verplicht verantwoording te doen van uitgaven*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Re'kenraam (*balteller, hulpmiddel bij het elementaire rekenen*), o. -ramen.
Re'kenschap (*verantwoording*), v. gmv.
Rekest' (*verzoekschrift*), o. -en; zie **Request,** enz.
Rek'ke (*vogelaarsstok*), v. -n.
Rek'kelijk (*zacht, soepel, lenig*), bn. en bw.: *dat laken is* -; fig. meegaand, inschikkelijk: *een - mensch, een -geweten*; **-heid,** v. gmv.
Rek'ken (*uitrekken, verlengen*), ik heb en het is -rekt; *een ontwakende hond rekt zich; het gewasschen linnen* -; fig. *een bezoek, een gesprek* -; **-king,** v. -en.
Rek'ken (*harddraven, in gestrekten galop rijden van paarden*), het paard heeft gerekt.
Rek'ken (*op het rek gaan van hoenders*), ze zijn -rekt; *de kippen - al.*
Rek'kerig (*lui*), bn. *Wat zijt ge -!* -er, -st.
Rek'stok (*horizontale vaste stok als gymnastiektoestel*), m. -stokken; *werken aan den* -.
Rel (*praatje, gerucht*), m. gmv.; *een -letje*, lachwekkende aardigheid; ook standje, oploopje.
Relaas' (Lat. *relatio: verhaal, verslag*), o. relazen; *een lachwekkend - van een zeereis.*
Relap'sus (gesch. *iem., die na de afzwering zijner ketterij daarin terugviel*), m. en v. -sen.
Rela'tie (*relaas, verhaal; aanwijzing, vermelding; de betrekking, waarin zaken of personen tot elkander staan*), v. -tiën, -ties; *die koopman heeft veel -tiën.* (Potg.) (t = ts).
Relatief' (*betrekkelijk*), bn.; *de -tieve waarde der cijfers*; de tegenstelling is: Absoluut.
Releveeren (*weer ter sprake brengen, in 't licht stellen, doen uitkomen; ontheffen, bevrijden van een verplichting*).
Reliëf' (*verheven of gedreven beeld- of snijwerk in hout, metaal*, enz), o. -s; *men onderscheidt haut- en bas-, naar gelang van de meerdere of mindere verhevenheid van het beeldwerk*; fig. *glans, roem, aanzien: - aan iets geven*; lees: *relie-jef'.*
Reliëf' (aardr. *miniatuurnabootsing van hoogten en laagten voor zeker deel der aardoppervlakte*), o. -s; lees: *relie-ef'*; **-kaart,** v. -kaarten: *een - kaart van Zwitserland.*
Reliëfdruk (*opstaande letters of hoogdruk voor blinden*), m. gmv.
Reliek' (*reliquie*), v. -en.
Reliek'schrijn (*kostbaar kistje, waarin een reliquie bewaard wordt*), o. en m. -schrijnen.
Reli'gie (Fr. *vroomheid in leven en daden, innige godsvrucht*), v. gmv.; zie Devotie.
Reli'gie (*eeredienst, kerkleer, godsdienst*), v. -giën, -s; *de oude -, de hervormde* -; **-twist,** m. -en. (g = g).
Religieus' (*godsdienstig, vroom*), bn. en bw.; *een - mensch, - leven.* -zer, -t. (g = zj).
Religieu'ze (*geestelijke zuster*), v. -n. (g = zj).
Reli'gie-vrede (geschied. *bestand*), m.; *de - van Nürnberg* (1532), *de - van Augsburg* (1552).
Reliquie' (Lat. *overblijfsel van voorwerpen, welke aan Christus, zijne Moeder of eenige(n) heilige hebben toebehoord*, enz, b.v. *kleederen, beenderen*, enz.), v. -ën; *-queën-kastje*, o. -s.
Rel'len (*snappen, babbelen, druk praten*), ik heb -reld.
Rel'letje (*kortstondige opschudding*), o. -s; *de straatjongens hadden een - met een dronken man*; zie Rel.
Rel'muis (*knaagdiertje, levend op boomen*), v. -muizen; *de - heeft eenige overeenkomst met den eekhoorn; de - leeft in Bohemen, Silezië en Beieren.*
Rem (*remtoestel om wagens of wagons in hun loop te doen vertragen en te doen stilstaan, Westinghouse-rem*), v. -men.
Remarqua'bel (Fr. *opmerkenswaardig, opmerkelijk, merkwaardig*), bn. (qu = k).
Remarque (Fr. *aanmerking, opmerking*), v. -s. (que = k).
Rem'boe, rim'boe (O.-I. *wildernis, oerbosch*), v. -s.
Rembours' (Fr. *terugbetaling*), o. gmv.; *onder* -, onder dekking van betaling; lees: *ram-boers'.*
Rem'brandt van Rijn, *de grootste schilder d. Hollandsche school*, 1606—1669; **-iek,** bn.: *een -iek tooneel* (Hofdijk), in den trant van Rembrandt, nl. vol kleur en licht.
Reme'die (Lat. *middel; hulp-, geneesmiddel*), v. en o. -diën, -dies.
Remigrant' (Fr. *terugkeerende in 't vaderland*), m. en v. -en; vr. ook: **-e.**
Reminiscen'tie (Lat. *herinnering, heugenis*), v. -ties, -tiën; *Jan heeft eenige -tiën van de dagen, toen hij monopolist was.* (Potg.). (t = ts).
Reminis'cere (Lat. R.-K. *tweede Zondag in de groote vasten*), v. gmv.
Remi'se (Fr. *zending, overmaking, bijzonder van geld, waren, wissels*, enz.; *uitstel, nalating; inzet in sommige spelen*, ook: *onbeslist gebleven schaakspel*; verder: *schuur, bewaarplaats, bijzonder voor wagens*, enz.: *tramwagen- of koetshuis*), v. -s; lees: *remiez'e.*
Remis'sie (*terugzending; korting, op belasting, straf*, enz.), v. -siën.
Remitteeren (Lat. *terug- of overzenden, geld of wissels overmaken; iets van een vordering laten vallen*).
Rem'men (*een der wielen van een wagen vastzetten, zoodat het sleept*), ik heb -remd;

-ketting (*ketting, waarmede de remschoen aan het voertuig is bevestigd*), m. -en; **-mer** *persoon, die als taak heeft een personen- of goederentrein te remmen*), m. -s; **-schoen** (*zie ald.*), m. -en; **-toestel,** o. -len.
Remonstrant' (gesch. *Arminiaan*), m. -en; **-sch,** bn.: *de -e Broederschap.*
Remonstran'tie (gesch. *verzoekschrift, in 1610 door de volgelingen van Arminius aan de Staten van Holland ingediend, tevens betoogschrift of verweer ten bewijze, dat hun leer niet gevaarlijk was voor den staat*), v. -s, -tiën. (t = s).
Remon'te (*aanvulling van paarden voor den krijgsdienst*), v. gmv.; *paarden koopen voor de -.*
Remon'te-commis'sie (nl. *tot aankoop van krijgspaarden*), v. -s, -siën.
Remon'te-depot' (*plaats, waar de remontepaarden worden bewaard*), o. -depots; *de paarden, jonger dan vijf jaar, worden in -s bewaard.*
Remon'te-paard (*paard, door de -commissie aangekocht tot het volledig houden der ruiterij; aanvullingspaard*), o. -paarden.
Remontoir' (*zakuurwerk met toestel om het bij den knop op te draaien*), o. -s. (oi = oa).
Remplaçant' (Fr. *plaatsvervanger, vroeger ook in krijgsdienst*), m. -en; **-e,** v.: *uw Vatel (kok) of zijne -e* d. i. de keukenmeid. (Potg.)
Remplaceeren (Fr. *in iemands plaats treden, plaatsvervangen*). (em = am).
Rem'schoen (*ijzeren slof om een afrollend voertuig te remmen*), m. -schoenen.
Re'mus, gesch. *tweelingsbroeder van Romulus,* stichters van Rome (753 v. C.).
Ren (*snelle loop, galop*), m. rennen.
Ren, renne (*kippenloop*), v. rennen.
Renaissan'ce (Fr. *wedergeboorte, herleving, nieuwe richting*), v.; *de - in de letterkunde,* de hernieuwde studie der klassieke letteren en de invloed daarvan op de onze in de 17e eeuw; *ook naam van een tijdperk der wetenschappen en kunsten in de 16e eeuw*; **-stijl,** m. vernieuwing in den trant der bouwkunst, die in de 16e eeuw heerschende was, herboortestijl: *een voorgevel in Nederlandschen -stijl.* (ai = è).
Renard'trein (*trein van tramwagens, door een automobiel over een grint- of straatweg voortgetrokken*), m. -treinen: de - is geheeten naar den uitvinder, kapitein Renard.
Ren'baan (*afgepaalde plaats voor wedrennen*), v. -banen.
Ren'bode (*koerier*), m. -boden.
Rencon'tre (Fr. *ontmoeting,* ook: *samentreffing, gevecht, treffen*), v. -s. (en = an).
Rendant' (Fr. *rekeninghouder, verantwoordelijk kassier*), m. -en; lees: *randan'*
Rendeeren (*opleveren, opbrengen*). (en = an).
Rendement' (*opbrengst, winst, verkregen door industrie, mijnwezen,* enz.), o. gmv.
Rendez-vous (Fr. *afgesproken plaats van bijeenkomst; ook de bijeenkomst zelve*), o. gmv.; *- geven,* elkaar ergens bescheiden; *- spelen,* braken, gmz. (en = an).
Ren'dier (*noordsch hert*), o. -dieren.
Ren'diermos (*mos der poolstreken*), o. gmv.
Renegaat' (R.-K. Lat. *afvallige, geloofsverzaker*), m. -aten.
Renet' (*soort van winterappel*), v. -ten; ook: *Reinette.*
Ren'nen (*zeer snel loopen*), ik heb -rend; **-loop** (*galop*), m. gmv.
Renommée (Fr. *roem, vermaardheid, faam*), v. gmv.; *-hebben; par -,* bij name of geruchte; zie Gerenommeerd.
Renon'ce (Fr. *ontzetting, verloochening; de gevraagde kleur in het kaartspel niet hebben*), v. gmv.; *hij is mij een -,* ik heb een hekel aan hem; *- hebben.* (c = s).
Renonceeren (Fr. *afzien van, afstand doen, het opgeven; verzaken van troef in 't kaartspel*).
Renon'kel (*ranonkel*), v. -s.
Renoveeren (*ver- of hernieuwen, verbeteren*).
Ren'paard (*paard voor de renbaan*), o. -en.
Ren'perk (*renbaan*), o. -perken.
Rensch, rinsch (*rijnsch*), bn. en bw.
Renseignement' (Fr. *aanwijzing, inlichting*), s. -en; *-en inwinnen*; lees: *ranseinjement'.*
Rentabiliteit' (*het rente-opleveren*), v. gmv.; *de - van een onderneming.*
Rent'ambt (*betrekking van rentmeester,* ook: *het gebied*), o. -ambten.
Ren'te (Fr. *interest, opbrengst v. e. kapitaal*), v. -n; **-gevend,** bn.; **-loos,** bn. -looze.
Ren'te (*pacht, huur*), v. -n; *de land- op Java*; **-betaling,** v. -en.
Ren'ten (*rente opbrengen*), het heeft gerent; *dit kapitaal rent 8%; ik voel, dat mijn leven zal -.* (De Genestet).
Rentenier' (*iemand, die van zijn renten leeft*), m. -s; **-ster,** v. -s.
Rentenie'ren (*van zijn rente leven*), ik heb gerentenierd.
Ren'testandaard (*rentevoet, bedrag van het percent*), m. gmv.
Ren'tevoet (*rentebedrag, percentage*), m. gmv.
Rent'jong (O.-I. *gebogen dolkmes der Atjineezen*), v. -s.
Rent'meester (eig. *iem. die voor zijn heer de renten, d. i. de pachten of huren ontvangt, ook beheerder van een landgoed*), m. -meesters.
Rent'meesterschap (*het ambt, de waardigheid van rentmeester*), o. gmv.
Renuncia'tie (*afstand, verwerping,* b.v. *van een erfenis*), v. -s, -tiën. (t = s)
Renverseeren (Fr. *omkeeren, onderstboven keeren*).
Renvooi' (*verwijzing,* b.v. *naar een blz. in een boek; het inlasschen van één of meer woorden in een akte*), o. -en; **-letter,** v. -s; **-teeken,** o. -s. (en = an).
Renvoyeeren (*terugzenden, wegzenden, verwijzen*). (en = an).
Reorganisa'tie (*veranderde, verbeterde inrichting, nieuwe regeling*), v. -ties, -tiën.
Reorganiseeren (*beter of nieuwer inrichten*).
Rep (stam van *reppen*), m.; enkel gebruikelijk in de bw. uitdrukking: *in rep en roer,* d. i. in opschudding, beroering.
Repara'tie (*herstelling*), v. -ties, -tiën.
Repareeren (*verbeteren, herstellen*).
Repasseeren (*weder voorbij- of teruggaan; een rekening nogmaals doorloopen; het aanzetten van een mes; strijken van waschgoed; bij herhaling nazien: een nieuw uurwerk -;* d. i. *een- of tweemaal 24 uren laten loopen om te zien of het goed loopt*).
Repatrieeren (*in of naar het vaderland terugkeeren*).
Re'pel (*vlaskam*), m. -s; de - dient om de zaaddoozen van het vlas te rukken.
Re'pelen (*op den repel bewerken*), ik heb gerepeld; **-aar** (*persoon*), m. -s.

Repertoi're (Fr. *zaakregister, lijst van tooneelstukken, lijst van voordrachten, v. een lezer of voordrager*), o. -s; *Gijsbr. van Aemstel is te A'dam een -stuk geworden.* (oi = oa); zie Repertorium.

Reperto'rium (Lat. *zaakregister, verzamelboek; lijst van de stukken, die in een schouwburg in den loop van een speelseizoen zullen opgevoerd worden*), o. -ria, -riën.

Repeteeren (*herhalen, herzeggen*).

Repeteer'geweer (*geweer, waarmee men tal van schoten achter elkaar kan doen, snelvuurgeweer*), o. -geweren.

Repetent' (Lat. rekenk. *herhaler, wederkeerend cijfer eener repeteerende breuk*), m. -en.

Repeti'tie (*herhaling, herhaalde oefening*), v. -tiën, -ties. (tie = tsie).

Repeti'tiegeschut (*revolvergeschut*), o. gmv.

Repeti'tiehorloge (*horloge met slagwerk*, o. -horloges.

Repeti'tor (Lat. *herhaler, herhalend leermeester bij een hoogeschool of bij het tooneel*), m. -s.

Repliceeren (*antwoorden, iets wederleggen, ergens iets tegen inbrengen*). (c = s).

Repliek' (*tegenantwoord, wederlegging, eerste verweerschrift*), v. -en; *iemand van - dienen*, tegenbescheid: zie Dupliek.

Report' (*bericht, verslag*), o. -en.

Repor'ter (*berichtgever of verslaggever van een dagblad*). m. -s. (o = oo).

Reposoir' (R.-K. *rustaltaar*), o. -s.

Rep'pen (*spoeden*), ik heb gerept; *- over of van iets*, er over spreken; *zich -*, haasten.

Represail'les (Fr. *eigen-rechtsverschaffing; wedervergelding, weerwraak, wraakoefening*), v. mv.; lees: *-zalje.*

Representant' (*vertegenwoordiger van het volk*), m. -en; lees *reprezantant'.*

Representa'tie (*vertegenwoordiging; opvoering van een tooneelstuk*), v. -ties, -tiën.

Repriman'de (*bestraffing, berisping, terechtwijzing*), v. -s.

Repri'se (*her- of terugneming, herovering van een schip*; muz. *herhaling van het hoofdmotief eener aria*, enz.), v. -s.

Reproduceeren (*opnieuw of weder voortbrengen*). (c = s).

Reproduc'tie (*hernieuwing, wedervoortbrenging*), v. -s, -tiën: ook: *afdruk op zink, op steen.* (t = s).

Reptiel' (*kruipend dier*), o. -en; zie het volgende artikel.

Repti'liën, repti'lia (Lat. *kruipende dieren zonder gedaantewisseling, door longen ademend*), o. mv.; *schildpadden, hagedissen, krokodillen, adders en slangen zijn -*; ook: Reptielen.

Republiek' (*gemeenebest; staat, waar het oppergezag niet in handen is van een dynastie, maar bij een gekozen president, een directorium enz. berust*), v. -en.

Republikein' (*gemeenebestgezinde, vrijheidsvriend*). m. -en.

Republikeinsch' (*gemeenebestgezind*), bn.

Republikein'sche kalen'der (n.l. *die uit de dagen der groote revolutie*), m.; *de - begon in 1792 op 22 Sept. en heeft geduurd tot 1 Jan. 1806; de - telde 12 maanden van 3 decaden of 3 × 10 dagen; de maanden heetten:* 1°. *Vendémiaire, Brumaire, Frimaire*, d.i. herfstmaanden; 2°. *Nivose, Pluviose, Ventose*, d.i. wintermaanden; 3°. *Germinal, Floréal, Prairial*, d.i. lentemaanden; 4°. *Messidor, Thermidor, Fructidor*, d.i. zomermaanden; bovendien waren er nog 5 feestdagen of sansculottiden: het feest van het genie, dat van den arbeid, dat der daden, dat der belooningen, dat der meeningen, en om de vier jaar dat der omwenteling.

Repulsief' (Fr. *terugdrijvend, -stootend*), bn.

Reputa'tie (Fr. *achting, eer, goede naam, aanzien*), v. -s, -tiën. (tie = tsie).

Reque'sens, don Louis de, 1526—'76: Sp. generaal, en opvolger van Alva in de Nederlanden in 1573; lees: *rekwee'sens.*

Request' (*verzoek- of smeekschrift*), o. -en. (qu = kw); ook: **Rekest.**

Requestrant' (*inzender van een request, persoon, die requestreert*), m. -en; vr. **-e,** -n. (qu = kw).

Requestreeren (*een verzoekschrift indienen*). (qu = kw).

Re'quiëm (R.-K. *rust*), o.; eerste woord van de bede: *- aeternam dona ei, Domine*, Heer, geef hem de eeuwige rust; *een Mis van -*, een dienst voor een overledene, een lijkmis, meest bij de uitvaart. (qu = kw), in dezen zin mv.: requiëms.

Requiës'cat in pa'ce (R.-K. *hij of zij ruste in vrede*). (qu = kw); zie **R. I. P.**

Requireeren (*vorderen, eischen; oproepen van rechts- of ambtswege, iets begeeren of navorschen*); mil. *leveringen vorderen; getuigen à decharge worden door den bekeurde -requireerd.* (qu = kw).

Requisiet' (Lat. *vereischte eigenschap, noodzakelijkheid; voorwerp bij een tooneelvoorstelling benoodigd*, meestal mv.: *als stoelen, tafels, gordijnen, enz.*), o. -en. (qu = kw).

Requisiteur' (Fr. *die voor de tooneelbenoodigdheden zorgt*), m. -s, -en; vr. **-tri'ce,** -s.

Requisi'tie (*opvordering, eisch*), v. -ties, -tiën; *- van levensmiddelen.* (qu = kw).

Requisitoir' (*het besluit of de eisch van het openbaar ministerie in een geding*), o. -en; lees: *rekwizitoaar'* of *rekwizitoor'.*

Rescript' (R.-K. *pauselijk antwoord, beslissing van een theologische vraag*), o. -en.

Rescrip'tie (*schriftelijke last tot inning of uitbetaling eener geldsom*), v. -ties, -tiën.

Re'seda (*zeker welriekend bloempje*), v. -'s.

Reser've (Fr. *voorbehoud; alles, wat achtergehouden wordt om in tijd van nood dienst te doen*), v. -s; *corps de -*, achterhoede; *in* of *en -*, in voorraad, ter zijde; *sans -*, zonder uitzondering; **-troepen,** m. mv.

Reserveeren (*voorbehouden, bedingen; in voorraad houden, bewaren, wegleggen*); zie Gereserveerd.

Reser'vefonds (*geld, dat uit de winst wordt achtergehouden; kas tot dekking van onvoorziene uitgaven; spaarkas*), o. -fondsen; **-kapitaal,** o. -alen.

Reservist' (mil. *iem. die tot de reserve-troepen behoort*), m. -en.

Reservoir' (Fr. *vergaarbak, bewaarplaats van water*), o. -s. (oi = oa).

Resideeren (*verblijven, wonen*). (s = z).

Resident' (*zaakvertrouwde in vreemde hoofdsteden; hoofd eener residentie in O.-I.*), m. -en; **-sche** (O.-I. *vrouw van een resident*), v. -n.

Residen'tie (*de zetel -, hofstad; het gewest van een resident; provincie in O.-I.*), v. -tiën, -s. (s = z); **-huis** (O.-I. *woning v. e. resident*), o. -huizen. (t = s).

Resident'schap (O.-I. *gewest of waardigheid van een resident*), o. (s = z). w. i. g.
Residen'tiestad (*hofstad*), v. -steden.
Residu' (*overblijfsel, bezinksel*), o. -en, -'s.
Resigna'tie (*afstanddoening; ontslag-indiening; berusting, gelatenheid*), v. gmv. (gn = zj).
Resineeren (*met hars doortrekken*); *men drinkt thans in Griekenland geresineerden wijn*, hij smaakt afschuwelijk. (s = z).
Resineus' (*harsachtig*), bn.; -zer, -t. (s = z).
Resistan'ce (Fr. *weerstand, tegenkanting*), v. gmv.; *pièce de* -, hoofdschotel. (s = z).
Resisteeren (*weerstaan, tegenstand bieden*).
Resolu'tie (*besluit, beslissing*), v. -tiën, -ties; lees: *rezoluut'zie.*
Resoluut' (*vastberaden, moedig*, ook: *rondduit, openhartig*), bn. en bw. (s = z).
Resonans' (*weergalming*), v. gmv.; *-bodem*, klankbodem eener piano. (s = z).
Resonant' (*weerklinkend, naklinkend*), bn. (s = z).
Resonan'tie (*weergalm, naklank*), v. (t = s).
Resona'tor (*toestelletje om de klanken in hun samenstellende tonen te ontleden*), m. -s, -to'ren. (Helmholtz, † 1894.) (s = z).
Resona'tor (nat. *werktuig, dienende als secundaire geleider en wel om de electriciteit een sterke beweging te geven, tengevolge waarvan de vonken vrij groot zijn*), m. -tors, -to'ren; het streven bij den - is geweest de dikwijls uiterst kleine vonkjes door beter zichtbare verschijnselen te vervangen. (s = z).
Resorp'tie (*opslorping van vochten*), v. gmv.
Respect' (Lat. *eerbied, ontzag, hoogachting*), o. gmv.; lees: *respekt.*
Respecta'bel (*achtenswaardig*), bn. en bw.
Respecteeren (*achten, eerbiedigen, eeren; ontzien, in eere houden*). (c = k).
Respectief' (*wederkeerig, wederzijdsch*), bn.; *de -ve namen*, de naam, die ieder der dingen voor zich draagt; *de -ve betrekkingen*, de betrekkingen, die iemand afzonderlijk bekleedt; *de -tieve aangezichten der -tieve schoenenjoden; mijn -tieve meesters.* (C.O.), opeenvolgende.
Respectie'velijk (*onderscheidenlijk, ieder, afzonderlijk*), bw.: *zij drieën deelen een som gelds - in verhouding van* 2 : 3 : 5. (c = k).
Respectueus' (Fr. *eerbiedig*), bn. (c = k).
Respijt' (*uitstel*), o. gmv.; *-dagen*, ook *Respectdagen*: uitsteldagen (bij een wissel) van betaling. vero.
Respira'tie-toestel (*ademhalingstoestel*), o. -toestellen. (t = ts).
Respira'tor (*toestel om in te ademen lucht te zuiveren of op gelijke warmte te houden*), m. -s; *de - is voor steenhouwers van belang.*
Respondeeren (Lat. *antwoorden, beantwoorden; instaan voor, borg blijven, weerleggen*).
Responso'rie (R.-K. *beurtzang van den priester met het zangkoor*, b.v. *op Goeden Vrijdag*), v. -s, -riën; ook: *-so'rium*, o. -s.
Respon'sum (*schriftelijk antwoord, bescheid*), o. responsa; **-siecollege**, o. -s.
Ressort' (*veer, drijfveer, veerkracht, vermogen*), m. -s; lees: *res-sor'.*
Ressort' (*vak, gebied, bestuur, werkkring, ambtsgebied*), o. gmv.; lees: *ressort'.*
Ressorteeren (*behooren onder, tot*, b.v. *onder eenig rechtsgebied of tot een ambtskring*).
Ressour'ce (Fr. *hulpbron, toevlucht*), v. -s.
Rest (*overschot, achterstand*), v. -en.
Restant' (Fr. *rest, overschot*), o. -en.
Restaurant' (*inrichting, waar bereide spijzen en ook dranken zijn te bekomen en kunnen gebruikt worden, eethuis*), o. -en; soms nog: Restauratie. (au = oo).
Restaurateur' (*hersteller; gaarkok*), m. -s.
Restaura'tie (*het restaureeren b.v. van een kerk; de herstelde Bourbons-regeering na den val van Napoleon I*), v. gmv. (au = oo).
Restaura'tie (*restaurant*), v. -s; **-wagen** (*spoorwagon, ingericht tot een restaurant*), m. -wagens.
Restaureeren (*een oud gebouw in zijn oorspronkelijken toestand terugbrengen*; ook: *verfrisschen, verkwikken*). (au = oo).
Resteeren (Fr. *resten, overblijven*); *-de schulden.*
Res'ten (*overblijven*), het restte, het is gerest; *hem rest niets dan de eer.*
Restitueeren (*teruggeven, vergoeden*).
Restitu'tie (*teruggave, vergoeding*), v. -tiën, -ties. (tie = tsie).
Restric'tie (*beperking, voorbehoud*), v. -tiën, -ties; lees: *-trik'sie.*
Restrictief' (*beperkend, bepalend*), bn.
Resultaat' (*uitslag, gevolg, afloop*), o. -aten.
Resultan'te (werkt. *vervangende kracht van eenige enkele krachten*), v. -n. (s = z).
Resulteeren (Lat. *volgen, voortvloeien, ontspruiten, ontstaan*). (s = z).
Resumé' (Fr. *korte opsomming, beknopt overzicht, samenvatting*), o. -'s. (s = z).
Resumeeren (*iets kort verhalen of samenvatten, nalezen en goedkeuren, herhalen*).
Resum'tie (*korte samenvatting*), v. -s, -tiën.
Retard' (Fr. *vertraging*), o.: *en* -, ten achter, te laat: *onze trein is en* -; lees: *retaar'.*
Reta'ble, reta'bel (R.-K. *kaarsenbank; ook wel het vaak geschildeerde of gebeeldhouwde gedeelte achter het altaarblad*), v. -s.
Reticen'tie (*plotselinge afbreking der rede, waarbij hetgeen zou moeten volgen te denken wordt gelaten*), v. -s, -tiën.
Reticu'le (*zijden of fluweelen werktaschje van dames*), v. -s; *drie dames met lange -s.* (C.O.); spreekt.: **Redicule.**
Re'tina (ontl. *netvlies van het oog*), v. -'s.
Retiniet' (*voorwereldlijke of fossiele gele aardhars*), o. gmv.
Retira'de (*toevluchtplaats, wijkplaats, bestekamer aan een station*), v. -s.
Retireeren (*terugtrekken, aftrekken, deinzen*); *zich* -, zich ter rust begeven; zie Geretineerd.
Retort' (*kolfglas, gloeibuis, distilleerkolf*), v. -en.
Retou'che (Fr. *opwerking b.v. van eene photo*), v. -s.
Retoucheeren (*opfrisschen, afwerken, opwerken*); *een oud schilderij* -; *een photographie* -, opwerken, de laatste hand er aan leggen. (ou = oe).
Retour' (Fr. *terugvracht, -reis, -zending*), v. -en. (ou = oe); (*als biljet*), o. -s.
Retour'biljet' (*plaatskaartje voor de heen- en terugreis*), o. -biljetten; **-kaart** (*-biljet*), v. -en; **-schip**, o. -schepen; **-vloot** (*die der toenmalige O.-I. Compagnie*), v. -vloten.
Retour'kaartje (*terugreisbiljet, terugkaartje*), o. -kaartjes.
Retourneeren (Fr. *terugkeeren, omkeeren, terugzenden*). (ou = oe).
Retrai'te (Fr. *terugtocht, aftocht; stille wijkplaats, plaats van rust en afzondering*), v. -s;

mil. - *blazen of slaan*, aftocht. (ai = è).
Retrai'te (R.-K. Fr. *dagen van afzondering en gebed*), v. -s. (ai = è).
Retranchement' (*verschansing, veldschans, legerschans, versterking*), o. -en. (ch = sj).
Retribu'tie (*teruggave, vergelding, vergoeding*), v. -ties, -tiën. (t = ts).
Re'tro (Lat. *voor sommige woorden geplaatst beduidt*: *terug, rugwaarts*), bw.: *-actie*, d.i. terugwerking; *-ageeren*, d.i. terug doen gaan; *-gradeeren*, achteruitgaan.
Retroac'ta (*tegenwerkingen*), o. mv.
Retrogra'de (dichtk. *rijmpje, waarvan de verzen, ook van achter naar voren gelezen, zin opleveren*), v. -n; *de - behoort tot de gekunstelde poëzie der rederijkers van de 15e en 16e eeuw*; ook: Kreeftdicht.
Retro-spectief' (Lat. *terugblikkend*), bn.; *-tieve beschouwingen*, d.i. van 't verleden.
Retrozijn' (*verbastering van het Fransche rhétoricien*: *rederijker*), m. -zijnen. vero.
Reu (*mannetjeshond, rekel*), m. -en.
Reuk (*reukzin*; *lucht*), m. -en; *de honden hebben een fijnen -, zij gaan op den - af*; fig. *die man staat in een slechten of kwaden -*, heeft een slechten naam, staat niet gunstig bekend; R.-K. *hij stond in een - van heilgheid*, hij was een toonbeeld van deugdsbetrachting; zie Geur.
Reuk (*reukwater*), m. -en; *waar koopt gij dien -? in een kapperswinkel zijn allerlei -jes te koop*; **-fleschje,** o. -s.
Reu'keloos (*zonder reuk*), bn. en bw; *goed water is -*; *het - verwijderen van faecaliën.*
Reuk'gras (*welriekende grassoort*), o. gmv.
Reuk'orgaan (*neus, reukzin*), m. -organen.
Reuk'water (*welriekend water*), o. (soorten) -en.
Reünie' (*vereeniging*; *gezellige vriendenbijeenkomst*), v -nies; lees: *re-unie'*.
Reunieeren (Fr. *hereenigen, verzoenen, bijeenkomen*).
Reus (*iemand of iets van zeldzame grootte*), m. reuzen; *de eik is een - onder de planten, de olifant onder de dieren*; vr. **Reuzin',** v. -nen.
Reus'achtig (*zeer groot*), bn.; *een - woud, een - plan*, grootsch; ook: *reusach'tig*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Reüsseeren (*gelukken, slagen, goed uitvallen*).
Reüssi'te (*goede uitslag of afloop, het welslagen, gewenschte uitkomst*), v. gmv.
Reu'te, ro'te (*weekplaats voor vlas en hennep*), v. -en; zie Reet.
Reu'tel (*reuteling, rochelende ademhaling*, b.v. *van een stervende*), m. gmv.
Reu'tel (*reutelaar, reutelaarster*), m. en v. -s.
Reu'telen (verwant met *ratelen*: *rochelen als een stervende*, fig. *onsamenhangend babbelen, prevelen*), ik heb gereuteld; **-aar** (*grompot*), m. -aars.
Reu'ter (*zeef*), m. -s; -tje, o. -s.
Reu'zel (*reuzelkoek, vetbekleedsel, ingewand*), m. -s.
Reu'zel (*gesmolten reuzelvet*), v. gmv.
Reu'zen (Germ. myth. *vijanden en belagers der goden of Asen*), m. mv.; ook: *Hunen.*
Reu'zenarbeid (*wondergroot werk*), m. gmv.; **-beeld** (*kolossus*), o. -en; **-bloem** (zie *Rafflesia*), v. -en; **-dame** (*kermisartiste van zeldzame grootte*), v. -dames; **-geitenmelker** (*groote nachtzwaluw in Z.-Amerika*), m. -s; **-haai** (*grootste v. alle haaisoorten*), m. -en; **-hagedis** (*krokedilvormig dier der voorwereld*), v. -sen; **-kever** (*vliegende eenhoorntor in Z.-Amerika*), m. -s; **-kracht** (*buitengewone kracht*), v. -en; **-luiaard** (*voorwereldlijk gordeldier*), m. -s; **-olifant** (*mammouth der voorwereld*), m. -en; **-plan** (*grootsch ontwerp*), o. -nen; **-poliep** (*koppootig weekdier, 2—6 M., met vangarmen van 16 M.*), v. -nen; **-rog** (*hoornrog, bijzonder groot*), m. -roggen.
Reu'zensalamander (*watersalamander ter lengte van 1½ M., in Japan*), m. -s.
Reu'zenschelp (*dikke geribde schelp, soms 1½ M. groot*), v. -schelpen; *de - wordt gevonden in den Indischen Oceaan.*
Reu'zenschildpad (*zeeschildpad van verbazende grootte, zoodat er een man op zou kunnen rijden, zij levert het schoonste schildpad op*), v. -padden; ook: Karetschildpad.
Reu'zenschrede (*buitengewoon groote, wijde of breede stap*), v. -schreden; zegsw. *met -n vooruitgaan*, flink, snel.
Reu'zenslang (*groote slang in de tropische gewesten*), v. -slangen; *de gewone - heet boa constrictor, 10—13 M. lang.*
Reu'zenstap (*buitengewoon groote stap*), m. -stappen; **-volk,** o. -volken; **-werk,** o. -en; **-wier** (*zeer lang wier in onze Zuiderzee*), o.; **-zuil,** v. -zuilen; **-zwaai** (*in de gymnastiek*), m. gmv.
Revaccina'tie (*herenting, herhaalde koepokinenting*), v. gmv. (t = ts).
Revalen'ta ara'bica (*versterkend middel, uit meel van boonen en erwten bereid*), v. gmv.
Revan'che (Fr. *genoegdoening*; *vergelding, wraak*), v.; *iem. - geven*, spel. hem gelegenheid geven het verlorene terug te winnen. (ch = sj).
Reveil' (kerkgesch. *herleving van het godsdienstig gevoel, omstreeks 1840*), m. gmv.
Reveil'le (Fr. *de militaire morgenroffel, het trompet-signaal om de soldaten of matrozen te wekken*), v. gmv. (ll = lj).
Revela'tie (*ontdekking, openbaring*), v. -s, -tiën.
Re'velen (*zottepraat uitslaan, zeuren, leuteren*), ik heb gereveld; **-aar** (*suffer*), m. -s; **-ing** (*sufferij*), v. -en.
Re'ven (scheepst. *de zeilen kleiner maken, inbinden*), ik heb gereefd.
Revenu' (*inkomen*), o. -en, -'s; *de -en van iets trekken*, inkomsten.
Reverbère (Fr. *hol geslepen spiegel, welke het licht terugwerpt*; *lichtweerkaatsende lamp*; *spiegellantaarn, veelarmige straatlantaarn met teruggekaatst licht*), v. -s.
Reveren'tie (Lat. *eerbied, ontzag, eerbetuiging, beleefdheidsbetuiging*), v. -tiën, -ties. (t = ts).
Rêverie' (Fr. *droomerij, mijmering*), v. -ën.
Revers' (*omslag*; op munten: *de keer- of achterzijde*; *tegenbewijs*; fig. *tegenspoed*), m. gmv.; lees: *rever'*.
Review' (Eng. *tijdschrift, revue*), v. -s; lees: *riwjoe'*.
Revi'sie (*herziening*; *tweede proefblad van een drukproef*), v. -siën, -sies. (s = z).
Revoceeren (Fr. *terugroepen, herroepen*).
Revoir' (Fr. *wederzien*), o.; *au -*, tot wederziens; lees: *revoaar'*.
Revol'te (*opstand, oproer*), v. -s.
Revolu'tie (Fr. *omkeering*; *bijzonder de staats-*

omwenteling), v. -tiën, -ties; **-geest,** m. gmv.; **-mannen,** m. mv.

Revolu'tiebouw (*wijze van huizenbouw, door het volk genoemd: licht en dicht en onsterk*), m. gmv. (t = ts).

Revolutionnair' (*omwentelingsgezind*), bn.

Revolutionnair' (*revolutieman, omwentelingsgezinde, woelgeest*), m. -en; zie Antirevolutionnair. (ti = tsi).

Revol'ver (Eng. *draaipistool, pistool met zes of meer ladingkamers*), v. -s; **-kanon,** o. -nen.

Revu'e (Fr. *wapenschouw, monstering*), v. -s; *de - laten of doen passeeren*, één voor één beschouwen nl. in volgorde; - (*titel van verschillende tijdschriften*), v. -s, -n.

Rez-de-chaussée' (Fr. *benedenwoning, begane grond*), m.; ook mv.; lees: *ree-de-sjoosee'*.

Rhapso'den (Gr. *rondtrekkende volkszangers bij de oude Grieken, welke, met een lauriertak in de hand, eigen gedichten of die van Homerus voor het volk opzeiden*), m. mv. (rh = r).

Rhapsodie', v. -ën; ook: **Rapsodie.**

Rhapso'disch (*stuksgewijze, niet samenhangend; samengelapt of -geflanst*), bn.

Rheome'ter (nat. *toestel, dienende tot meting van den electrischen stroom*), m. -meters.

Rheophoor' (nat. *geleider*), m. -phoren; zie Electrode. (rh = r).

Rheoscoop' (nat. *electrischen-stroom-aanwijzer*), m. -copen. (c = k).

Rheotoom' (nat. *electrischen-stroom-verbreker*), m. -tomen. (rh = r).

Rheotroop', m. -tropen; zie Commutator. (rh = r).

Rhe'tor (Gr. *redenaar, leeraar in de welsprekendheid*), m. -tors, -to'ren. (rh = r).

Rheto'rica, rhetoriek' (*redekunde, de leer van wèl te spreken of der welsprekendheid*), v. gmv. (rh = r).

Rheto'risch (*redekunstig*), bn.; *een -e wending*, vol woordenpraal; *de -e toon*, d. i. de klemtoon, die aan een zin een bijbeteekenis geeft; *-e vraag*: stijlvorm, nl. de vraagvorm als klemmende bevestiging of ontkenning; b.v. *Zult ge mij dan niet helpen? Zoudt ge zoo iets durven beweren?* (rh = r).

Rheumatiek' (Gr. *spieraandoening, pijn in de spierbundels of celweefsels*), v. gmv. (rh=r).

Rheuma'tisch (*met rheumatiek behept*), bn.; *-e aandoeningen, -e pijnen.* (rh = r).

Rheumatis'me, o. gmv.; zie Rheumatiek.

Rhino'ceros (*neushoorndier*), m. -sen.

Rhizophoor' (O.-I. *10—25 voet hooge boomen der kust*), v. -oren; *het O.-einde van Ceram is één woud van -oren*, ook *Rizopho're*, zie aldaar. (rh = r).

Rhomboï'de (meetk. *langwerpige ruit, een parallelogram met scheeve hoeken*), v. -n. (rh = r).

Rhythmiek' (Gr. *leer der maatsoorten, ook bij muziek, of der versvoeten*), v. gmv.; lees: *ritmiek'*.

Rhyth'misch (*versmatig, klankmatig*), bn.

Rhyth'mus (dichtk. *klankmaat, regelmatige afwisseling van toon n.l. van verheffing of arsis en toondaling of thesis, bij het lezen van verzen*), m. gmv.; lees: *rit'-mus.*

Rib, rib'be (*varkens-*, enz. *-rib*), v. ribben, ribje, ribbetje, o. -s.

Rib'be (wisk. en vormleer: *kantlijn, samenkomst van twee lichaamsvlakken*), v. -n.

Rib'be (*balk; gebogen stuk hout van een scheepsromp*), v. -n.

Rib'be (plantk. *verhevenheid of lijn als samenkomst v. vaatbundels*), v. -n.

Rib'be (veen: *smalle strook lands, hoogte tusschen 2 trekgaten*), v. -n.

Rib'beling (*een zoetachtige appel met ribvormige lijnen over de schil*), m. -en.

Rib'ben (*den rugband van een boek van ribbingen voorzien*), ik heb geribd.

Rib'benband (*geribde boekband*), m. -en.

Rib'benkast (*ons lichaam*), v. gmv. plat.

Rib'benkwallen (*een klasse van plant- of straaldieren*), v. gmv.

Rib'bestoot (*stoot tegen een der ribben, in de zijde*, fig. *barsch antwoord*), m. -stooten.

Rib'bezakken (*aansporen, aandrijven; kwellen, plagen*), ik heb -ribbezakt. vero.

Ricaneeren (*hoonend lachen; grijnzen; uit domheid of spot erg lachen*). (c = k).

Ri'chel (*latje, lijstje, strookje hout, spoorstaaf*), v. -s.

Richelieu', Armand, Jean Duplessis, hertog de, kardinaal: beroemd Fransch staatsman, 1585—1642; hij was bisschop van Luçon en zag zich in 1629 tot eersten minister benoemd onder Lod. XIII. (ch = sj).

Richt'baak (*stok of baken, in den grond geplant om er zich op te richten*), v. -baken.

Rich'ten (*in bepaalde richting brengen*); ik richtte, ik heb gericht; *een stuk geschut -; het woord tot iemand -*, d. i. iemand toespreken.

Rich'ter (Bijb. *hoofdman in Israël vóór de koningen*), m. -s, -en.

Rich'tig (*juist, naar behooren*), bn. en bw.; *is alles -?* in den haak, in orde; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Rich'ting (*het richten*), v.; *de - van een kanon.*

Rich'ting (*koers, streek*), v. -en; *in de - van het zuiden*; fig. *een nieuwe godsdienstige -, de moderne -, een andere - in onze letterkunde, de - van onzen tijd.*

Richt'lat (*metsellat*), v. -ten; **-lijn,** v. -en; **-lood,** o. -en; **-snoer** (*richtlijn, touw bij 't metselen, planten*, enz., fig. *leidraad, regel*), o. -en.

Ri'cinusboom (*zekere boom, welks zaden de ricinusolie opleveren*), m. -boomen. (c = s).

Ri'cinusolie (*vette olie uit de zaden van den ricinusboom: erg purgeerend, ook wonderolie geheeten*), v. gmv.

Rid'der (gesch. *vrijgeborene, edele strijder: waardigheid en titel door dapperheid en deugd verworven*), m. -s; *iemand tot - slaan*, in de ridderschap opnemen; *- eener orde*, b.v. *- van Malta; een dolend -*, die op avontuur uitging; *een - van de droevige figuur*, die er haveloos uitzag of belachelijk was; fig. thans bezitter der laagste klasse eener orde, b.v. - in de orde v. d. Nederlandschen leeuw.

Rid'deren (*tot ridder slaan*), ik heb -ridderd; *onze wethouder is geridderd*, in een ridderorde opgenomen, gedecoreerd.

Rid'derkruis (*het onderscheidingsteeken van een geridderde, eerekruis*), o. -en.

Rid'derlijk (*edelaardig*; fig. *voorkómend, eerlijk*), bn. en bw.; *Willem II was een - vorst; ik zal alles - bekennen*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Rid'derorde (*geestelijke of wereldlijke vereeniging in de Middeleeuwen*), v. -n; fig. thans instelling ter onderscheiding van diensten, land, volk of vorst bewezen.

Rid'derroman (*roman met een ridder als hoofdpersoon*), m. -romans.
Rid'derschap (*de gezamenlijke ridders van een land*), v. -schappen.
Rid'derschap (*de waardigheid, de stand*), o.
Rid'derslag (*slag met het plat van een ontbloot zwaard, door den vorst op schouder of rug gegeven*), m. gmv.; *de - verhief een edelman tot ridder.*
Rid'derspel (*steekspel, tornooi*), o. -spelen.
Rid'derspoor (*zekere tuinbloem*), v. -sporen.
Rid'ders van de Ronde ta'fel (*dolende ridders van koning Arthur van Bretagne, den heiligen graal*, d.i. *den Avondmaalschotel van Christus opsporend*), m. mv.; *Lancelot, Percival en Walewein waren beroemde -.*
Rid'derstand (*de ridderschap, al de ridders, ook de waardigheid van ridder*), m. gmv.
Rid'dertijd (*laatste tijdperk der Middeleeuwen*), m. -en.
Rid'derwoord (*eerewoord als ridder*), o. gmv.; **-zaal** (*burchtzaal*), v. -alen; **-zate** (*ridderlijk landgoed*), v. -n.
Rideau' (Fr. *voorhang, gordijn*; ook *een kleine aarden wal, waardoor een leger gedekt wordt; een in haast opgeworpen verschansing*), o. -'s.
Ridicu'le, -cuul' (Fr. *belachelijk*), bn. en bw.
Ridiculiteit (*belachelijkheid*), v. -en. (c = k).
Riek (*landbouwvork met drie tanden*), v. -en; *vork en - en schop en spade zetten zijne lusten pal.* (Poot).
Rie'ken (*reuk verspreiden*), rook, geroken; *de rozen -*; fig. *het riekt naar den mutsaard*, d.i. naar ketterij; zie Mutsaard.
Riem (*leeren band, leeren veter, leeren gordel*), m. -en; *een schoen-*; *een sjees op -en*; *een degen-, de buik- van een paard*; werkt. *een - zonder eind*, wiens einden nl. verbonden zijn, middel om beweging over te brengen; spreekw. *Het is goed -en snijden uit een anders leer*, men kan gemakkelijk royaal zijn met het geld van een ander, men teert makkelijk op kosten van een ander; zegsw. *iem. een - onder het hart steken*, hem moed inspreken, zijn zinkenden moed schragen, hem bemoedigen; zie Hart; -pje, o. -s.
Riem (*roeispaan*), m. -en; *-en en zeilen gebruiken*, met alle kracht voortgaan; zegsw. *men moet met de -en roeien, die men heeft*, men moet zich behelpen met de dingen, gereedschappen enz., die men heeft; *met eigen -en roeien*, met eigen vermogen of kracht werken; **-slag,** m. -en: *krachtige -en.*
Riem (*papiermaat, nl. 20 boek of 480 vel*), m. -en.
Rie'mer (*roeier*), m. -s.
Riet (*gewas, grassoort*), o., (soorten), o. -en; *in ons land groeit het - in slooten, poelen, venen, meren*, enz.; *Spaansch -*: een wandelstokje van Spaansch -; *suiker-*, zie aldaar; *hij zal het gekrookte - niet verbreken*, Bijbel hij zal den zondaar door zachtheid opheffen; Matth. 12:20; zegsw. *de zaken in 't - sturen of laten loopen*, in de war, door onhandigheid of verwaarloozing; *zich niet met een kluitje in 't - laten sturen*, zich niet met een mooi praatje laten afschepen, zich niet bang laten maken evenals de eenden door een kluitje zand; *het loopt daar in 't -*, in de war, mis, de zaak loopt verkeerd; in O.-I. is *riet*, suikerriet, men spreekt hier van *-tuinen.*
Riet'achtig (*lijkende op riet*), bn.; *een - gewas*; -er, -st.
Riet'akker (*rietbosch, rietveld*), m. -akkers.
Riet'bos (*bundel riethalmen*), m. -bossen.
Riet'bosch (*een bosch van riethalmen*), o. -bosschen.
Riet'dekker (*werkman, die de boerenhuizen met stroo of riet dekt*), m. -dekkers.
Rie'ten (*bestaande uit riet*), bn.; *een - dak*; *een - stoel*, d.i. met - zitting.
Riet'gans (*soort van gans, in ons land in groot aantal overwinterend*), v. -ganzen.
Riet'gewas (*rietplant*), o. -gewassen.
Riet'gors (*vink, des zomers hier in de rietakkers toevend*), v. -gorzen.
Riet'gras (*zegge, driekantig lisch*), o. -sen.
Riet'grassen (*onderafdeeling der grassen*), o. mv.
Riet'hoen (*waterhoentje*), o. -hoenders; *het kleine gevlekte -.*
Riet'kolf (*worteleind van de rietplant*), v. -kolven.
Riet'land (*moeras, begroeid met rietplanten en rietgras*), o. -landen.
Riet'lijster (*groote karkiet, rietzanger*), v. -s.
Riet'mat (*mat van riet, dienend tot beschutting van abrikozen, perziken*, enz. *tegen noordenwind en nachtvorst*), v. -matten.
Riet'mees (*zwartkop-mees*), v. -meezen.
Riet'mijt (*hooge stapel van rietbossen, die aan een hoofdvaart wordt opgezet*), v. -mijten.
Riet'musch (*rietvink, gors*), v. -musschen.
Riet'peer (*kleine bruinachtige peer*), v. -peren.
Riet'pijp (*herdersfluit, schalmei*), v. -pijpen.
Riet'suiker (*suiker uit suikerriet verkregen*), v. gmv.
Riet'tuin (O.-I. *kweekplaats van suikerriet*), m. -en; zie Riet.
Riet'veld (*veld of akker, waarop men riet kweekt*), o. -velden.
Riet'vink (*rietgors, graspieper, kleine karkiet*), m. -vinken.
Riet'voren, -voorn (*ruisvoren*), m. -s.
Riet'vorsch (*soort van kikvorsch*), m. -en.
Riet'zanger (*zomervogel, broedend in het riet van slooten, meren, enz.*), m.; zie Karkiet.
Riet'zode, v. -n; zie Krag of Drijftil.
Rif (*lange smalle zandbank*, ook *koraalbank*), o. riffen.
Rif (*plooi in een zeil*), o. reven; zie Reef.
Rif (*geraamte, lijk*), o. riffen.
Ri'ga-bal'sem (*zekere balsem als uitwendig geneesmiddel*), m. gmv.
Rigueur' (Fr. *strengheid, hardheid, scherpheid*), v. gmv.
Rij (verwant met *rijgen*: *reeks, rang, gelid*), v. -en; *een - huizen, in de - loopen*; *twee -en soldaten.*
Rij (*lat, maatstok*), v. -en.
Rij'den (*zich te paard enz. van de eene plaats naar de andere begeven*), ik reed, heb en ben gereden; zegsw. *op de tong -*, in opspraak zijn; *het schip rijdt op zijn ankers*, gaat op en neer met den golfslag; *men moet kunnen - en omzien*, flink bijdehand zijn, als een geoefend koetsier; *hij houdt van - en rossen*, rijden en draven, hard rijden en jakkeren.
Rij'der (*iemand, die te paard rijdt, ruiter*), m. -s; **-ster,** v. -s.
Rij'der (*voormalig muntstuk, met een ruiter er op*), m. -s; *een gerande -* (Immerzeel); *een gouden -*, 14 gulden; *een halve gouden -*, 7 gulden; *een zilveren - of dukaton, f 3.15.*

Rijf (stam van *rijven*: *rasp*, ook *houten hooihark*), v. rijven.
Rij'felen (*dobbelen*), ik heb gerijfeld; **-aar** (*dobbelaar*), m. -s; **-spel,** o. -en.
Rijg'draad (*draad om iets vast te rijgen*), m. -draden; zie Driegdraad.
Rij'gen (*aan of met een snoer hechten*), ik reeg, heb geregen; *kralen aan een koordje* -; zegsw. *iemand aan een degen* -, hem doorsteken.
Rijg'laars (*hooge schoen met rijggaten*), v. -laarzen; **-naald** (*platte naald met lang en wijd oog en zonder scherpe punt*), v. -en, ook **-pen,** v. -nen of **-pin,** v. -nen; **-schoen,** m. -en; **-snoer** (*-veter*), o. -en; **-veter** (*veter met koperen stift om schoenen, korsetten* enz. *rijgend vast te maken*), m. -veters.
Rijk (*bemiddeld, aanzienlijk, vermogend*), bn. en bw.; *een - heer, een - land, - aan geld en goed*; *een -e oogst*, overvloedig; *een -e taal*, woordenrijk; *-e meubelen*, kostbaar; -er, -st; als zn. o.: *- en arm was op de been*; **-heid,** v. gmv.
Rijk (*staat, gebied*), o. -en; *de -en van Europa*; *de drie rijken der natuur.*
Rijk'aard (*zeer rijk man, millionnair*), m. -s; *het woord - heeft een ongunstige bijbeteekenis*, n.l. die van gierigaard.
Rijk'dom (*bezittingen, vermogen*; *overvloed*), m. -men.
Rijk'dom (*rijke menschen*), m. gmv.; *de - eener streek.*
Rij'ke (*rijke personen*), m. en v. -n.
Rij'kelijk (*overvloedig, ruim*), bn. en bw.; *een - bestaan*; *iemand - beloonen*; ook: *verkwistend*; *hij leeft* -; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Rijkelui' (*rijke menschen*), m. mv. gmz.; *rijkeluis kinderen*; *rijkeluis wensch*, d. i. twee kinderen, en wel een jongetje en een meisje; zie Armelui.
Rij'kleed (*amazonenkleed*), o. -kleederen.
Rijks'academie (*een door het rijk gesticht en onderhouden inrichting van wetenschap en kunst*), v. gmv.; *de - van beeldende kunsten te A'dam.*
Rijks'acht (*rijksban*), v. -en. vero.; zie Acht.
Rijks'adel (*de adel van het rijk, heel den adeldom samen*), m. gmv.
Rijks'adelaar (*de adelaar in het Duitsche rijkswapen*), m. -adelaars.
Rijks'advocaat (*advocaat, door de regeering benoemd om de belangen des rijks in rechten te verdedigen*), m. -advocaten.
Rijks'ambtenaar (*ambtenaar, in dienst bij of van het rijk*), m. -s, -aren.
Rijks'appel (*bal, omsloten met gouden banden en voorzien van een kruisje*; eig. *het zinnebeeld der wereldheerschappij*), m. -s; zie Insigne.
Rijks'archief (*openbaar archief van het rijk, door rijksambtenaren beheerd*), o. -ieven.
Rijks'archivaris (*bestuurder van een rijksarchief*), m. -archivarissen.
Rijks'ban (gesch. *uitbanning uit het Duitsche rijk*: *een soort van vogelvrijverklaring*), m.; *door den keizer of den rijksdag uit het rijk gebannen, was men in den* -. vero.; ook: Acht, Rijksacht.
Rijks'bedelaarsgesticht (*inrichting, waarin van rijkswege weegens bedelarij veroordeelden voor korter of langer tijd worden opgenomen*), o. -gestichten.
Rijks'beurs (*studiebeurs, jaarlijksche toelage, door het rijk toegestaan*), v. -beurzen; *aan elke Rijkskweekschool voor onderwijzers bestaan tal van -beurzen, ieder van driehonderd gulden.*
Rijksdaal'der (*Ned. zilveren standaardmunt van f 2.50*), m. -daalders.
Rijksdaal'der, m. -s; *de Zeeuwsche* - = f 2.60: hij had twee 26ers, elk van f 1.30, 4 13-tjes van f 0.64, 8 pietjes elk van f 0.32½.
Rijks'dag (*vergadering van de kamer der vertegenwoordigers des volks in Duitschland, Oostenrijk, Zweden of Denemarken*), m. -dagen.
Rijks'gebied (*het grondgebied van eenig koninkrijk*), o.; **-grens,** v. -zen; **-grond** (*grond, die aan het rijk behoort*), m. -en.
Rijks'groote (*magnaat*), m. -n.
Rijks'hoogereburgerschool (*school voor middelbaar onderwijs, door het rijk opgericht en onderhouden*), v. -scholen.
Rijks'insignen, -signes (*de zinnebeelden der souvereine macht*: *zwaard, rijksappel, schepter en hermelijnen mantel*), o. mv.
Rijks'kanselier' (*in Duitschland, de eerste minister des keizerrijks*), m. -s, -en.
Rijks'kantoor (*belastingkantoor*), o. -toren.
Rijks'kweekschool (*opleidingsschool, vormschool, door het rijk opgericht en onderhouden*), v. -scholen; *de zeven -scholen voor onderwijzers en -essen, de - voor vroedvrouwen.*
Rijks'landbouwproef'station (*inrichting van het rijk tot het geven van advies in zake den landbouw*), o. -stations; *het - te Maastricht.*
Rijks'landbouwschool (*inrichting van het rijk te Wageningen, in 1876 geopend, tot wetenschappelijke en practische studie van landbouwkunde*), v. gmv.
Rijks'landbouwleeraar (*ambtenaar van het rijk tot voorlichting van den landbouwenden stand*), m. -leeraars, -leeraren.
Rijks'leen (gesch. *leengoed, behoorende aan de Duitsche of de Fransche kroon*), o. -leenen.
Rijks'munt (*inrichting van het rijk, waar munt geslagen wordt*), v.; *onze - te Utrecht.*
Rijks'museum (*gebouw*, b.v. *te Amsterdam, door het rijk opgericht en onderhouden voor het tentoonstellen van schilderijen en verdere voorwerpen van kunst*), o. -museums, -musea; *het - blijft te A'dam de groote magneet*, bijna 300 duizend bezoekers in 1907.
Rijks'normaalschool (*vormschool, door het rijk geopend en onderhouden*), v. -scholen; *de - voor teekenleeraren te Amsterdam.*
Rijks'politie (*de politie, door het rijk ingesteld*), v. gmv.; *de rijksveldwacht en marechaussee vormen de* -. (t = ts).
Rijks'postspaarbank (*spaarbank, door het rijk aan de posterijen verbonden*), v. gmv.
Rijks'schepter (*een der zinnebeelden van de souvereine macht*), m. -s; zie Rijksinsignen.
Rijks'seruminrichting (*rijksinrichting tot het kweeken van serum*), v. -inrichtingen; *er is een - te Rotterdam*; lees: *see'rum.*
Rijks'sieraden (*rijksinsignes*), o. mv.
Rijks'stad (gesch. *in het Duitsche rijk een stad, destijds alleen afhankelijk v. den keizer*), v. -steden; *Bremen was een* -, *evenzoo Augsburg, Lübeck, Frankfort a/M.*, enz.
Rijks'staf, m. -staven; zie Rijksschepter.
Rijks'standen (*in het Duitsche rijk de standen, die staatkundige rechten bezaten*

eerst de adel en de geestelijkheid, later ook het volk), m. mv.
Rijks'universiteit (*hoogeschool, door het rijk of den staat opgericht en onderhouden*), v. -teiten.
Rijks'veearts (*veearts, aan de rijksveeartsenijschool te Utrecht opgeleid*), m. -veeartsen.
Rijks'veeartsenij'school (*rijksopleidingsschool voor veeartsen te Utrecht*), v. -scholen.
Rijks'veldwacht (*de dienst of het corps der rijksveldwacht*), v. gmv.
Rijks'veldwachter (*politieman, behoorende tot de rijksveldwacht*), m. -s.
Rijks'verzekeringsbank (*bank of kantoor, door het rijk gehouden tot verzekering van levens en goederen*), v. -banken.
Rijks'vorst (*vorst van eenig deel van het Duitsche rijk*), m. -vorsten.
Rijks'wapen (*de twee staande gekroonde leeuwen in het Nederlandsche wapen*), o. -wapens.
Rijks'wege, van, d. i. door of van wege het rijk.
Rijks'wet (*algemeene wet, wet geldende voor het geheele rijk*), v. -wetten.
Rijks'zuivelstation (*inrichting van het rijk tot advies in zake de boterbereiding*), o.; *het - te Leiden.*
Rijks'zwaard (*een der zinnebeelden der souvereine macht*), o.; zie Rijksinsignen.
Rij'laars (van *rijen*, of *rijden*: *hooge ruiterlaars*), v. -laarzen.
Rijm (*bevrozen dauw, rijp*), m. gmv.
Rijm (Fr. dichtk. *gelijkheid van klank der laatste betoonde lettergrepen in dichtregels, benevens der onbetoonde, die er op mochten volgen*), o. -en; *er is staand -*, in dit geval rijmen de toonverheffingen als slotlettergrepen op elkaar, dit heet ook *mannelijk -*, b. v. *vaan -baan, wee - zee*; *er is slepend of vrouwelijk -*, achter de toonverheffing komt nog een toondaling: *vreemden - beemden*; er is *glijdend -*, als er twee onbetoonde lettergrepen achter de betoonde komen: *bladeren - naderen, geborenen - verlorenen*; *er is dubbel -*, als twee lettergrepen achter elkaar gelijkklinken: *oordeel - voordeel*; er kan ook *voor* - en *midden* - wezen, d. i. vóór aan den versregel, óf in 't midden, bv.:
Ruischende wanden en schittrende zalen,
Bruisende bekers en ramlende schalen, enz.
Zij *wiegen* en *vliegen* het baantje ten end',
Zij *klinken* en *drinken* en leggen wat aan,
En *waaien* en *zwaaien* opnieuw langs de baan;
er is gepaard -: twee onmiddellijk op elkaar volgende regels rijmen; *er is gekruist -*: de regels rijmen om den anderen; *er is gebroken -*: tusschen de rijmverzen staan rijmlooze versregels; *er is omvattend -*, als een rijmpaar het andere omsluit; *er is slag-*: alle of bijna alle versregels van een strophe rijmen; *er is staf-*, als de betoonde lettergrepen met een zelfden medeklinker beginnen: *Waakzaam, werkzaam, wachten wij, dat het raadsel zich ontknoope, wat ons korte leven zij!* (De Genest.); *er is keer-*, als er regelmatige herhaling van bepaalde woorden, verzen of strophen plaats heeft (Referein); *er is assonneerend -*, als wel de klinkers of tweeklanken der eindwoorden, maar niet de medeklinkers overeenkomen (Assonnantie).
Rij'melen (*verzen aaneenlijmen*), ik heb gerijmeld; **-aar** (*pruldichter*), m. -en; **-arij'** (*verzensmederij*), v. -en.
Rij'meloos, bn.; *-looze verzen*; zie *Rijmloos.*
Rij'men (*rijmpjes maken*), ik heb gerijmd; **-er,** m.; **-erij',** v.; **-kunst,** v.; **-lust,** m.
Rijm'klank (*assonnantie*), m. -en; **-kunst,** v. gmv.; **-woord,** o. -en; **-woordenboek** (*boek met op elkaar rijmende woorden in alphabetische volgorde*), o. -boeken.
Rijm'loos (*niet rijmende, geen eindrijm hebbende*), bn.; *dit zijn -e verzen*, blanke verzen, bv. die v. Starings Verjaardag; ook: Rijmeloos.
Rijm'pje (*versje*), o. -s; *een onbeduidend -.*
Rijn (aardr. *een der belangrijkste rivieren van West-Europa en van ons land*), m. gmv.; *een tochtje langs den - tot Frankfort.*
Rijn'aak (*aak, die den Rijnstroom bevaart*), v. -aken.
Rijn'boot (*stoomboot, welke op den Rijn een bepaald traject aflegt*), v. -booten.
Rijn'lander (*bewoner van het Rijnland, de Rijnprovincie*), m. -s.
Rijn'lander (*schip, dat den Rijn bevaart*), m. -s.
Rijn'landsch (*eigen aan, behoorende tot het Rijnland*), bn.; *de -e polders*; ook: *een -e roede*, d. i. ruim 3.75 M.; *een -e voet*, d. i. 0.3139 M.; *een -e morgen*, d. i. ruim 85 A.
Rijn'oever (*kant, oever van den Rijn*), m. -oevers; *de rechter -, de linker -.*
Rijn'provincie (*een Pruisische provincie n.l. Rijn-Pruisen*), v. gmv.; *de - telt ruim 4 millioen bewoners, de Landdag der - vergadert te Dusseldorf.*
Rijns'burgers (*een soort v. Z.-H. aardappelen*), m. mv.
Rijnsch (*v. d. Rijn afkomstig of daar behoorende*), bn.; *de blonde Rijn, beplant met -en wijn* (Vondel); *derwaarts had Keesje den -en wijn getorst.* (C. O.)
Rijnsch (*zuurachtig als Rijnsche wijn*), bn.; ook: Rinsch, Rensch.
Rijn'streek (*landstreek langs den Rijn*), v. -streken; **-stroom** (*de rivier de Rijn*), m. gmv.; **-vaart** (*scheepvaart op den Rijn*), v. gmv.; **-water,** o. gmv.
Rijn'verbond (gesch. *verbond van 1806, onder bescherming van Napoleon I, en wel van Duitsche vorsten langs den Rijn*), o. gmv.
Rijn'vlot (*kunstmatig samengesteld groot houtvlot op den Rijn*), o. -vlotten.
Rijn'wijn (*geelachtige of goudgele wijnsoort uit het stroomgebied van den Rijn*), m. -wijnen; ook: *Rijnsche wijn.*
Rijp (*rijm, bevrozen dauw of nevel*), m. gmv.
Rijp (*rups*), v. -en.
Rijp (*volgroeid, volwassen*), bn. en bw.; *een -e appel, het koren is -*; -er, -st; fig. *na - beraad*, d. i. na ernstige overweging; *ergens - over denken*, lang, gezet; **-heid,** v. gmv.
Rij'paard (*paard, geschikt om bereden te worden*), o. -paarden; **-partij,** v. -en; **-school,** v. -olen; **-zweep,** v. -eepen.
Rij'pelijk (fig. *ernstig en gezet*), bw.; *iets - overwegen.*
Rij'pen (*rijp maken en rijp worden*), het is en heeft gerijpt; *de zon rijpt de vruchten*; *de vruchten -*; **-ing,** v. gmv.
Rij'pen (*in lichten graad vriezen*), het heeft gerijpt; *het rijpt*, er valt rijp.
Rijs (*takje*), o. rijzen, gew. ook: Rijzers; spreekw.

Jonge -jes kan men buigen, den wil van kinderen kan men nog richten; *rijzers garen*. (Staring); **-bedding,** v. -en.
Rijs'berm (*versterking van den voet van een dijk door rijs- en paalwerk*), m. -bermen.
Rijs'beslag (*bekleeding, beschoeiing der dijkglooiing met rijsvlechtwerk*), o. gmv.
Rijs'bezem (*bezem van dunne rijsjes of berketakjes*), m. -bezems.
Rijs'dam (*een soort van dijkwerk; stroomkeering uit gevlochten rijs*), m. -dammen.
Rij'selen (*uitvallen*), het heeft gerijzeld; *de haver, de rogge gaat -*; ook: *Rij'zelen*.
Rijs'hout (*dun takhout; ook in bundels gebonden tot e. mutsaard; rijzen of rijzers*), o. gmv.; *een oude schuur in Drente met wanden van gevlochten - en leem*.
Rijst (O.-I. *graangewas*), v. gmv.; *op W.-Java is - het eerste gewas en het hoofdvoedsel*; **-pellerij',** v. -en; **-schuur,** v. -schuren; zie Padie, Sawah.
Rijst'blok (Java. *zware houten trog, tot het door stampen ontbolsteren der padie*), o. -ken.
Rijst'bouw (*het kweeken of telen van rijstplanten*), m. gmv.
Rijs'tebrij, v. gmv.; **-meel,** o. gmv.; **-melk,** v. gmv.; **-pap,** v. gmv.; **-soep,** v. gmv.; **-taart,** v. -en.
Rijst'papier (*een soort v. zacht Chineesch papier*), o. gmv.; *een teekening op -*. (C. O.)
Rijst'tafel (O.-I. *middagmaal, enkel bestaande uit rijst-gerechten*), v. gmv.
Rijst'veld, o. -velden; zie Sawah.
Rijst'vogel (*Indisch vogeltje van het geslacht der vinken*), m. -vogels; ook: *Rijst'vink*.
Rijs'werk (*waterkeer, waarbij rijshout wordt gebezigd*), o. -werken.
Rij'ten (*scheuren*), hij reet, hij heeft gereten; *iemand de kleeren van 't lichaam -*.
Rij'toer (*ritje per rijtuig*), m. -toeren.
Rij'tuig (van *rijen*, rijden: *voertuig*), o. -en; *- houden; paard en - houden*; **-fabriek,** v. -en; **-lak,** o. gmv.; **-schilder,** m. -s.
Rij'ven (*harken, raspen*), ik reef, heb gereven.
Rij'voering (*bovendek van een brug*), v. -en.
Rij'weg (*weg, geschikt om bereden te worden*), m. -wegen.
Rij'wiel (*fiets, velo*), o. -wielen; **-wielbelasting,** v. gmv.; **-wielhersteller,** m. -s.
Rij'zen (*hooger worden, stijgen, opkomen*; fig. *in prijs klimmen*), het rees, is gerezen; **-ing,** v. -en.
Rij'zig (verwant met *rijzen: slank van vorm*), bn. en bw.; *een -e gestalte, de -e populier, een -e toren; Gees Riek, -, kloek en welgemaakt*. (C. O.); -er, -st.
-rik, -erik, achtervoegsel, b.v. *botterik, dooverik, dommerik*, d. i. in hooge mate en ongunstig; verder: *leeuwerik, ganzerik*, diernamen.
Rik'kekikken, rikkik'ken (redupl. van *kikken*: *het schreeuwen der kikvorschen*), de vorscht heeft gerikkekikt of gerikkikt.
Rik'ketikken (klankn. *regelmatig tikken*), het heeft gerikketikt; *hoor dat horloge eens -!*
Riks (spreekt. *rijksdaalder*), m. -en.
Riks'ja (*in Japan, een klein rijtuigje, dat door een man wordt getrokken*), v. -'s.
Ril (*rilling, het rillen*), m. gmv.; *er liep een - over mijn lijf*.
Ril'len (*trillen, beven*), ik heb gerild; **-ling,** v. -en: *een koude -ling*.
Rim'pel (*plooi, groef*), m. -s; *een voorhoofd zonder -; de zee had geen -*.
Rim'pelen (den. van *rimpel*: *rimpels krijgen of geven, ineendrogen*), het heeft en is gerimpeld; **-ing,** v. -en.
Rim'pelig (*vol rimpels*), bn. en bw.; *het - looover gaat dorren; een - voorhoofd*; -er, -st.
Rim'ram (verwant met *rammelen*: *ijdele klap*), m. gmv.; *ik versta geen woord van dien -*, gebabbel, gezwets.
Rin'de (*eikenbast, run*), v. gmv.
Rinforzan'do (It. muz.: bij verkorting *rf, aansterking*), bw. (z = ts).
Ring (*kringvormig voorwerp*), m. -en; *een ijzeren -, een gouden -, een gordijn-, een trouw-, een zegel-; een - om de maan*; zegsw. *iem. door een -tje kunnen halen*, gezegd van iem., die er fijn en chic uitziet, als een zijden dasje, dat men door een ring schuift.
Ring (Prot. *kerkelijk district, onderdeel van eene classis*), m. -en; **-broeders** (*predikanten tot denzelfden ring behoorende*), m. mv.; **-leesgezelschap** (*der ringbroeders, die een leesportefeuille laten circuleeren*), o. -pen.
Ring'baard (*volle baard*), m. -baarden.
Ring'dieren (*geleden dieren*), o. mv.; zie Geleed.
Ring en staf (R.-K. *waardigheidsteekenen van een bisschop*), m.; *iem. beleenen met - en staf*, hem tot bisschop verheffen.
Rin'gelduif (*wilde houtduif*), v. -duiven.
Rin'gelen (fig. *temmen, bedwingen*), ik heb geringeld; *een varken -*, een ring door den neus steken.
Rin'gelmusch (*kleine boommusch*), v. -musschen; ook: *Ringelmosch*.
Rin'gelooren (fig. *kwellen, plagen; temmen, bedwingen, koeionneeren*), ik heb geringeloord.
Rin'gelrups (*livreirups*: *de eitjes zitten als een ring om dunne takjes*), v. -rupsen.
Rin'gen (*aan een ring vastleggen*), ik ringde, heb geringd; *een schuit -*.
Ring'fazant (*fazant met een ringkraag*), m. -fazanten.
Ring'git (*in O. I. onze rijksdaalder*), v. -s.
Ring'lijster (*ringmeerle*), v. -lijsters.
Ring'muur (*ronde muur ter omsluiting van een erf*), m. -muren.
Ring'rijden (*ringsteken te paard*), o. gmv.
Ring'slang (*inlandsche, niet-vergiftige waterslang*), v. -slangen.
Ring'steken (*volksspel te paard*), o. gmv.
Ring'vergadering (*vergadering van predikanten van één ring of district*), v. -en; ook: *Rings'vergadering*
Ring'vinger (*vierde vinger der hand, waaraan de ring gedragen wordt*), m. -vingers.
Ring'wormen (*weekdieren*), m. mv.; *de bloedzuigers zijn -*.
Rin'kel (*stukje blik*), m. -s; *een hoepel met -s*.
Rin'kelaar (*zeker vaartuig*), m. -s.
Rin'kelbel (*speeltuig voor kinderen*), v. -len.
Rin'kelbom (*tamboerijn*), v. -bommen.
Rin'kelen (klankn. *een schelklinkend geluid maken*), ik heb gerinkeld; *wij hoorden de glasscherven -*; **-ing,** v. -en.
Rin'kelrooien (*rooien*, Fr. *roder*, zwerven: *pierewaaien*), ik heb gerinkelrooid; **-rooier** (*lichtmis*), m. -s.
Rinket' (*valdeurtje of schuif in een sluisdeur*), o. -ten.
Rinkin'ken (redupl. van *kinken*: *klinken*, bv. *van rammelende kettingen*), de keten

heeft gerinkinkt; *daar rinkinkte de leste*, nl. *de putemmer*. (Potg.)
Rin'nen (*loopen, vloeien*), het ron, is - ronnen. vero.; zie Runnen en Geronnen.
Rinsch (*frisch-zuur*), bn.; *deze wijn is wat -*; **-heid,** v. gmv.; zie Rensch en Rijnsch.
Rioleeren (*van riolen voorzien*); *een straat -, een park -*; **-ing,** v. -en.
Riool' (Fr. *rigole*; *onderaardsche gemetselde gang tot afvoer van water, faecaliën*, enz.), o. riolen; **-stelsel,** o. -s.
Riposteeren (It. *een tegenstoot toebrengen*; fig. *een snel en afdoend antwoord geven*).
Rips (afleid. van *ribbe: ribbeltjesgoed, weefsel met ribbels*), o.; ook: *Ribs*.
Ris (*rij, reeks*), v. -sen; *een - bloemknoppen*.
Risee' (Fr. *persoon, om wien men algemeen lacht*, fig. *spot, bespotting*), v. gmv.; *een tooneelspeler is soms de - van het publiek*. (s = z).
Ri'sico (It. *gevaarlijke kans, waagstuk, gevaar*), o. en v. gmv.; *op - van den kooper*, d. i. deze neemt de kwade kansen voor zijn rekening; lees: *ri'ziko*.
Risqueeren (Fr. *risquer: wagen, op 't spel zetten, in gevaar brengen of gevaar loopen*), (qu = k).
Rist (verwant met *rij: aantal aaneengeregen voorwerpen*), v. -en; *een - uien, een - vinken*.
Ris'ten (*tot een rist maken*), ik ristte, ik heb gerist; *uien -, vinken -*.
Rit (verwant met *rijden: tocht, reis te paard, op schaatsen*, enz.), m. ritten.
Rit (*kikkerrit, kikkerkuit*), o. gmv.
Ritardan'do (It. muz. *vertragend, langzaam afnemend in snelheid*), bw.
Ri'te (*voorgeschreven kerkgebruik*), v. -n.
Rit'meester (*kapitein der cavalerie*), m. -s; *- instructeur*, kapitein en leeraar tevens in de rijkunst, meerv. ritmeesters-instructeurs.
Ritornel' (It. muz. *herhaling van het thema*), o. -s; verder: *drieregelig Italiaansch volksliedje*; ook: *Ritornel'lo*.
Rits (klankn. *plots, op slag*), tw.; *hij scheurde het - vaneen!* d. i. snel rijtend.
Rit'selen (*zacht, trillend, schuifelend bewegen*), het heeft geritseld; *dorre bladeren -, zijden stoffen -*; **-ing,** v. -en.
Rit'sen (*boomen of vaten met een rits- of brandijzer merken*), ik ritste, heb geritst.
Rits'hout (timm. *kruishout*), o. -houten.
Ritsijzer (*merk- of brandijzer*), o. -ijzers.
Rit'ten (*spelende elkaars kleeren rijten of scheuren, heen en weer draven*), ik heb gerit.
Rit'ter, Carl, 1779—1859, schepper der wetenschappelijke aardrijkskunde, te Berlijn.
Rituaal' (afleid. van *ritus: voorschrift van gebruiken en ceremoniën bij eenigen eeredienst*), o. -alen; zie Ritueel.
Ritueel' (afleid. van *ritus: bij eenigen eeredienst gebruikelijk*), bn.; *de -e gebeden van den Islam*; als zelfst. nw., o.: *het - van den episcopalen eeredienst*, (Potg.), kerkgebruik; zie Rite en Ritus.
Ri'tus (*kerkgebruik, ceremonieel; liturgie, eigen aan den bijzonderen eeredienst van eenige Kerk of van eene bepaalde Orde*), m.; *volgens den Griekschen, den Romeinschen -*.
Rival' (Fr. *mededinger, medeminnaar*), m. -s.
Rivaliteit' (Fr. *ijverzucht, wedstrijd, wedijver*), v. gmv.
Rivier' (*stroom, vloed*), v. -en.
Riviéra (aardr. *kust a. d. golf v. Genua*), v.
Rivier'arm (*een der deelen, waarin zich een hoofdrivier splitst*), m. -armen.
Rivier'bed, o. -den; **-bedding** (*geul of kil, waardoor de rivier stroomt*), v. -en.
Rivier'bezinking (*zich uit het rivierwater afzettende stoffen, als grint, zand, klei*), v. -en; **-boot,** v. -en; **-dal** (*vallei, waardoor een rivier stroomt*), o. -en; **-dijk,** m. -en; **-donderpad** (*zekere visch*), v. -padden; **-forel,** v. -len.
Rivier'god (myth. *stroomgod, die de wacht hield aan de bron en er elken morgen zijn stroomvat in uitstortte*), m. -goden; *de - van den Nijl*; **-godin,** v. -godinnen.
Rivier'klei (*klei, door de rivier aan den oever afgezet, zonder schelpkalk*), v. gmv.
Rivier'krab (*zoetwaterkrab*), v. -krabben.
Rivier'kreeft (*kreeft, levende op den steenachtigen bodem van sommige rivieren*), m. -en; **-mossel,** v. -s; **-otter,** m. -s; **-paard,** (*nijlpaard, hippopotamus*), o. -en; **-paling** (*voorwerp*), m. -en; **-schildpad,** v. -den; **-snoek,** m. -en; **-varken** (*moerasvarken*), o. -s; **-visch,** m. en v. -visschen; **-water,** o. gmv.: *- is lichter dan zeewater*; **-zand,** o. gmv.
Rizopho're (O.-I. *wortelboom, heeft zijn wortels hoog uit den grond*), v. -n; *een woud van -n aan de kust van een O.-I. eiland*. (ph = f).
Road'ster (Eng. *toermachine, lichte fiets*; lees: *rood'-ster*), v. -s; *een - safety*, d. i. een solide fiets voor groote tochten.
Roast'bief, rost'bief (Eng. *geroosterde lap rundvleesch*), m. -s. (oa = oo); spreekt.: *rosbief*.
Rob (*zeehond*), m. robben; zie Zeerob.
Rob (*maag van groote visschen*), v. robben.
Rob'bedoes (*wild kind*), m. en v. -doezen.
Rob'bedoezen (*druk stoeien, ravotten*), ik heb -robbedoesd.
Rob'beknol (*dikke, plompe jongen, gulzig ventje*), m. -s, -len.
Rob'benjacht (*het jagen op robben*), v. -en; **-vangst** (*het vangen van robben*), v. gmv.
Rob'ber (*dubbele partij in het whisten*), m. -s.
Ro'be (*tabbaard, toga, lange staatsiekleeding*; *damesjapon*), v. -s.
Robespier're, Maximilien, Marie, Isidore, 1758—'94, hoofd der Jacobijnen en van het Schrikbewind, stierf onder de guillotine.
Robijn' (It. *rubino: karmozijnroode edelsteen nl. de Oostersche; de Braziliaansche rozerood*), m. -en; (*als stofnaam*), o. gmv.; **-glans,** m.; **-gloed,** m. gmv.
Roburiet' (*ontploffingsstof*), o. gmv.
Robuust' (*sterk, krachtig, grofgespierd*), bn.
Rocail'le (*grot-, steen- of schulpwerk*), v. gmv.
Ro'chel (*slijm, fluim*), v. -s.
Ro'chelen (*spuwen*, ook *reutelen bij 't sterven*), hij heeft gerocheld; **-aar,** m. -s.
Rochet' (R.-K. *wit koorkleed met enge mouwen, inz. der bisschoppen*), v. -ten.
Ro'coco (*bastaard-bouwstijl der 18e eeuw*), m.
Ro'de (*ontgonnen land*), v. -n; verg. *Brederode, Nijenrode*, enz. Zie Rade.
Rododen'dron (*soort van plant met altijd groene blaren en met op rozen gelijkende bloemen*), v. -s; ook: Rhododendron.
Roe'bel (*Russisch muntstuk*), m. -s; *een gouden -*, ± f 2.00; *een zilveren -*, ± f 1.28; *de papieren -*, ± f 0.36; **-koers** (*waarde van den roebel aan de beurs*), m. -en.
Roe'de, roe (*stok; ook ijzeren stang voor gordijnwerk; een der vier lange molenbalken,*

waar de zeilen aan bevestigd zijn; *lengtemaat*), v. roeden; *Ned.* -, 10 M., *een vierk.* - = 1 A.

Roe'de (*oude lengtemaat*), v. -n; de Amsterdamsche - had 13 voet, de Rijnlandsche - had 12 voet, elk van 12 duim, de duim 12 lijnen.

Roed'jak (O.-I. *onrijpe vruchten aan stukken of in reepjes gesneden, met azijn, soja enz. en wat suiker dooreengemengd*), v. gmv.

Roef (*scheepskamertje*), v. roeven; *de ingang tot de - bevindt zich gewoonlijk tegenover den stuurstoel.*

Roei'bank (*vaste bank voor den roeier*), v. -banken; *de achterste* -. (O.O.)

Roei'boot (*bootje om met riemen voort te bewegen*), v. -booten.

Roei'dol (*opstaande pen om de roeiriemen vast te houden, roeipen*), m. -dollen

Roei'en (*met de riemen of roeispanen werken*), ik heb geroeid; spr. *Men moet - met de riemen, die men heeft*, men moet zich weten te behelpen; zegsw. *tegen den stroom is 't kwaad* -, het valt moeilijk tegen de publieke opinie in te gaan; **-er,** m. -s; **-pen** of **-pin** (*roeidol*), v. -nen.

Roei'en (*peilen, het alcoholgehalte bepalen*), ik heb -roeid; *wijn-, jenever-.*

Roei'er (*wijnpeiler*), m. -s; zie Wijnroeier.

Roei'riem (*roeispaan*), m. -riemen.

Roei'spaan (*houten voorwerp, waarmee men een boot of galei kan voortbewegen*), v. -spanen.

Roei'sport (*het roeien als lichaamsoefening*), v. gmv.

Roei'wedstrijd (*regatta*), m. -wedstrijden.

Roek (*een soort van kraai*), m. -en.

Roe'keloos (van een oud w.w. *roeken*: op iets letten, om iets geven, zich laten gelegen liggen aan iets, voor iets zorgen: *zorgeloos, vermetel*), bn. en bw.; **-loos'heid** (*lichtzinnigheid*), v. -heden.

Roe'koeken (klankn. Fr. *roucouler*: *het kirren van duiven*), zij hebben geroekoekt.

Roe'lant, m.; *een razende* -, uitdrukking, ontleend aan het romantisch heldendicht van den beroemden Italiaanschen dichter Ariosto, 1474—1533, nl. *Orlando furioso*, d. i. de Razende Roelant.

Roe'lant of **Ro'land** (*een der paladijnen van Karel den Grooten*), m. gmv.; - - sneuvelde, volgens de overlevering, bij Roncesvalles, een deel der Pyreneeën in de Spaansche provincie Navarra, in 778 n. C., waar de achterhoede van Karels leger door de Arabieren werd geslagen.

Roem (*faam, lof, eer*), m. gmv.; *ergens - op dragen*, zich verheffen op iets; in het kaartspel: *Heeft niemand -?*

Roe'men (*prijzen, roem dragen op, zich verheffen op*), ik heb -roemd; - *in iets*, Bijb.: *in niets -de dan in het kruis van Christus*; *leeren - in de genade.* (Koetsveld); - *in de bekeering van een zondaar.* (idem); - *op iets*, pochen op; **-er** (*pocher*), m. -s.

Roe'mer, ro'mer (*groot wijnglas*), m. -s; *de heldere wijn moet schijnen in een doorlichtigen* -. (Potg.); -tje, o. -s.

Roem'rijk (*met veel roem*), bn.; *een -e overwinning, een -e regeering*; -er, -st.

Roemruch'tig (*vermaard, beroemd*), bn. en bw.; *een - held, -e daden*; zie Berucht en Gerucht; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Roem'vol (*roemrijk*), bn.; *een - volle daad.*

Roem'zucht (*begeerte naar roem*), v. gmv.

Roep (*nieuws, tijding*), m. gmv.; *er gaat een - van door het land*, algemeene lof; *de - van den koekoek*, het geroep, het gezang; *zij hebben den eersten, tweeden, derden* -, a.s. echtgenooten, die voor het volk worden afgeroepen als zijnde in ondertrouw; *de -en hebben gegaan*, in de R.-K. kerk heeft de geestelijke op drie Zondagen achtereen v. d. kansel of van voor het altaar bekend gemaakt, dat die en die zullen trouwen, met de vermaning aan het slot: Die beletselen weet, is verplicht ze bekend te maken.

Roe'pen (*schreeuwen, een kreet slaken*), ik riep, heb -roepen; *om hulp* -, *al de venters - tegelijk*; *tot God* -; *dat roept om wraak*, eischt; *de koekoek -t.*

Roe'pen (*met luider stem bekend maken*), ik riep, heb -roepen; *de nachtwacht riep brand*; *moord en brand* -; **-er,** m. -s.

Roe'pen (*iem. naam luid uitspreken om zijn aandacht te wekken, iem. verwittigen om hem te doen komen*), ik riep, heb -roepen; *hij kwam of hij -roepen was*; *ga uw vader* -, *wie -t mij daar? den dokter laten -? voor den rechter* -, dagvaarden; fig. *ga, waar uw plicht u -t*, oproept; zegsw. *God heeft hem tot zich -roepen*, hij is gestorven; Bijbel: *Velen zijn - roepen, maar weinigen uitverkoren*, velen meenen, dat zij tot iets hoogers bestemd zijn, doch dit is maar met weinigen het geval, Matth. 22 : 14.

Roe'pende (*iem., die roept*), m. en v. -n; *de stem des -n in de woestijn*, iem. die roept, maar dien men niet wil hooren; iem. die waarschuwt, maar naar wien men niet luisteren wil, omdat men niet in hem gelooft.

Roe'per (*spreektrompet*), m. -s.

Roe'ping (eig. *ambt, waartoe men zich geroepen of bestemd voelt*; *bestemming, innerlijke aandrift, neiging*), v. -en; *onze jeugdige Koningin, beseffende haar verheven* -; *zijn - volgen, aan zijn - beantwoorden, - gevoelen voor het onderwijs.*

Roep'stem (*inwendig waarschuwende stem*), v. -stemmen; *de - v. d. plicht, de - van het geweten*; *aan een - gehoor geven.*

Roer (*stuur van een schip*), o. -en, -s; *wie staat in die zaak aan het -?* d. i. heeft de leiding; *het - van den staat*, de regeering; *aan het - komen*, de regeering in handen krijgen; *aan het - zitten of zijn*, fig. aan het bestuur.

Roer (*rieten pijp*; ook *buis of vuurroer*), o. -en, -s.

Roer (*beweging*), m. gmv.; *in rep en roer*, in groote opschudding, beweging.

Roer'bak (papierbereiding, *hollander*), m. -bakken.

Roer'domp (*reigerachtige watervogel*), m. -dompen; *de - heet ook butoor, domphoorn of reidomp*; hij is een trekvogel, die van Maart tot October in onze plassen broedt (4—6 eieren) en naar het Z. trekt.

Roe'ren (*omroeren*, fig. *treffen*), ik heb geroerd; *de pap* -; *tot tranen toe geroerd zijn*; zegsw. *de groote trom* -, fig. met veel ophef bekend maken.

Roe'rend, bn. en bw.; *een - verhaal*, d. i. treffend; *hij sprak* -, aandoenlijk.

Roe'rend (*vervoerbaar, verplaatsbaar*), bn.; *verkoop van -e goederen*, niet vaste.

Roer'ganger (scheepst. *matroos aan 't roer staande*), m. -gangers.
Roe'rig (*druk*), bn.; *een -e jongen*; **-heid,** v.
Roe'ring (*beweging, opschudding*), v. -en.
Roer'kruid (*samengestelddbloemige wildgroeiende plant*), o. gmv.; *het bosch-*.
Roer'loos (*onbeweeglijk*; fig. *ongevoelig, onverschillig, koud*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Roerom' (*meelspijs, mengelmoes*), m. -men, -s.
Roer'pen, roer'pin (*stok om het roer te bewegen*), v. -nen; zie Helmstok.
Roer'sel (*beweging*), o. -en, -s; *de -en des harten*, de ingevingen, de aandrift, neiging.
Roer'spaan (scheepst. *roerstok*), v. -spanen.
Roer'stel (scheepst. *toestel om het roer te bewegen*), o. -stellen.
Roer'talie (scheepst. *roerketting*), v. -s.
Roer'vink (*lokvink*; ook fig. *oproerstoker, belhamel*), m. -vinken.
Roes (*lichte bedwelming door overmatig gebruik van sterken drank*), m. roezen; *hij zei dat in een -; zijn - uitslapen, een - hebben*; fig. *in den - der overwinning*.
Roes (*ruwe koop*), m.; *iets bij den - koopen of verkoopen*, zooals het daar ligt, de massa in haar geheel.
Roest (*het roesten*), m. gmv.
Roest (afleid. van *rood*: *uitslag op metalen, roestigheid*), o. gmv.; *oud -*, rommelzoo; **-vlek,** v. -ken.
Roest (*woekerzwam, brand in koren*), o. gmv.
Roest (*stok, waarop de hoenders slapen*), v. -en.
Roes'ten (*met roest bedekt worden*), het roestte, is -roest; **-ing,** v. gmv.
Roes'tig (*met roest bedekt*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Roet (*schoorsteenzwart*), o. gmv.; *zoo zwart als -, zoo bitter als -*; *iem. - in 't eten doen*, hem zijn genoegen vergallen; **-achtig,** bn.; **-erig,** bn.; **-ig,** bn.; **-zwart,** bn. en bw.: ook zn. (*zwartbruine schilderverf*), o.
Roet'mop (scheldn. O.-Ind. *kleurling*), m. -moppen; ook scheldwoord bij ons onder straatjongens.
Roe'zemoezen (*getier, levendige drukte maken*), ik heb -roezemoesd; *onder zulk - zou Belzebub zelf overduiveld de plaat poetsen.* (Klikspaan); **-moezer,** m. -s.
Roe'zemoezig (*wild, onstuimig*), bn.; *het is daar te -*, druk; *het is - weer*, roezig.
Roe'zen (verwant met *roes*, rommel, ruwe koop), ik heb -roesd; *wij zullen maar -*, d.i. bij den verkoop alles dooreenslaan.
Roe'zig (*wild, onstuimig, rumoerig*), bn. en bw.; *het is - weer*; *het ging daar - in zijn werk*; *ik heb ze lief, de blonde lokken, die - fladdren om uw hoofd.* (De Genestet); -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Rof'fel (*schaaf om het ruigste der planken weg te nemen*), m. -s; fig. *er met den - over heen loopen*, haastig afwerken; ook: **-schaaf,** v. -aven; zie Afroffelen.
Rof'fel (*zekere trommelslag*), m. -s; *door den - gaan*, door de spitsroeden gaan, terwijl de trom geroerd wordt; *een - krijgen*, er van langs krijgen nl. een strenge berisping.
Rof'felen (*het ruwe wegschaven*; fig. *slordig werken, knoeien*), ik heb -roffeld; **-aar,** m. -s; zie Afroffelen.
Rof'felen (klankn. *de trom roeren met bepaalden slag*), ik heb -roffeld; *iem. -*, hem door de spitsroeden doen gaan. vero.
Rof'felig (*ruw, slordig*), bn. en bw.; -er, -st.
Rof'felschaaf (timm. *korte schaaf tot het wegnemen van de eerste ruwheden*), v. -schaven.
Rof'feltuit (*een slordig werkende vrouw*), v. -tuiten.
Rof'felwerk (*knoeiwerk*), o. gmv. *Zulk - zou onvergankelijk leven?* (Staring).
Rog (*dwarsbekkige kraakbeenvisch*), m. -gen.
Rog'ge, rog (*graansoort*), v. gmv.; **-brood,** o. -brooden; **-zolder,** m. -zolders.
Roggemeel' (*meel uit roggekorrels*), o. gmv.
Rog'gestroo (*stroo van rogge*), o. gmv.
Rok (*kleedingstuk van heeren*; *ook van vrouwen*), m. rokken; zegsw. *zijn -je omkeeren*, van gezindte of partij veranderen; *een -je uittrekken*, schoon goed aandoen, een vuil pak uitdoen, ook fig. mager worden.
Rok (*spinrokken*), o. gmv. ook: **Rokken.**
Rok'ken (*de bladscheeden of schubben om een bloemkool*), m. mv.
Rok'ken (*stok boven aan het spinnewiel, waaromheen men het vlas of de wol bindt, dat of die men spinnen wil*), o. -s.
Rok'ken (*vlas op een spinrokken winden*), ik heb -rokt; fig. veroorzaken, ontwerpen.
Rok'kenen (*op het rokken zetten, veroorzaken*), ik heb -rokkend; zie Rokken.
Roks'kraag (*kraag van een heerenrok*), m. -kragen: **-mouw,** v. -en; **-pand** (*onderstuk v. e. mansrok*), o. -en.
Roks'zak (*achterzak in een heerenrok*), m. -zakken; ook Rokzak.
Rol (Lat. *cilindervormig voorwerp*), v. rollen; *de - van een rolgordijn*; *de - van een speeldoos*, metalen cilinder, waarop de pinnetjes zitten; *de -len van een mangel.*
Rol (*opgerold iets*), v. rollen; *een - kaartpapier, een - tapijtwerk*; *een -letje centen, kwartjes, dubbeltjes, een - lood*, enz.
Rol (*naamlijst, lijst, monsterrol*), v. rollen; *de - der schutters aflezen ter contrôle*; *de - der matrozen.*
Rol (rechtst. *lijst van de in een zitting te behandelen zaken en de te dagvaarden personen*), v. rollen; *een zaak ter -le brengen*; *van de - schrappen*, fig. als afgedaan beschouwen.
Rol (*datgene, wat een tooneelspeler in een stuk te zeggen heeft*), v. rollen; *de -len verdeelen*; *zijn - leeren*; fig. *de wereld is een speeltooneel, elk speelt zijn - en krijgt zijn deel.* (Vondel); *een hoofdstuk, waarin de schrijver de mooie - speelt* (C.O.); *een valsche - spelen*, fig. valsch doen; *de -len omkeeren*, wisselen, in tegengestelde rol ten opzichte van een ander optreden, b.v. van beschuldigde aanklager worden.
Rol (*landbouwwerktuig tot slechting of pletting der kluiten*), v. rollen; *het geploegde land met de - bewerken.*
Rol (*wijze van zingen van een kanarie*), v. rollen; *de water-, de nachtegaal-.*
Rol (*het rollen*, fig. *het zwieren*), m. gmv.; *hij is weer aan den -*, zwier; *aan den - gaan.*
Ro'landslied (*middeleeuwsch episch gedicht uit den Karolingschen sagenkring*), o. gmv.; het - is in Middel-Hoogduitsche taal opgesteld in 't begin der 12e eeuw, het behandelt het verraad van Gameloen en het heldeneinde van den paladijn Rolant, zie Durandal en Roelant.
Rol'gordijn (*gordijn, dat rollende op en neer gelaten wordt*), o. -gordijnen.

Rol'klaver (*vlinderbloemige voederplant*), v. gmv.; *de steenklaver is een soort v. -klaver.*
Rol'laag (*rij op kant staande metselsteenen*), v. -lagen; *Keesje strompelde eerst bijna tegen de - aan.* (C.O.)
Rolla'de (*rollende*), v. -s, -n.
Rol'lebollen (*spelend over den kop of bol rollen, als twee knapen*); *ben je aan 't -?*
Rolleeren (tooneel: *de rollen verdeelen*); **-ing,** v. -en.
Rol'len (*wentelen, draaien*), ik heb en ben -rold; **-ler** (*hooggaande golf*), m. -s; **-ling,** v. -en.
Rol'len (*ontstelen, ontfutselen*), ik heb -rold; *men heeft hem op de kermis zijn beurs gerold.*
Rollen'de (*rollade, opgerold stuk lendevleesch*), v. -n.
Rol'leng (*opgerolde leng of stokvisch*), v. -en.
Rol'lengieterij' (boekdr. *het gieten van de inktrollen in een cilinder van 0.79 M. lengte bij 0.60 M. dikte*), v. gmv.
Rol'lenspe'cie (boekdr. *het materiaal, dat voor de inktrollen wordt gebruikt, vooral lijm en stroop*), v. gmv.
Rol'ler (scheepst. *zware golf*), m. -s.
Rol'paard (scheepst. *affuit*), o. -paarden.
Rol'pens (*gekruide vleeschspijs*), v. -pensen.
Rol'rond (*rond als een rol*), bn.; *een - zuil.*
Rol'schaats (*kunstschaats op rolletjes*), v. -en.
Rol'steen (*steenen rol*), m. -steenen; *met den - breekt men de kluiten*; ook Rol.
Rol'stoel (*stoel op rollen*), m. -stoelen.
Rol'vast (tooneel: *zijn rol goed kennende*), bn.
Rol'wagen (*wagentje op lage wielen, met een lagen omgebogen voorkant, dienende om zware lasten te versjouwen*), m. -wagens.
Romaansch' (Lat. *eigen zijnde aan of betreffende de Romanen*), bn.: *de -e talen*, d. i. van de Romeinsche taal afstammende; *de -e volken*, d. i. Italianen, Spanjaarden, enz.; *de -e stijl*, bouwtrant met ronde bogen.
Roman' (Fr. eig. *iets, dat in de Romaansche taal geschreven is; verdicht verhaal in proza*), m. -s; **-held,** m. -en; **-lectuur,** v. gmv.
Roman'ce (Fr. dichtk. *kort verdicht ridderverhaal in den vorm van een lied, soms ook verhaal in dichtmaat van eenig belangrijk historisch feit, ook van eenig voorval*), v. -s; *Bilderdijk's -s Floris IV, Urzijn en Valentijn, Het Wiel van Heusden*, enz.
Roman'ce (Fr. *zangstukje*), v. -n, -s; *Amelie zong verscheiden Duitsche -s.* (C. O.)
Romancier' (Fr. *romanschrijver*), m. -s; lees: *-ciee'*.
Romancière (Fr. *romanschrijfster*), v. -s.
Roma'nen (*blank ras van Z.-W.-Europa en Italië*), m. mv.
Romanesk' (*dweepachtig, onnatuurlijk, avontuurlijk, overdreven*), bn. en bw.; *een - geval*, (C.O.); *onze half -e begraafplaatsen.* (C.O.); *die geheele gebeurtenis klonk mij zeer -.* (Haafner); -er, meest -.
Roman'ticus (*beoefenaar der romantiek, romanschrijver*), m. romantici; *zooals een Fransch - zou zeggen.* (C.O.). (c = k).
Romantiek' (in letterkunde en kunst: *de smaak der middeleeuwen, de herleving daarvan in 't begin van de 19e eeuw*), v. gmv.
Roman'tisch (*als tegenstelling van klassiek: verdicht, dichterlijk*), bn.; *een - verhaal; een - dal, het - karakter van Da Costa's lyriek; de -e school*, richting in onze letteren door J. v. Lennep b.v. voorgestaan, vrij van de regelen van het classicisme.
Romantis'me (*richting in de fraaie letteren, waarbij gevoel en verbeelding op den voorgrond treden*), o. gmv.; zie Romantiek.
Ro'me, Ro'ma (*beroemde hoofdstad van het oude Romeinsche rijk, aan den Tiber, 753 v. C. gesticht door Romulus en Remus; de Eeuwige stad*), o.; spreekw. *Rome is niet op één dag gebouwd, en Keulen en Aken niet tegelijk*, een grootsch werk kan niet in korten tijd volbracht worden of tot stand komen.
Romein' (*burger van oud-Rome*), m. -en.
Romein' (drukkerij: *staand lettertype*), o. gmv.; zie Letter.
Romeinsch' (*van, uit, over Rome*), bn.; *de -e geschiedenis; de -e taal*, d. i. het Latijn; *-e munten; het -e recht.*
Ro'mer, m. -s; **Roemer** (*wijnglas*), m. -s.
Rom'mel (*rommelzoo*), m. -s; **-ig** (*niet net of ordelijk*), bn. en bw.
Rom'melen (klankn. *dof dreunen, een dof geluid doen hooren*), ik heb -rommeld; *de donder rommelt*, d. i. gromt; *wat lig je in die oude papieren te -*, ze overhoop te halen; **-arij',** v. -en.
Rom'melkamer (*kamer tot berging van rommel*), v. -kamers; **-kast,** v. -en; **-zolder,** m. -s.
Rom'melkruid (*gemengde kruiderij*), o. gmv.
Rom'melpot (*Keulsche pot, overspannen met een blaas, waarin een rietje, dat door wrijving met een vochtig lapje of met vochtige vingers een dof geluid voortbrengt*), m. -potten; *Vondel met Roskam en -*; gew.: Foekepot.
Rom'melzoo, -zooi (verwant met *rommelen: allerlei rommel*), v. -zooien; **-zootje,** o. -s.
Rom'mentom (*van of aan alle zijden*), bw.; *wij zaten - in het water*, spreekt.
Romp (*lichaamsdeel, waaraan hoofd en ledematen zijn verbonden*), m. -en; *de - van een mensch*, fig. *v. e. kleed, v. e. gebouw, v. e. schip.*
Rom'pelig (*hobbelig, oneffen*), bn.; -er, -st.
Romp'slomp (*warboel*), m. gmv.
Ro'mulus, gesch. *medestichter van Rome, tweelingbroeder van Remus.*
Rond, bn. en bw.; *een - getal, een -e som, een - jaar, de -e waarheid; - voor iets uitkomen*, het openhartig erkennen; *Goed -, goed Zeeuwsch*, zie Goed; -er, -st.
Rond (*ronde figuur, cirkel*), o. -en; -je, o. -s.
Rond (*in het rond*), bw.; zie Rondbazuinen, enz.: deze samenst. in één woord te schrijven.
Rondas' (Fr. *rondache: vaalvormig of rond schild, in gebruik geweest bij de Franschen, Spanjaarden, Nederlanders en Italianen*), v. -sen. *Krakende -sen.* (Bild.)
Rond'bazuinen, ik heb -gebazuind; *nieuwtjes, berichten -*, d. i. met groot gerucht of veel ophef wereldkundig maken.
Rondbor'stig (*openhartig, oprecht*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Rond'brengen (*bezorgen*, b.v. *kranten*), ik bracht -, heb -gebracht.
Rond'brieven (*per brief alom bekend maken*), ik heb -gebriefd.
Rond'deelen (*uitdeelen*), ik heb -gedeeld.
Rond'dolen (*rondzwerven*), ik doolde -, heb -gedoold; *- in een woud.*
Ron'de (*ommegang*), v. -s; *de officier der wacht deed de -; allerlei praatjes deden de -.*
Rondeau' (Fr. *klinkdicht v. 13 jambische vers*

regels van vijf voeten met 2 rijmuitgangen), o. -'s. (au = oo); zie: **Rondeel.**
Ron'dedans (*dans hand aan hand in het rond*), m. -en.
Rondeel' (verwant met *rond*: *rond gebouw, rond buitenwerk aan een wal, ronde sterke toren*), o. -eelen.
Rondeel' (Fr. *rondeau*; dichtk. *dichtvorm uit het Fransch*: *gedicht van dertien vijfvoetige jambische verzen, loopende over twee rijmklanken*; *de 1e, 7e en 13e regel moeten gelijk zijn*), o. -en.
Ron'den (*rond maken, afronden*), ik rondde, ik heb -rond; *een gekapt gat wat -.*
Rond'gaan (*ergens omheen gaan, in een kring gaan*), ik ging -, ben -gegaan.
Rond'gaand, bn.; *een -gaande brief*, d. i. een circulaire.
Rond'heid (*het rond-zijn*, fig. *oprechtheid*), v. gmv.; *de - der aarde*; fig. *de - van iemands karakter.*
Rond'hout (scheepst. *rolrond hout*), o. gmv.; *masten, stengen, sprieten zijn -houten.*
Ron'digheid (*rondheid, het min of meer rond zijn*), v. gmv.
Ron'ding, v. -en; *ergens meer - aan geven*, d. i. meer rondheid.
Rond'je, o. -s; *nog een - spelen*, d. i. ieder krijgt nog één beurt; *een - geven*, ieder in den kring een glaasje b.v. bier laten geven.
Rond'kop (scheldn. *voor iem. met een rond hoofd*; *scheldnaam voor een Puritein*, b.v. *voor de Eng. soldaten van Cromwell*), m. -koppen.
Rond'kop (*spijkertje met ronden kop*), m. -koppen.
Rond'om, bw.: *loop -*, d. i. naar de maan; vz.: *de kinderen zaten - de tafel*, er om heen.
Rond'reisbiljet (*boekje met biljetten, geldig voor een rondreis op spoorwegen, in het binnen- of buitenland*), o. -biljetten.
Ronds (*rad van een drukpers*), v. -en.
Rond'sel (*zeker klein rad in e. uurwerk*), o. -s.
Rond'te (*het ronde, kring*), v. -n; *ga nu allen in de - zitten.*
Rond'uit (*vrij uit, zonder omwegen*), bw.; *- zijn meening zeggen.*
Rond'vraag, v. gmv.; *iets in - brengen*, b.v. een voorstel, nl. aan alle leden eener vergadering één voor één vragen, hoe zij er over denken; zie Omvraag.
Rond'waren (*als een spook rondzwerven*), ik heb -gewaard; *de dief waarde rond.*
Rong (*sport van een wagenladder*), v. -en; *een wagenladder heeft drie -en.*
Rong'geng (O.-I. *dansmeisje*), v. -s.
Ron'ken (klankn. *luid snorken*), ik heb -ronkt; **-er,** m. -s.
Ron'selaar (*soldatenwerver*; *schacheraar*), m. -s.
Ron'selen (*ruilen*), ik heb -ronseld; **-ing,** v.
Rönt'gen-stralen, *electrische lichtstralen, die de eigenschap bezitten, door dichte stoffen heen te gaan of te dringen b.v. zij gaan door hout, door vleesch zonder merkbare verzwakking, maar zware metalen en beenderen zijn zoo goed als ondoordringbaar voor hen*; *zijn het lichtstralen, dan hebben zij uiterst geringe golflengte*; *de - zijn aldus genoemd naar den ontdekker* (1895), *W. H. Röntgen, professor te Würzburg*; *zij heeten ook x-stralen.*
Ron'zebons (*draagbare poppenkast*), v. -bonzen; in O.-I.: het inlandsche fanfare- of harmonie-orkest, scherts. kattenmuziek.
Rood (*een roode kleur hebbende*), bn. en bw.; *- is de partijkleur der socialisten*; zie ook: Avond-, Morgen-, Schaam-; als zn. o.; *-kool, de -e vlag, - worden*, een kleur krijgen; *de -e haan*, brand; *geen -en cent rijk zijn*, doodarm zijn; *voor de -e deur komen*, voor de roodgeverfde deur der gevangenis; -er, -st; **-achtig,** bn., -er, -st; **-heid,** v.
Rood'aarde (*roodkrijt*), v. gmv.
Rood'aarden (*met roodaarde inwrijven*), ik roodaardde, ik heb -roodaard.
Rood'baard (*iem. met rooden baard*), m. -baarden; *wat zei die -?*
Rood'bont (*wit met roode plekken*), bn.; *een -e koe.*
Rood'borstje (*zangvogeltje, vink met geelachtig roode borst*), o. -s; *het - verblijft in ons land van Maart tot October.*
Rood'borst-tapuit' (*zangvogel, in kleinen getale in ons land broedend*), m. -tapuiten.
Rood'bruin (*bruin naar 't rood zweemende*), bn.; *de -e heidevelden*; *het -e water der oergronden.*
Roodehond' (*uitslag op borst en rug, vooral in Indië*), m. gmv.
Roodekool' (*kool met donkerroode bladen*), v. -koolen.
Roode Kruis (*teeken van een vereeniging, zich uitstrekkende over alle beschaafde landen, die gewonde soldaten op de slagvelden verbindt en verzorgt*), o.; de stichter van het - is Henri Dunant (geb. 1828); bij de conventie van Genève ('64) traden reeds tien staten toe; het Nederl. - is opgericht in 1867.
Roodeloop' (*bloeddiarrhee*), m. gmv.
Rood'grond (*roodvonk*), o. gmv. gew.
Rood'huid (*Indiaan, oorspronkelijke bewoner van N.-Amerika*), m. en v. -huiden.
Rood'kiemen (*een soort van roode aardappels*), v. mv.; zie Blauwputten.
Rood'kop (*tafeleend*), m. en v. -koppen.
Rood'koper (*donkerrood onvermengd koper*), o.; **-en,** bn.: *een -en ketel.*
Rood'korst (*Edammer kaasje*), v. -en. gmz.
Rood'krijt (*vermenging van klei met roodijzeroker*), o. gmv.; *teekenen met -, schrijven met -*; *koper poetsen met -*, d. i. met poeder van -.
Rood'nek (*scheldnaam v. e. Eng. soldaat in Z.-Afrika*), m. -neks, -nekken.
Rood'rok (scheldn. *Eng. soldaat met roode uniformjas der 17e eeuw*), m. -rokken.
Rood'schimmel (*wijnschimmel*), v. gmv.
Rood'staartje (*zomervogel in onze streken*), o. -s; *het gekraagde -, het zwarte -.*
Rood'valk (*torenvalk*), m. -valken.
Rood'vonk (zooveel als *roode brand*: *besmettelijke huidziekte*), o. gmv.
Rood'vos (*roodachtig paard*), m. -vossen.
Roodzij'den (*van roode zijde*), bn.; *een - zakdoek, een - vest, een - dasje.*
Roof (*diefstal, prooi, buit*), m. gmv.
Roof (*korst eener wond*), v. roven.
Roof'bouw (*wijze van landbouw, welke den grond uitput*), m. gmv.
Roof'dier (*verscheurend of vleeschetend dier*), o. -dieren.
Roofgie'rig (*begeerig naar roof*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Roof'goed (*goed, dat geroofd is*), o. gmv.
Roof'nest (*verblijf van roovers*), o. -nesten.
Roof'ridder (middeleeuw. *ridder, die van roof en plundering leefde*), m. -ridders.

Roof'schip (*kaperschip*), o. -schepen.
Roof'spelonk (*roovershol*), v. -spelonken.
Roof'vogel (*vleeschetende vogel*), m. -vogels. *de -vogels vormen de eerste orde der vogels: gieren, valken en uilen zijn de drie familiën der -vogels.*
Roof'ziek (*roofgierig, -zuchtig*), bn.; -er, -st.
Roof'zucht (*begeerte naar roof*), v. gmv.; **-zuch'tig** (*roofziek*), bn.; -er, -st.
Rooi (*het mikken, het aanleggen*), v. gmv.; *de - te hoog nemen.*
Rooi (*groef, voor*), v. gmv.; zie Rooilijn.
Rooi'en (*in de rooilijn zetten*), ik heb -rooid; fig. *ik zal het alleen wel -*, d.i. klaarspelen, regelen; *zij kunnen het met elkaar niet -*, vinden, **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Rooi'en (*uitdelven*), ik heb -rooid; *boomen -*, ontwortelen, met wortel en al uit den grond halen; *het - der aardappels*, d.i. het uitgraven of uitdoen; **-ing,** v. -en.
Rooi'lijn (*rechte lijn, waar de gevels aan straat gelegen, niet voorbij mogen uitsteken; richtlijn*), v. -lijnen; zie Alignement.
Rooi'meester (*bouwopzichter*), m. -meesters.
Rooi'nek, m. -nekken; zie Roodnek.
Rook (verwant met *ruiken*, imperf. rook: *damp, opstijgend van brandende of smeulende stoffen*), m. gmv.; fig. *in - opgaan*, verdwijnen, te niet gaan.
Rook (*kleine hooistapel*), v. roken.
Rook'coupé (*wagoncoupé, waarin gerookt mag worden*), m. -coupé's. (ou = oe).
Roo'ken (*rook geven, tabak rooken*), het heeft en ik heb -rookt; **-er,** m. -s; **-erij',** v. -en.
Roo'kerig (*vol rook, naar den rook smakende*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Rook'kamer, v., **-salon,** o.: *in groote hotels, op de Suezbooten, enz. afzonderlijk vertrek voor lui, die willen rooken*; mv. -s.
Rook'scherm (*vuurscherm*), o. -schermen.
Rook'spek (*gerookt spek*), o.; **-vleesch',** o. gmv.; **-walm,** m. -en; **-worst,** v. -en.
Rook'zwak, bn.; *- buskruit.*
Room (*vet der melk*), m. gmv.; *er is zoete en zure -*; fig. het beste, het fijnste; **-boter,** v. gmv.
Roo'men (*ontdoen van den room*), ik heb -roomd; *de melk -*, er den room af scheppen.
Room'horentje (*crême-gebakje in den vorm van een horentje*), o. -s.
Roomsch (*betrekking hebbende op de R.-K. kerk*), bn.; **-gezind,** bn.: *een -e bevolking.*
Roomsch, bn.; *het Heilige -e Rijk*, het oude Duitschland; Willem II werd -koning (1247).
Room'sche (*belijder van de leer der R.-K. kerk*), m. en v. -n.
Roomsch'gezinde, m. en v. -gezinden.
Roomsch'-Katholiek' (*Roomsch*), bn.; **-e** (*Roomsche*), m. en v. -n; ook: -Catholiek.
Room'taart (*fijn gebak met crême als hoofdbestanddeel*), v. -taarten.
Roo'paard, o. -paarden; zie Rolpaard.
Roos (Lat. *rosa: bloem*), v. rozen; spr. *Geen rozen zonder doornen*, aan het aangename is het onaangename verbonden; *De tijd baart rozen*, op den duur komt alles terecht; *hij gaat, hij wandelt op rozen*, zijn levensweg is bestrooid met bloemen, evenals men b.v. een bruidspaar op hun huwelijksdag bloemen voor de voeten strooit; fig. *slapen als een -*, d.i. rustig, gezond, vast, heerlijk als kinderen met rozen op de wangen; *iets onder de - zeggen, vertellen*, onder het zegel des geheims; *dat zijn zaken, daar men nooit over spreekt dan onder de -*. (Koetsv.), in stilte, in 't geheim; *- schieten*, met den pijl het mikpunt treffen; *de oorlog der Roode en Witte -*, in Engeland de oorlog tusschen het huis van York en het huis van Lancaster (begin der 15e eeuw).
Roos (*zekere huiduitslag; soms besmettelijke huidontsteking*), v. gmv.; **-achtig,** bw.
Roos'achtig (*op een roos gelijkende*), bn.; *de appelboom heeft -e bloesems*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Roos'jesschelling (*oude schelling van 30 cts*), m. -schellingen; ook: *Roosschelling.*
Roos'jesslijper (*diamantslijper, die roosjes maakt*), m. -slijpers; **-snijder,** m. -s.
Roos'kleur (*kleur der roode roos*), v. gmv.
Rooskleu'rig (*de kleur hebbende der roode roos*; fig. *schoon, veelbelovend*), bn.; *een -e toekomst, een - verschiet.*
Roos'ten (*braden op een rooster*), ik roostte, ik heb geroost; **-ing,** v. -en.
Roos'ter (*traliewerk van ijzeren staafjes*), m. -s; fig. *de - van werkzaamheden*, d. i. de dagwerklijst eener school.
Roos'teren (*roosten*), ik heb -roosterd.
Roos'venster (bouwk. *cirkelvormig raam, ter verlichting der beuken, boven de portalen van middeleeuwsche kathedralen geplaatst*), o. -s; het - is tegelijk het voornaamste sieraad van hoofd- en transeptgevels; dikwijls zijn de posten als spaken van een rad straalsgewijze geplaatst op een schijnbare naaf, vandaar ook Radvenster.
Roo'ven (*stelen*), ik heb -roofd; **-er,** m. -s; **-erij',** v. -en; **-ershol,** o. -holen.
Roo'verbende (*een bende roovers*), v. -n.
Roo'verhoofdman (*aanvoerder eener rooverbende*), m. -mannen.
Ropij' (*munt van zilver of goud in Britsch-I. en verder in Azië, doch van veranderlijke waarde*), v. -en; *1 Engelsche - is ± f 1.18; 1 Perzische - is ± f 0.92; er zijn goudropijen van vijf, tien, vijftien en dertig ropijen zilver.*
Ros (vroeger *ors: strijdpaard*), o. rossen.
Ros (*slaag*), m. gmv.; *iemand - geven*; zie Afrossen.
Ros (Lat. *roodachtig*), bn.; *de -se vlammen*; *een -se baard*; -ser, -t.
Ros'achtig, bn.; *een -e baard*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Rosa'rium (R.-K. *rozenkrans, bidsnoer*), o. -s.
Ros'baar (*draagstoel, hangende tusschen twee paarden of muilezels*), v. -baren.
Ros'beier (*in de legende het paard der vier Heemskinderen* [*Beijaard*]; ook *staatsiepaard*, en spottend: *oude magere knol*), m. -beiers.
Ros'bief (*roastbief, geroosterd ossevleesch*), m.; ook: aangebraden runderlap.
Ro'se (Fr. *rozerood, rooskleurig*), bn. (s = z).
Rosha'rig (*met roodachtig haar*), bn.; *-e knapen.*
Ros'kam (*paardekam*), m. -kammen; fig. *snijdende beoordeeling, hekeling; de - van Vondel* (1630), vlijmend hekeldicht.
Ros'kammen (eig. *een paard met den roskam reinigen*; fig. *gispen, doorhalen, hekelen*), ik heb -roskamd; **-kammer,** m. -s; **-kammerij',** v. -en.
Rosmarijn', rozemarijn' (Lat. *lipbloemig heestertje uit Z.-Europa*), m. gmv.; **-olie,** v.; **-zalf,** v. gmv.
Ros'molen (*door een paard of ros in bewe-*

ging gehouden molen), m. -s; zegsw. *hij loopt in den* -, hij werkt hard voor zijn brood.
Ros'sem, Maarten van, † 1555, veldheer van Karel v. Gelder, en in 1543 van Karel V, werd gouverneur van Luxemburg: wreed en gewetenloos bendenhoofd.
Ros'sen (eig. *roskammen*; fig. *iemand slaan*), ik heb gerost.
Ros'sig (*roodachtig*), bn.; *hij is wat - van haar*; *bij het - schijnsel van de haardvlam*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Rossinant', m. -en; zie Rozinant.
Rossi'ni, Gioachimo, Antonis, 1792—1868, Ital. componist van grooten naam, wonende te Parijs: *Barbier de Séville* (1816), *Guillaume Tell* (1829).
Ros'tuischer (*paardenhandelaar*), m. -s.
Rot (*knaagdier*), v. rotten; ook: **Rat.**
Rot (*gelid*), o. rotten; *-ten links*, *-ten rechts*, de manschappen moeten links- of rechtsuit in 't gelid marcheeren; *de geweren aan -ten zetten*, d. i. aan hokjes tegen elkaar.
Rot (*rottende*), bn.; *die appel is* -; *een -te mispel*; rotter, rotst; **-heid,** v. gmv.
Ro'tan, rot'tan, rot'tang (O.-I. *rietpalm, rotting*), o. gmv.; *een ladder, van - gevlochten.*
Rota'tie (*ronddraaiing, wenteling*), v. -tiën, -s; **-pers** (*-drukpers*), v. -s; lees: *-taatsie.*
Ro'ten (den. van *rot*, bedorven), ik heb geroot; *hennep, vlas* -, d. i. in het water losweeken: 10—12 dagen onder modder in put of sloot leggen, om ze een rottingsproces te doen ondergaan.
Rot'gans (misschien zoo geheeten, omdat ze *rotten*, of samenscholen: *eendachtige vogel, wilde trekgans*), v. -ganzen; ook: *Aalscholver, Schollevaar, Scholver*; *de - overwintert aan onze stranden.*
Rot'gezel (*wapenbroeder, lid van een rot of eener bende*), m. -gezellen.
Rot'koorts (geneesk. *ingewands- of pestkoorts*), v. -koortsen.
Roton'de (It. *rotonda*: *een gebouw, dat van buiten en van binnen rond is*; ook: *lange ronde damesmantel*), v. -n, -s.
Rots (*steenklomp, bergklip*), v. -en; **-achtig, -ig,** bn.: *St. Helena is een - eiland*, d. i. hebbende veel rotsen; **-blok,** o. -ken; **-gevaarte,** o. -n; **-kloof** (*spleet*), v. -kloven; **-kristal** (*bergkristal*), o. -len; **-musch** (*bergmusch*), v. -musschen; **-punt** (*uitstekend deel van e. rots*), v. -en; **-spelonk,** v. -en; **-spleet,** v. -spleten; **-steen,** m. -en; **-wilg** (*Japansche sneeuwwilg*), m. -en; **-zout** (*bergzout*), o. gmv.
Rot'tan, o.; zie: Rotan.
Rot'ten (*samenscholen*), zij hebben gerot.
Rot'ten (*tot bederf overgaan, rot worden*), het is en heeft gerot; *vruchten gaan* -.
Rot'tenkruit, o. gmv.; zie Rattenkruit.
Rotterdam' (aardr. *tweede koopstad des rijks*), o.; *het welvarende* -.
Rotterdam'mer (*man uit of van Rotterdam*), m. -s.
Rotterdam'mer (geneesk. *een soort buikloop, vroeger door het drinken van Maaswater te R'dam heerschende*), m. gmv.
Rotterdamsch' (*Rotterdam betreffende*), bn.; *de -e handel, de -e taal of het* -.
Rotterdam'sche (*juffrouw uit Rotterdam*), v. -n; *zij was een* -.
Rot'ting (O.-I. *riet, rietgewas*), m. gmv.; zie: Rotan.
Rot'ting (*rieten stok, wandelstok*), m. -en.
Rot'tingolie (*slaag, ransel*), v.; *iem. - geven*; ook wel Smeer.
Rot'tingstraf (O.-I. *het toedienen van slagen met een rotting*), v. gmv.; *de -straf in Indië is afgeschaft.*
Roué' (Fr. *doordraaier, losbol, lichtmis*), m. -'s. (ou = oe).
Rou'ge (Fr. *rood*), bn.; als zn. o.; - *et noir spelen*, een kansspel (roulette) spelen met een loopend balletje, op roode en zwarte nommers; het vakje of cijfer, waar het balletje blijft liggen, is winnend. (ou = oe).
Roula'de (Fr. muz. *toonroller, reeks van snel opeenvolgende tonen op ééne lettergreep*), v. -s.
Rouleau' (Fr. *rolhout, rolgordijn*), m. -'s; lees: *roe-loo'*.
Rouleeren (Fr. *omloopen, loopen over iets*; *in omloop of gangbaar zijn van geld*); *het gesprek rouleerde over de geldcrisis.* (ou = oe).
Roulet'te (Fr. *rolschijf, naam van zeker hazardspel*), v. -s; zie Rouge et noir. (ou = oe).
Rousseau', Jean Jacques, *Fransch wijsgeer en letterkundige*, 1712—'78. (eau = oo).
Rou'te (Fr. *richting, reisweg, tocht, marsch van soldaten*), v. -s. (ou = oe).
Routi'ne (Fr. *ervarenheid, geoefendheid, vaardigheid, sleur, slenter*), v. gmv. (ou = oe).
Routineeren (afleid. van *routine*: *routine verkrijgen*); *zich* -, zich vlugheid of vaardigheid eigen maken; *geroutineerd zijn*, de noodige vlugheid bezitten; *een geroutineerd handelsreiziger*; zie Geroutineerd. (ou = oe).
Rouw (*droefheid, treurnis, rouwkleedij*), m. gmv.; *lichte* -, *halve* -, *zware* -; *in den - zijn.*
Rouw (*ruw*), bn.; *-e klanten*, ruwe kerels.
Rouw'artikelen (*allerlei kleedij en sieradiën voor menschen, die in den rouw zijn*), o. mv.
Rouw'band (*zwarte band om arm of hoed, als teeken van rouw*), m. -banden.
Rouw'beklag (*betuiging van deelneming bij sterfgeval*), o. gmv.; ook: Condoleantie.
Rouw'brief (*brief met zwarte omranding*), m. -brieven.
Rou'wen (*rouw of zwart dragen*), ik rouwde over mijn vader, ik heb gerouwd.
Rouw'floers (*zwart krip, rouwsluier*), o. gmv.
Rouw'geklag (*het klagen der familie om eenig sterfgeval*), o. gmv.
Rou'wig (*bedroefd, treurig*), bn.; *zij was* -; -er, -st.
Rouw'japon (*zwarte japon van een dame, die in den rouw is*), v. -nen.
Rouw'kamer (*kamer, waar het lijk wordt neergezet in de kist: ze is zwart gedrapeerd, met brandende kaarsen naast de lijkkist*), v. -s.
Rouw'klagen (*treuren of klagen om iem. dood*), ik rouwklaagde, ik heb gerouwklaagd.
Rouw'koop (*berouw over een gesloten koop*), m. gmv.; - *geven*, een geldsom betalen om een gedanen koop te vernietigen of ongedaan te maken.
Rouw'mis (R.-K. *mis van requiëm*), v. -missen; *in een - draagt de priester zwarte kleur*; zie Kazuifel.
Rouwmoe'dig (*berouwvol*), bn. en bw.; *een - zondaar*; fig. *een -e schuldbelijdenis*; - *zijn schuld bekennen*; -er, -st.
Rouw'rand (*zwarte rand om brieven en enveloppen als teeken van rouw*), m. -en; fig. *-en aan de vingers hebben*, vuile nagels.

Ro'ven (*de roof of korst van de wonde nemen*), ik roofde, heb geroofd.
Royaal' (Fr. *koninklijk, vorstelijk mild*), bn. en bw.; *hij handelde* -, d. i. ver van karig; *een royale vent*, een niet-kleinzielig man; -aler, -st.
Royalist' (Fr. *koningsgezinde, aanhanger van het koningschap*), m. -en.
Royalis'tisch (*koningsgezind*), bn. en bw.
Royaliteit' (*onbekrompenheid, milde daad*), v. -en.
Royeeren (*wegkrabben, schrappen*); zegsw. *iemand - als lid eener sociëteit*; ook: Rayeeren.
Ro'ze (*licht-rooskleurig*), bn.; *de - pooten en veeren der flamingo's*; als zn. o.: *het - hunner lichamen en vleugelen.*
Ro'zeblad (*bloemblad e. roos*), o. -bladen, -blâren; *witte, roode, gele -bladen, -blâren.*
Ro'zeblad (*plantblad, groen blad*), o. -eren, -en, -blâren.
Ro'zebottel (*vruchtje der roos*), v. -bottels.
Ro'zeknop (*knop e. roos*), m. -knoppen.
Ro'zelaar (*rozeboom*), m. -s, -aren.
Rozemarijn' (*heester uit Z.-Europa*), m. gmv.; zie: Rosmarijn.
Ro'zenbed (*perk met rozen*), o. -bedden.
Ro'zenbokje (*boktor, schildvleugelig insect*), o. -bokjes; *het - leeft op wilgeboomen.*
Ro'zenfeest (*landelijk feest, waarbij het deugdzaamste meisje van het dorp een krans van rozen ontvangt en den naam krijgt van rozenmaagd*), o. -feesten.
Ro'zengaard (*tuin met rozen*), m. -gaarden.
Ro'zengeur, m. gmv.; **-geurig,** bn.
Ro'zenhoed (*krans van rozen*), m. -hoeden.
Rozenhoed'je (R.-K. eig. *een kransje van rozen, ⅓ van een Rozenkrans, nl. een snoer van kralen, bestaande uit vijfmaal tien kleine kralen, waarop telkens een groote volyt*), o. -s; bij elke kleine kraal wordt een *Wees-gegroet* en bij iedere groote een *Onze-Vader* gebeden; vandaar: *een - bidden*; dit woord is gangbaar in Limburg en N.-Brabant.
Ro'zenhout (*welriekende houtsoort uit Brazilië en Siam*), o. gmv.; **-en,** bn.
Ro'zenkleur, v. gmv.; **-kleu'rig** (*rooskleurig*), bn.; *een - kleedje*, rozerood.
Ro'zenkrans (*krans, van rozen gevlochten*), m. -en.
Ro'zenkrans (R.-K. eig. *krans van rozen*, n.l. *een snoer van bidkoralen, bestaande uit vijftienmaal een tientje of driemaal een rozenhoedje*), m. -kransen; *een heelen - bidden*; veel wordt in 't noorden van ons land *Rozenkrans* voor Rozenhoedje gebezigd; zie verder bij Rozenhoedje.
Ro'zenmaagd, v. -en; zie Rozenfeest.
Ro'zenobel (*oude, Engelsche gouden munt met de Roos er op van de huizen York en Lancaster*), m. -s; *de -s zijn geslagen onder Eduard III van 1343-'77; de waarde van een - was in ons land 16 schilling en varieerde tusschen f 8.35 en f 10.50.*
Ro'zenolie (*aetherische olie, uit rozen getrokken*), v. gmv.; *- van Perzië.*
Ro'zerood (*rood als een roos*), bn.; *Koosje met haar - japonnetje* (C.O.); als zn. o. gmv.
Ro'zestek (*stekje of plantstokje*), v. -ken.
Ro'zestok (*blijvend deel van het hertsgewei, waarop zich de nieuwe takken elk jaar ontwikkelen, hoornknobbel*), m. -ken.
Rozet' (Fr. *rosette: roosvormig sieraad; symmetrische, door een cirkel te omvatten, figuur*), v. -ten.
Ro'zetak (*tak een een rozeboom*), m. -takken.
Ro'zig, bn.; *mijn - kind* (De Cort), rooskleurig; *de huid is daar wat* -, d.i. door roos ontstoken, -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Rozijn' (Fr. *raisin sec* d. i. *gedroogde druif*), v. -en; ook: Razijn.
Rozinant' (*het knokerige paard van Don Quichot*; fig. *slecht paard, knol*), m. -en; *de Rott. sleeper haalt reeds in den vroegen morgen zijn - van stal.* (Jonath.); *als - rust, werkt de sleeper en omgekeerd.* (Jonath.); *Marco's rozinant.* (Staring).
Ru'bens, ook *Rub'bens*, Pieter, Paul, *het hoofd der Vlaamsche schilderschool*, 1577-1640.
Ru'bicon (in het Rom. rijk: *N. grensrivier*), m.; zegsw. *den - overtrekken*, den beslissenden stap doen (Julius Cæsar, 49 v. C.); zie Teerling; ook: *Rubico.*
Rubriek' (Lat. *rubrica: afdeeling, klasse; aanwijzing, opschrift, titel*), v. -brieken.
Rucht'baar (eig. *roep veroorzakend*), bn.; *- maken*, algemeen bekend maken; *het zal - worden*, wereldkundig; **-heid,** v. gmv.
Rudimen'ta (Lat. *allereerste gronden of beginselen van een wetenschap*), v. mv.; ook: **Rudimenten.**
Rudimentair' (*in ontwikkeling achtergebleven*), bn.; *-e organen*, nog in wording zijnde; ook: betrekking hebbende op de grondbeginselen. (ai = ê).
Rug (*lichaamsdeel bij mensch en dier tegenover de borst of den buik*), m. ruggen; rugje of ruggetje, o. -s; *een krommen, een scheeven - hebben*; *op den - van een olifant, van een kameel zitten*; fig. *de - van een boek, van een mes, van een kleed, van een canapé*, enz.; *de - van de hand*, d. i. het bovenvlak; zegsw. *den vijand den - toekeeren*, d. i. op de vlucht slaan; *iemand den - keeren*, hem minachting toonen; *de fortuin heeft hem den - toegekeerd*, niets wil hem meer gelukken; *dat examen is alweer achter den* -, d. i. voorbij; *hij heeft een breeden* -, d. i. scherts. hij kan veel dragen of verdragen; *ik heb het in mijn* -, ik doe 't niet graag (Wolff en D.), vero.
Rug'gegraat (*wervelkolom bij mensch en gewerveld dier*), v. -graten; *de - breken*, den hals breken; fig. innerlijke kracht, energie, steun, als: *een tooneelstuk zonder* -; *een volksleider met* -; *een bergketen vormt de as of - van dat eiland.*
Rug'gelen (*aarzelen, terugdeinzen*), ik heb en ben -ruggeld. w. g.
Rug'gelings, bw.; *hij viel - van het paard*, d. i. achterover.
Rug'gelingsch, bn.; *een -e sprong*, d. i. een achterwaartsche sprong.
Rug'gemerg (*zenuwstof in het wervelkanaal*), o. gmv.; **-ste'ring,** v. gmv.
Rug'gespraak (*heimelijk beraad*, b.v. *van den gekozene met zijn kiezers*), v. gmv.; zie *imperatief Mandaat.*
Rug'gestreng (*wervelkolom*), v. -en.
Rug'leuning (*leuning voor den rug*), v. -en.
Rug'titel (*titel op den rug van een boekband*), m. -s.
Ruhm'korf, m. eig.: *klos van* -, electrische inductor, genoemd naar Ruhmkorf (1851); van dit toestel maakt men gebruik, als

men inductie-stroomen wil opwekken met zeer groote electromotorische kracht.
Rui (*het ruien der vogels*), m. gmv.
Rui'dig (*schurftig*), bn.; *een - schaap*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Rui'en (den. van *rui*: *van vederen wisselen*), de kanarie heeft geruid; ook, verharen: *de kat gaat* -; **-ing,** v. -en; **-tijd,** m. gmv.
Ruif (*schuin lat- of traliewerk als voederrek in stallen*), v. ruiven; ook: *Ruifel*, v. -s.
Ruig (*harig, wollig, ruw*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.; **-te** (*allerlei wild gewas*), v. -n.
Rui'gen (*ruig worden*): *'t geboomte -t van lof* (*loof*). (Kamph.). vero.
Ruig'geborsteld (*hebbende ruige* d.i. *harde borstels of rugharen*), bn.; *het -e everzwijn*, (v. Lennep).
Ruig'hei, v. gmv.; zie Struikhei.
Ruigt'oogst (*oogst van riet en biezen*), m. gmv.
Rui'ken (*reuk opnemen*), ik rook, ik heb geroken; *aan een bloem* -; *de honden - het wild van verre.*
Rui'ker (*bloemruiker, bouquet*), m. -s.
Ruil (*het ruilen, wisseling*), m. -en; *een goeden - doen.*
Rui'lebuiten (van *ruilen* en *buiten*: *ruilhandel drijven in 't klein*), ik heb -ruilebuit; **-buiter,** m. -s.
Rui'len (*wisselen*), ik heb geruild; **-er,** m. -s; **-handel,** m. gmv.; **-ing,** v. -en.
Ruil'waarde (*de waarde, die een zaak heeft, in zooverre zij tegen andere dingen kan geruild worden*), v. gmv.
Ruim (*wijd, breed, uitgestrekt*), bn. en bw.; *een - huis, in het -e veld, de -e lucht*; fig. rijkelijk, onbekrompen: *een - inkomen, een -e keuze, hij heeft het* -; *- ademhalen, de handen - hebben*, onbelemmerd; -er, -st.
Ruim (*binnenste ladingruimte van een schip*), o. gmv.; ook 2e kajuit.
Ruim'baan (*ruimte*), v. gmv.; *voor iemand - maken*, alle hindernissen opruimen.
Rui'men (*plaats maken, ledigen, wegdoen*), ik heb geruimd; zegsw. *uit den weg* -, op zij zetten, fig. iem. dooden, en wel op heimlijke wijze.
Rui'men (*uitschieten van den wind*), hij heeft -ruimd; *de wind gaat* -, wordt gunstiger; - is het tegengestelde van Krimpen.
Ruimschoots' (eig. *met ruimen schoot*; *in ruime mate*), bw.; zie Schoot, scheepst.
Ruimschootsch', bn.; *-e aalmoezen*, overvloedig; *een -e uitdeeling*, mild.
Ruim'te (*wijdte, uitgebreidheid*), v. -n.
Ruin (*paard, gesneden hengst*), m. -en.
Rui'ne (Lat. *ruina*: *puinhoop, bouwval*), v. -n, -s; fig. ondergang, verderf; lees: *ru-ie'ne.*
Ruïneeren (*verwoesten, in 't verderf storten, tot armoede brengen, te gronde richten*). (i=ie).
Ruis (eig. *ruisvoorn*, d. i. *roetvoorn of roode voorn*), m. ruizen.
Rui'schen, het heeft geruischt; *de bladeren, de takken - in den wind*, een zacht suizend geluid maken; **-ing,** v. -en.
Rui'schingsgeluid (spraakk. *ruischende medeklinker*), o. -geluiden; *de f, v, s zijn -geluiden of ruischers* (zij worden aangehouden).
Ruisch'pijp (*doedelzak*), v. -pijpen.
Ruis'voren, -voorn (*karperachtige zoetwatervisch*), m. -s; zie Ruis.
Ruit (*vierzijdige figuur*; ook *glasruit*), v. -en.
Ruit (*schurft*), v. gmv.
Ruit (verwant met *ruiten*, rooven: *uitgetrokken of uitgewied onkruid*), v. gmv.
Ruit (*zeker sterk riekend kruid, wijnruit, geneeskrachtige plant*), v. gmv.
Rui'ten (*een der vier figuren van 't kaartspel*), v. mv.; *in de - spelen*, - troef maken.
Rui'ten (*ruiten snijden of maken in iets*), ik ruitte. heb geruit; *papier* -.
Rui'ten (*plunderen, rooven, uitroeien*), ik heb geruit; **-er,** m. -s. vero.
Rui'tenaas (*in 't kaartspel*), o. -azen; **-boer,** m. -en; **-heer,** m. -en; **-vrouw,** v. -en.
Rui'ter (eig. *vrijbuiter, roover te paard*, thans: *paardrijder*), m. -s; *hij is een goed -, een - te paard, een - te voet.*
Rui'ter (*soldaat te paard, cavalerist*), m. -s; *ik zag vele -s te paard*, opgestegen ruiters; **-bende** (*troep ruiters*), v. -n.
Rui'ter (*versperring van toegangen, grachten, wateren* enz.), m. -s; *een Friesche, een Spaansche* -, paalwerk met dwarspinnen.
Rui'ter (*vogel der noordpool, die des winters op onze N. kusten en eilanden verblijft*), m. -s; *de zwarte* -.
Rui'tergevecht (*gevecht met of tusschen ruiterij*), o. -gevechten; *het - op de heide van Turnhout op 22 Jan. 1597.*
Ruiterij' (*paardenvolk, cavalerie*), v. gmv.
Rui'terkruid (*waterkruid*), o, gmv.; ook: Waterkaarde.
Rui'terlijk (*openhartig, onbewimpeld*), bn. en bw.; *een - antwoord*, d. i. rond; *hij kwam er - voor uit*, d. i. open, oprecht; *- naar iets vragen*, zonder omwegen; -er, -st.
Rui'terstandbeeld (n.l. *in de gedaante van een ruiter te paard*), o. -standbeelden.
Rui'terszalf, rui'tezalf (*zalf tegen de ruit of schurft*), v. gmv.
Rui'tervaan (*vlaggetje met één of meer punten aan een lans*), v. -vanen.
Rui'ting (*kling van een degen*), v. -en.
Rui'ting (*geklonterde melk*), v. gmv.
Rui'zelen (dicht. *zacht ruischen*), de wind ruizelt in de dorre blaren; *de dorre blaren* -, zacht ritselen. Vl.
Rui'zemuizen (*bijvorm van roezemoezen*), ik -muisde, heb -ruizemuisd.
Ruk (*een haal, een schok, een trek*), m. -ken.
Ruk'ken (*met geweld weghalen*), ik heb -rukt; *te velde* -, ten oorlog trekken; **-king,** v. -en.
Ruk'wind (*plotseling felle wind*), m. -winden.
Rul (*hobbelig, ongelijk*), bn. en bw.; **-heid,** v.
Rul (*driftige toeloop van koopers, veel vraag in sommige waren*), v. gmv.; *er was ter beurze een - in de tabak*, buitengewone afzet.
Rul'ijs (*hobbelig, oneffen ijs*), o. gmv.
Rum (Eng. *geestrijke drank, uit suikerrietsap getrokken*), v. gmv.; **-metje** (*glaasje rum*), o. -s.
Rum'boon (*suikerboon met rum er in*), v. -boonen.
Rum'grog (*grog van rum*), m. -grogs.
Rumoer' (Lat. *rumor*: *verward geraas, gejoel, opschudding, gerucht*), o. -en.
Rumoe'ren (*geraas maken*), ik heb -rumoerd.
Rumoe'rig (*levendig, druk*), bn.; **-heid,** v.
Ru'mor in ca'sa: letterlijk, *rumoer in huis,*

alarm, lawaai in een vergadering of college.
Rum'pijp (*een groot langwerpig vat, waarin rum wordt aangevoerd*), v. -en; zie Pijp.
Run (*fijngemalen eikenbast*), v. gmv.
Run (*het rennen*), m. gmv.; *in vollen -.*
Rund (*hoorndier*), o. -eren, -ers; **-vee** (*hoornvee*), o. gmv.; **-stamboek,** o. -boeken: **-vleesch,** o. gmv.
Run'derhaas (*runderharst*), m. -hazen.
Run'derharst (*lendenstuk, heupstuk*), m. -en; **-pest,** v. gmv.; **-stal,** m. -stallen; **-ziekte,** v. -ziekten.
Ru'ne (eig. *geheimschrift, geheim gesprek*; van Goth. *runa*, geheim: *oude, rechtlijnige letters of schriftteekens der Druïden en der Germaansche priesters, gewoonlijk in houten staafjes gesneden*), v. runen.
Ru'nenschrift (n.l. *in of met runen*), o. gmv.
Ru'nisch (*oudnoorsch*), bn.; *de -e poëzie.*
Run'nen (*loopen, rennen*), het heeft -rund; *het paard van Marco houdt vol te -.* (Staring).
Run'nen (*stollen, stremmen van melk*, ook: *doen stollen*), zij runde, ik heb -rund.
Run'sel (*kaasstremsel*), o. gmv.
Rups (*larve van een vlinder met drie paar pooten vóór en ook nog pooten aan 't achterlijf*), v. -en; zie Rijp.
Rup'senei (*vlinderei*), v. -eieren; **-plaag** (*overlast en groote schade door ongewoon veel rupsen*), v. gmv.
Rups'klaver (*vlinderbloemige plant*), v. gmv.; *er zijn zeven soorten van - in ons land.*
Ruptuur' (Fr. *rupture*: het breken, verbreking: *oneenigheid, vredebreuk*), v. -uren.
Ruraal' (Lat. *landelijk, veldelijk*; *hetgeen den landbouw betreft*), bn.; *rurale gedichten*, d. i. veldzangen.
Rus (*ingezetene van het Russ. rijk*), m. -sen.
Rusch (Lat. *waterbies*), m. russchen.
Rus'leder, -leer (*Moscovisch leder, juchtleer*), o. gmv.; **-en** (*van Rusleer*), bn.: *een -en portemonnaie.*
Rus'schen (*van biezen gemaakt*), bn.; *een - zitting van een houten stoel*; *- matten.*
Russifica'tie (*het Russisch maken*), v. gmv.; *de - van Finland*; lees: *-kaatsie.*
Russificeeren (*Russisch maken*). (c = s).
Rus'sisch, bn.; *de -e taal, - zilver*; als zn. o.
Russophiel' (*iem., die Rusland of de Russen genegen is*), m. -en. (ph = f).
Russophiel' (*groote genegenheid voor Rusland toonend*), bn.; *een - betooging.* (ph = f).
Russophobie' (*vrees voor de macht of den invloed der Russen*), v. gmv. (ph = f).
Rust (*het rusten, verpoozing*), v. gmv.; *de slinger der klok is geen oogenblik in -*, stilte, onbeweeglijken stand; spreekw. *- roest*, stilstand, luiheid, ledigheid brengt bederf teweeg; *de openbare - verstoren*, orde; *hij is de eeuwige - ingegaan*, den dood; muz. *een heele maat -*, pauze; metriek: *de - achter den derden voet in den alexandrijn*, verssnede, caesuur.
Rust (scheepst. *overstekende zijkant*; *zware, breede met ijzer beslagen rand aan het bovendek, buiten boord uitstekende*), v. -en.
Rust (*insnijding in den tuimelaar van een geweer of een pistool*), v. -en; *het geweer in de - zetten*, in zekerheid, dat de haan niet kan overslaan.
Rust'altaar (R.-K. *een hulpaltaar, waar bij processie met het H. Sacrament even gerust wordt en waar de dienstdoende priester den zegen geeft*), o. -altaren; zie Reposoir.
Rust'dag (*dag om te rusten, vacantiedag, Zondag*), m. -dagen.
Rus'teloos, bn. en bw.; *-looze arbeid, beweging*; *de zieke bracht den nacht - door*, in onrust, zonder te slapen; *hij werkte - verder*, d. i. zonder ophouden; -zer, meest -; **-loos'heid,** v. gmv.
Rus'ten (*stil zijn*), ik heb gerust; *hij is -d predikant*, emeritus -; *de dooden - op het kerkhof*, den doodslaap slapen; *rust wel!* slaap wel.
Rus'ten (*gereedmaken, toerusten*), ik rustte, ik heb gerust; *de mannen waren ten strijd gerust.* d. i. gereed; *zich ten strijde -.*
Rusticiteit' (*landelijkheid, boerschheid, ruwheid*), v. gmv. (c = s).
Rustiek' (*landelijk*; *boersch, plomp, onbeschaafd*), bn. *een -e brug: van op maat gezaagde stammen als vloer en dikke takken als leuning, beide ongeschild, gemaakt*; *een - man*, niet ontbolsterd, onbeschaafd.
Rus'tig (*stil, bedaard, gerust*), bn. en bw.; *een - leven, een -e slaap*; *den dood - afwachten*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Rus'tig (*kalm, moedig, gerust*), bn. en bw.; *Hij* (*Barends*) *is - in 't gevaar, wat stormen om hem gieren.* (Tollens); *ik hief eens - aan te zingen.* (Vondel): -er, -st.
Rus'ting (*wapenrusting*), v. -en.
Rust'kuur (*geneeswijze, die in hoofdzaak rust voorschrijft*), v. gmv.
Rust'plaats (*plaats om te rusten*), v. -en; **-punt,** o. -en; **-stoel** (*leuningstoel, rolstoel*), m. -en.
Rust'teeken (muz. *punt met boogje er over heen, ook boogje boven een noot, aanduidend onbepaalde rust*), o. -teekens.
Rut, in de zegsw. *- zijn*, berooid zijn, geen geld meer hebben, alles in het spel verloren hebben.
Ruthe'nen (*Slavische volksstam, aan beide zijden der Karpathen*), m. mv.; de - wonen in het O. van Galicië en in het N.-O. van Hongarije.
Rutsch'baan (*hobbelbaan als kermisvermaak*), v. -banen; lees: *roetsj'baan.*
Ruw (*oneffen, hobbelig*), bn. en bw.; *een -e steen, een -e weg*; fig. *een -e wind*, guur; *een - klimaat*, streng; *een -e klank*, schor; *-e zeden*, ongemanierd, *een -e gast*, onbeschaafd; *- te werk gaan, iemand - bejegenen*; -er, -st; **-heid,** v. -heden; zie Rouw.
Ru'waard (oud Fr. *regard*, opzichter, bewaker: *tijdelijk bewindvoerder, regent, landvoogd, rijksbestuurder*), m. -en, -s; **-schap** (*de waardigheid v. ruwaard*), o. gmv.
Ru'wigheid (*oneffenheid*), v. -heden.
Ruw'kruid (*sterbladige plant*), o. gmv.
Ruy'ter, Michiel Adriaansz. de, 1607—1676, geb. te Vlissingen, begraven i. d. Nieuwe Kerk te A'dam; Neerlands grootste admiraal.
Ru'zie (Fr. *ruse*, looze streek: *twist, krakeel, gekijf*), v. -s; *- met iemand hebben, - maken, laat ons de - afdrinken*; -tje, o. -s.
Ru'ziemaker (*twistmaker*), m. -makers; **-zoeker** (*twistzoeker*), m. -zoekers.

S.

S, v. - De negentiende letter van het alphabet.
S. - *Sa'lus*, heil, welzijn.
S. - *Sena'tus*, senaat.
S. - Afkorting van *Ser'vius*, *Sex'tus*.
S. - *Sig'num*, teeken, merk, wonderteeken; *signe'tur*, men teekene, het worde geteekend.
S. - *So'lo*, (muz.), alleen.
S. of **St.** - *Sanc'tus*, *saint*, *sint*, heilige of heilig; bij aanduiding van Ned. muntspeciën beteekent *St.* stuiver.
S. of **Sign.** - *Signe'tur* (op recepten), het worde geteekend.
S. - Stère of M^3.
S.A.E. - *Son Altesse Eminentis'sime*, Zijne of Hare Doorluchtige Hoogheid.
Salv. cur. - *Sal'vis curia'libus*, behoudens de ambtelijke formaliteiten.
Salv. tit. - *Sal'vo ti'tulo*, behoudens den titel.
Sam. - *Het boek Samuel.* (Bijbel).
S.A.R. - *Son Altesse Royale*, Zijne of Hare Koninklijke Hoogheid.
Sc., scil. - *Sci'licet*, namelijk, te weten.
Sc. of **Sculps.** - *Sculp'sit*, hij heeft het gegraveerd.
Scr. - *Scrip'sit*, hij heeft het geschreven.
S.D.A.P. - Sociaal-democratische arbeiderspartij.
S.D.G. - *So'li De'o glo'ria*, Gode alleen zij de eer.
S.E. - *Son Eminence* of *Son Excellence*, Zijne Eminentie of Zijne Excellentie. (en = an).
Sec., Secrt. - *Secretaris*, geheimschrijver.
Sect. - *Sec'tio*, afdeeling.
S.E.C. - *Sal'vo erra'to cal'culi*, behoudens een fout in het rekenen.
S.E. et O. - *Sal'vo erro're et omissio'ne*, behoudens een fout en uitlating.
Sen. - *Sena'tor*.
Sen. of **Sr.** - *Se'nior*, de oudere.
Seq. of **Sq.** - *Se'quens*, de of het volgende.
Sept. - *September*.
S. F. - *Suikerfabriek.* (O.-Indië).
S.G.D.G. - *Sous garantie' du gouvernement'*, door de regeering gewaarborgd.
S.H. - *Sal'vo hono're*, met behoud van eer.
S.H. et S. - *Sal'vo hono're et stipen'dio*, met behoud van eer en jaarwedde.
S.H. et T. - *Sal'vo hono're et titu'lo*, met behoud van eer en titel.
Sign. - *Signa'tum est* (*erat*), het is (was) geteekend.
Sign. - *Signe'tur*, men onderteekene.
Sing. - *Singula'ris*, enkelvoud.
S.j. - *Su'o ju're*, krachtens zijn recht.
S.J. - achter den eigennaam: *Societa'tis Je'su*, lid der Jezuïetenorde.
Sldo. - *Sal'do*; zie aldaar.
S.L. - *Su'o lo'co*, ter zijner plaatse.
S.L.E.A. - *Si'ne lo'co et an'no*, zonder plaats en jaartal.
S.M. - *Sa Majesté*, Zijne of Hare Majesteit.
S.m. - *Sal'vo melio're*, met voorbehoud van beter.
S.M.C. - *Sa'cri ministe'rii candida'tus*, candidaat van het heilige of gewijde leeraarsambt.
S.M.I. - *Sa Majesté Impéria'le*, Zijne of Hare Keizerlijke Majesteit.
S.O. - *Ser'vus observantis'simus*, gehoorzaamste dienaar.
Solv. - *Solva'tur*, het worde afgelost of betaald.
Sov. - *Sov'ereign* (Engelsch goudstuk, ± *f* 12).
S.P.D. - *Salu'tem plu'rimam di'cit*, hij groet u zeer. Het gewone opschrift van een Latijnschen brief.
S.P.Q.R. - *Sena'tus populus'que Roma'nus*, de Romeinsche senaat en het Romeinsche volk.
S.q. - *Suffi'ciens quan'titas*, de toereikende hoeveelheid (op recepten).
Sq. - *Se'quens*, het volgende.
S.R. of **Salva rat.** - *Sal'va ratificatio'ne*, behoudens de bekrachtiging.
Sr. - *Sieur*, heer. Zie ook **Sen.** of **Sir.**
S.R.I. - *Sa'cri Roma'ni Impe'rii*, van het heilige Roomsche rijk.
S.S. - *Sanc'titas sua*, of *Sa Sainteté*, Zijne Heiligheid; ook *Sacra Scriptu'ra*, de heilige schrift.
Ss. - *Se'mis* (op recepten), de helft (van het opgegevene).
S.S. of **S.Scr.** - *Sa'cra Scrip'tura*, de H. Schrift.
S.S. - *Stoomschip.*
S.S. - *Staatsspoorwegen.*
S.s.n. - *Sig'na su'o no'mine*, teeken het met den behoorlijken naam.
s.s. t.t. - *Sal'vis ti'tulis*, behoudens de titels.
s.t. - *Salvo titulo*, onverminderd den titel,
S.T. of. **S.T.Deb.** - *Sal'vo ti'tulo de'bito*, zonder iemands titel te benadeelen.
St. - *Sanc'tus*, *Sint*, de heilige; - ook: *stuiver*, *stuk* of *stuks*.
Stbl. - *Staatsblad.*
Stcrt., Stct. - *Staatscourant.*
S.T.D. - *Sa'crae thelo'giae doc'tor*, doctor in de heilige godgeleerdheid.
St.-Generaal. - *Staten-Generaal.*
St.N. - *Sti'li no'vi*, van den Nieuwen Stijl.
Stud. - *Student.*
St.V. - *Sti'li ve'teris*, van den Ouden Stijl.
Sup. - *Su'pra*, boven; ook *Supe'rior*, 't hoogere.
S.V. - *Sal'va ve'nia*, met verlof (gezegd).
S.V.P. - *S'il vous plaît*, als het u belieft.
S.V.V. - *Sit ve'nia ver'bo*, met verlof gezegd.
Synd. - *Syndicaat'*; zie aldaar.

Sa (*welaan! komaan!*), tw. Uitroep van aanmoediging; uit het Fr. *ça*, daar.
Saai (*grove wollen stof*), o. en v. -en (soorten).
Saai (*vervelend*), bn. -er, -st; **-heid,** v. -heden.
Saai'em (*net voor de garnalen-visscherij*), o. -ems.
Saai'en (*van saai*), bn.; *de groene - gordijnen openschuiven.* (C. O.)
Saam, bw.; zie Samen.
Sab'bat (Bijbel: *rustdag der Israëlieten nl. onze Zaterdag*), m. -ten.
Sab'batsdag (*rustdag, Zaterdag*), m. -dagen.

Sab'batsjaar (*het zevende jaar, rustjaar*), o. -jaren; *de akker moest volgens de wet van Mozes in het - blijven liggen, de wijnstok mocht niet worden gesnoeid*; ook Braakjaar.
Sab'batskleed (*kleed, dat op den Sabbat gedragen wordt*), o. -eren, -kleeren; **-reis** (*wandeling van 2000 schreden*, Hand. 1 : 12); **-rok** (*staatsierok*), m. -ken; **-schennis** (*het onteeren van den Sabbat*), v. gmv.
Sab'beren, ik heb gesabberd; zie het betere: Zabberen.
Sa'bel (*e. soort v. marter in Siberië*), m. -s; *de - is donkergrijs, bleekrood, bruin of zwart*; het minste -vel kost aan de markt te Londen nog f120; ook: **-dier,** o. -en.
Sa'bel (*bont*), o. gmv.; *een kraag van -.*
Sa'bel (*zwart in de wapenkunde*), o. gmv.
Sa'bel (*een zwaard*), v. -s; **-houw,** m. -en.
Sa'belen (*met de sabel houwen*), ik heb gesabeld; ook: Nedersabelen.
Sabota'ge (Fr. *het heimelijk bederven of beschadigen van goederen of gereedschappen des patroons door ontevreden werklieden*), v. gmv.
Sabreeren (Fr. *neersabelen*).
Sacchari'ne (*een stof 450- à 500-maal zoo zoet als suiker, in 1879 in Baltimore door destillatie uit steenkolenteer afgescheiden*), v. gmv.; lees: *zakkari'ne.*
Saccharo'sa (*rietsuiker*), v. gmv.; lees: *zakka.*
Sa'chem (*Indiaansch opperhoofd*), m. -s.
Sach'senspiegel (*het oudste Duitsche wetboek der Middeleeuwen*), m. gmv. (ch = k).
Sa'cra (*heilige voorwerpen*), m. mv. (c = k).
Sacrament' (Lat. *genademiddel*, b.v. *het doopsel*), o. -en; *in de R.-K. kerk zijn zeven -en.*
Sacramenta'liën (R.-K. *plechtigheden of ceremoniën, zegeningen* enz., *waarvan de toediening der H. Sacramenten vergezeld gaat*), v. mv.; tot de - behooren b.v. voorwerpen: wijwater, gewijde palmen, of handelingen b.v. het zegenen, enz.
Sacramenteel' (*heilig, onverbrekelijk*), bn.
Sacraments'dag (R.-K. *feestdag op den 2den Donderdag na Pinksteren, ingesteld door paus Urbanus IV, in 1264*), m. -dagen.
Sacreeren (Fr. *heiligen, wijden*). (c = k).
Sacrificeeren, -fieeren (*offeren, opofferen*).
Sacrifi'cie (*opoffering, offer*), o. -s, -ciën; R.-K. *het - der H. Mis*; lees: *sakrifie'sie.*
Sacristein' (R.-K. *koster*), m. -en.
Sacristie', sacristij' (Lat. R.-K. *kerkekamer, kamer naast de kerk als bewaar- en kleedplaats*), v. -tieën, -tijen. (c = k).
Sadduce'ër (*niet aan de opstanding der dooden geloovende Isr.*), m. -ceërs of -ceën; de -ceën vormden een Joodsche sekte, naar zekeren Sadoc genoemd, bekend door haar ongeloof in het toekomstig leven en haar wereldsche gezindheid; **-ceesch,** bn.
Sa'do (Java. *licht rijtuigje op twee wielen, gewoonlijk gebruikt als huurrijtuig*), v. -'s; zie Dos-à-dos.
Sa'fe-depo'sit (Eng. *inrichting tot veiligheidsbewaring: met kluizen of brandkasten*), v.; **-loketten** (*inrichting tot veilige bewaring van gelden en kostbaarheden in een bankzaak, en wel tegen vaste vergoeding*), o. mv.; lees: *seef' depoo'zit.*
Sa'fety (Eng. sport. *veiligheids-tweewiel, gewone lage fiets*), v. -'s; lees: *seef'tie.*
Saffiaan' (*een Turksche naam voor Marokijnleder*), o. gmv.; de naam - is ontleend aan Saffi of Safi, een stad in Marokko.
Saffier' (Lat. *bewerkte steen, donkerblauw*), m. -en; (*stofnaam*), o. gmv.; **-en,** bn.
Saffloer' (Eng. *bastaardsaffraan*), o. gmv.; *het - levert gele en roode verfstof*; ook: Saffloers.
Saffraan' (*bolgewas, lischbloemige plant*), v. gmv.; *de - als specerij bestaat uit de gedroogde stempels van den saffraan-crocus*; **-kleurig** (*lichtgeel*), bn.; **-geel,** bn. -gele.
Sa'ge (stam van 't Duitsche *sagen*, zeggen: dichtk. *vertelling, ontleend aan mondelinge overlevering, door de phantasie uitgebreid en versierd, met historischen achter- of ondergrond*), v. -n; *in de Duitsche landen aan den Rijn en in den Hartz leven nog vele -n; mythe en - grenzen nauw aan elkaar: de Roland-, de - van Karel ende Elegast, de - der Nibelungen.* (g = g).
Sa'gen (*door vrees ontstellen*); meestal Versagen.
Sa'go (Mal. *palmmeel, bereid merg van den sagopalm*), v. gmv.; *- is het hoofdvoedsel op de Molukken*; **-meel,** o. gmv.; **-melk,** v. gmv.; **-soep,** v. gmv. (g = g).
Sa'gopalm (O.-I. *palmboom, die in 10—15 jaar volwassen is*), m. -palmen; *er zijn vele soorten van -palmen.*
Sa'goweer (O.-I. *palmwijn* of *toewak*), v. gmv.
Sagrijn' (*marokijnleer*), o.; meer: **Segrijn.**
Saha'ra (aardrijksk. *de groote woestijn in N.O.-Afrika*), v. gmv.
Saillant' (Fr. *vooruitspringend*; fig. *treffend, in het oog springend*), bn.: lees: *saljant'.*
Saillie' (Fr. *uitsprong, uitsteeksel*; fig. *vernuftige uitval, geestige zet*), v. -s; lees: *saljie'.*
Sajet' (Fr. *sayette: getwijnd wollen garen*), v. en o. -ten; **-ten,** bn.: *-ten kousen, -ten mofjes.*
Sa'jor of **sajo'ran** (Mal. *groenten*), v. mv.; *de resident at drie lepels -.* (v. R.); ook: *Sa'joer, sajoe'ran.*
Sak (*ruim dameskleed, japon der 18e eeuw*), m. -ken; *de -ken onzer grootmoeders.* (C.O.)
Sakerdaan'hout (Fr. *sacerdan: welriekende buitenlandsche houtsoort*), o. gmv.; *het - is bruin van kleur met zwarte strepen.*
Sa'ki (*aap met vossestaart*), m. -'s.
Sa'ki (*uit rijst bereid bier in Japan*), v. gmv.
Sakkerloot' (*bastaardvloek*), tw.; ook **Sapperloot,** uitdrukking van verbazing, verbasterd uit *sacra lotio*, heilige doop, volgens anderen uit: *sacré nom.*
Saks (*bewoner van Saksen*), m. -en; ook: *Sakser.*
Sak'sen-Wei'mar (*hoed met hoogen bol*), m.; *een paardenharen -.* (C.O.)
Sak'sisch, bn.; *- porselein, een -e kanarie.*
Sala'de, sla (*bekende bladplant*), v. gmv.
Salaman'der (*kruipend dier in den vorm eener hagedis*), m. -s; de - leeft 's zomers hoofdzakelijk op 't land en in den paartijd in 't water; ook: *Vuurgeest.*
Salangaan' (Mal. *klipzwaluw*), v. -ganen; *de -ganen leveren de kostbare vogelnestjes aan Java's zuidkust*; ook: *Salanga'ne.*
Salarieeren (*een jaarwedde geven, bezoldigen*).
Sala'ris (Lat. handel. *procentsgewijze belooning van administrateurs van goederen alsmede van executeurs van testamenten*), o. -sen.
Sala'ris (*bezoldiging, jaarwedde*), o. -sen.
Sal'do (It. *overschot, verschil tusschen credit*

en debet), o. -'s; ook: *saldi*; *een batig* -: er is winst; *een nadeelig* -: er is verlies.

Sa'lemlik (Turksch. *verblijf der mannen*; *ook wekelijksche plechtigheid, bestaande in een statigen optocht van den sultan en zijn hofstoet uit zijn paleis naar de vlak daarbij gelegen moskee*), v. gmv.

Sa'lep (geneesk. *stoppende geneeskrachtige wortel*), v. gmv.; **-drank,** m. -en.

Salet' (verkl. van Fr. *salle*: *gezelschapszaaltje*; ook: *bijeenkomst in de 18e eeuw, kransje*), o. -ten; **-jonker** (*modegek*) m. -jonkers; **-pop** (*nufje*), v. -poppen.

Salicyl'zuur (*bederfwerend middel*), o. gmv.

Sa'lie (*kleine lipbloemige plant*), v. gmv.; **-melk** (*melk, getrokken op saliebladeren*), v. gmv.

Sa'lie (*iem., die den flauwzoeten smaak van saliemelk prefereert*: *slempmannetje*), m. en v.; *je bent een echte* -, flauwerik, vervelende vent, een droogpruimer; zie ook Jansalie, vereeuwigd door Potgieter.

Sa'lische wet (*een zeer oude Frankische wet, welke de vrouwen van de troonopvolging uitsloot*), v. gmv.

Sal'mi (*wildbraad in pikante saus*), v. gmv.

Salmiak', v. gmv.; zie Salmoniak.

Salmoniak' (Lat. scheik. *loogzout, amoniakzout*), v. gmv.; ook: Salmiak.

Sa'lomonszegeltje (*wildgroeiend lelieachtig plantje onzer bosschen*), o. -s; ook: *Zegeltje*.

Salon' (Fr. *ontvangkamer*; *ook zaal tot tentoonstelling van schilderijen*, enz.), o. (ook m.) -s; **-ameublement,** o. -en.

Salon'boot (*stoomboot met een salon, weelderig ingerichte stoomboot*), v. -booten.

Salon'held (*aangenaam gezelschapsmensch, die overigens weinig beteekent*), m. -helden.

Salon'trein (*koninklijke trein met wagon als salon ingericht*), m. -treinen.

Salpe'ter (Lat. *zoutstof, aardzout, steenzout*), o. gmv.; **-achtig,** bn.; **-ig,** bn.; **-zuur** (*sterkwater*), o. gmv.

Salpetrière' (Fr. *gebouw nabij Parijs voor krankzinnige vrouwen*, ook *oud-vrouwenhuis*; *vroeger een salpeterziederij*), v. gmv.

Sal'to (It. *sprong*), m. -s; - *mortale*, halsbrekende sprong, b.v. in een paardenspel; fig. een vreeselijk waagstuk.

Saluëeren (Fr. *groeten, eer bewijzen*, mil. *aanslaan*).

Sa'lus po'pulo, Lat. Aan het volk heil!

Salus'tius, *Romeinsch geschiedschrijver*, 86—35 v. C.; ook: Sallustius.

Salut' (Fr. *heil, welzijn*), o. gmv.; lees: *saluu'*.

Salutair' (Fr. *heilzaam voor de gezondheid*), bn.

Saluut' (Fr. *groet*), o. -uten; *een* - *met den degen*, begroeting; *een* - *met het vaandel*; **-schot,** o. -en.

Sal'va (Lat. *behoudens*), vz.

Salva'tion-army (Eng. *de oorspronkelijke, Engelsche naam van het Heilsleger*), o.; lees: *saol-veet'sjen-aarmi*.

Salva'tor (Lat. *redder, heiland*), m. gmv.

Salva'tor Rosa, bekend It. schilder, 1615—'73.

Sal'vo (Lat. *eereschot en algemeene losbranding van 't geschut, begoeting door het lossen van het geschut of van klein geweer*; *algemeen handgeklap*), o. salvo's.

Sal'vo ti'tulo, zie **s. t.**; - *errato calculi*, behoudens rekenfouten, zie **S. E. C.**; - *honore*, zie **S. H.**

Samaar' (Sp. *lang slepend vrouwenkleed*), v. samaren. vero.

Samaritaan' (*bewoner van Samaria of Midden-Palestina, in Christus' tijd*), m. -anen; de -tanen waren een volk van half-joodsche, half-heidensche afkomst; zij hadden hun tempel op d. berg Gerizim bij Sichem en waren de eig. Joden vijandig gezind.

Sam'bal-sam'bal (Mal. *allerlei toespijs*, b.v. *stukjes kippenlever en Spaansche peper, in olie drijvende*), v. -s; *een groote ronde bak, met verschillende afdeelingen, waarin* - *van allerlei aard*. (J. t. Br.); thans meestal: *sambal(an)*; **-bak,** m. -ken; **-schaal,** v. -alen.

Sam'bal tjabé (Mal. *toespijs, met Spaansche peper bereid*), v.

Sam'bok (Mal. *Kaapsche, lange ossenzweep een soort van leeren karwats*), v. -bokken.

Sameet' (dicht. *fluweel, fulp*), o. gmv.; *dit hulsel lag daar op 't* -. (Bild. Elius, V).

Sa'men, te zamen. Als eerste lid van samenstellingen altijd *Samen*; ook: **Saam.**

Sa'menhang (*onderling verband*), m. gmv.

Sa'menleving (*omgang, verkeer*), v. gmv.

Sa'menraapsel (*mengelmoes*), o. -s.

Sa'menrotten (*vijandig samenscholen*), zij hebben en zijn -gerot; **-ting,** v. -en.

Sa'menscholen (*groepswijze bijeenkomen*), zij hebben en zijn -geschooid; **-ing,** v. -en.

Sa'menspannen (*een complot smeden*), ik spande -, heb -gespannen; **-ning,** v. -en.

Sa'menspraak (*tweespraak*), v. -spraken.

Sa'menstel (*inrichting, bouw, stelsel*), o. gmv.

Sa'menstellen (*iets maken uit verschillende deelen*), ik heb -gesteld; *een stoommachine* -; *water is een -gesteld iets*.

Sa'menstelling (spraakk. *de verbinding van twee woorden tot een nieuw woord*), v. -en; b.v. *jachthond*; verder: *kurkdroog*, enz.

Sa'mentrekking (spraakk. *het nauw vereenigen van twee zinnen of woorden*), v. -en; *in Brussel vindt men prachtige paleizen en fraaie pleinen*; *hij is schoen- en laarzenmaker*.

Sa'mentrekkingsteeken (spraakk. *aanduidend, dat twee lettergrepen tot één zijn versmolten*), o. -teekens; *raân* (raden), *boôm* (bodem).

Sa'menweefsel (fig. *samenstel*), o. -s; *een* - *van verdichtselen, een* - *v. leugens, een* - *van verborgen gruwelen*. (Koetsv.)

Sa'menzweren (*een complot smeden*), ik zwoer -, heb -gezworen; **-zweerder,** m. -s; **-zwering,** v. -en.

Sam'kyn, sam'kyd (*Turksch schip*), v. -s.

Sam'melen (*talmen, leuteren*), ik heb gesammeld; **-aar,** m. -s; **-arij'** (*talmerij*), v. -en.

Sa'moem, m. -s; zie Samum.

Samojeed' (*Mongool, bewoner van de toendra's langs de kusten der N. IJszee*), m. -eden.

Samoreus' (*een soort van groote Rijnaak*), v. -euzen.

Samovar' (Russ. *theeketel*), m. -s.

Sam'pan, -pang (*klein Japansch of Chineesch kustvaartuig*), v. -s.

Sa'mum, sa'moem (*Afrikaansche en Aziatische gloeiende, ja, stikkende woestijnwind, waardoor menschen en dieren gedood worden*), m. -s; ook: **Sam'boeli, Sa'miel** geheeten; verg. Chamsin.

Sanatogen' (*versterkingsmiddel, in hoofdzaak uit eiwitstoffen bestaande, diëtisch middel*), o. gmv.; lees: *-geen'*.

Sanato'rium (*gezondheidsinrichting*), o.-ria.
Sanbeni'to (Sp. *ketterhemd, geel hemd met afbeeldingen van duivels en vlammen*), o. -'s.
Sanc'tie (Lat. *bevestiging, goedkeuring, bekrachtiging*), v.-tiën; zie Sanctionneeren; lees: *sank'sie.*
Sanctionneeren (Lat. *bekrachtigen, goedkeuren, voor wettig verklaren*). (t = s).
Sanctuai're (Fr. *heiligdom*), o. -s. (c = k).
Sanc'tum sancto'rum (*het heilige der heiligen: deel v. d. ouden tempel in Jeruzalem*), o.
Sanc'tus (Lat. *heilig*), o. en m. R.-K., vormt, driemaal herhaald, een inleidingsgebed tot de consecratie in de H. Mis; ook: muziek op die woorden gemaakt. (c = k).
Sand, *George*, schuilnaam van A. L. A. Dupin, barones v. Dudevant, romanschrijfster van naam te Parijs, 1804—'77.
Sandaal' (*bindzool, in de landen van Azië nog in gebruik*), v. -alen; *in Japan zijn de sandalen van stroo.*
San'darak, o.; zie Sandrak.
San'delboom, san'dalboom (*Indische boom*, o. a. *op Timor*), m. -boomen.
San'delhout (*hout van den sandelboom*), o. gmv.; *er is geel* -, met rozengeur, dienend voor snijwerk, en *rood* -, dat geraspt wordt, voor tandpoeder.
San'der (*snoekbaars, ook in den Rijn uitgezet*), m. -s.
San'deren (*in een der etablissementen à la Sander gezondheidsgymnastiek ondergaan*), ik heb -sanderd; *ben jij ook al aan 't -?*
San'drak (*zekere soort van witte hars*), o. gmv.
Sand'wich (Eng. *dun vleeschboterhammetje, zoo genoemd naar zekeren graaf Sandwich*), m. -es; lees: *send'itsj.*
Sand'wichman (*in Parijs en elders, een reclame-looper: een man met een advertentiebord over rug en borst, een levend advertentiebord*), m. -mannen.
Sangfroid' (Fr. *koelbloedigheid*), o. gmv.
Sanguineus (Fr. *bloedrijk, volboedig*), bn. (g = g).
Sangui'nisch (*bloedrijk*), bn.; *een - temperament*, d. i. een driftige, opvliegende gemoedsstemming. (gui = gi).
San'hedrin (*het opperste gerechtshof en bestuurslichaam der Joden in het voormalige Jeruzalem, Joodsche raad van 71 leden*), o. gmv.
Sanitair' (Fr. *op den gezondheidstoestand of de -leer betrekking hebbend*), bn.; *een -e wetgeving, het - toezicht.* (ai = è).
Sa'nitas (Lat. *gezondheid!*)
Sansculot'te (gesch. *die geen kniebroek of culotte draagt, maar een lange pantalon; haveloos mensch, aanhanger der ultra-democraten in 1789 e. v.*), m. -n, -s; lees: *sankulot.*
Sansculotti'den (Fr. *de vijf overschietende feestdagen in den Republiek. kalender*), v. mv.; en wel het feest v. h. genie, dat van den arbeid, dat der belooningen, dat der daden, dat der meeningen; zie Republ. kalender. (sans = san).
Sans-façon' (Fr. *zonder complimenten*), bw.
Sans-gêne (Fr. *vrij en ongedwongen*), bw.
Sanskrit' (*aloude taal van Voor-Indië*), o.; *het - is nu een doode taal.* (it = iet).
Sanskri'tisch, bn. *de -e taal en letteren.*
Sanskritist' (*professor in het Sanskrit, taalgeleerde*), m. -en.
Sanssouci' (Fr. *zonder zorg*), o. (ou = oe); ook een kasteel bij Potsdam.
Sant (*heilige*), m. -en; **-je** (*prentje, waarop een heilige is afgebeeld*), o. -s; **-in',** v. -innen.
Santé (Fr. *gezondheid: groet bij het toedrinken*), ook: **Santjes.**
San'tenkraam (*kraam, waarin heiligenbeeldjes worden verkocht*, fig. *de geheele rommel of boel*), v. gmv.
Santin'netje (R.-K. *prentje met een heilige vrouw of maagd er op*), o. -s. Vl.
Sant'je (R.-K. *prentje met een heilige er op*), o. -s. Vl.
Santo'rie (Lat. *duizendguldenkruid*), v. gmv.
San'tos-koffie (*Braziliaansche koffie, uitgevoerd uit Santos*, provincie *San-Paulo*), v.; de - heeft de plaats der Java-koffie ingenomen op de wereldmarkt (Stellw).
Sap (*levensvocht in organische lichamen*), o. sappen; *het - in boomen, bloemen en kruiden, ook, in groenten, vruchten en dieren; het voedsel wordt veranderd in - en bloed; het - uit een citroen persen.*
Sapa'joe (*kleine rolstaartaap in Z.-Am.*), m. s.
Sa'panhout (Sp. *roodhout*, ook: *Japanhout*), o. gmv.; stukken hout van den sapan-heester worden op Soembawa en Flores afgekookt om rood te verven,
Sap'groen (*groene verfstof uit zekere bessen getrokken*), o. gmv.; zie Sapverf.
Sa'pi (O.-I. *tam rund*), m. en v. -'s; *de - oetan*, boschkoe op Celébes.
Sapien'ti sat, Lat. *voor den wijze genoeg*, nl. *Een woord is den wijze genoeg.* (ti = si).
Saponiet' (Lat. *zeepsteen*), o. gmv.; *het - wordt in Zweden gevonden.*
Sap'pe (Fr. mil. *loopgraaf om een belegerde vesting te naderen; onderaardsche gang bij vestingwerken*), v. -n; *het aanleggen v. -n.*
Sappeeren (mil. *ondergraven, ondermijnen, sappen maken*).
Sap'peloos (*zonder sap*), bn.; ook: Saploos: *een vooze knol is -.*
Sapperloot', tw. Uitdr. van verbazing; zie Sakkerloot.
Sappeur' (mil. *loop- of schansgraver*), m. -s.
Sap'pho, *beroemde Gr. lierdichteres, - leefde van ± 628—568 v. C.*; ook: **Sapho.**
Sap'pig (*veel sap bevattend*), bn.; *een -e kers, - vleesch*, malsch; -er, -st.
Sap'rijk (*rijk aan sap*), bn.; *een -e peer*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Saprophiet' (*afvalplant, die nl. haar voedsel uit doode organische stoffen haalt*), v. -en.
Sap'verf (*verf, bereid uit het sap van planten, bessen of dieren*), v. -verven.
Saraban'de (*Spaansche dansmelodie; populaire Sp. dans; slap v. een schoolpaard*), v. -s.
Saraceen' (*Muzelman*), m. -enen.
Saraceensch' (*eigen aan of betreffende de Saracenen*), bn.; *het -e heir, het - gebroed.*
Saraceens'kruid (*dunne holwortel, pijpbloem*), o. gmv.; ook: *Sarazijns'kruid.*
Sarcas'me (Lat. *bittere hoon, hoonende spot*), o. sarcasmen. (c = k).
Sarcas'tisch (*bijtend, hoonend, stekelig, bitter*), bn. en bw. (c = k); *op -en toon spreken*; -er, meest -.
Sarcophaag' (Lat. *steenen doodkist*), v. -phagen; *in den Dom van Aken bewaart men de - van Charlemagne*; lees: *sarkofaag'.*
Sardijn', sardi'ne (*haringachtig vischje van Sardinië*), v. sardijnen, sardines; sardijntje en sardientje, o. -s; de - wordt, in olijfolie

ingemaakt, in blikjes verzonden; **-envangst** (*in de Midd. Zee*), v. gmv.
Sardi'nenblikje (*platte blikkendoos voor of met sardinen*), o. -s.
Sardo'nisch, bn.; *een - lachen of gelach*, krampachtig; ook een bittere, gedwongen lach, sarcastische lach.
Sardo'nyx (Gr. *rood- en witgestreepte onyxsteen*), m. -en; (*stofnaam*), o. gmv.
Sar'ge (*wollen stof*), v. gmv.; ook: **Serge.**
Sa'rong (O.-I. *katoenen kleedingstuk, dat van de heupen afhangt, rok van mannen en vrouwen*), v. -s.
Sar'ras (*ruitersabel, houwdegen*), m. -sen.
Sar'ren (*plagen*), ik heb gesard; *een hond -.*
Sar'rig (*tergend, plagend*), bn. en bw.; *een -gebaar*; *- kijken*; -er, -st.
Sas (*licht ontvlambare stof, een soort van kruitmengsel*), v. sassen.
Sas (*sluiskolk, schutsluis*), o. -sen; scheepst. *draaikolk.*
Sa'sak (O.-I. *Mahomedaan op Lombok*), m. -s.
Sas'sefras (*N.-Amer. woudboom van ± 15 M.*), m. -sen; (*stofnaam*), o.: *de wortel en schors v. d. - worden in de apotheek tot poeder bereid*; **-boom,** m. -en.
Sas'sefras (*drank, getrokken op bladeren van den sassefras*), o. gmv.
Sas'senbloed, o.; *het gaat van -*, d. i. met de grootste opofferingen gepaard, (= *van 's harten bloede*).
Sa'tan (Hebr. *booze geest, de vijand, duivel*), m. -s.
Sata'nisch (*duivelsch, helsch*), bn.; *een -e blik, een -e lach.*
Sa'tansch, bn.; zie Satanisch.
Sa'tanskind (eig. *kind van satan, duivelsche man of vrouw*), o. -kinderen; **-werk** (*een schandelijk, ook zeer lastig werk*), o. gmv.
Sa'té (O.-I. *stukjes geroosterd vleesch*), v. gmv.
Satelliet' (Lat. *wachter, begeleider*: *een ondergeschikt medehelper van voorname personen*), m. -en; *de maan is de - der aarde*, bijplaneet; *de jongeling trad met zijn - de kamer uit.* (C.O.), begeleider, intieme vriend.
Sa'ter (Lat. myth. *Grieksche boschgod met horens en bokspooten, volgeling van den wijngod Bacchus*; *half dier, half mensch*); fig. *een zeer leelijk mensch*), m. -s; soms: **Satyr.**
Satijn' (Fr. *satin*: *glanzige zijde, zijden atlas*), o., (soorten) -en; **-achtig,** bn. -er, -st.
Satineeren (*op satijn stikken*; *glanzen*).
Satinet' (*katoensatijn*), o. gmv.
Sati're (Lat. *hekeling, spot- of hekeldicht*), v. -n; *de koude en liefdelooze -.* (Koetsv.); *een vinnige -* (Jonath.); **-ndichter,** m. -s.
Sati'ricus (*spotter, hekeldichter, satyrisch schrijver*), m. satirici.
Satiriek' (*spottend, bijtend, hekelend*), bn. en bw.; ook: *Sati'risch*: *een - weekblad*; -er, st.
Satisfac'tie (Fr. *voldoening, genoegdoening*), v. gmv.; *iemand - vragen, iemand - geven.* (c = k).
Satraap' (Gr. *landvoogd in Oud-Perzië*), m. -trapen; fig. heerschzuchtig mensch.
Satrapie' (*stadhoudersambt of -gebied in het oude Perzië*), v. -ën.
Saturna'liën, -lia (Lat. *Saturnus-feesten in 't oude Rome, van 17—24 December*), v. mv.; *de - werden slemppartijen.*
Satur'nisch (fig. *eenvoudig, onschuldig*), bn. *de -e tijd*, de gouden eeuw.
Satur'nus, myth. *de vader der goden* nl. *van Jupiter, Neptunus en Pluto*; *- is de milde gever van alle goed en allen overvloed*: *oud-Ital. god van landleven en landbouw, die door zijn zoon Jupiter uit den hemel verdreven, naar Latium vluchtte en er de gouden eeuw te voorschijn riep.*
Satur'nus (sterrenk. *de grootste der planeten*: *door een lichtband omgeven*), m.
Sa'tyr (Gr. myth. *boschgod, bokspoot, duivelachtig gedrocht*), m. -s; zie Sater.
Saty'risch, bn. en bw.; zie Satyriek.
Saucijs' (Fr. *saucise*: *gekruide worst*), v. -cijzen; *- de (van) Boulogne.* (au = oo); *-cijzebroodje*, o. -s.
Sauf-conduit' (Fr. *vrijgeleide*), o. -s. (au = oo).
Sau'rus (*reusachtige hagedis uit de voorwereld*), m. -sen; bv. *Moso -*, Maashagedis, in den St.-Pieterberg te Maastricht gevonden, en gebeeldhouwd in mergelsteen.
Saus (Fr. *sauce*: *vleeschnat*), v. -en; spreekw. *Honger is de beste -*, d. i. maakt alles smakelijk; zegsw. *wij krijgen -*, regen; **-kom,** v. -men; **-lepel,** m. -s.
Sau'sen (*met saus besproeien*), ik heb gesaust; ook: bevochtigen: *tabak -.* (au = oo).
Sauteeren (Fr. *het bruinbraden van vleesch of aardappelen op een flink vuur*). (au = oo).
Sauveeren (Fr. *redden, behouden*). (au = oo).
Sauve-gar'de (Fr. *vrijgeleide, bedekking*), v. -s.
Sau've-qui-peut (Fr. *ordelooze vlucht*), o. (au = oo).
Savan'ne (Sp. *uitgestrekte, boomlooze grasvlakte in N.-Amerika*), v. -n, thans meer Prairie.
Savan'te (Fr. *blauwkous, ijdele met luttele geleerdheid pronkende vrouw*), v. -s.
Sa'velboom (*een soort van den*), m. -boomen; zie Zevenboom.
Savoir-fai're (Fr. *bedrevenheid, handigheid, geschiktheid*), o. gmv. (oi = oa).
Savoir-vi'vre (Fr. *levenskunst, kunst om met menschen om te gaan*), o. gmv. (oi = oa).
Savonet' (Fr. *horloge met een klepdeksel, in goud of zilver*), v. -ten.
Savonnerie'-behangsels, ook -tapijten (*navolgingen van Turksche en Perzische tapijten of behangsels*), o. mv.; de naam is ontleend aan de tijdens Lodewijk XIII te Chaillot opgerichte fabriek, welke vroeger een zeepfabriek of savonnerie was geweest; sedert 1729 maakt men hier ook gobelins: bij 't vervaardigen van gobelins heeft de wever de achterzijde voor zich, bij tapijten à la Savonnerie daarentegen de voorzijde of goede zijde.
Savoureeren (Fr. *iets met smaak eten*), fig. iets recht genieten. (ou = oe).
Savoyaard' (*iemand uit Savoye*), m. -s; *de - is meestal schoorsteenveger, ook marmottenjongen en liedjeszanger*; lees: *-aar.*
Savoyekool' (*witte sluitkool*), v. -koolen.
Sa'wah (O.-I. *door kunstmatige bewatering toebereid, rijstveld*), v. -'s; *deels droogliggende, deels bewaterde -'s.* (Gr).
Sa'wahvogel, m. -s; *sneeuwwitte -s*; *statig stappen de blanke -s door 't frissche water der rijstvelden.* (Gr.)
Sa'woe (O.-I. *schaduwrijke vruchtboom op Java en Bali*), m. -boomen, **-hout,** o. gmv.
Sax'hoorn (muz. *koperen blaas-instrument*), genaamd naar den uitvinder Adolphe Sax,

(1791—1865), m. -hoorns; ook **Saxopho'ne.**
Saxopho'ne (*saxhoorn, koperen instrument, in gebruik bij de Fransche militaire muziek*), v. -n; uitgevonden door Sax, 1791—1865.
Sbir're (It. *gerechtsdienaar, diender in Italië*), m. -n. vero.
Scabio'sa (Lat. *schurftkruid*), v. gmv. (sc = sk); **-bieus'** (*schurftachtig*), bn.
Scabreus' (Fr. *ruw*; fig. *netelig, onhebbelijk*), bn.
Sca'la (It. *trap, toonladder*), v. -'s. (sc = sk).
Scalp (Lat. *hoofd- of schedelhuid*), m. -en. (c = k).
Scalpeeren (*de huid met het haar van de hersenpan trekken en ze als zegeteeken meevoeren: moordwijze der oude Roodhuiden*).
Scalpel' (Lat. *heelkundig mes*), o. -s. (sc = ck).
Scammo'nium (*gomhars van Aleppo en Smyrna*), o. gmv. (sc = sk).
Scandeeren (Lat. *verzen volgens de voetmaat afdeelen, zóó verdeeld zeggen*), (sc = ck).
Scandina'visch (*eigen aan Scandinavië*), bn.; *de -e talen*, die van Noorwegen, Zweden en Denemarken; als zn. o. (c = k).
Scan'sie (Lat. *het scandeeren*), v. gmv. (c = k).
Scaphan'der (*reddingtoestel of -vest van kurk, een van kurk en biezen gemaakt zwembuis*), m. -s; lees: *ska-fan'der.*
Scapulier' (Lat. R.-K. *twee lapjes gewijde stof, door een band samengevoegd, en door leeken en geestelijken gedragen over rug en schouder, als teeken van lidmaatschap eener broederschap, ter eere van Maria*), o. -en.
Scarabee' (Gr. *heilige kever der Egyptenaren*), v. scarabe'en. (sc = sk).
Scaramou'che (Fr. *hansworst, grappenmaker*), m. -mouches; lees: *skaramoesj'.*
Scarlati'na (Gr. geneesk. *roodvonk*), v. gmv.
Scè'ne (*tooneel, schouwplaats, tafereel uit een tooneelstuk*; fig. *standje*), v. -s; lees: *sène.*
Scepticis'me (*stelsel, waarin de mogelijkheid om tot eenige zekerheid te komen niet bestaat*; *ook*: *neiging om zich van geen enkele geloofswaarheid zeker te achten, twijfelzucht*), o. (sc = s).
Scep'ticus (Lat. *iemand, die het scepticisme aanhangt, twijfelaar*), m. sceptici; lees: *sep'ticus.*
Scep'tisch (*twijfelzuchtig*), bn.; *iemand met een - gezicht gadeslaan.* (C.O.); lees: *sep'tisch.*
-sch (*-isch*) is een achtervoegsel, b.v. *lakensch, duffelsch, neteldoeksch*, stoffelijke bn.; *hemelsch, aardsch, Nederlandsch, Zweedsch*, afkomst; *slaafsch, kindsch, Zondagsch*, aardende naar; behoorende bij: *Saksisch, Pruisisch, Russisch, Frankisch, Zwabisch*; echter *Friesch.*
Scha (*schade*), v. gmv.
Schaaf (*timmermanswerktuig tot het gladmaken van hout*), v. schaven.
Schaaf'bank, v. -banken; **-beitel,** m. -s; **-mes,** o. -sen; **-sel,** o. gmv.
Schaak (Perz. *eigenlijk*: *koning*), o.; *een partij - spelen*; ook bw.: *een stuk - zetten, de koning is of staat -* schaakmat; *- geven*; *-koning, -koningin!*
Schaak'bord, o. -borden; **-club,** v. -s.
Schaak'mat (eig. *de koning is dood*), bn.; zegsw. *hij is - gezet*, hij kan niet verder, is vastgezet, weet (in een redetwist) geen uitweg; *ergens - afkomen.* (Potg.)
Schaak'probleem (*-vraagstuk, -quaestie*), o. -blemen.
Schaak'spel (eig. *koningspel*; ook: *schaakbord met de stukken*), o. -spellen.
Schaak'spelen (*n.l. het spelen op het schaakbord*), o.; **-speler,** m. -s.
Schaal (Lat. *scala*, ladder, trap: *teekenschaal*), v. schalen; *deze kaart is geteekend op een - van 1—1000*; ook: *op groote -, op kleine -, op reusachtige -*; fig. *in een dorp vindt men alles, zelfs de gesprekken, op verkleinde -.*
Schaal (*ingedeelde maat*), v. schalen; *de - van een thermometer, de - van een landkaart of teekening*; *iets op ruime - toepassen*, breed of ruim; zie Peilschaal.
Schaal (*kalk- of hoornachtig bedeksel*), v. schalen; *de - van een kreeft*; *de - van een krab*; *de schalen van een kever*, dekvleugels.
Schaal (*schotel, nap, kom*), v. schalen; *een - met melk, een fruit -.*
Schaal (*een der borden aan een balans hangende*; *weegschaal*), v. schalen; *de koperen schalen in den winkel*, fig. *dat legt gewicht in de -*, is van beteekenis, van gewicht.
Schaal'bijter, m. -bijters; zie Schale- of Schallebijter. Beter Scharrebijter.
Schaal'collecte (*collecte met open schaal langs de deuren of in de kerk*), v. -collecten.
Schaal'dier (*krab, kreeft*, enz.), o. -en.
Schaal'knecht (*spoorbeambte, belast met het wegen der bagage*), m. -knechten.
Schaam'rood (*blos der schaamte*), o. gmv.
Schaam'te, v. gmv.; *valsche -*, misplaatste hoogmoed; *iets met - bekennen*, verlegenheid.
Schaap (*woldragend, tweehoevig zoogdier*), o. schapen; het mannetjesschaap heet *ram*, het wijfjesschaap *ooi*, het jong *lam*; zegsw. *de schapen scheren*, winst behalen; *een - van een kind*, bloed; spreekw. *Als er één schaap over den dam is, volgen er meer*, zie Dam; scherts. *het verloren - is terecht*, wat zoek was, is teruggevonden, zie Luc. 15 : 4—6; *hij heeft zijn schaapjes op het droge*, zie Droog; **-achtig** (fig. *onnoozel, dom*), bn. en bw.: *een -achtig gezicht zetten, er -achtig uitzien*, -er, -st; **-achtigheid,** v. gmv.
Schaap'herder (*schaaphoeder, bewaker en verzorger van een kudde schapen*), m. -herders; spreekt. Scheper.
Schaap'jes (*lichte wolkjes aan een helderen zomerhemel*), o. mv.; ook: *Schaapjeswolken.*
Schaap'man, Herman, Johan, Aloysius Maria, 1844—1901, professor aan het R.-K. Seminarie te Rijzenburg, dichter, redenaar en staatsman.
Schaap'mannetje (*grappige term voor een glas jenever*), o. -s; aldus genoemd naar den dichter-afgevaardigde, die iederen werkman per dag twee borrels toedacht.
Schaaps'kleederen, -kleeren (fig. *het uiterlijk van deugd*), o. mv.; zie Matth. 7 : 15.
Schaaps'kooi (*hok voor schapen*), v. -en; **-kop** (*lomperd*), m. -pen; **-leder, -leer,** o. gmv.; **-lederen, -leeren** (*van schaapsleder*), bn.; **-vacht,** v. -en; **-vel,** o. -len.
Schaar (*menigte*), v. scharen; ook: Schare.
Schaar (verwant met *scheren*: *knipwerktuig*), v. scharen; zegsw. *daar hangt de - uit*, ook: *in den lindeboom*, nl. als uithangteeken, fig. het is er duur, men wordt er geschoren of gesneden.
Schaar (aardr. *dijk zonder voorland*), v. scharen.
Schaard (verwant met *scheren*: *driehoekige kerf*), v. -en; *het mes is vol -en.*

Schaar'den (*bot worden*), het is -schaard; *'t scherpste ploegmes schaardt zich bot op dezen grond*, komt vol kerven.
Schaar'dig (*vol schaarden*), bn.; *een - mes.*
Schaar'dijk (aardr. *dijk zonder voorland*), m. -dijken.
Schaard'kruid (*groot wild duizendblad*), o. gmv.
Schaar'hout (*hakhout*), o. gmv.
Schaars (*zelden, nauwelijks*), bw.
Schaarsch (*zeldzaam*), bn.; **-heid,** v.; **-te,** v.
Schaar'slijp, -sliep (*scharenslijper*), m. -en.
Schaar'wacht (*patrouille, ronde*), v. -en.
Schaats (*werktuig om op het ijs te rijden*), v. -en; *een paar Friesche -en.*
Schaat'senrijden, o.; **-rijder,** m. -rijders, -rijdsters.
Schaâuw (dicht. *schaduw*), v. gmv. *In de gindsche elzen-, ligt de maaier mat en flaauw.* (Bild.)
Schabaat' (eig. *na scha baat, of schaadt niet, baat niet*), tw.
Schab'berig (*kaal, armoedig*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Schabel' (Lat. *voetbankje*), v. -len.
Schabloon' (*houten model van een stukadoor, karton van decoratieschilders, patroon voor gietwerk*), o. -onen. (sch = sj).
Schabon'welijk (*armzalig, ellendig*), bn. en bw.; ook: **Schabouwerig;** -er, -st.
Schabon'werig (*armoedig*), bn. en bw.
Schabrak' (Fr. *met goud gestikt Turksch paardedek*), v. en o. -brakken. *Maak hun (der tijgers) vacht tot een - uwer paarden.* (C.O.)
Schach (*Perzisch koning*), m. -s. (sch = sj).
Scha'chelen; zie Schacheren.
Scha'cheren (Hebr. *kleinhandel drijven, met ongunstige bijbeteekenis*), ik heb -schacherd; *valt er niets te -? hij schachert in loten*; **-aar,** m. -s; **-ij',** v. -en; ook: *Schachelen.* (sch = sj); men spelt ook: *Sjacheren.*
Schacht, schaft (*pijp, steel*), v. -en; *de - van een laars, van een pen*; **-enleder, -leer,** o. gmv.
Schacht (*mijnput, geboorde koker*), v. -en.
Schad'de (*afgestoken korst hei of veen, gedroogde veenzode*), v. schadden; ook: Plag.
Scha'de (*nadeel, verlies*), v. gmv.; *door - wordt men wijs*; *met - en schande ergens afkomen.*
Scha'delijk (*nadeelig*), bn. en bw.; *een -e koop, een - dier*; *dat zal - voor je afloopen*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Scha'deloos (*geen schade doende*). bn. en bw.; *een - middel, een -looze drank*; *ergens - afkomen*, zonder schade; ook: *Schaloos.*
Scha'delooshouding (*vergoeding*), v. gmv.
Scha'deloosstellen (*vergoeden*), ik heb -gesteld; **-stelling** (*schadevergoeding*), v. -en.
Scha'den (*nadeel toebrengen*), ik heb -schaad.
Scha'de-, scha'vergoeding (*teruggave van geleden schade*), v. -en.
Scha'de-, scha'verhaling (*vergelding, betaaldzetting, weerwraak*), v. -en.
Scha'duw, v. -en; men onderscheidt: *kern-, half-, slag-*; dicht. *Schaâuw,*; zegsw. *iem. in de - stellen*, hem overschaduwen, hem overtreffen; *niet in iem. - kunnen staan*, eig. niet in iem. nabijheid kunnen staan, ver-uit de mindere zijn; **-achtig,** bn.; -er, -st; **-loos,** bn.; **-rijk,** bn. -er, -st.
Scha'duwbeeld (*silhouet, zwart knipsel, dat tegen 't licht gehouden, een figuur of portret werpt op een wit vlak*), o. -beelden.
Scha'duwen (*een tint leggen op*), ik heb -schaduwd; *een figuur -*; **-ing,** v. -en.
Scha'duwrijk (*rijk aan schaduw*), bn.; *-e lanen*; -er, -st.
Scha'duwzijde (*donkere kant*, fig. *het nadeel*), v. -zijden; *de - van een tuin*, de noordzijde; fig. *de - van klassikaal onderwijs, de - van iets ontdekken.*
Schaf'fen (*bezorgen, verstrekken*), ik heb -schaft; **-fer** (*schaftmeester*), m. -s.
Schaft, v. -n; zie Schacht.
Schaft'balie (*houten tobbe, waaruit de matrozen eten*), v. -balies.
Schaf'ten (*eten, opdisschen*), ik heb -schaft.
Schaft'tijd (scheepst. *etenstijd*), m. gmv.; *er is aan boord een uur - voor het middagmaal*, rusttijd.
Schaft'uur (*uur van eten en rusten op een schip*), o. -uren; zie Schafttijd.
Schaggioen' (*reepje komkommer in 't zuur, groote ingelegde augurk*), m. -en. gew.
Schakeeren (verwant met *schaken*, eig. in ruiten verdeelen als een schaakbord: *kleurenmengelen, doen ineensmelten van tinten*), ik heb -schakeerd; **-ing** (*afwisseling van tinten*), v. -en: *kleurlingen van verschillende -ingen.* (J. t. Br.); **-sel,** o. -s.
Scha'kel (*schalm, ring eener keten*), v. -s.
Scha'kelen (*verbinden*), ik heb -schakeld; **-ing,** v. -en.
Scha'kellijm (*vloeibare lijm, zoo genoemd naar den fabrikant Schakel te Amsterdam*, 1870), v. gmv.
Scha'kelnet (*driedubbel gemaasd net, in welks mazen de visschen vastloopen*), o. -netten.
Scha'kelrad (*rad in een cilinder-horloge*), o. -raderen; zie Echappement.
Scha'ken (*een meisje met geweld ontvoeren, wegvoeren, rooven*), ik heb -schaakt; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Scha'ken (*een partij schaakspelen*), ik heb -schaakt; **-er,** m. -s.
Schako', v. -'s; thans Sjako.
Schal (*geluid, toon*), m. gmv.
Schal'bijter, m. -s; zie Schallebijter.
Scha'lie (*lei*), v. -liën, -lies; *een dak met -liën dekken*; **schaliën-** of **schaliedak** (*leiendak*), o. -en. Vl.
Scha'lie (*schoollei*), v. -s. Vl.
Schalk (*quit, deugniet, grappenmaker*), m. -en.
Schalk (*loos*), bn. en bw.; *een - antwoord, een -oog*; *- omkijkende.* (C.O.): schalker, schalkst; **-achtig,** bn. -er, -st; **-heid** (*guitigheid*), v. -heden.
Schalks, bw.; *zij lachte -*, d. i. op guitige wijze; -er, -t; *iem. - aanzien.*
Schalksch (*guitig*), bn.; *met een -en lach*; -er, meest -; **-heid,** v. -heden; ook: Schalk.
Schal'lebijter (*loopkever, zekere landkever*), m. -bijters; ook: Scharrebijter.
Schal'len (*galmen, luid klinken*), het heeft -schald; *de vreugdekreten -.*
Schalm (*evenmatig deel van een ketting, schakel, ring, beugel*), m. -en.
Schalmei' (Fr. *chalumeau*: *herdersfluit*), v. -en; **-tje,** o. -s.
Scha'loos (*zonder schade*), bn. en bw.; zie Schadeloos.
Scha'mel (Lat. *laag houten bankje*), m. -s; zie Schemel.
Scha'mel (verwant met *schamen*: *armoedig*), bn. en bw; **-heid,** v. gmv.

Scha'men (zich), schaamte gevoelen, ik heb mij -schaamd.
Schamp (*schampschot, lichte wonde*), m. gmv.
Schamp'dek (scheepst. *loos dek naast de verschansing*), o. -dekken.
Scham'pen (*van terzijde even raken*), de kegel heeft -schampt; zie Afschampen.
Scham'per (verwant met *schimp: bits, scherp, hoonend*), bn. en bw.; *een - woord, -e taal, - lachen, hij antwoordde schier -.* (Potg.); -der, -st; **-heid** (*bitsheid*), v. -heden.
Schamp'scheut (*schamper gezegde*), m. -en.
Schamp'schot (*schot, dat ter zijde afglijdt en licht wondt*), o. -schoten.
Schand, v. gmv.; zie Schande.
Schandaal' (Fr. *ergernis, ergerlijk feit*), o. -alen.
Schandaleus' (*schandelijk, aanstootelijk, ergerlijk*), bn.; *een - bedrijf*, schandalig, wat aanstoot geeft; -leuzer, meest -.
Schanda'lig (*schandelijk, schandaleus*), bn.; *een - lawaai*; -er, -st.
Schandaliseeren (*schande veroorzaken, ergernis geven; belasteren, eerrooven*). (s = z).
Schand'daad (*afschuwelijk misdrijf, schandelijke daad*), v. -daden.
Schan'de, schand (*oneer, hoon*), v. gmv.
Schan'dekoop (*spotkoop*), bn. en bw.
Schan'delijk (*tot schande strekkend*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. -heden.
Schand'paal (*paal, waaraan de boef te pronk werd gezet*, ook *geeselpaal*), m. -palen. vero.
Schand'teeken (*brandmerk*), o. -s, -en; fig. aanklevende smet.
Schand'vlek, v. -vlekken; *hij is een - voor zijn familie*, d.i. strekt tot groote oneer.
Schand'vlekken (*oneer aandoen*), ik heb -schandvlekt; *iem. goeden naam -, zijn familie -, zich zelf -.*
Schans (mil. *verschansing, los opgeworpen weermiddel*), v. -en.
Schan'sen (*verschansen*), ik heb -schanst.
Schans'graver (*maker van een schans*), m. m. -gravers.
Schans'kleed (scheepst. *lange jas om tijdens de hondenwacht te dragen*), o. -kleeden.
Schans'korf (mil. *rotronde, langwerpige mand om te vullen met zand*), m. -korven.
Schans'looper (*lange sluitende jas van zeer grove stof, soldaten-kapotjas*), m. -s; *met me - over den arm.* (C.O.), wijde wollen mantel.
-schap, spraakk. achtervoegsel, verwant met *scheppen*: b.v. *blijdschap, vijandschap*, d.i. een toestand; *graafschap, heemraadschap, waterschap*, d.i. een gebied; *rekenschap, weddenschap*, d.i. een zelfstandig gedachte werking; *genootschap, gezelschap, manschap* d.i. een verzameling.
Schap (*plank in een keukenkast*), v. schappen; *de bovenste -, de onderste -.*
Scha'peborst, v. -borsten; **-bout** (*bovenstuk van een schapepoot*), m. -bouten; **-kop,** m. -pen.
Scha'peleder, -leer o. gmv.; ook: *Schapenleder* of *Schaapsleder, -leer.*
Scha'penbloem (*witte klaver*), v. -bloemen.
Scha'penboter (*boter van schapenmelk*), v. gmv.; **-hok** (*kooi*), o.; -ken; **-kervel** (*wilde kervel*), v. gmv.; **-klaver** (*klaverzuring*), v. gmv.; **-leder, -leer,** o.; **-markt,** v. -en; **-melk,** v. gmv.; **-ras,** o. gmv.; **-stal,** m. -len; **-vleesch** (*n.l. van schapen*), o. gmv.; **-wei** (*hui v. schapenmelk*), v. gmv.; **-weide** (*grasland*), v. -n; **-wol,** v. gmv.
Scha'penwolkjes (*in rijen liggende dunne witte wolkstrepen aan den zomeravondhemel*), o. mv.; zie Schaapjes.
Scha'penzuring (*wilde zuring*), v. gmv.
Scha'per (*schaapherder*), m. -s; **-shond,** m.; ook: **Scheper,** spreekt.
Scha'pevacht (*bereide wolhuid*), v. -vachten; **-vel,** o. -vellen; **-vlies** (*vacht in haar geheel*), o. -vliezen.
Scha'pevleesch (*vleesch van één schaap*), o. gmv.; zie Schapen-.
Schap'pelijk (*redelijk, fatsoenlijk*), bn. en bw.; *een -e prijs*; *het met iem. - maken*, niet te veeleischend zijn; *een - man*; *de visch ziet er - uit*, vrijgoed; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Schapra'de, schapraai' (*etenskas*), v. -raden, -raaien.
Schar (*kleine platvisch*), v. -ren; ook: *Scharre.*
Schar'bier (*dun, gering bier*), o. gmv.; ook **Schar'rebier.**
Scha're (*menigte*), v. -n; ook: **Schaar.**
Scha'ren (*rangschikken, in de rij zetten*), ik heb -schaard; **-ing,** v. gmv.
Scha'renslijp, -sliep (*-slijper*), m. -slijpen, -en.
Scharla'ken (Fr. *écarlate*: *helderrood laken*), o. gmv.
Scharla'ken (*helderrood*), bn.; *een - tabbaard*; **-rood,** bn.: *-roode opslagen.*
Scharla'kenkoorts (*uitslagziekte*), v. gmv.
Scharlei', scherlei' (Lat. *zeker kruid*), v. gmv.
Scharluin', scherluin', scheluin' (*guit, schelm, deugniet*), m. -luinen.
Scharmaai'en (*al zwaaiende heen en weer bewegen*), ik heb -scharmaaid; *de drinkebroer kwam al -de nader.* gmz.
Scharmin'kel, schermin'kel (Lat. *lang en broodmager mensch*; *geraamte*), m. -minkels.
Scharnier' (Fr. *charnière*: *geheng, waarop een deur draait*), o. -en.
Schar'rebier, schar'bier (eig. *schar*, d.i. scherp of dun bier), o. gmv.
Schar'rebijter, m. -bijters; zie Schallebijter.
Schar'relaar (*vogel ter grootte van een kerkkauw, soms in ons land*), m. -s.
Schar'relaar (*brekebeen in zijn vak*), m. -s.
Schar'relbeenen (*moeilijk loopen, d.i. met wijd van elkaar staande beenen*), ik heb -scharrelbeend.
Schar'relen (freq. van *scharren, scherren*, d.i. *schrapen*), ik heb -scharreld; *hij scharrelt om aan den kost te komen*, d.i. wroeten, haspelen, tobben; **-aar** (*iem., die scharrelt*; *ook iem., die meisjes achterna loopt*), m. -s.
Schar'ren (*schrapen, krabbelen*), ik heb -schard; *de hoenders - in het losse zand.*
Schat (*een groote hoeveelheid, iets kostbaars*), m. schatten; **-bewaarder,** m. -s.
Scha'teren (klankn. *luid, uitbundig lachen*), ik heb -schaterd; **-d:** *een -d gelach.*
Scha'terlach (*schaterende lach*), m. gmv.
Scha'terlachen (*schaterend of luidkeels lachen*), ik -lachte, ik heb -schaterlacht.
Schat'graver (*iemand, die naar verborgen schatten graaft*), m. -gravers.
Schat'kamer (*vertrek, waarin de koning zijn schatten bewaarde*), v. -kamers; fig. *dat woordenboek is een -.*

Schat'kist (*geldkist, de openbare geldmiddelen*), v. -kisten; **-biljet** (*schuldbekentenis, door de regeering uitgegeven om in de geldbehoefte van 't oogenblik te voorzien*), o. -ten; **-bon,** m. -s; **-meester,** m. -s; **-promesse** (*-biljet met vooruitbetaalde rente*), v. -n; zie Fiscus.
Schatplich'tig (*belastingschuldig*), bn.
Schat'rijk (*ongemeen rijk*), bn.; *een -bankier.*
Schat'ten (*taxeeren, waardeeren*), ik heb -schat; **-ter** (*taxateur*), m. -s; **-ting** (*belasting*), v. -en.
Schavee'len (*inschikken, opschikken, plaats maken*), ik schaveelde, heb geschaveeld; *laat ieder wat -; men moet elkaar wat -*; zeew. *het begint te -*, goed te waaien; *de zeilen -*, richten; *dat touw begint te -*, slijten door schuring; fig. *voor iets -*, zorgen; *voor iem. -*, in de bres springen; **-ing,** v. gmv.; ook: Schavielen.
Scha'veling (*schaafkrul, schaafsel*), m. -en.
Scha'ven (*gladmaken m. e. schaaf*), ik heb -schaafd; *een plank -; huiden -*; **-ing,** v.
Scha'vergoeding (*vergoeding van schade*), v. -en; ook Schade -.
Schaverdebonk', op; zie Schobberdebonk.
Schavie'len; zie Schaveelen.
Schavot' (Fr. *échafaud: houten getimmerte op plein of plaats tot uitoefening der lijfstraffelijke rechtspleging*), o. -ten; *het - bestijgen, op het - sterven*; **-danser** (*iem., die gegeeseld wordt*), m. -s; **-kleur** (*hoogrood*), v. gmv.
Schavotteeren (*op het schavot een straf doen ondergaan*; fig. *schande aandoen*); **-ing,** v. -en.
Schavuit' (*schelm, boef, deugniet*), m. -en.
Schavui'tenstreek (*misdrijf, schelmerij*), m. -streken; **-stuk,** o. -stukken; **-werk,** o. -en.
Sche'del (*hersenpan, hersenkas*), m. -s; **-boor** (*trepaneerboor*), v. -boren; **-beenderen,** o. mv.; **-leer,** v. gmv.
Schee'de, schee (verwant met *scheiden: koker*), v. scheeden, scheeën; *de - van een sabel, mes, bajonet*, enz.
Scheef (verwant met *schijf: houtachtig stukje van den hennep- of vlasstengel*), v. scheeven; *het vlas zat vol scheeven.*
Scheef (*schuin*), bn. en bw.; scheever, scheefst; fig. verkeerd: *een scheeve voorstelling van iets*; **-heid,** v. gmv.; **-te,** v. gmv.
Scheef'been (*persoon met kromme beenen*), m. en v. -beenen.
Scheef'hoek (meetk. *parallelogram met scheeve hoeken*), m. -hoeken; **-ig,** bn.
Scheefoo'gig (*met scheeve oogen*), bn.; *de Japanners en Chineezen zijn -.*
Scheel (*scheiding in het haar, schei*), o. -en.
Scheel (*deksel*), o. -en; *het - van een doodkist*; spreekw. *Daar is geen potteken, of er past wel een -ken op.* Vl.
Scheel (*geschil, twist*), o. vero. *Verdraegt het -, of schort den krijg.* (Vondel).
Scheel (*scheef- of dwarsziend*), bn. en bw.; *een -oog, een - meisje, die man kijkt -*, d.i. schuin uit; fig. boos: *schele oogen maken*, jaloezie opwekken; scheler, -st; **-heid,** v. gmv.
Schee'len (*scheiden; reinigen, schoonmaken*), ik heb -scheeld; *darmen -*; **-ing,** v. -en.
Scheel'oog (*persoon, die scheel ziet*), m. en v. -oogen.
Scheel'tje (*meisje, dat scheel ziet*), o. -s.
Scheel'zien, o. gmv.; **-de,** m. en v. -n.
Scheen (*scheenbeen*), v. schenen; zegsw. *hij liep een blauwe -*, eig. hij stiet zijn scheen, hij liep er tegen, hij werd door het meisje afgewezen.
Scheen'been (*voorzijde van het onderbeen*), o. -beenderen.
Scheep, b.v.: *te scheep, te schepe. Hij gaat -; die - is, moet varen*, geen werk laten steken.
Scheep'je (*klein schip*), o. -s; *een fraai gebouwd -.*
Scheep'jesschelling (*oude zilvermunt met een scheepje er op*, n.l. *30 ct.*), m. -schellingen.
Scheep'rijk (*vol schepen*), bn.; *ons - IJ.* (Vondel); -er, -st.
Scheeps'affuit (*onderstel van een kanon, rolpaard, kanonslede*), v. -affuiten.
Scheeps'beschuit (*harde beschuit*), v. -en; **-bewijs** (*bewijs van eigendom; cherte-partij*), o. -bewijzen; **-blok** (*hijschblok*), o. -ken.
Scheeps'bouw (*kunst om schepen te timmeren*), m. gmv.; **-meester,** m. -s.
Scheepsbouwkun'dig (*kennis hebbende van het bouwen van schepen*), bn.; **-e** (*persoon*, enz.), m. -en; **-ingenieur,** m. -s.
Scheepsch (*betrekking hebbende op een schip of op de zeevaart*), bn.; *geen - verstaan*, geen kennis van de zeevaart hebben, de taal der matrozen niet verstaan; *op zijn groot -*, zooals rijke lieden leven, reizen, enz.
Scheeps'dokter (*arts op een zeeschip*), m. -dokters.
Scheeps'kaak (*ton voor zeebeschuit*), v. -kaken.
Scheeps'kameel (*twee lichters met kettingen verbonden, waartusschen de koopvaarders over het ondiepe Pampus gedragen werden*), o. -kameelen.
Scheeps'kapitein (*gezagvoerder*), m. -s; **-klerk** (*adspirant-officier van administratie*), m. -en; **-kok** (marine: *de kok, die voor 't volk, d. i. de minderen kookt*), m. -s; **-kompas** (*kompas met zeer beweegbare magneetnaald, rustend met een dopje van agaat op een stalen spits, welke op de in 32 punten verdeelde windroos zóó is bevestigd, dat haar magnetische as samenvalt met de lijn N.Z. der windroos*), o. -kompassen; **-lading,** v. -en; **-last** (*125 kub. Amst. voet of 4000 Amst. ponden, elk van ruim 0.9 K.G.*), m.; **-maat** (*matroos*), m. -maats; **-spant** (*deel van een scheepsromp*), o. -en; **-praat** (*gesprekken aan boord*), m. gmv.; **-raad** (*krijgsraad aan boord*), m. -raden; **-roeper** (*groote spreekhoorn op schepen in gebruik*), m. -s; **-strijd** (*zeegevecht*), m. -en; **-tagrijn** (*koopman in gebruikte scheepsbehoeften*), m. -en, -s; **-term,** m. -en; **-tijding,** v. -en.
Scheepstim'merman (*werkman op een scheepswerf*), m. -lui, -lieden; **-tim'merwerf** (*plaats voor scheepsbouw*), v. -werven; **-ton** (*inhoud* = 1 M^3 of 1000 K.G.), v. -nen; **-tuig** (*scheepstoebehooren*), o. gmv.; **-victualie** (*benoodigdheden*), v. -liën; **-voogd** (*zeekapitein*), m. -en; **-want** (*takelage*), o. gmv.; **-werk** (*arbeid aan boord*), o. gmv.
Scheeps'meter (*scheepsijker; ambtenaar, die de tonnenmaat van een schip bepaalt*), m. -meters.
Scheep'vaart (*vervoer per schip*), v. gmv.
Scheep'vaartakte (*akte van Navigatie, vaderl. gesch.: in 1651 door Cromwell uitge-*

vaardigd), v. gmv.; **-beweging** (*scheepsvertier*), v. gmv.; **-kunde,** v. gmv.; **-kundige,** m. -n.

Scheer (aardr. *klip of zandbank aan de kust van Scandinavië en Finland*), v. scheren.

Scheer'ling (*schermbloemige plant, gevlekte - of dollekervel, erge giftplant*), v. gmv.; zie Dollekervel.

Scheer'mes (*mes tot het scheren van baard of knevel*), o. -messen.

Scheg, scheg'ge (scheepst. *kromhout tot steun van den boegspriet*), v. scheggen.

Schei (scheepst. *dwarsplankje*), v. -en.

Schei (*scheiding in het haar*), v. -en; zie Scheel.

Scheid'baar (*kunnende gescheiden worden*), bn.; *een -bare samenstelling*, b.v. ademhalen.

Scheid'boom (*grensboom*), m. -boomen.

Schei'den (*deelen*), ik scheidde, ik heb en het is -scheiden; *het kaf van het koren -*, afzonderen; *een rivier, een gebergte kan twee landen -*; *de vergadering is gescheiden*, uiteengegaan; *uit het leven -*, d. i. sterven.

Schei'ding (*daad v. scheiden, ook scheilijn, grenslijn*), v. -en; **-inkje,** o. -s.

Scheid'paal (*grenspaal*), m. -palen.

Scheids'gerecht (*gerecht van scheidslieden of arbiters*), o. -en; b.v. het Scheidsgerecht te 's-Gravenhage, waarvoor de groote mogendheden en kleine staten hunne staatkundige geschillen ter beslissing brengen.

Scheids'man (*twistbeslechter, middelaar*), m. -lieden.

Scheids'muur (*tusschenmuur*), m. -muren.

Scheids'rechter (*iem., die geroepen wordt om een geschil te beslechten*), m. -rechters.

Scheids'vrouw (*middelaarster*), v. -en.

Schei'grep (*slootje tusschen twee akkers*), v. -greppen; zie Grep.

Scheik (Arab. *de gewone predikant in de moskee*), m. -s; elken Vrijdag moet de - een preek houden na den dienst.

Scheik, sjeik (Arab. *dorpshoofd bij de Bedoeïnen*), m. -s.

Schei'kunde (*chemie, wetenschap van de stoffelijke verscheidenheid der lichamen*), v.; *analytische -*, leer van de ontbinding der bestanddeelen; *organische -, anorganische -*; *planten-, dier-*. gmv.

Scheikun'dig, bn. en bw.; *een - onderzoek, -e teekens*, b.v. C. voor *Carbonium* (*koolstof*), Mn voor *Manganium*, Mg. voor *Magnesium*, enz.; *een - laboratorium, een -e verbinding*; *iets - onderzoeken, - ontbinden.*

Scheikun'dige (*chemicus*), m. -kundigen.

Schei'kunst (*de practijk der chemie*), v. gmv.; zie Scheikunde.

Schei'lijn (*grenslijn, -linie*), v. -lijnen.

Schei'muur (*grensmuur*), m. -muren; **-sloot** (*grenssloot*), v. -slooten.

Schei'teeken (spraakk. *leesteeken, komma, punt*, enz.), o. -teekens.

Schel (*bel, klokje*), v. schellen; -letje, o. -s.

Schel, elec'trische (*werktuigje, in 1853 uitgevonden door Miraud, werkende door een electromagneet en door een weekijzeren ankertje met kleinen hamer, die op een schel kan tipperen*), v. -schellen.

Schel (*schil, vlies*), v. schellen; zegsw. *de -len zullen van de oogen afvallen*, men zal tot inzicht van de waarheid komen, Hand. 9 : 18; zie Schil.

Schel (*helder van geluid, klinkend*), bn. en bw.; -ler, -st; **-heid,** v.; *de -heid van een geluid.*

Schel'de (aardr. *hoofdrivier in ons land*), v. gmv.; *de Ooster-, de Wester-.*

Schel'den (eig. *luide verklaren of noemen, hoonende woorden uiten*), ik schold, heb -scholden; *op iem. -, op de regeering -.*

Scheld'naam (*spotnaam*), m. -namen.

Scheld'woord (*schimpwoord, beleedigend woord*), o. -woorden.

Sche'len (*verschillen*), het heeft -scheeld; *dat scheelde niet veel*; *er scheelt iets aan*, d.i. haperen; *wat scheelt u?* d. i. deren; *het scheelt hem in 't hoofd*, hij is niet recht wijs.

Schelf, schel've (*hooihoop*), v. schelven.

Schelf'hout, Andries, 1787–1872, landschapschilder te 's-Gravenhage.

Schelf'zee (aardr. *golf van de Roode Zee*), v. gmv.; *het strand der -.*

Schel'kruid (*stinkende gouwe*), o. gmv.

Schel'lak (*bruinachtig lak, vernislak*), o. gmv.

Schel'len (*bellen*), ik heb -scheld; **-koord,** (*koord eener kamer- of gangschel*), o. -en.

Schel'len (*van de schil ontdoen*), ik -de, heb -scheld; hetzelfde als Schillen: *een appeltje -.*

Schel'ling (*oud zilverstukje van zes stuivers*), m. -en; *-linkje*, o. -s: zegsw. *op het -inkje zitten*, in den ouden (Amst.) schouwburg op de goedkoopste plaats.

Schel'luidend (*hard of luid klinkend*), bn.

Schelm (*bedrieger, deugniet*, fig. *guit*), m. -en; *-en en gauwdieven*; *arme -!* drommel; **-pje** (*guitig, schalksch kind*), o. -s; **-achtig,** bn.; **-stuk** (*schanddaad*), o. -ken.

Schelmerij' (*bedrog*), v. -en.

Schelmsch (*schelmachtig*), bn. en bw.; -er, meest -; **-heid,** v. gmv.

Schelp, schulp (*schaal v. eenig weekdier*), v. -en; zegsw. *in zijn - kruipen*, zie Schulp; **-je,** o. -s.

Schelp'aarde (*mengsel van koolzure kalk en klei, dat als mest wordt gebruikt*), v. gmv.

Schelp'dier (*weekdier in een schelp levend, schaaldier*), o. -dieren.

Schel'pengerecht (*in oud-Athene het schervengerecht*), o.; zie Ostracisme.

Schel'penpad (*tuinpad m. schelpen belegd*), o. -paden.

Schel'trompet (*klaroen*), v. -trompetten.

Sche'luw (*scheef, scheel*), bn. en bw.; *het - trekken van hout*; **-te,** v. gmv. w.g.

Schel'ven (*tot een schelf zetten*), ik heb -schelfd; *het hooi -, het graan -.*

Schel'visch (*een bekende groote visch onzer Noordzee*), m. -visschen; (als stofnaam), v.

Schel'visch (*stof*), v. gmv.; *houdt gij van -?*

Schel'vischvangst (*kustvisscherij op onze zandbanken: met een lijn van 500–1000 M., vol snoeren met angels, waaraan aas van garnalen en kleine visch*), v. gmv.

Schel'wortel (*schelkruid*), v. gmv.

Sche'ma (*schets, ontwerp, vorm, model*), o. -'s.

Schema'tisch (*schetsmatig*), bn. en bw.

Sche'mel (*voetbankje*), m. -s; zie Schamel.

Sche'mer (*schemering*), m. gmv.; *wij zitten in den -*, d. i. tusschen licht en donker; **-achtig,** bn.; **-avond,** m. -en; **-licht,** o. gmv.; **-tijd,** m. gmv.; **-uur,** o. gmv.

Sche'meren (*mat of flauw schijnen van 't daglicht*; *in den schemer zitten*), het heeft en wij hebben -schemerd.

Sche'merig (*duister, onklaar*), bn. en bw.; *een - licht*; *de lamp brandt -*.
Sche'mering (*toe- of afnemend daglicht*), v. -en; *de morgen-, de avond-*.
Sche'meringscirkel (sterrenk. *denkbeeldige cirkel, 18° beneden den horizon; als de zon zich in den -cirkel bevindt, begint of eindigt de schemering*), m. -cirkels.
Sche'meringvlinder (*vlinder, die in de schemering vliegt, meest grijs, geel of bruin*), m. -vlinders; *de doodshoofdvlinder is een -*.
Sche'merlicht (*licht der schemering, zwak licht*), o. gmv.; **-tijd,** m. gmv.
Schend'brok (*lasteraar*), m. en v. -brokken.
Schen'dekeuken (*iem. die bij goede voeding er toch schraal en bleek uitziet*), m. en v. -s.
Schen'den (den. van *schande: bederven, schaden, onteeren, schande aandoen*), ik schond, heb geschonden; *boomen of gewassen -, een standbeeld -, kunstwerk -, hij is van de pokken geschonden*; fig. *iem. eer, goeden naam -; een belofte, een eed -, de neutraliteit -*, verbreken; *iem. vertrouwen -*, misbruiken; *den Sabbat -, een graf -, een kerk -, het heilige -*, ontheiligen; **-er,** m. -s; **-erij',** v. -en; **-ing** (*onteering, ontheiliging, ontluistering*), v. -en.
Schen'deventen (*voor een spotprijs verkoopen*), hij schendeventte, heeft -schendevent; zie Schandekoop.
Schen'dig (*schandelijk*), bn.; *een - bedrijf*, onteerend; -er, -st.
Schend'schrift (*hekel- of schimpschrift*), o. -schriften.
Schend'tong (*lasteraar*), m. en v. -tongen.
Schenk, m. -en: zie Schink.
Schenka'ge (*schenking, geschenk*), v. -s.
Schenk'blad (*presenteerblaadje*), o. -en.
Schenk'bord (*schenkblad*), o. -en; *Veria, met het - in de hand staande.* (V. Lov.)
Schen'kel, schin'kel (*knook, dijbeen*), m. -s; **-vleesch,** o. gmv.
Schen'ken (*begiftigen, aanbieden, geven*), ik schonk, heb -schonken; **-er,** m. -s.
Schen'ken (*inschenken*), ik schonk, heb -schonken; **-er** (*hij, die wijn enz. inschenkt*), m. -s; **-kan,** v. -nen; **-ketel,** m. -s; **-ster,** v. -s.
Schen'king (*geschenk van goed, gift*), v. -en; *- aan levenden, - bij overlijden*; **-s-akte,** v. -n.
Schenk'toog (*dorpsherberg-buffet met toonbank*), m. -toogen. Vl.
Schen'nen (*schande aandoen*), ik schon, heb -schonnen; *iemands eer -, het heiligdom -; de -de hand aan iets slaan.*
Schen'nis (*onteering, ontheiliging*), v. gmv.; zie *Heilig-, Majesteits-, Sabbats-*.
Schep (verwant met *scheppen: menigte, hoeveelheid*), m. scheppen; *een - kolen*, schopvol; fig. *een - vreemdelingen*, menigte.
Schep'bord (*plank aan het rad van een watermolen of aan een scheprad*), o. -borden.
Sche'pel (verwant met *scheppen: 0,1 H.L. voor droge waren*), o. -s; *een - rogge*.
Sche'peling, m. en v. -en; voor het v. ook **-e.**
Sche'pelsmand (*mand, die een schepel inhoudt*), v. -manden; **-zak,** m. -zakken.
Sche'pen (verwant met *scheppen*, n.l. die het vonnis schept, d.i. te voorschijn brengt: *lid der vroedschap, wethouder, destijds ook rechter*), m. -en, vero.; *schout en -en*, het voormalige stadsbestuur; zegsw. *de jongste - wijst het vonnis*, d.i. de jongste geeft de beslissing of oplossing, de kinderen weten het altijd beter, hebben het hoogste woord, willen de beslissing geven: *de jongste - moest eerst stemmen.*
Sche'pen (den. van *schip: inschepen*; ook: *varen*), ik heb -scheept; *aardappelen -, granen -*.
Sche'penbank (*oudtijds, rechtbank gevormd door schepenen*), v. -banken; **-kamer** (*hun vergaderzaal*), v. -s.
Sche'penen (*oudtijds college van rechters, wethouders*), m. mv.; *schout en -*.
Sche'per (eig. *schaper: schaapherder*), m. -s. gew.
Schep'pen (*putten*), ik heb -schept; fig. *moed -, adem -, behagen -*, d. i. tot zich nemen, in zich gevoelen; **-lepel,** m. -s; **-net,** o. -ten; **-per** (*werktuig*), m. -s; **-vat,** o. -vaten.
Schep'pen (*uit niet voortbrengen*), schiep, geschapen; *God schiep hemel en aarde*; ook: vormen, doen ontstaan: *nieuwe woorden -; de -de kracht eens dichters, eens schilders.*
Schep'per (*de Godheid, God*), m.; *God is de - van hemel en aarde*; ook maker, vormer: *de - en boetseerder van al de koek en kunstgewrochten.* (C.O); vooral van voorwerpen van kunst: *de - van het paleis van justitie te Brussel*; verder: tot-stand-brenger: *Bismark is de - van de grootste politieke synthesis dezer eeuw.* (Van Deyssel).
Schep'ping (*de daad van scheppen*), v.; *de - der wereld*; *de - van een kunstwerk*; ook het heelal: *Heel de - looft den Heer; de heer der -*; verder: kunstwerk, b.v. *de -en eens dichters, de -en eens toondichters.*
Schep'pingsboek (Bijbel. *het eerste boek, nl. Genesis*), o. gmv.; **-verhaal,** o. -alen.
Schep'rad (*rad eener stoomboot*), o. -raden, -raderen; *het - van een watermolen.*
Schep'sel (*geschapen wezen, mensch*), o. -en, -s.
Schep'ter (Lat. staf: *rijksinsigne: koningsstaf, heerschersstaf*), m. -s; men leest: *schep-* of *septer*; *den - zwaaien*, heerschen.
Sche'ren (*afsnijden*), ik schoor, heb -schoren; *de schapen -*, hun de wol afknippen; *den baard -*, afscheren; *een heg -*, snoeien.
Sche'ren (*spannen*), ik heb -scheerd; *de draden van het kettinggaren op den weefboom spannen*; scheepst. *een lijntje -, een touw -.*
Sche'ren (*rakelings doen gaan of gaan langs*), ik heb -scheerd; *een steentje langs het water -; de zwaluw scheert het watervlak.*
Scherf (*brok aardewerk, diggel*), v. -ven; *het glas viel aan scherven.*
Sche'ring (afleid. van *scheren*, spannen: *kettingdraad*), v. -en; *- en inslag*, de bestanddeelen van een weefsel; fig. zie Inslag.
Scherlei', v. gmv.; zie Scharlei.
Scherluin' (*schelm*), m. -en; ook **Scharluin:** *een - van een jongen.*
Scherm (*bescherming*), m. gmv.
Scherm (*coulisse, tooneelafscheiding*), o. -en; verder: *een regen-, een tocht-*; **-pje,** o. -s.
Scherm (plantk. *bloeiwijze*), o. -en; **-bloemigen** (*familie, wier bloemen tot een scherm vereenigd zijn*), v. mv.
Scher'men (den. van *scherm: den degen hanteeren volgens de regels der schermkunst*), ik heb -schermd; zegsw. *in den wind -*; fig. zijn meening verdedigen met groote woor-

den, zwetsen; **-degen,** m. -s; **-er,** m. -s; **-masker** (*een van ijzerdraad gevlochten masker, dat de schermer voor 't aangezicht doet*), o. -s; **-meester,** m. -s; **-zaal,** v. -alen.

Scher'mer (aardr. *drooggemaakte plas in Noord-Holland*), v. gmv.

Schermin'kel (*lang en mager persoon*), m. -s; zie: Scharminkel.

Scherm'kwal (*neteldier met prachtig blauw of rood schijnend parapluvormig scherm*), v. -kwallen.

Schermut'selen (It. *met kleine benden en ongeregeld vechten*), men heeft -schermutseld; **-ing** (*klein onbeduidend gevecht*), v. -en.

Scherp (*goed snijdend*), bn. en bw.; *een - mes, een - zwaard,* fig. *een - vocht,* bijtend; *een -e wind,* koude; *een - woord,* bits; *-e critiek,* streng; *een -e pen,* vinnig; *een -e hoek,* kleiner dan 90°; -er, -st; ook smal toeloopend en in een spits eindigend: *een -e hoek, de -e kant van een tafel;* fig. *een - geluid,* snijdend; **-heid,** v. gmv.

Scherp (*kogels, schroot, gekapt lood*), o. gmv.; *een geweer met - laden, met - schieten.*

Scherp (*scherpe zijde of kant*), o. gmv.; *het - van een mes, het - van een sabel.*

Scher'pen (den. van *scherp: scherp maken, slijpen, wetten, aanzetten,* ik heb -scherpt; *een mes -, een sabel -;* fig. *het verstand -, het oordeel -,* oefenen; *het oog -, het oor -;* zeew.: *de wind begint te -,* uit een verkeerden hoek te waaien, tegen te loopen.

Scherphoe'kig (*met scherpe hoeken d.i. hoeken kleiner dan 90°*), bn.; *een -e driehoek;* zie Stomphoekig.

Scherp'rechter (*beul, meester van den scherpen zwaarde*), m. -rechters; *de tandarts had voor u de verschrikkingen eens -s.* (C.O.)

Scherp'schutter (*uitstekend schieter*), m. -schutters; *een - in het leger draagt een stervormig onderscheidingsteeken op de mouw en ontvangt hoogere soldij;* **-schutters-vereeniging,** v. -en.

Scherp'snijdend (*zeer scherp van snede*), bn.; *een - mes, een - zwaard.*

Scherp'te (*scherpheid*), v. gmv.; *de - van een mes,* fig. *de - van het gehoor, de - van het verstand.*

Scherp'ziend (*een scherpen blik hebbende*), bn.; *de -e arend;* fig. *een -e geest,* schrander.

Scherpzin'nig (*schrander, vernuftig, geestig*) bn. en bw.; *een - denker; - antwoorden;* -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Scherts (*boert. spotternij*), v. gmv.; *het was slechts -, dat is geestige -, geen - verstaan, nu alle - ter zijde,* de zaak ernstig opgevat.

Schert'sen (*boerten, jokken*), ik heb -schertst; *niet met zich laten -,* spotten; **-erij',** v. -en.

Schert'send, bn. en bw.; *-e taal, hij zei het -.*

Schert'senderwijs, -wijze, bw.; *hij sprak -,* op de wijze van iem. die schertst.

Scher'ven (*brokkelen, afbrokkelen, afschilferen*), het is -scherfd; *die kan begint te -.*

Scher'vengericht (gesch. *ostracisme, volksgericht, vooral in het oude Athene*), o. gmv.; zie Schelpengericht.

Scherzan'do (muz. *grillig, luimig voor te dragen*), bw.; lees: *skert-san'do.*

Scher'zo (It. muz. *luimig, grillig deel eener sonate*), o. gmv.; lees: *skert'soo.*

Schets (*vluchtige teekening*), v. -en; *een ruwe -;* fig. *-en uit de geschiedenis; levensschets.*

Schets'boek (*boek om er in te schetsen, van een schilder*), o. -boeken.

Schet'sen (*in schets maken*), ik schetste, heb -schetst: *een landschap -, een portret -,* fig. *iemands levensgeschiedenis -; iemands karakter -;* **-er,** m. -s.

Schets'teekening (*vluchtige teekening*), v. -teekeningen.

Schet'teren (*schaterend klinken,* b.v. *van trompetten*), het heeft -schetterd; *zij heeft een -de stem;* **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Scheu'ken (verwant met *schokken*: zijn leden wrijven), ik heb -scheukt; *de koeien - zich aan den wrijfpaal.*

Scheuk'paal (*paal in de weide, wrijfpaal*), m. -palen.

Scheur (*barst, kloof, breuk, reet, spleet*), v. -en.

Scheur'buik (Lat. *ziekte uit bloedbederf, zich kenmerkend door gezwollen tandvleesch, vooral onder matrozen, als gevolg van eenzijdige voeding*), v. gmv.; 't woord ontstond uit Scorbut.

Scheu'ren (*losrijten, een scheur maken, afbreken*), ik heb en het is gescheurd; **-ing** (*splitsing, scheiding*), v. -en.

Scheur'kalender (*almanak, bestaande uit 365 losse blaadjes tot een blokje vereenigd, van welke men er elken dag één afscheurend verwijdert*), m. -kalenders; zie Duik-almanak.

Scheur'maker (R.-K. *afvallige; iemand die zich afscheidt van de kerk, omdat hij weigert het gezag des pausen te erkennen*), m. -makers; zie Schismaticus; **-ij',** v. -en.

Scheur'papier (*waardeloos papier*), o. -en.

Scheur'ziek (*gaarne verscheurende*), bn.; *een - wolvenbroed zal van Marco's eind beslissen.* (Staring); -zieker, -st.

Scheut (verwant met *schieten: loot, stekje*), m. -en; *een jonge -, een wortel -, dat zijn nieuwe -en.*

Scheut (*hoeveelheid vocht, uit een flesch te gieten*), m. -en; *een - wijn; - water,* zekere kleine hoeveelheid.

Scheut (*schot*), m. -en; *binnen - zijn; zich buiten Vijands - te hou'en, is raadzaam* (Staring); fig. *een - onder water,* een bedekt verwijt.

Scheu'tig (*flink opgeschoten, slank, rijzig;* ook: *mild*), bn.; *zij is - van gestalte; oom was erg -;* -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Schibbo'leth (Hebr. *herkenningswoord, leuze, wachtwoord*), o. -'s; zie: Richteren 12:5 en 6. (sch = sj).

Schicht (*pijl, flits*), m. -en; zie Minneschicht.

Schich'tig (*schuw*), bn.; *het hert is -;* -er, -st; **-heid,** v. -heden.

Schie, v. -ën; zie Scheede.

Schie'fer (*schilferachtige delfstof*), o. gmv.; *lei-;* lees: *sjiefer.*

Schie'lijk (*vlug, haastig, snel*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Schie'man (*scheepsonderofficier*), m. -lieden, -lui; **-schap,** o. gmv.

Schie'mannen (scheepst. *een schip, het tuig opredderen*), ik heb -schiemand; fig. *Hoe dit te -?* redderen.

Schie'mansgaren (*aan boord uit oud touwpluis gedraaid lordinggaren*), o. gmv.

Schier (*bijna*), bw.; *gras groeit - overal; de - eindelooze weidevelden.*

Schier (*bedorven*), bn.; *deze eieren zijn -.*

Schier'aal (*dikke, vette aal*), m. -alen. gew.

Schier'eiland (d.i. *bijna, bijkans een eiland*), o. -en; *Spanje is een -.*
Schie'ringers en **Vet'koopers** (gesch. *partijen in Friesland, van ± 1150–1523*), m. mv.
Schier'monniken (*monniken in grijze pij op het oog of eiland, naar hen genoemd*), m. mv.
Schie'ten (*een vuurwapen lossen*), ik schoot, wij hebben -schoten; *met scherp -*; **-baan,** v. -banen; fig. *een bok -*, een misslag begaan.
Schie'ter (*mot, zeker insect in boeken*), m. -s.
Schie'ter (*schietspoel; ook deel van een slot*), m. -s.
Schiet'gat (*opening in de borstwering van den wal, om er met kanon of geweer door te vuren*), o. -gaten.
Schiet'gebed (R.-K. *kort gebed, dat door de gedachten schiet, b.v. in nood of in bekoring*, b.v. *o, Heer, wees mij genadig!*), o. -gebeden.
Schiet'gevaarte (*hoog getimmerte, in ouden tijd, om steenen enz. binnen een vesting te werpen*), o. -gevaarten.
Schiet'geweer, o. -geweren; thans eenvoudig: Geweer, o. geweren.
Schiet'katoen (*zeer ontplofbare stof, verkregen door zuivere katoen te drenken in salpeterzuur en bij een geringen warmtegraad te drogen*), o. gmv.
Schiet'lood (*paslood; doorboord looden kogeltje aan een draad*), o. -looden; *het - wordt door den natuurteekenaar, den ambachtsman enz. gebruikt.*
Schiet'mot (*netvleugelig waterinsect*), v. -motten.
Schiet'oefening (*oefening in het schieten met het geweer*), v. -en; mil. *de -en bijwonen of volgen.*
Schiet'schijf (*metalen plaat met cirkelvormige groeven voor schietoefeningen*), v. -schijven; **-school,** v. -olen.
Schiet'schouw (*schietschuit, vracht- of marktschip*), v. -schouwen.
Schiet'schuit (*marktschuit*), v. -schuiten.
Schiet'slachtmasker (*slachtmasker met kogeltje, om het slachtbeest door de hersens te schieten*), o. -s.
Schiet'spoel (*links en rechts schietend voorwerp in het weefgetouw, bevattend het inslaggaren*), v. -spoelen.
Schiet'wedstrijd (*concours in het schieten*), m. -wedstrijden.
Schiet'wilg (*kopwilg, knotwilg*), m. -wilgen.
Schif'ten (*scheiden*), ik heb -schift; *het kaf van het koren -; deze zijde begint te -*, d. i. rafelen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Schif'ten (*samenloopen, zuren, omslaan van melk*, enz.), zij is -schift; **-ing,** v. -en.
Schijf (eig. snede, dunne plak: *platrond voorwerp*), v. -en; *gouden en zilveren schijven*, d. i. geldstukken,
Schijf (*platrond bord als mikvlak*), v. schijven; *de - raken, de - missen*; ook: **Schietschijf.**
Schijf (*dunne snede van een rond voorwerp*), v. schijven; *een appel in schijven snijden.*
Schijf'schieten (mil. *het mikken der scherpschutters op een schijf*), o. gmv.
Schijn (stam van *schijnen*: *lichtglans, klaarheid*), m. gmv.; **-tje,** o. -s.
Schijn'baar (*naar den schijn, niet in werkelijkheid*), bn.; *de -bare beweging der zon*; bw.: *hij is - kalm.*
Schijn'beeld (*bedrieglijk beeld*, fig. *hersenschim*), o. -beelden; **-beweging,** v. -en.
Schijn'dood (*dood in schijn*), m. gmv.
Schijn'doode (*iem., die naar den schijn dood is, wiens levenslamp uiterst flauw brandt*), m. en v. -dooden.
Schij'nen (*licht uitstralen*), het scheen, heeft -schenen; *de zon gaat -, de sterren -.*
Schij'nen (*lijken, voorkomen, zich voordoen, het voorkomen hebben*), het scheen, heeft -schenen; *hij schijnt een eerlijk man te zijn; het schijnt anders te zijn; dat schijnt mij anders toe.*
Schijn'geleerde (*iem., in schijn, niet in werkelijkheid geleerd*), m. -geleerden; **-geluk,** o. gmv.; **-grond** (*valsche grond, voorwendsel*), m. -en.
Schijnhei'lig (*in schijn heilig, huichelachtig*), bn. en bw.; *een - mensch*, geveinsd vroom; **-heid,** v. gmv.
Schijnhei'lige (*schijnchristen, schijnvrome*), m. en v. -n; zie Hypocriet.
Schijn'raket (*wildgroeiende, kruisbloemige plant*), v. -raketten.
Schijn'reden (*drogreden*), v. -redenen.
Schijn'sel (*zwak licht*), o. -s; *het - der maan*; ook: schim, schaduw.
Schijt'valk (*zekere boomvalk*), m. -valken.
Schij'veling (*een soort van appel*), m. -en.
Schik (*genoegen, tevredenheid*), m. gmv.; *wij hebben veel - gehad; hij heeft - in 't leven; hij is niet in zijn -*, in goede luim, opgeruimd, blij.
Schik'godinnen (myth. *dochters van den nacht*: *Clo'tho* (de spinster), *La'chesis* (de lotbeschikster), *A'tropos* (de onvermurwbare), v. mv.; zie Parcen en Moiren.
Schik'kelijk (*redelijk, tamelijk, ordelijk*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Schik'ken (*ordenen, regelen*), ik heb en het is -schikt; **-king** (*regeling, overeenkomst, transactie*), v. -en.
Schil, schel (*bast, dop, omkleedsel*), v. -len; **-letje,** o. -s.
Schild (gesch. *wapentuig, gedragen a. d. linkerarm tot dekking tegen houw of steek, tegen lans of pijl*), o. -en; zegsw. *iem. in het - varen*, hem met de wapenen aantasten, fig. met woorden; *iem. op het - verheffen*, hem tot krijgsoverste, aanvoerder en bij de Bourgondiërs tot koning verheffen; fig. schuts, bescherming of beschermer: *een levensverzekering is een - tegen de armoede van weeuw en wees; het gebed is een - in de verzoeking of bekoring; God is den vromen een -; Mijn - ende betrouwen, zijt gij o God, mijn Heer.* (Wilhelmus); zie Rondas, Beukelaar.
Schild (*geslachtswapen, wapenbord, deel van een wapen, uithangbord*), o. -en; fig. *wat voert hij in zijn -?* eig. wie is hij, vriend of vijand, welke bedoelingen heeft hij? *men weet niet, wat hij in zijn - voert*, wat hij beoogt of bedoelt, wat zijn oogmerk is.
Schild (*schaal, hoornachtig bekleedsel*), o. -en; *de -en van een kever*, vleugelbedeksel, vleugelschild; zie ook Schildpad en Dekschild.
Schildboor'tig (gesch. in de Germaansche tijden: *bij de geboorte op een schild gelegd, ten teeken van vrijheid en edele afkomst*), bn.; *het waren allen -e mannen*; zie Evenknie.
Schild'dak (gesch. *dak van samengevoegde schilden*), o. -daken; *het Romeinsche - was als een ondoordringbare muur.*

Schil'der (*kunstenaar, die schildert*), m. -s; *een huis-, een fijn-*; **-es',** v. -sen.
Schil'deracademie (*hoogeschool voor schilders*), v. -s, -demiën; *de - te Antwerpen.*
Schil'derachtig (*schoon, waard geschilderd te worden*), bn. en bw.; *een - landhuisje*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Schil'derboek (*boek met levensbeschrijvingen van schilders*), o. -boeken.
Schil'deren (den. van *schild*: met kleuren opsieren, *in kleuren afbeelden, malen*), ik heb -schilderd; **-ing,** v. -en.
Schil'deren (den. van *schild*: op wacht staan met schild, d.i. met volle wapenrusting, *op schildwacht staan*), ik heb -schilderd: *wat sta jij daar te -?* wachten.
Schil'derhuis (mil. *verplaatsbaar militair wachthuisje*), o. -huizen; **-je,** o. -s.
Schilderij' (*schilderstuk*), v. en o. -en.
Schilderij'ententoonstelling (*expositie van schilderijen*), v. -en.
Schil'derkunst (*een der schoone kunsten*), v. gmv.; de - beeldt met lijn en kleur tafereelen enz. uit het leven af op een plat vlak nl. op doek of paneel.
Schil'dersbent (*vereeniging, club*), v. gmv.
Schil'derschool (*leerschool voor schilders, ook richting in de schilderkunst*), v. -scholen.
Schil'dersezel (*schilderij-drager*), m. -s; **-gordijn,** o. -en; **-kwast,** m. -en; **-leven,** o. gmv.; **-stok,** ook *Schilderstok*, m. -ken; **-stuk** (*schilderij, tafereel*), o. -ken.
Schild'houder (*afbeelding van mensch of dier, ter weerszijden van het schild geteekend*), m. -houders; *het Bossche wapen heeft twee wildemannen of reuzen als -houders.*
Schild'knaap (*edelknaap als schilddrager van een ridder, page*), m. -knapen.
Schild'luis (*halfvleugelig insect*), v. -luizen; *de cochenille en ook de druifluis zijn -zen.*
Schild'pad (*vierpootig kruipend dier of reptiel met rug- en buikschild*), v. -padden; *de rivier-, de moeras-, de land-*; *de tweeslachtige -*; **-soep,** v. gmv.
Schild'pad (*stof*), o. gmv.; *een doosje van -.*
Schild'padden (*van schildpad*), bn.; *een - bril, een - lepeldoosje.*
Schildvleu'gelig, bn.; *een tor is een - insect*, ook *de meikever*; zie Dekschild.
Schild'vormig (*den vorm van een schild hebbende*), bn.; *een - blad.*
Schild'wacht (*soldaat op wacht*, eig. *iem. die met schild en speer de wacht houdt, of iem. die bij het schild van den edelman op post staat*), m. -wachten.
Schild'wacht (*het wachthouden*), v. gmv.; *op - staan*, schilderen; **-huisje,** o. -s.
Schil'fer (*dun blaadje*), v. -s; *de kalk valt in -s af*; *hoofd-*, schin; **-achtig,** bn. -er, -st.
Schil'feren (den. van *schilfer*: *schilfers afgeven, in schilfers afvallen*), het is -schilferd; **-ing,** v. -en.
Schil'len (*van de schil ontdoen*), ik heb geschild; *een appel -*; **-ler,** m. -s.
Schil'ler, Johann, Christoph, Friedrich von, *beroemde Duitsche dichter, ook historieschrijver*, 1759—1805.
Schim (*schaduwbeeld*), v. -men; *in een beestenspel ziet ge hun (der dieren) -.* (C.O.).
Schim (*geest, spook, verschijning*), v. -men.
Schim'mel (*een witachtig grauw paard*), m. -s; **-kleurig** (*grijswit*), bn.
Schim'mel (*witachtig grauwe uitslag, microscopisch kleine woekerplantjes*), v. gmv.
Schim'mel, Hendrik Jan, 1824—1907, schrijver van historische romans en tooneelspelen: *Mary Hollis* (1860, 3 dln.); *Struensee*, drama in vijf bedrijven (1868), enz. enz.
Schim'melbek (*melkmuil, baardelooze knaap*), m. -bekken.
Schim'melen (*met schimmel bedekt worden, beschimmelen*), het is -schimmeld; **-ing,** v.
Schim'melen (*het schimmelspel of het klok-en-hamerspel spelen*), ik heb -schimmeld; *de kinderen gaan -.*
Schim'melpenninck, Rutger Jan, 1765—1825, raadpensionnaris van Holland: 5 April 1805 tot 8 Juni 1806.
Schim'menrijk (myth. *verblijf der schimmen, de Elyzeesche velden*), o. gmv.
Schimp (*hoon, smaad, spot*), m. gmv.; *iets uit - zeggen*, krenking.
Schimp'dicht (*spot- of hekeldicht*), o. -dichten; **-dichter,** m. -s.
Schim'pen (*afgeven op, spotten*), ik heb geschimpt; **-er,** m. -s; **-erij',** v. -en.
Schimp'scheut (*hatelijke toespeling, schimpend gezegde*), m. -en.
Schimp'vogel (*spotter*), m. -vogels; zie Spotvogel.
Schin, schin'ne (*een schilfertje roos op het hoofd van sommige menschen*), v. gmv.
Schink (*ham, dijstuk van een varken*), m. -en: ook: Schinkel.
Schin'kel (*dijbeen*), m. -s; ook: **Schenkel.**
Schip (*vaartuig*), o. schepen; **scheepje,** o. -s; zegsw. *een - met zure appelen*, een opkomende zware hagelbui; zegsw. *Een - op strand, een baken in zee*; zie Baken; zegsw. *schoon - maken*, opruiming houden, ook geneesk.: darm- en maagzuivering.
Schip (*binnenste hoofdruimte of middelruim eener kerk*), o.: *het - eener kathedraal.*
Schip'breuk (*het vergaan of stranden van een schip*), v. -breuken; *de Berline leed - op den Hoek van Holland*; fig. *mijn onderneming leed -*, mislukte.
Schip'breukeling (*iem. die schipbreuk lijdt*), m. en v. -en; voor het v. ook: **-breukelinge,** -n.
Schip'brug (*brug, rustende op naast elkaar liggende platboomde vaartuigen*), v. -bruggen; *de - over den IJsel te Deventer, over den Rijn te Arnhem, idem te Coblenz.*
Schip'per (*baas op een schip, kapitein, gezagvoerder*), m. -s; **-schap** (*het bedrijf*), o. gmv.
Schip'peren (den. van *schipper*: *schikken, regelen, beredderen*), ik heb en het is geschipperd.
Schipperij' (*scheepvaart op binnenwateren*), v. -en.
Schip'pond (*denkbeeldig handelsgewicht van 20 lijsponden, elk van 15 oude ponden, d.i. 300 Amst. ponden*, ± 140 K.G.), o. -ponden. vero.
Schis'ma (Gr. *scheuring in de R.-K. kerk omstreeks 1050*; in 't algemeen: *afscheiding van de moederkerk ten gevolge van oneenigheid in zake het pauselijk gezag*), o. -'s.
Schisma'ticus (R.-K. *scheurmaker*), m. -ci.
Schismatie'ken (R.-K. *scheurmakers*), m. mv.; ook: -tiekers.
Schit'teren (bijvorm van *schateren*: *stralen, glanzen, fonkelen*), ik heb -schitterd; **-ing,** v. -en; **-licht,** o. -en.

Schit'terend (*prachtig, glansrijk*), bn.; *een -e overwinning, een -e promotie, een -e toekomst*; *Da Costa heeft -e verzen geschreven.*
Schmin'ken (tooneel. *blanketten*: *met wit of rood blanketsel besmeren* b.v. *gelaat, hals, handen*), ik -te, heb -schminkt, germ. (sch = sj).
Schob (*schilfer*), v. schobben; ook: **Schub.**
Schob'bejak (*deugniet, schurk, eig. iem. die zich schobt, krabt of schurkt*), m. -jakken.
Schob'bejakken (*havenen, afjakkeren, den deugniet spelen*), ik heb -schobbejakt.
Schob'ben (*schuren, wrijven*), ik -de, heb -schobd.
Schob'berd (*deugniet*), m. -s; *een - van een vent*, schobbejak.
Schobberdebonk' (op), bw.; zegsw. *op - loopen*, eig. *knaag het been*: d.i. op de klap loopen, op den afval azen, op den zak van anderen teren.
Schoef (*omgeslagen boord, kraag, omslag, belegsel van een mantel*), v. schoeven. vero.
Schoei'en (den. van *schoe*: *schoeisel aandoen*), ik heb -schoeid: fig. passen, overeenkomen: *de Rijkskweekscholen zijn alle op dezelfde leest geschoeid*; *op één leest - alle aardsche dingen.* (Kamphuys.)
Schoei'en (den. van *schoe*: den *waterkant bekleeden met hout of steen*), ik heb -schoeid; **-ing** (*oeverwal-bekleedsel*), v. -en; **-sel** (*laarzen*, enz.), o. -s.
Schoel'je (*fielt, schelm, schurk*), m. -s; **-achtig** (*als een schoelje*), bn. en bw. -er, -st.
Schoen (eig. meerv. van *schoe*: *leeren voetbekleedsel*), m. -en: spreekw. *Wien de - past, trekke hem aan*, wie zich schuldig gevoelt, beschouwe de vermaning, de bedreiging, tot hem gericht; *ieder weet het best, waar de - hem wringt, knelt*, ieder kent en voelt zijn leed het best; *hij staat vast in zijn -en*, d.i. in zijn overtuiging; *lood in zijn -en hebben*, langzaam gaan; *Bram ging met looden -en.* (Potg.), schoorvoetend; zie Lood; spreekw. *Men moet geen oude -en wegwerpen, vóór men nieuwe heeft*, men moet het zekere niet aan het onzekere opofferen; zegsw. *niet gaarne in iem. -en staan*, in zijn plaats zijn, in zijn toestand verkeeren; *de stoute -en aantrekken*, iets wagen, zich verstouten; *op - en slof ergens aankomen*, armoedig, haveloos; **-enwinkel,** m. -s.
Schoe'ner (*klein, snelvarend tweemast-koopvaardijschip*), m. -s; ook: **Schooner.**
Schoen'lapper (*versteller of lapper van oude schoenen*), m. -lappers.
Schoen'lapper (*een soort van dagvlinder met fraaie kleuren*), m. -lappers.
Schoen'maker (*ambachtsman, die schoenen maakt*), m. -makers; zegsw. -, *blijf bij je leest*, vriend, oordeel over dingen, waar je verstand van hebt; deze zegsw. is ontleend aan het woord van Apelles tot een schoenmaker, die aanmerkingen maakte eerst op het riemwerk, doch later ook op andere deelen van een door hem tentoongestelde schilderij; **-poetser** (*man, die schoenen poetst of reinigt*), m. -s; **-riem** (*leeren schoenveter, rijgriem*), m. -riemen: zegsw. *niet waard zijn iem. -riem te ontbinden*, zóó ver beneden hem staan, dat men zelfs niet waardig is, hem den minsten dienst te bewijzen, zie Joan. 1 : 27; **-smeer** (*smeer om schoenen te poetsen*), o. gmv.; **-zool,** v. -zolen.
Schoen'makersbol (*met zuiver water gevulde helder-glazen bol, waarbij de schoenmaker werkt en die het lamplicht concentreert*), m. -bollen. vero.
Schoen'riem (*leeren riem om het schoeisel of de sandaal aan den voet te bevestigen*), m. -riemen; zie Joan. 1 : 27.
Schoep (*bord van een waterrad, smal bord*), v. -en; zie Schepbord.
Schoer (*samentrekking van schouder*), m. -en. gew.
Schoer (*een regenbui, onweersvlaag*), m. -en. gew.
Schoer'haai (*zeeëgel, visch der Middellandsche Zee*), m. -haaien.
Schof (*zwerk, drijvende wolken*), o. Vlaamsch.
Schoffeeren (Lat. *verkrachten, onteeren, schenden*); *de lage hyena, die kerkhoven -feert.* (C.O.); **-ing,** v. -en.
Schof'fel (verwant met *schuiven*: *tuingereedschap*), v. -s.
Schof'felen (*werken met een schoffel*), ik heb -schoffeld; ook: schuifelen, b.v. *een - van voetstappen*; *- met den linkervoet*; **-aar,** m. -s: **-ing,** v. -en.
Schoft (samentrekking van *schavuit*: *onbehouwen mensch, vlegel, lomperd, schoelje*), m. schoften; **-achtig,** bn. en bw. -er, -st.
Schoft (*bovenste deel van den rug*), v. -en.
Schoft (verwant met *schuiven*; *werktijd van een arbeider of knecht*, $^1/_4$ *werkdag*), v. schoften.
Schof'ten (*rusttijd houden van werklui*), ik schofte, ik heb -schoft.
Schoft'tijd (*rusttijd der ambachtslui*), m. gmv; - *houden, nemen*; **-uur.** o. -uren.
Schok (*stoot*; fig. *sterke gemoedsbeweging*), m. schokken.
Schok (*zestigtal*), o. schokken; *bij het - verkoopen*; *een - flesschen*: *flesschen worden bij het - verkocht.* vero.
Schok (*erwte- of boonepeul*), v. schokken.
Schok'ken (*stooten, doen opspringen*), ik heb geschokt; fig. treffen, roeren, aangrijpen.
Schok'ker (*schipper van 't eiland Schokland*; *klein visschersvaartuig*), m. -s.
Schok'schouderen (*lachend de schouders vertrekken*), ik heb -schokschouderd. Vl.
Schol (*drijvend stuk ijs, ijsschots*), v. -len.
Schol (*platte weekvinn. zeevisch*), v. -len.
Scholarch' (*schoolbestuurder*). m. -en. vero.
Scholas'ter (*schoolopziener*), m. -s. Vl.
Scholas'ticus (*beoefenaar der scholastiek*; *iem. die aan schoolsche vormen hangt*; fig. *pedant*), m. -tici.
Scholastiek' (*schoolsche wijsheid*), v. gmv.; de - is die wetenschap, wijsbegeerte en godgeleerdheid, welke op de hoogescholen der Middeleeuwen onderwezen werd en diende om de kerkelijke leerstukken voor de rede aannemelijk te maken; Thomas van Aquine is *de* doctor der -, en wordt ook thans nog door de R.-K. godgeleerden gevolgd.
Scholastiek' (*jonge kloosterling, student die zich op de rijsgeerige studiën toelegt*), m. -en.
Schol'ekster (*steltlooper, pluvier, zomervogel der duinen*), v. -eksters.
Scho'len (den. van *school*: *vergaren, scharen*), zij hebben geschoold; *de vogels beginnen te -*; zie Samenscholen.

Scholier' (*leerling eener school*), m. -en.
Scholier'ster (*schoolmeisje*), v. -s.
Schol'levaar (*scholver, waterraaf, zekere watervogel*), m. -s; ook: *Aalscholver, Scholverd.*
Schol'ver (*scholverd, schollevaar*), m. -s; *de boomen van het Haagsche bosch hadden de kwakken, -s en lepelaars van uit hun kroon zien verdwijnen.* (Hofd.); ook Aalscholver en Schollevaar.
Schol'verd, schol'levaar (*watervogel*), m. scholverds; -aars, -aren; *de - leeft van visch.*
Schom'mel (*schop, slingerplank*), m. -s.
Schom'mel (*dik vrouwspersoon*), v. -s.
Schom'melen (*op den schommel heen en weer bewegen*), ik heb -schommeld; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en; **-stoel** (*wip*), m. -en.
Schom'melig (*druk*), bn.; *een - vrouwtje*, redderend, beweeglijk; *mijn tante, die tot de -ste aller huismoeders behoorde.* (C.O.); -er, -st.
Schon'gel (*schommel*), m. -s. gew.
Schonk (*grof been, bot*), v. -en; **-ig,** bn.
Schoof (*korenschoof*), v. schooven. Zie Garf.
Schooi'en (*bedelen langs den weg*), ik heb geschooid; **-er** (*bedelaar, die de dorpen afloopt*), m. -s; **-ster** (*bedelares*), v. -s.
School (Lat. *schola*, rust, vrije tijd voor studie: *schoolgebouw; plaats, waar onderwijs wordt gegeven aan een aantal leerlingen*), v. (en soms o.), scholen; *er wordt een nieuwe - gebouwd, een openbare -, een bijzondere -, een lagere -, een middelbare -, een avond-, een muziek-, een normaal-, een kweek-; naar - gaan, op - liggen*, nl. een kostschool; zegsw. *uit de - klappen*, kleine geheimpjes verraden of uitbrengen; **-tuin** (*tuin, bij de school, tot practisch onderwijs in de leer der planten*), m. -tuinen.
School (*onderwijs, les*), v. gmv.; *er is vandaag geen -; is de - al begonnen?*
School (*de gezamenlijke leerlingen*), v. gmv.; *de - gaat uit, de - was niet rustig.*
School (*al, wat men leert*, b.v. *in 't leven*), v. gmv.; *dat Hij u leere in de - van uw lot!* (De Gen.)
School (mil. *reeks oefeningen, te doorloopen met een bepaald doel*), v. scholen; *de soldaten-, de pelotons-, de bataljons-*, enz.; evenzoo voor paarden: *de dresseer-; een paard africhten in de -*; ook: *-paard.*
School (*richting in letterkunde of kunst*), v. scholen; *de klassieke -, de romantieke -, de Hollandsche schilder-, de Vlaamsche schilder-.*
School (*gezamenlijke volgelingen van een meester*), v. scholen; *de - van Rubens, de - van Thorbecke, de - van Pasteur, de - van Plato, de - van Aristoteles.*
School (*menigte visschen*), v. scholen; *een - haringen.*
School'arrondissement (*gebied van een arrondissements-schoolopziener*), o. -en; **-arts** (*geneesheer, door de gemeente benoemd, die toezicht houdt op de schoolhygiëne*), m. -en; **-atlas** (*n.l. ten dienste v. h. onderwijs*), m. -sen; **-bad** (*inrichting aan school tot baden, voor schoolkinderen*), o. -baden; **-behoeften** (*leermiddelen, als boeken leien, pennen, cahiers* enz.), v. mv.; **-bibliotheek** (*collectie v. kinderleesboeken*), v. -theken; **-blad** (*-nieuwsblad*), o. -en; **-commissie** (*-toezicht*), v. -s, -siën; **-district** (*gebied van een districtsschoolopziener*), o. -en; **-hoofd** (*hoofd der school*), m. -en; **-inspecteur,** m. -s; **-lokaal,** o. -lokalen; **-man** (*bekwaam onderwijzer of opvoedkundige*), m. -nen; **-pantoffels** (*schoeisel, aan schoolgaande arme kinderen verstrekt*), v. mv.; **-reglement,** o. -en; **-wandeling** (*n.l. met de scholieren*), v. -en.
School'blijven (*in school tot straf nablijven*), ik bleef -, ben - gebleven; *mijn broer moest tot vijf uur -.* Als samenstelling in één woord te schrijven: *schoolgaan, schoolliggen*, enz., evenzoo: *schoolgegaan*, enz.
School'hygiëne (*afdeeling der gezondheidsleer, die zich bezighoudt met of handelt over de hygiëne op school*), v. gmv.
School'museum (*opgericht te A'dam 24 Sept. 1877 in het Paleis van Volksvlijt, thans in eigen gebouw, Prinsengracht, 151*), o. gmv. lees: *school'-mu-zee-um.*
School'opziener (*rijksambtenaar, belast met het toezicht op het lager onderwijs, in zijn gebied*), m. -opzieners.
School'paard (*manégepaard*), o. -paarden.
School'penning (*kleine bijdrage tot het onderhoud eener bijzondere kerkelijke school*), m. -en.
School'vereeniging (*vereeniging te A'dam tot het stichten en onderhouden van bijzondere scholen*), v. -en.
Schoolsch (*het karakter dragende van de school*), bn. en bw.; *-e kennis, -e manieren*, pedant; *-e geleerdheid; zich - uitdrukken*; -er, meest -; **-heid,** v. gmv.
School'verzuim (*het verzuimen der school*), o. gmv.; *er is absoluut en betrekkelijk -.*
Schoon (*fraai, mooi*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v.; **-tjes** (*lief, vleiend, net, aardig*), bw.
Schoon (*bij dichters voor: ofschoon*), vgw. *Kreupel is een dapper man, - hij niet als hinken kan.* (Cats).
Schoon'broeder (*zwager*), m. -broeders; **-dochter** (*behuwddochter*), v. -dochters.
Schoon'druk (boekdr. *de druk van een vel aan één kant*), m. -drukken.
Schoo'ne (*schoone jonge dame*), v. -n.
Schoo'ne (*al, wat schoon is*), o. gmv.; *de leer van het -; het - in natuur en kunst.*
Schoo'nen (*reinigen*), ik heb, het is geschoond. w. g.
Schoo'ner, schoe'ner (Eng. *klein zeeschip: een tweemaster, zonder vierkante zeilen*), m. -s.
Schoon'heid (*het schoon zijn*), v., (*schoone dingen*), -heden; *de - van een schilderij; de -heden van Zwitserland.*
Schoon'heid (*schoon meisje, schoone vrouw*), v. -heden.
Schoon'heidsgevoel (*gevoel voor het schoone, aesthetisch gevoel*), o. gmv.; *het - ontwikkelen.*
Schoon'heidskijker (*kleurenkijker*), m. -kijkers; zie Caleidoscoop.
Schoon'heidsleer, v. gmv.; zie Aesthetica.
Schoon'heidslijn (*in s-vorm gebogen lijn*, als grondslag van een schoonen vorm), v. -lijnen.
Schoon'heidszin (*gevoel voor het schoone*), m. gmv.; *den - ontwikkelen.*
Schoon'houden (*zorgen, dat iets schoon en frisch blijft*), ik hield -, heb -gehouden; *eene kamer -, een gebouw -.*
Schoon'klinkend (uit *schoon*, fraai en het onvolt. deelw. van *klinken*, luiden; fig.

aanlokkend), bn.; *-e namen voor nieuwe modesnufjes*; -er, -st.
Schoon'maak (*het schoonmaken van een huis*), v. gmv.; *de jaarlijksche -*.
Schoon'maken (*reinigen, zuiveren*), ik heb -gemaakt; *een kamer -, een zolder -, een huis -*; *het graan -*; **-maakster,** v. -s.
Schoon'moeder (uit *schoon*, goed en *moeder*: *behuwdmoeder*), v. -s; **-ouders** (*behuwd ouders*), m. mv.
Schoon'praat (*vleier*), m. en v. -praten.
Schoon'rijden (*sierlijk schaatsenrijden*), o. gmv.; *een wedstrijd in 't -*.
Schoon'schijnend (uit *schoon*, fraai en het onvolt. deelw. van *schijnen*, lijken), bn.; *-e redenen, iets - voorstellen*; -er, -st.
Schoon'schrift (*fraai schrift*), o. -schriften.
Schoon'schrijven (*het calligrapheeren*), o. gmv.
Schoon'schrijver (*iemand, die zeer fraai schrijft*), m. -schrijvers: zie Calligraaf.
Schoon'tjes (*netjes, fijn*), bw.; zie Schoon.
Schoon'vader (*behuwdvader*), m. -s; **-zoon,** m. -s en -zonen; **-zuster,** v. -s.
Schoon'zicht (*een fraai uitzicht*), o. gmv.; zie Belvedère en Bellevue.
Schoor (*stut, schraag, steunbalk*), m. schoren; **-paal,** m. -alen; **-pilaar,** m. -aren.
Schoor'steen (*steen, die den rookvang schoort, gemetselde rookgang*), m. -steenen.
Schoor'steenmantel (*breede sierlijst aan de buitenzij v. d. schoorsteen*), m. -mantels.
Schoor'steenveger (*man, die schoorsteenen reinigt van roet*), m. -vegers.
Schoor'voeten (*de voeten schoor zetten, tegenstribbelen, zich schrap zetten*; ook *aarzelen*), ik schoorvoette, ik heb -schoorvoet.
Schoor'voetend (*ongaarne iets doende, talmend, dralend*), bn.; *de jongen treedt - nader*; *iets - doen*, noode; *- komen, - betalen, - bekennen*.
Schoot (verwant met *schieten*: scheepst. *touw, vastgemaakt aan den benedenhoek van het zeil en dat dient tot viering of tot reving van het zeil*), m. schooten, (Tollens); *de -en aanhalen*, het zeil minder ruimte laten; *de -en vieren*, fig. wat toegeven, meer speling of ruimte geven.
Schoot (eig. wat *uitschiet*, uitspringt: *deel van een japon*), m. -en; *de - van een jak*.
Schoot (verwant met *schieten*; *loot, spruit*), m. schoten; zie Scheut.
Schoot (verwant met *schieten*: *tong van een slot*), m. schoten.
Schoot'gaan (*er van doorgaan, als een vlieger, wanneer het touw breekt*), hij ging -, is - gegaan; fig. weggaan zonder betalen.
Schoot'kind (*piepjong kind, dat nog op moeders schoot zit, daar het niet kan loopen*), o. -s, -eren.
Schoots'vel (*lederen voorschoot der ambachtslieden*), o. -vellen.
Schoot'vrij (*bomvrij*), bn.; *de deugdzame zelfs is niet - voor den laster*, d. i. veilig.
Schoo'ven (*in garven binden*), ik schoofde, ik heb -schoofd.
Schoo'verzeil (scheepst. *het onderste zeil v. d. grooten mast, zoo genoemd, omdat het met ringen langs e. gaffel geschoven wordt*), o. -zeilen.
Schop (*stoot met den voet*), m. schoppen; zegsw. *iem. den - geven*, hem wegjagen, afdanken, afzetten; *den - krijgen*, ontslagen, afgedankt worden.
Schop (*schommel*), v. -pen; *op de - zitten*.
Schop (*werktuig om op te scheppen*), v. -pen.
Schop'pen (*figuur op speelkaarten*), v. mv.
Schop'pen (*met den voet wegstooten*), ik heb geschopt; *naar iets -*; *iemand -*, een trap geven.
Schop'penaas (*kaartfiguur*), o. -azen; -boer, m. -en; -heer, m. -en; -vrouw, v. -en.
Schop'stoel (*aan touwen hangende schommelstoel*), m. -stoelen; zegsw. *op den - zitten*, niet vast zitten, geen vaste betrekking hebben, in een huurhuis wonen; *ik zit hier niet op een -*, ik woon hier voorgoed, vast.
Schor (*heesch*), bn. en bw.; *zich - schreeuwen*; -der, -st; **-heid,** v. gmv.
Schor, schor're (*aangeslibd land*), v. -ren.
Scho'rem (*het gemeene volk*), o. gmv.
Scho'remer (*armoedige kerel*), m. -s. gmz.
Scho'ren (*stutten, steunen*), ik heb geschoord; *onze ijdelheid schoort nog altijd eene kostwinning*, (*als rouwwinkelier*), *die aldus versteent*. (Potg.); **-ing,** v. -en.
Schorf'te (*warkruid*), v. gmv,
Schorpioen' (Fr. *scorpion*: *spinachtig dier met giftangel*), m. -en; fig. scherpe geesel met stekels. Ook: achtste teeken in den dierenriem.
Schorpioen'kruid (*plant, muizenoor*), o. gmv.
Schor're, schor (*aanslijking, aangeslibd en nog onbedijkt land*), v. schorren.
Schor'rimorrie (uit Jodenduitsch: *gemeen volk, janhagel, gepeupel*), o. gmv.
Schors (*buitenste deel van den bast*), v. -en.
Schor'selwoensdag (*Woensdag vóór Paschen, omdat op dien dag het klokkenluiden ophoudt*), m. -dagen.
Schor'sen (*verschuiven, uitstellen*), ik heb geschorst; *iemand in zijn ambt -*, tijdelijk ontzetten; *een vergadering -*, tijdelijk sluiten; **-ing,** v. -en; zie Schorten.
Schorseneer' (Fr. *aardwortel, bekende plant onzer moestuinen*), v. -eren; *ik stal het hart van mijn tante door van -neren te houden.* (C.O.); ook: *Schorseneel'*.
Schort (eig. *kort*: *voorschoot, boezelaar*), v. en o. -en. spreekt.
Schor'teldoek (*schort, voorschoot*), m. -doeken; **-kleed,** o. -kleeden.
Schor'ten (*de kleeren opschorten, opkorten*), ik schortte, ik heb -schort; *in heiden zonder baan, leerde ik, ter jacht geschort, mijne eerste treden gaan.* (Staring); **-ing,** v. gmv.
Schor'ten (*schelen, mankeeren, haperen, ontbreken*), het schortte, het heeft -schort; *Of schort het aan begrip en stem?* (Vondel); *...hoeveel er schortte aan elk, dien zij het ja zou schenken.* (Staring: *Verjongings-cuur*); *wat schort u? wat schort er aan?*
Schot (van *schieten*: *vaart, voortgang*), o. gmv.; *- geven aan*, d. i. maken, dat het vooruitschiet.
Schot (van *schieten*: *schut, beschot, planken afsluiting*), o. schotten; zegsw. *ergens een -je voor steken*, het tegenhouden, beletten; **-balk** (*sluisbalk*), m. -balken.
Schot (*het schieten* enz.), o. schoten.
Schot (gesch. van *schieten*: *belasting*), o. gmv.; *- en lot betalen.* vero.
Schot (Java. *het avondschot, vroeger te Batavia om 8 uur*), o.; *in de meeste huizen gaf dat - het teeken tot eenige afwisseling en beweging.* (v. R.)

Schot (*bewoner van Schotland*), m. -ten.
Scho'tel (Lat. *aarden schaal voor spijzen*; ook: (*ovenschop en deel v. e. slot*), m. -s.
Scho'telhuis (*bijgebouwtje bij een boerenwoning, dienend tot reiniging van allerlei vaatwerk*), o. -huizen. Vl.
Schots (*ijsschol, ijsschots*), v. -en.
Schots (*lomp*), bw.; *iem. - bejegenen*; -er, -t. vero.
Schotsch (*onbeleefd, lomp, slecht*), bn.; -er, t. vero.
Schotsch (*de taal der Schotten*), o. gmv.
Schotsch (*dwars geruit*), bn.; *een -e mantel.*
Schotsch'bont (*geruit en bont gekleurd*), bn.; *de Holl. jongen draagt een - kieltje.* (C.O.); *de -e damesmantel van Amelie.* (C.O.)
Schot'sche haring (*haring, die in de netten bleef hangen en later eerst, d. i. dood, wordt gekaakt en gezouten*), m. -en; *stofnaam*), v. gmv.
Schot'schrift (*schimpschrift, pamflet*), o. -schriften.
Schot'vaars (*jonge koe van drie of vier jaar*), v. -vaarzen.
Schot'wilg (*wilgeboom, dien men kan knotten*), m. -wilgen; zie Schietwilg.
Schou'der (*lichaamsdeel*), m. -s of -en; *hoog in de -s zijn*; *breede -s*; fig. *iets op zijn - laden, torsen*, den last er van op zich nemen; *iemand over den - aanzien*, overdwars, met boosheid, minachting en zonder zich tot hem te richten.
Schou'derband (*draagband*), m. -banden.
Schou'derblad (ontl. *breed driehoekig plat dekbeen van den bovenrug*), o. -bladen.
Schou'deren (mil. *op den schouder nemen*), ik heb geschouderd; *het geweer -.*
Schou'dermantel (*warme vrouwenmantel met kap*), m. -s; ook gew.: *Schouw'mantel.*
Schou'derzeel (*helpzeel, hennepzeel*), o. -zeelen.
Schout (*voorheen grafelijk beambte, politiehoofd, rechterlijk hoofdambtenaar*), m. -en; **-schap** (*ambt, gebied*), o. vero.; in O.-I. is de schout een hoofd van politie, ongeveer inspecteur van politie.
Schout-bij-nacht' (marine. *rang onder dien van vice-admiraal*), m. schouten-bij-nacht, schout-bij-nachts; **-sschip,** o. -schepen; **-svlag,** v. -vlaggen.
Schouw (stam van *schouwen*: *schoorsteen*), v. -en; *een bodemlooze ton bedekt de ruwe -.* (Tollens); *een spiegel, die tegenover de - hing.* (Potg.); **-veger,** m. -s.
Schouw (verwant met *schuiven*: *pont, puntschuit, praam*), v. -en.
Schouw (*het schouwen*: *schouwing, toezicht*), v. -en.
Schouw (*vuil, obsceen*), bn. en bw.; *een -e mop*; *hij is erg - in zijn taal*; ook: liederlijk: *hij leidt een - leven*; *hij leeft -.* gew.
Schouw'burg (*gebouw, waarin tooneelstukken worden opgevoerd*), m. -en; zie Theater.
Schou'wen (*bezien, inspecteeren*), ik heb geschouwd; *een lijk -*, geneeskundig onderzoeken; *de dijken -*; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Schouw'plaats (*tooneel*), v. -plaatsen.
Schouw'spel (*belangwekkend voorval*), o. -en.
Schouw'speler (*tooneelspeler*), m. -spelers; **-speelster,** v. -s; ook: Acteur, -trice.
Schouw'tooneel (*plaats, waar iets vertoond wordt of geschiedt*), o. -eelen.

Schraag (verwant met *schrank*: *draagezel, kruishout*), v. schragen.
Schraag (*schuin*; *nauwelijks*), bw. gew.
Schraag'te (*schaarschte, gebrek*), v. gmv.
Schraal (*karig, mager, dor*), bn. en bw.; -aler, -st; **-tjes,** bw.; **-heid,** v.; **-te,** v.; zie Schriel.
Schraal'hans (*beeld voor een vrek, naam voor een gierigaard*), m. -hanzen; *- lijkt hier wel keukenmeester of kok*, het is er geen vetpot.
Schraap (*het schrapen*), v. gmv.; **-ijzer,** o. -s; **-mes,** o. -sen; **-sel,** o. gmv.
Schraap'zucht (*zucht tot schrapen, groote inhaligheid, gierigheid*), v. gmv.
Schraapzuch'tig (*vrekkig, inhalig*), bn. en bw.; -er; -st.
Schrab (*krab, schram, schrap, kras*), v. -ben.
Schrab'ben (*krabben, af krabben*), ik heb geschrabd; *wortelen -*; **-ber,** m. -s; **ijzer,** (*af krabbeugel op een stoep bij de voordeur*), o. -s; **-mes** (*schraapmes*), o. -sen; **-sel,** o. -s.
Schrab'ber (*schrab- of stoepijzer tot reiniging der schoenzolen*), m. -s.
Schra'felen (freq. van een vero. *Schraven*: *schrapen*), ik heb -schrafeld; *de kip schrafelt in het zand*, met de pooten krabben; fig. geld schrapen; **-aar** (*gierigaard*), m. -s.
Schra'gen (eig. *met een schraag steunen*: *ondersteunen, stutten*), ik heb geschraagd; **-ing** (*hulp*), v. gmv.: *tot -ing.*
Schra'len (*het luwen van den wind*), het heeft geschraald; *de wind begint te -.*
Schram (*lichte wond, openrijting, krab*), v. -men; **-metje,** o. -s.
Schram'men (*licht kwetsen, de huid openrijten*), ik heb geschramd; *zich -.*
Schran'der (*scherpzinnig, snedig, vernuftig*), bn. en bw.; -der, -st; **-heid,** v. gmv.
Schrank (*schraag, paal, staak*), v. -en.
Schrank (*zes bussels vlas*), v. -en. gew.
Schran'kelbeen (*persoon met lange, kromme beenen en naar binnen gebogen voeten*), m. en v. -beenen.
Schran'kelbeenen (*de beenen kruislings over elkaar slaan*), ik heb -schrankelbeend.
Schran'kelen (*scheef zijn*), het is geschrankeld; **-aar** (*iem., die scheef loopt*), m. -s.
Schran'ken (*niet haaksch zijn*), het heeft geschrankt; *het kozijn -t*; **-ing,** v. -en.
Schran'sen (*smullen, met smaak en veel eten*), ik heb geschranst; *ik breng wat te -* (v. Zegg.); **-er,** m. -s; **-ster,** v. -s.
Schrap (*krap, schram, streep*), v. schrappen.
Schrap (*scherp, tot iets gereed*), bw.; zegsw. *zich - zetten*, een vasten stand aannemen; *- staan*, stevig, onwankelbaar staan, als paarden, die op scherp staan, bij sneeuw of ijs op den weg.
Schra'pen (bijvorm van *schraven*: *bijeenhalen, af krabben, schrappen*), ik heb geschraapt; *wortelen -*; *geld -*, *de jeugd kent nog geen -*; bij uitbr.: *lig niet zoo op je viool te -*; **-er** (*gierigaard*), m. -s.
Schra'perig (*gierig*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Schrap'pen (*doorhalen*), ik heb geschrapt; *een woord -, een letter -*; **-per,** m. -s.
Schrap'pen (*af krabben*), ik heb -schrapt; *aardappels -, wortels -*; **-ijzer,** o. -s; **-per,** m. -s; **-sel** (*schraapsel*), o. -s.
Schra'ven (*krabben*), zij heeft -schraafd; vero. *Coppe, die so wale conste -.* (Reinaert).

Schred (dicht. *schrede*), m. schreden; *hij ging - voor -.*
Schre'de (afleid. van *schrijden*: *tred*, *stap*), v. schreden; schreetje, o. -s.
Schreef (afleid. van *schrijven*: *streep*), v. schreven; *dat gaat buiten de -*, d. i. te ver; zegsw. *een -je voor hebben*, d. i. eenig voorrecht hebben.
Schreef (*lange*, *smalle opening*), v. schreven; *de deur staat op een -*, kier.
Schreep (verwant met *schrapen*: *schraal*), bn.; *een - gezicht hebben of zetten.* gew.
Schreeuw (verwant met *schreien*; *gil*, *luide roep*), m. -en; *een - geven.*
Schreeu'wen (*luidkeels roepen*, *gillen*, *schreien*, enz.), ik heb -schreeuwd; **-er,** m. -s.
Schreeu'wend (*huilerig*, *lastig*), bn.; *een - kindje*; fig. ijselijk, vreeselijk: *een - onrecht*, *-e kleuren*, bont, scherp.
Schreeu'werig, bn. en bw.; *een - kind*, lastig; *een -e stem*, *op -en toon*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Schreeuw'leelijk (*schreeuwbek*), m. en v. -en; *die - van een jongen! wat een - van een haan!*
Schrei'en (*weenen*, *huilen*), ik heb -schreid; *dat schreit ten hemel*, d. i. roept om wraak.
Schre'pel (*mager*, *schraal*), bn.; fig. *gierig.*
Schriel (*bijvorm van schraal*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.; **-igheid,** v. -heden.
Schrift (Lat. *de Bijbelboeken*), v. gmv.
Schrift (Lat. *het geschrevene*), o. gmv.; *loopend -*, *staand -*, *fijn -*, *groot -.*
Schrift (*schrijfboek*), o. -en.
Schrif'telijk (*in schrift*), bn. en bw. *een -e belofte*, *- werk*; *zich - verbinden.*
Schrift'geleerden (*bij de Israël. kenners en verklaarders van de boeken van Mozes nl.*: *leeraars en rabbijnen*), m. mv.; de - waren beoefenaars van de Joodsche godsdienst- en rechtsleer en behoorden meestal tot de sekte der Farizeën.
Schrift'kunde (*kennis van de H. Schrift*), v.; **-kundige** (*kenner der H. Schrift*), m. -en.
Schrift'kunde (*kennis*, *dienend om uit iemands schrift zijn karakter te bepalen*, *graphologie*), v. gmv.; **-kundige** (*grapholoog*), m. en v. -n.
Schriftma'tig (*overeenkomstig de H. Schrift*), bn.; *een -e belijdenis*, *-e gevoelens*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Schriftuur' (Lat. *de H. Schrift*, *de Bijbelboeken*), v. gmv.: **-lijk,** bn. en bw.
Schrij'beenen (*loopen met wijduitstaande beenen*), ik schrijbeende, ik heb -schrijbeend.
Schrij'delings, bw.; *de metselaar zat - op het dak*; ook Schrijlings.
Schrij'delingsch (*met de beenen uitgespreid*), bn.; *in -e houding*; ook *Schrijlings.*
Schrij'den (*met breede stappen loopen*), ik schreed, heb geschreden; **-ing,** v. gmv.
Schrijf'bank, v. -en; **-behoeften,** v. mv.
Schrijf'boek (*cahier*), o. -boeken.
Schrijf'bureau (*schrijftafel met laden en hokjes*), o. -'s.
Schrijf'machine (*kunstig uitgedacht toestel om te schrijven*), v. -machines.
Schrijf'map (*portefeuille voor schrijfbehoeften*), v. -mappen; zie Map.
Schrij'lings, bw.; *het meisje zat - te paard*; ook: Schrijdelings.
Schrij'lingsch (*schrijdelingsch*), bn.; *hij stond in -en stand.*
Schrijn (Lat. *kast*, *kistje*), o. en m. -en. vero.
Schrij'nen (*afschaven van de opperhuid*; *branden van wonden*), het heeft geschrijnd; *ik heb mijn teenen geschrijnd*; *een -de wonde*; *het was een -d pijnlijke herinnering*; *het licht schrijnt mijn zieke oogen*; **-ing,** v. -en.
Schrijn'werker (*kastenmaker*), m. -s.
Schrij'ven (Lat. *letters schrijven*), ik schreef, heb geschreven; **-er,** m. -s; **-erij',** v. -en.
Schrij'ven (*opstellen*), ik heb -schreven; *een brief -*, *een opstel -*; *verzen -*, dichten.
Schrij'ver (*klerk*; *letterkundige*), m. -s; *hij is - op dat kantoor*; *de -s der 17e eeuw.*
Schrij'vers, m. mv; *de H. -*, *de gewijde -*, nl. de Kerkvaders.
Schrij'versbent (kleinacht. *een of andere club van schrijvers*), v.; *hij behoort tot die -.*
Schrik (*ontsteltenis*), m. schrikken; **-achtig** (*licht schrikkend*), bn.; -er, -st.
Schrikba'rend (*verschrikkelijk*, *ijselijk*), bn.; *tot onze -e verveling.* (C.O.); -er, -st.
Schrik'beeld (*akelige voorstelling*), o. -en.
Schrik'bewind, o. gmv.; *het - van Robespierre*, *Danton en Marat*, d. i. wreede, tyranieke regeering; zie Terrorisme.
Schrik'keldag (*de dag*, *die wordt ingeschoven achter den 24en Febr. in een schrikkeljaar*), m. -dagen.
Schrik'kelijk (*schrik aanjagend*), bn. en bw.; *een - onweer*; *hij verteert - veel geld*, erg; *'t was - ruw en koud.* (Tollens), ontzettend; -er, -st.
Schrik'keljaar (*jaar met een ingeschoven dag*, *met een schrikkeldag*), o. -jaren; *1900 was geen -.*
Schrik'kelmaand (*Februari*), v. -maanden.
Schrik'ken (*doen schrikken*), ik schrikte, heb geschrikt; *de jongen schrikte het paard*; *wat schrikte ik hem!*
Schrik'ken (eig. *opspringen*: *met schrik vervuld worden*, *ijzen*), ik schrok, ben -schrokken (geschrikt); *wat schrok* (*schrikte*) *ik bij dat schot!*
Schrik'poeier (n.l. *tegen de gevolgen van een schrik*). v. -poeiers; *wil ik na de apteek loopen en een roode - halen?* (C.O.)
Schrikwek'kend (*schrikaanjagend*), bn.; -er, -st.
Schril (*schraal*, *schel*, *scherp*), bn.; *een -le stem*, *-le tonen*; fig. *met -le kleuren iets afschilderen*; -ler, -st.
Schrobbeeren (eig. *schrobben met Fr. uitgang*, fig. *iemand scherp berispen of hevige verwijtingen doen*).
Schrobbee'ring (*scherpe berisping*), v. -en; *iem. een - geven*, hem den mantel uitvegen, hem de metten lezen; eig. op ruwe wijze afboenen, hem de ooren wasschen.
Schrob'ben (*den vloer reinigen*), ik heb geschrobd; **-ber** (*boender*), m. -s; **-ster,** v. -s.
Schrob'net (*sleepnet*, *dat nl. langs den bodem van 't water wordt getrokken*), o. -netten.
Schrob'visscherij' (n.l. *met het schrobnet*), v. gmv.
Schrob'zaag (*smalle handzaag*), v. -zagen.
Schroef (*cilindervormig stuk hout of metaal*, *omgeven door een spiraallijn*), v. schroeven; zegsw. *dat staat op losse schroeven*, staat wankelend, niet vast, is onzeker; *iets op losse schroeven zetten*, wankelend maken.
Schroef (*beneden bij het roer v. een stoomschip aangebracht werktuig*, *waardoor het schip wordt voortgedreven*), v. schroeven.

Schroef'bank (*werkbank van timmerman of smid met een klemtuig, tusschen de klauwen waarvan een te bewerken voorwerp kan worden vastgeschroefd*), v. -banken.
Schroef'boor (*werktuig om schroefmoeren te maken*), v. -boren.
Schroef'blad (*blad v. d. schroef eener stoomboot*), o. -bladen.
Schroef'boot (*stoomboot, die door een schroef wordt voortbewogen*), v. -booten, zie Raderboot.
Schroef'draad (*de spiraallijn, welke om de schroef loopt*), m. -draden.
Schroef'flesch (*reisflesch met schroefsluiting*), v. -flesschen.
Schroef'lijn, v. -en; zie Schroefdraad.
Schroef'moer (*houten of metalen schijfje, dat om de schroef sluit en waarmede men deze aandraait*), v. -moeren.
Schroef'molen (*tonmolen, om water al draaiende op te voeren*), m. -molens; *de - is een uitvinding van Archimedes* (287—212 v. C. *te Syracuse*).
Schroef'ring (*schroef met een oogje of ring aan het bovenéinde*), m. -ringen.
Schroefs'gewijs, -gewijze, -wijs, -wijze (*op de manier van een schroef*), bw.
Schroef'sleutel (*Engelsche sleutel om schroefmoeren aan te draaien*), m. -sleutels.
Schroef'spil (*de eigenlijke schroef, de vaarschroef*), v. -spillen.
Schroef'stoomboot, v. -stoombooten; zie Schroefboot.
Schroef'tang (*tang om schroeven van gaspijpen aan of los te draaien*), v. -tangen.
Schroef'winding (*schroefdraad of -lijn*), v. -windingen
Schroei'en (*zengen*), ik heb geschroeid; *een geplukt hoen -, een kleedingstuk bij ongeluk -, de zon -t het loof der boomen en het gras der weiden*, doet verdorren; **-er,** m. -s; **-ijzer,** o. -s; **-ing,** v. gmv.
Schroe'vedraaier (*werktuig om een schroef vast of los te draaien*), m. -draaiers.
Schroe'ven (*een schroef aandraaien*), ik schroefde, heb geschroefd; *een plank vaster -, een lijkkist dicht -*, n.l. het deksel.
Schrok (*vraat*; fig. *gierigaard*), m. schrokken.
Schro'ken (*zengen, schroeien*), ik heb en het is geschrokt, vero.; *de huid, het vel -*.
Schrok'ken (*gulzig slokken*), ik heb geschrokt; **-ker** (*gulzigaard*), m. -s.
Schrok'kig (*gulzig*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Schrol'len (*knorren, morren, vitten*), ik heb geschrold; *hij schrolt op het dorpsbestuur*; *op de regeering -*, smalen, schimpen.
Schro'melijk (*vreeselijk, verschrikkelijk, angstwekkend*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v.
Schro'men (*duchten, vreezen*), ik schroomde, ik heb geschroomd.
Schrom'pel (*rimpel*), v. -s.
Schrom'pelen; zie Verschrompelen.
Schrom'pelig (*rimpelig*), bn.; *een - bestje*; -er, -st.
Schrood'beitel (*werktuig om ijzer te kappen*), m. -beitels; **-ijzer,** o. -s.
Schrooi'en (*snijden, hakken, snoeien*), ik heb -schrooid; *stroo -, geld -*, vero.; **-mes,** o. -messen.
Schrooi'er (*schroodijzer, blokbeitel*), m. -s.
Schroom (*bekommering, vrees*), m. gmv.; **-ach'tig,** bn.; -er, -st.
Schroomhar'tig (*bang, lafhartig*), bn. en bw.; **-heid,** v. gmv.
Schroomval'lig (*schroomachtig, bevreesd*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.; zie Angstvallig.
Schroot (*brokjes gekapt ijzer, glas, lood*), o. gmv.; **-vuur,** o. gmv.
Schrot (*een aantal kleine voorwerpen*), o. gmv.; *- van appels*.
Schro'ten (*in stukken kappen*), ik schrootte, heb -schroot, zie Schrooien.
Schub, schub'be (*dekplaatje*) b. v. *bij visschen*), v. schubben; **-je** of **-betje,** o. -s; **-big,** bn.: *het -big watervolk*; -er, -st.
Schub'ben (*ontdoen van de schubben*), ik heb geschubd; *een visch -*; **-mes,** o. -sen.
Schub'dier (*tandeloos zoogdier met dakpanwijze gelegen groote, harde, hoornachtige schubben*), o. -dieren; *het langstaartige - leeft in Midden-Afrika*.
Schub'visch (*visch met schubben*), m. -visschen.
Schub'vleugeligen (*de vlinders*), m. mv.
Schuch'ter (verwant met *schuwen*: *bedeesd, schroomvallig*), bn. en bw.; *een - meisje*; -der, -st; **-heid,** v. gmv.
Schud'de (*landlooper, schavuit*), m. -n. vero.
Schud'debol (*oude knikkebol*), m. en v. -bollen.
Schud'debollen (*met het hoofd schudden*), ik heb -schuddebold; *- van lachen*.
Schud'den (*met korte stooten heen en weer bewegen*), ik heb geschud; **-der,** m. -s; **-ding,** v. -en.
Schui'er (*borstel, kleerborstel*), m. -s.
Schui'eren (verwant met *schuren*: *met den borstel reinigen*), ik heb geschuierd; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Schuif (*lade*), v. schuiven; **-je** (*laatje*), o. -s.
Schuif (*grendel, deurknip*), v. schuiven.
Schuif'blad (*inlegblad van een schuiftafel*), o. -bladen.
Schuif'je (R.-K. *schuifplankje in den biechtstoel*), o. -s; zegsw. R.-K. *het - krijgen*, doorgezonden worden zonder absolutie, uitgesteld worden.
Schui'felaar (*klaplooper, panlikker*), m. -laren of -s; **-ster,** v. -s.
Schui'felen (*heen en weer schuiven, blazen, sissen van een slang*), ik heb -schuifeld; **-ing,** v. -en.
Schui'felen (verwant met *schoffelen*: *schuifelend bewegen*), ik heb -schuifeld; *de voeten -den, alsof twee menschen worstelden*; *jongen, zit zoo niet te -*; **-ing,** v. gmv.
Schuif'raam (*opschuifraam*), o. -ramen.
Schuif'trompet (*trompet met beweegbaar schuifdeel*), v. -trompetten, ook: Trombone.
Schuif'uil (*een soort van grooten uil*), m. -uilen; *de - knert in 't groen*. (Staring); ook *Schuifuit, Schuivuit*. vero.
Schui'len (*zich verbergen*), ik school, ik heb -scholen; ook: ik schuilde, heb -schuild; *onder een poort - voor den regen*, zich schuttend verbergen; *waar mag de man toch -?* d.i. zich ophouden; *hier schuilt iets achter*, er is eenig geheim, het is niet pluis; zegsw. *er schuilt een adder onder of in 't gras*, er is gevaar onder of in verborgen, zie Adder.
Schui'levinkje (uit *Schuilewinkje*, schuilhoekje: *kinderspel, verstoppertje, verbergen*), o. gmv.; *- spelen*, de kinderen gaan schuil in allerlei winkels of hoeken; zie Winkel.

Schuil'gaan (eig. *te schuile gaan, zich verbergen*), het ging -, is - gegaan; *de zon ging schuil achter donkere wolken.*
Schuil'hoek (*verborgen plaats*), m. -hoeken.
Schuil'houden (zich), ik hield mij -, heb mij - gehouden, d. i. zich verborgen houden.
Schuil'naam (*moderne term voor pseudoniem*), m. -namen; *Hildebrand was de - van Nicolaas Beets.*
Schuil'plaats (*veilige plaats*), v. -plaatsen.
Schuim (*bruis*), o. gmv.; *het - van bier; het - der zee;* fig. *- van volk,* gemeen volk, heffe.
Schuim'bekken (*schuim op den mond hebben*), ik heb -schuimbekt; *- van woede.*
Schuim'blad (*schuimkruid, koekoeksbloem*), o. gmv.
Schui'men (*ontdoen van schuim, zuiveren*), ik heb -schuimd; *zij moet de soep nog -.*
Schui'men (*schuim opwerpen*), het heeft -schuimd; *de soep begint te -, dit bier wil niet -; een -de waterval;* fig. *op zee -,* zeeroof plegen; *de zee -,* zuiveren van zeeroovers.
Schui'mend (*schuim opwerpend of voortbrengend*), bn.; *de -e golven, -e champagne.*
Schui'mer (*klaplooper, zeeroover*), m. -s.
Schui'mig (*eenigszins schuimend*), bn.; -er, -st.
Schuim'looper (*tafelschuimer*), m. -loopers.
Schuim'pje (*licht koekje*), o. -s.
Schuim'spaan (*houten, blikken of koperen schuimlepel*), v. -spanen.
Schuin (*scheef, dwars*), bn. en bw.: *-schrift, een -e lijn, in -e richting; het licht valt hier - in; hij woont hier - over;* fig. *het gaat daar - toe,* verkeerd; *een -e aardigheid,* d. i. een dubbelzinnige zet; *een - heer,* vreemd, doordraaierig; -er, -st; **-heid,** v.
Schui'nen (*schuin maken*), ik heb geschuind.
Schuins, bw.; *hier - over woonde William,* (C.O.); -er, -t; **-marcheerder** (*losbol, doordraaier*), m. -s.
Schuinsch, bn.; *in -e richting;* -er, meest schuinsch; **-heid,** v. gmv.
Schuin'schrift (*het gewone schrift als tegenstelling v. h. steilschrift*), o. gmv.
Schuin'te (*helling*), v. -n; *de - van een heuvel.* (Staring), glooiing.
Schuit (verwant met *schieten: vaartuig*), v. -en; *een trek-, een modder-; per - gaan of komen; een - turf, zand, hooi;* zegsw. *hij komt al in mijn -,* hij wordt het met mij eens; *hij gaat met mijn - varen, kiest mijn partij;* **-huis** (*overdekte bergplaats van éene schuit*), o. -huizen; ook: *Schuitenhuis* (n.l. *van meer dan éene schuit*), o. -huizen.
Schui'tevoerder (*schipper op een lichter*), m. -voerders; **-vracht** (*lading*), v. -en.
Schuit'je (O.-I. *een schuitvormig blok gegoten tin ter zwaarte van een half pikol*), o. -s.
Schuit'jevaren (*spelevaren*), o. gmv.
Schui'ven (*langs den grond duwen*), ik schoof, heb geschoven; **-er,** m. -s; in O.-I. is - het woord voor *opium-schuiven.*
Schui'vuit (*een soort van grooten uil*), m. -en; zie Schuifuil. vero.
Schuld (*wat men te betalen of goed te maken heeft*), v. -en; fig. *oorzaak, aanleiding.*
Schuld'bekentenis (*schriftelijk bewijs van geldelijke schuld*), v. -sen.
Schuld'belijdenis (R.-K. *belijdenis der zonden*), v. -sen; zie Confiteor.
Schuld'besef (*bewustzijn van schuld*), o. gmv.
Schuld'delging (*afdoening van schuld*), v. gmv.; zie Amortisatie.
Schuld'eischer (*die geld te vorderen heeft, crediteur*), m. -s; *zijn -s bevredigen,* hen geheel of gedeeltelijk betalen.
Schul'deloos (*zonder schuld, niets misdreven hebbende*), bn. en bw.; -oozer, meest - of -t; **-heid,** v. gmv.
Schul'denaar (*die iets schuldig is*), m. -s, -naren; **-naarster, -nares',** v. -sen.
Schul'denlast (*drukkende schuld*), m. -en.
Schul'dig (*moetende betalen, verplicht, gehouden*), bn. en bw.; *iemand de -e eer bewijzen;* -er, -st.
Schul'dig (*misdadig, strafbaar*), bn.; *iemand - verklaren, aan een misdaad - zijn.*
Schul'dige (*iemand, die schuldig is*), m. en v. -n; *de - zal gestraft worden.*
Schulp (*huis v. e. schaaldier*), v. -en; zegsw. *in zijn - kruipen,* bang worden, achteruitkrabben, bakzeil halen; ook: Schelp.
Schul'per (*boor met gescherpten omloop*), m. -s.
Schulp'zaag (*groote spanzaag*), v. -zagen.
Schun'nig (*ver van net, armelijk, haveloos*), bn. en bw.; *de -e herberg van het stadje voert den weidschen naam van Hotel Royal: de man ziet er - uit, een - troepje;* -er, -st.
Schu'ren (*in de schuur brengen*), ik heb geschuurd; *het koren -.*
Schu'ren (*blank wrijven, gladmaken*), ik heb -schuurd; **schuur'sel** (*schuurzand*), o. gmv.
Schurft (*huidziekte*), v. en o. gmv.
Schurft (*schurftig*), bn.; *een - schaap;* **-heid,** v. gmv.; **-ig,** bn., ook: **-achtig,** bn.
Schurf'tig (*met schurft geplaagd*), bn.; *een - schaap;* fig. netelig, lastig: *een -e rechtszaak.*
Schu'ring (*het schuren, wrijving*), v. -en.
Schu'ringsgeluid (spraakk. *ruischingsgeluid*), o. -geluiden, b.v. f, v, s, z, g, enz.
Schurk (*schelm, bedrieger*), m. -en.
Schurk (*wrijfpaal voor het vee in de weide*), m. -en.
Schurk'achtig (*gemeen, laag*), bn. en bw.; *een -e daad, hij handelt -;* **-heid,** v. gmv.
Schur'ken (*zich wrijven, inzonderheid van runderen*), ik schurkte, ik heb -schurkt.
Schur'kenstreek (*schurkachtige daad*), m. -streken; **-stuk,** o. -ken; **-werk,** o. gmv.
Schurkerij' (*schelmerij*), v. -en.
Schut (*geschut*), o. gmv. vero.
Schut (*scherm, beschot, houten wand*), o. -ten.
Schut'blad (*onbedrukt blad voor en achter in een boek,* ook plantk. *dekblad*), o. -bladen.
Schut'kolk (*ruimte tusschen twee paar sluisdeuren van een schutsluis*), v. -kolken.
Schuts (*bescherming*), v. gmv.; *vroeg Spanje om - aan een Engelsche ree?* (1639).
Schuts'brief (*handvest, brief van vrijgeleide, octrooi*), m. brieven.
Schut'sel (*schut, bescherming*), o. -s.
Schuts'engel (*beschermengel*), m. -en; **-god** (*beschermende god*), m. -en; **-godin,** v. -nen; **-heer** (*beschermheer*), m. -en; **-heilige** (*patroon*), m. en v. -n.
Schut'sluis (*waterkeering; sluis, dienend om schepen van den eenen waterspiegel over te brengen op den anderen*), v. -sluizen; *de Zuid-Willemsvaart heeft tal van -sluizen; het kanaal Maastricht—Luik heeft een dubbele - bij Visé;* zie Schutten, tegenhouden.

Schuts'patroon (*gildeheilige*), m. -patroons; *St. Serverius is de - der wevers*; -**patrones'** (*beschermheilige*), v. -sen.
Schuts'vrouw (*schutspatrones*), v. -vrouwen.
Schut'ten (*opsluiten, in een afgesloten ruimte brengen*), ik heb -schut; *een losloopend stuk vee -, een paard -.*
Schut'ten (*tegenhouden, verhinderen, beletten, afweren*), ik heb -schut; *hij schut vergeefs zich zelven moe, die - wil den starken vliet.* (Vondel); *Dutten.... sprak mooi Heintje, dutten, wacht, dan mot ik -!* (Huygens); *het water met dijken of dammen -.*
Schut'ten (schipperst. *een schip in de schutkolk doen gaan, een schip in de sluiskolk doen liggen*), ik heb -schut; *een schip -.*
Schut'ter (*lid der burgerwacht*), m. -s. vero.
Schut'teren (*exerceeren als schutter*), ik heb -schutterd. vero.
Schut'teren (*knoeien, poedelen bij een examen*), ik heb -schutterd. spreekt.
Schut'terig (*erg druk en onhandig, zenuwachtig*), bn. en bw.; *de -e heer Bruis.* (C.O.); *het vogeltje vloog - heen en weer*; -er, -st; -**heid** (*onhandigheid*), v. gmv.
Schutterij' (*gewapende burgerwacht*), v. -en; de - is vervangen door de landweer; -**muziek,** v. gmv. vero.
Schut'ting (*planken afsluiting van een tuin of omheining*), v. -en; -inkje, o. -s.
Schuur (*bergplaats*), v. schuren; *een turf-, een koren-, een hout-*, enz.; in Drente: *het huis bij de - laten*, geen buitensporige dingen, b.v. uitgaven doen. gew.
Schuur'paal (*wrijfpaal voor het vee, schurkpaal in de wei*), m. -palen.
Schuur'papier (*hard en scherp papier om hout glad te schuren*), o. gmv.
Schuur'zand (*scherp zand tot het schuren van keukengerief*), o. gmv.
Schuw (*beangst*), bn. en bw.; *een -e haas*, bevreesd, angstig; - *rondzien*; -er, -st; -**heid,** v. gmv.
Schu'wen (*vermijden uit vrees of afkeer*), ik heb geschuwd; *het kwaad -, de naaste gelegenheid tot zonde -; een besmet huis -.*
Schwadronneeren (*in 't wilde schermen*, fig. *pochen, zwetsen*), ik heb -schwadronneerd; -**der,** m. -s.
Sciop'ticon (*tooverlantaarn met versterkte lens*), m. -s; lees: *siop'tikon.*
Sci'pio, *naam eener oud-Romeinsche familie*; *het was - Africanus, die Hannibal te Zama overwon* (202 v. C.). (sc = s).
Scolio'se (*zijdelingsche ruggegraatsverkromming*), v. gmv. (c = k).
Scon'to, ook **Discon'to** (*korting*), o. -'s.
Scor'but (Lat. geneesk. *scheurbuik*), o. gmv.
Scorbutiek' (*geplaagd met scheurbuik*), bn.
Scra'masax (gesch. *het korte ijzeren zwaard der Franken*), v. -en.
Scratch' (Eng. sport. *streep, krap, beginlijn, meet*), v. -es; lees: *skretsj.*
Scri'ba (Lat. *secretaris eener classis, schrijver*), m. -'s. (sc = sk).
Scribent' (Lat. *schrijver, veelschrijver, prulschrijver*), m. -en. (sc = sk).
Scrofuleus' (*klierachtig*), bn.; -euzer, -t.
Scru'pel (Lat. *medicinaal gewicht van* $^1/_3$ *drachme of* ± *1,3 gram*), o. -s. (sc = sk).
Scrupu'le (Fr. *bezwaar*: *angstvalligheid van het geweten*), v. -s; *-s maken.* (sc = sk).
Scrupuleus' (*nauwgezet van geweten, te zwaar tillend*), bn. (sc = sk); -leuzer, -t.
Scruti'nium (*het kiezen door middel van stembriefjes*), o. gmv.
Scu'do (It. *vijflirestuk*), m. scudi.
Sculp'sit (Lat. *heeft het gegraveerd*); zie **Sc.**
Sculptuur' (Lat. *beeldhouwkunde, beeldsnijkunst*; *beeld- en snijwerk*), v. gmv. (sc=sk).
Scyl'la (*tot 1908, 28 Dec., klip en branding in de straat van Messina aan de Italiaansche kust*), v.; myth. zegsw. *van -*, lees: *Silla, in Charybdis*, lees: *Karibdis, komen*, van kwaad tot erger vervallen, of van de branding in den maalstroom.
Séance (Fr. *zitting, bijeenkomst, vergadering*), v. -s; *een - geven.*
Sec (It. *vino secco*: *zware wijn uit gedroogde druiven*), v.; *Madera -*; ook: **Sek.**
Se'cans (Lat. meetk. *snijlijn*), v. secanten.
Seccoti'ne (Fr. *een soort van sneldrogende kunstlijm*), v. gmv. (cc = kk).
Seclu'sie (*uitsluiting*), v. gmv.; gesch. *acte van -.* (4 Mei 1654). (c = k).
Secondair' (Fr. eig. *in de tweede plaats*: *ondergeschikt, afhankelijk*), bn.; *dat alles is van - belang*, minder. (ai = è).
Secondant' (Fr. *getuige of helper, bijzonder in een tweegevecht*; *onderwijzer aan een instituut of kostschool*), m. -en; -**e,** v. -s. (c = k).
Secon'de, secun'de ($^1/_{60}$ *minuut*; *meetk. teeken*, nl. ″), v. -n.
Secondeeren (*bijstaan, helpen, tot getuige dienen, begeleiden met de stem of met een instrument*). (c = k).
Secon'denwijzer (*zeer klein, derde wijzertje, dat de seconden aangeeft*), m. -wijzers.
Secon'deslinger (nat. *slinger, waarvan elke schommeling juist ééne seconde duurt*), m. -s.
Sec'ond-hand-boeken (Eng. *boeken uit de tweede hand als bij Bolle en Cohen*), o. mv.
Secon'do (*ten tweede*), bw.; ook: *Secun'do.*
Se'cours (Fr. *hulp, bijstand*), o. gmv.; lees: *se-koer.*
Se'creet (Lat. *secretum*: *geheim*), o. -creten.
Secre'ta (R.-K. *stille gebeden vóór de praefatie in de H. Mis*), v. mv.
Secretai're (Fr. *schrijftafel of -kast*; *ook bekend stuk huisraad met laden of deurtjes onder, en een klep boven*), v. -s. (ai = è).
Secretares'se (*vrouwelijke secretaris*), v. -n.
Secretariaat' (*ambt van secretaris*), o. -aten.
Secretarie' (*bureau van den secretaris*), v. -ën.
Secretarie', *de algemeene -*, v.; in O.-I. een college, dat de correspondentie voert en ook dient als vraagbaak der regeering.
Secreta'ris (*geheimschrijver, griffier, gemeenteambtenaar*), m. -sen.
Secreta'ris (*een soort van grooten reiger met lange veeren aan het achterhoofd*), m. -sen.
Secreta'ris-generaal' (*een der hoogste ambtenaren aan een ministerie*), m. -rissen-generaal.
Secta'ris (Lat. *volgeling eener sekte, afvallige*), m. -sen.
Sec'tie (*insnijding, indeeling*), v. -s, -tiën.
Sec'tie (*deel van een tramlijn*), v. -s, -tiën. (c = k).
Sec'tie (ontl. *lijkopening*), v. -s, -tiën.
Sec'tie (*deel van een gemeente, wijk*), v. -s, -tiën.
Sec'tie (mil. *helft van een peleton*), v. -s; -**commandant** (mil. *onderofficier*), m. -en.
Sec'tor (*gedeelte v. e. cirkel, begrepen tusschen twee stralen en een boog*), m. -s, -to'ren.

Seculair' (*honderdjarig*; *wereldlijk, niet - geestelijk*), bn. (c = k).
Seculariseeren (*wereldlijk maken, geestelijke gestichten of goederen verkoopen of in wereldlijke veranderen, aan den staat trekken*).
Seculie'ren (R.-K. *geestelijken, die niet tot eenige orde behooren*; *wereldlijke geestelijken*), m. mv.; zie Reguliieren.
Secun'da (muz. *de tweede toon na den grondtoon*), v. -s; ook: Secon'do.
Secundair' (*den tweeden rang innemende*), bn.
Secundeeren (Lat. *helpen, bijstaan*); ook: **Secondeeren.**
Secun'do (*ten tweede*), bw.; ook: **Secondo.**
Secun'dus (Lat. *de tweede*), m.; zie Primus.
Secureeren (*in veiligheid brengen, verzekeren*). (c = k).
Secu'ritas (Lat. *zekerheid*), v. gmv.; - *is de naam eener levensverzekering.* (c = k).
Securiteit' (*zekerheid, onderpand, veiligheid*), v. gmv. (c = k).
Secuur' (*zeker, nauwkeurig, vast*), bn.; *hij is een Jantje* -, een al te nauwgezet mensch; meestal: **Sekuur,** bn.; -der, -st.
Sede'kah (O.-I. *slamatan, offermaal, heilmaal der inlanders*), v. -s.
Se'dert, vz.: *hij is vertrokken - veertien dagen, - gisteren*; vgw.: *hij is gezond, - hij hier woont*; bw.: *En - ving haar lijden aan*; (De Genest.)
Sediment' (*bezinksel, grondsop, droesem*), o.-en.
Sedimentair' (*bezonken*), bn.; *-e gebergten.*
Sedue'tie (*verleiding, verlokking*), v. gmv.
Seduisant' (Fr. *verleidelijk, verlokkelijk*), bn. (s = z).
Sef'fens (*dadelijk; terstond*), bw. vero.
Segment' (Lat. *afsnijding*; meetk. *gedeelte van een cirkel, begrepen tusschen een koorde en een boog*), o. -en.
Seg'no (dal): (muz. *naam v. h. teeken* § d.i. *van voren af weder te beginnen*), o.; zie **D. S.**
Segrijn' (*fijn gekorreld leder, marokijn, of sagrijnleder*), o., (*soorten*), o. -en.
Segrijn' (*polijstmiddel van schrijn- of metaalwerkers, bereid uit de huid van den haai, dienend als schuurmiddel*), o. gmv.
Segrij'nen (*van segrijnleer gemaakt*), bn.; *een - boekband.*
Seigneur' (Fr. *adellijk heer*), m. -s; *grand* - groote hans; zegsw. *den grand-spelen*, den gebraden haan uithangen. (gn = nj),
Seigneurie' (*adellijk goed*), v. -rieën. (gn = nj).
Sein (Fr. *signe*: *teeken, wenk, signaal*), o. -en.
Sein'boek (scheepst. *atlas met seinafbeeldingen*), o. -boeken.
Sei'nen (*een teeken geven*), ik heb geseind; *wij zullen hem het nieuws* -, d.i. telegrapheeren; **-er** (*iemand, die seint*), m. -s.
Sein'fluit (*fluitje tot het geven van een sein*), v. -fluiten; **-gever** (*persoon, die seinen geeft*; ook *onderdeel van een telegraaf*), m. -s; **-huisje** (*wachthuisje van den seingever*), o. -s; **-hoorn, -horen** (*hoorn om te seinen*), m. -s; **-ing** (*het geven van seinen*), v. gmv.; **-korf** (*aan een koord hangende korf, waarmee men kan seinen door hem op of neer te laten*), m. -korven; **-lantaarn, -lantaren** (*lantaren met verschillende glazen, rood b.v. seint onveilig*), v. -s; **-licht** (*verschillend gekleurd licht om seinen te geven*), o. -en; **-ontvanger** (*onderdeel van een telegraaftoestel*), m. -s; **-paal** (*paal als bij stations met beweegbare armen, 's avonds met verschillend licht*), m. -palen; **-post** (*standplaats voor een seiner*), m. -en; **-raket** (scheepst. *vuurpijl tot het geven van een of ander sein*), v. -raketten.
Sein'register (*register met geheimschrift tot het geven van seinen*), o. -s; **-schip** (*vaartuig, van 'twelk seinen worden gegeven*), o. -schepen; **-schot** (*het schieten met kanon of vuurpijl*), o. -schoten; **-sleutel** (*onderdeel van een telegraaftoestel*), m. -s; **-spiegel** (zie *Heliograaf*), m. -s; **-teeken** (*afgesproken teeken, waarmede iets geseind wordt*), o. -s; **-toestel** (*inrichting tot het geven van zekere seinen*), o. -toestellen; **-toren** (*in oude dagen, een toren van welks hoogte seinen werden gegeven a. e. volgenden toren*, enz.), m. -s; **-touw** (scheepst.), o. -en; **-vlag,** v. -vlaggen; **-vuur** (*vuurbaak op een hoogte of langs de kust, waarmede een afgesproken sein wordt gegeven*), o. -vuren; **-vuurpijl** (scheepst.), m. -pijlen; **-wachter** (*spoorwegwachter in het seinhuisje*), m. -s; **-wijzer** (*op den spoorweg, toestel tot het geven van seinen*), m. -s; **-wimpel** (*seinvlag*), m. -s.
Seismograaf' (Gr. *toestel tot het waarnemen van aardbevingen, dat nl. de kracht en de richting van aardschokken aangeeft*), m. -grafen; ook: **Sis-.**
Seismome'ter (Gr. *toestel ter registreering v. de richting en grootte der krachten, die een aardbeving veroorzaken*), m. -s; *de aanhoudende slingeringen der -s wijzen op het bestaan van schokken ergens op aarde*; ook: **Sis-.**
Sei'zen (scheept. *aangrijpen, vatten*; *een kabel met dunne touwen vastsjorren*), ik heb geseisd.
Sei'zings (scheepst. *touwtjes, die in twee rijen onder elkander aan de voorste helft van het zeil in de gaten hangen en dienen bij het maken van een reef, sjortouwen*), v. mv.
Seizoen' (Fr. *jaargetij*), o. -en; fig. gepaste tijd.
Sejour' (Fr. *verblijf, oponthoud*), o. gmv.; lees: *se-zjoer'.*
Sek (*zware zoete wijn der Canarische eilanden*), v. gmv.; zie **Sec.**
Sekreet' (*privaat, plee, beste*), o. sekreten.
Sek'se (Fr. *kunne, geslacht*), v. -n; *de schoone* -, het vrouwelijk geslacht.
Sek'te (Lat. *menschen van dezelfde geloofsbelijdenis*), v. sekten; **-geest,** m. gmv.; **-nhaat.** m. gmv.
Sekuur' (*zeker, precies, nauwgezet*), bn.; *een - ventje*; -der, -st; soms: **Secuur.**
-sel (achtervoegsel), b.v. *deksel, stijfsel, blauwsel*, d.i. het middel; *baksel, zaagsel, brouwsel*, d.i. het voortbrengsel.
Se'la, se'lah (*woord, dat in de psalmen voorkomt en „rust" beteekent*; *anderen meenen = da capo*), o. en v. -'s; ook: uitroepingsteeken.
Sel'derij (Fr. *céleri*: *gekweekte groente*), v. gmv.; ook: *Sel'derie*; zie *Blad-* en *Knol-*; zie Eppe.
Seldrement' (*drommels, wel verdord*), tw.
Select' (Lat. *uitgelezen, uitverkoren*), bn. (c=k).
Selec'ta (*keur, bloemlezing*), v. -'s. (c = k).
Sele'ne (*de maangodin, de maan*), v. gmv.
Selenograaf' (*maanbeschrijver*), m. -grafen.
Self'-made (Eng. *zelf-gemaakt* of *eigengemaakt*), bn.; *een - man*, iem. die al, wat hij is en weet, enkel aan eigen inspanning te danken heeft; zie Autodidact; lees: *self'meed.*

Sel'vas (*dichte ondoordringbare wouden aan de Amazone in Z.-Amerika*), v. mv.
Semaphoor', m.; **-pho're** (Gr. *teekendrager, optische telegraaf aan het strand*), v. -phoren; *men vindt de - ook bij drukke stations voor kleursignalen bij avond.* (ph = f).
Sema'rang (O.-I. *hoofdplaats van een gelijknamige residentie van Java*), o.
Semasiologie' (spraakk. *beteekenisleer*), v. gmv.; ook: Semantiek'.
Semasiolo'gisch (*volgens de beteekenisleer*), bn.; *een -e regel is deze*: het verband, waarin een woord voorkomt, bepaalt zijn beteekenis.
Sem'bah (Mal. *groet in hurkende houding, reverentie*), v. -'s.
Semes'ter (Lat. *halfjaar, zes maanden*), o. -s.
Se'mi (Lat. *half*), bn.; **-arts** (*iem. die slechts het eerste deel v. h. artsexamen heeft afgelegd*), m. en v. -artsen.
Semie'ten (*afstammelingen van Sem, oudsten zoon van Noach*), m. mv.; *de Israëlieten zijn -, ook de Arabieren.*
Semie'tisch, bn.; *-e talen, als Hebreeuwsch, Arabisch*, enz.; zie Semieten.
Semina'rie (*kweekplaats, kweekschool*), o. -s, -riën; zie Seminarium.
Seminarist' (*kweekeling van een seminarium*), m. -en.
Semina'rium (Lat. *kweekschool, in ons land voor toekomstige godsdienstleeraars, bijzonder voor R.-K. priesters*), o. -s, -naria.
Sem'per (Lat. *altijd*), bw.; *- crescendo*, steeds wassend; *- idem*, altijd dezelfde; *- florens*, steeds bloeiend; *- virens*, altijd groenend.
Sem'per (muz. *altijd, steeds*), bw.
Senaat' (Lat. *de raad der ouden, hooge-raadsvergadering b.v. onze Eerste Kamer*), m. senaten; **-svergadering,** v. -en.
Sena'tor (*raadsheer, lid v. d. senaat*), m. -s, -to'ren; ook: *Senateur'*.
Sena'tor (*oudere in rang*), m. -to'ren; *de -toren, die hem ontgroend hebben.* (C. O.)
Sena'tus-consult' (*senaatsbesluit, decreet*), o. -consulten.
Se'neblad (*afdrijvend geneesmiddel*), o. -bladen; volkst. *zenuwbladen.*
Se'neca, gesch. *Romeinsch schrijver, en leermeester van Nero*, op bevel van dezen gedood: 2—65 n. C. (c = k).
Se'nefelder, Aloys, *geb. te Praag 1771, uitvinder der steendrukkunst, even vóór 1800, ook van de oleographie op linnen, 1833; gestorven te Munchen in 1834.*
Se'negroen (*plant*), o. gmv.
Se'neplant (*geneeskrachtige plant in de Levant*), v. -planten; ook: Senestruik.
Se'nestruik (*senil- of seneplant*), m. -en.
Seniel' (Fr. *senile: aan den ouderdom eigen*), bn.; *een - gestel*, af- of uitgeleefd; *een -e ziekte*, door den ouderdom.
Se'nior (Lat. *de oudere, oudste*), bn.; zie **Sen.** of **Sr.**
Senioraat' (*recht van erfopvolging door den oudste, majoraat*), o. -aten.
Sen'nen (*Zwitsersche Alpenherders*), m. mv.
Senn'hut (*zomerhut van den herder op de hooge Alpen*), v. -hutten.
Se'nor (*Spaansche adellijke titel, seigneur*), m. -es; vr. **seno'ra,** -'s.
Sensa'tie (*gewaarwording, gevoel; beweging, opschudding, opzien*), v. -s, -tiën; **-bericht** (*dat nl. opzien verwekt*), o. -en. (t = ts); **-leetuur** (*erg prikkelende, op de zenuwen werkende lectuur, als Aimard's werken*), v. gmv.; **-roman,** m. -s; **-stuk** (*tooneelspel*), o. -ken: **-verhaal,** o. -alen.
Sensationeel' (*wat sensatie maakt*), bn.; *een - bericht, een - nieuwtje.* (t = s).
Sensi'bel (Fr. *gevoelig, fig. dankbaar, erkentelijk*), bn.
Sensibiliteit' (*gevoeligheid, dankbaarheid*), v. gmv.
Sensitivis'me (*letterkundige richting, zekere richting van romanschrijven*), o. gmv.
Sensitiviteit' (*fijngevoeligheid*), v. gmv.; *de - dezer eeuw beeldt zich uit in onze romans.*
Sensualis'me (*leer dergenen, die niets aannemen dan wat door de zinnen wordt waargenomen*), o. gmv.
Sensualist' (*aanhanger van het sensualisme*; ook: *zinnelijk mensch*), m. -en.
Sensueel' (*zinnelijk*), bn.; -eeler, -st.
Sent (scheepst. *lijst, gording*), v. -en.
Senten'tie (Lat. *uitspraak: zin- of zedenspreuk, korte gedachte*; ook: *rechterlijke uitspraak, vonnis*), v. -tiën, -ties. (tie = sie).
Sententieus' (*leerrijk, pittig, bondig, kernachtig, spreukrijk*), bn.; lees: *sentensi-eus'.*
Sen'timent (*kunstgevoel; denkwijs, gedachte; oordeel, neiging*), o. -en (*meeningen, opinies*).
Sentimentaliteit', v.; **-teel'heid** (*overgevoeligheid*), v. gmv.
Sentimenteel' (*overdreven en belachelijk gevoelig*), bn. en bw.; *de -e school*, richting in onze letteren, vooral door R. Feith bevorderd; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Separa'tie (Fr. *scheiding*), v. -s, -tiën. (t = ts); ook: Separeering.
Separatis'me (*geest v. afzondering in zake van godsdienst of staatkunde*), o. gmv.
Separatist' (*afgescheidene*), m. -en.
Separa'tor (nat. *deel eener stoommachine, afscheider van natten stoom*), m. -s.
Separeeren (Fr. *afscheiden, afzonderen*).
Se'pia (Gr. *de inktvisch*), v. -'s, ook: (*het bruinzwarte sap uit de blaas van den inktvisch, bruinzwarte verf*), v. gmv.
Septem'ber (*de 9e maand, Herfstmaand*), m.; eig. *zevende maand*, zie December.
Septennaal' (*wat om de zeven jaar gebeurt*), bn.
Septennaat' (*regeeringstijdperk van zeven jaar*), o. -naten.
Septet' (muz. *zevenstemmig stuk*), o. septetten.
Sep'tima, septi'me (muz. *zevende toon, interval van zeven toontrappen*), v. -'s, -s.
Septuage'sima (Lat. R.-K. *de derde Zondag vóór de Vasten*), v.; lees *-gee'zima.*
Septuagin'ta (Lat. eig. *de zeventig: 72 overzetters v. h. Oude Testament in het Grieksch*), v. mv.
Sep'tuor, o. -s; zie Septet.
Sequen'za, sequen'tia (Lat. eig. *vervolg*; R.-K. *lofzang na het graduale in de H. Mis*), v. gmv.
Seques'ter (*rechterlijk beslag, arrest*), o. gmv.
Se'raf (Hebr. *engel van den eersten rang om Gods troon*), m. -s; *de - buigt voor U.* (Feith); **-vleugel,** m. -s; **-vlucht,** v. gmv.
Serafijn' (*seraf*), m. -en; *de orde der -en.*
Serafi'ne (*huisorgel*), v. -s; **-orgel,** o. -s.
Serail' (Fr. *paleis van den Turkschen keizer*; ook: *woning der vrouwen van een Turkschen groote harem*), o. -s; *het - van den Padisjah in Stamboel.* (ai = ei).
Serena'de (It. van *sera*, avond: *avond- of nachtmuziek, vocale of instrumentale eeremuziek*

bij avond), v. -s; **-muziek,** v. gmv.; zie Aubade.

Serenis'sima (Lat. *doorluchtigste: titel eener regeerende vorstin*), v. gmv.

Serenis'simus (Lat. *doorluchtigste: titel van een regeerenden vorst*), m. gmv.

Ser'ge, sar'ge (*lichte, gekeperde wollen stof*), v. gmv.; *een - rok, een jak van -.* (Potg.). (g = zj).

Sergeant' (*onderofficier*), m. -s, -en. (ge = zj).

Sergeant'-majoor' (*eerste der sergeants*), m. -majoors. (ge = zj).

Sergeant'-schrij'ver (*sergeant ten bureele van de hoofdwacht*), m. sergeants-schrijvers.

Sergeants'strepen (*distinctief van rang bij een onderofficier*), v. mv. (ge = zj).

Se'rie (Fr. *reeks, rij, orde*), v. seriën, series; ook wel *serie'*, v. serieën.

Serieus' (Fr. *ernstig, plechtig, gewichtig*), bn. en bw.; zegsw. *iets au sérieux nemen*, ernstig opnemen; -euzer, -t.

Sering', syring' (*lentebloem*), v. -ringen.

Serin'gebloesem, m. -bloesems; **-boom,** m. -en; **-struik,** m. -en.

Sermoen' (Fr. *sermon*: rede, leerrede: *predicatie, preek*), o. -en; *het eerste en tweede - van pater Brom.* (v. Zegg.).

Se'ro (O.-I. *vaste fuik, staketsel van bamboe in den vorm eener V*), v. -'s.

Seroen' (*baal van amandelen*), m. -en; ook: Ceroen.

Seroet' (Mal. *inlandsche sigaar*), v. -en.

Ser'peling (*zekere zoetwatervisch*), m. -en.

Serpent' (eig. *kruiper: slang*), o. -en; *een venijnig -.*

Serpent' (*zeker slangvormig muziek-instrument van koper en ook veel van hout, met leder overtrokken, uitgevonden in 1590, eerst bij kerkmuziek in gebruik*), o. -en.

Serpent' (Lat. *de naam der paradijsslang*, nl. *des duivels, die Eva verleidde*), o.; *het booze -.*

Serpen'tig (*vinnig, boosaardig*), bn.; -er, -st.

Serpent' (*booze vrouw, helleveeg*), o. -en.

Serpentijn' (krijgsw. *oud, lang stuk geschut, veldslang*), v. -en. vero.

Serpentijn'steen (*slangensteen, slangswijze gevlekte talksteen*), o. gmv.; ook: *Serpentijn'.*

Serpenti'ne (*zeer lange, opgerolde strook van gekleurd papier, waarmee bij vroolijke feesten b.v. op vastenavond de feestvierders elkaar werpen*), v. -s.

Ser're (Fr. *broeikas, broeihuis*), v. -s; in de zwoele - van Artis huizen luiaards, reuzenschildpadden, miereneters, mierenegels, enz.

Se'rum (Lat. *bloedwater of -wei van een dier, dat men tegen een besmettelijke ziekte met smetstof heeft ingeënt, een beheed- of geneesmiddel*, b.v. *iemand met serum inspuiten, als hij door een dollen hond gebeten is*), o. (soorten), o. -s; **-inspuiting,** v. -en.

Serval' (Fr. *tijgerkat*), m. -s.

Servet' (Fr. *vinger- en monddoek*), o. -ten; **-band,** m. -en; **-goed** (*linnen pellengoed*), o. -eren; **-mand,** v. -en; **-ring,** m. -en.

Serviel' (Fr. *kruipend, slaafsch*), bn. -er, -st.

Servi'ce (Fr. *dienst, bediening*), m. gmv.

Servies' (Fr. *theegoed, koffiegoed*), o. serviezen; ook: *een volledig eet-, een porseleinen -.*

Servie'ten (R.-K. d. i. *dienaren van Maria*) m. mv.; de - zijn leden eener religieuze orde, in 1233 te Florence gesticht door zeven rijke kooplieden; de feestdag der zeven heilige stichters valt op 12 Febr.

Serviliteit' (*slaafschheid*), v. gmv.

Ser'ving (scheepst. *omkleedend touwwerk*), v. -s.

Serviteur' (*dienaar, bediende*; fig. *diepe buiging*), m. -s.

Servituut' (Lat. *erf- of leendienst; bezwaar, last*, b.v.: *de gedwongenheid, een ander op zijn grond zekere vrijheden toe te staan*), o. -tuten.

Se'sam (Gr. *tooverwoord: open u!*), bw.

Se'sam (Gr. *Egyptisch oliezaad*), v. gmv.

Ses'sie (*zitting, zittingstijd*), v. -siën, -s.

Set'ter (jagerst. *Eng. patrijshond*), m. -s.

Sévigné, Madame, de markiezin de, 1626-'96, te Parijs: *Brieven aan haar dochter.*

Sè'vres (*Fransch porselein uit de stad van dezen naam bij Parijs*), o. gmv.

Sexage'sima (R.-K. *tweede Zondag vóór de Vasten*), v. (x = ks).

Sextant' (*hoogtemeter*), v. -en; zie Octant.

Sex'te (muz. *zesde toon v. de klankladder*), v.

Sex'ten (Lat. R.-K. *gebeden, die in kloosters of door priesters bij het breviergebed op de zesde ure van den dag, dat is om 12 uur gelezen of gezongen worden*), v. mv.

Sextet' (muz. *koor van zes zangers of spelers*), o. sextetten.

Sextet' (dicht. *zes laatste regels van een sonnet met drie rijmklanken*), o. sextetten.

Sexti'ne (dichtk. *verbinding van zes zesregelige rijmstrophen*), v. -n.

Sex'tuplet (Eng. *rijwiel voor zes personen*, lees: *seks'-ti-oe-plet*), o. -s.

Sexueel' (Fr. *het geslacht of de geslachtsdrift betreffende*), bn.; *-e moraal.* (x = ks).

Sfeer (Gr. *een bolrond lichaam; de hemel- of wereldbol; de kring, waarbinnen iemands kundigheden of macht zich bepaalt*), v. sferen; ook: kring, hemelstreek, omgeving.

Sfe'risch (*bol- of kogelvormig*), bn.; *een -e driehoek*, bolvormige driehoek.

Sferoï'de (*afgeplatte bol, omwentelingslichaam, ontstaan door draaiing van een ellips om haar kleine as*), v. -n.

Sfinx (Gr. myth. *fabelachtig monster met het lichaam van een leeuw en de buste van een vrouw, het verbleef op een rots bij Thebe en gaf iederen voorbijtrekkende een raadsel op*), v.; *de Grieksche - is het beeld van het raadselachtige.*

Sfinx (bouwk. *steenen beeld, lichaam van een dier, buste van een mensch*, ook: *ramskop, in Egypte*), v. -en.

Sfinx (*algemeene naam voor nachtvlinder*), v. -en.

Sforzan'do (muz. *versterkt, sterker*), bw.

Sgraf'fito (uit 't It.: *een aan het fresco verwante manier van versiering van muurvlakken*), o. -'s.

Sha'kespeare, William, *Engelands grootste tooneeldichter en treurspelschrijver*, 1564-1616.

Sham'pooien (Eng. *iemand na het haarknippen het hoofd wrijven en wasschen*). (sh = sj); **-ing** (*het haarbad*), v. -en.

Sheik, Sheich, m. -s; zie Sjeik.

She'riff (*Engelsche landrechter*), m. -s. (sh = sj).

Sher'ry (*zekere lichte wijn, uitgevoerd uit Xeres in Andalusië*), m. (sh = sj).

Shet'landsche eilanden (aardr. *Eng. eilandengroep op de grens van de Noordzee en den Atlantischen Oceaan, samen 117, waarvan ± 73 bewoond*), o. mv.; de Scandinavische zeelieden noemen ze de Hitland-eilanden.

Shil'ling (*Engelsche en N.-Amer. munt = f 0.60*), m. -s. (sh = sj).; *een - is gelijk een mark*; afgekort: **Sh.**
Shi're (*Eng. graafschap*), v. -s; lees: *sjeir.*
Shir'ting (Eng. *witkatoenen weefsel voor hemden*), o. gmv.; lees: *sjur'ting.*
Shoc'king (Engelsche uitroep: *ergerlijk, aanstoot gevend, onkiesch*), tw.; lees: *sjock'-kieng*; een Eng. lady roept al heel gauw: *it is -*, het is weerzinwekkend, aanstootelijk, ergerlijk!
Si'am (aardr. *rijk in Achter-Indië*), o.
Siameesch' (*uit of van Siam*), bn.; *de -e tweelingen*; fig. twee personen, die steeds bij elkaar zijn.
Sibe'rië (aardr. *N. deel v. Azië*), o.
Sibe'risch (*uit of van Siberië*), bn.; *de -e lijster*, bij ons zeldzame vogel; *de -e spoorweg.*
Sibil', sibil'le, sibyl'le (Gr. *oude waarzegster, tooverkol; profetes*), v. sibillen, sibyllen.
Sibillijnsch' (*waarzeggend, profeteerend*), bn.; *de -e boeken, de -e bladen*, bij de oude Romeinen een drietal boeken, door *Tarquinius Superbus*, den laatsten Rom. koning (534—510 v. C.), gekocht van de sibil van Cumae. *Zijn recepten werden als -e bladen op prijs gesteld.* (C.O.)
Sic! (*zoo! aldus staat er woordelijk!*), tw.
Sic tran'sit glo'ria mun'di, Lat. *Zoo vergaat 's werelds glorie.*
Siccatief' (Lat. *verfdrogend vernis*), o. gmv.
Sicilia'na (*Siciliaansche dans*), v. -'s.
Sicilia'ne (dichtk. *achtregelig dichtje*), v. -n.
Sid'deraal (*visch, levende in de stilstaande meren en de ondiepe poelen van Z.-Amerika, groot ± 1.5 M., die electrische schokken kan geven, welke zelfs een mensch kunnen verlammen*), m. -alen.
Sid'deren (*beven, trillen*), ik heb -sidderd; *- van vrees, - van angst, met -de vingers*; **-ing** (*rilling*), v. -en.
Sid'dermeerval (*visch in de rivieren van Afrika met electrisch orgaan*), m. -meervallen.
Sid'derrog (*rog van $^1/_2$—$1^1/_2$ M. in de Middell. Zee en den Atl. Oceaan, ook torpedo geheeten, die sterke electrische schokken voortbrengt, door een orgaan, dat tusschen den kop en het voorste deel der borstvinnen is gelegen*), m. -roggen.
Side'risch, sideraal' (Lat. *behoorende tot de sterren*), bn.; *het -rische jaar*, sterrejaar.
Sie'pel (*ui, ajuin*), v. -s. gew.
Siep'oog (*tranend oog*), o. -oogen; (*persoon*), m. en v. -oogen. gmz.
Sier, v. gmv.; zegsw. *goede - maken*, pret maken, lekker laten opdisschen, een vroolijk leventje leiden.
Sie'raad (*tooi, opschik*), o. -raden, -ra'diën; fig. roem, eer: *hij was een - der balie.* Bij dichters ook: Sieraad.
Sie'ren (*opschikken, verfraaien*), ik heb -sierd; *-de of decoratieve kunst*; **-ing,** v. -en; **-sel** (*tooi*), o. -s.
Sier'lijk (*fraai*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Sier'plant (*tuin- of kamerplant*), v. -planten.
Sier'ra (van Lat. *serra*, zaag: *gebergte, bergketen*), v. -'s; lees: *si-er'-ra*; *- Nevada*, eig. besneeuwde zaag: de algemeene naam der Spaansche gebergten naar den getanden kam.
Sies'ta (Sp. *middagslaapje, dutje*), v. -'s; *een - houden*; *Mevrouw Kegge bereidde zich insgelijks tot de -.* (C.O.); lees: *si-es'-ta.*
Sieur' (Fr. *heer: een geringe titel, waarvan zich in de 18e eeuw meerderen jegens minderen bedienden*), m. -s; lees: *si-eur'.*
Siffleeren (Fr. *fluiten, uitfluiten, uitjouwen*).
Siffonnière (Fr. *chiffonnière*), v. -s. vero.
Sigaar' (Sp. *cigarro*), v. sigaren; *een - opsteken, een - rooken.*
Siga'renpijpje, o. -pijpjes; **-standaard,** m. of **-standerd,** m. -s; **-winkel,** m. -s; **-zakje,** o. -s.
Sigaret'te, v. -n; meer: Cigarette.
Sigil'lum confessio'nis (R.-K. *biechtgeheim*), o. gmv.
Signaal' (Fr. *signal: teeken, sein*, b.v. *het luiden eener bel*), o. signalen; lees: *sien-jaal'.*
Signaleeren, signaliseeren (*iem. signalement opgeven*; ook: *door teekens aanduiden, seinen*); *zich -*, d.i. zich onderscheiden, uitblinken. (gn = nj).
Signalement' (*beschrijving van iemands uiterlijk*), o. -en; lees: *sienjalement'.*
Signatuur' (*onderteekening, handschrift, handteekening*), v. -turen. (gn = nj).
Signeeren (Fr. *onderteekenen*).
Signet' (Lat. *handzegel, cachet, titelvignet*), o. -ten; lees: *sien-jet'.*
Significa'tie (Fr. *beteekenis, gerechtelijke aanzegging*), v. -ties, -tiën. (gn = nj).
Si'gnor (It. *heer, gebieder*), m. signo'ri, -s; lees: *sien'jor.*
Signo'ra (It. *dame, gebiedster*), v. -'s; lees: *sienjo'ra.*
Sig'num (Lat. *kenteeken, beduiding, maatteeken; wonderteeken*), o. -s. (g = g).
Sij'felen (*schuifelen, sissen, blazen*), de slang heeft gesijfeld.
Sijp (*vochtig, sappig, niet dor*), bn.; *het akkermaalshout moet goed - zijn, anders gaat de bast er met het kloppen niet af*). Zie Eikschillen.
Sij'pelen (*onmerkbaar doorlekken*), het heeft en is gesijpeld; spreekt. ook: *Zijpelen, Sijperen.*
Sijs (uit *Franciscus: smaak, kwant*), m. sijzen; *een vreemde -, een wonderlijke - van een vent.*
Sijs (*zangvogel uit de familie der vinken*), m. sijzen; **-je,** o. -s.
Sik (*kinbaard*), v. sikken; **-je,** o. -s.
Sik (*geit*), v. sikken. gmz.
Sik'kel (*Hebreeuwsche munt*), m. -en, -s; *de zilveren - of zilverling*, zie aldaar; *de gouden -* (= ± *f* 8.50).
Sik'kel (*Hebreeuwsch gewicht*), m. -s, -en; *een - was ongeveer* $16^1/_4$ *gram.*
Sik'kel (Lat. *rond snijmes*), v. -en, -s; *de - in 't koren zetten*; fig. *de - des doods*, zeis; *de - der maan*, sikkelvorm.
Sikkeneu'rig (Fr. *chicane*, eig. *chicaneurig: twistziek, grommig, gemelijk*), bn. en bw.; *een - mensch, - handelen.*
Sik'kepit (*weinigje, bijna niets, geen zier*), v. gmv.; *hij heeft geen - verstand; geen - zal er aan mankeeren.*
Sik'ker (Hebr. *dronken*), bn.; *hij is mooi -.*
Silen'tium (Lat. *het zwijgen, stilte*), tw.; als zn. o. (t = s).
Silhouet', silhouet'te (Fr. *schaduwbeeld*, ook *-portret, -omtrek: zwart op witten grond*), v. -ten; lees: *si-loe-et'*; de -ten waren in de mode vóór de daguerreotypie en photo-

graphie en waren veel goedkooper dan de geschilderde portretten; de maker er van omtrok het schaduwbeeld op een wit papier met zwart krijt en werkte het beeld daarna wat op; zegsw. *à la -tte*, d. i. op een koopje: zoo geheeten naar den zuinigen Franschen minister van financiën Etienne de -, die de manier in 1757 uitvond.

Silhouet'tenmaker, m. -s; *de portraiteurs en -s.* (C.O.) (ou = oe).

Silhouetteeren (*een schaduwbeeld door een knipsel voorstellen*). (ou = oe).

Si'lo, sil'lo (Lat. *graanelevator door stoom werkend, het graan opzuigend*), m. -'s.

Silves'ter-avond (*31 Dec.-avond*), m. -en.

S'il vous plaît, als 't u belieft; zie **S.v.p.**

Sim (Lat. *simia*: *aap*), v. simmen.

Sim (*snoer van een hengel*; *bovendeel van den drijver aan een hengel*), v. -men; zegsw. *iemand onder de - hebben*, onder den duim, in zijn macht.

Si'milor (Lat. *schijngoud, halfgoud*), o. gmv.

Simonie' (*het óverdoen van geestelijke ambten of van gewijde voorwerpen, om geld*), v. gmv.: *reeds sedert 1075 is het laatste verboden in de R.-K. kerk*; eig. *Simonszonde*, zie Hand. 8 : 18.

Sim'pel (Fr. *eenvoudig, onnoozel*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.; **-tjes,** bw.: *- gekleed.*

Sim'plex sigil'lum ve'ri, Lat. Eenvoud is het zegel of kenmerk van het ware. (Boerhaave).

Simpliciteit' (*eenvoudigheid*), v. gmv.

Sim'sonsverzuchting (*zucht om de oude kracht nog eenmaal terug te mogen hebben*), v. gmv.; zie Richt. 16 : 28; *Petrus slaakte een -.* (C.O.)

Simulant' (*den schijn hebbend, misleidend*), bn.

Simula'tie (Lat. *veinzerij*: *voorwending van krankzinnigheid, v. eenig lichaamsgebrek, verwonding, enz. b.v. door boosdoeners*), v. -s, -tiën.

Simuleeren (*voorwenden*), zie Simulatie.

Simultaan' (Fr. *gelijktijdig, samentreffend*), bn.; *een - partij in 't schaken, spelen*, d. i. één tegen vele andere liefhebbers; *een - séance van schakers.*

Si'naasappel (*bekende zuidvrucht*), m. -en, -s; ook: *Chinaasappel*; zie Appelsien.

Si'naï (aardr. *berg in Arabië, waar de Israëlieten de wet der 10 geboden ontvingen*), m.

Sinceer' (*oprecht, onvervalscht*), bn. Vl.

Sinceriteit' (*oprechtheid*), v. gmv.

Sin'del (*uitgebrande steenkool*), m. -s; ook: Sintel.

Sinds (*van dien tijd af*), bw.: *hij viel in 't water, en - is hij sukkelend*); vz.: *- veertien dagen is hij ziek*, gedurende; vgw.: *hij studeert goed, - hij hier is.*

Sinecu're, sinecuur' (Lat. *sine cure*, zonder zorg: *ambt, dat bezoldiging geeft met weinig of geen werk*), v. -curen; *een betrekking, die tot nog toe een -cure was geweest.* (Potg.)

Si'ne qua non. Zie Conditio. (qu = kw).

Sin'gel (Lat. *wandeling om de stad met plantsoen en vijvers*), m. -s; *de -s te Arnhem zijn fraai*; **-bewoner,** m. -s.

Sin'gel (Lat. *riem, buikriem van een paard*), m. -s.

Sin'gel (R.-K. *priestergordel, die over de toog wordt gedragen*), m. -s.

Singké' (*in China geboren Chinees op Java*), m. -'s; zie Babah en Sinké.

Singula'ris (*enkelvoud*), m. gmv.

Singulariteit' (*vreemdheid, zonderlingheid*), v. gmv.

Singulier' (Lat. *ongemeen, vreemd, zonderling*), bn.; *een - geval, een - man*; -der, -st.

Sinis'ter (Lat. *heilloos, somber, schrikwekkend, duister*), bn. en bw.

Sinjeur' (*mijnheer*), m. -s; zie Sieur.

Sin'jo (O.-I. *mann. kleurling, afstammend van een Europeaan*), m. -'s.

Sin'-ké, Sing'kee (*nieuweling-Chinees op Java*), m. -'s.

Sink'sen, Sinx'en (volksn. *Pinksteren*), m.

Sink'sendag, Sinx'endag (*Pinksterdag*), m. -dagen.

Sin'nespel (*zinnespel*), o. -spelen. vero.

Sinoloog' (*kenner en beoefenaar der Chineesche taal*), m. -ogen.

Sino'pel (*groen in de wapenkunde*), o. gmv.

Sint (*heilige*), bn.; *- Jozef, -e Agnes.*

Sint (Fr. *saint*: *een heilige*), m. -en; *de goede -*, Sinterklaas.

Sint-Anto'nieskruid (*helmkruid*), o. gmv.

Sint-Anto'niesvuur (*gordelroos*), o. gmv.

Sint-Anto'niusbrood (*liefdebrood voor de armen*), o. -brooden; **-varken** (*in de Middeleeuwen, een in een stad losloopend varken, gemest voor de armen*), o. -varkens.

Sin'tel, m. -s, zie Sindel; **-pad,** o. -en; **-weg,** m. -en.

Sinterklaas', Sint-Ni'colaas (*den 6en December, kinderfeestdag*), m.; **-avond** (*de voor-avond van St.-Nicolaas, nl. dien van 5 Dec.*), m. gmv.; **-feest,** o. gmv.; **-geschenk,** o. -en; **-goed,** o. gmv.

St.-Geertru'dis (R.-K. *herinneringsdag op 15 Nov.*), v.; *- was de patrones der reizenden*; bij de afreis werd er een dronk ingesteld van *St. Geerten minne* en *St. Jans geleide*, van welken laatsten men vertelde, dat hij vergiftigden wijn zonder nadeel had gedronken.

Sint Jan (R.-K. *heiligedag op 24 Juni*), m.

Sint-Jans'-evange'lie (R.-K. *aan het slot van elke Mis, wordt het begin van dit Evangelie door den priester gelezen*), o. gmv.

Sint-Jans'kerk (*kerk, toegewijd aan St. Jan of a. d. H. Joannes*), v.; *de - van Den Bosch.*

Sint-Jans'schot (*het schot, dat de boomen omtrent 24 Juni of St. Jan maken*), o.; ook **-lot,** o. -en.

St.-Lam'bertsnoot (*een soort van groote hazelnoot*), v. -noten.

Sint-Ni'colaas, enz.; zie: Sinterklaas.

Sint-Pie'terskruid (*sleutelbloem*), o. gmv.

St.-Pie'terspenning, m.; zie Petruspenning.

St.-Silves'ter, *paus van Rome*, wiens herinneringsdag valt op 31 Dec.; **-avond,** m.

Sint-Vi'tusdans (geneesk. *hooge mate van zenuwachtigheid, beverige zenuwziekte, stuiptrekkende of krampachtige zenuwaanval, vallende ziekte*), m. gmv. Ook: *Sint-Veitsdans.* Zie Fieteldans. Ook: *Valentijnsziekte, Sint-Veltensziekte*: de lijders zochten hulp in de bedehuizen, den H. Valentijn of den H. Vitus toegewijd, vandaar de naam.

Si'nus (Lat. *zeeboezem*; meetk. *de loodlijn, die uit het punt, waarin een straal den omtrek des cirkels raakt, op een anderen straal valt*), m. -sen.

Sinx'en, m.; zie Sinksen.
Sion (aardr. *bovenstad van oud-Jeruzalem, gebouwd op den berg van dien naam, een heuvelplateau, waarop Salomo's tempel stond, en thans de moskee van Omar*), o.; zie Moria.
Sionie'ten, -nis'ten (*voorstanders van de verhuizing der Israël. naar Palestina*), m. mv.
Sip (*verlegen*), bijw.; *wat kijk je -!* d.i. op je neus, ontevreden, sneu.
Sipa'hi (Perz. *inlandsche soldaten, vooral ruiters in Eng.-Indië*), m. mv.
Siphon' (Gr. *buis met zwanenhals; hevelfleschje voor spuitwater*), m. -s; lees: *sie-fon'*.
Sip'perlippen (*met het voorste der lippen proeven*), ik heb -sipperlipt.
Sir (lees: *Fr. Soeur, titel v. e. Engelschen baronet of een ridder, zooveel als ons jonkheer*), m. -s; ook aanspreektitel van elk welopgevoed Engelschman, zooals bij ons: Mijnheer.
Si're (*aanspreektitel van een koning*), m. gmv.
Sire'ne (Lat. myth. *zeenimf of zeemeermin, verblijvende op een eiland bij Sicilië, die met haar zusters de voorbijvarenden door haar wonderlijk schoon gezang zóó betoverde, dat zij het eiland naderden en dan schipbreuk leden*; fig. *schoone, verlokkende en verderfelijke verleidster*), v. -n.
Sire'ne (*werktuigje om het aantal trillingen van een toon te bepalen*), v. -s.
Sire'ne (scheept. *toestel tot het geven van geluidsignalen*), v. -s.
Sire'nenlied (fig. *lokstem der verleiding*), o. -eren; **-stem,** v. -men; **-zang,** m. -en.
Si'rih, si'ri (O.-I. *slingerplant tot de pepergewassen behoorende, in een groot aantal soorten in 't wild in den Maleischen Archipel*), v. gmv.; zie Betel; **-blad** (*hartvormig, gaafrandig blad, 8-14 c.M. lang, bevattende een vluchtige olie van eigenaardigen smaak*), o. - bladeren; **- doos** (*doos, afwisselend van prijs, zelfs van goud of zilver, bevattende de verschillende ingrediënten, alsmede een schaar tot bereiding van de sirih-pruim*), v. - doozen; **- kalk** (*fijn en mooi wit soort van schelpkalk, in gebluschten toestand in alle pasars verkrijgbaar, bestanddeel der sirih-pruim*), v. gmv.; **- pruim** (*ook be'telpruim: bestaat uit één of twee sirih-bladeren met een weinig fijne kalk bestreken, en waar ingerold zijn: een schijfje gambir en een stukje pinangnoot ter grootte eener erwt*), v. -en; **- stel** (*kunstvoorwerp, bevattende hetzelfde als de sirih-doos*), o. -stellen.
Si'rius (Gr. *de Hondsster*), m. gmv.
Siroc'co (It. *brand- of gloeiwind; een heete, droge zuid-oostenwind in Z.-Italië*), m. gmv. (cc = kk).
Siroop (*stroop*), v. siropen.
Siroop'stem (*vleiende, zachte stem*), v. gmv.
Sis'klank, m. -klanken; **-letter,** v. -s: spraakk. *de s en de z zijn -letters.*
Sismograaf' (Gr. *toestel tot het meten van de kracht en de richting eener aardbeving*), v. -grafen; **meter,** m. -s; ook: **Seis-.**
Sis'sen (klankn.) ik heb gesist; *de slang sist*, d.i. maakt een sissend geluid; *het vet sist in de pan.*
Sis'ser (*papieren rolletje met buskruit, jongensspeelgoed*, fig. *wissewasje*), m. -s; zegsw. *het zal wel met een - afloopen*, geen ernstige gevolgen hebben, drukte geven om niet.
Si'syphus, myth. *doortrapt Gr. koning der fabel: tot straf moest hij in de onderwereld een rotsblok bergopwaarts wentelen, dat telkens van den hoogsten top weer naar beneden rolde.*
Si'syphusarbeid (*zware arbeid zonder einde, als van den Griekschen Sisyphus in de onderwereld, die nl. tot straf een zwaar rotsblok naar den top van een berg moest opwerken, welk blok dan van daar weer omlaag tuimelde*; fig. *zwaar werk, dat tot niets leidt*), m. gmv.
Sitin'gil (Java. *vergaderplaats, waar, bij een feest in den kraton, onder de tonen der muziek, de gebruikelijke feestdronken op den Soesoehoenan worden ingesteld*), v. -s.
Sits (*gedrukt of gebloemd katoen*), o.-jes, o. mv.
Sit'sen (*van sits*), bn.; *een - jakje.*
Sit'senwinkel (*winkel, waarin sits verkocht wordt*), m. -s; zegsw. *de heele -*, de heele rommel.
Situa'tie (*gesteldheid, toestand*), v. -tiën, -ties; **-kaart** (*terrein-kaart*), v. -en; **-teekening,** v. -en; lees: *-aat'sie.*
Sit ve'nio ver'bo, Lat. met verlof, het zij mij geoorloofd het woord of de uitdrukking te bezigen; zie **S. V. V.**
Si'wa (O.-I. *hoofdgod van het Hindoeïsme op Bali*), m.
Sjaal, châle (*omslagdoek*), v. sjaals, châles.
Sja'cheraar, m. -s; zie Schacheraar.
Sja'cheren, zie Schacheren.
Sja'kes, *zich - houden*, onwetend, van den domme, ook koest, stil, zie Jaques.
Sjako' (*soldaten-hoofddeksel*), v. -'s.
Sjalot' (Fr. *soort v. kleinen ui*), v. sjalotten.
Sjam'pan (*Chin. boot of bark, kleiner dan een jonk*), ook: Sampan.
Sjama'nen (*priesters-toovenaars in Siberië*), m. mv. **-nis'me,** o. gmv.
Sjamberloek' (*kamerjapon, wijde huisjas met gordel, meest van gebloemde stof, ook robe de chambre*, C.O.), m. -s; spreekt.: *-loe'*; het woord is uit het Turksch.
Sjap'pen (*te vellen boomen merken*), hij -te, heeft -sjapt.
Sjees' (Fr. *chaise*, zetel, stoel: *tweewielig rijtuig op riemen*), v. sjeezen; vroeger ook: Chais. vero.
Sjee'zen (*afgewezen worden*), ik ben gesjeesd; *hij is bij dit examen voor de tweede maal gesjeesd; een gesjeesd cadet*, eig. op de sjees naar huis gehaald, van de academie verwijderd.
Sjeik (Arab. *oudste: Arab. opperhoofd*), m. -s; zie Sheik; ook: *Sjeich.*
Sje'rif (Arab. eig. *heilig, verheven: titel van de nakomelingen van Mohammed*), m. -s.
Sjerp (Fr. *écharpe: gordel van oranjelint van dienstdoende officieren, lijfband*), v. -en.
Sjo'fel (Hebr. *kaal, armoedig*), bn. en bw.; *de man was - gekleed*; **-heid,** v. gmv.; **-tjes,** bw.
Sjok'ken (*loopen zonder veerkracht*), ik heb en ben gesjokt; *wat -te je daar heen!*
Sjor (*het sjorren*), m. gmv.; *'t is een heele -*, een moeilijk werk.
Sjor'ren (scheepst. *met trossen of lijnen vastbinden, stijf aantrekken*), ik heb gesjord; **-der,** m. -s; **-ring,** v. -en; **-touw,** o. -en.
Sjouw (*lastig, moeilijk werk*), v. -en; *ergens een - aan hebben, dat was een heele -.*
Sjouw, v. gmv.; *de student was aan de -*, d.i. aan 't zwieren.
Sjou'wen (eig. *schuiven: het torsen of verplaatsen van zware lasten; doordraaien*), ik heb gesjouwd; **-erij',** v. -en.

Sjou'wer (*pakkendrager, los werkman*), m. -s; ook: **-man,** m. -lui, -lieden.
Skaat, ska'te (*zeker kaartspel*), o. gmv.
Skal'de (*dichter en zanger der oude Skandinaviërs: Zweden, Noren, Denen en IJslanders*), m. -n.
Ska'ting-rink (Eng. *kunstbaan voor rijders op rolschaatsen*), v. -s. (a = ei).
Skelet' (*kunstmatig in elkaar gezet geraamte*), o. -ten; fig. broodmager mensch.
Skeletteeren (*het geraamte van mensch of dier ontvleezen, drogen, reinigen en opzetten*).
Ske'ren (*eilanden, langs de W.-kust van Noorwegen*), v. mv.; zie Scheer.
Ski (*zeer lange, houten sneeuwschaats*), v. -'s; *-loopen; Nansen had zich van der jeugd af geoefend in het -loopen; de Alpen-ski-club; een tocht door 't Berner-Oberland op -'s.*
Skoep'tsjina (*2e Kamer in het koninkrijk Servië, welke haar zetel heeft in de hoofdstad Belgrado*), v.; naast de - staat de 1e Kamer of de Senaat.
Sky'scraper (Eng. *zéér hoog Amerikaansch gebouw*), m. -s; lees: *skei'-skreeper.*
Sla (*bladgroente*), v. gmv.; zie Slaatje; ook: Salade.
Slaaf (eig. *Slavonisch krijgsgevangene: lijfeigene*), m. slaven; *als - verkocht worden; een galei-*; zegsw. *als een - moeten werken*; fig. *de - zijn eener gewoonte, van zijn hartstochten*, enz.
Slaaf'achtig (*als een slaaf*), bn. en bw.; *een - leven, iemand - behandelen*; **-achtigheid** (*kruiperij*), v. gmv.
Slaafsch (*slaafachtig*), bn. en bw.; *een -e eerbied, een -e gehoorzaamheid*, als van een slaaf; *de mode - of slaafs volgen*, blindelings; **-heid,** v. gmv.
Slaag (uit *slage*), m. mv. in: *slaag krijgen.*
Slags (uit *slages*), bijw.; *- raken, - zijn.*
Slaak (verwant met *sluiken: doorvaart, stroom, kil*), o. slaken.
Slaan (*treffen, raken*), ik sloeg, heb en ben geslagen; *hij slaat den hond*, ranselt; *de nachtegaal slaat*, zingt, *de vink slaat*, fluit; *de pols slaat*, klopt; *ergens naar -*, d.i. een slag naar slaan, al radende; *touw -*, maken; draaien; *geld -*, munten; *de trommel -*, roeren; *alarm -*, maken; *geloof -*, hechten, *op de vlucht -*, gaan; *in den wind -*, strooien; *uit het veld -*, verjagen, verbaasd doen staan; *in boeien -*, klinken; *tot ridder -*, verheffen; zegsw. *den spijker op den kop -*, treffen, fig. precies iets raden of zeggen.
Slaand (onvolt. deelw. van *slaan: een slag gevend*), bn.; *een -e pendule, met -e trom*, fig. *de -e hand Gods*, kastijdende.
Slaap (verwant met *slap: zijde van het voorhoofd*), m. slapen.
Slaap (*het slapen*), m. gmv.; *de - is het beeld van den dood*; **-je,** o. -s: *een middag-je.*
Slaap'bol (*papaver, heul*), m. -bollen; ook Maankop.
Slaap'coupé (*spoorwagencoupé, ingericht om in te slapen*), m. -coupé's.
Slaap'dronken (*duizelig van den slaap*), bn.
Slaap'kamer, v. -s; **-kleed,** o. -kleeren; **-koets** (dicht. *bed, ledikant*), v. -en; **-kop** (*iemand, die graag slaapt*, fig. *suffer*), m. -en v. -koppen.
Slaap'kruid (*bilzenkruid, slaapbol*), o. gmv.
Slaap'matje (O.-I. *matje, waarop de lijfbediende slaapt*), o. -matjes.
Slaap'stede (*legerstede, ook logement van lagen rang met bedsteden op ééne kamer*), v. -steden; ook: **-stee,** v. -steeën.
Slaap'wagen (*spoorwagen met slaapappartementen*), m. -wagens; zie Sleeping-car.
Slaap'wandelaar (*iemand, die in den slaap rondloopt*), m. -wandelaars.
Slaap'ziekte (*epidemische ziekte van parasitairen aard onder de Negers in Centraal-Afrika*), v. gmv.
Slaat'je (*kleine hoeveelheid toebereide salade*), o.; *een lekker -*; fig. *ergens een - aan verdienen*, een aardige winst aan iets hebben; ook: *een - maken*, zoet winstje.
Slab, slab'be (*morsdoekje*), v. slabben.
Slabak'ken (*talmen, lui zijn*), ik heb geslabakt; *die jongens - met hun werk.*
Slabak'ker (*treuzelaar*), m. -s; **-erij',** v.
Slab'be (*haring uit de Zuiderzee*), v. -n.
Slab'ben (*drinken, slobberen*), ik heb geslabd; *de honden - het water uit den emmer.*
Slab'beren (*slobberen*), ik heb -slabberd.
Sla'boon (*princessenboon*), v. -boonen.
Slacht (*het slachten*), v. gmv.; *November is de maand der -*; **-afval,** o.: *zeelt wordt in vijvers met -afval gevoed.*
Slacht'en (*gelijken, evenaren*), hij slachtte, heeft geslacht; *hij slacht zijnen vader.*
Slach'ten (*dooden*), ik heb geslacht; **-bank,** v. -en; **-beest,** o. -en; **-bijl,** v. -en; **-blok,** o. -ken; **-erij'** (*het slachten, slachtplaats*), v.; **-geld,** o. -en; **-hamer** (*hamer, waarmee men het slachtvee dolt*), m. -s.
Slach'ter (*slager, vleeschhouwer*), m. -s.
Slacht'huis (*abattoir*), o. -huizen.
Slach'ting (fig. *doodslag, moord*), v. -en.
Slacht'maand (*November*), v. gmv.
Slacht'masker (*werktuig om een stuk vee op slag te dooden*), o. -maskers.
Slacht'mes (*slagersmes*, fig. *dolk*), o. -. -messen.
Slacht'offer (*offerdier, soms ook een mensch, die ter eere van God, of bij de heidenen ter eere der goden, op een altaar werd geslacht*), o. -s; fig. iemand, die het moet ontgelden, het kind van de rekening: *dat lieve burgermeisje, - van de eerzucht haars broeders.* (C.O.)
Slacht'offerande (*offerande bestaande in een slachtdier; bloedig offer*), v. -offeranden.
Slacht'offeren (*dieren op het altaar slachten, of offeren, als offer opdragen*), ik heb -slachtofferd; **-ing,** v. -en.
Slacht'tijd (*de maand November, de tijd der slacht*), m. -tijden.
Slacht'vee (*runderen, schapen om te slachten*), o. gmv.; *kostelijk - voor de hal.* (Immerzeel).
Sladood' (*magere persoon*), m. en v.; *lange -!*
Slag (*klap, houw*), m. slagen; *een - met de vuist, een - met een sabel; de - van een pols*, regelmatige beweging, *- houden met de riemen*, maat; *de - van een vink*, gefluit, *de - van een pistool*, klap; *één - van een rad*, draai; *den - van iets verliezen*, gemak van doen; *zijn - slaan of waarnemen*, een gunstige gelegenheid of kans te baat nemen; *zonder - of stoot*, zonder eenigen tegenstand of eenig verweer; *met den Franschen -*, haastig en onnauwkeurig, niet degelijk, niet grondig; *- van iets hebben*, de handeling van iets beet hebben, bedreven, behendig zijn in iets; *een - om den arm houden*, nog één bocht van het touw om den arm houden, zie Arm.

Slag (*veldslag*), m. slagen; *de - bij Waterloo.*
Slag (*soort*), o. gmv.; *wat is hij voor een - van een man?*
Slag (*vogelknip, duiventil*), o. slagen.
Slag'ader (*polsader*), v. -aderen; **-lijk,** bn.: *-bloed*, dat nl. uit het hart komt.
Slag'boom (*horizontaal liggende boom ter afsluiting van een weg, en die zich opwaarts opent*), m. -boomen; fig. *de -boomen, die de volkeren van elkaar scheidden, zijn grootendeels verdwenen*, scheidsmuren, hinderpalen, beletselen.
Sla'gel (*groote houten moker*), m. -s; ook: Slegel.
Sla'gen (*zijn pogen gelukt zien*), ik ben geslaagd: *- in zijn examen; hij is voor het Fr. geslaagd*, heeft met goed gevolg dat examen afgelegd.
Sla'ger (*slachter*), m. -s; *spek-, varkens-.*
Sla'ger (in samenstell.: *iemand die slaat*), m. -s; b.v. *blik-, koper-, honden-, trommel-.*
Slagerij' (*vleeschhouwerij*), v. -en.
Slag'hout (*hakhout*), o. gmv.; *de zang van den nachtegaal in het -.* (V. Lov.).
Slag'instrument (*muziekinstrument als triangel, trom, bekken, waarop men slaat om geluiden voort te brengen*), o. -en; *bij de gamelan-muziek vervullen de -en de eerste rol.*
Slag'linie (mil. *slagorde*), v. -liniën.
Slag'net (*vogelnet, knipnet*), o. -netten.
Slag'orde (*opstelling van troepen of schepen om slag te leveren*), v. -n.
Slag'pen (*sterke vleugel- of staartpen*), v. -pennen; zegsw. *iemand de -pennen uittrekken*, hem zijn macht benemen.
Slag'regen (*plasregen*), m. -regens.
Slag'room (*room, die 24 uur op ijs heeft gestaan en gemakkelijk stijf geslagen of geklopt wordt*), m. gmv.
Slag'schaduw (*donkere schaduw, kernschaduw*), v. -en; *de -en dezer vierkante kooien.* (C. O.)
Slag'tand (*groote, uitstekende voortand van sommige dieren*), m. -tanden; *de -tanden van een olifant, van een ever of wild zwijn.*
Slag'veder, slag'veer (*groote slagpen*), v. -vederen, -veeren.
Slag'veld (*terrein voor of van een veldslag*), o. -velden; *het - van Waterloo.*
Slag'zwaard (*groot breed zwaard, dat met beide handen moet gezwaaid worden*), o. -en.
Slak, slek (*buikpootig weekdier*), v. -ken.
Slak (*afval van gietijzer, metaalschuim*), v. -ken.
Slak (*een niet verbrand overblijfsel in een kolenvuur*), v. -ken; *een - uit de kachel halen*: in 't Limb. Kraai.
Slak (*slap, losjes*), bn.; gew. ook: *Slok.*
Sla'ken (*losläten, in vrijheid stellen*), ik heb -slaakt; *iem. boeien -*; fig. *een zucht -*; **-ing,** v. gmv.
Slak'hoorn (*spiraalvormige schelp*), m. -s.
Slak'kengang (*trage gang*), m. gmv.; *die zaak gaat den -*, vordert zeer langzaam.
Slakkengang (*ronding v. e. spiraallijn*), m. gmv.
Slak'kenhuisje (*spiraalvormige schelp van een slak*), o. -huisjes; fig. gedeelte van den inwendigen gehoorgang.
Slak'kenwol (*fijne draadvormige stof tot opvulsel en omhulling*), v. gmv.
Sla'mat (Java. *Indisch woord voor heil, welvaren*), m.; de Javanen zeggen niet: „Ik feliciteer u", maar: -.
Slame'tan (O.-I. *heilmaal, offermaal, godsdienstige maaltijd, sedekah*), v. -s.
Slameur' (*beslommering*), v. gmv. Vl.
Slampam'pen (*slempen, brassen*), ik heb -slampampt; **-er** (*brasser, doordraaier*), m. -s; **-erij'** (*slemperij*), v. -en.
Slang (verwant met *slingeren*: *kruipend dier, rolrond, zonder pooten en zonder oogleden*), v. -en; *er zijn vergiftige en niet-vergiftige -en; men schat het aantal soorten van -en op Java op 102* (Veth); fig. *boosaardig vrouwspersoon*; zie Serpent; zegsw. *er schuilt een -* (ook *Adder*) *onder*, er is verraad in 't spel; *zich als een - in allerlei bochten wringen*, langs slinksche wegen tot zijn doel trachten te komen; verder, al wat den vorm heeft van een slang, als: *de - eener waterleiding, de - v. e. brandspuit*; **-achtig,** bn.
Slang (Engelsch. *platte of zeer gemeenzame taal, dieventaal in Londen; ook eigenaardigheden van taal bij wedrennen, bokspartijen, hanengevechten, enz.*), o. gmv.; *een - woordenboek*; lees: *slaan.*
Slang'aal (*een soort van aal in de Middell. Zee*), m. -alen.
Slang'brandspuit (*brandspuit met slangen van leer of zeildoek*), v. -spuiten.
Slan'gebeet (*beet van een slang*), m. -beten; **-kop,** m. -pen.
Slan'gelijn (*slingerende lijn*), v. -lijnen.
Slan'gemensch (*kunstenmaker, in een nagebootst slangevel gekleed, die de kronkelingen van een slang nadoet*), m. -menschen.
Slan'genaanbidder, m. -bidders; **-bezweerder,** m. -s; **-broedsel,** o. gmv.; **-dienst** (*godsdienstige vereering van slangen*), m. gmv.; **-ei** (*leerachtige aan elkaar zittende eieren zonder schaal en met gedeukt omhulsel*), o. -eren, -ers; **-gift, -gif,** o. gmv.; **-haar** (myth. *haar, dat uit slangen bestaat*), o. -haren; zie Gorgonen.
Slan'genkruid (*moerasplant*, ook *duinplant*), o. gmv.; zie Adderkruid.
Slan'genwortel (*soort van duizendknoop, adderwortel*), v. gmv.
Slan'getong (fig. *booze vrouw, kwaadspreekster*), v. -tongen.
Slank (verwant met *slingeren*; *dun en smal, rijzig*), bn.; *een -e gestalte, een -e toren*; **-heid,** v. gmv.
Sla'olie (*olijfolie*), v. gmv.
Slap (*zwak, loshangend*, fig. *krachteloos, niet sterk*), bn. en bw.; slapper, slapst; **-heid,** v. gmv.
Sla'peloos (*zonder te slapen, van slaap beroofd*), bn. en bw.; *den nacht - doorbrengen*; **-heid,** v. gmv.
Sla'pen (*in slaap zijn*), ik sliep, heb -slapen; **-er,** m. -s; **slaapster,** v. -s.
Sla'perdijk (*binnendijk*: *een dijk, die dient om het water tegen te houden, als de buiten- of waterdijk mocht bezwijken*), m. -dijken.
Slap'jes, bw.; *het gaat - met de zaken.*
Slap'lenden (*iem., die slap of zwak in de lenden is, slap persoon*; fig. *iem. zonder geestkracht*), m. en v. -lendens.
Slaplen'dig (*lam, vadsig, traag*), bn. en bw.
Slap'pen (*verslappen*), het is -slapt; *de wind gaat -*, het wordt stiller.
Slap'ping (*oud touwwerk, dienende tot om-*

kleeding van kabels of staand want), v. gmv.; ook: Smarting.
Slat'ten (*uitdiepen*), ik heb -slat; *een sloot -*.
Sla'ven (*slavenwerk doen, hard en aanhoudend werken, zich afsloven*), ik slaafde, ik heb -slaafd.
Sla'ven (*blank ras van O.-Europa*, als: *Russen, Polen, Bohemers*, enz.), m. mv.; ook: Slavonen.
Sla'venhaler (*schip, waarmede slaven worden vervoerd, slavenschip*; ook *de kapitein*), m. -halers; **-markt,** v. -en: *de -markt te Mekka.*
Slavernij' (*slafelijke dienstbaarheid*), v. gmv.
Slavin' (*vrouwelijke slaaf*), v. slavinnen.
Sla'visch (*de Slaven betreffende*), bn.; *de -e talen*; *de Russen zijn -e volken*, afkomstig van de Slaven.
Slavo'nen (*Slaven*), m. mv.; **-vo'nisch,** bn.
Slecht (*zwak, vervallen, ziekelijk*), bn. en bw.; *ik heb een - gezicht*; *dit huis ziet er - uit*; ook: *een - ruiter, jager*, ongeoefend; -er, -st.
Slecht (*berispelijk, ondeugend, boos*), bn. en bw.; *hij is - van gedrag*; *dat zijn -e manieren*; *hij leest -*; *een -e jongen*; -er, -st.
Slecht (*vlak, effen, glad*, fig. *eenvoudig*), bn.; *hier strijckt de grijze Raed het voorhoofd -* (Vondel); *een -e leeuwerik bleek het te wezen.* (C.O.); *recht en - is Hollands aard*; *hoeveel gelukkiger zijn arme en -e dorpen!* (Vondel), gering.
Slecht (*ongunstig, van mindere waarde, verkeerd*), bn.; *het is - weer, -e tijden*; *dat is - gras, -e waar*; *hij deed een -e keus*; -er, -st.
Slecht'bijl (*bijl met korten steel, om het hout te kanten*), v. -bijlen.
Slech'ten (*afbreken van muurwerk, sloopen, effen maken*), ik heb -slecht; *vestingwerken -, wallen -, een ruïne -*, d. i. met den grond gelijk maken; **-ing,** v. gmv.
Slecht'hamer (*houten hamer, om metaal te planeeren*), m. -s.
Slecht'heid (*het slechte, slechte daad*), v. -heden; ook: Slechtigheid, v. -heden.
Slecht'hoofd (*onnoozele bloed, dwarskop*), m. en v. -hoofden.
Slechts (*alleenlijk, bloot, enkel*), bw.; *ik heb - één gulden*, niet meer dan; *gij hebt - te bevelen*, niets anders dan.
Slecht'weg (*zonder omhaal*), bw.; *vertel mij -, wat er gebeurd is, zonder omslag*; *de schoone verzen van Victor Hugo - voorgedragen.* (C.O), zeer eenvoudig.
Sle'de (*glijvoertuig*), v. sleden; ook: **Slee,** v. -ën; **sleetje,** o. -s.
Sle'devaart (*pleziertocht per slede*), v. -en.
Slee (*wilde pruim*; *wrange, donkerblauwe steenvrucht*), v. -ën.
Slee, sleeuw (*zuur, wrang*), bn.; *mijn tanden zijn - van dat onrijpe fruit*, d. i. stomp; zie: Eggig; **-heid,** v. gmv.
Slee'doorn (*doornachtig heestergewas*), m. -s; ook: **Sleedoren.**
Sleef, slief (*groote houten keukenlepel*), v. sleven, slieven. gew.
Sleep (*slepend gedeelte v. e. japon*), m. slepen; *de - van een japon*; fig. *een - van rampen*, d. i. opeenvolgende menigte, reeks.
Sleep'asperge (*asperge, die in haar geheel wordt opgediend en na door botersaus gesleept te zijn, wordt verorberd*), v. -asperges.
Sleep'boot (*stoomboot, welke vaartuigen sleept, trekstoomboot*), v. -booten.
Sleep'dienst (*onderneming tot het leveren van sleepbooten*), m. -diensten.
Slee'pen (*voorttrekken*), ik heb -sleept; *een schip -, een vracht -*; zegsw. *iem. door het slijk -*, sleuren, op gemeene wijze bekladden.
Slee'per (*iem., die sleept*; *voerman, die goederen uit de groote zeebooten naar de pakhuizen rijdt*), m. -s.
Slee'per (*sleepboot*), m. -s.
Slee'persgild (*gezamenlijke sleepers van een zeehaven*), o. -gilden.
Slee'persknecht (*knecht van een sleepersbaas*), m. -knechten.
Slee'perspaard (*paard van een sleeperswagen*), o. -paarden.
Slee'perswagen (*laagwielig voertuig, om koopgoed te vervoeren*), m. -wagens.
Slee'perswerk (*de arbeid van hem, die sleeper is*), o. gmv.
Sleep'helling (*schuinte van de scheepstimmerwerf*), v. -hellingen.
Slee'ping-car (Eng. *slaapwagen*), v. -s; zie Wagon-lit; lees: *slie'ping-kaar.*
Sleep'japon (*damesjapon met sleep*), v. -japonnen.
Sleep'net (*lang treknet van visschers en vogelaars*), o. -netten.
Slee'pruim (*plant*), m.; (*vrucht*), v. -pruimen; zie Slee.
Sleep'sabel (*lange sabel van officieren, huzaren*, enz.), v. -sabels.
Sleep'stoomboot, v. -en; zie Sleepboot.
Sleep'touw (*kabel, waaraan iets gesleept wordt*), o. -touwen; *een schip op - hebben*, aan een kabel voorttrekken; zegsw. *iem. op - nemen*, hem meetrekken en dáár brengen, waar hij door eigen kracht niet kan komen; *iets op - houden*, hem met beloften paaien, hem aan 't lijntje houden, herhaaldelijk teleurstellen.
Sleep'tros (*sleepkabel*), m. -sen.
Sleep'visscherij' (*visscherij met sleepnet*), v. -visscherijen.
Sleep'voet (*iemand, die sleepvoetend gaat*), m. en v. -en.
Sleep'voeten (*met de voeten sloffen, log gaan*), ik heb -sleepvoet; *de ossen -*.
Sleet (*het slijten*), v. gmv.; *daar is breuk noch - aan.*
Slee'tje (*prikslee, kleine slee*), o. -s.
Sleetsch, bn.; *kleine jongens zijn erg -*, d. i. verslijten veel kleeren; -er, meest -; **-heid,** v. gmv.
Sleeuw (*eggig, van tanden*), bn.; zie Slee.
Sleeu'wigheid (*botheid van tanden*), v. gmv.
Sle'gel (*groote houten hamer*), m. -s; *de - rijst en raakt.* (Tollens); zie Slagel.
Sleg'ge (*houten hamer, slei*), v. sleggen.
Slei, v. -en; zie Slegge.
Sleip'nir, Germ. myth. *het achtvoetige ros van Odin, beeld van den stormwind.*
Slek, v. slekken; zie Slak.
Slem (*in het kaartspel*), m.; *groot - maken*, alle slagen halen; *klein - maken*, op één na alle slagen halen.
Slemp (*brasserij, gesmul*), m. gmv.
Slemp (*drank, bestaande uit melk en eierdooiers, suiker en saffraan*), v. gmv.; *Pieter, nog een kopje -?* (C.O.)
Slem'pen (*brassen, smullen*), ik heb -slempt; **-er,** m. -s; **-erij',** v. -en.
Slemp'looper (*tafelschuimer*), m. -loopers.
Slen'dang (O.-I. *schouderdoek of bandelier*,

den vrouwen dienend als draagmiddel), v. -s.
Slen'der (*lap, vod*), m. -s: zie Slenter.
Slen'der (*leugen, list*), m. -s; *de jongen gaat met -s om*, is bedrieglijk; zie Slenter.
Slendriaan' (*sleur*), m. gmv.; *den - volgen.*
Slenk (*moddergat in een weg of op strand*), v. -en.
Slen'ter (*flard, lap*), m. -s; *de -s hingen bij haar kleed*; ook: Slender.
Slen'ter (*trage gang, sleur*), m.-s; *zich aan den ouden - houden*; fig. *streek, kleine list*; zie Slender.
Slen'teren (*langzaam wandelen*), ik heb -slenterd; **-aar,** m.-s; **-broer** (*slenteraar*), m. -s; **-gang** (*slendriaan*), m. gmv.
Sle'pen (*gesleept worden*), het heeft -sleept; *die japonnen -; een zaak -de houden*, onafgedaan; *een -de gang*, d. i. trage gang.
Sle'pend (eig. *wat langs den grond sleept, fig. langzaam, iraag*), bn.; *een -e japon, hij telt de -e uren, een - gezang, een -e stem*; fig. - *rijm*, vrouwelijk; *een -e ziekte*, langdurig, *een -e stijl*, gerekt.
Slet (verwant met *slijten*: *flarde*; fig. *laag vrouwspersoon*), v. -ten.
Sle'ter (verwant met *slijten*: *lapje, strookje, velletje*), m. -s.
Slet'vink (*slordige vent, laag vrouwspersoon*), m. en v. -vinken.
Sleuf (*groef, gootswijze uitholling*), v. sleuven.
Sleur (*handeling, waarbij men gedachteloos een gewoonte volgt*), v. gmv.; *de oude - volgen*, d. i. gewoonte.
Sleu'ren (*langs den grond sleepen*), ik heb -sleurd; *iem. door het slijk -*, belasteren.
Sleur'werk (*werk van de sleur of van de gewoonte, dat men nl. in de sleur doet*), o. gmv.
Sleu'tel (afl. van *sluiten*: *werktuig, waarmede een slot gesloten en geopend wordt*), m. -s, -en; gesch. *den - op de kist leggen*: in de Middeleeuwen lei de weduwe den - op de doodkist haars mans ten teeken, dat zij de nalatenschap afstond aan de schuldeischers.
Sleu'telbeen (*schouderbeen*), o.-beenderen.
Sleu'telbloem (*primula*), v. -bloemen.
Sleu'telbos (*menigte sleutels aan een ring*), m. -bossen; **-mandje,** o. -s.
Sleu'telring (*stalen ring, waaraan kleinere sleutels geregen kunnen worden*), m. -ringen.
Sleu'telstad (nl. *Leiden, met twee gekruist liggende sleutels in zijn wapen*), v. gmv.
Slib, slib'be, slib'ber (*slijk*), v. gmv.
Slib'berachtig (*glad*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Slib'beren (*glijden, sullen*), ik heb -slibberd; **-baan** (*glijbaan*), v. -banen.
Slib'berig (*glibberig, gladdig*), bn; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Slich'ten (verwant met *slechten*: *glad of effen maken*), ik slichtte, heb -slicht; *de huiden -*, ontvleezen; *het leer -*, afschaven.
Sliep'uit, tw.: in de kinder- en volkstaal; het woord drukt uit, dat men iem. uitlacht, omdat men hem heeft beetgehad of bedot.
Slier (*bewijs van dronkenschap*) m. gmv.; *een - aanhebben.* gmz.
Slier (*glijdende beweging*), m. -en; *hij maakte een langen - op het ijs.*
Slier (*lange rij*), m. -en; *een - van schaatsenrijders.*
Slier'asperge (*sleepasperge*), v. -asperges; ook: **-sperge,** v. -s.
Slier'baan (*glijbaan*), v. -banen.
Slie'ren (*glijden*), heb -sliord; - *over het ijs.*
Slie'ris-larie, v.; *een houding van* - (Potg.), van uitgerekt- en onbeduidendheid.
Slier'sperge, zie Sliera sperge, v. -s.
Sliet (*slappe, rechte tak of paal*), v. -en; *De - wordt aangebracht* (Tollens); *een taaie - wordt te voorschijn gehaald.* (C.O); ook: *Latierboom* en *Elzestam.*
Slij (*zeelt, een visch*), v. -en.
Slijk, slik (*modder, slib*), o. gmv. *En 't bottertje viel in 't -.* (C. O); zegsw. *het - der aarde*, het geld; **slijkerig** of **slikkerig,** bn.
Slijk'gras (*gras op de slikken in Zeeland, b.v. op den kustkant van Z.-Beveland*), o. -sen.
Slijm (*dikvloeiende, kleverige afscheiding*), o. -en; *de huid der visschen is vol -; het - der slangen*, speeksel; **-achtig,** bn. -er, -st.
Slijm'diertje (*oerdiertje, bestaande uit celkern, blaasje en korreltjes*; *zie protoplasma*), o. -diertjes.
Slijm'hoest (*een soort van kinkhoest*), m.gmv.
Slijp (*schuurzand*), o. gmv.
Slij'pen (*scherpen, gladmaken*), ik sleep, heb -slepen; *een mes -, marmer -*; fig. *het verstand -*; zie Geslepen; zegsw. *straat -*, lanterfanten; zie Diamant-slijper.
Slijp'geld (*slijploon*), o. -gelden; **-molen,** m. -molens; **-steen,** m. -steenen.
Slijp'plank (*plank om messen op aan te zetten*), v. -planken; **-steen,** m. -en.
Slijta'ge (*het slijten*), v. gmv.; *in dezen dienst is veel -*, heeft men veel kleeren noodig.
Slij'ten (*verslijten*), ik sleet, ik heb, het is gesleten; *de loopjongens - veel schoenen*; *die jas begint al te -*, afslijten; *zijn tijd in rust -*, doorbrengen; *hout en turf -*, (C.O.), in 't klein verkoopen; *die droefheid moet met den tijd -*, verdwijnen.
Slij'ter (*verkooper in 't klein, b.v. van drank*), m. -s.
Slijterij' (*handel in 't klein van dranken, hout, turf*), v. -en.
Slij'ting (*het vlas-uittrekken op den akker*), v. gmv.; **-maal** (*boeren vlasfeest*), o. -malen. Vl.
Slik, o. gmv.; zie Slijk.
Slik- en armengelden (*zekere belasting, in Friesland voorkomende*), o. mv.
Slik'bord (sport. *spatbord der fiets, gespannen boven het achterwiel*), o. -borden.
Slik'bron (O.-I. *modderbron*), v. -bronnen.
Slik'ken (*doorslikken, slokken*), ik heb -slikt; **-ker,** m. -s; **-king,** v. gmv.
Slik'kerig, bn.; -er, -st; ook: **Slijkerig.**
Slik'nat (*doornat*), bn.; *-te bakkebaarden.* (C.O.)
Slik'op (*slokop, veelvraat*), m. en v. -oppen.
Slim (*sluw*), bn. en bw.; *een -me vent*, d. i. listig, schrander, loos; -mer, -st; **-heid** (*geslepenheid*), v. gmv.; **-migheid,** v. -heden.
Slim'merd (*iem., die loos is*), m. -s.
Slim'meren (*erger worden*), het is -slimmerd.
Slim'merik (*slimme jongen*), m. -en.
Slind'kolk (*draaikolk, poel*), v. -kolken.
Slind'penning (*verkwister*), m. en v. -en.
Slin'ge (*weg naar de broeklanden*), v. -n. gew.
Slin'ger (nat. *een aan een vast punt opgehangen voorwerp, dat in slingerende beweging kan komen*), m. -s; *de - eener klok*; *de - eener pomp*, d. i. de zwengel.
Slin'ger (*werktuig om steenen te gooien*), m. -s; **-steen,** m. -en.
Slin'geraap (*een soort van grooten aap met grijpstaart*), m. -apen; fig. een lange slungel.

Slin'gerbosch (*een bosch met slingerpaden*), o. -bosschen.
Slin'geren (*heen en weer gaan of doen gaan*), het heeft -slingerd; *het schip slingerde erg*; *de storm slingert de kruin van d. boom*; *door hoop en vrees geslingerd worden*, d. i. heen en weer gevoerd worden; *laat toch uw boeken niet zoo -!* verstrooid liggen; **-aar,** m. -s.
Slin'gering (*schommeling*), v. -en; *de -en van een slinger*; ook: bocht, draai.
Slin'gerlaan (*kronkelende laan*), v. -lanen; **-pad** (*slingerend pad*), o. -en; **-plant** (*die met haar ranken zich om iets slingert*), v. -en: *de hop is een -*; zie Lianen; **-proef** (*zekere* nat. *proef*), v. -ven; **-tijd** (*duur van ééne schommeling van een slinger*), m. -en; **-uurwerk** (*pendule*), o. -en.
Slin'ken (*inkrimpen*), het slonk, is -slonken; *de groenten - bij het koken*, d. i. krimpen; *de voorraad gaat -*, d. i. verminderen.
Slin'ker (*linker*), bn.; *ter - zijde gaan*, links gaan. w. i. g.
Slin'kerhand (*linkerhand*), v.; *ter -*. w. g.
Slin'kerzijde (*linkerzijde*), v. gmv. w. g.
Slinks (*links*, fig. *oneerlijk, doortrapt, bedrieglijk*), bw.; -er, -st.
Slinksch (*linksch*), bn.; fig. loos, slim; *met -e streken omgaan*; *deze -e streek* (*nl. die van den tandarts*) *was voor u een weldaad.* (C.O.); *Verschalken wij dat - gebroed.* (Tollens), gemeen, doortrapt, bedrieglijk, nl. den Spanjaard; -er, -st.
Slip (*af hangend uiteinde*), v. slippen; *de - van een das, een jas, een hemd*, enz.; *de -pen van een lijkkleed.*
Slip, in: - *vangen*, zijn doel niet bereiken, niet slagen, ook bot of een botje vangen, d. i. iem. niet thuis vinden, zie Bot.
Slip'pedrager (*die een der slippen v. h. rouw- of lijkkleed o. d. doodkist draagt*), m. -s.
Slip'pen (*glippen*), ik ben -slipt; *een touw laten -*, uit de hand glijden, *laat die goede gelegenheid nu maar niet -*, d. i. ontsnappen.
Slip'pen (sport. *het uitglippen of uitglijden der wielen*), de auto slipte, de fiets heeft -slipt.
Slip'per, m. -s, -tje, o. -s; *een - maken*, stilletjes heengaan, zich stil verwijderen.
Slip'trein (*waarvan het achterste gedeelte onder 't rijden wordt afgehaakt*), m. -treinen.
Slob'be (*vaat- of morsdoek*), v. -n; fig. vrouw, die in de keuken het morsige werk verricht; ook: *-ke*, niet-proper vrouwtje.
Slob'ber (*slib, weeke modder*), v. gmv.; *door slibber en - loopen.*
Slob'berdoes (*morspot*), m. en v. -doezen.
Slob'beren (*opslurpen*), ik heb -slobberd; *varkens - aan den spoelingsbak*; *wat - die eenden daar!* **-ing,** v. -en.
Slob'big (*morsig, slordig*), bn. en bw. -er, -st.
Slob'eend (*lepeleend, wilde zomereend*), v. -eenden.
Slob'kous (*lakensche of linnen been- en schoenbekleedsel*), v. -en.
Slod'der (*slordig persoon*), m. -s.
Slod'deren (*flodderen*), het heeft -slodderd.
Slod'derig (*slonzig, achteloos, niet net*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Slod'derkous (fig. *slordige vrouw*), v. -en.
Slod'dervos (*iem., die erg slordig is, zeer achteloos mensch*), m. en v. -vossen.
Sloe'ber (O.-I. *schurk, schelm*; *opstandeling in Atjeh*), m. -s.
Sloe'gi (*Arabische herdershond*), m. -'s.
Sloep (*klein roeivaartuig, open roeiboot*), v. -en; **-roeier,** m. -s.
Sloe'ren (scheepst. *met een slaglijn, waaraan houtskool, het hout teekenen of merken*), ik heb -sloerd.
Sloe'rie (*havelooze vrouw*), v. -s; **-moer,** v. -s; zie Sloor.
Slof (*ingetrapte pantoffel*), v. sloffen; *hij doet alles op zijn -jes*, d. i. op zijn dooie gemak.
Slof (*nalatig, achteloos*), bn. en bw.; -fer, -st.
Slof'fen (*sleepvoeten, nalatig zijn*), ik heb -loft; *hij sloft op een paar muilen rond*; *de man doet niets dan met alles - en slabakken*; **-fer,** m. -s.
Slof'fig (*lui, traag*), bn.; -er, -st; **-heid** (*achteloosheid*), v. gmv.
Slof'hak (*persoon, die sleepvoetend loopt*), m. en v. -hakken.
Slöjd'school (*inrichting tot het leeren van huisvlijt aan schoolknapen*), v. -scholen.
Slok (*teug*), m. -ken; *hij dronk het glas in één - leeg, een -* je, een borreltje; *daar kan een - op staan*, dat is de moeite van eens te drinken waard.
Slo'kan (O.-I. *waterleiding der sawah*; ook: *open riool*), m. -s.
Slok'darm (*spierachtige buis, waardoor het eten uit den mond in de maag komt*), m. -en.
Slok'je (*teugje, borreltje*), o. -s.
Slok'ken (*gulzig slikken*), ik heb -slokt; *de hond was aan 't -*, inzwelgen.
Slok'ker (*slokop, vraat*), m. -s; ook: Slokkerd.
Slok'ker, -kerd (*hals, sukkel*), m. -s.
Slokop' (*gulzigaard*), m. en v. -oppen.
Slokop' (*wijd straatriool*), m. -oppen.
Slom'mer (*beslommering*), m. gmv.
Slomp (*morsige of slonzige vrouw*), v. -en.
Slomp (*menigte, hoop, warklomp*), m. -en *hij heeft een - geld.*
Slons (*havelooze vrouw, morsebel*), v. -zen.
Slons'achtig (*slordig*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Slons'je (*dievenlantaarntje*), o. -s.
Slon'zen (*achteloos te werk gaan*), het is -slonsd; *met iets -*; zie Verslonzen.
Slon'zig (*slonsachtig, slordig*), bn.; -er, -st.
Sloof (*sukkel, afgewerkte vrouw*), v. sloven; *Huib dong de - niet af.* (Staring); *hoe de -, nl. Blaauwbes, zich den nijd schaamde!* (Potg.), afgetobde vrouw, sukkelaarster.
Sloof (*voorschoot*), v. slooven; -je, o. -s.
Slooi'en (zeew. *zijdelings afwijken*), ik ben -slooid.
Sloom (*soezerig, slaperig*), bn. en bw.; *een redevoering, voorgedragen op een ietwat -en toon*; ook: vervelend; -er, -st.
Sloop (verwant met *sluipen*: *overtrek van een kussen*), v. sloopen.
Sloo'pen (*afbreken, al brekende uit elkaar nemen, slechten*), ik heb -sloopt; *een schip -, een rij huizen -*; *de -de moker van den modernen tijd*; fig. ondermijnen: *aanhoudende koorts -t de krachten*; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Sloor (*slordige, morsige vrouw*), v. slooren; zie Sloerie.
Sloot (*smalle gracht*), v. -en; *een - tusschen twee weilanden*; zegsw. *van den wal in de - komen*, van kwaad tot erger komen; *iemand van den wal in de - helpen*, hem een slechten raad geven; **-je,** o. -s; **-kant,** m. -en.

Sloo'ten (*slooten maken*), ik slootte, ik heb -sloot; *hij is aan 't -.*
Sloot'jespringen (*het springen over een sloot, ook met een pols*), o gmv.
Slop (verwant met *sluipen*: *straatje dat doodloopt, straatje zonder uitgang*), o. sloppen; *in een - wonen.*
Slor'devos, (*slordig mensch*), m. en v. -vossen; ook: **Sloddervos.**
Slor'dig (bijvorm van *sloor*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Slorp, slurp (*slok, teug*), m. -en; *hij dronk het glas in één - uit of leeg.*
Slor'pen, slur'pen (*hoorbaar opzuigen*), ik heb -slorpt, -slurpt; *een zacht eitje -*; **-er,** m. -s; **-ing** (*geslurp*), v. -en.
Slot (verwant met *sluiten*: *sluitmiddel*), o. -en; *doe de deur op -*; *een kerkboek met gouden -*; zegsw. *iemand achter - en grendel zetten*, d. i. gevangen zetten; *iemand een - op den mond leggen*, hem het zwijgen opleggen; **slotje** of **slootje** (*klein slot*), o. -s: *een gouden -je.*
Slot (*versterkt kasteel*), o. sloten; *een ridder-, een roof-, het - Loevestein.*
Slot (*einde*), o. gmv.; *het - der zaak*, einde; *bij - van rekening*, toen alles was afgedaan; *dat heeft - noch zin*, hoegenaamd geen beteekenis, geen grond of reden, b.v. *die redeneering heeft - noch zin*, geen samenhang of beteekenis; *ten slotte*, tot besluit.
Slot (*saldo*), o. -en; *een batig -, een nadeelig -*, d. i. bedrag in het boekhouden.
Slot (*hartklep eener pomp*), o. sloten.
Slot'bewaarder (*slotvoogd, slotheer*), m. -s; zie Kastelein.
Slot'gebed (*gebed, waarmee men een godsdienstoefening eindigt*), o. -gebeden.
Slot'klinker (spraakk. *eindklinker*), m. -s.
Slot'som (*eind, eindgevolg, korte inhoud, uitkomst*), v. -sommen; *de - eener rekening*, fig. *de - eener redeneering*; *de - was, dat ik omzichtiger werd.*
Slot'voogd (*-bewaarder*), m. -voogden.
Slot'zang (*zang of gezang aan het einde v. iets*), m. -en; *de - van een godsdienstige bijeenkomst*; *de - van Da Costa's 25-jaren*; *de - van den Slag bij Nieuwpoort.*
Slo'ven (den. van *sloof* (*sukkel*): *zwoegen, slaven*), ik heb -sloofd; **-er,** m. -s.
Slui'er (*dun, doorzichtig weefsel als damesdracht, voile, voilette*), m. -s; zegsw. *den - aannemen*, geestelijke zuster worden; fig. *onder den - van den nacht, van het geheim*, d. i. bedekking.
Slui'eren (*bedekken met een sluier, een sluier voordoen*), ik heb en ben -sluierd; *zich -.*
Sluif (*dopje, overtrekje, foedraal*), v. sluiven.
Sluik, v. alleen gebruikelijk in: **ter sluik** (*verholen, ongemerkt, heimelijk*), bw. uitdr.
Sluik (*van hoofdhaar*: *vlak langs het hoofd afhangend*), bn.; *hij droeg de haren -*; *- haar is voor gierigaards en benepen harten.* (C.O.); -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Slui'ken (*ontduiken, smokkelen*), ik slook, heb -sloken; **-er** (*smokkelaar*), m. -s; **-erij', -ing,** v. -en; **-handel** (*smokkelhandel*), m. gmv.
Sluik'harig (*met sluike of slapafhangende haren*), bn.; *de Mongolen zijn een - ras.*
Slui'mer (*lichte, kortstondige slaap*), m. gmv.
Slui'meren (*zacht en losjes slapen*), ik heb -sluimerd; **-ing** (*lichte slaap*), v. -en.
Slui'merrol (*-kussen of slaaprol aan het hoofdeinde van een fauteuil*), v. -rollen.
Sluip, v. slechts gebruikelijk in: **ter sluip** (*verholen, in 't geheim*), bw. uitdr.: *ter - de herberg verlaten.*
Sluip'deur (*achterdeurtje*), v. -deuren.
Slui'pen (*ongemerkt ergens heen- of ingaan*), ik sloop, ben -slopen; *de dief is in huis geslopen*; **-er,** m. -s.
Slui'per, m. gmv.; zie Slipper.
Sluip'haven (*vluchthaven voor kapers, zeeroovers enz.*), v. -s; **-hoek** (*verborgen hoek*), m. -en; **-hol** (*hol van roovers*, enz. *om in weg te sluipen*), o. -en; **-moord** (*verrader lijke moord*), m. -en; **-moordenaar,** m. -s; **-patrouille** (mil. *die nl. den vijand en zijn flanken tracht te bespieden*), v. -s.
Sluip'wesp (*wesp, die eieren legt in de larven van andere insecten*), v. -wespen.
Sluis (Lat. *waterkeering*), v. sluizen; *een kanaal-, een zee-, een schut-, een waaier-*; zegsw. *de sluizen des hemels zijn geopend*, de regen valt in stroomen; fig. *de sluizen der welsprekendheid gingen open*, er werden lange en vele toespraken gehouden.
Sluis'geld (*een soort van tol bv. 2 of 1 ct. per ton, bij 't doorvaren v. e. sluis*), o. -en.
Sluis'kolk (*ruimte tusschen de twee paren sluisdeuren*), v. -kolken.
Slui'ten (*dicht doen*), ik sloot, heb en het is -sloten; *een deur -*, toedoen; *een haven -*, d. i. blokkeeren, den toegang versperren; *een huwelijk -, een contract -, een koop -*, d. i. aangaan; zegsw. *dat sluit als een bus*, zeer goed; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Sluit'mand (*mand m. e. deksel*), v. -manden.
Sluit'rede (*syllogisme*), v. -redenen.
Sluit'speld (*speld met spiraalveertje, zoo gemaakt, dat de punt in een busje sluit*), v. -spelden; *-en zijn van de Romeinsche oudheden afgezien*: (Museum, Trier); zie Veiligheidspeld.
Slun'gel (*opgeschoten jongmensch*), m. -s.
Slun'gelen (verwant met *slingeren*), ik heb -slungeld; *hij -t langs de straat*, d. i. armzwaaiend of slenterend loopen.
Slurf (verwant met *slurpen*: *lange snuit*), v. slurven; *de - van een olifant.*
Slurp (*teug, slok*), m. -en; zie Slorp.
Slur'pen; zie Slorpen.
Sluw (*listig*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. -heden; **-igheid** (*slimheid*), v. -heden.
Smaad (*hoon, beleediging*), m. gmv.; **-heid,** v. -heden; **-naam** (*scheldnaam*), m. -namen; **-rede** (*smadelijke woorden*), v. -nen; **-schrift** (*schimpschrift*), o. -en; **-woord** (*kwetsend woord*), o. -en.
Smaak, m. smaken; *dat streelt den -*, de tong en het verhemelte; fig. lust, trek, zin, trant; **-je,** o.: *er is een -je aan.*
Smaak'loos (*in eigenlijken zin*: *zonder smaak*), bn.; *zuiver water is -, oude appels zijn -.*
Smaak'vol (*met smaak, vol schoonheidszin*), bn. en bw.; *een -volle versiering, een -volle kleeding*, d. i. getuigende van goeden smaak; *dat is - geborduurd.*
Smaal'dicht (*schimpdicht*), o. -dichten.
Smaal'schrift (*schimpschrift*), o. -schriften.
Smacht (*afgesneden buik van een haring*), v. -en; zegsw. *op de - loopen*, klaploopen.
Smach'ten (*kwijnend of vurig verlangen*), ik heb -smacht; *- van dorst, - van honger.*

Smach'tend (*kwijnend, vurig*), bn. en bw.; *een - verlangen, met -e blikken*; *iemand - aanzien*, d.i. verliefd.
Sma'delijk (*hoonend, vernederend*), bn. en bw.; *een -e bejegening, iemand - behandelen*; -er, -st; **-heid,** v. -heden.
Sma'den (den. van *smaad*: *beleedigen, hoonen*), ik smaadde, heb -smaad; **-er,** m. -s.
Smak (*geluid met de lippen*), m. smakken.
Smak (*locale naam van een plompe, platboomde vischschuit, aan den voor- en achtersteven even breed, met een dek*), v. -ken.
Smak (*zekere boom*), v.; zie Sumak.
Smak (*val, bons, harde plof*), m. smakken.
Sma'kelijk (verwant met *smaken*), bn. en bw.; *een - gerecht*; *eet -*, d.i. met smaak; fig. *iemand iets - maken*, d.i. aannemelijk; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Sma'keloos (*zonder goeden smaak*), bn. en bw.; *een -looze versiering, een -looze kleeding, een -looze bouwstijl*; *iets - versieren, iets - polychromeeren*; -loozer, -st; **-loos'heid,** v. gmv.
Sma'ken (*een zekeren smaak hebben*), ik heb -smaakt; *die wijn - goed!* d.i. is van goeden smaak; *die drank smaakt naar citroen*, d.i. heeft den smaak van citroenen; fig. *de genoegens des levens -*, d.i. genieten.
Smak'ken (*een smak doen hooren, gooien, met een bons neerwerpen*), ik heb -smakt; *hij smakte hem tegen den grond.*
Smak'ken (*met de lippen of de tong klappen*), ik heb -smakt; **-ker,** m. -s.
Smak'ker (*arme drommel, sukkelaar*), m. -s; *hij is een rechte -*, d.i. een Jorisgoedbloed, een sul; ook: *Klaplooper.*
Smal (*niet breed*; oudt. *klein, gering, onaanzienlijk*), bn. en bw.: -ler, -st; *de -le gemeente*, het gemeen, plebs, grauw; *hij kan maar - leven*, schraal, armoedig.
Sma'lah (Arab. *een kring van minstens honderd tentdorpen of doears*), v. -'s.
Smal'deel (*deel eener oorlogsvloot, eskader*), o. -deelen.
Smal'deelen (*in kleine deelen scheiden*) ik heb -smaldeeld; *een erfenis -*; **-ing,** v. -en.
Smal'doek (scheepst. *smal zeildoek*), o. gmv. zegsw. *dat is geen -*, dat kost geld, kost geen bagatel, is vrij duur, is niet gering.
Sma'len (den. van *smal*: *met kleinachting over iets of iemand spreken, smadelijk spreken, schimpen*), ik heb -smaald; *op iemand -*, d.i. iemand hekelen.
Smal'hans (*schraalhans, armoedig mensch*), m. -hanzen; zegsw. *- is er kok*, het is er schraal, karig.
Smal'letjes (*schraaltjes*), bw.: *hij kan maar - leven*, d.i. bekrompen, zuinigjes.
Smalt (Lat. *zekere blauwe verfstof, blauw glazuur, email*), v. gmv.
Smal'te (*smalheid*), v. gmv.; *de - van een stof*; *de - van een sloot.*
Smal'tiend (*opbrengst, bestaande in het tiende van bijen, klein vee, jongen van schapen*, enz.), o. -tienden; zie Tiend. vero.
Smaragd' (Lat. *groen edelgesteente*), o. gmv.; (*een geslepen steen*), m. -en.
Smarag'den (*van smaragd*), bn.; *een - armband*; fig. *de kat met haar - oogen*, groen.
Smarot'sen (*klaploopen*; *smullen*), ik heb -smarotst; *wij zullen -, ik sta voor mijn part*, Jan Steen. (Van Zeggelen); **-er** (*klaplooper, tafelschuimer*), m. -s; **-ster,** v. -s.
Smart, smert (*pijn, wee, leed*), v. -en.
Smart (eig. *wrijving, schuring, branding van een wonde*), v. gmv.
Smar'tegeld (mil. O.-I. *toelage boven het pensioen in geval van verminking, of aan de officiersweduwe bij het sneuvelen van haar man voor den vijand*), o. -gelden.
Smar'telijk (*pijnlijk*), bn. en bw.; *een -e wonde, een - verlies, - getroffen worden*; *- naar iets verlangen*, ongeduldig; -er, -st.
Smar'ten, smer'ten (*bedroeven*), het smartte, het heeft -smart; *uw ongeluk smart mij*, d.i. doet mij leed.
Smar'ten (scheepst. *het touwwerk met geteerd zeildoek bekleeden, opdat dit de smart of wrijving zou beletten*), ik heb -smart.
Smar'ting (scheepst. *oud geteerd zeildoek om de schaving in het want te beletten*), v. -s.
Sme'den (den. van *smid*), ik heb -smeed; *wapens -*; fig. *een aanslag -, een komplot -*; *verraad -*, d. i. uitdenken; *verzen -*, d. i. slechte rijmen maken; *nieuwe woorden -*, d.i. verzinnen; **-er,** m. -s; **-erij',** v. -en.
Sme'dig (*goed doorkookt, smijdig*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Smeed'baar (*geschikt om gesmeed te worden*), bn.; *metalen zijn -*; **-heid,** v. gmv.
Smeed'bak (*smidskoelbak*), m. -ken; **-ijzer** (*staafijzer*), o. gmv.; **-werk** (*smidswerk*), o. gmv.
Smee'gruis (*fijne smeekolen*), o. gmv.
Smeek'bede (*smeekgebed, ootmoedig verzoek*), v. -beden; **-dicht** (*smeekschrift op rijm*), o. -dichten.
Smee'keling (*iemand, die ootmoedig om iets vraagt*), m en v. -en; vr. ook **-e.**
Smee'ken (*ootmoedig, biddend vragen*), ik heb -smeekt; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Smeek'gebed (*ootmoedig gebed, biddend gebed, smeekbede*), o. -gebeden.
Smee'kolen (*zeer fijne smidskolen, smeegruis*), v. mv.
Smeek'schrift (*ootmoedig of nederig verzoekschrift*), o. -schriften.
Smee'len (*schelden, afgeven op iets*), smeelde, -smeeld. gew. Zie Smalen.
Smeer (*vette zelfstandigheid*), o. gmv.; *iem. - geven*, hem afsmeren, hem de huid lenig maken, hem afranselen; zie Rottingolie.
Smeer (*vetstof*), o. gmv.; *'t Volk gaart het - en 't vet tot brandstof voor de lamp.* (Tollens); **-kaars** (*vetkaars*), v. -en.
Smeer'kanis, -kanes (eig. *vuile hond*: *vuilik, smeerlap*), m. -kanissen, -kanesen. plat.
Smeer'lap (scheldn. *vuilik, smeerpoes*), m. -lappen; volkst. zie Lap (*liederlijk mensch*).
Smeerlapperij' (*vuiligheid, liederlijkheid*), v. -en.
Smeer'ling (*riviergrondel, slijkvisch*), m. -en.
Smeer'plank (scheepst. *lijkplank*, d.i. *plank, waarlangs men een lijk van boord in zee laat glijden*), v. -planken.
Smeer'poes (*vuile persoon*), m. en v. -en.
Smeer'prop (scheepst. *prop met vet besmeerd om lekgaten te dichten*), v. -proppen.
Smeer'sel (*smeermiddel, mengsel van oliën en vetten*), o. -s.
Smeer'wortel (*ruwbladige plant*: *St.-Janskruid*), v. gmv.
Smeet (verwant met *smijten*: *worp of gooi*), m. smeten.

Smelt (*zandaal, een soort van spiering*), v. -en; *het - delven*, het opdelven uit het zand van de smelt, (zie Roosje van Bellamy), op Walcheren.
Smel'ten (*door middel van warmte vloeibaar doen worden*), ik smolt, heb -smolten; **-baar,** bn.; **-er,** m. -s; **-ing,** v. gmv.
Smel'terig (fig. *week, zacht, sentimenteel*), bn.; *-e gevoelens.* (C.O.)
Smelterij' (*werkplaats van den smelter*), v.-en.
Smelt'kroes (*leemen kroes om er metalen in te smelten*), m. -kroezen; zegsw. *louteren in den -*, d.i. reinigen door oplossing en schuiming.
Smelt'punt (*warmtegraad, vereischt tot smelting van vaste stoffen*), o. -punten; *het - van lood is 332° C., van zilver 1000° C., van goud 1037° C., van koper 1090° C.*
Sme'ren (*iets vettigs uitstrijken op*), ik heb -smeerd; *boter op het brood -*; fig. *iem. honig om den mond -*, hem vleien; zie Honig; *een wagen -*; *schoenen of laarzen -*, met traan of vet insmeren, inwrijven; zegsw. *'m smeren*, ijlings wegloopen; **smeerder** (*persoon, die smeert*), m. -s; **smeersel** (*smeermiddel*), o. -s; **-ing,** v. -en.
Smer'gel (lt. *delfstof*), v. gmv.; zie Amaril.
Sme'rig (*vuil*), bn. en bw.; *-e schoenen, -weer, -e straten*; *die -e affaire met de politie.* (C. O), schandelijk; *-e taal*, onzedelijk; *-e woorden*, vies; -er, -st; **-heid,** v. -heden.
Sme'ris (*scheldn. in A'dam voor politie-agent*), m. -sen, volkst. waarschijnlijk uit het Bargoensch, met de bet. van *wachter*: *op - staan*, op den uitkijk staan; hierbij hoort *Knolsmeris*, een bereden politie-agent.
Smerlijn' (*steenvalk, dwerg- of leeuwerikenvalk*), m. -en; ook Merlijn.
Smert, v. -en; zie Smart.
Smer'ten, zie Smarten.
Smet (*vlek, vlak, spat*), v. -ten; fig. *v. vreemde -ten vrij* (Volkslied); *iem. een - aanwrijven*; *die daad werpt een - op zijn naam*, schandvlek; *hij kwam er niet zonder - af*, oneer.
Smet'lijn (*touw, met houtskool bestreken, om hout af te strepen vóór het zagen*), v. -lijnen.
Smet'sen (*slempen, brassen, smullen*), ik heb -smetst; **-er,** m. -s; **-ster,** v. -s.
Smet'stof (geneesk. *stof, die de besmetting met eenige ziekte veroorzaakt*), v. -stoffen.
Smet'teloos (*vlekkeloos, zonder smet*), bn. en bw.; -loozer, -st; *-rein.*
Smet'ten (den. van *smet*: *bemorsen, bevlekken*), ik smette, ik heb -smet.
Smet'ziekte (*besmettelijke ziekte*), v.-ziekten.
Smeu'len (bijvorm van *smoren*: *glimmen of gloeien onder de asch*), het heeft -gesmeuld; *het puin smeult nog*, d.i. brandt nog zonder vlam; fig. *er smeult verraad, oproer*, d. i. er dreigt; *het smeulend vuur der tweedracht*; **-ing,** v. gmv.
Smeu'ren (den. van *smeur*, bijvorm van *smeer*: *bezoedelen, vuil maken*), ik smeurde, heb -smeurd.
Smid (*bewerker van ijzer*), m. smeden.
Smid'se (*smederij*), v. -n.
Smient (*soort van wilde eend, die in den winter ons land bezoekt, fluiteend*), v. -en; fig. *lang, mager mensch*: *een echte -.*
Smie'zen, *in de - hebben*, d.i. in de gaten; gmz.: *de schipper had de scheepsjongens in de -*, spreekt.
Smij'dig (*lenig, buigzaam, smeedbaar, zacht*), bn.; *bergen - goud* (Bild.); fig. *een -e taal*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.: *de wonderbare -heid van het Latijn.* (C. O.); ook Smedig.
Smij'digen (*smedig, lenig maken*), ik smijdigde, ik heb -smijdigd.
Smijt (scheepst. *geitouw aan het fokkezeil*), v. -en.
Smij'ten (*gooien, werpen*), ik smeet, heb -smeten; *iem. met steenen -, iem. op den grond -, iem. de deur uit -*; **-er** (*iem., die smijt*; ook: *oudtijds vechtersbaas*), m. -s.
Smink (*smient*), v. -en. gew.
Smireel' (*een visch*), m. smireelen.
Smis, smis'se, v. smissen. Zie Smidse.
Smod'dig (*morsig, smoezelig, vuil*), bn. en bw.; -er, -st; *Wat ziet dat kleedje er - uit!*
Smoel (*verbastering van muil*), m. -en. gmz.
Smoes'je (*voorwendsel, flauw praatje*), o. -s; *een - maken, allerlei -s veil hebben.*
Smoe'zelig (*beduimeld, vettig, onfrisch*), bn. en bw.; *een - papiertje, er - uitzien.* spreekt.
Smoe'zen (*vleien, mooi praten*), ik heb -smoesd; *wat zijn die daar aan 't -?* zacht bepraten, bedisselen.
Smo'ken (*rooken, dampen, tabaksdamp uitblazen*), ik heb -smookt; *men smookt hier, een pijpje -*; **-er,** m. -s. gmz.
Smo'king (*als jaquet gesneden, gekleede heerenjas*), v. gmv.; *in - zijn.*
Smok'kel (*sluikhandel*), m. gmv.
Smok'kelen (*sluiken, heimelijk over de grens voeren*), ik heb -smokkeld; **-aar,** m. -s; **-arij',** v. -en; **-ing,** v. -en.
Smok'kelgoed (*smokkelwaar*), o.-goederen.
Smok'kelhandel (*sluikhandel*), m. gmv.; **-waar,** v. -waren.
Smook (*dikke vette rook*), m. gmv.; *walm en -.*
Smoor'dronken (*smoor* van *smoren*, stikken: *erg beschonken*), bn.
Smoor'heet (*stikkend warm*), bn.; *een -heete Augustusdag.*
Smoor'lijk (eig. *om te smoren*: *erg, buitengewoon*), bn. en bw.; *de jongen was - verliefd.*
Smoor'vol (eig. *stikkend vol, propvol*), bn.; *het zaaltje was -*, d.i. eivol, stikvol.
Smo'ren (*stikken, verstikken*), ik ben of heb -smoord; **-ing** (*daad van smoren*), v. gmv.
Smots (*vlek, smet*), v. -en.
Smots (*een slons, morsebel*), v. -en.
Smot'sen (*bemorsen*), ik heb -smotst.
Smot'sig (*vuil*), bn. en bw.; *een -e werkvrouw*; *iets - afwerken*, morsig; -er, -st.
Smous (*scheldnaam voor een Jood*), m. -en; fig. Joodsche marskramer, *schacheraar.*
Smous (*kleine hond met fijn krullend haar*), m. -en; *onze Fanny is een -je.*
Smou'sen (*bedriegen, schacheren*), ik heb -smousd; **-erij',** v. -en.
Smous'hond, m. -honden; zie Smous.
Smous'jassen (*zeker kaartspel voor twee personen, waarin de jas of boer de hoogste troef is*), ik -jaste, ik heb -smousjast; zie Jassen.
Smout (*bij letterzetters klein drukwerk, titel- en tabelwerk*; *bij kaarsenmakers*: *gesmolten vet om kaarsen te maken*), o. gmv.
Smou'ten (*met vet bewerken of bereiden*), ik smoutte, ik heb -smout; *de spijs -.*
Smou'terig (*vettig, reuzelachtig*), bn.; -er, -st; ook: Smoutig.
Smou'tig (*vetachtig*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Smout'werk (*klein drukwerk*), o. gmv.

Smout'zetter (boekdr. *zetter van smoutwerk*), m. -s.
Smui'gen (*heimelijk zich te goed doen*), ik heb -smuigd; **-er** (*gluiper*), m. -s.
Smuik, v ; slechts gebr. in de bijw. uitdr. **ter smuik** (*heimelijk*). Ook: *ter smuig.*
Smuk (*opschik, sieraad, tooi*), m. gmv.
Smuk'ken (*opschikken, tooien*), ik heb -smukt.
Smul, v. -len; *hij houdt van de -*, d. i. van goede sier; *ergens geen - op hebben*, lust.
Smul'baard (*lekkerbek*), m. -en; **-broer** (*lekkerbek*), m. -s; **-dag** (*slempdag, vreugdedag*), m. -dagen; **-jurk** (*morsjurk*), v. -en.
Smul'len (*lekker eten, brassen*), ik heb -smuld; **-ler,** m. -s; **-ling,** v. gmv.
Smul'lig (*morsig, bemorst*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Smul'partij (*slemperij, brasserij*), v. -en.
Snaai (*voordeel, winst*), m. -en; **-tje,** o.; spreekt.: *een aardig -tje.*
Snaai'en (*snoepen*), hij snaaide, heeft -snaaid; *ben je weer in de provisiekast aan 't -?*
Snaak (*grappenmaker, guit*), m. snaken.
Snaaksch, bn.; *een -e vent*, grappig, *een - gezegde*; -er, -st; **-heid** (*grap*), v. -heden.
Snaaksch (*kluchtig, koddig, grappig*), bw.: *hij kan - vertellen*; ook *Snaaks*; -er, -st.
Snaaks'hoofd (*zonderling misvormd beeldje, kabouter*), o. -hoofden.
Snaar (verwant met *snoer: koord van een speeltuig*), v. -snaren; *de snaren spannen, tokkelen*, een instrument bespelen; zegsw. *die - moet ge bij hem niet aanroeren*, daar moet ge hem niet van spreken; *alles op haren en snaren zetten*, alles op het spel zetten, hemel en aarde bewegen; **-instrument** (*besnaard muziekinstrument*), o. -en.
Snaar (*schoonzuster, schoondochter*), v. snaren.
Snak (*bits woord, snauw*), m. snakken.
Sna'kerig (afleid. van *snaak: aardig, grappig*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. -heden.
Snakerij' (*grap, klucht*), v. -en.
Snak'ken (*hijgen, hijgend verlangen*), ik heb -snakt; *het vischje snakte naar het water*; *- naar lucht, naar vrijheid*, d. i. sterk of zuchtend verlangen.
Snap (*hap, greep*), m. gmv.; zegsw. *het was in een hap en een - klaar*, zeer spoedig.
Snap'achtig (*praatzuchtig*), bn.; *een - kind*; *die vrouw is erg -*, babbelachtig; -er, -st: **-heid,** v. gmv.
Snap'haan (*ouderwetsch vuurroer*; fig. *straatdief, straatroover*), m. -hanen.
Snap'pen (*grijpen*, fig. *begrijpen*), ik heb gesnapt; *de oplichter is gesnapt*; *de poes zal de muis -*; *nu eerst snap ik je, snap ik het.*
Snap'pen (*babbelen*), ik heb gesnapt; *wie zit daar weer te -? ze werken niet, ze - maar.*
Snap'per (*babbelaar*), m. -s; **-ster,** v. -s.
Snapperij' (*gepraat, beuzelpraat*), v. -en.
Snaps (eig. *haastige slok: borrel*), m. -en; *van den - houden.*
Snar (*vinnig, fel*), bn. en bw.; *deze arbeidster is wat - in den mond*; -der, -st; **-heid,** v. gmv.
Sna'renspeeltuig (*snaarinstrument*, b.v. *een gitaar*), v. -speeltuigen.
Snar'rig (*snar, vinnig*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Snars, sners, snirs (*weinigje, ziertje, nietigheid*; ook: *roes*), v. gmv.; *ik heb er geen - voor over*; *hij weet er geen - van*; *hij heeft een - aan.*
Sna'ter (*mond, bek*), m. -s. gmz.; *hou je - den - roeren.* gmz.
Sna'teren (*schreeuwen van eenden, ganzen*), zij hebben gesnaterd; *ganzen, eenden -*; fig. den snater roeren: *hou toch op met dat -*, schetterend praten; **-aar,** m. -s.
Snauw (*het snauwen, bits toegeduwd woord of gezegde, grauw*), m. -en.
Snauw (*zekere tweemaster*), v. -en.
Snau'wen (*toegrauwen, norsch afschepen*), ik heb gesnauwd; **-er,** m. -s; **-erig,** bn. en bw.
Sna'vel (verwant met *sneb: neb eens vogels*), m. -s; fig. *mond: roer toch je - niet zoo! Wat heeft hij een -!* grooten neus. gmz.
Sneb, sneb'be (*snavel*), v. snebben.
Sneb'big (*vinnig*), bn.; -er, -st; zie Snibbig.
Sne'de, snee (afleid. van *snijden*), v. sneden, sneeën; *een - brood, koek*, enz.; *de - van een jas, een japon*, snit; *de - van een vers* (zie Caesuur); *een boek verguld op -*; *het antwoord kwam recht ter -*, d. i. op het juiste oogenblik.
Sne'dig (*scherp, schrander*), bn. en bw.; *een -e opmerking*, d. i. zeer juiste, gevatte; -er, -st; **-heid** (*gevatheid*), v. gmv.
Sneeg (uit *snedig*, d. i. *schrander, verstandig*), bn.; *een vrouw van - vernuft, gestadig in manieren, zij kan een huisgezin naar rechten eisch bestieren.* (Cats); -er, -st. vero.
Sneep (*weekvinnige visch onzer rivieren*), m. sneepen; *de - heet ook neusvisch.*
Snees (*uit: Sinees, Chinees*, fig. *schacheraar, listig bedrieger*), m. sneezen.
Snees (*twintigtal*), o. sneezen; *een - haringen.*
Snee'tje (*kleine snee*), o. -s.
Sneeuw (*stof, vlokken*), v. gmv.; *er viel veel -.*
Sneeuw (*blankheid*), o.; *het - van zwanendons*; *bloesem van de rozen, zacht op leliëngestrooid.* (Ledeg.)
Sneeuw'baan (*weg door de sneeuw*), v. -banen; **-bal,** m. -len; **-balletje** (fig. *glaasje klare jenever met suiker*), o. -s: *wat drink je! een -?* (Potg.); **-bank** (*-wolk*), v. -en; **-berg** (*sneeuwhoop*), m. -en; **-bes** (*heester*), v. -sen; **-blind** (*blind door de sneeuw als de meeste vogels*), bn.
Sneeu'wen, onp. w. w., het heeft gesneeuwd; fig. *het sneeuwde groote ideeën.* (C.O.)
Sneeu'wen (*van sneeuw*), bn.; *een - meiboom*, (Tollens); fig. ook: *als van sneeuw: de - bloesems dar jasmijn.*
Sneeuw'grens (*denkbeeldige lijn als grens der eeuwigdurende sneeuw, sneeuwlinie*), v. gmv.
Sneeuw'haas (*haas der Alpen, Pyreneeën* enz., *des winters spierwit, des zomers grijs als onze haas, van wien hij niet in aard verschilt*), m. -hazen.
Sneeu'wig (*vol sneeuw*), bn.; *het - jaargetijde*; fig. *vergrijsd: een - hoofd*; -er, -st.
Sneeuw'jacht (*hevige sneeuwbui met wind*), v. gmv.; *door storm en - heen.* (De Gen).
Sneeuw'wit, bn.; *-haar*, d. i. erg wit hoofdhaar; *- linnen*, zoo wit als sneeuw.
Sneeuw'klokje (*wit voorjaarsbloempje*), o. -klokjes.
Sneeuw'linie (*grens der sneeuw op de bergen*), v. -liniën.
Snee'zen (*schacheren*), ik heb gesneesd.

Snek (*slakvormig kettingraadje i. e. uurwerk*), v. -ken; **-rad,** o. -raderen.
Snel (*een halve pint*), v. -len; *de stroop-*.
Snel (*vlug*), bn. en bw.; *een - besluit*, vaardig; *de beek stroomde -*; sneller, snelst.
Snel'dicht (*puntdicht, snaaksch epigram*), o. -dichten; *de -dichten van Huygens.*
Snel'heid (*vlugheid, spoed, vaardigheid*), v.; *met de - van den spoorwagen* (C.O.); nat. *de -heden* (bewegingen).
Snel'len (den. van *snel*: *spoeden, ijlen*), ik ben gesneld; *koppen -*; zie aldaar.
Snel'looper (*naam van een cylinder in een weefgetouw*), m. -s.
Snel'pers (*stoompers, drukkend ± 900 vel per uur*), v. -persen; **-persdruk,** m. gmv.
Snel'schrijven (*het stenographeeren, de stenographie*), o.; **-er** (*stenograaf*), m. -s.
Snel'trein (*trein, die snel loopt en alleen bij hoofdstations stopt*), m. -en; **-zeiler** (*goed bezeild schip*), m. -zeilers.
Snel'vuur (*het vuren of schieten met het repeteer-geweer*), o. gmv.; **-vuurgeschut,** o. gmv.; **-vuurkanon** (*stuk geschut, waar lading en projectiel tegelijk kan ingebracht worden en waarmede snel achter elkaar gevuurd kan worden*), o. -kanonnen.
Snep, v. sneppen; zie Snip.
Snep'per (*laatvlijm of mes voor insnijdingen van den chirurg, lancet*), m. sneppers.
Sner'ken (klankn. *in boter braden*), ik heb gesnerkt; *een hoentje -*; **-ing,** v. -en.
Sner'pen (*een scherpe, snijdende pijn veroorzaken*: *branden, gloeien*), de wonde heeft gesnerpt.
Sner'pend, bn.; *een -e wind*, d. i. snijdend.
Sners (*snirs*), v. gmv.; zie Snars.
Snert (*erwtensoep*), v. gmv.; zegsw. *het lijkt wel -*, het lijkt op niets; *dat is -*, gekkenpraat; *hij is een - vent*, een kerel van niets, gmz.
Sneu (*beschamend, teleurgesteld*), bn. en bw.; *dat was - voor hem*; *hij keek wat -*, op zijn neus; zie Sip.
Sneu (*dwarslijn aan de beuglijn*), v. -ën.
Sneu'keren (*stil snoepen*), ik heb gesneukerd.
Sneu'velen (*vallen in den strijd of op 't slagveld*), hij is gesneuveld.
Sne'ven (*sneuvelen*), hij is gesneefd. dicht.
Snib'be (verwant met *sneb*: *snibbige vrouw*), v. -n.
Snib'big, bn.; *een - meisje*, d. i. vinnig, scherp van taal; -er, -st; ook: Snebbig; **-heid,** v. -heden.
Snie'ders, Dr. Reinier, 1812–1888, geneesheer te Turnhout, romanschrijver; *August*, 1825–1905, redacteur en letterkundige te Antwerpen.
Snij'bank (*werkbank v.d. houtwerker of v. d. leerlooier*), v. -en.
Snij'bier (*mengsel van bierrestanten of bierkladden*), o. gmv.
Snij'boon (*lange, platte stokboon*), v. -en.
Snij'boonenmesje (*nl. tot het snijden dezer boonen*), o. -s; **-molen** (*nl. tot het malend snijden der boonen*), m. -s.
Snij'den (*met een scherp voorwerp iets vaneenscheiden*), ik sneed, heb gesneden; zegsw. *dat snijdt door het hart, door de ziel*, d. i. treft pijnlijk; *ik ben in dien winkel erg gesneden*, d. i. afgezet; *wijn -*, d. i. mengen; zegsw. *het mesje snijdt daar van twee kanten*, er zijn van twee kanten verdiensten, winsten.
Snij'dend (*iets dat snijdt*), bn.; *een - werktuig*; fig. *een -e wind*, scherp; *een -e pijn*, vinnig; *iets op snijdenden toon zeggen*, scherp, bits; -er, -st.
Snij'der (*kleermaker*), m. -s. gmz.
Snij'deren (*het kleermakersvak op kleine schaal uitoefenen*; *lappen*), ik heb gesnijderd.
Snij'dersgild (*vereeniging of gild van kleermakers of snijders*), o. -gilden.
Snij'ding (*het snijden*, b.v. *van twee lijnen*), v. -en.
Snij'ding (bouwk. *grep of kier tusschen twee huizen*), v. -en.
Snij'kamer (*ontleedzaal*), v. -s; **-lijn** (meetk. *lijn, die een andere snijdt*), v. -en; **-punt** (meetk. *punt, waarin twee lijnen of cirkels elkaar snijden*), o. -en; **-tand** (*een der voorste tanden*), m. -en.
Snij'machine (boekbindersvak: *werktuig tot het machinaal afsnijden van in te binden boeken*), v. -s.
Snij'wijn (*mengsel van wijnrestanten of overblijfsels in wijnglazen*), m. gmv.
Snik (klankn. *het snikken*), m. -ken, *hij was op het punt den jongsten - te geven*, d. i. te sterven; *de laatste -*. (C.O.), stervenshik.
Snik (*snugger*), bn.; zegsw. *dit meisje is niet recht -*, wijs, bij haar verstand, bij haar zinnen.
Snik (*trekschuit in Friesland*), v. snikken.
Snik'heet (*smorend of snikkend warm*), bn.; *een -e Augustus-middag*, smoorheet.
Snik'ken (*hikkend schreien*), ik heb gesnikt.
Snip (verwant met *sneb*: *inlandsche vogel van de orde der steltloopers*), v. snippen; ook: Snep.
Snip'pel (*reepje oranjeschil, afsnijdsel*), v. -s; ook: **Snipper;** zie Snipperkoek.
Snip'pen (*snipperen*), ik heb gesnipt.
Snip'penei (*ei v. e. snip*), o. -eieren; **-jacht,** v. -en; **-net,** o. -ten; **-tijd** (*jachttijd op snippen*), m. gmv.; **-vangst,** v. gmv.
Snip'per (*snippel*), v. -s; *een koek met -s.*
Snip'peren (*in snippers snijden*), ik heb gesnipperd; **-aar,** m. -s.
Snip'perkoek (*koek met snippers*), m. -en.
Snip'permand (*prullenmand*), v. -manden; **-uur** (*verloren uur*), o. -uren; **-werk** (*beuzelwerk*), o. gmv.
Snip'pig, bn.; zie Snibbig.
Snirs (*een snerkend geluid, gesis*), v. gmv.
Snir'sen (*snerken*, ook *sissen*), het heeft gesnirst; **-ing,** v. -en.
Snit (verwant met *snijden*: *kerfbijl*), m. snitten.
Snit (*vorm, fatsoen*), v. snitten; *de - van een kleedingstuk*, d. i. de snede; zie Coupe.
Snob (Eng. *iemand, die voor gentleman wil doorgaan, die de groote wereld wil nadoen*; *poen, ploert, schoft*), m. -s.
Snobbis'me (*ploertigheid*), o. gmv.
Snoei'en (verwant met *snijden*: *afsnijden, inkorten*), ik heb gesnoeid; *een boom -, geld -*; **-er** (*persoon, die snoeit*; ook *snoeimes*), m. -s; **-ing,** v.; **-mes,** o. -sen; **-sel** (*afval*), o. -s; **-tafel** (boekbinderij: *voorwerp tot het afsnijden van vellen bordpapier*), v. -s; **-tang,** v. -en; **-tijd** (*snoeimaand*), m. gmv.
Snoei'maand (*Februari*), m. -maanden.
Snoek (*een zoetwatervisch*), m. -en; (als stofnaam), v.; *een' - strikken*, met een strik van koperdraad vangen; zegsw. *een - vangen*, iron. in 't water vallen; **-achtig,** bn.

Snoep (*snoeperij*), m. gmv.; - *koopen*.
Snoep'achtig (*geneigd tot snoepen*), bn.; *een - kind*, dat gaarne snoept; -er, -st; **-heid** (*snoeplust*), v. gmv.
Snoe'pen (*lekkernij gebruiken, of heimelijk wegpakken, nemen*), ik heb gesnoept; **-er,** m. -s; **-erij',** v. -en; **-ster,** v. -s.
Snoe'perig (*lief, aardig*), bn.; *een - jurkje, een - mutsje*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Snoeperij' (*lekkers, snoeplekkernij*), v. -en.
Snoep'goed (*lekkers, lekkernij*), o. gmv.
Snoe'pig (*lief*), bn.; *Jasper zat bij 't- Klaartje*, (Staring); -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Snoep'lust (*neiging tot snoepen*), m. gmv.
Snoep'reisje (*kleine reis, die men in stilte doet, plezierreisje in stilte*), o. -reisjes.
Snoepsch (*snoepachtig*), bn.; -er, meest -; **-heid,** v. gmv.
Snoep'tafel (*tafeltje met snoepgoed*), v. -s.
Snoer (*gevlochten koord*), o. -en; *een - van parelen, koralen*; zegsw. *iemand aan zijn - krijgen*, d.i. aan zijn zijde krijgen, tot zijn partij overhalen; *een hals- (collier)*.
Snoe'ren (*aan een snoer rijgen*), ik heb gesnoerd; zegsw. *iemand den mond -*, d.i. tot zwijgen brengen.
Snoes (*lief kindje; snoeshaan*), m. -zen. gmz.; *een - van een kind*, een dotje; *mamalief zit op den koepel met een vreemden -*. (C.O.), snoeshaan.
Snoes'haan (*een vreemde snuiter, malle vent, kwibus*), m. -hanen; ook *pocher, grootspreker*.
Snoet (*snuit*), m. -en; *de - van een varken, hond*, enz.; *een aardig -je*, gezichtje.
Snoe'ven (bijvorm van *snuiven: pochen, grootspreken, zwetsen*), ik heb gesnoefd; **-er,** m. -s; **-erij',** v. -en; **snoefster,** v. -s.
Snoe'zig (*lief, aardig*), bn. en bw.; *wat een - hondje! dat kindje is - gekleed*, allerliefst.
Snood (*boos, misdadig*), bn. en bw; *een - verrader*, doortrapt, arglistig; *snoode plannen*; *met - geweld*, schandelijk: *iem. - behandelen*, gemeen, laag; -er, -st; **-elijk,** bw.; **-heid,** (*boosheid, misdrijf*), v. -heden.
Snood'aard (*booswicht*), m. -s.
Snor (*snorrend geluid; roes*), m. gmv.; zegsw. *een - aanhebben*, d.i. dronken zijn. gmz.
Snor (*knevelbaard*), v. snorren.
Snor (*oude rammelkast, bijwagen*), v. -ren.
Snor (*vogel rietzanger*), m. -ren. gew.
Snor'baard (*knevel*; fig. *man met een zwaren knevel*), m. -baarden; *een oude -*, ook: *Snorrebaard*.
Snor'der (*koetsier op een huurrijtuig*), m. -s.
Snork (*het snorken*), m. gmv.
Snor'ken, snur'ken (*ronken, al slapend een snorrend geluid maken*), ik heb gesnorkt, gesnurkt; **-er** (fig. *pocher*), m. -s; **-erij'** (*snoeverij*), v. -en.; **-ster,** v. -s.
Snor'rebot (*jongensspeelgoed, dat een snorrend geluid maakt*), o. -botten.
Snor'ren (*brommen, suizen*); *de pijlen -*; *de kachel, het spinnewiel snort, de meikevers*; *de kogels - ons om de ooren*.
Snor'ren (*snel loopen*), ik heb en ben gesnord; *ik snor eens gauw naar de markt*.
Snor'repijp (*snorrebot*), v. -en; **-pijperij'** (*beuzeling, prul*), v. -en; *ik kan mij met die -pijperij niet altijd ophouden*. (C.O.)
Snor'wagen (*reiswagen*), m. -s; zie Snor.
Snot (verwant met *snuiten: neusvocht*), o. gmv.
Snot (*snotziekte of droes bij paarden*), v. gmv.
Snot'aap (scheldn. voor *snotjongen, snotbaard*), m. -apen.
Snot'je, o. zegsw. *in het - krijgen*, eig. in den neus, fig. er de lucht van krijgen.
Snot'jongen (*kwajongen, eigenlijk jongen met een snotneus*), m. -jongens; *iem. als een - behandelen*, zeer uit de hoogte.
Snot'neus (*ondeugd*), m. en v. -neuzen. gmz.
Snot'olf (*een slijmige soort van elft*), m. -olven; eig. Snotwolf.
Snot'teren (fig. *snikkend en snottend krijten*), ik heb gesnotterd. plat; **-ig,** bn.
Snuf (*reuk*), v.; *ik heb er de - van in den neus*, d.i. de lucht van, ik heb het in de gaten.
Snuf'felen (freq. van *snuffen: snuiven*, fig. *naspeuren, nazoeken*), ik heb gesnuffeld; *de hond snuffelde het vertrek door*; *wij zullen eens in zijn papieren -*; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Snuf'fen (*snuiven*), ik heb gesnuft; **-fer,** m.
Snuf'je (*kleine hoeveelheid*), o. -s; *een - zout*.
Snuf'je (*mode-artikel*), o. -s; *er lagen allerlei nieuwe -s uitgestald, de laatste -s*.
Snug'ger (*wakker, levendig, vlug, schrander*), bn. en bw.; -der, -st; **-heid,** v. gmv.
Snuif (afleid. van *snuiven: gemalen tabak*), v. -ven: alleen van meer soorten; **-doos,** v. -doozen.
Snuif'tabak (*tabak om er snuif van te malen*), v. gmv.
Snuisterij' (*kleinigheid, voorwerp van weinig waarde, voor pronk*), v. -en.
Snuit (*vooruitstekend vleezig deel van den bek van sommige dieren*), m. -en; *de - van een olifant, v. e. varken*; ook Snoet.
Snuit (*afval van vlas*), v. en o. gmv.
Snui'ten, ik snoot, heb gesnoten; *den neus -, de kaars -*, afknippen met den snuiter; **-sel,** o. gmv.
Snui'ten (*een stuk hout of ook hennep afkorten*), ik snuitte, ik heb gesnuit.
Snui'ter (*een schaar met een huisje er op om de pit eener vetkaars af te knijpen*), m. -s.
Snui'ter (*snaak, grappenmaker, zonderling*), m. -s; *een vreemde -*, kwibus, kwast, snoes.
Snuit'kever (*schildvleug. insect*), m. -kevers.
Snuit'mot (*nachtvlinder*), v. -motten.
Snuit'schildpad (*schildpad in Guyana*), v. -padden.
Snuit'sel (*verkoolde kaarspitstof*), o. gmv.
Snuit'visch (*snavelvisch*), m. -visschen.
Snui'ven (*den adem ophalen door den neus*), ik snoof, heb gesnoven, fig. *hij snoof woede*, of *van woede*, hij was in hooge mate vertoornd; **-er,** m. -s.
Snui'vertje (*klein kookhuisje*), o. -s.
Snur'ken (*ronken; het geluid, ontstaan door de trillende beweging der huig, waarlangs de adem uit de longen heenstrijkt*); zie Snorken.
So'bat (Mal. *kameraad, vriend*), m.; *met den een of anderen - gezellig zitten te spelen*. (v.R.); **-kras,** dikke vriend; zie Soebatten.
So'ber (Fr. *matig, karig*), bn.; *een - mensch, een - maal*; -der, -st; **-heid,** v. gmv.; **-tjes,** bw.: *- leven*.
Sobiës'ky, Johan III, koning van Polen, 1674—'96, verdreef de Turken van voor Weenen. (1683).
Sobriëteit' (Fr. *soberheid, matigheid*), v. gmv.
Sobriquet' (Fr. *schimp- of spotnaam, bespottelijke toenaam, doelend op eenig gebrek*), m. -s; *John Bull is de - v. h. Eng. volk*.

broeder Jonathan die voor de N.-Amerikanen.

Sociaal' (Lat. *maatschappelijk*), bn.; *-ale hervormingen, onze -ale nooden; de -ale quaestie*, de vraag naar het wezen, de oorzaken, de geneesmiddelen der tegenwoordige maatschappelijke misstanden en wanverhoudingen, geboren uit het kapitalisme en de teugellooze concurrentie, dus vooral de arbeiders-quaestie; *-ale revolutie*, streven naar de gewelddadige omverwerping van de bestaande maatschappelijke orde, om daarvoor het socialisme in de plaats te stellen; *-ale wetgeving*, al die wettelijke maatregelen, welke ten doel hebben de harmonie tusschen de maatschappelijke standen te bewaren of te herstellen.

Sociaal-democraat' (*voorstander van het socialisme*), m. -democraten.

Sociaal-democratie' (*politieke partij, die streeft naar gemeenschappelijke productie voor zelfgebruik, zoodat het product van den gemeenschappelijken arbeid behoort aan de gemeenschap, en onder de leden naar vasten maatslag wordt verdeeld*), v. gmv.; (t = ts); zie Marxisme.

Socialis'me, socialis'mus, o. gmv.; politiek en oeconomisch systeem, dat alle productiegoederen als collectief eigendom van de gemeenschap wil hebben, d.i. afschaffing van het kapitaal als privaat bezit; het wil de productie of opbrengst door de gemeenschap geregeld zien naar de behoeften, ook, dat ieder voor zijn arbeid van gemeenschapswege deel van de oeconomische goederen geniet.

Socialist' (*aanhanger of voorstander van het socialisme*), m. -en; **-encongres,** o. -sen.

Socialis'tisch (*betrekking hebbende op, eigen aan, behoorende tot het socialisme*), bn.; *de -e propaganda; een - dagblad, de -e kamerleden; -e taal*, eigen aan socialisten.

Socia'nen (kerkgesch. *aanhangers van de leer van Socinus* [1525—1604] *in Polen, om hun vrijzinnigheid bijna overal vervolgd*), m. mv.

Sociëteit' (Lat. *gezelschap, genootschap, vereeniging*, ook *het gebouw*), v. -en; R.-K. *de - van Jezus*, de Jezuïetenorde.

Socinia'nen (*volgelingen van Socinus, gest. 1604; vooral in Polen*), m. mv.; zie: Socianen.

Sociologie' (*maatschappij-leer, leer van het maatschappelijk leven*), v. gmv.; de - bestudeert het maatschappelijk leven van den mensch in zedelijk opzicht. (g = g).

Sociolo'gisch (*de sociologie betreffende*), bn.; *-e beginselen.* (g = g).

Socioloog' (*kenner, beoefenaar der sociologie*), m. -logen.

So'crates, gesch. *beroemde Grieksche wijsgeer in Athene, die al vragende en hooger gaande onderwees*, 470—399 v. C.

Socra'tisch (*van of volgens Socrates*), bn.; *de -e methode*, de in vragen opklimmende.

So'da (It. *zoutasch*), v. gmv.; **-water** (*kunstmineraalwater*), o. gmv.; **-zeep,** v. gmv.

Soe'batten (Mal. *aanhoudend vleiend vragen, smeeken*), ik heb gesoebat; **-ter** (*vleier*), m. -s; zie Sobat.

Soe'da, Mal. 't maakt niets, al genoeg!

Soe'koe (Mal. *volksstam, Soematra*), v. -'s.

Soelaas' (Fr. *hulp, steun, troost*), o. gmv.

Soe'ling (*Ind. blaasinstrument der gamelanmuziek: een bamboezen fluit met zeven gaatjes*), v. -s.

Soen'da-eilanden (*O.-I. eilanden, verdeeld in Groote* [*Java, Soematra, Borneo, Celebes, Banka en Billiton*] *en Kleine, nl. Bali, Lombok, Soembawa, Flores, Soemba en Timor, met ± 37 millioen bewoners*), o. mv.

Soendanees' (O.-I. *bewoner van W.-Java*), m. -eezen; **het -eesch'** (*de taal*), o. gmv.

Soep (Fr. *afkooksel van vleesch, aftreksel*), v. -en; fig. omhaal van woorden; **-bord,** o. -en; **-commissie** (*vereeniging voor soepkokerij*), v. -s.

Soe'pel (*zeer buigzaam, week en zacht*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Soe'perig (fig. *lang van nat*), bn.; *de redevoering, preek enz. was wat -*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Soep'groente (n.l. *voor de soep, b.v. selderij*), v. -groenten.

Soep'kaart (*kaartje, waarvoor een arme een bord soep in de spijskokerij kan gaan eten*), v. -kaarten.

Soep'terrine (*porseleinen of aarden soepkom*), v. -terrines.

Soe'ra (Arab. *hoofdstuk v. d. Koran*), v. -'s; zie Sura.

Soe'rat (Mal. *brief*), m. -s.

Soe'rau (Soematra. *inlandsche godsdienstschool*), v. -'s.

Soes (*dommel, bedwelming*), m. soezen.

Soes (*een soort van luchtig taartje*), v. soezen.

Soe'za, soe'sa (Mal. *drukte, moeite, beslommering*), v. gmv.; *veel - maken, wij houden niet van -*, omslag, drukte.

Soesoehoe'nan (Jav. *keizer*), m. -s; *de - van Solo*, de keizer van Soerakarta; ook: Soenan.

Soe'zen (verwant met *suizen: suffen, slapen, droomen*), ik soesde, heb gesoesd; **-er,** m. -s.

Soe'zerig (*dommelig, dof*), bn.; *ik ben nog wat - van mijn dutje*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

So'fa (Arab. *rustbank, canapé*), v. -'s.

Sof'ta (Turksch. *Mohamm. staatsschool, aan een moskee verbonden, tot opleiding van jongelieden voor den staat of de kerk*), v. -'s.

Soi-disant' (Fr. *zoogenaamd*), bn.; *een - professor, een - bisschop*, d.i. zich noemend, gewaand. (s = z); zie Would-be.

Soigneeren (Fr. *met zorg behandelen*); *een goed gesoigneerde kleeding.* (gn = nj).

Soigneus' (Fr. *zorgvol, zorgvuldig*), bn. en bw.

Soirée (Fr. eig. *avondtijd: avondgezelschap, avondpartij, avondmuziek*), v. -'s.

So'ja (Jap. *Japansch plantaardig extract van sojaboonen en van fijne paddenstoelen, dienende om aan vleeschspijzen, sausen en soepen een pikanten smaak te geven*), v.; ook: Soya.

Sok (Fr. *soc: korte kous*), v. sokken; zegsw. *hij zet er de sokken in*, hij maakt beenen, zet het op een loopen; -je, o. -s.

Sok'kel (Lat. *glazen voetje; onderstel van een zuil*), m. -s; *de glazen -s onder een pianino.*

Sok'kerig (*droomerig*), bn.; *een -e vent*, een domme vent, een kalf Mozes; -er, st.

Sol (*Peruaansche munteenheid*, ± *f 2.37*[5]), v. -s; een - is 10 dinero's.

So'la (*sola-wissel, enkele wisselbrief, door geen anderen gevolgd*), v. -'s.

Solair'-microscoop' (*zonnemicroscoop*), m. -copen. (ai = è).

Sold (Fr. *betaling, soldij*), o. gmv.

Soldaat' (Fr. *soldat: krijgsman*), m. -aten; vroeger *Soldenier en Soudenier*; zegsw. *iets*

- *maken*, iets opmaken, opeten, opdrinken als soldaten doen in tijd van oorlog.
Soldaat'jespelen (*kinderspel*), o. gmv.
Soldatesk' (*naar krijgsmansmanier*), bn.; *het -e karakter der Boeren*; *Alva's -e manieren*, d. i. van een krijgsman; *-e neigingen*.
Soldeer' (*soldeersel*), o. gmv.
Soldeer'bout (*werktuig van den loodgieter*), m. -bouten.
Soldeeren (Fr. *solder*: *metaal aanhechten of dichtmaken met soldeersel*); **-der,** m. -s; **-ijzer,** o. -s; **-ing,** v. -en.
Soldenier' (*bezoldigd krijger*), m. -s. vero.
Soldij' (*bezoldiging van soldaten*), v. -en; *troepen in - nemen*, betaling.
Solemneel' (Fr. *plechtig, plechtstatig*), bn. en bw.; *een -e Mis in de R.-K. kerk*. (em = em).
Solemniseeren (*vieren, plechtig gedenken*).
Solemniteit' (R.-K. *plechtigheid van een jaargetij, feestelijkheid*), v. -en. (em = em); *de - der apostelen Petrus en Paulus*, kerkelijke plechtigheden ter eere van deze Apostelen.
Solenoïde' (nat. *spiraalvormig gewonden koperdraad, electrode*), v. -s.
Solfata'ra (*zwavelbron, waaruit dampen opstijgen*), v. -taren; ook: vulkanische krater, welke alleen gassen en zwaveldampen uitstoot.
Solfège (muz. *studie der noten en intervallen*), v. gmv.; **-klasse** (*zangklasse*), v. -n.
Sol'fer (*zwavel*), o. en v. gmv.; zie Sulfer.
Solidair' (*allen voor één en één voor allen*; *onderling verplicht of gebonden*), bn. en bw.; *ieder der deelhebbers is - aansprakelijk*. (ai = è).
Solidariteit' (*aansprakelijkheid voor zich zelven en voor allen*; *gemeenschappelijke verplichting, gevoel van éénzijn met anderen*), v. gmv.; *de - van een ministerie*.
Soli'de (Fr. *vast, grondig, genoegzaam*; *stipt zijn verplichtingen nakomend, vertrouwbaar, eerlijk, degelijk*), bn. en bw.; solider, soliedst.
Solidee' (*priestermutsje*), v. -s, -ën.
So'lidus (*oud-Rom. goudmunt, f 4.80*), m. soliden.
Solideeren (*bevestigen, verzekeren*).
So'li De'o glo'ria, *Gode alleen zij de eer*; zie **S. D. G.**
Soliditeit' (*degelijkheid, duurzaamheid, vertrouwbaarheid, deugdelijkheid*), v. gmv.
Solist' (*solozanger, solospeler*), m. -en.
Solitair' (*kluizenaar*), m. -s. (ai = è).
Solitair' (Fr. *eenzaam, afgezonderd*), bn. en bw.
Solitu'de (*eenzaamheid, stilte*), v. gmv.
Sol'len (*heen en weer gooien, plagen, spelen*), ik heb gesold; *de leerlingen - met hem*, d. i. houden hem voor den gek, spelen m. hem.
Sollicitant' (*dinger n. e. betrekking*), m. -en.
Sollicitan'te (*dame, die solliciteert*), v. -n.
Sollicita'tie (*dinging, het dingen naar*), v. -tiën, -s; **-brief,** m. -ven; lees; *-taatsie*.
Solliciteeren (Lat. *verzoeken, dingen naar een betrekking, om een post vragen*). (c = s).
Solliciteur' (*wettig aangesteld persoon, om zaken voor anderen, bijzonder bij de Regeering, te bezorgen*; *procureur*), m. -s. vero.
Solmiseeren, solfieeren (*de klankladder of de noten do, re, mi, fa, sol, la, si afzingen*; *het muzikaal a-b-c zingen*); zie Solfège.
So'lo (It. muz. *alleenzang*), m. -s; *hij zong dien - zeer mooi*; alleenspel bij 't quadrilleeren; **-zanger,** m. -s.
So'lon, gesch. *wetgever der Atheners, tijdgenoot van Croesus*; 640—559 v. C.
Solœcis'me (Gr. *taalfout, bijzonder tegen een regel der spraakkunst*), o. -n.
Solsti'tium (Lat. *zonnestilstand, zonnekeering op 21 Juni en 22 Dec.*), o. gmv. (ti = tsi).
Solu'tie (*oplossing, verklaring*), v. -s, -tiën. (t = ts).
Solva'bel, solvent' (*in staat tot betalen*), bn.
Solvabiliteit' (Fr. *vermogen om te betalen*), v. gmv.
Solveeren (*oplossen, vereffenen, afdoen*).
Sol'vit, (*hij of zij*) *heeft betaald*.
Som (rekenk. *optelling*), v. sommen; *de proef op de -* (op het vraagstuk) *maken*; **-metje,** o. -s.
Som'ber (Fr. *duister, donker*), bn. en bw.; fig. *neerslachtig, droevig, treurig*; -der, -st; **-heid,** v. gmv.
Sombre'ro (Sp. *hoed met breeden rand*), v. -'s.
Som'ma (Lat. *geldsom*), v. gmv.
Somma'tie (*oproeping, aanmaning, dagvaarding, opvordering*), v. -tiën, -ties. (t = ts).
Sommeeren (*dagvaarden, gerechtelijk oproepen, aanmanen*); *de politie -de de menigte uit elkaar te gaan*, stelde den eisch.
Som'mer (scheepst. *zware eiken balk*), m. -s.
Som'mige (*eenige, enkele*), telw.; *- jongens*; *van deze vruchten zijn - al bedorven*.
Som'migen (*enkelen*), telw. mv.; *velen gaan examen doen, slechts - zullen slagen*.
Sommiteit' (*hooge bergtop*, fig. *voornaam persoon*; *hoogste in rang*), v. -en; ook: *Summiteit*.
Somnambu'le (Fr. *slaap- of nachtwandelaar*; *vooral medium, helderziende door den magnetischen slaap*), m. en v. -'s.
Somnambulis'me (*slaapwandelzucht, helderziendheid in den magnetischen slaap*), o. gmv.; ook **-ismus,** o. gmv.
Somp (*moeras, poel*), v. -en.
Som'pig (*moerassig*), bn.; -er, st; **-heid,** v. gmv.
Somptueus' (Fr. *kostbaar, weelderig, overdadig*), bn.; -zer, -t.
Somptuositeit' (*verkwistende pracht*), v. gmv. (s = z).
Somp'vogel (*moerasvogel*), m. -vogels.
Soms (*van tijd tot tijd, nu en dan*), bw.; *hij is - zeer gemelijk*; ook: misschien, welllicht: *Hebt ge - een gulden voor mij?*
Somtijds', bw.; zie Soms.
Somwij'len, bw.; zie Soms.
Sona'te (It. *muziekstuk voor het orkest of de piano-forte*), v. -n, -s.
Sonati'ne (It. *kleine sonate*), v. -s.
Sond (*zeestraat*: *Denemarken en Zweden*), v.
Son'de (Fr. *werktuig, om de diepte en gesteldheid eener wonde te onderzoeken, peilstift*), v. -s.
Sondeeren (Fr. *de diepte onderzoeken, peilen, uitvorschen, trachten te doorgronden, polsen*); **-ijzer,** o. -s; **-ing,** v. -en.
Sonnet' (It. *sonetto*: dichtk. *lyrisch gedicht van veertien regels, verdeeld in vier strophen, twee van vier regels* (*quatrains*) *en twee van drie regels* (*terzetten*); *de beide eerste strophen* (*samen ook octaaf genoemd*), *moeten een samengestelden volzin vormen, die als voorzin dient van de twee volgende terzetten of het sextet*), o. -ten; *het - heeft de jambische voetmaat*; *de quatrains van het - hebben twee rijmen* als: *abba, abba*; *de terzetten drie met afwisselend rijmschema*; *het - is uit het*

Italiaansch in bijna alle Europeesche talen overgenomen; *het - was de meestgeliefde dichtvorm der 17e eeuw*: *Vondel, Hooft gaven uitstekende voorbeelden*; ook: Klinkdicht.

Sonnet'tenkrans (dichtk. *eigenlijk een rij van vijftien sonnetten over hetzelfde onderwerp, zóó, dat de laatste regel van het voorgaande sonnet de beginregel is van het volgende*), m. -kransen; **-dichter,** m. -s.

Sonoor', sono'risch (Lat. *welluidend, helderklinkend*), bn. en bw.; *dat sonore geluid.*

Sonoriteit' (*welluidende klank*), v. gmv.

Soort (Fr. *sorte*: *aard*), v. en o. -en; *wat - van woord is het? een raar - van menschen*, d. i. slag; spreekw. - *zoekt* -, d.i. gelijk zoekt gelijk.

Soor'telijk (*volgens de soort*), bn.; *-e zwaarte*, d. i. betrekkelijke zwaarte der stoffen, d. i. de verhouding van het betrekkelijk gewicht van een zeker volume bij nul graden Cels. tot dat van een gelijk volume zuiver water van 4° Cels.; *het - gewicht der lichamen*; *het - gewicht van goud is 19.5, van kwik = 13.54, van zilver = 10.5, van koper 8.8, van tin 7.3, van zink 6.86.* enz.; ook: Specifiek.

Soort'gelijk (*dergelijke*), vnw.; *-e praatjes bevallen mij niet.*

Soort'getal (spraakk. *de woorden op -lei en -hande*), o. -getallen; *tweeërlei, vierderlei, achterhande, allerhande is een -.*

Soort'naam (spraakk. *naam van al de voorwerpen eener zelfde soort*), m. -namen; zie Eigennaam.

Soos (*sociëteit*), v. gmz.; *naar de - gaan*; **-looper,** m. -s.

Sop (verwant met *zuipen*: *vloeibare stof, lepelkost, vloeibaar beestenvoeder*), o. en v. soppen; zegsw. *het - is de kool niet waard*, de zaak is van te geringe beteekenis om er zooveel drukte van te maken, zooveel moeite voor te doen, zie Kool; *ze zijn met hetzelfde - overgoten*, het zijn vogels van één veeren, d.i. hebben dezelfde eigenschappen en gebreken; *iem. in zijn eigen - gaar laten koken*, hem aan zich zelf overlaten, zich niet met hem of zijn zaken bemoeien; *het ruime -*, d.i. de zee.

Sophis'me (Gr. *drogrede, bedrieglijke of valsche sluitrede*), o. -n. (ph = f).

Sophist' (*sedert de tweede helft der 5e eeuw v. Chr. een rondtrekkend leermeester in het denken en spreken en in de politieke wijsheid*; *later kreeg het woord in tegenstelling met philosoof een ongunstige bet. nl. die van drogredenaar, spitsvondige, valsche wijsgeer*), m. -en.

Sophisterij' (*spitsvondigheid, haarklooverij*), v. -en.

Sophis'tisch (*spitsvondig, bedrieglijk*), bn.

Sophistiseeren (*den drogredenaar spelen*).

So'phocles, *beroemd treurspeldichter te Athene*, 495—405 v. C. (ph = f).

Soporeeren (Lat. *verdooven, doen inslapen*).

Sop'pedoppen (*onmatig in saus indoopen*), ik soppedopte, ik heb -soppedopt.

Sop'pen (*in sop doopen, indoopen*), ik heb -sopt; zegsw. *hij kan niet ruim -*, d. i. hij heeft het niet breed; **-per,** m. -s.

Sop'perig (eig. *sappig*, fig. *slappig, afgedragen, dun*), bn. en bw.; *een - hangend geruit broekje*; *de overjas was al wat -*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Sop'pig (*nattig, sappig*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Sopraan' (It. *bovenstem, opperste, hoogste zangstem*), v. -anen; **-partij,** v. -en; **-solo,** m. -'s; **-zangeres',** v. -sen; *mezzo-*, stem tusschen sopraan en alt.

Sopra'no (It. muz. *de hooge of bovenstem*), v.

Sor'be (*vrucht van den sorbeboom*), v. -n.

Sor'beboom (*lijsterbesboom*), m. -boomen.

Sor'benkruid (*pimpernelachtige plant*), o.; *het gemeene -.*

Sorbet' (Perz. *een verfrisschende drank, bestaande uit water, suiker, citroen en een weinig rozenwater of amber*), o. gmv.

Sorbon'ne (*een oude hoogeschool te Parijs, gesticht in 1252 door Robert de Sorbon, waar onbemiddelde jongelieden tot wereldlijke priesters werden opgeleid*; *sedert 1821 godgeleerde faculteit te Parijs, thans academie*), v. gmv

Sordi'no (It. *toondemper*), v. -'s.

Sorditeit' (*vuil- of morsigheid, schandelijke gierigheid*), v. gmv.

Sornet'ten (Fr. *ongerijmde taal, sprookjes, onnoozel en zot gesnap, grillen*), v. mv.

Sorta'bel (*geschikt, gepast, geëvenredigd*), bn.; *een - huwelijk*, van personen die bij elkaar passen; -er, -st.

Sorteeren (*uitzoeken, uitlezen, soort bij soort leggen, in soorten schiften*); **-der,** m. -s; **-ing,** v. -en; **-machine,** v. -s.

Sortie' (Fr. *kaartje of contramerk*; *uitval bij een belegering*; ook: *lichte damesmantel voor avondpartijen*), v. -s. (t = t).

Sortiment' (*menigte van dezelfde soort*), o. -en; zie: Assortiment.

Sosi'genes, *de wiskunstenaar, die voor Julius Caesar de lengte van het jaar berekende als te zijn 365 dagen en 6 uren* (Juliaansche of Oude Stijl: dit jaar was te lang.

Sot'nia (*afdeeling Russische kozakken van 150 man*), v. -'s.

Sotternie' (*kluchtspel der Middeleeuwen, geschreven in een taal, plat en ruw, maar ook grappig en ironisch*), v. -nieën.

Sotti'se (Fr. *zotheid, malligheid*), v. -s.

Sot'to vo'ce (muz. *m. e. zachte, doffe stem*), bw.

So'to (Mal. *gepeperde inlandsche soep*), v.

Sou (*Fransche koopermunt* = $2^1/_2$ *cent*), m. -s.

Soubret'te (Fr. *kamenier*; *jeugdige, vroolijke, oolijke kamerjuffer, bijzonder in het blijspel*), v. -s. (ou = oe).

Soudenier' (uit *soldenier*: *soldaat*), m. -en, -s. vero.

Souffleeren (Fr. *vóórzeggen door den souffleur*; *influisteren, inblazen*). (ou = oe).

Soufflet' (*klap, muilpeer, oorveeg*), m. -ten.

Souffleur' (*inblazer*; tooneel: *rolvoorzegger*), m. -s; **-shokje,** o. -s. (ou = oe).

Souf'fre-douleur' (Fr. *zondenbok, mikpunt voor ieder*), m. (ou = oe).

Souffreeren (Fr. *souffrir*: *lijden, ondergaan*; *toelaten, dulden*). (ou = oe).

Soumis' (Fr. *gedwee, onderworpen, gehoorzaam*), bn.; lees: *soe-mie'.*

Soun'der (Eng. *klankgever, toestel op een telegraafkantoor*), m. -s. (ou = ou).

Soupçon' (Fr. *argwaan, verdenking*), m. -s.

Soupçonneeren (Fr. *verdenken, mistrouwen, wantrouwen, argwaan koesteren*). (ou = oe).

Soupeeren (*het avondmaal gebruiken*).

Souper' (*avondeten*), o. -s; *soupertje, soupeetje.* (ou = oe); ook Soupé.

Sourdi'ne (Fr. muz. *werktuigje, dat op den kam van een viool gezet, de snaren drukt en daardoor den toon doffer maakt, demper*), v.

-s; *à la* -, in het geniep; zie Sordino.
Sous'-chef (Fr. *onderchef*), m. -chefs; lees: *soe'-sjef.*
Souspied' (Fr. *voetriem, aan den broek bevestigd, om ze strak te houden*), m. -s; lees: *soe-piee'.*
Souta'ne (Lat. *toog, R.-K. priesterkleed*), v. -s.
Souteneeren (*ondersteunen, in stand of staande houden, verdedigen, beweren*).(ou=oe).
Sou'terrain (*onderaardsch gewelf of vertrek, kelderverdieping of -keuken*), o. -s. (ou = oe).
Soutien' (Fr. *bijstand, steun*; ook: *ijzerdraadgaas*), m. -s; lees: *soe-tj-en'.*
Souvenir' (Fr. *aandenken, gedachtenis; schrijf- of zakboekje*), o. -s. (ou = oe).
Souverein' (*oppermachtig*), bn. en bw. (ou = oe).
Souverein' (*gebieder, vorst*), m. -en. (ou=oe).
Souvereiniteit' (*oppermachtige heerschappij, oppermacht*), v. gmv. (ou = oe).
Souverein' (*Engelsch goudstuk van f 12 ruim*), m. -s. (ou = oe); Eng. *sov'ereign*, ook: Soeverein.
So'ya (Jap. *extract, ontstaan door gisting uit soyaboonen*), v.; *de Japansche* -; - *dient in sausen bij vleesch, visch*, enz.; zie So'ja.
Spa (*graafwerktuig*), v. spaden; zie Spade.
Spa (*laat*), bw.; zie Spade.
Spaak (*lang hout, handboom*), v. spaken; zegsw. *iemand een - in het wiel steken*, d.i. hem tegenwerken, hem door een hindernis beletten voort te gaan.
Spaak (*verbandstijl in een wiel tusschen naaf en velling*), v. -aken; *de houten, de ijzeren spaken van een rad*; zie Speek.
Spaak, bw.; zegsw. - *loopen*, in de war loopen, vastloopen, geen voortgang kunnen hebben.
Spaan (*dunne, buigzame houtreep*), v. spanen; *boter-*, d.i. platte houten lepel; *schuim-*, keukengerief; *roei-*, roeiriem.
Spaan'der (eig. meerv. van *spaan*), m. -s: spreekw. *Waar gehakt wordt, vallen -s*, waar gevochten wordt, vallen van weerszijden dooden; -tje, o. -s.
Spaan'dershaak (*gereedschap der scheepstimmerlui*), m. -haken.
Spaansch, bn. en bw.; (als zn. o.); *de -e taal, -e wijn; het - leeren; het was een -e tijd*, d.i. een treurige, rampspoedige tijd; *het ging er - toe*, d.i. ruw, hardvochtig; *dat klinkt* -, d.i. vreemd; *hij heeft het* -, d.i. hard, armoedig; *een -e vlieg*, trekpleister; *-e zeep*, witte, harde zeep; *-e peper*, Indische peper; *een - ruiter*, een versperring van paalwerk, een Friesche ruiter; - *riet*, dun vlechtriet; - *groen* (*kopergroen*), o. gmv.
Spaar'bank (*inrichting, waar men zijn spaarpenningen kan beleggen*), v. -banken.
Spaar'bankboekje (*boekje eener spaarbank, waarin de inleggelden worden bijgeteld en de terugbetalingen afgetrokken*), o. -boekjes.
Spaar'der (*hij, die spaart*), m. -s; **-ster,** v. -s.
Spaar'penning (*stuk geld, dat men gespaard heeft*), m.; de -penningen (*opgespaard geld*).
Spaar'pot (*pot, om er spaarpenningen in te bewaren*), m. -potten; *een goeden of vetten - hebben*, veel opgespaard geld.
Spaar'zaam (*zuinig, het tegenovergest. van verkwistend*), bn. en bw.; *de Holl. jongen is niet - met woorden.* (C.O.); **-heid,** v. gmv.
Spaath (*allerlei ruitvormig mineraal*), o. gmv.; ook: Spaat.
Spa'de, spa (*graafwerktuig*), v. spaden.
Spa'de (*laat*), bn. als bw.; ook Spa; *in den -n nacht, de - tranen, - regen; vroeg en -.*
Spa'del, v. -s; meestal **Spatel.**
Spa'deling (*nakomer, achterblijver*), m. -en.
Spa'deling (*late vrucht*), m. -en.
Spa'den (*graven, omspitten*), ik spaadde, heb gespaad.
Spadil'le (Sp. *schoppenaas of hoogste troef in het quadrillespel*), v. -s; lees: *spadiel'je.*
Spa'hi (Perz. *inlandsch soldaat, vooral ruiter: in Britsch-Indië*), m.; zie Sipahi.
Spa'kerig (*droog, doorzichtig*), bn.; *een -e lucht.*
Spalier' (It. *latwerk of staketsel voor leiboomen*), o. -en; **-boom** (*leiboom*), m. -en; **-vrucht,** v. -en.
Spalk (*latje of plankje om gebroken armen, vingers enz., recht te zetten of te spalken*), v. -en.
Spal'ken, ik heb gespalkt; *een gebroken poot* -, d.i. stevig tusschen twee latjes of plankjes binden; **-ing,** v. -en; **-hout,** o. -en.
Spal'ling (*varken beneden het jaar*), m. -en.
Spalt (*spleet*), m. -en. vero.
Spal'ten (verwant met *splijten*), ik spaltte, heb gespalt; zie Spouwen, Tweespalt. vero.
Span, span'ne (*lengte, gelijk de span eener hand*), v. spannen; *de tafel is drie span breed*; fig. *een - tijds*, korte tijd; ook: raam van een spanzaag, van een vlieger, enz.
Span (*gespan*), o. spannen; *een - paarden, ossen*, d.i. een koppel; *een versch - paarden; deze kinderen zijn een aardig* -, tweetal.
Spandeeren (Lat. *ten koste leggen; veel geld aan iets* -, besteden, uitgeven).
Span'dienst (gesch. *plicht van aan te spannen*), m. -diensten; *hand- en spandiensten, -en waren heerendiensten.* vero.
Spa'nen (*van spaan*), bn.; *een - speelgoeddoos.*
Spa'nen, ik heb -spaand; *boter* -, d.i. met een spaan bewerken of uitsteken.
Spang (*gesp, ring, zilveren haak*), v. -en.
Span'gordel *nauwsluitende lijfgordel*), m. -s.
Span'jaard (*iem. uit Spanje*), m. -en, -s.
Spanjolet' (*draairoede of sluitboom om b.v. een vleugelraam te sluiten*), v. -ten.
Spanjool' (*Spanjaard*), m. -olen.
Span'kracht (*veerkracht, elasticiteit*), v.; *de - van gassen, de - van den stoom.*
Span'ne, v. spannen; zie Span.
Span'nen (*binden*), ik spande, heb -spannen; zegsw. *de paarden voor den wagen* -; *de paarden achter den wagen* -, averechts te werk gaan; *de kroon* -, de koningskroon aanbinden, fig. de eerste zijn onder gelijken; *den haan* -, nl. het geweer willen afschieten; *de vierschaar* -, de rechtbank bijeenroepen, recht gaan spreken; zegsw. *het zal er* -, d.i. heet toegaan.
Span'nend (*wat spant*), bn.; *een - oogenblik.*
Span'ning (*het spannen*), v. -en; *de - van dat touw is te sterk, het zal stuk springen.*
Span'ning (*toestand v. gedrukte gasvormige lichamen*), v. -en; *de - van den stoom, de - van gassen, de - van samengeperste lucht.*
Span'ning (*toestand van iets, dat gespannen is*), v. gmv.; *de - der spieren, zenuwen; dat onzekere hield zijn ziel in* -; *de candidaat verkeerde na het examen in groote* -.

Span'ning (bouwk. *afstand tusschen twee steunpunten*), v. -en; *de - van e. booggewelf, van e. kap*; *de - van een spoorbrug*, d.i. de lengte van een vak tusschen twee pijlers; *de spoorbrug te Culemborg heeft zeer groote -en.*
Span'ning (bouwk. *het spanwerk of kapwerk van een dak*), v. -en; *de - glooit er boven over* (*nl. over de stijlen*), *top aan top.* (Tollens).
Span'ning (fig. *min of meer vijandelijke houding*), v.; *Pruisen en Frankrijk leefden al eenigen tijd in -; er is een zekere - tusschen die twee volken, staten, menschen*, enz.
Span'raam (*droograam, laken- of dekenraam, waarop het weefsel gespannen wordt*), o. -ramen.
Span'riem (*riem des schoenmakers, om den schoen op de knie vast te zetten*), m. -riemen.
Span'rups (*rups, welke al huppelend of gebogen zich beweegt*), v. -rupsen.
Spanseeren (Lat. *rondwandelen, met een zekere deftigheid voorbij stappen*), hij heeft en is -spanseerd; *wanneer hij voor de derde reis het huis voorbij spanseerde* (v. Effen); fig. *O, IJstroomgod! hoe trotsch -seerden eens uw stroomen!* rolden uw golven. vero.
Spant (*kapwerk van een dak*), o. -en.
Spant (scheepst. *zijstuk van het geraamte van een schip*), v. -en.
Span'zaag (*groote zaag, in een raam gespannen*), v. -zagen.
Spar (*sparreboom, naaldboom met kaarsrechten stam en af hangende kransen van takken*), m. sparren; *de naalden van den - staan alleen.*
Spar (*lang rond dakhout, ronde balk*), v. sparren.
Spa'ren (*opsparen*, fig. *ontzien*), ik heb -spaard. *De Holl. jongen spaart in 't vechten zijn partij* (C.O.), d.i. verschoont; **-ing,** v.
Spar'gel (*witte asperge*), m. gmv.; **-kruid,** o.
Spark (*sprank, vonk*), v. sparken.
Spar'kelen (*vonken schieten, vonkelen*), het heeft -sparkeld.
Spar'reboom (*spar*), m. -boomen; **-groen** (*-takken*), o. gmv.
Spar'rekegel (plantk. *zaadhuis van den spar, lang en rond met dakpansgewijze liggende schubjes*), m. -kegels; ook Sparrenappel.
Spar'renappel (*sparrekegel*), m. -appels; **-bosch,** o. -bosschen; **-hars,** o. en v.; **-hout,** o.; **-rups,** v. -en; **-wond,** o. -en.
Spar'sa (*verstrooide dingen*), v. mv. (s = z).
Spartaan' (*inboorling van het oude Sparta*), m. -anen; fig. iem., die gehard is.
Spartaansch' (fig. *streng, hard*), bn.; *een -e opvoeding.*
Spar'telbeenen (*met de beenen in de lucht spartelen*), ik heb -spartelbeend.
Spar'telen (*krampachtig bewegen*), ik heb -sparteld; *de visch lag in het gras te -; de knaap spartelde in den vijver*; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Spar'telvisch (*spartelende visch*), m. -visschen; *de boer trekt -visschen uit den vijver.* (Vondel).
Spas'mus (*kramp, samentrekking*), m. -sen.
Spat (*vlekje*), v. spatten; *je broek zit vol -ten.*
Spat (*aderspat*), v. spatten.
Spat'bord (*benedendeel van rijtuigen en rijwielen*), o. -borden; ook: Slikbord.
Spa'tel (Lat. *strijkmes voor zalf, zalfspaan; ook strijkspaan van den stukadoor*), v. -s.
Spa'tha (*het lange ijzeren zwaard der Franken*), v. -'s. (th = t).
Spa'tie (Lat. *tusschenruimte of speling; op de drukkerij, verkort staafje tusschen twee letters of woorden, scheistift*), v. -s; lees: *spa'-sie.*
Spatieeren (*van spaties voorzien, breeder uiteendrukken*); *woorden -.* (t = ts).
Spat'ten (*in druppels rond- of opvliegen*), ik heb en het is -spat; *het bloed spatte uit de wonde*; **-terig,** bn.; -er, st; **-ting,** v. gmv.
Spat'ting (scheepst. *wijdte, breedte*), v. -en.
Spea'ker (*voorzitter van het Eng. lagerhuis*), m. -s. (ea = ie).
Specerij' (Lat. *uitheemsche kruiderij*), v. -en; **-achtig,** bn. en bw.; **-handel,** m. gmv.
Specht (*zekere bosch-klimvogel*), m. -en; *de groene -, de groote bonte -, de zwarte -; de - is deels nuttig, deels schadelijk; de - lacht.*
Specht'mees (*blauwe specht, boomklever*), m. -meezen. gew.
Speciaal' (Lat. *bijzonder, afzonderlijk, bepaald*), bn. en bw.; *mijn -ale vriend; ik bedoel - u.*
Specialiseeren (*in rubrieken of afzonderlijk indeelen*). (s = z).
Specialist' (*persoon, die in eenig vak uitmunt*), m. -en; *hij is een - in de geschiedenis.*
Specialiteit' (*bijzonder vak; iemand die in een zeker vak groote kennis bezit*), v. -en.
Spe'cie (Lat. *metaal; klinkende munt*), v. -ciën, -cies; *een bel van een zeer luidklinkende -.* (C.O.); *wilt ge papieren geld of -?* baar geld. (c = s).
Spe'cie (*soort*), v. -s. (c = s).
Specifica'tie (*stukswijze opgaaf, afzonderlijke opsomming*), v. -tiën, -s. (t = ts).
Specificeeren (*stuk voor stuk opgeven, deel voor deel bij name noemen*); ook: Specifieeren.
Speci'ficum (*bijzonder middel, afdoend iets*), o. -s; *kinine is een - tegen de koorts; Men zweert bij zijn -.* (Staring, Op Coo, den Reformateur). (ci = si).
Specifiek' (*soortelijk*), bn.; *- gewicht eener stof*, soortelijk gewicht; zie Soortelijk.
Spe'cimen (Lat. *proefstuk of -werk, voorbeeld, model*), o. -s, specimina. (c = s).
Spe'cola (It. *sterrenwacht*), v. -'s.
Specta'tor (*toeschouwer, waarnemer*), m. -s.
Spectatoriaal' (*wat tot den spectator behoort*), bn.; *-ale geschriften*, in den trant v. d. Spectator v. Justus van Effen († 1735).
Spectraal'analyse (nat. *ontbinding van licht door een prisma; onderzoek van eenige grondstof door studie van het spectrum*), v. gmv. (c = k).
Spectrome'ter (nat. *licht- of straal-onderzoeker, spectroscoop*), m. -meters.
Spectroscoop' (nat. *toestel om het spectrum van een stof te onderzoeken*), m. -copen; ook: **Spectrometer.** (c = k).
Spec'trum (Lat. *band van kleuren door een kleine opening op een wit scherm geworpen, ontleding van het licht in zijn samenstellende kleuren*), o. -s, -tra; *magnetisch -,* aanschouwelijke voorstelling der magnetische krachtlijnen door metaalvijlsel. (c = k).
Speculant' (Lat. *ondernemend koopman, wager in fonds- of effectenwaarden, winstbejager*), m. -en. (c = k).
Specula'tie (*bespiegeling; winstbejag, onderneming met aanmerkelijk risico*), v. -tiën, -ties.
Specula'tie (*St.-Nicolaaskoekjes of -baksel*), v. gmv. (c = k).

Speculatief' (*bespiegelend, dieppeinzend; ondernemend*), bn.; *de -ieve geest van tante Vernooy.* (C.O); -ver, -st. (c = k).
Speculatief' (*winstbelovend*), bn.; *-tieve fondsen*, die kans op winst geven. (c = k).
Speculeeren (*bespiegelen, bepeinzen, navorschen; handelsplannen maken met het doel om veel en snel te winnen; veel wagen om veel te winen*); *- in koffie, - in olie.* (c = k).
Speech (Eng. *toespraak, toost*), v. -en; lees: *spietsj.*
Spee'chen (den. *een toespraak houden*), ik heb -speecht; lees: *spietsjen.*
Speed, at full (Eng. *met volle kracht*), bw. (ee = ie).
Speek (*houten spaak van een rad*), v. -en.
Speek'sel (verwant met *spugen: mondvocht*), o. gmv.; **-klier,** v. -en.
Speel'bal (*werpbal*), m. -len; fig. *hij is de - der fortuin; het schip was een - der golven.*
Speel'bank (*tafel of bank, waaraan men speelt*, bijz. *de plaats, waar men het bekende hazardspel, rouge et noir, speelt*), v. -banken.
Speel'doos (*muziekdoos*), v. -doozen.
Speel'goed (*voorwerpen voor kinderen om er mee te spelen*), o. -goederen; **-goedwinkel,** m. -winkels.
Speel'hol (*schimpnaam voor speelhuis*), o. -holen.
Speel'huis (*danshuis, kroeg*), o. -huizen.
Speel'jacht (*pleziervaartuig*), o. -jachten.
Speel'makker (*kameraad*), m. -makkers.
Speel'man (*muzikant*), m. -lieden, -lui; zegsw. *de - zit er nog op 't dak*, de bruiloftsvreugde is er nog niet geheel voorbij, de jongelui zijn nog in de wittebroodsweken.
Speel'noot (*speelkameraad*), m. -en, -s; **-noote,** v. -n. Ook bruidsjonker of -meisje: *Wie der jongens hij tot -en kiezen zou.* (Potg.)
Speel'plaats (*plaats bij de school, waar in het vrije kwartier gespeeld wordt*), v. -plaatsen; *een school met -.*
Speel'pop (fig. *speelbal*), v. -poppen.
Speel'reisje (*pleziertochtje*), o. -reisjes.
Speel'ruimte (*ruimte voor de vrije beweging, speling*), v. gmv.
Speelsch (*graag spelende*), bn.; *een - knaapje; de -e hoop des vaderlands.* (C.O.); -er, meest -; **-heid** (*dartelheid*), v. gmv.
Speel'tafel (*tafel om aan te spelen, fig. spel*), v. -s; *hij heeft zijn vermogen aan de - verkwist*, d. i. met het hazardspel.
Speel'tuig (*kinderspeelgoed*, ook *muziekinstrument*), o. -tuigen.
Speel'tuin (*kindertuin*), m. -tuinen.
Speel'vaart, spe'levaart (*pleziertocht op het water*), v. -vaarten.
Speel'vogel (*jongen, die graag speelt*), m. -s.
Speel'wagen (*pleziertuig*), m. -wagens.
Speel'werk (*klokkenspel, muziek*), o. -en; *het - in den olifant.* (C.O.)
Speel'ziek (*overgroote neiging tot spelen hebbende, zeer speelsch*), bn.; *een - kind, een -e hond*, d. i. gaarne spelende; -er, -st.
Speel'zucht (*neiging tot spelen*), v. gmv.
Speen (*tepel eener koe, geit*, enz.), v. spenen.
Speen'kruid (*ranonkelachtige weideplant*), o. gmv.
Speen'ling (*speenvarken, spalling*), m. en v. -en.
Speen'varken (*zeer jong varkentje*), o. -s.
Speer (*lans, piek, spiets*), v. speren.
Speer'haai (*doornhaai; haai, die algemeen in de Noordzee voorkomt*), m. -haaien.
Speer'ruiter (*met een speer gewapende ruiter*), m. -ruiters. vero.
Speer'haak (*klein smidsaambeeld*), m. -haken.
Speer'slang (*zeer giftige slang op Martinique*), v. -slangen.
Speer'wortel (*speerkruid, drakenwortel*), v. gmv.
Speet (*houten slagerspin, ook taai twijgje, waaraan aal of paling, bokking enz. geregen wordt*), v. speten.
Speet'aal, speet'jesaal (*mootjes aal aan een speet geregen en zoo gebraden*), v. gmv.; **-paling,** v. gmv.
Speet'wet (*wet van 21 Oct. 1902, waarbij onder zekere voorwaarden het speten aan vrouwen wordt toegestaan*), v. gmv.
Spek (*laag vet tusschen vleesch en vel*), o. gmv.; *blank -, versch -, gerookt -*; zegsw. *met - schieten*, opsnijden, liegen, bluffen; *mee doen voor - en boonen*, niet geteld worden, een bijlooper zijn, overtollig zijn, er te veel zijn, *zij vallen van weelde uit het -*, d. i. zij verwaarloozen hun zaken; spreekt. *dat is geen - voor jouw bek*, dat is niets voor u, daar krijgt ge niets van: wat plat.
Spek, spek'jan (*destijds scheldnaam voor Portugeezen en Spanjaarden*), m. spekken.
Spek'bokking (*vette gerookte bokking, groot soort*), m. -bokkingen.
Spek'chinees (O.-I. *Chinees-varkensslachter*), m. -eezen.
Spek'ken (eig. *lardeeren, fig. goed vullen*), ik heb -spekt; *iemands beurs of iemand -*, d. i. goed van geld voorzien. gmz.
Spek'kig (*spekachtig*), bn.; **-heid,** o. gmv.
Spek'koek (*pannekoek met spek*), m. -en.
Spek'koning (*matroos, die het walvischspek tont*), m. -koningen.
Spek'slager (*varkensslachter*), m. -s; **-slagerij',** v. -en.
Spek'steen (*voorwerp*) m. -en, als stofnaam, v. gmv.: *een beeldje van -*, een kiezelzure kalkstof, zeer snijdbaar, in verschillende kleuren voorkomend.
Spekta'kel (Fr. *schouwspel, vertooning; iets dat opzien baart, opschudding, drukte*), o. -s; *wat maken die lui een -!*
Spekta'kelstuk (*tooneelstuk, dat spektakel verwekt*), o. -stukken.
Spek'vet (*vet, uit spek gebraden*), o. gmv.
Spekta'kelmaker (*rumoermaker*), m. -s.
Spek'zak (mil. *linnen inspectiezak*), m. -ken.
Spel (*kansspel*), o. spelen; *geluk in het - hebben; een mooi - in handen hebben*, b.v. bij het kaarten; zegsw. *alles op het - zetten*, wagen; *iemand vrij - laten*, alle vrijheid laten; *uw naam staat op het -*, loopt gevaar.
Spel (*een stel voorwerpen bij het spel noodig*), o. spellen; *hier zijn twee spellen kaarten; koop twee dominospellen, drie damspellen*, enz.
Spel (*kermistent, spul*), o. spellen; *de markt stond vol kramen en spellen: twee honden- en apenspellen, drie paardenspellen*, enz.
Spel (*tooneelspel, het spelen op de planken, de opvoering, de voorstelling, de rol, de actie*), o. spelen; *een blij-, een treur-, het - van dezen acteur is natuurlijk; zij legt veel gevoel in haar -.*
Spel (*het spelen van muziek*), o. gmv.; *het viool-, snaren-; met zang en - den tijd verdrijven; het heerlijke vioolspel van dien virtuoos.*

Spel (*wedstrijd in het spelen*), o. spelen; *de Olympische spelen in Griek., ingesteld 776 v. C.*
Spel (*het tegengestelde van ernstig werk*), o. gmv.; *dat te zingen is hem maar -*, ook *kinderspel*; *die jongen wil van alles - maken*, grap, aardigheid.
Spel (*speelbal, speelpop*), o. gmv.; *de reddelooze boot drijft ten - van wind en golven*; *een handvol zeewier dreef door 't nat ten - van wind en golven.* (Bild.).
Spel (*bezigheid om zich den tijd te korten*), o. spelen; *de -en onzer jeugd*; *jongensspelen, meisjesspelen*, enz.
Spel (*het spelen*), o.; *het - der verbeelding, het - der oogen, het - der gebaren, dat alles is maar - voor hem.*
Spel'boek (*abc-boek*), o. -en; (*onze kindren*), *van 't - af nooit ledig.* (Staring). vero.
Spel'breker (*spelverstoorder*), m. -s; **-breekster,** v. -s; zie Brekespel.
Speld, v. -en; zegsw. *er is geen - tusschen te krijgen*, zij is een eerste klappei; zegsw. *een -je bij iets steken*, evenals de naaister doet aan den naad, ter plaatse waar zij dien dag eindigt; ook deed dit een lezer; bij uitbr. ophouden met iets, fig. ergens niet meer over handelen of spreken.
Spel'deknop, -kop (*kopje eener speld*), m. -pen.
Spel'den (*vasthechten, opprikken*), ik spelde ik heb -speld; zegsw. *iem. iets op de mouw -*, d. i. iets wijs maken.
Spel'denbrief (*langwerpig stuk papier, waarop in rijen spelden zijn gestoken, welke aldus in den handel worden gebracht*), m. -brieven.
Spel'dengeld (*toelage voor allerlei kleine uitgaven*, n.l. *aan een vrouw, kleedgeld*), o. gmv
Spel'denkussen (*kussen om spelden op te steken*), o. -kussens.
Spel'denwerk (*kantwerk*), o. gmv.; *zij verdient haar kost met - te maken.*
Spel'de(n)werken (*kant maken*). Vl.
Spel'deprik (*prikje met een speld*; fig. *fijne hatelijkheid*), m. -prikken.
Spe'lemeien (*zich vermaken door te gaan wandelen in Mei*, nl. *in de vrije natuur*), ik heb -spelemeid.
Spe'len (den. van *spel*), ik heb -speeld; *een rol - in een tooneelstuk*, d. i. vervullen; zegsw. *om den keizer zijn baard -*, d. i. om niemendal; *het geschut laten -*, de kanonnen lossen, de wallen beschieten; *op zijn poot -* (gmz.), razen, tieren; *dat speelt mij door het hoofd*, ik herinner mij er flauwelijk iets van.
Spe'ler (*iemand, die speelt*), m. -s; *een kaart -*; *een domino-*; *een harp-, een orgel-.*
Spe'lerijden (uit *spelen* en *rijden, voor plezier uit rijden gaan*); alleen in de onbep. wijs: *wij gaan of zij gaan -.*
Spe'levaart (*roeitochtje*), v. -vaarten.
Spe'levaren (uit *spelen* en *varen*, d. i. zich al varende verlustigen: *voor plezier uit roeien gaan*), ik heb -spelevaard; *Hoe Pieter uit - gaat.* (C.O.)
Spe'ling (scheepst. *ruimte*), v. -en; *de mast staat wat los, hij heeft -*, nl. om te wiegelen; *geeft den man een paar dagen - om te betalen.*
Spe'ling (*afwijking in de natuur*), v. -en; *die plant is een vreemde - der natuur*; ook, invallende gedachte: *de -en van het vernuft.*
Spel'kunst (*orthographie*), v. gmv.
Spel'len, ik heb -speld; *een woord -*, d. i. alle letters in volgorde noemen; **-ler,** m. -s; **-ling** (*orthographie*), v. -en.
Spel'len (*voorspellen*), ik spelde, heb -speld; *de kikvorschen kwaken, dat -t mooi weer.*
Spel'ling (*schrijfwijze der woorden*), v. -en; *de - van De Vries en Te Winkel, de - van Kollewijn*; ook Orthographie.
Spelonk' (Lat. *berghol, donkere, vuile grot*), v. -en.
Spel'regel (*regel der spelling*), m. -s.
Spelt (Lat. *een soort van grove tarwe*), v. gmv.
Spen (O.-I. *tafeljongen, tafeldienaar*), m. -s.
Spen'cer (Eng. *Engelsche vestrok, strakke damesblouse met pandjes*), m. -s; *Amelie had een - aan van paarse zijde.* (C.O.). vero.
Spenda'bel (*mild, kwistig, vrijgevig*), bn.
Spendeeren (*ten koste leggen aan*); ook: Spandeeren; *geld aan iets -*, besteden, uitgeven.
Spe'nen (oesterteelt. *vetmaken der oesters, door ze over te brengen uit het zoute in het minder zoute of brakwater*), o.; *het - der oesters*; fig. voeden: *Leer ons, Vader, stil zijn als 't gespeende kind.* (27e Gezang).
Spe'nen (*van de borst afnemen*; fig. *onthouden*), ik heb -speend; *een kind -, een veulen -*; fig. *zich - van de vermaken der wereld, van de studie*, enz.; *zich moeten - van alle vertreding op de zes overige dagen.* (C.O.); **-ing,** v. -en.
Sper'boom (*slagboom, sluitboom*), m. -en.
Sper'fort (*fort ter verdediging van verkeerswegen als spoorwegen, bruggen, rivierovergangen, bergpassen*, enz.), o. -forten.
Sper'ge, v. -s; ook: *Sperzie*; zie Asperge.
Sper'gelkruid (*wilde asperge*), o. gmv.
Sper'ketting (*afsluitketting*), m. -kettingen.
Sper'ren (*wijd van elkaar zetten*), ik heb -sperd; *de oogen wijd open -*; **-ring** (*versperring*), v. -en.
Sper'wer (eig. *musschenarend: een soort van kleinen valk*), m. -s; **-snest,** o. -en.
Spes pa'triæ (Lat. *Hoop des vaderlands, het opgroeiend geslacht*), v. gmv.; *de blauwgekielde -.* (C.O.)
Spe'ten (afleid. van *spit: het aan een takje of twijgje rijgen van haring in de rookerijen*), ik speette, heb -speet; *deze vrouwen zullen die gerookte haringen -.*
Speu'ren (afleid. van *spoor: het spoor volgen*), ik heb -speurd; fig. *niet nauw -*, d. i. niet nauwlettend zijn.
Speur'hond (*afgerichte hond*), m. -en; fig. *een - der politie*, bespieder, handlanger.
Spiau'ter (*mengsel van lood en tin*), o. gmv. zie Piauter, o.; ook: *Peauter.* (au = ou).
Spich'tig (*puntig, smal*), bn.; *het -e gras der heide*; *de aal met zijn -en kop*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Spie (stam van *verspieden: verspieder*), m. -ën; *Vosmaer de -*, spion.
Spie', spij (*ijzeren bout of houten wig*), v. spieën, spijen.
Spie'den (*onderzoekend kijken naar iets, bespieden, afloeren*), ik heb -spied.
Spie'gat (scheepst. *gat ter waterloozing aan het gangpad of de waring*), o.; ook: Spuigat. zegsw. *dat loopt de -en uit*, dat gaat te ver, het wordt te erg, nl. het water slaat over dek heen.
Spie'gel (Lat. *speculum: weerkaatsende, gepolijste oppervlakte in lijst gevat*; *huisraad*), m. -s; *de Romeinen hadden metalen -s*; *wij*

hebben -s van glas; *een salon-, een hand-, een penant-*, fig. *het gelaat is de - der ziel*; *de - der zee*, gladde oppervlakte.
Spie'gel (scheepst. *achterdeel van een zeeschip*), m. -s; *de - van de Royal Charles in het Rijksmuseum te A'dam.*
Spie'gelbeeld (*teruggekaatst beeld, schijnbeeld*), o. -beelden.
Spie'gelblank, bn.; *een -e mozaïekvloer*, helder blinkend en glad.
Spie'geleend (*een soort van zomertaling*), v. -eenden.
Spie'gelei (*in de pan gebakken ei met heelen dooier*), o. -eieren.
Spie'gelen (zich), ik heb -spiegeld; *de bocht huizen spiegelt zich in het water der gracht*, d.i. afteekenen, afspiegelen; spreekw. *Die zich aan een ander spiegelt, spiegelt zich zacht*, gelukkig de man, die leering trekt uit den tegenspoed van een ander, hij wordt goedkoop wijs; **-ing,** v. -en.
Spie'gelgevecht (*voorgewend gevecht, schijngevecht, militaire manoeuvre*), o. -gevechten; *dat is maar een -*, een vertooning.
Spie'gelkast (*kast met een spiegel in de deur*), v. -kasten; **-lijst,** v. -en; **-mees** (*koolmees*), v. -meezen; **-microscoop** (*werkend met een balanceerend spiegeltje*), m. -copen; **-ruit** (*vensterruit van spiegelglas*), v. -ruiten.
Spie'gelvisch (*visch met spiegelende schubben*), m. -visschen.
Spier (*orgaan ter beweging: veerkrachtig vleezig bestanddeel, bundel vezelen*), v. -en.
Spier (*zwaluw*), v. -en; *de -zwaluw heet ook kerk-, muur- of steenzwaluw.*
Spier (*scheut, halm*), v. -en; -tje, o. -s; *er stond geen -tje gras*; zegsw. *geen - om iets geven*, niets geven om, er zich niet om bekreunen.
Spie'ren (spreekt. *smokkelen bij examenwerk, door boeken te gebruiken of van anderen af te schrijven*), ik spierde, heb -spierd.
Spier'gulden (*vier gulden*), m. -s. vero.
Spier'haai (*een soort v. haai*), m. -haaien.
Spie'ring (*een bekend vischje*), m. -en; als stofnaam, v.; zegsw. *hij werpt een - uit om een kabeljauw te vangen*, d.i. offert een kleinigheid op om groot voordeel te behalen; -inkje, o. -s; **-vangst,** v. gmv.
Spier'naakt (*geheel naakt*), bn.; *een - kind.*
Spier'wit (*geheel wit, uiterst wit als het vleezigst deel van een gebraden kip*), bn.; *die knaap heeft - haar*; *een -te veer.*
Spies (*lans, speer, piek*), v. -en; zie Spiets.
Spies'glans (*zeker hard, zwaar, donkergrauw metaal, antimonium*), o. gmv.
Spiets, spies (*speer, lans*), v. -en.
Spiet'sen (*met een spiets dooden, doorboren*), ik heb -spietst; *een misdadiger -*, in de lengte doorboren.
Spij, v. -en, zie **Spie,** v. -en
Spij'belen (*buiten de school rondloopen*), ik heb -spijbeld; **-aar,** m. -s.
Spij'gat, o. -gaten; zie Spiegat, Spuigat.
Spijk (Lat. *groote lavendel*), v. gmv.
Spij'ker (*nagel*), m. -s; zegsw. *den - op den kop slaan*, de zaak juist treffen, de quaestie juist in het licht stellen, met juistheid het eigenlijke punt, waar het op aankomt, treffen; *-s met koppen slaan*, geen halve maatregelen nemen, doortasten, deugdelijke argumenten aanvoeren; *hij is zoo hard als een -*, hij is ver van weekelijk, teergevoelig, gmz.: hij heeft geen contant geld; *-'s op laag water zoeken*, zoeken naar wat de moeite niet loont, met de bijgedachte: van het weinige, dat men vindt tot eens anders nadeel, groote drukte maken, vitten, ongegronde aanmerkingen maken; *iets aan den - hangen*, uitstellen, op de lange baan schuiven.
Spij'ker (*voorraadschuur, pakhuis*), m. -s.
Spij'kerbalsem (*een soort van zalf tegen kneuzingen*), m. gmv.; *de - is genoemd naar den fabrikant Jan Spijker, in de 18e eeuw te Amsterdam.*
Spij'keren (*spijkers inslaan, met spijkers in elkaar slaan*), ik heb -spijkerd; **-ing,** v. -en.
Spij'kerschrift (*oud schrift der Assyriërs, Babyloniërs*, enz., *waarvan de schrijfteekens overeenkomst toonen met spijkers*), o. gmv.
Spij'kervast (*nagelvast, met spijkers bevestigd*), bn.; *al wat - is, moet men bij verhuizing achterlaten.*
Spijl (van *spij*, of *spie*: *staafje, dwarshout*), v. -en; *de -en van een venster, de -en van een hek*, puntige staaf.
Spijs (Lat. *voedsel*), v. -zen; ook: *Spijze, verandering van - doet eten*, fig. door wisseling van werk, uitspanning enz. verliest men den lust er niet in; **-bereiding,** v. gmv.; **-brij,** v. gmv.; **-kokerij',** v. -en.
Spijs'kaart (*spijslijst, menu*), v. -kaarten.
Spijs'vertering (*de functie in het dierlijk lichaam, waarbij de spijs in voedende stof wordt omgezet*), v. gmv.
Spijt (*afval van vlas bij het hekelen*), v. gmv.
Spijt (Lat. *verdriet, leed, leedwezen*), v. gmv.; *ergens - van hebben*; *hij barst nog van -*, toorn, wrevel; *ten - van*, tot verdriet van; *in - van*, in weerwil van.
Spij'ten (*verdriet of leed doen*), het speet mij, heeft mij -speten.
Spij'tig (*verdrietig*), bn. en bw.; *een - antwoord*, d. i. bits, vinnig; -er, -st; **-heid** (*wreveligheid*), v. gmv.
Spij'zen (*eten*), ik heb -spijsd; **-ing,** v. -en.
Spij'zigen (*spijs geven, voeden*), ik heb -spijzigd; **-ing,** v. -en.
Spik'kel (*vlekje, stipje*), m. -s; *een hond met witte -s*; **-achtig,** bn. -er, -st.
Spik'kelen (*van spikkels voorzien, bespikkelen*), ik heb -spikkeld; **-ing,** v. -en.
Spik'kelig (*met spikkels, gespikkeld*), bn. -er, -st; *een -e huid.*
Spik'speldernieuw (*geheel nieuw, nog ongebruikt*), bn.; *een - kleed.*
Spik'splinternieuw (*geheel nieuw, pas vervaardigd*), bn.; *een -e kast, een -e jas*, gloednieuw.
Spil (*as*), v. spillen; fig. *dat is de -, waar alles om draait*, hoofdzaak; ook: *hij is de -*, enz. hoofdpersoon.
Spil (*spinrokken*), v. spillen; zie Konkel.
Spil (scheepst. *windas, kaapstander*), o. spillen.
Spilgioen' (vervormd uit *Spanjool*: *Spaansche jacht- of patrijshond*), m. -en.
Spil'lebeen (*lang, dun been*, ook *persoon met dunne lange beenen*), m. en v. -beenen.
Spil'leleen (*leen, waarin ook vrouwen mochten opvolgen*), o. -leenen; *Henegouwen was een -, Vlaanderen was een -*; ook: Konkelleen; zie als tegenst. *Zwaardleen.*
Spil'lemaag (*bloedverwant van moederszij*),

m. en v. -magen; ook: Konkelmaag.
Spil'len (*ten koste leggen, verkwisten, verspillen*), ik heb -spild.
Spil'penning (*teergeld, zakgeld*), m. -en.
Spil'penning (eig. *zakduit*; *fig. verkwister*), m. en v. -en.
Spil'ziek (*verkwistend, koopziek*), bn.; -er, -st; **-te,** v. gmv,
Spil'zucht (*eigenschap van iem. die spilziek is*; *verkwisting*), v. gmv.; **-ig** (*spilziek*), bn.
Spin (*achtpootig insect*), v. spinnen; *een huis-, een kruis-, een kelder-*; zegsw. *zij werd zoo nijdig als een -*, d.i. in erge mate woedend.
Spinaal' (*schoenmakersvlasgaren*), o. gmv.
Spin'achtig (*behoorende tot de spinnen*), bn.; *de -e dieren*, b.v. de spinnen, hooiwagens, schorpioenen, enz.
Spina'zie (Lat. *bladgroente*), v. gmv.; **-bed,** o. -den; **-plant,** v. -en; **-zaad,** o. gmv.
Spin'de (*spijskast, broodkast*), v. -n.
Spinet' (It. *ouderwetsch klavier*), o. -ten. vero.
Spineus' (*netelig, lastig*), bn.; *een -ze vraag.*
Spin'huis (*tuchthuis, zoo genoemd, omdat de veroordeelden er moesten spinnen*), o. -huizen. vero.; **-boef,** m. -boeven. vero.
Spin'maal (*samenkomst van boerenmeisjes om te spinnen, een soort feestkransje in Drente*), o. -malen.
Spin'nekop (*spin*), v. -koppen.
Spin'nen (*draden maken uit wol, vlas, katoen*), ik spon, heb -sponnen; *grootje zat te -*; *de spin weet een aardig web te -*; *zijde bij iets -*, goede winst bij iets hebben; **-machine** (uitvinding van Richard Arkwright (1732-'92), in 1768), v. -s; **-ner,** m. -s; **-nerij',** v. -en; **-ning,** v. gmv.; **-sel,** o. -s; **-ster,** v. -s.
Spin'nen (*bij overdracht het snorren of brommen van poes*); *poes zit te -.*
Spinnerij' (*inrichting, waar gesponnen wordt; ook het spinnen zelf*), v.; *een katoen -.*
Spin'neweb (*weefsel der spin*), o. -webben.
Spin'newiel (*toestel om te spinnen*), o. -wielen; *geen bestje bleef achter het -*, alles liep uit, de nieuwsgierigheid was algemeen.
Spinosis'me (*het wijsgeerig stelsel van Baruch Spinoza*), o. gmv.; lees: *-zisme.*
Spino'za, Baruch, *Joodsch wijsgeer*, 1632—77,
Spin'rag (*draad der spin*), o. gmv.; zie Rag.
Spin'rok, o. -rokken; zie Spinrokken.
Spin'rokken (*stok, waarom heen op het spinnewiel het vlas of de wol zit*), o. -s; zie Rok, Rokken.
Spins'bek (*metaalmengsel*), o.; zie Pinsbek.
Spint (*het zachte hout onder den bast*), o. gmv.
Spint (*oude maat 7 L. of kop*), o. -en.
Spion' (Fr. *espion*: *bespieder, verspieder*), m. -nen. -s.
Spion' (*vensterspiegeltje*), o.; **-netje,** o. -s.
Spionna'ge (*stelsel van bespieding, het spionzijn*), v.; *de - is een vechtkracht, de - is eervol in Japan.* (g = zj).
Spionneeren (*afkijken, bespieden*).
Spiraal' (Lat. *schroefvormige draad, schroeflijn*), v. -ralen; zie Spiraallijn; **-vormig,** bn.
Spiraal'lijn (*schroef- of slakkelijn*), v. -en.
Spiræ'a (*sierheester met trosbloemen*), v. -'s.
Spir'it (Eng. *kracht, fut, geest*), o. gmv.
Spiritis'me (Lat. *geloof der natuurvolken*: *vereering van de zielen der afgestorvenen en van de onzichtbare geesten in de lucht*), o. gmv.
Spiritis'me (*geloof aan de gemeenschap met de geesten der afgestorvenen*), o. gmv.
Spiritist' (*aanhanger van het spiritisme*), m. -en; **-isch,** bn.: *een -e seance.*
Spiritua'liën, spiritua'lia (*geestrijke dranken*), v. mv.; *handel in -.*
Spiritueel' (*geestig, geestrijk, tot de ziel behoorende*; ook: *zinrijk, snedig*), bn. en bw.; -eeler, -st.
Spirituens' (*sterk, geestrijk van dranken*), bn.; -euzer, -t.
Spirituo'sa (*alcoholische dranken*), v. mv.
Spi'ritus (Lat. *geest, geestrijk vocht*), m. gmv.; **-lamp,** v. -en; **-lichtje,** o. -s; **-vlam,** v. -men.
Spirome'ter (*ademhalingsmeter, werktuig om de hoeveelheid lucht te meten, die longen kunnen bevatten*), m. -meters.
Spit (*braadspil*), o. spitten en speten. vero.
Spit (*spadesteek, een spadevol*), o. spitten.
Spit (*plotselinge pijn in de lendenen links, gepaard met machteloosheid*), o. gmv.
Spits (*punt*), v. -en; *de - van een toren*; zegsw. *zich aan de - stellen, aan de - staan*, d.i. aan het hoofd.
Spits, o.; zegsw. *het - afbijten*, de eerste in den aanval zijn, vooropstaan tegenover de gevelde lansen des vijands, zich aan het eerste en hachelijkste gevaar blootstellen: *Duifhuis heeft wel eens het - afgebeten voor noodige verbeteringen.* (Koetsveld); *het - bieden*, nl. de punt van de gevelde lans, van zwaard of degen: zich te weer stellen, weerstand bieden, met kracht weerstaan.
Spits (*spitshond, keeshond*), m. -en.
Spits (*puntig, met een punt*), bn. en bw.; *een -e paal, het -e potlood, een -e neus*; *-toeloopen*; **-heid,** v. gmv.
Spits'baard (*spitsuitloopende baard*; *ook man met zulk een baard*), m. -baarden.
Spits'boef (eig. *fijne, looze schelm*), m. -boeven.
Spits'boog (*kruisboog, ojiefboog*), m. -bogen; **-bogenstijl** (*Gothische stijl*), m. gmv.
Spits'broeder (eig. *spiets*, d.i. lansbroeder: *krijgsmakker*), m. -broeders.
Spit'sen (den. van *spits*: eig. spits maken: *punten, scherpen*), ik heb -spitst; *een potlood, een griffel -*; zegsw. *de ooren -*, aandachtig luisteren; *zijn vernuft -.* (Koetsveld), inspannen.
Spit'sig (*met spitsen*), bn.; *een - gebergte.*
Spits'kin (*iemand met spitse of puntige kin*), m. en v. -kinnen.
Spits'muis (*kleine, van insecten levende veldmuis*), v. -muizen.
Spits'neus (*iemand met spitsen neus*), m. en v. -neuzen.
Spits'roede (eig. *spitse roede*), v. -n; *door de -n gaan, loopen*, mil. een soort geeselstraf ondergaan, vero., fig. erg gehekeld worden.
Spitsvon'dig (eig. *spits* of fijn in het *vinden*: *loos, slim*), bn. en bw.; *een - antwoord*; *- redeneeren*; -er, -st; **-heid,** v. -heden.
Spitszin'nig (*scherpzinnig, spitsvondig, geslepen*), bn. en bw.: -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Spits'zuil (*piramidale zuil*), v. -zuilen.
Spit'ten (*delven*), ik heb -spit; **-ter,** m. -s.
Spleen (Eng. *melancholie, miltzucht, hypochondrie*, d.i. diepe zwaarmoedigheid, *landerigheid*), o. gmv.; lees: *splien.*
Spleet (verwant met *splijten*; *glip, reet, opening*), v. spleten.

Spleet'breuk (*beenbreuk*), v. -breuken; *een - van de hersenpan*, lange, smalle wond.
Splendi'de, splendied' (Fr. *schitterend, prachtig, heerlijk*), bn. en bw.; ook verkwistend; -dider of -dieder, -diedst.
Splij'ten (*barsten, scheuren*), het spleet, ik heb en het is -spleten; *hout -*, klooven; **-ing,** v. -en.
Splijt'zwam (*bacil, microbe, die zich nl. splijtende vermenigvuldigt*), v. -zwammen.
Splint (*geld*), o.; *een meisje met -*, d. i. met fortuin. gmz.
Splin'ter (verwant met *splijten*: *puntig hout- of ijzerdeeltje*), m. -s; *den - zien in een anders oog en niet den balk in zijn eigen*, Bijb. kleine gebreken in anderen opmerken en eigen grove fouten over 't hoofd zien; Matth. 7 : 3.
Splin'teren, het heeft -splinterd; *dit hout splintert erg*, d. i. splinters afgeven, loslaten.
Splin'terig (*vol splinters*), bn.; *een -e lat.*
Splin'ternieuw (*geheel nieuw*), bn.; *een - geweer*; *een -e anekdote.* (C.O.); zie **Spiksplinternieuw.**
Split (verwant met *splijten*: *opening, glip, spleet*), o. splitten; *een - in een rok.*
Split (O.-I. *half glas sodawater met whisky*), o. -s.
Splits (*een soort van insteekhout, spie*), v. -en.
Split'sen (intens. van *splijten*: *deelen, scheiden*), ik heb -splitst; *een touw -*, uit elkaar draaien; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Split'sen (*verdeelen*), ik heb -splitst; *de loten -*, bij een loterij een heel lot in twintigjes scheiden.
Splits'tong (scheepst. *wimpelpunt*), v. -en.
Splits'vaantje (*wimpeltje met twee splitstongen*), o. -vaantjes.
Spoed (*voortgang, haast*), m. gmv.; *iets met bekwamen - doen*, d. i. met gepasten ijver; *wat - bijzetten*, voortmaken; spreekw. *Hoe meerder haast, hoe minder -, Haastige - is zelden goed*, d. i. te groote haast bederft het werk, daardoor mist men vaak zijn doel.
Spoed'certificaat (O. I. *geneesk. bewijsschrift voor onmiddellijke afreis naar Europa*), o. -aten.
Spoe'den (*haasten*), ik spoedde, ben -spoed; ook: zich -, ik heb mij -spoed.
Spoe'dig (*haastig*), bn. en bw.; *een - antwoord*; *- komen, ten -ste*; -er, -st; **-lijk,** bw.
Spoel (*weversklos, garenspil*), v. spoelen.
Spoel'bak (*bak, waarin men vaten spoelt*), m. -bakken.
Spoe'len (*op klossen winden*), ik heb -spoeld.
Spoe'len (*reinigen*), ik heb en het is -spoeld; *den mond -, het waschgoed -*; zegsw. *iem. de voeten -*, hem verdrinken; *de keel -*, sterken drank drinken; **-ing,** v. -en; **-sel,** o. -s.
Spoe'ling (*draf*), v. gmv.; spreekw. *Veel varkens maken dunne -*, veel kinderen maken een schrale keuken, een dunne erfenis.
Spoe'lingdistrict (*het district rondom Schiedam, waar het vee met den draf uit de branderijen gevoed wordt, en dat als het brandpunt der besmettelijke longziekte beschouwd wordt*), o. gmv. (c = k).
Spoe'lingstelsel (*inrichting tot zuivering der stadsriolen*; *ook de wijze van voeding der koeien in het veld en wel met spoeling*), o. gmv.
Spoel'kom (*groote aarden kom*), v. -men.
Spoel'tje (*klosje of garenhouder eener naaimachine*), o. -s.
Spoel'worm (*ingewandsworm, bij den mensch in de dunne darmen voorkomende*), m. -wormen.
Spog (verwant met *spuwen*: *spuwsel, speeksel*), o.; *- van slangen.*
Spo'ken (*als spook rondwaren*), ik heb gespookt; zegsw. *hij spookte vóór dag en dauw*, was zeer vroeg op; *het spookt er op zee*, de zee staat hol; **-er,** m. -s; **-erij',** v. -en.
Spolia'tie (*roof, plundering*), v. -ties, -tiën.
Spolieeren (Lat. *berooven, plunderen*).
Spon (*sponturf, stof*), v. sponnen.
Spon (*bom*; *bommel of stop van een vat*), v. sponnen; **-gat,** o. -gaten.
Spon'de (*losse plank vóór aan de bedstede, het bed zelf*), v. -n; *Hoe uwe naaste betrekkingen bij uwe - staan.* (C.O.)
Sponde'us (Gr. *versvoet van twee lange lettergrepen*, b.v. *stoomboot*), m. spondeeën; de - komt in onze verzen nooit alléén voor, maar steeds vermengd met andere voetmaten.
Spong (*groef, diepsel in hout*), v. -en; ontstaan uit: **Sponning.**
Spon'ning (*gleuf, groeve, waarin men een schuifraam, een schoolbord*, enz. *op en neer schuift*), v. -en.
Spons (*bekend dierlijk zeegewas*), v. sponsen; *de -en worden door sponsvisschers opgediept van den bodem der zee o. a. in de Middell. Zee bij Tripolis*; zegsw. *ergens de - over halen*, fig. vergeven en vergeten; **-achtig** (*zeer poreus*), bn.: *een -e uitwas*; **-achtigheid,** v. gmv.; ook: Sponzen.
Spon'sen (*met een spons reinigen*), ik sponste, ik heb -sponst; ook: Sponzen.
Spons'visscher (*ophaler van sponsen uit de Middell. Zee*), m. -visschers.
Spontaan' (Lat. *ongedwongen, zonder dwang, uit eigen beweging*), bn. en bw.
Spontaneïteit' (*zelfwerkzaamheid der ziel, zelfstandige werkzaamheid uit eigen zielsaandrang*), v. gmv.
Spon'turf (*één enkele sponturf*), m. -turven.
Spon'turf (*beste soort van turf, echter een soort minder dan baggelaar*), v. gmv.
Spon'zedoos (*doosje tot berging der spons*), v. -doozen.
Spook (*schim, geest*), o. spoken; fig. hersenschim; **-achtig,** bn.: *een -e gedaante*; **-dier,** o. -en; **-geschiedenis,** v. -sen; **-huis,** o. -zen; **-sel,** o. -s; **-uur** (*nl. van 12—1 's nachts*), o. gmv.
Spoor (*prikkel*), v. sporen; *de sporen v. e. haan*; *een paard de sporen geven*, in de zijde prikken; zegsw. *hij heeft zijn sporen verdiend*, eig. zijn ridderschap, fig. hij heeft zijn bekwaamheid of geschiktheid bewezen; gesch. *de slag der gulden sporen*, (1302).
Spoor (*voetstap, wagenspoor*), o. sporen; *het - bijster zijn*, den weg verloren hebben; *iets op het - zijn*, het spoor of den weg gevonden hebben; *iem. op het - komen*, diens pad vinden.
Spoor (*spoortrein*), o.; *reizen per -, de zeelt wordt per - levend verzonden*; ook: spoorlijn of -weg: *hoe hoog staan die Russische sporen?*
Spoor'balk (*dwarsbalk van een spoorweg*), m. -balken.
Spoor'bijster (*verdwaald*), bn. w. i. g.
Spoor'brug (*brug voor een spoortrein*), v. -bruggen; mil. *een - opblazen*, doen springen.
Spoor'loos, bw.; *de dief was - verdwenen*, d. i. zonder een spoor na te laten.

Spoor'richel (*spoorstaaf, waarover de spoorraderen rollen*), v. -richels.
Spoor'slags (*in aller ijl*), bw.; *hij reed - naar de stad om den dokter*, in galop.
Spoor'staaf (*ijzeren staaf v. d. spoorweg*), v. -staven.
Spoor'student (*student, die met den trein op- en neer rijdt: uit zijn woonplaats naar de universiteit en terug*), m. en v. -studenten.
Spoor'trein (*locomotief met eenige wagons*), m. -treinen.
Spoor'vogel (*moerasvogel in W.-Indië en Z.-Amerika*), m. -vogels.
Spoor'wagen, m.; **-wagon** (*spoorrijtuig*), m. -wagens, -wagons.
Spoor'weg (*spoorbaan*), m. -wegen; **-wegdienst,** m. -en; **-weggids** (*-boekje*), m. -en; **-wegnet** (*alle verlakkingen samen*), o. -netten.
Spora'den (aardr. *groep eilanden, verspreid langs de kust van Klein-Azië liggende*), v. mv.
Spora'disch (Gr. *verstrooid, op zich zelve staande*), bn.; *-e ziekten*, zulke, waarvan slechts enkele alleenstaande gevallen zich voordoen: *-e gevallen van pokken.*
Spo're (*eicel van de korstmossen*), v. -n.
Spo'ren (*met de sporen aanzetten*), ik heb -spoord; *een paard -*; fig. *iem. tot vlijt -.*
Spo'ren (*met den spoorwagen rijden*), ik heb en ben -spoord; *eventjes naar A'dam -.*
Spo'replant (*bedektbloeiende plant, b.v. een varenplant*), v. -planten; zie Spore.
Spor'relen (*twisten, het oneens zijn*), zij hebben -sporreld. vero.
Spor'relig (*twistziek, korzelig*), bn. en bw.; **-heid,** v. vero.
Spor'reling (*krakeel, twist*), v. -en. vero.
Sport (*trede eener ladder, spaak in een stoel*), v. -en.
Sport (Eng. *allerlei lichaamsontspanning in de open lucht*), v. gmv.; *wieler-, wandel-, roei-*, enz.; **-artikel** (*voorwerp voor een of ander sportspel*), o. -en; **-blad** (*week- of maandblad, aan sport gewijd*), o. -bladen; **-hemd** (*overkleedingstuk voor sportliefhebbers*), o. -hemden; **-kar** (*jongenshandkarretje op hooge wielen*), v. -ren; **-liefhebber** *beminnaar van sport*), m. -s; **-man** (*-liefhebber*), m. -mannen.
Spot (*spotternij*), m.; *den - drijven met iem. of iets*, d. i. bespotten; **-achtig,** bn. en bw.
Spot'dicht (*scherp hekeldicht*), o. -dichten.
Spot'geld (*prijs, zeer beneden de waarde*), o. gmv.; ook: Spotprijs.
Spot'lijster (*spotvogel*), v. -lijsters.
Spot'lust (*neiging tot spotten*), m. gmv.
Spot'naam (*schimpnaam*), m. -namen.
Spot'prent (*prent met caricaturen, om een zaak of persoon bespottelijk te maken*), v. -en.
Spot'prijs (*zeer lage prijs*), m. -prijzen.
Spot'ten (*boerten, scheertsen, belachelijk maken, schimpen, smalen*), ik heb gespot; **-ter** (*spotziek mensch*), m. -s; **-ternij',** v. -en.
Spot'tenderwijze, -wijs (*op spottende manier*), bw.
Spot'vogel (*lijster in N.-Amerika, die het gezang van andere vogels nabootst*), m. -vogels; fig. spotter.
Spot'vorm (*bespottelijke of lachwekkende nabootsing*), m. -vormen; *de beleefdheidsuitingen van Wagestert* (C.O.) *waren spotvormen.*
Spot'ziek (*graag spottende*), bn.; *een - lachje*, d. i. spotuitdrukkend; -er, -st.
Spouw (*een spleet*), v. -en. vero.
Spou'wen (verwant met *spalden: splijten*), ik spouwde, heb en het is gespouwen; *bij het binnenkomen van den burgervader spouwde Baljon van schrik een pen geheel open.* (Koetsveld); **-ing,** v. gmv.
Spouw'muur (*dubbele wand, de tusschenruimte aangevuld met houtspaanders of turf*, b.v. *in hotels*), m. -muren.
Spraak (*het vermogen van te spreken*), v.; *de - missen*, d. i. stom zijn; *ik herkende mijn vriend aan zijn -*, d. i. klank der stem.
Spraak (*tongval*), v. gmv.; *men kan aan zijn - hooren, dat hij uit Twente komt.*
Spraak (*datgene, wat gezegd wordt*), v. meestal *sprake*; *dat kwam niet ter -*; *iets ter - brengen*; zegsw. *daar is geen - van*, daar zal niets van gebeuren; ook *Sprake.*
Spraak (*opspraak*), v.; *hij is erg op de -*; *nu zal zij wel op de - komen.*
Spraak'gebrekkige (*persoon, met eenig gebrek in of aan de spraakwerktuigen*), m. en v. -n.
Spraak'gebruik (*wijze van taalgebruik in zinnen of uitdrukkingen*), o. gmv.
Spraak'geluid (*stemgeluid*), o. -geluiden.
Spraak'kunst (*methodisch samenstel van regels enz., de spreek- en vooral de schrijftaal betreffende*), v. gmv.; **-ig,** bn.
Spraak'kunst (*leerboek der grammatica*), v. -kunsten.
Spraak'leer (*spraakkunst*), v. gmv.
Spraak'makend (*die de taal vormt, maakt, doet worden of verworden*), bn.; *de -e gemeente*, het volk in zijn geheel.
Spraak'orgaan (*spraakwerktuig*), o. -organen; **-vermogen,** o. gmv.; **-verwarring,** (zie Babelsch), v. -en.
Spraak'water (scherts. *sterke drank*), o. gmv.; zegsw. *- in hebben*, aangeschoten zijn.
Spraak'zaam (eig. *gaarne sprekend, vriendelijk, minzaam*), bn.; -zamer, -st; **-heid,** v. gmv.
Spra'ke, v. gmv.; zie Spraak.
Spra'keloos (*de spraak missende, stom*), bn. en bw.; **-loos'heid,** v. gmv.
Sprang (verwant met *springen: dikke tak*), v. -en.
Sprank (verwant met *spark: vonk*), v. -en; *een -je vuur*; fig. *geen -je*, niets.
Sprank (*smal waterloopje, waterspruit*), v. -en; *de kleine beek verschool zich als een onbeduidende -.* (C.O.); *duin-.*
Spran'kel (*kleine sprank of vonk*), v. -s.
Spran'kelvuur (*een schapenziekte*), o. gmv.
Sprank'je (*vonkje*), o. -s; fig. *een - gezond verstand*, greintje.
Spreek'beurt (*beurt om voor te dragen, om een rede of toespraak te houden*), v. -beurten; *een -vervullen.*
Spreek'buis (*spreekhoren*; fig. *orgaan der pers, een krant*), v. -buizen.
Spreek'gestoelte (*lezenaar, predikstoel*), o. -gestoelten.
Spreek'hoorn, -horen (*hulpmiddel voor hardhoorigen, spreektrompet*), m. -s.
Spreek'kamer (*kamer, waar men iemand ontvangt, die over 't een of ander komt spreken*), v. -kamers.
Spreek'ster (*dame of vrouw, die in een vergadering het woord voert*), v. -s.

Spreek'taal (*omgangstaal*), v. gmv.
Spreek'trant (*wijze van spreken*), m. gmv.
Spreek'trompet (*roeper*), v. -trompetten.
Spreek'uur, o. -uren; *het - van een dokter*, hij is dàn aan zijn huis te consulteeren.
Spreek'water (zie: *spraakwater*), o. gmv.
Spreek'wijze (*spraakwending, spreekmanier*), v.; ook **-wijs,** v. -wijzen.
Spreek'woord (*zinnebeeldig gezegde, levend in den mond des volks*), o. -woorden; **-woordenboek,** o. -en.
Spreekwoor'delijk, bn. en bw.; *zijn welbespraaktheid*, b. v. *die van Brugman, is - geworden*, als een spreekwoord.
Spreeuw (*zangvogel*), m. -en; *-en zijn kersendieven*; zegsw. *-en willen wel kersen eten maar geen boomen planten*, schimpwoord tot den luiaard gericht.
Spreeu'wen (*spotten, schertsen*), ik spreeuwde, ik heb gespreeuwd.
Spreeu'wenei, o. -eieren; **-nest,** o. -en.
Sprei (verwant met *spreiden*, vroeger *spreide*), (*sierdek op een bed*, enz.), v. -en.
Sprei'den (*uitspreiden, ontvouwen*), ik spreidde, heb gespreid; *iem. het pad -*, d.i. effenen.
Spre'ken, ik sprak, heb gesproken; *goed voor iemand -*, d. i. borg blijven; *oom was niet best te -*, was uit zijn humeur; *dat spreekt vanzelf*, of *als een boek*, dat behoeft geen nadere verklaring, is uiteraard duidelijk; *wij zullen hem wel -*, d. i. vinden, het hem betaald zetten; *het was, alsof het spel sprak*, of het toeval het zoo wilde; spreekw. *- is zilver, zwijgen is goud*, een zwijger overtreft ver een spreker.
Spre'kend (fig. *duidelijk, klaar*), bn. en bw.; *een - bewijs, een -e gelijkenis*; *dat portret lijkt -*; -er, -st.
Spre'ker (*redenaar in een vergadering*), m. -s; *de geachte -s in de Tweede-Kamer.*
Spreng'bekken (R.-K. *wijwatersbak*), o. -s.
Spren'gen (factit. van *springen*: *sprenkelen*), ik heb gesprengd; *vleesch-*, d. i. met zout bestrooien; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Spreng'kwast (R.-K. *wijwaterskwast*), m. -kwasten; **-vat** (R.-K. *wijwatersvat*), o. -en.
Spren'kel (*rattenknip*), m. -s.
Spren'kel (*vlekje, spat*), v. -s.
Spren'kelen (den. van *sprenkel*: *met druppels betten*), ik heb gesprenkeld; *het strijkgoed -*, met springende druppels water bevochtigen; **-ing,** v. -en; **-vat,** o. -en.
Spreuk (verwant met *spreken*), v. -en; *de -en van Salomo*, kernachtige zegswijzen op zedenkundig gebied; **-achtig,** bw.; **-matig,** bn.; **-rijk,** bn.: -er, -st.
Spriet (verwant met *spruiten*: *voelhoorn van insecten*), m. -en; *de -en van een meikever.*
Spriet (*volksnaam van den wachtelkoning*), m. -en.
Spriet (scheepst. *lange mastboom*), m. -en.
Spriet (*lange puntige staaf*), m. -en; zie Jacht-.
Spriet'je (*scheutje gras*), o. -s.
Spriet'oogen (geneesk. *dubbel zien, gevorkt zien*), ik sprietoogde, heb gesprietoogd.
Sprik (*rijsje, dun takje*), m. sprikken.
Spring (*het springen*), m. gmv.; *het is een heele -.*
Springaal' (Fr. *groote voetboog*; later: *vuurmond*), m. -galen; ook: Springel. vero.
Sprin'gel (*kleine vuurmond*), m. -s; zie Springaal.
Spring'ader (*waterader, bron*), v. -aders.
Sprin'gen, ik sprong, ben of heb gesprongen; *over een sloot -, uit bed -*; zegsw. *van den os op den ezel -, v. d. hak op den tak -*, in 't gesprek van 't ééne onderwerp op 't andere springen, niet bij de zaak blijven, geen voet bij stuk houden; spreekw. *Men moet niet verder - dan de pols lang is*; zie Pols; *die koopman is gesprongen*, is failliet gegaan; O.-I. *een ambtenaar laten -*, hem den bons laten geven.
Spring'haas (*kangoeroe, buidelrat*), m. -hazen.
Spring'-in-'t-veld (*grappenmaker, guit*; *een levendig, dartel kind*), m. en v. -velden, -velds; fig. lichtzinnig mensch.
Spring'kever (*zomerkevertje, dat zich springend kan oprichten*), m. -kevers.
Spring'levend (*vol jeugdig leven*), bn.; *onze kinderen zijn alle -*, in hoogst goeden welstand.
Spring'matras (*bedmatras met metalen veeren*), v. -matrassen.
Spring'processie (*ommegang, waarbij de deelnemers telkens drie passen naar voren en dan twee naar achteren springen in Echternach* (Luxemb.), *op den derden Pinksterdag*), v. s-, -siën.
Spring'spin (*spin, die uit een hinderlaag haar prooi bespringt*), v. -spinnen.
Spring'tij (*springvloed, hoog water bij nieuwe of bij volle maan*), o. -tijen.
Spring'veer (*stalen spiraalveer*), v. -veeren.
Spring'veerenmatras' (*matras met metalen springveeren*), v. -matrassen; liever Springmatras.
Spring'vloed (*hoog tij*), m. -vloeden.
Sprink'haan (*rechtvleugelig insect*), m. -hanen; -haantje, o. -s.
Sprin'ter (Eng. *snelrijder op kleinen afstand*, b.v. *van 10—15 K.M.*), m. -s.
Sprits (*een soort van gebak*), v. -en.
Sprit'sen (*spuiten*), ik spritste, heb gespritst.
Sproei'en (*druppels- of straalsgewijs begieten*), ik heb gesproeid.
Sproei'wagen (*wagen, om des zomers de straten en pleinen te besproeien*), m. -wagens.
Sproet (verwant met *spruiten*: *geel vlekje op de huid, zomersproet*), v. -en.
Sproe'tel (*zomersproetje*), v. -s; *een gelaat vol -s*; zie Zomersproeten.
Sproe'terig, bn.; *een - gelaat*, vol sproeten; *een -e Sappho.* (C.O.); -er, -st.
Sproe'tig (*vol sproeten, sproeterig*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Sprok, sprok'kig (*broos*), bn.; *dit hout is zoo -.* gew.
Spro'ke (*middeleeuwsch berijmd verhaal*), v. sproken; *de - van Beatrijs.*
Sprok'kel (*afgebroken takje*), m. -s.
Sprok'kelaar (*iemand, die sprokkelt of sprikjes zoekt*), m. -s; fig. samenlezer, verzamelaar; **-ster,** v. -s.
Sprok'kelbloem (*soort van narcis*), v. -en.
Sprok'kelen (*takjes of rijzen garen*), ik heb gesprokkeld; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Sprok'kelhout (*gesprokkeld hout*), o. gmv.; fig. samengelezen taalkundig allerlei.
Sprok'kelmaand (Lat. *spurcalia*: feesten welke in deze maand in Rome werden gevierd: *Februari*), v. -maanden.
Sprong (*het springen*; ook *afstand, interval*), m. -en; zegsw. *op stel en -*, dadelijk, onver-

wijld; *op - staan*, eig. op 't punt staan van te springen, juist gereed zijn, geheel klaar staan; zegsw. *een - door de ton doen*, bankroet gaan.

Sprook, v. sproken; zie **Sproke,** v. -n, en ook **Sprookje,** o. -s.

Sprook'je (dichtk. *vertelling zonder locale kleur of tijdbepaling*, ook *zonder bepaalde namen*), o. -s; *het - behoort tot geen bepaald volk*; *het - heeft soms nog heidensche herinneringen*; *het - van Klein Duimpje, van Roodkapje, van de Schoone Slaapster*, enz.

Sprot (*soort van kleinen haring*), v. -ten; *op de oostkust van Engeland vangt men veel -.*

Sprouw, v. gmv.; zie Spruw.

Spruit (*knop, loot van een plant*; *fig. kind, afstammeling*), v. -en.

Spruit (*trompetvormige bek van een gieter*), v. -en.

Spruit (scheepst. *uitschietend touw*), o. -en.

Spruï'ten (*uitschieten, voortkomen uit*), het sproot, het is gesproten; **-ing,** v.; **-sel** (*wat uitspruit*), o. -s.

Spruit'kool (*fijne boerenkool*), v. -koolen.

Spruit'maand, v. zie: Germinal.

Spruw (*monduitslag bij zuigelingen*), v. gmv.

Spu'gen (*spuwen*), ik spoog, heb gespogen; zegsw. *vuur en vlam -*, als een razende spreken; zegsw. *in iets niet -*, het graag lusten.

Spui (*kolk, sluis, waterkeering*), o. -en.

Spui'dok (*kom, die bij hoog tij vol loopt en bij laag tij met kracht ledigloopende, het voor een haven liggende zand medevoert*), o. -dokken.

Spui'en (verwant met *spuwen*; *water loozen*), ik heb gespuid; **-ing,** v. -en.

Spui'gat, o. -gaten. Zie Spiegat, Spijgat.

Spuit (*werktuig, brandspuit*, ook *jachtroer*), v. -en.

Spui'ten, ik spoot, heb gespoten; *water op de vlammen -*; *het bloed spoot uit de wonde*; *het water spoot uit de fontein*, kwam te voorschijn als uit een spuit; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Spuit'gast (*knecht bij de brandspuit*), m. -gasten; **-meester,** m. -s; **-pijp,** v. -en; **-slang** (*caoutchouc-slang bij waterleidingen, linnen slang eener brandspuit*), v. -en.

Spuit'visch (*inktvisch*), m. -visschen.

Spuit'water (*kunstmineraalwater*), o. gmv.

Spul (*gereedschap*), v. spullen; *waar zijn je -len?*

Spul (*paard en rijtuig*), o.; *is dat eigen -?* gmz.

Spul (spreekt. *kermisspel, paardenspel*), o. -len.

Spul'len (spreekt. *kleeren*), o. mv.; *goed in de - zitten*; ook: *spulletjes*, allerlei zaken of dingen.

Spur'rie (Lat. *voedergewas*), v. gmv.; *de tamme -*; **-boter,** v. gmv.; **-land** (*akker*), o. -en; **-zaad,** o. gmv.

Spurt (sport. *korte en plotselinge inspanning*), o. en v. gmv.

Spur'ten (sport. *op het laatste moment krachtig zijn best doen om den eindpaal te bereiken*), hij spurtte, heeft gespurt; *- naar het einddoel.*

Spu'tum (Gr. geneesk. *wat b.v. door een teringlijder opgehoest wordt*), o. gmv.

Spuug (*speeksel*), o. gmv.; **-bak,** m. -bakken.

Spu'wen (*speeksel uitwerpen*), ik heb gespuwd; *bloed -*, d. i. braken; **-ing,** v. -en.

Squa're (Eng. *vierkante plek in eenige stadswijk, aangelegd als tuin*; *ook plein met huizen langs de vier zijden*), v. -s; lees: *skweer.*

Squaw (Eng. *vrouw v. e. Indiaan*), v. -s; lees: *skwao.*

Squï're, esquï're (Eng. *titel in Engeland*: *weledele* of *weledelgeboren heer*), m. gmv.; lees: *skwejr.*

Sri (Java. *de geest van de rijstcultuur*), m. gmv.; *de inlander brengt er b.v. op Java bij het planten en oogsten van rijst offers aan.*

-st (spraakk. *achtervoegsel*), b.v. *dienst, kunst, vangst*, als zelfstandigheid gedachte werking.

St, tw.: legt stilte op.

Staaf (*bijvorm van staf*), v. staven; *een - ijzer, een - zilver.*

Staaf'ijzer (*ijzer in den vorm van een staaf*), o. gmv.

Staaf'magneet (nat. *kunstmagneet in den vorm van een rechtlijnige staaf ijzer*), m. -magneten; *bij een - teekent men de polen N. en Z.*

Staag (uit *stadig*: *aanhoudend*), bn. en bw.; *met stage vlijt*; **-jes,** bw.

Staak (*lange lat*), m. staken; fig. *lang en mager, stijf mensch.*

Staal (*monster, lapje stof*), o. stalen; **-boek,** o.

Staal (*gehard ijzer*), o. gmv.; *pennen van -.*

Staal (*voorwerp*), o. stalen; *vuur-*; fig. *het moordend -*, dolk; *het wet- der slagers.*

Staal (*ondergrond of grondslag van een dijk*), m.; *de Lekdijk bovendams rust op slecht -*, grondslag, die water doorlaat; *op - bouwen*, op gewonen grond, niet op heiwerk.

Staal'blauw (*blank-blauw* nl. *als blinkend staal*), bn.; *een lichte -e hemel.*

Staal'bron (*bron van staalwater*), v. -nen.

Staal'draad (*voorwerp*), m. draden; (*stof*), o.

Staal'grauw (*grauw-blinkend als staal*), bn.; *een -e tint, een -e lucht.*

Staal'graveur (*maker van staalgravures*), m. -s; **-gravu're** (*staalprent, staalplaat*), v. -s.

Staal'meester (*in oude dagen de keurmeester van lakens*), m. -s; *de -s*: beroemd schilderij in het Rijksmuseum, (Rembrandt).

Staal'pil (geneesk. *staalartsenij*), v. -pillen.

Staal'tje (*proefje*), o. -s; *ik zal je daar een - van vertellen*, een geval, iets ongunstigs.

Staal'wijn (*wijn, waarin staal is opgelost*), m. gmv.

Staan (*rechtop zijn*), ik stond, heb gestaan; *kan dat kind al staan?* fig. *de beslissing staat aan u*, d. i. is aan u, is uw recht; *hij staat zijn man*, is niet bang, durft zich toonen; *iemand naar het leven -*, hem willen dooden; *dat komt hem duur te -*, kost hem veel geld; *in twijfel -*, verkeeren; *op goeden voet met iemand -*, d. i. verkeeren; *naar een betrekking -*, dingen.

Staand (onvolt. deelw. van *staan*), bn.; *een - leger*, het tegengestelde van een huurleger; *op -en voet*, d. i. terstond, b.v. *hij moest op -en voet vertrekken*; *- schrift*, d. i. rechtstandig; *- want*, d. i. al het vaste touwwerk van een schip; *een - stuk*, tooneelstuk, met eenheid van plaats, zoodat er geen verandering van decors noodig is; *- rijm*, mannelijk.

Staan'de (*gedurende*), vz.; *- de vergadering, - de feestelijkheden, - de onderhandelingen.*

Staan'devoets staands'voets (eig. *op staanden voet*: *dadelijk, oogenblikkelijk*), bw.; *hij moest - vertrekken*; zie Stante pede.

Staan'geld, sta'geld (*marktgeld*), o. -en.
Staan'plaats (*plaats op een markt voor kraam of spel*), v. -plaatsen.
Staar (verwant met *star*: *oogziekte*), v. gmv.; *de grauwe -, de zwarte -.*
Staart (*uitsteeksel aan het achterlijf bij dieren*), m. -en; *de - van honden, paarden, muizen, visschen, vogels* enz.; zegsw. *een muisje met een -*, een zaak met een sleep van gevolgen; spreekw. *Komt men over den hond, dan komt men ook over den -*, als men de grootste bezwaren te boven is, overwint men ook de mindere; zie H o n d.
Staart'drager (Java. *Chinees*), m. -s; ook kortweg: *Staart.*
Staart'geld (O.-I. *persoonsbelasting van een Chinees*), o. -gelden.
Staart'mees (*een zwartgevlekt vogeltje, in ons land algemeen*), v. -meezen, ook is er nog een witkop -.
Staart'ster (*staartstar, komeet*), v. -sterren.
Staart'stuk (*vleugelpiano*), o. -stukken. vero.; *Vader had aan Anna een Weener - vereerd op haar zestienden verjaardag.* (Potg.)
Staart'veder, v.; **-veer** (*staartpen*) v. -en.
Staat'vin (*zwemwiek aan den staart*), v. -nen.
Staat (*toestand, gesteldheid*), m. gmv.; *in bloeienden -, in kennelijken - van dronkenschap.*
Staat (*staatsgemeenschap, maatschappij of samenstel van huisgezinnen, van dorpen, vlekken, steden*), m. staten.
Staat (*staatsgezag, staatsregeering*), m.; *de - moet waken voor de handhaving der wetten; het onmiddellijk doel van den - bepaalt zich tot tijdelijke welvaart der individuen en der gezinnen.*
Staat (*rijk, land, grondgebied*), m. staten; *de staten van Europa.*
Staat (*lijst*), m. staten; *de staten van het schoolverzuim.*
Staat (*rang, aanzien*), m. gmv.; *een man van -, in hoogen -.*
Staat (*bij machte; toestand*), m. gmv.; *ik ben niet in - u te helpen; in - van ontbinding.*
Staat (*pracht, vertoon*), m. gmv.; *een grooten - voeren*, stand, d. i. rijk leven.
Staat (*vertrouwen, vastheid, zekerheid*), m. gmv.; *-maken op iem.*, op hem rekenen; *je kunt er - op maken.*
Staat'huishoudkunde, v. gmv.; zie E c o n o m i e; **-kundige,** m. en v. -n.
Staat'kunde (*leer van het leven van een staat, wetenschap om een staat te besturen*), v. gmv.; zie P o l i t i e k.
Staatkun'dig (*diplomatiek*), bn.
Staatkun'dige (*diplomaat, politicus*), m. -knndigen.
Staats'ambt (*ambt in den staat*), o. -ambten; **-ambtenaar** (*ambtenaar in dienst van den staat*), m. -aren; **-bemoeiing** (*inmenging van den staat in de belangen van arbeider en patroon of van arbeiders onderling tot handhaving van rechtsorde en tot bescherming van het individu*), v. -en; **-besluit,** o. -en; **-bestuur,** o. -besturen; **-bewind,** o.; **-burger,** m. -s; **-burgerschap,** o. gmv.
Staats'blad (*officieel blad der hooge regeering, dat nieuwe wetten enz. opneemt*), o. -bladen.
Staat'schen (*de anti-Spaanschen in den 80-jarigen oorlog*), m. mv.; later: de Staatsche partij, tegenstanders der stadhouders.
Staats'courant (*courant, welke door den staat wordt uitgegeven*), v. -couranten; **-geheim,** o. -en; **-gevangene,** m. en v. -n.
Staat'sie (*praal, pracht, vertoon*), v. gmv.
Staats'inkomsten, v. mv.; **-loterij',** v. -en; **-man,** m. -lieden; **-monopo'lie** (*voorrecht van alleen-handel of alleen-productie van den staat, 'twelk alle concurrentie uitsluit*), o.; **-raad** (*lid van den Raad van State*), m. -raden; **-rechterlijk** (*overeenkomstig het staatsrecht*), bn. en bw.; **-schuld,** v. -en; **-wet,** v. -ten.
Staats'ruif (scherts. *schatkist*), v. gmv.; *van de - eten*, door den staat bezoldigd worden.
Staats'socialisme (*sociaal-democratisch stelsel*), o.; het - is een stelsel volgens hetwelk de staat, zooals wij dien kennen, de geheele regeling van het economisch leven aan zich trekt, zoodat de burgers volkomen van hem afhankelijk zijn; de moderne staat heeft dan de rechtstreeksche leiding van de maatschappij en neemt de productie op zich: het is staats-almacht (-absolutisme); dit stelsel heeft tot vader Karl von Rodbertus Jagetzow (1805-'75).
Staats'wege (van), bw.; *van -*, van den kant of op gezag van den staat d. i. der regeering.
Staat'zucht (*heerschzucht*), v. gmv.; *wat kan de blinde - brouwen!* (Vondel).
Sta'bat ma'ter (Lat. *de moeder stond*), o.; twee eerste woorden der beroemde lijdenscantate, welke b.v. op Goeden Vrijdag in de R.-K. kerken gezongen wordt.
Stabiel' (Lat. *standhoudend, vaststaand, bestendig, vast*), bn.; -er, -st.
Stabiliteit' (*standhoudendheid, vastheid, duurzaamheid, bestendigheid*), v. gmv.
Stacca'to (It. muz. *kort, stootend, gebroken*), bw.; lees: *staka'too.*
Stad (verwant met *den stam van staan*: gesch. *een ommuurde plaats met eigen rechten; thans tegenstelling van dorp*), v. steden; *een open -, een versterkte -; de heilige -*, d. i. Jeruzalem; *de eeuwige -*, Rome; *- en lande*, Groningen en ommelanden; **-bewoner,** m. -s.
Sta'de, sta (eig. *geschikte plaats of gelegenheid*), v.; thans enkel nog in de zegsw. *te sta* of *te stade komen*, d. i. van pas komen, dienstig zijn, helpen.
Stad'genoot (*medebewoner eener stad*), m. -genooten.
Stad'houder, ste'dehouder (*plaatsbekleeder, plaatsvervanger*), m. -houders.
Stad'houderlijk (*met een stadhouder*), bn.; *de -e regeering*; ook: *de -e waardigheid*, van of als stadhouder.
Stad'houderloos bn.; *de eerste, de tweede -looze regeering*, d. i. zonder stadhouder, nl. 1°. 1650-1672; 2°. 1702-1747; zie gesch.
Stad'houderschap (*waardigheid, ambt van stadhouder*), o. gmv.
Stad'houdersgezind, bn.; *het volk was -*, op de hand van den stadhouder.
Stadhuis' (*raadhuis, gemeentehuis in een stad*), o. -huizen.
Stadhuis'achtig (*deftig, vormelijk*), bn. en bw.
Stadhuis'stijl (*stijve, vormelijke stijl*), m. gmv.
Stadhuis'woord (*deftig woord, bastaardwoord*), o. -woorden.
Sta'die (Bijb. *een lengtemaat van 185 Meter*), v. stadiën; een dorp Emmaus, zestig -

-diën van Jeruzalem gelegen; Luc. 24 : 13.
Sta'dig (verwant met *stad, stade, stede*, dus: *vast, bestendig, aanhoudend*), bn. en bw.
Stadion (*renperk in oud-Athene*), o. -s.
Sta'dium (*tijdruimte*), o.; *de ziekte is in haar tweede* -, tijdperk van voortgaande ontwikkeling.
Stads'apotheek, v. -theken; **-armenschool,** v. -scholen; **-bestuur** (*regeering*), o. -besturen; **-bibliotheek,** v. -theken.
Stads'gebouw, o. -en; **-keur** (*handvest*), v. -en, vero.; **-keurmeester,** m. -s; **-kind** (*iemand, die onder curateele staat*), o. -eren, -ers; **-omroeper,** m. -s, zie Omroeper; **-park,** o. -en; **-waag,** v. -wagen.
Stads'telegram (*telegram, bezorgd binnen de limieten der stad*), o. -telegrammen.
Stad'waarts, ste'dewaarts (*in de richting van de stad*), bw.; - *gaan.*
Staf (*stok*, fig. *stut*), m. staven; *de bedel-, een wandel-*; fig. *deze knaap zal eens onze - en steun zijn.* (Potg.)
Staf (*teeken van waardigheid*), m. staven; *de bevelhebbers-, de bisschops-*, enz.; zegsw. *den - breken over*, rechtsw. onherroepelijk vonnissen of veroordeelen, fig. een afkeurend oordeel uitspreken over.
Staf (mil. *de bevelhebber met de officieren van zijn omgeving*), m. staven; *de generale -, de groote -, de provinciale -, de plaatselijke -.*
Staffier (It. *stafdrager, gewapend dienaar*), m. -en; zie Lijfstaffier.
Staf'kaart (*topographische kaart, in gebruik bij officieren te velde*), v. -en.
Staf'muziek (*muziek, behoorende bij den staf van een regiment*), v.; **-muzikant** (*lid van het korps der stafmuziek*), m. -en.
Staf'rijm (*letterrijm*), o.; zie Alliteratie.
Staf'school (mil. *opleidingsschool van officieren van den staf*), v. -scholen.
Stag (scheepst. *touw, dienende om den mast te steunen*), o. stagen; *het lapzalven der stagen is een moeielijk werk*; *over - smijten*, d. i. schielijk wenden; fig. *over - werpen*, den voet lichten, ook: overhalen, ompraten.
Sta'ge (*noviciaat der praktijk van een candidaat-notaris*), v. gmv.; *de notarissen maken of hebben een - van drie jaar.*
Sta'geld, o. -gelden; zie Staangeld.
Stag'gelen (*trippelen, wankelen, struikelen*), ik heb -gestaggeld.
Stagnant' (*stilstaand, stakend*), bn. (g = g).
Stagna'tie (Lat. *stilstand, stremming*), v. -tiën, -ties; lees: *stagnaat'sie.*
Stagneeren (Lat. *stilstaan, gestremd zijn, vervuilen, bederven, verrotten*). (g = g).
Sta'-in-den-weg, m. en v.; *en die kachel is een -*, iets, dat altijd door hindert.
Sta'ken (verwant met *staak*: *doen stilstaan*), ik heb -staakt; *het werk -*, tijdelijk er mede eindigen; *de stemmen -*, er zijn een gelijk aantal stemmen voor en tegen uitgebracht; **-ing,** v. -en.
Staket' (*rij van palen, schutwerk*), o. -ten.
Staket'sel (*hekwerk, staket*), o. -s.
Sta'king, v. -en; zie Werkstaking.
Stak'ker, stak'kerd (*sukkelaar*), m. -s.
Stal (eig. *staanplaats*), m. stallen; *een - voor paarden, koeien*, enz.; *een dier op - zetten*, het de noodige rust geven; fig. *de muziek zet de hersenen op -* (Klikspaan), d. i. stelt ze buiten gebruik.
Stal (dicht. *gestalte, vorm*), m.; *bloemen van allerlei - en kleur.* (Bild.)
Stalactiet' (*druipsteenkegel, afhangend van het gewelf eener grot*), m. -tieten; fig. bouwkundig ornement; (c = k); zie Druipsteen.
Stalagmiet' (*druipsteenkegel met de punt opwaarts, gevormd op den bodem eener grot*), m. -mieten. (g = g).
Sta'len (*van staal*), bn.; *een - pen*; fig. *een - vlijt*, volhardende; *een - voorhoofd*, onbeschaamd; - *onbuigzaamheid.* (C.O.)
Sta'len (*harden*), ik heb gestaald; *arbeid staalt de krachten*, sterkt; **-ing,** v. gmv.
Stal'houder (*rijtuigverhuurder*), m. -houders.
Stalhouderij' (*inrichting tot het verhuren van rijtuigen*), v. -en.
Stal'knecht (*paardeknecht*), m. -knechts.
Stal'len (den. van *stal*: *op stal zetten*), ik heb gestald; *een paard -, koeien -.*
Stal'les (Fr. *de eerste rangen*, nl. *die, onmiddellijk achter 't orkest in den schouwburg*), v. mv.
Stal'letje (*verkooptafeltje*), o. -s; *een - met oude boeken*, b. v. *op de markt.*
Stal'ling (*het stallen*), v. gmv.; *er is hier gelegenheid voor -*; *drie stuivers voor - van een paard.*
Stal'ling (*gebouw tot het stallen*), v. -en; *koetshuis en -.*
Stal'meester (*ambtenaar, belast met het toezicht op de koninklijke stallen*), m. -s.
Stal'mest (*mest van op stal staand vee, natuurlijke mest*), m. gmv.; zie Kunstmest.
Stam (*vast deel van een boom tusschen wortel en takken*), m. stammen; *de - van een eik*; fig. *de - van een woord.*
Stam (*volksstam*), m. stammen.
Stam'boek (veet. *register, waarin de afkomst van runderen en paarden wordt opgeteekend*), o. -boeken; **-boekvee,** o. gmv.; **-boekstier,** m. -en; **-boekmerrie,** v. -merriën.
Stam'boel (aardr. *Turksche naam van Constantinopel*), o.
Stam'boeltroep (O.-I. *tooneelgezelschap, bestaande uit kleurlingen*), m. -troepen.
Stam'boom (*geslachtsboom*; *tabel, waarop in den vorm van een stam met takken, de namen eener adellijke familie van haar oorsprong af staan geschreven*), m. -boomen; *het schitteren van mijn -.* (Staring).
Sta'melen (*hakkelend, stotterend, moeielijk spreken*), ik heb -stameld; *dat kind stamelt nog*; *de man stamelde een bede*; **-aar,** m. -s; **-aarster,** v. -s; ook Stameren.
Sta'melkees (*stotteraar*), m. -keezen.
Sta'meltong (*persoon*), m. en v. -tongen.
Sta'meren, ik heb -stamerd; meestal Stamelen.
Stamet' (Fr. *een soort van grove wollen stof*), o.; (*soorten*), o. stametten.
Stammet'ten (*van stamet gemaakt*), bn.
Stam'gast (*vast bezoeker van een koffiehuis*), m. -gasten; zie Habitué.
Stam'houder (*mannelijke erfgenaam, die nl. den stam behoedt voor uitsterven*), m. -houders.
Stam'huis (*dynastie, geslacht*), o. -huizen.
Stamijn' (Fr. *haren zeefdoek, een haren zeef*), v. gmv.; **-en,** bn.
Stam'men (*afstammen, afkomstig zijn van*), hij is -stamd; *die bloem stamt uit Afrika*; *zij stamt uit een edel geslacht.*

Stam'ouders (*eerste ouders*), m. mv.
Stamp (*schop, trap, stoot op den grond*), m. -en.
Stampa'ge (*het stampen, datgene, wat gestampt wordt*), v. gmv. (g = zj).
Stampei'en (*stampvoeten*), ik heb -stampeid.
Stam'pen (*krachtig stooten*), ik heb gestampt; *met den voet -, - van ongeduld*, stampvoeten; fig. *dit schip stampt erg*, duikt met den boeg telkens diep in zee; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Stam'per (*blok, stampstok*), m. -s; *een koperen -, een houten -.*
Stam'per (*vrouwelijk deel der bloem, dat n.l. het stuifmeel opneemt*), m. -s.
Stamp'voeten (*met de voeten stampen*), ik heb -stampvoet; *de knaap -voette van toorn; hou op met dat -.*
Stamp'vol (*propvol*), bn.; *de zaal was -*, zoo vol als mogelijk is.
Stam'roos (*rozeboom met opgaanden stam*), v. -rozen.
Stam'vader (*aartsvader*), m. -vaders; zie Patriarch.
Stam'verwant (*van denzelfden stam*), bn.; *-e volken, -e woorden*; **-schap,** v. gmv.
Stam'verwant (*familielid*), m. en v. -en; *onze -verwanten in Z.-Afrika.*
Stam'wapen (*familiewapen*), o. -wapens.
Stam'woord (*stam, die als woord gebruikt wordt*), o. -woorden; *slaap, loop, val* zijn stammen van sterke w. w. en tevens zelfst. nw., dus -woorden.
Stan'ce (It. *couplet, strophe*), v. -s; zie Stanza.
Stand (*houding, wijze van staan*), m. -en; *een goeden - aannemen.*
Stand (*klasse, staat, rang*) m. -en; *menschen van -, de hoogere -en.*
Stand (*plaats*), m.; *- houden*, niet wijken: fig. *die kleur houdt -; de - van de zon, de maan, de sterren.*
Stand (*voortbestaan*), m. gmv.; *in - blijven, iets in - houden.*
Stand (*afdeeling van gemeentelijk bestuur*), m. gmv.; *de burgerlijke -.*
Stan'daard, stan'derd (Fr. *banier, vaandel aan een stok; maatstaf, model*), m. -aarden, -aards, -erds.
Stan'daardwerk (*boekwerk van blijvende waarde*), o. -werken.
Stand'beeld, o. -beelden; *het - van Cats te Brouwershaven* (1829); *een ruiter-.*
Stan'delkruid (*zekere orchidee*), o. gmv.
Stan'der (*spil; vaandelstok; kuip*), m. -s.
Stan'derd (*standaard*) m. -s; ook: **Stander.**
Stand'geld (*marktgeld*), o. -gelden; zie Staangeld, Stageld.
Stand'houden (*blijven staan, niet vluchten*), ik hield -, heb - gehouden; *tegen den vijand -.*
Stand'je (*ruzie*), o. -s; *wil jij -s maken?* ruzie, hevige publieke twist, zoodat er een oploopje ontstaat; *iemand een - schoppen*, hem een berisping toedienen van geweld, gmz.; *een - krijgen*, berisping, uitbrander.
Stand'je (*persoon*), o.; *hij is een opgewonden-.*
Stand'olie (*lijnolie-vernis*), v. gmv.
Stand'penning (*standaardmunt, d.i. munt, welke een waarde heeft gelijk aan die van het edele metaal, waaruit zij bestaat*), m. -penningen; sedert 1875 is het gouden tienguldenstuk onze eenige -.
Stand'plaats (*woonplaats door ambt of betrekking*), v. -plaatsen.
Stand'punt (*plek, waar men staat*), o. -punten; fig. uitgangspunt, gezichtspunt.
Stand'vastig (*onwrikbaar, onwankelbaar, duurzaam, blijvend, niet veranderend*), bn. en bw.; **-heid,** v. gmv.
Stand'vogel (*vogel, die winter en zomer dezelfde streek bewoont*), m. -vogels; *de meezen, musschen, kraaien zijn bij ons -vogels.*
Stang (*ronde, dunne metalen staaf*), v. -en.
Stang (*bit van een paard*), v. -en; zegsw. *iem. op de - rijden*, fig. hem streng leiden of behandelen evenals een paard, dat men met bit en toom kort houdt of bedwingt.
Sta'nislaus-orde (St.-), v. gmv.; *de - is een Russische ridderorde.*
Stani'tsa (*kozakkendorp*), v. -'s.
Stank (verwant met *stinken*: *leelijke reuk*), m. -en; *de - van een riool*; zegsw. *- voor dank*, grove ondank.
Stan'ley, H., *ontdekkingsreiziger in Midden- of Centraal-Afrika, ook schrijver*, 1840–1904.
Stanniool' (*tinfoelie*), o. gmv. ook: Stagnool.
Stan'te pe'de (*op staanden voet, onverwijld*), bw.; *een zaak - afdoen*; soms: voor de vuist.
Stan'za (It. dichtk. *couplet vvn 8 regels in jamben met drie rijmklanken, uit Italië*), v. -'s; ook: Stanze, v. -n.
Stap (stam van *stappen*; *pas, schrede*), m. stappen; *- voor -*, langzaam aan; *den eersten - doen*; b.v. de eerste schrede of poging tot verzoening; *een - nader.*
Sta'pel (*een aantal op elkaar gevlijde voorwerpen, hoop*), m. -s; *een - hout.*
Sta'pel (*stelling op een werf*), m. -s; *een schip op - leggen*, de kiel er van leggen en er verder aan bouwen; *van - laten loopen*, laten afloopen van de stelling of helling in het vaarwater: fig. *die redevoering liep goed van -*, werd vloeiend uitgebracht.
Sta'pelen (*ophoopen, aan stapels zetten*), ik heb -stapeld; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Sta'pelgek (*zeer gek, allerzotst*), bn.
Sta'pelmarkt (*algemeene stapelplaats of voorraadschuur*), v. -markten.
Sta'pelplaats (*bewaarplaats, entrepot van handelsproducten*), v. -plaatsen.; *Makassar is de - voor de producten van den O. Archipel.*
Sta'pelrecht (*recht, volgens hetwelk de waren eenigen tijd ten verkoop moeten blijven liggen, eer zij verder mogen gaan*), o. gmv.
Sta'pelwaar (*stapelgoed*), o. -waren.
Sta'pelwolk (*rondachtige, bergachtige donkere wolk, hoopwolk*), v. -wolken.
Sta'pelzot (*in de hoogste mate gek*), bn.
Stap'pen (*met vasten tred gaan, voortschrijden*), ik heb en ben -stapt; fig. *over iets heen -*, er niet meer over spreken of twisten, **-per** (*looper*), m. -s.
Stap'voets (*langzaam*), bw.; *- rijden over een brug*, terwijl het paard stapt.
Star (*hemellichaam*), v. starren; meer: **Ster.**
Star (*strak, stijf*), bn. en bw.; *met -ren blik; - naar iets kijken, iets - volhouden.*
Sta'ren (*strak op één punt kijken*), ik heb gestaard; *op iets -, voor zich uit -.*
Sta'ring, Antonie, Christiaan, Wijnand, *verdienstelijk Geldersch dichter*, 1767-1840: Dichtoefeningen (1791), Nieuwe gedichten (1827), Winterloof (1832).
Star'oogen (*de oogen wijd openspalken en starend kijken*), ik heb -staroogd.
Sta'rost (eig. *oudste*: *dorpsburgemeester in Rusland*), m. -en.

Start (Eng. sport. *punt van vertrek, aanvang*), m. -s; *zes rijders verschenen aan den* -, punt van afrit; lees: *staat.*
Star'ter (Eng. sport. *hij, die bij den wedstrijd het sein tot den afrit geeft*), m. -s; lees: *sta-ter.*
Sta'te, m.; *de Raad van* -, hoogste regeeringscollege in ons land.
Sta'telijk (*deftig*), bn. en bw.; *Louise was zeer* -. (Potg.); -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Sta'tenbijbel (*Bijbel, in de Holl. taal overgebracht, door een commissie uit de Synode van Dordt, en wel van 1619-'35, en op last der Algemeene Staten in 1637 uitgegeven*), m. -s.
Sta'tenbond (*vereeniging van rijken of staten tot éénen bond, zóódat iedere staat deel heeft in de algemeene landsregeering*), m. -bonden; *de Vereenigde Staten van N.-Amerika vormen een* -; zie Confederatie.
Sta'ten-colle'ge (gesch. *inrichting voor onbemiddelde jongelui om kosteloos voor predikant te studeeren, zij hadden een beurswoning en onderhoud in het* - *te Leiden*; Van der Palm, 1763-1840, is nog aan het - geplaatst geweest.
Sta'ten-Generaal' (*onze Algemeene Staten, bestaande uit de 1e en de 2e Kamer*), m. mv.
Sta'tica (Gr. *weegkunst; leer van het evenwicht*), v. gmv.; ook: *Statiek'.* (c = k).
Sta'tie (Lat. *een der 14 schilderijen over Christus' lijden in de* R.-K. *kerken*), v. -tiën, -ties. (t = s).
Statief' (Lat. *drievoet als steun van eenig werktuig, vooral van een photographietoestel*), o. -tieven. (t = t).
Statiek', v.; zie Statica.
Sta'tie-overste (*stationschef*), m. -s. Vl.
Statieus' (*pronkend, pralend, staatsiemakend*), bn. en bw.; -tieuzer. (t = ts).
Sta'tig (*indrukwekkend, deftig, plechtig*), bn. en bw.; *een* - *man.* (C.-O); -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Sta'tiglijk (*statig, deftig*), bw.; *de stoet bewoog zich* -, op statige wijze.
Station' (Fr. eig. *stilstandplaats: groot gebouw aan den spoorweg als stand- of pleisterplaats*), o. -s. (t = s).
Stationnair' (*blijvend, stilstaand*), bn. (ai=è).
Stationneeren (*op wacht plaatsen, een schip een plaats als wachtschip geven*).
Stations'chef (*hoofd van een spoorwegstation*), m. -chefs; ook: Stationchef; **-gebouw,** o. -en; **-klok,** v. -ken; **-koffiehuis,** o. -huizen; **-plein,** o. -en. (t = ts).
Stations'-emplacement (*terrein bij of vóór een station*), o. -emplacementen.
Stations'straat, v. -aten, ook: Stationstraat; **-weg,** m. -wegen.
Statis'ticus (*kenner en beoefenaar van de statistiek*), m. -ci.
Statistiek' (Lat. *de wetenschap, die uit een aantal gegevens tot de gemiddelde uitkomsten besluit, leer der cijfergroepeering*; ook *de staathuishoudkunde*), v. gmv.
Statis'tisch (*de statistiek betreffende*), bn.; - *materiaal verzamelen, een* - *overzicht; voorspellingen, op* -*e tafelen gegrond.* (Potg.)
Statu'e (Lat. *stand- of eerebeeld, beeldzuil*), v. -s.
Statuet'te (It. *klein standbeeld*), v. -s, -n.
Sta'tu-quo (*de onveranderlijke staat van zaken*), o. gmv.; *het* - *handhaven.* (qu = kw).
Statuur' (Lat. *lichaamsgrootte, bijzonder ten aanzien van gestalte*), v. gmv.
Statuut' (Lat. *wet, reglement, voorschrift*), o. -tuten.
Stavast', bw.; *een man van* -, groot, flink, stevig, fig. ferm van karakter.
Sta'ven (*bevestigen, waar maken, bewijzen*), ik heb -staafd; *met bewijzen* -, *met een eed* -, bekrachtigen; *het is gestaafd met schrift en steen.* (Bogaers); **-ing,** v. gmv.: *tot -ing van.*
Stay'er (Eng. sport. *snelrijder op de lange baan*), m. -s; lees: *stee'jer.*
Stea'mer (Eng. *stoomboot*), m. -s. (ea = ie).
Stearî'ne (Gr. *talkstof, gezuiverde talk*), v; **-fabriek,** v. -en; **-kaars,** v. -en. (ea = ee).
Ste'de (*plaats, plek, oord*), v. steden; *hier ter* -; *de heilige* -; *in* - *van.* Ook: **Stee.**
Ste'dehouder (*plaatsbekleeder*), m. -s; zie Stadhouder; **-schap,** o. gmv.
Ste'delijk, bn.; -*e rechten*, de stad betreffende; *de* -*e regeering.*
Ste'deling (*stadbewoner*), m. en v. -en; voor het v. ook **-e.**
Ste'demaagd, v. gmv.; *de* - *van Amsterdam*, personificatie van die stad.
Ste'dendwinger (*bijnaam van Fred. Hendr.*), m., soms ook van Maurits.
Ste'dewaarts, bw.; zie Stadwaarts.
Stee (*plaats*), v. steeën; zie Stede.
Stee (*plekje*), v. steeën; *een zwakke* - *in een touw*; **-tje,** o. -s.
Stee (*de Zeeuwsche hoeve*), v. -ën.
Steeds (*altijd, altoos, gestadig, bestendig*), bw.
Steedsch, bn.; -*e manieren*, d. i. der stadbewoners; *een* -*e kleeding*, als in de stad.
Steeg (eig. *smalle weg*; *nauwe straat*), v. stegen.
Steeg (*onverzettelijk, halsstarrig, stug*), bn.; *dat steege paard*; steeger, steegst; **-heid,** v. gmv.; vergel. Stug.
Steek (*stoot, pijnlijke aandoening*), m. steken; *iemand een mes- toebrengen*; *Amelie zeeg met een halfhonderd steken in haar zij op een stoel neder.* (C.O.); zegsw. *iem. een* - *onder water geven*, een heimelijke onaangenaamheid zeggen, hem bedektelijk pijnlijk aandoen.
Steek (*breisteek, naaisteek*), m. steken; *een* - *laten vallen, een* - *opnemen, een fijne* -, *met grove steken*; - *houden*, vast, hecht zijn: zegsw. *die redeneering houdt geen* -, is niet degelijk.
Steek (*punthoed van pastoors, dominees*, enz.), m. steken; *ik kom thuis en werp mijn* - *op tafel.* (Koetsv.); ook, kleinachtend: dominee, geestelijke.
Steek (fig. *verlegenheid*), m. gmv.; *iemand in den* - *laten*, op een hachelijk oogenblik verlaten, hem in den brand laten.
Steek, m. gmv.; in: *ik zie geen* -, hoegenaamd niets.
Steek'beitel (*smalle beitel*), m. -beitels.
Steek'brief (*officieele brief tot aanhouding van een booswicht*), m. -brieven.
Steek'distel (*melkdistel*), v. -distels.
Steek'doorn (*zeekruisdoornboom, Christusdoorn*), m. -doornen.
Steek'hevel (*wijnkoopershevel*), m. -hevels.
Steek'houdend (*degelijk, solide, vast*), bn.
Stee'kind (*stadskind*), o. -kinderen; *hij werd* - *gemaakt* d. i. onder curateele geplaatst. vero.

Steek'kan (*vochtmaat, inhoudende 19.4 Ned. kan of L.*), v. -kannen.
Steek'penning (*geldstuk, fooi om iem. om te koopen, godspenning*), m. -en vero.
Steek'spel (gesch. *tornooi*), o. -spelen.
Steek'te (*steking*), v. -n; *een - in de zij.*
Steek'turf (*lange losse turf, gestoken van de korst van hoogveen*), m. -turven; (als stofnaam), v. gmv.
Steel (*stengel, stok, handvatsel, schacht*), m. stelen; *een bloem -, een blad-; de steel van een bezem; de - van een lepel, de - van een braadpan; de - van een hamer; de - van een lans; de - van een vuurpijl.*
Steel (*buisje, schacht*), m. stelen; *een pijpe-.*
Steel (*een soort van voorjaarsgroente*), m. stelen.
Stee'lieden, -lui (*menschen in de stad*), m. mv.
Steels'wijze, steels'wijs, bijw.; *hij zag zijn vader - aan*, onmerkbaar; *Alima, haar lijfmeid, bespiedt - het gelaat harer meesteres* (J. t. B.), heimelijk; *iets - gadeslaan.* (Potg.)
Steen (*harde delfstof, die niet smeedbaar, oplosbaar of brandbaar is*), o. gmv.; *een vloer van -; het - haalt men uit de groeven; zoo hard als -; op - teekenen, op - graveeren*; fig. *een hart van - hebben; hij klaagt - en been*, erg luide en zeer heftig, en toch blijft de hoorder ongevoelig.
Steen (*voorwerp, uit steen bestaande*), m. -en; *den eersten - leggen*, feestelijk den bouw inwijden; *de eene - zal niet op den anderen blijven*, alles zal het onderst boven gekeerd worden, de verwoesting zal vreeselijk zijn; *al zou de onderste - boven*, d.i. alles het onderst boven gekeerd moeten worden; fig. *er valt mij een - van het hart*, ik word ontheven van een drukkende zorg; *hij is mij een - des aanstoots*, een ergernis, zie A a n s t o o t; zegsw. *den - op iemand werpen*, als eerste aanklager tegen hem optreden: Bijbel, bij de steeniging den eersten steen mogen werpen; Joannes 8 : 7.
Steen (*steenen gebouw, gevangenis*), o.; *het - te Antwerpen* (thans Museum); ons *Stein*, b.v. *Loevestein; op het - gevangen zitten.* Vl.
Steen (*poedervormige stof, waarnaar de goudmakers zochten*), m.; *den - der wijzen zoeken, den - der wijzen meenen gevonden te hebben*, d.i. een middel of poeder om elk voorwerp in goud te veranderen; zie A l c h i m i s t.
Steen (*harde kern of pit van grootere vruchten*), m. -en; *de - van een abrikoos, een - van een perzik, de - van een pruim.*
Steen (*hagelsteen*), m. -en; *er vielen -en als duiveneieren.*
Steen (*voorwerp, dat vroeger blijkbaar van steen was*), m. -en; *een dobbel-, een domino-.*
Steen (*iets, dat van steen gemaakt is*), m. -en; *de -en van een molen, er ligt een mooie - op dat graf; er waren in dat huis prachtige gootsteenen.*
Steen (*gewicht van ± 2.7 K.G.*), m.; *een - vlas, een - kaarsen.* vero.
Steen, Jan, *populair, humoristisch genreschilder der Hollandsche school*, 1626-1679; zegsw. *een huishouden van -*, ordeloos, treurig, verward.
Steen'achtig (*gelijkende op steen*), bn.; *steenkool is een -e delfst.*; -er, -st; *- Arabië*, de bodem is er vol steenen; *een -e heide*; **-heid,** v. gmv.
Steen'arend (*groote arend, goudarend*), m. -arenden.
Steen'baars (*baars, die leeft tusschen steenen en rotsen*), m. -baarzen.
Steen'bakker (*man, die metsel- of tichelsteenen bakt of doet bakken*) m. -s; **-bakkerij',** v. -en.
Steen'bok (*in 't wild op 't hooggebergte levende bok met groote van knobbelige ringen voorziene, naar achteren gebogen horens*), m. -bokken.
Steen'bok (*tiende teeken of sterrenbeeld in den dierenriem*), m. gmv.
Steen'bokskeerkring (*zuiderkeerkring, 23½° ten Z. van den Evenaar*), m. gmv.
Steen'bolk (*zekere bruinvisch in de Noordzee*) v. -bolken.
Steen'breek, steen'breke (*plantengeslacht, waartoe een aantal Alpenkruiden behooren*), v. gmv.; *de drievingerige -*, plantje in ons land in 't wild groeiende.
Steen'doorn (*haag- of kattendoorn*), m. -en.
Steen'druk (*lithographie*) m. gmv.; *is dat - of zetwerk?*
Steen'drukken (*lithographeeren*), ik heb gesteendrukt; **-drukker,** m. -s; **-drukkerij',** v. -en.
Steen'drukkunst (*de uitvinding van Senefelder, ± 1800, waardoor teekeningen in omtrek, en geschaduwde teekeningen in reliëf, door insnijding op steen worden gebracht en door den druk vermenigvuldigd*), v. gmv.
Steen'duif (*wilde duif, die op rotsen nestelt*), v. -duiven.
Steen'dwerg (*aardman, in bergen*), m. -en.
Steen'eik (*Z.-Europeesche eik*), m. -eiken.
Stee'nen (*van steen*), bn.; *een - beeld*; fig. *een - hart*, hoogst ongevoelig, hardvochtig.
Steen'geit (*wijfje v. d. steenbok*), v. -geiten.
Steen'goed (*verglaasd aardewerk*), o. gmv. *het fijne - heet ook Wedgewood.*
Steen'groef, -groeve (*steenmijn*), v. -groeven; *de - groeven van Bentheim.*
Steen'houwen (*het steen bewerken*), o. gmv.
Steen'houwer (*steenkapper*), m. -s; **-ij',** v.
Stee'nig (*steenachtig*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Stee'nigen (*met steenen dood gooien, een straf vroeger in het Oosten*), ik heb -steenigd; **-ing,** v. -en: *de -ing van Palame'des*; *Stephanus werd gesteenigd.* Hand. 7 : 59.
Steen'karper (*hooge, ineengedrongen karpersoort*), m. -karpers.
Steen'klaver (*witte klaver, rolklaver, woudklaver*), v. gmv.
Steen'kloover (*diamantkloover*), m. -s.
Steen'kolenbedding (*-laag*), v. -en; **-gas** (*lichtgas, uit steenkolen gestookt*), o. gmv.; **-groeve,** v. -n; **-magazijn,** o. -en; **-mijn,** v. -en; **-wagen,** m. -s.
Steen'kool (*brandbare delfstof, bestaande uit dicht in elkaar geperste plantendeelen, uit de mijnen opgedolven*) v. -kolen.
Steen'kraai (*alpenraaf*), v. -kraaien; **-kreeft** (*levend tusschen rotsen*), m. -kreeften; **-krijter** (*gierzwaluw*), m. -krijters; **-laag** (*laag van steenen in een groeve, laag metselsteenen*), v. -lagen; **-lijder** (*graveellijder*), m. -lijders; **-linde** (*linde met kleine bladen en hard hout*), v. -linden.

Steen'marter (*huismarter, grijsbruine hoenderwezel*), m. -marters.
Steen'meerle (*bergmeerle*), v. -n; **-meeuw** (*neusvisch, sneep*), v. -meeuwen; **-oven** (*steenbakkerij*) m. -ovens; **-pimpernel** (*bokspeterselie*), v. gmv.; **-puist** (*harde puist*), v. -puisten; **-raaf** (*een soort van hopvogel*), v. -raven; **-raket'** (*kruisbloemige plant*), v. gmv.; **-roos** (*alpenroos*), v. -rozen; **-rots** (*harde granietrots*) v. -en; **-schaap** (*bergschaap op Sardinië en Corsica*), o. -schapen.
Steen'tijdperk, -periode (gesch. *het tijdperk, waarin de bevolking van W.-Europa de wijze van bewerking en het gebruik der metalen niet kende en allerlei wapens en werktuigen van steen, hout, beenderen of hoorn maakte*), o. gmv.; evenzoo het *Brons-* en het *IJzer-*.
Steen'vrucht (plantk. vrucht met *sappig vleesch rondom een steen of kern*), v. -en; *perziken, abrikozen, pruimen zijn* -; er zijn ook samengestelde -en, als de *kornoelje* en de *mispel*; **-zout** (*zeer hard zout, klipzout*), o. gmv.; **-zwaluw** (*muurzwaluw*), v. -zwaluwen.
Steep'le-chase (Eng. *wedren met hindernissen, nl. over heg en steg*), v. -s; *de - van het menschdom naar geluk*, dolle, niets ontziende jacht; lees: *stiepl'tsjees*.
Stee'voogd (*burgemeester eener vesting*), m. -en; **-ij'** (*waardigheid*), v. gmv. vero.
Stee'waarts (*stadwaarts*), bw.
Steg (*smalle weg, voetpad*), m; zegsw. *weg noch - weten*, totaal onbekend zijn in een streek.
Steganographie' (Gr. *geheimschrijfkunst*), v. gmv. (ph = f).
Ste'gel (verwant met *stijgen*: *stijgbeugel*), m. -s.
Ste'gelreep (*stijgriem, reep van den stijgbeugel*), m. -reepen, *den - in- of opkorten*.
Stei'ger (verwant met *stijgen*: *aanlegplaats eener boot*; ook *metselstellage*), m. -s.
Stei'geren (verwant met *stijgen*: *op de achterpooten overeind gaan*), het paard heeft gesteigerd; **-ing**, v. -en.
Steil (verwant met *stijgen*: *rechtop*), bn. en bw.; *een -e bergwand, een -e trap, een -e kust*; fig. vasthoudend, niet meegaand: *de die man heeft -e begrippen*; *dat is -e rechtzinnigheid*; -er, -st; **-heid**, v. gmv.; **-te**, v. -n.
Steil (dicht. *steilte*), o. gmv.; *dat - beklimmen Ots gedachten*. (Staring).
Steil'oor (*ezel*, fig. *stijfkop*), m. en v. -ooren.
Steiloo'rig (*met steile ooren*), bn.; *een koppel -e honden*; fig. *koppig*; -er, -st; **-heid**, v. gmv.
Steil'schrift (*het schrift van letters in rechten stand*), o. gmv.; zie Schuinschrift.
Steil'te (*het steil zijn*), v. -n.; *de - van een rotswand*.
Steil'te (*steile hoogte*), v. -n; *op die - was het arendsnest*.
Stek (verwant met *steken*: *afzetsel of loot van een plant*), v. -ken.
Stek (verwant met *steken*, wegsteken, *bergplaats*), o. stekken.
Steka'de (Sp. *in een stok verborgen degen, stootdegen*), v. -n.
Ste'keblind (*geheel en al blind*), bn.; vergel. *Stikdonker, Stokdoof*.
Ste'kel (verwant met *steken*: *puntige uitwas, stekelig aanhangsel*), m. -s; *de rozen hebben -s*.
Ste'kelachtig (*puntig*, fig. *scherp, bits*), bn.; -er, -st; **-heid**, v. -heden.
Ste'kelbaars (*inlandsch vischje met rugen buikvinstekels, 4-9 cM.*), m. -baarzen; *het -je heet ook stekeltje en leeft in onze slooten, grachten en plassen*; **-bes** (*kruisbes*), v. -bessen; **-bezie** (*-bes*), v. -beziën; **-brem** (*ronde stekeldistel*), v. -bremmen.
Ste'keldraad (*ijzerdraad met puntige stekels*), o. gmv.
Ste'keldraak (*pieterman*), m. -draken.
Ste'kelgrondel (*een soort van grondeling, ook steenbijter*), m. -grondels.
Ste'kelig (*met stekels bezet, vol stekels*), bn.; *planten met -e bladeren*; *de egel heeft een -e huid*; fig. *een - woord, een - antwoord*, hekelend, scherp, bits; *iemand iets -s zeggen*, onaangenaams; -er, -st; **-heid** (*stekelig woord*), v. -heden.
Ste'keling (*zekere baars, grondeling*), m. -en.
Ste'kelkarper, m. -karpers; **-krab**, v. -krabben; **-rat**, v. -ratten; **-rog** (*rog met puntige doorntjes op den rug*), m. -roggen.
Stekeltje, o. -s; zie Stekelbaars.
Ste'kelvarken (*stekelzwijn*; ook *egel*), o. -s.
Ste'ken, ik stak, heb gestoken; *met een mes, een dolk* -, wonden; *de wespen hebben mij gestoken*; *de zon stak erg*, d. i. brandde erg, zegsw. *de loftrompet* -, aan den mond brengen, blazen; *ik laat die studie* -, varen; *iemand naar de kroon* -, iemand op zijde streven; *ergens een speldje bij* -, niet verder lezen in; fig. *eindigen of doen eindigen*; *dat stak hem de oogen uit*, daarop was hij afgunstig.
Stek'ken (*door stekken voortplanten, een stek in den grond zetten om ze te laten groeien*) ik heb gestekt; *bessen-, rozen-*.
Stel (van *stellen*: *stand, orde*; *geschikte plaats*), m. gmv.; *ons huis is nu op* -, alles is in orde, op regel; zegsw. *op stel - en sprong*, dadelijk, onmiddellijk, zonder verwijl.
Stel (*bij elkander behoorende voorwerpen, een verzameling*), o. stellen; *een - juweelen, een - porseleinen kopjes en schoteltjes*; *een olie- en azijn-*; *een - maten en gewichten*.
Ste'len (*diefstal plegen*), ik stal, heb gestolen; *die eens steelt, is altijd een dief*, wanneer men eens iets heeft misdreven, wordt men er altijd op aangezien, behoudt men altijd den naam daarvan; zegsw. *iemands hart* -, zijn genegenheid winnen; *het is om te* -, zeer lief en aardig; **-er**, m. -s.
Stel'kunde, stel'kunst (*algebra*), v. gmv.; *de - is een afdeeling der wiskunde*.
Stelkun'stig (*algebraïsch*), bn.; *een -e oplossing*.
Stella'ge (*stelling, steiger*), v. -s. (g= zj).
Stel'len (den. van *stal*: *plaatsen*), ik heb gesteld; *te boek* -, *ten toon* -, *paal en perk* -, de grenzen aanwijzen, fig. kortwieken, beteugelen; *in slagorde* -, schikken; *iemand voorwaarden* -, aan voorwaarden binden; *iemand de wet* -, voorschrijven; *in het licht* -, duidelijk maken; *ergens een eer in* -, als een eer beschouwen; *ter hand* -, overhandigen; *tevreden* -, doen zijn; *hij kan het goed* -, is een gezeten burger; *in vrijheid* -, de vrijheid teruggeven; *in het werk* -, d. i. aanwenden; *op de proef* -, d. i. beproeven; *hoe zal hij dat* -? aanleggen.
Stel'ler (*hij, die opstelt, in geschrifte brengt*), m. -s; *wie is de - van dit artikel?*
Stel'lig (*zeker, bepaald*), bn. en bw.; *een -e belofte*; *gij moet - komen*; -er, -st; **-heid**, v. gmv.

Stel'ling (*te bewijzen waarheid, thesis, leerstelling*), v. -en; **-linkje,** o. -s.
Stel'ling (*plaatsing,* ook *stellage*), v. -en.
Stellionaat' (Lat. *bedrog, bedrieglijke overeenkomst*), o. gmv.
Stel'pen (verwant met *stulp*: *stillen*), ik heb gestelpt; *het bloed* -; **-ing,** v. -en.
Stelp'net (*een vischnet om visch al overdekkend te vangen*), o. -netten.
Stel'regel (*richtsnoer, grondregel*), m. -s.
Stel'schroef (*richtschroef*), v. -schroeven; *een nat. instrument met vier -schroeven,* schroefjes om het waterpas te stellen.
Stel'sel (*systeem*), o. -s; *het tientallig* -.
Stel'selaar (*ontwerper van een of meer stelsels*; *man der theorie, die de practijk uit het oog verliest*), m. -s.
Stel'selloos (*zonder stelsel*), bn.; -loozer, -t of meest -; **-heid,** v. gmv.
Stelselma'tig (*volgens een aangenomen regel, ordelijk*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v.
Stelt (*stok met voettrede*), v. -en; *de knapen liepen op -en*; zegsw. *op -en zetten,* in beroering brengen, in wanorde; *op -en staan,* in wanorde zijn, niet vast staan evenmin als een steltenlooper.
Stel'tenlooper (*persoon*), m. -loopers.
Stelt'looper (*een orde van vogels*), m. -loopers; *de ooievaar is een* -, *de struis is een* -.
Stem (*stemgeluid van mensch of dier*), v. -men.
Stem (*kiesstem, - biljet*), v. -men; *zijn - uitbrengen*; *een - in het kapittel hebben,* zie Kapittel; *hij had duizend -men,* bij een verkiezing.
Stem (*zangstem*), v. stemmen; *een mooie - hebben*; *geen - hebben,* niet kunnen zingen.
Stem'band (*deel van het spraakorgaan van menschen en dieren*), m. -banden.
Stem'biljet (*-briefje*), o. -biljetten.
Stem'bureau (*college van personen, die de stemmen opnemen*), o. -bureau's. (eau = oo).
Stem'bus (*blikken bus, waarin men zijn stembiljet werpt*), v. -bussen; zegsw. *uit de - komen,* gekozen zijn.
Stem'gerechtigde (*iemand, die mede mag stemmen of kiezen*), m. en v. -n.
Stem'hamer (*werktuig om een piano te stemmen*), m. -hamers.
Stem'men (eig. *een stem geven*), ik heb gestemd; *een piano, een viool* -, op een bepaalde toonhoogte stellen; fig. *hij is gestemd tot vreugde*; *hij was gunstig jegens ons gestemd*; **-mer,** m. -s; **-ming** (*het stemmen van muziekinstrumten*), v. gmv.
Stem'men (*zijn stem uitbrengen*), ik heb -stemd; *- voor iem., vóór een zaak of voorstel* -; *tegen iets* -.
Stem'mig (*ingetogen, zedig, ernstig, niet opzichtig*), bn. en bw.; *een - meisje, een -e kleeding, - gekleed zijn*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Stem'migjes (*stemmig*), bw.; *zij was - gekleed.*
Stem'ming (*gemoedsgesteldheid*) v. -en.
Stem'pel (verwant met *stampen*: *zegel, cachet, ook het merk zelf*), m. -s; zegsw. *iemand van den ouden* -, d. i. van de oude soort, nl. eenvoudig, braaf, eigenl. gezegd van munten: een ouderwetsch maar degelijk mensch; *zijn - op iets drukken,* zijn zegel aan iets hechten, iets goedkeuren; fig. *die man drukt den - op zijn omgeving,* geeft den toon aan, is veruit de meerdere in kennis of in zedelijk gehalte, in prestige.
Stem'pelen (*den stempel afdrukken*), ik heb -stempeld; **-aar** (*beambte, met het stempelen belast*), m. -s; **-ing,** v. -en.
Stem'pelsnijder (*kunstenaar, die figuren en letters in stempels snijdt, graveur*), m. -s.
Stem'recht (*recht van zijn stem te mogen uitbrengen*), o.; *het algemeene* -, recht voor ieder burger om te stemmen; ook: Kiesrecht.
Stem'vee (*minachtende naam voor dat gedeelte der kiezers, dat op bevel onzelfstandig en gedwee stemt*), o. gmv.
Stem'vork (muz. *tweetandig toonaangevend werktuigje*), v. -vorken; zie Diapason.
Stem'wijze, stem'wijs (*manier van stemmen*), v. -wijzen.
Stem'zate (*klemtoon, accent*), v. Vl.
Sten'den (gesch. *de drie standen, de Staten*), m. mv.; *de - des Rijks.*
Ste'nen (*zuchten, zacht kermen*), ik heb gesteend; *de arme lijder lag te* -, kreunen.
Steng (verwant met *stang*: *verlengstuk van den mast van een schip, staak*), v. -en.
Sten'gel (verkleinw. van *stang*; *dunne bloemsteel*), m. -s; **-blad,** o. -bladeren; **-moes,** o. gmv.
Stenograaf' (*snelschrijver*), m. -grafen.
Stenographie' (eig. *kortheid,* d. i. *snelschrijfkunst door middel van teekens en afkortingen*), v. gmv. (ph = f).
Stenographeeren (Gr. *snelschrijven, met afkortingen schrijven*). (ph = f).
Stenogra'phisch (*snelschrijfkunstig*), bn.; *een - verslag*; *de directeur v. d. -en dienst.*
Stenogram' (*rapport, verslag, brief in snelschrift*), o. -grammen.
Sten'tor (*heraut der Grieken vóór Troje, wiens stem luider klonk dan die van vijftig andere krijgslieden samen*), m. gmv.; fig. een man met een stem als een klok.
Sten'torstem (*zeer forsche en doordringende stem*), v. -stemmen; zie Stentor.
Step, step'pe (*groote uitgestrektheid meestal woest grasland in Z.-Rusland en W.-Azië*), v. steppen.
Ste'phan, Heinrich, *postmeester-generaal in Pruisen, geb. 1831, grondlegger van het hedendaagsche postwezen in Duitschland.* (ph = f).
Ste'phanus-orde (*Hong. ridderorde*), v. gmv.
Steph'enson, George, *vader* (1787–1848) *en zoon*: *Richard* (1803–1859) te Newcastle in Engeland: uitvinders en verbeteraars van locomotieven, leggers van spoor- of ijzerbanen; lees: *stef'fens'n.*
Ster, star (*hemelbol*), v. -ren; **-retje,** o. -s.
Ster (*beroemde zangeres*), v. sterren.
-ster (achtervoegsel), b.v. *werkster, spinster, zangster*; *bedelaarster, herbergierster,* vrouwelijke personen, ook die een uitgedrukte werking verrichten.
Ste're, ook Stère (Gr. *kubieke meter of wisse*), v. -n, -s.
Stereographie' (*lichaamsbeschrijving of teekening er van op een vlak*), v. gmv. (ph = f).
Stereometrie' (meetk. *leer der lichaamsmeting*), v. gmv.
Stereoscoop' (*toestel, dat de vlakke beelden als lichamen te aanschouwen geeft*), m. -copen.
Stereotiep' (*vast, onveranderlijk*), bn.; *een -e glimlach lag op haar gelaat,* altijd dezelfde.
Stereotypeeren (*vaste drukvormen vervaardigen en daarop drukken*), **-eur',** m. -s.
Stereotypie' (*plaatletterdruk, het gieten van vaststaande drukvormen*), v. gmv.

Sterf'bed (*doodbed*), o. -bedden; *maar ook altoos aan -bedden te staan!* (Potg.)
Sterf'dag (*dag van overlijden*), m. -dagen; *het is vandaag* (5 *Mei*) *de - van Napoleon I.*
Ster'felijk, bn.; *de mensch is -*, d. i. moet of zal eens sterven; **-heid,** v. gmv.
Sterf'geval (*geval of gebeurtenis van iem. sterven*), o. -gevallen; *een - in de familie hebben.*
Sterf'huis (*huis, waar een doode is*), o. -huizen; *samenkomst aan het -.*
Sterf'jaar (*het jaar van iem. dood*), o. -jaren; *het - van Vondel* (*1679*).
Sterf'te (*het sterven, het doodgaan*), v. gmv.; *er was groote - onder het vee*; **-cijfer,** o. -s; **-tafel** (*-tabel*), v. -s.
Sterf'uur (*uur, dat iemand sterft*), o. -uren.
Steriel' (Lat. *onvruchtbaar, dor, schraal*), bn.
Sterilisateur' (*toestel om melk te steriliseeren*), m. -s. (s = z).
Steriliseeren (*onvruchtbaar maken*), ik heb, het is gesteriliseerd; *de melk -*, d. i. alle levende kiemen er in dooden. (s = z).
Sterilitelt' (*onvruchtbaarheid, misgewas, droogheid, dorheid*), v. gmv.
Sterk (*krachtig, forsch*), bn. en bw.; *-e dranken, -e schoenen, -laken, -linnen*, stevig, duurzaam; *een - paard*, krachtig; *een -e wind*, hevig; spraakk. *-e werkwoorden*, nl. die van stamklinker wisselen, b.v. drinken; *dat is - gekruid*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Sterkbee'nig, bn.; *-e knapen* (C.O.), d. i. hebbende gespierde beenen; *-e honden.*
Sterkerij' (*in de katoenspinnerij het lokaal, waarin de gesponnen garens door een soort van meelpap gehaald worden en daarna over cylinders gedroogd*), v. -en.
Ster'ken (*kracht geven*, fig. *troosten*), ik heb gesterkt; *zich -*; **-ing** (*bemoediging*), v. gmv.
Sterk'te (*het sterk zijn*), v. gmv.: *de - van linnen, van laken, van een draad.*
Sterk'te (*talrijkheid*), v. gmv.; *de - van een gezelschap, leger*, enz.
Sterk'te (*troost, bemoediging*), v. gmv.; *God is mijn -*, kracht.
Sterk'te (*fort, schans*), v. -n; *een - bouwen.*
Sterkwa'ter (*salpeterzuur*), o. gmv.
Ster'ling, bn.; *een pond - of £*, d. i. 20 shilling van ± *f* 0.60, of ± *f* 12.00.
Ster'ne, Lawrence, *Engelsch humoristisch schrijver van naam*, 1713-'68.
Stern'tje (*insecten-etend vogeltje, zeer nuttig, maar niet door de wet beschermd*), o. -s; de -s worden aan Den Helder bij duizendtallen geschoten voor dameshoeden; ook *Sterretje.*
Ster'rebosch (*plantsoen in den vorm van een ster*), o. -bosschen; *het - te Groningen.*
Ster'rejaar (*tijd van den schijnbaren omloop der zon*), o. -jaren; zie Siderisch.
Ster'rekers (*kleine tuinkers*), v. gmv.
Ster'renbeeld (*hemelteeken, groep sterren*), o. -beelden.
Ster'rendak (dicht. *sterrengewelf*), o. -daken; *onder 't ruim der -daken.* (Borger).
Ster'renhemel (*uitspansel vol sterren*), m. gmv.
Ster'renkaart (*kaart, die een deel van den sterrenhemel voorstelt*), v. -kaarten.
Ster'renkunde, v. gmv.; **-ig,** bn.; ook: Astronomie, Astronomisch.
Ster'renlicht (*licht der sterren*), o. gmv.
Ster'renregen (*regen van schijnbaar vallende sterren*), m. -regens.
Ster'rentoren (*observatorium*), m. -torens.
Ster'renwacht (*sterrentoren*), v. -wachten.
Ster'renwichelaar (*persoon, die uit den stand der sterren voorspellingen doet*), m. -s; *vooral de Oudheid had hare -s; ook onder de christenvolken, tot aan ± 1600, vond men -s, b.v. Nostradamus in Frankrijk onder Hendrik III en IV*; ook: Astroloog.
Sterrenwichelarij' (*de vermeende kunst van voorspelling van sterrenwichelaars*), v. -en; *het stelsel van Copernicus* (1473-1543), *dat de aarde tot een ondergeschikt hemellichaam maakte, gaf den doodsteek aan de -*; ook: Astrologie.
Ster'reschot (*het vallen v. e. ster*), o. gmv.
Ster'retje (*kleine meeuw onzer plas- en rietvelden*), o. -s; zie Sterntje; het - heeft zijn nest midden op een krag en legt 5 blauwe, gespikkelde eitjes.
Ster'veling (*mensch*), m. en v. -en; v. ook **-e.**
Ster'ven (*ophouden te leven, overlijden, dood gaan*), hij stierf, is gestorven; *de man ligt op -*; *de vrouw kwam te -*; *het woord stierf op zijn lippen*, hij sprak het niet uit; *hij stierf duizend dooden*, b.v. door foltering.
Ster'vend (onvolt. deelw. van *sterven*), bn.; *de -e vader, ik vond hem -*; *de -e*, zn. m. en v. meerv. *de -n.*
Ster'vensnood (*in gevaar van sterven*), m. gmv.; *een minnelijke prinsentelg in - te aanschouwen.* (Bild. Elius), doodsstrijd.
Ster'vensuur, o. -uren; zie Sterfuur.
Stethoscoop' (Gr. *werktuig om de borstholte te onderzoeken*), m. -copen. (th = t).
Steun (*stut, schraag, schoor*), m. -en.
Steun (*hulp*, fig. *troost, verzorger*), m. gmv.
Steun'balk (*stut- of grondbalk*), m. -balken.
Steu'nen (*rusten op, stutten*), ik heb gesteund; **-der,** m. -s; **-ing,** v. gmv.
Steu'nen (*stenen, kermen*), ik heb gesteund.
Steun'pilaar, m. -pilaren; *Ovens was een - der beurs*, (Potg.), stut, instandhouder; *ik ben niet zoo geleerd, dat ik als een - der wetenschappen op me zelven kan blijven staan.* (Koetsveld).
Steun'punt (*ondersteuningspunt*), o. -punten; *het - van een hefboom*, evenwichtsp.
Steun'sel (*al wat eig. en fig. steunt*), o. -s.
Steur (*groote visch der Noordzee*), m. -en; *kamper -*, eieren met mosterd.
Steur'haring (*haring, die ongekaakt in 't zout wordt gelegd, om daarna te worden gerookt tot bokking*), m. -en; (als stofnaam), v. gmv.
Ste'vel (Lat. *hooge laars, ruiterlaars*), m. -s.
Ste'velknecht (*houten laarzentrekker*), m. -knechts.
Ste'ven (*voor- of achterdeel van een schip*), m. -s; *de voor-, de achter-*; *den - wenden*, omkeeren, van koers veranderen: *Verdoolden! wendt den -, keert weer.* (Tollens).
Ste'venen (*koersleggen, sturen, zeilen naar*), ik ben -stevend; fig. gaan, loopen.
Ste'vig (*hecht, sterk*), bn. en bw.; *een - schip, die paal staat -*, vast; fig. *- doorstappen*, flink; *een -e knaap*, sterk; *een -e kost*, voedzaam, -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Ste'vigen (*stevig maken, stijven*), ik heb gestevigd. w. i. g.
Ste'ward (Eng. *bediende op een zeeboot*), m. -s; lees: *stioe'd.*
Sticht, stift (*landstreek onder een abt of bisschop*), o. gmv.; *het Neder-*, Utrecht; *het*

Over -, Overijsel; in engeren zin: gesticht, klooster, abdij.
Stich'telijk (afleid. van *stichten*: *godsdienstig*), bn. en bw.; *een - leven leiden*; *een - boek*, godsdienstzin opwekkend; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Stich'ten (*grondvesten, vestigen, bouwen*), ik heb gesticht; *een stad -, iemand een eerzuil -*.
Stich'ten (*doen ontstaan*), ik heb gesticht; *een stad -, brand -*; fig. *kwaad -, vijandschap -, nut -*.
Stich'ten (*in goede of godsdienstige stemming brengen*), ik heb gesticht; *iem. door zijn voorbeeld -, door zijn woorden -*; *hij was niet erg gesticht over of door die taal*, tevreden.
Stich'tenaar (*oudtijds, naam v. e. bewoner van het bisdom Utrecht*), m. -naars, -naren.
Stich'ter (*oprichter, bouwer*), m. -s, -en; *hij was de - van een hofje*; *de -s van Rome*.
Stich'ting (*het ontstaan*), v. gmv.; *de - van Dordt* (1015), *de - van Rome* (753 v. C.); **-sfeest,** o. -en; **-soorkonde** (*-brief*), v. -n.
Stich'ting (*godsdienstige stemming*), v. gmv.; *dat bracht geen - aan.* (Staring).
Stichtsch (*tot een sticht of bisdom, en wel inzonderheid tot het bisdom Utrecht behoorende*), bn.; *de -e edelen*.
Stief'broeder (*halfbroeder*), m. -s; **-dochter** (*dochter van een eersten man of eerste vrouw*), v. -s.
Stief'kind, o. -kinderen; *een - der fortuin*.
Stief'moeder (*tweede moeder*), v. -moeders.
Stiefmoe'derlijk (*liefdeloos, hardvochtig*), bn. en bw.; *een -e behandeling*; zegsw. *door de natuur - bedeeld zijn* (*van personen of landen*), d. i. karig, sober, schraal; -er, -st.
Stief'vader (*tweede vader*), m. -s.
Stief'zuster (*halfzuster*), v. -zuster.
Stie'kum (*stilletjes, heimelijk*), bw.; spreekt. *hij ging er - van door*.
Stiel (*stijl*: *schrijfstift*; *schrijfwijze, manier*; *ambacht, bedrijf*), m. gmv. Vl.
Stier (*mann. rund*), m. -en; fig. *ruwe kerel*; ook: *tweede sterrenbeeld in den dierenriem*.
Stie'rekop (n.l. *van een stier*), m. -koppen.
Stie'ren; zie Sturen.
Stie'rengevecht (*volksspel in Spanje en N.-Italië*), o. -gevechten; **-huid,** v. -en.
Stie'revleesch (*n.l. van een stier*), o. gmv.; ook: Stierenvleesch, nl. van stieren.
Stier'kalf (*mannelijk kalf*), o. -kalveren.
Stier'lijk (*als een stier*), bw.; zegsw. *- het land hebben*, erg uit zijn humeur zijn als een stier, die aan een touw in de wei is vastgebonden.
Stift (verwant met *stijf*: *houten of metalen pen, puntig voorwerp*), v. -en.
Stift (*klooster*), o. -en; **-sgoederen,** o. mv.
Stifts'heer (R.-K. *kanunnik*), m. -heeren. Vl.
Stifts'mevrouw (R.-K. *overste van een adellijk klooster*), v. -en; *de eerbare rij der gesluierden, van hare - voorgegaan, hief den plechtigen koorzang aan.* (C.O.)
Stig'ma (Gr. *teeken, lit- of merkteeken*), o. -ma's, -mata.
Stijf (*onbuigzaam, vast*), bn. en bw., -ver, -st; **-heid,** v. -heden.
Stijf'hoofd (*koppig of onverzettelijk mensch*), m. en v. -en; **-ig,** bn.; **-igheid,** v. gmv.
Stijf'kop (*koppig persoon, stijf hoofd*), m. en v. -pen; **-pig,** bn.; -er, -st; **-igheid,** v.
Stijf'sel (uit den stam van *stijven* + *sel*: *plakmiddel*), v. gmv.; spreekt.: *Stijsel*, v. gmv.
Stijf'selen (*insmeren met stijfsel*), ik heb gestijfseld; *het strijkgoed -*; **stijfster,** v. -s.
Stijf'te (*stijfheid, stramheid*), v. gmv.
Stijg (*twintigtal*), v. en o. -en; zie Snees.
Stijg'beugel (*voetbeugel aan e. riem*), m. -beugels; zegsw. *den voet in den - hebben*, op weg zijn om tot zijn doel te komen, om hooger op te klimmen, een vast begin hebben, vooral bij een betrekking.
Stij'gen (eig. *gaan*, thans *omhooggaan*), ik steeg, ben gestegen; *van het paard -*; *te paard -, de ballon zal hoog -*; *de prijzen der granen -*; *hij steeg tot hooge ambten*; **-ing,** v. -en: *de -ing der tabaksprijzen*.
Stijl (Lat. *stilus*: *schrijf-, schilder- of bouwtrant*), m. -en; *de - van een prozaschrijver of dichter, de - van Brandt, de - van Cats, de - der Grieken*; *de - van meubelen*; **-loos** (*zonder stijl*), bn. en bw.; **-loosheid,** v.: *Perosi is als componist niet vrij te pleiten van -loosheid*.
Stijl (verwant met *steel*: *pilaar, pilaster, stut, post*), m. -en.
Stijl (*tijdrekening*), m. -en; *de Juliaansche - of de oude -, zie* Sosigenes: *dit jaar was te lang*; *de Gregoriaansche -, of de Nieuwe -, zie* Gregorius: *deze verschillen nu 13 dagen*, Russen en Grieken schrijven 1 Maart, als wij den 14en Maart schrijven.
Stijl'leer (*geordend samenstel van regels tot het wèl schrijven en spreken*), v. gmv. **stijloefening** (*oefening in het stellen*), v. -en.
Stij'ven (*met stijfsel bewerken, stijf maken*), ik steef, heb gesteven; *het linnengoed -*; **-ing,** v. gmv.
Stij'ven (*sterken*), ik heb gestijfd; *iemand in het kwaad, in een boos opzet -*, d. i. aanzetten; *dat zal de schatkist -*, vullen: *de wind begint te -*, krachtiger te worden.
Stij'vigheid (*het min of meer stijf zijn, houterigheid*), v. gmv.; *- in armen en beenen*, stramheid.
Stik'donker (*zeer donker*), bn.; *een -e nacht*.
Stik'grond (*zware kleigrond, kleibodem*), m. -gronden.
Stik'hoest (*benauwende hoest*), m. -hoesten.
Stik'ken (*het blijven steken van den adem, verstikken*), ik heb en hij is gestikt; *- van het lachen*, proesten.
Stik'ken (*fijne steken maken, borduren*), ik heb gestikt; **-ker,** m. -s; **-sel** (*stiknaad*), o. -s; **-ster** (*naaister*), v. -s.
Stik'lucht (*erg bedorven lucht, waarin menschen en dieren stikken*), v. gmv.
Stik'stof (*bestanddeel der lucht in den dampkring, ten bedrage van 79% aanwezig, en wel verbonden met zuurstof en waterstof*), v. gmv.
Stik'ziend (*erg bijziende*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Stil (*zonder beweging, rustig, kalm*), bn. en bw.; zegsw. *-le waters hebben diepe gronden*, zie Grond of Water; *een - mensch*; *een -le Mis*, er is geen zang bij; *het is een - stadje*, zonder vertier; *ergens - gaan leven*, rustig, kalm; -ler, -st; **-heid,** v. gmv.
Stil'le (*iem., die weinig spreekt*), m. en v. -n; fig. iem., die weinig van zich laat hooren; *de -n in den lande*, zij, die zich terughouden, die de gemoedsrust beminnen, Psalm 35 : 20.
Stileeren (verwant met *stijl*: *in goeden stijl opstellen, in woorden uitdrukken*).
Stilet' (Fr. *kleine dolk, ponjaard*; ook: *graveerstift, pijlnaald*), o. stiletten.
Stil'houden (*rustig houden, verzwijgen*), ik

hield -, ik heb -gehouden; als samenstelling in één woord te schrijven, evenzoo *Stilliggen*, *Stilstaan*, *Stilzitten*, enz.

Stilist' (verwant met *stijl*: *schrijver*, *die een eigen stijl heeft*), m. -en; *Busken Huet was een groot* -; *Willem Kloos is een helder* -.

Stil'lekens (*ongemerkt*), bw.; zie Stilletjes.

Stil'len (*bevredigen*), ik heb en ben gestild; *den honger* -; **-ling,** v. gmv.

Stil'letje (*verplaatsbaar gemak*), o. -s.

Stil'letjes (*in stilte*), bw.; *zich - verwijderen.*

Stille'ven (*schilderstuk, voorstellende onbezielde voorwerpen: bloemen, vruchten, dood wild, gevogelte, huisraad, wapens, boeken met globe, enz.* enz.) o. -levens.

Stilleverklik'ker (*geheime politie-agent, handlanger der politie*), m. -s; *de -s in den Franschen tijd.*

Stille Vrij'dag (Prot. *drie dagen vóór Paschen, gedenkdag van het sterven des Heeren*), m. -Vrijdagen.

Stil'liggen (*niet bewegen, op dezelfde plaats blijven liggen*), ik lag -, ik heb - gelegen; *kan die hond goed -? de schuit lag* -.

Stil'staan (*blijven staan*), ik stond -, heb -gestaan; zegsw. - *doet achteruitgaan*, d. i. Rust roest; *voor iets* -, het niet begrijpen.

Stil'staand, bn.; *een - water, -e poelen.*

Stil'stand (*rust, kalmte*), m. gmv.; - *in zaken, tot - brengen*; - *van wapenen.*

Stil'te (*kalmte, rust*), v. gmv.; *een oogenblik van* -, *de - des doods, een onheilspellende* -.

Stil'zitten (*zitten zonder zich te verroeren*), ik zat -, heb -gezeten; fig. rusten, niets doen.

Stil'zwijgen (*niet spreken*), ik zweeg -, heb -gezwegen; *over iets* -.

Stil'zwijgen, o. gmv.; - *is nog verre van toestemmen.* (Koetsveld); *iem. het - opleggen.*

Stilzwij'gend, bn.; *een -e voorwaarde*, d. i. ongenoemde, waarvan bij een contract geen melding wordt gemaakt; **-heid,** v. gmv.

Sti'mulans (Lat. *opwekkend of prikkelend middel*), o. en m. stimulan'tia.

Stimula'tie (Lat. *prikkeling, opwekking, aansporing, aanzetting*), v. -tiën, -s. (t = ts).

Stimuleeren (*aandrijven, aansporen*).

Sti'mulus (Lat. *prikkel*), m. stimuli; *zoodat ik nu den - niet langer kan weerstaan* (*om u te schrijven*). (C.O.)

Stink'dier (*een soort van marter, zoo geheeten naar den stank, dien zij verspreiden*), o. -dieren; *het - hoort thuis te Mexico.*

Stin'ken (*leelijk of kwalijk rieken*), het stonk, heeft -stonken; *de mestvaalt -t; naar drank* -.

Stin'kend (*stank afgevend*), bn.; *onder den adem van een - riool* (C.O.); *de -e gouwe* (veldbloem).

Stin'kerd (fig. *laag mensch*), m. -s. scheldw.

Stink'poel (*rotpoel, stinkende poel*), m. -poelen; **-sloot,** v. -en.

Stink'stok (*slechte sigaar*), m. -ken, gmz. *hij stak daarna aan, hetgeen hij met een kieschen term een - noemde.* (C.O.)

Stink'vlieg (*vlieg, die op uitwerpselen aast*), v. -vliegen.

Stins (*steenen huis*; vroeger, *kasteel in Friesland*), v. stinsen. gew.

Stip' (stam van *stippen*: *vlek, puntje*), v. stippen: zegsw. *er zal geen - aan ontbreken*, niet het minste.

Stipen'dium (Lat. *liefdegift, toelage*), o. -dia, -diën.

Stip'pel (*kleine stip*), v. -s.

Stip'pelen (freg. van *stippen: stippels maken*), ik heb gestippeld; **-ing,** v. -en; **-lijn** (*gestippelde lijn*), v. -en.

Stip'pen (*indoopen*), ik heb gestipt; *brood in de saus* -, doopen; *de pen in den inkt* -.

Stipt (*nauwgezet*), bn. en bw.; -er, -st; **-elijk,** bn. en bw.; **-heid,** v. gmv.

Stipula'tie (Lat. *beding, bepaling, vaststelling, overeenkomst*), v. -tiën, -ties; lees: *-aatsie.*

Stipuleeren (Lat. *bepalen, bedingen, vaststellen*).

Sto'a (Gr. *zuilengang in 't oude Athene, waar Zeno onderwijs gaf*), v. gmv.; zie Stoïcijn.

Stob'be (*boomstomp, wortelstronk*), v. -n; **-tje,** o. -s. gew.

Stoel'en (*dartelen, spelen, ravotten*), ik heb gestoeid; **-er,** m. -s; **-erij',** v. -en; **-ig,** bn.; **-ziek** (*gaarne stoeiend*), bn.

Stoel (verwant met *stal* en *stellen*), m. -en; *een dozijn -en*, zitmeubels; *een leuning-, een arm-, een draag-, een preek-*; *de heilige* -, de pauselijke macht; zegsw. *zich een - in den hemel verdienen*, goede werken verrichten: *tusschen twee -en in de asch zitten*, niet weten te kiezen.

Stoe'lenmaker, m. -s; **-mat** (*-zitting*), v. -matten; **-matter** (*persoon, die de stoelmat repareert of maakt*), m. -s; **-zetster** (*in de R.-K. kathedralen, bewaarster der kerkstoelen*), v. -s.

Stoe'lenmatter (*een soort van kleiaardappel*), m. -s. vero.

Stoel'gang (*ontlasting, afgang*), m. gmv.

Stoel'vast, bn.; *hij is* -, is een proever, plakker; ook: hij staat niet gauw op; -er.

Stoep (verwant met *stap: steenen opstap voor een huis*), v. -en; *een hooge* -, bordes; zegsw. *ieder moet zijn eigen - schoonvegen*, ieder moet zijn eigen gebreken verbeteren, vóór hij zich moeit met die van een ander.

Stoep'je (*stadssoldaat*), o. -s. vero.

Stoer (*stevig, groot en sterk*), bn.; *een -e kerel.* (J. v. M.), krachtig, flink; *een - matroos*, (Schimmel); -der, -st; **-heid,** v. gmv.

Stoet (*gevolg, menigte*), m. gmv.; *een - van nimfen*, rij, optocht.

Stoet (*brood van roggemeel*), v. -en. gew.

Stoeterij' (afleid. van *stute* of *stoete*, d. i. *merrie*: *inrichting tot het fokken van paarden*), v. -en.

Stoet'haspel (*onhandig mensch, iem. met weinig verstand en die toch gaarne alleen aan 't woord is*), m. -s; *alles was doodstil om den vreemden - te hooren.* (C. O.)

Stof (*stoffage, weefsel, grondstof*), v. stoffen.

Stof (verwant met *stuiven: stuifzand, poederaarde*), o. gmv.; *de mensch is - en asch*, Gen. 3 : 19; **-bril** (nl. *door den sportman gedragen*), m. -brillen.

Stof (*onderwerp, materie, bouwstof*), v. gmv. - *voor een opstel*, - *tot praten, een - voor mijn verzen.* (Da Costa).

Stof'doek (*doek, om het stof in een kamer mede weg te nemen*), m. -doeken.

Stoffa'ge (*de stof, waarvan iets gemaakt is laken, wol, zijde*, enz.), v. -s; *de kleur der - van haar kleedij.* (g = zj).

Stoffeer'der (*iem., die kamers stoffeert*), m. -s.

Stoffeerderij' (*winkel of werkplaats van een stoffeerder*), v. -en.

Stoffeeren (*een kamer van de noodige meubelen, gordijnen*, enz. *voorzien*); *gestoffeerde kamers te huur!* fig. *Dit verhaal is met leugens gestoffeerd*, opgesierd; **-ing,** v. -en; **-sel,** o. -s; **-ster,** v. -s.
Stof'fel (uit *Christoffel*, naar de plompe houten beelden van den Heilige van dien naam: *dom mensch, lomperd van een jongen, groote domoor, onbehouwen iem.*), m. -s.
Stof'felachtig (*lomp*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Stof'felijk (afleid. van *stof*: *bestaande uit stof*), bn. en bw.; *het - overschot*; spraakk. *een - bijv. naamw.* b.v. *gouden, koperen*, enz.; **-heid,** v. gmv.
Stof'fen (*pochen, bluffen*), ik heb gestoft; *hij stoft op z'n rijkdom*; **-fer** (*praler*), m. -s.
Stof'fen (privatief van *stof*: *van stof reinigen*), ik heb gestoft; *is mijn kamer al gestoft?*
Stof'fenwinkel (*manufactuurwinkel*), m. -s
Stof'fer (verwant met *stoffen, gereedschap om te stoffen*), m. -s; *haal een nieuwen - in den borstelwinkel.*
Stof'ferig (verwant met *stof* en *stuiven*: *vol stof*), bn. en bw.; *wat is het op dezen weg -! uw schoenen zijn -*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Stof'fig (*vol stof*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Stof'goud (*korreltje fijn goud, goudpoeder op Java en Sumatra en elders, uit het rivierzand afgezonderd*), o. gmv.
Stof'naam (spraakk. *naam eener stof*), m. -namen; *ijzer, papier, leer zijn -namen.*
Stof'regen (*fijne regen, motregen*), m. -regens.
Stof'regenen (*zeer fijntjes regenen*), het heeft gestofregend.
Stof'wisseling (*omzetting van spijzen in voedingsstof*), v. gmv.
Stof'wolk (*massa opgejaagd stof*), v. -wolken.
Stof'zuiger (*slang aan een luchtpomp, om het stof uit tapijten, bekleede meubels enz. te verwijderen door opzuiging*), m. -zuigers.
Stoïcijn' (Gr. *in oud-Griekenland leerling uit de school van Zeno* [340-260 v. C.], *die alle weelde en genot verachtte en op koele wijze alle rampen of smart verloochende*), m. -en. (c = s).
Stoïcijnsch' (*gelaten, ongevoelig, kalm*), bn.; *-e gelatenheid, -e berusting*, koelbloedig.
Stok (*kerfstok*), m. gmv.; *die reis loopt mij wat hoog op -*, vergt te veel uitgaven.
Stok (*staf, roede, stuk hout*), m. stokken; zegsw. *alle gekheid op een stokje*, d. i. ter zijde; *van zijn -je vallen*, als een kanarie, dus flauw of in zwijm vallen; *met de kippen op - gaan*, zeer vroeg naar bed gaan, nl. dan als de kippen op den stok of roest in het hok gaan slapen; *een -je voor iets steken*, het beletten, tegenhouden, doen ophouden.
Stok (*blok met gaten, waarin misdadigers met de onderbeenen vastgesloten werden*: ook *de gevangenis zelf*), m. stokken; zie Stokbewaarder, vero.
Stok'bewaarder (*cipier, gevangenbewaarder*), m. -bewaarders, vero.; zie het vorige Stok.
Stok'doof (*in hooge mate doof, niets kunnende hooren*), bn.
Sto'ke, Melis, *geleerde monnik in het klooster te Egmond aan Zee, schrijver van de Rijmkroniek, tijdgenoot van Floris V*, (*1255—'96*).
Sto'kebrand (*twiststoker*), m. en v. -branden.
Sto'kebranden (*twist-stoken*), o.; *ben je weer aan 't -?*
Sto'ken (verwant met *steken*: *vuur aanhouden, vuur aanhebben*), ik heb gestookt; *hout -, turf -, steenkool -, een kachel -*; fig. *het vuurtje van den twist -*; *likeur -*, al stokende bereiden, *hij doet niets dan -*, opruien; **-er,** m. -s; **-erij',** v. -en; **-ing,** v. gmv.
Stok'ken (verwant met *stok*), ik heb gestokt; *bijen -*, in korven houden; *boonen -*, aan stokken binden.
Stok'ken (verwant met *steken*: *blijven steken*), ik ben gestokt; *hij bleef in zijn graf-rede -, zijn adem -t.*
Stok'kerig (*stijf, stram*), bn. en bw.; fig. stijf, onhandig, houterig; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Stok'oud (*hoogbejaard*), bn.; *de -e Vondel.*
Stok'paard (*kinderspeeltuig*), o. -paarden; fig. *de politiek is zijn -*, lievelingsbezigheid; **-je,** o. -s: *muziek is het -je van onzen tijd.* (Potg.); *hij zit op zijn -je*, hij spreekt over zijn geliefd onderwerp.
Stok'roos (*sierplant onzer tuinen met een langen, stokachtigen stam*), v. -rozen.
Stok'slag (*slag met een stok*), m. -slagen.
Stok'stijf (*erg stijf*), bn. en bw.; *in - stijve houding, iets - volhouden*, hardnekkig.
Stok'stil (*doodstil*), bn.; *de ezel stond -.*
Stok'visch (*op of aan een stok gedroogde leng, als voorwerpsnaam*), m. -visschen; (*als stofnaam*), v. gmv.
Stol'len (verwant met *stil*: *ophouden te vloeien, stremmen*), het is gestold; **-ling,** v. gmv.
Stolp (*glazen klok tot dekking*), v. -en; *zet de - over de pendule, over de bloemen*; zie Stulp.
Stol'pen (*met een stolp overdekken*), ik heb gestolpt.
Stom (*sprakeloos*), bn.; *die man is -*; fig. *in -me verbazing*; spraakk. *een -me letter*, b.v. de h in *thee*; toon. *een -me rol*, als figurant; -mer, -st; **-heid** (*het stom zijn*), v. gmv.; fig. domme fout, en dan: *-heden.*
Stom'dronken (*zeer dronken*), bn. gmz.
Stom'me (*iemand, die stom is*), m. en v. -n.
Stommeknecht' (*hoektafel, lat- of richeltafel*), m. -knechts; -je, o. -s; vergelijk Knaap.
Stom'melen (*dof gedruisch maken*), ik heb -stommeld; *Grootje kwam naar beneden gestommeld*; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Stom'meling (minacht. *domoor, botterik*), m. en v. -en; voor 't v. ook **-e.**
Stom'men (*wijn of sterke dranken vervalschen*), ik heb -stomd. w. i. g.
Stom'merik (*lomperd, domoor*), m. -riken.
Stom'migheid (*domheid, lompheid*), v. -heden.
Stommiteit' (*erge lompheid, dom gezegde, domme fout*), v. -en.
Stomp (verwant met *stampen*: *vuiststoot, duw*), m. -en; *iem. een - geven.*
Stomp (*afgebroken deel*), v. -en; *de - van een eik, de - van een arm, de - van een mast*, overblijfsel, romp.
Stomp (het tegengest. van *scherp*: *bot*), bn. en bw.; *een - mes, een -e toren, een -e neus*; *een -e hoek*, d. i. grooter dan 90°; zegsw. *zijn tanden op iets - bijten*; fig. *zich - denken*, d. i. suf; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Stom'pen (*met vuist of elleboog stooten*), ik heb -stompt.

Stomphoe'kig, bn.; *een -e driehoek*, met een stompen hoek d. i. met een hoek, grooter dan 90°.
Stomp'je (*eindje kaars, kort pijpje, klein worstje*), o. -s.
Stompzin'nig (*stomp of bot van zinnen, dom, onnoozel*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Stond (eig. rustpunt: *uur*), m. -en; *op dien -; van -en aan.*
Ston'de (*stond, uur*), v. -n; *te dezer -.*
Stoof (verwant met *stoven*: *voetwarmer*, ook Vl.: *kachel, oven*), v. stoven.
Stoof'peer (*gestoofde peer; ook peer, geschikt om gestoofd te worden*), v. -peren.
Stook'apparaat (*-toestel*), o. -aten; **-gat** (*schoorsteengat*), o. -gaten; **-plaats,** v. -en.
Stool (R.-K. deel van het misgewaad: *lange, smalle, gekleurde strook of band om den hals gaande en tot aan de knieën reikend, op de borst gekruist*), v. stolen.
Stoom (*damp van kokend water, inzonderheid die, welke wordt gebruikt als beweegkracht*), m. gmv.; *een machine, door - gedreven*; zegsw. *dat gaat met -*, zeer snel.
Stoom'baggermolen (*baggermolen door stoom gedreven*), m. -molens.
Stoom'barkas (*barkas, door stoom gedreven*), v. -barkassen.
Stoom'boot (*vaartuig, door een stoommachine gedreven*), v. -booten; **-dienst,** m. -en; **-maatschappij',** v. -en; **-reederij',** v. -en.
Stoo'men (*door middel van waterdamp gaar maken*), ik heb -stoomd; *rijst -, zalm -.*
Stoo'men (fig. *haasten*), ik heb en ben -stoomd.
Stoom'gemaal (*molen, machinerie, door stoom gedreven tot het uitmalen van het overtollige water uit een' polder*), o. -gemalen; zie G e m a a l.
Stoom'jacht (*jacht, door stoom gedreven*), o. -en.
Stoom'kraan (*havenkraan, door stoom gedreven*), v. -kranen.
Stoom'lier (*lier, die door stoom bewogen wordt, op de schepen ook donkey geheeten*), v. -lieren; zie L i e r (scheepst.).
Stoom'pers, v. -en; zie S n e l p e r s.
Stoom'ploeg (landb. *ploeg, door stoom gedreven*), m. -ploegen.
Stoom'schuif (*klep of schuif, die den stoom beurtelings aan beide zijden van den zuiger inlaat*), v. -schuiven.
Stoom'tram (*die nl. door een locomotief wordt getrokken*), v. -s. (a = e).
Stoom'trawler (Eng. *visschersboot met stoomvermogen*), m. -s.
Stoom'vaartlijn (*overzeesche weg per stoomboot*), v. -lijnen; **-maatschappij,** v. -en.
Stoom'wals (*pletrol, die door stoom in beweging wordt gebracht*), v. -walsen; *de - dient om grintwegen vast en hard te maken.*
Stoom'wet (*wet van 15 April 1896 tot regeling van het toezicht op het gebruik van stoomtoestellen*), v. gmv.
Stoom'wezen (*al, wat met stoomwerktuigen in verband staat*), o. gmv.
Stoop (*vochtmaat van 2½ L., voorheen in gebruik*), v. -en. *Gulden -en ontvangen, alree den weelderigen drank*, nl. *de kandeel.* (Potg.)
Stoops'kan (*2½-Literskan*), v. -kannen.
Stoor'loos, sto'reloos (*rustig*), bn.; *in het bezit van zijn erfgoed levende.*
Stoor'nis (*hinder, beletsel*), v. -sen; *- der openbare rust*, verstoring; *allerlei -sen in den loop der treinen*, onregelmatigheden.
Stoot (stam van *stooten*: *duw, stomp, schok*), m. -en; zegsw. *hij nam de stad zonder slag of -*, zonder den minsten weerstand te ontmoeten; *hij kon dien - niet doorstaan*, dat verlies, dien aanval (ziekte).
Stoot'bord (timmerm. *een der rechtopstaande planken, waartegen de trede van een trap rust, en waartegen de voet kan stooten*), o. -borden.
Stoo'ten (*horten*), ik stiet, heb -stooten; *het - van een oude diligence*; *iemand telkens -*, raken, hinderen; zegsw. *van den troon -*, onttronen; *de vijand stiet het hoofd voor Alkmaar*, d. i. moest terugdeinzen (1573).
Stoo'tend (*hinderlijk*), bn.; *een - woord, een - antwoord*, ergernis verwekkend; -er, -st.
Stoo'ter (*denkbeeldige oude munt, ter waarde van 12 en een halven cent*), m. -s.
Stoo'terig (*haperend*), bn. en bw.; *hij leest -*, hakkelend; -er, -st.
Stoot'garen (scheepst. *kabelgaren*), o. -s; zegsw. *op -liggen*, haast hebben.
Stoo'tig (fig. *bokkig, lichtgeraakt*), bn. en bw. -er, -st.
Stoot'kant (*omgeboorde onderrand van een vrouwenrok*), m. -en.
Stootsch (*stootig*), bn.; -er, meest -; **-heid** (*lust om met de horens te stooten*; fig. *vechtlust*), v. gmv.
Stoot'visch (*groote modderkruiper, donderaal, weeraal*), m. -visschen.
Stop (*prop, kurk*), v. stoppen; *een glazen -*, op een flesch of karaf.
Stop (*dichting van een weefsel of breiwerk*), v. stoppen; *een - in een kous leggen*, een gat er in dichten.
Stop! Eng. *staak, stil*, tw.; *stoppen* (*stil zetten*: *een fabriek stopzetten*, de machinerieën doen stilstaan, met het werk voor lang eindigen bv. bij staking.
Stop'boei (scheepst. *cilindervormige boei, waaraan schepen bv. te R'dam op stroom vastliggen*), v. -boeien.
Stop'mes (*mes om stopverf in een gleuf te stoppen of om er gaten mee te dichten*), o. -messen.
Stop'naald (*groote naald om kousen te stoppen*), v. -naalden.
Stop'pel (*halmoverblijfsel na het maaien*), m. -en, -s; *de -s der halmen, een -land*; fig. *zijn wang is vol -s*, korte, dikke haren.
Stop'pelen (*baard krijgen*), ik heb -stoppeld; *hij krijgt baard, hij begint al te -*; **-baard,** (*korte, stekelige baard*), m. -en.
Stop'pelland (*afgezicht graanveld*), o. -landen; ook **-veld,** o. -en.
Stop'pen (*dicht maken*), ik heb -stopt; *een gat in een kous -; iemand den mond -*, snoeren; *een pijp -*, met tabak vullen; **-ping,** v. gmv.
Stop'pen (Eng. *stilhouden of doen stilstaan*), stopte, heb -stopt; *weet ge ook, of de trein hier gaat -? een automobiel doen -; dat ongeregeld - der trams!* **-ping,** v. -en.
Stop'pend (*wat stopt*), bn.; geneesk. *-e middelen*, die een te grooten stoelgang tegengaan.
Stop'verf (*verversdeeg, bestaande uit krijtwit en lijnolie, gebruikt om gaten in houtwerk*

te dichten), v. gmv.; **-was** (*entwas*), o. gmv.; **-werk** (*werk om mee te breeuwen*), o. gmv.
Stop'woord (*vulwoord*), o. -woorden; *er is tijd genoeg is zijn* -, geliefkoosde zegswijze.
Stop' zetten (*doen stilstaan*); *een stoommachine* -; *de twee fabrieksmeisjes waren dadelijk na het - naar huis gegaan*; zie Stop.
Stop'zijde (*vloszijde, zijden garen*), v. gmv.
Sto'rax (Gr. *uitheemsche welriekende hars*), v. gmv.; **-boom,** m. -en.
Sto're (Fr. *buitenzonnescherm van doek*), v. -s. *e. - is van gordijngoed en staat naar buiten uit.*
Sto'reloos, bn. en bw.; zie **Stoorloos.**
Sto'ren (*hinderen*), ik heb -stoord; **-ing,** v.
Sto'rend (*hinderlijk*), bn. en bw.; *dat gezang is bij de studie* -, hinderend; *-e drukfouten.*
Stork (*ooievaar*), m. -en. gew.
Storm (*hevige wind*), m. -en; krijgsw. *algemeene en geweldige aanval*: *- loopen, den - afslaan*; zegsw. *een - in een glas water*, een twist, een geschil, dispuut, critiek om een belachelijke kleinigheid.
Storm'achtig (*buiig, winderig*), bn. en bw.; *een -e November*; fig. *het ging er - toe*, wild, onstuimig; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Stor'men, het heeft -stormd; *het -de vreeselijk*; fig. *allen stormden op hem los*, kwamen met drukte op hem toe; mil. *de krijgers stormden als dol vooruit*, renden.
Stor'menderhand (mil. *door bestorming*), bw.; *een vesting - innemen.*
Storm'hoek (*landhoek of kaap, waar 't vaak stormt*), m. -hoeken.
Storm'loopen (*met geweld een vijandelijke sterkte aanvallen*), ik liep -, heb -geloopen; *op een vesting* -; **-looper,** m. -s.
Storm'ram (*krijgstuig der oude Romeinen, nl. een balk met ijzeren horens, hangende in kettingen*), m. -rammen; ook: Muurbreker.
Storneeren (boekhouden: *een feil in een boek verbeteren*, door een tegenpost aan de credit- of debetzijde).
Stor'no (boekhouden: *verbetering eener feil*), v. -'s.
Storm'vogel, m. -vogels; *de noordsche* -, *komt na zware stormen soms aan onze kusten.*
Stort (scheepst. *massa water*), v. -en; *met een groote - water sloeg de zee over de verschansing.*
Stort'bad (*bad van neerstralend water*), o. -baden; ook: Douche. (ou = oe).
Stor'ten (*doen vallen*), ik heb en ben -stort; *tranen* -, schreien; *bloed* -, plengen; *geld* -, d. i. afdragen; fig. *iem. in 't ongeluk* -, te gronde richten; *zich* -: *zich in een afgrond* -, werpen.
Stor'thing (*kamer van volksvertegenwoordiging in Noorwegen*), o. gmv.
Stor'ting (*het storten*), v. -en; *- van bloed, - van geld.*
Stort'kar (*tuimelkar*: *kar, die men achterover kan wippen*), v. -karren; *bij een - wordt de karbak door een boom vastgezet*; *hij trok den boom weg en liet d. bak achterover wippen.*
Stort'regen (*zware regen, slagregen, plasregen*), m. regens.
Stort'regenen (*plasregenen*), het heeft -stortregend.
Stort'vloed (*hevige vloed*), m. -vloeden; fig. groote menigte: *de Noormannen vielen als een - in Engeland.*
Stort'zee (*hooge zee, die over een schip slaat*), v. -zeeën.
Stot'teren (intens. van *stooten*: *erg stamelen*), ik heb -stotterd; **-aar,** m. -s; **-aarster,** v. -s.
Stout (Eng. *krachtig Engelsch bier*), o. gmv.
Stout (*moedig, driest, gewaagd*), bn. en bw.; in kindertaal: *ondeugend*; -er, -st; **-heid** (*onbeschaamdheid, overmoed*), v. gmv.
Stou'terd (*een stout kind, een deugniet*), m. -s.
Stou'tigheid (*stoutheid*), v. -heden.
Stoutmoe'dig (*dapper*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Stouwa'ge (*het stouwen*), v. gmv. (g = zj).
Stou'wen (*vaststuwen*), ik heb -stouwd; *het pakgoed* -, in het ruim stuwen, vastleggen, stapelen; **-er,** m. -s; zie Stuwen.
Sto'ven, ik heb en het is -stoofd; *het vleesch* -, met matige warmte koken; **-ing,** v. gmv.
Sto'vengeld (*in een kerk, huurgeld voor een stoof*), o. -gelden; **-hok** (*bewaarplaats van stoven*), o. -ken; **-zetster,** v. -s.
Straal (*uitschietend licht*), m. stralen.
Straal (meetk. *halve middellijn*), m. stralen.
Straal (*krachtwoord*: *in de spreektaal*), bw. *hij is - bezopen*, totaal, erg.
Straal'breking (nat. *het breken der lichtstralen, die van een middenstof in een andere overgaan*), v. -brekingen; **-bundel,** m. -s.
Straal'dier (*dier van een straalsgewijzen bouw, stervormig diertje*: *zeenetel, zeekwal, poliep*), o. -en.
Straal'kapellen, v. mv.; zie Transkapellen.
Straal'pijp (*pijp aan een brandspuitslang*), v. -pijpen.
Straals'gewijze, -wijs (*in den vorm van e. straal*), bw.; *het bloed liep - uit de wonde.*
Straat (Lat. *strata*: *geplaveide weg in stad of dorp*), v. straten; **-schender,** m. -s; **-schenderij',** v. -en; **-slijpen,** o.; **-slijper** (*leeglooper*), m. -s; **-taal** (*gemeene, lage of platte taal*), v. gmv.
Straat (*zeeëngte*), v. -aten; *de - van Messina.*
Straat'arm (*erg arm*), bn.; zie Arm.
Straat'nimf (*meisje van de straat, licht van zeden*), v. -nimfen; ook: **-madelief,** v. -lieven.
Straat'tooneel (*een of ander voorval of schouwspel in eenige straat*), o. -tooneelen.
Straat'weg (*geplaveide of begrinte landweg*), m. -wegen.
Stradiva'rius (*kostbare viool, zoo genoemd naar den vervaardiger Antonio Stradiva'ri, geb. te Cremona*: 1644—1737), v. -sen.
Straf, straf'fe (*vergelding voor een overtreding*), v. straffen; *op - van*, bedreigd met de - van; *tot mijn* -, spijt, verdriet.
Straf (*streng, scherp*), bn. en bw.; *een -fe wending* (v. Deyssel), *een -fe blik*; *iets - aanpakken*; -fer, -st; **-heid,** v. gmv.
Straf'baar (*straf verdienend*), bn.; *zulk een daad is - bij de wet*; -der, -st; **-heid,** v. gmv.
Straf'feloos (*zonder straf*), bn. en bw.; *- overtreden*; *iets niet - kunnen doen*, ongestraft; **-loos'heid,** v. gmv.
Straf'fen (*straf opleggen*), ik heb -straft; *- met den koorde*, ophangen; *- met den zwaarde*, onthoofden; *- met een boete*, geldboete; *- met hechtenis*, gevangenschap.
Straf'gevangenis (*gevangenis, waarin dwangarbeid verricht wordt*), v. -nissen; **-kolonie** (*eiland, gewest, werwaarts misdadigers gebracht worden*), v. -s; **-oefening** (*uitvoering van een straf, executie*), v. -en;

-plaats (*gevangenis of schavot*), v. -en.
Straf'recht (*deel v. het publiek recht, waarin materieel wordt bepaald, wie, wanneer en hoe zal gestraft worden*), o. gmv.; **-rechter** (*rechter, die vergrijpen misdaden, enz. volgens het strafrecht vonnist*), m. -s.
Straf'schuldig (*strafverdienend*), bn.; -er, -st; als zn.: *een -e*, meerv. -n.
Straf'wet (*wet, waarbij handelingen en verzuimen strafbaar worden gesteld en de op te leggen straffen worden bepaald*), v. -wetten; **-wetboek,** o. -en.
Strak, bn. en bw.; *Keesje keek mij met -ke oogen aan.* (C.O.); *iemand - aanzien*, d. i. star, stijf; *een touw - aanhalen*, d. i. sterk; *zich - houden*, niet toegeven; -ker, -st; **-heid,** v. gmv.
Strak'jes, bw.; *tot -*, spoedig; ook: **Straks.**
Straks, bw.; *ik kom -*, d. i. over een poosje; *ik heb je - nog gezien*, kort geleden.
Stra'len (den. van *straal*: *stralen schieten*), het heeft -straald; *haar oogen - van vreugde*; **-ing,** v. gmv.
Stra'lenkrans (*glorie*), m. -en; **-kroon,** v. -kronen: *Ot laat zich niet belezen, dat hij de - van Wolf verloren geev'.* (Staring); zie Aureool, Glorie, Nimbus.
Stram (*stijf*), bn. en bw.; *met -me leden*, afgeleefde, stijve leden; -mer, -st; **-mig-heid,** v. gmv.; **-heid,** v. gmv.
Stramien' (*fijn borduurgaas*), v. en o. gmv.
Stramie'nen (*van stramien*), bn.; *een - lap.*
Strand (aardr. *strook lands langs de kust, welke bij vloed onderloopt en bij eb droog valt*), o. -en; *een vlak -, een schip op - zetten, het schip werd op - geworpen, op het - raken*; spreekw. *Een schip op -, een baken in zee*, er valt te leeren uit het ongeluk van een ander.
Stran'den (*op het strand raken*), zij is -strand; *een gestrande boot, een gestrande walvisch*; **-ing** (*het stranden*), v. -en.
Strand'jut (*stranddief*), m. -jutten.
Strand'looper (*langsnavelige vogel, stelt-looper*), m. -loopers; *de bonte -, de kleine -.*
Strand'looper (aardr. *duinreeks aan de zeezijde, uiterste rij duinen langs de kust*), m. -loopers.
Strand'meester (*dijkopzichter*), m. -s.
Strand'pluvier (*zomervogel, die in groot aantal in de duinen onzer eilanden broedt*), v. -pluvieren.
Strand'putter (*sneeuwgors*), m. -putters.
Strand'recht (*recht, bestaande ten opzichte van gestrande of geredde goederen*), o. -rechten.
Strand'vond (*al, wat op strand gevonden is*), m. -vonden.
Strand'vonder (*in de zeedorpen de ambtenaar* [*burgemeester*], *die met de berging der strandvonden is belast*), m. -vonders.
Strandvonderij', v.; zie Strandvond.
Strateeg' (*krijgskundige, legeraanvoerder*), m. -tegen; *Von Moltke was een groot -.*
Strategie' (*legerbesturing, veldheerskunde, krijgskunst*), v. gmv. (g = g).
Strate'gisch (*krijgskundig, op de krijgskunde betrekking hebbende, tot den vestingbouw behoorende*), bn. (g = g).
Stra'tenmaker (*ook*: *Straatmaker*; *persoon, die straten plaveit*), m. -makers.
Strauss'avond (*dansavond b.v. in of door een société*), m. -avonden. (au = ou).
Streek (verwant met *strijken*: *strijking, beweging langs een oppervlakte*), v. streken; *een - op de viool, een - met een scheermes over de wang*; *die schilder heeft een vaste -.*
Streek (dat wat door *strijken* ontstaat: *lijn, streep, haal*), v. streken; *een streek met een penseel, pen, een stuk krijt*; zegsw. *een - door iem. rekening halen*, hem alles kwijtschelden; *dat is een leelijke - door de rekening*, een groote teleurstelling, zie ook Streep.
Streek (*uitgestrektheid, gewest, oord, omtrek*), v. streken; *een vruchtbare -, een dorre -*; *in onze streken is men minder stijf*; *de heete streken der aarde*; zie: *Luchtstreek, Landstreek, Bergstreek, Hemelstreek*; *de -*, aardr. zeven aaneengeschakelde dorpen in Drechterland, zich van Hoorn tot Enkhuizen uitstrekkend; *in de - van de maag*, omtrek, nabijheid; *in de - der lendenen.*
Streek (*het 32e deel van een windroos*), v. streken; zegsw. *dezelfde - houden*, koers, richting; *van - veranderen*; fig. *van - zijn af raken*, den koers kwijt zijn, in de war zijn. de kluts kwijt zijn, de tramontane kwijt zijn, in zenuwachtigen toestand verkeeren.
Streek (*lijn of beweging van een schaats over het ijs*), v. streken; *met korte, met lange streken rijden*, slagen; *- houden*, slag, d. i. gelijk, op de maat de beenen links en rechts uitslaan; *dat houdt geen -*, dat blijft niet in orde.
Streek (*slag*), v. streken; *hoe ik in duizend angsten leefde, dat hij Robertus, een - met de paraplu zou krijgen.* (C.O.)
Streek (*list, leelijke trek, sluwe handeling*), m. streken; *dat is een leelijke - van dien jongen*; *wij zullen dien knaap zijn streken wel afleeren*, kuren, grillen.
Streel (*roskam*), v. strelen. gew.
Stree'len (*aaien, lief koozen*), ik heb -streeld; **-er.** m. -s; **-ing,** v. -en.
Streen (*streng sajet of garen*), v. strenen; **-tje,** o. -s. gew.
Streep (*haal, lijn*). v. strepen; zegsw. *een - halen door*, te-niet-doen; *een - door de rekening*, de rekening is niet deugdelijk bevonden, fig. een groote teleurstelling; *er loopt bij hem een - door*, er hapert iets aan zijn verstand.
Streep'jesgoed (*weefsel m. streepjes*), o. gmv.
Stre'kel (verwant met *strijken*: *hout tot scherping v. d. zeis*), m. -s.
Strek'ken (den. van *strak*: *uitrekken, languit gaan liggen*), ik heb -strekt; (*hij was*) *op 't groene mos gestrekt.* (Staring); fig. toereikend zijn, dienen: *zoolang de voorraad strekt*; bij uitbr. *dat strekt u niet tot eer*, verstrekt, dient.
Strek'kend (*langs de lengteafmetingen van een oppervlakte gemeten*), bn.; *een -e meter* d. i. een stuk grond van 1 M. lang, terwijl, de tweede afmeting gelijk is aan de breedte van de strook gronds, waarvan die meter lengte genomen wordt.
Strek'king (*bedoeling, doel*), v. gmv.; *de - eener methode, de - van iemands woorden*; *de - van iemands schrijven, de nobele - van een verzoekschrift, een heilzame -.*
Strek'zaam (*rekbaar, fig. voordeelig in 't gebruik*), bn.; -zamer, -st.
Stre'litzen (*oude Russ. lijfwacht* (*16e eeuw*), *tevens staande infanterie*), m. mv. (s = ee).
Strem'men (den. van *stram*: *stijf worden,*

stollen), ik heb en het is -stremd; *de melk doen* -; fig. belemmeren, tegenhouden, beletten, tijdelijk doen ophouden; *de oorlog stremt den handel, de staking stremde het verkeer*; **-ming** (*stilstand, beletsel*), v. -en; **-sel** (*aftreksel van de lebmaag van kalvers, middel om melk te stremmen*), o. gmv.

Streng (*een der dunne draden, waaruit een touw bestaat*), v. -en; *een kabel is gemaakt uit drie -en*; spreekw. *De derde - maakt den kabel.* (Potg.), drie maken een gezelschap; *een - zijde, een - wol*; in de gmz. taal Streen.

Streng (*riem, reep, koord*), v. -en.

Streng (*gestreng*), bn. en bw.; *een - meester*, d. i. hard; *een -e redeneering*, d. i. logisch; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Stren'gel (*streng van een vlecht*), m. -s.

Stren'gelen (den. van *streng-el: vlechten*) ik heb gestrengeld; *Zomer -t bloemen in zijn haren.* (Bild.); *het klimop -t zich om dien boom*, slingert, wast; **-ing,** v. -en.

Stren'gelijk (*gestreng*), bw.; *iem. - straffen.*

Stren'gen (den. van *streng*, koord: *strak aanhalen*), ik heb -strengd.

Stre'pen (den. van *streep: strepen maken*), ik heb -streept; *papier* -, linieeren; fig. plagen, hekelen, doorhalen; zie Gestreept.

Stre'ven (*trachten, inspannend pogen, zich met kracht in een bepaalde richting bewegen*), ik heb gestreefd; *naar iets* -, iets trachten te verwerven; *op zijde* -, de gelijke zijn van, evenaren: *Java streeft Scandinavië op zijde door de pracht zijner wouden en watervallen.* (Veth).

Strib'belen (*weerspannig zijn, tegenweer bieden, zich verzetten*), ik heb gestribbeld; **-aar** (*iem., die stribbelt*), m. -s.; zie Tegenstribbelen.

Strib'beling (*harrewarrerij*), v. -en. vero.

Striem (*streep over de huid*), v. -en; *de -en der zweep*, achtergelaten teekens.

Strijd (stam van *strijden: kamp*; fig. *worsteling*), m. -en; *de - om het bestaan*; *de buren kwamen om - te hulp*, om het meest, om het zeerst.

Strijd'baar (*weerbaar*), bn.; *een - volk*, gereed, geschikt, geneigd tot den strijd; -der, -st; **-heid,** v. gmv.

Strijd'bijl (gesch. *oorlogsbijl*), v. -bijlen; **-hamer,** m. -s. vero.

Strij'den (*kampen, vechten*), ik streed, heb gestreden; **-er** (*krijgsman*), m. -s.

Strij'dend (*onvolt. deelw. van strijden*), bn.; *de -e partijen*; *de -e kerk*, R.K. de kerk van Christus hier op aarde.

Strij'dig, bn.; *dit artikel der verordening is - met de wet*, in strijd met; *-e maatschappelijke belangen*, tegengestelde; *zijn daden zijn - met zijn woorden*, niet overeenkomstig; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Strijd'leus, -leuze (*de leuze, waaronder men ten strijde trekt*), v. -leuzen; de - der kruisvaarders was: God wil het!

Strijd'perk (*kampplaats*), o. -perken.

Strijd'vraag (*twistpunt, twistvraag*), v. -vragen; zie Quaestie.

Strijk (stam van *strijken: het strijken*), m. gmv.; *de meid is aan den* -; *er is een heele - aan al dat goed.*

Strijka'ge (verwant met *strijken: diepe buiging*), v. -s. (g = zj); zie Strijkvoeten.

Strij'kel (verwant met *strijken: strijkrol bij 't meten van koren*), m. -s.

Strij'kelings (afleid. van *strijken: rakelings*), bw.; *de steen ging - langs mijn hoofd, iem. - voorbijgaan.*

Strij'ken (*naar zich toehalen*), ik streek, heb gestreken; *het geld van de tafel* -; *de vlag* -, neerhalen; *de zeilen* -, reven, laten zakken; *een piano* -, op den grond laten neerkomen; *het linnen* -, gladmaken m. e. strijkijzer; *zalf op linnen* -, smeren; *op een viool* -, krassen, spelen; *de hand over het hart* -, mild gaan worden, een uitgave doen; *hij gaat met den prijs, den inzet, het potje* -, hij zal het winnen; *een vonnis* -, zie Vonnis.

Strijk en **zet,** bw. uitdrukking; *dronken zijn, dat is met hem* -, schering en inslag, gebeurt ieder oogenblik, herhaaldelijk, geregeld.

Strijk'geld (*trekpenning, trekgeld voor opbod bij een openbaren verkoop*), o. -gelden.

Strijk'geld (*loon der strijkster*), o. -gelden.

Strijk'goed (*linnen, dat gestreken moet worden*), o. gmv.

Strijk'hout (*rol tot het afstrijken bij 't korenmeten*), o. -houten; zie Strijkel.

Strijk'ijzer (*ijzer der strijkster, persijzer*), o. -ijzers.

Strijk'instrument (*muziekinstrument met darmsnaren, dat met een strijkstok bespeeld wordt*), o. -instrumenten.

Strijk'kalk (*pleister- of plakkalk*), v. gmv.

Strijk'kwartet (*viertal, op snaarinstrumenten spelende muzikanten*), o. -kwartetten.

Strijk'muziek (*muziek van strijkinstrumenten*), v. gmv.

Strijk'orkest (*orkest van strijkinstrumenten*), o. -orkesten.

Strijk'plank (*met e. wollen deken omkleede plank, waarop de strijkster strijkt*), v. -planken.

Strijk'ster (*vrouw of dienstbode, die het linnengoed strijkt*), v. -s.

Strijk'stok (*met paardenhaar bespannen stok van den vioolspeler*), m. -stokken.

Strijk'voeten (*met de voeten achteruit strijkende zijn beleefdheid betuigen*), ik -voette, heb -strijkvoet; fig. vleien.

Strijk'zwaveltje (*lucifer*), o. -zwaveltjes.

Strik (*knoop, lis, lus,*) m. strikken.

Stri'ke (Eng. *werkstaking*), v. -s. (i = ei).

Strik'ken (den. van *strik*), ik heb -strikt; *een haas* -, in een strik vangen; *een lintje*-, tot een strik vouwen.

Strikt (Fr. *strict: nauwgezet, streng*), bn. en bw.; *-e gehoorzaamheid, - rechtvaardig*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Strik'telijk (*nauwgezet, stipt*), bw.; *de toegang is - verboden*, streng.

Strik'vraag (*vraag om iem. te vangen, te verstrikken*), v. -vragen; *een examinator mag geen -vragen doen*, n.l. vragen om den examinandus te verschalken.

Stringeeren (Lat. *samentrekken, samensnoeren*). (g = g).; *-de middelen in d. geneesk.*

Stringent' (Lat. *bondig, krachtig*), bn.; *-e taal*, nadrukkelijk.

Strip (verwant met *streep: bindplaat, strook hout*), v. strippen.

Strip'peling (*gestripte tabak*), v. gmv.

Strip'pen (*de tabaksplanten afstroopen, de tabak van de stelen trekken*), ik heb -stript;

-meid, v. -en; **-per,** m. -s; **-ster,** v. -s; **-zolder,** m. -s.
Strips, v. mv.; - *krijgen*, slaag. gmz.
Strob'be (*struik, struweel*), v. strobben. Vl.
Strob'belen (*struikelen*), ik heb of ben -strobbeld; ook: *Strubbelen*. Vl.
Stroef (*ruig, oneffen, niet glad*), bn. en bw.; *een - slot*, verroest, hakerig; fig. *een - man*, onvriendelijk, onhartelijk; -ver, -st; **-heid,** v.
Strom'pelen (*struikelend gaan*), ik heb en ben -strompeld; **-aar,** m. -s.
Strom'pelig (*oneffen, hobbelig*), bn.; -er, -st; *een -e weg*; fig. *een -e gang*.
Stronk (verwant met *struik, geknotte stam*), m. -en; *een - van een boom*; *een kool-*, houtig onderdeel er van.
Stroo (*uitgedorschte halmen*), o. gmv.; - *van rogge, van tarwe*; *Italiaansch -*, zeer fijn; zegsw. *een ventje van -*, een zwakkeling; *ik heb hem geen - in den weg gelegd*, d.i. niet de minste kleinigheid; *dat is niet van -*, niet gering, niet mis, niet onbeduidend; **-tje,** (*stroospiertje*), o. -s.
Stroo'achtig (*als stroo*), bn.; *een -e kleur*.
Stroo'bloem (*gele ganzenbloem*), v. -bloemen; **-bokking** (*die in stroo is gepakt*), m. -en; **-bos** (*een bussel stroo*), m. -bossen; **-boter** (*winterboter*), v. gmv.; **-bundel** (*bos stroo*), m. -s; **-dekker** (*iemand, die een schuur met stroo dekt*), m. -s.
Stroof (*evenmatig versdeel, couplet*), v. strofen; meestal **Strophe**.
Stroo'geel (*geel als stroo*), bn.; *een -geel hoedje*; **-haksel,** o. gmv.; **-halm,** m. -en: *zich aan een - vasthouden*, in het nietigste redding zoeken, als men in gevaar is, vooral gezegd van den drenkeling.
Stroo'hoed (*zomerhoed van stroo, strooien hoed*), m. -hoeden.
Stroo'huls, -hulze (*van stroo vervaardigd hulsel tot beschutting van wijnflesschen*), v. -hulzen; **-hut** (*nl. met stroo gedekt*), v. -hutten; **-kleur,** v. gmv.; **-kleurig.** bn.: *een - matje*; **-leger** (*bed van stroo*), o. -s; **-magazijn,** o. -en; **-matras** (*met stroo gevulde zak*), v. -matrassen; **-pakhuis,** o. -huizen; **-snijder** (*snijmachine*), m. -s; **-tje** (*kleine stroohalm*), o. -s: zegsw. *een -tje trekken*, door het lot laten beslissen, ook: *een - laten waaien*.
Strooi'biljet (*biljet, dat bij honderden verspreid of rondgestrooid wordt*), o. -biljetten.
Strooi'en (*met de hand verspreiden*), ik heb -strooid; *nieuw stroo in den stal -*, uitspreiden, *bloemen -*; *zand - op een vloer*; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en; **-sel,** o. gmv.
Strooi'en (*van stroo*), bn.; *een - hoed, een - mat, een - dak*.
Strooi'jonker (*bruidsjonker, die bloemen strooit*), m. -s; **-lepel,** m. -s; **-mandje,** o. -s; **-meisje** (*bruidsmeisje*), o. -s.
Stroo'jonker (*kale jonker*), m. -jonkers. ir.
Strook (*rand, reep*), v. -en; *een - lands*; *een smalle - zeeklei*; *een japon met -en, een - papier*.
Stroo'ken (verwant met *strijken*: *streelen met de hand*), ik heb gestrookt; *een hond -*; **-ing,** v. -en.
Stroo'ken (*overeenstemmen*), het heeft -strookt; *dat strookt met mijn overtuiging*.
Stroo'king (scheepst. *model, uiterlijk, vorm van een schip*), v. -en.
Stroom (*zeer breede rivier, strooming*), m. -en; *de Rijn is een fraaie -*; *de - van het Maaswater*, strooming; *de schepen liggen op -*, op de rivier voor anker; zegsw. *tegen den - oproeien, inroeien, opwerken*, iets trachten te bereiken tegen den tijdstroom of tijdgeest, tegen de algemeene meening in; *een - van tranen*; *een electrische -, een magnetische -*; *de regen viel in -en neer*, d.i. in plassen; *een - van woorden, vloeken, verwenschingen*, d.i. menigte; **-pje,** o. -s.
Stroom'afwaarts (*in de richting van den stroom*), bw.; - *gaan*, - *varen*.
Stroo'man (*vogelverschrikker*), m. -mannen.
Stroo'man (*iemand, die slechts zijn naam leent voor een zaak, maar er niet financieel bij betrokken is*), m. -mannen.
Stroo'mat (*mat van stroo*), v. -matten; zie Bekrammen.
Stroo'matras (*matras, gevuld met stroo*), v. -matrassen.
Stroom'draad (aardr. *de denkbeeldige lijn, welke aanwijst, waar het water van beek of rivier het snelst stroomt*), m. -draden.
Stroo'men (*snel bewegen*), ik heb en ben -stroomd; *de rivieren -*; fig. *de menschen -, naar de kerk*; **-ing,** v. -en.
Stroom'gebied (aardr. *alle streken of oerden samen, waaruit een hoofdrivier met haar bijrivieren het water afvoert*), o. gmv.
Stroom'ling, stroo'meling (*haring in de Bothnische golf*), m. -en.
Stroom'nimf (*riviernimf*), v. -nimfen; zie Najade.
Stroom'opwaarts (*in de richting tegen den stroom in*), bw.; - *stoomen*.
Stroom'sterkte (nat. *hoeveelheid electriciteit, die per seconde stroomt door elke doorsnede van den geleidraad*), v. gmv.; de - zal evenredig zijn aan het potentiaal verschil der beide polen.
Stroom'versnelling (aardr. *het sneller stroomen der rivier door bijzondere daling der bedding*), v. -en.
Stroop (stam van *stroopen*: *roof, rooftocht, plundering*), m. -en.
Stroop, siroop' (*afkooksel van vruchten, suiker*, enz.), v. stropen, siropen; **-achtig,** bn.: *een -achtig sap*, lijkende op stroop.
Stroop'bende (eig. *stroopende bende, rooverbende*), v. -benden.
Stroo'pen (*rooven*), ik heb -stroopt; *zij wilden wild -*, in netten of strikken diefachtig vangen; *een konijn, een haas, een paling -*, van de huid ontdoen; zegsw. *iemand het hemd van het lijf -*, hem het allernoodigste ontnemen; **-er,** m. -s; **-erij',** v. -en; **-ing,** v. gmv.
Stroo'per (*wilddief*; *iem., die zonder jachtakte of op verboden terrein jaagt of vischt*), m. -s.
Stroop'likker (fig. *vleier*), m. -likkers. gmz.
Stroop'nagel (*nijnagel*), m. -nagels.
Stroop'partij (*strooptocht*; *een bende wilddieven*), v. -partijen.
Stroop'tocht (*rooftocht*), m. -tochten.
Stroo'tje (*dunne stroohalm*), o. -s; *een matje vlechten van -s*; *hier is een bos -s voor de pijp*, doorstekers; zegsw. *hij is met een - te verleiden*, met een kleinigheid over te halen.
Stroo'tje (Java. *in bladerstrookjes gewikkelde tabak, den inlander en den Indo dienend als cigarette*), o. -s; *hij kocht een pakje -s*.
Stroo'wisch (*stroobosje, bundeltje stroo*), v.

-wisschen; zegsw. *op een - komen aandrijven*, arm en haveloos ergens aankomen, d.i. zonder fortuin en als gelukzoeker, kaal en berooid, er als uit de lucht komen vallen; zie A a n d r ij v e n.

Stroo'zak (*onderlaag voor een matras, gevuld met stroo*), m. -zakken.

Strop (*touw of koord met een oog of lus aan het eene uiteinde, strik*), m. stroppen; *tot den - veroordeelen*, d.i. tot de galg; fig. *iem. den - om den hals doen*, d.i. erg in het nauw brengen.

Strop (*stropdasje*), m. stroppen.

Strop (*strik, trekker aan schoen of laars*), m, stroppen.

Strop (*guit, schalk*), m. stroppen; *een kleine - van een jongen*, verzachtend, als verdiende hij den strop der galg.

Strop'das (*gesp-das*), v. -dassen.

Stro'perig (*stroopachtig*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Stro'phe (Gr. dichtk. *couplet, evenmatig deel van een gedicht*), v. -n. (ph = f).

Stro'phisch (Gr. dichtk. *in strophen verdeeld*), bn.; *een romance is meest een - gedicht; de -e gedichten van Jacob van Maerlant*, b.v. Wapene Martijn. (ph = f).

Strop'pen (*in een strop of strik vangen*), ik heb gestropt; *ik heb dat konijn gestropt.*

Strot (*keel, gorgel*), m. strotten; zegsw. *alles door den - jagen*, d. i. versmullen; **-klep,** v. -kleppen.

Strot'tenhoofd (*bovendeel der luchtpijp*), o. -hoofden; zie A d a m s a p p e l.

Strub'beling (fig. *tegenkanting, tegenstand, bezwaar*), v. -en; *dat geeft veel -en.*

Structuur' (Lat. *bouw, stijl, gestalte; samenstel, inrichting*), v. -uren. (c = k).

Strug'gle for life (Eng. *strijd om te leven, strijd om het bestaan*), m. en o.; lees: - *for leif.*

Struif (*eierpannekoek*), v. struiven; zegsw. *men moet geen - om een ei bederven*, niet al te karig zijn, wil men niet bedrogen uitkomen.

Struif'koek (*eierpannekoek*), m. -koeken.

Struik (*heestergewas*), m. -en; *een braam-*; **-achtig,** bn.: *een -achtige plant; het land is er -achtig*, vol struiken.

Strui'kelblok (*blok, waarover men licht struikelt*), o. -blokken; fig. belemmering.

Strui'kelen (*dreigen te vallen*), ik heb en ben gestruikeld; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Struik'hei (*heideplantje met paarse bloempjes dicht langs den stengel*), v.; ook **Ruighei.**

Struik'roover (eig. *roover, die in de struiken in hinderlaag ligt*), m. -roovers; **-ij',** v. -en.

Struik'winde (*plant: stekende winde*), v. -n.

Struis (Lat. *zeer groote vogel in Afrika en Z.-Amerika, steltlooper*), m. struisen; zie S t r u i s v o g e l.

Struis (Lat. *loodwit*), v. gmv.

Struis (*bos of bundel veeren*), m. struisen.

Struisch (*gespierd, sterk, stevig*), bn.; *een -e vent, een -e knaap, een -e stijl.*

Strui'sen (*met struis of loodwit bestrooien*), ik heb -struist.

Struis'gras (*familie der grassen*), o. -grassen; *er zijn in ons land vier soorten van -grassen*; **-riet,** o. -en: in ons land vindt men *duinriet* en *pluimriet*, beide zijn struisrieten.

Struis'hoen, o. -hoenders; **-kazuaris** (*Amerik. struis*), m. -sen; **-mees** (*kuifmees*), v. -meezen.

Struis'vogel (*Afrik. steltlooper*), m. -vogels; de - leeft ook in tammen staat: in 1896 in het Kaapland b.v. 200 duizend: vleugel- en staartveeren zijn van groote waarde.

Struis'vogelmaag (fig. *zeer sterke maag*), v.

Struis'vogelpolitiek (*staatkunde, die de oogen sluit voor de nooden en gevaren der toekomst*), v. gmv.

Strum'pel (*slobkous*), v. -s. Vl.

Struweel' (dicht. *struikgewas*), o. -eelen.

Strychni'ne (Gr. *hevig plantenvergift, getrokken uit nachtschaden*), v. gmv. (y = i).

Stuc (It. *kunstmarmer, mengsel van gips en kalk*), o. gmv. (c = k).

Studeeren (Lat. *zich oefenen in de wetenschap, zich toeleggen, leeren*).

Studeer'kamer, v. -s; **-lamp,** v. -en; **-stoel,** m. -en; **-vertrek,** o. -ken.

Student' (Lat. *leerling eener universiteit, ook elke studeerende*), m. -en.

Studen'tenbank (nl. *in de college-kamer*), v. -en; **-corps** (*vereeniging van studenten*), o. -en; **-grap,** v. -pen; **-haver** (*amandelen en rozijnen dooreen*), v. gmv.; **-leven,** o. gmv.; **-lied,** o. -eren; **-sociëteit,** v. -en.

Studentikoos' (*op de wijze der studenten studentachtig*), bn.; *in de Rederijkerskamer heerscht een -koze geest.* (Klikspaan); *met echt -koze gulheid drukte Altorf mij de hand.* (Koetsveld).

Stu'die (Lat. *oefening in eenige wetenschap*), v. -diën; *de - der letteren, de - der oude talen, de - der medicijnen; zich toeleggen op de -; een man van -*, wetenschap; *zijn - van iets maken*, zich er bijzonder op toeleggen; zegsw. *hij is of ligt op -*, is aan de hoogeschool; fig. *met - iets doen*, met overleg, nadenken, zorg.

Stu'die (*wetenschappelijk onderzoek*, ook *geschrift*), v. studiën; *er zal daar - van gemaakt worden, de minister zal dat in - nemen; dit is een - over de cholera; hij gaf een - uit over het socialisme.*

Stu'die (*stuk om zich te oefenen*), v. -s; *een - van dien jongen schilder; dit atelier hangt vol -s; een - van dezen teekenaar, zij speelt allerlei -s om vaardigheid op de piano te verkrijgen*; zie E t u d e.

Studieus' (*naarstig, vlijtig, ijverig*), bn.; -euzer, -eust.

Studio'sus (*student, muzenzoon, academieburger, leerling eener hoogeschool*), m. studiosi.

Stug (*onvriendelijk*), bn. en bw.; *een - karakter*, onbuigzaam; -ger, -st; **-heid,** v. gmv.

Stuif'aarde (*fijne teelaarde*), v. gmv.; **-meel** (*bloemstof ter bevruchting van het vruchtbeginsel*), o. gmv.; **-wol** (*fijne pluisjes aan planten*), v. gmv.; **-zand** (*stuivend zand, zeer fijn zaad*), o. gmv.; **-zwam** (*een soort van paddenstoel*), v. gmv.

Stuik (*schudding, stoot*), m. -en; *hij gaf mij een - op de borst*, d.i. duw.

Stuik (*hok van tien schooven of garven*), m. -en; *het koren, het vlas, de paardenboonen staan in -en op het stoppelland.*

Stui'ken (*heen en weer schudden en stooten*), ik heb -stuikt; *de druiven -*, heen en weer schudden in een mand, ze persen; **-mand** (*persmand*), v. -manden.

Stui'ken (*in hokken of stuiken zetten*), ik heb -stuikt; *de tarwe is gestuikt*, de garven zijn tegen elkaar opgezet om te drogen.
Stui'ken (*met knikkers in een kuiltje spelen*), ik heb -stuikt; ook Pompen.
Stuin'der (*steunder*), m. -s. w. g.
Stuip (*zenuwtrekking*, fig. *gril*), v. -en; **-achtig,** bn.: *-achtige trekkingen*, -er, -st.
Stuip'trekking (*zenuwtrekking, stuip*), v. -en.
Stuit (*het stuiten, stoot*), m. -en.
Stuit (*lichaamsdeel, stuitbeen*), v. -en.
Stui'ten (verwant met *stooten: tegenhouden botsen*), ik stuitte, ik heb en ben -stuit; **-ing,** v. -en.
Stuit'been (*onderste deel van de ruggegraat*), o. -beenen.
Stui'ten (*pochen, pralen, snoeven, roemen*), ik stuitte, heb -stuit; *op iets -, hij deed niets dan -; jongen, ik kan niet op je -.* gew.
Stui'tend, bn.; *zoo iets is - voor het gevoel*, strijdig, ergelijk, afkeerwekkend; -er, -st.
Stui'ter (*groote knikker*), m. -s; *-s, die te water gaan.* (C.O.)
Stui'ter (*pocher, snoever*), m. -s.
Stui'teren (*met stuiters spelen; bikkelen*), ik heb -stuiterd.
Stui'veling (*door vorst vermolmde d. i. bevroren turf*), v. gmv.
Stui'ven (*in stof opwaaien*), het stoof, heeft -stoven; *het stuift buiten erg; wat stuift die meelmolen!* bij uitbr. *de kinderen stoven uit elkander; waarheen zijn die vogels gestoven?*
Stui'ver (*kleinst zilveren Ned. muntstukje*; ook *waarde van 5 cents*), m. -s; *het meisje had een mooien -*, een aardig kapitaaltje; zegsw. *een - gespaard, is een - gewonnen,*
Stui'versmagazijn (*tijdschrift, per aflevering één stuiver kostend*), o. gmv.; **-zeep** (*5 cts. per stukje*), v. gmv.
Stuk (*deel, brok, gedeelte*), o. stukken; *aan stukken slaan, in stukken scheuren, een - vleesch, een - boter, een - brood; een - uit den Bijbel lezen*, een hoofdstuk, een grooter of kleiner deel; *een rekening - voor - nagaan*, onderdeel; zegsw. *van -je tot beetje*, van het ééne stukje tot het andere en zoo achtereenvolgens alle deelen; *een - in de broek zetten*, lap; *een paar mooie stukken zalm*, mooten.
Stuk (*een deel als eenheid*), m. stukken, stuks; *een - laken, kant, katoen, linnen; een vol - zijde; een - wijn, een - jenever*, een stukvat, een ton; zegsw. *een - in zijn kraag hebben*, dronken zijn, zie Kraag; *de porseleinen borden werden per - verkocht; op het - werken*, betaald worden naar 't getal kleeren enz., dat men maakt; *bij - 't verkoopen*, in 't klein: *wat kosten die appelen per -? dertig -s vee; een - of tien boeken, platen, menschen.*
Stuk (*geldstuk, muntstuk*), o. stukken; *dat is een valsch -; een goud-, een zilver-*, zegsw. *hij heeft een mooi - geld geërfd*, een aardige som; *een - van twintig franken.*
Stuk (*vuurmond, kanon*), o. stukken; *een - geschut, een schip met tien -ken, een veld-.*
Stuk (*deel van eenig spel*), o. stukken; *de -ken van een schaakspel.*
Stuk (*geschrift, akte, oorkonde*, enz.), o. stukken; *iets met de -ken bewijzen; een proces-; de sollicitatiestukken.*
Stuk (*daad, feit, handeling*), o. stukken; *een stout -, een onbezonnen -, een guiten-.*
Stuk (*gedicht, tooneel- of operastuk*, enz., *een voortbrengsel op 't gebied van kunst*), o. stukken; *dat is een mooi - van Potgieter, een tooneel-*, drama of tooneelspel; *een muziek-, een schilder-.*
Stuk (*plicht, werk, zaak*), m.; *iem. van zijn - helpen*, onderwerp; *van zijn - geraken*, verlegen worden; *op zijn - blijven staan*, niet toegeven, zijn eisch volhouden; *voet bij - houden*, niet afdwalen, bij zijn onderwerp blijven; *op - van zaken*, wat de zaken zelf betreft; *op 't - van godsdienst*, in zake van.
Stuk (*in deelen of stukken*), bw.; *het mes is -, het glas viel -.*
Stukadoor' (It. *plafondmaker, gipswerker*), m. -s; **-skwast,** m. -en; **-werk,** o. gmv.
Stukado'ren (*bepleisteren met gips*), ik heb -stukadoord.
Stuk'breken (*door breken stukmaken, in stukken breken*), ik brak -, heb -gebroken.
Stukeeren (*stukadoren*), zie Stuc.
Stuk'kend (*kapot*), bn.; *een - knipmes* (C.O.); *-e kleeren*, gescheurd, haveloos.
Stuk'maken (*kapot maken stukbreken*), ik maakte -, heb -gemaakt.
Stuk'rijder (*rijdend artillerist*), m. -s.
Stuks'gewijs, stuks'gewijze, -wijs, bw.; *de meubelen zullen - verkocht worden*, d. i. één voor één.
Stuk'vat (*24 × 45 flesschen*), o. -vaten.
Stuk'werk (*half, onvoltooid werk*), o. gmv.
Stulp (verwant met *stelpen*, d. i. bedekken, tegenhouden: *stolp*), v. -en; fig. *Zijtjes -je*, laag boerenhuisje. (C.O.)
Stulp'kooi (*kiekenhok*), v. -kooien.
Stum'per, stum'perd (*sukkelaar, bloed*), m. -s; *die arme -*; **-achtig** (*als een stumper*), bn. en bw.; -er, -st.
Stum'perig (*stumperachtig*), bn.; *een - ventje*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Stun'telig (*sufferig, krukkerig*), bn.; *Bastiaans, de derde klerk, wordt oud en -.* (Max H.); -er, -st.
Stupi'de (Fr. *dom, stompzinnig*), bn. en bw.; *wat een - vent! hij legt dat - aan.*
Stupiditeit' (*domheid, domme streek*), v. -en.
Stu'ren (*een schip doen varen, aan een schip een richting geven, aan het roer zitten*), ik heb -stuurd; *een schip recht naar de haven -*; dicht. Stieren.
Stu'ren (*zenden*), ik heb gestuurd; *een boodschap -*, doen geworden; *een matroos naar den wal -; iem. naar den dokter -.*
Stut (*steun, steunder, steunsel*), m. stutten.
Stut'balk (*schoorbalk*), m. -balken.
Stut'ten (intens. van *stuiten: steunen, onderschragen*), ik heb -stut; *een appelboom -, een ouden muur -*, **-sel,** o. -s; **-ter,** m. -s; **-ting,** v. -en.
Stuur (*roer*), o. gmv.; *het - van een schip*; fig. *over-*, in de war, van streek.
Stuur'boord (*rechterboord*), o. gmv.; zegsw. *iem. van - naar bakboord zenden*, her- en derwaarts; zie Bakboord.
Stuur'boordswacht (scheepst. *de helft v. d. manschap, die aan stuurboordzij huist*), v. gmv.; zie Bakboordswacht.
Stuur'last (scheepst. *bevrachting van een schip om het goed te kunnen sturen*), m. gmv.
Stuur'man (*scheepsofficier onder den kapitein*), m. -lieden, -luí; spreekw. *De beste*

-lui staan aan wal, zij, die in nood of gevaar zich in 't geheel niet weten te redden, hebben de scherpste critiek op het doen van anderen; **-schap,** o. gmv.

Stuur'manskunst, v. gmv.; *de - leeren*, de kunst om een schip te sturen.

Stuur'plecht (scheepst. *achterplecht van een klein vaartuig*), v. -plechten.

Stuur'rad (*rad om het roer te bewegen*), o. -raderen; **-reep** (*touw, riem, ketting aan het stuurrad*), m. -reepen.

Stuursch (*norsch*), bn. en bw.; -er, meest -; **-heid,** v. gmv.

Stuur'stang (sport. *deel der fiets, waarmede men stuurt*), v. -stangen.

Stuur'stoel (scheepst. *bank of omlijsting, waarbinnen de stuurman zit*), m. -stoelen.

Stuw (*waterkeering, dam*), v. -en.

Stuwadoor' (scheepst. *hij, die zich belast met de stuwage en de noodige werkkrachten daarvoor levert*), m. -s.

Stuwa'ge (scheepst. *opeenpakking v. goederen in het ruim*), v. gmv.; zie Stouwage.

Stuw'dam (*dam om het water op te stuwen, tegen te houden*), m. -dammen; *waar 't meer den - brak.* (Staring).

Stu'wen (*dicht opeenpakken*), ik heb -stuwd; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en; zie Stouwen.

Sty'gisch, bn.; *het - wed.* (Staring), de wateren van den Styx. (g = g).

Styleeren of Styliseeren (*het aangeven van een regelmatigen vorm van plant of dier, enz.: het aanbrengen van symmetrie, het achterwege laten van toevallige afwijkingen, zoodat men een ideëelen schoonheidsvorm verkrijgt*).

Stylist', stilist' (*schrijver van naam*), m. -en; *Alberdingk Thijm was een goed -.*

Sty'rax (Gr. *welriekende hars, vloeiende uit den bast van den amberboom*), m. gmv.

Styx (myth. *rivier, die als tak van den oceaan de onderwereld 9 malen omvloeit*), m. gmv.; *bij den - zweren*, den zelfs goden heiligen eed afleggen; lees: *stiks.*

Sub (Lat. *onder*), vz.; *- conditione*, onder voorwaarde; *-littera*, onder de letter; *-numero*, onder het nummer of getal; *-poena*, op straffe, boete; *- rosa*, onder de roos, in vertrouwen, in 't geheim; *- voce*, onder het woord.

Sub'agent (*onderagent in een handelsonderneming*), m. -agenten.

Sub'altern (*ondergeschikt, van lageren rang*), bn.; *-e officieren*, onder den rang van kapitein, nl. de luitenants.

Sub'amendement (*onder-amendement*), o. -amendementen.

Sub'commissie (*deel eener commissie*), v. -s, -siën.

Subdelegeeren (*een ander in zijn plaats stellen, ondervolmacht geven*). (g = g).

Sub'diaken (R.-K. *onderdiaken*), m. -diakens; **-schap,** o. gmv.

Subdiakonaat' (R.-K. *waardigheid van subdiaken*), o. gmv.; zie Diakonaat.

Sub'divisie (*onderafdeeling*), v. -s, -siën.

Subiet' (Lat. *dadelijk, onmiddellijk, plotseling, onverwacht*), bn. en bw.

Sub'ject (Lat. spraakk. eig. *het ondergelegde: het onderwerp, zaak of persoon, waarvan iets gezegd wordt*), o. -en. (j = j).

Sub'jectief (spraakk. *het onderwerp, den persoon betreffende*, bn.; *het - geslacht van een bezitt. vnw.*; dichtk. *de -ve poëzie*, d. i. de lyrische, die de eigen gevoelens van den dichter vertolkt; zie Lyrisch.

Subjectiviteit' (*gesteldheid van het onderwerp; persoonlijkheid, innerlijkheid*), v. gmv.

Sub'junctief, -tivus (Lat. *aanvoegende wijs in bijzinnen*), m. -tieven; zie: Conjunctief.

Subliem' (Fr. *verheven, hoog, edel, voortreffelijk*), bn. en bw.; -er, -st.

Sublimaat' (Lat. scheik. *elk product van sublimeeren*; ook: *een antiseptisch waschmiddel*), o. -maten.

Sublimiteit' (*verhevenheid, het verhevene*), v. gmv.; *een wonderlijke diepe -.* (v. Deyssel).

Sub'lunarisch (*ondermaansch*), bn.; *in 't - dal.* (Staring), d. i. op onze aarde.

Subordina'tie (*ondergeschiktheid, gehoorzaamheid in den krijgsdienst*), v. gmv. (t = ts).

Sub ro'sa (Lat. *onder de roos, in 't geheim, vertrouwelijk*), bw. (s = z).

Subsidiair' (Fr. *in de plaats tredend voor*), bn.; *- 10 dagen gevangenisstraf*, in plaats van geldboete. (ai = è).

Sub'sidie (Lat. *hulp, bijstand, ondersteuning; onderstandsgelden*), o. -diën, -dies; *- voor het onderwijs.*

Subsidieeren (Lat. *helpen, ondersteunen, onderstand geven*); *een school -*, financieel steunen.

Substan'tie (Lat. *zelfstandigheid, wezenlijkheid, kern, hoofdinhoud, hoofdbestanddeel*), v. -tiën, -ties; *in -*, in hoofdzaak. (tie = sie).

Substantieel' (Fr. *wezenlijk, zelfstandig*), bn.; ook: voedzaam, krachtig. (ti = si).

Sub'stantief (Lat. spraakk. *zelfstandig naamwoord*), o. -tieven.

Substantiveeren (*tot substantief maken*).

Substitueeren (Lat. *in de plaats stellen*).

Substitu'tie (*in-plaatsstelling*), v. -tiën, -ties.

Substituut' (*plaatsvervanger, toegevoegde*), m. -uten.

Substituut'-griffier (*hulpgriffier*), m. -s.

Substituut'-officier (*plaatsvervangend officier van justitie*), m. -s.

Subtiel' (Lat. *teeder, fijn, broos*; fig. *haarkloovend, spitsvondig*), bn. en bw.; *-e dampen, - vergift, een -e leer, -e onderscheidingen, een -e ontleding*; -er, -st.

Succa'de (It. *geconfijte citroen- of oranjeschil*), v. gmv. (cc = kk); meestal **Sukade.**

Succedeeren (*opvolgen; erven*). (cc = ks).

Succes' (Lat. *goede afloop, geluk, het welgelukken*), o. gmv.; *ergens - mede hebben.* (cc = kk).

Succes'sie (Lat. *nalatenschap, erfopvolging*), v. gmv.; **-oorlog,** m. -oorlogen; **-recht** (*belasting op nalatenschappen*), o. -rechten.

Successief' (Lat. *allengs, langzaam aan, achtereenvolgend*), bn. en bw.; lees: *suksessief.*

Successie'velijk (*achtereenvolgens*), bw.; zie Successief.

Succursa'le (Lat. *hulp- of bijkantoor*), v. -s of -n.

Suf (*droomerig, kindsch*), bn. en bw.; *zich - denken*; -fer, -st; **-heid,** v. gmv.

Suffeet' (*overheidspersoon in oud-Carthago*), m. -feten.

Suf'fen (*droomen, suffend peinzen*), ik heb gesuft; **-fer,** m. -s; **-ferij',** v. -en.

Suffisant' (Fr. *genoegzaam, toereikend, voldoende*; ook: *ingebeeld, laatdunkend*), bn. en bw.; **- -ie',** v. gmv.

Suffix' (Lat. spraakk. *achtervoegsel*), o. -en; -el (*beitel*), -er (*stoffer*), -et (*rozet*) *zijn -en.*
Suffoca'tie (*verstikking, smoring*), v. gmv.
Suffragaan' (R.-K. *lid eener geestelijke vergadering, met het recht v. stemmen*), m. -anen.
Suffragaan'-bisschop (*wij-bisschop*), m. -bisschoppen; *een - is den diocesaan-bisschop, toegevoegd als hulp alleen in de bediening van het bisschopsambt, niet in het bestuur van het bisdom*; ook: onderhoorig bisschop van een aartsbisschop in een kerkprovincie.
Suffraget'te (*dame, die voor 't kiesrecht der vrouw met woord en daad strijdt*), v. -s. (g = zj).
Suggereeren (*inblazen, ingeven, wat iem. moet zeggen of doen*; *laten opborrelen in iem. geest, influisteren*); lees: *sukzjereeren.*
Sugges'tie (*de daad van het suggereeren*), v. -tiën, -s; lees: *sukzjes'tie.*
Suggestief' (*wat suggereert, wat doet denken of doet handelen, opwellend in geest of gemoed*), bn.; *een -tieve werking*; lees: *sukzjestief'.*
Sui'ker (Lat. *zoete stof, uit planten getrokken*), v. -s; **-achtig** (*als suiker*), bn. -er, -st.
Sui'kerbakker (*banketbakker*), m. -bakkers.
Sui'kerbiet (*beetwortel met veel suikergehalte, suiker-beetwortel*), v. -bieten.
Sui'kerbrood (*kegelvormige klomp witte suiker*), o. -brooden.
Sui'kerboon (*gesuikerde amandelpit*), v. -boonen; **-erwt,** v. -en.
Sui'kerboon (*kleine, zoete, smakelijke tuinboon, princesseboon*), v. -en.
Sui'kercampagne (*de tijd van het jaar, dat aan een suikerfabriek geregeld gewerkt wordt*), v. -campagnes.
Sui'keren (*met suiker bestrooien of toebereiden*), ik heb -suikerd; *een boterham -.*
Sui'kererwt (*jonge zoete doperwt*, fig. *suikerbolletje*), v. -en.
Sui'kerfabriek (*inrichting tot het maken van suiker uit suikerbieten*), v. -fabrieken; **-fabrikant,** m. -en.
Suikerij' (*de gemalen gerooste wortel der cichorei*), v. gmv.; zie Cichorei.
Sui'kerlord (*rijkgeworden suikerplanter, suikerkoning-millionnair*), m. -lords.
Sui'kernetel (*witte dooventetel*), v. -s. gew.
Sui'keroom (*rijke erfoom*), m. -s; **-pje,** o. -s; ook: **-tante,** v. -s.
Suiker'peer (*vroege peersoort*), v. -peren.
Sui'keraffinaderij' (*fabriek tot zuivering van suiker*), v. -en; **-raffinadeur',** m. -s; **-rasp,** v. -raspen.
Sui'kerriet (O.-I. *suikergrasgewas in de kerkringsgewesten, vooral in Bengalen en Nieuw-Guinea, ook aan de kust van W.-Java*), enz., o. gmv.
Sui'kerziekte (geneesk. *nierziekte, waarbij zich suikerdeelen in de urine vormen*), v. gmv.; ook: Diabetes.
Sui'kerzoet (*zoo zoet als suiker, zeer zoet*), bn.; *een -e peer*, fig. *een - woord*, vleiend; *op -en toon.*
Sui'len (*lanterfanten, beuzelen*), ik heb gesuild; ook: *met een sleepnet visschen.*
Suil'ooren (*de ooren laten hangen*), de hond heeft -suilOord.
Suiloo'rig (*moedeloos, verdrietig*), bn. en bw.
Suis'se (Fr. eig. *Zwitser*: R.-K. *in uniform gekleede persoon, die in een groote kerk de orde moet handhaven*), m. -s; lees: *swies*: zie Hondenslager en Kerkbaljuw.
Sui'te (Fr. *gevolg, volgreeks, voortzetting, samenhang van woorden of gedachten*), v. -s; *à la -*, in het gevolg; *en -*, aaneen; lees: *swie'te.*
Sui'te (*twee salonkamers achter elkaar*), v. -s.
Sui'te (à la), (mil. *niet in werkelijken dienst*), bw.; *kapitein -*, die tot het gevolg behoort.
Sui'zebollen (*half bedwelmd of duizelig worden of zijn, duizelen*), ik heb -suizebold.
Sui'zelen (dichtk. *zacht suizen*), het heeft -suizeld; *het zachtkens - der abeelen.*
Sui'zelig (*draaierig, bedwelmd*), bn. en bw.
Sui'zeling (*bedwelming, duizeling*), v. -en.
Sui'zen (verwant met *sussen*: *zacht ruischen*), het heeft -suisd; *het suist mij in de ooren, de waterval suist, de wind suist in de bladeren*; **-ing,** v. -en.
Sujet' (Fr. *onderdaan*; *onderwerp, voorwerp*; *persoon, tooneelspeler*), o. -ten; *een slecht -*, een slecht mensch, doorbrenger: lees: *su-zjet.*
Suka'de (*in suiker ingelegde citroen- of limoenschil, geconfijte oranjeschil*), v. gmv.
Suka'dekoek, m. -koeken; *als stofnaam*, v.
Suk'kel (*het sukkelen*), m. gmv.; *hij is aan den -.*
Suk'kel (*sukkelaar, stumper*), m. en v. -s.
Suk'kelaar (*iemand, die sukkelt, ook die* fig. *niet bij de hand is*), m. -s; **-ster,** v. -s.
Sukkelarij' (*trage voortgang*), v. gmv.
Suk'keldraf (*korte, kleine draf*), m. gmv.; *de barbier liep op een -*; **-je,** o. gmv.
Suk'kelen (verwant met *sjokken*: *langzaam voortgaan, gebrekkig loopen, kwijnen*), ik heb -sukkeld; *de oude knol sukkelde maar voort! vader sukkelt van 't winter erg*, ziekelijk zijn; fig. *zijn studeeren is niets dan aanhoudend -*, sukkelend voortgaan; **-aar,** m. -s **-ing,** v. -en.
Suk'kelgang (*langzame gang*), m. gmv.
Suk'kelpartij (*langdurige kwijning*), v. gmv.
Suk'keltrein (*die aan alle stations ophoudt*), m. -treinen; spreekt. *Boemeltrein.*
Sul (eig. *iem., die met zich laat sollen*: *onnoozel, doodgoed mensch, bloed*), m. -len.
Sul'achtig (*zeer gedwee*), bn. en bw.; **-heid,** v.
Sulfaat' (Lat. *zwavelzure soda*), o. -aten.
Sul'fer, sol'fer (Lat. *zwavel*), o. en v. gmv.
Sul'ferachtig (*zwavelachtig*), bn.; *een -ereuk.*
Sul'ferstank (*zwavellucht*), m. gmv.
Sulfureus' (*zwavelachtig*), bn. en bw.
Sul'ky (sport. *lichte tweewieler*, ook: *rijtuigje*), v. -'s. (y = ie).
Sul'lebaan (*glijbaan*), v. -banen; **-tje,** o. -s.
Sul'len (verwant met *sollen*: *glijden op ijs of sneeuw*), ik heb -suld.
Sul'lig (*sulachtig*), bn. -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Sul'tan (*hoofd der Moslims, onbeperkt heerscher in het O.*; ook *opperheer, gebieder, keizer*), m. -s.
Sultanaat' (*gebied van een sultan*), o. -aten.
Sulta'na-rozij'nen (*zeer fijne tafelrozijnen*), v. mv.
Sulta'ne, v. -s; *- favorite*, bevoorrechte gemalin des sultans; *- valide*, moeder des sultans.
Sultanijn', -tani'ne (*gouden munt van vier tot zes gulden, in Turkije*), v. -ijnen, -inen.
Sul'tanshoen (*purperhoen*), o. -hoenders.
Sumak', smak (Sp. *looiersboom in Z.-Europa*), v. gmv.
Suma'tra (*een der groote Soenda-eilanden, 13-maal zoo groot als Nederland, met ruim 3 millioen bewoners*), o.; - levert rijst, koffie,

tabak en vooral zwarte peper; **-traan'** (*bewoner of inboorling van Sumatra*), m.-anen; **-traansch,** bn.: *-e paarden*; ook: *Soema'tra.*

Sum'ma (Lat. *som, het beloop, bedrag, totaal*), v. -'s.

Summair', summier', summa'risch, summier'lijk (*in 't kort samengevat, beknopt, bondig*), bn. en bw.

Summa'rium (Lat. *korte inhoud van een geschrift*), o. -s.

Sum'ma summa'rum (Lat. *alles bijeengenomen, ten slotte*), bw. uitdrukk.

Summiteit' (*uitstekend persoon, beroemd man*), v. -en; ook **Sommiteit.**

Su'per (Lat. *over*), vz.; ook: zeer, buitengewoon.

Super'be (Lat. *trotsch, verheven, majestueus; prachtig, heerlijk, aanzienlijk*), bn. en bw.

Su'percarga (*ladings- of warenopzichter op koopvaardijschepen*), m. -'s; *er waren geen passagiers noch -'s bij ons aan boord*; zie Cargadoor.

Su'perfijn (*in hooge mate fijn*), bn.

Superieur' (Fr. *voornaam, voortreffelijk, uitmuntend, zeer groot; meerder*), bn.; *de Wetering (bij Blokzijl) is bekend om zijn turf van -e qualiteit*; uitstekend: *het boek (is) de phantasie van een - mensch.* (v. Deyssel).

Superieur' (*meerdere in rang*), m. -en.

Superieu're (*vrouw. superieur; kloostermoeder*), v. -n.

Su'perintendent (*oppertoeziener*), m. -en.

Supe'rior (R.-K. *hoofd in een klooster*), m. -s.

Superioriteit' (*meerderheid*), v. gmv.

Su'perlatief, su'perlativus (Lat. spraakk. *overtreffende trap*), m. -tieven; *wijst is de - van wijs.*

Supernaturalis'me (*het geloof aan den geopenbaarden godsdienst*), o. gmv.

Supernaturalist' (*iemand, die aan het supernaturalisme gelooft*), m. -en.

Superstitie (*bijgeloof*), v.-s, -tiën. (tie = tsie).

Superstitieus' (*bijgeloovig*), bn.

Suppleeren (*aanvullen, geld bijpassen*).

Supplement' (*bijvoegsel, aanvulsel*), o. -en.

Supple'tie (*aanvulling*), v.; *- troepen*, soldaten, die het korps voltallig maken. (t = ts).

Suppletoir' (Lat. *aanvullend*), bn.; *een -e begrooting*; rechtst. *een -e eed.* (oi = oa).

Suppliant' (Fr. *verzoeker, indiener van een verzoekschrift, smeekeling*), m. -en.

Supponeeren (*vooronderstellen, vermoeden*).

Suppoost' (*oppasser, deurwachter*), m. -en.

Support' (*steun, ondersteuning, hulp, bijstand*), o. gmv.

Supporta'bel (Fr. *draaglijk*), bn.

Supposi'tie (*onderstelling, vermoeden*), v. -ties, -tiën. (t = ts).

Suppres'sie (Fr. *druk, onderdrukking*), v. -s, -siën.

Supprimeeren (Fr. *onderdrukken, weglaten, opheffen*).

Su'pra (Lat. *boven*), bw.; *ut supra*, als boven; **-naturalisme,** o.; zie Supernaturalisme.

Suprematie' (Fr. *oppermacht*), v. gmv.; *de - der Engelschen op koloniaal handelsgebied; Lombok stond onder de - van het Nederlandsch gezag.* (t = ts).

Suprematie' (R.-K. *geestelijke oppermacht*), v.; *de geestelijke - des pausen.* (t = ts).

Su'ra, su're (*elk der 114 kapittels, waaruit de Koran bestaat, het woord bet. stapel of rij*), v. suren. (u = oe).

Surchar'ge (Fr. *overlading, b.v. bij studie*), v. gmv.

Surina'me (W.-I. *middelste deel van Guyana, met de hoofdstad Paramaribo*), o.; - is gelegen tusschen de Marowijn en Corantijn en is 5-maal zoo groot als ons land.

Surnumerair' (Fr. *iemand, boven het gewone getal van ambtenaren*, b.v. *bij de belastingen iemand, die het recht heeft om benoemd te worden, zoodra er een plaats open is*), m. -s. (ai = è).

Surplus' (Fr. *overschot, het te veel betaalde, het meerder bedrag*), o. gmv.; lees: *suur-pluu'.*

Surpri'se (Fr. *overval; St. Nicolaas verrassing; bevreemding; verbazing, schrik*), v. -s.

Surrogaat' (Lat. *vervangend middel, alles wat eenige waar vervangt*, b.v. *koffiestroop voor koffie*), o. -gaten. (g = g).

Surséan'ce (Fr. *opschorting of uitstel van betaling*), v. gmv.

Sur'sum cor'da! Lat. *Verheft uwe harten.*

Surtout' (Fr. *overjas*), m. -s; lees: *suur-toe'.*

Surveillan'ce (Fr. *toezicht, bewaking*), v. gmv. (ll = lj).

Surveillant' (*oppasser, toeziener*), m. -en.

Surveilleeren (*waken, opzicht hebben of houden; bewaken, onder toezicht houden, toezien*).

Sus, tw., uitdrukking van stilte.

Suscepti'bel (Fr. *ontvankelijk, vatbaar*), bn.

Suspect' (*verdacht, in kwaad vermoeden*), bn.

Suspendeeren (Lat. *verschuiven; opschorten, uitstellen*), (en = en).

Suspen'sie (*uitstel, schorsing, tijdelijke dienstontzetting*), v. -sies, -siën. (en = en).

Suspen'so (in), *besluiteloos, in twijfel*, bw.

Suspi'cie (Lat. *argwaan, verdenking, wan- of mistrouwen*), v. -s, -siën.

Sus'sen (van het tw. *sus: stillen*), ik heb -sust; *een schreeuwend kind -*, fig. *het geweten in slaap -*; -d: *een -d woord*, kalmeerend; **-ser,** m. -s; **-sing,** v. -en.

Sustenu' (Fr. *bewering, punt in een pleitrede*), o. -'s.

Su'um qui'que, Lat. *Ieder het zijne of zijn meug*; lees: *kwie'kwe.*

Suzan'na (*meisjes- en vrouwennaam*), v.; *het is een kuische -*, een vrouw, rein van zeden, Bijbel.

Suzerein' (Fr. *opperleenheer, -vorst*), m. -en.

Suzereiniteit' (*oppervorstelijk gezag*), v. gmv.

Swea'ter (Eng. *uitzuigend werkgever*), m. -s. (ea = ie); ook: *oversporthemd.*

Swicent' (Eng. *een soort van Virginia-tabak*), v. gmv.; het woord is samengetrokken uit *sweet scent* d.i. aangename geur; lees: *swie-sent'.*

Sybariet' (Gr. *weekeling, kind van weelde, man verslaafd aan zingenot*), m. -en; eigenl. inwoner van Sybaris, oudt. een stad in Beneden-Italië, niet ver van de golf van Tarente, welker bewoners voor zeer weelderig te boek stonden; zij banden alles uit, wat hun rust kon storen, b.v. gehamer en geklop van werklieden, hanengekraai, enz.

Sybari'tisch (*weelderig, vertroeteld*), bn. en bw.

Sycomo're, -moor' (*wilde vijgeboom in het Oosten*), v. -oren. (y = ie).

Sycophont' (eig. *vijgenaangever*, d.i. iemand, die menschen, welke, tegen het verbod, uit Attica vijgen uitvoerden, opspoort en aan-

geeft; bij uitbr.: stille verklikker, valsche aanklager, iemand, die een ander met een proces, een aanklacht dreigt om geld te krijgen; afdreiger, zwendelaar), m. -en; lees: *sieko-font'*.

Syd'niër (*Australisch paard, ook Sydney genoemd*), m. -s.

Sylla'be (Gr. *lettergreep*), v. -n; *er is geen - van waar*, niets van aan.

Sylla'bentoon (*verhouding der toonsterkte van de lettergrepen eens woords*), m. -tonen.

Syl'labus (R.-K. *tabel van 80 stellingen, door paus Pius IX veroordeeld; lijst van dwaalleeringen, toegevoegd aan de encycliek van 8 Dec. 1864*), m. gmv. (y = i).

Syllogiseeren (Gr. *besluiten, een sluitrede maken*); lees: *sillogizeeren*.

Syllogis'me, syllogis'mus (*sluitrede*), o. -men; bv. *Alle menschen zijn sterfelijk, ik ben een mensch, dus ben ik sterfelijk*; bij een - onderscheidt men de premissen: major en minor, alsmede de conclusie.

Syl'phe (Germ. myth. *luchtgeest*), v. -n; lees: *sil-fe*.

Sylphi'de, syl'phe (*vrouwelijke luchtgeest*), v. -n; *o, vlugge -n*, bijen. (Ledeg.); lees: *silfi'de*.

Symbio'se (*samenleving: het samenwonen van dieren en planten, tusschen welke een levensbetrekking bestaat en waaruit beide voordeel trekken*), v. (s = z); ook Mutualisme.

Symboliek' (Gr. *leer der zinnebeelden, zinnebeeldenleer*), v. gmv. (y = i).

Symbo'lisch (*zinnebeeldig*), bn.; *de -e verklaring der Misparamenten; de -e beteekenis der Joodsche tempelgewaden*. (y = i).

Symboliseeren (*zinnebeeldig voorstellen*).

Symbolis'me (*richting in de fraaie letteren, waarbij men streeft naar zinnebeeldige voorstellingen en figuren*), o. gmv. (y = i).

Symbolist' (*kunstenaar of schilder, die zinnebeeldig te werk gaat*), m. -en. (y = i).

Sym'bolum (Gr. *samentrekking der Apostolische leer*), o.; *het - der Apostelen*; ook *zinnebeeld: de slang, die den staart in den bek houdt, is het - der eeuwigheid*. (y = i).

Symbool' (*kenteeken; zinnebeeld, zinspreuk; geloofsbelijdenis*), o. -bolen; ook: *Sym'bolum*.

Symmetrie' (Gr. *evenmaat, evenredigheid in de afmeting der onderdeelen*), v. gmv. (y = ie).

Symme'trisch (*gelijk- of evenmatig*), bn.

Sympathe'tisch (*volgens de sympathie*), bn.

Sympathie' (Gr. *wederkeerig gevoel; medegevoel, gevoel van instemming; ingebeelde werking van het ééne lichaam op het andere*; ook: *zielverwantschap*), v. -thieën; *er was - tusschen de reisgenooten*. (Potg.); lees: *simpatie'*.

Sympathiek' (*sympathie opwekkend*), bn.

Sympathiseeren (*gelijk gevoelen, overeenstemmen, deelneming gevoelen*); *- met elkaar*, overweg kunnen. (y = i).

Symphonie' (*groot, veelstemmig muziekstuk voor verschillende instrumenten*), v. -nieën.

Symptoma'tisch (*bij wijze van symptoom*), bn. (y = i).

Symptoom' (Gr. *verschijnsel; kenteeken, ziekteverschijnsel*), o. -tomen; (y = i).

Synago'ge (Bijbel. Gr. eig. *vergadering: Israëlietisch bedehuis, waar men vooral op den Sabbat tot gebed en Bijbellezing vergaderde, doch niet tot offerdienst; thans: Isr. kerk*), v. synagogen; lees: *sienago'ge*.

Synaloe'phe (spraakk. *samensmelting*), v. b.v.: *weer* (weder), *kansel* (kantsel); lees: *-leufe*.

Synchronis'me (*tijdssamenvalling, gelijktijdigheid*), o. -nismen; ook: **-nismus.**

Synchronis'tisch (*gelijktijdig voorgevallen*), bn.; *-e tijdtafel*, historische tijdtafel van alle volken.

Syn'cope (spraakk. *uitstooting van letters, in het midden van een woord*), v. b.v. in: *twaalf* (twalef), *scheikunde* (scheidk.). (y = i).

Syncopeeren (*een letter uitstooten*); *in aardappel is de e gesyncopeerd*.

Syndicaat' (*ambt van een syndicus of bestuurder; consortium van maatschappijen of bankiers tot het in-stand-brengen eener financieele operatie, b.v. een groote leening; ook tot het dwingen van de prijzen in den handel, b.v. een steenkolen-, een graan-*, en omgekeerd: *een mijnwerkers-*), o. -caten. (c = k).

Syn'dicus (*bestuurder, verdediger*), m. -sen.

Synec'doche (stijl. *troop der gedeeltelijke aanduiding*), v. -s; b.v.: *Daar komt de kiel, met goud belaân* (Spandaw); *een vloot van dertig zeilen; achttien lentes* (jaren); lees: *sie-nek'-dochee*.

Synodaal' (*de synode betreffende*), bn.; *een -dale vergadering, een -daal besluit*, uitgaande van de synode. (y = ie).

Syno'de (Gr. *kerkvergadering der geestelijken van één bisdom: deze heet ook wel diocesaansynode; vooral vergadering van predikanten*), v. -n; *de - te Dordrecht* (*1618—'19*). (y = ie).

Syno'de (*hoogstgezaghebbend lichaam in de Nederl. Hervormde kerk*), v. -n; *de - bestaat uit 13 predikanten en 6 ouderlingen, jaarlijks treedt ongeveer* $^1/_3$ *af*. (y = ie).

Syno'disch, bn.; *de -e maand*, tijdsverloop tusschen twee nieuwe manen (29 dagen, 44 min. en 2.9 sec.). (y = ie).

Synoniem' (Gr. *gelijkbeteekenend, zinverwant*), bn.; als zn. (*zinverwant woord*), o. -en.

Synonimiek' (*de leer der zinverwantschap*), v. gmv. (y = ie); ook: *Synonymiek*.

Synonimiek' (*de zinverwantschap betreffende*), bn.; *een - verschil*; ook: *Synonymiek*.

Synonymie', synonimie (*opeenhooping van woorden van ongeveer dezelfde beteekenis*), v. gmv.; geen *grond* van mistrouwen, geen *zweem*, geen *schaduw* daarvan is overgebleven (v. d. Palm).

Synop'sis (Gr. *vergelijkend overzicht*), v. -sen.

Synop'tisch (*kort, beknopt, zaakrijk*), bn.; *een - overzicht*, d. i. met een blik te overzien; de drie eerste Evangeliën nl. die van Mattheus, Marcus, Lucas worden -e Evangeliën genoemd, omdat ze nagenoeg dezelfde stof behandelen en *als met een blik overzien* en in een verhaal weergegeven kunnen worden.

Syntac'tisch (*tot de zinsleer behoorend*), bn.

Syntax'is (Gr. *het gebruik der taalvormen, leer der woordvoeging*), v. gmv.

Synthe'se, ook Synthe'sis (*verbinding van begrippen, samenvatting, het opklimmen van de bijzondere stellingen tot een algemeene*), v. -s.

Synthe'tisch (*verbindend, samenstellend*), bn.; *de -e methode*, opbouwend. (y = i).

Syring' (*bloem*), v. -en; zie Sering.

Syrin'geboom (*sier- of tuinboom met paarse en witte voorjaarsbloemtrossen*), m. -boomen; **-bloesem,** m. -s; **-struik,** m. -en; **-tak,** m. -takken.

Sys'misch (*de aardbevingen betreffende*), bn.; *-e verschijnselen*; ook: Sis-.
Systeem', syste'ma (Gr. *behoorlijke samenhang van bijeenhoorende dingen en hun onderdeelen*; *stelsel*), o. -temen, -tema's.
Systematiek' (*rangregeling, -schikking*), v.; *de - der planten.*
Systema'tisch (*stelselmatig, ordelijk en samenhangend, wetenschappelijk*), bn. en bw.; *een -e beschrijving van fossielen op Java.*
Systematiseeren (*wetenschappelijk rangschikken, tot een stelsel samenschikken*), ik systematiseerde, heb gesystematiseerd.

T.

T, v. -'s. - De twintigste letter van het alphabet.
T. - *Te'nor*; op muziekstukken ook *tutti*, allen te gelijk.
T. - Afkorting van *Ti'tus, Tul'lus, Tul'lius.*
T. - *Tut'ti*, geheel, allen.
T.A. - *Testan'tibus ac'tis*, zooals de akten getuigen, volgens den inhoud der akten.
Tab. - *Ta'bula*, lijst, tabel.
T.a.p. - Ter aangehaalder plaatse.
T. à T. - *Tout à toi*, geheel de uwe.
T. à V. - *Tout à vous*, geheel de uwe.
Ter ord. - *Ter ordonnan'tie*, ter beschikking.
Test. - *Testamen'tum*, laatste *wil.*
T. F. - *Travaux' forcés*, dwangarbeid
T. H. - Toehoorder; of **TT.HH.**, toehoorders: in leerredenen en redevoeringen.
Thes. - *Thesaurier'*, penningmeester.
Tit. - *Ti'tulus*, titel.
T. N. v. 't A. - *Tot Nut van 't Algemeen.*
Tom. - *To'mus*, elk deel van een boekwerk.
T. P. - *Travaux' a perpétuité*, levenslange dwangarbeid.
T. Q. - *Tut'ti quan'ti*, allen van dat slag.
T. s.v.p. - *Tournez, s'il vous plaît*, keer om, als 't u belieft.
T. T. of **t.t.** - *To'tus tu'us*, geheel de uwe.
t. w. - te weten.

Taai (*buigzaam*), bn. en bw.; *leder is -*; fig. *een - geduld*, volhardend; *hij is erg -*, gierig; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Taai'erd (*gierigaard*), m. -s; ook: *Taainagel.*
Taai'igheid (*hardheid*, fig. *gierigheid*), v. gmv.
Taai-taai' (*uiterst taaie peperkoek*), o. gmv.
Taak (Fr. *tâche*: *opgegeven of gezet werk*), v. taken.
Taal, v. talen; *de - der Grieken*; *de - der bloemen*, zinnebeeldige bet.; *de - der oogen, een levende -, een doode -; een arme -, een rijke -; een beschaafde -, een onbeschaafde -*; zegsw. - *noch teeken aan iem. geven*, d. i. niets, noch woord noch gebaar; evenzoo; - *noch teeken vernemen, hooren.*
Taal'begrip (*taalinzicht*), o. gmv.; het - is het bewust gebruiken van eenige taal, gesteund door studie van de taalwetten.
Taal'congres (*congres van taal- en letterkundigen*), o. -congressen; zie Congres.
Taal'deel (*rededeel*), o. -deelen.
Taal'eigen, o. gmv.; *het Fransche -*; ook Idioma, Idioom.
Taal'fout (*fout tegen de regels eener taal*), v. -fouten; ook: Taalfeil.
Taal'gebruik (*gangbare taalwet eener levende taal*), o. gmv.
Taal'gebruik (*het bezigen of gebruiken van woorden en uitdrukkingen en taalwendingen volgens de wetten der taal*), o. gmv.
Taal'geleerde (*iem., die zeer bekwaam is op taalgebied*), m. en v. -n.
Taal'gevoel (*vaardigheid in het taalgebruik*), o. gmv.; het - is het besef van juist gebruiken en verstaan van woorden, taalvormen en uitdrukkingen; het - leidt ons bij het spreken en schrijven, d. i. bij de taalpractijk, met vrij groote zekerheid.
Taal'gids (*werk over taalkunde*), m. -gidsen.
Taal'kenner (*grondig kenner eener taal*), m. -kenners.
Taal'kennis (*kennis eener taal*), v. gmv.; *zijn - door studie en lectuur vermeerderen.*
Taal'kunde (*kennis van 't gebruik der taal*), v. gmv.; de - omvat behalve de kennis van de spraakkunst, die van den schat van woorden en uitdrukkingen in hun juiste beteekenis en hun gebruik.
Taal'kundig, bn. en bw.; *een - woordenboek.*
Taal'kundige (*taalkenner*), m. en v. -kundigen.
Taal'man (*een tolk, vertolker*), m. -mannen, -lieden.
Taal'meester (*leermeester in de taal*), m. -s; **-onderwijs,** o. gmv.; **-onderwijzer,** m. -s; **-onderwijzeres',** v. -essen.
Taal'nauwkeurigheid (spreekt. *het juist of scherp onder-woorden-brengen van voorstellingen, begrippen, gedachten*), v. gmv.
Taal'regel (*wet der taal, afgeleid uit het taalgebruik*), m. -regels.
Taal'schat (*de gezamenlijke woorden en uitdrukkingen, synoniemen, zegswijzen, spreekwoorden enz. eener beschaafde taal*), m. gmv.
Taal'stam (*grondtaal, waaruit andere talen zijn voortgekomen*), m. -stammen.
Taal'studie (*studie op 't gebied der taal*), v. -studiën.
Taal'tak (*taal, voortgekomen uit een andere taal*), m. -takken; *het Nederlandsch is een - van het Germaansch.*
Taal'verrijking (*vermeerdering van den woordenschat eener taal*), o. gmv.
Taal'vorscher (*iem., die door vergelijking de beteekenis-(sen) van een woord of uitdrukking achterhaalt en vaststelt*), m. -vorschers.
Taal'wet (*algemeen heerschende taalregel*), v. -wetten.
Taal'wetenschap, v. gmv.; *de historische -, de vergelijkende -.*
Taal'zuiveraar (*iem., die de Ned. taal wil ontdoen of schuimen van overbodige bastaardspraak*), m. -s; *Hooft was een -*; zie: Purist.
Taan (Fr. *tan*: *sap van run*), v.; *een kleur als -.*

Taan'kleur (*bruinachtig geel*), v. gmv.
Taankleu'rig, bn.; *een oude, -e vrouw.*
Taan'kuip (*looikuip*), v. -kuipen.
Taart (Fr. *tarte, zeker gebak*), v. -en; zegsw. *v. d. - krijgen*, slaag krijgen, streng berispt worden; *iem. van de - geven*, hem slaan, beknorren; **-enbakker,** m. -s; **-endeeg,** o. gmv.; **-epan,** v. -pannen.
Taats (*ijzeren pin*), v. -en; **-tol,** m. -len.
Tabagie' (Fr. *rookkamer, rookcoupe*), v. -s. (g = zj).
Tabak' (*rooktabak*), v.; (*soorten*), v. -ken.
Tabaks'aandeel (*bewijs van aandeel in een tabaksplantage in O. of W.*), o. -aandeelen.
Tabaks'asch (*asch van verbrande tabak*), v. gmv.; **-blad,** o. -bladen; **-bouw,** m. gmv.; **-cultuur** (*het verbouwen op de berghellingen van tabak. ter plaatse waar het te koel is voor den rijstbouw*), v. gmv.; **-doos,** v. -doozen; **-handel,** m. gmv.; **-hoek** (*deel der A'damsche beurs voor den groothandel in tabak*), m. gmv.; **-kerverij',** v. -en; **-lucht,** v. gmv.; **-plant,** v. -en; **-plantage,** v. -s; **-rook,** m. gmv.; **-winkel,** m. -s; **-zak,** m. -zakken.
Tab'baard,tab'berd (*toga,staatsiegewaad*), m. -baarden, -baards; -berden en -berds.
Tabel' (Lat. *overzichtstafel, lijst*), v. tabellen.
Tabella'risch (*in den vorm van een tabel*), bn.; *een - overzicht der Fransche letterkunde.*
Taberna'kel (Lat. *tent, waaronder de bondskist der Isr. rustte*; *in de R.-K. kerk een kastje in 't midden boven op 't altaar, waar de heilige vaten rusten*), m. en o. -en, -s; zegsw. *ergens geen -en bouwen*, niet voor geruimen tijd blijven; volkst. het menschelijk lichaam: *iemand op zijn - komen, geven*, d.i. hem slaan, ranselen.
Taberna'kelen (*vertoeven*), ik heb -tabernakeld; *hij zal hier niet lang -.* gmz.
Tabijn' (*gewaterde zijden stof, zoo geheeten naar een wijk in Bagdad*), o. gmv.; **-en,** bn.
Tabi'tha Bijbel. *andere naam voor Dorkas*) v.; zie Handel. 9:36. (th = t).
Tableau' (Fr. *schilderij, ontwerp, tafereel, rol, register*), o. -bleau's; *- vivant*, d. i. levende beeldengroep, groepeering van personen om zinnebeeldig iets voor te stellen. (eau = oo).
Table d'hô'te (Fr. *open tafel*), v. tables d'hôte; *er is daar - om 2 en om 5 uur*; lees: *-doot'.*
Tablet'je (Fr. *schrijftafeltje*; *blaadje ivoor of perkament*; *plat koekje van suiker of chocolade*), o. -s.
Tablier' (Fr. *voorschot, voorstuk, borstlap*), o. -s; lees: *ta-bliee'.*
Tabouret' (Fr. *stoeltje zonder leuning*), v. -ten.
Ta'bula ra'sa, Lat. eig. *afgeschraapte tafel*, zegsw. *- maken*, effen rekening, schoon schip, algeheele opruiming. (s = z).
Ta'cet (Lat. muz. *een pauze, het stilzwijgen*).
Tachome'ter (Gr. werkt. *snelheidsmeter*), m. -s.
Tach'tig (eig. *acht-tig*, met voorgevoegde *t*, vergelijk *zestig, zeventig*: *10 maal 8*), bep. telw.; *hij is in de -.*
Tach'tiger (*grijsaard*; *wijn van het jaar 1880*; *schip met 80 stukken*), m. -s.
Tach'tigers, letterkunde: *de mannen, die omstreeks 1880 een nieuwe strooming deden ontstaan en nieuw leven aan onze letteren wisten te geven*, o.m. Van Eeden, Kloos, Verwey. (De Nieuwe Gids).
Tach'tigjarig, bn.; **-maal,** bw.; **-ste** (*ranggetal*), bn.; **-voud,** o. gmv.; **-voudig,** bn.; **-werf,** bw.
Tachygraaf' (Gr. *snelschrijver*), m. -grafen; meestal Stenograaf.
Tachygraphie' (*snelschrijfkunst*), v. gmv.
Taci'tus, Cornelius, *Romeinsch staatsman en geschiedschrijver*, ± 54-117 n. C.
Tact (Lat. *beleid, slag*), m. gmv.; *deze spreker heeft den -, niet alles te zeggen*; *den - hebben om met menschen om te gaan.* (c = k).
Tac'ticus (*krijgskundige*), m. tactici. (c = k).
Tactiek' (*krijgs- of legerkunde*, fig. *fijn overleg, berekening*), v. gmv. (c = k).
Tac'tisch (*betrekking hebbende op de krijgskunde*), bn.; *de -e opleiding onzer officieren, -e manoeuvres, een -en cursus doorloopen.* (c = k).
Tact'vol, bn.; *een - beleid.* (c = k).
Taël (*Chin. rekenmunt*, ± *f 3.25*), m. -s.
Taël (*Chin. gewicht van 38.601 gr.*), m. -s.
Taf (Perz. *lichte, effene zijden stof*), v.; taffen (van meer soorten sprekende); **-fen,** bn.
Ta'fel (Lat. *tabula, plank, bord*: *huis- enz. meubel, disch*), v. -s; *een eikenhouten -, een herberg-*; zegsw. *ter - brengen*, in een vergadering ter sprake brengen; *open tafel houden*, b.v. in een hotel of restaurant; *de - des Heeren*, bij de R.-K. de communie-bank; *aan - gaan*, aan het H. Avondmaal of Nachtmaal mee aanzitten; *zij zijn gescheiden van - en bed*, hun huwelijk is gedeeltelijk ontbonden; *ridders van de Ronde -*, in de 5e en 6e eeuw, de ridders van koning Arthur in Bretagne, (zie aldaar); *de groene -*, de speeltafel; zegsw. *aan de groene - zitten*, minister zijn.
Ta'fel (*lijst, tabel*), v. -s; *de -s van Pythagoras*: *de -s van vermenigvuldiging.*
Ta'fel (*steenen plaat*), v. -en; *de -en der Wet.*
Ta'felamandelen (*beste dessert-amandelen*), v. mv.
Ta'felappel (*fijne appel*), m. -appels; **-blad** (*inlegblad*), o. -bladen; **-dans** (*magnetische dans van een tafel*), m. gmv.: *keizerin Eugenie* (*Fr.*) *deed veel aan -dans.*
Ta'felen (*aan tafel zitten, dineeren*), ik heb -tafeld; *lang -*; *de Winter -t lang.* (Staring).
Ta'felgebed (*gebed vóór en na den eten*), o. -gebeden; **-geld** (O.-I. *toelage aan officieren*), o. -en; **-gerecht** (*spijs*), o. -en; **-goed** (*tafellakens en servetten*), o. -goederen; **-houder** (*gaarkok*), m. -s; **-kleed** (*dekkleed*), o. -en; **-kout** (*gesprek*), m. gmv.; **-laken** (*witte sprei*), o. -s: *hij is te klein voor een - en te groot voor een servet*, wel in gebruik voor jongelui tusschen het 14e en 18e jaar; **-land** (*hoogvlakte, plateau*), o. -en; **-linnen,** o. gmv.; **-looper** (*smal kleedje midden over tafel*), m. -s; **-muziek** (*nl. tijdens het diner*), v. gmv.; **-olie** (*fijne olijfolie*), v. gmv.; **-peer** (*fijne handpeer*), v. -peren.
Tafelron'de (*ridders van de Ronde tafel*), v. gmv.; zie Graal.
Ta'felrozijnen (*beste, groote dessert-rozijnen*), v. mv.
Ta'felschel (*bel op tafel om de bedienden te roepen*), v. -schellen; ook: Tafelbel. vero.
Ta'felschuimer (*klaplooper*), m. -schuimers.

Ta'felservies, o. -serviezen; **-spel** (*gezelschapsspel*), o. -spelen; **-stoel** (*kinderstoel*), m. -en; **-tijd** (*tijd van het diner*), m.; **-vriend** (*dischgenoot*), m. -en; **-weelde** (*fijn tafelgenot*), v. gmv.; **-wijn,** m. -en; **-zilver** (*zilveren tafelgereedschap*), o. gmv.; **-zuur** (*augurkjes*), o. gmv.

Tafereel' (verwant met *tafel*: *schilderij, voorstelling*, fig. *levendige beschrijving*), o. -en.

Ta'fia (*een soort van brandewijn, getrokken uit mout van suikerriet*), v. gmv.

Tagrijn' (Hebr. *koopman in oud touwwerk*), m. -en, -s.

Tai'foen (*orkaan in de Chin. Zee*), m. -s.

Tai'koen (*groote heer, vroeger titel van den wereldlijken heer van Japan*), m. -s.

Tail'le (Fr. *lichaamsgestalte*), v. -s; *de - van een kleedingstuk*, het bovenlijf er van, de snit, ook de gordelwijdte; lees: *tal'je*.

Tailleur' (*kleermaker*), m. -s; lees: *tal-jeur'*:

Tailleu'se (*vrouwenkleermaakster*), v. -s.

Tai'lor (Eng. *tailleur*), m. -s. (ai = ee).

Tak, m. takken; *de - van een boom of struik*; fig. *de - van een rivier, de - van een adellijke familie, de - van een gebergte; een - van dienst*, afdeeling; *de -ken van den handel.*

Tak'bout (scheepst. *bout met weerhaak*), m. -bouten.

Ta'kel (*katrolwerk*), m. -s; *een Spaansche -.*

Takela'ge (*takelwerk, de opstal*), v. gmv.

Ta'kelen, ik heb -takeld; *een vaartuig -*, van touw- en zeilwerk voorzien; **-aar** (*optuiger van een schip*), m. -s.

Ta'keling (*het takelen of uitrusten*), v. gmv.

Tak'keling (*jonge vogel, die nog maar van tak tot tak kan vliegen*), m. -en.

Tak'kenbos (*bundel rijshout*), m. -bossen.

Tak'kig (*dichtgetakt, veel takken hebbende*), bn.; -er, -st.

Taks (verwant met *das*: *dashond*), m. -en.

Taks (*taak, aandeel, vast rantsoen*), v. -en.

Tal (*getal*), o. gmv.; *- van gebreken, - van voorbeelden, zonder -*, niet te tellen; zegsw. *op het - staan*, d. i. op de voordracht staan.

Tal (*200 stuks haringen*), o. tallen.

Talar' (R.-K. *priesterkleed, toog*), m. -s; zie Soutane.

Tale (*taal*), v. gmv.; zegsw. *de - Kanaäns*, eig. de Hebreeuwsche taal, doch meestal iem. eigen taal, doorspekt met bijbelwoorden en bijbelteksten.

Ta'len (afl. van *taal*: *reikhalzen, verlangen*), ik heb -taald; *zij - naar geen rust.* (Tollens), d. i. zij spreken er niet van, denken er niet aan, vragen er niet naar; ook: naar iets informeeren; groot verlangen hebben om iets te weten of iets te bezitten; zegsw. *hij taalt noch teekent*, laat niets van zich hooren.

Talent' (Bijbel: *bepaald gewicht aan goud of zilver*), o. -en; *een - zilver*, d. i. een geldsom van 60 Grieksche mina's of ± 2700 gulden; *een mine was* ± *f* 45; *een - goud* = tien talenten zilver.

Talent' (*begaafdheid, bekwaamheid*), o. -en; *een man van -, een schilder van -, een mooi - van spreken*, zegsw. *met zijn -en woekeren.*

Talent'rijk (*vol natuurlijken aanleg*), bn.

Talent'vol (*-rijk*), bn.; *een - schilder.*

Tal'hout (*geschilde eiketakken als brandhout, dat per stuk of tal verkocht wordt*), o. -houten; zegsw. *zoo mager als een -*, erg.

Ta'li (Mal. *touw*), v. -s; *zijn buikband zat reeds als een - om zijn middel.* (v. R.)

Ta'li-a'pi (Mal. *vuurtouw of brandende lont*), v.; *de knecht kwam met een - aandragen, en ik stak een sigaar op*, (alleen nog in de binnenlanden in gebruik).

Ta'lie ($^1/_{16}$ *deel van een el*), v. -s.

Ta'lie (scheepst. *takel, touw*), v. -s.

Ta'liën (*ophijschen aan een talie*), ik heb -talied.

Ta'ling (*kleinste soort van eend*), m. -en.

Ta'lio (*vergelding*), v.; *jus talionis*, recht van wedervergelding.

Ta'lisman (*voorwerp, dat al of niet op het lichaam gedragen kan worden en dat geluk aanbrengt of voor onheil behoedt, ook tooverformulier, spreuk uit den Koran, enz. enz.*), m. -s; zie Amulet.

Ta'liter qua'liter, Lat. *zoo zoo, middelmatig goed.* (qu = kw).

Talk (*hard vet, ongel, smeer*), v. gmv.; *- aarde*, bitteraarde; *-kaars, -olie, -smelterij.*

Tal'loos (*ontelbaar*), bn.; *een -looze menigte.*

Talm (*treuzelaar, talmer*), m. en v. -en.

Tal'men (*treuzelen, dralen*), ik heb -talmd; **-achtig,** bn.; **-er,** m. -s; **-erij',** v. gmv.

Talm'kous (*talmer*), m. en v. -kousen.

Tal'mud (*Joodsch wet- en zedenboek, bestaande uit twee deelen: de traditioneele wet of Mischna, in het Hebreeuwsch, en den commentaar, Gemara, in het Syrisch of Arameesch*), m. gmv.

Talmu'disch (*volgens den Talmud*), bn.

Talmudist' (*kenner of aanhanger van den Talmud*), m. -en.

Talon' (*bij effecten: het bewijs ter verkrijging van een stel nieuwe coupons*), m. -s.

Talon' (*stok bij 't kaartspel, hoopje rustende kaarten*), m. -s.

Tal'rijk (*groot in aantal*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Tal'stelsel (*stelsel van tellen*), o. -stelsels.

Talud' (*berm van een weg, helling, glooiing, schuinte*), o. gmv.; lees: *taluut'*; *het - van een wal.*

Tam (*getemd*), bn. en bw.; *een - hert; een -me kastanje*, d. i. veredeld; tammer, -st; **-heid,** v. gmv.

Tamarin'de (*O. en W.-I. boom*), v. -en; **-blad,** o. -eren; **-boom,** m. -en; **-gelei,** v. gmv.; **-vrucht,** v. -en: *de - vrucht lijkt wel wat op een citroen.*

Tamarin'de (*ingelegde vrucht van den tamarindeboom in O.- en W.-I.*), v. gmv.

Tamarin'de (*geneesmiddel, uit de vrucht van den tamarindeboom bereid*), v. gmv.

Tamarisk' (*zeker struikachtig boomgewas met specerijachtigen bast en wortel*), v. -en.

Tam'bak (O.-I. *kunstmatige, langs het strand aangelegde vischvijver*), v. -'s.

Tamban'gan (O.-I. *prauw, veerboot*), v. -s.

Tam'boer (Fr. *trommelslager*), m. -s.

Tam'boer (*trommel, trom*), v. -en.

Tamboe'ren (*op de trommel slaan*), ik heb -tamboerd; zegsw. *op iets -*, luid en krachtig aandringen.

Tamboerijn' (Fr. *rinkelbom, handtrommel met bellen*), v. -en.

Tam'boer-majoor' (mil. *oppertamboer, eerste der tamboers*), m. -majoors.

Tambourin' (*borduur- of haakraam*), m. gmv. (in = en).

Ta'melijk (*redelijk, vrijgoed*), bn. en bw.;

een -e prijs; *de wijn is -, een - vermogen*, *een - groot gezin*, vrij groot.

Tam'heid (*gedweeheid, zachtheid*), v. gmv.

Tam'pen (klankn. *de klok maar aan één zijde met den klepel raken*), ik heb -tampt; *'t getamp der beeklok.* (Van Beers). geklep. Vl.

Tampon' (geneesk. *prop van linnenpluksel tot stelping van bloed*), m. -s.

Tam'tam (*Oostersch slaginstrument, handtrom, cymbaal*), v. -s; zie Gong.

Tand (*deel van een gebit*), m. -en; *het kind krijgt -en*; *dat zijn valsche -en*; zegsw. *met hand en - vasthouden*, niet loslaten; *de - des tijds*, de vernietiging; *met den mond vol -den staan*, niet weten wat te zeggen; *met lange -en eten*, met tegenzin, kieskauwen; *zij leven van de hand in den -*, wat zij verdienen, verteren zij; *haar op de -en hebben*, eig. baard en knevel hebben, goed van zich af kunnen spreken; *zijn -en laten zien*, toonen, dat men zich kan verdedigen, barsch antwoorden, dreigen, uitvallen; *tot de -en gewapend zijn*, in elk opzicht, geheel; *iem. aan den - voelen*, iem. ernstig examineeren, zijn kennis degelijk onderzoeken; bij overdr.: *de -en van een zaag, de -en van een kam, de -en van een rad*; *de -en van een blad*, inkervingen.

Tan'dakken (O.-I. *met gebaren dansen*).

Tand'arts (*tandmeester*), m. -artsen; **-been** (*kakebeen*), o. -en; **-eloos** (*zonder tanden*), bn.: *het schubdier, de miereneter, het aardvarken is een -eloos zoogdier.*

Tan'dem (Eng. sport. *rijwiel voor twee personen*), m. en v. -s; lees: *tend'm.*

Tan'den (*iets van tanden voorzien*), ik heb -tand; *een rad -*; ook: *een zaag -*, scherpen; verder tanden krijgen: *het kindje is aan het -.*

Tan'denborstel (*borstel om de tanden te reinigen*), m. -borstels; **-geknars,** o. gmv.; **-rij,** v. -en; **-schuier** (*borsteltje*), m. -s; **-trekker** (*tandmeester*), m. -s.

Tan'denstoker (*tandenpeuter*), m. -stokers.

Tand'formule (*vaste orde van de tandplaatsing bij mensch en dier*), v. -s; bij den mensch in de boven- en de onderkaak: 5 kiezen, 1 hoektand en 2 snijtanden links-boven en -onder, en rechts 2 snijtanden, 1 hoekt. en 5 kiezen.

Tand'glazuur (*blinkwit der tanden*), o. gmv. **-heelkunde,** v. gmv.; **-heelkundige** (*tandarts*), m. -s; **-kas** (*holte, waarin de tand zit*), v. -kassen; **-letter** (*de letter d en t*), v. -s; **-meester** (*tandendokter*), m. -s; **-pijn,** v. -en; **-pijnstillend,** bn.; **-poeder** (*poeder om de tanden met een tandenborstel te reinigen*), o. gmv.

Tan'doe (O.-I. *draagstoel*), v. -'s.

Tand'rad (*machinerad met tanden of inkepingen*), o. -raderen; **-radbaan** (*spoorweg met tusschenlegger, in welks gleuven het tandrad grijpt*), v. -banen: *de - baan naar den Drachenfels, naar den Rigi*, enz.

Tand'vleesch (nl. *boven om den wortel heen*), o. gmv.; **-wortel** (*deel van den tand in de tandkas*), m. -s.

Ta'nen (*met taan verven of insmeren*), ik heb -taand; *de zeilen, de netten -*, d.i. bruin maken.

Ta'nen (fig. *verduisteren*), het is -taand; *Napoleons roem begon te -*, d.i. verdonkeren; **-ing,** v. gmv.

Tang (*keukengereedschap*; *werktuig*), v. -en; *een keuken-, een nijp-, een buig-*, enz.; zegsw. *zij is een -*, booze vrouw, een boosaardig wijf; *dat sluit als een - op een varken*, dat past niet, dat hoort niet bij elkaar, dat sluit niet; **-etje,** o. -s.

Tan'gens (*raaklijn van een cirkel*), v. -gen'ten.

Tangent' (*loodrecht staand pennetje, waardoor de snaren van een piano in trilling gebracht worden*; *hamertje in speelwerken*), v. -en.

Ta'nig (*bruin als taan, geelbruin van huid*), bn.; *twee -e vrouwen, die op de viool speelden.* (C.O.); -er, -st.

Tank (Eng. *bak, reservoir, vooral voor petroleum*), v. -s; *een petroleum-.* (a = a).

Tank'schip (*ijzeren petroleumschip met buizen en pompen*), o. -schepen.

Tani'ne (*looistof als geneesmiddel*), v. gmv.

Tantalisa'tie (*mondterging*), v. gmv.

Tantaliseeren (*mondtergen, doen watertanden, lust opwekken die niet bevredigd kan worden, kwellen*). (s = z).

Tan'talus, myth. *overmoedig koning van Phrygië, die tot straf in de onderwereld eeuwigen honger en dorst moest lijden te midden van een overvloed van vruchten en van helder bronwater*; **-kwelling,** v. -en.

Tan'talus (fig. *rijke gierigaard, die zich het noodige onthoudt, vrek-hongerlijder*), m. -sen; *een -arbeid*, teleurstellend of pijnlijk werk.

Tan'talusbeker (*beker, waaruit de ingegoten vloeistof op een bepaalde hoogte door hevelwerking wegvloeit*), m. -bekers.

Tan'te (*moei*), v. -s; *een lastige -*, vrouw.

Tantiè'me (Fr. *winstaandeel*), o. -s; lees: *-tjème.*

Tan'tum (*zoo veel, genoegzaam*), o. -s.

Tan'tum er'go (*beginwoorden van een R.-K. kerkelijken lofzang ter eere van het H. Sacrament*), o. -'s.

Tap (*houten, doorboorde kraan*), m. -tappen.

Tap (*groeiend jong uiteinde van d. wortelstok eener rietplant*), v. -pen; de -pen zijn wit van kleur en zeer zoet van smaak.

Tapeet' (dicht. *voor tapijt*), o. tapeten.

Tapijt' (*kleed*), o. tapijten; zegsw. *een onderwerp op het - brengen*, ter tafel brengen, ter sprake brengen, n.l. in een vergadering. waar een groen-lakensch kleed of tapijt van de tafel afhangt.

Tapio'ca (*zetmeel, in korrels, uit den wortel van den Braziliaanschen maniokstruik*), v. gmv.

Ta'pir (O.-I. *snuitvormig zoogdier, b.v. op Soematra, woudkoe*), m. -s; *de Indische -, de Z.-Amerikaansche -.*

Tapisserie' (Fr. *tapijtwerk, stikwerk, borduurwerk*), v. -rieën; **-patroon,** o. -onen; **-werk,** o.; **-winkel,** m. -s.

Tapissier' (Fr. *behanger, tapijtwerker*), m. -s; lees: *tapiesjee'.*

Tap'kan (*kan, waarin getapt wordt*), v. -kannen; **-kast** (*buffet*), v. -kasten.

Tap'kenskruid (*tongkruid*), o. gmv.

Tap'pelen (*tappelings uitvloeien*), het heeft getappeld.

Tap'pelings (*als door een tap*), bw.; *het bloed liep - uit de wonde, de wijn liep - uit het vat.*

Tap'pen (*door een tap laten uitvloeien, door een kraan aftappen*), ik heb getapt; *bier -, azijn -*; zegsw. *een ui -*, een aardigheid, een mop vertellen.

Tap'per (*herbergier*), m. -s; **-ster,** v. -s.
Tapperij' (*kroeg, slijterij*), v. -en.
Tap'persnering (*tapperij*), v. -neringen.
Tapsch (*spits of puntig als een tap*), bn. en bw.; *een houten trog, die - bijloopt.*
Tap'toe (*avondsignaal, dat de soldaten naar de kazerne roept, meest om 9 uur*, n.l. *Doe den tap toe*), v. -s; *de - trekt door de straten*, de tamboers, die de - slaan. vero.
Tapuit' (*zomervogel, ter grootte van het roodborstje, heidehupper*), m. -en.
Taquineeren (Fr. *kwellen, plagen; dwarsboomen*). (qu = k).
Tarantel'la (*snelle volksdans in Z.-Italië*), v. -'s: vergel. Tarente.
Tarantu'la (*vergiftige spin op Cuba, in Z.-Amerika, Italië*), v. -'s; *de tarantuladans*: zenuwachtige, hevige trekkingen, St. Vitusdans, dansziekte, door 't volk in Italië toegeschreven aan den steek der -spin; ook: *Tarantelladans.*
Tar'bot (*groote platvisch*), v. -botten.
Tarief' (*lijst van prijzen, vrachtlijst, prijslijst van goederen*), o. tarieven.
Tar'nen. Zie Tornen.
Tarok' (*zeker kaartspel met 78 kaarten*), o. gmv.; **-spel,** o. -spellen.
Tar'ra (It. *aftrekking in gewicht of waarde van koopwaren, of percentsgewijze van geld, voor vaten, kisten, enz., waarin de koopwaren verpakt zijn*), v. gmv.; **-rekening.** v. gmv.
Tartaan' (*zeker licht vaartuig in de Middellandsche Zee*), v. -tanen.
Tartaar', Tataar' (*man uit den volksstam ten N. van de Zwarte Zee*), m. -taren.
Tarta'renbericht (*onbetrouwbare tijding*), o. -berichten: aldus genoemd naar den Tartarenkoerier, die in 1854 het bericht overbracht, dat Sebastopol, 'twelk eerst viel in Sept. 1855, was ingenomen.
Tar'tarus (myth. *bij de Grieken de folterplaats der verdoemden, hel, afgrond onder de aarde*), m.; zie Hades.
Tar'ten (*tergen, uitdagen*), ik tartte, ik heb -tart; *gevaren -, den dood -; iem. -*, trotseeren: **-er** (*uitdager*), m. -s.
Tartuf'fe (Fr. *huichelaar, schijnheilige: een bekend hoofdpersoon bij Molière, in het blijspel Le Tartuffe*, 1664), m. -s.
Tar'we (*graan, weit*), v. gmv.; **-bloem,** v.
Tar'webrood (*brood van tarwemeel*), o. -brooden; **-halm,** m. -en; **-korrel,** v. -s; **-meel,** o. gmv.
Tar'wenoogst (*oogst van tarwe*), m. -en.
Tas (*stapel*), m. -sen; *maaien, hooien, schuur en -*, (Poot); *een - graan, een - steenen.*
Tas (*bijdehante vrouw*), v. -sen; *een handige -, een knappe - van een vrouw.* gmz.
Tas (Fr. *kopje*), v. tassen; *een - koffie*; ook: **Tasse.**
Tasch (*buidel of zak*), v. tasschen; *een wei-, een herders-, een patroon-*; **-je,** o. -s.
Tasch'kruid, tasch'jeskruid (*boerenkers*), o. gmv.
Tasch'woning (*boerenwoning, waarbij woonhuis, stal, graan- en hooibergplaats onder één dak liggen*), v. -woningen.
Tas'se (Fr. *kopje*), v. tassen; *neem nog een - koffie*; ook Tas.
Tas'sen (*opeenstapelen*), ik heb getast; *zij - hoop op hoopen.* (Tollens).
Tas'so, Torquato, *beroemd It. dichter*, 1544-1595; *- schreef o.m. een heldendicht, door Ten Kate onder den titel: Jeruzalem verlost, in onze taal overgezet.*
Tast (*greep, aanraking*), m. gmv.; *bij of op den -*, d.i. op het gevoel, in den blinde.
Tast'baar, bn. en bw; *een -bare leugen*, d.i. grove, blijkbare leugen; **-heid,** v. gmv.
Tast'draad (*aanhangsel bij de neteldieren, dienend als orgaan van het tastgevoel*), m. -draden; de -draden dienen tevens om de prooi te omslingeren.
Tas'ten (*voelen*), ik heb getast; *je kunt die leugen voelen en -*; zegsw. *iemand in zijn zwak -*, hem b.v. vleien, als hij ijdel is; **-er,** m. -s, w.i.g.; **-ing,** v. -en.
Tast'zin (*de vijfde zin, het gevoel*), m. gmv.
Tas'veld (*de plaats, waar de steenen te drogen gezet worden in de steenbakkerij*), o. -velden.
Ta'teren, klankn. ik heb getaterd; *dat kindje begint al aardig te -*, babbelen; **-ing,** v. -en.
Ta'tewalen (klankn. uit *tateren en wauwelen: slecht spreken, krom praten*), het heeft -tatewaald; *wat -waalt dat kind aardig!*
Tatoueeren (*de huid met figuren beprikken en beschilderen*); *bij de Dajaks is het - nog algemeen in zwang.* (ou = oe).
Tautologie' (*woordovertolligheid, woordherhaling*), v. gmv.; b.v. *ik ben blij en verheugd, ik kan dat noch verlangen noch begeeren.* (g = g).
Tautolo'gisch (*woordverkwistend*), bn. en bw.
Taver'ne (*bierhuis*), v. -n, -s; ook: *Taveer'ne.*
Taxame'ter (*tijd- en afstandmeter aan huurrijtuigen*), m. -meters. (x = ks).
Taxateur' (*schatter, waardeerder*), m. -s; lees: *taksateur'.*
Taxa'tie (*schatting, waardeering*), v. -tiën, -s; lees: *taksaat'sie.*
Tax'e (*schatting, vaste prijs*), v. gmv.; lees: *tak'se.*
Taxeeren (*schatten, waardeeren; aanslaan*), lees: *tak'seeren.*
Tax'is (*heester, naaldboom*), m. -sen; **-blad,** o. -bladeren; **-haag,** v. -hagen; **-hout,** o. gmv.; **-tak,** m. -takken; **-wortel,** m. -s; lees: *tak'sis.*
Te, vz.: *- Amsterdam, - elf uur, - voet, - zwaard*; bw.: *- groot, het - kwaad krijgen.*
-te (achtervoegsel), b.v. in: *hoogte, flauwte, koelte*, met concrete bet.
Teak'hout, tiek'hout (*hout van zekeren O.-I. boom, zeer taai*), o. gmv.; *het - wordt veel voor den scheepsbouw gebruikt*, n.l. *djatihout*: zie Djatiboom.
Team (Eng. sport. *stel rijders of spelers, meestal elf; in het cricketspel een groep van dertien personen*), o. -s.; lees: *tiem.*
Teato'taler (Eng. *geheelonthouder*), m. -s; lees: *tie-too'te-ler.*
Tech'nicum (*industrie- of vakschool*), o. -s of -ca. (c = k).
Tech'nicus (*deskundige op werktuigkundig of industriëel gebied*), m. -ci. (c = k).
Techniek' (*leer der kunstregelen, kunstvaardigheid, kunsttaal*), v. gmv.
Techniek', bn.; *een -e term*; zie Technisch. (ch = scherpe g).
Tech'nisch (*kunstmatig, de kunst betreffende*), bn.; *het -e lezen*, het nauwkeurige en in goeden toon beschaafde (voor)lezen; *-e termen*, eigen aan eenig beroep, bedrijf of

vak; *allerlei -e bezwaren*, materieel; *-e aanwijzingen.*

Technoloog' (*kenner der leer van kunsten en bedrijven*), m. -ogen. (ch = scherpe g).

Technologie' (*kunstleer: leer van kunsten, handwerken, manufacturen*, enz.), v. gmv.

Te-De'um (Lat. *een R.-K. jubelzang*), o. -s; *- lauda'mus*, U, o God, loven wij, n.l. begin van den Ambrosiaanschen lofzang.

Tee'der, teer, bn. en bw.; *een - kindje, plantje*, zwak; *-e moeders.* (C.O.), teerhartig; *iemand - beminnen*, innig; teederder, teederst; teerder, -st.

Teedergevoe'lig, teergevoe'lig (*sentimenteel, weekhartig*), bw.; *zoo een - liedje als van de bleeke Amelie.* (C.O.); **-heid,** v. gmv.

Teederhar'tig, teerhar'tig (*met een teeder hart*), bn.; *-e ouders*; **-heid,** v. gmv.

Tee'derheid, teer'heid (*zachtheid*), v. -heden.

Tee'derlijk, bw.; *iemand - beminnen.* w.g.

Teef (*wijfjeshond*), v. teven.

Teek, tiek (*honden- of schapenluis*), v. teken, tieken.

Tee'ken (*iets, dat zinnelijk waarneembaar is, merk, figuur*), o. -en, -s; *zet goed de -s in je opstel*, leesteekens; *zij wachtte, ... of God een - gaf.* (De Gen.), wonderteeken.

Tee'ken (*hemelteeken*), o. -s; zie Zodiak; *de zon staat op 20 Dec. in het - van den Steenbok*; fig. *Onze taal staat tegenwoordig in het - der samenstellingen.* (Stellw.)

Tee'kenaap (*toestel bij het teekenen*), m. -apen.

Tee'kenachtig (*fraai*), bn.; *een -e houding van een roofdier bespieden.* (C.O.); -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Tee'kenbehoeften (*al datgene, wat bij het teekenen noodig is*), v. mv.

Tee'kendoos (*doos met teekenbehoeften*), v. -doozen.

Tee'kenen, ik heb geteekend; *een landschap -, met krijt -; naar de Oost -; op een lijst -*, d.i. inschrijven; *de patrijshond teekende.* d.i. duidde wild aan; *de thermometer teekende 80° F.*, wees aan; *de peilschaal teekende 36 M. + A.P.*, d.i. 36 M. boven *Amsterdamsch peil*; **-aar,** m. -s, -aren; **-ing,** v. -en.

Tee'kenhaak (*winkelhaak, liniaal met rechthoek*), m. -haken; **-krijt** (*rood, wit of zwart krijt om mee te teekenen*), o. gmv.; **-pen,** v. -nen; **-plank** (*-bord*), v. -en.

Tee'kening (*afbeelding, schets*), v. -en.

Teel'aarde (*humus, zwarte aarde*), v. gmv.

Teelt (*kweeking, het geteelde*), v. gmv.; *eet 't brood van onze -.* (*Bild.*); *vee-, bijen-, bloemen-*; *een - van helden.* (Da Costa).

Teem (verwant met *temen*: *het lijmerig spreken*), m. gmv.

Teem'achtig, bn. en bw; *wat spreekt die man -.* d.i. lijmerig; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Teem'kous (*temer, teemster, iem. die langzaam en vervelend spreekt*), m. en v. -sen.

Teems (*fijne haren zeef, vooral om melk te kleinzen*), v. -en.

Teem'sen (*melk ziften*), ik heb geteemst.

Teen (*voetvinger*), m. -en; zegsw. *van kop tot teen gewapend zijn*; *iemand op de -en treden of trappen*, hem op een gevoelige plaats pijn doen, hem krenken, beleedigen, grieven.

Teen (*twijg, rijsje*), v. -en; *een korfje v. -en.*

Tee'nen (*van teen*), bn.; *een - matje*, b.v. om een flesch; *een - korfje.*

Teen'ganger (*dier, dat op de teenen loopt*), m. -s; *al de dieren van het kattengeslacht zijn -gangers.*

Teer (*taaie, zwartbruine vloeistof, uit hout van den pijnboom verkregen*), o. en v. gmv.; *er is ook kool-*, n.l. uit steenkolen.

Teer, bn.; *die teere leden*, zwak; *een teere kleur*, licht te bezoedelen; zie Teeder, enz.

Teer'geld (*reispenning*), o. gmv.

Teergevoe'lig (*zeer gevoelig*), bn.; zie Teedergevoelig.

Teer'kost (*levensmiddelen op reis*), m. gmv.

Teer'kwast (*harde, korte kwast met langen stoksteel om planken met teer te bestrijken*), m. -en; *de - zoekt naar naden rond.* (Tollens).

Teer'ling (Lat. *dobbelsteen, kubus*), m. -en; zegsw. *de - is geworpen*, het lot heeft beslist, het besluit is onherroepelijk genomen, en men kan niet meer terug (Julius Caesar, toen hij den Rubicon overtrok, 49 v C.); *een - el*, d.i. M^3; -linkje, o. -s.

Teer'lingsworp, m. -en; **-wortel** (*kubuswortel*), m. -s: *de - uit 8 is 2, uit 27 is 3.*

Teer'penning (*reisgeld*), m. -penningen.

Teer'spijze (R.-K. *de H. Communie aan een zieke, die bediend is*), v. gmv.; zij is een - voor de reis naar de eeuwigheid.

Teer'ton (*vat voor teer*), v. -tonnen.

Teeu'wis (eig. persoonsnaam, *verkorting van Mattheus*), m.; zegsw. *hij weet van - noch Meeuwis*, hij is zoo dronken, dat hij van niets weet.

Tee'zen (*wol pluizen*), ik heb geteesd; fig. plagen; **-ing,** v. -en.

Tef'fens (*tevens, tegelijkertijd*), bw. vero.

Te'gal-velden (O.-I. *rijstvelden tegen het gebergte op Java, die enkel bevochtigd worden door den regen*), o. mv.; ook: *Tegalan.*

Te'gel (*platsteen, plavuissteen*), m. -s; **-bakker,** m. -s; **-oven,** m. -s; **-steen,** m. -en; **-vloer,** m. -en; **-werk,** o. gmv.

Tegelij'kertijd, bw.; *men kan - geen twee dingen doen*, in denzelfden tijd.

Tegemoet'koming (fig. *gedeeltelijke vergoeding van gemaakte kosten of geleden schade*), v. -en.

Te'gen (*in 't gemoet*), bw.; dit bw. vormt met w.w. scheidbare samenstellingen, als: *tegenademen, -blaffen, -blinken, -komen*, enz.

Te'gen, bw.: *iemand - komen*, te gemoet; *iemand - spreken*, iemand iets betwisten; *iemand -houden*, terug; vz.: *leunen - een muur, - een boom loopen*; *- heug en meug*, met afkeer; *- wil en dank*, ondanks zich zelf; *het liep - den avond, - het midden der maand*, naar.

Tegenaan', bw.; *waar liep je -?*

Te'genbeeld (*contrast*), o. -en; *als een - van mijn rustig philosopheeren kwam Cornelia in haast de huisdeur uit.* (Koetsveld).

Te'genbod (*hooger bod*), o. gmv.

Te'gencandidaat' (*candidaat d. tegenpartij*), m. -candidaten.

Te'gendeel (*het tegenovergestelde*), o. gmv.

Te'gengesteld, bn.; *in -gestelde richting.*

Te'gengestelde, o. gmv.; *het - van iemands karakter*; *het - van een woord of begrip.*

Te'gengif, -gift (*elk middel, dat de werking van gift onschadelijk maakt of neutraliseert*), o. -giften; zie Tegenvergif.

Te'gengift (*tegengeschenk*), v. -giften.

Te'genhanger (*pendant*; *dat, wat naast iets anders behoort*), m. -s: *deze schilderij heeft*

geen -; *Starings „Vogelschieten" is een waardige - van Bellamy's „Roosje".*

Te'genheid (*tegenspoed*), v. -heden; *de - des levens*, ongeval, wederwaardigheid.

Te'genhouden (*beletten, verhinderen*), ik hield -, heb -gehouden; **-ing,** v. gmv.

Te'genkant (*ommezijde, keerzijde*), m. -en.

Te'genkanten, zich (*zich verzetten tegen*), ik heb mij -gekant; **-ing** (*tegenwerking, verzet*), v. -en.

Te'genkomen (*ontmoeten*), ik kwam -, ben -gekomen; *iemand* -, tegemoet.

Te'gennatuurlijk (*in strijd met de natuur*), bn. en bw.; *een -e opvoeding.*

Tegeno'ver, vz.; *hij woont - de kerk; de vechtersbazen stonden - elkaar*; fig. *zich goed - iemand gedragen*, ten opzichte van.

Te'genpartij (*partij, die tegen een andere is, tegenstander*), v. gmv.

Te'genrede (*repliek*), v. gmv. w. i. g.

Te'genreden (*reden voor het tegendeel*), v. -en.

Te'genslaan (fig. *mislukken*), het sloeg -, is -geslagen; *dat zal u* -, tegenvallen.

Te'genspartelen (*al spartelend tegenstand bieden, tegenstribbelen, fig. zich verzetten, niet toegeven*), ik spartelde -, heb - gesparteld.

Te'genspoed (eig. *tegen minen spoet*, waarin *spoed*, geluk, heil: *onheil, ramp*), m. -spoeden.

Te'genspoeden (*tegenijlen*), ik ben -gespoed.

Te'gensporrelig (*twistziek, onverdraagzaam*), bn.; -er, -st; *- van aard zijn.* vero.

Te'gensporreling (*verzet, tegensparteling*), v. -sporrelingen. vero.

Te'genspraak (*het tegenspreken*), v. gmv.; *hij duldt geen -, het is boven alle -; de ééne brief is in - met den anderen*, strijd.

Te'genspreken (*betwisten, bestrijden*), ik sprak -, heb -gesproken; **-spreker,** m. -s; **-spreking,** v. -en.

Te'genstaan (*weerstand bieden*), ik stond -, heb -gestaan; ook: *die spijzen staan mij* -, wekken mijn afkeer, walgen mij.

Te'genstand (*verzet, belemmering*), m. gmv.

Te'genstander (*vijand, weerstrever*), m. -s.

Te'genstellend (spraakk. *de tegenstelling uitdrukkend*), bn.; *een - voegwoord*, b.v. maar, of.

Te'genstelling (*contrast, antithesis*), v. -en.

Te'genstem (muz. *tweede stem*), v. -stemmen.

Te'genstemmen, ik heb -gestemd; *wij zullen* -, d. i. tegen het voorstel; **-stemmer** (*hij, die tegenstemt*), m. -s.

Te'genstreven (*dwarsboomen, tegenwerken*), ik heb -gestreefd; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Te'genstribbelen (eig. *krachtig tegenstreven, zich verzetten*), *hij heeft lang -gestribbeld, maar eindelijk moest hij toegeven.*

Tegenstrij'dig (*met elkaar in strijd zijnde*), bn. en bw.; *-e meeningen, -e belangen, -e geruchten*; **-heid,** v. -heden.

Te'genstroom (*stroom, welken men op de rivier tegen heeft*), m. -en.

Te'gentij (*tegenstroom*; *tij, dat iemand tegen heeft*), o. -tijen.

Te'genvaller (*misrekening, teleurstelling*), m. -vallers; *dat is een* -; zie Meevaller.

Te'genvergif (*tegengif*), o. of **-vergift,** o. -vergiften; zie Antidotum.

Te'genvoeter, m. -s; wanneer men van de plaats, waar men zich bevindt, een middellijn door den aardbol trekt, vindt men zijn -s aan het andere uiteinde dier middellijn; fig. tegenstelling: *In de stad is een boer de - van een heer.* (Koetsveld); zie Antipode.

Te'genweer (*verzet tegen geweld*), v. gmv.; *hij was niet verdacht op* -; *zich in staat van - stellen*; *- bieden.*

Te'genwerken (*dwarsboomen*), ik heb -gewerkt; **-er** (*iem., die een ander in de uitvoering zijner plannen hindert*), m. -s; **-ing,** v. -en.

Te'genwerping (*bedenking, tegenbewijs*), v. -en; *-en maken*, aanmerking.

Te'genwicht (*middel om het evenwicht te behouden*), o. -en; *sport als - van studie.*

Te'genwind (*ongunstige wind*), m. -en.

Te'genwoners (aardr. *bewoners van denzelfden meridiaan, doch met tegengestelde breedte*), m. mv.

Tegenwoor'dig (*niet afwezig*), bn.; *in den -en tijd*, in onze dagen; *de -e tijd*, de beide eerste tijden van een w.w.; **-heid,** v. gmv.

Te'genwrijten (*tegenstreven, tegenworstelen, wederstaan*), ik wreet of wrijtte -, heb -gewreten, (gewrijt). vero.

Te'genzang (*antwoord in een reizang op een vorigen zang*), m. -en; *Vondels reien bestaan uit zang en -.*

Te'genzijde (*keerzijde*), v. -zijden; *de - eener medaille.*

Te'genzin (*afkeer*), m. gmv.; *hij kreeg een - in de studie, hij deed het werk met -.*

Te goed', bw.; *hij heeft nog tien gulden* -, te vorderen; *iets - houden*; ook *Tegoeds.*

Tehuis', thuis (*woning, verblijf*), o. gmv.; *deze knaap heeft geen* -; *een - voor militairen*, huis of zaal, waar lotelingen den avond kunnen doorbrengen; *een - voor dienstboden*; *een - voor werkende vrouwen*; fig. *die leeraar is - in de geschiedenis der Grieken*, zeer knap, kent alle details.

Tehuis'komen (*thuiskomst*), o, gmv.

Tehuis'komst, v. gmv.; *de - des vaders*; ook: *Thuiskomst*; **-reis** (*terugreis*), v. -reizen: *hij was op de -.*

Teil (uit *tegel*: *aarden schotel*), v. -en, gew. *Teel.*

Teint (Fr. *tint, kleur, kleur van gelaat en huid*; *kleursterkte*), o. -en; *een fijne* -; *het - werd er leelijk van*, nl. van koffie zonder melk. (C.O.); lees: *tèn.*

Teis'teren (*beschadigen, toetakelen*), ik heb geteisterd; *de stormen - de kusten*, zwaar beschadigen; **-ing,** v. -en.

-teit (*bastaarduitgang*), vormt zelfst. nw. als: *stommiteit, flauwiteit*, die een eigenschap als een zelfstandigheid voorstellen, verder: *nulliteit, capaciteit, faciliteit*, enz.

Tekort' (*deficit*), o. -en; *een - van f 1000*; *een - dekken*, d. i. aanvullen; *iem. - doen*, hem het zijne niet geven; *zich - doen*, zelfmoord plegen.

Tekort'doening (*bedrog, bedrieglijke handeling*), v. -en.

Tekort'koming (*zonde, fout, gebrek*), v. -en.

Tekst (Lat. *bijbelplaats, schriftuurplaats*), m. -en; fig. *onderwerp*: *bij zijn - blijven*, voet bij stuk houden; *de spreker raakte van den* -, dwaalde af; *iem. - en uitleg van iets geven*, omstandige verklaring; zie Abovo; **-boekje** (*libretto*), o. -s; **-verklaring,** v. -en; **-woord,** o. -en.

Tel (*pasgang van een paard*), m. gmv.: *den - gaan*; *halve* -, drieslag; zie Telgang.

Tel (*het tellen, telling*), m. gmv.; *bij den* -

verkoopen, getal; *van den - raken*, in de war.
Tel, tel'le (*pasganger, een paard*), v. tellen.
Tel (*achting*), m. gmv.; *ergens niet in - zijn*, niet meegeteld worden, niet geacht zijn.
Telas'telegging (*beschuldiging*), v. -en.
Telefoneeren, telephoneeren (*door de telefoon spreken*), ik heb getelefoneerd.
Telefoon', telephoon' (eig. *verre stem of klank*, d.i. *vèrspreker*), v. -onen; **-draad,** m. -draden; **-lijn,** v. -en; **-paal** (*houten paal of ijzeren toestel tot het dragen der telefoonlijnen*), m. -palen; **-huisje** (*kiosk om te telefoneeren*), o. -s; **-post** (*-huisje*), o. -en.
Telegraaf' (eig. *vèrschrijver*; *toestel dat de gedachten op een verren afstand, met ongewone snelheid, door vastgestelde teekens mededeelt*), v. -grafen.
Telegrafist' (*ambtenaar der telegraphie*), m. -en.
Telegram' (*draadbericht, bericht langs telegraphischen weg*), o. -grammen; zie Dépêche; **-adres** (*verkort adres, als men iem. telegrapheert*), o. -adressen.
Telegrapheeren (*per telegraaf bericht geven of doen geven, per draad seinen*).
Telegraphie' (*vèrschrijfkunst, de kunst der telegrafen*), v. gmv.; *draadlooze -*, zie Marconi.
Telegra'phisch (*door middel van de telegraaf, tot de telegraphie behoorende*), bn.; *een - bericht*, draadbericht; *-e toestellen.*
Tele'machus, *zoon van Ulysses, die zijn vader onder geleide van Mentor gaat zoeken.*
Te'len (*voortbrengen*; fig. *veroorzaken*), ik heb geteeld; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Teleologie' (*doelleer, leer van de eindoogmerken der dingen en der doelmatigheid in de inrichting der wereld*), v. gmv.; **-lo'gisch** (*het doel of de doelleer betreffende*), bn.
Telepathie' (*eenheid van gevoel of gedachte bij van elkaar verwijderde personen*), v. gmv.
Telephoneeren; zie Telefoneeren.
Telefo'nisch, bn. en bw.
Telephonist' (*ambtenaar bij de telephoon*), v. -en; vr. **-e.**
Telephoon', v. -phonen; zie Telefoon; **-draad,** m. -draden; **-huisje,** o. -s; **--nummer,** o. -s.
Telephotographie' (*de kunst om portretten, landschappen, teekeningen op onbeperkten afstand door middel v. d. telegraaf over te brengen*), v. gmv.
Telescoop' (*sterrenkijker of spiegelverrekijker; verrekijker*), m. -copen. (c = k).
Telesco'pisch, bn.; *-e sterren*, enkel door den telescoop te zien. (c = k).
Teleur'stellen (*bedriegen in een verwachting*), ik stelde teleur, heb teleurgesteld; **-ling,** v.: *een drukkend gevoel van -stelling.* (J. t. Br.).
Telg (*boomstek, jong boompje*), v. -en.
Telg (*afstammeling*), m. en v. -en; *een - uit het huis van Oranje.*
Tel'gang (*pasgang*), m. gmv.; *dit paard loopt in den -*, d.i. is zóó gedresserd, dat het tegelijk d. rechtervoorpoot en rechterachterpoot oplicht en dan weer d. linkervoorpoot en linkerachterpoot.
Tel'ganger (*hakkenei, tel*), m. -gangers.
Teljoor' (*tafelbord*), o. -joren; *een rij antieke -joren.* (V. Lov.). Vl.
Tel'kenmale, tel'kenmaal (d.i. *te elken male: elken keer, telkens*), bw.; *hij valt mij - in de rede.*
Telkenrei'ze (d.i. *te elken reize: elken keer*), bw.
Tel'kens (uit *te-elken* + *s*, d.i. te elken male: elken keer), bw.; *ze zegt het woord - verkeerd*, d.i. elken keer, gestadig.
Tell, Wilhelm: *de nationale held der Zwitsers, weigert in 1307 hulde aan den hertogelijken hoed der Oostenrijkers, wordt veroordeeld zijn zoontje den appel van het hoofd te schieten, strijdt in 1315 bij Morgarten en verdrinkt in 1354 in de Schächenbach.*
Tel'len (*de getallen noemen, rekenen, getallen samenvoegen*), ik heb geteld; *van 1-10 tellen*; *ik tel u onder mijn vrienden*, reken; *op zijn -passen*, d. i. wakker, bijdehand zijn.
Tel'len (*achten*), ik heb geteld; *hij is daar geteld, als een rotte kool bij de groenvrouw; een menschenleven wordt in den oorlog niet geteld*, wordt onbeduidend geacht.
Tel'ler (*iemand die telt*; ook *bovenste gedeelte eener breukuitdrukking, het telt of noemt de evenmatige deelen van een geheel*), m. -s.
Telling (*het tellen*; *ook: optelling, samenstelling*), v. -en.
Tellu'risch (*tot de aarde behoorende*), bn.
Tellu'rium (*toestel om de beweging van aarde en maan te veraanschouwelijken*), o. -s.
Teloor'gaan (*verloren gaan*), het ging teloor, is teloorgegaan.
Tel'pas (*pas van een telganger*), m. gmv.
Tel'raam (*hulpmiddel bij het leeren tellen*), o. -ramen.
Tel'woord (spraakk. *woordsoort, een begrip van getal uitdrukkend*), o. -woorden; *er zijn hoofdtelwoorden* b.v. 1, 2, 3 enz. en *ranggetallen*, b.v. eerste, tweede, derde, enz.
Tem'baar, bn.; *deze leeuw is niet -*, kan niet getemd worden; **-heid,** v. gmv.
Te'men (klankn. *slepend, lijmerig spreken*), ik heb geteemd; *wat kan die fijmelaar -! ik kan dat - niet uitstaan*; *dat ijdel, zeurig -*; **-er,** m. -s; **teem'ster,** v. -s.
Te'merig, bn. en bw.; *een - gezang*; *spreek toch minder -*, lijmerig, rekkerig; -er, -st.
Temet' (*soms, nu en dan*), bw.; zie Altemet.
Te mij'nent, te on'zent (*te mijnen, onzen huize*), bw.; bij uitbreiding: *in mijne streek of stad, in ons land.*
Tem'men (*tam maken*), ik heb getemd; *een leeuw -*; **-mer,** m. -s; **-ming,** v. -en.
Tempa'jan (O.-I. *aarden watervat*), v. -s.
Tem'pe, *het dal -*, in het N.-O. van Thessalië, tusschen de bergen Olympus en Ossa, besproeid door den Peneus: bij dichters het ideaal van stoutheid en bekoorlijke bevalligheid.
Tempeest' (*orkaan, storm*), o. -en. vero.
Tempees'ten (*stormen*, fig. *razen, tieren*). vero.
Tem'pel (Lat. *templum*, begrensde of afgeschoten ruimte, gewijde plaats: *kerk, gewijde plaats, heiligdom*), m. -en, -s; *de - van Jeruzalem*; R.-K. *de - des Heeren*; **-bouw,** m. gmv.
Tem'pelen (*ter kerk gaan*), ik heb getempeld; gmz.: *ga je -?*
Tem'pelheer (*tempelier*), m. -heeren; ook **-ridder,** m. -s.
Tempelier' (gesch. *lid eener geestelijke ridderorde, gesticht in 1118 tijdens de kruis-*

tochten; *Boudewijn II schonk hun een deel van zijn paleis, dat Salomons tempel heette, vandaar hun naam*), m. -s; zegsw. *drinken als een* -, grof misbruik maken van wijn of drank, volgens de volksmeening, dat deze ridders zich zoo erg aan den drank tebuiten-gingen; ook: Tempelheer, -ridder.

Tem'pelruïnen (*bouwvallen van een tempel of van tempels*), v. mv.; er zijn op Java - als sporen van Hindoe-beschaving.

Tem'per (*tempering, matiging*), m. gmv.

Tem'pera-schilderen (*het beschilderen van droge wanden en houten voorwerpen en paneelen met waterverf, vermengd met eiwit, gom en lijm*), o. gmv.; later werd er de temperaolie in gemengd.

Temperament' (*bijzondere gesteldheid van het menschelijk gemoed*; *gemoedsaard, bloedmenging*), o. -en; men onderscheidt: *een sanguinisch, een cholerisch, een melancholisch en een flegmatisch* -; *een vrouw van veel* -, levendigheid.

Temperatuur' (*gesteldheid der lucht ten opzichte van warmte en koude, droogte en vochtigheid*), v. -uren; *afwisseling in de* -, **-verschil,** o. -verschillen.

Tem'peren (*minderen, matigen*), ik heb getemperd; *het al te schelle licht* -; *iemands angst zien te* -; **-ing,** v. -en.

Tem'permes (*lang, buigzaam mesvormig voorwerp, waarmede de schilder of verver de bestanddeelen der verven onder elkaar mengt en ze van den steen na wrijving afschept*), o. -messen.

Tem'peroven (*oven van den staalmaker*), m. -ovens.

Tem'po (It. muz. en dans: *bepaalde tijdmaat eener beweging*), o. -'s.

Temporair' (*tijdelijk, niet duurzaam*), bn.

Tem'pore (ex). Lat. *voor de vuist, op staanden voet*; *de Charmante las een extemporeetje van zijn eigen maaksel voor.* (C.O.), versje.

Temporiseeren (*dralen, tijd winnen*).

Tempta'tie (*kwelling, verzoeking, aanvechting*), v. -ties, -tiën. (tie = tsie).

Tempteeren (*kwellen, plagen*; *in verzoeking brengen*).

Tems (*fijne paardenharen zeef*), v. -en; zie Teems.

Tem'sen (*ziften*), hij heeft de melk getemst.

Ten (uit: *te + den*), vz.; - *huize*, in het huis; - *deele*, voor een deel; - *eerste*, - *tweede*, - *derde*; - *behoeve*; - *hemel*, - *noorden*, - *einde*.

Tenant' (Fr. wapenk. *schildhouder*), m. -en.

Tenden'tie (*tendenz, strekking, neiging, richting naar een doel*), v. -ties, -tiën; **-tieus** (*zekere strekking hebbende*), bn.: *-tieuze berichten.*

Tendenz' (*'t streven naar eenig doel*; *de strekking of bedoeling van eenige brochure, van een roman, tooneeluitgave*, enz.), v. -en; *politieke -en.* (z = ts).

Tendenz'-roman (*die geschreven is met het vooropgezette doel: tegen of voor een sociale, politieke of godsdienstige meening*), m. -romans; de - stelt bepaalde maatschappelijke kwalen op rekening van zeker stelsel.

Ten'der (Eng. *steenkolenwagen, onmiddellijk achter de locomotief*), m. -s.

Ten'gel (*verbindingslat, sluitlat*), m. -s.

Ten'ger (*mager, rank*), bn.; -der, -st; **-heid,** v. gmv.

Teniers', David, de vader of de Oude, 1582—1649, en zijn zoon David of de Jonge, 1610—1690, te Antwerpen, genreschilders van naam.

Teniet'doening (*het te niet doen, vernietiging, afrekening*), v. -doeningen.

Ten'nisbal (*klein massief elastieken balletje bij het tennissen in gebruik*), m. -ballen.

Ten'nissen (Eng. sport. *het lawntennisspel spelen*), ik tenniste, heb -tennist; *het -spel*, o. gmv.

Ten'nyson, Alfred, 1809—'92, Eng. lierdichter van naam.

Te'nor (It. muz. *de hoogste mannenstem*), m. -s, teno'ren; ook: *Te'norzanger*; **-stem,** v. -stemmen.

Tent (*kermistent, hut, veldtent*), v. -en; zegsw. *iem. uit zijn - halen*, hem ten strijde roepen: *hij (Achilles) wilde niet uit zijn - komen*, aan den strijd gaan deelnemen.

Tenta'men (*voorloopig onderzoek, voorexamen*), o. -s, tentamina.

Tenta'tie (*beproeving, onderzoek*), v. -s; -tiën; zie Temptatie.

Tenteeren (*ondervragen*; *verleiden, bekoren*).

Ten'ten (*een wonde peilen of sondeeren*), ik tentte, ik heb getent; **-ijzer,** o. -s.

Tentoon'spreiding (*vertoon*), v. gmv.: *de - van rijkdommen, van weelde.*

Tentoon'stelling (*het ten-toon of te-kijk stellen, ook het gebouw*), v. -en; *een - van schilderijen.* (C.O.); *een wereld-*; *naar de - gaan*; **-scommissie,** v. -s, -siën; **-sgebouw,** o. -en.

Tent'wagen (*wagen met kap in den vorm van een tent*; *in Indië een soort van vis-à-vis*), m. -wagens.

Tenu'e (Fr. *militaire kleeding*), v. -n; *groot-*-, parade-uniform; *klein-*-, dagelijksche uniform.

Tenuit'voerbrenging, v. -brengingen; *de - van een bevel*, het volbrengen.

Tenuit'voerlegging, v. -leggingen; *de - van een vonnis*, het verwezenlijken.

Tenu'te (muz. *gerekt, uitgehouden*), bw.

Tenwa're (d.i. *het ware niet: behalve indien, ten minste indien niet, of het moest zijn, dat*), vgw.

Tenzelf'den, aanw. vnw.; - *tijde.*

Tenzij' (d.i. *het zij niet: behalve indien*), vgw.; *ik ga uit,* - *het regent*, of het moet regenen.

Teor'be (It. *zekere luit met 16 snaren, in 1650 uitgevonden, thans niet meer in gebruik*), v. -n.

Tepronk'stelling (*het stellen aan den schandpaal of op de kaak*), v. -stellingen.

Ter (uit: *te + der*), vz.; *hij gaat - school, zij is - markt, hij is luitenant - zee, hij gaf dat - leen, hij is vlug - been,* - *eere van, zich - ruste begeven*; - *zake van*, wegens.

Teraar'debestelling (*begrafenis*), v. -en.

Terburg', Gerard, 1617—'81, in zijn tijd beroemd genre- en portretschilder.

Tercero'nen (*kinderen van een Creool en een Mulattin, kleurlingen*), m. en v. (c = ts).

Terde'ge, terdeeg' (uit: *ter + deeg, deeg* van dijgen, dijen: *flink, degelijk*), bw.

Terdood'brenging, v. -brengingen.

Terecht'brengen (*terugbrengen, in orde maken*), ik bracht -, heb -gebracht.

Terecht'helpen (*op den rechten weg brengen*), ik hielp -, heb -geholpen.
Terecht'komen (*op de plaats zijner bestemming komen*, fig. *in orde komen*), het kwam -, is -gekomen.
Terecht'stellen (*de straf of doodstraf voltrekken*), ik heb -gesteld; **-ling,** v. -en.
Terecht'wijzen (*den weg wijzen*), ik wees -, heb -gewezen; fig. *voorlichten, onderwijzen.*
Terecht'wijzing (*leering, voorlichting*), v. -wijzingen; *een heusche* - (Potg.), vermaning.
Terecht'zitting (*vergadering eener rechtbank*), v. -zittingen.
Te'ren (*met teer bestrijken*), ik heb geteerd; *een schutting -, een boot -.*
Te'ren (*verteren*), ik heb geteerd; *- en smeren*, smullend opmaken; **-ing** (*het verteer*), v. gmv.: zegsw. *de -ing naar de nering zetten*, leven naar zijn inkomsten.
Ter'gen (*sarren*), ik heb getergd; *een hond -*, plagen; *die knapen - je geduld wat!* (C.O.); *de schoonheid van dat schilderij zal uw oog -*, bekoren, prikkelen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Ter'gend (*fel plagend*), bn.; *een -e blik, een - woord*, d. i. uitdagend, sarrend.
Terhand'stelling (*overreiking*), v. gmv.
Te'ring (geneesk. *uitterende ziekte*), v. -en.
Te'ringachtig, bn.; *een - gestel, een -e familie*; **-heid,** v. gmv.; **-lijder,** m. -s; **-lijderes',** v. -sen.
Terloops' (d. i. *in den loop, in 't voorbijgaan, inderhaast*), bw.; *ik sprak hem -*, in het voorbijgaan.
Terloopsch' (*vluchtig*), bn.; *een -e mededeeling.*
Term (rekenk. *deel eener reden*), m. -en; *de vier -en eener meetk. evenredigheid.*
Term (*bewoording, uitdrukking*), m. -en; *dat valt niet onder de -en der wet*, d. i. is niet begrepen in de wet; *in de -en vallen*, in aanmerking komen, aanleiding geven tot; *een technische -*, nl. een kunstwoord.
Termie'ten (O.-I *witte mieren*), m. mv.; *de - zijn verspreid over alle tropische gewesten.*
Termijn' (*bepaald tijdsverloop, gezette tijd*), m. -en; *een som gelds in zes -en betalen*, d. i. in zes gedeelten en op bepaalde tijden; *de - is verstreken, de loopende -*; **-handel,** m. gmv.; **-markt,** v. -en.
Termina'tie (*begrenzing, beëindiging, afdoening*), v. -s. (tie = tsie).
Termineeren (*afdoen, eindigen, begrenzen*).
Terminologie' (*kunsttaal, leer der kunstwoorden*), v. -logieën. (g = g).
Ter'minus, myth. *Romeinsche godheid als beschermer der grenzen.*
Ter'minus (*grenspaal, eindstation*), m. -ni.
Ternau'wernood (*nauwelijks*), bw.; *wij ontkwamen - het gevaar; hij kan - rondkomen*, met moeite.
Terne'der (*omlaag*), bw. Met w.w. aaneen te schrijven: *ternederliggen, -slaan, -werpen, -zetten, -zinken, -zitten.*
Terp (Friesche vorm voor *dorp*: *vluchtheuvel*; *verhevenheid tot wijkplaats bij overstrooming* b.v. *in Friesland*), v. -en.
Terpentijn' (*vloeibare hars uit pijnboomen*), v. gmv.; **-olie,** v. gmv.
Terpentijn'boom (*in Z.-Europa en Syrië*), m. -boomen; *uit het zaad perst men zoete, vette terpentijnolie.*
Terpsi'chore, myth. *muze van de reien en koren*: *met de lier.*
Ter'ra (*aarde, grond*), v.; *- incognita*, onbekend land: *vele deelen van Soematra zijn nog -*; *- cotta*, beeldwerk van gebrande klei.
Terra'rium (*houten getimmerte, aan 4 zijden met glas gesloten en boven met ijzerdoek bespannen*), o. -s; *het - dient tot het nagaan van het leven van rupsen, vlinders, spinnen, sprinkhanen, torren, vliegen*, enz.
Terras' (*aardheuvel*: *oploopende vlakte*; *voorgrond* b.v. *van een landschap*), o. -sen; **-vormig,** bn.: *een - heuvelland.*
Terrasseeren (*aardheuvels opwerpen, met aarde versterken*; fig. *neerslaan, neerslachtig maken, iemand den moed benemen*).
Terrein' (Fr. *plaats, streek, bodem, grond, gebied*), o. -en; *gij komt op mijn -*, d. i. gij moeit u met mijn zaken; *op een vreemd - gebracht worden*; *iemand het - betwisten*, zich dapper weren, *op het - der wetenschap*, gebied; **-kaart,** v. gmv.
Terreur' (Fr. *schrik, ontsteltenis*; *schrikbewind in Frankrijk*), v. gmv.; zie Terrorisme.
Terri'bel (Fr. *verschrikkelijk*), bn.
Terri'ne (Fr. van *terre*, aarde: *soepschotel, aarden soepkom*), v. -s.
Territoor', territo'rium (*grond, rechtsgebied*), o. -toren, -riums.
Territoriaal' (*behoorende tot het gebied van stad of land*), bn.; *Leiden heeft twee -riale schoonheden* (C.O.); *de -ale wateren*, die tot het gebied van een staat behooren; *tegenover de open zee staat de -ale zee*, het kustgebied van elken staat door de zee bespoeld dat wel niet zijn eigendom is, maar waar hij een volstrekt recht van toezicht, gebruik en rechtspraak uitoefent en dat als onzijdig gebied moet beschouwd worden; dit gebied strekt zich zóó ver in zee uit als de verste dracht van het kustgeschut, vroeger één Eng. zeemijl (1852 M.), in de 19e eeuw drie zeemijlen of één uur gaans.
Terroriseeren (*schrik aanjagen*). (s = z).
Terroris'mus, terroris'me (*'t Schrikbewind in Frankrijk, 1793—'94*), o. gmv.
Terrorist' (*aanhanger of man van 't Schrikbewind*), m. -en.
Tersluiks', ter sluik (*in 't geheim*), bw.; *en legt het* (*nieuwe kleed*) *-, waar 't afgedragen ligt.* (Staring).
Tersluips' (*al sluipende*), bw.; *- naderen.*
Terstond' (eig. *te der stond*: *aanstonds, dadelijk*), bw.
Tertia'riërs (R.-K. *leeken in den derden regel van den H. Franciscus*), m. mv. (t = ts).
Ter'tio (*ten derde*), bw. (ti = tsi).
Terts (It. *muz.*), v. -en; *groote -*, afstand van twee geheele tonen; *kleine -*, afstand, uit één heelen en een halven toon bestaande.
Terug' (uit *te + rug*: *achteruit, naar achter, tegen, weder*), bw. Met w.w. aaneen te schrijven: *terugbegeeren, -bekomen, -betalen, -beven, -bezorgen, -blijven, -brengen*, enz.
Terug'deinzen (*achterwaarts gaan*), ik ben -gedeinsd; fig. *bang zijn, aarzelen, niet aandurven*; **-ing,** v. -en.
Terug'eischen (*opvorderen*), ik heb -geëischt; **-ing,** v. -en.
Terug'gave, -gaaf (*het -geven*), v. gmv.
Terug'geven (*weder afgeven*), ik gaf -, heb -gegeven; *geleend geld -.*
Terug'houdend (*achterhoudend*), bn.; *uw vriend is zeer - voor mij*; **-heid,** v. gmv.

Terug'keer (*wederkomst*), m. gmv.; *de - der lente*, het terugkeeren.
Terug'marsch (*tocht terug n.l. naar de plaats van vertrek*), m. -marschen.
Terug'reis (*reis naar huis*), v. -reizen.
Terug'tocht (*aftocht, rugwaartsche tocht*), m. gmv.
Terug'tred (*stap achterwaarts*), m. gmv.
Terug'treden (*een of meer stappen achteruitgaan*), ik trad -, ben -getreden; *ik wensch geen stap - te treden op de afgelegde levensbaan* (Borger); fig. *hij heeft het plechtig beloofd en kan nu niet meer -*, zijn belofte herroepen.
Terug'trekken, ik trok -, heb en ben -getrokken; *zijn hand -*; *een leger doen -*, achterwaarts gaan; *zich -*, zich aan iets onttrekken.
Terwijl' (uit: *te der wijle*, in den tijd), bw.: *ik schrijf, lees gij -*, d. i. in dien tijd; vgw.: *ik schrijf, - mijn vriend leest*, terwijl dat.
Terzelf'der, vnw.; *- tijd*, in denzelfden tijd; zie Tenzelfden.
Terzet' (It. *muziekstuk voor drie zangstemmen*), o. -zetten. (z = ts); zie Trio.
Terzet' (It. dicht. *drieregelig dicht of couplet*), o. -ten. (z = ts); zie ook Sonnet.
Terzij'delating (*uit- of weglating*), v. gmv.; **-stelling** (*voorbijgang*), v. gmv.
Terzi'ne (It. dichtk. *drieregelige, vijfvoetige jambische strophe*), v. -n; elke regel telt tien of elf lettergrepen, en de eerste en derde regel van elke volgende strophe rijmen met den tweeden van de voorgaande. (z = ts).
Test (*aarden vuurpotje*), v. -en.
Test'-act (Eng. gesch. *test-eed* d. i. proef-eed), v.; de - werd ten jare 1673 in Engeland voorgeschreven: het was een plechtige verklaring, dat men de kerkelijke suprematie des konings aannam en de R.-K. leer der transsubstantiatie verwierp.
Testament' (*akte van uitersten wil*), o. -en.
Testament' (*de gewijde boeken*), o. -en; *het oude - en het nieuwe -*, de Bijbelboeken.
Testamentair' (*den uitersten wil betreffende*), bn.; *-e beschikkingen*; *executeur -*, uitvoerder van een testament. (ai = è).
Testateur' (Fr. *erflater of erfmaker*), m. -s, -en.
Testatri'ce (Fr. *erflaatster*), v. -trices.
Testeeren (*legateeren, bij uitersten wil vermaken*).
Testimo'nium (*getuigenis, getuigschrift*), o. -s, -nia.
Tête (Fr. *hoofd*), v.; *à la -*, aan het hoofd, aan de spits; *- à -*, gesprek onder vier oogen; O.-Indië: theeservies voor twee personen; *à - reposée*, met rijp beraad, kalm.
Tête-à-tê'te (Fr. *kleine canapé*), v. -s.
Tetrae'der (*regelmatig viervlak*), o. -s.
Tetralogie' (*serie van drie dramatische stukken met nog een satyrspel*), v. -gieën.
Tetrarch' (*viervorst, beheerscher van* $^1/_4$ *des lands*), m. -en; *Herodes was - van Galilea.*
Tets (*deegachtig, niet goed doorbakken*), bn.; *het brood is -*, pappig; *de pannekoek is -*; -er, -t; **-heid,** v.; **-ig,** bn.; -er, -st; **-igheid,** v. gmv.
Tet'terig (*popperig, overdreven zindelijk*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Tet'tig (*tetterig*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Teug (uit: *toog* van tie-ën, tiegen), v. -en; *een - wijn*, slok; *ademen met volle -en*, volop, ruim; *met volle -en genieten*, in ruime mate.
Teu'gel (uit *togel* van *toog* + el, *toom*), m. -s; zegsw. *iemand den - uit de handen nemen*, d. i. de leiding; *den - vieren*, d. i. meer vrijheid laten, den vrijen teugel laten, niet betoomen of beteugelen, ruimte geven; *den - geven of vieren aan zijn driften*, d. i. zich niet beheerschen; *een losse - in een vaste hand, dat is het ware in de opvoeding* (Beets); *den - afwerpen*, er van door gaan, naar niets meer luisteren; *de -s der regeering in handen hebben*, het bewind voeren, minister zijn.
Teu'gelen (*in bedwang houden, bedwingen*), ik heb geteugeld; *had ik, o vogel, uw vleugelen, ik liet mij niet -*; **-ing,** v. gmv.; zie Beteugelen.
Teu'gelloos (*bandeloos*), bn.; *een - ros*, wild, ongetoomd; fig. buitensporig, b.v.: *de -looze menigte*; **-loos'heid,** v. gmv.
Teut (*zeurkous*), m. en v. -en.
Teut (*dronken*), bn.; *hij was erg -*, -er, -st; gmz.
Teut'achtig (*talmachtig*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Teu'ten (verwant met *tateren*: *talmen, beuzelen*, ook *zeuren*), ik teutte, ik heb geteut.
Teu'teren (*langzaam zijn*), ik heb geteuterd; **-aar,** m. -aars; ook: Teuten.
Teu'terig (*talmachtig*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Teu'tig (*langzaam, talmend*), bn.; -er, -st.
Teut'kous (*iemand, die teut*), m. en v.; *dit dienstmeisje is een rechte -*, d. i. het werk wil niet uit haar handen.
Teuto'nen (*Germ. volksstam*), m. mv.; *de - werden in 102 v. C. door Marius vernietigd.*
Te'vens (uit *te* + *even* + *s*: *gelijktijdig, terzelfder tijd, tegelijk, ook*), bw.; vroeger Teffens.
Tevergeefs', vergeefs' (*vruchteloos*), bw.; *het was - gemeekt.*
Tevre'den (uit *te* + *vreden*, dat. van *vrede*: *voldaan, vergenoegd*), bn. en bw.; -er; -st; **-heid,** v. gmv.; **-heidsbetuiging,** v. -en.
Tevre'denstellen (*voldoen, genoegen geven*), ik heb -gesteld; **-stelling,** v. gmv.
Teweeg'brengen (eig. *te wege* d. i. op den weg brengen, d. i. in gang brengen of *veroorzaken*), ik bracht -, heb - gebracht.
Textiel' (*het spinnen en weven betreffend*), bn.; *de -e kunst*; *de -industrie komt voor in Twente en Tilburg*, spin- en weefnijverheid.
Textueel' (Lat. afleid. van *tekst*: *woordelijk*), bn. en bw.; *iets - opzeggen.*
Tha'bor (aardr. *koepelvormige, 562 M. hooge, alleenstaande berg ten W. van het meer Genesareth, in den Bijbel beroemd als plaats van de Verheerlijking van Christus*), m. zie Markus 9 en Matth. 17, ook Transfiguratie.
Thac'keray, William, 1811–'63, beroemd Eng. humoristisch schrijver.
Thail (O. I. *gewicht voor opium* = $^1/_{16}$ *kati*), m. -s; voor edele metalen = 0.38601 K.G.
Tha'ler (*voormalig Pruisisch muntstuk van f 1.80*), m. -s; zie Daalder.
Thalí'a, myth. *muze van het blijspel en 't herdersdicht*; voorgesteld met klimopkrans en houdende in de handen een lachend masker; deze - niet te verwarren met Tha'lia, een der drie Gratiën; zie ald.

Thans (eig. *wat bij de hand ligt*: *nu*, *op dit oogenblik*), bw.
Thea'ter (*schouwburg*), o. -s; **-coup** (*tooneelkunstgreep*), m. gmv.
Theatraal' (*tooneelmatig*, *als op het tooneel*), bn. en bw.; *een -trale houding*, *een -trale voordracht*; *de oud-tooneelspeler sloeg de oogen - ten hemel*; *een kind*, *allertheatraalst uitgedost*. (C.O.)
Thé dansant' (Fr. *vroege partij*, *waarbij thee voorgediend en waarna gedanst wordt*), o.
Thee (Chin. *toebereide bladeren van in China en Japan groeiende theestruiken*), v. -ën (soorten); zegsw. *dat is andere -*, dat is heel wat anders. gmz.
Thee'banket (*gebakjes bij een theevisite*), o. gmv.
Thee'achtig, bn.: *een -e smaak*; **-blad**, o. -bladen, -blaadje (nl. *van den theeboom*, ook: *kopjesblad*); **-bus** (*blikken doosje*), v. -sen; **-busje**, o. -s; **-depot** (*-winkel*), o. -s; **-doek** (*om de kopjes te reinigen*), m. -en; **-goed** (*servies*), o. gmv.; **-ketel**, m. -ketels.
Thee'huis (*in Japan zooveel als ons restaurant*), o. -huizen; ook in Den Haag: huis om een kop thee te gaan drinken.
Thee'kist (*waarin de thee wordt aangevoerd*), v. -en; **-kopje**, o. -s; **-lepel** (*klein en fijn zilveren lepeltje*), m. -s; **-lood** (*als bekleeding der theekist*), o. gmv.; **-muts** (*cozy*, *kosi*), v. -en; **-randje** (*Utrechtsch koekje*), o. -s; **-servies**, o. -viezen; **-stoof** (*theeketel*), v. -stoven; **-tafel** (*waaraan men gezellig samenzit onder een kopje thee*), v. -s; -en; **-visite**, v. -s; **-water** (*kokend water in den theeketel*), o. gmv.
Thee'roos (*fijne stamroos van theegele kleur*), v. -rozen.
Thee'tuin (O.-I. *afgesloten terrein*, *waarop theestruiken worden aangekweekt*), m. -en.
Thee'tuin (*uitspanningsoord*, *waar men ook thee kan drinken*), m. -en.
Thee'uur, o. gmv.; **-tje**, o. d. i. de tijd in den namiddag, voor het theedrinken bestemd; ook het uur, waarop sommige professoren nog heden studenten ontvangen, die komen theeslaan.
Theïs'me (*geloof aan den persoonlijken of levenden God*), o. gmv.; zie A t h e ï s m e.
Theïst' (*hij*, *die aan één God gelooft*), m. -en.
The'ma (*taaloefening in een vreemde taal*), v. -'s; *hoeveel -'s hebben wij op? Latijnsche -'s maken*. (C.O.)
The'ma (*grondgedachte of stof*, *waarover geschreven of gesproken wordt*, b.v. *een bij Da Costa geliefd - was het 1000-jarig rijk*; *hoofdgedachte eener muzikale compositie*; *grondgedachte eener rede*; *opstel ter uitwerking of oefening ter vertaling*), o. thema's.
The'mis, myth. *godin der gerechtigheid*, *tweede gemalin van Jupiter*, *voorgesteld met blinddoek*, *weegschaal en zwaard*; fig. *de tempel van -*, paleis van justitie.
Themis'tocles, gesch. *een der grootste Atheensche veldheeren*, *versloeg de vloot van Xerxes in 480 v. C. bij Salamis*, 527-460 v. C.
Theocratie' (*regeering van Godswege*), v. gmv.; *bij een - hebben de geestelijke overheden tevens het staatsbestuur in handen*.
Theocra'tisch (*tot de theocratie of priesterregeering behoorende*), bn. (c = k).
Theocri'tus, uit Syracuse, Grieksch idyllen-dichter, tafereelen uit het landleven, ± 300 v. C.
Theodicee' (*de natuurlijke Godsleer*), v. gmv.; de - bevat de leer over God, voor zoover Hij door de natuurlijke rede kenbaar is.
Theodoliet' (*werktuig tot het meten van horizontale en verticale hoeken*), m. -ieten.
Theognosie' (*kennis van God*), v. gmv. (g=g).
Theologant' (R.-K. *student in de godgeleerdheid in de vier laatste jaren zijner twaalfjarige studie*), m. -en. (g = g).
Theologie' (*godgeleerdheid*), v. gmv.; de - is inzonderheid de leer over God, voor zoover wij hem kennen uit de Openbaring. (g = g).
Theolo'gisch (*godgeleerd*), bn.; *de -e faculteit*, *een - dispuut*, *een - werk*.
Theologiseeren (*over God en goddelijke dingen redeneeren*, *godgeleerde onderwerpen behandelen*). (g = g).
Theoloog' (*godgeleerde*), m. -logen.
Theor'be (*groote basluit*), v. -s; zie T e o r b e.
Theore'ma (*grondstelling*), o. -'s; *het - van Pythagoras* (meetk.); zie P y t h a g o r i s c h.
Theore'ticus (*kenner of beoefenaar der theoretische zijde eener wetenschap*, *bespiegelaar*, *geen practicus*), m. -ci.
Theore'tisch (*beschouwend*, *bespiegelend*), bn.
Theorie' (*grondkennis*, *welke in bespiegeling bestaat*, *zonder dat die met de practische oefening verbonden is*; *afgetrokken beschouwing*), v. -ën; *de - der rekenkunde*, *de - der algebra*, *de - der meetkunde*; zie P r a c t ij k.
Theosoof' (*voorstander*, *aanhanger der theosophie*), m. -ofen. (s = z).
Theosophie' (eig. *Gods-wijsheid*, *een surrogaat van religie*, *dat het door Christus gepredikte christendom zoekt te vervangen*: *een christendom zonder Christus*, *waarbij alles neerkomt op het mysterieuze*, *het occulte*), (s = z).
Therapeut' (*geneeskundige*, *arts*), m. -en. (eu = ui).
Therapeu'tisch (*heelend*, *genezend*), bn.; *de heilgymnastiek is een - middel*. (eu = ui).
Therapie' (*geneesleer*, *ziekteleer*, *ziektebehandeling*), v. gmv.
There'sia-orde (*militaire ridderorde*, *in 1757 gesticht door Maria Theresia*), v.
Theria'kel, **tria'kel** (*zekere artsenij*, ook *tegengift*), m. gmv.
Theria'ki (*opiumschuivers in het Oosten*), m. mv.
Thermaal' (*de warme bronnen betreffende*), bn.
Ther'men (*gebouwen voor warme badstoven of baden*, *reeds bij de Romeinen*), v. mv.
Thermidor' (*11e maand of Warmtemaand van 19 Juli-18 Augustus*), m. gmv.
Thermogeen' (*warmtegevend*), bn.; *-gene stralen*, *-gene watten*. (g = g).
Thermoge'nium (*de warmtestof*), o. gmv.
Thermome'ter (*warmtemeter*), m. -meters; *differentiaal -*, om het temperatuurverschil van twee nabij elkaar gelegen plaatsen te bepalen; *maximum -*, die den hoogsten stand van het kwik, in zeker tijdstip bereikt, aangeeft; *minimum-*, die den laagsten stand van het kwik, in zeker tijdperk bereikt, aangeeft; *koorts-*, maximum - om de lichaamstemperatuur bij koortslijders te bepalen.
Thermo'pylae (gesch. *bergpas in Thessalië*, *bewaakt tegen de Perzen door Leonidas en zijn 300 Spartanen*, *die door 't verraad van Ephi-*

altes hier den heldendood stierven, Juli 480 v. C.). o.
Thermoscoop' (*soort van differentiaal-thermometer*), m. -copen.
Ther'mo-zuil (*toestel tot het verwekken van electrische stroomen door verschil van temperatuur*), v. -zuilen.
Thesaurie' (*schatbewaarplaats*), v. -ën.
Thesaurier' (*schatbewaarder, penningmeester*), m. -s; *de ijverige - zelve.* (C.O.)
The'seus, myth. *de nationale held der oude Atheners, vriend van Hercules, nam deel aan den tocht der Argonauten*, enz.; lees: *teezuis'.*
The'si (in), (*naar den regel, in het algemeen*).
The'sis (*grondstelling, openbaar geschilpunt*), v. theses.
The'sis (dichtk. *toondaling, niet-betoonde lettergreep in een versvoet*), v. -sen; zie Arsis.
Thes'pis, *de grondvester van het Gr. treurspel.*
Thessa'lië (aardr. *het grootste landschap van N.-Griekenland*), o.
The'tis, myth. *een der zeegodinnen of Nereïden, gemalin van Peleus, moeder van Achilles.*
Thi'bet, Ti'bet (aardr. *een van China afhankelijk land, in een lengtedal v. d. Himalaya*), o. gmv.
Thibet', o. gmv.; lees: *tibee'*; zie Tibet.
Thierry', Augustin, *Fransch geschiedschrijver*, 1795—1856.
Thiers, Louis Adolf, *Fransch geschiedschrijver en staatsman*, 1797—1877; lees: *ti ers.*
Tho'mas van Aquine, *geleerd Dominicaan, theologisch schrijver van grooten naam*, 1224—1274; **Thomist'** (*volgeling van dezen*), m. -en.
Tho'mas (*eigen mansnaam*), m.; Bijbel. zegsw. *hij is een ongeloovige -*, iem., die niet spoedig iets gelooft, niet gauw is te overtuigen; Joann. 20 : 25.
Tho'mas à Kempis of van Kempen, zie Kempis en Navolging.
Thor, Germ. myth. *de Dondergod, de oudste zoon van Odin en bij alle Asen hoog geacht*; zie Donar, Miölner; lees: *Toor.*
Thor'waldsen, Bertel, *beroemde Deensche beeldhouwer te Kopenhagen*, 1770—1844.
Tho'ra (*Joodsch of Mozaïsch wetboek*), v. gmv.
Thor'becke, Johan Rudolf, 1798-1872, Ned. staatsman en schrijver.
Thuis, o.; zie Tehuis.
Thuis, tehuis', bw.; *ik blijf vandaag -*, d.i. ik ga niet uit; zegsw. *hij is - in de geschiedenis*, zeer bekwaam; zegsw. *van iets niet - zijn*, van iets niet willen weten, er niets van moeten hebben; *van alle markten - zijn*, zie Markt.
Thuis'werker (*sigarenmaker, die per stuk thuis werkt*), m. -werkers.
Thyr'sus (myth. *de met wijngaardranken omslingerde staf der priesters van Bacchus*), m. thyrzen. (y = i).
Tia'ra, tiaar (d.i. drievoudige pauselijke kroon als het zinnebeeld der strijdende, lijdende en triomfeerende kerk), v. -'s, tiaren; ook is de tiaar het beeld der drievoudige waardigheid als leeraar, wetgever en rechter.
Tibet' (*fijne wollen japonstof met keper, van de wol van schapen uit Thibet in Azië*), o. gmv.; lees: *tibee'.*
Tic (Fr. *zenuwpijn*), m. gmv.; - *douloureux*, zenuwachtige aangezichtspijn; lees: *tiek.*
Ti'chel (*metselsteen, baksteen*), m. -s, -en.
Ti'chelaar (*steenbakker*), m. -s.
Tic'ket (Eng. *kaartje, toegangsbewijs*), o. -s.
Tie'gen, tie'ën (*trekken*), zie Tijgen.
Tiek, v. -en; zie Teek.
Tien (2 × 5), telw.; *een gulden is - dubbeltjes*; *bij -en, wij -en.*
Tiend (*cijns,* $^1/_{10}$ *van het veldgewas*), o. -en; Bijbel; volgens de Joodsche wet werden -en geheven van vee, graan, wijn en olie; Middeleeuw.: *krijtende -*, tiend van schapen; de - op landbouwproducten wordt nog geheven in N.-Br., Zeel. en Z.-Holland.
Tiendaagsch', bn.; *de -e veldtocht*, die 10 dagen duurde, begin van Aug. 1831.
Tiendaag'sche (*gewezen militair uit den beroemden 10-daagschen veldtocht*), m. -n.
Tiend'boek (*register der tienden*), o. -en.
Tien'de (*ranggetal*), bn.; *het was de - der maand*; *hij was de - van de ranglijst, ten -*, d.i. *in de 10e plaats*; (breukgetal): *één -, drie -*; *vijf - is een half.*
Tiendee'lig (*decimaal, in tien deelen verdeeld*), bn.; *een -e breuk, een -e schaal.*
Tien'dehalf (*negen en een half*), telw.; *dat kost -halven gulden*, d.i. *f* 9.50.
Tiend'heffer (*hem, wien* $^1/_{10}$ *van zekeren graanoogst van rechtswege toekomt*), m. -s.
Tiend'heffing, v. -en; **-lasten,** m. mv.
Tiend'plichtig (*verplicht tot tiendbetaling*). bn.; **-e,** m. en v. -n.
Tiend'verpachting (*openbare verpachting der tienden*), v. -verpachtingen.
Tie'nen, zelfst. telw.; *wij waren met ons -, een gezelschap van -*; *het is al na -, met den trein van -, op slag van -*, uren; *hij deelde het in -.*
Tiengul'denstuk (*gouden Willem*, ± *f* 9.90 - *f* 10.00), o. -stukken.
Tien'hoek (meetk. *veelhoek met tien zijden*), m. -hoeken; **-ig,** bn.: *een -ige veelhoek.*
Tien'ling (*Romeinsche zilvermunt, gelijk aan de Griekische drachme*, ± *f* 0.45), m. -en.
Tien'man (*een der leden van het tienmanschap in oud-Rome*, 451 en 450 v. C.), m. -mannen; **-schap,** o. gmv.
Tien'ponder (*kanon*), m. -ponders; zie b.v. Achtponder.
Tien'regelig (*hebbende 10 regels*), bn.; *een - couplet.*
Tienstui'verstuk (*Ned. zilverstukje van f 0.50*), o. -stukken.
Tien'tal (*tien eenheden, tien gelijksoortige zelfstandigheden*), o. -tallen; *een - dagen, een - kinderen.*
Tiental'lig (*tiendeelig*), bn.; *het - stelsel.*
Tien'tje (*tienguldenstuk, Ned. goudstuk van f 10*), o. -'s.
Tien'tje (R.-K. $^1/_{15}$ *deel van een rozenkrans of* $^1/_5$ *van een rozenhoedje*), o. -s.
Tien'voud, o. -vouden; *100 is een - van 10.*
Tien'zijdig (*met tien zijden*), bn.; *een -e veelhoek, een -e piramide.*
Tier (*groei, welige groeiaard*), v. gmv.; *er zit geen - in dien boom, in dat kind*; *hij heeft hier geen -*, pleizier, genoegen, aard.
Tiërceeren (Fr. *op een derde verminderen*).
Tiërceering, v. -en; *de -ing der staatsschuld in den Franschen tijd door Napoleon, 1810.*
Tierelantijn'tje, tierlantijn'tje (*soort van leeuwerik*), o. -s; zie Tierelieren.
Tierelie'ren (klankn. *zingen van vogels kwinkeleeren*), zij hebben -tierelierd.

Tie'ren (*schreeuwen, drukte of geraas maken*), ik heb getierd; *wat - die kinderen op de speelplaats! de jagers vervolgden -d het everzwijn*; **-der** (*levenmaker*), m. -s.
Tie'ren (*welig groeien, gedijen*), het heeft -tierd; *de planten - hier goed; kippen - niet in de kou.*
Tie'rig (*krachtig groeiend, welig, voorspoedig*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Tierlantijn'tjes (*handbewegingen*, fig. *uitvluchten*), o. mv.; *de moeder maakte allerlei - voor het kind, dat schaterde van plezier*; fig. *je hebt nu van alles al verzonnen, en ik ben je - zat, wat ik wil, gebeurt, en daarmee uit!*
Tiers-état' (Fransche gesch. *derde stand*: *burgers en boeren in tegenstelling van adel en geestelijkheid*), m. gmv.; lees: *ti-ers-étà.*
Tiers'je (*oude vocht- of inhoudsmaat*), o. -'s.
Tij (uit *getij, eb en vloed*), o. -en; *opkomend -, vallend -, dood -*, d.i. flauw opkomend water; zegsw. *het - laten verloopen*, de gelegenheid laten voorbijgaan; spreekw. *Als het - verloopt, verzet men de bakens*, als het diep of de stroom verloopt, moeten de bakens of tonnen verlegd worden, fig. als de omstandigheden veranderen, dient men anders te werk te gaan, neemt men andere maatregelen, een anderen koers.
Tijd (*begin van den dag*), m.; zie de *Greenwich -*; de *Amsterdamsche -*, de *Middeleuropeesche -*, een uur vóór den Greenwichtijd; *stads-*.
Tijd (*tijdpunt, tijddeel*), m. -en; *te rechter -, te bekwamer -*, d.i. op den juisten tijd; *„nu ter tijd wezende"*, van den stadhouder gezegd (Unie van Utr.); *alles op zijn -*, d.i. met orde; *het wordt hoog -*, er is spoed noodig; *hij is uit den -*, gestorven; *die mode is uit den -*, verouderd; *van - tot -*, d.i. nu en dan; *de dood kent geen -*, let niet op leeftijd; zegsw. *de - baart rozen*, op den duur eindigt het lijden; *- is geld*, wie den tijd goed besteedt, kan geld verdienen; **-aanwijzing,** v.; **-bepaling,** v. -en, ook Tijdsbepaling; **-besparing,** v. gmv.; **-ruimte** (*tijdvak*), v. -n, ook Tijdsruimte; **-sbestek** (*tijdruimte*), o. gmv.
Tijd (spraakk. *evenmatig deel van een vervoegd werkwoord, ook: vorm van een w.w. ter aanduiding van den tijd der handeling in het heden, het verleden of de toekomst*), m. -en.
Tij'delijk (*voor zekeren tijd*), bn. en bw.; *een -e benoeming; hij is - aangesteld.*
Tij'deloos, tij'loos (*herfstbloem met trechtervormig, paars bloemdek*), v. -loozen; zie Herfsttijloos.
Tij'dens (*gedurende*), vz.; *- den oorlog.*
Tijd'geest (*algemeene denkwijze in zeker tijdsgewricht*), m. gmv.; *Da Costa* (1798—1860) *trad op als kampioen tegen den -.*
Tijd'genoot, m. -genooten; *Hooft was een - van Prins Maurits*, leefde in denzelfden tijd als; vr. ook **-e.**
Tij'dig (*bijtijds*), bn. en bw.; *een -e maatregel; ik was - aan den trein*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Tij'ding (*bericht*), v. -en; **tijdinkje,** o. -s.
Tij'dingzaal (*zaal of vestibule, waarbinnen een dagbladredactie haar nieuws, enz. aanplakt*), v. -zalen.
Tijd'korting (*uitspanning, tijdverdrijf*), v. -en; *de zieke plakte prentjes op tot -.*
Tijd'lang (een), (*gedurende eenigen tijd*), bw.; *de vrede was nu een - verzekerd.*
Tijd'lelie (*gele moeraslelie*), v. -lelies of -leliën; **-maat** (muz. *tempo*), v. -maten; **-meter** (*klok, chronometer*), m. -s; **-passeering** (*ontspanning*), v. gmv.: *iets doen voor -*; **-perk** (*afdeeling der geschiedenis*), o. -en; **-punt** (*tijdstip, merkwaardige gebeurtenis*), o. -en; **-rekening** (*jaartelling in de geschiedenis*), v. -en; **-rekenkunde** (*chronologie, vermelding of schikking naar tijdsorde van een reeks historische feiten*), v. gmv.
Tijd'rekening (*van betaling*: handel, *berekening, die den nieuwen vervaldag leert bepalen, wanneer eenige op verschillende tijdstippen vervallende geldsommen niet op bepaalden tijd worden afgedaan*), v. gmv.
Tijd'roovend (*veel tijd eischend*), bn.; *een -e bezigheid, een - onderzoek.*
Tijds'bestek (*bepaalde tijdruimte*), o. gmv.
Tijd'schrift (*periodiek geschrift, maand- of weekblad*), o. -schriften.
Tijds'gewricht (*kort tijdvak, tijdstip waarin kentering plaats heeft, waarin de loop der staatszaken een keer gaat nemen*), o. -gewrichten; **-omstandigheid,** v. -heden; **-orde** (*naar volgorde van tijd*), v. gmv.
Tijd'stip (*punt des tijds, oogenblik*), o. -stippen.
Tijd'stroom (*gang des tijds*), m. gmv.; *op een kleine plaats slijt de - niet zoo spoedig scherpe hoeken effen.* (Koetsveld); inz. graphisch overzicht der vaderlandsche geschiedenis: *professoren, die -en aanbieden.* (C.O.)
Tijds'verloop (*tijdduur, tijdvak, voortgang van tijd*), o. gmv.; *binnen een - van tien jaar is dit alles hier gebouwd*; **-verschil,** o. -verschillen.
Tijd'vak (gesch. *afdeeling, tijdsverloop tusschen twee hoofdfeiten*), o. -vakken; *men verdeelt de algemeene geschiedenis in drie -vakken en de vaderlandsche in vijf.*
Tijd'verdrijf (*uitspanning, tijdkorting*), o. gmv.; **-verlies,** o. gmv.
Tijd'vers, o. -verzen; zie Chronicum.
Tijd'wijzer (*kalender, almanak*), m. -s. w.g.
Tij'gen (*gaan, trekken*), ik toog, ben getogen; *zij tijgen weer aan 't werk.* (Tollens); *het zwerk toog saam; de Ridder tijt fluks aan 't werk*, (Staring); *ze zijn naar 't Heilige Land getogen.* Vroeger: *tieën, tiegen, tijen*: *Melis tijt aan 't loopen.* (Huygens).
Tij'ger (eig. *het snelle dier*: *groot katachtig roofdier der tropische gewesten*), m. -s, -en; **-in',** v. -nen; **-gevecht,** o. -en; **-jacht,** v. -en.
Tij'gerhond (*hond, gevlekt als een tijger*), m. -honden; **-kat** (*kat gevlekt als een tijger*), v. -katten; **-plaag,** v. gmv.; **-slang** (*met gevlekte huid, 7 of 8 M. lang, niet vergiftig, in het Z. van Azië*), v. -en; **-val,** v. -len; **-vel,** o. -vellen; **-wolf** (*zeker Z.-Afrikaansch roofdier*), m. -wolven.
Tij'glas (scheepst. *zandlooper*), o. -glazen.
Tijk (*overtrek van beddegoed*), v. -en; *en vriest de -en grijs.* (Tollens); (*stofnaam*), o.; **-wever,** m. -s.
Tij'loos, tij'deloos (*herfstbloem*), v. -loozen; zie Herfsttijloos.
Tijm (*lipbloemige plant*), m. gmv.
Tijns (*cijns*), m. -zen; vero. ook: Tins.
Tik (klankn. *niet harde slag*), m. tikken.
Ti'kar (O.-I. *gevlochten mat*), v. -s.

Ti'ke (O.-I. *bereide opium*), v. gmv.
Tik'ken (*zacht, fijn kloppen*), ik heb -tikt; *uw horloge tikt niet*; *wij hoorden de hanen der geweren* -; zegsw. *iemand op de vingers* -, betrappen op een misslag; **-ker,** m. -s.
Tik'ker (*arreslee*), m. -s. gew.
Tik'tak (redupl. van *tik*: *het tiktakspel*), o. gmv.
Tik'takken (*zachtjes tikken*), het heeft -tiktakt; *het - v. e. uurwerk, v. e. weefgetouw.*
Tik'takken (*op het tiktakbord spelen*), ik heb -tiktakt; **-ker,** m. -s; **-spel,** o. gmv.
Til (*het tillen*), m. gmv.; *daar is een heele - aan*; zegsw. *er is iets op* -, op komst, eig. op het punt van tillen of gebeuren; op handen: *er scheen veel naargeestigs op - te zijn.* (C.O.)
Til, til'le (*duiventil, vogelknip*), v. tillen.
Til, til'le (*brugje over een smal water*), v. tillen.
Til'baar, bn.; *-bare have*, d. i. roerende goederen.
Til'bury (Eng. *licht tweewielig rijtuig op veeren*), v. -'s. (y = ie).
Til'len (*opheffen, opbeuren, met kracht oplichten*), ik heb -tild; *iem. over het paard* -, zie Paard; ook Zwaartillend.
Tim'ber (Fr. *top van een helm*), m. -s.
Tim'bre (Fr. *toonkleur der stem*), o. gmv.
Ti'mekeeper (Eng. *chronometer*), m. -s; lees: *teim'kiepr*; scherts. voor horloge.
Ti'mekeeper (Eng. sport. *tijdopnemend persoon bij wedstrijden*, lees: *teim'kiepr*), m. -s.
Timi'de (Fr. *beschroomd, verlegen; schuchter, bleu*), bn.; -r, meest -; **-diteit,** v. gmv.
Timmera'ge (*getimmerte*), v. -s. (g = zj).
Tim'meren (*in hout werken*), ik heb -timmerd; *een raam* -, *een schip* -; zegsw. *hij timmert niet hoog*, zijn verstand reikt niet ver.
Tim'mergereedschap (*gereedschap van een timmerman*), o. -schappen.
Tim'merhout (*hout, dat voor timmerwerk kan gebruikt worden*), o. gmv.; zie Hout.
Tim'merman (*iem., die het timmeren als ambacht uitoefent*), m. -lieden, -lui; **-sbaas,** m. -bazen; **-sjongen,** m. -s; **-vak,** o. gmv.; **-werk,** o. gmv.; **-winkel,** m. -s.
Tim'merwerf (*timmerplaats*), v. -werven.
Tim'merwerk (*werk voor of van den timmerman*), o. gmv.
Timocratie' (*republikeinsch staatsbestuur met regeling v. d. rechten en verplichtingen der burgers naar hun grondbezit of naar hun vermogen*), v. gmv. (tie = tsie).
Ti'mon (eigennaam *van een Athener, die tijdens den Peloponnesischen oorlog zich van de wereld afzonderde, die hij om haar bedorvenheid had leeren verfoeien: menschenhater*), m. -s.
Timorees' (O.-I. *bewoner van Timor*), m. -zen.
Timpaan' (*vierkant ijzeren raam aan de boekdrukpers*), o. -panen.
Timp'je (*langwerpig, spits broodje*), o. -s.
Tin (*metaal op Banka en Blitong*), o. gmv.; **-mijn,** v. -en; **-veiling** (*-verkooping*), v. -en; **-werk** (*voorwerpen van tin*), o. -en.
Tin'achtig (*lijkende op tin*), bn.; **-ader** (*ader in een tinmijn*), v. -s; **-foelie** (*bekleeding van spiegelglas*), v. gmv.
Tinctuur' (*aftreksel van kruiden of van dierlijke zelfstandigheid*), v. -turen; *krekelmergs* -. (Staring). (c = **k**).
Tin'foelie (*bladtin, waar spiegels mede bedekt worden, stanniool*), v. gmv.; zie Foelie.
Tin'gelingeling, tw. klanknabootsing.
Tin'gel-tan'gel (*café-chantant, vooral een van den tweeden rang*), m. -s.
Tin'ka (O.-I. *kuur, gril*), v. -'s; *Mevrouw had ondraaglijke -'s.* (v. R.)
Tin'kelen (*tjingelen met bellen*), ik heb -tinkeld; *ik hoor de bellen der kudde* -.
Tin'ne, tin (*tandvormig bovendeel van een kasteelmuur*), v. tinnen; *de - des tempels v. Jeruzalem*; bij uitbr. *top, spits*; zie Kanteel.
Tin'negieter, m. -s; zegsw. *politieke* -, iemand, die in staatkunde liefhebbert, ontleend aan *Holberg's* (1684—1754) blijspel van dien naam, opgevoerd in 1722.
Tinnegieterij' (*werkplaats van den tinnegieter*), v. -en; **-goed** (*tinnen vaatwerk*), o. gmv.; **-kast** (*bergplaats van het tinnegoed*), v. -en.
Tin'nen (*van tin gemaakt*), bn.; *een - kroes.*
Tins, m. tinzen. vero.; zie Tijns.
Tint (*roode Spaansche wijn*), m. gmv.; *- is de beste wijn van Andalusië* (Spanje).
Tint (*kleur, gelaatskleur*), v. -en; zie Teint.
Tin'tel (*verkoold of verbrand linnen*), v. gmv.; **-doos,** v. -doozen; zie Tondel.
Tin'telen (*flonkeren*), het heeft -tinteld; *de sterren* -, flikkeren; *de oogen tintelden van vreugd*, glansden; *het -d starrenheir*; *mijn vingers - van de kou*, steken, prikkelen; **-ing,** v. -en.
Tin'teloogen (*met de oogen knipperen tegen het helle licht in*), hij -oogde, heeft getinteloogd; ook: het schitteren der oogen van vuur en geestdrift.
Tin'ten (*kleur geven*), ik heb getint; *een blos tintte zijn wangen*, kleurde.
Tip (*punt, uiteinde*), m. tippen; *de - van een das, de - van een zakdoek*; *de vaas stond op het -je van de tafel*, randje; fig. *hij stond op het - van zijn vertrek.*
Ti'par (O.-I. *droog rijstveld; rijstaanplanting op Java en Sumatra in de vlakten en op de berghellingen*), v. -s; zie Tegal.
Tip'pen (den. van *tip*), ik heb -tipt; *het haar laten* -, korten; *de vleugels* -, de tippen er afsnijden.
Tip'sy (Eng. *dronken*), bn.; *de matroos was* -.
Tira'de (Fr. *uitval, lange reeks van woorden; volzinnenreeks*), v. -s.
Tirailleeren (Fr. mil. *met verspreide scherpschutters aantasten, uitzwermen*; handel: *trekken en weder trekken van wissels om zich daardoor geld te verschaffen, wisselruiterij*); lees: *-raljeeren.*
Tirailleur' (mil. *tirailleerend soldaat-scherpschutter*), m. -s; lees: *-raljeur.*
Tirailleurs'vuur (*geweervuur v. tirailleurs*), o. gmv.
Tiran', tyran' (*dwingeland*), m. -nen.
Tirannie', tirannij' (*dwingelandij*), v. -nieën, -nijen.
Tiranniek' (*wreed, willekeurig*), bn. en bw.
Tiranniseeren (*hard behandelen*); *iem.* -.
Tiras' (*net om patrijzen te vangen*), v. -sen.
Tiras' (*soort van cement*), o.; zie Tras.
Tiretein' (*grove stof; weefsel van half wol en half linnen*), o. gmv.; **-en,** bn.
Tiro'nische noten (*afkortingsteekenen*), v. mv.; de - vormen een soort van stenographie, zoo genoemd naar Tiro, een vrijgelaten slaaf van Cicero.

Tissu' (Fr. *omslagdoekje*), o. -'s.
Ti'tan (myth. *reus, hemelbestormer, door Zeus in den Tartarus geslingerd*), m. -s, -ta'nen; zie Giganten.
Tita'nisch (*reusachtig, geweldig groot*), bn.
Ti'tansarbeid (*reuzenwerk*), m. gmv.
Ti'tel (*ambtsnaam, rangnaam, rechtsgrond*), m. -s.
Ti'tel (*opschrift, benaming*), m. -s; **-blad,** o. -en; **-plaat** (*prent tegenover het titelblad*), v. -platen; **-vignet** (*druksieraad in druivebladvorm*), o. -vignetten.
Ti'telen (*een titel geven*), ik heb -titeld; zie Betitelen.
Ti'telrol (tooneel. *rol van den hoofdpersoon d.i. van hem, naar wien het stuk heet*), v. -rollen.
Ti'tiaan, eig. Tiziano Vecellio, *de grootste meester der Venetiaansche schilderschool*, 1477—1576.
Tit'tel (*stippel, punt, teeken*), m. -s; *er mag geen - aan ontbreken*, d.i. niets; *hij kent geen - of jota*, hoegenaamd niets; zie Jota.
Titulair' (*in naam*), bn.; *korporaal -, sergeant -*, niet effectief. (ai = è).
Titula'ris (*persoon, die zekeren titel voert, titeldrager*), m. -sen.
Titulatuur' (*betiteling, al de titels van een persoon, volledige benaming*), v. -uren.
Tituleeren (*betitelen; iemand een titel geven*); *hoe moet ik hem -?*
Ti'tus, gesch. *verwoester van Jeruzalem in* 70 n. C.; *van* 79—81 n. C. *Romeinsch keizer.*
Ti'tus Li'vius, *Romeinsch geschiedschrijver, geboren te Padua*: 59 v. C.—19 n C.
Tjalk (*smal en plat Friesch vaartuig*), v. -en.
Tjan'doe (O.-I. *bereide opium*), v. gmv.
Tjan'gelen (klankn. *slechte snarenmuziek maken*), hij heeft -tjangeld; *dit meisje blijft maar op de piano -.*
Tjan'ken, tjen'ken (*huilen* b.v. *van honden*), hij heeft -tjankt; **-er,** m. -s.
Tja'poeng (O.-I. *libel, waterjuffer*), v. -s.
Tjelem'poeng (*een soort van Ind. mandoline, soms met dertien paar snaren, behoorende bij de gamelan-muziek*), v. -s.
Tjerk (*Amerikaansche houtsnip*), v. -en.
Tji (O.I. *beek of rivier*), v. -'s; met - beginnen al de riviernamen in de Soenda-districten; zie Kali.
Tji (O.-I. *gewicht van* $^1/_{10}$ *thail, voor opium*), o. -'s.
Tjif'tjaf (*tuinzomervogeltje, dat zijn half overdekt nest een paar voeten boven den grond maakt*), m. -fen.
Tjil'pen, zij hebben -tjilpt; *de musschen -,* maken piepend gefluit.
Tjin'gelen (*langzaam bellen of luiden*), ik heb -tjingeld.
Tjin'tjangen (O.-I. *stukslaan, in stukken snijden*).
Tjit'jak (*huishagedis op Java*), v. -s; *de - zuivert de woningen van ongedierte.*
Tjo'ba, Mal. *Komaan, laat ons beproeven.*
Tjoe (Chin. *arak, drank uit rijst*), v. gmv.
Tjot'ter (*klein vaartuig*), v. -s.
Toast (*heildronk*), m. -en; beter: Toost.
Toas'ten (Eng.); beter Toosten.
Tob'be (eig. *vat met twee ooren: waschkuip, balie*), v. -n.
Tob'ben (*zwoegen, zich afsloven*), ik heb -tobd; *het is - met dien knaap,* zijn leeren is slecht; *met een ziek kind -.*
Tob'ber, tob'berd (fig. *sukkelaar*), m. -s.
Tob'berig (*tobbende, onrustig*), bn.; *de zieke was vannacht erg -*; fig. zwaartillend. malend.
Tobberij' (*afsloving, gezanik*), v. -en.
Tobi'asvisch (*zandaal*), m. -visschen; zie Smelt.
Toccadiel'je, -dille (Ital. *tiktakspel*), o. gmv. (cc = kk).
Toch (verscherpt uit *doch: echter, evenwel, niettemin*), bw.
Tocht (verwant met *tiegen: reis*), m. -en; *zij deden een - naar het H. Land; een kruis-, een pelgrims-.*
Tocht (*trekwind, zuigwind*), m. -en; **-deken,** v. -s; **-deur** (*tweede deur in een gang*), v. -en; **-lat,** v. -ten; **-scherm,** o. -en; **-schut,** o. -ten.
Toch'ten (*den tocht of windtrek doorlaten*), het tochtte, het heeft -tocht; *wat tocht het hier!*
Tocht'genoot (*reisgenoot*), m. -genooten; vr. **-e.**
Toch'tig (*winderig*), bn.; *een -huis*; **-er, -st; -heid,** v. gmv.
Tocht'sloot (*afvoersloot*), v. -slooten; ook Tocht, m. -en: *in het water van den -.* (C.O.)
Tod, tod'de (*lomp, vod*), v. todden.
Tod'dy (Eng. *rumgrog, ook: cognac of brandewijn met water; ook: arakgrog*), m. gmv.
Toe (*in de richting van*), bw.: *ergens naar - gaan,* in de richting van; *de deur is -,* dichtgesloten; *op den koop -,* als toegift; tw.: *-, geef het mij!*
Toe, bw. Met w.w. wordt dit bijw. aaneengeschreven en vormt het scheidbare samenstellingen: *toeademen, -bakeren, -behooren, -bereiden, -betrouwen, -bidden, -binden, -blaffen, -blijven, -brullen, -buigen, -deelen, -dekken, -denken, -dichten* (toeschrijven), *-dienen, -doen, -duwen, -draaien,* enz.
Toe'ak, -wak (Mal. *palmwijn*), m. gmv.
Toe'an-besar' (Mal. *groote heer, gouverneur-generaal*), m. -s; ook: *Toewan-bezaar*; de - is opperbevelhebber van vloot en leger, hij maakt oorlog en sluit vrede met de Ind. vorsten, hij geeft algemeene verordeningen en houdt het oppertoezicht op de verschillende takken van bestuur; **- ta'nah** (*landheer*), m. -s.
Toean'koe (Mal. *mijn-heer, mon-seigneur*), m. -s.
Toe'doen (*hulp, bijstand, medewerking*), o.; *dat is buiten mijn - gebeurd, geschied.*
Toe'doeng (Mal. *groote ovaalvormige, platte zonnehoed, van gevlochten palmbladeren of ander materiaal vervaardigd*), v. -s; *de landbouwers op den akker dragen een -.*
Toe'dracht (*de wijze, waarop zich iets heeft toegedragen*), v. gmv.; *ik zal u de geheele - der zaak mededeelen*, d.i. heel het beloop.
Toe'gaan, het ging -, is -gegaan; *de deur, het raam is door den wind - gegaan,* dichtgegaan; *het is bij die boedelscheiding vreemd -gegaan,* er zijn vreemde dingen gebeurd.
Toe'gang (*weg, waarlangs men ergens kan komen*), m. -en; *- hebben, vrijen - hebben,* d.i. vrij mogen binnengaan; *de -en tot de stad,* wegen, poorten; **-sbewijs,** o. -zen; **-sbiljet,** o. -ten; **-skaart,** v. -en.
Toegan'kelijk (*genaakbaar*), bn.; **-heid,** v.
Toegeef'lijk, toege'felijk (*inschikkelijk*), bn. en bw.; **-heid,** v. -heden.

Toe'genegen (*gunstig gezind*), bn.; -genegener, -genegenst; **-heid,** v. gmv.
Toe'geven (*geven boven het bedongene*), ik gaf -, heb -gegeven; *op den koop iets* -, d.i. bovendien een kleinigheid geven; *op den koop* -, verliezen; *mijn neef geeft u niets toe in kennis, lichaamskracht* enz., doet niet voor u onder; **-ing,** v. gmv.
Toege'vend (*inschikkelijk*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Toe'geving (*inwilliging, concessie*), v. gmv.
Toe'gift (*overmaat*), v. -giften.
Toe'hoorder (*iem., die toehoort of luistert*), m. -s; *al de -s waren getroffen*, d.i. aanwezigen; **-deres',** v. -sen.
Toe'hooren (*aanhooren, luisteren, toebehooren*), het heeft -gehoord; **-der,** m. -s.
Toe'huis (*geen winkelhuis, gesloten huis*), o. -huizen.
Toe'kachel (*gewone, rondom gesloten kachel, indertijd als tegenstelling van open haard*), v. -s.
Toe'kan-a'jer (O.-I. *waterdrager*), m.; **-lam'po** (*lampenist*), m.; **- med'ja** (*tafelbediende*), m.
Toe'kang (O.-I. *baas, meester; iemand, die ervaren of knap is in eenig vak of werk*), m. -s; *- mas*, goudsmid, *- ka'joe*, timmerman.
Toe'kennen, ik heb -gekend; *iemand een recht* -, geven, toestaan; **-ning,** v. gmv.
Toe'komen (*behooren, toebehooren*), het kwam -, is en heeft -gekomen; *dit komt mij toe, iem. gelden doen* -, geworden; *kunt gij met uw traktement -?* rondkomen.
Toeko'mend (*aanstaande*), bn.; *de -e week, het -e leven*, hiernamaals; spraakk. *de -e tijd.*
Toe'komst (*de tijd, die nog komen moet*), v. gmv.; *de jeugd heeft de - in handen.*
Toekom'stig, bn.; *uw - welzijn.*
Toe'laag, toe'lage (*vergoeding in geld, gratificatie*), v. -lagen; *een - van f 100 voor 't bezit der teekenakte.*
Toe'lachen, ik lachte -, heb -gelachen; fig. *de toekomst lacht mij* -, schijnt mij rooskleurig; zie Aanlachen.
Toe'last (*groot wijnvat, dat 640 flesschen wijn kan bevatten*), m. -lasten.
Toe'laten (*veroorloven*), ik liet -, heb -gelaten; *gij moet van uw kinderen niet alles* -, dulden; *oogluikend iets* -, door de vingers zien; *er worden elk jaar 24 kweekelingen toegelaten*, aangenomen; **-ing,** v. gmv.
Toe'latingsexamen (*examen om toegelaten te worden aan een H. B. S. enz., admissie-examen*), o. -examens; *het - der H. B. S.*
Toe'latingskaart (O.-I. zie *Permit*), v. -kaarten.
Toe'leg (*plan, voornemen, onderneming*), m. gmv.; *de - werd verijdeld*, d.i. opzet, aanslag, samenzwering.
Toe'leggen (zich), (*zich beijveren om iets te leeren*), ik legde (leide) mij -, heb mij -gelegd (-geleid); *ik heb mij op de natuurkunde -gelegd*, d.i. ze als hoofdvak bestudeerd.
Toe'lichten (*ophelderen, nader verklaren*), ik heb -gelicht; *een geschil* -; **-ing,** v. -en.
Toe'lonken (*vriendelijk aanblikken*), ik heb -gelonkt; **-ing,** v. -en.
Toe'loop (*het van alle zijden bijeenkomen*), m. gmv.; *deze winkel heeft den* -, trekt een menigte van klanten; *- van volk*, trek.
Toe'maat (*overmaat, iets boven de gewone maat*), v. -maten; *wij zorgen slechts om van de - af te komen, die ons postuur ontving.* (Staring), n.l. v. d. bochel.
Toen, bw.: *hij kwam* -, op dien tijd; vgw.: *- hij kwam, was het te laat*, o. h. oogenblik, dat.
Toe'naam (*bijnaam; naam, welke aan de voor- of familienaam is toegevoegd*), m. -namen; b.v. *Willem de Zwijger, baas Gansendonk de Baron; ik zal je alles zeggen, met naam en* -, in bijzonderheden of details.
Toenan'koe (Mal. *mijnheer, monseigneur*).
Toen'dra (aardr. *mosvlakte of -steppe in Siberië, 's winters bevroren moeras*), v. -'s.
Toe'neming (*aangroeiing*), v. gmv.; *- van werkzaamheden, - van bevolking.*
Toen'maals (*indertijd*), bw.: *hij was - in Indië*, destijds, in die dagen.
Toenma'lig, bn.; *de -e mode was minder dwaas*, de mode van toen, van die dagen.
Toe'pad (*bijpad, korter pad*), o. -paden.
Toepas'selijk (*van toepassing zijnde*), bn. en bw.; *een - opschrift, een - woord; - spreken*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Toe'passen (*aanwenden*), ik heb -gepast; *pas de opgedane paedagogische kennis nu toe bij uw onderwijs*; **-sing,** v. -en.
Toer (*reis, tocht, wandeling, rit*), m. -en; *wij deden een toer door de fraaie omstreken.*
Toer (*kunststukje, goochelkunstje*), m. -en; *die goochelaar doet fraaie -en; die acrobaten doen sterke -en*, kunsten.
Toer (*een lastig werk*), m. gmv.; *je zult er een heelen - mee hebben*, b.v. met het haken van een sprei.
Toer (*beurt*), m. -en; *elk zal op zijn - spelen.*
Toer (*haarkrulsel, -tooisel*), m.; **-tje,** o. -s: *Grietje van Buren droeg een -tje, aan twee trosjes rozijnen niet ongelijk.* (C. O.)
Toer (*streng koralen of paarlen*), m. -en; zie Snoer.
Toe'rechten (*toebereiden*), ik rechtte -, ik heb -gerecht; *de salade -, het avondmaal -.*
Toe'reeden (*optakelen, uitrusten*), ik heb -gereed; *een schip ten oorlog -*; **-ing,** v. gmv.
Toerei'kend (*voldoende, genoegzaam*), bn.; *de voorraad was -, het geld was niet -.*
Toere'kenbaar, bn.; *een misdaad is een krankzinnige niet -*, hij kan er niet voor gestraft worden; **-heid,** v. gmv.
Toe'rekenen (*wijten, ten laste leggen*), ik heb -gerekend; **-ing,** v. gmv.
Toe'ren (den. van *toer: rijden i. e. rijtuig*), ik heb -toerd: *wij toerden eerst door de voornaamste straten der stad.* (C. O.)
Toe'rijtuig (*gesloten rijtuig*), v. -rijtuigen.
Toerist' (afleid. van *toeren: pleizierreiziger*), m. -en; *langs den Rijn wemelt het 's zomers van -en.*
Toe'rit (*kortere rit*), m. -ritten.
Toermalijn' (*een rozerood of paarsrood, ook bruinachtig rood, edelgesteente*), m. -en; (*stofnaam*), o. gmv.
Toe'roep (*kreet, eisch*), m. w. i. g.
Toe'rusten (*gereed maken, uitrusten*), ik rustte -, ik heb -gerust; *ten strijd* -, wapenen; **-ing,** v. -en.
Toeschie'telijk (*tegemoetkomend, welwillend*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Toe'schieten (*toesnellen*), ik schoot -, heb en ben -geschoten; *op dien kreet kwam mijn vader* -, d. i. ijlings aansnellen.
Toe'schijnen (*dunken, voorkomen*), het scheen -, heeft mij -geschenen.

Toe'schouwer (*kijker, omstander*), m. -s; **-ster,** v. -s; zie Aanschouwer.
Toe'schrijven, ik schreef -, heb -geschreven; *dat werk wordt aan Huygens toegeschreven*, d.i. men noemt hem den maker; *waaraan moet ik uw stilzwijgendheid -?* wijten.
Toe'sjorren (*met touw stevig vastbinden*), ik heb -gesjord; zie Sjorren.
Toe'slag (*toewijzing b.v. bij een koop*), m.; *de - valt*, toewijzing van een koop; *van 't eerste Bod aan, tot de luide - vall'* (Staring), het jawoord, de instemming; ook dat, wat bij iets gevoegd moet worden, b.v. geld, bijbetaling: **-biljet** (*spoortr.*), o. -ten.
Toe'slede (*koetsslede, gesloten slee*), v. -n.
Toe'spelen, ik heb -gespeeld; *Hateling speelde Klaartje de slagen toe* (C.O.), n.l. in de hand.
Toe'speling (*bedekte lijke aanduiding*), v. -en; *hij maakt een toespeling op uw burgerafkomst*, zinspeling.
Toe'sperren (*afsluiten*), ik heb -gesperd.
Toe'spijs (*bijspijs, bijgerecht*), v. -spijzen.
Toe'spraak (*aanspraak, rede*), v. -spraken; *hij hield een - tot zijn werklieden.*
Toe'staan (*veroorloven, vergunnen, inwilligen*), ik stond -, heb -gestaan; *een verzoek -, iemand iets -*, toelaten.
Toe'stand (*gesteldheid, gesteltenis*), m. -en.
Toe'stel, m. gmv.; *nog zie ik dien droevigen - van zuurdeeg en natte omslagen.* (C. O.); *de - tot haar bruidgewaad.* (Staring), toebereidselen; *dat was een -!* voorbereiding, drukte, omslag.
Toe'stel (*werktuig, machine*), o. -len; *wat kost dat -? een kook-; allerlei -len*, gereedschappen.
Toe'stellen, ik heb -gesteld; *een feestmaal -*, d.i. aanrechten, gereedmaken.
Toe'stemmen (*inwilligen, goedkeuren*), ik heb -gestemd; **-stemming,** v. gmv.: *zijn -ming geven.*
Toet (O.-I. *schatje, liefje*), v. gmv.; -je, o. -s.
Toe'takelen (*een schip, van takelwerk voorzien om zee te kunnen kiezen*), ik heb -getakeld! fig. *wat is dat kind vreemd toegetakeld*, opgedirkt, vreemd en belachelijk opgesmukt; *hij is erg -getakeld*, afgerost, bont en blauw geranseld, **-ing,** v. gmv.
Toe'tasten (*aanpakken, nemen*), ik heb -getast; *de gasten moeten maar -*, d.i. nemen, wat hun gelieft.
Toe'ten (*blazen op trompetten, koehoorns. enz.*), ik heb -toet; zegsw. *hij weet van - noch blazen*, hij weet hoegenaamd of volstrekt niets (van het vak); **-er,** m. -s.
Toe'ter (*blaashoorn, toethoorn*), m. -s. gmz.
Toe'teren (den. van *toeter*: *gedurig toeten*), ik heb -toeterd.
Toe'terloof (*loof van schermbloemige planten, op wier holle stengels de jeugd kan toeten*), o. gmv. *Veldin sprong uit het hooge -.* (C. O.)
Toet'hoorn, -horen (*koehoorn, blaashoorn*), m. -s; *in de verte klonken de tonen des -s.* (v. Beers).
Toe'treden (*naderen*, fig. *deelnemen aan*), ik trad -, ben -getreden; *tot een vereeniging -*, lid er van worden; *de koning trad op hem toe*, d.i. naderde hem; **-ing,** v. -en.
Toets (fig. *proef*), m. -en; zegsw. *den - kunnen doorstaan*, bestand zijn tegen het onderzoek, eig. gezegd van goud, welks gehalte op den toets-steen onderzocht wordt.
Toets (*evenmatig deel van een klavier*), m. -en.
Toets (*schaduw, donker*), m. -en; *zware -en, naar willekeur aangebracht.* (Potg.)
Toet'sen (Fr. *toucher*: *aanraken, beproeven*), ik heb -toetst; *wij zullen zijn eerlijkheid -*, d.i. op de proef stellen; **-ing,** v. gmv.
Toets'naald, v. -en; ook Proefnaald.
Toets'steen (*een proefsteen*), m. -en; (*stof*), o.
Toe'val (*onvoorzien geval*), o. -vallen.
Toe'val (geneesk. *bezwijming, vallende ziekte*), o. -vallen; *aan -len lijden.*
Toe'vallen (*ten deel vallen*), het is -gevallen; *een erfenis is haar toegevallen*; *iem. -*, begunstigen; ook: zich voegen bij iemands partij.
Toeval'lig (*bij toeval*), bn. en bw.; *een -e ontmoeting*; *ik zag hem -*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Toeval'ligerwijze, -wijs (*bij toeval*), bw.
Toe'ven (*zich ophouden, wachten*), ik heb -toefd; *ons toeft een vriendelijk onthaal*, d.i. wij hebben te wachten; *Marco toeft als Julia toeft.* (Staring), d.i. rust, wacht, beidt.
Toe'verlaat (eig. *wijkplaats*, fig. *beschermer*), m. gmv.; *God is mijn -*, d.i. steun, toevlucht.
Toe'vloed (*het toevloeien*), m. gmv.; fig. *een - van vreemden, van nieuwsgierigen.*
Toe'vloeien (*vloeiend aanstroomen*), het is -gevloeid; fig. in menigte ergens samenkomen.
Toe'vlucht (*wijkplaats, schuilplaats*, ook: *toeverlaat, steun, hulp*), v. gmv.
Toe'vluchtsoord (*wijkplaats, schuilplaats*), o. -oorden.
Toe'voegen, ik heb -gevoegd; *de metselaar zal die reten -*, dichtstoppen; *ik heb aan die woorden nog een en ander toegevoegd*, bijgevoegd; *den generaal zijn twee kapiteins als adjudanten toegevoegd*, ten dienste gesteld; **-ing,** v. -en; **-sel,** o. -s.
Toe'voer (*aanvoer*), m. gmv.; *- van levensmiddelen, den - afsnijden*; **-buis,** v. -zen.
Toe'voeren (*aanbrengen, voorzien van*), ik heb -gevoerd; *den vijand levensmiddelen -.*
Toe'voorzicht (*bewaking, zorgzaam toezicht*), o. gmv.
Toe'wagen (*gesloten rijtuig*), m. -wagens.
Toe'wak (Mal. *palmwijn, toeak*), m. gmv.
Toe'wan (Mal. *heer, mijnheer*), m. -s; zie: Toean; *- bezaar, - besar* (*groote heer*), d.i. de gouverneur-generaal van O.-I.
Toe'was (*aanwas, groei, toeneming*), m. gmv.
Toe'wassen (*dichtgroeien*), het wies -, de sloten wiesen -, ze zijn -gewassen; *die sloot zal nog -.*
Toe'water (*door ijs gesloten, dichtliggend water*), o. gmv.; *bij - gaat men per slee.*
Toe'weg (*een kortere weg*), m. -en; zie Toepad.
Toe'wenden, ik heb -gewend; *ik heb hem den rug toegewend.* toegekeerd, toegedraaid.
Toe'wicht (*toemaat, overwicht*), o. gmv.; *hij gaf mij een ons -*, d.i. te veel of meer dan het vereischte gewicht.
Toe'wijden (*wijden, toeheiligen*), ik heb -gewijd; *zich - aan*, d.i. zich geheel geven; **-ing,** v. gmv.
Toe'wijzen (*toekennen*), ik wees -, heb -gewezen; *die eisch is hem toegewezen*, hij is op dat punt in het gelijk gesteld; *een aanbesteed werk -*, d.i. gunnen; *iem. een koop -*, tot kooper verklaren; **-ing,** v. gmv.

Toe'zang (*slotzang*), m. -zangen; *de - van Vondels rei van Engelen.*
Toe'zeggen (*beloven*), ik heb -gezegd, (-gezeid); *iem. een belooning -*; **-ging** (*belofte*), v. -en.
Toe'zicht (*het toezien*), o. gmv.; *er moet - zijn bij alle werk*, opzicht; *hier had zijn - menigmaal een vijand voorgekomen.* (Bild.)
Toe'zien (*opzicht houden*), ik zag, -, heb -gezien; **-ziend,** bn.: *een toeziende voogd*; **-ziener** (*opzichter*), m. -s.
Toe'zwaaien (*zwaaiend een teeken geven*), ik heb -gezwaaid; *iem. met den zakdoek -*, toewuiven; fig. *iemand wierook -, lof -*, hem hoog prijzen, hem luide prijzen.
Tof'fel (*muil, pantoffeltje*), v. -s. gmz.
Tof'steen, m. -steenen; (*stofnaam*), o.; zie Tufsteen.
To'ga (R.-K. *dracht der geestelijken, soutane*), v. -'s; in de spreekt. Toog, v. togen.
To'ga (*ambtskleed van predikanten, rechters en advocaten*), v. -'s.
To'gen (onvolt. verl. tijd, mv.) van tiegen, (*trekken*); *de kruisvaarders - naar het H. land.*
Toilet' (Fr. *kaptafel; fijne kleedij*), o. -ten; zegsw. *zijn - maken*, d.i. zich met zorg kleeden. (oi = oa).
Toilet'artikel (*gereedschap van de kaptafel*), o. -en; **-spiegel,** m. -s; **-zeep,** v. -zeepen.
Toiletteeren (*toilet maken, zich fijn kleeden*).
Tol'se (Fr. *oude, Fransche lengte-eenheid, 1,949 M.*), v. -s. (oi = oa). vero.
Tokay'er (*beste Hongaarsche wijn*), m. gmv.
To'keh, tok'eh (Mal. *hagedis, gecko op Java*), m. -'s; *de - heeft een luiden tjilpenden kreet, nl. To'kè, dien hij elke 5 min. laat hooren; zij luisterde naar het geschreeuw van den tammen -, die tegen den wand zat.* (v. R.); ook: *Toké.*
Tok'kelen (*herhaaldelijk aanraken, gedurig rukken aan*), ik heb -getokkeld: *de snaren -*, een snaarinstrument bespelen; fig. *de lier -*, dichten; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en.
To'ko (O.-I. *bazaar, winkel met allerhande*), v. -'s; **-houder** (*baas van een toko*), m. -s; **-juffrouw** (*vrouw. bediende in een toko*), v. -en.
Tol (*doortochtgeld, schatting*), m. tollen; *- betalen*, fig. cijns geven; zegsw. *den - aan de natuur betalen*, sterven; **-baas** (*tolgaarder*), m. -bazen; **-boom** (*tolhek, slagboom*), m. -en; **-brug** (*brug, waarop tol geheven wordt*), v. -bruggen; **-gaarder** (*tolontvanger*), m. -gaarders; **-hek** (*afsluithek*), o. -hekken; **-huis** (*tolkantoor*), o. -huizen; **-tarief,** o. -ven.
Tol (*tolhuis, ook tolhek*), m. tollen.
Tol (*jongensspeeltuig*), m. tollen.
Tolerant' (*verdraagzaam*), bn. en bw.; *hij is zeer - op het stuk van godsdienst*; -er, -st.
Toleran'tie (*verdraagzaamheid*), v. gmv.
Tolereeren (*verdragen, dulden, toelaten*).
Tolk (*vertaler*), m. -en; *iem. tot - dienen*, taalman; ook *woordvoerder: ik geloof de - van ons allen te zijn, als ik u hartelijk dankzeg.*
Tol'len (*met den tol spelen*), ik heb -told; fig. draaien als een tol: *met het bootje naar den grond -.* (C.O.)
Tol'lenaar (Bijbel. *belastinggaarder, tolgaarder, inner van tol- en havengelden, ondergeschikte der Romeinsche pachters*), m. -s; de -s stonden bij de Joden ongunstig bekend, èn wegens hun betrekking met de vreemde overheerschers èn wegens voorkomende afpersingen; Luk. 3 : 12 en 13.
Tol'lens, Hendrik, 1780—1856, te R'dam: Nederl. volksdichter.
Tolstoï, Leon, graaf van, geb. 1828, Russisch wijsgeer en romanschrijver.
Tol'verbond (*verbond der Duitsche staten in zake het heffen van in- en uitvoerrechten*), o gmv.
Tol'vrij, bn.; *gedachten zijn -*; **-heid,** v.
Tomaat' (*appelvormige, scharlakenroode vrucht*), v. -maten; -aten worden veel gekweekt op de Canarische eilanden en verscheept naar Engeland; *men gebruikt het sap van de tomaten in de soep*; **-matensoep,** v. gmv.; **-saus,** v. -sausen.
To'mahawk (*strijdbijl of strijdknots der Indianen in N.-Amerika*), m. -s.
Tom'bak (Mal. *metaalmengsel, roodachtig geel van kleur*), o.; ook Spinsbek.
Tom'be (Fr. *praalgraf, grafteeken*), v. -s.
Tom'bola (It. *zeker loterijspel in eenigen galanteriewinkel, met fraaie of aangename zaakjes als prijzen*), v. 's.
Tommon'gong (Java. *rang v. e. inlandsch edelman, lager dan Adhipatti*), m. -s.
Tom-pou'ce (Fr. *kleinduimpje, dwergje*), m. -s. (ou = oe).
Ton (*denkbeeldige inhoudsmaat*), v. tonnen; *een - boter* = 160 K.G., verdeeld in verrels van 40 K.G., halfverrels van 20 K.G.; $^1/_{16}$ - is 10 K.G.
Ton (*haringmaat*), v. tonnen; een - of kantje haring is $^1/_{17}$ last.
Ton (*inhoudsmaat*), v. tonnen; *een schip van 125 ton*; elke ton = 1000 K.G.; ook als steenkolenmaat.
Ton (*houten vat*), v. tonnen; *een - bier*; fig. *een - gouds*, honderd duizend gulden.
Ton'del (*gebrand linnen*), o. gmv.; **-doos** (*kokertje met gebrand linnen, 'twelk men doet gloeien door middel van een vonk, uit een vuursteen geslagen*), v. -doozen.
Ton'der, o. -s; zie Tondel.
Tonden'se (Fr. *werktuig tot het scheren van schapen*), v. -s. (s = z).
To'nen (*klinken, weerklinken*), het heeft getoond; *de liederen -, het orgel toont.* w. i. g.
Tong (*spraaklid*), v. -en; bij overdracht: *de - van een gesp*, stift; *de - van een balans*, naald; *de - van een slot*, schoot; *de - van een orgelpijp*; *de - van een zandbank*, uitstekende punt; fig. *een kwaadsprekende -*, persoon; *het ligt mij op de -*, ik sta op 't punt het te zeggen; *lang van - zijn*, veel praten, alles overbabbelen; zegsw. *het hart ligt hem op de -*, hij is oprecht; *hij is wel ter -*, welbespraakt.
Tong (*geluidslid van dieren*), v. -en; *een osse-*; *de hond liep met de - uit den bek.*
Tong (*zekere platvisch*), v. -en.
Tong'band (*tongriem*), m. -banden; **-blaar,** (*zekere veeziekte*), v. gmv.; **-etje** (*kleine tong*), o. -s; **-letter** (b.v. *d, t, l, r, s*), v. -s; **-riem** (*bandje of vliesje onder de tong, dat soms bij kinderen doorgesneden wordt, als de tong in haar bewegingen wordt belemmerd*), m. -riemen: zegsw. *hij is wel van den - riem gesneden*, zijn tong zit goed los, hij kan goed babbelen, praten; **-slag** (eig. *slag met de tong*, fig. *tongval, wijze van een taal te spreken*), m. gmv.

Tong-tong (O.-I. *houten gong of tamtam*), v. -s; zie Tontong.
Tong'val, m. -vallen; *de Overijselsche* -, d.i. gewestelijke taal, het dialect van O.
Tong'werk, o.; *een orgelpijp met* -, waarin de toon wordt voortgebracht door het trillen eener veerkrachtige tong.
Tonijn' (*zekere visch der Middell. Zee*), m. -en.
To'nika (*versterkende middelen*), o. mv.
To'nisch (*versterkend, spannend*), bn.; *-e middelen* of *tonika*, de spieren versterkende voedingsmiddelen; *-e spierkrampen*, die lang en zonder tusschenpoozen aanhouden; zie Klonisch.
Ton'kaboom (*boom v. 20—25 M. in Guyana*), m. -boomen.
Ton'kaboon (*welriekend zaadje v. d. -boom*), v. -boonen; *ik heb een - in mijn snuifdoos* om nl. de snuif geurig te maken.
Ton'molen (*molen, waarmee water omhoog gezogen of gehaald wordt*), m. -molens; de - is een uitvinding van Archimedes: de - is een cilinder, waarin een spiraalvormig schroefblad loopt.
Ton'neboei (waterst. *ton, in den vorm van een dubbelen afgeknotten kegel, welke dient als boei*), v. -boeien.
Ton'neboeier (*zeker vaartuig van den bakenmeester*), m. -boeiers; ook: *Bakenmeester.*
Ton'nen (*in tonnen of vaten doen*), ik heb -tond; *het spek* -, *haring* -.
Ton'nengeld (*havengeld, te betalen naar 't aantal scheepstonnen*), o. -gelden.
Ton'nenmaat, ton'nemaat (*inhoud van een vaartuig*), v. gmv.
Ton'nenmeester (*bakenmeester*), m. -s.
Ton'nenstelsel, o. gmv.; volgens dit stelsel worden de faecale stoffen in tonnetjes verzameld en deze wekelijks door de stadsreiniging opgehaald en verzameld.
Ton'ner (*die haring in tonnen doet*), m. -s.
Tonsuur' (R.-K. *kruinschering, de geschoren kruin*), v. gmv.
Tonti'ne (It. *vereeniging van personen, die kapitalen inleggen en de renten er van innen, zóó, dat het deel der afstervenden komt bij dat der overlevenden; ook die toenemende rente zelve*), v. -s; de - draagt haar naam naar den ontwerper Lorenzo Tonti te Napels, 1658.
Ton'tong, tom'tom (O.-I. *groot, hangend, uitgehold blok, waarop men de uren en ook wel alarm slaat*), m. -s; zie Tamtam.
Toog (*boog in de bouwkunde*), m. togen.
Toog (*toga, priesterkleed*), v. togen; *ook overkleed van misdienaren in bediening.*
Toog (*toonbank*), m. -en Vl.
Toog, onvolt. verl. tijd van tiegen.
Tooi (*opsiersel, opschik*), m. gmv.
Tooi'en (*opsieren*), ik heb -tooid; *de rozen - den hof*; *zich* -; **-sel** (*opschik*), o. -s.
Toom (*teugel*), m. -en; *in - houden*, bedwingen; *de - van een vlieger*, d.i. de lus of lis; **-eloos,** bn. -loozer; **-pje,** o. -s.
Toom (*broedsel*), m. -en; *een - kippen.*
Too'men (*een teugel aandoen*), ik heb -toomd; *een paard* -, d.i. het den toom aanleggen; fig. *beteugelen, bedwingen*; **-ing,** v. gmv.
Too'meloos (*zonder toom*, fig. *buitensporig*), bn. en bw.; **-heid,** v. gmv.; zie Bandeloos.
Toon (*teen, voetvinger*), m. toonen.
Toon (*zangtoon, klank*), m. tonen; *uit den - gaan*, zakken, valsch zingen; *-houden*, zuiver zingen; zegsw. *een hoogen - aanslaan*, een hoogen toon op de piano aangeven, fig. met aanmatiging zich doen hooren, zich groot voordoen; *op hoogen - spreken*, gebiedend; *van - veranderen*, anders spreken, uit een ander vaatje gaan tappen; *den - aangeven*, de leider zijn, eig. als muziekdirecteur, fig. als voorganger optreden.
Toon (*manier, wijze*), m. gmv.; *daar heerscht een goede* -, *op welwillenden* -.
Toon (*kleurschakeering*), m. tonen; *de zonnige - van dat landschap.*
Toon (spraakk. *klemtoon*), m. tonen.
Toon (ten), m.; *een kunstwerk ten - stellen.*
Toon'aard (muz. *het zijn van majeur of mineur*), m.; *er zijn twee -en.*
Toon'bank (*winkeltafel, waarop de waren worden getoond*), v. -banken.
Toon'beeld (*voortreffelijk voorbeeld, ideaal*), o. -en; *zij is een - van huiselijkheid.*
Toon'der (afleid. van *toonen*: iem., die toont of laat zien, aanbiedt), m. -s; *de bank betaalt aan* -; *een wissel te betalen aan* -, houder.
Toon'dichter (*componist*), m. -dichters.
Tooneel' (afleid. van *toonen*: *schouwspel*), o. -en; fig. *de stad was het jammerlijk - van moord en plundering.*
Tooneel' (*de planken, waarop gespeeld wordt*), o. tooneelen; zie Scène.
Tooneel' (*deel van een bedrijf*), o. -en; *het eerste bedrijf van Krelis Louwen telt negen tooneelen.*
Tooneel'achtig, bn. en bw.; *wat spreekt die dame* -, d.i. theatraal, met affectatie.
Tooneelist' (*tooneelspeler*), m. -en; zie Acteur.
Tooneelma'tig (*overeenkomstig de eischen van het tooneel*), bn. en bw.
Tooneel'scherm, o. -en; ook Coulisse.
Tooneel'school (*vakschool voor tooneelspelers*), v. -scholen; *de - te Amsterdam.*
Tooneel'spel (dichtk. *dramatisch gedicht, houdende het midden tusschen de tragedie en de comedie*), o. -spelen; *het - behoort geheel tot onzen tijd*: *Multatuli* (Vorstenschool), *Brooshooft* (Zijn meisje komt uit), *Rosier Faassen* (Zwarte Griet), *Van Nouhuijs* (Het Goudvischje), enz. schreven -spelen.
Tooneel'speler (*iemand, die het tooneelspel als kunstenaar beoefent*), m. -s; **-speelster,** v. -s; zie Tooneelist.
Too'nen (*laten zien*), ik heb -toond; *moed* -, doen blijken; *zijn hoofd* -, koppig zijn; *zich boos* -; **-baar,** bn.
Toon'gevend (*leidend, waar men zich naar richt*), bn.; *het - Frankrijk geeft de titels.* (Potg.)
Toon'gever (fig. *persoon, naar wien men zich richt*), m. -gevers; **-geefster,** v. -s.
Toon'kunst (*muziek*), v. gmv.; **-kunstenaar** (*muzikant*), m. -s, -aren.
Toon'ladder (*regelmatige opeenvolging van de tonen binnen de grens van een octaaf*), v. -ladders; zie Notenbalk.
Toon'loos (spraakk. *zonder klank of nadruk*), bn.; *een -looze letter*; **-heid,** v. gmv.
Toons'afstand (*interval*), m. -afstanden.
Toon'schaal (*toonladder*), v. -schalen.
Toon'soort (*majeur* of *mineur*), v. -soorten.
Toon'teeken (*klemtoonteeken*), o. -teekens.
Toon'vast, bn.; *deze zangeres is zeer* -, blijvende in den toon; -er, meest -.

Toon'zetten (*componeeren*), ik toonzette, heb -toonzet; *een cantate, getoonzet door Daniël de Lange*; **-zetter** (*componist*), m. -s; **-zetting** (*compositie*), v. -en.
Toop (*boschje of bosschage op Ceilon*), v. -en.
Toorn (*boosheid, gramschap, drift*), m. gmv.
Toor'nen (*toornig zijn*), ik heb -toornd; *tegen iem.* -, uitvallen.
Toor'nig (*boos*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Toorts (Fr. *fakkel, flambouw*), v. -en; **-licht,** o. gmv.
Toorts (*plantengeslacht*), v. gmv.; *de kleinbloemige* -; **-distel,** v. -s; **-kruid,** o. gmv.
Toost (Eng. *feestdronk, tafelrede*), m. -en.
Toos'ten (*een dronk uitbrengen of wijden*), ik toostte, heb -toost; *op iem.* -; **-er,** m. -s.
Toot'schoen (*schoen met langen, puntigen neus*), m. -schoenen.
Too'venaar (voor *tooveraar*, van *tooveren*: *goochelaar, wichelaar*), m. -aars, -aren; *Bembrandt, die groote - met het licht.* (Busken H.); **-ster,** v. -s, ook *Toovenares'*.
Too'verachtig, bn. en bw.; *een - effect*; *de grot was - verlicht*; *het landschap was - schoon*, bij uitstek, wonderbaar; -er, -st.
Too'verbeeld (*een door tooverij ontstaan beeld*, fig. *aanlokkelijke voorstelling*), o. -en.
Too'verbeker (*beker van een goochelaar*, nat. *tantalusbeker*), m. -bekers.
Too'verblik (*betooverende oogopslag*), m. -blikken; *o - dier minlijke oogen!* (Staring).
Too'vercirkel (*cirkel, als door toovenaars wordt getrokken en binnen welken hun macht is gelegen*), m. -cirkels.
Too'verdrank (*drank, welke tooverkracht heeft*, fig. *minnedrank*), m. -dranken.
Too'veren (*door geheime kracht iets bewerken*), ik heb -tooverd; **-erij',** v.: *men zou zeggen, dat er tooverij onder steekt*, n.l. onder het brief-schrijven. (Conscience).
Tooveres' (*tooverbestje, -heks*), v. -sen.
Too'verheks (*toovenaarster*), v. -heksen; bij uitbr. *oud, op een krukje loopend bestje.*
Too'verkol (*tooverheks*), v. -kollen.
Too'verlantaarn, -lantaren (*toestel om op een wit doek gekleurde afbeeldingen vergroot te doen afschijnen*), v. -lantaarns, -lantarens.
Too'verroede (*stokje van een toovenaar*), v. -roeden.
Too'verslag (bij), (*op het snelst, onverwachts*), bw.; *prachtige huizen en schoone lusthoven verrijzen er als bij* -. (Koetsveld).
Too'verstaf (*tooverroede*), m. -staven; *rijkdom met den - des handels verhonderd- of verduizendvoud.* (Potg.)
Top (*uiterste punt, bovenste uiteinde*), m. toppen; *de - van een berg, de - van den neus, de - van den mast*; zegsw. *van - tot teen gewapend*, van boven tot onder; *het zeil in - halen*, fig. *het zeil in - voeren*; zie Zeil.
Top (*tol, speelgoed*), m. -pen, gew.; zie Toppen.
Top (eig. *op ende op*), bw.; *ik ben op en - tevreden*, erg, in alle opzichten.
Top (*ik stem toe*), tw.: dit woordje dient tot bekrachtiging van een koop, overeenkomst, weddenschap, enz.
Topaas' (*vuurgeel*, ook *rood- of groenachtig geel edelgesteente*): voor den steen, m. -pazen; (voor de stof), o. gmv.; zie Bergkristal.
Topa'zen (*van topaas*), bn.
To'peng (*maskerspel op W.-Java*), v. -s; enkele van vergulde en beschilderde maskers voorziene personen voeren pantomimes uit, de leider van den troep verhaalt de geschiedenis, die voorgesteld wordt.
Top'hoek (*hoek aan den top*), m. -hoeken; *de - van een driehoek.*
Topograaf' (*beschrijver van een plaats of streek*), m. -grafen.
Topographie' (aardr. *plaatsbeschrijving*), v. gmv. (ph = f).
Topogra'phisch (aardr. *plaatsbeschrijvend*), bn.: vooral met betrekking tot een bepaalde plaats, stad of streek; *-e veranderingen*; *-e opmetingen*; *een -e inrichting*, bureau voor alles, wat op de topographie betrekking heeft; *het - bureau te 's-Gravenhage.* (ph = f).
Top'pen (*aftoppen, ontdoen van den top*), ik heb getopt; *deze dennen worden alle getopt.*
Top'pen (*met den tol spelen*), ik heb getopt.
Top'pen (*met de toppen der beide voorste vingers op de toppen van idem bij een ander een tik of slag geven*: *jongensspel*), ik -te, heb -topt.
Toppenant' (scheepst. *scheepstouw, dat aan de toppen van een ra zit*), v. -en; ook: **Toppenend',** o. -enden; **-sblok,** o. -ken.
Top'per (*vogel met een kuif*), m. -s.
Top'pereend (*wintereend*), v. -eenden.
Toppet' (*klein pruikje*), o. -ten; zie Toupet.
Top'punt (*hoogste punt*), o. -en; *de -en van een gebergte*, kruinen; fig. *het hoogste, het verste punt*: *het - van eer, het - van roem.*
Top'stander (scheepst. *vlag, die van de bovenste steng afwaait*), m. -standers.
Top'zwaar (*zwaar aan den top*), bn.; *de trekschuit was* -, had te veel bovenlast; *rotsen, die - overhellen*, (Tollens); scherts. dronken: *Nu, die is ook -!*
To'que (Fr. *rond, fluweelen dameshoedje*), v. -s; *eene groote - met een paradijsvogel* (C.O.) (qu = k).
Tor (*insect, kever*), v. torren; *een gouden* -, een officier, spotn.
Toreador', toreadoor' (afleid. van *toro*, stier: *stierbevechter te voet, in Spanje en Z.-Frankrijk*), m. -s; ook: Torero.
To'ren (*hoog bouwwerk op vestmuren, kasteelen, kerken*, enz.), m. -s; *een kerk met - bouwen.*
To'renhoog (*zeer hoog*), bn.; *-e huizen.*
To'renka (*kerkkauw*), v. -kaaien.
To'renklok (*uurwerk in den toren*), v. -klokken; **-kruis** (*ijzeren kruis op de torenspits*), o. -en; **-naald** (*spits*), v. -en; **-spits,** v. -en; **-trans** (*omwandeling*), m. -en; **-uil** (*kerkuil*), m. -en; **-uurwerk,** o. -en; **-valk** (*roofvogel, die des zomers ons land bezoekt*), m. -valken.
To'renwacht (*één wachter op den toren*), m. -en; (*de gezamenlijke wachters*), v. gmv.
To'renwachter (*-wachthouder*), m. -wachters.
To'renzwaluw (*gierzwaluw*), v. -zwaluwen.
Tore'ro (*stierbevechter te voet*), m. -'s; zie Matador.
Torment' (*kwelling, plaag, pijniging*), o. -en.
Tormenta'tie (*plagerij*), v. -s, -tiën; **tormenteeren** (*plagen, kwellen, folteren*).
Torn (*het tornen*), m. -en; zegsw. *daar is een heele - aan*, d.i. een heel werk.
Torn (*losgerafelde naad*), v. -en.
Torna'do (*hevige wervelwind in den regen-*

tijd op de W.-kust van Afrika, b.v. in de golf van Guinea), v. -'s.
Tor'nen (*een naad lossnijden*), ik heb getornd; **-mesje** (*klein, scherp mesje van naaister of kleermaker om een naad los te tornen*), o. -s.
Tornooi' (*ridderspel, steekspel, lansspel te paard*), o. -en; soms: **Tournooi,** gesch.
Tornooi'baan, v. -banen; **-spel,** o. -en; **-veld,** o. -velden, gesch.; zie ook K r ij t.
Tornooi'en (*aan een steekspel deelnemen*), ik heb -tornooid. gesch.
To'ros (*schuivende ijsheuwel in de poolzee*), m. -sen.
Torpedist' (*soldaat, die torpedo's legt en licht*), m. -en; *ons korps -en ligt te Brielle.*
Torpe'do (*sidderrog, siddervisch*; ook *onderzeesche bom*), v. -'s; **-boot,** v. -en; **-dienst,** m. gmv.; **-jager,** m. -jagers.
Torpe'doën (*torpilleeren*), ik heb -torpedood.
Torpilleeren (*met een torpedo treffen*); een Russisch slagschip werd getorpilleerd; lees: *tor-piel-jeeren.*
Torricel'li, Evangelista, 1608-1647, uitstekend Italiaansch wis- en natuurkundige, hoogleeraar te Florence: uitvinder van den barometer (1643), ook *buis van - geheeten.*
Tors (*romp, ook van een verminkt beeld*), v. -en.
Tor'sen (*zwaar dragen*), ik heb getorst; *Keesje had den Rijnschen wijn getorst.* (C.O.)
Tor'sie (*het wringen, ineendraaien*), v. gmv.
Tor'so (*tors*), m. -'s; *een - is de romp van een beeld, waaraan dan hoofd en ledematen ontbreken*; *de - van Hercules.*
Tort (à) e t à t r a v e r s, Fr. *in 't wilde weg, luk of raak.*
Tor'tel (*duif, zomervogel*), m. en v. -s.
Tor'telduif, v. -duiven; **-duivenei,** o. -eieren.
Tortu're, -tuur (Lat. *pijnbank*; *pijniging, welke men iemand aandeed, om hem te doen bekennen*; fig. *groote inspanning van den geest*), v. -s.
To'ry (Eng. *behoudsman, conservatief, tegenstander der Whigs, lid der hofpartij in Eng., de bij uitnemendheid koningsgezinde*), m. tories. (y = ie).
Tot, vz.: *van huis - huis*; *van mond - mond*; *- Amsterdam*; *- Maandag*; *benoemen - burgemeester*; *aansporen - vlijt*; vgw.: *wacht, - ik bel.*
Totaal' (*gezamenlijk bedrag*), o. totalen; *hoeveel bedraagt het - der rekening?* het geheel; *tel nu alle totalen bij elkaar.*
Totaal' (*geheel, ten volle*), bn. en bw.; *een totale maaneclips*; *ik ben - op*, d. i. doodmoe.
Totaliteit' (*het geheel*), v. gmv.
Totali'ter (*geheel en al, gansch*), bw.
Totdat', vgw.; *wacht nu, - ik kom*; zie T o t.
To'tebel (*kruisnet*; fig. *slordig, haveloos vrouwmensch, morsebel*), v. -bellen.
To'tok (O.-I. *volbloed-Europeaan uit Holland*), m. -s; ook: *To'to.*
To'toksch (O.-I. *puur Hollandsch*), o.
Totstand'brenging, v. gmv.; *de - van een onderneming.*
Totstand'koming, v. gmv.; *de - van een ontwerp.*
Touchant' (Fr. *roerend, treffend*), bn.; -er, -st. (ch = sj).
Tou'che (Fr. *penseelstreek*; *toets van piano of orgel*), v. -s. (ou = oe).
Toucheeren (Fr. *aanraken, treffen, met 't penseel overwerken*; *roeren, beleedigen*).
Toucheeren (O.-I. *ontvangen, beuren*); *zijn traktement -*; lees: *toesjee'ren.*
Toupet' (Fr. *kuif, voorhoofdspruikje*), v. -ten; zie T o p p e t.
Tour, m. -s; Fr. *- de force*, krachttoer, sterk stuk; *- de passe-passe*, goochelaarsgreep; *- à -*, beurtelings; *- de bâton*, handgreep; zie ook T o e r.
Tourist', m. -en; meer T o e r i s t; vr. **-e.**
Tourmenteeren (Fr. *kwellen, folteren, pijnigen*). (ou = oe); zie T o r m e n t a t i e.
Tournée (Fr. *rondreis*), v. -s; O.-I. *op - gaan*, b.v. van een inspecteur. (ou = oe).
Tourniquet' (Fr. *draaikruis of kruisboom vóór den ingang van een voor voertuigen verboden weg*), m. -s; lees: *toernikè.*
Tournu're (Fr. *gestalte, houding*; *wending*, ook: *halve crinoline*), v. -s. (ou = oe).
Tou'ter (*schommel*), m. -s; *op den - zitten.*
Tou'teren (*schommelen*), ik heb getouterd.
Touw (*koord van hennep*), o. -en; zegsw. *ik kan er geen - aan vastmaken*, ik begrijp er geen steek van; *in het - zijn*, druk bezig, werkend als een paard, dat voor ploeg of wagen gespannen is.
Touw (*getouw, weeftouw*), o. -en; zegsw. *iets op - zetten*, eig. het kettinggaren door de kammen opspannen, het weefgetouw in gereedheid brengen; fig. het plan opstellen of opmaken, het plan in elkaar zetten.
Tou'wen (*van touw*), bn.; *een - mat.*
Tou'wen (*leer bereiden*; ook *kloppen, slaan*), ik heb getouwd; **-er** (*leerbereider*), m. -s; **-erij'** (*leerbereiderij*), v. -en; **-baan** (*lijnbaan*), v. -banen; **-ladder,** v. -s.
Touw'slager (*touwdraaier, lijnslager*), m. -slagers; **-ij'** (*lijnslagers-werkplaats, lijnbaan*), v. -en.
To'wer (Eng. *kasteel a. d. Theems in Londen, eertijds staatsgevangenis*), m. gmv.; lees: *touwr.*
Toxicologie' (*leer der vergiften*), v. gmv.
Tox'icum (*vergif*), o. gmv. (x = ks).
Toyn'bee-school (*inrichting tot ontwikkeling van het volk, van volwassenen, enz.*), v. -scholen.
Traag (*langzaam*), bn. en bw.; trager, -st; **-heid,** v. gmv.
Traag'heid (nat. *zoogenaamde eigenschap der nat. lichamen om te volharden in den toestand van rust of beweging, tenzij een op hen werkende kracht daarin verandering brengt*), v.; zie I n e r t i e.
Traag'looper (*aai of luiaard*), m. -s.
Traan (*oogvocht*), m. tranen; zegsw. *tranen met tuiten schreien*, groote, dikke tranen, die in een tuitje of bobbeltje uitloopen.
Traan (*vischolie*), v. gmv.; *lever-*, olie uit de levers van kabeljauwen.
Traan'achtig (*als traan*), bn.; *een - vocht*, d. i. als olie.
Traan'buis (*vaatje, waardoor zich een traan ontlast*), v. -buizen; **-klier,** v. -en.
Traan'oog (*tranend oog*), o. -oogen.
Traan'oogen (*tranende oogen hebben*), ik heb -traanoogd.
Trabaco'lo (It. *koopvaardijschip in de Adr. Zee*), m. -'s. (c = k).
Tracasserie' (*plaging, kwelling*), v. -ën. (c = k).
Tracé (*lijn, afgebakende weg*), o. -'s.

Traceeren (*ontwerpen, schetsen, afbakenen, lijnen trekken*).
Traceer'werk (bouwk. *ornament, kenschetsend voor den Gothischen stijl; maaswerk, netwerk, gemaasd werk*), o. gmv.; het - ontstaat uit de samenvoeging van meetkundige grondvormen, als cirkels, veelhoeken, ovalen, enz.; het wordt in allerlei materiaal aangebracht bij raamvullingen, borstweringen, enz.
Trachiet' (*heldergrijs kiezelgesteente*), o. gmv.
Trach'ten (*pogen, zijn best doen*), ik trachtte, ik heb getracht; *naar iets* -, streven.
Tractaat' (*verdrag, overeenkomst*), o. -aten.
Tracteeren (*behandelen, bejegenen*). (c = k).
Trac'tie, v.; - *en materieel*, een afdeeling bij de spoorwegen voor locomotieven, wagons, enz.; lees: *trak'-sie.*
Tra'de (Eng. *handel*), m.; **-mark** (*handelsmerk*), o. -en; lees: *treed.*
Tradi'tie (*overlevering*, d. i. *mededeeling van mond aan mond, van geslacht aan geslacht*), v. -tiën, -ties. (t = ts); *een hooggehouden* -.
Traditioneel' (*volgens of bij wijze van overlevering*), bn. en bw.; *de gekleurde eieren zijn in de Paaschwei - voorhanden.* (t = ts).
Traducteur' (*vertaler*), m. -s. (c = k).
Traduc'tie (*overzetting, vertaling*), v. -s, -tiën. (t = s).
Trafiek' (Fr. *plaats, waar men de grondstoffen bewerkt voor de fabricage*), v. -en.
Trafikant' (*leverancier van bewerkte grondstoffen*), m. -en.
Trage'die (dichtk. *oorspronkelijk, naar de algemeene opvatting, boksgezang, omdat bij de Bacchusfeesten een bok werd geofferd*), v. -diën, -dies; de - is de veraanschouwelijking van een grootsche en indrukwekkende gebeurtenis, welke de toeschouwers moet opwekken tot vrees, afschuw of medelijden; zie Gijsbrecht van Aemstel of Palamedes, beide van Vondel; Othello van Shakespeare, enz. (g = g).
Tragedien' (Fr. *treurspelspeler*), m. -s; **-dienne,** v. -s; lees: *trazjediain'.*
Tra'gi-co'misch (*treurig-vroolijk*), bn. (g=g).
Tra'gicus (*treurspeldichter*), m. -ci. (g = g).
Tra'gisch (*droevig, treurig, roerend*), bn.; *het - einde van Jan de Witt*; als zn.: *het -e*, o.: *na den dood van den Zwijger verliest de oorlog grootendeels het -e.* (R. Fruin).
Train (Fr. *gang, slender*), m. gmv.; *en* -, in vollen gang. (ai = è).
Traineeren (*dralen, slepende houden*); *zich* -, zich africhten of trainen op iets bij sport.
Trai'nen (Eng. sport. *oefenen voor wedstrijden, wedrennen of spelen, waarbij vaste leefregels*, lees: *treenen*), ik heb getraind; *zich* -; fig. onze jongens worden -traind in de vreemde talen.
Trai'ner (sport. *hij, die de oefeningen leidt, drilmeester, africhter*, lees: *treen'r*), m. -s.
Trai'ning (*africhting, dressuur*), v.; - *van paarden,* - *van sportmannen.* (ai = ee).
Traject' (*overtocht, overvaart, veer, afstand, weg*), o. -en. (j = j).
Traktaat' (*godsdienstig vertoog*), o. -taten.
Traktaat'je (*godsdienstig geschriftje*), o. -s.
Traktant' (*iem. die trakteert, onthaler*), m. -en.
Trakta'tie (*feestelijk onthaal*), v. -ties.
Trakteeren (*feestelijk onthalen*; iron. *iem. geducht doorhalen*).
Traktement' (*jaarwedde, bezoldiging*), o. -en; **-sdag,** m. -dagen; **-sstaat** (*betaalsrol*), m. -staten; **-verhooging,** v. -en.
Tra'lie (*metalen of houten spijltje*), v. -s, -iën; zegsw. *achter de -s zitten*, in de gevangenis.
Tra'liën (*van traliën of traliewerk voorzien*), ik heb getralied.
Tram (Eng. *omnibus op spoorrichels*), v. -s, -men; *een open* - een zomerwagen; *een dichte of gesloten* -; lees: *trem.*
Tram, een electrische (*tramwagen, die door electrische motoren in beweging wordt gebracht*), v. -s, -men; de vereischte stroom wordt geleverd van uit een centraal punt, meestal langs bovengrondsche geleidingen (trolley-systeem), terwijl de verbinding met den motor verkregen wordt door een rol- of sledecontact (trolley), verbonden aan een stang, die boven den wagen uitsteekt; zie Gastram, Paardentram, Stoomtram; ook: Trolley.
Tram'aanleg, m. gmv; **-bel** (*klinkende bel aan den tramwagen*), v. -len; **-boekje** (*een zeker aantal tramkaartjes in den vorm van een boekje*), o. -boekjes; **-concessie,** v. -s; **-conducteur** (*conducteur op den tramwagen*), m. -s; **-dienst,** m. -en.
Tram'halte (*vast punt, waar de stadstram ophoudt*), v. -halten; **-paaltje** (n.l. *een halte-punt aanwijzend*), o. -s; **-paard,** o. -en; **-station,** o. -s; **-wachthuisje,** o. -s.
Tram'kaartje (*plaatskaartje voor de tram*), o. -s; **-koetsier** (*menner van de trampaarden*), m. -s; **-lijn** (*weg, dien de tram volgt*), v. -lijnen.
Tram'men (*in of met de tram rijden*), ik heb -tramd; *door de stad -, van 't spoor naar de markt* -; lees: *tremmen.*
Tramonta'ne (It. *noordster*), v. gmv.; de Italianen noemen de poolster (waarop ze zeilden in de Middell. Zee) *stella tramontana*; zegsw. *de - verliezen of kwijtraken*, van koers raken, bij uitbr. zijn bezinning verliezen, in verwarring raken: *hij (William Kegge) had haar zoo verwilderd aangekeken, dat ze der (haar) tranemontanen haast was kwijt geraakt.* (C.O.)
Tram'rijtuig, o. -rijtuigen; **-tarief** (*prijsbepaling voor de tramritten*), o. -tarieven; **-verkeer,** o. gmv.; **-weg,** m. -en; **-wissel** (*werktuig om de tram op een ander spoor te brengen*), m. -s.
Tranchee' (Fr. *gracht of greppel*; *loopgraaf*), v. -ën. (ch = sj).
Trancheeren (Fr. *snijden, voorsnijden, in stukken snijden*); **-mes** (*voorsnijmes*), o. -messen. (ch = sj).
Tra'nen (*tranen afscheiden*), ik heb getraand; *mijn oogen* -.
Tra'nendal (*deze wereld vol jammer*), o. gmv.
Tra'nig (*olieachtig*), bn.; *een -e stof*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Tranquillemen'te (It. muz. *rustig, bedaard*), bw.; lees: *trankielemen'te.*
Tranquilliteit' (*rust, kalmte, bedaardheid*), v. gmv.; lees: *-kieliteit'.*
Trans (*tinne, bovenrand*; *omgang eens torens*, fig. *hoogste punt*), m. -en; bij uitbr. *uitspansel*: *De morgenstar alleen hield stand nog aan de transen.* (Bogaers).
Transac'tie (*vergelijk, minlijke schikking*), v. -tiën, -ties. (c = k).

Transalpijnsch' (*van of gelegen aan gene zijde der Alpen*), bn.
Transatlan'tisch (*aan gene zijde van den Oceaan*), bn.; *een -e zeekabel*, d.i. van Europa naar Amerika; *-e graanvrachten.*
Transcript' (*kopij, afschrift*), o. -en.
Transcendentaal' (*bovenzinnelijk*), bn. (sc = ss).
Transept' (R.-K. *dwarsschip eener kerk*), o. o. -en; zie het betere Transsept.
Transfigura'tie (R.-K. *gedenkdag op 6 Aug. van de verheerlijking Christi op den berg Thabor*; *die verheerlijking zelve*), v. gmv.; zie Thabor.
Transforma'tie (*herschepping, gedaanteverandering*), v. -ties, -tiën. (t = ts).
Transforma'tor (nat. *toestel tot het omzetten van een electrischen stroom van groote sterkte en geringe electromotorische kracht in het omgekeerde*), m. -s.
Transfu'sie (geneesk. *overstorting v. bloed*), v. -s, -siën. (s = z).
Transigeeren (*een vergelijk treffen, tot een schikking komen, bijdraaien*): *men moet - om in het practische leven nuttig te zijn.* (Potg.), plooien, wat geven en nemen. (g = g).
Transiteeren (*doorvoeren van koopwaren*).
Tran'sitief (*overgaand op een ander*), bn.; *een - werkwoord*, spraakk. overgankelijk, nl. zulk een, dat een lijdend voorwerp bij zich kan hebben. (s = s).
Tran'sitief (spraakk. *overgankelijk w.w.*), o. -tieven. (s = s).
Tran'sito (It. *doorgang, doorvoer*), o. gmv.; *-handel*, n.l. in doorvoergoederen. (s = s).
Transitoir', -toor' (*overgaand*), bn.; *-re bepalingen*, van overgang. (s = s).
Trans'kapellen (R.-K. *straalkapellen*), v. mv.; de - zijn de kapellen, welke in kathedralen het hoogaltaar omkransen; zij zijn een symbolisch beeld van de stralende doornenkroon om het hoofd (het hoogaltaar) des Verlossers.
Translaat' (*vertaling, vertaald stuk*), o. -laten; **-kantoor,** o. -oren.
Translateeren (*vertalen*).
Translateur' (*vertaler*), m. -s; *een beëedigd -*: die onder eed staat als waarborg voor zijn eerlijkheid, ook vertaler voor het gerecht; **-schap,** o. gmv.
Transmigra'tie (*verhuizing, volksverhuizing, zielsverhuizing*), v. gmv. (t = ts).
Transmis'sie (*overdracht, overzending*), v. -s, -siën.
Transparant' (Fr. *doorschijnend*), bn.; als zn. (*dóórschijnbeeld: lijnenblad als onderlegger om recht te schrijven*), o. -en.
Transpira'tie (Fr. *uitwaseming*), v. gmv. (tie = tsie).
Transpireeren (*uitwasemen, zweeten*).
Transponeeren (*overzetten, een muziekstuk in een anderen toon overbrengen*).
Transport' (Fr. *vervoer*; *ook het vervoerde*), o. -en; *- van levensmiddelen, een - gevangenen*; **-kosten,** m. mv.
Transporta'bel (*vervoerbaar*), bn.
Transporta'tie (*ballingschap*), v. gmv.; meer: Deportatie.
Transporteeren (Lat. *overvoeren, overbrengen*).
Transporteur' (Fr. *hoek-, graadmeter*), m. -s; ook: Graadboog.
Transport'schip (*schip en vooral stoomboot tot het vervoeren van krijgsvolk, landverhuizers, gevangenen*), o. -schepen; **-wagen** (*wagen voor 't goederenvervoer naar boot of trein*), m. -wagens.
Transposi'tie (*omzetting*; muz. *overzetting in een anderen toon*; *verplaatsing*), v. -tiën, -s.
Transsept' (bouwk. *dwarsschip van een kerk of eenig groot gebouw*), o. -en; het - is b.v. van een Gothische kruiskerk als de St. Jan in Den Bosch de dwarsbalk, d.i. dat gedeelte, 'twelk de lengte-as rechthoekig snijdt.
Transsubstantia'tie (R.-K. *verandering der zelfstandigheid van brood en wijn, door de woorden der H. Consecratie, in het lichaam en bloed van Christus*), v. gmv. (tie = tsie).
Trans'vaal (aardr. *Eng. kolonie*), v. gmv.; **-sch,** bn.: *-e boeren*; **-valer** (*inwoner van Transvaal, in Z.-Afrika*), m. -s.
Transversaal' (*dwars, overhoeksch*), bn. en bw.
Transversaal' (meetk. *snijlijn van een stel van lijnen, dwarsloopende lijn, dwarslijn*), v. -alen.
Trant (*wijze*), m. gmv.; *Tollens dicht op eigen -*; *een - van geestigheid, waarin de heer Dorbeen sterk was* (C.O.); *dat is nu mijn -*; *volgens den nieuwen - van schrijven*, stijl, manier.
Tran'telen (*op en neer loopen*), ik heb getranteld; *het is een reiziger in nood, die trantelt van de koude.* (Bild.); vergel. Drentelen.
Trap (*schop*), m.; *het paard gaf hem een -.*
Trap (*trede*), m. trappen; *het kind kroop op den zesden -*; *van - tot -*; zegsw. *hij is van de -pen gevallen*, scherts. voor: zijn haar is geknipt; *de -pen van vergelijking*, trapvormen (spraakk.); *op den laagsten -, op den hoogsten - van beschaving.*
Trap (*al de treden te zamen*), v. trappen; *een houten -, een ijzeren -, een marmeren -*; **-leuning,** v. -en; **-looper** (*smal karpet*), m. -s; **-portaal,** o. -alen.
Trape'zium (meetk. *vierhoek met twee evenwijdige zijden*), o. -s.
Trape'zium (*gymnast. zweefrek*), o. -s.
Trapezoï'de (*een vierhoek, waarvan al de zijden en hoeken ongelijk zijn*), v. -s.
Trap'gans (*vogel, steltlooper*), v. -ganzen.
Trap'gevel (*oud-Hollandsche gevel in trappjes eindigend*), m. -gevels; *het huis (mijns ooms) had een -.* (C.O.)
Trap'machine (*naaimachine met pedalen of voettrappers*), v. -machines.
Trap'pelen (*herhaald trappen*), ik heb getrappeld; *de paarden brieschen en - van ongeduld*; *de reiziger stond te - van koude.*
Trap'pen (*met den voet treden*), ik heb getrapt; *turf -, het orgel -*; zegsw. *iemand op de teenen -*, hem eenigszins beleedigen.
Trappist' (R.-K. *monnik eener zeer strenge kloosterorde, dus genaamd naar de abdij la Trappe in Normandië*), m. -en; de -en zijn eigenlijk Cisterciënzers, die de hervorming onderhouden, door De Rancé sedert 1664 ingevoerd.
Trappis'tenbier, o.; (soorten), o. -en; het - wordt gebrouwen door Trappisten, bv. in Tilburg.
Traps'gewijze, -gewijs (*bij trappen*), bw.
Traps'wijze, -wijs, bw.; *iets - behandelen.*
Tras (*metselspecie, tufsteengruis*), o. gmv.
Tras'molen (n.l. *die tras maalt*), m. -molens.

Tras'raam (*laag muursteenen boven het fondamentwerk, in tras gezet*), o. -ramen.
Tras'sen (*met tras metselen*), ik heb getrast; *deze muur is getrast*, in het tras gezet.
Travaat' (Port. *onstuimige windvlaag met stortregen en onweer*), m. -aten.
Travailleeren (Fr. *ingespannen werken, arbeiden, afmatten*); lees: *travaljeeren*.
Traval'je (*hoef- of noodstal*), v. -s.
Tra'ven (scheepst. *stouwen, wolzakken instuwen, duiveljagen*), ik heb getraafd.
Traver'se, travers' (Fr. *dwarsweg, overweg, dwarsgang*; fig. *ongelukkig toeval, onverwachte hindernis*), v. -versen.
Traverseeren (*dwars doorloopen of snijden, doorkruisen, in den weg staan, hinderen*). (s = s).
Travesteeren (*verkleeden, grappig veranderen of inkleeden*).
Travestie' (*vermomming, lachwekkende verkleeding; grappige voorstelling van iets ernstigs*, ook: *omwerking van een ernstig gedicht in een lachwekkend*), v. -ties, -tieën.
Trawant' (*begeleider, lijfwacht*), m. -en; fig. ook *handlanger*: *de -en van een dwingeland*; verder, een maan als bijplaneet.
Traw'ler (Eng. *vischkotter met stoomvermogen*), m. -s; lees: *trôller*.
Trawl'-net (*soort van sleepnet voor de zeevisscherij*), o. -s; *de Engelsche -visschers op de Noordzee*.
Trebizon'de (*Turksch vaartuig op de Zwarte Zee, genoemd naar de stad van dien naam*), v. -n.
Trech'ter (*buisvormig voorwerp, doorgieter*), m. -s; *een wijn-, een molen-*.
Trech'tervormig, bn.; *een maalstroom is -*.
Tred (*stap, gang*), m. -en; *met vasten -*.
Tre'de (*stap; sport eener ladder; deel van een trapje, van een stoep*, enz.), v. -n; ook: Tree.
Tre'den (*de voeten verzetten, gaan, loopen*), ik trad, heb en ben getreden; **-er,** m. -s; **treedster,** v. -s, w. i. g.
Tred'molen (*molen, die door op een rad te treden in beweging wordt gebracht*), m. -molens; *de veroordeelde moest in den - loopen*: fig. geestdoodenden arbeid verrichten, altijd denzelfden zwaren arbeid doen.
Tree (*trede, stap*), v. -ën; **-molen** (*tredmolen*), m. -s.
Treeft (*ijzeren drievoet op een komfoor*), v. -en.
Treek (*list, looze streek*), m. treken.
Treem (*molentrechter*), m. tremen; zie: Tremel.
Tree'plank (*opstapplank aan den zijkant van spoorwagen of open tram*), o. -en.
Tref (*lukje*), m. gmv.; *het is een - den bal te raken*, toeval.
Tref'felijk (*voortreffelijk, uitmuntend*), bn. en bw.; *een - man, een werk; was de Klokke geen schoone, geen -e herberg?* (V. Lov.); *win treflijk aan in kracht en moed.* (Tollens). -er, -st.
Tref'fen (*raken*), ik trof, heb getroffen; *het doel -*; *iemand -*, roeren; *dit portret is goed getroffen*, gelijkt goed: *een vergelijk -*, een overeenkomst sluiten; *effen is kwaad -*.
Tref'fen (*gevecht, ontmoeting met den vijand*), o. gmv.; *een bloedig -*.
Tref'fend (*hartroerend, aandoenlijk*), bn.; *een - verlies, een -e gelijkenis*; -er, -st.
Tref'fer (*kogel, die de schijf raakt, geen misschot*), m. -s.
Tref'kans (*mogelijkheid te zullen treffen*), v. -kansen; **-zekerheid,** v. gmv.
Treil (*treklijn, jaaglijn*), m. -en; *met zeil en -*, met het geheele tuig, d. i. met zeilen en touwen, met alles, wat tot het schip behoort.
Trei'len (*voorttrekken, sleepen*), ik heb getreild; *een schuit -*; **-er** (*schuitetrekker*), m. -s.
Treilla'ge (*latwerk, houten traliewerk*), o. -s.
Treil'lijn (*jaaglijn, treklijn*), v. -lijnen.
Trein (Fr. *stoet, sleep, reeks*), m. -en.
Trein (*spoortrein*), m. -en; *een snel-, een sukkel- of boemel-, een goederen-*.
Trein'smid (*smid, die van een gereedstaanden trein het raderwerk, de rems*, enz. *naziet*), m. -smeden.
Trei'teren (Fr. *plagen, sarren*), ik heb -getreiterd; **-aar,** m. -s; **-aarster,** v. -s; **-ing** (*het treiteren*), v. -en.
Trek (*begeerte*), m. gmv.; *- naar het verbodene*, lust, neiging.
Trek (*slag bij het kaartspel*), m. trekken; *ik heb nog maar vier trekken gehaald*.
Trek (*ruk, haal*), m. trekken; *met één - van den hengel, van het vischnet*.
Trek (*haal met een pen*), m. trekken.
Trek (*gelaatstrek*), m. trekken; *hij had de -ken der Bourbons*.
Trek (*treek, looze streek*), m. treken; zegsw. *iem. een trek spelen*, hem een poets bakken, hem leelijk beethebben; *zijn trekken thuis krijgen*, op zijn beurt er inloopen, wederkeerig beetgenomen worden.
Trek'dag (*dag, waarop een loterij trekt*), m. -dagen.
Trek'deur (*tochtdeur*), v. -deuren.
Trek'dier (*lastdier; dier, dat een wagen, een schip*, enz. *moet trekken*), o. -dieren.
Trek'duif (*postduif*), v. -duiven.
Trek'gareel (*lederen juk der trekpaarden*), o. -gareelen.
Trek'garen (*zeker vischnet, zegen*), o. -s.
Trek'gat (*stookgat*, ook *tochtgat*), o. -gaten.
Trek'gat (*uitgevende diepte, veen*), o. -gaten.
Trek'geld (*strijkgeld voor hooger bod bij een publieke verkoop*), o. -gelden.
Trek'goed (*groenten, druiven, die door kunstmatige warmte gekweekt, lang vóór den tijd, aan de markt gebracht worden*), o. gmv.
Trek'haak (*kuiperswerktuig*), m. -haken.
Trek'hamer (*hamer van den leidekker*), m. -hamers.
Trek'hei (*heiblok, dat met touwen door mannenkracht opgetrokken wordt*), v. -heien.
Trek'hond (*karhond*), m. -honden.
Trek'kar (*handkar*), v. -karren.
Trek'kast (*broeikas*), v. -kasten.
Trek'kebeenen (*sleepvoetend gaan*), ik -beende, heb -trekkebeend.
Trek'kebekken (*het paren van duiven*), zij hebben -trekkebekt; **-bekkerij',** v. gmv.
Trek'ken, ik trok, heb of ben getrokken; *de paarden - den wagen*, voorttrekken; *naar boven -*, halen; *een prijs - uit de loterij*, bekomen; *de koffie, de thee laten -*, laten aftrekken; *het trekt hier*, er is hier tocht; *een lijntje -*, fig. in stilte klinken met iemand; *eene lijn - met iemand*, het met iemand eens zijn; *een wissel op iemand -*, afgeven; rekenk. *den vierkantswortel -*, berekenen; **-ker** (*persoon en werktuig*), m. -s; **-king,** v. -en.
Trek'ker (veen: *spitter, opdieper van bagger- of laagveen*), m. -s.

Trek'letter (*krulletter*), v. -letters.
Trek'os (*os als trekdier*), m. -ossen; **-paard** (*karpaard*), o. -en.
Trek'pleister (*geneesmiddel*; fig. *een persoon, die iem. aantrekt: geliefde*), v. -pleisters.
Trek'pot (*aftrekpot, theepot*), m. -potten.
Trek'reep (*dik touw om geschut* enz. *voort te trekken*), m. -reepen.
Trek'schuit (*schuit, die door een paard aan een lijn wordt voortgetrokken*), v. -schuiten.
Trek'sel (afleid. van *trekken*: *aftreksel*), o. -s; *- van thee, - van kruiden*, afkooksel.
Trek'tafel (*tafel met uittrekbladen*), v. -tafels.
Trek'vaart (*kanaal, waterweg voor trekschuiten*, enz.), v. -vaarten.
Trek'visch (*visch, die op bepaalde tijden van het jaar gaat of komt*), m. -visschen; *de haring is een -*.
Trek'vogel (*vogel, die op gezette tijden e. groote reis maakt*), m. -vogels; *de ooievaar is een -*; *de grootste helft der Europeesche vogels behoort tot de -s*; *de mensch is geen -*. (C.O.); *Potgieter noemt de gaande en komende dienstboden -s*: we zijn hier (in dezen dienst) allemaal maar -s.
Tre'ma (spraakk. *deel-* of *scheiteeken*), o. -'s.
Tre'mel (afleiding van *treem*: *trechter van een molen*), m. -s.
Trem'mer (*man, die de steenkolen uit het scheepshol haalt en brengt naar de machinekamer der zeeboot*), m. -s.
Tre'molo (It. muz. *beving, trilling*), v. 's.
Tremulant' (muz. *bevende toon, triltoon, langzame triller*; *zeker orgelregister*), m. -en.
Trens (*lis*; ook, *ruwe zijde*; verder: *zachte toom, welks mondstuk geen stang heeft*), v. -zen; zegsw. *iemand - geven*, d.i. slaag.
Tren'zen (*vlechten*), ik heb getrensd; **-ing**, v.
Trepaan' (*schedelboor*), m. trepanen.
Trepaneer'boor (*trepaan*), v. -boren.
Tre'pang, v.; zie Tripang.
Tres (*geweven goud- of zilverboordsel*; *een haarsnoer, haarvlecht*), v. tressen.
Treu'ga De'i (gesch. *godsvrede*), v. gmv.; volgens de - (1040 n. C). moest er van Woensdagavond tot Maandag onder alle Christenen, vrienden en vijanden, buren en vreemden, een vaste vrede heerschen. (eu = ui).
Treur'berk (*loofboom, berk met neerhangende takken*), m. -berken; **-beuk**, m. -en.
Treur'cypres (*cypres met hangende takken*), m. -cypressen.
Treur'dicht (dichtk. *klaagdicht*), o. -dichten; zie Elegie.
Treu'ren (*diep bedroefd zijn*), ik heb getreurd; ook *kwijnen*; *de geheele natuur treurt*.
Treur'esch (*eschboom met hangende takken*), m. -esschen.
Treurgees'tig (*zwaarmoedig, naargeestig*), bn.; *een -e zang*, neerslachtig makend.
Treur'gewaad (*rouwkleed*), o. -gewaden. *hier zat ze* (*Heile*) *in 't zwarte -*. (Bild.)
Treu'rig (*droevig, bedroefd*), bn. en bw.; *een -e vermaardheid*; -er, -st; **-heid**, v. gmv.
Treur'kamer (gesch. *vertrek in de strafgevangenis, waarin de veroordeelde den avond vóór de terechtstelling werd opgesloten en tot den dood werd voorbereid*), v. -s; van de - naar 't schavot gaan.
Treur'kleed (*rouwkleed*), o. -kleederen; **-lied** (*klaaglied*), o. -eren; **-mare** (*droevige tijding*), v. -n; **-marsch** (*doodenmarsch*), m. -en; **-muziek** (*begrafenismuziek*), v. gmv.
Treur'spel (dichtk. *tooneeldicht, waarin de hoofdpersoon tevergeefs strijd voert of machteloos staat tegenover eigen hartstocht of tegenover het lot, en zóó zijn ondergang te gemoet gaat*), o. -spelen; *het historisch -*, b.v. Vondels Gijsbrecht van Aemstel; Bilderdijks Floris V; Schimmels Napoleon Bonaparte; *het bijbelsch -*, b.v. Vondels *Jozef in Dothan, Jefta*; *het staatkundig-allegorisch -*, b.v. *Vondels Palamedes*; zie Tragedie.
Treur'speldichter (*tragicus*), m. -s; **-dichteres'**, v. -sen; **-speler** (*tooneelspeler, die in een treurspel optreedt, tragedien*), m. -s; **-stijl** (*stijl, waarin het treurspel wordt geschreven, tragische stijl*), m. gmv.
Treur'tijd (*rouwtijd*), m.; **-toon** (*klaagtoon*), m. -tonen; **-tooneel** (*tooneel, waarop een treurspel gespeeld wordt*; fig. *treurige gebeurtenis*), o. -tooneelen.
Treur'wilg (*een uit het Oosten overgebrachte sierwilg met neerhangende takken*), m. -wilgen; *den - vindt men op kerkhoven, in parken, op buitenplaatsen*.
Treur'zang (dichtk. *klaag- of rouwzang*), m. -en.
Treu'zel (*talmer*), m. en v. -s; -tje, o. -s.
Treu'zelachtig (*langzaam*), bn.; *onze dienstbode is wat -*; -er, -st; **-heid**, v. gmv.
Treu'zelen (*langzaam werken, slabakken*), ik heb -treuzeld; **-aar** (*beuzelaar*), m. -s; **-aarster**, v. -s; **-achtig**, bn., -er, -st.
Treu'zelig (*beuzelend, talmend, niet-voortmakend*), bn. en bw.; *grootje wordt wat -*; -er, -st; **-heid**, v. gmv.
Treu'zelkous (*persoon, die treuzelig is*), m. en v. -kousen.
Trezoor' (Fr. *schat, schatkamer*), o. trezoren.
Trezorie' (*bewaarkamer der openbare middelen, schatkamer*), v. -ën.
Trezorier' (*rentmeester*, ook: *bewaarder van de schatkist, schatmeester*), m. -s.
Trezorier'schap (*rentmeesterschap*), o. gmv.
Tria'de (*drietal*), v. -s.
Tria'kel (*geneesmiddel, waarin opium is*), m. gmv.; zie Theriakel.
Tri'angel (*driehoek*), m. -angels; muz. *in het orkest speelt hij de trom en den -*, driehoekig gebogen, stalen slag-instrumentje.
Triangulair' (*driehoekig*), bn. (ai = è).
Triangula'tie, v. -s, -tiën; *de - van een stad*, d.i. opmeting (driehoeksgewijze) en in-kaart-brenging. (t = ts).
Triarchie' (*regeering, uit drie personen bestaande*: *driemanschap*), v. -ën. (ch = g).
Tribula'tie (*kwelling, ongeval*), v. -tiën, -ties.
Tribunaal' (*rechtbank, gerecht*), o. -alen.
Tribunaat' (*het ambt van tribuun*), o. gmv.
Tribu'ne (*spreekgestoelte*; *een galerij of getimmerte*; *een afgezonderde plaats voor het publiek in vergaderzalen*), v. -s.
Tribuun' (*volksman in de Romeinsche geschiedenis, gemeensman*), m. -bunen.
Tribuut' (*schatting, cijns*), m. -buten.
Trichi'ne (*microscopisch smetdiertje in varkensvleesch*), v. trichinen. (ch = scherpe g).
Trichineus', bn.; *- spek*, d.i. met trichinen besmet.
Trichino'se (*de trichinenziekte*), v. gmv.
Tricht (aardr. *oude naam van Utrecht, ook van Maastricht*), o.
Tri'color (*driekleur*; *amarantsteen*), m. -oren.

Tricolo're (*de driekleur-cocarde*), v. -n, -s.
Tri'cot(Fr. *tricoter*, breien: *machinaal gebreid, nauwsluitend goed*), o. gmv.; lees: *tri'koo.*
Tri'cot (*nauwsluitend vleeschkleurig pakje van kunstenmakers*), o. -s; lees: *tri'koo.*
Tric'trac (*zeker Italiaansch dobbelspel*), o.; ook: Triktrak.
Tri'cycle (Eng. sport. *driewieler*), m. -s; lees: *treisik'l.*
Tri'dium (R.-K. *driedaagsche godsvruchtoefening*), o. -s; ook: Triduum.
Triel'je (*soort van gekeperd tijk, driedraadsch weefsel*), v. -s; **-jen,** bn.; zie Dril.
Trier (aardr. *een der oudste steden van Duitschland, op den rechteroever van de Moezel, met 65 duizend inwoners: met een museum van Romeinsche oudheden en vele Rom. overblijfselen*), o.
Triest(*droevig, naar, somber*), bn. -er, meest-; ook: Triestig.
Trifo'lium (*drieblad, klaver*), o. -s.
Trigonaal'-getallen (rek. *getallen, die in den vorm van een driehoek kunnen gesteld worden*), o. mv.; ze zijn begrepen in de formule: $^1/_2$ n (n + 1), b.v. 21, als n = 6.
Trigonometrie' (*driehoeksmeting*), v. gmv.
Trigonome'trisch, bn.; *een -e formule.*
Trijp (Fr. *velours d'Utrecht: fluweelige stof als bekleedsel van stoelen, canapé's, enz.*), o.; (soorten), o. -en.
Trijpt (*trijp*), o.; *groen gebloemd -.* (C.O.)
Trij'pen (*van trijp*), bn.; *er stonden 6 - stoelen.*
Trij'sen (*ophalen, ophijschen*), ik heb getrijst.
Trij'zel (*korenzeef*), v. -s; fig. *treuzel.*
Trik'trak (*bakspel*), o. gmv.; ook: *Tik'tak.*
Trik'trakbord,o.-borden; ook: *Tik'takbord.*
Trik'trakken (*het bakspel spelen*), ik heb -triktrakt; ook: Tiktakken of Bakken.
Tril, m. gmv.; *op den - zijn,* gaan slenteren, leegloopen, lanterfanten; zie Dril.
Tril'len (*zeer snel heen en weer bewegen*), het heeft getrild; *zijn stem trilt van vreugde; ze - van angst, van koude,* d. i. hevig beven, rillen; **-ling,** v. -en.
Tril'ler (muz. *triltoon, regelmatig trillende toon*), m. -s.
Trillioen' (*millioen van den 3en rang*), o. -en.
Trilogie' (*drie tooneelstukken samen een eenheid vormend; geheel van drie tragediën: dichtstuk met twee vervolgen*), v. -ën. (g = g).
Trimes'ter (*vierendeeljaars, drie maanden*), o. -s; *het traktement wordt per - betaald.*
Triniteit' (R.-K. *de H. Drievuldigheid*), v. gmv.; *het feest der -,* eerste Zondag na Pinksteren.
Tri'o (It. *driestemmig muziekstuk of gezang; drietal,* b.v. *een klaverblad van vrienden*), o. -'s.
Trio'le, v. -n; zie Triool.
Triolet' (dichtk. *drieklankdicht: dichtje van 8—12 tweevoet. versregels; regel 1, 4 en 7 moeten gelijk zijn en de 2e en 8e ook*), o. -ten.
Triomf', triumf' (*zege, zegefeest, overwinning of -sfeest*), m. triomfen.
Triomfant' (*zegepralend*), bn. en bw.; *een -e blik; hij, de heer Kegge, keek toen - rond* (*in de concertzaal*), (C.O.), zegevierend.
Triomfan'telijk (*triomfant*), bn. en bw.; *het - lied der zilvervloot; hij lachte -.*
Triomf'boog (*gedenkteeken voor veldheeren of keizers*), m. -bogen; *men vindt -bogen te Rome, Ancona, Parijs,* enz., eereboog.
Triomf'boog (R.-K. *de welfboog tusschen het schip en het priesterkoor eener kerk*), m. -bogen; wijl de eeuwige overwinning (triomf) mogelijk is gemaakt door Christus' kruisdood, hangt men daar ook vaak een Triomfkruis.
Triomfeeren (*zegepralen*): *Ik triomfeer, o, Salomon!* (Aya Sofia, III), d. i. mijn Sofiakerk wint het van uw wereldberoemden tempel. (Uitroep v. keizer Justinianus, 27 Dec. 537).
Triomf'kruis (R.-K. *prachtig kruis van groote afmeting met het beeld van den Gekruiste, van den triomfboog aan ketting of schakels afhangende*), o. -kruisen.
Triomf'lied (*zegelied*), o. -liederen; **-tocht** (*zegetocht*), m. -en.
Triompha'tor(*zegevierend veldheer of keizer, die zijn triomftocht in Rome hield*), m. -s; *Julius Caesar -.* (ph = f).
Triool', triolet' (It. muz. *notenfiguur van drie noten, met de klem op de eerste, die slechts de waarde hebben van twee van dezelfde soort*), v. triolen, triolets.
Trip (*houten vrouwenschoeisel, met een bandje van leer*), v. trippen.
Tri'pang (O.-I. *zeekwal, die gereinigd, in zout water gekookt, dan gerookt en verpakt wordt verzonden naar China en Japan*), v. -s; *Makassar* (*Celebes*) *is een stapelplaats van -; de - wordt gevangen op de kust van Nieuw-Holland*; zie Holothuriën.
Tri'pel (*zeer fijn poeder om metalen te polijsten*), o. gmv.; ook Trippelaarde.
Tri'ple (*drievoudig, drieledig*), bn.; *Tripleallianties,* vooral het drievoudig verbond, gesloten te 's-Gravenhage, (23 Jan. 1668), ook Tripel.
Trip'let (sport. *rijwiel voor drie personen*), m. -s; lees: *tripl't.*
Tripliceeren (*voor de derde maal van antwoord dienen*); *de minister -de*; zie Repliceeren en Dupliceeren.
Tri'pliek (*antwoord op een dupliek*), v. -en.
Tri'plo (*in drieën, in drievoudig afschrift*), bw.
Trip'pelen (verwant met *trappen, met kleine pasjes loopen*), ik heb getrippeld; *de musschen - op mijn stoep,* met kleine sprongen of stapjes zich bewegen, dribbelen; **-aar,** m. -s.
Trip'pelmaat (dichtk. *drieslagsmaat, met één betoonde en twee onbetoonde*), v. -maten, b.v. *De jaren vervaren, als schuimende baren.* (Bild.); zie Anapest, Dactylus, Amphibrachys.
Trip'ticon, triptiek' (R.-K. *altaarstuk met twee losslaande paneelen*), o. -s, -tieken.
Trisa'gion (R.-K. *het driemaal Heilig*), o. -s.
Tris'te (*treurig, droefgeestig*), bn.; -r, meest -; (i = ie); zie Triest.
Tri'ton (myth. *zeegod van minderen rang, van-boven mensch, van-onderen visch*), m. -s; *de -s blazen vóór Neptuin uit op kinkhorens, gezeten op zeepaarden of andere monsters.*
Tri'tonshoren (*een soort van kinkhoorn*), m. -s; *de - vindt men in de Middellandsche Zee.*
Trits (een afleid. van *drie*: *drietal*), v. -en; *een - van zonen.* (Bild.)
Trit'sen (*een spel, dat met drie of vier dobbelsteenen gespeeld wordt en waarbij vooral het werpen van drie gelijke oogentallen in aanmerking komt*), ik heb -tritst.
Triumf', m. -en; zie Triomf, enz.
Trium'vir (Lat. verwant met *tres*, drie: *drieman*), m. -s, -viri.

Triumviraat' (*Driemanschap in Rome*), o. gmv.; *het eerste - in 60 v. C.*: Caesar, Pompejus en Crassus; het tweede - in 44 v. C. Antonius, Octavianus en Lepidus.
Triviaal' (*alledaagsch, laag, plat*), bn. en bw.; *zijn geld te grabbelen gooien in den poel van -ale genoegens.* (C.O.); *hij drukt zich - uit.*
Trivialiteit' (*alledaagschheid, platheid, dubbelzinnigheid, gemeenheid*), v. -en.
Tro'as (*schiereiland, N.-W. Klein-Azië*), o.
Trochee', trochæ'us (metriek. *tweevoetsmaat: een betoonde, gevolgd door een onbetoonde*), m. -cheeën, -chaëen; b.v. *Sikkels blinken, Sikkels klinken.* (Staring).
Trochæ'isch, bn.; *-e verzen van één voet zijn zeldzaam.* (ch = scherpe g).
Troe'bel (Fr. *onklaar*), bn. en bw.; zegsw. *in - water is het goed visschen*, bij onlusten of verwarring is er voordeel te behalen; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Troe'bel (*wanorde, onrust*), m. -s, -en; *in de -en dier tijden, de -en stillen.*
Troe'belachtig, bn.; *het water dezer leiding is -,* een weinig troebel; **-heid,** v. gmv.
Troe'boek (*naam van een visch op Java, de O.-I. elft*), v. -s.
Troef (verwant met *triomf*), v. -ven; *harten is -*; zegsw. *iemand - geven,* d. i. slaag, klappen, fig. hem duchtig de waarheid zeggen, hem flink te woord staan.
Troep (Fr. *troupe: menigte, bende*), m. -en; *een - schapen, een - ruiters, een - roovers; de generaal sprak tot de -en,* gelederen.
Troeps'(ge)wijze, -(ge)wijs (*in een troep*), bw.; *de kinderen gingen - naar huis.*
Troe'tel (*kolenemmer*), m. -s.
Troe'tel (*gekleurde kwast als versiersel*), m. -s; *een sabel met een - er aan.*
Troe'telaar (*iem. die troetelt, vleier*), m. -s, -aren.
Troe'telen (*vleien, streelen, liefkoozen*), ik heb -troeteld; **-ing,** v. -en.
Troe'ven (*troef spelen*; ook: *afrossen*), ik heb -troefd; fig. op zijn plaats zetten.
Trofee' (*zegeteeken*), v. -ën; zie het betere **Tropee.**
Trof'fel (Fr. *kalkscheppertje, truweel*), m. -s.
Trog (*kneedbak, bakkerstrog*), m. troggen.
Trog'gelaar (*bedelaar*), m. -s; **-arij',** v. -en.
Trog'gelen (*met list afbedelen of afhandig maken*), ik heb -troggeld; **-arij',** v. -en.
Trog'gelzak (*bedelzak*), m. -zakken; fig. *bedelaar.*
Troglodie'ten (gesch. *holbewoners: eerste en weinig beschaafde rassen*), m. mv.
Tro'ika (*een met drie paarden bespannen Russische slede*), v. -'s.
Tro'ja, Tro'je (*beroemde hoofdstad v. Troas, in de oudheid; volgens de mythe, door Apollo en Neptunus gebouwd; en 10 jaar lang door de Grieken belegerd*), o. gmv.; *- werd ± 1200 v. C. door de Grieken verwoest*; ook **Ilium.**
Trojaan' (*inwoner van oud-Troje, bewoner van Troas*), m. -janen; **-jaansch,** bn.: *de -jaansche oorlog.*
Trol'der (*Engelsche schroefboot voor de vischvangst, verbastering van trawler*), m. -s.
Trolhät'ta (*fraaie waterval van 40 M. in de Göta-elf in Zweden*), m. gmv.; *de - bestaat uit vijf prachtige vallen.*
Trol'ley-systeem (*bovengrondsche geleiding, waarbij de verbinding met den motor verkregen wordt door een rol- of sledecontact nl. door een trolley, gehecht aan een stang, die boven den electrischen tramwagen uitsteekt*), o. gmv.
Trom, v. trommen; *de - roeren,* trommelen; zegsw. *de groote - roeren,* veel reclame maken; *met de stille - vertrekken,* in stilte, ongemerkt de stad verlaten, eig. als soldaten, die zonder trommelslag afmarcheeren.
Trombi'no (It. *muziekinstrument*), v. -'s.
Trombo'ne (It. *schuiftrompet*), v. -s; **-bonist'** (*bespeler van een schuiftrompet*), m. -en.
Trom'mel (verkleinw. van *trom: cilinder, doos*), v. -s, -en; *de - van een klokkenspel, speeldoos, horloge,* enz.; **-tje** (*blikken koekjesdoosje*), o. -s.
Trom'mel (*soldatentrom*), v. -s; **-aar** (*tamboer*), m. -s; **-slag,** m. -en.
Trom'melen (*de trom slaan*), ik heb -trommeld; *op de tafel -,* tikken, slaan.
Trom'melslager (*tamboer*), m. -slagers; **-stok,** m. -stokken; **-vel** (*kalfsvel*), o. -vellen; **-vlies** (ontl. *deel van het inwendig oor*), o. -vliezen.
Trom'melzucht (*opzetting b. h. vee*), v. gmv.
Trom'men (*trommelen*), ik heb -tromd; **-mer** (*iemand, die trommelt*), m. -s.
Tromp (*blaashoorn*), v. -en; *de - van den olifant,* slurf; *de - van een geweer,* mond van den loop.
Tromp, Maarten Harpertsz., 1597–1653, admiraal, bevocht zegevierend Spanjaarden, Engelschen: sneuvelde bij Scheveningen.
Tromp, Cornelis, zoon van Maarten, geb. ± 1629, gestorven te A'dam in 1691, beroemde Ned. vlootvoogd, strijdt onder en later naast De Ruyter tegen de Engelschen.
Trom'pen (*blazen, trompetten*), ik heb getrompt; **-penaar** (*trompblazer*), m. -s.
Trompet' (*koperen blaasinstrument*), v. -ten.
Trompet'boom (*sierboom, boom uit Zuid-Amerika en West-Indië*), m. -boomen.
Trompet'geschal (*klank van trompetten*), o. gmv.
Trompet'ten (*op de trompet blazen*), ik heb -trompet; zegsw. *iem. lof-,* luid verkondigen. **-ter** (*hoornblazer*), m. -s.
Trompet'vogel (*een soort van trapgans in Z.-Amerika*), m. -vogels; ook: Agami.
Tromp'lader (*voorlader, ouderwetsch geweer, dat van voren met een laadslok geladen wordt*), m. -laders; zie Achterlader.
Tro'nen (*zetelen, ten troon zitten*), ik heb -troond; fig. heerschen: *in die woning troont vrede en huiselijk geluk.*
Tro'nie (Fr. *trogne: aangezicht, bakkes*), v. -s; -minacht. *een leelijke -.*
Tronk (*afgeknotte boomstam*), m. -en.
Troon, m. tronen; zegsw. *den - beklimmen,* koning worden; *v. d. - stooten,* onttronen.
Troo'nen (*lokken, misleiden*), ik heb -troond; *iem. ergens heen -.*
Troon'hemel, m. -hemels; zie Baldakijn.
Troon'opvolger (*prins, die vermoedelijk den regeerenden vorst zal opvolgen*), m. -s: **-volgster,** v. -s.
Troon'rede (*koninklijke toespraak bij de opening der Kamers; van het Parlement*), v. -redenen.
Troop (*woordenkeer, redesiersel, redekundige figuur*) m. tropen; b.v. *Daar komt de kiel met*

goud belaân. (Spandaw). Zie Metaphoor, Metonymia, Antonomasia, enz.

Troost (*vertroosting, bemoediging, opbeuring*), m. gmv.; spreekt. *een kopje* -, koffie met suiker; **-brief** (*brief van rouwbeklag*), m. -ven; **-rede** (*toespraak om te troosten, rouwbeklag*), v. -redenen; **-rijk,** bn., -er, -st; **-woord** (*vertroostend woord*), o. -en.

Troos'telijk, bn.; *een -e gedachte,* troostend, -er, -st.

Troos'teloos (*diep bedroefd*), bn.; -loozer; **-heid,** v. gmv.

Troos'ten (*bedaren, stillen, tot berusting brengen, opbeuren*), ik heb -troost; *wie zal die droeve moeder* -, *nu zij haar lieve kinders derft?* (Vondel); **-er,** m.-s; **-eres',** v.-sen: *Gij* (*mijne dochter*) *Raadster, Helpster,* -, *beproefd in druk en rouw!* (Staring).

Troos'ter (*de H. Geest*), m. gmv.; *ik zal u een* - *zenden.* (Bijbel).

Troost'vol (*veel troost bevattend*), bn.; *een* - *woord.*

Tropee' (Gr. *zegeteeken of gedenkteeken op de plaats, waar de vijand verslagen werd en bestaande uit den opgestapelden buit van schilden en wapenen, op den vijand behaald*), v. -ën.

Tro'pen (*keerkringen*), m. mv.; ook de heete luchtstreek: *verblijf in of tusschen de* -.

Tro'pisch (*tot de keerkringslanden behoorende*), bn. en bw.; *de -e gewesten,* de landen tusschen de keerkringen; *de -e zeeën, -e planten, -e temperatuur*; *in de serre van Artis is het* - *warm,* als in de tropen.

Tro'pisch (*beeldsprakig, figuurlijk, oneigenlijk, overdrachtelijk*), bn.; *een -e wijze van spreken.*

Troqueeren (Fr. *wissel- of ruilhandel drijven*), ik heb -troqueerd. (qu = k).

Tros (*vruchtvorm*), m. trossen; *een* - *druiven*; *een -je bessen*; ook: *een* - *wormen,* bos.

Tros (*bloeiwijze*), m. trossen; *de -sen van den goudenregen.*

Tros (*krijgstrein, krijgspakkage*), m. trossen; *al wat noodig is aan wagens en verdere transport- en hulpmiddelen en dat achter het leger aankomt, heet* -; ook: *de noodige manschappen om den* - *te bedienen*: *de* - *van het leger,* knechten, zoetelaars, enz.; **-knecht,** m. -en, zie Veldtros.

Tros (*kabel, uit drie of vier strengen in elkaar gedraaid*), m. trossen; *een* - *van honderd M. lengte.*

Tros'sen (*trossen of bundels maken*; *den paarden de pakkage opladen*), ik heb getrost.

Trots (*hoogmoed, waan, trotschheid, laatdunkendheid*), m. gmv.; *de* - *van Alva.*

Trots (*zelfgevoel, fierheid*), m. gmv.; *gij moogt met* - *op uw werk neerzien.*

Trots (*persoon of zaak, waarop men trotsch is*), m. gmv.; *die zoon is de* - *van zijn leven*; *Pasteur was de* - *van het Fransche volk*; *hij is de* - *zijner familie.*

Trots (*ondanks, in weerwil van*), vz.; - *mijn pogingen*; *ik doe dat* - *den beste.*

Trotsch (*hoovaardig*), bn. en bw.; *een -e houding,* - *spreken, de toren verheft zich* -; -er, meest -; **-heid,** v. gmv.; ook *Trots,* bw.

Trotsch'aard (*verwaand persoon*), m. -s.

Trotseeren (*uittarten*); *het gevaar* -, het hoofd bieden; *het vijandelijk vuur* -, zich blootstellen aan; **-der,** m. -s; **-ing,** v. gmv.

Trot'sen (*trotseeren*), ik heb -trotst; *het menschdom durfde Gods hoogheid* - (Bild.), tergen, uittarten; - *op rang, stand, moed* enz., zich verheffen op, bogen op.

Trotteeren (*draven, b.v. van een paard*).

Trottoir' (*verhoogd voetpad naast de te berijden straat*), o. -s; *het breede* -. (oi = oa).

Troubadour' (*dichter en ook wel Fransch minnezanger in de Middeleeuwen*), m. -s. (ou = oe).

Trou'ble (*woeling, onrust, verwarring, volksbeweging, onlusten*), v. -s. (ou = oe).

Troubleeren (*verontrusten, storen, verwarren*); zie ook: Getroubleerd. (ou = oe).

Trou-mada'me (*baltafel, baltafelspel*), o. (ou = oe).

Trousseau' (Fr. *uitzet van een bruid*), m. -'s. (eau = oo).

Trouvère (*maker van gedichten*: *het woord beteekent vinder*), m. -s; de -s schreven van de 11e tot de 14e eeuw en stelden de epische dichten van den Karelcyclus op.

Trouw (*getrouwheid, eerlijkheid, gehechtheid*), v. gmv.; - *moet blijken,* zinspreuk der Haarlemsche rederijkerskamer; *te goeder* -; *te kwader* -, d.i. oneerlijk, arglistig; *een* - *verhaal,* nauwkeurig; ook: *huwelijk.*

Trouw, bn. en bw.; *hij was mij hou en* -, d.i. toegenegen en getrouw; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Trouw'belofte (*belofte van iemand te zullen trouwen*), v. -beloften; *iem.* -*n doen.*

Trouw'breuk (*echtbreuk, het breken eener belofte*), v. gmv.; zie ook: Felonie.

Trouw'dag (*dag van het huwelijk, ook het huwelijk zelf*), m. -dagen.

Trou'weloos, bn. en bw.; *een* - *karakter,* d.i. valsch, slecht, meineedig; -zer, -t; **-loos'heid,** v. gmv.

Trou'wen (*huwen*), ik heb getrouwd, d.i. ik heb in het huwelijk verbonden; ik ben getrouwd: ik ben gehuwd of in 't huwelijk verbonden.

Trou'wens (*in waarheid, overigens*), bw.

Trouwhar'tig (*oprecht, eerlijk*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Trouwlus'tig, bn.; *mijn vriend was* -, geneigd of verlangend om te trouwen; -er, -st.

Trouw'partij (*huwelijkspartij*), v. -en; **-plechtigheid,** v.-heden; **-ring,** m.-en; **-zaal,** v. -zalen.

Truc (Fr. *kunstgreep, kneep*; fig. *streek, list*), m. -s; lees: *truuk.*

Truffeeren (*met truffels toebereiden, kruiden*).

Truf'fel (Fr. *een geurige zwamsoort of eetbare paddenstoel*), v. -s; *het gehakt met -s bereiden*; **-saus,** v. -en; **-worst,** v. -en.

Trug'gelen, gew.; zie Troggelen.

Trui (*zeug*; *moerkonijn*; fig. *lichtekooi*), v.-en.

Trui (*gebreide overborstrok van zee- en werklieden*), v. -en.

Trui (*gemakkelijke leerstoel van studeerenden*), v. -en.

Trumeau' (Fr. *penanttafeltje, luxe-tafeltje onder een penantspiegel, hangende op een paar haken*), m. -'s; *op een* -, *onder een reusachtigen spiegel.* (C.O.). (eau = oo).

Trust (Eng. eigenl. *vertrouwen*: *samensmelting van gelijksoortige maatschappijen tot ééne, d.i. onder één bestuur*), v. -en; *de leden van een* - *mogen het handelsartikel niet beneden den prijs verkoopen; een tabaks-, een petroleum-,*

een staal-, een graan-, een vleesch-; fig. *een - van kleine staten.*

Truweel' (dichterlijk: *troffel*), o. -eelen.

Tsaar (*keizer aller Russen*), m.; **tsari'na** (*gemalin van den Tsaar*), v.; zie Czaar.

Tsa'rewitsj (*titel van den troonopvolger in Rusland, Russ. kroonprins*), m. -en.

Tsarit'sa (*Tsarina*), v. -'s.

Tset'sevlieg (*giftvlieg in Z.-Afrika*), v. -en.

Tsjir'pen (*piepen*), heb -tsjirpt; *de sprinkhaan kan -; de krekel kan -*, scherp sjilpen.

Tu'ba (muz. *koperen muziekinstrument met zwaren fagottoon, dat de contrabas der harmonie vormt*), v. -'s.

Tu'be (Eng. sport. *buis, pijp*), v. -s; lees: *tj-oeb.*

Tu'be (*buisje of pijpje, vol geprepareerde schildersverf*), v. -n. (u = uu).

Tuberculeus' (*knobbelig, gezwollen*), bn.; als zn. m. en v.: **-leu'zen** (*aan tuberculose lijdenden*). (c = k); zie Tuberkel.

Tuberculo'se (*longtering, longknobbeltering*), v. gmv.; lees: *-kuloo'ze.*

Tuber'kel (*ziekelijke knobbel b.v. in de long, veroorzaakt door zekeren bacil*), m. -s.

Tu'beroos (*herfsthyacint, een bolgewas met witte, lelieachtige bloemen, die een sterken geur verspreiden*), v. tuberozen.

Tucht (verwant met *tiegen*: *regel, orde, zedelijke leiding*), v. gmv.

Tuch'teloos (*aan geen tucht gewend, ongeregeld, zonder tucht*), bn. en bw.; -zer, meest -; **-heid,** v. gmv.

Tucht'huis (*gevangenhuis*), o. -huizen; **-boef** (*gevangene, misdadiger*), m. -ven; **-straf,** v. gmv.

Tuch'tigen (*kastijden*), ik heb getuchtigd; **-ing,** v. -en; O.I. **-ingsexpeditie,** v. -s.

Tucht'roede (*stok om te tuchtigen, strafroede*), v. -roeden.

Tucht'school (*rijksschool te Ginniken bij Breda tot leiding en verbetering van jeugdige misdadigers*), v. -scholen.

Tu'dor, *Engelsch vorstenhuis*, 1485—1603.

Tuf'steen (*e. grauwe kalk- of zandsteen*), m. -steenen; (*stofnaam*), o.: *een toren, een muur van -*; ook Dufsteen.

Tuf-tuf' (*volksnaam in Frankrijk en elders van den automobiel*), m. -s.

Tuf-tuf'fen (*met den tuf-tuf rijden*), ik heb -tuf-tuft.

Tui (scheepst. *takeltouw, touw om iets vast te leggen*), v. -en.

Tui'anker (scheepst. *anker, waaraan het schip bij ebbe vastligt, boeganker*), o. -ankers.

Tui'en (verwant met *tiegen*: *met een touw vastbinden*), ik heb -tuid; *een koe aan een paal -*. gew.

Tui'er (*paal om een tuiertouw aan te binden*), m. -s.

Tui'eren (scheepst. *vastmaken*), ik heb getuierd; **-touw** (*touw, waarmede iets vastgezet wordt*), o. -en; zie Tuien.

Tuig (verwant met *tiegen*: *gereedschap, toestel*), o. -en; *het - van een schip, het - van een lastdier*; zegsw. *dat is - van volk, - van goed*, d.i. gemeen, slecht volk; min goed.

Tuiga'ge (scheepst. *al het touwwerk*; *al wat tot het tuig van een schip behoort*), v. gmv.

Tui'gen (*getuigen, getuigenis afleggen*), ik heb -tuigd; *dat tuigt niet in uw voordeel*; *dat tuigt van doorzicht, van menschenkennis*, strekt ten bewijze van.

Tui'gen (*van tuig voorzien*), ik heb -tuigd; *een schip -, een paard -*; **-ing,** v. -en.

Tuig'huis (*wapenhuis, bewaarplaats van oorlogsmateriaal*), o. -huizen; zie Arsenaal.

Tuil (*sleur, gril, jokkernij*), m. -en; *iemand op den - houden*, op sleeptouw houden, voor den gek houden. vero.

Tuil (*ruiker, bosje bloemen*), m. -en; *een -tje vergeet-mij-nietjes, een -tje rozen.*

Tuil (*trosvormige bloeiwijze*), m. -en.

Tuilerie'ën (Fr. *mooi paleis in Parijs, in 1564 op last van Catharina de Medicis gebouwd, met prachtigen, thans publieken parktuin*, en wel op de plaats, waar destijds de pannenbakkerijen hadden gestaan, d.i. *les tuileries*), v. mv.; *de - waren drie eeuwen de verblijfplaats der Fransche koningen.*

Tui'mel (stam van *tuimelen*: *tuimeling, buiteling*), m. gmv.

Tui'melaar (afleid. van *tuimelen*: *een soort van duif, die tuimelend vliegt*), m. -s.

Tui'melaar (*bruinvisch, dolfijn*), m. -s.

Tui'melen (*buitelen, draaiend neerstorten*), ik ben -getuimeld; *van een dak -*; **-ing** (*buitelende val*), v. -en.

Tui'melgeest (*geest van verzet*; *revolutiegezinde*), m. gmv.

Tui'melvischje (*kleine karper*), o. -s.

Tui'melzucht (*geest van oproer*), v. gmv.

Tuin (*palen met vlechtwerk als afsluiting, omheining*), m. -en, vero; *om mijn hof is een -*, (Zeeuwsch); zegsw. *iemand om den - leiden*, hem omleiden, misleiden, beetnemen, bij den neus hebben; *de kap op den - hangen*, het klooster vaarwel zeggen; zie Aftuinen, Betuinen, Omtuinen.

Tuin (*hof*), m. -en; *Gelderland heet de - van ons land*, het lustoord; *een bloem-, een moes-, een speel-*; *de botanische - te Buitenzorg is wereldberoemd*; **-aarde** (*zwarte teelaarde*), v.; **-koninkje** (*vogeltje*), o. -s; **-stoel** (*ijzeren klepstoeltje, ook met latten voor zitting en rug*), m. -en; **-tafel,** v. -s.

Tuin'bouwleeraar (*leeraar van tuinlieden, ook leeraar aan een tuinbouwschool*), m. -leeraren, -aars.

Tuin'bouwschool (*vakschool tot opleiding van tuinlieden*), v. -scholen; *de Gerard Adriaan van Swieten - te Frederiksoord.*

Tuin'bouwtentoonstelling (*tentoonstelling van alles, wat op tuinbouwgebied belangrijk is*), v. -en.

Tuin'der (*tuinier*), m. -s gew.

Tui'nen (*den tuin bewerken*), ik heb -tuind.

Tuin'gewas (*tuinvruchten, moesgroente*), o. -gewassen.

Tuinier' (*tuinman, hovenier*), m. -en, -s.

Tuinie'ren (*den tuin bearbeiden*), ik -nierde, heb -tuinierd.

Tuin'kers (*bitterkers, zeker toekruid bij brood, of salade*), v. gmv.

Tuin'koffie (*de vrucht van den koffieheester, gekweekt in kunstmatig op de berghelling aangelegde tuinen*), v. gmv.

Tuin'man (*hovenier*), m. -lieden, -lui.

Tuin'scheerling (*hondspeterselie*), v. gmv.

Tuin'werk (*tuiniersarbeid, ook rijswerk, rijsberm aan kribben van rivieren*), o. -werken.

Tui'schen (*kwanselen*, ook: *dobbelen*), ik heb -tuischt; **-er** (*paardenhandelaar*), m. -s; **-erij',** v. -en. vero.

Tuis'co, *Germ. godheid, stamvader des volks*; lees: *tu-is'ko.*

Tuit, v. -en; *de - van een kan, ketel,* d.i. spits uitloopende schenkpijp; **-kan,** v. -nen; **-pot,** m. -ten.
Tuit (*haarvlecht*), v. -en.
Tui'telen (*wiebelen, niet vaststaan, wankel staan*), het heeft -tuiteld; **-achtig,** bn.: -er, -st.
Tui'ten (*toeten*), het heeft -tuit; *mijn ooren - van al de drukte,* ruischen.
Tuk (*list*; ook: *soort, ras*), m. gmv.; *deze knapen zijn van beteren - dan die.*
Tuk (*verlangend, begeerig*), bn.; *- op roof, op buit, op winst, op bloed, op moord,* heet op.
Tuk'je (*dutje*), o. -s; *ik heb een - gedaan,* middagslaapje, siësta.
Tul (*kruik, kan, zuignap, pul*), v. tullen.
Tul'band (Turksch: *hoofddeksel der Turken*; ook: *zeker tafelgebak*), m. -banden.
Tul'bandsvorm (*pan of vorm, waarin een tulband gebakken wordt*), m. -vormen; *een podding in -.*
Tu'le (Fr. *fijn gazen weefsel*), v. gmv.
Tu'len (*van tule*), bn.; *een - sluier, - gordijnen.*
Tulp (*bolgewas, lelieachtige plant*), v. -en.
Tul'pebol (*knol eener tulp*), m. -bollen; **-stengel** (*bloemstengel eener tulp*), m. -s.
Tul'peboom (*sierplant uit N.-Amerika*), m. -boomen.
Tul'penbed, o. -den; **-handel** (*de dwaze -, 1636-'37*), m. gmv.; **-kweeker,** m. -s; **-zaad,** o. gmv.
Tul'po-manie' (*dwaze tulpenliefde*), v. gmv.
Tult (*inhoudsmaat van balken*), v. -en.
Tum'bler (Eng. *buitelaar, kunstenmaker*), m. -s; verder: *glas zonder voet*; ook: *tuimelaar* (duif).
Tumult' (*geraas, oploop, opschudding*), o. -en.
Tu'mulus (Lat. *grafheuvel van ouden tijd, heuvel*; *oude heuvelachtige grafplaats*), m. tu'muli.
Tu'nica (R.-K. *kleedingstuk der bisschoppen*; *rijkgeborduurd mantelvormig opperkleed*), v. -'s.
Tun'nel (Eng. *onderbergsche spoorgang*), v. -s; *de Mont-Cenis-tunnel is meer dan 12000 M. lang*; *de - van den St. Gothard is bijna 15000 M.,* dit was de langste - der wereld, doch de onlangs (Febr. 1905) voltooide Simplon- is 4770 M. langer.
Turba'tie (*verwarring, verontrusting*), v. -s. (t = ts).
Turbi'ne (Fr. *horizontaal schroefvormig waterrad*), v. -s.
Turbulent' (*woelig, onrustig*), bn.; -er, meest -; **-ie,** v. gmv. (e = e).
Tureluur' (vergel. *tierelieren*: *referein, zangwijze*; *gril, luim*), m. -uren, -uurs.
Tureluur' (*kuifleeuwerik*), m. -luren, -s.
Tureluursch' (*dol*), bn.; *'t is om - te worden,* om uit z'n vel te springen. gmz.
Tu'ren (*strak kijken*), ik heb -tuurd; *hij zit maar op dat onleesbaar handschrift te -,* inspannend te kijken op.
Turf (*een enkele -*), m. turven; zegsw. *men ziet in het veen op geen -je,* waar overvloed is, is men niet karig; (*als stofnaam of als collectief*), v.: *wij stoken, - de - op uw zolder mindert erg.*
Turf'aarde, v. gmv.; **-achtig,** bn.: *een -e grond*; **-boer** (*veenboer, leverancier van turf*), m. -en; **-grond** (*veen*), m. -gronden; **-hok** (*bewaarplaats van turf*), o. -hokken; **-molm** (*poeier v. turf*), m. en o. gmv.; **-mot** (*-molm*), o. gmv.; **-mul** (*stof, gruis van turf*), v. gmv.
Turf'maker (*veenarbeider, die de uitgespreide veenspecie trapt en in turfvorm deelt*), m. -s.
Turf'praam (*-schuit*), v. -pramen; **-schip,** o. -schepen: *het -schip van Breda (1590)*; **-strooisel** (*fijne veenvezels als paardenstrooisel in stallen*), o. gmv.; **-ton** (*-maat*), v. -tonnen; **-trapper** (*verbreede klomp v. d. turfmaker,* fig. *lompe schoen*), m. -s: *waar heb je die -trappers laten maken?* (C.O.); **-vuur** (*vuurtje van turven*), o. -vuren.
Turf'steken (*het maken van veenturf*), o. gmv. *Friesche monniken begonnen omstreeks 1334 veen tot turf te steken*; **-veen** (*veenachtig stuk land*), o. -venen.
Turf'tonnen (*het meten van turf in tonnen*), o.; **-tonster** (*turfmeetster*), v. -s.
Turk (*inboorling van Turkije*), m. -en; fig. *wreedaard*; ook: *een hondenaam.*
Tur'ken (*plagen, mishandelen*), ik heb geturkt; *wordt ge ook geturkt als ik?* vroeg de jonge Baars. (Bogaers); zie N e g e r e n.
Turkoois' (Fr. *een blauwgroen, ook groenblauw, ondoorzichtig edelgesteente, uit Perzië*), m. -zen; (*stofnaam*), o. gmv.
Turkooi'zen (*van turkoois*), bn.; *een jongmensch met - doekspeld.* (C.O.)
Turksch (*afkomstig van, eigen aan Turkije*), bn.; *een -e tempel of moskee, -e tarwe, - leder*; **-rood** (*fraai meekraprood*), o. gmv.
Turksch (*de Turksche taal*), o. gmv.
Turmalijn' (*Ceilonsche magneetsteen*), m. -en; ook: T u r m a l i e n of T o e r m a l ij n.
Tur'nen (uit het Duitsch, Fr. *tourner,* draaien: *gymnastische oefeningen doen*), ik heb -turnd.
Tur'ner (*beoefenaar der gymnastiek, gymnast*), m. -s.
Turn'oefeningen (*gymn. oefeningen*), v. mv.
Turn'vereeniging (*gezelschap van turners*), v. -vereenigingen.
Tur'ven (*turf opdoen*), ik turfde, heb -turfd.
Tur'ven (*slaan, ranselen*), ik heb -turfd; *hij turft er maar op,* slaat maar raak.
Tuscula'num (*villa van Cicero in Tusculum, ± 4 uur Z. O. van Rome*), o.
Tus'culum (gesch. *stad bij Rome, waar de Romeinsche adel zijn buitens had*), o.
Tus'schen (afleid. van *twee*), vz., *Roermond ligt - Maastricht en Venlo*; *- elf en twaalf*; *- licht en donker*; zegsw. *- de regels lezen,* nadenkend, speurend; O.-I. *er van - gaan,* 'm smeren, de plaat poetsen.
Tusschenbei'de, bw.; *hij komt - in de stad,* nu en dan; *het gaat met dien leerling zoo -,* tamelijk; *mijn vader kwam bij onzen twist -,* zich mengen in, als scheidsman tusschentreden.
Tus'schendek (scheepst. *onderdek*), o. -ken.
Tusschendeks' (*op het -dek*), bw.; *de matrozen verblijven -*; ook: *-deksch.*
Tusschendoor' (*tusschen twee dingen heen*), bw.; *ergens - zeilen.*
Tus'schenhandel (*doorvoerhandel, handel in de tweede hand*), m. gmv.
Tus'schenkomst (*bemiddeling*), v. gmv.; *gewapende -,* inmenging; *iem. - inroepen.*
Tus'schenpersoon (*makelaar, bemiddelaar, commissionnair*), m. en v. -personen.
Tus'schenpoos (*rust tusschen twee handelingen*), v. -poozen; *bij -poozen liet zich de*

koekoek hooren, nu en dan; **-tijd,** m. -en.
Tus'schentijds (*op ongewonen tijd*), bw.; *- moet gij niets gebruiken.*
Tus'schenwerpsel (spraakk. *gevoelsuiting, klanknabootsing*), o. -s, b.v. *Ach! O! Ei! Krak.*
Tus'schenzin (*zin, welke geplaatst is tusschen de deelen van een anderen zin*), m. -zinnen; *een - dient veelal ter verklaring*, b.v. *Hij zeide, (en hij had gelijk), dat er eerst bewijzen moesten zijn.*
Tut (*huttentut*), v. gmv.
Tutelair' (*beschermend, als voogd handelend, de voogdij betreffend*), bn. (ai = è).
Tutoyeeren (Fr. *gemeenzaam toespreken*); *iem.* -, met jij en jou toespreken. (oy = oa).
Tut'ti (It. muz. *spel of gezang van allen tegelijk; zóó dat alle stemmen of instrumenten invallen*), bw.; de tegenstelling van *Solo.*
Tut'ti quan'ti (It. *van dat soort, alle andere*). (qu = kw); zie **T. Q.**
Twaalf (uit *twee + lif*, d.i. twee en tien), bep. hoofdtelw., twaalven; *de - apostelen, wij zijn met ons twaalven*, d.i. - kinderen.
Twaalf'de (*ranggetal*), bn.; *December, de - maand; het is vandaag de -.*
Twaalf'dehalf (*elf en een half*), bn.
Twaalf'derhande, -lei, soortgetal.
Twaalf'hoek (*veelhoek met 12 zijden*), m. -hoeken; *een regelmatige - kan i. e. cirkel beschreven worden*; **-ig,** bn.
Twaalf'ponder (*kanon voor kogels van 12 pond*; ook *gewicht van 12 pond*), m. -s.
Twaalf'tal, o. -tallen; **-tallig,** bn.: *het -stelsel*, zie Duodecimaal.
Twaalfuur'tje (*tweede ontbijt, om 12 uur*), o. gmv.
Twaalf'voud, o. -en; *144 is het - van 12.*
Twee, bep. hoofdtelw. -ën; *ik heb - oogen; met ons tweeën; het is bij tweeën; wij tweeën.*
Twee (*cijfer*), v. -ën; *schrijf eens drie -ën.*
Twee'blad (*bastaardstandelkruid*), o. gmv.
Twee'daagsch (*2 dagen durende*), bn.; *een - feest*; ook: *de -e koorts*, om de 2 dagen opkomende.
Twee'de (*ranggetal*), bn.; *Jan is de eerste leerling en Hein de - der klas; Willem de -*, gesch. graaf, stadhouder, of koning; *ten eerste, ten -*, bijw. d.i. in de - plaats.
Twee'de-Kamer (*afdeeling der Staten-generaal, bestaande uit 100 leden, door het volk rechtstreeks gekozen*), v.; *hij is lid der -; de - heeft het recht van amendement en van initiatief.*
Twee'draadsch (*uit twee draden bestaande*), bn.; *-garen.*
Twee'dracht (gevormd naar *eendracht: verdeeldheid*), v. gmv.; *- zaaien*; **-sappel** (*twistappel*), m. -s.
Tweedrach'tig (*oneenig, verdeeld*), bn. en bw.
Twee'ërhande, -lei (*van of in twee soorten*), soortgetal.
Twee'gevecht (*duel*), o. -gevechten; *iem. tot een - uitdagen*: het - dagteekent van het einde der 5e eeuw en werd ingevoerd als een bekrachtiging van den eed; zie Ordalium.
Twee'handig (*met twee handen*), bn.
Tweehoe'vigen (*herkauwende dieren*), m. mv.; *kameelen, dromedarissen, lama's zijn - zonder hoornen; herten en rendieren zijn - met volle hoornen; runderen, schapen en antilopen zijn - met holle hoornen; giraffen zijn - met hoornwortels*; zie Herkauwen.
Tweehui'zig (plantk. *hebbende de mann. en vrouw. bloemen niet op of aan dezelfde plant*), bn.
Twee'klank (*samensmelting van twee klinkers tot één ondeelbaren klank, diphthong*), m. -klanken; spraakk. *onze taal bezit twaalf -klanken*, b.v. *ai, ui, aau, eeu*, enz.
Tweele'dig, bn.; spraakk. *een - onderwerp* b.v. Jan en Piet spelen; *een - gezegde.*
Twee'ling (*twee evenoude broers of zusters*), m. en v. -en; **-broeder,** m. -s; **-zuster,** v. -s.
Twee'lingen (*derde teeken van den Dierenriem*), m. mv.; ook: *een sterrenbeeld* (Polux en Castor).
Twee'lingwoord (b.v. *rechter en richter*), o. -en; zie Doublet.
Twee'master (*schip met twee masten*), m. -s.
Twee'persoons-ledikant (n.l. *geschikt voor twee personen*), o. -en; ook: *Is dat een tweepersoons?*
Tweern (verwant met *twee: gedubbeld garen*), m. gmv.: *een draad, uit twee draden gedraaid, heet -.*
Tweer'nen (*twijnen, garen dubbelen*), ik heb -tweernd.
Tweescha'lig (*tweeschelpig*), bn.; *de mossel is een - dier.*
Twee'spalt (*tweedracht, oneenigheid, inwendige verdeeldheid*), v. gmv.
Twee'span, o. -spannen; *wat een prachtig -!* twee gelijke paarden voor één rijtuig.
Twee'spraak (*tweegesprek*), v. -spraken; zie Dialoog.
Twee'sprong (*scheiweg, plaats, waar een weg zich in tweeën splitst*), m. -sprongen.
Twee'stemmig (*met of voor twee zangstemmen*), bn.; *een - lied*; zie Driestemmig.
Twee'strijd, m. gmv.; *zijn verstand en zijn gevoel brengen Jan in een -.* (Potg.), zelfstrijd, *met zich zelf in - zijn*, het niet eens zijn.
Twee'tal, o. -tallen; *een - uren, een - liederen*, d.i. twee; **-tallig,** bn.
Tweeton'gig (*bedrieglijk, dubbelhartig*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Tweevoe'tig (*twee voeten hebbende*), bn.
Twee'voetsmaat (dichtk. *maat van twee voeten*), v. -maten; zie Trochaeus, Jambe.
Twee'voud, o. -en; *zes is het - van drie*; **-ig,** bn. en bw.
Twee'woonst (*woning voor twee gezinnen*), v. -en. Vl.
Twen'te (aardr. *O. deel van Overijsel*), o.; **-naar** (*persoon in of uit Twente*), m. -s, -naren.
Twen'ter (uit *twee-winter, tweejarig rund*), m. -s.
Twentsch (*als in of uit Twente*), bn.; als zn. (*het dialect v. Twente*), o. gmv.
Twij'fel (verwant met *twee*: onzekerheid, *besluiteloosheid*), m. gmv.; *in - staan, in - trekken*, niet gelooven; zegsw. *het lijdt geen -*, het is zeker.
Twij'felaar (*persoon, die twijfelt*), m. -s.
Twij'felaar (*kleedingstuk, dat het midden houdt tusschen een rok met lange panden en een korte jas*), m. -s. vero.
Twij'felachtig (*te betwijfelen*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Twijfelarij' (*een onvast gelooven, twijfelzucht*), v. gmv.; *uw twijflarij wil van wonde-*

ren-doen niets weten, (Staring); zie Scepticisme.
Twij'felen (*in twijfel of onzekerheid zijn*), ik heb -twijfeld; **-ing,** v. -en.
Twij'fellicht (*schemerlicht*), o. gmv.
Twijfelmoe'dig (*wankelmoedig, aarzelend, besluiteloos*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Twij'felzucht (*aangeboren neiging tot twijfel*), v. gmv.; **-ig,** bn.: -er, -st.
Twijg' (verwant met *twee*: *een loot, takje, rijsje*), v. -en.
Twij'gen (*van twijgen*), bn.; *een - mandje.*
Twijn (verwant met *twee*: *gedubbeld of tweedraadsch garen*), m. gmv.; zie Tweern.
Twijn'draad (*gedubbeld garen*): als voorwerpsnaam, m.; als stofnaam, o.
Twij'nen (*tweernen*), ik heb -twijnd; *garen -*, twee draden ineendrillen; *getwijnd garen*, touw, dat bestaat uit een ineendrilling van twee draden; **-der** (*dubbelaar van garen*), m. -s; **-derij'** (*werkplaats v. d. twijnder*), v.; **-ster,** v. -s; zie Tweernen.
Twijn'garen (*tweedraadsch garen*), o. gmv.; **-haspel,** m. -s; **-molen,** m. -s; **-wiel,** o. -en.
Twin'tig (*tweemaal tien*), bep. hoofdtelw.; **-jarig,** bn.; **-maal,** bn. en bw.
Twin'tiger (*persoon van 20 jaar*; *wijn van 1820*; *oorlogsschip met 20 stukken*), m. -s.
Twin'tigerhande, -lei (*van 20 soorten*), soortgetal.
Twin'tigponder (*kanon, dat kogels van 20 pond schiet*; *ook gewicht van 20 pond*), m. -ponders.
Twin'tigste (*ranggetal*), telw.; *de - der maand*; als zn. o.: *ik neem een -, ook -je, in de staatsloterij*, d.i. een 20e deel van een heel lot.
Twin'tigvlak (meetk. *lichaam met 20 gelijkz. driehoeken als grensvlak*), o. -vlakken.
Twin'tigvoud (*veelvoud*), o. -vouden; *40 is een - van 2.*
Twin'tigwerf (*-maal, -keer*), bw.; *ik heb je - gewaarschuwd.*
Twist (verwant met *twee*: *geschil, oneenigheid*), m. -en; *een - bijleggen, vereffenen*; *een - beslechten.*
Twist'appel (*punt van geschil*), m. -s; *Zeeland was lang een - tusschen Vlaanderen en Holland*, d.i. aanleiding tot twist: eig. de gouden appel, dien Eris, de godin van den twist, onder de godinnen van den Olympus wierp op de bruiloft van Peleus en Thetis, en waarop stond: Voor de schoonste.
Twis'ten (*ruzie hebben, krakeelen, kijven*), men twistte, heeft -twist; **-er** (*ruziemaker*), m. -s.
Twist'geding (*pleitzaak, proces*), o. -en.
Twist'ziek (*twistgierig*), bn.; *een -e nabuur*, d. i. gaarne twistend, twistzoekend; -er, -st.
Tympaan', o. -anen; meestal Timpaan.
Ty'pe (*drukletter, lettervorm*), v. -n. (y = ie).
Ty'pe (*voorwerp, ontwerp, voorbeeld, grondvorm, grondbeeld*), o. -n; *Judas, het - van een laaghartigen verrader*; *een - van een gierigaard, een - van een boer, een - van een grijsaard*, een eigenaardig zich kenmerkend persoon. (y = ie).
Typeeren (*typisch aanwijzen*).
Ty'pendruktelegraaf (*schrijftelegraaf, door Hughes in 1854 uitgevonden, zóó dat de seintooner de seinen als gewone drukletters op de papierstrook afdrukt*), v. -telegrafen.
Ty'pewriter (*schrijfmachine*, ook *persoon die daarmee schrijft*), m. -s; lees: *teipreiter.*
Ty'pewriting (*het schrijven met een typewriter*), o.; *een jongmensch, bekend met -*; lees: *teipreiting.*
Typheus' (*op typhus lijkend*), bn.; *-euze koortsen.* (ph = f).
Typhoï'de (*typheuze ziekte of koorts*), v. -n.
Ty'phoon (*kringstorm in de Chineesche Zee*), m. -s; ook: Typhon. (ph = f).
Ty'phus (*soort van heete koorts, besmettelijke koorts, zenuwzinkingkoorts*), m. gmv. (ph = f).
Ty'pisch (*karakteristiek*), bn.; *een - antwoord*, eigenaardig; *een - landschap, een - gezegde.*
Typograaf' (*boekdrukker*), m. -grafen.
Typographie' (*boekdrukkunst, de kunst van drukken of afdrukken van losse, samengevoegde lettertypen of letters*), v. gmv.; zie Xylographie.
Typogra'phisch (*de drukpers, de drukkunst betreffend*), bn. (ph = f).
Typometrie' (*kunstdruk van landkaarten, kaartendrukkunst*), v. gmv.
Tyr, Germ. myth. *zoon van Odin en een der voornaamste Asen*; *god van den oorlog en van het zwaard*; hij temt den *Fenriswolf*, en bij het *Ragnarök* strijdt hij tegen den helhond *Garmr*, waarbij beiden omkomen.
Tyran' (*dwingeland*), m. -nen; zie Tiran, Tirannie, enz.
Tyrolien'ne (Fr. *meisje of vrouw uit Tyrol*; *Tyroolsch lied, ook zekere dans*), v. -s.
Tyrtae'us (gesch. *Atheensch dichter, die door zijn krijgszangen den verflauwden moed der Spartanen wist te verlevendigen tijdens den tweeden Messenischen oorlog, ± 680 v. C*), m.; *de Nederlandsche -*, bijnaam, gegeven aan Marnix van St. Aldegonde, Jac. Bellamy en Jan Fred. Helmers.
Tze'chisch, Cze'chisch (*het Boheemsch*), o. gmv.; bn.: *de -e taal, de -e letterkunde.*

U.

U, v. -'s. - De vijfde klinkletter, de een en twintigste letter van het alphabet.
U.C. - *Ur'bis con'ditae*, van den bouw der stad Rome af.
UEd. - *UEdele.*
UEd.GrootAchtb. - *UEdele GrootAchtbare.*
U.J.D. - *Utrius'que ju'ris doctor*, Meester in de beide rechten.
Uit. - *Ul'timo*, op den laatsten dag (der maand).
U.S. - *United States*, de Vereenigde Staten van N.-Amerika, spotnaam: *Un'cleSam*, Oom Sam; zie aldaar.

U.r. - Zie Ut retro.
U.s. - Zie Ut supra.

U, pers. vnw. Derde en vierde naamval van *gij*: *gij geeft - veel moeite*; *bedenk - eens.*
Uch'tend (dichterl. voor *ochtend*), m. -en; *de - des levens*, n.l. de eerste levensjaren.
Ui (*look*, *ajuin*), m. -en.
Ui (spreekt. *aardigheid*, *mop*), m. -en; *een - tappen*, een kwinkslag ten beste geven; stud. *een - slaan*, een - vertellen; zie Uiig.
Ui'achtig (*naar ui zweemende*), bn.; *een -e smaak*; *ik ben niet -*, houd niet van uien, gew.
Ui'enbed (*tuinbed met uien*), o. -bedden; **-loof,** o. gmv.; **-reuk,** m. gmv.; **-saus,** v. -sausen; **-smaak**, m. gmv.; **-soep,** v. -soepen; **-zaad,** o. gmv.
Ui'eplant (*plant, waarvan uien komen*), v. -planten; **-schil** (*schil v. e. ui*), v. -schillen.
Ui'er, m. -s; *uiers drukken.* (Poot), d.i. melken.
Ui'ig (*grappig*), bn.; *een - man*, geestig, vol kwinkslagen of moppen: -er, -st.
Uil (*nachtroofvogel*), m. -en; *er zijn katuilen en ooruilen, veld-, bosch- en kerkuilen, steen-, horen-*, en *dwerguilen*; *de - is het beeld der domheid*, b.v. *hij is een -*, lomperd; zie Uilskuiken; spreekw. *Elk meent zijn - een valk te zijn*, ieder houdt het zijne (zijn werk, zijn kind, enz.) voor iets voortreffelijks; bij de Grieken was de - de vogel v. Pallas Athene (Minerva), omdat hij in den donker zag; in de stad Athene kweekte men den -, vandaar: *Uilen naar Athene dragen*, noodeloos of overbodig werk doen.
Uil (*nachtvlinder*), m. -en; **-tje,** o. -s; zegsw. *een -tje knappen of vangen*, een middagslaapje, dutje doen.
Uil'achtig (*dom, lomp*), bn.; *wat een - gelaat!*
Ui'lekop (*kop van een uil*), m. -koppen.
Ui'lespiegel (held uit het bekende volksboek Tijl Uilespiegel: *guit, schalk, spotvogel, grappenmaker*), m. -spiegels.
Uils'kop (*stommeling*), m. -koppen.
Uils'kuiken (*lompe leerling*), o. -kuiken.
Uil'tje (*kleine uil*; *avondvlindertje*), o. -s.
Uit, bw.: *de kerk is-, de kachel is -, ik heb het boek -*; vz.: *hij is - de stad*; *ik kom - het bosch, - de keuken, - den kelder.*
Uit (*naar buiten*) bw. Het vormt met w.w. scheidbare samenstellingen, *als*: *Uitademen, -baggeren, -bakken* (b.v. spek), *-barsten, -halen*, enz.
Uit'baggeren (*een kanaal, rivier al baggerend uitdiepen*), ik heb -gebaggerd; **-ing,** v. -en.
Uit'bakenen (*een terrein of weg met bakens uitzetten*), ik heb -gebakend; *een spoorlijn, een straatweg -*, d.i. de richting er van uitzetten; zie Afbakenen.
Uit'baliën (*het water uit een boot hoozen of overboord werpen*), ik heb -gebalied; *een boot -.*
Uit'bannen (*uit het land bannen*), ik heb -gebannen; **-ning,** v. -en. vero.
Uit'barsten (*losbreken, zich plotseling vertoonen*), het is -gebarsten; *de vlammen, de orkanen barsten uit*; fig. *in tranen -*; **-ing,** v.: *de -ing van den Etna.*
Uit'bazuinen (*met bazuingeschal d.i. fig. met grooten ophef bekend maken*), ik heb -gebazuind; *iemands lof, roem, eer -.*
Uit'beelden (*in beeld voorstellen, beeldend geven*), ik heb uitgebeeld; *in een tooneelspel een rol, een persoon -*; **-ing,** v. -en: *in dien roman vinden we -ing van het leven*; **-sel,** o. -s.
Uit'beitelen (*met een beitel uitsteken of uithalen*), ik heb -gebeiteld; *zilveren schotels, sierlijk -gebeiteld.*
Uit'bersten (*zijn gevoel krachtig openbaren*), borst -, is -geborsten; *waarom? borst zij uit.* (Potg); zie Uitbarsten.
Uit'besteden (*buiten in den kost doen*), ik heb -besteed; *een weeskind -*, d.i. buiten of op het land in den kost besteden; **-ing,** v. -en: lees: - *besteeden.*
Uit'bijten (*door scherpe vochten wegmaken*), het beet -, heeft en is -gebeten; *de japon is hier door het citroenzuur -gebeten*, de kleur is weggebeten.
Uit'bijten (*ijs openmaken door 't hakken van bijten*), ik heb -gebijt.
Uit'blazen (*de vlam dooven*), ik heb -geblazen; *een lamp -, een kaars -*; *den laatsten adem -*, sterven; *laat de paarden eens -*, uitrusten.
Uit'blinken (*uitstekend zijn, anderen in genie, talent, kennis, kunst overtreffen*), ik blonk -, heb -geblonken; *bij een examen -.*
Uit'boezemen (*met gevoel uiten*), ik heb -geboezemd; *het waarachtige geluk heeft de minste behoefte zich uit te -.* (C. O.)
Uit'botten (*knoppen krijgen*), het is -gebot; *de wijnstok begint uit te botten*, er komen bladknoppen aan; **-ting,** v. -en.
Uit'braaksel (*spuwsel*, fig. *gevloek*), o. -s.
Uit'branden (*door gloeiing of hitte reinigen*), ik heb -gebrand; *een pijp -, een schoorsteen -*; ook: leegbranden: *het huis is geheel -gebrand.*
Uit'brander (*standje, strenge berisping*), m. -s; *iem. een - geven*, hem den mantel uitvegen, de volle laag geven, afgrauwen: *de knecht heeft een - gehad.*
Uit'breiden (*uit elkander doen of leggen*), ik heb -gebreid; *de armen -*, openen; *zijn kennis -*, vermeerderen; *een uitgebreide kennis*, ruime; *een uitgebreide volmacht*, van ruime strekking; *een uitgebreid werk over geschiedenis*, lijvig, in veel deelen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Uit'breken (eig. *door breken wegnemen, naar buiten komen*; *ontsnappen, losbreken*), ik brak, heb en ben -gebroken; *ik zal er morgen -, zien uit te breken*, d.i. uit de drukte mij een oogenblik verwijderen; *hier zullen de dieren niet -*, nl. uit hun hokken ontsnappen; *de gevangene is -gebroken*; *het zweet gaat mij -*, te voorschijn parelen; **-ing,** v. -en.
Uit'brengen (*naar buiten brengen*, fig. *bekend, openbaar maken, verklappen*), onr. ik bracht -, heb -gebracht; *een rapport -, een advies -*, geven; *verslag -, zijn gevoelen -, zijn stem -*; *gij moet dit niet -, de raven zullen het -*; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Uit'buiten (*uitzuigen, te veel van iem. krachten eischen*), de werkman wordt -gebuit; als zn. o.: *het - der werklieden*, exploiteeren.
Uit'buiten (*uitplunderen, berooven*), -gebuit; *maar meid, gij laat u -.* (V. Lov.). VI.
Uitbun'dig (eig. van een stuk *laken*: waard zijnde om naar buiten omgebonden d.i. omgeslagen te worden en als monster te dienen: *uitstekend*; thans: *bovenmatig, buitengewoon*), bn. en bw.; *-e lof*; *zijn rede werd - toegejuicht*; *- lachen*; **-heid,** v. gmv.

Uit'cijferen (*cijferend uitrekenen*), ik heb -gecijferd; **-ing,** v. -en.
Uit'dagen (*opvorderen tot een tweegevecht en wel op een bepaalden dag*), ik daagde -, heb -gedaagd; *iem. - tot een tweegevecht*, opeischen, oproepen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en; **-ingsbrief,** m. -brieven.
Uit'deelen (*in porties verdeelen en ze dan uitreiken*), ik heb -gedeeld; fig. *weldaden met kwistige hand* -, geven, verspreiden; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Uit'delgen (*te niet doen*), ik heb -gedelgd; *schulden* -, afbetalen, amortiseeren; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Uit'denken (*denkend uitvinden*), ik dacht -, heb -gedacht; *die dat geweer heeft uitgedacht, moet een schrander man zijn*; **-er** (*verzinner*), m. -s.
Uit'dijen (*uitzwellen, uitzetten*), het is -gedijd; **-ing,** v. -en.
Uit'doen (zie de tegenstell. *Aandoen*), ik deed -, heb -gedaan; *gij moet die japon* -, uittrekken; *een post in een boek* -, doorhalen; *de lamp, de kaars* -, uitdooven, uitblazen.
Uit'dooven, ik heb en het is -gedoofd; *de vlam* -, blusschen; fig. *den lust, den ijver, de liefde* -, te niet doen gaan; **-ing,** v. -en.
Uit'dossen (*opsmukken*), ik heb -gedost; **-sing** (*prachtkleedij*), v. -en.
Uit'drager (*kooper van gebruikt huisraad, oude kleeren*, enz.), m. -s; vr.: **-draagster,** v. -s; **-ij'** (*uitdragerswinkel*), v. -en.
Uit'drijven (*wegdrijven, verjagen*), ik dreef -, heb -gedreven; *den duivel* -, uitwerpen; zie Exorciseeren.
Uitdruk'kelijk (*met nadruk, bepaald, op duidelijke wijze*), bn. en bw.; *een - bevel*; *iem. iets - verbieden*, met veel nadruk.
Uit'drukken (*door drukken ledigen, uitpersen*), ik heb -gedrukt; *een spons* -, *een citroen* -, d. i. uitknijpen, fig. *uiten, iets te kennen geven*: *dit meisje kan zich netjes* -; **-king** (*zegswijze*), v. -en: *woorden en -kingen in de taal*; **-king** (*gelaatstrek*), v. -en: *een gelaat zonder -king*; **-sel,** o. -s.
Uit'duiden (*nauwkeurig aanwijzen*), ik heb -geduid; *ik kan u den weg in Amsterdam moeilijk* -; **-ing,** v. -en; **-sel,** o. -s.
Uiteen' (*vaneen, los, gescheiden*), bw. Met w.w. vormt het samenstellingen, als: *Uiteenbarsten* (ontploffen), - *gooien*, - *jagen*, enz.
Uiteen'doen (*verklaren, uitleggen*), Vl.
Uiteen'loopend (onvolt. deelw. van *uiteenloopen*: uiteengaan, divergeerend zijn), bn.; *-e lijnen*, d. i. niet evenwijdig; *-e meeningen, -e gevoelens*, d. i. verschillende afwijkende, tegenstrijdige.
Uiteen'zetten (eig. *van elkaar zetten*, fig. *verklaren*), ik heb -gezet; *ik zal u die quaestie eens* -, d. i. ontwikkelen, blootleggen, *zijn denkbeelden over een zaak* -, ontwikkelen; **-ting,** v. -en.
Uit'einde (eig. *het uiterste einde*, fig. *de afloop eener zaak, ook, laatste uur, dood*), o. -n; zegsw. *ik wensch u een zalig* -, einde des jaars: wensch op 31 December.
Ui'ten (afleid. van *uit*: uitspreken, *te kennen geven*), ik uitte, heb -geuit; zich -; **-ing** (*uitdrukking*), v. -en: *een -ing van vreugde.*
Uitentreu'ren (*uit-den-treuren, zonder treuren, zonder vertragen*, d. i. *vroolijk, flink, onverpoosd*), bw.; *zij zongen* -, zonder verflauwen, zonder ophouden; *het duurt* -, zeer lang, tot vervelens toe.
Uiteraard' (eig. *uit der aard*, d. i. *volgens den aard*) bw.; *een kat is - valsch en snoepachtig.*
Ui'terlijk (eig. *naar buiten gekeerd*) bn. en bw.; *de -e schijn, -e glans*, d. i. uitwendig; *oefening in de -e welsprekendheid*; *ik zal u - over zes weken betalen*, d. i. binnen dezen tijd, op zijn laatst; **-heid,** v. -heden.
Ui'terlijk (*voorkomen, gelaat*), o. gmv.; *een jongmensch met een gunstig* -.
Uiterma'te (eig. *uit der mate*, d. i. *buitengewoon*), bw.; *ik ben - tevreden*, buitengemeen.
Ui'tersch (afleid. van *Uitert* d. i. Utrecht, dus: (*Utrechtsch*), bn.; *de -e professoren.* (C. O.). gmz.
Ui'terst (eig. *meest verwijderd*), bn.; *de -e grenzen, het -e einde der aarde*, fig. bn.: *de -e wil, laatste wil* (testament); *zijn -e best doen*, grootste; *met de -e strengheid*, hoogste, ergste; bw.: *zoo iets geschiedt - zeldzaam*, d. i. hoogst, bij uitzondering.
Ui'terste (*einde, het laatste*), o. gmv.; *de zieke lag op zijn* -, d. i. hij zieltoogde.
Ui'tersten (R.-K. *de dood, het oordeel, de hel en de hemelsche glorie*), v. mv.; *de vier - van den mensch.*
Ui'terwaard (*buiten den rivierdijk gelegen grond*), v. -waarden.
Uit'fluiten (*fluitende uitjouwen*), ik floot -, heb -gefloten; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Uit'gaaf, uit'gave (*uitgift*; *druk van een boek, enz.*), v. -gaven.
Uit'gaan (*buitenshuis gaan*), ik ging -, ben -gegaan; ook een koffiehuis of sociëteit gaan bezoeken.
Uit'gaand (tegenw. deelw. van *uitgaan*), bn.; *-e goederen*, die over de grens gevoerd worden; *in- en -e rechten*, belasting op den in- en uitvoer.
Uit'gaansdag (*vrije middag van dienstboden, verlofdag*), m. -dagen.
Uit'gang (*plaats* of *deur, waar men een zaal of kamer uitgaat of verlaat*), m. -en.
Uit'gang (*het uitgaan*), m. -gangen.
Uit'gave, v. -n; zie Uitgaaf.
Uit'gebreid (*groot, ruim*), bn.; *een -e vlakte*, groote uitgestrektheid; *een -e correspondentie of briefwisseling*; **-heid,** v. -heden.
Uitgebreid'heid (*uitgestrektheid, omvang*), v. -heden; *de - van een rijk, van een vlak*; *de - van iemands macht, kennis*; *de - der lichamen, de - van eenig begrip.*
Uit'gediend (*geen dienst meer doende*), bn.; *een - schutter*, van de rol gebracht, die zijn dienst heeft volbracht.
Uit'gelaten (*vroolijk, meest met ongunstige bijgedachte, buitensporig dartel*), bn. en bw.; *de kinderen waren - van blijdschap*, dol; **-heid,** v. gmv.
Uit'geleefd (*stokoud*), bn.; *een - grijsaard*, door en door verzwakt en vermagerd: zie Afgeleefd.
Uit'geleide, o. gmv.; *iem. - doen*, een eind weegs naar buiten vergezellen; ook: Uitgelei.
Uit'gelezen (*voortreffelijk*) bn.; *een - bende, een - publiek, een - schaar*; **-heid,** v. gmv.
Uit'gemaakt (*zeker, vast*), bn.; *een -e zaak*, beslist, stellig.
Uit'gemergeld (*zonder merg of kracht, ontzenuwd, machteloos*), bn.; *hij is als een -*

rif; *het door honger - lijf*; ook: *die -e grond*, uitgeput, dor, schraal.
Uit'genomen (*met uitzondering van*), vgw.; *allen waren present, - uw broeder.*
Uit'geslapen (verled. deelw. van *uitslapen*: *schrander, sluw, slim, bijdehand*), bn.
Uit'gestreken (*effen, kalm*), bn.; *met een - gezicht*, deftig, strak.
Uit'gestrekt (verl. deelw. van *uitstrekken*: *een groote oppervlakte hebbend, wijd, uitgebreid*), bn.; **-heid,** v. -heden.
Uit'getogen (verl. deelw. van 't vero. *uittiegen*: *uittrekken*), vd. *Meester is - in 't zwart.* (De Genestet), d. i. uitgegaan; *met - degen*, uitgetrokken.
Uit'geven, ik gaf -, heb -gegeven; *een boek* -, in 't licht geven, doen verschijnen; *zich voor een koopman* -, zich als zoodanig voordoen; *de aandeelen worden -gegeven tegen* 98%, d. i. aan de markt gebracht, verkocht.
Uit'gever (*iem., die boeken, atlassen, kranten enz. in 't licht geeft*), m. -gevers; **-geefster,** v. -s.
Uit'gewekene (verl. deelw. van *uitwijken*: *vluchteling, balling*), m. en v. -n.
Uit'gewerkt (verl. deelw. van *uitwerken, breed, ruim*), bn.; *een - verslag, programma*, d. i. uitgebreid, met zorg en breed bewerkt.
Uit'gezocht (verl. deelw. van *uitzoeken*: *uitgekozen*), bn.; *een -e gelegenheid*, voortreffelijk; *een - gezelschap*, fijn; *-e waren*, best, uitgelezen.
Uit'gifte, uit'gift (het *uitgeven*, verspreiden), v. -giften; *- van aandeelen, van pandbrieven*, verspreiding, uitgave.
Uit'haal (*praal*), m.; zegsw. *een grooten - maken*, vertoon.
Uit'haal (*schoonmaak*), m. -halen,
Uit'halen (*weghalen*, ook: *uitwijken met een rijtuig*), ik heb -gehaald.
Uit'halen (*weghalen, rooven*), ik heb -gehaald; *een nestje* -; *het - van nestjes.* (C.O.)
Uit'haler (*pijpenwroeter*), m. -halers.
Uit'ham (eig. uitwaartsche bochtkromming in een oever- of kustlijn, buitendijksche aanwas; *landtong*), m. -hammen.
Uit'hangbord (*winkelschild*), o. -borden.
Uitheemsch' (eig. buiten het heem zijnde, d. i. buiten het land; *buitenlandsch, vreemd*), bn.; *dat zijn -e planten, vruchten*; *een -e kleederdracht*; *de studie van -e werken, zeden*; *-e woorden*; **-heid,** v. gmv.
Uitheem'sche (*vreemdeling*), m. en v. -n.
Uit'hoek (*kaap*; ook; *afgelegen hoek*), m. -hoeken; *op een - van het eiland, in een - van ons land.*
Uit'hooren, ik heb -gehoord; *iem. trachten uit te hooren*, d. i. sluw hem zijn geheimen ontlokken; **-der,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Uit'hoozen (*bij boot of schuit het water met een handschepper uitwerpen*), ik heb -gehoosd.
Uit'houden (*uitgestrekt houden*), ik hield -, heb -gehouden; scheepst. *hou - de fok*, span het fokzeil uit; *gij zult het in dat dorp niet lang* -, volhouden, harden; **-er,** m. -s.
Uithui'zig (*gedurig van huis zijnde*), bn. en bw.; *een - man*, die gaarne buiten zijn huis toeft; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Uit'huwelijken, ik heb -gehuwelijkt; *een dochter* -, d. i. ten huwelijk geven; **-ing,** v.
Uit'huwen (*ten of in huwelijk geven*), ik heb uitgehuwd; *een dochter* -; **-ing,** v. -en.
Ui'ting (*het uiten, het openbaren*; *mededeeling*), v. -en; *hij gaf - aan zijn vreugde*; *hij deed ons velerlei - en over zijn zienswijze*; *een - van boosheid.*
Uit'jouwen (*iem. scheldwoorden of schimpende geluiden toeroepen*), ik jouwde -, heb uitgejouwd.
Uit'kaalen (O.-I. *iem. uit de deur zetten, er uit gooien*); **-er** (*uitsmijter*), m. -s.
Uit'keeren (*geld uitbetalen*), ik heb -gekeerd; *iem. de gelden eener levensverzekering* -; **-ing,** v. -en,
Uit'keeringsfonds (*ondersteuningskas*), o. -fondsen.
Uit'kijk (*uitzicht*), m. gmv.; *uw - zegt het mij, dat gij de man, waarnaar ik zoek, moet wezen.* (Staring); zegsw. *op den - staan*, op de wacht staan.
Uit'kijk (*uitkijker*), m. -en; *onze - riep*: *Een schip in lij!* d. i. de matroos in den mastkorf; ook: seinwachter aan de kust; in Indië: uitkijktoren.
Uit'kippen (*uitbroeden*, fig. *uitkiezen*), ik heb -gekipt; *het beste* -.
Uit'klaren, ik heb -geklaard; *een schip* -, gereedmaken om in zee te steken; *goederen* -, in goede orde laden; ook, de belasting er van betalen; **-ing,** v. -en.
Uit'kleeden (*de kleeren uittrekken*), ik heb -gekleed; *een kind* -, van de kleertjes ontdoen; *deze losbollen zullen hun vader heelemaal* -, verarmen, berooven; zegsw. *men moet zich niet* -, *vóór men naar bed gaat*, d. i. zijn bezittingen niet aan de kinderen laten komen vóór zijn dood; **-ing,** v. gmv.
Uit'komen (O.-I. *uit Europa komen*), hij of zij kwam -, is -gekomen; *zijn meisje komt* -.
Uit'komst (*afloop, uitslag*), v. -en; *de - eener rekensom*, eindcijfer; *er was geen - meer*, redding.
Uit'koop (*vrijkoop, losgeld*), m. -koopen.
Uit'koopen (*vrijkoopen*), onr. ik kocht -, heb -gekocht; *een firmant uit een zaak* -, door geld afkoopen als aandeelhouder; *den tijd* -, uitsparen, zoeken te winnen.
Uit'krijgen (O.-I. *uit Europa ontvangen of krijgen*), ik kreeg -, heb -gekregen.
Uit'lachen, ik lachte -, heb -gelachen; *de tooneelspeler werd uitgelachen*, d. i. lachende bespot; **-er,** m. -s.
Uit'lander (*buitenlander*), m. -landers.
Uitlan'dig (*buitenslands*), bn.; *ik was in die dagen* -, d. i. in het buitenland; **-heid,** v.
Uit'landsch (*buitenlandsch*), bn; *-e paarden, - spek, -e zeden*; *Ivo liet zijn paard tot een - tochtje zaälen.* (Staring); zie Inlandsch.
Uit'laten (*naar buiten laten gaan*), ik liet -, heb -gelaten; *iem.* -, nl. uit de voordeur laten; *de koeien* -, nl. uit den stal; fig. *zich over eenig geval niet* -, uiten, iets zeggen; *de overjas* -, niet meer dragen, als het voorjaar is.
Uit'lating (spraakk. *ellips*), v. -en; b.v. *Goeden morgen* (Ik wensch u -).
Uit'latingsteeken, o. -s; *de komma* b.v. *in lied'ren* (*liederen*), *zett'en* (*zetteden*) *is een* -.
Uit'leg (*verklaring*), m. gmv.; *een - geven.*
Uit'leggen (*uitspreiden, uitstallen*), ik legde of lei -, heb -gelegd of -geleid; *het waschgoed - op de bleek*; *de waren - voor het winkelraam.*
Uit'leggen (*wijder maken, grooter of ruimer maken*), ik legde of lei -, heb -gelegd of -geleid; *een japon* -, *een kieltje* -; *een tuin* -, *een stad* -, uitbreiden.

Uit'leggen (*bij elkaar leggen, als bijdrage afzonderen*), als boven; b.v. *elk per week een gulden -.*
Uit'leggen (fig. *verklaren, doen begrijpen, ontvouwen, blootleggen*), als boven; *een som -, een taalmoeielijkheid -, een wetsartikel -, de beteekenis van een woord -, droomen -; hij wil alles ten kwade -*, een ongunstige bet. geven.
Uit'legger (*verklaarder, vertolker*), m. -s; *alleronuitstaanbaarst is mij in een beestenspel de -.* (C.O.); **-ster,** v. -s.
Uit'legger (*een wachtschip*), m. -leggers.
Uit'legkunde, v. gmv.; zie Exegese.
Uitlegkun'dige (*persoon, die verklaart*), m. en v. -n; zie Exegeet.
Uit'lekken (eig. *naar buiten vloeien*), het is -gelekt; fig. openbaar, ruchtbaar worden, b.v. *het geheim zal wel -*; **-king,** v. gmv.
Uit'leveren (*overleveren*), ik heb -geleverd; *een gevangene -, een misdadiger -; Amerika levert thans ook moordenaars uit*; **-ing,** v. -en.
Uit'lezen (*ten einde lezen*, ook *uitzoeken*), ik las -, heb -gelezen; *een roman -; een uitgelezen schaar*, een uitgezochte menigte b.v. een keurbende.
Uit'lichten (R.-K. *een stervende uitlichten*), ik lichtte -, heb -gelicht; men licht iem. uit, door hem in de laatste oogenblikken de gewijde kaars in de hand te geven.
Uit'lokken (eig. *naar buiten lokken*), ik heb -gelokt; *iem. het huis -*; fig. *een verklaring -, een besluit -, een bekentenis -*; **-king,** v. -en; **-sel,** o. -s.
Uit'loodsen (zeew. *een schip buiten de tonnen*, d. i. *in zee brengen*), ik heb -geloodst.
Uit'loop, m. -en; *de - van den Rijn*, monding; *deze fabriek heeft haar - in het kanaal*, riool, afvoerbuis.
Uit'looper (*bijtak van een bergketen*), m. -s; *de zuidelijke -s van dat gebergte*; de -s van het plateau van Bandoeng doorkruisen het geheele Z. van Bantam.
Uit'looper (plantk. *uitloopende stengelrank b.v. van e. aardbei, het veenriet enz.*), m. -loopers.
Uit'loozen (*het water storten in*), het heeft -geloosd; *die riolen loozen - in de Maas.*
Uit'loven (*in 't openbaar beloven*), ik heb -geloofd; *een zilveren medaille -*, n.l. bij mededinging beloven aan den besten speler; **-ing,** v. -en.
Uit'luiden, uit'luien (*ten einde luiden*), ik heb -geluid; *de kermis -*, met de klokken luidende doen eindigen: *Alva werd uitgeluid*, na eenig feest, al luidende met een bel, eig. uit het land geluid, verwenscht; **-ing,** v. -en.
Uit'luiden (*de kerkklok luiden bij het begraven van iem.*), men heeft -geluid.
Uit'maken, ik heb -gemaakt; *deze heeren maken het bestuur uit*, d. i. vormen; *het is een uitgemaakte zaak*, een voldongen feit; *hij maakte u voor dief uit*, d. i. uitschelden; *wat maakt dat uit*, wat beteekent het!
Uit'malen (*droogmalen*), ik maalde -, heb -gemalen; *een plas -*; **-ing,** v. -en.
Uit'mergelen (*uitputten*), ik heb -gemergeld; *door roofbouw een akker -*; **-ing,** v.
Uit'meten (*door meten de grootte bepalen*), ik mat -, heb gemeten; *een terrein -*, lengte en breedte bepalen; zegsw. *iets breed -*, er hoog van opgeven; spreekw. *Met de maat waarmede ge uitmeet, zult ge ingemeten worden*, men zal u behandelen, zooals gij anderen behandelt, (Bijbel).
Uitmiddelpun'tig, bn.; *een -e schijf*; **-heid,** v. gmv.; zie Excentriek.
Uit'mogen (*verlof hebben*), ik mag -, mocht -; *Mag ik van avond uit?*
Uit'monding (*riviermond*), v. -en; *de - eener rivier*, monding.
Uit'monsteren, ik heb -gemonsterd; *de soldaten werden -gemonsterd*, bij een inspectie, d. i. afgedankt als ongeschikt; *de uniform is thans rood -gemonsterd*, biezen en kraagrand zijn rood; verder: smakeloos optooien, opschikken; **-ing,** v. -en.
Uit'munten, (eig. op een munt *uitkomen*, in 't oog vallen, dus: *uitblinken, uitstekend zijn*), ik heb -gemunt; *in iets -.*
Uitmun'tend (*voortreffelijk*), bn. en bw,; *een - schrijver; hij heeft - geantwoord*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Uitne'mend (*best*) bn. en bw.; -er, st; **-heid,** v. gmv.
Uit'nooden (*verzoeken, om een feest bij te wonen*), ik heb -genood.
Uit'noodigen (*verzoeken, uitnooden*), ik heb -genoodigd; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Uit'oefenen (*een bedrijf, een beroep, een ambt in de practijk brengen*), ik heb -geoefend; *een bedrijf, een beroep -, hij oefent het ambacht van smid uit*; **-ing,** v. gmv.
Uit'pakken (*ontpakken*), ik heb -gepakt; *de koopman is in dat hotel -gepakt*, hij houdt daar verkoop van de uitgestalde goederen; *koffers en kisten -, zijn kleeren -*; **-ker,** m. -s; **-king,** v. -en.
Uit'persen (*uitdrukken, leegpersen*), ik heb -geperst; *een citroen -, druiven -*; **-ing,** v. -en.
Uit'pluizen (fig. *haarfijn naspeuren, onderzoeken*), ik ploos -, heb -geplozen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Uit'porren (scheepst. *de matrozen opkloppen*), ik heb -gepord; *de matrozen is men gewoon uit te - met: Rijzen, rijzen, ahoy!*
Uit'proesten (*in een schaterlach uitbarsten*), ik heb - geproest; *zij zullen het - van pret.*
Uit'puilen (*naar buiten uitdringen*), het is -gepuild; *zijn oogen puilden uit.*
Uit'putten (*ledigen*), ik heb -geput; *mijn kas is -geput*, ik heb geldgebrek; *de oorlog put de volken uit*, verzwakt, maakt krachteloos; *iemands geduld -*, maken, dat iemand alle geduld verliest; *mijn krachten zijn -geput*, ten einde, verbruikt; **-ting** (fig. *afmatting*), v. gmv.
Uit'rafelen (*uitpluizen, rafels loslaten*), ik heb, het is gerafeld; *een lapje linnen -*; *die japonstof gaat -.*
Uit'redden (*bevrijden*), ik heb -gered; **-ding:** *welk een -ding in dezen nood!* verlossing.
Uit'reeden (zeew. *uitrusten, reede maken*), ik heb -gereed; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Uit'richten (*verrichten, ten uitvoer brengen*), ik richtte -, heb -gericht; *wat zult gij hier -?* doen, werken, verrichten.
Uit'roeien (*uitdelgen*), ik heb -geroeid; *een bosch -*, ontwortelen; *schadelijk gedierte -*, verdelgen; *onkruid -*, uitwieden; *slechte gewoonten -*, doen ophouden; **-er,** m. -s; **-ing** (*verdelging*), v. gmv.

Uit'roep (*uitroeping, kreet*), m. -en.
Uit'roepteeken, uit'roepings-(spraakk. *zinteeken, dat geplaatst wordt achter een zin in den uitroepvorm*), o. -teekens; b.v. in: *Wat geluk! Lang zal hij leven!*
Uit'rukken (*met kracht halen uit*), ik heb en het is -gerukt; *een plant* -, uithalen, uittrekken; *het bataljon moest* -, naar buiten rukken; **-king,** v. gmv.
Uit'rusten (*rust nemen, zich door rust van vermoeienis herstellen*), ik ben -gerust; *hij wil eerst eenige dagen - van dien zwaren arbeid.*
Uit'rusten (*van 't noodige voorzien*, van *rust*, scheepsw.: *gereedmaken*), ik heb -gerust; *een leger, een vloot* -; fig. *zich voor een reis* -, *zich ten strijde* -; zie ook Toerusten.
Uit'rusting (*de noodige toestel voor een tocht, zeereis, oorlog*, enz.), v. -en; zie Equipement.
Uit'schakelen (*de schakels los maken en verwijderen*), ik schakelde -, heb -geschakeld; *van een te langen ketting eenige schalmen* -; fig. *uit een wetsontwerp een of ander artikel* -, *uit een amendement eenige woorden of zinsneden* -, doen wegvallen.
Uit'scheiden (*eindigen, ophouden*), ik scheidde -, ben -gescheiden; *hij wil niet - met plagen*, eindigen, ophouden.
Uit'schieten (*door schieten stuk maken*), ik schoot -, heb -geschoten; *iem. tarden* -, *een oog* -; verder: *een jas* -, snel uittrekken; *de boomen gaan* -, uitbotten; *de zon schiet haar stralen over de aarde* -, uitwerpen; *die ladder gaat nog* -, uitglijden, uitschuiven: schipperst. *de wind begon uit te* -, met de zon om te loopen, te Ruimen.
Uit'schilderen (*afbeelden in kleuren*), ik heb -geschilderd; *iem.* -; **-ing,** v. -en.
Uit'schitteren (*uitblinken*), ik heb -geschitterd; *Vondels gedichten zullen altijd* -; *Rembrandts Nachtwacht zal immer* -, d. i. het voortreffelijkst zijn; **-ing,** v. -en.
Uit'schot, o. -schotten; *Licht vindt ge, eer het werk verjaart, Uw - dubbel ingespaard.* (Staring), d. i. het voorgeschoten geld.
Uit'schot (*het uitgeschifte*), o. gmv.; - *van koffie, van havannasigaren*, minste soort.
Uit'schrabben (*schrabbende reinigen*), ik heb -schrabd; *een kookpan* -.
Uit'schrappen (*doorhalen, uitdoen*), ik heb -geschrapt; *een naam* -, *een schuldpost* --
Uit'schrijven (*na- of afschrijven*), ik heb -geschreven; *laat mij dat vers even* -; fig. *een prijsvraag* -, ter bewerking aanbieden; *een dankdag, een bededag* -, verordenen.
Uit'schuld (*uitstaande* d.i. *te betalen schuld*), v. -schulden; *uit- en inschulden*, actieve en passieve schulden.
Uit'slag, m. gmv.; - *van sterke dranken*, debiet; *in den kelder komt alles vol* -, schimmel; *het kinnje zat vol* -, puistjes, vlekjes; *de - van een examen*, afloop, gevolg; *met den besten* -, uitkomst.
Uit'sleepen (*naar buiten sleepen*), ik heb -gesleept; *iemand het huis* -; *een schip de haven* -.
Uit'sloven (zich), ik heb mij -gesloofd; *ik heb mij voor u -gesloofd*, mij veel last en moeite aangedaan.
Uit'sluiten, ik sloot -, heb -gesloten; *kinderen beneden de zestien jaar zijn uitgesloten*, d. i. worden niet toegelaten; *bij uitsluiting*, bij uitzondering; **-ing,** v. -en; **-sel,** o. -s.
Uitslui'tend, bn. en bw.; *dat recht is hem - geschonken*, d. i. met uitsluiting van alle anderen, *hij heeft het - recht.*
Uit'sluitsel (*beslissend antwoord*), o. gmv.; ook: opheldering, verklaring.
Uit'spannen, ik heb -gespannen; *de paarden* -, losmaken; fig. *zich* -, zich vermaken, zich ontspannen.
Uit'spanning (*vermaak*), v. -en; *de maatschappelijke -en, de geestelijke -en.*
Uit'spanning (*herberg, stalhouderij*), v. -en.
Uit'spansel (*het hemelgewelf*), o. gmv.; zie Firmanent.
Uit'spatten (*losbandig zijn*), ik heb en ben -gespat; **-ting,** v. -en: *hij gaf zich over aan allerlei -spattingen*, losbandigheden.
Uit'spinnen (fig. *langdradig zijn*), ik spon -, heb -gesponnen; *Vader Cats spint zijn verhalen tot vervelens toe uit*, d. i. uitrekken; *de debatten* -, erg rekken.
Uit'spraak, v. gmv.; *uw - der Fransche taal is niet zuiver*, wijze van uitspreken; *ik ken hem aan zijn* -, tongval; *de - der rechters wordt eerstdaags verwacht*, vonnis.
Uit'spreiden (*vaneenspreiden, uit elkaar leggen*), ik heb -gespreid; *een tafelkleed* -; *de vleugels* -, om n.l. te vliegen; *de eik wil zijn wortels ver* -, uitslaan; *zich* -: *het landschap zal zich gaandeweg voor ons* -, vertoonen.
Uit'sprong (bouwk. *iets, dat naar buiten uitspringt: uitstek, uitspringende hoek*), m. -sprongen.
Uit'staan, ik stond -, heb -gestaan; *ik kan zijn bluf niet* -. (C. O.), dulden; *ik heb met dien man niets* -, te maken; *-de schulden*, d. i. te vorderen; *een kapitaal kan* -, op rente staan.
Uit'stallen, ik heb -gestald; *nieuwe modestoffen* -, d. i. in de winkelkast leggen; *alle winkels hebben al -gestald*, uitgepakt; *Al kwamen Prinsen, en zij stalden zooveel gaven als titels uit.* (Staring), d. i. tentoonspreiden; **-ling,** v. -en; **-kast** (*vitrine*), v. -en.
Uit'stap (*korte reis, pleziertochtje*), m. -pen.
Uit'stappen (eig. *stappen uit een rijtuig*), ik ben -gestapt; fig. *sterven*: *Ik hoop er nog niet uit te* -.
Uitste'dig (*niet in de stad, uit de stad*), bn.; *de burgemeester was* -.
Uit'steeksel (*uitstek, punt, doorn*), o. -steeksels; *een - van den ruggewervel.*
Uit'stek (*uithoek, kroonlijst*), o. -stekken; *bij - tevreden zijn*, d. i. zeer, buitengewoon.
Uit'steken, ik stak -, heb -gestoken; *hij stak de hand uit, de vlag* -, *de tong* -: *dat steekt mij de ogen uit*, d. i. het wekt mijn ijverzucht op; *een -de bergspits*, hooge.
Uitste'kend (fig. *voortreffelijk*), bn. en bw., *een - opstel, een - punt van aanval, een - tooneelspeler*, uitmuntend.
Uit'stel (*verdaging, verschuiving in tijd*), o. gmv.; zegsw. - *is geen afstel*, wat uitgesteld wordt, is niet voorgoed afgedaan.
Uit'stellen (*verschuiven, verdagen*), ik heb -gesteld; *de voltrekking van een vonnis* -.
Uit'stellen (R.-K. *de H. Hostie in den monstrans of de ciborie tentoonstellen, ter aanbidding*), ik heb -gesteld; **-ling** (zie Expositie), v. -en.
Uit'sterven, het stierf -, is -gestorven; *het adellijk geslacht der Brederodes stierf uit*; **-ing,** v. gmv.
Uit'stoelen (*van planten, die zich van onder*

uitbreiden), zij is -gestoeld; *wat gaan deze aardappelen -!* stengels uitschieten.
Uit'stoomen (*door stoom reinigen*), ik heb -gestoomd; *ik laat die japon eens -.*
Uit'storten, ik heb -gestort; *Stort uit dan, broeders! dien hoogverhoorden kreet.* (Volkslied), d.i. met kracht uiten; **-ing,** v. -en.
Uit'storting (R.-K. *nederdaling*), v. gmv.; *de - van den H. Geest over de Apostelen.*
Uit'strooien, ik heb -gestrooid; *wie heeft dat praatje -gestrooid?* verbreid; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en; **-sel** (*valsch gerucht*), o. -s.
Uit'tarten (*uitdagen*), ik heb -getart; *wij tarten Spanjes kielen uit,* d.i. trotseeren, tergen; **-ing,** v. -en.
Uit'tocht (*afreis, gezamenlijk vertrek*), m. -tochten; *de - der Hebreeuwen uit Egypte.*
Uit'vaagsel (eig. *het uitgeveegde vuil*; fig. *gemeen volk*), o. -s; *het - der maatschappij,* het uitschot, de heffe.
Uit'vaardigen (*doen uitgaan*), ik heb -gevaardigd; *een bevel -,* doen afkondigen; **-ing** (*bekendmaking*), v. gmv.
Uit'vaart (*uitgang nl. uit het sterfhuis naar het graf, begrafenis*), v. -en.
Uit'vaart (R.-K. *lijkdienst ter gelegenheid van een begrafenis*), v. -en; *bij een plechtige - is het priesterkoor zwart behangen.*
Uit'vagen (*uitvegen, wegvegen*), ik heb -gevaagd; *de wiek des Tijds had (het) uitgevaagd.* (Staring).
Uit'val, m. -vallen; *de bezetting deed een -,* rukte buiten de poort tegen de belegeraars op; *wat een - van dien heer tegen zijn knecht,* uiting van drift, standje.
Uit'varen (*razen, tieren*), ik voer -, ben en heb -gevaren; *tegen iemand -.*
Uit'vegen (*vegende reinigen*), ik heb -geveegd; **-veegsel** (*vuil*), o. -s.
Uit'verkiezing (*voorbeschikking, praedestinatie*), v. gmv.
Uit'verkoop (*het uitverkoopen*), m. gmv.; *die winkel heeft -,* gaat de restanten opruimen.
Uit'verkoren (*geliefd*), bn.; *het - volk Gods,* de Israëlieten. Bijbel.
Uit'verkorene (*geliefde*), m. en v. -n.
Uit'verkorenen (R.-K. *zaligen in den Hemel*), m. mv.
Uit'vinden (*uitdenken*), ik vond -, heb -gevonden; *het photographeeren met kleuren is -gevonden door Lumière*; zegsw. *hij heeft het buskruit niet uitgevonden,* hij is niet schrander, hij is dom; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Uit'vindsel (*verzinsel*), o. -en, -s.
Uit'visschen (fig. *ergens zien achter te komen*), ik heb -gevischt; *ik zal dat wel -.*
Uit'vloeisel (*gevolg; wat ontstaat*), o. -s, -en.
Uit'vlucht (*verzinsel*), v. -vluchten.
Uit'voer, m. gmv.; *die sigaren zijn voor den - bestemd,* d.i. voor den exporthandel; *iets ten - brengen,* d.i. doen, volvoeren.
Uit'voeren, ik heb -gevoerd; *wat voert gij uit? het muziekstuk werd keurig -gevoerd,* d.i. gezongen, gespeeld; *de -de macht,* die der ministers; *een besluit -,* verwezenlijken; *de schilderij, het boek is goed -gevoerd,* gemaakt; **-der,** m. -s; **-ing** (*de daad*), v. -en; **-inkje** (*vertooning, concertje*), o. -s.
Uit'voerend, bn.; *de -e macht in een staat handelt in naam des Konings of der Koningin.*
Uitvoe'rig (*omstandig*), bn. en bw.; *een - schrijven,* d.i. afdalende in bijzonderheden; -er, -st; **-heid** (*gerektheid*), v. gmv.
Uit'vorschen (*door navraag of studie opdiepen*), ik heb -gevorscht; *hij zoekt de waarheid uit te vorschen,* te achterhalen; *een geheim -*; **-ing,** v. -en.
Uit'vragen, ik vraagde (vroeg) -, heb -gevraagd; *wij zullen dat kind -,* al vragende uithooren; *mijn zus is van middag -gevraagd,* op een partij of visite gevraagd.
Uit'waarts (*buitenwaarts*), bw.; *zet de voeten -.*
Uit'was (*uitgroeisel*), o. -wassen; *men vindt uitwassen aan populieren, berken en iepen,* ziekelijke aangroeiingen; fig. *allerlei -wassen in het bekleedsel van den wagen geven steun aan rug, zijde en ellebogen.* (S. Gorter), d.i. uitsteeksels.
Uit'waseming (*verdamping, uitdamping*), v. -en; *de - onzer huid is onzichtbaar.*
Uit'wateren, het heeft -gewaterd; *dit riviertje watert uit in de Maas,* d.i. loopt uit, loost zijn water; **-watering** (*waterloozing*), v. -en.
Uit'wateringssluis (*sluis tot loozing van het binnenwater*), v. -sluizen.
Uit'weg (*uitvlucht*), m. -wegen; *zij weten geen - meer in den nood,* d.i. uitkomst, redding.
Uit'weiden (eig. buiten de weide weiden, in 't wild weiden; fig. *breedsprakig zijn*), ik heb -geweid; **-ing,** v.: *men vergeve mij deze -.* (C. O.); *een onwillekeurige -.* (Potg.)
Uit'wendig (eig. naar buiten gekeerd, *uiterlijk*), bn. en bw.: *een geneesmiddel tot - gebruik,* om op de huid te smeren, niet om in te nemen; *de -e restauratie der St.-Jan,* aan den buitenkant; *-e versierselen, de -e gedaante,* uiterlijk; *iets - verfraaien*; **-heid,** v. gmv.
Uit'werksel (*gevolg*), o. -en, -s.
Uit'werpsel (*ontlasting*), o. -s, -en; *dierlijke -en zijn als meststof van groot belang.*
Uit'wijken, ik week -, ben -geweken; *deze muur gaat -,* uit het lood; *vele edelen weken bij de komst van Alva -,* gingen het land verlaten; **-wijking,** v. -en.
Uit'wijzen (*toonen, beslissen*), ik wees -, heb -gewezen; *de tijd zal het wel -,* aan den dag brengen; *de rechter moet het maar -,* beslissen; **-wijzing,** v. gmv.
Uit'winnen (*winst verkrijgen*), ik won -, heb -gewonnen; *wij kunnen langs die lijn een uur -,* bekorten, voordeel hebben; *op op die wijze zult ge veel moeite -,* sparen; **-winning** (*besparing*), v.: *het recht van -winning,* om nl. de schuldvordering te verhalen op de goederen van den schuldeischer.
Uit'winning (rechtst. *het aanspraak maken of verhaal op eenig onroerend goed*), v. -en.
Uit'wisschen (*uitvegen, uitpoetsen*), ik heb -gewischt; *het met krijt geschrevene -; een kanon -*; fig. *de tijd zal dat wel -,* doen vergeten; **-wisch'baar,** bn.
Uit'wisselen (*bij wisseling geven*), ik heb -gewisseld; *de wederzijdsche gevangen officieren zal men -,* ruilen; **-wisseling,** v. -en.
Uit'zenden (O.-I. *naar Indië zenden*), de minister zond hem -, heeft hem -gezonden.
Uit'zet (eig. datgene, waarmee een dochter de deur wordt uitgezet: *gezamenlijke kleeren enz. eener bruid, van een wees, kostleerling* enz.), o. -zetten.
Uitzet'baarheid (nat. *uitzettingsvermogen der lichamen*), v. gmv.; *de - van gassen is het grootst, die van vaste lichamen bij ver-*

warming het minst, nl. op zijn hoogst $^1/_{50}$.
Uit'zicht (*het uitzien*), o. -zichten; *een fraai* -, gezicht van uit een venster, enz.; verschiet; fig. *hij heeft - op bevordering*, hoop, vooruitzicht.
Uit'zicht (*gelaat*), o. gmv.; *zijn - bevalt mij niet.*
Uit'zien (*het uitzicht hebben*), ik zag -, heb -gezien; *mijn kamer ziet op de straat uit*, heeft het uitzicht; *naar een betrekking, een dienst, werk*, enz. -, zoeken, ze pogen te krijgen; *ik heb er vergeefs naar- gezien*, gezocht, getracht.
Uit'zijgen (*zijgende zuiveren, door te zijgen of te zeven het onreine uit den wijn doen*), ik zeeg -, ik heb en het is -gezegen; *de mug - en den kemel doorzwelgen*; zie Mug-genzifter.
Uitzin'nig (eig. buiten zijn zinnen handelend, beroofd van zinnen: *onbesuisd, dwaas, razend*), bn. en bw.; *- gewoel, - roepen*; **-heid,** v. gmv.
Uit'zuigen (fig. *afpersen, uitputten*), ik zoog -, heb -gezogen; *een volk -*; **-er** (*woekeraar*), m. -s.
Uit'zwermen (mil. *tirailleeren*), zij hebben -gezwermd.
Uka'se (*bevelschrift, decreet van den Russischen keizer*), v. -n; ook: Oekase.
Ulaan,' uhlaan' (*licht-lansruiter*), m. -lanen.
Ulcereeren (*etteren, zweren*); **-ra'tie,** v. -s, -tiën. (t = ts).
U'lema (*Islamietisch rechtsgeleerde*), m. -'s. (u = oe); zie Imam, Kadi, Mufti.
U'level (It. *ulivella: suikerplaatje*), v. -len; **-lepapiertje,** o. -s.
Ul'filas, *bisschop der O.-Gothen, uitvinder van het Gothisch schrift en overzetter der Bijbelboeken in de landtaal*; deze vertaling is gedeeltelijk bewaard gebleven, bekend als „*Co'dex argenteus*", en bevindt zich sinds den 30-jarigen oorlog (1618—'48) te Upsála in Zweden.
Ulk (*bunzing, klein roofdier*), m. -en. gew.
Ul'ster (*lange winterjas met ceintuur of gordelband, naar het Iersche landschap van dien naam*), m. -s.
Ulterieur' (Fr. *aan gene zijde*; *later, naderhand*), bn. en bw.
Ul'tima Thu'le (*bij de Ouden een land of eiland aan het eind der aarde b.v.' IJsland*), o. gmv.; fig. uiterste punt.
Ultima'tum (*laatste verklaring, laatste voorslag of eisch bij een onderhandeling*), o. -s.
Ul'timo (*de laatste dag van*), m. -'s; als bn.: *- December*, d.i. 31 December.
Ul'tra (*verder, ginds, aan gene zijde*), bw.
Ul'tra (*overdreven*), bn.; *- liberaal, de - partijen*, d.i. de uiterste partijen.
Ul'tra (*heethoofd*), m. -'s; *hij was een der -'s.*
Ultramarijn' (*bergblauw, hemelsblauw, lazuur*), o. gmv.
Ultramarin' (*overzeesch*), bn. (in = en).
Ultramontaan' (*streng en rechtzinnig Katholiek*), m. -montanen.
Ultramontaansch' (*van over of aan gene zijde van de bergen*; *in den geest of op de wijze van een ultramontaan*), bn.; *de -e pers, de -e staatkunde.*
Ultramontanis'me (*leer of richting der ultramontanen*), o. gmv.
Ul'traviolet, bn.; *de -violette stralen van het spectrum*, lichtstralen met nog grooter aantal trillingen dan de violette, dieper van kleur, en voor ons oog onzichtbaar.
Ulys'ses, *een der grootste, tevens de listigste der Grieksche helden voor Troje*; ook: Odysseus.
Um'laut (Duitsch: spraakk. *klankwijziging*), m. -en; bv. de overgang van *oe* in *uu*, van *a* in *e*, van *oo* in *eu*, van *o* in *u*, als: kloen - kluwen, land - belenden, Toon - Teun, vol - vullen, enz. (u = oe).
Unaniem' (*eenstemmig, eensgezind, eenparig*), bn.; *met -e stemmen aannemen.*
Unanimiteit' (*eenstemmigheid, eensgezindheid, eenparigheid*), v. gmv.
Unciaal'letter (*kapitale beginletter, in druk of in handschriften*), v. -s. (c = s).
Uncle Sam (Amerik. *spottende benaming* van de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, waartoe de beginletters *U. S.* d. i. United States, aanleiding hebben gegeven), m.; zie **U. S.**
Undi'nen (*watergeesten*), v. mv.; *een -dinensage.*
Undula'tie (*golving*), v. -tiën, -ties. (t = ts).
Un'fair (Eng. *niet net, onredelijk*), bn. en bw. (ai = ee). zie Fair.
Uni' (Fr. *glad, effen, eenkleurig*), bn.
U'nicum (*iets, eenig in zijn soort*), o. -s.
U'nie (*eenheid, eendracht, vereeniging, verbond, bond*), v. -s; *de - van Utrecht*, 1579.
Unieeren (*vereenigen, verbinden*), ik heb -unieerd; *de geünieerde provinciën* (1579).
U'niehuis (*inrichting voor drankzuchtigen te Hilversum*), o.
Uniek' (*eenig, merkwaardig*), bn. en bw.; *zulk een vioolspel is -*, heeft zijns gelijke niet.
Uniform' (*een- of gelijkvormig*), bn.; *voor heel het land een -e briefport*; *een - tramtarief in een wereldstad*; **-iteit',** v. gmv.
Uniform' (*gelijke dracht of kleeding, monteering, dienstkleeding van krijgslieden*), v. -en; *de leerlingen dezer kostschool dragen -*; **-pet,** v. -petten.
Uniformiteit' (*eenheid v. vorm*), v. gmv.
Unionist' (*voorstander van de eenheid van het rijk in Engeland*) m. -en.
U'nion Jack (Eng. *de Britsche vlag*), v.
Uniso'no (It. muz. *één van toon, eenstemmig*), bn.; als zn. o. -'s. (s = z).
Unita'riërs (gesch. *staatkundige partij in 1795 in ons land*; *zij wilden eene republiek, één en ondeelbaar, geen confederatie van verschillende gewesten*), m. mv.
Uniteit' (*eenheid, eensgezindheid*), v. gmv.
Universa'lia (*algemeene dingen*), v. mv.
Universaliteit' (*algemeenheid*), v. gmv.; *in de - van iemand of iets deelen.* (C. O.)
Universeel' (*algemeen, allesomvattend, algeheel*), bn.; *- erfgenaam*, eenige; *een - zakmes met honderd geriefelijkheden.* C. O.; -seele.
Universitair' (Fr. *de universiteit betreffende*), bn.; *-onderwijs.*
Universiteit' (*hoogeschool, academie*), v. -en, de grootste - is die van Kaïro met elf duizend studenten uit alle streken der aarde; *de - van A'dam, Leiden, Utrecht, Groningen*; *de vrije* - te A'dam nl. op gereformeerden grondslag.
Univer'sum (*het Heelal*), o. gmv.
Un'jer (*plant, akkerpaardestaat*), v. gmv.
U'no a'nimo (*één van zin, eenparig*), bw.
Un po'co (It. muz. *een weinig*), bw.

Un'ster (*weegtoestel met ongelijke armen, of Romeinsche balans*), v. -s.
Up to da'te (Eng. *volgens onzen tijd, berekend voor onzen tijd, niet-ouderwetsch*), bw.; *dat is* -; lees: *toe deet.*
Ura'nia, myth. *muze der sterrenkunde, voorgesteld met hemelbol.*
Uranographie' (*beschrijving des hemels*), v. gmv. (ph = f.)
Uranologie' (*hemelkunde*), v. gmv. (g = g).
Urbaan' (*steedsch, wellevend, hoffelijk*), bn.
Urbaniteit' (*steedsche wellevendheid, hoffelijkheid, gepaste deftigheid*), v. gmv.
Ur'bi et or'bi (*aan de stad* [*Rome*] *en aan het heelal*): *een tijding - bekend maken.*
U're, v. -n; *in deze plechtige* -, zie Uur; men dient niet te zeggen: *ten acht ure*, daar *ure* vrouw. is, ook *te acht ure* is minder juist, daar *ure* geen meerv. is van *uur*; men zegt: *te acht uur* of *te acht uren*, echter niet *ten acht uur*, daar *uur* hier een meerv. beteekenis heeft; zegsw. *te elfder* -, zeer laat, bijna te laat, b.v. van eenig besluit; zie Matth. 20, 1-16; *te goeder* -, op het geschikte oogenblik; *te kwader* -, op een ongelukkig oogenblik.
U'ren (R.-K. *de voorgeschreven bidstonden voor geestelijken en in klosters, vooral in tegenstelling met de metten*), o. mv.; men spreekt gewoonlijk van uurtjes, omdat deze gebeden korter zijn dan het eerste gedeelte van het breviergebed of de metten.
Urgent' (*dringend, spoedeischend*), bn.; -er, -st.
Urgen'tie (*nooddrang, spoedvereisching*), v. gmv.; *de - van een wetsvoorstel.* (g = g).
Urinaal' (*op een ziekekamer: urine-vaas*), o. -alen.
Uri'abrief (*brief, die den overbrenger in het verderf stort*), m.; Bijbel, 2 Sam. 11 : 15.
Uri'ne (*menschenwater, nierafscheiding bij menschen*), v. gmv.
Urineeren (*wateren, water loozen*).
Urinoir' (*openbare waterplaats*), o.-s. (oi = oa).
Ur'men (de Friesche vorm van *wormen*: *tobben*), ik heb -urmd; *de Dusse loopt: En -d en wurmend en stormend.* (Van Lennep).
Ur'ne, urn (*lijkvaas, waarin de ouden de asch van een overledene bewaarden; vaas, waarin oudtijds de stemmen verzameld werden, aarden potje in vaasvorm*), v. -urnen; zie Grafurne.
Ursuli'nen (R.-K. *geestelijke dames-orde of religieuzen van dien naam*), v. mv.; *het pensionaat der* -, *de scholen der* -; de orde is geheeten naar haar patrones de H. Ursula, en werd in 1535 gesticht door de H. Angela Merici, terwijl de regel in 1544 de pauselijke goedkeuring ontving; **-school** (*lagere school, ook in Indië, onder leiding van Ursulinen*), v. -scholen. (s = z).
Urtice'ën (*netelplanten*), v. mv.; *er zijn meer dan vijfhonderd soorten van* -.
Usan'ce, usan'tie (*gebruik, gewoonte*), v. -tiën, -ties; usances. (s = z).
U'so (It. *betalingstermijn*), o. gmv.; *op twee maanden* -, na twee maanden zicht. (u = oe).
Usueel' (*volgens gebruik*), bw. (s = z).
Usufruc'tus (*vruchtgebruik*), o. gmv.; ook Ususfructus. (c = k).
Usurpa'tie (*wederrechtelijke bezitneming*), v. -s, -tiën. (s = z).
Usurpa'tor (*overweldiger*), m. -s.
Usurpeeren (*door overmacht zich toeëigenen, overweldigen*). (s = z).
Ususfruc'tus (*vruchtgebruik*), o. gmv.; *de definitie van - te pas brengen.* (C.O.)
Ut (*eerste noot van de toonladder, de c of do*), v. gmv.
Utensi'liën (*bruikbaar gereedschap, werktuigen*), v. mv.
U'tile dul'ci, *het nuttige aan het aangename*, nl. *paren.*
Utiliseeren (*ten nutte aanwenden*); (s = z); **-satie,** v. gmv.; **-liteit'** (*nut, bruikbaarheid*), v. gmv.; **-liteits'beginsel,** o. gmv. (s = z).
Utilitaris'me (*nuttigheidssysteem*), o. gmv.
Uto'pia (*de naam van een verdicht land van belofte; luilekkerland, het land der hersenschimmen*), o. gmv.
Utopie' (*droombeeld, hersenschim*), v. -ën.
Uto'pisch (*hersenschimmig, ingebeeld*), bn.
Utopist' (*dweper, plannenmaker*), m. -en.
Utraquis'ten (gesch. *naam, aan de Hussieten in Boheme gegeven*), m. en v. mv.; de - nuttigden op aanbeveling van Jan Hus († 1415) bij het H. Avondmaal onder beide gedaanten, d.i. zij gebruikten ook den kelk. (qu = kw).
Ut re'tro (*als op de voorgaande bladzijde*), bw. ook **U. r.**
Utrecht' (*vierde stad des rijks*), o.; *het deftige* -.
Utrechtsch' (*van, uit of betreffende Utrecht*), bn.; - *theekantjes* (knapkoekjes), *de -e palmpaardenmarkt, de -e hoogeschool; de -e taal of het* -; zie Uitersch.
Ut su'pra (*als boven, gelijk vooraf*); ook **U. s.**
Uur (1/24 *van een etmaal*), o. uren; **U're,** v. uren.
-uur (*bastaarduitgang*), vormt zaaknamen: *schriftuur, kwetsuur, azuur* (*lazuur*), d.i. een kostbaar gesteente, later de fraaie blauwe kleur er van; *creatuur*, persoonsnaam; *confituur*, stofnaam.
Uur'glas (*uurzandlooper*), o. -glazen; *Diedriks - is verloopen.* (Vondel), d.i. zijn leven is voorbij.
Uur'werk (*horloge, klok*, ook *het raderwerk*), o. -werken; fig. *het - van het gesprek opwinden*; **-werkmaker,** m. -s.
Uur'wijzer (*kleine wijzer v. e. uurwerk*), m. -s.
Uw, bez. vnw.; *dit is - boek*, van u, wat u toebehoort; *al het mijne is het -e.*
U'went (ten), (*in uw huis, in uw stad*), bw. uitdr.; **-halve** (*ten behoeve van u*), bw.; **-wege** (*van uw kant, in uw naam*), bw.; **om - wil** (*ter wille van u*), bw. uitdr.: *doe het om uws zelfs wil.*
U'wer, pers. vnw.: *drie* -, *niemand* -, *wie* -? bezitt. vnw.: *de dag - verjaring, de mate - vorderingen.*
U'werzijds (*van uwen kant, wat u betreft*), bw.
Uws, pers. vnw.: *ga om met - gelijken; doe het om - zelfs wil*; bezittel. vnw.: *de kleur - honds, de kracht - paards.*

V.

V. v. -'s. - De twee en twintigste letter van het alphabet; als Rom. cijfer beteekent V 5.
V. - *Ver'te* of *Vol'te*, wend om.
V. - *Va'le*, wees gezond, wees gegroet.
V. - *Vetera'nus, veteraan'*, oud-gediende.
V. - *Vo'tum*, gelofte, goedkeuring, stem.
V. - *Vi'de* of *Videa'tur*, zie, zie na; men zie; ook: **Vid.**
v. a. - *volgens anderen.*
V. A. - *Vo'tre Altes'se*, Uwe Hoogheid.
V. A. R. - *Vo'tre Altes'se roya'le*, Uwe Koninklijke Hoogheid.
v. b. - *van boven.*
V. C. - *Ver'bi cau'sa*, bijvoorbeeld.
V. C. - *Vos'tra con'to*, uw rekening.
V. D. - *Volen'te De'o*, zoo God wil, met Gods welbehagen.
V. D. M. - *Ver'bi divi'ni minis'ter*, bedienaar van Gods woord, dominee, predikant.
Vdt. - *Vide'licet*, namelijk, te weten; ook: V i d.
Verg. - *Vergadering.*
Vert. - *Vertaler, vertaling, vertaald.*
Vert. - *Verta'tur*, (het blad) worde gekeerd; ook: er worde vertaald.
Vert. s. Pl. - *Ver'te si pla'cet*, keer (het blad) om, als het u belieft.
Vet. Test. - *Ve'tus testamen'tum*, het oude Testament of Verbond.
V. G. - *Ver'bi gra'tia*, bijvoorbeeld.
vgl. - *vergelijk.*
v. h. - *van huis*; *van het.*
Vid. - *Vide'licet*, namelijk, te weten.
Vid. - *Vi'de* of *videa'tur*, zie, of men zie.
v.o. - *van onderen.*
Voc. - *Vo'ce*, op het woord of artikel.
Vol. - *Volu'men*, de band of het deel van een boekwerk, *volu'me.*
voorm. - *voormalig*; *voormiddag.*
voorn. - *voornoemd.*
vorenst. - *vorenstaand.*
vr. - *vraag*; *vrouwelijk.*
Vrijd. - *Vrijdag.*
vrouw. - *vrouwelijk.*
V. S. - *Vol'ti su'bito*, keer snel om.
V. S. of **Ver. St.** - *Vereenigde Staten van Noord-Amerika.*
Vs. - *Vers.*
Vt. - *Vi'dit*, (hij heeft het) gezien of doorgezien.
v.v. - *vi'ce ver'sa*, heen en weder, omgekeerd.

Va! Fr. *het ga! het zij zoo! - banque*, het geldt de bank, de bank is in gevaar.
Vaag (*vettigheid van den grond*; fig. *kracht, bloei*), v. gmv.; zegsw. *in de - des levens.*
Vaag (*onbepaald, onzeker, zonder vaste lijnen of omtrekken, zonder scherpe grenslijnen*), bn. *vage beloften, zich in vage bewoordingen uitdrukken, een vage beschuldiging, een - antwoord, een vage verklaring*; vager, -st; **-heid** (*onvastheid, onzekerheid*), v. gmv.
Vaag'sel (*veegsel*), o. -s; zie Uitvaagsel.
Vaak (*geneigdheid tot slapen*), m. gmv.; *praatjes voor den - houden*, beuzelpraatjes; *Klaas* -, man uit het kindersprookje, die den kinderen slaapzand in de oogen werpt.
Vaak (*dikwijls*), bw.; vaker, het vaakst.
Vaal (*grijs of roodachtig bruin*; *verschoten*), bn. en bw.; *de vale hei*; *een -bonte koe, een -groen kleed, een -bruine japon, een -grijze jas*; valer, -st; *-achtig* (*min of meer vaal*), bn.: -er, -st.
Vaal'bleek (*grijsachtig, gelig bleek*), bn.; *de man werd - bij die vraag*; evenzoo: **-bont:** *een -bonte koe*, geelachtig bont; **-bruin:** *de -bruine heide in den zomer*, grijsbruin; **-geel** (*eenigszins geel*), **-grijs, -groen,** (*fletsgroen*), **-rood** (*vuilrood*), bn.
Vaalt (*mestkuil, mesthoop*), v. -en.
Vaam (samentrekk. van *vadem, lengte van 1,68 M.*), m. vamen.
Vaam'hout (*dat men nl. bij den vaam verkoopt*), o. gmv.
Vaan (*banier*), v. vanen; *de - van den voorvuitgang, de - des oproers.*
Vaan'del (verkleinw. van *vaan*: *banier, veldteeken*), o. -en, -s; **-drager,** m. -dragers; **-standaard** (*vaandelstok*), m. -en, -s.
Vaan'drig (*vaandeldrager*), m. -s; ook officier der landweer of bij het reservekader: **-splaats,** v. -en.
Vaar (*vrees, gevaar, angst*), v. gmv. vero; *hij kent - noch vreeze.*
Vaar'aal (*zekere visch*), m. -alen.
Vaar'dig (eig. *tot de vaart gereed of bereid*), bn. en bw.; *maak u -, ik sta -; hij is - met de pen*, vlug, bijdehand; *maak - de groene banieren der vreugd!* (Bogaers); -er, -st; **-heid** (*behendigheid, vlugheid*), v. gmv.
Vaar'geul (*diepste gedeelte van een vaarwater, nauwe doortocht tusschen twee banken in zee*), v. -geulen.
Vaar'koe (*vaars, jonge koe*), v. -koien.
Vaars (*jonge koe van 7 maand tot 2 jaar oud*), v. vaarzen.
Vaar'schroef (*spil met spiraallijn*), v. -ven.
Vaart (verwant met *varen*, d. i. gaan: *tocht, reis*), v. -en; bv. *een kruis-, een slede-.*
Vaart (*gang, snelheid*), v. gmv.; *de - van een sneltrein, iemand in zijn - stuiten*; zegsw. *het zal zoo'n - niet nemen*, zoo erg niet gaan.
Vaart (*koers, richting*), v.; *het schip nam zijn - naar Ostende, naar Londen*, enz.; *van de - afwijken*, den koers wijzigen.
Vaart (*het varen, het zeebouwen*), v; *de zee-*; *binnen-*, op de rivieren, *buiten-*, op de zeeën; *een schip in de - brengen, een schip bestemd voor de groote -*, voor Indië.
Vaart (*kanaal*), v. -en; *wandelen langs de -*; *de Willems- in Overijsel.*
Vaar'tje (*vadertje*), o. -s; zegsw. *hij heeft een aardje naar zijn -*, de jongen lijkt in 't goede, meest in 't slechte, op zijn vader.
Vaar'tuig (*schip, schuit*), o. -tuigen.
Vaar'water (*waterweg, kielwater*), o. -s; zegsw. *iem. in het - zitten*, hem tegenwerken, hem dwarsboomen.
Vaar'weg (*waterweg*), m. -wegen.
Vaarwel' (*zegenwensch als afscheid, afscheidsroep*), tw.; als zn. o.; zie A d i e u.
Vaarwel'zeggen, ik zeide -, ik heb -gezegd en -gezeid; *iem. -; aan de aarde -*, sterven

Vaas (*kruik, urn*), v. vazen; *een porseleinen -, een Grieksche - of amphora; een antieke -.*
Vaat'bundel (*vezelbundel*), m. -s.
Vaat'doek (*keukendoek*). m. -doeken; zegsw. *hij is zoo slap als een -*, hij is erg zwak.
Vaat'je (*klein vat*), o. -s; zegsw. *uit een ander - tappen*, op andere wijze gaan spreken of handelen.
Vaatsch (*verschaald, laf*), bn. en bw.; *deze wijn smaakt -*, naar het vat; **-heid,** v. gmv.
Vaat'vlies (*vlies, gelegen als bekleeding onder het oogvlies*), o. -vliezen.
Vacant' (Lat. *openstaand, onvervuld, ledig, onbezet*), bn.; *een -e plaats.*
Vacan'tie (*rusttijd, verpoozing*), v. -tiën, -ties; **-dag,** m. -dagen; **-kolonie** (*verblijfplaats in een bosch of aan het strand voor zwakke, arme schoolkinderen tijdens hun zomervacantie*), v. -s, -niën; **-reis,** v. -reizen; **-tijd,** m. -en; **-werk,** o. gmv.
Vaca'tie (*tijd, aan iets besteed*, b.v. *door een advocaat*), v. -tiën, -ties; **-geld** (*loon, salaris voor elke vacatie*), o. -gelden. (c = k).
Vacan'tiekaart (*spoorkaart in den zomertijd d. i. van 1 Juli—1 Oct. uitgegeven*), v. -kaarten; de - kost voor een dagreis *f* 2.50, *f* 3.00, *f* 4.00; *er zijn algemeene* (voor het geheele net der Maatschappij van S. S.) *en bijzondere* (voor een bepaald vak, b.v. van R'dam naar A'dam). (c = k).
Vacatuur', vacatu're (Fr. *opengevallen post of ambt*), v. -turen, -tures. (c = k); **-beurt** (Herv. *predikbeurt op een plaats, die in den ring vacant is*), v. -en.
Vaccinateur' (*dokter-inenter*), m. -s. (cc=ks).
Vaccina'tie (*koepok-inenting*), v. -ties, -tiën; **-bewijs,** o. -bewijzen. (t = ts).
Vacci'ne (*koepok-inenting*), v. gmv. (cc=ks).
Vacci'nedwang (*wettelijke verplichting tot inenting, voor schoolleerlingen*), m. gmv.
Vaccineeren (*met koepokstof inenten*).
Vaccinogè'ne, b.v. *een parc -*, plaats waar pokstof direct van het kalf kan genomen worden; lees: *vak-sinozjène.*
Vaceeren (*open vallen, openstaan*); *een post of betrekking kan -.* (c = s).
Vacht (*vlies, schapenhuid met de wol*), v. -en.
Va'cuum (*ledige ruimte, de ijlte; toestand van iets dat ledig is*), o.; lees: *va'-ku-um.*
Va'dem (scheepst. *lengtemaat: 125e deel eener kabellengte, elk deel van 6 voet of 1.68 M.*), m. vademen; *de zee is hier honderd -en diep*; ook: *en -s hout gekapt* (Tollens), d. i. stapels van 6 voet afmeting; zie V a a m h o u t.
Vademe'cum (*verklarend zakboekje, leidraad, gids*), o. -s; *Vade mecum*, bet. *Ga met mij!* (c = k).
Vademe'cum (R.-K. *gebedenboek, in 1700 in Keulen verschenen*), o. -s. (c = k).
Va'demen (*bij den vadem meten*), ik heb gevademd; *hout -.*
Va'der (*hoofd van het gezin*), m. -s; *een goed -, deze kinderen verloren reeds vroeg hun -*, verzorger, opvoeder; bij overdracht: *de - van een weeshuis*, evenzoo: *schoon -, stief-, pleeg-, zieken-*, enz.; fig. *God is de - der weezen*, beschermer, *onze Hemelsche -; Oranje heet de - des Vaderlands; onze burger-*, de burgemeester; *de Heilige -*, de Paus.
Va'der (*kerkelijk schrijver van beteekenis*), m. -s: zie K e r k v a d e r en K e r k l e e r a a r; men kan niet met zekerheid zeggen, wanneer het tijdperk der *Kerkvaders* is besloten; sommigen meenen, dat de H. Bernardus (12e eeuw), anderen, dat de H. Isidorus (7e eeuw), de laatste is geweest.
Va'deren (*voorouders*), m. mv.; *onze - hielden zich met die dingen niet op.* (C.O.); *der - erf*, ons land; *de roem onzer -*; zegsw. *tot zijn - gaan of verzameld worden*, d. i. begraven of eigenlijk bijgezet worden in het familiegraf.
Va'derhand (fig. *beschermende hand*, ook: *Gods hand*), v. gmv.; *alles wordt gespijsd uit uw wijze -.* (Feith).
Va'derhuis (*het ouderlijke huis*), o. gmv.; fig. de Hemel.
Va'derland (eigenl. *het land van de vaderen geërfd, geboorteland*), o. gmv.; **-er** (*patriot*), m. -s; **-sch** (*tot het vaderland behoorend*), bn.: *de -sche geschiedenis.*
Va'derlandschgezind, bn.; **-heid,** v. gmv.
Vaderlandlie'vend (*het vaderland beminnend*), bn.; *een - volk, een -e daad.*
Va'derlandsliefde, v. gmv.; **-min,** v. gmv.
Va'derlief (*lieve vader*), m. aanspreking.
Va'derlief (*slaapmuts*), m. -s; *smerige Jan, met zijn - en zijn evaatje.* (Potg.), nl. de kok; *de muziek klinkt er als een pijpesteel in een -.* (Klikspaan).
Va'derlijk (*als een vader of des vaders*), bn. en bw.; *een -e vermaning, hij sprak -; de -e macht*, n.l. des vaders: -er, -st.
Va'derloos (*zonder vader*), bn., -looze.
Va'dermoord, m. -moorden; *de - werd bij alle volken vreeselijk gestraft*; **-er,** m. -s.
Va'dermoorder (scherts. *ouderwetsche, hooge, puntige halsboord*), m. -s.
Vaderons' (R.-K. *het gebed des Heeren*), o. -zen.
Va'derschap, o. gmv.; *het - legt allerlei plichten op.*
Va'derstad (*geboortestad*), v. gmv.
Vad'sig (*lui, slaperig*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Va'gebond (*landlooper, lediglooper*), m. -en.
Vagebondeeren (*als landlooper rondzwerven*).
Va'gen (*wegvegen, reinigen, schoonmaken*), ik heb gevaagd.
Va'gevuur (R.-K. fig. *een vuur, dat vaagt of reinigt; plaats van reiniging, louteringsplaats*), o. gmv.
Vak (*afgesloten ruimte, afdeeling, hokje in een kast*), o. vakken.
Vak (*ambacht, middel van bestaan, ambt*), o. vakken; **-genoot,** m. en v. -en, vr. ook **-e; -leeraar** (*leeraar, die één, ook twee vakken doceert*), m. -s, -aren; **-leerling,** m. en v. -en; **-school,** v. -olen; **-studie,** v. gmv.; **-tijdschrift,** o. -en; **-vereeniging,** v. -en.
Va'kerig (*slaperig*), bn.; *ze kijken met -e oogen*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Vak'term (*woord- of uitdrukking, eigen aan eenig beroep of bedrijf*), m. -termen.
Val (*het vallen*), m. gmv.; *de wetten van den vrijen -; de - van een koningshuis; Hoogmoed komt vóór den -; hij werd ten - gebracht.*
Val (*werktuig om dieren te vangen, vangknip*), v. vallen; *de rat is in de -*, klem; zegsw. *in de - loopen of geraken*, er inloopen, eig. gevangen worden, verstrikt worden.
Val (*strookje, boordje*), v. vallen; *een oude schoorsteen met een gebloemde -; in deze tent, tusschen staatsiegordijnen en schoorsteenvallen.* (C. O.); zie R a b a t.

Val (scheepst. *talie, hijschlijn*), o. vallen.
Va'la, Germ. myth. *zieneres en profetes, door Odin geraadpleegd.*
Vala'bel (*geldig, aannemelijk, rechtsgeldig*), bn.
Val'avond (*schemering*), m. -avonden; *met - binnenkomen*, schemeravond, (V. Lov.). Vl.
Val'bijl (eig. *neervallende bijl: guillotine, onthoofdingswerktuig*), v. -bijlen.
Val'blok (scheepst. *hijschblok*), o. -ken, -s.
Val'brug (*ophaalbrug*), v. -bruggen.
Va'le (*vaarwel, leef gezond*), tw.; zie **V.**
Va'lentijnsdag (*feestdag in Engeland op 14 Febr.*), m. -dagen.
Valeriaan' (*zeker geneeskruid*), v. en o. gmv. **-zuur,** o. gmv.
Valet'-de-cham'bre (Fr. *kamerdienaar*), m. valets-de-chambre. (ch = sj).
Val'flouw (*vogelnet, slagnet*), v. -flouwen.
Val'gordijn (*rolgordijn*), o. -gordijnen.
Val'hoed (*hoedje voor kinderen*), m. -hoeden.
Vali'de (*geldig in rechten*), bn.
Valideeren (*geldig maken of als geldig verklaren in rechten; crediteeren*).
Validiteit' (*geldigheid, geschiktheid*), v. gmv.
Valies' (Fr. *valise: lederen reiszak*), o. -zen.
Va'lir, Wa'lir, Germ. myth. *jongste zoon van Odin, voortreffelijk boogschutter.*
Valk (*dagroofvogel*), m. -en: *Orde van den Witten -*, ridderorde van Saksen-Weimar.
Valkenier' (*africhter van valken*), m. -en, -s.
Val'kenei (*ei van een valk*), o. -eieren.
Val'kenjacht (*jacht met valken*), v. -en; **-kap** (*bedeksel der valkenoogen*), v. -pen; **-nest,** o. -en; **-oog** (fig. *scherpe blik*), o. -en; **-vlucht,** v. gmv.
Val'kestaart, m. -en; **-veer,** v. -veeren.
Valk'hof (*oude burcht bij Nijmegen, thans ruïne*), o. gmv.; *het - werd vermoedelijk gebouwd door Karel den Grooten, thans bestaat nog de romp van één der kapellen.*
Valk'parkiet (*vogel van Australië*), m. -en.
Val'kruid (*heideplant, wondkruid*), o. gmv.
Vallei' (Fr. *laagvlakte in een bergland*), v. -en.
Val'len, ik viel, ben gevallen; *de droppels -, de hagel valt*, neervallen; *de arbeid valt mij zwaar, de dag valt mij lang*, is; *duizend strijders vielen*, sneuvelden; *hij liet een stuiver per el -*, sloeg af; *er is geen woord over gevallen*, gezegd; *de avond valt*, daalt; *iemand in de rede -*, d.i. onderbreken; *die japon valt goed*, heeft een goede snit; *in slaap -*, geraken; *Kerstmis viel op Dinsdag*; *de keus viel op een ander*; *dat zal in het oog -*, loopen.
Val'lend (onvolt. deelw. van *vallen*), bn.; *de -de ziekte* (*epilepsie*), zekere zenuwziekte, waarbij de patiënt stuiptrekkend in onmacht valt; *-de sterren.*
Val'licht (*licht, dat van boven invalt*), o. -en.
Val'ling (*het hellen, strekken, loopen*), v. gmv.; *de - van den mast*; *de - van de kust*; *de - van den achtersteven.*
Val'ling (*verkoudheid*), v. gmv. Vl.
Val'luik (*vallend luik*), o. -luiken.
Valois', *koningshuis in Frankrijk, 1328-1589*; *het huis van -*; *het graafschap -*; *het hertogdom.* (oi = oa).
Val'poort (*vestingpoortje*, scheepst. *geschutpoort*), v. -poorten.
Val'reep (scheepst. *touw dan de scheepstrap, ook die plaats zelve*), m. -en; *een glaasje op den -*, bij het afscheid; **-strap,** v. -trappen.
Valsch (*niet echt*), bn. en bw.; *een -e handteekening*, nagemaakt; *een -e naam, een -e munter, een -e stem, -e schaamte*; *- zingen, - spelen*; *iem. - beschuldigen*; -er, meest **-heid,** v. -heden.
Valsch'aard (*iem., die in hooge mate onoprecht is, valsch mensch*), m. -s.
Val'schelijk (*op valsche wijze*), bw.; *iemand - beschuldigen.*
Val'scherm (*een soort van val-paraplu van den luchtreiziger*), o. -schermen; zie Parachute.
Val'schut (*valscherm*), o. -schutten.
Val'strik (fig. *list, boos opzet*), m. -strikken.
Valu'ta (It. *wisselwaarde, het wisselbedrag*), v. -'s. (u = oe).
Val'wind, m. -winden; *op de eene kamer kan niet gestookt worden om de valwinden* (C. O.), d.i. de winden, die in den schoorsteen slaan.
Vam'pier (*bloedzuigende vleermuis in Z.-Amerika*), m. -s; *hij kleurt te veel als een -*, (Staring), lijk, dat voor - zal gaan spelen om de levenden het bloed af te zuigen (volksgeloof in Z.-Europa).
Van (*familienaam, omdat vele familienamen met van beginnen*), m. vannen; *iemand bij zijn - noemen.*
Van, vz.; *ik kom - Amsterdam*; *- dien dag*, sedert; *- oudsher*, d.i. sedert oude tijden; *- rechtswege*, volgens het recht.
Vana'vond (*op dezen avond*), bw.; *ik kom - zeker.*
Vandaag' (eig. *van dage: op dezen dag*), bw.; *het is warm -.*
Vandaal' (*barbaarsch kunstverwoester*), m. -dalen; ook: *Wandaal.* (*Rom. gesch. 455 n. C.*).
Vandaan', bw.; *waar kom jij -?*
Vandaar' (*daarom, deswege*), vgw.
Vandalis'me, vandalis'mus (*barbaarsche vernielwoede als die der Vandalen, een Germ. volksstam, die van uit Afrika in 455 n. C. Rome bemachtigden en de stad 14 dagen lang plunderden*), o. gmv. Ook: *Wan -.*
Vandehandsch', vanderhandsch' (*rechterzijdsche bij een tweespan*), bn.; als zn. **-e,** o.
Vaneen', bw.; vormt scheidbare samenstellingen, met de w.w. aaneen te schrijven: *Vaneenbarsten* (uit elkaar), *- rukken, - scheiden, -splijten*, enz.; evenzoo in de deelw.
Vang (*het vangen*), m. gmv.
Vang (*klem van een windmolen*), v. -en; *de molen is door de -*, de zaken zijn in de war.
Vang'arm (*arm van een poliep*), m. -armen.
Van'gen (*grijpen*), ik ving, heb gevangen; *vlinders -*; zegsw. *een uiltje -*, een dutje doen; *iem. in zijn eigen woorden -*, verstrikken; **-er,** m. -s.
Vangst, v. -en; *de visschers hadden een goede -, op de - gaan*; *de haring-.*
Vanhier' (*daarom, deswege*), vgw.
Vaniel'je (*de geurige, peulvormige zaadhulsels van zekere Indische vrucht*), v. gmv; ook wel: Vanille; **-bereiding,** v. gmv.; **-boom,** m. -en; **-ijs,** o. gmv.; **-likeur,** v. gmv.; **-stokje,** o. -s.
Va'nitas (*ijdelheid, vergankelijkheid*: fig. *windmakerij*), o.; *- vanita'tum!* ijdelheid der ijdelheden, d.i. alles is ijdelheid op de wereld (spreuk van Salomo).
Vaniteit' (*ijdelheid, pralerij*), v. gmv.
Vanil'le (zie Vanielje), v. gmv.
Vannieuws' (*opnieuw*), bw.; *- beginnen.*
Vanouds' (*sedert oude dagen*), bw.; *die likeur is - beroemd.*

Vanwaar', bw.; - *komt gij?*
Vanwe'ge, vz.; *ik kom - mijn vader*, uit naam van, gezonden door.
Vanzelf', bw.; *dat spreekt -*, uiteraard; ook: Vanzelve.
Vapeurs' (Fr. *dampen, opstijgingen*, fig. *kwade luimen, grillen*), v. mv.; lees: *vapeurs'*.
Vaporisa'tor (*verdampingswerktuig*), m. -s. (s = z).
Var, War, Germ. myth. *godin van eed en trouw.*
Var (*jonge stier*), m. varren; *de varren, 't juk nog vreemd.* (Bild.)
Va'ren (eig. *vederachtige plant: bedekt-bloeiend boschgewas*), v. -s; *er zijn meer dan 2000 soorten van -s.*
Va'ren (*uit varentakken bestaande*), bn.; *een - bed.*
Va'ren (*reizen, thans te water*), ik voer, heb en ben gevaren; - *en rijden*, (C.O.); *op zee -*; *als stuurman -*; *zij - op de Levant*; *ten hemel -*, d. i. gaan; *hoe vaart gij?* hoe gaat het u? *dat laat ik -*, dat laat ik gaan, daar zie ik van af.
Va'rensgezel (*matroos*), m. -gezellen; **-man,** m. -lieden en -lui; **-tijd,** m. gmv.; **-volk** (*zeelui*), o. gmv.
Va'ria (*verscheidenheden, mengelwerk*), v. mv.
Varia'bel (*onbestendig, veranderlijk*), bn.
Variant' (*andere lezing*), v. -en.
Varia'tie (*verscheidenheid, afwisseling*), v. -tiën, -ties; *hij speelde allerlei -tiën van het volkslied op de viool.* (t = ts).
Varieeren (*veranderen, afwisselen, ontaarden*).
Variété' (Fr. *afwisseling*), v. -'s; *théâtre des -s*, kleine schouwburg te Amsterdam.
Variëteit' (*verscheidenheid*), v. -en.
Vari'nas (*soort van tabak uit de stad van dien naam in de republiek Venezuela in Z.-Amerika*), v. gmv.
Vario'len (*kinderpokken*), v. mv.
Var'ken (*veelhoevig zoogdier, zwijn*), o. -s; spreekw. *Veel -s maken de spoeling dun*, waar velen iets moeten deelen, wordt ieders deel (bij een erfenis b.v.) klein; waar veel kinderen in één gezin zijn, zal 't voor ieder geen vetpot kunnen zijn; *Vieze -s worden niet vet*, kinderen, die al te lekker of te fijn op den mond zijn, gedijen niet; *hij schreeuwt als een mager -*, schril, scherp, pijnlijk voor het oor, verschrikkelijk; *het - is op een oor na gewasschen*, de zaak is op een kleinigheid na in gereedheid; *wij zullen dat - wel wasschen*, wij zullen die zaak wel in orde brengen, al is ze lastig en minder aangenaam; **-achtig,** bn. en bw.
Var'ken, wild (*everzwijn*), o. wilde -s.
Var'kenachtig (*vuil als een varken*), bn.; -er, -st.
Var'kenen (scheepst. *reinigen*), ik heb gevarkend; zie Hoggen.
Var'kenskot (*hok voor varkens*; minacht.: *onreine woning*), o. -kotten.
Var'kenskotelet (*gebraden varkensrib*), v. -koteletten; **-kers** (*kruisbloemige plant*), v. gmv.; **-klaver** (*gemeene klaver*), v. gmv.; **-krab** (*-rib*), v. -krappen; **-lapjes** (*stukjes varkensvleesch*), o. mv.; **-met** (*gehakt varkensvleesch*), o. gmv.; **-rib,** v. -ribben.
Varscheba'lie (scheepst. *kuip of vleeschtobbe*), v. -s; *voor den persoon aan boord, die het vleesch, het spek of de visch heeft te ververschen*, m.; ook Verschebalie.
Vas'co de Gama, 1469–1524, Port. zeevaarder, ontdekker van den zeeweg naar O.-I. (1498).
Vaseli'ne (*reukelooze, olieachtige zalf*), v. gmv. (s = z).
Vast (*bevestigd*), bn. en bw.; *-e prijzen*; *een -e slaap*; *hij verkoopt al wat los en - is*, d. i. roerende en onroerende goederen; *een -e meid*, d. i. inwonend; *met -e hand*, d. i. krachtig; - *gelooven*, stellig; - *staan*, ferm, stevig; -er, meest -.
Vast (*hecht, aaneen, niet los*), bw.; met ww. aaneen te schrijven: *Vastbinden*, stevig aan iets binden; *-gespen, -grijpen, -groeien, -haken, -hebben, -hechten, -houden*, enz.
Vast'bakken (*aan de pan bakken*), het bakte -, is -gebakken.
Vastbera'den (*vastbesloten, standvastig*), bn.; *een - man*, een man van wilskracht; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Vas'teland (*een der vijf groote aarddeelen*), o. -landen; ook Continent.
Vastelands'klimaat (*klimaat van landen ver van zee*), o. gmv.; het - geeft warme zomers en koude winters.
Vas'telijk (*zeker, stellig*), bw.; - *gelooven.*
Vas'ten (*zich onthouden van spijs*), ik vastte, heb gevast; zegsw. *daar zult gij van -*, dat zal u tegenvallen, dat krijgt ge niet.
Vas'ten (eig. *een kerkelijk gebod vast-houden*; R.-K. *gebod der versterving*), v. gmv.; *de - schenden, de - overtreden*; *de groote - duurt van Aschdag tot Paschen.*
Vastena'vond (eig. den dag of avond vóór de vasten, bij uitbreiding: *de drie dagen vóór Aschwoensdag, carnaval*), m. -avonden; **-gek,** m. -gekken; **-vreugd,** v. gmv.
Vas'tenbrief (R.-K. *bisschoppelijk schrijven, van den kansel af te lezen des Zondags vóór Aschwoensdag*), m. -brieven.
Vas'tendag (R.-K. *dag van geheele onthouding*; *alleen is een volledig middagmaal zonder vleeschspijzen toegestaan en 's avonds een minieme portie brood*) m. -dagen.
Vas'tendispensatie (R.-K. *veroorloofde vrijheden omtrent de onthouding in den vastentijd*), v. -ties, -tiën. (t = ts).
Vas'tenpreek (R.-K. *preek over het lijden van Jezus*) v. -preeken; zie Meditatie.
Vas'tentijd (R.-K. *de zes weken vóór Paschen*), m. gmv.
Vas'tenwet (R.-K. *geheel van bisschoppelijke voorschriften omtrent het vasten*), v. -wetten.
Vast'heid (*stevigheid*, fig. *zekerheid*), v. gmv.
Vast'houden (*omvatten, stevig omklemmen*), ik heb -gehouden; *een kind -*; *zich aan iets -*, vastgrijpen; fig. in iets volharden.
Vasthou'dend (*gierig, inhalig*) bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Vas'tigheid (*zekerheid*), v. -heden, ook onroerend goed: *-heden veilen*; oudtijds schans, fort.
Vast'pluggen (*vastpinnen*), ik heb -geplugd.
Vat (verwant met *vatten, greep*), m. gmv.: zegsw. *niets heeft - op hem*, invloed; - *op zich geven.*
Vat (stam van *vatten, bevatten*: d. i. *ton*, enz.). o. vaten; spreekw. *Holle -en klinken het meest of hardst*, weetnieten hebben het hoogste woord; *wat in het - is, verzuurt niet*, eig. wat men goed heeft ingemaakt, bederft niet, fig. uitstel is nog geen afstel, uitgesteld is

niet verloren; *dat is nog niet in het vat, waarin het zuren moet*, het is nog niet gereed, niet op zijn bestemming; *bloedvaten*, ontl. aderen, buizen; *de gewijde -en*, (R.-K.) offerkelken, enz.; *het zwakke vat*, Bijbel, vrouw.

Vat (*wijnmaat van 4 okshoofden, elk van 6 ankers of 220 L.*), o. vaten.

Vat'baar (*spoedig bevangen wordende*), bn.; *hij is zeer - voor kou*; fig. *hij is niet - voor verbetering*, kan niet verbeterd worden; fig. bevattelijk, geschikt; -der, -st.

Vatel', *hotelmeester van Condé, die zich in 1671 doorstak, omdat de visch voor een groot souper niet aankwam; Is er iemand, die in verdienste halen mag bij uw -?* kok. (Potg).

Va'ten (*in vaten doen, fusten*), ik heb gevaat.

Vaticaan' (*paleis te Rome, gebouwd op den heuvel Vaticanus, vroeger behoorende tot de Etrurische stad Vatica, residentie v. d. paus*), o.; bij uitbreiding: de pauselijke regeering; **-caansch'** (*van, op, betreffende het Vaticaan*), bn.: *het - concilie* (1869-'70). (c = k).

Vat'sel (uit den stam *vat+sel*, d.i. middel om te vatten, *handvatsel*), o. -s.

Vat'ten (*grijpen, beetpakken*), ik heb -vat; *iemand bij den arm -, een koude -; vuur -*, boos worden; *dat zeil wil geen wind -; een edelsteen in goud -*, zetten; *in lood gevatte ruitjes*; zegsw. *gevat zijn*, schrander zijn.

Vauban', Sebastien de, 1633-1707, beroemd Fr. vestingbouwkundige.

Vaudevil'le (Fr. *kluchtspel, met liedjes doorweven, welke begeleid worden door instrumenten; zaal, waar zulke kluchtspelen opgevoerd worden*), v. -s; lees *voodvie'le*.

Vauxhall' (Eng. *lusthof: in 1660 te Londen bij de Vauxhall-brug, welke wegens zijn prachtige verlichting en aangename muziek veel bezocht werd; thans verlichte tuin met muziek*), m. gmv.; lees *vooks-hoal'*.

Vazal' (*leenman*) m. vazallen.

Vecel'li; zie Titiaan.

Vech'ten (*strijden, kampen*), ik vocht, heb gevochten; *honden en katten -; wilde dieren -; twee of meer personen kunnen -; - op een barricade*, eig. in dagen van oproer zijn leven veil hebben of wagen; zegsw. *- tegen de Bierkaai*, zie Bierkaai; **-er,** m, -s.

Vech'tenderhand (*-wijze, al vechtende*), bw.

Vecht'partij (*gevecht*), v. -partijen.

Ve'da (eig. wetenschap: *heilig boek der Hindoes*) m. -'s.

Ve'del,veel (*viool*), v. vedels, vedelen, veelen; *Jannetje haalde een - voor den dag.* (Potg.)

Ve'delen (*op de vedel spelen*), ik heb gevedeld; **-aar** (*vioolspeler*) m. -s.

Ve'der, veer (*vogelpluim*), v. vederen, veders, veeren; spreekw. *Men kent de vogels a. h. veeren*, uiterlijk; *iemand in de veeren zitten*, hem tegenwerken, hem afbijten; *hij kan weer een - van zijn mond blazen*, begint op te leven; *hij kan geen - van zijn mond blazen*, is zeer zwak en uitgeput; *pronken met eens anders -*, eig. met de sieraden, fraaie kleedij, of met het werk van een ander; *een - laten: hij (krankbezoeker) stapte de tafeltjes weer langs, niet zonder een - te laten.* (Potg.), gehekeld te worden.

Ve'derbal (*pluim of kuifbal*), m. -ballen.

Ve'dermot (*avondvlindertje*), v. -motten.

Vedet'te (*ruiterwacht, schilwacht der ruiterij; uiterste post op wallen*), v. -n, -s.

Vee (*kuddenvee, huisdieren*), o. gmv.; *gewold -, gevederd -*; fig. plebs, janhagel, b. v. *dat is - van Laban*, een troep deugnieten.

Vee'arts (*veedokter*), m. -artsen.

Veeartsenij' (*geneesmiddel voor het vee*), v. -en.

Veeartsenij'kunde (*wetenschap, die de ziekten en gebreken der huisdieren leert kennen, genezen en voorkomen*), v. gmv.; **-kundig,** bn.

Veeartsenij'school, v. -scholen; *de - te Utrecht is in 1821 geopend.*

Veeg (*het vegen*), m. gmv.; bij uitbr. *een streek, slag; hij gaf hem één -, twee vegen*; zegsw. *hij kreeg een - uit de pan*, een slag, hij kreeg van de taart.

Veeg (eig. *verdoemde, duivelin: feeks, booze vrouw*), v. vegen.

Veeg (*hachelijk, dreigend*), bn.; *het was er -, het -e knaapje*, in stervensnood; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Veeg'sel (uit den stam van *vegen+sel: aanveegsel, drek, vuil*), o. gmv.

Vee'handel (*handel in rundvee*), m. gmv.

Vee'koek (*lijnkoek*), m. -en; (*stofnaam*), v. gmv.

Veel, v. veelen; zie Vodel.

Veel (verwant met *vol*), telw., **meer,meest;** *er zijn vele appels aan dien boom*, een groote menigte; *wij hebben meer appels dan peren; hij haalde de meeste punten.*

Veel'arm (*poliep, inktvisch*), m. -armen.

Veel'belovend, bn; *een - jongmensch*, die veel voor de toekomst belooft.

Veel'eer (*liever, eerder*), bw.

Veel'godendom (*vereering van veel goden*), o.; *bij de Grieken en Romeinen had men het -*; ook: Polytheïsme.

Veel'heid (*menigte, aantal*), v.; *de - mijner werkzaamheden; de - der jonge doctoren.* (C.O.)

Veel'hoek (*meetk. figuur met meer dan drie hoeken*), m. -hoeken; *het vierkant is een -, een zeshoek is een -, een onregelmatige -*; **-hoe'kig,** bn.: *een -hoekige figuur.*

Veelhoe'vig (dierk. *met meer dan twee hoeven*), bn.; *de olifant, het varken is -.*

Veelhoe'vigen (*dikhuidige dieren*), m. mv.

Veelhoof'dig (*met veel hoofden*), bn.; *de -e hydra*; fig. *een -e regeering*, bestuur, door veel personen als één college.

Veelkleu'rig (*bont, geschakeerd*), bn.; *-e bloemen*; **-heid,** v. gmv.

Veelknoo'pigen (*plantenfamilie*), v. mv.; *de zuring behoort tot de -.*

Veelle'dig (*uit meer dan twee leden bestaande*), bn.; *een - onderwerp van een volzin; een -e grootheid.*

Veel'licht (*wellicht*), bw.; *'t is nu - reeds te laat.*

Veel'maal, -maals (*vele keeren, dikwijls*), bw.

Veel'meer (*veeleer*), bw.

Veelomvat'tend (*ruim, breed*), bn.; *een -e taak, een -e kennis.*

Veel'prater (*babbelaar, snapper*), m. -praters; **-praatster,** v. -s.

Veelsna'rig (*hebbende veel snaren*), bn.; *de -e citer.*

Veels'zins (*op meer dan één wijze*), bw.

Veel'te (*veelheid*), v. gmv.

Veel'tijds (*dikwijls, meestentijds*), bw.; *ik heb voor mijn aanfok koopers, - het ronde jaar vooruit.* (Staring).

Veel'vingerig, bn.; *- kunstluig (spinmachine) spint.* (Staring).

Veel'voet (*zeker insect met veel pooten*, ook: *zeker plantdier*), m. -voeten.
Veel'voud (rekenk. *getal, waarin een ander getal deelbaar is*), o. -vouden; *12 is een - van 4.*
Veel'vraat (*marterachtig roofdier*), m. -vraten; fig. iem. die veel eet, gulzigaard.
Veelvul'dig (*telkens voorkomende*), bn. en bw.; **-heid** (*talrijkheid*), v. gmv.
Veelweterij' (*schijngeleerdheid*), v. gmv.
Veelzij'dig, bn. en bw.; *een -e ontwikkeling, een - talent*; *een -e kennis*, die over allerlei wetenschappen loopt; -er, -st.
Veem (*maatschappij of vennootschap voor het opbergen van goederen in - en het afleveren uit haar magazijnen*), o. veemen; *Hoorn had zijn graankoopers-*; *A'dam heeft nog zijn Blauwhoeden-.*
Vee'man (*veehouder, fokker*), m. -lieden, vero.; *- houdt zich bij zijn vee.* (Poot).
Vee'markt (*beestenmarkt*), v. -markten.
Veem'gericht (gesch. *geheime volksrechtbank in de middeleeuwen in Duitschland*), o. -gerichten.
Veen (*turfland, voormalig moeras door plantengroei gedicht*), o. venen; *laag -*; spreekw. *In het - ziet men op geen turfje*, waar overvloed is, hoeft men niet karig te zijn, de winnende hand is mild, wie overvloed heeft, kan wel wat missen; **-baas** (*eigenaar-werkgever in 't veen*), m. -bazen.
Veen'brand (*brand v. het veen*), m. -branden.
Veen'brug (*weg van boomstammen door 't veen*), v. -bruggen. vero.
Veen'damp (*veenrook, haarrook*), m. gmv.; *men leze Starings gedicht: De Veenrook*; *de - ontstaat in Mei en Juni door het afbranden der veenkorst in Drente en Overijsel.*
Veenderij' (*turfmakerij*), v. -en.
Veen'huizen (*vroeger evenals Ommerschans een kolonie van de Mij van Weldadigheid, sedert 1859 aan het rijk: strafkolonie voor bedelaars*), o. gmv.
Veen'kolonie (*dorp in de venen, ontstaan langs een trekvaart*), v. -s, -koloniën; *in Groningen zijn veel -koloniën.*
Veen'mol (*rechtvleugelig insect, schadelijk voor land- en tuinbouw*), m. -mollen; *de - wordt door den mol ijverig vervolgd*; ook: Aardkrekel.
Veen'wortel (*plant, duizendknoop*), v. gmv.
Vee'pest (*een typheuze ziekte onder het hoornvee*), v. gmv.; **-pestkordon'** (*kring van militairen, die een streek, door veepest geteisterd, afzetten*), o. -s.
Veer (*pluim van een vogel*), v. -en; zie Veder.
Veer (hetzelfde als *veder*: *metalen springveer*), v. veeren; *een koperen -, een spiraal-, een matras met veeren*; *de - in een pendule, drijfveer.*
Veer (*overvaart*), o. veren; *de pachter van het - over de Maas.*
Veer (*beurtvaart*), o. veren; *zijn oom had het - van Breda op Rotterdam*; **-man** (*beurtschipper*), m. -lui, -lieden.
Veer, Hendrik de, 1829-'90, te A'dam, Ned. letterkundige: *Trou-ringh*, (1868).
Veer'boot (*overzetboot*), v. -booten; **-geld,** o. -gelden; **-huis,** o. -huizen; **-loon,** o. -loonen; **-pont** (*schuit*), v. -ponten.
Vee'ren (den. van *veer*: *veerkrachtig zijn*), het heeft geveerd; *deze matras veert niet.*
Vee'renbed (*bed, opgevuld met ganzeveeren*), o. -bedden; **-kussen,** o. -kussens.
Veer'kracht (eig. *de kracht van een spiraalveer, die bij het ophouden van den druk, den vroegeren stand weer inneemt*), v. gmv.; *de - van staal, elastiek, enz.*; fig. *een man, een volk van weinig -*, wilskracht, energie; zie: Elasticiteit.
Veerkrach'tig (*hebbende veerkracht*), bn. en bw.; -er, -st; *een - gestel, een - volk.*
Veer'man (*beurtman, overzetman*), m. -lieden. -lui; **-schip,** o. -schepen; **-schipper,** m. -s; **-schuit,** v. -schuiten.
Veer'tien (*tien en vier*), bep. telw.; *de Bree-*, een zandbank op onze westkust; zegsw. *de Bree- opgaan*, het slechte pad opgaan.
Veer'tiendaagsch (*om de veertien dagen*), bn.; *een - tijdschrift*; ook, durende 14 dagen: *een -e reis.*
Veer'tiende (*ranggetal*), bn.; *Lodewijk de -.*
Veer'tienderhande, -lei, soortgetal; *hier zijn - gebakjes.*
Veer'tienhonderd, telw.; *zijn jaarwedde bedraagt - gulden*, d.i. 14 × 100.
Veer'tig (*4 maal tien*), bep. telw.; *de Raad van - in Venetië*; mv.: *wij waren met ons -en*; lees: *feertig*, welke uitspraak analoog is, met die van *vijftig, zestig, zeventig.*
Veer'tigdaagsch, bn.; (R.-K.) *de -e vasten*, de groote vasten vóór Paschen van 40 dagen.
Veer'tiger (*iemand van veertig jaar*; ook: *wijn van dien ouderdom*, alsmede *een schip met veertig stukken*), m. -s.
Veer'tigerhande, -lei, soortgetal; *daar staan - rozen.*
Veer'tigtal (*een hoeveelheid van veertig*), o. -tallen; *een - leerlingen*, ongeveer veertig.
Veertiguur'-gebed (R.-K. *bid- en boetetijd van drie dagen, terwijl het H. Sacrament in de kerk ter aanbidding is uitgesteld*), o. gmv.
Veer'tigvoud (*veertigmaal een zekere eenheid of hoeveelheid*), o. -vouden; **-vou'dig,** bn.: *een -voudige oogst.*
Vee'stal (*runder- of koestal*), m. -stallen.
Vee'stapel (*het in eenig land, gewest, kolonie aanwezige vee samen*), m. gmv.
Vee'te (*haat, wrok*), v. -n; *de kruistochten maakten een einde aan vele -n onder den adel*; *de - tegen de Belgen* (C.O.), vijandschap.
Vee'teelt (*veefokkerij*), v. gmv.
Ve'ga, Felix Lope de, 1562-1635 te Madrid, Sp. tooneeldichter van naam.
Ve'gen (*schoonvegen of reinigen met bezem of stoffer*), ik heb -veegd; *een kamer -, een stoep -*; zegsw. *iemand -*, of *iemand den mantel -*, iets scherp verwijten.
Ve'ger (*bezem*, ook: *persoon*), m. -s.
Vegeta'riër (eig. *planteneter*: *iem., die zich onthoudt van voedsel, dat door het dooden van dieren is verkregen*), m. -riërs. (g = zj).
Vegeta'tie (*plantengroei*), v. gmv.; lees: *-tsie.* (g = zj).
Vegeteeren (*een plantenleven leiden*). (g = zj).
Vehement' (*heftig, onstuimig, krachtig*), bn.; lees: *- man.*
Vehi'kel (*vervoermiddel, voertuig*), o. -s.
Veil (*klimop, klimmerplant*), o. gmv.
Veil (*te koop*), bn.; *hij is voor alles -*, om te koopen met geld; zegsw. *zijn leven - hebben voor iets*, willen geven of opofferen; -er, -st.
Veil'dag (*verkoopdag*), m. -dagen.
Vei'len (*in 't openbaar te koop aanbieden*), ik heb -veild; *een huis -.*
Vei'lig (*beschut, zeker*), bn. en bw.; -er -st **-heid,** v. gmv.

Vei'ligheidsklep (*inrichting aan den stoomketel tot het doen ontsnappen van stoom bij te groote spanning*), v. -kleppen; fig. *het tooneel was hem een - voor aandoeningen.* (Potg.).

Vei'ligheidslamp (*zekerheids-mijnlamp*), v. -lampen; *de - is uitgevonden door den Engelschen scheikundige Davy.* (1815).

Vei'ligheidsspeld (*damesspeld, wier punt wordt vastgezet, als ze ingestoken is*), v. -en; *de - is afgezien van een oud-Romeinsch model*; ook: Sluitspeld.

Vei'ligheidswet (*wet van 20 Juli 1895, tot beveiliging bij het verblijven in fabrieken en werkplaatsen*), v. gmv.

Vei'ling (afleid. van *veilen*: *openbare verkoop*), v. -en; *een gerechtelijke - van huizen*; *iets op een - koopen*; *de -en der Nederlandsche Handelmaatschappij*, (N. H. M.); **-scondi-tiën** (*-voorwaarden*), v. mv.

Vei'ne (Fr. eig. *ader*), v. gmv.; *- hebben*, gelukkig zijn in 't spel; *en - zijn*, op dreef zijn. (en = an); zie Deveine.

Vein'zaard (afleid. van *veinzen*: *huichelaar*), m. -s.

Vein'zen (*huichelen*), ik heb -veinsd; *liefde -, onwetendheid -, deelneming -*, huichelen; **-zer,** m. -s; **-zerij',** v. -en.

Vel (*huid van een menschelijk of dierlijk lichaam*), o. vellen; *een blank -, een bruin -*; *het - van een haas*; zegsw. *iem. het - over de ooren halen*, hem uitkleeden, zeer veel laten betalen, hem afzetten; *uit zijn - springen*, eig. barsten, vooral van woede, van nijd, van spijt, zeer boos zijn; *in geen goed - steken*, niet gezond zijn.

Vel (*blad papier*), o. vellen; *een - telt zestien bladzijden, een boek papier is 24 vel.*

Vel (bij overdracht: *vlies*), o. vellen; *er komt al een - op de verwarmde melk*; *er dreef een dik - op mijn chocolade.*

Vel (minacht. *booze, sarrende vrouw*), o. vellen; *dat oude - daar!* plat.

Velas'quez de Silva, don Diégo, 1599-1660, te Sevilla, Sp. schilder van naam.

Veld (*land, akker, grond*), o. -en.

Veld, o.; *magnetisch -*, ruimte om een magneet, waarbinnen zich de magnetische werking doet gevoelen.

Veld (*slagveld*), o. -en; zegsw. *het - moeten ruimen*, den slag verliezen, moeten teruggaan, vluchten; *- winnen*, fig. voortgang maken; *het - behouden*, zich staande houden, niet teruggeslagen worden; zegsw. *uit het - geslagen zijn*: *ik was geheel uit het - geslagen*, (Koetsveld), ontmoedigd, onthutst.

Veld'dienst (*dienst te velde*), m. gmv.

Vel'deling (*landbewoner*), m. en v. -en; *De veldling kreet bij leege schuren.* (Bogaers); voor het v. ook: **-linge,** dicht.

Veld'heer (*legerhoofd*), m. -en; **-schap,** o.

Veld'kers (*kruisbloemige plant*), v. gmv.

Veld'maarschalk (*opperbevelhebber*), m. -en; **-schap** (*waardigheid van -*), o. gmv.

Veld'nimf (myth. *nimf der velden*), v. -nimfen; *de jongensvriendschap is een -.* (C.O.)

Veld'prediker (*predikant bij 't leger*), m. -s.

Veld'slag (*groot gevecht van twee legers in het open veld*), m. -slagen.

Veld'spaat (*delfstof uit kwarts en glimmer bestaande*), o. gmv.; *het - is het hoofdbestanddeel van het graniet*; ook: -spaath.

Veld'tros (*oorlogsbagage met de daarbij behoorende personen, legertros*), m. -trossen.

Veld'tuig (*oorlogstuig*), o; **-meester** (*aanvoerder der artillerie*), m. -s. vero.

Veld'wacht (*veldbewaking*; *het korps veldwachters*), v. -wachten.

Veld'wachter (*rijks- of gemeentelijk handhaver der orde te velde of op het platteland*), m. -wachters.

Vele'da, Velle'da (*zekere Germaansche wichelares en priesteres*), v.; *in 69 n. C. verklaarde - zich voor den opstand der Bataven.*

Ve'len (*dulden, verdragen, uitstaan*), in de onbep. wijs; ik kan hem, dit, dat niet -.

Ve'lerhande, bn.; zie het meer gebruikte Velerlei.

Ve'lerlei (*veelsoortig, veelvuldig*), bn.; *- menschen, - ervaring.*

Velg (*de houten buitenrand van een rad of wiel*), v. -en.

Velijn' (Fr. *fijn, glad papier*; *gesatineerd papier*), o. gmv.; **-papier,** o. gmv.

Vel'len (fact. van *vallen*: *doen vallen*), ik heb geveld; *het geweer -*; *boomen -*; fig. *een oordeel, een vonnis -*, uitspreken; **-ling,** v. -en, b.v. *Oordeelvelling.*

Vel'lenploter (*looiersknecht, die de wol van de vachten scheert*), m. -ploters; zie Ploten.

Vellig (*vliesachtig, huidachtig*), bn.; -er, -st.

Ve'lo (*verkorte naam voor velocipède*), v. -'s.

Velocipè'de (*rijwiel, fiets*), v. -s.

Velocipedist' (*wielrijder, cyclist*), m. -en.

Velodro'me (sport. *wielerbaan, overdekte baan voor wielrijders*), o. -s.

Ve'lum, o. -s; R.-K. een - is een *hulsel*, het woord komt van Lat. *velare*, bedekken; zoo bedekt een - de ciborie, en draagt de dienstdoende priester bij processies een *schouder-*, evenzoo heeft de subdiaken een - om, wanneer hij mede den dienst celebreert.

Ve'luwe (aardr. *N.W. deel van Gelderland, tusschen de Zuiderzee, den Rijn en den Gelderschen IJsel*), v.; *de boschrijke -.*

Vel'vet (Eng. *een soort van zwaar katoenen fluweel*), o. gmv.

Ven (*veenplas, veenpoel*), v. vennen.

Venaliteit' (*veilheid, omkoopbaarheid*), v. gmv.

Venato'risch (*de jacht betreffende*), bn.; *de -e gissingen des polsdragers.* (C. O.)

Ven'del (*vendel*), o. -en, -s. vero.

Vendémiaire (*1e maand of Wijnmaand, van 22 September tot 21 October*), v. gmv.

Vendet'ta (It. *familieveete*), v. gmv.; *de — of bloedwraak der Sicilianen.*

Vendi'ta (It. *verkoop-, marktplaats*), v. -'s.

Vendu'houder (uit Fr. verl. deelw. van *vendre*: O.-I. *particuliere auctionaris*), m. -s; **-meester** (*gouvernementsambtenaar bij venduties*), m. -s.

Vendu'huis (*openbaar verkoophuis*), o. -huizen; **-meester,** m. -s; **-recht,** o. -en.

Vendu'tie (O.-I. *openbare verkoop van meubelen, boeken enz., vooral bij vertrek uit Oost-Indië*), v. -ties. (t = s).

Ve'nen (*turf maken*), ik heb geveend.

Venera'bel (*eerbiedwaardig*), bn.; -er, -st.

Venera'tie (*vereering*), v. -s, -tiën. (t = ts).

Venetiaan' (*bewoner van Venetië*), m. -anen.

Venetiaansch' (*als in Venetië*), bn. (t = ts).

Vene'tië, aardr. beroemde stad, sinds 1866 aan Italië; de gondelstad, met 150 duizend inwoners.

Venezolaansch' (*van, uit, betreffende Venezuela in Z.-Amerika*), bn.; *de -e gomsoorten, de -e havens, de -e quaestie* (1908).
Venezue'la (aardr. *een der Zuid-Amerikaansche Staten*), o.; *de vereenigde staten van - vormen een republiek, met een oppervlakte van ± 20 duizend vierk. geogr. mijlen.*
Ve'ni, vi'di, vi'ci, gesch. *Ik ben gekomen, zag en overwon*: woorden van Julius Cæsar, om zijn overwinning op den koning van Pontus te typeeren, (47 v. C.). (c = ts).
Ve'nig (*vol veen*), bn.; *de bodem is hier -*; -er, -st.
Ve'ni Crea'tor Spi'ritus, o.; d. i. Kom Schepper H. Geest: beginwoorden van een R.-K. kerkelijk gezang, dat genoemd wordt het *Veni Creator.*
Venijn' (*vergif, smetstof*), o. gmv.; fig. laster.
Venij'nig, bn.; *een -e slang*, vergiftig; fig. *een -e tong*, boos, bits, lasterend; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Venizoen' (*allerlei wildbraad*), o. gmv.
Ven'kel (*zekere schermbloemige plant, dille*), v. gmv.; **-water,** o. gmv.; **-zaad,** o. gmv.
Vennoot' (verwant met *veem*: *lid van een vennootschap, compagnon*), m. -en.
Vennoot'schap (*handelsvereeniging of bond, compagnie*), v. -pen.
Ven'ster (*raam, glasraam*), o. -s, -en; *aan of voor het - zitten, uit het - liggen*; **-bank,** v. -en; **-glas,** o. -zen; **-gordijn,** o. -en; **-raam,** o. -ramen; **-ruit,** v. -en.
Ven'sterroos (bouwk. *rondlicht in den vorm eener roos*), v. -rozen; zie Roosvenster.
Vent (uit *vennoot*, eig. *makker*: *kerel, man*; *in Indië als aanspreking*: *man, echtgenoot*), m. -en, gmz.; **-je** (*knaapje, jongetje*), o. -s.
Ven'ta (*Spaansche landherberg, pleisterplaats aan den grooten weg*), v. -'s; ook: *Vendi'ta.*
Ven'ten (*langs de huizen te koop aanbieden*), ik ventte, ik heb gevent; *met garen en band -*; **-er** (*marskramer*), m. -s.
Ventiel' (*luchtklepje in blaasinstrumenten, orgelpijpen, fietsbanden, enz.*), m. -en.
Ventila'tie (*luchtverversching*), v. -s, -tiën.
Ventila'tor (*toestel om versche lucht in een vertrek, zaal, enz. te brengen*), m. -s.
Ventileeren (*luchten, de lucht ververschen*).
Vent'jagen (*venten, te koop loopen met iets*), o.
Vento'se (*6e maand of Windmaand, van 19 Februari tot 20 Maart*), v. gmv. (en = an).
Ve'nus, myth. *godin der schoonheid en der liefde*; ook: *Aphrodite.*
Ve'nushaar (*een soort van varen, die op den St.-Pietersberg bij Slavante groeit*), o. gmv.
-ver, voorvoegsel, dienend tot vorming van w.w., b.v.: *Verjagen, verdrijven*, d. i. weg; *vergissen, verrekenen*, d. i. verkeerd; *verschansen, versperren, verbinden*, d. i. voor of over; *verzilveren, vernikkelen, verbloemen*, d. i. over; *verzorgen, verplegen*, d. i. voor of ten behoeve van; *verkleeden, vermaken*, d. i. anders; *verdampen, verwateren, versteenen*, worden of maken.
Ver, verre (*afgelegen, verwijderd*), bn.: verder, verst; *in een - land*, op grooten afstand van ons gelegen; bw.: *het - brengen*, goed vooruitkomen; *wie van die leerlingen is het verst?* meest gevorderd; fig. *een -re neef*, niet na verwant.
Veraan'genamen, ik heb -aangenaamd; *hij zoekt het leren zijner ouders te -*, aangenaam te maken; ook: *zich het leven -*; **-ing,** v. gmv.
Veraanschou'welijken (*aanschouwelijk voorstellen*), ik heb -aanschouwelijkt; *zijn onderwijs door platen -*; **-ing,** v. gmv.
Veraar'den (*ontaarden*; *slechter van aard worden, verbasteren*), ik ben -aard.
Verach'telijk (*laag*), bn. en bw.; **-heid,** v.
Verach'ten (*met minachting bejegenen*), ik heb -acht; **-er,** m. -s; **-ing.** v. gmv.
Verach'teren (*in verval raken*; *steeds in waarde of gehalte verminderen*), ik ben -achterd; *zijn zaken - jaar op jaar*; **-ing** (*verval*): *de -ing van Vondels welvaart.* (De Jager).
Vera'demen (*weder adem scheppen, tot kalmte komen*), ik ben -ademd; **-ing,** v. gmv.
Ver'af (*op grooten afstand*), bw.; *hij woont -*
Veraf'goden (*met afgodischen eerbied of liefde vereeren*), ik -afgoodde, heb -afgood; *een meester -, een kunstenaar -.*
Veraf'schuwen (*diep verachten*), ik heb -afschuwd; *de leugen -.*
Veran'da (*uitgebouwde, open of met glas gesloten ruimte voor, of achter een woning, galerij aan een zomersociëteit*, enz.), v. -'s.
Veran'deren (*wijzigen*), ik heb en ben veranderd; *een kleedingstuk -*, anders, beter maken; *het weer gaat -*, anders worden; *van meening, partij, stem, enz. -*, wisselen.
Veran'dering (*wijziging, wisseling*), v. -en; *alle - is geen verbetering.*
Veran'derlijk (*onbestendig, wispelturig*), bn.; *het weer is -, een - humeur*; *de fortuin is -*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Verantwoor'delijk, bn.; *een - minister, een - ambtenaar*, die geroepen kan worden om rekenschap te geven; zie ook: *On-.*
Verant'woorden (*rekenschap geven, verdedigen*), ik heb -antwoord; *veel te - hebben*, veel op z'n kerfstok hebben; *de dijken hadden het zwaar te -*, verkeerden in grooten nood, in groot gevaar; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Verar'men, ik heb en ben -armd; *de oorlog -armt de volken*; *schulden betalen -armt niet*, d. i. maakt niet arm; *deze familie gaat -*, arm worden; **-ing,** v. gmv.
Verbaal' (*woordelijk, mondelijk*), bn., -bale.
Verbaal' (spraakk. *werkwoordelijk*), bn.; *een - substantief*, b.v. *het zingen, het gezang.*
Verbaal' (*verkorting van procesverbaal*), o. -balen; *een - opmaken.*
Verbaasd' (*ontsteld, erg verwonderd*), bn.; *- staan*; meer -, meest -; **-heid,** v. gmv.
Verbaliseeren (*beboeten, proces-verbaal opmaken*). (s = z).
Verbalisant' (*dienaar der politie, die proces-verbaal maakt*), m. -en. (s = z).
Verband' (verwant met *verbinden*: *verbinding, verbintenis*), o. -en; *goederen, die onder hypothecair - liggen*, die bezwaard zijn met één of meer hypotheken; *onder - als naar rechten*, d. i. zooals wet en recht het bepalen.
Verband' (*samenhang, orde, betrekking*), o.; *het - bij het metselen is niet gemakkelijk te houden*; *er is geen - in dat opstel, in dat gedicht*, enz.; spraakk. *twee zinnen, die tot elkaar staan in causaal -*, b.v. door *want* of *omdat* verbonden.
Verband' (*uitwendig heelkundig middel*), o. -en; *zijn gebroken arm is in het -*, zwachteling, omwinding; *een - van gips.*
Verband'kist (*kist, die de hulpmiddelen bevat tot het verbinden van gewonden*), v. -kisten.

Verband'leer (heelk. *theorie, volgens welke verbanden worden aangelegd*), v. gmv.; **-wagen** (mil. *rijtuig, bevattende geneesmiddelen en verbandstoffen*), m. -wagens.
Verban'nen (afleid. van *bannen*, eig. *wegbannen*), ik -bande, heb -bannen; *Themistocles werd uit Athene* -, in ballingschap gezonden, 470 v. C.; *ik wil geen ernstige gedachten* -, (Koetsveld), verdrijven; **-ning,** v. -en.
Verbas'teren (uit *verbastaarden: ontaarden*), de zeden zijn er -basterd; **-ing,** v. gmv.
Verba'zen (*doen opzien, ontstellen*), ik heb verbaasd; *zich* -; **-ing,** v.: *tot onze -ing.*
Verba'zend (*verwonderlijk*), bn. en bw.; *een -e inspanning*, ontzaglijk; *hij sprak - rad*, ongemeen; -er, -st.
Verbeel'den, ik heb verbeeld: *dit verbeeldt den brand van Moskou*, d. i. beeldt af, stelt voor.
Verbeel'den (zich), ik heb mij -beeld; *gij hebt u dat -beeld*, het bestaat enkel in uw verbeelding.
Verbeel'ding (*afbeelding*, ook: *phantasie*), v.
Verbei'den (afleid. van *beiden*: *wachten, afwachten, verwachten*), ik heb -beid; *winkeliersgeest, die te huis blijft zitten en verbeidt.* (Potg.); **-ing,** v. gmv.
Verbei'der (vad. gesch. *toekomstig gebieder*, d. i. *iemand, die als vermoedelijk opvolger reeds de regeering voert*), m. -s; *Willem van Henegouwen kreeg den titel van* -, (1345).
Verbe'na (*tuinbloem*, ook: *in 't wild groeiend*), v. -'s; *de - heeft roode bloemen.*
Verbe'ten (verl. deelw. van *verbijten*), bn.; *zijn gelaat teekende - woede*, d. i. ingehouden woede; - *wrok.*
Verbe'teren (*beter maken*), ik heb -beterd; *een fout* -; **-ing,** v. -en.
Verbe'teren (zich), ik heb mij -beterd; *de zoon beloofde zich te* -, een beter leven te gaan leiden.
Verbeurd'verklaren, ik heb -verklaard; *de goederen, de vaten jenever werden -verklaard*, d.i. in beslag genomen; **-ing,** v. -en: *de -ing van goederen had destijds onmiddellijk armoede ten gevolge voor heel de familie.*
Verbeu'ren (afleid. van *beuren*: *verliezen*), ik heb -beurd; *iemands achting* -, *iemands vriendschap* -; *er is niet veel aan -beurd; pand* -, gezelschapsspel. (C.O.); *zich* -, z. vertillen.
Verbeur'te (*verlies*), v. gmv.; *op of onder - van lijf en goed*, d.i. op straffe van verlies.
Verbeu'zelen (*verspillen*), ik heb -beuzeld; *tijd* -, *zijn geld* -, verknoeien.
Verbid'den (*vermurwen, overhalen door bidden*), ik -bad, heb -beden; *Alva liet zich niet* -.
Ver'bi divi'ni minis'ter, zie **V. D. M.**
Verbie'den (*door een gebod beletten*), ik -bood, heb -boden.
Verbijs'terd (*verward, van streek*), bn. en bw.
Verbijs'teren (afleid. van *bijster*: *verwarren, bedwelmen*), ik heb -bijsterd; **-ing,** v.: *in -ing geraken*, verwarring, bedwelming.
Verbij'ten (zich), (afleid. van *bijten*, eig. wegbijten), ik -beet, heb -beten; *ik verbeet mij van 't lachen, van woede*, enz. op zijn tanden bijten, zich met moeite inhouden.
Verbin'den (*anders binden, steviger, beter binden, samenbinden*), ik -bond, heb -bonden; *een wonde* -, voorzien van een verband.
Verbin'den (zich), ik -bond mij, heb mij -bonden, *ik verbond mij tot die bijdrage*, d. i. zich verplichten.
Verbin'ding (*vereeniging*), v. -en; *de straat van Gibraltar vormt de - tusschen de Middellandsche Zee en den Atlantischen Oceaan.*
Verbin'tenis (*contract, overeenkomst*), v. -sen.
Verbit'terd (*vertoornd*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Verbit'teren (afleid. van *bitter*, d. i. bitter maken), ik heb -bitterd; *die zoon verbittert hem het leven*, vergallen, rampzalig maken.
Verbit'tering (*haat, wrok*), v. gmv.; *de - des volks*; *met - spreken*, boosheid.
Verblee'ken (*bleek worden*), ik ben -bleekt; *zij -bleekte bij die woorden*; **-ing,** v. gmv.
Verblijd' (verled. deelw. van *verblijden, verheugd*), bn.; *met een - hart.*
Verblij'den (*blij maken*), ik -blijdde, ik heb -blijd; *zijn ouders* -; **-ing,** v. gmv.
Verblij'den (*blij maken*) ik -blijdde mij, heb mij -blijd; dat bericht zal mijn ouders -, ook: *zich* -: *wij zullen ons - bij die tijding*, verheugen.
Verblij'dend, bn; *een -e gedachte, een -e tijding, een - bericht*, blijdschap gevend.
Verblijf'pas (O.-I. *bewijs of permit om te mogen verblijven in onze O. I.*), m. -passen.
Verblijf' (*oponthoud, woonplaats*), o. -blijven.
Verblijf'plaats (*domicilie*), v. -plaatsen.
Verblij'ven (*verblijf houden*), ik -bleef, heb en ben -bleven; *hij -blijft reeds eenigen tijd te Rome*; *de zaak verblijft aan u*, gij blijft de meester, de regelaar; *ik verblijf uw dienstw. dienaar*, ben voortdurend.
Verblind' (*als blind, begoocheld*), bn.; -er, -st; **-heid** (*het blind zijn*), v. gmv.
Verblin'den (*blind maken*, fig. *begoochelen*), ik heb -blind; *iem. door schoone beloften* -.
Verbloe'den (*doodbloeden*), hij -bloedde, is -bloed; **-ing,** v.: *de man stierf aan -ing.*
Verbloemd' (*beeldsprakig*; ook: *onder bedekte termen*), bn. en bw.; *-e taal, een -e bekentenis* (V. Lov.); - *spreken*, in bedekte termen.
Verbloe'men (*verbergen onder de bloemen, waarmee men het bestrooit*, fig. *bewimpelen, e. mooi aanzien geven, vergoelijken*), ik heb -bloemd; *hij zoekt de toedracht der zaak te* -, bedekken; *een gebrek* -, *een misslag* -, *de waarheid* -, bewimpelen; **-ing,** v. gmv.
Verbluf'fen (*overbluffen, door bluf bedwelmen*), ik heb -bluft; *de koopman meende mij te* -, uit het veld te slaan, **-fer,** m. -s; **-fing,** v. gmv.
Verbod' (*het verbieden*), o. gmv.; **-sbepaling** (*bepaling, waardoor iets verboden wordt*) v. -en.
Verboe'ken (*overboeken*), ik heb -boekt; *een post* -; **-ing,** v. gmv.
Verboe'ren (*door 't landbouwbedrijf geld verliezen*), ik heb -boerd; fig. *ergens* -, boerachtig worden: *hij is op dat dorp geheel -boerd.*
Verbol'gen (oud verl. deelw. van *verbelgen* (zich): opzwellen, opgeblazen, *toornig* zijn), bn.; *de - Oceaan, in een - stemming*; -er -st; **-heid** (*gramschap*), v.: *in uw -heid*, toorn.
Verbond' (*verdrag, vereeniging, overeenkomst*), o. -en; *de arke des -s*; *het Oude en Nieuwe* -; *het drievoudig* -, d. i. de Triple Alliantie (1668); *het - der Edelen* (1565).
Verbor'gen (*geheim*), bn.; *een - deur, een -e bedoeling*; *in het* -, spraakk. *een - afleiding*, bv. *welk*, uit *wie-lijk*; een - samenstelling,

bv. *jonker*, uit *jonk-heer*, zie Verholen. -er, -st; **-heid** (*geheimenis*), v. -heden.
Verbouw', m. gmv.; *de - van een huis*, verbouwing; *de - van granen*, het telen.
Verbou'wen (*anders bouwen*, ook *telen*), ik heb -bouwd; **-ing**, v. -en.
Verbouwereerd' (*onthutst*), bn.; *hij kwam erg - terug*, verward, ontsteld; **-heid**, v.
Verbras'sen (eig. met brassen verspillen: *verkwisten in overdaad*), ik heb -brast; **-brasser** (*doorbrenger*), m. -s; **-sing**, v. -en.
Verbrei'den (*over een groote ruimte uitstrekken*), ik heb -breid; *het nieuws, het nieuwtje werd verbreid*, bekend; *zich -*, ruchtbaar worden; **-er**, m. -s; **-ing**, v. gmv.
Verbre'ken (*stuk maken*; fig. *schenden, herroepen*), ik heb -broken; *een afsluiting -; een contract -, een gelofte -*.
Verbrij'zelen (*stuk slaan, vermorzelen, tot gruis maken*), ik heb -brijzeld; *met een moker iets -; het -de lichaam van den verongelukte*; fig. *een -d hart*, rouwmoedig.
Verbrod'den (*bederven*) ik heb -brod; *hij zal ons spel -*. (Vondel); ook: *Verbroddelen*.
Verbrod'delen (*verkeerd behandelen, verknoeien*), ik heb -broddeld; *een borduurwerk -; zijn of een anders werk -*, bederven; fig. *hij zal ons de zaak nog -*, in de war brengen.
Verbroe'deren (*tot broeders, innige vrienden maken*), het heeft verbroederd; *niets verbindt en -t meer dan de kunsten*. (Klikspaan).
Verbruid' (*gemeen, slecht, naar*), bn. en bw. (en tw.); *die -e jongen, dat is een -e leugen, -, wat is het koud!*
Verbrui'en (*bederven*), ik heb -bruid; *die knecht heeft het bij zijn meester -bruid*, verkorven; *ik -brui het*, bedank er voor.
Verbruik', o. gmv.; *er is van dat artikel veel -*, omzet; *het - van turf, brood*, enz.
Verbui'gen (*anders buigen*), ik -boog, heb -bogen; *een staaf -; een woord -* (spraakk.) d. i. declineeren; **-ing** (*declinatie*), v. -en.
Verdacht' (*onder verdenking liggende*), bn.; *een - huis, een -e plaats; dat komt mij - voor; op iets - zijn*, bedacht, op zijn hoede; *ik wensch u niet - te maken*.
Verda'gen (*uitstellen tot een anderen dag*), ik heb -daagd; *het vonnis werd -daagd*; ook: *ik zal je een handvol gebroeid goed geven, dat je hart er van verdaagt* (C. O.), opvroolijkt, vero.
Verde'digen (uit *verdadigen*, van *dadinge*: rechtsgeding op een bepaalden dag), ik heb -dedigd; *een beklaagde -*, voor hem pleiten; *een vesting -*, den vijand afweren; *een stelling -*, staande houden; **-baar**, bn.; **-er** (*advocaat*), m. -s; **-ing**, v. -en; **-ingsstelsel**, o. -s.
Verde'digen (zich), (*zich weren*), ik heb mij -dedigd; *zich tegen iemands aanvallen -*.
Verdeeld' (verl. deelw. van *verdeelen*: *oneenig, tweedrachtig*), bn.; **-heid** (*twist*), v. -heden.
Verdee'len (*in deelen splitsen, verbrokkelen*), ik heb -deeld; *een landgoed -, een erfenis -; de stemmen zijn -deeld; zich -: hier -deelt zich de rivier in twee takken*, zich splitsen; **-er**, m. -s; **-ing**, v. -en.
Verdeemoe'digen (afleid. van *deemoed*: deemoedig maken, tot nederigheid stemmen), ik heb -moedigd; *gij moet uw hart voor God -*, vernederen; *zich -*; **-ing**, v. -en.
Verdek' (scheepst. *het dek*), o. -dekken.
Verdel'gen (*uitroeien, vernietigen*), ik heb -delgd; *insecten -*; **-er**, m. -s; **-ing**, v. -en.
Verden'ken (*kwaad denken van*), ik -dacht, heb -dacht; *iemands goede trouw -*, verkeerd denken van; **-ing**, v. -en.
Ver'der (compar. van *ver*: *meer verwijderd, op grooteren afstand*), bn. en bw.; *een - eiland; spreek niet -*; fig. nader, voort: *de -e regeling van zaken; en hoe liep het - af?* zie Ver.
Ver'dere (*het overige*; *dat wat volgen moet*), o. gmv.; *het - kunt ge wel raden*.
Verderf' (*groot ongeluk, ondergang*), o. gmv.; *'t eeuwige -*.
Verder'felijk (*hoogst nadeelig*), bn. en bw.; *een -e invloed; alcohol werkt -*; -er, -st.
Verder'ven (*bederven, ondermijnen, vernielen*), ik -dierf, heb en ben -dorven; **-ing**, v.
Verdicht' (*verzonnen*), bn.; *een - verhaal, een -e naam*, nl. een pseudoniem.
Verdich'ten (*dichter maken*), ik heb -dicht; *gassen, dampen -*, samenpersen.
Verdich'ten (*uitdenken, verzinnen*), ik heb -dicht; **-er**, m. -s; **-ing** (*verzinsel*), v. -s.
Verdicht'sel (*fabel, logen*), o. -en, -s.
Verdict' (*uitspraak of vonnis eener rechtbank van gezworenen, beslissing eener jury*), o. -en. (c = k).
Verdie'nen (*al dienende of door arbeid winnen*), ik heb -diend; *geld -; zijn brood -*; fig. *lof -, een berisping -*.
Verdien'ste (*loon voor den arbeid*), v. -n; *in den winter zijn de -n niet groot*; fig. *een man van -*, die veel goeds gedaan heeft.
Verdien'stelijk (*met of vol verdienste*), bn. en bw.; *zich - maken, een - ambtenaar; hij heeft - gewerkt*; -er, -st; **-heid**, v. gmv.
Verdie'pen (*dieper maken*), ik heb -diept; fig. *zich - in iets*, ernstig peinzen over iets; *men -t zich in gissingen*, zich bezighouden met; *hij stond in droefgeestigheid -t*, verzonken; *in een bespiegeling -t zijn*. (C.O.)
Verdie'ping (*hoogte-afdeeling van een gebouw*), v. -en; *een huis van drie -en*.
Verdier'lijken, ik heb en hij is -dierlijkt; *zich -*, d. i. als een redeloos dier handelen, liederlijk leven; **-ing** (*zedelijke ontaarding*), v. gmv.
Verdiet'schen (*in de volkstaal of het Dietsch* d.i. *het Vlaamsch overzetten*), ik heb -dietscht; **-ing**, v. -en.
Verdijd' (verled. deelw. van *verdijen*: *verdoemd*), bn.; *die -e vent! als* tw.: *Wel -!* verduiveld.
Verdij'en (*bepaald weigeren*), ik heb -dijd; *ik verdij het om dit te doen*, ik verdraai het.
Verdik'ken (*dikker maken of worden*), ik heb en het is -dikt; *stroop -; het vleeschnat -*; **-king**, v. -en.
Verding' (*vergelijk, verdrag*), o. -en. vero.
Verdob'belen, ik heb -dobbeld; *have en vrijheid -*, door het dobbelspel verspelen; *een eend, een gans -*, laten dobbelen om.
Verdoe'ken (*op een ander doek overbrengen*), ik heb -doekt; *een schilderij -*, op nieuw linnen overbrengen; **-ing**, v. -en.
Verdoemd' (verled. deelw. van *verdoemen*: *afschuwelijk, gemeen*), bn.; *een - bedrog*, vloekwaardig.
Verdoem'de (*iem., die verdoemd is*), m. en v. -n; *de plaats der -n*, nl. de hel.

Verdoe'melijk (*verwerpelijk*), bn. en bw.; *een -e daad*, waard verdoemd te worden; - *slecht*; -er, -st.
Verdoe'meling (iem., die verdoemd is: *onzalige*), m. en v. -en; voor het v. ook **-e.**
Verdoe'men (*veroordeelen*), ik heb -doemd; *hij verdoemt* (plat: *verdomt*) *dit of dat te doen*, vervloekt het; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Verdoe'menis (*helsche straf*), v. gmv.; *de eeuwige -*; plat: *verdommenis*; ook: lichaam, lijf: *ik zal je op de - slaan.*
Verdoen' (*noodeloos verbruiken*), ik -deed, heb -daan; *hij verdoet veel geld*, verkwist; *hij wil zich -*, van kant maken.
Verdok'teren (*wegens dokteren moeten betalen*), ik heb -dokterd; *veel geld -.*
Verdo'len (*verdwalen*), ik ben -dooid; *wij zijn in het bosch -dooid*, van den rechten weg afraken; **-ing,** v. gmv.
Verdonkerema'nen (*verduisteren, aan het licht onttrekken*), ik heb -maand; *gelden -*, ontvreemden, wegfutselen; *goederen -*, helen.
Verdon'keren (*donker worden*), ik heb en het is -donkerd; *men zag zijn gelaat -*; *die zware gordijnen - het vertrek*, donker maken; **-ing,** v. -en.
Verdoold' (verled. deelw. van *verdolen*; fig. *verdwaald, afgedwaald*), bn.; **-heid,** v.: *-heid van zinnen*, afdwaling.
Verdoo'ven (*doof of dof maken*), ik heb en het is -doofd; *de dokter zal de pijn -*, stillen; *door den val was hij geheel -doofd*; *zijn ijver zal wel wat -*, verflauwen; **-ing,** v. -en.
Verdord' (verled. deelw. van *verdorren*: *verdroogd, dood*), bn.: *een -e tak*; fig. *-e pracht*, (C.O.); tw. b.v.: *Wel verdord!* **-heid,** v. gmv.
Verdo'ren (*gek worden*), hij is verdoord. vero.
Verdor'ren (*verdrogen*), het is -dord; *de bloemen gaan -*, dor worden; fig. *verdorrende ellend.* (Da Costa); *-dorde pracht van het woud.* (C.O.); **-ring** (fig. *verstijving*), v. gmv.
Verdor'ven (*geheel bedorven*), bn.; *de - jeugd*, zedelijk bedorven; -er, -st; **-heid** (*zedelijk bederf*), v. gmv.
Verdraag'baar (eig. *te verdragen*), bn.; *die last is -*, kan elders gedragen worden.
Verdraag'lijk (*te lijden, te dulden*), bn.; -er, -st.
Verdraag'zaam (*meegaand, inschikkelijk, toegeeflijk*), bn.; -amer, -st; **-heid,** v. gmv.
Verdraag'zaamheid (*welwillende gezindheid jegens andersdenkenden op het stuk van godsdienst*), v. gmv.
Verdraaid' (verled. deelw. van *verdraaien*: eig. verkeerd gedraaid), bn.; *een sukkel, - genoeg om voor een schildpad door te gaan.* (Staring), wanschapen; *het is - aardig*, zeer, in hooge mate; **-heid,** v. gmv.; tw. b.v. *Wel -!*
Verdraai'en (*anders draaien*), ik heb, het is -draaid; *verdraai den wijzer*, d. i. anders zetten; *hij zal het slot nog -*, stuk draaien; *iemands woorden -*, verkeerd overbrengen; *het recht -*, krommen; *de knecht verdraait het*, verkiest het niet te doen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Verdrag' (*overeenkomst*), o. -en; *een onderhandsch -, een handels-, een - aangaan.*
Verdra'gen (*dulden, lijden, doorstaan*), ik -droeg, heb -dragen; **-ing,** v. gmv.
Vedrag'haven (*Chineesche haven, volgens tractaat open voor den Europeeschen handel*), v. -havens.
Verdriedub'belen (*iets driemaal zoo groot of zoo talrijk maken*), ik heb -driedubbeld; *dat zal uw oogst -*, drievoudig maken.
Verdriet' (*leed, kwelling, hartzeer, zielesmart*), o. gmv.
Verdrie'telijk (*verdrietig, hinderlijk*), bn.; -er, -st; **-heid** (*kwelling*), v. -heden.
Verdrie'ten (*verdriet veroorzaken*), het -droot, heeft -droten; *alles -driet hem*, is hem onaangenaam; *dit heeft ons erg -droten*, ons spijt gedaan, ons verdrietig gemaakt.
Verdrie'tig, bn.; *een - werk*, onaangenaam, hinderlijk, lastig; *een - gezicht zetten.*
Verdrievou'digen (*drievoudig maken*), ik heb -drievoudigd; *hij wist zijn inkomen te -.*
Verdrij'ven (*verjagen*), ik -dreef, heb -dreven; *muizen en ratten -*; *den tijd, de zorgen -*; *den vijand -*, wegdrijven; **-ing,** v. gmv.
Verdrin'gen (*van de plaats dringen*), ik -drong, heb -drongen; *iemand -*, onderkruipen; *de menigte -dringt zich in de zaal*; **-er,** m. -s; **-ing,** v. gmv.
Verdrin'ken (*door drinken verspillen*; *in het water omkomen*), ik -dronk, heb -dronken; *een hond -*; *zijn geld -*, al drinkende opmaken; zegsw. *hij was verdronken, eer hij water had gezien*, voor de verleiding bezweken, nl. eer de verleiding voorgoed begon; **-ing,** v. -en.
Verdro'gen (*uitdrogen, dor worden*), het is -droogd; *die boterham zal -*; *dat is -droogd vleesch*; **-ing,** v. gmv.
Verdruk'ken (*onderdrukken*), ik heb -drukt; **-ker,** m. -s; **-king,** v. -en; zegsw. *tegen de -king ingroeien*, ondanks allerlei leed toch gedijen; zie Groeien.
Verdruk'ker (*persoon, die anderen onderdrukt, tiran, dwingeland*), m. -s.
Verdub'belen (*tweemaal zoo groot maken*), ik heb -dubbeld; *zijn ijver -, zijn spoed -*; dubbel maken; **-ing,** v. gmv.
Verdub'belgetal (spraakk. *de woorden op -voud*), o. -getallen; *twaalfvoud is een -.*
Verdui'delijken (*ophelderen*), ik heb -duidelijkt; *de lezing werd met proeven en lichtbeelden -duidelijkt*; **-ing,** v. gmv.
Verduis'teren (*duister maken, verdonkeren*), ik heb en het is -duisterd; *de zon, de maan werd -duisterd*; fig. *gelden -*, achterhouden; **-ing,** v. -en.
Verduit'schen (*in het Nederlandsch vertalen*; ook: *verklaren*), ik heb -duitscht; **-er, -ing,** v. vero.; zie Verdietschen.
Verdui'veld, bn. en bw. (en tw.); *een - leven!* helsch, verfoeielijk; *je loopt - hard*, d.i. erg. buitengewoon hard; *-, wat een mooi schilderij!*
Verdui'zendvouden, -voudigen (*duizendvoudig maken*), ik heb -duizendvoud, -voudigd; *de rijkdom des koopmans, door den tooverstaf des handels -voud.* (Potg.)
Verduld' (euphemisme voor: *verduiveld*), bw.; *'t is - jammer*; *wel -!* tw.
Verdun'nen (*dun, dunner maken*), ik heb -dund; *bier -, wijn -*; **-ning,** v. gmv.
Verdu'ren (*verdragen, dulden, doorstaan*), ik heb -duurd; *dat geraas is niet te -*; ook: *dat ornamentwerk -duurt den bouw*, duurder maken; **-ing,** v. gmv.
Verduur'zamen (*duurzaam maken*), ik heb -duurzaamd; *levensmiddelen -*; *-duurzaamde levensmiddelen*; **-ing** (*conservatie*), v. gmv.
Verdu'wen (*wegduwen, van zijn plaats*

schuiven), ik heb -duwd; *een koffer, een last* -; *een balk* -.

Verdu'wen (*verteren*), ik heb -duwd; *een kind kan geen manskost* -; *gij, die uw vleesch kookt, om het te kunnen* -, (C.O.); **-ing,** v. gmv.

Verdwaald' (verled. doelw. van *verdwalen*: *v. d. rechten weg af zijnde*), bn.

Verdwaasd' (verled. doelw. van *verdwazen*: *gek, zot*), bn.; *een - volk, een - geslacht*, uitzinnig.

Verdwaas'de (*dwaas, zot, gek*), m. en v. -n.

Verdwa'len (*verdolen*), ik ben -dwaald; *ik was in de gangen van het hotel - dwaald*, kon mijn kamer niet vinden.

Verdwa'zen (*dwaas maken of worden*), hij heeft en is -dwaasd; *iem.* -; *hij is geheel* -.

Verdwij'nen (*onzichtbaar worden, uit het oog raken*), ik -dween, ben -dwenen; *nu is al mijn hoop -dwenen*, vernietigd, te loor; **-ing** (*het verdwijnen*), v. -en.

Vere'delen (*edeler, fijner maken*), ik heb -edeld; *een vruchtboom, een vrucht* -; *het paardenras* -; *zij willen den volkszang* -; *kunsten en wetenschappen - den mensch*; **-ing,** v. gmv.

Vereel'ten (*tot eelt worden*), het -eeltte en het is -eelt; *uw handen zijn -eelt*, d. i. met eeltkussens bedekt, verhard; fig. *het geweten van dien booswicht is vereelt*, hoogst ongevoelig; **-heid,** v. gmv.; **-ing,** v. -en.

Veree'nen (*samenbinden, één maken*), ik heb -eend; ook: V e r e e n i g e n.

Veree'nigen (*samenvoegen*), ik heb -eenigd; **-baar** (*kunnende vereenigd worden*), bn.; **-ing,** v. -en; ook: V e r e e n e n.

Veree'niging (*het vereenigen*; ook *club, bond, genootschap, gezelschap*), v. -en; **-slokaal** (*zaal tot bijeenkomst der club*), v. -alen; **-spunt** (*plaats, waar twee of meer voorwerpen samenkomen, twee of meer wegen zich vereenigen*), o. -en: *een - van spoorwegen*; fig. het punt, waarin twee of meer partijen overeenkomen, samengaan.

Vereenvou'digen, ik heb -voudigd; *een breuk* - (rekenk.); *een administratie* -, op eenvoudiger voet inrichten; **-ing,** v. -en.

Vereenzel'vigen (*tot één en dezelfde zaak worden*), ik heb -zelvigd; *twee zaken met elkaar* -; zich -: *zij (Tine) had zich -zelvigd met haren Max.* (Max H.); **-ing,** v. gmv.

Vereer'der (*iemand, die vereert*), m. -s; *een - van Vondel.*

Veree'ren (*eer bewijzen*), ik heb -eerd; **-ing,** v. -en.

Veree'ring (*eerbewijs, geschenk*), v. -en.

Vereeu'wigen, ik heb -eeuwigd; *zijn naam* -, onsterfelijk maken; *met het penseel* -, eeuwig doen leven op het doek: *wilt gij de deugden uwer groote mannen* -? (C.O.); **-ing,** v. gmv.

Veref'fenen (*effen maken, afbetalen*), ik heb -effend; *een geschil* -; *een schuld* -, afdoen; **-effening,** v. -en.

Vereisch', o. gmv.; *naar - van omstandigheden*, d. i. naar deze het vorderen, eischen.

Verei'schen (*vorderen, vergen*), ik heb -eischt; *dat werk -eischt veel kennis, veel overleg*, vraagt, vergt.

Vereisch'te (*het gevorderde*), o. -n; *kennis van het Engelsch is bij dat examen geen* -; *de -n van een examen*, dat, wat gevraagd kan worden.

Veren'gelen, zij zijn -engeld; *zij waren door de liefde -engeld*, dicht. gelukkig als engelen; *de vriendschap, die 't leven -engelt*, tot iets engelachtigs maakt.

Veren'gen (*nauwer maken*), ik heb -engd; *die buis moet wat -engd worden*; *zich* - (*enger worden*): *de rivier gaat zich hier* -; **-ing,** v. -en.

Veren'kelen (*verdeelen, in enkelvoudige deelen scheiden, splitsen*), ik heb -enkeld; **-ing,** v. gmv.

Verer'geren (*erger maken, worden*), ik heb en ben -ergerd: *de wonde -ergert*; **-ing,** v.

Vere'venen (*vereffenen*), ik heb -evend; **-ing,** v. -en.

Verf (*kleurstof, kleur*), v. verven; **-aarde** (*gekleurde aarde*), v. gmv.; **-doos** (*kleurdoos*), v. -doozen.

Verfij'nen (*fijner maken*), ik heb -fijnd; *den smaak* -, *de zeden* -; *verfijnde wreedheid*, geraffineerd; **-ing,** v. -en.

Verflau'wen (*flauwer, trager worden*), ik ben -flauwd; *zijn ijver gaat* -, minderen; *die vriendschap zal wel* -, verkoelen, verminderen; **-ing,** v. gmv.

Verflen'sen (*verwelken*), zij is -flenst; *dat de bloemen ras* -, *merken daaglijks alle menschen.* (Bild.); **-ing,** v. gmv.

Verfoei'en (*een afschuw hebben van, diep verachten*), ik heb -foeid; *een daad* -; **-ing,** v.; **-sel,** o. -s, -en.

Verfoei'lijk (*afschuwelijk*), bn. en bw.; *een -e leugen*; *hij spreekt - slecht Fransch*; -er, -st; **-heid,** v. -heden.

Verfoe'liën (*met foelie overdekken*), ik heb -foelied; *spiegelglas* -, met een laag foelie of kwiktin overtrekken; **-foe'liesel,** o. -s; zie F o e l i e.

Verfom'faaien, verfom'fooien (*bederven, verkreuken*), ik heb -fomfaaid; *wie heeft dien hoed, die japon*, fig. *die gedichten zoo verfomfaaid?*

Verfom'melen (*verkreukelen*), ik heb -meld.

Verfraai'en (afleid. van *fraai*: fraaier maken, *opsieren*), ik heb, het is -fraaid; **-ing,** v. -en: *tot -fraaiing der stad*; *allerlei -ingen.*

Verfran'schen, ik heb -franscht; *in die dagen zocht men onze zeden te* -, een Franschen draai te geven; *een woord* -; *een -te Hollander*, die de Fransche manieren heeft aangenomen; **-ing,** v. gmv.

Verfris'schen (afleid. van *frisch*: *frisch maken*), ik heb -frischt; *hij zoekt zich aan het strand te* -, verkwikken; **-frissching** (*drank*, enz.), v. -en; zie O p f r i s s c h e n.

Verfris'schend (*frisch makend, verkoelend*), bn.; *een -e drank, een -e koelte*; *een -e wind*, opwekkend.

Verfrom'melen (*verfommelen, verkreukelen*), ik heb -meld; *wie heeft dat tijdschrift, die krant zoo verfrommeld?* ook: *Verfron'selen.*

Vergaan', het -ging, is -gaan; *het schip is* -, te gronde gegaan; *hij verging van koude en gebrek*, kwam om, stierf; *onkruid vergaat niet*, gaat niet te niet; *hooren en zien verging ons*, wij werden verbijsterd v. h. lawaai.

Vergaar'bak (*bak tot het opvangen van vloeistoffen*), m. -bakken; *een regenput is een - van regen- of dakwater.*

Verga'deren (*te gader brengen of komen*), ik heb en we zijn -gaderd; *schatten* -; *het gezelschap is vergaderd*; **-ing,** v. -en.

Vergal'len (fig. *bederven, bitter maken*), ik

heb -gald; *een visch* -, de galblaas er van doorsnijden, zoodat die visch oneetbaar wordt; fig. *iem. de bot* -, hem het leven verbitteren; zie Bot; *iemands genoegen* -, *iemands leven* -; *de zorgen zullen mij de bot niet* -, het leven niet bederven; *Des werelds zwijmelkelken - in den nood.* (Da Costa), worden bitter; **-ling,** v. -en.

Vergaloppeeren (zich) (d. i. *zich overijlen*), ik heb mij -galoppeerd; fig. *nu gaat gij u* -, door overijling onvoorzichtig zijn in woorden of daden.

Vergan'kelijk (*niet van langen duur zijnde, onbestendig*), bn.; *alles op aarde is* -, broos, tijdelijk, kortstondig; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Verga'pen (zich), (*te ver gapen en daardoor zich pijn doen*), ik heb mij -gaapt; *vergaap u niet aan 's werelds schijn.* (Bild.), laat u niet bedriegen, ontstemmen.

Verga'ren (uit: *vergaderen*; *inzamelen, verzamelen*), ik heb -gaard; *de bijen - honig en was*; *schatten* -, *wijsheid* -.

Vergas'ten (*onthalen*), ik heb -gast; *iem. op iets* -; *zich* -, zich genoegen verschaffen.

Vergau'wen (*te gauw, te snel, te vlug af zijn, verschalken*), ik heb -gauwd; *hij* (*Karel V*), *de schranderste staatsman des tijds, was door zijn leerling* (*Maurits van Saksen*) *vergauwd.* (Potg.)

Vergeef'lijk, verge'felijk (*te vergeven zijnde, niet strafwaardig, verschoonbaar*), bn.; *een -e misslag*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Vergeefs' (eig. *vergevens*: *nutteloos, vruchteloos*), bw.; - *vragen*, nutteloos; zie Tevergeefs.

Vergeefsch' (*vruchteloos*), bn.; *-e moeite.*

Vergeet'achtig (*zwak van geheugen*), bn.; *Grootje wordt* -, kan niet goed meer iets onthouden; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Vergeet'al, m. en v. -allen; *uw broeder, uw zuster is een rechte* -, zeer vergeetachtig,

Vergeet'boek (fig. *schertsend*), o. gmv.; zegsw. *dat zal wel in het - raken*, voorgoed vergeten worden.

Vergeet'-mij-niet,-me-niet (*hemelsblauw bloempje of myosotis*), v. -en; -je, o. -s; *laatbloeiende -en aan den waterkant.* (C.O.)

Vergel'den (*beloonen, betalen, vergoeden*), ik -gold, heb -golden; *ik kan u uw weldaden niet, kwaad met kwaad* -, **-er,** m. -s; **-ing** (*loon of straf*), v. -en.

Vergelijk', o. -en; *een - treffen*, een overeenkomst, verdrag, schikking.

Vergelij'ken, ik -geleek, heb -geleken; *twee dingen met elkaar* -, het gelijke en ongelijke opsporen; *men -gelijkt het leven bij een bloem*, op één lijn stellen.

Vergelij'kend (tegenw. deelw. van *vergelijken*, als bn.), bn.; *een - overzicht, een -e staat, een - examen, -e taalkunde.*

Vergelij'king, v. -en; *een - trekken tusschen de jaargetijden en het menschelijk leven*; *een - van den eersten graad, een vierkants-*, (alg.); *de trappen van* -, (spraakk.).

Vergemak'kelijken (*gemakkelijk maken*), ik heb -gemakkelijkt; *iemand zijn werk* -.

Ver'gen (*eischen, vragen*), ik heb -vergd; *dat zal veel van uw krachten* -, vorderen.

Vergenoegd' (*tevreden, voldaan, gelukkig*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Vergenoe'gen (*tevreden stellen*), ik heb -genoegd; **-ing** (*tevredenheid*), v. gmv.

Verge'telheid, v. gmv.; *aan de - onttrekken*, in herinnering doen blijven; myth. *de stroom der* - d. i. *Lethe.*

Verge'ten, ik -gat, heb en ben -geten; *ik ben dat woord* -, uit het geheugen kwijt; *ik heb mijn bril* -, thuis laten liggen; *ik heb den brief te posten*, verzuimd.

Verge'ven, ik -gaf, heb -geven; *een misslag* -, *een beleediging* -, vergiffenis schenken voor; **-er,** m. -s; **-ing,** v. gmv.

Verge'ven (*geven of doen toekomen*), ik -gaf, heb -geven; *een ambt* -; *de baron heeft dien post te* -.

Verge'ven (*door vergif ombrengen*), ik -gaf, heb -geven; *muizen en ratten* -; *zij heeft zich* -; **-ing,** v. gmv.

Verge'vensgezind (*gaarne vergevende, geneigd om vergiffenis te schenken*), bn.; **-heid,** v. gmv.

Verge'ving (*vergiffenis*), v. gmv.; *iemand om - vragen.*

Ver'gevorderd, bn.; *op -en leeftijd*, hoog.

Vergewis'sen (*verzekeren*), ik heb mij -gewist; *zich - van iets*, z. zekerheid verschaffen.

Vergezel'len (*begeleiden*), ik heb -gezeld; *iem. op reis* -, met hem medegaan, hem begeleiden; fig. gepaard gaan; ook: Verzellen.

Vergezel'schappen (*vergezellen*), ik heb -gezelschapt; **-ping,** v.: *tot -ping.*

Ver'gezicht (*gezicht in de verte*), o. -gezichten; *een fraai - op een rivier*, verschiet.

Vergiet' (*vergiettest*), o. -en.

Vergie'ten, ik -goot, heb -goten; *tranen* -, *bloed* -, storten; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Vergiet'test (*doorslag, gatenplateel, bak met gaatjes*), v. -testen.

Vergif', **vergift'** (*venijn*), o. -giften.

Vergif'fenis (*kwijtschelding*), v. gmv.; *iem. - schenken*; - *van zonden*, het vergeven.

Vergif'ten; zie Vergiftigen.

Vergif'tig (*venijnig, doodend*), bn.; *een -e slang*; *-e bessen*; -er, -st.

Vergif'tigen, ik heb -giftigd; *het eten* -, vergiftig maken; *een hond* -, vergift ingeven; fig. bederven, slecht maken: *die partijstrijd -t er het volksleven*; **-ing,** v. -en.

Ver'gilius, Publius, met den geslachtsnaam Maro, de heldendichter der Romeinen, 70 v. C. — 19 n. C.

Vergis'sen (zich), *ik heb mij vergist*, misrekend, bedrogen; **-sing,** v. -en.

Verglaas'sel (*glazuur*), o. gmv.; *het - van aarden potten en schotels*, polijstsel.

Vergla'zen (*met glazuur bedekken*), ik heb -glaasd; **-gla'zer** (*iem. die verglaast*), m. -s; **-glaas'ster,** v. -s.

Vergo'den (eig. *tot god verheffen*; fig. *onmatig vereeren*), ik -goodde, ik heb -good; *een kunstenaar* -, *een schrijver* -; **-er,** m. -s; **-ing,** v. gmv.

Vergoe'den (*schadeloos stellen*), ik -goedde, ik heb -goed; **-ing,** v. -en.

Vergoe'lijken (*verschoonen*), ik heb -goelijkt; *nu zoekt hij zijn misslag te* -, een fraaien glimp geven aan, verbloemen; *zijn tekortkomingen* -; **-ing** (*verontschuldiging*), v. -en.

Vergooi'en (*verkeerd, verloren gooien*), ik heb -gooid; fig. *zich* -, zich verlagen in zijn stand of waardigheid, zijn fatsoen te grabbel gooien.

Vergramd' (*boos, toornig*), bn.; -er -st; **-heid,** v. gmv.

Vergram'men (*vertoornen*), ik heb en ben -gramd; *iem.* -, *God* -, zeer boos maken.
Vergrijp' (*misstap, overtreding*), o. -en; *een - tegen de goede zeden.*
Vergrij'pen (zich), ik -greep mij, heb mij -grepen; *hij vergreep zich aan ons eigendom, aan onze eer, aan onze rechten*, d. i. de schennende hand slaan aan.
Vergrij'zen (*grijs worden*), ik ben -grijsd.
Vergrim'men (*woedend of erg boos worden*), ik ben -grimd. w. i. g.
Vergroei'en, het is -groeid; *bij dat kind zal het litteeken nog wel* -, al groeiend verdwijnen; *die boom is -groeid*, scheef of krom gewassen; **-ing,** v. -en.
Vergroo'ten (*grooter maken*), ik heb -groot; *een feit* -, *een voorval* -, grooter voorstellen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Vergroo'tend (*vermeerderend*), bn., *de -e trap*, de comparatief.
Vergroot'glas (*vergrootende lens*), o.-glazen.
Vergro'ven (*grover, erger voorstellen*), ik -groofde, heb -groofd; *een misdaad* -, *een gezegde* -.
Vergrui'zelen (*verbrijzelen*), ik heb -gruiszeld; *de spiegel viel en vergruizelde op de steenen*, tot gruis worden; **-ing,** v. gmv.
Vergrui'zen (*tot gruis maken, verpletteren*), ik heb -gruisd; **-ing,** v. gmv.
Vergui'zen (van *guize*, hoonend gebaar, *bespotten, beschimpen*), ik heb -guisd; *iem.* -, met smaad, met verachting bejegenen; **-ing** (*smaad*), v. -en.
Verguld' (*met goudvlies belegd, met goudverf beschilderd*), bn.; *een -e lijst.*
Vergul'den (*met een laagje goud overdekken*), ik -guldde, heb -guld; *een kerkboek op snee* -, *een spiegellijst* -; *de pil* -, zie Pil; fig. een blinkenden glans geven: *de zon -guldde de randen der avondwolken*; fig. *hij was met dat voorstel erg -guld*, hoogst vereerd, verblijd, in zijn nopjes; d. i. hij blonk van genoegen.
Vergul'den; zie Galvanostegie. Evenzoo: Verkoperen, Vernikkelen, Verzilveren.
Vergul'der (*persoon, die lijsten* enz. *verguldt*), m. -s; **-ster,** v. -s.
Vergul'dersmes, verguld'mes (*mes bij 't vergulden van boeken in gebruik*), o. -messen.
Verguld'kwast (*dassenkwast om het verguldsel glad te maken*), m. -kwasten.
Verguld'penseel (*penseel om het verguldsel aan te strijken*), o. -penseelen; **-pers** (boekbinderij, *pers, waarop de vergulde boekbanden gedrukt worden*), v. -en; **-rol** (*werktuig v. d. boekbinder om het blaadje goud aan te dringen*), v. -rollen.
Verguld'sel (*blaadje bladgoud, goudstof, verguldpoeder*), o. gmv.
Verguld'selboekje (*boekje met fijne blaadjes goud om mee te vergulden*), o. -boekjes.
Verguld'werk (*de arbeid van den verguldder*), o.; (soorten), o. -en.
Vergun'nen (*toestaan, veroorloven*), ik heb -gund.
Vergun'ning (*recht om sterken drank in 't klein te verkoopen*), v. -en; *het aantal -en beloopt in deze stad meer dan vijf honderd*; scherts.: *een glaasje* -, jenever.
Vergun'ning (O.-I. *verlof tot mijnbouwkundige opsporingen*), v. -en.
Verhaal' (*vertelling, verslag*), o. -halen.
Verhaal' (*vergoeding, schadeloosstelling*), o. gmv.; *wij zullen er - op nemen*; *zijn - hebben op iem.*; *er is geen - op hem, daar hij te arm is.*
Verhaal' (*herstel van krachten*), o. gmv.; *ik kan niet op mijn - komen*, eig. ik kan mijn verloren krachten niet terugkrijgen, ik kan niet tot adem of bedaren komen.
Verhaal'trant (*manier, wijze van vertellen*), m. gmv.
Verhaas'ten (*bespoedigen*), ik -haastte, heb -haast; *verhaast, o God, dien stond!* (Da Costa); *dat - haastte zijn dood*; *zijn schreden* -, versnellen.
Verhabbe'zakken (*ontmoedigen*) ik heb -habbezakt; *iem.* -, afsnauwen, overbluffen; spreekt. *Verhobbezakken.*
Verha'gelen (*door den hagel vernietigd worden*), het is verhageld; *al het koren, al de tabak is -hageld.*
Verhak'stukken (*van nieuwe hakken voorzien*), ik heb -hakstukt; fig. *Is hier iets te -?* d. i. te werken, te verhandelen, te verrichten.
Verha'len (*vertellen, mededeelen*), ik heb -haald; *mijn vriend zal u alles* -; *hij weet boeiend die geschiedenis te* -.
Verha'len (*terughalen*), ik heb -haald; *zijn scha* -, d. i. herstellen, schadevergoeding nemen: *de ijsbeer -haalt hun krijgskunst op zijn prooi*, wreekt; fig. *ik -haal dat alles op den Zondag*, (C.O.), door dan langer te bed te blijven haal ik mijn scha in.
Verha'len (*herstellen*), ik heb -haald; *wij moeten ons eerst een weinig* -; *zijn krachten* -, d. i. op zijn verhaal komen.
Verha'len (scheepst. *op een andere plaats leggen, verleggen*), ik heb -haald; *een schip gaan* -.
Verha'lenderwijs, -wijze, bw.; - *iets voordragen*, op vertellende manier.
Verhalvezo'len, ik heb -halvezoold; *ik laat deze schoenen* -, van nieuwe halvezolen voorzien.
Verhan'delbaar (*verhandeld kunnende worden, verkoopbaar*), bn.; -bare.
Verhan'delen (*verkoopen*, fig. *bespreken, behandelen*), ik heb -handeld; **-aar** (*iem., die in een nutsvergadering een lezing houdt*), m. -s.
Verhan'deling (*redevoering, lezing over eenig vastgesteld onderwerp*), v. -en.
Verhang' (aardr. *verval eener rivier per K.M.*), o. gmv.
Verhan'gen (*anders hangen, op een andere plaats hangen*), ik heb -hangen; *zich* -, zich door een strop om het leven brengen.
Verhan'selen (*oplappen*), ik heb -hanseld; *het vrouwtje zal dit kieltje nog wel wat* -, opknappen, verstellen; *een paard* -, verkwanselen, verkoopen; fig. verknoeien: *een meesterwerk van Wagner* -, door diverse fragmenten b.v. aan elkaar te rijgen.
Verhard' (fig. *ongevoelig*), bn.; *een - gemoed, hij - in 't kwaad*, d. i. verstokt; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Verhard'draven, ik heb -harddraafd; *een beker doen* -; *een gouden zweep laten* -, met harddraven laten winnen, als prijs uitloven.
Verhar'den (*hard maken*), ik heb en ben -hard; *stopverf -hardt in de lucht*, hard worden; *ze zijn -hard in 't kwaad*; **-ing,** v. -en.

Verha'ren (*van haar wisselen*), het paard is -haard; *poes is aan 't -*.
Verhas'pelen (*verknoeien*), ik -heb -haspeld; *een opstel, een gedicht* -, door onhandigheid bederven.
Verhee'ren (*verwoesten, verdelgen*), ik heb -heerd; *het land lag verheerd*, overmeesterd; *alles te vuur en te zwaard* -, verdelgd; **-der,** m. -s; **-ing,** v. gmv.
Verheer'gewaden (gesch. *tot een leen verheffen*), ik heb -heergewaad; *iem. met een land* -, d.i. hem het land in leen geven, hem beleenen met; ook afhankelijkheid betuigen of toonen.
Verheer'lijken (*tot heerlijkheid verheffen*), ik heb -heerlijkt; *Gods naam* -, loven, prijzen, roemen; *hij was er mee -heerlijkt*, zeer in zijn schik, zeer vereerd; **-ing,** v. gmv.: *tot -ing van God.*
Verhef'fen (*omhoog doen gaan, omhoog heffen*), ik -hief, heb -heven; *zijn stem tegen iets* -, tegen iets opkomen, protesteeren; *tot een waardigheid, in den adelstand* -, bevorderen, benoemen; *een getal tot een macht* -, (rekenk.), brengen; **-fing,** v. -en.
Ver'heid (*afstand, verwijdering*), v. -heden.
Verhel'deren (*helder maken of worden*), ik heb en het is -helderd; **-ing,** v. gmv.
Verhe'len (*verbergen*), ik heb -heeld; *zijn misnoegen* -; *een teleurstelling* -, verzwijgen.
Verhel'pen (*beter maken, herstellen*), ik -hielp, heb -holpen; *een gebrek* -, *zie dat nu maar te* -, verbeteren.
Verhe'melen (*ophemelen*), ik heb -hemeld.
Verhe'melte (*gewelf in den mond*; ook: *bovendeel van een troon, tent, ledikant*, enz.), o. -n; **-letter,** v. -s; zie Gehemelte.
Verheugd' (*blijde, opgeruimd*), bn. en bw. -er, -st.
Verheu'gen (*blij maken*), ik heb -heugd; *uw gedrag verheugt ons*; *hij verheugt zich in ons geluk*, is blijde.
Verheu'ging (*innerlijke blijdschap*), v. -en; fig. lichte roes.
Verhe'veling (*verschijnsel*), v. -en; *de -en in den dampkring*, regen, hagel, sneeuw, enz.
Verhe'ven (*voortreffelijk*), bn. en bw.; *een - stijl, - daden*, glansrijk, glorievol; *- denken*, niet alledaagsch; -er, -st.
Verhe'venheid (*hoogte, heuvel*), v. -heden; fig. *de - van zijn karakter*, edelaardigheid; *- van rang*, aanzienlijkheid.
Verhin'deren (*beletten, voorkomen*), ik heb -hinderd; *dat zal ik zien te* -; **-ing,** v. -en.
Verhit' (eig. *heet, zeer warm*), bn.; *- door den drank*, opgewonden; *een -e verbeelding*, d.i. vurig, onmatig, ziekelijk; -ter, -st; **-heid** (*het verhit zijn*), v. gmv.
Verhit'ten (*doen gloeien*, fig. *heet maken, opwekken*), ik heb -hit; **-ting,** v. -en.
Verhoe'den (*voorkomen*), ik heb -hoed; *wij zullen dat onheil* -; *moge God het -!* beletten; **-ing,** v. gmv.
Verhoef'slagen (*een stuk bouwland in deelen afdeelen*), ik heb -hoefslaagd; **-ing,** v. -en. vero.
Verhoe'telen (*verknoeien, verbroddelen*), ik heb -hoeteld.
Verho'len (*bedekt, verborgen*), bn.; *een - vreugde*, geheim; *een - afleiding* (spraakk.): -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Verhol'landschen (*een Holl. vorm geven aan*), ik -hollandschte, ik heb -hollandscht; *een uitheemsch woord* -; **-ing,** v. gmv.
Verhon'derdvoudigen, ik heb -honderdvoudigd; *met den tooverstaf des handels verhonderd-, verduizendvoudigd.* (Potg.), aanzienlijk of sterk vermeerderd.
Verhoogd' (*hooger gesteld in graad of rang*), bn.; *-e temperatuur, hij is in rang* -.
Verhoo'gen (*hooger maken, ook in traktement of in prijs*), ik heb -hoogd; **-ing,** v. -en: *- van kosten*; **-sel,** o. -s.
Verhoo'gen (*bevorderen, aanzienlijker maken, tot eer en aanzien brengen*), ik -hoogde, heb -hoogd; *iem. in rang* -; *de jongen is een klas -hoogd*; *die zich zelf -hoogt, zal vernederd worden*, Bijbel, Hoogmoed komt vóór den val, Matth. 23 : 12; *het loon* -, vermeerderen; *den prijs der waren* -, opslaan.
Verhoor' (*ondervraging*), o. -en; *het - der getuigen in een proces*; *iem. in - nemen*, d.i. hem apart roepen en ondervragen.
Verhoo'ren (*ondervragen*), ik heb -hoord; *geen twee getuigen worden gelijk -hoord*; *ik heb hem de les -hoord*, afgevraagd.
Verhoovaar'digen (zich), ik heb mij -hoovaardigd; *hij -hoovaardigt zich op zijn geboorte*, is trotsch op.
Verho'pen (*hopen op*), ik heb -hoopt. vero.
Verhou'den (zich), het -hield zich, heeft zich -houden; *twee kapitalen - zich als 2 : 3*, staan tot elkaar in betrekking.
Verhou'ding (*betrekking*), v. -en; *de leer der -en*; *onze - is vriendschappelijk*; *naar* -, naar evenredigheid.
Verhui'zen (*van woning veranderen*), ik ben -huisd; zegsw. *- kost bedstroo*, brengt allerlei kleine onkosten mee; zegsw. *naar de andere wereld* -, sterven.
Verhu'ren (*in huur geven*), ik heb -huurd; *een huis* -, *paarden en rijtuigen* -, in huur afstaan; **-ing,** v. -en.
Verhut'selen (*schuddend verplaatsen*), ik heb -hutseld; fig. verfomfaaien.
Verhuur'kantoor (*kantoor voor vraag en aanbod van dienstboden*), o. -toren.
Verhypothekeeren (*met een hypotheek bezwaren*), ik heb -hypothekeerd; *een landgoed* -.
Verificateur' (*rijksambtenaar, die de echtheid van zaken*, b.v. *eener aangifte onderzoekt*), m. -s. (c = k).
Verifica'tie (*onderzoek naar de echtheid*: *bekrachtiging*), v. -s, -tiën; **-commissie** (*die belast is met het onderzoek naar de richtigheid van 't geldelijk beheer van een vereeniging*), v. -siën, -s. (t = ts).
Verifieeren (*een onderzoek doen naar de deugdelijkheid of echtheid*).
Verij'delen (*doen mislukken*), ik heb -ijdeld; *nu is al mijn hoop verijdeld*, te niet; **-ing,** v. gmv.
Verij'deltuiten, ik heb -ijdeltuit; *zijn tijd* -; *zijn geld* -, op lichtzinnige wijze verspillen.
Verin'dischen (*Indisch worden in karakter, zeden en gewoonten*), hij -indischte, is -indischt.
Verin'landschen (O.-I. *de zeden, gewoonten, taal der inlanders aannemen*), hij -inlandschte, is -inlandscht.
Verin'teresten (*op interest loopen*), het is -interest; *dat geld staat maar te* -, *los het toch af*, verrenten.
Verita'bel (Fr. *oprecht, onvervalscht*), bn.

Ve'ritas (Lat. *waarheid*); *in vino* –, in den wijn is de waarheid, d.i. de wijn maakt de tong los.
Verjaard' (rechtst. *door verloop van tijd vervallen, of zonder recht worden*), v.; *de -e panden in de bank van leening.*
Verjaar'dag (*herinneringsdag der geboorte, geboortedag*), m. -dagen.
Verja'gen (*verdrijven*), ik -jaagde (-joeg), heb -jaagd; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Verja'ren (*jarig zijn*), ik ben -jaard; **-ing,** (*het verjaren*), v. -en; **-ingsfeest,** o. -en; **-ingsgeschenk,** o. -en.
Verja'ren (*door verloop van tijd zijn recht verliezen*), het is -jaard; *een recht kan -, een vonnis kan* -; **-ing,** v. -en; **-ingsrecht,** o.; **-termijn,** m. -en.
Verjeug'diging (*het opnieuw jong worden*), v. gmv.; *de - der natuur in de lente.*
Verjon'gen (*jong maken of worden*), ik heb en ben -jongd; *in de lente is heel de natuur verjongd*, nieuw, herboren; **-ing,** v. gmv.
Verkal'len (*verpraten*), ik heb -kald; *ik heb mijn tijd verkald*, verbabbeld; *zich* -.
Verkan'keren (*door kanker verteerd worden*), haar keel is -kankerd.
Verkap'pen (*verhakken*; ook: *opnieuw kappen*), ik heb -kapt.
Verkap'pen (*een andere kap of een ander kapsel opzetten*), ik heb -kapt; *zich* -, ook: zich vermommen, verhullen in een kap.
Verkap'ping (*bint- of dakwerk van een overdekt station*), v. -en.
Verkas'sen (*verhuizen*), ik -kaste, ik ben -kast; **-sing,** v. -en. gmz.
Verka'velen (*verdeelen in kavelingen of perceelen*), ik heb -kaveld; *een bouwterrein* -; **-ing,** v. -en.
Verkeer' (*omgang*), o. gmv.; *huiselijk* -; *een druk* -, gereis, b.v. op de lijn Utrecht-Arnhem; *het maatschappelijk* -, *een gezellig* -.
Verkeer'bord (*triktak*), o. -borden; *een ander daagt de makkers aan 't* -. (Tollens).
Verkeerd' (*omgekeerd, averechtsch*), bn.: *het is in dat gezin de -e wereld*, de kinderen zijn er baas; bw.: *gij hebt - gehandeld*, onjuist, slecht; -er, -st.
Verkee'ren (*omgang hebben*), ik heb -keerd; *hij -keert aan het hof*, heeft toegang, komt; *hij -keert met mijn nicht*, is verloofd met; **-ing** (*vrijage*), v. -en.
Verkee'ren (*veranderen*), het is -keerd; *het kan* -, was de spreuk van of zei Breerô; *vreugde kan - in droefheid*; *hoe was alles verkeerd!* (Potg.).
Verkeer'spel (*triktak*), o. -spellen.
Verkeer'tje (*verkeerspel*), o. gmv.
Verken'nen (mil. *de ligging v. een terrein opnemen*), ik heb -kend; *wij zochten het vijandelijke kamp te* -, verspieden; **-ning** (*onderzoek, verspieding*), v. -en.
Verker'ven (eig. *slecht kerven, door kerven bederven*), ik -korf, heb -korven; *hij heeft het bij dien heer -korven*, bedorven, verbruid, hij heeft een misslag begaan, is uit de gunst; *de gelegenheid waarnemen, om alles wat hij verkorven had, weer goed te maken.* (C.O.), misdaan, bedorven.
Verket'teren (*veroordeelen, vervloeken*), ik heb -ketterd; **-ing,** v.: *de -ing der moderne beginselen.*
Verkies'baar, bn.; *als vreemdeling is hij niet* -, kan niet als lid gekozen worden; **-heid,** v. gmv.
Verkies'lijk, verkie'selijk (*te stellen boven*), bn.; -er, -st; *tevredenheid is - boven schatten.*
Verkie'zen (*uitkiezen, de voorkeur geven*), ik -koos, heb -kozen: *de eer - boven het leven.*
Verkie'zing (*het verkiezen*), v. -en; **-sdag,** m. -dagen, **-sleus,** v. -leuzen.
Verkij'ken, ik -keek, heb -keken; *ik heb in dien winkel mijn tijd verkeken*, mijn tijd al kijkende doorgebracht; *de kans is ververkeken*, verloren; *zich* -, verkeerd kijken, fig. zich vergissen.
Verkik'kerd (O.-I. *verzot, gek, dol op*), bn.
Verklaar'baar (*kunnende verklaard worden*), bn.; *een - verschijnsel*; -der, -st.
Verklaard' (*verduidelijkt, opgehelderd*), bn.
Verklad'den (*bederven*), ik heb -klad; *de knaap heeft al wat papier -klad met zijn teekenen.*
Verkla'gen (*aanklagen*), ik heb -klaagd.
Verklap'pen, ik heb -klapt; *iemand* -, verklikken, verraden; **-per** (*klikker*), m. -s; **-ping** (*het verklappen*), v. -en.
Verkla'ren (*klaar, helder maken*), ik heb -klaard; *een droom* -, uitleggen; *iemand schuldig* -, heeten; *den oorlog* -, aanzeggen; **-klaarder** (*uitlegger*), m. -s; **-ing,** v. -en; *zich* -, d.i. zich uiten, zijn meening zeggen.
Verklee'den (*anders kleeden*), ik heb -kleed; *ik moet mij gauw wat* -; **-ing** (ook: *vermomming*), v. -en.
Verklee'den (zich), ik heb mij -kleed; op carnaval zich vermommen: *gaat gij u niet -?*
Verkleefd' (*verknocht*), bn.; *aan de zonde - zijn*, verslaafd; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Verkleefd' (eig. *vastgekleefd, gehecht*), bn.; *eene -e dienstbode*, nl. aan de familie gehecht; *ik ben uw -e vriend*, aanhankelijk, vast. Vl.; -er, -st.
Verklein'aap (*teekenwerktuig*), m. -apen; zie Teekenaap.
Verklei'nen, ik heb -kleind; *iemands verdienste* -, geringer voorstellen; *een kaart* -, d.i. op kleiner schaal teekenen; rek. *een breuk* -, vereenvoudigen; **-ing,** v. -en.
Verklein'woord (spraakk. b.v. *stoeltje*), o. -woorden; ook: Diminutief.
Verkleumd' (*stijf van koude*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Verkleu'men, ik ben -kleumd; *verkleume nooit ons hart!* koud, ongevoelig worden.
Verkleu'ren (*de kleur verliezen, verbleeken*), het heeft en het is -kleurd; **-ing,** v. gmv.
Verklik'ken (*aanbrengen, verraden*), ik heb -klikt; **-ker,** m. -s; zie Stillever-klikker; **-king,** v. -en.
Verklik'ker (nat. *verkorte hevelbarometer, die bij de luchtpomp de verdunning der lucht in den recipiënt aanwijst*), m. -s.
Verkloe'ken (*moed geven*), ik heb -kloekt; *hij verkloekte zich tot die daad*, moed vatten; *zich* -, z. verstouten, moed vatten, den moed hebben, *iem.* -, bedriegen, beetnemen, **-ing,** v. gmv.
Verklun'gelen (*verbeuzelen, verspillen, verkwisten*), ik heb -klungeld; *zijn tijd, zijn geld* -.
Verknech'ten (eig. *tot knecht maken, overheerschen*), men heeft -knecht; *dat volk zoo lang -knecht!* dienstbaar gehouden.
Verkneu'kelen (zich), ik heb mij -kneukeld; *hij -kneukelt zich van voldoening,*

van pret, van leedvermaak, d.i. de kneukels wrijven, zich innig verheugen.

Verkneu'teren (zich), ik heb mij -kneuterd; *hij zat zich in die ruzie te -*, d.i. zich heimelijk te verheugen, ze innerlijk te genieten.

Verknie'zen (zich), ik heb mij -kniesd; *wat zit gij u in dat dorp te -!* van hartzeer verteerd worden, wegkwijnen; ook: Verknijzen.

Verknij'pen (zich), ik heb mij -knepen; *ik zat mij te - van lachen, van woede*, zich verbijten; **-ing,** v. gmv.

Verknij'zen, zie Verkniezen.

Verknocht' (verleden deelw. met de bet. van *verkleefd*), bn.; **-heid,** v.: *de -heid van haar langen, schoonen hond*, (C.O.), innige gehechtheid.

Verknoei'en (*bederven*), ik heb -knoeid; *hij verknoeit zijn tijd, zijn geld*, verspillen; *een verknoeide schilderij, vertaling*, bedorven; **-ing,** v. gmv.

Verknol'len (*misdoen, verbrodden*), ik heb -knold; *uw broeder heeft het bij zijn patroon verknold.* gmz.

Verkoe'len (eig. *koel doen worden, afkoelen, verfrisschen*), ik heb en ben -koeld; *de maag -; zijn hartstochten beginnen te -*, verminderen; *die vriendschap is aan het -*, verflauwen; **-drank** (*verfrisschende drank*), m. -en.

Verkoe'lend (*verfrisschend*), bn.; *een -e drank, een -e wind*, afkoelend; -er, -st.

Verkoe'ling (*afkoeling*; fig. *vermindering, verflauwing*), v. -koelingen; *- van ijver, - van vriendschap.*

Verko'len (*tot kool maken, worden*), ik heb en het is -kool; *hout -; een -koold lijk.*

Verko'men (*bijkomen, langzaam herstellen*; fig. *in beteren doen geraken*), ik verkwam, ik ben -; *hij begint er op te -*. w.i.g.

Verkon'den (*verkondigen*), ik verkondde, ik heb -kond; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en; ook: Verkondigen.

Verkon'digen (*mededeelen*), ik heb -kondigd; *het Evangelie -, iemands lof -*, bekend maken, prediken; **-er,** m. -s; **-ing** (*prediking, leering*), v. gmv.

Verkond'schappen (*verwittigen, melden*), ik heb -kondschapt; *ik zal u de komst der prinses -*, berichten; **-ping,** v.: *ik zond hem uit op -ping*, onderzoek, uitvorsching.

Verkoop' (*het verkoopen*), m. -en; *de - van een huis; koop en -*, handel.

Verkoo'pen (*iets tegen zekeren prijs aan een ander overdoen*), onr. ik -kocht, heb -kocht; *in 't groot of klein -*; zegsw. *zij willen mij verraden en -*, d.i. te slim af zijn; *-koop nu geen leugens!* **-baar,** bn.; **-er,** m. -s.

Verkoo'ping (*veiling*), v. -en; *de - zal plaats hebben bij opbod, bij afslag.*

Verko'peren, ik heb -koperd; *een schip -*, den romp van een schip met koperen platen bekleeden; **-ing,** v. gmv.; zie Koperen.

Verko'ren (*uitgekozen*). bn.: *een vorst des rijks -*, nl. Oranje in 't Wilhelmuslied. vero.

Verkor'sten (*tot korst worden*), het verkorstte, is -korst; *het gebak was geheel -korst*, met een al te dikke korst omgeven.

Verkor'ten (*korter maken*), ik heb -kort; *een lijn -, een japon -*; zie Afkorten; *den tijd -*; verdrijven; *zorgen - het leven; iemand in zijn rechten, in zijn belangen -*, benadeelen; **-er,** m. -s; **-ing** (*inkorting*), v. -en.

Verkou'den (*door kou bevangen*), bn.; *wat is dat kind -!* **-koudheid,** v. -heden.

Verkrach'ten, ik heb -kracht; *een slot -*, met geweld stuk maken; fig. onteeren, schenden: *de wetten -, de heiligste rechten -*; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en: *-ing van wet en recht*, schending.

Verkreu'kelen, -kreu'ken (*door kreuken bederven*), ik heb en het is -kreukeld; *het zomerhoedje, waarop zij had gezeten, was geheel -kreukeld; een japon -*; **-ing,** v. -en; zie Kreukelen, Kreuken.

Verkrij'gen (*bekomen, verwerven*), ik -kreeg, heb -kregen; **-krijgbaar,** bn.; **-ing,** v. gmv.: *ter -ing van.*

Verkrop'pen (eig. *inslikken, inzwelgen*), ik heb -kropt; *zijn leed, zijn droefheid -*, opkroppen, verbijten; *ik kan 't niet -*, mijn gemoed is te vol; **-ping,** v. gmv.

Verkwan'selen (*met kwanselen verspillen*), ik heb -kwanseld; *zijn geld -*, aan allerlei beuzelarijen uitgeven; *het - van zijn doubletten* (C.O.), verruilen; *zijn boeken -*, met verlies verkoopen; *zijn meubels -*, van de hand doen, minacht.; **-ing,** v. gmv.; zie Kwanselen.

Verkwij'nen (*wegteren, wegkwijnen*), ik ben -kwijnd; *de handel is aan het -; en weer een kouden, langen dag -e ik, in mijn kluis.* (De Gen.)

Verkwik'kelijk (*verfrisschend*), bn. en bw.; *een - bad*, opfrisschend; fig. *een - woord*, opbeurend; -er, -st.

Verkwik'ken (*weer kwik maken*), ik heb -kwikt; *de lentelucht zal u -*, doen opleven; *dat troostend woord zal uw hart -*, opbeuren; **-ker,** m.; **-king** (*troost*), v. -en.

Verkwik'kend, bn.; *een -e drank*, lavend; *een -e koelte*, verfrisschend; *een -e regen*, opwekkend; -er, -st.

Verkwis'ten (*verspillen*), ik heb -kwist; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en; **-ster,** v. -s.

Verkwis'tend, bn.; *een - leven*, verspillend; -er, -st.

Verlaat' (*een soort van schuifsluis*), o. -laten; zie het w.w. Verlaten en ook Overlaat.

Verla'gen (*lager maken, doen dalen*), ik heb -laagd; *een dijk, een muur -; de prijzen -; een leerling -, iem. in rang -*, zie Degradeeren; fig. *zich -*, een laagheid begaan, zich vernederen.

Verlak' (*verlaksel*), o. gmv.; *het - laat op leer sams los*, d.i. het springt, schilfert af.

Verlak'ken (*met verlak bedekken*; ook fig. *een mooi uiterlijk geven, oog geven*; fig. *foppen, bedriegen*), ik heb -lakt; *een kachel -; dit doosje is fijn -lakt*; zegsw. *ik laat me niet -*, bedotten, foppen, bedriegen; **-ker,** m. -s; **-king,** v. -en; **-sel** (*verlak*), o. gmv.

Verlakt' (*verlakt goed*), o. gmv.; *dit is Chineesch -*, d.i. verlakwerk.

Verlam'men (*lam maken of worden*), ik heb, het is -lamd; *die veer is verlamd*; fig. *hij stond verlamd van schrik*; geneesk. *hij is verlamd aan beide beenen*; fig. *dat -lamt de energie*, ontzenuwt, slaat neer; **-ming,** v. -en.

Verlan'gen (*begeeren*), ik heb -langd; *wat verlangt gij?* wenscht gij; *ik verlang mijn geld*, eisch, vorder; zegsw. *- naar de vleeschpotten van Egypte*, terugverlangen naar een vroegeren toestand, waarin men geen broodzorgen kende, al was die toestand ook verre van rooskleurig, Ex. 16:3.

Verlan'gen (*begeerte*), o. -s; *de kinderen branden van -, zijn -s bevredigen, - naar iets hebben*; zegsw. *het liedje van - zingen*, eig. van verlengen, n.l. om nog wat te mogen opblijven.
Verlang'lijstje (*lijstje van geschenken door bruid of bruidegom opgemaakt, en waaruit men iets kan kiezen om het hun aan te bieden*), o. -s.
Verlangst' (*verlangen, begeerte*), v. gmv. Vl.
Verlan'terfanten (*lanterfantend doorbrengen*), ik heb -lanterfant; *de leerjongen staat zijn tijd te -*, verluieren, verbeuzelen, verspillen, vertreuzelen.
Verla'riën (*verbeuzelen*), ik heb -laried; *den tijd -*, gmz.; zie L a r i e, klap, zotteklap.
Verla'ten (*van het ééne vat in het andere laten, of doen loopen*), ik heb -; *wijn -; water -*, van de eene ruimte in de andere laten; zie W ij n v e r l a t e n, -v e r l a t e r.
Verla'ten (*weggaan uit of van*), ik -liet, heb -laten; *hij -liet de stad*; *het pad der deugd -*; *mijn gezicht -laat mij*, begeeft mij; *de wereld -*, in een klooster gaan, ook sterven; **-ing,** v. gmv.
Verla'ten (zich), (*vertrouwen*), ik -liet mij, heb mij -laten; *gij kunt u op hem -laten*; *-laat u op God*, stel vertrouwen op.
Verla'ten (zich), (*te laat komen*), ik heb mij -laat; *gij -laat u in den regel voor den eersten trein.*
Verla'ten, bn.; *een - kind*, achtergelaten; *een - schip*, aan zich zelf overgelaten; *een - woning*, ledig, onbewoond; -er, -st; **-heid** (*eenzaamheid*), v. gmv.
Verle'den (*vroeger, vorig*), bn.; *- jaar*; spraakk. *- deelwoord, de - tijd.*
Verle'den (verl. deelw. van *verlijden*: voorbijgaan; *tijd of tijdperk, dat voorbij is*), o. gmv.; *In 't - ligt het Heden, in het Nu, wat worden zal.* (Bild.); zie L ij d e n, gaan.
Verle'digen (zich), (*zich bezighouden*), ik heb mij -ledigd; *zich met iets -*, zich de moeite of den tijd tot iets geven, zich onledig houden met.
Verlee'nen (*toestaan*), ik heb -leend; *hulp, onderstand -*, geven, bezorgen; **-ing,** v. gmv.
Verlee'ren (*ontleeren, afleeren*), ik heb -leerd; *het spreken van een taal -.*
Verle'gen (*bedorven door lang liggen*), bn.; *- wijn, - zijde, - waren.*
Verle'gen (*bedeesd, beschroomd*), bn.; *het meisje is nog wat - in dien kring*; -er, -st; **-heid** (*beschaamdheid*; *geldgebrek*), v. gmv.
Verleg'gen (*op een andere wijze of plaats leggen*), ik -legde of -leide, ik heb -legd, of -leid; *de wachter zal den wissel -*, anders leggen; *ik heb mijn handschoenen verlegd*, ze zijn zoek; *de troepen gaat men -*, verplaatsen, verstellen; **-ging,** v. gmv.
Verlei' (*beleening*), o. gmv.; *het - met een leen.*
Verlei'delijk (*geschikt om iem. te verleiden*), bn. en bw.; *een - voorstel*, aanlokkelijk, bekoorlijk; -er, -st; **-heid,** v. -heden.
Verlei'den (*op den slechten weg leiden, tot zonde brengen*), ik heb -leid; **-er,** m. -s; **-ing** (*bekoring, verzoeking*), v. -en; **-ster,** v. -s.
Verlei'en (den. van *verlei*, leen: *beleenen*), ik heb -leid; *iemand met een leen -*, begiftigen; **-ing,** v. -en. gesch.
Verlek'keren (*verwennen met lekker eten*), ik ben -lekkerd; ook: *die hond is -lekkerd op vleesch*; fig. *dat jongmensch is -lekkerd op romanlectuur*, d. i. belust.
Verleng'baar (*wat voor verlenging vatbaar is*), bn.; *- crediet.*
Verlen'gen (*langer maken of doen duren*), ik heb -lengd; *een wissel -, een termijn van betaling -*; **-ing,** v. -en: *-ing van verlof*; **-stuk** (b.v. *aan een passer*), o. -stukken.
Verlep'pen (*verwelken*), de bloem is -lept, verflenst; **-ping,** v. gmv.
Verlept' (*flets, verflenst*), bn. en bw.; *een -e bloem*; *wat ziet er dat kleedje - uit!* **-heid,** v.
Verlet' (*tijdverlies*), o. gmv.; *zonder -*, d. i. onverwijld; *dat gedoogt geen -*, uitstel.
Verlet'ten (*den tijd verliezen, hem laten voorbijgaan of verzuimen*), ik heb -let; **-sel** (*beletsel, hindernis*), o. -s.
Verleu'teren (*den tijd leuterend doorbrengen, verbeuzelen*), ik heb -leuterd; *gij hebt uw studieuur weer -leuterd.*
Verle'vendigen (*levendig, druk, vroolijk maken*), ik heb -levendigd; *de hoop -, den handel -*, opwekken, opbeuren; **-ing,** v. gmv.
Verle'zen (zich), (*verkeerd lezen*), ik -las mij, heb mij -lezen.
Verlicht' (*helder, beschenen*), bn. en bw.; fig. *een - staatsman*, helderdenkend, ontwikkeld; *de -e 20e eeuw*; *-denken*; -er, -st.
Verlich'ten (*helder maken, beschijnen*), ik heb -licht; *een tuin -*, illumineeren; *een stad -*; **-er,** m.
Verlich'ten (*minder zwaar maken*), ik heb -licht; *iemands zorgen -*, d. i. hem opbeuren.
Verlich'ting (*kunstlicht*, fig. *beschaving*), v. gmv.; *electrische -*; *tot - der volken.*
Verlich'ting (*ontheffing, opbeuring*), v. gmv.
Verlie'derlijken (zich), (*liederlijk worden*), ik heb mij -liederlijkt; *die man zal zich nog geheel -*, d. i. door losbandigheid verdierlijken, vooral door misbruik van alcohol.
Verliefd' (verled. deelw. van *verlieven*), bn. en bw.; *hij was - op dat meisje*, met liefde bezield; -er, -st; **-heid** (*het verliefd zijn, verzotheid*), v. -heden.
Verlief'de (*persoon, die verliefd is*), m. en v. -n.
Verlies' (handel. *het zuivere bedrag van den inkoopsprijs plus de onkosten, verminderd met den verkoopsprijs*). o. -liezen.
Verlies', o. -liezen; *het - in zaken*, schade, nadeel; *er was veel geld-*; *het - door dat sterfgeval is groot.*
Verlie'ven (*verliefd raken*), ik ben -liefd.
Verlie'zen (*kwijt raken door een ongeluk of door achteloosheid*), ik -loor, heb -loren; *een spel -, een proces -*; *zijn geduld -, het leven -*; **-er** (*iem., die verliest*), m. -s.
Verlig'gen, het -lag, is -legen; *laat het fruit niet -*, door lang liggen bederven; zegsw. *verlegen goed deugt niet*, bekende woordspeling.
Verlij'den (*opmaken*), ik -leed, heb -leden; *die akte, dat testament is verleden voor dien notaris*, is in wettelijke vorm opgemaakt.
Verlof' (*vergunning*), o. -loven; *ik heb een week -*, vacantie; *met groot - gaan*, mil. voorgoed uit den dienst heengaan; *met - gaan*, O.-I. naar Europa gaan, wegens ziekte of langdurigen diensttijd.
Verlof' (*vergunning als bierslijter*), o. gmv.
Verlof'brief (*brief, waarin of waarbij verlof wordt toegestaan*), m. -brieven; **-dag,** m. -en; **-ganger** (*soldaat, die met verlof gaat*), m. -s; **-pas,** m. -sen; **-reis,** v. -reizen.
Verlofs'aanvrage, v. -n; **-traktement**

(O.-I. $^1/_3$ *van de jaarwedde in actieven dienst als ambtenaar*), o. -en.

Verlof'tijd (*duur van het verlof*), m. gmv.; *mijn - is haast om.*

Verlok'kelijk (*verleidelijk*), bn. en bw.; *een - voorstel*; -er, -st; **-heid,** v. -heden.

Verlok'ken (*door aanlokken overhalen*), ik heb -lokt; *laat u door den schijn niet -*, verleiden, misleiden; **-ker,** *m.* -s; **-king,** m.

Verloo'chenen (*loochenen, niet willen kennen*), ik heb -loochend; *zijn vaderland -, zijn geboorte -, de natuur -, God -; zich zelven -, zich -*, ontrouw worden aan eigen natuur of beginselen; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Verloo'den (*van een looden merk voorzien*), ik heb -lood; *lakens -, tijken -*; **-ing,** v. gmv.

Verloof'de, m. en v. -n; *zij of hij is mijn -*, bruid, bruidegom, aanstaande echtgenoot.

Verloop', o. gmv.; *na - van tijd, het - eener ziekte, het - van zaken*, gang; *een kalm -.*

Verloo'pen (*gewezen*), bn.; *een - student*, die zijn studiën heeft opgegeven; *een - advocaat*, d.i. die geen practijk meer heeft; *een - dokter.*

Verloo'pen (*verliederlijkt*; ook: *afgesleten*), bn.; *een - sujet*; *een - schroef*, lam.

Verlo'ren (*vergeefsch*), bn.; *- moeite*; *een - oogenblikje*, zonder waarde; *hij is een - man*, hij is niet te redden; *alles ging -*, te niet.

Verlo'ren (*weggerukt van zinnen*), bn.; *hij was - in de beschouwing eener bloem.* (Potg.)

Verlos'kundige (*dokter in de obstetrie, ook, een vroedvrouw*), m. en v. -kundigen.

Verlos'sen (*los of vrij maken, redden*), ik heb en ben -lost; *uit den kerker -, uit de slavernij -*, bevrijden.

Verlos'ser (*bevrijder, redder, heiland*), m.; *de -*, Jezus Christus, de Zaligmaker.

Verlos'sing (*vrijmaking, bevrijding*), v.; *het werk onzer -*, redding.

Verlo'ten (*door het lot doen toewijzen*), ik -lootte, ik heb -loot; *een kunstwerk -*; *de -lote voorwerpen*; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Verlo'ven, ik heb -loofd; *die ouders hebben deze twee kinderen -loofd*, door trouwbelofte verbonden; *zij is -loofd met uw neef*; *zich -*, d.i. zich tot trouw verbinden; **-ing** (*engagement*), v. -en; **-ingskaart** (*-bekendmaking*), v. -en.

Verluch'ten (*in den wind hangen, uitluchten*), ik heb -lucht; *een kleed -*; *zich -*; *ik moet mij eens -*, wat lucht gaan scheppen; **-ing** (*uitluchting*), v. gmv.

Verluch'ten (*opsieren*), ik heb -lucht. Vl.

Verluch'ting (*opsiering*), v. -en; *tal van kunstenaars hebben aan de - van dezen Bijbel deelgenomen.*

Verluch'tingskunst (*het teekenen of schilderen van hoofdletters en randversieringen*), v. gmv.; miniatuur-schilderkunst heeft eig. betrekking op illustreerende tafereelen.

Verlui'den (*bekend doen worden of maken, laten weten of doen doorschemeren, te verstaan geven*); *hem werd gelast geen woord over het gebeurde te -*; *men moet niet alles gelooven, wat men hoort -*, vertellen; *niets van eene zaak - laten*, laten doorschemeren, merken; *naar* (het) *verluidt*, naar men bericht, zegt, vertelt; *zich laten -*, vertellen.

Verlui'den (*het bekend maken of worden*), o.; *het - der geruchten.*

Verlui'eren (*in luiheid of met luieren doorbrengen*), ik heb -luierd; *zijn tijd -.*

Verlus'tigen, ik heb -lustigd; *wij willen ons wat - in de natuur*, opvroolijken, opwekken; **-ing** (*daad van vermaak, ontspanning*), v. -en.

Vermaag'schappen (*tot maagschap doen worden, verzwageren*), ik ben -maagschapt; *hij is aan ons -maagschapt*, familie van ons; *zich -: hij heeft zich aan ons -maagschapt*, b.v. door huwelijk verbonden; **-ping,** v. -en.

Vermaak' (*genoegen, plezier*), o. -maken.

Vermaan' (*vermaning*), o.; *naar geen - luisteren*; **-brief** (R.-K. *opperherderlijk rondschrijven*), m. -brieven.

Vermaan'der (*oudtijds, de voorganger bij de Menisten*), m. -s.

Vermaard' (*beroemd*), bn.; *een - schrijver*; *die badplaats is -*, gunstig bekend; -er, -st; **-heid,** v. -heden: *de gort, die tot de -heden der Alkmaarsche markt behoort.* (C.O.); zie M a r e.

Verma'geren (*mager worden*), ik ben -magerd; **-ing,** v.; **-ingskuur,** v. -kuren.

Verma'kelijk (*genoeglijk*), bn.; *nieuw - ganzenbord*, vermaak gevend; -er, -st; **-heid** (*uitspanning*), v. -heden.

Verma'ken (*verlustigen*), ik heb -maakt; *hij zal het heele gezelschap wel -.*

Verma'ken (zich), ik heb mij -maakt; *wij - ons met roeien, m. visschen*; **-ing,** v. -en.

Verma'ken (*bij uiterste wilsbeschikking schenken*), ik heb -maakt; *iemand een huis -.*

Verma'ken (*anders maken*), ik heb -maakt; *een kleedingstuk -.*

Vermaledij'en (Lat. *vervloeken*), ik heb -dijd; *die -dijde historie*; *die -dijde vent*, verwenscht.

Verma'len (*fijn malen, vergruizen*), ik -maalde, heb -malen; **-ing,** v. gmv.

Vermal'len (*verspillen, verkwisten*) ik heb -mald; *zijn tijd -, zijn geld -.*

Verma'nen (*aansporen tot beterschap*), ik heb -maand; *wij - u nogmaals, mijd dat gezelschap*, aanraden, dringend waarschuwen; **-ing,** v. -en.

Verma'ning (*waarschuwing, zedenles*), v. -en.

Verma'ning (*lichte aanval*), v. gmv.; *een - van koorts, een - van een beroerte.*

Verma'ning (*preek bij de doopsgezinden*), v. -en. w. i. g.; bij uitbreiding, hun godsdienstoefening, zelfs hun bedehuis: *gaat ge mee naar de -?* echter meestal V e r m a a n h u i s.

Verman'nen (*vermeesteren*), ik heb -mand; *hij werd door den schrik -mand*, overweldigd; **-ning,** v. gmv.; zie O v e r m a n n e n.

Verman'nen (zich) (*zich zelven meester worden*), ik heb mij -mand; *na den eersten schrik -mande hij zich*, vatte hij moed; *Saartje -mande zich weder en streek met haar zachte vingers langs het gerimpeld voorhoofd* (*der doode*). (C.O.)

Vermast' (*te zwaar geladen*, fig. *overstelpt, b.v. van droefheid*), bn.; *door zorgen -, door den slaap -; door leed -; 't lichaam - van angst.* (Bild.)

Vermeend' (*gewaand*), bn.; *de -e eigenaar, -e rechten, -e aanspraken*, verondersteld.

Vermee'nen (*meenen, denken, onderstellen*), ik heb -meend; *ik -meen gelijk te hebben*, ik houd het er voor, ben zeker.

Vermeer'deren (*doen toenemen, talrijker worden*), ik heb en het is -meerderd; *de lasten -*, worden grooter, nemen toe; **-aar,** m. -s; **-ing** (*toename*), v. -en.

Vermees'teren, ik heb -meesterd; *de stad zal haast -meesterd zijn*, veroverd; *zijn driften* -, beteugelen, bedwingen, onderwerpen; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. gmv.

Vermei'den. Zie Vermeien.

Vermei'den (zich), (*zich ontspannen in Mei, of zich vermaken als op een Meidag of Meiavond*), ik heb mij -meid; *wij gaan ons - in de schoone natuur*, verlustigen; ook: Vermeiden.

Vermel'den (*melden, berichten*), ik heb -meld; *de kronieken - het*, mededeelen, gewag maken van; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en; **-swaard** (*waard om vermeld te worden*), bn.

Vermen'gen (*samenmengen*), ik heb -mengd; *twee wijnsoorten* -, ondereenmengen; *zich - met: olie -mengt zich niet met water*, vereenigen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Vermenigvul'digen (*vermeerderen, talrijker maken*), ik heb en het is -menigvuldigd; *zich* -, talrijker worden: *het menschdom had zich -menigvuldigd*, uitgebreid.

Vermenigvul'digen (rekenk. *bewerking, die een getal leert vinden een bepaald aantal malen zoo groot als een gegeven getal*), ik -vuldigde, heb -vuldigd; *een getal met een term van de schaal van het 10-tallig stelsel* -; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en; **-tal,** o. -tallen.

Verme'tel (afleid. van *zich vermeten: stout, onberaden*), bn. en bw.; *een -e aanval, -e moed.* (C.O.); -er, -st; **-heid** (*koenheid*), v. gmv.

Verme'ten (zich), (*zich in het meten vergissen*; fig. *zich verstouten*), ik -mat mij, heb mij -meten; *die knecht -meet zich telkens*, meet verkeerd; fig. *wat -meet gij u? gij moet u zulks niet* -, onderwinden.

Vermicel'li (It. *dunne meeldraadjes of -pijpjes*), v. gmv.; **-fabriek,** v. -en; **-podding,** m. -en; **-soep,** v. gmv.; **-taart,** v. -en; **-maker,** m. -s.

Vermij'den (*mijden, ontwijken*), ik -meed, heb -meden; **-baar,** bn.; **-ing,** v. gmv.

Vermiljoen' (Fr. *scharlakenrood, hoogroode kleur of kleurstof*), o. gmv.; *de - zee*; *Chineesch* -; **-achtig,** bn.

Vermiljoe'nen (*met vermiljoen kleuren*), ik heb -vermiljoend.

Vermin'deren (*minder maken, minderen, afnemen, kleiner worden*), ik heb en het is -minderd; **-ing,** v. -en.

Vermin'ken (eig. *mink of mank maken, van een lichaamsdeel berooven, schenden, stuk maken*), ik heb -minkt; *een kunstwerk* -; **-ing** (*bederving*), v. -en.

Vermink'te (*soldaat, die verminkt is*), m. -n; zie Invalide.

Vermis'sen (*missen, kwijt zijn*), ik heb vermist; *ik -mis mijn beurs*, kan ze niet vinden, heb ze verloren.

Vermits' (*omdat, daar, aangezien*), vgw.

Vermoe'delijk (*waarschijnlijk*), bn.: *de -e troonopvolger, de -e dader, de -e oorzaak*; bw.: *hij is - op reis, de trein zal - 10 minuten te laat aankomen*, denkelijk.

Vermoe'den (*meening, gissing, onderstelling*), o. -s; *op - van diefstal*, verdenking, argwaan; - *op iem. hebben*; iem. verdenken.

Vermoe'den (afleid. van *moed*, gemoed: waarschijnlijk achten, *gissen, meenen*), ik heb -moed; *ik -moed, dat uw vriend den trein heeft gemist.*

Vermoeid' (*moede door inspanning, afgemat*), bn.; - *van den arbeid*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Vermoei'en (*moe of moede maken*), ik heb -moeid; *de oogen* -; *zich* -, zich erg inspannen, z. afmatten; **-enis,** v. -sen.

Vermoei'end (*moede makend, lastig*), bn.; *een - werk*, zwaar; *een - kind*, druk, levendig.

Vermoei'enis (*vermoeidheid, inspanning, afmatting*), v. -sen.

Vermo'gen (*in staat zijn te doen*), onr. ik vermag, ik vermocht, wij vermochten, ik heb vermocht; *wat -mag één tegen drie? liefde -mag veel*, heeft veel macht, kan veel; *ik -mocht hem niet te redden*, het was buiten mijn macht; *de Kamer was niets meer bij wat ze vroeger -mocht had.* (Klikspaan).

Vermo'gen (*gave, begaafdheid*), o. -s; *een knaap van goede -s*, aanleg; *hij is gekrenkt in zijn -s*, verstand; *dat gaat boven mijn* -, macht; *de -s der ziel*, krachten.

Vermo'gen (*have, rijkdom, geld*), o. gmv.; *een man van* -, met fortuin; *hij heeft een groot - nagelaten*, kapitaal; *elk geve naar zijn* -, bezit.

Vermo'gend (tegenw. deelw. van *vermogen*), bn.; *een - heer*, bemiddeld, machtig, rijk, invloedrijk.

Vermo'gensbelasting (*belasting op het kapitaal boven de 13 duizend gulden*), v. -en.

Vermol'men (*tot molm vergaan*), het is -molmd; *die plank is erg -molmd*, wormstekig; *dood hout gaat* -.

Vermom'de (*persoon*), m. en v. -n; *de balzaal was vol -n*, verkleeden, gemaskerden.

Vermom'men (*verkleeden, maskeren*), ik heb -momd; fig. verbergen, ontveinzen; *zich* -; **-ming,** v. -en.

Vermoor'den (*van het leven berooven*), ik heb -moord; fig. *zijn tijd* -, erg verbeuzelen.

Vermor'sen (*morsende bederven, verspillen, verdoen*), ik heb -morst; *zit ge alweer verf te* -; *geld* -, *den tijd* -.

Vermor'zelen (*tot morzels maken, verbrokkelen, verbrijzelen*), ik heb -morzeld; fig. *een -morzeld hart*, rouwmoedig; **-ing,** v. gmv.

Vermouth' (Eng. *een soort van absint-likeur*), o. gmv. (ou = oe).

Vermur'wen (*murw, week maken*), ik heb en ik ben -murwd; *geen smeekingen konden Alva's hart* -, tot zachtheid stemmen, **-ing** (*verteedering*), v. gmv.

Vernach'ten (*overnachten*), ik heb -nacht; *ik heb, heer Landeslot, in uw gebied menigmaal -nacht*, d. i. den nacht doorgebracht, (Vondel).

Verna'gelen (*met één of meer nagels dichtmaken of dichtspijkeren*), ik heb -nageld; *een deur* -; *een kanon* -, onbruikbaar maken door een nagel in het zundgat te drijven; *een paard* -, een spijker te diep, d. i. in het vleesch slaan; **-ing,** v. gmv.

Vernau'wen (*nauwer maken*), ik heb -nauwd; *een kleedingstuk* -; **-ing,** v. -en.

Verne'deren (*met geringschatting behandelen, krenken*), ik heb -nederd; *iemands trots* -; *zich voor God* -, verootmoedigen; **-ing,** v. -en.

Verne'derend (*beschamend, krenkend*), bn.; *een - aanbod*; *dat is - voor hem*, verlagend.

Verne'men (*hooren*), ik -nam, heb -nomen; *hebt gij 't nog niet -nomen, de lente is weergekomen*, gewaar worden; *hij vernam naar uw gezondheid*, d. i. vragen, informeeren.

Verneu'teld (*dwergachtig, onbeduidend, klein*), bn.; *een - ventje, een -boompje.*
Verniel'al (*kind, dat alles stuk maakt*), m. en v. -allen.
Vernie'len (*stuk maken*), ik heb -nield; *de oorlog -nielt de dorpen*, verwoest, verdelgt; **-er,** m. -s; **-ing,** v.; **-zucht,** v. gmv.
Vernie'lend (*verdelgend, verwoestend*), bn.; *de alles -e oorlog*; -er, -st.
Vernie'tigen, ik heb -nietigd; *dat woord -nietigt al mijn hoop*, te niet doen; *het vonnis, het besluit werd -nietigd*, ongeldig verklaard; *de vlammen -nietigden de processtukken*; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Vernieu'wen (*nieuw maken*), ik heb -nieuwd; *een latwerk -*; **-er,** m. -s; **-ing,** v.
Vernieuwerwet'schen (*opknappen, nieuwerwetsch maken*), ik heb -nieuwerwetscht; *een japon -, een hoedje -*; **-ing,** v. gmv.
Vernik'kelen (*met een laagje nikkel overtrekken*), ik heb -nikkeld; *een fiets -, een theepot -*; zie Galvanostegie.
Vernis' (Fr. *mengsel van lijnolie en hars*), o. -sen; fig. *een - van beschaving*, een uiterlijke schijn, het uiterlijk.
Vernis'sen (*met vernis bestrijken*), ik heb gevernist; *een deur -, een schilderij -.*
Vernoegd' (*tevreden*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.; zie Vergenoegd.
Vernoe'gen (zich), (*zich tevreden stellen*), ik heb mij -noegd; **-ing,** v. gmv.
Vernoe'men (*iem. naam noemen*), ik heb -noemd; *ik zal hem u -*, d.i. u zijn naam zeggen; **-ing,** v. -en.
Vernuft' (*scherpzinnigheid, talent, oorspronkelijkheid, vindingrijkheid*), o. gmv.; ook voor *genie* en dan -en: *de -en der 17e eeuw.*
Vernuf'tig (*geestig*), bn. en bw.; *een - man*, vindingrijk; *dat is - uitgedacht*, geestig, schrander; -er, -st.
Veronaan'genamen (*onaangenaam maken*), ik heb -onaangenaamd; *iem. leven -.*
Veronacht'zamen (*geen acht slaan op*), ik heb -onachtzaamd; *zijn plichten, zijn gezondheid -*, verwaarloozen; **-ing,** v. gmv.
Veronderstel'len (*aannemen*), ik heb -ondersteld; *ik -onderstel, dat ge uw proces wint, wat dan nog?* **-ling,** v. -en.
Veron'gelijken (*onbillijk, onrechtvaardig behandelen*), ik heb -ongelijkt; *iemand -*, onrecht aandoen; **-ing,** v. -en.
Veron'gelukken (*omkomen, te niet gaan*), hij is -ongelukt; *de man is -; het schip is -ongelukt*, heeft schipbreuk geleden.
Veronthei'ligen (*ontwijden, schenden*), ik heb -ontheiligd; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Verontrei'nigen (*ontreinigen, vuil maken, besmetten*), ik heb -ontreinigd; *dat zal uw geweten -*, bezoedelen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Verontrus'ten (*onrustig maken*), ik heb -ontrust; *laat u niet -*, angstig, zenuwachtig maken; **-ing,** v. gmv.; zie Ontrusten.
Verontschul'digen, ik heb -ontschuldigd; *zijn gedrag laat zich niet -*, verschoonen, vrijpleiten; **-ing** (*verschooning*), v. -en; zie Ontschuldigen.
Verontwaar'digen (*bij iem. het gevoel opwekken, dat iets hem onwaardig is, iem. grieven*), ik heb -ontwaardigd; *dat voorstel zal hem -*, zijn ergernis, toorn opwekken; *zich -*, zich boos maken; **-ing** (*toornende ernst, blijkbare ergernis*), v. gmv.: *diepe -, algemeene -, vol - zijn.*
Veroor'deelde (van het verleden deelw. *veroordeeld: iem., die veroordeeld is*), m. en v. -n.
Veroor'deelen (*schuldig oordeelen, ook afkeuren, afwijzen*), ik heb -oordeeld; *de dief werd -oordeeld*, gevonnist, schuldig verklaard; **-aar,** m. -s; **-ing** (*vonnis*), v. -en.
Veroor'loven (*toestaan*), ik heb -oorloofd; *die vrijheid kunt gij u -*, vergunnen; **-ing,** v. gmv.
Veroor'zaken (*oorzaak zijn, dat iets gebeurt*), ik heb -oorzaakt; *dat zal veel twist -*, bewerken, teweegbrengen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. gmv.
Verootmoe'digen (*ootmoedig maken*), ik heb -ootmoedigd; *ga u voor God -*, vernederen, in ootmoed buigen; *zich -*; **-ing,** v. -en.
Veror'beren (*gebruiken*), ik heb -orberd; *nu, wij hebben heel wat -orberd*, opgegeten en opgedronken, genuttigd; *de koekoek verorbert duizenden behaarde rupsen.*
Veror'denen (*bevelen, gelasten*), ik heb -ordend; **-ing** (*wettelijke bepaling*), v. -en.
Verordineeren (*ordonneeren*), ik heb -ordineerd; *wie heeft dat zoo -ordineerd?* bevolen; **-ing,** v. -en.
Verou'deren (*ouder worden*), ik ben -ouderd; *dat gebruik gaat -*, vervallen; *een -ouderde kwaal*, ingeworteld; **-ing,** v. gmv.
Verou'welijken (*er oud beginnen uit te zien*), ik ben -ouwelijkt; *wat is de man -ouwelijkt!* oud geworden.
Vero'veraar (afleid. van *veroveren: hij, die een land verovert, een volk onderwerpt*), m. -s; *Willem de -.* (1066).
Vero'veren (*overweldigen, door geweld bemachtigen*), ik heb -overd; *een land -, een stad -*; fig. voor zich innemen: *iemands hart -; de harten der toehoorders -*, winnen.
Vero'vering (*het veroveren; dat, wat veroverd wordt*), v. -en; *de - van stad aan stad; de -en, door Napoleon I gemaakt.*
Vero'veringszucht (*sterke begeerte naar meer veroveringen*), v. gmv.; *de - van Napoleon*; **-zuch'tig,** bn.
Verpach'ten (*in pacht geven*), ik heb -pacht; *een weide -, een stuk bouwland -*; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Verpak'ken, ik heb -pakt; *die goederen moeten -pakt worden*, anders ingepakt; ook: *inpakken*, b.v. *de visch wordt door opkoopers in ijs -pakt en meest naar Duitschland verzonden*; **-king** (*handelsinpakking*), v. -en.
Verpan'den (*in pand geven*), ik heb -pand; *zijn goederen -*, beleenen; *zijn eer -*, op zijn eer iets beloven; **-ing,** v. -en.
Verpat'sen (*verschacheren, verkwanselen*), ik -patste, heb -patst; *hij heeft zijn horloge -patst*, te gelde gemaakt; *hij heeft al zijn geld -*, er doorgelapt, plat.
Verpersoon'lijken (*als persoon voorstellen, personifieeren*), ik -persoonlijkte, ik heb -persoonlijkt; **-ing** (*personificatie*), v. gmv.
Verpes'ten (*besmetten met de pest, bederven*), ik heb -pest; *die stank -pest de lucht*; fig. *godsdienst en zeden -.* (Bild.); **-ing,** v. gmv.
Vepes'tend (onvolt. deelw. van *verpesten*, besmettend), bn.; *een -e lucht, een -e stank*; -er, -st.
Verpie'terd (*uitgeteerd, dor van vleesch*), bn.

en bw.; *een - ventje, wat ziet hij er - uit*: -er, -st.

Verpij'nen (zich), ik heb mij -pijnd; *ik zal mij niet - op dat werk*, afsloven, aftobben; zie Pijn, moeite, last.

Verplaat'sen (*een andere plaats geven*), ik heb -plaatst; *men zal dien ambtenaar -*, een andere standplaats aanwijzen; *zich -*; **-baar,** bn.; **-ing,** v. -en.

Verplan'ten (*op een andere plaats planten*), ik heb -plant; *een oude boom laat zich niet -*, overplanten, overbrengen, **-ing,** v. -en.

Verple'gen (*verzorgen*), ik heb -pleegd; *een zieke -, een gewonde -, de armen -*; **-er** (*ziekenoppasser*), v. -s, **-pleegster,** v. -s.

Verple'gingsdienst (mil. *intendance*), m. gmv.; **-kosten,** m. mv.; **-trein** (*de wagens der intendance*), m. -treinen.

Verplet'ten (*stuk pletten*), ik heb -plet; fig. *wij stonden verplet*, stijf van verbazing.

Verplet'teren (*verbrijzelen, te pletter slaan*) ik heb -pletterd; *een -de tijding*, vreeselijke; *het schip werd op de klippen -pletterd*, stuk geslagen; **-ing,** v. gmv.

Verplicht' (*verschuldigd*; *gehouden*), bn.

Verplicht', tw.: *wel -!* bedankt.

Verplich'ten (*als een plicht opleggen, noodzaken*), ik heb -plicht; *iemand - tot betaling*; ook: *ik ben u veel -plicht*, verschuldigd; *een -plicht leervak*, wettelijk voorgeschreven.

Verplich'tend (*noodzakelijk, verbindend*), bn. en bw.; *het onderwijs is - gemaakt.*

Verplich'ting (*het verplicht zijn*; *zaak van dankbaarheid*), v. -en; *- aan iem. hebben*, hem dank schuldig zijn.

Verplooi'en (*anders plooien*), ik heb -plooid; *zij - de uitspraken des dokters naar de inspraak van hunne hoop*, (C. O.) er een ander aanzien (hier *uitleg*) aan geven.

Verpon'ding (*belastingsaandeel in ponden op vaste goederen*), v. -en. vero.; zie Pondspondsgewijze.

Verpoo'zen (*aflossen*), ik heb -poosd; *zich -*, uitrusten, rusten; **-ing** (*rust*), v. -en.

Verpop'pen (*tot pop worden*); *die rupsen zijn aan 't -*; *zich -*, die rupsen gaan zich -; **-ping,** v. en.

Verpo'ten (*elders poten*), ik heb -poot; *wij zullen die bessestruiken -*, verplanten; **-ing,** v. -en.

Verraad' (eig. *valsche raad*: *schennis van trouw*), o. gmv.; *hoog -*, samenzwering tegen de kroon, landverraad.

Verraad'ster (*vrouw. verrader*), v. -s.

Verra'den (eig. *misraden, door zijn raad bedriegen, trouweloos handelen*), ik -ried, heb -raden; *een geheim -*, verklappen; *het vaderland -*, nl. aan den vijand; *uw kleur verraadt u*, verklapt u.

Verra'der (*iemand, die verraadt*), m. -s, -en; **-sch** (*verraderlijk*), bn. w. i. g.

Verra'derlijk (*met of door verraad, listig, valsch*), bn. en bw.; *een - plan, een -e daad*; *iemand - aanvallen*, onverhoeds; *hij trok er den tand - uit.* (C. O.)

Verras'sen (eig. *ras overvallen, te vlug af zijn*, fig. *onverwacht komen*), ik heb -rast; *de tijding -raste mij, de regenbui -raste ons, uw bezoek -rast ons, iemand -*; *Een haas, die niet op zijn tellen past, wordt dikwijls door een hond -rast.* (Schoolmeester); **-sing** (*surprise*), v. -en.

Verras'sing (mil. *bedekte of nachtelijke overval*), v. -en; *de - van het kasteel van Breda* (1590), *de - van Hoey* (1595), overrompeling.

Ver're (*wijd af*), bw.; *Napoleon's roem klonk heinde en -*; zie Ver.

Ver'regaand (uit: *verre gaande, buitensporig, erg*), bn. en bw.; *-e onnoozelheid.* (C. O.); *-brutaal*; -er, -st.

Verrei'ken (zich), (*zich bezeeren door te ver reiken*), ik heb mij -reikt.

Verreisd' (*vermoeid van 't reizen*), bn.; *hij zag er erg - uit.*

Verre'kenen, zich (*verkeerd rekenen*, fig. *zich vergissen*), ik heb -rekend; *ik heb mij -rekend*, vergist; *wij zullen dat wel -*, vereffenen; *een verrekenpakket*, een postpakket, een verzekerde waarde van *f* 150 niet te boven gaande en waarvan de waarde of een gedeelte er van door tusschenkomst van het postkantoor van bestemming bij de uitreiking kan ingevorderd worden om het per postwissel aan den afzender over te maken, een soort van rembours; **-ing** (*vereffening, ook misrekening*), v. -en.

Ver'rekijker, m. -s; *de - is uitgevonden door Zacharias Jansen te Middelburg* (1590).

Verrek'ken (*verwrichten, ontwrichten*), ik heb -rekt; *zijn arm -, een spier -*; in de platte taal: *sterven, omkomen*; **-king,** v. -en.

Ver'rel (*vierendeel van een el*), o. -s. gmz.

Ver'reweg (*voor een groot deel, in hooge mate*), bw.; *hij was - de knapste.*

Ver'reziend, ver'ziend, bn.; *een - staatsman*, in de toekomst ziende, vooruitziend.

Verrich'ten (*doen*), ik heb -richt; *zijn werk -*, uitvoeren; **-ing** (*daad*), v. -en.

Verrij'ken (*rijker maken*), ik heb -rijkt; *Vondel heeft onze letterkunde zeer verrijkt*; *zich -*; **-ing,** v. gmv.

Verrij'zen (*oprijzen*), hij -rees, is -rezen; *Hij zal ten derden dage -*, uit het graf opstaan.

Verrij'zenis (*het verrijzen uit het graf*), v. gmv.; *feest van de - des Heeren, de Opstanding op* Paaschzondag.

Verrim'pelen (*vele rimpels krijgen of hebben*), het is -rimpeld; *een -rimpeld bestje.*

Verroe'keloozen (*roekeloos bederven*), ik heb -roekeloosd; *zijn gezondheid -*; **-ing,** v. gmv.

Verroe'ren (*in beweging brengen*), ik heb -roerd; *een oude zeelt verroert geen vin.* (Bogaers), staat doodstil.

Verroes'ten, het is -roest; *dat ijzerwerk gaat -*; door roest vergaan; **-ing,** v.; *verroest*, tw. loop heen! gmz.

Verron'selen (*verkwanselen*), ik heb -ronseld; spreekt. *hij heeft zich -ronseld*, tot den krijgsdienst voor handgeld laten aanwerven.

Verrot' (verl. deelw. van *verrotten, vergaan, bedorven*), bn.; *-te appels, - vleesch*; -ter, -st.

Verrot'ten (*rottende ontbinden, bederven*), het is -rot; **-ting,** v. gmv.: *het -tingsproces*, d.i. gang, voortgang in zake de ontbinding.

Verrui'len (*omruilen, omwisselen*), ik heb ruild; **-ing,** v. -en.

Verrui'men (*ruimer maken*), ik heb -ruimd; *zijn hart -*, ontlasten; *zijn blik -*, wijder maken; **-ing,** v. gmv.

Verruk'kelijk (*bekoorlijk*), bn. en bw.; *een - landschap, - weer, - fraai*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Verruk'ken (fig. *vervoeren*), ik ben -rukt; *hij was -rukt u te zien*, opgetogen; **-king** (*bezieling, opgetogenheid*), v. -en.

Vers (dichtk. *een zeker aantal versvoeten, een versregel*), o. verzen; *een strophe van acht verzen of versregels*; *een couplet bestaat uit minstens twee verzen.*

Vers (dichtk. *gedicht van kleineren omvang*), o. verzen; **-je,** o. -s: *de -jes van v. Alphen*; *een verjaarvers*: *Kind, leer het -je nu!*

Vers (*gedicht van kleinen omvang, ook deel van een grooter gedicht, b.v. een couplet*), o. verzen; *een verjarings-, een gelegenheids-*; *een -je opzeggen*; *de versjes in den almanak, op ulevelpapiertjes*, enz.; *de gemeente zong drie verzen van dien psalm.*

Vers (*elke afzonderlijke regel van een gedicht*), o. verzen; de proloog van Gijsbr. van Aemstel telt 162 verzen.

Vers (*onderdeel van een hoofdstuk van de boeken des Bijbels, in den Statenbijbel genummerd*), o. verzen; *oom Stastok* las uit Lukas 10 het 21e vers.

Versaagd' (verl. deelw. van *versagen*: *bevreesd, ontsteld, moedeloos*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Versa'gen (*bevreesd worden, ontstellen, bang worden*), ik -saagde, ik ben -saagd; *laat u door niets -*, vrees aanjagen, ontmoedigen.

Vers'bouw (dichtk. *bouw en inrichting van een vers met het oog op maat en rijm*), m. gmv.; ook: Versificatie.

Versch (verwant met *frisch*), bn. verscher, meest versch: *-e boter, -e eieren*; *een -e flesch, -e paarden*; *dat ligt mij nog - in 't geheugen, een -e wonde*; bw.: *- geplukte aardbeien, - gekookte melk*; **-heid** (*frischheid*), v. gmv.

Verscha'cheren (*verkwanselen, verruilen*), ik heb -schacherd, *verronseld.* (sch = sj); zie Schacheren.

Verschaf'fen (*bezorgen, leveren, voorzien van*), ik heb -schaft; *iem. de middelen -*; *zich iets -*; **-ging,** v. gmv.

Verscha'len (*vervliegen*), het is -schaald; *de wijn in die open flesch zal -*, geur en kracht verliezen, troebel worden; **-ing,** v. gmv.

Verschal'ken (*foppen, misleiden*), ik heb -schalkt; *de visschen laten zich door het aas -*; *binnengespoelde stekelbaarsjes -*, (C.O.); **-ing** (*fopperij*), v. -en.

Verschan'sen (*door middel van één of meer verschansingen versterken*), ik heb -schanst; *de vijand had zich daar -schanst*, met schansen versterkt; *een leger -*; *zich -*; fig. *hij zoekt zich achter leugens te -*, redden, verbergen; scheepst. **-ing** (*hoog hekwerk van een zeeschip*), v. -en.

Verscheba'lie (*tobbe, kuip*), v. -s; (*matroos, die het vleesch ververscht*), m. -s; ook: Varschebalie.

Verschei'den (*van de wereld scheiden, overlijden, sterven*), hij -scheidde, is -scheiden; zie Scheiden.

Verschei'den (*het sterven*), o. gmv.

Verschei'den (*verschillende*), bn. en telw.; *er zijn - soorten van grassen*, vele; **-heid** (*afwisseling, verschil*), v. -heden.

Versche'len (*onderscheiden zijn*), het -scheelde, het heeft veel -scheeld; zie Verschillen.

Verschen'ken (*uitschenken, vertappen*), ik -schonk, heb -schonken; *ik heb drie flesschen -schonken*, schenkende gelegd.

Versche'pen (*per schip vervoeren*), ik heb -scheept; *granen -, aardappelen -.*

Verscher'pen (*scherp of scherper maken*), ik heb -scherpt; *het toezicht -*; **-ing,** v. -en.

Verschet' (Fr. *raam der drukpers*), o. -ten; ook: Frisket.

Verscheu'ren (*uit elkaar scheuren, vaneenrijten, vernietigen*), ik heb -scheurd; *een brief -*; *de tijgers - menschen en dieren*, vaneenscheuren, verslinden; **-d,** bn.: *-de dieren* (roofdieren).

Verschiet' (stam van *verschieten*, wegschieten, verdwijnen: *verte, horizon*), o. -en; *Ginder veer wil in 't - een slot verflauwen*, (Vondel); fig. verre toekomst: *een somber -.*

Verschie'ten (*al schietende verbruiken*), ik -schoot, heb en het is -schoten; zegsw. *hij heeft al zijn kruit -schoten*, alles ineens gezegd, alle pijlen verschoten; *de sterren -*, wegschieten, vallen; *zal ik u dat geld -?* voorschieten, leenen; *hij -schoot van schrik*, verbleekte.

Verschijn'dag (*vervaldag van een wissel*), m. -dagen; ook dag, dat men voor den rechter moet verschijnen.

Verschij'nen (*er zijn, zich vertoonen, te voorschijn komen*), ik -scheen, ben -schenen; *hij moet voor den rechter -, de vervaldag van den wissel is -schenen, het boek zal spoedig -*, het licht zien; **-ing** (*spook*), v. -en; **-sel** (*natuurverheveling*), o. -s, -en.

Verschik'ken (*anders schikken*), ik heb en het is -schikt; *zij - 't machtloos hoofd.* (Tollens); **-king,** v. -en.

Verschil' (stam van *verschillen*), o. -len; *wat een -!* onderscheid; *zij hadden -*, twist, oneenigheid; **-punt** (*kwestie, punt van geschil*), o. -punten.

Verschil'len (*van elkaar onderscheiden zijn*), ik heb -schild; *ik -schil met u van meening, in leeftijd, van godsdienst*, afwijken; zie Schelen.

Verschil'lend (*verscheiden*), bn. en bw.; *er zijn -e verklaringen mogelijk*, onderscheiden; *er wordt - over dat feit geoordeeld*, afwijkend, ongelijk.

Verschim'melen (*door schimmel bederven*), het is -schimmeld; *het brood, de haver was -schimmeld*; **-ing,** v. gmv.

Verschoon'baar (*te verschoonen, te vergeven*), bn.; -der, -st.

Verschoo'nen (den. van *schoon*: schoon of schooner maken), ik heb -schoond; *de bedden -*, d. i. van schoon linnen voorzien; *ik zal mij bij hem -*, verontschuldigen; **-ing,** v. -en.

Verschoon'lijk (*vergeeflijk*), bn.; -er, -st.

Verschop'peling (*verschoveling*), m. en v. -en; voor het v. ook **-e**; *die arme wees is daar de -*, die steeds achteraf gezet wordt.

Verschop'pen (eig. *naar een andere plaats schoppen, wegschoppen*), ik heb -schopt; *hij -schopt zijn eigen geluk*, met voeten treden; **-ping,** v. gmv.

Verschot' (verwant met *verschieten*), o.; *er is hier ruim - van meubelen, van kleeren*, enz., overvloed ter keuze, verscheidenheid.

Verschot' (*het voorgeschotene*), o. -schotten; *voor maakloon en -schotten*; *hier is de opgaven mijner -schotten*; **-lijstje,** o. -s.

Verscho'veling (*verschoppeling*; *iem., die stiefmoederlijk wordt behandeld*), m. en v. -en; vr. ook **-e**; *hij is bij zijn familie de -.*

Verschraald' (*schraal, mager geworden*), bn.; *een stem door 't weer -.* (Bild.), scherp.

Verschrik'kelijk (*schrikbarend*), bn. en bw.; *een -e moord*, ontzettend; *een -e bedreiging*, afgrijselijk; *het is - koud*, erg; -er, -st; **-heid,** v. -heden.

Verschrik'ken (*schrik aanjagen, verschrikt worden*), ik heb en ben -schrikt; *de knaap -schrikte het paard*, deed schrikken; *wat was ik -schrikt (-schrokken)!* **-ker,** m. -s; **-king,** v. -en; zie Schrikken.

Verschroei'en (*al schroeiende bederven*), ik heb, het is -schroeid; *de -de zon*, verdorrende, verzengende; *een -de dorst*, brandende; **-ing** (*verzenging*), v. gmv.

Verschrom'pelen (*schrompelig worden, rimpelen*), het is -schrompeld; *het vroege fruit gaat licht -*; **-ing,** v. gmv.

Verschron'kelen (*ineenkronkelen van bloemen*), zij -schronkelde, zij is -schronkeld; *die kunstbloem is -schronkeld.*

Verschui'len (zich), ik -school mij, heb mij -scholen; *hij -schuilt zich achter de deur*, verbergen; *hij wist zich voor het gevaar te -*, dekken.

Verschui'ven (*schuivende verplaatsen*), ik -schoof, heb -schoven; *ik zal die kast wat -*; fig. *een beslissing -*, uitstellen; **-ing,** v. -en.

Verschul'digd, bn.; *ik ben hem veel -*, verplicht; *de -e gelden*, nog te betalen; *met -en eerbied*, beleefdheidsvorm.

Ver'sie (*omkeering, wending, overzetting, vertaling*), v. -siën. (s = z).

Versie'ren (*opschikken, optooien*), ik heb -sierd; *een kamer -*; *middelmaat -siert de straat*, d.i. tot sieraad strekken; *een verhaal met eenige anekdoten -*, opsieren; *gevoelens, die den man -*. (C.O.); **-der,** m. -s; **-ing,** v. -en; **-ingskunst,** v. gmv.; **-sel** (*al wat dient om op te sieren*), o. -s, -en.

Versifica'tie (*versbouw*), v. gmv. (t = ts).

Versificeeren (*verzen maken, iets in versmaat brengen, berijmen*), ook Versifieeren.

Verslaafd', bn.; *hij is - aan den drank, aan het spel*, overgegeven, de slaaf er van; meer -, meest -; **-heid,** v. gmv.; zie: Zich verslaven.

Verslaan', ik -sloeg, heb en ben -slagen; *den vijand -*, overwinnen; *den dorst -*, lesschen; *die wijn gaat -*, verschalen; *hij stond -slagen*, onthutst, ontmoedigd.

Verslag' (*bericht, mededeeling*), o. -en; **-gever,** m. -s; **-geefster,** v. -s; zie Rapport.

Versla'gen (verled. deelw. van *verslaan*: *ontmoedigd, verschrikt, ontsteld*), bn. en bw. -er, -st.

Versla'gene (*gedoode*), m. en v. -n.

Versla'genheid (*ontsteltenis*), v.; *de -heid was groot*, bedroefdheid, neerslachtigheid.

Verslampam'pen (*verbrassen, slempend verdoen*), ik heb -slampampt; *zijn centen -*, verspillen, verkwisten; zie Slampampen.

Versla'pen (*door te lang slapen verliezen*), ik -sliep, heb -slapen; *-sliept gij 't zoet der lentedagen, traag Roosje?* (Staring), slapende doorbrengen; *zich -*, te lang slapen.

Verslap'pen (*slap, laf, flauw doen worden of worden*), ik heb en het is -slapt; *alcohol -slapt de zenuwen*; *de handel kan -*.

Versla'ven (zich), ik heb mij -slaafd: *zich - aan drank, spel, lectuur*, enz., zich de slaaf maken van, zich overgeven aan; **-ing,** v. gmv.

Verslee'pen (*naar elders sleepen*), ik heb -sleept; *zijn bed -*; *balken -*.

Verslem'pen (*verdoen, in drank verteren*), ik heb -slempt; *zijn geld -*; zie Verslampampen.

Verslen'sen (*verflensen*), de bloem is -slenst; *al die bloemen gaan in de zon -*, verwelken, kleur en geur verliezen, kwijnen; **-ing,** v. gmv.

Versle'ten (*afgesleten, krachteloos*), bn.; *een - uitdrukking*, b.v. *het zilte nat, de schele nijd*, enz.; -er, -st.

Verslij'ten (*door het gebruik doen slijten*), ik -sleet, heb en ben -sleten; *die jas zult gij niet -*, stuk dragen; *verslijt gij mij voor een sul?* d.i. houden voor; *den tijd - met lezen*, doorbrengen; **-baar,** bn.; **-elijk,** bn.; **-ing,** v. gmv.

Verslim'meren (*erger worden*), het is -slimmerd; *de ziekte zal met den dag -*; **-ing,** v. gmv.

Verslin'den (*verzwelgen*), ik -slond, heb -slonden; *de tijger verslindt zijn prooi*, inzwelgen, gulzig opslokken; fig. *iemand met de oogen -*, d.i. nijdig aanzien; **-er,** m. -s; **-ing,** v. gmv.

Verslin'gerdheid (*verzotheid*), v. gmv.; *de - van juffrouw Stastok aan den uitroep: „welheeremijntijd!"* (C.O.)

Verslin'geren (*zich - aan of op iets*, d.i. onzinnig er aan gaan hechten, er verzot of verliefd op worden, altijd in ongunstigen zin), ik heb mij -slingerd; *zich - aan of op romanlectuur, het spel*; *hij -slingert zich aan den drank*, vergooit; *hij is op het spel, op de wereldsche vermaken -slingerd*, d.i. verzot.

Verslod'deren (*verslonzen, verwaarloozen*), ik heb -slodderd; *zijn kleeren -*.

Verslof'fen (*veronachtzamen*), ik heb -sloft.

Verslon'zen (*door onachtzaamheid bederven*), ik heb -slonsd; *zij -slonst haar kleeren*, slordig dragen, verwaarloozen, bederven.

Versmaad' (*geminacht*), bn.; *de Rijn als een -smade beek.* (Helmers); *een -smade raad.*

Vers'maat (dichtk. *voetmaat van een versregel*), v. -maten; zie Jambe, Trochee, Trippelmaat.

Versmach'ten (*smachtend omkomen*), ik ben -smacht; *- van dorst, van honger*, vergaan; *in de gevangenis -*, treuren, kwijnen; fig. *zijn leven in verdriet -*, smachtend, kwijnend doorbrengen; **-ing,** v. gmv.

Versma'den (*met smaad of minachting afwijzen*), ik heb -smaad; *iemands goeden raad -*, minachten; *wat hij toen -smaadde, zou hem nu welkom zijn*, beneden zich achtte; *zulk een aanbod is niet te -*, verwerpen, van de hand te wijzen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. gmv.

Versmel'ten (*wegsmelten, vloeibaar maken*), ik -smolt, ik heb, het is -smolten; *de tonen -*, vloeien in elkaar; *in tranen -*, wegsmelten; **-ing,** v. gmv.

Versme'ren (*smerende verbruiken*), ik heb -smeerd; *hij heeft alles verteerd en -smeerd*, verbrast, er doorgebracht.

Versmo'ren (*verstikken, smorend omkomen*), ik heb en ben -smoord; *den kreet van smart -*, onderdrukken; **-ing,** v. -en.

Versmul'len (*smullend verkwisten*) ik heb -smuld; *zijn geld -*, aan lekker eten en drinken verdoen.

Versna'pering (*lekkernij, lekker beetje, hapje*), v. -en; *geen - te hebben dan de giften en gaven van weeuw en wees.* (Potg.)

Versnel'len (*sneller maken, bespoedigen*), ik heb -sneld; *den pas -, dat zal den bloedsomloop -*, sneller doen worden; **-ling,** v. -en.
Versnij'den (*snijdend anders maken, door snijden bederven*), ik heb -sneden; *stroo tot haksel -; een jas -*; ook, *vermengen: wijn -*, vervalschen; **-ing,** v. -en.
Ver'so fo'lio (It. *de linker- of ommezij van een blad*), v. gmv.
Verspa'den (*uitstellen*), ik heb en het is spaad; *zijn vertrek, een zaak -; de koorts gaat al -*, later komen. w. i. g.
Verspan'nen, ik -spande, heb -spannen; *de paarden-*, anders inspannen; **-ning,** v.
Verspar'kelen (*sparkelend vergaan, verspatten*), het is -sparkeld; *het vuurwerk gaat - in een vonkenregen.*
Verspe'len, ik heb -speeld; *zijn geld -*, spelende kwijtraken; *iemands achting -*, verbeuren; *zich -: ik heb mij -speeld*, heb mij in het spel vergist.
Verspe'nen (*verplanten nl. uit zaad opgekomen plantjes*), ik -speende, heb -speend.
Versper'ren, ik heb -sperd; *den toegang -*, belemmeren, afsluiten; **-ring,** v. -en.
Verspie'den (*heimelijk bespieden*), ik heb -spied; *als harpspeler vermomd wist Alfred de toerustingen der Noormannen te -.* (Schrant), af te loeren, te verkennen; **-er** (*verkenner*), m. -s; **-ing,** v. -en.
Verspie'jacht (*postschip, adviesjacht*), o.-en.
Verspil'len, ik heb -spild; *zijn geld, zijn goed, zijn erfdeel, zijn tijd -*, verkwisten; **-ler,** m. -s; **-ling,** v. -en.
Versprei'den (*over een groote vlakte uitstrooien of uitspreiden*), ik heb -spreid; *allerlei valsche geruchten -*, rondstrooien; *de vijanden werden verspreid*, verstrooid; *een -spreide bevolking*, niet aaneengesloten; *enkele -spreide hutten*, alleenstaande; **-er** (*rondstrooier*), m. -s; **-ing,** v. gmv.; **-ster,** v. -s.
Verspre'ken (zich), ik -sprak mij, heb mij -sproken; *ik heb mij toen -sproken*, d. i. in het spreken vergist.
Vers'regel (*regel van een gedicht*), m. -s.
Vers'snede (*doorsnede van een versregel, caesuur*), v. -n; zie: Alexandrijn en Caesuur.
Verstaald' (verled. deelw. van *verstalen*), bn.; *een - mes*, tot staal gemaakt; *- ijzer*, gehard; fig. *een - voorhoofd, en - gemoed*, verhard, verstokt; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Verstaan' (*begrijpen, bevatten, geleerd hebben, kennen, bedreven zijn in*), ik -stond, heb -staan; *ik versta u niet; hij verstaat geen gekheid; zijn ambacht -*, kennen; **-baar,** bn. en bw.: *een -baar woord; -baar spreken*; -der, -st.
Verstaan'der (*hij, die iets verstaat of begrijpt*); zegsw. *een goed - heeft maar een half woord noodig*, een korte aanduiding is genoeg voor een scherpzinnig hoorder.
Versta'len (*tot staal verharden*), ik heb -staald; *ijzer wordt door het vuur verstaald; de grond in 't hart -staald* (Tollens), *zich -*, fig. ongevoelig worden; **-ing,** v. gmv.
Verstand' (*begrip, doorzicht, bevatting*), o.; *zijn - gebruiken, hij heeft veel gezond -, hij heeft zijn - verloren, iemand iets aan het - brengen, - van iets hebben; dat gaat mijn - te boven; hij is niet wel bij zijn -*, d. i. krankzinnig; *met dien -e*, men dient het aldus te verstaan.
Verstan'delijk (*het verstand betreffende*) bn.; *de -e ontwikkeling*, geestelijke; *de -e vermogens; hij is - goed ontwikkeld*; **-heid,** v. gmv.; zie Intellectueel.
Verstand'houding (*betrekking*), v. gmv.; *in goede -*, op voet van vriendschap; *in - staan*, relatie; *ze zijn niet in de beste -.*
Verstan'dig (*van verstand, van inzicht, van nadenken getuigende*) bn. en bw.; *een - woord, een -e raad, een - antwoord*, goed bedacht, doordacht; *- spreken, - handelen*; -er, -st; **-lijk** (*naar het verstand*), bw.: *hij is - achtergebleven.*
Versteend' (*als steen*), bw.; *een -de plant; een - dier*, tot steen geworden; fig. *- schouwt dit de onweerbre Marco aan.* (Staring), stijf van schrik, wezenloos; **-heid,** v. gmv.
Verstee'nen (*tot steen maken of worden*), ik heb en ben -steend; *kalk -t de voorwerpen*; fig. verharden, ongevoelig maken of worden: *een -d hart, een -d gemoed.*
Verstee'ning (*een tot steen geworden dier of plant*), v. -en; zie Fossiel.
Verstek', o. gmv.; *hij werd bij - veroordeeld*, in zijn afzijn, bij zijn niet op tijd verschijnen voor den rechter; zie Zich versteken.
Verste'ken (*verbergen*), ik -stak, heb -stoken; *zich -*, verschuilen, wegkruipen.
Versteld' (*verbaasd, onthutst*), bn.; *wij stonden -*; meer, meest -; **-heid,** v. gmv.
Verstel'len, ik heb -steld; *een kleed -*, repareeren, lappen; *een verstelde broek.* (C.O.); *kant -*, stoppen; *een schip -*, kalfaten; **-ler,** m. -s; **-ling,** v. -en; **-werk,** o. -en.
Versten'digen (afl. van *verstand: mededeelen, doen verstaan, aan 't verstand brengen*), ik heb -stendigd; *wie -t ons van 't onbekende leed?* (Bild.). vero.
Versterf' (*het afsterven*; ook: *de nalatenschap*), o. gmv.; *bij - van zijn oom; hij vroeg zijns vaders -*, n.l. zijn deel der nalatenschap.
Verster'ken (*sterk of sterker maken*), ik heb -sterkt; *de wallen -, een leger -; den inwendigen mensch -*, goed eten; **-ing,** v. -en.
Verster'kend (*kracht gevend*), bn.; *-e middelen; 't Is ook -, 't lekkre zand, gestoofd door zonnegloed.* (De Gen.); -er, -st.
Verster'ven (*overlijden, wegsterven*), ik -stierf, ben -gestorven; *uw roem zal niet -*, te loor gaan, *het vleesch laten -*, besterven; *zich -*, z. kastijden, vasten, enz.; **-ing** (*onthouding*), v. -en.
Verstijfd' (*stijf geworden*), bn.; *- van kou*, verkleumd; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Verstij'ven (*stijf of stram maken of worden*), ik heb en ben -stijfd; *hij stond verstijfd van schrik*, verstramd; *- van kou*; **-ing,** v. -en.
Verstok'ken (als een *stok* maken: *verharden*), ik heb en ben -stokt; *zijn hart -*, ongevoelig maken.
Verstokt' (*ongevoelig*), bn.; *hij is - in het kwaad; zijn hart is -; een -e oude vrijer*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Versto'len (*heimelijk, in 't geheim*), bn. en bw.; *een - blik; de boerin zag haar na - van achter het vensterraam.* (V. Lov.), germ.
Verstom'men (*stom maken of worden*), ik heb en hij is -stomd; *die woorden deden hem -*, sprakeloos worden; **-ming** (fig. *groote verbazing*), v. gmv.
Verstom'pen (*stomp maken of worden*), ik heb en ben -stompt; *dat verstompt den geest,*

suf maken; *die jongen is verstompt*, door overspanning versuft; **-ing,** v. gmv.
Verstoord' (*boos, gram, uit zijn humeur*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Verstoor'der (*iemand, die iets verstoort*), m. -s; *een - van rust, vrede, orde, pret*; **-ster,** v. -s.
Verstoo'teling (*iem., die verstooten wordt of is*), m. en v. -en; voor het v. ook **-e;** *een arme - der familie*, verschoppeling; *een - der maatschappij*, verschoveling, ellendeling.
Verstoo'ten, ik -stiet (-stootte), heb -stooten; *een kind, een pupil, een vrouw -*, van zich stooten, er van scheiden.
Verstop'pen (*dichtstoppen, wegstoppen*), ik heb -stopt; *sneeuw kan een riool -; iemands hoed -*; **-ping** (*opstopping*), v. -en.
Verstop'pertje, o. gmv.; *- spelen*, kinderspel, waarbij een kind zich verstopt, dat dan door de anderen gezocht moet worden.
Verstopt'heid (*het verstopt zijn*), v. gmv.
Versto'ren, ik heb -stoord; *dat verstoort mijn plannen*, hinderen, beletten; *vogelnesten -*, uithalen; *om Trojes veste te -*. (Vondel), vernielen, verwoesten; **-ing,** v. -en.
Verstor'ven (*ouderloos*), bn.; *een - kind*; ook, *- goederen*, door erfenis toegevallen.
Verstou'ten (zich), (*zich iets onderwinden*), ik heb mij -stout; *hij dorst zich die taal -*, den moed hebben tot; *wat verstout gij u!* d.i. hoe durft gij zoo vermetel zijn.
Verstou'wen (*verstuwen*), ik heb -stouwd;
Verstrek'ken (*verschaffen, bezorgen; strekken, dienen*), het heeft -strekt; *de noodige gelden -, dat - u tot eer.*
Verstrik'ken, ik heb -strikt; *iemand in zijn eigen woorden -*, vangen; **-king,** v. -en.
Verstrooid', bn.; *de professor is in gezelschap wat -*, afgetrokken; *- van geest*; **-heid,** v.
Verstrooi'en, ik heb -strooid; *het vijandelijk leger werd verstrooid*, uit elkaar gejaagd.
Verstrooi'ing (*afleiding, genoegen*), v. -en.
Verstui'ken (*licht ontwrichten*), ik heb -stuikt; *ik heb mijn voet, mijn hand verstuikt*, in geringe mate ontwricht; **-ing** (*lichte uit elkander schuiving van gewrichten*), v. -en.
Verstui'ven (*wegstuiven*), het -stoof, is -stoven; *het zand der duinen verstuift*, waait weg; *hij deed de legers als kaf -*, uiteenspatten; **-ing,** v. -en.
Verstu'wen (*overpakken, anders samenpakken*), ik heb -stuwd; *de lading in een zeeboot -*; zie Stuwen.
Versuf'fen (den. van *suf*), ik heb en ben -suft; *hij schijnt te -*, suf te worden.
Versuft' (*dof van geest*), bn.; *een -e grijsaard*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Versuk'kelen, ik heb en ben -sukkeld; *gij moet dit kind niet -*, als een sukkel behandelen; **-ing,** v.: *in de -ing raken*, d.i. achterafgezet, verwaarloosd worden.
Vers'voet (dichtk. *evenmatig deel van een versregel*), m. -voeten; *een zeker aantal -voeten vormen een versregel.*
Vertak'ken (*in takken splitsen*), met *zich*: *de rivier gaat zich hier -*, verdeelen.
Vertak'king (*splitsing, onderdeel*), v. -en; *een samenzwering met vele -en*; *de -en van een taal*, dialect.
Verta'len (*in een andere taal overzetten*), ik heb -taald; **-er** (zie Translateur), m. -s; **-ing,** v. -en.
Ver'te (*groote afstand van plaats of tijd*), v. gmv.; *in de - zagen wij een schip*, in het verschiet, aan den horizon; *zoo iets ligt nog in de verre -*, in de verre toekomst.
Vertee'deren (*teeder maken of worden*), ik heb en ben -teederd; *geen smeekbede kon Alva -*, treffen, het hart roeren, tot medelijden stemmen; **-ing,** v. gmv.
Vertegenwoor'digen (*voor één of meer personen tegenwoordig zijn*), ik heb -tegenwoordigd; *ik zal mij door den notaris laten -; de afgevaardigden - het heele volk*; **-er** (*representant*), m. -s; **-ing,** v. gmv.
Vertel'len (*verhalen*), ik heb -teld; *een sprookje -; kom, vertel het ons eens*, mededeelen; **-ler,** m. -s; **-ster,** v. -s.
Vertel'len (zich), (*verkeerd tellen*), ik heb mij -teld; *er is vijf gulden te weinig, ik heb mij zeker verteld.*
Vertel'ling (*klein verhaal*), v. -en; *de dichterlijke -*, een eenvoudig verhaal in maat en meestal op rijm, al of niet verdicht, kort van beloop, b.v. *De twee Bultenaars* van Staring; idem, *De Hoofdige boer*; De Genestet: *De St. Nicolaasavond*, enz.
Vertel'sel (*verhaal, sprookje*), o. -s; **-tje,** o. -s.
Verte'ren (afleid. van *teren*), ik heb en het is -teerd; *zijn maag kan geen komkommers -*, verduwen, verdragen; *den pot -*, opmaken; *hij verteert van jaloezie, wegteren, vergaan*; **-baar** (*kunnende verteren*); **-ing** (*gelag*), v. -en: *groote -ingen maken*, veel geld in 't gelag verkwisten.
Verteu'ten (*den tijd met niets-doen doorbrengen*), ik heb -teut, gmz.; zie Teuten.
Verticaal' (*loodrecht*), bn.; *in -alen stand*, rechtstandig; *een -ale plantengordel*, dien men bij het bestijgen van een berg achtereenvolgens opmerkt; zie Perpendiculair. (c = k).
Verticaal' (*loodlijn*), v. -calen. (c = k).
Vertien'den (*met tienden bezwaren*), ik heb -tiend; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Vertienvou'digen, ik heb -tienvoudigd; *de speler had zijn inzet -tienvoudigd*, d.i. had tienmaal den eersten inzet opgezet.
Vertier' (*drukte, leven, bedrijvigheid, verkoop*), o. gmv.
Vertik'ken (*weigeren iets te doen*), ik -tikte, ik heb -tikt; *dat -tik ik nu!* verdraai.
Vertil'len (*tillend verplaatsen*), ik heb -tild; *een brandkast -*; ook: *zich -*, inwendig zich kneuzen door te zwaar te beuren; **-ling,** v. -en.
Vertim'meren (*anders doen timmeren*), ik heb -timmerd; *een huis -*; **-ing,** v. -en.
Vertin'nen (*met een laagje tin overtrekken*), ik heb -tind; *een koperen pan -*, met tin aan de binnenzij bekleeden of overtrekken; **-ner** (*werkman, die vertint*), m. -s; **-ning,** v. -en; **-sel,** o. gmv.
Vertoef' (*verblijf, oponthoud*), o. gmv.; *zonder -*, uitstel; **-plaats,** v. -en.
Vertoe'ven (*zich ophouden*), ik heb -toefd; *waar hebt gij vertoefd?* gewacht, gerust.
Vertol'ken (*overzetten, vertalen*), ik heb -tolkt; *iemands gedachten, woorden -*, verklaren, uitleggen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Vertoog' (*verhandeling*), o. -en; *de spectatoriale -en van Justus van Effen* († 1735); *diepzinnige -en over de Deugd of over de vier Jaargetijden* (C.O.); *een - houden.*
Vertoo'gen (*aantoonen, duidelijk maken, bewijzen*), ik heb -toogd; meer: Betoogen.

Vertoon' (*'t laten zien*), o. gmv.; *op - van zijn biljet*; *op - van den wissel*; *hij maakt veel - in de wereld*, praal, bluf; *'t is daar meer - dan rijkdom*, uiterlijkheid, schijn.
Vertoo'nen (*laten zien, voor oogen stellen*), ik heb -toond; *hij zal zich niet meer in 't publiek -*; *de tooneelafdeeling zal dat stuk -*, opvoeren; **-baar,** bn.; **-er,** m. -s.
Vertoo'ning (*voorstelling*; *datgene, wat vertoond wordt, representatie*), v. -en.
Vertoor'nen (*boos maken*), ik heb -toornd, *zich -*, zich toornig maken.
Vertra'gen (*tegenhouden*), ik heb en het is -traagd; *hij zocht den gang der onderhandelingen te -*, belemmeren; **-ing,** v. -en.
Vertrap'pen (*moedwillig vertreden*), ik heb -trapt; *bloemen, het gras -*; *zijn speelgoed -*; zegsw. *ik vertrap het*, ik vertik het, doe het in geen geval, gmz.; **-ping,** v. -en.
Vertre'den (*onder den voet treden*), ik -trad, heb -treden; fig. *zijn geluk -*; zegsw. *ik ga mij eens -*, een ontspanning al wandelende nemen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Vertrek' (eig. *ruimte, waarin men zich terugtrekt: lokaal, zaal, kamer*), o. -trekken; *een ruim -, een somber -*.
Vertrek' (*afreis*), o. gmv.; *de trein staat op -*.
Vertrek'ken (*anders trekken*), ik -trok, heb -trokken; *zijn gezicht niet -, zijn mond is geheel vertrokken*, verdraaid; *hij vertrok geen spier*; **-king** (*verdraaiing*), v. -en.
Vertreu'zelen (*verbeuzelen*), ik heb -treuzeld; *zijn studietijd -*; **-ing,** v. gmv.
Vertroe'telen (*verwennen*), ik heb -troeteld; *gij zult dat kind heelemaal -*, week maken; *zich -*; **-ing,** v. -en.
Vertroos'ten (*troost geven*), ik heb -troost; **-baar,** bn.; **-troostend,** bn.; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en: *Vertroosting aan Geeraard Vossius.* (Vondel), troostwoord, troostdicht.
Vertroos'tend (*troostvol*), bn.; *een - woord* stillend, kalmeerend.
Vertroos'ter (R.-K. *de H. Geest*), m.; zie Trooster en Paracleet.
Vertrouwd' (verled. deelw. van *vertrouwen: het vertrouwen bezittend*), bn.; *een - persoon, bediende, vriend*, op wien men zich verlaten kan; *hij is - met dat werk*, goed bekend; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Vertrouw'de (*iemand, wien men alles vertrouwt, intieme vriend of vriendin*), m. en v. -n.
Vertrou'welijk (*van vertrouwen blijk gevende*), bn. en bw.; *een - gesprek*; *iets - mededeelen*; -er, -st; **-heid,** v. -heden.
Vertrou'weling (*persoon, die iemands vertrouwen heeft, vriend, aanhanger*), m. en v. -en; voor het v. ook **-e.**
Vertrou'wen (*betrouwen, hoop*), o. gmv.
Vertrou'wen (*vertrouwen stellen*), ik heb -trouwd; *op God -*.
Vertui'anker (scheepst. *tuianker*), o. -ankers; zie Vertuien.
Vertui'en (*met twee ankers vastleggen*), ik heb -tuid; *wij -tuiden het schip en maakten alle zeilen los*; fig. *aan 't schip van staat vertuid door ambtszorg.* (Staring), verbonden; *een vertui-anker*, klein anker; **-ing,** v. gmv.
Vertui'gen (*anders optuigen*), ik heb -tuigd; *een schip -, een paard -*; **-ing,** v. -en.
Vertui'schen (*verruilen, verronselen, verkwanselen*), ik heb -tuischt. w.g.
Vertui'ten (*in de krul zetten*, fig. *opsieren*), ik heb -tuit; *de Roer, die 't hair met riet -*, doorvlecht. (Vondel, Rijnstroom). vero.
Vertwij'feld (*wanhopig*), bn. en bw.; *een - mensch, - vechten*; **-heid,** v. gmv.
Vertwij'felen (*wanhopen, radeloos zijn*), ik heb -twijfeld; **-ing** (*wanhoop*), v. -en.
Ver'uitziend, bn.; *-e plannen*, vèr strekkend.
Vervaard' (verled. deelw. van *vervaren: angstig, bevreesd, bang*), bn.; *iemand - maken*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Vervaar'digen (*vaardig maken, gereedmaken, samenstellen*), ik heb vervaardigd; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en; **-ster,** v. -s.
Vervaar'lijk, bn. en bw.; *een - geschreeuw, - schreeuwen*, ontzettend; -er, -st
Verva'gen (*vaag, onduidelijk worden*), -vaagde, is -vaagd; *heel ver in 't verschiet, waar de kleuren -! de bet. der volzinnen -den, en hij viel in slaap.*
Verval' (*vermindering*), o. gmv.; *lijden aan - van krachten*, afname.
Verval' (*voordeel*), o. -vallen; *in dezen dienst is nog al -*, d. i. fooien voor de dienstboden.
Verval' (aardr. *'t verschil in hoogte van den waterspiegel op twee punten in den stroomdraad eener rivier*), o. gmv.
Verval'dag (handel. *betaaldag van wissels of termijnen*), m. -dagen.
Verval'len, ik -viel, ben -vallen; *de wissel is - op den 15en*; *die familie gaat -*, verarmen.
Verval'len, bn.; *een - huis, kasteel*, bouwvallig, ontredderd; *wat is hij -!* vermagerd; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Verval'schen, ik heb -valscht; *een zegel -, een handteekening -, de munt -*, namaken; *het meel -, de koffie -*, met slechte bestanddeelen vermengen; *een tekst -*, verdraaien; *een rekening -*, d. i. opzettelijk foutief maken; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Verval'tijd (*vervaldag*), m. -tijden; *de - van een wissel*, tijdstip, dat hij betaald moet worden.
Vervan'gen (*de plaats innemen van*), ik -ving, heb -vangen; *de ééne ploeg arbeiders vervangt de andere*, aflossen; *gij wordt door den zoon des huizes -*, die komt in uw plaats; *het ééne woord door het andere -*, verwisselen; **-ing,** v. -en.
Verva'ren (den. van *vaar*, vrees: *bang maken, vrees aanjagen*), ik heb -vaard; *iemand -*; zie Onvervaard.
Verva'ren (*te water vervoeren*), ik -voer, heb en ben -varen; *steenen -*, met een vaartuig vervoeren; *waarheen is hij -?* waar is hij gebleven? vero.
Verva'ten (*in een ander vat overgieten*), ik -vaatte, ik heb -vaat; *wijn gaan -*.
Vervat'ten (*hervatten*), ik heb -vat; *gij moet uw bezoek eens -*, herhalen; *het verzoek was in de volgende woorden vervat*, uitgedrukt; **-ting,** v. gmv.
Verve'len (*te veel worden, tot last zijn*), ik heb -veeld; *ik zit je maar te -*; *zich -*: *die eentonigheid verveelde mij*, hinderde mij.
Verve'lend (*onaangenaam*), bn.; *een - gesprek, een -e reis, een - boek*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Verve'ling, v. gmv; *de - kwelt den luiaard*; *de straf der -, ledigheid baart -*; *een dag vol saaie -*, van niet te weten, hoe men den tijd moet doorkomen.
Vervel'len (*van vel verwisselen*), het dier is -veld; *de slangen - eens per jaar*, een

andere huid krijgen; *de plataanboomen* -; **-ling,** v. -en.

Ver'veloos (*zonder verf*), bn.; *een -looze deur, vloer*, van verf ontbloot; **-heid,** v. gmv.

Ver'ven (den. van *verf*: *met verf bestrijken*), ik heb -verfd; *een huis* -, *een rijtuig* -, *goederen* -; **-er,** m. -s; **-erij',** v. -en.

Verve'nen (*uitvenen, tot turf maken*), ik heb -veend: *wij zullen dien hoek* -, de veenspecie er uit baggeren; **-ing,** v. -en.

Verver'schen (*versch maken*), ik heb -verscht; *het water in een vischkom* -, *den voorraad* -, vernieuwen; fig. *de heugenis van iets* -; **-ing** (*al wat verkwikt*: *dranken, vruchten, enz.*), v. -en.

Verver'sching (*verfrissching*), v. -en; *van welke -en zult gij gebruiken?* dranken, vruchten, enz.

Verver'schingskanaal (*kanaal, dat versch of zuiver water aanvoert*), o. -kanaal; **-kraam** (*kermiskraam met ververschingen*), v. -kramen; **-plaats** (*-tent, -salon*), v. -en.

Vervil'ten (*tot vilt worden*), het -viltte, is -vilt; het - is een eigenschap van wol, nl. door invloeden van buiten: drukking, warmte, vochtigheid, kleeft schapenhaar of wol zóó samen, dat het bijna niet meer is te ontwarren.

Vervlie'gen (*snel verdwijnen*), het -vloog, is -vlogen; fig. *nu is al mijn hoop -vlogen*; *de tijd -vliegt*; *spiritus -vliegt*; **-ing,** v. gmv.

Vervlie'ten (*vervloeien*), het -vloot, is -vloten; fig. *het leven gaat met de jaren* -.

Vervloei'en (*zachtkens wegvloeien*), het -vloeide, is -vloeid: **-ing,** v. gmv.

Vervloe'ken, ik heb -vloekt; *hij -vloekte ons allen*, vloeken op, den vloek uitspreken over; **-ing** (*vloek*), v. -en.

Vervloekt', bn. en bw.; *een -e kerel*, ellendige; *een -e daad*, slecht; *hij voert - weinig uit*, zeer weinig, gmz.; -, *wat een hitte!* tw.

Vervluch'tigen (*vluchtig worden, vervliegen*), het -vluchtigde, is -vluchtigd; *het laatste restantje hoop doen* -: **-ing,** v. gmv.

Vervoe'gen, ik heb -voegd; *een werkwoord* -, spraakk. *verbuigen*; *zich* -, zich wenden, zich begeven; **-ing** (*conjugatie*), v. -en.

Vervoe'ging (*buiging van een werkwoord*), v. -en: *er is een sterke en een zwakke* -; *een volledige* -, *een gebrekkige* -; ook: Conjugatie.

Vervoer' (stam van *vervoeren*), o. gmv.; *het - van goederen*, transport, overbrenging.

Vervoe'ren (*overbrengen*), ik heb -voerd; *de krijgsgevangenen werden per trein vervoerd*; fig. *hij liet zich door drift* -, te ver voeren.

Vervoe'ring (*geestdrift, bezieling, geestvervoering*), v. -en; *de dichter raakt hier in* -.

Vervoer'middel (*middel tot vervoer*), o. -en.

Vervolg' (*voortzetting*), o. -en; *een - op een boekwerk*; *in 't* -, voortaan; **-bundel** (*bundel gedichten, psalmen enz. als vervolg op een vorigen*), m. -s; **-deel,** o. -en; **-lijst,** v. -en; **-werk** (*boekwerk, dat niet ineens compleet verschijnt*), o. -werken.

Vervol'gen, ik heb -volgd; *iemand* -, nazetten, fig. in rechten betrekken; *hij -volgt ons met zijn aanbiedingen*, plaagt, verveelt; *den vijand* -, achterna zetten; **-baar,** bn.; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Vervol'gens (*daarna, later, naderhand*), bw.

Vervol'ging (*achternazetting*), v. -en; **-sgeest,** m. gmv.; **-swaanzin** (*een soort van krankzinnigheid, waarbij de lijder zich inbeeldt, dat hij vervolgd wordt*), m. gmv.

Vervoogd' (*onder een voogd staande*), bn.; *Floris zat* -, (Vondel), onder voogdij.

Vervor'deren (*voortzetten, verhaasten*), ik heb -vorderd; *zijn reis* -.

Vervor'men (*een anderen vorm geven*), ik heb -vormd; *zich* -; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Vervrach'ter (b.v. *een steenfabrikant, die de vracht levert*), m. -s; de Bevrach'ter is de tusschenpersoon, die met den schipper onderhandelt.

Vervreem'den (*in andere handen brengen*), ik heb en het is -vreemd; *de man kan de goederen der gemeenschap* -; *die kinderen zullen op den duur van hun ouders* -, door lange afwezigheid vreemd worden aan; *zich* -: *hij zal zich door dat gedrag van al zijn vrienden* -, verwijderen; **-heid,** v. gmv.; **-ing,** v. -en.

Vervroe'gen (*vroeger doen zijn*), ik heb en het is -vroegd; *een feest* -, *een bijeenkomst* -, eerder doen plaats hebben; **-ing,** v. -en.

Vervroo'lijken (*opvroolijken, blij maken*), ik heb -vroolijkt; *de wildzang -t het bosch*; *de zonneschijn -t het landschap*; *dat reisje zal u* -; *St. Nicolaas -t de jeugd*; **-ing,** v. gmv.

Vervul'len (*vol maken*), ik heb -vuld: *zijn plichten* -, doen, betrachten; *zijn belofte* -, nakomen; *zijn hoop werd vervuld*, bevredigd; *een betrekking* -; **-ling,** v. gmv.

Vervuurd' (verled. deelw. van *vermuren*, bederven), bn.; *dit hout is* -, bedorven, inwendig vergaan (nl. door het vuur, een ziekte, aangestoken).

Verwaaid', bn.; *wat ziet hij er - uit!* verwilderd; *een - uiterlijk*, slordig; -er, -st.

Verwaand' (*een te hoogen dunk van zich zelf hebbend*), bn. en bw.; *een - heer*, pedant, ingebeeld; - *spreken*; -er, -st; **-heid** (*pedanterie*), v. -heden.

Verwaar'digen (zich), ik heb -waardigd; *o God, -waardig u ons te verhooren*; *de meid -de zich de vereischte inlichting te geven* (C.O.); *hij zal zich - ons te antwoorden*, het de moeite waard achten, het niet beneden zich rekenen.

Verwaar'loozen (den. van *waarloos*, achteloos: *veronachtzamen*), ik heb -waarloosd; *gij verwaarloost uw gezondheid*; *verwaarloosde kinderen*; **-loosster** (*vrouw, die verwaarloost*), v. -s; **-loozer** (*man, die verwaarloost*), m. -s; **-loozing** (*het verwaarloozen*), v. gmv.

Verwach'ten (*hopen, te-gemoet-zien, rekenen op*), ik -wachtte, heb -wacht.

Verwach'ting (*hoop*), v. -en; *op - leven*; *aan de - beantwoorden*, aan wat men verwacht had.

Verwant' (*door maagschap verbonden*), bn.; *'k Ben Ridder, Vrijheer, u gelijk en Koningen* -, (Bild.); fig. *-e talen*, b.v. Spaansch en Portugeesch: *-e wetenschappen*, b.v. natuur- en scheikunde.

Verwant' (*lid eener familie, bloedverwant*), m. -en; vr. met **e:** *hij is een mijner -en.*

Verwant'schap (*het verwant zijn*), v. gmv.; *de - der Germaansche talen*; *bloed-*, familiebetrekking; *hij behoort tot mijn* -, familie.

Verwant'schapt (*verwant*), bn.; *-e talen.*

Verward' (*door elkaar liggend, overhoop, in de war*), bn. en bw.; *een -e boel, -e haren*; fig. *een - antwoord*, - *spreken*, niet geregeld, zonder orde; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Verwar'men (*warm, warmer maken*), ik heb -warmd; *zich* -; **-ing,** v. -en.
Verwar'mingskosten, m. mv.; **-toestel** (*toestel ter verwarming, calorifère*), o. -len.
Verwar'ren (*in de war brengen of raken*), ik heb -ward; *een streng sajet* -; *in zijn redevoering* -; *zich* -; **-ring,** v. -en.
Verwa'semen (*verdampen*), het is -wasemd; *vloeistoffen* -; *het leven gaat* -. (Bild.)
Verwas'sen (*door groeien verdwijnen; ook verkeerd wassen*), het -wies, is -wassen; *dat gebrek zal wel* -; *die verkromming zal wel* -; *een* - *ventje*, gebocheld; **-sing,** v. gmv.
Verwa'ten (eig. verled. deelw. van 't vero. *verwaten*, vervloeken: *vermetel, opgeblazen, stout*), bn. en bw.; *een* - *koningin*, overmoedig; *een* - *handeling*, onberaden; - *op iemand neerzien*, kleinachtend; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Verwa'teren (*door te veel water bederven, ook tot water worden*), ik heb -wateard; *bier, melk, wijn, soep* -, te zeer aanlengen; fig. *zijn stijl* -, er alle pit aan ontnemen; **-ing,** v. gmv.
Verwed'den (*een weddingschap aangaan, door wedden verliezen*), ik heb -wed; *ik wil er een gulden onder* -; *veel geld* -.
Verwee'kelijken (*weekelijk maken, verzwakken*), ik heb -weekelijkt; *weelde* -*t*; *het leger zal* - *door te veel rust*; **-ing,** v. gmv.
Verwee'ken (*week, zacht maken of worden*), ik heb en het is -weekt; *die erwten zijn* -'; *zijn longen zullen gaan* -; **-ing,** v. -en.
Verwee'ren (*bederven door het weer*), het is -weerd: *glas gaat* -, groen worden; *de rotsen* -, verbrokkelen; *er stond nog een half-verweerde blinde muur*, vergane; **-ing,** v. gmv.
Verwei'den (*in een andere wei doen gaan*), de boer -weidde, heeft -weid; *het vee* -.
Verwek'ken (*doen ontstaan, teweegbrengen*), ik heb -wekt; *schrik* -, *angst* -, doen ontstaan, veroorzaken; **-ker,** m. -s; **-king** (*voortbrenging*), v. -en.
Verwek'ken (R.-K. *in zich opwekken of wakker maken*), ik heb -wekt; *een akte van berouw* -, berouw doen blijken door dit gebed te zeggen.
Verwelf', verwulf' (*gewelf*), o. -welven, -wulven; *het* - *van een kelder*.
Verwelf'sel, verwulf'sel (*gewelf*), o. -welfsels, -wulfsels.
Verwel'ken (*verleppen, slap worden, geur en kleur verliezen*), het is -welkt; *de kruiden, bloemen* -, verflensen, fig. *de schoonheid gaat* -, haar frischheid verliezen; **-ing,** v. gmv.
Verwel'komen, ik heb -welkomd; *een logé, een vriend* -, welkom heeten; **-ing,** v. -en.
Verwel'ven, verwul'ven, ik heb -wulfd; (-wulfd); *een kelder* -, met een gewelf dekken, met een gewelf bouwen.
Verwen'nen (*verkeerd wennen*), ik heb en ben -wend; *een kind* -, bederven door toegevendheid; **-ning,** v. gmv.
Verwen'schen (*kwaad toewenschen*), ik heb -wenscht; *iemands pogingen* -, vervloeken, naar de maan wenschen; **-ing,** v. -en.
Verwe'ren (zich), (*zich te weer stellen*), ik heb mij -weerd; *hij verweerde zich als een leeuw*, verdedigen, weerstand bieden; - **-weerder** (*verdediger*), m. -; **-weerschrift** (*apologie*), o. -en; **-ing** (*verweer*), v. gmv.
Verwer'kelijken (*verwezenlijken*), het is -werkelijkt; *een plan* -, *een gedachte* -, tot werkelijkheid maken; **-ing,** v. gmv.
Verwer'ken (*werkende verbruiken*), ik heb -werkt; *een millioen steenen* -, vermetselen; *gij moet die leerstof goed* -, in u opnemen; **-ing,** v. gmv.
Verwer'pelijk (*te verwerpen*), bn.; *een* - *stelsel*; *dat voorstel is niet* -, onaannemelijk; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Verwer'pen (*van zich werpen, wegstooten*), ik -wierp, heb -worpen; *een wetsvoorstel* -, niet aannemen, afstemmen; **-ing,** v. gmv.
Verwer'ven (*verkrijgen*), ik -wierf, heb -worven; *kennis* -; **-ing,** v. gmv.
Verwey', Albert, geb. 1865 te Amsterdam met *Van Eeden* en *Kloos* oprichter van: de Nieuwe Gids (1880); ook dichter: *Van het Leven, gedicht in Sonnetten* (1888), *Verzamelde gedichten* (1889).
Verwe'zenlijken (*tot werkelijkheid brengen*), ik heb -wezenlijkt; *moge al, wat gij wenscht,* -*wezenlijkt worden!* werkelijkheid worden; *droomerijen, die zich nooit zullen* -. (Klikspaan); **-ing,** v. gmv.: *de* -*ing van een ideaal*.
Verwig'gelen (*doen wiggelen of waggelen*), ik heb -wiggeld; *een lossen tand* -, *een paal* -, heen en weer bewegen, doen wiegelen.
Verwij'den (den. van *wijd*, breed: *wijd of wijder maken*), ik heb -wijd; *een kleedingstuk* -, *een kanaal* -.
Verwij'derd (verl. deelw. van *verwijderen*: *afgelegen*), bn.; *een* - *geraas*, op verren afstand; fig. -*e oorzaken*.
Verwij'deren (verwant met *verwijden*), ik heb -wijderd; *verschil van gevoelen houdt hen van elkaar* -*wijderd*, gescheiden; *iemand uit zijn huis* -, het hem doen ruimen, hem den toegang ontzeggen; **-ing** (*oneenigheid, afkeerigheid*), v. -en.
Verwijfd' (*verweekelijkt, ontzenuwd*), bn.; *die* -*e sultan*; fig. *het* -*e Oosten*; -er, -st; **-heid,** v. -heden.
Verwijl' (*uitstel*), o. gmv.; *zonder* -, vertoef.
Verwij'len (*verpoozen*), ik heb -wijld; *ergens* -, ergens vertoeven.
Verwijt' (*berisping, gisping*), o. -en.
Verwij'ten (*berispen, ten laste leggen*), ik -weet, heb -weten; *ik heb mij niets te* -; spreekw. *De pot verwijt den ketel, dat hij zwart is*, de een verwijt den ander zijn eigen gebrek; **-ing,** v. -en.
Verwij'zen (*naar e. anderen persoon of een andere plaats wijzen*), ik -wees, heb -wezen; *ik heb hem naar mijn vader verwezen*, gezonden; *naar een andere rechtbank* -; **-ing,** v. -en.
Verwij'zen (*veroordeelen*), ik verwees, heb -wezen; *Christus werd ter dood* -*wezen*.
Verwik'kelen (*verwarren*), ik heb -wikkeld; *iem. in een samenzwering* -, betrekken; **-ing,** v. -en: *de verwikkelingen in 1830 met België*, moeielijkheden.
Verwik'keling (dichtk. *hoofddeel van een drama, waarin de plannen der handelende personen met elkaar in botsing komen*), v. -en.
Verwik'ken (*verwegen*; alleen onbep. wijs: *het is niet te* -, het staat vast als een paal,
Verwil'derd (*woest, ruw*), bn.; *een* -*e blik*, - *struikgewas*, d. i. ineengegroeide ranken; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Verwil'deren (*wild, woest worden*), ze zijn -wilderd; *honden en paarden* - *in volle vrij-*

heid, worden wild, woest; **-ing,** v. gmv.: *de -ing der straatjeugd.*

Verwin'nen (*overwinnen*), ik -won, heb -wonnen; **-naar,** m. -s; **-ning** (*daad van overwinnen*), v. -en.

Verwin'teren (*den winter doorbrengen*), ik heb -winterd; **-ing** (*het overwinteren*), v. -en.

Verwis'selen (*ruilen*), ik heb -wisseld; *van kleeren -, van paarden -, van kleur -*, veranderen; **-aar,** m. -s; **-baar,** bn.; **-ing** (*omruiling*), v. -en.

Verwis'seling (spraakk. *omwisseling* b.v. *van z en r*), v. -en; b.v. *verliezen en -loren.*

Verwit'tigen (eig. *wittig* d.i. *wetend maken*: *doen weten*), ik heb -wittigd; *de ontvanger verwittigt u*, enz., maakt bekend, bericht, laat weten; **-ing** (*mededeeling*), v. gmv.

Verwoed' (*woedend, razend, dol*), bn. en bw.; *een - gevecht*; *zij kampten -*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Verwoes'ten, ik heb -woest; *een stad -*, te gronde richten, uitplunderen, vernielen; fig. *zijn geluk -*; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Verwon'den (*kwetsen*), ik heb -wond; *zijn hand -*; *zich -*, zich een wonde toebrengen.

Verwon'deren (*verbazen*), ik heb -wonderd; *uw wegblijven verwondert mij*; *koning Frederik verwonderde aarde en hemeltrans.* (Bild.)

Verwon'dering (*bevreemding*), v. gmv.; **-steeken** (*uitroepingsteeken*), o. -s.

Verwon'derlijk (*verwondering wekkend*), bn. en bw.; *een - geval*, vreemd, zonderling; *hij sprak -*; -er, -st.

Verwo'nen, ik heb -woond; *ik verwoon hier duizend gulden*, d.i. aan huur betalen; *om er 't strafjaar te -*. (Staring), wonende door te brengen.

Verwon'neling (*iem., die overwonnen is, overwonnene*), m. en v. -en; voor het v. ook **-e.**

Verwor'den (*onklaar worden, bederven, vergaan*), het -werd, is -worden; *door den tijd wordt en -wordt alles*; **-ing,** v. gmv.

Verwor'den (*anders worden, veranderen*), het is -; *de taal wordt en -wordt*; **-ing** (*verandering*), v. -en: *de -ing eener levende taal.*

Verwor'gen, verwur'gen (*de keel dicht snoeren, zoodat er de dood op volgt*), hij heeft -worgd (-wurgd); **-worging (-wurging),** v. -en.

Verwor'peling (afleid. van *verwerpen*: *ellendige, verstootene*), m. en v. -en; voor het v. ook **-e.**

Verwor'pen (*verachtelijk, laag*), bn.; -er, -st; **-heid** (*ellende, diepe verachting*), v. gmv.

Verwrik'ken (heen en weer *wrikken*), ik heb -wrikt; *een paal -*, al wrikkende of rukkende bewegen; *den voet -*, uit het gelid vallen, verstuiken; **-king,** v. gmv.

Verwrin'gen (*door wringen verdraaien*), ik -wrong, heb -wrongen; *iem. arm -*; fig. *een zaak -*; *de bet. van een woord -*, verdraaien, veranderen; *zijn denkbeelden in oude stelsels -*. (Koetsveld); **-ing,** v. -en.

Verwulf', verwulf'sel (*gewelf*), o. verwulven, -wulfsels; zie Verwelf, enz.

Verwur'gen. Zie Verworgen.

Verzaad'baar (*te verzaden*), bn.; *eerzucht is niet -*, verzadigd kunnende worden.

Verzach'ten (*zachter, leniger maken*), ik heb en het is -zacht; *de pijn -, het leed -*, verlichten, verminderen; *de scherpte eener uitdrukking -*, temperen, matigen; **-ing,** v. -en.

Verzach'tend (*stillend, verminderend*), bn.; *een - vocht*; *een -e uitdrukking*: zie Euphemisme; *-e omstandigheden*; -er, -st.

Verza'den (den. van *zat*), ik heb -zaad; *de hongerigen -*, volop voeden; *de maag -*, vullen; *vochten - met zout*, er zooveel zout in doen als kan; **-ing,** v. gmv.

Verza'digen (*verzaden, zat maken*), ik heb -zadigd; **-baar,** bn.; **-ing,** v. gmv.

Verza'ken (*verloochenen*), ik heb -zaakt; *zijn geloof -, zijn plicht -*; *kleur -, troef -*, valsch spelen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. gmv.

Verza'ken (R.-K. *zich afkeeren van*), ik heb -zaakt; *den duivel -, zijn geloof -*; **-ing,** v.

Verza'melen (*bijeengaren*), ik heb -zameld; *postzegels -*; *de trom tot - roeren, de soldaten gingen zich daar -*; *hij werd tot zijn vaderen verzameld*, in den grafkelder bijgezet; **-aar,** m. -s; **-aarster,** v. -s; **-plaats,** v. -en; **-woord** (*verzamelnaam*), o. -en.

Verza'meling (*verzamelde menigte*), v. -en; *de Hollandsche jongen maakt in 't voorjaar een - van eieren.* (C.O.), collectie.

Verza'melnaam (spraakk. *naam eener verzameling*), m. -namen; *bosch, leger is een -*; zie Collectief.

Verza'men (*te zamen komen, brengen*), wij hebben en zijn -zaamd; *in vreugde verzaamd!*

Verzan'den (*geheel of gedeeltelijk met zand gevuld worden*), het -zandde, is -zand; *een haven kan -*, volloopen met zand; spreekw. *Landen - en zanden verlanden*, de tijd brengt groote veranderingen; **-ing,** v. -en.

Verze'gelen (*met een zegel sluiten*), ik heb -zegeld; *hij liet de nalatenschap -*, er door den kantonrechter de zegels opleggen; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Verzei'len (*verkeerd zeilen, afdwalen*), ik ben -zeild; fig. ergens tegen zijn zin of verkeerd belanden; *hoe komt ge hier verzeild?* ook: *een prijs laten -*, uitloven voor den besten zeiler; **-ing,** v. gmv.

Verze'keraar, m. -s; zie Assuradeur.

Verze'kerd (*zeker, vast*), bn.; *van iemands oprechtheid of trouw - zijn*; *in -e bewaring*, d.i. hechtenis; ook: Geassureerd.

Verze'keren (*zeker maken*), ik heb -zekerd; *de openbare rust -*; *iem. een onafhankelijk bestaan -* (C.O.), waarborgen; *zich -*, zich overtuigen: *ik wil mij daarvan -.*

Verze'keren (*voor een vaste premie het leven of vaste of roerende goederen* b.v. *meubels, vee, oogst bij een wettig erkende maatschappij tegen verlies door brand, schipbreuk, hagelslag waarborgen*), ik heb -zekerd; *zijn leven -*, een levensverzekering sluiten d.i. voor een vaste som per jaar of per kwartaal een kapitaal bij overlijden waarborgen aan vrouw en minderjarige kinderen; *schip en goederen -*; zie Assureeren.

Verze'kering, v. -en; zie Assurantie.

Verzel'len (*begeleiden*), ik heb -zeld; *iemand op reis -*, met iemand gaan; *dat gaat verzeld van groote onaangenaamheden*, gepaard met.

Verzel'schappen (*verzellen, gezelschap houden, begeleiden*), ik heb -zelschapt.

Ver'zenboek (*boek met verzen*), o. -boeken.

Verzen'den (*aan iem. toezenden; wegzenden*), ik -zond, heb -zonden; *koopwaren, brieven,*

geld -, ergens heenzenden; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en: *groote verzendingen naar het buitenland*, export.

Ver'zenen (*hielen*), v. mv.; zegsw. *de - tegen de prikkels slaan*, Bijb. zich tot eigen schade verzetten: *U tegen Gods wil te verzetten is* -, Hand. 9 : 5.

Verzen'gen (*zengende beschadigen*), ik heb -zengd; *het haar* -, licht schroeien; *de verzengde luchtstreek*, de tropische gewesten; **-ing,** v. -en.

Ver'zenlijmer (*rijmelaar*), m. -s; **-lijmerij',** v. -en; **-lijmster,** v. -s; **-maakster,** v. -s; **-maker,** m. -s; **-makerij',** v. -en.

Verzet' (*rust, verpoozing*), o. gmv.; *ik doe dit voor mijn* -, afleiding, ontspanning.

Verzet' (*het bieden van tegenstand*), o. gmv.; *- tegen de politie, tegen iets in - komen, een lijdelijk* -, *een werkdadig* -.

Verzet'je (*uitspanning, afleiding*), o. -s; *ik moet eens een - hebben.*

Verzet'ten (*verplaatsen*), ik heb -zet; *verzet die kast eens*, zet ze op een andere plaats; *diamanten* -, anders inzetten; *hij tracht zijn droefheid te* -, verdrijven; *ik kan het niet* -, vergeten; **-ting,** v. -en; **-zettelijk** (*vermakelijk*), bn.: *dat spel is nog al* -.

Verzien' (*verkeerd zien*), ik -zag, heb -zien; *het was mijn broeder niet, gij hebt u* -.

Verzien' (*verwedden*), ik -zag, heb -zien; *ik verzie er een gulden onder.*

Verzien' (*verkeken*), bn.; *de kans is* -.

Verzien', vd.; *het op iem. of iets - hebben*, iets of iem. in 't oog hebben om hem nadeel toe te brengen; *hij heeft het op mijn beurs* -, gemunt.

Ver'ziend (*het tegengestelde van bijziend*), bn.; zie Presbyoop.

Verzil'veren, ik heb -zilverd; *een armband* -, met een laagje zilver overtrekken; *effecten* -, te gelde maken; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. gmv.

Verzin'ken (*wegzinken*), het is -zonken; *hij verzonk in de diepte*; fig. *in gedachte verzonken*, verdiept.

Verzin'lijken (*in beeld voorstellen, zoodat het met de zinnen kan waargenomen worden*), ik heb -zinlijkt; *e. gedachte* -; **-ing,** v. -en.

Verzin'nen (*uitdenken*), ik -zon, heb -zonnen; *logens* -, verdichten; *een plan* -; **-ner,** m. -s; **-sel** (*iets dat verzonnen is, verdichtsel*), o. -s.

Verzoek' (*aanzoek, vraag, bede*), o. -en.

Verzoe'ken (*uitnoodigen, vragen*), ik -zocht, heb -zocht; *iem. op een bruiloft* -, *iem. iets* -.

Verzoe'ken (*beproeven, verleiden*), ik -zocht, heb -zocht; *de slang trachtte Eva te* -; **-ing,** v.: *Leid ons niet in -ing*, bekoring; *zij brengen u in -ing hen te benijden.* (C.O.); **-er** (*verleider*, Bijbel: *duivel*), m. -s.

Verzoek'schrift, o. -schriften; zie Adres, Petitie, Request.

Verzoen'dag, m. -en; *groote* -, algemeene vasten- en boetedag der Israëlieten (einde Sept.): Levit. 16; zie ook Zondenbok; scherts. *groote - houden*, van linnen wisselen, zich verschoonen.

Verzoe'nen (*den vrede herstellen, de vijandschap doen eindigen*), ik heb -zoend; *God* -; *zich met iem.* -, de vriendschap herstellen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Verzoe'nend (onvolt. deelw. van *verzoenen*), bn.: *een - woord*, bevredigend, de vriendschap herstellend; bw.: *- optreden.*

Verzoe'ten (*zoet maken*), ik heb -zoet; *moog' de hoop ons leed -!* verlichten, minder zwaar maken; *geld verzoet den arbeid*, minder onaangenaam maken, lichter maken; **-ing,** v. gmv.

Verzor'gen (*van 't noodige voorzien*), ik heb -zorgd; *een zieke* -, verplegen; *een huisgezin* -, onderhouden; *zijn bedienden* -, bedenken in zijn testament; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en; **-ster,** v. -s.

Verzot' (*op dwaze wijze ingenomen met*), bn.; *zij is - op bloemen*, dwaas ingenomen met, gesteld op; **-heid,** v. gmv.

Verzou'ten (*door te veel zout bederven*), -zoutte, -zouten; spreekw. *Te veel koks - de brij*, al te veel toezicht bij een werk deugt niet; zie Brij.

Verzuch'ten (*den tijd zuchtend doorbrengen*), ik heb -zucht; *zij - naar de lente*, smachten, reikhalzen; **-ing** (*smeekbede*), v. -en.

Verzuim', o. -en; *doet het zonder* -, uitstel; *het - is niet groot*, verwaarloozing.

Verzui'men (*nalaten, wat men behoorde te doen en veronachtzamen*), ik heb -zuimd; *de school* -, niet bezoeken; **-ing,** v. -en.

Verzuï'pen (*aan drank verteren*), ik heb -zopen; *Klaas, je verzuipt ze (centen) maar.* (C.O.); plat; ook in het water omkomen of doen omkomen: *een katje* -.

Verzu'ren (*zuur worden*), het is -zuurd; *de melk staat hier te* -; fig. *iemand het leven* -, zuur maken, vergallen; **-ing,** v. gmv.

Verzus'teren (*als zusters verbinden*), ze zijn -zusterd; *de toonkunst met de dichtkunst* -; **-ing,** v.: *winzucht verwierf een adelbrief door hare -ing met de wetenschap.* (Potg.)

Verzwa'geren (*door huwelijk verbinden, vermaagschappen*), ik -zwagerde, ik heb -zwagerd; *zich* -.

Verzwak'ken (*zwak doen worden*), ik heb en ben -zwakt; *de koorts zal u* -, zwak maken, in kracht doen afnemen; *een dijk, een dam, een fondament* -; **-king,** v. gmv.

Verzwa'ren (*zwaarder maken*), ik heb en het is -zwaard; *een dijk* -, hooger en breeder maken; fig. *dat zal uw schuld* -, erger maken; **-ing,** v. gmv.

Verzwa'rend (onvolt. deelw. van *verzwaren*: *verergerend*), bn.; *een -e getuigenis, -e omstandigheden*; -er, -st.

Verzwel'gen (*inslokken*), ik heb -zwolgen; *zijn prooi* -; fig. *de zee zal dat eiland* -; **-er,** m. -s; **-ing,** v. gmv.

Verzwen'delen (*zwendelende doorbrengen, verkwisten*), ik heb -zwendeld; *zijn geld* -.

Verzwij'gen (*zwijgend verbergen, geheim houden*), ik heb -zwegen; *een feit* -; *een zonde in de biecht* -, R.-K. niet belijden.

Verzwik'ken (*door te zwikken uit het lid raken of doen raken, verstuiken*), ik heb -zwikt; *ik heb mijn voet -zwikt*; **-king,** v. -en.

Verzwin'den (*verdwijnen*), het -zwond, is -zwonden; dichtk. *de nevel gaat* -, fig. *alle hoop is verzwonden.*

Vespasia'nus, Vespasiaan', *Romeinsch keizer, vader van Titus, onderwierp het land van Judea*, 70—79 n. C. (s = z).

Ves'per (R.-K. *namiddagdienst des Zondags om 3 of 4 uur*), v. -s; gesch. *de Siciliaansche* -, oproer na de Vesper op Sicilië (30 Maart, 1282).

Ves'perklok (R.-K. *klok, die oproept tot de vesper*), v. -klokken; **-klokje,** o. -s; **-psalm** (R.-K. *bepaalde psalm, die door het zangkoor wordt gezongen in de vesper*), m. -psalmen; **-tijd,** m. gmv.

Vespuc'ci, Amerigo, *Florentijnsch zeevaarder in dienst van Spanje: deed na Columbus verschillende tochten naar Amerika en gaf een beschrijving in 't licht van de Nieuwe Wereld,* 1451-1512; *naar zijn voornaam ontstond de naam Amerika.*

Vest (verwant met *vast, schans; wal, gracht*); v. -en; *velen vonden hun dood in de -,* stadsgracht.

Vest (*manskleedingstuk*), o. vesten; zegsw. *iem. op zijn -je spuwen,* hem op ruwe wijze de waarheid zeggen, hem hatelijkheden toevoegen; ook: *ik laat mij niet op mijn -je spuwen,* ruw beleedigen, iets leelijks verwijten.

Ves'te (*vesting, versterkte stad*), v. -n; *in dees benauwde -.* (Vondel).

Ves'ta, myth. *in oud-Rome godin van het vuur en van den huiselijken haard;* **-taalsch,** bn.: *een -e maagd,* priesteres aan Vesta gewijd; *-taalsch vuur,* altijd brandend, geheiligd vuur in Vesta's tempel.

Ves'ten (den. van *vast: vestigen*), ik vestte, ik heb -vest; *de aandacht -,* bepalen, trekken; *den blik ter aarde gevest.* (Potg.), gericht.

Vestiai're (Fr. *vertrekje met kapstokken in een sociëteitsgebouw of concertzaal* enz. *tot deponeering van jassen, mantels* enz.), v. -s. (ai = è).

Vestibu'le (Fr. *ruimte aan den ingang van een gebouw, bv. van een villa*), v. -s.

Ves'tigen (den. van een verouderd *vastig,* vast; b.v. *zich -,* ergens voor vast gaan wonen), ik heb -vestigd: *de aandacht -,* bepalen; *de oogen -, den blik -, zijn hoop op God -; zijn verblijf ergens -;* **-ing,** v. -en.

Ves'ting (*een versterkte en ommuurde stad*), v. -en; **-tinkje,** o. -s.

Ves'tingstraf (mil. *straf, bestaande in opsluiting in het fort eener vesting*), v. gmv.

Vesu'vius (aardr. *vuurberg in Italië bij Napels, nog werkend,* ± *1300 M. hoog*), m. (s = z).

Vet, bn.; *een -te os, een - varken;* spreekw. *Het oog des meesters maakt het paard -,* toezicht op eigen zaken is voordeel; als zn.: *het -te der aarde genieten,* in weelde en rijkdom leven, Bijbel, Gen. 27 : 28; zegsw. *het - is er van den ketel,* de room is er van de melk, het beste is er af, er is niets meer aan te verdienen; *het is altoos - in een andermans schotel,* men schat een anders geluk altijd hooger dan zijn eigen; *hij teert op zijn -,* hij bezit voldoende en behoeft niets meer, hij renteniert; *iets in 't - hebben,* iets te wachten hebben, iets in petto hebben; *iem. zijn - geven,* hem de les lezen, hem duchtig de waarheid zeggen; **-achtig,** bn.; **-heid** (*het vet zijn*), v. gmv.

Ve'ter (*koord met nestel*), m. -s; *een rijglaars met een -; een schoen-, een corset-,* **-band,** o. gmv.

Veteraan' (*een oud- of uitgediend soldaat*), m. -anen; *roemrijk gelitteekende -anen.*

Ve'teren (den. van *veter*), ik heb -veterd; *ik zal mijn laarzen even -,* toerijgen; zegsw, *iem. -,* streng berispen; **-gat** (*nestelgat*), o. -gaten.

Veterinair' (Fr. *veearts*), m. -en. (ai = è).

Veterinair' (Fr. *veeartsenijkundig*), bn.; *-e school,* veeartsenijschool; *een - onderzoek,* (ai = e).

Vet'gans (*wilde gans van Australië*), v. -ganzen; zie Pinguin.

Vet'je (*voordeeltje, winstje*), o. -s.

Vet'kaars (*smeerkaars, nl. gemaakt van schapenvet of talk*), v. -kaarsen.

Vet'koopers, m. mv.; zie Schieringers.

Ve'to, *ik verbied, geef mijn toestemming niet, verwerp; ik keur af;* als zn.: *verbod, verwerping.*

Ve'to (Lat. *het verbod, de verwerping*), o. -'s: *het recht van -,* het recht eens vorsten om de invoering eener wet te verhinderen.

Vet'pot (eig. *een vette pot of bij uitbreiding een smulpartij, een feest*), m. gmv.; *het is daar altijd -,* men eet er lekker; zie Schraalhans.

Vet'potje (*illumineerglaasje*), o. -potjes.

Vettewarier' (*koomenijsman*), m. -s; *hij is een -,* verkooper van vette waren, b.v. van olie, kaarsen, reuzel, enz.

Vet'tig (*met vet bevlekt, smerig, olieachtig*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Vet'tik (*veldsla*), v. gmv. gew.

Vet'weiden (*vee mesten in de wei*), ik heb -vetweid; **-er** (*veefokker*), m. -s; **-erij',** v. -en.

Vet'zak (*vette persoon*), m. en v. -ken. gmz.

Veu'gelen (*peuteren, leuteren*), ik heb geveugeld; *zit niet zoo aan je das te -,* gmz.

Veu'len (*jong paard, jonge ezel*), o. -s.

Vexa'tie (*kwelling, afpersing, plagerij, onrecht*), v. -tiën, -ties; lees: *veksaak'sie.*

Vexeeren (Fr. *plagen, kwellen, judassen*), (x = ks).

Ve'zel (*haartje, dradig deeltje, spiertje*), v. -en, -s; **-achtig,** bn.: *een -e stof,* -er, -st.

Ve'zelen (fig. *fluisterend spreken*), ik heb -vezeld; **-aar,** m. -s; **-aarster,** v. -s.

Ve'zelig (*vol vezels*), bn.; *een -e wortel, een -e stengel;* -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Ve'ziken, ik heb -vezikt; *wat zit je toch te -,* fluisteren, ook rafelen; zie Fezikken.

Vi'a (*langs, over*), vz.; *gaat dit goed - Utrecht?*

Vi'a doloro'sa (Bijbel. *de straat der smarten, lijdensweg*), v. (s = z).

Viaduct' (Lat. *boogbrug*), v. -en; *de - te Rotterdam.* (c = k).

Via'nen (aardr. *stad a. d. Lek*), o.; zegsw. *naar - gaan,* er als bankroetier van doorgaan; tot 1795 was - een vrijplaats voor bankroetiers.

Via'ticum (Lat. *teergeld op de via of den weg*), o.: Communie, aan een zieke in gevaar van sterven toegediend.

Vibra'to (It. muz. *het trillen van de stem bij het zingen*), o.; *deze zanger heeft een sterk -.*

Vibreeren (Fr. *trillen b.v. van de stem*).

Vibrograaf' (*toestelletje, dat de trillingen opschrijft, door een toon voortgebracht*), v. -grafen.

Vicariaat' (R.-K. *ambt of rechtsgebied*), o. -aten; het - is het gebied van een door den paus benoemden vicaris of vicarius, gewoonlijk met de bisschoppelijke waardigheid bekleed en wel in de missie-landen, die als zoodanig rechtstreeks van den H. Stoel afhankelijk zijn, b.v. het Apostolisch - van Batavia, dat van Curaçao, dat van Suriname. (c = k).

Vicarie', v. -ën; *goederen van kerkelijken oorsprong.* (c = k).

Vica'ris (R.-K. *plaatsbekleeder, plaatsvervan-*

ger, hulpgeestelijke), m. -sen; ook: Vicarius.
Vi'ce (*onder, plaatsvervangend*), bw. (c = s).
Vi'ce-admiraal (*onder-admiraal: hoogste rang bij de Ned. marine*), m. -admiraals.
Vi'ce-consul (*onder-cons.*), m. vice-consuls.
Vi'ce-president' (*onder-voorzitter*), m. vice-presidenten; lees: *vie-se.*
Vi'ce ver'sa *heen en terug, over en weer*), bw. uitdr.
Vi'chy-water (*veel koolzuur-houdend water uit een der 14 bronnen van de badplaats v. d. naam, in Frankrijk aan de Allier*), o. gmv.; lees: *Vie'sjie.*
Vicieus' (*ondeugend, zedeloos*; fig. *gebrekkig, verkeerd*)), bn.; *een -ze toestand in de maatschappij*; *een vicieuze cirkelgang*, term in de logica, aanduidende, een sophistischen redeneertrant; -cieuzer, -t. (c = s).
Vicom'te (Fr. *vice-graaf, ondergraaf: adellijke titel in Frankrijk*), m. -s. (c = k).
Victa'lie, victua'lie (*eetwaar, leeftocht*), v. -liën; *zakken met -.* (c = k).
Victo'ria (*godin der overwinning*), v. gmv.
Victo'ria (*soort van open rijtuig*), v. -'s.
Victo'ria re'gia (*waterbloem met reusachtige bladeren van ± 4 M. omtrek, uit tropisch Z.-Amerika*), v. -'s.
Victo'riawater (*geneeskrachtig water uit de Victoria-bron te Ems*), o. gmv.
Victo'rie (*overwinning, zege, zegepraal*), v. -riën, -ries; *de soldaten riepen al -.*
Victorieus' (*zegevierend*), bn. en bw.
Victua'lie (*mondbehoefte*), v. -liën (*levensmiddelen*), zie Victalie. (c = k).
Victualieeren (*een schip van leeftocht voorzien*); zie Proviandeeren.
Victua'lie-meester (scheepst. *bewaarder en uitdeeler der victualie*), m. -meesters; *de stuurmansmaat, die levens - was.*
Vi'de! Videa'tur! *men zie er op na, zie na, sla op!* zie Vid.
Vi'detur (*het schijnt, dunkt*); als zn. o.: *zijn - geven*, d.i. zijn gevoelen zeggen of geven.
Vi'di, *ik heb gezien, gelezen.*
Vier (dichtk. *vuur, bezieling*), o. gmv.; *dat alles zet mijn ziel in -*; vergel. *bestier, bestuur.*
Vier, telw.; als zn. ook mv.: *hij wierp twee -en*; zegsw. *hij had veel -en en vijven*, zie Vijf en vijven.
Vier (*een cijfer*), v. -en; *schrijf twee -en.*
Vier'avond (*rustavond*), m. -avonden; R.-K. de avond vóór een feestdag. w. i. g.
Vier'de (*ranggetal*), bn.; **-half** (= 3½), bn.; **-daagsch** (*de -e koorts, d. i. op den 4den dag*), bn.; **-part** (*vierde deel*), o. -en.
Vier'derhande, -lei (*-soort*), soortgetal.
Vie'rel (*vierdedeel van iets*), o. -s; *twee el en een - laken*; *een - eieren* = ¼ van honderd + 1 d.i. 26; zie Verrel.
Vie'ren, ik heb -vierd; *feest -, Kerstmis -*; ook Celebreeren; *zijn verjaardag -, een overwinning -, den triomf -.*
Vie'ren (*vereeren, met ontzag behandelen*), ik heb -vierd; *een dichter -, een zanger -.*
Vie'ren (*touw vieren, bot geven, laten schieten*), ik heb -vierd; *het vliegertouw -, den schoot -, de boeilijn -*, laten slippen.
Vie'rendeel (*het vierde deel*), o. -deelen; *een - uurs, een - jaars*; spreekt. *Verrel.*
Vie'rendeelen, ik heb -vierendeeld; *een os -*, in vier stukken hakken; *iem. -*, oude lijfstraf: hem in vier stukken trekken.
Vierhan'dig (*met vier handen*), bn.; *apen zijn -e dieren.*
Vier'hoek (*meetkundige figuur, besloten binnen vier rechte lijnen*), m. -hoeken.
Vier'honderd (*viermaal honderd*), tw.; *dat paard kost me - gulden.*
Vier'kant (*regelm. vierhoek*), o. -kanten.
Vier'kant, bn. en bw.; *een - park, een -e tafel*; fig. *een -e boer*, stevig, plomp, zie Achtkant; *de jongen is nog wat -*, plomp, lomp; zegsw. *iem. het -e gat wijzen*, de deur uitzenden; *iem. - de deur uitgooien*, volkst.; *iem. - de waarheid zeggen*, flink, geheel en al; *iem. - uitlachen*, in zijn gezicht; *iem. - tegenspreken*, ronduit.
Vier'kantig (*vierkant*), bn.; *een -e tafel.*
Vier'kleurendruk (*bewerking, waarbij men allerlei kleurschakeeringen verkrijgt door vier kleuren achtereenvolgens op elkaar te drukken*), m. gmv.; zie Driekleurendruk.
Vier'kleurig (*met vier kleuren*), bn.; *-e bloemen, de -e vlag van Transvaal.*
Vier'ledig (*met vier leden*), bn.; spraakk. *een - onderwerp*; alg. *een -e grootheid.*
Vier'looper (scheepst. *takel met twee dubbele haakbloks*), m. -loopers.
Vier'ponder (*kogel, kanon*), m. -ponders.
Vier'schaar (*rechtbank in den Frankischen tijd*, d. i. *door 4 banken ingesloten ruimte, waarbinnen het gerecht plaats nam, terwijl de toeschouwers er rondom heen stonden*; *later de 4 schepenbanken*), v. -scharen; zegsw. *de - spannen*, recht gaan spreken; *iemand voor de - dagen*, gerecht; vroeger: *de - van schepenen.*
Viersna'rig (*hebbende vier snaren*), bn.; *een - instrument, een - speeltuig.*
Vier'span, o. -spannen; *hij rijdt met een -*, met vier paarden voor de koets.
Vier'sprong (*kruispunt van twee doorloopende wegen*), m. -sprongen.
Vier'tel (*oude vochtmaat, 7.5 L.*), o. -s.
Vier'tijd (*vacantie*), m. gmv.; *- aan de Vlijt geschonken.* (Staring), rusttijd.
Vier'vlak (meetk. *lichaam met vier vlakken*), o. -vlakken; **-vlakkig,** bn.: *een -vlakkige hoek.*
Vier'voet, m.; *ik kwam te -*, te paard, ook: in galop, snel.
Vier'voeter (*viervoetig dier: paard, hond*), m. -voeters.
Viervoe'tig (*hebbende vier pooten*), bn.; *de -e dieren.*
Vier'vorst, m. -vorsten; *Herodes was een -*, ondergeschikt vorst van Galilea, nl. over een vierde der Romeinsche provincie Palestina; ook: Tetrarch.
Vier'vorstendom (*gebied van een viervorst*), o. -dommen.
Vier'voud, o. -vouden; *acht is een - van twee*; **-vou'dig,** bn.: *een -ig onderwerp.*
Vier'werf (*vier keeren*), bn. en bw.; *een -e hoezee*; *- iets herhalen.*
Vies (*morsig, vuil*), bn.; *een vieze dienstbode*; *een - praatje*, vuil; *Derk Joosten was er niet - van, het vak van strooper met dat van jager te verbinden.* (C. O.), d. i. afkeerig; *hij valt niet -*, is niet erg kieskeurig; -zer, -t, **-heid,** v. -heden.
Vie'zevazen (*grillen, kuren*), v. mv.; *drink eens vader, en zet die - uit het hoofd.* (Potg.).
Vie'zigheid (*vuilheid*; ook: *vuil voorwerp*), v. -heden.

Vif (Fr. *levendig, opgewekt, vurig*), bn.; viver, -st; lees: *vief*.
Vigilant' (Fr. *waakzaam, wakker*), bn. (g = zj).
Vigilan'te (Fr. *huurrijtuig*), v. -s. (g = zj).
Vigileeren (*oppassen, waken, scherp letten op*). (g = g).
Vigi'lie (*dag of avond vóór een hoogen R.-K. feestdag*), v. -liën. (g = g); zie Vieravond.
Vigi'liedag (R.-K. *vastendag vóór een hoogen feestdag*), m. -dagen. (g = g).
Vignet' (Fr. *plaatje als sieraad in een boek*, eig. *wijngaardblaadje*), o. -ten. (gn = nj).
Vigoro'so (It. muz. *stout, vurig*), bw.
Vigueur' (Fr. *kracht*), v.: *in* -, van kracht; *onder - eener wet*, door kracht dier wet.
Vij'and (eig. *vij-end*, d. i. hatend), m. -en; *hij is mijn* -, hater, bestrijder; *een - van leugentaal, van het spel, van den drank*; *de - kwam aanrukken*; *de - des menschen*, de duivel: *de booze* -; **-an'delijk,** bn. en bw.; **-an'dig,** bn. en bw.; **-an'digheid** (*vijandelijke daad*), v. -heden.
Vijandin' (*vrouw. vijand*), v. vijandinnen; *zij is mijn* -; *zij is een - van kwaadspreken*.
Vij'andschap, v. -schappen; *in - leven*, in slechte verstandhouding, afkeer, haat.
Vijf, telw.; als zn. v.: vijven; zegsw. *geef me de* -, de hand, gmz.; *iets in vijven snijden, vouwen*; *het is bij vijven*, bijna 5 uur; *zij waren met hun vijven*; zegsw. *hij had allerlei vijven en zessen*, uitvluchten, onnoodige drukte, veel noten op zijn zang.
Vijf (*cijfer*), v. vijven; *schrijf eens 2 vijven*.
Vijf'de (*ranggetal*), bn.; *de - maand is Mei*.
Vijf'dehalf, telw.; *dat kost - halven stuiver*, d. i. $4^1/_2$.
Vijf'derhande, -lei (*in vijf soorten*), soortgetal; *hier zijn - wijnen, sigaren*, enz.
Vijf'hoek (*meetkundige figuur met vijf zijden*), m. -hoeken.
Vijf'honderd, telw.; *hier zijn - gulden*.
Vijf'honderden (*smousjassen*), ik -honderdde, heb -vijfhonderd.
Vijf'je (*kwartje*), o. -s; *ik gaf den conducteur mijn* -. (C. O.), d.i. fooitje, 25 cents.
Vijf'ponder (*kogel, gewicht, stuk geschut*), m. -ponders.
Vijf'schacht (*een soort van weefsel voor boerinnenkleeding*), o.; **-en,** bn.: *een -en rok*.
Vijf'tien (*tien plus vijf*), telw. -en; *wij waren met -en*.
Vijf'tiende (*ranggetal*), telw.; *de - dag*.
Vijf'tig (*5-maal tien*), bep. telw.; *hier zijn - gulden*; z.n.: *met -en*; (v = f): welke uitspraak analoog is met die van *veertig, zestig, zeventig*.
Vijf'tiger, m. -s; *een nog krachtige* -, man van vijftig jaar.
Vijf'tigponder (*gewicht van vijftig pond*), m. -ponders.
Vijf'wouter (*vlindertje, uiltje, witje*), m. -s; ook Wiewouter.
Vijf'zijdig (*met vijf zijden*), bn.; *een -e koepel, een -e veelhoek*.
Vijg (*vijgeboom, afkomstig uit Z.-Azië*), m. -en.
Vijg (*oostersche vrucht*), v. -en; ook: paardemop, gmz.
Vij'geblad (*blad van een vijgeboom*), o. -bladeren, -bladen; **-boom,** m. -en; **-tak,** m. -takken.
Vij'gemat (*biezen mand, waarin vijgen worden verpakt en verzonden*), v. -matten.
Vijl (*stalen rasp, dienende om oppervlakken van metalen voorwerpen glad te maken*), v. -en; zegsw. *de - over iets laten gaan*, den vorm verfijnen of veredelen.
Vij'len (*werken of bewerken met een vijl*), ik heb -vijld; *een sleutel* -; fig. *een opstel, een gedicht* -, d. i. likken, polijsten, schaven; **-ing,** v. -en; **-sel** (*vijlstof*), o. gmv.
Vij'len (*afschaven, slijten*), het is -vijld; *die kabel zal stuk - op den havenrand*, n.l. door de wrijving slijten; zie Schaveelen.
Vij'ver (*gegraven, omsloten waterkom in een tuin of park*), m. -s.
Vij'zel (*stampvat*), m. -s; ook: Mortier.
Vij'zel (*windas, schroef, schroefwerktuig*), v. -s.
Vij'zelen (*opwinden*; fig. *opheffen*), ik heb -vijzeld; zie Opvijzelen.
Vij'zelmolen (*tonmolen met een los draaiende schroef*), m. -molens.
Vi'king (*zeekoning bij de oude Noormannen*), m. -s.
Vilain' (Fr. *laag, schandelijk*), bn. en bw.
Vil'la (*buitenhuis, landelijk gelegen heerenhuis*), v. -'s; **-park,** o. -en; **-tje,** o. -s.
Villanel'la (dicht. *gedichtje van Italiaansche oorsprong in drieregelige strophen*), v. -'s.
Vil'len (*de huid afstroopen*), ik heb -vild; *een rund* -; zegsw. *ik ben daar gevild*, afgezet, geldelijk bedrogen.
Vilt (*stof voor hoeden en pantoffels, vervaardigd uit wolharen*), o. (soorten) -en; **-achtig,** bn.: *een -e stof*.
Vil'ten (*van vilt*), bn.; *een - hoed, dit zijn - pantoffels*.
Vilt'hoed (*hoed van vilt*), m. -hoeden.
Vim (*honderdtal*), v. vimmen; *een - takkenbossen, riet, bossen stroo*; *een - rogge*, d. i. honderd en nog vier bossen.
Vin (*zwemwiek*), v. vinnen; *de -nen van den baars zijn rood*; zegsw. *geen - verroeren*, geen lid of vinger bewegen.
Vin (*bloedzweer*; *puntige, scherpe puist*), v. vinnen.
Vincen'tius-veree'niging (R.-K. *parochiale vereeniging tot het bezoeken en ondersteunen van huiszittende armen*), v. -en; zoo genoemd naar den stichter der vondelinghuizen, Vincentius à Paulo, 1576-1660. (t = ts).
Vin'ci, Leonardo da, 1452-1519, It. schilder: *Het laatste Avondmaal*; ook beeldhouwer en bouwkundige. (c = ts).
Vin'den, ik vond, heb -vonden; *zijn sleutel* -, nl. door te zoeken weerom in handen krijgen; *iemand thuis* -, aantreffen; *in een brief veel fouten* -, opmerken; *ik vind het koud*, bevinden; *een voorwendsel* -, uitdenken; *een raadsel* -, oplossen; *den tijd voor iets* -, uitsparen: *troost* -, hebben; *gehoor* -, verkrijgen, *ik zal hem wel* -, mij op hem wreken; *zich laten* -, inschikkelijk zijn; *zich ergens laten* -, zorgen, dat men er is; *het met iemand kunnen* -, in vriendschap leven; **-er** (*vroeger ook: dichter*), m. -s; **-ing** (*uitvinding*), v. -en; **-ster,** v. -s.
Vindica'tie (*wraakneming, wreking*; *bevrijding*; *gerechtelijke opeisching*), v. -s, -tiën; *- van eer*, terugvordering. (c = k).
Vindicatief' (*wraakzuchtig, straffend*), bn.
Vindiceeren (*wreken, straffen*; *redden, bevrijden*; *gerechtelijk terugvorderen*).
Vin'ding (*ontdekking, uitvinding*), v. gmv.
Vin'dingrijk (*geestig, scherpzinnig*), bn.; *een - man*, vernuftig; *een -rijke geest*; -er, -st; **-rijkheid,** v. gmv.

Vin'dingskracht (*vermogen om iets uit te vinden, verbeeldingskracht*), v. gmv.
Vind'plaats, v. -plaatsen; *de -plaatsen van fossielen op Java zijn niet talrijk, de -plaatsen van eieren op Rottum.*
Vin'ger (*voorlid der hand*), m. -s, -en; *de -s der hand, de -s van een handschoen*; zegsw. *hij heeft lange -s*, hij is diefachtig, oneerlijk, zie Krom; *men kijkt hem daar op de -s*, ziet scherp op hem toe; *iemand op de -s tikken*, hem zijn fouten aanwijzen; *iets door de -s zien*, oogluikend toelaten, een oogje toedoen, vergeven; *ik kan hem om den - winden*, ik kan met hem doen, wat ik wil; *iemand met een natten - kunnen beloopen of aanwijzen*, eer de natte vinger droog is, wijs ik hem u met dien vinger aan, hij is dichtbij, aanwezig; *de twee -s opsteken*, zweren, den eed afleggen; *iemand den - op den mond leggen*, het zwijgen opleggen; *de - Gods*, Gods werk, zie Exod. 8:19: *hier was de - Gods.* (Da Costa).
Vin'gerbreed (*de breedte van een vinger*), o.; *ik zal geen - voor hem op zij gaan*; zie Haarbreed; -dik, bn.: *een -dikke boterham*, dik als een vinger.
Vin'gerdoekje (*fijn vingerservetje*), o. -s.
Vin'gerglas (*glazen bakje naast het couvert tot reiniging der vingers*), o. -glazen.
Vin'gerhoed (*vingerdopje voor naaisters*), m. -hoeden; **-hoedskruid** (*een leeuwenbekachtige giftplant*), o. gmv.
Vin'gerhoed (*kleinste maat voor natte waren, nl. c.L.*), m. -hoeden.
Vin'gerling (*ouderwetsche ring, aan den bovenkant soms 4 cM. breed*), m. -lingen, vero.; *een - van de oude juffrouw De Groot.* (C.O.); ook: *vingerbekleedsel*, b.v. *een zeemleeren -.*
Vin'gerwijzing (eig. *een handje, wijzend met den voorvinger*), v. -en; in de krant ziet men bij een advertentie meermalen een - om er de aandacht op te vestigen; in de straten vindt men geschilderde -en om een kantoor, een magazijn, enz. aan te duiden; fig. aanduiding, teeken, wenk.
Vin'gerzetting (*juiste plaatsing der vingers bij 't bespelen van een piano, een orgel*), v. -en.
Vingt-et-un' (Fr. *een en twintig*; *zeker hazardspel met kaarten*), o. gmv.
Vink (*zangvogel, zomervogel, welke overal in ons land nestelt en broedt*), m. -en; zie Distelvink, Goudvink, Vlasvink, Sijs, Kneu.
Vin'kekooi (*kooitje van of voor een vink*), v. -kooien.
Vin'ken (*ter vinkenjacht gaan*), ik heb -vinkt; **-er** (*vinkenvanger*), m. -s.
Vin'kenbaan (*vangplaats van vinken*), v. -banen; **-ei,** o. -eieren; **-nest,** o. -nesten; **-slag** (*knip*), o. -slagen; **-vangst,** v. gmv.
Vin'keslag (*het slaan, de zang van den vink*), m. gmv.; *de - is helder.*
Vin'nig (*venijnig, kwaad*), bn. en bw.; *een - woord*, scherp, bijtend; *de visscher met zijn - mes.* (Hofdijk), d. i. vlijmscherp; -er, -st; **-heid,** v. -heden.
Vio'la (It. muz. *altviool*), v. -'s.
Vio'la di gam'ba (It. *knieviool, een bas*), v.
Viola'tie (*schending*), v. -s, -tiën; *met - van het recht*; **violeeren** (*onteeren, schenden, verkrachten*).
Vio'len, v. mv.; *- laten zorgen*; zie Fiool.
Violent' (*geweldig, onstuimig, hevig*), bn.; -er, -st.
Violen'tie (*geweld*), v. -tiën, -ties; *met -.*
Violet' (*bloem, wilde violier*), v. -ten. gew.
Violet' (Fr. *paars*), bn.; *-te linten, -te bloemen, -te handschoenen*; als zn. o: *het - is de kleur van een R.-K. bisschopsgewaad.*
Violier' (*sierbloem*), v. -en; zie Lakooi.
Violi'ne (It. *viool*), v. -s.
Violist' (*viootspeler*), m. -en; vr. **-e,** -n.
Violoncel' (Fr. muz. *groot vioolvormig snaarinstrument, knieviool*), v. -s. (s = s).
Violoncellist' (*bespeler van een violoncel*), m. -listen; ook: Cellist.
Viool' (Lat. *viola: lente- of voorjaarsbloem*), v. violen; *de bosch-, de driekleurige -*, enz.
Viool' (*vedel*), v. violen; *ergens de eerste - spelen*, den boventoon voeren, den toon aangeven, een eerste rol spelen; ook: Violist.
Viool' (*vioolspeler*), m. violen; *hij is in dat orkest de eerste -.*
Vira'go (*manwijf, helleveeg, viriel vrouwspersoon*), v. -'s. (g = g).
Vir'gilius; zie Vergilius.
Viriel' (Lat. *mannelijk, manhaftig*), bn.
Virtuoos' (It. *kunstmeester, groot kunstenaar, bijzonder op 't gebied van toonkunst*), m. -ozen.
Virtuo'ze (*kunstenares in muziek of zang*), v. -n; *het tafeltje, 'twelk de - alreede was voorbijgegaan.* (C.O.); ook: -oos.
Virtuositeit' (*meesterschap in eenige kunst*), v. gmv. (s = z).
Vir'tus in me'dio, de deugd in het midden; d.i. op de eereplaats; bij de Romeinen was Virtus of de Deugd een dochter des Hemels en der Waarheid.
Virulent' (Lat. *venijnig, giftig, aanstekend etterig*), bn.; **-ie,** v. gmv.
Vis (Fr. *scharnier, knier, deurheng*), m. -sen; lees: *vies.*
Vi'sa (*teekening voor gezien*), o. -'s; *ergens zijn - op zetten*, handteekening. (s = z).
Vis-à-vis' (Fr. *tegenover*), bw.; als zn. (*zitplaats tegenover een ander, rijtuig met twee zitbanken tegenover elkander*), v.; (*persoon*), m. en v.: *die heer was aan tafel mijn -; mevrouw B. was in 't rijtuig mijne -.*
Visch (*voorwerp*), m. visschen; (*stof*), v. gmv.; *de snoek is een -; houdt gij van -? de prijs der - is in de laatste jaren belangrijk gestegen*; zegsw. *hij is - noch vleesch*, hij is iets halfslachtigs, behoort tot geen partij.
Visch'akte (*schriftelijk bewijs, dat men recht heeft in wateren van gemeente of rijk te visschen*), v. -akten.
Visch'blaas (*zwemblaas van een visch*), v. -blazen; ook: bouwkundig versieringsmotief, laat-gothisch-traceerwerk.
Visch'boer (*venter van visch*), m. -en.
Visch'dag (R.-K. *onthoudingsdag, waarop nl. vleeschspijze is verboden*), m. -dagen.
Visch'kaar (*doorboorde vischbak d.i. bun*), v. -karen; *in een - blijven de visschen levend.*
Visch'lijm (*zuivere lijm uit de zwemblazen van steuren*), v. gmv.; *- lost gemakkelijk op in kokend water en wordt gebruikt bij geleien.*
Visch'recht (*recht om te visschen*), o gmv.; *het - in deze wateren behoort aan dat kasteel.*
Visch'rijk (*met veel visch*), bn.; *een -e vijver*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Visch'want (*vischtuig, -net*), o. gmv.; *in de schuit was bun noch - voorhanden.* (v. Lenn.)

Visch'water (*water om in te visschen*), o. -waters, -wateren; *verpachting van* -.
Visch'wijventaal (*erg platte taal*), v. gmv.
Vis co'mica (*komische kracht*), v. (c = k).
Viseeren (*beschouwen*; *voor gezien teekenen*; *mikken*, *beoogen*, *op iets doelen*). (s = z).
Visi'bel (Fr. *zichtbaar*, *gereed*, *gekleed*), bn.
Vi'sie (*het zien*, *inzage*), v. gmv.; *de plannen liggen ter* -, (s = z), ter inzage.
Visioen' (*droombeeld*, *hersenschim*), o. -en; *de lijders* (*aan typhus*) *zijn in stilte bezig met hunne -en.* (C. O.); *de -en van voorspoed en glorie.* (Potg.). (s = z).
Visionair' (Fr. *ziener*; *iemand*, *die visioenen heeft*), m. -s. (ai = ê).
Visita'tie (Fr. *huiszoeking*, *nazoeking*, *onderzoeking*), v. -tiën, -ties. (s = z).
Visi'te (Fr. *bezoek*; *geneeskundig bezoek*), v. -s; **-boekje,** o. -s; **-uur,** o. -uren. (s = z).
Visiteeren (*bezichtigen*, *bezoeken*, *onderzoeken*); *de douanen zullen den trein* -. (s = z).
Visi'tekaartje (*naamkaartje*, *dat voor een bezoek geldt*), o. -kaartjes. (s = z).
Visiteur' (*bezoeker*, *nazoeker*, *onderzoeker*; *ambtenaar bij de in- en uitgaande rechten*), m. -s. (s = z).
Visiteu'se (*zij*, *die de ambtenaren van een grenskantoor helpt*, *bij 't visiteeren van smokkelende vrouwen*), v. -'s; die juffrouw is benoemd tot - aan het grenskantoor.
Vis'schen (*sterrenbeeld*, *het twaalfde teeken in den Dierenriem*), m. mv.
Vis'schen (*visch trachten te vangen*), ik heb -vischt; zegsw. *naar iets* -, iets trachten te weten te komen; *achter het net* -, te laat komen als nl. een ander het voordeel reeds weg heeft; spreekw. *In troebel water is het goed* -, waar verwarring is, doet een oneerlijk man zijn voordeel; *Elk vischt op zijn getij*, zie G e t ij.
Vis'scher (*iemand*, *die vischt*; *iemand*, *wiens bedrijf het visschen is*), m. -s.
Vis'scher, Roemer, 1547-1620, beoefenaar der letteren te A'dam; zijn dochters: *Anna* (1583-1651) te A'dam en *Maria Tesselschade* (1594-1649) te Alkmaar zijn beiden in onze letteren niet onbekend.
Visscherij' (*het visschen*), v. -en; *de groote* -, haringvangst; *-tentoonstelling*, v. -en.
Vis'scherman (*visscher*), m. -lui.
Vis'schersbedrijf, o. gmv.; **-boot,** v. -en; **-dorp,** o. -en; **-haven** (*nl. voor het binnenloopen der visschersvloot*), v. -havens; **-hut,** v. -hutten; **-lied,** o. -eren; **-pink** (*-schuit*), v. -en; **-prauw** (O.-I. *-schuit*), v. -en.
Vis'schersring (R.-K. *pauselijke ring*, *tevens zegelring*), m. -ringen.
Vis'ta (It. *op zicht*), o.; *een wissel op* -, te betalen op zicht; *zingen of spelen à prima* -, op het eerste gezicht d. i. van het blad.
Vi'sum (*het geziene*), o. gmv.
Vi'sum reper'tum (*geneeskundig verslag van de bevinding*), o. gmv.
Vi'ta (*het leven*), v.; *attestatie de* -, akte of schrift. bewijs v. leven; spreekw. - *brevis ars longa*, het leven is kort, de kunst lang.
Vitaal' (*tot het leven behoorend*), bn.
Vitaliteit' (Fr. *levenskracht*), v. gmv.; *ook ministers hebben een grens van* -.
Vites'se (Fr. *snelheid*; ook: *sneltrein*), v. -s.
Vit'lust (*bedilzucht*), m. gmv.
Vitra'ge (*opengewerkte*, *als kant geweven*, *witte stof voor venstergordijnen*), v. gmv. (g = zj).
Vitri'ne (Fr. *glazen uitstalkast*), v. -s.
Vitriool' (*zwavelzuur*), v. en o. gmv.; **-achtig,** bn.: *jenever met een -en bijsmaak.*
Vit'se (*een wikkebloem*), v. -n.
Vit'ten (*kleingeestig bedillen*), ik heb gevit; *hij vit op alles*; **-ter,** m. -s; **-terig,** bn.: -er, -st; **-terij',** v. -en.
Vi'tusdans (*zekere zenuwziekte*), m. gmv.
Vit'zucht (*vitlust*), v. gmv.
Viva'ce (It. muz. *levendig*, *vurig*), bw. (c = s).
Vivaciteit' (Fr. *levendigheid*), v. gmv. (c = s).
Vivant' (Fr. *zij leven!*); - *de dooden! roep ik mede.* (Staring).
Viva'rium (*bewaarplaats van levende dieren*, b.v. *een diergaarde*), o. -s, -ria.
Vi'vat (*hij of zij leve!*), tw.; als zn. o. -s.
Vivisec'tie (*ontleding of anatomie*, *toegepast op levende dieren*), v. gmv. (t = s).
Vi'vres (Fr. *levensmiddelen*), m. mv.
Vizier' (*Turksche minister*), m. -en, -s.
Vizier' (*schuif*, *klep in den helm van ridders om het gelaat te beschutten en te verbergen*), o. -en; zegsw. *iem. met open - bestrijden*, ridderlijk, open en rond tegen hem optreden, zoodat hij weet, wien hij tegenover zich heeft.
Vizier' (*mikplaatje met gleuf op den loop van een geweer*), o. -en; zegsw. *iem. of iets in 't - hebben*, in de gaten, zie K ij k e r; **-korrel** (*kleine verhevenheid op den loop van een geweer*), v. -s; **-lijn** (*richtlijn*), v. -en.
Vla (*Limburgsch cirkelvormig baksel*), v. vlaas; **vlaatje,** o. -s; ook V l a d e.
Vlaag (verwant met *vliegen*: *bui*), v. vlagen; *een regen-*; fig. *een - van toorn*, *krankzinnigheid*, *razernij*, aanval; *bij vlagen*, bij tijden, bij tusschenpoozen.
Vlaak (*teenen horde*, *op welke men de wol slaat*), v. vlaken.
Vlaak (*zandplaat*, *zandbank*), o. vlaken.
Vlaamsch (*van Vlaanderen*), bn.; *de -e taal*, *de -e steden*; als zn. o.: *hij sprak* -.
Vla'de, vla (*ronde platte koek*, *als soort van dessert*, ook *feestbaksel*), v. vladen, vlaas.
Vlag (*dundoek*, *banier*, *vaan*), v. vlaggen; *de Nederlandsche - of driekleur*, *de nationale* -, *de - hijschen*; zegsw. *de - strijken*, eig. de vlag laten zakken ten bewijze van overgave, fig. onderdoen voor iem.; *onder een - varen*, partijleus of partijnaam; *de - dekt de lading*, de vlag van een onzijdige mogendheid wordt geëerbiedigd in een zeeoorlog: die vlag doet soms contrabande binnensmokkelen, fig. de naam van den schrijver dekt of redt soms een minder goed werk en geeft het debiet; *met - en wimpel iets winnen*, glansrijk d.i. met behoud van - en wimpel; *dat staat als een - op een modderschuit*, dat past geheel niet bij elkaar, dat is kwalijk voegende opschik, iets moois bij iets leelijks; *de vrede-*, de witte vlag.
Vlag (*vezelachtige waterplant*), o. gmv.
Vlag'gejongen (marine: *scheepsjongen*), m. -jongens.
Vlag'gejonker (marine: *adelborst*), m. -s; **-kapitein** (*die n.l. op het admiraalsschip het bevel heeft*), m. -s; **-koord** (*waarmee de vlag geheschen wordt*), o. -en; **-lijn,** v. -en; **-man** (*aanvoerder*, fig. *leider*), m. -lieden, -lui.
Vlag'gen, ik heb -vlagd; *met dat feest zullen we allen* -, de vlag uitsteken.
Vlag'gendoek, o. gmv.; **-kaart** (n.l. *met vlagafbeeldingen*), v. -kaarten; **-kist** (*ter bewaring der vlaggen*), v. -kisten.

Vlag'geschip (*admiraalsschip*), o. -schepen; ook: Vlagschip.
Vlag'gestok, m. -stokken; **-touw,** o. -en.
Vlag'officier (marine. *hoofdofficier ter zee*), m. -officieren; *de admiraal, de vice-admiraal en de schout-bij-nacht zijn -officieren.*
Vlag'vertoon (eig. *het laten zien der vlag als vertoon van macht en wel door één of meer oorlogsbodems*), o. gmv.
Vlag'voerder (*vlagofficier*, ook: *zijn schip*), m. -voerders; fig. *leider, voorganger: Gomarus, de - der rechtzinnige theologanten.* (Fruin).
Vlak (*vuile vlek, smet*), v. vlakken; *een olie-.*
Vlak (*vlakte*), o. vlakken; *een hellend -.*
Vlak (*lichaamsgrens*), o. vlakken.
Vlak (*effen, glad*), bn.; *een - terrein*, niet heuvelachtig; dichtk. *op het - der baren*, op zee; vlakker, -st; **-heid,** v. gmv.
Vlak, bw.; *hij woont - bij het station*, juist, onmiddellijk bij; *de wind is - noord; hij trof den tijger - in het oog*, precies.
Vla'ken (*wol kloppen op een vlaak*), ik heb gevlaakt.
Vlak'ken (*bevlekken*), ik heb gevlakt; *die inkt -t*, kladt, vloeit uit.
Vlak'ken (*effen maken*), ik heb gevlakt.
Vlak'kig, bn.; *wat is die stof -!* vol vlekken in de kleur; -er, -st; ook Vlakkerig.
Vlak'te (*vlakke of effene ruimte*), v. -n; *het onweer woedde in de -*, vallei; *wat een onmetelijke -!* uitgestrektheid; **-maat** (*b.v. de M², de A*), v. -maten.
Vlam, v. vlammen; zegsw. *vuur en - spuwen*, eig. van een draak: vreeselijk uitvallen; *de - der liefde*, gloed, hartstocht.
Vlamis'me (*Vlaamsch getint woord of Belgicisme*), o. -n.
Vlam'men (*helder branden, in vlam staan*), het heeft -vlamd; zegsw. *zijn oogen - van toorn*, flikkeren, schitteren; *- op iets*, een brandende begeerte hebben naar iets, hevig naar iets verlangen, vlassen op.
Vlam'mend (*brandend*, fig. *gloeiend, schitterend, vol geestdrift*), bn.; *een -e toorts, een - oog, een - zwaard, een - woord; het - woord van Peter van Amiëns; het woord, - van uw lippen....* (Schaepman).
Vlam'menstijl (bouwk. *flamboyant: vlamvormig ornamentwerk*), m. gmv.; de - komt in de laatgothiek zeer veelvuldig voor.
Vlam'mig (*vlamkleurig, met vlammen*), bn.
Vlam'pijpen, v. mv.; de - zijn pijpen, door den stoomketel (vooral bij locomotieven) heen geleid: de verbrandingsproducten ontsnappen er door, om zoo ook van die warmte partij te trekken.
Vlas (verwant met *vlechten: éénjarige plant*), o. gmv.; *gewoon -; - heeten ook de vlasvezels.*
Vlas'achtig (*lijkende op vlas*), bn.; *een meisje met - haar*; -er, -st.
Vlas'baard (*melkmuil*, fig. *lafbek*), m. -en.
Vlas'bereiding, v. gmv.; **-bewerking,** v. gmv.; **-blad,** o. -bladeren; **-bloem,** v. -en: *de rederijkerskamer de blauwe -*; **-boer** (*teler en bewerker van de vlasplant*), m. -en; **-bouw,** m. gmv.; **-braak** (*werktuig voor de vlasbewerking*, ook: *Braak*), v. -braken.
Vlas'dot (*bundel gezwingeld vlas, dien men op het spinrokken zet*), v. -dotten.
Vlas'dotter (*plant*), v. gmv.; ook: *Vlasdodder.*
Vlas'draad (*gesponnen vlasvezel*), m. -draden.
Vlas'haar (*op vlas lijkend haar, lichtblond haar*), o. -haren.
Vlas'handel, m. gmv.; **-handelaar,** m. -s, -aren; **-hekel,** m. -s, zie *Hekel*; **-kleur** (*kleur van of als vlas*), v. gmv.; **-kleurig,** bn.: *-haar*; **-kooper,** m. -s.
Vlas'kop (*kind met vlassige haren*), m. en v. -koppen.
Vlas'sen (*begeerig uitzien naar*), ik heb gevlast; *Marco vlaste op de groente.* (Staring), loerde op, was belust op; **-ser,** m. -s.
Vlas'sig (*als vlas*), bn.; *- haar*; -er, -st.
Vlasspinnerij' (*spinfabriek*), v. -spinnerijen.
Vlas'vink (*vogel, fraai geelgroen*, ook: *groenling, groenvink, grunsel, kornuit*), m. -vinken.
Vlas'wiek (*bundeltje gezwingeld vlas*), v. -en; Bijbel, *blusch de - niet uit*, doof niet het leven, den ijver, waar die zich toonen.
Vlas'zaad (*lijnzaad*), o. gmv.
Vlecht (*haarvlecht*), v. -en; *wat mooie vlechten!* haartressen.
Vlech'ten (*op regelmatige wijze door elkaar slingeren*), ik vlocht, heb -vlochten; *het haar -, manden -*; fig. *zedenlessen in een verhaal -*, te pas brengen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en; **-sel,** gmv.; **-werk,** o. gmv.
Vle'dermuis, vleer'muis (verwant met *fladderen: handvleugelig dier*), v. -muizen.
Vleer'muisbrander (*een brander, gevende een waaiervormige gasvlam*), m. -branders.
Vleesch, o. vleezen; *men at er drie vleezen; des -es; het ga u naar den vleeze*, stoffelijk wel; *den weg van alle - gaan*, sterven; fig. *het - van een perzik, een appel, peer*, enz.
Vleesch'dag (R.-K. *niet-onthoudingsdag*), m. -dagen.
Vlee'schelijk (*lichamelijk, naar het vleesch, zinnelijk*), bn. en bw.; *ik mag wegens hare magerheid haast niet zeggen -e maar toch eigene zuster* (van Dolf). C.O.
Vleesch'etend, bn.; *leeuwen zijn -e dieren of carnivoren.*
Vleesch'extract (*aftreksel van rundvleesch*), o.; (soorten), o. -en. (x = ks).
Vleesch'houwer (*rundslager*), m. -houwers.
Vleesch'pot (*pot met ingezouten vleesch*), m. -potten; zegsw. *de -potten van Egypte*, een verleden, dat men terugwenscht, Exod. 16:3.
Vleet (verwant met *vlieten: groot haringnet*), v. vleten; *de - schieten*, de haringnetten uitzetten; zegsw. *bij de -*, bij menigte, in menigte: *Jan en Jannetje hadden kinderen bij de -.* (Potg.); *geld bij de -*, in overvloed.
Vleet (verwant met *vlieten: spijkerrog*), v. vleten.
Vlee'ze, o.; *naar den -*; zie Vleesch.
Vlee'zen, o. mv. van Vleesch.
Vlee'zig (*veel vleesch op het lijf hebbend*), bn.; *een -e kip, een - paard*; -er, -st; ook, op vleesch lijkende: *een -e bloem, een -e stengel, een -e vrucht*; **-heid,** v. gmv.
Vle'gel (*dorschwerkluig*), m. vlegels; fig. domoor, lomperd; **-achtig** (*lomp*), bn. en bw.: *-e taal; - spreken*; **-achtigheid,** v.
Vle'geljaren (*jaren van een knaap, die nog geen volwassen jongeling is*), o. mv.
Vlei'en (*naar den mond praten, fleemen, laf prijzen*), ik heb -vleid; **-er,** m. -s; **-erij',** v. -en.
Vlei'end (onvolt. deelw. van *vleien: streelend, flatteerend*), bn.; *een - woord, een - getuigenis*; -er, -st.
Vlek (*vuile plek of smet*), v. vlekken; *een*

- *op een prachtplaat*, vetvlek; *het Lam zonder* -, fig. zonde, d.i. Jezus.

Vlek (*groot dorp*), o. vlekken; *een - houdt het midden tusschen een stad en een dorp.*

Vlek'keloos, bn. en bw.; *een -looze naam*, zonder vlek of smet; *- rein*; *- witte tanden.* (J. t. Br.); **-loosheid,** v. gmv.

Vlek'ken (*met vlekken maken, bezoedelen*), ik heb en het is -vlekt.

Vlek'kenkoorts (geneesk. *scharlakenkoorts*), v. gmv.

Vlek'kenwater (n.l. *om vlekken uit kleeren te verwijderen*), o. gmv.

Vlerk (*vleugel van een vogel*), v. -en.

Vlet (*vletschuit, platboomd vaartuig, praam*), v. -ten.

Vlet'ten (*turf aanvoeren, turf varen met een vlet*), ik heb -vlet; **-ter,** m. -s.

Vleu'gel (verwant met *vliegen*: *wiek*), m. -en, -s; *de -s van een gans, de -s van een vlieg*; fig. *Pieter zat veilig onder de -len zijner ouders een pijp te rooken.* (C.O.), d.i. bescherming.

Vleu'gel (*zijgebouw*), m. -s; *de linker- en rechter - van dat kasteel*, zijgedeelte.

Vleu'gel (*zijlinie van een opgesteld leger*), m. -s; *de strijd begon op den linker -.*

Vleu'gel (muz. *vleugelpiano*), m. -s; *een prachtige -*; zie S t a a r t s t u k.

Vleu'geladjudant (mil. *vroeger adjudant van den generaal van een der legervleugels*), m. -adjudanten.

Vleu'geldeur (*deur met vleugels, portebrisée*), v. -deuren.

Vleu'gelen (fig. *de armen binden*), ik heb -vleugeld; *wat vogel brengt ge dus gekneveld en -vleugeld?* (Vondel). vero.

Vleu'gellam (*lam aan of in den vleugel*), bn.; *de jager schoot den patrijs -*; fig. *iem. - maken*, hem de middelen ontnemen om iets tot stand te brengen, te doen enz.; *hij is -*, kan financieel weinig meer, kan zich niet redden.

Vleu'gelman (mil. *flankeur*), m. -mannen.

Vleu'gelpiano (muz. *een zeer kostbare, lang uitgebouwde piano met vollen toon*), v. -piano's; zie V l e u g e l.

Vleug'je (verwant met *vliegen*: *kleine opflikkering, zeer weinig van iets*), o. -s; *trots korte -s van herstel bezweek haar teedre kracht* (De Gen.); *een - van beterschap, een - van voorspoed*, iets, dat spoedig voorbijgaat.

Vlie (verwant met *vlieden*: *doorvaart*), o.; *het -*, aardr. vaarwater tusschen de eilanden Vlieland en Terschelling.

Vlie'boot (*zeeschuit der Watergeuzen*), v. -booten. vero.

Vlie'den (*vluchten, ontvluchten*), ik vlood, ben gevloden; *vlied het gevaar, - de slechte gezelschappen*; *helaas, hoe - onze dagen!* (W. van Haren).

Vlied'heuvel (*vluchtheuvel*), m. -heuvels; zie T e r p.

Vlieg (stam van *vliegen*: *tweevleugelig insect*), v. -en; zegsw. *twee -en in één klap slaan*, twee zaken of voordeelen terzelfder tijd snappen; *iemand een - afvangen*, hem te vlug af zijn, hem verschalken door hem een voordeeltje voor den neus weg te kapen; *jongen, je zit daar niet om vliegen te vangen*, om niets uit te voeren, om je tijd te verbeuzelen; spreekw. *Een arend vangt geen -en*, een groot man bemoeit zich niet met beuzelingen; *een Spaansche -*, trekpleister, gemaakt uit de tot poeier gestampte bestanddeelen van een schildvleugeligen, blaartrekkenden kever.

Vlie'gen (*op vleugels zich in de lucht bewegen*), hij vloog, heeft en is -vlogen; *de roofvogels - in kringen*; *de zwaluwen - naar Italië*; zegsw. *hooger - dan men kan*, een grooteren staat voeren dan men financieel vermag; *iemand in de armen -*, snellen; *al zijn geld is gevlogen*, is weg; zegsw. *de vogel is gevlogen*, de gevangene is ontvlucht.

Vlie'gend (onvolt. deelw. van *vliegen*), bn.; *met -e vaandels*, wapperend; *een - legertje*, dat zich snel verplaatst; *-e blaadjes*, vlugschriften; *in -en draf*, snel; *-e visschen* (*weekvinnige in de keerkringszeeën*), m. mv.; *de -e tering*, met snel verloop; *het - hert*, zeer groote kever.

Vlie'gengaas (*gaas om de vliegen buiten te houden*), o. gmv.; **-dood** (*vergiftig vliegenpapier*), m.; **-kast** (*met gazen wanden*), v. -en; **-klap** (*werktuig om de vliegen te dooden in de slagerij*), m. -pen; **-kleed** (*netwerk over het paard tegen de vliegen*), o. -en; **-lijm** (*om nl. vliegen te vangen*), v. gmv.; **-net** (*paardedek*), o. -netten; **-papier** (*giftpapier voor de vliegen*), o. gmv.

Vlie'gens (*vlug, overhaast*), bw.; *dan maakt hij met zijn buit zich - op de beenen, het bosch in.* (Staring); ook: V l i e g e n s v l u g.

Vlie'gensvlug (*zeer snel*), bw.; *zich - uit de voeten maken*, ijlings.

Vlie'genvanger (*zekere zomervogel*), m. -s; *de - is een tuinvogel*; ook: *-pikker.*

Vlie'genvangertje (*plant*), o. -vangertjes.

Vlie'genzwam, -dood (*erg vergiftige paddenstoel met rooden hoed, bezaaid met witte puntjes*), v.; *met het afkooksel er van doodt men vliegen, die er op azen.*

Vlie'ger (verwant met *vliegen*: *speeltuig der kinderen*), m. -s; zegsw. *die - gaat niet op*, dat beweren, dat gezegde, die handeling heeft niet het gewenschte gevolg; **-touw,** o. -en.

Vlieg'machine (*toestel, waarmede men zich in de lucht naar willekeur kan bewegen*), v. -s.

Vlieg'werk (tooneel. *toestel om de coulissen snel te verplaatsen*), o.; zegsw. *met kunst- en vliegwerk*, met alle mogelijke kunstmiddelen.

Vlieg'wiel (stoommachine: *'t groote metalen rad als krachtregelaar*), o. -wielen.

Vlier (*kamperfoelieachtige plant*), v. -en; **-houten,** bn.; **-struik,** m. -en; **-thee** (*aftreksel van vlierbloesem*; ook: *Vlier*), v. gmv.

Vlie'ring (verwant met *vloer*: *bovenzolder onder de pannen*), v. -en.

Vlier'pit (*merg van den vlierboom*), v. -pitten.

Vlies (*schapenvacht*), o. vliezen; *het gulden -*, myth. de gouden vacht; *orde van het gulden -*, zinnebeeld van de Vlaamsche wolindustrie, ingesteld door Philips den Goeden (1430).

Vlies (*dun velletje*), o. vliezen; *een - op de melk*; **-achtig,** bn.; **-zig** (*vliesachtig*), bn.: *-zig vleesch*; -er, -st.

Vlies'orde (*de Oostenrijksch-Spaansche ridderorde van het Gulden Vlies*), v. gmv.; zie V l i e s.

Vlies'ridder (*ridder van het gulden Vlies*), m. -ridders.

Vlies'vleugelig, bn.; *een glazenmaker is*

een - insect, met vier vliezige vleugels.
Vliet (*klein stroomend water, beek*), m. -en; de Rozendaalsche en Steenbergsche -; *het Haring-; aan d'oever van een snellen -.* (Volkslied); **-water** (nl. *uit een vliet*), o. gmv.
Vlie'ten, het vloot, is -vloten; *het bloed vliet uit de wonde.* (Bild.), vloeit; *het water vliet naar zee*, stroomt.
Vlij (*daad van vlijen*), v. -en; zie Gevlij.
Vlij'en (*voegen, naast elkaar schikken*), ik heb -vlijd; *turven -, steenen -*; zich -; *de hond vlijt zich in z'n mand*; **-ing,** v. gmv.
Vlij'en (*gelegen komen, behagen, passen, aanstaan, bevallen*), het -de, heeft -vlijd; *zoo iets -t mij niet.*
Vlijm (*laatmesje, lancet*), v. -en; gew.: *Vlim, Vliem.*
Vlij'men (*met een vlijm openen*), ik heb -vlijmd; fig. *doorsnijden: dat vlijmt mijn hart.*
Vlij'mend (onvolt. deelw. van *vlijmen: snijdend*), bn.; *-e pijn, -e smart, - wee*, erg, groot, snerpend.
Vlijt (*ijver, naarstigheid*), v. gmv.; *met -; - aan den dag leggen*, voortdurenden ijver; *onvermoeide -*, opmerkzaamheid en zorg; *zich met - op iets toeleggen.*
Vlij'tig (*vlijt toonende, ijverig, arbeidzaam*), bn. en bw.; *een - ambtenaar, - werken*; -er, -st.
Vlin'der (verwant met *flodderen, fladderen: kapel, insect*), m. -s; *een dag-, een nacht-.*
Vlin'derbloemen, -bloemigen (*plantensoorten, naar den vorm aldus genoemd*), v. mv.; *de klaver, de erwten, de boonen zijn -*; **-bloemig,** bn.
Vloed (verwant met *vloeien: stroom, het opzetten van 't water*), m. -en; *ebbe en -*; ook, breede rivier of stroom.
Vloed'golf (*hooge golf bij het opkomend tij*), v. -golven.
Vloei'en (verwant met *vlieten, zacht stroomen*), het heeft gevloeid; *de woorden - van zijn lippen*; **-baar** (*kunnende vloeien*), bn.: -der, -st; **-baarheid,** v. gmv.
Vloei'end (onvolt. deelw. van *vloeien*), bn. en bw; *-e taal, - spreken*, niet haperend, ook: welluidend; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Vloei'spaat (*delfstof in tin- en kopererts*), o. gmv.; ook: -spaath; **-zuur,** o. gmv.
Vloei'stof (*vloeibare stof*), v. -stoffen; *water, melk is een -*, stof, die vloeien kan.
Vloek (stam van *vloeken: verwensching*), m. -en; ook: *ramp, straf*; zegsw. *in een - en een zucht*, in een tijd, dien men noodig heeft voor een vloek of een zucht, in een oogwenk.
Vloek'beest (*vloeker*), o. -beesten; *die officier is een echt -*, iem., die vreeselijk vloekt. gmz.
Vloe'ken (*godslasterlijk spreken*), ik heb -vloekt; *die man is altijd aan 't -; hij vloekte zijn zoon*, verwenschte, den vloek uitspreken over; **-er,** m. -s.
Vloe'ken (*schril tegen elkaar afsteken*), het heeft -vloekt; *die kleuren - tegen elkaar.*
Vloer (*bodem, grond*), m. -en; *een - is van planken, steenen, tegels, mozaïek*, enz.
Vloer'mozaïek (*vloerwerk van mozaïek*), v. gmv.
Vlog'haver (*wilde haver*), v. gmv.
Vlok (verwant met *vliegen*), v. vlokken; *een - wol, een - sneeuw*, afgescheiden deeltje; **-kig,** bn.: -er, -st.
Vlon'der (*los houten bruggetje, slootplank*), m. -s; ook: Vonder, Vondel.
Vloo (verwant met *vlieden: vleugelloos insect*), v. vlooien; zie Parasiet; **vlooiebeet,** m. -beten; **vlooienkruid,** o. gmv.
Vlooi'en (*v. vlooien bevrijden*), ik heb -vlooid; *de apen - hun jongen*; fig. iemand iets aftroggelen, gmz.
Vloot (verwant met *vlieten: geordende zeemacht, of strijdmacht ter zee*), v. vloten; *een - van honderd zeilen, een - werd uitgerust, de Onoverwinnelijke - of Armada* (1588).
Vloot (*aarden bakje*), v. vloten; *een botervlootje* (kommetje, bakje), *een azijnvlootje, een melkvlootje.*
Vloot'voogd (*admiraal*), m. -voogden.
Vlos (*vlokzijde*), o. gmv.; **vlossen** (*van vlokzijde*), bn.: *een - dasje.*
Vlos'sig (*vlokachtig*), bn.; *dat is -e wol, -e zijde, - haar*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Vlos'zijde (*vlokkige, ongetweernde zijde*), v. gmv.; *een doekje van -.*
Vlot (verwant met *vlieten: balken, planken onderling te water verbonden*), o. vlotten; *er kwam een groot - den Rijn af.*
Vlot, bn. en bw.; *het schip is weer -*, drijvende; fig. *de man spreekt -*, rad, vloeiend; -ter, vlotst.
Vlo'ten, Johannes van, 1818-'83, hoogleeraar, geschiedschrijver en letterkundige.
Vlot'gras (*zwenkgras, drijfgras*), o. gmv.
Vlot'ten (*drijven*), het heeft -vlot; fig. *het werk wil niet -*, van de hand gaan.
Vlot'tend (onvolt. deelw. van *vlotten*), bn.; *een -e schoolbevolking*, afwisselend, zie Mutatie; *-e schulden*, staatsschulden op korten termijn aangegaan, schatkistbiljetten.
Vlot'ter (*drijver*), m. -s; *een - dient om den waterstand in den ketel te controleeren.*
Vlouw (*net voor de snippenvangst*), v. -en; ook: Flouw.
Vlucht (verwant met *vlieden: de daad van vluchten*), v. gmv.; *het leger sloeg op de -; een hooge - nemen*, fig. opgang maken, verheven zijn in dicht of proza; *ter -*, inderhaast.
Vlucht (*troep samenvliegende vogels*), v. -en; *een - eenden, een - patrijzen*; zie Klucht.
Vluch'teling (*persoon, die op de vlucht gaat of is*), m. en v. -en; voor het v. ook **-e.**
Vluch'ten (*vlieden, ontvluchten*), ik heb en ben -vlucht; **-eling** (*persoon die vlucht*), m. en v. -en; **-haven** (*noodhaven*), v. -s; **-heuvel,** m. -s: zie Terp.
Vluch'tig, bn. en bw.; *- zout*, dat in de lucht verteert, oplost; *een -e blik*, snelle, voorbijgaande; *iets - lezen*, haastig; -er, -st; **-heid,** v. gmv.; **-jes,** bw.: *iets -jes bekijken.*
Vlug (verwant met *vliegen: snel, gauw*), bn. en bw.; -ger, -st; **-heid,** v. gmv.
Vlug'schrift (eig. *geschrift in de vlucht geschreven, en wel over zaken van voorbijgaanden aard, brochure*), o. -schriften; in een - wordt de een of andere brandende quaestie van den dag behandeld.
Vlug'zout (*snel vervliegend zout*), o. gmv.
Vocaal' (spraakk. *klinkletter*), v. -alen; *onze taal bezit zeven vocalen*; **-spelling,** v. -en. (c = k).
Vocaal' (*de stem betreffende*), bn. *vocale muziek*, d. i. *zang*. (c = k).

Vocabulai're, vocabula'rium (*alphabetische lijst van woorden*), o. -s. (c = k).
Vocabulist' (*woordenboekmaker*), m. -en.
Voca'tie (*roeping*; *aanleg, neiging*), v. -s, -tiën. (t = ts).
Vo'catief (Lat. *naamval van den aangesproken persoon*), m. -tieven; *dat poes de - van kat is.* (Schoolm.); ook: Vo'cativus, m. -tieven.
Vocht (*vloeibare s'of*), o. -en; **-maat,** v. -maten; **-meter** of **-weger,** m. -s: *de -weger is een werktuig om het gehalte van dranken te bepalen*; zie Hydrometer.
Voch'ten, ik vochtte, ik heb -vocht; *wasch- of strijkgoed -*, nat maken, besprenkelen.
Voch'tig (*nattig, niet droog*), bn.; *-e muren, een - huis*; *een -e warmte*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Vod, o., **vod'de** (*lomp, lor, oude lap*), v. vodden; zegsw. *iem. achter de -den zitten*, hem op de hielen zitten, hem opjagen, hem narijden; *iem. bij de vodden krijgen*, bij de lurven, bij den kraag; fig. *dit dichtje is een -*, prul; *ik moet weten wie dit - geschreven heeft.* (Koetsv.)
Vod'denbak (*prullenbak*), m. -bakken; **-goed** (*prulgoed*), o gmv.; **-handel** (nl. *in lompen*), m. gmv.; **-kraam** (*lorren- of prullenkraam*), v. -kramen; **-man** (*kooper*), m. -mannen; **-mand,** v. -en; **-raper** (*samengaarder van vodden*), m. -s; **-raapster,** v. -s.
Vodderij' (*lompen*; fig. *beuzelingen*), v. -en.
Vod'dewerk (*prulwerk*), o. gmv.
Vod'dig (*onnuit*), bn. en bw.; *een - boekje*, prullig; *een - schilderijtje*, onbeteekenend; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Voe'den (*voedsel geven*), ik voedde, ik heb -voed; *een arme -*; fig. *hoop, liefde, haat, wraak -*, koesteren, kweeken, onderhouden.
Voe'dend (onvolt. deelw. van *voeden*: *voedzaam*), bn.; *het - brood, -e sappen, -e spijs*; -er, -st.
Voe'der, voer (*voedsel van 't vee*), o. gmv.
Voe'deren, voe'ren (*te eten geven*), ik heb -voederd, of -voerd; *de kippen -, het vee -.*
Voe'ding (*het voeden*), v. gmv.; *de - van het vee*; *tot - van het lichaam*, onderhoud.
Voe'dingscommissie, v. -s, -siën; **-middel,** o. -en; **-proces,** o. -sen; **-stof,** v. -fen; **-skanaal** (nl. dat water aanvoert), o. -alen.
Voed'sel (*spijs, onderhoud*), o. gmv.; fig. *- voor den geest*; *dat gaf - aan onze hoop.*
Voed'ster (*min*), v. -s; fig. *de aarde is ons aller -*, onderhoudster.
Voed'ster (*moerhaas, -konijn*), v. -s.
Voed'steren (*opkweeken*), ik heb -voedsterd.
Voed'sterheer (*pleegvader*, fig. *beschermer*), m. -en; **-kind** (*pleegkind*), o. -eren; **-ling** (*voedsterkind*), m. en v. -en: *een -ling der muzen*, dichter; voor het v. ook -linge.
Voed'zaam, bn.; *een -zame spijs*, veel voedende bestanddeelen bevattend; -zamer, -st; **-heid,** v. gmv.
Voeg (*naad, reet*), v. -en; *deze -en in den muur zijn ondiep*, groef, kalknaad.
Voe'ge (*wat passend is, manier*), v. gmv.; *in dier -*, op die wijze, in dien trant.
Voe'gen (*passen*; *betamen*), het heeft -voegd; *buizen in elkaar -*; *zulk een toon voegt u niet.*
Voe'gen, ik heb -voegd; *den voorgevel hebt gij nog te -, een tuinmuur -*, fijne kalkspijs tusschen de naden strijken; **-er,** m. -s; **-ijzer,** o. -s of **-spijker** (*werktuig van den voeger*), m. -s; **-werk,** o. gmv.
Voeg'woord (spraakk. *partikel*), o. -en; *voegwoorden dienen om zinnen of zinsleden te verbinden*, b.v. en, maar, of, dat, zoowel als.
Voeg'zaam (*passend, betamelijk*), bn.; -zamer, -st; **-heid,** v. gmv.
Voel'baar (*tastbaar*), bn.; *het - donker*, (Staring); fig. klaar, duidelijk, merkbaar.
Voel'draad (*voelhoorn, voelspriet*), m. -draden; zie Voeler.
Voe'len (*tasten, gevoelen*), ik heb -voeld; *iemand den pols -*; *pijn in den arm -*; *ik voel dat gij gelijk hebt*, begrijp; *wie niet hooren wil, moet -*, de ongehoorzame moet gestraft worden; *zich -*, trotsch, verwaand zijn, voelen, dat men geldelijk iets beteekent.
Voe'ler (*voeldraad, voelspriet*), m. -s; *torren, kevers hebben soms fraai gelede -s op den kop.*
Voel'hoorn, -horen (*spriet*), m. -s; *de -s van den boktor.*
Voe'ling (*het voelen*), v. gmv.; *- hebben met den vijand*, aanraking; mil. *- houden met je nevenman*, aansluiting.
Voel'spriet (*voeldraad*), m. -sprieten; *de -sprieten van een kever, sprinkhaan, enz.*
Voer (*wagenvracht*), o. -en; *een - hooi.*
Voer (*voedsel*), o. gmv.; zie Voeder.
Voera'ge (*beestenvoeder*), v. gmv. (g = zj).
Voe'ren (*voederen*), ik -de, heb -voerd; *de kippen -*; *het vee -.*
Voe'ren (*vervoeren, brengen*), ik heb -voerd; *zij voerden hem naar het schip*; *het woord -*, in 't openbaar spreken; *het bevel -*, commandant zijn; zegsw. *iets in het schild -*, heimelijk iets beoogen, ten doel hebben.
Voe'ren (*van binnen bekleeden*), ik heb -voerd; *een japon -, een winterjas -, een gordijn -*; **-katoen,** o. gmv.
Voe'ring, v. -en; *de - van mijn jas is stuk*; *is dat zijden -?* **-rinkje,** o. -s.
Voer'man (*hij, die de paarden voor een wagen ment, koetsier*), m. -lieden, -lui; bij uitbr. vrachtrijder; spreekw. *Een oud - hoort nog gaarne het klappen van de zweep*, al is men uit ambt, nering of bedrijf, men hoort er nog gaarne over spreken.
Voer'tuig (*wagen, kar, rijtuig*, enz.), o. -en.
Voet (*het onderste deel van het been bij menschen*), m. -en; *onder de -(e) halen*, af breken, ook: te voorschijn halen; *onder de - geraken*, vallen en getrapt worden, ook: ziek worden; *iemand de -en spoelen*, hem achterover in zee doen tuimelen, hem over boord doen tuimelen, hem verdrinken; *dat gaat zoover als 't -en heeft*, als de omstandigheden het toelaten; *op staanden -*, onmiddellijk, terstond; *een portret ten -en uit*, van mensch of dier in zijn volkomen gestalte; *iemand den - lichten*, hem doen vallen, hem achterover doen tuimelen, hem beentje lichten, hem onderkruipen; *bij iem. een wit -je hebben*, in de gunst staan; *zijn geluk met -en treden*, er niet om geven, als nietswaardig vertrappen, roekeloos, ondoordacht zijn; *zich uit de -en maken*, de plaat poetsen, er van doorgaan, zich wegpakken, zich bergen, in veiligheid stellen; *iem. iets voor de -en werpen*, iem. van iets beschuldigen, hem bitter iets verwijten; *iemand den - dwars zetten*, hem in het voortgaan belemmeren, hem tegenwerken; *- bij stuk houden*, blijven bij het

onderwerp, niet afdwalen bij 't redeneeren of debatteeren, zie Stuk; - *geven aan iets of iemand*, gelegenheid geven om vastigheid te krijgen, ruimte geven, begunstigen, steunen, voorthelpen; *met den eénen - in 't graf staan*, oud en afgeleefd zijn; *den - in den stijgbeugel hebben*, zie Stijgbeugel; *dat heeft veel -en in de aarde*, dat levert veel moeiten en zwarigheden op.

Voet (*oude maatstaf*), m. -en; *de Amsterdamsche -*, een lengte van ruim 0.283 M.; *een Rijnlandsche -*, d.i. 0.314 M.; *de Parijsche -*, 0.3248 M.; *de Engelsche -*, 0.304 M.

Voet (dichtk. *versvoet*), m. -en; *de Alexandrijnsche verzen hebben zes -en.*

Voet (*het onderste deel, waarop iets rust*), m. -en; *de - van een lamp, de - van een berg.*

Voet (*manier, wijze*), m.; *op grooten - leven*, op weelderige of royale wijze; *op goeden - met iemand staan*; *de zaken zullen op den zelfden - worden voortgezet*; *op - van oorlog, op - van vrede*; *op gespannen -*, in minder vriendschappelijke verhouding.

Voet'angel (*voetklem met drie of meer scherpe punten*), m. -angels; *hier liggen -s en klemmen*, waarschuwing om die plaats te mijden.

Voet'bal (*groote leeren bal om met den voet weg te schoppen*), m. -ballen; **-balspel,** o. spelen: *het -balspel of voetbal spelen*, ook: *-ballen.*

Voet'ballen (*het voetbalspel spelen*), ik -balde, heb -voetbald.

Voet'boog (*groote kruisboog*), m. -bogen.

Voet'breed, o. gmv.; *geen - wijken*, niets.

Voeteeren (*te voet gaan, loopen, een weg te voet afleggen*): *Jaromir volhardt, uit deemoed, in 't -.* (Staring); **-der** (*wandelaar, looper*), m. vero.

Voe'teling (*voet van een kous*), m. -en.

Voe'tenbank (*klein bankje voor de voeten*), v. -en; **-je,** o. -s.

Voe'teneind, -einde, o. gmv.; *het - van een ledikant*, nl. waar de voeten liggen.

Voe'tenzak (*voeten-warmer*), m. -ken; ook Voetzak.

Voet'euvel (*jicht in de voetwortels*), o. gmv.; ook: *Voet'evel*; zie Podagra.

Voet'ganger, m. -s; **-gangster,** v. -s.

Voe'tius, *streng Calvinistisch predikant en later hoogleeraar te Utrecht*: 1588-1676; *Gijsbertus - was een heftig tegenstander van de Remonstranten.* (t = ts).

Voetia'nen (*volgelingen v. G. Voetius*), m. mv.

Voet'knecht (*infanterist*), m. -knechten.

Voet'licht (toon. *lampen vóór op het tooneel, die de voeten beschijnen*), o. -en; zegsw. *een stuk voor het - brengen*, het opvoeren.

Voet'pad (*smal pad*), o. -paden; **-punt** (*onderste punt*), o. -en: *het -punt eener loodlijn*; **-schabel** (*-bankje*), v. -bellen; **-schrapper** (*-krabber op een stoep*), m. -s; **-spoor** (*weg, pad*), o. -sporen; **-stap,** m. -stappen: *in iem. -pen treden*, zijn voetspoor volgen, fig. zijn voorbeeld volgen.

Voet'stoots (*zooals de goederen voor de voet liggen bij den verkoop*), bw.; *iets - verkoopen*, zonder uitstel, onmiddellijk, zonder voorafgaand onderzoek, zooals men het vindt.

Voet'stuk (*onderstel van zuilen, beelden, vazen*, enz.), o. -stukken; zie Pedestal.

Voet'val (*nederknieling*), m. -vallen; zegsw. *een - doen*, nederig smeeken.

Voet'veeg (*vloermat*), m. -vegen; fig. *iemands - zijn*, eig. hem dienen tot vloermat, alles van hem moeten verdragen.

Voet'volk (*soldaten te voet*), o. gmv.; zie Infanterie.

Voet'vrij (*de voeten vrij latende*), bn.; *een -e damesrok.*

Voet'wassching (R.-K. *op Witten Donderdag, in de kloosters door den prior, aan de monniken verricht*), v. -en; *de - wordt op dien dag ook verricht door den Paus en den keizer van Oostenrijk.*; zie Joann. 13 : 5-9.

Voet'wisch (*voetveeg, dweil*), v. -wisschen.

Voet'wortel (*een der zeven dikke beentjes in den voet*), m. -wortels.

Voet'zoeker (*stukje vuurwerk, klapper*), m. -s.

Voet'zool (*ondervlak van den voet*), v. -zolen.

Vo'gel (verwant met *vliegen*), m. -en of -s; *een - legt eieren*; spreekw. *Beter één - in de hand dan tien in de lucht*, het zekere is boven het onzekere te verkiezen; *ieder -tje zingt, zooals het gebekt is*, ieder mensch spreekt of uit zich overeenkomstig zijn aard of den trap zijner beschaving; fig. *een slimme -*, een leeperd.

Vo'gelaar (*vogelvanger*), m. -s, -laren; *Hendrik de -*, gesch. keizer van Duitschland, 919-936.

Vo'gelbekdier (*eierleggend zoogdier, bedekt met haren*: *in Australië*), o. -dieren; het -kan op het land en in 't water leven en voedt zich met wormen, insecten en weekdieren; het zoogt zijn jongen en vormt de laagste sport van de ladder der zoogdieren, het is als een verbindende schakel tusschen de vogels en de zoogdieren.

Vo'gelen (*vogels vangen*), ik heb -vogeld.

Vo'gelijn (*lief vogeltje*), o. gmv.; *klein -, op groenen tak!*

Vo'gelkers (*wilde kriek of wilde kleine pruim, met langgesteelde bloemschermen*), v. gmv.

Vo'gelknip (*knip om vogels te vangen*), v. -knippen; **-kooi,** v. -en.

Vo'gellijm (*marentak, woekerplant*), v. gmv.; *de - tiert op appel- en pereboomen.*

Vo'gelnestjes (O.-I. *klipzwaluwnestjes*), o. mv.; *eetbare -*, lievelingsspijs der Chineezen, prijs *f* 0.20-0.50; zie Salangaan.

Vo'gelnestklippen (Java. *nestelplaats der salanganen aan de Z.-kust*), v. mv.; de - zijn 't eigendom van den staat, die ze verpacht.

Vo'gelperspectief (teekenk.), o. gmv.; *hier hebt ge Parijs in - of in - geteekend*, d.i. zooals een vogel, op de wieken hangende, de stad ziet; ook: Vogelvlucht. (c = k).

Vo'gelschrik (*vogelverschrikker*), m. -schrikken; zie Molik.

Vo'gelspin (*Braziliaansche spin*), v. -nen; *de - vangt vogeltjes of zuigt de eieren uit.*

Vo'gelvlucht, v. gmv.; zie Vogelperspectief.

Vo'gelvrij, bn.; *iem. - verklaren*, buiten de wet stellen: *Philips II verklaarde Oranje -*, ieder mocht Oranje dooden, gelijk men vrijheid heeft een vogel neer te schieten.

Vo'gelvrijverklaring (*het vogelvrij verklaren*), v. -en.

Vo'gelzaad (*vogeltjeszaad*), o. gmv.

Vo'gue, en; zie En vogue.

Voi'le, voilet'te (*sluier*), v. -s. (oi = oa).

Vol (verwant met *vullen, veel*: gevuld, het tegengestelde van *leeg*), bn.; *een - vat, een*

-le ton, een -le zak; een mand - kersen; het hoofd - kommer, de oogen - tranen; met -le zeilen; -le melk, niet gewasschen; fig. geheel: *in -le wapenrusting, de -le waarheid zeggen*; zegsw. *iem. niet voor - aanzien,* hem niet de vereischte kennis, bekwaamheid of geschiktheid toekennen; -ler, -st.

Volant' (Fr. *vederbal om te raketten of te paletten*; *strook op een japon*), m. -s; lees: *vo-lan'*.

Vol'aarde (*witachtige smeltbare klei, door den voller gebruikt*), v. gmv.; ook: Vollersaarde.

Volapuk' (*kunstmatige wereldtaal*), o. gmv. (u = uu).

Vol'bloed (*van onvermengd ras*), bn.; *een - Engelsch paard*; *een - neger*.

Vol'bloed, bn.; fig. *met hart en ziel gezind*; b.v. *een - vrijhandelaar, een - radicaal*.

Volbloe'dig (*sanguinisch*), bn.; *uw neef is erg -*, rijk aan bloed, fig. heetbloedig; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Volbren'gen (*voleindigen*), onr. ik -bracht, heb -bracht; *het is volbracht*, een verheven taak is afgewerkt; **-er,** m. -s; **-ing,** v. gmv.

Voldaan' (*tevreden*), bn.; *uw patroon was - over u*; **-heid,** v. gmv.

Voldaan' (*betaald*), bn.; *de rekening is -*; *voor - teekenen*, d.i. quitteeren.

Vol'der (*voller*), m. -s; zie Vollen.

Voldin'gen (*ten einde brengen, beslissen*), ik -dong, heb -dongen; *het pleit is voldongen*, beslist, afgeloopen.

Voldin'gend (*beslissend*), bn.; *een - bewijs*, alles afdoende; -er, -st.

Vol'doen (*vullen*), onr. ik doe -, ik deed -, heb -gedaan; *ik heb uw glas juist -gedaan*.

Voldoen' (*vervullen*), onr. ik -deed, heb -daan; *aan de verwachting -*, beantwoorden; *aan een belofte -*, ze houden.

Voldoend', bn. en bw.; *een - examen afleggen*, toereikend, genoegzaam; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Voldoe'ning (R.-K. *het derde deel der biecht n.l. het voldoen der penitentie*), v. gmv.

Voldon'gen (*beslist, afgeloopen*), bn.; *een - nederlaag*; zie Voldingen.

Vo'le (*in het omber- of quadrillespel al de slagen*), v. -s; *- maken*.

Volée, v. haute; zie Haute-volée.

Volein'den, volein'digen (*voltooien*), ik heb voleind of voleindigd; **-er,** m.; **-ing,** v. gmv.

Volen'te De'o, zie **V. D.**

Volgaar'ne (*zeer gaarne*), bw.; *iets - toestaan*.

Vol'geling (*aanhanger, leerling*), m. en v. -en; voor het v. ook **-e.**

Vol'gen, ik heb en ben -volgd; *de politie is den dief gevolgd*, d.i. achterna gegaan; *Staring heeft hier den trant van Cats gevolgd*, nagebootst; **-er,** m. -s.

Vol'genderwijze, -wijs, bw.; *hij ging - te werk*, op de hier nader te vermelden wijze.

Vol'gens (*overeenkomstig*), vz.; *dit is niet - afspraak*; *het gaat - uw verlangen*, naar.

Volg'orde (*regelmatige opeenvolging*), v. gmv.; *in goede -*, opvolging; naar behooren.

Volg'zaam (*gehoorzaam*), bn.; *een - karakter*, gedwee; -zamer, -st; **-heid,** v. gmv.

Volhan'dig, bn.; *hij heeft het daar -*, druk; **-heid,** v. gmv.

Volhar'den (*tot het einde harden of volhouden, uithouden*), ik heb -hard; *in het goede -*, standvastig blijven; *nu moet gij -*, tot het einde volhouden; **-er,** m. -s; **-ing,** v.: *een bedaarde -ing*.

Volhar'dingsvermogen (nat. *inertie*), o. gmv.; zie Traagheid.

Vol'heid (fig. *volkomenheid*), v. gmv.; *in de - zijner macht*; *de - der genade Gods*; Bijb. *de - der tijden*, de jongste dag.

Vol'houden (*volharden*), ik hield -, heb -gehouden; *een bewering, -*, handhaven; *een karakter - in een tooneelspel of roman*, zich gelijk laten blijven; *houd - tot het eind*, blijf standvastig, volhard; **-er,** m. -s.

Volière' (*groote, ruime vogelkooi, vogelhuis, -kas*), v. -s.

Volij'verig (*zeer ijverig*), bn.; *een - lid van een gezelschap, de -e thesaurier zelve*. (C.O.); -er, -st.

Volja'rig (*meerderjarig, mondig*), bn. w. g.

Volk (verwant met *vol*: *natie, bewoners van een land*), o. -en of -eren; *het Fransche -*; *het Joodsche -, het - Gods* (in het Oude Test. de Israëlieten); *wat is er een - op de been*, menigte, menschenmassa; *die fabrikant heeft veel - in 't werk*, arbeiders; *het - was meester van de baan*. (Staring), krijgsvolk; *dat is lastig -*, menschen, lui; *er is -*, er zijn klanten, koopers.

Vol'kenkunde (*beschrijving van den aard, de levenswijze* enz. *der volken*), v. gmv.; zie Ethnographie.

Vol'kenrecht (*deel der staathuishoudkunde*), o. gmv.; *het - regelt de betrekkingen en rechten der staten onderling*; **-elijk,** bn.

Volko'men (*geheel zonder eenig gebrek, volmaakt*), bn. en bw.; *- vrijheid, dat werk is -, een - insect*; *dat is - waar, ik geloof u -*, geheel en al; *ik ben het - met u eens*, zonder eenig voorbehoud, ten volle; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Volk'planter (*kolonist*), m. -planters.

Volk'planting (*kolonie*), v. -plantingen, *-plantinkje*, o. -s.

Volk'rijk, bn.; *een -e buurt, een -e stad*, dichtbevolkt; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Volks'aard (*nationaal karakter*), m. gmv.

Volksbeweging (*beroerten, onlusten*), v. -en.

Volks'bibliotheek (*boekerij, voor het volk aangelegd en uit welke de mindere man voor een paar centen of gratis een boek kan leenen*), v. -theken; **-concert** (nl. *voor den minderen man*), o. -en; **-deun** (*straatliedje*), m. -en; **-dichter** (*dichter van volksliederen*), m. -s; **-dracht** (*bijzondere streekdracht*), v. -en; **drank** (*drank bij het volk geliefd, b.v. bier, koffie*), m. -en; **-leger** (*leger, bestaande uit de strijdbare mannen van het volk, niet uit huurlingen*), o. -legers; **-lied** (*straatlied, volkszang*), o. -eren.

Volks'etymologie (spraakk. *vervorming door het volk van vreemde of verouderde woorden, voortspruitende uit de zucht om zich zelf die woorden te verklaren*), v. -gieën, b.v. *rederijker* (rhetoriker), *hangmat* (hamaca), *gaanderij* (galerij), *zondvloed* (sindvloed, groote vloed).

Volks'lied (eig. *straatlied*; *lied, levend in den mond van het volk*; *nationaal lied*), o. -liederen; **-man** (*populair man*), m. -mannen; **-menigte,** v. gmv.; **-menner** (*volksleider*), m. -s; **-partij** (*tegengestelde van aristocratie*), v. gmv.; **-regeering,** v. -en; **-roman,** m. -s.

Volks'sanatorium (*sanatorium of heilinrichting voor den minderen man*), o. -toria.
Volks'school (*school voor de kinderen uit het volk*), v. -scholen; **-stam,** m. -men; **-souvereiniteit** (*oppergezag des volks, b.v, in een republiek*), v. gmv.; **-taal** (*platte taal, dialect*), v. gmv.; **-verhuizing** (gesch. ± 400 n. C.), v.; **-vertegenwoordiger** (*lid der Tweede Kamer*), m. -s; **-vlijt** (*nijverheid der natie*), v.: *Paleis voor -vlijt te A'dam*; **-wapening** (*algemeene wapening*), v. -en.
Vol'le haring (*volwassen haring d.i. zulk een, die van kuit of hom voorzien is*), m. -en; (*stofnaam*), v. gmv.
Volle'dig (*voltallig, compleet, volkomen*), bn. en bw.; *een - eetservies, een -e bekentenis, een -e volzin*; -er, -st; **-heid,** v. -gmv.
Volleerd', bn.; *een - bedrieger, een - huichelaar*, d.i. sluw, doortrapt.
Vollemaan' (*phase der maan, waarbij men de geheele verlichte helft er van ziet*), v. -manen; *morgen is het -*; zie Halvemaan.
Vollemaans'gezicht (*rond, vleezig en vol aangezicht*), o. -gezichten.
Vol'len (*het laken in de volkom treden, laken bereiden*), ik heb gevold; **-ler** (*volder, lakenbereider*), m. -s; **-lerij'** (*werk en ook werkplaats van den voller*), v. -en; **-ling,** v. -en.
Vol'lersaarde (*een soort van vette klei*), v. gmv.; **-kuip,** v. -en; **-molen,** m. -s.
Volmaakt' (*zonder gebrek of leemte, volkomen*), bn.: *God alleen is -; een - ridder*, d.i. zonder vrees of blaam; b.w.: *iets - onaangenaams* (C. O.); *de blik zijner oogen was - kalm* (C. O.); -er, -st; **-heid,** v. -heden.
Volmaakt', bn.; R.-K. *een - berouw*, een innig leedwezen over zijn zonden uit liefde tot God.
Vol'macht (*alle vrijheid tot handelen; akte, dat men in elk opzicht bevoegd is tot zelfstandig handelen of optreden voor zijn principaal*), v. -en.
Vol'machtigen (*iem. een volmacht geven*), ik heb -volmachtigd; **-ing,** v. gmv.
Volma'ken (*volledigen, voltooien, veredelen*), ik heb -maakt; **-ing,** v.: *naar - streven.*
Volmon'dig, bn. en bw.; *een -e bekentenis*, onbewimpeld, rondborstig; *iets - bekennen*, openhartig; -er, -st.
Volontair' (Fr. mil. *vrijwilliger*), m. -s; ook leerling-bediende op een kantoor, die geen loon trekt: *hij is - op dat handelskantoor.* (ai = è).
Vol'op (*overvloedig*), bn. en bw.; *peren zijn er -, wij krijgen er -; ze zijn - aan 't werk*, met alle macht.
Volprij'zen, ik -prees, heb -prezen; *Gods werken zijn nooit -prezen*, naar hun volle waarde geprezen; zie Onvolprezen.
Volschoon' (*in alle opzichten of zeer schoon*), bn.; z.n. **-e** (*zeer schoone dame*), v. -n: *-e, draag den Lauwer, mij gegeven.* (Staring).
Volsla'gen (*geheel, volkomen*), bn. en bw.; *- duisternis*, diepe, tastbare; *ze zijn - vijanden*; *er heerschte daar - anarchie*; *hij is - gek*; *het was - nacht*, ten volle.
Volstaan', ik -stond, heb -staan; *met deze verklaring kunt gij -*, voldoen, het doen.
Volstan'dig, bn. en bw.; *een -e weigering*, standvastig; *God zal - blijven tot het einde*, onveranderlijk; *iets - weigeren*; -er, -st.
Volstrekt', bn. en bw.; *de volstrekte waarde der cijfers*, bepaalde; *een -e beteekenis*, vast; *een -e alleenheerschappij*, onbeperkt; *gij moet - komen*, noodzakelijk; **-heid,** v. gmv.
Volt (*eenheid van electromotorische kracht*), v. -s; de naam is gegeven ter eere van den Italiaan Volta, een der ontdekkers van de galvanische electriciteit.
Vol'ta, Alessandro: Italiaansch natuurkundige, professor te Pavia, geboren te Como, uitvinder der Voltasche kolom; 1745-1827.
Voltai're, *François Marie Arouet de -*, beroemd Frausch wijsgeer, dichter en geschiedschrijver te Parijs, 1694-1778. (ai = è).
Voltai're (*gemakkelijke leunstoel met bekleeding*), v. -s; zoo genoemd naar den Franschen dichter en prozaïst. (ai = è).
Voltal'lig (*het volle getal hebbende, compleet*), bn.; *een -e vergadering*, d.i. alle leden zijn tegenwoordig; **-heid,** v. gmv.
Vol'tameter (*toestel om de electr. stroomsterkte te meten, door na te gaan, hoeveel van een bepaalde stof in een bepaalden tijd door dien stroom ontleed wordt*), m. -meters.
Volt'-ampère (nat. *eenheid van electr. energie of arbeidsvermogen*), v. -s.
Vol'te (*volheid*, fig. *gedrang*), v. gmv.
Vol'te (Fr. *in de rijkunst: zwenking, wending*), v. -s; *- face maken*, geheel omzwenken.
Voltigeeren (*kunstsprongen te paard maken, zwenkingen maken*). (g = zj).
Voltigeur' (*Fransch soldaat v. d. lichte infanterie*, 1805-'74; *kunstrijder*), m. -s. (g = zj.).
Volto'gen (vertooid deelw. van 't vero. *voltiegen: geheel afgewerkt, voltooid*), bn.; *het in top - paleis der hemelen.* (Vondel).
Voltooi'en, ik heb -tooid; *het werk -*, voleindigen, geheel afmaken; **-er,** m.; **-ing,** v.
Voltrek'ken, ik -trok, heb -trokken; *een huwelijk -*, sluiten; *een vonnis -*, uitvoeren; **-ker,** m. -s; **-king,** v. -en.
Voluit' (*ten volle*), bw.; *zijn naam - schrijven.*
Volu'me (Fr. *omvang, inhoud*), o. gmv.
Volu'men (Lat. *boekdeel, pak, rol, deel*), o. volumina.
Volumineus' (*groot van omvang, uit vele boekdeelen bestaande, dik, lijvig, veel plaats innemend*), bn.; -zer, -t.
Volu'te (bouwk. *rolneut, wrong of krul, sieraad aan het kapiteel van Ionische zuilen*), v. -s.
Volvaar'dig (*geheel gereed*), bn. en bw.; *- ten strijde gaan of zijn*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Volvoe'ren (*uitvoeren, volbrengen*), ik heb -voerd; **-der,** m. -s; **-ing,** v. gmv.
Volwas'sen (*den vollen wasdom bereikt hebbende*), bn.; *een - knaap, een - meisje*, volgroeid.
Volza'lig (*zeer gelukkig, zeer zalig*), bn.
Vol'zee (*bij hoog getij*), bw.
Vol'zin (spraakk. *een volledig in woorden uitgedrukte gedachte*), m. -zinnen.
Vomitief' (*braakmiddel*), o. -tieven.
Vond (verwant met *vinden*), m. -en; *een aardige -*, vinding, uitvinding, verzinsel, list; *een gelukkige -.*
Von'del, *Joost van den -*, te Keulen in 1587 geb. *uit Nederlandsche ouders, de prins onzer dichters: lierdichten, hekeldichten* (Roskam en Harpoen), *overzettingen, tooneelstukken* (*meestal treurspelen*), *lierdichten, historisch dichtstuk* (Joannes de Boetgezant), *en honderden gelegenheids-gedichten*; *overleden te Amsterdam*, 5 Febr. 1679.

Von'del (*losse plankbrug*), m. -s; ook: Vonder; zie Vlonder.
Von'deling, m. en v. -en; voor het v. ook **-e:** *dit meisje is een -e* d.i. gevonden kind; *het kind werd te - gelegd,* d.i. te vinden.
Von'delingshuis (*liefdehuis voor vondelingen*), o. -huizen.
Von'der, m. -s; zie Vlonder, Vondel.
Vondst (*het vinden, het gevondene*), v. -en.
Vonk (*vuursprank*), v. -en; *het regende bij dien brand -en*; fig. *een - van genie,* greintje, sprankje.
Von'kelen (*vonken schieten, verspreiden*), het heeft -vonkeld; *het vuur vonkelt in de smidse*; *de vijfde stoof -t niet, het is een steenen* (C.O); **-ing,** v. gmv.; zie Fonkelen.
Von'ken (*vonken afgeven, beginnen te branden*), het heeft -vonkt.
Von'nis (verwant met *vinden*, uit *vond-nis*: *gewijsde, rechterlijke beslissing*), o. -sen; *een - vellen, een - uitspreken; een - strijken,* eig. doen vallen n.l. op het hoofd van den beschuldigde; *een vrijsprekend -.*
Von'nissen, ik heb -vonnist; *de dief werd -vonnist,* er werd een vonnis over hem uitgesproken; **-sing,** v. gmv.
Vont (Lat. *pons*, bron, fontein: *doopvat*), v. -en; *een koperen -, een marmeren -,* doopvont.
Voogd (*verzorger, toeziener*), m. -en; *een toeziende -,* die nagaat of de voogd zijn plichten nakomt.
Voogd (*leider, hoofd*), m. -en; *een vloot-, een slot-, een kerk-,* -bestuurder.
Voogdes', v. -sen; *de moeder is de - der kinderen na 't afsterven des vaders.*
Voogdij' (*macht, gezag als voogd*), v. -en.
Voogdij'schap (*waardigheid van voogd*), v. -pen; *eerste - van Maximiliaan* (1482).
Voois (Fr. *voix*, stem: *zangwijs*), v. vooizen; *een oud lied op een aangename -.* Vl.
Voor (*groef, ploegsnede*), v. voren; fig. *rimpel in 't voorhoofd*; ook Vore.
Voor (*voordat, eerdat*), vgw.; *hij kwam, - ik er was; gij zijt er, - gij het weet.*
Voor, vz.: *de boom staat - het huis*; bw.: *kom even -,* in den winkel, *de klok loopt -,* vooruit.
Voor, bw. Met w.w. vormt het scheidbare en onscheidbare samenstellingen, b.v. *voor'komen en voorko'men* (*beletten*), *voor'zeggen* en *voorzeg'gen, voor'spellen* en *voorspel'len.*
Voor'aan (*in de eerste rij*), bw.; *hij stond vooraan*; **-zitting,** v.: *zij beminnen de -zitting bij de maaltijden,* Matth. 23 : 6.
Voor'af (*van te voren, eerst*), bw.; **-gaan** (*eerst plaats hebben*), is -gegaan: *een proces zal wel -*; **-gaand** (*eerder*): *de -gaande bepalingen, een -gaand onderzoek.*
Voor'afbeelding, v. gmv.; *het O. Testament was een - van de vervulling in het N. Testament,* d.i. een voorbereiding en voorzegging in beelden en figuren, in personen en zaken.
Vooraf'spraak (*toespraak als inleiding*), v. -spraken; zie Proloog.
Vooral' (*bovenal*), bw.; *kom - spoedig.*
Vooraleer' (*eerdat*), vgw.; *ik ga niet naar bed, - de jongen thuis is.*
Vooralsnog', bw.; *ik zal - niet beslissen,* vooreerst, voor 't oogenblik.
Voor'arm (*onderarm*), m. -armen.
Voor'arrest (*voorloopig arrest*), o. -arresten.
Voor'avond, m. -en; *het was in den -,* het begin van den avond; *de - der Revolutie,* tijd, onmiddellijk vóór de Rev., d.i. vóór 1789.
Voor'baat, v. gmv.; *in de - zijn,* vooraf zorgen voor iets, voorko'men; *ontvang bij - mijn dank,* vooraf, van te voren; zie Voorraad.
Voorba'rig (*te vroeg, te haastig*), bn. en bw.; *een - antwoord,* niet goed overdacht, onbesuisd: -er, -st; **-heid,** v. -heden.
Voor'bedacht (*vooraf overlegd, opzettelijk*), bn.; *met -en rade*; **-elijk,** bw.; **-heid,** v.
Voor'bede (*gebed vooraf*; *voorspraak*), v. -n.
Voor'beding, o. -en; *onder -,* voorbehoud.
Voor'beduiden (*te voren aanduiden*), het heeft -beduid; **-ing** (*voorteeken*), v. -en; **-sel** (*afschaduwing*), o. -s.
Voor'beeld (*iets, dat kan nagemaakt of nagedaan worden*; *iets, waarnaar men zijn werk of zijn gedrag inricht*), o. -en; *ten - strekken, hij is een -*; *dat is zonder -,* weerga; fig. daad, die uitlokt tot navolging: *neem een - aan uw broeder*; spreekw. *Leeringen wekken, -en trekken*; **-eloos,** bn, -loozer.
Voorbeel'dig (*navolgenswaard*), bn. en bw.; *een - gedrag*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Voor'behoedmiddel (*beschermend middel*), o. -middelen; *een - tegen cholera.*
Voor'behoedsel (*-middel*), o. -s, -en; *de vaccine is een - tegen de kinderziekte.*
Voor'behoud, o. gmv.; *iets onder - mededeelen, melden,* d.i. onder restrictie, niet als absoluut zeker, zonder voor de waarheid in te staan.
Voor'behouden (*voor zich houden, afzonderen, bewaren*), ik behield, heb -behouden; *zich -*: *ik wil mij die rechten -,* niet afstaan, voor mij houden; **-ing,** v. gmv.; zie Reserveeren.
Voor'bereiden (*klaarmaken*), ik heb -bereid; *iemand voor een examen -*; *iemand op iets -,* hem gaandeweg op de hoogte stellen; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en; **-sel.** o. -s.
Voor'bericht (*voorrede*), o. -berichten.
Voor'beschikken (*vooraf bepalen*), ik heb -beschikt; **-king** (*predestinatie*), v. gmv.
Voor'bidden (R.-K. *de gebeden inleiden*), ik bad -, heb -gebeden; **-bidder,** m. -s.
Voorbij', bw.; *laat mij -,* langs; *het onweer trekt -, hij ging mij zwijgend -*; *het uur is -,* om; *dan is ons leed -,* gedaan.
Voorbij', vz.; *hij ging - ons raam,* langs.
Voorbij', bw. Met w.w. wordt het aaneengeschreven: *voorbijdragen, -gaan, -jagen, -leeren, -praten*: *zijn mond -,* d.i. eenig geheim verklappen, *-varen, -zwemmen.*
Voorbij'gaan (eig. *ergens langs gaan, iets passeeren*), ik ging -, ik ben -gegaan; fig. *een gelegenheid laten -,* ongebruikt laten; *iem. bij bevordering -*; *in het -,* terloops; **-d:** *-d leed*; **-gang,** m.: *met -gang.*
Voor'bode (*voorlooper*), m. en v. -boden; *men beschouwde een komeet als een - van naderend leed,* voorteeken.
Voor'burg, m. -burgen; *men wordt ten - uitgedreven.* (Bild.), versterkt buitenwerk.
Vóór'-christelijk (*vóór Christus zijnde of levende*), bn.; *de - tijden, de -e volken.*
Voord, -e (*waadbare plaats in beek of rivier*), v. voorden; *een - doorsneed den weg.* (Staring), ook: Voort: vgl. *Breedevoort, Westervoort, Amersfoort,* enz.
Voor'dacht (*voorafgaand overleg, opzet*), v. gmv.; *ik deed, zei het met -, zonder -,* al of niet opzettelijk.

Voor'dat (*eerdat*), vgw.
Voor'deel (*winst, nut, profijt*), o. -en; *elk zoekt zijn* -; *doe uw - met deze ondervinding.*
Voordee'lig, bn. en bw.; *een -e koop*, winstgevend; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Voor'deur (*straatdeur*), v. -deuren.
Voor'dewind (*gunstige wind*), m.; *zij zeilden met een - de haven uit.*
Voor'dewind, bw.; *hij zeilt* -, met gunstigen wind; fig. *het gaat hem* -, voorspoedig.
Voor'dezen (*eertijds, vroeger*), bw.
Voor'dienen (*aan tafel ronddienen*), ik heb -gediend; *deze dienstbode zal aan den feestdisch* -, de spijzen rondbrengen, aanbieden; **-er,** m. -s; **-ing,** v. gmv.
Voor'dochter (*dochter uit een vroeger huwelijk*), v. -dochters.
Voor'doen (*eerst doen, opdat een ander het na zal doen*), onr. ik deed -, heb -gedaan; *de kinderen leeren ook van* -; *hij kan zich goed* -, zich net presenteeren; zegsw. *goed voorgedaan is half verkocht*, de waren die mooi zijn uitgestald, trekken spoedig koopers; *een servet* -, voorbinden, omdoen.
Voor'dracht (*daad van voordragen, voor te dragen stuk*), v. -en; *dit meisje heeft een goede* -, zij reciteert goed; *hij stond als eerste op de* -, officieele lijst van candidaten.
Voor'dragen, ik droeg -, heb -gedragen; *een gedicht* -, opzeggen, reciteeren; *zij zullen hem ter benoeming* -, voorstellen.
Voor'eergisieren (*de dag vóór eergisteren*), bw.
Vooreerst' (*in de eerste plaats*), bw.; *- moet ik je dit opmerken; - blijf je nog op deze school*, in den eerstkomenden tijd.
Voor'gaan (*vóór iem. gaan*), ik ging -, ben -gegaan; *goed - doet goed volgen! plicht moet* -; *onderwijzers moeten hun leerlingen - in het goede*, het voorbeeld geven.
Voor'gaand (*voorafgaand*), bn.; *de -e les, de -e week; een - hoofdstuk*, vorig, vroeger.
Voorgaats' (scheepst. *voor een der zeegaten, aan den mond eener rivier*), bw.
Voor'gang (*voorbeeld*), m. gmv.; *op uw* -.
Voor'ganger (*iem. die voorgaat*), m. -s; *hij is de - der gemeente*, leider; *deze heer was hier in 't dorp mijn* -, ik ben hem in het ambt opgevolgd; **-gangster,** v. -s.
Voor'gebergte (*kaap, landpunt*), o. -n.
Voor'geborchte (*plaats, waar de zielen der aartsvaders enz. de komst van den Messias afwachtten*), o. gmv.
Voor'gemeld, -genoemd (*bovengemeld*), bn.
Voor'gerecht (*eerste gerecht*), o. -en; *zalm diende als* -, inleidend gerecht.
Voor'geslacht (*voorouders*), o. -geslachten.
Voor'gevallene (*het gebeurde*), o. gmv.
Voor'gevel (*voorzijde van een huis*), m. -s; scherts. *hij heeft een flinken* -, d. i. neus. gmz.; lees: *voor'-geevel.*
Voor'geven (*voorwenden*), ik gaf -, heb -gegeven; **-ing** (*bewering*), v. gmv.
Voor'geven (*bij spel of wedstrijd den zwakkere eenige punten vooruit geven, vóór het spel begint*), ik gaf -, heb -gegeven.
Voor'gift (*wat men voorgeeft bij een wedren*), v. -giften.
Voor'gevoel (*ingeving, dat iets zal gebeuren, gewaarwording*), o. gmv.; *een - van naderend leed.*
Voorgoed' (*voor altijd*), bw.; *nu is hij -geslagen*, op afdoende wijze, bepaald, stellig, zeker.
Voor'grond (*het voorste gedeelte b.v. van een vlakte, schilderij*), m. -en; *de - van een schilderij; op den - treden*, als eerste optreden; *zich op den - stellen, ik stel dit op den* -; zie Achtergrond.
Voor'hamer (*groote smidshamer*), m. -s.
Voor'hand (*deel der hand bij den pols*), v. -en; zegsw. *wie zit op de -?* kaartspel, mag het eerst spelen?
Voorhan'den (*aanwezig, in voorraad*), bw.; *dat boek is* -; *die goederen zijn niet* -, *de - voorraad*; fig. *er is nog tijd* -, *de tijd is* -, ter beschikking.
Voor'handsch, bn.; *de -e titel*, allervoorste of verkorte titel in een boek; zie Fransche titel.
Voor'hang (*gordijn*), m. -hangen; *de - des tempels*; ook: Voor'hangsel, o. -s; zie ook Matth. 27 : 51.
Voor'hangen, ik hing -, heb en ben -gehangen; *de gordijnen* -; zegsw. *hij hangt voor op die sociëteit*, is als lid voorgesteld.
Voor'hangsel (*voorhang*), o. -s, -en.
Voor'haven (*voorste deel eener haven, vluchthaven*), v. -haven.
Voor'hebben (*vóór het lijf hebben of dragen*), onr. ik had -, heb -gehad; *een schort* -; *gij hebt den verkeerde voor*, vergist u in den persoon; *ik heb het goed met u voor*, bedoel.
Voorheen' (*vroeger*), bw.; *- was alles goedkooper*, in vervlogen dagen, eertijds.
Voor'historisch (*aan de historie voorafgaande*), bn.; *in -e tijden*, vóór de schepping van den mensch; - bet. ook vóór den aanvang van de geschiedenis van eenig volk of eenigen stam; men onderscheidt voor ons land: het steenen tijdperk; het bronzen tijdperk, aanvangende ± 1000 v. C.; het ijzeren tijdperk, aanvangende ± 600 v. C. tot 100 v. C.
Voor'hoede (*voorste afdeeling van een voortrukkend leger*), v. -n; mv. w. i. g.; zie Achterhoede.
Voor'hof (*voorplein, voorplaats*), o. en m. -hoven; *Petrus verloochende zijn meester in het of den - van Pilatus.*
Voor'hoofd (*deel van het hoofd boven vóór, nl. tusschen haren en wenkbrauwen*), o. -en; **-sbeen,** o. -deren.
Voor'houden (*voor iem. houden*, fig. *voorstellen*), ik hield -, heb -gehouden; *iemand het goede* -, *ik zal hem zijn slecht gedrag* -, onder het oog brengen.
Voor'hout (*klein bosch vóór een grooter, voorste deel van een bosch*), o. gmv.; ook: Voorhout'; *het Haagsch* -, titel van een beroemd gedicht van Huygens (1622).
Voor'huis (*voorste deel van een woning*), o. -huizen.
Voor'in, bw.; *ik sliep - (bed); mijn vader zat - (rijtuig); hij kwam* -, langs den voorkant.
Voor'-Indië (aardr. *Britsch-Indië*), o. gmv.
Voorin'genomen, bn.; *een onderwijzeres mag niet - zijn met eenig kind*, partijdig; **-heid,** v. gmv. Zie Antipathie.
Voor'jaar (*lente*), o. -jaren; **-sbloem** (*lentebloem*), v. -en; **-skoorts,** v. -en; **-snachtevening** (*22 Maart*), v. -en; **-sregen** (*lenteregen*), m. -s; **-sweer,** o. gmv.
Voor'kennis (*medeweten*), v. gmv.; *met en*

zonder - uwer ouders; *buiten* -, vooraf weten.

Voor'keur (verwant met *kiezen*), v. gmv.; *ik vraag de* -, nl. de voorhand bij het huren van een huis; *ik lees bij* -, vooral gaarne.

Voor'kind, o. -kinderen; *dit meisje is een* -, uit een vroeger huwelijk.

Voor'komen (*naar voren komen, verschijnen*), ik ben -gekomen; *kom eens - (winkel)*; *hij moet* -, verschijnen voor den rechter.

Voor'komen (*gebeuren, geschieden*), het kwam -, is -gekomen; *zoo iets komt meer* -; *dat komt mij vreemd, verdacht* -, lijken, toeschijnen.

Voor'komen (*uiterlijk*), o. gmv.; *een jongeling van een gunstig* -.

Voorko'men (*beletten*), ik -kwam, heb -komen; *wij zullen dat* -, verhinderen, verhoeden.

Voorko'mend, bn. en bw.; *een - bediende*, beleefd, vriendelijk; *iemand - behandelen*, minzaam; -er, -st; **-heid** (*hulpvaardigheid, minzaamheid*), v. gmv.

Voor'laatst, bn.; *in den -en regel, in den -en nacht*, op één na den laatsten.

Voor'lader (*ook tromplader, ouderwetsch geweer, dat van voren geladen wordt met een laadstok*), m. -laders; zie Achterlader.

Voor'land (*een in zee uitstekende punt lands*, ook: *oningedijkt land, buitenpolder*), o. gmv.; fig. *als soldaat naar Indië, dat is je* -! bestemming, lot, daar zul je toe komen.

Voor'lang (*sedert lang*), bw.; *ik ken hem* -.

Voor'lezen, ik las -, heb -gelezen; *een verhaal* -, *een boek* -, lezen ten aanhooren van een ander; **-er,** m. -s: *hij is hier -er in de Hervormde kerk*; **-ing,** v. -en.

Voor'lichten, ik heb -gelicht; *ik zal je - met een lantaarn*, met een lantaarn voorgaan; fig. *de wetenschap zal ons hier* -, onderrichten, den weg wijzen; **-er,** m. -s; **-ing** (*het voorlichten*, fig. *opheldering, onderricht*), v. gmv.

Voor'liefde (*vooringenomenheid*), v. gmv.

Voor'lijk (*het tegenovergestelde van achterlijk*), bn.; *enkele -e knapen, die al halve laarzen hebben.* (C.O.), vroeg ontwikkeld; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Voor'loop (*eerste aftreksel* b.v. *van brandewijn of jenever, geestrijk vocht*), v. gmv.

Voor'loopen (*vooraf-, vooruitloopen*), ik liep -, ik heb en het is voorgeloopen; *ik zal* -; *een horloge kan* -.

Voor'looper (*voorbode*), m. -s; *Johannes de Dooper was de - van Christus.*

Voor'looper (*een groote schaaf, die een fijnere voorafgaat*), m. -s.

Voorloo'pig (*voorafgaand*), bn. en bw.; *een - contract, een -e aankondiging*; *de -e regeering*, die n.l. nog niet vast is; *alles blijft* -, *zooals het is*, voorshands, tijdelijk, vooreerst.

Voor'maals (*eertijds, voorheen*), bw.

Voorma'lig, bn.; *een - officier, de -e koning, de -e bewoner*, vroeger, vorig; *een -e bewondering.* (v. Deyssel).

Voor'man (*man, die vóór een ander staat, zit*, enz.), m. -mannen; mil. *ieder moet op zijn - staan*, juist achter; *de - zou wel losser worden.* (C.O.), nl. de oude voortand; zegsw. *iemand op zijn - zetten*, tot zijn plicht brengen, duchtig onder handen nemen, op zijn plaats zetten of op zijn nummer als een gedrild soldaat; fig. *leider*, leidsman.

Voor'mast (*de voorste mast op een schip*), m. -en; zie Fokkemast.

Voormeld' (*boven of te voren vermeld*), bn.; zie Voornoemd.

Voor'meten, ik mat -, heb -gemeten; *men heeft mij de granen voorgemeten*, voor mijn oogen, in mijn bijzijn gemeten.

Voor'middag (*morgenuren tot den middag*), m. -middagen; *de - duurt van 9—12 uur.*

Voor'mis (R.-K. *liturgische inleiding tot de eigenlijke offerande der Mis*), v. gmv.

Voorn (*zoetwatervisch van het geslacht der karpers*), m. -s; in ons land vindt men den *blanken* - of *gewonen* - en den *ruisch-* of *riet-*; ook Voren.

Voor'naam (*doopnaam*), m. -namen; *zeg uw familienaam of van en uw voornamen.*

Voornaam' (*aanzienlijk, belangrijk*), bn.; *een - handelshuis*; *een -name familie*; -namer, -st, zn.: *hij gaat om met de -sten der stad*, notabelen.

Voor'naamwoord (spraakk. *woord, dat in de plaats van den naam van een persoon of zaak wordt gebezigd*), o. -en; *ik, wij*, enz. *is een* -; *er zijn zes of zeven soorten van -en.*

Voor'nacht (*de eerste uren van den nacht*), m. -nachten; *de - eindigt om 12 uur of te middernacht.*

Voorna'melijk (*hoofdzakelijk, vooral, in de eerste plaats*), bw.

Voor'nemen (*plan, besluit, ontwerp*), o. -s.

Voor'nemen (*besluiten tot, plan hebben*), ik nam -, heb -genomen; *zich iets vast* -.

Voornoemd' (*bovengenoemd*), bn.; *Burgemeester en Wethouders* -; als zn.: **-e** (*persoon*), m. en v. -n.

Voor'noen (*voormiddag*), m. gmv. Vl.

Vooron'der (*deel van een schip*), o. -s; *wij zaten in het* -, kamertje onder de voorplecht.

Vooronderstel'len, ik heb -ondersteld; *laten wij* -, *dat gij gelijk hebt*, de mogelijkheid aannemen; **-ling,** v. -en: *van een -ling uitgaan*; zie Hypothese.

Vooroor'deel (*voorbarig oordeel*), o. -en; *die man zit vol -en*, eigenzinnigheden; *tegen iemand een - hebben*, vooringenomenheid.

Voorop' (*aan de voorzij, vooraf*), bw., vormt met w.w. scheidbare samenstellingen: *-gaan, - loopen, - rijden, - stellen*, enz.

Voorop'stellen (*aannemen als grondslag*), ik heb -gesteld.

Voorop'zetten (*vooruit vaststellen, voorpstellen*), ik heb -gezet.

Voor'ouderlijk (*afkomstig van, betrekking hebbende op de voorouders*), bn.; *-e zeden, -e begrippen*, van de voorouders.

Voor'ouders, voor'ouderen (*voorvaderen*), m. mv.

Voor'over (*naar de voorzij hellend, naar voren*), bw.; vormt met w.w. scheidbare samenstellingen: *-buigen, -bukken, -gaan, -hangen*, enz.

Voor'overlijden (*het vroeger sterven*), o. gmv.; *bij - van de kinderen erft de weduwe.*

Voor'pand (*voorstuk van een jas*), o. -en.

Voor'plecht (*vast dek aan de voorzijde van een rivierschip*), v. -plechten.

Voor'plein (*plein vóór een aanzienlijk gebouw*), o. -pleinen; *het - van een kasteel.*

Voor'poort, v. -en; *de - kraakt, en buigt, en valt.* (Bild.), de poort van het buitenwerk, ook eerste of buitenste poort.

Voor'poot (*voorste poot*), m. -pooten; *dit hondje loopt netjes op zijn -pooten.*
Voor'portaal (*vóóringang*), o. -portalen.
Voor'post (*vóóruitstaande schildwacht*), m. -posten; **-engevecht,** o. -en; **-enlinie,** v. -liniën.
Voor'prediken, -preeken (*vermanen, voor oogen houden*), ik heb -gepredikt en -gepreekt.
Voor'proef, v. -proeven; *Wat X. van goeden smaak zal vinden, Behoeft de - van zijn vrinden.* (Staring), d.i. voorafgaand onderzoek, voorsmaak.
Voor'proeven (*vooraf proeven*), ik heb -geproefd; **-er,** m. -s.
Voor'raad (*wat voorhanden is*), m. -raden; *groente, fruit, koren in - hebben*, er van voorzien zijn; *wij hebben onzen - aardappelen opgedaan*; *ik zeg u dit bij -*, in de voorbaat, van te voren; *de pikeur had zich bij - gewroken.* (C.O.), d.i. van te voren.
Voor'raadschuur (*bewaar-, bergplaats*), v. -schuren; fig. *Sicilië was de - van Italië.*
Voorra'dig (*in voorraad zijnde*), bn.; *de -e goederen, de - artikelen.* germ.
Voor'rang (*voorgang in rang*), m. gmv.; *hij nam den - in*, den eersten rang; *zij streden om den -*, eereplaats; *dit gerecht verdient den -*, d.i. de voorkeur.
Voor'recht (*privilegie, gunst*), o. -rechten.
Voor'rede (*inleidende rede*), v. -redenen; *wie heeft de - van dit boek geschreven?* voorbericht, inleiding.
Voor'rekenen (*voorcijferen*, fig. *verklaren*), ik heb -gerekend; *ik zal je de onkosten eens -.*
Voor'schijn (te), bw.; *te - komen*, zich laten zien; *te - brengen*, aan den dag.
Voor'schip (*het voorste deel van een schip*), o. gmv.
Voor'schoen (*voorste deel van een schoen*), m. -schoenen; *een paar nieuwe -schoenen.*
Voor'schoot (*boezelaar*), o. -schooten.
Voor'schot (verwant met *voorschieten*: *voorgeschoten of geleend geld*), o. -ten; *hij gaf mij een - van duizend gulden*; *wij hebben geld op - genomen*; *in - zijn*, nog geld te goed hebben; **-bank** (*bankinstelling, welke geld voorschiet tegen rente*), v. -en.
Voorschre'ven (*voormeld, bovengemeld*), bn.; ook: Voornoemd.
Voor'schrift (eig. *schrift, dat als voorbeeld moet dienen*), o. -schriften; *dit is een - voor allen*, les, vermaning, gebod.
Voor'schrijven (*schrijvende voordoen*), ik heb de kinderen -geschreven; fig. iets ter navolging stellen, gebieden; *iemand de wet -, iem. zijn gedrag -*; **-ing,** v. gmv.
Voors'hands (eig. *tijd, die voor de hand ligt*: *vooreerst, voorloopig*), bw.; *laten wij - tevreden zijn.*
Voor'slaan (*voorstellen*), ik sloeg -, heb -geslagen; *ik zal hem dit plan -.*
Voor'slag (*voorstel*), m. -slagen; *iemand een - doen, een - aannemen.*
Voor'slag (*klik, slag, eenige minuten vóór het slaan der klok*), o. -slagen; *daar slaat het -*; ook muz.: korte noot vooraf.
Voor'smaak (*proefje*), m.; *dit geeft u een - van uw toekomstig geluk*; -je, o. gmv.
Voor'snijden (*vooraf of eerst snijden ter bediening van de gasten*), ik sneed -, heb -gesneden; *het vleesch -*; **-snijder,** m. -s; **-snijmes,** o. -messen; **-snijvork,** v. -en.
Voor'span (*tweetal voorste paarden*), o. -nen.
Voor'spel (*voorafgaand spel*), o. -spelen; *het - van Gijsbrecht van Aemstel telt 62 verzen.*
Voor'spelder (*morsdoekje*), m. -spelders.
Voor'spelen, ik heb -gespeeld; *een wijsje -, een pianostukje -*, d.i. spelende voordoen; **-er,** m. -s.
Voor'spellen (*laten hooren, hoe gespeld moet worden*), ik heb -gespeld; *ik zal u dat vreemde woord eens -.*
Voorspel'len (*voorzeggen, vooraf aankondigen*), ik voorspelde, ik heb -speld; *Christus -spelde den ondergang van Jeruzalem*; **-ling** (*profetie*), v. -en.
Voor'spiegelen (*als in een spiegel laten zien*), ik heb -gespiegeld; *iemand groote winsten -*, voor oogen stellen, doen gelooven aan; *zich iets -*, bij zich zelf allerlei schoone gedachten opwekken, luchtkasteelen bouwen; **-ing,** v. -en.
Voor'spoed (*geluk, welvaart, goede gang van zaken*), m. gmv.; zie Succes.
Voorspoe'dig (*gelukkig*), bn. en bw.; *een -e tocht*; *Rembrandts -e reis*; *- opgroeien*; -er, -st.
Voor'spook, o. -spoken; *dit is een - van het onheil*, aankondiger, voorafgaand blijk, voorbode van naderend ongeluk, van oorlog, enz.
Voor'spraak (*persoon*), m. en v. -spraken; *hij of zij zal mijn - zijn*; (*het voorspreken*), v. gmv.: *uw - zal mij helpen.*
Voor'spreken (eig. *iem. iets voorzeggen*, fig. *voor hem spreken, hem verdedigen*), ik sprak -, heb -gesproken; **-er,** m. -s, **-spreekster,** v. -s.
Voor'sprong (*sprong vooruit*), m. -sprongen; *een - hebben*, op den weg vooruit zijn; *dat geeft hem een heelen -*, voordeel.
Voor'staan, ik stond -, heb -gestaan; *laat u niet te veel - op uw geboorte*, dunken, er trotsch op zijn; *het staat mij -*, nl. voor den geest, ik herinner mij.
Voor'stad (*buitenwijk eener stad*), v. -steden; *Wijk is de - van Maastricht.*
Voor'stand (*bescherming, steun, onderhouding*), m. gmv. w.i.g.
Voor'stander (*bevorderaar, beschermer*), m. -s; *een - van goed onderwijs*; **-ster,** v. -s.
Voor'ste (*meest vooruit*), bn.; *de - vinger*; als zn. m. en v.: *de - zijn*, eerste; *hij is altijd Haantje de -*, n.l. de belhamel.
Voor'steek (*platte naaisteek, rijgsteek*), m. -steken.
Voor'stel (*voorslag*), o. -stellen; *een - doen, zijn - is verworpen*; wisk. *opgave*: *een rekenkundig -*; *hebt gij uw algebra-voorstellen af?*
Voor'stel (*eerste preek van een jong predikant, gehouden voor professoren, familie en genoodigden*), o. gmv.; *zijn - doen.*
Voor'stellen, ik heb -gesteld; *ik stel mij voor, morgen op reis te gaan*, plan hebben; *iem. iets -*, aan zijn beslissing onderwerpen; *David is hier voorgesteld als een harpspeler*, afgebeeld; *zich iets -*, voor den geest stellen, van plan zijn; ook: *iem. -*, inleiden in een gezelschap, in kennis brengen met.
Voor'stelling (*afbeelding, nabootsing*; *aanschouwing*), v. -stellingen; *zich geen - van iets kunnen maken*, zich iets niet kunnen denken.

Voor'stelling (*opvoering van een tooneelstuk in een schouwburg*), v. -en.
Voor'steven (scheepst. *voorste punt van een schip*), m. -stevens.
Voor'stoot (*stopwas, maagdenwas*), v. gmv.
Voor'stoot (*allereerste stoot in een spel*), m. -en.
Voor'stuk (tooneel. *voorafgaand stuk*), o. -stukken; *een blijspelletje zal als - dienen*, voorafgaande comedie.
Voort (*vooruit, verder*), bw.; vormt met w.w. scheidbare samenstellingen: - *arbeiden*, - *babbelen*, - *beuzelen*, - *bewegen*, enz.
Voort! tw. d. i. *weg! verder!*
Voortaan' (*in het vervolg*), bw.; *nu*, - *opgelet! gij moet - beter toezien.*
Voort'boomen (scheepst. *een schip met den vaarboom vooruitduwen*), ik boomde -, heb -geboomd.
Voort'brengen (*het aanzijn geven, opleveren, geven*), onr. ik bracht -, heb - gebracht; **-er** (*iem. die of iets dat het aanzijn geeft of doet ontstaan, b.v. de natuur, de arbeider*), m. -s; **-ing** (*middel om aan de maatschappij de goederen, die er noodig zijn te verschaffen*), v. gmv.; **-sel** (*product*), o. -s, -en.
Voort'duren (*aanhouden, blijven bestaan*), het heeft -geduurd; **-ing,** v. gmv.: *bij -ing*, aanhoudend.
Voortdu'rend (*aanhoudend*), bn. en bw.: *een - leven, lawaai*, enz.; *hij is - aan 't ijlen*, onophoudelijk; *ik vergis mij -.*
Voor'teeken (*aankondigend teeken*), o. -en, -s; *een noodlottig -, een bemoedigend -, een gelukkig -.*
Voor'tellen, ik heb -geteld; *ik zal u het geld -*, voor uw oogen tellen; **-ling,** v. gmv.
Voort'gaan (*verder gaan, doorgaan, voortzetten, vervolgen*), ik ging -, ben -gegaan; *met zijn werk -, met iets -.*
Voort'gang (*vooruitgang, vordering, doorzetting*), m. -en; - *met iets maken, iets bespoedigen*; *het proces zal geen - hebben*, zal niet verder aanhangig zijn.
Voor'tijd, m. -tijden; *in den grijzen - der historie*, de eeuwen vóór de historische tijden; zie V o o r h i s t o r i s c h.
Voortijds' (*eertijds, oudtijds, weleer*), bw.
Voort'kankeren (*al verder door den kanker worden aangetast en verteerd*), het is -gekankerd; fig. *het kwaad kankert al -*; zie K a n k e r e n, I n k a n k e r e n, V e r k a n k e r e n.
Voor'tocht (*voorhoede*), m. -en; *de - van het leger, den - aanvoeren.* (Vondel). vero.
Voort'planten (*vermeerderen*), ik heb -geplant; *het menschelijk geslacht heeft zich -geplant*, vermenigvuldigd; *het geloof -*, verbreiden; *liefde voor kunsten en wetenschappen -*, aankweeken; *een geluid kan zich -*, verspreiden; **-ing,** v. -en: *-ing des geloofs, -ing van geluiden.*
Voortref'felijk (*uitmuntend, uitstekend*), bn. en bw.; *een - boek, een -e school, - onderwijs, een -e gelegenheid, hij speelt -*; -er, -st; **-heid,** v. -heden.
Voor'trekken (*verkiezen boven*), ik trok -, heb -getrokken; fig. *iemand -*, begunstigen, de voorkeur geven: *een kind te veel -.*
Voort'rukken, ik heb en ben -gerukt; *de troepen zullen -*, voorwaarts marcheeren.
Voorts (*verder, vervolgens, wijders*), bw.
Voort'sleepen (*voorwaarts sleepen*), ik heb -gesleept; *de leeuw kan een volwassen rund -*, wegsleepen; fig. *zijn leven -*, in ellende voortleven, zijn leven in kommer slijten.
Voort'sleuren (*verder of weg-*), ik heb -gesleurd; *een last -*; fig. *hij laat die zaak maar -*, doet haar niet af.
Voort'spoeden (zich), (*zich verder spoeden*), ik heb mij -gespoed; *hij spoedde zich -*, haast maken, ijlings of snel voortgaan.
Voort'stuwen (*voorwaarts stuwen, drijven*), ik heb -gestuwd; *hij werd door de menigte -gestuwd*; *een -de kracht*; **-stuwer,** m. -s.
Voortva'rend (eig. *voortgaand*, fig. *haastig, ijverig, driftig*), bn. en bw.; *de -e drift der jeugd* (C.O.); - *te werk gaan*; -er, -st; **-heid** (*drift, spoed*), v. gmv.
Voortvluch'tig (*vluchtend, op de vlucht in het buitenland*), bn.; *een - misdadiger, de kassier is -.*
Voort'woekeren (*zich steeds verder verspreiden*), het heeft en het is -gewoekerd; *die kinderziekte woekert -*, tast ongemerkt velen aan; fig. *het kwaad kan -.*
Voort'zetten (*aanhouden, doorzetten*), ik heb -gezet; **-ter,** m. -s; **-ting,** v. gmv.
Vooruit' (*vooraf, van te voren, verder*), bw., vormt met w.w. scheidbare samenstellingen: *vooruitbestellen, -betalen, -brengen, -draven*, enz.
Vooruit'gang (*voortgaande beweging*, fig. *bloei*), m. gmv.; *er is geen - in dat door ijs beklemde schip*; fig. *ik drink op den - uwer zaken.*
Vooruit'hebben (*vroeger of eerder hebben*), ik had -, heb -gehad; *hij heeft die som -gehad*, boven of meer dan een ander; *gij hebt bij hem iets -*, hij is u genegen; *hij heeft dit -*, dit is in zijn voordeel.
Vooruit'komen (*voorwaarts komen*), ik kwam -, ben -gekomen; *die koopman zal wel -*; *met dien knaap is niet - te komen*, hij is hardleersch; *hij zal op dat kantoor wel -*, bevorderd worden, opklimmen; *iem. -*, verder komen dan hij.
Vooruit'snellen, ik ben -gesneld; *zijn gedachten snellen den tijd -*, loopen vooruit.
Vooruit'strevend (*het nieuwere en betere zoekend, brekend met sleur en eigenwaan*), bn.
Vooruit'zicht (*hoop, verwachting*), o. -en; *hij heeft het - een mooie betrekking te krijgen*; *wij leven in het - op betere tijden.*
Vooruit'zien (*vroeger zien, fig. voorspellen*), ik zag -, heb -gezien; *nu en dan moeten wij eens -*, in de toekomst zien; **-d,** bn.
Voor'vader (*stamvader, voorzaat*), m. -en, -s.
Voorva'derlijk (*aartsvaderlijk*), bn.; *een - kasteel, -e zeden*, van of als de voorvaderen.
Voor'val (*gebeurtenis*), o. -vallen; *een zonderling -*; **-valletje,** o. -s.
Voor'vallen (*gebeuren*), het viel -, is -gevallen; *dat zal niet meer -*, plaats hebben.
Voor'vechter (*belhamel, vechtersbaas, kampvechter, verdediger*), m. -s; **-vechtster,** v. -s.
Voor'vertrek (*voorkamer*), o. -vertrekken.
Voor'vinger (*wijsvinger*), m. -vingers.
Voor'vlak (*het naar voren gewende vlak*), o. -vlakken; *het - van een kubus.*
Voor'voegsel (spraakk. *het voorgevoegde*, nl. *een letter of lettergreep, welke de beteekenis van het woord wijzigt, praefix*), o. -voegsels; *aartsin aartsdom is een -.*
Voorwaar' (*zeker waar, stellig waar; stellig, inderdaad, wezenlijk*), bw.

Voor'waarde (eig. *voorafgaande bespreking, beding*), v. -n; *welke - stelde hij? onder -, op -*; zie Conditie.
Voorwaar'delijk (*onder voorwaarde*), bn. en bw.; *de bezetting gaf zich - over*, op voorwaarde; *de -e wijs*, spraakk. conditionalis.
Voor'waarts (*vooruit*), bw.; *de troepen rukten -, zich - bewegen.*
Voor'waartsch, bn.; *een -e beweging.*
Voor'wal (*buitenwal*), m. -wallen.
Voor'wand (*voormuur*), m. -wanden.
Voor'wegen, ik woog -, heb - gewogen; *ik zal u de waren -*, voor uw oogen wegen.
Voor'wenden (*voorgeven*), ik heb -gewend; *ongesteldheid -*, als valsche reden opgeven; **-ing,** v. gmv.
Voor'wendsel (*uitvlucht*), o. -s, -en.
Voor'wereld (*de aarde vóór de mensch er op geschapen was*), v.; **-lijk,** bn.: *-lijke dieren b.v. de mammouth, de holenbeer, de holenhyena, het reuzenhert, de kroesharige rhinoceros, de aueros of de oeros*, uit de voorwereld.
Voor'werk (*vóór-verschansing*), o. -en; ook bij een boek: *titel, voorplaat en voorbericht.*
Voor'werken (*voordoen*), ik heb -gewerkt.
Voor'werp (*dat, wat men vóór zich waarneemt: zaak, ding*), o. -en; *een aantal -en van kunst*, zaken; spraakk. *het lijdend -*, zinslid, b.v. Ik sla *den hond*, ik maak *een opstel.*
Voor'werpen (*tegenwerpen*), ik wierp -, heb -geworpen; *dit zal ik hem -*, voor de voeten werpen, hem verwijten; **-ing,** v. gmv.
Voor'weten (*voorkennis*), o. gmv.; *dit is geschied zonder ons -.*
Voor'winter (*begin van den winter*), m. -s.
Voor'zaat (*voorvader, stamvader*), m. -zaten; zie Landzaat, Nazaat.
Voor'zanger (*iem., die het gezang leidt*), m. -s; *dan weer deed hij den - der groote kerk na.* (C.O); **-splaats,** v. -en.
Voor'zeggen (*om na te laten zeggen*), ik heb -gezegd, -gezeid; *ik zal u dat woord duidelijk -; in de klas mag niemand -*, een ander iets influisteren.
Voorzeg'gen (*voorspellen*), ik heb -zegd, -zeid; *o tijden vast -zegd, van groote schuldvergeving!* (Da Costa).
Voorzeg'ging (*voorspelling, profetie*), v. -en.
Voorze'ker (*zekerlijk, zeer stellig*), bw.
Voor'zet (*eerste zet in 't spel*), m. -zetten.
Voor'zetsel (spraakk. *partikel*, dat de betrekking uitdrukt tusschen twee begripswoorden: *betrekkingswoord*), o. -s; *aan* is een - in: *aan den muur, aan den avond.*
Voorzich'tig (*omzichtig, behoedzaam*), bn. en bw.; *een -e behandeling, iets - vragen*; -er, -st; **-heid,** v.: *-heid is de moeder der wijsheid*, of scherts. *der porseleinkast*, doet de wijsheid ontstaan, houdt het porseleingoed heel; **-shalve** (*uit voorzichtigheid*), bw.
Voorzien' (*vooruitzien, in de toekomst zien gebeuren*), ik -zag, heb -zien; *wij hebben dat ongeluk -*, zien aankomen; *in de eerste behoefte -*, zorg dragen voor; *deze winkel is goed -*, heeft allerhande waren; *wij zullen in dat gebrek -*, het verhelpen; **-ing,** v. -en.
Voorzie'nig (*vooruit zorgend*), bn.; *de -e man.*
Voorzie'nigheid (*voortdurende zorg*), v. gmv.; *Gods -*, bestaat in 't algemeen hierin, dat God de wereld in stand houdt en bestuurt, zoodat er niets geschiedt zonder zijn wil of althans zonder zijn toelating; *de -*, God zelf.
Voor'zijde (*voorgevel*), v. -zijden; *de - van een gebouw.*
Voor'zin (spraakk. *eerste lid eener periode of van een samengestelden volzin*), m. -zinnen.
Voor'zitten (*vooraanzitten*), ik zat -, heb -gezeten; *hij zal aan tafel -*, neemt de eerste plaats in; *wie zal ter vergadering -?* ze leiden, presideeren; **-ting,** v. gmv.: *onder -ting van*, presidium.
Voor'zitter (*leider eener vergadering*), m. -zitters; zie President.
Voor'zitterschap (*waardigheid van voorzitter*), o. gmv.; **-shamer,** m. -s; **-splaats,** v. -plaatsen; **-sstoel,** m. -stoelen.
Voor'zomer (*eerste deel van den zomer*), m. -s.
Voor'zoon (*zoon uit een vroeger huwelijk*), m. -zonen, -zoons.
Voor'zorg (*het zorgen voor de toekomst*), v. -en; *wij zullen onze -en nemen*, voorbehoedmiddelen; **-smaatregel,** m. -en.
Voos (*taai, zonder sap*), bn.; *een vooze knol, radijs*, sponsachtig; voozer, meest - of voost; fig. *een - gestel*, kwaadsappig, ongezond; **-heid,** v. gmv.
Vor'deren (afleid. van *vorder, voorder*, verwant met *voor: voortgaan*), ik ben -vorderd; *die knaap vordert niet veel bij de studie; een gevorderde leeftijd; een lijk, in vergevorderden staat van ontbinding.*
Vor'deren (*eischen*), ik heb -vorderd; *ik vorder mijn recht, mijn geld; rekenschap -.*
Vor'dering (*voortgang, eisch*), v. -en; *maakt hij -en? ik heb een schuld- ten laste v. hem.*
Vo're (*ploegsnede*), v. -n; *werp het zaad in de -!* fig. *zijn voorhoofd had diepe -n*, rimpels; ook: Voor.
Vo'ren, voorn (*karperachtige visch*), m. -s.
Vo'ren (*gewijzigde vorm van* **voor,** *met voorgevoegd voorzetsel*), bw.; *ga naar -; kom wat naar -*, vooruit; *te -*, vooraf, vroeger; zegsw. *hij kreeg den wind van -*, een afsnauwing, een standje.
Vo'renstaand (*wat vooraf staat of gaat*), bn.; *op -e bladzijde*, voorafgaand.
Vo'rig (*vroeger, onmiddellijk voorgaand*), bn.; *het -e jaar, het - examen.*
Vork (*getand werktuig, waarmee men iets kan opnemen*), v. -en; zegsw. *hij weet, hoe de - in den steel zit*, hoe de zaak in elkaar zit, hoe de toedracht der zaak is.
Vorm (Lat. *forma: uiterlijke gedaante, model*), m. -en; *iets in een anderen - gieten*, een ander voorkomen geven; *de goede -en*, nette manieren.
Vor'melijk (*gehecht aan vormen*), bn.; *uw vriend is altijd zoo -*, vol complimenten; *een - christendom*, hechtend aan den uiterlijken vorm, doch zonder geest en leven; -er, -st.
Vor'meling (R.-K. *iemand, die het vormsel gaat ontvangen*), m. en v. -en; vr. ook: **-e.**
Vor'men (*een gedaante geven aan; vervaardigen*), ik heb -vormd; *een beeld -*; fig. *iem. karakter -, iem. smaak -*, d i. degelijk ontwikkelen; **-ing** (fig. *ontwikkeling*), v. -en.
Vor'men (Lat. *firmare*, bevestigen: R.-K. *het vormsel toedienen*), de bisschop heeft in die kerk de kinderen gevormd; **-sel** (R.-K. *confirmatie, een der sacramenten*), o. gmv.
Vorm'leer (*aanschouwelijke meetk.*), v. gmv.; *de - is als leervak der lagere school in de wet geschrapt.*
Vorm'loos (*zonder vorm, wanstaltig, plomp*), bn.; *een - blok hout*; ook: Vormeloos.

Vorm'school (*opleidingsschool*), v. -scholen; *de - voor onderwijzers te Rotterdam*, normaalschool.
Vorm'sel (R.-K. *een sacrament*), o.; zie Vormen.
Vorsch (*kikvorsch*), m. -en; -je, o. -s.
Vor'schen (*onderzoek instellen, nasporen, napluizen*), ik heb -vorscht; *met -den blik.*
Vorst (*bovenste rij dakpannen, nok*), v. -en.
Vorst (*het vriezen*), v. gmv.; **-ig** (*een weinig vriezend*), bn.: *het is -ig weer.*
Vorst (eig. *voorste, eerste: heerscher, prins*), m. vorsten; **-in',** v. vorstinnen
Vor'stelijk (*van of als een vorst*), bn. en bw.; *het - paleis*, des vorsten; *een - geschenk*, gelijkende op dat eens vorsten, rijk, schoon; *een -e houding, een -e gestalte; hij heeft -*, als een vorst, weelderig; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Vor'stendom (*gebied van een vorst*), o. -dommen.
Vor'stenhof (*paleis van een vorst*), o. -hoven; **-huis** (*stamhuis*), o. -huizen; **-kind** (*telg*), o. -kinderen; **-telg** (*-spruit*), m. en v. -en; **-zoon,** m. -zonen, -s.
Vors'tenlanden (aardr. O.-I. *de rijken Soerakarta en Djokjokarta op Java*), o. mv.; ook sigaren, van tabak uit die landen.
Vor'ster (*boschopziener, houtvester*), m. -s.
Vorst'vrij (*vrij van bevriezing*), bn.; *-e kelders*, waarin het niet vriest.
Vos (*roofdier van het hondengeslacht*), m. vossen; *de gewone -, de zwarte -, de witte -, de roode -, de zilver-, de ijs-*; bij uitbr.: *een paard, -achtig van kleur*; fig. *iem. met rood haar*; ook: *hij is een slimme -*, geslepen vent; zegsw. *een - verliest wel zijn haren maar niet zijn streken*, al wordt men ouder, den aangeboren aard verliest men niet, deze verloochent zich niet; *men moet -sen met vossen vangen*, men moet slimheid tegenover slimheid stellen; *-kleurig*, bn.
Vos, Jan, glazenlooder te A'dam, 1620-'67; tooneelschrijver: Aran en Titus (1641).
Vos'konijn (*stinkdier der Pampas, Brazilië*), o. -konijnen.
Vos'sebont, vos'senbont (*pelswerk van vossenvel*), o. gmv.
Vos'sen (*hard studeeren*), ik voste, ik heb -vost; *- voor een examen*, gmz.
Vos'sengans (*wilde gans in Zweden en Pruisen*), v. -ganzen.
Vos'senhaar (*haar van een vos*), o. -haren; **-hol,** o. -en; **-huid,** v. -en; **-jacht,** v. -en; **-jager,** m. -s; **-kuil,** m. -en; **-val,** v. -vallen.
Vos'sestaart (*grasachtige plant*), m. gmv.
Vos'sestaart (*staart van een vos*), m. -staarten; *met den -geeselen*, voor de leus, fig. *aaien.*
Vos'sevel (*huid van een vos*), o. -vellen.
Vos'sius, Gerardus Joh., *tijdgenoot van Vondel, hoogleeraar te Amsterdam, Latijnsch schrijver*, 1577-1649.
Vo'ta (Lat. *stemmen; geloften*), o. mv.; *pia -*, vrome wenschen: (die niet vervuld worden).
Voteeren (*zijn stem geven, stemmen*).
Votief'steen (*geloftesteen*), m. -steenen; *-en sieren de zijmuren van menige R.-K. kerk; ze zijn van marmer in den vorm van een rechthoek en bevatten een spreuk, een dankzegging, een gebed*, enz.
Vo'tum (*stem, stemuitbrenging, verklaring door stemming*), o. -s; *een - van vertrouwen; een - van wantrouwen*, blijk van enz. in een ministerie.
Vout'kamertje (*opkamertje, nl. boven een kelder of eenig gewelf*), o. -s. (ou = oe). Vl.
Vouw (*plooi*), v. -en; *de -en in een boek.*
Vouw'been (*houten, ivoren of beenen papiervouwer of -mes*), o. -beenen.
Vouw'blind (*vouwbaar blind, openslaand vensterluik*), o. -blinden.
Vouw'deur (*vleugeldeur*), v. -deuren.
Vou'wen (uit *valden*, plooien, vouwen leggen in), ik vouwde, heb -vouwen; *de handen -, met gevouwen handen*; **-er,** m. -s.
Vouw'stoel (*klapstoel*), m. -en; **-tafel,** v. -s.
Vox huma'na (Lat. *de menschenstem: zeker orgelregister*), v. gmv.
Vox po'puli, vox De'i, *de stem des volks, de stem van God*, d. i. *wat het volk beslist of wil, is wèl gedaan*, moet geschieden.
Vraag (*ondervraging, eisch*), v. vragen.
Vraag (spraakk. *volzin in de vragende woordschikking*), v. vragen; *er zijn directe vragen: b.v. Wie komt daar? er zijn indirecte vragen: b.v. Ik vraag, wie daar komt.*
Vraag'al (*nieuwsgierige persoon; iem., die naar alles vraagt*), m. en v. -allen.
Vraag'baak (*vertrouwd raadsman*), v. -baken; *notaris Bollaers, de advocaat en - van den omtrek.* (Koetsveld); *Holland, in menig vak van studie de - der beschaafde wereld.* (Potg); ook boek, dat geraadpleegd kan worden.
Vraag'punt (*onderwerp van het gesprek of debat, punt ter beantwoording*), o. -punten.
Vraag'punt (*de eigenlijke vraag*), o. -punten; *gij bemerktet, dat gij het - niet begrepen hadt (bij rekenwerk).* (C.O.); zie Quaestie.
Vraag'spel (*zeker gezelschapsspel*), o. -spelen.
Vraag'ster (*vrouw, die vraagt*), v. -s.
Vraag'stuk (*vraag, opgave*), o. -stukken; *het moeilijke - omtrent de zetelplaats van den wil.* (C. O.); *een rekenkundig -, een algebraïsch -*, som, opgave.
Vraag'teeken (spraakk. *bekend leesteeken achter een directe vraag*), o. -teekens, b.v. *Zult gij nu stellig komen? En op welken dag? En hoe laat?*
Vraag'woord (*woord, dat een vraag inleidt*), o -woorden; *druk bij 't lezen op het -*, b.v. *Waár zijt gij?*
Vraat' (verwant met *vreten: gulzigaard*), m. vraten; **-achtig,** bn.: -er, -st.
Vraat'zucht (*gulzigheid*), v. gmv.; **-ig,** bn.
Vracht (*lading van een vaartuig, van een wagen; last*), v. -en; *dat schip heeft veel - in*; ook: *die meubelen kosten tien gulden aan -*, vervoerloon; **-boot,** v. -en; **-goed** (*koopmansgoed*), o. -eren; **-kar** (*kar van een vrachtrijder*), v. -ren; **-rijder** (*ondernemer, die met kar of wagen goederen vervoert tusschen twee bepaalde plaatsen*), m. -s.
Vracht'vaarder (*transportschip*), m. -s, ook: *de schipper zelf: de Hollanders werden de -s van W.-Europa.* (Fruin).
Vracht'vaart (*nl. met vrachtschepen*), v. gmv.
Vracht'vrij (*vrij van vrachtgeld*), bn.; *brieven, - in te zenden*, franco.
Vra'gen (*een vraag doen*), ik vraagde of vroeg, heb gevraagd; *ik vraag naar mijn broeder*, informeer; *deze heer vraagt de geschiedenis*, examineert; *hoeveel vraagt ge hiervoor?* eischt; *hij vroeg haar hand*, het meisje ten huwelijk; **-er,** m. -s.
Vra'genboek (*catechismusboek*), o. -boeken.

Vra'genderwijs, -wijze (*bij wijze van vragen*), bw.; *hij behandelt dit vak -, hij onderwijst -*, al vragende.
Vrank (*vrij*), bn.; enkel gebruikelijk in de zegsw. *vrank en vrij*, d. i. geheel vrij; „*Vrank, Vrij, Vroom, Vroed*", leus der Nederl. turners; ook: Frank.
Vra'tig (*gulzig*), bn.; *een -e snoek*, vraatzuchtig; -er, -st; **-heid,** v. gmv.; zie Vraat.
Vre'de, vree (*rust, eendracht, eensgezindheid*), m. gmv.; *in - leven*. (Koetsv.)
Vre'debond (*bond ter bevordering van den algemeenen wereldvrede*), m. -bonden.
Vre'dehandel (*onderhandeling over den vrede*), m. gmv.
Vredelie'vend (*tot vrede geneigd*), bn.; *een - vorst*; **-heid,** v. gmv.
Vre'deoffer, o. -offers; het - was in de Joodsche wet: een dank-, een gelofte-, een vrijwillig offer van hem, die in vrede was met Jehova en in liefde tot hem bad.
Vre'derechter (*kantonrechter*), m. -s. Vl.
Vre'desconferen'tie (*juister* Oorlogsconferentie, *wijl op deze samenkomsten van afgevaardigden aller natiën de rechten en verplichtingen van oorlogvoerenden en neutralen worden vastgesteld*), v. -s, -tiën.
Vre'despaleis (*prachtgebouw ten dienste der vredesconferentiën, op te richten in Den Haag, uit de millioenen door den Amerikaan Carnegie daartoe geschonken*), o. gmv.
Vre'despijp (*pijp, welke gerookt wordt als zinnebeeld van den vrede*, nl. *bij de Indianen*), v.
Vre'destijd, m. gmv.; **-verdrag,** o. -en; **-voorslag** (*-voorstel*), m. -slagen; **-voorwaarde,** v. -voorwaarden.
Vre'dig (*rustig, d. i. kalm en ongestoord*), bn. en bw.; *een - verblijf, ergens - verblijven*; -er, -st.
Vree (*vrede*), m. gmv.
Vreed'zaam, bn. en bw.; *deze volken leven -*, zonder oorlog, in vrede; -zamer, -st; **-heid,** v. gmv.
Vreemd (*uitheemsch, zonderling*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Vreem'de (*onbekend persoon*), m. en v. -n.
Vreem'de, o. gmv.; *het - eener zaak*; *in den -*, in het buitenland, b.v. *in den - zwerven*.
Vreem'deling (*vreemde, buitenlander*), m. en v. -en; voor het v. ook **-e**; *een - in Jeruzalem*, zie aldaar; **-schap,** o. gmv.
Vreem'delingenboek (*register, waarin vreemde bezoekers eener sociëteit hun naam schrijven*), o. -boeken.
Vreem'delingenverkeer (*het bezoek door vreemdelingen aan een stad of landstreek*), o. gmv.; *het - in Parijs*.
Vreem'digheid (*zonderlingheid*), v. -heden.
Vreemdsoor'tig (*ongewoon, afwijkend*), bn.; *de rog is een -e visch*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Vrees, vree'ze (*angst, schrik*), v. vreezen.
Vrees, vree'ze (*ontzag, eerbied*), v. gmv.
Vreesach'tig (*bang*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Vree'selijk, vrees'lijk (*angstwekkend, vreesaanjagend*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. -heden.
Vreet'schip (*konvooischip*), o. -schepen. vero.
Vreet'wolf (*gulzig persoon, vraat*), m. -wolven.
Vreet'zak (*vraat*), m. en v. -zakken. gmz.
Vree'zen (*angst gevoelen, duchten, ontzag hebben; ontzien*), ik vreesde, heb -vreesd; spreuk: *Vrees God, eer den Koning*, heb eerbied, heb ontzag voor.
Vree'zen (*bang zijn voor*), ik heb gevreesd; *het gevaar -*, duchten.
Vrek (*gierig, inhalig*), bn.; -ker, -st; **-heid,** v. gmz.
Vrek (*gierigaard, schraper*), m. vrekken; **-achtig,** bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Vrek'kig (*gierig, schraperig*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Vre'ten (uit *ver* en *eten*: *gulzig eten*), het vrat, heeft gevreten; het eten van dieren: *het paard wil niet -*, voedsel gebruiken; **-er** (*gulzigaard*), m. -s; vr. vreetster; **-erij'** (*slokkerij, vreetpartij*), v. gmv. plat.
Vreug'de, vreugd (*blijdschap*), v. gmv.; *een gevoel van -, ik beleef - aan dat kind, een ongestoorde -, hij was de - zijner ouders*, voorwerp van vreugde.
Vreug'dedag (*feestdag*), m. -en; **-vuur** (*vuur bij een volksfeest ontsloken*), o. -uren.
Vriend, vrind (eig. *vri-end d. i. liefhebbend, beminnend: bemind persoon*), m. -en; **-je** (*als aanspraak*), o. gmv.: *zeg eens, -je!*
Vrien'delijk (*voorkomend, minzaam, lief*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Vrien'denkout (*gezellig gepraat*), m. gmv.; *avonden bij gezelligen - doorgebracht*. (Koetsv.)
Vrien'denkring (R.-K. *broederschap der altijddurende aanbidding van het H. Sacrament*), m. -kringen.
Vrien'denkring (*kransje, gezelschap van vrienden*), m. -kringen.
Vrien'denrol (*een rol albumblaadjes in een koker*), v. -rollen. vero.
Vriendin' (*vrouw. vriend*), v. -dinnen; **-netje,** o. -s.
Vriend'schap (*verhouding als vriend*), v. gmv.; *die - was van korten duur*; *de - was in grim verkeerd*. (Staring); **-pelijk,** bn.
Vriend'schap (*onbekende*), m. gmv.; *zeg eens, -, hoe laat is het?*
Vries, Mathijs de, 1820–1892, hoogleeraar te Leiden, beroemd taalkundige; ook letterkundige en redenaar.
Vries'punt (*nulpunt*), o. gmv.; *het is tien graden onder het -; op de thermometers van C. en R. is het - de streep, welke den stand der kwik aangeeft, wanneer het instrument gedompeld wordt in smeltend ijs.*
Vries'weder, -weer (*vriezend weer*), o. gmv.
Vrie'zen, het vroor (vroos), heeft gevroren (gevrozen); *de gracht is dichtgevroren*; *mijn karaf is stuk gevrozen.*
Vrij (*los, ongedwongen, onbelemmerd*), bn. en bw.; *een -e vertaling*, niet naar de letter; *hij is - van krijgsdienst*, niet verplicht tot; *een - uitzicht*, onbelemmerd; *ik laat u de handen -*, niet gebonden zijnde; *ik ben van avond -*, niet bezet; *de -e kunsten*, zeven in getal, nl. spraakkunst, rekenkunde, wiskunde, muziek, sterrenkunde, dialectica en rhetorica, d. i. waarop in Rome uitsluitend de vrije burger zich mocht toeleggen; -er, -st.
Vrij (*ongehinderd, los*), bn.; als eerste lid in samengest. w.w.: *-blijven, -koopen*, enz.
Vrij'af, bn.; *- hebben*, verlof of vacantie hebben; - nemen.
Vrija'ge (*verkeering*), v. -s. (g = zj).
Vrij'biljet (*geleibiljet, vrijen doorgang ver-*

leenende, gratis-plaatskaartje), o. -biljetten.
Vrij'blijven (*verschoond blijven*), ik bleef -, ben - gebleven.
Vrij'brief (*vrijbiljet*), m. -brieven; fig. toegangs- of verlofbrief; fig. *een adellijke titel is veelal een - voor de hoogste kringen.*
Vrij'buiten (*op roof varen*), ik vrijbuitte, ik heb gevrijbuit; **-er** (*kaper, zeeroover*), m. -s; **-erij'** (*kaperij*), v. -en.
Vrij'burg (*versterkt kasteel*), m. -burgen, vero.
Vrij'dag (*zesde dag der week, bij de Germanen gewijd aan Freya, godin der liefde*), m. -dagen; *Goede -*, d. i. Vrijdag vóór Paschen.
Vrij'dagsch, bn.; *de -e markt*, op Vrijdag.
Vrij'den, vrij'en (*bevrijden*), ik heb gevrijd; *ik zal u vrijen van ramp en rouw.* (Huygens, Scheepspraet); **-ing,** v. gmv.
Vrij'denker (*vrijgeest*), m. -s; *een - bekeeren.* (Koetsveld), *een oppervlakkig -*; **-erij',** v. gmv.
Vrij'dom (*ontheffing, vrijstelling*), m. -men; *de adel had - van belasting*; *er bestaat - van briefport voor dienstbrieven.*
Vrij'e (gesch. *rechtsgebied eener vrije stad*), o. gmv.; *in het - van Brugge.*
Vrij'elijk (*op vrije wijze*), bw.; *je kunt hier - binnengaan, zich ergens - bewegen.*
Vrij'en (*liefhebben, minnekoozen, liefde betoonen*), ik vrijde (vree, vreeën), heb gevrijd (gevreeën); *„kijk reis aan! Pieter zit waarlijk te -".* (C.O.); **-er** (*minnaar*), m. -s; **-erij'** (*verkeering*), v. -en; zie V r i e n d.
Vrij'en (*moeite doen om in iemands gunst te komen*; *minnekoozen*), hij heeft gevrijd; scherts. *een kind vrijt met zijn moeder om een stukje lekkers.*
Vrij'en (*bevrijden*); zie V r i j d e n.
Vrij'geboren, bn.; *een - burger*, niet geboren als lijfeigene of slaaf.
Vrij'geest (*iem., die alle dogmatisch geloof verwerpt, libertijn*), m. -geesten; **-erij',** v.
Vrij'gelatene (*slaaf, door zijn meester in vrijheid gesteld*), m. en v. -n; *hij was een -*, d. i. een vrijgeworden slaaf.
Vrij'geleide (*gewapend geleide*), o. gmv.
Vrij'geven, ik gaf -, heb - gegeven; *de burgemeester zal vanmiddag -*, vrij-af geven.
Vrijge'vig (*mild, goedgeefsch*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Vrij'gezel (*ongehuwde man*), m. -gezellen.
Vrij'goed (*tamelijk goed*), bn.; *een - opstel.*
Vrij'graaf (*voorzitter van een veemgericht*), m. -graven. vero.
Vrij'haven, v. -havens; *dit is een -*, er wordt geen tol of doortochtgeld geheven.
Vrij'heer (*baron, bezitter van een vrijleen*), m. -heeren; **-lijk,** bn.: *-lijke rechten*; **-schap** (*baronie*), o. -pen.
Vrij'heid (*het vrij zijn, onafhankelijkheid*), v.; *zijn - herkrijgen*, uit de slavernij vorlost worden, uit gevangenschap geraken: *de - nemen*, vrijmoedigheid; *een dichterlijke -*, verlof om eenige fout te maken tegen de spraakkunst; *dat is zedelijke -*; *de vrijheden eener stad*, handvesten, privilegiën; **-lie'vend** (*van de vrijheid houdend*), bn.; **-min'nend** (*-lievend*), bn.
Vrij'heid (gesch. *rechtsgebied*), v. -heden; *Amalia van Solms hield 10 Sept. 1649 haar intocht in de - van Turnhout.*
Vrij'heidsboom (*boom der vrijheid in den Franschen tijd*), m. -boomen; **-hoed** (n.l. *als zinnebeeld*), m. -en; **-muts,** v. -en.
Vrij'houden, ik hield -, heb - gehouden; *ga maar mee, ik zal u -*, de kosten van uw verteer betalen; *een huis - van den vijand*, behoeden voor.
Vrij'kaart (*gratis-biljet ter bijwoning van een concert, een opera*, enz.), v. -kaarten.
Vrij'komen, ik kwam -, ben - gekomen; *hij kwam met een vermaning vrij*, ergens van afkomen.
Vrij'koopen, ik kocht -, heb - gekocht; *men trachtte de christenslaven vrij te koopen*, loskoopen, hun vrijheid te koopen; **-ing,** v.
Vrij'laten, ik liet -, heb - gelaten; *ik zal den gevangene -*, de vrijheid geven; ook: *iemand -*, verlof geven tot; **-ing,** v. -en.
Vrij'leen, o. -leenen; *dit was een -*, d. i. niet met dienstverplichtingen bezwaard. gesch.
Vrij'lot, o. -loten; *op twintig loten heeft men daar een -*, één lot op den koop toe.
Vrij'korps (krijgsw. *afdeeling vrijwilligers in oorlogs- of revolutietijden, niet tot het geregelde leger behoorende, bende gewapende burgers*), o. -korpsen.
Vrij'loten, ik heb en ben -geloot; zich -: *deze jongen heeft zich - geloot*, n.l. van de militie of den dienst en wel door loting.
Vrij'macht (*onbeperkte macht*), v. gmv.; **-ig,** bn.: -er, -st; **-igheid,** v. gmv.
Vrij'maken (*bevrijden van een last, een verplichting*, enz.), ik heb -gemaakt; *iemand van een verbintenis -*, loskoopen; *iemand van den dienst -*, afkoopen; scheik. ontbinden; **-ing,** v. -en.
Vrijmet'selaar (*lid der vrijmetselaarsvereeniging*), m. -s, -aren; **-larij',** v. gmv.
Vrijmoe'dig (*onbeschroomd*), bn. en bw.; *een - antwoord*; *- spreken*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Vrij'plaats (*wijkplaats*), v. -en; *Culemborg was een -*, vrije plaats, d. i. plaats, werwaarts bankroetiers konden uitwijken; zie V i a n e n.
Vrij'pleiten (*door pleiten onschuldig doen verklaren*), ik heb -gepleit; *de advocaat trachtte zijn cliënt - te pleiten*, nl. voor straf of boete te vrijwaren.
Vrijpos'tig (*brutaal vrij*), bn.; *een -e kerel*, indringerig; -er, -st; **-heid** (*te groote durf*), v. gmv.
Vrij'spraak (*vonnis van onschuldigverklaring*), v. -spraken.
Vrij'spreken, ik sprak -, heb - gesproken; *de beschuldigde werd - gesproken*, onschuldig verklaard; **-ing,** v. -en.
Vrij'staan (*toegestaan of vergund zijn*), het stond -, heeft - gestaan; *het staat u vrij binnen te komen*, het is u vergund.
Vrij'staat (*vrije republiek*), m. -staten; *de voormalige Oranje-Vrijstaat in Z.-Afrika.*
Vrij'stad (*vrijplaats*), v. -steden; zie V i a n e n.
Vrij'stad (*vrije Duitsche rijksstad*), v. -steden; *Hamburg is een -.*
Vrij'stellen (*ontslaan, vrijlaten*), ik heb - gesteld; *iemand - van dienst*, ontheffen; **-ling,** v. -en.
Vrij'ster (*minnares*), v. -s; *zeg eens, -, waar woont hier de dokter?* dienstmeisje; *een - van biesjesdeeg*, een sinterklaaspop.
Vrij'verklaren (*onafhankelijk verklaren*), ik heb -verklaard; *de Spanjaarden moesten de Nederlanden -*, erkennen als vrije landen;

de negers in Suriname werden in 1862 - verklaard; **-ing,** v. -en.

Vrij'vrouw (*barones*), v. -en; *zij was - van geboorte*, bezitster eener vrije heerlijkheid; zie: Vrijheer, Baron.

Vrij'waren (*ergens voor behoeden*), ik heb -vrijwaard; *ik wil u - voor teleurstelling*; **-waring,** v. -en.

Vrijwil'lig, bn. en bw.; *een -e verkooping*, uit vrijen wil, niet door het gerecht bevolen; *een -e bekentenis*; *zich - aanmelden*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.; **-lijk,** bw.

Vrijwil'liger (*iem., die uit vrijen wil in den militairen dienst treedt*), m. -s; *hij nam dienst als -*, hij teekende als vrijwillig soldaat.

Vrijzin'nig (*vooruitstrevend*), bn.; *een -e regeering*, *een -e maatregel*, *Jan Rap is zeer -*, *zeer!* (De Gen.); -er, -st; **-heid,** v.; zie Liberaal.

Vrind (*kameraad*, *vriend*), m. -en; -je, o. -s.

Vroed (*wijs*, *ervaren*, *voorzichtig*), bn. en bw.; *Jan*, *die vroom en - was.* (Potg.); -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Vroed'man(*lid der vroedschap*), m. -mannen.

Vroed'schap(*stedelijke regeering in de dagen der Ned. Republiek*), v. -schappen. vero.

Vroed'vrouw (*verloskundige*), v. -vrouwen.

Vroeg (*tijdig*, het tegenovergestelde van *laat*), bn. en bw.; *het is nog -*, *een -e zomer*; *des morgens is hij - op*; -er, -st.

Vroeg'beurt (*kerkdienst*, *vroeg in den morgen*), v. -en; **-dienst** (*vroege dienst*, *in een kerk*), m. -en.

Vroeg'jaar (*voorjaar*), o. gmv.: leelijk germ. en dus nooit te bezigen.

Vroeg'kerk (R.-K. *stille mis des Zondags in den morgen*), v. gmv.; **-mis,** v. -sen.

Vroeg'preek (Prot. *kerkdienst in den ochtendstond*), v. -preeken.

Vroeg'rijp, bn.; *dit zijn -e peren*, vroegtijdig rijp; fig. te vroeg ontwikkeld.

Vroeg'te (*vroege morgentijd*, *begin v. d. dag*), v. gmv.; *hij vertrok in de -*.

Vroegtij'dig (*niet laat*), bn. en bw.; *een - vertrek*, *zij gingen - op marsch*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Vro'me (*godsdienstige*), m. en v. -n.

Vro'migheid (*vroomheid*), v. gmv.

Vrom'mes (*vrouwmensch*), o.; *een knap -*.

Vroo'lijk (*opgeruimd*, *blijde*), bn. en bw.; *zich - maken*, verblijd zijn; *zich om iets - maken*, om iets lachen; zegsw. *hij leeft als - Fransje*, onbezorgd; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Vroom (*braaf*; *stipt in zijn godsdienstplichten*), bn. en bw.; vromer, -st; **-heid** (*godsvrucht*), v. gmv.

Vroon (*bezitting*, *waarop heerendiensten rusten*), o. -en.

Vroon'dienst (*heerendienst*), m. -en; **-geld,** o. -en; **-goed,** o. -eren; **-heer** (gesch. *iem., die recht op vroondienst had*), m. -en; **-land,** o. -en; **-meester,** m. -s; **-recht,** o. -en; **-visscherij',** v. -en; **-water,** o. -en.

Vrouw (*vrouw. persoon*), v. -en; *zij is mijn -*, echtgenoote; *de - des huizes*, meesteres.

Vrou'welijk, bn.; *het - geslacht*, *een - rijm*, zie Rijm; *een -e bloem*; **-heid,** v. gmv.

Vrou'wenaard (*karakter der vrouw*), m. gmv.; **-arbeid,** m. gmv.

Vrou'wenarts (*arts voor vrouwenziekten*), m. -artsen.

Vrou'wenbeweging (*het streven der vrouw naar verheffing in gezin en maatschappij*), v. gmv.; zie Emancipatie en Feminisme.

Vruo'wenbond (*vereeniging van vrouwen tot bevordering van emancipatie*), m. -bonden.

Vrou'wendag (*2 Febr. R.-K. feestdag*), m. gmv., ook *Lichtmis* geheeten; *ik* (*Barend*) *word met - acht en zestig.* (C.O.)

Vrou'wenhaar (*soort van bladmos*), o. gmv.

Vrou'wenhand (*hand eener vrouw*, *ook het schrift eener vrouw*), v. -en.

Vrou'wenkerk (R.-K. *Onze-lieve-Vrouwenkerk*), v. -kerken; zie Notre-Dame.

Vrou'wenklooster (R.-K. *klooster voor geestelijke zusters*), o. -kloosters.

Vrou'wenleen (*konkelleen*), o. -leenen; ook: Spilleleen.

Vrou'wenmunt (*balsemkruid*), v. gmv.

Vrou'wenroosje (*koekoeksbloem*), o. -s.

Vrouw'lief (*lieve vrouw*), v. gmv.; vocatief: *Vrouwtjelief*, o. gmv.

Vrouw'mensch (kleinacht. *vrouwspersoon*), o. -lieden, -lui; spreekt. *Vrommes.*

Vrouws'persoon (kleinacht. *voor vrouw*), o. -personen.

Vrouw'tjelief (*als vocatief*), o. gmv.

Vrucht (*fruit*; *voortbrengsel*), v. -en; *houdt gij van -en?* spreekw. *Aan de -en kent men den boom*, zie Boom; fig. *de - van al dien arbeid*, opbrengst, gevolg; *dat zal geen - opleveren*; *hij heeft met - examen gedaan*, met goeden uitslag; *alle pogingen bleven zonder -*, resultaat.

Vrucht'baar(*vruchtdragend*), bn.; *een - land*, *een - schrijver*, die veel levert; -der, -st; **-heid,** v. gmv.; **-makend,** bn.

Vrucht'beginsel (*stamper e. bloem*), o. -s; **-bekleedsel** (*zaadhulsel*), o. -s; **-boom** (*dragende eetbare vruchten*), m. -en; **-dragend** (*vrucht opleverend*, fig. *gezegend*, *nuttig*), bn.: *-e arbeid*, *-e pogingen.*

Vrucht'bodem (*bloembodem*, *waarop de stampers zich bevinden*), m. -bodems.

Vruch'teloos, bn. en bw.; *een -looze poging*, ijdel, vergeefsch; *hij smeekte -*; -loozer, -t, **-heid,** v. gmv.

Vruch'ten (*vreezen*), ik vruchtte, heb -vrucht, vero.; *toen wij 't wijcken der verleghe krijghsliên vruchtten.* (Vondel).

Vruch'tenmesje (*roestvrij*, *klein dessertmes*), o. -mesjes; **-schaal,** v. -schalen; **-tentoonstelling,** v. -en; **-tijd** (*herfst*), m. gmv.; **-wijn** (*wijn*, *gegist uit vruchtensap*), m. gmv.

Vrucht'gebruik (rechtst.), o.; *mijn vader heeft het - van die landerijen*, d. i. het recht op de opbrengst, zij behooren hem echter niet; **-er,** m. -s; **-ster,** v. -s; zie Usufructus.

Vue (Fr. *gezicht*, *oogmerk*, *doel*), v. -s.

Vue'-kaart (*prentbriefkaart*), v. -kaarten.

Vuig (verwant met *vuil*: *gemeen*, *slecht*, *laag*), bn. en bw.; *een -e daad*, *dat is -e taal*, laster; *Sikko was in West-Friesland met de dochter van een -en dorper in den echt getreden.* (v. Lennep); -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Vuil (*vuilnis*, *vuiligheid*), o. gmv.

Vuil (eig. *rottend*, *verrot*; *morsig*, *onrein*), bn. en bw.; *een - kind*, smerig, onzindelijk; fig. *een -e zaak*, laag, verachtelijk; *een - boek*, onzedelijk; *-e praat*, vieze; zegsw. *een -e pijp rooken*, er slecht afkomen; *een -e kust* onveilig, rotsachtig; -er, -st; **-aardig,** bn.; **-heid** (*onreinheid*), v. -heden.

Vuil'bek (*persoon*), m. en v. -ken; *die Oostganger is een* -, iem., die vieze taal uitslaat.
Vuil'bekken (*vuile, vieze, onzedelijke taal uitslaan*), ik heb -vuilbekt; **-kerij'**, v. -en.
Vui'ligheid (*drek, uitwerpsel*), v. -heden.
Vui'lik (*vuilaardig mensch*), m. en v. -en.
Vuil'maken (*bevuilen, ontreinigen*), ik heb -gemaakt; *het water eener beek* -.
Vuil'nis (*aanveegsel, vuiligheid*), v. gmv., **-bak**, m. -ken; **-hoop**, m. -en; **-kar**, v. -ren; **-man**, m. -mannen; zie Vullis.
Vuil'te (*vuilheid, het vuile*), v. gmv.
Vuist (*dichtgesloten hand*), v. -en; zegsw. *een - zetten*, een bedreiging doen; *voor de - spreken*, onvoorbereid; muz. *een stuk voor de - spelen*, nl. dadelijk, zonder voorstudie; *in zijn -je lachen*, heimelijk, in stilte; *iets uit het -je eten*, uit de hand.
Vuist'gevecht (*gevecht met de vuisten*), o. -gevechten; **-slag**, m. -slagen; **-vechter** (*iem., die bedreven is in het boksen*), m. -s.
Vuist'recht (gesch. *in de Middeleeuwen het recht van den sterkste*), o. gmv.
Vuist'vol (*handvol*), v. vuisten vol.
Vul'bier (*dun bier*), o. gmv.
Vulca'nus, myth. *de god van 't vuur.*
Vulcaniseeren (*in het vuur gloeien*). (s = z).
Vulgair' (Fr. *alledaagsch, gemeen, plat*), bn. (ai = è).
Vulgariteit' (*platheid, ruwheid*), v. gmv.
Vulga'ta (*de door de kerkvergadering van Trente als authentiek d.i. echt verklaarde overzetting van den Bijbel*), v. gmv.; de - werd op last van paus Damasus, (366—384), vervaardigd door den H. Hieronymus, en, verbeterd van de fouten, die er langzamerhand waren ingeslopen, opnieuw uitgegeven door Clemens VIII. (1592—1605).
Vul'gus (*het gemeene volk, het grauw*), o. gmv.
Vulkaan' (naar *Vulcanus: vuurspuwende berg*), m. vulkanen; Java heeft een 50-tal -anen, waarvan er nog nagenoeg een 20-tal werkend zijn.
Vul'kachel (*moderne kachel, die eens per dag of per week gevuld wordt*), v. -kachels.
Vulka'nisch, bn.: *een - gebergte, een - eiland, -e asch; de Minahassa (Celebes) is* -.
Vul'len (*vol maken*), ik heb gevuld; *een vat* -, *een bed - met veeren, een kip - met gehakt; gevulde zeilen, een gevulde stoelzitting.*
Vul'ling (*het vullen*), v. gmv.; *de - van den ballon.*
Vul'lis (*vuilnis*), o. gmv.; **-blik**, o. -ken.
Vul'penhouder (*holle pennenhouder met inkt er in*), m. -houders.
Vul'sel (*al, wat dient om te vullen*), o. -s.
Vuns (*duf, muf, vochtig*), bn.; *een - kerkerhol, een vunze kelder, een vunze lucht*, kwalijk riekend; -zer, -t; **-heid**, v. gmv.
Vun'zig (*vuns, vochtig riekend*), bn.; -er, -st; **-heid**, v. gmv.
Vu'ren (den. van *vuur*), ik heb -vuurd; *de vijand gaat* -, schieten; *het - der zee*, lichten; **-ing**, v. gmv.
Vu'ren (*vurenhouten*), bn.; *een - lat, plank.*
Vu'renhout (*hout van den spar*), o.; **-en**, bn.: *een -en plank.*
Vu'rig (*gloeiend, brandend, als vuur*), bn. en bw.; *een - oog, een -e begeerte, een -e bol; een - verlangen*, levendig, opgewekt; *hij smeekte* -; -er, -st; **-heid** (*hevigheid*), v. gmv.; **-lijk** (*levendig, hevig, innig*), bw.
Vuur (*dat, wat doet branden*), o. gmv.; *Carthago is 146 v. C. door - vergaan; men rekende het - oudtijds tot de elementen.*
Vuur (*vlam*), o. gmv.; *het hout wil geen - vatten*; bij uitbreiding: *de geheele stad staat in* -, brand; zegsw. *te - en te zwaard verwoesten*, door middel van vuur en wapenen; fig. *een -tje stoken*, twist veroorzaken; *vreemd - op het altaar brengen*, bij een heilige handeling iets onheiligs doen, meest uit een laakbaar beginsel; *iem. het - na aan de schenen leggen*, hem door helsche pijn tot spreken brengen, fig. het den geldschuldige, den leugenaar hoogst moeilijk maken; *met - spelen*, onnadenkend, roekeloos handelen, lichtzinnig zich zelf of anderen in gevaar brengen.
Vuur (*haard, stookplaats*), o. vuren; *de vuren des avonds uitdooven; in die smidse vindt men zes vuren.*
Vuur (*kustlicht, vuurtoren*), o. vuren; *het - van Scheveningen; een draaiend* -, vuurtoren met draaiende lantaarn; *wek mij, als de vuren der baai in 't gezicht komen.*
Vuur (*schot uit een vuurwapen*), o. gmv.; *- geven*, schieten; *onder bereik van 't vijandelijk* -, geschut; *de soldaten kwamen in 't* -, gevecht: *geweer-, geschut-, snel* -; zegsw. *tusschen twee vuren zitten*, van twee kanten beschoten worden; *tusschen twee vuren brengen*, tusschen twee vijandelijke aanvallen; *wel voor heeter - gestaan hebben*, in grooter nood of gevaar zijn geweest.
Vuur (*weerlicht, bliksem*), o.; *het - was niet van den hemel; het hemel-.*
Vuur (*schittering, gloed*), o.; *het - der oogen, het - van de koorts, het - der geestdrift.*
Vuur (*ijver, opgewektheid, hartstocht, drift*), o. gmv.; *met - spreken, iem. met - verdedigen.*
Vuur (*ziekte in het koren*), o. gmv.; zie Brand.
Vuur (*bederf in hout, vooral in grenenhout, waardoor een roode kleur ontstaat*), o. gmv.
Vuur (visscherst. *lantaarn*), o. vuren; *rechts een groen, en links een rood - als signaal; die zeedieven dooven hun vuren en zeilen vlak door onze vleet! zijn vuren vertoonen.*
Vuur'aanbidder (*heiden*), m. -s; *vele rassen der Stille-Zuidzee-eilanden zijn -s*, aanbidders van het vuur als godheid.
Vuur'baak (*lichttoren, kustlicht*), v. -baken.
Vuur'bol (*zeker hemelverschijnsel, meteoorsteen*), m. -bollen.
Vuur'dienst (*vuuraanbidding*), m. gmv.; *de -dienst ontwikkelde zich vooral in Perzië.*
Vuur'dood (*dood door middel van het vuur, verbranding in levenden lijve, nl. op den brandstapel*) m.; *Jeanne d'Arc moest den - sterven.* (30 Mei 1431).
Vuur'eter (*goochelaar, die schijnbaar vuur eet*), m. -s.
Vuur'geest (*toovergeest*), m. -geesten.
Vuur'gloed (*gloed, afstralend van het vuur; vuurglans*), m. gmv.
Vuur'goudhaantje (*een soort van goudhaantje, dat hier in het winterhalfjaar in groepjes rondzwerft*), o. -haantjes.
Vuur'haard (*open haard, waarop of waarin een vuur brandt of kan branden*), m. -haarden.
Vuur'houdend (*blijvende gloeien of branden*), bn.; *deze turven, die steenkolen zijn* -.
Vuur'kogel (*gloeiende kogel, om brand te stichten*), m. -kogels.

Vuur'kolk (*aschkolk*; *krater*), v. -kolken.
Vuur'krans (*zeker stuk vuurwerk*: *een vuurrad*), m. -kransen.
Vuur'lak (*soort v. zwart lak, vernis*), o. gmv.
Vuur'lander (*bewoner van Vuurland, eiland aan de zuidpunt van Zuid-Amerika*), m. -s.
Vuur'maker (*een soort van prop*: *hars en pek, om de kachel aan te maken*), m. -s.
Vuur'mand (*mand in de kraamkamer, tot droging en koestering*), v. -manden. vero.
Vuur'mier (*Z.-Am. mier, met een steek als van een gloeiende naald*), v. -mieren.
Vuur'mond (*kanon*), m. -monden.
Vuur'pijl (*vuurwerk, pijl van vuur*), m. -en.
Vuur'plaat (*liggende haardplaat, waarop het haardvuur brandt*), v. -aten.
Vuur'poel (*groot vuur, vreeselijke brand*), m. gmv.; zie V u u r z e e.
Vuur'proef (*godsoordeel in de Middeleeuwen*, zij bestond hierin, dat de beschuldigde zijn hand een bepaalden tijd in 't vuur had te houden, en deze ongedeerd moest blijven; óf wel de beschuldigde was gehouden barrevoets over gloeiende ploegijzers te gaan, óf wel moest over een afstand van negen schreden een stuk gloeiend ijzer dragen: beide laatste heetten ook wel de IJ z e r p r o e f; fig. *harde proef, streng onderzoek*), v. -proeven; *de jeugd onderwerpen aan die vuur- en waterproef*, nl. *het verkeer in den vreemde.* (Potg.); zie O r d a l i u m.
Vuur'roer (*geweer*), o. -s, -en. vero.
Vuur'rood (*hoogrood*), bn.; *zij werd -.*
Vuur'salamander (*gevlekte landsalamander, glimmend zwart met helgele vlekken*), m. -salamanders.
Vuur'scherm (*haardscherm*), o. -schermen.
Vuur'slag (*stuk staal*), o. -slagen; *met een - vonken uit een vuursteen slaan.*
Vuur'sprank, -sprankel (*vonk*), v. -spranken, -sprankelen; -spranksels.
Vuur'spuwend (*vuurbrakend*), bn.; *een -e berg*, vulkaan.
Vuur'staal (*staal v. e. vuurslag*), o. -stalen.
Vuur'steen (*harde steen, waaruit met een vuurslag vonken geslagen worden*), m. -en.
Vuur'steen (*het materiaal, waaruit in het steentijdperk door den oermensch bijlen, lanspunten, priemen, zagen* enz. *werden vervaardigd*), o. gmv.
Vuur'tje (*klein vuur*), o. -s; *een - stoken*; *een loopend -*, als een slingerslang van aangestoken buskruit: wordt gezegd van tijdingen, geruchten, die zich snel verbreiden, verspreiden.
Vuur'toren (*lichttoren, kustlicht, brandaris*), m. -torens.
Vuur'vast (*bestand tegen het vuur*), bn.; *-e steenen*, die gebruikt worden voor bakovens, fornuizen, gloeiovens, enz.; **-heid,** v. gmv.
Vuur'vlieg (O.-I. *lichtkevertje*), v. -vliegen.
Vuur'vreter (fig. *voortvarend man, die geen vrees kent, dapper soldaat*), m. -vreters; zie IJ z e r v r e t e r.
Vuur'wapen (*geweer, kanon*), o. -en.
Vuur'werk (*feestelijke vertooning door middel van sparkelend buskruit*), o. -werken.
Vuur'werker (*smid, die den voorhamer hanteert en het gloeiend ijzer vasthoudt*; *ook vuurwerkmaker*), m. -werkers; **-ij',** v. gmv.
Vuur'zee (fig. *zee van vuur, vuurpoel, groote brandende oppervlakte*), v. -zeeën.

W.

W. v. -'s. - De drie en twintigste letter van het alphabet.
W. - *West.*
W.C. - *Watercloset*, bestekamer met waterspoeling. (c = k).
Wed. - *Weduwe.*
Weled. - *Weledele.*
Weledelgeb. - *Weledelgeboren.*
Weledelgestr. - *Weledelgestreng.*
Weleerw. - *Weleerwaard.*
Werk. Schuld - *Werkelijke Schuld.*
Wetb. - *Wetboek.*
w.g. of **was get.** - *was geteekend.*
W.-I. - *West-Indië.*
wisk. - *wiskunde, wiskundige.*
W.L. - *Westerlengte.*
Woensd. - *Woensdag.*
W. v. B. R. - *Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.*
W. v. K. - *Wetboek van Koophandel.*
W. v. Str. - *Wetboek van Strafrecht.*

Waad'baar (afleid. van *waden*), bn.; *hier is de rivier -*, kan zij doorwaad worden; -der, -st; zie W a d e n.
Waag (*toestel om te wegen*), v. wagen; *de stads-*, stadsgebouw, waar koopmansgoederen gewogen kunnen worden.
Waag'hals (*vermetele, roekelooze*), m. en v. -halzen; **-halzerij'** (*roekeloosheid*), v. -en.
Waag'meester (*stadsbeambte, beëedigd weger*), m. -meesters.
Waag'schaal (*schaal aan de waagbalans*), v. gmv.; *zijn leven in de - stellen*, wagen, blootstellen, op het spel zetten.
Waag'spel (*kansspel*), o. -spelen; fig. waagstuk.
Waag'stuk (*roekelooze daad*), o. -stukken; *dat is een echt -*, gewaagde onderneming.
Waai'en, het waaide (woei), heeft gewaaid; *het zal vannacht fiks -*; zegsw. *met alle winden -*, zich telkens bij de bovendrijvende partij aansluiten; *iets maar laten -*, van zich zetten, laten gaan, zooals het wil.
Waai'er (*werktuig, waarmede men verkoeling aanbrengt*), m. -s; *een ivoren bal-, een zijden -*, luxe-artikel voor dames; **-vormig,** bn.
Waai'erpalm (O.-I. *wijnpalm*), m. -palmen.
Waai'ersluis (*riviersluis, waarvan de deuren bij elken waterstand geopend kunnen worden*), v. -sluizen.
Waai'ervormig, bn.; *een -e versiering.*
Waak (*wacht, wake, waking, nachtwaak*), v.; *hij heeft de -*; **-hond,** m. -honden.
Waaksch (afleid. van *waken*), bn.; *onze hond is zeer -*, waakzaam; **-heid,** v. gmv.
Waak'zaam (*wakker, ijverig, zorgzaam*), bn. en bw.; -zamer, -st; **-heid,** v. gmv.

Waal (*bewoner van een der Waalsche of Fransche provinciën in België, Luikerwaal*), m. Walen; *het arme Weeshuis van de Walen.* (Vondel).
Waal (eig. *draaiende stroom*, vergel. *Wielen*: aardr. *hoofdrivier*), v. gmv.: *Nijmegen aan de -.*
Waal (*met palen omgeven ruimte, waarbinnen in een zeehaven de schepen veilig kunnen liggen*), v. walen.
Waal (*geul of poel, warrelende stroom, kolk na dijkbreuk*), v. walen.
Waalsch, bn.; *de -e kerk*, Fransch-Hervormd.
Waalsch (*taal der Walen*), o.; zie Luikerwaalsch.
Waan (*ijdele gedachte, ongegronde meening*), m. gmv.; *iem. in den - brengen, in den - verkeeren.*
Waan'wijs (*eigenwijs, vol inbeelding*), bn. en bw.; *een - mensch*, neuswijs, laatdunkend; -zer; **-heid,** v. gmv.
Waan'zin (eig. *een leeg, gebrekkig, zwak verstand, krankzinnigheid*), m. gmv.; **-zinnig,** bn.; **-heid,** v. gmv.
Waanzin'nige (*krankzinnige*), m. en v. -n.
Waar (*koopmansgoed*), v. waren; *dit is goede -, valsche -*, handelsartikel.
Waar (*echt, wezenlijk, zeker*), bn.; **-heid,** v.
Waar, bw.: *- zijt gij?* op welke plaats; *ik weet niet, - ik zijn moet*, vragend bw. van plaats; voegw.: *het land, - wij geboren zijn; ik blijf, - ik ben.*
Waaraan (*aan wat, aan hetwelk*), bijw.; *- denkt gij? het huis, - gij de voorkeur geeft.*
Waarach'tig, bn. en bw.; *een -e gebeurtenis*, wezenlijk; *het is - waar*, zeker, echt; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Waarach'tige (*de Godheid*), m. gmv.
Waar'borg (*onderpand, borgstelling*), m. -en.
Waar'borg (*essaai*), m.; *bij den - geplaatst zijn.*
Waar'borgen (*instaan voor iets, zekerheid stellen, garandeeren*), ik heb -waarborgd.
Waar'borgfonds (*kapitaal, dat als waarborg dient, garantiefonds*), o. -fondsen; *het - eener levensverzekering.*
Waard (*herbergier, kastelein*), m. -en; zegsw. *buiten of zonder den - rekenen*, in zijn voordeel rekenen, zich misrekenen; spreekw. *Zooals de - is, vertrouwt hij zijn gasten*, men beoordeelt een ander naar zich zelf.
Waard (*ingedijkt land a. e. rivier*), v. -en.
Waard, woord, woerd (*mannetjeseend*), m. -en.
Waard, bn.; *een goed begin is een daalder -; het sop is de kool niet -*, d.i. de zaak is van al te geringe beteekenis.
Waard (*dierbaar, veel geldend*), bn.; *-e vriend; die eer is mij veel -*; -er, -st.
Waar'de (*prijs, waardij*), v. -n.; *contante -*, gereede waarde van een schuld of wissel na aftrek van rabat of disconto; *nominale -*, het bedrag der som, die op een bepaalden dag moet afbetaald worden; *onder de - verkoopen*, prijs; *de zedelijke - van iets*, gehalte; *van nul en geener - zijn*, zie Nul.
Waardeeren (*schatten, de waarde bepalen*); **-ing,** v.: *verschil in -ing van een boek.* (v. Deyssel).
Waard'gelder (gesch. *stadshuurling, betaald wachter*), m. -s; *onderscheiden steden in Holland namen -s in dienst* (1617). vero.
Waar'dig, bn. en bw.; *een -e houding*, ernstig, verdienstelijk; *aller achting -*, verdienende; -er, -st; **-lijk,** bw.: *zich - gedragen.*
Waar'digheid (*edelheid, grootheid*), v. gmv.; *hij antwoordde met -*, deftigheid; *hij achtte dat beneden zijn -*, waarde, acht er zich boven verheven.
Waar'digheid (*eerepost, eereambt*), v. -heden; *Willem III werd verheven tot de -heden zijner voorvaderen* (1672).
Waardij' (*waarde, prijs*), v. gmv.; *een Eden, voor de vreugd geschapen, is ongedeeld van geen -.* (Staring).
Waardijn' (*muntmeester*), m. -en, -s.
Waardin' (*herbergierster*), v. -nen, -netje, o. -s.
Waardoor, bw.; *de deur, - hij binnen kwam*, door welke; *- wil hij zijn recht bewijzen?* door welk middel.
Waard'schap (*waard zijn, herberg houden*), o.; *een - drijven, in - gaan*; fig. *bij iem. in - komen*, bij hem in kost komen: *een kind in - bij zijn grootouders; in de herberg, waar zij te - waren.* vero.
Waar'geest (*dolende geest eens afgestorvenen, spook*), m. -geesten.
Waar'goed (scheepst. *waarloos goed, voorwerpen, die in reserve gehouden worden*), o. -goederen.
Waarheen (*naar welke plaats*), bw.: *- gaat gij?* vgw.: *de stad, - ik ga.*
Waar'heid (*het ware, het betrouwbare*), v. -heden; *de - zoeken, de - vindt zelden herberg; iemand de - zeggen*, hem zeggen, waarop het staat; *een wiskundige -; een historische -*, feit.
Waar'heid (*Christus*), v.; *de - sprak tot de huichelaars: uw hart is ver.* (Vondels Roskam).
Waarheidlie'vend, -min'nend, bn.; *een - man*, de waarheid beminnende, -er, -st.
Waar'heidsliefde, v. gmv.; **-zin** (*gevoel voor waarheid*), m. gmv.; **-zucht** (*het streven of zoeken naar waarheid*), v. gmv.
Waarin, bw.; *- hebt gij uw beurs verborgen? zeg mij, - gij te kort zijt geschoten; het huis, - ik woon, is oud*, in hetwelk.
Waarlangs, bw.; *- zijt ge hier binnengekomen? de weg, - wij gaan, is mooi.*
Waar'lijk (*in waarheid, zeker, stellig, wezenlijk*), bw.; *ze zijn - gelukkig.*
Waar'loos (scheepst. *wordt gezegd van dingen, die op een schip worden meegenomen en voorloopig opgeborgen om onbruikbaar geworden zaken te vervangen*), bn.; *een - anker, -looze zeilen of waarzeilen; - touw.*
Waar'maken (*bewijzen, staven*), ik heb -gemaakt; *een bewering -; dat zul je me -!*
-ing (*bekrachtiging*), v. -en.
Waarmede, -mee (*met wat, met welke zaak*), bw.; *de pen, - ik schrijf; - sloeg hij u?*
Waar'merk (*merk of teeken van echtheid, handteekening, stempel*), o. -en.
Waar'merken (*van een waarmerk voorzien*), ik heb -waarmerkt; *een stuk, een akte -*, onderteekenen, bekrachtigen, legaliseeren, parafeeren; **-ing,** v. gmv.
Waarna (*na wat*), bw.; *hij sloot den brief, - hij ging slapen.*
Waarnaar (*naar hetwelk, naar wat*), bw.; *dit is het model, - wij ons richten; - verlangt gij?*
Waarnaast' (*naast wat, naast welke of hetwelk*), bw.; *een stuk bouwland, - een weide; een roggeakker, - een aardappelveld.*

Waarneem'baar (*waargenomen kunnende worden*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Waar'nemen (*zijn zinnen gebruiken, vooral zien en hooren*), ik nam -, heb -genomen; *leer het kind goed* -, opmerken, zien; *gij moet de gelegenheid* -, benutten, gebruiken; *gij dient uw tijd goed waar te nemen*, besteden; *een les voor iemand* -, geven; *een betrekking* -, tijdelijk of ook voorgoed vervullen; *zijn plichten* -, betrachten; *den loop der sterren* -, volgen; *een -d voorzitter, een -d secretaris*, tijdelijk; **-er,** m. -s: *hij is hier -er*, tijdelijk of voorloopig ambtenaar.
Waar'neming (*het waarnemen, de tijdelijke vervulling*), v. -en; *met de - van een kantoor belast zijn.*
Waar'neming (*het zien, opmerken, waarnemen*), v. -en; *sterrenkundige -en.*
Waarnevens (*nevens of naast wat*), bw.
Waarom, bw.; - *komt uw vader niet?* om welke reden; *ik weet niet,* - *hij niet komt.*
Waaromheen, bw.; - *zullen wij zitten of loopen? een plaatsje,* - *een klein hekje.* (C.O.)
Waaromtrent (*aangaande of betreffende wat*), bw.
Waaronder, bw.; - *zat de kat verborgen? een kamer,* - *de kelder*, onder welke.
Waarop, bw.; - *zaten de gasten? de stoelen,* - *zij zaten, waren fraai*, op welke.
Waarover, bw.; - *spreekt gij? de zaak,* - *ik spreek, is u bekend*, over welke.
Waar'schap (*verzekering, borgstelling, waarborg*), m. -schappen. vero.
Waarschijn'lijk (*vermoedelijk waar of juist zijnde*), bn. en bw.; *dat komt mij* - *voor; uw vader komt* - *ook*, misschien, wellicht; -er, -st; **-heid,** v. -heden; **-heidsleer,** v. gmv.
Waar'schuwen (*verwittigen, vermanen, in kennis stellen*), ik heb -waarschuwd; *ik zal hem even* -; *hier waarschuwt men voor alle treinen! ik waarschuw u dit te laten*; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en; **-ster,** v. -s; spreekt. *waarschouwen*: *Gerritje, ik waarskou je, hoor!* (C.O.), verg. *nu* en *nou, duw* en *douw.*
Waartegen, bw.; - *leunt gij? een bewijs,* - *niets is in te brengen*, tegen hetwelk.
Waartegenover (*tegenover wat of hetwelk*), bw.
Waartoe, bw.; - *dient al dat werk?* d. i. tot welk einde, doel; *een bekentenis,* - *ik u heb gedrongen*, tot welke.
-waarts (*achtervoegsel*), b.v. *huiswaarts, voorwaarts, te mijwaart*, richting ergens heen.
Waartusschen (*tusschen wat*), bw.; **-waaruit** (*uit wat*), bw.; **-van** (*van wat*), bw.; **-voor** (*voor wat*), bw.
Waar'zeil (scheepst. *waarloos zeil, zeil in voorraad*), o. -zeilen.
Waar'zeggen (*voorspellen, de toekomst zeggen*), ik heb -gezeid, -gezegd; **-ger,** m. -s; **-gerij',** v. -en; **-ging,** v. -en; **-ster,** v. -s.
Waarzonder (*zonder wat of hetwelk*), bw.
Waas (*een op dauw gelijkend neerslag of vocht, dauwachtige bedekking*), o.; *het - van druiven en pruimen*; fig. *het - der onschuld; een - van zorg*, zweem; *een - van welvarendheid.* (Koetsveld), schijn.
Waas (aardr. *het land van* -), met 32 gemeenten, hoofdplaats St. Nicolaas. om zijn vruchtbaarheid de hof van België geheeten.
Wacht (verwant met *waken*: *persoon, wachter*), m. -en; *pas op, daar loopt de* -.
Wacht (*het wacht houden, het achtgeven op 'tgeen voorvalt*), v. gmv.; *de soldaat stond op* -; *op - trekken*; scheepst. waaktijd: *de eerste* -, van 8 uur tot middernacht; *hij heeft de honden-*, van middernacht tot 4 uur; verder, wachthuis: *men sleepte den dronken soldaat in de* -; fig. *in de - sleepen*, heimelijk wegnemen, wegpakken, gappen, enz.; ook: de gezamenlijke wachters: *de - presenteerde het geweer.*
Wacht am Rhein (*Duitsche volkshymne door Max Schneckenburger gedicht en door Carl Wilhelm in 1840 getoonzet, vooral populair sedert den oorlog van 1870*), v.
Wacht'bed (tuinb. *bed, waarop de verspeende plantjes zoo lang staan, om later naar de eigenlijke standplaats te verhuizen*), o. -bedden.
Wach'tel (*kwakkel, kwartel*), m. -s; *'t is lente! de tortels klagen, de -s slaan!* (Staring).
Wach'telkoning (*zomervogel, welke algemeen in moerassen en rietvelden broedt*), m. -en; gew. Kwartelkoning.
Wach'ten (*toeven, beiden, waken*), ik wachtte, ik heb gewacht; **-er** (*schildwacht*), m. -s.
Wach'ten (*bewaken, de wacht houden bij*), ik wachtte, heb -wacht; *de koeien* -. w. i. g.
Wach'ter (*waker, bewaker, oppasser*), m. -s; ook: *maan*, bijplaneet: *de maan is de - of satelliet der aarde.*
Wacht'geld, o. -gelden; *door 't opheffen dier Rijksschool kwam deze leeraar op* -, een 5-jarige rijkstoelage; *hij is op - gesteld.*
Wacht'gelder (*iem. op wachtgeld*), m. -s.
Wacht'huisje (mil. *schilderhuis*), o. -s.
Wacht'kamer (*kamer, waarin reizigers, enz. wachten*), v. -kamers; *wij zullen u in de - van het station opwachten.*
Wacht'meester (*onderofficier der ruiterij*), m. -meesters.
Wacht'post (*plaats, waar men eene wacht zet of wacht houdt*), m. -posten; *bij dien molen hadden wij een* -. (C.O.)
Wachtsch (*waaksch, waakzaam*), bn.; *die hond is goed* -; -er, -meest -.
Wacht'schip (*klein oorlogsschip, dat in een der zeegaten ligt*), o. -schepen; **-toren,** m. -s; **-vuur,** o. -vuren; **-woord** (*herkenningswoord, parool*), o. -woorden.
Wad (verwant met *waden*: *ondiepte in het kustwater*), o. wadden; *de kiel komt over 't - gevlogen.* (Staring); ook: **Wadde;** verg. *Waddeneilanden.*
Wa'de (*holte aan de tegenzijde van de knie*, v. waden.
Wa'de (*lijkwade, wit laken*), v. waden.
Wa'de (*zeker vischnet met een zak in 't midden*), v. waden.
Wa'demen (*wasemen*), het wademde, heeft -wademd; *de geur der rijpe vrucht -t onder versche bloesems.* (Ledeganck). Vl.
Wa'den (*het lijkgewaad aandoen, het doodskleed aandoen*), ik waadde, ik heb gewaad; *een lijk* -, *een overledene* -.
Wa'den (*tot a. d. waden door het water gaan*), ik waadde, ik heb en ben gewaad.
Wa'di (aardr. *droge rivierbedding in een woestijn*), v. -'s.
Wa'fel (*gebak uit het wafelijzer*), v. -s, -en; **-bakker,** m. -s, **-bakkerij',** v. -en; **-ijzer** (*ijzeren tang met twee bladen, waartusschen*

wafels gebakken worden), o. -s; **-kraam,** (*kermiskraam, waarin men wafels kan eten*), v. -kramen.

Wa'ge (*weegschaal*, van wagen, d.i. wegen), v.; *indien men eene - had.* (C.O.); *Gods -.* (Huygens).

Wa'gen (*voertuig, rijtuig*), m. -s; zegsw. *krakende -s loopen het langst*; zie Kraken.

Wa'gen (*zich aan kansen blootstellen, gevaarlijk ondernemen*), ik heb gewaagd; *een sprong -, een tocht -, een onderneming -, een spel -; een voorstel -, een aardigheid -*, n.l. te doen, te zeggen; spreekw. *Wie niet waagt, die niet wint*, met stilzitten verdient men geen geld.

Wa'gen (*sterrenbeeld: de Groote Beer*), m.; *de zeven sterren van den -.*

Wa'genaar (*voerman*), m. -s. vero.

Wa'genschot (*fijn eikenhout*), o. gmv.; *een meublement van -, een lambrizeering van -*; **-ten,** bn.: *een -ten paneel.*

Wa'genwijd, bw.; *zet de deur - open*, zeer wijd, zoo ver mogelijk, geheel en al.

Wag'gelbeenen (*onvast loopen, waggelend gaan*), ik heb -waggelbeend.

Wag'gelen (verwant met *wegen, bewegen, onvast loopen*), ik heb -waggeld; *de dronkaard kwam aan-; een -de gang*; fig. wankelen; **-ing,** v. -en.

Wag'ner, Wilhelm Richard, *de geniaalste toondichter van den jongsten tijd, de hervormer der opera-muziek; geboren te Leipzig in 1813, overleden te Venetië in 1883.*

Wagon' (*spoorrijtuig, spoorwagen*), m. -s; **-lading,** v. -ladingen: *een -lading appels.*

Wa'jang (*marionettenspel op Midden-Java*), v. -s; de vergulde poppen of -s hebben beweegbare armen; de vertooner reciteert de geschiedenis.

Wagon-lit' (Fr. *slaapwagen, wagon met slaapgelegenheid*), m. wagons-lits.

Wagon'-restaurant' (Fr. *restauratiewagen*), m. wagons-restaurants.

Wak (*open plek in het ijs*), o. wakken; *hij viel door het - en schoot onder het ijs.*

Wak (*vochtig*), bn.; *'t is -weer*, regenachtig, nevelachtig, onvast; wakker, wakst; **-heid** (*vochtigheid*), v. gmv.

Wa'ke, v. gmv.; zie Waak.

Wa'ken (verwant met *wake* en *wekken*: *des nachts de wacht houden*), ik heb -waakt; *ik zal bij den zieke -*, de wacht houden; *hij zal voor onze belangen -*, oppassen, zorg dragen; **-er** (*ziekenoppasser*), m. -s; **-er** (*brandende lont*), m. -s.

Wak'ker (verwant met *waken*, fig. *opgewekt, levendig*), bn. en bw.; -der, -st; **-heid** (*kloekheid*), v. gmv.: *-heid van geest.*

Wal (*opgemetselde of beschoeide waterkant; kade, zoom, muur*), m. wallen; *de matrozen gingen aan -*, land; *van - steken*, gaan varen, afzeilen, fig. met iets een begin maken; *aan lager - komen, zijn*, door tegenspoed verarmen; *hij zou me van den - in de sloot helpen*, onder schijn van dienst mijn zaken verergeren, mijn ondergang bewerken; *dat raakt kant noch -*, fig. dat is groote onzin, zeer ongerijmd; *zij moest bij het -letje langs om rond te komen*, als een voorzichtig schipper het langs den wal houden, zuinigjes aan doen; spreekw. *De beste stuurlui staan aan -*, ir. de bedillers staan van verre, buiten het gevaar; zie Stuurman.

Wal (*vestingwal*), m. wallen; *de steden werden in de 14 eeuw met -len omringd*, walmuur; *men spoedde naar de -len met den dronken pachter.* (V. Zegg.), walgang.

Wal (*dikte*), m. wallen; *een - onder de oogen hebben*, verdikking.

Wa'lang san'git (Mal. *een bederfbrengend, stinkend insect, dat bij millioenen op een rijstveld neergestreken, den oogst vernietigt*), v. -s.

Walden'zen (*bewoners der Alpendalen van Waadland, N.-Italië; zeker hervormd kerkgenootschap; volgelingen van Waldus of Waldo, een bemiddeld burger van Lyon ± 1180*), m. mv.; *de vervolgingen tegen de - in de 16e eeuw.*

Wald'hoorn, wald'horen (eig. *woudhoorn, jachthoorn*), m. -s; **-hoornist',** m. -en.

Wal'duiker (*zekere vogel*), m. duikers, gew.; zie Tapuit.

Wa'len (*ongestadig zijn*), het heeft gewaald; *het getij begint te -*, verloopen; *het - van 't kompas* (Bild.), ongestadig zijn; fig. *wankelen, weifelen*; **-ing,** v. gmv.

Wa'les (aardr. *vroeger een prinsdom, thans deel van Engeland*), o.; lees: *oe-eels'*; *prince of -*, kroonprins van Engeland.

Walg (*afkeer, weerzin*), v. gmv.; *de - begint me van dit getalm te steken.* (Staring); *laster is mij een -.*

Wal'gang (*pad op den stadswal*), v. -gangen.

Wal'gen (*misselijk van iets worden*), ik heb gewalgd; *ik walgde van zijn vleierij*; *ik walg van die medicijn; zulk een roman gaat -*; **-ing** (*afkeer, misselijkheid*), v. -en.

Walg'lijk (*afkeerwekkend*) bn.; *een -e reuk, een -e smaak*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Walhal'la (Germ. myth. *halle der gesneuvelden met lusthof, paradijs of elysium der gesneuvelde koningen en helden*), o.

Walin' (*Waalsche vrouw*), v. -nen; zie Waal.

Wal'ken (*al wentelende en stampende doorwerken of kneden*), ik heb gewalkt; *de hoedenmaker heeft dit vilt niet goed gewalkt*, ineengeslagen, geperst; **-er,** m. -s; **-hamer,** m. -s; **-ing,** v. gmv.; **-molen,** m. -s.

Walky'riën (Germ. myth. *schoone strijdgodinnen, oorlogsmaagden, die zich in zwanen kunnen veranderen, zij bestieren naar het bevel van Odin den slag en werpen het lot des doods aan de helden toe, voeren ook de verslagen helden naar het Walhalla*) v. mv.; ook: *Walky'ren, Walku'ren.*

Wallo'nen, Wallons', Wa'len (*niet Vlaamsch-sprekende Belgen*), m. mv.

Walm (*vettige rook, smook*), m. -en; **-achtig,** bn.

Wal'men (*walm afgeven*), het heeft gewalmd; *uw lamp walmt*, de vlam met smook komt boven het glas uit; **-te,** v. gmv.

Wal'noot (eig. *Waalsche noot: boom*), m., (*vrucht*), v. -noten; zie Okkernoot; **-noteboom,** m. -en.

Walpur'gisnacht (*nacht van 30 April op 1 Mei; feestnacht der booze geesten op den Bloksberg*), m. -nachten; ook *Walburgis-*, naar *Walburga*, wier feest op 26 Febr. valt.

Wal'ros, wal'rus (*groot robachtig dier der poolzeeën*), m. -sen; *de - leeft in de ijszeeën.*

Wals (*pletrol, stamper*), v. -en; **-machine** (*machine met walsen of pletrollen*), v. -s.

Wals (*dans in ³/₄ maat*), v. -en.

Wal'schot (*vet uit den kop van den potvisch*), o. gmv.

Wal'sen (*een wals dansen*), ik heb gewalst;

-er, m. -s; **-eres'** (*walsende dame*), v. -sen; **-tempo** (*-maat*), o. -'s.
Wal'sen (*met een wals of rol pletten, bewerken*), ik heb -walst.
Wal'stroo (*sterbladig kruid*), o. gmv.
Wal'visch (*grootste zeedier, levend in de ijszeeën*), m. -visschen.
Wal'vischvaarder (*schip ter walvischjacht*, ook: *de gezagvoerder*), m. -vaarders; zie Groenlandsvaarder; **-vangst,** v.
Wam (*halskwab van een rund*), v. wammen; ook: Kossem.
Wam'buis (*boerenbuis*), o. -zen, spreekt.: *Wammes*, zie aldaar.
Wa'men (*in de modder roeren, modder doen opwellen*), ik waamde, ik heb gewaamd.
Wam'men (*den buik v. d. visch opensnijden en den visch reinigen*), ik heb gewamd.
Wam'mes (*kort buis*), o. -en; *op zijn - krijgen*, slaag oploopen; *mettertijd komt Hannes in 't -*, kleine kinderen worden groot; zie ook: Luiwammes.
Wan (*wanmand*), v. wannen; *zift het koren met de -*; *een -molen.*
Wan (scheepst. *lek, lekkage*), o. wannen.
Wan- (voorvoegsel = *niet, slecht*), b.v. *-hoop, -betaling*; *-daad, -gestalte*; *-schapen*, bn.
Wan'bedrijf (*misdrijf, booze handeling*), o. -drijven; *door zich zelf verraän, erkende zij (de hebzucht) haar -, uw recht.* (Staring).
Wan'beheer (*verkeerd beheer, slechte leiding*), o. gmv.; *het Fransche -.*
Wan'betaling (*slechte betaling, niet-betaling*), v. -betalingen; *bij - der belasting gaat men over tot vervolging.*
Wan'bof (*ongeluk, tegenvaller*), m. gmv.
Wan'boffen (*tegenspoed hebben*), ik wanbofte, ik heb gewanboft; **-fer,** m. -s.
Wand (*muur*), m. -en; *uw schilderij hangt daar aan den -*; *een houten -*; bij overdr. *rots-*, steile helling van een rots.
Wan'daad (*euweldaad, afschuwelijke daad*), v. -daden.
Wandaal', m. -alen; zie Vandaal.
Wandalis'me (*zucht om kunstwerken te vernielen*), o. gmv.; zie Vandalisme.
Wan'del, m. gmv.; *hij is op den -*, aan 't wandelen; fig. *wees eerlijk in uw handel en -*, doen en laten; *in den - heet hij de lange*, gewoonlijk.
Wan'delaar (*iemand, die wandelt*), m. -s, -laren: **-ster,** v. -s.
Wan'delen (den. van *wandel: kuieren, een loopje doen*), ik heb en ben -wandeld; **-aar,** m. -s: **-ing,** v. -en: zegsw. *in of door de -*, gemeenlijk; *een -d blad*, O.-I. een soort van sprinkhaan, op een blad lijkend; **-kaart** (*kaart, waarop de wandelwegen van een streek zijn aangegeven*), v. -en.
Wan'deling (*het wandelen*; ook: *wandelpad*), v. -en; *-etje*, o. -s.
Wand'kaart (*kaart of plaat om aan den wand op te hangen*), v. -kaarten.
Wand'schildering (*schildering op de kalk van den muur*), v. -schilderingen.
Wand'tekst (*bijbeltekst op karton gedrukt, om aan den wand op te hangen*), m. -en.
Wand'versiering (*elk sieraad aan wand of muur*), v. -versieringen.
Wa'nen (den. van *waan: ijdel of ten onrechte meenen*), ik heb gewaand; *de ergste domoor is hij, die zich knap waant*; zie Gewaand.
Wang (*deel van het gezicht, koon*), v. -en.
Wan'gedrag (*slecht gedrag*), o., *-ingen*, v. mv.
Wan'gedrocht (*monster, afzichtelijk wezen*), o. -gedrochten.
Wan'geloof, o. gmv.; *Da Costa noemt den Islam een -*, dwaas of slecht geloof.
Wan'geluid (*wanklank, onaangenaam geluid*), o. -en.
Wan'gunst (*hevige afgunst, nijd*), v. gmv.
Wan'hoop (*geen hoop, vertwijfeling, radeloosheid*), v. gmv.; *de moed der -, tot - vervallen, in - geraken*; **-skreet,** m. -kreten.
Wan'hopen (den. van *wanhoop: vertwijfelen*), ik heb gewanhoopt; *wij - aan haar beterschap, aan uw verbetering, aan zijn herstel.*
Wanho'pend, bn.; *een -e blik, de arme moeder wrong - de handen, een -e toestand.*
Wanho'pig (*geen hoop meer hebbende*), bn. en bw.; *iem. - maken, - worden*; *een - besluit, een -e daad*; *zich - verdedigen.*
Wan'kang (O.-I. *een soort van jonk*), v. -s.
Wan'kel (*onzeker*), bn. en bw.; *uw kans staat -*, ongewis; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Wan'kelen (*onvast staan*, fig. *weifelen*), ik heb -wankeld; *zijn overtuiging raakte aan het -*; **-baar,** bn.; **-ing** (*aarzeling*), v. -en.
Wankelmoe'dig (*besluiteloos*), bn. en bw.; *een - karakter*, aarzelend bij gebrek aan zelfvertrouwen; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Wan'klank (*valsche toon*), m. -en; fig. *parasieten zijn een - in de schepping.* (Witte).
Wanklin'kend (*valsch klinkend, wanluidend, dissoneerend*), bn.; -er, -st.
Wanlui'dend (*onaangenaam klinkend*), bn.; -er, -st, **-heid,** v. gmv.
Wan'molen (*houten toestel of molen om 't graan te wannen of te ziften*), m. -s.
Wanneer, bw.: *- komt gij?* op welken tijd; vgw.: *- de zon ondergaat, begint de avond.*
Wan'nen (*het gedorschte graan zuiveren met een wan of in den wanmolen*), ik heb gewand; *het koren -*; **-ner,** m. -s.
Wan'orde (*ordeloosheid*), v. gmv.; *de geheele school was in -*; *in - vluchten*, verwarring.
Wanor'delijk, bn. en bw.; *een - huishouden*, ongeregeld, zonder beheer of orde; -er, -st.
Wanscha'pen, bn.; *een - gestalte*, misvormd, gedrochtelijk; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Wan'schepsel (*wanschapen schepsel, gedrocht*), o. -schepsels.
Wan'smaak (*slechte smaak*), m. -smaken; *de - dier mode*, verkeerde, dwaze smaak.
Wansma'kelijk (*onaangenaam, walgelijk*), bn.; *een - schouwspel*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Wan'spelling (*dwaze spelling*), v. gmv. bv. *teeoorie* voor *theorie, koomies* voor *comisch.*
Wan'stal (*verkeerde stand, leelijkheid*), m. gmv.; **-stal'lig** (*misvormd*), bn.; **-stal'ligheid,** v. gmv.: *hij (graaf Ot) schaamt zich der vertooning van zijn -stalligheid.* (Staring). vero.
Wanstal'tig (verg. *gestalte*) bn.; *een - persoon*, misvormd, mismaakt; *een -e versiering*, leelijke, niet passend bij de omstandigheden; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Want (*grove wollen vuisthandschoen met een duim en geen vingers*), v. -en.
Want (*al het touwwerk als steun van den mast*), o.; *het staand en loopend -*, al het touwwerk aan boord, nl. het vaste en losse.
Want (*vischwant, netwerk*), o. gmv.; *de visscher droogt het -*, netwerk.
Want (*vermits, naardien, omdat*), vgw.

Wan'taal (*slechte, verkeerde taal*), v. gmv.
Wan'ten (scheepst. *het touwwerk in orde brengen*), in de onbep. wijs; fig. slechts gebruikelijk in de spreekwijze: *van - weten*, goed met het want kunnen omgaan, bij uitbr. van een zaak alles weten, op de hoogte van een zaak zijn, een ingewijde zijn.
Wan'tij (zeew. *tegenstroom*), o. -tijen.
Wan'trouwen (*mistrouwen, achterdocht, argwaan*), o. gmv.; *- tegen iemand koesteren.*
Wan'trouwen (*in twijfel trekken*), ik heb -wantrouwd; *gij zult mij toch niet -*, mistrouwen.
Wantrou'wend (*achterdochtig*), bn. en bw.; ook, *-trouwig: -e blikken*; -er, -st.
Wantrou'wig (*wantrouwend*), bn.; *een - mensch*; -er, -st.
Wan'verhouding (*heel slechte verhouding*), v. -en; *de -en in onze maatschappij.*
Wan'vorm (*slechte vorm, dwaze vorm*), m. -en. w. i. g.
Wanvoeg'lijk (*onbehoorlijk, ongepast*), bn ; *zich - gedragen*; -er, -st; **-heid,** v.-heden.
Wa'pen (*strijdtuig*), o. -en, -s; *de geheele christenheid stond onder de -en*; *de -en opvatten*; fig. *de angel is het - der bij*; *iemand met zijn eigen -s slaan*, b.v. bij een redetwist.
Wa'pen (*adellijk familieteeken, teeken van een adellijk geslacht*), o. -s; *hij voert een leeuw in zijn -*; *het - van Holland*, de roode leeuw; *het Vlaamsche -*, de zwarte leeuw; een - kan zijn: *parti*, d. i. gedeeld door een loodrechte lijn in het midden; *coupé*, gedeeld door een horizontale lijn in het midden; *tranché*, gedeeld door een lijn, die den rechterbovenhoek met den linker benedenhoek verbindt, enz.; zegsw. *grootsch of hoog in zijn - zijn*, fier op zijn adel zijn, trotsch op z'n afkomst.
Wa'pen (*legerafdeeling*), o. -s, -en; *leerboek voor de cadetten van alle -s*; *de infanterie is het hoofd-.*
Wa'penbalk (*dwarsband of -streep op een schild*), m. -balken; **-beeld** (*onderscheidingsteeken*), o. -en; **-boek** (*het gulden boek, waarin nl. de wapens der adellijke geslachten afgebeeld zijn*), o. -boeken; **-bord** (*schild, waarop het wapen geschilderd is*), o. -en; **-kenner** (*wapenkundige*), m. -s; **-kunde** (*heraldiek, wetenschappelijke kennis*), v. gmv.; **-kundig,** bn.; **-kundige** (*kenner der heraldiek*), m. -n; **-register** (*wapenboek*), o. -s; **-schild** (*bord, waarop een adellijk wapen is geschilderd*), o. -en; zie Blazoen; **-schilder** (*die met goud en kleuren de adellijke wapens opsiert*), m. -s; **-snijder** (*graveur van familiewapens*), m. -s; **-spreuk** (*leus, devies*: Je Maintiendrai, Ik zal handhaven), v. -en; **-veld** (*vlak van het wapenbord*), o. -en: *zie, op 't -veld van goude dien Liebaard* (leeuw), *rood als bloed.* (Bild.)
Wa'penbijl (*oorlogsbijl*), v. -bijlen; **-broeder** (*strijdmakker*), m. -broeders; **-dos** (*prachtige wapenrusting*), m. -dossen; **-drager** (*schildknaap*), m. -s; **-feit** (*krijgsdaad*), o. -en; **-handel** (*oefening in 't gebruik der wapenen*), m. gmv.; **-kamer** (*bergplaats*), v. -s; **-knecht** (*strijder, krijgsknecht, soldaat*), m. -en; **-koning** (*-heraut*), m. -en; **-kreet** (*strijdleus*), m. -kreten; **-magazijn** (*bergplaats van wapenen*), o. -magazijnen.
Wa'penen (*van wapens voorzien*), ik heb -wapend; *zijn onderhoorigen -*; *zich -*, de wapens aangorden; **-ing,** v. gmv.
Wa'penmakker (*strijdmakker*), m. -s; **-oefening** (*exercitie*), v. -en; **-plaats** (*exercitieplein*), v. -en; **-roem,** m. gmv.; **-rusting** (*al, wat diende tot dekking van hoofd, armen, lijf en beenen, harnas*), v. -rustingen; **-schorsing** (*-staking*), v. -en; **-schouw, -schouwing** (*inspectie*), v. -en; **-smid** (*maker van rustingen en zwaarden, enz.*), m. -smeden; **-zaal** (*ruim vertrek in het kasteel als bergplaats der wapens*), v. -zalen.
Wap'per (*wip eener ophaalbrug*), m. -s.
Wap'peren (*uitwaaien, fladderen door den wind*), de vlag heeft -wapperd.
War (*verwarring, verwikkeling*), v. gmv.; *in de -*, verward, overhoop.
Waran'de (*diergaarde, wandelpark*), v. -n.
Warat'je (*warempel*), bw.; *Pieter is - verliefd* (C.O.), wezenlijk, spreekt. uit *Waarachtig.*
War'boel (*rommel*), m. gmv.; *het is me daar een -*, verwarde zaak, verwarring.
War'diertje (*zeker infusiedier*), o. -diertjes.
Warem'pel (*verzachtend woord voor waarachtig*), bw.; *je hebt - gelijk*, inderdaad.
Wa'ren (*mijden, op zijn hoede zijn*), ik heb -waard; *zich -*, in acht nemen.
Wa'ren (*ronddwalen, omdolen*; *spoken*, fig. *met de bijgedachte aan iets geheimzinnigs of bovennatuurlijks*), hij heeft gewaard; *haar oog waarde over den uitgestrekten akker, rechts en links.* (V. Lov.); *en maeckt den geest van Rachel wacker, die - gaet door beemd en wey.* (Vondel).
Wa'renkennis (*kennis van de handelsartikelen, als vak van wetenschap*), v. gmv.
Waren'tig (*warempel, waarlijk, inderdaad*), bw.; *'t is - zoo.* spreekt. ook Waratje.
War'geest (*iem., die verward denkt, die alles door elkaar haspelt*), m. -en.
War'hoofd (*wargeest*), m. en v. -hoofden.
Wa'ring (scheepst. *gangboord op kleine schepen*), v. -en; *Sikko, de - op en nederloopende.* (v. Lennep).
Warin'gin (O.-I. *reusachtige, zich door luchtwortels steeds uitbreidende boom op Java, een soort van banaan*), m. -s; *de - levert guttapercha*; *de - staat op Java overal midden op de aloen-aloen*, zie dit woord.
War'klomp (*verwarde massa*), m. -klompen; *wat - der natuur!* (Tollens), chaos.
War'kruid (*windeachtige woekerplant*), o. gmv.; *het - tiert op vlas en hennep.*
Warm (*het tegengestelde van koud*), bn. en bw.; *een -e kamer, een - bad*; *zich - kleeden*; zegsw. *er - in zitten*, eig. van een schaap of vogel, die van nature goed gedekt is, fig. bemiddeld zijn; *het ging er - toe*, er werd hevig gevochten, geredetwist, enz.; *een -e ontvangst*, hartelijke; -er, -st; **-te,** v. gmv.
Warmbloe'dig (*warm bloed hebbende*), bn.; *-e dieren.*
War'men (*warm maken, verwarmen*), ik heb gewarmd; **-ing,** v. gmv.
War'mer (*dat, wat verwarmt*), m. -s; in samenst. zie b.v. Neuswarmer.
Warm'loopen (*het door wrijving warm worden eener machine*), o.; *het - eener machine is gevaarlijk.*
War'moes (eig. *warm-moes*, of *warme moes*, d. i. *in broeibakken gekweekt*), o.; *een kikvorsch onder 't - kort gehakt* (Staring), n.l. onder de spinazie; **war'moeshof** (*groentetuin*), m. -hoven; **-land,** o. -en.

Warmoezenier', warmoezier' (*kweeker v. groenten, hovenier, groenteboer*), m. -s, -en; **-ster,** v. -s.
Warm'pjes, bw.; *die kinderen zijn - gekleed, zich - toedekken*; fig. *hij zit er - in*, is bemiddeld.
Warm'te (*het warm zijn*), v. gmv.; *de - der zon, de - van den zomer, de - van het bloed; dierlijke -*; fig. *iets met - verdedigen*, vurigheid, hartstochtelijkheid.
Warm'tegeleider (*stof die, voorwerp dat de warmte voortgeleidt of doet wegvloeien*), m. -geleiders; *wol is een slechte -.*
Warm'teontwikkeling (nat. *de electrische warmte, die ontstaat door den weerstand, welken de geleider, die twee conductoren verbindt, aan de beweging der electriciteit biedt*), v. gmv.
War'nest (fig. *een beeld v. verwarring*), o. -nesten; *een - van stegen, een - van haren.*
War'net (*een verward net*), o. -netten; fig. *een - van slingerplanten.*
Wa'rong (Mal. *eetkraam, een soort van gaarkeuken, inlandsch stalletje met eetwaren, ook tevens kleine nering in allerlei benoodigheden voor de inlanders*), v. -s; *een groote, overdekte en rijk voorziene -.* (v. R.); *een -houder, een -houdster.*
War'rel (*warreling*), m. gmv.; *in den -.*
War'relen (freq. van *warren*: *dooreenwarren*, fig. *wemelen*), het heeft -warreld; *het warrelt mij voor de oogen*, heen en weer draaien; **-ing,** v. -en.
War'relklomp (*verwarde massa*), m. -klompen; zie Chaos.
War'relwind (*draaiende wind*), m. -winden.
War'ren (*in de war brengen of raken*), ik heb -ward.
Wars (*afkeerig*), bn.; *iets - worden*; meestal: *hij is - van vleierij, van lof*, enz.
War'taal (*zinlooze taal, nonsens*), v. gmv.
War'tel (scheepst. *draaihaak, - schalm*), m. -s.
Was (stam van *wassen*: *groei*), m. gmv.; *er is - op de bovenrivier*, toevoer van water.
Was (*der bijen*), o. gmv.; *kaarsen, bloemen, beeldjes van -; - om te boenen, te wrijven*; in O.-I. levert Timor veel -, deze komt van de wilde bij, die kolossale honingraten maakt aan de bovenste takken der boomen.
Wa'sa-orde (*Zweedsche ridderorde, ingesteld door Gustaaf III, 1772*), v. (s = z).
Wasch (*het wasschen van linnen of onderkleederen*), v. wasschen; *ik zal mijn zakdoekjes in de - doen; deze vrouw heeft elke week vijf wasschen.*
Wasch'man (O.-I. *waschbaas*), m. -mannen; **-meid** (*waschster*), v. -en.
Was'doek (*gewast linnen*), o. gmv.; *een tafelkleed van -.*
Was'dom (*groei*), m. gmv.; *de - der planten; hij heeft zijn vollen - bereikt; God zal - geven.*
Wa'sem (verwant met *waas*: *damp, uitwaseming*), m. -s; *hoe geurt de - der berkespruit!* (Staring).
Wa'semen (*damp v. zich geven*), het heeft gewasemd; *de rozen - haar geuren*; **-ing,** v.
Was'hington, George, *Amerikaansch opperbevelhebber, en grondlegger van de onafhankelijkheid v. de N.-Amerikaansche staten*, 1732-1799.
Was'kaars (*kaars, van was vervaardigd*), v. -kaarsen; *er stonden vier -kaarsen op de vergulde lusters.* (C.O.); zie Stearine-, en Vetkaars.
Was'schen (*reinigen*), ik wiesch (waschte), heb gewaschen; *een kind -, de handen -, het linnen -*; **-scherij',** v. -en.
Was'scher (*waschbaas*), m. -s; *Jan de -*, kluchtpersoon der kinderprenten; **waschster** (*waschvrouw*), v. -s.
Was'sen (*van was*), bn.; *een - bloem*; zegsw. *dat is een - neus*, bedrog, misleiding.
Was'sen (*met was bestrijken*), ik waste, ik heb -wast; *gewast taf.*
Was'sen (*groeien*), ik wies, ben -wassen; *wat is die jongen -wassen! aan den voet eens heuvels wies ik op.* (Staring); *zij wiesen op; het wassend ongeloof, wassende maan; de Maas is gewassen*; zie Volwassen.
Was'senaar (*maansikkel met de punten of horens omhoog, wassende maan*), m. -s.
Wassenbeeld' (*beeld van was*), o. -beelden; **-beeldenspel** (*tent, waarin wassenbeelden te zien zijn*), o. -spellen; zie Panopticum.
Was'send (*aangroeiend, toenemend*), bn.; *het -e water, de rivier is -e; de -e maan*, fig. *het - gevaar, de -e nood.*
Wat, vrag. vnw.: *- is er? zeg mij, - gij wilt; - drukte, - hoogte!* ook betr. vnw.: *al, - gij zegt, is waar; - waar is, is eenvoudig*; ook onbep. vnw.: *Blijf bedaard, -er ook gebeurt.*
Wa'ter (*kleurlooze vloeistof*), o. -en, -s; *open -*, dat niet bevroren is; *een schip te - laten*, van stapel laten loopen; *de dief zit op - en brood*, krijgt geen ander voedsel; zegsw. *het - komt aan de lippen*, de nood is hoog; *Gods - over Gods akker laten loopen*, zich om de wereldsche zaken of om 's werelds loop niet bekommeren; *dat is - op zijn molen*, dat is naar zijn zin, dat dient hem; *- naar zee dragen*, ergens iets brengen, waar er overvloed van is, uilen naar Athene dragen, balken naar Noorwegen zenden: noodeloozen arbeid doen; spreekw. *Stille -s hebben diepe gronden*, de zwijgenden denken dikwijls het diepst; ook: zwijgers zijn dubbelhartig, arglistig; *ze zijn als water en vuur*, volslagen vijanden; zegsw. *het - loopt altijd naar zee*, de fortuin dient de rijken; *- in den wijn doen*, zijn eischen matigen, wat inbinden, omdat de omstandigheden daartoe dwingen; *dat feest is in 't - gevallen*, is mislukt; spreekw. *In troebel - is het goed visschen*, zie Troebel; geneesk. *hij stierf aan het -*, de waterzucht.
Wa'ter (*rivier, meer, kanaal*, enz.), o. -s, -en; *de -en van Nederland*; zegsw. *in zulke -s vangt men zulke visschen*, van zulke menschen heeft men zoo iets te wachten.
Wa'ter (*kunst- of mineraalwater*), o. -en; *spuit-, Selters-; welriekende -en; sterk -*, d. i. vitriool.
Wa'ter (*helderheid*), o. gmv.; *diamanten van het eerste of zuiverste -*, van de eerste of beste helderheid, de fijnste kwaliteit, den hoogsten glans of luister.
Wa'terachtig, bn.; *een - kostje*, laf, flauw, te zeer aangelengd; **-er, -st; -heid,** v. gmv.
Wa'terandoorn (*gemeene wolfspoot, waterplant*), m. -andoorns; ook: -doren.
Wa'terbaars (stofnaam: *baars, in water gekookt en opgediend*), v. gmv.; *houdt gij van -?*
Wa'terbouw (*de kunst om waterweringen te*

bouwen, of om bouwwerken te maken in of over 't water), m. gmv.
Wa'terbouwkunde (*wetenschap van den waterbouw*), v. gmv.; *de - betreft dijken, kanalen, sluizen, havens*, enz.
Wa'terbouwkundig (*op waterbouwkunde betrekking hebbende*), bn.; *een - woordenboek, een - tijdschrift; hij is - ingenieur.*
Wa'terbouwkundige (*iemand, die kennis heeft van het vak van waterbouwkunde*), m. -kundigen.
Wa'terchinees (*een grappige scheldnaam voor een zonderling*), m. -chineezen. (ch = sj).
Water-clos'et (*plee met waterspoeling*), v.; zie **W. C.**
Wa'terdamp (nat. *water in damp- of gasvormigen toestand, verdichte waterstof*), m. -dampen.
Wa'terdicht (*ondoordringbaar voor het water*), bn.; *een -e kelder, een -e mantel*, impermeabel; *een paar -e laarzen.*
Water-en-vuur'-nering (*winkeltje, waar heet water en kolen vuur alsmede brandstof te krijgen zijn*), v. -neringen.
Wa'tergas (nat. *gas, dat bereid wordt door waterdamp over gloeiende kolen te leiden*), o.; - is een mengsel van gelijke maten kooloxyde en waterstofgas.
Wa'tergeest (Germ. myth. *nikker*), m. -geesten.
Wa'tergeus (gesch. *zeeschuimende banneling in 't begin van den 80-jarigen oorlog*), m. -geuzen; *de -geuzen namen Den Briel* (1572); zie Boschgeuzen.
Wa'terhoen (*steltlooper, kleine watervogel, trekvogel*), o. -hoenders.
Wa'terhoofd (*onnatuurlijk groot kinderhoofd*), o. -en.
Wa'terhoos (*kegelvormige oprijzing van water door werking eener windhoos*), v. -hoozen.
Wa'terig, bn.; *een -e soep*, als water; *een -e stijl*, laf, zonder pit; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Wa'tering, v. -en; zie Wetering.
Wa'terjuffertje (*libel, glazenmakertje, netvleugelig insect*), o. -juffertjes.
Wa'terkaarde (plantk. *duitenblad*), v. -n.
Wa'terkeering (*dam, dijk, havenhoofd, sluiswerk*), v. -keeringen.
Wa'terkers (*kruisbloemige plant*), v. gmv.
Wa'terkuur (*Kneippkuur, genezing door wasschingen of door baden*), v. -kuren.
Wa'terlaars (*waterdichte vetlaars*), v. -laarzen.
Wa'terlanders (scherts. *tranen*), m. mv.; *foei Keesje, ik zie -, dunkt me.* (C.O.); *de - komen voor den dag*, de tranen komen in de oogen, men begint te schreien.
Wa'terleiding, v. -leidingen; *menige stad verheugt zich in 't bezit van een -.*
Wa'terlelie (*plompbloem*), v. -leliën, -lelies.
Wa'terlijn (scheepst. *denkbeeldige lijn, gevormd door het watervlak aan den romp van een geladen of zeilend schip*), v. gmv.; *een kanonskogel had den scheepswand doorboord, maar gelukkig boven de waterlijn.*
Wa'terlisch (*zwanenbloem*), o. -lisschen.
Wa'terloos (*zonder water, droog*), bn.; *een -looze put, een -looze vlakte.*
Wa'terloot (*onvruchtbare loot of twijg, bijtakje*), v. -loten.
Wa'terloozing (*afvoer, spuiing van water*), v. -loozingen.
Wa'terman (*elfde teeken in den Dierenriem*), m. gmv.; zie Zodiak.
Wa'termeloen (*saprijke meloen, oorspronkelijk uit Afrika en Oost-Indië*), m. -meloenen.
Wa'termerk (*eigenaardige figuur of ook lettermerk in papier bereid*), o. -merken.
Wa'termolen (*molen, door water in beweging gebracht*) m. -molens.
Wa'ternood (*gebrek aan water*), m. gmv.
Wa'terpas (*werktuig om te onderzoeken, of iets horizontaal ligt of is*), o. -passen.
Wa'terpas (*horizontaal*), bn.; *een - lijn; die stok ligt niet -.*
Wa'terpassen, ik heb -waterpast; *een terrein -; een provincie, een land -*, de hoogten en laagten boven een gegeven peil opnemen; **-passing,** v. -en.
Wa'terpest (*een waterplant uit N.-Amerika, die 's zomers door sterken groei de slooten overdekt*), v. gmv.
Wa'terplant (*welke n.l. in of bij het water groeit*), v. -planten, *riet, de dullen, eendenkroos en wier zijn -planten.*
Wa'terproef (*godsoordeel in de Middeleeuwen en later, waarbij de verdachte niet mocht bovendrijven*), v.; zie Ordalium.
Wa'terproef (*waterdichte stof*) o. gmv.; *een regenmantel van -*; zie Impermeabel.
Wa'terrat, -rot (*rot, die in de nabijheid van water leeft*) v. -ten; fig. *die jongen is een -*, een goed zwemmer, zoekt het water.
Wa'terrijk, bn.; *een - landschap; dit land is -*, rijk aan water, heeft tal van rivieren, meren, enz.; -er, -st.
Wa'terschade (*schade bij een binnenbrand, door het bluschwater veroorzaakt*), v. gmv.
Wa'terschap (*polder of heemraadschap*), o. -schappen; **-schapsbestuur,** o. -uren.
Wa'terschout (*hoofd van politie, die de orde onder het scheepsvolk en de schepen houdt in A'dam* of *R'dam, Indië, enz.*) m. -schouten.
Wa'tersnood (*overstrooming*), m. -nooden.
Wa'terspiegel (*bovenvlak v. d. zee, van een meer, enz.*), m. gmv.; *een walvisch verbrak juist den - naast ons.*
Wa'terstaat (*college van rijksambtenaren, belast met het beheer van dijken, bruggen, kanalen*), m. gmv.; *ministerie van -, ingenieur van den -.*
Wa'terstof (nat. *element, dat zich met zuurstof verbindt tot water; kleur- en reukloos brandbaar gas, de lichtste van alle stoffen*), v. gmv.
Wa'tertanden (*zoo verlangen, dat het water om de tanden komt*) ik heb gewatertand; *die kersen doen de jeugd -*, hevig begeeren; *uw reis naar Zwitserland doet mij -; ik - om het* (*vergulden*) *ook eens te doen.* (C.O.); *- van iets*: het water in den mond krijgen.
Wa'terval (*plaats, waar rivier- of bronwater van een steile naar beneden valt*), m. -vallen.
Wa'tervrees (*hondsdolheid*), v. gmv.; zie Hydrophobie.
Wa'terweg (*kanaal*), m.; aardr. *de Nieuwe -*, van Rotterdam naar zee.
Wa'terwerken (*sluiswerken, irrigatiewerken, enz.*), o. mv.
Wa'terwild (*watergevogelte, als wilde eenden, wilde ganzen, enz.*) o. gmv.
Wa'terzonnetje (*flauwe zonneschijn tusschen regenwolken door*), o. gmv.
Wa'terzoo (*rivierviscb, in water gekookt en opgedischt*), v. -zooien; -tje, o. -s.

Wa'terzucht (*ziekelijke ophooping van water in eenig lichaamsdeel*), v. gmv.; **-zuch'tig,** bn.: *een -tige winter*, (C.O.), nattig; -er, -st.
Wat'jekou (*slag om de ooren, oorvijg, stomp die aankomt*), m. -kouwen. volkst.
Watt, James, 1736—1819, te Greenock in Schotland, verbeteraar der stoommachine.
Watteau', Antoine, 1684—1721, beroemd Fr. schilder van salon-, bal- en herderstooneelen.
Watteeren (*met watten voeren*), *een gewatteerde overjas, een deken -, een kamerjapon laten -.*
Wat'ten (*vlokjes katoen*), v. mv.; *een jas in den rug met - voeren; boekhouders met - (watjes) in de ooren.* (C.O.); *een blad -, een pak -; een deken met - dubbelen; antiseptische -*; **-fabriek',** v. -en; **-fabrikant',** m. -en.
Wat'ten (*van watten, uit watten bestaande*), bn.; *een - voering, een - opvulling in kleeren.*
Wauw (zeet. *gunstig v. d. wind*), bn. -er, -st.
Wau'welen (*vervelend praten, zeuren*), ik heb -wauweld; *wat wauwelt die man!* **-aar,** m. -s; **-aarster,** v. -s.
Web (*weefsel, stuk linnen*), o. webben; *het - wacht op den koopman.* (Staring); *het - eener spin.*
Web'be, v. en o. -n; **web'betje**; zie W e b.
We'ber, Karl Marie Ernest von, 1786—1826, grondlegger der nationaal-Duitsche opera.
Wed (verwant met *waden*: *drenkplaats voor paarden*), o. -den; *breng de paarden naar het -*, waadbare plaats.
Wed (*water, vaarwater*), o. gmv.; *Houtman's kiel in Gama's - gedreven.* (Tollens).
Wed (*wedstrijd*), v. gmv.; *dat gaat in de -*, om het zeerst, zoo vlug het maar kan.
Wed'de (*jaarwedde*), v. -n; *op een - van duizend gulden*, j a a r g e l d.
Wed'den, ik heb gewed; *ik wed om tien gulden, ik wed om een flesch*, d.i. er onder verzien, er aan wagen; **-der,** m. -s; **-ster,** v. -s.
Wed'denschap, v. -schappen; *een - aangaan, een - verliezen*, ook. W e d d i n g s c h a p.
We'der, weer (*ram*), m. weders, weeren.
We'der, weer (*luchtsgesteldheid*), o.; *het is mooi -*; fig. *hij speelt mooi - met eens anders geld*, leeft ruim en rijk; *de hardrijderij zal doorgaan, - en ijs dienende*; *mooi weertje!*
We'der, weer (*terug, opnieuw*; *tegen*), bw.; met w.w. vormt het samenstell., b.v. *-keeren, -komen, -staan, -kaatsen, -leggen.*
We'derbrengen (*terugbrengen*), onr. ik bracht -, heb -gebracht; **-er,** m. -s.
We'derdienst (*tegendienst*), m. -diensten.
We'derdooper (*aanhanger van de leer der anabaptisten*), m. -s; *in 1535 liepen de -s naakt door A'dam en wilden zich van de stad meester maken; het rijk van Sion*, d. i. *dat der -s in Munster* (1533—'35); **-ij',** v.; zie: J a n t j e - v a n - L e i d e n.
We'derga, we'dergade (*gelijke, evenknie, gelijkboortige*), v. gmv.; *ik houd u voor een - van dienzelfden Robertus Nurks.* (C.O.)
We'dergeven, weer- (*teruggeven*), ik gaf -, heb -gegeven.
We'derhelft (fig. *echtgenoote*), v. -helften.
Wederhou'den, weer- (*terughouden, beletten*), ik hield -, heb -houden.
We'derik (*sleutelbl. plant, tierend in onze moerassen, veenplassen en rietlanden*), v. -en; *de rondbladige -; de St.-Teunisbloem is een -.*
Wederkaat'sen; zie W e e r k a a t s e n.
We'derkeer (*terugkeer*), m. gmv.
We'derkeeren, weer-, ik ben -gekeerd; *de dagen van vrede zullen eens -*, terugkomen.
Wederkee'rend (spraakk.), bn.; *het - voornw. zich*; zie R e f l e x i e f.
Wederkee'rig (*wederzijdsch*), bn. en bw.; *- hulpbetoon op de Drentsche dorpen; een -e liefde; iemand - haten*; **-heid,** v. gmv.
Wederkee'rig (spraakk.), bn.; *het - voornw. elkander of malkander*, d. i. de een den ander.
We'derkomen (*nog eens komen*), ik kwam -, ben -gekomen; **-komst** (*terugkomst*), v. gmv.
Wederleg'baar, weer- (*wederlegd kunnende worden*), bn.; *dat bewijs is niet -*, te ontzenuwen; **-heid,** v. gmv.
Wederleg'gen, weer- (*het tegenbewijs leveren*), ik heb -leid (-legd); **-ging,** v. -en.
We'derliefde (*wederkeerige liefde*), v. gmv.
Wederom' (*nog eens, opnieuw*), bw.
Wederop'bouw, m. gmv.; *de - der verwoeste stad Messina*, herbouw; **-ing,** v. gmv.
Wederop'zeggens, tot: bw.; *een recht tot - toe verleenen*, tot de vergunning, het voorrecht weder wordt ingetrokken.
We'derpartij (*tegenpartij*), v. -partijen.
We'derpartijder (*tegenstander*), m. -s.
Wederrech'telijk, bn. en bw.; *een -e toeëigening, een -e bevoorrechting; zich - iets toeëigenen*, onwettig, in strijd met het recht; -er, -st; **-heid** (*onwettige daad*), v. gmv.
We'derspalt (*muiterij, weerspannigheid*), v. gmv.; **-ig** (*muitziek*), bn. w. i. g.
Wederspan'neling, weer- (*rebel, tegenwerker*), m. en v. -en; voor het v. ook **-e.**
Wederspan'nig, weer- (*tegenstrevend, ongehoorzaam*), bn. en bw.; *hij werd gevonnist als - aan de wet*; -er, -st; **-heid** (*rebellie*), v. gmv.
We'derspoed, weer'spoed, m. gmv.; *de - ontnam ons huis en have.* (Potg.), tegenspoed.
We'derspraak (*tegenspraak*), v. gmv.
Wederspre'ken, weer- (*tegenspreken*), ik -sprak, heb -sproken; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Wederstaan' (*zich verzetten tegen*), ik -stond, heb -staan; *God wederstaat den hoovaardige*, is vijandig gezind; ook: W e e r s t a a n'.
We'derstand (*tegenstand*), m. gmv.; *-bieden*; ook W e e r s t a n d.
Wederstre'ven (*tegenwerken*), ik wederstreefde, ik heb -streefd; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en; ook: W e e r s t r e v e n.
Wederstre'vig, weer- (*koppig, weerspannig*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Wederva'ren, mij -voer, is -varen; *wat is u op reis zoo al -?* overkomen, wat hebt gij beleefd? ook: W e e r v a' r e n.
Wederva'ren (*ontmoeting, lotgeval, gebeurtenis*), o. gmv.; *de reiziger deelde zijn - mede; zijn - vertellen*, avontuur.
We'dervinden, weer- (*terugvinden*), ik vond -, heb -gevonden.
Wederwaar'digheid (*onaangenaamheid, tegenspoed, ramp, ongeluk*), v. -heden.
We'derzien (*terugzien*), ik zag -, heb -gezien; ook: W e e r' z i e n.
We'derzijde (*tegenovergestelde zijde*), v.; *een breed water, ter -n met lindeboomen beplant.* (C.O.)

Wederzijds', weer'-, bw.; *zij verbonden zich - tot hulp en steun*, wederkeerig.
Wederzijdsch', weer-, bn.; *onze -e belangen, een -e vriend, -e vriendschap.*
Wedg'wood (*een soort van Engelsch aardewerk*), o. gmv.; aldus genoemd naar den fabrikant († 1795); lees: *wedzj-woed.*
Wedho'no (Java. *districts-hoofd*), m. -'s; zie Dhemang, meestal: Wedono.
Wed'ijver, m. gmv.; *een matige - in een klasse werkt voordeelig*, ijver om elkaar vooruit te komen of te overtreffen.
Wed'ijveren (*wedijver toonen*), ik heb -wedijverd; *de gezanten gingen - in beleefdheid*; fig. *Java wedijvert in natuurschoon met de meest bevoorrechte landen.* (Veth).
Wed'loop (*loop om het snelst*), m. -loopen; *een - van paarden, van schaatsenrijders*; *- op het moedig ros.* (Immerzeel).
Wed'loopen, alleen in de onbep. wijs, of als zn.o.; **-looper,** m. -loopers.
Wedo'no, m. -'s; zie Wedhono.
Wed'ren (*wedloop*), m. -rennen; *de -nen bij Parijs, bij Derby*, nl. van paarden.
Wed'strijd (*daad van wedijver*), m. -strijden; *een - in den zang, in het tooneelspel, in het voordragen.*
We'duwaal, wie'dewaal (*raafachtige vogel*), m. -s of -walen; meest: Wielewaal.
We'duwe, we'duw, weeuw (*vrouw, wier man overleden is*), v. weduwen; *een onbestorven -*, vrouw, die door haar man verlaten is; weeuwtje, o. -s: *het - uit het Hof van Holland.* (Potg.)
We'duwenfonds, we'duwfonds (*beurs*), o. -fondsen; *een weduwen- en weezenfonds*, instelling tot uitkeering van een jaarwedde aan weduwen en weezen, bij overlijden van den man en vader.
We'duwjaar (*eerste jaar na het overlijden van een predikant, wanneer de weduwe nog zijn jaarwedde geniet*), o. gmv.
We'duwnaar (*man, wiens vrouw is overleden*), m. -s, -naren; *een onbestorven -*, man, die door zijn vrouw verlaten is; soms; Weeuwenaar.
We'duwschap (*ongehuwde staat van een weduwe*), o. gmv.
We'duwvrouw (*weduwe*), v. -vrouwen; *een arme -.*
Wee (*ramp, onheil*; ook: *smart*), o. -ën.
Wee (*flauw*), bn.; *ik ben zoo - aan mijn hart*; *dat -e gevoel van misselijkheid*; **-heid** (*flauwhartigheid*), v. gmv.
Wee, tw. uiting van smart; *- mij, wat had ik begonnen?* (Koetsv.); *- onzer, zoo dat waar is!* (C.O.)
Weed'asch (*soort van potasch*), v. gmv.
Wee'de (*zekere kruisbloemige verfplant*), v. gmv.; *uit het sap der -bladen bereidt men een blauwe verfstof.*
Wee'dom (*smart, lijden, droefheid*), m. gmv.
Weef'getouw (*weefstoel*), o. -getouwen.
Weef'lijnen (scheepst. *de dwarse, horizontale touwen, die sportsgewijze geplaatst, als laddersporten naar den top van den mast leiden, touwladder*), v. mv.; *de masten, fijn en spits, met de - als vage webben.*
Weef'school (*inrichting tot onderwijs in de weefkunst*, bv. *te Tilburg*), v. -scholen.
Weef'sel (*wat geweven is*), o. -s, -en; fig. *het - der huid, het - der dichte bladeren*; fig. *een - van bedrog en leugen.*
Weef'stoel (*toestel, waarop de wever zijn weefsel vervaardigt*), m. -stoelen.
Weeg (*gevlochten wand, met leem besmeerd*), v. -en. vero.
Weeg'blad (*plant, de weegbree*), o. gmv.
Weeg'bree (*wildgroeiende plant, des zomers breed uitgroeiend langs oevers en kanaalkanten*; *weegblad*), v. gmv.
Weeg'brug (*bascule*), v. -bruggen.
Weeg'glas (*vochtweger*), o. -glazen.
Weeg'haak (*unster*), m. -haken.
Weeg'kunde (*leer van 't evenwicht*), v. gmv.
Weeg'schaal (*balans, toestel om de zwaarte van handelsartikelen, enz. te bepalen*), v. -schalen; *de zon staat in de -*, het zevende teeken van den Dierenriem (23 Sept.), zie Zodiak.
Week (*het weeken*), v. gmv.; *in de - leggen*; *in de - zetten*, d.i. week laten worden.
Week (*tijdperk van zeven dagen*), v. weken; **-blad** (*krant, die eens per week verschijnt*), o. -en; **-geld,** o. -en; **-loon,** o. -en; **-markt,** v. -en; zie aldaar.
Week (verwant met *wijken, week gedeelte*), o. gmv.
Week (*zacht*), bn.; *een - hart, een - gestel*, zeer gevoelig, teer; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Week'dier (*dier met een weeke, slijmerige huid, naakt of met een kalkachtige beschutting*), o. -dieren; *een slak is een -*; *de mossel, de oester is een -.*
Wee'kelijk (*zwakkelijk*), bn. en bw.; *een - gemoed*, aantrekkelijk, zacht, teeder; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Wee'keling (*iemand, die vertroeteld is*), m. en v. -en; voor het v. ook **-e.**
Wee'ken (den. van *week*, zacht), ik heb geweekt; *stokvisch moet men -*, week, zacht maken in water.
Week'geld (*weekloon*), o. -gelden.
Weekhar'tig, bn. en bw.; *een - kind*, overgevoelig; *zich - uitdrukken*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.; zie Sentimentoel.
Wee'klacht (*jammerklacht*), v. -klachten.
Wee'klagen (*treuren, jammeren*), ik weeklaagde, ik heb -weeklaagd; *de vrouwen zaten te - bij het lijk*; *- over een ramp.*
Week'loon (*loon per week*), o. -loonen.
Week'maken, ik heb -gemaakt; fig. *roeren, treffen, verteederen*; *iemands hart -.*
Week'markt (*markt, die eens per week gehouden wordt*), v. -en.
Week'soldeer (*tinsoldeer, een mengsel van tin en lood, ook lood met tin en bismuth*), o. gmv.; het - wordt in 't algemeen bij licht smeltbare metalen aangewend, terwijl het hardsoldeer, zeer verschillend samengesteld, dient voor de verbinding van moeilijk smeltbare metaalstukken.
Weel'de (*overvloed, overdaad, luxe*), v. -n. *zij leven in -*; *het zijn kinderen van -*; *in dat gezin is geen -*, overdaad; *wij zullen alle -n vereenigen.* (C.O.); spreekw. *'t Zijn sterke beenen, die - kunnen dragen*, d.i. - leidt tot val of zonde.
Weel'deartikel (eig. *voorwerp van luxe of weelde*), o. -en; fig. *rechtszekerheid is voor ambtenaren nog geen -.*
Weel'depaard (*het tegengestelde van werkpaard*), o. -paarden; zie: Equipage.
Weel'derig (*weelde toonende*), bn. en bw.; *een - leven*, in overdaad, rijk; *een -e plantengroei*; -er, -st; rijk; **-heid,** v. gmv.

Weel'dig (*weelderig*), bn. en bw.; -er, -st.
Wee'moed, m. gmv.; *en - overstelpte haar.* (De Genestet), d.i. hartzeer, verdriet, mistroostigheid, zieleleed.
Weemoe'dig, bn. en bw.; *een -e brief, -e taal, een -e herinnering,* treurig, roerend, week; -er, -st; **-heid** (*weemoed*), v. gmv.
Wee'nen (*schreien*), ik heb geweend; *wat zit ge droef te -! de kinderen begonnen luid te -; heete tranen -,* bitter schreien van spijt, berouw, hartzeer.
Weepsch (*laf, zouteloos, flauw*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Weer (*een ram*), m. -en; ook: Weder.
Weer (*wering*), v. gmv.; *zich te - stellen; -bieden,* weerstand; zegsw. *vroeg in de - zijn,* aan den arbeid zijn, zich weren met vlijt.
Weer (*weder, gesteldheid der lucht*), o. gmv.; zegsw. *mooi - spelen van een anders geld,* rijk of ruim doen, zijn hart ophalen, uitgaan en pret maken op kosten van een ander.
Weer (*eelt, verharding der huid*), o. gmv. gew.
Weer (*weder, opnieuw*), bw.
Weer'aal (*donderaal*), m. -alen; *de - komt tegen een onweer aan de oppervlakte en toont zich onrustig*; ook Barometervisch.
Weer'baar, bn.; *een - volk, -bare mannen,* strijdbaar; -der, -st; **-heid,** v. gmv.
Weerbar'stig (*tegenstrevend, stijfhoofdig, koppig, hardnekkig*), bn. en bw.; *een - karakter, een - volk,* geen buigen of toegeven kennende; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Weer'druk (boekdr. *de druk op den tegenkant van een bedrukt blad of vel*), m. gmv.
Weer'ga, -gade, v. gmv.; zie Wederga.
Weer'ga, v.; *om de - niet,* in geen geval; *Jan geeft geen - om de leer.* (De Genestet), geen zier.
Weer'ga (*persoon*), m. -'s; *den lastigen, dikken - (een oom van een der gasten).* (C.O.)
Weer'ga (*drommel*), v. gmv.; *loop naar de -!* d.i. naar den drommel, naar de pomp *wat -!*
Weer'gaasch, bn. en bw.; *die weergasche jongen,* drommelsch; *een - aardig liedje.* (C.O.)
Weer'galm (*echo*), m. -galmen.
Weergal'men (*weerklinken*), het heeft weergalmd; *het schot -de in de bergen*; fig. galmen, tuiten: *mijn ooren - van 't geraas.*
Weer'galoos (*voorbeeldeloos*), bn.; *een -looze moed, dapperheid,* waarvan de gelijke niet bestaat; *een -looze schimmel.* (Potg.), onovertroffen.
Weer'geld (gesch. *boete, die men voor manslag moest betalen, zoengeld*), o. gmv. vero.
Weer'glans (*terugstraling, weerschijn*), m. gmv.; fig. luister, roem.
Weer'glas (*barometer met thermometer*), o. -glazen.
Weer'haak (*tegenhaakje*), m. -haken; *de bij heeft een angel met een -; een harpoen met een -.*
Weer'haan (*windwijzer*), m. -hanen; fig. *hij is een -,* draait in de staatkunde met alle winden; *de - van de kans.* (Vondel).
Weerhanerij', v. gmv.; *politieke -,* het gedurig van partij veranderen.
Weer'huisje (*hygrometer in den vorm van een huisje*), o. -s.
Weerkaat'sen (*terugkaatsen*), het -kaatste, heeft -kaatst; *de lichtstralen - op die ruiten, in dat water,* terugstralen; **-ing,** v. -en.
Weer'kant, we'derkant, m.; *de - van deze stof is grijs,* tegenkant.
Weerkau'wen (*herkauwen*), ik heb -kauwd.
Weer'klank (*weder-toon, weergalm*), m. -klanken; fig. *zijn woorden vonden -,* wekten dezelfde gevoelens in het hart der toehoorders op; *die taal vond -,* instemming.
Weerklin'ken (*weergalmen*), het -klonk, heeft -klonken.
Weer'kunde (*wetenschap der weersveranderingen*), v. gmv.; zie Meteorologie.
Weerkun'dig (*wat tot de weerkunde behoort; kennis hebbende van het weer*), bn.
Weer'kundige (*wetenschappelijke beoefenaar der weerkunde, meteoroloog*), m. en v. -n; spreekt.: Weerprofeet.
Weerleg'gen (*het bewijs van het tegendeel geven*), ik -legde, of -lei, ik heb -legd; *een bedenking -.* (Potg.), ontzenuwen.
Weer'licht (*bliksemlicht*), o. gmv.
Weer'licht, v. gmv.; *loop naar de -!* naar den drommel: een verwenschingen; *hij liep als de -,* zeer snel.
Weer'lichten (*bliksemen*), het weerlichtte, het heeft -weerlicht; *het is aan 't -.*
Weer'lichts, bw.; *- mooi,* zeer, zeldzaam.
Weer'lichtsch, bn.; *die -lichtsche jongen,* drommelsch, dekselsch, weergaasch.
Weer'loos (*zonder weer of wering*), bn.; *de duif is een -looze prooi van den havik*; -loozer, -t; **-heid** (*het weerloos zijn*) v. gmv.
Weerom'reis (*terugreis, thuisreis*), v. -reizen.
Weerom'stuit (*terugstuiting*), m. gmv.
Weer'pijn (*pijn, die door een andere pijn veroorzaakt wordt*), v. -en.
Weer'plicht (*dienstplicht, plicht om het vaderland te verdedigen*), m. gmv.; **-ig,** bn.; **-igheid,** v. gmv.
Weer'profeet (*weervoorspeller*), m. -profeten.
Weer'schijn (*lichtende glans, weerglans*), m.
Weerschij'nen (*blinken, flikkeren, terugstralen*), het heeft -schenen; **-sel,** o. -s.
Weers'gesteldheid (*toestand van het weer of der lucht*), v. -gesteldheden.
Weers'kanten, m. mv.; *aan -,* aan beide zijden; *van - is dat jonge paar rijk.*
Weer'slag (*terugslag*), m. -slagen.
Weerspan'nig, bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.; zie Wederspannig.
Weerspie'gelen (*terug-spiegelen*), het heeft -spiegeld; **-ing,** v. -en: *de -ing van het water.*
Weerspre'ken, w.w.; zie Wederspreken.
Weerstaan', w.w.; zie Wederstaan
Weer'stand, m. gmv.; zie Wederstand.
Weer'standskas (*fonds van werklieden door gezamenlijken gifte gevormd, tot weerstand bij werkstaking*), v. -kassen.
Weer'standsvermogen (*kracht van weerstand, taaiheid in of bij den arbeid, volhardende kracht*), o. gmv.; *bloedarme, bleekzuchtige kinderen hebben weinig -.*
Weerstre'ven, w.w.; zie Wederstreven.
Weer'stuit (*terugstuit*), m. gmv.; *hij lachte mede van den -,* d.i. omdat allen lachten.
Weers'zijden, v. mv.; *aan -, van -,* aan of van beide zijden; zie Weerskanten.
Weer'wil (*tegenzin*), m.; *in - van,* ondanks.
Weer'wolf (Germ. myth. *manwolf: mensch in wolvengedaante, die 's nachts op roof uitgaat*), m. -wolven; *de - was een wezen der phantasie, van het volksbijgeloof.*

Weer'zien, w.w.; zie Wederzien.
Weer'zijdsch, bn.; zie Wederzijdsch.
Weer'zin (*afkeer*), m. gmv.; *hij deed het met* -, tegenzin.
Wees (*kind, dat één van beide of beide ouders verloren heeft*), m. en v. weezen; vr. ook: Weeze.
Wees-gegroet' (R.-K. *Maria-gebedje, met deze woorden beginnende*), o. -en; *hij bad vijf -en*; **-je,** o. -s.
Wees'huis (*gesticht, inrichting tot opneming van arme ouderlooze kinderen*), o. -huizen.
Wees'je (*priëeltje*), o. -s; *Cornelia, in hare groote liefde tot -s of priëeltjes.* (Koetsv.)
Wees'jongen (*jongen uit een weeshuis*), m. -s.
Wees'kamer (*instelling tot beheer van de bezittingen van weezen of van onbeheerde nalatenschappen*), v. -kamers; zie Momboor.
Wees'kind (*kind uit een weeshuis*), o. -eren; **-meisje,** o. -s; **-moeder** (*weeshuismoeder*), v. -s; **-vader** (*weeshuisvader*), m. -s.
Weet (*het weten*), v. gmv.; *de knecht kwam uit, om de buurt de - te doen van het overlijden van den advocaat Graevestein.* (Potg.)
Weet'al (*wijsneus*), m. en v. -allen.
Weetgie'rig (*leerzaam, gaarne leerende*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Weet'graag (*leergraag*), bn.; -grager, -graagst; als zn. m. en v.; *een kleine* -.
Weet'je, o. gmv.; zegsw. *zijn - wel weten*, zijn zaakjes wel kennen, handig of knap zijn.
Weet'lust, m. gmv.; *iemands - bevredigen*, leerlust, dorst naar kennis.
Weet'niet (*domoor*), m. en v. -nieten.
Weeuw (*weduwe*), v. weduwen.
Weeuw'tje, o.; *het - uit het Hof van Holland.* (Potg.); zie Weduwe.
Weeuw'tje (*soort van duikeend*), o. -s.
Wee'zenfonds (*fonds tot ondersteuning van behoeftige weezen*), o. -fondsen; *een weduwen- en - voor onderwijzers.*
Weg (*baan, straat, pad*), m. -en; *op - zijn, onder - zijn; uit den - ruimen*; fig. *hij is van den* -, in de war; *ga een eind weegs mede*; zegsw. *den - van alle vleesch gaan*, sterven; *den breeden weg opgaan*, den weg der zonde, Matth. 7 : 13; *naar den bekenden - vragen*, zich onkundig houden en vragen, wat men wel weet; spreekw. *Die aan den - timmert, heeft veel berichts*, als men iets in 't openbaar doet, staat men bloot aan de critiek, de bedilzucht van velen.
Weg, m.; *de groote - op Java*, loopt van Anjer tot Banjoewangie aan straat Soenda (tegenover Bali) en is 300 uur gaans lang. (Werk van *Daendels*: landvoogd, 1808—1811); zie Postweg.
Weg, weg'ge (*fijn tarwe- of krentenbrood*), v. weggen; **-getje,** o. -s.
Weg, weg'ge (*kluit boter*), v. weggen; *een mooie - boter van 10 K.G.*
Weg (*zoek, verloren*), bw.; *mijn boek is* -; zegsw. *het - hebben*, het erg beet hebben, b.v. verkouden zijn; *den smaak van iets - hebben*, er op verlekkerd zijn.
Weg (*heen, af*), bw.; met w.w. vormt het scheidbare samenstellingen, als: *-bannen, -bergen, -bijten, -blazen, -blijven*, enz.
Weg'cijferen (*-redeneeren*), ik heb -gecijferd; *alle bezwaren* -, doen verdwijnen (al pratende); **-cijfering,** v. -en.
Weg'duiken (*wegkruipen*), ik dook -, ben -gedoken; *het hoen wilde in het hooge gras* -. (C.O.), zich duikend verbergen.
-we'ge (achtervoegsel), b.v. *van rijkswege; van zijnentwege*, d.i. van den kant, van de zijde van of door hem.
We'gedoorn, we'gedoren (*gewas*), v. gmv.; *de - groeit bij ons in de duinen.*
We'gel (*wegje, voetpaadje*), m. -s. Vl.
We'gen (*het gewicht bepalen*), ik woog, heb -wogen; *de koopwaren* -; fig. *hij weegt niet zwaar*, zijn verstand gaat niet ver; *wat het zwaarst is, moet het zwaarst* -, wat het meest belangrijke is, moet vóórgaan; Bijbel: *gewogen maar te licht bevonden*, het oordeel, na ernstig onderzoek, omtrent iem. kunde, geschiktheid, deugd enz. moet ongunstig luiden Daniel 5 : 27; **-er** (*iem., die weegt*), m. -s.
We'gens (*ter oorzake van*), vz.; *ik kan niet komen - het hooge water*, uit hoofde van; *hij is veroordeeld - diefstal.*
We'geren (scheepst. *wegers aanbrengen, een schip van binnen beplanken*), ik heb gewegerd; **-ing,** v. gmv.; ook: *Weegeren.*
Weg'gaan (*vertrekken, heengaan, zich verwijderen*), ik ging -, ben -gegaan.
Weg'ge (ook: *weg*), v. weggen; *een* -, een tarwebrood; *een - boter*, een kluit of stuk.
Weg'latingsteeken (spraakk. *apostrophe, afkappingsteeken*), o. -teekens; *de komma in: Tollens' gedichten is een* -; *verder: d', 't*, enz.
Weg'maat (*lengtemaat als eenheid bij het meten van wegen*), v. -maten; in ons land is de K.M. de -; zie b.v. Paal en Werst.
Weg'scheren, zich (*maken, dat men wegkomt*), ik heb mij -gescheerd; *scheer je weg, luiaard!* pak je weg.
Weg'sleepen (*voortsleepen, wegrukken*), ik heb -gesleept; *de stroom heeft stallen en vee -gesleept*; fig. *een -sleepend gezang, een -e voordracht, een -e stijl*, verrukkelijk.
Weg'zenden, ik zond -, heb -gezonden; *een knecht* -, ontslaan, heenzenden; **-ing,** v. gmv.
Weg'zetten, ik heb -gezet, *wij zullen die taartjes* -, ter zijde zetten, bewaren; *zij hebben hem leelijk -gezet*, openlijk gehekeld, gehoond.
Weg'zijde (*wegkant*), v. -zijden.
Weg'zinken, zij zonk -, is -gezonken; *de zon zinkt weg aan de westerkim*, verdwijnt zinkende.
Wei (*grasveld, weide*), v. -en, weiden.
Wei (*hui*), v. gmv.; *- van melk*, de zoete waterdeelen, die na kaasbereiding overblijven; *een houten nap was goed genoeg voor de gewone* -. (Potg.); ook: waterdeelen v.h. bloed; **-achtig** (*waterachtig*), bn., -er, -st; **-kaas,** v. -kazen; **-vaatje,** o. -s.
Wei'de, wei (*grasland*), v. weiden; *een knaap de - in sturen*, hem voor zijn gezondheid vrij laten loopen, zonder studie; **-bloem** (*bloempje der weide*), v. -en; **-geld** (*geld v. het laten grazen*), o. -en; **-gras,** o. -grassen; **-groen,** o. gmv.; **-huur** (*-pacht*), v. gmv.; **-klaver,** v. gmv.; **-pad** (*voetpad door de weide*), o. -paden; **-veld** (*groote weide*), o. -velden.
Wei'de (*ingewand*) o. gmv.; ook: Geweide.
Wei'den (*grazen, het vee hoeden*), ik heb geweid; *de herten laten* -; fig. laten rondgaan: *zijn oogen laten - over een vlakte, den blik laten* -; *de vlam gaat* -. (Vondel); **-er** (*vetweider*), m. -s; **-erij',** v. -en.

Weid'man, wei'man (*jager*), m. -lui, -lieden.
Weid'mes, wei'mes (*jagersmes*), o. -messen.
Weidsch (eig. zooals het bij de jacht betaamt: *kloek, statig*, later: *vol pracht en praal, luisterrijk*), bn. en bw.; *een -e praal, een -e tooi*, rijk, kostbaar; *in -en dos*, in prachtige kleeding; *een - lofrede* (Potg.), *een -e titel*, klinkend; -er, meest -; **-heid,** v. gmv.
Weid'spel, wei'spel (*jachtvermaak*), o. -spelen; *en er menig - hielden in voorouderlijke praal.* (V. Lenn.)
Wei'felaar (*besluiteloos mensch*), m. -s, -aren.
Wei'felen (verwant met *wuiven*: *aarzelen, niet kunnen besluiten*), ik heb -weifeld; **-achtig,** bn., -er, -st; **-ing,** v. -en.
Weifelmoe'dig (*wankelmoedig*), bn.; *een - karakter*, weifelend, dralend, aarzelend; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Wei'geren, ik heb -weigerd; *een verzoek -*, afslaan, niet inwilligen; *het geweer weigerde*, ging niet af; *die pianotoets weigert*, slaat niet aan; *de vrouw weigerde alle voedsel*, wees af; **-achtig,** bn.: *hij was eerst -achtig*, tot weigeren geneigd; *een -achtig antwoord*, een weigering beduidend, -er, -st; **-ig,** bn.; **-ing** (*de daad van weigeren*), v. -en.
Wei'groen (*-gras; de groene kleur*), o. gmv.
Wei'kaas, v. -kazen; *dit is -*, slecht gezuiverde en schrale kaas, kaas van hui of wei.
Wei'land (*grasland*), o. -landen.
Wei'land, Pieter, 1754—1842, taalkundige van naam te A'dam: *Nederduitsch Taalkundig Woordenboek*: (1793—1811).
Wei'man, m. -lieden, -lui; zie Weidman.
Wei'mes, o. -messen; zie Weidmes.
Wei'nig (eig. *beklagenswaardig, zwak, gering*: *in kleine hoeveelheid*; minder, minst), telw. en bw.; *zij heeft - aanleg, en nog minder vlijt; bij de minste overtreding volgt in dienst straf; ik ben het minst tevreden.*
Wei'nigje, o. gmv.; *heb een - geduld*, een beetje.
Weit (*tarwe, zoo genoemd naar het witte meel*), v. gmv.; *Turksche -*, d. i. maïs.
Wei'tasch (*jagerstasch*), v. -tasschen.
Wei'tebrood (*tarwebrood*), o. -brooden.
Wei'tekoek (koek van *weit, tarwekoek*), m. -koeken.
Wei'temeel (*tarwemeel*), o. gmv.
Wei'vlies (ontl. *dun doorschijnend bindweefsel over de inwendige organen*), o. -vliezen.
We'kelijks (*iedere week*), bw.; *deze courant verschijnt -*, d. i. eens per week.
We'kelijksch, bn.; *een - loon*, per week.
Wek'ken (verwant met *waken*: *wakker maken*), ik heb gewekt; *iemand bijtijds -*; fig. opwekken, veroorzaken: *kwade vermoedens -, onrust -.*
Wek'ker (afleid. van *wekken*: *porder*), m. -s; *deze man verdient zijn brood als -; -klok*, v. -ken.
Wek'ker (eig. *wekkerklok*: *uurwerk met klingel*), m. -s; *een - opwinden, een - laten afloopen.*
Wek'stem (*stem, die tot iets opwekt of aanspoort*), v. -stemmen.
Wel (afleid van *wellen*: *opborreling, bron*), v. wellen; *in de mijn stootte men op een -*, uitspringend water; **-grond** (*bodem met wellen*), m. -gronden; **-zand** (*opborrelend drijfzand*), o. gmv.
Wel (*goed, zooals het behoort*), bn. en bw.: *ik ben niet -; dit pak staat u wel*, goed; *kan hij dit - lezen?* zegsw. *doe - en zie niet om*, doe het goede zonder op de gevolgen van uw daden te letten, zonder lof of dank daarvoor af te wachten; als zn. o.: *het - en wee des levens*; ook tw.: *-, hoe vindt ge het?*
Welaan' (*lustig op, komaan*), tw.; uitroep van opwekking.
Wel'bedacht (*goed overlegd*), bn.; *een - plan.*
Wel'begrepen, bn.; *het - belang der vorsten, dat is in het - belang der burgers*, wezenlijk.
Wel'behagen, o. gmv.; *in dat kind heb ik mijn -*, lust, genoegen.
Wel'beklant, bn.; *een -e winkel*, met drukke nering, met veel klanten of klandizie.
Wel'beraamd, bn.; *een - plan*, goed doordacht, overlegd.
Wel'beraden (*ernstig, zeer bedachtzaam*), bn.; *een - man*; zie Beraden.
Wel'bereid (*ruim voorzien*), bn.; *een -e disch*; zegsw. *het is hier tafeltje -*, met keur v. spijs.
Wel'bespraakt (*woordenrijk*), bn.; *een - volksmenner*, rad van tong; **-heid,** v. gmv.
Wel'boot (*soort v. Holl. schuit*), v. -booten.
Wel'daad (*goede, edele daad*), v. -daden.
Welda'dig (eig. *een weldaad doende*), bn. en bw.; *een - heer*, mild; *-e armoe loonde hij.* (Staring); *dat doet de oogen - aan*, prettig; *die woorden deden het hart - aan*; **-heid,** v.: *Maatschappij van -heid.*
Wel'doen (*goeddoen*), onr. ik deed -, heb -gedaan; **-doener,** m. -s; **-ster,** v. -s.
Wel'doordacht (*goed overdacht*), bn.; *een - plan, een - besluit.*
Wel'dra (*spoedig, binnenkort, eerlang*), bw.
Wele'del (*titel van elken fatsoenlijken heer*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Weledelacht'baar, bn.; zie Edelachtbaar.
Weledelgebo'ren (*titel van iemand van eenig aanzien*), bn.
Weledelgestreng' (*titel van een hoofdambtenaar, officier*, enz.), bn.
Weledelzeer'geleerd (*titel van een doctor*), bn.
Weleer' (ontstaan uit: *wilen + ere*: *voorheen, eertijds*), bw.; *-, hoe vlood die winter om!* (De Genestet).
Weleerwaard' (*titel van een R.-K. geestelijke*, b.v. *van een kapelaan, ook v. e. predikant, v. e. rabbijn*), bn.
Weleerwaar'de (*geestelijke, predikant*), m. -n; *om U - te bedanken.*
Welf'sel (afleid. van *welven*), o. -en, -s; *de tooverkol is zichtbaar bij het licht, dat door het - valt.* (Staring).
Wel'gaan, het ging -, is -gegaan; *moge het u -!* voorspoedig gaan; *de zaken gaan wél*, loopen voorspoedig.
Wel'geboren (*titel van een adellijk heer*), bn.
Wel'gebouwd (*goed van gestalte*), bn.
Wel'gedaan (*goed gedaan, gezond*), bn.; *een - landman*, v. e. gezond voorkomen; **-heid,** v.
Wel'gelegen, bn.; *een - winkelhuis, een - buiten*, d. i. gunstig gelegen; -er, -st.
Wel'gemaakt (*goed gevormd*), bn.; -er, -st.
Wel'gemeend (*oprecht gemeend*), bn.; *een welgemeende huwelijksaanvraag.*
Wel'gemoed (*tevreden, opgewekt*), bn.; **-heid** (*opgeruimdheid*), v. gmv.
Wel'geschapen, bn.; *een - kind*, geboren zonder lichaamsgebreken.

Wel'gesteld (*bemiddeld*), bn.; *een - koopman*, gegoed, rijk; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Wel'getroffen (*welgelijkend*), bn.; *een - portret.*
Wel'gevallen (*welbehagen*), o.; *de Hollandsche jongen beschikt over vriezen en dooien naar -.* (C. O.)
Welgeval'lig, bn.; *moge u dit geschenk - zijn!* aangenaam; **-heid,** v. gmv.
Wel'gezind, bn.; *een - burger*, goedgezind, rustig; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Wel'haast (*weldra, spoedig, aanstonds*), bw.
Welheb'bend (*gegoed, welgesteld*), bn.; *het zijn -e lieden*, bemiddeld.
We'lig (verwant met *weelde*: *krachtig groeiend*), bn. en bw.; *een -e plantengroei*, tierig, weelderig; *- tieren*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Welk, welke (verwant met *wie*), vrag. vnw.: *- boek wilt gij? -en hond koopt gij? ik weet niet, - lot mij wacht*; ook betr. vnw.: *de man, -e daar gaat.*
Wel'ken (*verflensen*), zij is gewelkt; *die bloemen staan te -*, meer: V e r w e l k e n.
Wel'kom, bn.; *gij zijt ons -*, uw komst is ons aangenaam; *een -e gast, een -e bode.*
Wel'komst (*verwelkoming*), v. gmv.; *drinken op iemands -*; **-komstgroet,** m. -en; **-komstlied,** o. -liederen.
Welkomthuis' (*geschenk bij thuiskomst van een reis*), o. gmv.; **-thuisje,** o. -s. w. i. g.
Wel'len (smidswerk), ik heb geweld; *twee stukken Zweedsch ijzer -*, uithamerend aan elkaar smeden.
Wel'len (*opborrelen*), het is geweld; *de wijn welt uit de spon; wat op 's herten grond leit, dat welt mij naer de keel.* (Vondel).
Wel'letjes (*goed, passend, behoorlijk*), bn.; *'t is zoo -.* spreekt.
Welle'vend, bn. en bw.; *een - man,* beschaafd, beleefd, welgemanierd; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Wellicht' (*waarschijnlijk, misschien*), bw.
Wellui'dend (*aangenaam van toon*), bn. en bw.; *een -e stem, een -e toon; het - gezang van den nachtegaal*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.; **-heidshalve,** bw., n.l. ter wille er van.
Wel'lust (*zinnelijk genoegen, zingenot*), m. -lusten; fig. *zielsgenot: den schilder* (*Rembr.*) *klopt het hart van - bij zulk een schat.* (Imm.); **-lustig,** bn.; **-lustigheid,** v. -heden.
Wellus'teling (*wereldling*; *iem. die zich aan zingenot overgeeft*), m. en v. wellustelingen; voor het v. ook **-e.**
Welmee'nend (*oprecht*), bn.; *een - vriend, een -e raad*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Wel'nemen (*welbehagen*), o. gmv.; *met uw -, onder uw -*, d. i. als u het veroorlooft.
Welnu' (*nu dan*), tw.; *-, wat doe je?*
Wel'opgevoed, bn.; *een - jongmensch*, een goede opvoeding genoten hebbende; -er, -st.
Welp (*jong van een hond, beer of leeuw*), o. -en; ook: W u l p.
Wel'put (*gegraven put voor bronwater*), m. -putten.
Welrie'kend (*geurig*), bn.; *een -e bloem*, die nl. lekkeren geur verspreidt; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Welsma'kend, bn.; *een -e vrucht, een -gerecht*, aangenaam van smaak.
Welspre'kend (*aangenaam, boeiend sprekend*), bn. en bw.; *een - redenaar*, bezielend, meesleepend; *een - zwijgen*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.: *met aangrijpende -heid.*
Wel'staan, het stond -, heeft -gestaan; *zulk een kleed zal u -*, passen, goedstaan.
Wel'staanshalve (*ter wille van ons fatsoen*), bw.; *wij hebben - gezwegen*, om de wellevendheid; *wij kochten - ook iets*, om niet achter te staan.
Wel'stand (*toestand, gezondheid, welvaren*), m. gmv.; *zij vernamen naar onzen -.*
Wel'tevreden (*goed tevreden*), bn.
Wel'vaart (*geluk, voorspoed*), v. gmv.; *de - van het land.*
Wel'varen (*voorspoed*), o. gmv.; *zij dronken op 's lands -*, welzijn.
Wel'varen (*gezond zijn*), ik voer -, heb -gevaren; fig. *voorspoedig zijn*, vooruitkomen.
Welva'rend (*gezond, voorspoedig*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Wel'ven (*boogvormig maken*), ik heb gewelfd; *een koepeldak doen -; zich -: het uitspansel welft zich over de aarde*; **-ing,** v. -en.
Wel'versneden (*fijn, scherp*), bn.; *een - pen*, n.l. een goede stijl.
Welvoeg'lijk (*welgemanierd, net, kiesch*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid** (*gepastheid, betamelijkheid*), v. gmv.
Wel'voorzien (*goed of overvloedig voorzien*), bn.; *een -e disch, een -e beurs*, ruim voorzien.
Wel'water (*uit den grond opwellend water*), o. gmv.; *frisch -*, bronwater; **-put,** m. -ten.
Welwil'lend (*goed gezind*), bn.; *een - beoordeelaar*, goedgunstig; -er, -st; **-heid,** v. -heden.
Welza'lig (*zeer gelukkig*), bn.; *- de man, die tevreden is*, gelukzalig.
Wel'zijn, o. gmv.; *een glas op u beider -!* welvaart, geluk, voorspoed, goede gezondheid.
Wem (*ankertand*), m. wemmen.
We'melen (*zich rusteloos bewegen*), het heeft -wemeld; *het wemelde er van menschen*, d. i. krielen, door elkaar bewegen; *zijn opstel wemelt van fouten*, krioelt, er zijn er zeer vele, in menigte.
Wen (*kropgezwel, uitwas*), v. wennen.
Wen (dichtk. *wanneer*), vgw. w. i. g.
Wen'den (freq. van *winden*: *keeren, richten*), ik heb gewend; *iets keeren en -*, draaien, van alle kanten bezien; *ik weet mij niet te keeren of te -*, d. i. te bewegen, fig. ben ten einde raad; *zich tot iemand -*, zich tot iem. vervoegen, hem schrijven; zegsw. *het over een anderen boeg -*; zie B o e g.
Wen'ding (*keer, draai*), v. -en; *de ziekte nam een -*; *een geestige -*, b. v. in een gedicht.
Wenk (*teeken*), m. -en; *hij gaf mij een duidelijken -*; *ik kreeg een brief vol -en en aanduidingen*, waarschuwing, voorlichting; *hij had een - gekregen, hoe te handelen*, een stille mededeeling, een heimelijke voorlichting; *ik zag hem met een -*, schijn.
Wenk'brauw (*beschuttende haarboog boven het oog*), v. -brauwen.
Wen'ken (*een wenk geven*), ik heb -wenkt; *met de oogen -, met de handen of het hoofd -.*
Wen'nen (*gewoon maken*), ik heb en ben -wend; *gij moet u hier zien te -*; *ik zal hier nooit -*, het gewoon worden; *de kinderen waren gewend aan orde*; zie G e w e n n e n en A a n w e n n e n.
Wensch (*verlangen*; *datgene, wat men begeert*), m. -en; *vrome -en*, die nl. weinig kans op vervulling hebben.
Wen'schelijk (*te wenschen, gewenscht*), bn.

en bw.; *al, wat - is,* (Nieuwjaar); -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Wen'schen (*toewenschen, verlangen, begeeren*), ik heb -wenscht; *iemand een zalig nieuwjaar -; ik wensch naar uw komst,* verlang; *de behandeling der zieken liet te - over,* d.i. was niet voldoende.

Wen'telen (*draaien, keeren*), ik heb -wenteld; *een rad wentelt om de as, een globe om de spil; een steen -,* omrollen; *zich -: zij wentelden zich in het gras,* rolden; **-ing,** v. -en.

Wen'telteefje (*fijn pannekoekje*), o. -s.

Wen'teltrap (*draaitrap*), v. -trappen.

We'peldoorn, -doren (*wilde roos*), m. -s.

Wer'da (Duitsch: *wie daar?*), tw.; roep van den schildwacht tot een naderend persoon.

We'reld (*het heelal*), v. -en; *hij leeft in de groote -,* hoogere kringen; *de booze -,* de lastertongen; *hij verstaat zijn -,* heeft beschaafde manieren; *hij is der - afgestorven,* als kloosterling of kluizenaar levend; *de geleerde -,* de mannen van studie; *de nieuwe -,* Amerika; *het jaar der -,* na de schepping; soms uitgesproken als: *wêreld.*

We'reldas (*denkbeeldige spil, waarom de wereld wentelt*), v. gmv.

We'reldbedwinger, -beheerscher, m. -s; *Alexander de Groote was een -.*

We'reldberoemd (*de heele wereld door beroemd*), bw.; *de tempels van het rijk van Mataram zijn -.*

We'reldbeschouwing (*ideeën over het ontstaan en het wezen der dingen*), v. -en; *de - der Grieken, Egyptenaren,* enz.

We'reldbeschrijver (*geleerde, die als cosmograaf optreedt*), m. -beschrijvers.

We'reldbeschrijving (*cosmographie*), v.-en.

We'reldbol (*aardbol,* ook: *aardglobe*), m. -bollen.

We'reldbrand, m.; zie Ragnarök en Godenschemering.

We'reldburger (*persoon, die heel de wereld zijn vaderland noemt*), m. -burgers; **-burgerschap,** o. gmv.; zie: Cosmopoliet.

We'relddeel (*een der vijf groote vastlanden of aarddeelen*), o. -deelen; *het - Azië is de wieg van 't menschelijk geslacht; Australië is het kleinste -.*

We'reldgebeurtenis (*feit, dat invloed uitoefent op den gang der wereldgeschiedenis*), v. -gebeurtenissen; *de ontdekking van Amerika* (1492) *was een -.*

We'reldgericht (*het oordeel, dat de menschheid velt over personen en daden*), o. gmv.; *de geschiedenis is het -.*

We'reldgericht (*het jongste gericht nl. op den dag van het algemeene Oordeel*), o. gmv.

We'reldgeschiedenis (*historie van al de volken, stammen en rassen*), v. -sen.

We'reldheeren (R.-K. *geestelijken, die niet tot eenige kloosterorde behooren*), m. mv.; zie Seculieren.

We'reldheerschappij (*gebied of macht over alle volken*), v. gmv.; *Napoleon, Karel V streefde naar de -.*

We'reldkaart (*kaart van alle landen, zeeën enz. der aarde*; ook *de beide halfronden*), v. -en.

We'reldkennis (*menschenkennis*), v. gmv.

We'reldkloot (*wereldbol, aardbol*), m. gmv.; *Van Noord.... stuurt zijn ranke vloot door Magellanes straat en om den -.* (Tollens). vero.

Wereldkun'dig (*algemeen bekend of openbaar*), bn.; *iets - maken, dat is - geworden.*

We'reldlijk (*behoorende tot de wereld, tot of op de wereld betrekking hebbende*), bn.; *het - gezag des pausen, de -e macht, de -e overheid; geestelijke goederen - maken.*

We'reldling (*najager van de genoegens dezer wereld*), m. en v. -en; voor 't vr. ook **-e.**

We'reldmarkt (*markt, waar alle beschaafde volken met elkaar concurreeren*), v.; *Nederland maakt met zijn zuivelproducten geen slecht figuur op de -.*

We'reldrond (*de aardbol, de heele schepping*), o.; ook een ster of hemelbol.

We'reldruim (*de oneindige ruimte*), o. gmv.

We'relds (*volgens of voor de wereld*), bw.; *die gravin leeft zeer -;* ook: *Wereldsch.*

We'reldsch (*de wereld betreffende, tot de wereld behoorende*), bn.; *de -e zaken, het zijn -e aangelegenheden; -e liederen, de -e rechter; -e geestelijken,* die niet tot eenige kloosterorde behooren; *een -e vrouw,* levend voor de genoegens der wereld.

We'reldschgezind (*de genoegens der wereld najagende*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

We'reldstad (*reusachtige groote stad, bezocht door menschen uit alle oorden der wereld*), v. -steden; *Parijs, Londen en Weenen zijn -steden.*

We'reldstelsel (*het samenstel der wereldbollen, zonnestelsel*), o. -stelsels.

We'reldstreek (*luchtstreek, landstreek, oord*), v. -streken.

We'reldtentoonstelling (*internationale en universeele tentoonstelling*), v. -en; *de - te Londen* (1851), *te New-York* (1853), *te Parijs* (1855 en 1889), *te A'dam* (1883), *te Luik* (1905).

We'reldtooneel (*de wereld*), o. gmv.

We'reldwonder (*wereldberoemd wonder*), o. -en; *er waren in de oudheid zeven -en.*

We'reldzee (*oceaan*), v. -zeeën; *er zijn vijf -en: de Groote Oceaan, de Atlantische Oceaan, de Indische Oceaan en de beide IJszeeën; de oude -,* n.l. *de Middell. Zee.*

We'ren (*tegenhouden, tegenweer bieden, beletten, voorkomen, te keer gaan*), ik heb geweerd; *om het onheil te -,* afwenden; *zich -: gij moet u -,* inspannen, uw best doen; **-ing,** v. gmv.

Werf (*werkplaats*), v. werven; *een schip van de - laten loopen,* scheepshelling der werf.

Werf (*grond of plaats om een huis, kade, wal*), v. werven; *er was op die - niet veel te zien voor een sentimenteel meisje.* (C.O.), ruimte om het huis bij eenig water.

Werf (op Marken: *een vluchtheuvel, die bij hoogen vloed nog droog blijft*), v. werven; op dat eiland heet 't dorp dan ook Monniken -.

Werf'brief (*bewijs van dienstneming*), m. -brieven; **-geld** (*handgeld*), o. -en; zie Werven.

Werf'depot (*inrichting tot het aanwerven van manschappen voor O.-I.*), o. -s; *het koloniaal - te Harderwijk.*

We'ring (*het weren, afwenden*), v. gmv.; *- van schoolverzuim, van bedelarij.*

Werk (*arbeid, taak*), o. -en; *een goed -,* daad; *een liefde -;* zegsw. *er is - aan den winkel,* drukte; *te - gaan,* handelen, doen; *in 't werk stellen,* aanwenden; *- van iets maken,* veel moeite voor iets doen; *- van iem. maken,* hem belangstelling toonen, haar het hof maken.

Werk (*touwpluksel*), o.; *de matrozen moeten*

tot in het oneindige touwpluizen voor -; de naden worden met - gebreeuwd of gedicht, d. i. geplozen touwwerk.

Werk (*gedicht, toonzetting, beeldhouwwerk*), o. -en; *een - van Vondel, een - van von Beethoven, een - van Canova.*

Werk'bank (*smidsbank, bank, waaraan de bankwerker zijn arbeid verricht*), v. -banken.

Werk'bij (*bij, die honig aanhaalt*), v. -bijen.

Werkda'dig, bn.; *de -e meetkunde*, practisch, niet-bespiegelend; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Werk'dag, m. -en; *een week heeft zes -en.*

Wer'kelijk (*wezenlijk, inderdaad*), bn. en bw.; *een - gevaar; ze zijn - gekomen*; mil. *in -en dienst*, niet nonactief.

Wer'kelijkheid (*wezenlijkheid*), v. gmv.

Wer'keloos (*zonder te werken*), bn. en bw.; *daar staat die knecht weer -*; **-heid,** v. gmv.

Wer'ken (*bezig zijn, arbeiden, zijn krachten gebruiken*), ik heb gewerkt; in dichterlijken stijl ook onr.: ik wrocht, heb gewrocht, b.v. *wie zulk een wonder wrocht.* (Staring); ook in 't Vlaamsch: *hij wrocht al van den vroegen morgen*; zegsw. *die niet werkt, zal niet eten*, arbeid is noodig voor het dagelijksch brood, **-er,** m. -s; **-ster** (*werkvrouw*), v. -s; **-ing,** v. -en.

Wer'kend (onvolt. deelw. van *werken*: *arbeidend*), bn.; *de -e leden eener harmonie*, die n.l. meeblazen.

Wer'ken van Barmhar'tigheid (R.-K. *de zeven geestelijke en de zeven lichamelijke goede werken*), o. mv.

Werk'ezel (fig. *iemand, die veel werk verricht, die aanhoudend en zwaar werkt*), m. -s; *die knecht van u is een echte -.*

Werk'geest (*kabouter, aardmannetje*), m. -en.

Werk'gever (*fabrikant, reeder, baas, meester*), m. -gevers; het tegengestelde is **-nemer,** m. -s.

Wer'king (afleid. van *werken*: *het werken, uitwerking, invloed*), v. -en; *de - van de lucht, van het water*; *in - treden*, van kracht worden, bv. *een wet kan op zekeren datum -.*

Werk'inrichting (*werkhuis*), v. -en.

Werk'kracht (*kracht tot den arbeid*), v.; *de noodige - hebben*; ook: *werkman, beambte, onderwijzer*, enz. mv. -krachten: *vermeerdering van -en.*

Werk'kring (*bezigheden*), m. -en; *de geleerde vond een hem passenden -; dat behoort niet tot mijn -*, ambt; *de - van een onderwijzer, van een notaris*, enz.

Werk'loos (*zonder werk zijnde*), bn.; *zijn vader was den heelen winter -*; **-heid,** v. gmv.

Werk'looze (*werk zoekende*), m. -loozen; het getal der -loozen in de groote steden is des winters onrustbarend.

Werk'man (*ambachtsman*), m. -lieden, -lui.

Werk'manskaart (*spoorkaartje voor verminderden prijs, voor een maand of langer geldig en waarmede een werkman in een bepaalden trein in de derde klas mag reizen*), v. -kaarten.

Werk'mier (*insect*: *de gewone vleugellooze zwarte en bruine mier*), v. -mieren.

Werk'nemer (*arbeider in tegenstelling van werkgever*), m. -s.

Werk'paard (*paard, dat in eenig bedrijf als werkkracht dienst doet*), o. -paarden.

Werk'plaats (*winkel, fabriek*), v. -plaatsen.

Werk'staking (*tijdelijke, soms gewelddadige schorsing of verbreking van het arbeidscontract van den kant der arbeiders gezamenlijk*; *private loonstrijd tusschen patroons en arbeiders*), v. -stakingen; zie Strike.

Werkstel'lig, bn.; *een plan - maken*, d. i. uitvoeren, zie Bewerkstelligen. w. g.

Werk'stuk, o. -stukken; *een - der meetkunde*, problema: opgave om uit bepaalde gegevens een figuur te teekenen of te construeeren; ook: *een fraai -*, vervaardigd voorwerp, kunstwerk.

Werk'tuig (*gereedschap, orgaan*) o. -en; **-tuigkunde,** v. gmv.; **-kundig,** bn.; **-kundige,** m. en v. -n; **-maker,** m. -s.

Werktuig'lijk (*als een werktuig, mechanisch*) bn. en bw.; *ik besloot met een bijna - gebed*, (Koetsveld); *iets - doen*, zonder nadenken, machinaal; *iemand - volgen*; **-heid,** v. gmv.

Werk'volk (*arbeiders, werkmenschen samen*), o. gmv.

Werk'vrouw (*schoonmaakster, werkster*), v. -vrouwen.

Werk'woord (spraakk. *naam eener werking*), o. -en; *het - is het belangrijkste rededeel.*

Werk'zaam (*vlijtig, naarstig*), bn. en bw.; *een - kind, een - man*, oppassend; -zamer, -st; **-heid** (*het werkzaam zijn*), v. gmv.; (*bezigheid*), v. -en.

Werk'zuster (R.-K. *kloosterzuster of religieuze, enkel het werk doende in huis, stal of tuin*), v. -zusters.

Wer'pen (*smijten, gooien, slingeren*), ik wierp, heb -worpen; *met steenen -; troepen in een vesting -*, d. i. snel er in brengen; *in de gevangenis -*, gevangen zetten; *tien oogen -*, nl. met dobbelsteenen; zegsw. *olie in 't vuur -*, iets erger maken; *den steel naar de bijl -*, alles uit de hand geven, alles opgeven; **-er,** m. -s.

Wer'pen (*van dieren*: *jongen krijgen*), het konijn wierp, heeft zes jongen -worpen.

Werp'hout (*boemerang*), o. -en.

Werp'net (*net, met lood bezwaard, dat in 't water uitgespreid, dadelijk zinkt*), o. -netten.

Werp'schicht (*werppijl*), m. -schichten.

Werp'spel (*dobbelspel*), o. -spelen.

Werp'spiets, -spies (*voormalig oorlogstuig, werpspeer*), v. -spietsen; zie Assagaai.

Werp'tol (*jongensspeelgoed, ook zettol, omdat hij bovenhands gezet wordt*), m. -tollen.

Werp'tros (scheepst. *scheepstouw, boegseerlijn* m. -trossen.

Werp'tuig, o. -tuigen; *het - rust, gelijk het snijdend staal.* (Staring), de Rom. blijde.

Werst (*Russische mijl, 1066.79 M. of 11 min. gaans*), v. -en; ook wel *Wer'sty.*

Wertheriaansch', bn.; *een -e levensbeschouwing*, overgevoelig, sentimenteel als die van Werther in Goethe's roman „Leiden des jungen Werther's".

Wer'vel (*draaiing, draaibare grendel, wervelbeentje, deel der wervelkolom*), m. -en, -s; *de hals -s, de -s van de ruggegraat*; zegsw. *den -draaien* (Vondel), de eerste bewindsman zijn; **-draaier,** m. -s.

Wer'velen (deelw. van *wervelen, draaien*), het heeft -werveld; *het stof of stuifzand begint te -.*

Wer'velkolom (*ruggegraat*), v. -kolommen.

Wer'velwind (*draaiende stormwind*), m. -en.

Wer'ven (*overhalen om dienst te nemen*), ik wierf, heb -worven; *soldaten, matrozen -*; fig. *leden -*, overhalen tot eenig gezelschap of een partij; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Wer'waarts (eig. *waarwaarts, naar welke*

plaats), vgw. en bw.; *ik zal gaan, - gij gaat, het eiland, - ik mij begeef; - gaat de reis?*
Weshal've (eig. *wes+halve*: zijde, kant, *van welken kant*: *waarom, om welke reden*), vgw.; *- men hem* (*Keesje*) *bij een apotheker besteld had.* (C.O.)
Wes'ley, John -, 1703-1791, *stichter der Methodisten-gemeenten in Engeland, Schotland en Ierland*; men zegt, dat W. 40 duizend maal gepreekt heeft in zijn leven; zie Starings puntdicht: *Job Gil.*
Wesp (eig. *weps*, verwant met *weven*, wegens den vorm der wespennesten: *vliesvleugelig insect met giftigen angel*), v. -en.
Wes'penangel (*giftige angel der wesp*), m. -s.
Wes'pendief (*valkachtige roofvogel, zich voedend met bijen, wespen en hommels*), m. -dieven; ook: Bijenarend.
Wes'penei, o. -eieren; **-nest,** o. -en.
Wes'pesteek (*prik van een wesp*), m. -steken.
West (*het Westen*), o.; (*Nederlands Westindische bezittingen*), v.: *hij gaat naar de -.*
West (*in de richting van het Westen*), bw.; spreekw. *Oost, -, thuis best*, d. i. niets gaat boven eigen haard.
Wes'telijk, bn.; *het - halfrond, in -e richting.*
Wes'telijken, de wind is -westelijkt; *de wind begint te -*, naar het westen te draaien.
Wes'ten (*plaats of streek, waar de zon ondergaat*) o.; zegsw. *buiten - zijn*, buiten kennis zijn, de weet kwijt zijn, in flauwte liggen, ook: dronken zijn.
Wes'tenwind (*wind uit het westen*), m. -en.
Wes'tergoo (aardr. *westelijk-Friesland*), o.
Wes'terkim (*gezichteinder in het W.*), v. gmv.
Wes'terlengte (nl. *ten W. van den eersten meridiaan*), v. gmv.; zie Oosterlengte.
Wes'terling (*bewoner van het westen*), m. en v. -en; voor het v. ook **-e**; het tegengestelde van Oosterling.
Wes'tersch (*afkomstig van of betreffende het westen*), bn.; *'t is -, wat de Turk nog tot zich nemen mag van leven.* (Da Costa); *het - Rom. rijk*; *de -e kerk*, Latijnsche.
Wes'terzon (*avondzon*), v. gmv.; zie Oosterzon.
West'fries (*man uit W.-Friesland*), m. -friezen.
West'friesch, bn.; *de -e kleederdracht.*
West'friesche (*vrouw uit W.-Friesland*), v. -n.
West-Fries'land (aardr. *de noordpunt van N.-H. met Alkmaar als eerste stad*), o. gmv.
West-In'dië, Westin'je, o. gmv.; onze - bevat de kleine Antillen: een zestal eilanden met Curaçao als hoofdeiland en hoofdplaats en Ned. Guyana met Paramaribo.
Westin'dievaarder, westin'jevaarder (*schip*, ook: *gezagvoerder*), m. -vaarders.
Westin'disch, bn.; *de -e Compagnie* (*1621-1791*); zn.: *haar moeder was een -e.* (C. O.)
Wes'tinghouse-rem (*remtoestel aan wagons, werkende door samengeperste lucht, zóó genoemd naar den Engelschen uitvinder*), v. -remmen.
Westin'je, o.; zie West-Indië.
West'kust (*estelijke kust*), v. -kusten; *de - van Java.*
West'land (*streek, bezuiden Leiden langs de duinen*), o. gmv.; *de druiventelers van het -.*
West'-moesson (O.-I. *moesson, die uit het Z.W. waait, regentijd*), m. -s; op Java van half November tot half April, vooral in Jan. en Febr.; zie Oostmoesson.
West'noordwest (*N.W. ten Westen*), bw.; *de wind is -*; als zn. o.
West'-Vlaanderen (aardr. *provincie van België, hoofdplaats Brugge*), o.; **-vlaamsch** (*van of als in W.-Vlaanderen*), bn.; (*de taal van W.-Vlaanderen*), o.
West'waarts (*naar W. toe*), bn.; *de zon daalde -*; *-zeilen*, in W. richting.
Wes'wege (*om welke reden, waarom*), bw.; *de lijnen loopen evenwijdig, - zij elkaar niet kunnen snijden.*
Wet (*samenstel van rechtsvoorschriften, bindend voorschrift, leidend beginsel, reglement van een genootschap, gewoonte, vaste regel*), v. wetten; *de - op het lager onderwijs* (1878); *de - op het middelbaar onderwijs* (1863); *die op het gymnasiaal onderwijs* (1879); *nood breekt -*; *de heeren van de -*, overheid; *de - veranderen, verzetten*, gesch. de regeering eener stad; *iemand de - stellen, voorschrijven*, den baas over hem spelen, hem gebieden in zijn doen en laten; *de - van Mozes of de oude -*; *de nieuwe -*, de leer van Christus; *de Kortenbergsche -ten*, van Jan II, hertog van Brabant (1312); *de Salische -ten*, Frankische wetten over strafbepalingen en opvolging (422); *een - van Meden en Perzen*, die onherroepbaar was en niet veranderd mocht worden, evenmin als de eenmaal uitgevaardigde wetten bij die volken, Daniël 6:9; *een stalen -*, die niet verbroken kan worden, een vaste regel; *korte -ten maken*, volksetymologie voor Metten.
Wet (*regel, gewone gang*), v. wetten; *de -ten der natuur*; *de - van Archimedes* (287-212 v. C.) over den tegendruk van vloeistoffen; *dat zijn hier de -ten van het huis.* (C. O.)
Wet'boek (*reeks of geheel van wetsartikelen over één zelfde onderwerp, tot een boek vereenigd*), o. -boeken; *het burgerlijk -, het - van strafrecht, het - van koophandel*; **-geleerde** (*kenner der wetten, rechtsgeleerde*), m. -n: *de Farizeën en -geleerden in oud-Jeruzalem*; **-gevend,** bn.: *de -e macht*, nl. *de Kamers, Ministers en Koningin*; **-gever,** m. -s: *Solon was de -gever der Atheners*; **-houder** (*lid van het dagelijksch bestuur eener gemeente*), m. -s; **-houderschap** (*de waardigheid van wethouder*), o. gmv.
We'ten (*kennen, begrijpen, kennis hebben, zich bewust zijn*), onr. ik wist, heb geweten; *ik weet alles reeds*, het is mij bekend; *iets van iemand -*, het vernomen hebben van of omtrent hem; *laten, doen -*, bekend maken; *iemand dank -*, erkentelijk zijn.
We'ten (*kennis*) o. gmv.; *al zijn - is stukwerk*, onvolmaakt werk zonder verband.
We'tens (uit *wetend-s*) bw.; *willens en -*, d. i. opzettelijk, voorbedachtelijk.
We'tenschap (*kennis*), v. -pen; *de - steekt in geen bed met pluimen* (De Decker), geleerdheid; *welke is uw - omtrent die zaak?*
Wetenschap'pelijk (*tot een wetenschap behoorende, er betrekking op hebbende, ze beoefenende, volgens de wetenschap*), bn. en bw.; *een - onderzoek*; -er, -st; *een - man*, gestudeerd; **-heid,** v. gmv.
Wetenswaar'dig (*waard geweten te worden*), bn.; *een - feit*, belangrijk; -er, -st; **-heid,** v. -heden.
We'tering (*een loopend watertje*), v. -en,

Wet'geleerden, m. mv.; zie Schriftgeleerden.
Wet'plank (plank om een mes op te *wetten*: *slijpplank*), v. -planken.
Wets'artikel (*een bepaling eener wet*), o. -artikels, -en; **-herziening** (*-verbetering*), v. -en; **-interpreta'tie,** v. gmv.; **-ontwerp** (*plan van wet*), o. -en; **-uitlegging** (*-verklaring*), v. -en; **-voordracht** (*-indiening*) v. -en.
Wet'staal (*slagersstaal, waarop het mes gewet kan worden*), o. -stalen; ook: Wetpriem.
Wets'taal (*taal, gebruikt in wetten*), v. gmv.
Wet'steen (*slijpsteen*), m. -steenen; fig. al wat het verstand scherpt; zie Wetten.
Wet'telijk, bn. en bw.; *een - voorschrift*, d.i. volgens de wet; *een - erfdeel*, legitiem; *een -e regeling der Zondagsrust*, door de wet; **-heid** (*het wettelijk zijn*), v. gmv.
Wet'teloos (*zonder wet of orde*), bn. en bw.; -zer, -t; **-loos'heid** (*anarchie*), v.: *de revolutie holt voort in woeste wetteloosheid.*
Wet'ten (*slijpen, scherpen*), ik heb gewet; *de vogel wet zijn snavel op een steen*, scherp maken; *het - der zeisen*; fig. *om het verstand, het vernuft te -*, opscherpen.
Wet'tenverzameling, v. -verzamelingen: b.v. geheel der Romeinsche wetten; zie Instituten.
Wet'tig (overeenkomstig de bepalingen der wet: *echt, geldig*), bn. en bw.; *een - aandeel; een - kind, - kroost; -e middelen; ze zijn - getrouwd*, d.i. voor de wet; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Wet'tigen (*wettig maken, voor echt verklaren*), ik heb -wettigd; *uw toorn wettigt nog niet die misdaad; het gebeurde wettigt het ontslag van dien ambtenaar*; **-ing,** v. -en.
Wet'tisch (*naar de wet Gods*), bn.; fig. stipt zich houdend aan de letter der wet: *deze burgemeester is zeer -; een - christendom*, dat nl. den geest der wet uit het oog verliest.
We'vel (afleid. van *weven*: *draad van het kettinggaren*), m. -s.
We'velingen (afleid. van *weven*: *touwladder*), v. meerv. scheepst. touwtjes tusschen de hoofdtouwen gespannen, en den bootsgezellen dienende om naar de mars te klimmen; zie Weeflijnen.
We'ven (*een weefsel maken*), ik weefde, heb -weven; **-er** (*persoon, die op den weefstoel een stuk katoen, linnen uit draden, d.i. uit schering en inslag vervaardigt*), m. -s; **-erij'** (*werkplaats of bedrijf van den wever*), v. -en; **-ing,** v. -en.
We'versambacht, o. gmv.; **-boom** (*rol van het weefgetouw; ook kettingboom*), m. -en; **-klos** (*-spoel*), m. -klossen; **-knoop** (*zeer hechte knoop*), m. -en; **-spoel** (*klos of pijp, waarom het inslaggaren zit*), v. -en.
We'zel (*klein, slank gevormd, marterachtig roofdier*), v. -s; zegsw. *hij was zoo bang als een -*, erg bang.
We'zen (*zijn*), onr. w.w. ik was, wij waren, ik ben geweest; *dat was in 1600*, geschiedde, viel voor; *hij was op reis*, bevond zich; *zij waren ontevreden, hij is ziek geweest; de os was geslacht; zij was gevallen.*
We'zen (*het zijn, het bestaan*), o. gmv.; (*elk schepsel*; ook: *het gelaat*), o. -s.
We'zenlijk (*bestaande, werkelijk*), bn. en bw.; *Marco, de ezel, was zoo -*, verstandig, vol bezinning; *het is - waar*, inderdaad; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
We'zenloos, bn. en bw.; *een - mensch*, zonder verstand of levensgevoel; -loozer, -t; **-loos'heid,** v. gmv.
We'zenstrek (*gelaatstrek*), m. -trekken; *geen enkle - van Julia verraadt, dat zij hem (Marco) voet wil geven.* (Staring).
Whig (*tegenstander der Tory-partij in Engeland: vrijheidsvriend, volksgezinde, liberaal*), m. -s.
Whis'ky (eig. *levenswater*: *Iersche gerst-moutbrandewijn, jenever van 60 % in Schotland en Ierland*), v. gmv.; lees: *œwis'kie*; **-bottel** (Zuid-Afrika, *-flesch*), v. -s; **-grog,** m. -s; O.-I. **-soda,** v. gmv.
Whist (*Eng. of Amer. kaartspel*), o.; (*maat, medehelper*), m. en v. -en; **-kaarten,** v. mv.; **-spel,** o. -spellen; lees: *wiest.*
Whis'ten (*het whistspel spelen*), ik whistte, ik heb gewhist; **-er,** m. -s; lees: *wiesten.*
Wi'chelaar (*iem., die uit een of ander teeken d.i. wichel, de toekomst wist te voorspellen*: *waarzegger*), m. -s, -aren; **-lares',** v. -sen: *Tjetske de -es.* (v. Lennep); **-laarster,** v. -s.
Wichelarij' (*het wichelen, het voorspellen door te wichelen*), v. -en.
Wi'chelen (*de toekomst voorspellen uit bepaalde teekens, waargenomen aan offerdieren, de sterren*, enz.), ik heb -wicheld.
Wi'chelroede (*tooverstok van den wichelaar*), v. -roeden; *met de - of den tooverstaf raakte de tooverkol de voorwerpen of personen aan, om ze te veranderen of om te tooveren.*
Wicht (eig. eenig ding of wezen, schepsel: *klein kind*), o. -en.
Wicht (verwant met *gewicht* en *wegen, gewicht*), o. -en; *heb je je - wel? weeg het eens na*, spreekt.
Wich'tig (eig. *wicht hebbende*: *belangrijk*), bn.; *hij heeft zulk een -e houding*, als man van gewicht; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Wie, vrag. vnw.: *wie komt daar? - zijn dat? ik weet niet, - het zijn*; ook betr. vnw.: *- kaatst, moet den bal verwachten*; ook onbep. vnw.: *- er ook kome, ik ben niet thuis.*
Wie'belen (verwant met *weven* en *wuiven*), ik heb -wiebeld; *zit zoo niet op dien stoel te -*, heen en weer te schuiven.
Wie'de (*uitgerukt onkruid*), v. gmv. vero.
Wie'demaand (*Zomermaand, Juni*), v. vero.
Wie'den (den. van *wiede*; *onkruid verwijderen*), ik heb gewied; **-er,** m. -s; **-ster,** v. -s; **-mes,** o. -messen.
Wie'dewaal, m. -walen; zie Wielewaal.
Wieg (verwant met *wegen, bewegen*), v. -en; *van de - tot het graf; de plek, waar eens mijn - op stond.* (Tollens); *die oude heer Barend is ook niet in de - gesmoord.* (C.O), hij is bejaard, oud; *hij was ook niet in de - gelegd om generaal te worden*, daarvoor niet ter wereld gebracht, opgevoed.
Wie'gedruk (*druk-eersteling*: *een drukwerk uit de allereerste periode der boekdrukkunst*, b.v. 1425 - ± 1530), m. -drukken; zie Incunabel.
Wie'gelen (*schommelen*), ik heb -wiegeld; *de vink zit te - op een takje; het bootje wiegelt op de golven*; **-ing,** v. -en.
Wie'gen (*in de wieg schommelen*), ik heb gewiegd; *een kindje in slaap -*; fig. *het ge-*

weten in slaap –, sussen, doen zwijgen; *zich* –; *de vogel wiegt zich op dit takje.*

Wiek (*vleugel, vlerk*), v. -en; *'t vinkje roert de -en niet.* (Bild.); *de -en van den windmolen*, vleugels; zegsw. *op eigen -en drijven*, voor eigen onderhoud zorgen, financieel zich kunnen redden, zich zelf kunnen bedruipen; zegsw. *hij was erg in de - geschoten*, moedeloos; *iemands -en korten*, d.i. zijn macht besnoeien.

Wiek (*bundeltje vlas, lemmet*), v. -en; *- van de olielamp*, de katoen; zie V l a s w i e k.

Wiel (*rad*), o. -en; zegsw. *iemand in de -en rijden*, hem tegenwerken, hem in 't vaarwater zitten, hem dwarsboomen; *een spaak in het - steken*, den voortgang verhinderen.

Wiel'band (*wielbeslag*), m. -banden.

Wiel'draaier, m. -draaiers; *De Ruyter was als knaap - in een lijnbaan te Vlissingen.*

Wie'len (*draaien als een wiel, wenden*), ik heb gewield; *de wateren van die kolk* –; *de menigte wielde op het plein*, bewoog zich kringswijze.

Wie'ler (*fiets, rijwiel, velocipède*), m. -s.

Wie'lerbaan (*fietsbaan*), v. -banen.

Wie'leren (*wielrijden, fietsen*), ik heb -wielerd; **-sport,** v. gmv.; **-wedstrijd,** m. -en.

Wie'lewaal (*trekvogel, tot de raven behoorende*), m. -walen.

Wie'ling (*draaikolk, draaiing*), v. -en; *de Zwaan weet* –, *bank en plaat door seinen te doen kennen.* (Bild.)

Wiel'rijden (*fietsrijden*); *ik ga wat* –, enkel in de onbep. wijs: *houdt ge nog al van -?*

Wiel'rijder (*fietsrijder*), m. -s; **-rijdster** (*dame, die een fiets berijdt*), v. -s; **-rijderschool** (*wielrijschool*), v. -scholen.

Wiel'rijdersbond (*-vereeniging*), m. -bonden.

Wie'me (*plaats aan den zolder, bij den schoorsteen, waar in een boerenhuis het rookspek hangt, ook het rek zelf*), v. -n; gew. ook: W i m, W i m m e.

Wie'melen (*aanhoudend bewegen*), zij hebben -wiemeld; *wat zitten die kinderen op hun stoel te -!* heen en weer te draaien; zie W i e b e l e n en W e m e l e n.

Wier (*waterplant, zeegras*), o.; (soorten), o. -en; zie Z e e w i e r.

Wier'de (*terp, heuvel*), v. -n; vero., maar nog in plaatsnamen.

Wie'ren (*familie der algen*), o. mv.

Wie'rig (*vlug, levendig*), bn. en bw.; -er, -st; *welk een - kind!* **-heid,** v. gmv.

Wie'rook (*gewijde rook*), m. gmv.; *iem. - toezwaaien*, lof, hulde; **-boom** (*Arabische gomharsboom*), m. -boomen; **-damp,** m. -en; **-drager** (R.-K. *koorknaap*), m. -s.

Wie'rooken (*prijzen, huldigen*), ik heb gewierookt; **-er,** m. -s; **-ing,** v.; zie B e w i e r o o k e n.

Wie'rookscheepje (R.-K. *metalen doosje met deksel, waarin de wierookkorrels voor het wierookvat vervat zijn*), o. -scheepjes.

Wie'rookvat (R.-K. *koperen, zilveren of gouden vat met kettingen, waarmee in plechtige diensten wierook als hulde aan God wordt toegezwaaid*), o. -vaten.

Wie'wauwen (*zich heen en weer bewegen; beuzelen, treuzelen*), ik heb -wiewaud.

Wie'wouter (*zekere vlinder*), m. -s; zie V i j f w o u t e r.

Wig, wig'ge (*houten of ijzeren spie*), v. wiggen; ook: K e g, K e g g e.

Wig'gebeen (*zeker schedelbeen*), o.-beenderen.

Wig'gelen (*heen en weer bewegen*), ik heb -wiggeld; *een tand - met den vinger.* (C.O.)

Wight (aardr. *eiland aan de Z.-kust van Engeland*), o.; lees: *oe-ait'.*

Wig'vormig (*den vorm hebbend van een wig*), bn.; *een - been.*

Wig'wam (*hut of tent der Indianen in N.-Amerika, gewoonlijk van buffelhuiden gemaakt*), v. -s.

Wij, we, pers. vnw.; *- studeeren*, 1e pers. mv.

Wij'bisschop (R.-K. *prelaat, die wel tot bisschop is gewijd, maar geen eigen diocees heeft*), m. -pen; *de bisschop als wereldlijk heer had vroeger meestal een - naast zich*, een geestelijken verzorger van het bisdom.

Wij'brood (R.-K. *gezegend brood*), o.-brooden.

Wijd (*ruim*, het tegengestelde van *nauw*), bn. en bw.; *zijn roem klonk - en zijd*, naar alle kanten, overal; *de -e wereld ingaan*; -er, -st.

Wijd'beroemd (*in wijden kring beroemd*), bn.; *een - dichter, - geleerde, - veldheer.*

Wij'deling (R.-K. *hij, die gewijd wordt of gaat worden*), m. -en.

Wij'den (*met godsdienstplechtigheden inzegenen*), ik heb gewijd; *de vaandels -, een kerk -, de paaschkaars -*, zegenen; *priesters -*, tot de geestelijke waardigheid verheffen, zalven; fig. *hij wijdt zijn leven aan de studie*, d.i. toewijden; zie G e w i j d.

Wij'ders (verwant met *wijd*: *overigens, verder*), bw.; *- heb ik u niets mede te deelen.*

Wij'ding (afleid. van *wijden*: R.-K. *het wijden of gewijd worden*), v. -en; *er zijn lagere en hoogere -en*; *de hoogere -en zijn drie in getal*: het subdiakonaat, het diakonaat, het priesterschap.

Wijdloo'pig (*uitvoerig*), bn. en bw.; *een -e beschrijving*, breedvoerig, gerekt; -er, -st; **-heid,** v.; ook: W i j d l u f t i g, vero.

Wijdluf'tig (*wijdloopig*), bn. en bw.; **-heid,** v.

Wijd'te (*het wijd zijn, ruimte, omvang*), v. -n; *de - van een hals*; *de - van een kanon*, monding; *de - der spoorstaven*, tusschenruimte.

Wijd'vermaard (*zeer vermaard*), bn.; ook: W i j d b e r o e m d.

Wijf (*vrouw, huisvrouw, echtgenoote*: in de lagere standen nog in gebruik), o. wijven: *daar heb je nu mijn* –, huisvrouw, gmz.; *'t is een echt* –, ongemanierde vrouw; zegsw. *geen oud - bleef aan het spinnewiel*, ieder bestje zelfs liep uit.

Wijf'je, o.; *het - van een vink.* Diernamen met *wijfjes* te verbinden, b.v.: *wijfjesarend, wijfjesolifant, wijfjeseend*, enz.

Wij'geschenk (myth. *een offergave aan de goden in de oude tempels*), o. -en; -en waren vaten, wapenen, kleederen, standbeelden, en kostbaarheden van allerlei aard.

Wijk (stam van *wijken*: *vlucht*), v. gmv.; *hij nam de - naar Amerika*, d.i. ging uitwijken, vluchten.

Wijk (*afdeeling van een stad*), v. -en; *hij woont in de nieuwe* –, buurt; **-meester** (*opzichter van een stadswijk*), m. -s.

Wij'ken (*achteruitgaan, uit den weg gaan*), ik week, ben -weken; **-ing,** v. -en.

Wijk'meester (*opzichter in een stadswijk*), m. -meesters.

Wijk'plaats (*toevluchtsoord*), v. -plaatsen; *zij verdubblen hun vlucht nu ginds een - daagt.* (Tollens, Overwint.)
Wij'kwast (R.-K. *wijwaterkwast*), m. -en.
Wijl, wij'le (Lat. *sluier*), v. wijlen; *zij gaat de zwarte - dragen*, kloosterzuster worden soms: W i e l e. vero.
Wijl, wij'le (*tijd*), v. wijlen; *de lange -e wordt u nog al aardig verkort* (C.O.); *nog een -, en ik vertrek*, korte tijd; *ik kom bij tijd en -*, nu en dan; *bij -en*, soms.
Wijl (afkorting van *dewijl* of van *terwijl*), vgw.
Wij'len (*overleden*), bw.; *dit huis was van - mijn oom*; *- koning Willem III.*
Wij'len (*toeven*); ook: V e r w i j l e n.
Wijn (Lat. *druivensap*), m. (soorten), m. -en; zegsw. *goede - behoeft geen krans*, de uitgehangen krans van druiven- of wijngaardblaren duidde wel de herberg aan, waar wijn geschonken werd, thans: goede waar behoeft men niet op te vijzelen; spreekw. *Als de wijn is in den man, dan is de wijsheid in de kan*, de drank, de wijn verdrijft de kalme bezadigdheid uit den mensch; zegsw. *iem. klaren - schenken*, hem de zuivere, onvervalschte waarheid zeggen; **-accijns** (*inkomende rechten op den wijn*), m. gmv.; **-achtig,** bn.: *een -achtige smaak*; **-appel** (n.l. *met rood vruchtvleesch*), m. -s, -en; **-azijn** (*getrokken van druivenschillen*), m. gmv.; **-bak** (*bewaarplaats der wijnflesschen*), m. -bakken; **-boer** (*wijnbouwer bijv. in Frankrijk*), m. -en; **-district** (*streek van den wijnbouw*), o. -en; **-druif** (*wijnbes*), v. -druiven.
Wijn'gaard (eig. *wijntuin*: *druiveboom*), m. -en; zegsw. *arbeiden in den - des Heeren*, nl. als geestelijke; ook: W i n g e r d.
Wijngaardenier' (*druiventeler*), m. -s.
Wijn'gaardluis (*insect, phylloxera*), v. -luizen; zie D r u i f l u i s.
Wijn'gaardslak (*groote huisjesslak*), v. -slakken; zie K a r a k o l.
Wijn'geest (*vluchtige vloeistof, spiritus uit wijn gedistilleerd*), m. gmv.
Wijn'glas (*roemer*), o. -glazen; **-huis** (*bodega*), o. -huizen; **-jaar** (*met rijken wijnoogst*), o. -jaren; **-kaart** (*prijslijst van diverse wijnen in restaurant of hotel*), v. -en; **-kleurig,** bn.: *een -kleurig vocht*; **-land** (*groeiplaats van wijn*), o. -en.
Wijn'lezen (*het inzamelen der druiven*), o. gmv.; **-maand** (*October*), v. gmv.; **-peer** (*een soort van peer, die bij 't koken wijnrood wordt*), v. -peren; **-pers** (*druivenpers*), v. -en; **-pijp** (*lang en smal wijnvat*), v. -en; **-rank** (*druiveboom, -tak*), v. -en; **-roeien** (*gevulde wijnvaten opmeten voor den wijninhoud*), o.; **-roeier** (*-meter*), m. -s.
Wijn'ruit (*zuidelijke heester, tuinplant*), v. -en.
Wijn'saus, v. -sausen; **-schaal** (*bokaal*), v. -schalen; **-soep** (*een soep, wier hoofdbestanddeel roode wijn is*), v. gmv.; **-steen** (*wijnsteenstof*), v.: *de -steen hecht zich als korst aan den binnenwand der wijnvaten*; **-steenzuur** (*organisch zuur, voorhanden in druivensap*), o. gmv.
Wijn'steker (*wijnhandelaar*), m. -s; **-stok** (*klimplant, waaraan de druif groeit*), m. -stokken; **-tapper** (*aftapper op flesschen*), m. -s; **-teelt** (*-bouw*), v. gmv.; **-verlaten** (*wijn overgieten*), o.; **-verlater** (*kelderknecht*), m. -s; **-versnijden** (*het mengen met minderen of lichteren wijn*), o. gmv.
Wijs (*manier van doen, gewoonte, gebruik, zangwijze of melodie, wijsvorm van een w.w.*), v.; *gij moet dat op een andere - inrichten, hij was geheel van de -*, in de war; zegsw. *'s Lands -, 's lands eer*, elk land heeft zijn bijzondere zeden en gebruiken, die men, in dat land zijnde, heeft in eere te houden; zie verder: W i j z e.
Wijs (verwant met *weten*: *verstandig, door ervaring geleerd*), bn. en bw.; wijzer, wijst; *Salomon was de wijste koning*; *een - besluit*; zegsw. *iem. iets - maken*, hem iets op de mouw spelden; -zer, -t; **-elijk** (*verstandig, voorzichtig*), bw.
Wijs'begeerte (*het streven naar wijsheid*), v. gmv.; ook: P h i l o s o p h i e.
Wijs'geer (*iem., die streeft naar wijsheid, philosoof*), m. -geeren.
Wijsgee'rig (*philosophisch*), bn. en bw.; *een - stelsel, een -e verklaring, een - onderzoek*, d.i. als van een wijsgeer, komende van een wijsgeer; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Wijs'heid (*het wijs zijn*; *het vermogen om verstandig te handelen, geleerdheid*), v.; ook, persoon, die zich inbeeldt slim te zijn en in dit geval: -heden.
Wijs'hoofd (*waanwijze*), m. en v. -hoofden.
Wijs'maken (*op de mouw spelden*), ik heb -gemaakt; *zich zelven wat -.*
Wijs'neus (*waanwijs persoon*), m. en v. -neuzen; **-neu'zig,** bn.: *een -neuzig ventje.*
Wijs'vinger (*voorste vinger nl. de vinger, waarmede men wijst*), m. -vingers.
Wij'ten, ik weet, heb -weten; *gij hebt dat aan uw haast te -*; *het ongeluk was te - aan onvoorzichtigheid*, d.i. ten laste te leggen; zie V e r w i j t e n.
Wij'ting (*een soort van schelvisch*), m. -en; *de - leeft i. d. Noordzee*; (*stofnaam*), v. gmv.
Wij'water (R.-K. *gewijd water*), o. gmv.; op Paaschzaterdag en daags vóór Pinksteren wordt het water op plechtige wijze gewijd, dit - dient dan tevens voor doopwater; **-sbak,** m. -ken; **-je,** o. -s.
Wij'ze (*wijs man*), m. -n; *de - kent zijn tijd*, devies van Alfred den Grooten; *de -n kwamen uit het Oosten*, de drie Koningen; *Griekenland had zeven -n*, beroemde denkers, nl. Thales, Solon, Chilon, Pittacus, Bias, Cleobulus en Periander; *een ebbenhouten stok kon in des Wijzen hand voorheen het zwerk regeeren.* (Staring), magiër, priester bij de oostersche volken; *de steen der wijzen*, poeder om alles in goud te veranderen.
Wij'ze, wijs (*manier*; *zangwijs*), v. wijzen; *bij - van voorbeeld*; *op de gewone -*; *een wijsje neuriën*; zegsw. *van de wijs zijn*, in de war.
Wij'ze, wijs (spraakk. *wijsvorm*), v. wijzen; de spraakk. onderscheidt drie wijzen: *de indicatief, de imperatief en de conjunctief.*
-wijze, -wijs (spraakk. *achtervoegsel*), b.v. *boogsgewijze, bergswijs, speelswijze*, d.i. op de wijze of manier van.
Wij'zen (*toonen, aantoonen, doen zien*), ik wees, heb -wezen; zegsw. *iem. de deur -*, fig. aanmanen tot heengaan; *iets van de hand -*, afwijzen; *de thermometer wijst mooi weer*, teekent, geeft aan.
Wij'zen (*oordeelen, vonnissen*), ik wees, heb -wezen; *het wetsontwerp is in staat van -,*

gereed ter openbare beoordeeling of behandeling; *een vonnis* -, d.i. vellen; zie Gewijsde.

Wij'zer, m. -s; *de -s van een klok, van een horloge; een blad-, een weg- of hand-.*

Wij'zerbarometer (*die* n.l. *een naald op een wijzerplaat doet bewegen*), m. -barometers.

Wij'zerplaat (*klok- of horlogeplaat, wit, met zwarte Romeinsche uurcijfers*), v. -platen.

Wij'zigen (*kleine veranderingen maken in*), ik heb -wijzigd; *een wetsartikel* -; **-ing,** v. -en.

Wik (*iedere afzonderlijke weging op de schaal der stadswaag*), v. wikken.

Wik, wik'ke (*vlinderbloemige plant, peulvrucht, voedergewas*), v. wikken.

Wik- en weeg'loonen (*wikgelden*), o. mv.

Wik'geld (*weeggeld, -loon, hetwelk wordt betaald voor 't wegen op de stadswaag*), o. -gelden.

Wik'kelen (*inrollen*), ik heb -wikkeld; *iets in kladpapier* -, *een kind in doeken* -; fig. *zij waren in een oorlog, in een samenzwering, in een proces gewikkeld*, betrokken; *zij wikkelde Pieter in een zeer druk gesprek.* (C.O.), betrok; **-ing,** v. gmv.

Wik'ken (*wegen op de hand*), ik heb -wikt; fig. *iets - en wegen*, rijpelijk overdenken; spreekw. *De mensch wikt* (besluit tot iets), *en God beschikt*, 's menschen willen en wenschen komen niet altijd overeen met den wil van God; **-king,** v. gmv.

Wik'kenstroo (*nl. van de wikke*), o. gmv.

Wil, m. gmv.; *uit vrijen* -, verkiezing; *het is Gods* -, beschikking; *om des gewetens-*, zaak; *ik zal dit doen om Gods* -, uit liefde tot God; *ik doe het om uwent-*, om u aangenaam te zijn; *dit is zijn uiterste* -, beschikking; *iets tegen - en dank gaan doen*, gedwongen, d.i. tegen zijn zin en zijn wil; *ik heb daar - aan, van, in*, plezier; *wat hebben die kinderen een - gehad!* genoegen; zegsw. *iem. ter wille zijn*, hem zijn zin geven.

Wild (*niet tam, ongetemd, woest, ruw, ongeregeld, onbeschaafd*), bn. en bw; *-e zwijnen, een -e appelboom, -e volken; - spelen*, ruw; *-e paarden, een - wijnrank*; **-heid** (*wilde staat*), v. gmv.

Wild, o. gmv.; *die bloemen groeien in het* -, zonder kweeking, in de vrije natuur; *hij laat zijn kinderen in 't - loopen*, zonder toezicht; *zij sloegen, schoten in 't* -, zonder te zien waar.

Wild (*jachtbuit*), o. gmv.; *er zit veel - in deze bosschen; klein* -, hazen, gevogelte; *rood* -, herten, reeën; *zwart* -, wilde zwijnen, evers.

Wild'baan (*omheind jachtgebied*), v. -banen

Wild'braad (*geschoten wild, gebraden vleesch van wild*), o. gmv.

Wild'dief (*stroper*), m. -dieven.

Wil'de (*onbeschaafde, barbaar*), m. en v. -n

Wil'debras (eig. *een loshangende of klapperende bras*; fig. *wild kind*), m. en v. -brassen.

Wil'deling (*wilde boom, vooral wilde appel*) m. -en; ook de vrucht er van.

Wil'deman (*ruwe persoon*), m. -mannen; *de - of reus der middeleeuwsche vertellingen: in 't binnenst van dat gruwzaam woud vernacht een* -. (Bild., Urzijn en Valentijn).

Wil'deman (wapenk. *schildhoudende naakte reus, gewapend met een knots*), m. -s; *het Bossche wapen bevat twee -s.*

Wil'dernis (*woestenij, woeste streek, waar de natuur vrij spel heeft, onbebouwde landstreek*), v. -sen; *Haafner reisde in de -sen van Ceilon* (1782).

Wild'schut (*jager*), m. -schutten; ook: Wild'schutter, m. -s.

Wild'strooper (*wilddief; man, die zonder jachtakte of op privatief terrein wild bemachtigt*), m. -stroopers.

Wild'vang (*een in wilden toestand gevangen dier*), m. -vangen; fig. onbesuisd mensch: *een echte* -.

Wild'vreemd (*totaal vreemd*), bn.; *ik ben hier* -; *die man is mij* -, geheel onbekend.

Wild'zang (*druk kind*), m. en v. -zangen.

Wild'zang (*gezang van één of meer vogels in de vrije natuur*), m. gmv.; *de - van het woud; wat heeft de - stof!* (Vondel).

Wilg (*loofboom*), m. -en; *de schiet-, de knot-, de treur-*; zegsw. *de lier aan de wilgen hangen*, geen gedichten meer schrijven. (Bijbel); **-eblad** (*blad van een wilg*), o. -bladen, -bladeren, -blâren.

Wilhelmi'na, Koningin der Nederlanden, geb. 1880; regeerde onder het regentschap harer Moeder van 1890—'98.

Wilhelmi'na'soord (*2e kolonie van de Maatschappij van Weldadigheid, bestaande uit 50 woningen, naar Wilhelmina, gemalin van Willem V geheeten*), o. gmv.

Wilhel'mus (*beroemd oud Ned. volkslied van omstreeks 1568*), o. gmv.; zegsw. *dat zijn ze, die - blazen*, dat zijn onze mannen, die moeten wij hebben, dat zijn onze helpers, onze vrienden, op hen kan men vertrouwen.

Wil'lebrordsput (R.-K. *bron te Heiloo, wier water genezende kracht zou bezitten*), m. gmv.

Willebror'dus, de Apostel van Nederland, eerste bisschop van Utrecht; 668—739, begraven in de abdij, thans in de basilica van Echternach; ook Willibrordus, Willebrord.

Willebror'dusdag (R.-K. *herinneringsdag van den Evangelieprediker van dien naam, op 7 November*), m. gmv.

Wil'lekeur (*vrije wil, vrije verkiezing*), v. gmv.; *naar - handelen.*

Wil'lekeur (*eigenzinnigheid, grilligheid*), v. gmv.; *dat is louter* -.

Willekeu'rig (*opzettelijk*), bn. en bw.; *een -e behandeling*, eigendunkelijk, eigenmachtig; -er, -st; **-heid,** v. -heden.

Wil'leloos (*zonder wil*), bn.; -zer, -st; **-heid,** v. gmv.

Wil'lempje (*gouden tientje*), o. -s; ook: *gouden Willem*, gehalte 0.9; *de dubbele* - = *f* 20.00; *de halve* - = *f* 5.00 (dit heette ook gouden vijfje). alles vero.

Wil'lemsoord (*3e kolonie van de Maatschappij van Weldadigheid, bestaande uit 150 woningen, naar koning Willem I geheeten*), o. gmv.

Wil'lemsorde (*de militaire* -), v. gmv.; deze orde is op 30 April 1815 door Koning Willem I ingesteld ter belooning van uitstekende daden van *moed, beleid* en *trouw*, in den krijgsdienst te land en te water.

Wil'lemstad (aardr. *Noordbr. stad aan het Hollandsch diep*), v. gmv.; zegsw. *het is of zit er niet zoo breed als voor de* -, men bezit er weinig of niets; *naar de Klundert zien, of de - in brand staat*, scherts. voor scheel zien.

Wil'lemsvaart (aardr. *kanaal in O.*), v. gmv.; *Zuid-*, v., kanaal in N.-B. en L.
Wil'len (*verlangen, begeeren, bevelen, eischen*), ik heb -wild; *met kracht en geweld iets -*.
Wil'lens (uit *willend-s*: *met opzet*), bw.; *gij hebt het - en wetens gedaan*, voorbedachtelijk; *- of onwillens, gij moet mee*, goedschiks of kwaadschiks; *ik ben -*, voornemens.
Wil'lig (*gewillig, gehoorzaam*), bn. en bw.; *een - kind, karakter*, gedienstig, volgzaam; *de markt, de beurs was -*, er was veel kooplust; *de fondsen waren -*, hadden aftrek; -er, -st.
Wil'ligen (hand. *gewild, gevraagd worden, in prijs stijgen*), het is -willigd.
Wils'kracht (*kracht van wil*), v. gmv.; *Napoleons - was ontembaar groot*; zie Energie.
Wil'ster (*snipachtige vogel in Friesland*), m. -s; ook Goudpluvier.
Wilvaar'dig (*gaarne*), bn. en bw.; *elk brengt - voor den dag, wat raars of schoons hij zwervend zag.* (Staring); **-heid,** v. gmv.
Wim'ber (*karperachtige zeevisch in de Oost- en Noordzee*), m. -s.
Wim'pel (*lange smalle vaan*), m. -s; zegsw. *met vlag en - iets winnen*, met glans, roem.
Wim'pel (*doek, sluier*), m. -s. vero.; zie Bewimpelen.
Wim'per (*haartje, ingeplant op den rand van elk der oogleden*), v. -s.
Wind (*luchtstroom*), m. -en; zegsw. *de - waait nu uit een anderen, uit een verkeerden hoek*, de omstandigheden zijn nu geheel anders, werken nu tegen; *hij heeft den - in het zeil*, een voordeeligen wind, voorspoed; *in den - slaan*, zich om iets niet bekommeren, iets veronachtzamen; *hij draait met alle -en*, hij gaat mee met alle partijen, heeft geen eigen meening; *hij kreeg den - van voren*, een uitbrander, een standje; *wie - zaait, zal storm oogsten*, wie oproer verwekt, zal er het slachtoffer van worden, het kwaad loont zijn meester; *een voor-de-wind*, voorspoed, de wind in 't zeil; *het gaat hem voor den -*, voorspoedig; *een bij-de-wind*, als de wind meer dan dwars inkomt of invalt.
Wind (*windhond, jachthond*), m. -en.
Wind'as (verwant met *winden*: *werktuig tot het ophijschen of verplaatsen van zware lasten, verzetbare draaispil*), o. -assen.
Wind'bloem (*anemoon*), v. -bloemen.
Wind'boom (*handspaak*), m. -en.
Wind'breker (*wilde gans, die als voorste in de vluchtorde der v vliegt*), m. -brekers.
Wind'breker (*pocher, snoever*), m. -brekers.
Wind'buil (*windmaker, snoever*), m. -builen.
Win'de (*katrol, windas, dommekracht*), v. -n.
Win'de (eig. *zich windende plant, de haagbloem*), v. -n; **-achtigen,** bn.
Wind'ei (*ei zonder schaal*), o. -eieren: zegsw. *dat zal hem geen -eieren leggen*, hij zal er wel veel profijt bij hebben, groot voordeel.
Win'del (*luier, strook linnen, zwachtel, windsel*), m. -en, -s.
Win'den (*draaien, omwikkelen*), ik wond, heb -wonden; **-er** (*persoon of werktuig*), m. -s; **-ing,** v. -en; **-sel** (*zwachtel, band*), o. -s.
Win'dend (onvolt. deelw. van *winden*), bn.; *-e slingerplanten*, die zich als een schroeflijn om takken en stengels van andere planten winden.
Win'derig, bn.; *het is - weer*, het waait; *een -e stijl*, opgeblazen, gezwollen; *een - jongmensch*, blufferig; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Wind'gat (*luchtgat in ijs*), o. -gaten.
Wind'haak (*haak om deuren enz. vast te zetten*), m. -haken.
Wind'haan (*weerhaan*), m. -hanen.
Wind'halm (*onkruid tusschen haver, gerst of rogge, vooral op zandgrond, een soort van gras*), v. -halmen.
Wind'handel (*onzekere handel, d. i. zonder grond of waarborg, dobbelhandel*), m. gmv.; *verbod der Staten tegen den - in granen* (1756); zie Speculatie.
Wind'harp (muz. *harp, waarvan de snaren door den wind tonen geven*), v. -harpen; zie Aeolusharp of Eolusharp.
Wind'hoek (*streek, waaruit de wind waait*), m. -hoeken; ook plaats, waar het altijd waait of winderig is.
Wind'hond (*ranke, snelle jagershond*), m. -honden; zie Hazenwind of Wind.
Wind'hoos (*snelle, draaiende wervelwind*), v. -hoozen; zie Hoos.
Win'dig (*winderig*), bn.; *een -e dag, het is - weer*, er is nog al wind; -er, -st.
Wind'kanaal (*in het orgel, de windruimte of windgeleider*), o. -kanalen.
Wind'kas (*in het orgel, de verzamelplaats van den wind*), v. -kassen.
Wind'ketel (nat. *een met lucht gevuld reservoir in een brandspuit, waarin het water wordt geperst, dat vervolgens door de spanning dier lucht naar de uitstroomingspijp wordt gestuwd*), m. -ketels.
Wind'klep (*klep aan orgels en stoomwerktuigen*), v. -kleppen.
Wind'lade (*langwerpige lade als deel van het windkanaal, waarop de orgelpijpen staan*), v. -laden.
Wind'maker (*druktemaker, pochhans*), m. -s.
Wind'meter, m. -s; zie Anemometer.
Wind'molen (*molen, die door den wind wordt bewogen*), m. -s; zegsw. *tegen -s vechten*, d. i. een denkbeeldig gevaar bestrijden, doen als Don Quichotte in den ridderroman van Cervantes, in 1605 verschenen, nl. als e. dwaas.
Windom' (*akkerwinde, zwarte winde, duizendknoopblad*), v. gmv.
Wind'plank (*deel van een molenwiek*), v. -planken; ook: Windbord.
Wind'reep (scheepst. *touw of looper om de stengen op te hijschen*), m. -reepen.
Wind'roer (*windbus; geweer dat door samengeperste lucht wordt gedreven*), o. -roeren.
Wind'roos (*kompasroos*), v. -rozen.
Wind'schade (*schade, door den wind veroorzaakt*), v. gmv.
Wind'scherm (*schut tegen den tocht*), o. -en.
Wind'schut (*windscherm*), o. -schutten.
Wind'sel (*zwachtel, luier, band*), o. -s, -en.
Wind'spil (*windas, kaapstander*), v. -spillen.
Wind'stil (*zeer kalm van wind*), bn.; *het is op zomeravonden vaak -*, bladstil; **-te,** (*stilstand van wind*), v. gmv.: *-te in den Stillen Oceaan.*
Wind'streek (*hoek, waaruit de wind komt*; ook *luchtstreek*), v. -streken; er zijn 32 -streken op de kompasroos.
Wind'vang (scheepst. *het opvangen van den wind*), m. gmv.; *een zeil ten - stellen.*
Wind'vijzelmolen (*windmolen om 't water*

uit een polder of plas op te schroeven of naar boven te voeren), m. -s.
Wind'vlaag (*plotselinge windbui of windruk, korte bui*), v. -vlagen; *de dennen... bij - ons ten luwen wand.* (Staring).
Wind'vleugel (*regulator in een speeluurwerk, in een speeldoos*, enz.), m. -vleugels.
Wind'watermolen (*windmolen om 't water op te pompen*), m. -molens.
Wind'wijzer (*vaantje of haan om den wind aan te wijzen*), m. -wijzers.
Win'fried, zie Bonifacius.
Win'gerd (*wijnstok*), m. -s, -en; zie Wijngaard.
Win'gewest (*veroverde landstreek*), o. -en.
Win'jewanje (*onbekend oord*), o.; *hij is vertrokken naar 't land van -*, scherts.
Win'kel (*verkoopplaats of -huis*), m. -s; *een straat vol fraaie -s*; ook: werkplaats van ambachtslieden: *er werken op den - van dien timmerman tien knechts.*
Win'kel (*hoek*), m. -en, -s; *een lorgnet, dat geschikt was om in den - van het oog te blijven staan.* (C.O.), oogholte.
Win'kel, Lammerd, Allard te, 1809-'68, te Leiden, van 1863 medewerker van prof. De Vries: Woordenboek der Ned. taal; ontwerper van de spelling, in dit woordenboek gevolgd: De Grondbeginselen der Ned. spelling (1863).
Win'kelbank (*toonbank*), v. -banken; **-dochter** (*vrouwelijke winkelbediende*), v. -s, fig. artikel of boek, dat reeds overjarig i. d. winkel ligt: *ik heb zoo'n -dochter niet, hernam Willis* (Potg.)
Win'kelen (*de winkels bezoeken of bekijken*), ik heb -winkeld; *de dames gaan - en van den vrijen avond genieten.*
Win'kelhaak (*gereedschap van den timmerman, teekenaar: werktuig met rechten hoek*), m. -haken; fig. rechthoekige scheur in een kleedingstuk.
Win'kelhouder (*winkelier-zetbaas in een winkel*), m. -houders; *hij is - van Eigen Hulp*; **-houdster,** v. -s.
Win'kelhuis (*huis met winkel aan den voorkant*), o. -huizen; *een straat vol -huizen.*
Winkelier' (*man, die winkel houdt*), m. -s; **-ster,** v. -s.
Win'keljongen (*loopjongen in een winkel*) m. -s; **-juffrouw** (*vrouwelijke winkelbediende*), v. -en.
Win'kelkast (*uitstalkast van een winkel, ook kast in den winkel*), v. -kasten.
Win'kelmerk (*nommer of teeken van in- en verkoop op geprijsde goederen*), o -merken; *het - is een winkelgeheim.*
Win'kelnering (*klandizie in een winkel*), v. -en; *de - is daar aan 't verloopen.*
Win'kelopstand (*toonbank, rekken, vakken, al het staand kast- en vakwerk*), m. gmv.; *te koop: een -!*
Win'kelraam (*uitstalraam*), o. -ramen.
Win'kelstand (*deel der stad, waar veel winkels zijn*; ook: *de stand der menschen, die winkel houden*), m. gmv.
Win'kelvereeniging (*coöperatieve vereeniging bv. van Eigen Hulp*), v. -en.
Win'kelwaar (*kruidenierswaren, manufacturen: al wat in een winkel verkocht wordt*), v. -waren; **-zaak,** v. -zaken.
Winket' (*sluipdeurtje, deurtje in een poortdeur*) o. -ten; zie Klinket.

Win'nen (*verkrijgen, verdienen, iets bekomen, voordeel behalen*), ik won, heb -wonnen; *zijn brood -; een prijs -*, behalen; *een veldslag -; hij zal zijn kost wel -*, verdienen; *de bijen - honing*, verzamelen; zegsw. *zoo gewonnen, zoo geronnen*, wat gemakkelijk komt, vergaat snel; wat met weinig moeite of op oneerlijke wijze verkregen wordt, blijft niet lang in iem. bezit.
Win'ner (*iem., die de winst heeft*), m. -s; *de pot is voor den eerlijken -.*
Winst (handel. *het bedrag van den verkoop, verminderd met den inkoopsprijs plus de onkosten*), v. winsten; *- netto -*, zuivere -; *bruto -*, winst, waar de kosten van verpakking, enz. nog af moeten.
Winst (*voordeel, profijt, aandeel van den ondernemer, d. i. v. fabrikant, handelaar, landbouwer*), v. -en; *met - verkoopen; - in den handel; rijke -en, die een fabriek afwerpt.*
Winst'aandeel (*dividend*), o. -aandeelen; **-bejag,** o. gmv.; **-derving** (*het missen van winst*), v. -en; **- en verliesrekening** (*afdeeling van het handelsrekenen*), v. gmv.; **-gevend** (*-opleverend*), bn.: *een -gevende handel.*
Win'ter (*jaargetijde, van 21 Dec. - 22 Maart*), m. -s; fig. *de - des levens*, de ouderdom.
Win'teraardappelen (*provisieaardapp.*), m. mv.; *de - blijven den heelen winter goed.*
Win'terbed (*bedding der rivier bij hoogen waterstand in den winter*), o. -bedden.
Win'terdag (*een der dagen van het winterseizoen*), m. -dagen; *een koude -, bij -.*
Win'terdienst (*regeling van den dienst op spoorwegen, stoombooten enz. voor of gedurende den winter*), m. -diensten; *de - begint op de S.S. den 1en October.*
Win'teren (*vriezen, sneeuwen, koud zijn in de winterdagen*), het heeft -winterd; *het -de fel in de dagen van Napoleons terugtocht; 't begint al vroeg te winteren van 't jaar.*
Win'tergoed (*baaien of wollen winterstoffen, winterkleeding*), o. -goederen; *inslag van -.*
Win'tergraan (*graan, dat in 't najaar gezaaid wordt en den winter doorstaat*), o. -granen; zie: -gerst, -haver, -rogge, -tarwe.
Win'terhaar (*dikke haardos bij de dieren in den winter*, bv. *bij paarden, ezels, pelsdieren enz.*), o. -haren.
Win'terhalfjaar (*tijd van 1 Oct.-1 April*), o. -jaren: *alle -jaren lijdt hij aan rheumatiek.*
Win'terhanden (*opgezwollen, ontstoken handen in den winter*), v. mv.; zie: -voeten.
Win'terjas (*dikke overjas*), v. -sen.
Win'terkaai, -kade (*hooge dijk tegen den waterstand der rivier in den winter*), v. -kaaien, -kaden.
Win'terkers (*roodlobbige steenraket, barbarakruid*), v, gmv.
Win'terkoninkje (*klein zangvogeltje, dat den winter bij ons overblijft*), o. -s.
Win'terkoren (*winterrogge*), o. gmv.; zie: Wintergraan.
Win'terkraai (*bonte kraai, ka, kerkkraai, die bij ons overwintert*), v. -kraaien.
Win'terkwartier (*verblijfplaats van een leger des winters*), o. -en; *het leger had de -en betrokken*, d. i. had zijn kamp opgebroken om in een stad of vesting te overwinteren.

Win'terleeuwerik (*strandvogel onzer kusten*), m. -leeuweriken.
Win'terling (*dollekervel*), v. gmv.
Win'termaand (*December, waarin op den 22en de winter aanvangt*), v. -maanden.
Win'termantel (*dikke damesmantel*), m. -s.
Win'terpeil (*peil van het polderwater in den winter*), o. gmv.
Win'terraket' (*winterkers*), v. gmv.
Win'terslaap (*een soort van verdooving of sluimering in den winter*), m. gmv.; *vleermuizen houden een -, evenzoo slakken, slangen, beren, kikvorschen, enz.*
Win'tertaling (*wilde kleine eend of krikeend, die in 't voor- en najaar veel voorkomt*), m. -talingen.
Win'terteekens (*teekens van den Dierenriem*, nl. *Steenbok, Waterman, Visschen*), o.mv.; zie Zodiak.
Win'tertuin (*kunstmatig binnenshuis aangelegde en onderhouden tuin voor den winter*), m. -en; *Krasnapolsky te A'dam heeft een fraaien -.*
Win'tervoeten (*door de kou ontstoken voeten*), m. mv.; zie Winterhanden.
Win'tervoorraad (*provisie, die men voor den winter inslaat*), m. -voorraden.
Win'terweder (*koud weder in of als in den winter*), o. gmv.; ook: -weer.
Win'terzalm (*zalm, die tijdens den winter gevangen wordt*), m. -zalmen.
Win'terzanger (*bastaardnachtegaal*), m. -s.
Win'terzonnestand (*stand der zon op 22 Dec.*), m. gmv.; zie Solstitium.
Win'zucht (*zucht naar winst*), v. gmv.
Wip (fig. *sprong, snelle beweging*), m. gmv.; zegsw. *in een -*, zeer vlug.
Wip (*de wipgalg*; ook *zeker werktuig der brouwers*; *een wipplank*; *deel van een ophaalbrug*), v. wippen.
Wip, tw.; *en -, daar was hij weer!*
Wip'brug (*ophaalbrug, valbrug*), v. -bruggen.
Wip'neus (*neus, waarvan de punt naar boven draait*), m. -neuzen.
Wip'neus (*persoon met een wipneus*), m. en v. -neuzen.
Wip'pen, ik ben en heb -wipt; *een jongen vogel -*, in de lucht slingeren; *uit de kamer, uit het bed -, over iets heen -; een -de plank.*
Wip'pen (*op de wipplank spelen*), ik heb -wipt; *de kinderen kunnen daar schommelen en -.*
Wip'per (*hijschtalie van een eenschijfsblok met looper*), m. -s.
Wip'pertje (*borreltje*), o. -s; *een - nemen.*
Wip'plank (*plank om op te wippen*), v. -en.
Wip'staart (*kwikstaart*), m. -staarten.
Wip'stoel (*schommelstoel*), m. -stoelen.
Wis (verwant met *weten*, dus *geweten wordend, stellig, zeker*), bn. en bw.; -ser, -t; **-heid,** v. gmv.; **-selijk,** bw.
Wisch (*veegdoek, wischlap*), v. wisschen.
Wisch (*teen, twijg*), v. wisschen.
Wisch (*handvol, bundeltje*), v. wisschen; *een - stroo of een stroo-.*
Wisch'doek (*poetsdoek, vaatdoek*), m. -en.
Wis'jewasje, wis'sewasje (*beuzeling, kleinigheid, nietigheid*), o.; *de dokter maakte zich gereed om naar dat - van mevrouw van Alpijn te gaan zien*, (C.O.); meerv. -s: flauwiteiten, uitvluchten, onbeteekenende praatjes.
Wis'kunde (letterl. *wisse* of *zekere kunde*: *meetkunde en algebra*), v. gmv.
Wis'kundig (*behoorende tot, betrekking hebbende op de wiskunde*), bn.; *een - betoog, een -e stelling, een - vraagstuk.*
Wis'kundige (*kenner der wiskunde*), m. -n; *Archimedes* (287-212 v. C.) *was een groot -.*
Wis'kunst (*wiskunde*), v.; **-enaar** (*wiskundige*), m. -s; **-ig,** bn. en bw.: *het is -ig zeker.*
Wis'pelen (*schudden, heen en weer bewegen*), ik heb -wispeld; *zit zoo niet op je stoel te -.*
Wis'pelen (*zacht spreken, fluisteren*), ik heb -wispeld. vero.
Wis'pelstaarten; zie Kwispelstaarten.
Wispeltu'rig (eig. ongestadig van *tuur* of *tier* d. i. aard: *veranderlijk, ongestadig, onstandvastig*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. -heden.
Wis'schen (met een wisch *reinigen, afvegen, schoonmaken*), ik heb -wischt; **-scher,** m. -s; **-schersklos** (*poetsstok van een kanonnier*), m. -sen.
Wis'se (*kub. el als brandhoutmaat, stere*), v. -n.
Wis'sel (*wisselbrief in den handel*), m. -s; *de looper ging met de -s uit; op iemand een - trekken; een - op zicht; de vervaldag van een -; een - aflossen, een - overdragen.*
Wis'sel (*overgang op een ander spoor, hefboom op de spoorbaan*), m. -s.; *een - verzetten, een - overhalen, een - vastzetten.*
Wis'sel (*verandering, keer*), m. gmv.; *dat is een heele - in ons lot*, wisseling.
Wis'sel (*wisselkoers*), m. gmv.
Wis'selaar (*geldhandelaar*), m. -s en -aren.
Wis'selagent (*bankhouder, kassier*), m. -agenten; **-schap,** o. -pen.
Wis'selbank (*kassierskantoor*), v. -banken.
Wis'selbouw (*afwisseling van gewassen op denzelfden akker*), m. gmv.
Wis'selbrief (*wissel, schriftelijk bevel van een bankier of wisselaar aan zijn correspondent in een andere stad, om aan dengene, die dit stuk toont het bedrag, op den wissel uitgedrukt, te betalen*), m. -brieven; de - wordt evenals de interest tegen zeker percent berekend; algemeen zegt men Wissel; zie Check, Promesse, Acceptatie, Accept.
Wis'selen (*omruilen, vooral van geld*), ik heb -wisseld; *brieven -, geld -; woorden -*, geschil hebben, met elkaar spreken; *van tanden -, van paarden -; beleefdheden -.*
Wis'selhandel (*bankzaak*), m. gmv.; **-handelaar** (*bankier*), m. -aars, -aren.
Wis'selkantoor (*bank, waar men geld kan omzetten*), o. -kantoren.
Wis'selkoers (*stand v. d. agio*), m. -koersen.
Wis'selkoers (*percentage, stand van den wisselinterest*), m. -koersen.
Wis'selloon (*courtage*), o. -loonen; **-makelaar** (*tusschenpersoon in den handel*), m. -s; **-protest** (*dwang tot wisselbetaling*), o. -en; **-provisie** (*courtage*), v. gmv.; **-recht** (*regelen en wetten in den wisselhandel*), o. gmv.; **-rekening** (*theorie over den wisselhandel*, ook *waardeberekening van den wissel*), v. gmv.
Wis'selplaats (*rustplaats voor postpaarden, pleisterplaats*), v. -plaatsen.
Wis'selruiterij (*bedrog met wissels*), v. gmv.
Wisselval'lig (*onbestendig, veranderlijk, onzeker*), bn.; **-heid,** v.: *de -heid van 's menschen geluk, van den voorspoed, v. d. oorlog.*
Wis'selwachter (*spoorbeambte, die op de*

wissels der spoorbaan heeft te passen), m. -wachters.

Wis'sewasje, o. -s; *de menschen laten „om alle -s" je halen.* (C. O.); *'t is maar een -*; zie Wisjewasje (*beuzeling*).

Wit (*de helderste, lichtste kleur: tegenstelling van zwart: blank, bleek*), bn.; *de sneeuw is -*; *Pieter was bijna zoo - als zijn bal* (C.O.), bleek; **-achtig** (*eenigszins wit*), bn.: -ter, -st; **-heid,** v. gmv.

Wit (*de witte kleur*), o. gmv.; *in het - gekleed*; *het - van een ei*; *het - van het oog*; zegsw. *zwart op - hebben*, een geschreven bewijsstuk hebben.

Wit (*het wit of mikpunt van een schijf, doelwit*), o. gmv.; *zijn wit niet uit het oog verliezen*; *zijn - raken.*

Wit (*oud zilverstukje in Holland*, ± *f 0.02⅝*), o.

Wit (*vroolijkheid, blijheid, jeugdige levenslust*), o. gmv.; *de dood mag geen - zien.* (Vondel), vero.

Wit'bloem (*aardappelsoort*), v. -bloemen.

Wit'bol (*man met wit haar*), m. -bollen.

Wit'bont, bn.; *een - kalfje*, wit met zwart.

Wit'gedast (*met witte das*), bn.; *-e heeren.*

Wit'geld (*zilvergeld*), o. gmv.

Wit'gloeiend (*in hooge mate gloeiend*), bn.

Wit'goud (*platina, edel metaal*), o. gmv.

Witha'rig, bn.; *een -e poedel*, hebbende wit haar; *een -e knaap.*

Wit'heer (R.-K. *Norbertijn, zoo geheeten naar het witte opperkleed*), m. -en.

Wit'hoen (*sneeuwhoen*), o. -hoenders.

Wit'hout (*zeker Amerikaansch hout*), o. gmv.

Wit'je (*kleine dagvlinder, koolwitje*), o. -s.

Wit'jes (fig. *lief, vriendelijk*), bw.; *zij lachte -*, blijde, gelukkig.

Wit'kalk (*witsel voor de muren*), v. gmv.

Wit'kiel (*dienstman aan het spoor*), m. -kielen.

Wit'kop (*zekere vogel*), m. -koppen.

Wit'kopnonnetje (*zangvogel in Afrika*), o-s.

Wit'kwast (*kwast om de muren te witten*), m. -kwasten.

Wit'lof (*Brusselsch lof*), o. gmv. gew.

Wit'loog (*loog der goudsmeden en munters*), v. gmv.

Wit'oog (*witoogige aardtor, krekel*), o. -oogen.

Wit'schimmel (*wit paard*), m. -schimmels; zie Schimmel en Appelgrauw.

Witt, Johan de, 1625–1672, raadpensionaris van Holland, beroemde Ned. staatsman; Cornelis de -, 1623–1672, burgemeester van Dordrecht: beiden door het Haagsche grauw bij de Gevangenpoort vermoord, 20 Aug. 1672.

Wit'tebrood (*fijn tarwebrood*), o. -brooden.

Wit'tebroodskind (*kind van weelde, gelukskind*), o. -kinderen; *de - kinderen der fortuin*; ook: bedorven kind.

Wit'tebroodsweken (*de eerste zes huwelijksweken*), v. mv.; ook: *Wittebroodsdagen.*

Witte-Don'derdag (R.-K. d.i. *blijde, vreugdevolle Donderdag wegens de instelling van het H. Sacrament des altaars*), m. -dagen; de naam - is ontleend aan de witte gewaden, welke op dien dag der Goede Week worden gebezigd in tegenstelling met de paarse der vorige dagen.

Wit'tekind, gesch. *aanvoerder en held der Saksers in hun oorlogen met Karel den Grooten, hij liet zich in 785 doopen.*

Wit'tekool (*savoyekool*), v. -koolen.

Wit'ten (den. van *wit*; *met witkalk bestrijken*), ik heb gewit; *een muur -*; **witsel** (*kalksel*), o. gmv.; **witter** (*werkman, die muren wit*), m. -s.

Witte-wijven (*tooverkollen*), o. mv.

Wit'visch (*een kleine aasvisch*), m. -visschen; als stofnaam, v. gmv.

Wit'voet (*paard met witte voeten*), m. -en.

Wit'werk (*meubels, van wit hout gemaakt*), o. gmv.

Wit'werker (*schrijnwerker, meubelwerker in wit hout*), m. -werkers; **-sgoed,** o. gmv.

Wit'zijden, bn.; *een -japon, een -zakdoekje.*

Wla'dimir, m.; *de orde van St.-*, Russische ridderorde van verdienste (1782).

Wo'dan, Germ. myth. *de Saksische naam van Odin.*

Wod'ky, wod'ka (*jenever bij de Russen*), v. gmv.; de - bevat 40% alcohol en wordt als staatsmonopolie in gezegelde flesschen verkocht.

Woe'de (*gramschap, razernij*), v. gmv.; fig. *het schip was ten prooi aan de - der golven*; *in blinde -*, waanzinnig van toorn.

Woe'den (*hevig razen en tieren, wreedheden plegen*), ik heb gewoed; fig. *de storm gaat -*, verwoesting aanrichten; *het - der zee*, onstuimig zijn.

Woe'dend (onvolt. deelw. van *woeden*: *zeer boos*), bn. en bw.; *hij was - op hem, de hond sprong - op*; *hij werd -*, erg nijdig; *hij keek mij - aan*, gramstorig; -er, -st.

Woe'ker (*onwettige winst, onmatig hooge rente*, enz.), m. gmv.

Woe'keraar (*iemand, die woeker drijft*), m. -s, -aren; **-ster,** v. -s.

Woe'kerdier (*diertje, dat leeft op andere dieren*), o. -dieren; *vlooien* enz. *zijn -dieren.*

Woe'keren (den. van *woeker*), ik heb -woekerd; *hij heeft zich zelf rijk en anderen arm -woekerd*, op onwettige wijze geld bij elkaar geschraapt; fig. *met zyn gaven -, met den tijd -*, groot voordeel doen.

Woe'kerhandel (*handel met onrechtmatige winst of met woekerwinst*), m. gmv.

Woe'kerplant (*plant, levende en tierende op andere*), v. -planten; *de zwam, de schimmel is een -*; ook: Parasiet.

Woe'kerwinst (*overmatige en ongeoorloofde winst*), v. -en.

Woe'len (*onrustig zijn*), ik heb -woeld; *wat woelt dat kind in den slaap! de mol heeft hier -woeld*, gewroet, *de varkens - den grond om*, het onderste boven werken met den snuit; *een lapje om den bezeerden vinger -*, er losjes om heen winden; **-ing,** v. -en.

Woel'geest (*onruststoker, stokebrand, oproerkraaier*), m. -geesten.

Woe'lig (*erg beweeglijk, onrustig*), bn. en bw.; *een - kind*, lastig, druk; *een -e straat, 't is hier -*, druk; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Woel'water (*druk persoon, vooral woelig kind*), m. en v. -s; *de kleine Jan is een echte -*, hij kent geen rust; *nicht -.*

Woel'ziek (*ongedurig, onrustig*), bn.; fig. oproerig, omwentelingsgezind; -er, -st.

Woens'dag (*vierde dag der week, eig. Wodansdag*), m. -dagen; *des -s*, op Woensdag; **-avond,** m. -en; **-markt** (*marktplein, waar des -s markt wordt gehouden, ook markt op dien dag*), v. -en; **-middag,** m. -en; **-morgen,** m. -s.

Woens'dagsch, bn.; *het was de -e bijeenkomst*; *de -e krant.*

Woerd, woord (*mannetjeseend*), m. -en; zie Waard.
Woer'haan (*fazantenhaan*), m. -hanen.
Woer'hen (*wijfje van den fazant*), v. -nen.
Woest (*ongeordend, vormloos*) bn. en bw.; *een -e knaap*, wild; *een - gevecht*, ongeregeld; *een -e blik*, verwilderd; fig. onbeschaafd, ruw: *-e volken*; -er, meest -; **-heid** (*ruwheid, ongemanierdheid*), v. gmv.
Woest'aard (*wild, ruw mensch*), m. -s.
Woes'teling (*wild, ruw mensch*), m. en v. -en; voor het v. ook **-linge,** ook: -aard.
Woestenij' (*woeste, onbebouwde streek*), v. -en.
Woestijn' (*barre zandvlakte in Azië of Afrika*), v. -en; **-bewoner,** m. -s; **-wind,** m. -winden.
Woi'woodschap (*waardigheid van een woiwode*), o. gmv.; (*als gebied*), o. -pen.
Woi'wode (*Poolsch stadhouder, stadhouder in Zevenbergen, Moldavië, Wallachije*), m. -s.
Wol (*fijn zacht haar der schapen*), v.; (soorten), wollen; spreekw. *Veel geschreeuw en weinig -*, veel omslag en weinig zaaks; zegsw. *in de -geverfd zijn*, onverbeterlijk zijn, alle schaamte verloren hebben.
Wol'achtig, bn.; *de negers hebben - haar*; *een -e stof*, op wol gelijkende; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Wol'bereiden (*het bereiden van wol: -kaarden, -kammen, -plukken, -scheiden, -spinnen*, enz.), o. gmv.
Wol'distel (*kaardendistel*), v. -distels.
Wolf (*verscheurend dier, lijkend op een grooten hond*), m. wolven; zegsw. *eten als een -, honger hebben als een -*; *met de wolven in het bosch huilen*, meedoen met den grooten hoop; zie Huilen; *den - bij de ooren houden*, in een neteligen toestand verkeeren.
Wol'fabriek (*fabriek, waar de wol verwerkt wordt*), v. -fabrieken.
Wolf'achtig (*lijkende op een wolf*), bn.; *de hyena is een - roofdier.*
Wol'fert (*eigen persoonsnaam*: eig. *sterk als een wolf*) m. -s.
Wolff-Bekker, Elisabeth, geb. 1738 te Vlissingen, Ned. dichteres en letterkundige, schreef met haar vriendin *Agatha Deken* de beroemde zedenromans: *Sara Burgerhart* (1782) en *Willem Leevend* (1784); † 1804 te 's-Gravenhage.
Wolf'kers, wolfs'kers (*giftplant*), v. gmv.; zie Belladonna en Doodkruid. De plant heet kers naar haar glinsterend zwarte bessen, waarmede men wolven tracht te vergeven.
Wolf'ram, -raam (*zeldzame delfstof van grijszwarte kleur*), o. gmv.; ook: Wolframiet.
Wolfs'kers (*wolfkers*), v. gmv.
Wolfs'klauw (*de klauw van een wolf*), m. -en.
Wolfs'klauw (*wilde plant*), v. gmv.; *de - groeit gaarne op vochtigen zandgrond.*
Wolfs'melk (*wilde plant, zoo genoemd naar het witte melksap*), v. gmv.; *er zijn in ons land vele soorten van -.*
Wolfs'wortel (*giftplant*), v.; zie Akoniet.
Wol'gras (*zeker gewas*, ook *katoengras of katoenbloem geheeten*), o. gmv.
Wol'handel (*handel in onbewerkte schapewol*), m. gmv.; *de - van Vlaanderen in de Middeleeuwen.*
Wolk (*massa verdichte waterdamp*), v. -en; *een donkere -*; *de -en gaan zich ontlasten*; *een stapel-, een veder-, een onweers-*; bij overdracht: *een stof-, een rook-*; fig. *hij ziet er uit als een -*, frisch en gezond; *een kind als een -*, een gezonde, dikke jongen, ook: *een - van een kind: Wim! jongen als eene -, kraai het blaauwbessenvrouwtje eens goeden dag.* (Potg.); zegsw. *in de -en zijn*, zeer in zijn schik, opgetogen, in den zevenden hemel zijn; *uit de -en vallen*, onthutst zijn; *iemand in de -en verheffen*, hemelhoog.
Wol'kaarde (*wolkam*), v. -n.
Wol'kaarden, o.; **-er,** m. -s; zie Kaarden.
Wol'kammer (*zekere vaste, meelachtige kleiaardappel*), m. -s.
Wolk'breuk (*ontzaglijke plasregen, die alles neerslaat en de streek onder water zet*), v. -en.
Wolk'gevaarte (*stapelvorm van reusachtige grootte*), v. -n.
Wol'len (*van wol*), bn.; *een - das, een - borstrok, een - kous.*
Wol'lenaalen (*het vervaardigen van wollen vrouwenkleedij*), o. gmv.; **-naalster,** v. -s.
Wol'lig, bn.; *het - vee, een -e stof*, met wol bedekt; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Wol'vebeet (*beet van een wolf*), m. -beten.
Wol'vedak (*dak, hetwelk met 3 of 4 hoeken schuin afloopt*), o. -daken.
Wol'venaard (*vraatzucht*), m. gmv.
Wol'venjacht (*jacht op wolven*), v. -en.
Wol'veprent (*wolvespoor*), v. -prenten.
Wol'verven (*het verven van de wol*), o. gmv.; **-verver,** m. -s; **-ververij',** v. -en.
Wolvin' (*wijfjeswolf*), v. wolvinnen.
Wond, won'de (*letsel, kwetsuur*), v. wonden; *een versche -, een oude -; een pleister op de - leggen; balsem voor de -*, troost; zegsw. *den vinger op de - leggen*, deze nauwkeurig aanwijzen: fig. precies zeggen, waar eenig gebrek schuilt, het gebrek bij den juisten naam noemen, **-roos** (*roosachtige ontsteking der huid*), v.; **-koorts** (*die nl. het gevolg is van een bekomen wonde*), v. -en.
Wond (*gewond, gekwetst*), bn.; *een -e plek*, ziekelijke of gekneusde plaats in het vleesch.
Wond'arts (*heelmeester*), m. -artsen; ook: Chirurgijn.
Won'den (*kwetsen*, fig. *grieven*), ik heb wond.
Won'der (*mirakel*), o. -en; *de -en van Jezus*; ook buitengewoon bouwwerk: *de zeven -en der wereld*; *het paleis van Amsterdam gold destijds voor het achtste - der wereld*; zie Wereldwonder.
Won'der (*verwonderlijk, vreemd*), bn. en bw.; *Teun kon -e dingen denken op zijn lange wandelingen* (C. O.); *vader was - wel te pas*, d. i. zeer in zijn schik,
Won'derbaar, bn.; *een - geval, een - verschijnsel*, verwondering wekkend, vreemd, zonderling; -der, -st; **-heid,** v. gmv.
Wonderbaar'lijk, bn. en bw.; *kameelen zijn - van vorm* (Deyss.); *het -e van zijn (des knapen) vroege ontwikkeling.* (C. O.)
Won'derbloem (*zekere Peruaansche bloem, Mexicaansche sierplant*), v. -bloemen.
Won'derboom (*wolfsmelkachtige boom in O.-I.*), m. -boomen; ook: Ricinusboom.
Won'derdokter (*oliekoop*), m. -s; de - *genas, zei hij zelf, alle kwalen.* vero.
Won'deren, het heeft -wonderd; *dat wondert mij niet*, geeft mij geen verbazing
Won'dergroot (*zeer groot*), bn.; *een - ei.*
Won'derkind (*kind met zeldzame gaven*),

o. -kinderen; *Bilderdijk was een -; de -eren op de piano worden ieder jaar menigvuldiger.* (Klikspaan).

Won'derkuil (*lang sleepnet in den vorm van een peperhuis, met een wijden mond, ± 30 M., met nauwe mazen*), m. -kuilen; de - wordt door de Zuiderzee gesleept door twee botters: de afstand van de punt of krop (onder) tot den reep (boven) is ± 22 M.

Won'derlijk (*miraculeus; vreemd, zonderling*), bn. en bw.; *een - geval, een -e genezing; ik werd zoo -*, onpasselijk, ongesteld; *hij deed, sprak -*; **-heid,** v. gmv.

Won'derolie (*ricinusolie*), v. gmv.

Won'derschoon (*zeldzaam schoon*), bn.; *ons - huis*, nl. ons lichaam.

Won'derspreuk (*valsche, schoonschijnende stelling*), v. -spreuken; zie Paradox.

Wonderspreu'kig (*zonderling, paradoxaal*), bn. en bw.; -er, -st; ook: Paradox.

Won'derwerk (*mirakel: voorval, feit, gebeurtenis, volgens de bekende natuurwetten niet te verklaren*), o. -werken.

Wond'heeler (*heelmeester, chirurg*), m. -s.

Wo'nen (*gevestigd zijn*), ik heb -woond; *bij iemand -*, gehuisvest zijn; *zij - 's zomers op het land*, houden verblijf.

Wo'ning (*huis, verblijf*), v. -en; **-ninkje,** o. -s; **-gids,** m. -en; **-kiezer,** m. -s.

Wo'ningwet (*wet van 22 Juli 1901, die omtrent de volkshuisvesting bepalingen inhoudt*), v. gmv.

Wo'ningquaestie (*het vraagstuk van de vereischten, waaraan goede arbeiderswoningen moeten voldoen*), v. gmv.; lees: *-kwes'tie.*

Woon (*woning, huizing*), v. gmv.; *de bouwvallige - der gebroeders.* (V. Lov.); ook, *het wonen: hij is uit dat graafschap geboortig, en hem is om een manslag de - ontzegd*; **-ach'tig** (*woon hebbende*), bn.

Woon'huis (*huis, tot woning ingericht*), o. -huizen; **-kamer,** v. -s; **-plaats,** v. -en; **-stede,** v. -n; **-vertrek** (*-kamer*), o. -vertrekken.

Woord (*spraakklank met beteekenis*), o. -en; *iets met andere -en zeggen*, op een andere manier; *gij neemt mij de -en uit den mond*, gij zegt, wat ik juist wilde zeggen; *een goed - spreken*, bidden; *het - voeren*, in 't openbaar spreken; *wie heeft het -?* wie zal gaan spreken; *een gedachte onder -en brengen*, uitdrukken; *een goed - voor iemand doen*, in zijn voordeel spreken; *een goed - vindt een goede plaats*, met beleefdheid komt men altijd het verst; *het hooge -*, het gewichtige, belangrijke woord; *het hoogste - hebben*, eig. luid boven anderen uit spreken, den bovenstoon voeren; *iem. te - staan*, hem gelegenheid geven iets te zeggen, naar hem luisteren, naar zijn woorden hooren; *het hooge - is er uit*, er is gezegd, wat men haast niet durfde zeggen.

Woord (*belofte, eerewoord*), o. gmv.; *- houden, - breken, ergens zijn - op geven; een man, een man, een - een -*, een eerlijk man houdt zijn woord; *een man van zijn -*, eerlijk man.

Woord (*de H. Schrift*), o. gmv.; ook: *Gods -*: een hunner staat uit Gods heilig woord een roerend stuk te lezen. (Tollens).

Woord (*in het Evangelie van Joannes: Christus*), o. gmv.; *het - is vleesch geworden.*

Woord (*mannetjeseend, waard*), m. -en.

Woord'afleider (*taalvorscher*), m. -s; zie Etymoloog.

Woord'afleiding (*onderzoek naar de vorming van woorden*), v. -en; zie Etymologie.

Woord'afleidkunde (*wetenschap der woordvorming door afleiding*), v. gmv.

Woord'breker (*iem., die zijn gelofte niet houdt*), m. -s, -breekster, v. -s; **-breuk** (*schending van belofte*), v. gmv.

Woord'buiging (*verbuiging en vervoeging*), v. -en; zie Flexie.

Woor'delijk, bn. en bw.; *een -e vertaling*, naar de letter; *iets - nazeggen*, letterlijk; -er, -st.

Woor'den (*twist, ruzie*), o. mv.; *van - tot daden komen*, gaan vechten; *- krijgen met iemand; hooge - met iem. hebben of krijgen.*

Woor'denboek (*boek, waarin de woorden onzer taal met hun verklaring alphabetisch zijn gerangschikt*), o. -boeken.

Woor'denlijst (*alphabetische lijst van woorden zonder hun verklaring*), v. -en.

Woor'denschat (*rijkdom eener taal, al de woorden eener taal in hunne verschillende beteekenissen*), m. gmv.

Woor'denstrijd (*mondelinge kijverij*, ook: *een strijd, die niet loopt over een zaak zelf maar over de woorden, die er over die zaak gezegd zijn*), m. gmv.

Woor'denwisseling (*gekijf, discussie*), v. -en.

Woor'denzifter (*iem., die hoogst omzichtig is in de keus zijner woorden*), m. -s.

Woord'kunst (*kunststijl, die zijn waardij heeft in klank en kleur*), v. gmv.; **-kunstenaar,** m. -s.

Woord'schikking (spraakk. *plaatsing der woorden of zinsleden*), v. -en; *de vragende -.*

Woord'speling (stijlfig. *gebruik van 'tzelfde woord in verschillenden zin*), v. -en; b.v. *waar de witte zeilen varen, varen maar met groot gevaar!* (Poot).

Woord'teeken (spraakk. *teeken om de juiste opvatting van een woord te bevorderen*), o. -s; *het klemtoonteeken is een -*, evenzoo het *koppelteeken*, het *samentrekkingsteeken*, het *afbrekingsteeken* en het *deelteeken.*

Woord'toon (*verhouding in de toonsterkte der woorden bij een te lezen zin*), m. gmv.

Woord'voerder (*spreker*), m. -voerders.

Woor'vorming (spraakk. *leer van de vorming der woorden door afleiding en samenstelling*), v. gmv.; zie Etymologie.

Wor'den, ik word, ben geworden; *God sprak, en de wereld werd*, ontstond; *gij wordt nog arm*, in de toekomst zijn; *het wordt licht*, begint te zijn; **-ing** (*geboorte*), v. gmv.

Worg (*keelontsteking bij paarden*), m. gmv.

Wor'gen, wur'gen (*de keel toesnoeren*), ik heb -worgd of -wurgd; **worging,** v., ook **wurging,** v. gmv.; **-koord,** o. -en.

Worg'paal (*paal, waaraan een veroordeelde geworgd wordt*), m. -palen.

Work (klankn. *kikvorsch*), m. -en.

Wor'ken (*het kwaken der kikvorschen*), hij heeft -workt; *de kikkers beginnen te -*, te rikkekikken, kwaken.

Worm, wurm (*kruipend of schuifelend diertje; ook insect, dat het hout doorknaagt*), m. wormen en wurmen; fig. *de knagende - de gewetens; er knaagt een - aan zijn hart*, innerlijk verdriet; *het arme wormpje*, kindje; **-achtig,** bn.

Wor'mer (aardr. *polder in N.-Holland*), v. gmv.
Wor'mig (*door de wormen beschadigd*; *den worm in den hoef hebbend*), bn.; -er, -st.
Worm'koekje (*artsenij voor kinderen tegen de wormen*), o. -koekjes.
Worm'kruid (plantk. *geneesmiddel*), o. gmv.
Worm'steek (*gaatje, door de wormen geknaagd in fruit*), m. -steken.
Wormste'kig, bn.; - *oft*, door den worm aangetast; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Worm'ziekte (*besmettelijke ingewandsziekte onder mijnwerkers: op te doen in de mijn zelf*), v. gmv.
Worp (*het werpen*), m. -en; *den eersten - hebben, een - met dobbelsteenen.*
Worst (eig. hetgeen al draaiende en wringende is ontstaan: *darm, gevuld met gehakt vleesch*), v. -en; *het bekomt hem als den hond de -*, het genoegen of genot boet hij duur.
Wors'tebrood (*brood m. e. ingebakken stuk worst*), o. -brooden; *met Kerstmis eet men -*; ook: Saucijzebrood.
Wor'stelen (*kampen, elkaar omvatten en bestrijden*), ik heb -worsteld; *twee kampvechters - om den prijs*; fig. *het schip worstelt met de golven*, kampt, strijdt met; *bij een diner - met de verveling* (C.O.); *hij worstelt met den dood*, is zieltogend; **-ing,** v. -en.
Worst'horentje (*trechtervormig buisje, dienend bij het worstmaken*), o. -horentjes.
Wort (*ongegist gehopt bier*), o. gmv.
Wor'tel (*deel der plant, dat in den grond dringt en het voedsel opzuigt of opneemt*, fig. *beginsel, oorzaak*), m. -s; *de - van een boom*, bij overdracht: *de - van een tand*; *de - van een woord*; *de - van een getal*; zegsw. *met - en tak uitroeien*, geheel en al verdelgen; *de kwaal der tering schoot -en.* (De Genestet), woekerde voort.
Wor'tel (*roode moesplant*), m. -s, -en; *houdt ge van een -? gele en roode -en of -s*; -tje, o. -s.
Wor'tel (rekenk. *het getal, dat men krijgt door een gegeven getal in een zeker aantal gelijke factoren te ontbinden*), m. -s; *de vierkants -*: het getal, dat tot de 2e macht verheven het gegeven getal oplevert; *de derdemachts-* van 27 is 3; zie Macht.
Wor'telboom (*Indische boom, welks wortelen weder stammen voortbrengen*), m. -en.
Wor'teldraad,-haar (*fijne uitlooper, draadvormige wortelscheut, vezelhaar*), m. -draden; o. -haren; *de -draden of -haren zuigen het voedsel uit den grond.*
Wor'telen (*wortel schieten*), het is -worteld; fig. *het bijgeloof was daar nog diep geworteld*; *de haat wortelt in zijn hart.*
Wor'telgewassen (*gewassen, waarvan de wortels eetbaar zijn*), o. mv.
Wor'telgrootheid (algebra. *uitdrukking met het wortelteeken*, b.v. $\sqrt{5}$), v. -heden.
Wor'telstok (plantk. *witte lange stengel als wortel onder den grond*), m. -stokken; *uit den - van de lelie schieten de bladeren op.*
Wor'telteeken (algebra. *het teeken* $\sqrt{}$), o. -teekens.
Wor'teltrekking (rekenk. *bewerking, die een getal leert vinden, dat, tot de 2e of 3e macht verheven, het gegeven getal oplevert*), v. -trekkingen.
Wor'telvorm (algebra. *vorm, waarin wortelgrootheden voorkomen*), m. -en.
Woud (*bosch, min of meer in den natuurstaat*), o. -en; *een - van dennen, van beuken.*
Woud'duif (*groote wilde duif: houtduif, boschduif, koolduif, ringelduif*), v. -duiven.
Woud'ezel (*wilde ezel*), m. -s; fig. forsch en krachtig, maar lomp en onbeschaafd mensch; Gen. 16:12, zie Onager; **-looper** (*destijds zwervend jager in de wouden van Noord-Amerika*), m. -loopers.
Would-be (Eng. *in naam, in schijn, valsch, zoogenaamd*), bn.; *een - hervormer, een - letterkundige, een - jager* (zondagsjager); lees: *woed'-bie.*
Wou'ter (*meerkol*), m. -s.
Wou'terman (*draagklos; scheepsblokje zonder schijf*), m. -mans.
Wouw (*vrij groote herfstroofvogel*), m. -en; ook: Kuikendief.
Wouw (*plantje, soort van reseda*), v. gmv.
Wou'wou (Borneo, *langarmige aap*), m. -s.
Wou'werman, Philip, 1619—'68, beroemd Nederl. schilder van landschappen en veldslagen, te Haarlem.
Wraak, wra'ke (verwant met *wreken*: *wrok, het wreken*), v. gmv.; *iets uit - doen, naar - dorsten*; *dat schreeuwt om -*, straf, vergelding.
Wraak'baar, bn.; *een -are getuigenis*, verwerpelijk, af te keuren; -der, -st; **-heid,** v.
Wraakgie'rig, bn.; *een - karakter, een - ras*, dat de wraak bemint; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Wraak'godin (myth. *furie, razernij*), v. -godinnen.
Wraak'goed (*uitschot*), o. gmv.
Wraak'lust (*begeerte om zich te wreken*), m. gmv.; *met - in het hart, in het oog.*
Wraak'neming (*daad van wraak*), v. -en.
Wraak'zucht (*begeerte naar wraak*), v. gmv.
Wraakzuch'tig (*strevend naar wraak*), bn.; *een - karakter*, wraakgierig; -er, -st.
Wrad'del (*kossem*), m. -s.
Wrak (*romp van een gestrand schip*), o. -ken.
Wrak (*beschadigd, niet gaaf, onbruikbaar, slecht, zwak*), bn; *dat is -ke kaas*; fig. *dat is daar een -ke boel*, de zaken staan er slecht; -ker, -st.
Wra'ken (*onbruikbaar verklaren, afkeuren, verwerpen, veroordeelen*), ik heb gewraakt; *de rechtbank kan een getuige -*, afwijzen, niet toelaten; **-ing** (*het wraken*), v. gmv.
Wrak'goederen (*goederen van verongelukte schepen, gestrande goederen*), o. mv.
Wrang (*den mond wringend*), bn. en bw.; *een -e appel, peer*, scherp, zuur; fig. *de -e vruchten*, onaangenaam; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Wrat (*eeltachtige uitwas, huidknobbeltje*), v. wratten; *uw hand zit vol -ten*; **-achtig,** bn.: *een -achtig gezwel*, -er, -st.
Wrat'achtig (*als een wrat, met wratten*), bn.; *een -e uitwas*; -er -st.
Wrat'tenkruid (*zeker onkruid op bouwlanden, een soort van wolfsmelk*), o. gmv.
Wreed (*ruw, zonder medelijden*), bn. en bw.; *een - mensch*, zonder gevoel, hardvochtig; *een - besluit*, onbarmhartig; *een dier - behandelen*, ruw; fig. *een -e stof*, niet zacht of soepel; - *knerpte de kiezel*, scherp, ruw, hard; -er, -st; **-elijk** (*op wreede wijze*), bw.; **-heid** (*het wreed zijn*), v. gmv.; **-heid** (*wreede daad*), v. -heden.
Wreed'aard (*onbarmhartig mensch*), m. -s.
Wreedaar'dig (*zeer wreed, met wreedheid*), bn. en bw.; *een - man*, onbarmhartig; - *te werk gaan*; -er, -st; **-heid** (*het wreed zijn*),

v. gmv.; **-aardiglijk** (*op wreede wijze*), bn.: *men vermoordde hem -lijk.*
Wreef (*voorbovendeel van den voet*), v. wreven.
Wreek'ster (*vrouw. wreker*), v. -s.
Wre'ken (*wraak nemen*), ik wreekte, heb gewroken; *ik wil mij op hem -, zich over iets -*; **-ing,** v. gmv.; **-er,** m. -s.
Wre'kend (onvolt. deelw. van *wreken*), bn.; *de -e gerechtigheid.*
Wren'schen (*hinniken*), de hengst heeft gewrenscht, nl. bij het zien van een merrie.
Wre'vel (*boosaardigheid, bitterheid*), m. gmv. *hij kon zijn - niet verkroppen.*
Wre'vel (*toornig*), bn.; *een - gemoed*, boosaardig gestemd, wrevelig.
Wre'veldaad (*euveldaad*), v. -daden.
Wre'velig (*boos, wrevel*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Wre'velmoed (*boosheid, misnoegdheid, bitterheid*), m. gmv.; **-moe'dig** (*wrevelig*), bn.
Wrie'melen (*door elkaar woelen*), het heeft -wriemeld; *een broed van adders, wriemlend aan den voet der stronken.* (Staring), krioelend, door elkaar krielend; **-ing,** v. gmv.
Wrie'melen (*jeuken, doordat zich iets op onze huid beweegt*), het heeft -wriemeld.
Wrig'gelen (freq. van *wrikken*: *doen wankelen of wiggelen, wrikken*), ik heb gewriggeld.
Wrijf'doek (*lap, om er meubels mee te wrijven*), m. -doeken; ook: -lap, m. -pen.
Wrijf'dokter (*geneesheer, die door wrijven of masseeren heeling tracht aan te brengen*), m. -dokters.
Wrijf'hout (scheepst. *hout, dat aan de buitenzijde van een schip wordt gehangen om die voor stooten of splinteren te beveiligen*), o. -houten.
Wrijf'kussentjes (*kussentjes, waartusschen de glazen schijf v. d. wrijvings-electriseermachine draait*), o. mv.
Wrijf'paal (*weidepaal*, waaraan het vee zich kan wrijven), m. -palen; fig. *de hertog van Brunswijk was de - der Patriotten*, het voorwerp van hekeling; *Van Hoel richtte zich tot Gerrit als -.* (C.O.)
Wrijf'was (*boenwas*), o. gmv.
Wrij'ten (*twisten, kibbelen, twistzoeken, krakeelen*), ik heb gewrijt; **-er** (*iem., die steeds afkeurt, tegenwerkt*), m. -s.
Wrij'ven (*schuren, boenen, polijsten*), ik wreef, heb -wreven; *een meubelstuk -, de handen -*; *iemand iets onder den neus -*, hem iets verwijten; *hij doet niets liever dan schrijven en -*, tegenschrijven; **-er,** m. -s. w. i. g.
Wrij'vings-electriseermachine (*de electriciteit wordt bij draaiing eener cirkelvormige glazen plaat door de wrijving van die plaat tusschen twee paar leeren kussentjes opgewekt*), v. -machines; op de gewreven glazen plaat verzamelt zich de positieve, op de kussens de negatieve electriciteit; **-electriciteit,** v. gmv.
Wrik'ken (*waggelen, heen en weer bewegen, draaien, schudden*), ik heb gewrikt; *men wrikte aan den paal*, deed pogingen om hem uit zijn stand te brengen; *die roeier kon goed -*, met één riem aan den kant van het roer werken; **-king,** v. -en.
Wring (*het groote hek voor of om een boerderij*), m. -en; *een dartel lam.... vond aan den hoogen - een wolfsvel, dat te drogen hing.* (Gouvern.). gew.
Wrin'gen (*met kracht draaiend bewegen, klemmend persen of draaien*), ik wrong, heb -wrongen; *het waschgoed -*; *iemand iets uit de handen -*, losrukken; *zich in allerlei bochten -*, telkens wat anders doen om uit een verlegenheid te geraken; zegsw. *daar wringt 'm de schoen*, daar hapert het hem.
Wroch'ten (afleid. van *wrocht*), ik wrochtte, ik heb -wrocht; *wie dat wonder wrochtte.* (Staring), zie Werken.
Wroe'gen (*verwijten, aanklagen, beschuldigen*), zijn geweten heeft gewroegd; **-ing,** v.
Wroe'ten (*al snuffelende in de aardkorst woelen en gravende zoeken*), het heeft gewroet; *een mol wroet in den grond, een varken wroet met den snuit*; fig. *met - en tobben komt hij aan den kost*, met zwaar, met slafelijk werken; **-er,** m. -s.
Wrok (afleid. van *wreken*: *bittere haat*), m. gmv.; *een stille en sombere -.* (Koetsveld).
Wrok'ken (*mokken*; *haat, wrok koesteren*), ik heb gewrokt; *hij wrokte tegen zijn broeder*, zocht twist met; *de duivel wrokt tegen God*, d.i. voedt een voortdurenden haat.
Wrok'kig (*wraakzuchtig, vijandig gestemd*), bn.; -er, -st.
Wrong (verwant met *wringen*: *samengewrongen doek*; ook *vlecht*; *kroon eens graven, alsmede het wringen zelf*), v. -en.
Wron'gel (eig. *gewrongen melk*: *gestremde melk*), v. gmv.
Wron'gelen (*doen stremmen*), ik heb -wrongeld; *de melk -.*
Wuft (verwant met *wuiven*: *veranderlijk*), bn. en bw.; *het -e Fransche volk*, wispelturig; **-heid,** v. gmv.
Wui (scheepst. *haspel*), v. -en; ook Wuit.
Wui'ven (*zwaaien, zacht bewegen*), ik heb gewuifd; *met den zakdoek -, met een vlag -, -de riethalmen*; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Wulf (*gewelfde zoldering*; *welf*), o. wulven.
Wul'lie (*we-lie, wij-lieden*), pers. voornw. mv.
Wulp (*jong van leeuwen, beren*, enz.), o. -en; zie Welp; fig. onbezonnen jongeling, lichtmis.
Wulp (*de regenvogel of pluvier*), m. -en.
Wulpsch (*dartel, speelsch*), bn. en bw.; fig. minziek, wellustig; -er, -st; **-heid,** v. -heden.
Wur'gen. Zie Worgen.
Wurg'stoel (*stoel der lijfstraff. rechtspleging, waarin men iem. wurgde*), m. -stoelen.
Wurm (*diertje*), m. -en; zie Worm.
Wurm (fig. *stumper, sukkelig kind*), m. -en.
Wur'men (*zich krampachtig bewegen als een aardworm, veel moeite doen zonder merkbaar te vorderen*; *zich afsloven, tobben, moeite doen*), ik heb gewurmd; *die jongens - om door hun examen te komen*; **-er,** m. -s; **-erij'** (*tobberij, plagerij*), v. gmv.

X.

X, v. -'s. De 24e letter van het alphabet. Als Rom. getalmerk is X = 10; in de algebra is *x* de te zoeken grootheid of de onbekende.
Xanthi'ne (*gele kleurstof van de meekrap*), v. gmv.; lees: *santie'ne.*
Xantip'pe (*de booze en plaagzieke vrouw van Socrates*; fig. *helleveeg, huisplaag, mansverdriet*), v. -s. (x = s).
Xave'rius, *de H. Franciscus, 1506—1552*; - *is de apostel van Indië.*
X'-beenen (*bakkersbeenen met naar-binnen gedraaide knieën, ten gevolge van het voortdurend staan en kneden*), o. mv.
Xe'bek, xe'beck (*lang en smal driemastoorlogsschip*), v. -s; *een - voert 12—40 kanonnen en is op de Midd. Zee gebruikelijk.*
Xe'niën (*geschenken voor gasten bij de Grieken*; *soort van punt- of hekeldichten*), v. mv.
Xenograaf' (*iemand, die ervaren is in het lezen van geschriften in uitheemsche talen*), m. -grafen. (x = s).
Xenographie' (*kennis d. geschreven vreemde talen*), v. gmv. (ph = f).
Xe'nophon, gesch. *beroemde Grieksche geschiedschrijver, wijsgeer en legeraanvoerder uit Athene*, 445—355 v. C.; zie Anabasis.
Xe'res, -wijn (*Spaansche wijn, Eng. sherry*), m. gmv.; ook: Jereswijn.
Xer'xes, gesch. *koning van het oude Perzische rijk*: 485—465 v. C.; - *beoorloogt de Grieken*, 480 v. C.; lees: *Serk'ses.*
Xi'lis (*zwaardbloem, stinkend lisch*), v. -sen.
Xime'nes, *Spaansch staatsman, Franciscaner monnik, en later aartsbisschop van Toledo, grootkanselier van Castilië*, 1436—1517; - *werd kardinaal* (1507) *en tevens groot-inquisiteur van Spanje.* (x = ch).
X'-stralen (*electrische lichtstralen, door prof. Röntgen in 1895 ontdekt*), m. mv.; *met - kan men door vaste lichamen heen lichten*; zie Röntgenstralen.
Xylograaf' (*houtsnijder*), m. -grafen; **-graphie'** (*het afdrukken van platen, waarop het schrift gegraveerd is, zooals men drukt in China*), v. gmv. (x = s).
Xylophoon' (*muziekinstrument, waarbij het geluid wordt voortgebracht, door met een hamertje te slaan op te voren gestemde houtplaatjes*), v. -onen. (x = s).
Xys'tus (*overdekte zuilengang bij de Grieken en Romeinen*), m. xysti; ook: 't lange kruisgewelf in kloosters.

Y.

Y, v. -'s. - De vijf en twintigste letter van het alphabet.
Yacht (*Engelsch jacht* d. i. *klein, snelzeilend vaartuig*), o. -en; lees: *jot.*
Yacht'-club (*zeil- en roeivereeniging*), v. -clubs; lees: *jot-klub.*
Yack, yak (*knoros, buffel van Thibet*), m. -s.
Yam, -wortel (*broodwortel, broodplant*), m.
Ya'men (*Chineesch gebouw, door muren omgeven*; *huis van een hoofdambtenaar of onderkoning*), o. -s.
Yan'kee (*spotnaam bij de Engelschen voor de N.-Amerikanen*), m. -s; *het land der -s*, de Noord-Amerik. staten; lees: *jen'-kie.*
Yan'kee-doodle (*N.-Amerik. volkslied, oorspronkelijk zegelied, 1775*), o. vero.; lees: *jen'kie-doedl.*
Yard (*Eng. en Amerik. el of lengtestandaard = 0,914383 M.*), m. -s; lees: *jaa'd.*
Ya'tagan, ja'tagan (*korte Turksche degen, sabelhakmes*), m. -s.
Yel'low-Jack (*de gele Engelsche vlag, op hospitalen voor besmettelijke ziekten*), v. -s; lees: *jel'low-dzjek*; fig. de gele koorts.
Yen (*Jap. eenheidsmunt, ± f 1.25*), m. -s.
Yeo'man (*klein-grondbezitter in Engeland, heereboer*; *dienaar van den baljuw*; *soldaat van de koninklijke garde*; *bereden vrijwilliger*), m. yeomen; lees: *joom'n.*
Yeo'manry (*Engelsche vrijwillige cavalerie*), v.; lees: *joo'm'nri*; de - is bereden landmilitie met eigen paarden en uniformen, aan wie de regeering alleen de wapens en de ammunitie verschaft.
Y'mir, Germ. myth. *de vader van het geslacht der Reuzen.*
Yonk, jonk (*Chin. koopvaardijschip*), v. -en.
Yp'silon (*de i-grec*, bijv. *in woorden als: Égypte, synoniem*), o. -s.
Yu'ca, yuc'ca (*N.-Amerikaansche lelieachtige sierplant*), v. -'s.

Z.

Z, v. -'s. - De zes en twintigste en laatste letter van het alphabet; *van a tot -*, van het begin tot het eind.
Z. - *Zuid* of *Zuiden.*
z. a. - *zie aldaar.*
zal. - *zaliger.*

Zat. - *Zaterdag.*
Z.B. of **Z.Br.** - *Zuiderbreedte.*
Z. D. - *Zijne Doorluchtigheid* (prins of bisschop).
Z. D. H. - *Zijne Doorluchtige Hoogheid of Hoogwaardigheid.*
Z. E. - *Zijne Edelheid, Zijn Eerwaarde*; ook wel: *Zijne Excellentie.*
Z. Exc. - *Zijne Excellentie* (minister).
Z. Em. - *Zijne Eminentie* (kardinaal).
z. g. - zaliger gedachtenis.
z.g. - *zoogenaamd* of *zoogenoemde.*
Z. H. - *Zijne Hoogheid*; of van den Paus sprekende: *Zijne Heiligheid.*
Z. H. E. G. - *Zijn Hoogedelgestrenge.*
z. i. - *zijns inziens.*
Z. K. H. - *Zijne Keizerlijke* of *Koninklijke Hoogheid.*
Z. K. K. H. - *Zijne Keizerlijke* en *Koninklijke Hoogheid.*
Z. K. K. M. - *Zijne Keizerlijke* en *Koninklijke Majesteit.*
Z. K. M. - *Zijne Keizerlijke* of *Koninklijke Majesteit.*
Z. M. - *Zijne Majesteit.*
Z.O. - *Zuidoost.*
Zond. - *Zondag.*
z. o. z. - *zie ommezijde.*
Zr. Ms. - *Zijner Majesteits.*
Z.W. - *Zuidwest.*
Z.Z.O. - *Zuid-zuidoost.*
Z.Z.W. - *Zuid-zuidwest.*

Zaad (afleid. van *zaaien*: *plantenzaad*), o. zaden; Bijb.: geslacht, nakomelingschap, b.v. *het - van Abraham*; ook kiem, beginsel: *ook in u zelven zijn de zaden aanwezig van veel onheils en veel verdriets.* (O.O.); zegsw. *op zwart - zitten*, zonder geld zitten, bekrompen moeten leven, omdat men vooraf te veel verteerd heeft, vergelijking met den kanarie, die eerst al het witte zaad oppikt.
Zaad'pacht (*huur of pacht deels in zaad of graan af te doen*), v. gmv.; zie Garfpacht.
Zaag (*getand snijwerktuig*), v. zagen; fig. *zaniker, -ster*: *uw zuster is een echte -.*
Zaag'bekeend (*eendachtige zwemvogel*, zoo genoemd naar de tandjes, waarmee de zijranden van den haakvormig gebogen bek zijn voorzien), v. -eenden; *de groote -, de middelste -*: leeft in N.-Europa en N.-Azië; ook: Zaagbek.
Zaag'blad (*samengesteldbloemige plant in ons land op zandgronden*), o. gmv.
Zaag'blad (*plat deel eener zaag, waarin de tanden*), o. -bladen; **-bok** (*houten zaagstellage*), m. -bokken; **-meel** (*zaagsel, afval*), o. gmv.; **-molen** (*molen, die hout zaagt*), m. -s; **-molm** (*fijn zaagsel*), m. en o. gmv.; **-mul** (*poeder*), v. gmv.; **-sel** (*meel*), o. gmv.; **-stoel** (*-bok*), m. -en; **-tand** (*tand eener zaag*), m. -en: *de -tand snijdt het hout.* (Tollens); **-vijl** (*vijl om de zaagtanden te scherpen*), v. -vijlen.
Zaag'visch (*kraakbeenvisch, lijkende op een haai, met een zaag als verlengsel aan den kop*), m. -visschen; de - leeft in de Middell. Zee en de tropische zeeën, hij wordt 4—5 M. lang, soms 7 M., de zaag soms 2 M.
Zaai'en (*zaad in den grond strooien*), ik heb gezaaid; *met de hand, met een machine -*; fig *twist, tweedracht -*, veroorzaken; **-er,** m. -s; **-ing** (*het zaaien*), v. -en.
Zaai'ling (*plant, uit zaad geteeld*), m. -en.
Zaai'ling (*vrouw. hennep*), v. gmv.; *de - geeft hennepzaad*; zie Gelling.
Zaai'padie (O.-I. *ongebolsterde rijst als zaad*), v. gmv.
Zaak (in 't algemeen: *voorwerp, ding*), v. zaken; *het is daar een drukke -*, winkel; *een - van gewicht*, onderwerp, aangelegenheid van belang; *zijn zaken staan goed*, zijn handel bloeit, fig. hij is in het voordeel; *die - komt morgen voor*, proces; *dat is mijn -*, dit betreft mij en niet u; *ter zake van moord*, wegens; *ter zake dus*, laten wij met ons onderwerp beginnen.
Zaak'bezorger (*iem., die zaken voor e. ander afhandelt*), m. -bezorgers; **-gelastigde** (*gevolmachtigde*), m. -n; **-kennis** (*grondige kennis*), v. gmv.; **-register** (*inhoudslijst van een boek*), o. -s; **-rijk** (*bondig, degelijk*), bn.: *een -rijk verslag*; **-waarnemer** (*zaakbezorger, praktizijn*), m. -s.
Zaal (*ruime kamer, groot sierlijk vertrek*), v. zalen; *een eet-, een slaap-, een raad-.*
Zaal (*zadel*), o. zalen; **-tje,** o. -s.
-zaam (*achtervoegsel*), b.v. *heilzaam, eerzaam, spaarzaam, leerzaam*; het beteekent verbonden met, gepaard gaande met, van nature geneigd tot.
Zaan (*dikke, geronnen melk*), v. gmv.
Zab'belen (*zuigen aan, op iets*), hij zabbelde, hij heeft gezabbeld; **-aar,** m. -s.
Zab'beren (*kwijlen, zeeveren*), ik heb gezabberd; **-aar,** m. -s; **-doek** (*slabbetje*), m. -doeken.
Za'bra (*een soort van klein Spaansch fregat der 16e eeuw, in de golf van Biscaye*), v. -'s.
Zacht (*min of meer week*), bn. en bw.; *een - bed*, niet hard; *met -e hand*, teeder, voorzichtig; *een -e slaap*, rustig; *het Spaansch is een -e taal*, liefelijk, melodieus; *een - karakter*, vreedzaam; **-elijk** (*met zachtheid*), bw.; **-heid** (*liefde, geduld*), v. gmv.
Zachtaar'dig (*zacht van inborst*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.; **-lijk,** bw.
Zacht'blad (*een soort v. wolkruid*), o. gmv.
Zacht'jes, zacht'kens, bw.; *spreek wat -*; *doe maar - aan*, op zachte, kalme manier; *de gele kleur gaat - over in groen*, ongemerkt.
Zachtmoe'dig (*zacht van gemoed, zachtaardig, welluidend, deelnemend*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Zachts (*lichtelijk*), bw.; *dat kon hij - gedaan hebben*, ten minste, allicht.
Zachtzin'nig (*vriendelijk, zachtaardig, toegeeflijk*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Za'del (verwant met *zitten*), m. en o. -s; zegsw. *uit den - lichten, uit het - werpen*, b.v. in het tornooispel, fig. iemand onderkruipen, hem zijn positie doen verliezen; *iemand weder in den - zetten of helpen*, hem weer te paard helpen; *vast in het of den - zitten*, zeker zijn van zijn positie: ook aan het ridderwezen ontleend; **-boog,** m. -bogen; **-knop,** m. -knoppen.
Za'delboom (*zekere uitheemsche boom*), m. -boomen; **-hout** (*ijzerhard hout van den zadelboom*), o. gmv.
Za'deldak (*puntig toeloopend dak*), o. -daken.
Za'deldek (*paardedek, schabrak*), o. -ken.
Za'delen (*van een zadel voorzien*), ik heb

gezadeld; *een paard -, een ezel -*, het zadel opleggen,

Za'delleen (gesch. *leen, dat den leenheer per jaar een gezadeld paard opleverde als teeken van hulde*), o. -leenen.

Za'delmaker (*vervaardiger van zadels, paardentuig*, enz.), m. -makers; **-makerij'** (*werkplaats van den zadelmaker*), v. -en.

Za'delvast (*vast in den zadel zittende*), bn.; *niet - zijn*, een zondagsruiter zijn, fig. niet vast van beginselen zijn.

Za'gen (*met een zaag doorsnijden*), ik heb -zaagd; *hout -, aan planken -*; fig. *op de viool -*, krassen; **-er** (*houtzager*), m. -s.

Za'ger (*vioolkrasser*, fig. *zaniker*), m. -s.

Za'gersbok (*toestel van den houtzager*), m. -bokken; ook: Z a a g b o k.

Zak (*baal, buidel, tasch*, enz.), m. zakken; *een - rogge, aardappels*; *een - guldens*, d. i. 600 guldens; *met pak en - vertrekken*, met alle have; *hoe komt ge in dezen -?* blinde steeg; *een duit in het -je doen*, ook iets zeggen; *sleek dat in uw -*, trek u die bijtende toespeling maar aan, dat is op u gemunt; *zij heeft hem den - gegeven*, afgeschreven, de verkeering met hem verbroken; *in - en asch zitten*, Bijbel, nl. in diepen rouw zijn: men hulde zich in een grauw linnen zak en bestrooide zich met asch, zie A s c h; *een - zout met iem. gegeten hebben*, zie Z o u t.

Zak'almanak (*zeer klein kalendertje*), m. -almanakken; **-atlas** (*klein kaartenboek*), m. -atlassen; **-boekje** (*aanteekenboekje*), o. -s; **-borsteltje** (*zeer kleine borstel*), o. -s; **-doek** (*neusdoek*), m. -doeken.

Zak'duit (*Zondagsgeld*), m. gmv.; *Keesje had van zijn - een koperen tabaksdoos gekocht.* (C.O.)

Za'ke (*zaak*), v. -n; *ter zake!* opwekking om eenig onderwerp te gaan behandelen.

Za'kelijk, bn. en bw.; *de -e inhoud*, wezenlijke, feitelijke inhoud, hoofdzaak; *iets - behandelen*, bondig; **-heid** (*degelijkheid*), v. gmv.

Zak'formaat (*klein en handig formaat*), o. gmv.; *een wetboek in -*.

Zak'geld (*kleingeld voor loopende uitgaven*), o. gmv.; *de knaap kreeg per week een dubbeltje -*.

Zak'ken (*in zakken doen*), ik heb gezakt; *wil je dien gulden niet hebben? dan zal ik hem maar -*, in den zak steken.

Zak'ken (verwant met *zijgen*: *dalen, nederwaarts gaan*), het is gezakt; *het water gaat -, in de modder -*; fig. *den moed laten -*, zinken; *het hoofd laten -*, den moed verliezen; *hij zal bij dat examen wel -*, afgewezen worden, druipen.

Zak'kenroller (*beurzensnijder, behendige gauwdief*), m. -rollers.

Zak'muis (*Noord-Amerikaansche muis met wangzakken*), v. -muizen.

Zak'woordenboek (*woordenboek in zakformaat*), o. -boeken.

Zalf (*smeersel als uitwendig geneesmiddel*), v. zalven; fig. *een -je op de wond*, een troostmiddel; zegsw. *daar is geen - aan te strijken*, daar is geen kruid voor gewassen, daarvoor helpt niets.

Zalf'achtig, bn.; *een -e stof*; -er -st; **-olie** (R.-K. *gewijde olie*), v. -oliën; **-winkel,** m. -s.

Za'lig (*hoogst gelukkig*), bn. en bw.; -er, -st; *iemand - spreken.* R.-K. gelukzalig verklaren; *de man is -*, ir, dronken; spreekw. *Het is -er te geven dan te ontvangen*, het geven van aalmoezen maakt zeer gelukkig, Bijbel, Hand. 20:35; **-heid** (*het hoogste geluk*), v. -heden: *het rijk der -heden*, de hemel.

Za'lige (*iem., die de eeuwige gelukzaligheid geniet*), m. en v. -n; *de -n in den hemel.*

Za'ligen (*zalig verklaren*), ik heb -zaligd; **-ing** (*het zaligen*), v. gmv.

Za'liger (R.K. achter een naam: *-gedachtenis*, beteekent hetzelfde als „wijlen" vóór een naam), bn.; *mijn vader -, mijn oom -*.

Za'ligmakend (*de zaligheid verschaffend*); bn.; *de -e leer der christelijke liefde.*

Za'ligmaker (*de Heiland*), m. gmv.

Za'ligsprekingen, v. mv.; *de negen -*; zie Matth. 5:3—11.

Zalig'verklaring (R.-K. *plechtige verklaring van den paus, dat een afgestorvene in de hemelsche zaligheid is opgenomen*), v. -en; de - geschiedt na onderzoek van den levenswandel en de verdiensten van den betrokkene; *de - van Jeanne d'Arc.* (1909).

Za'ling (scheept. *dwarshout aan den top van den mast tot bevestiging van stengen en ondermasten*), v. -s.

Zalm (*een zeer smakelijke weekvinnige visch*), m. -en; (als stofnaam), v. gmv.; **-pje,** o. -s; *het neusje van den -*, het fijnste deel van den kop, fig. het beste, het pikantste van iets, het fijne van de zaak.

Zalm'achtig (*als zalm, op zalm gelijkend*) bn.: *een -e smaak*; **-kleurig** (*bleekrood*), bn.: *een -kleurige japon*; **-moot** (*-schijf*), v. -mooten; **-rooker** (*persoon, die zalmen rookt*), m. -s; **-tijd** (nl. *voor de zalmvangst*), m. gmv.

Zal'ven (*met zalf bestrijken of besmeren*), ik heb -zalfd; *een wonde -*, zegsw. *nu is de wond alweer -zalfd*, d.i. de smart verzacht.

Zal'ven (*met gewijde zalf bestrijken*), ik heb -zalfd; *de koningen van Frankrijk werden oudtijds gezalfd te Reims*, d. i. met zalf gewijd.

Zal'vend (*vol zalving*; fig. *vroom, stichtelijk*), bn. en bw.; *wat een -e taal! hij spreekt -*, lijmerig, vol geteem.

Zal'ving (*het zalven, ook met gewijde olie*), v. -en; *de - der priesters en koningen bij de oude Israëlieten*; R.-K. *de - bij het vormsel, het oliesel en het priesterschap*; fig. stichting, troost: *- voor het vroom gemoed.*

Zam'bo (*kleurling in Z.-Amerika, kind van een neger en een Indiaansche*), m. en v. -'s.

Za'melen (*bijeenbrengen, verzamelen, garen bij elkaar brengen*), ik heb -zameld; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Za'men, *te -*, bw., gezamenlijk: als eerste lid eener samenst. altijd **samen** of **saam.**

Zand (*korrelig gesteente*), o. -en; zegsw. *iem. zand in de oogen strooien*, hem bedotten, misleiden, bedriegen; *die brief hangt aan elkaar als droog -*, is zonder samenhang; *in het - bijten*, ter aarde storten in het gevecht, in het tornooispel met den neus in het zand vallen; *op - bouwen*, op lossen grondslag iets ondernemen, een ijdel plan vormen, zie Matth. 7:26.

Zand (*zandbank in zee of rivier*; *strand*), o. -en; dicht. *de Lybiaansche -en*, woestijn.

Zand'aal (*een soort van kleinen aal aan het zeestrand*), m. -alen; zie S m e l t.

Zand'aardappel (*die nl. in zandgrond groeit*), m. -aardappelen, -appels.

Zand'achtig (*als zand, met zand bedekt*), bn.; -er, -st.
Zand'bank (*uitgestrekte zandlaag, zandige ondiepte in zee, vooral bij de kust*), v. -banken.
Zand'doorn (plantk. *zeekruisdoorn*), m. -s.
Zan'deren (*het Zander-instituut als patiënt bezoeken*), ik heb een week of zes -zanderd.
Zan'derig, bn. en bw.; *de weg is -*, stofferig, *dit brood smaakt -*, als met zand bemorst, doormengd; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Zan'der-instituut (*inrichting voor heilgymnastiek*), o. -instituten.
Zand'glas (*zandlooper*), o. -glazen.
Zand'graf (*groeve onder den blooten hemel*), o. -graven; zie Keldergraf.
Zand'grond (*zandige bodem, magere grond*), m. -gronden.
Zand'haas (*een soort v. heihaas*), m. -hazen.
Zand'hoop (*bergje zand*), m. -hoopen.
Zand'hoos (*dwarreling of hoos van stuifzand*), v. -hoozen.
Zan'dig (*zandachtig, zanderig*), bn. -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Zand'korrel (*fijne korrel zand*), v. -korrels.
Zand'kreek (*watertje in Zeeland*), v. gmv.
Zand'looper (*een soort van tijdwijzer of tijdmeter*), m. -s; *de - wordt alleen nog in de keuken gebruikt*, nl. bij het eierkoken; zie Uurglas en Zandglas.
Zand'plaat (*bank in de rivier*), v. -platen; **-steen** (*fijnkorrelig gesteente*, bv. *van den Pietersberg bij Maastricht*), o. gmv.; **-trein** (*trein tot aanvoer van zand*), m. -en; **-vlakte** (*woestijn*), v. -n; **-vloo** (*Amerikaansche aardvloo*), v. -vlooien; **-vorm** (*vorm van zand*), m. -en; **-wagen** (*wagon tot vervoer van zand*), m. -s; **-weg** (*niet-geharde weg*), m. -wegen: zegsw. *zijn karretje rijdt op een -weg*, het gaat hem goed naar den zin; **-woestijn** (*woeste zandstreek*) v. -en; **-zak** (*zak voor zand*), m. -zakken; **-zee** (*drijfzand aan de kust van Bretagne*; fig. *groote woestijn*), v. -zeeën.
Zand'ruiter (*een van 't paard gevallen ruiter*), m. -ruiters. scherts.
Zand'zuiger (*een soort van baggermachine*), m. -zuigers,
Zang (verwant met *zingen*: *lied, gezang*), m. -en; zegsw. *'t is daar altijd koekoek één-*, nl. precies hetzelfde; *het is de tweede -*, afdeeling van een dichtstuk: *Elius is een romance in zeven -en.*
Zang'balk (*notenbalk*), m. -balken.
Zang'berg (myth. *Parnassus, verblijf van Apollo en de Muzen*), m. gmv.; zegsw. *den -beklimmen, bestijgen*, dichten, de dichtkunst oefenen; ook de bergen Helicon en Pindus waren Apollo en den Muzen als woonplaats geheiligd.
Zang'bodem (*metalen of houten klankbodem in een pianino*), m. -bodems.
Zang'cursus (*leergang bij het onderwijs in den zang*), m. -cursussen.
Zan'ger (*iem. die zingt, ook kunstenaar in den zang*) m. -s; *een koor-, een opera-, een concert-*; *de tamme en wilde -s* d. i. vogels; *zijn oom was voor-*, eerste zanger.
Zangeres' (*kunstenares in den zang*), v. -sen; *een koor van zangers en -sen.*
Zan'gerig (*melodieus*), bn.; *een - lied*; *-e verzen*, welluidend, zoetvloeiend; *een - knaapje.* (De Genestet), d. i. zanglustig; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Zan'gersfeest (*feest van één of meer zanggezelschappen*), o. -feesten.
Zang'gezelschap (*gezelschap, dat zich in het zingen oefent*), o. -gezelschappen; *het - Melodia.* (C.O.)
Zang'god, myth. *de god van den zang, Apollo.*
Zang'godin (myth. *muze*), v. -godinnen.
Zang'koor (R.-K. *al de koorzangers of hun plaats in de kerk, ook zangvereeniging*), o. -koren.
Zang'les (*les in het zingen*), v. -lessen.
Zang'rei (*zangkoor*), m. -reien.
Zang'school (*muziekschool voor den zang*), v. -scholen.
Zang'ster (*iedere vrouw, die zingt*), v. -s; ook dicht.: *Zet -, zet dien tocht op de aangeslagen snaren.* (Tollens), muze.
Zang'vogel (*vogel, die zangerige geluiden voortbrengt*), m. -vogels; *de leeuweriken, lijsters, vinken, nachtegalen en kanaries zijn -s.*
Zang'wedstrijd (*zangstrijd, wedstrijd of concours in het zingen*), m. -wedstrijden.
Za'nik (*persoon, die zeurt*), m. en v. gmv.; *uw nicht is een echte -*, vervelend mensch, iemand zonder opgewektheid; **-achtig** (*van zaniken houdend*), bn.
Za'niken (*leuteren, praten*), ik heb gezanikt; *jongen, lig toch niet te -!* zeurend dwingen of vragen; **-er,** m. -s; **-ster,** v. -s.
Zar'bat (*ratel of klapper, dienend als kerkklok bij de christenen in Arabië*), o. -s.
Zarf (*Turksch koffieblad*), o. -s.
Zat (eig. *zad*: *verzadigd*), bn. en bw.; *eet en drink u nu maar -*; *die man is al weer -*, ir. dronken; *ik kan mij niet - kijken aan dat berglandschap*; *de grijsaard was der dagen -*, d. i. verlangend naar den dood; -ter, -st; **-heid,** v. gmv.: *de -heid des levens.*
Za'te, zaat (verwant met *zitten*, in den zin van wonen: *hoeve, landgoed, buitenplaats, bezitting*), v. -n; zie Havezaat.
Za'terdag (*laatste dag der week, eig. Saturnusdag*), m. -dagen; **-sch,** bn.: *de - markt.*
Za'terdags (*op elken Zaterdag*), bw.; *- is er op dat dorp geen school.*
Za'terdags (*erg, drommels*), bw.; *hij heeft mij - gefopt.*
Za'terdagsch (*op elken Zaterdag*), bn.; *de -e markt, het -e werk*; *de -e bijeenkomsten*; *die -e vent*, drommelsch.
Zat'lap (*dronkenlap*), m. -lappen. plat.
Zat'terik (*dronkaard, beschonkene*), m. -en. Vl.
Za'vel (*grof zand, steengruis*), o. gmv.; **-achtig,** bn. of **-ig,** bn.: *-ige gronden.*
Za'velboom (*zevenboom, kegeldragende boom of conifeer*), m. -boomen.
Ze, pers. vnw. = *zij, haar, hen, hun.*
Ze'baoth (Hebreeuwsch: *heirscharen*); *de Heere -*, de Heer der legerscharen; Rom. 9:29.
Zebede'us (Bijbel. *sukkelaar, bloed*), m.; *het is een -*, weerlooze tobber; Mark. 1:19 en 20.
Ze'boe (*grijsachtig rund met vetbult tusschen de schouders, levend in Z.-Azië en N.-Afrika*), m. -s.
Ze'bra (*gestreepte ezel in Z.- en Midden-Afrika, Kaapsche ezel*), m. -'s.
Ze'bravink (*Zuid-Afrikaansche vogel met prachtige veeren*), m. -vinken.
Ze'de (*gewoonte, gebruik, manier*), v. zeden;
Ze'delijk (*overeenkomstig de goede zeden*), bn. en bw.; *een getuigschrift van - gedrag*; *dat is - onmogelijk*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Ze'deloos (*de goede zeden niet in acht ne-*

mend), bn. en bw.; *een - mensch*, losbandig van gedrag; *-ze boeken, plaatwerken*, de zedeloosheid bevorderend; -zer, -t; **-heid,** v. gmv.

Ze'denbederf (*ontaarding*), o. gmv.

Ze'denkunde (*leer der goede zeden*), v. gmv.

Ze'denkundig (*zedenkunde behandelend of betreffende*), bn.; *een - leesboek, een - vertoog.*

Ze'denleer (*wetenschap, handelend over de zeden, zooals ze behoorden te zijn, moraal*), v. gmv.

Ze'denleeraar (*moralist*), m. -leeraren.

Ze'denles (*opwekking tot deugd, les in wat voegzaam is*), v. -lessen; *iemand een - geven.*

Ze'denpreek (*vermanende zedenles*), v. -preeken; *een - houden.*

Ze'denspreuk (*vermanend woord*), v. -en.

Ze'denwet (*wet, waarnaar wij ons in onze vrije handelingen moeten regelen of die een gewetensplicht ons doet eerbiedigen*), v. -wetten; *een - gebiedt, wat er in bepaalde gevallen moet geschieden.*

Ze'dig, bn. en bw.; *een - meisje, een -e kleeding*, ingetogen, bescheiden, stemmig; -er, -st; **-heid** (*het zedig zijn*), v. gmv.

Zee (*groote uitgestrektheid zout water*), v. zeeën; *de Middellandsche Zee, de Noordzee; - kiezen*, uitzeilen; *er gaat veel -*, er is een sterke stroom; *de - breekt*, de golven storten kort neder; *wij brengen den zomer aan de - door*, zeebad, zeeplaats; fig. *een - van licht, van tranen, van rampen enz.*, een groote, een overstelpende menigte; zegsw. *hij gaat recht door -*, is eerlijk, oprecht, zie Recht; *water in - dragen*, nutteloozen arbeid doen, ergens iets brengen, wat daar in overvloed is; *- bouwen*, op zee varen.

Zee (*zware golf, baar*), v. zeeën; *een - sloeg over de verschansing*; zie Stortzee.

Zee'aal (*zeer groote aal uit zee*), m. -alen: *het vleesch van den - wordt weinig geacht*; **-aap** (*aapvisch, groote visch in de Noordzee*), m. -apen; **-adder** (*een soort van zeeslang*), v. -s; **-adelaar** (*groote vogel der tropische zeeën met bruine veeren*), m. -s; **-agaat** (*zeker edelgesteente*), o. gmv.; **-ajuin** (*zeelook*), m. gmv.; **-alsem** (*plant der zeekust*), m. gmv.; **-amandel** (*soort van zeeslak*), v. -s; **-anemoon** (*neteldier, straaldier, bloemdier: blauw of rood*), v. -monen.

Zee'appel (*zeeklit, stekelhuidig dier*), m. -s; **-arend** (*groote vischarend*), m. -en; **-arm** (*deel der zee, dat een eiland omvat*), m. -en; **-assurantie** (*verzekering van zeeschepen en lading*), v. -s of -tiën; **-atlas** (*verzameling van zeekaarten*), m. -sen; **-baak** (*teeken tot aanduiding van het vaarwater*), v. -baken; **-baar** (*groote golf*), v. -baren; **-baars** (*baarsachtige zeevisch*), m. -baarzen; **-bad** (*bad in zee*), o. -baden; **-bank** (*klip, zandplaat*), v. -en; **-banket** (fig. *haring*), o. gmv.; **-barbeel** (*fraai gekleurde, stekelvinnige zeevisch*), m. -barbeelen.

Zee'beenen (scheepst. *een gang als janmaat*), o. mv.; *een lichtmatroos heeft nog geen -.*

Zee'beer (*havenmuur, waterkeering tegen den golfslag, zeewering*), m. -beeren.

Zee'beer (*kleine zeerob, oorrob*), m. -beren.

Zee'beril (*zeeagaat*), o. gmv.; **-beving** (*beroering der zee ten gevolge van aardbeving*), v. -en; **-blaas** (*een soort van zeekomkommer*), v. -blazen; **-blei** (*een soort van zeevisch of brasem*), v. -en; **-bloem** (*zekere zeeplant*), v. -en; **-bocht** (*buiging der zeekust landwaarts in*), v. -en; **-bodem,** m. -s; **-boek** (*graadboek, zeekaartenboek*), o. -en; **-boezem** (*golf, inham, baai*), m. -s; **-bonk** (*bevaren matroos*), m. -en; **-boot** (*stoomboot voor de zeevaart*), v. -booten.

Zee'brand (*electrisch verschijnsel: weerlicht zonder onweer b.v. op een warmen zomeravond*), m. gmv.

Zee'brand (*branding op de kust*), m. gmv.

Zee'brasem (*stekelvinnige beenvisch*), m. -s.

Zee'brief (*zeepas, paspoort op zee voor een koopvaardijschipper*), m. -brieven.

Zee'cadet (*adelborst*), m. -cadets, -cadetten.

Zee'dienst (*dienst bij de marine*), m. gmv.; *hij is in -.*

Zee'draak (*stekelvinnige, gedrochtelijke visch, blauw van kleur, in den Indischen Oceaan*), m. -draken.

Zee'duiker (*kortwiekige zwemvogel, voortreffelijk duiker*), m. -duikers.

Zee'duivel (*vreemdsoortige, beenige visch*, ook *zeekikvorsch*), m. -duivels; de - leeft langs alle Europeesche kusten, hij heeft een geweldigen breeden muil met scherpe tanden en wangzakken; lengte 1.5—1.8 M.; hij verschalkt zijn prooi met een bedrieglijk rood aas aan den voorsten straal of voeldraad, en is een echte hengelaar.

Zee'eenhoorn (*narwal, walvischachtig zoogdier*), m. -s; ook: **-eenhoren,** m. -s.

Zee'ëngte (*zeestraat, nauwe doorgang*), v. -engten; *de straat van Gibraltar is een -.*

Zeef (*werktuig om te ziften, hebbende e. bodem van gaas met gaatjes*), v. zeven; fig. *de - van Eratósthenes* (276—194 v. Chr.), rekenk. manier tot het vinden van de priemgetallen.

Zeeg (scheepst. *rondte, kromming*), v. -en.

Zee'gans (*vetgans*), v. -ganzen; **-garnaal** (*tienpootig schaaldier*), v. -nalen; **-gat** (*monding van stroomen*), o. -gaten; **-gedrocht** (*groot zeedier*, b.v. *een haai*), o. -en; **-gevecht** (*strijd op zee*), o. -en; **-gewas** (*zeeplant*), o. -sen; **-gewest** (*provincie, aan zee gelegen*), o. -en; **-gezicht** (*schilderij, voorstellende schepen, stranden, enz.*), o. -en.

Zeeghaf'tig (eig. *de zege hebbende: zegevierend*), bn. en bw.; *wees -, o koning!* **-heid** (*overwinning*), v. gmv. w. g.

Zee'gier (*fregatvogel*), m. -en; **-god** (myth. *Neptunus of een der minderen*), m. -en; **-godin** (*Amphitrite, gemalin van Neptuin; elke vrouwelijke zeegod*), v. -godinnen; **-golf** (*baar*, ook *open baai*), v. -golven; **-grappe** (*zeekraal*), v. gmv. gew.; **-gras** (*lintvormig zeewier*), o. gmv.; **-grondel** (*visch*), m. -s.

Zee'gras (*Engelsch gras, standkruid*), o. gmv.; *de paden waren met madeliefjes en - omzoomd.* (C.O.)

Zee'groen (*groen als zeewater*), bn.; *de tijger met z'n ronde, -e oogen.* (v. Deyssel).

Zee'haai (*zekere zeevisch*), m. -en; **-handel** (*handel op overzeesche landen*), m. gmv.; **-haven** (*haven in de nabijheid der zee*), v. -s; **-held,** m. -en; **-hoen** (*groote pluvier*), o. -hoenders; **-hond** (*-rob*), m. -en; **-hoofd** (*havenhoofd*), o. -en; **-horen** of **-hoorn** (*groote zeeschelp*), m. -s.

Zee'haan (*vliegende visch der Middell. Zee*), m. -hanen, door Aristóteles zeezwaluw genoemd, groote knorhaan.

Zee'kaart (*kaart met de waterwegen ter zee*), v. -en; **-kalf** (*jonge zeerob*), o. -kalveren;

-kapitein (*gezagvoerder*), m. -s; **-kasteel** (dicht. *groot zeeschip*), o. -en; **-kat** (*inktvisch*), v. -katten; **-kikvorsch** (*zeeduivel*), m. -en.

Zee'klimaat (*temperatuur der landen dicht aan zee, der eilanden*), o. gmv.; *het - geeft koele zomers en zachte winters.*

Zee'koe (*reusachtig, walvischachtig dier van 10 M. lengte met een gewicht van 40 duizend K.G., thans uitgestorven*), v. -koeien; de - kwam nog in 1740 in groote menigte voor in de Behringstraat, is thans door de walvischvaarders totaal uitgemoord.

Zee'koet (*een zeevogel van de familie der alken*), m. -en; *de broedplaatsen van den - liggen in het hooge noordelijke halfrond.*

Zee'koningen (*hoofdlieden der Noormannen*), m. mv.; *die gevreesde Noormannen, wier hoofden op den naam van - aanspraak maakten.* (v. Lennep); zie Viking.

Zee'kraal (*wildgroeiende plant der schorren*), v. -kralen; *de gelede -, (op de wadden krabbestruik) wordt in Zeeland en westelijk N.-B. als groente gebruikt.*

Zee'krab (*tienpootig schaaldier*), v. -krabben; **-kreeft,** m. -en; **-kwab** (*zeester, zeenetel*), v. -kwabben; **-kwal** (*neteldier, geleiachtig paddenstoelachtig weekdier*), v. -kwallen.

Zeel (*draagriem, gevlochten trekband, kruiszeel, kruizeel*), o. -en; zie Helpzeel.

Zee'lamprei (*zeeprik, -negenoog*), v. -en.

Zee'land (*land, in of aan zee gelegen*), o. -en; *onze provincie - is met recht een -.*

Zee'leeuw (*grootste der zeerobben, Z.-Amerika*), m. -en; **-leeuwerik** (*strandkievit*) m. -en; **-lieden, -lui** (*zeevolk, matrozen*), m. mv.; **-lier** (*-draak, -haan*), v. -en; **-lisch** (*zeebies*), o. gmv.; **-long** (*een soort van weekdier*), v. -en.

Zeelt (*een soort van groenachtige karperacht. zoetwatervisch met voeldraden aan den snuit*), v. -en; in de volkst. Louw.

Zee'lucht (*frissche lucht uit, aan of op zee*), v. gmv.

Zeem (*zacht bereid schapen- of geitenleder*), o. gmv.

Zeem (*lekhonig*), o. gmv.; zie Honigzeem.

Zee'maat (*janmaat, matroos*), m. -maats.

Zee'macht (*vloot, marine*, ook *zeemogendheid*), v. gmv.; **zeemakelaar** (*agent in zeezaken*), m. -s.

Zee'man (*iemand, die ter zee vaart*), m. -lieden, -lui.

Zee'manschap (*zeevaartkunde*), v. gmv.; zegsw. - *gebruiken*, wat geven en nemen naar de omstandigheden, goed beleid in alles toonen, kunnen schipperen.

Zee'manshoop (*weldadige vereeniging voor zeelieden te Amsterdam*), v. gmv.

Zee'manshuis (*tehuis voor zeelieden, die aan wal zijn*), o. -huizen.

Zee'manswoordenboek (*woordenboek, verklarende zee- en scheepstermen*), o. -boeken; *het - van J. v. Lennep.*

Zee'meermin (myth. *vrouwelijke gestalte met vischlijf en vischstaart*), v. -meerminnen; de Sirenen waren -nen.

Zee'meeuw (*meeuw der zeekust*), v. -en.

Zee'melde (plantk. *familie der melden*), v. -n.

Zee'men (*schapen- of geitenhuiden tot leder bereiden*), ik heb gezeemd.

Zee'men (*de glazen of ruiten reinigen met een zeemleeren doek*), ik heb -zeemd.

Zee'men (*van zeemleer*), bn.; *een - doek, een - lap.*

Zee'mijl (*afstandsmaat voor zeelieden*), v. -en; *de Nederl. - is een uur gaans; de Engelsche - is* $^1/_3$ *uur of 20 min. gaans*, d.i. *1852 M.*

Zeem'leder, -leer, o. gmv.; *een lap van -.*

Zeem'lederen, -leeren (*van zeemleder*), bn.; *een paar - handschoenen, een - zakje.*

Zee'mogendheid (*volk, dat een zeevloot bezit*), v. -heden; *Engeland is de eerste -.*

Zee'monster (*gedrochtelijk dier, in zee levend*), o. -s.

Zee'mos (*in zee groeiend mos*), o. gmv.; **-mossel** (*schelpdier*), v. -en, -s.

Zeem'touwer (*bereider van zeemleder*), m. -s; **-touwerij'** (*bedrijf of werkplaats van den zeemtouwer*), v. -en.

Zee'muis (*ringworm onzer stranden, schitterend van kleur*), v. -muizen.

Zee'naald (*grillig gevormde zeevisch onzer kusten, levende tusschen planten*), v. -naalden.

Zee'nat (*zeewater*), o. gmv.

Zee'natie (*volk aan en van zee levend*), v. -s of -tiën. (t = ts).

Zee'netel (*weekdier in Indië, bij aanraking brandend als een netel*), v. -netels.

Zee'nimf (myth. *nimf aan of in zee levend, nereïde*), v. -nimfen.

Zee'officier (*officier der marine*), m. -s, -en.

Zee'olifant (*zeer groote rob, zeeleeuw*), m. -en.

Zee'oor (*oorvorm. éénschalig schelpdier*), o. -en.

Zee'oorlog (*oorlog, welke ter zee wordt gevoerd*), m. -oorlogen; *de Engelsche - oorlogen in de 17e eeuw.*

Zee'otter (*zoogdier, een soort van marter*), m. -otters; de - leeft aan de N. kusten van Azië en Amerika; hij levert een kostbaar pelswerk: in den zomer jaagt men hem in kano's met speren, in den winter met netten, opgehangen op het ijs.

Zeep (*verbinding van vet met een alcali*), v. -en; *zachte of groene -; harde of Spaansche -; - zieden;* zegsw. *hij is om - gegaan*, hij is dood, hij is gestorven, verdwenen.

Zee'paap (*zeevisch met uitpuilende oogen, ook sterrenkijker, hoogkijker*), m. -papen.

Zee'paardje (*zeevischje met den kop van een paardje*), o -paardjes; *het aquarium te Amsterdam bevat levende -paardjes.*

Zee'paling (*zeeaal*), m. -palingen.

Zeep'bel (*bel van zeepsop*), v. -bellen; fig. iets, dat schoon schijnt en spoedig verdwijnt, iets zeer onbestendigs.

Zeep'boom (*zekere tropische boom, wiens bes en hout goede zeep oplevert*), m. -boomen.

Zee'pen (*met zeep insmeren*), ik heb gezeept; **-er** (*zeepbereider, zeepzieder*), m. -s; **-erij'** (*zeepziederij*), v. -en.

Zee'perig, zee'pig, bn.; *deze beschuit smaakt -*, naar zeep, zeepachtig; -er, -st.

Zee'pijl (*zekere kokerworm*), m. -en; **-pijnboom** (*kegeldragende boom*), m. -en; **-pinksternakel** (*stekelrog, pijlstaart*), v. -pinksternakels.

Zeep'kruid (*zeker eenjarig, overblijvend, in 't wild groeiend kruid*), o. gmv.; *de wortel van het - doet het water schuimen.*

Zee'plaats (*plaats aan zee gelegen*), v. -en.

Zee'poliep (*koppootig weekdier met 8 vangarmen, die soms tot 1 M. lang zijn*), v. -po-

liepen; *de - komt voor in de Middell. Zee.*
Zee'post (O.-I. *post, die niet over land, via Marseille of Genua, maar met schepen verder naar Holland verzonden wordt*), v. gmv.
Zee'prik (*zeelamprei*), m. -prikken.
Zeep'sop (*water met opgeloste zeepdeelen*), o. gmv.
Zeep'zieden (*het zeepbereiden*), o. gmv.
Zeep'zieder (*bereider van zeep*), m. -zieders.
Zeepziederij' (*zeepfabriek*), v. -ziederijen.
Zeer (*pijn*), o.; *gij doet mij -*; zegsw. *iem. op zijn - tasten*, een gevoelige plek bij iem. aanraken, hem pijnlijk aandoen, fig. hem kwetsen door over dingen te spreken, die hem hinderlijk zijn.
Zeer (*pijnlijk*), bn.; *het kind heeft een - oog*, ontstoken; *een - hoofd*, zwerend, met uitslag; zeerder, zeerst.
Zeer (*erg*), bw.; *hij was - boos, - rijk*, buitengemeen; *ten zeerste*, bw., zie: *Om het zeerst.*
Zee'raad (*college, dat over zeezaken oordeelt*), m. -raden; **-raaf** (*waterraaf in Lijfland*), v. -raven; **-raket** (*een soort look in onze duinen*), v. gmv.; **-ram** (*zekere visch*), m. -rammen; **-ramp** (*ongeval met een schip op zee*), v. -rampen; **-recht** (*wettelijke bepalingen over zeezaken*; ook *havenkantoor*), o. gmv.; **-register** (*dagboek, journaal aan boord*), o. -s; **-reis** (*reis ter of over zee*), v. -reizen.
Zeer'eerwaarde (R.-K. *titel van een pastoor*), m. -n; zie Aanhangsel.
Zeer'geleerd (*titel van een gestudeerd persoon, van een doctor*), bn.; zie Aanhangsel.
Zeer'gestreng (*titel van een hoofdambtenaar, rechter, advocaat*), bn.; zie Aanhangsel.
Zee'rig (*pijnlijk*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Zee'rob (*een zeehond*; fig. *ervaren zeeman*), m. -robben.
Zee'roeper (*werktuig om op zee op verren afstand met elkaar te spreken*), m. -roepers; **-roof** (*rooverij op zee, aan een schip gepleegd*), m. gmv.; **-roover** (*bevelhebber van een roofschip*), m. -s, bij uitbr. *het kaperschip zelf*; **-rooverij'** (*het plegen van zeeroof*), v. -en; **-rot** (*waterrat*, fig. *ervaren matroos*), v. -ten.
Zeerst' (om het), (*als om strijd*), bw.; *de mannen dier booten roeien om het -*, d. i. wedijverend met elkaar, ten zeerste, om strijd.
Zee'rui (*zeewier*), o. gmv.; **-saluut** (*kanonschot als groet op zee*), o. gmv.; **-schade** (*averij*), v. gmv.; **-scheede** (*huidzakdier, ook zakpijp genaamd*), v. -n; **-schelp** (*schelp van een zeedier*), v. -en; **-schijf** (*een soort van zeeëgel*), v. -schijven; **-schilder** (*schilder van zeegezichten*), m. -s; **-schildpad** (*in zee levende schildpad*), v. -padden; **-schip** (*vaartuig ter zee*), o. -schepen, zegsw. *een lastig, een ongemakkelijk zeeschip*, een onhandelbaar mensch, eig. een groot, plomp, moeilijk te besturen schip.
Zee'schorpioen (*een soort van knorhaan*), m. -en; **-schuim** (*witte bellen of bruis*), o. gmv.; **-schuimer** (*vrijbuiter, zeerooverij*), m. -s; **-schuimerij'** (*kaperij, zeerooverij*), v. gmv.; **-serpent** (*zeeaal*), o. -en; **-sla** (*zeekraal*), v. gmv.; **-slag** (*gevecht van vloten of schepen op zee*), m. -en; **-slak** (*kleine in zee levende slak*), v. -slakken; **-slang** (*slang in de keerkringszeeën*), v. -en; **-soldaat** (*soldaat op een oorlogsschip, marinier*), m. -soldaten.
Zee'spiegel (*oppervlakte der zee*), m. -s.
Zee'spin (*zeker spinachtig dier, dat zich aan schelpdieren en visschen vasthecht*), v. -spinnen.
Zee'sprinkhaan (*een soort van eetbare zeekreeft*), m. -sprinkhanen.
Zee'stad (*stad aan zee*), v. -steden.
Zee'ster, -star (*stekelhuidig, stervormig zeedier*), v. -ren; *de - kruipt op den bodem der zee en voedt zich met schelpdieren.*
Zee'stekelbaars (*zeevisch, ook aan onze kust*), m. -baarzen; **-stilte** (*windstilte*), v. gmv.; **-storm** (*storm uit of op zee*), m. -en.
Zee'straat (aardr. *zeeëngte*), v. -straten.
Zee'straat (*weg of straat naar zee*), v. -aten.
Zee'stroming (*golfstroom*), v. -stroomingen.
Zee'stuk (*schilderij, een zeegezicht voorstellende*), o. -stukken.
Zeet (*het zitten*; ook *zitplaats*), v. zeten.
Zee'tactiek (*krijgskunst ter zee*), v. gmv.; **-telegraaf** (*onderzeesche telegraaf*), v. -grafen; **-term** (*woord, uitdrukking bij zeevarenden in gebruik*), m. -termen; **-tijding** (*bericht uit zee, lijst van aangekomen en vertrokken schepen*), v. -en; **-tocht** (*overzeesche reis*), m. -en; **-ton** (*ankerton of boei in de zeegaten*), v. -tonnen; **-triomf** (*overwinning, op zee behaald*), m. -en; **-trompet** (*scheepsroeper*), v. -ten, ook: Zeehorenslak.
Zee'tulp (*een soort van mosselkreeft*), v. -en; de - hecht zich in menigte vast aan allerlei voorwerpen in zee.
Zeeuw (*inboorling van Zeeland*), m. -en.
Zeeuwsch (*van of uit Zeeland*), bn.; *de -e kleederdracht*; *een -e rijksdaalder*, oude munt = *f* 2.60; *goed -*, goed rond.
Zeeuw'sche-Stroomen, (de): aardr. benaming der wateren ten Z. van de Bieningen of Grevelingen, het Krammer en het Volkerak, nl. de Oosterschelde, de Hont of Westerschelde, het Keeten, het Zijpe, het Mastgat, het Slaak, de Eendracht, het Veersche Gat, het Zuidvliet, de Braakman, enz.
Zeeuwsch'-Vlaanderen (aardr. *het gedeelte van Zeeland ten Z. van de Hont of Westerschelde*), o.; - heeft dien naam eerst in 1814 ontvangen; vóór dien tijd heette het Staats-Vlaanderen.
Zee'vaarder (*zeeman*), m. -vaarders.
Zee'vaardig (*gereed om zee te kiezen*), bn.; **-heid,** v. gmv.
Zeevaardij' (*de zeevaart als geheel*), v. gmv. *Verhef u, wakkre -, U, pronk van Hollands maatschappij.* (Spandaw).
Zee'vaart (*het varen ter zee als bedrijf*), v. gmv.; *aanleg tot de -* (C.O.); *kweekschool voor de -*, tot opleiding van stuurlieden, in 1781 reeds gesticht met medewerking van den admiraal van Kinsbergen; **-vaartkunde** (*de kennis, welke noodig is voor de zeevaart*), v. gmv.; **-vaartschool,** v. -scholen.
Zee'vader (*oude matroos, die een scheepsjongen onder zijn hoede heeft*), m. -vaders.
Zee'varend (*ter zee varend*), bn.; *een - volk.*
Zee'varken (*varkenskonijntje in Z.-Amerika*, ook *bruinvisch*), o. -varkens; **zeeveder** (*plantdier, naar zijn vorm aldus genoemd*), v. -s; **-venkel** (*schermbloemige plant, wassend op zeerotsen*), v. gmv.
Zee'vast (*bestand tegen allerlei schommelingen*

van een schip op zee), bn.; *zet die koffers -.*
Zee'ver (*speeksel, kwijl*), v. gmv.
Zee'veren (*het laten loopen van kwijl*), ik heb -zeeverd; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. gmv.
Zee'verzekeraar (*iem. die tegen zeeschade verzekert, assuradeur*), m. -s; **-verzekering,** v. -en; **-verzekering-maatschappij,** v. -maatschappijen.
Zee'vesting (*versterkte stad aan zee*), v. -en.
Zee'visch (*voorwerp*), m. -visschen; (*stof*), v.
Zee'vlak (*oppervlak der zee*), o. -vlakken; **-vlakte** (*-spiegel*), v. -vlakten.
Zee'vloo (*torachtig schaaldiertje onzer stranden*), v. -vlooien.
Zee'voeten, m. mv.; zegsw. *-voeten hebben*, vast kunnen loopen op het dek van een zeilend vaartuig; zie Zeebeenen.
Zee'vogel (*zwemvogel op zee*), m. -s, -en; **-volk** (*zeelieden*), o. gmv.; **-vond** (*uit zee aangespoelde dingen*), m. -en; **-vonk** (*lichtend infusiediertje*), v. -en; **-voogd** (*vlootvoogd, admiraal*), m. -en; **-voogdij'** (*admiraalschip*), v. gmv.; **-vos** (*een soort van haaivisch*), m. -sen; **-vrijbuiter** (*kaper, zeeroover*), m. -s; **-waaier** (*soort van waaiervormig koraal*), m. -s.
Zee'waardig (*in staat om uit te zeilen, om zee te bouwen*), bn.; *schepen, die - zijn; een schip in -en toestand brengen*; **-waarts** (*in de richting van de zee*) bw.; **-wagen** (*schelpkaros van Neptuin*), m. -s; **-water** (*zout water der zee*), o.; **-weegbree** (*weegbree* ook *zeehartshoorn, krokkeling, reie geheeten*), v. gmv.; **-wering** (*dijkwerk*), v. -en; **-werving** (*het aanwerven van matrozen*), v.; **-wetten** (*voorschriften, verordeningen, het zeerecht betreffende*), v. mv.; **-wezen** (*al wat betrekking heeft op zeevaart en zeedienst*), o. gmv.
Zee'wier (*zeegras, lintvormig gras*), o. gmv.; *het - vindt men bij Wieringen en Elburg; het -, geloogd en gedroogd, is handelsartikel; het gedroogde - dient tot vulling van bedden en matrassen*; zie Zeegras.
Zee'wijf (myth. *zeemeermin*), o. -wijven; *de verdichting der -wijven.* (Jonath.)
Zee'wilg (*zekere heester*, ook *monnikspeper*), m. -wilgen.
Zee'wind (*wind, over dag uit zee naar het vasteland waaiend*), m. -winden; *in Batavia wordt de - des morgens om 10 uur merkbaar.* (Veth); zie Landwind.
Zee'wolf (*vraatzuchtige, stekelvinnige slijmvisch der Noordzee*), m. -wolven; de -wolven vereenigen zich tot groote scholen soms van 10 K.M. lang om visch te jagen.
Zee'worm (*worm, die de buitenplanken van een schip doorboort*), m. -wormen.
Zee'zaken (*zaken, het zeewezen betreffende*), v. mv.; *de kamer van -*, de admiraliteit.
Zee'zeelt (*een soort van lipvisch*), v. -en.
Zee'ziek (*misselijk, aangetast door de zeeziekte*), bn.; *al de passagiers van de Londensche boot waren -*; -er, -st; **-ziekte** (*ongesteldheid der maag op zee*), v. gmv.
Zee'zog (*kielwater: zuiging van water achter een zeeschip*), o. gmv.; **-zwaluw** (*meeuwachtige zeevogel*), v. -en; **-zwam** (*zwamsoort aan rotsen, ook aan den zeebodem groeiend*), v. -men, **-zwijn** (*stekelhaai, zuigervisch*), o. -en.
Zefier', ze'fir (*koele, zachte zuidwesten-zomerwind*), m. zefieren, zefirs; zie Zephyrus.
Ze'ge (*overwinning, triomf*), v. gmv.: *de - behalen*; **-boog** (*eerepoort*), m. -bogen; **-dicht** (*gedicht ter eere van de overwinning*), o. -dichten; **-feest** (*overwinningsfeest*), o. -feesten; **-kar** (*triomfkar*), v. -karren; **-krans** (*lauwerkrans voor een overwinnaar*), m. -en; **-lied** (*triomflied*), o. -liederen.
Ze'gel (Lat. eig. *stempel*), o. -s; *een verzoekschrift op -*, op gezegeld papier; *onder het - des geheims; vrij van -*, niet belast met; fig. *zijn - aan iets hechten*, iets goedkeuren; *zijn - op iets drukken, of aan iets hechten, hangen*, het bekrachtigen, het goedkeuren.
Ze'gelaarde (*fijne gekleurde klei: Armenische aarde*), v. gmv.; *de - werd vroeger gebezigd als geneesmiddel.*
Ze'gelafdruk (*zegelmerk*), m. -afdrukken; **-belasting** (*tot 1870 geheven van kranten*), v. -en; **-bewaarder** (*staatsambtenaar van hoogen rang; ook oppasser in een verzegelden boedel*), m. -s; **-doosje** (*houten, ivoren, zilveren of gouden platte doos tot bescherming en vrijwaring van het aangehechte zegel*), o. -doosjes.
Ze'gelen (den. van *zegel: een zegel op iets drukken, afsluiten, waarmerken, stempelen*), ik heb -zegeld; **-aar** (*stempelaar*), m. -s; **-ing,** v. -en.
Ze'gelgeld (*belasting v. h. zegel*), o. -en; **-hars** (*hars om te zegelen*), o. en v. gmv.; **-kantoor** (*waar men zegels koopen kan*), o. -kantoren; **-klopper** (*beambte, die het zegel op of in het papier maakt*), m. -s; **-kosten** (*kosten voor het zegel*), m. mv.; **-lak,** o. gmv.; **-lood** (*plombeerlood*), o. gmv.
Ze'gelmerk (*teeken van het zegel*), o. -en; **-pers** (*om het papier te zegelen*), v. -persen; **-recht** (*-geld*), o. -en; **-ring** (*ring voorzien van een stempel*), m. -en; **-snijder** (*graveur*), m. -s; **-was** (*was om zegels in af te drukken*), o. gmv.; **-wet** (nl. *op of over het zegelen*), v. -wetten.
Ze'gen (*zegening, geluk*), m. gmv.; *ik wensch u heil en -; er rust geen - op dat werk.*
Ze'gen (*groot vischnet*), v. -s; *om met een enkelen trek van de - een macht van „schubbig watervolk" bijeen te brengen.* (C.O.)
Ze'genen (R.-K. *biddend een kruis over iets maken, den zegen geven*), ik heb -zegend; *de geestelijke zal de vaandels, het volk, het leger -*; **-aar** (*die den zegen geeft*), m. -s, zie Alzegenaar.
Ze'genen (*begunstigen*), hij heeft -zegend; *God zegene u*, late zijn zegen op u nederdalen, geve u voorspoed!
Ze'genen (*loven, prijzen*), ik heb -zegend; *gezegend zij God; iem. nagedachtenis -.*
Ze'gening (*het zegenen*), v. gmv.; in de bet. van *weldaad*: -en; *zijn naam zal in - blijven*, dankbare herinnering.
Ze'genrijk (*rijk aan zegening*), bn.; *een -, gevolg; een - jaar*, gelukkig, voorspoedig; -er, -st: *de -ste gevolgen.*
Ze'gepalm (*palm als teeken der overwinning*), m. -palmen.
Ze'gepenning (*oud-Romeinsche penning met de zegegodin of Victoria in een twee- of vierspan*), m. -penningen.
Ze'gepoort (*triomfboog*), v. -poorten.
Ze'gepraal (*luisterrijke intocht des overwinnaars*; fig. *overwinning, triomf*), v. -pralen.
Ze'gepralen (*een zegepraal vieren*, ook: *de overwinning behalen*), ik heb -zegepraald.

Ze'gerijk (*overwinnend*), bn.; *een - veteaneer*; -er, -st.
Ze'geschoten (*vreugdeschoten*), o. mv.; **-standaard,** m. -en; **-teeken** (*een op den vijand veroverd voorwerp als blijk der overwinning*), o. -s: **-tocht** (*triomftocht*), m. -en; **-vaan,** v. -vanen.
Ze'gevieren (*zegepralen*), ik heb -zegevierd; *hij heeft over alle vijanden gezegevierd*; *- over alle moeielijkheden*, d. i. ze alle te boven komen: **-vierend** (*zegepralend*), bn.: *een -vierend leger.*
Ze'gevlag (*vlag, die de overwinning aanduidt*), v. -vlaggen; **-vuur** (*vreugdevuur*), o. -vuren; **-wagen** (*triomfwagen*), m. -wagens.
Zeg'ge (*rietgras, familie der cypergewassen*), v. gmv.; *er zijn in ons land meer dan vijftig soorten van -.*
Zeg'ge, nl. ik *zegge* of ik verklaar, dat het b.v. 100 gld. is: op wissels en quitanties.
Zeg'gen (*mondeling mededeelen*), ik zeide of zei. ik heb gezegd. gezeid; **-ger,** in samenstell. m.: *een oomzegger*, neef.
Zeg'gingskracht (*gave van wèl te spreken*), v. gmv.
Zegs'man, m. -lieden, -lui; *wie is uw -?* wie heeft het u verteld? **-vrouw,** v. -en.
Zegs'wijs, zegs'wijze (*eigenaardige manier van zeggen, spreekwijze*), v. -wijzen; een -, aan het ridderwezen ontleend, b.v. *een lans voor iets of iem. breken.*
Zeil (*zeildoek aan den mast*), o. zeilen; *- bijzetten, - minderen*; zegsw. *onder - gaan*, wegzeilen, fig. gaan inslapen; *de -en reven*, inbinden, aflaten: *het - voor iem. strijken*, voor hem onderdoen, zie ook: Vlag; *het - gorden*, op de ra binden; zegsw. *alle -en bijzetten*, alle middelen in 't werk stellen; *een oog in 't - houden*, op zijn hoede zijn. een wakend oog houden, waakzaam zijn: *met een nat - thuis komen*, dronken: *het - hoog in top halen*, fig. op grooten voet leven. een hoogen staat voeren; *met een opgestreken of opgezet - naar iem. toekomen*, driftig en toornig op iem. afkomen. eig. van een oorlogsschip, dat met opgeheschen zeilen op een ander afkomt; fig. *een vloot van tien -en*. schepen.
Zeil (*vloerbedekking, wasdoek, een licht soort van linoleum*), o. gmv.
Zeil (*dek van de molenwieken, van een tent: ook zonnescherm voor een huis of op een boot*), o. -en.
Zeila'ge (*de zeilen*, ook: *vaart, loop van een schip*), v. gmv.
Zeil'doek (*grof en sterk weefsel van hennep, waarvan zeilen gemaakt worden*), o. gmv.
Zei'len (*met behulp van zeilen varen*), ik heb en ben -zeild; *uit - gaan*, met een zeilboot gaan spelevaren; *erg achteruit -*, fig. tegenspoed hebben; **-er,** m. -s.
Zeil'jacht (*zeker vaartuig*), o. -jachten.
Zeil'klaar (*zeilvaardig*), bn.; *het bootje ligt -.*
Zeil- of **zei'lenmaker,** m. -makers; **-makerij'** (*het maken van zeilen*), v. gmv.; **-ij'** (*werkplaats van den zeilenmaker*), v. -en.
Zeil'ree, bn.; *de boot ligt -*, gereed om uit te zeilen, zeilvaardig.
Zeil'steen (*magneetijzersteen*), m. -steenen; (stofnaam), o. gmv.; in de Lampongsche districten en aan de Z.-kust van Java zijn vindplaatsen van -; de - is een steen, die ijzer aantrekt; door - is het zeilen met vasten koers op zee mogelijk geworden; zie Kompas.
Zeis (verwant met *zaag*: *werkluig der grasmaaiers*), v. -en.
Zei'sen (*zeis*), v. -s, -en. vero.
Ze'ker, onb. vnw.: *in - land, een - koning, - iemand, op -en dag.*
Ze'ker (*veilig, gerust, betrouwbaar, stellig*), bn. en bw.; *hij is zijn leven daar niet -*; *uw geld is -der in mijn brandkast dan in uw lessenaar*; *daar heeft hij de -e overtuiging van*; *ik ben - van mijn zaak, dat is wiskundig -*; *gij vergist u -*; *hij komt -, hij heeft het niet -*; -der, -st; **-lijk,** bw.
Ze'kerheid (*vastheid, veiligheid*), v. gmv.; **-heidshalve** (*voor de zekerheid*), bw.
Ze'kerheidsstelling (*borgstelling*), v. -en.
Zelateur' (Fr. R.-K. *werkend lid eener broederschap*), m. -s; vr. Zelatrice.
Zelatri'ce (Fr.), v. -s; zie Zelateur.
Zel'den (*niet dikwijls*), bw.; *ik spreek hem -.*
Zeld'zaam (*schaarsch*), bn. en bw.; *goede appelen zijn van 't jaar -*; *een - mooi exemplaar*; *wij waren - voldaan*, zeer, uitermate; -zamer, -st; **-heid,** v. -heden (*rariteiten*).
Zelf, aanw. vnw.; *mijn vader -*, in eigen persoon; *ken u zelven, de koningin zelve, om uwe zelfs wil.*
Zelf'bedrog (*de waan, waarin men zich zelf brengt*), o. gmv.: *het deerniswaardig - der betrekkingen van den zieke* (C.O.), zelfmisleiding; **-begoocheling,** v. gmv.
Zelf'beheersching, v. gmv.; *een goed overste bezit -*; *een wezen, nl. de leeuw, geheel woede, maar bedwongen door -*, (C.O.), het bedwingen van zijn driften.
Zelf'behoud (*lijfsbehoud*), o. gmv.; *op - bedacht zijn*; *hij vuurde uit zucht tot -.*
Zelf'bestuur (*eigen bestuur, onafhankelijkheid, eigen regeering*), o. gmv.
Zelf'bewust (*met innerlijk besef*), bn.; **-heid,** v. gmv.: **-zijn,** o. gmv.
Zelf'critiek (*critiek op eigen doen of werk, op eigen daden*, enz.), v. gmv.
Zelf'heid (*ikheid*), v. gmv.; *aan 't hoofd der menschheid streve hij* (de dichter), *om alle - te verdelgen.* (Da Costa), nl. egoïsme, eigenbaat.
Zelf'kant (*wollen rand aan laken of baai*), m. -kanten; **-en,** bn.: *mijn keu slaapt in haar -en graf.* C.O.)
Zelf'klinker (*klinker, vocaal*), m. -klinkers.
Zelf'moord, m. -moorden; *menig ongelukkig speler pleegde -*, moord aan zich zelf.
Zelf'moordenaar (*iem., die zich zelf van het leven berooft*), m. -s; **-moordenares',** v. -sen.
Zelf'onderricht (*onderwijs aan zich zelf*), o. gmv.; *brieven om het Fransch te leeren door -.*
Zelfs (*ook, ook nog, bovendien, daarenboven*), bw.; *de koning - zal komen.*
Zelfslach'tig (spraakk. *hebbende als diernaam een vast taalgeslacht*), bn., b.v. *olifant*, m., *mug*, v. enz.
Zelfstan'dig (*op zich zelf, d.i. door eigen kracht bestaande*), bn. en bw.; *een - karakter*, dat eigen richting of overtuiging volgt; *- handelen*, niet aan den leiband loopen; **-heid** (*onafhankelijkheid*), v. gmv.
Zelf'verloochening (*het achterstellen van eigen belang of eigen overtuiging bij die van anderen*), v. gmv.; **-vernedering,** v. gmv.;

-vertrouwen, o. gmv.; **-verwijt,** o. gmv.; **-voldoening,** v. gmv.

Zelf'zucht (*eigenbaat, baatzucht*), v. gmv.; *de - doodt vele edele gevoelens*, egoïsme; **-ig,** bn., -er, -st.

Zeloot' (*hardnekkig en onverdraagzaam bestrijder van andersdenkenden, voornamelijk in godsdienstzaken; ijveraar in overdreven zin, geestdrijver*), m. zeloten.

Ze'melen (*gemalen bolsters v. graan*), v. mv.

Ze'melen (*zeuren, temen, nutteloos praten*), hij heeft -zemeld; *wat is buurman weer aan 't - geweest!*

Ze'melig, bn.; *dit roggebrood is erg -*, met veel zemelen vermengd; -er, -st.

Ze'melknoopen (*kinderachtig stipt zijn, haarklooven, muggenziften*), ik heb -zemelknoopt; **-knooper,** m. -s; -ster, v. -s.

Zend (*taal, waarin de gewijde schriften der Voor-Indiërs opgesteld zijn*), o.

Zendaves'ta (*de bijbel der oude Voor-Indiërs*), v. gmv.; *de - bevat de leer van Zoroaster.*

Zend'brief (*mandement of herderlijk schrijven van een bisschop aan zijn onderhoorigen*), m. -brieven; *de - van Paulus aan de Romeinen*, afdeeling van het Nieuwe Testament.

Zen'deling (*gezonden godsdienstleeraar, evangelieverkondiger onder de heidenen*), m. en v. -en; voor het v. ook **-e;** *hij werd - onder de Dajakkers op Borneo*, verkondiger van het Evangelie; bij de R.-K. missionaris; **-kweekeling** (*iem., die wordt opgeleid tot zendeling*) m. -en.; **-leeraar,** m. -aren, -s.

Zen'delingsgenootschap (*vereeniging van personen, die zendelingen uitzendt*), o. -genootschappen; **-huis** (*kweekschool voor zendelingen*), o. -huizen; **-school,** v. -scholen; **-station** (*-vestiging*), o. -s; **-werk,** o. gmv.

Zen'den (fact. van *sinden*, gaan: *doen gaan, sturen, doen toekomen*), ik zond, heb -zonden; *iemand een brief -, om den dokter -; iemand een uitnoodiging -*, doen geworden; zegsw. *iemand naar de andere wereld -*, dooden; **-er,** m. s; **-ing,** v. -en, **-ster,** v. -s.

Zen'ding (*plaats eener missie*), v. -en.

Ze'neblad, o. -bladen; zie Seneblad.

Ze'negroen (*lipbloemige plant*), o. gmv.; *het kruipend - tiert op vochtige weiden.*

Zeng (zeew. *plotselinge en kortstondige verheffing van den heerschenden wind*), v. -en.

Zen'gen (*schroeien, licht branden*) ik heb gezengd; *zijn haren waren gezengd; een geplukte kip -*, schroeien boven de vlammen; **-ing,** v. gmv.

Ze'nith (aardr. *schedelpunt, toppunt*), o. gmv.

Ze'no (*eigennaam*), m.: zie Stoïcijn.

Ze'nuw (*een der lange, witte, dunne draden die van hersenen en ruggemerg uitloopen*), v. -en; *zwakke -en hebben*; fig. *het geld is de - van den oorlog, van den handel; dit meisje heeft het dadelijk op de -en*, is zenuwzwak.

Ze'nuwachtig (*zwak van zenuwen*), bn.; *een - schepseltje; een gevoel van -en angst.* (J. t. Br.); -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Ze'nuwarts (*geneesheer-specialiteit in de kennis van zenuwziekten*), m. -artsen.

Ze'nuwgestel (*al de zenuwen samen*), o. gmv.; **-knoop** (*samenkomst van zenuwtakken in één punt*), m. -en; **-koorts** (*typhus*), v. -en; **-kwaal** (*-ziekte*), v. -kwalen; **-leer** (*wetenschap van het zenuwgestel*), v. gmv.

Ze'nuwlijden (*smart, doordien de zenuwen niet gezond zijn*), o. gmv.; **-lijder,** m. -s; **-lijderes'** v. -lijderessen; **-pijn,** v. -en; **-trekking,** v. -en; **-vezel** (*zeer fijn witachtig zenuwdraadje*), v. -s; **-ziekte** (*aandoening der zenuwen*), v. -ziekten.

Ze'phyrus, *de westenwind als godheid*; zie Zefir, Zefier.

Zerk (verkort uit *zerksteen*, d. i. steen op een doodkist, grafsteen: *langwerpig vierkante steenplaat*), v. -en.

Ze'ro (*nul, niets*), v. gmv.

Zerp (*wrang, zuurachtig, scherp*), bn. en bw.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Zes (*vijf en één*), telw. zessen; als zn. v.; *wij waren met ons -sen; hij gooide twee -sen*, dobbelspel; *een paard van -sen klaar*, met vier goede pooten en twee goede oogen; *hij is van -sen klaar*, in alle opzichten flink, bijdehand; *vlug als een meisje van drie zesjes.* (Potg.)

Zes'de (*ranggetal*), bn.; *Juni de - maand; Vrijdag is de - dag der week; hij stierf den -n Maart*, d. i. op den zesden dag van Maart; *graaf Willem de -.*

Zes'derhande, -lei (*van zes soorten*), onverbuigbaar soortgetal; *ik heb - peren.*

Zes'hoek (*veelhoek met zes zijden*), m. -hoeken, *een regelmatige -.*

Zes'honderd, telw.; *daar staan - soldaten.*

Zes'honderdste (*ranggetal*), telw.

Zes'kant (*zeshoek*), o. -kanten.

Zes'ponder (*kogel of gewicht van zes pond*), m. -ponders, ook kanon, waaruit een kogel van zes pond geschoten kan worden.

Zes'tal (*6 stuks*), o. -tallen; *een - kinderen.*

Zest'half (*0.27½ gld.*), m. -halven; **-je,** o. -s.

Zes'tien (*tien en zes*), telw.; **-de** (*ranggetal*), bn.

Zes'tiental (*16 stuks*), o. -tallen; *een - kinderen*; **zes'tienvoud,** o. -en; **-vou'dig,** bn.

Zes'tig (*6 maal tien*), bep. telw.; lees: *sestig; de man wordt -; ben je -?* zijn uw zinnen aan 't verzwakken? de uitspraak *sestig* berust op den ouderen vorm *tzestig.*

Zes'tiger (*iemand van zestig jaar*; ook *wijn van 1860*; ook wel *een oorlogsschip van zestig stukken geschut*), m. -s.

Zes'tigponder (*kogel, kanon*), m. -ponders; zie Zesponder.

Zes'tigste (*ranggetal*), telw.; *de - dag*; ook breukgetal: *een - deel.*

Zes'tigtal (*60 voorwerpen*), o. -tallen; **zes'tigvoud,** o, -en; **-vou'dig,** bn. en bw.

Zet (*daad van zetten*), m. zetten; *een goede -*, op dam- of schaakbord; *een geestige -*, woord, gezegde; *een domme -*, streek; zie Strijk en Zet.

Zet'angel (*hoek of haak, die in vischwater wordt vastgelegd*), m. -angels; ook: -lijn.

Zet'baas, m. -bazen; *in dat café is hij maar -*, zaakbeheerder, loonkastelein.

Zet'boer (*huurling, pachter*), m. -boeren.

Zet'bok (boekdr. *werktafel van den letterzetter*), m. -ken.

Ze'tel (afleid. van *zitten*: *stoel, troon*), m. -s; *de koninklijke -, de pauselijke -*; fig. *de - der regeering*, plaats van het rijksbestuur ('s-Gravenhage).

Ze'telen (*zijn verblijf houden, gezeten zijn*), ik heb en ben gezeteld.

Zet'fout (*drukfout*), v. -fouten.

Zet'haak (*werktuig van den letterzetter, een*

goed sluitend stuk mahoniehout of ijzer, lang ± 0.30 M. en bestemd om er 7 of 8 regels in te zetten), m. -haken.
Zet'kastelein (*herbergier, die de nering voor een ander drijft*), m. -s; zie Zetbaas.
Zet'lijn (boekdr. *metalen plaatje om de regels of linies te scheiden*), v. -en.
Zet'machine (boekdr. *machine tot het zetten van letters, linotype*), v. -s.
Zet'meel (*wit poedermeel in granen*), o. gmv.
Zet'schipper, m. -schippers; *hij is maar -*, loonschipper, het schip behoort een ander.
Zet'sel (*van thee, koffie*), o. -s; *één - thee.*
Zet'sel (boekdr. *het gezette gedeelte van een boek of van een vel druks*), o. gmv.
Zet'ten (fact. van *zitten*: *doen zitten, een plaats geven, plaatsen*), ik heb gezet; *een boek in de kast -*; *een diamant -*; *koffie, thee -*, bereiden; *iets op het papier -*, schrijven, opstellen; *iemand iets betaald -*, zich wreken; *ik kan hem of haar niet -*, lijden, uitstaan; zegsw. *alles op haren en snaren -*, in rep en roer brengen.
Zet'ter (*letterzetter*), m. -s; *aan deze drukkerij werken 50 -s.*
Zet'ter (*vaststeller of regelaar van de belasting voor elk der burgers*), m. -s; *het college van -s*, d.i. de gezamenlijke zetters.
Zetterij' (*werkplaats der letterzetters*), v. -en.
Zeug (*wijfjesvarken*), v. -en; ook: Zeuge.
Zeu'len (*aan een touw of zeel voortsleepen*), ik heb -zeuld; *dees - leeftocht aan.* (Tollens); **-er,** m. -s.
Zeu'nie (*varkenstrog*), v. -s, -niën. gew.
Zeun'tje (*jongste adelborst eener klas*), o. -s.
Zeur (stam van *zeuren*; *zeurkous, zanik*) m. en v. -en.
Zeur (*vod, beuzeling, kleinigheid*), v. -en.
Zeu'ren (*zaniken, lastig zijn, plagend aanhouden*), ik heb gezeurd; *lig daarover niet te -*, lang en vervelend te praten om je zin te krijgen; **-der,** m. -s.
Zeu'rig (*zanikend, vervelend*), bn.; -er, -st.
Zeur'kous (*vervelend pruttelaar*), m. en v. -kousen.
Zeus, *de Grieksche hoofdgod*; zie Jupiter, (eu = ui).
Zeux'is, *beroemd schilder te Athene*, ± 425 v. C.; lees: *zuik'sis.*
Ze'ven (*ziften, met een zeef zuiveren*), ik zeefde, heb -zeefd; *het meel -.*
Ze'ven (*vijf en twee*), telw. -s; als zn. v.; *de stad der - heuvelen* (Rome), *de - wijzen van Griekenland*, (zie Wijze); *de - kruiswoorden van Christus*; *- is een heilig getal*; *twee -s.*
Ze'venarmig (*met zeven armen*), bn.; *een -e kroonluchter.*
Ze'venblad (*zeker onkruid*: *hanepoot, drieblad of wilde vlier*), o. gmv,
Ze'venboom (*kegeldragende heesterachtige boom in Z.-Europa*) m. -boomen; *de - bevat een krachtig plantenvergift.*
Ze'vende (*ranggetal*), telw.; *de - dag der week*; *de - maand*; *op den -n Mei*; *Karel de - van Frankrijk*; breukgetal: *een - deel.*
Ze'vendehalf (*zes en een half*) telw.; ook: zevendhalf.
Ze'venderhande, -lei (*in of van zeven soorten*), bn.
Ze'vendhalfje (*voormalig muntstukje = zes en een halven stuiver of twee en dertig en een halven cent*), o. -halfjes; zie Pietje.
Ze'vengesternte (*sterrenbeeld*), o.; ook Pleiaden.
Ze'venhoek (meetk. *veelhoek met zeven zijden en dus ook zeven hoeken*), m. -hoeken.
Ze'venjaarsbloem (*roerkruid of droogbloem, een witte, gele, roode of bruine veldbloem, in Z.A. de nationale bloem*), v. -bloemen. de - behoudt minstens zeven jaar haar frissche kleur.
Ze'venklapper (*stukje vuurwerk, dat zevenmaal knalt*), m. -klappers.
Ze'venkruid (*riekende klaver*), o. gmv.
Ze'venoog (*bloedvin of bloedzweer*), v. -en.
Ze'venslaper (*zeker knaagdier*), m. -slapers; zie Relmuis.
Ze'vensprong (*zekere volksdans*), m. -en.
Ze'venster (*zevengesternte*), v. gmv.
Ze'ventien (*zeven en tien*), telw.; *met -en*; **-daagsch,** bn.; **-de,** telw.; **-dehalf** (16½), bn.
Ze'ventig (*zeven maal tien*), bep. telw.; lees: *seventig*; *dat kost hem - gulden*; als zn.: *met -en*; **-ste,** rangtelw. de uitspraak *seventig* berust op een ouderen vorm *tzeventig*, verg. *tachtig.*
Ze'ventiger (*iemand van zeventig jaar*; ook *wijn van 1870*; ook wel: *een oorlogsschip met zeventig stukken*), m. -s.
Ze'venvoud, o. -vouden; *49 is een -, 84 is een -*; **-ig,** bn. en bw.: *een -ige winst, iets -ig beloonen.*
Zich, wederk. vnw.; *hij geeft - veel moeite*; *zij wasschen -*; zie Reflexief.
Zicht (verwant met *zaag* en *zeis*: *kleine zeis, handzeis*), v. -en.
Zicht (eig. *het zien*: *vertoon*), o.; *op -*, bij vertoon; *betaalbaar acht dagen na -*, nl. een wissel; *hij zond mij de boeken op -*, op beziens.
Zicht'baar (*gezien kunnende worden, duidelijk*), bn. en bw.; *een -bare maaneclips*, waarneembaar; *hij is - verouderd*, zienderoogen; -der, -st; **-heid,** v. gmv.
Zich'ten (den. van *zicht, de rogge met een zicht afslaan*), ik zichtte, ik heb gezicht.
Ziedaar', tw., uitroep van opwekking.
Zie'den (*koken*), het zood, heeft gezoden; *zeep -, zout -*; *-de olie*; *gezoden olie*; zegsw. *gezoden en gebraden*, goed toebereid; fig. *hij ziedde van toorn*, kookte.
Zie'gezagen (redupl. van *zagen*: *krassen op een viool*, fig. *zaniken, zeuren*), ik heb -ziegezaagd; *lig niet langer te - over je verlies.*
Ziehier', tw.; uitroep als Ziedaar.
Ziek (*onwel, ongesteld, lijdende, krank*), bn.; *een - kind, hij is er - van, hij hield zich -, ik heb mij - gelachen, - van verlangen*; -er, -st.
Ziek'bed (*bed, waarop een zieke ligt*), o. -bedden; *ook altijd aan -bedden te staan.* (Potg.)
Zie'ke (*lijder, lijderes*), m. en v. -n.
Zie'kelijk (*lijdende aan een ziekte of kwaal*), bn.; *een - man, een -e vrouw*; *die jongen heeft een -e kleur*; bij overdracht: *dat is een -denkbeeld*, dwaas, ongezond; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Zie'ken (*ziek zijn, wegkwijnen*), ik heb geziekt.
Zie'keneurig (*lastig van humeur, zanikachtig*), bn.; meestal, *Sikkeneurig*: *een -e vent* gmz.; zie aldaar.
Zie'kenfonds (*kapitaal door gezamenlijke*

bijdragen verkregen en waaruit de leden trekken in geval van ziekte), o. -fondsen.
Zie'kenhuis (*gasthuis, hospitaal*), o. -huizen.
Zie'kenoppasser (*-verpleger*), m. -oppassers, **-oppasster,** v. -s; **-trooster** (*krankbezoeker*), m. -s; **-vader,** m. -s; **-zaal,** v. -zalen.
Zie'kentransport (*vervoer van zieken, ook de vervoermiddelen*), o. gmv.
Zie'kestoel (*gemakkelijke stoel voor een zieke*), m. -en.
Ziek'te (*het ziek zijn, storing in de werking der organen*), v. -n; *een besmettelijke -; zij sterven aan dezelfde -; dit kind lijdt aan de Engelsche -*, d. i. ziekte in de voetgewrichten of enkels; *een - der ziel*: de verveling is een -, waarvoor arbeid het beste geneesmiddel is; *de - der geleerden*, overspanning der hersenen en uitputting (zie Neurasthenie en Bild. gedicht van dien naam).
Ziek'tenleer (*wetenschap, welke zich bezighoudt met de oorzaken, den gang en het verloop van ziekten*), v. gmv.
Ziek'teproces (*gang*, d.i. *ontstaan, opkomst en wijking eener ziekte, ziekteverloop*), o. -sen.
Ziek'teverlof (O.-I. *verlof naar Europa wegens ziekte*), o. -verloven.
Ziek'teverslag (*-rapport*), o. -verslagen; **-stof** (*stof, die de ziekte veroorzaakt*), v. -stoffen; **-verloop** (*ontwikkelingsgang of proces eener ziekte*), o. gmv.
Ziel, zie'le, v. zielen; *de mensch bestaat uit - en lichaam*, geest, niet-stoffelijk wezen: *er was geen levende -*, geen mensch; *God hebbe zijn -!* geest, onstoffelijk deel; *zijn - rust in vrede! bij mijn ziel en zaligheid*, bij al wat mij dierbaar is; *zijn - in lijdzaamheid bezitten*, zie Lijdzaamheid; *ter -e gaan*, eig. naar de plaats, waar de zielen der afgestorvenen zich bevinden, sterven; zie Patres; *geld is de - van den handel*, het leven, de zenuw; *de - van een kanon*, inwendige ruimte van een kanon; *met zijn - onder den arm loopen*, zich al rondslenterend vervelen; *een goede, trouwe -*, vrouw, persoon.
Ziel (*inwoner, bewoners*), v. -en; *een stad van tienduizend -en.*
Zie'leleed (*-smart*), o. gmv.; **-leven** (*geestelijk leven*), o. gmv.; **-lijden,** o. gmv.
Zie'lenadel (*edelheid van karakter, edelaardigheid van gemoed*), m. gmv.
Zie'lenherder (R.-K. *zielzorger, vooral een pastoor, en verder elke priester*), m. -herders.
Zie'lental (*het aantal bewoners, inwoners*), o. gmv.
Ziel'geneeskunde (*psychiatrie, kennis van de genezing van zielskwalen*), v. gmv.
Ziel'kunde (*wetenschap v.d. eigenschappen en krachten der ziel, psychologie*), v. gmv.
Ziel'loos (*zonder ziel, dood*), bn.; *een lijk is een - overschot van een mensch.*
Ziel'mis (R.-K *mis of dienst voor een overledene*), v. -missen; zie Requiëm.
Ziel'pijnigend (*de ziel smart veroorzakend*), bn.; *het - dobberen tusschen hoop en vrees.* (C.O.)
Ziels'angst (*groote onrust*), m. -angsten; **-bedroefd** (*innig bedroefd*), bn.; **-blijde** (*zeer blij*), bn.; **-kracht** (*wilskracht*), v. -en; **-kwelling** (*wroeging*), v. -en; **-rust** (*kalmte des gemoeds*), v. gmv.; **-verdriet** (*innig verdriet*), o. gmv.
Ziels'liefhebben (*innig beminnen*), ik had -, heb -liefgehad; *iem.* -, eig. zoo lief als zijn eigen ziel; Bijbel, I Sam. 18 : 1.
Ziels'veel (*innig veel*, eig. *zooveel als van zijn eigen ziel*), bw.; *ik hield - van hem.*
Ziels'verhuizing (*het overgaan der ziel bij het sterven in eenig menschelijk of dierlijk lichaam*), v. -en; *de Egyptenaren geloofden aan de -, evenzoo de Keltische Druïden; nòg de Hindoes*; ook: Metempsychose.
Ziels'ziekte (*ziekte van de ziel*), v. -ziekten; *droefgeestigheid is een -.*
Ziel'togen (samenst. uit *ziel* en *togen*, van *tiegen*, trekken: *op sterven liggen*), zij heeft gezieltoogd; *de gekwetste lag te -; drie of vier -de bliekjes.* (C.O.), stervend; **-ing,** v. gmv.
Ziel'verheffend (uit *ziel* + *verheffend*, d.i. *de ziel of den geest in een verheven stemming brengend*), bn.: *een - schouwspel, die samengestroomde menigte in den gebede!*
Ziel'verkooper (*ronselaar in soldaten of matrozen*), m. -verkoopers.
Ziel'verkwikkend (*verheffend, troostend*), bn.; *een -e gedachte*, opbeurend.
Ziel'zorger (R.-K. *zielenherder*), m. -s.
Zien (*waarnemen met het oog*), ik zag, heb gezien; *wij - nooit menschen*, bezoek ontvangen; *men ziet hem naar de oogen*, iem. ontzien; *iets over het hoofd -*, niet letten op; *door de vingers -*, verschoonen; *iem. op de vingers -*, hem in 't oog houden, bevitten; *uit eigen oogen -*, een eigen oordeel hebben; *iem. gaarne -*, Vl. van iem. houden: *uwe goede moeder ziet u zoo gaarne, Jan!* (Conscience).
Zien'de (*kunnende zien*), bn.; *blinden maakte Hij -*; als zn., m. en v. -n.
Zien'deroogen (*merkbaar, in 't oog loopend*), bw.; *de zieke gaat - vooruit*, zóó dat men het goed zien kan; *- blind zijn*, te groot van vertrouwen zijn en bedot worden.
Zie'ner (fig. *profeet*), m. -s; *Da Costa, de dichter -*; **-sblik** (*blik van een ziener*), m. -ken; **-oog** (*zienersblik*), o. gmv.
Zien'lijk (*zichtbaar*), bn. en bw.; *werd de toekomst - voor mijn oog!* (Staring).
Ziens'wijs, -wijze, v. -wijzen; *wat is uw -?* meening, opvatting.
Zier (*microscopisch diertje*; fig. *kleinigheid*), v.; *geen - geduld; geef mij een -tje zout, peper*, enz.; *ik geef er geen - om*, in 't geheel niets.
Ziezoo', tw.; *-, dat is al weer klaar!*
Zift (*zeef*), v. ziften.
Zif'ten (verwant met *zijgen*: *met een zeef zuiveren*), ik heb gezift; *het meel -*; fig. *gij ligt altijd te -*, vitten, haarklooven; **-er,** m. -s, zie Muggenzifter; **-ing,** v. -en; **-sel** (*het uitgezifte*), o. gmv.
Zigeu'ner (*landlooper, Heiden*), m. -s.
Zig'zag (Fr. *lijn, die uit- en inspringende hoeken maakt*), m. -s.
Zig'zagswijs, -wijze, bw.; *het pad liep - tegen den berg naar boven*, als een zigzaglijn.
Zij, zij'de (*weefsel, vervaardigd uit de afgesponnen draden der zijderups-cocons*), v. gmv.
Zij, ze, pers. vnw.; *wat zegt -? Zij, ze* (*mannen, vrouwen, kinderen*) *wachten u.*
Zij'beuk (*ruimte, ter zijde van het schip eener kerk*), v. -beuken; *de -en zijn door pilaren van het schip gescheiden.*
Zijd, bw. in: *wijd en -*, naar alle kanten.

Zij'de, zij (*grensvlak, kant*), v. zijden; *de -n van een huis, de -n van een driehoek; men kwam van alle -n, de westelijke - eener stad; een oom van moeders -; iets ter - leggen*, als afgedaan beschouwen; *iemand op zijn - hebben*, hand.
Zij'de, zij (*stof, zijden weefsel*), v. gmv.; zegsw. - *bij iets spinnen*, zie Spinnen.
Zij'deaap (*klein Z.-Amerikaansch aapje met lange, zijdeachtige haren*), m. -apen.
Zij'deachtig (*lijkende op zijde*), bn.; *-e haren*; **-fabrikant** (*eigenaar van een zijdefabriek*), m. -en; **-handelaar,** m. -handelaars; **-industrie,** v. gmv.
Zij'delings, bw.; *hij keek mij - aan*, van ter zijde, niet rechtstreeks.
Zij'delingsch (*van ter zijde*), bn.; *een -e blik; erfgenamen in de -e linie*, niet rechtstreeksche.
Zij'den (*van zijde*), bn.; *een - japon, een - zakdoek*, fig. - *lokken*, zeer zachte.
Zijdenhemd'je (*fijn geel appeltje met zeer dunne schil*), o. -s.
Zij'deplant (*Amerikaansche plant, ook in onze duinen*), v. -planten.
Zij'dereeder (*-fabrikant*), m. -reeders.
Zij'derups (*groene rups van een nachtvlinder, zijdeworm*), v. -rupsen; de - voedt zich met de bladeren van den moerbeiboom; zij spint zich na 30 dagen etens in drie etmalen in, d. i. vormt in één minuut 35 cM. draad op den cocon; zie ook Zijdeworm.
Zij'despinnerij, v. -en; **-staart** (*pestvogel*), m. -en; **-stof,** v. -stoffen; **-twijnder** (*iem., die zijden garen dubbelt*), m. -s; **-twijnderij'** (*werkplaats van den zijdetwijnder*), v. -en; **-wever,** m. -s; **-weverij',** v. -en.
Zij'dewee (*pijn in de zij, pleuris*), o. gmv.; *een hevige aanval van -*.
Zij'deworm, zij'worm (*zijderups*), m. -en; de - werd in 555 n. C. het eerst uit China in Constantinopel aangebracht door twee monniken.
Zijd'geweer (*sabel, degen*), o. -geweren vero.
Zij'galerij (*zijgang met kolommen, ook zijgaanderij*), v. -en.
Zij'gang (*gaanderij ter zijde*), v. -gangen.
Zij'gen (*sijpelen*), zeeg, heeft -zegen; *het water door een filter laten -*.
Zij'gen (*in onmacht vallen*), ik zeeg, ben -zegen; *zij - langzaam neder*, d. i. flauw vallen, bewusteloos worden.
Zij'kamer (*kamer ter zijde van de voordeur, voorkamertje, spreekkamertje*), v. -kamers.
Zijl (*waterloozing*, ook *uitstroomingssluis*), v. -en; zie in plaatsnamen: Blokzijl, Delfzijl.
Zij'laan (*laan ter zijde van een hoofdlaan in een bosch*), v. -lanen.
Zij'lijn, v. -en; *de trein werd op een - gebracht.*
Zij'linie (*zijlijn*), v. gmv.; *hij behoort tot een - van dat adellijk geslacht; in de - van iemand afstammen.*
Zijlvestenij' (*in Groningen gebruikelijk voor waterschap*), v. -en.
Zijl'vester (*mede-bestuurder van een waterschap*), m. -s.
Zijl'vesterhuis (*gebouw voor de vergadering der zijlvesters*), o. -huizen.
Zijl'waarder (*sluismeester*), m. -waarders.
Zijn (*bestaan, leven, zich bevinden, behooren*), ik ben, was, wij waren, ik ben geweest; *God is*, bestaat; *hij is officier; het is zoo.*
Zijn (*het zijn, het leven, het bestaan*), o. gmv.
Zijn, bezitt. vnw.; - *huis; het geluk -er kinderen*, d. i. van hem.
Zij'nent, *te -*, bijw. uitdr.; *ik kom dikwijls te -*, in zijn huis, bij hem, in zijn woonplaats.
Zij'nenthalve, bw.; *doe het maar -*, om hem, d. i. uit genegenheid tot hem.
Zij'nentwege, bijw.; *ik groet u -*, namens hem, uit zijn naam.
Zij'nentwil, om (*zijnenthalve, ter wille van hem*), bw.
Zijns, zij'ner, pers. vnw.: *dit is zijns gelijke; herinnert gij u zijner nog?* bezitt. vnw.: *de vruchten zijns tuins, zijns hofs, zijner boomen.*
Zijp (*waterleiding, waterloop, wetering*), v. -en.
Zij'pad (*paadje langs den hoofdweg*), o. -paden.
Zij'reeder (*zijdebereider*), m. -reeders; ook Zijdereeder.
Zij'reederij (*zijdefabriek*), v. -reederijen.
Zij'sprong (*sprong ter zijde*), m. -en; **-straat** (*straat, die van de hoofdstraat afloopt, achterstraat*), v. -straten; **-tak** (*bijtak*), m. -takken; **-weg** (*zijpad*), m. -wegen.
Zij'waarts (*ter zijde*), bw.; *hij ging -*.
Zij'waartsch, bn.; *een -e beweging*, in de richting van ter zijde.
Zij'worm (*zijderups*), m. -en; ook: Zijdeworm.
Zilt (verwant met *zalt* of *zout*), bn.; *het -e water der zee; -e tranen; het -e nat*, de zee; **-heid,** v. gmv.
Zil'tig (*zoutig*), bn.; *dit water is min of meer -*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Zil'ver (*edel metaal van blank glanzende kleur*), o.; *een horloge van -; Russisch -*, mengsel van zilver en andere metalen; *nieuw -*, mengsel van zink en nikkel; fig. *haren van -*, spierwitte haren, *het - des ouderdoms*; **-achtig,** bn.: *-achtige bladeren, -e vederen.*
Zil'veraap (*kleine zilverkleurige aap in Z.-Am. aan den Amazonen-stroom*), m. -apen.
Zil'verachtig (*als zilver, lijkende op zilver*), bn. -er, -st; *een -e schijn of glans; -e bladeren, de - duiveveer.*
Zil'verader (*een lange, smalle laag zilverstof in een zilvermijn*), v. -aderen, -aders; zie Goudader.
Zil'verbeuk (*witte beuk*), m. -beuken.
Zil'verblad (*onkruid in moestuinen*, ook: *duivelsmelk, tuinwolfsmelk*), o. gmv.
Zil'verblank (*blank als zilver*), bn.; *een -e hand, de -e zwaan, een -e visch.*
Zil'verblende (*erts, waaruit zilver wordt verkregen*), v. gmv.
Zil'veren (*van zilver*), bn.; *dat zijn - lepels; - kandelaars*; fig. *hij viert zijn - bruiloft*, 25-jarig huwelijksfeest; *een - ambtsfeest; - haren*, zilverwit.
Zil'verfazant (*zilverkleurige fazantachtige vogel*), m. -fazanten.
Zil'verkoers (*de marktprijs van het zilver*), m. -koersen; zie Koers.
Zil'verling (*Joodsche munt of zilveren sikkel, waarvan men de waarde niet juist kent, denkelijk ± f 1.00*), m. -en.
Zil'vermeeuw (*zeemeeuw, van forsche gestalte*), v. -meeuwen.
Zil'verrente (*rente, die in zilvergeld wordt uitbetaald*; zie Metalliek), v. gmv.

Zil'versmid (*bewerker van zilver*), m. -smeden.
Zil'vervloot, v. -vloten; *Piet Hein veroverde een der -vloten op 9 Sept. 1628.*
Zil'vervos (*donkergrijze vos der poolstreken, ook in N.-Amerika, wiens huid of pels zeer fijn bont oplevert*), m. -vossen; een bijzonder goede huid van een - heeft een waarde van f 9600; het donkere bont is doorsprenkeld met zilverharen.
Zil'verwilg (*witte wilg met zilverkleurige bladeren*), m. -en.
Zil'verwit (*wit als zilver*), bn.; *een -te haarlok.*
Zim, o.; hetzelfde als sim (*deel van het hengelsnoer*), v.; alleen gebruikelijk in de fig. uitdrukking: *iemand onder het - houden,* d.i. onder den duim.
Zin, m. zinnen; *de mensch heeft vijf -nen; waar zijn uw -nen?* verstand; *dat schoot mij in den -,* gedachte; *veel hoofden, veel -nen,* meeningen, richtingen; *hij had er zijn -nen op gezet,* hart; *ik ben van -s,* voornemen; *ik heb wel - in dat reisje,* lust; *dat heeft geen -,* beteekenis, bestaan.
Zin (spraakk. *in woorden uitgedrukte gedachte*), m. zinnen; *de hoofdleden van een -, een beknopte -, een elliptische -.*
Zin'bouw (spraakk. *de samenstelling van een zin*), m. gmv.; ook: Zinsbouw.
Zincographie' (*afbeelding op zink, door chemische werking voortgebracht*), v. -ën.
Zin'deel (spraakk. *lid of deel van een zin*), m. -deelen; ook: Zinsdeel.
Zin'delijk (*proper, net*), bn. en bw.; *een -e huisvrouw, een -e bediening*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Zin'gen, ik zong, heb -zongen; *een lied -; altoos hetzelfde liedje -,* hetzelfde onderwerp aanroeren; *ik zing den ondergang van d'eersten wareldgrond.* (Bild.), bezing, dicht over; bij overdracht: *het water begint te -,* koken, suizen, bruisen.
Zin'gend (onvolt. deelw. van *zingen*), bn. en bw.; *de -e vogels, -e werklieden, een -e leestoon, een -e mis,* R. K. mis met zang; *- spreken,* op zingenden toon.
Zin'genot (*genieting, die de zinnen streelt*), o. gmv.; *aan - verslaafd zijn.*
Zink (*bekend blauwachtig wit metaal*), o. gmv.
Zink'boor (*spitsboor, voorboor*), v. -boren.
Zin'ken (verwant met *zijgen: zakken, omlaag gaan*), ik zonk, ben -zonken; *het schip gaat -, in de modder -, in diepen slaap -; den moed laten -,* verliezen; fig. *hij is diep gezonken,* zedelijk diep gevallen; **-sel** (*bezinksel*), o. gmv.
Zin'king (*ziekelijke aandoening*), v. -en; zie Catahr.
Zink'lood (*peillood, dieplood*), o. -looden.
Zink'oxyde (*verbinding van zink met zuurstof*), o. (x = k).
Zink'put (*put, waarin het water bezinkt*), m. -putten; *dit gaat in den -,* is verloren.
Zink'stuk (*steenbestorting*), o. -stukken; *een - is gevlochten rijswerk of een teenen horde met steenen bevracht, men laat dat op den bodem zinken om een vasten grondslag voor metselwerk te verkrijgen.*
Zink'wit (*zinkoxyde als bestanddeel van witte verf*), o. gmv.; **-witfabriek,** v. -en.
Zinle'dig (*zonder inhoud*), bn.; *een - gezegde,* zonder beteekenis; *een - opstel, een -e brief.*
Zin'lijk, zin'nelijk (*met de zinnen waar te nemen*; ook: *zingenot beminnend*), bn. en bw.; *iets - waarnemen, een - mensch*; vroeger: verstandig, redelijk: *aan den -en lezer.* vero. **-heid** (*het zinlijk zijn*), v. gmv.
Zin'loos (*zonder zin*), bn.; *een - opstel,* zonder beteekenis, inhoud; -loozer, meest-.
Zin'nebeeld (*zinnelijk teeken*), o. -beelden; *het anker is het - der hoop, de haan is het - der waakzaamheid*; zie Symbool, Allegorie.
Zinnebeel'dig, bn.; *een -e voorstelling,* een zinnebeeld bevattend; zie Allegorisch.
Zin'neloos (*zonder verstand*), bn. en bw.; *een -looze vrouw,* beroofd van of zonder zinnen; fig. onzinnig, dwaas: *- gesnap*; -loozer, -t; **-loos'heid,** v. gmv.
Zin'nelooze (*iem. die zinneloos is*), m. en v. -n.
Zin'nen (*peinzen, denken*), ik zon, heb -zonnen; *hij zat op wraak te -; ik zal er eens op -,* d.i. het overdenken; vergel. Bezinnen.
Zin'nespel (*tooneelmatige allegorische voorstelling der 17e eeuw*), o. -spelen; *de -spelen gaven personificaties, d. i. uitbeeldingen, door de zinnen waarneembaar, van deugden of ondeugden.*
Zin'rijk (*geestig, vernuftig, krachtig*), bn. en bw.; *een - woord, een - gezegde, een -e fabel*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Zins'bedrog (*bedrieglijke waarneming door de zinnen*), o. gmv.; **-begoocheling,** v. -en.
Zins'bouw, m. gmv.; ook: Zinbouw.
Zin'snede (*deel van een volzin*), v. -sneden.
Zins'ontleding (*het ontbinden van een zin in leden en de benoeming van deze*), v. -en.
Zin'spelen, ik heb -zinspeeld; *hij was aan 't - op uw afkomst,* doelen op, bedektelijk wijzen op, schimpen op; **-ing** (*toespeling*), v. -en.
Zin'spreuk (*leus, devies*), v. -spreuken; *elke rederijkerskamer had haar -; de - der Haarlemsche kamer was: Trou moet blijcken*; zie Motto.
Zins'toon (*de toon, waarop elk der verbonden zinnen in den samengestelden volzin wordt gezegd, gelezen, om de eenheid van dien samengestelden volzin te doen uitkomen*), m. gmv.
Zins'verband (*betrekking of verhouding tusschen twee zinnen*), o. gmv.
Zins'verbijstering (*een soort van verwarring van de zinnen, van tijdelijke krankzinnigheid*), v. gmv.
Zin'teeken (*scheiteeken*), o. -s; *de -s dienen om de juiste opvatting van de zinnen en van hun verband te bevorderen,* b.v. een punt, een komma, enz.
Zin'tuig (*werktuig, waardoor een der zinnen werkt, werktuig van den zin*), o. -en.
Zin'verwant, bn.; *uitvinden en ontdekken zijn -e woorden,* d.i. synoniemen, omdat ze bij veel gelijkbeteekenends een kenmerkend verschil van beteekenis hebben.
Zionis'me (*het streven voor het Joodsche volk naar een zekere en publiekrechterlijke vestiging in Palestina*), o. gmv.
Zionis'ten (*leden der vereeniging, werkend voor het zionisme*), m. mv.; **-congres,** o. -sen: *in 1897 werd het eerste - congres te Bazel gehouden, sedert kwam het elk jaar samen.*
Zirkoon' (*groen-geelachtig edelgesteente uit Ceilon*), m. -onen; (*stof*), o. gmv.
Zit (*het zitten*), m. gmv.; *dat was een lange -; dat is een heel -je,* reisje; *die jongen heeft*

geen - in 't lijf, kan zich niet rustig houden; *neem een -*, d.i. een stoel. gmz.

Zit'dag (*dag, waarop zitting wordt gehouden*), m. -dagen; *de - eener rechtbank*; *de - van een ontvanger*, tot het ontvangen van belastingen; *- houden*; zie verder Zitting.

Zit'je (*plekje, plaatsje*), o. -s; *een aardig -, een lief -*.

Zit'ten (*plaats nemen*), ik zat, heb -zeten; *hij zit op een bank*, gezeten zijn; *in den raad -*, raadslid zijn; *de vogels - op dien tak*, rusten; fig. *aan het roer -*, regeeren; *op den troon -*, heerschen; *waar mag zij toch -?* blijven; *iemand laten -*, verlaten; *mijn oom zit er goed of warm in*, is welgesteld; *ergens veel geld in laten -*, bij verliezen; *die jas zit u goed*, past, kleedt; *het rijtuig bleef in de sneeuw -*, steken; *in de verlegenheid -*, zich bevinden.

Zit'tend (onvolt. deelw. van *zitten*), bn.; *een - leven*; *een kleermaker heeft - werk*, waarbij hij moet zitten.

Zit'ting, v. -en; *de - van een stoel, van een canapé*, zitplaats; fig. *- houden*, vergaderen, ook ergens zijn, b.v. als ambtenaar, om menschen te spreken; *- nemen in den gemeenteraad*, als lid optreden.

Zit'vlak (*achterste*), o. -vlakken: *het kind viel op zijn -*.

Zo'de, zoo, zooi (verwant met *zieden*: *wat gekookt wordt of is, kooksel*), v. zooien; *een - visch*; een zooitje, zootje, o. -s.

Zo'de (*afgestoken stuk gras, graszode*), v. -n, zootje; zegsw. *dat brengt of zet geen -n aan den dijk*; zie Dijk.

Zodiak' (Gr. *dierenriem*), m. gmv.; de - is gedeeld in 12 afdeelingen van 30°, wier namen zijn: *de Ram, de Stier, de Tweelingen; de Kreeft, de Leeuw, de Maagd; de Weegschaal, de Schorpioen, de Schutter; de Steenbok, de Waterman, de Visschen*; de eerste drie heeten Lenteteekens, de drie volgende Zomerteekens, enz.

Zodiakaal'licht (sterrenk. *kegelvormig lichtschijnsel bij zons-op- of ondergang, dierenriemslicht*), o. gmv.

Zoek (*verloren, weg*), bw.; *- zijn, - raken*, enz.; *mijn hoed is -*, niet te vinden.

Zoek'brengen (*met beuzelingen doorbrengen*), ik bracht -, heb -gebracht; *den tijd -*, -maken; *veel geld -*, verkwisten.

Zoe'ken (*trachten te vinden*), onr. ik zocht, heb -zocht; *een betrekking -*; *eigen voordeel -*, beoogen; *ruzie -*, willen hebben; *iemand - te bedriegen*, willen, beproeven; *naar een boek -*.

Zoe'ker (*persoon die zoekt, of werktuig, waarmee men zoekt*), m. -s.

Zoek'licht (*electrische stralenbundel, welke men op een bepaald punt kan laten vallen*), o. -lichten; de -lichten zijn van dienst, vooral in oorlogstijd, op oorlogsschepen, in belegerde vestingen, enz.

Zoek'maken (*oorzaak zijn, dat iets verloren gaat*), ik heb -gemaakt; *het kind heeft het boekje -gemaakt*, men kan het niet vinden; fig. *veel geld -*, verteren, verkwisten.

Zoek'raken (*verloren raken*), het is -geraakt.

Zoel (*zacht warm*), bn. en bw.; *het is - weder*, warm, niet guur; -er, -st; **-heid** (*lauwheid*), v. gmv.; **-te** (*lauwe wind*), v. gmv.

Zoe'men (klankn. *een gonzend geluid maken*), *de bij* -de, heeft -zoemd; *-de insecten*.

Zoen (*boete, verzoening, vrede*), m. gmv.

Zoen (*kus*), m. zoenen.

Zoen'bloed (*het bloed, door Christus vergoten als zoenoffer*), o. gmv.

Zoen'dood (*dood als offerlam ter verzoening*), m. gmv.; *de - van Christus*.

Zoe'nen (*kussen, omhelzen*; ook: *verzoenen*), ik heb gezoend; **-er,** m. -s.

Zoen'offer (*volgens de Joodsche wet ook zonde- en schuldoffer tot vergiffenis nl. der zondenschuld*), o. -s; *Christus als -*, offer tot delging v. d. zonden van het menschdom.

Zoet, bn. en bw.; *suiker, honig is -*; *een -e appel, -e koek*, fig. *-e droomen*, hoogst aangenaam; *een - kind*, braaf; *een - woordje* (C.O.), vriendelijk; *'s levens - en zuur*, lief en leed; -er, -st; als zn. o.; **-heid,** v. gmv.: *de -heid van suiker*; fig. *de -heden des levens*, genoegens.

Zoet'achtig (*eenigermate zoet*), bn.; -er, -st.

Zoe'tekauw (*iemand, die graag wat zoets eet, lekkerbek*), m. en v. -kauwen.

Zoetekoek' (*koek met zoeten smaak, peperkoek*), m. gmv.; *alles voor - opeten*, zich laten welgevallen.

Zoe'telen (*spijs en drank in een leger verkoopen*), ik heb -zoeteld; **-aar** (*marketenter*), m. -s; **-aarster** (*marketentster*), v. -s.

Zoe'teliefje (*beminde*), o. -liefjes. gmz.

Zoetemelk' (*versche koemelk*), v. gmv.

Zoetemelksch', bn.; *een - kaasje*, van zoetemelk gemaakt.

Zoetemelks'pap (nl. *van zoetemelk*), v. gmv.

Zoe'ten (den. van *zoet* n.l. *zoet maken*), ik zoette, heb -zoet; *de chocolade is te zeer gezoet*, d.i. is te zeer gesuikerd.

Zoe'terd (*lieverd*), m. -s; ir. *dat is me een -!*

Zoethout' (*plant uit Z.-Europa, ook in ons land aangekweekt*), o. gmv.; als handelswaar dienen stukjes van den wortelstok, het gekookte en verdikte sap van den wortel levert Drop.

Zoe'tigheid (*snoepgoed, lekkers*), v. -heden; *keur van lekkers en -jes*.

Zoet'jes, bw.; *ga maar - te werk*, zacht, bedaard, langzaam, zonder overijling; *hij leest -, zij zingt -*, niet overluid.

Zoet'klinkend (*aangenaam van toon*), bn.; *een -e stem, een -e taal*; *-e melodieën*.

Zoetsap'pig (*laf, zouteloos*), bn. en bw.; *een - antwoord*; *hij zette een - gezicht*; *hij sprak erg -*, vleiend, lief; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Zoet'vijl (smed. *fijne vijl*), v. -vijlen; *de - over iets laten gaan*, iets uiterst fijn afwerken.

Zoet'vijlen (*met de zoetvijl bewerken*; *fijn afvijlen*), ik heb -zoetvijld.

Zoetvloei'end (*aangenaam klinkend*), bn. en bw.; *een - gedicht*, liefelijk, welluidend; *-e taal*, fraai van klank; **-heid,** v. gmv.

Zoet'water (*drinkbaar water, rivierwater*), o. gmv.

Zoet'watervisch (*riviervisch*), m. -visschen; zie Zoutwatervisch.

Zog (afleid. van *zuigen*: *melk*), o. gmv.

Zog (*spoor, kielwater*), o. gmv.; *het - van een schip*; zegsw. *in iemands - varen*, hem volgen op zijn spoor, meestal voor 't gemak of om 't voordeel.

Zo'ilus (*rhetor en criticus te Amphi'polis* (285—247 v. C). *om zijn vitterijen op Homerus' Ilias en Odyssea als criticaster gebrandmerkt*), m.; fig. neuswijs bediller, kleingeestig vitter.

Zol'der (*bovenste ruimte van een huis*), m. -s; **-kamer,** v. -s; **-raam,** o. -ramen.
Zol'deren (*op den zolder brengen of bergen*), ik zolderde, heb -zolderd; *turf en hout -.*
Zol'dering (*plafond met balken, zolderwerk van planken*), v. -en.
Zol'derschuit (*platte rivierschuit met vast plat dek*), v. -schuiten.
Zo'mer (*het tweede jaargetijde, van 21 Juni-22 Sept.*), m. -s; **-achtig,** bn. -er, -st.
Zo'meravond, m. -avonden; *e. koele -avond.*
Zo'merdag, m. -dagen; *een heerlijke -dag.*
Zo'merdienst (*regeling van den dienst op spoorwegen, stoombooten,* enz. *voor den zomertijd*), m. -diensten; zie Winterdienst.
Zo'merdos (*zomerkleedij*; fig. *'t uiterlijke prachtkleed der natuur*), m. gmv.
Zo'meren (*zomer worden*), het heeft -zomerd; *het begint te -,* warm te worden.
Zo'merfeest (*feest in de open lucht, in bosch of park en wel in den zomer*), o. -feesten.
Zo'merhitte (*groote warmte in den zomertijd*), v. gmv.; **-hoed** (*strooheod*), m. -en; **-huis** (*tuinhuisje*), o. -huizen; **-japon** (*lichte japon*), v. -nen; **-jas** (*lichte jas*), v. -sen; **-maand** (*Juni*), v. -en; **-peil** (*stand van het zomerwater in een polder*), o. gmv.
Zo'mersch (*als in den zomer*), bn.; *een -e dag, hij was op zijn - gekleed.*
Zo'mersproeten (*gele vlekken en vlekjes op gelaat of handen, die vooral des zomers zich vertoonen*), v. mv.
Zo'merteekens (*de teekens van den dierenriem in den zomer*, nl. *Kreeft, Leeuw en Maagd*), o. mv.; zie Zodiak.
Zo'mervagen (*bouwland een zomer braak laten liggen, om het door ploegen en eggen te zuiveren van onkruid*), men -vaagt, heeft -zomervaagd.
Zo'merzalm (*zalm, die in den zomer gevangen wordt, ook St. Jacobszalm*), m. -zalmen.
Zon (*zelflichtend hemellichaam*), v. zonnen; *het opgaan, het ondergaan der -; de - meten of schieten,* haar hoogte berekenen; zegsw. *de opgaande of rijzende - aanbidden,* de bovendrijvende partij eeren, bijvallen; iem. huldigen, die in macht of aanzien stijgt: ontleend aan de gewoonte der heidenen om de opkomende zon te aanbidden; *hij kan niet zien, dat de - in 't water schijnt,* benijdt eens anders voorspoed, is afgunstig op het succes van een ander; fig. het zonnelicht, de zonnestralen: *de bloemen uit de - zetten; de orde van den leeuw en de -,* Perzische orde; *iem. in het zonnetje zetten,* het hem lekker maken, maar om hem te bedotten, te bedriegen.
Zon'daar (*iemand, die belast is met zonde*), m. -s, -aren; **-dares',** v. -sen; bij uitbreid. in kerkelijken zin, de *mensch* in 't algemeen: *wij, arme zondaren.*
Zon'dag (*eerste dag der week, naar de zon geheeten, rustdag*), m. -dagen; **-avond,** m. -en; **-middag,** m. -en; **-morgen,** m. -s.
Zon'dagsblad (*krant, die enkel des Zondags verschijnt*), o. -bladen.
Zon'dags (*op Zondag*), bw.; ook: *des -.*
Zon'dagsch, bn.; *de -e kleeren,* die enkel op Zondag gedragen worden; *hij is op zijn - gekleed,* d.i. hij heeft zijn beste pak aan.
Zon'dagsjager (*halfbakken jager, ongeoefend, slecht jager*), m. -s.
Zon'dagskind (*gelukskind*), o. -kinderen; *ik ben voorwaar een -, en tot geluk geboren,* (De Genestet), eig. een kind, dat op Zondag is geboren: zulk een kind had, meende men, bijzondere fortuin.
Zon'dagsletter (tijdrekening: *een der zeven eerste letters van het alphabet, zij wijst voor dat jaar den Zondag aan*), v. -letters.
Zon'dagsrust, v. gmv.; *vereeniging tot bevordering der -,* rust van den arbeid op Zondag.
Zon'dagsschool (*school op Zondag met godsdienstig getint onderwijs*), v. -scholen.
Zon'de (*iedere vrijwillige overtreding van Gods wet of gebod*), v. -n; *vloeken is -,* groot kwaad; bij uitbreid. *het is - en jammer,* erg jammer; *het is - en schande,* d.i. zeer te betreuren.
Zon'denbok, m. -bokken; *hij is op school altijd de -,* hij moet het gelag betalen, hij heeft voor anderen de schuld te boeten; Bijbel, Levit. 16:10 en 22.
Zon'denregister (*lijst van fouten en tekortkomingen*), o. -registers; *iem. - openleggen.*
Zon'der (*niet in het bezit van*), vz.: *hij is - geld,* buiten; *de man was - werk*; als vgw.: *- dat,* b.v. *Ik zei het, - dat ik het wist.*
Zon'derbaar (eig. *zich bijzonder of apart houdend, vreemdsoortig*), bn.; *dat is een - geval,* zonderling, vreemd, ongewoon; **-heid,** v. gmv.
Zon'derling (*vreemd, ongewoon*), bn. en bw.; *een - mensch; die man doet -*; **-heid** (*zonderlinge daad*), v. -heden.
Zon'derling (*persoon, die vreemd doet*), m. en v. -en; voor het v. ook **-linge:** *uw oom is een -; die Engelsche dame is een -e.*
Zon'dig (*overhellende tot zonde*), bn.; *ons - hart; -e gedachten,* waardoor men nl. zonde doet; -er, -st.
Zon'digen (*zonde begaan*), ik heb -zondigd; zegsw. *in onwetendheid zondigt men niet; - tegen goddelijke of menschelijke wetten,* deze overtreden; bij uitbreid.: *- tegen de regels der taal,* fouten maken; *- tegen de wellevendheid,* handelen tegen.
Zond'vloed (*groote wereldvloed*), m.; zie Gen. 7:11; fig. overstelpende massa: *een - van woorden, een - van tranen.*
Zo'ne (*aardstreek, aardgordel, luchtstreek*), v. -n; *de heete -,* de verzengde luchtstreek; *de - van den rijstbouw, de - van de suikercultuur* (O.-I. tot ongeveer 600 M.), *de - van de koffie* (O.-I van 600–1250 M.)
Zon'eclips (*zonsverduistering, als de maan zich tusschen de zon en de aarde bevindt, zij is uiteraard gedeeltelijk*), v. -eclipsen.
Zonk (*zakking, inzinking, diepsel*), v. -en; *in een - van den heuvel.* (v. Beers.). Vl.
Zon'hoed (*strooien zomerhoed*), m. -hoeden.
Zon'kant (*zijde der straat, door de zuiderzon beschenen*), m.; *aan den - wonen.*
Zon'licht, zon'nelicht, o. gmv.; *de zomer begunstigt ons met -*
Zon'nebaan (*schijnbare zonsweg*), v. -banen; ook: Ecliptica.
Zon'nebad (*geneeswijze, door iemand of eenig lichaamsdeel ruim bloot te stellen aan de stralen der zomerzon*), o. -baden.
Zon'neblind (*luik*), o. -blinden; ook: *laat de -blinden neer,* jaloezieën.
Zon'nebloem (*gele samengest. bloem, net een stralende zon; de bloem draait, als ze nog niet*

bloeit, haar knop naar de zon: in 1596 uit Peru naar Europa overgebracht), v. -en.
Zon'nebrand (*gloed der zon*), m. gmv.
Zon'necirkel (*periode van 28 jaar, na verloop waarvan de dagen der week weer op denzelfden datum vallen*), m. -s.
Zon'nedag (*tijdruimte van 24 uur*), m. -dagen.
Zon'nedauw (*moerasplant*), v. gmv.; *de rondbladige* -; **-dauwachtigen** (*zeker planten geslacht*), v. mv.
Zon'nedienst (*afgoderij, aanbidding der zon*) m. gmv.; zie Vuurdienst.
Zon'neglans (*schittering der zon*), m. -en; **-god** (myth. *Helios, Apollo*), m. gmv.; **-hoed** (*zomerhoed met breeden rand, zonhoed*), m. -en; **-jaar** (*tijd van den omloop der aarde om de zon*), o. gmv.; **-kever** (*lievenheersbeestje*), m. **-kijker** (*helioscoop*), m. -s.
Zon'neklaar (*glashelder, zeer begrijpelijk*) bn. en bw.; *het bewijs is* -, *iets* - *bewijzen, iets* - *maken*, kristalhelder.
Zon'nekoning (*koning, schitterend als een zon, dus een zon onder de koningen*), m. gmv. *Lodewijk XIV is de* - *of le roi-soleil.*
Zon'nekruid (*familie van planten, met gele bloemtrossen*), o. gmv.; *het gevlekte* -.
Zon'neleen (leenstelsel: *allodiaal goed*), o. -leenen; inz. geheel onafhankelijk leen: de bezitter was alleen aan God dank (voor het zonlicht) en rekenschap verschuldigd.
Zon'nemicroscoop (*buitengewoon vergrootende microscoop, dienende om microscopische voorwerpen op een wit scherm te projecteeren*), m. en o. -microscopen.
Zon'nen (*in de zon staan of liggen*), ik heb -zond; *zich* -, warmen, koesteren in den zonneschijn, een zonnebad nemen; fig. *ik wil van ver mij* - *in de stralen van uw heil.* (Staring).
Zon'nescherm (*parasol, ook valscherm voor een venster*), o. -en; **-schijn,** m.: spreekw *Na regen komt* -, na leed komt vreugde; **-spiegel** (*zonnekijker*), m. -s; **-stand** (*de twee tegenovergestelde punten der ecliptica, waarin zich de zon het verst ten N. of ten Z. van den evenaar bevindt*), m. -en; **-stilstand** (*zonnestand of solstitium op 21 Juni en op 22 Dec.*) m. -stilstanden.
Zon'nesteek (*aandoening der hersenen door overmatige zonnehitte*), m. -steken.
Zon'nesteen (*groenachtige of geelachtig grauwe edelsteen met stralende vlekken*), m. -steenen.
Zon'nestelsel (*groep van hemellichamen met een centraal zelflichtend hemellichaam*), o. -stelsels; *een* - *bestaat uit een zon, de planeten, de wachters of manen en de kometen.*
Zon'nestofje (*stofje dansend in het zonlicht*), o. -s; **-straal** (*lijn van zonlicht*), m. -stralen; **-tafel** (*lijst van den stand der zon voor elken dag des jaars*), v. -s; **-tempel** (*afgodische tempel aan den zonnedienst gewijd*), m. -s; **-tent** (*uitgespannen zeildoek vóór op een stoomboot*), v. -en; **-tje,** o. fig. lieveling: *zij was een* - *in haar huis en feest van 't huislijk feest* (De Gen.); **-visch** (*stekelvinnige makreelachtige*), m. -visschen: *de* - *visch leeft in den Atlantischen Oceaan*; **-vlek** (*zwarte uitdoovingsvlek op de zon*), v. -ken; **-vogel** (*paradijsvogel*; *feniks*), m. -s; **-vuur** (dicht. *zonnewarmte*), o. gmv.; **-wagen** (myth. *karos van den zonnegod*), m. gmv.
Zon'neweg (cosm. *zonnebaan, ecliptica*), m. gmv.; zie Zonsweg.
Zon'newijzer (*werktuig tot het aanwijzen van den tijd door middel van de stralen der zon*), m. -wijzers.
Zon'nig (*door de zon beschenen*), bn.; *een* -*e tuin*, waarin nl. weinig schaduw is; *een* -*e morgen*, helder; *een* - *landschap*, warm, verlicht; -er, -st.
Zons'hoogte (*hoogte der zon boven den schijnbaren horizon*), v.; *de* - *is gelijk aan de breedte der plaats*; **-ondergang,** m.; **-opgang,** m.; **-verduistering** (*het ten deele bedekt worden der zonneschijf door de schaduw der maan*), v. -en: *een* - *kan alleen bij nieuwe maan plaats hebben*; **-weg** (*ecliptica*: *groote cirkel, dien de zon in schijn bij haar jaarlijksche reis doorloopt*), m. gmv.
Zoo, bw.: *doe het zoo*, op die wijze; *ik kom* -, terstond; vgw.: *Zoo de waard is, vertrouwt hij zijn gasten*, zooals; *zoo gij kunt, kom dan even*, indien.
Zoo, zooi (verwant met *zieden*: *zode, kooksel*), v. zooien; zootje, zooitje; zie Zode.
Zoo'als (*evenals*), vgw.: *doe,* - *uw broeder.*
Zooda'nig, bijv. bep. aand. vnw.: *een* -*e taal past u niet,* -*e woorden hoort men zelden.*
Zoodat', vgw.; *het regent,* - *wij niet uit kunnen gaan*, gevolg.
Zoodoen'de, bw.; - *zult gij er niet komen*, op die wijze.
Zoodra', vgw.; - *ik klaar ben, ga ik*, zoo spoedig als.
Zooe'ven (*zoo pas, net*), bw.; *ik sprak hem* -.
Zoog'dier (*gewerveld dier, dat zijn jongen zoogt*), o. -dieren; *de koe is een* -.
Zoo'gen (fact. van *zuigen*: doen zuigen, *voeden met melk*), ik heb -zoogd; *om 't* (*jongste kind*) *aan haar hart te* -. (B. ter Haar).
Zoogenaamd', bn.; *een* - *vriend*, d. i. iem. zich vriend noemende, maar het niet zijnde; ook: **-genoemd,** bn.
Zoogezegd', bw.: *dit werk is* - *af*, zoogenaamd; **zoogoed',** bw.: *dit werk is* - *als af.*
Zoögraphie' (*beschrijving der dieren*), v. gmv. (ph = f).
Zooi (*menigte*), v. -en; *een* -*tje*, menschen van weinig stand of beteekenis; *een* -*tje schurken*; *'t is me een* -*tje!* rommeltje.
Zool (*onderleer van schoeisel*), v. zolen; fig. voet, sandaal; **-tje,** o. -s.
Zoolang', vgw.; *ik zal u dankbaar zijn,* - *ik leef*, al den tijd, dat.
Zoölatrie' (*dieren-aanbidding,* -*vergoding*), v.
Zool'ganger (*dier, dat op de voetzool loopt*), m. -gangers; *beren zijn* -*gangers.*
Zoölie'ten (*versteende overblijfselen van voorwereldlijke dieren*), v. mv.
Zool'leder, -leer (*het leder van of voor de schoenzool*), o. gmv.
Zoölogie' (*dierenleer, dierkunde*), v.; *dit boek is een* -, natuurbeschrijving of biologie der dieren. (g = g).
Zoölo'gisch (*dierkundig*), bn.; *een* -*e tuin*, d. i. een dierentuin; *een* - *museum.*
Zoöloog' (*dierkundige, beoefenaar der zoölogie*), m. zoölogen.
Zoom (*omgeslagen rand, boord, kant*), m. zoomen; *de* - *van een kleed, de* - *van een zakdoek*, fig. *de* - *van een rivier, de* - *van een weide, de* - *van het woud*; **-pje,** o. -s.
Zoo'men (deelw. van *zoom*: *omboorden, een*

zoom maken om), ik heb -zoomd; *een zakdoek -*.

Zoom'werk (scheepst. *licht plankwerk gedeeltelijk over elkaar geklonken*), o. gmv.

Zoomin' (*even min*), bw.; *ik heb er - aan gedacht als gij*.

Zoon (*jongen, knaap*), m. zonen of -s; fig. afstammeling; **-lief,** m. gmv.

Zoop (afleid. van *zuipen*: *teug*), m. zopen; zie Zoopje.

Zoöphie'ten (*plantdieren, poliepen*), m. mv.

Zoop'je (*teugje, slokje sterke drank*), o. -s.

Zoop'jesman (*slijter van sterken drank, tapper, kroeghouder*), m. -lui.

Zoor (*droog, dor, stram, ruw, scherp, hard*), bn. en bw.; *een zore bast, een zore tak, een zore huid, het zore zand*; -der, -st; **-heid** (*dorheid*), v. gmv.

Zoötherapie' (*dierheelkunde, veeartsenijkunde*), v. gmv.

Zoo'tje (verkleinw. *kleine graszode*), o. -s.

Zoo'tje (*kleine zoo*), o. -s; *een - visch*; fig. *'t is m' een -*, min volkje; zie Zooi.

Zoötomie' (*ontleedkunde der dieren*), v. gmv.

Zooto'misch, bn.; *een - kabinet*; zie Zoötomie; **-mist',** m. -en.

Zooveel', telw.; *-vele menschen*.

Zooveel', bw.; *- te beter*, des te beter; *ik heb - gewerkt*, zeer veel; *- als*, vgw.

Zooveel'ste (*ranggetal*), telw.; *voor de - maal*.

Zoo'ver, zoo'verre, bw.; *nu zijn we -*.

Zoover', ver're, *- als*, vgw.: *- (als) ik zien kan, is alles water*, plaats.

Zoowel' (*evenzeer*), vgw.; **-zeer',** vgw.

Zoozeer', bw.; *ik doe het niet - om winst als wel om bezig te zijn*.

Zorg (*zorgvuldigheid, aandacht*), v. gmv.; *met - werken, - voor iets dragen*; *heb wat meer -!*

Zorg (*bezorgdheid, toewijding*), v. gmv.; *de moederlijke -, de - voor zijn gezondheid*.

Zorg (*kommer, ongerustheid*), v. gmv.; *een zieltje zonder -, de visschersvrouw leeft in voortdurende -*.

Zorg (*gemakkelijke leunstoel*), v. -en.

Zor'geloos (*zonder zorg, achteloos, lichtzinnig, nalatig*), bn. en bw.; *een -jongeling*; *zij stak, door weer en wind, het - neusjen in de lucht, dat onvoorzichtig kind*. (De Genestet); **-loos'heid,** v. gmv.

Zor'gen (*zorg dragen, waken voor*), ik heb -zorgd; *wees gerust, ik zal voor alles -*; *wij zullen - voor onze rechten*.

Zorg'lijk (*zorg veroorzakend*), bn.; *de toestand was zeer -*, onrustbarend; *een weduwe in -e omstandigheden achterlaten*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Zorg'stoel (*zorg, leuningstoel*), m. -stoelen.

Zorgvul'dig (*oplettend, nauwkeurig*), bn. en bw.; *een -e verpleging, een -e opvoeding*, de noodige oplettendheid wijdende aan; *iets - afwerken*, met zorg; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Zorg'zaam (*bezorgd*), bn. en bw.; -zamer, -st; *een - huisvader spaart voor de dagen van tegenspoed*.

Zoroas'ter, *wetgever der Iraniërs*, ± *2000 jaar vóór Chr.*, stichter van het oude Perzische geloof.

Zot (*dwaas, gek*), bn. en bw.; zotter, zotst; **-heid,** v. -heden.

Zot (*dwaas*), m. zotten; *iemand voor den - houden*, gek, n.l. hem foppen; *hij speelt voor -*, hansworst; spreekw. *Elke - heeft zijn marot*, ieder mensch heeft zijn stokpaardje, speelpopje, gebrek.

Zots'kap (*kap of generaalssteekje met bellen, narrenkap*), v. -kappen.

Zots'kap (*zot persoon*), m. en v. -kappen.

Zots'kolf (*staf van den nar*), v. -kolven; zie Marot.

Zot'teklap (*dwaze praat*), m. gmv.

Zot'tepraat (*beuzelpraat*), m. gmv.

Zotternij' (*dwaasheid, gekheid*), v. -en.

Zot'tigheid (*zotheid, dwaze handeling*), v. -heden.

Zottin' (*gekkin, dwaze vrouw*), v. -nen, **-netje** (scherts. *dwaas meisje*), o. -s.

Zouaaf' (*soldaat in Turksche uniform*), m. zouaven; *een Fransch -, een pauselijk -*. (ou = oe).

Zout (*keukenzout*), o. gmv.; fig. *vriendschap is het - des levens*; *een gesprek met Attisch - besprenkelen*, geest, luim: zie Attisch; zegsw. *ik heb een zak - met hem gegeten*, ik heb lang met hem omgegaan; zegsw. *met - komen, als het ei op is*, d. i. met mosterd na den maaltijd, te laat.

Zout (*scheikundige verbinding*), o. -en.

Zout (*van smaak*), bn.; -er, -st; *zeewater is -*; *die soep is -*; -er, -st.

Zout'aanmaak (O.I. *het maken van zout, aanvulling van den zoutvoorraad*), m. gmv.

Zout'achtig, bn.: *- van smaak*; **-ader** (*zoutlaag in een zoutmijn*), v. -s; **-belasting** (*rechten, op het zout geheven*) v. -en; **-blok** (*groot stuk zout*), o. -blokken; **-bron** (*bron, waaruit zout kan gewonnen werden*), v. -bronnen.

Zou'teloos (*laf, flauw*), bn.; -er, -st; *een - gesprek*, zonder pit, niet geestig; **-loos'heid,** v. gmv.

Zou'ten (*van zout voorzien, pekelen*), ik zoutte, heb -zouten; *het vleesch -*, met zout inwrijven; fig. *gezouten scherts*, bijtende scherts; zie Ongezouten.

Zou'ter (*visscher, die de gekaakte haring in de ton vlijt, stersgewijze d.i. kopjes aan den kant en staartjes in 't midden, en ze volop met fijn zout bestrooit*), m. -s.

Zou'tevisch (*labberdaan*), v. gmv.; ook: Abberdaan.

Zou'tig (*zoutachtig*), bn.; -er, -st; **-heid,** v. gmv.

Zout'keet (*bereidplaats van zout*), v. -keten.

Zout'korrel (*brokje zout*), v. -korrels.

Zout'man, Jan Arnold, 1724–'93, Ned. schout-bij-nacht, won den slag bij Doggersbank op de Eng. (1781); zie Doggersbank.

Zout'meer (*welks bodem nl. uit zout bestaat*), o. gmv.; aardr. *het groote - ligt in N.-Amerika in den staat Utah, zijn water bevat 22 % keukenzout*.

Zout'mijn (*mijn, waaruit keukenzout in ongezuiverden toestand gewonnen wordt*), v. -mijnen.

Zout'pakhuismeester (Java. *de verantwoordelijke ambtenaar der regeering bij den verkoop van zout*), m. -s; eigenlijk: *zout verkoop-pakhuismeester*: de zoutverkoop is een monopolie der regeering, die 't product in de pakhuizen opbergt en daar door mantries laat verkoopen.

Zout'pilaar (*zuil van zout*), m. -pilaren; zegsw. *staan als een -*, stijf en onbeweeglijk; Gen. 19 : 26.

Zout'planten (*die nl. alleen op zouthoudende gronden groeien*), v. mv.
Zoutraffinaderij' (*fabriek tot zuivering van klip- of beryzout*), v. -en.
Zoutraffinadeur' (*zoutzieder*), m. -s.
Zout'vat (*vat voor zout*), o. -vaten; **-vaat'je** (*tafelgerief*), o. -s.
Zout'verbond (Bijbel. *verbond, dat door 't eten van zout bezegeld is, een eeuwig verbond*), o. gmv.; zie Levit. 2 : 13; Numeri 18 : 19, en 2 Kron. 13 : 5.
Zout'water (*zeewater*), o. gmv.
Zout'watervisch (*zeevisch*), m. -visschen.
Zout'weger (*werktuig tot bepaling van de dichtheid eener zoutoplossing*), m. -wegers.
Zout'zak (*persoon zonder energie*), m. en v. -zakken; *hij is net een* -, domme, logge vent.
Zout'zieder (*-bereider*), m. -s; **-ziederij'** (*zoutkeet, kookplaats van zout*), v. -en.
Zout'zee (*de Doode Zee, in Palestina*), v. gmv.; *de bodem van de - ligt 400 M. lager dan die der Midd. Zee*; *de rivier de Jordaan loopt uit in de -.*
Zout'zuur (nat. *koningswater*: *verbinding van chloor met waterstofzuur*), o. gmv.; *het dient tot bereiding van chloor, chloorkalk, salmiak, tinzout enz.*; als bn.: *-zure kalk, -zure soda*, zoutzuur bevattend.
Zucht (*diepe ademhaling*), m. -en; *met een nog dieper - greep hij den borstel op.* (C.O.); *een - slaken, een - loozen.*
Zucht (*ziekte, ongesteldheid*), v. gmv.; *de geel-, de water-, de bleek-*; vooral: *waterzucht.*
Zucht (*begeerte, verlangen, lust, trek*), v. gmv.; *- naar vrijheid, - naar 't verbodene.*
Zuch'ten (den. van *zucht*: *zacht hijgen, een zucht loozen*), ik heb -zucht; *hij zucht er van*; *de wind zucht in het geboomte*, suist.
Zuch'tig (*ziek, waterzuchtig*), bn.; *mijn moeder is wat* -; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Zucht'je (zeew. *zeer zacht windje*), o. -s.
Zuid (*ten zuiden*), bw.; *de wind is* -, uit het zuiden.
Zuid (*het zuiden*), o.; (*de zuidelijke streken*), v.: *om de - varen, in zuidelijke richting*, bv.; *om de Kaap naar Indië.*
Zuid'-Afrika (aardr. *het zuidelijk deel van het groote Afrikaansche vastland*), o.
Zuid'afrikaansch' (*behoorende tot, betreffende Z.-Afrika*), bn.
Zuid'afrika'ner (*inboorling van Z.-Afrika*), m. -s.
Zuid'-Ame'rika (*zuidelijke helft van Amerika*), o.; *- heeft den vorm van een driehoek.*
Zuid'amerikaan'sche Ar'chipel (aardr. *eilandengroep aan de zuidpunt van Z.-Amerika*), m. gmv.; *Vuurland behoort tot den -.*
Zuid'-Austra'lië (aardr. *Britsche kolonie in Australië*), v. gmv.
Zuid'-Be'veland (aardr. *eiland door de monden der Schelde gevormd*), o. gmv.; *- was het grootste der Zeeuwsche eilanden en is thans verbonden door spoorwegdammen met Walcheren en N.-Brabant.*
Zuid'-Bra'bant (aardr. *provincie van België*), o.; *Brussel is de hoofdstad van -.*
Zui'delijk (*in zuidelijke richting*), bn. en bw.; *de patrijzen trokken* -; -er, -st.
Zui'delijken (*naar het zuiden draaien*), de wind is -zuidelijkt.
Zui'den, o. gmv.; *'t Haantje wees naar 't -, in de richting van het zuiden.*
Zui'denwind (*wind uit het zuiden*), m. -en.
Zui'derbreedte (cosm. *ten Z. van den evenaar*), v. gmv.: *Batavia ligt op 6° Z.B.*
Zui'derhalfrond (cosm. *zuidelijke helft der aarde*), o. -halfronden.
Zui'derkroon (*sterrenbeeld aan den zuidelijken hemel*), v. -kronen; **-kruis** (*idem*), o. gmv.: *Orde van het -kruis*, Braziliaansche ridderorde.
Zui'derstrand (*strand der zuidkust*), o. -stranden; *het - van Java.*
Zui'derzee (aardr. *binnenzee van ons land nl. ten Z. van Friesland*), v. gmv.
Zui'derzon (*zonneschijn uit het Z.*), v.: *deze druiven moeten de - hebben.*
Zuid'-Holland (aardr. *provincie van Nederland*), o.; *Den Haag is de hoofdstad van -.*
Zuid'hollandsch, bn.: *de -e kleederdracht*; *de -e eilanden.*
Zuid'kant (*richting naar het zuiden*), m. gmv.; *de vogels vlogen naar den* -, zuidzijde.
Zuid'kust (*zuidelijk gelegen kust*), v. -en; *de - van Java*; *Marseille ligt op de - van Frankrijk.*
Zuid'oost (*midden tusschen Zuiden en Oosten*), bw.; *de wind is* -; als zn. o.
Zuid'oostelijk (*n. h. zuidoosten*), bn. en bw.
Zuid'oosten, o. gmv.; *de wind uit het -.*
Zuid'oostenwind (*wind uit het Z.O.*), m. -winden.
Zuid'pool (*zuidelijk uiteinde van de aardas*; *ook van de hemelas*), v. gmv.; *de landen, aan of om de - der aarde gelegen.*
Zuid'poolcirkel (*parallel*, 23½° *van de zuidpool*), m. gmv.
Zuid'poollanden (*alle landen en eilanden binnen den zuidpoolcirkel gelegen*), o. mv.
Zuid'poolreizigers (*mannen, die uitzeilen om landen a. d. zuidpool te ontdekken*), m. mv.
Zuid'punt (*het ware zuiden van eenige plaats op aarde*), o. -punten.
Zuid'waarts (*in de richting van het zuiden*), bw.; *Amerika strekt zich - uit.*
Zuid'waartsch, bn.; *in -e richting*, n.l. naar het zuiden.
Zuid'west (*midden tusschen zuiden en westen*), bw.; als zn. o.
Zuid'westelijk (*naar het zuidwesten*), bw.
Zuid'westen, o. gmv.; **-wind** (*uit het Z.W.*), m. -winden.
Zuidwes'ter (*breedgerande geoliede zeemanshoed of -kap, beschermende tegen -stormen en buien*), m. -westers.
Zuid'zee (*de Stille Oceaan*), v. gmv.
Zuid'zee-compagnie' (*Britsche handelsvereeniging, 1710*), v. gmv.
Zuid'zee-eiland (aardr. *een der vele eilanden in den Stillen Oceaan*), o. -en.
Zuid'zeetraan (*traan der in de Zuidzee gevangen walvisschen*), v. gmv.
Zuid'zeevaarder (*schip, dat op de Zuidzeeeilanden vaart, ook de kapitein*), m. -s.
Zuid'zijde (*zuidelijke kant*), v. gmv.; *graaf Willem VI had aan de - van het Haagsche bosch een jachthuis gebouwd.* (V. Lenn.)
Zuid'-zuidoost (*kompasstreek, tusschen Z. en Z.O. gelegen*), o. gmv.; ook bn.: *de wind is* -; **-en,** o.: *de wind komt uit het -en.*
Zuid'-zuidwest (*kompasstreek, tusschen Z. en Z.W. gelegen*), o. gmv.; ook bn.: *de wind is* -; **-en,** o.: *de wind komt uit het -en.*
Zui'en (bijvorm van *suizen*: *een kind in slaap sussen of neuriën*), ik heb gezuid.

Zuig'buis (*de buis der pomp, die in het water hangt*), v. -buizen.
Zui'geling (*jonggeborene*), m. en v. -en.
Zui'gen, ik zoog, heb gezogen; *het sap uit een vrucht -, het merg of vet uit een been -, de bijen - den honig uit de bloemen*; zegsw. *iets uit den duim -*, iets verzinnen; *de wind zuigt hier*, het trekt hier sterk; **-ing** (*het zuigen*), v. -en.
Zui'ger (*iem. die zuigt; ook deel van een pomp, van een spuit, van een stoommachine* enz.), m. -s.
Zuig'flesch (*flesch met zuigtoestel voor zuigelingen*), v. -flesschen; **-klep** (*deel van de zuiger eener pomp*), v. -kleppen; **-lam** (*zuigend lam*), o. -lammeren; **-napje** (*zuigorgaan voor vele waterdieren*), o. -s; **-pijp** (*deel eener pomp*), v. -en; **-pomp** (*gewone keukenpomp*), v. -en; **-snavel** (b.v. *van spinnen en muggen*), m. -s; **-visch** (*stekelachtige visch der Middellandsche Zee*), m. -visschen; **-worm** (*ingewandsworm*), m. -wormen.
Zuil (*pilaar*), v. -en; *een kerk met of zonder -*; fig. *de -en der eendracht; de - van den troon*, steunsels.
Zui'len-colonna'de (*zuilengang voor of om een gebouw*), v. -s; **-gang** (*dubbele rij van zuilen als sieraad, ook als steun van een gewelf*), v. -en; **-rij** (*-reeks*), v. -en.
Zui'men (*verzuimen, nalaten*), ik heb gezuimd.
Zui'nig (*spaarzaam*), bn. en bw.; *hij is - op den tijd; - met zijn woorden*, karig; *- of zuinigjes leven*, matig; fig. *- kijken*, ernstig zien, onpleizierig of sip kijken; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Zui'nigje (*profijtertje van een blaker*), o. -s.
Zui'nigje, o. gmv.; *op een -*, zuinige wijze.
Zuip (stam van *zuipen*), v. gmv.; *aan de - zijn*, aan den drank zijn.
Zui'pen (verwant met *zuigen*: *drinken van dieren, slurpen*), het paard zoop, heeft gezopen; minacht. *overmatig jenever drinken*: *hij is weer aan 't -*; **-er** (*dronkaard*), m. -s; **-partij,** v. -en.
Zuip'lap (*dronkaard*), m. -lappen, plat.
Zui'vel (*melk; boter en kaas, die men nl. van melk maakt*), o. gmv.
Zui'velbereiding (*het bereiden van boter en kaas*), v. gmv.; *de techniek der -*.
Zui'velboer (*boter- en kaasboer*), m. -boeren.
Zui'velbond (*vereeniging onder al degenen, die zich met de boterbereiding onledig houden*), m. -bonden; *de Noordbrabantsche -, een internationale -, de Algemeene Nederlandsche -*.
Zui'velcongres (*congres van deskundigen in zake de boterbereiding*), o. -congressen.
Zui'vel-consulent' (*deskundig ambtenaar, die bij de zuivelbereiding van advies kan dienen of voorlichten*), m. -consulenten.
Zui'vel-Export'vereeniging (*vereeniging tot het verzenden van eigen bereide boter naar het buitenland*), v. -en; *de Friesche coöperatieve -*.
Zui'velfabriek (*inrichting tot machinaal maken en bewerken van boter*), v. -fabrieken; de coöperatieve -fabrieken in Drente.
Zui'velschool (*inrichting tot practisch onderwijs in het bereiden van melkproducten*), v. -scholen.
Zui'ver (*zonder bijmengsels, zonder vuil, rein, klaar*), bn. en bw.; *de -e waarheid, een -e winst, -e boter*, natuurboter; *-e wijn, -e cognac*, onvervalscht; *een - geweten*, rein; *de kust is -*, zonder klippen of banken; *de zaak is niet -*, niet in 't reine; -der, -st.
Zui'veren (den. van *zuiver*: *reinigen, kuischen*), ik heb gezuiverd; **-aar,** m. -s; **-ing,** v. -en.
Zui'verheid (*het zuiver zijn*: *netheid, reinheid, kuischheid*), v. gmv.
Zui'veringseed (*eed, waarbij men verklaart niets achter gehouden te hebben; waarbij een gekozene verklaart, dat hij aan geen der kiezers iets heeft beloofd of gegeven*), m. -eeden.
Zui'veringszout (*maagreinigend zout*), o. gmv.; *universeel -*.
Zulk (afleid. nl. *zoo* + *lijk*), bijv. aanw. vnw.: *wat kost - een ring? ik kan - brood niet eten.*
Zulks (*dat, dit*), zelfst. aanw. vnw.; *- is maar al te waar.* vero.
Zul'len (*hulpw. van tijd en van wijze*), ik zal, zoude, vd. ontbreekt; *ik zal morgen komen; hij zal u gisteren niet begrepen hebben; had hij alles geweten, hij zou wel anders gehandeld hebben; gij zult gaan.*
Zul'lie (*ze-lie, zij-lui*), persoonl. voornw. mv.
Zult (verwant met *zalt*, zout; *hoofdkaas, hoofdvleesch*), o. gmv.
Zul'ten (*in het zout leggen, inmaken*), ik heb gezult; *vleesch -, boonen -*; **-ing,** v. gmv.
Zult'spek (*gezouten spek*), o. gmv.
Zund'gat (Duitsch: *zünden*, in brand steken: *gat, waardoor men het kanon afvuurt*), o. -gaten.
Zu'ren (den. van *zuur*), het heeft gezuurd; *de haring moet eerst nog -*, goed in het zuur liggen; zegsw. *het is nog niet in 't vaatje, waarin het - moet*, de zaak heeft haar beslag nog niet.
Zu'righeid (*het zuur zijn, zure smaak*), v. gmv.
Zu'ring (afleid. van *zuur*: *veelknoopig moeskruid*), v. gmv.
Zu'ringzout (*verbinding van potasch en zuringzuur*), o. gmv.; *het - delgt inktvlekken.*
Zus (verwant met *zoo*: *dus, aldus*), bw.; *het was - of zoo, of hij lag onder den trein*, het scheelde zeer weinig; *de een doet het - en de ander zoo.*
Zus (*kleine, jonge zuster*), v.; fig. *een fijne -*, een kwezeltje; **-je,** o. -s.
Zus'ter (*vrouw. kind in een gezin of vrouw. verwante*), v. zusters, zusteren; fig. *de toonkunst is de - der poëzie.* (Geel); *de negen -s*, muzen.
Zus'ter (*geestelijke zuster, liefdezuster*), v. -s; *de -s van liefde*, R.-K. geestelijke ziekenverpleegsters; *de -s van het Roode Kruis*, ziekenverpleegsters op het slagveld en in de oorlogsbarakken.
Zus'ter (*meel- en -melkgebak*), v. -s.
Zus'terlijk (*eigen aan een zuster*), bn. en bw.; *een -e liefde; zij deelde - met mij*, als een zuster.
Zus'ter-overste (*superieure in een vrouwenklooster*), v. -n. w.i.g.; meestal: Moeder.
Zus'terpaar (*een tweetal meisjes, die zusters zijn*), o. -paren.
Zus'terschap (*de betrekking*), o.; (*vereeniging van geestelijke zusters*), v. -pen; **zus'terhuis** (*klooster*), o. -huizen.
Zus'terschool (R.-K. *school onder leiding van geestelijke zusters*), v. -scholen.
Zuur (*scheikundige verbinding*), o. zuren.
Zuur (*azijn, zure vloeistof*), o. gmv.; *een haas in 't - leggen.*

Zuur (*maagsap*), o. gmv.; *dat kindje heeft het* -, oprisping van het maagsap; fig. *dat zal hem - opbreken*, pijnlijk berouwen.
Zuur (*tegenstelling van zoet: scherp, wrang*), bn.: *azijn is erg* -, *dit bier is erg* -; *die melk is* -, bedorven; *die grond is* -, al te vochtig; *dat voeder is* -, niet malsch; fig. *het valt mij* -, onaangenaam, verdrietig, bezwaarlijk; *hij heeft het daar* -, hard; - *zijn*, in onaangename omstandigheden verkeeren; bw.: - *verdiend geld*, moeilijk; - *kijken*, norsch, onvriendelijk; -der, -st.
Zuur'achtig (*een weinig zuur*), bn. en bw.; *een -e smaak, die peer smaakt* -; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Zuur'boom (*boom in W.-Indië met meloenachtige vruchten*), m. -boomen.
Zuur'deeg (*eenigszins zuur geworden of verzuurd deeg*), o. gmv.
Zuur'deesem (*zuurdeeg*), m. gmv.; fig. werkend beginsel: *de - van den godsdienst*; *de oude* -, de oude zonde, het oude kwaad; Bijbel, I Cor. 5:7 en 8.
Zuur'doorn, m. gmv.; zie Berberis.
Zuur'kijker (*iem. met een norschen blik*), m. -s.
Zuur'kool (*gezuurde, gesneden witte kool*), v. gmv.; **zuur'koolton** (*ton, waarin de zuurkool wordt ingemaakt*), v. -tonnen; **zuur'koolvat,** o. -vaten.
Zuur'kraam (*augurkjeskraam*), v. -kramen; ook kinderspeelgoed: *Wilt ge met de koomenij of de - spelen?* (De Gen.)
Zuur'muil (*norsch mensch*), m. en v. -en. plat.
Zuur'stel (*standaardje voor azijn, augurkjes* enz.), o. -stellen.
Zuur'stof (*bestanddeel der dampkringslucht, dat het dierlijk leven onderhoudt en verbranding mogelijk maakt*), v. gmv.; **-verbinding,** v. -en.
Zuur'tje (*peredropsje, zoetigheidje*), o. -s; *geef me een ons -s*; ook in 't zuur gelegde augurkjes of uitjes: *neem een* -.
Zuur'toot (*zuurkijkend persoon, zuurmuil*), m. en v.; -toten. gmz.
Zuur'vrij (*geen zuur bevattend*), bn.; *-e vetten.*
Zuur'zak (*bekende Indische vrucht, in Europa wel fleschappel geheeten*), m. -zakken.
Zuur'zoet (*zuur en zoet beide, lichtzuur*), bn.; *een -e appel*; fig. half tevreden: *een - gezicht trekken.*
Zwaai (*keer, draai, wending*), m. -en.
Zwaai'en (*heen en weer bewegen*), ik heb en ben gezwaaid; *met de hand* -, bewegen; *den schepter* -, regeeren; *met den hoed* -; *hij zwaaide als dronken langs de straat*, gierde, waggelde; **-ing,** v. -en.
Zwaai'haak (*hoekmeter van den timmerman*), m. -haken.
Zwaan (*zwemvogel*), m. zwanen; fig. *dichter*: *de Agrippijnsche* -, Vondel, omdat hij (in 1587) te Keulen (zie aldaar) is geboren; *de Vaucluser* -, Petrarca; *de Mantuaansche* -, Vergilius; ook: *de herberg de* -, *In het -tje*, naar het uithangbord.
Zwaar (*het tegengestelde van licht: gewicht hebbend*), bn. en bw. zwaarder, zwaarst; *die last is* -; *goud is -der dan zilver* (zie Soortelijk); fig. *een zware hand*, plomp; - *geschut*, grof; - *van spraak*, lastig; *een zware straf*, streng; - *linnen*, dik, dicht; *een zware spijs*, moeielijk te verteren; *een zware ziekte*, erge; *een zware zee*, hoog; *zware kosten*, aanzienlijke; zegsw. - *op de hand zijn*, vervelend, vermoeiend, vooral door wijdloopig geredeneer; *wat het -st is, moet het -st wegen*, het belangrijkste moet voorgaan.
Zwaard (*wapen: breede, lange sabel*), o. -en; *het - aangorden*, zich gereed maken ten strijde; *het - in de scheede steken*, den strijd staken; *met den -e gestraft worden*, onthoofd worden; *iemand het - over het hoofd zwaaien*, hem eerloos verklaren op het schavot; spreekw. *Honger is een scherp* -, kan iem. tot alles drijven; *de orde van het* -, Scandinavische ridderorde; myth. *het - van Damocles*, een altoos dreigend doodsgevaar, een gevaar, dat iem. die voorspoedig of in eere is, bedreigt.
Zwaard (scheepst. *groot ovaal houten blad hangende ter weerszijde van kleinere rivier-vaartuigen, het dient om het afdrijven te beletten*), o. -en.
Zwaard, o. -en; zie Zwoord.
Zwaard'bloem (*zwaardlelie, -kruid, hebbende zwaardvormige bladeren*), v. -bloemen; *de - heeft groote gele bloemen.*
Zwaard'broeder (*lid der ridderorde tot bekeering der heidenen in Lijfland, in 1202 door bisschop Albert van Riga gesticht, zwaardridder*), m. -broeders.
Zwaard'leen (gesch. *leen, waarin geen vrouwen mochten opvolgen, mannelijk leen*), o. -leenen; *Holland was een* -; zie Spilleleen.
Zwaard'maag (*bloedverwant van vaderszijde*, ook *speermaag, geer* (werpspies) *-maag*), m. en v. -magen: **-schap,** v. en o. gmv.
Zwaard'vechter (Rom. *gladiator, geoefende kampvechter*), m. -vechters.
Zwaard'vegen (*blanke wapens vervaardigen*), o. gmv. vero.
Zwaard'veger (*wapensmid; vervaardiger van zwaarden of blanke wapens*), m. -s. vero.
Zwaard'visch (*stekelvinnige, beenige visch, soort van dolfijn*), m. -visschen; *de gewone - is blauwachtig van kleur en bewoont de Middell. Zee*; *de - wordt soms meer dan 4 M. lang*, de bovenkaak is sterk verlengd, plat en met scherpe kanten, hij doorboort er de lichamen der grootere visschen mede.
Zwaar'hoofd (*pessimist*), m. en v. -en; *den dokter een - achten.* (C. O.), zwaartillend man; **-hoof'dig,** bn., -er, -st.
Zwaarlij'vig (*gezet*), bn.; *een - heer*, dikbuikig, corpulent; *een -e, niet heel mooie keukenmeid.* (C. O.); -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Zwaarmoe'dig (*droefgeestig, neerslachtig*), bn. en bw.; **-heid,** v.; zie Melancholie.
Zwaar'te (*druk, welke een lichaam uitoefent, gewicht*), v. gmv.; fig. *de - eener misdaad*, boosheid.
Zwaar'tekracht (*aantrekkingskracht der aarde*), v. gmv.; *de werking der* -; *de - werkt in de richting van het middelpunt der aarde.*
Zwaar'tepunt (*aangrijpingspunt; punt, waaromheen de zwaarte van een lichaam gelijkelijk is verdeeld*), o. -punten; *het - van een cirkelvormige platte schijf ligt in het middelpunt*; fig. *het - van een betoog.*
Zwaartil'lend (uit *zwaar tillen: zwaar-*

hoofdig), bn.; *oude lieden zijn* -, donker inziend, pessimistisch; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Zwaarton'gig (*moeielijk sprekend*), bn.
Zwaarwich'tig (*veel wegend*; fig. *belangrijk*), bn.; *een - werk*; *hij zette een - gezicht*, ernstig; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Zwab'ber (*scheepsdweil, bestaande uit verschillende op elkaar liggende lappen, aan de onderzijde van een rolronden stok gespijkerd*; fig. *scheepsjongen*), m. -s; zegsw. *aan den - zijn*, aan 't doordraaien zijn.
Zwab'ber (*scheepsjongen*; ook *doordraaier*), m. -s.
Zwab'beren (*met een zwabber werken*), heb -zwabberd; *ze zijn aan 't -*, dweilen, poetsen; fig. *zie dien dronkenman eens* -, zwaaien, zwieren.
Zwab'berkapitein (*jongen, die den zwabber moet schoonmaken*), m. -kapiteins; ook: **-paai,** m. -en.
Zwach'tel (*windsel om een gewond lichaamsdeel*; *lange, zeer smalle strook dun lijnwaad of tule*), m. -s.
Zwach'telen (*met een zwachtel omwinden*), ik heb -zwachteld; *een wonde -, een gebroken lid* -, in een zwachtel winden, draaien; **-ing,** v. -en.
Zwad (eig. *zwaai van een zeis, ook het gras daardoor afgemaaid*), v. zwaden; ook Z w a d e.
Zwad'der (*slangenspog, slijm*; fig. *vergif van den laster*), m. gmv.; **-ig** (*onrein, vuil*), bn.
Zwa'de, zwad, v. zwaden; zie Z w a d.
Zwa'ger (*schoonbroeder*), m. -s; **-in',** v. -nen.
Zwa'gerhuwelijk (Bijb. *huwelijk met den broeder van den kinderloos overledene*), o. -en; indien een gehuwd Israëliet kinderloos overleed, moest zijn broeder de weduwe huwen en gold het eerste kind uit dit huwelijk als het wettelijk kroost van den kinderloos overledene.
Zwa'gerschap (*vermaagschapping door aanhuwelijking*), o. gmv.
Zwak (het tegenstelde van *sterk*), bn. en bw.; *hij is lichamelijk -, geestelijk -, zedelijk -*; *een -ke candidaat*, weinig onderlegd; *een -ke gezondheid*, wankelend; *een -ke poging*, onbeduidend; *een - karakter*, niet standvastig; -ker, -st; **-heid,** v. -heden; **-jes,** bw.; **-te,** v. gmv.
Zwak (*gebrek*), o. gmv.; *dat is een - van hem*; *het is een - van haar te veel te praten.*
Zwak (*sterke voorliefde, bijzondere genegenheid, liefhebberij*), o. gmv.; *mooie boeken.... ik heb daar een - voor*, een neiging om ze te bezitten; *schoon ik een - voor hem had...* (Geel), hem zeer genegen was; *bloemen kweeken is altijd mijn - geweest*, voorliefde.
Zwak (*datgene, waar men zeer gevoelig voor is*), o. gmv.; *iemand in zijn - tasten*, d. i. in zijn teere zijde, nl. daar waar hij niet veel verdragen kan, b.v. een eergierige door hem eer te bewijzen of lof toe te zwaaien.
Zwak (spraakk. *minder rijk aan vormen*), bn.; *de -ke verbuiging*, b.v. die v. h. zn. *vorst*; *de -ke vervoeging*, b.v. die v. h. w.w. *leeren.*
Zwak'hoofd (*dommerik, iemand met zwak verstand*), m. en v. -hoofden; **-hoof'dig,** bn.; **-hoof'digheid,** v. gmv.
Zwak'kelijk (*sukkelend, niet sterk*), bn. en bw.; *een - kind*; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Zwak'keling (*iem., die zwak van wil is*), m. en v. -en.
Zwakzin'nig (*bezittende geen sterke hersenen, niet lang kunnen denken, zijnde zonder intellectueele kracht*), bn.; als zn.: **-e** (*persoon, die zwakzinnig is*), m. en v. -en.
Zwal'ken (*rondzwerven*), ik heb gezwalkt; *hij zwalkte jaren lang op zee*; **-er,** m. -s.
Zwalm (verwant met *zwellen*: *walm*), m. gmv. gew.
Zwal'men (*walmen*), het heeft -zwalmd; *de lamp, de kachel kan -.* gew.
Zwalp (*gulp water, golf*), m. -en.
Zwalp (scheepst. *dikke ribbe van het scheepsdek*), m. -en.
Zwal'pen (*golven, zich golvend verheffen*), het heeft gezwalpt; **-ing,** v. -en.
Zwa'luw (*trekvogel, insectenetende zangvogel*), v. -en; spreekw. *Één - maakt de lente niet*, een goed teeken is niet afdoende.
Zwa'luwenkruid (*stinkende gouwe*), o. gmv.
Zwa'luwennest (*nest v. e. zwaluwfamilie*), o. -nesten.
Zwa'luwetong (plantk. *duizendknoop, zwartwinde*), v. gmv. gew.
Zwa'luwkoekoek (*vogel van Cayenne Brazilië*), m. -koekoeken.
Zwa'luwstaart (*de gevorkte staart van een zwaluw*), m. -en; fig. timmerm.: een solide wijze van verbinding bij hout en wel met lippen.
Zwa'luwvisch (*een soort van vliegenden visch, ook zeezwaluw*), m. -visschen.
Zwam (*woekerplant*), v. -men; **-achtig,** bn.
Zwam (*toebereid zwam, tonderstof*), o. gmv.
Zwa'nedons, zwa'nendons (*zachte pluimvederen, v. e. zwaan*), o. gmv.; **-donzen,** bn.: *een kleine mantille met -zen rand.* (C.O.)
Zwa'nenbloem (*waterlisch*), v. -en; **-drift** (*eenige zwanen achter elkaar*), v. -en; **-ei,** o. -eren; **-hals** (*nl. van den zwaan*), m. -halzen.
Zwa'nenbrood (*kalmus, soort v. aronskelk, groeiend langs vaarten en slooten*), o. gmv.
Zwa'nenhals (*S-vormig gebogen buis*), m. -halzen; *de - dient bij riolen en privaten als stankafsluiter.*
Zwa'nenhals (fig. *lange, fraaie hals*), m. -halzen; *deze dame heeft een -.*
Zwa'nenmaagden (myth. *walkyriën: die als zwanen naar het slagveld vlogen*), v. mv.
Zwa'nepen (*d. i. zwane-pen: slagpen van een zwaan*), v. -pennen; **-schacht** (*onderdeel van een zwanepen*), v. -en; **-veer** (*veer uit den vleugel van een zwaan*), v. -en; **-vleugel,** m. -s; **-wiek,** v. -en.
Zwa'nezang (*laatste compositie of gedicht van een overleden toonkunstenaar of dichter, zoo genoemd, omdat het volksgeloof meende, dat zwanen vóór hunnen dood zongen en men een dichter wel een zwaan noemde*), m. -zangen; *dit is Da Costa's -*, nl. zijn Slag bij Nieuwpoort.
Zwang (*gebruik, gewoonte, mode*), m. gmv.; *dat is bij ons in -*, b.v. een kleederdracht, die algemeen is; *in - komen*, in de mode.
Zwan'ger, bn.; *Uit der wolken zwangren schoot, vlamt de dood* (Ten Kate): uit de wolken *vol* electriciteit vlamt de bliksem; *van een plan - zijn of gaan*, er *vol* van zijn, het staag overdenken, en voornemens zijn het uit te voeren.
Zwan'ken (verwant met *zwenken*: *waggelen, wankelen, onzeker bewegen*), ik heb gezwankt. w.g.
Zwans (*staart v. koeien*, enz.), v. -en. volkst.

Zwa'righeid (*moeilijkheid, bezwaar*), v. -heden; *der is - bij menheer.* (C.O.)
Zwar'relen, wisselvorm van *zwirrelen: het zwirrelt en zwarrelt mij op de kermis altijd voor de oogen!*
Zwart (*het tegenovergestelde van wit*), bn. en bw.; *het -e bord*, schoolbord; *een -e jas*, zwartlakensch; fig. *wat zien je handen -!* vuil, morsig; *- brood*, grof; *hij kijkt -*, zuur, norsch; *men wil u - maken*, bekladden, in een ongunstig licht plaatsen; *- verdriet* sombere droefheid; *met een -e kool staan aangeteekend*, als een schadelijk of onnut persoon; *een -e daad*, snood; *hij ziet - van den honger*, broodmager en uitgeteerd; *de -e dood of -e pest*, de Aziatische pest, die in 14e eeuw in W.-Europa woedde en in Parijs alleen 50 duizend slachtoffers maakte; -er, -st.; O.I.: *- bier*, Eng. stout; **-heid** (*het zwart zijn*), v. gmv.
Zwart (*woekerzwam in de aren van 't koren*), o. gmv.
Zwart (*de zwarte kleur*), o.; *- is de kleur van den rouw*; zegsw. *- op wit hebben*, bewijs op schrift, een authentiek bewijs.
Zwart'achtig (*zweemende naar zwart*), bn.; *- haar, -e wolken*; -er, -st; **-zwart'blauw** (*donkerblauw*), bn.: *- laken, dit gepolijst ijzer is -.*
Zwart'bloem (*biesplant met zwarte bloemen*), v. -bloemen.
Zwart'bont (*wit met zwarte vlekken*), bn.; *een -e koe, een - kalf.*
Zwart'bruin (*donkerbruin*), bn.: *een - paard, een -e jas.*
Zwart'dag (R.K. *dag, waarop men zich onthoudt van vleeschspijzen, zuivel en eieren, b.v. Goede-Vrijdag*), m. -dagen.
Zwar'te (*neger, negerin*), m. of v. -n; *de blanken en de -n.*
Zwar'tekunst (*tooverij, omgang met booze geesten*), v. gmv.; ook: Nigromantie.
Zwar'tekunst (*etskunst*), v. gmv.; bij de - wordt de gladde plaat gelijkmatig gekorreld d.i. ruw gemaakt; waar lichtpartijen noodig zijn voor de teekening, worden de oneffenheden weer afgeschaafd: aan deze gepolijste vlakken en vlakjes deelt zich de drukinkt niet mede, terwijl hij zich vasthecht aan het ruwe gedeelte, zoodat het zwart overheerschend wordt.
Zwar'ten (*zwart maken, zwart verven*), ik zwartte, ik heb gezwart.
Zwartepie'ten (*zeker kaartspel spelen met schoppenboer als piet*), ik heb gezwartepiet.
Zwartgal'lig (*melancholiek*), bn.; *een - man*, droefgeestig, melancholiek; **-heid,** v. gmv.
Zwart'geel (*zeer donker geel*), bn.; *een - sjaaltje.*
Zwart'gevlekt (*wit met zwakke vlekken*), bn.; *een -e hond*, met zwakke spikkels.
Zwart'groen (*zeer donkergroen*), bn.; *een -e japon, een - blad.*
Zwartha'rig (*met zwarte haren*), bn.; *een neger is -, een -e hond.*
Zwartha'rige (*persoon met zwarte haren*), m. en v. -harigen.
Zwart'kopje (*bastaardnachtegaal met zwarten kop*), o. -s.
Zwart'koorn, -koren (*onkruid in de tarwe*), o. gmv.; *de wilde weit of dolik is -.*
Zwart'kop, m. -koppen; *dat vogeltje is een -*, grasmusch (trekvogel).
Zwart'kopnonnetje (*zangvogel in Zuid-Afrika*), o. -nonnetjes.
Zwart'krijt (*zwart teekenkrijt*), o. gmv.; *de knaap teekent met -*; **-teekening,** v. -en.
Zwartla'kensch (*van zwart laken*), bn.; *een -e jas, een - pak.*
Zwart'making (*lastering*), v. gmv.; *de - van die partij*, het in minachting brengen; *de - van dien ambtenaar*, bekladding.
Zwart'oog (*persoon met zwarte oogen*), m. en v. -oogen.
Zwart'rood (*zeer donker rood*), bn.; *-e bloemen, een haan met -en kam.*
Zwart'sel (afleid. van *zwarten*, nl. middel, om zwart te maken), o. gmv.; *zij poetst het fornuis met olie en -*, poeder uit verbrand dennenhout en roet verkregen.
Zwart'selen (den. van *zwartsel: met zwartsel insmeren*), ik heb -zwartseld; *een kachel -*; **-kwast,** m. -en; **-pot,** m. -potten.
Zwart'staart (*visch, brasem*), m. -staarten.
Zwart'vaal (*donkervaal*), bn.; *een - paard.*
Zwart'verven (*weefsels in de zwartkuip doen, doortrekken met zwarte verf*), ik heb -geverfd; **-verver,** m. -s; **-ververij'** (*werkplaats of het werk zelf*), v. -en.
Zwart'vos (*donkergeel paard*), m. -vossen.
Zwart'zijden, bn.; *zij droeg een - japon*, van zwarte zijde; *een - schortje.*
Zwart'zucht (geneesk. *ernstige graad van geelzucht*), v. gmv.
Zwart'zuur (O.-I. *ganzepeper* d.i. *gans als hazepeper bereid*), o. gmv.
Zwa'telen (verwant met *zwade, zwad: ruischen, suizen*), het heeft -zwateld; *het - der boomen, het - van stemmen.*
Zwa'vel (*lichtgele, broze delfstof, die in gedegen toestand in vulkanische streken wordt gevonden*), v. gmv.
Zwa'velachtig (*gelijkende op zwavel*), bn.; *een -e lucht*, riekende naar zwavel; -er, -st.
Zwa'velbad (*bad van zwavelwater*), o. -baden; **-bloem** (*bloem of poeder van zwavel*), v. gmv.; **-bron** (*bron van zwavelig water*), v. -bronnen: *te Bentheim is een -bron*, **-damp** (*damp van brandende zwavel*), m. -en.
Zwa'velen (*met zwaveldamp bewerken*), ik heb -zwaveld; *een strooien hoed -*, hem reinigen boven zwaveldamp; *den wijn -*, nl. het wijnvat met zwaveldamp vullen en doortrekken; **-ing,** v. -en.
Zwa'velerts (*mijnzwavel*), o. gmv.; **-ether** (*alcohol met zwavelzuur*), m. gmv.
Zwa'velgeel (*vuilgeel, geel als zwavel*), bn.
Zwa'velgeest (*zwavelzuurstof, ammoniak*), m. gmv.; **-groef** (*-mijn*), v. -groeven; **-houdend** (*-bevattend*), bn.: *-e ertsen, -e gesteenten*; **-hut** (*hut, waarin men zwavel smelt*), v. -hutten.
Zwa'velig (*zwavelachtig*), bn.; *een -e lucht*; **-heid,** v. gmv.
Zwa'veligzuur (scheik. *een kleurloos gas, ontstaan door verbranding van zwaveldamp in zuurstof*), o. gmv.
Zwa'vellucht (*stank van zwaveldamp*), v. gmv.
Zwa'velstok (*dun houtje of hennepspaantje, aan weerszijden in gesmolten zwavel gedoopt*), m. -stokken. vero.
Zwa'veltje (*zwavelstokje*), o. -s; *geeft mij eens een -*; thans Lucifer.
Zwa'vel-zuurstof (scheik. *verbinding van zwavelzuur met waterstof*), v.; **-zilver** (*een soort*

van zilvererts), o. gmv.; **-zouten** (*verbinding van twee zwavelmetalen*), o. mv.; **-zuur** (*verbinding van zwavel met zuurstof en waterstof, vitrioololie*), o. -zuren.

Zwe'den (aardr. *koninkrijk, O.-Scandinavië*), o. gmv.

Zweed (*bewoner van Zweden*), m. Zweden.

Zwee'den (*huiden met kalkmelk ontharen*), ik heb -zweed.

Zweedsch, bn.; *de -sche kleederdracht*; ook: (*de taal der Zweden*), o. gmv.

Zweef'rek (*trapezium der turners*), o. -rekken.

Zweem (*lichte schijn*), m. gmv.; fig. *een -pje van ironie, een - van schuld, een - van toorn, een - van stil genoegen lag op dat gelaat, een - van een blos.* (Potg.); *geen - van berouw, van schuld*, d. i. schijntje, bewijs; *hem faalde dien dag alle - van opgeruimdheid*, (Potg.); **-pje,** o. -s: *geen -pje van ijverzucht.* bewijsje.

Zwee'men (verwant met *zwijmen*: *overhellen naar*, fig. *min of meer gelijken op*), het heeft -zweemd; *dat zweemt naar bedrog*; *dat zweemt naar het blauw*; **-sel** (*schijnsel, zweem*), o. gmv.

Zweep (*stok met gevlochten snoer of koord er aan*), v. zweepen; *hij kent het klappen van de -*, is volkomen met eenige taak op de hoogte; *met de - er achter zitten*, voortjagen; spreekw. *Een oude voerman hoort nog gaarne het klappen van de -*, iets van zijn oud bedrijf.

Zwee'pen (*met de zweep aanzetten*), ik heb -zweept; *een paard -, een drijftol -*; fig. *de orkaan zweept de wolken*, jaagt wild vooruit; **-ing** (*het zweepen*), v. gmv.

Zweep'koord (*touw v. e. zweep*), o. -koorden.

Zweep'slag (*klap met de zweep*), m. -slagen.

Zweer (*ettergezwel*), v. zweren; *de - is rijp.*

Zweet (*druppeltje huidvocht*), o. gmv.; *in het - uws aanschijns*, d. i. zwoegende, Bijbel. Gen. 3 : 19; *het koude - brak haar uit van angst*, eig. doodszweet.

Zweet'bad (*zeer warm bad in een sterk verwarmde kamer, om de huidporiën te openen*), o. -baden.

Zweet'doek (*doek, waarin het lichaam van Christus in het graf rustte*; *ook die, waarmee Veronica Hem het gelaat afwischte*), m. -doeken.

Zweet'drank (*zweetdrijvend middel*), m. -dranken.

Zweet'drijvend (*het zweeten bevorderend, het zweet doende uitbreken*), bn.; *e. - middel.*

Zweet'druppel (*kraaltje zweet uit een huidporie*), m. -druppels; ook -d r o p p e l.

Zwee'ten (*zweet uitwasemen*), ik heb -zweet, *hij werkt, dat hij zweet, dat paard zweet erg*; fig. *nieuwe muren -*, slaan vocht uit; jagerst. *het haas heeft erg gezweet*, gebloed; zegsw. *water en bloed -*, doodsbenauwd zijn, erg in den angst zitten; **-ing,** v. -en.

Zwee'terig (*klam of vochtig van zweet*), bn.; *-e handen*; -er, -st; jagerst. bloederig van wild.

Zweet'kamertje (*een soort van zweetbad*), o. -s; fig. wachtkamertje voor studenten, die examen gaan doen, of pas hebben gedaan.

Zweet'middel (*zweetdrijvend middel*), o. -en; *aftreksel van vlier en kamillen is een - middel.*

Zweet'poeder, -poeier (*stofnaam*), o. gmv. (*fijngestampt geneesmiddel*), v. -poeders, -poeiers.

Zweet'vos (*voskleurig paard, dat bezweet schijnt te zijn*), m. -vossen.

Zweet'ziekte (*doodelijke ziekte in de 16e eeuw, waarbij de lijder erg zweette*), v. gmv.

Zwei (timm. *beweegbare winkelhaak*), v. -en, zie Z w a a i h a a k.

Zwe'len (*gemaaid gras tot hooi bewerken, het uitgespreide en gedroogde hooigras met een gaffel omkeeren of bijeenharken tot roken*), ik heb gezweeld; **-er** (*hooier*), m. -s.

Zwelg (*het zwelgen*), m.; *aan den - zijn.*

Zwel'gen (*slokken, onmatig eten of drinken*), ik zwolg, heb gezwolgen; **-er** (*brasser*), m. -s; **-erij'** (*slemperij*), v. -en; **-partij** v. -en.

Zwel'len (*uit- of opzetten, dikker worden, bol gaan staan*), het zwol, is gezwollen; *de knoppen der boomen beginnen te -*; *de zeilen -*, zetten zich op; fig. *mijn hart zwelt van vreugde*, d. i. uitzetten, erg kloppen; **-ling** (*gezwel*), v. -en.

Zwem'bad (O.-l. *zwembassin*), o. -baden.

Zwem'blaas (*blaasvormig orgaan in 't lichaam van vele visschen*), v. -blazen; ook: *met lucht gevulde blaas voor een zwemmer, om er op te drijven.*

Zwem'buis (*zwemgordel van kurk*), o. -buizen; zie S c a p h a n d e r.

Zwem'gordel (*kurken band om op te drijven*), m. -gordels; *in elke hut dier zeeboot liggen -gordels.*

Zwem'inrichting (*gelegenheid tot zwemmen, zwembassin*), v. -inrichtingen.

Zwem'men (*zich in of op 't water bewegen*), ik zwom, heb en ben -zwommen; *de visschen - in 't water*; *de eenden - op 't water*; *hij kan over de rivier -*; fig. drijven: *de vloer zwom van wijn*; *hij lag in zijn bloed te -*; **-mer** (*iem., die kan zwemmen*), m. -s.

Zwem'merig, bn.; *de bleeke Amelie, met groote groenachtige -e oogen.* (C.O.), d. i. waterachtig, mat, flauw, zonder uitdrukking.

Zwem'poot (*gevliesde poot van een zwemvogel*), m. -pooten.

Zwem'school (*inrichting tot het leeren zwemmen*), v. -scholen.

Zwem'steen (*poreuze steen, gemaakt van puimsteen en kalk*), m. -steenen.

Zwem'toestel (*tuig of gereedschap, gordel om op te leeren zwemmen of om op te zwemmen*), o. -toestellen.

Zwem'vest (*-buis*), o. -en; zie S c a p h a n d e r.

Zwem'vlies (*vlies tusschen de teenen der watervogels*; *ook bij sommige platvoetige dieren en bij amphibiën, als kikvorschen*, enz. *aanwezig*), o. -vliezen.

Zwem'voeters (*dieren, die vliezen tusschen de teenen hebben om mee te zwemmen*), m. mv.

Zwem'vogel (*vogel met zwempooten*), m. -vogels; *talingen, eenden, ganzen, zwanen zijn -vogels.*

Zwen'del (*bedrog, oplichterij in handelszaken*), m. gmv.

Zwen'delen (*oneerlijk handelen, oplichten, bedriegen in handelszaken*), ik heb gezwendeld; **-aar,** m. -s; **-aarster,** v. -s; **-arij'** (*bedrog*), v. -en.

Zwen'gel (*wiek van een molen*; *arm van een pomp*, ook *wip van een put*), m. -s.

Zwenk (*draai, keer*), m. -en; *ik zag hem met een -*, oogwenk; *ik ben er in een -*, ommezien.

Zwen'ken (*draaien, zwaaien, keeren*), ik heb

en ben gezwenkt; *de troepen zijn geoefend in het -*; **-er,** m. -s; **-ing,** v. -en.

Zwenk'gras (*onderafdeeling der grassen, op zand- en heigrond en in de duinen voorkomend*), o. gmv.; *er zijn in ons land negen soorten van -gras.*

Zwe'ren (*eed doen, bij eede beloven*), ik zwoer, heb gezworen; *trouw - aan Vaderland en Koning*; *valschelijk -*, d. i. een meineed doen.

Zwe'ren (*etteren*), het zwoor, heeft gezworen; *de wonde gaat -, een -de vinger*; **-ing,** v. gmv.

Zwerf'blok, o. -blokken; zie Erratisch.

Zwerf'ster (*zwervende vrouw, landloopster*), v. -s.

Zwerf'tocht (*zwervende reis*), m. -tochten; *Haafners -tochten door de binnenlanden van Ceilon* (in 1782).

Zwerf'vogel (*vogel, die niet in een bepaalde streek blijft*), m. -vogels; zie Standvogel.

Zwerf'ziek (*rusteloos zwervend, veranderend*), bn.; *als het eens een begin van een - wisselen was!* (Potg.)

Zwerk (*donkere drijvende wolken*), o. gmv.; fig. de hemel, het uitspansel; *het bonte -.* (Staring).

Zwerm (*ruischende, gonzende menigte*), m. -en; *een - bijen, een - sprinkhanen.*

Zwer'men (den. van *zwerm*: *in een zwerm vliegen*), zij hebben -zwermd; *de bijen gaan -*, in massa uitvliegen; *de soldaten gingen - op 't platteland*, rondloopen, azen; **-er** (*landlooper*), m. -s.

Zwer'mer (*stukje jongensvuurwerk, voetzoeker*), m. -s.

Zwerm'pot (*een stuk vuurwerk, een pot met zwermers*), m. -potten.

Zwer'veling (*iem., die geen vaste woonplaats heeft maar rondzwerft*), m. en v. -en; voor het v. ook **-e;** *hij is een arme -.*

Zwer'ven (*omdolen, ronddolen, rondtrekken*) ik zwierf, heb -zworven; *in vreemde landen -, op zee -*; *-de honden*; *-de volken*; **-er,** m. -s: *een arme -er.*

Zwer'vend (*dolend*), bn.; *een - leven leiden*, geen vaste woonplaats hebben; fig. steeds op reis zijnde.

Zwet'sen (*grootspreken, pochen, opsnijden*), ik heb -zwetst; **-er** (*bluffer*), m. -s; **-erij'** (*blufferij, pocherij*), v. -en.

Zwe'ven (*stijgen noch zakken, drijven, zacht bewegen*), ik heb -zweefd; *de wolken - door de lucht*; *een -de gang*; *dat zweeft mij voor den geest*, hangt.

Zwe'vend (onvolt. deelw. van *zweven*: *schommelend, hangend*), bn.; *werken aan het -rek of 't zweefrek*; *aan de -e trapees* (gymnastiek); fig. *-e geschillen.*

Zwe'zerik (*klierachtig borstdeel van kalveren*), m. -en.

Zwich'ten (scheepst. *de zeilen of touwen oprollen of inkorten*), ik heb -zwicht.

Zwich'ten (intens. van *zwijken*: *toegeven, wijken*), ik heb en ben -zwicht; *hij moest - voor de overmacht*, onderdoen, het hoofd buigen.

Zwicht'lijn (scheepst. *lijn om de fok of andere zeilen bij stormweer in te horten*), v. -lijnen.

Zwie'pen (verwant met *zweepen*, veerkrachtig doorbuigen), de mast heeft -zwiept; **-ing** (*overhelling*), v. -en; **-end** (*veerkrachtig buigend*), bn.

Zwier (*tooi, opschik, pronk*), m. gmv.; *met edelen -*, bevalligheid, sierlijkheid.

Zwier (*het zwieren*), m.; *aan den - zijn* aan den rol, aan den draai.

Zwier'bol (*losbol, vroolijke Frans*), m. -bollen.

Zwier'bollen (*ongeregeld, of al te vroolijk leven*), ik heb -zwierbold.

Zwie'ren (*gonzend ronddraaien, zwaaiende bewegen*), ik heb -zwierd; *de dansers - door de zaal*; fig. *zij hebben den geheelen nacht door gezwierd*, gebrast, pret gemaakt, gezwierbold.

Zwie'rig (eig. met *zwier, netjes, losjes, bevallig*), bn. en bw.; *een -e gang, een -e kleederdracht*; *een -e stijl*, bloemrijk, opgesmukt; -er, -st; **-heid** (*losheid*), v. gmv. **-jes,** bw.

Zwij'gen (*niet spreken*), ik zweeg, heb gezwegen; *- als het graf*, geen woord uiten; *iem. het - opleggen*, fig. geheimhouding gebieden; *laten wij daarover -*, niet handelen; *die zwijgt, stemt toe*, wie tegen een voorstel of een vraag geen bezwaar inbrengt, keurt het goed; *een batterij tot - brengen*, het vuur doen staken; spreekw. *Spreken is zilver, - is goud*, het is soms beter niets te zeggen; **-er,** m. -s: *er is geen spreker, die een - kan verbeteren*, te zwijgen treft veelal meer doel dan te spreken, het is dikwijls beter te zwijgen dan te spreken, **-ster,** v. -s.

Zwij'ger (de), *Willem, prins van Oranje* (1533—1584); *huiselijk zielsverdriet, zelfs voor geen - meer verzwijgbaar.* (Da Costa).

Zwijm (*flauwte*), v. gmv.; *in - vallen, liggen.*

Zwij'mel (*duizeling*; fig. *roes*), m. gmv; *in den - der vermaken*, bedwelming.

Zwij'melbeker (fig. *beker v. d. wellust*), m. -bekers; **-drank** (*drank, die doet zwijmen, die de bezinning doet verliezen*), m. -dranken.

Zwij'meldronken (*zoo duizelig of men dronken ware*), bn.; *'t bedwelmde volk ontwaakt, vermoeid en -.* (Tollens).

Zwij'melen (*duizelig worden, flauw vallen*), ik heb -zwijmeld; **-ing** (*duizeling*), v. -en.

Zwij'melgeest (*roes, bedwelming door genot*), m. gmv.; fig. te groote geestdrift of opgewondenheid bij eenig volksfeest, enz.

Zwij'melkelk (*beker met zwijmeldrank*), m. -kelken; *de -kelken van den lust.* (Bild.)

Zwij'men (*bezwijmen*), ik ben -zwijmd; *balsemige luchten, waar dartle nachtegalen in - van vermaak.* (Bild.). w. i. g.

Zwijn (*varken*), o. -en; fig. *hij is een -*, vuilaardig mensch, zuiper, man van slechte zeden; **-achtig,** bn.: -er, -st.

Zwijn'egel (*klein stekelvarken onzer wouden*), m. -egels; meestal: Egel; fig. *een - van een vent*, zedeloos mensch.

Zwij'nen (*slecht leven, een vuil, liederlijk leven leiden*), hij heeft -zwijnd.

Zwij'nenboel (*een vuile, smerige huishouding*), m. gmv.

Zwij'nendistel (*gouddistel*), v. gmv.

Zwij'nenhoeder (*-oppasser*), m. -hoeders; **-hoedster** (*-wachtster*), v. -hoedsters.

Zwij'nenhok (*varkenskot*), o. -hokken; **-jacht** (*jacht op evers*), v. -en; **-jongen** (*knecht, hoeder van zwijnen*), m. -s; **-kot** (*varkenshok*), o. -kotten; **-trog** (*varkensvreetbak*), m. -troggen.

Zwij'nenvleesch (nl. *v. varkens*); **zwijnevleesch** (*varkensvleesch*), o. gmv.

Zwijn'jak (*vuilaardig mensch*), m. -jakken.

Zwijns'hoofd (*kop van den ever*), o. -hoofden: *hotel het - te Arnhem*; **-kop,** m. -pen.

Zwijn'tje (*jong varken, speenvarken*), o. -s; fig. liederlijk persoon: *hij is m' een -!*
Zwik (*houten pin in het luchtgat v. e. vat*; ook *wrijf hout*), m. zwikken; **-je,** o. -s.
Zwik (*zwikking, of verstuiking*), m. gmv.
Zwik'boor (*timmergereedschap: groote boor met dwarshout als handvat*), v. -boren; zie Avogaar.
Zwik'hout (scheepst. *zwik, wrijf hout*), o. -en.
Zwik'ken (intensief van *zwijken*: *knakken, omslaan, breken*), ik heb en het is -zwikt; *zij liet het kind* -, d. i. achteroverslaan, de lendenen breken; *mijn voet zwikte*, sloeg om; **-ing,** v. -en.
Zwik'stelling (*gaanderij aan een windmolen*), v. -stellingen.
Zwilk (verwant met 't Duitsche *zwei*, twee: *tweedradig weefsel, een soort van tijk*), o. gmv.
Zwil'ken (*van zwilk*), bn.; *een - tafelkleed.*
Zwin (*wad, kil, kreek, geul*), o. zwinnen-
Zwin (aardr. *voormalige zeeboezem in Zeeuwsch-Vlaanderen., thans ingedijkt en verdwenen*), o.
Zwin'del, zwen'del (*bedrog*), m. gmv.
Zwin'del (*duizeling*), m. -s.
Zwin'delen (*duizelig maken of worden*), het heeft -zwindeld; *alles -de mij voor de oogen.*
Zwin'den (*verdwijnen*), het zwond, is gezwonden, vero.; *Marco slaat de roos naar binnen, en meteen zwindt de ezelshuid.* (Staring); zie Verzwinden.
Zwing (dicht. *vleugel v. e. vogel*), v. -en; in 't Vl. gebezigd voor vlerk.
Zwin'gel (*braakstok voor het vlas, zwingelspaan*), m. -s.
Zwin'gelen (*het vlas met de zwingelspaan kloppen en het ontdoen van de hardere stengeldeelen of pellen*), ik heb -zwingeld; **-aar** (*vlasbraker*), m. -s.
Zwin'gelbord (*loodrecht staande, van boven ingekeepte plank, waarop de vlasstengels, die gezwingeld gaan worden, worden vastgelegd*), o. -borden.
Zwin'gelkeet (*werkplaats van den zwingelaar*), v. -keten; **-kooi** (*-keet*), v. -en; **-spaan** (*-stok*), v. -spanen.
Zwin'gelmolen (*ijzeren wiel met dunne scherpe plankjes om het vlas te zwingelen*), m. -molens.
Zwingliaan' (*aanhanger van den hervormer Zwinglius*), m. -anen; *Ulrich Zwingli* (1484-1531) *trad op als geloofshervormer in Zwitserland*; *hij sneuvelde bij Kappel.*
Zwinglianis'me (*geloofsleer volgens Zwinglius*), o. gmv.
Zwir'relen (freg. van *zwieren*: in bogen of al draaiende *snel ronddraaien*), het heeft zwirreld; *de zwaluwen - om mij heen*; *alles zwirrelde mij voor de oogen bij de snelle vaart*; **-ing,** v. gmv.
Zwit'ser (*man uit Zwitserland*), m. -s; zegsw. *geen geld geen -s*, die niet betaalt krijgt geen huursoldaten, fig. geen waar; **-sche** (*Zwitsersche vrouw*), v. -n.
Zwit'serland (aardr. *bondstaat, gelegen tusschen Frankrijk, Italië, Tyrol en Baden*), o. gmv.
Zwit'sersch (*van of uit Zwitserland*), bn.; *-e kaas*; ook op de wijze van Zwitserland: *de -sche kleederdracht.*
Zwoe'gen (eig. *zuchten, steunend ademen, hijgen*; fig. *zwaren arbeid verrichten*), ik heb -zwoegd; **-er** (*tobber, slover*), m. -s.
Zwoel (*drukkend warm*), bn.; *een -e dag, een -e lucht*, drukkend; -er, -st; **-heid,** v. gmv.
Zwoord (*afgeschrabde huid van het varken, spekhuid*), o. -en; ook: *Zwaard, Zwoerd.*

AANHANGSEL.

I. TITELS EN PRAEDICATEN.

De Koningin of Koningin-Moeder: *Majesteit.*
Prins of Prinses van het Koninklijk Huis: *Zijne of Hare Koninklijke Hoogheid.*
Prins of Prinses: *Zijne of Hare Hoogheid.*
Graaf of Gravin: *Hooggeboren Heer*, of *Vrouwe.*
Baron, Jonkheer: *Hoogwelgeboren Heer.*
Barones, gemalin van een Jonkheer: *Hoogwelgeboren Vrouwe.*
Freule: *Hoogwelgeboren Jonkvrouw(e).*
Adellijke weduwe: *Mevrouw de Douairière.*
Niet-adellijke personen uit den deftigen stand: *Weledelgeboren Heer*, *Vrouwe.*
Middelstand: *Weledele Heer*, *Mevrouw.*
Kleine burgerij: *Heer*, *Mejuffrouw.*
Ongehuwde dame, niet van adel: *Mejuffrouw*, *Juffrouw.*
Menschen uit den werkenden stand: *Naam van den Man*, *naam van de Vrouw.*

OPMERKINGEN. 1. Deze titels op adressen, b.v.: *Aan Hare Majesteit Wilhelmina, Koningin der Nederlanden*; *Aan Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Hendrik der Nederlanden*; *Aan den Hooggeboren Heer Graaf Adolf van Rechteren*; *Aan de Hooggeboren Vrouwe Barones van Landsweerde*, enz.

2. In geschriften, gericht aan H. M. de Koningin, schrijft men als hoofd of aanspreking: *Mevrouw.* In den samenhang van het geschrift: *Uwe Majesteit* of *Hoogstderzelve.* Na het geschrift geëindigd te hebben, herhaalt men de aanspreking en sluit: *Van Uwe Majesteit de zeer gehoorzame dienaar en getrouwe onderdaan*; adres: *Aan Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden.* Aan Prinsen of Prinsessen van den bloede is het adres: *Aan Zijne of Hare Koninklijke Hoogheid den Prins of de Prinses*; in den samenhang van het geschrift: *Uwe Koninklijke Hoogheid*; aan het slot: *Van uwe Koninklijke Hoogheid de gehoorzaamste en onderdanigste dienaar*, bij het toespreken ook wel eenvoudig: *Prins* of *Prinses*; verder vindt men dit in verband met het bovengegevene vanzelf; bij *graven* en *baronnen* (in het spreken): *Mijnheer de Graaf*, *Mijnheer de Baron*, *Mevrouw de Barones*; bij *Jonkheer* te beginnen is het (bij het spreken): *Mijnheer* en *Mevrouw*, echter *Freule* voor jonkvrouw; *Juffrouw* voor een niet-adellijke ongehuwde dame, enz.

a. De titel van *Excellentie* wordt gegeven aan:

Ministers in functie, Ministers van Staat, diplomaten met rang van Buitengewoon Gezant; Gouverneurs-generaal in Ned.-Indië, Generaals en Luitenant-generaals der infanterie, Admiraals en Vice-admiraals, en verder aan de Groot-Officieren van het Koninklijk Huis, als:

Grootmeester, Opperhofmaarschalk, Opperceremoniemeester, Opperkamerheer, Opperstalmeester, en Opperjagermeester.

OPMERKING. De aanspreektitel is: *Uwe Excellentie*; adres: *Aan Zijne Excellentie den Heer Minister van....*

b. De titel *Hoogedelgestreng* is die van:

Leden van den Raad van State, Leden van de Rekenkamer, Leden van de Staten-Generaal, oud-Ministers, Hoofd-ambtenaren, b.v. Secretarissen-generaal tot en met den rang van Referendaris; Hoofdofficieren tot den rang van Kapitein-Luitenant ter Zee en

Majoor bij het leger te land; Commissarissen der Koningin, Gouverneurs in Indië: in 't algemeen van hooggeplaatste staatsambtenaren, voorzitters of leden der Hooge colleges van Staat, al of niet meer in functie.

OPMERKING. De aanspreektitel is: *Mijnheer* (al of niet gevolgd door den naam hunner waardigheid of betrekking, bv. *Mijnheer de Referendaris*, *Mijnheer de Commissaris*, enz. en bij de militairen hun rangtitel zonder meer, b.v. *Majoor*, *Kolonel*, enz.; als slot van brieven enz. *Van U Hoogedelgestrenge de gehoorzaamste en onderdanigste dienaar*; aan 't hoofd van brieven: *Hoogedelgestrenge Heer.*

c. Het praedicaat *Weledelgestreng* is dat van:

Inspecteurs, Griffiers, Advocaten, Procureurs, Schoolopzieners, Notarissen, Ingenieurs, niet-Hoofdambtenaren en Adjunct-Commiezen der ministeriën; Leden van de Prov. Staten; lagere officieren te land (kapitein, ritmeester, 1e en 2e luitenant).

OPMERKING. Voor den aanspreektitel zie boven.

d. Het praedicaat van Burgemeesters van groote steden is *Hoogedelachtbare Heer*; dat van overige Burgemeesters, *Edelachtbare Heer* of thans ook wel *Weledelgestrenge Heer*; deze beide laatste praedicaten gelden ook voor Wethouders en leden van den Raad.

e. Wat de *rechterlijke colleges* betreft, het volgende:

Leden van den Hoogen Raad: *Edelhoogachtbare Heer.*
Raadsheeren der Gerechtshoven: *Edelgrootachtbare Heer.*
Rechters der Rechtbanken: *Edelachtbare Heer.*
Kantonrechters: *Edelachtbare Heer.*

f. Wat de *Hoogescholen* en *andere scholen* betreft, dit:

Curatoren eener Hoogeschool: *Edelgrootachtbare Heer.*
Hoogleeraren: *Hooggeleerde Heer.*
Doctoren (wetenschapp. titel): *Zeergeleerde Heer*, ook *Weledelzeergeleerde Heer.*
Curatoren van een gymnasium, leden der commissies van toezicht op Middelbaar of Lager Onderwijs: *Weledelgestrenge Heer.*
Artsen: *Weledelgeleerde Heer.*
Leeraren: *Weledelgeleerde Heer.*
Onderwijzers: *Weledele Heer.*

OPMERKING. Ook in de laatstbehandelde gevallen zegt men meestal *Mijnheer*, ook wel gevolgd door den ambtstitel: *Mijnheer de Burgemeester*, *Mijnheer de Wethouder*, *Mijnheer de President* (van een rechtscollege); tot hoogleeraren: *Professor*; tot geneesheeren en artsen: *Mijnheer* of *Dokter*; overigens *Mijnheer* (zonder meer).

g. Wat de *Hervormde* kerk aangaat, het volgende:

Predikanten (met doctors-titel: *Weleerwaarde Zeergeleerde Heer.*
Predikanten (zonder doctors-titel): *Weleerwaarde Heer.*

h. Wat de *Israëlietische* kerk betreft, dit:

Opperrabbijn: *Weleerwaarde Zeergeleerde Heer.*
Rabbijn of Rabbinale assessor: *Weleerwaarde Heer.*

i. Wat de *Roomsch-Katholieke* geestelijkheid aangaat, dit:

Aan den *Paus*; adres: *Aan Zijne Heiligheid den Paus*; aanspreektitel: *Allerheiligste Vader*; in den brief: *Uwe Heiligheid*, onderschrift: *Van Uwe Heiligheid de met de meeste getrouwheid verknochte zoon.*
Aan een *Kardinaal*, adres: *Zijne Eminentie*; aanspreking: *Uwe Eminentie.*
Aan een *Aartsbisschop* of *Bisschop*, adres: *Zijne Doorluchtige Hoogwaardigheid* of *Monseigneur*; aanspreektitel: *Monseigneur.*
Aan *Eereprelaten*, adres: *Hoogeerwaarde Heer*; aanspreektitel: *U Hoogeerwaarde.*
Aan een *Kanunnik* van het Kapittel: *Hoogeerwaarde Heer.*
Aan *Professoren* van het Groot-Seminarie: *Zeereerwaarde Hooggeleerde Heer*; zijn ze tevens kanunnik: *Hoogeerwaarde Hooggeleerde Heer.*
Aan *Professors* van het Klein-Seminarie: *Zeergeleerde Heer*; zijn ze tevens kanunnik: *Hoogeerwaarde Zeergeleerde Heer.*
Aan *Geestelijken*, die tevens doctor zijn: *Weleerwaarde Zeergeleerde Heer.*

Aan een *Deken* of *Pastoor*, adres: *Zeereerwaarde Heer*; aan een *Rector* of *Kapelaan*: *Wel eerwaarde Heer*; aan een *Subdiaken* of *Diaken*: *Eerwaarde Heer*.

Aan een *Student* in de Godgeleerdheid: *Weledele Heer*.

Kloosterlingen. Aan den generaal eener Orde: *Hoogwaardigste Heer*; aan een provinciaal: *Hoogeerwaarde Heer*; aan een Gardiaan of Overste: *Zeereerwaarde Pater*; aan de overige Paters: *Weleerwaarde Pater*; aan de overige kloosterlingen: *Eerwaarde Frater*, of *Eerwaarde Broeder*; aan de Overste van een vrouwenklooster: *Révérende Mère* of *Eerwaarde Moeder*, ook als vocatief; in het laatste geval ook (door de Eerw. Zusters zelf: *Moeder*); vrouwelijke Religieuzen: *Mère* gevolgd door den kloosternaam, ook *Eerw. Zuster* of ook *Soeur* (gevolgd door den kloosternaam), kortweg *Zuster*.

Opmerking. De aanspreektitel in de hier niet-aangegeven gevallen is: *Professor*, *Mijnheer de Deken*, *Mijnheer Pastoor*, *Mijnheer Kapelaan*, *Mijnheer de Rector*; *Broeder*, of soms ook wel: *Eerwaarde*, *Uw Eerwaarde*, of kortweg: *Mijnheer*.

Aanteekening. Meermalen laat men op adressen van brieven enz. alle titulatuur weg en schrijft men eenvoudig: *Den Heere*, of *Den Heer* en daaronder: *s. t.*, of *salvo titulo* d. i. met voorbehoud uws titels, of *s. s. t. t.*, dat is: *salvis titulis*, met voorbehoud uwer titels, of *s. h. e. t.*, d. i. *salvo honore et titulis*, behoudens eer en titels.

II. HET GEBRUIK DER WOORDTEEKENS.

Woordteekens dienen om de juiste opvatting der geschreven woorden te vergemakkelijken. Ze zijn zes in getal en heeten: 1°. *Het koppelteeken*, 2°. *Het klemtoonteeken*, 3°. *Het weglatingsteeken* (apostrophe), 4°. *Het samentrekkingsteeken*, 5°. *Het afbrekingsteeken*, 6°. *Het deelteeken*.

I. Het koppelteeken. Men vereenigt de leden van een samenstelling door een koppelteeken, wanneer het werkelijk aaneenschrijven van die leden een woord zou opleveren van een te vreemd voorkomen, of dat wegens zijn lengte te moeilijk zou te overzien zijn.

Het koppelteeken wordt dus gebruikt:

1°. In woorden, waarin eigennamen of van eigennamen gevormde bijv. nw. voorkome als in: *Holloway-pillen*, *Java-tabak*, *Berlijnsch-blauw*, *Pruisisch-zuur*, *Turksch-rood*, enz.

2°. In titels, die bestaan uit:

a. Twee bastaardwoorden, als: *adjunct-commies*, *luitenant-kolonel*, *gouverneur-generaal*;

b. Een Nederlandsch woord en een bastaardwoord, als: *kapitein-geweldiger*, *Staten-Generaal*.

3°. In aardrijkskundige namen, bestaande uit een eigennaam en een bijv. nw. of een bijwoord, als: *Klein-Azië*, *Nieuw-Zeeland*, *Noord-Holland*, *Beneden-Egypte*.

Bijvoeglijke nw., van deze namen gevormd, worden zonder koppelteeken als één woord geschreven, b.v.: *Noordbrabantsch*, *Zuidhollandsch*, enz.

4°. In samenstellingen, waarvan het eerste lid alleen betrekking heeft op het eerste gedeelte der volgende samenstelling. Dat eerste lid kan zijn: een bijv. nw., een voornaamw., een lidwoord of een telwoord, als: *oude-mannenhuis*, *gemaakte-kleerenmagazijn*, *Mijns-Heerenland*, *'s-Hertogenbosch*, *de Drie-Keizersslag*, enz.

5°. Om de leden van uitdrukkingen, die als ééne benaming (of als ééne eenheid) moeten opgevat worden, te verbinden, als: *vergeet-mij-niet*, *kruidje-roer-mij-niet*, *spring-in-'t-veld*, *kijk-in-de-pot*, enz.

II. Het klemtoonteeken. Dit dient om aan te duiden, op welk woord of op welke lettergreep de nadruk valt: *Deze boer heeft maar één paard.*

Evenzoo: *canapé*, *coupé*, *jubilé*, enz.

III. Het weglatingsteeken (apostrophe). Dit staat in den regel in plaats van één of meer weggelaten letters, bijv.: *'k* voor *ik*, *'t* voor *het*, *d'* voor *den*, *'s* voor *des*, *een'* voor *eenen*, *zou'* voor *zoude*; *solo's*, *canapé's*, *sofa's*, *menu's*, enz.

IV. Het samentrekkingsteeken. Het duidt aan, dat twee lettergrepen tot ééne lettergreep zijn versmolten, bijv.: *staâg* voor *stadig*, *boôm* voor *bodem*, *raân* voor *raden* (raderen), *biên* voor *bieden*, enz.

OPMERKING. Dit teeken wordt alleen gebezigd bij ongewone samentrekkingen, d. i. bij die, welke in de spreektaal niet voorkomen. Zonder samentrekkingsteeken schrijft men daarom: *weer*, *onweeren*, *leege*, *leeren* (schoenen), enz.

V. Het afbrekingsteeken wordt gebezigd bij afkortingen.
VOORBEELDEN. *n.l.* = namelijk, *b.v.* = bijvoorbeeld, enz.
(Zie verder de lijsten der gebruikelijke verkortingen aan 't hoofd van elke letter).

VI. Het deelteeken. Dit dient om aan te duiden, dat een klinker tot een volgende lettergreep behoort, als: *Azië*, *maïs*, *Kaïn*, *quotiënt*, *priëel*, *poëzie*, enz.

OPMERKING. Het deelteeken dient alleen om de juiste opvatting van het woord te bevorderen; het wordt alzoo gebezigd, als de twee klinkers één klinker of een tweeklank zouden kunnen vormen, dus niet in: *modeartikel*, *georgel*, *Leonard*, *roggeaar*, enz. In enkele gevallen wordt het duidelijkshalve gebezigd, als in: *primoïde*, *Israëlieten*.

Volgens algemeen gebruik schrijft men: *museum*, *petroleum*, *mausoleum*, enz.

III. HET GEBRUIK DER HOOFDLETTERS.

De hoofdletters worden gebezigd om een woord te kenmerken als een eigennaam of daarmede gelijkstaande, of als het eerste eener reeks. Men schrijft dus met een hoofdletter:

1°. Het eerste woord van elken volzin, en in poëzie meestal dat van elken versregel.

2°. Alle doopnamen en familienamen, als: *Johan*, *Marie*, *Tromp*.

Ook het lidwoord of voorzetsel, dat een deel uitmaakt van den familienaam en waarmede deze aanvangt, schrijft men met kapitale letter, als: *De Witt*, *Ter Horst*, *Ten Brink*, en evenzoo, indien de familienaam uit drie leden bestaat, als: *Van den Berg*, *Op den Heuvel*, enz. Komt echter vóór den familienaam de doopnaam, dan schrijft men lidwoord of voorzetsel òf beide klein, als: *Hugo de Groot*, *Jan Hendrik van der Palm*, enz.

De toenamen, achter de eigennamen gevoegd, hebben een hoofdletter, als: *Willem de Veroveraar*, *Lodewijk de Veertiende*, enz.

3°. Alle aardrijkskundige eigennamen, als: *Frankrijk*, *Duitschland*; *de Rhone*, *de Elbe*, *de Vesuvius*, *de Etna*; *Cyprus*, *kaap Finistère*, enz.

Indien deze eigennamen samengesteld zijn, krijgt ieder hoofdlid een kapitale letter, als: *Noord-Holland*, *Beneden-Egypte*, *de Zwarte Zee*, enz.

4°. De namen van week- en feestdagen en van de maanden, als: *Maandag*, *Paaschzondag*, *Kerstmis*, *December*.

5°. De eigennamen, als soortnamen gebezigd, als: *Van der Palm was de Cicero van zijn tijd*; - verder: *De Keizer*, *de Koningin*, *de Prinses*, *de Minister*, *de President*, enz., indien uit de omstandigheden blijkt, dat een bepaalde persoon bedoeld wordt. Zoo is in: *De Koningin zal komen*, de Koningin = H. M. Wilhelmina.

6°. De abstracte zelfstandige nw., die als personen worden voorgesteld (personificatie), als: *De Waarheid reisde door 't gehucht, en vroeg er ook een plaats!* (Bild.).

7°. Ieder hoofdwoord in titels, als: *de Heer A.*, *Mijnheer B.*, *Mevrouw C.*, *Mijne Heeren*, *Mijne Dames*, *Weledele Heer*, *Weledelgestrenge Heer*, *de Hooge Raad*, *de Staten-Generaal*, *de Provinciale Staten*, enz.

8°. De bijv. nw., van eigennamen afgeleid, als: *Groningsche koek*, *Russisch leder*, *de Socratische leerwijze*, enz.

Bestaan de eigennamen der aardrijkskunde uit twee leden, als: *Noord-Brabant*, *Zuid-Holland*, *Noord-Amerika*, enz., dan worden de bijv. nw., er van afgeleid, aaneengeschreven, en het eerste lid behoudt de hoofdletter, als: *Noordbrabantsche kleederdracht*, *de Zuidhollandsche eilanden*.

9°. De woorden, die in bijzondere gevallen, door den smaak en het oordeel van den schrijver te bepalen, een opzettelijke aanwijzing vereischen of van de overige onderscheiden moeten worden, als: *Hij*, *Hem*, *Zijn*, *de Almacht*, *de Hemel* (van *God* gebezigd); *de rechten der Kroon*, enz.

IV. HET AFBREKEN VAN WOORDEN IN LETTERGREPEN.

Het afbreken van woorden in lettergrepen geschiedt het best op het gehoor. Echter zijn door de ontwerpers der spelling enkele regels gesteld, waarvan de belangrijkste hier volgen.

1°. In samengestelde woorden blijft iedere letter in het lid, waartoe zij behoort; men breekt dus af: *voort-aan*, *aard-appel*, *land-ouw*, *bedil-al*, *mein-eedig*, *elk-ander*, *malk-ander*.

2°. De voorvoegsels: *be-*, *ge-*, *her-*, *ont-*, *ver-*, *wan-* en de min of meer „zelfstandige" achtervoegsels: *-aard*, *-heid*, *-schap*, *-dom*; *-baar*, *-zaam*, *-lijk*, *-loos*, *-achtig*, *-haftig*, worden steeds als afzonderlijke lettergrepen geschreven, dus: *be-amen*, *ge-leiden*, *ont-adelen*, enz.; *grijs-aard*, *wijs-heid*, *eer-loos*, enz. Uitgezonderd: *vein-zaard* (van *vein-zer*) en *grijn-zaard* (van *grijn-zer*).

3°. De achtervoegsels, als: *-de*, *-te*, *-ste*, *-ster*, *-nis*, *-sel*, enz., die met één of meer medeklinkers beginnen, worden steeds als afzonderlijke lettergrepen geschreven, als: *kun-de*, *hoog-te*, *diep-ste*, *gedwee-ste*, *naai-ster*, *duister-nis*, *bak-sel*. Uitgezonderd ter wille van de uitspraak: *naas-te* en *bes-te*.

4°. De verkleiningsuitgangen: *-tje*, *-pje*, *-ske*, *-sken* mogen in geen geval gescheiden worden, dus: *zee-tje*, *kooi-tje*, *raam-pje*, *arm-pje*, *boek-ske*, *jong-sken*, *vlag-ske*, *penning-ske*. Uitgezonderd zijn ter wille der uitspraak: *laat-je*, *papaat-je*, *slaat-je*, *Catoot-je*, *parapluut-je*, enz. Deze breekt mer ook wel af: *la-tje*, *papa-tje*, *sla-tje*, *Cato-tje*, *paraplu-tje*. Echter altijd: *Kaat-je*, *Naat-je*, *Daat-je*. (Zie *Opmerking*, hieronder).

5°. De alleenstaande tusschenletter behoort tot de volgende lettergreep, als: *dui-nen*, *pe-ren*, *be-ren*, *be-rin*, *schoo-ven*, *lee-raar*, *lee-ra-res*, *la-chen*, *jui-chen*. (Zie echter 1°).

6°. Van twee tusschenletters behoort de eerste tot de voorafgaande, de tweede tot de volgende lettergreep, als: *drin-ken*, *klim-men*, *gem-zen*, *bos-sen*, *bos-schen*, *bos-schage*, enz. Evenzoo bij *ng*, als: *ton-gen*, *spron-gen*.

7°. Van drie of vier tusschenletters behooren er zooveel tot de volgende lettergreep, als zich gezamenlijk aan het begin van een woord gemakkelijk laten uitspreken, als: *vor-sten*, *af-kom-stig*, *ang-stig*, *kun-stig*, *ven-ster*, doch: *vorst-je*, *kunst-je*, *amb-tenaar*, *erw-ten*, *art-sen*, *koort-sig*; verder: *asch-schop*, *as-sche-poes-ter*, enz.

8°. In vreemde woorden beslist de uitspraak, als: *Kar-tui-zer*, *Hen-ri-et-te*, *Is-ma-el*, *Is-ra-e-lie-ten*, *pris-mo-i-de*, *a-bri-koos*, *A-dri-a-nus*, *lo-co-mo-tief*, *me-tho-de*, *amphi-bie*, *A-lex-an-der*, *a-lex-an-drij-nen* (dichtregels van 12 of 13 lettergrepen), *bas-cu-le*, *bi-jou-te-rie*, enz.

Opmerking. Ten opzichte van: *kachel*, *Mechelen*, *lichaam*, *bochel*, *kuchen*, *papaatje*, *sjakootje*, enz. valt nog op te merken, dat men ze, ter wille eener juiste uitspraak, niet anders dan hoognoodig achter de eerste lettergreep dient af te breken.

V. HET AANEENSCHRIJVEN VAN WOORDEN.

Samengestelde woorden zijn verbindingen van woorden, die tot één geheel vereenigd zijn ten einde een nieuw begrip uit te drukken, d. i. een begrip verschillend van dat, hetwelk door de leden, als woorden los naast elkander geplaatst, zou worden benoemd. Zoo is: *hoogeschool*, *kleinkind*, *welgemaakt*, *langbeen* iets anders dan: *hooge school*, *klein kind*, *wel gemaakt*, *lang been*, enz.

De leden der samengestelde woorden worden aaneengeschreven of door een koppel-

teeken verbonden. De samenstellingen, welker spelling eenig bezwaar kan opleveren, met het oog op het aaneenschrijven, zijn:

1°. De zelfst. nw., voorafgegaan van bijv. nw., welke onverbogen blijven, als: *schoonzoon* (des *schoonzoons*), *zuurkool* (der *zuurkool*), *hoogepriester* (des *hoogepriesters*), *Nieuwjaar* (des *Nieuwjaars*).

2°. Alle samengestelde zelfst. nw. en bijv. nw., die door afleiding ontstonden, alsmede de bijwoorden met de verbindende bijwoordelijke *s*, als: *broodbakker*, *wetgever*, *kolenbrander*; *schaatsenrijder*, *vierentwintigponder*, *drieënnegentiger* (wijn), *teleurstelling*, *teraardebestelling*; *alledaagsch*, *onderaardsch*, *goedhartig*, *viervoetig*, *zoodanig*, *snelgewiekt*, *hooggeschouderd*; *terloops*, *vanzins*, *bijtijds*, *vanouds*, enz.

Opmerking. Ook schrijft men: *binnenskamers*, *buitenslands*, *binnensmonds*, *binnensrands*, *ondershands*, enz., waarin de eerste *s* is ingelascht, en de tweede een bijw. *s* is, die de leden verbindt.

3°. De uitdrukkingen, waarin verbuigingsvormen voorkomen, die buiten samenstelling niet meer in gebruik zijn. Hun eerste lid bestaat uit:

a. een bijv. nw. in den 2en nvl. mannelijk of onzijdig op *s*: *goedsmoeds*, *blootshoofds*. Soms ontbreekt de *s*, als in: *droogvoets*, *goedschiks*, *oudtijds*, *halfstok*.

b. een bijv. nw. in den 2en nvl. vrouwelijk op *er*, dat met het volgende zelfst. nw. in figuurlijken zin moet opgenomen worden, als: *langzamerhand*, *allerwegen*, *toevalligerwijze*, *gewapenderhand*, *stormenderhand*.

In eigenlijke bet. blijft ieder lid op zich zelf: als in: *onverrichter zake*, *ouder gewoonte*.

c. een voorzetsel, gevolgd door den verscherpten vorm *ter*, als: *metterdaad*, *metterwoon*, *mettertijd*, evenzoo *uitermate*.

d. de vormen *der*, *des*, *wes*, oude 2en nvl. van *die*, *dat*, *wat*, als: *derhalve*, *deskundig*, *wesweye*.

4°. Opeenvolgingen van woorden, die met elkaar verbonden iets anders beteekenen, dan wanneer zij gescheiden zijn. De voornaamste hiervan zijn:

a. werkwoorden, samengesteld met zelfst. nw., bijv. nw. of bw., wanneer zij een nieuw begrip beteekenen, als: *gadeslaan* (hierbij denkt men niet aan *slaan* = houwen), *rechtspreken*, *goeddoen*, *voortgaan*, enz.

Opmerking. Indien het eerste deel een bepaling vóór zich kan nemen, wordt het natuurlijk als afzonderlijk woord geschreven, bijv. *prijs stellen* (een *hoogen* prijs stellen op iets), *fraai schrijven* (*zeer* fraai schrijven), *acht geven*, *acht slaan* (*geen* acht, *veel* acht geven, slaan) *staat maken* (*weinig* staat maken op), enz.

b. bijv. naamw. voorafgegaan door: *al*, *vol*, *wel*, *in*, *door*, *puik*, *aller*, *opper*, in de beteekenis van *zeer*, als: *algoed*, *volijverig*, *welbespraakt*, *indroog*, *doornat*, *puikbest*, *allernieuwst*, *opperbest*. Evenzoo in titels: *Weledel*, *Weleerwaard*, *Zeergeleerd*, *Hooggeboren*, *Hoogedelgestreng*, enz.

c. namen van kleuren, die uit twee bijv. nw. bestaan, als: *donkerblauw*, *zwartbont*, *roodbont*, *oranjegeel*, enz.

d. de leden van bepalingaanduidende voornw.: *degene*, *diegene*, *datgene*, *dezulke*, *dezelfde*.

e. de telwoorden beneden *twintig*, als: *achttien*. Van de telwoorden boven twintig worden alleen de honderdtallen met den vermenigvuldiger aaneengeschreven, als: *driehonderd*, *achttienhonderd*, doch: *zeven duizend*, *negen millioen*.

Opmerking. De met *en* verbonden telwoorden worden steeds los geschreven, als: *een en twintig*, *honderd en drie*. Evenzoo de ranggstallen: *twee en twintigste*, *driehonderd vier en vijftigste*.

f. bijwoorden met bijwoorden, als: *weleer*, *hoelang*, *zoolang*, *zoover*, *hierom*, *hierdoor*; *daardoor*, *daarvan*, *waarmede*, *waaronder*, *waarover*, enz.

Opmerkingen. 1°. Men schrijft gescheiden: *ergens op*, *nergens door*, *overal bij*, *er bij*, *er van*, *er aan*, *er door*, *er over*, enz. De uitdrukkingen met *ergens*, *nergens*, *overal* komen vooral in de spreektaal voor en worden meer gezegd dan geschreven; *er* is meestal door tusschenstaande woorden van zijn bijwoord gescheiden, als: *Hij wil er altijd over spreken. Denk er telkens aan.*

2°. Men onderscheidt *weleer* van *wel eer*, bijv.: *Gij hadt wel eer kunnen komen*; even-

zoo: *hoelang* van *hoe lang*, *zoolang* van *zoo lang*, *zoover* van *zoo ver*, *vandaar* van *van daar*, *vanhier* van *van hier*, *vanwaar* van *van waar*, bijv.: *Ik ben ziek, vandaar kan ik niet komen. Ik ben naar Velp gewandeld en van daar naar Arnhem. Tot hoelang zal hij blijven? Hoe lang zal hij blijven?*

g. een voorzetsel met een naamwoord of telwoord, als: *achterwege*, *onderwijl*, *overeind*, *bijgeval*; - *voorwaar*, *tegelijk*, *opnieuw*; - *vaneen*, *aaneen*, *overal*, *vooral*.

Opmerking. Het voorzetsel blijft gescheiden, indien het tweede lid een bepaling bij zich kan hebben. In dit geval ontstaan uitdrukkingen, die de kracht hebben van voorzetsels, als: *uit hoofde van*, *te midden van*, *in weerwil van*, *in spijt van*, *met betrekking tot*, *door toedoen van*.

5°. Verder worden aaneengeschreven de leden van:

a. de bijwoorden: *terug*, *terstond*, *ternauwernood*.

b. de voorzetsels: *tegenover*, *rondom*, *niettegenstaande*, *ingevolge*.

c. de voegwoorden: *alhoewel*, *ofschoon*, *zoodat*, *tenzij*, *tenware*, *opdat*, *doordien*, enz.

d. de tusschenwerpsels: *helaas* en *eilieve*.

VI. AARDRIJKSKUNDIGE NAMEN EN HUN GESLACHT.

1. De namen van **werelddeelen, landen, provinciën, steden** en **dorpen** zijn in *proza* alle onzijdig, met uitzondering van die namen van *landstreken*, welke altijd het lidwoord **de** vóór zich hebben: *De Betuwe*, *De Krim*. De namen van steden en dorpen waarvan 't lidwoord een deel uitmaakt, blijven integendeel *onzijdig*: *Het welvarende Den Helder*.

2. In poëzie of in dichterlijke taal zijn de namen van werelddeelen en landen in den regel vrouwelijk, bijv.:

Heel Neerland zendt *haar* wensch ten hemel.

Tollens, *Overwintering*.

3. De namen van *bergen* zijn alle *mannelijk*.

4. De namen van *rivieren* en *wateren* zijn *mannelijk*, *vrouwelijk* of *onzijdig*. Hier volgt een lijstje van de meest voorkomende wateren, enz. 1°. van de Binnenlandsche 2°. van de Buitenlandsche.

1°. Binnenlandsche wateren.

A of Aa. (N. B. [1]), v.
A, Aa (*Almeloosche*), O. v.
A (*Mussel*), Gr. v.
A (*Westerwoldsche*), Gr. v.
Aar (Z. H.), v.
Amer (N. B.), m.
Amstel (N. H.), m.
Bakkerskil (N. B), v.
Beek (*Barneveldsche*), G. v.
Beek (*Luntersche*), v.
Beers, Beerse (N. B.), v.
Berkel (G.), v.
Beulaker- en Belter Wijde (O.), v.; dit zijn twee meren bij Blokzijl.
Bieningen (Z. H.), v. mv.
Biesbosch (N. B.), m.
Bijleveld (U.), v.
Bleeke kil (N. B.), v.
Boorn (F.), v.; valt in het Sneekermeer.
Boterdiep (Gr.), o.
Braakman (*water in* Z.), m.
Compagnonsvaart (*Drachtster-*), F., v.
Damsterdiep (Gr.), o.
Dedemsvaart (O.), v.
Diep (*Zwolsche*), O. o.
Dieze (N. B.), v.
Dinkel (N. B.), v.
Dintel (N. B.), v.
Does (Z. H.), v.
Dollard (Gr.), m.
Dommel (N. B.), m.
Donge (N. B.), v.
Drecht (N. H.), v.
Ee (F.), v.
Eem (U.), v.
Eemskanaal (Gr.), o.
Eendracht (N. B. en Z.), v.
Eiserbeek (L.), v.
Fluessenmeer (in het Z.-W. van Fr. bij de dorpen Gaastmeer en Heeg), o.
Gaasp (N. H.), v.
Ganzendiep (*water in* O.), o.
Gein (*watertje in* N. H.), o.

---

[1]) Bij verkorting worden de provinciën, naast deze wateren, aangeduid door de beginletters: N.B. beteekent Noord-Brabant; O., Overijsel; G., Gelderland; Gr., Groningen, enz.

Geleen (L.), v.
Geul (L.), v.
Giessen (Z. H.), v.
Goot (O.), v.
Gouwe (Z. H.), v.
Gouwzee (*zeestraat*, N.H.), v.
Gracht (*Kalenberger-*), O. v.
Grevelingen (Z. H.), v. mv.
Grift (G.), v.
Gulp (zijtakje, Geul), v.
Haringvliet, o.
Hoendiep (Gr.), o.
Holendrecht (N. H.), v.
Hollandsch Diep, o.
Hont (*W.-Schelde*), Z. v.
Hoornsche diep (Gr.), o.
Hunse (D. en Gr.), v.
IJ (N. H.), o.
IJsel (*Geldersche*), m.
IJsel (*Hollandsche*), m.
IJsel (*Oude*), m.
Itterbeek (L.), v.
Jeker, Jaar (L.), v.
Kanaal (*Dierensche*), G. o.
Kanaal (*Noordhollandsch*), N. H. o.
Kanaal (*Noordzee-*), N. H. o.
Kanaal (*van Steenenhoek*), Z. H. o.
Kanaal (*Zederik-*), Z. H. o.
Keeten (Z.), o. [enz.
Keteldiep (O.), o.
Kil (*Dordsche*), Z. H. v.
Krammer (Z. H.), v.
Kreek (*Hulster*), Z. v.
Kreekerak (*water in Z.*), o.
Kuinder of Tjonger (F.), v.
Lauwers (F,), v.
Lauwerszee (F.), v.
Lee (Z. H.), v.
Lei (N. B.), v.
Leibeek (N. B.), v.
Lek (Z. H. en U.), v.
Lichtmiskanaal (O.), o.
Liede (N. H.), v.
Linde (F.), v.
Linge (G.), v.
Loo-lee (O.), v.
Maas, v.
Maas (*Brielsche*), Z. H. v.
Maas (*Nieuwe*), Z. H. v.
Maas (*Oude*), N. B. v.
Maasje (*Oude*), N. B. o.
Mark (N. B.), v.
Mastgat (Z.), o.
Meer (*Giethoornsche*), O. o.
Meer (*Tjeuke-*), F. o.
Meer (*Zuidlaarder*), D. o.
Meppelerdiep (O.), o.
Merwede, v.
Mijdrecht (U.), v.
Modderbeek (U.), v.
Molenbeek (L. en G.), v.
Morra (*meer in* F.), v.
Mosselkreek (Z.), v.
Mussel-A (Gr.), v.
Neer (L.), v.
Niers (L.), v.
Nieuwegraven (O.), v.
Noord (Z. H.), v.
Noordergat (Z. H.), o.
Oranje-kanaal (D.), o.
Overlaat (N. B.), m.
Pampus (N. H.), o.
Pekel-A (Gr.), v.
Raam (N. B.), v.
Rechterdiep (O.), o.
Reest (O. en D.), v.
Regge (O.), v.
Reitdiep (Gr.), o.
Reuzel (N. B.), v.
Rijn, m.
Rijn (*Kromme*), U. m.
Rijn (*Oude*), Z. H. en U. m.
Rijn (*Vaartsche*), U. m.
Roer (L.), v.
Rotte (Z. H.), v.
Ruiten-A (Gr.), v.
Rul (N. B.), v.
Run (N. B,), v.
Runde (D.), v.
Rundiep (D.), o.
Schelde, v.
Schelde (*Ooster-*), v.
Schelde (*Wester- of Hont*), v.
Scheur (Z. H.), o.
Schie (Z. H.), v.
Schipbeek (O.), v.
Slaak (*water*, Z.), o.
Slink (G.), v.
Sloe (Z.), o., afgedamd.
Spaarne (N. H.), o.
Spui (Z. H.), o.
Steenwijkerdiep (O.), o.
Swalm (L.), v.
Tjonger (F.), v.
Tongelreep (N. B.), v.
Vaart (*Twickelsche*), O. v.
Vaart (*Keulsche*), v.
Vaart (*Leidsche*), Z. H. v.
Val (*van Urk*), N. H. v.
Valterdiep (D.), o.
Vecht (N. H. en U.), v.
Vecht (O.), v.
Veersche gat (Z.), o.
Vliet (*Rozendaalsche*), N. B. [m.
Vliet (Z. H.), m.
Vlist (Z. H.), v.
Volkerak, o.
Waal, v.
Waterweg (*Nieuwe*), Z. H. m.
Waver (N. H.), v.
Weerreis (N. B.), v.; de-is een zijtak v. d. Mark (Breda).
Westerwoldsche A (Gr.), v.
Westgat (Z. H), o.
Wetering (Z. H.), v.
Wetering (*Biltsche*), U. v.
Wetering (*Groote*), G. v.
Weteringen (*Sallandsche*), O. v. mv.
Wijde (*Beulakker*), O. v.
Wijde (*Belter*), O. v.
Willemsvaart (O.), v.
Winschoterdiep (Gr.), o.
Zaan (N. H.). v.
Zandkreek (Z.), v.
Zandwetering (U. en O.), v.
Zijpe (Z.), o.
Zoom (N. B.), v.
Zuiderdiep (Z. H.), o.
Zuiderzee, v.
Zuidvliet (Z.), o.
Zuid-Willemsvaart (L. en N. B.), v.
Zwarte water (O), o.
Zwin (*voormalig water*, Z.), o.

2°. Buitenlandsche wateren.

Aar (Zwitserland), v.
Adda (zijtak, Po), v.
Adige, Etsch (O.-Italië), v.
Adour (Frankrijk), m.
Ahr (zijtakje, Rijn), v.
Aisne (zijtak, Oise), v.
Aller (zijtak, Weser), m.
Allier (zijtak, Loire), v.
Aloeta (zijtak, Donau), v.
Alzette (zijtak, Sure), v.
Amazonenstroom (Z.-Amerika), m. ook: *Marannon.*
Amblève (zijtak, Ourthe), v,
Amoe-Darja (rivier uit het Aralmeer, Azië), v.
Amoer (O.-Azië), v.
Arkansas (zijtak, Mississippi), m.
Arno (Italië), m.
Arragon (zijtak, Ebro), v.
Atlantische Oceaan, m.
Avon (Engeland), v.
Barito (Java), v.
Barrow (Ierland), v.
Belt (*zeestraat*, Den.), v.
Bengawan, v. Zie Solo.
Beresina (zijtak, Dnjepr), v.
Boeg, Bog (Rusland), v.
Bosporus, Bosphorus (*zeestraat*, Turk.), m.
Brahmapoetra (Britsch-Indië), v.
Brantas (Java), v.
Brenta (N. O. Italië), v.
Charente (Frankrijk), v.
Cher (zijtak, Loire), v.
Clyde (Schotland), v.
Colorado (Vereenigde Staten), v.
Columbia (Vereenigde Staten), v.
Congo (Z. W.-Afrika), m.
Dal-Elf (Zweden), v.
Darling (zijstroom, Murray),
Demer (zijtak, Dyie), m. [v.
Dender (O.-Vlaanderen), v.
Desna (zijtak, Dnjepr), v.
Dyle, Dijle (zijtak, Netel), v.
Djambi-riv. (O.-Sumatra), v.
Dnjepr (Rusland), m.
Dnjestr (Rusland), m.
Don (Rusland), m.
Donau (Duitschland, Oostenrijk), m.
Donetz (zijtak, Don), v.
Dordogne (Frankrijk), v.
Doubs (zijtak, Saone), v.
Douro (Spanje en Port.), m.
Drau, Drave (zijtak, Donau),
Drin, zie Drina, v. [v.
Drina (zijtak, Save), v.
Duna (Rusland), v.
Durance (zijtak, Rhône), v.

Dwina (Rusland), v.
Ebro (Spanje), m.
Eems (W.-Duitschland), v.
Eger (zijtak, Elbe), v.
Elbe (Bohemen, Duitschland), v.
Ens (zijtak, Donau), v.
Esla (zijtak, Douro), v.
Etsch (Zwits., Tyrol, It.), v. In Italië; *Adige.*
Eufraat, Euphraat (W.-Azië), v.
Forth (Schotland), v.
Fulda (W.-Duitschland), v.
Gallego (zijtak, Ebro), v.
Gambia (W.-Afrika), v.
Ganges (Britsch-Indië), m.
Garonne (Z.-Frankrijk), v.
Gironde (mond van Garonne en Dordogne, W.-Frankrijk), v.
Glommen (Noorwegen), v.
Gota-Elf (*monding* der Klara-Elf), v.
Gran (zijtak, Donau), v.
Guadalaviar (O.-Spanje), v.
Guadalquivir (golf van Cadix, Spanje), m.
Guadiana (Spanje en Port.), v.
Havel (zijtak, Elbe), v.
Hellada (Griekenl.), v.
Hellespont (*doorvaart*, N.O. Turkije). m.
Henares (zijtak, Taag), m.
Hoango, Hwangho (*Gele rivier*, O.-China), m.
Humber (mond van Trent en Ouse, Eng.), v.
Hunte (zijtak, Wezer), v.
Ill (zijtak, Rijn), v.
Ille (zijtak, Donau), v.
Ilm (zijtak, Saale), v.
Ilse (zijtak, Ocker), v.
Indragiri (O.-Sumatra), v.
Indus (Voor-Indië), m.
Inn (zijtak, Donau), v.
Irrawadi (Achter-Indië), m.
Irtisch (zijtak, Ob), m.
Isar (zijtak, Donau), v.
Iser (zijtak, Elbe), v.
Isère (zijtak, Rhône), v.
Isla, Ila (zijtak, Tay), v.
Jalon, Xalon (zijtak v. d. Ebro), v.
Jangste Kiang (*Blauwe rivier*, O.-China), m.
Jarama (zijtak, Henares), v.
Jaxt (zijtak, Neckar), v.
Jenil (zijtak, Guadalq.), v.
Jeniseï, Jenissei (Siberië), v.
Joeg, Jug (zijtak, Dwina), v.
Joekon (Alaska, N.-Am.), v.
Jordaan (Palestina), m. ook v.
Jucar, Xucar (Spanje), v.
Kama (zijtak, Wolga), v.
Kattegat (*doorvaart*, Den.), o.
Kilia (N. mond, Donau), v.
Kisil-Irmak (*roode rivier*), in Klein-Azië, v.
Klara-Elf (Zweden), v.
Koema (Kaukasië), v.
Koer (Rusland), v. ook: *Kur.*
Koeran (Z. O.-Borneo), v.
La'doga-meer (N.-W.-Rusland), o.
Lahn (zijtak, Rijn), v.
Laibach (zijtak, Sau), v.
La Plata (Z.-Amerika), v.
Lech (zijtak, Donau), v.
Leine (zijtak, Aller), v.
Lena (O.-Siberië, Azië), v.
Lesse (zijtak, Maas), v.
Lijs (zijtak, Schelde), v.
Limath (zijtak, Aar), v.
Limpopo (Z.-O.-Afrika), v.
Lippe (zijtak, Rijn), v.
Loire (Frankrijk), v.
Lot (zijtak, Garonne), v.
Lougen (Noorwegen), v.
Maas (Fr., België, Ned.), v.
Mackenzie (Britsch N.A.), v.
Madeira (zijtak, Amazone), v.
Magdalena (Z.-Amerika), v.
Main (zijtak, Rijn), m.
Maine (zijtak, Loire), v.
Manzanares (zijtak, Henares), v.
Maronnon (Z.-Amerika), m. ook Amazonenstroom.
March (zijtak, Donau; hoofdrivier van Moravië), v.
Maritza (Bulgarije), v.
Marne (zijtak, Seine), v.
Maros (zijtak, Theisz), v.
Mayenne (zijtak, Maine), v.
Medway (Engeland), v.
Mekong (Achter-Indië), v.
Memel (Rusl. en Oost-Pruisen), m. ook: *Niemen, Njemen.*
Menam (Achter-Indië), m.
Mersey (Engeland), v.
Meurthe (zijtak. Moezel), v.
Mincio (zijtak, Po), m.
Minho (Port. en Spanje), m.
Mississippi (Vereenigde Staten), m.
Missouri (zijtak, Mississippi), m.
Moezel (zijtak, Rijn), v.
Moldau (zijtak, Elbe), v.
Morawa (Servië), v.
Moskowa, Moskwa (zijtak, Oka), v.
Mota (Rusland, Ilmenmeer), v.
Mulde (zijtak, Elbe), v.
Mur (zijtak, Drau), v.
Murg (zijtak, Rijn), v.
Murr (zijtak, Neckar), v.
Murray (Nieuw-Holl.), v.
Naab, Nab (zijtak, Donau), v.
Nahe (zijtak, Rijn), v.
Napo (Ecuador), v.
Nare, Nares (zijtak Magdalena), v.
Narenta (Dalmatië), v.
Narowa (Rusland), v.
Neckar, Necker (zijtak, Rijn), m.
Nethe, Groote en Kleine (zijtak, Rupel). v.
Netze (zijtak, Warthe), v.
Newa (N. W.-Rusland), v.
Niagara (N.-Amerika), v.
Niemen (Polen, Pruisen), m. ook: Memel.
Niger (Midden-Afrika), m.
Nijl (Egypte), m.
Nogat (zijtak, Weichsel), v.
Noordzee, v.
Ob, Obi (Azië, Siberië) v.
Ocker, Oker (zijtak, Aller), v.
Oder (Moravië, Duitschl.), v.
Oeral, Ural (Rusland), m.
Oglio (zijtak, Po), v.
Ohio (zijtak, Mississippi), v.
Oise (zijtak, Seine), v.
Oka (zijtak, Wolga), v.
Oka (O.-Siberië), v.
Onega (Rusland), v.
Oostzee, v.
Oranje-rivier (Z. Z. W.-Afrika), v.
Orinoco (Z.-Amerika), m.
Ourthe (zijtak, Maas), v.
Ouse (Engeland), v.
Parnahyba (Brazilië), v.
Parana (Z.-Amerika), v.
Petsjora (Rusland), v.
Piave (Italië), m.
Pitea (Zweden), v.
Po (Italië), v.
Pregel (Rusl. Pruisen), v.
Pripet (zijtak, Dnjepr), v.
Proeth, Pruth (zijtak, Donau), v.
Purus, Paru (zijtak, Amazonenstroom), v.
Raab (zijtak, Donau), v.
Regen (zijtak, Donau), v.
Reusz (zijtak, Aar), v.
Rhône (Zwits., Frankr.). v.
Rijn (Zwits., Duitschland Nederland), m.
Rio-Grande (N.-Amerika), v.
Rio-Negro (zijtak Amaz.), v. ook: Parana.
Roer, Ruhr (zijtak, Maas), v.
Ruhr (zijtak, Rijn), v.
Rupel (zijtak, Schelde). v.
Saale (zijtak, Eain), v.
Saar (zijtak, Moezel), v.
Salambria (Thessalië, Gr.). v.
Saloem, Salum (W.-Afrika), m.
Saluen (Achter-Indië), m.
Sambre (zijtak, Maas), v.
Saône (zijtak Rhône), v.
Sarthe (zijtak; Loire), v.
Sau, Save (zijtak, Donau), v.
Sazawa (zijtak, Moldau), v.
Schelde (Fr., België Ned.), v.
Segre (zijtak, Ebro), v.
Segura (Spanje), v.
Seine (Frankrijk), v.
Semois, Semoy (zijtak v. d. Maas), v.
Senegal (W.-Afrika), m.
Senne (zijtak, Dyle). v.
Sereth (zijtak, Donau), v.
Severn (Z.-Engeland), v.
Shannon (Ierland), m.
Sieg (zijtak, Rijn), v.
Si-Kiang (China), m.
Skagerrak (*doorvaart* bij Denemarken), o.
Soelina (mond, Donau), v

Solo (Java), v. ook: Bengawan.
Somme (Frankrijk), v.
Sond (*zeestraat*, Den.), v.
Spree (zijtak, Havel), v.
St. George (mond, Donau), v.
St. Laurens (N.-Amerika), m.
Stroema (Macedonië), v.; ook: Strymon.
Sure (zijtak, Moezel), v.
Syr-Daria (Azië, Aralmeel), v.
Taag (Spanje en Port), m.
Tanaro (zijtak, Po), v.
Tarn (zijtak, Garonne), v.
Tay (Schotland), v.
Teems, Theems (Engel.), v.
Terek (Z.-Rusland), v.
Thaya (zijtak, March), v.
Theiss (zijtak, Donau), v.
Tiber (Italië), m.
Ticino (zijtak, Po), v.
Tiger, Tigris (Aziat. Turk.), m.
Tobol (zijtak, Irtisch), m.
Tormes (zijtak, Douro). v.
Tornea (Zweden), v.
Trave (N.-Duitschl.), v.
Trent (Engeland), v.
Tweed (Engel. en Schotl.), v.
Tyne (Engeland), v.
Uraguay (Z-Amerika), v.
Ural, Oeral (Rusland), m.
Vaal (zijtak, Oranjerivier), v.
Vardar (Balkan-schiereil.), [v.
Vesdre (zijtak, Ourthe), v.
Victoria-rivier (N.-Holland), v.
Vienne (zijtak, Loire), v.
Volturno (Z.-Italië,) v.
Vomano (Z.-Italië), v.
Waag (zijtak, Donau), v.
Warthe (zijtak Oder), v.
Weichsel (Silezië, Polen. Pruisen), m. (ch = k).
Werra (W.-Duitschland), v.
Wezer (W.-Duitschland), m.
Wolga (Rusland), v.
Wupper (zijtak, Rijn), v.
Yonne (zijtak, Seine), v.
Zaïre, Congo (Z.-W.-Afrika).
Zambesi (O.-Afrika), v. [m.

ALPHABETISCHE LIJST VAN SYNONIEMEN.

(ZINVERWANTE WOORDEN.)

Aaien - pluimstrijken - streelen.
Aanbelangen - betreffen - belangen - aangaan.
Aanbetrouwen - toebetrouwen.
Aanbevelen - aanprijzen - aanpreeken.
Aanbidden - vereeren.
Aanblikken - aanschouwen - aanstaren - aanzien - aankijken - aangapen.
Aanbreken - aanvangen.
Aanbrengen - aandragen - aanhalen - aansleepen - aanvoeren.
Aanbrengen - aangeven - overbrengen - overbrieven - verklikken.
Aandacht - oplettendheid - opmerkzaamheid.
Aandachtig - oplettend - opmerkzaam.
Aandeel - deel - gedeelte.
Aandeelhouder - deelgenoot.
Aandenken - gedachtenis.
Aandienen - aanmelden.
Aandoen - roeren - schokken - treffen - raken.
Aandoen - omdoen - aantrekken - omslaan.
Aandoen - aanranden - aanvallen - aangrijpen - aanpakken - aantasten.
Aandoening - gevoel - gewaarwording.
Aandoenlijk - gevoelig.
Aandrang - nadruk.
Aandrift - aansporing.
Aandrift - instinct.
Aandrijven - aansporen - aanvuren - aanwakkeren - aanprikkelen - aanstoken.
Aanduiden - aanwijzen - aantoonen.
Aanfokken - aankweeken - aanplanten - aanpoten - aantelen.
Aangaan - aanloopen.
Aangaan - tieren - razen - leven maken - uitvaren.
Aangaande - nopens - omtrent - rakende.
Aangapen - zie Aanblikken.
Aangeboren - ingeschapen - aangeschapen.
Aangedaan - bewogen - getroffen - geroerd - geschokt.
Aangehuwd - aangetrouwd.
Aangelegen - aangrenzend - aanliggend - belendend.
Aangelegenheid - zaak.
Aangemerkt - aangezien - vermits - dewijl (wijl) - doordat - omdat - nademaal.
Aangenaam - liefelijk - lief - bevallig - behaaglijk - bekoorlijk - aanlokkelijk - pleizierig.
Aangenomen - ondersteld - indien - bijaldien - gesteld (dat).
Aangezicht - aanzicht - aanschijn - gezicht - gelaat - wezen.
Aangroeien - aanwassen - toenemen - grooter worden - vermeerderen - zich uitbreiden — zich vermenigvuldigen.
Aanhalen - aanlokken - aantrekken.
Aanhalen - aanhouden - bekeuren - beboeten.
Aanhang - bende - factie - partij.
Aanhangen - volgen - voorstaan.
Aanhanger - volgeling - voorstander - medestander.
Aanhangsel - bijvoegsel - bijlage.
Aanhechten - aanbinden - aanknoopen - aanvoegen - bijvoegen.
Aanheffen - aanvangen - beginnen.
Aanhitsen - ophitsen - aansporen - aanstoken - aanzetten - aanvuren.
Aanhooren - toehooren - luisteren - toeluisteren.
Aanhouden - volharden - volhouden.
Aanhoudend - bestendig - blijvend - duurzaam - gedurig - gestadig - onafgebroken - onophoudelijk - voortdurend.
Aankanten (zich) - verzetten (zich) - weerstaan - weerstreven - beletten.
Aankleeden - kleeden (zich) - aantrekken (zich).
Aankleve - aanhoorigheid.
Aankleven - gehecht zijn - verknocht zijn.
Aanknoopen - aanhechten - aanbinden.
Aankomen - komen - naderen.
Aankondigen - aanmelden - aandienen - aanzeggen - bekend maken - berichten - kond doen.
Aankondigen - voorspellen - voorzeggen.
Aankweeken - aanfokken.
Aanlachen - toelachen.
Aanlanden - belanden - landen.

Aanlangen - aangeven - aanreiken.
Aanleg - geschiktheid - gave - begaafdheid - talent - vatbaarheid.
Aanleggen - bouwen - stichten.
Aanleggen - mikken - toeleggen.
Aanleggen - ontwerpen.
Aanleggen - pleisteren.
Aanleiding - gelegenheid - oorzaak.
Aanlokkelijk - aangenaam.
Aanlokken - aanhalen.
Aanloop - toeloop.
Aanloopen - aanhouden - duren.
Aanmatigen (zich) - toeëigenen (zich) - toeschrijven (zich).
Aanmelden - aankondigen.
Aanmelden (zich) - aandienen.
Aanmerkelijk - aanzienlijk - merkwaardig - opmerkelijk.
Aanmerking - bedenking - opmerking.
Aanmerking nemen (in) - acht geven op - acht slaan op - letten op - overwegen.
Aanminnig - aanvallig - aardig - aanminnelijk - beminnelijk - lief - innemend - lieftallig.
Aanmoedigen - bemoedigen - moed geven - moed inboezemen - moed inspreken.
Aannemen - opnemen.
Aannemen - krijgen - ontvangen - overnemen.
Aannemen - aanvaarden.
Aanprijzen - aanbevelen.
Aanraken - aanroeren - aantasten - betasten - bevoelen.
Aanranden - aandoen - aanvallen.
Aanrichten - veroorzaken - teweegbrengen.
Aanroepen - bidden - smeeken.
Aanroeren - aanraken.
Aanschaffen - aankoopen - inkoopen - verschaffen (zich) - verwerven (zich).
Aanschouwen - gewaarworden - waarnemen - zich voorstellen.
Aanschouwer - toeschouwer.
Aanspannen - inspannen - voorspannen.
Aansporen - aandrijven.
Aanspraak - toespraak - rede - redevoering.
Aansprakelijk - verantwoordelijk.
Aanstaan - behagen - bevallen.
Aanstalten - toebereidselen.
Aansteken - opsteken - ontsteken - in brand steken - vuur maken.
Aansteken - besmetten.
Aanstekend - aanstekelijk - besmettelijk.
Aanstellen - benoemen - beroepen.
Aanstoken - aanhitsen.
Aanstonds - dadelijk - aldra - dra - eerlang - gauw - onmiddellijk - onverwijld - spoedig - ras - op staanden voet.
Aanstoot - ergernis - ontstichting.
Aantal - getal - menigte - tal - hoeveelheid.
Aantasten - aandoen - aanranden - aanvallen.
Aanteekenen - opteekenen - opschrijven - boeken.
Aanteekening - aanmerking - noot.
Aantijgen - aanklagen - belasteren.
Aantoonen - aanwijzen - doen zien.
Aantreffen - ontmoeten - vinden.
Aanvaarden - aannemen - op zich nemen.
Aanvallig - aanminnig.
Aanvechting - verzoeking - bekoring - verleiding.
Aanverwant - verwant - bloedverwant.
Aanwakkeren - aandrijven - aanvuren.
Aanwas - aanspoeling - aanslibbing - aanslijking.
Aanwenden - besteden - gebruiken - bezigen - zich bedienen van - zich ten nutte maken.
Aanwensel - gewoonte - hebbelijkheid.
Aanwezen - aanzijn - bestaan - leven.
Aanwezend - aanwezig - tegenwoordig.
Aanwijzen - aanduiden.
Aanzienlijk - achtbaar - eerbiedwaardig - eerwaard - voornaam.
Aanzoek - verzoek - bede.
Aard - geaardheid - natuur - karakter - inborst.
Aarde - aardbodem - aardbol - aardrijk - wereld.
Aardig - koddig - kluchtig - geestig - vernuftig - zinrijk - luimig.
Aardigheid - grap.
Aardsch - wereldsch.
Aarzelen - weifelen - schromen - zich bedenken - talmen - dralen - in twijfel staan.
Aas - voeder - voedsel.
Achtbaar - aanzienlijk.
Achteloos - onachtzaam - onoplettend - slordig.
Achten - schatten - waardeeren.
Achten - denken - gelooven - meenen - wanen - rekenen.
Achterdocht - argwaan - verdenking - wantrouwen - mistrouwen.
Achterklap - laster - aantijging - kwaadsprekerij - lastering.
Achterwaarts - achteruit - rugwaarts - ruggelings - terug.
Acht geven - acht slaan.
Achting - hoogachting - hoogschatting - eerbied - ontzag.
Acht nemen (zich in) - zich wachten - zich hoeden.
Adel - adeldom - adelstand.
Adellijk - edel.
Ademen - ademhalen - adem scheppen - lucht scheppen.
Afbedelen - afbidden - afsmeeken.
Afbeelden - afmalen - afschetsen - afschilderen - afteekenen.
Afbeelding - afbeeldsel - beeld - beeltenis.
Afbetalen - afdoen - voldoen - uitbetalen.
Afbreken - slechten - sloopen - omhalen.
Afbreuk - nadeel - schade - verlies - hinder.
Afdanken - afscheid geven (aan) - afzetten - [ontslaan.
Afdeelen - verdeelen.
Afdeinzen - terugdeinzen - terugwijken.
Afdoen - afmaken - eindigen - volbrengen.
Afdwalen - afwijken - afraken - verdolen.
Afdwingen - afpersen - ontweldigen - ontwringen - afknevelen.
Afeischen - afvorderen - opeischen - op vorderen.
Afgeleefd - bejaard - bedaagd - oud.
Afgelegen - eenzaam - verwijderd.
Afgetrokken - verstrooid.
Afgezant - gezant - afgevaardigde - zaakgelastigde.
Afgrijselijk - afschuwelijk - akelig - gruwelijk - naar - ijselijk - vreeselijk.
Afgrijzen - afkeer.
Afgrond - kolk - poel - diepte.
Afgunst - nijd - wangunst.
Afhouden - aftrekken - onthouden.
Afkeer - afschrik - weerzin - tegenzin - afschuw - walging.

Afkeer - haat - vijandschap.
Afkeuren - laken - misprijzen - gispen - wraken - veroordeelen.
Afkoelen - bekoelen - verkoelen.
Afkomeling - afstammeling - nakomeling - nazaat - naneef.
Afkomst - afstamming - geboorte - oorsprong.
Afleiden - besluiten - opmaken.
Afleiding - uitspanning - verstrooiing.
Aflichten - afheffen - afnemen - aftillen - afzetten - afbeuren.
Afloopen - plunderen - verwoesten.
Afloopen - een einde nemen - eindigen.
Aflossen - betalen.
Afmaken - dooden.
Afmalen - afschilderen - beschrijven.
Afmatten - vermoeien - afsloven - uitputten.
Afnemer - kooper - klant.
Afneuzen - afzien.
Afpersen - afdwingen.
Afraden - ontraden.
Afreizen - vertrekken.
Afroepen - oproepen.
Afschaffen - herroepen - intrekken.
Afschaffen - afdanken.
Afscheid nemen - vaarwel zeggen.
Afscheiden - afzonderen - scheiden.
Afschrijven - overschrijven - uitschrijven.
Afschrik - schrik.
Afschudden - afwerpen.
Afslaan - afweren - terugdrijven.
Afslaan - veilen.
Afslaan - afhakken.
Afstaan - afwijzen - van de hand wijzen - weigeren - ontzeggen.
Afslaan - dalen - in prijs verminderen - goedkooper worden.
Afsluiten - afschutten - omheinen - omsluiten.
Afspraak - overeenkomst - ruggespraak.
Afstand - verte - verwijdering - verschiet.
Afsteken - in het oog vallen - opzichtig zijn.
Afsteken - afschieten - afvuren.
Afsteken - afvaren - afzeilen - vertrekken.
Afsterven - ontslapen - overlijden - sterven - den geest geven - verscheiden.
Afstijgen - afklimmen - afstappen - uitstappen.
Afstuiten - stuiten - terugstuiten - botsen.
Aftillen - aflichten.
Aftrek - vertier.
Aftuimelen - afvallen - nedervallen - nederstorten - vallen.
Afvaardigen - afsturen - afzenden.
Afvegen - afdrogen - afwisschen.
Afwachten - verwachten - wachten.
Afwenden - afkeeren.
Afwennen - ontwennen.
Afwezigheid - afwezendheid - afwezen - afzijn.
Afwisschen - afvegen.
Afwisselen - verwisselen - vervangen.
Afwisseling (bij) - beurtelings.
Afzien - afkijken - afleeren - afneuzen.
Afzweren - verloochenen - verzaken.
Akelig - naar - vervaarlijk - afgrijselijk.
Akker - veld - land.
Aleer - alvorens - eerdat - voordat.
Altijd - altoos - immer - immermeer - steeds - gedurig.
Ambacht - beroep - handwerk.
Ambassadeur - afgezant.
Ambt - bediening - dienst - post - betrekking - waardigheid - baantje.
Ambtenaar - beambte.
Angst - bangheid - schrik - schroom - vrees.
Antwoorden - beantwoorden - hernemen.
Arbeid - bezigheid - werk - werkzaamheid.
Arbeidzaam - naarstig - nijver - vlijtig - werkzaam - ijverig.
Arglistig - bedrieglijk - listig - loos - slim.
Arm - armoedig - behoeftig - haveloos - nooddruftig.
Armoede - gebrek - ontbering.
Armzalig - ellendig - kommervol.
Avontuur - feit - gebeurtenis - toeval - voorval.

Baai - golf - inham - kreek - zeeboezem.
Baal - buidel - pak - zak.
Baan - weg - pad - straat - voetpad - gang.
Baar - golf - golfslag - kabbeling.
Baar - staaf.
Baas - heer - meester - gebieder.
Baal - nut - voordeel - winst.
Baatzucht - hebzucht - inhaligheid - eigenbaat.
Babbelen - praten - snappen - kakelen - kouten - kallen.
Bagger - modder - slib - slijk.
Bak - kom - nap - pan - schotel.
Bakeren - broeien.
Bakken - braden - koken - roosten - stoven - zieden.
Baksteen - kei - klinker - tichelsteen.
Balie - leuning - hek.
Balling - banneling - bandiet.
Ballingschap - verbanning.
Balsem - zalf.
Band - boei - keten - ketting - kluister.
Bandeloos - teugelloos - toomeloos - ongebreideld - breidelloos - onbandig.
Banier - standaard - vaan - vaandel - vlag.
Bank - stoel - zetel - troon - schabel.
Banket - gastmaal.
Bar - dor - onvruchtbaar - schraal - woest - onbebouwd.
Barbaarsch - onmenschelijk - wreed.
Barmhartig - medelijdend - mededoogend.
Barsch - norsch - spijtig - stug - stuursch.
Barst - kloof - reet - scheur - spleet.
Bast - schors - schil - bolster - dop.
Bazuin - horen - trompet.
Beamen - toestemmen.
Beademen - beslaan.
Beambte - ambtenaar.
Beantwoorden - voldoen aan.
Bedaagd - afgeleefd.
Bedaard - bezadigd - gematigd - kalm.
Bedachtzaam - behoedzaam - beraden - bezonnen - omzichtig - voorzichtig.
Bedanken - danken - dank zeggen - dank weten.
Bedaren - gaan liggen.
Bedaren - bevredigen.
Bedding - laag - bodem - grond.
Bede - verzoek - smeeking.
Bedeelen - omdeelen - ronddeelen - uitdeelen - verdeelen.
Bedeesd - beschroomd - bloode - bedremmeld - beteuterd - onthutst - verlegen - versteld - schuchter.
Bedekken - bemantelen - bewimpelen - verbloemen.
Bedenkelijk - netelig - zorgelijk - hachelijk.

Bedenking - beraad - overweging.
Bederf - verrotting - verderf.
Bediende - dienaar - dienstbode - knecht - lakei.
Bediening - ambt - post.
Bedijken - indijken - omdijken.
Bedillen - berispen - gispen - laken - bestraffen.
Beding - voorwaarde.
Bedoeling - doel.
Bedompt - duf - muf.
Bedotten - bedriegen.
Bedrag - beloop.
Bedremmeld - bedeesd.
Bedreven - ervaren - doorkneed - doortrapt - geoefend - geslepen.
Bedriegen - bedotten - foppen - misleiden - verschalken.
Bedriegerij - bedrog.
Bedrieglijk - arglistig.
Bedrijf - daad - handeling.
Bedrijven - doen - handelen - verrichten.
Bedroefd - bedrukt - droevig - neerslachtig - treurig - zwaarmoedig.
Bedroevend - deerlijk - jammerlijk.
Bedrog - bedriegerij.
Beduiden - verklaren - uitleggen - aan 't verstand brengen.
Beduiden - beteekenen.
Bedwelmd - duizelig - verdoofd.
Bedwingen - beheerschen - beteugelen - betoomen.
Beemd - weide - weiland.
Beest - dier - vee.
Befaamd - beroemd - berucht - vermaard.
Begaafd - bekwaam - talentvol - geniaal.
Begaafdheid - bekwaamheid - gaaf - talent.
Begaan - plegen.
Begeeren - verlangen - wenschen - reikhalzen - smachten - haken (naar) - dorsten (naar).
Begeerlijkheid - lust - zucht.
Begeerte - neiging - zucht - lust - trek.
Begeven - verlaten.
Begin - aanvang.
Beginsel - regel - stelregel.
Begraafplaats - kerkhof - godsakker.
Begrip - voorstelling.
Begrip - doorzicht.
Begrip - bedunken.
Begrijpelijk - bevattelijk - duidelijk - helder - klaar - verstaanbaar.
Begrijpen - bevroeden.
Begrijpen - beseffen - bevatten - verstaan.
Begrooten - ramen - schatten - waardeeren.
Behaaglijk - aangenaam - prettig.
Behagen - aanstaan.
Behalen - bekomen.
Behandelen - bejegenen.
Behandelen - bewerken.
Beheer - bestuur - bewind - heerschappij - regeering.
Beheerschen (zich) - beteugelen - betoomen - bedwingen - bezitten (zich).
Beheerschen - besturen - gebieden - heerschen (over) - regeeren.
Behelzen - bevatten.
Behendig - handig - knap - gauw.
Behoeden - beschermen - beschutten - beveiligen - bewaren.
Behoedzaam - bedachtzaam.
Behoefte - nooddruft - noodwendigheid.
Behoeftig - arm.
Behoeve (ten) - gunste (ten).
Behoeven - noodig hebben.
Behooren - betamen - passen - voegen.
Behoorlijk - betamelijk.
Beiden - wachten - toeven.
Bejaard - afgeleefd.
Bejegenen - behandelen.
Bek - mond - muil - snuit - snavel - neb - sneb.
Bekend - ruchtbaar.
Bekendmaken - aankondigen.
Bekendmaken - berichten - kond doen - laten weten.
Bekendmaking - bericht.
Bekennen - belijden.
Beker - kelk.
Bekijken - bezien - beschouwen.
Bekkeneel - hersenpan - kruin - schedel.
Beklaaglijk - beklagenswaardig - deerniswaardig - rampzalig.
Bekladden - bemorsen - bevlekken - bevuilen - bezoedelen - verontreinigen - vuil maken.
Beklemming - huur - pacht.
Beklimmen - bestijgen - beklauteren.
Beknopt - bondig - kort.
Bekomen - behalen - erlangen - verkrijgen - verwerven - ontvangen - krijgen.
Bekomen - beteren - opkomen - herstellen.
Bekommerd - beducht - bevreesd.
Bekommeren (zich) - aantrekken (zich) - bekreunen (zich).
Bekoopen - betalen - boeten.
Bekoorlijk - aanminnig - liefelijk.
Bekoren - betooveren - innemen - het hart winnen - verrukken - vervoeren.
Bekrachtigen - bevestigen - bezegelen - staven - verzekeren.
Bekreunen (zich) - aantrekken (zich).
Bekrompen - eng - nauw.
Bekrompen - beperkt - eenzijdig - partijdig.
Bekwaam - geschikt - kundig.
Bekwaam - begaafd.
Belachelijk - bespottelijk.
Beladen - bevracht.
Belang - voordeel.
Belangrijk - van belang - gewichtig.
Belasting - schatting - cijns - tol.
Beleedigen - beschimpen - hoonen - verguizen - krenken - smaden - smalen (op).
Beleefd - vriendelijk - hoffelijk - wellevend.
Beleenen - verpanden.
Beleid - omzichtigheid - overleg.
Belemmeren - stremmen - versperren - storen.
Belemmering - beletsel - hindernis - verhindering
Beletten - verhinderen - terughouden - terughouden - versperren.
Belgen - vergrammen - verstoren - vertoornen.
Belijden - bekennen.
Belofte - gelofte - verbintenis.
Beloonen - loonen - vergelden - betalen.
Belooning - betaling - bezoldiging - loon - prijs.
Beloop - bedrag.
Beloop - gang - loop.
Bemachtigen - vermeesteren - veroveren - zich meester maken.
Bemantelen - bedekken - bewimpelen.
Bemerken - bespeuren - gewaar worden - merken - ontdekken - ontwaren - opmerken - waarnemen.

Bemiddelaar - scheidsman.
Bemiddeld - gegoed.
Beminnaar - liefhebber - minnaar.
Beminnelijk - aanminnig.
Beminnen - houden van - liefhebben - lieven - minnen.
Bemoedigen - aanmoedigen - moed geven.
Bemoeien - afgeven (zich) - inlaten (zich).
Bemorsen - bekladden.
Benaming - naam.
Benauwd - bang - bedeesd.
Benauwdheid - druk - angst.
Bende - aanhang.
Beneden - omlaag - onder.
Benemen - ontnemen - ontrooven - ontweldigen.
Benieuwd - nieuwsgierig - weetgierig.
Benijden - misgunnen.
Benoemen - aanstellen.
Benoeming - aanstelling.
Beoefenen - oefenen - uitoefenen.
Bepalen - vaststellen.
Bepeinzen - overdenken - overpeinzen.
Beperkt - bekrompen.
Bepraten - ompraten.
Beproeven - de proef nemen - onderzoeken.
Beproeving - bezoeking - onheil - ongeluk - ramp - tegenspoed - wederwaardigheid.
Beraadslagen - raadplegen - te rade gaan.
Beraden (zich) - bedenken (zich) - overwegen.
Beraden - bedachtzaam.
Bereid - gereed - vaardig - klaar.
Bereidwillig - gaarne.
Berennen - insluiten - omsingelen - omgeven - omringen.
Berg - bergketen - gebergte.
Bergen - bewaren - wegsluiten - wegleggen.
Bericht - bekendmaking - mare - naricht - tijding - mededeeling.
Berichten - aankondigen.
Berichten - te kennen geven - mededeelen - melden - verwittigen.
Berispen - bedillen.
Beroemd - befaamd.
Beroep - ambacht.
Beroep - roeping.
Beroepen - aanstellen.
Beroerten - onlusten - oproer - opstand.
Berokkenen - brouwen - veroorzaken - teweegbrengen - verwekken.
Berooven - benemen.
Berouw - boetvaardigheid - leedwezen - spijt.
Berucht - befaamd.
Beschaafd - beleefd - hoffelijk - wellevend - welgemanierd - hoofsch - galant.
Beschamen - teleurstellen.
Beschaving - verlichting.
Bescheiden - ontbieden.
Bescheiden - ingetogen - stemmig - zedig.
Beschermen - behoeden.
Bescherming - hoede.
Beschijnen - bestralen.
Beschimpen - beleedigen.
Beschonken - dronken.
Beslaan - beademen - bewasemen.
Beslag - deeg.
Besluit - einde - slot.
Besluit - voornemen.
Besmettelijk - aanstekelijk.
Besparen - uitsparen - uitwinnen.
Bespeuren - bemerken.
Bespoedigen - verhaasten.
Bespottelijk - belachelijk.
Besprenkelen - besproeien.
Bespringen - overvallen.
Bestand - wapenstilstand - wapenschorsing.
Besteden - aanwenden.
Bestek - ontwerp - plan.
Bestellen - bezorgen - overhandigen.
Bestendig - aanhoudend.
Bestendig - duurzaam - standvastig - vast - onveranderlijk - onwankelbaar - onwrikbaar.
Bestralen - beschijnen.
Bestraten - bevloeren - plaveien.
Bestudeeren - beoefenen.
Bestuur - beheer.
Betalen - loonen - vergelden.
Betalen - voldoen.
Betalen - aflossen.
Betamelijk - behoorlijk - gepast - voegzaam.
Betamen - behooren - voegen - passen.
Beteekenis - zin.
Betoogen - bewijzen.
Betoomen - beheerschen - bedwingen.
Betrachten - doen - zich kwijten.
Betrappen - verrassen - vangen - vatten.
Betreffende - aangaande - nopens.
Betrekken - bewolken - verduisteren.
Betrekking - verband - samenhang.
Betwisten - aanspraak maken (op).
Beuken - kloppen - slaan.
Beurt - volgorde - rangorde.
Beurtelings - afwisseling (bij).
Beuzelen - talmen - treuzelen - sukkelen.
Bevel - gebod - last - opdracht - order - voorschrift.
Beven - rillen - sidderen - trillen.
Bevestigen - vastmaken - vasthechten.
Bevlijtigen (zich) - toeleggen (zich - op).
Bevochtigen - nat maken.
Bevoegd - gemachtigd - gerechtigd.
Bevolkt - volkrijk.
Bevredigen - voldoen.
Bevredigen - bedaren - stillen - verzoenen.
Bevreemden - verbazen - verrassen - verwonderen.
Bevreesd - beducht.
Bevriezen - stollen - stremmen.
Bevrijden - ontslaan - verlossen - redden.
Bevroeden - begrijpen - doorgronden - beseffen - inzien.
Beweegreden - drangreden - drijfveer - grond.
Bewegen - aansporen - aanzetten - nopen.
Beweren - staande houden.
Bewerken - veroorzaken - teweegbrengen - uitwerken.
Bewilligen - toestaan - inwilligen - veroorloven - vergunnen.
Bewimpelen - bedekken - verbloemen - verbergen.
Bewind - beheer - bestuur.
Bewogen - aangedaan - getroffen.
Bewolken - betrekken.
Bewoner - inwoner - ingezetene - geërfde - ingelande - landzaat.
Bewoording - uitdrukking - zegswijze - woord.
Bewustheid - kennis.
Bezadigd - bedaard - stemmig - kalm.
Bezeeren - kneuzen - kwetsen - wonden.
Bezetten - innemen.
Bezien - bezichtigen - bekijken - beschouwen.
Bezig - onledig.
Bezigheid - arbeid - werk.
Bezinksel - droesem - drab - heffe - moer - grondsop.

Bezit - have.
Bezit - eigendom.
Bezitten - hebben.
Bezitten (zich) - beheerschen (zich).
Bezitter - eigenaar.
Bezonnen - bedachtzaam.
Bezorgd - bekommerd - beducht - bevreesd.
Bezuren - boeten (voor).
Bezwaar - bedenking - grief.
Bijbrengen - aanvoeren.
Bijeenkomst - samenkomst.
Bijgeloovig - lichtgeloovig.
Bijkans - haast - bijna - ongeveer - omtrent.
Bijlage - aanhangsel.
Bijspringen - bijstaan - helpen - ondersteunen.
Bijval - buitenkans - meevaller.
Bijval - goedkeuring.
Bijvoegsel - aanhangsel.
Bijzonder - opmerkelijk - buitengewoon - zonderling - aanmerkelijk - merkwaardig.
Billijk - rechtvaardig - rechtmatig.
Billijken - goedkeuren.
Binnenkort - eerlang.
Bitter - bits - onvriendelijk - snibbig - scherp - spijtig - vinnig - schamper.
Bitter - wrang - zuur.
Blaam - verwijt.
Blaken - blakeren - schroeien - zengen.
Blank - wit - bleek.
Blijdschap - blijheid - blijmoedigheid - lust - pleizier - genoegen - vermaak - vreugde - vroolijkheid.
Blinken - flikkeren - flonkeren - fonkelen - glanzen - glinsteren - tintelen - schitteren.
Bloedverwant - maag - nabestaande.
Bloei - bloem - bloesem.
Bloei - welstand - welvaart - voorspoed.
Bloei - fleur.
Bloode - bang - laf - vreesachtig - versaagd.
Bloot - kaal - naakt - bar.
Blusschen - dempen - dooven - lesschen - smoren - stelpen - stuiten.
Bocht - boog - kromming - kronkeling.
Boedel - erfenis - nalatenschap.
Boedelhuis - erfhuis.
Boei - band - keten - kluister.
Boert - gekheid - jok - luim - scherts - kortswijl.
Boertig - aardig - grappig - komisch.
Boeten (voor) - bezuren.
Boeten - bekoopen.
Bond - genootschap - gezelschap - vereeniging - maatschappij.
Bondig - beknopt - kort.
Bont - veelkleurig - geschakeerd.
Boord - kant - kust - oever - wal - strand.
Boord - kraag.
Boos - kwaad - slecht.
Boos - driftig - kwaad - nijdig - toornig - wrevelig - verbolgen - oploopend - opvliegend.
Borg blijven - goedspreken - instaan - waarborgen.
Bos - bundel - rist - tas - pak.
Bosch - hout - woud.
Bot - stomp.
Bouwen (op) - rekenen (op) - vertrouwen (op) - verlaten (zich - op).
Bouwen - oprichten - stichten.
Boven (te - gaan) - overtreffen.
Bovendien - buitendien - daarenboven.
Braaf - eerlijk - deugdzaam.
Braak - onbebouwd - woest.
Brak - zout - zilt.
Brassen - smullen - slempen - zwelgen.
Breidel - gebit - teugel - toom.
Brengen - leiden - voeren.
Broddelen - knoeien.
Brommen - gonzen - grommen - knorren.
Bron - oorsprong.
Brooddronken - uitgelaten - dartel.
Broodwinning - kostwinning - nering - bestaan.
Broos - breekbaar.
Bruidschat - huwelijksgift - uitzet.
Bruikbaar - geschikt.
Bruisen - ruischen.
Buigbaar - buigzaam.
Buiging - dienaresse - nijging.
Buit - roof - prijs - prooi.
Buitelen - duikelen - tuimelen.
Buitenlandsch - uitheemsch - vreemd.
Bulderen - aangaan - razen - huilen.
Bulderen - tieren - woeden.
Bult - bochel.
Bult - buil.
Bundel - bos.
Burg - burcht - kasteel - slot.

Cedel (ceel) - lijst - rol - register.
Cel - kamertje.
Cijfer - getalmerk.
Cijns - belasting - schatting.
Cirkel - kring - omtrek.

Daad - bedrijf - handeling.
Dagen - dagvaarden - voor het gerecht roepen - in rechten betrekken.
Dageraad - morgen - ochtend - morgenstond.
Dal - vallei - vlakte.
Dalen - vallen - zakken - zinken.
Dam - dijk - waterkeering - beer.
Damp - mist - nevel - uitwaseming.
Dank - erkentenis.
Dankbaarheid - erkentelijkheid.
Dank zeggen - bedanken.
Dapper - kloek - koen - moedig - onverschrokken - stout - wakker - onversaagd.
Dartel - brooddronken - baldadig - uitgelaten.
Dartel - speelsch - speelziek - uitgelaten.
Dartel - weelderig - wulpsch.
Daveren - dreunen - schudden - trillen.
Deeg - beslag.
Deel - lid.
Deel - dorschvloer.
Deelen - scheiden.
Deel (ten - vallen) - beurt (te - vallen).
Deelgenoot - deelhebber - aandeelhouder - vennoot.
Deelnemend - barmhartig - medelijdend.
Deemoedig - nederig - ootmoedig.
Deerlijk - bedroevend - jammerlijk - ellendig - rampzalig.
Deernis - erbarming - mededoogen - medelijden - ontferming - barmhartigheid.
Deerniswaardig - beklaaglijk.
Deftig - afgemeten - plechtig - statig - stemmig.
Deftigheid - ernst.
Deining - branding - golving - golfslag.
Deinzen - terugtrekken - wijken - van plaats veranderen.
Dekken - bedekken - bekleeden.
Delven - graven - spitten - rooien.
Denken - peinzen - zinnen.

Derhalve - dus - bijgevolg - gevolgelijk.
Derven - missen - ontberen.
Deugdzaam - braaf - vroom.
Deuntje - gezang - lied - zang.
Dienaar - bediende - dienstbode - knecht - lakei.
Dienen - strekken - nuttig zijn.
Diep - laag.
Dierbaar - lief - waard.
Dijen - uitzetten - zwellen.
Dik - gezet - lijvig - zwaarlijvig.
Dikwijls - dikmaals - dikwerf - menigmaal - menigwerf - menigvuldig.
Disch - tafel.
Dobbelen - spelen.
Doel - bedoeling - doeleinde - doelwit - oogmerk - voornemen - plan.
Doelen - zinspelen.
Doemen - verdoemen - veroordeelen - vonnissen.
Dol - razend - verwoed - woedend.
Dom - onkundig - onnoozel - onwetend.
Donker - duister - somber.
Dood - gestorven - levenloos - overleden - ontzield.
Dooden - ombrengen - afmaken - van het leven berooven - ontlijven - om hals brengen - ter dood brengen.
Doodsch - akelig.
Doorboren - doorsteken - doorvlijmen - doorpriemen.
Doorbrengen - verkwisten - verteren - verspillen - verdoen.
Doordrijven - doorzetten.
Doordringend - schrander - scherpzinnig - snedig.
Doorgaans - gemeenlijk - gewoonlijk - meestal.
Doorgronden - bevroeden - doorzien.
Doorkneed - bedreven - ervaren.
Doorgaans - gewoonlijk - meestal.
Doorschijnend - doorzichtig.
Doorstaan - lijden - verdragen - verduren - dulden - uitstaan.
Doortrapt - geslepen - sluw - loos.
Doorzien - begrijpen.
Doorwrocht - geleerd.
Doorzicht - begrip - bevatting.
Doppen - pellen - schillen - ontbolsteren.
Dorschvloer - deel.
Dorsten (naar) - reikhalzen.
Draad - samenhang.
Draaien - keeren - wenden - wentelen.
Dragen - torsen.
Dralen - talmen.
Dreunen - daveren.
Driest - dapper - onverschrokken.
Drift - boosheid - gramschap - toorn - verbolgenheid.
Drift - hartstocht.
Driftig - haastig - schielijk.
Drijfveer - beweegreden.
Drijven - jagen.
Drinkgeld - fooi - verval.
Dringen - drukken - duwen - stooten.
Drinker - drinkebroer - dronkaard - zuiper.
Dronk - slok - teug.
Droogte - bank - ondiepte - plaat.
Droomerig - slaperig - sufferig.
Druipen - druppelen - druppen - droppen.
Druk - oplaag - uitgave.
Druk - nood - ongeluk - benauwdheid - rampspoed - ellende.
Dubbelzinnig - twijfelachtig.
Duchten - vreezen.
Duf - bedompt - dompig - muf - vochtig.
Duister - geheimzinnig - verborgen - raadselachtig.
Duister - donker - somber.
Duisterheid - duisternis.
Duizelig - bedwelmd.
Dulden - gedoogen - toelaten - vergunnen - veroorlooven.
Dun - mager - rank - schraal - slank - tenger.
Dun - vloeibaar.
Dunken - schijnen - toeschijnen - voorkomen - lijken.
Duren - aanloopen.
Durven - onderstaan - verstouten (zich) - onderwinden (zich) - wagen.
Duur - duurzaamheid - tijd.
Duwen - dringen - drukken - persen.
Dutten - slapen - sluimeren.
Duurzaam - bestendig.
Dwaalleer - ketterij.
Dwaas - dom - mal - zot - gek - krankzinnig - onverstandig - onzinnig - zinneloos.
Dwalen - zwerven.
Dwalen - dolen - falen - mistasten.
Dwaling - abuis - vergissing - misrekening.
Dwars - schuin - scheef.
Dwarsboomen - belemmeren - storen - versperren.
Dweepzucht - bijgeloof.
Dweper - geestdrijver.
Dweperij - bijgeloof.
Dweperij - dweepzucht - geestdrijverij.
Dwingen - dringen - noodzaken - nopen.

Echt - onvermengd - waarachtig - zuiver - onvervalscht - louter - rein.
Echtgenoot - gade - gemaal - wederhelft.
Edel - adellijk.
Edelaardig - edelmoedig - grootmoedig - edel.
Eendrachtig - eenparig - eens - eensgezind - eenstemmig.
Eenig - alleen.
Eenige - ettelijke - sommige - menig.
Eenparig - eendrachtig - eenstemmig.
Eensgezind - eendrachtig.
Eenvoud - enkelvoud.
Eenzaam - afgelegen.
Eenzaam - alleen - afgezonderd.
Eer - naam - roem.
Eerbaar - eerzaam - ingetogen - rein - kuisch.
Eerbied - achting.
Eerbiedwaardig - aanzienlijk.
Eergierig - eerzuchtig.
Eerlijk - braaf - oprecht.
Eerloos - oneerlijk.
Eerroover - lasteraar.
Eerstkomend - aanstaand.
Eertijds - voorheen - vroeger - weleer.
Eervol - vereerend.
Eerzuchtig - eergierig.
Eetlust - honger.
Eetwaar - eten - kost - leeftocht - spijs - voedsel - nooddruft - teerkost - mondbehoeften.
Eeuwig - altijddurend - eindeloos - zonder einde.
Effen - glad - plat - vlak.
Eigenaar - bezitter.
Eigenbaat - baatzucht.
Eigenwijs - ingebeeld - laatdunkend -

neuswijs - verwaand - waanwijs - pedant.
Eigenzinnig - hoofdig - hardnekkig - halsstarrig - koppig - stijfhoofdig.
Einde - besluit.
Eindelijk - ten laatste - ten slotte.
Eindeloos - oneindig.
Eindigen - voleindigen - voltooien - volbrengen.
Eindigen - ophouden - uitscheiden.
Eischen - vergen - vorderen - vragen - verlangen - verzoeken.
Ellendig - armzalig.
Eng - bekrompen - nauw.
Erkennen - kennen - herkennen - onderkennen.
Erkentelijkheid - dankbaarheid.
Erkentenis - dank.
Erlangen - bekomen.
Ernst - deftigheid.
Ernst - gestrengheid - nadruk.
Ernst - ijver - vlijt.
Ervaren - bedreven.
Ervaring - ondervinding.
Eten - slokken - schrokken - vreten.
Evenmensch - medemensch - naaste - evennaaste.

Fabel - verdichtsel - verhaal - vertelling - sprookje - legende - sage - mythe.
Fakkel - flambouw - toorts.
Falen - feilen - dwalen.
Feest - maal - gastmaal - feestmaal - feestelijk maal.
Feilen - falen - mangelen - ontbreken - missen.
Femelaar (fijmelaar) - huichelaar - geveinsde - schijnheilige.
Fielt - schelm - schurk - boef - guit - deugniet.
Figuur - vorm - gedaante - gestalte.
Fiksch - flink - degelijk.
Flambouw - fakkel - toorts.
Flauw - laf - zouteloos.
Fleemen - flikflooien - liefkoozen - vleien.
Fleur - bloei - groei.
Flikkeren - blinken - glanzen.
Fluks - aanstonds.
Folteren - martelen - pijnigen.
Fooi - drinkgeld.
Fortuin - geluk.
Frisch - koel.

Ga(de) - echtgenoot - wederhelft.
Gaaf - gansch - geheel - heel.
Gaaf (gave) - gift - geschenk.
Gaaf (gave) - bekwaamheid - begaafdheid.
Gaan - loopen - wandelen - kuieren.
Gaan liggen - bedaren.
Gaarne - graag - gewillig - goedwillig.
Gadeslaan - zien - bemerken.
Gapen - geeuwen.
Garf - bos - schoof.
Gastmaal - banket - feest.
Gebeurtenis - voorval - feit - avontuur.
Gebied - beheer - gezag.
Gebieden - bevelen - gelasten - verordenen - voorschrijven - heeten.
Gebit (bit) - breidel.
Gebod - bevel.
Gebogen - krom - gekromd.
Geboorte - afkomst.
Geboortegrond - vaderland - geboorteland.
Geborgen - zeker.
Gebrek - armoede - nood.
Gebrekkelijk - kreupel - lam - mank.
Gebruik - gewoonte - zede - mode - zwangtrant.
Gebruiken - aanwenden.
Gedaante - figuur.
Gedachte (in) - verstrooid - afgetrokken.
Gedachtenis - heugenis - herinnering - aandenken.
Gedeelte - aandeel.
Gedeelte - ten deele.
Gedicht - vers.
Gedoogen - dulden - toelaten - veroorloven.
Gedragen (zich) - aanstellen (zich) - houden (zich).
Gedrang - toeloop.
Geduld - lijdzaamheid.
Gedurig - aanhoudend - altoos - dikwijls.
Gedwee - gewillig.
Geest - oordeel - vernuft - verstand.
Geestdrift - vervoering.
Geestig - vernuftig - aardig.
Geeuwen - gapen.
Gegoed - welgesteld - bemiddeld - rijk - vermogend.
Gehecht - verkleefd - verknocht.
Geheim - heimelijk.
Gelaat - aangezicht - aanschijn.
Gelasten - gebieden - bevelen.
Gelden - kosten.
Geldstuk - muntstuk.
Geleerd - doorwrocht.
Geleerd - verstandig - wijs.
Gelegenheid - aanleiding - oorzaak.
Gelegenheid - omstandigheid.
Geleiden - vergezellen.
Gelijken - slachten.
Geluid - klank - toon.
Geluk - heil - fortuin.
Gelukkig - tevreden - vergenoegd.
Gemeen - laag - ruw - plat.
Genadig - barmhartig.
Genegen - geneigd - gezind - gunstig.
Genoegen - blijdschap.
Geoefend - bedreven.
Gerechtigheid - rechtvaardigheid.
Gereed - bereid.
Gereedschap - werktuig - instrument - toestel.
Geschiedenis - kroniek.
Gesprek - onderhoud - woordenwisseling.
Getal - aantal.
Getemd - tam - mak.
Getroffen - aangedaan - geroerd.
Gevaar - nood.
Gevangenis - kerker - tuchthuis - verbeterhuis.
Gevecht - kamp - slag - strijd.
Geveinsdheid - huichelarij - schijnheiligheid.
Geven - aanbieden - schenken - vereeren.
Gevolg - nasleep.
Gewag - bericht - melding.
Gewas - kruid - plant.
Gewichtig - belangrijk.
Gezag - gebied - macht - bevel.
Gezant - afgevaardigde.
Gids - leidsman - wegwijzer.
Gierig - begeerig - hebzuchtig - inhalig.
Gijzelaar - borg.
Gil - kreet - schreeuw.
Gissen - raden - vermoeden - veronderstellen.
Glans - gloed - gloor.
Glimlachen - grimlachen.

Glimmen - gloeien - smeulen - branden.
Glimp - schijn.
Glinsteren - blinken - glanzen.
Gluren - loeren.
Goddeloos - zondig.
Godsakker - begraafplaats.
Godsdienstig - godvreezend - godvruchtig - vroom - godzalig.
Golving - deining.
Gooien - smijten - werpen.
Graan - koren.
Gramschap - drift.
Grap - aardigheid - geestigheid - kwinkslag - scherts - ui - klucht - gekheid.
Grenzenloos - onbegrensd.
Grijnen - huilen - kermen - krijten - schreien - weenen - kreunen.
Grijpen - pakken - vangen - vatten.
Gril - kuur - luim - nuk.
Groei - bloei - fleur.
Groeien - gedijen - wassen.
Grimmen - brommen.
Grootmoedig - edel - edelmoedig.
Grootsch - hoogmoedig - trotsch.
Grot - hol - spelonk.
Gul - openhartig - rond.
Gunstig - genegen.

Haag - heg - heining - omtuining - schutting - hek.
Haast - bijna - bijkans - omtrent - schier.
Haast - spoed - drift.
Haasten (zich) - zich reppen - zich spoeden.
Haat - afkeer - vijandschap.
Hachelijk - bedenkelijk.
Haken naar - begeeren - reikhalzen.
Hakkelen - stamelen - stameren - stotteren.
Hakken - houwen - kappen.
Halsstarrig - eigenzinnig.
Handel - nering.
Handelaar - koopman - kramer.
Handwerk - ambacht.
Hard - gestreng - streng - gevoelloos - hardvochtig - zwaar.
Hard - zwaar - gevoelig.
Hartelijk - innig - oprecht - welgemeend.
Hartstocht - drift - vuur.
Hartzeer - leed - verdriet.
Have - bezit - bezitting - goed - middelen - vermogen - rijkdom.
Haven - reede - ligplaats.
Hebbelijkheid - aanwensel - gewoonte.
Hebben - bezitten.
Hebzuchtig - gierig - inhalig.
Heelen - genezen.
Heerlijk - aangenaam.
Heerlijk - prachtig - verrukkelijk - voortreffelijk - uitmuntend.
Heeten - gebieden.
Heeten - noemen.
Heil - geluk - voorspoed - fortuin.
Heilig - onschendbaar.
Hekelen - bedillen - gispen.
Helder - klaar - duidelijk.
Hellen - overhangen - overhellen.
Helpen - bijspringen.
Herinnering - gedachtenis - aandenken.
Hernemen - antwoorden.
Hervormen - herscheppen.
Hinder - afbreuk.
Hinder - letsel - schade.
Hindering - hindernis - hinderpaal - beletsel.
Hoede - bescherming.
Hof - tuin - gaarde - park - warande.
Hoffelijk - beleefd.
Holte - hol - grot - spelonk.
Hoofsch - beschaafd - wellevend.
Hoog - verheven.
Hoogmoed - hoovaardij - inbeelding - trots.
Hoogmoedig - fier - trotsch - verwaand - grootsch - prat - laatdunkend.
Hoonen - beleedigen - bespotten - smaden.
Hoop - massa - stapel - tas.
Hooren - vernemen.
Hooren - luisteren.
Hopen - wenschen.
Horizont - kim - gezichteinder.
Houden - nakomen - vervullen.
Huichelarij - geveinsdheid.
Huichelen - veinzen.
Huisraad - meubelen - inboedel.
Hulp - bijstand - onderstand.
Huur - pacht - beklemming.
Huur - loon.
Huwelijksgoed - bruidschat.

Idioot - zinneloos - krankzinnig.
IJdel - hoogmoedig.
IJselijk - schrikkelijk - ontzettend.
IJver - naarstigheid - vlijt.
IJverig - arbeidzaam - naarstig.
IJverzuchtig - naijverig.
IJzen - schrikken.
Inbeelden (zich) - verbeelden (zich).
Inbeelding - hoogmoed.
Inboedel - huisraad.
Inboezemen - inprenten - inscherpen.
Inborst - aard - natuur - karakter.
Inbrengen - opperen - te berde brengen.
Inkomsten - inkomen - rente.
Inleveren - indienen.
Inmiddels - intusschen - middelerwijl onderwijl - ondertusschen.
Innemen - bekoren
Innemend - bevallig - aanminnig - lief.
Innerlijk - inwendig.
Innig - innerlijk.
Inprenten - inboezemen - inscherpen.
Inschikkelijk - meegaand - volgzaam - toegefelijk.
Inslaan - opdoen.
Inslaan - inzwelgen.
Insluiten - omgeven - omringen - omsingelen - berennen.
Instrument - gereedschap - werktuig - machine.
Intrekken - afschaffen - herroepen.
Inwendig - innerlijk - innig.

Jaarboek - kroniek.
Jaarwedde - jaargeld - salaris - soldij - traktement - gage.
Jagen - drijven.
Jammer - klacht - weeklacht.
Jammerlijk - deerlijk - bedroevend.
Jeugd - jonkheid.
Jok - boert - scherts - grap.
Jokken - liegen.
Jokken - schertsen.
Joligheid - blijdschap - pret - dartelheid
Jong - jeugdig - nieuw - versch.
Jonkheid - jeugd.
Juist - nauwkeurig - stipt.
Juweelen - kleinooden (kleinoodiën)

Kaal - bloot - naakt.

Kabel - touw.
Kalm - bedaard - bezadigd - gematigd.
Kamer - kabinet - vertrek - zaal.
Kamertje - cel.
Kamp - strijd - gevecht - slag - veldslag.
Kansel - predikstoel - spreekgestoelte.
Kant - boord - oever - kust - wal - kade.
Kapittel - hoofdstuk.
Kappen - hakken.
Karakter - aard - inborst.
Karig - gierig - inhalig.
Kasteel - burcht.
Kastelein - herbergier - logementhouder - waard - hotelhouder.
Kastijden - tuchtigen - straffen.
Keel - gorgel - strot - hals.
Kelk - beker - roemer (romer).
Kerker - gevangenis.
Kerkhof - begraafplaats - godsakker.
Kibbelen - kijven - twisten - krakeelen.
Kiem - spruit - loot - lot.
Kim - gezichteinder - horizont.
Kinderachtig - kinderlijk - kindsch.
Kindschheid - kindsheid.
Klauw - poot.
Klank - geluid - toon.
Klauteren - klimmen.
Klem - nadruk.
Klieven - klooven - splijten.
Klimmen - klauteren.
Klimmen - rijzen - stijgen.
Klip - rots.
Klomp - klont - kluit - homp - klonter.
Kloof - barst.
Kluister - boei - band.
Knagen - knabbelen - kluiven - pluizen.
Knap - bekwaam - handig.
Knielen - te voet vallen.
Knijpen - klemmen - knellen - nijpen.
Koel - frisch - lauw - koud.
Koel - onvriendelijk - stijf - stug.
Koppel - paar.
Kosten - onkosten.
Kracht - sterkte - macht - vermogen.
Krachteloos - zwak.
Krank - ziek - onpasselijk - ziekelijk.
Krankzinnig - waanzinnig - zinneloos - uitzinnig - gek - idioot.
Krans - kroon.
Kroniek - geschiedenis - jaarboek.
Kruid - gewas - plant.
Kruin - schedel.
Kruis - ramp - beproeving.
Kuisch - eerbaar.
Kundig - geleerd - bekwaam.
Kunne - geslacht - sekse.
Kunst - kunde - wetenschap - geleerdheid.
Kunstig - kundig - bekwaam.
Kuur - gril - luim - nuk.
Kwaad - boos - boosaardig - kwaadaardig.
Kwaal - ziekte.
Kwant - snaak - schalk - guit.

Laagheid - laagte.
Laatdunkend - hoogmoedig - verwaand.
Laf - zouteloos.
Land - gebied - staat - rijk.
Landaard - natie - volk.
Langzaam - traag - lui - loom - vadsig.
Laven - verkwikken.
Leed - verdriet - smart - hartzeer.
Leemte - gebrek.
Leenen - borgen.
Legende - fabel - sprookje - sage - mythe.
Leidsman - gids - wegwijzer.
Levend - levendig.
Lichtgeloovig - bijgeloovig.
Lichtvaardig - lichtzinnig - luchthartig.
Lid - deksel.
Lid - deel - lichaamsdeel.
Lieveling - gunsteling - oogappel - oogelijn.
Lieden - menschen - personen.
Loeren - gluren - turen.
Log - langzaam - loom - lui - traag.
Logen - onwaarheid.
Lommer - schaduw.
Lomp - onbeleefd - ongemanierd - onbeschoft.
Loochenen - ontkennen.
Loon - huur.
Loon - belooning - prijs.
Los - lichtzinnig - losbandig - ongebonden.
Loven - prijzen - roemen.
Luchthartig - lichtvaardig.
Luim - boert - jokkernij - scherts.
Luister - praal - pracht - pronk.

Maag - bloedverwant - nabestaande.
Maalstroom - draaikolk.
Maat - makker - gezel.
Maatschappij - genootschap - gezelschap.
Macht - gezag - gebied.
Macht - vermogen.
Malen - schetsen - schilderen - teekenen.
Malen - mijmeren.
Mangel - gebrek - gemis - ontstentenis.
Manslag - moord - doodslag.
Mare - tijding - bericht - gerucht.
Martelen - folteren - pijnigen.
Matig - ingetogen - sober.
Matigen - beteugelen.
Matigen - verzachten.
Mededoogen - deernis - ontferming.
Meegaand - inschikkelijk.
Meer - oceaan - zee.
Melden - berichten - aankondigen.
Menschdom - menschheid.
Mijden - vermijden - vlieden.
Misdaad - misdrijf - overtreding - vergrijp.
Misgunnen - benijden.
Mismaakt - misvormd - wanschapen - wanstaltig.
Mismoedig - mistroostig - neerslachtig - moedeloos - terneergeslagen.
Misnoegen - ongenoegen - ontevredenheid.
Moede - vermoeid - afgemat - afgetobd.
Moedig - dapper - koen - stout - kloek.
Monster - staal - proefje.
Mooi - schoon - fraai - lief - aardig.
Morgen - dageraad - ochtend.
Muiterij - beroerten - opstand.
Mythe - sage - sprookje.

Naakt - bloot - kaal.
Naam - eer - faam - roem.
Naäpen - nabootsen - nadoen - navolgen
Naar - akelig - ijselijk.
Nadruk - klem.
Nageslacht - nakomelingschap.
Naijverig - ijverzuchtig - jaloersch.
Naken - genaken - naderen.
Nakomen - volbrengen.
Nalaten - achterlaten - overlaten.
Nar - gek - zot - dwaas.
Nauw - eng - bekrompen.
Nederig - deemoedig.
Neiging - begeerte - genegenheid.

Nering - beroep - kostwinning - broodwinning - bestaan.
Net - sierlijk.
Netelig - moeielijk.
Neuswijs - ingebeeld - waanwijs.
Nieuwsgierigheid - weetgierigheid.
Nijd - afkeer - afgunst.
Nijdig - boos - wrevelig - toornig.
Nijver - arbeidzaam - werkzaam.
Nood - gevaar.
Noodig - noodwendig - noodzakelijk.
Noot - aanteekening.
Norsch - barsch - stug - spijtig - stuursch.
Nu - tegenwoordig - thans.
Nuk - gril - kuur.
Nut - baat - voordeel.

Oceaan - zee - meer.
Ochtend - dageraad - morgen.
Oever - boord - rand - wal.
Offer - offerande - slachtoffer.
Offeren - opofferen - offer (ten - brengen).
Omarmen - omhelzen - omvangen.
Ombrengen - dooden.
Omgang - verkeer - verkeering.
Omhaal - omslag.
Omkijken - omzien.
Omkomen - sterven.
Omlegeren - omsingelen - insluiten.
Omringen - insluiten.
Omslachtig - breedvoerig - omstandig - wijdloopig - breed - omhalig.
Omtrek - omgeving - omstreek.
Omtrek - omvang.
Omvallen - omslaan - omrollen.
Omvatten - omvangen - omgeven - omringen.
Omzichtig - behoedzaam - voorzichtig.
Onafhankelijk - vrij - zelfstandig.
Onbebouwd - braak.
Onbegrensd - grenzenloos.
Onbekookt - onberaden - onbezonnen - ondoordacht.
Onbekwaam - beschonken - dronken.
Onbeschaamd - onbescheiden - schaamteloos.
Onbezield - zielloos - ontzield.
Onbezonnen - roekeloos.
Onbezorgd - zorgeloos.
Onbuigbaar - onbuigzaam.
Ondergaan - doorstaan.
Onderling - wederkeerig - wederzijdsch.
Onderling - onder elkaar - samen.
Ondermijnen - krenken - verzwakken.
Onderrichten - onderwijzen.
Onderscheid - verschil.
Onderstaan - durven - wagen.
Ondersteunen - bijspringen - bijstaan.
Ondervinding - ervaring.
Onderwerp - voorwerp.
Onderwijzen - leeren - onderrichten.
Onderwinden (zich) - durven - verstouten (zich).
Onderzoeken - opsporen - navorschen.
Ondoordacht - onbekookt - onberaden - onbezonnen.
Ondraagbaar - ondragelijk.
Onduidelijk - duister - donker.
Onecht - valsch.
Oneenig - oneens.
Oneindig - eindeloos.
Ongenoegen - misnoegen.
Ongestadig - onbestendig - veranderlijk.
Ongetrouw - trouweloos.
Onlusten - beroerten - opstand - muiterij.
Onnoozel - dom - onwetend.
Onschuldig - schuldeloos.
Ontaarden - verbasteren.
Ontberen - derven - missen.
Ontdekken - uitvinden.
Ontdekken - bemerken - bespeuren.
Ontkennen - loochenen.
Ontkiemen - ontspruiten.
Ontmoeten - aantreffen.
Ontrouw - trouweloos - afvallig.
Ontrukken - ontweldigen - ontwringen.
Ontslapen - sterven.
Ontsluiten - openen.
Ontvangen - bekomen - beuren.
Ontweldigen - ontrukken - ontwringen.
Ontwennen - afwennen.
Ontwerp - bestek - plan.
Ontzag - gezag.
Ontzetting - schrik.
Ontzien - sparen - verschoonen.
Onveranderlijk - bestendig.
Onvervalscht - echt.
Onverwachts - onverhoeds - onvoorziens.
Onvruchtbaar - dor - bar.
Onwetend - dom - onkundig.
Onwrikbaar - onwankelbaar.
Onzijdig - onpartijdig.
Onzinnig - zinneloos - dwaas.
Oog (in 't - vallen) - opmerkelijk (zijn).
Oogenblikkelijk - aanstonds - terstond.
Oogmerk - doel.
Oord - plaats - plek.
Oordeel - vonnis.
Oordeel - verstand - vernuft - gezond verstand.
Oorlog - krijg - strijd.
Oorsprong - bron.
Oorzaak - reden - beweegreden - grond.
Oorzaak - aanleiding.
Ootmoedig - deemoedig.
Op staanden voet - aanstonds.
Opdisschen - aanrechten.
Openbaar - openlijk.
Opendoen - openen - ontsluiten.
Openhartig - gul - oprecht.
Openhartig - rond.
Opgeblazen - hoogmoedig - verwaand.
Ophemelen - opvijzelen.
Oplaag - druk - uitgave.
Oplettend - aandachtig.
Opmaken - afleiden - besluiten.
Opmerken - aanmerken.
Oponthoud - verblijf.
Oprecht - echt - onvervalscht - rein - zuiver.
Oprecht - openhartig - rondborstig - rond.
Oprichten - bouwen - stichten.
Oproer - beroerten - opstand - muiterij.
Opschik - tooi - dos.
Opsnijden - pochen - snoeven - grootspreken.
Opsnijden - opzeggen
Opteekenen - aanteekenen.
Opvliegendheid - drift - toorn.
Opzet - doel - oogmerk.
Orakel - godspraak.
Order - bevel - last - opdracht.
Oud - afgeleefd - bejaard - bedaagd.
Overal - alom - wijd en zijd.
Overbodig - overtollig - overdadig.
Overbrengen - overbrieven - overklappen.
Overdenken - bepeinzen.
Overdrijven - vergrooten.
Overeenkomst - afspraak.

Overeenkomst - verdrag.
Overeind - rechtop.
Overhaasting - overijling.
Overhalen - overreden - bewegen.
Overhandigen - bestellen - bezorgen.
Overkomen - beurt (te - vallen).
Overleden - dood - gestorven.
Overleggen - besparen.
Overleggen - bepeinzen - bezinnen.
Overlijden - afsterven - sterven.
Overmoed - trotschheid.
Overnemen - aannemen.
Overreden - overhalen - overtuigen.
Overtollig - overbodig.
Overvallen - bespringen - verrassen - overrompelen.
Overweging - bedenking.
Overwinnen - bemachtigen - overmeesteren.
Overwinning - triomf - zege - zegepraal.

Paal - perk.
Paar - koppel.
Paard - ros.
Pacht - huur.
Partij - aanhang.
Partijdig - eenzijdig.
Passen - behooren.
Passend - betamelijk.
Pedant - eigenwijs.
Peinzen - denken (over) - mijmeren.
Pijn - smart - wee.
Pijnigen - folteren - kwellen.
Plaats - plek.
Plaats - oord.
Plagen - kwellen.
Plan - aanleg.
Plan - doel.
Plan - bestek - ontwerp.
Plat - gemeen - laag.
Plechtig - deftig - statig.
Plegen - begaan.
Pleisteren - aanleggen.
Pleizier - genoegen - blijdschap.
Pleizierig - aangenaam - prettig.
Plek - oord.
Plek - vlak - vlek - smet - klad.
Pochen - bluffen - opsnijden.
Poel - moeras - afgrond.
Pogen - trachten - streven - inspannen (zich).
Post - ambt - betrekking.
Praal - luister.
Prachtig - heerlijk - rijk - luisterrijk.
Prat - hoogmoedig - fier - trotsch.
Praten - babbelen.
Pret - blijdschap - vreugde.
Priem - els.
Prijs - buit.
Prijs - belooning - loon.
Prijs - waarde - waardij.
Prijzen - loven - roemen.
Prins - vorst.
Proef (de - nemen) - beproeven.
Proefje - monster.
Pronk - luister - pracht.
Pronk - tooi - versiersel.
Prooi - buit - roof - prijs.
Punt - stip.
Punt - spits.

Raadplegen - beraadslagen (met).
Raadselachtig - duister - ingewikkeld.
Rad - wiel.
Raden - gissen.
Raken - aanbelangen - betreffen.
Rakende - aangaande - betreffende - nopens.
Ramen - begrooten.
Rand - boord.
Rangorde - beurt.
Rap - vlug - snel.
Ras - aanstonds.
Ras - stam.
Rasch - vlug - snel.
Razen - aangaan - tieren - bulderen.
Razen - bulderen.
Razend - dol - krankzinnig.
Rechtmatig - billijk - rechtvaardig.
Rechtschapen - braaf - eerlijk.
Rechtvaardigheid - gerechtigheid.
Redden - bevrijden - verlossen.
Rede - geest.
Rede - aanspraak - toespraak.
Reede - haven - ligplaats.
Reikhalzen - begeeren - haken.
Rein - zuiver - schoon.
Rekening - rekenschap - verantwoording.
Ridderlijk - ruiterlijk.
Rijzen - klimmen - stijgen.
Rijzig - slank - rank.
Rivier - stroom - vliet.
Roekeloos - onbezonnen.
Roem - eer.
Roemen - loven.
Roeping - beroep.
Roeren - aandoen - treffen.
Rondborstig - oprecht - eerlijk.
Roof - buit.
Rooien - delven - graven - spitten.
Rook - damp.
Rooven - plunderen - stelen.
Rots - klip.
Ruchtbaar - bekend.
Ruggespraak - afspraak - beraad.
Rugwaarts - achterwaarts.
Ruig - ruw - borstelig.
Ruim - breed - wijd.
Ruimte - vlakte - uitgestrektheid.
Ruischen - bruisen.
Ruiterlijk - ridderlijk.
Rustig - bedaard - kalm.
Ruw - ruig.
Ruzie - twist - krakeel.

Sabel - zwaard - degen.
Salaris - jaarwedde.
Samenhang - betrekking - verband.
Samenkomst - bijeenkomst.
Samenvoegen - vereenigen.
Sarren - tergen - plagen.
Schaal - schelp - schulp.
Schaamteloos - onbeschaamd.
Schaarsch - zeldzaam.
Schade - afbreuk.
Schaduw - lommer.
Schakel - schalm.
Schamper - bits - bitter - hoonend.
Schande - oneer.
Schatten - achten - waardeeren.
Schatting - belasting - cijns.
Scheef - schuin - dwars.
Scheidsman - bemiddelaar.
Schelm - guit - fielt.
Schenken - geven - vereeren.
Schermutseling - gevecht - kamp.
Scherp - bits - bitter - schamper.
Scherts - boert - grap.
Schertsen - boerten - jokken - gekken.

Scheur - barst - kloof - spleet.
Schielijk - aanstonds.
Schier - haast - bijkans.
Schijn - glimp - zweem.
Schijnheiligheid - geveinsdheid.
Schil - bast - bolster.
Schim - schaduw - spook.
Schimp - hoon - spot.
Schitteren - blinken - glanzen.
Schokken - aandoen - roeren.
Schoorvoetend - ongaarne.
Schors - bast.
Schrander - doordringend - scherpzinnig.
Schreeuw - kreet - gil.
Schrijftrant - stijl.
Schrik - angst - ontsteltenis.
Schroeien - blaken - zengen.
Schromen - aarzelen.
Schroomvallig - bedeesd - angstig.
Schuilen - verholen zijn - verbergen (zich) - zich schuil houden.
Schuin - dwars - scheef.
Schuldeloos - onschuldig.
Schutting - haag - heining.
Sidderen - beven - rillen - trillen.
Sieraad - opschik - tooi.
Slachten - gelijken.
Slachtoffer - offer.
Slag - gevecht - kamp.
Slager - slachter - vleeschhouwer.
Slaken - loozen - los maken.
Slank - dun - rank - mager - tenger.
Slaperig - droomerig.
Slecht - erg.
Slechten - sloopen - afbreken.
Slordig - achteloos.
Slot - besluit - einde.
Slot - burg - burcht.
Slotte (ten) - eindelijk.
Sluiken - smokkelen.
Sluiten - aangaan - treffen - voltrekken.
Sluw - arglistig - loos.
Smaden - beleedigen - smalen.
Smart - pijn - leed.
Smeeken - aanroepen.
Smet - plak - plek - vlak.
Snel - vlug - haastig.
Sober - matig.
Somber - duister.
Soortgelijk - gelijksoortig.
Sparen - besparen - bezuinigen - overleggen.
Sparen - ontzien.
Speelsch - dartel - speelziek.
Spelen - dobbelen.
Spelonk - grot - hol.
Spits - punt.
Spot - hoon.
Spraak - taal.
Sprakeloos - stom.
Sprookje - sage - mythe.
Staaf - baar.
Staal - monster.
Staande houden - beweren.
Staatsie - plechtigheid.
Stamelen - stameren - hakkelen.
Stand (tot - brengen) - bewerken.
Standaard - banier - vaan - vaandel.
Standvastig - bestendig - vast - duurzaam.
Stapel - hoop.
Staren - zien - staroogen.
Statig - deftig - plechtig.
Staven - bekrachtigen.
Stelen - rooven - ontvreemden.
Stelregel - beginsel.
Stemmig - deftig.
Sterk - krachtig - vermogend.
Sterkte - kracht.
Sterven - sneven - sneuvelen - omkomen.
Stichten - bouwen.
Stijfhoofdig - eigenzinnig - koppig.
Stijgen - klimmen.
Stijl - schrijftrant - schrijfwijs.
Stil - bedaard - rustig - kalm.
Stillen - bevredigen - paaien - voldoen.
Stipt - nauwkeurig - nauwgezet.
Stokoud - afgeleefd.
Stom - sprakeloos.
Stomp - bot.
Storen - belemmeren - stremmen.
Stotteren - hakkelen.
Stout - dapper - stoutmoedig.
Straffen - kastijden - bestraffen.
Streelen - aaien.
Streelend - aangenaam.
Strekken - dienen.
Stremmen - belemmeren.
Streng - hard - hardvochtig.
Streven - pogen.
Strijd - gevecht - kamp.
Stroomen - vlieten.
Stug - barsch - stuursch - norsch.

Taal - spraak.
Tafel - disch.
Tafel (ter - brengen) - te berde brengen - op het tapijt brengen.
Talent - aanleg - gaaf.
Talentvol - begaafd - geniaal.
Talmen - aarzelen.
Talmen - beuzelen.
Tam maken - temmen.
Tasch - beurs - geldzak.
Tasten - voelen.
Te duur (iets - gekocht hebben) - bekocht (zijn).
Tegenhouden - belemmeren - stremmen.
Tegenspoed - beproeving - druk - ramp.
Tegenwerping - bedenking - aanmerking.
Tegenwoordig (zijn bij) - bijwonen.
Tegenzin - afkeer.
Teleurstellen - beschamen.
Tergen - sarren - plagen.
Terugtocht - aftocht.
Teug - dronk - slok.
Teugel - breidel.
Teugelloos - bandeloos.
Tevreden - gelukkig - vergenoegd.
Teweegbrengen - berokkenen.
Tieren - aangaan - razen.
Tijding - bericht - mare.
Tintelen - blinken - vonkelen - glanzen.
Toebereiden - aanrechten.
Toebereidselen - aanstalten.
Toegefelijk - inschikkelijk.
Toelachen - aanlachen.
Toelaten - dulden - gedoogen.
Toeleg - aanslag.
Toeleggen (zich) - bevlijtigen (zich).
Toeloop - aanloop.
Toeloop - gedrang.
Toenemen - aangroeien.
Toereikend - genoeg - voldoende.
Toeschijnen - dunken.
Toeschouwer - aanschouwer.
Toespraak - aanspraak.
Toestaan - bewilligen - toestemmen.

Toestemmen - toegeven - beamen.
Toeval - avontuur.
Toeven - beiden - wachten.
Ton - vat - kuip - tobbe.
Tooi - versiersel.
Toom - breidel.
Toon - geluid - klank.
Toonen - dag (aan den - leggen).
Toorn - boosheid - gramschap.
Toorts - fakkel - flambouw.
Torsen - dragen.
Traag - lui - vadsig - log.
Trachten - pogen - streven.
Traktement - jaarwedde.
Trant - manier - wijze.
Trek - begeerte.
Treurig - bedroefd.
Treuzelen - beuzelen.
Trots - hoogmoed.
Trotsch - hoogmoedig - verwaand.
Trouweloos - ontrouw.
Tuchthuis - gevangenis.
Tuchtigen - kastijden - straffen.
Tuimelen - buitelen - nedervallen.
Tweedracht - twist - tweespalt - oneenigheid.
Twijfelachtig - dubbelzinnig.
Twist - ruzie - onmin - onaangenaamheden.

Uitbetalen - afbetalen - voldoen.
Uitblijven - wegblijven.
Uitbreiden - verspreiden.
Uitbreiden (zich) - aangroeien - toenemen.
Uitdenken - verdichten - verzinnen.
Uitdrukking - bewoording.
Uiterlijk - aangezicht - gelaat - aanschijn.
Uiterlijk - uitwendig.
Uitgelaten - dartel - speelsch.
Uitgeleide - geleide.
Uitgemaakt - zeker - vast - onloochenbaar.
Uitheemsch - buitenlandsch - uitlandsch.
Uithouden - doorstaan - lijden - verduren.
Uitlachen - belachen.
Uitleggen - omschrijven - verklaren.
Uitoefenen - beoefenen.
Uitputten - afmatten.
Uitrekenen - berekenen - becijferen.
Uitscheiden - eindigen.
Uitschot - uitvaagsel.
Uitschrijven - afschrijven - overschrijven.
Uitspanning - afleiding.
Uitsparen - besparen.
Uitstaan - doorstaan.
Uitstappen - afstijgen.
Uitstekend - uitnemend - uitmuntend.
Uitstel - afstel.
Uitvaagsel - uitschot.
Uitvaren - aangaan - razen -tieren.
Uitvinden - ontdekken.
Uitvisschen - uitvorschen - uitvragen.
Uitvoeren - bewerken.
Uitvoerig - omslachtig - langdradig.
Uitwaseming - damp.
Uitwendig - uiterlijk.
Uitwerken - bewerken.
Uitwinnen - besparen.
Uitzet - bruidschat.
Uitzinnig - krankzinnig - dol - razend.

Vaak - dikwijls.
Vaan - banier.
Vaarwel zeggen - afscheid nemen.
Vaderland - moederland - geboortegrond.
Vadsig - lui - log.
Val - ondergang.
Vallei - dal.
Vallen - tuimelen - storten - struikelen.
Valsch - onecht.
Vangen - grijpen.
Vangen - betrappen.
Vast - bestendig.
Vast - gewis - zeker.
Vast - dicht - stevig.
Vasthechten - bevestigen - vastmaken.
Vasthoudend - karig - zuinig - spaarzaam.
Vatbaarheid - aanleg - geschiktheid.
Veelkleurig - bont.
Veil - te koop.
Veinzen - huichelen.
Vel - blad.
Vel - huid.
Veld - akker - land.
Verachten - smaden - haten.
Veranderen - wijzigen - vermaken.
Veranderlijk - onbestendig.
Verantwoordelijk - aansprakelijk.
Verantwoording - rekenschap.
Verband - betrekking - samenhang
Verbanning - ballingschap.
Verbasteren - ontaarden.
Verbazen - bevreemden.
Verbeelden (zich) - inbeelden (zich).
Verbeelding - inbeelding.
Verbeiden - afwachten - verwachten.
Verbeterhuis - gevangenis - tuchthuis.
Verbintenis - belofte - gelofte.
Verblijf - oponthoud.
Verbloemen - bewimpelen.
Verbolgen - boos - driftig.
Verbond - verdrag - verbintenis - overeenkomst.
Verborgen - duister - donker.
Verdelgen - vernielen - verwoesten - vernietigen.
Verdenking - achterdocht.
Verdichtsel - fabel - sprookje - mythe.
Verdienen - waardig zijn - waard zijn.
Verdoen - doorbrengen.
Verdolen - afdwalen.
Verdoofd - bedwelmd.
Verdorren - verwelken.
Verdrag - overeenkomst - verbond.
Verdragen - doorstaan.
Verdriet - leed - hartzeer - droefheid - smart.
Verduisteren - betrekken - bewolken.
Verduren - doorstaan.
Vereeniging - bond.
Vereeren - aanbidden.
Vereeren - schenken - geven.
Vereerend - eervol.
Vergaderen - verzamelen.
Vergeeflijk - verschoonbaar.
Vergelden - beloonen.
Vergelijking - gelijkenis.
Vergen - eischen.
Vergenoegd - gelukkig - tevreden.
Vergezellen - geleiden.
Vergieten - plengen.
Vergissing - dwaling - abuis - misrekening.
Vergrammen - belgen.
Vergrijp - misdaad.
Vergrooten - overdrijven.
Verguizen - beleedigen - hoonen.
Verhaasten - bespoedigen.
Verhard - hardnekkig.
Verheven - hoog - grootsch.
Verhinderen - afhouden - beletten.

Verhindering - belemmering.
Verhoeden - verijdelen - voorkomen.
Verholen - verborgen.
Verkeer - omgang - verkeering.
Verkeerd - averechts(ch).
Verklaren - uitleggen.
Verklaren - beduiden.
Verkleuren - verschieten.
Verknocht - gehecht.
Verkoelen - afkoelen.
Verkoopen - veilen.
Verkooping - veiling.
Verkrijgen - behalen - bekomen.
Verkrijgen - bekomen - verwerven.
Verkwikken - laven.
Verkwisten - doorbrengen.
Verlagen (zich) - vernederen (zich).
Verlangen - verzoek.
Verlangen - begeerte.
Verlangen - begeeren.
Verlangen - eischen.
Verlaten (zich - op) - bouwen (op).
Verlaten - begeven.
Verleenen - geven - toestaan.
Verlogen - bedeesd - bloode - schuchter.
Verletten - verzuimen.
Verlichting - beschaving - beschaafdheid.
Verlies - afbreuk - hinder - nadeel - schade.
Verliezen - kwijt worden - kwijt raken.
Verloochenen - afzweren.
Verlossen - bevrijden.
Verlustiging - genoegen - vermaak.
Vermaak - blijdschap.
Vermaard - befaamd.
Vermageren - afvallen.
Vermeerderen - aangroeien.
Vermeesteren - bemachtigen.
Vermetel - roekeloos - stout - driest.
Vermoeien - afmatten.
Vermogen - gaaf (gave).
Vermogend - machtig - aanzienlijk - rijk.
Vernederen - verlagen.
Vernemen - hooren.
Vernielen - vernietigen - verdelgen.
Vernuft - geest - verstand - genie.
Veronachtzamen - verwaarloozen - verzuimen.
Veroorzaken - berokkenen.
Veroveren - bemachtigen.
Verplichting - dankbaarheid.
Verrassen - betrappen.
Verrassen - bevreemden.
Verrassen - overvallen - overrompelen.
Verrichten - bedrijven.
Verrotting - bederf.
Verruilen - verwisselen.
Verrukking - blijdschap.
Versch - frisch.
Verscheiden - afsterven - overlijden.
Verschoonen - ontzien.
Verschoonlijk - vergefelijk.
Verschrikkelijk - afgrijselijk.
Versiersel - tooi - opschik - sieraad.
Verslaan - dooden - ombrengen.
Versmaden - verachten.
Versperren - belemmeren.
Verspillen - doorbrengen.
Verspreiden - verbreiden.
Verstaan - begrijpen.
Verstand - geest - oordeel.
Verstandig - geleerd - wijs.
Versteld - verbaasd - onthutst.
Verstouten (zich) - durven.
Verstrooid - afgetrokken - in gedachten.
Verstrooiing - afleiding - ontspanning.
Verteren - doorbrengen.
Vertoog - betoog.
Vertrek - aftocht - afreis.
Vertrouwen (op) - bouwen (op).
Verwaand - eigenwijs - hoovaardig.
Verwelken - verdorren - verflensen.
Verwerven - bekomen - verkrijgen.
Verwijderd - afgelegen - ver.
Verwijl - uitstel.
Verwijt - blaam.
Verwissen - verruilen.
Verwittigen - berichten.
Verwittigen - waarschuwen.
Verwoed - dol - razend.
Verwoesten - verdelgen.
Verwonden - kwetsen.
Verwonderen - bevreemden - verbazen.
Verzachten - matigen - lenigen.
Verzamelen - vergaderen.
Verzekeren - bekrachtigen.
Verzetten (zich) - kanten (zich).
Verzinnen - uitdenken.
Verzoeken - eischen - vragen.
Verzoeking - aanvechting - bekoring.
Verzoenen - bevredigen.
Verzuimen - verletten.
Vijandschap - afkeer - haat.
Vinden - aantreffen.
Vlaag - bui.
Vlag - banier.
Vlak - effen - plat.
Vleugel - vlerk - wiek.
Vlieden - vluchten - de plaat poetsen.
Vlieten - vloeien - stroomen.
Vlijt - ijver - ernst.
Vlijtig - arbeidzaam.
Vloeibaar - dun.
Vloeien - vlieten - stroomen.
Vluchten - vlieden.
Vlug - rap - snel - rasch - gauw - gezwind.
Vochtig - duf - nat.
Voedsel - spijs - aas.
Volledig - voltallig - volmaakt.
Voordeel - belang - baat.
Voorgeven - beweren - voorwenden.
Voorhanden - aanwezend.
Voorheen - eertijds - voor dezen - voormaals - oudtijds.
Voorkeur - voorliefde.
Voorkomen - verhoeden.
Voorkomen - dunken - schijnen.
Voorlichten - toelichten - inlichten.
Voornaam - aanzienlijk - achtbaar.
Voornemen - doel - plan.
Voornemen - besluit.
Vooroordeel - dwaling.
Voorouders - voorgeslacht - voorvaderen.
Voorrede - voorbericht.
Voorschrift - bevel - last.
Voorspoed - heil.
Voorshands - voorbaat (bij).
Voorslag - voorstel - voordracht.
Voorstander - aanhanger - voorvechter.
Voorstellen (zich) - aanschouwen.
Voorstelling - begrip - denkbeeld - idee.
Voortduren - aanhouden.
Voortdurend - aanhoudend - gestadig.
Voortgaan - voortvaren.
Voortvloeien - voortkomen - voortspruiten.
Voorvaderen - voorgeslacht - voorouders.
Voorval - avontuur.

Voorvallen - gebeuren - plaatsgrijpen.
Voorwaarde - beding.
Voorwenden - voorgeven.
Voorwerp - onderwerp.
Voorzichtig - bedachtzaam - omzichtig.
Vorderen - eischen.
Vordering - verzoek.
Vorm - figuur - gedaante.
Vreemd - buitenlandsch - uitheemsch.
Vreemdeling - vreemde.
Vrees - angst.
Vreeselijk - afgrijselijk - ontzettend.
Vreezen - duchten.
Vreugde - blijdschap.
Vriendschap - genegenheid.
Vrij - onafhankelijk.
Vrijmaken - bevrijden - vrijstellen.
Vrijmoedig - vrijpostig.
Vroed - verstandig - wijs.
Vroom - godsdienstig.
Vroomheid - deugd - braafheid.
Vurig - krachtig.

Waanwijs - eigenwijs.
Waanzinnig - krankzinnig.
Waar - echt.
Waar - waarschijnlijk.
Waard - dierbaar.
Waard (zijn) - verdienen.
Waarde - waardij.
Waarde - prijs.
Waardeeren - achten.
Waardig - dierbaar.
Waardig (zijn) - verdienen.
Waardigheid - ambt.
Waarnemen - bemerken.
Waarnemen - aanschouwen.
Waarschuwen - verwittigen.
Wachten (zich) - acht nemen (zich in).
Wachten - afwachten.
Wachten - beiden - afwachten.
Wagen - durven.
Wagen - koets - rijtuig.
Waggelen - wankelen.
Wal - vest - schans - muur.
Walging - afkeer.
Walm - wasem - rook.
Wanbedrijf - misdaad.
Wanbegrip - dwaling.
Wand - muur.
Wandelen - gaan - kuieren.
Wanen - achten.
Wang - koon.
Wangunst - afgunst.
Wanschapen - mismaakt - wanstaltig.
Wantrouwen - achterdocht - mistrouwen.
Wapenschorsing - wapenstilstand - bestand.
Warm - heet.
Wassen - groeien.
Wederhelft - echtgenoot - eega.
Wederkeerig - wederzijdsch - onderling.
Wedervaren - bejegenen.
Wederwaardigheid - beproeving - ramp.
Weeg (te - brengen) - berokkenen.
Week - zacht.
Weelderig - dartel.
Weetgierigheid - nieuwsgierigheid.
Weerzin - afkeer.
Wegwijzer - gids.
Weifelen - aarzelen.
Weigeren - afslaan.
Weiland - beemd - wei - grasland.
Weinig - beetje.
Wel - bron - fontein.
Welbespraakt - welsprekend - wel ter taal.
Wellevend - beschaafd - heusch.
Welstand - welzijn - welvaart - voorspoed.
Welvoeglijk - betamelijk.
Welzijn - welstand.
Wemelen - krielen - krioelen.
Wensch - begeerte - hoop.
Wenschen - hopen - begeeren - verlangen.
Wentelen - draaien - keeren.
Werk - arbeid - bezigheid.
Werkman - arbeider - daglooner.
Werktuig - gereedschap.
Werkzaam - arbeidzaam.
Werpen - gooien - smijten.
Weten (dank) - bedanken.
Wetenschap - kunde - kennis - geleerdheid.
Wettelijk - wettig - wettisch.
Wijd - ruim - breed.
Wijdloopig - omslachtig.
Wijken - deinzen.
Wijs - geleerd - verstandig.
Wijzen - toonen.
Wijzen (van de hand) - afwijzen.
Wijzigen - veranderen.
Wikken - wegen.
Wil - begeerte - verlangen.
Wild - woest.
Wildernis - woestenij - woestijn.
Willekeurig - eigendunkelijk.
Wingewest - provincie - gewest.
Winst - baat - voordeel.
Wispelturig - wuft.
Wit - blank - bleek.
Woede - boosheid - toorn - verbolgenheid.
Woeden - bulderen - aangaan.
Woedend - dol.
Woest - wild.
Woest - braak.
Wonden - bezeeren - kwetsen.
Woning - huis - paleis.
Woordenrijk - welbespraakt.
Woordenwisseling - twist.
Worstelstrijd - gevecht - kamp - worsteling.
Woud - bosch.
Wrak - gebrekkig - bedorven.
Wraken - afkeuren.
Wrang - bitter - zuur.
Wreed - barbaarsch.
Wrevel - boosheid - wrok.
Wroeging - berouw.
Wrok - boosheid - wrevel.
Wuft - wispelturig - veranderlijk.
Wulpsch - dartel.

Zaak - aangelegenheid.
Zaak - ding.
Zacht - week - murw.
Zak - buidel - beurs - tasch.
Zakken - dalen - zinken.
Zalf - balsem.
Zede - gebruik.
Zedig - bescheiden - zedelijk.
Zeeboezem - baai - inham - golf.
Zege - overwinning.
Zegen - geluk - heil - voorspoed.
Zegepraal - overwinning.
Zeggen - spreken - uiten.
Zeker - uitgemaakt.
Zeldzaam - bijzonder.
Zeldzaam - schaarsch.
Zelfstandig - onafhankelijk - vrij.
Zengen - blaken - schroeien.

Zieden - koken.
Ziek - krank - onwel - ongesteld.
Ziel - geest.
Zielloos - onbezield.
Zien - kijken - staren - turen.
Zin - beteekenis.
Zinneloos - krankzinnig - suf.
Zoet - aangenaam.
Zondig - goddeloos.
Zondigen - dwalen - mistasten - falen.
Zoom - boord - rand - kant.
Zorgelijk - bedenkelijk.
Zorgeloos - onbezorgd.
Zorgzaam - zorgvuldig.
Zot - dwaas - gek - idioot.
Zuil - pilaar - pijler - kolom.
Zuiver - echt - onvervalscht.
Zwaar - hard.
Zwaard - degen - sabel.
Zwaarmoedig - bedroefd - neerslachtig.
Zwak - krachteloos - onsterk.
Zwang - gebruik - mode.
Zwelgen - brassen - slempen - slampampen.
Zwellen - dijen - uitzetten.
Zwerven - dolen - dwalen.
Zwierig - opgeschikt - opgedirkt.

NIEUWE TALEN. — FRANSCH.

Dr. **A. van Berkum**, Fransch-Duitsch-Engelsch leesboek voor handelsscholen, gebonden . . . . . *f* **2,25**
Ook in 3 deeltjes, elke taal afzonderlijk, per deeltje in linnen . **0,90**

PETITE BIBLIOTHÈQUE par **W. Bartels:**
La petite Jeanne par Mme Carraud . . . . . in linnen **0,30**
Les deux Nigauds, ill., par Mme de Ségur . . . in linnen **0,30**
Thomas Ier, roi de Tamboulina, par Jules Sandeau, in linnen **0,30**
La fille du Braconnier par Mlle Rosseuw de Saint-Hilaire (J. de Vèze) . . . . . in linnen **0,30**
Maroussia par P.-J. Stahl . . . . . in linnen **0,30**

C. F. van Duyl, Grammaire française, ing. *f* **2,50**, gebonden. . **2,90**
C. F. van Duyl, Grammaire française abrégée **1,75**
C. R. C. Herckenrath, Le français facilité. Nederlandsche tekst . **1,50**
I. M. J. Hoog, 150 Synonymes. Définitiones et Exercices d'Application, à l'Usage des Candidats au Brevet de Professeur de français (Enseignement secondaire) **1,25**
C.-M. Robert, Kleine Fransche Spraakkunst voor de eerste klasse der H. B. S. en der Gymnasia, en de hoogere klassen der lagere scholen . . . . . *9e druk* **0,60**
C.-M. Robert, Exercices élémentaires de grammaire française *11e dr.* **0,60**
C.-M. Robert, Abrégé de la grammaire française. . . *21e druk* **1,00**
C.-M. Robert, Exercices sur l'Abrégé de la grammaire française . . . . . *21e druk* **1,00**
C.-M. Robert, Grammaire française . . . . . *4e druk* **2,90**
C.-M. Robert, Exercices sur la grammaire française, en deux parties . . . . . *4e druk*
Première partie . . . . *f* **1,00** | Seconde partie **0,90**
C.-M. Robert, Lectures Graduées *illustrées* I. Édition **A** *23e druk* **1,00**
C.-M. Robert, Lectures Graduées et Exercices d'élocution, I. Edition **B**, avec des illustrations . . . . . *10e druk* **1,00**
C.-M. Robert, Lectures Graduées II. *La France et les Français.* Avec une carte historique de la France et douze gravures hors texte . . . . . *11e druk* **1,25**
C.-M. Robert, Lectures Graduées III. *Paris et les Parisiens.* Avec un plan illustré de Paris et une carte de ses environs et de nombreuses gravures . . . . . *6e druk* **1,50**
C.-M. Robert, La Lyre française, I, *5e druk*, *f* **0,60**, II, *2e druk*, gecartonneerd, in linnen rug **0,80**
C.-M. Robert, Recueil de traductions à l'usage des classes supérieures des établissements d'enseignement secondaire, *10e dr.* **0,75**
C.-M. Robert, Phraséologie française. Répertoire systématique de proverbes, dictons et locutions idiomatiques commentés et expliqués, gebonden **3,90**
J. F. Rode, Nos fautes de français . . . . . *7e druk* **0,60**
J. F. Rode, Pour s'entraîner au langage technique français. Discriptions variées à reproduire de vive voux, plus spécialement destinées aux écoles commerciales et industrielles **1,75**
W. Struik, Chapitres détachés de l'Histoire de la littérature Française **1,25**
W. van der Wijk, Poésies Lyriques, gecartonneerd. **0,65**

NIEUWE TALEN. — DUITSCH.

Ch. Altena, Duitsche grammatica voor Nederlandsche Scholen . . . . . *4e druk f* **0,50**

Ch. Altena, Hochdeutsche Sprachlehre für niederl. Schulen *3e druk* **0,50**

F. A. R Beekman en **G. A. C. van Goor,** Oefeningen in het spreken en schrijven der Duitsche taal, met Hulpboekje I, gebonden in linnen . . . . . *11e druk* **1,00**

Oefeningen in het spreken en schrijven der Duitsche taal, met Hulpboekje II, gebonden in linnen . . . . . *6e druk* **1,25**

Oefeningen in het spreken en schrijven der Duitsche taal, met Hulpboekje III, gebonden in linnen . . . . . *3e druk* **1,25**

F. A. R. Beekman en **G. A. C. van Goor,** Oefeningen in het spreken en schrijven der Duitsche taal, met Hulpboekje, uitgave **B,** gebonden in linnen. . . . . *2e druk* **1,50**

F. A. R. Beekman en **G. A. C. van Goor,** Opgaven ter vertaling bij de Oefeningen in het spreken en schrijven der Duitsche taal. Uitgave **B** **1,00**

F. A. R. Beekman en **G. A. C. van Goor,** Duitsch Leesboek voor middelbare en andere scholen I . . . . . *19e druk* **0,50**

Duitsch Leesboek II . . . . . *10e druk* **0,75**

Duitsch Leesboek III . . . . . *7e druk* **1,00**

Duitsch Leesboek IV, V . . . . . à **1,00**

Dr. **A. van Berkum,** Fransch-Duitsch-Engelsch leesboek voor handelsscholen, gebonden. **2,25**

Ook in 3 deeltjes, elke taal afzonderlijk, per deeltje in linnen **0,90**

S. Boorsma, Mondelinge Examens, Hoogduitsch Lager onderwijs **1,25**

S. Boorsma en **S. Th. A. Goetze,** Deutsches Lesebuch für die untern Klassen **1,00**

Deutsches Lesebuch für die mittleren Klassen **1,25**

I. van Gelderen, Een vijftigtal. Vertalingen uit het Nederlandsch in het Duitsch . . . . . *3e druk* **1,00**

C. Honigh, Hoogduitsch Leesboek, vooral ingericht met het oog op het taaleigen van het Nederlandsch en het Hoogduitsch I. Herzien en omgewerkt door **G. W. Spitzen**. . . *12e druk* **0,75**

Hoogduitsch Leesboek II. Herzien en omgewerkt door **G. W. Spitzen** . . . . . *7e druk* **1,00**

Hoogduitsch Leesboek III. Herzien en omgewerkt door **G. W. Spitzen**. . . . . *4e druk* **1,25**

NIEUWE TALEN. — DUITSCH.

DEUTSCHE NOVELLEN herausgegeben von **S. Boorsma:**

Reinhold von Werner, Eine erste Seereise (gekürzt), in linnen *f* **0,30**

Luise Mühlbach, Napoleon und die Weisze Frau (gekürzt), in linnen **0,30**

H. M. Leopold, De beginselen van het Hoogduitsch, I . *6e druk* **1,25**

De beginselen van het Hoogduitsch, II . . . . . *3e druk* **1,25**

Joh. A. Leopold, Kleine Deutsche Sprachschule . . . . *7e druk* **1,25**

Joh. A. Leopold, Hochdeutsche Sprachschule. . . . . *10e druk* **1,90**

Joh. A. Leopold, Deutsches Lesebuch, I, ingenaaid *f* **1,90**, gebonden . . . . . *7e druk* **2,25**

Deutsches Lesebuch, II, ingenaaid *f* **1,90**, gebonden *5e druk* **2,25**

NEUERE PROSA von **E. Bouwman** und **Th. A. Verdenius:**

I. BURG NEIDECK. Novelle von **Wilh. Heinrich Riehl,** mit Erläuterungen und Hilfsbuch, gebonden in linnen *2e druk* **0,90**

II. TIERGESCHICHTEN, von **Marie von Ebner-Eschenbach, Heinrich Lee** und **J. V. Widmann,** geb. in linnen, *2e dr.* **0,90**

G. van Poppel, De Hoofdzaken der Duitsche Spraakleer. Een repetitieboekje voor de hoogste klassen van Gymnasia, H. B. S. en Middelbare Handelsscholen **0,45**

G. van Poppel, Grundrisz der Deutschen Literaturgeschichte für den Schulgebrauch, ingenaaid *f* **1,00**, gebonden **1,25**

C. G. Tromp, Wort und Satz . . . . . *3e druk* **0,60**

C. G. Tromp, Oefeningen bij Altena's Duitsche Grammatica en hochdeutsche Sprachlehre . . . . . *2e druk* **0,50**

C. G. Tromp, Frohe Stunden. Deutsches Lesebuch für holländische Lehranstalten, I . . . . . *2e druk* **0,90**

Frohe Stunden. Deutsches Lesebuch für holländische Lehranstalten, II **1,25**

Frohe Stunden. Deutsches Lesebuch für holländische Lehranstalten, III **1,25**

W. Uittenbogaard, Sammlung der Examenaufgaben Deutsch-Niederländisch für das Elementardiplom, aus den Jahren 1893–1907 **1,00**

W. Uittenbogaard, Vertaaloefeningen op Dr. L. Wirth's Synonyme, Homonyme Redensarten etc. en Examenopgaven Hoogduitsch L. O. 1899–1907 en M. O. ± 1888–1907 . . . . . **1,00**

Dr. **L. Wirth,** Synomyme, Homonyme Redensarten etc. der deutsch-niederländischen Sprache, ingenaaid *f* **2,75**, gebonden **3,25**

Woordenboeken

OUDE TALEN.

Dr. C. A. ENGELBREGT. LATIJNSCH-NEDERLANDSCH

4e druk, in linnen f 7,50.

Dr. A. H. G. P. VAN DEN ES. GRIEKSCH-NEDERLANDSCH

6e druk, in linnen f 7,50.

Dr. J. MEHLER. NEDERLANDSCH-LATIJNSCH

in linnen f 3,90.

Dr. J. VAN WAGENINGEN. LATIJNSCH-NEDERLANDSCH

in linnen f 7,50.

VAN DEN ES,
MEHLER,
ENGELBREGT,
of
VAN WAGENINGEN,

Prijs der 3 Woordenboeken OUDE TALEN per stel besteld slechts *f* 15,50.

BEOORDEELINGEN:

Dr. C. A. Engelbregt, Latijnsch-Nederl., 4e druk f 7,50

De *vierde* druk bewijst voldoende, dat het zoo gunstig bekende Latijnsch-Nederlandsch Woordenboek van Dr. C. A. ENGELBREGT algemeen gebruikt en gewaardeerd wordt.

* * *

Dr. A. H. G. P. van den Es, Grieksch-Nederl., 6e dr. f 7,50

De nieuwe druk is kleiner van formaat, in ongeveer denzelfden rooden band als Herckenrath of Van Gelderen. Niettegenstaande dit kleinere, natuurlijk gemakkelijker formaat, is de druk toch **bijzonder duidelijk** en bij vergelijking zal wel blijken, dat de tekst nog **verbeterd en vermeerderd** is. De schrijver, die in het voorbericht kon verklaren, dat hij ruim een halve eeuw geleden den grondslag legde tot dit woordenboek, heeft er blijkbaar weer **groote zorg** aan besteed. De verwijzingen naar de schrijvers, bij welke de woorden voorkomen, doen wel zien, dat men voor zoowat alle Grieksche auteurs aan dit woordenboek genoeg zal hebben.

Handelsblad, 27 November 1908.

„Een boek waarvan een vijfde druk verschijnt, en dat wel onder de verzekering, dat het een geheel herziene en verbeterde druk is, heeft eigenlijk geen recensie noodig", zoo begon wijlen Dr. S. O. Houtsma zijn aankondiging van de voorlaatste uitgave van bovengenoemd woordenboek (*Museum*, 1897, bl. 32). Wat moet dan wel van den 6en druk gezegd worden, dien Prof. van den Es na twaalf jaar op den vorigen laat volgen? Ongeveer een halve eeuw heeft zijn arbeid aan die zes uitgaven ingenomen en, nauwgezet werker en bekend met de eischen van een woordenboek te stellen als hij is, behoeft hij ons niet te verzekeren dat deze nieuwe druk weer in talrijke opzichten den vorigen heeft verbeterd.

Museum, October 1909.

* * *

Dr. J. Mehler, Nederlandsch-Latijnsch f 3,90

Zelfs bij een langdurig en veelvuldig gebruik zal het blijken, dat dit woordenboek, waarin bijna geen drukfouten zijn, een zeer **vertrouwbare gids** mag genoemd worden.

Museum, November 1908.

* * *

Dr. J. van Wageningen, Latijnsch-Nederlandsch f 7,50

In menig opzicht staat *dit woordenboek boven zijne voorgangers*. De Nederlandsche vertaling der woorden is in 't algemeen **zuiverder en juister**; de rangschikking der beteekenissen beantwoordt meer aan de **tegenwoordige eischen der wetenschap**; vele uitdrukkingen, die bij de vertaling moeilijkheden kunnen opleveren, zijn op uitstekende wijze in 't Nederlandsch weergegeven, woorden en uitdrukkingen, die in 't klassiek Latijn gebruikt worden zijn onderscheiden van woorden en uitdrukkingen uit vroegere en latere perioden.

J. WOLTJER. (*Museum*).

Wij kunnen het gebruik van dit Woordenboek niet genoeg aanbevelen.

Het Onderwijs.

VAN DEN ES,
MEHLER,
ENGELBREGT,
of
VAN WAGENINGEN

Prijs der 3 Woordenboeken OUDE TALEN per stel besteld slechts *f* 15,50.

VAN DEN ES,
MEHLER,
ENGELBREGT,
of
VAN WAGENINGEN,

Prijs der 3 Woordenboeken OUDE TALEN per stel besteld slechts *f* 15,50.

NIEUWE TALEN. — ENGELSCH.

Dr. **A. van Berkum**, Fransch-Duitsch-Engelsch leesboek voor handelsscholen, gebonden . . . . . *f* **2,25**
Ook in 3 deeltjes, elke taal afzonderlijk per deeltje in linnen **0,90**

D. B. Best, Easy Steps in English Composition, I, ingen. *f* **0,60**, gebonden . . . . . *2e druk* **0,85**
Easy Steps in English Composition, II, ingen. *f* **1,00**, geb. **1,25**

D. B. Best, Extracts for translations into Dutch. . . . *2e druk* **0,50**

K. ten Bruggencate, The Cricket on the Hearth by Charles Dickens, met verklarende aanteekeningen . . . . . *3e druk* **0,60**

K. ten Bruggencate, Julius Caesar, by W. Shakespeare, met verklarende aanteekeningen . . . . . *3e druk* **0,50**

K. ten Bruggencate, Leerboek voor het Engelsch . . . *5e druk* **1,25**

K. ten Bruggencate, Hoofdzaken d. Engelsche Grammatica *6e dr.* **0,75**

K. ten Bruggencate, De Uitspraak van het Engelsch met eene korte Inleiding in de Klankleer . . . . . *5e druk* **0,55**

K. ten Bruggencate, Nieuwe Engelsche grammatica . . *3e druk* **1,00**

W. van Doorn, A Midsummer-night's Dream by W. Shakespeare. Annotated Edition for Schools **0,60**

F. S. Gomm's Reader, Prose and Poetry, Seventh Edition: revised by **A. Picnot** and **Iz. Gorter** **1,25**

J. C. G. Grasé, I. Oefeningen in de Engelsche taal. Dhə fəst thrī Mənths . . . . . *7e druk* **0,60**
II. Oefeningen in de Engelsche taal. Leerstof voor The first Year, gebonden . . . . . *13e druk* **1,75**
III. Idiom and Grammar for Higher Forms, on an Inductive Plan, gebonden . . . . . *2e druk* **1,90**

J. C. G. Grasé, English Grammar of the first Year, gecartonneerd **0,60**

J. H. A. Günther, Leerboek der Engelsche Taal . . . . *9e druk* **1,40**

J. H. A. Günther, A Handbook of the English Language for the Use of Schools . . . . . *4e druk* **1,90**

J. H. A. Günther, A Manual of English Pronunciation and Grammar for the Use of Dutch Students **2,50**

J. H. A. Günther, English Synonyms, Explained and Illustrated, *2e druk*, gebonden **2,90**

D. Hoekzema, Gleanings from English Prose, revised by **Iz. Gorter** and **A. Picnot**, gebonden. . . . . *11e druk* **2,00**

D. Hoekzema, Gleanings from English Poetry, revised by **Iz. Gorter** and **A. Picnot**, ingenaaid *f* **1,75**, gebonden . . . . *6e druk* **2,00**

R. R. de Jong, Mondelinge Examens Engelsch Lager onderwijs . **1,25**

NIEUWE TALEN. — ENGELSCH.

J. J. Leliveld, Engelsch Leesboek voor Handelsscholen, gebonden *f* **1,40**
J. J. Leliveld, Engelsche Handelsterminologie, ing. *f* **1,50**, geb. **1,90**
J. J. Leliveld, Technische woorden en uitdrukkingen ten dienste van den machine-technicus (Nederlandsch, Engelsch, Hoogduitsch). Gebonden . . . . . *2e druk* **1,50**
M. G. van Neck, Preparatory English Prose . . . . . *9e druk* **0,90**
M. G. van Neck, Easy English Prose for Class-reading, ing. *6e dr.* **1,00**
M. G. van Neck, A concise history of English Literature *5e druk* **0,75**

OF OLDEN TIMES AND NEW, onder red. van **L. van der Wal.**
Charles Dickens, The Chimes door **K. ten Bruggencate**, geïllustreerd, gecartonneerd . . . . . *3e druk* **0,75**
Charles Dickens, A Christmas Carol door **K. ten Bruggencate**, geïllustreerd, gecartonneerd . . . . . *8e druk* **0,75**
W. Shakespeare, The Merchant of Venice door **K. ten Bruggencate**, geïllustreerd, gecartonneerd . . . . . *4e druk* **0,75**

REVISED EDITIONS:
I. **Baroness Orczy**, The Scarlet Pimpernel, edited by **J. C G. Grasé** and **A. E. H. Swaen**, ill., geb., . . *2e dr.* **1,50**
II. **H. G. Wells**, The Wheels of Chance, edited by **J. C. G. Grasé** and **A. E. H. Swaen**, ill., gebonden . . . **1,50**
P. van Rossum, Practisch leerboek der Engelsche taal, ten dienste van het uitgebreid L. O., Herhalingssch. en Taalc., I, *2e druk* **0,50**
Practisch leerboek der Engelsche taal, II **0,50**
Practisch leerboek der Engelsche taal, III **0,50**

CONTINUOUS STORY READERS edited by **P. van Rossum:**
Maria Edgeworth, Lazy Lawrence, in linnen **0,30**
John Strange Winter, A Waif, in linnen **0,30**
C. Timmerman, English for Beginners. Illustrated **0,40**
C. Timmerman, The *First* Reader . . . . . *2e druk* **1,25**
C. Timmerman, The *Second* Reader. Illustrated. **1,25**
C. Timmerman, First Exercises in English grammar . . *2e druk* **0,75**
C. Timmerman, Dutch Texts, to be translated into English, *2e druk* **0,60**
C. Timmerman, Think in English. Exercises in Composition, *first series*, illustrated . . . . . *4e druk* **0,70**
Think in English. Exercises in Composition, *second series* with 43 illustrations . . . . . *2e druk* **0,75**
C. Timmerman, Hoofdzaken der uitspraak van het Engelsch . . **0,50**
C. Timmerman, Twelve English Lessons, met „Opgaven ter Vertaling", *First set*, with 3 Coloured Plates an 56 illustrations . **1,00**
Twelve English Lessons, met „Opgaven ter Vertaling", *Second set* **0,75**
Twelve English Lessons, *Third set* **1,00**
C. Timmerman, Reader and Home Lesson Book. Part I **0,45**
Reader and Home Lesson Book. Part II **0,80**
Reader and Home Lesson Book. Part III **0,75**
C. Timmerman, A short English schoolgrammar **0,60**